~~1~~

186

~~63~~

~~59~~

R
9
100

10 a. 2 -

8

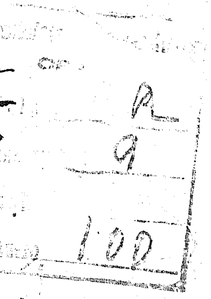

2 400 40 Safta MADE IN SPAIN

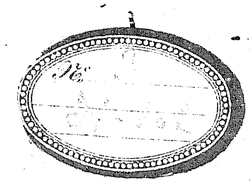

de la corp.ª de Ths de granada
R-7716 Bor

Septipertitum opus de contractibus pro foro conscientie/ atque theologico per Conradum Summenhart de Calw artium ac sacre theologie professorem/ in alma vniuersitate Tubingensi ordinarie legentem compilatum: et per centum questiones digestum/ ac per eundem quo ad pregnantium questionum/ atque difficultatem habentium vberiores articulos ibidem disputatum.

Hexastichon Henrici Bebelii Justingensis

Ad lectores

Vos quibus incumbit christi pastoria cura:
Et vos custodes catholicique gregis.
Discite contractus varios dispendere iusta
Lance: queant plebis nescia corda regi.
Nisi pastor oues duces per deuia tesqua:
Cum pecore infernos experiere lupos.
ΤΕΛΟΣ.

BIBLIOTECA PUBLICA DE GRANADA

Contenta in hoc ſeptipertito opere.

¶ Uarijs diffinitionib⁹/diuiſionib⁹/atq; ſpecieb⁹ dominior̄: ac iurium q̄ habent in reb⁹ atq; in genere de ꝓtractu diffinitiue ꝛ diuiſiue per .xxx. ſpecies q̄ exemplis declarant. Et hec in ꝓmo tractatu ꝑ .xvij. queſtiones.

¶ Mutuatione ꝛ eius obligatione/ de vſura q̄q; ꝛ eius iniquitate: ac varijs huiuſce ſpeciei ꝓtractib⁹. In ſc̄o tractatu ꝑ .xxxij. queſtiones.

¶ Negociatorib⁹ ꝛ mercatorib⁹ emptione ꝛ venditione/ tā in genere q̄m in varijs eorundē ꝓtractuū caſib⁹ ſpecialib⁹. In tertio tractatu ꝑ .xxij. q̄nes.

De ¶ Uarijs qui fundant/ emunt/ atq; vendunt reddit⁹ ꝑpetuis irredimibilib⁹ atq; redimibilib⁹: determinata q̄m indeterminata tpalitate (cuiuſmodi ſunt vitalitia) tpalib⁹. In quarto tractatu ꝑ .xv. q̄ſtiones.

¶ Locatione ꝛ ꝓductione tam in genere q̄m in ea ſpecie: qua locant atq; cō ducunt animalia. In tractatu quinto ꝑ .v. q̄ſtiones.

Societate tam in genere q̄m i ea ſpecie q̄ in aīalib⁹ atq; in pecunia ꝑ mꝛos caſus contrahit. In ſexto tractatu ꝑ .vj. queſtiones.

¶ Cambio pecuniario ꝛ ei⁹ vtilitate/ eq̄tate/ atq; iniquitate. In ſeptimo tractatu per tres queſtiones.

Summariū

Incipit Summariū a compilatore ſubſequentis opis ſup eodem: loco alphabetice table (quā ceteri libris ſolēt annectere) collectū. In quo centū q̄ſtionū tituli eiuſdē volumis: ac ꝓclones ſummarie ad ſingl'as q̄ſtiones rñſiue: compēdioſe ꝓtinentur: atq; alia notabiliora puncta vt querātur/ indicātur: nōnullis ꝓfirmatorijs ac amplius reſolutorijs additionibus ꝑ eundē adiectis.

Notius ſubſecuturi operꝭ ſūmarīū ad ꝫ ꝑfutuꝝ ꝓmittere placuit: vt lector in ꝓmptu ꝛ q̄ſi faſciculoꝝ more: eas ſingl'aꝝ q̄nū ꝓclones iueniat: ad q̄s tanq̄ ad ſedes reſidentie: ſciat me verā mihi viſam reſoluiſſe ſniam. qrūs cū q̄ſq; ꝓmo ꝓtuitu ſūmarie ſingulaꝝ q̄nū ꝓclones ſub compēdio didicerit: ꝛ veluti ꝑma digeſtiōe eas ſibi ī corpo rauerit/ atq; ī ſe tralecerit: poſtea q̄ſi ruminā do ꝛ libꝝ ipm ꝑnauādo/ ac ꝑ ꝓclionū ſingulas clauſulas atq; circūſtātias ꝑticular⁹ diſcurrēdo: etiā rōnes pl'imas cur ita ſentiēdū ſit: ac iō ꝑpē q̄d ꝛ ꝑticulariorē ſil' ꝛ cautiorem notitiā earūdem: ꝓſūmatiorī examie comꝓhendat. Id em̄ q̄ſi naturale: vt in vaſtam ſilūā intricatiorꝭ materie (ſicuti extāt ꝓtractuum negocia) ꝓmo aſpectu q̄ſq; oculos defle ctens a vaſtitate reꝝ ſuſpirās quaſi deſperet: atq; retrocedat. At ſi compēdioſo more ſibi ꝓmo ſingulaꝝ reꝝ ꝓcluſiua reſolutio ꝓponatur: magꝭ aſpirabit atq; vſq; ad fundū eius: etiā ſi vt mare magnū appeat anhelabit.

In primo tractatu itaq; hui⁹ ſeptipartiti volumis ꝑ centū q̄nes digeſti agit diffinitiue ꝛ diuiſiue ꝓtractib⁹ i generali: ꝛ de his q̄ tanq̄ ꝓleuia atq; ꝓparatoria reꝝrunt ad tradendū notitiā cōtractuū i ſpēali: ꝛ ad cognoſcendū q̄ ex eis liciti/ vl' illiciti ſint iudicandi. Exquo aūt ꝑ cōplures ꝓtract⁹ trāſferunt dominia: atq; iura q̄ hoies habēt in reb⁹ cōmutabilib⁹: ꝛ q̄ditatiua rer̄ cognitio eſt ꝓncipiū oīs artis ꝛ ſcientie: iō ante oīa declarant q̄ditatiue dñia iuraq; rerū: q̄d vel q̄ entitates ſint: aſſignādo diffinitiones eorundē: atq; diuidēdo dñium: ꝛ ius ī varias ſpecies: donec pueniat ad eam ſpeciē: q̄ dī dominiū ciuile: de qua eſt ad ꝓpoſitū. De appꝛopꝛiatione q̄q; atq; diſtinctione dñiorꝝ in rebus facta agit: ꝛ ꝓtinet ille tractat⁹. .xvij. q̄nes.

¶ Queſtio. I.

Utrū due deſcriptiones iuris ꝛ vna deſcriptio dñij ſint a ꝛ ingꝛiſbene ac magiſtraliter poſite. q̄b dicit. Jus eſt poteſtas vl' facultas ꝑtinq̄ pueniens alicui: ꝫ dictame ꝓme iuſtitie. Et iterū. Jus eſt poteſtas vel facultas ꝑtinq̄ pueniēs alicui ſm dictamē recte rōnis. Dominiū aūt eſt poteſtas vel facultas ꝑtinqua aſſumēdi res: aꝭ in ſui facultatē vl' vſum licitum: ſm iura vel leges rōnabiliter inſtitutas.

Solutio queſtiōis ſtat in quattuor ſuppoſitionib⁹: ꝛ ſex ꝓcluſionib⁹.

In ſuppoſitiōib⁹ diſtinguit de duplici acceptiōe iuris ꝛ declarat quō ius (vt in ꝓpoſito capit) q̄ditatiue ſit relatio: ꝛ ſil' dñium: ꝛ an dñium ꝛ ius ſint ꝓuertibilia: vl' habeant ſe ſic̄ inferi⁹ ꝛ ſuplus. ꝛ vtrū ꝑdicte deſcꝑtiones q̄ ſunt poſite a Joāne de gerſona redeāt

Quinq; ꝓclōes reſponſiue ad (in idem) q̄nem in ſūma dicūt/ q; ꝑdicte deſcꝑtiōes ſint bñ ꝛ magiſtraliꝭ poſite: ꝛ quō in eis (ſic̄ i diffinitionib⁹ relationū fieri dz) ponant extrema ſeu fundamētū: ꝛ termin⁹ eiuſdē relationis q̄ dicit ius ꝛ dñium. q̄q; deſcꝑtiones ꝑdicte redeāt in idē/ q̄ ꝛ ꝑ ſingl'as clauſulas declarant. Quedā q̄q; dicta atq; exēpla Joannis de gerſona ꝓtim ꝛpugnant ꝛ ꝓtim limitāt: ꝛ q̄d intelligendū ſit q̄ditatiue ꝑ titulū/ q̄n ſit ſm̄o de titulo alicui⁹ iuꝛ vl' dñij.

¶ Queſtio. II.

Quot modis diuidi tur dñium. In hac q̄one declarat p̄m⁹ modus inter quattuor modos diuidēdi dñium ꝛ ꝓtinet ille p̄m⁹ modus ſex ſpecies: quaꝝ vnaquēq; hic diffinit: ꝛ diffinitiones earūdē diffuſe ꝑ ſingulas clauſulas: ꝑ varia quoq; exempla declarantur.

Sex aūt ſpecies dñij ſm p̄mū modum

diuidendi sūt ille, scz Beatificū. Originale. Beatificū: Euangelicū: Canonicū: z Ciuile Circa originale prim impugnant: et prim limitāt duo exempla posita a Joāne gersona. Circa euāgelicū impugnant diffinitio q̄dā eiusdē, debinc ponunt septem diuisiones: ac subdiuisiones dñi euāgelici sub noīe ptātis eccl'iastice: eo q̄ i posito dñium euāgelicuz idem est q̄ ptās eccl'iastica a chio instituta vbi mlta vtilia inserta sūt, z soluuntur tria dubia: z totidē argumēta.

¶Questio. III.

Vtr̄ primus modus

diuidēdi dominiū cū descriptionibz suarū specierū sit bene positus.

Due ꝯcl'ones vel duo dicta rñsiua huius qōnis dicūt in sūma /q̄ p̄mus modus diuidēdi deficit sextupl'r z q̄ m̄ descptōes specierū eiusdē diuisiōis sūt bñ posite.

¶Questio. IIII.

Vtr̄ secūdus modus

diuidēdi, dñiū sit bñ posit⁹ qui tal'ē. Dñioz̄ q̄ddā fundat in titulo gr̄e gratificatz̄: q̄ddaz in titulo alicui⁹ gr̄e supnatural'solū gr̄tz data: nō tm̄ gratificatz̄. Tertiū in titulo alicui⁹ doni pure natural'sic ē electio vl' naturalis successio i aliquē p̄ncipatū. Sol'o. q. stat in q̄ttuor suppositiōibz z duabz ꝯcl'iōibz.

In suppositiō. reducit̄ p̄dicta trimēbr̄z diuisio ad bimēbrē z declarāt singla mēbra varijs exemplis: vbi int' cetera agit̄ de dñio p̄fis in filiū z de iure p̄fie ptātis.

Prīa ꝯcl'o. Mēbra p̄mi modi diuidendi p̄nt ꝯprehēdi sub tribz mēbr̄z scōi modi diuidēdi licet deficiat in aliq̄, non tm̄ in tot in q̄t primus modus defecit.

¶Questio. V.

Vtrū tertius modus

diuidēdi dñiū etiā trimēbr̄z exñsit bñ positus: quo sic diuidit. Dominiū q̄dā est diuinū: q̄dā naturale z q̄dā hūanū.

Solutio q̄stionis stat in tribz suppositiōibus z duabz ꝯclusionibz.

In suppositiōibz distinguit̄ duplex acceptio cuiuslibz illoz̄ triū dñiorū.

Prima ꝯclusio. Ille rect⁹ modus licz i aliquo deficiat: nō tm̄ in tot in q̄t prim⁹.

Scōa ꝯcl'o. Dñiū dīnū dz subdiuidi ꝯnūc in diuisiōibz: q̄rū posterior ē sp subdiuisio scōi mēbri p̄cedēt̄z diuisiōis. Et ibi varia exempla z species dīnorū dñioz̄ recēsent.

¶Questio. VI.

Quis est quartus et vl

tim⁹ mod⁹ diuidēdi dñium z an sit bonus? Rñdetur per duas ꝯclusiones.

Prīa ꝯcl'o. Quart⁹ mod⁹ diuidēdi ꝯtinet. xxvij. diuisiōes q̄z sp posterior est diuisio vnius mēbri p̄cedēt̄z diuisiōis dēpt̄z duabus vltimis diuisionibz. Et ibi inter cetera agit̄ de dñio demonū per tria dicta.

Primū dictū est, i dānat̄z āgelis optz cōcedere aliq̄ dñiū, pbat̄ q̄ntuplicit.

Scōm dictū. Utrū q̄d sit de legitio dñio supioritat̄z z iurisdictōis coercitiue an illō sit in demōibz int'se: tñ tali p̄termisso oportet ponere i dēmonibz aliq̄ aliō legitimū dñiū tā supioritat̄z: q̄z ñ supioritat̄z fūdatū in gr̄a gr̄tis data vl' dono naturali, pbat̄ q̄ntupl'r.

Tertiū dictū: bti angeli etiā hñt dñiū fūdatū in gr̄a gr̄tz data alia a gr̄a gr̄ū facīēte quo vnus dñat in aliū sibi ipando, pbat̄ dupl'r: z p̄nter ponunt varie spēs dñi ciuilis.

¶Questio. VII.

Vtrū dominiū ciuile

fūdet i charitate, z idē q̄rit̄ de dñio euāgelico capto p ptāte eccl'iastica: sil'r ō canonico. Hic tangit̄ heresis eorū cōtra q̄s p̄cedēs qō mouet̄ z descindit̄.

Sol'o. q. stat i. xij. ꝯcl'iōibz z q̄ttuor p̄me respiciunt dñium ciuile: z alie sex euangelicum z tres vltime canonicū.

Prīa ꝯcl'o. Ciuile dñiū nō fūdat̄ i charitate sic: q̄ pdēdo charitatē p lapsū in mortale cadat q̄s a dñio ciuili rex suaz̄. pbat̄ septēplicit: z ibi ō Saul an pdiderit suū dñiū regale a tēpore vnctionis Dauid in regē.

Scōa ꝯcl'io. Licet p aliq̄ pctā hō ipo facto pdat ciuile dñiū rex: ñ tñ p illa pctā perdit illō dñiū q̄ ad effectualē spoliationē illarū rex nisi sñia subsecuta. Prima ps pbat̄ septē exēplis, scōa aūt ps pbat̄ triplicit.

Tertia ꝯcl'io. Quāus res ille q̄rū dñium ciuile q̄s pdit p̄t crimia p̄dicta: ñ ōbeāt aīa sñiam p̄mulgatā tali crimīoso effectualit̄er auferri: tñ pdito dñio rex duos effect⁹ opat̄ etiā ante latā sñiam.

Quarta ꝯcl'io. Dñiū ciuile etiaz non fundatur in fide, pbat̄ triplicit.

Quinta ꝯcl'o. Dñium euāgelicū etiā non fundat̄ i charitate q̄n retineri possit perdita charitate, pbat̄ trip'r.

Sexta ꝯcl'o. Dñium euāgelicū etiā nō fūdat̄ in gr̄a p̄destinationis.

Septīa ꝯcl'o. Dñiuz euāgelicū q̄ad illam spēz / q̄ ōz ptās ordis: etiā nō fūdat̄ in fide.

Octaua ꝯcl'o. Sic̄ id vez est z p certo retinendū ō ptāte ordis: ita est etiam pbabile ō ptāte iurisditionis i foro exteriori, ita q̄ prelat⁹: vt papa vel epūs incidens heresim / non ipso facto sit depositus a tali ptāte.

Nona ꝯcl'o. Dñium euāgelicū etiā nō fūdat̄ in alijs donis gratuitz̄ latentibz i aia.

Decima ꝯcl'o. Dñium canonicū etiā non fundat̄ in charitate.

Undecima ꝯcl'o. Dñium canonicū etiaz non fundat̄ i gr̄a p̄destinationis.

Duodecima ꝯcl'o. Dñium canonicū etiā non fundat̄ de per se in fide.

¶Questio. VIII.

Vtr̄ rex dominia fue

rint aliq̄ indistincta.

Sol'o. q. stat in tribz suppositionibz z q̄n q̄ ꝯcl'ionibz. In suppositionibz ponunt varij sensus tituli qōnis.

Prima ꝯcl'o. Capiēdo titulū qōnis in p̄mo sensu p̄me suppositiōis: dñia rex nunq̄z

Scōa ꝯcl'o. Capiēdo (fuerūt idistincta, do titulū qōnis i scōo sensu p̄me suppōnis aliq̄ dñia olim fuerūt idistincta: z etiaz talia hodie sunt idistincta, pbat̄ q̄nq̄z exēplis.

Tertia ꝯcl'o. Capiēdo titl'm qōnis i scōo sensu p̄me suppositōis aliq̄ dñia: nūq̄z fuerūt idistincta / nec hodie sunt idistincta.

Quarta ꝯcl'o. Tpe nature hūane integre: Quīta ꝯcl'o. Tem (dñia fuerūt idistincta, pore nature hūane corrupte etiaz aliq̄ dñia fuerūt z hodie sunt idistincta.

¶Questio. IX.

Vtr̄ cū rex dominia

p̄mū fuerint idistincta z cōia: ipsa potuerint postea licite z rōnabil'r distingui seu appropriari?

Sol'o stat i vna suppositōe / q̄t (priari, tuor ꝯcl'onibz / z sex argumētoz̄ sol'onibz.

Prīa ꝯcl'o. Pars affirmatiua qōnis ē fa.

Scōo ꝯcl'o. Nō expediuisset oibz oia esse cōia p statu nature lapse, pbat̄ dupl'r.

Tertia ꝯcl'io. Sic̄ iā oīsum ē q̄ nō fuisset expedies: sic etiā est dōm q̄ non fuisset rōnabile q̄ oēs res māsissent cōes.

Quarta. Predicta dāna z icōmoda nō diminuissent rebz manētibz cōibz i statu innocētie. Postea formant̄ z soluuntur q̄ttuor argumēta z iserunt̄ q̄ttuor corollaria.

¶Questio. X.

Vtr̄ distinctio domi

niorz̄ fuerit facta p legē naturalē vl' hūanaz.

Sol'o. q. stat i tribz suppōnibz / z q̄nq̄z cō

Prīa ꝯcl'o sane itelligēdo ti⁹ (clusiōibz, tulū qōnis: qō nulla hz difficultatē q̄n certuz sit q̄ dñiorz̄ distinctio tm̄ ē ex lege ciuilē z hu

Scōa ꝯcl'o. Dñiorz̄ distinctio (mana, non est facta ex̄m legē naturalē.

Tertia ꝯcl'o. Dñiorz̄ distinctio etiā p statu nature lapse non ē ex̄m legē naturalē, z ibi euacuat̄ pbatio Sco, z Joānis ō ripa, z ponit alia: atq̄z soluūt̄ quattuor argumēta cōtra eandē ꝯcl'ionem p̄cedentia.

Quarta ꝯclusio. Dñiorz̄ distinctio non ē ex̄m legē diuinā. Et ibi auctas ē rō Aug. cui pbatio ꝯclusiōis initiat̄ z examinat̄ quō sit ex

Quīta ꝯclusio. Distī (ficar ad p̄positū. ctio dñiorz̄ ē tm̄ ex̄m legē hūanā.

¶Questio. XI.

Et quo dominiorz̄. Di

stinctio licite fuit facta: z nō nisi p legē positiuā: q̄rit̄ q̄s z q̄tuplex potuit fuisse mod⁹ q̄ p legē positiuā talis distinctio fuit iuste fctā.

Solutio. q. stat i q̄nq̄z suppōnibz z duabz

In suppōnibz declarat̄ q̄d (ꝯclusiōibz, req̄rat̄ ad legē positiuā iustā. z ō ptāte p̄ma z politica: z de duplici politica.

Prima ꝯclusio. Iz videri possit alicui q̄ cū res eēnt p̄muz oibz cōes ñ potuerit postmodū hūano gñe lapso fieri p legē positiuā iusto mō earz̄ distinctio z appropriatio, tm̄ op

Scōa ꝯcl'o. Mod⁹ q̄ p le (positū ē rez̄ gem positiuā est facta distinctio dominiorz̄ potuit esse triplex.

¶Questio. XII.

Vtr̄ descriptiones

vsus z vsufruct⁹ sint bone: q̄bz ōz. Usus est ius vtēdi alienis rebz salua rez̄ suba. Usufructus ꝯ est ius vtendi z fruendi rebz alienis salua rez̄ substantia.

Solutio questionis stat in octo suppositionibz z duabz ꝯclusionibz.

In suppositionibz ponunt due acceptio

nes vsus: z scda acceptio subdiuidit. z vnū mēbꝝ illius subdiuisionis itez subdiuidit: z sic mō fit devsufructu.

Prima ꝓcl'o. Descptio vsus est bona/ saluis trib circūstātijs Et ille ibi enūerantur: clausule ꝙz diffōnis declarant/ atq; ꝙttuoꝝ argumenta soluunt.

Scda ꝓcl'o. Descptio vsus etiā est bona si fuent tres circūstancie Et ibi enūerant ac clausule diffōnis vna cum eo, s. vbi vsufructꝰ (cū sit accūs respectiuū) sit subiectiue declarat atq; duo argumēta soluunt: vbi int cetera examiat illa difficltas/ an vtile dñiū sit aliq̄d. z si sic: an sit aliq̄d q̄ditatiue z itrinsece distinctū ab vsufructu/ vl' solum distinguat ab eo penes q̄dā extrinseca aut accidentalia: et an diffinitio vsufructus conueniat dominio vtili.

Additio. Pōt etiā ad idē argui sic. Quia siq̄s locat alteri prēdia ad. x. ānos. trāsfert in ꝺuctorem vtile dñium: qz est locatio longi tpis: etsi mīꝰ q̄z ad. x. ānos locet ea: trāsfert vsufructū i eundē: z tū pstat q̄ q̄ditatiue z itrinsece nō differūt ius vniꝰ ꝺuctorꝭ z ius alteriꝰ: sz solū extrinsece, s. penes durationē: z forte q̄dā alia. ꝉgit. Hec obstat q̄ vsufructꝰ alicui ꝓcessus finit morte vsufructuarij. z dñium vtile pōt trāsmitti ad heredes: qz ℔ etiā nō arguit intrinsecā distinctionē q̄ditatiuā. imo aliqñ et vsufructꝰ non finit morte naturali vl' ciuili: vt oñdit Jaso. Instituit. de vsufructu in additione post porchum.

¶ Questio. XIII.

Qualiter differunt et

conueniunt vsus z vsufructus inter se.

Hic ꝑmo ponūt tres ꝙuenīcie z tres differentie int ea. Scō ponit ꝙuenīcia z differētia illoꝝ duoꝝ ad alia ꝙttuoꝝ, s. ad ius/ dñiū/ z possessionē: z ℔ ꝓ ꝙttuoꝝ dicta.

¶ Questio. XIIII.

Vtrꝫ descriptiones

ꝓrietatꝫ z possessionis sint bñ posite/ q̄bus ꝺz. Proꝑetas ē dñiuꝫ rei iustꝫ modis q̄situ. Possessio ē corꝑal'is rei detētio corꝑis z animi: iurꝫ adminicl'o itercurrente.

Prima ꝓcl'o. Diffinitio ꝓrietatꝫ nō esset bona si caperet dominiū general'r: vt. s. conuenit cum iure.

Scda ꝓcl'o. Descptio ꝓrietatꝫ eēt bona si caperet dñium stricte ꝑ eo dñio atq; iure: qō est simpl'r ius in re. Dehinc tria argumēta ꝙ diffinitionē ꝓrietatꝫ: etiā intellectā illo scdo mō ꝓcedentia soluunt.

Tertia ꝓcl'o. Descptio possessiōis posita videt aliq̄lit bona z declarant clausule eius dē. Postea soluunt q̄nq; argumēta ꝙ eam ꝑ cedētia: z recensent q̄nq; diffinitiōes possessionis a varijs doctoribꝰ posite. post q̄s tādē ponit alia z plenaria diffinitio eiusdem q̄ sit est formal' z causal' dicēs: q̄d sit q̄ditatiue possessio simul: z vñ causet vl' acquirat: atq; quid ipsa efficiat vel pariat.

¶ Questio. XV.

Vtruꝫ dominia rerū

ab initio iuste distincta possint in alios a ꝑmis dñis transferri: z quot modis.

Solutio questionis stat in quattuoꝝ cōclusionibus: z vno cozollario.

Prīa ꝓcl'o. Dominia rerū distincta pūt iuste a ꝑmis dñis transferri in alios.

Scda ꝓcl'o. Duobꝰ modis pōt fieri iusta trāslatio dñioꝝ distinctoꝝ a ꝑmis dñis in alios: scz auctōritate ꝑuata z publica. z ꝑmus modꝰ oñdit dupl'r. Scōs modꝰ etiā ꝓbat atq; subdiuidit i ꝑscriptionē z vsucapionē.

Tertia ꝓcl'o. Translatio dñij rei de eo ꝙ quē ꝑscribit vel vsucapit in ꝑscribentem vl' vsucapientē legitime scz seruatis cōditiōibꝰ seruādis: est iusta. ꝓbat dupl'r: z transitorie tangit aliq̄d de ℔ si legitime ꝑscribēs acquirit dñium directū vel solū vtile.

Quarta ꝓcl'o. Legislatoꝝ potuit licite talem legē statuere: scz ꝑscribens rē imobilem vel vsucapiēs aliquē rem nobilē q̄uatꝫ debitis ꝓditiōibꝰ incipiat eē dñs eiusdē rei completa ꝑscptiōe: vel vsucapiōe: atq; is cuius res ꝑtiꝰ fuit desinat esse dñs.

Cozollariū. Js qui q̄uatis ꝓditiōibꝰ rez quisitis ad legitimā ꝑscꝑsitionē vl' vsucapionē ꝑscripsit vl' vsucepit rem aliquā non teneꝫ illā rē restituere etiā in foro ꝑscie.

¶ Questio. XVI.

Vtrū descriptio con

tractus sit bona q̄ dicit. est vltro citroq; obligatio. Solutio. q. stat in vna distinctiōne: z q̄ttuoꝝ ꝓcl'oibꝰ. In distinctiōe prēambula ponit triplex acceptio ꝓtract' scz ꝑ prīa: impꝝopꝛia: z magis impꝝopꝛia.

Prima ꝓcl'o. Predicta descriptio stātibꝰ

duabꝰ ꝓditionibꝰ est bona.

Scda ꝓcl'o. Quecūq; ꝑdictaꝝ ꝓditionū desit descptio non esset bona.

Tertia ꝓcl'o. Alia dat descptio ꝓtractꝰ a Joāne d̄ gerk. canē. Parik. i tract. suo d̄ cō tractibꝰ i ꝑncipio: z ē talis. Est cōmutatō ciuilis z legitia: sz hec ipugnat tripl'r.

Quarta ꝓcl'o. Cōtractꝰ etiā possz sic diffiniri. Est actꝰ q̄ ēre/ lr'is/ ꝓbis/ vl' ꝓsensu celebratꝰ q̄ trāsfert res d̄ vno in aliū: q̄d aliq̄le dñium: vel vsum: vel aliā spēm iurꝫ sup̄ diffiniti: vl' si debēs trāsferre nō trāsferat obligatio succedit ad interesse.

¶ Questio. XVII.

Que et quot sunt spe

Sol'o. q. stat i recitatiōe (cies ꝓtractꝰ. q̄ttuoꝝ modoꝝ ponēdi enūerātiū spēs ꝓtractꝰ: tres ꝑmi erūt theologoꝝ z sūmistaꝝ tractantiū de contractib. Prim' modꝰ ē Joānis de gerk. ponentis octo spēs/ sz ipugnat q̄drupl'r.

Scōs ē dñi Antonini ponentꝫ. xij. spēs: z impugnat q̄ntupl'r.

Tertiꝰ ē Scoti: ponētꝫ octo spēs/ sz ipu

Quartꝰ z cōpletior ponit (gnat tripl'r. enūerando. xxx. spēs cū exēplis suis: vbi int alias ponunt q̄nq; spēs ꝓtractꝰ inoiati: z q̄re sic vocent: de ꝑmixtiōe q̄z inoiatoꝝ ꝓtractuū cū noiatꝫ. Jtē d̄ differētijs ꝓtractꝰ centuat: superficiarij: feudal': emphiteotici z bibellarij. Jtē d̄ differētijs ꝓtractꝰ ꝑcarie z ꝑcariū atq; ꝑcarij int se: z q̄d alios ꝓtractꝰ: et de modis ꝓtractꝰ ꝑcarie z ꝑcariaꝝ. Circa pignorationē q̄z ꝓt' q̄sdā oñdit q̄drupl'r: q̄ is cui fit pignoratio acq̄rit aliq̄d ius i pignore: ita q̄ ille ꝓtractꝰ nō ē prorsus sine oi trāsfusiōe cuiuscūq; iurꝫ.

Et q̄z. xxx. ℔ recēsuerim spēs ꝓtractuū: nō tū nisi de sex ex eis in spēali diffusiꝰ i seqntibꝰ tractatibꝰ huiꝰ volumis agēr statui. Lector eīm q̄ fundamētū ex ℔ ope d̄ illi sex spēbꝰ iecerit. facile ex illi atq; ex dicti hac cōne sese circa oēs alias spēs: q̄tū ad forū anie attinet iuuare atq; resoluere valebit.

In scdo tract. agi

tur spēal'r d̄ vna ex ꝑdictꝫ. xxx. spēbꝰ ꝓtractuū. s. d̄ mutuatōe. z ℔ ꝑ. xxxiij seqntes questiones.

¶ Questio. XVIII.

Vtrū mutuū bene no

tificet sic. Est actus vl' ꝓtractꝰ q̄ quis pecuniā vel speciē. i. rem vtilē cuiꝰ vsus est eius ꝓsūptio ꝑm q̄ ordinat ad talē vsum ꝓcedit alteri: nō tū trāsferēdo vsū ei' in illū alterū sz etiā dñium: illo tū altero obligato ad reddendū post lapsū tpis idē in gñe: z eq̄alēs vel tantūdē in numero/ pondere z mensura.

Solutio questionis stat in vna suppositione: z vna conclusione.

Cōclusio resp̄siua est. Mutuū bñ notificat ꝑdicto mō. vbi declarāt octo clausule eiusdē diffinitiōis. z inter cetera impugnat descptio data a Bartolo: soluunt q̄z q̄daz argumēta ꝓtra pūtē diffinitionē ꝓcedentia. tangit etiā diuersitas modoꝝ loquēdi theologoꝝ z philosophoꝝ ex vna pte: z iurisperitoꝝ ex alia: de eodē gñe z specie.

¶ Questio. XIX.

Vtrum in aliquibus

casibus homo teneat sub pena peccati mortalis ad mutuandū proximo.

Solutio. q. stat in tribus suppositionibꝰ decem ꝓcl'onibꝰ: z sex dictis.

In suppositionibꝰ distinguit de duplici superfluo: z de duplici necessario: ō tripliciꝰ quoq; hominibus indigentibus: ac tripliciꝰ necessitate eorundem.

Prima ꝓcl'o. Hō non in oi casu/ nec ꝑ se tenet mutuare proximo. ꝓbat q̄druplicit'r.

Scda conclusio. In aliquibꝰ casibꝰ tenetur homo ad mutuandū primo sub pena pcti mortalis. ꝓbat tripliciter.

Tertia conclusio. Duo sunt casus: ō q̄bꝰ nō debet dubitari: q̄n in illis teneat homo ad donandū primo suo elemosynā.

Quarta ꝓcl'o. In eisdem duobꝰ casibꝰ tenet hō ad mutuanduꝫ primo suo sub pena pcti mortalis: z postea solvit argumētū cōtra tertiā z q̄rtā ꝓcl'ones ꝓcedēs.

Quinta cōclusio. Preter ꝑdictos duos casus est tertiꝰ casus dabilis: in quo nō videt simpl'r diffinitēdū hominē sub pena peccati mortalis obligatū ad donandū elemosynā. primo. scz si hō habet superfluū tam nāe sue q̄z p'sone: z suoꝝ z primꝰ cōstitut' est i necessitate: licet citeriori extrema necessitate: sed tñ arta seu magna z notabili. ꝓbat allegando ad hoc tres doctores: scz Durandū. Thomā. z Alexandrū de ales.

Sexta ꝯclo. Licet nō videat simplr̄ diffinitēdū in tali casu: tñ aliq̄liter ꝓbabile videt ẜ tñ ip̄obabile dicere q̄ i tli cāu sit obligatō sub pena pcti mortal'. Scōa ꝑs ꝓbat octo.

Septa ꝯclo. Satȝ ꝓbabile vi (p'iciter, det q̄ i casu ãnte ẜ sexte ꝯclonis hō teneat sub pctō mortali ad mutuādū ꝓrio ꝓbat tri

Octaua ꝯclo. Licet ꝑter p̄dicitercitos tres casus: in q̄b hō (vt ꝓbabile est) teneat ad mutuandū ꝓximo sub pena peccati mortalis: ponant adhuc tres casus: in q̄b etiā eadē obligatōe ponit hō obligari: nō tñ videt q̄ oēs illi tres casus sint ꝓbabiles, et tangit sn̄ia scti Bernardini ẜ impugnat.

Nona ꝯclo. In illis casib⁹ in quib⁹ hō tenet ad mutuandū: ẜ in q̄b⁹ tenet ad donādū ꝓximo bōa tpalia fortune: tenet etiā hō alia bona in q̄b⁹ abundat ꝓximo sil̄r indigenti donare ẜ mutuare: ꝯcurrētib⁹ circūstantijs ꝓportionabil̄r se habentib⁹ ad circūstātias p̄dict⁹ casuū: ẜ ponit q̄drupler exēplum.

Decima ꝯclusio. Dabiles sunt multi casus: in quib⁹ hō non tenet ad mutuandū ꝓximo, patet enumerando octo.

Post has conclusiones ponunt sex dicta ꝓ maiori elucidatione conclusionū.

Primū est ꝓ decima ꝯclusiōe ẜ ē licet ꝑm quid loquendo seu suppōsita infirmitate ip̄fectione ẜ malitia hoīm: melio⁹ sit q̄ indigētes nō habeāt copiā mutuū assequēdi a diuitib⁹ q̄s ꝙ habeāt: tñ simplr̄ loquēdo melio⁹ esset ꝙ haberēt q̄s ꝙ non habent.

Secūdū dictū ꝓ eadē decima ꝯclusione licet hō in octauo casu decime ꝯclusiōis cōstitut⁹ nō sit obligat⁹ ad mutuū bonoꝝ fortune respectu hois ꝓximi: de q̄ idem casus sonat: tñ ob ℔ nō est oīno ab oīni mutuo respectu eiusdē ꝑsone deobligat⁹.

Tertiū dictū. In illis casib⁹ in q̄b homo tenet mutuare ꝓximo sub pena pcti mortalis: aliq̄n non oꝑtet ꝯsyderare an recipiens mutuū sit iust⁹ vel iniust⁹/bon⁹ vl̄ malus: pius vel ip̄ius/fidelis vel infidel'/hereticus vel catholic⁹/excōicat⁹ vel nō, ẜ sic ō alijs, in aliq̄b⁹ ꝯo oꝑtz ꝯsiderare. De ꝓma pte h⁹ dicti ponunt duo exempla.

Quartū dictū. Hoīes cōstituti in casib⁹ sup̄dictis: in q̄b⁹ hō obligat mutuare ꝓrio nō debēt faciliter credere ꝓrio iudicio q̄ se iudicāt excusabiles ab obligatōe mutui q̄n tūc cūq̄ videant hꝫ colozatas excusatiōes, ꝓbat triplr̄, ẜ ponunt ō sup exēpla formidāda.

Quintū dictū. Cū hō vult iudicare an ne bona q̄ hȝ sint nc̄aria nature sue ẜ suoꝝ/ vel ꝑsone vt sic dūudicet an sit obligat⁹ ad mutuādū vel nō: hȝ possit respicere non tm̄ ad ea q̄ nūc sibi incūbunt: hȝ etiā ad ea q̄ sibi incūbent i futuro tpe: nō tñ est licitū velle metiri bona sua ꝑm q̄scunq̄ casus futuros possibiles sibi ẜ suis accidere.

Sextū dictū. Hȝ in tertio casu tacto i q̄nta ẜ sexta ꝯclonib⁹ hō teneat ad mutuāduȝ: possȝ tñ excusari a pctō i duob⁹ casib⁹ post ea soluunt tria argumenta.

¶Questio. xx.

Vtꝝ i casibus in qui

bus hō tenet sub pena pcti mortal' mutuare ꝓximo: req̄rant aliq̄ circūstantie ad ℔ q̄ mutuatio sit act⁹ ꝯuosus.

Pria ꝯclo vel dictū ē q̄ ad ℔ req̄rūt septē circūstantie: q̄ ibidem etiā declarant.

Scōa ꝯclo. Debit⁹ mod⁹ mutuādi cōsistit in. cj. pūctȝ: q̄ ibi enūerant ẜ ꝓbant.

Tertia ꝯclo. Debit⁹ ordo ꝙuand⁹ in mutuo ꝓsistit i nouē puncti: q̄ ibi enūerant.

¶Questio. xxi.

Vtꝝ mutuare nō gra

tis/nec ꝓpt deū: hȝ ꝓpt lucꝝ tpale ꝯsequendū ex mutuo/seu mutuatōne rei vltra sortē: sit descriptio bona ipsius vsure: put vsura ē peccatū: ẜ melior aliꝭ trib⁹ de criptionib⁹ vsure solitȝ assignari.

Sol'o, q, stat in duab⁹ suppōnib⁹/ ẜ octo ꝯclonib⁹. In suppōnib⁹ recensent tres alie descriptiones date ab Amb. Hostien. arcꝫ ab alijs mgr̄is. pōit q̄ȝ dupler acceptō vsur.

Prima ꝯclo. Predicte tres descriptiones ñ eent bōe: si darēt ō vsura: put vsura ē pctm̄.

Scōa ꝯclo. Capiendo vsurā materialit descriptio eius ab Hostiensi posita ē bona, ꝓbat ẜ declarat ꝑ sex clausulas ei⁹. Et soluuntur aliqua argumēta, ẜ impugnat descriptio a Panor. posita.

Tertia ꝯclio. Capiendo vsurā etiā materialr̄: descriptio ei⁹ posita, a btō Amb. si legat ꝑ modū descriptiōis non essȝ bona: si non aliqua supplerent: q̄ etiā Amb. subintellexit, ꝓbat instādo ꝓtra eā sextuplr̄: ẜ tandem completur eius diffinitio.

Quarta ꝯclusio. Descriptio vsure ab Am-

bro, posita: hoc modo completa ē sufficiēs descriptio ẜ bñ posita.

Quīta ꝯclo. Descriptio mgr̄al' vsure ēt capiēdo vsurā materialr̄ ñ essȝ bōa si nihil supereet: ẜ silr̄ si ꝑncipalr̄ idistincte capet, ꝓbat instādo ꝙ ea: ẜ postea soluit q̄ddā argumētū.

Sexta ꝯclo. Hec descriptio suppleta ẜ intelecta mō tam dicto ē sufficiēs ẜ bñ posita, s. vsura est lucrū tpale ex mutuo ꝑncipalr̄ intentū itentiōe nō mutata.

Septima ꝯclo. Descriptio posita i titlo hȝ nō sit bona capiēdo vsurā materialr̄: tñ ē bona eaȝ capiendo formalr̄.

Octaua ꝯclio. Descriptio posita in titulo nō ē dicēda melioꝝ aliꝭ trib⁹. Et soluit q̄ddā argumentū ꝓtra septimā ꝯclionē.

¶Questio. xxii.

Vtꝝ mutuatio vsura

ria sit pctm̄, ẜ ℔ oī lege dānatū atcꝫ mortale.

Sol'o, q, stat i, xiij, ꝯclonib⁹ ẜ, r, argumē

Pria ꝯclio. Mutuatio (toꝝ sol'onib⁹, vsuraria ē pctm̄. ꝓbat q̄ntupl̄r.

Scōa ꝯclio. Mutuatio vsuraria ē ꝓtra legē naturalē. ꝓbat, xv, rōnib⁹, de quaꝝ validitate patebit in seq, q̄ne.

Tertia ꝯclo. Mutuatio vsuraria ē cōtra legē diuinā. ꝓbat, x, ꝓbationib⁹ fundatȝ i auctoritatib⁹: ẜ octo ꝑme fundant i auctib⁹ vet⁹ testamēti/nona i auctē noui testamēti/decima i auctib⁹ eccl'ie ẜ doctoꝝ.

Quarta ꝯclo. Mutuatio vsuraria ē contra legē būanā/canonicā, ꝓbat allegando ꝑ nūc octo constitutōes canonicas: in q̄bus prohibet/ in q̄nq̄ ꝑmis ipsis clericȝ singularit: in aliꝭ āt idistincte oīb⁹.

Quinta ꝯclo. Mutuatio vsuraria rōnabilit fuit ẜ ē ꝓhibita/siue ℔ sit lege būana/siue diuina. Et ibi hȝ ō ic̄omodis q̄ seqrent: si vsuraria mutuatio admitteret.

Sexta ꝯclo. Aliq̄ mutuatio vsuraria est ꝙ lege būanā: ciuilē. ꝓbat. Et ibi ō vsura vsu

Septima ꝯclo. Empta mutua (raꝝtiōe ad vsurā vsuraꝝ: oīs alia mutuatio vsuraria fuit ꝯcessa ō iure ciuili ꝓtento in libro .ff. Et ℔ capiēdo ꝯcessionē oīb⁹ trib⁹ modis q̄b⁹ capi solet. Pria ꝑs ꝓbat discurrēdo p leges eiusdē lib. i tit. de vsurȝ positas: ẜ distinguēdo triplicē acceptionē ꝯcessionis.

Octaua ꝯclo. Quātū ē de iure ciuili ꝓtecto in. C. aliq̄ mutuatio vsuraria: etiā alia ab ea q̄ fieret ad vsurā vsuraꝝ ē phibita. Preter ās has duas mutuatōes vsurarias: alie mutuatōes vsurarie sunt ꝯcesse i eoꝺ lib. et iam concessiōe oīb⁹ trib⁹ modis capta.

Nona ꝯclo. Mutuatio vsuraria concessa ō iur̄ ciuili Codicȝ sunt septuplex ℔ q̄ vsura q̄ fiebat/erat septuplex: diuer̄ tñ ꝑsonis

Decima ꝯclo. Quāuis alicu i (cōcessa, videri possȝ: q̄ p̄dicte leges Codicȝ ꝯcedentes vsuras p̄dictas cēnt reuocate ꝑ aliam legem eiusdē lib. tñ nō sunt reuocate ꝑ aliquā legē eiusdem lib. q̄ȝ sunt ꝙtualr̄ reuocate ꝑ aliā constitutionē alteri⁹ libri iurȝ ciuil'. s. libri autenticoꝝ. Dicl'are examiat. l. cunctos pl'os. an ꝑ eā reuocauerit impator leges q̄bus concesserat vsuras. Postea iferunt q̄t tuoꝝ cozollaria/vnū contra Bartolū: ẜ vnū contra Baldum.

Undecima ꝯclo. Justinian⁹ nō videt excusabil̄ de ℔ q̄ leges cōcedentes vsuras capiēdo cōcessionē modis tactȝ i septima ẜ octaua ꝯclionib⁹ edidit, ꝓbat triplr̄.

Duodecia ꝯclo. Dato q̄ oēs leges ꝑ se ẜ alios editas cōcedentes vsuras/nō tm̄ virtualr̄: hȝ ẜ exꝑsse ẜ formalr̄ reuocassȝ ꝑ predictaȝ constitutionē i lib. aut. de eccl'iasticȝ ti. nec vnq̄ postea aliquā legē vsuras concedē tem inouassȝ: adhuc nō ꝓꝑrie loq̄ndo dici q̄ oīs mutuatio vsuraria sit ꝙ legē ciuilem.

Postea iferūt duo cozollaria et magȝ gl'ia ius canonicū iuri ciuili ꝓferendū p̄dicat.

Tredecima ꝯclo. Mutuatio vsuraria est peccatum mortale, ꝓbat quadruplicit. Postea decem argumenta conantia ꝓbare mutuationē vsurariam non esse peccatum: ẜ signanter non esse cōtra legem naturalem soluunt.

¶Questio. xxiii.

Vtꝝ omnes rōnes in

tendētes, ꝓbare mutuationē vsurariā eē cōtra legē naturalē sint efficaces.

Sol'o questionis stat in duab⁹ suppositionib⁹ ẜ vna conclusione.

In suppositionib⁹ oñdit expedies esse si q̄ rōnes euasibiles adducant ad concl'onez verā aliquā ꝓbandā: q̄ eaꝝ euasiōes reciten tur: qrūs si hmōi euasiones sint cauillatorie excludant si non q̄ lector rōnib⁹ illis omissis: solidioribus ad eandē ꝯclionem inherere studeat fundamentȝ.

Concl'o rñsiua ad qõnẽ est, Quãꝯ induʒ
bitanẽ tenendũ sit ꝙ mutuatio vsurariã sit
ꝓtra legẽ/nõ solũ diuinã: ʒ etiã ꝓtra legẽ na
turalẽ, tñ nõ oẽs rõnes ad ℔ i ꝑcedẽti, q, ad
ducte sũt ieuasibiles vere vl'apparenẽ: ꝯuis
aliꝯ ex eis sint efficaces sufficient.

Prime due ptes ꝛcl'onis patẽt ex ꝑcedẽti
q. iij, ꝓbaẽ discurrendo ꝑ oẽs, xxv, rõnes po
nẽdo euasiões dabiles/ ad easdẽ ꝛ alis ꝯs vt ca
uillatorias excludendo: reliꝯs lectorꝫ arbi
trio relinq̃ndo, Tãdẽ ꝙ i q̃rta pte ꝛcl'onis
eligẽt aliꝯ ex ꝑdictꝫ: vt efficaces ad dãnãdũ
vsurã tãꝯ ꝓtra naturalẽ legẽ exũtem.

¶Questio. XXIIII.

Vtꝝ añ legẽ euãgeli-

cam Judeis fuerit ptm̃ mutuare ad vsuraʒ
hoibꝫ siue sue natiõis siue alteriꝰ: ꝛ an idem
iudicium sit de Judeis a tempore legis euã
gelice vsq̃ hodie.

Sol'o, q, stat i q̃ttuor concl'oniby,

Pria ꝛcl'o, Judeis añ legẽ euangelicã fuit
ptm̃ mutuare ad vsurã hoibꝫ sue natõis, s.
Judeis vl'melꝰ ipsis ysraelitꝫ.

Scda ꝛcl'o, Judeis añ legẽ euangelicam
ptm̃ fuit mutuare hoibꝫ ad vsurã etiã alteri
us natõis, puta gẽtilibꝫ etiã q̃busꝯq̃, ꝓbaẽ
q̃nqꝫ rõnibꝫ. ꝛ ibi intẽ cetera soluiẽ argumen
tũ qõ Judei ꝑ se faciũt ad ꝓbãdũ ꝙ liceat eis
mutuare ad vsurã: ꝛ ponunẽ due sol'ones q̃
rũ scda ẽ q̃rundã iurispitorꝫ dicentiũ deũ iu
deis vsuras ꝛcessisse cõcessiõe simplicꝫ tole
rãtie: nõ ãt cõcessiõe dispẽsatõis: ꝛ hec sol'o
impꝛobaẽ sexupl'r: postea etiã q̃daʒ additio
ad eãdẽ sol'onẽ: q̃ q̃dam dicũt Moysen illaʒ
cõcessionẽ postea reuocasse: ꝓbaẽ tripl'r.
Tandẽ q̃ꝫ sñia Panorꝫ, i. c. post miꝛabilẽ, im
pugnaẽ, ꝛ solunẽ quattuor argumenta vel
replice: q̃ de ꝛcessiõibꝫ ꝛ dispensationibꝫ ve
terꝫ legis fieri pñt.

Tertia ꝛcl'o, Judeis a tpe legꝫ euãgelice
nũq̃ fuit licitũ mutuare ad vsurã etiã hoibꝫ
alteriꝰ natiõis vel ꝓfessiõis, vt puta chriſtia
nis, ꝓbaẽ q̃nqꝫ rõnibꝫ.

Quarta ꝛcl'o, Pertiacie credẽs hãc ꝓ
sitionẽ, Iudeis nõ ẽ ptm̃ mutuare chrianis
vel alĩs ad vsurã: est hereticus, ꝓbaẽ tripl'r,
postea solunẽ duo argumenta.

¶Questio. XXV.

Vtꝝ ptãs secularis

ac ꝓlatus eccliasticus possit atq̃ debeat ꝓ
hibere Iudeis mutuationẽ vsurariã: atq̃ iu
deos cõtrauenientes ꝓhibitioni: possit ac de
Sol'o, q, stat in duaby (beat punire,
suppositionibꝫ: duaby cõclusiõibꝫ: ꝛ q̃ttuor
argumentoꝝ solutionibꝫ.

Prima cõclusio, Ptãs secularꝫ ꝛ ꝓlatꝰ ec
clesiasticꝰ põt ꝛ dꝫ Iudeis sub se degẽtibꝫ ꝓhi
bere mutuationẽ vsurariã chrianis fiẽdã: et
si cõtrauenerint ꝓhibitioni: eosdẽ punire, ꝙ
baẽ q̃ttuor rõnibꝫ.

Scda conclusio, Nõ ẽ verꝫ ꝙ eccia faciẽ
do Iudeos cõpelli ad remittendũ chrianis
vsuras: id faciaẽ tñmõ vt caueat chrianoꝝ
idemnitati, ꝛ nõ etiã iõ: qz sibi sit vel debeat
esse cura õ ptis Judeoꝝ: q̃bꝫ peccant exigẽ
do vsuras, ꝓbaẽ octoplicit. Postea soluunẽ
quattuor argumenta.

¶Questio. XXVI.

Vtꝝ ptãs secularis

ac ꝓlatꝰ eccliasticꝰ licite possit i aliq̃ ex seq, ca
sibꝫ tolerare mutuatõꝫ vsurariã Iudeoꝝ atq̃
cõsentire i eãdẽ, s. ad vitãdũ maiꝰ malũ: ꝛ ad
Sol'o, q, stat i tri (ꝛseq̃ndũ maiꝰ bonũ,
bus suppoñibꝫ: ꝛ octo cõclusiõibꝫ: ac sex co
rollariꝫs: ꝛ triũ argumentoꝝ solutioibꝫ.

Pria cõclusio, Ptãs secularꝫ ꝛ ꝓlatꝰ eccle
siasticꝰ nũq̃ põt licite cõsentire i mutuationẽ
vsurariã Iudeoꝝ, ꝓbaẽ octo rõnibꝫ.

Scda ꝛcl'o, Nec ꝙ maiꝰ imo maximuʒ
spuale vel tpale malũ vitãdũ: nec ẽt ꝙ maiꝰ
imo maxim bonũ cõseq̃ndũ tpale vel spuale
est licitũ cõsentire i mutuationẽ vsurariã, ꝑ

Tertia cõclusio, Ptãti se (baẽ, x, rõnibꝫ,
cl'ari ꝛ ꝓlato eccliastico ñ ẽ licitũ toleraẽ mu
tuatõez vsurariã Iudeoꝝ, ꝓbaẽ q̃druplr. Et i
telligit conclusio regulariter loq̃ndo: ꝙ ea q̃
dicet in sexta ꝛ septima cõclusionibꝫ.

Quarta cõcl'o, Predicta toleratio ñ ẽ eis
licita: etiã ꝙ qõcũq̃ bonũ tpale a se vel ab
alio conseq̃ndũ maiꝰ q̃ꝫ sit dãnũ tpale: qõ ꝑ
vsuras iferũt chrianis, ꝓbaẽ triplicit.

Quita conclusio, Predicta toleratio ẽ il
licita etiãsi fiat ꝙ tpale malũ vitãdum, ꝓ
baẽ tripliciter.

Sexta concl'o, Ptãti secundari ꝛ ꝓlato ec
clesiastico licitũ est tolerare iudeoꝝ mutua
tionẽ vsurariã, ꝙ vitare aliqõ malũ spuale
maiꝰ: q̃ꝫ sit illõ malũ spuale qõ est mutuatio
vsuraria: quod maiꝰ: alꝫ verisiꝫ vitari non
possꝫ, ꝓbaẽ q̃ntupliciter.

Septima ꝛcl'o, Ptãti secl'ari ꝛ ꝓlato ec
clesiastico licitũ ẽ tolerare Judeoꝝ mutuati
onẽ vsurariã, ꝙ assẽq̃ bonũ spuale maiꝰ q̃ꝫ
sit illud bonũ spuale, qõ ꝑ eoꝝ vsuras tollit
dũmõ illõ bonũ spuale sit õbitũ seu ꝓceptũ
vt assequaẽ: ꝛ dũmõ alias ꝛseq̃ non possꝫ, ꝑ
batur dupliciter.

Octaua ꝛcl'o, Dato ꝙ Moyses i lege p
misisꝫ pmissiõe tolerãtie Judeis vsuras re
spectu gentiliũ/ ꝙ maiꝰ malũ vitandũ, s. ne
mutuarẽt ad vsurã suis fribꝫ (ꝫ oppositũ sit
verꝫ) nõ tñ nũc eẽt id eis pmittendũ ꝙ sile
malũ vitandũ: etiãsi eos suis fribꝫ mutuare
ad vsuras essꝫ maiꝰ malũ: q̃ꝫ mutuare ad vsu
ras aliꝫs/ puta chrianis vl'etiã paganis.

Circa ꝓdictas ꝛcl'ones ponũt varia cozol
laria: ꝛ postea soluunẽ tria argumẽta.

¶Questio. XXVII.

Vtꝝ ptãs secularis

ꝛ ꝓlatꝰ eccliasticus possit Judeis dare licen
tiã mutuãdi ad vsurã chrianis vl'aliꝫs cum
pacto tali eos ꝛducẽdo vel recipiẽdo ad ci
Sol'o, q, stat in duaby supposi (uitatẽ,
tionibus: ꝛ septem concl'onibꝫ.

In suppositiõe scda ostendit: ꝙ ꝓtractꝰ
de q̃in titl'o qõnis fit ꝑmo/ non est ꝙrie cõ
ductio: ʒ sic nominet.

Prima ꝛcl'o, Capiendo dare licentiã ꝑ cõ
cedere ꝑmo mõ: tũc in eodẽ cãu in q̃ ptãti se
cular ꝛ ꝓlato eccliastico licitũ ẽ tolerare mu
tuationẽ vsurariã Judeoꝝ/ etiã est licitũ eis
dare licentiã mutuãdi ad vsuras.

Scda ꝛcl'o ẽ trimẽbris/ ꝛ ẽ hec, Capien
do dare licentiã ꝑ ꝛcedere scdo mõ: nõ est li
citũ ptãti secl'ari ꝛ ꝓlato eccliastico dare licẽ
tiã Judeis mutuãdi ad vsuraʒ: etiã ꝑ q̃cũq̃
malo vitãdo/ siue tpali/ siue spũali/ vl'etiaʒ
ꝑ q̃cũq̃ bono ꝛseq̃ndo tpali vl'spũali.

Tertia ꝛcl'o, sic scda ꝛcl'o q̃ sonat õ dare
licentiã capta ꝑ ꝛcedere scdo mõ est ꝙa q̃d
oia tria mẽbra: ita eaõ ꝛcl'o q̃d oia tria mẽ
bra ẽ ꝙa: si capiaẽ dare licentiã ꝑ ꝛcedere ter
tio mõ, ꝓbaẽ sex rõnibꝫ. Et ibi euacuanẽ ali
q̃ excusatiões q̃s ꝓtingeret fingi ꝑ dantẽ li
centiã Iudeis tertio mõ.

Quarta ꝛcl'o, Nõ ẽ licitũ ptãti secl'ari vl'
ꝓlato eccliastico cõducere Judeos cũ pacto
de dando scdo vl'tertio mõ eis licentiã mu
tuãdi ad vsurã, ꝓbaẽ dupl'r.

Quita ꝛcl'o, Nõ ẽ licitũ ptãti secl'ari vl'ꝑ
lato eccliastico ꝛducere Judeos talr: ꝙ po
testas eis phibẽdo maiores vsuras/ ꝛcedat
minores concessiõe scdo vl'tertio mõ acce
pta, ꝓbaẽ tripl'r.

Sexta ꝛcl'o. Ptãs secl'arꝫ vl'ꝓlatꝰ eccliasti
cus dãs scdo vl'tertio mõ eis licẽtiã mutuã
di ad vsurã taliꝯq̃ pacto eos conducẽs vltra
mortale pcm̃: videẽ ee excõicatꝰ: q̃uis hoc
nõ sit oino clare ostensibile.

Septima ꝛcl'o, Nõ ẽ licitũ ptãti secularꝫ
euicũq̃ ꝛdere statutũ vel decretũ vel legẽ: q̃
disponaẽ ꝙ cõpelli debeãt ad sol'onẽ vsuraʒ
illi q̃bꝫ sub vsurꝫ mutuauerũt vsurariꝫ/ siue
chriani/ siue iudei, ꝛ ꝙ nõ debeãt vsurariꝫ cõ
pelli ad restitutionẽ vsuraʒ ꝓceptaʒ. Et in
telligit ꝛcl'o etiãsi illõ statutũ vel decretũ fi
at cũ expõsso ꝛsensu ppli cui ꝓiudicaẽ i hac
pte: ꝛ q̃ cogit soluere vsuras ꝛ soluras nõ re
petere, hec concl'o ꝓbaẽ tripliciter. Debinc sol
unẽ duo argumẽta. ¶Qõ. XXVIII.

Vtꝝ papa possit dis-

pẽsare cũ ptãte secl'ari vel ꝓlato eccliastico: vt
taliptãs vel ꝓlatꝰ ad vitãdũ maiꝰ malũ vel cõ
seq̃ndũ maiꝰ bonuz licite: ꝛ etiã ipune valeat
ꝛducẽdo vel recipiẽdo indeos eisdẽ dare li
cẽtiã mutuãdi ad vsuras. Et loq̃r i hac ꝛcl'o
ne tm̃ õ dare licẽtiã scdo vel tertio mõ/ nõ ꝑ
Sol'o qõnis stat i duaby (mo mõ,
suppoñibꝫ ꝛ duaby conclusionibꝫ.

Pria ꝛcl'o ẽ q̃nmẽbris/ ꝛ ẽ, Papa nõ põt
dispensare cũ Judeis: vt simpliciter licite va
leant mutuare ad vsuras / neq̃ ẽ vt simpl'r
ipune illõ valeãt: ʒ aliq̃ mõ loq̃ndo de posse
pape/ põt dispẽsare cũ eis vt ꝑm q̃d licite id
valeãt: ꝛ ꝑm q̃d ipune id valeãt: aliq̃ ꝙ mõ
loq̃ndo de posse/ nõ põt illõ papa: ꝓma ꝓp
batur q̃nqꝫ rõnibꝫ.

Scda ꝛcl'o, Sic ꝓma ꝛcl'o q̃d oia sua
mẽbra ẽ ꝙa õ dispensatõe: quaʒ papa faceret
cũ Judeis sup illo actu/ q̃ ẽ mutuare advsu
rã: sic etiã eaõ ꝛcl'o q̃d oia q̃nqꝫ mẽbra ẽ ꝙa
si formeẽ õ dispẽsatõe quã faceret papa cum
ptãte secl'ari vl'ꝓlato eccliastico sup illo actu/
q̃ ẽ dare scdo vel tertio mõ licẽtiaʒ mutuãdi
ad vsuras. Postea soluunẽ duo argumen
ta vbi ꝑ ꝑmo assignanẽ due sol'ones: sed pri
ma que est cuiusdam iurisperiti ꝓbaẽ q̃
est cuiusdam iurispiti impꝛobaẽ quadrupli
citer, ꝛ diffuse examinaẽ hoc an papa possit
modificare ius diuinum: ꝛ ipm̃ i pte tollere:
aut contra ipm̃ dispensare, ꝛ soluunẽ multa
argumenta possibilia fieri i cõtrariũ, ꝛ ibi õ

dispensatione pape circa obseruationē diei
dñice z diffuse ō numero testium vbi papa
videt ꝓtra ius diuinū statuisse.

¶ Questio. XXIX.

Vtruz mutuāti ex be-

niuolentia vl' ꝓpter beniuolentiā licitum sit
postea recipe aliq̄d oblatū nō exactuz vltra
sortē a mutuatario citra ℔/q mutuatio fcā
Solutio qōnis stat in (fiat vsuraria,
duab' suppositionib'z ser' ꝙclonib'.
In suppositiōib' ponit' dūa int' mutuare
ex beniuolētia:z ꝓpt' beniuolētiā:z q̄d sit be-
Pria ꝙclo. Licitū (niuolētia declarat,
est mutuare ex beniuolentia:z etiā ꝓpter be-
niuolentiā:si ꝓpter dicit causam effectiuā.
Scōa ꝙclo. Si ꝓpter dīc circūstantiam
cause finalis licitū est mutuare ꝓpt' beniuo-
lentiā si ibi sistat:nō aūt si ibi nō sistat:z be-
niuolentia vlteri⁹ ad tpalia ordinet.
Tertia ꝙclo. Si q̄s mutuauit ex beniuo
lentia:vel ꝓpt' beniuolētiā:eo mō q̄ dictū ē li
cere:tali licitū ē i duob' casib' postea recipe
aliq̄d vltra sortē a mutuatario citra hoc/q
mutuatio ꝓterita reddat vsuraria:i q̄ttuor
ꝙo nō est sibi licitū tale q̄d recipe:z enūerant
Quarta ꝙclo. Duo (casus per ordinē.
casus liciti tertie ꝙclonis drīt:ꝑbat,z qō-
dā argumētū ꝯ restitutionē fiendā soluit.
Quinta ꝙclo. Quattuor illiciti casus ter
tie ꝙclōis drīt,ꝑbat,dādo tres differētias.
Sexta ꝙclo. Si q̄s alicui ex beniuolen-
tia:vel,ꝓpter beniuolentiā mō licito mutua-
uit:z tn̄ postea in aliq̄ q̄ttuor casuū illicito-
rū recipit illicite ab eo aliq̄d vltra sortē sibi
oblatū:talis licet peccauerit recipiēdo tale:
tn̄,ꝓpt' ℔ ꝓterita mutuatio ampli⁹ nō reddit
vsuraria,ꝑbat,z soluit argumētū in ꝯrium.

¶ Questio. XXX.

Vtruz mutuatori lice

at tpe mutuatōis vl' p⁹ exigē a mutuatario
vltra sortē aliq̄d ꝓ suo interesse dāni emergēt:
z etiā lucri cessāt:atq; exactū recipe citra ℔
q⁹ mutuatio reddat vsuraria. Solutio
q̄stionis stat in q̄ttuor suppositiōib':z octo
In suppositionib' de (ꝙclusionib',
scribit q̄d sit interesse:z q̄ttupler:quot deni
q; modis ꝓtingat mutuātē tale q̄d pati.
Prima ꝙclo. Quātus de rigore scholasti
co z iustitie seruatis septē ꝓditionib' licitus
sit mutuāti tpe mutuatōis exigere a mutua-
tario vltra sortē aliq̄d ꝓ suo interesse dāni
emergētis ante moꝝ mutuatarij:tn̄ q̄cunq;
hax ꝓditionū defecerit mutuatio reddit illi
cita:z ibi single ꝓditiōes cū suis rōnib' enu
Scōa ꝙclo. Sic ꝑma ꝙclo est (meran',
vera de interesse añ moꝝ mutuatarij:sic ē ꝑa
de interesse damni emergētis accidēte ex mo
ra mutuatarij,ꝑbat quadrupliciter.
Tertia cōclusio. Sicut prima z secunda
ꝙclusiones de vtroq; interesse damni emer-
gentis scz ante moꝝ z post moꝝ sūt vere
quo ad exactionē q̄ fieret in mutuatiōe:sic
eedem sūt vere de exactione q̄ fieret post mu
tuationē,ꝑbat dupliciter.
Quarta ꝙclusio. Quātus de rigore scho
lastico z iustitie loquendo et seruatis octo
cōditionib' licitū esset mutuāti tpe mutua-
tionis exigere a mutuatario vltra sortē alia
quid ꝓ suo interesse lucri cessantz:si illud
cesset ei ante moꝝ mutuatarij:tn̄ quecunq;
harū ꝓditionū defecerit:reddet illicitū:z si
deniq; aliquis cōtendat oēs ꝓditiones velle
obseruare:habeat ille cui talis casus ꝓpon
tur oculū ad documentū q̄d in fine huius
questiōis annectit,Probat q̄ ad ꝑmā ptem
q̄ttuor rōnib':z octo auctoritatib',postea
soluunt tria argumēta cōtra eam ꝓcedētia.
Et est hec ꝙclusio cū suis circūstantijs cau
te in singulis ponderāda,imo tota q̄stio:q̄a
in sequentib' q̄stionib' hui⁹ libri fit sepe re-
missio ad hic determinata:q̄tenus nihil hic
dictorum negligatur.
Quinta cōclusio. Sicut quarta ꝙclo fu
it vera de interesse lucri cessantz añ moꝝ mu
tuatarij:sic etiā est vera si formaret' ō interesse
lucri cessantis post moꝝ,ꝑbat tripli'.
Sexta ꝙclo. Sic q̄rta z q̄nta ꝙclusiōes
sūt vere de exactione facta in mutuatiōe:sic
eēnt vere ō exactiōe facta post mutuatiōez.
Septima ꝙclo. Sic licet exigere aliquid
ꝓ interesse sic licet illud recipe.
Octaua ꝙclusio. In casu in q̄ nō licet ex
igere aliq̄d ꝓ interesse:exactio reddit ipsam
mutuationē vsurariā:si exactio fiat tpe mu
tuationis:n̄ aūt si post mutuationē fiat illa
exactio. Postea q̄nectit salutare documētū
ꝑ cōfessores z ꝙsultores in foro añe obser-
uandū q̄ ad inumeros casus q̄ ex hac q̄sti
one pendēt deseruire pōt. Q̄dā quoq; ves
luti expediens ꝓ republica:quatenus desu-
per aliquid disponat' ꝓponit'.

¶ Questio. XXXI.

Vtrū mutuāti ad cer

tum t̄minū licitū sit obligare mutuatariuz
ad dādū sibi vltra sortē aliq̄d noīe pene si ū
in ꝓmisso t̄mio restituerit sibi sortē:z an idē
incremētū noīe pene dandū liceat sibi in ca-
su defect⁹ exigere ac recipere.
Solo questiōis stat in tribz suppositiōib'
z,rij,cōclusionib'.
In suppositiōib' distinguit' de triplici pe-
na,s,quētionali/iudiciali/z legali:quā ꝓti-
git mutuatariū in currere.
Pria ꝙclo,Titul⁹ qōnis ē licit⁹ q̄ ad ꝑmā
eius ptē que est de obligādo mutuatariū, et
hoc seruat' tribz ꝓditionib',ꝑbat ꝙclo quā
dupl'r et enumerant' cōditiones.
Scōa ꝙclo,Titul⁹ questiōis ē etiā licit⁹
q̄ ad scōam ptē,s,de exigere,z q̄ ad tertiā ptē
scz de recipe tale incremētū noīe pene:z boc
seruat' ꝑdictis ꝓditōnib'.
Tertia ꝙclo,Predicte ꝓditiōes ēt sufficiū
unt ad ℔ q̄ titul⁹ qōnis sit licit⁹ q̄ ad oēs il-
las ptes,Et hic excludūt tres alie ꝓditōes
q̄ forte videret aliqb' rāḡ necarie,z postea
ponit moderamen salutare diligent' obser-
uandū circa ꝑdicta.
Quarta ꝙclo. Mutuatari⁹ licite pōt ob-
ligari ad penā iudiciale si deficiat i t̄mino si
bi ꝑfixo:z ℔ stantib' q̄ttuor ꝓditōib'.
Quinta ꝙclo. Si assint ꝑdicte tres ꝓditi
ones tūc etiā licite potit iudex penā exigere
ac recipe a mutuatario ōficiēte i t̄mio ꝑfixo
Sexta ꝙclio. Si assint ꝑdicte ꝓditiones
tūc non oportet ad ꝑfectē illi⁹ ꝙclusionis re
quiri tres alias.
Septa ꝙclo. Mutuatari⁹ licite pt obli-
gari ad illā penā legalē ō q̄ sonat ꝑmū exem
plū t̄tie suppositiōis:z ℔ stātib' q̄ttuor ꝙclu
siōib':ñ obstāte q⁹ illa pena cedit mutuatori
Octaua ꝙclio. Legislator z ēt mutuatari⁹
licite pōt exigere z recipe illā penā legalez a
mutuatario de q̄ ꝑcedēs ꝙclio sonuit ꝓuaz
ꝓditōib' ibidē tactz.
Nona ꝙclio. Ad ℔ vt liceat legislatori vel
pupillo exigere illā legalē penam non requi
runt' tres alie.
Decima ꝙclio. Mutuatari⁹ licite pōt obli
gari ad illā penā legalē de q̄ sonat scōm exē-
plū t̄tie suppositiōis si assint q̄ttuor ꝓditōes
Undecima ꝙclio. Legislator z etiā mutu-
atori licite pōt exigere z etiā recipe illā penaz
legalē de q̄ scōm exemplū sonuit: ꝓuaz illis
q̄ttuor ꝓditiōib' tactis i decima ꝙclōne.
Duodecima ꝙclo. Ad ℔ q⁹ liceat id q̄ di
ctū est in,x,z,xj,ꝙclonib' nō requirunt tres
alie ꝓditiōes:scz silles illis:de q̄b' in tertia/
sexta/ac nona ꝙclonib' dictū est.

¶ Questio. XXXII.

Vtruz mutuāti liceat

recipe a mutuatario pign⁹ detinēdū: donec
Solutio qōnis stat i dua (soluat' sorte,
bus suppositionib':z ser' ꝙclonib'.
Prima cōclusio. Si mutuās tm̄ recipit
pignus ad securitatē licita est receptio.
Scōa cōclusio. Si mutuans recipit pi-
gnus/ nō tm̄ ad sui securitatē:z etiā vt inte-
rim q̄ caret sorte ꝑcipiat fruct⁹ pignoris:et
tn̄ pignus est de iure ipi⁹ mutuāt':z dūtaxat
ipi⁹ mutuatarij iniuste detinētis licite reci-
pit illud pign⁹ ac fruct⁹ eius:dē:etiā nō cōpu
tādo illos fruct⁹ i sortē:ēt sine restitutōe fru
ctuū ꝙuaz duab' ꝓditiōib',ꝑbat tripl'r.
Tertia ꝙclo. Si mutuās recipit pignus
nō tm̄ ad sui securitatē:z etiā vt iterim ꝑci-
piat fruct⁹ pignor':z pignus est ō dño mu
tuantis tanḡ directū dñium habētis:z ē de
dño vtili mutuatarij: tūc in casu q̄ illa res
impigrata est feudalis licite ꝑcipit mutua-
tor fruct⁹ pignoris nō cōputādo eos in sor
tē nō curando an mutuator sit cleric⁹ vl' ec-
clesia vel laicus:z hoc stante vna conditōe.
Probat auctoritate z rōne:z soluit argumē
tū in ꝯrariū atq; impugnat glosa in,c,con-
questus,de vsuris,z inferunt' quedā corol-
laria de vasallo z dño suo.
Quarta cōclusio. Si mutuās recipit pi-
gnus:non tm̄ ad securitatē sui:sed etiā vt in
terim ꝑcipiat fructus pignoris:quos tn̄ in
tendit cōputare in sortē:z pignus sit de do-
minio:dūtaxat mutuatarij adhuc licite re-
cipit illō pignus:dūmodo ꝑceptio fructuū
fiat de consensu mutuatarij.
Quinta cōclusio. Si mutuās recipit pi-
gnus:nō tm̄ ad securitatem:sed etiam vt in
terim percipiat fructus pignoris:quos nō
intendit cōputare in sortē:z pignus est tan-
tūmodo mutuatarij:tunc mutuans illicite
recipit illud pignus ac fruct⁹ eius:demptis
quattuor casibus.
Sexta conclusio. In casu quinte cōclu-
sionis tenet' mutuator restituere fructus p-
ceptos:z etiam illos quos percipere potu-
isset:z hoc in quattuor casibus.

¶Questio. XXXIII.

Vtr mutuanti irreuo

cabilr duo milia flor, licitũ sit cum pacto recipere a mutuatario aliquã possessionez valentẽ annuatim imporare, c. flor, in redditibus vel fructib⁹/ pacto/ vel itentione pcipiendi fruct⁹ illi⁹ possessionis sine illoꝝ cõputatione in sorte: donec ei a mutuatario soluat sors mutuata, s. duo milia flor.

Solo questionis stat in quattuor suppositionib⁹/ z nouem conclusionib⁹.

In ꝑma suppositione recensent septẽ circũstantie: cũ q̃b⁹ solet vestiri ꝓtract⁹ gõnis.

Dehinc in scõa suppositione multz exemplis ex diuinis z bũqna lege platz oñdit q non seq̃t: ꝓtrahẽtes nominat ꝓtractũ aliq̃ noie: igit eoꝝ ꝓtractus est talis.

Additio post fi

nẽ scõe suppositiõis legẽda.

Confirmatur

scõa suppositio sic. Qz si eoipso q̃ boies ꝓtrahendo noiarent suũ ꝓtractum aliq̃ nomie: ille eoꝝ ꝓtract⁹ essz vere z subalr talis: tũc seqret q fidelib⁹ etiã q̃ ad interitũ salutz eterne: captiosissimũ eet: ꝓtrahẽdo sil ꝑboten⁹ nominare ꝓtractũ aliq̃ nomie: ꝓñs est inconueniens/ seqla ꝑbar dupliꝛ. ꝓ Prio: qz de nẽcitate salutis eterne est q fideles mutuãdo nõ ꝓtrabãt cõtractu nõ gtuito, si igit contrahẽdo vero ꝓtractu emptiõis etiã iusto⁹ iustitie cõmutatiue p oĩa ꝓfozmi: sil vterent vocabulo mutui: z ita opteret illũ contractũ eoꝝ esse mutuũ: cũ tñ nõ essz gratuit⁹ ꝓtract⁹: seqret q eoipso q̃ iusto emptiõe emẽdo aliq̃d dicerẽt mutuo: peccarent mortaliꝛ: ꝓñs ẽ inconueniens. ꝓ Prio: qz ꝓstat q nõ peccassent mortaliꝛ: si solũ ab eo vocabulo abstinuissent: q̃ntũcunqz in re oĩno: z p oĩa idem egissent: ac eodẽ mõ ꝓtraxissent: quõ igit soli⁹ illi⁹ vocabuli exꝑssio possz facere eos peccasse mortaliꝛ q̃ ad ꝓtractũ: cũ alꝫ oĩno eundẽ actũ fecissent? Scõo: qz ceteri fideles literati in oĩno silr ꝓtractu nõ peccarẽt mortaliter/ q̃ scientes naturas ꝓtractuum z eosdẽ appropiate appellare: nõ sic eũ nomiarent, igit nec illi peccarẽt. Scõo ꝑbar ꝑncipaliter seqla sic. qz ad nẽcitate salutz eterne est q fideles nõ cõmittant simoniã: nec nitant dona spũalia acq̃rere ꝓtractu non gratuito. s. emptione z hmõi. ztñ si eoipso q̃ contrahẽtes noiarent aliquẽ ꝓtractũ aliq̃ nomine: opteret illũ contractũ eẽ talem q̃lis p nomẽ importar: tunc oẽs simpliciani fideles imꝛope loq̃ntes ad actu suo meritorio: q̃ acq̃rũt spũalia dona: peccarent totiẽs mortaliꝛ: q̃tiẽs sic acq̃rẽdo nominarẽt suũ actũ tali noie: q̃ntũcunqz itentio eoꝝ essz syncera: z mẽs nequaq̃ ꝑboꝝ rigoꝛi ꝓsona, qz loq̃ntes de illo vtunt vocabulo contract⁹ nõ gratuiti, vñ cũ acq̃runt lras ꝓfessionales p opus ꝓiuz, puta porrigendo manũ adiutricẽ ad aliquã ꝑtam cãm dicũt: se emisse tales lras seu facultates z gras ibi contẽtas, s. eligendi cõfessorẽ z absolutionẽ conseq̃ndi a refuatz vel non refuatz. Item dicũt se redemisse: z p ꝓñs emisse idulgentias: q̃ñ p aliq̃ opa pietatz impẽsa sponse chzi. s. ecclie merent a vicario sponsi eiusdem de thesauro eidẽ spõse relicte remũerari. Silit dicunt se emere anniuersaria: q̃ñ p tpalia stipendia pietatz impensa pconis ecclie merentur ab eisdem recipe spũalia bñficia: ĩmo eti am ꝑbe vtunt vocabulo emptõis z venditionis: q̃ñ loquunt de cõsecutione meritoria spũaliũ quasi opus bonũ sit pretiuz: z spũalia sint vt merx. Vñ Esaias de spũalib⁹ donis z gratijs: z spealr ō eucharistia sub noie panis z por⁹ dic. Oĩes sitientes venite ad aq̃s: z q̃ non habetz argentũ emite z comedite z c. q̃si actus de congruo vl condigno meritoꝛi? aliculus spũalis doni sit vt pciũ: z donũ vt merx: z elicitio act⁹ z relatio eiusdẽ ad illũ donuz sit: vt emptio z pciꝫ solo. Relinq̃ igit scõa suppositio sufficiens oñsa. Finit additio. Postea post tertiam suppositionẽ soluunt duo argumẽta: q̃ ex hũanis pñt cõtra scõam suppositionẽ pferri legib⁹.

Additio post eo

rundẽ argumentoꝝ so

lutiones legẽda.

Pro

confirmatione aũt solutionis date ad ꝑmũ ex ꝑdictis duob⁹ argumentis notadũ est q in. l. sed z siq̃s impediat. ff. Si cui. ff. de religio. z sumptib⁹ funerum, dic iurisconsultus ita, Si cui funeris sui curam testatoꝛ mandauerit: z ille accepta pecunia funus non curauerit: de dolo actoꝛ in eũ dandã Mela scribit. hec tibi. Ex qua lege ptz aperte q mandatũ mandatario illum etiã nõ cõputando eos in sortẽ: talis ℨctus est censend⁹ emptiõis: vl saltẽ ꝓtract⁹ innominat⁹ do vt des. Probatur z declarar qõ horum potius dici debeat.

Quarta ꝓcl̃o. Exq̃ A in ꝑdicta mutuatione vltra ꝑdictas q̃ttuoꝛ circũstãtias addit septimaz: scz q A sit obligat⁹ restituere ipsi B castrũ: q̃ñ B restituat ipi A sortẽ mutuata scz duo milia flor, tunc debet censeri expte A ꝓtract⁹ emptiõis cũ pacto retrouendi: z ex pte B ꝓtractus venditiõis cum pacto redimendi, ꝑbatur.

Quĩta ꝓcl̃o. Receptio qua A recipit castrum ipsi⁹ B z assignatio qua B assignat ipi A castrũ nõ est necessario dicẽda impigꝛatio q̃ñ fit cũ q̃nta z sexta circũstantijs seu ꝑditiõib⁹ tacetz in ꝑma suꝑpositiõe, ꝑbar.

Sexta ꝓcl̃o. Predicta assignatio z receptio castri ꝑ sustineri z dici eẽ ꝑa ipigꝛatio

Septima ꝓcl̃o z rñsiua ad ꝓcl̃onẽ q ca sus q̃nis vestit⁹ illis circũstantijs q̃ in titulo sũt posite z lati⁹ declarate in ꝑma suppositione videt esse licit⁹: sic q nõ est vsurarius, ꝑbar q̃druplr: sed quarta ꝑbatio inualidar z ꝓsequenter sententia doctoris Joãnis ō franckfordia impugnar.

Octaua ꝓcl̃o. Dato q in ꝑdicto ꝓtractu esset vera mutuatio in datiõe, q̃, miliũ flor, z vera pignoratio ĩ castri assignatiõe z pceptione fructuũ pignoris: adhuc posset saluari miles in ꝑceptione aliquoꝝ fructuuz castri etiã nõ cõputandoꝝ in sortem: q̃uis nõ omniũ, ꝑbar dupliciter.

Nona ꝓcl̃o. Si in ꝓtractu q̃stionis essz vera mutuatio z pignoratio non posset miles q̃ ad id qõ recipet vltra expẽsas z interesse mõ tacto ĩ ꝑcedẽti ꝓcl̃oe sufficiẽter excusari: silr tñ q̃dã nitit eũ excusare q̃ ꝑcise q ille ꝓtract⁹ cõit obseruar inter ꝑncipes tã eccleiasticos q̃ secl̃ares: alioqz potẽtes z palam frequẽtar q̃ hmõi ℨctũ credũt licitum: z eũ bona fide quotidie tanq̃ licitũ celebrãt passimqz absoluunt a ꝓfessoribus: z qõ pl⁹ est raro eiusdẽ desup ꝓscientia formar, ꝑbar et declarar quid cõis obseruãtia z cõsuetudo in excusandis delictis: z signanter illis que sunt ꝓtra diuinaz legem/ valeat, z examinar casus, c. finalis de sponsa duoꝝ.

¶Questio. XXXIIII.

Vtrum ipsi A vtpu

ta alicui militi mutuanti irreuocabilr ipsi

ctũ z ab eo susceptũ nõ parit actionẽ mãdati ꝓtra mandatariũ: q̃ mãdatũ nõ fuit executus: z actionẽ de dolo: q̃ secũ actionẽ mãdati nõ cõpatir, l. iõqz. ff. de dolo. Et z cõit doctoꝛes in. l. mãdatũ. C. mandati. dicant q ꝑ mandatũ expiret, iõ non det mandati actio sed de dolo. Salicetus tñ videt ꝑdictuz tenꝛum meli⁹ ponderasse aliꝫ: z huic nõ placz alioꝝ dictũ dicentiũ mãdatũ ꝑdictũ de sepeliẽdo fun⁹ morte testatoꝛ expirasse: qz si ꝑ esset vez: vtiqz nõ deberet intãtũ obligare mãdatariũ. s. q ipse nõ sepeliẽdo: z sic ꝓpt nõ impleme tũ mãdati iniũcti z p eũ susceptι: ō dolo teneat: cui⁹ ꝓtrariũ dic text⁹ ille ꝓpt quod Salicet⁹ dic q mandatũ illud durat z obligat mandatariũ mortuo testatoꝛe ad funerandũ: nõ tñ ꝓducat actionẽ mãdati: z actionẽ de dolo, z ꝑ ideo: qz ipm factũ sepeliendi simplr ꝓsideratũ: nõ recipit estimatiõez: z sic nec intesse intrinsecũ, q̃ ptextu ei⁹ nõ cõpetit actio mãdati, l. si remũerãdi. §. si tibi. z. l. si ꝓcuratoꝛẽ. §. mandati. ff. man. Inteesse aũt extrinsecũ ipius facti nõ extimatiuũ bñ recipit: p quo dar actio de dolo, z subiũgit Salicetus dicẽs: et p illa potes intelligere illũ textũ habentẽ sensum ei⁹ occultũ. Dec ille. Ptz q ex ꝑdictz q stat q aliq̃ ꝓtrahãt aliq̃ ꝓtractu: q̃ vere z substantialr ẽ ꝓtract⁹ talis speciei: z tñ ꝓtrahenti nõ cõpetat actio illa q̃ alꝫ de iure ꝓsuenit tribui reglariter ꝑ tali specie cõtract⁹: ĩmo aliqua alia actio sibi ex diꝛsitiõe iurz competit: tõo non sequit: ius ciuile tribuit actionẽ talr contract⁹ p aliq̃ cõtractu: igit ille contract⁹ est talis. Possz etiã ꝓtra ꝑdicta obiici p aliã legẽ, put tangã q̃stione. lxxxiij. argumẽto tertio.

¶Finit additio.

Conclusiones aurem respõsiue ad questionem sunt ille.

Prima ꝓcl̃o. Exq̃ A dicendo ad B. mutuo tibi duo milia, adiecit circũstantiã illaz. s. q mutuaret ei irreuocabilr/ talis ꝓtract⁹ non est mutuatio. Probar dupliꝛ.

Scõa ꝓcl̃o. Si A in mutuatõne ꝑdicta vltra circũstantiã irreuocabilitatz nullã adiẽceret circũstantiã vel pactũ. s. q A beat castrum in pignus z pcipiat fructus eius: esset vera donatio.

Tertia ꝓclusio. Exq̃ A in mutuatione ꝑdicta vltra circũstãtiã irreuocabilitatz adiecit etiã tertiã z quartã circũstantias. s. q A habeat castz ipius B z pcipiat fructus ei⁹

B vtputa alicui ꝑncipi duo milia floꝛ. liceat ipm B obligari ad dandū sibi ex camera sua annuatim .c. floꝛ. donec restituat sibi integraliꝛ sors mutuata/ nō ꝓputaꝫ in sorte illis .c. floꝛ. ꝙs ānuatim ꝓcepit data facultate ꝑncipi z suis successoꝛibꝫ sese libandi z censum ꝓdictum extinguendi ꝙ restitutionem sortis mutuate.

Solo. q. stat in quattuoꝛ suppositiōibꝫ/ tribꝫ ꝯclonibꝫ/ z sex argumētoꝛꝫ solonibꝫ.

In suppositionibꝫ declaranꝫ conuenientie z differentie huius casus ad casum precedentis questionis.

Prima ꝯclo. Casus ꝯclonis vestitus illi circūstantijs: q̄ in titlo z ꝑma suppone sunt posite videꝫ licitꝰ. pbaꝫ tripliꝛ.

Scda ꝯclo. Dato ꝙ eēt ibi vera mutuatio: adhuc A posset saluari q̄ad aliq̄s floze. ānuos ꝓceptos q̄s nollet restituta sorte sibi cōputare in sorte. pbaꝫ.

Tertia ꝯclo. Dato ꝙ eēt ibi ꝑa mutuatō ipi A ꝓcipiēdo aliq̄d vltra sortē z vltra interesse: nō possz saluari ꝙ hoc ꝙ est cōis obꝟuātia i terra nꝛa z bona fides in ꝫhentibꝫ.

Contra ꝑmā ꝯclonē arguiꝫ sex argumentis: z ibi de ꝑstationibꝫ ad montē Florentinoꝝ. z improbaꝫ solo cuiusdam multipliꝛ: z daꝫ alia cū remissione. tū ad latioꝛē determinationē fiendā infra. q. lxv. vbi mlta tangētur: q̄ ad ꝑntz qōnis determinationē poterūt ꝯducere. Ad eandē etiā vide q̄ dicā argumēto ꝑmo. z tertio in. q. lxxvij.

Questio. XXXV.

Vtz in sequenti casu

sit mutuatio. et si sic/ an sit mutuatio vsuraria. s. socer pmisit noīe dotz genero suo mille floꝛ. traducta filia in domū ꝑtit a socero suo moꝛ sibi dari dotē pmissā: socer ū vult dare: eo ꝙ vl nō bz/ vel si bz vult ill mille vti ad alia: z gener petit sibi dari pignꝰ i valoze mille floꝛ. valēs importare ānuatim .l. floze. vtputa aliquā possessionē valentē tantū dez importare. Dāc itaq̄ possessionē socer impignoꝛat genero: gener etiā donec dos pmissa sibi solvaꝫ: fructꝰ pignoꝝ ꝓcipit nō volendo eos ꝓputare nec ꝓputando eos in sortē: ita ꝙ vult dotē sibi pmissam nihilominꝰ sibi integraliꝛ solui a socero.

Solo. q. stat i sex ꝯcloibꝫ/ z q̄nq̄ dubioꝝ emergētiū ꝑ octo ꝯclones decisionibꝫ.

Prima ꝯclo rndet ꝑme ꝓti qōnis. s. an sit ibi mutuatio vl nō z ē. In ꝑdicto cāu ꝓtingit non esse mutuationē in duobꝫ casibus: z etiam ꝓtingit eē mutuationē ꝑm varietatē circūstantiaꝝ casus.

Scda ꝯclo. In ꝑmo casu in q̄ ꝑdictꝰ cōtractꝰ nō est mutuatio: q̄uis gener nō ꝓmittat pctm vsure: tū ꝓtingit eū alio pctō peccare: z etiā ꝓtingit eū nllo pctō peccare.

Tertia ꝯclo. In scdo cāu in q̄ ꝑdictꝰ contractꝰ nō ē mutuatio: gener nec pctō vsure/ nec alio pctō peccat: si agiē ꝓtractꝰ eodē mō q̄ formatꝰ est in titulo.

Quarta ꝯclo. In cāu in q̄ ꝑdictꝰ ꝓtractꝰ est mutuatio: casus qōnis essz illicitus: ita ꝙ ibi essz mutuatio vsuraria: z ꝫ si gener ꝓcipit ꝑdictos fructꝰ rōne mutuatōis.

Quinta ꝯclo. In casu q̄rte ꝯclonis non essz mutuatio vsuraria/ nec illicitꝰ ꝓtractus q̄n gener nō rōne mutuatōis: sz rōne interesse recipet ꝑdictos fructꝰ: z idē si rōne pene cōuentionalis acciꝑet.

Sexta ꝯclo. In cāu in q̄ ꝑdictꝰ ꝓtractꝰ ē mutuatio casus qōnis: etiā est licitꝰ si fructꝰ possessiōis nō cōputādos i sortē reciꝑet/ rōne onez mrimonialiū: attn illa rō reduci ꝺz ad rōnē alicuiꝰ interesse iā in q̄nta ꝯclione tacta. Prima ꝑs pbaꝫ in. c. salubriē. Scda ꝑs pbaꝫ duabꝫ rōnibꝫ. Postea soluunt q̄nq̄ dubia ꝑ seq̄ntes concloones.

Septima ꝯclo. Si socer fuissz moꝝ a ꝑncipio traductōis filie cōstituꝰ debitoꝝ dotz mille floꝛ. q̄s tū mille gener dimitteret apud socez/ nō q̄dē irreuocabiliꝛ: imo reuocabiliē: z ꝑ conseq̄ns censereꝫ mutuasse eos socero. gener tū ꝑ sui securitate reciꝑet ū pignꝰ: puta possessionē aliquā: vt ꝑdictū ē/ sz cautionē tm: obligādo tū socez ꝙ iterim q̄ differet sibi soluere dotē: ōbeat sibi ānuatim certā soluere pēsionē pecuniaꝝ. puta ō cētū q̄nq̄ seu ō mille. l. saluo nihilominꝰ capitali dotz i sua itegritate: tūc i duobꝫ casibꝫ est illa receptio ānue pēsiōis illicita: z i alio q̄ cāu ē licita z recēsenꝫ casꝰ ꝑ ordiez: z soluūt q̄ttuoꝝ argumēta q̄rūdā iurispitoꝝ tenētiū cōtrariū.

Octaua cōclio. Quāuis iurispiti dicāt ñ licere heredibꝫ mariti seu generi iā mortui ꝫ qō dictū ē licere genero: tū illa opio nōvī rōnabilis neq̄ ꝫa: imo vī ꝙ illō idē qō dictū ē tā i cāu q̄nte z sexte cōclonis q̄z i cāu septime ꝯclonis licere genero: ēt liceat heredibꝫ eiꝰ.

Nona cōclsio. Quāuis q̄dā iurispitoꝝ dicāt mulieri relicte nō licere illud respectu

heredū sui mariti q̄ obligati sunt sibi restituere dotē qō licuit suo marito. s. genero respectu soceri: tū illa opio nō videꝫ rōnabiliq̄z videꝫ vera: imo illō qō genero i obligatione dotz licuit respectu soceri in casu q̄nte sexte z septime ꝯclusionū etiā ipsi mulieri in obligatiōe dotis sz respectu heredū mariti sibi obligatoꝝ dotem soluere.

Decima ꝯclo. Si relicta accipit illos denarios ꝑ suo ītereſſe qō i rei ꝑitate patiꝫ ꝑt carentiā dotz sibi debite licita ē sibi illa receptio saluis tū ꝓditiōibꝫ req̄sitz ad receptōez itereſſe tactz in. q. xxx. etsi aliq̄ haꝫ defecerit nō ē sibi illa receptio licita rōne interesse.

Undecīa ꝯclo. Si relicta accipit illos denarios nō ꝑ interesse eo ꝙ nllm patiē interesse vel nō tm: attn accipit noīe pene legal quā sibi lex illa municipal applicat: licita ē illa receptio: saluis tū ꝓditiōibꝫ req̄sitz ad recipiēdū q̄d noīe pene tactz in. q. xxxj.

Duodecima ꝯclo. Si statuētes id statuerūt tāq̄ penā licite id egerūt et citra īcursum excōicatiōis: dūmō assint ꝓditiones req̄site ad statuētes penā legalē tacte in. q. xxxj.

Tredecīa ꝯclo. Si aliq̄s tertiꝰ puta Joannes mutuaret ex charitate genero predicta mille z nō motꝰ ꝙpter lucrū fructuū obtinendoꝝ vltra sortem: z gener etiā Joāni liberaliter ex amicitia donaret fructꝰ: licite posset Joannes fructus ꝓcipere.

Decima q̄rta ꝯclo. Si eriam gener non ꝑ modū doni liberal donaret illos fructꝰ Joanni: nec Joannes vt sic reciꝑet eos: adhuc licitū ē Joanni illos fructꝰ ꝓcipe eo mō quo genero licuit: nō obstāte opionez rōne q̄rundam iurispitoꝝ in ꝓtrarium.

Questio. XXXVI.

Vtz ad mutuationez

vsurariā req̄raꝫ ꝙ īcremētū vsurariū vl tpale cōmodū q̄d re vel spe ꝓseq̄ꝫ mutuatoꝝ vsurariꝰ: ꝓsequaꝫ a mutuatario vel ab aliq̄ alio loco ipiꝰ ꝫ mō. s. ꝙ mutuatariꝰ vel aliꝰ ꝓcipiat carere tali tpali: ita ꝙ ꝑiꝰ habuerit illō vl sub aliꝭ termis an opteat ꝙ mutuatariꝰ vel aliq̄s alius dāificeꝫ in hoc ꝙ mutuatoꝝ asequiꝫ incrementū vsurariū.

Cōclusio rūsiua ad qōnē ē vnica z negatiua: z pbaꝫ octo exēplis. z ibi de mutuantibꝫ frumētū vetꝰ ꝑ nouo. de mutuāte q̄s rustico vt sit suus colonꝰ tangiē snīa Brego. de Arimino z impugnaꝫ atq̄ soluiē eius motiuū. z ibidē etiā de mutuante vineato: ibꝫ.

Questio. XXXVII.

Vtrū mutuatio facta

ꝑncipaliꝛ ꝙpter vitationem dāni iniusti aut vexationis iniuste sit vsuraria.

Solutio stat in duabꝫ cōclusionibus.

Prima ꝯclo. Si dānū est iniustum silr vexatio ē iniusta: mutuatio nō ē vsuraria.

Scda ꝯclo. Si dānū ē iustū silr si vexatio est iusta: mutuatio facta ꝑncipaliꝛ ꝙpt talē dānī vl vexatōis vitationē ē vsuraria. Postea ipugnāt snie q̄rūdā iurispitoꝝ. s. Lauī. de Ridolfis. Specl'oꝝ z Joā. and. z alioꝝ.

Questio. XXXVIII.

Vtz Ā mutuans ipsi

B ipm B restituendum in tpe D in q̄tū tpe ipm B plꝰ valebit q̄z valuerit tpe mutuationis cōmittat mutuationē vsurariā.

Solo. q. stat i vno exēplo z q̄nq̄ ꝯcloibꝫ.

Prima ꝯclo. Si ꝓsecutio illiꝰ plurz q̄ valebit B restituēdū i tpe D vltra id q̄ valuit tpe mutuatōis: fuit ꝑncipale motiuū ꝙpt q̄ Ā mutuauit ipi B mutuatio fuit vsuraria.

Scda ꝯclo. Si ꝓsecutio illiꝰ plurz nō mouit Ā ad mutuādū/ sz sola charitas: attn verisiliꝛ erat B plus valituꝝ in tpe D q̄z tpe mutuatōis valuerit: illa mutuatio nō erit vsuraria ꝙ: attn poterit eē ꝑsūptiue vsuraria ꝑ sūptiōe tenui vl forti ꝑm circūstātias ꝑsone.

Tertia ꝯclo. Si ꝓsecutio illiꝰ plu (ipiꝰ A ris nō mouit Ā ad mutuandū/ sz sola charitas: z etiā nō fuit verisiliꝛ ꝙ B erat valiturū plus in D q̄z tpe mutuatōis valuerit illa mutuatio/ nec vere erit vsuraria/ nec etiā ꝑsumptiue: etiāsi in effectu plus valebit.

Quarta ꝯclo. Si ꝓsecutio ipius plurz nō mouit Ā ad mutuādū/ sz sola charitas: et tñ ꝑisiliꝛ fuit ꝙ B erat plꝰ valituꝝ i D q̄z tpe mutuatōis q̄ plꝰ etiā ipe Ā intēdebat ꝓseq̄: nō erit mutuatio vere vsuraria q̄uis posset eē aliqualiꝛ ꝑsumptiue vsuraria. z ibidē de hoc quō illa duo stēt sil. s. ꝙ ꝓsecutio illiꝰ pluris nō mouerit Ā et tñ Ā intēderit ipm.

Quinta ꝯclo. Si q̄s frumētū ꝫ tpe q̄ ē carissimū vl sub estimatōe ꝑcij nūc currēꝫ mutuat: obligās mutuatariū ad restituēdū sibi aliō frumētū futuro tpe q̄ erit vilissimi ꝑcij/ sz tū in tāta q̄ntitate ꝙ tātū valeat q̄ntū mō valet frumentū q̄ ei tradit: z ita obligat eū ad dādū sibi plꝰ frumēti i q̄ntitate q̄z mutuo

uerit nō ꝓmittit vsurā. Postea impugnat ſnīa Joānis de Franckfordia.

¶Queſtio. XXXIX

Vtr paulo liceat Pe

tro nauigāti vel eunti ad nūdinas mutuare centū tali pacto q Paulus recipiat ī ſe periculū illoꝝ centū: ꝛ p hoc det Petrus Paulo aliquid vltra ſortē, ſ. q̄nq;.

Solutio. q. ſtat in duab ſuppoſitionib ꝛ quattuor concluſionib.

Prima cōcluſio. Si B refert dūtaxat ipm mutuare mutuatio Pauli ē vſuraria.

Scōa ꝛcl'o. Si B refert dūtaxat ipm recipe periculū: mutuatio Pauli nō ē ꝑe vſuraria ō lege diuīa vl' naturali. pbatur dupl'r. Dehinc ſoluit argumētū qōdā ꝛ poſtea ipugnat gloſa ī pdicto ca. ꝛ ſoluit qōdā aliō ar

Tertia ꝛcl'o. Si pnomē B re (gumētū. fert vtrūq; mutuatio Pauli ē vſuraria.

Quarta ꝛcl'o. In cāu bui⁹ tertie ꝛcluſionis nō opter Paulū totum qō recipit vltra ſortē reſtituere Petro. Poſtea mouet dubium qō remittit ad ſextū tractatū.

¶Queſtio. XL

Vtr qī Paulus mu

tuauit Petro centū ꝛ Petr⁹ cogit bẽ aliquē fideiuſſorē ꝛ Joā. p Petro fideiubet: liceat Joāni a Petro p hoc recipe aliquid de illis centū vtputa quinq;.

Solutio. q. ſtat in duab diſtinctiōib q̄ttuor ꝛcluſionib ꝛ vno corollario.

Ex diſtinctiōib colligunt in toto q̄ttuor caſus ſm q̄s ꝓtigere ꝑt id ō q̄ ī titulo q̄rit: ꝛ ſm B erūt q̄ttuor ꝛcl'ones q̄ſtionis.

Prim⁹ caſus ē qī Joānes ē fictus fideiuſſor: ꝛ ī ꝑitate mutuator Petri. Alij tres ſūt qī eſt verus fideiuſſor.

Scōs igit ē qī Joā. ē ver⁹ fideiuſſor ꝛ exigit aliq̄d p futura mutuatiōe ipendēda Pe

Tertiꝰ eſt qī quid exigit p dāno vl' (tro. tādo qō timet ſe incurſurū ex futura mutuatione eidē impēdenda.

Quart⁹/ qī q̄d exigit p ſuſceptione ꝑiculi

Prima concluſio. In primo (capitalis. caſu Joāni nō licz exigere pdicta q̄nq; a Petro: nec Paulo licuit ī tali cāu mutuare Petro

Scōa ꝛcluſio. In ſcōo cāu Joā (troni nō ē licitū exigere pdicta q̄nq;.

Tertia ꝛcl'o eſt trimēbris ꝛ ē. In tertio caſu licitū ē Joanni exigere pdicta q̄nq; a Petro ſaluis circūſtātijs req̄ſitis ad B q licitū ſit mutuatori aliquid recipe p itereſſe dāni emergēti vl' lucri ceſſanti q̄ tacte ſunt ſupra q. xxx. Si āt aliq̄ eaꝝ defecerit nō erit licita ipſi Joāni exactio pdicta niſi ī vno caſu.

Quarta ꝛcl'o. In q̄rto cāu nō ē vſura Joanni exigere pdicta q̄nq; a Petro. dūmō pci ſe ꝛ dūtaxat p illa receptiōe pcl'i ea recipiat. An tñ ſit ibi alia ſpēs pctī: rmittit ad q. xxx.

Poſtea ſoluunt tria argumēta Laur. ō Ridolfis dubitanti de ꝓtractu q̄ſtionis ꝛ vnū ſcz Bernardini dicenti ꝓtractū q̄ſtionis eſſe oīno illicitū. ¶Queſtio. XLI.

Vtr Petrus cui pau

lus ſub vſur, v. floꝛ. mutuauit centū poſſit licite illos centū mutuare Conrado cum tali pacto q Conradus ſoluat Paulo pdictā ſortem ꝛ vſurā. v. floꝛ.

Solutio. q. ſtat in triby ꝛcluſionib.

Prima ꝛcluſio. Stantib duab ꝛditionibus licitū eſt Petro mutuare Conrado cū illo pacto de quo q̄ſtio ſonat.

Scōa ꝛcluſio. Quecūq; haꝝ ꝛditionum defecerit mutuatio pdicta erit illicita.

Tertia ꝛcluſio. Quāuis Laur. ō Ridolfis omiſſis vel nō tactis pdictꝫ duab ꝛditionibus ponat q̄ſdā alias duas tāꝫ requiſitas ſufficiētes ad B vt pdicta mutuatio petri ſit licita: tñ ei⁹ determiatio impugnari pōt.

¶Queſtio. XLII.

Vtrum Paulo liceat

mutuare ad vſurā ſuis hoſtib.

Solutio. q. ſtat in q̄ttuor ꝛcluſionib.

Prima ꝛcluſio. Paulo nō licz mutuare ad vſurā ſuis hoſtib ſiue iniuſte eū pſequentibus ſiue iuſte. pbat tripl'r.

Scōa concluſio. Si Paulus ſuis hoſtibus qui iniuſte eū pſecuti ſunt ꝛ dānificauerūt mutuet ad vſurā: q̄uis grauiter peccet: tñ vſurā talem receptā non tenet eis reſtituere ſi eam detinet decerero / non vt vſurā: ſed vt refuſionē damnoꝝ ſibi iniuſte illatoꝝ ab eis: dūmō ſcandalū non emergat ex illa detentione: ꝛ dūmodo alias decerero nō poſſet illoꝝ damnoꝝ refuſionē via iuris obtinere. probat quadrupl'r.

Et ponunt cauſe adiectionis clauſulaꝝ cō

Tertia concluſio. Licitum eſt (cluſiōis. Paulo ſuis hoſtib qui eum iniuſte pſecuti ſunt damnificando mutuare intendendo aliq̄d recipe ab eis vltra ſortē: non rōne mutui eis impenſi: ſz rōne debiti q̄ ei debēt. ꝛ B ſtantib duab ꝛditiōib. Et ibi exponit autoritas Ambroſij multipl'r.

Quarta ꝛcl'o. Paulo nō eſt licitū ſuis hoſtib q̄ iuſte eū dānificauerunt vel hodie damnificāt mutuare: qtūs ceſſent ab illa pſecutione intuitu mutuationis.

¶Queſtio. XLIII.

Vtr cōtractus fact⁹

in ſeq̄nti caſu ſit vſurari⁹. ſ. A dedit. c. floꝛ. ipſi B ſibi reſtituēdos certo termīo: hoc pacto q ſic R mercatoꝝ hōs. c. floꝛ. cum ill' lucrabit vel pder: ſic etiā A ſentiat cōſimile lucrū. ſ. tantūdem recipiēdo ab ipſo B vel ſimile dānū in dando tantūdem ipſi B

Solutio. q. ſtat in tribus ſuppoſitionib ꝛ q̄nq; ꝛcluſionib.

In ſuppoſitionib declarat quō ꝓtract⁹ q̄ſtionis pōt eē mutui depoſiti ꝛ ſocietatꝫ ſm diuerſam ei⁹ intelligētiā ꝛ ꝓtingentiā.

Prima ꝛcl'o ē trimēbr⁹ ꝛ eſt. Si ꝫct⁹ datiōnis. c. celebrat⁹ int A ꝛ B ē ꝓtract⁹ mutui: tūc ī vna intētiōe ipſi⁹ A ei⁹ datio eſt vſuraria: in alia ꝓo intētiōe nō eſt vſuraria: q̄uis tūc poſſet eſſe ibi alia ſpēs pctī in A.

Scōa ꝛcl'o q̄ eſt q̄drimēbris / eſt tal'. Si ꝓtract⁹ dationis centū celebrat⁹ int A ꝛ B ſit ꝓtractus depoſiti ver i vel nō veri: in vna intētione ē illicitus/ nō vſurari⁹: in alia ē illicit⁹ ꝛ vſurari⁹. In tertia ꝓo nō ē ille ꝓtractus datiōis vllo mō illicit⁹: q̄uis ꝓtractus adiectus poſſit eē illicitus.

Tertia ꝛcl'o. Si ꝫct⁹ datiōis. c. celebrat⁹ int A ꝛ B ſit ꝫct⁹ ſocietatꝫ / nō eſt illa datio vſurari⁹ ꝓtract⁹: pōt tñ als eē pctm in A.

Quarta ꝛcl'o. Quo cūq; hoꝝ triū modoꝝ. ſ. mutui ō poſiti vl' ſocietatꝫ fiat pdict⁹ ꝫct⁹ datiōis: videt q̄ etſi in ſe poſſibile eēt eū fieri licite: tñ poſſet ꝑ papā vel aliū rectorē reipublice indiſtincte phiberi: ꝛ etiāſi non phibeat: tñ debet diſuaderi.

Quinta concluſio. Modus rñdendi dñi Laurē. de Ridolfis ad eandē q̄ſtionē vel ſimile videt inſufficiens: ꝛ ibi tria ei⁹ motiua impugnant quadrupl'r.

¶Queſtio. XLIIII.

Vtr ciuitas vel dñs

ciuitatꝫ indigēs pecuniꝫ poſſit licite cōpellere ciues / vel ſubditos ad ꝑſtandū / vel mutuandū ei certā q̄ntitatē pecunie offerēdo ſe ad dandū cuilibet ciuiū mutuātiū annuū puentū / vel annuā penſionē donec ei ſors ſoluat: dūtaxat tñ dādo. xxvij. floꝛ. ꝛpe reſtitutionis loco ſortꝫ centū floꝛ. mutuatoꝝ: cū q̄bus circūſtātijs ſolet fieri in q̄busdā ciuitatib Italie: noiatim ī Florētia/ Janua/ ꝛ Venetijs: q̄ circūſtātie ſtatim enūerabunt.

Solutio. q. ſtat in q̄ttuor ſuppoſitionib⁹ ſex cōcluſionib: duob corollarijs et ſex argumentoꝝ ſolutionib.

In ſuppoſitiōib enūerant. x. circūſtantie cū q̄b fit pdicta cōpulſio. Et octo accidentia q̄ ptingūt circa ꝓtrahētes cū ciuitate predicto mō. Appellatiōes q̄z diuerſe q̄b vtūt loq̄ntes ō pdicto ꝫctu: q̄ tñ redeūt in idem.

Prima ꝛcl'o. Ciuitas licite pōt ciuib ſuis imponere tantā pſtantiā q̄nta eget p amotione illi⁹ mali q̄ reipublice ciuitatꝫ imineꝫ: dūmō illud malū ſit peius vel pnitioſius reipublice q̄ ſit hoc q̄ ē ciues cogi ad talem pſtantiā. pbat dupl'r.

Scōa concluſio. Aliq̄ poſſet talē pſtantiā de q̄ prima concluſio loquit ciuitas iponere ciuib abſq; aſſignatiōe cuiuſcūq; penſionis ꝛ abſq; oī ſpecie reſtitutiōis ſortꝫ.

Tertia ꝛcl'o. Illā pſtantiā quā iuxta ꝑmaz ꝛcl'onē pōt ciuitas iponere: deberet ciuitas aliq̄ nō imponere niſi cū aſſignatōe magne vel pue penſiōis annue ſine vlla obligatiōe reſtitutiōis ſortis ī toto vel in pte. Aliq̄ ꝓo cū aſſignatiōe penſiōis: ꝛ etiā cū obligatiōe reſtitutionis ſortꝫ in toto vel in pte.

Quarta cōcl'o. Ciuitas libera hns ꝓpios annuos puent⁹ obuētiones ſiue fruct⁹ ſibi iuſte puenientes ō pdijs poſſeſſiōib/ caſtrꝫ/ villis/ iuſte ad eā ptinētib/ vl' de pedagijs/ guidagijs/ teloneis/ vl' vectigalib iuſtꝫ: vtputa ex cā iuſta ꝛ aucte habentꝫ iſtituere iſtitutis. pōt volētib emere vēdere ius pcipiendi annuas penſiōes ō pdictꝫ ei⁹ obuētōib ſi ciuitas hz cām rōnabilē q̄ eā vrget. vtputa vrgeꝫ p bono reipu. ad habēdū. x. millia in ꝑmpta pecunia: q̄ ipſa hīe nō pōt de ſuis obuentionib q̄ annuatim ſunt tñ mille: ꝛ B pōt facere cū pacto redimēdi q̄n placuerit.

Quinta ꝛcl'o. Si ciuitas illa de q̄ loq̄tur pcedēs ꝛcl'o non poſſz inf̄t ſibi nō ſubditos iuenire emptores iuriū pdictaꝝ penſionuꝫ: ipſa poſſz ſuos ciues cōpellere ad emēdū iura earundē ab ea ſaltē pcio iuſto: imo etiam aliq̄n pcio excedēte valorē mercis.

Sexta ꝯclo Qñ emēs dat ciuitati.c.floz. ꝑ iure pcipiēdi annuati q̄nq̄, remanēte apō ciuitatē facultate redimēdi illud ius pro .c. qñ placuerit: tunc censēt dari iustū pcium. Si autē apud ciuitatē manet facultas redimendi pro .xxviij. nō est ꝓportio eq̄litatis.

Primū cozollariū respōsiuū. Stantibꝫ sꝑ ꝺditōibꝫ cītas vel dñs cītatis pōt licite facere illā ꝓpulsionē de q̄ sonat titul⁹ qōnis vestitā cū circūstantiꝫ ꝑme suppositiōis.

Secundū cozollariū. Si aliq̄ ꝓdictarū sex vel septem conditionū deficit / non est licita compulsio ꝑdicta. patet inductiue.

Contra primū cozollariū arguitur sex argumētis que soluunt vbi z impugnant aliq̄ dicta Laur. de Ridolf. s z scī Bernardini

¶ Questio. XLV.

Vtꝫ ciues prestātes

citati ꝑdictas ꝑstātias possint licite a citate reciꝑe ꝑdictas ꝑsiones ānuas sine obligatiōe restitutōis earūdē atq̄ ēt tandē recipere sortes suas modo ꝑdicto cū ciuitati placuerit redimere iura pensionum.

Solutio. q. stat in recitatiōe triū modoꝝ dicendi cum improbatione duoꝝ ꝑmozū.

Primus mod⁹ dicēdi est Gregozij de Arimino: cui⁹ sīa reducit ad sex dicta: ex quibꝫ sequit finaliter z colligit q̄ ꝑm eū vt coiter / et vt in plibꝫ peccarēt ciues / z tenerent restituere: z vt in paucioribꝫ vel raro eēnt īmunes a peccato et ab obligatione restitutōis. Ille modus improbat in septē pūctis in q̄bus deficit: z euacuant motiua eiusdem.

Scōs modus dicēdi est scī Bernardini z Laur. de Ridolfis z alioꝝ. vt ibidē: et ille reducit ad duas cōclusiones. In prima ponunt quinq̄ casus in q̄bus ille modus iustificat ꝑdictos ciues. In scōa ponūt q̄tuoꝝ in q̄bꝫ ōt eos peccare z fundamēta eiusdem mōi ponunt: q̄ z postea in fine euacuāt. Ille modus ꝑbat in .xviij. pūctis in q̄bꝫ deficit.

Tertius modus dicēdi ꝺtinet septē cōclu

Prima ꝺcl'o. Ciues spōte ꝑstan (siones. tes etiā si principaliter spe lucri. s. pēsionū pcipiendarū ꝑstent / nō peccāt pctō vsure in prestando nec in recipiēdo pēsiones. Et ita primus casus quē ꝑcedens opinio in sua scōa ꝺclone reputauit illicitū: nō est licitus saltē illa specie pctī. ꝑbat duabꝫ rōnibꝫ et duplici

Scōa ꝺclo. Int̄ q̄tuoꝝ (cōfirmatione. casus scde cōclonis scōi modi dicendi tres vltimi casus q̄s idē modus dicēdi reputauit illicitos sunt liciti: probat dupliciter.

Tertia ꝺcl'o. Oēs q̄nq̄ casus q̄s scōs modus dicendi in sua ꝑma ꝺclusione reputauit licitos sunt liciti: attamē alia via iustificant illi quinq̄ per illū tertiū modū dicendi q̄s fuerint iustificati per secundū.

Quarta cōclusio. Si ciui ꝑstanti centū ciuitas daret pensionē maiozē q̄ quinq̄ / staret q̄ ciuis dando centū spe recipiēdi q̄nq̄ / nō peccaret prestādo: nec etiā recipiēdo talē pensionē staret etiā oppositū. s. q̄ peccaret.

Quinta cōcl'o. Quāuis si tenerem⁹ q̄ prestatio ciuiū esset vera mutuatio adhuc aliq̄ ciues possent aliqualr excusari: nō tamē ita vniuersalr sicut tenēdo q̄ nō sit mutuatio / sed emptio. Et multo plura req̄rerent ad eorum iustificationē q̄ tenēdo q̄ non sit mutuatio: ita q̄ difficilius est ciues iustificare per scōm q̄ per tertiū modū dicendi.

Sexta ꝺcl'o. Tenēdo q̄ ꝑstatō sit emptio mior difficultas est iustificādi ciues q̄ ciuitatē. sed tenēdo oppositū. s. q̄ nō sit emptio / sed mutuatio / minor difficultas est iustificandi ciuitatem q̄ ciues.

Septima cōclusio. Tenēdo q̄ sit emptio stat q̄ ciuitas nō peccet recipiēdo noīe pcū centū a ciue ꝑ iure pcipiendi annuati q̄nq̄ / tanq̄ ꝑ mercede nō obstante q̄ centū sūt minis magnū preciū ꝑ tali merce. suppositis circūstantiꝫ illi⁹ ꝺctus q̄ tacte sūt in qōne ꝑcedēti. stat etiā q̄ peccet. Si aūt teneat q̄ sit mutuatio pōt ciuitas etiā q̄nq̄ excusari.

Postea soluunt septem argumēta aduersariozū prime cōclusionis: et in solutione septimi argumenti euacuant rsp̄siones eorundē q̄s dant ad octo ꝓbationes q̄s aliq̄ adducūt ad ꝑmā cōclusionē probandā: z q̄ illis tales ꝓbationes alioꝝ sint inualide: ob qō non eoꝝ rōnibꝫ / sed illis q̄ sunt sup posite est innitendū: tamē nec ille alie ꝓbationes bñ inualidant ab aduersariꝫ: ideo solutiones ab eisdem date euacuant per ordinē.

¶ Questio. XLVI.

Vtrum mutuantē recipere vltra sortem

seu mutuare ad vsuram sit in aliq̄bus casibꝫ licitū: z eisdē casibꝫ in q̄bus est licitum etiam liceat ei pacisci cū mutuatario sup illo incremento recipiendi.

Solutio. q. stat in quartuoꝝ ꝺclusiōibꝫ.

Prima ꝺclusio. Vultū differūt mutuare ad vsurā z mutuantē recipe vltra sortem.

Scōa ꝺclusio. In nll'o casu ē licitū mutuare ad vsurā citra diuinā dispensationē.

Tertia ꝺclusio. In mltis casibꝫ licitū est mutuanti recipe vltra sortē ꝓbat enumerando. xiiij. casus quoꝝ. xij. primi comprehendunt in his quattuoꝝ versibꝫ

Feuda: fideiussoꝝ pro dote: stipendia cleri,
Venditio fructus / cui velles iure nocere,
Vendens sub dubio / pcīū post tpa soluēs,
Pena nec in fraudem legꝫ cōmissio gratis,
Dans socijs pōpa pl⁹ sorte modis dat isti,
Attū nōī oibꝫ illis modis ē vera mutuatio

Quarta ꝺclusio. Nō in oīi casu ī q̄ licet mutuāti recipe vltra sortē: licz etiā ei pacisci cū mutuatario sup tali īcremēto recipiēdo.

¶ Questio. XLVII.

Vtꝫ petere atqꝫ recipere mutuū sub vsurꝫ sit semp licitū vl' semper illicitum.

Solutio. q. stat in tribꝫ cōclusionibus.

Prima ꝺclusio. Cōcurrētibꝫ tribꝫ ꝺditionibus licitū est petere mutuū sub vsuris.

Scōa ꝺcl'o. Quecūq̄ haꝝ ꝺditionū ōfecerit nō erit licitū petere mutuū sub vsuris.

Tertia ꝺclusio. Petere mutuū absolute: pura nō petendo recipi a se vsuras z etiā nō offerendo se inter petendū ad soluendū vsuras: nō ē illicitū si petēs audita rnsione petenti dicentis nō velle nisi sub vsuris mutuare offerat se ad soluendū vsuras: et ꝫ stantibꝫ solis primis duabꝫ ꝺditiōibꝫ. Et impugnāt modi dicēdi alioꝝ z soluunt tria argumēta.

¶ Questio. XLVIII.

Vtꝫ ciuitas atqꝫ res publica subsistere possit sine mutuatiōe vsu

Prima ꝺclusio. Ciuitas atq̄ res (raria. publica pōt etiā salua tpali salute sua subsistere sine mutuatiōe vsuraria. ꝑbat decē rationibꝫ: z in .ix. rōne enumerant. xiij. cōditiones vsurarie mutuatiōis ex quibꝫ ꝓpendit pernicios itas eiusdem.

Scōa ꝺclusio. Plurima cōmoda vl' vtilitates tam tpales q̄ spūales ꝓueniūt ex ꝫ q̄ nō exercet nec tolerat mutuatio vsuraria in ciuitate. Et enumerant sex vtilitates.

Tertia conclusio. Plurima incōmoda et damna tpalia z spūalia ꝓueniūt reipublice ex mutuatiōe vsuraria. probat enumerādo .xij. Et in octauo damno enumerant. xxvj. genera hominū: que occasione vsurarie mutuatiōis maculant mortali peccato. Itē de multis q̄ occasiōe eiusdē obligationē restitutiōis z censuras ecclesiasticas incurrunt.

Postea soluunt tria argumēta ī ꝓtrariū.

¶ Questio. XLIX.

Vtꝫ mutuatio vsuraria magis spectet ad ꝺsiderationē theologi q̄ ad considerationē iurisperiti.

Solutio q̄stionis stat in tribꝫ suppositionibꝫ z quattuoꝝ conclusionibꝫ.

De causa autē quare questio mouet z de quibꝫ theologis intelligat remittitur lectoꝝ ad finale cozollariū questionis.

In suppositiōibꝫ distinguit quō eadē res diuersimode a diuersis ꝺsideraī. scz in rōne ꝑdicati vel in rōne subiecti: et ꝫ in ordine ad diuersa predicata. Distinguit etiā de duplici contractu vsurario.

Prima ꝺclusio. Cōtract⁹ vsurarius quis scit in se esse vsurari⁹: talis q̄ ad ꝫ ꝑdicatū qō est ipm esse pctm̄ mortale magꝫ est de ꝺsideratiōe theologi q̄ iurisp'iti: ꝓbat septē rōnibꝫ. Et ibi inuestigat: vñ act⁹ lege canonica phibit⁹ ꝓtrahat rōnē mortalis pcti z de cōpatione theologi z iurisp'iti in cognoscēdo de hereti z de his q̄ ad legē nālē spectant.

Scōa ꝺclusio. Si aliqs ꝺtract⁹ sit non in se vsurari⁹ sed tm̄ ex iure positiuo ipm vetalē phibente adhuc talis in ordine ad hoc ꝑdicatū scz esse mortale pctm̄ est magꝫ de cōsideratione theologi q̄ iurisperiti.

Tertia ꝺclusio. Si de ꝺctu ī se vsurario sit tractādū tanq̄ de ꝑdicato qō deberet ꝑdicari de aliq̄ ꝺtractu: vtputa si de aliq̄ contractu q̄rat vl' dubitet an sit in se vsurarius nō min⁹ ꝑtinebit ꝺsideratio ꝺctus vsurarij ad theologū q̄ iurisp'itū: imo ad min⁹ eque poterit ꝫ resoluere theolog⁹ sic iurisp'it⁹: et si alter eoꝝ altero mel⁹ posset plus esset dicendū q̄ theolog⁹ esset ille q̄ iurisp'it⁹.

Quarta ꝺclusio. Si de cōtractu nō in se vsurario sed aliunde ꝺtrahente nomē vsurarij ꝺtract⁹ sit tractādū: an vere ꝑdicetur de aliq̄ actu vel nō: tūc cōsideratio ꝺtract⁹ vsurarij magꝫ ad iurisp'itū spectabit q̄ ad theologū: z si caperet iurisperit⁹ ꝑ perito in iure cōi siue ciuili siue canonico aliquando magis spectaret ad peritum in statutis municipalibus aut statutis ꝓuincialibꝫ z sino dalibus siue ille esset alias iurisperit⁹ siue theo-

logus ſiue neutꝛ illoꝝ. Poſtea agit ō penis vſurarioꝝ ad videndū ꝺs q̃ ad illas magis valeat ꝓſyderare de ꝓtractu vſurario. Tan dē inferꝝ cozollariū ꝓtra Petꝝ de Anchona ꝓferentē iuriſpitos theologꝫ in deciſionib⁹ dubioꝝ de ꝓtractib⁹ vſurarijs: ꝛ impugnatur eius ſnīa.

¶ In tertio tractatu

agit de ꝓtractu emptiōis ꝛ venditionis: ō mercatoꝛib⁹ ꝛ negociatoꝛib⁹: ꝛ h̄ p. xxij. qōnes. cuiꝰ ꝑma q̃ſtio ē q̃ngēſima in ordine q̃ſtionū huiꝰ opis.

¶ Queſtio. L.

Vtꝝ actus negocian

di ſit licitꝰ. Solutio. q. ſtat in trib⁹ ſuppoſitionib⁹ ꝛ quattuoꝛ ꝯcluſionib⁹.

In ſuppoſitionib⁹ declarat quō dupliꝛ ꝓtingit intelligi aliquē actū eē licitū vl illicitū: ſcz poſitiue vel ꝓmiſſiue: et capiunt h̄ illa vocabula poſitiue ꝛ ꝓmiſſiue eodē mō q̃ accipiūtur in metaphyſica. quō dicimꝰ q ens i ſuo ꝰceptu nō ſit poſitiue finitū vl infinitū/ ſubſtātia vel accīs/ creatū vl increatū: ꝙuis ſit vtrūq; ꝓmiſſiue. ꝛ ſiliꝛ ō q̃libꝫ alio ſupioꝛi reſpectu diuidentiū ipm. Item ſubdiuidit h̄ q̄ ō eſt actū eſſe ꝓmiſſiue licitū.

Prima ꝯcl̄o. Nō eſt dicendū q indiſtincte actus negociandi ſit illicitꝰ. pbaꝝ ſeptem auꝛoritatib⁹: trib⁹ rōnib⁹ ꝛ duab⁹ ꝯfirmatōib⁹

Scōa ꝯcl̄o. Non ē dicenduꝫ q indiſtincte actus negociandi ſit licitꝰ. pbatur quattuoꝛ auꝛoritatib⁹ ꝛ vna rōne.

Tertia ꝯcl̄o. Actꝰ negociādi ſi nihil vltra addaꝝ nec ē poſitiue licitꝰ nec poſitiue illicitꝰ

Quarta ꝯcl̄o. Actus negociandi ſi nihil addaꝝ ē ꝓmiſſiue licitꝰ ꝛ ēt ꝓmiſſiue illicitꝰ.

¶ Queſtio. LI.

Quot modis negocia/

tio reddit illicita. Solutio. q. ſtat in duab⁹ ſuppoſitionib⁹ ꝛ duab⁹ ꝯcl̄onib⁹.

In ſuppoſitiōib⁹ declarat q̃ res q̃ditatiue ſit circūſtantia. ꝛ ponunt ac declarant tres deſcꝑtiones eiuſdē: eo q optet h̄ declarare quō negociatio ex circūſtātijs deprauetur: poſtea ponit nūerꝰ circūſtātiaꝝ ꝑm tres modos enūerandi eaſdē. ſ. Ariſtotelis/ Tullij/ ꝛ alioꝝ ꝛ ꝯcordant adinuicem.

Prima ꝯcl̄o. Prima diuiſione duob⁹ modis reddit negociatio illicita. ſ. ex obiecto et ex circūſtantia: ꝛ qz res quas ꝓtingit emi et vendi ſunt obiecta negociatiōis: ſō declaratur ibi multiplr. ꝛ hoc p octo exempla q̃ res ſint ꝓhibite emi vel vēdi: ꝛ hoc vel ſimplr vl quo ad alīq̃s emptoꝛes.

Scōa ꝯcl̄o. Secūdaria diuiſiōe octoplr citer reddit negociatio illicita. ſ. ex obiecto ꝛ ex ōfectu ſeptē circūſtantiaꝝ debitaꝝ: vbi de ſingulis circūſtantijs ponunt varia dicta ꝛ exempla: vt pateat quō ex cuiuslibet circūſtantie defectu reddaꝝ illicita. De vbi. ſ. ſi negociatio fiat in loco ſacro ponunt q̃ndq; dicta: qñ ꝛ quale pctm̄ ſit. De qñ declaraꝝ p duo dicta qñ peccet ſi die feſto negociatio agaꝝ ꝛ ponunt duo coꝛollaria ad limitādū ſnīas Petri ō pal. ꝛ Henrici gandenſ

De cur declaraꝝ p quattuoꝛ dicta quō ꝛ ex cuiꝰ cauſe finaꝝ p̄ſtitutiōe negociatio depꝛauet vel nō. De cui ponunt ſex exēpla depꝛauatiōis. De quib⁹ auxiliꝫ ponunt tria exēpla: ꝛ qz vnū illoꝝ eſt: ſi quis negocietꝫ p mendacia ꝛ iuramēta: ſō p octo dicta declaratur qñ in tali cāu negociatio reddaꝝ mortalis vl venialis. De quō ponunt q̃ttuoꝛ exēpla: et qz vnum illoꝝ eſt ſi negociādo ꝓmittat monopoliū: ſō ōclaraꝝ q̃d ſit monopoliū: ꝛ quō ſex modis cōmittaꝝ capiendo ipm generaliter: malitia q̃s eius oñdiꝝ p legē naturalē ſiꝝ poſitiuam.

¶ Queſtio. LII.

Vtrū negociatio ſeu

mercatio ſit indiſtincte clericis illicita.

Solutio. q. ſtat in q̃ndq; ſuppoſitionib⁹ vl diſtinctionib⁹ ꝛ ſex ꝯcl̄onib⁹.

In ſuppoſitionib⁹ ponunt tres modi accipiēdi negociationē ſcz generaliſſime/ generaliter/ ꝛ ſpēaliꝛ: ꝛ ſubdiuidit ſpēaꝝ acceptio in lucratiuā ꝛ nō lucratiuā. q̃ aūt ōz nō lucratiua: ſubdiuidit in economicā ꝛ politicā. Lucratiua q̃s etiā ſubdiuidit in pecuniariam ꝛ nō pecuniariā ſeu i ſtricte ꝛ nō ſtricte captā.

Prima ꝯcluſio. Non eſt indiſtincte ꝛ vniuerſaliꝛ dicendū q negociatio ſit illicita clericis: pbaꝝ ꝛ adducunt q̃ndq; auꝛoritates.

Scōa ꝯcluſio. Non eſt indiſtincte ꝛ vniuerſaliꝛ dicendū q negociatio ſit licita clericis: pbaꝝ ꝛ adducunt ſex auꝛoritates.

Tertia ꝯcluſio. Si negociatio capiaꝝ ſpecialiter: negociatio q̃ ad duas eiꝰ ſpēs eſt clericis licita: ꝛ ibi ō artificiolis clericoꝝ.

Quarta ꝯcl̄o. Negociatio ſpēaliꝛ capta ē

clericis q̃ ad duas alias ſpēs eiꝰ illicita. Et ibi ō rōne duplici q̃re eis ē intdicta negociatio lucratiua ꝑpe dictaꝫ ip̄obaꝝ rō q̃rūdā.

Quīta ꝯcluſio. Si negociatio capiꝝ generaliter ꝓut ad alios ꝓtractus acq̃ſitiōes vel lucratiōes extendit ſe q̃s ad emptionē ꝛ venditionē: ip̄a eſt q̃ad aliquas ſpēs eius licita clericis ꝛ q̃ ad aliquas illicita.

Sexta cōcluſio. Si negociatio capiꝝ generaliſſime aliq̃ eſt eis illicita aliqua licita.

Poſtea declaraꝝ quale pctm̄ an mortale vl veniale ſit clericis illa negociatio que dicta eſt eis eſſe illicita.

¶ Queſtio. LIII.

Vtrū negociatio illa

ſit licita qua ſeq̃ntes res emunt vel efficiunt vel aliter acq̃runt: vt vendant aut alias diſtrahant. ſ. venena/ arma/ oꝛnamenta ſeculaꝛia atq; oīa inſtrumēta luſoꝛia: vtpote tarilli/ carteluſoꝛie ꝛ alee.

Solutio. q. ſtat in ſex ſuppoſitionib⁹ ꝛ nouem ꝯcluſionib⁹.

In ſuppoſitionib⁹ diſtinguiꝫ de duplicib⁹ venenis ꝛ de alijs reb⁹ ex quib⁹ damna oꝛiūtur in republica. De duplici q̃s genere oꝛnamentoꝝ ſeculariū ꝛ varia exēpla vtriuſq; ponunt: q̃ten⁹ ꝑticulariꝰ valeat q̃ſq; ſe reſolue re in huiꝰ q̃ōnis materia. Ponunt inſup varia exēpla q̃n vſus oꝛnamentoꝝ ſeculariū ē mortalis vel venialꝫ vel nil⁹ pctm̄.

Prima ꝯcl̄o. Negociatio q̃ quis vendit venenū ꝑmi generiꝫ ē illicita/ pbaꝝ triplr.

Scōa ꝯcl̄o. Negociatio qua q̃s vēdit venenū ſcōi generiꝫ eſt in duob⁹ ſeq̃ntib⁹ caſib⁹ q̃ſtū hic ſufficit mortale pctm̄.

Tertia concluſio. Negociatio qua q̃s vēdit arma offenſiua: vt baliſtas/ ſagittas/ vl gladios q̃tum ad ꝓpoſitū ſufficit: eſt etiam mortale pctm̄ in duob⁹ caſib⁹ ſiliꝫ illis q̃ in ſcōa ꝯcl̄one ſunt poſiti.

Quarta ꝯcl̄o. Negociatio q̃ q̃s oꝛnamenta ſecularia facit vel emit vt vendat vel tradat alijs eſt mortale pctm̄ in duob⁹ caſib⁹ ſimilib⁹ illis q̃ in ſcōa ꝯcl̄one ſunt poſiti.

Quinta ꝯcluſio. Ad hoc q negocians vēdendo illa oꝛnamēta ſit ꝛmunis a pctō mortali req̃runt duo.

Sexta ꝯcluſio. Ad hoc q vendens illa oꝛnamēta ſit ꝛmunis a mortali nō videt vltra ꝑdictas ꝯditiones req̃ri p tertia cōditiōe q ꝑbabiliꝛ credat oppoſitū ꝑdicti mortaꝝ abuſus. ſ. q ꝑbabiliꝛ credat ementē nō abuſurū mortaliꝛ/ ſz bñ vſuꝝ. imo ſufficit q ꝑuia cōſyderatiōe q̃litatis ꝑſone ꝛ aliaꝝ circūſtantiarū habita nō ꝓpecerit nec debuerit conijcere ementē mortaliꝛ eis abuſuꝝ.

Septima concluſio. Sicut quarta ꝯcluſio quinta ꝛ ſexta ſonāt⁹ de mortali ſunt vē re ſic ſi ꝓportionabiliꝛ formarent de venialibus eſſent etiam vere.

Octaua ꝯcluſio. Si negociatoꝛ illoꝝ oꝛnamentoꝝ ſit extra duos caſus q̃rte ꝯcluſionis ꝛ extra duos ſeptime ꝯcluſionis: ꝛ habeat ꝯditiones q̃nte ꝯcluſionis/ erit eiꝰ negociatio nō culpanda ſingulariter.

Cozollarium. Nō eſt negociatoꝛ abſoluēdus qui nō vult deſiſtere a negociatione oꝛnamentoꝝ vel armoꝝ vel veneni in duobus primis caſibus.

Nona ꝯcluſio. Negociatio qua q̃s vēdit inſtrumenta luſoꝛia ē in duob⁹ caſib⁹ mortalis ꝛ in duob⁹ venialis ꝓportionabiliꝛ ſic in quarta ꝛ ſeptima ꝯcl̄onib⁹ de negociatione oꝛnamentoꝝ dictum eſt. ꝛ vt negocians ſit ꝛmunis a pctō mortali req̃runt eedem ꝯditiones: que tacte ſunt in q̃nta ꝯcluſiōe. Et ſoluit obiectio poſſibilis fieri de armis ꝛ ibi de vendente ramos palmaꝝ iudeis: ꝛ ſoluit obiectio poſſibilis fieri.

¶ Queſtio. LIIII.

Vtrū negociatio illa

ſit illicita qua q̃s mercē defectuoſam vēdit nō ꝓpalando eius defectū.

Solutio. q. ſtat in vna ſuppoſitōe: q̃ttuoꝛ cōcl̄onib⁹ ꝛ ſex cozollarijs: q̃ q̃ſi exemplariter declarabunt ꝯcl̄ones.

In ſuppoſitionib⁹ diſtinguiꝫ quō ꝓtingit mercē aliquā eē defectuoſam triplr. ſ. in ſubſtātia/ q̃ntitate ꝛ q̃litate. ꝛ impugnant exempla aliq̃ de defectu in ſubſtātia.

Prima concluſio. Si merꝫ eſt defectuoſa quocūq; predictoꝝ triū modoꝝ: ꝛ vendēs ignoꝛat defectum non affectata/ nec craſſa ignoꝛantia: non peccat tunc vendendo eā ꝛ non ꝓpalando eius defectum etiamſi ꝑ tanto pcio aſſi eſſet non defectuoſa venderet. Et danꝫ rōnes adiectionis clauſularum cōcluſionis: ꝛ ibidem aliquid tangitur de hoc an ſs qui etiam tm̄ infra dimidium iuſti pcij ōcepit contrahērem: compelli poſſit/ nō ſolum in foꝛo anime: ſed etiam exteriori ad reſcindendū ꝓtractum aut ad reducendum

eū ad equltatē, Sz de illo etiā inferi⁹ tanget in sequētib⁹ questionib⁹, scz, lvj, z lvij.

Scōa cōclo. Si merx est defectuosa aliq̄ p̄dictoꝝ triū modoꝝ: z tam vēdens q̄s emēs scit defectū/vel saltē vēditor ꝓbabilr credit emptorē scire, vtputa q̄ est defect⁹ manifestus quē q̄libet p̄sumit cognscere non peccat ptunc vendēdo z nō ꝓpalando defectū dūmodo vēditor descēdat in p̄cio merc̄ ꝓportionabilr ad defectuositatē mercis, et dank rōnes adiectiōis clausularū cōclusionis.

Cozollariū p̄mū. Quedā dicta scti Tho. z etiā Jo. Berson cancell. Parisien. de vendente rem defectuosam indigēt moderamine: z recitat sīia vtriusq̄ et impugnat qtūs

Scōm cozollariū. Quāuis in (limitet, aliq̄ casu, s, iaz dicto liceat vēditori defectū reticere: non tū ꝓpter h̄ in eodē vel alio liceret sibi ꝙbo vel facto fcare defectū nō ineē.

Tertia concl'o. In plūbus casibus peccat vendēs rem defectuosam aliq̄ illoꝝ triū defectuum: z in paucioribus casib⁹ est īmunis a

Quarta concl'o. In casib⁹ supdict⁹ (petō, etis in q̄b⁹ peccat vēdēs mercē defectuosā: eius petū est aliq̄ mortale / aliq̄ veniale.

Tertium cozollariū. Quāuis aliq̄ a petō possit excusari vēdens mercē mixtā alia re: tū aliq̄ nō pōt: z declarat p duo exempla.

Quartū cozollariū. Quāuis aliq̄ excusari possit a petō vendens mercē deficientē in q̄ltate etiā si scient illud faciat: tū aliq̄ nō pōt: z ponūt q̄tuoꝝ exempla de p̄ma parte cozollarij: et soluit ibidem q̄dam q̄stiuncula.

Quintū cozollariū. Quāuis vendēs pannum in q̄litate deficientē: puta pannū male textū/vl male tractū/vl ruptū ad tractoriū z reemendatū possit aliq̄ excusari: tū aliq̄

Sextū cozollariū. Quāuis vestē (nō p̄t, veterē quā renouauit in apparētia purgando carzando aliq̄ excusari possit: tū aliq̄ non potest: z ponunt exēpla de vtroq̄s, z ibi de arte recmendādi ruptura pannoꝝ an sit damnanda, z ibidem de quodā documento ꝓ predicatoribus circa materiā huius questionis z consimiliū seruando.

¶ Questio. LV.

Vtrū mercatio vel

emptio illa sit illicita/ qua emptor precio defectuoso emit mercem.

Solo, q̄stio, stat in vna suppositiōe/quatuoꝝ conclusionibus z quinq̄ cozollarijs.

In suppositione distinguit quomodo cōtingit precium esse tripliciter defectuosum.

Prima concl'o. Si p̄cium est defectuosum aliq̄ triū p̄dictoꝝ defectuū: z emptor ignorat el⁹ defectū ignorantia nō affectata aut crassa nō peccat tūc emēdo vl soluēdo z nō ꝓpalando el⁹ defectū: si nō eo plus in nūero addat in p̄cio: neq̄ recipiat eo min⁹ in merce, īmo si tm̄ recipiat ac si p̄cium i nullo deficeret z dank rōnes adiectōis clausulaꝝ ꝯclonis.

Scōa concl'o. Si p̄cium est defectuosū aliquo p̄dictoꝝ triū defectuū: z tam emptor q̄s venditor scit illū defectū: vl saltē emptor cōiicit probabilr q̄ vēditor eā sciat: puta q̄ ē manifest⁹ quē q̄libet p̄sumit scire: nō peccat ptūc emēdo vel soluēdo nō ꝓpalando defectū eius: dūmodo emptor tanto minus de merce recipiat / vel tanto plus precij addat in numero quātus est talis defectus p̄cij: et dank rōnes adiectōis clausulaꝝ ꝯclonis.

Primū cozollariū. Sic. s. Tho. z Jo. gerson dixerūt manifestos defect⁹ mercis posse reticeri si descēdat venditor in p̄cio ꝓportionabilr in p̄cio/ vl descendat in quātitate mercis recipiēde. Ideo sic eoꝝ sīia de merce defectuosa indiguit moderamīe: z sine illo nō eēt vera: sic ēt silis sīia de defectuoso p̄cio vl numismate indigeret sili moderamine: et sine illo non esset vera.

Scōm cozollariū. Quāuis in aliq̄ casu liceat reticere defectū precij: nō tū licz ꝙbo vl facto illū defectū abscōdere saltē p suppositionē tegentē defectū/ vl ablationē signi eū fcantis volēdo fcare eū non ineē. secus si dūtaxat intēderet eum regere vel facere eum latere venditorem: z faceret hoc in illo casu in quo licitū est reticere defectū.

Tertia cōclo. In plūbus casibus peccat emptor soluendo precium defectuosuz z in paucioribus est immunis a peccato.

Quarta cōclo. In casib⁹ supdictis in q̄b⁹ peccat ēptor soluēdo defectuosū p̄cū vl numisma aliq̄ peccat mortalr: aliq̄ venialr.

Tertiū cozollariū. Emptor soluēs p̄cium deficiēs in casu ꝓportionabilr se hōte ad secundū exm̄ p̄mi cozollarij p̄cedētis q̄nis/ nō pōt ira excusari a petō sic ibidē fuit excusat⁹ venditor mercis deficiētis in q̄litate ratione mixture: z ibi de radentibus z balneātis bus florenos ad diminuēdū eoꝝ bonitatē.

Quartū cozollariū. Emptor soluens p̄cium vl numisma deficiēs in q̄ntitate ponderis vel nūeri: pōt aliq̄ excusari/ aliq̄ nō. z ponunt q̄tuoꝝ exēpla de ꝑma parte: z ibi ō soluentib⁹ p numisma rasum/fissum/ z peregrinos nūmos mixtos vsualib⁹. z ō eodem etiā in seq̄nti cozollario.

Quintū cozollariū. Emptor soluens p̄cū vl numisma defectuosum in q̄litate: de quo defectu multiplr exemplificatū est in suppositōe ꝑambula/ pōt aliq̄ excusari aliq̄ nō.

¶ Questio. LVI.

Que et quot pōt et de

bet cōsyderare venditor ex quib⁹ cognoscat quantus sit valoꝝ mercis su[illegible]qtūs ipe agnoscat q̄ntū p̄cū licite exigere [illegible]aleat.

Solutio q̄stionis stat in [illegible]ab⁹ suppositiōnib⁹ z sex conclusionib⁹.

In suppositionib⁹ distinguit ō duplici valore, s, naturali z vsuali: z ondit q̄ sit possibile cognoscere valorē vsualem rei.

Prima ꝯclo. Cognoscere valorē naturalē rei fm q̄ est talis nō iuuat venditorē ad hoc vt exigat p̄cium qō licitū sit exigere nec reḡrit: licz bñ cognoscere valorē vsualē.

Scōa ꝯclo. Quāuis estimatio currēs in cōmunitate hoīm sit vnum ex illis manuductiuis: penes q̄ pōt cognosci valor vsualis: z sic etiam ꝯnr p̄cium licitū exigi: tū non est sufficiens manuductiuū ad cognoscendū illa, z pbat vtraq̄ ps triplr: z ibi declarat q̄d sit intelligendū p cōem estimationē.

Tertia ꝯclo. Quindecim sunt manuductiua ex q̄bus pōt venditor vsualē valorē mercis cognoscere: z enumerant p ordiem: z circa tredecimū qō est taxatio alicuius ꝯstitutionis ciuilis/vel municipalis/vel cōsuetudinis ponunt q̄tuoꝝ inspiciēda p rectores in taxando valorē rer̄ ad p̄cia earundē.

Quarta ꝯclo. Ob vtilitatē puenturā emptori ex merce/z el⁹ industria: nō licz vendi tori mercē eo carius vendere. z idem de preseruatione a malo: z ꝯnr fiunt q̄nq̄ argumēta ꝓtra ꝯclonē: q̄ dimittunt insoluta.

Primū cozollariū. Minus ꝑiculosa ē negociatio illi⁹ cuius merces sunt taxate p cōstitutionē aliquā municipalē seu rectores ciuitatis vel p ꝯsuetudinem mō dicto in, prij, manuductiuo q̄ illius cui⁹ merciū taxa ē relicta suo arbitrio. Et dico merciū: ita ēm sez per ium ponit, ff, ad, l, rodiam, de factu, l, j, et, l, ij, et in, l, nauis, q̄ dico: ne forte ā sc̄z alicui regule innitens credat non sic debere dici vel posse.

Scōm cozollariū. Min⁹ ꝑiculosa ē negociatio illi⁹ q̄ habet merces quas etiā plerisq̄ alij hñt in eadē ciuitate q̄ illius q̄ solus habet merces talis modi.

Quinta ꝯclo. Valor mercis nō ꝯsistit i indiuisibili si valorē el⁹ ꝯsistere in indiuisibili sic intelligeretur, s, q̄ merx adeo p̄cise valeat tantū p̄cium: q̄ si aliq̄ntulū vltra exigeret dicere venditor ꝓtra equalitatē iustitie ꝯmutatiue exegisse p̄cium excedens valorē mercis, z ibidē tractat de hoc an leges dederint īmo an potuerint dare licentiā excedendi latitudinē iusti p̄cij: dūmodo esset excessus citra dimidiū iusti p̄cij, z quō sit intelligendū q̄ canones desup loquētes habeant locum iure fori nō iure poli: z impugnat sīia Baldi atq̄ autoris tractatuli q̄ intitulat, cij, doctoꝝ, z rūdet argumentz eius dē.

Sexta ꝯclo. Penes eadē cognoscit q̄ntū liceat z debeat eē p̄cium: penes q̄ cognoscit quantus sit valor mercis.

¶ Questio. LVII.

Vtꝝ illicitū sit vende

re mercē p̄ p̄cio qō excedit valorē mercz siue excessus sit citra dimidium iusti p̄cij siue vltra: z si citra siue sit magn⁹ siue paruus.

Solutio q̄stionis stat in duab⁹ suppositionib⁹ z q̄nq̄ ꝯclusionib⁹.

In suppositiōib⁹ distinguit quō dupliciter pōt intelligi p̄cium excedere valorē mercis. Et ꝓmus modus subdiuidit in tres modos: et ibi de trib⁹ gradib⁹ latitudinis iusti p̄cij. De hinc distinguit quō dupliciter pōt intelligi mercem vendi vltra dimidiū iusti p̄cij: z improbat scōs modus intelligendi.

Prima ꝯclusio est sermēbris z talis. Venditori est illicitū mercem vendēdo exigere p ea p̄cium qō vendens ꝓbabilr credit vl credere deberet simplr vel fm quid excedere valorē mercz in illo loco z tpe in q̄ parat⁹ ē vendere. Probat q̄druplr: z ibi dat documētuz aduersus eos q̄b⁹ forte videret q̄ aliq̄ ꝯclusiones nimis emungerēt. Ponit etiam ibidem q̄dam descriptio equalitatis simplr dicte: z impugnat: z dank rōnes clausulaꝝ cōclusionis p ordinē cū casib⁹ suis.

Secunda ꝯclusio. Prima ꝯclusio est vera/etiamsi venditor equilibri dubio dubi

tet illō ꝑciū excedere valorē.

Tertia ꝯclō. Prima conclusio est vera siue ꝑciū sic excedat valorē ꝙ sit vltra dimidium iusti ꝑciꝫ siue citra: etsi citra siue i modico siue in multo. Et ꝫ illā arguit postea ꝗrtuor argumentꝫ vbi declarat quō intelligenda sint illa vulgaria dicta. ſ. res tantuz valet ꝙntū vendi pōt. z vnuſqſqz in re sua ē moderator z arbitr: z an allegatio iurꝫ ciuil admittentꝫ aliquē actū stringat ad tenendū eundē esse illicitū. z ibidē itez de ℔ ꝙ vtrūqz ius humanū videt admisisse excessuz iusti ꝑciꝫ: dūmō ille excessus sit citerior dimidio eiusdez: z an ꝙs ꝓpelli possit ad vendēdū rē suā: z an possit ꝑ aliquē ꝓponi ꝑciuz rei alienę inuito dño eiusdē: z ꝙd ad plides locoꝝ spectet i talibus.

Quarta conclusio. Venditor qui scienter ꝑm tenorē ꝓmeꝯclonis recepit excessiuū ꝑciū siue sit ibi excessus vltra dimidiuz siue citra: z ℔ siue in multo siue in modico: tenet illū excessum restituere/ſz differenť. z ibi qñ venditor sub mortali pctō: z qñ sub veniali sit ad restituendū excessum obligat⁹.

Quinta ꝯclō. Quāuis ꝙttuor ꝯcurrētibꝫ possit venditor etiam scienť recipe ꝑciū excedens valorē mercis in magno vel puo: tamen qōcunqz hoz defecerit/ non solum exactio eiusdē: vt ꝑciꝫ cēsenda est sibi fuisse illicita: ſz etiam receptio.

Habitis ꝓdictis cō

clusionibꝫ ꝙñr restat etiā ponere tres sequentes distinctiōes et. xiiij. dicta. ꝙtūs clareat: qñ ꝯtract⁹ aliqs venditiōis vel emptiōis in ꝙ cōmissa est deceptio teneat z qñ nō: etsi teneat: ad ꝗd teneať decipiēs decepto. z ℔ principaliť ꝑ foro ꝯscie. Pro foro aūt ꝯtentioso non nisi accessorie: quatenus .ſ. aliquis certius de hac re valeat disserere: cū de vtroqz fuerit instituꝫ.

Prima igitur distin

ctio est. Contract⁹ in ꝗbꝫ cōtingit fieri deceptionē sunt duplices. Quidā sunt stricti iuris: de quoꝝ nūero est cōtract⁹ mutui. Alij dicunť ꝯtract⁹ bone fidei: vt est venditio et emptio: z de ℔ sꝛz ꝙ sint bone fidei z qui stricti iuris: z cur sic appellenť/ videať glo. in. c. cū venerabilis. de excep. Dimissis pnūc contractibꝫ stricti iurꝫ: loquamur solū ō illis ꝙ sunt bone fidei/ nec tñ de oībꝫ illis: ſz solū ō venditiōe z emptiōe: qz de illis ē ad ꝓpositū in pñti tractatu. Et qz sic ꝙtingit ꝙ vēditor decipit emptorē: ita ecōtra: iō habito quō z ꝗbus diuersimode ꝙtingat ꝙ venditor decipit emptorē: z qñ talis ꝙtract⁹ tenet/ z qñ nō: et ad ꝗd teneať decipiēs decepto: habenť talia ꝓportionabiliť etiam de ꝙtractu in ꝙ emptor decipit venditorē: ꝗobrem cā breuitatꝫ z ne distinctio z decisiōes postea ponēde ponāt intricate: loq̄mur gr̄a exēpli solū de vendito re decipiēte emptorē.

Secunda distinctio.

QR venditor decipit emptorē ℔ ꝙtigit dupliť Primo in ℔ ꝙ ei vendit mercē vitiosam vel morbidā: z de illa deceptōe ꝓnūc ꝓtreamꝫ. Alio mō in aliq̄ alio: puta in hoc ꝙ inducit eū ad emendū id qō al⁹ nō erat emptur⁹. vl̄ supendit sibi mercē. ſ. carius ꝗs res valeat: z sic decipit eū in ꝑcio: z de illa deceptiōe cō sequent extat loq̄ndū in seq̄nti distinctiōe q̄ cōplurimas habet subdistinctiōes z subdiuisiones: mēbra atqz casus.

Tertia distinctio.

Si A vendēdo mercē suā ipi B decipit ꝓdicto mō B. ℔ ꝙtingit fieri dupliť: qz aut A ℔ agit sciens aut ignorans: etsi scōm/ tūc deceptio ōz fieri re ipa: igit nō a ꝓposito. Si ꝑ mū/ ℔ est dupliť: qz aut A agit ℔ aliq̄ dolo interueniēte aut sine dolo. Non est cēm intelligendū ꝙ eoipo ꝙ A sciens seu a ꝓposito supendit rem dicať in pñti materia loquēdo eā dolo supendere: ꝗbus dici possit ꝙ res ipa ꝙtineat in se dolū etiamsi nō a ꝓposito fieret ꝑm Host. Uñ si A tenēdo foꝝ rez suaz: nō aliq̄d dicit vl̄ agit quō ꝓpuocet B ad emēdū eas: quin B nihilominus eas fuisſz emturus: ita ꝙ si etiā A aliquid tale dicat vl̄ agat quo nitať ꝓpuocare B: tamen B nihilominus nō illis: sed alijs ex causis ꝓmot⁹ fuisset illas res emptur⁹: nec etiā A aliquid dicit vel agit quo ꝓpuocet vel alliciat ad emendum eas pluris ꝗs valeant: nec alijs aliquis tertius: puta ꝑsoneta tale ꝗd dicit vel agit: non diceť A decipe B dolo interueniente ꝙntūcunqz A sciat se sibi supendere: vtputa simpliť dīc. tāti tibi vēdo eas si placz emę: etiāsi reticeat vl̄ nō apiat tale ꝗd: qō si apiret vl̄ detegeret alius nō tanti emeret dūmodo etiā non positiua actione illō occultauerit/ sed tm̄ ꝑuatiua. Si deť ꝑmū. ſ. ꝙ dolus aliqs interueniat. hoc est dupliť: qz aut ille dolus dat cām ꝓtractui aut nō/ sed incidit i cōtractu. tunc aūt ōz dolus dare cāz ꝓtractui qñ B non fuisset emp⁹rus eā rem si nō fuisset dolo inductus ad emendū: vtputa A dixit B ꝙ hec res esset vtil⁹ ad curandum talē egritudinē cum tñ falsum sit/ nec B emisſz si sciuisset eam rem nō valere ad talem effectū. Tunc aūt ōz dolus incidere in ꝓtractu quādo B ꝗdem fuit al⁹ emptur⁹ eam rem/ sed non tanto ꝑcio: dolo aūt inducť⁹ fuit ꝙ tāti emit. puta ꝓmendabatur sibi plus ꝗs valebat: vel falso allegabať ꝙ ꝑus etiam tanti vēdita fuisset/ vl̄ alij sibi tantūdem dare voluisſent. Si itaqz dolus dat causam ꝓtractui ℔ est dupliť: qz vel dolus cōmissus est ab A vel ab aliq̄ tertio tanqz a mediatoze habente se ꝑ modum ꝑsonē. Si ꝑmū ℔ est dupliť/ qz vel loq̄mur ꝑ foro ꝯscientie vel ꝑ foro cōtentioso. Si aūt dolus nō dedit cām ꝓtractui: sed icidit in ꝓtractu ℔ est dupliť. ſ. quia vl̄ loq̄mur ꝑ foro ꝯscie vl̄ ꝑo foro ꝓtentioso. Si ꝑo nullo dolo interueniente ꝛz a ꝓposito z scienter ꝗrum ē ex ꝑte A sit ꝓmissa deceptio: ℔ est dupliť: qz vl̄ B scuit rem nō tantūdem valere: z tñ passus ē eā sic sibi supendi. Aut B ignorauit rē nō tantūdē valere: z ꝗbus ꝑmū illoꝝ mēbroꝝ posset ꝯr subdiuidi multipliť ꝑm ꝙ illā supenditionē q̄ fit B sciēti sibi rē supendi ꝓtigit fieri vl̄ vltra dimidiū iusti ꝑciꝫ vl̄ non vltra. zſi non vltra: ℔ est dupliť: qz vel ad dimidiam vel citra: etsi citra vl̄ in notabili vl̄ nō notabili. zſi in nō notabili: ℔ est dupliť. qz aut egredit latitudinez iusti ꝑciꝫ aut nō: ſz tm̄ indiuisibilitatē ei⁹: ſz non ē op⁹ in illo mēbro facere talē subdiuisionē: eoꝙ in descindēdo illud mēbrū oīa illa pari passu ambulabūt: ꝗd ℔ qō est ꝓtractū talē renere z A nō esse obligarū ipi B ad aliquā restitutionē zc. Si aūt B ignorauit rē sibi supendi credēs rē tantū dem valere: ℔ ē dupliť: qz vl̄ A vendidit eā vltra dimidiū iusti ꝑciꝫ aut nō vltra: etsi nō vltra: ℔ est dupliť qz vl̄ ad dimidiā vl̄ citra: zſi citra. ℔ ē dupliť qz vl̄ in notabili z mlto. vl̄ in non notabili/ sed modico: zſi in modico: ℔ est dupliť: quia aut illud egredit latitudinē iusti ꝑciꝫ/ vl̄ nō: ſz tm̄ indiuisibilitatez iusti z ꝑcisi ꝑciꝫ. Si A supendēdo mercem ipi B nec dolo vllo interueniēte/ nec etiaz a ꝓposito seu scienter imo ignoranter decepit B: z ita ex ꝑte A cōrigit actiua deceptio tm̄ re ipsa. ℔ est dupliť: quia vl̄ B etiam ignorauit siē z A mercē nō tantūdem valere/ aut B sciuit (ſz A ignorauerit) z tñ B nihilomin⁹ emit. Si ꝑmū ℔ ē dupliť: qz vl̄ A supendidit vltra dimidium iusti ꝑciꝫ vl̄ non vltra: etsi nō vltra: ℔ iterū ē dupliť. z diuide ꝑñr z subdiuide eodē mō siē supꝫ fuit subdiuisio facta qñ A sciens supendidit. Sil̄r aliō mēbrꝫ. ſ. ꝙ A ignorāte se supendere: B sciuit rem sibi supendi: posset etiam eodem mō subdiuidi: siē qñ ram A ꝗs B sciuit fieri supenditionē: ſz nō est opus: qz qualiscūqz seu in ꝙntocūqz fiat talis supenditio: oīa pari passu ambulabūt ꝗd ℔ ꝙ ē ꝓtractū renere vl̄ nō renere. z A eē obligatū vl̄ non obligatū ipi B sic scienti sibi supendi rem. Et possent hec oīa reduci ad quādam dimembratā figurā vt amplius res eluceſceret. Que aūt dicenť in sequentibꝫ dictꝫ de venditore decipiente emptorē ꝑñr nō solum ecōtra ꝓportionabiliť intelligi in emptore decipiente venditorē zc. ſz etiam i aliꝭ cōtractibꝫ bone fidei: vt in locāte/ ꝯducēte/ ꝑmurante: z sic de aliꝭ. iō hec etiam defuire poterūt ad ꝙntū z septimū tractat⁹.

Primū dictū

Si A sciēter et etiam dolo ꝑ seipsum interueniente z dāte cām ꝓtractui decepit B vendendo sibi aliq̄d: tūc in foro cōscie ꝓtractus ē nllus. z non tenet etiam in fauorem decepti aliqñ: etsi deceptus passus ē aliqō interesse ex initiōe talis ꝓtractus: tenet A sibi ꝑ illo itereſſe satisfacere. Prima ꝑs huius dicti ꝓbat sic: quia quādo aliquis contractus est in foro ꝯscientie validus et tenet: tunc vltro citroqz ozitur obligatio: vt paret ex diffinitione contractus habita supra qōne. xvj. Modo in predicto casu non ozitur obligatio ex parte B in illo foro: z vt ostendam in secunda parte huius dicti etiam aliquādo non ex parte A ozitur in eodē foro: igitur predict⁹ ꝓtractus est dicendus nullus. minoꝝ ꝑ prima parte ꝓbat: quia nemo incurrit obligationē priuatam nisi intēdat z velit se obligare: z ita consentiat in obligationem. vt vult Scotus in. iij. distinxxix. tractando ō iuramento doloso. Modo in predicto casu B non intendit se obligare: quia qui aliquem actum natum inducere obligationem agit ex taliet tanto errore ꝙ si ille erroꝝ non esſz nullatenus eū actū ageret: talis non intendit etiam contrahere obligationem illam quam al⁹ ille actus na-

tus eēt inducere: eoq; errās tali errore nō cō
sentit in actum illū voluntarie: z p ons nec i
obligatione natā induci p eundē: qz talis er
ror causat inuoluntariū, iij, Et h, sine āt vo
litiōe z ꝓsensu nō ꝓtrahit ꝑuata obligatio:
sīgit in ꝑdicto casu nō obligat B ipsi A rati
one ꝑdicti ꝓtract⁹: igit cōtract⁹ ē nlls ex pte
B: ita q; sana ꝓscīa pōt B nolle stare cōtrac
tui z nolle ipi A ea facere q̄ alias teneretur
agere si ꝓtractus teneret. Cōfirmant ꝑdi
cta a sili: qz Rich, in, iiij, ll, di, xxxviij, tractā
do de vot, art, j, q, j, dic: q; sic̄s facit se ordi
nari ab illo quē credit ordinē posse ꝓferre et
nō pōt: vtputa credit eum epm eē z nō est: si
vouet castitatē: qz credit se recipe sacrū ordi
nem qō nisi crederet castitatē non voueret:
ta l'non ꝓsentit absolute in votū castitatis.
Ūñ posteā sibi notum ē q; ille ipm ordinare
nō potuit/nō obligat voto castitat: z posz
licite mrimoniū ꝓtrahere. Hec ille. Et idez
tangit in glo, in, c, vnico, de voto z voti redē,
li, vj, in ꝟbo approbatis. Ergo eadē rōne sic
erit hic vbi emptor dolo venditorz induct⁹
credidit mercē ei⁹ valere ad talem vl' talē effe
ctū: arcp̄ iō emit als nullaten⁹ emptur⁹ q; nō
tenebit in foro ꝓscie stare ꝓtractui exq̄ veri
tas illi cause defuit. Ūñ illa cā videt tacite z
ꝑtualr transūisse in ꝑditionē. Jō nō extante
illa ꝑditione nō extat qō sub ea gestum est.

Scōa pars dicti pbat: qz dato q; B post
dolum passum vellet stare ꝓtractui: tū aliqn
nō teneret A stare eidē in illo foro: z h in ta
li casu dabili. Hā stat q; A ex aīo suo intēde
bat se non obligare ipsi B nisi B reciproce
equa lance obligaret sibi: alioqn intēdebat
eq̄ liber esse ad resiliendū sic̄ B. Modo B
ex illo ꝓtractu z ꝟtute eiusdē non obligabat
ipsi A. igitur tunc nec A intēdebat se ꝟtute
illi⁹ ꝓtractus obligare ipsi B. igit nec obli
gabit A ipsi B. tenet hec vltima ꝓsequētia:
qz nemo obligationē p̄uatā incurrit: nisi q̄
intēdit z quō intēdit eā incurrere: z p ons si
B q̄ nō obligat ipsi A ex illo ꝟctu vellet sua
spōte stare ꝓtractui: non oporteret ꝓpter h̄ i il
lo foro etiā A eidem stare in casu q̄ A nōvo
luisset pl⁹ obligari ipsi B q̄ econtra: iō sicut
non ex vi ꝓtractus/sz sponte B vellet stare
ꝓtractui: z sic obligaret se ipi A: ita etiā non
nisi sponte z non ex vi contract⁹ A in predi
cto casu obligaret ipsi B. iō in voluntate A
esset an etiā sponte vellet stare ꝓtractui sicut
in voluntate B esset. Dixi aūt notanter ali
qn̄ z. qz staret q; A intēdisset se obligare ipi
B si B vellet eidē etiam nō ex vi ꝓtract⁹: sz
postea sponte sua stare. Et tūc ꝓtract⁹ i illo
foro teneret i fauorē decepti. Dixi etiā no
tanter in illo foro z. qz etiā stante ꝑdicto ca
su teneret A stare ꝓtractui in fauorem dece
pti: etiam i ꝓscīa qn̄ res iam eēt ꝺuoluta ad
forū ꝓtentiosum: z inia contra eū lata eēt de
stādo in fauorē decepti: qz in ꝓscīa sua tene
tur parere iudicis decreto: tūc em A obliga
retur non p̄uata obligatiōe: sed publici iu
ris, secus aūt aliās inia iudicis. Tertia ps
dicti pbatur: qz dans occasionē dānī: dānū
quoq; dedisse videt, c, si culpa, extra de iniu
rijs z dam. da. g̃ si damnū dedit tenet dānī
ficato ad refusionē dānī.

Becūdum dictū. In

foro ꝓtentioso casus p̄cedentis dicti est ꝑm
cōem opinionē etiā nullus: sed regularit te
net in fauorē decepti: z si B est passus aliqō
interesse rōne initionis illi⁹ contractus: te
netur A sibi ad illi⁹ refusionem. Prima ps
pbatur p glo, in, c, cum dilecti, de emp, z ven
di, z per glo. in, l, ij, C. de rescin, vendi, z in, l,
eleganter, ff, de dolo, z p Bartholū in eadē
, l, eleganter, vbi inter cetera motiua addu
cit hoc, scz qz dolus dans cām ꝓtractui ma
numissiōis reddit illū ꝓtractū ipso iure nul
lum, vt in d, l, eleganter, si g̃ ꝓtractū ita fauo
rabilē annullat: multo forti⁹ contractū mi
nus fauorabilē. Et dixi ꝑm cōmunē opini
onē: qz Petrus ō bella partica tenet ꝓtrari
um dicēs q; dolus dans cām ꝓtractui nul
lum ꝓtractū annullat ipso facto etiam bone
fidei: sic̄ nec stricti iuris (put etiā aduersarij
de ꝓtractu stricti iuris ꝓcedunt) et cum illa
opinione dicit Panormitanus transūisse Jo
annem Andree in, c, cum dilecti, de emptio
ne z venditiōe. Hostiensis de hoc loquens
dicit q; contractus est nullus si deceptus h̄
allegare velit alias agere pōt ex hoc contra
ctu contra decipientem, ff, de dolo, eleganter.
Sed si deceptus ignorans tradiderit
reperet actione ō dolo. Unde B ait, proces
sit venditio vt firma secura traditio vt infir
manda. Secunda pars pbatur. Quia nul
litas que in illo foro inest tali contractui/
causatur in fauorem B decepti: et non A
decipientis: quia non decipiētibus: sed de
ceptis iura subuenire voluerunt: igitur si
B deceptus renuncier illi fauori: et sic velit

stare ꝓtractui: obligabit A stare eidem, alioqn
dolosus reportaret ꝓmodū ō suo dolo, s, qz
ꝓpter dolī vellet se defēdere q̄ min⁹ teneret
decepto ex pte ꝓtract⁹ sic secū inniti. Et si
dicas exq̄ A noluit obligari ipi B nisi B re
ciproce obligaret ꝑter sibi sic̄ ꝓtingere pt q̄
ꝑditio nō extat: quō igit vl' vnde venit q; A
obligabit B in fauorē eiusdē cū nemo ꝺbat
ꝑuatā obligatiōez (cuiusmodi ē obligatio q̄
ex ꝺctu oritr) nisi q̄ ꝓsentit i eandē: vt in ꝑce
denti dicto fuit deductū: cui⁹ rō videt etiā h̄
in h̄ foro militare si alibi valuit. Dicendū q;
A ꝟture iurz cōis ꝺbit illā obligationē stan
di ꝓtractui in illo foro in fauorē decepti: eo
q; ius cōe disponit q; nll's ō suo dolo repor
tare debeat cōmodū: igit ius vult A eē obli
gatū ipsi B, si B velit stare ꝺctui. Hō bene
pōt aliqs etiā inuit⁹ vel nō ꝓsentiens ꝺbere
obligationē iuris cōis sec⁹ ō ꝑuata obliga
tiōe. Et ob h̄ etiā notant dicebat in maiori
pbatiōis scde ptis hui⁹ dicti, nullitas q̄ i il
lo foro inest ꝺctui z. qz ꝑter nullitatē q̄ in il
lo foro inest ei: hz nullitatē etiā in foro ꝓscie
q̄ eidē ex alia lege, s, naturali z ex natura rei
ꝓuenit ꝑm quā naturā rei sic̄ nullitas i est ei
ex pte B ita staret q; ineset ei ex pte A vt di
ctū est, sec⁹ aūt est de nullitate ei ꝓuenīte ex
dispositiōe iurz positiui: qz talē nō hz ex pte
A in casu q̄ B vult stare ꝓtractui. Et in h̄
ptz rō diuersitatz hui⁹ casus ad p̄cedentem
seu vni⁹ casus in diuersis foris. Scōo etiā
pōt eadē scōa ps hui⁹ dicti sic pbari: qz nisi
dol⁹ dedisset cām ꝓtractui teneret B dece
ptus stare ꝓtractui in illo foro: g̃ q; nō tenet
in illo foro stare ē: qz vera ꝓpter dolū quem
passus est voluerūt ei succurrere, z p ons cū
talis rō scz doli passio nō habeat locū in A
decipiente: qz ille nō est dolū passus: aīmo
dolū egit: sequit q; ei iura nō volūt subueni
re: sz pot⁹ ꝓpellere eū ad standū ꝓtractui in
ꝺctū B vellet stare eidē. Hec eū releuabit do
lus iteruenies: qz nō eū passus ē/sz egit. Do
lus aūt suo actori patrocinari nō debet: licz
passo eū iura subuenire disponant.

Tertia ps dicti pbat eodē mō sic̄ tertia ps
p̄cedentz dicti. Dictū ē etiam notant in scōa
pte regulariter loqndo: qz fallit in cāu q̄ cō
tract⁹ eēt a lege phibitus: vt in glo, in, l, a di
uo, ff, de ritu nup, q; etiā Panor, ōt falleret i
dolo dante cām contractui in spūalibz ma
trimonio: indigeret latiori examie q̄ ꝑsens
materia patiat.

Tertiū dictū. Si

A scienter z etiā dolo iterue
niente: nō ꝺdem p seipsum: sed eo inscio p ali
quē tertiū ꝓmisso: cui⁹ dolus etiā dedit cau
sam cōtractui: decepit B vendendo sibi ali
ꝺd: tunc loqndo p foro ꝓscie dicendū videt
p omnia: sicut dictum ē de casu ꝑmi dicti vbi
etiam dolus talis fuit p A cōmissus. Pro
bat/qz in illo foro rōnes q̄ ad casum ꝑmi di
cti sunt posite eq̄ militant in ꝑnti casu: igit si
alibi ꝓcludunt etiā h̄. Añcedens ꝓbz applī
cando eas vtrobiqz. Hec apparet aliqua eē
dispositio iuris hūani positiui: que in h̄ ca
su p foro ꝓscie stringat B ad aliq̄ ad que nō
sit al's astrictus iure diuino vel naturali mo
do ex diuino vl' naturali iure contractus ta
lis non tenet: vt ostendūt rationes vtrobiqz
applicabiles, ergo re nondū denoluta ad iu
dicem/nec lata sentētia desuper videtur B
esse liber.

Quartū dictū. Loqndo p fo

ro ꝓtētioso de
casu dicti imediate p̄cedentz: contractus te
net: ita tū q; licz B deceptus teneat stare cō
tractui: tū A tenet ipsi B dolum passo intā
tum quantū factus ē locupletior p hmōi cō
tractū z nō plus, poterit q̄z B agere ꝓtra do
losum mediatorē. Rō ꝓxime partz dicti ē: qz
culpa solum suū debet tenere actorem: z ita
alienus dolus scz mediatorz non debebit in
ꝓiudicium ipsi⁹ A infirmare z annullare cō
tractum quē A sine suo dolo inijt, maxīe cū
ipsi B si in aliquo grauet sit de sufficiēti re
medio puisum q̄ sui grauaminis refusionez
a mediatore valeat obtinere. Nec A cū fue
rit bone fidei venditor tenet de dolo media
toris, vt, ff, de dolo, eleganter. Ratio aūt se
cunde partis est: qz nemo debet de aliena ia
ctura locupletari.

Tertia pars patz p, l, ij, et, iij, de pscriptz, ff,
de prescriptis, z p d, l, eleganter. Et nota q; si
non sit soluēdo: deceptus habz recursum cō
tra secum ꝓtrahētē ꝑm glo, ver, fi, i hoc ꝑo,
z ibi docto, in d, l, eleganter circa prin. Pos
set tamē esse difficultas h̄ an A sana ꝓscien
tia posset in foro ꝓtentioso astringere ipsuz
B ad standum contractui quādo sufficien
ter constaret ipsi A, q; B fuisset dolo etiam
dante causam cōtractui induct⁹ p mediato
rem ad ꝓtrahendū ita q; B al's nullaten⁹ cō
traxisset quātūcūqz certū sit q; A in foro eo
dem scilz ꝓtentioso obtineret intentū. Rō

aūt difficultādl ē:qz videt ꝺ bonā ꝓsciaz eē ꝙ aliqs suū ꝓprimū inuitū velit ad ąppiā cō pellere ad qꝺ ꝓstat illū nō teneri:ſz libeꝝ esse ab eodē. Hā tal' vsurpat sibi ptātē in ꝓprimū vt videt supraq; ꝓcessum sit sibi a dño. Nisi forte dicat ꝙ nō ꝓcise ꝑtute ꝓtract⁹:ſz ꝑtute iurꝫ cōis dantꝫ ipsi A. facultatē talē ꝓpellendi B. ad standū ꝓtractui astringet B ad stādū eidē: z ħ fieri poterit:qz ius cōe ꝑt aliquē libeꝝ ab aliq̄ re facere obligatū ad eādē etiā si iuit⁹ sit. Et certe si iura sic voluerūt dispone etiā in casu q̄ ꝓstaret ipsi A. ꝙ B. dolo mediatorꝫ etiā dāre cām ꝓtractui inductus fuiſſz ad ꝓtrahendū:tūc cessat difficultas p̄ dicta:ſz de hoc transeo.

Quintū dictū. Si A venendo sciēt z a ꝓposito z etiā dolo p se iterueniēte:nō q̄dē dā te cām ꝓtractui:ſz incidēte in ꝓtractu:decepit B. tūc ꝯct⁹ p̄dict⁹ etiā nō curādo an decepit B. vltra dimidiū iusti p̄cij vel citra:tenet tam ꝑ foro ꝓscie q̄ ꝑ foro ꝓtentioso: ita ꝙ nō ē nll's. Rō aūt cur ꝑ foro ꝓscie (ꝺ q̄ minus videret) teneat/est. qz B in tali casu vere ꝓsenserat ad ꝯhendū q̄ad ſubaz ꝓtract⁹: ita ꝙ dolus quē passus ē nō induxit eū ad contrahēdū:ſz solū iduxit eū ad talē q̄ntitatem p̄cij dandā. aū em oēm dolū passum intendebat B emere hāc rē: lz nō tāto p̄cio: g̃ firmū eē debet in qꝺ libere z syncera volūtate: nll'o dolo nato causare inuoluntariū occasionatus ꝓsensit. Qꝺ enim semel illo mō placuit: ampli⁹ displicere nō debet/nec vtile debz vitiari ꝑ inutile: vt in reg. iuꝝ. li. vj. z ꝑ ꝓns qꝺ nll'o dolo gestū ē nō debet infringi ꝓpter illꝺ qꝺ dolo actū ē: si vnū ab alt'o separi q̄at: siē ħ fieri pōt:qz firmo remanēte ꝯctu:remediū dari pōt ipsi B. ꝑ eo ꝙ dolo ad tantā quātitatē p̄cij expēdendū inducť est. Habito g̃ ꝙ ꝓtract⁹ tenet:tenet in foro ꝓscie: z multo magis in foro ꝓtentioso videndū ē. q̄d tū vel q̄le remediū ipsi B talē dolū passo ꝓpetat in illo vel alio foro cōtra A. z hoc tangeť ꝑ duo seq̄ntia dicta: q̄ sunt accipiēda etiā sine distinctione illa. s. nō curato an deceptio fuerit vltra dimidiū iusti precij vel citra.

Sextū dictū. Loq̄ndo ꝑ foro ꝓscie: tūc in casu precedentꝫ dicti A. teneť ipi B. absolute ad reducēdū ꝓtractū ad eq̄tatē volente id B. si bi fieri: ita inquā absolute ꝙ ab illa tentiōe nō pōt A se liberare volēdo inuito B rescindere ꝓtractū: ita ꝙ inuito B nō ē in optiōe A vtrꝝ hoꝝ faciat. ꝑtz: qz A ꝯ iustitiā cōmutatiuā grauauit B non solū scienť z a ꝓposito: ſz etiā adhibito dolo atq; ita dolose. ob qꝺ z dupl'r peccauit: igiť nisi reducat eū ad eq̄tatē ꝑseuerabit i illa iniustitia ꝓmutatiua z cōtinuabit eandē. Nō ita peccat iniust⁹ detēdo z volēdo detinere aliq̄d ꝯ iustitiā ꝓmutatiuā. sic ꝑmo acq̄rēdo illꝺ ꝓtra eandē. Item abstulit iniuste illꝺ in q̄ supaccepit: igiť tenetur illꝺ restituere nisi B sibi remittat. Rō ait scde ꝓtis est: qz ꝯct⁹ tenet ex pte vtriusq; igitur inuito B nō pōt A velle rescidere ꝓtractū nisi id faciat au ctē z fauoze supiozis vel iurꝫ publici dantꝫ sibi optionem ꝙ hoꝝ faciat. Nō addo: qz dabilis ē casus vbi i foro exteriozi p̄dicta ꝓseq̄ntia nō tenet. s. ꝓtract⁹ ex pte vtriusq;. tenet igiť vn⁹: puta decipiēs nō pōt iuito altero. s. decepto rescindere cōtractū: imo decipiēs deniq; pōt z ē i optiōe sua rescidere ꝓtractū: z sic se liberare a restitutiōe supaccepti: puta si nlls dol⁹ etiā incidēs cōtractui interuenisſz z deceptio eēt facta etiā vltra dimidiū iusti precij ex pte vendentꝫ vl' ifra ex pte emptorꝫ: vt ptz i c. cum dilecti. de empt. z ven. Sz hec optio ꝓpetit sine dolo decipiēti: quā tn optionē nō optet i foro cōtentioso vl' etiā ꝓscie ꝓpetere ei q̄ vltra sciaz etiam dolo adhibito icidēte ꝓtractui ꝺcepit p̄ ꝓmū. Non em ita fauoze a iure publico ꝓsequēd⁹ ē dolosus sic nō dolosus: imo ꝓseq̄ndus ē. Sz diceres ħ ꝓmo: qz videt ꝙ in casu illi⁹ sert. dicti stare posſz ꝙ A. nihil super acceptū restituere teneret nec rescidere ꝓtractū. Hā ſm Sco. (vt s. q. lvj habitū ē) non pat⁹ rē suā ħ tpe q̄ paz valet vendere: ſz stante eā i aliꝺ tp̄s q̄ multū spať valitura fuare pōt eam nūc plurꝫ vendere q̄ nūc valeat. Hoc iquā adeo pōt ꝙ postea nec tenebit rescindere ꝓtractū: nec supacceptū restituere. Ad ħ dicendū ꝙ Sco. loq̄t i casu q̄ A. nō iduc vllo dolo: imo nec vllo mō aliū ad emēdū illo vl' alio precio: imo loq̄t i casu q̄ A inducit ꝑ nimiā istantiā emptorꝫ vt sibi vēdat z A mallet esse suppoztat⁹ a venditiōe nunc tpis. secus aūt est in ꝓposito vbi A. induxit B. etiā dolo adhibito ad emendū excessiuo precio: z ita ꝓstat ꝙ nō dispoſuerat suā rem fuare in aliꝺ temp⁹: alioq̄n nō iduxisset B. ad emendū: z matie adhibēdo dolum. Si scꝺo dicas. Videt ꝙ A possit se libare a restitutiōe supacceptī ꝑ rescissionē ꝓtract⁹: qz

stat ꝙ A statuerit apud se ꝙ nulli vellet vendere nisi p sic excessuo p̄cio: q̄uis nō dispoſuerit se rē velle fuare vsq; in aliud tempus. igiť pōt velle rescindere ꝓtractū. tenet cōsequēria ex dictis in. rj. dicto: vbi decipiēs pōt sic se liberare a restitutiōe supaccepti: q̄ facultas ei ex illa causa cōperit: qz stat ꝙ A al's nō minozis voluisset vēdere rē suā. Dicendū dupliciter. ꝓmo ꝙ illud qꝺ adducit vt simile nō est simile: qz est in casu vbi null⁹ dolus erat adhibit⁹: secus igiť hic vbi dolū adhibuit A. Secūdo dicēdū ꝙ velle ipsi⁹ A. de q̄ argumentū loquit erat iniquū. iō il lud (saltem dolo adhibito) nō suffragabit ei q̄n volētē B. debebat absolute sibi restituere supaccepti et nō diuertere ad rescissionē contractus.

Septimū dictū. Loquēdo ꝑ foro ꝓtentioso: tūc in casu quīti dicti dat ipi B. actio ex eo ꝓtractu cōtra A. vltra ꝙ etiā il A. nō vltra: sed citra dimidiū iusti p̄cij etiā in nō notabili: puta in vno nūmo vt dicit Hostien. supaccepisset teneť z cōpelleť in illo foro restituere sup acceptū. Hoc ꝓbat ꝑ. l. Julian⁹ §. si venditor. ff. de ac. emp. z ven. z. §. idem Julian⁹. z p. l. si q̄s affirmauerit. ff. ꝺ dolo. Hec in ħ casu habet A. optionē rescindēdi ꝓtractū vt sic se liberet a restitutiōe supaccepti: sic̄ haberet si nō adhibit⁹ fuisset dolus saltem q̄n deceptio esset facta vltra dimidiū iusti p̄cij. Cōsequēter videtū ē de eo q̄n vēditor sine dolo decepit emptorē in p̄cio: puta sibi supuendēdo mercē. Et dico notāter i p̄cio. qz aliq̄n decipit eū etiā in q̄ntitate rei. z ħ ꝓtinget duplicit'. qz vel res ē mobilis. et tūc deceptio fit in pōdere vl' mēsura: vel est imobilis: vt cū vēdit fundū q̄tuor modiorū q̄ ē duoꝝ tm. Sz de illa deceptiōe ꝑterea mus de q̄ ꝑ foro ꝓscientie paruit. q. liij. Pro foro aūt exteriozi vide Hostien. i ti. ꝺ emp. z ven. §. quibꝫ mēsuris ze. z. §. q̄ iter rescindať. ver. ħ vbi. Cōsequēter g̃ tm loquamur de deceptiōe in precio.

Octauū dictū. Si nullo dolo per se / vel aliū interuenīēte: z tn̄ sciēter et a ꝓposito A. decepit B supuēdēdo sibi mercē: tūc A peccauit. z ħ vl' mortal' vl' venialiter ſm diuersitatē q̄ntitatis excessus p̄cij et intētiōis A in decipiēdo put patuit i tertia ꝯclusiōe principali hui⁹ q̄stiōis. z mlto magꝫ patet ꝙ tūc peccauit eo dē genere peccati qñ vltra sciam etiā dolū adhibuit: imo staret ꝙ vbi supuenditio sine dolo facta fuisset tm venialis ipa rōne doli adhibiti fieret mortal': puta si ad hoc vt inducat emptorē ad emēdū rē plurꝫ q̄ valeat: falso iuret rē tantū dē valere vel se ꝓtius tanti vēdidisse: licet supuēditio sit in excessu ita modico ꝙ al's supuēditio nō fuisset nisi venialis. iā em rōne doli puncto cō missi: reddit mortalis. Hūc videndū est de cōtractu hui⁹ octaui dicti an teneat. et de ħ i sequēti dicto. z ad q̄d teneat A ipi B. z de hoc in alijs tribꝰ sequētibꝰ dictis.

Nonū dictū. Si A nllo dolo interueniēte: z tn̄ sciēter z a ꝓposito supuendidit mercē ipi B ꝓtract⁹ p vtroq; foro nō est null⁹: imo tenet etiā indistincte q̄ad supuenditionē: id ē nō curādo an supuendederit sibi vltra dimidiū iusti p̄cij vel nō. De foro exteriozi patet per ca. cū dilecti. de emp. z vē. vbi ħ in sil's seu ꝺ correlatiuo sc̄z de emptiōe facta infra dimidiū iusti p̄cij habeť ꝙ talis ꝓtract⁹ nō ē nullus: imo tenet. Ob qꝺ z papa ꝑprobat sniaz iudicis q̄ talē ꝓtractū censuit vt nullū nō tenere. Idē etiā ptz p ca. cū causa. eo. ti. Itē p glo. in. l. In cause. ij. §. Idē ꝓpo. ait i p̄cio ff. ꝺ minozi. ꝙ si vēditio etiā vltra dimidiū iusti p̄cij facta tenet: multo magis nō vltra: sed ad dimidiū vl' citra facta tenebit. De foro ꝓscientie ptz p rōnē positā ad q̄ntū dictū. Vñ si ibi vbi vltra sciam etiā dol⁹ incidit z interuenit cōuincit illa ratio ꝑ foro conscie tenere ꝯctū: mlto magꝫ vbi null⁹ dol⁹ accesſit: z ex hac pōt sumi rō cōis p vtroq; foro. qz vbi etiā dol⁹ icidit in ꝯctu: tenet ꝯct⁹ p̄dict⁹: etiā in foro exteriozi et ꝓscie: vt ptz ex q̄nto dicto. igiť magis vbi dol⁹ nō icidit in

Sciēdū ē aūt ħ ꝙ qñ fit ſm (ꝓtractu. de nullitate ꝓtract⁹: z ꝺ ħ qꝺ est ꝓtractū nō tenere. theologi saltē aliq̄ habēt aliū moduz loquēdi q̄ ꝺñi iurispiti. Hā Joānes ꝺ Ber sona cācellari⁹ parisien. loquēs de ꝓtractu in q̄ res vltra dimidiū iusti p̄cij vendit vl' sub dimidio eiusdē emit dic̄ ꝙ tal' ꝓtract⁹ vl' ꝓsensus ē lege irritat⁹: vt ptz i tractatu suo de ꝯctib. z sic ptēdit q̄si sit ipo iure null⁹ et cassus: z tn̄ talē modū loquēdi nec iurispiti nec iura admittūt q̄ dicūt ꝯctū talē tenere z nō eē nullū. put etiā rō quincit vt ostēsū est. Sz in excusationē p̄dicti Joānis et sequētiū eū dicendū est. ꝙ ꝑ nullitatē ipi nō intel-

ligūt eā q̄ ipo iure ipo facto ieſt ꝺctui: ſz ad quā vt iferaꝝ ꝺctui poterit agi: ſic aliq̄ ꝺ ex cōicatio late ſnie: aliq̄ ferēde. Illa igit nulli tas de q̄ pdict⁹ Joan. loq̄t ſeu irritatio ē re ſciſſibilitas ad quā agi pt. nō inquā q̄ ad eā poſſit abſolute: ſz ſub diſiūctione z tm̄ alter natiue agi. ſ. vt ꝺct⁹ vel reſcindaꝝ vl̄ ad eq̄ta tē reducaꝝ: optiōe exūte apud deceptoz ēvtq̄ hoz faciat. Et q̄uis ei⁹ dictū poſſet ſaluari etiā ꝺ rigor. ſ. loq̄ndo ꝺ nl̄l itare ſimplr dicta q̄ eſt ipo iure: p b q̄ diceret q̄ ei⁹ dictū habz ꝓtatez qñ dol⁹ dedit cām tali ꝺctui in q̄ res ſic ſupuendit vltra dimidiū iuſti pcij: tm̄ hec ſaluatio nō eēt ad mentē ei⁹. qz tūc ſuum dic tū eq̄ hr̄ ꝓitatem qñ ꝗs nō vltra dumidiū: ſz citra deceptiſſz primū ſupuendēdo: qz etiā tūc nō teneret ꝺct⁹ z ē nll's. ſi dol⁹ dedit cām cō tractui: vt ptz ex pīo dicto. Hō g̃ illo ſz alio z ſup: adicto mō intelligēda z ſaluāda ē pdi cti mgr̄i ſnīa. Uñ z i alio loco. ſ. in regul' mo raliby ꝺt q̄ leges interimūt talē ꝺctū z c. q̄ſi p tenderet q̄ nō eēt ipo iure nll's: alioq̄n dice ret interemerūt. ſz qz ꝓpellūt ad reſcindēdū eū nō abſolute: ſz aut ad reſcindendū aut ad reducendū eū ad eq̄tatē. Uñ dicēdo intere mūt ſupponit q̄ teneat. Hō em̄ pōt interimi niſi qđ ꝓſubſiſtit z tenet/nec reſcidi pōt qđ nō ꝓus fuit ꝓſutū z colligatū aut qđ non te nuit. Preterea pdicti mgr̄i mod⁹ loq̄ndi nō ꝓz ſus ē expoz a rōne ita dicēdi. Hā ꝺctū eſſe nll'm: z eū eē irritū: coincidūt. igit ſic du plex eſt irritū eſſe: ita duplex ē nullitas. Qār irritū eſſe ſit duplex ptz. qz ratū eſſe vel ratt tudo ꝺct⁹ eſt duplex/ſeu duplr ꝓtingit ꝺctū eſſe ratū: etiā adeo q̄ ius ciuile videt tange re duplicē rattitudinē. Quedā ei ē ratitudo impfecta. q̄ mō ois ille ꝺct⁹ ꝺz rat⁹ q̄ tenet: nō curato q̄ pōt agi ad ei⁹ reſciſſionē vel re ſolutionē/ ſiue abſolute/ ſiue ſub diſiunctio ne/ vl̄ alternatiōe poſſit agi. ſ. q̄ aut reſcinda tur aut reducaꝝ ad eq̄tatē. et b mō venditio etiam vltra dimidiū iuſti pcij ſcīēter facta ē rat⁹ ꝺct⁹. z p ꝓns nō eſt illo mō irrit⁹ vl̄ nul lus. Et hec ratitudo opponit illi nullitati et irritatiōi q̄ ē irritatio ipſo facto/ ſeu q̄ ē ipſo iure nullitas. Alia ē ratitudo pfecta q̄ ꝺct⁹ aliq̄s eſt ita rat⁹ q̄ nō ſolū tenet: ſz etiā q̄ nō pōt agi ad ei⁹ reſciſſionē vl̄ reſolutionē: ſiue abſolute agaꝝ ad illā ſiue ſub alternatiōe ad reductionem ꝺct⁹ ad eq̄tatē: imo z iuriſpiti vtunt illo mō loq̄ndi q̄ dicūt aliquē ꝺctū te nere tam ipſo iure q̄ in effectu. aliū ꝺo tene re ſolū ipſo iure: ſz nō i effectu. z ſic illū q̄ te net tm̄ ipſo iure z nō i effectu bū p aliq̄ mō nō rato: ſz irrito vel aliq̄ mō nullo. Hā aliq̄ mō nō tenere ē q̄dā nullitas vl̄ irritatio. Lo quēdo igit de illa ſcīa z pfecta ratitudīe/ vē ditio vltra dimidiū iuſti pcij facta nō eſt ra ta: g̃ ē illo mō nō rata/ſz irrita/ſeu nulla: nul litate vel irritatiōe oppoſita pdicte pfecte ra titudini. qz de q̄ vnū oppoſitoꝝ vere negaꝝ: de eo alterꝝ vere pdicaꝝ: loquēdo de oppoſitis imediatis. Qđ aūt talis duplex ratitudo alio q̄ mō poſſit fūdari i iure pbaꝝ. qz ꝺ illa ſcīa loq̄t imparoz in. l. ſi voluntate. C. de reſcin denda vēdi. Hā ibi loq̄ns ꝺ ratitudine con tractuū dic q̄ ꝺctus fact⁹ nō vltra dimidiū iuſti pcij nulla rōne pōt eē reſcindendus ſeu nō rat⁹. Et ꝓſtat q̄ nō vult loq̄ ſolū ꝺ ratitu dine pmo. mō. qz ſic etiā ꝺct⁹ fact⁹ vltra di midiū iuſti pcij ē ſic rat⁹: z tm̄ fact⁹ non vltra dimidiū ē magis rat⁹. z b adeo q̄ ibi cū q̄dam exaggeratiōe ꝓbaꝝ: q̄ denotant maioꝝ ē ratt tudinē q̄ ſit i q̄budā aliis ꝺctis: dic q̄ nul la rō patit q̄ ſit reſcindēdus vel nō ſit rat⁹. z b nō ē miſi qz nō pōt agi ad ei⁹ reſciſſionē vl̄ reſolutionē: ſiue abſolute ſiue ſub alternatiōe reductionis ad eq̄litatē. Hec pal. q̄ defenſiōe modi lo quēdi Joānis de Herſona z alioꝝ cautela q̄ ſe ſuo mō loq̄ndi forſan cōfoꝛmarent. Sed fruſtra ꝓcendit de noibꝫ q̄ cōſtat de rebꝫ. ſi igit ꝓſtat Joānē nō ſic intellexiſſe q̄ ſit ipſo facto nll's. qz tunc fruſtra ageret ad ei⁹ reſciſ ſionē q̄ nō eēt ꝓus tāq̄ tenēs firm⁹ z cōſut⁹: g̃ eūndē excuſem⁹: z tm̄ in mō loquēdi iuribꝫ nos ꝓfoꝛmem⁹. Tene em̄ ſnīam z coꝛrige lin guā inq̄t Aug⁹. v. de trin. ca. j. Hūc aūt ꝺſe quēter videndū ē: ſz ꝺct⁹ pdict⁹ teneat ad q̄d tm̄ teneaꝝ A. ipi B. decepto. z b. p vtroq̄ foꝛ ro. z de b in ſeq̄ntibꝫ tribꝫ dictꝫ.

Decimū dictū.

Si A nullo dolo intervenīente: z tm̄ ſcienter z a ꝓpoſito mercē ſuā ipſi B. ſupuendidit z B. ſciuit eā ſibi ſupuēdi ee libere ꝓſenſit atq̄ donare potuit tūc ſiue illa ſupuenditio fuerit facta vltra dimidiū iuſti pcij/ſiue citra: nō tenebit A. ipſi B. ad reſti tuendū ſupacceptū aut ad reſcindēdū ꝓtra ctū. z b hz ꝓtatem. p vtroq̄ foꝛo dūmō. p fo ro ꝓſcīe loq̄ndo ipſi A. ꝓſtet q̄ B. ſic ſcīue rit exceſſum z libero ꝓſenſu dederit. z B. ta lis fuerit q̄ potuit nō ſolū cū effectu donare tantūdem venditoꝝ: ſz etiā cū ꝓture: z licite. z etiā dūmō. p foꝛo ꝓtentioſo loq̄ndo iudici

Bummariū totius operis

ſufficienē cōſtet de pdicta ſcia/ volūtate/ac cōditiōe emptoꝛis q̄ ad facultatē donandi cū effectu. Rō huiꝰ dicti eſt. qz donatariꝰ i nullo foꝛo teneaꝝ reſtituere donū ſibi datū ab eo q̄ pdicto modo voluit z potuit cū ef fectu z ꝓture ſibi donare. Hō in pdicto ca ſu vt ſupponit B. donauit ipſi A. illud qđ A. accepit vltra iuſtū pcium: nec pōt B. cō queri de dolo vel iniuria: qz ſcīēti vel volen ti nō fit iniuria neq̄ dol⁹. Dicit pmo notā ter dūmodo z c. qz ſi ipi A. nō cōſtaret de il la ſcīa B. nō poſſet ſana cōſcīa trāſire quin durante illa ſua ig̃rantia teneret: aut reſcin dere cōtractū: aut reſtituere ſupacceptū i fo ro cōſcie: etiā ſi citra dimidiū ſupacceptiſſet ſec⁹ ſi ſibi ſupueniat ſcīa de ſcīa emptoꝛis. Dicit ſcōo notāt: q̄ potuit nō ſolū z c. qz A. teneret in foꝛo cōſcie reſtituere ſupacceptū aut reſcidet ꝺctū: ſi B. et quē ſciuit ſcire ex ceſſū: ñ potuit donare ſimplr ſeu cū effectu imo et ſi cū effectu potuit dōare/ita q̄ tene ret donatio: nō tñ cū ꝓture z licite potuit ſz ſolū illicite: vtputa qz pdīga fuit tal' exceſſi ua ſolutio/tūc dubiū eſſe poſſet (licz b nihil diffiniā) ſi in foꝛo conſcie poſſit vēditoꝛ re tinere a tali pdīgo emptoꝛe ſupacceptū. qz regulare videt q̄ vbi receptio eſt illicita: et retētio eſt illicita: ita q̄ recipiēs ꝺz reſtitue re ſic receptū. Cōſtat aūt q̄ recipiēdo ab eo peccauit: vt in q̄nta ꝓclone patuit. igit. An gelus etiā in ſūma huic ptī fauere videt in ꝓbo emptio. §. vij. Et dico notāter: vbi rece ptio ē illicita z c. qz ſecus eſt vbi receptio eſt licita: licz illud p q̄ recipit ſit illicitū: vt rece ceptio pcij meretricij eſt licita. nō em̄ peccat recipiēdo pciū: nec alⁱ dando: cū ibi ſit cō tractus locationis z ꝺductiōis: ſed peccāt in actu p q̄ illa recipit z iſte dat. Dicit tertio notant. z etiā dūmodo z c. qz ſi non cōſtaret iudici de illa ſcia emptoꝛ/ aut ſi emptoꝛ nō potuit cū effectu (nō curādo in illo foꝛo de ꝓture) donare: non eſſet A. in illo foꝛo liber tam a reſciſſione q̄ a reſtitutōe ſupacceptī: ſaltē ſi vltra dimidiū iuſti pcij fuit acceptū.

Undecimū dictum.

Si A. nullo dolo intueniēte: z tm̄ ſcienter z a ꝓpoſito ſupuēdidit mercē ipi B ignoꝛāti exceſſuz pcij. z ſit exceſſus vltra dimidiū iu ſti pcij: tūc A. p vtroq̄ foꝛo teneaꝝ aut ꝺctū reſcindere/ aut ſupacceptū reſtituere ſeu cō tractū reducere ad eq̄litatē. De foꝛo cōſcie patuit in q̄rta cōcl'one pncipali. De foꝛo cō tentioſo patz p iura allegata in nono dicto. Itē per ca. cū cauſa de emp. z per. l. ij. C. de reſcindēda vendi. z per. l. Item. §. Quēad modū. ff. Locati. z i. l. Scio. ff. de i integꝝ reſtitu. Et itelligit deceptus illud remediū hr̄e niſi renūciauerit eidē. Optio aūt qđ ho rum fiat: ſcz reſciſſio ꝓtractus/ vl̄ reductio eius ad eq̄tatē eſt apud decipientē: puta in pdicto caſu eſt apud ſupuendentē: vt ptz in pdictis iuribꝫ. z eſt b verū indubitāter in fo ro exteriozi. Sz in foꝛo ꝓſcientie videt hoc fallere qñ A. fuit patus rem ſuam pro pcio currēti vēdere: ita q̄ nō omiſiſſet venditio nem: etiā ſi B. nō niſi currēs pciū obtuliſ ſet: tunc em̄ videt q̄ nō ſit liberū ipi A. vtꝝ p dictoꝝ duoꝝ faciat. Uñ nō videt poſſe ſa na cōſcia diuertere ad reſciſſionē ꝓtract⁹ in uito B. qz ex q̄ ꝓtractus ex pte vtriuſq̄ te net z B. voluit hāc rem emere z forte ſua in tereſt cōtractū nō reſcindi: z A. fuiſſet con tentus etiā p currēti pcio vēdere ſi B. non fuiſſet decept⁹ ad vltra dandū: ſequit q̄ A. ꝺz ſtare cōtractui abſolute z ſupacceptū re ſtituere. Secus aūt qñ A. ex aliq̄ iuſta cau ſa ſtatuerat rem ſuā nō vēdere p pcio tunc currēti: q̄uis al's eſſet patus eam tunc ven dere: tūc em̄ equū eſt q̄ libeꝝ ſit ſibi ꝓtractū reſcidere aut reſtituere ſupacceptū. Qñ ſi q̄s dicat q̄ etiā in ꝓpoſi caſu ꝺz A. decipiens li ber eſſe in foꝛo ꝓſcie ad reſcindendū vel re ſtituendū z c. eo q̄ illā libertatē habet ex pu blici iuris diſpoſitione. igit B. cōgrī non hz ſi inde graueť: cū hoc vt naturale ſit cō tractui: imo generalr loquēdo vendēs non eſt obligatus pciſſe ad tradendū: ſed ad tpm tradendū vl̄ ad ſoluendū intereſſe. maxime g poſſet A. in pdicto caſu velle hr̄e optionē/ etiā in foꝛo ꝓſcie ſi ipi B. patīēti intereſſe ex reſciſſione vellet ſatiſfacere p eodē. Dom q̄ ius cōe dat ſibi pdictā optionē pro foꝛo ex teriozi/ nō ꝓſcie: ſaltē in caſu q̄ g̃uareť B. ni ſi A. vellet ipi B. ſatiffacere p g̃uamine ta li etiā loquēdo de g̃uamine affectionis ſue. Hec eſt verū q̄ generalr loquēdo vendit oꝛ ſit liber ſimplicit ad tradendū mercē vl̄ ſol uendū intereſſe. imo ſi pōt tradere teneť et pōt ſibi auferri manu militari. vt tangeť. q. lxx. q̄uis ſi nō poſſit: ſatis ſit q̄ ſoluat inter eſſe. Et nota q̄ illa q̄ dicta ſūt in b dicto de hoc. ſ. q̄ B. poſſit agere cōtra A. ad reducē dum ꝓtractū ad eq̄tatē/ vel ad reſcindendū

cum intelligendū est nisi ꝓtract⁹ fuisset vallatus iuramēto p maiorē z noīe suo de non cōtrauenīēdo. Qz si sic: tūc nō pōt cōtrauenire: qz illud iuramentū pōt seruari sine detrimento salutis eterne, p ca. Si vero, de iure iurādo. Dixi noīe suo, qz secus si noīe ecclesie, vt in ca. Peruenit ꝑmo de iureiurando. Et idē est si cōtractus fuit vallat⁹ fide. Si aūt p minorē fuisset vallatus/ adhuc ille poterit agere ꝑdicto modo ad rescindendū zc, sed nō ad restitutionē sui in integrū: qz p iuramentū intelligit renūciasse būficio restitutionis in integrū: nō ꝑdicto remedio: tū in foro cōscie res pendet ex intētione iurantis vsqz quo intēderit se obligare z an vtrīqz voluerit renunciare.

Duodecimū dictum.

Si A, nullo dolo interueniēte: z tū scienter z a ꝓposito decepit B, supuendēdo sibi merce: nō q̄dem vltra dimidiū iusti: sed ad dimidiū vel citra: z hoc in notabili q̄titate: et B, ignozauit excessum: tūc licet ꝓ foro cōtentioso loquēdo nō teneaī A, ad aliq̄d horuz, s, nec ad rescindendū ꝓtractū: nec ad restituendū supacceptū: tū ꝓ foro cōscie teneī ad alterū ꝑdictoꝝ duoꝝ. Scōa ps huj⁹ dicti patuit in q̄rta cōclusione ꝑncipali. Et ꝓter ibi dicta z etiā inferius post solutionē duodecimi argumēti dicēda cōfirmatur hic ampli⁹, qz sic A, teneī ad non violādum iustitiā cōmutatiuā cum notabili q̄uamine B, ita teneī ad nō detinendū aliq̄d cōtra iustitiā cōmutatiuā cū notabili q̄uamine eiusdē. Cū g̃ notabiliter grauauerit A, ipm B, in supaccipiendo notabilē excessum, seq̄tur q̄ nisi restituat supacceptū vl̄ rescindat ꝓtractū: ꝑseuerabit in tali q̄uamine. Ūñ sic̄ fur non solū peccat actu surripiēdo: sed etiā postea nolēdo surreptū restituere: ita in ꝓposito. Apud aūt quē sit optio patuit in precedenti dicto. Quid aūt sit dicendū q̄n scienī sed nō nisi in modico supaccepit: an teneaī restituere vel nō? Et si sic: qua tētione teneatur: z an possit excusari dando illud pauperibus, patuit in cōclusione quarta ꝑncipali:

Prima vero pars hui⁹ dicti ptz p glosam ꝑmā in, l, ij, C, de rescindēda vendit⁹, z per, l. In causę, ij, ff, de minozi, z p glo, in ca, Cum dilecti, Et ꝓ illo foro dicit q̄ licitū est contrahentibus seinuicē decipere naturalr, i, sine dolo vsqz ad dimidiā, vt dic̄ glosa ꝑma in, l, ij, C, de rescindenda vendi, Et hoc dicūt doctores (vt Hein, Boick, in ca, Cū dilecti,) pcedere iure nō poli: sed fozi. Ūñ in foro poli z conscie etiā si fiat sine dolo/sed tū scienī: nō est licitū decipe: etiā si nō vltra dimidiū fiat: imo nec si citra etiā in modico fiat. Hec tūc ly naturalr exponendū est in illo foro sic: id est sine dolo: sed sic: id est bona fide et ex ig̃rantia, vel id est nata est talis deceptio contingere ex hūana ignozātia qua ignozaī valoz merc̄, fallit tū ꝑma pars huius dicti in minoribꝫ z ecclesijs deceptis z grauit lesis, quia possunt petere restitutionē in integrū Idem in fisco seu camera principis.

Tredecimū dictum.

Licet quo ad peccare vel non peccare differant illi casus in quoꝝ vno A, scienter supuendidit mercem: z alius in quo ignozanter supuendidit: tamē q̄ ad obligationē restituēdi supacceptū aut rescindendi cōtractū in illo vel alio foro postq̄ ipi A, supuenit scientia illius excessus/ nulla est dr̄ia: ſz per oīa de A ignozanī supuendēte postq̄ sibi superuenit scia est eodē modo in singlis casibꝫ dicendū sicut dictū est de A, quādo a ꝑncipio sciuit excessum, z sic scienter z a ꝓposito supuendidit: dempto vno casu. Prima ps huj⁹ dicti patet, quia q̄n A, ex ignozantia superuendidit non peccauit, secus aūt quādo scienter. Scōa pars probaī, quia rōnes et probationes atqz alligatiōes posite ad illos casus vbi A scienī vendidit: habēt eque locū in alijs casibꝫ: in q̄bus cū primū supuenditio esset ex ignozātia facta: postea supuenit scientia: ita q̄ illa supueniens scia facit eāparatōnem cū scia precedēte: z hoc q̄ ad predicta, s, obligationē restituēdi supacceptū/ vel rescindendi ꝓtractū: imo etiā ante aduentū scientie post ignozantiā supueniētis ipi A, fuit habitu obligatus ad eadē que post aduentū scientie est obligatus: licz ante aduentum sciēte non peccet si omittat facere executionē eiusdē obligatiōis, qz ignozātia facti eū excusat/ nisi esset affectata vel alīs culpabilis. Tertia pars scz dempto vno casu probaī, quia si A, ignozanī z bona fide supuendat: z hoc solū in modico z vili atqz nō notabili: z postea supueniat sibi scia illius modici atqz vilis supaccepti: nō est dicendū (saltē indistincte) q̄ oporteat ipm A, illud

restituere: etiā loquēdo de tentiōe sub venia li culpa aut rescindere ꝓtractū aut etiā dare pauperibꝫ: z tñ qū scienter sic supacceptisset: oporteret eū agere modo expresso ī q̄rta cōclusiōe ꝑncipali, g̃ zc. Assumptū ꝓ ꝑma parte ꝑbaī: qz videī q̄ humana ignozātia z defectibilitas q̄ multiplex est: bene possit ī re modica z nō notabili tantūdē efficere q̄ ḋs nō cōtrahat obligationē restituēdi illud qđ est bona fide z ī eo ꝓtractu supacceptū qui vtrīqz est accōmodus z sine q̄ ꝑsens vita et hūana ꝙuersatio transigi vix pōt. Ūñ pretextu oīm triū ꝑdictoꝝ ꝙcurrentiū scz modicitaꝫ ipsi⁹ supaccepti z ignozātie seu bone fidei ī accipiēte atqz necessitaꝫ ꝓtractuū: videī q̄ possit A, illud sic supacceptū retinere tanq̄ id qđ B, sibi donauit vel donasse debuit. sic̄ ipe in sili ecōtra posset velle sibi donatū esseid in q̄ minoꝝ emeret q̄ deberet: si illud essꝫ modicū z vile z ignozāter: bonaq̄ fide sic emisset: z tñ hec suffragia retinēdi et libertaꝫ a restituēdo nō haberēt locum ī eo q̄ scienter supuenderet etiā in modico quin deberet modo tacto ī quarta ꝑncipali ꝙclusione restituere, nō em̄ hoc mereī sciētia qđ ignozātia. Dixi aūt notāter in pbatiōe huj⁹ tertie partꝫ nō indistincte zc, qz quicq̄d sit ḋ eo modico: qđ est vltra latitudinē iusti ꝑcij acceptū (de q̄ statim infra dicam) saltē post Scotū teneri potest q̄ non teneī restituere quando illud modicū solū vltra indiuisibile valoz fuit bona fide supacceptū: eo q̄ potest illud ꝓ donato sibi retinere vt vult Scot⁹: etiā si postea cōperiret illū excessū. Dixi etiā postq̄ est supacceptū zc, qz si supuendidisset rem p̄dicto modo ſz priusq̄ imbursaret preciū supueniret sibi scientia: non liceret sibi illud accipere quin teneī illō eodē modo restituere: sic̄ si a ꝑncipio scienter supuendidisset in tāto. Potest etiā predicta pia z humana sentētia: etiā forte vsqz eo extēdi q̄ intelligaī nō solum quādo illud modicū supacceptū egressum fuit indiuisibilē valozem mercis z precisum iustū precium: sed etiam quando egressum fuit latitudinē iusti precij dūmodo in modico z vili existimatione z bona fide cooperāte: q̄uis tutius sit restituere: et maxime quando egressum fuit (licet modice) latitudinē predictam, z etiam ideo tutius, quia facile propter affectionez quā homo habet in causa ꝓꝑia iudicat aliquid esse modicū quod non est modicum. imo si ꝙscientiā probabilē vel equilibrē habet de ḃ q̄ sit obligat⁹: et eam deponere nō possit: debet restituere: ita q̄ stante illa conscientia si non restituat peccat, z ḃ sic vel sic ꝟm q̄ ꝙscientia ei dictat de obligatione sub venīali vel grauiori peccato: qz ꝙscīētia edificat ad gehennā: si est de mortali, aut retardat a gl̃ia si est de venīali: vbi nihilomin⁹ ei cōtrauenit. Et illa q̄ supi⁹ dicta sunt de venditiōe, ꝓportionabiliter debēt itelligi ꝟm doctores de alijs ꝓtractibꝫ bone fidei: ī q̄bꝫ cōtingit deceptio aliq̄ ꝑdictoꝝ modoꝝ: cuius modi sūt ꝓmutatio/locatio/ꝓductio/societas/depositū z alij. Et qz dictū est sufficīēter p foro ꝙscīe: imo etiā aliq̄d p foro cōtentioso accessozie tantū quantū theologo sufficit ad certi⁹ loquēdū p suo foro de venditione: in q̄ venditoꝝ decepit emptorē in ḃ q̄ et dolo vl̄ sine dolo supēdidit mercē: et sic in ꝑcio decepit eū, vl̄ iduxit eū dolo ad emēdū q̄d alias oīnino nō erat emptur⁹, restat z expedit etiā dicere de eo ꝓtractu vbi A decepit B in aliq̄ alio q̄ in ꝑcio et supenditiōe ꝑdicto mō: puta qū decepit eū in ḃ q̄ ei venidit mercē vitiosaꝫ vel morbidā. Ūñ vltra ea q̄ dicta sūt ꝑ foro ꝙscie dīup ī, q, liij, ꝙclusione ꝑma ponendū est hic.

Decimūquartū dictū

Si A vēdit rē morbidā vel vitiosam vitio latenti ipi B ignozāti illud vitiū: talis contract⁹ in foro cōtentioso tenet: sed decepto datur actio redhibitoria si emptoꝝ nullatenus emptur⁹ fuisset rem ꝓpter illud vitiū si sciuisset z ꝑ illam actionē compellet venditorē ad restituendū sibi precium redhibita sibi re vitiosa. Si aūt deniq̄ emisset rem si sciuisset vitiū ei⁹: sed nō tanto precio: tunc datur sibi actio dicta quanti minoris z per illam cōpellet venditorē ad restituendū hoc qđ in precio accepit vltra id ꝓ quo de cōmuni foro potuisset talis res fuisse vēdita. Unde si equus morbosus venditus sit pōt emptoꝝ actionē redhibitoriā sibi competētē intentare infra sex menses vtiles computādos a die traditiōis facte, actionē aūt quāti minoris infra annū vtilem. de illis habeī in, l, Sciendū, §, tempus, ff, de edi, edic. Et in re inaniata: vt in libro etiā locum habet vtilis redhibitoria ꝟm Hostien, in summa. si liber talis sit q̄ potius expediret nō habere q̄ habere, Albericus tū dicit q̄ doctoꝝ z

etiã pſonete nõ cõuenit talis actio in libro defectuoſo ſi defect⁹ eſt patens: q̃ tales ſũt expti,ſecus in ſcholare. Item licz Hoſtien. prendat in fundo peſtilenti vendito non cõ petere redhibitoriã/ſed quanti minoris: tamen ↄtrariũ videt verũ,vt patz per.l.etiã in fundo,de edi.edic.vbi dicit. Etiã in fundo vendito redhibitionẽ pcedere nequaq̃ icertũ eſt,ꝛ glo.in.l.j.e.ti. Et cũ dicit hic q̃ contractus tenet:debet intelligi ſiue ignorant/ ſiue ſcient vẽdiderit A. talem rem etiã ſi dolus incidiſſet ↄtractui:dũmodo nõ dediſſet cauſam ↄtractui:q̃ ſi dediſſet ei cãm/cõtractus nõ teneret:ſed eſſet null⁹ ſicut eſt ſemp in cõtractu bone fidei. Itẽ q̃ dicit q̃ datur actio intelligit/niſi emptor ſciens ꝛ volens emiſſet ſic vitioſam aut morbidã rem. Haz tũc nõ ſolũ tenet ↄtractus ipo iure: ſed etiã in effectu ita q̃ ipi emptori nõ daꝺ actio cõtra venditorẽ ad reſcindendũ ↄtractũ.l.j.ſ. ſi itelligaꝺ.de edi.edic. Nota tũ q̃ fiſcus nõ patit redhibitionẽ:ſed ciuitates ꝛ pl̃ſ ſic:ſz ſola camera imperatoris vl̃ pape dicit. ꝓtie fiſcus:inferiores aũt nõ habẽt niſi forte priuilegio/cõſuetudine/ vl̃ pſcriptione,vt in tracta.Petri de Ubal.de ſucceſſiõe fiſci,in fi. dicit,ꝛ glo.in rubr. C.de iure fiſci.ll.x. In foro vero cõſcie ad q̃d teneaꝺ venditor emptori ignorãti vitiũ:habitũ eſt ſupra.q.liij. que etiã poſſunt latius patere ex fundamentis natural rõnis illoꝝ dictorũ:que poſita ſunt hic paulo ante pro foro conſcientie:de ea venditione in qua B.in aliquo alio decipitur q̃ in in vitio rei ꝛc. Et q̃ q̃tuz huc attinet ſatis dictũ eſt de cõtractib⁹ bone fidei: in q̃bus quis decipit:reſtat per duo ſequentia dicta modicũ dicere de cõtractib⁹ ſtricti iuris in q̃bus quis decipit:ad q̃d alter alteri cõtrahentiũ,ſ.decipiẽs decepto teneaꝺ.

Primũ dictũ. Si ꝺceptio cõtigit in ↄtractu ſtricti iuriſ:ꝛ dolus dedit cãm cõtractui:cõtractus tenet in foro cõrentioſo : ſed elidit ope exceptiõis: ꝛ tamẽ in foro conſcientie videtur talis ↄtractus dicẽdus nullus nec tenere:etiã adeo q̃ aliq̃ in fauorẽ decepti nõ tenet:ꝛ ſi deceptus eſt paſſus aliq̃ intereſſe:tenetur decipiens decepto ad refuſionez eiuſdem. Prima pars ꝛ ſecũda patent per.l. Si quis cum aliter.ff.de verbor. obligationib⁹.et.C.de pactis.l.cum poſtea. Ratio autẽ diuerſitatis quare in foro exteriori cõ tractus bone fidei non tenet ſi dolus dedit cauſam eidem:et tamẽ cõtractus ſtricti iuris dolo cauſatus tenet/in eodem foro eſt: quia ſic voluerũt iura diſponere de vno / et non de alio : ideo nimirũ q̃ niſi B. excipiat contra A.compelleꝺ B.ſtare ↄtractui ſtricti iuris:etiam cui dolus dedit cauſam: nõ ſic in ↄtractu bone fidei:licet vtrobiq̃ conſenſus ſit nullus:ita q̃ ille cõſenſus nõ ſufficeret ſe ſolo priuatam obligationẽ inducere in B.reſpectu A. Et per hoc pater ſolutio ad argumentũ Petri de bella partica dicentis,Si dolus dans cauſam ↄtractui bone fidei faceret q̃ ↄtractus ille ob id eſſet null⁹ ipo facto:eo q̃ ille dolus impediret conſenſum:tunc etiã dolus dans cauſam ↄtractui ſtricti iuris faceret illũ contractũ eſſe nullũ. quia etiã ibi dolus impediret ↄſenſum,conſequens eſt falſum.igitur ꝛẽ. Sed dicendũ q̃ bene probaret ſi nullitas conuenies contractui bone fidei in foro contẽtioſo:conueniret ſibi preciſe ex illa cauſa ex qua ſibi conuenit in foro conſciẽtie,ſ.ex natura rei. Sz q̃ pter hoc ineſt ſibi etiã ex diſpoſitione iuris poſitiui volẽtis pdictũ contractũ bone fidei eſſe nullũ, ꝛ hoc nõ voluit de cõtractu ſtricti iurz vt ſupponit: ideo in illo foro nõ eſt ille ↄtractus nullus/ſed bene alius: licet in foro ↄſcie vterq̃ ſit null⁹:ꝓpter defectũ cõſenſus vt conuincit argumentũ pdicti Petri. Tertia vero et q̃rta ac q̃nta partes huius dicti poſſunt pbari eodem modo quo ſi les ptes ſunt pbate de contractu bone fidei in pmo dicto ſupius habito. q̃ rõnes p foro ↄſcie vtrobiq̃ eq̃ habẽt locũ. vt patz intuẽti.

Secundũ dictũ. Si dol⁹ ſolũ incidit in ↄtractu ſtricti iuris: tũc in foro cõtentioſo licz ↄtract⁹ teneat : tñ obſtat exceptio de dolo:ꝛ ſi per exceptionẽ vl̃ alio modo cõſali non poteſt : daꝺ decepto actio de dolo ne morez in damnũ.ꝛ in foro conſcie decipiens teneꝺ abſolute ad reducendũ ↄtractum ad eq̃tatem:ita inquã abſolute q̃ non eſt in optione decipientis q̃ reſcindat ↄtractũ vl̃ reducat eum ad eq̃tatem. Et ita eodẽ modo dicendũ eſt in illo foro de deceptione illa in illo contractu:ſicut pro eodẽ foro dictũ fuit de deceptione conſili in contractu bone fidei: vbi dolus etiam inciderat contractui ſcz in ſexto dicto ſuppoſito. quia rõnes ibi poſite eque habẽt hic locũ in eodem foro. ꝛ

ſic ſcõa ps huius dicti ſcz de foro conſcie ptz. Sed pma ps : ſcz de foro cõtentioſo pbaꝺ. C.de inutili ſtipul.dolo vl̃ metu.ꝛ.ff. de dolo.elegant.§. Seruus.ꝛ.l. Seruus. Et idẽ ẽm Hoſtien.in cõtractu. facio vt des.ff.de pſcript.verbis naturalis.§. Q̃ſi facio. Ex quo aũt cõſiderauit nõnullos ex iuriſpitis viq̃ eo deſcẽdiſſe q̃ dixerũt q̃ ille q̃ rem ſcie ter ſupuendit ꝛ imoderate accipit / non tenetur etiã pro foro conſcie reſtituere ſupacceptum:etiã ſi ↄtractus poſſet expugnari p reſtitutionẽ in integ̃z ante ↄtractus reſciſſionem:imo aliq̃ vident voluiſſe dicere q̃ etiaz talis ſi ſit negociator non peccet:ſicut ſenſit Petrus de Ancha.in regla.pctũ.de re.iu. vt refert cũ ꝛ alios Fran.de Aretio in cap. cũ cã.de teſti. ſtatui adhuc lati⁹ et p alia argumẽta q̃z aliq̃ ſatis poſſent videri apparẽtia examiare materie pitatẽ : cũ etiã nõnulli theologi fuerũt q̃ quo ad reſtitutionẽ etiam eidẽ ſnie faueꝛt pro foro ↄſcie. vt de eis meminit Jo.de Perſona. vt patuit in corolla rio tertie ↄcionis huius qõnis. Cõtra igit̃ pcedentia dicta ꝛ ſpecialiter contra duodecimum et tredecimũ.

Primo arguitur ſic.

In ſeq̃nti caſu nõ teneꝺ A reſtitutionẽ facere ſupaccepti. ꝛ hoc ex duabz rõnibz. igitur nec in caſibz predictoz duoz dictoz. Tenẽa duplicit. Primo a ſili eo q̃ nõ videt ratio diuerſitatis. Scõo.q̃ ratio cur in caſu añcedentz iam formãdo nõ teneꝺ:eq̃ bz locũ in caſu ꝟntis. igit. Antecedẽs ptz in tali caſu. Si A.eſſet officialis tpalis vl̃ amouibilis:nec tñ bꝛet ſalariũ. ꝛ cõſuetudine pmittẽte p miſterio ſuo exigeret ſiue exto q̃ret imoderate ab his q̃bz in officio fuit : tũc em̃ nõ teneret illud ſic imoderate extorquẽ reſtituere. Probaꝺ dupl̃. Primo.q̃ Augu.in cap. non ſane.xiij.q.v.or. q̃ magis reprehendendus eẽt q̃ a tali repeteret q̃z ipe q̃ accipit. igitur ꝓtendit q̃ non ꝟuenit repetitio ei a q̃ ſuperaccepit:imo q̃ culpabil̃ (q̃ reprehenſibiliter) ageret repetendo. Hoc aũt nõ eſſet ſi teneret reſtituere.q̃ ſi teneret ſupacceptũ reſtituere in aliq̃ foro. igit ſupacceptum debeꝛ alteri in aliq̃ foro. igit alteri ſaltẽ in aliq̃ foro competeret ius repetẽdi. Conſequẽtia aũt pbaꝺ dupl̃. Primo.q̃ videt vtrobiq̃ ſimile. Nam A.agẽdo officiũ locat opas ſuas ꝛ imoderate extorquẽdo recipit mercedẽ imoderatã earundẽ. Modo ois locãs rem ſuam ad vſum vel pſonam ſuã ad opas virtualiter vendit id ad qõ locat locatũ.ſ.vendit vſum rei ſi rem locat vl̃ vendit opas ſuas ſi locat pſonã ſuã ad opas. igit A. etiã eſt in hoc caſu venditor:ꝛ tñ eſt ſupaccipiens. igit. Scõo pbaꝺ ꝟntia pdicta. q̃ ratio cur Aug. in caſu añcedẽtis vult q̃ a pdicto officiali non ſit repetendũ ſupacceptũ: imo q̃ id ſit ſibi relinquẽdũ eſt.q̃ per tales pſonas ſubueniꝛ in⁹tis neceſſitatibz hũanoz actuũ: qõ fieri nõ poſſet ſi talia ab eis repeterent. q.d. q̃uis illud ſupacceptũ ſit turpe lucrum in ſe conſideratũ : ꝛ q̃ male fecerint vl̃ faciant ſic ſupaccipiendo ꝛ extorquẽdo ab hoibus: tñ pter cõe bonũ fit vt turpit̃ agẽtes nõ deꝺeant cõpelli ad reſtitutionẽ:alioq̃n tandez nemo ſubiret talia officia tam neceſſaria rei publice. Ad poſitũ modo etiã mercatores ꝛ negociatores ſũt neceſſarij ꝛ vtiles reipublice,q̃ ipi pro bono cõi non ſunt obligãdi ad reſtitutionẽ : ſed pmittendi retinere ſupacceptũ. Nam cõmercia nõ ſolũ deſeruiũt bono publico ſimpl̃r : ſed etiã cõſeruationi ſocietatis totius hũani generis. Vñ lex ad vtilitatẽ publicã ius tuũ põt trãſferre in alterũ ſine tuo ↄſenſu.vt in.l. Luci⁹.de euict. ꝛ plene.in ca.que in eccliaz.de cõſtitu.et in j.cõſtitutiõe.ff.per Bar. Ad hoc dicendũ q̃ indubitant tenendũ eſt q̃ ſi officialis alicui ſiue maior ſiue minor / ſiue ſit de publico p ſufficiens ſtipendiũ ſalariatus: ſiue nõ ſit ſalariatus de publico :ſed ab his q̃bz ſeruit: colligere habeat ſtipendiũ vltra cõdignũ ſibi vel conſtitutũ vel debitũ exigit ꝛ accipit ſine libero ꝛ liberali ↄſenſu eoz a q̃bus accipit:ſi eſt q̃d notabile peccat mortaliꝛ :ꝛ tenetur ad reſtitutionẽ. De ſalariato ptz.q̃ Luce iij.dicit. Eſtote cõtenti ſtipẽdijs veſtris: ꝛ neminẽ cõcutiatis. Nõ ꝛ ſi ad milites dictũ ſit:tñ ad oẽs ſtipẽdiatos cõductos extẽdendũ intelligit.q̃ ratio eſt eadẽ. De non ſalariato aũt dicendũ q̃ ex q̃ a ſubditis q̃bus ſeruit recipe habet ſalariũ:ipe eadẽ rõne debet non vltra condignũ accipe ab eisdez.q̃ vterq̃ officialis nõ minus a pretei ꝛ virtualiter vendit opas ſuas (ſi ſaltẽ ſunt pbane) ſ̃z locator domus vendit vſum domus ſue. Ideo ſic̃ locator domus ſupaccipiens notabiliter in locagio teneꝺ ad reſtitutionẽ: ſic etiã in poſito. Hec q̃ q̃ eſt intelligendus Augu.illo modo vt introducit in argumen

to: sed loq̃tur Augusti. ibi de eo officiali q̃ non insolenter. i. nõ pter cõsuetudinẽ vel solitũ recipi exigit ab illis quib⁹ seruit. Exigit inquã nõ aliq̃d vltra cõdignũ / vel aliq̃d vltra sibi debitũ: imo solũ recipit sibi debitũ. sed tñ qz in exigẽdo nõ ꝙuat discretionẽ seu debitũ modũ. vtputa cũ nimia importunitate exigit: ideo exactio cũ illa indiscretione z indiscreta instãtia vocat ab Augu. extorsio per ĩmoderatã improbitatẽ facta. z de sic extortis vult q̃ soleant repeti. repeti inquã supple nõ iure/sed de facto. vt glo. dic in verbo repeti. z archidiacon⁹ ibi dicit. Nota q̃ lra nõ dr q̃ exigãt z extorq̃ant vltra debitũ: sed qõ sibi debeãt extorquẽt z petũt cũ nimia instãtia z importunitate ꝙm Hugo. qz si extorqueãt vltra debitũ posset repeti: nec reprehenderet q̃ repeteret. Hec archid. ibi. Ex q̃bus ptz q̃ incõgrue z ꝓsus non ad mentẽ Augustini adducit ꝓdictũ capl̃m. et de sic extortis põt fieri el̃yna: vt ibidẽ ptz. nõ ergo subiecta fuerũt restitutiõi. Quãuis itaq̃ ꝓdictus ter. Augu. videat in superficie notabiliter facere ꝓ opinionẽ opposita: tñ mirari q̃s põt q̃ opinio opposita nõ cogitauit q̃ neq̃ ẽ illa potuit fuisse mens Augustini: aut q̃ latuit ꝓdictam opinionẽ ꝓdicta sana expositio Archidiaconi desup: nec sanior intellectũ ꝟbor inuestigare curauit: cũ tñ ꝓma facie illa ꝟba Augu. videant insustinibilia in superficie. Alia aũt q̃ in eodẽ argumento tanguñ/nõ stringũt. s. q̃ mercatores sunt etiã necessarij reipublice sic̃ officiales ꝓdicti. qz nõ est cõcessum q̃ officialib⁹ ꝓdictis liceat supaccipe vltra debitũ: aut q̃ non sint obligati restituere acceptũ vltra debitũ. Q̃ etiã tangit q̃ lex põt auferre vni/z dare alteri. verum est: sed in ꝓposito casu nõ fecit. vt patebit latius in solutione septimi/noni/z decimi argumentorũ.

Becũdo arguitur cõ/

tra eadẽ duo dicta sic. Qz in ꝓdicto casu etiam vbi vẽditor rem scienr̃ supuendit: dñiũ totius p̃cij vl̃ pecunie est translatũ in vendi torẽ de ꝓsensu ptis. igit̃ nõ teneãt restituere. Et multo magis hz hec ratio locũ q̃n vẽditor a ꝓncipio ig̃rauit se supuẽdere rem: tũc em̃ acq̃sitio dñij sel̃ facta/ est etiã sine pct̃o. igit̃ illa acq̃sitio dz tenere/ sic̃ in silr dicit de ꝓscriptione bona fide facta. Dõm. dato q̃ ãcedens sit verũ (de q̃ tñ põt esse dubiũ vt postea dicã) tñ ꝓna nõ valz. Hã q̃libz mutuatarl⁹ efficit dñs sortis: z tñ teneãt restituere sortẽ: lz nõ eandẽ in ĩdiuiduo. Scõ. quia vsurarl⁹ ꝑm opinionẽ mltoꝝ efficit dñs lucri vsurarij: z tñ teneãt restituere illõ. Tertio qz vltra dimidiũ iusti precij supacceptũ efficitur de dñio vẽditoris saltẽ ꝑm illos aduersarios: z tñ etiã in foro exteriori cogit̃ restituere/si nõ velit rescindere cõtractũ. Itẽ in casu q̃ minor vl̃ eccl̃ia ita ledit̃ q̃ cõpetit sibi restitutio in integrũ: cogit̃ ledẽs restituere acceptũ: etiã si factus fuisset dñs rei restituende. Scõ dõm q̃ dubiũ hz añcedens q̃ ad ptem supacceptã. Hã dãs ex q̃ ig̃rans dat: z si sciret nullaten⁹ daret: vidẽt nõ nisi mixta volũtate dare. z sic error ex q̃ dat/causat inuolũtariũ. igit̃ nõ aderit ibi sufficiens ꝓsensus ad trãsferendũ dñiũ/ put nõnulli tenent ex silr radice de incremẽto vsurario/q̃ nõ transeat in dñiũ vsurarij: eo q̃ dans nõ dat ꝓsensu nisi mixto. z etiã qz lex diuina resistit illi acceptioni: ita vt irritet illã acceptionẽ. tõ nulla sit translatio. Ita ẽt dicer̃ in ꝓposito q̃ ambe ille cãe bñt locũ in casu supuenditõis q̃ in solone incremẽti vsurarij allegant̃. Ad illud qõ addit̃ in scõo argumento de ꝓscriptione bone fidei / patebit solutio in solutione septimi argumenti.

Tertio arguitur per autori/

tatẽ Innocentij in c. qz pleriq̃. de imu. eccl̃i. q̃ de officialib⁹ tenet illud qõ in ꝓmo argumento est tactũ: z cõfozmit̃ textui Augu. ibidẽ introducto tenet q̃ venditor etiã sciẽter supuendens rẽ nõ teneãt in foro ꝓscie restituere supacceptũ: sz relinq̃re põt heredib⁹. Itẽ eiusdẽ sñie est Baldus in auteñ. ad hec. C. de usupe. carta. vbi ẽt dr idẽ esse in aduocat̃ z medicis/nimis magã salaria extorquẽtib⁹. Itẽ eadẽ sñia placz Fran. de Aretio. in c. cũ causa. de testib⁹. Dõm q̃ Innocenti⁹ sensit met oppositũ illi⁹. z ꝟ in ca. in citate. vt eũ refert idẽ Fran. de Aretio. in ca. cũ cã. de testib⁹. vbi etiã refert dũm Antoñ. in c. in ciuitate. z Joãnem Cal. in ca. nauigãti. de usu. z abbatẽ modernũ in c. qz pleriq̃. oppositũ sentire. Et dato etiã q̃ Innocẽtius nõ sensisset vllibi oppositũ sui dicti: tñ nõ sequit̃ ipe ita sensit. igit̃ ita est. Nec in ꝓbleumatic̃ materijs sunt allegãde glose z doctores: vt alibi dixi: sed rõnib⁹ z textib⁹ solidis certãdũ est. Ita em̃ ꝓna eoꝝ opinionẽ ꝓter ꝓdictos doctores allegari pñt glose: z doct. nõ solũ theologie: sed iuris dicẽtes illicitũ esse supuendere scienr̃ / etiã nõ vltra dimidiũ iusti p̃cij. z q̃ restituere teneãt. vt Salice. in auteñ. ad hec. de usu. Itẽ in. l. sp in cõuentiõib⁹. ff. de re. iu. dr glo. Non cõgruit honesto viro circũuenire aliũ infra dimidiũ iusti precij. Et Baldꝰ in c. cũ cãm. de empt. z ven. dr. Nõ lz in foro ꝓscie ptib⁹ se fallere in minori q̃titate q̃ dimidia: qz ꝓscia est bon⁹ vir: sed ꝟ nõ ꝙuenit bono viro p q̃ allegat ꝓdictã glo. Et subdit. q̃ g̃ ibit aĩa mercatoꝝ. z hec ille. vt eũ refert Barba. in c. cũ cã. de emp. z ven. Itẽ Jo. de Anania nõ solũ cẽset talẽ supuenditionẽ illicitã z supacceptũ in foro ꝓscie esse restituendũ: lz etiã emptor ꝓ posse in foro exteriori canonico subuenirl saltez officio iudicis: z ad hoc practicã dedit: vt eum Barbatius refert in ca. r. de emp. z vendi.

Quarto arguitur. Quia

si non maxie: qz sic supuendẽdo turpit̃ faceret. vt dicũt iura. xliij. q. iij. q̃cũq̃. z. lxxxviij. di. eij clens. z c. j. de emp. z ven. Sz illa ꝓna nõ valet: turpit̃ facẽ vel turpit̃ acq̃rit. igit̃ teneãt restituer̃: qz m̃ta sẽ turpia lucra q̃ q̃s nõ tenetur restituere. vt ꝓcij meretricij: z lucrũ qõ cleric⁹ negociando acq̃rit. z sic de aliis. aut lucrũ qõ q̃s die festo acq̃rit laborãdo in casu q̃ hoc nõ licz. Dõm q̃ nõ ꝓcise: tõ dixim⁹ venditorẽ teneri ad restitutionẽ: qz turpit̃ fecerit. Sz qz sic turpit̃ fec̃ ꝟ determinato mõ turpis actiõis. s. q̃ cõtra iustitiã cõmutatiuã quã violauit egit. tõ in foro ꝓscie teneãt reducere suũ actũ ad eq̃litatem vel rescindere eundẽ: al's ꝓseuerat in iniustitia cõmutatiua z eã cõtinuat. z sic turpis est nõ tm̃ in acq̃rẽdo: sz ẽt in retinẽdo. sec⁹ est in m̃tis aliis turpib⁹ acq̃sitiõib⁹: vbi nõ agit̃ ꝓtra iustitiã cõmutatiuã. vt sũt exẽpla. de q̃b⁹ in argumẽto fit ẽmo. Hã ꝓtra iustitiã ꝙmutatiuã nec meretrix agit accipiẽdo ꝓsuetũ/vel sine fraude corꝑis suĩ locagiũ: nec scortator dãdo illud: licz in eo p q̃ illa accipit: z ille dat p̃cij: peccet vterq̃. Eodẽ mõ dõm de clerico negociãte: z alio laborãte die festo ꝓ mercede. stat eĩ illos ꝺuare eq̃litatẽ iustitie ꝙmutatiue.

Quinto arguitur. Quia

iurisco sulti i. l. Itẽ si p̃cio. §. fl. ff. locati. et i. l. i cãe. §. fi. ff. de mi⁹. dicũt naturalr̃ ꝓcessũ est: z ꝑmittit̃ ꝟbentib⁹ seinuicez circũuenire atq̃ circũscribere. Et ꝟ nõ videnr̃ dixisse/nisi ꝑ tanto q̃ vol. ert dicere/q̃ ꝟ fuit tolerandũ de iure gẽtiũ ne impedirenr̃ cõmercia hoim igit̃. Dõm. si ꝟ voluerũt iurisco sulti dicere: sic̃ in argumẽto ꝓtendit̃ eos voluisse dicere: tũc intelligẽdi sr̃ illõ ꝑ suo foro. s. ꝓtentioso dixisse: ita q̃ voluer̃t dicere q̃ in eo foro nõ puniet̃ nec ꝙpellet̃ vẽditor supacceptũ restituere: si nõ vltra dimidiũ iusti precij supacceptt. Sz ꝑ ꝟ nõdũ hr̃ q̃ g̃ vẽditor sit liber a restitutiõe etiã in foro ꝓscie. De illo eĩ ipsi nõ curaueñt/ vl̃ nõ disposueñt q̃ppliã: nec etiam ꝑ ꝟ hr̃ sufficienr̃ q̃ voluerũt venditorẽ ita esse factũ dñm illi⁹ supaccepti: q̃ nõ teneretur restituere ĩ foro ꝓscie: sed solũ q̃ i suo foro nõ posset cõpelli ad restitutionẽ. Preterea ꝓstat q̃ iurisco sulti/ vl̃ leges m̃tas vsuras nõ solũ ꝑmiser̃t: sed etiã ꝓcesserũt. vt patuit. q. xxij. ita q̃ nõ solũ cẽsuerũt vsurariũ non esse cõpellendũ ad restitutionẽ: imo disposuerũt eũ q̃ recepit sub vsuris ꝙpellendũ esse ad solutionẽ earũdẽ. nec tñ ex ꝟ põt sufficienr̃ inferri. g̃ vsurarij poterãt in foro cõsciẽtie illas retinere: q̃tucunq̃ impator essz dñs q̃ posset trãsferre dñia rerum de vno in aliũ. Et hui⁹ rõ est. qz ꝟ resistebat lex diuina q̃ voluit irritã esse trãslationẽ factã p illã viam. s. mutuatõis: ita etiã in ꝓposito diceret̃ i supuenditiõe facta contra iustitiã cõmutatiuã: z cõtra legẽ diuinã z naturalẽ. Hã naturalis dictat iustitiã cõmutatiuã: z diuina dicit: ne q̃s supgrediat̃/ vl̃ circũueniat frẽm suũ in negocio. Unde x ẽ em̃ dñs de his oĩbus. j. ad Thessal. iij. Scõo dõm q̃ non oportet admittere q̃ ꝟ voluerint dicere/qõ in argumento assumit̃ eos voluisse dicere: vt ptz ex dictis alibi: sed potiꝰ sic q̃ illud est naturale. i. natũ cõtingere: z etiã est naturale nature corrupte: qz emptor ꝺclinat ad remissius emendũ: z alius ad supuendendũ. Ha tum em̃ est cõtingere q̃ decipiant̃ ꝓtrahentes supposita hũana ignorãtia: z tõ voluer̃t nõ dari passim actionẽ ꝓ quacũq̃ supacceptione/nisi esset vltra dimidiũ iusti p̃cij.

Sexto arguitur. Quia q̃n

cũq̃ aliq̃ lex positiua cõcordat cũ eq̃tate naturali: tũc illa etiã in foro ꝓscie est ꝺuanda. vt dicũt doct. in c. j. de. cõstitu. z in c. qz pleriq̃. de immunitate eccl̃iar. Predicta aũt lex. s. q̃ licitum est ꝓtrahentib⁹ se decipere est positiua: z cõcordat cũ eq̃tate naturali: qz naturalis

eq̄tas ad ꝑ inclinat q̄ malꝰ bonū(cuiusmōi est bonū publicū:cui dekuīūt tam officia q̄ negocia mercatoꝝ) ꝓferaꝫ minoꝛi bono/cuiusmōi est ꝓuatū.ꝛ ꝓ ꝯs q̄libꝫ ꝓuatꝰ debet nolle sibi fieri restitutionē supaccepti nō vltra dimidiū a vēditoꝛe:ne volēdo illō reha bere turbēt negotia ꝛ mercatoꝝ officia plurimū reipublice neccia ꝛ opportuna.Dōm. dato q̄ maioꝛ sit vera: mīoꝛ negaī ꝑ duo. ꝓmo qꝛ negandū est q̄ ius illō positiuū dederit licentiā sese decipiēdi etiā citra nec potuit talē licentiā dare loquēdo de saltē de deceptione a ꝓposito ꝛ scienter facta: ꝛ de licētia simplicit dicta. Et dico scienter facta. Hā de deceptiōe ignoranter facta /hoīes nō indiguerī licētia eā faciēdi:qꝛ illa nō est pctm:iō nō indigent hoīes aliq̄ excusatōe vl licētia faciēdi eā. Sz de deceptiōe scienter a ꝓposito facta ptz q̄ leges nō dederī: imo ñ potuerī dare licentiā decipiēdi seimuicē:qꝛ nullꝰ hō etiā impatoꝛ vl papa pōt dare licētiā agēdi ꝯtra legē diuinā,phībētē fraudē ꝛ iniustitiā ꝯmutatiuā. Et dico loquēdo de licētia simplr dicta:qꝛ bñ verū est q̄ potuisset dedisse licētiā ſm q̄d: ꝑ est potuisset ꝓ suo foꝛo ipunitatez ꝯcessisse ei q̄ sciēt(dūmō sīn dolo adhibito) decepisset primū sic ꝛ dedit. Scōo est p̄dicta mīoꝛ negāda iō: qꝛ nō est verū q̄ eq̄tas natural bēat q̄ nō teneaī in foꝛo ꝯscie restituere:qꝛ eq̄tas natural nō hz q̄ ꝙs pleueret in iniustitia ꝯmutatiua q̄ eā ꝓtinuet :cū lex natural/cui eq̄tas natural nō ꝛriaī dānet iniustitiā cōmutatiuā. Et cū ꝓbaī,qꝛ eq̄tas naturalis hz q̄ maiꝰ bonū ꝑferaī mius bono. Dōm duplr. Primo q̄ illa platio maioꝛ boni pre minoꝛi ꝑt fieri,ꝛ ꝓ ꝯs saluari pōt bonū publicū si ꝓ solo foꝛo exteꝛioꝛi ꝓmittaī vēditoꝛ retinet illō supaccepti: nihilominꝰ eo remanēte obligato ꝓ foꝛo ꝯscie ad restitutionē.tūc em adhuc satis multi repient q̄ libent negociabūī ꝛ mercātias exercebūt: secus foꝛte qñ ꝓ ꝗrulūcunq; modico supacceptō videret se cōpellēdos ad restitutionē in illo foꝛo. Sed ꝓpt hoc q̄ dꝛ eis q̄ nihilominus sint ꝓ foꝛo ꝯscie obligati ad restitutōez notabiliū etiā citra dimidiū iusti pretij sciēt vel ignoranī supacceptoꝝ nō turbaī reꝑpublica:maxie qñ etiaz ꝓ illo foꝛo dicimus:vt Scotꝰ loq̄ī:magnā esse latitudinē iusti p̄cij ꝛ nō puā vel stricta:imo magꝫ saluaī.qꝛ ꝓbono reipublice ꝛ ad cōem vtilitatē hoīm se cōtractꝰ adinuēti,ꝑ ꝗto plus hoīes illo mō ꝓtrahūt q̄ eoꝝ ꝓtractꝰ sī eq̄ in vtilitatē vniꝰ cōtrahentiū sic alteriꝰ: tāto melꝰ stabit reꝑpublica,Scōo dōm q̄ iustitiā cōmutatiuā scienī violare/aut etiā ignoraī saltē in notabili q̄titate violatā:postea scienī cōtinuare ꝛ in ea ꝑseuerare:nō est tale q̄d q̄ ꝓ bono reipublice oꝓꝛeat eā sic violāti ꝓcedere ꝓ foꝛo ꝯscie libertatē a reductiōe ꝓmutatiue inq̄tis ad eq̄tatē. Cū em aduersariꝫ saltē aliq̄ fateaī illicitā esse talē supaccepti onē sciēter factā(q̄cūd sit apud eos de restitutione) ꝛ nihil illicitū ꝓmoueat reꝑpublicā. nūq̄ em malū vl pctm ꝑfuit:sic nec bonū vnq̄ obfuit:seq̄t q̄ p̄dicta supacceptio nunq̄ fuit p̄dicto mō ꝓuilegiāda:aut ita fauoꝛe ꝑsequēda q̄ saltē vitiose ꝛ illicite supaccipiēs libreī a iure publico:vt nō teneaī sic supaccepti in q̄cunq; foꝛo restituer:imo eoipo q̄ sic libereī vitiose supaccipiēs;puocareī ꝛ inueiareī hoīes ad pctā cōmittenda: sic in sili dicīt q̄ non valet lex qua disponīt q̄ ꝑscriptio male fidei sit translatiua rerū de eo cōtra quem ꝓscribīt in ꝑscribentem.

Septio arguitur. Qꝛ q̄ ꝓscꝑsit rē alienā nō teneī restituere eandē:nō obstante q̄ in hac pte dānificaī is cōtra quē ꝑscribī: ꝛ tñ q̄ illa libertas/ vl non obligatio restituendi/seu facultas retinēdi ꝙuenit ꝑscribenti: solū est ꝛ oriī ex dispositōe ꝛ auctoꝛitate cuiusdā iurꝫ positiui taliī se bītis : q̄ cū eo ꝓcoꝛdat eq̄tas naturalis : ꝛ q̄ id fuerat instituī tutū ꝓ bono publico:ne,s,fieret lites inimicabiles:ꝛ turbareī bonū reipublice,s,paꝛ ciuiū,ꝑ etiā sic erit in ꝓposito. Et cōfirmaī,qꝛ qō plus est ꝓpter bonū religionis /admittiī ꝑscriptio rei aliene contra conscīam ad modum,vt ptz ꝑ ca,j,de ꝑscrip,ꝛ per ibidē notata. Dicendū q̄ ad ꝓmam ptem potest retoꝛqrī ꝯtra opinionē ꝯtrariā. Hā opinio cōtraria dicē q̄ etiā si sciens supaccipiat/ pōt retinere/licz peccauerit vl turpiter egerit supaccipiēdo saltē vt aliq̄ dicūt. Et tñ q̄ ꝑscribit mala fide,s,scienter rem alienā ad se trahens et detinēs/ non solū male agit. Primo eam rem accipiēdo et ad se trahēdo : sed etiā postea diu detētā nō restituēdo:etiā dato q̄ legitimo tpe eaz detinuisset, adeo inquā male agit q̄ nō est tutus in foꝛo ꝯscie,etiā dato q̄ leges voluisseī in eū etiā mala fide ꝑscribētem trāstulisse talem rem:eo q̄ canones non assistunt nec cōcedunt roboꝛ tali translatio

Summariū totius operis.

ni vel legi sic disponēti:q̄n ī foꝛo ꝯscie teneatur restituere. Ineffica ꝛ itaq; reddiī ciuil lex disponēs talē trasslationē foꝛe efficacē ꝛ eneruaī a resistētia canonū,q̄s sacre leges ñ dedignanī imitari,q̄ etiā sic erit ī ꝓposito/q̄ saltē ille q̄ scienter supuendit nō erit tutꝰ in ꝓscientia q̄n teneaī restituere:etiā dato q̄ leges voluisseī eū esse factū. dōm supaccepti qꝛ supponendū esset/q̄ canones nō voluiīsent illas leges hīe roboꝛ:sic trāsferēdi res. eo q̄ ille leges nutriꝛēt pctā.sic in sili dicēt ꝺ ꝑscriptiōe male fidei. Cū etiā ex ꝑ q̄ canones sic disposueruī in ꝑscriptiōe male fidei: sumiī sufficiens indiciū/q̄ canones idipm etiā voluerint seruari ī oī lege nutritiua peccatī:ꝛ sic fauoꝛizante pctis ꝛ iniquis hoīb sciēter violantib iustitiā in his ꝯtractib q̄ sunt ꝓ cōmuni vtilitate adinuēti. Et qꝛ hec solutio satis euacuat argumētū:inquātū argumentū nitiī ꝓcedere de scienter ꝛ mala fide supuendēte:qꝛ ꝺꝛ q̄ talis nō pōt ꝓtextu legū(etiā si ille id voluisseī)se tueri a restitutiōe in foꝛo ꝯscie:sic nec ꝑscribēs mala fide id pōt:ꝓseq̄nter est etiā euacuandū q̄ ad aliū venditoꝛē,sz q̄ saltē bona fide supuendidit ꝛ postea cōperit se ī notabili supuendidisse. Ideo sc̄ōo dicendū/q̄ nō est sīle de ꝑscripti one bone fidei:ꝛ de supuēditiōe bone fidei. qꝛ sup ꝓmo habenī nō solū leges exꝑsse que volūt rem ꝑscriptā esse sic ꝑscribēdz:sed etiā ad ꝑ habenī iura canonica idipm ratificantia:vel saltē legib nō resistētia, ꝛ ideo nimiꝝ q̄ talis est liber a restitutiōe ī vtroq; foꝛo ēt scientia q̄ res fuerit aliena supueniēte post legitimū tēpꝰ cōpletū:qꝛ auctoꝛitate eiꝰ q̄ pōt dominia vl iura rerū transferre retinet:nec eiꝰ dispositiōi obstat ius canonicū vel diuinū eneruās ꝓtute legꝫ eiusdē, Sz nō sic habemꝰ legē impialē vel canonicā:q̄ disponat ꝛ velit supuendētē:saltē in notabili esse liberū ꝓ foꝛo ꝯscie a restitutiōe supaccepti: post q̄ supueneriī sibi scia supaccepti,sz illa iura habēt se ad ꝑ tm negatiue,id ē nō dant actionē ꝓ foꝛo ꝓtentioso ꝺ eundē ad restituēdū cū ꝑ aūt stat q̄ nihilominꝰ teneaī in foꝛo cō scientie:ꝓ q̄ relinq̄t eū ius canonicū ꝯscie sue purꝫ ipleriscz aliꝭ negocīs ꝛ causis fieri soleī:vt ī mꝛimonialib ptz,satis igit admittiī eis:si dicaī q̄ si supuenditiōi iḡranter ꝛ bona fide facte accedat ꝑscriptio:vl vsucapio nō teneaī ī foꝛo ꝯscie restituere post tēpꝰ legitimū bona fide cōpletū,sz ꝑ esset rōne vl ꝓtute ꝑscriptiōis:vl vsucapiōis:ñ ꝑcesse rōne ꝺcꝰ emptiōis vl vēditiōis:aut ꝑsupte donatiōis. Ad ꝓfirmatiōez dicēdū/q̄ille eps q̄ laboꝛat ad ꝯtēdū plebē altiꝰ negligentꝫ et ammoniti epī ñ mala:sz bona fide ꝛ ꝓscia ītromittit se ꝺ his q̄ ptinēt ad illū aliū epm: ēt añ tēpꝰ cōpletū requisitū ꝑ ꝑscriptōe:qꝛ ꝑ facē ꝺ ꝓsēsu eccīe vniū saltē ꝛ ꝓcilij:vt ptz ibidē. iō nō bñ assumiī in argumēto:cū dꝛ ꝺ ꝓsciam.

Octauo arguitur sic:quia cōditoꝛ canonici nullā dedit actionē:vel remediū emptoꝛi ad recupandū supacceptū,nec oꝛdiault aliqꝺ remediū cōpulsoꝛiū q̄ cōpelereī vēditoꝛ ad restituendū illō:si ē nō vltra dimidiū iusti p̄cij supacceptū,ꝺitoꝛ aūt canonis nō omisisseī remediū dare tī emptoꝛi si sibi deberet:ꝛ restituēdū eēt supacceptū nec omisisset oꝛdiare aliqꝺ cōpulsoꝛiū q̄ cōpulsus fuisset vēditoꝛ ad restituēdū supaccepti,alioq̄n culpabilr negleriisset:nō obstando iniq̄tatib ꝛ delictꝫ,igit signū ē q̄ ꝺitoꝛ canonū censuit/q̄ auctitate legū ꝛ impialiuz iurū(q̄ pñt trāsferre dñia reꝝ)fuisset dñius illi supaccepte pecunie trāslatū in vēditoꝛē etiā irrepetibilr. Dicēdū ꝓcessa maioꝛe negeī mīnoꝛ:qꝛ ī sili daī istātia. Hā ꝺitoꝛ canonū ꝺz ꝓ suo foꝛo ēt exteꝛioꝛi penas statuere ꝺ delinquētes sibi subiectos,ꝛ tñ ꝓstat q̄ ꝑteriuit mīta pctā:de q̄ꝝ penis nihil statuit ꝓ foꝛo exteꝛioꝛi,eo q̄ nō oīa pctā ptinent ad illū foꝛū:etiā si ꝺ eis ꝓstare posset ī illo foꝛo sufficiēt.ꝛ tñ nihilōīn ꝓ foꝛo ꝓscie sufficiēt puidit de singul quō ī illo foꝛo dñt pūīri,qꝛ statuit q̄ ꝓ q̄libet mortali ꝺz septennis pnia imponi.ꝛ i.c.j.de emp.ꝛ vēdi.vult q̄ nō vltra iustū p̄ciū vēdaī ī hoc q̄ disponit q̄ monendi sint fideles q̄ nō cariꝰ vēdūt trāseuntibꝫ q̄ i mercato vēdere possint,ꝛ ꝓꝛ.dieruū pniam ꝓponendā decernit i pane ꝛ aq̄ ei q̄ cā lucri mutare ꝑsumpserit iustas mēsuras.et tñ eq̄ est iniq̄tas ꝺ cōmutatiuā iustitiā supaccipiēdo ī p̄cio. Ita ēt sup aliqbꝫ ꝛstitutionib male ꝓceptoꝝ potuit licite omittere dispositionē nihil disponēdo quō tales eēnt ī exteꝛioꝛi foꝛo cōpellēdi ad ꝛstitutiōez:et tñ nihilominꝰ sufficiēt ꝑ foꝛo ꝓscie disposuit/q̄ tles sint cōpellēdi ad ꝛstitutiōez,et ꝑ facē ius canonicū i ꝑ q̄ ꝑ foꝛo ꝓscie illō dictat ꝛuādū q̄d ius nāle ꝛ diuinū dictat ꝛuādū. Jus aūt nāle ꝛ diuinū dictat q̄ nemo ꝺbeat alti facere contra iustitiam cōmutatiuam scienter:

dicens. Nō tibi fieri nō vis alteri nō facias Jtē apostol⁹, ne ꝙs supgrediat vel circūueniat fratrē suū i negocio. Nec distinguit an vltra dimidiū iusti pcij vel citra eū circūueniat vel supgrediat. ꝙ si igranter fecerit: eq dictat/ꝙ postea supuenīete scia nō debeat in illa iniustitia cōmutatiua pseuerare. Jtē iniustitiā cōmutatiuā primo iferre: ē ei malū facere, talis aūt nō ingredieť domū dñi. ps. xvij. si est notabile. igiť. Et p idē ptz solutio si arguat. Lex ciuilis etiā in foro aie z canonico valet qñ nō est iprobata a iure canonico, talis aūt est p̄dicta lex ciuilis admittēs deceptionē citra dimidiū cē. Patz eñ ꝙ lex canonica acceptādo legē diuinā z naturalē improbat predictā legem si ꝓcessisset talē deceptionē aut retentionē.

Nono arguitur Quicunq; supuendit etiam sciēter z tñ nō vltra dimidiū iusti p̄cij: facit ℔ legis auctozitate. igiť nō peccat. z si nō peccat: multomagis nō tenebiť ad restitutionē. Antecedēs pbať. qz lex nō punit sic supuendētē: nec cōpellit eū ad restitutionē. ꝯsequētia aūt tenet: qz nemo legis auctozitate peccat. Lex eñ est iusta: z i dubio p̄sumit iusta. nemo aūt peccat ꝙformādo se iuste legi. Dicendū antecedēs est falsum si loquať de lege diuina. qz illa nullibi dedit auctozitatē supgrediēdi fratrē suū i negocio sciēter. Si aūt loquať de lege ciuili. dicēdū dupliť. Primo dato ꝙ antecedēs esset verū: tñ debz negari ꝯsequētia. Nā nō sequiť. lex ciuilis cōcedit licentiā: vel dat auctozitatē homini ℔ faciēdi. igiť licite ℔ facit. Nā ꝓcessit licentiā vel dedit auctozitatē vsuras exercēdi. vt patuit qōne. xxij. z mlto minus sequiť. lex ciuilis pmittit hoc. igiť est licitū: qz min⁹ est legē pmittere aliq̄d q̄ auctozitatē: vel licentiā illud faciēdi p̄stare: vel illud vt fiat cōcedere. Nec est verū/ꝙ ille q̄ facit aliq̄d lege ciuili: ĩmo etiā canonica p foro ptētioso loquētez illō pmittētē nō peccet. ſz oporteret addere legē tali ꝓcedēte: z cū ℔ dūmodo lex sit iusta: z diuīe nō dissona. Scōo dicendū/ꝙ añcedēs nō ē verū. qz lex ciuilis nō dat auctozitatē vl licētiā sciēter supaccipiēdi. ĩmo nālis phs abhozreret ℔ admittere: ſz statim noīatū diceret id ꝙ oluntāi noīe hīe malitiā ꝙ. et hic oz. ſz bñ verū ē: ꝙ lex ciuil nō dispōit de pena sic supaccipienti infligēda. nec ō remedio eūdē ad restitutionē cōpellendi. z sic tm̄ pmissiue z dissimulatiue se habet ad illā supacceptionē: nō ḡ dicet p̄stare licentiā vel auctozitatē eidē. ❧ si fortificet argumentū dicēdo/ꝙ saltē lex canonica ꝓcedit illā supacceptionē. Dicēdū ꝙ ē falsū: ſz solū pmittit z deniq; nō simplr: ſz p foro exteriozi tm̄. id est nō punit: nec cōpellit eū ad restitutionē i foro exteriozi sic. ſz nō seq̄ť. lex canonica ñ punit aliq̄d i exteriozi fozo. igiť hō id faciēs ñ peccat. qz sic multa pctā ñ eēnt pctā: sup q̄z penis nihil dispōit lex canōica p fozo ptētioso

Decimo arguitur. lex ciuilis ĩmo canonica nō iprobat istū ℥ctuz nec resistit ei. igiť est licitus. Dicendū ꝙ lex canonica p foro ꝓtentioso nō iprobat eum nec resistit ei: tñ iprobat p foro ꝓscie in ℔ ꝙ p illo foro iprobat oē illud z resistit oīi illi q̄d iprobať: z cui resistit lex diuina et nālis: cuiusmodi ē iustitia cōmutatiua. Jtem aliꝰ defectꝰ argumēti ē: qz nō sequiť. lex ñ resistit ei. igiť assistit ei: vt ptz de se. nā q̄ mihi nec ē inimicꝰ nec amicꝰ nō resistit mihi. nec tñ sequiť. igiť assistit mihi. Sili mō falsū est si dicať/ꝙ lex ciuilis z canonica approbant illū ꝓtractū vt patuit. ſz bñ verū ē/ꝙ nō iprobāt eū in foro exteriozi: tñ ℔ nō est eūdē positiue approbare vel assistere eidē positiue: ſz soluz puatiue z negatiue. i. nō resistūt eidē. nō sūt aūt idē affirmatio z negatio. cuiusmodi sūt assistere z nō resistere. Haz etiā de chymera verū est dicere/ꝙ nō resistit mihi: nec tamē verū est ꝙ assistat mihi.

Undecimo arguitur. Si sciēter z tñ nō vltra dimidiū iusti p̄cij supuendēs teneť restituere in foro ꝓscie supacceptū vel saltē rescindere cōtractū: ℔ esset maxime ex aliquo dictamine legis naturalis z recte rationis: cuius nō legis humane. sed illud est falsum. igiť. Maioz pbať: qa nulla lex positiua ciuilis vel canonica ē assignabilis q̄ eū ad hoc astrīgat: vt ptz ex p̄dictis. Minoz pbať: qz nlla recta ratio dictat ĩmo nec patiť/ꝙ p̄dictꝰ ꝓtractꝰ veniat vllatenus rescindendꝰ. z tñ si teneret restituere supacceptū z nollet: teneret rescindere contractū. igitur. Assumptū pro prima parte pbať p. l. si voluntate. C. de rescindēda vendi tiōe. vbi imperator ꝺt/ꝙ nec bona fides: nec aliq̄ rō patiť/ꝙ ℥ctꝰ isto casu sit rescidēdꝰ. Nō ibi loq̄ť de ℥ctu in quo res non vltra dimidiū iusti pcij vendiť: vel in q̄ non sub dimidio eiusdē emiť. Loquiť etiā ibi de rati tudine illa q̄ opponiť cuicūq; rescissibilitati quo mō ille ꝓtractꝰ dꝛatus: q̄ nō solū tenet seu nō est nullꝰ: sed q̄ etiā nō est absolute vel sub disiunctiōe rescindēdꝰ: ita ꝙ alter ꝓtrahentiū nō teneť ad rescindēdū eū: siue absolute: siue sub disiunctiōe ad reductionē eiꝰ ad eq̄litatē. Hā loquēdo de illa impfecta ratitudine tm̄: q̄ aliq̄s ꝓtractꝰ dicit p tāto ratus. qz nō ē nullꝰ: ſz tenet z tū pōt agi ad eiꝰ rescissionē: saltē sub disiūctiōe z alternatiōe ad reductionē eiusdē ad equalitatē: ℔ est ꝙ vel rescindať vel reducať ad equalitatē: tunc nō fuisset opus impatorē cū tanta exaggeratione rationū z ꝓboꝝ dicere: ꝙ nlla fides vl ratio pateret predictū cōtractū irritari: seu quin p̄dictꝰ ꝓtractꝰ esset ratus. qz etiā si eēt vltra dimidiū iusti pcij factꝰ: nihilominꝰ esset adhuc ratus illo mō. id est teneret seu ñ esset nullꝰ: z tñ ille q̄ fit nō vltra dimidiū iusti pcij est aliq̄ vlteriozi z maioꝛi ratitudie ratus. z illa ratitudo maioꝛ vltra eam q̄ est cōtractū nō esse nullū seu eū tenere: nō ē nisi eiꝰ irrescissibilitas etiā absoluta. igiť ipatoꝛ vult ꝙ ꝓtrahēs nlla rōne teneť ad rescindē dū eū: siue absolute siue sub disiunctiōe ad reducendū eū ad equalitatē. z tñ si i foro cōscientie teneret ad alterū illoꝝ iam subesset aliq̄ ratio eundē irritādi et nō ratū habendi saltē subdisiunctiōe vt dictū est. Dicendū primo q̄nō est dubiū quin nlla ratio subsit q̄ minꝰ ille ꝓtractꝰ sit ratus ratitudine ꝑma z imꝑfecta. id est ꝙ teneat sic: ꝙ deceptus teneať ꝓtractui stare etiā in vtroq; fozo: qz nō est deceptꝰ in ꝓtractu absolute eo ꝙ supponiť ꝙ nullꝰ dolus dederit sibi causam ꝓtrahendi. ĩmo nec dolus īcīderat sibi i ꝓtractu licet deceptio a ꝓposito īteruenerit: nō quod placuit semel/displicere sibi vltra nō debet. sed qz nō loq̄ť tm̄ ō illa ratitudine: vt pbatū est: ſz etiā de pfecta ratitudie: ideo. Scōo dicendū ꝙ loq̄ndo de secunda z pfecta ratitudine etiā nlla subest rō eū absolute nō habendi ratū: seu eū absolute irritandi: aut absolute rescindēdi: z ℔ ptz ex eadem ratione.

Tertio dicendū ꝙ loq̄ndo de p̄dicta pfecta ratitudie oꝑposita rescissibilitati nō absolute: ſz capte cū disiunctiōe ad reductionē eiꝰ eq̄litatē. tūc i foro ꝓscie subest sufficiens rō: etiā vrgens ad rescindēdū eū vel reducēdū eū ad equitatē. vt ptz ex p̄dictis. z si ipatoꝛ

de illa ratitudine z p illo fozo loquať negan da est eiꝰ assertio. nec oporteret stare eiꝰ dictis in hac pte. qz est ꝓtra legē naturalē: ꝙ taľ cōtractus sit illo mō ratus habendꝰ. id est ꝙ sciēter supuendēs notabiliť (licet citra dimidiū iusti p̄cij) nō debeat: aut satisfacere decepto de supacceptō ab eo: aut rescindere illū ꝓtractū q̄ sibi tam ineq̄lis existit: z ꝓtra cōmutatiuā iustitiā secū initus. Nec oporteret semp stare dictis legū ciuiliū: cū etiā ille cens fuerint vsuras aliquas posse recipi: q̄s etiaz dixerunt optimo iure deberi. z ꝙ ratio suaꝛ serit eas admitti z posse retineri: put deductū ē q̄nde. xxij. i nono argumēto. Quarto dicēdū (q̄d plus est) ꝙ si etiā impatoꝛ loquēdo ō ratitudine p̄dicta: de q̄ vltimo dixim⁹: vellet ēt p solo foro ꝓtētioso itelligi suū dictū: adhuc si ita crude itelligať nō vī simplr verum ꝙ nulla ratio pariať eum irritare vel nō ratum habere seu rescindere: saltem sub disiunctiōe predicta: qz cōstat ꝙ imperatoꝛ potuiſz eque etiā rationabiliter statuisse: ꝙ supuendens nō vltra dimidiū iusti pcij: ſz ad dimidiā vel paulo minꝰ q̄s ad dimidiū nereť eque rescindere ꝓtractū vel restituere supacceptū. sicut ꝙ supuendens in vno denario solum vltra dimidiū iusti pcij teneretur: aut rescindere contractū: aut restituere superacceptū: que eñ ratio esse pōt ꝙ ille q̄ rem valentē tm̄ decem floꝛ. vendit p̄na decim floꝛ. z vno denario: teneť rescindere contractū aut restituere supacceptū: q̄ non eque etiā posset induci: ꝙ si ille eandez rem venderet p. xv. floꝛ. z nō etiā p. j. denario vltra: etiā tenereť aut rescindere aut restituere supacceptū. Ūñ dicēdū ꝙ imperatoꝛ loquiť supposita dispositiōe iurꝫ ciuilis vt sit sensꝰ ꝙ nulla lege ciuili caueť ꝙ sit rescindēdus.

Duodecimo arguitur Quādocūq; rationabiliter potest p̄sumi ꝙ emptoꝛ donauerit venditoꝛi eam partē p̄cij in qua venditoꝛ sibi supuendidit rem: tunc venditoꝛ nō tenetur in foro cōscientie restituere supacceptum. Modo rationabiliter potest p̄sumi ꝙ post ꝓclusionē contractꝰ. emptoꝛ voluerit donare venditoꝛi eam partem: in qua sibi superuendidit. igitur venditoꝛ non tenetur restituere. Maioꝛ nota. Minoꝛ pbatur. quia licet cū adhuc ambo versaňť inter ꝓtrahendū z añ ꝓclusionē cōtractꝰ nō p̄sumať ꝙ interlo ementz sit: super

tā q̄ dignū est ſoluere p̄ merce: ſi p̄ōt eā obtinere, p̄ digno. q̄ nemo p̄ſumit iactare ſuū. l. cū indebito. ff. de pba. tñ poſtq̄ p̄dict⁹ ꝯ̄ct⁹ est ꝯcluſus ⁊ ꝓſūmat⁹ vel cū tā cōcludūt eū: p̄ōt ℔ p̄ſumi. ⁊ ℔ ex eo fundamēto: q̄ tō īter ꝓtrahendū adinuicē tamdiu diſputāt: puta vendēs p̄imū ſupexhiber rem: et poſtea deſcendit, emēs aūt p̄mo diminute offert p̄ciū ⁊ poſtea auget, q̄tenꝫ p̄ mutuā diſputatiōnē ⁊ mentiū ſuaꝝ atq̄ volūtatū explorationē: tandē (inſtar agentiꝫ ⁊ patientiꝫ naturaliū vbi nō tm̄ paſſū patit: ſz etiā agēs reparit) q̄libet in eā quātitatē deſcendat q̄ vtriq̄ finaliter placebit, ⁊ ſic ex illa declinatiōe ⁊ ꝯcurſu vtriuſq̄ in vnā ſn̄iam, poſt talē diſputationē p̄ſumit: q̄ vterq̄ velit: ſi alter ab alio ī aliq̄ etiā notabili ⁊ ſcīēter ⁊ mlto magꝫ in aliq̄ nō notabili etiā ſcīēter ſupaccipiat: q̄ velit ſibi illā partē donaſſe. Et ſup illa p̄ſumptiōe videtur etiā p̄dicta lex ſe fundaſſe, ōt em̄ q̄ ꝓtes ad ꝓtractū ip̄m in eundū accedunt diuerſo animo, vn⁹ vt vili⁹ emat: alt⁹ vt cari⁹ vendat. Puta vēditor diminuit de p̄cio q̄d pti⁹ petijt ⁊ emptor auget p̄ciū q̄d obtulit q̄uſq̄ ꝯueniāt in certā ſummā: ⁊ ꝓp̄ illā cauſaꝫ ſubiungit ibi ipator iniquū eſſe recedi a ꝯctu, que ꝑba nō p̄nt aliter exponi ſi debēt aliq̄d apte īferre: niſi q̄ ꝓſuponūt q̄ p illā p̄uiam mutuā agitatiōnē: p̄tes tandē ꝯuenīētes videant ꝯſentire, vt ſi q̄s eoꝝ ab altero ſcīēter ſiue ī notabili ſiue ī nō notabili decipiat: q̄ equo aīo ferat, ⁊ ſic emptor p̄ſumit⁹ venditori donaſſe a ſe ſupacceptū. Dicendū ꝯceſſa maiori negat⁹ minor, ſi ſaltē intelligat⁹ vniuerſaliter vel neceſſario q̄ſi ſemp poſſet hoc de emptore rationabiliter p̄ſumi: etiā nō accedēte alia circūſtantia exp̄ſſiore ꝯ̄ sit illa quā argumētū p̄tēdit. Ad pbationē dicēdū q̄ ſic ante ꝓtractū ⁊ int⁹ ꝓtrahēdū nō p̄ſumit⁹ ipſe illi⁹ eſſe mēꝫ ſi venditor ſcīēter ſibi ī aliquo: ⁊ p̄ſertim notabili ſupuenderet q̄ vellet illō ſibi ſic ſcīēti illam ineq̄litatē donare. Exemplū, ſic rationabiliter poſſuꝫ p̄ſumere q̄ ſi q̄s rem ſolū decē floꝝ. valentē vult a vēditore aliq̄ emere/ q̄ int⁹ ꝓtrahēdū vel ante cōcluſionē ꝓtract⁹ ſit illi⁹ volūtatiꝫ, q̄ ſi venditor ſibi rem in q̄nq̄ vel q̄ttuor floꝝ. ſcienter ſupuenderet: nō vellet eidē illos q̄nq̄ vl q̄ttuor floꝝ. cenſeri donaſſe, puta ſi ſibi venderet p. xv. vel. xtij. floꝝ. licet neuter exceſſus ſit vltra dimidiū iuſti p̄cij: ſic eque p̄ſumit⁹ q̄ in ꝯcluſiōe ꝓtract⁹ vel poſt ꝯcluſionē emptor nō ſit illi⁹ mentiꝫ: q̄ ſi venditor ſibi ſcīēter ſupuenderit in tāto: velit ſibi donaſſe. Et cū ꝑbat⁹ q̄ iō fit ante ꝯcluſionē inter eos mutua illa diſputatio ⁊c. Dicendū p̄mo q̄ ſi vēditor ſcit latitudinē iuſti p̄cij nō ē ſibi licitū rē p̄mo ſup illā exhibere emptori, ꝑbat⁹, q̄ aut vēditor est illi⁹ ꝓpoſiti: q̄ ſi emptor ex ignorātia ilico ſic acciꝑet: vellet ſic ſibi dare, ⁊ tūc est ī ꝓpoſito violādi iuſtitiā cōmutatiuam aut nō est ī illo ꝓpoſito ⁊ tūc mentit⁹ dicēs, ſic dabo vl ſimulat alit⁹ habēs ī corde q̄ in ore, ſed q̄n exhibet eā intra latitudinē iuſti p̄cij in q̄ ſūt tres grad⁹: p̄ōt eā exhibere in rigido gradu ⁊ velle ī corde cōformit⁹ ori ſic vēdere: ſi alt⁹ ſic vellet accipe, ⁊ poſtea ſi alt⁹ nolit ī illo gradu emere: p̄ōt ꝺſcēdere ad mediocrē vel pium ⁊ ifimuꝫ gradū, ſecⁿ autē de gradu ſcīēter egrediēte latitudinē iuſti p̄cij. Diſputatio ḡ illa puta ꝯcluſiōi ꝓtract⁹ apō vēditorē ſcientē latitudinē iuſti p̄cij nō p̄ōt licite ad ℔ eſſe vt intēdat ſcīēter emptorē deducere ad p̄ciū excedens aliq̄ mō: ⁊ maxīe notabiliter latitudinē iuſti p̄cij, nec illa diſputatio ē adeo efficax q̄ poterit ex emptore p̄t⁹ nō volēte donare: nec habēte aīm donandi facere q̄ velit donare: aut habeat aīm donandi. Et ſi dicis, cur ergo in preambulis cōtract⁹ ⁊ inter ꝓtrahēdū tamdiu diſputant: ſi eque in fine ꝓtract⁹ ⁊ ꝯcluſiōe eiuſdē nō habet emptor animū donandi ſibi aliq̄d etiā notabile venditori ſic nec habuit a p̄ncipio, nam ſi ſic tunc eque in fine nō concluderet contractū ſecū: ſicut a p̄ncipio nō voluit ꝯcludere ⁊ deſcēdere in ſentētiā vēditoris, Dicendū q̄ iō in preambulis ſic diſputat emptor cū venditore ſciente p̄ſumpto ſcire valorē rei: q̄ emptor ignorās valorem rei timet ledi ⁊ p̄ſertim notabiliter, ⁊ iter duas leſiones minus fugit minor q̄ maior. iō laborat emptor vt ſaltē nō notabiliter ledat, nō ergo ꝓſentit vt notabiliter etiā citra dimidium iuſti p̄cij ledat, q̄ etiā illa que est dimidia vel modicū infra eā: adhuc p̄ōt notabile esse ⁊ enormis: vt p̄z in exēplo p̄miſſo. Hec notabilitas est ſolū attendēda ex parte q̄ntitatis p̄cij, ſz etiā ex pte paruitatiꝫ mercis que emit, q̄ ſi ſit parua: tunc etiā parua q̄ntitas ſupaccepta in p̄recio erit dicēda notabilis, patet ḡ ex p̄dicta circūſtātia ſola p̄ſumendū nō esse de ꝓſenſu emptoriꝫ de recipiēdo notabile q̄d ſcīēter ſupacceptū. Sz ſi vēditor etiā nō bñ ſciat valorē rei atq̄ ita etiā eque

reciproce timeat ledi ab emptore: ⁊ iō diſputet ne emptor (quē forte timet ſcire vel meli⁹ ſe ſcire valorē rei) eū ledat: fatendū videt tūc q̄ ſi in aliq̄ nō notabili ſupuēdat: poſſit p̄ſumere de ꝓſenſu emptoriꝫ q̄ ꝓſentiat ī retētionē ſupaccepti: vel etiā ſi nō ꝓſentiret tñ ꝓſentire deberet, ſic in ſili caſu ecōtra vellet emptor ſibi fieri etiā diſcreta volūtate ſi in aliq̄ nō notabili diminute emiſſet ex ignorātia ⁊ bona fide, ſecⁿ aūt vbi vēditor ſcit et ſic cōtra iuſtitiam cōmutatiuā a ꝓpoſito ⁊ ſcīēter ſupaccipit, ibi em̄ nō est rō cur emptor debeat tali vēditori ꝓſentire vt retineat: q̄ in ſili (etiā ō volūtate diſcreta ⁊ rōnabili loq̄ndo) poſſet nolle ſibi id fieri.

Euacuatis tractꝫ p̄dictiꝫ, rūm, fundamētis p̄dictoꝝ aduerſarioꝝ: p̄ñt adhuc regrediēdo p̄ ſn̄ia ſupius poſita in. xū. ⁊. xiij. dictis: alie rōnes īduci ⁊ poſtea itez quoꝝūdā alioꝝ aduerſarioꝝ argumēta caſſari. Pro p̄dicta igit⁹ ſn̄ia arguit⁹ Primo ſic, quero em̄ ab aduerſarijs q̄ tam facile p̄ſumit⁹ ī fine ꝓtract⁹ de mēte donādi ex pte illi⁹ emptoris: q̄ ſupgreſſus est a venditore ſcīēter ſupgrediēte eū etiā in notabili q̄ntitate: q̄ro inq̄ q̄d eſſent i ſequēti caſu dicturi: puta vendis mihi rem. p. x. floꝝ. put et illud ſupono iuſtū p̄ciū eſſe ⁊ ꝓtract⁹ est: alis talis q̄ ē vtriq̄ nr̄m accōmod⁹ ⁊ oportun⁹, ſed inter ſoluēdū cū numero tibi illos x. floꝝ. in pecunia pua: latenter me inſcio ſurripis mihi dimidiū florenū: imo ſolū duos ſolidos vl vnū: q̄ro inq̄ ab eis an ipſi etiā p̄ſumerēt animū donandi ī me eſſe attēto maxime q̄ vēditor tāq̄ vtilis mihi: mecū vtile ꝓtractu ꝓtraxit: ⁊ profecto dicturos credo eos q̄ ſic ſi id alio tpe ⁊ extra oēm ꝯctū facerēs/ mihi nō p̄ſumerēt q̄ ꝓſentirē: ita etiā p̄ſumerēt q̄ ego licet ſim tā emptor tu⁹ ⁊ ꝯcluſerim tecū ꝯctū mihi accōmodū p̄ p̄cio iuſto nō cōſentiā q̄ vltra tuſtū ſcienter aliq̄d maxīe ſi est notabile a me ignorante accipias, nec teneor ſic cōſentire, ⁊ tñ esset ſec⁹ ſi inter nūerandū ex ignōrātia ꝓtingeret p te modicuꝫ q̄d ſupaccipi: dūmodo cū ℔ numeratio esset tal⁹ res ⁊ tl⁹ act⁹ ī q̄ ex nā rei idies ⁊ ꝓtinuat⁹ esset ꝓtingere etiā ex vtraq̄ pte talis error: nūc ī deficiēdo ex pte nūerant⁹ p̄ciū: nūc in ſupaccipiēdo ex pte recipiēt⁹ p̄ciū nūeratū: et adeo q̄ emptor et diſcreta volūtate deberet velle tale q̄d ſic ignoranter ſupacceptū ⁊ modicū remanere apud recipiētē, ſic ecōtra vellet ſibi tale fieri ſi ex ſili ignorantia ipe inter nūerandū min⁹ et ℔ in modico ſolueret, vt ſic alter alterius onera portaret q̄ adimplet lex chri. Et dico notāter: ⁊ cū ℔ nūeratio cēt tal⁹ act⁹ in q̄ ⁊c. q̄. de facto nūeratio nō est talis: iō etiā de facto nō est ſil⁹ de nūeratiōe ⁊ de emptiōe, q̄ longe min⁹ nat⁹ est ꝓtingere error in nūeratiōe q̄m in emptiōe vel exiſtimatiōe vſual⁹ valoriꝫ rei q̄ tñ exiſtimatio ad emptionē req̄rit. Scdo apte p̄ōt cōfundi opinio aduerſarioꝝ p̄ hoc. Hā q̄ro ſi q̄s vēderet mihi ſcienter p. cl. floꝝ. rem q̄ ſolū valeret. c. floꝝ. querō aut cōtras possiꝫ ℔ ſuſtinere q̄ ille nō teneret mihi i foro ꝓſcie: imo i ll⁹ foro reſtituere. l. floꝝ. ⁊ tñ ſi ſolū ī vno denario vltra. cl. floꝝ. eam vēdidiſſet, puta p floꝝ. cl. ⁊ vno denario: ipe mihi teneret i vtroq̄ foro reſtituere. l. floꝝ. ⁊ vnū denariū: q̄d em̄ ille vn⁹ denari⁹ in foro cōſcie facere poſſet q̄. l. floꝝ. eſſent ī illo foro reſtituēdi ⁊ ſine eodem denario ſupaccepto non fuiſſent mihi reſtituendi: nunq̄d ille vn⁹ denari⁹ adeo p̄ponderat. l. floꝝ. vt niſi ille ſupaccept⁹ reſtituat: plus notabiliter ḡuarer: q̄m ḡuarer ſi non eſſet ſupaccept⁹ et carēdo. l. floꝝ. Propt̄ q̄d q̄ro a glo. ⁊ a Paulo de caſtro ⁊ ſibi ſil⁹ qui in p̄bo bñanū. in. l. ij. C. de reſcin. vend. dicūt. q̄ ſi ēt vltra dimidiū iuſti p̄cij fiat deceptio: ꝓtract⁹ ō rigore iuriſ nō eēt reſcindēd⁹: ſz q̄ venit reſcindēd⁹ vl ſaltē reducēd⁹ ad eq̄tatē est: q̄ ius ex bñanitate ⁊ eq̄tate ſic ordinauit, quero inq̄ duo. Prio an ne eadē etiā eq̄tas ⁊ bñanitas ſuadere poſſet ⁊ potuiſſet q̄ cōtract⁹ eſſz reſcindēd⁹ vel reducēd⁹ ⁊c. etiā ſi ad dimidiū eſſet facta ꝺceptio: ⁊ nō ī vno denario vltra: ⁊ cōſtat apte q̄ ſic. Scdo q̄ro an p̄ dictā legē adeo ſit puniſio facta ex bñanitate ⁊ eq̄tate q̄ prozſ⁹ oīs rigor ſit ſublat⁹: ⁊ p̄ſtat q̄ nō ita: q̄n adhuc ſatis: imo eq̄ rigide (dēpto vno denario q̄ p nihilo cōputaꝝ) agaꝝ cū decepto ad dimidiū ſic actū fuiſſet cū eo q̄ ſolū ī vno denario fuiſſz vltra dimidiū ꝺcept⁹: ſi ſibi ñ fuiſſz (ſic nec alit⁹) datū p̄ dictū remediū. Hec obſtat ꝓbū bñanū. q̄a fateor q̄ est bñanū q̄ ſic alīq̄ rigiditas: imo ℥ iuſtitiā cōmutatiuā aptā ſiq̄tas ē ſublata, ſz p ℔ ñ oīs rigiditas, imo iniq̄tas extat ſublata, nec oīs bñanitas q̄ eq̄ ēt ipēdi potuiſſz fuit ordiata, nec ℔ dico iō q̄ p̄dictā omiſſionē culpē aut icuſare velim: q̄ ſi ēt idē remediū eſſz ꝺcepto ad dimidiū ꝓceſſū: adhuc ñ eēt ſatiſfactū: q̄ tūc adhuc illō ñ ꝓueniret ei q̄

minus vno denario q3 in dimidio esset deceptus: sed hoc ideo dico q exquo eq3 subfuisset ratio statuēdi illud idē etiā p foro exteriori in casu deceptiōis ad dimidiā vl' paulo infra, q g saltē illa rō militabit p foro cōsciētie: q saltē in illo sic fieri debeat p decipientē: qz pdicta rō ñ initit iustitie punitiue: q est species iustitie distributiue: in q fateor illam ꝯsequētiā nō valere: eadē ratio ꝓpt quā in vno casu aliq3 est tali pena puniend⁹ habet eque locū i alio casu: g etiā i alio casu est sic puniēd⁹. Sed i iustitia cōmuta tiua bñ valet. Modo ad illam reducitur restitutio contra eandem superaccepti.

Tertio sic. Nā si nō in foro cōscie: imo in nullo foro tenet pdict⁹ venditor mihi restituere. l. si tm̄ p. cl. floz. vēdidit: tūc videt idez vēditor nimis guari qñ vēdēdo p. cl. floz. et vno denario: cogeret nō tm̄ vnū illū denariū restituere sz etiā. l. floz. videret em̄ venditori satis esse q se reduceret ad eū statū in q3 als in nullo foro esset debitor, z h3 esset qñ solum vnū denariū restitueret: esset em̄ tunc eq3lis ꝯditiōis cū alio ꝯsimili vēditore cōsilis rei quā ille p. cl. floz. vēdidisset z nō vltra, qz ille alī⁹ nō teneret i vllo foro ꝑm aduersarios restituere. l. igit nec ꝑm⁹ post solutionē vni⁹ soli⁹ denarij: teneret in vllo foro aliq3 restituere: ꝯsequēs ē falsum: etiā p foro exteriori: qz in illo foro tenet nō solū id qđ trāscēdit dimidiū sz etiā ipm̄ dimidiū restituere: vt volunt doctores i ꝓbo, q3 dest. l. ij. C. ō rescidēda.

Quarto sic. Pono q A p mille q3ngētis floz. sciēter (sz sine vllo dolo) vendat rē valentē tm̄ mille. Ali⁹ vero puta D sil'ez z equalentē rē vendat p mille z vno floz. sciēter: et cū dolo simplici icidēte ꝟcui: puta solū dicēdo simplici ꝓbo (licet a falso) pri⁹ tāti vendidi vel valet tm̄: ꝯstat q D etiā i foro exteriori cōpellit restituere illū vnū floz. supacceptū. z h3 ꝓpt dolū simplicē. z quō verisile ē q illā obligationē ſtituēdi quā ille simpler dol⁹ sine piurio vllo adhibit⁹ pōt efficere: ñ posset i foro ꝯscie tam g3uis lesio sez i q3ngētis floz. efficere. Cū dabilis ē casus i q3 dolus ē tm̄ venial': puta qñ simplici ꝓbo sine piurio i re nō notabili mentit: z sic induc⁹ emptorē ad supemēdū in modico: z sic in eo tm̄ ledit i q3 lesio ē venial' tm̄. Ali⁹ vero sine dolo i valde g3uī ledit primū sciēter: z mirabile esset q ꝑm⁹ esset obligat⁹ etiā i foro exteriori: z cōpelli posset ad ſtitutionē z nō secūd⁹ saltē in foro ꝯscie. Profecto hec ita exorbitant vt mirari q3s possit q mō nō sentiāt tā sensati viri quēadmodū ꝯtraria tam apte se quadrāt rōni naturali etiā i solo suo lumie naturali philosophāti: q si se legib⁹ ad hoc p motos dicāt ciuilib⁹: ꝯstat plene illis satisfactū esse supi⁹ multiplicit i argumētoz solutiōib⁹: q3b tm̄ etiā legib⁹ nō ita innitēdū esse: etiā si exp̄sse id licere dicerēt: cū nōnulla alia manifeste ꝯtra legē diuinā z naturalē ꝯcesserint: vt est nō solū illō qđ de vsuris sup̄ dedu ctū est: sz etiā q patrib⁹ olim filios occidere tribuerūt (q3uis id hodie sublatū sit) Cū in l. in suis. ff. ō libe. z posthu. inq3t text⁹ q licz eos exheredare q3s occidere licebat i. l. fi. C. de patria ptāte, ait text⁹, q p3ib⁹ q3b⁹ ius vite i liberos necisq3 ptās olim erat pmissa: eripere libtatē hodie nō licet. Idez olim i fuis q3s hodie nō licet occidere: ſtitutā de his q fuit sui vl' alieni iur⁹. §. j. vt ibi p glo. z doctores hodie habet. C. de emēda. ser. Ita abdicatio q greco more ad alienandos liberos vsurpabat z apotheoſ dicebat: romanis legib⁹ hodie nō cōprobat vt dic text⁹ i. l. abdicatio. C. ō pa. potest. z h3 hodie pulchre. C. de emēda. ꝓinq. z. l. j. z. ij. C. de p3ib⁹ q filios distraxerūt. Deniq3 z pro hodie loq3ndo admittūt z admiserūt tāq3 existētē ꝯcubinatū licitū inter solutū z solutā: inter q3s matrimoniū ꝯtrahi posse: vt i toto titulo. ff. z. C. de ꝯcubinis. z h3 insti. de nup. §. fi. vñ in. l. j ff. de ꝯcubinis. §. fi. dz. Cuiuscūq3 etatis cōcubinā h3e posse palā ē nisi minor. xij. annis sit: z i. l. vltima dz. ꝯcubinā ex ea puincia in qua q3s aliq3d āministrat h3e pōt: z tm̄ ꝯcubinatus ē lege diuina dānat⁹: eo q mechie noie damnat⁹ ois extra matrimonialis coit⁹.

Preterea sic vagus coit⁹ vt fit i fornicatiōe simplici ē de lege naturali: saltē large capta dānat⁹ z illicit⁹: eo q est ꝯ bonū ꝓlis familie z ciuitatis: ita etiā coit⁹ ꝯcubinari⁹ q fit cū ea a qua q3s est solubilis: licet nō sit vagus. est etiā fm̄ rectā rōnē illicit⁹ z dānand⁹: eo q ē etiā ꝯ bonū prolis z̄. atq3 ita est ꝯ lege nature: saltē large captā, ō q videat Scotus in q3to dist. xxvj. q. j. z de acceptiōib⁹ legis natural' in tertio libro. dist. xxxvij. z Richar. i q3to: dist. xxxiij. q. j. art. j. Cū vterq3 coit⁹ licz nō sit ꝯ nām generica exq3 ē maris cū femina: est tm̄ ꝯ naturā specificā. id est dissonus dictamini recte rationis.

Itē fm̄ leges liberi ex coitu nepharτο: vt

incestuoso ꝓcreati nō sunt alendi a p3ibus. vt in aut. ex cōplexu. in fi. C. de incestis nuptiis. Cū ait, ex cōplexu nepharto aut incesto seu damnato: liberi ois paterne subē beneficio indigni habeant: ita vt nec a p3e alātur. z tm̄ h3 est cōtra rectā rōnem. Itē leges cōcedunt ea torneamenta q etiā vite hūane sunt pnitiosa. vt in toto titulo. C. de spectaculis. z in toto titulo de expensis ludoz. li. x. z in. l. septitia. z. l. imperatores in fine. ff. de policitatio. z tamē illa diuina z naturali lege sunt illicita. Et si dicat. ea q3 adducis/ sunt ex illis in quib⁹ ius canonicū resistit legibus. vt de cōcubinatu p3 in c. tanta. q fi. sint legit. z. xxxij. q. iij. §. is ita. z de liberis in c. cū haberet. de eo q duxit in mr̄imoniū quā z̄. Et de torneamētis in c. j. de torneamentis. Secus aūt est in ꝓposito nr̄o in superueniditione: qz ibi ius canonicū non resistit. Dōm q imo illud resistit eidē pro foro conscie: licz non pro foro exteriori. vt patuit in solutione octaui et noni argumentoz.

Preterea ne aliq3 forte nimis innitant legibus ciuilib⁹ in his reb⁹. q3 aīe atq3 cōscie saluten q3 sez licitū sit vel illicitū respiciunt. Notandū est q. s. Augu. (z habet dist. ix. in can. Si ad scripturas.) vult q si in canone biblie inueniret vna falsa ꝓpositō q ibidē vt vera eēt asserta: nō posset postea sumi validū argumētū ex scriptura sacra ad pbandū quācunq3 p3itatē: eo q q3cunq3 alia ꝓpō ex ea assumeret ad pbandū aliq3d: diceret aduersarius erratū est ibi sic alibi. Ita ꝟtingeret dici illis q ciuilib⁹ legib⁹ nimis innitī vellēt ex eis pbando aliq3d esse licitū. Nam etiā illis diceret aduersari⁹. nō seq3t leges hoc vt licitū determinauerunt: igit est licitū. qz etiā in alijs errauerūt. Opter g in materia pcī z liciti vel illiciti nō ad illas tm̄/ sed ꝑncipalr ad diuinā z naturalē legē atq3 canonicā attollere oc'os. vt si leges ciuiles ill' oib⁹ sint cōsone vel saltē non dissone: tūc tute eis innitamur si q3d cōcedant vel mādent agendū vel vitandū. Nullaten⁹ g ꝓter leges (si q predictū cōtractū tanq3 licitū cōcederēt) a sup̄dictis cōcl'onib⁹ recedendū aut cū aduersarijs sentiendū videt: cū pro nr̄is militent diuina lex z naturalis rō: nec p aduersarijs habeant/ vl' rectus/ vel rōnes efficaces q3n eisdē satisfactū sit. Q3ter supius memorata fundamēta ali⁹ quidē aduersari⁹ etiaz q3dā tangit nō ꝯcludūt. s. Barbatius in. c. j. de emptio. z ven. arguit em̄ sic. Licitū est cōtrahentib⁹ vtilitatē ꝓpriā ꝓcurare z̄. sed nō sequit. g q3liter cūq3 illud agāt licz. sed est falsa cia a supposito ad inferi⁹. z a ꝓpō hōte plēs causas ꝑtatis ad alteram determinate.

Q3 idē allegat Baldus i rubrica. C. de vsu. dicente: vilius vēdere nō est donare/ sed est dānose cōtrahere. z idē dicit in diuisione q dānosa diuisio nō ē donatio/ sed sibi faciat iniustū: ꝓfecto est cōtra allegantē: qz si vendens ignorant rem minoz q3 valeat nō censet donare: g emptor scient sic emēs nō pōt illud retinere vt donū nec apparet q alio titulo id habeat in quē vēditor ꝯsenserit pfe.

Preterea si oportet auctoritati (cte igit doctoz scholastico3 satisfacere: pfecto idez nō satisfacit rūdendo auctoritati scti Thome tenēris etiā id qđ sup̄ defensatū est. Respondēdo em̄ dr q standū erit decisioni canonistarū p id qđ hr. xx. dist. c. de libell. q. d. plus standū est decisioni facte p canonistas aut canōes/ q3 finie alicui⁹ sci theologi z doctoris vt Thomas fuit. Sz pfecto dupl'r deficit hec rūsio. Prio. qz qđ ꝑsupponit nō est verū. s. q cōditor canonū vel canones vl libi deciderit q in foro cōscie liceat scienter seinuicē etiā citra dimidiū decipe. aut q licet supaccepta sciēter retinere in foro cōscie: sed de canonib⁹ z eoz ꝯditore solū illa negatiua ꝓpō est vera q null⁹ canon ē edit⁹ q pro foro exteriori dānet talē cōtractū aut cōpellat in illo foro ad restituendū supacceptū: sz ex illa negatiua non seq3t illa affirmatiua. g in foro cōscie licite sic ꝯtrahit: aut licite tale q3d retinet. hui⁹ em̄ cōsequētie defect⁹ patuerūt in solutione octaui/ noni/ z decimi argu.

Preterea secūdo deficit: quia (mentoz. differunt canonista z canonū conditor/ vel canones: supradictū aut̄ capitulū non loq3tur de canonistis/ sed de conditoribus canonum: z de ipis canonibus: q3uis ergo canonibus z conditoribus eozundē non sint sanctoz doctoz dicta vl' cōmentarij ꝑferendi: nō tm̄ seq3t. g canonistaz decisio est ꝑferenda cōmentarijs aut determinationib⁹ sctoz doctoz: qz canoniste nō h3t condere canones per suas glosas z lecturas: sed tm̄ scholastice z magistraliter explanare. Dato g q aliq3 etiā canoniste dicerent vel sic licere cōtrahere: vel saltē licere retinere sic supaccepta: nō sequit. igitur eoz decisio est preferenda dictis Thome vel similium: quia eorum de-

cisio ꝛ sñia in hac pte non fundat in aliq̃ ca-
none vt patuit. Itē si glosis iuris certandū
esset ꝛ scholasticꝫ doctoribꝫ vt illi solēt: tūc
cōtra predictū Barbatiū retorq̃ri posset il-
lud qđ glo. ôt in pdicto ca. j. dist. xx. dicens.
Ubi dictū alicui⁹ sctī iuuat auctoritate iu-
ris diuini potius eidem standū existit.
Modo sentētia sctī Thome iuuat auctori
tate legis diuine ꝛ naturalis: igit cū nullus
canonū desciderit pro foro cōscie talia lice
re ꝛ licite retineri posse, sequit q̃ etiam si ca
non iste oēs ꝓtrariū dicerēt: nō eis/ sed pdi-
cte sñie Thome ꝛ similiū intentiū legi di-
uine standū existeret. De veritate aūt predi-
cte glose ꝛ vtrū bene ꝓbet predictū suū intē-
tum per ca. placuit. xxxvj. q. ij. trāseo.

Item si in pbleumatica materia glosis iu-
riū est certandū ꝓfecto glo. in ca. ℔ ius. x. q.
ij. dicit q̃ eccl̃ia nō plus iusto vēdere debz:
nō satisfit eidē glose: dicēdo q̃ ℔ verū sit in
eccl̃iasticis ꝓsonis: ꝓpt̃ honestatē ꝛ cōsciam
maxīe clericis debitā. Nam si est eccl̃iastic
illicitū: ℔ est ex lege nō humana vl̃ positiua
pcise: sed ex diuina ꝛ naturali dictāte quan-
dam esse iustitiā cōmutatiuā et honestatē q̃
bonū virū decet, modo laici eq̃ subsunt legi
diuine ꝛ naturali sic clerici q̃uis si esset pre-
cise ex lege pure positiua bñ staret q̃ eccl̃ia-
stici peccarēt supendēdo vbi laici non pec
carēt. Joānes etiā de fantutijs ibidē sensit
idē esse in laicis qđ clericis. Concludo igit
nec cū Petro de Anchona: nec cū Franci-
sco Aretino: nec cū Barbatio aut alijs (si q̃
sint) inq̃tū supꝓsitis dicꝫ ꝺicūt foze sen-
tiendū: cōmendādus aūt ꝓfecto est inter iu-
risperitos dñs Joānes de Anania quē pre
fatus Barbatius vocat dñm suū q̃ non so-
lum pro foro cōscie dixit illa nō licere ꝛ sup-
accepta esse restituēda: sed etiā attēptauit si
q̃ modo decepto etiā non vltra dimidiū ꝛc.
posset in foro cōtentioso succurri saltē offi-
cio iudicis vt eū refert idē Barbati⁹ dicēs:
q̃ practicā illā adhibuerit q̃ interrogari de
beret talis venditor si erat bonus vir ꝛ ho-
nestus: qz eoipo q̃ circūuenit aliū infra di-
midiū iusti pcij: nō erat honestus hō. hec il-
le. Et licet Barbatius dicat se cōtrariū con
suluisse cōtra suū dñm ꝛ multa introducat
tū maior ps introductiōis est plus ꝓ predi-
cto dño Joāne q̃ ꝓtra eū: saltē q̃ ad hoc an
liceat sic supuendere aut supacceptū retine-
re. Et hec de ꝓsenti materia sufficiūt.

Finit additio.

Questio. LVIII.

Vtrum illicitū sit em-

ptori emere mercē ꝓ pcio deficiēte a valore
mercis siue ille defect⁹ sit sub dimidio iusti
pcij/ siue citra ꝛ ℔ siue sit magn⁹ siue puus.

Solutio questionis stat in duab⁹ suppo-
sitionibus ꝛ quinq̃ conclusionibus.

In suppositionib⁹ distinguit quō dupli-
citer ꝓtingat intelligi pcium esse deficiens a
valore mercis: ꝛ scōs modus subdiuidit.

Pria ꝓcl̃o. Emptori illicitū ē emēdo mer-
cem velle dare ꝓ merce pcū qđ ipe credit p
babiliter: vel deberet credere simpl̃r vel ſm
q̃d deficere a valore mercꝫ in illo loco et tpe
q̃ patus est eā emere. Et dant̃ rōnes clausu-
larū ꝓcl̃onis: ꝛ resoluūt duo casus tanq̃ de
rigore iustitie cōmutatiue nō illiciti: ꝛ osten
dit ḡuitas pctī eius q̃ agit ſm tenorē ꝓme

Scda cōcl̃o. Pria ꝓcl̃o iam de (ꝓcl̃onis.
emptore formata eēt etiā vera si emptor eq̃
libri dubio dubitet pcium deficere a valore

Tertia ꝓclusio. Pria cōclusio ē (mercis.
vera siue illud pcium sic deficiat a valore q̃
sit sub dimidio iusti precij siue citra: et si ci-
tra siue in multo siue in pauco.

Quarta ꝓcl̃o. Emptor q̃ scient ſm tenorē
ꝓme cōclusionis dedit pro merce pcū defi-
ciens a valore mercꝫ/ siue ille defect⁹ sit sub
dimidio iusti pcij siue citra: ꝛ ℔ siue in mlto
siue in pauco tenet supplere defectū vl̃ resti-
tuere ptem mercis/ sed dr̃ñter. Et ibi de sup
plendo defectū precij in illo vel alio foro. et
de restitutione minutiarum.

Quinta ꝓcl̃o. Quāuis q̃ttuor ꝓcurrētib⁹
possit sana ꝓscia emptor etiā scient dare pre
cū deficiēs a valore mercꝫ in magno vl̃ in
quo: tñ qcunq̃ hoz defecerit nō solū ꝓten
sa oblatio eiusdē vt pcij sufficiētis cēsenda
est sibi fuisse illicita: sed etiā ipa datio pcij et
receptio totius mercis. Et postea q̃dam fal
lēcia subiūgit ꝛ corollariū quoddā annectit

Questio. LIX.

Vtrū licitū sit vendi

tori vendere mercē vni ꝓ maiori pcio q̃ al-
teri: puta carius vendēdo ementi ad t̃minū
vel expectationē q̃ ad promptā solutionē.

Sol̃o qōnis stat in duab⁹ distinctionib⁹ ꝛ
q̃ttuor cōclusionib⁹ duob⁹ corollarijs: ꝛ tri
um argumentoꝝ solutōnib⁹ atq̃ q̃dam do-
cumēto in fine ꝛ cauda qōnis annectēdo.

In distinctionib⁹ distinguit quomodo
dupliciter contingat aliquē vendere mercē
vni pro maiori precio q̃ alteri. et ibi de trib⁹
gradibus latitudinis iusti precij.

Prima ꝓclusio. Venditor nō peccat ꝓpt̃
hoc q̃ vendit mercē vni ꝓ maiori pcio q̃ al-
teri: si illa maioritas manet intra latitudinē
iusti pcij: dūmodo credat tam mai⁹ q̃ min⁹
preciū esse iustū: ꝓbat dupliciter.

Scda ꝓcl̃o. Venditor peccat mortaliter
vendēs vni ꝓ maiori pcio q̃ alteri vbi maio
ritas ē extra latitudinē iusti pcij: si eā exigit
rōne expectatiōis seu dilationis pcij. Et ibi
ꝓbat mod⁹ loquēdi aliq̃ⁿ. q̃ dicūt q̃ ven
ditor expectādo solutionē ꝛ ob id exigendo
eo maius preciū vendit tempus.

Tertia ꝓcl̃o. Si maioritas ē extra latitu
dinē iusti pcij ꝛ vēditor nullaten⁹ rōne expe
ctatiōis exigit illā maioritatē: ſz rōne inter-
esse sibi pueniēt̃ ex ipa carētia pcij expectā-
di: siue illud interesse sit damni emergēt̃ siue
sit lucri cessant̃: venditor nō peccat ob ℔ q̃
carius vēdit pdicto mō: dūmodo fuerint cō
ditiōes q̃ requrunt ad ℔ q̃ mutuāti licitū sit
vltra sortē mutuatā aliq̃d exigere rōne inter
esse damni emergēt̃ vel lucri cessant̃: q̃ pdi
tiones fuerūt posite sup. qōne. xxx. Probat
q̃nq̃ rōnib⁹. deinc impugnat̃ consiliū Pa
nor. ꝛ post scdm corollariū annectit q̃dā ca
sus: q̃ pōt iustificari etiā si nō assint oēs cō
ditiōes pdicte: ꝛ hoc ꝓpter imposituram ali-
quoꝝ malignoꝝ hominū.

Primū corollariū. Ex q̃ oēs septem ꝺdi-
tiones requrunt̃: sequit q̃ q̃uis aliq̃n nō tñ
semp vl̃ indistincte possunt excusari illi mer
catores: q̃ carius vendēdo ad terminū q̃ ad
promptā solutionē: ℔ faciūt ex sola illa cau-
sa: qz scz timēt se oportere facere expēsas et
labores ī repetēdo ab emptore preciū expe-
ctatū: nō allegātes aliq̃d aliud interesse.

Scdm corollariū. Nō possunt etiā excu
sari illi mercatores q̃ dicūt illō pl⁹ ī q̃ car⁹
vendūt apponere ꝓ suscepti⁹ piculi sortis.

Quarta cōclusio. Si maioritas egredit
latitudinē iusti precij ꝛ venditor nō exigit eā
rōne expectatiōis: nec rōne interesse dāni emer
gentꝫ vel lucri cessantis sibi occasione expe-
ctationis ſz alia rōne: pōt esse talis ratio q̃
nō peccabit: ꝛ etiam talis q̃ peccabit. Et po
nunt exempla. Debinc cōtra tertiā ꝓclusio
nē arguit trib⁹ argumēt̃ q̃ ꝛ soluunt.

Questio. LX.

Vtrum illicituz sit ab

vno emere mercē minori pcio q̃ ꝑ ille⁹ ab
alio: vbi merx hincinde est eq̃lis. puta emit
quis ꝓ. lj. ab eo q̃ mox tradit mercē et ab eo
q̃ post annū vl̃ duos tradet mercē emit ꝓ. l.
tm̃ vel etiā ꝓ. lix. vl̃ aliter (ꝛ redit ī idē) ab il
lo cui anticipat solutionē emit ꝓ. l. vl̃. lix. ꝛ
ab alio cui nō anticipat emit ꝓ. lj. vel. lij.

Solutio stat in duabus distinctionib⁹
et quattuor conclusionib⁹.

In distinctiōib⁹ distiguit quomō dupl̃r
ꝓtingat mercem emi minori pcio ab vno q̃
ab alio ꝛ primus modus subdiuidit.

Prima ꝓcl̃o. Emptor nō peccat ꝓpt̃ hoc
q̃ emit minori pcio ab vno q̃ ab alio si illa
minoritas manet intra latitudinē iusti pcij:
dūmodo credat tā min⁹ q̃ mai⁹ esse iustum.

Scda ꝓcl̃o. Emptor peccat mortal̃r dā-
do min⁹ pciū ei cui anticipat solutionē seu
ei q̃ nō mox tradit mercē: vbi illa minoritas
est extra latitudinē iusti pcij si ipe illō min⁹
dat rōne anticipatiōis pcij. ꝛ idē si illud mi
nus dat rōne expectationis mercis: dūmō
merx sit tal̃res q̃ eā expectādo dicat̃ eā mu-

Tertia ꝓcl̃o. Si minoritas pcij (tuare.
est extra latitudinē iusti pcij ꝛ emptor dat il
lud min⁹ nō rōne anticipatiōis pcij nec rō-
ne expectatiōis mercis: ſz rōne sui interesse
dāni emergēt̃ vel lucri cessant̃ sibi ex hmōi
anticipatiōe pcij: vl̃ ex ipa expectatiōe mer-
cis siue merx sit res nata mutuari siue non:
emptor nō peccat dūmō fuerint ꝺditiōes ser
uande ī eo q̃ mutuādo vult recipe aliq̃d vl-
tra sortē rōne interesse sibi pueniēt̃ ex mutua

Quarta ꝓcl̃o. Si minoritas egre (tiōe.
dit̃ latitudinē iusti pcij ꝛ emptor dat illō mi
nus aliq̃ rōne/ alia a rōnib⁹ tactis in trib⁹ p
cedētib⁹ ꝓclusiōib⁹: tūc illa rō alia pōt esse ta
lis q̃ nō peccabit: potest etiā esse talis q̃ pec
cabit: ꝛ ponunt exempla.

Questio. LXI.

Vtꝝ liceat nūc vēde-

dere mercē ꝑ illa q̃ntitate precij ad quā pue-
nit posteriori tpe: si tal̃ merx vsq̃ ad illō tp̃s

Solutio qōnis stat ī duab⁹ (retineret.
suppositionib⁹ ꝛ septē ꝓclusionib⁹.

In suppositiōib⁹ diſtiguit casus qōnis ī
septē casus: ꝛ tp̃s ī q̃ vēdit merx vocat̃ A. et
tp̃s in q̃ merx pueniret ad aliā q̃ntitatē pcij

Prim⁹ cas⁹. Venditor vēdit (vocat̃ B.

mercē ī A,ꝛ nō ꝓposuerat alīs eā fuare vsq; ad B,ꝛ vēdit ꝓ pcio currēti in A,ꝛ nō ꝓ maiori

Scōs,vēditor vēdit ī A,ꝛ nō ꝓposuerat alias eam seruare ad B,et vēdit pro precio maiori q̄ currat in A.

Tertius,vēditor ꝓposuerat eam fuare ad B,quia spabat se tunc habiturū maius pciū q̄ currat nunc in A,ꝛ tamē vendēdo in A,determinat certū pciū qō vult hr̄e pro mercē:ꝛ hoc non maius q̄ nūc currat in A.

Quartus,vēditor ꝓposuerat cē,vt p̄us,ꝛ tū vendēdo in A,determinat certū pciū ꝛ hoc maius q̄ valeat nūc in A. nō tū in tāto maius q̄n pro B ad qō erat mercē refuatu-rus veriſilr sit mer plus valitura:licz qnq; etiā solū tantundē ꝛ qnq; minus valeat.

Quintus,venditor ꝓposuerat cē,vt p̄us,ꝛ tū vendēdo ī A,nō determinat certū pciū in A,sed relinq̄t pēdere ipm ex valore futu-ro:ita tū q̄ determinat illud tp̄us futurū sine vlla diſſuctiōe volendo hr̄e tantū q̄tum in illa determinatione scz in die B,valebit.

Sextus,venditor ꝓposuerat cē,vt p̄us,et tū vendēdo in A,nō determinat certū pcium in A,sed relinq̄t pendere ipm ex valore futu-ro,ita tū q̄ nō determinat illud tp̄s futurū: sed sub diſiunctione relinq̄t ipm: volēs hr̄e tantū q̄tū valet in B,vel alio die p̄cedente vel sequēte vno vl̄ plibus : ꝛ b̄ optione illi⁹ diſiūctionis dieꝝ existente apud emptorē.

Septim⁹,vēditor cē,vt in ſexto vsq; ibi,ꝛ hoc optione cē,vbi ponit aliter scz optione illius diſiūctionis existēte apud venditorē.

Prima concl̄o,Primus casus est licitus, ꝛ quandoq; etiam gratioſus.

Scōa concl̄o,Secūdus casus licet dica tur a Scoto vsurarius: tamē illud eius di ctum non est indistincte intelligendū.

Tertia conclusio,Tertius casus est licit⁹ imo dupliciter gratioſus.

Quarta cōcl̄o,Quartus casus est licitus.

Quinta ꝯcl̄o,Quintus casus est licitus.

Sexta concl̄o,Sextus casus est licitus.

Septima cōclusio,Septimus casus est illicitus: nō est tamē de per se vsurarius.

Postea fiūt q̄nq; argumēta: q̄z q̄rtuor p̄ma p̄cedunt cōtra pbationē q̄rte cōcl̄onis: q̄ sit inualida ꝛ nō ad ꝓpositū,ꝛ ꝯtra etiā ca sum eiusdē ꝯcl̄onis pbando q̄ sit illicitus, ꝛ ibidē. §. rōne,in ca.nauigāti,de vsuris,cui pbatio innitit.ꝛ etiā capl̄m in citate diffuse examinant, Quintū aūt vadit cōtra scōam concl̄onez,ꝛ cōsequent ponit cozollariū :in quo q̄ntupliciter impugnat sententia glo.et Panor,sup ꝟbo dubitat.in p̄dicto cap̄.

¶ Questio,LXII.

Vtrū parato vendere mercē in A,liceat eā vēdere p̄ pcio currēti in A,nō obstāte q̄ sciat/vel pbabilr credat stati supuenturas mītras cōsiles merces ad idē fozū:ꝓpter quaꝝ aduentū pbabilr credit q̄ decrescet pciū sue mercis,ꝛ emptor si sci ret eaꝝ aduētū nō ita care emeret.Sub hac qōne potest cōprehendi etiā silis casus,pu ta aliqs ex ordinatiōe cōcepta in cōcilio eo rum q̄ p̄sunt reipublice scit q̄ frumētū cras minus valebit q̄z hodie:ideo vēdidit ignoꝛ rantib⁹,ꝛ eodē modo rñdendū est ad euz sic ad p̄cedentē.Ad q̄stionē igitur ꝓpositam re spondēdo tangent tres modi dicēdi.p̄mus ꝛ tertiꝰ sunt extremales:scōs est medius.

Primus est sancti Thome q̄ liceat

Scōs est q̄ dūtaxat tunc liceat q̄n solus venditor certat de damno vitando, vl̄ quā do vterq; certat de lucro cōsequēdo:nō aūt quando venditor certat de lucro consequē do:ꝛ emptor de damno vitando.

Tertius est q̄ siue sic siue sic certent/nō li ceat:q̄ modꝰ pbaꝝ:ꝛ p̄cedētes duo mōi im probant:atq; fundamēta eozūdē euacuant.

¶ Questio,LXIII.

Vtruz parato emere mercē in A,liceat eā emere p̄ pcio currēti in A,nō obstāte q̄ sciat/vel pbabilr credat pe rysse/vl̄ statim ꝓituras mītras consiles mer ces:ꝓpt̄ q̄z pditionē pbabilr credit q̄ decre scet p̄ciū illius mercis vltra p̄ciū currēs in A.Hec q̄stio eodē modo resoluit ꝛ ꝓportio nabiliter per tres modos dicendi de emen te sicut p̄cedens de vendente fuit resoluta.

¶ Questio,LXIII.

Vtrū merces imutatas carius vendere q̄z sint empte/sit illicitū.

Solutio q̄stionis stat in vna distinctione ꝛ duabus conclusionibus.

In distinctiōe ponūt,rj.mōi,q̄bꝫ cōtingit

Prīa concl̄o, Mercē in (mercē mutari. trinsece imutatā carī⁹ vendere q̄z est empta: nō est illicitū si est mutata extrinsece:dūmo do illa mutatio sit ad melius : et maioritas p̄cij ꝓportionet illi mutationi ad melius,

Scōa ꝯclusio,Mercē omnino ꝛ simpli citer imutatā tam intrinsece q̄z extrinsece ca rius vēdere q̄z sit empta:si est pure ziuste em pta ē illicitū.De hīc soluunt duo argumēta

¶ Questio,LXV.

Vtz tempore messis emēs blada:vl̄ tpe vindemiaꝝ vina:ꝛ ea ca

Solutio qōnis (rius vendēs peccet. stat ī vna distinctiōe et q̄tuor ꝯclusiōib⁹.

Prīa ꝯcl̄o, economice emēs p̄dicta p̄di cto tpe nō peccat:si postea cū illa cari⁹ solēt

Scōa ꝯcl̄o,Si (vendi carius vendit. emēs emerat tm̄ ea ad reuēdēdū:tūc adhuc in ſer casib⁹ potest excusari.

Tertia ꝯcl̄o.Casus scōe ꝯclusiōis nō fūt liciti sic ponunt,nisi apponat eis triplex cō ditio ꝛ q̄ cūq; eaꝝ defecerit:eis erunt illiciti. Si aūt assint:erūt liciti.Et ibidē de vitupa bilitate ēmptoꝝ:imo p̄emptoꝝ. Et soluunt duo argumēta ꝫ tertiā ꝯclusionē possibilia

Quarta ꝯcl̄o, Inducēs q̄is mō (fieri. caristiā in bladis et silib⁹:puta ipediēdo vel impediri faciendo: vel detinēdo:naues vel nautas:annonā ꝯducētes:nō solū incurrūt penā in foro dei:sed etiā in foro ciuili.

¶ Questio,LXVI.

Vtz i sequēti contractu Paul⁹ ꝫhēdo peccet:ꝛ Petr⁹ inducēdo eū ad talē ꝫctū etiā peccet.puta Paul⁹ tenet Petro ī termino vni⁹ anni dare,c.floz.(fozte ex b̄ q̄ Petr⁹ vendiderat ipsi Paulo ali quā mercē p,c,ꝛ expectault sibi de precio ad annū) Petr⁹ postea indigēs p̄mpta pecu nia petit Paulū sibi nūc dare,ccv,ꝛ alia q̄n q̄z vult sibi remittere. De hac qōne q̄ ad p̄i mā ei⁹ p̄tē recitant tres modi dicēdi q̄z duo p̄mi fūt extremales:terti⁹ est medius.

Prīm⁹ ōt ī distincte q̄ Paul⁹ peccet,ꝛ hec opinio videt fuisse de mēte sci Thome.

Scōs ōt ī distincte:q̄ Paul⁹ nō peccet,ꝛ hec opinio ē Joā.de ripa ordinis minoꝝ:iz vterq; mod⁹ dicēdi ꝓbat:ꝛ spēalr etiā re ꝓbat distinctio distinguētiū tēp⁹ ꝑticula re ꝛ vniuersale,quā distinctionē faciūt ad b̄: q̄ ꝯsequnter dicūt licitū esse vēdere tempus particulare:nō aūt vendere temp⁹ vniuersale

Terti⁹ mod⁹ ī vno casu ꝯdēnat Paulū:ī alio saluat eū:obſuatz tū q̄busdā ꝯditiōib⁹ ꝛ ibidē ꝓbant illi q̄ dictū scti Tho.ad illū tertiū modū dicēdi limitare nituntꝰ.Tangit quoq; q̄dā insufficiētia illi⁹ tertij modi dicē di:q̄ ad casū quē iustificat. Et eodē mō pos sent ō scōa pte qōnis recitari tres modi di

¶ Questio,LXVII. (cendi.

Vtrū in sequenti casu Joānes emēdo peccet ꝛ Petr⁹ eū inducēdo ad illā emptionē etiā peccet.puta Paul⁹ te neꝯ ī termino vni⁹ anni dare Petro,c.floz. Petr⁹ idigēs p̄opta pecunia petit Joānē vt emat illū debitū ab eo p,xcv,promptis.

Ad p̄mā pte qōnis ponunt q̄tuor modi dicēdi:q̄z duo sūt extremales:terti⁹ et q̄rt⁹ sūt medij. Prīm⁹ ī distincte dānat ꝫctū Joan nis. Scōs ī distincte saluat eūdē:iz ambo ꝛpugnant multipl̄r. Terti⁹ q̄ supponit ibi cē mutuationē ex pte Joānis,ī vno casu salꝛ uat ꝫctū Joānis:ꝛ ī alio damnat eundem.

Quart⁹ ēt ī vno casu saluat ꝛ in alio dānat eūdē:iz alit q̄z ter⁹ mod⁹,ꝛ examinat an ꝫct⁹ Joānis possit censeri cē pura emptio:ita q̄ nulla cēt admixta mutuatio ex pte ei⁹:ꝛ fit ēt remissio hui⁹ negocij ad dicēda ī qōne.lxxx. Q̄ si ēt teneat ter⁹ mod⁹ dicēdi:adhuc po nunt duo pūcta,ī q̄z p̄mo ꝫct⁹ Joānis est saluabil⁹ p̄ter eū casū in q̄ ter⁹ mod⁹ eū salua uit:ꝛ ibidē tractat sūmarie aliq̄d ō cessiōib⁹.

¶ Questio,LXVIII.

Vtz i sequēti casu qui libet ꝫhētiū peccet.puta Petr⁹ panniſex vē didit Paulo panniscissori vulgarit gwand schnider,ꝛ,p̄nos p,ccccc.floz. ad terminū vni⁹ āni sibi dādis vēit q̄dā ter⁹ ex trāsuerso scz Joānes ī digēs p̄mpta pecunia:et rogat Paulum vt nūc sibi tradat.cccc.ꝛ.l.floz.ob qō ipe se offert ad soluēdū Petro loco Pau li quingētos in fine anni predicti.

Solutio qōnis stat ī trib⁹ ꝯclusiōib⁹.

Prīa ꝯcl̄o.Petr⁹ ī suo ꝫctu accepto vt ī titulo ponit nō peccat.

Scōa ꝯcl̄o,Paulus aliqñ peccat in suo ꝯtractu cū Joāne facto:aliqñ nō peccat.

Tertia ꝯcl̄o,Joānes ī suo cōtractu cum Paulo aliqñ peccat:aliqñ nō. Et impugnat mod⁹ dicēdi Laur.de Ridolfis.

¶ Questio,LXIX.

Vtz venditori liceat vendere aliq̄d vsurarijs.Et silr,an emptori liceat aliq̄d emere ab eisdē:ꝛ spēalr pignora q̄ ex lapsu tpis q̄nerūt ad eos rōne vsure

eis nō solute ab impignorante ea.

Ad primā ptem qōnis rūdet p ꝗttuor suppositiones z duos modos dicēdi.

In suppositionib⁹ distinguit ō duplicib⁹ vsurarijs vbi z scōm mēbrū subdiuidit. Dehinc recitat etiā problema de hoc an vsurari⁹ acq̄rat dñium rei quā p vsurā acq̄rit vel nō. z q̄ doctores illā vel aliam ptem problematis teneant. Posthac ponit primus mod⁹ dicēdi q̄ supponit q⁹ vsurari⁹ non habeat dñium rei vsurarie, z illo p vero supposito possunt poni quattuor cōclusiones.

Prima cōclo. Venditori non licz aliq̄d vendere vsurario nihil habenti: nisi qō p peccatū vsure acq̄siuit/ excepto vno casu.

Scōa cōclo. Venditori nō licz aliquid vendere vsurario etiā habenti aliqua bona legitime q̄sita p̄ter vsuraria bona si illud idē p̄cium in nūero qō vsurari⁹ dat venditori/ est vsurariū: excepto vno casu. Et ibi ō fure dāte clemosynā de pecunia furtiua.

Tertia cōclo. Venditori licet aliquid vendere vsurario habenti bona aliē legitime q̄sita si illud p̄cium vel numisma qō soluit sibi sit legitime q̄situm: dūmō illō numisma al's nō reqrat prestitutione vsurarū eius.

Quarta cōclusio. Si vsurari⁹ habeat aliē bona legitime q̄sita: z illud p̄cium vl' numisma sit legitime q̄sitū/ qō soluit p merce: attamen sit req̄situ al's p restitutiōe vsurarū tūc in aliq̄ casu non licet venditori aliq̄d ei vendere/ in aliq̄ vo licet. Postea ponunt tria corollaria ꝯtra recipiētes dona ab vsurarijs: imo etiam ꝯtra recipiētes mercedē quarundā etiam licitaꝝ operaꝝ ab eisdem.

Scōs modus dicēdi supponit q⁹ vsurarius habeat dñium rei p vsurā q̄site, q̄ p vero supposito poni p̄nt tres cōclones.

Prima cōclo. Siue vsurari⁹ nihil habeat p̄ter acq̄sita p vsuram/ siue habeat aliē legitime q̄sita: z hoc siue illa eadē det p p̄cio siue aliaꝝ etiā siue illa sint req̄sita p restitutōe vsuraꝝ siue nō: licitū est venditori aliq̄d eidē vendere si p illā venditionē nō reddit vsurarius impotens ad restitutionē vsuraꝝ.

Scōa cōclo. Si p bmōi venditionē predictus vsurari⁹ qualiacūq̄ bona habeat reddat impotēs restituere suo creditori in toto vel in pte: peccat venditor eidē q̄d vendēdo: si illā possibilitatē p̄iicit vl' p̄iicere deberet.

Tertia cōclo. Sic dictū est de ꝯtractu venditionis: sic sili mō sentiendū ē ō q̄cūq̄ alio ꝯtractu vel cōmutatione siue gratuita siue nō si p eam reddat impotēs restituere.

Ad scōam ptem q̄stiōis etiā ponunt ꝓportionabilr duo modi dicēdi sicut ad p̄mam. Postea formant sex argumēta ꝯtra p̄mā cōclusionē p̄mi modi dicendi z soluunt, et ibi multa de cōmertijs cū Judeis vsurarijs z ō decimis ab eis req̄rendis.

¶ Questio. LXX.

Vtruz aliquis possit

vendere rem alienā.

Solutio. q. stat in vna distinctiōe. ix. conclusionib⁹/ q̄nq̄ notabilib⁹/ z aliq̄bꝰ cozollarijs/ z de cā cur illa q̄stio mouet ħ.

In distinctionib⁹ autē distinguit de posse facti z iur̄ z de duplici posse iur̄.

Prima cōclusio. Aliquis p̄t de facto vendere rem alienā.

Scōa cōclo. Aliq̄s rem alienam z quā vendens scit alienā vendere p̄t ō iure. Et dant rōnes adiectiōis q̄rūdā clausulaꝝ cōclonis.

Tertia cōclo. Quis vēditio rei alene teneat de iure sic q⁹ talis venditor q̄ntū ē ō natura ꝯtractus venditiōis cogat ad illa duo sub distinctione. s. ad tradendū mercē vel ad soluendū interesse emptori z p̄ncipalr z primo teneat ad p̄mū si hz mercem: z sic tradere p̄t saltē de facto: a q̄ tñ si non p̄t de facto tradere liberat faciendo scōm. tñ si ꝓsta ret iudici rē illā esse alienā nō liceret ei cogere venditorē ad tradendū illā rem emptori: etiāsi venditor ō facto posset eā tradere, puta si eā domi hret: sed tm̄ liceret sibi eū cogere ad soluendū interesse emptori.

Quarta cōclo. Scōa cōclo est vera /nō solū in re aliena/ nō furtiua (puta: q⁹ vendēs eā nō est furat⁹ eam/ nec ali⁹ q̄spiam: sz est apud vendentē ex cōmodato/ vel ꝓsili mō/ vl' nullo mō est apō eū: imo est apō dūm) sz etiam ē vera in re furtiua: dūmō solus venditor eaz sciat furtiuā sic q⁹ emptor ignoret, secus vbi res est furtiua z vterq̄ scit.

Quinta cōclo. Scōa cōclo ē etiam ꝑa si nō sol⁹ vendens: sz etiā emēs sciat mercē eē aliena dūmō nō sit furtiua.

Sexta cōclo. Scōa cōclo est vera tam i re mobili q̄ in imobili q̄uis different.

Septima cōclo. Aliq̄s ō iure in scōa acceptiōe intelligēdo: id est licite z sine pcto p̄t vendere rē alienā quā ignorat eē alienaz. puta credit eā suā eē vbi ignorātia nō est culpabilis: z etiā quā scit alienā: sed tū de mādato Octaua concl'o. Quāuis ꝑma fa (dūl rei, cie natū sit videri q⁹ illa sit falsa. s. aliq̄s rem alienā quā scit alienā: z cui⁹ non hz cōsensū a dño vt vendat/ potest vendere de iure/ sic q⁹ licite z sine pcto: tū ad certū sensum quez etiā ꝓpositio hz de rigore innitēdo ꝓprie locationi illius vocabuli venditio ipa est vera. Et ibi ranguntur motiua aduersarioꝝ: et solunt z enumerant tres casus in quib⁹ contingit venditionē rei aliene deprauari.

Nona conclusio. Proportionabiliter etiā de emptione rei aliene est dicendū.

Postea ponunt q̄nq̄ notabilia in quibus declarat q̄d sit q̄ddditative vendere. s. qualr actus sit/ an interior vel exterior: z quō differant vendere z tradere, emere z dare, z an per venditionē/ emptionē/ z traditionē efficiatur emptor dñs mercis. z de duplici traditione: z an aliena res possit obligari sicut vendi. Postea opinio Heinri. de Hoyta de p̄senti questione impugnat multipliciter.

¶ Questio. LXXI.

Vtrū liceat alicui pu

ta Petro p p̄cio vel mercede suscipe in se periculū mercis empte per aliū: puta per Paulum, z an Paulo liceat Petrū inducere ad suscipiendū talē periculū illud. Ad p̄mam p̄tem q̄stionis rūdet p duos modos dicēdi

Primus est Laur. de Ridolffis q⁹ cōtractus p̄dictus ex parte Petri non est vsurarius: sed licitus. Sed ille modus impugnatur triplicit̄: z solut eius fundamentū.

Secundus mō̄dus est distinctio: et hoc per duas conclusiones.

Prīa cōclo. Si Petrus suscipiēs periculū est etiā sil'apponēs opas p vitādis piculis/ licitum est ei pro p̄cio/ seu pro aliq̄ tempali mercede suscipere periculū mercis empte p Paulū etiam principaliter spe lucri.

Scōa cōclo. Si Petrus suscipit piculuz scōo modo/ non est p̄dictus ꝯtractus licit⁹ Petro: si eum facit p̄ncipaliter spe lucri indequerens emolimentū suum: z sic se nutrire volens. Et ibi de fundamentis ex scriptura z ratione cōtra cōcertantes sub pena: et contra ludentes ludo fortune tapillos z olle. z bmōi. Dehinc soluunt duo argumenta quorundā legistarū cōtra cōclusionē scōam.

In tractatu quar

to agitur de venditiōe z emptione

reddituū ac censuū p. xv. qōnes. In q̄rū primis vj. agit de h̄ q̄d ram ex genere/ q̄ ex circūstantijs liceat ꝓstituēti et vendenti alteri redditū. In nouē aūt alijs q̄d liceat recipiēti atq̄ementi ab alio redditū z viuere volenti de eodē, bui⁹ aūt q̄rti tractat⁹ p̄ma q̄stio est. lxxij. in ordine q̄stionū totius operis.

¶ Questio. LXXII.

Vtruz alicui liceat in

re sua ꝓstituere alteri redditū fructuarīū, vt puta bladi vini vl' alteri⁹ rei vtilis, de redditu aūt pecuniario quereꝰ in q̄stione. lxxv.

Solo q̄stio. stat in. ix. suppositionib⁹ z tribus conclusionib⁹.

Ex q̄ autē scire quidditatē rei/ est principiū omīs artis z scīe de eadem: ideo declarat in suppositionib⁹ q̄d sit q̄ddditative redditus. z declarat quō est res corpalis: z signanter quō est ius z relatio q̄dam nō realis/ sed rationis vel volūtatis, vbi q̄nq̄ sit subiective, qō sit illi⁹ relatiōis fundamentū z tm̄inus q̄ entitates sint fruitures z vbi subiectent, et argumēta q̄dam contra declaratōem q̄ddditatis redditus soluunt. z de correlatiōe redditus, z an cēsus differat a redditu. De multis quoq̄ speciebꝰ redditū p sex diuisiones z q̄d sit res vtilis zc. De duplici ēt licito ex gñe z ex circūstātia positiue atq̄ pmissiue.

Prima concl'o. Aliquem constituere in re sua alteri redditum bladi/ vini zc, vt in titulo est act⁹ ex gñe licitus etiā positiue. Et deducunt aduersarij cl'onis ad mlta incōue-

Scōa conclusio. Predictū cō- (nientia, stituere/ de quo in titulo est actus etiam ex circūstantia licitus: z hoc permissiue.

Tertia concl'o. Predictū ꝓstituere de q̄ in titulo est act⁹ etiā positiue licit⁹ ex circūstātia q̄ vestīt oīb⁹ p̄dict̄ circūstātijs. Postea impugnat modus rūdendi alioꝝ ad q̄stionē.

¶ Questio. LXXIII.

Ex quo cōstitutio red

ditus pur est exp̄ssa in p̄cedēti qōne/ est tm̄ ex gñe licita positiue: sed tm̄ nata vestiri debitis circūstantijs: ex q̄b⁹ ipa vltra bonitatez generica nata est reddi bona bonitate circūstātionali etiā positiue: iter aūt circūstātias p̄ma z potissima est circūstantia finis, ideo hic q̄runt duo. Prīo an sustētatio sequētiū q̄nq̄ genez p̄sonaꝝ possit esse causa finalis cōgrua p̄dicte cōstitutiōi: sic q⁹ si ꝓstitutio

fiat ꝓpter eā: ipsa nō solū nō deprauek: immo ꝓtrahat bonitatē circūstantionalē circūstā-tie finis: ꝛ enūerank ibi q̄nq̄ genera ꝓsonā-rum. Scōa ꝑs q̄nis an ne sit dabilis aliq̄ alia cā ꝯgruens ꝓstitutioni redditnū.

Prima ꝓcl'o. Sustentatio oīm q̄nq̄ gene rū ꝑdictaꝝ ꝓsonaꝝ est causa finalis nata cō gruere ꝑdicte ꝓstitutioni. Hec ꝓclusio ostē dit inductiue de singulis generib illaꝝ ꝓso-narū ex lege naturali/diuina/veteri ꝛ noua atq̄ aliq̄n positiua/canonica.

Scōa ꝓcl'o. Fundatio eccl'iaꝝ altarium/ monasteriorꝝ/hospitaliū/ꝛ hmōi: ꝓprie loq̄n do nō ē dicēda cā final' nata ꝯgruere ꝑdicte ꝓstitutiōi/aut nō ē a ꝑcedēti oīno extranea.

Tertia ꝓcl'o. Preter ꝑdictā quintuplicem causam finalem pōt adhuc esse duplex cau-sa finalis congrua ei.

Quarta ꝓcl'o. Incōgrua cā finalis ꝓstitu tionis ꝑdicte ē si fiat vt ille cui ꝓstituitur ad pompā seculi in imensum ꝯgreget diuitias Aut vt inerplebilib fauc̄ib hiantis auari-tie (qđ impossibile ē) satisfacere possit. Aut vt ille voluptatib lasciuiat aut vt ocio va-cet. Ibi q̄z fit ꝑmo de hominib q̄ nll'o mo-do pōt reduci ad ꝑdicta genera ꝓsonarū an liceat ꝑ illis ꝓstituere redditus/ ꝛ an eis lice at de ill' viuere. ꝛsi nō: an sint eis vt vsurarij īputādi ꝛ an sint ipi cōpellendi ad cōputati onē fructuū in sortē.

¶ Questio. LXXXIII.

Vtrū liceat alicui ho

mini sing'lari: ꝛ etiā cōitati hoim ī se vl' sua p sona ꝓstituere alteri redditū alicuī⁹ rei vtil'.

Solutio. q. stat in rib supposition̄ ꝛ quattuoꝝ ꝓclusionib.

In hac qōne recitank duo modi dicēdi q̄-rū primus improbabik ꝑ scōm. scōs aūt ba-bet quattuoꝝ ꝓcl'ones.

Prima ꝓcl'o. Persona etiam libera pōt ob ligari. Probak septēpl'r. Et in septima ei⁹ ꝓ-batiōe oīdik duab rōnib ꝛ decē exēplis q liber hō possit fieri ꝟuus inuit⁹ ꝛ etiā volēs. q̄ttuoꝝ q̄z argumēta fiūt in ꝛriū q̄ ꝛ soluunk ꝛ ibi diffuse de ℔ q nēo est dñs mēbroꝝ suo-rū/ꝛ q liber hō nō ē in cōmertio nr̄o.

Scōa ꝓcl'o. Aliqs licite pōt in ꝓsona sua intransitiue capta ꝓstituere alteri redditum alicuius rei vtilis.

Tertia cōclusio. Aliqs licite pōt in ꝓsona sua transitiue capta ꝓstituere alteri redditū alicuī⁹ rei vtilis. Et ibi soluik fundamētū ꝓ-mi modi dicendi: et agik etiam ō libero ho-mine obligante se suo creditori ad carcerez: ꝛ de dando se vel aliū in obsidē.

Quarta ꝓcl'o. Cōitati vel vniuersitati ho minū etiā licitū est i se seu sua ꝓsona intrāsi-tiue ꝛ transitiue capta ꝓstituere alteri readi-tū rei vtil': ꝛ etiā alr̄ ℔ pōt q̄z possit ꝓsona sin gular⁹.

¶ Questio. LXXV.

Vtr̄ cōstitutio reddi

tus ꝓcipiēdi de re vel ꝓsona ꝓstituēt⁹ depra uek ꝑ ℔ q ille reddit⁹ est pecuniari⁹ ꝛ nō red dit⁹ fructuari⁹/seu rei vtil': vt res vtilis/seu fruct⁹ distinguik a pecunia.

Cōclusio rnsiua est q nō deprauak ꝑ ℔: ꝛ p bak septēpliciter. ꝛ ibi de fructificatione do-mus/agri/pecunie: ꝛ hmōi.

¶ Questio. LXXVI.

Vtrum ad hoc qđ cō

stitutio reddit⁹ siue fructuarij siue pecuniari-rij nō ꝺprauek ꝑ circūstātiā quō sic ꝓstituēs scz A nō peccet ī mō ꝓstituēdi eū alteri. s. B req̄rank seq̄ntes q̄ttuoꝝ modi. Prim⁹ q nō fiat illa ꝓstitutio ꝑ ꝑcio seu pecunia. Scōs q etiāsi fiat licite ꝑ ꝑcio: nō fiat tū cū pacto redimēdi. Terti⁹ etiam si fiat sine pacto redi mēdi q A ob ℔ q nō refuat sibi illā facultā tē redimēdi nō vēdat eū carī⁹ ipi: q̄z si sibi res ꝟuasset illā facultatē redimēdi. Quartus q nō fiat cū pacto adiectionis pene.

Cōcl'ones q̄ttuoꝝ q ponūk ad qōnē sonāt ꝑ oꝛdiez q nll's ꝑdictoꝝ q̄ttuoꝝ modoꝝ req̄-rik: ꝛ circa ꝑmā soluūk duo argumta ī ꝛriū. ꝛ ꝺclarak an ī vēditōe opteat q res q̄ fuit vē dent⁹: etiā eadē i individuo efficiak ementz.

¶ Questio. LXXVII.

Vtruz ad hoc qđ sal

tē nō ꝯtulta ꝓstitutio reddit⁹ siue fructuarij siue pecuniarij nō ꝺpueℓ ex pte circūstātie qū̄ req̄rank seq̄ntes due ꝺditōes. Pria q ille reddit⁹ nō sit tpal': ꝛz ꝓpetu⁹. Scōa q ēt da-to q liceret sibi tpalē ꝓstituere ēt ꝑ pecunia: tū opteret q ille eēt tpal' ad certū tp̄us. ſ. ad decēniū vl' hmōi: ꝛ nō ad ꝺtermiatū: vtpu ta advitā hoīs. Due ꝓcl'ones in q̄b ꝓsistit solo qōnis sonāt q neutra ꝑdictaꝝ ꝺditionū req̄rik. Et i ℔ finiūk qōnes tāgētes eū q̄ ꝓsti tuit alteri redditū. Cōsequnt videdū ē ꝺ recī piēte vl' emēte ab alio redditū: q̄d illi liceat.

¶ Questio. LXXVIII

Vtr̄ alicui liceat vel

le sibi cōstitui ab alio in rebus alteri⁹ reddi tum alicuī⁹ rei vtilis seu fructuariū.

Solutio questionis stat in duab suppo sitionib ꝛ trib conclusionib.

Prima ꝓclusio. Uelle sibi cōstitui reddi-tū ꝛē. vt in titulo. est act⁹ ex genere licit⁹.

Secūda cōclusio. Uelle sibi ꝓstitui red-ditum (de quo in titulo) est etiā licitū ex cir-cumstantia. ꝛ hoc permissiue.

Tertia ꝓclusio. Qñ ꝑdictū velle (de q̄ in titulo) vestik oīb circūstātijs debitz q̄b na-tū est vestiri: tūc erit licitū ex circūstātia etiā positiue: ꝛ sic erit act⁹ simpl'r bon⁹ bonitate morali: ado q si volēs sit in caritate: ꝛ ex ea velit illud velle est etiā bonū bonitate meri-toria. Et ponik gr̄a exempli casus in q̄ assūt oēs debite circūstātie: ꝛ circa circūstātiā q̄s sunt supponēda illa q̄ dicta sūt supra qōne lxxiij. conclusione quarta.

¶ Questio. LXXIX.

Vtr̄ emptio redditus

sit licita: ꝛ ℔ ñ tm̄ fructuarij: ꝛz ēt pecuniarij: ꝛ ℔ siue ille sit ꝓstitut⁹ ī reb: siue i ꝑsōa ei⁹. ꝛ siue ī ꝓsona vēditoꝝ: siue ī alia ꝓsona. ꝛ siue sit ō nouo ꝓstitut⁹ siue nō ō nouo ꝓstitut⁹. ꝛ siue sit certus siue incertus.

Solutio questiōis stat in duab suppoſi tionib ꝛ decem ꝓclusionib.

In suppositiōib resoluik titul⁹ qōnis ad pj. pūcta: ꝛ postea diffuse agik de substātiali bus ꝛ nālib atq̄ accidētalib ℈ct⁹ emptiōis ꝛ vēditiōis cū remissiōe ad dicēda: etiā qōne pcvij. de eq̄uocatiōe illi⁹ vocabuli nā ℈ctus apō aliqs: cū loquūk ō pactz ℈ nām ℈ctus. Et addēdo ℔ aliq̄d. Nota q lz in. l. mercis appellatōe. ff. de ꝟbo. sig. dicak. Mercz ap-pellatōe hoies nō ꝓtineri. Hela ait. ꝛ ob eā rē māgones ñ mercatores: ſz venalitiarios appellari ait ꝛ recte. Tñ ecōtra ī. l. ꝓterea. ℌ. licz mercz. ita ōr. Lz mercz appellatio angu-stior sit: vt neq̄ ad ꝟuos fullōes: vl' sarcina-tores: vl' textores: vl' venalitiarios ptineat: tñ Pedi⁹ li. xx. scripsit ad oēs negotiatiōes pertigēdū edictū. hec ibi. sō ēt ī ꝓposito nr̄o possum⁹ extēso vocabulo mercz ad reddit⁹

Pria ꝓcl'o. Emptio reddit⁹ ēact⁹ (vti. de se id est ex gñe licitus. ita q ille act⁹ vt sit exp̄ssus nō includit aliquā deoꝛdinationē. Probatur decem ꝑbationib.

Scōa ꝓcl'o. Emptio reddit⁹ talis ꝛ de-terminati: puta fructuarij: etiā ē licita ex ge nere ꝛ de se. Probatur tripliciter.

Tertia ꝓcl'o. Emptio reddit⁹ pecuniarij etiā est ex gñe: ꝛ ō se licita. Probak decē ꝑba tiōib. ꝛ ibi diffuse examinak ꝛ euacuak ml'-tipliciter motiuū doctoꝝ solēnis de inemi-bilitate pecunie. Post decē ꝑbatiōes ponik cozollariū cōtra doctoꝛē solennem: ꝛ euacu-tur eius sententia. rij. vij⁹.

Quarta ꝓcl'o. Emptio reddit⁹ siue pecu-niarij siue fructuarij ꝑdialis seu ꝓstituti ī re bus: vl' ꝑdijs ꝓstituēt⁹: ē licita ō se seu ex gñe

Quita ꝓcl'o. Emptio reddit⁹ fructuarij ꝑ sonal' seu ꝓstituti ī ꝓsona: ēt ē ō se seu ex gñe

Sexta ꝓclusio. Emptio reddit⁹ (licita. pecuniarij constituti in ꝓsona: etiā est de se seu ex genere licita.

Septima conclusio. Due cōclusiōes im mediate ꝑcedentes etiā vere sunt si reddit⁹ ꝓsonalis sit ꝓstitut⁹ in ipsomet venditore.

Octaua ꝓcl'o. In q̄libet illaꝝ emptionū de q̄b ꝑcedētes ꝓclusiōes sonuerūt: non re fert an reddit⁹ fuerit ꝓstitut⁹ añ ipaz empti-onē: vl' an iam primū ō nouo fuerit ꝓstitut⁹ occasiōe illi⁹ emptiōis. Probak q̄drupl'r. et ibi de opinione Innocētij. ꝛ Joan. Andree.

Nona ꝓcl'o. Cōclusiōes iustificātes emp-tiones redditū sūt vere: nō distinguēdo: an ipe reddit⁹ sit cert⁹ an nō. Et exponik ibi q̄d itelligak ꝑ certitudinē ꝛ incertitudinē red-

Decima ꝓcl'o. Qō dictū est de (ditus. redditu in q̄ttuoꝛ vltimis ꝓcl'ionib: ſcz siue fructuario siue pecuniario ī ꝓsona ꝓstituto ꝛ ℔ siue ante ℈ctū siue in ℈ctu: ꝛ ℔ siue in p-sona vēditoꝝ siue ī alia ꝓsona ꝓstituto. Idē intelligendū est de actiōe: ita q est etiā licitū alicui emere actionē: quā tu habes ℈ B: si-ue actio sit ad pecuniā: siue ad fruct⁹: siue il la cōpetierit tibi añ illā emptionē: siue tā pri mū occasiōe illi⁹ oblate emptiōis sit cōstitu ta: ꝛ ℔ siue ī ꝓsona ꝓpria vendētis: siue ī alia ꝓsona. Postea soluunk q̄ttuoꝝ argumēta: et in vltimo impugnak sententia q̄rundā iurisꝑ-ritoꝝ: ꝺ hoc scz q tutioꝛ via est eligēda.

¶ Questio. LXXX.

Vtr̄ emptio redditus

existēs ō se: seu ex genere licita (cuiusmodi ē q̄libet illaꝝ: de q̄b sonuerūt ꝓclōes ꝑceden tis qōnis) ꝺpueℓ ꝑ ℔ q ille reddit⁹ ē tpalis

determinata tempalitate,i,soluēdus tm̄ ad certū numerū annoꝝ vl' tempoꝝ/ꝛ nō vltra vt ad q̄ncꝫ vl' decē annos. Et q̄ actio competēs alicui ꝓtra aliquē ad exigendū aliquā summā pecunie vel alterī⁹ rei vtilis eq̄alet reddituī tpali determinata tpalitate,ideo idē queritꝫ de emptione actōnis an sit licita.

Sol'o q̄stiōis stat in q̄ncꝫ ꝓclonibꝫ: ꝛ duozū dubioꝝ sol'onibꝫ: ꝛ in vno cozollario.

Prima concl'o. Emptio de qua titulus sonat/nō deprauaī p̄cise per huiusmodi determinatā tempalitatem redditus.

Scōa ꝓclo. Emptio de q̄ titul⁹ sonat depuaī p ß q̄ illō tp̄s determinatū p qō soluēd⁹ ē reddit⁹ ē tātū vl' reddit⁹ tā pignis: vl' pcīū emptoris tā exiguū q̄ verisi'le est fm cōem cursū q̄ emptoꝛ in illo tpe pcipiet nō solū pecuniā vl' aliā rem vtilē eq̄alentē pecunie solute noīe pcij:sed etiā vltra illā sūmā tantū p cipiet q̄ etiā deducto int'esse siue dāni emergentis/siue lucri cessantiꝫ(si qō tale ip̄e fuisset passus ex carentia pecunie sue/ noīe pcij solute)ip̄e adhuc notabiliter vltra q̄titatez pcij veris'ilr pcipiet in illo tpe. Tunc em̄ emptio de q̄ in titulo est depuaī ex circūstātia quō emit: scz ex defectu debite ꝓportionis pcij ad redditū emptū. Et ibi diffuse de hoc agit q̄ forte aliq̄ iō dñarent p̄dictū ꝓtractū q'.l.eēt pallīū mutuatōis vsurarie,vñ p ml'tos sensus examinaī quō possit ß dictū hr̄e ꝓpitatē:ꝛ an ille ꝓtract⁹ possit saluari q̄ nullo mō sit mutuatō ꝫ sit pura(ꝫ int'q̄)emptō.

Tertia ꝓclo. Predicte due ꝓclones sī vere nō distinguēdo/an ille tpal' determinat⁹ reddit⁹ sit cōstitut⁹ ab antiq̄:vl' an de nouo cōstituaī:ꝛ etiā nō distinguēdo si sit ꝓstitutus in aliq̄ psona an sit ꝓstitut⁹ in ip̄o vēditore/ an in aliq̄ alia psona:ꝛ ß siue illa sit persona vēditoris puta fuus ei⁹ vl' hmōi: vel sit in aliq̄ psona alia q̄ nō sit vēditoris:ꝫ illa alia psona ꝓstituat sup se redditū illū qtūs vēditoꝛ possit q̄d vēdeī ꝛ ibi ip̄ugn̄ sīa Panoꝛ.

Quarta concl'o. Emptio de q̄ in titulo q̄ritur est licita tā ex gñe cēs ex circūstātia/si nō fiat mō tracto in scōa cōcl'one: sed fiat p̄ precio adeq̄to redditui. Postea mouet dubiū an esset adeq̄tio p̄cij ꝛ mercis cēsenda qñ daret̄.c.floī.p redditu tpali.x.floī. duraturo p̄.annos: ꝛ ponunt ibi sex dicta rancꝫ de rigore iustitie ꝛ fm scholasticā limā vera. et tandē daī salutare documentū ꝓfessoribus q̄d in p̄dicto ꝛ in q̄busdā aliꝫ silibꝫ casibꝫ eis extat ad cōsulendū ꝛ agendū p foro aie opportunū.eiusdē q̄ꝫ dubij decisio pōt etiā valere ad dicta in q̄stione lxvj.ꝛ.lxvij.

Quinta cōcl'o. Sic dictū est de redditu p p̄dictas q̄ttuoꝛ ꝓclones:sic dom̄ de actōne etiā ꝓportionabilr p q̄ttuoꝛ ꝓclones ꝓportionabilr se hūtes ad q̄ttuoꝛ ꝓclones p̄cedentes de redditu tempali.

Cozollariū postea inferī in quo q̄dam sententia Panoꝛ.impugnaī septēpliciter /quo ad duo dicta eiusdem.

Questio.LXXXI.

Vtrum emptio reddituꝫ

existēs de genere suo seu de se licita deprauetur:p hoc q̄ ille redditus est tpalis indeterminata tpalitate soluēdus ad tp̄s indeterminatū :puta ad vitam ementis.

Sol'o q̄stionis stat in tribꝫ suppositionibus ꝛ q̄ncꝫ ꝓclonibꝫ. Et q̄ aūt reddit⁹ ille de q̄ in titulo : dicīt alio noīe vitalitiū : ideo in suppositionibꝫ diuidīt vitalitiū simplicit̄ et acceptaī illud quod est ad ꝓpositū.

Prima concl'o. Emptio illa de q̄ in titulo q̄rit̄:non deprauaī p illā tpalitatē q̄ in titulo exp̄mīt̄,imo nihilominꝰ illa emptio manet ꝛ est de se licita/vl' sub aliꝫ ꝓb'is ꝛ redit in idē. Emptio vitalitꝫ est ex gñe suo ꝛ de se licita/ꝛ ibi ex ꝓtractu p̄cariaꝫ arguitur cōtra Raymundū ꝛ Hoff.ꝛ euacuaī eoꝝ motiuum quintupliciter.

Scōa concl'o. Emptio vitalitꝫ multiplr reddit̄ p accidēs illicita,s.per aliquā circūstantiā supuenientē:sed p hoc nō dꝫ emptio vitalitꝫ reꝓbari tāq̄ꝫ in se illicita emptio. Et ponūt exēpla de defectu cuiuslibet ex septem circūstantiꝫ moralibꝫ/ ꝛ specialr circa solā circūstantiā cur ponunt sex cause/ ꝓpter q̄ꝫ quālibet sī emptio ex ea fiat deprauaī.cuiusmōi sūt diffidētia ō deo: timoꝛ inordinatus:sollicitudo inordinata:prudentia carnis:ꝛ cupiditas:et alia q̄ dā. De circūstātia aūt quō ponūt q̄ncꝫ exēpla:postea mouetur q̄dā dubiū an ille teneaī ad aliquam restitutionē/aut ad cessationē p̄ceptiōis fructuū vitalitꝫ q̄ ip̄m emit cū defectu cuiuscūq̄ circūstantie debite,ꝛ impugnaī sententia cuiusdā doctoris:ꝛ ponit alia sententia.

Additio. Et nota q̄ qñ ibidē dicīt q̄ si emptoꝛ vitalitꝫ nō infra dimidiū iusti p̄cij decepit vēditorē:tunc licet ꝓtract⁹ nō sit annullādus vl' irritādus de iure hūano:tm̄ in foro anie teneaī supplere illud in q̄ minus dedit:siue a ꝓposito:siue re ipa ꝛteruenerit illa deceptio:q̄cūq̄ sit ō foro exteriori,ß scz q̄cūq̄ sit zē.dī ꝓpt̄ opiniones dñi Joannis de anania:q̄ etiā p foro exteri oꝛi attentauit dare remedium decepto:put tactum est supra. q̄one.lvij.

Finit additio.

Itē mouet ꝛ soluit dubiū:an emptio vitalicij dicēda sit sept⁹ fieri illicite q̄ꝫ licite.

Tertia ꝓcl'o. Emptio vitalicij p̄t taliter vestiri circūstātijs/q̄ erit act⁹ simplr licit⁹ ꝛ bon⁹.ꝛ ibi p exēplo ꝓponit q̄dā emptio vitalicij p oīa bñ vestita ꝛ circūstātionata. Corollariū postea iferī:i q̄ q̄dā sīa Panoꝛ.impugnaī dupl'r. Aliud cozollariū debinc ponitur q̄ aliud vitaliciū:scz qō est duraturū ad vitā tm̄ venditoris:licite emi possit.

Quarta ꝓclusio. Emptio vitalicij predicto mō vestita:nō solū est simpliciter licita: ꝫ vltra hoc etiaꝫ est expediēs reipublice. Et enumeranī tres vtilitates illi⁹ emptiōis.

Quīta ꝓcl'o. Emptio vitalicij nō depuaī p ß q̄ illud vitaliciū ē ꝓstitutū in bonis alicui⁹ eccl'ie:a q̄ ds emit illud.ꝓbaī q̄drupl'r. Postea diffuse formaī atq̄ soluīt nouē argumēta:scz q̄ncꝫ ō p̄mā ꝓclusionē:tria ō tertiā:ꝛ vnū ō q̄ntā.ꝛ illis iter cetera discutiī q̄s timoꝛ deficiēdi ꝛ sollicitudo habēdi:tāq̄ radices iordiate depraueī emptionē.ꝛ q̄d ille radices sint q̄ditatiue.ꝛ de velle hīe certitudinē sufficiētie necessarioꝝ hui⁹ vite. Itē ibi ponīt m'ta ō differētia pñtz ō ctus a cōtractu ludi fortune:ꝛ vnde ō ct⁹ ludi fortune ꝓtrahat suā malitiā.q̄ꝫ inuenibile sit p̄cium adeq̄tū vitalicio:ꝛ q̄ nō solo casu ipsuꝫ attingi cōtingat.quō deniq̄ separi possint act⁹ volūtatꝫ abinuicē.ita vt q̄s vellet q̄ nō vltra deberet soluere pensionem emptoꝛi ci tra tamē hoc q̄ vellet moꝛem eiusdē.

Additio Et nota exq̄ in hac ꝛ seq̄ntibꝫ qōnibꝫ notaī sepe sub disiunctiōe/dī q̄ reddit⁹ tpalis: īmo aliq̄n idē etiā dꝫ de ppetuo zē.sit q̄dā vsufructus: vel aliq̄d ei q̄ditatiue simillimū q̄ ß iō dicīt q̄ntūcūq̄ iurisp'iti ponerēt differentiā p extrinseca inī ea maīe qñ reddit⁹ est ppetuꝰ eo q̄ vsufructꝰ finīt morte vsufructuarij,vt institutꝰ,ō vsufructu,ꝫ finīt.tm̄ nihilominꝰ stat q̄ itrinsece ꝛ q̄ditatiue sint simillima ad inuicē.ꝛ ß sufficit nob ad ꝓpositū.vt si vnū illoꝝ sit p̄cio estimabile.ꝛ cōpabile etiā reli-

quū:quātū est ex lege diuina ꝛ nāli.nec apparet lex positiua ꝓhibēs potī⁹ redditus sic p̄cio ꝓparī.igit̄. Ad idē vīō dicta supī⁹.q.xij.

Finit additio.

Questio.LXXXII.

Vtrum emptio reddituꝫ

ppetui deputaī p ß/q̄ ille reddit⁹ ē ppetuꝰ et

Solutio qōnis stat in (irredimibilis, duabꝰ suppositiōibꝫ:ꝛ quinq̄ ꝓclusionibꝫ.

Pria ꝓcl'o. Emptio reddit⁹ nō deprauaī p ß q̄ reddit⁹ ē ppetuꝰ ꝛ irredimibilis quin adhuc illa emptio maneat de se:et ex genere licita. Probaī.xij.rationibꝫ.

Scōa ꝓcl'o. Emptio reddit⁹ ppetui ꝛ irredimibil'.pōt ml'tipl'r deprauari p indebitas circūstātias. Probaī enumerādo septē circūstantias exemplificādo de eis.

Tertia ꝓcl'o. Emptio reddit⁹ ppetui ꝛ irredimibil'.pōt talr oībꝫ reqsitis circūstātijs vestiri/q̄ erit nō tm̄ ō se vl' ex genere licita: ꝫ etiā simplr licita: et bona pfecta bonitate morali. Probaī discurrēdo p oēs circūstā-

Quarta ꝓcl'o. Emptio reddit⁹ p (tias, petui ꝛ irredimibilis p̄dicto modo vestita ē nō solū licita:ꝫ etiā expediēs reipublice.

Quīta ꝓcl'o. Emptio reddit⁹ ppetui ꝛ irredimibil'.p̄dicto mō vestita nō depuaī p ß q̄ est ꝓstitut⁹ in bonis eccl'iasticis.

Postea formāī octo vel nouē argumēta ō p̄mā ꝓcl'onē:q̄ꝫ aliq̄ pcedunt ex imaginatiōe Henri,ō bassia/ ac soluunī.et ip̄ugnaī sīa cuiusdā turisp'iti.ō vero ttiā ꝓcl'onē ponunt duo argumēta:ꝛ vnū ō q̄rtā:q̄ ꝛ sol-

Questio.LXXXIII. (uunt.

Vtrum emptio reddi

tus ppetui deputī p ß/q̄ reddit⁹ est redimibilis.seu(qō idē est) An illa emptio deputī p pactū adiectū:q̄ vēditoꝛ obligat emptoꝛē ad reuendēdū redditū illū sibi.scz vēditoꝛi: vl' suis successoribꝫ.qñ vēditoꝛ vl' sui successoꝛes restituerit eq̄le p̄cium emptoꝛi vl' eiꝰ suc-

Solutio qōnis stat in tribꝫ (cessoribꝫ, suppositionibꝫ.ꝛ.xliij.cōclusionibꝫ.

Pria ꝓcl'o. Emptio reddit⁹ ppetui:sic̄ est ex gñe suo licita:vt patuit.q.lxxix. q̄ ad redditū:ꝛ qōne p̄cedenti q̄ ad ppetuitatē:sic nō deputaī p ß q̄ reddit⁹ ē redimibil' mō exp̄sso in titulo qōnis. Probaī p̄mo auctoritatibꝫ duoꝝ sūmoꝝ pontificū:ꝛ q̄rūdā eꝓꝝ atq̄ cardinaliū atq̄.xviij.doctoꝝ:et ibi ponunt

q̄dā subscptiões.xij.doctor ex pdict⁹ z in fine qōnis ponunt etiā copie duaꝝ bullaꝝ sūmoꝝ pōtificū. Qꝛ pdicte auctates nō debeāt sufficere: (q̄ntū ꝯclo ex auctate poterit oñdi) deducit. Debinc ponunt.xx. rōnes ad eandē ꝯclonē: pcedentes ex lege naturali/diuina/canōica/atq; ciuili. z ibi diffuse examinat rō q̄dā. s. octaua: q̄ adducit ex dispositione ve. legis. Leui. xxv. an sit valida vl nō: ponēdo varios defect⁹ eiusdē rōnis. z rursum illos euacuādo: z an ille veter⁹ legis ꝛc⁹ fuerit vera vēditio z emptio vl tm pignoratio. Itē diffuse examinat nona rō: q̄ ē q̄rundā iurisperitoꝝ varijs modis eam z el⁹ munimenta euacuādo. Nonulle q̄q; alie rōnes q̄rundā apponunt z iualide oñdunt: qtūs lector sciat q̄bus vt validis debeat adherere.

Scōa ꝯclo. Emptio reddit⁹ ppetui facta cū pacto reuenditōis non depuat p ħ pcise q̄ emēs nō dat pcise tantū pciū q̄ntuꝫ olim fuit datū vl q̄ntū dabit. Probat tripl'. Et postea infert corollariū q̄d agere debeat heres q̄ cōperit suos pdecessores aū mlta tpa emisse reddit⁹ p minoꝛi q̄ꝫ soleat nūc vēdi. s. an resignare teneat reddit⁹ aut cessare a pceptiōe fructuū vel suplere pciū defectū.

Tertia ꝯclo: q̄ ponit ꝫ q̄ndā iurisperitum ē. Emptio reddit⁹ ppetui facta cū pacto redēptiōis z p pcio currēti non depuat p ħ pcise q̄ ille reddit⁹ ē cōstitut⁹ i adeo copiosis aut magnis bonis q̄ bona lōge pstantioꝛa sunt in importādo q̄d annuū q̄ꝫ sit ipa annua pēsio redituale: ita q̄ vix vnq̄ꝫ aut nunq̄ꝫ poterit casus vel diffoꝛtuniū euenire q̄n sp emptoꝛ sit tut⁹ de habēdo suā pēsionē. puta pciū nūc currēs z ꝯsuetū ē. xx. floꝛ. p redditu vnius floꝛ. Probat z pbatio aduersarij excludit arq; ita tacite tangit cā q̄re notant dicat in ꝯclone p ħ pcise tē. eo q̄ bñ ꝯtingit eā depuari p pciū (lz currens) nimiā puritatem. puta q̄n pciū ꝯpat ad q̄ntitatem certitudis obuētionis annue z ad copiositatē bonoꝝ in q̄bus pstituit reddit⁹. Nam ꝯtingere posset vtrūq; eē tantū q̄ vtrūq; eoꝝ notabiliter excederet illā certitudinē sub q̄ z illā copiositatē in q̄ cōsueuit al's cōit reddit⁹ p currēti pcio pstituī. z ido in pdicto casu nimis puū pciū daret. qz lz currēs daret: non tū p̄silit q̄lificata merce. Et ꝯportionabiliter dz illa clausula. s. pcise vel p ħ intelligi q̄n ipa ponit⁹ alijs ꝯclonib⁹ dicētib⁹ q̄ emptio non p ħ depuat vel nō pcise p ħ redditur illicita tē. Ān gene-

ralit⁹ ħ tenēdū est. q̄ q̄n emēs redditū vult tm eodē vl circa eundē bīe aliquā ꝺdictionē: q̄ ē in cōmoditatē z vtilitatē emptoꝛ⁹: q̄ tū cōdictio nō ꝯsueuit al's in redditib⁹ eē vel supaddit: z est tāte estimatiōis q̄ nisi augeat pciū ꝯpter eā: ipm pciū currēs z al's ꝯsuetū p alijs redditib⁹ dari deficeret a latitudie iusti pcij: ꝛc⁹ erit illicit⁹ z ilq; ꝛ̄ iustitiā ꝯmutatiuā.

Quarta ꝯclo. Emptio reddit⁹ perpetui facta cū pacto redēptiōis z p pcio currēti non depuat p ħ: q̄ emptoꝛ cū tot cautel' z munimēt⁹: puta cū cautiōib⁹ iuratoꝝ ꝯ fideiussoꝛis z pignoratic̄ vallat/munit/z vestit⁹ sum ꝯctū q̄ vix vnq̄ꝫ illo diffoꝛtunio aut nū q̄ꝫ poterit carere pēsiōe ānua sui reddit⁹: dūmō dec⁹ iustū pciū attent⁹ ꝯditiōib⁹ reddit⁹.

Corollariū. Si ille ꝯtra quē ille due ꝯclusiones ponunt fuisset mot⁹ pcise ex pdicto motiuo tacto i eualiōe: habuisset sua opio apparentiā. lz q̄ ex alijs videt mot⁹ fuisse z interseruisse q̄ nō pcedūt: iō nō valet. Et pbatur scōa ps septē rōnib⁹.

Quinta ꝯclo. Emptio reddit⁹ ppetui facta cū pacto redēptionis nō depuat p hoc q̄ emēs ē i spe q̄ vēditoꝛ statī redimat. Probatur dupl'. Et postea ponit fallētia illi⁹ ꝯclonis i clerico vl etiā i laico in certo casu.

Debinc iferunt q̄nq; corollaria ꝯtra illoꝝ trīū doctoꝝ. s. Petri ō Aleaco z Guilhelmi cuiusdā atq; etiā Joā. de gersona salte quā ille i vno loco videt posuisse.

Sexta ꝯclo. Emptio reddit⁹ ppetui facta cū pacto redēptiōis nō depuat p ħ q̄ emēs est ꝑsona ecclīastica vl religiosa. Hec ponit ꝯtra duos doctores. Primo ꝯtra iurisperitū illū ꝯtra quē fuerūt posite tertia z q̄rta ꝯclones: z etiā ꝯtra mgr̄m Jacobū Erdfoꝛ desem ordis Carthusien sacre theologie professoꝛē. q̄z ꝑm⁹ mlt⁹ doctores iur⁹/z scōs mlt⁹ ꝑsuasiōes p se pduc. Sz ill' nō obstātib⁹ pbat pdicta ꝯclo q̄ntupl'r cōtra eos in q̄ntū eoꝝ sīa vellet ꝓiudicare nr̄e ꝯclonī posite/aut inq̄ntū eoꝝ sīa pcuteret ꝑscias i firmoꝝ fratꝝ piclitādo illos q̄ de facto hūt tales reddit⁹. Debinc diffuse rñdet ad auctoritates doctoꝝ q̄s ꝑmus z ad suasiones q̄s scōs p se adducit.

Septima ꝯclo. Emptio reddit⁹ ppetui redimibil' nō depuat p hoc q̄ facultas redēptiōis ducit i pactū int' ꝯtrahēdū z nō ꝑcedit p⁹ ꝯtractū initū: vt q̄da ex mō loq̄ndi vident voluisse dicere. Probat tripl'r. Postea

soluūt duo arguīta i q̄bus examinat quō redimibilitas reddit⁹ possit dici grā: cū tū n̄ g̃t acq̄rat: lz ꝛ̄plicite i pdicto ꝯtractu ꝑaret pcio ꝛnq̄ꝫtū tāto remissiori pcio vendit reddit⁹: q̄us rādimibilitas sit vēditoꝛi refuata.

Octaua ꝯclo. Emptio reddit⁹ ppetui facta cū pacto redēptōis ñ depuat p hoc pcise q̄ emptoꝛ i illo pacto determinat tps redēptiōis: dūmō al's detur iustū pciū. Probat ꝯclo enūerādo tres modos q̄b⁹ cōtigit fieri determinatiōe tpis: z ō oīb⁹ pbādo inductiue q̄ licite fieri possint. Et soluūtur tria arguīta supradicti mgr̄i Jac. ꝯtrarīū sentiētis. Et tangitur etiā ibi an in ill' determiatiōib⁹ tpis sufficiat dare pciū al's consuetū ob q̄d notant in ꝯclone ē dictū p hoc pcise tē.

Nona ꝯclo. Emptio reddit⁹ ppetui z redimibil' nō depuat p hoc q̄ emptoꝛ ñ acq̄rit ppetatē vl dñium directū in ill' bonis vl reb⁹ in q̄b⁹ fūdat⁹ vel ꝑstitut⁹ ē ille redditus. Hec ꝯclo pōit ꝓt aliq̄s q̄ vident voluisse q̄ opteat emptoꝛē acq̄rere ppetatē illoꝝ bonoꝝ z directū dñium. pbat igitur ꝯclo dupl'r.

Decia ꝯclo. Nō req̄ritur etiā ad emptiōes pdictā vt licita sit: q̄ emptoꝛ p corpalē appꝛhensionē appħēdat illā rē in q̄ est talis reditus cōstitutus. Probatur q̄druplicit.

Undecia ꝯclo. Nō req̄rit etiā ad emptiones ħ pdictā vt licita sit: q̄ emptoꝛ subꝑnis curis z picul' vtat illa possessione. Probatur q̄ druplicit. He tres ꝯclones ponunt ꝓt sententiā supradicti mgr̄i Jacobi.

Duodecia ꝯclo. Emptio reddit⁹ ppetui redimibilis ñ depuat p hoc pcise: q̄ emptoꝛ vult etiā eo āno hīe pēsionē censualē q̄ pdia vel alia bōa i q̄b⁹ ē ille reddit⁹ ꝑstitut⁹: nihil ꝑtār: etiāsi tal'ñ ꝑtār tia sine culpa vēditoꝛ⁹ puenīat. dūmō tal' ñ portātia ñ sit nisi ꝛpalis vel ꝓticular⁹ z nō vniuersal' z ppetua. z dūmō al's det iustū pciū. Probat q̄ntupl'r. z ibi tāgit an i casu ꝯclonis sufficeret emptoꝛi dare pciū ꝯsuetū vl an ne deberet dari pciū mai⁹ ꝯsuetoꝛ. ꝓt q̄d notant dictū ē in cōclusiōe dūmō al's det iustū pciū. Itē differt ibi de casu in q̄ ipsa nō portātia pluries accideret q̄ꝫ euentibil' estimabat tpe ꝯtract⁹. z de casu in q̄ bona in q̄b⁹ ē redditus ꝑstitut⁹ ꝛstruerent simpl'r z ppetuo. Itē si fuerit estimata simpl'r ꝛstructa. lz tū ꝓtr spē post mlta tpa redeūt ad fertilitatē: an rursus sint obligata emptoꝛi p redditu vt olim.

Tredecia ꝯclo. Nō depuat etiā p hoc q̄

pdict⁹ reddit⁹ ꝑstituit⁹ i bōis z iuribus icert⁹: z solū i gñe exp̄ssis. lz ipe reddit⁹ exp̄mat i spēcie z determinata q̄ntitate. Probatur.

Decia q̄rta ꝯclusio. Nō depuat etiā emptio reddit⁹ redimibilis p hoc precise q̄ emptoꝛ vult q̄ si fund⁹ ille i q̄ ꝑstituit⁹ reddit⁹ q̄ si totaliter vl plurimū deterioꝛet p incēdium/ruinā vel alio mō: q̄ tūc vēditoꝛ cēsus debeat eē liber a pēsiōe ānua: dūmō illū fundū ꝓ ut ē: resigneret emptoꝛi: z aliq̄d (lz valde minus) restituat ō sorte precij recepti. dūmō al's detur iustū preciū. Probatur.

Postea arguit ꝯtra p̄mā ꝯclusiōez. xxij. argumētis z vltiō rñdet ad auctes Baldi/Hostiens. z Friderici ō Senis z spēaliter carpitur mod⁹ dicēdi eiusdē Friderici.

Questio. LXXXIII.

Utrū emptio reddit⁹

redimibilis depzauetur p hoc q̄ emens dat min⁹ p tali redditu q̄ꝫ daret si eēt irredimibilis. q̄ñ ñ/an ne p aliq̄ alia depzauet. Nā i precedēti. q. sē multa posita p q̄ (vt pbatū ē) ñ depzauat. iō ħ videdū ē ō illis p q̄ depzauatur. z q̄ q̄ntitas precij pōt eē illō p q̄ depzauatur: iō ꝓmo ō illo videdū ē q̄n z q̄n ñ depzat.

Solo. q. stat i octo ꝯclonib⁹ (uetur p eā.

Prima ꝯclo p hoc precise q̄ emēs dat minus p tali redditu q̄ꝫ daret si eēt irredimil: ñ ꝺpzauat pdicta emptio. Hec ꝯclo ponit cōtra plēs q̄ oppositū senserūt cuiusmodi fuit Heric⁹ ō hoyta i suo tract. i dubio q̄nto⁹ sexto. Ad idē rēdūt alīq̄ subscptiōes doctoꝝ q̄s vide in precedēti qōne i ꝯclusiōe ꝓma q̄. si circa ꝓncipiū. Hec ꝯclusio pbat q̄nq; rōnibus. z assignat cā q̄re in ꝯclusiōe ꝺz notanter min⁹ z nō ꝺz multo min⁹.

Postea ꝯtra ꝯclonē arguit sex argumētis formatis ex motiuis eoꝝ doctoꝝ ꝯtra q̄s presens ꝯclusio ē posita. q̄z ꝓma q̄ꝫtuor fuerūt Heric⁹ ō hoyta q̄ soluēdo diffuse destruuntur z multiplicit deficere oñdūt. vbi etiā destruit rñsio eiusdē q̄ nititur euacuare fūdamētū ꝯclusiōis posite. Quitū motiuū fuit doctoꝝ Joānis ō Frāckfordia. Sextū doctoꝝ aliq̄ꝫ ex illis q̄ꝫ subscptōes fuerūt sup ꝓa posite in precedēti qōne.

Scōa ꝯclo. Emptio pdicta depzauat p ħ q̄ dat min⁹ iusto pcio p redditu redimibilis ita tamē q̄ si illō pciū sit lōge min⁹ iusto: tūc in duplo pl⁹ depzauat illa emptio q̄ꝫ alia emptio. puta q̄ꝫ emptio rei irredimibil'. etiamsi

alia fiat p̄ eque longe mīꝰ iusto.

Postea soluīt argumentum ꝛ dissertīt de ℔ quō ille de iure p̄sumi possit mutuatoꝛ vsurarius quē ꝓstat nō il mutuasse cū vsure sedes sit mutuatio, declaraī etiā q̄re notanter dꝛ in ꝓclone longe mīnus.

Debinc infert cozollariū ℨ indiscretū zelū q̄rundā mgroꝝ ꝛ curatoꝝ fabrice eccl'iarū etiā in casu quo de talib' redditib' aliqua diuina fundassent officia.

Tertia ꝓclo. Ad ℔ q̄ emptio reddit⁹ redimibil' aut alter⁹ rei redimibil' vltra rōnē peccari q̄ dꝛ inīq̄ emptio: etiā dēpueī specie vsure p̄sumptiue/nō sufficit vnū: ſz tria req̄runtur: ꝛ pter hec: q̄dam alia p̄nt ꝓcurrere augētia p̄sumptionē illi⁹ inīq̄tatꝭ. Hec oīa diffuse declarant.

Quarta ꝓclo. Emptio reddit⁹ redimibil' etiā facta p̄ iusto pcio depueī vna specie p̄ua ultatꝭ p ℔ q̄ in pacto redēptiōis apponīt: q̄ qñ venditoꝛ velit redimere: debeat dare ma ius pcīū emptoꝛi q̄ emptoꝛ dederit vendito rī. Etſi cū ℔ adiecerit emptoꝛ q̄ qñ p̄ tali ma ioꝛi rēdimer: ipe velit cōputare fructꝰ in sorte m: tūc alia specie p̄uitatꝭ deprauabīt.

Vtraq̄ pte ꝓclonis p̄bata ꝓñr examīaī an illō pactū de q̄ in scōa pte ꝓclonis ē dictū sit ℨ naturā emptionis: vt q̄rundā ꝶba q̄bꝰ: volūt assignare cām dānādi ℨctū p̄dictū: videtur p̄tendere. ꝛ arguīt q̄ ℨ nulli⁹ emptionis naturā sit illō pactū: capiēdo naturā p substātia: q̄ si capiaī natura p naturali seu naturaliꝰ ꝓcomitāte emptionē: arguīt q̄ etiā non sit illo mō ℨ cuiuslibꝫ emptōis naturā: imo q̄ aliq̄ sit emptio ℨ cuiꝰ naturam illo mō captam seu naturalia nō sit. Et ꝓñr assignāt vera rō dānandi tā ℨctū in casu scōe pt ꝓclonis q̄ etiā ℨctū capli'. illo vos, extra ō pīgrib'.

Postea mouet q̄dā dubiū circa p̄mā p̄te ꝓclonis in casu i q̄ emptoꝛ obligassꝫ vēditorē: q̄ redēptiōis daret sibi pcīū tūc tpis currēs/an liceat: ꝛ ipe obāt duo dicta. Debinc soluunt duo argumēta pcedētia ℨ scōaz p̄te ꝓclonis ꝛ ℨ venditorē capli'. illo vos. ō pīg.

Quinta ꝓclo. Emptio reddit⁹ redimibilis depuaī p ℔ q̄ facultas repetēdi pcīū seu reuendēdi redditū vl' mercē ēst apd emptorē: ꝛ facultas redimēdi non est apud venditorē. Hec ꝓclo p̄bat q̄nq̄ rōnib': ſz p̄ma ex ill'im pugnat ꝛ assignat scōa: vt fundamētaliorꝛ ꝛ simpl'r valida: imo etiam q̄rta ꝛ q̄nta impugnant tanq̄ nō oīno fixe.

Debīc citra oēz diffōnēt solū disputatiue loq̄ndo (vt dei occasio lati⁹ desup cogitādi) diffuse dissert⁹ ō ℔ an emi possꝫ reddit⁹ tā vēditorē refuāte facultatē redimēdi q̄ emptorē refuāte sibi facultatē repetēdi pcīū etiā nō ꝓputatꝫ p emptorē fructib' i sorte. sīc nec vēditoꝛ ꝓputat i sorte ea lucra q̄ ō pcio: q̄ negociat⁹ fuit vl' emerat possessiōes: ac cāsiluit. Et arguīt q̄ saltē q̄n emptoꝛ iuxta cōdignū augeret pcīū p hūda p̄dicta facultate. s. repetēdi pcīū citra ꝓputatiōez fructuū in sorte nō eēt ℨct⁹ ille ℨ iustitiā cōmutatiuā: ꝛ p ducīt ad ℔ sat⁹ appentia argumēta: ſz finalr' ꝛ simplicit' ꝓcludīt tal' ℨctus nō admittend⁹ vllaten⁹ etiāſi argumēta q̄ad ℔ q̄ ille ꝓtractus nō eēt vllaten⁹ ℨ iustitiā ꝓmutatiuam vez p barēt: ꝛ assignaī cā illi⁹ nō admissiōis.

Additio. Et ꝓfirmo nllaten⁹ eē eū apperet distinctio inē mutuātē, ꝛꝛ. ꝛ noīe pcīū soluentē totidē: si vtriq̄ assignret p̄diū. s. p̄tio p modū pignor⁹ ō q̄ vellet recipe fruct⁹ non cōputādos i sorte: ꝛ sic do p modū ei⁹ in q̄ sū daret reddit⁹ fructuari⁹: etiā aīo nō cōputā di fruct⁹ in sorte. nā vterq̄ soluēs, ꝛꝛ. habet facultatē repetēdi suos, ꝛꝛ. ꝛ nō ꝓputaret fructꝰ i sorte. ꝛ silr ℨ hēret cū eis: puta q̄ recipient ꝛꝛ. habent etiā facultatē sese liband i ꝛ p̄dia ad se retrahēdi: ꝛ q̄uis q̄ad pcl'm p̄dictoꝛ hinc ide possꝫ poni differētia. tū p̄us possꝫ renūciare p pactū eidē ꝛ sic assil'arent oīno, vl' saltē oīno eēt apta ianua vsurarijs/si illud admitteret. ¶ Finit additio.

Sexta ꝓclo. Generalr' loq̄ndo sex modis depuaī emptio reddit⁹ redimibil' ℔ sex circūstātias ad ei⁹ bonitatē req̄sitas.

Cozollariū. Q̄ sic̄s diues vl' pecuniosꝰ velit emere redditū ꝑpetuū: siue redimibilē siue irredimibilē: ꝛ cū debitꝫ circūstātijs vt nō p accūs depueī emptio vl' saltē vt inter emēdū nō peccet: valde ac sūme nēcariū est q̄ videat ad nēcitatē vēdēt⁹: q̄ i q̄ttuoꝛ vl' q̄nq̄ casib' positis qōne, xix, p̄t eē tal' ꝛ tāta: q̄ emptoꝛ eidez mutuaī ōberet tātā pecuniā q̄nta idiget ꝛ ob cui⁹ pecūie nēcitatē vēditoꝛ ꝓstituit ꝛ vēdit ei redditū sup bōis suis. Et ibi introducēdo sacraz lraz sniās ōducīt diffuse quō timēdū sit q̄ ml'ti emētes redditꝰ seducāt semetip̄os i tali emptōe: credētes ad ℔ q̄ nō peccēt i tali emptōe: sat⁹ eē q̄ dēt ꝓsuetū ꝛ iustū pcīū p redditu: nō curata nēcitate vendentꝭ cui mutuare nō ab eo emere deberēt.

Septima ꝓclo. Emptio redditus redimibilis p̄ esse nō solū ex genere licita, sed etiā ex omnib' circūstantijs.

Octaua ꝓclo. Emptio reddit⁹ redimibil' p̄t fieri p fundatiōe eccl'iaꝝ ꝛ altariū. Probaī tripl'r: ꝛ ponīt hec ꝓclo ℨ mgr̄m Joannem de Franckfordia.

¶ Questio. LXXXV.

Vtrum emptio reddi

tus depraueī p ℔ q̄ emptoꝛ obligat vēditorē ad aliquā penā sibi soluēdā si nō soluerit sibi pensionē in termino p̄fixo.

Solutio q̄nis stat in vna ꝓclone ꝛ ī vno cozollario.

Conclusio rñsiua ē q̄ nō deprauaī p predictam obligationē dūmō assint q̄ttuoꝛ ꝓditiones. Prima ps p̄bat quadruplicit'. Postea enumeranī quattuoꝛ ꝓditiōes.

Cozollariū sequīt q̄ rñsio Henr⁹ ō hoyta in tract⁹ suo de ꝛtractib' dubio septimo, si i distincte intelligaī nō eēt sufficies: vñ sane ē intelligēda q̄n q̄si indistincte ꝓdemnat illaz emptionē reddit⁹: in q̄ emptoꝛ ℨ venditorē (q̄ angustiat⁹ ꝛ necessitat⁹ vendidit sup se vl' bonis suis redditū) apposuit talem penā q̄ qñcūq̄ venditoꝛ nō soluit emptori in termino assignato: q̄ ex tunc emptoꝛ agit sup bona q̄ttuoꝛ vicib': ꝛ in q̄rto termino iuridice sententiet sibi: q̄ p̄dictus census iā amplⁱ semp vltra. xiiij. dies ōbeat duplicari tādiu donec illa bona nō plus valeāt q̄s census nō solut⁹ sic mltiplicat⁹, ꝛ tūc ipa bona adiudicent emptori obtinēda libere ꝛ q̄ete p censu suo nō soluto. Et recitaī ei⁹ sniā cū tribꝰ rōnib', debinc quadrupl'r impugnaī eius sniā si indistincte intelligeret: qtūs tandem ad debitā pueniaī ei⁹ limitationē.

¶ Questio. LXXXVI.

Vtrum emptio reddi

tus depraueī p ℔ q̄ emptoꝛ exigit a venditore q̄ venditoꝛ sibi obliget illa bona in q̄bꝰ ē reddit⁹ ꝓstitut⁹ vel aliq̄ alia bōa in pign⁹ vel hypothecā distrahendū vel distrahendā ℔ loci ꝓsuetudinē: si venditoꝛ in termino p̄fixo nō soluerit pensionē debitā. Et differt illa q̄stio a p̄cedēti p tanto, q̄ in p̄cedenti obligaī debitoꝛ ad ℔: vt si in termīo nō soluat pensionē quā soluere debet: soluat penā etiā si nō sit creditoꝛ passus interesse. Hic aūt etsi obligeī debitoꝛ ad ℔ vt si nō soluat pensio nē in termino patiaī distrahi pign⁹ suū: non tū cogeī p ℔ in illa distractiōe aliq̄d soluere vltra pensionē neglectaz (nisi forte creditoꝛ sit aliq̄ interesse passus ex mora debitoꝛ) vñ casus hui⁹ q̄nis videī mitioꝛ casu p̄cedentis questionis.

Solutio q̄nis stat in tribꝰ suppositionibus ꝛ tribꝰ ꝓclusionib'.

In suppositionib' dicitur quid sit pignus ꝛ q̄ sit quadruplex.

Prima ꝓclusio. Emptio reddit⁹ nō depraueī de p se p̄cise p hoc q̄ tē, vt ponīt in titulo. Probaī quintupl'r.

Scōa cōcl'io. Ex emptio nō depraueī p ℔ q̄ tē, vt in titulo. tū ad ℔ req̄runī nouē ꝓditiōes ne depraueī i p̄dicto casu.

Tertia ꝓclo. Emptio reddit⁹ depraua p q̄libz seq̄ntiū q̄nq̄ pactorum. Et ibi depacto legꝭ cōmissorie vbi ꝛ quō atq̄ cur in pignoribꝰ sit regulariter reprobatū.

In tractatu quin

to agit⁹ ō ℨctu locatiōis ꝛ ꝓductiōis i gñali atq̄ sp̄ali q̄ad locationē aialiū ꝛ ℔ p q̄nq̄ q̄ones cui⁹ p̄ma q̄ est. lxxxvij in ordine q̄stionū hui⁹ opis.

¶ Questio. LXXXVII.

Vtrum cōtractus lo

catōis ꝛ ꝓductōis siue rei siue p̄sone sit licit⁹

Solutio. q. stat in. ix. suppositionib'/ q̄tuoꝛ ꝓclonib'/ ꝛ trib' corollarijs.

In suppositiōib' ponunt diffinitōes locatiōis ꝛ ꝓductiōis ꝛ diuisiones atq̄ subdiuisiones earūdē in sp̄es. s. in locationē p̄sone et rei ꝛ ℔ mobilis ꝛ imobil': incorpal' ac corpalis: vrbane ꝛ rustice. Itē ꝛ diuerse acceptiones q̄b' illa vocabl'a ꝓtingit accipi stricte et generalr' varijq̄ modi q̄b' q̄d locaī aliq̄n cū estimatione/aliq̄n sine/ ꝛ aliq̄n pure ꝛ aliq̄n impure, ꝛ ℔ vel p admixtionē substātie alteri⁹ ꝓtractus vel saltē naturaliū alteri⁹ contract⁹. Ostēdit etiā impoꝛtūnos mod⁹ loq̄ndi eē cū dicim⁹ quēpiam locare opas suas aut fructꝰ p̄dioꝝ aut iurū suoꝝ vt decimaꝝ ꝛ huiusmodi: ꝛ quō nō sit simonia locare ius decime. Itē ibidē describit q̄d dol⁹: culpa lata/lenis/lenissima ꝛ casus fortuit⁹: eo q̄ ī p̄sentib' ꝓtractib' sepe alter alterī ꝓtrahentiū grauat pactis: q̄ sunt contra naturalia contract⁹ int' q̄ est vnū q̄ alter alteri teneī ō vna culpa ꝛ nō de alia ex natura ꝓtractus.

Prima ꝯclo, Contract⁹ locationis pōt eē licit⁹ ex genere ꝛ etiā ex circūstātijs.

Scōa ꝯclusio. Lōtractus ꝯductiōis pōt esse licit⁹ ex genere ꝛ etiā ex circūstātijs.

Tertia ꝯclusio, contractus locationis septempliciter deprauat. Et declarant omes circūstantie exemplis: ꝛ ibi de rectore ecclesie conducente ꝛ substituente aliū sacerdotem vt officiet eccl'iam suam.

Quarta ꝯclusio. Vlra sunt naturalia locationi. id est q̄ ei ex natura illi⁹ ꝯtractus ō iure gentiū vel dispositiōe iuris humani sūt nata ineesse: ꝛ de facto sibi insunt/ si nō excludant aliunde. Et enumerant. ix. naturalia eius diffuse cū multis dubijs: que circūstant illam materiam.

¶Questio. LXXXVIII.

Vtrum contractus

Em quē tradunt animalia rusticis pro certo emolimēto inde pcipiendo sit ꝯtract⁹ locationis vel alteri⁹ speciei.

Solutio. q. stat in octo ꝯclonibꝫ.

Prima ꝯclo. Lōtract⁹ de q̄ in titulo: ē aliq̄ locatio rei ex pte tradentꝭ aialia ꝛ conductio rei ex pte rustici recipientꝭ ea: ꝛ ꝓ vl'stricte vel large capiēdo locationē ꝛ ꝯductiōez.

Scōa ꝯclo. Contract⁹ de q̄ in titulo: ē aliq̄ ecōtra locatio ꝓsone ex pte rustici recipiētis aialia et ꝯductio ꝓsone ex pte tradentis ea: ꝛ tūc etiam fit duplr.

Tertia ꝯclo. Lōtract⁹ fact⁹ in casu scōe cōclusiōis differt a ꝯtractu facto in casu p̄me ꝯclonis ꝛ etiā ꝓuenit cū eo.

Quarta ꝯclo. Lōtract⁹ de q̄ i titulo: aliq̄ nec ē locatio/ nec ꝯductio: ꝫ ēẏa mutuatio.

Quinta ꝯclo. Lōtractus ō q̄ in titulo: aliq̄ nec est locatio/ nec ꝯductio/ nec mutuatio: sed est vera ꝓmutatio: ꝫ q̄dā dicant q̄ sit q̄si venditio modificata.

Sexta ꝯclo. Lōtract⁹ ō q̄ in titulo: aliq̄ nec est locatio/ nec ꝯductio/ nec mutuatio/ nec ꝓmutatio: ꝫ ē societas: ꝛ tūc fit multiplr.

Septima ꝯclo. Quacūq; p̄dictaꝝ speciez fiat p̄dict⁹ contractus: contingit eū fieri dupliciter. s. in sua naturali puritate. i. sine pactis exñtibꝫ ꝺ naturalia illi⁹ ꝯtract⁹. Aliq̄ ꝺo fit impure. i. cū talibꝫ pactꝭ.

Octaua ꝯclo. Predict⁹ ꝺct⁹ fact⁹ impure i aliq̄ p̄dictaꝝ speciez: nō mutat ꝓpt̄ h̄ in specie eēntiali: ꝺct⁹ ꝫ aliq̄n in specie moris ita q̄ deprauat q̄ alⁱs licit⁹ maneret.

¶Questio. LXXXIX.

Vtr̄ cōtractus scōm

quē in specie locatiōis ꝛ ꝯductiōis tradunt ꝛ recipiunt aialia sit licitus.

Solutio. q. stat in vna suppositōe: q̄ttuor ꝯclusionibꝫ ac duobꝫ corollarijs: in q̄ꝫ scō ponent. xij. casus.

In suppositione declarat quō sit in p̄dīs: ita etiā i diuersis aialibꝫ vari⁹ vsus vel vsufruct⁹ pōt ꝓstitui ꝛ ad h̄ locari.

Prima ꝯclo. Contractus de quo in titulo: est licitus ex genere.

Scōa cōclusio. Contractus de quo in titulo pōt talibꝫ circūstantijs vestiri q̄ erit etiam simplr licit⁹ ꝛ pfecte bon⁹.

Tertia conclusio. Contractū de q̄ in titulo: cōtingit septempliciter deprauari. Et ibi de fictis aialibꝫ q̄ ꝺs locat alteri.

Quarta ꝯclo. Ad cognoscendū i foro cōscie an in p̄dicto ꝺctu de q̄ in titulo: sit⁹ circūstantia quō tam ex pte mercedis quā exigit locās ꝛ quā dare vult ꝯductor: q̄ꝫ ex parte pactoꝝ appositoꝝ: poterūt multū ꝑdesse q̄nq; regule seq̄ntes: q̄ ibidē recēsent.

Primū corollariū. Q̄ in foro ꝯscie ꝓpositō aliq̄ cōtractu locatiōis ꝛ cōductiōis animaliū: nō ē ille mox cōdemnand⁹ vt illicit⁹ ꝓpter h̄ solum q̄ locator eorū apposuit aliq̄ pacta exīstētia ꝓter vel etiā contra naturalia locatiōis ꝛ cōductionis. Et ibi impugnant modi rñdendi q̄rundā iurisp̄itoꝝ.

Scōm corollariū. Multi ꝺctus locationis ꝛ cōductionis anialiū iustificant: ꝛ multi etiam ꝺdēnant/ q̄ tñ nō iustificant ꝛ ꝺdēnant nisi ex tacita suppositione cuiusdā conditionis: q̄ si extet vel nō extet: melius nouit vir rusticus rustice rēi gnarus ꝛ exp⁹ q̄ꝫ doctor scholasticus rusticaꝝ rez inexptus.

Postea formant ꝛ ꝓponunt. xij. casus ꝛ descindunt qtūs arte descindēdi tales ꝯtract⁹ ꝑ p̄dictas regulas ꝛ cōclusiones tradita: sit' ꝛ practica: vl'mō examinandi habito circa aliq̄t tales ꝺct⁹: lector postea ex illis seipm iuuare ad resoluēdū se q̄ ad innūeros alios cōtractus q̄ h̄ non ponunt. Et in illis casibꝫ crebro impugnant modi rñdendi ac descindendi: q̄bꝫ alij rñdent ad p̄dictos casus: ꝛ h̄ ob id q̄ tales aut nō sufficienter examinant de cui⁹ contract⁹ specie sint tales casus/ q̄ꝫ tñ añ oīa faciendū ē. Aut q̄ nō ex legitimo fundamēto eos condēnant vl' iustificāt.

¶Questio. XC.

Vtr̄ cōtractus scōm

quē animalia tradunt in specie alteri⁹ ꝯtractus q̄ in specie locationis rel sit licit⁹: ꝛ nominatim qñ tradunt in specie conductiōis ꝓsone ad operas ꝛ in specie ꝓmutationis: put illi modi sunt exemplariter tacti in questione. lxxxvij.

Solutio q̄ōnis stat in vna suppositiōe et q̄nq; ꝯclusionibꝫ.

Prima ꝯclo, talis ꝯtract⁹ est licit⁹ ex gñe.

Scōa ꝯclo, Talis pōt vestiri oībꝫ debitꝭ circūstantijs: ꝛ sic fieri licit⁹ etiā simplr.

Tertia ꝯclo, Talis pōt septēpliciter deprauari ex defectu cuiuslibꝫ septē circūstātiaꝝ.

Quarta conclusio. Ad cognoscendū si seruet circūstantia quō poterunt multū ꝑdesse quinq; regule seq̄ntes.

Corollariū in q̄ impugnat rñsio aliorū ad tres casus q̄ sunt tales ꝛc.

Quinta conclusio per quam rñdetur ad secundā partē questionis ē ista. Traditio animaliū facta in specie permutatiōis eo mō q̄ casus est positus in q̄ne. lxxxvij. ꝯclusiōe quinta ē licita: dūmodo equa sit ꝺditio tradentis ꝛ recipientis.

¶Questio. XCI.

Vtr̄ traditio animali

um facta in specie mutuatiōis: put exēplificatū est in. q. lxxxvij. sit licita.

Solutio q̄ōnis stat in duabꝫ conclusionibus: duobus corollarijs: ꝛ sex argumentorum solutionibꝫ.

Prima ꝯclo. Ad hoc q̄ traditio animaliū fiat licite q̄n sit in specie mutui: put exēplificatū est in. q. lxxxvij. ꝯclone quarta: req̄rit q̄ tradēs nō tradat ea ꝓpter spem vllⁱ lucri vel mercedis.

Scōa cōclusio. Si tradēs aialia p̄dicto mō: estimat ea q̄n tradit tunc cū⁹ q̄ posset dici aialia vēdere ꝛ ꝫ ea emere: tñ nō ꝑt dici q̄ ibi sit pura vēditio ꝛ emptio: q̄netiā interueniat mutuatio.

Postea inferunt duo corollaria de duob⁹ casibꝫ traditōis aialiū: q̄ꝫ ꝑm⁹ iustificatur. scōs vt vsurari⁹ ꝺdēnat.

Contra secundū corollarium arguitur sex argumentis satis fortiter conantibus pbare secundum casum non esse vsurarium vel illicitum ꝛ soluunt.

IN sexto tractatu agit de ꝺctu societatꝭ tā i aialibꝫ q̄ pecunijs cui⁹ p̄ma q̄stio ē, xcij. in ordinatiōe q̄stionū totius opis.

¶Questio. XCII.

Vtr̄ traditio animali

um facta i specie societatꝭ sit licita.

Solutio. q. stat in vna suppositiōe/ et sex ꝯclonibꝫ/ ꝛ vno corollario.

In suppositiōe ponunt duo modi ꝯtrahēdi societatē i aialibꝫ/ ꝓter illos tres modos q̄ positi sunt q̄ne. lxxxvij.

Prima ꝯclo. Traditio aialiū facta i specie societatis ē ex genere suo licita.

Scōa ꝯclusio. Traditio animaliū facta i specie societatis potest vestiri oībꝫ debitis circūstantijs: adeo q̄ erit etiam simplr ꝛ pfecte licita.

Tertia ꝯclo. Traditio aialiū facta in specie societatis deprauat septēpliciter.

Quarta ꝯclusio. Ad cognoscendum si seruetur debitus modus: multū ꝑdesse q̄nq; regule.

Quinta ꝯclo. Qñ societas aialium ē cōtracta sine pactis exp̄ssis: puta nō fecerunt ꝓuentionē quantū vtilitatis vterq; pcipere quantūq; piculi sustinere/ aut q̄nto tpe durare debeat: tūc standū est ꝓsuetudini illius loci: dūmō illa ꝓsuetudo sit eq̄ nō nutriens inequalitatē. Postea formant ꝛ ꝓponunt sex casus tanq; societatis aniaiū ꝛ resoluūtur qtūs arte descindēdi casus societatꝭ animaliū ꝑ p̄dictas ꝯclones ꝛ regl'as tradita ꝛ practica vl'mō examinādi eos dē in ꝓpositis casibꝫ habito: ꝓseqūnter lector valeat se iuuare ad resoluēdos q̄scunq; alios innūeros casus societatꝭ aialiū. Impugnant etiā aliq̄ modi rñdendi aliorū ad eos dē.

¶Questio. XCIII.

Vtr̄ traditio pecu

nie in specie societatis ꝯtingat fieri illis modis quibꝫ ꝯtingit fieri traditionē aialium in specie societatis.

Solo. q. stat in tribꝫ suppositiōibꝫ ꝛ duabus ꝯclonibꝫ ꝛ sex corollarijs scz duobꝫ circa p̄mā ꝯclonē. ꝛ q̄ttuor circa scōam ꝛ septē argumētoꝝ seu dubioꝝ circa scōam ꝯclonē emergentiū solonibꝫ.

In suppositionibus describit q̄d sit alte

ꝯ tradere pecuniā in ſpecie ſocietatꝭ. Et diuidit ſocietas in pecunia in purā ⁊ impurā: ⁊ impura ſubdiuidit, ponunt etiā tres modi q̄ bus ꝓtingit ꝓtrahi ſocietatē in pecunia.

Prima ꝓcl'o. q̄uis videat poſſe dici q̄ ſocietas in pecunia etiā poſſit ꝫ hi illis duob⁹ modis q̄b⁹ i ſuppoſitiõe vnica ꝓcedentꝭ qõnis dictū ē: ſocietatē in aīalib⁹ ꝓtrahi: tñ tuti⁹ē vt dicaī eā in pecunia nõ poſſe ꝫ hi vtroq̄ illoꝝ modoꝝ. Et h̄ declaraī q̄d ſit interuſoriū/ ⁊ an poſſibile ſit q̄s cõicet alteri pecuniā q̄ad interuſoriū retenta ſibi ꝓprietate pecunie: ⁊ ibi ꝓducunt ꝓſtitutiões Joānis prū. in ꝫriū. Poſtea inferunt duo cozollaria ꝫ Alexan. de Alexādria ⁊ ꝫ Baptiſtā in ſumma ſua: eoq⁹ mod⁹ eoꝝ imaginādi nõ valet: q̄ volunt ꝺclarare quō fieri poſſit q̄ liceat tradēti alteri pecuniā velle ī de hīe fructū, ⁊ improbaī eoꝝ diſtinctio octupliciter.

Scōa ꝓcl'o. q̄uis non ꝓtingat A pecuniā ſuā q̄ad cõmoditatē inde ꝓuenibilē cõicare ſocialr ipſi B citra h̄ q̄ cõicet eidē etiā ꝓprietatē eiuſdē: imo ſi ei eā cõicat q̄ad ꝓmoditatē: oꝝ q̄ etiā eā cõicet q̄ad ꝓprietatē: tñ nihilomin⁹ illa cõicatio facta ſimlr tā q̄ad dñium q̄ q̄ad cõmoditatē pecunie põt ꝓtingere dupliciter. Et circa p̄mū modū ꝫhēdi ſocietatem pecuniariā examinaī ꝓ tria argumēta ⁊ dubia quō ſit poſſibile q̄ exq̄ pecuniaria ſocietas nõ põt ꝓtrahi q̄ad interuſoriū: niſi ſimul etiā ꝓtrahaī q̄ad dñium pecunie: poſſit is q̄ poſuit pecuniā velle in fine eandē totaꝫ ſolus rehabere ſit ſupmālr ⁊ nullā ptē eiuſdē dimittere ei q̄ poſuit opas/ q̄ tñ etiā fuit cõdomin⁹ eiuſdē. ⁊ maxīe cū ſtet q⁹ nullū lucrū obuenerit: ⁊ ſic prorſus nihil habebit q̄ operas poſuit ⁊ ſic ſuū capitale pderet: et tñ ille q̄ poſuit pecuniā non pderet ſuum capitale. Itē quō ſi pecunia fuiſſet pdita a fortuna/ nõ debeat etiā is q̄ poſuit opas: ſufferre ptē damni ⁊ piculi eiuſdē pecunie cui⁹ rāq̄ cõdomin⁹ habuit cū alio dñium. Et ſimilr circa ſcōm modū ꝫhendi ſocietatē pecuniariā, ſ. vbi capitalis pecunia ē in fine diuidēda ⁊ ceſſura ptim etiā ei q̄ poſuit tñ opas examinaī q̄ duoꝝ dubia vel argumēta quō illud ſit poſſibile ſaltē licite: cū tñ etiā capitale ponentꝭ opas nõ ſit in fine diuidendū, ſ. ſua pſona. Itē de piculis pſone ponentis opas: quō ſupportari debeāt ab vtroq̄. Et quō illa duo ſint cõpoſſibilia q⁹ p̄mus modus ſocietatꝭ ſit licit⁹ ⁊ etiā ſcōs.

Poſtea ꝓcordanī opiones ſcti Bernardini ⁊ gloſe, xiij. q. iij. plericq̄. Et deſcindit q̄dā caſus: ⁊ impugnant tres deciſiões aliorꝝ deſup ſcz glo. in l. j. C. p ſocio. ⁊ Jacobi de Aretio atq̄ Angeli de Peruſio.

Poſtea diffuſe examinaī ille caſus in q̄ in fine ſocietatꝭ pecunia capitalis fuit pdita ſine culpa ponentꝭ opas vel p culpam eiuſdē: an q̄ poſuit opas teneaī illi⁹ damni ptē ſuſtinere. Et ponunt ad illā partem duo dicta: ⁊ poſtea impugnant tres rñſiões aliorꝝ, ſ. glo. in l. ſi nõ fuerint. ff. p ſocio: ⁊ Jacobi ō Aretio ⁊ aliorꝝ. Ad ſcōam ꝫo ptē rñdet pſepe dicta ⁊ impugnaī ſnīa Angeli q̄ntupl'r.

¶ Queſtio. XCIII.

Vtruꝫ traditio pecu

nie facta in ſpecie ſocietatꝭ ſit licita: ⁊ qualr cognoſcet an ſit licita.

Solutio q̄ſtionis ſtat in q̄ttuoꝝ ꝓcluſiõibus ⁊ vno cozollario.

Prima ꝓcl'o. Traditio pecunie facta ī ſpecie ſocietatis eſt ex genere ſuo licita.

Scōa ꝓcl'o. Talis etiā põt veſtiri circūſtātijs q⁹ erit ſimplr licita.

Tertia concluſio. Talis poteſt ſeptemplici ter deprauari.

Quarta ꝓcluſio. Ad cognoſcendū ſpecialiter an ſeruet circūſtantia quō, ſ. debit⁹ modus contrahendi ſocietatē valent ſeq̄ntes ſeptem regule. Et ibi inter cetera ō exp̄eſis an cõiter debeāt ab vtroq̄ ſupportari. Poſtea formant ⁊ ꝓponunt ſeptem caſus tanq̄ ſint ſocietatis ⁊ deſcindunt quatenus tradita p̄dictas ꝓcluſiones ⁊ regulas arte deſcindē di contractus ſocietatꝭ ſimul ⁊ practica vel mō p rñſionē ad illos ſeptem caſus habito: poſſit lect⁹ cõſequenter ſeipſum iuuare ad deſcindendum alios innumeros caſus formabiles ⁊ circa vnūquēq̄ illoꝝ caſuū/ exceptio vno impugnant modi rñdēdi aliorꝝ.

¶ Queſtio. XCV.

Vtꝫ ſequens contra

ctus ſocietatis ſit licitus ipſi A ſcz A communicat B ſocialiter, xxx. floꝝ. et B recommunicat A opas ſuas negociando cū illis xxx. floꝝ. Ita tamen q⁹ A vult habere tertiā partē lucri puenientis ex negociatione ⁊ eri am ſuſtinere ſolū tertiā partē damni prouenientꝭ in eadē: ⁊ p ꝓſeq̄ns vult, xx. ex p̄dictꝭ

florenis ſibi eſſe ſaluos: ita q⁹ qualitercunq̄ illi pereant: vult B eſſe obligatū ad reſtituēdum eos ſibi.

Solutio. q. ſtat in q̄ttuoꝝ ꝓcl'onib⁹ ⁊ quattuoꝝ argumentoꝝ ſolutionib⁹.

Prima ꝓcluſio. In p̄dicto caſu A a ꝓte rei mutuauit B. xx. floꝝ.

Scōa ꝓcl'o. A relinq̄s, x. nõ mutuauit B, ſz ipm B duxit ad negociandū ſibi cū illis.

Tertia ꝓcl'o. A cenſend⁹ ē B duxiſſe ad opas ſuas impēdēdas circa illos, x. floꝝ. negociando cum eis.

Quarta ꝓcluſio p̄dictus ꝓtractus eſt illicitus ipſi A. Probaī dupliciter.

Poſtea fiūt q̄ttuoꝝ argumēta in ꝓtrariū: q̄ ⁊ diffuſe ſoluunt.

Dehinc declaraī illud q̄ ſepe ſupius exti tit ſuppoſitū, ſ. quō contingere poſſit opas vni⁹ ſocioꝝ eq̄ualere pecunie capitali alteri⁹ etiā tanq̄ in fine diuidēde int' vtrūq̄.

¶ Queſtio. XCVI.

Vtrum ſequens con

tract⁹ ſocietatꝭ ſit licit⁹, ſ. A tradidit, c. floꝝ. B. qtūs eos exerceat ī negociationib⁹ et B tm̄ ponit opas ⁊ totū piculū, c. floꝝ. remāet in piculo A: ita q⁹ q̄litercunq̄ pdanī ſine culpa ipſius B nihil teneī B reſtituere A p illis. A aūt vult q⁹ B reſpõdeat ſibi de lucro ſixo p illis, c. floꝝ.

Solutio. q. conſiſtit in q̄nq̄ ꝓcl'onib⁹ ⁊ triū argumentoꝝ ſolutionib⁹.

Prīa ꝓcl'o. Predict⁹ ꝓtract⁹ ē ꝑtualr duo ꝓtract⁹ ſeſe conſequentes: h̄ eſt includit duos cõtract⁹ q̄ q̄dam ordine cenſenī celebrati inter eos, ſ. ſocietatꝭ ⁊ venditiõis iuris q⁹ habet A ad ptem lucri ſocialis.

Scōa ꝓcl'o. Predictus ꝓtract⁹ q̄ntū eſt ex genere ſuo ⁊ de ſe: eſt licitus.

Tertia ꝓcl'o. Si p ꝓtractū licitū ītelligere mus ſolū ꝓtractū q̄ nõ ꝓtinet ī iniq̄tatē ꝫ iuſtitiā ꝓmutatiuā: tunc p̄dict⁹ caſus etiā põt eſſe ex circūſtantia licitus.

Quarta ꝓcl'o. q̄uis q̄dā volētes caſum vt ꝓponiī ꝓbare eē licitū/ dicant h̄ m⁹ triplici rōne poſſe ꝓbare: tñ nō oēs rōnes eoꝝ h̄ efficaciter ꝓbant. Et enumeranī quattuoꝝ fundamenta eoꝝ atq̄ euacuanī.

Quīta ꝓcl'o. Predict⁹ caſus etiāſi fuerī eo oīmoda eq̄litas iuſtitie ꝓmutatiue int' A ⁊ B in vtroq̄ ꝫctu icluſo ⁊ ita ſit oīno equ⁹: tñ adhuc eſt illicit⁹ ex alijs rōnib⁹.

¶ Queſtio. XCVII.

Vtrum ille contra

ctus tāq̄ ſocietatꝭ ſit licit⁹, ſ. A tradidit ipſi B, c. floꝝ. vt eos exerceat ī negociatiõib⁹ ita q⁹ B teneaī ipſi A reddere, c. floꝝ. q̄litercunq̄ peant. etſi q⁹ lucrū ide obuenerit vel debeat B ipſi A aliq̄tā ptē quam A prūc ſpecificat, ſ. medietatē vel hmōi/ aut dimittit q̄ntitatem ei⁹ pendere in placito ipſi⁹ B. ſi aūt nīl'n lucrū obueniat: nihil teneaī B ipſi A dare niſi capitalem pecuniā.

Solutio. q. ſtat ī recitatiõe duoꝝ modoꝝ dicēdi ⁊ eoꝝ improbationib⁹: ⁊ poſtea ponet vt videī fundamēr aliorꝝ mod⁹ dicēdi.

Prim⁹ mod⁹ ē Hoſtienſ ⁊ ꝓtiet tria dicta: ſed improbaī tripl'r.

Scōs mod⁹ ē Azonis ⁊ q̄rūdā aliorꝝ: ⁊ cõtinet etiā tria dicta, ſz ipugnaī ſeptēplicit.

Tertius mod⁹ ꝓtinet tria ſequentia dicta vel ꝓcluſiones.

Prima ꝓcl'o ſtat q⁹ ī cāu qõnis ſit ſubſtantialr ⁊ eēntialr ꝑa ſocietas int' A et B.

Scōa ꝓcl'o ſtat q⁹ in caſu qõnis etiam ſit ſocietas q̄ de ſe ⁊ intrinſece nõ ſit iniq̄ cõtra iuſtitiā cõmutatiuā, ſ. ꝓtinendo aliquā iniq̄litatē inter A et B.

Tertia ꝓcl'o. Caſus qõnis eſt illicit⁹ ipſi A etiāſi mīmā ptez lucri velit hīe. Dehinc ſoluunt motiua p̄mi modi dicendi: et deſtruit ſolutio aliorꝝ ad vnū ex eiſdē.

In ſeptimo et vlti

timo tractatu agit de ꝫctu pmutationis ⁊ cambij ⁊ ꝓtinet tres q̄ſtiões: cuius p̄ma queſtio eſt, xcviij. in ordine queſtionū buj⁹ opis.

¶ Queſtio. XCVIII.

Vtrum permutatio

ſit ꝓtractus licitus.

Solutio. q. ſtat in q̄ttuoꝝ ſuppoſitionib⁹ ⁊ quattuoꝝ ꝓcl'onib⁹.

In ſuppoſitionib⁹ diſtīguit de triplici acceptione pmutationis, ſ. generali/ ſpeciali ⁊ ſpecialiori. Et capta ſcōo mō diuiditur ī pmutationem numiſmatū ⁊ rer. Et ea que rer eſt diuidit in purā ⁊ impurā. Itē in economicā ⁊ lucratiuam.

Prima ꝓcl'o. Permutatio vt in ꝓpoſito capit eſt ꝓtractus ſpecialis ab alijs diſtinct⁹. Probaī inductiue.

Scōa ꝯclo. Permutatio rerū est cōtract⁹ ex genere suo licitus.

Tertia ꝯclo. Permutatio rex ꝑt talr vesti ri circūstātijs q erit ℨct⁹ etiā simplr licitus.

Quarta ꝯclo. Permutatio rex ꝑt septēpli citer deprauari ꝑm q deficere ꝯtingit quālibet septē circūstantiaꝝ ad eius pfectā bonitatē moralē reqsitaꝝ. Declarat inductiueva rijs exēplis in singul circūstātijs.

¶ Questio. XCIX.

Vtr cambiū sit spēs

pmutationis z licite fieri possit.

Solo. q. stat i sex suppositiōibꝫ. z. xij. ꝯclo

In suppositiōibꝫ ōclarat q̄s pmutā (nibꝫ. tiū numisma dicat i pūti tract. cābire. Et di uidit cābiū duabꝫ diuisiōibꝫ. Prio ꝛ diūsi tatē z idēritatē numismatū. z oūdit q saltē diuidualis distinctio numismatū ē necessa ria ad cambiū. Et ꝓponit casus in q̄ nequit sciri an sit puꝝ mutuū vel cambiū mixtū mu tuo. Scōo diuidit penes puritatē z ipuri

Prima ꝯclo. Cambiū est spēs pmu (tatē. tationis ꝑmo z scōo modo capte/ nō autez tertio modo.

Scōa ꝯclo. Cambiū est ℨct⁹ distinct⁹ ab alijs. pbat enūerando aliq̄s q̄bꝫ magꝫ videt idētificari cuiusmodi: sunt mutuatio/vēditio/emptio. Et improbat pbatōes Alexādri de Alexādria. Et examinat etiam an pecu nia sit emibil z vendibil ō factovl ō iure.

Tertia ꝯclo. Cambiū q̄ntū est ex genere suo est ℨct⁹ vtilis reipublice: z b̄ siue sit puꝝ siue mixtū ex mutuo.

Quarta ꝯclo. Duas p̄ncipales ꝯtigit sub esse causas ꝓpt q̄s ipe A. s. q̄ est q̄si ordinari us cāpsor: puta dedit⁹ talibꝫ dās vnum nu misma ipi B. z recipies aliō numisma: pōt rōnabilr velle bñ e lucrū z pl⁹ velle ab ipo B recipe q̄ ei i numismate dedit seu in numis mate ei min⁹ dare q ipe a B recepit. pbatur enūerando eas. Et in ꝑma enūerant sex mo di q̄bꝫ ꝯtingit campsorē obseq̄ vl fuire cam psuario: z ōclarat rōne q̄ꝝ obseq̄oꝝ liceat ei bi aliq̄d ab eo exigere: z rōne quoꝝ nō.

Quinta ꝯclo. q̄uis ille q̄ nō est q̄si ordina rius campsor seu dedit⁹ campsiōibꝫ nec col ligit nec dat extraneū numisma. ꝛ solū cur rens in patria (sic cōter vn⁹ b̄ cambit alteri floꝛ. ꝑ moneta vl ecōtra) nō habeat tot cau sas z rōnes accipiēdi lucrū a cāpsuario/nec etiā hz cām accipiēdi tantūdē lucri sic ille q̄ est talibꝫ ꝯtinue q̄si ex officio dedit⁹. Tū ta lis pōt nōnū q̄ꝫ hze etiā aliq̄ntulā cām z rōnē accipiendi puū q̄d a campsuario.

Sexta ꝯclo. Duobꝫ modis ꝯtigit ipm A lucrari i cambio. s. ex solo diuerso cursu va lozis monete z ex nō solo tali.

Septima ꝯclo. Cambiū est ꝯtract⁹ ex ge nere suo licit⁹: z b̄ siue sit puꝝ siue sit impuꝝ ꝑ admixtionē mutui.

Octaua ꝯclo. Cambiū tam puꝝ q̄ꝫ mixtū pōt talr vestiri omnibꝫ debitis circūstantijs q erit ꝯtractus simplr licitus.

Nona ꝯclo. Cambiū tam puꝝ q̄ꝫ mixtum mutuo pōt septemplr deprauari.

Decia ꝯclo. Cābiū depuat multiplr ex pte circūstātie: quō. ptz enūerādo. ix. exēpla.

Undecima ꝯclo. Ad sciendū si in cambio seruet circūstantia quomō seu debitus mo d⁹ valent sex sequentes regule.

Duodecima ꝯclo. Cambiū nō deprauat ꝑ b̄ pcile q A accipit pl⁹ a B q̄ꝫ ei dederit seu ꝑ b̄ q lucrat seu dat vil⁹ numisma z recipit meli⁹: imo licite pōt b̄ fieri. Probat duplr. Et soluit argumentū in ꝯrariū.

Postea iferunt. rj. cozollaria quibꝫ impu gnant modi dicendi alioꝝ de cambio.

Primū ē q nō valet diuisio q̄rundā distin guētiū cambiū i tres spēs: imo in q̄ttuoꝛ vl q̄nq; dicētes q q̄ddā ē q ōz minurū. Scōo q̄ddā qō ōz ꝑ lras. Tertio q̄ddā ōz siccum. Quarto q̄ddā qō sapit naturaꝝ scōi z tertij. q̄ddā ꝯto z q̄nto qō a cāpsoribꝫ romanis ex erceꝛ. Et ōclarant mēbra illi⁹ diuisiōis ꝑ exē pla: z improbat illa diuisio septēpliciter.

Scōm cozollariū. Q nō valet dictū Joā. de lignano in. c. finali. ō vsuris. dicentis q q̄ cāpsoꝛ cambiēdo recipit vnū denariū ꝑ cambiendo floꝛ. q nō videt campsoꝛ bene excusabilis nec bñ tut⁹ in ꝓscia: nisi attēto i teresse vel cursu monete.

Tertiū z alia cozollaria vsq; ad. rj. icluſiue declarāt ō scōo/tertio/q̄rtoꝛ q̄nto cambijs an q̄libꝫ eoꝝ possit cēseri licitū vl illicitū: z in q̄bꝫ circūstātijs/ ac ex q rōne sint talia cā bia ꝯdēnāda vl iustificāda. Jō improbat mo di dicēdi alioꝝ q vl indistincte iustificāt aliq̄ talia vl idistincte dānāt vl ex fundamēt nō validis pcedūt i iustificādo vl ꝯdemnādo z ibi ō snia scti Bernardini z Laur. ō Ridol. atq; alioꝝ. Ponit etiā ibidez salutare docu mentū ꝑ ꝓfessoribꝫ z in foro anie ꝓsultoribꝫ cū tales casus eis occurrerint obseruandū.

¶ Questio. C. z vltima.

Vtr qñ de aliquo cō

tractu doctores tenēt cōtrarias opiniones aliq̄bus damnantibꝫ eum vt pctm mortale: alijs aūt eum iustificantibꝫ tanq̄ꝫ licitū. Et aliquis cōtrahit tali ꝯtractu. Utrum talis cōtrahens peccet mortalr. Et generaliꝰ pōt hec questio mouerī de quolibꝫ actu sic sc̄z Utrū qñ de aliq̄ actu doctores tenēt zc.

Solutio. q. stat in q̄ttuoꝛ suppositiōibꝫ et tribꝫ ꝯclonibꝫ z. rj. argumētoꝝ. solonibꝫ.

In suppositionibꝫ ꝑmittunt tres distinct ones de agente z de agere eū actū sup q̄ sunt diuerse snie doctoꝝ: z dant multa exēpla in his rebꝫ q̄ tangūt salutē anime: sup quibꝫ tū snie doctoꝝ extant ꝯtrarie.

Prima ꝯclo. In septem casibꝫ cōtingit q agēs talē actū ō quo (mō tacto in titulo) do ctores tenent ꝯtrarias snias/ peccat morta liter. Probat enūerando eos. et in septimo casu recēsent septem causeꝰ ꝓpter quas aliqs potius debet adherere vni opioni doctoꝝ q̄ alteri alioꝝ: z ita vnā opionē ꝑferri alteri.

Scōa conclusio. In duobꝫ casibꝫ nō pec cat ille q̄ agit actū de quo doctores tenēt zc. vt in titulo. Probat enumerādo eos: z scōs casus pbat triplr. Ubi inter cetera etiā exa minat an ad b̄ q b̄ dicat fecisse qō in se est ad sciendū in casu: de quo est doctoꝝ varie tas: q̄ opinionū sit vera: sufficiat studiū per intellectū adhibuisse: z nō reqrat etiā deum ꝑ affectum ꝓ sapia z sua illuminatiōe iuo casse. vbi quadrupliciter ostēdit q etiam il lud scōm requirit.

Tertia ꝯclusio. Alicui cōfessoꝛi licitum ē absoluere illū/ q̄ ꝑm tenoꝛem scōe ꝯclusiōis egit actum de q̄ (p̄dicto mō) doctoꝛes tenēt ꝯtrarias snias: z tū alteri non ē licitū illum absoluere. Probat distinguendo ō ꝓfessoꝛe ordinario z non ordinario/spontaneo/ vel necessario. Postea arguit. rj. argumēt vbi inter cetera. s. in q̄rto examinat an diuini in ris ignorantia inuincibilis possit cadere in facientē qō in se ē. Et in sexto/septimo/ octa uo z nono examinant ille autoritates. s. Te ne certum z dimitte incertum zc. Qui amat piculuz/pibit i illo. In dubijs/ tutioꝛ via ē eligenda. Bonaꝝ mentiū est ibi culpā agno scere vbi culpa non ē: z q̄dam alie auctorita tes. Atq; ita finis opi imponit in eo de quo ōz. ꝯsummatio sermonū ipe est cui sit laus z glia ꝑ infinita secula seculoꝝ. fiat fiat.

¶ Explicit Summariū a com pilatore subsequentis ope ris: loco tabule alpha betice super eoꝝ dem colle ctum.

Inter additiōes con

firmatorias ac amplius resolutorias: quas compilator opis Summario inseruit: po tiores sunt tres: quaꝝ duas lectoꝛ inueniet in. q. xxxij. vnā q̄ꝫ satis diffusam in. q. lvij. de multiplici deceptione in ꝯtractibꝫ vendi tionis z emptionis: z nullitate ac rescissibili tate eozundē: cū multoꝝ argumentoꝝ soluti onibꝫ de suspendente non vltra dimidiū iu sti p̄cij si restituere teneat supacceptum. Ce tere additiones paucule sunt atq; breues.

In hoc prologo septem agi lector videbis.

Primo etenim cur in operis huius exordio: eorum qui de contractibus scripserūt cōmemorentur nomia: q̄druplex cā introducitur.

Secundo q̄ non impertinens nec alienum sit a theologis cōtractuum tractari materiā: ostenditur.

Tertio prudentia atq; moderatio: que rēndendo in foro ꝯscientie ad casus ꝯtractuum seruanda est q̄busdam documētis: exponitur.

Quarto studium eius theologie quam practicam (q̄uis vniuersalis sit) appellamus: puta que ad resoluēdum christifideles ⁊ ad cōsulendum eisdem sup materia rex agibilium atq; moralium casuum ⁊ peccatoꝝ in foro ꝯscientie dirigit/ lectori consulitur.

Quinto q̄ a theologo in prefata theologia canones: imo ⁊ leges opportunas (parce tamen) introduci congruum sit atq; expediens: tangitur.

Sexto sup eo q̄ opis huius stilus minus cultus ē atq; comptus vtputa qui scholasticus esse debuit excusatio p̄mittitur.

Septimo ⁊ vltimo opus presens in septem tractatus/ et centum questiones discindit̄ur.

Prologus huius operis

Benignū et plenum ingenui pudoris ē fateri p quos pfecerꝫ: obnoxiū aūt pfecto animi ⁊ infelicis ingenij est: malle furto deprehendi q̄ mutuū reddere, inq̄t Plinius ad Uespasianū impatorē in proemio naturalis historie. Hac igit̄ alijsq; tribus ex causis, eoꝝ noīa in huius opis exordio memorabo: q̄ in materia ꝯtractuū scripserūt: in q̄bus labores p mea aliorūq; vtilitate atq; pfectu introiui: q̄bus grās habeo, q̄ ex eoꝝ sentētijs vsq; eo pfeci q̄ ad p̄ntez opis cōpilationē p̄ueni. Dehinc ad studiū q̄ quisq; agibiliū rex moraliū q̄q; casuū decisiones addiscat: veluti maxime necessariū ⁊ vtile: quinimo ⁊ subtile exhortabor. Eam q̄q; modestiā atq; prudentiā exponere curabo: q̄ seruāda ē in cōsulēdo ⁊ respōdendo: ex hoc ope vl' aliorū tractatibus ad casꝰ: qui p foro ꝯscie i materia contractuū fuerint oblati. Demum incultū operis stilū excusabo, librum quoq; ipsū in tractatus atq; questiones discidere, ⁊ sic rem ipsam aggredi studebo. Predicte itaq; p̄missē de cōmemoratiōis p̄ma causa hec est, ne me quispiā tot tantoꝝq; ac tam variorū cōtractuū siluā: quoꝝ est abyssalis vorago: nllo preuio duce semitā monstrāte existimet ingressū fuisse: put in sil'i bear' Hieronymꝰ in epla ad Paulinuꝫ: de oīb⁹ sacre scripture libris: ex aliaꝝ artiū pfessoribus docuit: minꝰ etenim fidei i sic confecto remaneret opere.

Scōa ne supfluū laborē adijsse videar: qui post tot tantosq; etiā ipse hac in re quid piam scribere volui, siquidē q̄ ex nostris magistris fuere vel nō: nisi de vna vel de paucis speciebus cōtractuū: ⁊ de his quidē admodū breuiter ⁊ nōnūq; iure improbāda determinauerūt: nec ita ad saturitatē emergētes difficultates demessuerūt: quin mltas spicas post terga metentium iura legis edictum pauperibus ⁊ egenis cū moabitide reliquerint: nōnulla q̄q; demessuerūt: q̄ forsan ordinatius post hac cōponi debuerāt. Stamina ei ⁊ fila (vt in q̄dā Hiero.) nōnūq; ponūt p̄ores vt posteri vestē inde cōficiāt: ⁊ (vt cū eodem Hieronymo in p̄fatiōe cōmentarij epl'e ad ephesios loquar) neminē manu cōserta: vt nostra trāscribat vel legat: i ius trahere volo: me imperitior q̄sq; lectur' ē: tua forsitan dicta si scripseris: Tulli' admirabit. Nūq̄d aut Tertulianꝰ beatū martyrē Cypanū: aut Cypanꝰ Lactātiū: aut Lactātiꝰ Hylariū a scribēdo deterruit? Magna eminere nō p̄nt: nisi pua fuerit. Primū nō dz: nisi scōm seq̄t ⁊ tertiū, ad summa nō scandim': nisi p ima gradiamur, hec ille. Si alijs q̄d scripsero nō placet: mihi ipi tn cecinisse iuuabit: ḥ dictum habeat' Augu. in plogo tertij libri de trinitate ait, Multa nesciebā q̄ scribēdo didici, ⁊ p̄mo libro: capl'o q̄rto, Donabit deꝰ vt eis mīstrādo q̄ legāt: ipe q̄q; pficiā, ⁊ cupiēs rūdere q̄rentibus: ipe q̄q; inueniā: q̄ querebā. hec ille. Nec si alij q̄dpiā scripserint: ipe silere debeo, vñ idē p̄mo d̄ trinitate, c. iij, ait. Utile est plures libros a pluribus diuerso stilo et d̄ eisdē q̄stiōibus fieri: vt ad plurimos/res ipa puenietad alios sic: ad alios aūt sic. Et idez in plogo tertij libri ait, Tāto facilius inueniet: q̄nto plura talia esse potuerūt. Tertia cā vt his i q̄q; labores prij p meo aliorūq; pfectu introiui: atq; dehinc ad p̄ntem opis q̄lēcūq; cōpilationē pueni: nō ingratus videar: neq; furti suoꝝ dictoꝝ argui queā: ⁊ cōpēdij maioris vtilitatez cā: semel p mltis vicibus eos ibi vbi possibile atq; vtile fuit cōmemorasse sufficiat. ita em̄ nemo mihi ob id indignari valebit: q̄ ibi nō eoꝝ atrexuerim noīa: vbi nec possibile (saluis ꝓbitate atq; cōpendio dicendorū) fuisset, nec si fieri potuisset: id expediuisset, ꝛ longe plꝰ labor' q̄q; vtilitatez: q̄nimo dispendiū nō paruū lectori atq; opi attulisset, neq; em̄ vez est hāc illi' fuisse ꝯclusionē: pbationē: argumētationē: solutionē: aliāve q̄lemcūq; sniaz: q̄ nec vniuersa illa posuit q̄ in eadē ꝯclusiōe: pbatiōe, ⁊ sic d̄ alijs: tanq; ad ꝓbitatē eiusdē: aut ad efficaciꝰ munimētū illi' req̄sita ab alio quopiā in vnū colligata atq; ꝯtexta fuerūt: neq; eiꝰ dicēda est esse illa syncera ꝓbitas quā ipe nequaq; purgatā: sed fallsis fermētatā atq; pmixtā: aut forsan īdigesto crudoq; ordie: ac diminuti' q̄ necesse esset cōportauerat. Hāc aūt eoꝝ ex q̄bus q̄sq; pfecit memoriā: ⁊ si nō sit vsq; q̄q; necessariū: etiā si id a p̄ncipio opis fiat p̄mittere: sīē neq; i pcessu ei q̄ cōpēdiosore: vtiliore ac magistraliore modū pcedendi fuare voluerit: expediēs vel possibile est illā passim attexere: cū plurimi ex p̄mioribus atq; dehinc ex recētioribus potissimūq; nr̄e pfessiōis doctoribus neq̄q̄: vel ꝑ vel illōs egerint: q̄nimo non nulli ex ill': mltas p colūnas: crebraq; p pagi nas et forma dicēdoꝝ: ⁊ q̄litate ac q̄ntitate

eorundē inuariata: alioꝝ ponētes sentētias nullatenꝰ eorūdē a quo fuerint noīa: nec saltem a p̄ncipio opis eoꝝ: vtputa ex q̄bꝫ pfecerūt p̄misserint memoriā. Jd tñ z si nō necessariū: benignū tñ simul z cautū fieri arbitroꝝ. Benignū q̄dē ꝓpter supra dictā Plinij sentētiā. Cautū vero aduersus obtrectatorū maledicta: q̄ cū ipsi toꝝpescāt ocio: alijs laboratibꝫ inuidere solent: z in eo se scire alicq̄d arbitrant: si alienis opibꝫ detrahāt: quisi stilū figerent z tria ꝑba (vt Hieronymꝰ in q̄t) cōponerēt: secq̄ meliꝰ os expirent: forsan ex labore ꝓfectō discerēt laborantibꝫ ignoscere.

Hi sūt q̄ vel alioꝝ dicta nō quidem: aut his quibus nouis ō thesauro suo pferūt: nec ex anteceſſoꝝ stamine z litio vestē p̄ficiūt: nec p̄nuentꝰ quidpiā adiiciūt: nec ex alioꝝ manipulis (et si demessis: nō tñ colligatis) vna cū spicis post terga metētiū relictis falciculū cōponūt, sed potiꝰ ceteros huiuscemodi vtilem laborē exhibētes furti arguūt: sicq̄ alij ante eos scp̄serāt iserta suis opibꝫ inuentāt: q̄si vel ipi vl' vlli alij sint q̄bꝫ dici nequeat. Quid habes q̄ nō accepisti, nec eoꝝ maliuolētie obstat q̄ntūcunq̄ talia que ab alijs accepta suis inseruerūt libris a falsitatꝫ ac ip̄ugnabilitatꝫ scoria magis purgata: z additōibꝫ necessarijs ampliꝰ stipata: ꝑpugnaculꝰ q̄q̄ pluribꝫ q̄ ante fuerit munita ac ad melioꝝ formā redacta cōperint. Hic forsan z Hieronymꝰ crebro eoꝝ q̄ añ se hos q̄s ipe exponēdos sumpserat libros cōmentati fuerāt: z ex q̄bꝫ ipe pfecerat recēsere in p̄fationibꝫ cōmentariorū suoꝝ noīa assolet atq̄ volumina: q̄ z se vidisse memorat: vt ī pfatione cōmentariū Esaie: Osee: Matthei et epistole ad Galatas ē cernere, furti eū eū calūniabant emuli tāq̄ q̄ alioꝝ sentētias suis cōmētarijs iserēret, vñ in p̄ncipio opis sui de hebraicꝫ q̄nibꝫ (q̄ō nouū tam grecꝫ q̄ latinis vsq̄ ad id locoꝝ inauditū: i pfatiōe alteri⁹ libelli: secꝫ de interp̄rationibꝫ nominū hebraicoꝝ apellat) ait. Jd q̄ō Terentio accidit sustineo: q̄ comediaꝝ plogos ī defensionē sui scenis dabat: vrgebat em̄ eū Luti⁹ latini⁹ nr̄o Lutio siliꝰ z q̄si publici erarij poetā furem criminabat. Hoc idē passus ē ab emulis z Mantuan⁹ vates: vt cū q̄sdā versus Homeri trāstulisset ad ꝓbum: cōpilatorem veterē diceret; q̄bꝫ ille respōdit: magnaꝝ esse virtutē: Herculi clauam extorquere ō manus; z Tulli⁹ q̄ in arce eloquētie romane steterit rex oratorū z latine lingue illustratoꝝ: repetundarū accusat⁹ a grecis, nō mirū g̃ si ꝺ me paruū homunculū i mundi sues grunitāt: et pedibꝫ margaritas conculcēt: cū aduersus doctissimos viros: et q̄ gl'ia inuidia supare ꝺbuerāt liuoꝝ exarserit. hec ille. Quā ꝓ ex pediens atq̄ vtile lectori pariter et auditori sit in pcessu opis ita (vt p̄missū est qō z h̄ seruabit) agere: q̄q̄ is sit mod⁹ pcedēdi cōpendiosioꝝ quē z nr̄i mgr̄i priores atq̄ posteriores fuauerint: ī cuiuscūq̄ alterius opis plogo deductū: si q̄siuerꝫ forsan iuenies. Quarta cā: vt me nō insolitā a theologis tractari materiā aggressū fuisse appareat: quā tot tāticq̄ ex magistrꝫ nr̄is disputauere, ex q̄bꝫ q̄ se quūq̄ fuere, scꝫ doctor irrefragabil⁹ Alexander de ales: in ertia pte sūme. q. xxxvj. z. lxvj.

Doctor solēnis Hainric⁹ gandēsis ī diuersis q̄nibꝫ q̄dlibetoꝝ suoꝝ: noīatim ī q̄d libeto primo, q. xxxix. z q̄nt̄ibꝫ: z q̄dlibeto octauo, q. xxiiij. z q̄dlibeto sexto, q̄one. xxij. Sanct⁹ etiā Tho. ij. ij. q. lxxvij. p q̄ttuoꝝ articulos. z. q. lxxviij. p q̄ttuoꝝ articulos. Jtē in epla quadā ad lectorē Florentinū missa z in quodlibetꝫ q̄dlibeto scdo: articlo. x. z q̄dlibeto tertio articlo. xix. Richard⁹ etiā de media villa: ī q̄rto. dis. xv. arti. v. q. v. et. vj.

Preterea doctor subtilis Scot⁹ paululū diffusi⁹ q̄ supra memorati mīuz subtilr de ꝓtractibꝫ disserit ī q̄rto. dist. xv. q. ij. Petrus de palude in ertio. dis. xxxvij. Joānes neapolitan⁹ in q̄dlibetꝫ suis. Ceteri deniq̄ ī scp̄tis suis circa mgr̄m ī ertio libro nōnulla scp̄serūt de ꝓtractibꝫ. Sz hi oēs pauca q̄: dē vtputa vel de vna tm̄ specie ꝓtract⁹: vl' si ō pluribꝫ: tñ trāsitorie atq̄ raptim: nec tāta q̄nta dici poterant, imo q̄nta necessitas exigit scripserūt, nec ab re: quoniā circa sententiaꝝ libros eis ō studātibꝫ: aliaꝝ tantarū rex maiestas eis occurrēs emersit: vt vir p illis eoꝝ suffecerit etas atq̄ studium. Ob q̄ō z post illos Gregoriꝰ de Arimino: Heinric⁹ de hoyta: Heinric⁹ de hassia: Joānes de rispa ordinis minoꝝ: Joānes de gersona cancellari⁹ parisiensis: sanct⁹ etiā Bernardin⁹: ac Joānes nider: speciales sup hac materia tractatulos ediderūt: cōsiderātes forsan, q̄ q̄ Sctuū materia: imo vorago foret q̄si mare magnū z spacios⁹ manibꝫ ī q̄ reptilia q̄rū nō est numer⁹: nō indignū esset sup ea specialem facere indaginē. Jnsup vrriusq̄ iuris textus ī his titulis q̄ ad materiā ꝓtractuū

reꝓbandoꝝ/ vel a ꝑbandoꝝ/ aut defensandoꝝ q̄tū ad foꝝ ac z theologicū attinet aliq̄d vtilitatꝫ ꝓferre videbant diligent cōsyderaui: vna cū lecturꝫ q̄rundā dn̄oꝝ iuristarū desup: noīatim in canonico iure dn̄i Panoꝝ, in varijs titul' tertij libri decretaliū z in v. li. ī tit'. de vsuris: sil' z in q̄dā el⁹ disputatōe/ q̄ incipit: Augerio, Sil' z repetitionem dn̄i Laurē. de Ridol. sup. c. ꝓsuluit. ō vsurꝫ. Et in ciuili iure aliq̄n lecturam dn̄i Pauli ō castro/ aliq̄n Bartholi z Baldi: accedente sepe sup eisdē textibꝫ atq̄ scriptis viue vocꝫ cū dn̄is iurispitis collatiōe. Sūmistas etiā z dn̄oꝝ iurispitoꝝ ō ꝓtractibꝫ tractatulos aliq̄s z nōnulloꝝ sup talibꝫ p̄stita ꝓsilia: q̄ aliq̄ satis vtil' atq̄ p̄cularit̄ scp̄serunt videre curaui atq̄ vidi: in hoc nr̄os imitat⁹ magistros: q̄m̄ z ip̄i tā iura q̄ sūmas iurū sepe ꝓsperexerūt. Testant illō Alexādri ō ales z Richar. ō media villa iuribꝫ plimū referta opera/ ac scti Tho. z Scoti sup. iij. lib. scp̄ta: q̄q̄ nr̄i mgr̄i suo more eorū ex q̄bꝫ hauserūt vel profecerūt soliti fuerint reticere nomina.

Raymūdi summā atq̄ Hostiens⁹ viderunt z tñ vir vltra illud semel iuenies Raymūdū ab Alexandro cōmēoratū/ q̄ō ponti⁹ ī quarta pte sūme. q. cxiij. in fine. Forsan autē eo pmoti fuerūt q̄m̄ (vt iura inq̄unt) oia ea nr̄a facim⁹ q̄bꝫ auctoritatē imptimur: vt in. c. si aplice. ō ꝑben. li. vj. Non em̄ ideo: q̄ pcedētes mgr̄i ita senserūt: iō sic p posteros sentiē dū est: sed q̄ rōne ꝑbabili aut autoritate solida ita eē quinct⁹: put in sil' docet btūs Augustin⁹ in epla. ix. ad btm̄ Hieronymū. de quo in. c. ego. dist. ix.

Nō igitur rem a theologꝫ tractari ī solitā aggrediar: neq̄ etiā falcē mittā in messem alienā ō ꝓtractibus scribēdo: sic nec supra mēorati theologi: terminos q̄s posuerūt p̄es eoꝝ transyssē censendi sunt: de ꝓtractibꝫ disserēdo, q̄m̄ z si iurispitoꝝ sit ō ꝓtractibꝫ scribere q̄tū ad foꝝ attinet cōtentiosum: q̄bꝫ scz modis sup ꝓtractibꝫ agat⁹: q̄ actio actori competat: q̄l⁹ deniq̄ lites sup illis dirimant⁹: q̄ntū tñ anie foꝝ ꝓtingit z ꝓscie: ad theologū recurrēdū censeo sil' z moralē ꝑhm naturali legi inten tē. Primū eq̄dē ex eo ptz: q̄m̄ ille ꝓtract⁹ vt thiqu⁹ in foro ꝓscie dānandus ē q̄ charitati q̄ ad primū est aduersat⁹, z q̄s vel q̄d charitati ad primuz aduerset⁹ meli⁹ nouit q̄ theologus: cui⁹ vniuersa lex quā pfiteꝰ z ꝑhe pendent in ea: vt diligat hō deū ex toto corde et primū sic' seipm̄. Mat. xxij. Nūq̄d nō theologus nr̄ Paulus p̄cipit dicēs. He q̄s supergrediat neq̄ circūueniat in negocio frēm suum. j. Thes. iiij. Aut vnde scis q̄ fraude intrus aut circūuent⁹ ꝓtract⁹ in foro ꝓscie penam mereat: nūq̄d non ex eo q̄ Paul⁹ post p̄dicta vbi s̄ subiecit dicēs, q̄m̄ vindex ē dn̄s de his oīb⁹? Est ꝓterea diuina lex sufficiens illūinatrix in his q̄ ad foꝝ ꝓscie ptinēt, alioquin chr̄is suā politiā insufficienē instituisset: imo in necessarijs ad salutē defecisseꝫ. qō longe sit a mētibꝫ fidelīū. Ad pfessoꝝ igitur diuine legꝫ etiā attinet de ꝓtractibꝫ q̄ntū ad ꝓscie foꝝ spectat ex p̄ncipijs theologicis atq̄ naturalis legꝫ disserere. Diuina deniq̄ atq̄ naturalis lex talis tātaq̄ ē: vt q̄ eius p̄ncipijs quis q̄dē in q̄ntitate: magnis ät in ꝑtute (q̄m̄ inumeras in se claudūt ꝓclones) sinistrē: atq̄ sic ō casibꝫ loquit⁹ haud q̄q̄ sine lege loquit⁹, etiāsi iura būana omittat: ita vt non opus sit illud ei dicere. Erubescim⁹ cū sine lege loquimur. Scōm ꝓ liquet: q̄m̄ fere oīes ꝓtract⁹ sunt de iuregentiū, q̄ ꝓ q̄dā de iure ciuili esse ꝑhibent⁹: id q̄ ad formā q̄n dam positiuā fuandā z solēnitates q̄sdā q̄ dam alia q̄ circūstant ꝓtractū extrinsec⁹: pietatem q̄dē hz. ipa tñ eoꝝ eq̄tas z radicalꝫ natura a iuregentiū ē deriuata. Quis aūt q̄ iurisgētiū sunt meli⁹ nouit q̄ mozalis ꝑhs naturali intens lumini rōnis? Hā q̄ iurisgentiū sunt: legꝫ naturalꝫ sunt, cū iusgentiū ꝑs sit iurꝫ naturalꝫ. Dicit⁹ em̄ apō mgr̄os nostros noīatim Alexādrū de ales in tertia pte sū. q. xxvij. mēbro q̄rto. ar. j. ius naturale in ius naturale natiuū/ z naturale būanū/ z naturale diuinū/ z p scōm intelligit iusgentiū: vt ibidē patz. Que aūt legꝫ naturalꝫ sunt sanctiōes: mozalis ꝑhus ꝓplaꝫ, sic' theologus diuine legꝫ ꝑcepta: z iurispit⁹ būani iuris decreta rimaꝫ. Si insup iurꝫ canonici atq̄ ciuilis scie ꝓtract⁹ si iusti vel iniusti sint ꝺiudicāt: nunq̄d nō scie q̄bꝫ ille subalternātur certi⁹ iudicabūt? Vtiq̄ teste Aristo. j. posteriorꝝ, iurꝫ ät canonici scia theologie subordinaꝫ z q̄dāmō subalternaꝫ, put tāgit papa in. c. q̄l'. de accusa. dicens. Ex auctoritatibꝫ ve. z no. testamēti pcesserꝫ canonice sanctiones, q̄si ꝑtendat eas q̄dāmō corollaria forediuinaꝝ ꝓclonū. Jurꝫ ꝓo ciuilis scia moraliꝫ ꝑhie subordinaꝫ: adeo vt ꝑhia moraliꝫ etiā ciuilis scia nomieꝫ ab Aristo. j. ethic. Vñ rite

diuersio Juris naturalis.

hāc theoricam tenent iuris pontifices et cesarij professores

Aristoteles finē ipositurus sue ethice ad legislatiuam descēdit: vt insinuet: qz legū scia a mozal' phie sede deriuat. Propter ea adhoz tādi sunt dñi iuriste vt i pdēnādo vel iustifi cādo aliquē cōtractū: nō adeo hīt: adeo pīti suis inhereāt textiby q deiect oculi in membranas in aīaliū scz pelles: nō assurgāt, pteri tm q sic selāt eē scptū/ vel q talis doctoz ita sentit i lectura sua, qsi h eis sufficiat si nō exerceāt intellectū rōnēqz psulāt inuestigando, ppt qd est pdēnat' vl' iustificat': z resoluēdo effectū i cām z pclonē (vtputa pstitutōez canonicā vel ciuilē: folū dicentē qz est) reducēdo in pncipia theologica vel phica mozalia vnde deriuat. Nō em rō ex lege: sed lex ex rōne pcessit. Uñ sepe id accidit q si hō dimitteret capla hūanoz iurīū z oclos rōnis in pncipia charitatiue atqz naturali legi attolleret lōge citi'/ facili'/ atqz seren' sup cōtractiby z aliis mozaliby atqz agibiliby iudicaret, sic etiā sepe dū in allegatōiby iurīū fi tas impugnari videt: si hō dimitteret glosas sup glosas: z recursus fieret ad nudā textus ſram: aptioz sibi pateret intellect': vt pe. de aleaco sepe sibi accidisse testat. Dis ąpe lex ciuil' rōni initit suo mō. Nec leges summa eątate z rōne ordinate fozet: nisi natural' rōnis lumīe legislatozes ac iurisconsulti philosophādo eas decreuissent. Ob qd cācellari' Parisien' i tract. d solicitudie eccliasticoz rū: nō imerito illos sugillat q ad sola singlaria se totos dant: nll'am ad pma pncipia resolutionē facietes: qz vel illa nesciūt/ vel negligūt/ aut toti lsales z sine spū carnales sē/ vel excecat eos malitia hec vel illa, altos vo ecōtra cōmēdat q singlaria caute colligūt z sapient ad regl'as resoluunt generales: colligētes parit q fuerit rō date legis: qñqz p eleuationē mētz ad regl'as diuias/ qñqz ad humanas. Nec ille. Uñ sepe dñis iuristz non resoluētiby, qz ē in ppter qd: accidit in talib q q ī hūano iure admissa iueniunt: credant dispensatiue eē admissa z in ill' spēalitatz rōnē hīe locū: q si ad theologica pncipia leuarēt oclos: lōge alit siē deberēt sentirēt, puta q, xxxv, et, xciij, patebit. z i alijs. Despicie bāt sapietes mōi nri anachozete magni Antonij sapiaz, eoq lras nō didicerat. At ille Rūdete inqt mihi: qd pus ē: sensus an lre: z qd cui' eroz diū: sensus ex lris/ an lre oziunt ex sensu: Ill' asserentibz, qz sensus auctoz attqz iuētoz eēt lraz/ ait, Igit si cui sensus icognit lum' ē: blras nō redrit. Sic etiā h qri pt/ an h q hūana iura scī' i se inīqs pdenarūt. z si se liciros approbarūt: ex lege diuina z naturali pcesserit, vl' ecōtra, iō lex diuia z natural' eos pdenauit vl' approbauit, qz sic hūana iura d eis decreuerūt: Sane: neqqz rīde bis scōm, g theologicis pncipijs atqz naturalis legz fundamētz istitut': eoz dē dephēdere poterit approbationē aut pdēnationē. Diuia em lex ei' qd i se iustū vl' iniustū ē q̄ntū ad theologicū foz attinet doctrix ē atqz iuē trix sufficies. Ad talē em iustā vel iniq̄: iura hūana declaratozia se hūt mō: ita vt nō pci se/ iō mala sūt, qz sic de eis decretū ē: sz iō de eis sic decretū ē, qz ex diuie z naturali legz pncipijs repti fuerūt tales. Quid āt nob obstare poterit si pauculi q̄dā scī' in mediū adducāt q nec ex diuia lege/ nec naturali lege a philosopho vt iniq pdēnari pūt: qs tñ iurisp' pdēnare poterit, eo q iure positiuo fozte tm videāt phibiti. Nā qd modicū ē: p nihilo reputat. Deniqz q tales (si q sint) phibiti sūt plerūqz venit ex eo, qz vl' spēz mali pferūt/ vel mali pstāt occasionē/ vl' maliuolis atqz malitiosis negociatoziby sūt spelūce latronū. Uñ aūt scies/ qz merito tales phibēdi, imo etiā lege diuia actu phibiti sunt: nisi qz lex diuia ait, Ab oi specie mali abstinete vos. j. ad Thes. v, z Uē mūdo ab scādalis. Mat. xviij, z h q ad scōm, z Si man' tua z pes tu' scandalizat te: abscide eū z pjice abste, ibidē, z h q ad tertiū. At hec p nūc sufficiant. qñ qd ad theologū d pctiby dekmiare i suo foro spectet/ lati' tractabit infra, q. xlix.

Est aūt mihi anim' do duce z docente duo facere. s. iūqs pct': legi diuie z charitati ac naturali eątati aduersantes pe eoz defensores pdēnare: z eos tales oñdere (est em via q videt boi recta: z nouissima ei' ducūt ad mortē. Prouer. xiij.) atqz ecōtra pct': illegiby atqz hūanis sanctiōiby nō aduersātes: pe pdēnantes eos iustificare. Nā nō tm sūt ipi pct' pdēnādi: sz etiā ne ip iustz pctiby pscia iusti viri inderet: pe illō, i pace fact' ē loc' ei': iusti pct' sūt defensandi. Uñ ad iudicē i foro pscie pīdētē vtrūqz attinet. Ad qd audi Esaiā dicētē. Ue q dicitis malū bonū/ z bonū malū, ponētes tenebras lucē/ z lucē tenebras, ponētes amarū i dulce/ z dulce i amarū. Esa. v. Audi z sapiētē dicentē. Et q iustificat ipiū: z q pdēnat iustū/ abominabil' ē vterqz apd deū. Prouer. xvij. Ez

chiel etiā, xiij, ca. vtrūqz pdēnat dicens. Ue q psuunt pulullos sub oi cubito man': z faciunt cerulicalia sub capite vniuerse etatz ad capiēdas aīas, z h q ad pmū, z ifra. Pro eo q merere feciste coz iusti mendacio: quē ego nō pristaui z cē, ppterea eruā pplm meū d manu vīa, z h q ad scōm, z vtrūqz sil' pplectens sugillat eos q aīas q non viuebāt viuificabāt: z alias q nō mozīunt interficiebāt. Regia itaqz via in pmis eundū ē: vt nō declinetur ad dexterā: ne nimis emūgēdo: sanguiez eliciam': z pscias ifirmoz fratrū pcutiam'. neqz ad siniſtrā: ita vt iniq iustificem'. Refert Joā. gerson cācell. parisien. pceptorē suum cardinalē cameracēsem dixisse: q sup cōtractiby hūanis q psupposito pctō sunt naturales atqz necessarij: non dz leuitt reprobatio fieri seu restrictio vl' ad vsurariā pauta tē reductio. Dec ille. Debinc sup h sollicite quēuis lectozez obsecro: vt cū me senserit pct' aliquē iustificare: nō statim in h psiliat vt me absolute eū iustificare dicat: imo neqz credat, sz pditiōes plimas z circūstātias ad eū req̄sitas: qs subtiliā diligenter psyderet/ nec qd plimis circūspectz sententijs traditt: ipe vni' credat snie cōtextu diffinitum foze. Bonū em ex integra cā ē, fm Dion. malum d ex defectu cuiuslibet causaz, z Aristo. ij. ethi. Bñ agere pting vno mō: peccare aūt multifariā. Tertio etiā quēlibet in h circūspectū esse volo: vt cū me itellexerit nōnll' os pct' z casus iustificare: nō ob h credat id etiam cū circūstātiaz z pditionū req̄sitaz exp̄sa adiectiōe passim sine discretiōe loci/ tpis/ ac psonaz audiētiū pdicādū: nō qz vez non sit illos eē iustos: sz qz non oiby p oī tpe z loco pdicāda ē q̄libet vitas. Haz etiam bona opa itermitti debēt: si ide scādalū emergat i firmoz/ iuxta illd. Si dextera tua scandalizat te z cē, id ē op' bonū: etiā bona itentiōe facta ē itermittēdū dūmō nō sit nēcitatz. Non sūt etiā margarite pīciēde añ porcos. Pro fecto nōnūqz accidit q ruditas audit oz tanta sit: vt cū pdicator aliqd eē licitū dicat ex pte: adijciēdo circūstātias z pditōes req̄sitas: moz vl' nll'as ausultāt circūstātias z cōditiōes vl' nō itelligūt/ vel si aliqs capiūt: reliqs psyderare ptermittūt: qsi ad sui excusationē sufficiat eis audisse factū ipz ex genere eē licitū: ad nll'as circūstātias arrectz auribus vl' aliqs audiuisse: z reliqs oēs omisisse. Sepe etiā maliuoli palliū excusatōis z

scutū defensiōis suaz fraudum callide ex eo sumerēt: dicētes etiā se q agūt nō nisi ill' circūstātijs fuatz egisse. Sūt em plereqz circūstātie q nō patent hoi/ sz deo. Dō em videt ea q patet: de' aūt intuet coz. j. Re. xvj. Uñ potī' talia z psilia secreti' in pfessionib tractāda sunt z psilijs: vbi etiā pfessor z pscientie psult' diligenti' cūcta rimari: z sic iustificare iustificāda poterit. Siqs em existimat se aliqd scire: nondū cognouit quēadmodū opteat eū scire/ ait Apls. j. Coz. viij. supple si nō prudent atqz circūspecte illa scia vl' fuerit/ vl' ea alios docuerit. Et bñ dixi cūcta rimari z, nā in mozali negocio nō monocu lū nec binoculū: imo Argū eē optz q in talibus rīdere debet. Putāt em sepe (vt ait cancell. parīs. in d sollicitudie eccliasticoz) aliq aliqs casus silles esse alijs: qs tñ ex vnica qñqz circūstātia addita vl' remota vl' nō attēta pstat eē prozsus dissilles vl' aduersos, quēadmodū apd medicinā patet h vitiū: dū vn' sibi visus arrogant pit' in hac vl' in hac medicina dāda applicabit vnā receptam ad mozbos ex causis oppositz oztos nō attēdēs q illd qd sanat calcaneū/ nō sanat sed excecat oclm. Dec ille. Uñ recte ait Aristote. Ad pauca rīspicietes: facile enūciāt/ atqz sic errāt Una em circūstātia variata: etiā iudiciū sapientz variari sepe necesse ē. Quesiuit vnus anachozetaz a pte qdā, pz debeo tētatiōes admittere aut ptin' eas abijcere? Admitte inqt. Accessit alter cū eadē petitione. Abijce inqt/ nec admitte. Sic apd sapientē Prouer. xxvj. Ne rīndeas stulto iuxta stultitiam suā. Et ibidē. Rīde stulto fm stultitiā suam Sic in euāg. de oñendis opib bonis atqz occultādis. Quarto insup psyderet nō satis eē trahēti ad h q trahēdo imunis sit a pctō q pct' nō sit d iustitiam cōmutatiuā inīqu', optet em illū etiā nō spēm mali habere ne suū ifamet actoz aut latibulū qat eē latronū aut ianuā pbeat maliuolis. Aduertatur deniqz sūmope ad secū pmittz inopiam, stat em q ille cum q d bit sit in ea egestate cōstitut' q pmittens secū nō gratuito pctu: deberet secū gtuito ptractu ptrahere. Hanqz si tibi ąppiā donare vel mutuare teneoz: qūis iusto pcio tibi vendā z nō donē vel mutuē: pecco nō qdem: qz inīquū pctū venditionis agā. sz qz gratuitū ptractū debitū nō impendo, z hoc sepe natum ē oringere in emptione redditūum: imo z aliaz rez tpe famis z carī

stie vt dicã in tract. iiij. q. xxxiij. t idẽ natũ est ꝓtingere i casu qõnis. xxx. t mltaꝫ aliaꝫ q̃stionũ q̃ dependent ex eadẽ.

Est aũt mihi anim⁹ paululũ diffusi⁹ ceterꝫ materiã ꝓtractuũ p argumẽta q̃ꝑspicua vbi op⁹ fuerit examinare t emergentes difficultates rimari/ nec me pigebit tpis. Audientẽ eñ illõ sapientꝫ. Ea q̃ tibi p̃cepit deus: illa cogita semp: t in mltis operib⁹ eius non fuerꝫ curiosus. Eccli. iij. Et mordacẽ illã Senece sniam. Necessaria nesciunt: qz supuacua didicerunt: quõ pigebit paululũ pl⁹ tpis t laboris impendere his rebus in q̃bꝫ nõ cozrigie tñ: vt vulgo dici solet: sed tot⁹ pell: imo vniuersi cozpis t anie ꝓtiꝫ salus t interit⁹: vbi nõ de lana caprina sic satyricus: ꝫ de aĩa. nõ de pauperegno: vt Statius loq̃t. ꝫ de bis q̃ vitã bt̃ã ꝓsequẽdã t nõ amittendã respiciũt disputat. Si Socrates oẽm phie rõnẽ ad mores t moralẽ studiũ trãstulit: t hinc laudat⁹ ẽ a Tullio/ Seneca/ t Augustio. si ꝓterea phi fere oẽs: p̃sertim Stoici. imo t ipi (qõ vix crediderꝫ) epicurei solã bñviuendi cognitionẽ ceterꝫ p tulerũt: tanq̃ ea sola (teste Apuleio) vitupabilr ignozet: q̃d aget chr̃ianus cui repromittit eternitatꝫ spes p̃mio bone vite. q̃ pacto supuacuis t inutilibꝫ inuestigãdis se totum ipẽdit: omissis q̃ ad vitã sunt necarijs. Sapiẽs etiam ait Eccs. vij. Quid necesse ẽ hoi maiora se q̃rere: cũ ignozet q̃d ꝓducat sibi i vita sua nũero diez pegrinationis sue. Et maxime nõ pigeat queq̃ hui⁹ rei: si nõ piget plerosq̃ nostrates i qõnibꝫ atq̃ materijs illq̃ solo noie theologice: re ãt ipa pot⁹ a theologia longe in regiõe dissimilitudinis sunt posite: sũmo labore t etate multa dies t igenia sua ꝓterere. cũ nec se nec primuz edificare q̃ant. qõnẽ eñ p̃stant magis q̃ edificationẽ. vt Paulus ait. q̃s idẽ Apls ỏt languentes circa qõnes ꝟbox: t pugnas legis: ex q̃bus oriunt inutilie/ ꝓtentiones/ blasphemie/ suspitiões male/ ꝓflictatiões hoĩn mente corruptox. Hox theologiã cancella. Parif. i ꝼmone dñice. xix. post Penteco. ỏt ꝟbosam sophisticã t logicitatem esse t ad chimerinã inq̃t mathematicã eẽ redactã. Cur insup (inq̃t) ob aliud appellant theologi nr̃i tpis sophiste t ꝟbosi: imo t phantasticit: nisi qz relictis vtilibꝫ intelligibilibꝫ p auditox q̃litate: trãsferunt se ad nudam logicã t metaphysicã/ aut etiã mathematicã vbi t qñ nõ oportet. hec ille. Sane cũ tales sup casibꝫ discrimen ꝓscie respicietibꝫ ꝓsulti habent in ꝓfessione vl' extra: irresoluti inueniunt. Hõ iraq̃ subtilibꝫ ſz vtilibꝫ t plus pdesse q̃ admirari studendũ est. Minerue eñ (quã dea sapie fingũt) inuise t odiose sunt aranee. Hec q̃l q̃ stomachanti voce rñdeat. subtilitatibꝫ cõtentiosis t scholasticꝫ q̃ laborẽ reqrunt t ingeniũ longiozi tpe incumbã: hec aũt moralia t q̃ ꝓsciaꝫ discrimina t resolutiões ꝓcernũt: qz facilia t plana sunt nec ppleza: cũ voluero sine labore apphendã. Quicũq̃ eñ ille sit: audiat cancellariũ Parif. Joãnem de gersona/ q̃ aduersus tales vl' ꝓsiles loquẽs in tract. de oz̃one ei⁹ valore/ ait: Bãc sapiẽtis admonitionẽ. Que tibi p̃cepit deus: illa cogita semp: nõ obseruant mlti theologorũ nr̃i tpis. q̃ de moralibꝫ quasi ỏ rudibꝫ materijs studere vl' inq̃rere non dignant. sciem⁹ (inq̃unt) talia cũ volum⁹. cum tũ nulla sit ad cognoscendũ bñ t resolute scia difficilioz p pter circũstantiaꝫ ĩnũeras varietates. Hec est aliq̃s tam excellentꝫ ingenij/ nec a puero i hac scia tam exercitat⁹. q̃ nõ t q̃dem nouiter q̃tidie inueniat: qỏ ꝑus nõ ita plane cognoscebat. Dec ille. Idem etiã in de ꝓsolatiõe theologie lib. iij. psa. iij. dic. Infinitã difficultatẽ habet moz̃ale negociũ dum ꝓseqũ q̃rit̃ur. qz non satis ẽ intelligere quid vez sit: et quid rectũ sic̃ cadit sub arte tradere: sed pticulares circũstantias q̃ variabiles sunt/ neq̃ sub arte/ neq̃ sub doctrina veniũt. Dec ille. Et in lib. de vita spũali. lectiõe. iiij. loq̃ns ỏ moralis materie studio/ ait. Q q̃s adest qui de ingenij acumine gl'iat: qui ꝑter difficilia t subtilia nihil inuestigare dignat: veritat huc aciem rõnis velim: suum h̃ ingeniũ exerceat. affirmo multam h̃ ee pfundã t vberem studiosissimis: q̃ntalibet ingenij laude pditis pscrutationis materiã: etiaꝫ sup eas steriles q̃s nõnulli solas mirari solent imaginationũ varietates. Dec ille. Cũ insup oia suũ habeant tp̃s. t eo tũc q̃ hereticox pestis circa fidem seuiret: catholicox doctriaz labor: his q̃ credenda erãt desudabat: ꝓñs ẽ vt eozundẽ pfidia sublata t pace reddita ecclesie: cum circa opanda t moralia negocia dubia emergũt: his animũ nr̃m applicem⁹. Ubi eñ piculum maius intendit: ibi ꝑculdubio est plenius ꝓsulendũ. vt ait papa i. c. vbi piculum. ỏ elec. li. vj. Sic̃ quippe mũdo oriente t ascendente creuit luxuria: q̃ iuuentute magꝫ amica dinoscit: sic mũdo senescẽte t ad occasum vergẽte (qñ in nos fines seculox deuenerũt) naturale ẽ: (nature q̃dem corrupte) vt crescat auaritia: q̃ senescẽtibus familiarioz eẽ phibet. Aristo. teste. iiij. Eth. q̃ ait. Videt eñ senect⁹ t oĩs ipotentia illiberales facere. Iraq̃ Ẽctus int̃q̃s eo q̃ ex auaritia pcedũt/ vl' si nõ int̃q̃ sunt in se: ei⁹ tñ pietatꝫ quã egenis etiã ex p̃cepto debem⁹ ꝓzorsus exortes sũt: magꝫ nũc mltiplicari q̃ꝑ vnq̃ꝑ acciderit formidandũ est. Huic igit̃ eratis morbo p̃cipue occurrendũ est vt lepra a nõ lepra discernat.

Theologiã ãt illã q̃ in altioribꝫ apicibꝫ residet: t ea q̃ ab humanis agibilibꝫ pl⁹ distare videt ꝓtractat: scholasticã atq̃ specl'atiuã appellam⁹. q̃ꝑ q̃ inꝺita te theologia tora ipa practica sit. quẽadmodũ t medicinã q̃ndã theoricã/ q̃ndã ꝟo practicã dicim⁹: eo q̃ vna q̃dẽ ea q̃ a practi distãtioza/ alia ꝟo q̃ eidẽ vicinioza sũt ꝓtractat. cũ in ꝟitate tora ipa practica sit. put in sniavult doc. subtil' in fine plogi scpti p̃mi libri sniaꝫ. Cũ iraq̃ eã theologiã q̃ꝑ scholasticaz t specl'atiuã appellam⁹ ꝓtractam⁹: mltas gẽtilũ pbox. puta Arist. ceteroq̃: imo t Auerrois fidei nr̃e hostꝫ acriorꝫ/ ac Auicẽne ma humetiste sniasꝫ atq̃ auctates i mediũ p notraꝫ sniaꝫ ꝓfirmatiõe ac declaratiõe adducere nõ veremur/ aut si q̃ eox pbice snie nostris videant repugnare doctrinis: nõ dedignamur eas non solũ ꝓtractare: vezetiã (qỏ ampli⁹ ẽ) non eas repudiare: ſz cũ labore cũ nr̃is ꝓcordare. Et nõ q̃dem prozsus inutiliꝫ hec fiũt. put doc. subtil' in. iij. circa di. xxiiij. tradit inq̃ens. Exponere scpturã sacrã t cõclusiones ei⁹ explicare p alias scias (ad quẽ modũ vltio deuenerũt doctores imiscendo phiam scpture sacre) sine dubio multũ valet. Dec ille. Qỏ sine dubio ꝟitatẽ hz dũmõ i p mis obꝼuet ne q̃d nimis. s. ne tantũ aq̃ vino misceri cõtingat q̃ si vini pdat sapozẽ. ꝼm illõ Esa. j. Vinũ tuũ mixtũ ẽ a q̃. atq̃ scõ o illud curem⁹ recolere sapientꝫ. ea q̃ tibi p̃cepit de⁹: illa cogita sp. t in mltꝫ opibꝫ ei⁹ nõ fuerꝫ curiosus. Cur nõ g̃ licebit theologꝫ i materia agibiliũ. imo putile erit nõnũq̃ (parce tñ nec vltra q̃ necessitas aut vtilitas exposcit) moralẽ atq̃ practicã q̃ casus cõscie attingit theologiã tractatibꝫ: q̃rũdã legũ hũanaꝫ auctozitatẽ in mediũ adducere: p alicui⁹ moralis casus iustificatiõe vl' reꝓbatiõe/ aut si q̃s ꝓtrariari nob videri ꝓtigerit citra dedignationẽ earũdẽ rñdere auctati. Fecerũt q̃ dẽ id nõnũq̃ Alexã. de ales. sctus Tho. Richar. atq̃ Sco. vt eoz fume testantꝫ scpta. Hec miz. Hã t plereq̃ leges p̃mũ q̃dẽ rñsa prudentũ atq̃ ita moraliũ pboz pticulares snie fuerunt q̃bꝫ qñ auctas p̃cipis aut pli accessit: legꝫ nomẽ acceperũt: q̃z aliq̃ etiam si nõ pri⁹ prudẽtũ rñsa fuerũt: a prudẽtia tñ ipi⁹ moralr̃ pbantꝫ p̃cipis pcesserũt. a p̃cipe q̃dẽ auctatem. ſz ex natural' ac phice rõnis dictamine testimoniũ eq̃ratꝫ acceperunt.

Esto in q̃busdã legibꝫ a via ꝟitatꝫ t moruz erratũ eẽ. vt in. q. xxij. patebit. ita sane etiã i specl'atiuis ac moralibꝫ phoz̃ sentẽtijs (q̃s tñ reueremur) errozes iuentim⁹: immo t magno cũ sudoze talibꝫ incũbim⁹ vt ꝟitates ibi cõptas reiect̃ errozibꝫ acceptem⁹. Q si id in legibꝫ ipis licitũ t vtile foze ostẽsum ẽ: mlto ampli⁹ id ỏ q̃busdã sacrꝫ canonibꝫ (pce tñ adductꝫ) licebit ac putile erit. Hã illi nõ ab alienigenis: vt plereq̃ leges/ nec de egypto: ſz a nostratibꝫ ac ỏ nr̃e scpture sacre fontibꝫ pcesserũt. vt i. c. q̃li. de accusa. Et pce q̃dẽ dixi. Ut q̃d eñ etiã apỏ iurisũ pfessores tanta tãq̃ inundãs sup vna re: etiã aliq̃n vulgatissima fit iurisũ allegatio q̃ꝑ etiã plereq̃ cũ a casu ipo distãtissima sint: eũdẽmime attingũt atq̃ adeo eũ a longinq̃ respiciunt: vt pl⁹ vtilitatꝫ ỏ papyro atq̃ igenio absumunt q̃s vtilitatꝫ ad eũdẽ casum descindẽdũ afferãt. vtili⁹ q̃dẽ lõge foret q̃ tã longinquũ t fere iamẽ hñt respectũ rescindere: t vnũ vl' duo solida atq̃ stringẽtia adducere iura: t supfluis ꝓcordãtijs omissis: diuti⁹ radici decisionis imozari. Propter qỏ recte ait doc. subtilis i. iiij. di. vj. q. in mltꝫ locꝫ i iure canõico apparet iurisl' occupatio glosaz. qz mltiplicãt ꝓcordãtias t auctates ad vnũ vocabulũ. et postea in fine nihil ad ꝓpositũ. t alibi vbi est ꝟbuz magni ponderꝫ ex q̃ dependet snia totiꝰ capl'i: trãseũt sicco pede. Dec ille.

Nemo autẽ (ozo) aduersus volumis hui⁹ stilũ stomachet: si aliq̃n min⁹ cult⁹/ aut carpi posse videbit ab his q̃ ꝟbox obꝼuatozes extites: eozũdẽ sũt assueti lenocinio. Sz materie q̃litatẽ ꝓsyderãs. t q̃ stil⁹ scholastic⁹ eẽ debuit aduertẽs: venia mihi ꝑstet: cui pl⁹ cure fuit vt solide t caute q̃ꝑ ꝟbis terse ac redimite eẽnt opis hui⁹ conclusiões t snie: ampli⁹ acriozibꝫ t stringẽtioribꝫ q̃ꝑ politioribꝫ ac pulchrioribus gaudẽs

carū dē phatōibꝫ studiosi⁹ q̄z q̄rēs fasciculo so mozei re ītricata atq; pplexa (vt ē vozago ☞cruū) planis atq; clarꝫ ꝓmōibꝫ lectorꝫ pit̄ z auditorꝫ ītellectū erudire: atq; resoluere cū ꝯ boꝫ a scholastico stilo pegrioꝫ prurigie: aut parcioribꝫ vl̄ trūcatioribꝫ q̄z īcipietibꝫ i hac materia expediat īcedēdo sentēt̄js: coꝫ aures demulcere: q̄ potiꝰ ꝓcinne audire ac oblectari q̄z se resolutos z rez ītelligētia satiatos abire eligūt. Vix q̄s cautā pit̄ z solidā rez obscuraꝫ ac picꝫosaꝫ resolutiōez tradere z sil̄ ꝯboꝫ limā ac elegātiā obſquare poterit: potissimū iagibiliū z casualiū negocioꝫ tradēda notitia (q̄lis pñs ē) q̄ docētē parit̄ z audiētē (eoꝫ hec mlt̄z sp vestīēda sunt circū stātijs) Argū eē reḡrunt. Thesaurꝰ iuisus z sapīa abscōdita (q̄lis ē q̄ ꝯboꝫ fastu ē obumbrata) q̄ vtiliras ī vtrisq; ināt sapiēs. Dñs q̄z ꝑ Moysen ꝓcepit vt altare ō ipolito ac i formi sibi ſtrueret lapide. Lapideū ḡ altare ſtruēdū dño atq; ita firmū eē debuit/ qđ tū ille politū neḡq; eē voluit.

Libū aūt pñtē quē septiptitū opꝰ cōtractuū appellādū cēsui in septē tractatꝰ ac cētū qōnes distiguo. In ꝓio tractatu dicet ō rex dñlo diffinitiue z diuisiue vtpura ō varijs diuisiōibꝫ atq; speciebꝫ dñio rū. tādēq; spēal̄r ō dñio ciuili eoq; illō spēalit̄ respic̄ materiā ☞ctuuz ꝑ q̄s trāſferūt dñia rez. z ibi dicet ō eius distinctiōe facta si licita fuerit: etsi ꝑ legē naturalē vl̄ hūanā fuerit facta. Insup ō diffinitōibꝫ/ vsus/ vsufructꝰ/ ꝓprietatꝫ ac possessiōis z ō ꝙuenientijs z differētijs eozūdē. ō diffinitōe etiā ☞ctꝰ i gñali z varijs diuisiōibꝫ eiusdē. z ꝓtiet. xvij. qōnes. In scō spēal̄r ō illa specie ☞ctꝰ/ q̄ ōr mutuatio ꝑ. xxxij. qōnes. In tertio ō negociatoribus seu mercatoribꝫ ac emptiōe z vēditiōe i gñali. z ꝓtiet. xvij. qōnes. In q̄rto spēal̄r de emptiōe z vēditiōe reddituū tā rpaliū: vtputa vitalitioꝫ z alioꝫ q̄z ꝑpetuoꝫ redimibiliū z irremedibiliū ꝑ. xv. qōnes. In q̄nto de ☞ctu locatiōis aialiū atq; alioꝫ rez ꝑ q̄nq; q̄stiones. In sexto de ☞ctu societatꝫ aialiū atq; pecuniaꝫ ꝑ sex qōnes. In septīo z vltio ō ☞ctu pmutatōis z cābij ꝑ tres qōnes. Quibꝫ ꝑ. c. qōnes cōsūmatꝫ: finis optatꝰ aderit i eo q̄ ē oīz ꝓsūmatio ꝫmonū. cui sit honoꝫ z ipe riū ꝑ secla cūcta. Cuiꝰ sctē eccl̄ie z eiꝰ ꝑsuli sūmo vniuersisq; q̄z. itereſt pñs opꝰ offero pie corrigēdum gatꝰ stare snie cuiuslibꝫ melius sentiēt̄.

¶ Finit plogus.

¶ Questio .I.

Vtrum due descriptiones iurꝫ z vna descriptio dñij: sint a magr̄is bñ ac mgr̄aliter posite: quibꝫ ōr. Jus ē ptās vl̄ facultas ꝓpinq; ꝙuenies alicui ꝫm dictamen ꝓme iustitie. Et iter. Jus ē ptās vl̄ facultas ꝓpinq; cōueniēs alicui ꝫm dictamē recte rōnis. Dñium aūt ē ptās vl̄ facultas ꝓpinq; assumendi res alias in sui facultatē vel vsum licitū ꝫm iura vl̄ leges rōnabiliter institutas. Solo q̄ stionis stat in q̄rtuoꝫ suppositionibꝫ z sex cōclusionibꝫ cū vno cozollario.

Prima suppositio, ius capit̄ dupliter. Uno mō put idē est qđ lex. q̄ mō accipit̄ cū dicim⁹ ꝓcepta dei eē ius diuinū. z ꝓstitutōes eccl̄ie eē ius canonicū. et ꝓstitutiones impatoꝝ eē ius ciuile vl̄ imperiale. Et ꝟ mō accipit̄ ius in descriptione dominij/ cū ōr: ꝫm iura tē. Alio mō accipit̄ ius vt idem ē qđ ptās q̄ mō accipit̄/ cū dicim⁹ ꝓprez hīe ius in filiū/ regē in subditos. z hoīes habere ius in reb⁹ z possessiōibꝫ suis. z etiā ī ꝑsonis aliq̄. puta in ſuis. q̄ mō capit̄ in iure ciuili: vt instī. ō iure ꝑsonaꝝ. q̄ ius ꝑsonaꝝ diuidit̄ in ius patrie ptātis: z in ius dñij respectu ſuoꝝ. Et ꝟ mō capit̄ q̄n describitur ius ꝑdictꝫ duabꝫ descriptiōibꝫ. Et differūt ille acceptōes. q̄z ius scō mō ē relatio. ſ. habitudo fundata ī illo ad ōr hīe ius. z termiata in rem in quā vel in q̄ hz ius tāq̄ ad terminū ꝓpinquū. Sz ꝓmo mō capiēdo ē ozo mētal̄. scripta vl̄ vocal̄. q̄z ois lex ē ozatio mental̄ scripta vel vocal̄. Et sic cū ozo creata sit qualitas ꝑ denominato (q̄z si est mental̄. ē spēs intelligibiles adinuicē ꝙiuncte ꝑ reb⁹ q̄z sunt spēs. Si est scripta/ est figure aliq̄ adinuicē ꝙiuncte. Si ē vocal̄/ est voces: q̄ oia sunt q̄litates) seq̄t q̄ ius ꝓmo mō ē res absoluta.

Scā suppositio/ capiēdo ius scō mō ē idem qđ dñium. z vere z vniuersal̄r ꝑdicat̄ de dñio. sic q̄ oē dñium ē ius scō mō. Probat̄ dupliter. Primo/ q̄z alī quē eē dñm alicui⁹ rei ē formal̄r eius hīe ius in illa re. vl̄ in illam rem. igit̄ dñium est ius: tenet ꝙsequentia a ꝙiugatis. Scō ꝓbat̄/ q̄z diffinitio iurꝫ scō mō capti ꝙuenit formaliter dñio: vt ptz discurrēdo ꝑ oēs tres clausulas diffinitionis iuris: q̄z o ēs iste tres ponunt̄ etiā in diffinitiōe dñij formal̄r vel eq̄ualent. vñ vt infra patebit ī ꝙclone q̄rta: descriptiones iurꝫ z dñij in snia sunt eedem. ḡ et diffinita sunt eadē. Attū cum dicit. ius et dñium esse idē: ītelligendū ē si dñium nō capiat̄ valde stricte z appꝛopꝛiate capiendo dñium: cōnotat vltra rōnē iuris etiā supꝛozitatē: eo q̄ dñs est relatiuū suppositionis. Dñium etiā loq̄ndo de ciuili dñio. esset min⁹ cōe q̄z ius. etiā de ciuili iure loq̄ndo. q̄z ciuil̄r loq̄ndo aliq̄s hz ius in realiq̄ vt vsum in vtendo re tali: vel vsufructū. i. ius vtendi z fruendi re aliq̄: q̄ tñ nō hz dñium illius rei/ nec directum/ nec vtile: vt patebit ī. q. ꝓx. Si igit̄ ita stricte accipetur dñium: tūc eēnt idē: iz nō ꝙuertibil̄r. q̄z ius eēt in pl⁹. z ꝓ pñs nō oē ius eēt dñium. Haz inferioꝝ hz ius in supꝛozē: q̄z supꝛoꝝ tenet inferioꝝ ī multis. Et filius hz ius in ꝓprem. q̄z ꝓ in multis tenet saltem naturaliter filio. Et vꝛoꝝ hz ius in vix. Et tñ ꝓprie non ꝙcederemus inferiorem hīe dñium in supꝛozez/ aut filium in ꝓprez/ aut vꝛoꝝ in vix. Sz ita stricte ꝟ nō accipiem⁹. Q aūt possit ita large accipi vt ꝙuertit̄ cum iure. ꝓbo: q̄z q̄cūq; habet ius in aliq̄ re: pōt dici dñs illius rei. igitur illud ius poterit dici dñium. Cōsequentia nota. añcedens ꝓbat̄. q̄z q̄cunq; hz ius i re: si ei surriperet vel subtraheret res illa eo inuito surripiēs diceret furtū ꝫmisisse. z si sic. ḡ surripiēs ꝓtrectauit rem alienā inuito dño. tenet ꝙsequentia ꝑ diffinitionē furti. Et ꝑ ꝙsequens ille q̄ habuit ius in ea re: poterat aliq̄ mō dici dñs illius rei.

Tertia suppositio, ꝓma descꝑtio iuris ponit̄ ꝑ Joānem ō gerson in tract. de ptāte eccl̄ia, ꝙsyderatiōe. xiij. q̄ ꝙsyderatio alꝫ intitulat̄ ō origine iuris et legū. Et dictamen accipit̄ in illa descꝑtione iurꝫ ꝑ lege. ꝟ dico. q̄z dictamen: eq̄uoce accipit̄ aliq̄n ꝑ lege dictata/ aliq̄n ꝑ actu rōnis dictantꝫ. Scōa ꝫo descꝑtio: ponit̄ ab eodē in tractatu de vita spūali aīe/ lectiōe tertia.

Quarta suppositio. scōa descriptio redit in idē cū ꝓma. Nam in scōa descꝑtione. tres ꝓme clausule sūt oīno eedem in vtraq; Sz q̄rta clausula iz ꝫ vocem al̄r ponat̄ in ꝓma z scōa: rñ in re ē eadem vtrobiq; qđ sic ꝓbat̄. Recta rō accipit̄ vel ꝑ ea recta rōne q̄ ꝓmo originaliter z eēntialiter est recta. z tunc idem ē qđ ꝓma iustitia. z sic ille clausule oīno eq̄ualent in ꝓma z secūda descꝑtionibꝫ/ aut recta rō accipit̄ generaliter ad rōnem rectā sine illa sit recta rō essentialiter q̄lis est in solo deo/ siue ꝓpticipatiue q̄lis repit̄ ī creaturꝫ rōnalibꝫ. Et tūc illa clausula scōe descꝑtōis iterꝫ redit ī idē cū clausula ꝓme. q̄z oē dictamē illi⁹ rōis recte: q̄ ē ꝓpticipatiue recta rō: ꝟ ducit ad rōnē rectā q̄ ē eēntialiter recta rō. z ꝑ ꝙns ꝟ ducit ad ꝓmā iustitiā.

Prima ꝙclo. ꝓma descꝑtio iurꝫ ē bona. ꝓbat̄ ꝑ ꝙditiōes bone descriptiōis. Restat igit̄ eā tm̄ declarare ꝑ singulas clausulas q̄ sūt q̄rtuoꝝ. Hā ꝓma clausula ē ptās vel facultas. z illa ponit̄ ꝑ genere q̄m ius formal̄r ē ptās vl̄ facultas/ qđ patz. Hā aliquem eē hītē ius in aliq̄ re. est eū posse aliq̄d ī illā rem vl̄ in illa re. q̄ ius est ptās: tenet ꝙsequntia ꝑ locū a ꝓiugatꝫ. Nota tū q̄ sic circa librū de aīa/ dici solet. Potētia seu ptās aīe capitur dupliter. Uno mō materiaiter seu fundamentaliter pro realitate aīe elicitiua actuū quō potētia aīe est res absoluta. et nō relatio: q̄m relatio non ē entitas elicitiua. Alio mō formal̄r z ꝑ se ꝟcato. z sic ē habitudo anīe fundata in tali realitate quā habitudinē hz aīa ad obiectū z actꝰ ꝓducibiles a se circa obiectū. z sic potentia ē relatio. Ita ꝟ nō dz capi ptās vel facultas in descriptione iurꝫ z dñij. ꝑ aliq̄ absoluta entitate: si saltē debeat esse ꝑdicatio formal̄. q̄z ius z dñium formal̄r sunt relationes. sz dz capi ꝑ habitudine vt dictuz ē: iz illa habitudo fundet nōnūq̄ in re absoluta. vt patebit. z sp subiecta tur in re absoluta/ differūt aūt fundari relationē z eā subiectari. Et si q̄s dī. Exq̄ sub diſiūctiōe ponit̄ ꝑ genere ptās vl̄ facultas/ qđ illoꝝ ꝙuenienti⁹ ponit̄ ꝑ genere? Dicendum vt placuit Joanni de Gersona: q̄ ꝙuenienti⁹ ponit̄ facultas (put a fas deriuat) ꝑ genere q̄z potestas/ rationem nō assignat: sed posset esse hec. Nam hominē habere facultatem in aliqua re: est eum habere potestatem agendi aliquid in illam rem/ vel in illa re: agendi inquā non qualitercūq; sez licite vel illicite: sed tm̄ licite. facultas em̄ vt a fas deriuat cōnotat licere. Potestatem aūt habere in aliquam rem denotat posse agere aliquid in illa re vl̄ in illam rem/ non precise licite: sz siue licite siue illicite: saltem irrestricte capiendo potestatem: quomodo dicim⁹ q̄ latro possit occidere: iz restricte capiēdo solum ꝟ dicamur posse qđ de iure seu qđ li-

qvt m. c. faciatho. 22 questione .2.

cite possim?, Hec tñ cā pferendi illū termi-
nū facultas nō cogit oīmode: qz etiāsi ptās
ponaī loco generis: sat; restringereī p vltimā
clausulā descptionis ad standū p ptāte qua
ds aliqd licite pōt: qz vltima clausula dic cō
uenies alicui fm dictamē recte rōnis vl' pri
me iustitie, Ptās aūt fm dictamē pme iusti
tie alicui ꝓuenies ē ptās licite agēdi aliqd.

Scda clausula, s., ꝑpinq ponit ꝓpter tria ex
cludēda. Primo ad excludendū ptātē remo
tā ꝓuenientē alicui fm dictamē pme iustitie:
q ob h q ꝑpinq nō est: ius dici nō pōt. Exē-
plū, Pctōr mortalis hz ptātem merendi btī
tudinē, z h sibi ꝓuenit fm dictamē recte rō-
nis, qz fm dictamē diuinū z voluntatē diui
nā hz illā ptātē, sed illa nō ē ꝑpinq ptās, quia
nō pōt statim exire in actū merēdi: manēdo
in illo statu, hz ꝓrequirit transitio aliq in eo
de nō hze charitatē ad habere: qre illa eius
ptās nō merebit dici ius ad merēdū. Po-
nit etiā scdo ꝑpinq ad excludēdū ptātem: q ē
tñ obedientiāl', q hz ꝓueniat alicui fm dicta
men pme iustitie vel recte rōnis: tñ tal' ptās
nō merek dici ius, Exemplū. Hima stella ē
in ptāte/ vl' potētia obediētiali ad diffundē
dū de se tantū lumen qntū diffundit a sole,
Et hec potētia ꝓuenit sibi fm dictamen pri
me iustitie, Hā pma iustitia dictat: z vult q
stella debeat obedire in tali actu diffusiōis
si de eū sibi ꝓferret, Hz hec ei ptās seu po
tentia: nō ē ꝑpinq, iō non dr stella ius hze ad
diffundendū de se tantū lumē: qntum a sole
diffundit. Ponit etiā tertio ad excludēdū
potentiā seu ptātē logicalē: q nō ē repugnan
tia: q coincidit cū obediētiali vt dānati hūt
potentiā logicalē ad btitudinē, qz non repu
gnat eis q eripiant de dānatiōe: z dotentur
btitudie, Et hec ñ repugnātia ꝓuenit eis ꝓz
dictamē recte rōnis, Hz qz nō ē ꝑpinq potē
tia ad btitudinē, iō nō dicunt hze ius ad eā.

Possent tñ z forte melius dici: q potētia obe
diential' z potētia logical' satis excludunt p
gen diffiniti, s., p facultatē seu ptātē / si ptās
ꝓprie capiat. Hā facultas ꝓcat potentiā actī
ue se habentē, i., potentiā aliqd agendi circa
aliqd. Similr z ptās si ꝓprie capiat/ ꝓcat tm
potentiā actiue se habentē. Ūñ ptās qsi spe
cies ē potētie: qz potētia se extēdit ad actiuā
z passiuā. Nō potentia obediential' atq lo
gicalis nō sūt ꝓprie potētie agēdi: qz aliquez
ē in potētia obediētiali ad aliqd nō ē ipm
hze potentiā agendi circa aliqd, Hz est po-
tius se hze passiue ad hoc vt illud sibi ꝓfera
tur vl' insit: vt stellam eē in potētia obedien-
tiali ad diffundēdū de se tantū lumen: qntū
a sole diffundit, est stellā nō hze iam aliquā
potentiā actiuā elicitiuā hui act diffusio-
nis: sz est cā posse suscipe illum actū si sibi cō
ferret a deo, Et tūc p idem gen diffiniti ex
cluderet potentia quā dānati hūt ad penas
suas. Hā hec ē potētia passiua: nō ptās vel
facultas dicēda, iō nō dicunt hze ius in eas
penas, Et ꝙuis Joānes Herson postꝙ di
ceret: nō dicim aliquē ius hze ad ei nocu-
mentū addat dicēs. non ē tñ penit alienū a
scriptura sacra q ea dicant iusta q̄ diuina p
uidentia spēalr ordiat, sic, i., Regū 02. Hoc
erit ius regi zc, Et demones dicim habere
ius ad punitionē dānatoꝝ, de ꝓtare tñ illi
additi z exēploꝝ ꝓgruētia dicek i corollario
h dcōnis. Tertia clausula, s., ꝓuenies ali
cui ponit ad denotandū subiectuz ipi diffi
niti qđ est accidens. Accidēs em dr diffiniri
p subiectū suū si i abstracto diffiniat, Et
sic fit h. Quarta ꝓo clausula, s., fm dicta-
men pme iustitie: ponit ad excludendū pos
testatē ꝑpinquā ꝓuenientē alicui qua de pro
pinq pōt aliqd agere in aliquā rem/ vl' in ali
qua re: nō tñ ꝓuenit ei fm dictamē recte rō-
nis agere: vt latro hz ptātem q̄ de ꝑpinq po
test occidere hoiem, sed illa vt tal' nō ꝓuenit
ei fm dictamē recte rōnis, Et dixi vt tal': qz
ptās illa qua id pōt ꝙuis ei cōueniat fm di
ctamen recte rōnis: nō tñ in ordine ad illud
obiectū z cū talibz circūstantiis.

Corollarū. Quicqd sit de ꝓfita-
te ꝓdicte additiōis
vl' dicti Joānis de gersona: tñ exempla non
oīno vident ambo ꝓgrue ad ꝓbandum q in
scriptura sacra accipiat aliqñ ius non p iu-
re supra descripto: sed aliter, Probat, nā pri
mū non oīno congruit, quia ibi quo ad mlta
ibidem enumerata non oportet ius accia
pi pro punitione vel pena futura ipi popu-
lo israel a suo rege, sed potest quo ad multa
ibi posita accipi etiam p iure supra diffini-
to, qz voluit dicere q rex esset habiturus fa
cultatem ꝑpinquā assumendi res subditoꝝ
ad sui vsum licitum fm leges rōnabilr instī
tuendas reducibiles ad primaz iustitiam q̄
deus est/ qui voluit regi futuro conuenire
hanc potestatem quo ad multa, Non enim
credendum est q reges israel non potuerūt
licite res subditorum assumere ad sui vsuz.

vide Alcol', de Lyra ibīd. Scdo / qz dato
q ibi posset accipi ius aliter ꝙs p iure supra
descpto: tñ nō oportet accipi q̄ ad mlta ibi po
sita p pena futura filijs isr'l a suo rege, sz pos
set accipi ibi materialr p materia circa quaz
ipius iurz supra descpti, q̄ materia est termi
nus illi relationis, s., iurz descpti: vnde acci
peret p rebz ī quas quis habet ius, vl' p acti
onibz ꝙs exercere pt circa res aliqs ille qui
dr hze ius supra descriptum circa tales res
Illas aūt actiōes non oportet penam dicere
vl' punitionē. Exemplū tpalia stipēdia que
plebanus ꝓtextu būficij sui (qđ est spes iurz
supra descpti) silr z acceptiones ille qbz acci
pit talia tpalia stipendia vt mortuaria: obla
tiones z fruct decimales ꝓtextu iuris, illa
inquā z ille vocant aliqñ iura sua parochia
lia, i., sunt actiones quas ꝓtextu iuris supra
descripti: exercere pōt circa res subditoruz:
nec tñ oportet dicere illas acceptiōes eē pe-
nas vel punitiones subditoꝝ. Tertio/ qz
dato q tales acceptiones qbz licite accipiū
tur a subditis res aliq dici possent aliq mō
pene: eo q sunt eis gues vl' aliq modo nolis
te: imo qđ plus ē: dato q ibi ius acciper nō
tñ p actionibz quas ꝓtextu iurz z dñi regal'
licite potuit rex exercer circa res subditoꝝ,
sed etiā p actionibz quibz exorbitant z tyrā-
nice z vltra ꝙs regali dñio ꝓperat exercitur
erat circa res subditoꝝ. z ita accipiat ibi p
pena vl' punitiōe ꝑpli: tñ ex hoc non hr q in
scptura sacra habeat q ille termin ius acci
piat p potētia passiua: quā aliqs hz ad penā
vl' nocumētū sibi futurū: qz actiones pdicte
penales nō eēnt potētia passiua ad penaz / sz
mer eēnt pena, z sic ex illa scptura non habe
ret q aliqñ ius acciper ita large q potentia
ad nocumentū vl' penā vocaret ius, Hz tñ
haberet q tales pene vocarent iura, Et hoc
est ꝓcedendū, sed tūc ius accipet materialr p
rebz vl' actionibz circa qs ꝑsat ius descptū.
Nam si de sua ꝓuidentia vult q pene vl'
punitiōes p regē infligant ꝑlo: tam rex ha-
bet formalr ius supd descptū, z illē pene z pu
nitiōes sunt materia circa quā ꝑsat illō ei
ius. Et sic potuit itelligi illō dictū, hoc erit
ius regi, Scōm exēplū etiā non ꝓgruit: qz
illō exēplū ꝓtendit qsi ius qō demōes dicū-
tur hre in dānatos, s., ad puniēdū eos: nō sit
ius supra descptum: sz abusiua acceptiōe di
cat ius. Hāūt nō videt vez, Nam illō ius ē
ius supd descptū: vt ꝓz ꝙ totā descptionē, vñ

de suo nequā dr Mat, xvlij, Irat dñs ei:
tradidit illuz tortoribz, exponit de demōib
q in h sunt executores diuine iustitie: vt ait
postillator, Et ꝓfirmat/ qz executor iusti iu-
dicis hz ius supd descptū in malefactorē sibi
traditū a iudice, demones aūt sunt executo
res dei iusti iudicis respectu dānatoꝝ, igitur
zc, fateor tñ q illo iure nō vtunt licite: sz illi-
cite, qz nō amore iustitie eo vtunt/ sz iuidia z
odio hūani generis sic lictor vl' spiculator hz
ius occidēdi reum sibi traditum, sz occidēdo
abutat iure suo: si ex auaritia exercet illō of
ficiū vl' ex odio, Hz vez eēt q potētia q̄ de-
mones passiue se hūt ad suā ꝓprīā penā susti
nēdā: nō ē ius supd descptum/ nec etiā ipe p
prie pene ꝙs sustinēt sunt ius supd descptum
Hz ille pene bñ sunt materia circa quā iurz
supd descpti, qđ de in eos hz, silr z pene ꝙs
demones inferūt dānatz ex diuīa ordinatio
ne, Et sic patz q additio pdicta Joānis de
gersona si debeat eē vera: nō dz itelligi q vo
luerit dicere q alicubi i scptura reperiat ius
accipi p potētia q̄ ds passiue se hz ad penaz
suā sibi inferēdā. Hoc em nō appet vez nec
exēpla pdicta cōgruerent. Hz dz itelligi q ī
scptura aliqñ accipiat ius materialr p illa
actiōe: quā ds exercere hz in res aliqs rōne
iuris descpti, z tūc pmū exēplū possz aliqlr
ꝓgruere/ nō aūt scōm.

Hcda ꝓclo, scda descptio iurz etiā ē
bona. Probat/ qz pma est bo
na, igit etiā scda, qz sunt eedem: vt ꝓbatū est
in q̄rta suppositione.

Tertia ꝓclusio, vtreqz descriptiones
sunt magistralr ponite. Pro-
batur: qz qñ diffinitum ē relatio, tunc magi
stralr describit si p fundamentū z terminum
describit. Hic aūt diffinitū est relatio: vt pa
tet supra ex prima suppositiōe. Et vtraqz de
scptio dat p fundamētū z terminū illius re-
latiōis, igit zc. Minor ꝓbat/ qz ille descpti
ones hūt explicite vel implicite oēs clausu-
las descptionis dñū. Hō descriptio domi
nū dat p fundamētū z terminū dñū: vt ꝓba
tur in ꝓclone sexta: z dñium ē idē cum iure,
igit etiam pdicte descptiones iurz dant p fū
damētū z terminū iurz.

Quarta conclusio, omnes clausule
ponite in descriptione do-
minū, sunt etiam ponite in descriptione iu-
ris: z hoc vel expresse vel implicite, Probat
discurrendo per quinqz clausulas descripti

onis dñij, Hã prima ꝛ scda sunt facultas vl' ptãs ꝛ ꝓpinq, ꝛ he due etiã sũt posite i descri ptiõe iurꝭ: vt patuit. Tertia ẽ/assumendi res ꝛẽ, Et hec implicite etiã ẽ posita i descri ptione iurꝭ, Hã ptãs vl' facultas q̃ ponit lo co generꝭ in descptiõibꝫ p̃dictꝭ/ denotat po tentiã nõ passiuã: sz potꝰ habentẽ se in rõne agẽdi: ꝛ p ꝺ̃ns ius erit ptãs ꝓpinq̃ ad agẽdũ aliq̃d in illã rem vl' in illa re, Hã oẽ ius atq; dñium: est habitudo illi⁹ in q̃ est ad rem illã in quã vel in q̃ habeꝯ, ꝛ hec habitudo nõ ter minat ad illã rem: nisi ꝑm aliquẽ actũ vl' acti onẽ quã hñs ius vel dñium hz exercere in il lã vel in illa re, Exẽplum/ ius vel dñium qõ hz pz̃ in filiũ: est ius in filiũ ꝑm q̃ pz̃ põt exer cere actũ correctionis in filiũ ꝛ actũ directi onis circa eundẽ, Et ius qõ hz q̃s in domo sua: est ius ꝑm q̃ talꝫ põt exercere illos actꝰ i domo, ſ. ingredi/egredi/ ꝛ res suas iferre, Hñ tantũ q̃sq; hz iurꝭ vl' dñij in aliquã rem: q̃tũ actiõis lz sibi exercere circa rẽ, Et actio circa rẽ exercenda inuitꝭ i tertia clausula cuz dz assumẽdi res ꝛẽ, Id ẽ exercendi circa illas res aliq̃s actiões, Et sic tãgit⁹ termin⁹ illius relatõis tã remot⁹ q̃ ẽ res ipa in q̃ q̃s hz ius q̃ ꝓpinqu⁹ q̃ ẽ actio agibil' circa rẽ, Quar ta clausula tangit cũ dz licitũ, Et q̃nta/ cum dz ꝑm leges ꝛẽ, Et he due etiã satis inuunt i tertia clausula diffinitiõis iurꝭ/ cũ dz: cõue nies alicui ꝑm dictamen prime iustitie vl' re cte rõnis, Hã si aliq̃ ptãs exercẽdi aliquas actiões licitas circa rẽ, ꝺuenit alicui ꝑm le ges rõnabil'r institutas: tunc ꝺ̃ns ẽ vt etiaꝫ sibi ꝺueniat ꝑm dictamẽ recte rõnis ꝛ prime iustitie: ꝛ ecõtra, qz ois lex rõnabil'r institu ta est dictamen recte rõnis, capiendo dicta men passiue: p oꝛone vel ꝺplexione dictata p rõnẽ, Etsi sibi ꝺuenit ꝑm tale dictamen, q̃ hz dictamẽ ꝑme iustitie sibi ꝺuenit, tenet cõ seq̃ntia ex deductis in q̃rta suppositõe, Et hec clausula ponit ad tangendũ fundamen tũ illi⁹ relationis: q̃ dz dñium vel ius, Hã ta lis relatio fundat sup aliq̃: rõne cui⁹ lex vo luit q̃ deberet ei ꝺuenire tal' relatio, Q̃ aũt rõne illi⁹ ꝺueniat sibi p legẽ tal' relatio: est p ꝑ ter ꝑmã iustitiã: q̃ voluit q̃ illud in q̃ repit tale/ inueniat etiã huiuscemodi relatio, ſ. do minũ vl' ius, Exẽplũ/ hec oꝛo: hõ q̃ alĩ ge nuit: dando sibi eẽ: habeat ius ꝛ dñium exer cendi in genitũ actionẽ correctionis ꝛ dire ctiõis: est lex natural' ꝑm quã pz̃ ꝺuenit ius ꝛ dñium in filiũ, Hec aũt lex p fundamento dñij collati pz̃: ponit ꝫ qõ est cũ genuisse fi liũ, ꝛ sic genuisse vl' paternitas ẽ fundamen tũ illi⁹ dñij, Sic ius ꝛ dñium qõ hz plat⁹ in subditos ꝺuenit sibi rõne electionis, ſ. q̃ ele ctus ẽ, electũ em̃ eẽ est fundamentũ rõne cu ius ꝺuenit sibi ius illõ: lege dicente, Ois q̃ electus fuerit legitime in platũ illi⁹ ppl'i: ha beat ius ꝛ dñium in pp'm illũ: ꝛ sic de aliis, Et tale fundamẽtũ vocat titulus iurꝭ vl' do minij: vt cũ dicim⁹: ille titulo paternitatꝭ hz dñium in illũ, Iste titulo electionis hz dñi um in istos ꝛẽ, Hñ non bñ videt dictũ quod Joã. gerson ꝺr q̃ ptãs vel facultas q̃ ponit loco generis in descriptiõe iuris: voceꝫ titu lus iurꝭ, Hã illa facultas ẽ met ipm ius, sed pot⁹ debet dici q̃ titulus iurꝭ sit illõ: rõne cuius ꝺuenit tali ꝑm legem ipm ius: vt dici mus, Iste possidet bãc rẽ: vl' hz dñium hui⁹ rei titulo pscptionis vl' emptiõis, i. illa rõne habet/ qz eã pscripsit vel emit, Et sic ipa em ptio vl' pscriptio est titulus illi⁹ iurꝭ vl' dñij, Hñ idẽ met in lectionibꝫ aliq̃n dicit titulos dñioꝝ fundare dñia, Non tñ accipio ꝫ fũ damentũ relatiõis stricte, q̃ mõ accipit⁹ i me taphysica cũ dicim⁹ vnum in q̃litate eẽ fun damentũ sil'itudis, ibi em̃ fundamẽtũ dz eẽ res presential' in rez natura: cũ relatiõe ipa, Sz accipio vt etiã se extẽdat ad aliq̃d qõ p exigit⁹ relatiõi vl' ei ꝑsupponit: lz illõ tã trãsi uerit in ꝓteritũ: q̃ mõ genuisse dz fundamẽ tũ paternitatis, lz genuisse trãsierit in ꝓteri tum, Sic genuisse fundat dñium pz̃is in fi lium: ꝛ electum fuisse dñium plati in subdi tos/ ac emisse dñium qõ p emptionẽ ẽ acq̃ sitũ: ꝛ sic de aliis suo mõ.

Quinta conclo, descriptio dominij est bona, Probatur dupl'r, Primo p conditiones bone descriptionis, Secundo/ quia descriptio dominij est ea dem cum descriptione iuris: vt patz p quar tam ꝓcl'onem. ꝛ diffinita etiam sunt eadem scz ius ꝛ dñium: vt patuit in scda suppositõe Igitur si descriptio iuris fuit bona: vt pa tuit in ꝑma ꝓcl'one, sequit ꝓpositum, Et hec descptio etiam potest declarari eodem mo do: quo declarata est descriptio iuris p sin gulas clausulas, Illa tamen clausula scilicz res alias vel vt alias: speciali indiget decla ratione que ponit ideo, quia aliquando ali⁹ quis habet dominiũ vl' ius in aliquã rem: q̃ tamen nõ est alia ab ipo domino, Exẽplum Anima habet dominium super suas poten tias inferiores q̃ sunt ipa aia, ꝛ sic ania sup seipam hz dñium. Attñ aia hz illõ in se q̃si ꝛ q̃dã mõ vt in aliã rem, qz aia ꝑm q̃ volũtas est: hz dñium in se ꝑm alias potẽtias, Ne ãt potentie ab inuicem distinguunt aliq̃ mõ, Et aia etiam ꝑm q̃ volũtas hz dñium in seipaz ꝑm q̃ voluntas seipam trãsmutãdo de non agere ad agere, sed hoc ẽ in seipam vt pas siuam a seipa vt ab actiua, Sil'r libertas ẽ q̃ dam spẽs iuris ꝛ illud ius hz liber in seipm ſ. agendi qõ libet, Hñ diffinitur ius in in stitutis de iure pson̄æ, ℌ. j, Est natural' fa cultas ei⁹ qõ cuiq; facere libet nisi qõ vi aut iure prohibet, Et sic liber hz ius sup suã per sonaz/ q̃uis non iit dñs membroꝝ suoꝝ ad ea abscindendũ/ aut ad alium abusum, ꝺ q̃ dicet in. q. lxxiij, Simil'r dicim⁹ q̃ pcõr pe nitendo exercet actũ iustitie i seipm, ꝛ ꝺ̃ns hz ius in se tangẽs in ipm, hoc tñ est sub alia rõne, qz sub rõne ministri iudicꝭ eterni habz ius in se tangẽs in reum eiusdẽ.

Petra conclusio, descptio dominij est bñ ꝛ magistral'r posita, p bat/ qz descptio relationis bñ ꝛ magistral'r ponit q̃n̄ dat p subiectũ fundamentũ ꝛ t̃mi nũ, Sz dñium ẽ relatio, ꝛ eius descptio da tur p illa, igit⁹, Minoꝛ pbat⁹ p scda pte, Haz subiectũ subintelligit⁹ q̃n̄ dz ꝺueniẽs alicui, fundamentum aũt dat⁹ intelligi q̃n̄ dz ꝑm le ges rõnabil'r institutas, Ne em̃ leges ordia uerunt dñium alicui ꝺuenire attẽto aliquo qõ in eo nunc est/ vl' ꝑcessit qõ hz rõnem fũ damenti/ vl' tituli dominij, Terminus ãt re motus relationis tangit⁹ cum dz, res alias vl' vt alias, qz in illas terminat⁹ dñium, Ter min⁹ aũt ꝓpinquus illius relationis ẽ actio exercitabil' circa illam rem, Et illa actio tan git⁹ cum dz assumendi ad vsum ꝛẽ.

¶ Questio, II.

Queritur quot modis diuidit⁹ dñium.

In hac q̃stione ponẽt vnus modus diuidẽ di dñium in sex species ꝛ singl'aꝝ specieꝝ de scptiones ac clausulaꝝ in descptionibꝫ posi taꝝ declaratio, q̃ttuoꝛ q̃q; dubia ꝛ duo ar gumenta soluent⁹, Ad q̃stionẽ igit⁹ rñdet/ q̃ q̃ttuoꝛ modis diuidit⁹ dñium: quoꝝ duo ꝑ mi ponunt⁹ a Joanne de gersona in de ptãte ecclĩastica, loco sup̄ dicto, Tertius autẽ ab eodẽ in tractatu de vita spũali lectione ter tia, Primus igit⁹ modus diuidẽdi ẽ q̃ septu plex ẽ dñium scz beatificũ/ originale/ gratifi cum/ euãgelicũ/ canonicũ ꝛ politicũ, Bea tificũ describit⁹ sic, Est dñium ꝺueniẽs btõ ꝑm leges gl'ie, Exẽplũ, Btũs hz tale ius q̃ suũ corꝑ gl'iosuz põt penetrare q̃cũq; aliõ corꝑ nõ gl'iosum sine resistentia illi⁹ alteri⁹/ q̃uis naturale sit cuilibet corꝑi resistere alte ri volẽti se penetrare, Sil'r hz ius q̃ suo cor ꝑe gl'ioso põt eẽ in eodẽ loco cum q̃cunq; nõ gl'ioso: non obstãte q̃ naturale ẽ cuilibet corꝑi nõ admittere aliõ corꝑus ad locũ suũ, Hñ illud ius vl' dñium btõꝝ sup corꝑa non gl'iosa vocari põt dos subtilitatis eoꝝ, Hã dos subtilitatꝭ nõ ẽ aliq̃ q̃litas in corꝑe glo rioso rõne cui⁹ sibi ꝺueniat esse in eodẽ loco cũ alio, ꝛ alia corꝑa penetrare, Sed est ius essendi cũ alio corꝑe non gl'ioso ꝛ ipm pene trandi, Sil'r ius exercendi visionẽ corꝑalẽ circa ea q̃ sunt adintra in corꝑibꝫ etiã in inti mis eoꝝ, Et illud dñium fundat⁹ in btitudi ne: ita q̃ btitudo est titul⁹ illi⁹ dominij, Pre dicta aũt duo exẽpla de dñio btifico/ ꝛ mlta silia dñia: q̃ nos latẽt: sunt dñia beatifica ge neral'r oĩbꝫ btis ꝺueniẽtia ꝛ fundata super btitudine general'r oĩbꝫ ꝺueniẽte, Sic ꝑsi mile ẽ alĩq̃ eẽ spẽalia dñia btifica aliq̃bꝫ bea tis singular'it⁹ ꝺueniẽtia: q̃ fundant⁹ sup spe ciali btitudine spẽal'r talibꝫ collata rõne cu ius tales hñt spẽale ius ꝛ dñiuz sup res cor ꝓorales/ vl' etiã spũales, quẽadmodũ aliq̃s btũs hz dñium sup q̃busdã morbis auferen dis a corꝑibꝫ, Ali⁹ sup impetu ꝛ actione ele mentoꝝ ignis ꝛ aq̃/ vl' sup infestationibꝫ de monũ rep̄mẽdis, q̃ iura ꝛ dñia eis in hac vi ta añq̃ hẽnt btitudinẽ collata nõ fuerunt/ sz ꝑmũ adepta btitudine generali ac spẽali.

Etsi arguat⁹/ in statu btoꝝ: nll'e sunt leges: igit⁹ male dz in descptiõe ꝑm leges gl'ie, Añ cedens ꝓbat⁹, qz. j. ad Timo. ſ. dz, Justo nõ est lex posita: q̃ mlto magz nõ est ponẽda lex aliqua ill' q̃ confirmati sunt, Et confirma tur/ qz beati sunt impeccabiles, Modo lex non ponit⁹ nisi peccabili nature/ igit⁹, Di cendũ q̃ in eoꝝ statu nõ ẽ lex, phibitoria nec etiam p̃ceptoria: vt ꝓbat argumentũ, sed be ne leges ꝺcessorie q̃bus concedunt⁹ beatis varia iura/ ac dominia ptertu sue beatitudi nis, Et q̃d mirũ si varia dominia ꝛ iura con sequant⁹ eoꝝ beatitudines: cum ipi ingẽtum sunt beati iam sint in effectu cum chr̃o co heredes regni dei, Si coheredes regni dei: igit⁹ (vt ita dicamus) cum chr̃isto oĩm creatu rarum ꝛ tot⁹ mũdi rege ꝑticipantes iura et

dñia regni dei. ꝓ̄ aũt ſcda deſcꝑtio ponit dominꝫ beatifici taꝝ. Eſt dñium ī mediate a deo cõuenies btõ rõne ſue btitudis ſm leges gl'ie vel btitudis pl'ib cõpetens ex eꝫ ac inabdicabile ſuata btitudie. ꝓ̄mo õr ī mediate a deo, z p̄ h̄ diſtinguit a dñio canonico z politico, qz talia ꝯueniũt his q̄by ꝯuenit mediate a deo, ſ. mediãte hoie: a q̄ ꝯcedit alicui tale dñium, ſic z ab hoie ꝯcedit ſibi fundamẽtũ talis dominꝫ. Vñ ſic fundamentũ dominꝫ beatifici, ſ. btitudo ī mediate a deo ꝯuenit ipſi btõ. Sic etiã dñium fũdatũ in btitudie ī mediate a deo ꝯuenit beato. Et in hac clauſula ꝯuenit cũ originali gratifico z euãgelico: qz talia etiã ꝯueniunt ī mediate a ꝺo ſuis ſubiectꝫ vt patebit. Se cũdo õr ꝯueniens btõ rõne ſue btitudis. Et in h̄ idem õr qõ in p̄dicta deſcꝑtione/ cum õr: ꝯueniens ſm leges gl'ie, qz leges gl'ie cõcedunt dñia beatifica btis rõne btitudinis Et in hac clauſula diſtinguit dñium beatifi cum ab oñ̄ib alijs: qz nl'm alitõ hz p̄ fundamẽto btitudinẽ. Vñ tangit h̄ p̄rium fundamentũ/ vel titulus dominꝫ btifici: rõne cuius ip̄m diſtinguit a dñio naturali btõꝝ. Hã z btī hñt aliq̄ dñia naturalia: quẽadmodũ ẽ dñium aie ſm q̄ ẽ volũtas in potẽtias inferiores: vt ī potẽtiã motiuã. Hã tale dñium hz ꝯueniat btis: non tñ rõne btitudinis, q̄a etiã ſublata btitudine adhuc maneret illud dñium: ſic̄ etiã aderat añq̄ adeſſet btitudo. Tale em̄ dñium ꝯuenit btõ rõne naturalis doni, ſ. libertatꝫ ipſi⁹ volũtatis: z rõne diuine dignatiõis: q̄ deus dignat generali ꝯcurſu ꝯcurrere ad actiões cauſaꝝ ſcõaꝝ. Et ſic p̄ idem ptz quare eq̄alens clauſula ponit ī p̄ma deſcꝑtione dominꝫ btifici, ſ. ſm leges gl'ie. Vñ p̄ accidens ꝓtingit dñia diuerſoꝝ generꝝ repiri ſil'in vno ſubiecto: ſz habebunt diuerſa fundamẽta ſeu titulos rõné q̄ꝝ ꝯueniũt illi ſubiecto. Dr̄ tertio: pl'ib cõpetens ex eꝫ vt de mille btis vex. eſt dicere q̄ q̄libet eoꝝ hz ius trãſeũdi ſuo corpe gl'ioſo p̄ aliqõ idẽ corp⁹ nõ gl'ioſum: imo oẽs btī reſpectu vni⁹ corpis hñt tale dñium ex eꝫ. Sic ẽ etiã in dñis btificis ꝯuententib⁹ btis aliq̄by rõne ſpẽalis btitudinis. Haz z talia p̄nt pl'ib btis ꝯuenire ex eꝫ reſpectu eiuſdẽ rei vt reſpectu vnius morbi auferẽdi ſtat pl'es btos hẽ dñium ip̄m auferẽdi. Et in hac clauſula diſtinguit a dñio ciuili, qz ciuile nõ cõpetit ex eꝫ pluribꝫ reſpectu eiuſdẽ rei: ſaltẽ in p̄rio z ſpẽali. Non em̄ p̄t vna res hẽ pl'es dños: loq̄ndo de ciuili dñio eiuſdẽ ſpeciei: q̄ dico, qz vni⁹ rei p̄nt eſſe pl'es dñi ciuil'r diuerſis dñis ciuilib⁹, ſ. cũ vn⁹ hz dñium directũ: vt hz dñs feudi: z dñs ip̄i⁹ emphiteote/ alter vtile vt vaſallus/ ſeu feudatarius z ſil'r emphiteota. Quarto õr inabdicabile: in hoc diſtinguit a dñio ciuili, qz hoc p̄t dñs a ſe abdicare: puta trãſferẽdo illud in alium p̄ donatione/ venditione/ vel p̄mutatione/ vel hm̄oi. Quinto õr: ſuata btitudine cuius ſenſus ẽ, q̄ diu habet q̄s fundamentũ vl' titulum illi⁹ dominꝫ: tãdiu habebit ī meuitabiliter illud. Jn hoc diſtinguit ab alijs dominijs: qz ly aliqua dñia alia etiã ſint inabdicabilia vt ẽ dñium originale/ naturale z charitatiuum/ ſeu euangelicũ: non tñ ꝯſiſtit eorum inabdicabilitas in retentiõe btitudis: eo q̄ nõ fundant in btitudine/ ſz ꝯſiſtunt in alijs fundamentꝫ vt gratificũ ſeu charitatiuum in charitatꝫ retẽtione. Quãdiu em̄ illa adeſt tãdiu durat dñium charitatiuuz/ ſiue aſſit btitudo/ ſiue nõ. Sic inabdicabilitas dominꝫ naturalis ꝯſiſtit in retẽtõe naturalis doni: q̄diu em̄ illud aderit: tãdiu aderit dñium naturale ſiue aſſit btitudo ſiue nõ.

Dominũ originale etiã dupl'r describitur. ꝓ̄mo ſic. Eſt dñium ſm leges iuſtitie original', z ſubintelligit: conuenies alicui: ſupple ei qui eſt: vel eſſz in originali iuſtitia. Secũdo ſic. Eſt donum dei q̄ creatura rõnalis ius habet ī mediate a deo aſſumere alias res inferiores in ſui vſum: z ꝯſeruationem plurib⁹ cõpetens ex equo z inabdicabile: ſeruata originali iuſtitia. Exemplũ/ qñ p̄imi parẽtes habuerũt originalem iuſtitiã: rõne illius iuſtitie conueniebat eis ius edẽdi de oĩ ligno paradiſi: dempto ligno ſcie boni z mali. z ibidem habitandi z alia ibi agendi. Et hoc dominiũ fuit ꝯceſſum p̄mo homi: quando dixit ei dominus Ben̄, ĩ. De oĩ ligno paradiſi comedetis. Unde z leges originalis iuſtitie hoc ius concedebant eis z quibuſcunq̄ alijs poſteris eoꝝ qui habuiſſent originalẽ iuſtitiam q̄diu illã retinerẽt, ipſa ꝯo perdita ſpoliarent etiam illo dominio: ſicut et eis contigit: quia p̄imi parentes amiſſa originali iuſtitia perdiderunt ius habitandi ī paradiſo z comedendi de lignis eius. Unde z inde expulſi fuerũt. Ben̄, ĩ. Q aũt ī ſcõa deſcꝑtione dicit. Eſt donum dei ītelligendum eſt nõ p̄ p̄dicatione formalẽ: q̄m̄ fundamentũ relatiõis non predicat vere de relatiõe p̄dicatione formali. Dñium aũt eſt relatio fundata in dono dei/ ſaltẽ in illo: rõne cuius cõuenit ei ius aſſumẽdi, z hoc ius eſt dñium originale fundatũ in originali iuſtitia q̄ eſt eius fundamẽtũ ac titul⁹. Hz debz intelligi p̄dicatione fundamentali z mediali, vt ſit ſenſus. Eſt donũ, i. relatio fundata in dono dei. Dixi notanter ſaltẽ in illo: rõne cui⁹ ei cõpetit ius ꝛc̄, qz generaliter loquẽdo etiã illa relatio q̄ ius dicit, poſſet dici donũ dei: ſicut et illud in q̄ fundat: ſed nõ eſt tale donũ, rõne cui⁹ ei cõpetit ius: qz illõ dñium met eſt illud ius. Well⁹ igit deſcriberet ſic/ z eſſz etia deſcriptio. Eſt dñium cõueniẽs ī mediate a deo ſm leges originalis iuſtitie /ei q̄ eſſet in illa ratione eiuſdẽ: pl'ib cõpetens ex eꝫ et inabdicabile: ſuata eadẽ, ſ. iuſtitia originali Nam dñium eſt formale genus ad dñium originale/ z alia dñia: nec oporteret tunc addere ad dñium alias clauſulas oẽs, ſ. q̄ creatura ratiõalis hz ius aſſumẽdi res alias in ſui vſum. qz ille clauſule oẽs includerent in illo ẽmio dñium/ poſito loco gñis, qz ille clauſule ſunt ꝺ diffinitiõe dñij in cõi accepti. Alias autẽ clauſulas cõgruit addere, quarũ p̄ma eſt cõueniẽs ī mediate a deo. Nam ſic̄ eius fundamentũ, ſ. original' iuſtitia eſt ī mediate a deo. ſic z ipa relatio dñij õr ei ꝯuenire ī mediate a deo ſolo. Et in hac clauſula ꝯuenit cũ alijs tribꝫ. ſ. btifico/ charitatiuo/ z euãgelico. Hã z illa a deo ī mmediate conferunt ſuis ſubiectis: ſic̄ z eoꝝ fundamẽta, ſ. btitudo z charitas. Jn hoc aũt differt a dñio ciuili: z ab aliq̄ naturali dñio. Nam dñium ciuile cõuenit ſuo ſubiecto mediate a deo: et ī mediate ab hoie. vt q̄ q̄s ciuil'r habet dñium eq̄ empti eſt ſm leges ciuiles rõne emptiõis z traditionis a dño eiuſdẽ. de q̄ tñ latius in. q. lxx. z alijs. Emptio aũt eſt actus ab hoie ī mediate elicitus. Et ſic ſic̄ fundamentũ vl' titulus illius dñij eſt nõ ī mediate a deo: ſic nec ip̄m dñium ciuile. Sil'r aliqõ naturale ꝯuenit ſuo ſubiecto mediate a deo: z ī mediate ab hoie ſcz illud cui⁹ fundamentũ vl' titul⁹ cõuenit ſubiecto mediate a deo: z ī mediate ab hoie. vt dominium p̄is in filiũ cõuenit p̄i rõne illius: qz genuit illũ. Genuiſſe aũt eum ꝯuenit p̄i ī mediate a ſe: et mediate a deo. Et dico notanter aliqõ dñium naturale: qz aliqõ naturale dominiũ cõuenit etiã ī mediate ſuo ſubiecto, ſ. illõ cui⁹ fundamentũ ꝯuenit ī mediate ſibi a deo, vt dñium qõ volũtas hz in potẽtias inferiores: eo q̄ natura volũtatis ī mediate eſt a deo. Dicit ſcõo ſm leges originalis iuſtitie: p̄ quã clauſulã diſtinguit ab oĩbus alijs dñijs: qz alia dñia ſm alias leges ꝯueniũt ſuis ſubiectis. Dicit tertio, et q̄ ẽ/ vl' eẽt in illa, vbi tangit ei⁹ ſubiectũ. Dicit q̄rto, rõne eiuſdẽ, in hoc tangit fundamẽtũ vl' titul⁹ illius dñij: in q̄ etiã diſtinguit ab oĩbus alijs dñijs, qz alia hñt alios titulos/ vl' fundamẽta: rõne q̄ꝝ ſunt cõceſſa p̄ leges ſuis ſubiectis. Dicit q̄nto, pl'ib cõpetens ex eꝫ, in hoc differt a ciuili z ꝯuenit cũ btifico z gratifico, qz etiã in illa cõpetunt pl'ib ex eꝫ. vt patuit de btifico in p̄cedentib⁹, z idẽ patebit infra de gratifico, vñ quotꝫ habuiſſent originalẽ iuſtitiã, oẽs habuiſſent earundez rerũ paradiſi dominiũ: ita q̄ q̄libz inſolidũ fuiſſet eadẽ ſpecie dñij dñs illius rei/ cuius alius fuiſſet dñs. q̄uis em̄ illud dñium collatum fuerit Ade tanq̄ p̄mo z p̄ncipali p̄ifamilias in domo generꝫ hũani, vt õr Alexã. in, q̄, p̄te ſũme, tñ non ſic datũ fuit vt in aliq̄ p̄iudicaret cõmunioni oĩm: q̄ vnuſq̄ſq̄ illius vſus fuiſſet ſm beneplacitũ volũtatis ordinate. Vñ illud nõ fuit dñium, p̄rieratꝫ poſſeſſorie: ſed p̄ſidentie poteſtatiue z puidẽtie regitiue, vt vult Hugo. Dicit ſexto inabdicabile, et declarat hoc vt circa p̄cedẽs dñium eſt declaratũ. Et in h̄ patz q̄ illud dñium erat nõ neceſſario fundatũ in charitate: qz erat fundatũ in originali iuſtitia. Hec aũt nõ hz neceſſario annexã charitatẽ. Vñ hoc dñium ifuit p̄mis pentib⁹ qñ habuerũt iuſtitiã originalẽ nõdũ habita charitate vl' gr̄a, licz poſt adeptionẽ charitatis pderet per p̄ditionem charitatis: qz charitatẽ nõ erant p̄diturꝫ niſi ſimul pderent iuſtitiã originalem.

Hic duo ſunt videnda. P̄rio vtrũ illõ dñium etiã fuerit originale: q̄ cõtulit dñs p̄mis pentib⁹ cũ ait Beneſis. j. Dominamini piſcib⁹ maris z volatilibus celi. Dicendũ q̄ q̄uis Joãnes Herſon de hoc exemplificat: tamẽ ſimplicit' ſeu ſine addito loquendo: oppoſitũ videt verũ, quia ſi illud fuiſſet originale dominiũ, tunc illud pdidiſſent perdita originali iuſtitia: ſic̄ tunc pderunt ius habitandi in paradiſo, et comedendi de lignis eius, cõſequens eſt falſum, quia etiam poſt expulſionẽ de paradiſo habuerunt ius capiendi piſces et aues

in sui vsum. Nisi dicaᵗ qᵖ dñs ꝑdictis ꝟbis cõtulit eis quoddã singlarius dñiũ sup pisces et volucres ꝯ habuerũt post pctũ, ꝛ. qᵖ cũ omi facilitate ad votũ eoꝝ potuissent capisse/cõgregasse/ꝛ aduocasse omia ad vsuz suũ nõ comestionis, qz nõ comedissent carnes, imo nec alia aialia de carnibꝫ aliox aialiũ vixissent, sicut tñ nũc accipitres et milui facitũt. sed ad vsũ obsequij nõ laborioſi/sed delitioſi: sicꝫ ꝛ Adã in paradiſo opatus fuisset nõ laborioſe/sed delitioſe. ſm Augu. Qᵗ aũt habuissent talẽ prãtem singulare in aialia, tangit glo. Beñ. j. (ꝛ est Bede dicentis) In testimoniũ ꝓme creatiõis legimꝰ aues viris sctis seruisse: ꝛ ritus bestiarũ ꝛ serpentũ venenũ cessisse, sicꝫ experimento sciꝫ de sancto Ruperto: in cuiꝰ insulã aues intrantes: domestice ꝛ mãsuete fiũt: exeũtes aũt fiũt silnestres, hec ibi. Ũñ Adã qñ ꝓpositurꝰ erat cũctis aialibꝫ vocabula: potuisset ea oia cõgregasse rõne dñij sibi dati: sed tñ de facto illa cõgregatio fuit a deo facta misterio angeloꝝ: qz citius potuit fieri illo mõ/ꝯ ꝓ cõuocationez Ade. Illud aũt singulare dñiũ qᵈ ad ꝑdicta fuit ei sublatum iusto dei iudicio: eo qᵖ ipe inobediẽs factus fuit deo, vt sic ẽt sibi inobedientia fierẽt aialia. Ũl dicaᵗ qᵖ locutus sit dñs de dñio/qᵈ pentes ꝟsata originali iustitia habuissent ius: vt nullum aialiũ eis nocere potuisset: sic inquã verus esset. Nam id etiã fuit fundatũ in iustitia originali, vñ ea ꝑdita per inobedientiã cepe/runt aialia tam inꝛ se/ꝯ respectu hois esse minꝰ mãsueta: et magis crudelia. Ũñ glosa Bede Beñ. j. dicẽ. Ante pctũ hois terra nihil noxiũ ptulit. non herbã venenatã, nõ arboreꝫ sterilẽ. Et infra. Tũc aialia: aialiũ esu non viuebãt: sed cõcorditer herbis ꝛ fructibus vescebanᵗ. hec ibi. Et ꝯ Augustꝰ. j. contra Manicheos videaᵗ dicere qᵖ accipitriby/miluis/ꝛ aꝗlis non sit ordinatũ vt viuant de herbis tẽ, sed de carnibꝫ. tñ ſm Alexandrũ intelligẽdus est Augusti. post pctũ nõ ante. Et sic ptz quõ illo dictũ Jo. gerson possit intelligi. Secus aũt ipm intelligẽdo predictũ dñiũ debebit dici naturale: qõ sciz cõperit hoi rõne nature sue. Ũñ ꝛ ibidẽ statim postea tangitᵗ aliud dñiũ naturale: etiã bestiis tũc ꝓcessuz: cũ dicit. Ecce dedi vo� oẽm herbã afferentẽ semẽ sẽ, vt sint vo� in escã ꝛ cũctis aialibꝫ terre: oñibꝫ volucri celi: et vniuersis qᵘ mouentᵗ in tra, ꝛ in qꝫ est aniavíuẽs vt habeãt ad vescendũ. Cõstat aũt qᵖ ius qõ bestie ꝛ volucres hñt in terrenascentia/nõ est nisi naturale dñiũ, de illo aũt dicitur in scõo modo diuidẽdi. Scõo notandũ qᵖ idem Jo. gerson exꝑplificãdo de originali dñio ait, qᵖ ad hoc dñiũ spectare potest dñiũ libertatis/qᵘ est facultas qdam libere resultans ex dono dei liberaliʳ se donantis ad agendũ vel nõ agendũ cũ ania rõnali: in pductõe suoꝝ actuũ elicitoꝝ/vl coꝝ susp̃sione ad finẽ btissime fruitiõis obtinendũ. Et ꝟ tãto liberiꝰ est ꝛ latius/ꝯ to minꝰ põt ĩ malũ: ꝛ quãto ꝑ bonos habitꝰ est ad bonũ/vl in bono stabilitũ. Sz nec hoc dictum est simpliʳ ꝛ sine addito verũ, qz si illõ fuisz originale: fuisset ꝑditũ ꝑdita iustitia originali: sed ꝟs est falsum, qz etiã post pctũ ꝑmi parẽtes ex dono libertatꝭ cõcreate eis: ꝛ gñali cõcursu dei qᵘ disposuit se velle cooperi creaturꝭ suis: habuerᵗ facultatẽ eliciendi actꝰ bũanos/vl suspẽdẽdi eos: eo qᵖ post pctũ adhuc habuerũt liberũ arbitriũ: ꝛ potuerᵗ peccare ꝛ bñ agere. Ũñ si veruz debeat esse: opz illud intelligere de illo dño libtatis: qᵘ volũtas sup potẽtias iferiores ꝛ eaꝫ actus dñabaᵗ singlariori mõ ꝯ nũc ſ, sine tãta resistentia ꝛ rebellione: ꝯ ta nũc est in viribꝫ inferioribꝫ. Hoc inquã dñiũ fuit originale. Ũñ ꝛ ꝑdita iustitia originali silʾ perditũ est illud. Secus autem intelligendo predictũ dominium est species dominij naturalis.

Dominiũ gratificũ sic describiᵗ. Est dñiũ ſm leges gr̃e gr̃atificantis. Et sic dñiũ gratificũ est illõ idẽ qõ alʾs vocaᵗ dñiũ fũdatũ in titulo gr̃e gratum faciẽtis/seu in titlo charitatꝭ, i. qõ ꝑ titulo seu fundamẽto habz charitatẽ. Et hoc dñiũ põt scõa descriptione ꝛ plenioꝛ sic describi. Est dominiũ imediate a deo: cõueniens ſm leges charitatꝭ ꝛ ratione charitatis ei qᵘ est in illa cõpetens plibꝫ ex eᵈ/seu cõpatiens secũ ex eᵈ plres dños inabdicabile seruata charitate extendẽs se ad oia. Extñ. eo ipo qᵖ ꝟs est in charitate dei ꝯ eum faẽ gratum ꝛ amicũ deo, habet ius assumẽdi omes res creatas ad sui vsum ſm legẽ charitatꝭ: ꝯ lex cõcedit ꝓpter charitatẽ/vl ratione charitatis hũti eandẽ certo modo vsum oĩm rerum: vt eis ad dei gl̃iam ꝛ sui salutẽ vtaᵗ: ꝯ tum sibi cõgruit ſm charitatem, iuxta illud Roma. viij. Diligentiby deũ (ꝛ ita existẽtiby in charitate) oñia cooperanᵗ in bonũ: adeo

qᵖ etiã peccata eis puenĩunt in bonũ, qz fazriores ꝛ cautiores resurgũt. Et ꝺ mirum si existens in charitate dei: habeat aliqõ ius ꝛ dominiũ in oiby creaturis dei: cũ talis sit iã ꝑ charitatẽ factus amicꝰ dei. Amicoꝝ autẽ oĩa sũt cõmunia, ait Aristo. ix. Ethi. c. vlij.

Hoc dominiũ ꝛ ius habebãt rõne charitatis: apostoli ꝛ ceteri ĩ charitate existẽtes: cũ in ꝑsona sua ꝛ aliox ũ dicebat Paulus. ij. ad Coꝝ. vj. Tanq̃ nihil habẽtes: ꝛ oĩa possidentes: supple dominio gratifico vel charitatiuo. Et iterũ ad Roma. viij. Qui ꝓprio filio suo nõ pepercit: sed pro nobis omnibꝫ tradidit illũ: quõ non etiã cũ illo oĩa nobis donauit? Et. j. ad Coꝝ. iij. Oĩa vestra sunt vos aũt christi: Et. j. ad Timoᵗ. vj. Prestat nobis oĩa abunde. Ũñ ad titulũ charitatis adĳciunᵗ oĩa abunde ad fruendũ et vtendũ que in celis sunt: ꝛ que ĩ terris, ꝛ que in oiby abyssis. Dicit ꝓmo in illa descriptiõe immediate, qz fundamẽtũ ꝛ titulꝰ illi⁹ dominij scz charitas, est imediate ꝑ creationẽ a solo deo. Sic ꝛ dominiũ fundatũ in ea. Et in ꝟ cõuenit cũ dominio beatifico ꝛ originali: et cũ aliq̃ naturali dominio: scz cũ illo: quale habet voluntas anie in potẽtias iferiores, ꝛ etiã in ꝓprios actus. Per eandez differt a dominio ciuili: et ab aliq̃ etiã naturali: put patuit in ꝑcedẽti dominio. Dicit scõo ſm leges charitatꝭ. Et in hac differt ab omiby aliꝭ dominijs, qz omnia alia ꝓueniũt suis subiectis ꝑ alias leges. Dicit tertio ei qui est in illa ad tangẽdũ subiectũ illiꝰ dominij.

Dicit quarto: rõne charitatꝭ, ad tangẽdum fundamentũ ꝓprium illiꝰ dominij, in qꝫ distinguit ab oiby aliꝭ dominijs: quoꝝ nullũ habet charitatẽ ꝑ fundamẽto: sed habent alia fundamẽta. Dicit quito: cõpetens pluriby ex equo, in qꝫ ꝓuenit cũ duoby primis: ꝛ differt a ciuili, vñ cũ charitas nõ querat qꝫ sua sunt: poterit dominiũ charitatꝭ plibꝫ cõpetere ex eᵈ: sine sui diminutõe. Et hãc clausulam intellige: vt supra. Dicit sexto: inabdicabile seruata charitate, ꝑ qõ distinguit ab aliꝭ: quoꝝ aliq̃ sunt abdicabilia seruata: vl nõ seruata charitate, vt ciuile ꝛ canonicũ, et aliq̃ sũt inabdicabilia: scz beatificũ et originale, nõ tñ ꝓsistit eoꝝ inabdicabilitas in retentiõe charitatꝭ: inquantũ talis, sed in retẽtionẽ qꝫdã alioꝝ: scz beatitudinis ꝛ originalis iustitie. Unde illud dominiũ: sicut nõ habeᵗ nõ habita charitate, sic nõ perditur: nisi perdita ea, quare sicꝫ charitas perdi nõ põt ab inuito, sic nec illud dominiũ põt tolli ab inuito, in qꝫ differt a ciuili dominio vel iure qm̃ ꝛ ciuile põt tolli ab inuito: vt ius possessionis tollitur aliqñ inuito, vnde perdẽs gratificũ dominiũ fit proditor: ꝛ reus lese maiestatis ꝛ infamis coꝝ deo ꝛ angelis eiꝰ: ꝛ tota curia beatoꝝ. Dicit vltimo: extendẽs se ad oĩa: in qꝫ clausula habeᵗ illiꝰ dominij latitudo: que tanta est/qᵖ ꝓspera oĩa ꝛ aduersa in eiꝰ ditiõe sunt posita, qz diligẽtiby deum oĩa cooperanᵗ in bonũ. Ũñ illiꝰ dominij latitudo excedit latitudinẽ oĩum aliox dominorũ: saltẽ ꝓuentiũ viatoribꝫ, patet: nã originale dominiũ nõ extẽdebat se ad oĩa: nec canonicũ/nec ciuile se ad oĩa extẽdit, sz nec naturale dominiũ ꝓuentus creature se ad oĩa extẽdit. Et dico ꝓuentus creature: quia naturale dominiũ ꝓuentus deo: qꝫ deꝰ rõne nature sue diuine dominaᵗ omni creature: est oĩm dominioꝝ latissimũ. Dixi etiã saltẽ cõuentiũ viatoribꝫ. Nã dominiũ beatificũ etiã se extendit ad oĩa: eo qᵖ rõne beatitudinis: ipi sũt coheredes christi, sed nec illud est sine dono charitatis: sed includẽs ipm: sicut nec ẽ beatitudo sine charitate. Et nota (vt dicit Joãnes gerson: lectione tertia) Sacra scptura trãsfert mirtoties sub metaphoriczstropis dñiũ ciuile: cũ suis attinẽtijs ad hoc dominiũ charitatis: dum noiat illic venditiões esse: ꝛ emptiões: ꝛ donatiões: et cõmutatiões spirituales cũ deo: qꝫ si videlicet numisma legitimũ sit charitas: dans ꝑcitũ actibus nostris: per quos etiã quasi dignissima seu dignatissima dei cõdescensiõe mercamur cũ eodẽ: de regno celoꝝ: cum fenore mito. Et ꝯ ꝯ oĩa que damus eidẽ: sint de suo: ꝛ suscepim⁹ ea de manu sua, ꝛ ita dare ꝓpria nequim⁹ qd ꝑ quo: nihilominꝰ ipse totꝰ desiderabilis acceptat bona nostra: ex valore huiꝰ numismatis tanq̃ nostra essent a ꝓpriatẽ: ꝛ nõ sua, reddit quoq; absq; vlla cõmutatiõe ciuili: sed emptione gratuita vinũ cõpunctiõis/lac deuotionis: imo et seipsum ꝛ regnum celoꝝ, ita qᵖ sit ibi longe fecundioꝛ cõmutatio ꝯ in ciuilibꝫ: quoniã illud qõ venditur: fit amplius ꝛ multipliciᵗ de possessione vendentꝭ: ꝯ si retineret, imo quanto plus cõmutando datur: tanto perfectius ꝛ cumulatius possidet.

Dominiũ euãgelicũ sic describiᵗ. Est dominiũ ſm legem

ꝑle euangelicū. Et Joannes gerson: pau-
lo post illam datam: aliā dando ait. Descri-
bitur aūt dominiū: qō appellata mītis euā-
gelicum per aꝓpꝛiationē/ꝙ est dominiū
imediate a deo institutū cōpatiens secū ex
equo quotlibet dños, ꝛ inabdicabile: seruā-
ta charitate se extendēs ad omnia. Circa
hanc additā descriptionē: pono tria dicta.
Primū: ꝙ ℔ secūdo modo describēdo do-
miniū euangelicū est idem adequate cū do-
minio gratifico, quia hec est eadem descri-
ptio cū secūda descriptiōe dominij gratifici
supza data. Scōm dictū, hec descriptio
dominij euangelici est inconueniēs in hoc
loco, quia in hoc loco loquendū est de euā-
gelico: tanc̄ de dominio distincto specie a
dominio gratifico, qz ponit tanc̄ species di
stincta ex equo: cōtra alias quinq; i hoc mō
diuidendi positas. Alias em̄ tm̄ esset quin-
tuplex dominiū in hoc ꝑmo modo diuidē-
di. Tertiū dictū: hi qui dominiū in chari
tate fundatū vocant euangelicū dominiū:
volentes aꝓpꝛiate loqui: potius censen-
di sunt impꝛopꝛie loqui. Probat, qz domi-
niū in charitate fundatū: nō cōuenit alicui
ꝓpꝛie: ꝝm legem euangelicā, igit ꝛc. Antece-
dens ꝓbat, qz anteq̄ emanasset lex euangeli
ca habebat dominiū fundatū in charitate:
puta ꝙ totum tempus ante aduentū christi.
Nā ꝛ tunc plures fuerūt in charitate. Ser
uata aūt charitate: nō potest nō haberi do
miniū in charitate fundatū. Nunq̄d em̄ so-
lis bis q̄ a tempoꝛe saluatoꝛis in charitate
fuerūt: cōueniunt illa que supza dicta sunt
cōuenire habētib⁹ tale dominiū? Secūdo
ꝓbatur, quia dato ꝙ aliquo respectu domi-
niū charitatis fuerit pfectius post emanari
onē legis euangelice: q̄ fuerit ante: pro tan-
to: scz qz ante legē euangelicā habētes cha-
ritatē: nō habebant potestatē ita ꝓpinquam
ad fruendū deo fruitiōe patrie (scz bene frui-
tione vie) nec post moꝛtem venerunt ad lo-
cum beatoꝝ: sicut habēt in charitate existē
tes post legem euangelicā: que talia cōcessit
seruātib⁹ eam post legis illius emanationē:
tamē ꝓpter hoc illud nomē scz euangelicum
dominiū nō debebat aꝓpꝛiari dominio
charitatiuo plus q̄ alijs dominijs ꝓcessis
per legē euangelicā: q̄lia sūt dominia ꝓcessa
apostolis quādo eis potestas eccl'iastica fu-
it tradita: quā idē Joānes: alias vocat do-
minium ecclesiasticū, imo talia magis debe
bant dici euangelica q̄ dominiū charitati-
uum, eo ꝙ charitatiuū cōcedit ab vtraq; le-
ge, scz veteri ꝛ noua: scz per nouam pfectius.
Sed alia dominia euangelica cōcessa: apoꝛ
stolis concessa sunt ꝓ solam legem euangeli
cam: vt potestas absoluendi a peccatis: ꝛ li-
gandi: ac transsubstantiādi: excōmunicādi:
ꝛ ab excōmunicatiōe soluendi.

Coꝛollariū Si igit velim⁹ in ℔ primo modo diuidē-
di dominium loqui de euangelico vitanda
est equiuocatio illius termini dominiū eua
gelicum. Nam accipitur aliquādo aꝓpꝛo
pꝛiationē (scz vt dixi sit potius in aꝓpꝛia-
ta locutio seu acceptio) scz pꝛout idez est qō
dominiū in charitate fundatum: sicut acce-
perunt hi qui ipsum descripserūt secūda de
scriptione posita, sed non sic capit hic: quia
sic coincidit cum tertia specie: a qua ipsum
vt quarta species distingui debet. Alio mō
non per aꝓpꝛiationē predictam: sed sine
ea. Et hoc modo idem est qō dominiū con
cessum alicui ꝝm legem euangelicā, ꝛ ℔ mo-
do dupliciter capit. Primo generaliter: put
est dominiū concessum alicui ꝝm legem euā
gelicam: nō curando an ꝝm legem que sit pꝛo
pꝛie ꝛ pure euangelica: vel non, ꝛ nō curādo
an ꝝm solam euangelicā legem: vel etiaz ꝝm
aliam. Et hoc modo etiā cōpꝛehendit sub se
dominiū charitatiuū, quia illud cōceditur
etiam ꝝm illam legem. Lex em̄ euāgelica cō-
cedit dominium illis qui diligunt deum, vt
patet per auctoꝛitates apostoli supza allega
tas: qui ꝛ ipse fuit pꝛedicatoꝛ euangelice le-
gis. Et sic iterum nō capit hic in hoc modo
diuidēdi, quia tūc quarta species nō distin-
gueretur ex equo cōtra tertiam: sed quarta
esset genus ad tertiam speciem, qō fieri non
debet in diuisione alicuius in sua iferioꝛa.
Alio modo accipit pro dominio cōuenīēte
alicui ꝝm legem pure euangelicā: et solū ꝝm
legem euangelicaz. Et per hoc ꝙ dico solū:
excludit dominiū gratificū vel charitatiuū.
Et hoc modo dominiū euāgelicū nihil aliō
est q̄ potestas ecclesiastica.

Hic igitur nota, ex quo ptās eccle
siastica: dat ab eccl'ia/
ꝙ ecclesia capit dupliciter. Uno mō ꝓ con-
gregatiōe: quoꝝūcūq; hoim qui sūt insigniti
signaculo cōmuni ipis fidelib⁹ qō est chara
cter baptismalis, q̄ mō etiā laici nullū chara
cterē ordinalē habentes: sūt de eccl'ia, ꝛ per

consequēs dici possunt hoc modo persone
eccl'iastice. Alio modo ꝓ congregatōe tm̄
illoꝝ qui sūt insigniti quodā speciali signa-
culo: quo dedicati sūt specialiter ad dei cul-
tū, qō signaculū est character ordinalis. Et
hoc modo laici nō sunt de ecclesia: nec eccle
siastice ꝓsone dicēdi: sed tm̄ ordinati aliquo
ordine: incipiēdo ab infimo ordine: vel cleri
co vsq; ad supremū ordinatū q̄ est papa. Et
hoc modo capit hic: quādo potestas eccle-
siastica dicit potestas a christo cōcessa eccle
sie, id est concessa ordinatis. Et ita licz dūs
cancellari⁹ dicat hanc potestatē fundari in
charactere baptismali: loquēdo tm̄ de ꝓpin-
quiori fundamēto ei⁹ ipsa fundat ꝓpinqui⁹
sup characterē ordinalē: saltem mediāte ele
ctione ꝛ ꝓfirmatiōe, vel alia equiualēte hu
mana actione accedēte characteri ordinali:
licz etiā fundetur remoti⁹ super characterē
baptismalē, eo ꝙ character ordinalis adeo
pꝛesupponit baptismalē/ꝙ nulli de lege cō-
muni imꝛimi potest ordinalis: nisi qui pꝛe
habet baptismalē, ꝛ ita baptismalis est fun
damentū remotū ꝛ insufficiens. Ordinalis
aūt character saltē aliquādo accedente lecti
one ꝛ confirmatiōe est ꝓpinqui⁹ fundamen
tū: ac titulus potestat⁹ eccl'iastice, que voca
tur dominiū euangelicū: ꝛ adeo sufficiēs ꝙ
licz gratia gratū faciens: seu charitas valde
decens sit in suscepturis hoc dominiū vel
iam habentib⁹ nō est tū necessaria ad fundā-
dum hoc dominiū: ꝛ multo min⁹ gratia pre
destinatiōis, cui⁹ tamē oꝓpositū waldenses
atq; Joānes wicleff: erronee senserūt: ponē
tes gratiam etiam pꝛedestinatiōis radicem
necessariam pro titulo cuiuslibet potestat⁹.

Et dictū est notanter/ꝙ accipit hic ptās
eccl'iastica ꝓ potestate a christo concessa: spe
cialiter eccl'ie hoc mō capte, id est ordinat⁹.
Nam licz ordinatis vt aplis cōcesserit etiam
potestatē faciēdi miracl'a q̄ fundari pōt sup
alio dono: q̄ sup charactere ordinali: puta
sup fide informi, tū talis potestas nō est spe
cialiter eis ꝓcessa: qz etiā alijs cōmunicata ē
q̄ ordinati nō fuerūt, ideo talis ptās nō me-
rebit dici eccl'iastica, vū character ordialis
est donū special'r ordinat⁹ ꝓcessū. Allia aūt
dona, scz fides/spes/charitas/timoꝛ/ pie-
tas/ꝓphetia/ꝛ sil'ia: sup q̄ pnt alia dominia
fundari sūt nō eis special'r: sz etiā alijs ꝓces-
sa. Potestas itaq; eccl'iastica: vt hic capit
sic describit. Est ptās q̄ a chō supnaturali

et specialiter collata est suis aplis ꝛ discipu
lis: ac etiā successoꝛib⁹ legitimis vsq; in finē
seculi: ad edificationē eccl'ie militāt⁹: ꝝm le-
ges euangelicas ꝓsecutiōe felicitatis eter
ne: vt potestas soluendi ꝛ ligandi ꝓcessa sa-
cerdotib⁹: potestas ꝓficiēdi eucharistiam: ꝛ
hmōi. Et notāter supza dictū est/ꝙ super
characterē ordinalē: saltē mediante electiōe
vel ꝓfirmatiōe fundari potest, qz ex hoc solo
ꝙ q̄s habet characterē ordinalē: nō haberet
potestatē eccl'iasticā iurisditionis: scz excō-
municādi: ꝛ largiēdi indulgentias, sed tm̄ ac
cedente ei⁹ electione ꝛ ꝓfirmatiōe in episco-
pum, ipe habet potestatē iurisditiōis. Sed
potestas ordinis fundat simplicit sup cha
racterē ordinalē. An aūt potestas iurisditi-
onis excōmunicādi ꝛc. possit etiam fundari
super primam tonsuram que nō est ordo: tā
getur inferi⁹ in loco suo.

Et si queratur ꝓmo q̄ sunt
species illi⁹ do-
minij euangelici. Respondet: ꝙ ille eedem q̄
sunt species potestatis eccl'iastice. Potesta
tis aūt eccl'iastice species possūt parere sub
breuitate quātū ad ꝓpositū sufficit ꝓ septem
diuisiones. Prima diuisio ē ista. Potestas
eccl'iastica quedā est ꝛ dī ptās ordinis, q̄dā
ꝙ est ꝛ dī potestas iurisditiōis, id est ptās
cognoscēdi in causa atq; dicēdi vel ferendi
ius, id est sententiā in tali causa: ꝛ illam pro
mulgādi. Uñ iurisdictio dicit quasi dictio
iuris, id est potestas dicendi ius. Uel iuris-
dictio, id est ꝓmulgatio: vel ꝓnūciatio: vl no
tificatio: vel ptās ꝓmulgandi sententiā: seu
ius. Scōa diuisio. Potestas ordinis est
duplex, quedā est potestas ordinis sacerdo-
talis, quedā ordinis iferioꝛis. Tertia di-
uisio. Potestas ordinis iferioꝛis habet tot
species: q̄t sunt ordines inferioꝛes ordie sa-
cerdotali: qui sūt sex ꝝm theologos, scz dia-
conatus/subdiaconat⁹/accolitat⁹/lectoꝛa
tus/exoꝛcistat⁹/ostiariat⁹. Et dico ꝝm the-
ologos: qz ꝝm iuristas sūt plures ordies in
feriores ordine sacerdotali q̄ sex: qz pꝛeter
istos sex ponūt/ꝙ etiā ꝓma tonsura ꝛ psal
mistat⁹ sit ordo. Sz sanct⁹ Tho. dic̄/ꝙ pri
ma tonsura nō sit ordo: sed dispositio ad or
dinem. Et Petr⁹ de palude dic̄ psalmistatū
esse ꝓmā tonsurā. Rich. in q̄rto: dic̄ ꝓmam
tonsurā nō esse ordinē: nec psalmistatū. sz dic̄
psalmistatū esse officiū annexū ordini lectoꝛ
rat⁹. Quarta diuisio. Potestas sacerdo-

talis est duplex, vel duplicē habet habitudinē, quedā est ad ꝓsecrādū corp⁹ christi vel ꝛ illa fuit concessa aplis i cena: cū saluator dixit, Hoc facite in meā cōmemorationē. Et sicut illa ptās sacerdotalis est ad ꝓsecrādū corpus chri verū: sic quelibet ptās ordinis inferioris ordie sacerdotali: ordinat ad ipsam cōsecrationē veri corpis chri: qz act⁹ omniū inferiox ordinū sunt actus: q̄b⁹ subministrat ei a q̄ cōsecrat vel corp⁹ chri. Ūñ ꝛ Joānes gerson: diuidēdo potestatē ordinis diuidit eam ĩmediate i potestatē sup corpus christi vel: supple ꝓsecrandū: ꝛ in ptātē sup corp⁹ christi mysticū. Hec diuidit pri⁹ potestatē ordinis in potestatē ordinis sacerdotalis: ꝛ in potestatē ordis inferioris. Hā vtraq; videt esse potestas ad ꝓsecrandū vel corpus christi aliquo mō, tamen prius possunt illā diuisionē: eo q̄ is potestas ordinū inferiorū: sit potestas exercendi actus ordinatos ad ꝓsecrationē corporis christi veri: nō tñ est potestas ꝓsecrandi corpus chri. Alia est potestas sacerdotalis ad exercendū tres actus hierarchicos: circa congregationē fideliū: qui sunt, Primo: ipaz illuminare supple p doctrinā p̄dicationis. Scōo: ipsam p ficere p ministrationē ist̄orū trium sacramentorū: scz eucharistie/ꝓfirmatois/ꝛ ordinis. Tertio: eandē purgare p ministrationē sacramenti baptismi: purgantis a culpa ꝛ pena. Et is sacerdos etiā habeat potestatē purgandi p ministrationē sacramēti absolutionis: seu penitētie: tñ potestas absoluēdi: est potestas iurisditionis: de qua postea dicet. Ūñ is potestas absoluendi: etiā sit ptās ordinis: nō tñ est solū potestas ordinis. Hūc autē ago de potestate que soluz est ordinis. id est que nō est potestas dicēdi sniaz in aliquē absolutoriā: vel cōdemnatoriā. Modo inter sacramēta: solū sacramētū absolutois est illud in cui⁹ ministratiōe ministrans fert sniaz. Ex q̄ sequit/q̄ aliq̄ ptās simul est ordinis: ac iurisditiois censenda: scz ptās absoluēdi, aliq̄ ꝓ tñ est ordinis: vt ptās ꝓsecrandi eucharistiā: ꝛ ꝓferēdi eandē, ptās baptisandi ꝛ ordinādi. Hā in illoꝝ ministratiōe ministrās nō dicē sniaz aliquā in illū cui ministrat. Et dixi in hac tertia subdiuisione/ q̄ ptās ordinis sacerdoralis est duplex: vel duplicē habz habitudinē, qz videt cū Scoto posse dici/q̄ nō sit vna ptās q̄ ꝼm vnum respectū vel habitudinē sit ad ꝓsecrādū vel christi corpus, ꝛ ꝼm aliam habitudinē vel respectū potestatis sit ad ministrādū mystico corpori chri quedā sacramēta, ĩmo q̄ sit distincta ptās hec ꝛ illa. Hā aplis distinctq; tē poriby collate fuerūt: ꝛ vna alio tpe añ alias. Hā ptās ꝓsecrandi verū chri corp⁹ fuit collata aplis in cena: cū ait, Hoc facite ꝛc, et tñ ptās illūinandi hoies p doctrinā p̄dicatois ꝛ purgandi p baptismū: ꝛ pficiēdi p sacramētū ꝓfirmatiōis eucharistie ꝛ ordis: fuit eis data post resurrectionē: cū ait Matth, vlt. Euntes in mūdū vniuersuz p̄dicate euāgeliū omni creature baptisantes eos. Itē potestas p̄dicandi fuit eis etiā data ante cenā q̄n Matth, x, cōuocatq; duodecim: ait eis. Euntes p̄dicate dicentes: qz appropinquat regnū celox. Et idē habet de aliis, lx̄ij, Luc, x. Sic etiā ptās ordinis sacerdotalis ad cōsecrādū vex chri corpus, fuit alio tpe data q̄s ptās absoluendi a pctis, qz illa fuit data post resurrectionē: cū ait, Accipite spm̄sctm̄ q̄z remiseritq; pctā ꝛc. Joā, xx̄j, ꝛ esset añ resurrectionē pmissa, Mat, xvj, ꝛ, xviij. Cō simile videt posse argui de q̄libet sacerdote nūc ordinato i eccl̄ia, Prius em̄ dic̄ episcopus ordinādo, Accipe ptātē ꝓficiēdi vel celebrandi missaz: tam pro viuis q̄s p defunctis dans ei calicē. Et q̄busdā interpolitq; ponēs manū sup caput ei⁹ dic̄, Accipe spm̄sctm̄: q̄rū remiseris pctā ꝛc, de ℏ latius dixi in tractatu: de Characteribꝰ, ꝛ in quo dā alio tractatulo edito de ℏ, an papa simplici ꝓbo: scz sis sacerdos: posset aliquē ordinare i sacerdotē. Quinta subdiuisio. Eccl̄iastica potestas iurisditiois est duplex. Quedā est ad cogscendū in causa: atq; ad dicēdū vel ferendum sniaz in tali causa i foro exteriori. Et ilia est ptās a christo ĩmediate ꝓcessa ecclesie ad inferendū spiritualē penam excōicatiōis vel interdicti: i inobedientes eccl̄ie. Et dicit noranter a christo ĩmediate ꝓcessa eccl̄ie: qz is p̄sone eccl̄iastice etiā habeāt potestatē ad inferendū aliq̄s penas spūales alias a p̄dictis: vt penā depositiōis/p̄uationis/inabilitationis ad beneficia, ꝛ sic de aliis, tñ potestatē talē nō habent ĩmediate a chro: ꝛ ꝼm legē euangelicā: sed ꝼm leges canonicas. Ūñ ꝛ talis ptās is etiā eccl̄iastica dicat: eo q̄ nō nisi p̄sone eccl̄iastice est concessa: tñ non est illa de qua hic loquimur: quea christo ĩmediate: ꝛ ꝼm legem euangelicam est concessa.

Dicit etiā scōo noranter: ad iferendū spiritualē penam, quia q̄q̄ p̄sone eccl̄iastice habentes eccl̄iasticā potestatē, etiā habeant aliq̄n ptātē ad inferendū penam corporalē: puta carceris aut ꝓsiles, tñ talis ptās nō est eccl̄iastica dicēda: put hic loquimur ō eccl̄iastica potestate, quia hic loquimur de ea q̄ est a chro ꝓcessa ĩmediate. Et talis solū se extendit quātū est ex cōcessione chri ad inferendū spūales penam. Illa aūt ptās que est ad inferendū penā corporalē est ꝓcessa nō a chro: sed aliq̄n a principiby secularib⁹ ipis p̄latis eccl̄iastic⁹. Et rōne cōnexiōis in eadē p̄sona dī denoiatione extrinseca eccl̄iastica ptās: is ipropꝛie, sicut tpalia predia annexa officijs eccl̄iasticis: dicunt res eccl̄iastice ꝛ spūales denoiatione extrinseca: rōne cōnexionis. Alia est eccl̄iastica ptās iurisditionis ad cognoscendū in causa: ꝛ ad diffinidū vel ferendū sententiā in eadē i foro interiori. Et ista vocat alio nomie in plurali claues eccl̄ie, ō quiby intelligit illa dñi p̄missio facta Petro, Mat, xvj, Tibi dabo claues regni celox, quas etiā postea cū effectu tradidit post resurrectionē: cū ait, Quox remiseritis ꝛc. Ūñ in sequēti diuisione hec eccl̄iastica ptās diuidit in duas: sicut due sunt claues eccl̄ie, qz ille potestates due non vocant claues: nisi metaphorice. Sexta igit diuisio. Eccl̄iastica ptās iurisditionis, quedā est ptās cognoscendi in foro interiori in causa peccatoris, id est sup peccat⁹ ei⁹. Et illa vocat clauis scientie. Ūñ clauis scientie nō dicit scientie: ideo q̄ illa clauis sit ipe habitus sciendi: nec actus sciēdi: is qz est ptās cognoscēdi in causa peccatoris: accusantis se ꝛ se reum fatent⁹: q̄uis clauem illā recipe nō debeat: nisi habens habitū scientie cōpetentem vel sufficientē ad executionē illi⁹ potestatis. Alia ꝓ est ptās diffiniendi ꝛ ferendi in foro interiori sententiā in causa peccatoris, ꝛ illa vocat clauis potentie. Et ista secunda est principalior q̄s prima, qz prima ordinat ad scōam. Et he ambe tacte fuerūt in ipso diuiso cū dicit, Alia est eccl̄iastica potestas iurisditionis ad cognoscendū in causa: et ad diffiniendū ꝛc. Si em̄ non fuisset dictum ad cognoscendū nō patuisset locus claui scientie: qz illa non est clauis diffiniendi, ꝛ tamē illa clauis est etiā species potestatis eccl̄iastice, ꝛ sic non omnes species potestatis eccl̄iastice habent⁹ in ꝓposito. Et in hac sexta diuisione occurrit questiuncula,

qualiter ille claues vel potestates sint due: Pro solutione recitant hic due opiniones. Prima opinio est Richardi in, xliij, dis, xviij arti, j, q, iij, p quattuor dicta. Primū: q̄ sint due quantū ad effectus vl actus. Hā vnus effectus vl actus est cognoscere: ali⁹ est diffinire: quos ꝓstat esse distinctos. Scōm: Q̄ ille etiā sint due quātum ad relatiōes ad duos effect⁹ illos vel actus, qz clauis eccl̄ie alii⁹ respectū habet ad cognoscere alii⁹ ad diffinire. Tertiū: ille claues sūt vna clauis in radice: qz sunt ptās iudicandi in foro aīe. Hec aūt ptās integrat ex duob⁹: scz ex ptāte discernendi: ꝛ ptāte iudicādi. Quartū: ille claues vltra ℏ q̄ sunt vna inter se in radice: etiā sūt idē cū ptāte ꝓficiendi eucharistiā: qz iste tres ptātes fundant in charactere sacerdotali. Pro scōa opinione habenda: ponotria dicta. Primū: p̄cedens opinio si intelligat/q̄ ille tres ptātes inter se intrinsece sint idē: nō est vera, qz met concedit/q̄ ꝓme due sint due: q̄ ad relatiōes ad distictos effect⁹. Si igit relatiōes ad illos distinctos actus sūt distincte intrinsece: ita q̄ hec relatio distinguit ab alia realiter, igit etiā potestates ad illos actus sūt realiter distincte, tenet cō sequētia, qz ptās formaliter non est nisi ius in illū actū. Jus aūt ad actū: ē relatio ad eū vt patuit in ꝓma qōne. Scōo pbat: quia met ponit illas claues integrare ptātē eccl̄ie, sed integrātia aliqō idē distinguūt realiter. igit ꝛc. Tertio pbat: qz ille ptātes possent separatim alicui concedi de potentia dei absoluta. Sicut em̄ aliq̄s nūc p̄sidens pōt cō municare alteri ptātez cognoscēdi in causa: nō cōmittendo sibi auctoritatē sententiādi in ea: vt si diceret, cōmitto tibi auctoritatez examinādi istā causaz: ꝛ referas mihi vt sententiem. Posset etiā ꝓferre auctoritatē sententiādi sine auctoritate cognoscēdi: vt si diceret: cōmitto tibi: vt sine omni cognitione cause sententies sic placet (talis tñ cōmissio nō esset ordinate facta illi cui⁹ volūtas esset obliquabilis) ita posset deus cōmittere auctoritatē cognoscēdi sine auctoritate sententiādi. Et illa cōmissio esset ordinata simpliciter si esset etiā in hūanis. Posset etiā de potentia absoluta alicui habēti voluntatē: nō obliquabilē cōmittere auctoritatē sententiādi sine cognitiōe in causa. De potētia aūt ordinata: siue de facto cōiungunt in q̄libet sacerdote eccl̄iastico cōplete ordiato. Quarto:

qz due ꝓme posteriꝰ tpe fuerunt collate: q̄ꝫ potestas ꝓficiendi eucharistiā. Igit realit̄ ab ea distinguūt. Antecedēs patuit in q̄rta diuisiōe. Scōm dictū, Si etiā p̄dicta opinio intelligat̄/ q̄ sint idē cū charactere sacerdotali ē falsa, qz character sacerdotalis fuit imp̄ssus apl̄is i cena: z tñ p tūc nō habuer̄ p̄dictas duas claues. Itē qz radit nō ē idē realiter cū radicato i ea, igit̄ ꝛc. Tertiū dictū. Si p̄dicta opinio intelligat̄/ q̄ ille potestates tres sint realit̄ z itrinsece distincte: ad o verbū chr̄i loquētis i plurali. Tibi dabo claues ꝛc. sit absoluta pluralitate verum: tñ fundarent̄ sup vno fundamēto: scz characte re sacerdotali: q̄ est titul⁹ oīm eaꝝ: z dispositio ad oēs eas: z sic ē vera. Due etiā claues p̄nt aliq̄liter dici vna vnitate ordinis, quia ambe ordinant̄ ad vnū actū vltimū scz aper tionis: z ad illū ꝑma subordinaret̄, vbi autē vnū ꝓpter alterꝝ ibi aliq̄liē vnū tm̄, dr̄. Et sic etiā videt̄ Rich. intellexisse ꝛc. Hec est etiaz sentētia Scoti in. liij. z in hac sniā ꝓtradit̄ opiniōi scti Tho. q̄ in. liij. dis. xvij. q. xxiij. dic: q̄ claues sūt idē cū charactere sacerdotali. Septima diuisio. Ecclīastica p̄tās iurisditiōis i foro interiori ad ferendū sniam est duplex. Quedā est ad ferendū sniaz absoluto riā a culpa, z partim a pena p collatiōez sacramēti penitētie. Quedā vero ad ferēdū sentētiā absoluto riā tm̄ a pena p largitionē indulgentiaꝝ. Et hec p̄tās iurisditiōis i foro interiori, cū vtraq; sua specie differt a potestate iurisditiōis i foro exteriori. Primo qz p̄tās iurisditiōis i foro exteriori nō dicit ꝑtie clauis: q̄m claues fundant̄ sup charactere sacerdotali. Potestas aūt iurisditiōis i foro exteriori: pōt ꝓuenire nōdū habēti characterē sacerdotalē. Hā et archidiacon⁹ hz illā p̄tātē iurisditiōis: q̄ tñ pōt esse nō sacerdos. Scdo i h̄/ q̄ illa nō exercet̄ i inuitum. Quis em̄ diceret/ q̄ iuit⁹ absolueret̄ a culpa z a pte pene a sacerdote: aut iuit⁹ ꝓsequret̄ remissionē penaꝝ p largitionē idulgentiaꝝ? Un q̄ p̄tās ꝓferēdi idulgētias ponat̄ meri to p specie p̄tat̄ iurisditiōis: p̄tz ex eo/ q̄ doctores dicūt q̄ ꝓcessio idulgētiaꝝ pōt fieri dupl̄r: scz p modū auctoritat̄: z p modū suffragij. z q̄ p ꝑmū modū fit vl̄ fieri pōt ad vi uos: z p scōz ad defūctos, put diffuse ō his dixi i tractatu: de idulgētijs: q̄ defūctꝰ cōcedunt̄. z de suffragijs eozūdē: ꝓclu. xxij. Et nota: q̄ cancellari⁹ parisiēsis vbi sup videt minus ꝓꝑie loq̄: ꝓsideratiōe q̄nta: q̄m p̄tātē ordinis sup mysticū corp⁹ i illūinādo p doctrinā p̄dicatiōis: z ꝓficiēdo p illa tria sacramēta, s. p eucharistiā: ꝓfirmatiōez: z ordinē. z purgādo p baptismū vocat p̄tātē iurisditionis. Nō ꝑbat̄: qz nulla p̄tās dz dici iurisditiōis: nisi sit p̄tās ad ferendū sniam aliquā. ita q̄ exercere p̄tātē talē sit formal⁹ ferre sententiā. vel saltē ꝑambulariter cogīscere sup cām. Nō exercere p̄dictā p̄tātē. i. p̄dicare/ ꝓfirmare/ ordiare/ mīstrare eucharistiā/ et baptisare: ñ ē ferre sniaz i eo cui p̄dicat̄: z q̄ ꝓfirmat̄ z ordiat̄, z sic ō alijs. Et q̄ꝫ ad licitū exercitiū illi⁹ p̄tāz reḡrat̄ subiectio canonica: i illo circa quē vult exercere illā potestatē. nō tñ erit p̄tās ordinis sup mysticū corp⁹ chr̄i: ob h̄ dicēda ipa p̄tās iurisditionis i taliter subiectū. Un̄ z non bñ videt̄ dictū p eūdē/ q̄ p̄tās iurisditiōis i foro interiori (si saltē loq̄mur de ea: q̄ est species eccl̄ia stice p̄tāz imediate a chr̄o istituta) ꝓsurgat ex duplice radice. Uno mō ex pte hominis vltro se subijciēz tali p̄tāti, sic cū spōte ꝓfitēs subijcit se p̄sbytero: z ordinādo epo. Alius subiectiōis mod⁹ ꝓsurgit ex auctoritate superioꝝ. hūc vel illū: tali vl̄ tali subijciēz q̄ fieri pt: nō ad arbitriū illi⁹ q̄ subijcit. hec ille. Hā si q̄ p̄tās iurisditiōis innascit illi cui fit aliq̄ p̄dictaꝝ subiectionū, nō tñ dicet̄ talis p̄tās iurisditiōis species p̄tāz eccl̄iastice in ꝓposito capte: sz erit hūana, illa ꝓ quā hz ex ordis collatiōe: cū dr̄. Quoꝝ remiseritz ꝛc. erit vere species p̄tātis eccl̄iastice: i ꝓposito nō: sz illa q̄ ad exercitiū possit ee suspēsa: vl̄ restricta p humanā ꝓstitutionē q̄ ecōtra etiā solui z ampliari pt: plebē ap̄liozē sibi subijciendo. Sz p̄tās mīstrādi sacramētū absolutiōis: est ꝓꝑie dicenda p̄tās iurisditiōis i foro interiori. Nam illā p̄tātē exercere: est ferre sententiā. s. absoluto riā a culpa.

Et si queras scōo. Si i collatione ordinis sacerdotalis ꝓferēt sacerdoti nōdū habēti plebē: p̄tās iurisditiōis i foro interiori: atq; p̄tās ordinis sup mysticū chr̄i corp⁹: ipm illūinādi: ꝓficiendi: atq; purgādi, mō dicto sup⁹: q̄d ḡ nouī sibi ꝓferēt: cū tal⁹ sacerdos sine oī plebe subiecta pr̄i⁹ ordinat⁹: post ordinationē eligit̄ vel istituit̄ i plebanū alicui⁹ plebis ō nouo: Nā em̄ aliq̄d nouī sibi ꝓferat, ꝑbatur, q̄a añ ei⁹ electionē vel istitutionē i plebanū ministratio sacr̄oꝝ (si qua illi plebi mīstrasset) fuisset sibi illicita: nūc aūt est licita, imo ministratio sacramēti absolutiōis q̄ꝫ plebi ex volūtate se subijcienti ipendisset: nō soluz illicita: sz etiā nulla fuisset. Hoc aūt nō esset si nihil nouī iuris collatum sibi fuisset. Qd aūt illō nouū sit dñiuz q̄ddā dicendū, ꝑbat̄. Hā tali de nouo plebs est subiecta: sz noue subiectōi cozrūdet noua superioritas z dñiū. igit̄ ꝛc. Qd aūt illud dñiuz nō sit euāgelicū dicēdū, ꝑbat̄, qz dñiuz euāgelicū alicui collatū est inauferibile, illō aūt est sibi auferibile cū sit spoliabilis plebe. In ꝓiū q̄ nō sit nouū: arguit̄, qz i collatiōe ordinū: fuit sibi cōcessa superioritas z dñiū i chr̄istifideles ministrandi eis sacramēta: vt absolutionē: cū sibi z alijs dictū fuit. Quoꝝ remiseritis pctā ꝛc. videt̄ ḡ/ q̄ iā cū eligit̄ vel istituit̄: nihil nouī sibi ꝓferat, sz p illā electionē vel istitutionē tm̄ remoueat, phibēs vsū p̄concessi dñij. Erat em̄ sibi lege canonica, phibitū: nō exercere p̄tātē sibi in collatiōe ordinū ꝓcessaz: ex q̄ plebē nō habebat. Hūc igit̄ plebe cōcessa relaxat̄ illa, phibitio: vt valeat eā exercere in plebē: sic q̄ nō nouū dñiuz sibi conferat: nec plebs noua subiectione ei subijcit. sed vsus vtriusq; p̄ri⁹ phibit⁹ laxat̄. Ad istā q̄stiunculā dicēdū: q̄ z si vtrūq; videret̄ posse dici: ꝑmū tñ plus placet, s. q̄ sibi nouū dñiuz cōferat, sz illud sz ecclīasticū dici posset: nō tñ ecclīasticū euāgelicū: sed ecclīasticū canonicū, scz canonicz legibꝰ sibi ꝓcessū. Ratio aūt cur ꝑmū plus placeat q̄ꝫ scōz: est. nā etiā nōdū ordinat⁹ i sacerdotē: si eligit̄ i plebanum ac istituit̄: hz q̄ndā superioritatē z dñiuz i plebem suā: z nō euāgelicū: cū nōdū sit ordiat⁹ in sacerdotē: sz ifra legitimū tēp⁹ debeat ordinari ordine sacro. igit̄ signū ē/ q̄ illō dñiū qō p electionē sibi collatū est: est aliud realit̄ a dñio euāgelico. Ad argumentū in ꝓiū dicendū/ q̄ sibi fuit in collatiōe ordinis sacerdotalis ꝓcessū euangelicū dñiuz tm̄. Illud aūt se solo nō suffic̄ ad h̄/ q̄ licite mīstrent̄ p̄dicta spūalia: nec q̄ etiā efficaciter z vere cōferat scīm absolutiōis. z h̄ supposita phibitione eccl̄ie: q̄ null⁹ dñio euāgelico p̄dicto vti debeat i plebē nō subiectā sibi: etiā canonica subiectiōe q̄ꝫ sibi foret subiecta euangelica subiectiōe: sic̄ z ipe hz euāgelicū dñiū. Hā illa phibitione stante ipe q̄ntūcūq; habeat dñiū euangelicū: caret materia debita sacramēti absolutiōis: iō nihil opabit̄, sic̄ si habēs potestatē cōficiēdi eucharistiā: nullū omnino panē triticeū haberet: q̄diu eo careret: nō posset vere ꝓficere eucharistiā.

Et si tertio q̄ras: dicēs. Si q̄ p̄us ordinat⁹ in sacerdotē sine plebe, et postea elect⁹ in plebanū et institut⁹: acq̄rit nouū dñiuz: rōne cuius erit sibi licita mīstratio scr̄oꝝ: que ḡ ratio diuersitatz q̄ carentia illi⁹ dñij canonici nō impediuisz: quin si sacr̄m baptismi z eucharistie ꝓtulisset illi plebi: vere ea ꝓtulisz: q̄uis peccasset ꝓferēdo? Et idē erit de epo nō habente plebem, q̄ si ꝓferat alicui ordinē z ꝓfirmationē: vere erit ꝓfirmat⁹ z ordinat⁹: z tñ illa carentia dominij canonici ipediuisset/ q̄ si illi plebi ꝓtulisset sacr̄m absolutiōis, nō vere illud ꝓtulisset. qz hi nō vere fuissent absoluti. Rñdet̄. Ratio diuersitatz est ista: qz soluz sacr̄m absolutiōis est tale/ q̄ eius mīstratio formal⁹ est latio sniē. Modo sniā lata a nō suo iudice: vl̄ in non subditū: est nulla, vt i. c. q̄ autē, de peni. z remiss. et codē ti. c. omnis. Sz alioꝝ sacr̄oꝝ ministratio nō est formal⁹ latio sentētie, qz eucharistiā alicui ꝓferre vl̄ ordinē: vl̄ hmōi: nō est sniaz dare: q̄re nō impediet̄: q̄ min⁹ tenebit illa collatio, vñ si cui ꝓcederet a superiori p̄tās p̄dicādi alicui plebi z ei mīstrādi sacr̄a baptismi z eucharistie: nō tñ absoluēdi: nō ōberet dici/ q̄ illi instituto ꝓcessa esset aliq̄ p̄tās iurisditiōis: etiā canonica: qz nō esset ei ꝓcessa p̄tās ferendi sniaz in plebē illā. sz bene posset dici sibi esse ꝓcessam quādā p̄tātē canonicā, vl̄ dñiuz canonicū. Sz ex h̄ solo q̄ superior sibi ꝓcessisset potestatē mīstrādi sacr̄m absolutiōis (etiā si potestatē alia mīstrādi nō ꝓcessisset) diceret̄ sibi esse ꝓcessa p̄tās iurisditōis z h̄ canonica. Attamē in h̄ est sil̄e/ q̄ sic̄ absolutio non hz suū effectū. s. deletionē culpe i recipiente eā. eo q̄ ponit obicem recipiēdo eā ꝓtra phibitionē eccl̄ie a nō suo iudice. et p tanto dr̄ nō vere ipendisse sacr̄m absolutiōis. Sic etiaz eucharistia i recipiēte eam a nō suo superiore. etiā nō hz effectū: cū ponat obicem. sz eucharistia i se sit vez sacr̄m. Idē de ꝓfirmatione z ordie, qz illa nō tenēt i nō subdito: q̄ ad illū effectū q̄ est gr̄a. sz teneat q̄ ad effectū q̄ est character ipressus, sic forte ponēres absolutionē p vno effectu habere ornatū, diceret̄ p̄dictā absolutionē impressisse ornatū. sz nō ꝓtulisse gr̄am. Et si dicat, plebē sibi euāgelica subiectōe subiectā, non potest p̄hibitio eccl̄ie reddere nō subiectam, igit̄ adhuc ma:

nebit subiecta: igit cū debita materia sacramēti absolutiōis sit pctōr penitēs subiect⁹: sequit q vere absoluet. Rndet: q phibitio ecclie nō tollit subiectionē euangelicā. Iz fac q plebs nō est ei canonica subiectiōe subiecta. Dō canonica subiectio etiā est ꝺditio req̄sita in plebe: ad hoc q sit debita materia absolutiōis. Sic g ecclia nō posſz sacerdoti auferre ptātē ꝓficiendi eucharistiā, posset tn sibi cū effectu z realiter subtrahere oēm panē triticeū, z q̄diu i tali carētia esset: non esset in ꝑpinqua potētia ꝓficiēdi eucharistiā: sic ecclia nō aufert sibi euāgelicū dominiuz absoluendi: sed aufert vel nō ꝓfert alicui dominiū canonicum z plebem canonice subDimſſa igitur secunda (iectā, descriptione supza habita: pōt loco eius alia z plenaria sic dari. Est dominiū imediate a solo deo ꝙuentens alicui ꝑm legē pure vel ꝑtie euāgelicā, z ꝑm solam illā rōne characterꝫ sibi imediate a solo deo auctoritatiue impzessi: z inabdicabile: seruato charactere. Dicit ꝑmo a solo deo imediate ꝙueniēs, qz est a chr̄o solo institutū: z ab ipo solo conferr̄ imediate ei cui conferr̄, sic z ei⁹ fundamētū: scz character a solo deo conferr̄ ei cui ꝓferr̄: loq̄ndo de collatione auctoritatiua, Iz ꝓferēs ordinē ꝓferat ministerialiter characterē z dominiū i eo fundatū. De hac tn clausula: vide in argumēto qđ infra formabit. Et in hac clausula cōuenit z differt ab alijs dñijs: vt tactū est in ꝑcedentib⁹ speciebꝫ. Dicit scđo: ꝑm legē euangelicā, in q̄ distinguit ab alijs dñijs: que ꝑm alias leges cōueniūt suis subiectis. Dicit tertio: ꝑtie euāgelicā, ad excludēdū dñia: q̄ cōueniūt alicui ꝑm legē euāgelicā, nō tn ꝑtie euāgelicā: q̄ ī nō debēt dici euāgelica. Exemplū: ius vel dñium qđ apli ꝑdicantes habuerūt ad accipiēdū stipendia tpalia ab his q̄b⁹ ꝑdicabāt: nō est ꝑtie euāgelicū dicēduz: qz illud ius cōpetit eis ꝑm legem nālē, que q̄ ius ꝙedit seminātib⁹ spūalia, vñ chr̄ist⁹ eā legē ferēdo, Dat. x. z Lu. x. miscuit legem nālē sue legi euāgelice. Dicit q̄rto: z ꝑm solā illā, z redit i idē, scz ad excludēdū illa dñia q̄ iz cōuenīāt alicui ꝑm legē euāgelicā: sed nō ꝑm solā illā: iz etiā ꝑm aliā. Exēplū, vt illud de q̄ iam exemplificatū est. Nā illō ius etiā concessit lex Moysi, qz illa dīc Deut. xxv. Nō ligabis os bouis terentꝫ i area fruges tuas, quā legē Paul⁹ allegat. j. Cor. ix. tāḡs dictā de seminātib⁹ spūalia/ q̄ illis nō essent neganda: sed ꝙcedēda tpalia stipendia. Sz nec illa lex fuit ꝑtie z pure mosaica, sed lex naturalis inserta p deū z Moysen, ad textū legum mosaicaꝝ. Sic etiā de dominio charitatiuo posset dici/ q̄ ipm illi cui⁹ est: cōuenit ꝑm legē: q̄ nō est ꝑtie euangelica, ḋa illa lex ꝑm aliq̄d etiā fuit añ euangelice legꝫ emanationē, Iz illud dñium quātū ad illud q̄ pfectius ꝙcedit p legē euāgelicā: posset dici euāgelicū. Dicit quinto: rōne characteris ad tangendū titulū: seu fundamētū illius dñij. Eius em̄ fundamētū est character ipzessus a deo. Et in q̄ differt ab alijs dñijs: ḋa alia habent alia fundamenta: vt patuit. Quare aūt hic nō ponit illa clausula: vt in descriptionib⁹ p̄cedentiū specierū: scz pluribꝫ competens ex equo. cū tn etiā videat ꝙuenire huic dominio: dicet ifra. Dicit sexto: inabdicabile, qz q̄diu ordinat⁹ retinet characterem: tam diu retinet p̄dictā potestatē i subiectos adeo q̄ p depositionē z degradationē non auferr̄ sibi illa potestas in essentia, Iz aliquā do nō retineat eam: quo ad licitum vsum: vt cū sibi interdict⁹ est vsus illi⁹ potestatꝫ a superiori p excōicationē/ suspensionē/ depositionē/ vel degradationē. Tūc em̄ si exequit potestatē suam: habz vsum illius: sz illicitū: z hoc dupliciter. Aliq̄n em̄ ille vsus vltra q̄ est illicit⁹: est etiā carens effectu: vt cū alicui interdicit vsus potestatꝫ absoluēdi in foro cōfessionali a peccatis, aut ꝓnūat plebe subiecta: talis absoluendo nō vtit sua ptāte licite, z cū hoc nullū effectū habet illa absolutio i ipo soluto. Aliquādo ꝙo ille vsus habet effectum suum: vt cū habenti potestatē conficiendi eucharistiā: interdicit executio eius. Tunc em̄ si consecrat: peccat quidem: sed effectus ꝙsecrationis: scz transsubstātiationis sequit. Et in inabdicabilitate conuenit: z differt ab alijs dominijs. Cōuenit em̄ cū eis: qz tria ꝓma etiā sunt inabdicabilia. Sed differt: quia aliqua scz ciuile z canonicū: sunt abdicabilia, z etiā illa que sunt inabdicabilia: nō habent suam inabdicabilitatē ex retentione characteris: sed ex retentione alteri⁹ doni vel rei: vt patuit.

Et si queras q̄rto, q̄re i hac ōscp̄tōe nō pōit: vt i descp̄tiōib⁹ ꝓcedētiū dñioꝝ, illa clausula, s. plib⁹ ꝙpetens ex eq̄, Rndet, rō est: qz q̄libet clausula descriptiōis dz cuilibz contēto sub diffinito cōpetere, Nō ñ q̄libet dñiū euāgelicū seu ptās ecclīastica ꝙpetit plib⁹ ex eq̄. Iz aliq̄ ꝙueniat plib⁹ ex eq̄. De scđo accipe exm̄. illa ptās ecclīastica ordis q̄ est ad ꝓsecrādū vez corp⁹ chr̄i ē eq̄lr in oib⁹ sacdotib⁹: tā in supmo (q̄ ē papa) q̄ ī infimo sacdote: adeo vt respectu eiusdē hostie ꝙsecrāde eq̄lem ptātem hēat infimus sic supmus: z nō solū defacto est eq̄lis in eis/ zin vno nō restrictior q̄ī alio: sed etiā est illimitabil. De ꝑmo aut accipe tria exēpla/ in q̄b⁹ patebit nō oēm ptātem ecclīastica esse eq̄lr in oib⁹. Primū. ecclīastica potestas ordis sup mysticū corp⁹ chr̄i in illuminādo q doctrinā p̄dicatiōis: z pficiendo p collatiōez sacramēti ꝙfirmatiōis eucharistie z ordis/ atq̄ purgādo p sacrm baptismi nō est eq̄lr in oib⁹ sacdotib⁹, ptz tripl̄r. Prio nam in sacdotib⁹ illis q̄ nō sc̄ epi/ nō est potestas cōferēdi ordies z ꝓfirmatiōez: adeo q etiā nō solū de iure nō posſūt/ sed nec etiam de facto: sic q si attentarēt ordinare vl̄ confirmare/ nihil facerēt. Sz z scđo, nec illa est eq̄lr in oib⁹ epis q̄ tn̄ hūt eā / q̄m maiorē hz illā papa q̄ inferiores: qz papa in oēs habz: sic nō alij: q̄ tm̄ hūt in sibi subditos exercere illā ptātem. Tlr z tertio ptz de ptāte p̄dicandi z cōferēdi eucharistiā z baptisandi: q̄ non est eq̄lr in oib⁹ sacdotib⁹: q̄m licite illaz non exercēt q̄ ad hec oīa/ nisi hūtes plebem subiectā. Et vnus vt epūs ampliorē hz/ q̄to ampliorē plebē hz subiectā, vñ licz essentialit illa ptās sit eq̄lis in oib⁹ hūtib⁹/ z q̄tū est ex pte habētiū eam: tn̄ nō est eq̄lis in eis in vsu eius q̄tū est ex pte eoꝝ in q̄s est exercēda. qz in vno est irrestricta, vt in papa: in alijs ē restricta. Vñ gñalr in papa est plenitudo potestatꝫ ecclīastice: q̄ etiā ꝑcat per pallīū. Ceteri aūt sūt in ptes sollicitudis z nō in plenitudinē ptātis vocati: vt in .c. ad honorē, de auc. z vsu pallij. Itē etiā inter illos alios in quib⁹ est restricta: in vno est restrictior: vt in plebano: q̄ in alio. vt in epo: q̄to vni cō cessum est eam exercere in plēs q̄ alteri. Et forte q̄ ad vsuz illi⁹ ptātis ecclīastice: sic euenit etiā ipis aplis z discipl̄is/ q̄ post ꝙcessionem illi⁹ ptātis factā eis imediate a chr̄o: postmodū crescēte numero fideliū fuit limitatio facta talis ptātis q̄ ad vsum: z ꝑ ꝑ Petrū summū pontificē de ꝙsensu totius ecclesie ꝑmittue/ vel gñalis cōcilij: vt non q̄libet posset in quēlibet vti ptāte sua attenta chr̄i ordinatiōe ꝑmaria q̄ voluit ecclīam suā regi ꝑncipaliter sub vno z ab vno monarcha: q̄m iste est optim⁹ ꝑncipatus/ pīertim in spiritualib⁹ ad cōseruationē vnitatꝫ fidei. Secundū exm̄. Ecclīastica ptās iurisditiōis fori exterioris nō est eq̄lis in oīb⁹ ecclīasticis psonis/ nec in oīb⁹ sacerdotib⁹: q̄m multi non hūt eā ñ solū de iure: sz ēt nec ꝺ facto: sic q si attētarēt excoicare z absoluere ab excoicatione nihil facerēt. Sz nec est eq̄lis in oīb⁹ habentib⁹ eā. Nā inť hūtes illā ptātem iurisditionis vn⁹ vt papa hz maiorē alio. Nā ralis etiā ex chr̄i iustitutōe hz cā sup oēs chr̄ifideles: nullus aūt alioꝝ platoꝝ hz tantā ex chr̄i institutione. Tertiū exm̄. Ecclīastica ptās iurisditiōis fori interioris nō est eq̄lis in oīb⁹ Nā papa hz illā sup oēs fideles: nō tantā hz epūs: qz ille tm̄ sup hoies sue sedis, vt i cap. nullus, de parochijs z alic. paroch. Nec tm̄ tantam hz plebanꝰ quātā epūs, qz plebanꝰ tm̄ hz in suos pochianos, vt i c. ecclias. xvi. q. j. c. ecclias. Si aūt eēnt duo vl̄ tres plebani dati eisdē pplo ex eq̄: iam eq̄lis esset ptās iurisditiōnis fori interioris in eis respectu plebis. Cōtra predicta arguit tripliciter.

Primo arguit. ꝑma tonsura nō imprimit characterē saltē ꝑm theologos: z tn̄ hūs solū ꝑmā tonsurā / pōt hre ptātem ecclīasticā iurisditiōis in foro exteriori: saltē supposita electiōe z ꝓfirmatiōe consoziste: vel alia eq̄lenti hūana actiōe circa ipm. igit ptās ecclīastica iurisditiōis nō fundat sp̄ sup characterē ordinalē. z p ꝑns illa clausula diffinitōis dñij euāgelici/ seu ptātꝫ ecclīastice, s. rōne characterꝫ nō ꝙuenit oīni cōtento sub diffinito. Añcedens ꝑ scđa pte ꝑbat duplr. Prio. qz si alicui cōferat beneficiū curatū simplex/ q̄ tpe iuestiture nō sit nisi consozista seu cleric⁹: ille tā inuestit⁹ hz iurisditionē in suos subditos, vñ pōt vtvidēt eos licētiare ad ꝓfitēdū alti q̄ suo subditorꝰ: z ēt aditores i dīs sibi assumere: eos ad audiendū ꝓfessiones suoꝝ subditoꝝ destinare: q̄ non posset nisi hret iurisditionē ecclīasticā in illa ecclia. Scđo ꝑbat. qz electus in epm/ vl̄ aliū platū cui de iure vel de ꝙsuetudine ꝙuenit excoicare/ vel indulgētias largiri: statim cū est cōfirmat⁹ hz iurisditionem p̄dictā: nec ad hoc q̄ possit p̄dicta: opus est eū hre ꝙsecrationē/ seu epalis ordinis collationē: qz potestas excoicandi / vel indulgētias largiēdi/ nō est potestas ordis. Ad ꝑmū dom q̄ ex p̄dicta inuestitura non

hz ꝑdictus tonsorista ptātem iurisditionis
euāgelice/vel diuīe: de q̄ sola nūc loq̄mur,
vñ illa de q̄ ꝓcedit argumētū(si vera sunt q̄
assumit) est tm̄ canonica z hūana, z illa pōt
fundari in sola clericatura/vl̄ ꝑma tonsura
etiā renēdo opinionē theologoꝝ q̄ ꝑma tō-
sura nō imꝑmat characterē dūmodo ꝓme
tōsure accesserit electio z ꝯfirmatio: vl̄ alia
eq̄lens canonica actio hūana. Ad scōz
dom̄ q̄ null⁹ de iure cōi ꝑt eligi: z p ꝯfīs nec
ꝯfirmari in eꝑm: aut etiā aliū ꝑlatū, nisi sit
ad min⁹ subdiacon⁹, z de eꝑo ptz in .c. null⁹
in eꝑatū, dist. lx. z in .c. mltis. de eta. z q̄li. or.
De alijs ꝑlatis ptz in .c. dudū. z .c. cū in cun
ctis. de elect. z sic ptz q̄ aliq̄s charact̄ ꝑsup
ponit in eo q̄ debet cōsecrā ptātem eccl'iasticā
iurisditiōis eꝑalis: z q̄ ꝑma tonsura nō suf
ficiat. An aūt ne de plenitudine ptātis pos
set papa alicui cōcedere ptātem iurisditōis
eccl'iastice diuine: puta ad excoicandū z ad
indulgētias cōcedendū/q̄ solū esset tonsori
sta: z ꝓfīs q̄ (stante opinīone theologoꝝ de
ꝑma tonsura) nō hr̄et vllū characterē ordi
nalez relinq̄ cogitandū. Si em̄ dicat q̄ sic:
opz in diffinitione ptātis eccl'iastice/ vel do
minij euāgelici/nō ponere solū vl̄ ꝑcīse cha
racterē: sed sub disiunctione characterē vel
clericaturā: vl̄ opz tenere opinionē canoni
staz. s. q̄ ꝑma tonsura sit ordo ꝓpte loquen
do. Vñ tenendo opinionē theologoꝝ: z po
nendo sub disiūctione in diffinitione domi
nij euāgelici characterē vl̄ clericaturā ꝓpter
ꝑdictū casum dicere⁹ q̄ chr̄s cōferendo ec-
clesie ꝑdictā ptātem iurisditiōis dimisit ī ar
bitrio eccl'ie pendere applicationē eiusdē ad
ꝑsonas z modū applicādi eandē ad eas: ita
vt si eccl'ia cōferret eam alicui etiā non hnti
characterē ordinalē/teneret illa collatio: dū
modo saltē ille esset cleric⁹. Si aūt nollet cō
ferre alicui nisi hnti characterē ordinalē/ta-
lem vl̄ talē: non teneret collatio facta alicui
nō hnti characterē ordinalē. Sic in simi dici
mus q̄ chr̄s instituit q̄ minister ꝯfirmatōis
sit ad min⁹ sacdos. An aūt debeat hr̄e vlte-
riorē ordinē vel cōsecratōem q̄s sacdotiū: mi
sit pēdere in arbitrio eccl'ie: adeo etiā q̄ ec-
clesia nolēte q̄ simplex sacerdos confirmet/
seu vngat in fronte: talis si attēpret nihil fa-
cit. Jtē posset fieri difficultas an ne posset
ꝓsuetudie introduci z ꝑscribi q̄ simplex cu-
ratus hr̄et excoicare/ etiā si solū esset tonso
rista: sic aliq̄s pōt inuestire de simplici bene
ficio curato etiā tpe q̄ solū est tōsorista. Jtē
de casu in q̄ latc⁹ vl̄ saltē tonsorista postula
re⁹ a papa postulatiōe solēt: cui⁹ admissio
eq̄alet electiōi z cōfirmatiōi. vt tenet Pa-
nor. i. c. f. de postula. ꝑla. sed de illis trāseo.

Bcdo arguit⁹ ptāti eccl'iastice nō cō-
uenit descriptio dñi euangeli
ci. igit⁹ dñīū euāgelicū nō est idē q̄ ptās ec-
clesiastica. Ampcedens ꝓbat⁹. q̄ in descptiōe
dñi euāgelici dr̄. est dñīū imediate a deo cō
uenies alicui. Dō ptās eccl'iastica tā ordi-
nis q̄m iurisditiōis ꝓuenit ꝑsonis eccl'iastic⁹
mediate a deo: q̄ ptās ordis ꝓferet eis medi
ante eꝑo cōferēte eis ordies. Jtē ptās iuris-
ditionis mediāte electōe z ꝯfirmatōe/ vl̄ in
stitutione hūana: q̄ ptātem iurisditiōis in
foro exteriori. s. excoicandi: z hmōi accipit ꝑ-
latus p electōez z ꝯfirmatōez: q̄stūcūq̄ em̄ el
set ordinar⁹ in sacerdotē: nō hr̄et ptātem iu-
risditiōis exteriōris: nisi hr̄et plebē subiectā:
hec aūt subijcit⁹ p electōez z electōis ꝯfirma-
tionē: vel p canonicā institutionē. Silr̄ po
testatē iurisditiōis in foro interiori accipit
hūano mīsterio. puta p h̄ q̄ vel hūana electi
one elect⁹ est/ vl̄ canonica institutōe/ vel in
uestitura institut⁹ est sup aliquā plebē. Di
cendū q̄ ptās eccl'iastica ꝓsideraī dupl'r q̄s-
tū ad ꝓpositū nr̄m sufficit. Prio in se forma
liter ac absolute sine respectu: z h̄ mō fuit et
est imediate a deo chr̄o: sic q̄ a nullo altero
fuit instituta: nec cōgregatio toti⁹ vniuersi-
tatis hoīm (secluso chr̄o) potuisset sibi talē
ptātem istituere: sic tñ potuit vel posset isti-
tuere ptātē impialē sup oēs: z ptātez regalē:
ptātem q̄z ducatuū: comitatuū: baroniaꝝ.
z ita de reliq̄s ptātib⁹ pure secl'aribꝫ: nō aūt
potuisset sibi instituere sacdotiū/ nec papa-
tū sic hz eccl'ia: ita q̄ sacdos p eos institut⁹
hr̄et ptātem certis ꝑbis trāssubstātiandi pa
nem in carnē: z vinū in sanguīē. aut remit-
tēdi culpas. z sic de aliis. Nec posset silr̄ de
stituere sic nec mutare legē chr̄i: q̄ tñ legz mu
tatio seq̄ret ad mutatōz sacdotiū. put arguit
apl's di. ad Heb. v. Trāslato ei sacdotio ne
cesse ē vt z legis trāslatio fiat. Alio mō cō-
sideraī ptās eccl'iastica materialr̄ seu respe-
ctiue: put applicaī ad hanc vel illā ꝑsonā in
re legitimo: z hoc modo in ꝓncipio nascen-
tis ecclesie collata est imediate a deo/ tā Pe
tro q̄m alijs apostolis: q̄bꝫ imediate chr̄s de
us z homo cōtulit sacerdotiū sup corp⁹ suū
verū: cum eis ait. Hoc facite in meā com-

memoratōem. Lu. xxij. z sup mysticū cū alt
Petro. Pasce oues meas. Joā. vlt̄. z iterū.
Euntes docete oēs gētes: baptizātes eos ⁊c.
Mat. z Mar. vlt̄. Vñ z apl'us Paulus (q̄
tñ nō fuit discipul⁹ chr̄i eo tpe q̄ chr̄s in car
ne mortali adhuc fuit) dr̄ ad Gal'. j. se acce-
pisse euāgeliū nō p hoīem: q̄ nō tm̄ vez est
capiēdo euāgeliū. p notitia euāgelice legis. set
doctrie: sed etiā de ptāte euāgelizādi: illā em̄
a chr̄o accepit imediate. q̄ Act̄. i. dr̄. Mas
electōis mihi ē iste: vt portet nomē meū co-
ram gentibꝫ ⁊c. Et Act̄. xxij. Ego in natio-
nes lōge mittā te: sz q̄ ad successores apl'oꝝ
z discipulorꝝ chr̄i hūtes ptātem eccl'iasticā/
verū est q̄ illoꝝ ptās eccl'iastica eis collata ē
nō imediate a chr̄o: sz mediate p hoīes eos
eligētes vl̄ ꝓsecrātes: vel aliter instituētes.
Duobꝫ q̄ ꝑdictis mōis. s. ꝓsiderādo eā abso
lute: z ēt ꝓsiderādo eā respectiue seu materi-
aliter: z h̄ q̄ ad ꝑsonas illas q̄ ꝑmo receperūt
illā ptātem: vez est dicere q̄ ptās eccl'iastica
est imediate a deo instituta/z imediate a deo
aliq̄bꝫ applicata. Scōo tñ mō. s. vt ꝓsideraī
materialr̄ vl̄ respectiue ad successores ꝑma
rū ꝑsonaꝝ nō est imediate a deo eis ꝓcessa:
saltē si imediate/neget omnē collatorē inter
mediū tā auctoritatiuū q̄m ministerialē: tñ si
solū negaret auctoritatiuū collatorē: tūc ēt
talibꝫ ꝑsonis ꝓueniret ptās aliq̄ eccl'iastica
. s. ordis z iurisditiōis in foro interiori imedi
ate a solo deo. Haz ptās eccl'iastica fundaī
sup characterē ordinalē: z caracter ordialis
est imediate auctoritatiue a deo. igitur.

Tertio arguit⁹ cōtra vltimā clausulā
descptionis. Ptās eccl'iastica iurisditiōis in foro exteriori est abdicabil⁹:
quato characterē. igit⁹. ꝓbat⁹. q̄ elect⁹ z ꝯfir-
matus in eꝑm p ꝯfirmatōem acq̄rit ptātem
ꝑdictā etiā ante ꝓsecratōez in eꝑm. ponam⁹
igit⁹ q̄ deponat⁹ vl̄ degradet: tā nō solū amit
tet ptātem illi⁹ iurisditiōis q̄ ad vsuz: vt sibi
nō liceat aliquē excoicare: vl̄ q̄ ad h̄ q̄ aliq̄d
faciat excoicando: sz ēt eēntialit⁹ amittet eā:
ꝓbat⁹. q̄ illa nō fuit fūdata ꝑcise sup chara-
ctere sacdotali/ vel alteri⁹ ordis inauferibi
lis: sic ptās ordis/ vl̄ ptās iurisditiōis in fo-
ro interiori: sed sup electiōe z ꝯfirmatiōe tāq̄m
sup fundamēto ꝓximo. Dō ꝯfirmatio illa
pōt cassari z annullari. z per ꝯfīs oīno aufe-
re⁹ ēt in eēntia illa ptās ab eꝑo/ remanētib⁹
alijs ptātib⁹. Et idē fieret si ipemet renūciet
eꝑatui: sic em̄ p eius cōsensum in electione z
confirmatione acq̄siuit illā ptātem: sic per
eū⁹ resignatōem videt⁹ abdicare. Cōfirmat
Hā sic ptās iurisditiōis in foro exteriori ac
tributa eꝑo p canonicas leges z ꝓcessiones
scz ptās aliquē deponendi: degradandi: et pri-
uandi: ei potest auferri etiā eēntialiter: ita ēt
illa q̄ est ad excoicandū. ꝓbat⁹. q̄ vtraq̄z ē si-
bi acq̄sita hūana via. Res aūt p q̄s causas
nascit: per eas dē dissoluit. Dōm ad ꝓmum
dato q̄ cōcluderet q̄ oino eēntialiter posset
et auferri talis ptās put ꝓsideraī materialr̄
z respective: q̄ vt sic est variabilis z mutabi
lis: tñ absolute cōsiderata nō est abdicabil⁹
ab eccl'ia: q̄ q̄diu manebit eccl'ia: tādiu ma
nebit ptās illa: z etiā si illa ptās cōsideret vt
fuit in apl'is: fuit forte illis inauferibilis: q̄m
nō p humanā electionē z ꝯfirmationē/vl̄ in
stitutōem eā acceperūt: sed p diuinā. ideo so
lū p diuinā destitutōem potuissent(vt vidr̄)
ea fuisse ꝑuati. Preterea posset dici q̄ hec
clausula sexta analogice ꝓuenit ptāti ordis
z ptāti iurisditiōis in foro interiori ex vna pte:
z ptāti iurisditiōis in foro exteriori ex alia pte.
Ad scōm nō est silr̄. q̄ ptās canonica ēt ab-
solute cōsiderata ē auferibilis z abdicabil⁹. z
licz vtraq̄z cōsiderata. vt est huic vl̄ huic per
sone applicabil⁹: subsit hūane dispositiōi: et
tō vtraq̄z vt sic sit variabil⁹: tamē non vtraq̄z
est variabilis in se ꝓsiderata. z hec dicta suf
ficiant de dominio euāgelico.

Dñium aūt canonicū sic describit⁹.
Est dñīū conueniēs alicui
ꝑm leges hūanas canonicas. Exm̄. ius q̄s
hz patron⁹ alicui⁹ bñficij est dñīū canonicū
ꝓbat⁹ dupl'r. Primo. q̄ tale ius est ius. igit⁹
est dñīū. tenet ꝯña: q̄ ius z dñīū conuertūt⁹
put patuit sup̄. q. j. z illud dñīū cōuenit suo
subiecto ꝑm leges canonicas. Hā lex canoni
ca ei q̄ est patron⁹ alicui⁹ bñficij cōcedit
ius patronat⁹. Q aūt ius patronat⁹ sit ius:
ꝓbat⁹. q̄ sibi descptio iuris cōuenit: q̄ ē po
testas ꝓpriā conueniēs alicui ꝑm dictamen
recte ratiōis. q̄ ꝑm legem canonicā que est
lex recte rationis: que et reducit⁹ in dictamē
ꝓme iustitie. Vñ ius patronat⁹ describit⁹ ꝑm
Hostien. sic. Est potestas ꝑsentādi institue
dum ad beneficiū eccl'iasticū simplex et va-
cās. Et sicut alia dominia supra posita ha-
buerunt suos titulos vel fundamenta: ratio
one quorum leges concesserunt aliquibus
talia dominia: sic etiam dominiū canonicū
habet aliquē titulū vel fundamētū: ratione

cui⁹ lex canonica cōcessit hoī tale dñiū. Ūñ fundamētū iurispītonat⁹ est aliqō illoꝝ triū (ſm Hostien. Goff. ꝛ Innocē.) ſcz fūdatio eccīe: dotatio cuiuſdā ꝛ collatio ſoli, vt. xvj q. vij. c. filijs. et. c. q̄cūq;. ꝛ. xviij. q. ij. abbatem. vñ ꝓſus. Patroniū facit dos/ edificatio/fund⁹. Scdo pbaī q̄ ius pītonat⁹ dicit poſſit dñiū. Naz iuſpatronat⁹ aliq̄ vocaī vicedñatus: ꝛ patron⁹ vicedñs. ſic ꝛ etiā aliq̄ vocaī aduocatia/cuſtodia/guardia/q̄ꝛ ius frequētatiōis vl' ꝓceſſionis: q̄ omia p eodē ſupponūt. Si igit iuſpītonat⁹ vocaī vicedñat⁹ ꝛ pītonat⁹ vicedñs. igit pt dici dñiū Nā q̄ vices gerit dñi hz aliqō dñiū. et ſi nō illō cui⁹ vices gerit tñ aliō illi ſubordinatū. Scōz exm. ius iueſtiēdi epos ꝛ archiepos imo ꝛ eligēdi pōtifices/ ꝛ ordināndi ſedē apoſtolicā: qō habuerūt q̄dā ipatores: fuit dñiū canonicū: qz eis cōueniebat tm̄mō ex canonica cōceſſione eccīe/ q̄ eis illud ob eoꝝ fauorē quē erga eccīam hebant/ ꝛ zelū cōceſſit. vt pz. dist. lxiij. Adrian⁹. ꝛ. c. in ſinodo. ſic ꝛ eis postmodū h̄ ius fuit ſubtractuz. vt pz. xvj. q. vij. c. ſi q̄s. Sz ius īſtituēdi eccīa ſticas pſonas ad officia eccīaſtica/ ꝓuenit epis etiā ex euāgelica cōceſſione. Ūñ Joā. gerſon in tract. de eccīaſticis ſtatib⁹: de ſtatu platoꝝ cōſideratōe q̄nta ait. Stat⁹ epalis hz ex ſe ꝛ chīi inſtitutiōe pmaria ius platos minores. ſ. curatos inſtituēdi. Sed addit etiā dī. Jus bñficiū eccīaſticū/ vl' ſtipēdiū tpale cōferēdi/ vel facere cōferri miſtrātib⁹ ſub ſe ſpūalia: etiā hz epalis ſtat⁹ ex chīi inſtitutiōe. Sz hoc additū q̄tū ad pmū mē hrū non videt vez. qz etiā pmus epoꝝ. ſ. Petrus: nō h̄uit illā ptātem. ſ. cōferēdi bñficia eccīaſtica: q̄ tñ h̄uit oēm ptātem a chīo immediate epis ꝓceſſam: forte nec tpe ſuo fuerūt vlla talia eccīaſtica bñficia: de q̄lib⁹ hic loq̄mur. Ūñ ꝛ idē Jo. gerſon in tract. de vita ſpūali. lec. iij. videt oppositū ſentire. vt patebit in vltio exēplo. Jus igit ꝓferēdi bñficia eccīaſtica/ vel inſtituēdi in eis ꝓueniēs epo: videt ei cōuenire cōceſſione canonica. Ūñ Panoꝝ. in. c. ex frequētib⁹. de inſtit. ait. Inſtitutio in bñficijs ptinet de iure cōi ad epm. vt h̄. ꝛ in. c. cū ex iniūcto. de hereticis. Octa opinionē Jo. andree dicētis. q̄ collatio ſeu inſtitutio nō est ꝓpie iuris epalis: cū mkti habeāt collationē ſeu inſtitutionē non epi. Nā q̄ inferiores q̄nq; habeant / pcedit de iure ſpāli. Tertiū exm. Jus q̄ habet plebanꝰ acciplēdi q̄rtā ptem funeraliū: que ps alis dicit portio canonica: est ius ꝛ dñiū canonicū. cōuenit em̄ et iure positiuo id ſibi ꝓcedente. in Clementina: dudū. de ſepulturis. Quartū exm. Jus accipiēdi decias a pplo ſuo q̄ plebanus habz/ est canonicū dñiū: cōuenit em̄ ei iure positiuo. vt ptz. xvj. q. vij. c. oēs decime. ꝛ p multa capitula ī decretalib⁹ in tl. de decimis. Et ſi arguas. diuina lege ꝓuenit sibi illud ius. igit nō est canonicū. Ūñcedens pbaī. qz Numeri. xviij. dt dñs. Filijs leui dedi oēs decimas iſrael in poſſessionē /p miniſterio q̄ mihi fuīt in tabernaculo. ꝛ Leuit. xxvij. Omes decime tre ſiue de frugibus/ ſiue de pomis arboꝝ: dñi sunt: ꝛ illi ſcrificant. Dom lex cōcedens leuitis ius pcipiendi decias: ꝛ pcipies filijs iſrl' dare decias/ est ꝓſtitutio iudicialis veteris legis; taliū aūt ꝓſtitutionū obligatio ceſſauit. Ūñ apls de lege veteri loq̄ns ait. Lex pedagog⁹ noſter fuit in chīo rē. ꝛ infra. At vbi venit fides: iam nō sum⁹ ſub pedagogo. ad Gal. iij. Ideo plebani nō h̄nt ius pcipiendi decimas ex ꝓceſſione moſaice legis abolite: nec ſubditi ex obligatiōe legis pdicte obligant ad dandū decias; ſed ſolo iure poſitiuo canonico ad id obligant; licz iure naturali obligent ad h̄ vt dent tpalia ſtipēdia eiſdem plebanis miſtrantib⁹ eis ſpūalia; ad q̄tā tam aūt determinatā. vtputa ad decimā prez ſuoꝝ fructuū nō obligant lege naturali. De hoc tñ est ꝓbleuma nō paruū inter theologos ꝛ iuriſtas: adeo vt nōnulli iuriſtarū reputēt q̄ſi hereticū dicere q̄ decime nō sint de iure dīno: ſed ſi intelligāt q̄ sint de iure diuino bodie obligāte: quo ad determinatā q̄ntā potius eoꝝ dictū est q̄ſi hereticū: qz est dicere q̄ lex Moyſi hodie obliget q̄ ad iudicialia. nā q̄ ad q̄ntā nō est morale: ſed tm̄ iudiciale: licz ſcōario ſit cerimoniale. ſed de hoc diffuſe dicti in tractatu de q̄nta decimaꝝ. Quintū ex emplū. Jus leuādi tpalia determinata (quod ius alio nōie vocaī bñficiū eccīaſticū) anneꝛuz alicui officio eccīaſtico/ cōuenit ei q̄ est ad illud bñficiū ꝓſentat⁹ p patronū (ſi est patronatū bñficiū) vl' electus (ſi est bñficiū electiuū. i. q̄ꝰ p electionē ꝓferī) poſtq̄ fuerit ad idē legitīe inſtitut⁹/ vel in eo confirmatus. hoc est canonicū ius vel dñiū: qz cōuenit ei tūc ſm leges canonicas. qz canonica lex ei q̄ ſic est inſtitut⁹ vel cōfirmat⁹ cōceſſit tale ius. ꝛ fundamentū illius iuris est eius inſtitutio vel cōfirmatio p̄cedenti p̄ſentatione vel electione: q̄ pōt titul⁹ eius dici. Jte etiā ipm officiū eccīaſticū pōt dici titul⁹ bñficij: qz illud rōne cui⁹ alicui cōpetit ius: pōt titulus illius iuris vocari. mō bñficiū ꝓpetit alicui ratione officij: qz habēti officiū dz dari beneficium. Ūñ ꝛ talis dicit hīe tale bñficiū in titulū. i. rōne officij eccīaſtici: nō aūt dicere tur illud hīe in titulū / ſi nō hīet officiū cui illud est annexū: quēadmodū ille q̄ est collator bñficij: q̄lis ē eps: de iure cōi hz bñficia ſue diocelis. ſed nō in titulū. i. rōne officiorū q̄bꝰ illa sē annexa: qz ipe nō hz illa officia. nō est obligat⁹ ad exercendū actus eccīaſticos taliū officioꝝ: ſed hz illa q̄ ad ptātem ꝓferendi. Cōtra hoc arguit. bñti officiū eccleſiaſticū cōuenit lege naturali beneficiū eccleſiaſticū. igit nō lege canonica. Ūñcedens pbaī. qz lex natural' diſponit q̄ ſeiantib⁹ ſpiritualia alijs: dari debeāt tpalia ſtipēdia: beneficiū aūt eccīaſticū est ius pcipiendi tpalia ſtipēdia. igit. Dom q̄ bñti officiū eccleſiaſticū cōuenit lege naturali ius pcipiendi tpalia ſtipēdia: put ly ſtipēdia ſupponit cōſuete tm̄: nō aūt ius pcipiēdi ſtipendia determinata tāta q̄ntitate/ vl' tali q̄litate. Nō hic loq̄mur de bñficio eccīaſtico: put est ius p cipiēdi ſtipēdia determinata in q̄ntitate ꝛ q̄litate. Sile habitū est de decimis in p̄cedenti exēplo. Sertū exm̄ est ptās vl' ſupioritas quā canonica inſtitutōe inſtitut⁹ in plebanū acq̄rit in plebē: ex hoc q̄ plebs ſibi de nouo ſubiicit ſubiectōe canonica dz dñiū canonicū. Nā ſic noua ſubiectio plebis est canonica: ita ſupioritas cozrūdens illi ſubiectioni de nouo: est canonica: ꝛ p canonicā inſtitutionē acq̄ſita. De h̄ exēplo patuit in p̄cedenti dñio circa tertiū dubium ſeu q̄ſtiunculā.

Septimū exm̄. Papa hz q̄duplex dñiuz/ ius/ ſeu ptātem. Quoꝝ pmū ſibi cōuenit lege euangelica pura. Scōm lege canonica. Tertiū lege ciuili. Quartū lege naturali. put in effectu vult Jo. gerſon. Primū igit dominiū est ptās eccīaſtica in oīni plenitudie ſua: q̄ ptās ſup vocata est dñiū euangelicū: ſilr dñiū ſupioritatis ſup totā eccīam cum p̄dicta plenitudie ptātis in eis q̄ ſpūale regimen eccīe exꝛie dictū reſpiciūt. Et h̄ dñiuz est ius ad faciendū illa q̄ꝛtuoꝝ. ꝛ ſi q̄ ſilia ſē: ſcz Primo ad cōuocandū cōcilia vniuerſalia. Scdo ad determinandū cū cōcilio q̄ſtiones fidei p modū articuloꝝ. generalr oēs obligantiū. Tertio ad cozrigēdū platos inferiores. Quarto ad deſtruendū eoſdē totaliter a ſuis officijs ſi demeruerīt: ꝛ ad alia ſilia faciendū: q̄ vel vniuerſalē eccīe ſtatum tangūt: vl' finalē ſupmāq; determinationē reſpiciūt. Et q̄ chīs ꝓceſſerit Petro ꝛ ſucceſſoribꝰ eius ptātem eccīaſticā/ tam ordinis q̄ iuriſdictionis: ſatis pt ex lege euangelica in illis locis / q̄ allegata sunt ſup circa dñiū euangelicū. Sz q̄ pter illā ptātem eccīaſticam etiā cōceſſerit pmo papeſcz Petro tale dñiū ſupioritatis ſup alios: ꝛ in Petro ſucceſſoribꝰ eius q̄les sē pape posteriores: cogſcit ex lege euāgelica: ꝛ ex actibꝰ apl'oꝝ: et ex eis q̄ p ſucceſſiuā relationē eoꝝ ad nos tanta certitudīe sunt deuoluta: vt merito temerariꝰ ꝛ ſcādalosus: imo ſcismatic⁹ iudicet: q̄ ptātem hanc vl' abolere/ vel diminuere p̄ſumpſerit. Scda ptās est ptās cōferendi aliq̄ beneficia eccīaſtica: ꝛ de eis ordinādi/ vl' diſponēdi in tpalibꝰ rebꝰ eccīaſticis. i. q̄ānexe sunt ſpūalibꝰ iuribꝰ eccīaſticis. ꝛ hec ſcda differt a pma ſm Jo. de gerſona: adeo q̄ q̄dam noīarim greci pmā cōcedentes: ſecundā abnegēt. Ūñ hec ſcda cōuenit ſibi p canonicas inſtitutiones: q̄bꝰ concedit pape poteſtas cōferēdi bñficia/ ꝛ de eis ordinādi ꝛ diſponēdi. Non aūt lege euāgelica ſibi illa poteſtas cōceſſa est ſic p̄cedens: qz Petr⁹ habuit oēm ptātem q̄ lege euāgelica ex chīi cōſtitutione ꝓuenire debet pape: ꝛ tamē Petrus ꝛ multi ſucceſſores eius caruerūt predicta poteſtate. igit ſignū est q̄ non lege euāgelica cōuenit ſibi. Tertia poteſtas est poteſtas terrena in q̄bus dā terris quā habz ex conſenſu tam p̄ncipū/ p̄ſertim imperatoꝝ: q̄ aliorū ſuditorū: q̄lis est poteſtas terena ſup illas terras q̄s imperator Conſtantinus dedit Siluestro et ſucceſſoribꝰ eius. hec poteſtas cōuenit ſibi ex donatione. ꝛ per conſequens ſm leges ciuiles: quib⁹ concedit dominiū rerū illis q̄bus res tales sūt legitime donate. Non aūt cōuenit lege euāgelica ſibi: q̄m Petrus omnē habuit poteſtatē/ que ex chīi inſtitutione de lege euāgelica conuenire debet pape: ꝛ tamē Petrus ꝛ ſucceſſores vſq; ad Siluestrū caruerūt illa ptāte terrena. igitur ſignū est q̄ non cōuenit pape lege euangelica. Et quia pape hanc tertiā poteſtatem conati fuerūt cōſeruare per pmam ſibi primo conuenientē lege euangelica: per quam primā poteſtatē papa habet fulmina-

re excõmunicatiões, ido subsecuta ẽ magna turbatio z horor ꝺdam: eccl̃ie nimis officiens. Quarta ptãs, est ptãs ꝺseq̃ns superioratẽ superioris ad subditũ suũ. Hã ex ℔ q̃ a chr̃o lege euãgelica cõstitut⁹ est superior oĩm chr̃i fideliũ: ꝺseq̃nter hz talẽ ptãtem in chr̃ifideles: ꝺlem ex lege naturali q̃libz superior hz in suos subditos. Et hec ptãs ẽ ius recipiendi a subditis honorẽ z auxiliũ, ita q̃ subditi tenent honorẽ et auxiliũ pstare sibi tãq̃ suo superiori tutori z ꝺseruatori, q̃ ꝓ omnib⁹ militat curãq̃ gerit: z ita eoꝝ stipẽdijs (si sibi deessent) militare debet, vñ licz dñiuz superioritaꝫ supꝫ totã eccl̃iaz ꝺueniat sibi lege euãgelica: tñ qđ ipe ꝺseq̃nter ad illđ dnium habeat ius recipiẽdi honorẽ z auxiliũ vl̃ stipendia a suis inferioribꝫ ꝓ q̃bꝫ militat: ℔ hz lege naturali, q̃ lex naturalꝫ ꝓcedit vnicuiq̃ superiori q̃ curã gerit regẽdi alios ius talia recipiẽdi ab eis, nõ obstante q̃ superioritas illi cõueniat alia lege etiã hũana: vt sĩ ꝓ hũanaz ꝓstitutionẽ mediãte electiõe alicui cõueniat superioritas ĩ aliq̃s: nihilominus illa adepta postea ꝺuenit sibi lege naturali ius recipiendi ꝓdicta a subditis. Et hz illa lex cõcedẽs ℔ ius superiori etiã sit inserta euãgelio, nõ tñ est pure euãgelica, q̃ñ leges naturales cũ inserte sũt euãgelio: nõ sũt ob hoc pure euãgelice sz nihilomin⁹ remanent naturales, quemadmodũ etiã decẽ ꝓcepta q̃ sũt ꝓstitutiones et ꝓcepta legꝫ natural: fuert inserta legi Moysi, nec tñ dici debent pure ꝓcepta legalia vel mosaica: alꝫs euacuata eẽnt eo qđ cõcedim⁹ ꝓcepta legalia desijsse.

Dominium ciuile ꝺscribit ꝑmo sic. Est dñiũ ꝟz legẽ ciuilẽ. Scõo plen⁹ sic. Est dnium pcti occasione introductũ: ñ cõperẽs pluribꝫ ex eq̃: retinibile z abdicabile: fuata vl̃ nõ seruata charitate: fundatũ ĩ legibꝫ ciuilibꝫ z politicꝫ. Ex emptũ: aliq̃s dono accepit vl̃ emit equũ vl̃ libz̃: z sibi tradit: ille hz ciuile dñiũ illi⁹ eq̃ vl̃ libz̃. Quã varijs aũt modis acq̃rat z trãsferat ℔ dñiũ ĩ aliũ: patebit ifra, q. rj. Dr̃ ꝑmo notant, pcti occasiõe introductũ. Hã si mansissem⁹ ĩ statu innocẽtie: ℔ dñiũ introductũ nõ fuissz, q̃m tũc fuisset oĩa ꝯmunia. ℔ aũt dñiũ ẽ cũ appropatione rer̃. Quõ aũt z q̃re rõnabile fuerit ꝓpt lapsũ hũani gñis a statu innocẽtie ℔ dñiũ ciuile introducere: qđ ẽ cũ rei appropriatiõe patebit, q. ix. Propẽa nimiz si ciuile dñiũ qđ occasiõe pcti introductũ ẽ, z ita radicẽ hñs ifectã: illi⁹ sapoꝛẽ ꝟbet: zvix exerceat absq̃ ꝓaminatõe aliq̃z delictoꝝ: vt ait Jo. gerson. Dicit scõo ñ cõpetẽs zẽ, i ℔ differt a q̃ttuor ꝑmis speciebꝫ: vt patuit. Dicit ẽtio retinibile z abdicabile/fuata vel nõ fuata charitate, i ℔ differt a dñio gr̃ifico, q̃z illđ nõ ẽ retinibile ñ fuata charitate, nec etiam abdicabile fuata charitate. ℔ aũt dñiũ ciuile retineri põt pdita charitate. Hã ex ℔ q̃ ꝺs labit ĩ mortale: nõ optz q̃ ꝓpt ℔ pdat ciuile dñiũ rer̃ z possessionum suaꝝ: vt patebit, q. vij. Silr̃ põt retineri fuata charitate, q̃z sit stant in aliq̃ q̃ sit ĩ charitate z habeat ꝓpetatẽ z ciuile dñiũ rerũ. Lex ei chr̃i seruari põt, z p ꝺseq̃ns aliq̃s põt eẽ ĩ charitate sine abdicatiõe ꝓpetaꝫ z dominij, vt pz ĩ secularibꝫ q̃ nõ abdicauerũt ꝓpietatẽ a se per votũ. Hoc etiã ẽ abdicabile cũ charitate, q̃z pt q̃s renũciaꝫ illi dñio salua charitate quã hz, imo merẽdo in ei⁹ abdicatiõe. Potest etiam eis renũciare nõ habẽdo charitatẽ. Et sicut nõ pdit pdita charitate: ita nõ acq̃rit acquisita charitate: q̃i p ℔ q̃ quis efficit ĩ charitate iã habeat ciuile dñiũ oĩm rer̃: q̃i charitas faciat oĩa ꝯmunia eo mõ z ñ minus q̃z extrema necessitas, ℔ ei falsũ ẽ z dãnatũ ĩ articul⁹ cuiusdã Dionysij parisi⁹. Dicit q̃rto fundatũ ĩ legibꝫ ciuilibꝫ, in q̃ differt ab alijs q̃nq̃z dominijs supꝫ habit, q̃ ꝑm alias leges ꝺuenieb̃at suis subiectꝫ: ℔ aũt cõuenit ꝑm ciuiles. Et in ℔ tãgit fundamẽtũ illi⁹ dominij nõ q̃ leges ciuiles sint fundamẽtũ vel titul⁹ illi⁹ dominij: ĩmo ille leges sũt illa ꝑm q̃ ꝓcedit tale dñiũ alicui, sed fundamẽtũ illi⁹ dominij ẽ illud qđ leges ciuiles dispsuerũt eẽ titulũ vl̃ fundamentũ: gr̃a cui⁹ alicui cõcedi debeat tale dñium: quẽadmodũ ẽ donatio/emptio/ꝑmutatio/ꝑscriptio zc̃, leges em̃ ciuiles disponunt q̃ q̃ dono receperit rem vel emerit vl̃ ꝑscripserit eã legitime/debeat hr̃e dominiũ vel ius ciuile illi⁹, fundamẽtũ tũ illud nõ põt vno vocabulo designari.

¶ Questio. III.

Vtrũ primus modus

diuidẽdi dñiũ cũ ꝺscptiõibꝫ suaꝝ spẽrũ vt ĩ pcedẽti q̃stiõe ẽ posit⁹ sit bñ posit⁹?: Rñdeꝺ ꝑ duo dicta. Primũ, ille mod⁹ diuidẽdi appet deficer̃ i ser. Pri⁹ tñ pdicta diuisionẽ q̃ nõ ẽ bimẽbrẽ reducã ad bimẽbrẽ, z p eũdẽ modũ habebit sufficiẽtia illoꝝ ser mẽbroꝝ, z ℔ sic. Dñioꝝ q̃ddã ꝺueniꝫ ꝓbẽsozi, z sic ẽ btificũ.

q̃ddã viatozi, z illđ ẽ duplex. q̃ddã, p statu innocẽtie, z illđ est originale. q̃ddã, p statu nature lapse: z illđ ẽ duplex, qz vl̃ fundatũ charitate: z sic est gratificũ: vl̃ non in charitate, z ℔ est duplex, qz vl̃ ei cui cõuenit: ꝺuenit ex ꝓcessiõe legꝫ dine/z sic est euãgelicũ, vl̃ ex cõcessiõe legꝫ hũane: z ℔ est duplex, vel ex ꝓcessione legꝫ hũane canonice/z sic est canonicũ, vl̃ legꝫ hũane ciuilis, z sic est ciuile. Primus aũt defect⁹ est, qz mod⁹ ponẽdi de q̃ q̃rit q̃ tñ enumerat species dñij ꝺuentes creaturis: z nõ illã speciẽ dñij q̃ cõuenit creatori, z tñ creatori cõuenit potissimũ dñiũ. Scõs est, qz si dicaꝝ q̃ ille modus diuidẽdi voluit tñ ponere illas spẽs dñij q̃ cõueniũt creaturis: nõ illã q̃ cõuenit creatori. tñ nec oẽs species ẽt cõuentes creaturꝫ enũerat. Hã aliq̃ est dñiũ cõuentes creaturꝫ irrõnalibꝫ: q̃le dñiũ hñt corpa celestia sup hec inferiora ad exercẽdũ mltas opatiões circa ea. Item aliq̃ est dñiũ cõuentes brutꝫ, ꝑm q̃ dicim⁹ aliq̃ ala hr̃e dñiũ sup alia. vt aliquẽ esse rgẽ in apibꝫ. Tertí⁹, qz si dicaꝝ q̃ tñ voluit enũerare ea dñia q̃ ꝺueniũt creaturꝫ rõnalibus: tñ nec oĩa illa enũerauit, qz aliq̃ dñiũ cõuenit demonibꝫ: ꝑm q̃ dicim⁹ int eos est ꝑncipatus/z ptãtes/z supiozitates, z tñ illa dñia nõ sunt aliq̃ illoꝝ iam enumeratoꝝ.

Quartus, si dicaꝝ q̃ tñ voluit enumerare dñia cõuentia hoibꝫ: tñ nec oĩa illa enũerauit, qz aliq̃ est dñiũ naturale ꝺuentes hoi, q̃, s. fundaꝝ in aliq̃ dono naturali ꝑm legez naturalẽ: q̃ spes vtiq̃ nõ debebat ꝑmitti qz ita bene lex naturalꝫ cõcedit aliq̃ dñia sicut lex canonica vl̃ ciuilis. Si igit enumeratũ est dñiũ ꝺuentes alicui ꝑm legẽ canonicã et ciuilẽ: cur illđ q̃ lege naturali ꝓcedit est ꝑmissuz. Quint⁹, qz ptãs faciẽdi miracula cõcessa in veteri testamẽto aliq̃bꝫ z cõcessa in nouo bis q̃ plantauerũt eccl̃iaz chr̃i et quã bodie aliq̃ hñt: est q̃ddã dñiũ z nõ ẽ aliq̃ ꝑdictoꝝ sex: nõ est em̃ euãgelicũ vt patuit in ꝑcedenti q̃one. Sextus, qz p legẽ mosaicã varia dñia fuerũt cõcessa a filijs israel. scz dñiũ tre ꝓmissionis: ꝓcessuz eis interim q̃ legẽ seruarẽt. Itẽ dñiũ q̃ fuit cõcessum sacerdotibꝫ accipiẽdi ꝓmissas a pplo/z certaz ptẽ certoꝝ sacrificioꝝ: z q̃dã alia. Silr̃ ius pcipiẽdi decimas cõcessum leuitꝫ fuit dñiũ diuinũ ꝺcessuz ꝑm legẽ diuinã, s. mosaicã: et tñ talia dñia nõ cõphendunt sub aliq̃ illarũ sex spẽz, igit iste mod⁹ diuidẽdi in aliq̃bꝫ est diminut⁹. Scõm dictũ, de scptiones ꝑdicta sex species sunt bene posite vẽpta scõa descptiõe dñij euãgelici q̃ ẽ reprobata, ℔ dictũ pz ex deductz ibidẽ. ¶ Questio. IIII.

Vtrũ scõs mod⁹ diuidendi dñiũ sit bñ positus q̃ talis est. Dñioꝝ q̃ddã fundaꝝ in titulo gr̃e gr̃ificãtis. q̃ddaz ĩ titulo alicui⁹ gr̃e supnaturalꝫ solũ gr̃is datę: tñ gr̃ificantis. Tertiũ in titulo alicui⁹ doni pure naturalꝫ sic est electio vl̃ naturalꝫ successio in aliquẽ ꝓncipatũ. Solo q̃nis stat ĩ q̃ttuoꝝ suppositiõibꝫ et duabꝫ cõclonibus.

Prima suppositio. Cũ ꝺr in illo mõ diuidẽdi in titulo gr̃e gr̃ificãtis/vl̃ gratis date/vl̃ doni naturalis: dz illud dictũ itelligi p ꝺstructõez intransitiuã, vt sit sensus: q̃ddã fundaꝝ in gr̃a / vel dono tali: qđ donũ / vl̃ q̃ gr̃a est met ipe titul⁹, sic sal ꝺr creatura salis, i. creatura q̃ est sal. Sẽ sus igit illi⁹ diuisiõis est, q̃ddã dñiũ hz p titulo vel fundamẽto gr̃am gratũ faciẽtẽ, q̃ddam ꝟo p titulo gr̃am aliquã tñ gr̃is datã.

Becũda suppõ, ꝑmũ mẽbrũ illius diuisionis est idẽ cũ ẽtio mẽbro ꝓcedẽtis diuisiõis ꝑmi mõi dicẽdi, s. cũ dñio gr̃ifico seu fũdato in charitate. Jõ q̃ ibidẽ dicta sunt/de gr̃ifico itelligẽda sunt etiã ℔ de ꝑmo mẽbro huj⁹ diuisionis.

Tertia suppõ ponit⁹ ad reducẽdum hãc trimẽbrẽ diuisionẽ ad bimẽbrẽ, z ℔ ꝑm bimẽbrẽ diuisionẽ gr̃e: et ei⁹ subdiuisionẽ talẽ. ℵ gr̃a est duplex. Quedã est gr̃ũ facies, z illa est idẽ qđ charitas: et ꝺr duplici rõne gr̃a: qz gr̃ũ facit habẽtẽ ipm deo. Scõo. qz gr̃ꝫ daꝝ, i. nõ ex merito: saltẽ de cõdigᷣ z de ꝑma gr̃a gr̃ũ faciẽte loq̃ndo. Sz ꝑma rõ est sibi ꝑꝑa, qz sola ipa charitas facit gr̃ũ ꝺo. Scõa aũt rõ ẽt aliꝭ donis ꝺuenit. Alia igit ẽ gr̃a q̃ nõ facit gr̃ũ deo: sz tñ ꝺr gr̃a eo q̃ sit gr̃ꝫ data. Et tales gr̃as mltas enũerat apls, j. Coꝝ. xij. q̃ sunt fides: sapia: scia: ptãs faciẽdi miracla (siue illa sint ad salutẽ corpis: q̃ vocaꝝ gr̃a sanitatũ, siue ad oñsionem diuine ptãtis) notitia ꝓphetica de futuris ꝺtingentibꝫ/q̃ vocaꝝ ꝓpheria: notitia de occultis cordiũ q̃ ꝺr discretio spirituũ: notitia varioꝝ ideomatũ in sciẽdo ea loq̃, z etiã interptari. Quas inq̃ aliq̃s hr̃e põt sine ℔ q̃ sit gratus deo, z illa est duplex, qz vl̃ illa res nõ est p naturã attingibil̃ z acq̃sibilis sic est gr̃a sanitatũ, i. potestas auferẽdi solo imperio volũtatis sine applicatiõe naturaliũ remediorꝝ morbos z cõferendi sanitates, silr̃ notitia ꝓphetica est de bis q̃z notitiã naturali

vla hō attingere non posset. Et tal' gr̄a g̃tis data dr̄ supnatural', i. nō attingibil' per naturā vel humana vīa. Si aūt illa res est per naturā vl' hūana vīa attingibil' vel' acq̃sibilis. Attn̄ ex q̃ etiā illā habem⁹ a deo q̃ omīa nob dedit g̃tis: etiā pōt vocari gr̄a g̃tis data, vt est robur corp̄is: sanitas: cōplexio bona: pulchritudo: esse filiū p̄mogenitū regis. Hec q̃ppe a deo conferunt: sed mediātibus naturalib⁹ vīs acq̃runt & attingunt. Iurta igit illā diuīsonē gr̄e & subdiuīsionē scd̄i mēbr̄i sumit hec trimēbris diuīsio dīcīt: q̃ sic reducit ad bimēbrem. Nam si dūū fundat in gr̄a gratū faciēte / est p̄mū mēbrū, si in grat̄ data / b̄ est duplicit, q̃ vel fundat in gr̄a supnaturali / sic ē scōm mēbrū. si fundat in gr̄a seu dono naturali / sic est tertiū membrū.

Quarta suppositio ponit ad declarandū p̄dicta mēbra exemplis. Et exm̄ p̄mi mēbr̄i patuit i tcio mēbro p̄mi mōi diuidēdi. Sz exm̄ scd̄i mēbr̄i est illud, si alicui viatori dus p̄ferret hoc ius q̃ posset auferre oēs morbos illi⁹ / vl' illi⁹ generis illis hoīb⁹ q̃ eū inuocarēt vl' honorarēt: talis viator b̄ret dūū sup illos morbos: et fundaret illud in gr̄a g̃tis data: īmo verius loquēdo illud dominū esset met gr̄a gratis data. Et pot⁹ diceret q̃ fundamētū eius et titul⁹ est diuīna cōcessio. Si em̄ q̃rat, q̃ titulo hz ille hanc gr̄am? diceret titulo diuine p̄cessiōis: vl' si meruit apd deū de p̄gruo vl' cōdigno sic dotari: tūc diceret q̃ titul⁹ esset eū id meruisse: & tūc adhuc verū est dicere q̃ illd dūū fundet sup gr̄a grat̄ data: q̃ diuīna cōcessio vel eum id meruisse / pōt vocari gr̄a g̃tis data, q̃ illa sit dona dei / & nō gratū faciētia, igit g̃tis data. Si l' r ptās ejiciendi demones de obsessis corp̄ib⁹. Itez ptās cōpellēdi eos ad dōm aut faciēdū aliq̃: q̃li potestate ap̄li & multi post eos p̄diti fuerūt, potestas trāsferēdi mōtes: mandādi elemētis mutū: quem hō eis impōssibile nō potuisz, vt Helias habuit ptātem faciendi descendere ignē sup q̃nq̃genarios: ptās suscitandi mortuos: & gñal' ptās faciēdi opa: nature īpossibilia / q̃ ptās dr̄ dūū fundatū in gr̄a gratis data, nō q̃dē in illa q̃ dr̄ gr̄a miracl⁹, i. gr̄a sanitatū / vl' oparū ꝓtutū, q̃ illa ptās vl' dominū met est talis gr̄a miraculosa: sed potius fundat in fide saltē informi: q̃ fides fundat gr̄am seu ptātez faciēdi miracula, in rta illd saluatoris Lu. xvij. Si habueritz fidē sic granū sinapis: dicetz arbori moro eradicare & trāsplantare i mari & obediet vob. Et Joā. xiiij. Qui credit i me: opa q̃ ego facio īpe faciet: et maiora horū faciet. Et apl's. j. ad Cor. xiij. Si habuero fidē ita vt mōtes trāsferā &c. Itē vnio hypostatica hūane nature ad ꝓbū est gr̄a grat̄ data hūane nature & rōne illius cōuenit sibi mīta p̄claríssima iura & dominia illi hūanitati. Itē maternitas q̃ bta virgo est mater chr̄i / est gr̄a g̃tis data, & rōe illi⁹ cōuenit sibi varia iura & dominia a deo: vt dici possit bte dnūz materna le & ius in deū p̄ cōmunicationē ideomatū, & regina oīs creature, q̃ mat regoīs creature. Primū exēplū de tcio membro vt dominū q̃d hz p̄ in filiū ꝓuenit ei rōne ei⁹: q̃d est eū genuisse illū vel eē patrē ei⁹, eū aūt illū genuisse ē quoddā donū naturale, i hoc igit vt i titulo vl' fūdamēto fundat dominū p̄is i filiū. Scōm exēplū. Dominū q̃d hz filius i bonis p patrē relict⁹ ꝓuenit ei rōne illi⁹ q̃d ē eū eē genitū ab illo, illū aūt eē genitū ab eo est dnīum naturale, in b̄ igit vt in titulo vl' fundamēto fūdat illd ius vl' dnīuz filij. Tertiū exēplū. Dnium regale alicui filio ꝓuenies rōne illi⁹ q̃d est p̄mogenit⁹ regi fundat in b̄ q̃d est eū eē p̄mogenitū q̃d ē donū naturale. Quartū exēplū. ius repellendi corruptorē sue exīstētie cōuenit vnicuiq; rei rōne natural' doni, s. rōne exīstētie, eo ipso em̄ q̃d de⁹ alicui rei cōmunicauit b̄ donū, s. exīstentiā hz talis res ius resistendi eis q̃ et illd donū auferre vellent. Sil'r i eodē dono fundat animalib⁹ ius accipiēdi alimēta quibus ꝓseruet exīstētia, b̄ mō lup⁹ hz ius & dominū inuadēdi alia animalia, & aues habēt ius colligēdi gña vl' semina & similia q̃b⁹ sustentant, hoc mō habēt ius nidificādi i arboribus nostris, q̃ de⁹ eis dedit potentiā generandi pullos & eos educādi, igit etiam dedit eis ius in medijs q̃b⁹ b̄ cōmodefacerēt, & illud dnium fundat in dono naturali eis cōmunicato per deum.

Et si arguas Dominū patris i filiū ē ius p̄ie potestatis, modo ius patrie potestatis non est dnium naturale, q̃ illd institutū ē a iure ciuili: vt dicūt dñi legiste īstituta ō p̄ria ptāte, dicētes dñiuz habituz eē de iure gētiū, sz dñium p̄rie ptātz eē de iure ciuili. vbi etiā dicūt q̃ ius p̄rie ptātz solū ꝓuenit romānis, i. q̃ sūt ō imperio romano, alie p̄o gentes q̃dā vt suos

tenēt filios, vt Sclaui, alij vt p̄sus absolutos, vt Frācigene. Dōm, ius p̄ie ptātis capit dupl'r. Uno mō p iure ad exigendū aliq̃ a filio / ad q̃ ex naturali dictamie rōnis filij⁹ teneť p̄i, & b̄ mō mior est falsa: nec illud ouenit solū romanis: nec frācigene carēt illo iure, Allo mō put illō ius ꝓstitit i q̃busdā positiuis effectib⁹ / q̃s hūana cōstitutio voluit fuari int̄ p̄em & filiū: q̃s tñ illud ius secluso hūano ꝓstitutōe nō ꝓportaret. Et illoz effectus sūt sex: q̃s enūerat glo. instit. de p̄ia potestate. Prim⁹ q̃ necitate famis vēdere pōt filiū vl' obligare. Scōs q̃ ab eo in ius vocari nō pt. Terti⁹ q̃ cū filio agēdo iudiciuz b̄re pōt. Quart⁹ q̃ p̄ acq̃rit p filiū: & filij⁹ q̃ acq̃rit nō sibi / sz p̄i acq̃rit. Quint⁹ q̃ filij⁹ sine licētia p̄is nō pt eē in iudicio ꝓtra aliū. Sext⁹ q̃ p̄ pōt iunito filio admīstrare bona aduētitia. Itez nō pt eē ciuil' obligatio int̄ p̄em & filiū. Quo ad illos effectus & sil'es ius p̄ie ptāt⁹ est a ciuile iure institutū. Un notāt rex, ibi dr̄. Nulli alij sē (sc̄z q̃s romani q̃ talē in liberos hēant ptātez / q̃lē nos habemus, i. ꝓsistentē in talibz effectib⁹: saltē ꝓture illi⁹ ꝓstitutiōis ciuil': q̃uis alie et possent sil'em statuere int̄ se. Sz p̄mo mō capiēdo ē de iure naturali. Un et in statu innocētie habuisset pat ius p̄ie ptātis p̄mo mō in filiū. Un Alexā. in. ij. p̄te. q. xcix. mēbro p̄mo distinguēdo post Augu. Hen. xj. ad Iram duplex dñiū, s. platiōis: cui corrūdet obsequiū & fuit⁹ reuerētie: & dñiū possessiōis: cui corr̄ respōdet obsequiū et fuitus necitatis. Dic̄ q̃ p̄mo mō capiēdo dñiū Adā fuisset dñatus alijs hoīb⁹ & illi serui ei⁹. Dñi em̄ rōne p̄sonū est q̃ si stetisset: filij ei⁹ obseq̃osi fuissent ei in exhibitiōe honor̄ & reuerētie / & obsequijs corpalib⁹, vt si vellet comedere in alatiōe fructuū & consilijs obsequijs. hec ille Un etiā in illo p̄mo mō fuisset dñiū viri in vxorē: & eā fuitus vxor̄ in virum, vt sentit Aug. loco q̃ sup. exponēs illd: sub viri potestate eris: & ipe dñabit tui. Et ꝓportionabiliter posset dici si argueret ꝺ alia exēpla posita: q̃ possūt eē a iure ciuili: q̃ad alios spēales circūstātias & modos: sed in se sūt dña naturalia. Et non accipit b̄ dñiū naturale p ut distinguit a dono collato p agens liber: quō agēs naturale & liberū distinguūt. ij. phi sicoz. sed put dñiū naturale distinguit ꝓtra supnaturale dñiū: ita q̃ me illd dñiū dicat b̄ naturale / q̃d alicui ꝓfert a deo p agēs naturale: siue illud agēs liber sit / siue agēs ex necitate nature. Un si alicui collata est electio passiua: illa est donū naturale: q̃ ē sibi data p agēs naturale, i. p hoīem / q̃ nō est agens supnaturale: iz hō ex istēs agēs p liber arbitriū sibi ꝓcesserit illā electionē: & nō p necitatē nature. Si igit rōe electiōis alicui ꝓueniat aliq̃d dñiū / aut rōne alteri⁹ hūane actionis, vt rōne fundatiōis / vl' dotatiōis ecclie: aut rōne ꝓfirmatiōis: institutiōis: p̄sentatiōis: installatiōis: restatiōis: p̄scriptionis: emptiōis: donatiōis: gmutatiōis: vsucapiōis, illud esset de hoc tertio mēbro.

Prima ꝓclo, mēbra p̄mi modi diuidendi possunt cōphendi sub tribz mēbr̄is scd̄i mōi diuidēdi, p̄bat inductiue. Hā dūū btificū sup btitudie fundat, Btitudo aūt est gr̄a g̃tis data supnatural: & nō est charitas nec gr̄a g̃tū faciēs: licz p̄ supponat illā: & licz etiā sit act⁹ charitat⁹: q̃ fruitio btifica p̄cedit p̄tim ex charitate: saltem tenēdo q̃ btitudo est a deo: non tanq̃ a tota cā. Dñiū aūt originale ꝓphendit sub se cūdo mēbro: q̃ fundat in dono originalis institie: illud aūt ē gr̄a g̃tis data supnaturalis nō g̃tū faciēs. Insup dñiū g̃tificū ē adeq̃te idē cū p̄mo mēbro huj⁹ scd̄i mōi diuidēdi. Euāgelicū aūt dñiū ꝓtinet sub scōo mēbro: q̃ fundat in charactere ordiali: charact aūt est gr̄a g̃tis data supnatural'. Dñiū autē canonicū cōphendit sub tertio mēbro. q̃ illa fundat sup illd q̃ naturali via hō hz / vl' habere pōt. vt sup actiōib⁹ p eū natural' factis vl' circa eū factis natural': quēadmodū ius patronat⁹ supfundasse / vl' edificasse / vel dotasse eccl'iam, et sic de alijs, et ciuile etiā sup actiōib⁹ humanis fundat, vt sup p̄scripsisse / emisse / successisse, & sic de alijs.

Becūda ꝓclo, Scōs mod⁹ diuidendi iz deficiat i aliq̃: nō tñ in tot in q̃t p̄mus mod⁹ deficit. Prīa pbat: q̃ deficit in b̄ q̃ dñiū creatoris nō cōphendit sub aliq̃ illoz triū mēbroz: cū deo nō insit aliq̃ gr̄a donū cū a nulla aliq̃d receperit Nisi dicat q̃ p̄sone p̄ducte, s. filij⁹ & spūssanctus acceperit a p̄ce ēentia diuīna / & oēs ei⁹ pfectiones: rōne cui⁹ ēentie & pfectionū cōuenit eis idē dñiū cū p̄ce: iz dato q̃ illa receperūt a p̄ce: nō tñ sūt illa naturalia dona: sic q̃ p agēs naturale sint attingibilia: & etiā q̃ nō b̄ homin⁹ dñiū vt est in p̄e / nō posset ad ali-

qđ illoꝝ triũ mẽbroꝝ reduci: qz dina eẽntia z ei⁹ pfectiões nõ sĩt in pte tanꝯ donũ sibi a ꝯ donatũ. Scđa ps pbaĩ. qz null⁹ ânꝯ vltimoꝝ defectuũ q̃ infuert pmo mõ diuiden di/bz locũ i ħ scđo. Hõ inꝯ scđs. qz dñũ ꝓuenies creaturꝫ insensibilibꝫ z bzutꝫ reducĩ ad tertiũ modũ: qz illđ cõuenit eis rõne doni naturaĩ. Hõ tertⁱ⁹. qz dñũ reptũ in demonibꝫ ẽt ad tertiũ mẽbzũ reducĩ. qz cõuenit eis rõne naturaltũ pfectionũ q̃ in eis mãserũt integre. Hõ q̃rtus. qz dñũ cõueniens hoi ſm legẽ naturaĩe/silr ꝓuenies sibi ꝯ donũ naturale reducĩ ad ħ tertiũ mẽbzũ. Hõ q̃ntus. qz prãs faciẽdi miracĺa reducĩ ad se cũdũ mẽbzũ. Hõ sextus. qz talia dñia ptim reducũt ad tertiũ mẽbzũ. qz rõne successionis q̃ descẽderẽt ab Abzaã/Isaac/z Jacob cõcessum est eis illđ dñiũ tre pmissiõis. successio aũt talis est donũ naturale: ptim etiã ad scđm mẽbzũ: qz rõne illⁱ⁹ q̃ erãt ppĺs peculiariť electⁱ⁹ ad cultũ dei q̃ est gr̃a g̃tis data aliq̃n citra ħ q̃ coles sit g̃tus deo. Silr dñiũ ꝓcessũ filijs Leui z Aarõ rõne misteriũ z officiũ leuiticiz sacđotaĺ: qđ eis đs vt gr̃az g̃tis datã ꝓcesserat / reducĩ ad tertiũ mẽbzũ.

¶ Questio. V.

Vtrũ tertius modus

diuidẽdi dñiũ existẽs ẽt trimẽbzis sit bñ positus: q̃ sic diuidĩ. Dñioꝝ q̃dđ ẽ dinũ: q̃dđ naturale: z q̃dđ humanũ. Solo qõnis stat in tribꝫ suppositiõibꝫ/z duabꝫ ꝯcloníbꝫ.

Prima suppõ. Dñiũ dici diuinũ põt itelligi duplr. Uno mõ. qz ei cui cõuenit: cõuenit ex ꝓcessiõe dei/vl legis dine: ħ mõ dñia aliq̃ cõueniẽtia creaturꝫ dicunt dñia dina. z sic capĩ in ħ mõ diuidẽdi. Alio mõ. qz ꝓuenit deo: q̃ mõ dicim⁹ deum hr̃e dñũ diuinũ in creaturꝫ. et sic ñ capĩ ħ. Uñ pmo mõ captũ ꝺr denoiatione extrinseca diuinũ. Scđo mõ ꝓo denoiatõe itrinseca

Becũda suppõ. Dñiũ dici hũanũ eodẽ mõ põt intelligi duplicĩ. Uno mõ. qz ei cui ꝓuenit ex ꝓcessiõe hoĩs vl legꝫ hũane cõuenit: q̃ mõ ciuilia et cãonica dñia dñr hũana: z sic capĩ i ħ tertio mõ diuidẽdi. Alio mõ. qz ꝓuenit hoi/ q̃ modo oĩa dñia q̃ hñt hoĩes sine ea habeant ex ꝓcessione legꝫ diuine/ naturaĺ vel hũane dicerẽt hũana. z p oppositũ q̃ ꝓuenirẽt bꝛutis/z demoníbꝫ/z ãgelis/z rebꝫ insensibilibꝫ non dicerent humana: sed sic non capĩt hic.

Tertia suppõ. Dñiũ dici naturale: ẽt ꝓ duplr itelligi. Uno modo qz ei cui cõuenit/cõuenit ex natura vel concessione legꝫ naturaĺ. vt dñiũ prĩs in filiũ: z ħ modo capĩt ħ. Alio mõ. qz ꝓuenit enti naturali/q̃ mõ dñiũ cuiuscũq; creature corꝛpalis esset dñiũ naturale: qz q̃libet corꝛp⁹ est ens naturale: imo etiã dñiũ ꝓuenies creaturis incorꝛpalibꝫ eẽt naturale. vt dñiũ ꝓuenies angelis z demonibꝫ: qz z illi sĩt entia naturalia: capiẽdo ens naturale p ente dependente: lz nõ capiẽdo p ente attingibili z pducibili p naturã. Uñ si ħ modo capeť z deberet distingui ab hũano z dino ẽt vtroq; coꝛcapto scđo suo mõ/tũc dicereť dñiũ naturale/dñiũ cõuenies rebꝫ alijs a deo z ab hoĩe/ vel saltẽ rebꝫ alijs ab agẽtibꝫ a ꝓposito: sed ħ scđo mõ nõ capĩt hic. Accipiẽda g̃ sunt illa tria mẽbra: z q̃libet coꝛ ꝓmo suo modo.

Prima cõclo. Ille terti⁹ mod⁹ licet in aliq̃ deficiat: nõ tñ in tot in q̃t ꝓmus. pbaĩ cõclo: sed ꝓus reducẽda est illa diuisio trimẽbris ad bimẽbrem hoc modo. Oñe dominiũ ꝓuenit alicui ſm aliq̃ legem. aut ergo ſm legem intrinsecã in naturali rõne fundatã / que est lex rationis. z sic est scđm mẽbzũ. Aut ſm legem extrinsecã: z ħ dupliť. qz vel ſm legẽ diuinã: z sic est ꝓmũ mẽbzũ. aut ſm legẽ hũanã: z sic est tertiũ mẽbzũ. Pria igiť ps concĺonis pbaĩ. qz ille modⁱ⁹ deberet ꝓmũ mẽbzũ subdiuidere multipliť/qtũs reluceret q̃ modo deberẽt reduci q̃ttuoꝝ ꝓme spẽs ꝓmi mõi diuidẽdi ad mẽbzũ ꝓmũ huiⁱ⁹ tertij mõi/qđ nõ faĉ. Secũda ps pbaĩ. nã ħ locũ non hz ꝓus defectⁱ⁹ ꝓmi mõi diuidẽdi/eo q̃ dñiũ dei in creaturis ad scđm illoꝝ pt reduci. qz dñiũ cõueniens deo in creaturas ꝓuenit ei ſm dictamẽ recte rõnis. Recta eñ ratio dictat q̃ deus debeat hr̃e facultatez assumẽdi res creatas ſm suã volitionẽ q̃ est ꝓma iustitia: z q̃ ẽ dictamẽ recte rõnis. Non tñ sic intelligẽdo q̃ deⁱ⁹ alicui legi superiori subsit/sibi ꝓcedẽre illud dñiũ: sed illud inexistẽs sibi dñiũ lex nature approbat z dictat sibi debere cõuenire Non scđs nec tertⁱ⁹. qz dñia creaturaꝝ irrationaliũ/insensibiliũ/z demonũ reducũt ad scđm membzũ. qz rõne donoꝝ naturaliũ eis ꝓuenit. Non etiã q̃rtus. vt de se ptz. Nec q̃ntus. qz tale dñiũ reducĩ ad diuinũ: qz ex dei imediata ꝓcessione hñt hi q̃ habẽt illam ptãtem. Nec sextus. vt ptz de se: quia oñia

talia reducunt ad ꝓmũ membzũ.

Bcđa cõclo. Dñium diuinũ debet subdiuidi oñter nouẽ diuisionibꝫ: q̃ꝝ posteriꝰ est sp subdiuisio scđi mẽbri pcedentis diuisionis. Pria dñioꝝ diuinoꝝ quoddã el cui ꝓuenit: ꝓuenit ex ꝓcessione dei facta hoĩ idifferenť: tã p statu glie: q̃ p statu vie. z illđ ẽ dñiũ charitatiũ: id ẽ in charitate fundatũ. Hã siue q̃s sit i statu glie siue vie: si ẽ i charitate hz illđ dñiũ. Quoddã ꝺo p alđo coꝛ tm. Et illđ subdiuidĩ. Qz q̃ddã tale ꝓuenit p statu glie. et illđ ẽ bñficũ quoddã p statu vie Et illđ subdiuidĩ. qz qđ dã tale ꝓuenit ex concessiõe dei facta p statu vie nature integre. z illđ ẽ originale dñiũ. Et quoddã p statu vie nature ñ integre. Et illđ subdiuidĩ. qz quoddã tale fuit a ꝺo ꝓcessũ siue añ tps gr̃e: siue pⁱ⁹ tps gratie: vt est prãs faciẽdi miracĺa. Dec inq̃ fuit ꝓcessa añ tps gr̃e: ꝓst illđ tps. Quoddã ꝺo ꝓuenit ex cõcessione facta determinate aliq̃ illoꝝ tẽpoꝝ. Et illđ subdiuidĩ. qz quoddã tale fuit cõcessum pⁱ⁹ tps gr̃e. i. post aduẽtũ saluatorꝫ z illđ ẽ dñiũ euãgelicũ. quoddã ꝺo añ tps gr̃e. Et illđ subdiuidĩ. qz quoddã tale fuit a deo cõcessum añ legẽ mosaicã. quoddã in lege mosaica. z illđ potĩt dici dñiũ diuinũ mosaicũ. Exẽplũ ꝑmi vt illđ qđ dñs cõcessit Beñ. ix. ipi Noe z posteritati sue: di. Terroꝝ vester ac tremoꝝ vester sit sup cũcta aialia tre. z sup oẽs volucres cũ vniuersis q̃ mouent sup tram: oẽs pisces marꝫ manui vestre traditi sũt. z oẽ qđ mouet z viuit erit vob ĩ cibũ q̃si olera viridia tradidi vob. Et infra. Et ingredimini sup terrã. Illud tñ nõ sic est dinũ q̃n etiã sit naturale. Dõ eni hz aliq̃ mõ ex natura z ex legꝫ naturaĺ ꝓcessiõe facultatem assumendi creaturas iferiores ad id ad qđ eget eis. Uñ z si dñs ñ ꝓcessisset eis expressa cõcessione vl lege: adhuc habuisset Noe illđ dominiũ. Unde z illud erit mixtum ex vtro q̃ sicut et frequenter vna lex est simul diuina z etiam naturalis: vt q̃ deus est honorãdus. z sic materialiter coincidũt in idem: licet non formaliter. quia alia est ratio dominij diuini q̃ãtũ tale. z naturalis inq̃tũ tale. sicut z ratio legis diuine et naturalis coincidẽtes in eodẽ materiali ñ coincidũt formaliter. dicit eñ lex diuina p quãto est a deo ĩmediate tradita per reuelationez vel modum reuelandi supnaturalẽ. Et nota q̃ dominiũ pdictũ ꝓcessum Noe/lz ꝓueniat hoĩ

tam añ tps gr̃e/q̃ post tps gr̃e: tñ concessio eius a deo pdicto modo fuit facta tñ ĝnte tpus gr̃e. s. ipi Noe: z ħ pro se z posteritate sua. Septia diuisio. Mosaicũ dñiũ ẽ duplex. q̃ddã fuit coĩter cõcessum toti pplo ĩsrael: q̃le fuit dñiũ habitãdi in tra promissiõis: qđ eis dñs etiã vocaliter ꝓcessit/ sua auctoritate z potẽtia debellãdo hostes. Et illud a deo ꝓueniebat toti pplo: ita q̃ etiã de leuit; verũ est dicere q̃ habuerũt dñiũ habitandi ibi. Hã licz nulli⁹ determinate sortꝫ habuerit dñiũ z ꝓmiseratez. ſm q̃ dixit dñs Numeri xviij. ad Aaron. In terra eoꝝ nihil possidebitis: nec habebiť ꝓtem int eos. Et infra de leuitis ait. Nihil aliũ possidebũt/decimaꝝ oblatiõe cõtenti: tñ hẽbant ius habitandi passim int alias trib: illđ añ ius fuit eis a dño cõcessum. igiť. Uñ Num. xxv. ôt dñs. Precipe filijs isrl vt dent leuitis de possessionibꝫ suis vrbes ad habitãdũ. Illud vero fuit spĕalr alicui tribui cõcessum. Et illđ est duplex. z sic ponit octaua diuisio. Quoddã eñ fuit ꝓcessum alijs tribubꝫ a tribu leui; q̃le fuit dñiuꝫ qđ q̃libet trib hẽbat sup ptem quã sibi sors diuina dederat: licz eñ hũana actione intereuenĩẽte cuilibet tali tribui cesserit vna ps: tñ illud dñiũ nõ debet dici humanũ: qz nõ auctoritate et ordinatiõe pura hoĩm ei cessit: sed p deũ ordinantẽ z dirigentem sortes: ſm q̃ ôr Prouerb. xvj. Sortes mittunt in sinũ: sed a dño tpant. Aliud ꝺo cõcessuꝫ fuit tribui leuitice. Nona diuisio tale est duplex. Quoddã eñ fuit cõcessũ tribui leuitice sacđotali: q̃le fuit ius cõcessum sacerdotibꝫ recipiẽdi ꝓmittias z oblatiões a pplo: z certã ptez sacrificioꝝ. s. pellẽ de holocaustis: z de sacrificio pacifico q̃tuoꝝ ptes. Item ius sacrificãdi / z generaliter q̃cunq; ad sacerdotale officiũ ptinebant exercendi. Aliud vero fuit cõcessum tribui leuitice vt distiguĺ a sacerdotali: z tale ius fuit ius recipiendi decimas. Item faciendi q̃cunq; ministeria que ei fuerũt a dño instituta.

¶ Questio. VI.

Quis est quartus mo

dus z vltimus modus diuidẽdi dñiũ: z an sit bonus? Respondeť p duas cõclusiones.

Prima Quartus modus diuidẽdi cõtinet. xxiij. diuisiones: q̃rum posteriꝰ est subdiuisio vnius mẽbri pcedentis diuisionis dẽptis duabꝫ vltimis di-

uisionib⁹. Prima igit diuisio est. Dñioꝝ ꝺd dam conuenit creatoꝛi. ꝙ dominio dei est terra ⁊ plenitudo ei⁹: quoddã vero creature Et tale quoddã ꝓuenit creature nõ cogniti ue. ⁊ hoc reperit tam in coꝛpib⁹ celestib⁹ / ꝙm etiã subcelestib⁹. Coꝛpa em̃ celestia hñt ius varias actiões exercẽdi in hec iferioꝛa: motu/lumie/⁊ influẽtia: qõ eoꝝ ius dicit dñiũ/ cõueniens eis rõne naturaliũ donoꝝ/ eis a deo coiatoꝝ. Quis em̃ diceret planetas et stellas nõ hr̃e ius: ⁊ p ꝓñs dñiũ exercẽdi ea/ ad ꝙ deus instituit: vt cũ dicit Ben. j. de stellis. Posuit eas in firmamẽto celi: vt lucerẽt ⁊ pessent diei ac nocti ⁊c. Coꝛpa etiã subcelestia habẽt multa dñia et iura: ⁊ qõlibet elementũ habꝫ ius occupãdi certũ locũ in vniuerso: adeo vt naturaliꝛ illuc tẽdat: et alia inde naturaliꝛ expellere nitat. Jus etiã agendi in cõtrariũ sui coꝛruptiuũ: vel saltẽ ad resistendũ eidẽ. Silr̃ ⁊ coꝛpa mixta ius ⁊ dñiũ: habẽt varios effectus cãndi. vt videm⁹ in gẽmis ⁊ alijs hmõi. Aliud ꝓo cõuenit creature cognitiue. Et tale quoddã ꝓuenit creature irrõnali: ꝙle habẽt aialia irrõnalia: ꝙm generale dñiũ est ius accipiẽdi escã sue vite cõseruatiuã: qõ habẽt ratione naturalis doni. s. existẽtie a deo eis concesse: rõne cuius ranꝫ tituli cõuenit eis illã capẽ: imo etiã diuina ꝓcessione eis cõuenit. Gen. j. Ecce dedi vob oẽm herbã ⁊c. Et infra. Ut sint vobis in escã: ⁊cũctis aiantib⁹ terre/ oñibꝫq; volucri celi: ⁊ vniuersis ꝙ mouent in tra: et in ꝙb⁹ est aĩa viuẽs vt habeãt ad vescẽdũ. Aialia etiã habẽt ꝙdam spẽalia dñia. vt leo sup aialia gressibilia: adeo vt rex naturalis aialiũ censeat. et herodius sup alia volatilia hꝫ dñiũ. Juxta illõ psal. Herodij domus dux est eoꝝ. i. herodius cui⁹ nidus est in cedro/ tanꝫ in domo sua est dux. i. dñs passeruz et aliaꝝ auiũ. Herodius em̃ ẽm glo. est rapacissima auis auiũ ⁊ oĩm volatiliũ maior ꝙ ⁊ squillã vincit. Silr̃ inc apes est ꝓnceps. vñ Hiero. ad Rusticũ monachũ. ⁊ habeꝫ vij. q. j. In apib⁹ ꝓnceps vnus est: ⁊ grues vnũ sequunt. hec ille. Aliud aũt ẽ dñiũ qõ ꝓuenit creature rõnali. Et illõ est duplex. qz tale qõdam cõuenit angelis. quoddã hoĩb⁹. Et dominiũ cõuenit̃ angelis. quoddã ꝓuenit beatis angelis. quoddã damnatis. Btis ꝓuenit multiplex dñiũ. s. btificũ rõne btitudis. et gr̃ificũ rõne charitatꝫ quã habẽt. ⁊ dñium naturale fũdatũ in donis naturalib⁹: vl̃ dominiũ fundatũ in gratijs gr̃tis datis: nõ gr̃tũ facientib⁹. vt patebit in fine scõi dicti: ⁊ in tertio. Damnatis aũt duo ꝓma nõ cõuenit̃: qz carẽt btitudine ⁊ charitate. Sz de alio dñio dicẽdo ponũt hic tria dicta. Primũ in damnatis angelis opz ꝓcedere aliqõ dñiũ. probaꝫ ꝙntuplr̃. Primo. qz. j. Coꝛ. xv. vbi ỏt Paulus. cũ euacuerit oẽm ptãtem ⁊ pncipatũ ⁊ ꝓtestatẽ ỏt gl̃. Dum durat mundus: demones demonib⁹ pslunt. ꝙ vn⁹ malus angelus pest alteri. ⁊ per ꝓñs habz aliquã supioritatẽ ⁊ dñiũ i ipm. Scõo. qz sup illo Josue xj. oẽs bellãdo cepit: vult glo. ꝙ vnus spũs fornicatiõis hẽat innumeros ꝙ ei in ỗ officio pareãt: sub ipo tanꝫ sub pncipe militantes. ⁊ idẽ vult in alijs pctis sic esse. Ubi aũt est pncipatus ⁊ aliq; parẽt: ibi est aliq̃le dñium. igit̃. Tertio. qz saluator vocat demonẽ pncipem hui⁹ mũdi. vt patz Joã. xij. xiij. et xvj. Quarto. qz ad Eph. ij. apls vocat demonẽ pncipem ptãtis aeris hui⁹. i. pncipez demonũ habitantiũ in hoc aere caliginoso.

Quinto. qz oĩs habens seruũ est dñs. demon hꝫ seruos ipos pctores. igit̃. Et si aliqs diceret. hę pbatiões pbant in demonib⁹ esse aliqõ dominiũ / nõ tñ legitimũ: sed vsurpatũ: sive hoc sit inter se/ sive respectu hoĩm mũdanoꝝ ⁊ pctoꝝ. Uñ dñiũ qõ i ꝑe habuit in mundũ/ a ꝙ deiectus fuit: per mortẽ ch̃ri fuit vsurpatũ. Unde ⁊ ch̃us ait. Princeps huius mũdi eiect̃ foras. silr̃ ꝙis alicui de mont alij demones voluntarie se subijciant ad parendũ ei in tentãdo: non tñ erit illud legitimũ: sic nec in latronib⁹ ꝙ volũtarie subijciunt vni tanꝫ int̃ eos ꝓncipãti/ est legitimũ dominiũ. Jdeo ꝓnter ꝓbaꝫ ꝙ etiã sit legitimũ inter eos: qz diuina volitio est lex ꝓma iustitia. Modo diuina volitione ⁊ iustitia dei in penã ordinatũ est: vt qz tales tali consentiũt/ ⁊ se ei subiecerũt: subsint eidẽ. Modo dñium cõueniens alicui in alios ẽm aliquã legem debet dici legitimũ. Item lictor executor iustitie: habz dñium legitimũ: ⁊ ius exercendi vindictã in reũ sibi per iudicẽ tradituũ. Cũ aũt demones sint lictores ⁊ executores iustitie dei iusti iudicis. igit̃ habẽt ius ⁊ dñiũ legitimũ in dãnatos. Scõm dictũ ꝙcquid sit de legitimo dnio supioritatis et iurisditiõis coercitiue: an illud sit in demonib⁹ inter se: tñ tali ꝑmisso opz ponere in demonib⁹ aliqõ aliud legitimũ dominiũ / tã supioritatis / ꝙm non supioritatis fundatũ in

gratia gr̃tis data / vel dono naturali. probaꝫ ꝙntuplr̃. Primo. nam Aristot̃ ponit ꝙ insipiens naturaliꝛ sit subiect⁹ sapiẽti. et ecõtra sapiẽs naturaliꝛ sit dñs insipiẽtis / habẽdo iurisditionẽ directiuã ⁊ regulatiuã in ipm. Uñ ꝓmo politice. Qui põt mente putere ⁊ pualere. i. rõne viuere: pncipãs natu ⁊ dominus natura: ꝙ aũt non põt hoc coꝛpe fac̃ subditũ / ⁊ natura seruũ. Modo iurisditio est spẽs dñij. Cũ ỗ vnus demon alteri ꝑmineat in naturali acumie intellect⁹: ⁊ p ꝓñs in habitib⁹ intellectualib⁹. sequit̃ ꝙ etiã concedendũ est vnũ demonẽ naturaliꝛ hr̃e dñium respectu alteri⁹. Scõo sic. Perfectioꝛ habet naturalẽ iurisditionẽ regulatiuã et directiuã respectu imperfectioris: ꝙlem etiã ponit Dionysius in angelis. Modo naturaliter vnus demon est pfectioꝛ alio in naturalib⁹. igit̃ vnus hꝫ aliquã iurisditionẽ naturalẽ in aliũ. Modo iurisditio est spẽs dñij vl̃ iurꝫ. igit̃. Tertio sic. Quicũqꝫ habz aliq̃ dona a deo: habz ius ⁊ dñiũ in illis. sed demões habent mlta dona a deo / in ꝙb⁹ eis se deus cõmunicauit: ꝙ etiã eis non abstulit ꝓpt̃ pctã. Uñ ẽm Dion⁹. naturalia manserũt in eis integra. igit̃ habent dñium in illis donis.

Quarto sic. habens intellectũ ⁊ volũtatẽ / ac potentiã motiuã localem: habet legitimũ ius ⁊ dñium illarũ potentiaꝝ ad intelligendum / volendũ / ⁊ mouendũ localiter. Sed demones hñt hmõi prãtes ex dei volũtate. igit̃ habẽt ius ⁊ dominiũ intelligẽdi ⁊ volẽdi. Maioꝛ pbaꝫ. qz talis hꝫ facultatẽ ꝓpinquã cõuenientẽ sibi ẽm dictamẽ ꝓme iustitie: qz ẽm volũtatẽ dei que est ꝓma iustitia.

Quinto sic. Volũtas in eo ꝙ libera habz naturale dñium sup actus suos ⁊ aliaꝝ potentiaꝝ. demões autẽ hñt voluntatẽ liberã. igitur. ⁊ he eedem ꝓbatiões etiã pbant ꝙ in angelis btis sit dñium naturale fundatũ in donis naturalib⁹. Tertiũ dictũ. Beati angeli etiã hñt dñium fundatũ in gr̃a gr̃tis data: alia a gr̃a gratũ faciente / ꝙ vnus dñaꝫ in aliũ sibi impando. pbaꝫ duplr̃. Prio. qz ẽm Greg. Unus angel⁹ aliũ mittit. modo cui⁹ est mittere: eius est impare. igit̃. Scõo. qz ẽ vnus ordo ꝙ dicit̃ dñationes in compatione ad alios angelos: sed dñari est subiectos quosꝫ possidere. igit̃ angeli illi⁹ ordinis habent dñium in alios angelos. ⁊ illud fundaꝫ in diuina gr̃uita ꝓcessione: etiam si tales angeli ꝑcellerẽt alios in naturalib⁹ pfectiõib⁹.

Et illud dñiũ durat in eis durante eoꝝ ministerio: ꝙ scz ad nos mittunt̃ ꝓpter salutem nr̃am: post aũt extremũ diem euacuabit̃ in eis. qz tũc cessabit oĩs platio. iuxta apl̃m. j. Coꝛ. xv. Cũ euacuauerit oẽm ptãtẽ ⁊c. Sz naturale dñium eoꝝ nõ euacuabit̃. sic nec titul⁹ eius. s. diuina ꝓcessio: ⁊ alia dona eoꝝ non euacuabunt̃: ꝙb⁹ manentib⁹ manẽt ⁊ illa dñia. Sexta diuisio. Dominiũ cõueniens hoĩb⁹ ꝙddã eis cõuenit ꝑ statu siue gl̃ie siue vie: ⁊ tale est dñiũ gr̃ificũ / ⁊ aliqõ naturale. quoddã vero ꝑ altero eoꝝ tm̃. Et tale ẽ duplex. quoddã tm̃ pro statu ꝓprie: ⁊ illud est btificũ. quoddã tm̃ ꝑ statu vie. ⁊ tale est duplex. Quoddã em̃ ꝓuenit ꝑ statu vie naturę integre. ⁊ illud est originale. Quoddã tm̃ pro statu nature coꝛrupte: ⁊ tale est duplex. Quoddã em̃ est diuinũ: ⁊ quoddã humanũ. Et diuinũ ꝓnter illis noue diuisionib⁹ subdiuidit̃: ꝙ sunt posite in scõa conc̃one ꝙnte ꝙstionis. Decimanona diuisio. Dñiũ humanũ est duplex. s. canonicũ ⁊ ciuile: ꝙ sufficienter exꝑplis sũt declarata in scõa ꝙstione. Et qz de solo ciuili dñio est nob⁹ ad ꝓpositũ in hoc tractatu. ideo illud ꝓnter subdiuidẽdum est. Uicesima diuisio. Ciuile dñiũ saltem generaliꝛ captũ est duplex. Quoddã est impfectũ. Exm̃. Si ꝙs in aliq̃ horto nõ hꝫ ius ipm alienãdi. s. vendẽdi aut donãdi: aut pmutandi. ⁊ per cõsequẽs nõ habet ꝓprietatem: habet tamẽ ius ingrediẽdi / deambulãdi/ egrediẽdi/ vescẽdi fructib⁹ eius ateꝫ colligendi eos: siue ad tp̃us/ siue ꝑpetuo: talis hꝫ dñiũ ciuile impfectũ. Quoddã ꝓo est pfectũ. Exemplũ. Quãdo ꝙs bñet ius alienãdi horto: vendẽdo/ vel donãdo/ vel pmutãdo eum. ⁊ sic de alijs. Uicesima ꝓma diuisio. Dñiũ ciuile impfectũ est duplex. Quoddaꝫ est ius tm̃ modo vtendo ea re/ respectu cui⁹ habeꝫ tale dñiũ: sic ꝙ fruct⁹ illius rei põt capere ꝙtũ sibi opus fuerit: nõ aũt hꝫ ius fruendi illa re. i. ꝙ supmanẽtes fruct⁹ possit alienare alijs eos donãdo. Et ab illo iure tm̃ vtendi ꝙs dicit̃ vsurarius: ⁊ ius ipm vel dominiũ tale dicit̃ vsus iuris. Quoddã ꝓo est ius nõ tm̃ vtẽdi: sed etiã fruẽdi tali re. ⁊ ab illo ꝙs dicit̃ vsufructuariꝰ: ⁊ ius vl̃ dñiũ tale dicit̃ vsufructus. De illis aũt duabꝫ speciebus dominij ciuilis impfecti patebit latiꝰ in. xij. q. Dictũ est aũt notant̃ in. xx. diuisione. ꝙ dñium ciuile saltẽ generaliꝛ captũ diuidit̃ in impfectũ ⁊ pfectũ. qz si stricte loquere

mur ō dñio ciuili:tūc dñia p̄dicta ĩmpfecta non essent spēs ciuilis dñij/qz stricte loquēdo:nec vsus nec vsufructꝰ sunt dñia,sic̄ stricte loquēdo vsuarius z vsufructuariꝰ non dicunt dñi rerū. Attū generaliʳ ciuile dñiuz capiēdo illa sicꝰ spēs: adeo q̄ opz cōcedere vsuariū z vsufructuariū aliq̄ modo eē dominū rei/vl̄ vsus rei: cuiꝰ est vsuarius vel vsufructuariꝰ:qz si q̄s sibi surripet talē rem diceret talis fur,furtū aūt est cōtrectatio rei aliene inuito dño.igit talis vsuarius/et siʳ vsufructuariꝰ poterit aliq̄ mō dici dñs. Ut celsima scōa diuisio nō est subdiuisio alicuiꝰ mēbri p̄cedentis diuisionis,z est. Dñium ciuile q̄ddā ō: directū:q̄ddā ꝓo non directū, z illud ōz vtile,vt dñs rei feudalis hz dñiuz directū talꝰ rei.vasallus aūt hz vtile. Siʳ dñs rei emphiteotarie cōcedens illā rem alicui in emphiteosim/habet dñiū directū illiꝰ rei:sed emphiteota hz vtile. Ulcesimatertia diuisio. Dñioꝝ ciuiliū q̄ddā est altū/seu supius z mediatū.q̄ddā ꝓo bassium z imediatū,vt ciuisdē castri rex hz altū:milles ꝓo bas-

Scda cōclo. Predictus q̄r (sum. tus modus diuidēdi est bonꝰ qz ptinet oēs spēs dnioꝝ/z imunis ē a defectibꝫ q̄bꝫ defeceřt tres p̄cedētes mōi diuidē

¶ Questio. VII. (di.

Vtrū dñiū ciuile fundetur in charitate.

Et idem q̄ritur de dñio euāgelico capto pro ptāte ecclīastica,siʳ de canonico. Hec q̄stio ī mouet. qz nonnulli hereticī senserūt q̄ oīe dñiū z oīis dignitas fundet in iustitia charitatis: adeo q̄ sine ea nihil pōt esse iustū/nec̄ iuste fieri/nec̄ possideri.z q̄ oīs obediētia tollēda sit a platis/si nō sit in charitate tanq̄ oīe ius superioritatis amiserint.imo ponētes grām p̄destinatiōis radicē necessariā pro titulo cuiusl libet ptātis:q̄les fuerūt waldenses/seu pauperes de Lugduno.z Jo.wickleff. Ad q̄stiōnē igit rñdet p.xij.concl'ones.z q̄ttuoz pr̄me respiciūt dñium ciuile.alie euāgelicū.

Prima concl'o. Ciuile dñiū nō fundatur in charitate:sic q̄ perdendo charitatē p lapsum in mortale cadat q̄s a dñio ciuili rerū suaꝝ. Probat septēpliciter. Primo sic. Ptās ecclīastica q̄ sup fuit vocata euāgelicū dñiū/magꝭ videret perdi/pdita charitate: eo q̄ dignuꝰ dñiū ē q̄ ciuile z spūalius,z tñ illa nō perdit perdēdo charitatez. Nam sacdos p hoc q̄ pdit charitatē/nō pdit ptātem cōsecrādi corpus chr̄i/q̄n est sentialit illā retineat, nec pdit oīno vsum ptātis q̄n si ꝓsecret vere cōsecrabit:q̄uis ꝓdiderit illū vsum q̄ ad esse sibi licitū et meritoziū:eo manēte in pctō, igit ciuile dñiū nō perdit perdita charitate/ q̄n remaneat essentialiter apō pctōrem: z etiā q̄ ad vsum illius ptātis,z q̄uis non ad meritoziū vsum: nihilominꝰ tñ poterit manere apō eū vsus moralit bonus:eo modo intelligēdi q̄ verū est q̄ q̄s absq̄ charitate pōt moralʳ bene agere ita q̄ possit q̄s dñari bene z iuste moraliter. Uñ q̄uis hō non possit esse iustus simplʳ sine charitate:pōt tñ esse iustus dñs ciuiliter vel politice. Scdo sic.qō sepe cū pctō sine charitate acq̄rit/nō fundat in charitate :ita q̄ pdendo charitatē/ipm pdi necesse sit. q̄a nō videt charitas plus req̄ri ad rei cōseruationē/q̄ ad rei inceptionē et acq̄sitionē : sed stat q̄ dñiū ciuile acq̄rat cū pctō, igit. Minoz pbat triplr. Primo,qz meretrix acq̄rit dominiū pecūj meretricū cū pctō,peccat em meretricando:sed nō peccat recipiēdo p̄cium. imo regularit loquēdo:p̄ciū efficit eius,sic q̄ non tenet ad restitutōem, nec etiā nec essariū est ei ad salutē illa erogare pauplb. Similiter clerict per negociatōem acq̄rens alicui/acq̄rit ea cū pctō : qz peccat negociādo,z tñ dñiū acq̄rit illarū rerū. Itē ꝑm ples: vsurarū habēt dñiuz in re per vsurā acq̄sita. vt patebit in.xlviij.q.z tñ per pctm eam acq̄sierunt. Tertio sic. qz scḟtura sacra in multis locis notat illos reges q̄ tñ mali fuerūt carētes charitate:imo idolatrie dediti. vt ptz de Acham z alijs cōplimis. Nec Salomō regnū pdidit / cum seductꝰ fuit p mulieres.

Quarto sic. Cōgruū est q̄ ōs nō faciat/q̄ dñia ciuilia sint apud hoīes sp incerta z dubia/nihil habētia roboris vl momēti. Hō si deus ordinasset q̄ hoīes pderēt dñia ciuilia ꝓpter lapsum eoꝝ in pctm: ōus fecisset q̄ dnia ciuilia fuissent p̄dicto mō incerta / nihil habētia roboris. Quinto sic.qz Dauid nō pdidit ius in regno / q̄uis esset crimine adulterij pollutꝰ. Sexto sic.qz Dauid vocauit Saulē dñm suū z regez. z eū vt talem honorabat/etiā tpe q̄ malꝰ erat actualit : in iuste psequēdo Dō.vñ.j. Reg.xxvj. ait Dō ad Saul. Audi ozo dñe mi rex ꝓba fui tui hoc aūt Dō non fecisset:si Saul p pctā suā ipo facto dñiū regale pdidisset. Sz ad ipa

lidādū illā rōnem arguit. Protūc Saul nō habebat amplꝰ regale dñiū sup isrl.qz longe añ dixerat sibi Samuel.c.xv.p eo q̄ abiecisti ꝑmonē dñi:abiecit te dñs ne sis rex. Et itez. Scidit dñs regnū israel a te hodie: z dedit illud ꝓximo tuo meliori te. Cōfirmat: qz nō est verisile/q̄ deus istituerit duos reges sup terrā isrl:sil'bñtes regale dñiuz sup isrl. Hō postq̄ de ipm Saulē vnxerat in regē:z ille peccauerat:vt sup:dñs vnxit Dauid ī regē isrl sequēti cap'o.s.xvj.igit desijt ptūc Saul esse rex. Pōt dici q̄ cū dr. Abiecit te dñs rē.q̄ aut ibi loq̄t ō futuro p modū p̄teriti ꝓpt ꝓbie certitudinē:more ꝓphetaꝝ.vt sit sensus. Abiecē te.i.abijciet te dñs. q̄d z fecq̄n occisus fuit a pbilisteis.z posteritas eiꝰ regno ꝓuata. Aut si loquit de ꝑterita abiectiōe:q̄si iam abiecerit eū:intelligit id est disposuit eū abijciēdū a regali dñio:tā p se q̄ p posteritate sua.nō tñ p tūc ī effectu eū spoliauit tali dñio:sz postea cum ob pctā sua a philisteis occisus fuit. Licz ēt filij eiꝰ Isboseth fuerit ꝓstitut rex sup isrl:tñ ħ tactū fuit ō facto:vl si fuit de iure,s.ad iplēdū ꝓbū dñi ad Jacob Beñ.xxv. Reges ex te egredient. Et illo tpe oēs filij eiꝰ erāt nati p̄ter Beniamin.z sic significatū fuit sibiq̄ de Beniamin eēnt ad minꝰ duo reges futuri, scz Saul z Isboseth:tñ illa eiꝰ istitutio ī rege fuit decrescēte.s.q̄tidie eiꝰ regno adeo q̄ tādē totalʳ trāslatū fuit regnū ad Dauid:et occisus fuit Isboseth. Ad scōm dicēdū/ q̄ bñ pōt esse duo reges vniꝰ regni:vnꝰ ī habitu tm̄.aliꝰ ī habitu z actu. Dauid āt erat rex habitu:vsum ꝓo eiꝰ suspēdit vsq̄ ad ōstitutionē Saulʳ. Saul ꝓo habitu erat rex et actu:q̄diu tolerabat a deo. Vel pōt meliꝰ dici/q̄ Dauid ñ fuit rex habēs ius ī regē añ mortē Saulʳ.qz ad habēdū ius ī regē nō sufficit dīa electio:sz ꝛcurrere debebat acceptatio eiusdē ī regē p ꝓphm:sz diuina electio ipi. Dauid dederat ipi Dauid ius tm̄ ad regnū:nō āt ī regē:nec executionē ptātis regie. Dō sic ꝓbat.qz si sic,tunc Saul psequēdo Dauid vex regē:potuisset licite fuisse occisꝰ p Dauid.q̄s āt Dauid met reputauit incōueniēs.qñ.j. Reg.xxiij.dixit Furis suis volētib Saulē occidere. Abijt a me facere rē hāc dño meo chr̄o dñi. In ħ q̄ dixit:abijt: reputauit ħ sibi illicitū. Et idē ōt.j. Reg.xxvj. Uñ ēt cū tm̄ pscidisset oram chlamydis Saul:pcussit cor suū.j. Reg.xxiij. De hoc secūdo mō dicēdi:vide Burgensem.s. Reg. xxviij.additiōe ꝑma. Septimo sic.qz res p q̄s causas nascit:p easdē dissoluit:sz dñiū ciuile rex acq̄rit p bñ anos actus vl exteriora sensibilia signa z nō sine illis:vt p electiones. Itē p donatiōes:aut p emptiōes:z hmōdi.igit ñ oz pdi sine sensibilibꝫ signis: ita q̄ sic collatio illiꝰ dñij est cū sensibili sig ta z eiꝰ ablatio. Hō opponitur illiꝰ staret si dñium ciuile fundaret ī charitate:sic q̄ pdita charitate mox pderet illud dñiū. Nā peccato occultissimo z mētali perdit charitas. Qñ si dicas,saltē rō nō pbat q̄ nō pdat p peccatū sensibile z manifestū. Dicēdū/q̄ licet p aliq̄ pctā manifesta perdat illud dñiū.nō tñ p quecūq;s:sed p aliq̄: dū tñ p sniaz talia mōstrata sūt z dānata:vt patebit ī pcḟōe scōa. nec ħ est precise ex cōmissiōe pctī:sed ex statuto positiuo:q̄ talis p̄tuat rebꝫ suis:ita q̄ statuto nō existēte:nō ob pctm̄ p̄cise ceciderit a dñio suo. Et si arguat. Perdēs charitatē p mortale cōmittit in deū crimē lese maiestatis:z pditor eiꝰ existit:vt tactum est sup: circa de scriptionē dñij gratifici. De tali em̄ dici pōt/q̄ filium dei ꝛculcat:z sanguinē testamēti pollutū ducit:z spūi gre ꝓtumeliam fac.ad Heb.x. Ergo talis ꝓinde pdit oēs res:q̄z hz dñiū ciuile. Tenet cōsequētia. qz cōmittēs crimen lese maiestatis humane(qō est minus)perdit oēs res quarū habet ciuile dominiū.ergo a fortiori cōmittēs crimen lese maiestatis diuine. Dicendū dupliciter. Primo.q̄ si ꝓsequētia valeret:eque ꝑbaret q̄ etiā perderet eas res quaꝝ dñium naturale habet:id est q̄d est fundatū in dono naturali:vt dominiū libertatis voluntatis sup potentias inferiores:imo q̄ perderet omnem entitatē:ita q̄ puniret annihilatiōe. qz oēm entitatē quā habet: z cuiꝰ ius habet:habet a deo. Uñ notandū/q̄ sic liberalitas diuina se cōmunicās nō cōmunicat se ꝑm omnē plenitudinē:sz dat singulis ꝓut vult.sic ecōtra:dū subtrahit se a sua creatura iusto iudicio q̄ peccauit:nō subtrahit se penitꝰ:q̄n aliq̄ duoz suoꝝ misericordia z dignantissima liberalitate reseruet eidē creature:alioquin flueret in nihilū. Secūdo dicendū. antecedēte cōcessō:ꝓsequentia nō valet. Nam etiā cōmittens crimen lese maiestatis humane:nō ipo facto perdit oīa:quo ad effectuale priuationē:sed ꝓrequirit sententia:licz meruerit perdere oīa. Ita hic mereat q̄dem pec-

cator redigi in nihilū: z sic oīa pdere: non tñ ipo facto pdit oīa. Aliud q̄pe est demereri iure spoliationē: aliud ipo facto spoliatiois z pditiois pena plecti. Et si arguaf saltē cadit ipo iure a dño ciuili rex suax q̄uis effectiue eo spoliari nō debet: nisi p̄cedēte sniā, igit eadē rōne cōmittēs crimē lese maiestatis diuine: etiā sic ipso iure cadet a dño ciuili. Dicēdū, negādo cōsequētiā. Et rō diuersitatis ē: qz q cōmittēs crimē lese maiestatis būane cadit eft, qz sic statutū ē in iure positiuo: nō aūt sic statutū ē: q cōmittēs q̄dcūq; mortale ptra deū cadat a dño ciuili, igit nō sic oportet eū cadere: q̄uis etiā in crimine bereſis: qz spēaf ē crimē lese maiestatis diuine idē statutū sit: vt patebit i sequenti ꝯclione.

Secunda ꝯclio, Licz p aliq̄ pctā bō ipo facto pdat ciuile dñiū rex: nō tñ p talia pctā pdit illō dñiuz quo ad effectualē spoliationē illax rex: nisi sntia subsecuta. Prima pars pbaf septē exēplis. Primū: Cōtrahētes nuptias incestas: nature ꝟsitas: eo ipo perdūt suax rerū dñiū. Scōm, Mulier ingenua rapta: si cōtrahat nuptias cū raptore: pſertim parētib⁹ suis nō ꝟsentiētib⁹: pdit ipo iure oīa bona illa: q̄ per legē sibi obuenerāt a raptore: z alijs cōsortibus raptus, z illa bona certo casu deferunt in fiscū: cū scz parētes mlier nō supstūt: nec alter eoz, vel si supstūt ipsi vel alter: ꝟsenserit aliqb⁹ nuptijs, in q̄ casu deuoluūt ad fiscuz. Tertiū, Si q̄s transuehit illicitas spēs seu merces: vt bis q̄ defert arma/ferrū/lignamina saracenis, sibi q̄ rex vectax pfessionē omittit: eoipo pdit dñium et ꝓprietatē taliū specieꝝ z rex z earūdē dñiū: z ꝓprietas acq̄rit fisco. Et hec tria sūt ex leges. Quartū exemplū, Hereticꝰ eoipso q cadit i heresim: pdit bona sua: z efficiūt eoipo ꝟfiscata fisco. Et de illo q̄rto exēplo bī in .c. cū scōm, ō hereticz, ll. vj. vbi etiā fit mētio de trib⁹ p̄mis. Quintū. Cōmittēs crimē lese maiestatis nō q̄dcūq; sed aliqō: puta q̄ q̄s hostili anio aduersus rēpublicā vel p̄ncipē animatꝰ ē: vt ad legem Juliā maiestatis, l. finali. Sextū. Qui romane eccl'ie cardinalē fuerit iſecutꝰ: vl' pcusserit: aut cepit: vl' so ci⁹ fuerit faciēs: aut fieri mādauerit: vel factū ratū habuerit: aut ꝟsiliū dederit: vl' fauorē: aut postea receptauerit: vl' defensauerit sciēter eundē: illius bona sūt ipo iure ꝟfiscata. Hā z ille censef: vt reus criminis lese maiestatis: vt in .c. Felicis, de penis, lib. vj. Septimū, Vasall⁹ qui alienat feudū: cadit a feudo ipo iure sm Jnno. i. c. Et pte. de feudis. Octauū, Qui mutilant: vulnerāt: vl' interficiūt: capiunt: detinent vl' ꝓdedanf romipeas z pegrinos ad hierusalē causa pegrinatiois z deuotiois accedētes: z i ea morātes z recedētes ab ipa z in his dantes cōsiliū/auxiliū/vl' fauorē: vt ptz i pcessu: qui fit annuatim in curia i cena dñi, vide illū pcessū i sūma Anto. pte. iij. tit. xxv. c. lxxij. z tales etiā ipo facto cadūt a dominio rex suarū. Scōa pars pbatur tripliter. Haz in .c. Cū sm leges tē. de hereticis, vbi tractaf de quarto exēplo predicto die papa sic, Cōfiscatiois tñ bui⁹ executio vel bonoꝝ ipoꝝ occupatio fieri nō debet per p̄ncipes aut alios dños tpales iuxta Breg. pape pre decessoꝝ nr̄i declarationē: añq̄ p episcopuz loci vel aliā psonaz eccl'iasticā: q̄ sup hoc baberit potestatē: sntia sup eodē crimine fuerit promulgata. Scōo sic, Nam sup. c. Felicis, ō penis. li. vj. vbi ꝓtinef sextū exemplū ait Archidiacon⁹/q quātū ad ꝟfiscationē bonoꝝ effectualē necessaria est sententia saltē generalis: vt scz pnuncief eū criminosum esse crimine lese maiestatis: alias q̄uis dominiū bonoꝝ suoꝝ ipso iure vel ipso facto etiā pri⁹ amittat a die cōmissi criminis: non tamē el auferunf: nec fiet executio ablatiois bonoꝝ vel alterius pene: nisi post sententiaz saltem generalem. Tertio sic, quia si i crimine bereſis: que est crimen lese maiestatis diuine: debet pcessisse sententia actualē spoliationē bonoꝝ: multo magz sententia requirif in crimine lese maiestatis humane, z adhuc magis in alijs criminib⁹ z delictis inferioribus: sup quib⁹ vt cōmuniter in quibusdā ciuitatib⁹ italie statutū est/q cōmittentz tale quid: vt puta homicidium publice vel occulte bona sint ipso iure cōfiscata. Hec debet ex illa secunda ꝯclusione argui contra primā/q ē ciuile dñiū fundef in charitate, exquo ꝓpter aliqua peccata quis ipso iure cadit a dño ciuili rex suax, quia boc nō est ex eo/q charitas ꝓtra quā sunt talia peccata: sit fundamentū talis dñij, tūc em eadem ratione per quecūq; alia peccata mortalia perderet dominiū ciuile: sed boc est p accidens ꝓpter cōstitutionē: scz iuris positiui: qđ i penā taliū pctoꝝ ptiuat ipso facto actorē taliū suis rebus, q̄ cōstitutio si nō esset: nō caderet quis ꝓpter talia pctā a dño ciuili suax rerum.

Tertia cōclusio, Quāuis res ille q̄x dñium ciuile q̄s perdit ꝓpter crimina p̄dicta nō debeāt añ sniam promulgatam tali criminoso effectualiter auferri, tñ perditio dñij rex: hos duos effectus opaf, etiam ante latam sententiam. Primus q etiā ante latā sniaz nō pōt illa bona alienare: z alienatio facta nō tenet. Pater ex his q̄ deducunf in sūma baptistiniana: in ꝟbo abso. §. xvij. vbi allegādo directoriū iurs, ll. iij, tit. ij. z querēdo: a q̄ ꝓpe ista bona damnatorū ꝓpter bereſim: vl' bmōi ꝓtineāt ad fiscū, z dic q a die cōmissi criminis, z ideo donatio siue alienatio facta p hereticū añ damnationē non tenet: neq; emancipatio filioꝝ: qz eo ipso q hereticꝰ est: filij desinunt esse in p̄tate patris, licz tūc nō appareat eū esse hereticū, z exquo ꝟsecuta est dānatio: effectus huius dānatiois trahif ad die cōmissi criminis: et alienatio est ei interdicta. Et si hereticꝰ alienauit: fiscus vel inq̄sitores non tenenf restituere p̄cium emptori, qz effectꝰ dānationis retro trahif: nisi p̄ciū: vel aliq̄d loco p̄cij inueniaf i bonis hereticꝰ. Et intelligas/q nō solū revocabit rem nō restituto p̄cio emptori: q̄ emit ab hereticꝰ: verūetiā nec ei q̄ emit q̄ntūcūq; p plures manꝰ transierit: qz nō habet ius vendendi. Excipe tñ casum capli secundi, de p̄scrip. lib. vj. vbi habef/q si post mortē hereticoꝝ: q̄ diu viuerēt catholici putabant: bona ipoꝝ a catholicis eoꝝ filijs vel nepotib⁹ aut extraneis: q̄busc̄uq; spacio q̄ draginta annoꝝ fuerint bona fide possessa: nō esse ampliꝰ sup bmōi bonis: molestādos etiā a romana eccl'ia i ꝟ casu: q̄q; illi q̄x bona fuerf: nūc detegāf hereticī extitisse. Nec ibi, Dimissis q̄busdā allegatiōib⁹, Scōs est fecꝰ ē: q fructꝰ medij tpis dñt fisco restituī.

Quarta ꝯclio, Dñiuz ciuile etiā nō fundaf in fide. Probaf, hā sc̄ptura etiā nō habēres fidē: vocat reges: vt ō Sennacherib: z mlis regib⁹. Scōo: quia dñū euangelicū q̄ō est dignꝰ: nō fundaf in fide: vt pbabif in. vij. ꝯclione. Tertio idē p: baf, qz ꝟ mō dñia ciuilia essent incerta z dubia: vt argutū ē i q̄rta pbatiōe p̄me ꝯclionis. Incertū em est q̄s habeat fidē: cū sit res mētalis. Et si arguaf, Jn habēte fidē: pdit dominiū ciuile: pdita fide p lapsum in heresim: vt patuit in p̄ma z scōa ꝯcliōib⁹, g signū est q̄ saltē in habēte fidē: vt in christiano: ciuile dñiū fundaf in fide. Dicēdū ad antecedēs, q̄ fidelis pdendo fidem: pdit dñium ciuile: nō de p se: ꝓpter ipsam pditionē fidei: sz p accidēs, scz ꝓpter ostitutionē eccl'ie: puāf talem dñio ciuili: q̄ ostitutio si nō supaddita esset: ñ caderet q̄s a ciuili dño ꝓpter fidei pditiōez.

Quinta ꝯclio, Dñium euangelicuz etiā nō fundaf in charitate: q̄n retineri possit pdita charitate. Probaf tripliciter. Prio sic, Si sic, marie pderef p peccatū hereſis/ſcismatis/z symonie: sed ꝟ nō, igit. Maioz pbaf, quia multi etiā magni remuerūt ꝓpe beati Cipriani martyris: dū sanctꝰ Cozneliꝰ papatū rome tenuit/q ſcismatici/z hereticī/symoniaci/z excōicati deijcienf ab oīi gradu: dignitate et ordine, ita q̄ nō remanebāt sacerdotes: nec epi retinebāt episcopalē gradū: nec diaconi diaconatū, z ita de filijs: imo vsq; ad ꝟ deuētū fuit: vt diceref ab eis: q tales nullo mō valebāt baptizare: nec ordinare: nec ꝟsecrare: sz totū dicebant esse iterandū. Minoꝝ pbaf, qz beatus Augu. cōformiter ad cōcilia generalia q̄ añ eū z post eū celebrata fuerūt sensit oppositū p̄dicti erroris: sicut z bodie doctores tenēt q potestas ordis nō rollif p p̄dicta crimina de qua materia vide late doctores i. xiij. dis. xlij. z. xxv. et in decretis. ꝑma q̄stiōe ꝑma. p multa capla, z dist. xxxij. in capło. ad hoc vero. Secūdo sic. si perderet perdita charitate: tunc nihil esset certum in actibus hierarchicis: quib⁹ conficiunf z conferunf sacramenta: qz exquo illa (dempto baptismo) nō vere conficiunf z cōferunf: nisi ab habente potestatē ordinis que est et dicif dñiū euangelicū nō sciret cōficiens: nec recipiēs ea an vera essent illa sacramenta: quia nesciret an consecrans esset in charitate: eo q nemo de se vel alio scit an sit i charitate. Tertio sic, dñium euangelicū vere conferf alicui etiā p tunc nō habenti charitatem, imo pro tunc peccanti. igitur etiam retineri potest perdita charitate. Añs ptz, quia in cena christus dicens, Lu. xxij. Jude cū aplis alijs, boc facite in meā cōmemorationē: contulit ei potestatē ordinis sacerdotalis: z tamē Judas p tunc caruit charitate: qz erat in ꝓposito tradendi christū. Idem ptz de illo qui scienter in mortali recipit ordines, talis em vere recipit: z tamē peccat mortaliter.

Sexta conclusio, Dominiū euangelicū etiā nō fundaf in gratia p̄e destinatiois, probaf, Nam Judas ha-

bult vere dñium euangelicū:scz potestatem ordinis ad p̄dicandū:baptisandū:sibi cum alijs collatum ante chr̄i passionē. Hat.x. Silr ptātē ꝓficiēdi eucharistiā ī cena:vt argutū est.z tñ caruit gratia p̄destinatiōis.

Septima cōclusio. Dñium euāgelicū q̄ ad illā specie:que dicit ptās ordinis:etiā nō fundat ī fide.sic q̄ pdita fide:perdat. Hā sacerdos incidens in heresim:pdit fidem.z tñ non perdit ob ħ sacerdotalē ptātem:vt patuit in quarta conclusiōe:imo etiā si tpe quo recipit sacerdotalē potestatē seu ordinē sit in aliqua heresi:nihilomin⁹ recipit sacerdotalē ordinē vere:si intēdit eum recipe:et sibi conferr̄ cū debita verboꝝ forma:ac intentione.

Octaua cōclusio. Sic̄ id verū est z certo tenendū de ptāte ordinis:ita est etiā pbabile de potestate iurisditionis in foro exteriori.ita q̄ prelatus vt papa vel epūs incidēs heresim:nō ipo facto sit depositus a tali ptāte.pbat.q⁹ status hierarchic⁹ in eccl'ia debet esse certus z constans:q⁹ nisi sic.sequeret̄ q̄ inferiores nūq̄ possent scire:an superiores eoꝝ essent eoꝝ superiores:z p cōs an tenerent̄ eis obedire vt tales.q⁹ nescirēt si ipsi fidē haberēt vel nō. z sic amissent superioritatē.z sic stat⁹ hierarchicus ī eccl'ia esset incert⁹:qd est inconueniens.q⁹ iam eccl'ia nō esset sufficiēter a chr̄o instituta. Ūñ pbabile videt̄ q̄ sic epūs vel papa suā ptātē iurisditiōis in foro exteriori acquirit p humanā electionē.z nō p ħ:q⁹ hz charitatē/fidē/vl' castitatē quācūq̄:ita eādē adeptam nō pdit inuitus:nisi p hūanā destitutionē:siue sit hereticus:siue scismaticus. Res em̄ p q̄s causas nascit̄:p easdē etiā dissoluit̄.q̄uis fuerit ali⁹ opinio dicentiū/q⁹ papa dū labit̄ in heresim:iam damnat⁹ est: z eo facto p deū depositꝰ:z pdidit iure diuino papalem dignitatē.siue hec heresis sit secreta(vt ampliant alij)siue sit manifesta(vt placet alijs loq̄ restricti⁹)tñ qđ dictum est pbabili⁹ videt̄. Et si q̄ canones sint q̄ dicere vident̄/q⁹ hereticī saltē manifesti et notorij: ipo facto sint depositi:intelligi possent/q⁹ ꝺ tl'es nō requirit̄ pcessus iuridic⁹ ordiat⁹ ad degradādū eos p sniam diffinitiuā:sic in occultis:z nō ꝓfessatis oporteret. Et si arguat̄ ꝓtra illā ꝟclusionē. Heretic⁹ nō pōt esse mēbrū eccl'ie:igit̄ minus pōt esse caput vel spōsus eccl'ie:z p cōs papa. Dicēdū/q⁹ heretic⁹ aut quocūq̄ crimine mortali ligat⁹:nō pōt manēs talis esse mēbrū eccl'ie cōiunctū eccl'ie vnione quā fac̄ charitas. pōt tñ talis esse mēbrū eccl'ie vnitū ei vnione character̄ baptismal'.ꝛm quē oēs baptizati baptismo fluminis adinuicē cōnectunt̄:etiaꝝ sublata charitate z fide.qm̄ ille character est idelibilis.z illa vnio alicui⁹ ad alia membra eccl'ie sufficit ad ħ/q⁹ alijs rite in papā electꝰ possit manere caput eccl'ie:q̄uscūq̄ fuerit p sniam depositꝰ. Ex q̄ ꝟclusiōe sequit̄/q⁹ longe errarēt circa dñiuꝫ sūmi pontific⁹ illi q̄ p q̄libꝫ delicto publico:aut etiā occulto:nō ꝟro directe vsui sue potestatꝫ ab eimsdē obedientia tāq̄ a nō papa discederent. Si em̄ passim p volūtate cuiuslibet liceret discere a suo sup̄i ori ablq̄ sentētia iudicij rōne hui⁹ vel illius delicti qđ eidē q̄s imponit:quis nō videat oīa dominia:ptinus fore misera cōfusione turbanda:vt ait Joānes gerson.

Nona conclusio. Dñium euangelicū etiā nō fundat̄ in alijs donis gratuitis latentibꝫ in anima:de quibus nō posset ꝟstare subditꝫ:p̄sertim si sint talia/q⁹ statim habita:statim perdi possūt.qđ dī ꝓpt̄ characteres idelibiles:postq̄ sc'i habiti sūt. in qbꝫ fundat̄ dñium euāgelicū:q̄ tñ sūt dona gratuita latētia in aīa:sz de illis p̄supposita fide pōt haberi sufficiens certitudo:dū alijs rite suscipit sacramēta ip̄imēda characteres q̄ semel impressi:ampli⁹ perdi non possūt. Patet illa ꝟclusio ite⁹:sic p̄cedētes: quia alꝫ nulla certitudo esset in actibꝫ hierarchicis q̄rendi z ꝟsecrādi sacramēta:vt argutū est in quinta ꝟclusione.

Decima cōclusio. Dñium canonicū etiā nō fundat̄ in charitate.sic q⁹ perdita charitate mox illud perdat. Patet dupliciter. Primo sic.quia tunc dominia canonica essent incerta z istabilia. z arguitur:vt argutū est ī quarta et septima pbationibꝫ p̄me ꝟclusionis. Secūdo probatur.quia dominiū euangelicuꝫ est digni⁹ z nō perdit̄ perdita charitate.igit̄ nec canonicum. Et si arguatur. Aliqua sunt peccata mortalia:p̄ter que quis cadit a dñio canonico:vt patebit in .xij. conclusiōe.igit̄ signū est/q⁹ dñium canonicū fundat̄ in charitate. Solutio ibi patebit.

Undecima conclusio. Dñiū canonicū etiā nō fundat̄ in gra p̄destinatōis. Probat̄ triplic̄iter.

Primo sic.q⁹ euangelicū nō fundat̄ in ea:vt pbatū ē. Scdo:q⁹ tūc dñia canonica eēnt icertissima:cū incertissimū nob⁹ sit q̄s viatorū eā habeat. Tertio:q⁹ cū in sacramēto absolutiōis vltra dñiuꝫ euāgelicū reqrat̄ in sacerdote:etiā canonicū dñiuꝫ:seq̄ret̄ q⁹ ministratio absolutiōis semp esset icertissima:tā apud ꝓferētē q̄s apud recipiētē.sic̄ z icertissimū sibi esset an ꝓferēs eēt ī gra p̄destinatiōis.

Duodecima ꝟclio. Dñium canonicū etiam nō fundat̄ de p se in fide.sic scz intelligendo/q⁹ habēs illd dñiū z incidēs ī heresim:vl' apostasiaꝫ:pdat illud de p se:ꝓpt̄ pdit̄onē fidei. Probat̄ triplici pbatiōe p̄cedentis ꝟcliōis Scdo sic.q⁹ etiā dñium euangelicū q̄ ad illam speciē q̄ est potestas iurisditiōis in foro exteriori (que est mltū sil'is dñio canonico: eo q⁹ etiā acquirit̄ p humanā electionē vl' institutionē:sicut z dñium canonicū:ex canonica ꝓcessiōe acquirit̄)nō perdit̄ ipo facto p lapsum ī heresim.etiā in papa.sz requirit̄ destitutio.igit̄ etiam q̄diu papa tollerat̄:videt̄ retinere dñium canonicū.sic q⁹ gesta p eum teneāt. Et ita videt̄ in alijs habētibꝫ dñia canonica:vt posset discurri p exēpla sup̄ posita ħ habētibꝫ dñiū canonicū.scz ħ patronos z alijs. Dictū est notāter:de per se.q⁹ dñiū canonicū:sic de p accidēs fundat̄ in fide/q⁹ habēs illud z pdens fidē ꝓpter lapsum ī heresim vel apostasiā:pdit illud dñiū. z ħ nō ē de p se:ꝓpt̄ fidei sublationē:sed ꝓpt̄ ꝟstitutionē eccl'ie lapsus ī heresim:cadit a tpali ac ciuili dñio rerū suaꝝ:vt ptz ī scōa ꝟclione. m⁹to magis cadit a dñio canonico.puta a bñficio eccl'iastico:z ab alijs ꝟsil'ibꝫ. Hoc mō etiā de p accidēs.scz p cōstitutionē eccl'ie pdit q̄s dñia canonica:qñ labit̄ in q̄dā alia pctā nō existētia directe ꝓtra fidem:nec fidei subuersiua. Patet tribꝫ exēplis. Primū:q⁹ in capl'o vnico.de scismatic⁹.li.vj.papa tulit penam priuatiōis/platiōis/dignitat⁹/status z bonoris eccl'iastici.z ħ late sniē in illū:q̄ sciēter z deliberate habuerit:vel tenuerit Jacobū et Petrū columnēses p cardinalibꝫ. Scōm ī extrauagāti.execrabilis ipsi⁹ Joā.xxij.ponit̄ casus q̄ quis cadit ipso facto a dñio canonico.s.a bñficio canonico obtento:q̄ tñ casus nō est pditio fidei. Dicit̄ em̄ ibi. Qui deiceps recepint dignitatē:vl' psonatū seu officiū:aut aliud bñficiū:curā aiaꝝ habēs annexam:si ante obtinebāt simile beneficiū: illud quoq⁹ postq̄ possessionē secūdi habuerint:vl' p eos oīm dolo z fraude cessantibꝫ quo minus habeant steterit:ablq̄ more dispendio in ordinariorꝫ manibꝫ dimittere debeant.alioquin tūc ipso iure sint secūdo priuati. Tertiū:in pcessu q̄ fit annuatim ī cena dñi in curia:inter alia denūciat papa fuisse:z esse priuatos oīm beneficio dignitate z honore eccl'iastico:ac mundano:illos qui wicleffistis z hussitꝫ quecūq̄ victualia:aut p̄sidia publice vel occulte:p se vel p suos subditos afferri faciūt vel ꝓmittunt.

¶ Questio. VIII.

Vtꝝ rerum dominia

fuerint aliqñ indistincta:Solutio q̄stionis stat in tribꝫ suppositionibꝫ:z quinq⁹ ꝟclusionibꝫ. Prima suppositio. Titulus q̄stiōis. scz dominia reꝝ aliqñ fuisse indistincta:pōt intelligi dupl'r. Uno mō/q⁹ fuerint intrinsece indistincta.z hoc mō ea fuisse indistincta esset ea sic se habuisse/q⁹ illō dñium qō vn⁹ habuisset:fuisset illud idem dñiū qō alij habuissent.z hoc mō nunq̄ dñia rerum fuerūt indistincta.quia nunq̄ accidēs existens in vno subiecto:est idē cum accidēte qō est in alio subiecto. Hō dñium qō habet vn⁹ est accidens:saltem respectiuū. ergo illud non erit idē cū dñio existenti in alio subiecto.sed distinguit̄ numero:sic̄ z subiecta. Alio mō q⁹ fuerint indistincta extrinsece.z sic dñia aliquādo fuisse indistincta est ea sic se habuisse. q⁹ illi⁹ eiusdē rei cuius vn⁹ habebat dñium: etiā reliqui oēs habebāt dñium. Et hoc mō capit̄ in titulo questiōis. Sensus ergo est. Utrū res quaꝝ hoies habēt dñia:aliqñ fuerint cōmunes oīb⁹ z ina ꝓpriate. Secūda suppositio. Titulus q̄stiōis pōt intelligi multipl'r.q⁹ multiplex est dñium:vt patet ex supradictis.igit̄ titulus questiōis:aut querit de dñio ciuili:aut de alijs speciebꝫ dñiorum. Tertia suppositio est propter illū terminū positū in titulo.scz aliquando. Et est. q⁹ duplex est tempus in quo homines habuerūt aliqua dñia.scz temp⁹ nature integre: et tempus nature corrupte.

Prima conclusio. Capiēdo titulum questiōis in primo sensu prime suppositionis dominia rerum nūq̄ fuerunt indistincta:patet ibidem.

Secunda conclusio.

Capiendo titulū ꝙstiōis i secūdo sensu ꝓme suppositiōis: aliꝙ dñia olim fuerūt indistincta, ⁊ etiā talia hodie sūt idistincta. Probaꝫ ꝗntꝫ exēplis. Prīo: qꝛ dñia brīfica: brōꝛ olim ⁊ hodie sūt idistincta. Scōo, originalia dñia i Adā ⁊ Eua qñ fuerūt: erāt idistincta, ⁊ si hodie essent: essent idistincta. Tertio gratifica dñia existētiū in charitate. Quarto: idē est de dñijs euāgelicꝭ. Hoc aūt ꝙdruplex assumptū: satꝭ patuit ex deductꝭ i qōne scōa: circa desc̄ptiōes illoꝝ dñioꝝ. Quinto illa nālia atꝫ diuina dñia: ꝙ hoies ⁊ anialia rōne nature sue: atꝫ rōne ꝓcessiōis diuine habēt sup ea ꝙ eis data sūt i escas. Beñ. j. et ix. de ꝙb habitū est i. q. iij. ⁊. v. fuerūt in statu nature integre indistincta: adhuc etiā hodie i statu nature corrupte illa sūt idistincta licz illis dñijs diuinis ⁊ nālibꝫ existentibꝫ in hoibꝫ sup addita sūt dñia ciuilia: ꝙ distincta sūt, tū illa distinctio non tollit idistinctionē dñioꝝ ꝑdictoꝝ: ḟn talia manserint i sua pristina idistinctiōe, ita ꝙ ꝓm ea nō esset distinctio in rebꝫ quin eiusdē rei cuiꝰ vnus est dominus: etiā reliquus est dominus.

Tertia conclusio. Ca

piendo titulū ꝙstiōis i scōo sensu ꝓme suppositiōis, aliꝙ dñia nūqꝫ fuerūt indistincta: nec hodie sūt indistincta. Probaꝫ. qꝛ ciuilia dñia accepta cū appꝛiatiōe (ꝙ mō nūc vt in plīmū hūt hoies dñia rep) nūqꝫ fuerūt indistincta, qꝛ nūqꝫ sic fuit/ ꝙ si quis hꝫet tale dñium ciuile vniꝰ rei/ ꝙ illiꝰ eiusdē rei oēs alij haberēt dñiuꝫ: imo nlꝫ alij habebāt dominiū illius eiusdē rei ex equo, quia hoc implicat contradictionē.

Corollarū. Cū igiꝫ dꝛ ꝙ dñia rū fuerūt olim indistincta: ⁊ iam sint distincta: nō est itelligēdū ꝗ loco: loq̄ndo de dñijs eodē mō capt̄. ḟa illa eadē ꝙ olim fuerūt idistincta: si hodie sūt: etiā hodie sūt idistincta: vt ptz ꝺ btifico ⁊ ḡtifico, ⁊ sic ꝺ alijs: ꝫ ꝺz itelligi de dñijs diuersis i specie: eisdē tñi rōne generica dñi: qꝛ. ſ. cū vt olim nlꝫ erāt dñia reꝑ ciuilia existētia cum appꝛiatiōe: postea ceperunt humana ordinatiōe ordinari ciuilia dominia existentia cum appꝛiatiōe. Sequentes cōclusiones sonabūt ꝺ tempoꝛibꝫ: quibꝫ dñia fuerunt indistincta.

Quarta cōclusio. Tpe nature hūane integre: dñia fuerūt indistincta. Probaꝫ. qꝛ tūc nlꝫ fuerꝫ i hoie dñia ciuilia: ꝫ tm diuinū: nature et originale, mō originiale fuit sine distinctiōe ⁊ ꝓprietate: vt patuit i. ij. qōne. ſil'r nāle ⁊ diuinū: qꝺ hoibꝫ tū conuenit fuit sine distinctiōe, qꝛ deꝰ ꝓcedēdo ꝓmis parētibꝫ dñiū gadisi ⁊ trenascētibꝫ atꝫ alijs aialibꝫ idistincte ait. Ecce dedi vob oēs herbam ⁊c. Beñ. j. Scōo, qꝛ hō tūc habuit dñia taliter ꝙliter lex nālis dictabat, mō illa dictabat ꝓ statu innocētie debere oīa esse cōmunia: vt diceꝫ in sequēti ꝙstiōe, igiꝫ.

Quinta ꝓclo. Tempe nature hūane corrupte etiā aliꝙ dñia fuerūt ⁊ hodie sūt indistincta, ptz: qꝛ etiā illo tpe adhuc sūt dñiū ḡtificū: euāgelicū: ⁊ nāle. illa aūt sūt idistincta: vt patuit i ꝉtia ꝓclione. Et dico aliꝙ, qꝛ etiā aliꝙ alia sūt distincta, ſ. ciuilia, ⁊ sic ptz: ꝙ dñia: ⁊ etiā quo tpe fuerūt indistincta, ⁊ ꝙliter illa distinctio debeat intelligi: non intrinsece: sed extrinsece ⁊c.

Questio. IX.

Vtrū cū rex dñia pri

mū fuerint indistincta ⁊ cōia: ipa potuerint postea licite ⁊ rōnabilr distingui seu appꝛopari. Solutio stat i vna suppositiōe: ꝗtuoꝝ cōclusiōibꝫ: ꝗtuoꝝ argumētoꝝ solutiōibꝫ: ⁊ ꝗtuoꝝ corollarijs. Suppositio. Titulus qōnis de idistinctiōe ⁊ distinctiōe dñioꝝ: ꝺꝫ itelligi de idistinctiōe ⁊ distinctiōe nō intrinseca ſz extrīseca: quō dictū ē i ꝓma suppositiōe ꝓcedēt̄ qōnis, qꝛ si itelligereꝫ de intrinseca idistinctiōe: ꝗstio ꝙ ad suppositū suū supponeret falsū, ⁊ ꝙ ad ꝗsitū nullū hꝫet dubiū: vt ptz ex dictis i ꝓcedēti qōne. Est ḡ sensus ꝗstiōis, Utꝛ cū res (ꝗꝛ hoies hūt dñia) ꝓmū fuerit cōmunes hoibꝫ: sic ꝙ nulli fuerāt appꝛopate: ipse potuerit postea licite ⁊ rōnabilr aliq̄bus appꝛopriari: vt hec esset ꝓpria illi: illa alteri, ⁊ sub talibꝫ tꝫminis ponēt etiā ꝓclōes.

Prima cōclusio ē affirmatiua ad ꝗstionē: ꝙ sic: hoc ē: ꝙ cū res ꝓmū: ſcz i statu innocētie fuissent cōmunes ⁊ nō appꝛopiate potuerꝫ postea licite ⁊ rōnabiliter appꝛopiari. Probaꝫ sic. Illud ꝙ erat expediēs: atꝫ ad ꝙ mouebāt cause rōnabiles: potuit licite ⁊ rōnabilr fieri: ſz ꝙ res pmū cōes postea appꝛoparent: erat expediēs ⁊ rōnabiles cause ad ꝫ mouebāt, igiꝫ ꝓclō vera. Maiꝰ ꝙ ad ꝓmā partē nota, qꝛ expe

diens ꝓsupponit licitū: sic minus cōmune magis cōe: licet nō ecōtra: vt vult Apl's dicens, Oia mihi licēt: ſz nō oia expediūt. Similit ꝙ ad ſcōaz ptē ē nota, qꝛ ꝛō aliq̄d dī fuisse rōnabile: eo ꝙ habet causas rōnabiles ꝗre fuit factū. Minoꝛ ꝙ ad ꝓmaz ptē pbaꝫ, qꝛ vl'ipm fuit expediēs vl' suū ꝓtradictoꝛiū, qꝛ de ꝙlibet affirmatio vel negatio vera: de nullo ambo sil'. sed suū ꝓtradictoꝛiū nō fuit expediēs/ ſcz ꝙ cū ꝓmū res essent cōes: ſcz i statu innocētie/ ꝙ postea i statu nature lapse nō apꝛoparent: ita ꝙ adhuc manerēt cōes vt pbabit in seqnti ꝓclōe, igiꝫ eas appꝛopare fuit expediēs. Scōa pars pbaꝫ, qꝛ cause mouētes ad ꝫ fuerūt ad cauēdū illa mala ꝙ ingruissent ⁊ emersissent relpublice hoim si manssissent res cōmunes. Hec aūt damna ⁊ mala patebūt in sequenti ꝓclusione.

Secunda ꝓclio. Nō expediuisset oibꝫ oia esse cōia ꝓ statu nature lapse. Probaꝫ dupl'r, ſcz auctoꝛitate ⁊ rōne. Auctoꝛitate Aresto tel' q̄ i scōo politice improbat politiā Socratꝭ ex eo ꝙ posuit optimā esse illā politiā: in q̄ sunt oia cōia, volēs ꝙ nō expedit rei publice hoim/ ꝙ oia cēnt i ea cōia: put ibi deducit. Modo Aresto, loquit' ꝺ hoibꝫ ꝓ statu nature lapse, qꝛ loquit' de illis ꝓ illo statu in q̄ inuenit genus hūanū. Nō nō i alio statu inuenit ipz nisi i illo: nec de statu hūane nature instituere aliter ꝙ ipe inuenit aliq̄d locuꝰ ē vel sensit, qꝛ putauit statū in q̄ nūc sumꝰ esse statū nature instituere, igiꝫ ꝓclio vera. Scōo pbaꝫ rōne talis: q̄ tangunt' aliq̄liter aliq̄ q̄ etiā ibi dē tangit Aresto, ⁊ est. Illud nō expediuisset ꝓ statu nature lapse: ad qꝺ cōsecuta fuissent illa ꝗtuoꝝ dāna seu incōmoda atꝫ mala. Primū: ꝙ tre māsissent inculte: ⁊ fuissent redacte i solitudinē. Scōz: ꝙ via fuisset apta fraudibꝫ ⁊ malitijs. Tertiū: ꝙ boni semp habuissent peiꝰ: ⁊ mali melius. Quartū: ꝙ nūqꝫ fuisset pax habita ĩter homies. Sed si oēs res mansissent cōes i statu nature lapse fuissent oia ꝑdicta dāna: incōmoda et mala secuta, igiꝫ. Maiꝰ pbaꝫ, qꝛ ē ꝺ nōē expedientis esse iductiuū incōmodoꝝ ⁊ dānatoꝝ. Oia aūt ꝑdicta sūt dāna ⁊ incōmoda. De tribus vltimis ptz ꝺ se. De ꝓmo ptz etiā: qꝛ terra ꝓ statu nature lapse: debebat coli vt in eiꝰ fructibꝫ vlueret hō: atꝫ debebat ibi habitare ꝓ hoies, ⁊ ꝓ ꝺñs nō maneret iculta ⁊ solitaria. Minoꝛ pbaꝫ iductiue. Primū inꝫ fuisset secutū, qꝛ si agri māsissent ⁊ hodie essent oibꝫ cōes, ꝙ etiā agros seminare ⁊ colere eēt cōe oibꝫ: sed ꝫ existēte agri māsissent sine cultura ⁊ seminatiōe, igiꝫ. Minoꝛ pbaꝫ dupl'r. Prīo sic, qꝛ aut oēs sil' colerēt ⁊ seminarēt, ⁊ ꝫ statim apparet inconuentēs: imo ipossibile ḡn se mutuo ipedirēt: aut tm aliq̄: ⁊ tūc cum fructꝰ etiā deberēt esse cōes: eo ꝙ oīes res essent cōes: nullꝰ inueniret ꝙ vellet solꝰ subire laborē culture: ⁊ tñ oēs vellent hīe ptic ipationes i fructibꝫ laborꝭ. Scōo idē ptz ex pientia. Eidemꝰ em nūc/ ꝙ de cōibꝫ nullꝰ curat vel modicū valde: adeo ꝙ talia ꝓmittūt potꝰ perire q̄ ꝙ ꝓseruent: iuxta puerbium. Nō cōitatꝭ est negligit. Scōm etiā fuisset cutū, qꝛ fortiores occupassent de illis cōibꝫ plus ꝙ debuissent: nec eis debiliores restitisse potuissent. Hā illud etiā videmꝰ nūc fieri q̄ntūcūq̄ res sūt appꝛopate: multo magis manēte cōitate rerū, qꝛ dixissent tūc se iuste illꝺ facere posse: cū res essent nō minꝰ coīū ꝙ aliox: nec malitiosi ⁊ astuti potuissent putati fuisse, qꝛ allegassent oia eē cōia. Tertiū etiā fuisset secutū, qꝛ boni seq̄ntes rectū iudiciū rōnis noluissent accipe plꝰ debito: ſz tm necessaria, mali ꝓ ex malitia multa superflua ⁊ meliora ex omibꝫ accepissent relinquētes viliora bonis. Quartū etiā fuisset secutū, qꝛ ineq̄litas inter hoies nata est iducere litigia ⁊ turbare pacē. sic hodie videmus/ ꝙ hi ꝙ plus habēt: odio habent a minꝰ habentibꝫ/ atꝫ violētias patiunt. Nō tūc fuisset ineq̄litas: vt patuit i scōo et ꝛtio icōmodo, igiꝫ. Scōo: qꝛ cōtingeret sepe in eadē republica/ ꝙ plures vellent vti vno equo vel domo: ⁊ cū ꝙlibet diceret se habere ius equale iuri alterius: nullus vellet cedere vsui ptūc, igiꝫ fierent litigia.

Tertia ꝓclio. Sic̄ tam ostensū est: ꝙ ñ fuissꝫ expediēs sic̄ nūc. Dicē dū: ꝙ nec̄ fuisset rōnabile/ ꝙ oēs res mansissent cōes. Probaꝫ. Illud nō fuisset rōnabile ꝓmanere: ad qꝺ sequūt multa dāna ⁊ incōmoda: ſz res ꝓmansisse cōes fuisset hmōi: vt deduxit ꝑcedens ꝓclusio, igiꝫ.

Quarta ꝓclio. Predicta dāna ⁊ icōmoda nō iminuissent rebꝫ manentibꝫ cōibꝫ in statu innocētie. Probaꝫ inductiue. Hā ex quo in tali statu hoies fuissent secuti rōnē rectam: nō fuisset secutū ꝓmū malū: qꝛ hoies ñ laborassēt trā colēdo: etiā loquēdo ꝺ terra paradisi: ſz terra paradisi

sine cultura hois ꝓduxisset necessaria vite
z ꝙponte nascẽtia: de qbꝫ vixissent, ido nullū
fuisset malū: etiã si nō fuisset culta terra, qa
nō idiguisset aliq̃ cultura: sic nūc indiget in
statu nature corrupte: qz ꝓpt̃ peccatū hois
deus eiecit hoiem de paradiso ad terram ad
extra: z ꝓposuit sibi vt de cultura terre viue-
ret: dicẽs. In sudore vult⁹ tui vescer̄ pane
tuo ⁊c. atqꝫ maledixit terre: adeo vt nō solū
nō ꝓducat sine cultura: sꝫ etiaz culta ꝓducit
multa ꝓtra intẽtionẽ colentis Ben̄. iij. Et si
hoc teneaf: tūc quãdo dr Ben̄. ij. Posuit eũ
in paradiso: vt operaref z custodiret illū: sens⁹
est: vt de⁹ operaref hoiez suis bñficijs ipm
pficiendo, ita q̃ suppositū illi⁹ verbi opera-
ref z custodiret: esset de⁹. Vel etiã: si Adam
sit suppositū illi⁹ verbi operaf: tūc oparf ca-
pit nō ꝑ opere laborioso: sed ꝑ solatioso ad
experientiã z exercitiũ sue voluntat̄. Et da
to q̃ colnissent paradisũ etiã ꝑ victu obtinẽ
do: tũ ex quo ꝑm rectã rõnẽ vixissent: nõ fuis
set securũ illud malũ: vt vn⁹ laborasset z alt
quiescẽs vixisset ꝺ laboribꝫ alteri⁹ altero in
uito. Nec scõm fuisset secutũ, qz innocẽtibꝫ
z manẽtibꝫ: talibꝫ nulla est via ad fraudes et
malitias, q̃ si mansissem⁹ in statu innocẽtie:
cõmunitas rer̄ nõ fuisset via ad fraudes et
malitias. Nec tertiũ: qz oẽs tũc fuissent bo
ni: z ꝓsequẽs mali nõ habuissent meli⁹ q̃
boni, sed nec etiã inꝰ bonos mln⁹ boni me-
lius habuissent q̃ magz boni, qz tunc vtrisq;
sent ꝑm rectã rõnẽ, alias em̄ non mansissent
innocentes, mõ recta ratio eis dictasset/ q̃
nõ deberet q̃s occupare plura aut meliora
q̃ dignũ esset. igit̄. Nec quartũ fuisset secu-
tũ, qz cessasset ineq̃litas in rebꝫ: cũ oẽs fuis-
sent eque mꝛta habẽtes, aut si que ineq̃litas
fuisset in vsu rer̄: cuius nõ in dño, cũ illa in-
equalitas fuisset ꝑm rectã rõnẽ dictata, a re
cta aũt rõne nõ declinassent: q̃diu innocen
res mansissent, igit̄ illa ineq̃litas non fuisset
occasio litigij. Itẽ lis nõ stat cũ innocẽtia
vtriusq; part̄. Itez cũ plures voluissent vti
vna re: nõ fuisset ex ꝟ orta lis, qz vn⁹ libere
cessisset alteri ꝑm q̃ recta ratio dictasset. Et
si arguaf, ille ꝓbatiões volũt q̃ qz hoies vi
xissent i statu innocẽtie ꝑm rectã rõnẽ, iõ nõ
fuissent incõmoda secuta, mõ etiã ꝓ statu
nature lapse hoies pũt viuere ex̄ rectã rõnẽ,
igit̄ etiã pñt nõ seq̃ ꝓdicta incõmoda, z ꝑ cõ
sequẽs etiã nõ est ineꝛpediẽs omibꝫ oia esse
cõia: ꝓ statu nature lapse. Rñdet ꝓcessa ma-
ioze nõ est sic̃ in minoze, qz licz vtrobiq̃ pos
sint viuere ꝑm rectã rõnẽ (sic̃ z vtrobiq̃ po-
tuerũt declinare a recta rõne: qz ertã pecca-
biles erãt existẽtes in statu innocẽtie: saltẽ i
sensu diuiso: vt effect⁹ docuit) tm̄ in ꝟ est dis
simile, qz i statu innocẽtie nõ habuissent ꝓ-
nitatẽ ex fomite aliq̃: ad declinandũ a recta
rõne, in statu aũt nature corrupte: habẽt ꝓ-
nitatẽ ex fomite pueniẽte ad declinãdũ a re-
cta rõne, z plures sũt q̃ ꝺ facto ſequũt fomi
tem potiꝰ q̃s rectã rõnẽ (licz possibile essz eis
cũ adiutorio gratie seq̃ rectã rõnẽ) iõ nõ apꝺ
oẽs vitata fuissent ꝓdicta icõmoda, z iõ nõ
oibꝫ etiã expediuisset cõitas oim rer̄.

Primo arguit̄ ꝓtra primã ꝓclusionẽ.
Id q̃d fuit factũ ꝓtra legẽ na
turalẽ: nõ potuit licite: nec rõnabiliꝛ fieri, sꝫ
appropatio rer̄ facta est ꝓtra legẽ naturalẽ,
igit̄ nõ potuit fieri licite nec rõnabiliꝛ. Ma-
ioꝛ nota, qz lex nature in oi statu ligat et tm̄
ad rõnabilia, z ꝑ ꝓns ꝓtradictoria eor̄ ad q̃
ligat: sũt licita z rõnabilia. Minoꝛ ꝓbat̄, qz
lex nature disponit oia esse cõia oibꝫ: vt pa-
tebit qõne sequẽti. Ad illud argumẽtũ re-
spondet̄ triplr. Primo: q̃ maioꝛ intelligit̄ de
lege nãli nõ reuocata. Wõ lex nãe disponẽs
oia esse cõia: oibꝫ est reuocata: qñ hõ cecidit
ab innocẽtia, z ille mod⁹ dicendi cẽt ꝓfozmi
ter ad Scotũ in. iij. dist. xv. q. ij. Dic em̄ q̃
illud ꝑceptũ legis nature: de habẽdo omia
cõia reuocatũ ẽ post lapsuz Sed ꝓtra istũ
modũ soluẽdi arguit̄ quadruplicit. Primo
sic. Lex nãlis est imutabiliꝛ: sed si esset reuoca
ta: essz mutabiliꝛ, igit̄. Maioꝛ ꝓbat̄ duplicit.
Primo: qz in decret̄ dist. vj. §. his itaq;, ait
Gratian⁹. Hãle ius ab exoꝛdio rõnal̃ crea-
ture incipiẽs manet imobile: volẽs ꝑ ꝟ assi-
gnare differentiã ei⁹ ad legẽ scriptã. Scõo
ꝓbat̄, qz ibidẽ dr. v. ait. Jus naturale cepit
ab exoꝛdio creature rõnalis, nec variat̄ tpe:
sed imutabile ꝑmanet. Scõo sic. Aut lex
nãlis disponẽs oia debere esse cõia oibꝫ ho
minibꝫ: disposuit ꝟ de hoibꝫ incõtracte ca-
ptis, ꝟ est, siue corrupt̄ siue integris: aut tm̄
de integris: q̃les ꝓmũ fuerũt. Nõ ꝓmũ, qa
nũq̃ recta ratio a q̃ ꝓcedit lex nature: ꝟ di-
cta esset de corrupt̄ hominibꝫ, qz semp recta rõ
vidisset talibꝫ existentibꝫ hoibꝫ emergere ꝑ-
dicta dãna q̃truoꝛ ex rerũ cõitate z indistin-
ctione. Si scõm, igit̄ adhuc illa lex manet:
sc̃z q̃ integris hoibꝫ (si essent) oia essent cõia
dimittẽda, igit̄ nõ est reuocata. Tertio sic,

Regula medicinalis dicẽs vinũ esse potuz
hoibus congruũ: non deberet dici reuoca-
ta si oĩs hoies incipent febꝛicitare, z ita vi
nũ incipet eis discõgruere: qz nõ intelligere
tur illa regula nisi de hoibus sanis, ergo eti
am sic erit hic. Et hoc est etiã exemplũ beati
Augu. in li. ꝓfessionũ: ad oñendũ quõ lex
naturalis non debet ex hoc dici variata vel
mutata/ q̃ ipa ꝓcedẽte oia cõia oibꝫ: postea
oppositũ fuit ordinatũ. Nam hec ordinatio
non arguit mutationẽ in ipa lege naturali:
sed arguit mutationẽ ex pte hoĩs. Quarto
sic. Ille modus dicendi supponit q̃ lex dis
ponens cõmunitatez in rebus sit ꝑceptiua:
ꝑcipiens, s. vt sint oia cõmunia oibꝫ vel phi
bitiua ꝓhibentis, qz dicit q̃ illud ꝑceptũ le-
gis nature de habẽdo oia cõmunia est reuo
catũ. Modo illa lex nõ est ꝑceptiua nec ꝓ-
hibitiua: sed tm̄ cõcessiua. Cũ sciendũ q̃ in
libro legis naturalis, sc̃z intellectu q̃ est vt li
ber legis naturalis: reperiunt̄ triplices sancti
ones legis naturalis, q̃dam em̄ sunt sancti
ones ꝑceptiue, vt illa, Nõ tibi fieri vis alĩ
is facias. Quedã sũt phibitiue, vt illa, Nõ
tibi fieri nõ vis/ alijs non facias. Alĩq̃ ꝺo
sunt ꝓcessiue, i. non preciplũt/ nec ꝓhibẽt:
sed concedũt aliq̃d: z ille sunt duplices, que-
dam em̄ ꝓcedũt aliq̃d tanq̃ vtile, z talis fu-
it illa sanctio que cõcessit ꝓ statu innocen-
tie coitatẽ rerũ: vt oia essent oibus cõia: eo
q̃ illa coitas cõferebat ad finẽ humane felic̃
citat̄ ꝓ illo statu. q̃dam aũt concedũt ali
q̃d tanq̃ expediẽs, vt sanctio illa q̃ cõcedit
q̃ res ꝓ statu nature corrupte appꝛopꝛien
tur, z de istis videat Alexan. de Ales in. iij.
pte sũme. q. xxvij. mẽbꝛo. iij. art. j. Idõ secũ
scõs modus soluẽdi est, cõcedendo maioꝛẽ
qñ tale q̃d fit ꝓtra legem ꝑceptiuã vel phi-
bitiuã. z ꝟ modo minoꝛ est falsa, qz lex natu
ralis concedẽs coitatem in rebꝫ non est ꝑce
ptiua ꝑcipens, s. coĩcationẽ/ nisi in casu ne-
cessitatis: sed tm̄ est cõcessiua. Modo ꝓtra
illi⁹ sanctionẽ concessiuã tm̄/ potest aliq̃d li
cite fieri iure positiuo si dispondte vt licitũ
est transire per agrũ alienũ: qz illꝺ est de san
tione legis naturalis: sed non nisi ꝓcessiua,
z tm̄ iure positiuo factũ est illud illicitũ. Cũ
Isido. intelligẽdo per fas ius naturale, et ꝑ
ius intelligẽdo positiuũ ius: ait sic. Transi-
re per alienũ agrũ fas est: qz est licitũ, fas em̄
est qꝺ licitũ est: sed nõ est ius, s. positiuũ: im-
mo veritũ est iure positiuo. Tertio mod⁹
solueꝺi est cõcessa maioze sine distinctione
neganda est minoꝛ. qz lex naturaľ disponẽs
cõmunitatẽ in rebꝫ: ertã si esset ꝑceptiua illi⁹
cõitat̄: vel phibitiua appꝛopꝛiatiõis: nõ in-
telligit̄: nisi q̃ ad hoies i natura bñ esse insti
tura: nõ aũt q̃ ad homies nature corrupte.
Wõ nũc hoies sũt i natura corrupta, igit̄.
Et hi duo vltimi modi soluendi essent con
formiter ad Alexan. de ales: vbi supꝛa.

Secũdo arguit̄ ꝓtra eãdẽ ꝓclusionẽ.
Cũ res ꝑmũ (sc̃z p statu i-
nocentie) fuerãt cões: si appꝛopꝛiatio postea
facta fuisset rõnabilis: maxie ꝟ fuisset ad ꝑ-
cauendũ mala z incõmoda q̃ emersissent: si
res sic mansissent cões: sed ꝟ non: qz adhuc
p talẽ appꝛopꝛiationẽ nõ est succursũ vel ob
uiatũ ꝑdict̄ malis q̃n adhuc fiant. Nã ad-
huc etiã stante appꝛopꝛiõe rer̄: hi q̃ robu-
stiozes sũt: occupãt plã q̃s iustũ est: z debilio
res carent necessarijs sibi debitis. Silr ad-
huc ẽ magna ineq̃litas inter hoies in rebus
rpalibꝫ: ad quã etiã sequũt litigia. Dicendũ
q̃ factũ ꝓpter aliquẽ finẽ nõ ꝺz ob ꝟ dici nõ
rõnabiliꝛ factũ si nõ attingãt hoies finẽ illũ
omnino ꝑfecte absq̃ oĩ impfectiõe, sufficit
em̄ q̃ illũ finẽ hoies attingãt meliozi mo do
p illud factũ q̃s ꝑ ei⁹ oppositũ. sic est hic. Per
ꝟ em̄ q̃ res primũ cões postea fuerũt appꝛo-
pꝛiate: hoies attingũt vitationẽ ꝑdictoꝛum
damnoꝝ ꝑfectiozi modo: q̃s si mansissent cõ
munes. Nam nõ tot ineq̃litates: nec tot li-
tigia sũt nata oziri: nec tam lata est via frau
dib⁹: sic̃ si res mansissent cões: vt ptz intuẽti
deductionẽ scõe ꝓclõis: imo ꝑmũ damnũ
ꝑ appꝛopꝛiationẽ omino cauef: quod tamẽ
cautũ nõ fuisset: stante rer̄ cõmunitate.

Tertio sic arguit̄. Beat⁹ Clemẽs in
epistola quarta (et habet̄ xij.
questiõne prima. c. dilectissimis,) ait. Cõmu
nis vsus omniũ q̃ sunt in hoc mũdo omibꝫ
esse hominibꝫ debuit, sed ꝑ iniquitatẽ alius
dixit hoc esse suũ: z alius istud, z sic int̃ mor
tales facta est diuisio. Hec ille. Modo illꝺ
q̃d ꝑ iniquitatẽ factũ est: nõ est licite: nec ra-
tionabiliter factũ, igit̄ distinctio dñiorũ nõ
fuit licite facta. Dicendũ/ q̃ beat⁹ Clemẽs
non voluit dicere q̃ distinctio dñioꝝ fuerit
facta inique: sic q̃ nõ licuerit ea diuidere et
res appꝛopꝛiare: sꝫ q̃ lapsus hois in pctñ z
iniquitatẽ z corruptionẽ nature fuit occa-
sio introducẽdi diuisionẽ dñioꝝ. quẽadmo
dũ in descriptiõe dominij ciuilis dicebatur

supra questiõe.ij.est dominiũ occasiõe pcti introductũ. Intiqtas igit.i. pctm̃ per qõ lapsum fuit genus humanũ: fuit occasio introducendi diuisionẽ dñioꝝ: sed diuisio nõ fuit illicite facta vl̃ iniq/nisi capiat inique, id est non equaliter fuerunt res diuise: eo q̃ vnus plus habet alio, quo modo diuitie etiam dicuntur mãmona iniquitatis.

Quarto arguit̃ ꝓtra scõam conclonem. Si esset vera / seqret q̃ intrantes religionẽ facerẽt q̃d inexpediẽs intrãdo: ꝯñs est incõueniẽs, igit̃ z añcedẽs, falsitas añt cõsequẽtis probat̃, qz intrando faciunt actũ superogatiõis, z per ꝯñs aliq̃d multũ cõmendabile, non igit̃ q̃d inexpediẽs Seqla tm̃ pbat̃: qz intrãdo religionẽ abdicãt appropationẽ rez z ꝓtẽti sẽ dñio rez in cõi. Nõ bi ẽ faciẽdo ħ/ reducũt res ad coitatẽ: quã tũ rerũ cõmunitatẽ scõa conclo dixit esse inexpedientẽ in statu nature lapse. Dõm dupl̃r. Primo admisso q̃ cõsequẽs sit inconueniens/neganda est seqla. Ad pbationem cõcedat̃ maior z minor p ꝑma pte: sed ad minorẽ pro scõa pte, s. quã tũ rez coitatẽ dixit scõa conclo esse inexpedientẽ. Dõm q̃ conclo non dixit/ q̃ nõ aliq̃bo expediret oia esse coia: seu q̃ nullis expediret oia esse coia in statu nature lapse: sed non expediret q̃ oibus oñia essent coia: qz aliq̃bo non expedit z hoc verũ. nam si oñs haberẽt oñia coia: oporteret seq̃ ꝓdicta incõmoda scõe pclonis: eo q̃ multi sẽ impfecti z infirmi/adeo carẽtes adiutorio gr̃e q̃ sine dña offensa multiplici nõ viuerent nõ bñdo ꝓtia, z tm̃ stat q̃ aliq̃ ꝓtenti existẽtes coitate rerũ nõ sint sic infirmi z impfecti: sed diuina gr̃a adeo adiuti vt eis habentibo oia coia / non emergãt ꝓdicta incõmoda, z illis non est inexpediẽs coitas rez: imo expediẽs et bona. Scõa solo est pcedẽdo seqlaz indefinite captã. nã nõ oibo expedit abdicare a se appropatõem rerũ/ et stare in coitate rerũ. Exm̃. Nam si q̃s est talis q̃ in non habẽdo ꝓtia aut oino frangeret impatia: aut maior esset impatiẽtia in retrahendo eũ ab amore eternoꝝ q̃ amor in possidendo ꝓtia: melius esset illi victui necessaria retinere/ z pfectius q̃ abdicare: z sic incurrere ꝓdictã ipatiaz, qz facili⁹ esset ei aliquẽ gradũ scitatis aut pfectiõnis attingere, put deducit Heinricus Bandeñ, q̃libeto vij, ex dictis bti Grego, in pastorali, z ex glo. ij. Coz. vij. Si ꝓ posz eis carere absq̃ ĩpatia aut cũ ipatia minoris culpe q̃ esset amor in retinẽdo, sic meli⁹ esset ꝓtia dimittere. z ħ non solũ cũ male dispẽsat q̃s ꝓtia: sed etiã cũ bñ dispẽsat, z magẽ cũ abundat siue multũ abũder/siue mediocrit̃. imo etiã si nõ abũder: sed tm̃ hz victui necessaria vt ibidẽ deducit. Per eandẽ solonẽ solueretur aliud argumentũ/ q̃ sic argueret cõtra scõam cõclonem. Apli/discipli/ac alij in primitiua eccl̃ia abdicãdo a se ꝓprietatẽ: z stando in coitate rerũ non fecerũt q̃d inexpediens. g̃ coitas rerũ non est q̃d inexpediẽs p statu nature lapse. Solo patet, qz aliq̃bo est expediẽs: aliq̃bo non. ideo vera est cõclo / q̃ nõ exp ediret q̃ oibo oia eẽnt coia. Ad illã secundã pclonẽ z solones argumẽtoꝝ seq̃t

Primũ corollariũ q̃ nõ sequit̃. Status ille est pfectissimo statui similior, igit̃ oibo hoibus est expediẽtior. Naz status religiosoꝝ q̃ ad hoc q̃ est sine appropriatione rerũ/ est simlior statui innocẽtie/ q̃ ẽ pfectissimus status vie: z tm̃ status ille q̃ ad pdictã exproprationẽ nõ est oibo expedientior: imo nec in positiuo g̃du loquendo est expediẽs oibo, quia non illis impfectis/quibo dictum est eum esse inexpedientem.

Bcõm corollariũ. Non sequit̃. hoc agere est agere sibi illi q̃d decens esset agere in statu pfectissimo, igit̃ est decẽs agere in statu min⁹ pfecto vl̃ ipfecto. Probat̃. Nam si essemus in statu inocẽtie/ q̃ est pfectissimus status vie: viuerem⁹ in nuditate/ z nullũ cohercerem⁹ ad bonũ, z hec decerẽt illũ statũ: z tamẽ in statu nature lapse hec essent indecentia.

Tertiũ corollariũ. Simplr loquendo melius esset hoies viuere de coi/ q̃ eos viuere de ꝓtio. Probat̃, quia q̃n debem⁹ iudicare an aliq̃d sit melius simplicit̃: videndũ est an illud esset melius rebo habentibo se ſm naturã z optimã dispositionẽ, z si sic/ dz est q̃ sit simplr melius q̃ illo q̃ tm̃ est meli⁹ rebo nõ habẽtibo se ſm naturam/seu in optima dispositiõe. Modo hoc hominibo hũtibo se ſm naturã / z eis existẽtibo in optima dispositõe, s. in integritate sua in q̃ fuerat natura hũana instituta: melius fuisset eos vixisse de cõmuni q̃ de ꝓtio: q̃uis non existẽtibo in optima dispositione: sed in carentia sue integritat̃/ a qua natura est destituta melius sit aliq̃bo viuere de ꝓtio, igit̃ corollariũ verũ. Maior est Aristotel̃ ꝑmo politice, possunt de ea poni tria exẽpla. Primũ, simplr melius est q̃ vir dñetur in domo q̃ mulier. qz viro z muliere hñtibo se ſm naturã/ z in bona dispositione: vir habz pfectiora cõsilia q̃ mulier. vt dicit tertio eiusdez, q̃uis si vir sit pestilẽs/ habẽs cõsilia tm̃ corrupta: melius esset mulierẽ dñari. Scõm, ille est simplr dicẽdus sanior alio/ q̃ est sanior sano: q̃ q̃ est sanior egroto. Tertiũ, illo est simplr dicendũ dulcius alio / qđ est dulcius apud gustum bene dispositũ: q̃ qđ est dulcius apud gustum infectum.

Quartũ corollariũ. Nõ sequit̃ quod ad multos / vel ad maiorem partem hominũ: melius est viuere de ꝓtio q̃ de cõmuni, igitur viuere de ꝓtio est simpliciter melius q̃ viuere de cõi. Probat̃ exẽplariter. Si ois homo p pctm̃ esset factus febricitans / ſm magz tm̃ et minus, z maior ps foret febricitaret: tũc bibere de nõ vino q̃ ad multos / z maiorẽ ptem hoim: esset melius q̃ bibere de vino, z tm̃ illud nõ esset melius simplr, qz lente febricitãtibo non eẽt melius, sic est ħ: cũ per pctm̃ ois hõ sit destitutus a pfectione z integritate: z iciderit in impfectionẽ z corruptionẽ: vn⁹ tamẽ sit impfectior alio: maior q̃s ps sit impfectior, sequit̃ q̃ q̃uis viuere de ꝓtio q̃ ad multos et maiorem ptem hoim sit melius q̃ viuere de cõmuni, qz maior ps est impfectior z corrupti or. nõ tm̃ sequit̃, g̃ viuere de ꝓtio ẽ simplr melius, qz non illis q̃ lente sunt impfecti vl̃ minus corrupti esset simplicit̃ melius. Scõd probat̃, qz q̃n aliq̃d dz iudicari simplicit̃ melius alio: nõ debet iudicãs videre / si sit meli⁹ eis q̃ sunt in min⁹ bona dispositiõe: z sic vel le inferre q̃ g̃ sit simplicit̃ meli⁹: sed debz videre an sit melius eis q̃ sũt in meliori dispositione, qz si sic: tũc poterit inferre q̃ g̃ sit melius simplr. Modo q̃uis viuere de ꝓtio q̃ ad multos sit melius q̃ viuere de cõi, tm̃ qz illi multi z plures sunt in min⁹ bona dispositiõe: z viuere de cõi est melius illis q̃ sunt in meliori dispositione, s. pfectoribo, igit̃ corollariũ verum. Maior est Aristot̃, ꝑmo politice: z dat exm̃ in q̃rto Methaph., s. si plures hoies male dispositi iudicarẽt mel esse amarũ, pauciores vo dispositi iudicarẽt ipm esse dulce: iudicandũ est simplr q̃ mel est dulce z nõ amarum. Semp cm̃ qđ est melius vel aliq̃le tale respectu eius quod est bene vel melius dispositũ sub aliqua specie, hoc est simpliciter meli⁹ respectu illi⁹ speciei. q̃q̃ nõ esset meli⁹ pluribo eiusdẽ speciei male dispositis.

¶ Questio. X.

Vtrũ distictio dñioꝝ fuerit facta p legẽ naturalẽ vel hũanã?

Solutio qõnis stat i duabo suppositiõibo z quibo cõclusiõibo: ac q̃nq̃ argumẽtoꝝ solutiõibo.

Prima suppositio: q̃stio nõ põt intelligi de aliis dñis a dñio ciuili: vtpote de dñio gratifico: euãgelico: originali: z beatifico. Probat̃, qz tũc supponeret falsuz, supponeret eñ talia aliquãdo fuisse indistincta: z postea fuisse facta distincta. Scõa aũt pars illi⁹ suppositi est falsa, qz sic olim fuerũt indistincta. sic etiã hodie talia vbi sũt: sũt i distincta. Nã q̃uis illis supaddita sint aliq̃ distincta dñia: scz ciuilia, tm̃ illa nõ sunt eadẽ cũ predict̃, lõ ꝓpter ħ nõ debet concedi predicta fuisse distincta. Sensus igit̃ q̃stiõis est, Vtrũ distinctio dñioꝝ ciuiliũ fuerit facta per legem rc.

Secũda suppositio. Titulus questionis etiã intellect⁹ de dominijs ciuilibo potest intelligi dupliciter. Uno modo p structiõez transitiuã: vt sit sensus quasi aliquo tempe dominia ciuilia fuerint: quo fuerunt indistincta: z postea illa ceperint distingui. et sic questio presupponit falsum: qz nunq̃ fuerũt indistincta: ſz q̃ꝑmũ fuerit orta: fuerit orta cũ distinctõe. Alio modo pconstructionẽ intransitiuã z adiectiualẽ. vt sit sensus, vtrum dominia ciuilia q̃ sunt dominia nõ indistincta vt alia: sed distincta, fuerint recta z orta per legem naturalem, z hoc modo titulus q̃stionis intelligit̃ hic.

Prima conclusio. Sane intelligẽdo titulũ questiõis: questio nulla habet difficultatẽ: q̃n certũ sit q̃ dñioꝝ distinctio tm̃ est ſm legem ciuilẽ z hũanaz, pbatur. qz sanus intellect⁹ tituli q̃stionis ẽ: per quã legẽ fuerint dñia ciuilia erecta vl̃ facta, modo hoc quesitũ nullã habet difficultatem. qz ex terminis questionis ptz responsio. nam eo ipso q̃ titulus questiõis est õ dominijs ciuilibo: patet ex descriptione z ꝓpria ratione dñij ciuilis/ q̃ ſm nullã legẽ fuerint illa facta: nisi ſm legem humanã z nõ ſm naturalẽ. qz tunc essent dñia naturalia: nec ſm diuinã. qz tunc essent dñia diuina. Sed tũ ex quo aliq̃ tractãtes illã q̃stionẽ respondent ad eã q̃si difficultatẽ habentẽ. ideo subiũgo etiam tres conclusiones. est ergo

Beda conclo. Dominioꝝ distinctō non est facta ꝑm legez naturalem. Probaꝫ. qz lex naturalis etiā habuit locū in statu innocētie. Si igit dñioꝝ distinctio esset ꝑm legem naturalē: tūc etiā pro statu innocētie fuisset dñioꝝ distinctio, consequēs est falsum. qz in statu innocētie oīa fuissent hoī cōia. qz ibi res fuissent illo modo ipoꝝ hoīm: q̄ modo plus valuissent ad sustentationē nature z pacificā cōuersationē: sed pro statu innocētie res existendo cōmunes oīmb⁹ hoībus: plus valuissent ad sustentationē nature z pacificam ꝯuersationē/ q̄z essendo appropiate aliq̄bus. igit. Minor probatur. qz ex quo q̄libet fuisset innocēs et rectus: nō occupasset aliq̄s plus de reb⁹ q̄z indiguisset, z sic indigentes nō caruissent necessarijs: nec aliq̄s occupasset superflua. Huic concl̄oni concordat Gratianus in decretis. dist. viij. ca. j. dicens. Jure nature sunt oīa cōmunia. z ꝑm hoc ius vel legem naturalē apl̄i possederunt res tempales: scz vt oīmbus oīa que haberent essent communia. Etiam Plato sensit ꝑm hanc legem naturalē res esse possidendas. vt oēs res oīmbus essent cōmunes. Unde apud eū illa ciuitas iustissime ordinata tradit: in qua q̄sq̄z ꝓprios nescit affectus: ita q̄ q̄sq̄z tantū aliū diligit q̄tū se. Finxit em̄ Plato quādā rem publicā/ in qua oīa sunt cōmunia. Tertio. quia Clemens in epl̄a. iij. z habet. xij. q̄stione ꝓma. cap. dilectissimis. ait cōis vsus ⁊c. vide ꝓcedenti q̄stione. z addidit ibidē. Deniq̄z grecoꝝ q̄dem sapientissimus hec ita sciens esse: cōmunia debere (ait) esse amicorū oīa. Hec aūt autoritas vult q̄ q̄tuz est ex lege nature/ deberēt oīa esse cōmunia. igitur distinctio dñioꝝ nō est per legez nature.

Et qz aliq̄s diceret. illa concl̄o habet veritatem hoc modo. q̄ dñioꝝ distinctio nō est ꝑm legem naturalē/ z hoc pro statu innocētie: tunc em̄ oīa fuerūt z debebant esse cōia. sed non ꝓbat q̄n eoꝝ distinctio pro statu nature corrupte sit ꝑm legē naturalē. iō ponit

Tertia concl̄o. Dñioꝝ distinctio etiam pro statu nature lapse nō est ꝑm legez naturalē. probaꝫ per Scotū in iij. vbi supꝝ. z per Jo. de ripa. ordinis minorum sic. Nam sicut natura non inclinat ad oppositā. sic etiā lex naturalis non inclinat ad oppositā. modo lex naturalis inclinat et disponit vt oīa sint omnib⁹ cōmunia. igit illa eadem nō inclinat nec disponit ad hoc. vt res approprient/ z dominia distinguant. cum igitur lex nature sit eadez pro statu tam innocētie q̄z nature corrupte. sequit q̄ sicut disposuit oīa debere esse cōmunia pro statu innocentie: sic etiā disponit pro statu nature corrupte. z per ꝯsequēs distinctio dñiorum non est per legem naturalē. hanc rationem tangit Scotus in iij. distin. xv. q̄stione secūda. z etiaz Joānes de Ripa. ordinis Minoꝝ in quodlibetis. Sed q̄uis conclusio sit vera: tamē illa probatio non valet. q̄a si illa lex naturalis que disponit oīa esse cōmunia oīmbus/ poneret res esse appropriandas hominib⁹: non propter hoc inclinaret seu disponeret ad opposita. Probatur. quia quādo lex naturalis disponit oīa esse cōmunia oīmbus: non disponit hoc/ nisi pro illis hominib⁹ qui sunt nature integre/ non corrupte: sed disponendo res esse hominib⁹ appropriandas: disponeret hoc pro hominib⁹ nature corrupte. z sic de diuersis disponeret coitatem z ꝓprietatem rerum. et per consequēs non disponeret oppositā. quia oppositā sunt oppositā respectu eiusdē. ptz per simile. Nam si aliqua regula medicinalis artis disponat vinū esse dandū Joanni cum sanus est: z eadem disponat eidem cuz febricitat/ non esse dandū: non disponit oppositā: qz nō respectu eiusdē hois eodē modo se hñtis. Ideo aliter probaꝫ ꝯclusio sic. Per distinctionē dominioꝝ hic nihil aliud intelligitur q̄z ipa dominia ciuilia distincta vt patuit in prima suppositione. Modo ciuilia dominia nō sunt facta per legem naturalem pro statu nature corrupte. quia tunc ciuilia dominia non essent ciuilia/ sed naturalia. Diffinit em̄ ciuile dominū q̄ est ex cōcessione legis ciuilis. z naturale q̄ est ex lege naturali. Q̄ si aliquis dicat idē esse dominiū naturale z ciuile. vt supra etiam patuit/ idez dominiū esse naturale et diuinū. hoc non obstat: quia hic loq̄mur de ciuili dominio pure tali. Scō probaꝫ illa conclusio sic. quia lex naturalis concedens alicui aliquod dominiū/ est nota naturali lumine rationis: ita q̄ ratio naturaliter nata est formare talem legem/ z ei adherere. Modo ratio naturalis non est nata formare talem legem que dicat hec res sit Petri. hec sit Joānis. sed lex ciuilis sic disposuit. Contra illam conclusionem

Primo arguit sic. Nō recta ratio naturalis in lumie suo naturali dictat: ℞ ē lex nālis. Sz recta ratio dictat ℞ cōplexū. s. hoib⁹ ꝑ statu nature corrupte sit res appropriāde z nō relinquēde cōes oīb⁹. igit illud cōplexū est lex naturalis: sz illud complexū disponit distinctionē dñioꝝ. igit distinctio dñioꝝ est a lege naturali. Maioꝝ nota. Minor ꝓbaꝫ. qz in. q. ix. determinatū est q̄ rōnabile fuit q̄ res cū essent a ꝓncipio cōes oīb⁹: postmodū appropriarēt visa corruptione hominū: sed qō est rationabile: hoc dictatum est a ratione recta.

Secūdo arguit sic. qz illō cōplexū scz res q̄ donata a dño suo sit ill⁹ cui donat: ꝓcedit dñium distinctum z ꝓprietatē donatario. mō hec ē lex nālis. igit lex naturalis ꝓcedit donatario dñium ciuile: qō tñ ē distinctū. Minor ꝓbaꝫ. qz illud complexū est dictatū ꝑm rectā rationē.

Tertio arguit sic. Oīs lex ciuilis est dictata a rōne. igit oīs talis est naturalis lex. z ꝑ oīs cū dñioꝝ distinctio sit a lege ciuili: etiā est a lege naturali.

Quarto arguit sic. Jsta lex scz. Nō in nullis⁹ bonis est: occupāti ꝓcedit: est lex naturalis: z tñ ꝑ ipsam ꝓcedit etiā effectualr distinctio seu appropriatio illi q̄ occupat rē in nullis⁹ dñio existētē. Ad hoc q̄rtū ꝓsq̄z ad alia. Dicendū/ q̄ cōcessa minore distinguēda ē maioz. qz vl predicta lex intelligit de ꝓcessiōe q̄ ad ꝓprietatē dñij: vt sit sensus ꝑ occupationē rei existentis in nullius dñio: q̄s acquirit ꝓprietatē dñij. z sic neganda est q̄ sit naturalis. qz vt sic: nec est nota ex terminis: nec ꝯsq̄t ex taliter euidenti. Si aūt intelligat de cōcessione ad vsum: vt sit sensus. ꝑ occupationē rei existentis in nullis⁹ dñio: hīc debet occupans vsū appropriatū sibi ꝓpe occupatiōis: sic q̄ licitū est sibi q̄ solus velit vti illa re q̄diu durat ei⁹ occupatio: z ℞ scō mō pōt esse lex nālis: saltē large capta mō ꝓdicto. Ad ꝓmū cōcessa maiore z minore. distinguēda est ꝯclio. Haz distinctionē vl appropationē dñioꝝ ee a lege nāli ꝓt intelligi dupliciter. Uno mō/ q̄ sit ab ea idicative. sic q̄ lex nālis indicet vl dispōat (saltē ignāli) q̄ distinctio dñiorū debeat fieri. et sic ꝓcedit ꝯclio. z sic ēt argumētū ꝓcedit. Alio mō q̄ sit effectualr z executiue ab ea: sic q̄ illa effectualis appropriatio z distinctio ꝓcesserint a lege naturali: z hoc negaꝫ. Nam quātūcūq̄z predictū complexū existens naturalr lex: scriptū esset i intellectu practico hominis cuiuscūq̄z: siue ꝓncipis siue patrisfamilias siue cuiuscūq̄z alteri⁹ nō fuisset ꝑ ipm ad effectū posita appropriatio rez. si nō suguenisset volitio hois habentis potestatē: z volentis q̄ illa res deberet esse illi⁹: z alia alteri⁹. z sic de alijs. Illa aūt volitio fuit lex nō naturalis: sed positiua. Et ꝑ hoc etiā pōt solui si arguerēt. ꝑ ꝓtract⁹ transferunt dominia rerū: z fit rerū distinctio: quo ad dñia. z tñ cōtractus fere oīes sunt ō iure gentiū: qō est species iuris naturalis: z sic videt q̄ nō ita ꝑ legem ciuilē sit facta distinctio rez quin et ꝑ ius naturale saltē ꝑ illud qō dicit ius gentium. sed respōsio patz. Exemplū aūt ꝓdicte responsiōis pōt dari sic. Cū ei tēpore Noe post diluuiū terra tota fuisset sibi z filijs suis indistincte concessa: nō cepisset vna pars esse vni⁹ hominis z alia alterius: si nō Noe vel alius superior hominū in quē ꝓsenserūt illas distinxisset iussu z volitione sua q̄ fuit lex positiua. Ad secundū potest cōcedi maior: etiā in sensu tali q̄ ab illa lege effectualr est dominiū distinctū vl appropriatio. quia illa lex est volitio principis vl signum volitionis principis in quē ꝓsenserūt hi qui volebant eas per eum hinc inde esse appropriandas. Minor autē est negāda: saltem ꝑ tur lex naturalis capiꝫ ꝓprie z stricte quomodo capiꝫ in scda ꝯclione z tertia. Lex em̄ naturalis aliquādo capitur stricte vl ꝓprie: et sic est complexū euidens ex terminis vl euidēter deducibile ex alio complexo euidenti ex terminis. tale aūt nō est ꝓdictum complexū. nō em̄ ex terminis illi⁹ complexi cogit⁹ intellect⁹ ei assentire. als si in statu innocētie aliq̄s dedisset alteri rem aliquā: nihil ꝑ ea expectando z volēdo: nihil ꝓfitū i ea hīe: ille alius habere debuisset ꝓprietatē dare rei. qō ē falsum. z eodē modo ꝓbatur q̄ etiā nō est euidenter deducibile ex alio euidēti. Uñ dato q̄ intellect⁹ ex terminis ei⁹: assentire cogeret illi. s. q̄ si habes dñiuz in re det eam alteri cōsentienti: saltē in receptionē illi⁹: ipso dante volente cedere dominio z iuri quod habet in re: q̄ illa res sit illius alterius: nō tamē cogeret cōsentire/ q̄ illa res esset hoc determinato modo illius: scz q̄ esset sibi ꝓpria. Alio modo accipit large. de quo modo patebit i solutiōe sequēte. Ad tertiū concesso antecedēte neganda est ꝯsequētia. quia nō suffi-

cēt ad hoc q̄ aliquod complexum sit lex naturalis q̄ sit dictatū a recta ratione: alīs nulla esset lex pure positiua. Silr omnis diuina lex esset naturalis cum q̄libet talis sit dictata a deo: q̄ est essentialit recta ratio. consequens tñ est falsum. qz cū lex naturalis liget oēm tpe: sequit q̄ teneremur ad oēm legem positiuā diuinā/etiā veterē: nec aliq̄ lex positiua esset abrogabilis. requirit igit ad legē naturalē q̄ sit dictata a recta rōne: taliter q̄ sit euidens ex tminis/vel euidēt deducibilis ex tali. q̄ꝫ ad hoc q̄ aliq̄ lex dicat naturalis large capiēdo: sufficeret q̄ licz non sit euidēs ex tminis/ nec euidēt deducibilis ex taliter euidēti: tñ esset valde consona taliter euidēti/vel talit deducibili ex euidēti: q̄ modo Scotus ponit p̄cepta scde tabule esse de lege naturali. in. iij. distī. xxxvij.

Quarta conclō. Dñorū distinctio non est ſm legem diuinaz. Probat duab⁹ autoritatib⁹ z vna ratiōe. rō añt tangit in examine ꝓme autoritatz. Prima autoritas est Augustini sup Joānem. z habet in decretis distin. viij. cap. q̄ iure. vbi ait sic. q̄ iure defendis villas eccl'ie: diuino an hūano: diuinuz ius in diuinis scripturis habemus: humanū in legib⁹ regū. vñ quisq̄ possidet q̄ possidet: nōne iure hūano: Hā iure diuino dñi est tra z plenitudo eius. pauperes z diuites dñs de vno limo fecit: z pauperes z diuites vna terra supportat. iure vero hūano dicit. hec villa mea est: et hec domus mea est. hic seruus meus est. Jura añt hūana iura impatorū sunt. quare: q̄ ipa iura hūana per impatores et reges secl'i deus distribuit generi hūano. hec ibi. Sed dicres. in illis ꝑbis non habet illa negatiua/ q̄ distinctio dñiorū/seu ꝓprietas rerū non sit a iure diuino: sed tm̄ habet illa affirmatiua q̄ talis distictio sit a iure hūano. modo illa affirmatiua non infert p̄dictā negatiuā. eo q̄ vnū z idem dñiū pōt alicui cōpetere vtroq̄ iure. vt habitū est etiā sup̄ q̄stione q̄nta. Dicendū dupl'r. Primo q̄ etiā illa negatiua ibi habet in hoc q̄ dicit. Nam iure diuino dñi est terra z plenitudo eius. Jbi em̄ vult probare q̄ non sit illa ꝓprietas ex lege diuina. Sed diceres contra. quia illa ꝑbatio Augustini non videt valere. Vult em̄ sic argue re. nullus habz dñiū diuino iure nisi deus. modo si distincta dñia z ꝓprietates q̄s hūt boies in reb⁹ huius mūdi essent ſm lege diuinam/seu ius diuinū: tunc boies haberēt illō dñiū qō est soli deo ꝓpriū. mō hec ꝑbatio ēquocat ius diuinū: z ēt dñiū diuinū. patz. q̄ ius diuinū accipit dupl'r/ ſm q̄ ius accipit dupl'r (vt tactū est in ꝑma suppositiōe ꝓme q̄stionis) Uno modo pro lege diuina. et ꝟ modo maior est falsa. qz boies habent aliq̄ dominia ſm diuinā legem. vt est dñium beatificū/originale/z gratificū atq̄ euāgelicū. z sic minor etiā est falsa. quia non opz si homines habēt dominiū eis ꝙueniens ſm legem diuinā/q̄ ergo habeāt dominiū ꝓpriuz soli deo. quia nō opz q̄ tale dominiū cōueniens alicui ſm legez dīnā sit deo ꝓpriū. Alio modo capit ius ꝑut idē est qō potestas/seu dominiū. z hoc modo idem est ius diuinuz quod dominiū diuinū: et tunc adhuc capit equiuoce. vt tactū est in prima suppositione ānte q̄stionis. vide ibi. Et si ꝑmo illoz modorū accipiat: maior est falsa sicut ꝑus: similiter et minor. Sed si secūdo modo capiat: maior est vera. quia sensus est. Nullus habet illud dñium qō cōuenit deo: sed tūc minor est falsa. Nam ex hoc q̄ boies haberent ex diuina ꝙcessione distincta dominia: non ob hoc haberent illud dñium qō est in deo. quia deus habet dñium per essentiā in reb⁹/ z altissimū atq̄ impendēs. boies añt tm̄ habent participatū/bassum/z dependens. Dicendū q̄ ratio Augustini aliter est intelligēda q̄ꝫ iam sit deducta: si debeat esse valida. z hoc sic. supponit em̄ q̄ deus habet dominium in terra/z oīb⁹ rebus terrenis: et q̄ sua lege et concessione deriuauerit in homines/atq̄ eis concesserit participatū z depēdens dominiū terrenoꝝ. sed illam legem suam ferendo per quā eis concessit: non distinxit eis ipa trena. vt hec res sit illi⁹: z hec illi⁹ sed tradidit ea eis indistincte. et sic ex diuina cessione non habent distincta dominia. Assumptū autem. scz q̄ dominus ferendo legē per quam concessit eis terrena/ non distinxerit eis ea. ꝓbat. quia lex diuina per quā concessit eis ea/habetur in scriptura sacra: scz Geneſis primo pro statu innocentie. et Geneſis. ix. p statu nature corrupte. z post diluuiū. z tamen talis lex non distinguit ꝺd cuiq̄ debeat esse ꝓpriū. Ait em̄ indistincte sic Geñ. j. Ecce dedi vobis oēm herbā afferentē semē sup terrā: z vniuersa ligna zē. vt sint vobis in escam z cūctis aīantibus terre zē. et Geñ. ix. ait. Oēs pisces maris: manu⁹ vestre traditi sunt. z omne q̄d mouetur z viuit erit vobis in cibū: q̄si olera virentia tradidi vobis oīa zē. Scdo dicendū/ q̄ etiā illa negatiua habet in scda auctoritate: q̄ ibidē ait Augu. Tolle iura imperatoris. z quis audet dicere: hec villa mea est. me⁹ est iste seru⁹. mea est domus. hec ille. Ergo vult q̄ distinctio dñiorū et ꝓprietas sit tm̄ modo ex iure hūano. q̄ eo sublato tollit ꝓprietas z distinctio. nō est igit a iure diuino.

Contra illā conclusionē arguit. Populus israel habebat dñiuz distinctū z ꝓprietatē in terra ꝑmissiōis: ꝺo q̄ vere poterat ille popul⁹ dicere. hec terra ē mea: sic q̄ nulli⁹ alteri⁹ homis. z tamē illud dominiū fuit eis datum z ꝓcessum a deo: et nō per legē ciuilem. igit aliqua dominia distincta fuerunt per legem diuinā. Dicendū dupliciter. Primo. q̄ ꝙclusio nō debet intelligi sine oīi exceptiōe. fallit em̄ in ꝑdicto casu qui singularis est. alias em̄ regulariter loquendo nō diuisit deus distincte dominia rerū: a ꝓpriatiōe res illi vel illi: sed reliquit eas cōes diuidendas humanis ꝓstitutionibus z ordinatiōib⁹. Vel scdo dicendum z melius q̄ cōclusio loquit de distinctiōe dominiorū ꝑsonalium qualia habent singulares persone: vt q̄ Joānes habeat ꝓprietatē equi. Petrus agri zē. Dominiū autē populi israel in terra ꝑmissionis non fuit personale: sed concessum toti populo: sic tamē q̄ nullus de illo populo habebat ꝓprietatem alicuius partis illius terre ꝑmissionis vel partis ei⁹ ex diuina ꝙcessione. q̄ꝫ em̄ dominus sua ordinatiōe distinxerit eam tribubus mediantib⁹ sortib⁹: nulli tamē singulari de populo eam vel partem ei⁹ a ꝓpriauit: sed dimisit eam distinguendā humana actione singularib⁹ ꝑsonis: vt patet in libro Josue. Unde q̄ Caleph qui fuit singularis persona obtinuit dominium in hebron: fuit ex concessione humana: scz Moysi et Josue: vt patet Josue. xiij.

Quinta conclusio. Distinctio dominiorū est tm̄ ſm legem humanā. Probat tripliciter. Primo: quia oīs lex aut est naturalis diuina aut humana: sz distinctio dominioꝝ nō est ſm legem naturalem z diuinā: vt probatū est igitur a sufficiente diuisione erit ſm humanam. Secūdo patet ex eo. quia distinctio dominiorum hic supponit pro dominijs distinctis: quales sunt ciuilia. modo ex descriptiōe ciuilis dñij habet q̄ ei ſm legem ciuilē cōuenit cui conuenit. igit. Tertio probat ꝑ auctoritates duas allegatas in quarta ꝙclusione.

¶ Questio. **XI.**

Cxquo dominiorū distinctio licite fuit facta: z nō nisi ꝑ legem positiuā: querit quis z quotuplex potuit fuisse modus quo ꝑ legem positiuā: talis distinctio fuit iuste facta. Solutio stat in quinq̄ suppositionib⁹: z duab⁹ ꝙclusionib⁹.

Prima suppositio ad hoc q̄ per legem positiuā distinctio dominiorū fuerit iuste facta: sufficit q̄ lex positiua fuerit iusta. quia effectus iuste legis est iustus. modo distinctio dominioꝝ facta per legem positiuā est effectus legis positiue. igitur suppositio vera.

Secunda suppositio. Ad hoc q̄ aliqua lex positiua sit iusta lex: requirunt due cōditiones. Prima q̄ ille a quo lex fuit lata: habuerit potestatē eam ferēdi. Nam sine illa potestate illud qō per ipm est dictatū: nec habet rationē legis: nec etiaz rationē iuste legis. Primū probat. quia lex dicit a ligando. dictatū autē p eum qui nō habet potestatem in me: nō habet me ligare: ſm q̄ ꝑ eum est dictatū. igit. De secundo probatur. quia lex que imponitur in iuste alicui nō est iusta. modo si quis nō habeat potestatem in aliquos: z tamen ferat legem i illos: illa iniuste imponit illis. igitur. Secunda conditio (que regulariter loquendo etiam requiritur) est q̄ ille a quo est lata: habuerit prudentiam in se vel in suis. Probatur. quia requiritur ad legem iustam/ q̄ nihil in ea sit dispositum contra dictamen recte rationis vel equitatē. modo ad vitandum tale quid requiritur regulariter prudentia que est recta ratio rerum agibilium: id est habitus intellectualis inclinās ad dicrandum recte in agibilib⁹. Dixi autem no tanter: regulariter loquēdo. Nam staret q̄ ille a quo lata est lex iusta: nō haberet prudētiam: z tamē lex ꝑ eum lata nihil contineret iniquitatis: sed omnem equitatem: sed hoc est tunc casuale z non regulare. Nam carēs prudentia potest a casu dictare aliquid q̄d omnem cōtinet equitatem. Dictū etiā est in se vel in suis. quia nō oportet (suapte q̄ ad rōnem efficacis legis) iuste semp̄ q̄ ipse qui

mūsit legez: habeat in ꝓpria ꝑsona ꝓudentiā, qz oppositū patz in aliq̄by ꝓncipibus parū vel nihil habentiby ꝓudentie: qui tamē habent cōsiliarios ꝓudentia pollentes: quoz cōsilio et auxilio condunt leges iuste. Et he due cōditiones differunt in hoc, quia ꝑma requirit ad vtrūq; scz tam ad hoc q̄ sit lex/ q̄z ad hoc q̄ sit iusta, vt probatū est. Secūda autē tm̄ ad hoc q̄ sit iusta.

Tertia suppositio. Duplex est ptās quā vnus hō hz super alios: ſm q̄ etiā tāgit Aristot. ꝑmo politice. Quedam est paterna quā hz pater sup filios: inq̄tuz talis: z cōuenit sibi lege naturali. Alia est politica: z illa ꝓuenit ei cui ꝓuenit ex cōi cōsensu eoz sup q̄s habet eam. Et h̄ ē m̄ q̄ aliq̄ cōsentiūt/ q̄ aliq̄s alius ab eis habeat ptātem sup eos: ille hz ptātem illā. Et differunt he due ptātes, qz ꝑma ei cui conuenit: ꝓuenit tm̄ sup ab eo descendentes, etiā vbicūq; illi habitēt. Scōa aūt tā sup ab eo descēdentes q̄z extraneos: artū cohabitantes.

Quarta suppō. Utraq; pōt iuste cō uenire ei cui conuenit. De ꝑma ꝓbat. qz illa ꝓuenit ex cōcessione legis naturalis ei cui ꝓuenit, mō qō alicui lege naturali ꝓuenit/ iuste sibi conuenit. igit. Ratioz ꝓbat. qz filij de lege naturali tenent obedire ꝑri: secluſa ēt oī lege extrīseca: nec illa p aliquā legē fuit reuocata/ nec mosayca/ nec euangelicā: sed magz cōfirmata: z sic etiam vtrūq; lege diuina sibi ꝓuenit. De politica ꝓbat. qz si aliq̄ melius possūt regi p aliquez aliū a se: melius q̄z defendi/ q̄z si p se regerentur/ ac viribz ꝓꝑijs inniterēt: illi iuste se possunt submittere illi alteri in his q̄ nō sūt cōtra legē nature vel dei. Modo stat q̄ aliqui melius possint regi z defensari p aliū q̄z p se. igit tales possunt iuste se submittere. igitur etiā alius iuste potit eis dñari. z per ꝓns iuste cōuenire poterit sibi ptās politica.

Quinta suppō. Ptās politica dupli ci modo repitur. qz aliq̄n reſidet in vna ꝑsona, vt ptās sup regnū Francie reſidet in vna ꝑsona, s. regis. Aliq̄n vero reſidet in vna tota coītate, vt in q̄busdā ciuitatiby italie: vbi coītas vel senatus ciuitatis ꝓncipat sup ceteros incolas ciuitatis illius. Et si ꝑmo modo reperit, hoc cōtingit dupl̄r. qz aliq̄n illa ptās cōuenit sibi ꝓ se z suis heredib⁹: eo q̄ hi q̄ primū in eū cōsenserunt/ ꝓ se z suis cōsenserūt: tam in eū q̄z in eius posteros. Aliq̄n vero tm̄ ꝓuenit sibi ꝓ se: adeo q̄ eo sublato libere possunt se alteri submittere quem elegerint, vt fit hodie in ꝛmperatore Romanoꝝ.

Prima conclusio. Licet videri posset alicui q̄ cū res essent primum oīmibus cōmunes: non potuerit postmodum humano genere lapso fieri per legē positiuā iusto modo earū distinctio z appropriatio: tamē oppositū est verū. Prima ꝑs ꝓbat. ꝓpter tale argumentū. Nam diceret aliq̄s. lapso humano genere/ adhuc natura oīes hoīes equales generat. z per cōseq̄ns null⁹ habebat ptātem in alios. Modo nullo habente ptātem sup alios: non potuit iuste fieri appropriatio lege alicui⁹ hoīs: cū illa lex non potuerit iuste sup eos ferri per nō habentē ptātem. z per cōsequēs quādo fuit appropriatio facta: z aliqui fuerūt ꝓuati illis rebus: quarū tamē ꝓus habuerūt dñiū: non potuit id fieri iuste. Scōa pars ꝓbat. dupliciter. Primo soluēdo argumētū. Naz añcedens est falsum, si eq̄litas illa excludat oēm ptātem vnius sup alium. Nam natura genuerat fillū ineq̄lem ꝑi in ptāte, quia genuit eū naturaliter subiectū patri. Scōo, ad idem antecedēs dicendū, q̄ q̄uis natura genuerat oīes hoīes eq̄les: prout equalitas excludit ptātez politicā/ z subiectionē politicā. qz illa ptās z subiectio non est a natura. Attamē nihilomin⁹ ex volūtaria subiectione qua hoīes se subdiderūt alteri⁹ potestati: facta est ineq̄litas vt vn⁹ habeat potestatem talem sup alios. Scōo ꝓbat secunda pars cōclusionis sic, quia etiā si nullus habuisset ptātem sup aliū: adhuc potuissent res hūana volitione fuisse hincinde distincte z appropriate. Probat. quia homies q̄bus res fuissent cōmunes: potuissent cōmuni ꝓsensu eas distinxisse z appropriasse. z tunc nulla iniustitia/ nec iniuria/ nec preiudiciū fuisset alicui factū: quia volēti non fit iniuria.

Secūda conclusio. Modus quo per legem positiuā est facta distinctio dominioꝝ potuit esse triplex. Probat. Nam illa distinctio potuit esse facta per aliqō cōplexū dictatū: aut ab habente ptātem paternā: aut ab habēte ptātem politicam: aut per dictatū de cōmuni cōsensu hominū: sine dictatione alicuius alterius habentis potestatē super ipos: quodlibet

aūt taliter dictatū: pōt dici lex positiua, igitur. Maioz declarat exemplariē inductiue. Primo. Nam potuit esse q̄ Adam cū hret filios post lapsū diuiserit filijs suis terrā: dictans z volens q̄ hec esset illi⁹: z alia alteri⁹. Similiter idem potuit Noe post diluuiuz facere cū terra esset tota sua z suoꝝ filioꝝ. z tale dictatū fuit vtiq; lex iusta: qz lata ab habente ptātem sup illos q̄by dedit eam legem: z silr ab habente ꝓudentiā. Silr z scōo potuit esse: q̄ si nō esset vlla diuisio facta p patres filijs: illis crescētiby z mltiplicatis: submisissent se hoīes alicui alteri a ꝑe suo tanq̄z rectori z defensori suo z ꝓncipi/ vl̄ coītanti ꝓncipanti: z tūc ille dictasset quēadmodū hec ꝑs deberet fore illius: alia alteri⁹, et illō cōplexū dictatū potuisset fuisse lex iusta. vt ꝑz ex dictis. Q̄ si diuisio est facta p patres vl̄ per ꝓncipantē politice: non tm̄ p aliqō dictatū p dicto modo, s. q̄ hec ꝑs deberet esse illius: alia alteri⁹, potuit tm̄ esse facta p alqō aliud cōplexū dictatū, s. p tale. Quicūq; occupauerit ꝓus aliquā rem q̄ in nulli⁹ est dominio: hēat eandē in ꝓpietatē ſm quā legez fuit coiter distinctio facta, z illō dictatū ꝑt dici lex positiua, vt patuit in sol̄one q̄rti argumēti in concl̄one tertia: q̄stionis decime. Silr z tertio, si nec p habentē paternā/ nec p hūtem politicā ptātem facta est distinctio: potuit tm̄ esse facta p coēm cōsensum hoīm: hoc inquā mō facta est distictio p Abrāam z Loth Ben. xiij. qm̄ Abraā dixit ad Loth. Ecce vniuersa terra coram te est: si ad sinistram ieris: ego dexteram tenebo, si tu dexteram elegeris: ego ad sinistrā pergam.

¶ Questio. XII.

Vtrū descriptiones

vsus/ z vsufructus sint bone. q̄by ōz. Usus est ius vtendi alienis reby/ salua rerū suba. Usufruct⁹ aūt est ius vtēdi et fruēdi rebus alienis: salua rerū suba. Sol̄o q̄onis stat i octo suppōnibz/ z duabz cōcl̄onibz: z sex argumentoꝝ sol̄onibz, ꝑme q̄ttuor suppōnes sunt ꝑambule ad ꝑmā concl̄onē: alie q̄ttuor ad secundā conclusionem.

Prima suppositio. Usus capit̄ dupliciter. Uno mō ꝑ actu vtēdi, z sic actualis eq̄tatio eq̄: actualis inhabitatio domus: actualis comestio panis dicit̄ vsus: z illo modo vsus ē res successiua: nec hoc mō capit̄ vt est hic, difficilitū: sed hoc mō capit̄ h̄, q̄n difficilit. i. q̄n ponit̄ in difficilitōe vsus z vsufruct⁹, z vsus talis dicit̄ vsus facti: ꝑt. s. factū distinguit̄ cōtra ius. i. accipit̄ ꝑ vsu qui est actus vel factū quoddā. non aūt est ius actū agendi: licet possit ꝓcedere ex illo iure. Alio modo capit̄ ꝑt idem est q̄ ius exercendi vsum ꝑmo mō captū. et illud ius distinguit̄ ab actu vtēdi: qz vnū ꝑt esse sine altero. Nam cū q̄s non vtit aliq̄ re cui⁹ tū vsus est sibi cōcessus: nihilomin⁹ tū hz ius vtendi ea, z hoc scōo mō vsus est res ꝑmanens: z est formalr q̄dam relatio: sicut z ius est relatio/ capiēdo ius vt captū fuit in ꝑma q̄one: q̄ modo est gen⁹ ad vsum et vsufructū, z h̄ mō capit̄ hic quādo diffinit̄.

Secūda suppositio. Capiēdo vsū scōo modo/ capit̄ adhuc dupl̄r. Uno mō acceptiōe iuridica/ ſm quā ex sui rōne ꝑscindit z excludit ꝓpietatem a suo subiecto, ita q̄ vsus. i. ius vtēdi aliq̄ re non cōpatit̄ secū ꝓpietatē z dñium perfectū sup eandē rem in eodem subiecto. z hoc modo accipiūt vsum dñi legiste, qz ſm eos nullus dicit̄ h̄re vsum alicuius rei/ nisi illa res sit aliena: sic q̄ ꝓprietas z dñium ad aliū spectent: z ratio est, qz ipi accipiūt vsum ꝓout sibi cozrñdet fuitus tanq̄z cozrelatio cozrespondēs relationi: sic q̄ ex hoc q̄ō q̄s habet vsum alteri⁹ rei: cozrñdet sibi in illo fuitus q̄daz qua illa res sibi seruit, ſm eos. aūt sua res nemini fuit: capiēdo fuitutez eo modo quo ipi accipiunt, z hoc modo capit̄ q̄n hic diffinit̄. Alio modo nō ita stricta acceptione/ q̄lis est illa iuridica acceptio in doctrina legali vsitata: sed largioꝛi ſm quā non excludit ꝓpietatē seu dñiū ꝑdicto mō/ imo ipm cōpatit̄. Nā si q̄s habeat ꝓpietatē et ꝑfectū dñiū alicui⁹ rei: dicim⁹ eum hre ius vtendi illa re sua: z ita hre vsum captū ꝑ iure vtēdi: imo videt̄ q̄ etiā dñi legiste ponūt aliquem vsum in eo q̄ habz ꝓpietatē rei/ loquēdo de vsu causali. Nam licz formalis vsus ꝑscindat a ꝓpietate/ nō tū causalis. Probat. assūptū. Nam vt patebit/ ipi ponūt aliquē vsufructum non ꝑscindentē a ꝓpietate: quē vocant vsufructū causalē/ qui est realiter ipsa ꝓpietas/ vel dominiū directū: silr aliquem vsufructū formalē ꝑscindentē a ꝓpietate, vt patebit in sexta suppositione, igitur eadem ratione habent ponere duplicem vsuz/ cum oīno sit eadem ratio ponēdi vtrūq;, vt patet intuenti rationē ponendi.

Tertia suppositio. Res q̄b⁹ cōtingit hoies vti: sunt duplices: quedam sunt q̄z actualis vsus non est earz consumptio, vt dom⁹: equus: ager. Alaz postq̄z q̄s est vsus domo: eq̄: agro, vl̄ securi: nondū est res ꝯsumpta/sed adhuc manet: q̄uis diuturnus vsus illaz rerū disponat tandē ad cōsumptionē. Alie ꝯo sunt res q̄z actualis vsus est earundē cōsumptio/vl̄ cōsumptā bz statim ꝯsumptōem. Exm̄: sic sunt res comestibiles z potabiles. Alaz vsus earz est earūdem comestio z bibitio: mō tales res comedere z bibere est easdē cōsumere: vel bz earū ꝯsumptionē statim annexā: q⁹ eis comestis z bibitis/seq̄t earundē corruptio z trāsitus i aliā substantiam. Sicr̄ est de pecunia. Hā vsus natural⁹ z p se ipius pecunie est eiusdē distractio: est em̄ finalr adinuēta: vt sit mediū q̄ fiant cōmutatiōes rerū būano vsui necessariarum: z ita finis eius est vt trāsferat de vno in aliū: q̄ trāslatio est distractio: hec aūt eius distractio est pecunie ꝯsumptio: nō q̄dez essentialis vl̄ substalis: cū ipa in materia z forma pmaneat longo tpe ẽtūcūq̄z distrahat⁹ p multos: sed est ei⁹ cōsumptio q̄ ad būtem: q̄ cū ea distrahat/ea cōsumit q̄ ad se: q⁹ amplius nō retinet eius dñiū. Et dicr̄ notant ei⁹ vsus naturalis z p se est eius distractio. Hā eius vsus accītaliter sibi ꝯuenies / ad quē nō fuit inuēta: pōt esse aliud q̄d q̄z distractio: puta si q̄s ad ostentationē z pompā vel gliam exhibet ea oculis hoim: coza illis ea ꝓtrectando sine ei⁹ distractiōe: vtr̄ q̄dē illa pecunia sine ei⁹ ꝯsūptione: sed talis ꝓtrectatio nō est ei⁹ vsus p se in quē finalr̄ est adinuēta.

Quarta suppositio. Capiēdo vsum p iure vtēdi/ēt in legali acceptione adhuc accipr̄ dupl⁹r. Uno modo ꝓprie: vt sic ad vsuz requirr̄ q⁹ res respectu cuius q̄s bz talē vsuz: nō ꝯsumat⁹ p eius actualem vsum/saltē statī: sic q⁹ ei⁹ vsus actualis sit eius ꝯsumptio/vel annexā bēat ꝯsumptionem de ꝓximo. Alio mō gñalius, vt etiā se extendit ad ipropriā acceptionē: q̄ modo ēt ius vtēdi re cui⁹ vsus ē ei⁹ ꝯsūptio ōr vsus.

Prima concl̄o. Descr̄ptio vsus ē bona/saluis tribꝰ circūstātijs. Prima, s. q⁹ capiat⁹ vsus pro iure vtendi. vt in ꝓma suppone. Scōa q⁹ capiat⁹ pro tali iure pro q̄li ipm accipiūt dñi legiste, vt in secūda suppone. Tertia q⁹ capiat⁹ ꝓprie, vt in q̄rta suppone. Probat⁹, q⁹ ꝓuenit omī ꝓtento sub diffinito: z facit diffinitū differre a q̄libet alio, z sic de alijs ꝓditionib⁹. Cū em̄ ꝓmo dicit⁹ est ius/ponit⁹ eius genus. Jus em̄ est genus ad vsuz/vsufructū/z ꝓprietatē: vt patuit in q̄one sexta: z latius patebit q̄stiōe seq̄nti, z p illud genus excludit⁹ vsus captus pro actu vtēdi. Scōo dicit⁹ vtendi. Tertio dicit⁹ reb⁹ in q̄b⁹ duab⁹ clausulis tangit⁹ duplex t̄minus diffiniti, cū em̄ diffinitū sit relatio/q⁹ est formalr ius: ius aūt est relatio: cōgruebat diffinitū describere p suū termiñū. Ille aūt (loquēdo de primo t̄mino) est actualis vsus: sed res circa quā talis actualis vsus exercet⁹/est t̄minus eius remotus, vñ eo ipso q⁹ q̄s habet vsuz, i. ius vtendi aliqua re habet habitudinē q̄ terminat⁹ ad rem illā vt ad terminū remotū: z ad actualē vsuz tanq̄z ad ꝓpinquū. Uñ in h̄ q⁹ dicit⁹ vtēdi excludit⁹ ius qō bz creditor in pignore: talem em̄ eius ius nō est ius vtendi pignore: imo si eo vtr̄ cōmittit furtū / nisi crederet dñiuz pmissurū: sed est ius illud detinēdi. Quarto dicit⁹ alienis, q⁹ p̄dicto modo capiēdo null⁹ habet vsum rei ꝓprie: q⁹ vsui p̄dicto modo capto corrūdet p correlatōne fructus ipius rei: ita q⁹ sic habēs vsum/bz ius respectu rei saltē q̄ ad actū vtendi exercendū circa eam: sic ecōtra rei tali inest fructus corrūdens p̄dicto vsui. Modo fm dños legistas nulli res sua fuit. Uñ fm eos in reb⁹ reperit⁹ duplex fructus, s. psonalis/z realis. Personal⁹ est q̄ res seruit rei alate puta boi, vt cū babeo⁹ius transeūdi per agrū/vel ortū tuū: ortus tu⁹ fuit mihi. Realis aūt est q̄ res inanimata fuit rei inalate, vt ager agro, p̄dium p̄dio. Quinto dicit⁹ salua rez suba, q⁹ vsus vt hic capit⁹ est ius vtendi reb⁹ q̄rū actualis vsus non est earū cōsumptio, z per ꝯns oz q⁹ sit ius eis vtendi: salua eaz suba. Dictuz est notant⁹ in conclone saluis tribꝰ circūstātijs, quia secus accipiēdo q̄s ille circūstātie sonent: diffinitio non esset bona, vt ꝓbant quattuor sequētia argumenta.

Primo arguit⁹. Illa diffinitio nō cōuenit actuali eq̄tationi eq̄: q̄ tñ ēt est vsus. igit⁹. Rñdet⁹ nō est vsus vt h̄ capit⁹ fm ꝓmā circūstātiā, s. pro iure.

Scōo arguit⁹. Illa diffinitio nō conuenit iuri vtēdi re ꝓpria: q̄ tamē ius etiā est vsus. igit⁹. Respondet⁹ nō est vsus eo modo de quo ōr scōa circūstantia: z vt legiste capiunt.

Tertio arguit⁹. Illa diffinitio nō cōuenit iuri comedēdi z bibendi res comestibiles et potabiles: q⁹ illō ius nō est ius vtendi illis/salua earū suba, et tñ ius eis vtendi est vsus. Rñdet⁹ non est vsus q̄ mō legiste accipiūt. vt hic diffinit⁹.

Quarto arguit⁹. Usus pecunie non est vsus: vt h̄ diffinit⁹, et tñ diffinitio iam posita sibi ꝯuenit. igit⁹ diffinitio cōuenit alteri⁹ a diffinito. Maior ꝓbat⁹, q⁹ vsus vt hic diffinit⁹ / tm̄ cōsistit circa res q̄z vsus nō est earz ꝯsumptio. Usus aūt pecunie est eius cōsumptio. igit⁹. Minor ꝓbat⁹ Si habeā ius pecunias tuas ꝓtrectandi in oculis hoim ad pompā vl̄ ostentationē: eo q⁹ eas mihi locasti. iam habeo ius vtēdi rebus illis alienis: salua rerū illaz suba. Dicē dū, maior est vera de naturali vsu pecunie/ ad quē est p se ordinata q̄ est distractio, z de tali vsu minor est falsa, q⁹ tali ꝯuenit diffinitio p̄dicta. Alaz talis vsus est ei⁹ ꝯsumptio. Si aūt loq̄mur de actuali vsu pecunie: maior est falsa: z minor vera. Sz p scōa cōclone ponēda sequūt⁹ alie q̄tuor suppones, est ḡ.

Quinta suppō, sic⁹ vsus fuit accept⁹ dupl⁹r, vt in ꝓma suppone: ita etiā vsufructus. Alaz ꝓmo capit⁹ p actu vtendi z fruendi reb⁹. z sic capit⁹ q̄ ponit⁹ in diffinitione. Alio modo pro iure vtendi et fruēdi. z sic capit⁹ q̄ ponit⁹ pro diffinito.

Sexta suppositio. Sic⁹ vsus capt⁹ p iure vtendi fuit accept⁹ duplicit⁹, vt in scōa suppone. ita etiā vsufruct⁹. Nam aliq̄n capit⁹ aut p̄scindit a ꝓprietate. z sic nullus habet vsufructū alicui⁹ rei: cui⁹ ipe idē habz ꝓprietatē: sed opz q⁹ ꝓprietas illius rei sit alteri⁹. Uñ fm dños iuristas, si habeo vsufructū alicui⁹ rei, vt viridarij. si postea ꝓueniat ꝓprietas eiusdē rei, s. viridarij ad me: expirat vsufructus. z h̄ modo capit⁹ hic. z ille vsufruct⁹ vocat⁹ formalis: z aliquādo dicit⁹ ps dñij: eo q⁹ vsufructuari⁹ loco dñi habeat⁹, q⁹ fruct⁹ ei tanq̄z dño acquirunt⁹: sed in ꝓpriate nō est ps dñij fm Hostiē. Alio modo ꝓut non p̄scindit a proprietate quo modo diceremus (etiaz fm dominos iuristas) habentem proprietatem alicuius rei etiā hr̄e vsufructū eiusdē, quia pōt eadē vti z etiā frui. z ille ab eis dicit⁹ causalis: q̄ intelligi pōt sic. q⁹ habēs ꝓprietatē alicuius rei: habet eoipo etiā ꝓtualr vsufructū: quia pōt ratione ꝓprietatis eius transfundere in alterū ius vtendi z fruendi illa re.

Septima suppositio. Ex hic non capiunt⁹ actus vtendi z fruendi illo modo q̄ in ꝓmo supaz, dist⁹, prima capiunt⁹: quo sunt actus voluntatis elicite: q̄b⁹ volūtas amādo inheret alicui rei, s. vl̄ ꝓpter alterū q̄lis est actus vtēdi/vl̄ ꝓpter se: q̄lis est fruitio. Alioq̄n null⁹ bō diceret⁹ habere ius fruendi q̄cunq̄z creatura, q⁹ null⁹ bō habet ius diligēdi aliquā creaturā ꝓpter semetipam: cū quersissimū sit frui creaturis sic capiēdo frui, z per ꝯsequēs nullus habz ius id agendi, sed capiunt⁹ hic pro actib⁹ etiam exterioribꝰ q̄ nati sunt exerceri circa alios q̄s res. z illo modo actus vtendi z fruendi differūt, quia tūc dicit⁹ q̄s in ꝓposito posse vti aliqua re/quādo actū natū exerceri circa eam exercere potest dūtaxat in sui vtilitatem: seu vtilitatem illius rei in se solū cōuertere. Sed tūc dicit⁹ frui ea dē qñ non rm̄ illū actū exercere pōt circa eam in sui vtilitatē: sz etiā pōt vtilitates eiusdē ꝓuertere in alteq̄. exēpla aūt postea patebūt de sup.

Octaua suppositio, Sicut vsus captus pro iure vtendi etiaz pscindente a ꝓprietate fuit captus duplicit⁹. in q̄rta suppositiōe. ita etiā vsufruct⁹ capt⁹ p iure vtendi z fruēdi etiā pscindēte a ꝓprietate. Nam capit⁹ aliq̄n, ꝓprie. z sic non ꝯsistit nisi in reb⁹ quaz vsus nō est earundē ꝯsumptio. z ille vsufructus vocat⁹ verus. z de illo hic loq̄mur. vñ cōstituit⁹ in fundo rustico et vrbano: in edib⁹ z fruis/ z iumētis: z ceteris reb⁹ etiā sterilib⁹. Alio modo improp̄e/ put etiā ius vtendi z fruendi reb⁹ quaz vsus est earū cōsumptio/dicat⁹ vsufructus. z sic non capit⁹ hic. z ille dicit⁹ q̄si verus. Unde vtilitatis causa receptū est/ vt etiā in his que vsu consumunt⁹ constitui possit vsufructus q̄si verus, vt in pecunia: vino: oleo: frumento: z in similibus.

Scda concl̄o. Descriptio vsufruct⁹ est etiā bona: si saluent⁹ tres circūstantie. Prima, q⁹ capiat⁹ hic vsufructus pro iure, vt in q̄nta suppositione. Scōa, q⁹ capiat⁹ p tali pro q̄li dñi legiste ipm accipiunt. vt in sexta suppositione. Tertia, q⁹ capiat⁹ ꝓprie, vt in octaua suppositione. Probatur, quia conenit omī cōtento sc̄. vt sup. Cum em̄ dicit⁹ primo, est ius/ponitur eius genus, vt supza, z in hoc q⁹ vltra vtendi ponitur etiam, fruendi, distinguit⁹ vsufructus

ab vsu, quia vsus ex sui ratione nō habet in se q̄ sit ius fruendi: sed vsufructus ex sui ratione habet / q̄ sit tam ius vtendi / q̄ fruendi rebus: quarū quis habet vsufructū. Et hec differētia vsus z vsufructꝰ declarat tribus exēplis. Primū, si tm̄ vsus viridarij sit tibi relictus: rosas z flores viridarij poterꝭ carpe ad vsum tuū: sed alteri nō poterꝭ vendere aut donare. Sed si vsufructus sit tibi relictꝰ: poteris rosas z flores alteri donare / vēdere / et etiā ad vsuz tuū retinere. Scōz si in aliq̄ horto sit tibi legatus tm̄ vsus: poteris q̄dem vti oleribꝫ horti ad tuū vsum q̄tidianū: non aūt vltra q̄z tibi necessariū sit capere: nec alteri de oleribꝫ illius horti vendere vl̄ donare: sed si q̄s tibi ꝓcessit vsufructū horti: poteris vti illis oleribꝫ: pro te z etiam alijs vendere / z donare. Tertiū exemplū. Si tibi cōcessi vsum gregis mei: poteris q̄dem grege meo vti ad stercoriz andū tm̄: sic q̄ non poteris capere lac / lanā / vel fetū gregꝭ: ītmo nec poteris stercorizare / nisi agrū tuū. Sed si tibi cōcessi vsufructū gregꝭ mei: poteris non solū stercorizare agrū tuū: sed etiā capere lanā / lac / gregꝭ mei: z non tm̄ pro te / sed etiā alteri illa vendere / vel donare: et nō tm̄ lac z lanā: sed etiā fetū gregis, q2 in sumētis z pecudibꝫ: z generalr̄ in quolibet aīali irrōnali fetus cōputaꝫ in fructū, secus aūt in aīali rationali: puta in ancillis. Nam fetus vl̄ partus ancille non pertinet ad vsufructuariū: adeo q̄ si tibi ꝓcessi vsufructū ancille: nō obstante poteris partū eius capere: sine pro te / sine illū alteri donādo vel vendēdo: licet possis opas ancille cōuertere in tuā vtilitatez: atq3 alijs illas opas concedere locādo. Et rō diuersitatis est inter aīalia rationalia z irrationalia, quia natura extimauit absurdum q̄ hō deberet esse in fructu, i. ꝓputari p fructu vel dici fructꝰ / cū natura oēs fructus gra hominis cōparauit, hec tn̄ ratio nō militaret apud theologos: cū etiā chr̄s dicaꝫ fructus ventris beate v̄ginis. Tertio dicit alienis, q2 nullus habz vsufructū rei ꝓprie: vt hic capitur, vt ptz ex dictis in ꝑma conclusione.

Quarto dicit salua rerū substātia, q2 in rebus vsu cōsumptibilibꝫ nunq3 cōstituit vsufructus ꝓprie captus: nec debet illa vltima clausula sic intelligi: salua rerū substātia, id est p̄stita cautione de saluāda suba: q̄si cautio sit de ratione z descriptōne vsufructus, q2 non est de ratione vl̄ q̄ditate vsufructus q̄ p̄stet cautio. Sed sic debet exponi ꝑm Hostien̄, id est dūmodo nō pereat substātia q. d. ita debet vti z frui q̄ non cōsumat substantiā rei, vel si hoc non placet exponaꝫ sic, salua rē. id est vsufructus cōsistit in rebꝫ q̄z vsus non est earū cōsumptio. Et si q̄ras, vbi est subiectiue illa entitas que vocaꝫ vsufructus? Respondeꝫ, est in ipo hoie vsufructuario, nam est in illo q̄ denoīaꝫ per eam: sicut relatio est in suo fundamēto vel subiecto. Et si dicaꝫ / vsufructꝰ est ius in corpe q̄ sublato etiā ipm̄ tolli necesse est, vt. ff. eo. l. j. z institu. eo. in ꝓnci. et per corpus intelligit res ipa cuius / vel circa quā quis habet vsufructū. Rñdeꝫ, non debet intelligi q̄ sit formaliter z inhesiue in tali re, q2 tūc esset in duobus subiectis: quia iam probatū est q̄ sit in vsufructuario. Itē non denoīat ipam rem circa quā vsufructus habeꝫ, igiꝫ. Contra istam descr̄ptionez arguiꝫ tm̄ dupliciter: q̄uis obīci posset cōsilibus argumētis illis q̄bꝫ obiectū fuit cōtra diffinitionē vsus: quoz̄ solones etiā silr̄ paterēt ex suppositionibus.

Primo arguiꝫ sic. Ex descriptione vsufructꝰ sequiꝫ q̄ vsus posset vniuersaliter p̄dicari de vsufructu, vt illa sit vera, omis vsufructus est vsus: q2 descriptio vsus pōt vniuersaliter p̄dicari de descriptione vsufructus. Nam illa est vera. oīe ius vtendi z fruendi alienis rebꝫ: salua rerū substātia / est ius vtendi alienis rebꝫ salua rerum substātia, ꝓsequēs aūt eīt incōueniens q2 vsus z vsufructus distinguūt z differūt. Dōm q̄ vsus etiā captus vt p̄us descriptꝰ est / capiꝫ vel ꝓsideraꝫ duplicit̄. Uno modo sine p̄cisione vl̄ exclusione fructus, et sic pe z vniuersaliter p̄dicaꝫ de vsufructu, vt pbat argumentū: nec hoc modo capiēdo vsum / differt vsus ab vsu fructu, vt spēs a specie, vl̄ disperatū a disperato: sed tm̄ vt genus a sua specie, quia tunc vsus est genus ad vsufructū: sicut aīal ad hoīem, vnde tunc vsu fructus includit vsum / sicut homo includit aīal. ideo oīs habens vsufructū alicuī rei habet etiā vsum eiusdem. Et huic cōcordat q̄d dicūt dn̄i iuriste dicētes, Si alicui legatur vsufructus deducto vsu: nihil valet legatū, q2 verba repugnātia reperiunt in legato. Ista aūt repugnantia non est ex allo / nisi quia de necessitate sequiꝫ. Ille habz vsufructum, ergo habet vsum, verūtamen (sic ipi dicunt) si aliq̄s simplr̄ legauit vsufructū: z postea ademit vsuz / valet legatum: quia habuit bonū initium: sed tamē ademptio dicitur nulla. Allo modo consideraꝫ vel capitur cum exclusione seu precisione fructus: ita q̄ vsus est tm̄ vsus, i. est ius tm̄ vtendi rebus rē. z sic distinguiꝫ ab vsufructu adeo q̄ vnū non vere predicatur de alio, q2 si tūc dicereꝫ vsufructꝰ est vsus: sensus esset, vsufructus est tm̄ vsus, i. ius tm̄ vtendi, z p cōsequēs non fruendi. z sic vsufructus nō essz vsufructꝰ q̄ implicat, sicut si animal caperetur pro illo quod tm̄ habet aīam sensitiuaz: non vere diceret de homīe, nec econtra homo de animali. Et vsus hoc modo captus vocatur a dn̄is iuristis vsus nudus: nō per denudationē a iure vtendi: sed per denudationem a iure fruendi.

Secūdo arguiꝫ. Illa descriptio cōuenit dominio vtili: sed dominiū vtile distinguiꝫ ab vsufructu, igiꝫ conuenit alteri a diffinito. Maior probaꝫ, quia dn̄ium vtile est ius vtendi z fruēdi alienis rebꝫ, salua rerū substātia. Probaꝫ exēplariter per singulas clausulas. Nam dicimus emphiteotā habere dominiū vtile illiꝰ terrule quā accepit in emphiteosim: z ī eo q̄ habet eius dn̄ium vtile / habet ius vtendi illa terrula atq3 fruendi, quia fructꝰ eiusdez terrule potest capi in sui utilitatē: z cuz hoc eosdē prout voluerit distrahere vendendo / vel donādo. Item etiā terrula talis est dicēda res aliena respectu ipius: quia nō est sua per ꝓprietatē: quia tūc haberet dn̄ium directum eiusdē: qō est falsum, quia illud manet apō dn̄m. Similiter illa terrula salua manet in substātia q̄n ea vtiꝫ vl̄ fruiꝫ. Ulno z autē probaꝫ, quia nemo dicit vsufructuariū esse dn̄m rei cuius habet vsufructū, z tamē si esset idem cū dn̄io vtili: ipe dicereꝫ etiā dominus rei. Item qui est dn̄s / vl̄ habet dn̄ium rei: potest eandē rem in substātia vendere et distrahere. Modo vsufructuariꝰ nunq3 potest rem ipam in substātia vendere vel donare: licz fructꝰ eius possit vendere, ītmo etiam vsufructuariꝰ non potest vendere ius suuz sez ipm̄ vsufructum ꝑm Hostien̄. Dicendū ad hoc argumentū per duas solones. Prima est, negando presuppositū q̄ sit aliq̄ dominiū vtile in rerū natura, vnde non debet dici q̄ emphiteota vel vasallus habeat dominiū vtile ī re emphiteotica vl̄ feudali: z sic non conuenit diffinitio alteri a diffinito. Antecedens videtur fuisse illius quem Hostien̄sis vocat suū dominū. Nam Hostiensis in summa, in titulo de feudis, in capitulo q̄ ius acquiraꝫ vasallo: mouet inter alia talez q̄stionem. Utrū vasallus habeat dominiuz in re / saltē dominiū vtile? z arguit ibi q̄ sic: postea in contrariū, tandē non soluendo argumenta pro vel contra: dicit, Quicq̄d tamen supius allegatū sit: satis videtur posse dici q̄ habeat vtile dominiū, z addit dicēs, Sed dn̄s meus dicit q̄ vtile dn̄ium est chimera. Hec ille, Nec valet argumentū, vasallus habet vtilem actionē: et tanq3 dn̄s posset rem q̄si vendicare, igitur habet vtile dominiū. Datur em̄ instantia in eo cui datur publiciana: z tamen tali nec directū nec vtile dominiū conuenit, vide ibidē, hec de prima solone. Ne tamē recedaꝫ a modo loq̄ndi cōmuni / ponentiū aliq̄ dn̄ium esse vtile tm̄: distinctū a directo / z etiā ab vsufructu: posset poni secūda solutio: per quā posset etiam dictū illius prime solonis habere veritatem: z cum hoc dici q̄ esset aliqua distinctio dominij vtilis ab vsufructu. Dicereꝫ ergo sic, q̄ si dominiū vtile dicat aliq̄d ius q̄ intrinsece sit aliquod aliud ius q̄z sit vsufructus: sicut dicit quid aliud a dominio directo seu ꝓprietate: tūc dominiū vtile nihil est, quia vtiq3 non apparet q̄ illi de quibꝫ dicere solemus / q̄ habeant non precise vsufructum, ītmo habeant vtile dominiū: puta emphiteota et vasallus habeāt aliquod ius q̄ intrinsece sit / z quidditatiue: aliud ius q̄z haberent si essent vsufructuarij. Habēt em̄ ius vtendi z fruēdi re emphiteotica z feudali: z non plus, quia non ꝓprietatez, z hoc idē intrinsece z non amplius (q̄tuz est de intrinseca ratione) haberent / si essent tm̄ vsufructuarij in illis rebus. Si igitur dn̄ius vtile debet esse aliq̄d: tunc illud dominiū est improprie dictū dn̄ium: ita q̄ intrinsece nihil est vltra vsufructū, sed in extrinsecis circūstantijs bene distinguiꝫ ab vsufructu. Ne autē circūstantie multe sunt ꝑm q̄ dominiū vtile mltiplr̄ reperiꝫ z diuersis mōis in vasall' et ēt in emphiteotis. Una aūt circūstātia diuersificās est. Nam tūc illud ius dicit ꝓprie loquēdo dn̄ium vtile / q̄n habens ipm̄ pōt nō tm̄ vendere fructū illius rei z distrahere: sed etiā ipm̄ ius potest vendere / quō reperiꝫ in empiteota z vasallo: sed q̄n non pōt

illud vendere/sed solū fructus:tunc retinet sibi nomē cōe.s.vsufructus. Item dñiū vtile est diuturnius vsufructu, vnde in locatione longi tpis transferr dñium vtile in conductorē,secus in locatione modici tpis pro ut vult Panor,in c,ex lris,de iurepatrona, sed illa nō arguūt distinctionē intrinsecam specificā,sic albedo diuturna nō distinguit specie ab albedine vnius diei. Aliqñ etiā p talē circūstantiā extrinsecā distinguit, qz habens vtile dñiū/habet illō ppetuo, vt in emphiteota z vasallo, vsufructuari aūt ad tēpus:sed nec hec extrinseca circūstantia distinguit vniuersaliter: qz etiā possūt ambo illa iura esse tpalia:z ambo etiā extēdi ad heredes z esse ppetua:qz vsufructus acqritur ex cōcessione aliqñ tpali:aliqñ ppetua,sic etiaz emphiteoticū ius aliqñ acqrit tpali cōcessione/aliqñ ppetua. Et per hoc solueret argumentū. Dōm em q nō est incōueniēs q cōueniat dñio vtili: qz illud est intrinsece idez cū vsufructu:licz extrinsece distinguat ab eo, descriptiones aūt dant fm intrinseca. Itē q dñium vtile/qle dicit vasallus hre/nihil iuris addit vltra vsufructū:qđ est de intrinseca rōne vsufructus. Posset etiā phicum z methaphisicū argumentū ad idez adduci: qz tam dñiū vtile/qđ vsufructus nō sunt nisi relatiōes qdā fundate in hoīe: in ordīe ad aliquā rem vtilē,modo ille relatiōes bñt idē fundamentū/z eundē terminū. igit etiā ipse relatiōes sunt eedem, qz ex extremis solem⁹ arguere distinctionē z identitatē relationū.

Hoc tñ argumentū posset pati instantiaz, qz aliqñ inter eadē extrema repiunt distincte relatiōes etiā gñe. vt distinctio z distātia inter a,z b,qz pma est intrīsecus aduenies:secunda nō. Aliter tñ etiā eoz distinctio patere pōt ex descptione feudi/quā dat Hostiē sis in titulo de feudis, cap.j,vbi sic ōr in secūda descptione. Feudū est illō bñficiū qō ex beniuolētia alicui⁹ ita tradit alicui q pp etate ei⁹ rei q in feudū dat/remanente apud dantē:vsus z vsufruct⁹ eiusdē rei ita ad accipientē transeat, vt ad eū heredesqz suos masculos z feminas:si de eis nōatim dictū fuerit:impetuū ptineat ad ℔:vt ipe/siue eius heredes fidelit dño fuiant:siue illud fuitiū nōiatim dictū fuerit a dño qle esse debeat/siue indeterminate sit pmissum. Hec ille. Ex qbꝫ ꝓbis ptz q tñ supaddit aliq extrinseca rōni vsufructus. Vñ arguit sic, In vasallū transfert vsufructus qñ sibi cōcedit femdū,igit est vsufructuari⁹ qntū ē extrinseca rōne vsufruct⁹:licz aliq supaddant ppt que accepit nomē vasalli relicto noīe vsufructu

¶ Questio.XIII. (arū.

Qualiter differunt et

cōueniūt vsus z vsufruct⁹ int se? Rūr q cōueniūt triplici conuenientia. Pria,qz si vsus accipiat put nō excludit vsufructū:vsus est gen⁹ ad vsufructū,z sic conueniūt sic genus z species. Scda,qz sic accipiēdo vsū sūt species eiusdē generis:subalternatim tū posite, qz ambo ptinent sub illo gñe qd est ius qd pdicat de vtroq:z est ī plus ad ea:vt i sequēti qōne patebit. Tertia,qz si etiā accipiat vt vsus pscindit a fructu conueniūt sicut due species eiusdē gñis nō de seinuicē pdicabiles. Pria aūt dzia est,qz capiēdo vt in pma conuentia differūt sic gen⁹ et species. Secūda capiēdo vt i scda conuentia differunt sic due species subalternatim posite. Tertia,qz capiēdo vt i tertia conuentia:differūt sicut due species nō de seinuicē pdicabiles.

Quarta aūt eorum differentia patuit in secunda conclusiōe p tria exempla.

Et si queras

qliter se hñt p conuentiā z differentia vsus z vsufructus ad illa qttuor,s.ad ius:dñiū:pretatē:z possessionē. Rūr p qttuor dicta:sicuti qstio qrit de qttuor. Pri mū.vsus z vsufruct⁹ habēt se ad ius:sic species ad suū gen⁹,pbat. Hā ius de vtroqꝫ eorū qddicatius pdicat nō conuertibiliter,est etiā in plus qꝫ sit vsus vel vsufruct⁹,pdicat etiā de alijs qꝫ de illis:qz etiā ō pretate z possessione:vt patebit. qd aūt sit ius patuit.q.j.

Scōz dictū,vsus z vsufruct⁹ habēt se eodē modo ad dñium sic ad ius:et ℔ capiēdo dñium generaliter,si aūt capiat stricte hñt se ad dñium:sic se hñt ad pretatē. Prima ps dicti,pbat. Hā si capiat dñiū gnāliter:conuertit cū iure,z q aliqñ possit sic accipi:pbatū est in qōne pma.z hoc mō vsus z vsufruct⁹ essent species dñij sic iuris,z etiā hoc mō capiendo dñiū:fuit dñium diuisum in dñium impfectū:qō cōprehēdebat vsum z vsufructū,z in dñium pfectū,qō cōprehēdebat pretatē:vt patuit.q.vj. Scda pars dicti patebatur:qz stricte capiendo dñium:idē est qō ius simpliciter dictū:qō ille habet in aliqua re q habet in ea simpliciter ius adeo q pōt ea alienare/distrahere/vendēdo:donando: destruendo:z ꝓsumēdo,z tale ius est pretas:iō dñiū stricte captū est idē qō pretas. ideo sic se habēt vsus z vsufruct⁹ ad pretatem (q hitudo iam explanabit) ita se habēt ad dñiū. Tertiū dictū,vsus z vsufruct⁹ se habēt ad pretatē,z ecōtra. sic spēs distincte nō subalternati posite sub eodē gñe: qō etiā vniuoce de eis pdicat: licz fm pfectius z impfectius. Probat,nā oīa illa tria se species iuris,ius em diuidit z descēdit in ea sicut in suas spēs,z hoc tali modo. Hab ius (vt ℔ accipimus:sic z diffinitū fuit qstione pma) sic diuidit,qddā est ius fm qd vel im pfectū,z qddā est ius simplr dictū z pfectū. Primū ōr illud qō sic se habz q habēs ipm non hz facultatē pcise in rem ipam q ad sui subam:adeo q nec pōt illā rem consumere: nec distrahere vendendo:donando,z sic de alijs, sed tm hz ius in vsum ipius rei: sic q vtilitatē eiusdē pōt capere,z illud ius habz illas duas spēs,s.vsum z vsufructū. Scōm aūt ōr illō qō sic se hz/q habens ipm hz facultatē etiam in rem ipam q ad ei⁹ subam: adeo q pōt illā rem cōsumere vel distrahere eam vendēdo z donādo alteri: z illud vocat pretas,z cuilibz illoz cōuenit descptio iuris/et vniuoce de eis pdicat. et hoc fm pfectū z impfectū,qz primū est ius impfectū, secundū autē est pfectū,be etiā tres spēs sic se habēt q nō repiunt in eodē subiecto respectu eiusdē rei: eo q nullus idē habēs pretatē alicui⁹ rei hz eiusdē rei vsum vel vsufructum:loquēdo de vsu z vsufructu formali.

Quartū dictū,vsus z vsufructus se habēt ad possessionē/etiā sic spēs distincte/ nō subalteruati posite sub eodē genere. Hā oīa illa tria sunt spēs iuris,ponit em in descptionib oīm illoz triū,vt patuit de pmis duabus/z de possessione patebit in sequēti qstione. Vñ z possessio est qddā ius. q em iuste possidet aliquā rem:habet ius aliquale in illa re scz ius eam detinendi.

¶ Questio.XIIII.

Vtrū descriptiones

pretatis ac possessionis sint bene posite q bus dicit. Proponetas est dñiū rei iustis modis quesitū. Possessio est corpalis rei detentio corpis z ani: iuris adminiculo intueniente. Solo stat in trib cōclusionib: z octo argumentoz solutionib.

Prima

conclo. Diffinitio pretatis nō esset bona:si caperet dñiū gñalit,vt.s.cōuertit cū iure, qz tūc queniret et vsui z vsufructui,nā vtrqꝫ illoz eēt ꝫ mō dñiū,i.ius rei iustis mōis qsitū: z tamē nec vsus/nec vsufructus est pretas.

Scda

cōclo. Descptio pretatz essz bona si caperet dñiū stricte/ pro eo dñio atqꝫ iure qō est simplr ius in re. Hā null⁹ hz simplr ius in re/nisi hēat pretatez in ea:z tūc excluderet vsus z vsufruct⁹:quia neutrū est ius simplr in re:sz solū est ius scōz qd,s.ad vtendū vl fruendū re. Vñ vsuari⁹ z vsufructuari⁹ nō dñr dñi rei/in q hñt vsuz vl vsufructū:saltē stricte loqndo. Cōtra dif

Primo

finitionem pretatis.

arguit,vsurari⁹ hz pretatē in incremēto vsurario:z tñ illā pretati non conuenit pdicta diffinitio,qz nō iustis modis acqsiuit eā,igit. Maior pbat dupliciter. Prio qz plimi docē,tenēt q dñiū vsure trāsferr in vsurariū. Scōo ptz ex eo q vsurari⁹ pōt rē acqsitā p vsurariū mutuū vēdere/pmutare/ aut alīs alienare:dūmō nō faciat se ipotentē ad restitutiōz:aliꝫ seqret q nō possem⁹ talib⁹ aliq vendere,puta pānos/pdia/z hmōi. Dicendū maior ē vera apd alios: tam iuristas qꝫ theologos,sz de ℔ alibi,z sequendo tales argumētū pbaret descptionē nō eē validā, sz qz mlti tenēt ꝫriū maioris,iō sequēdo tales/argumētū nō pbat ppositū,qz maior negat cū suis auctoribꝫ. Ad pbationē dōm q nō seqt ille pōt illā rem alienare,igit hz pretatē in ea. Hā in aliqbꝫ casib⁹ etiā raptor pt alienare rem raptā vt pecuniā raptā dando eā in clynam. Vñ Alexan,in qrta pte sūme. q.ex.mēbro.ij.alt. De pecunia habita p vsuram vl furtū pōt fieri clyna/si raptor vl vsurarius ꝓponat restituere eqpollentē/z bēat vnde restituat. vt si dando nō reddat se impotentē ad restituendū,hec ille, z tñ etiā furnō hz pretatē in re furtiua nec raptor. Preterea etiā illos seqndo diceret q vsurarius nō pōt rem vsurariā alienare regulariter loqndo sicut nec fur. sz de ℔ lati⁹ patebit. q.lxij.

Tertio

arguit,meretrix hz pretatem in pcio meretricij: z tñ descriptio non conuenit illi ei⁹ pretati,qz non iustis mōis qsiuit eā, qz per pctm. Rūr,licz meretrix acqsiuerit pretatē pcij per actū iniustū .s.p fornicationē: non tñ p acceptionē iniustam,℔ est:accipiēdo pcij nō peccault: licez

ld pro q̄ accepit fuerit iniustū, sufficit igit ad saluandā diffinitionē/ q̄ dñiū sit acq̄situ accepti5e q̄ nō sit iniusta/ seu cui acceptiōi nō resistit lex, & sic est in acceptiōe p̄cij meretricij, q̄ acceptiōi nō resistit lex diuina nec humana: is fornicatōi pro q̄ accepit resistat lex diuina. Cōtrariū est in vsurario, nā actui, p q̄ accipit, s. actui mutuādi non resistit lex, q̄ ñ phibet aliqs mutuare proximo, imo psuli/ arq; incerto casu p̄cipit: is acceptōi incremēti p eode actu resistit lex diuina prohibēs receptionē, iō nimiū q̄ nō conq̄rat vsurarius p̄rietatē in incremēto. Vñ si req̄reret ad p̄rietatē / q̄ nō solū acceptio rei eēt iusta: is etiā oēs act⁹ puū eēnt iusti: seq̄ret q̄ mercatores vēdentes diebus prohibitis merces: nō acq̄rerent p̄rietatē in p̄cio earūdē: etiā q̄tū cūq; moderatū accipent: eo q̄ mediāte pcto acq̄runt illō. Idē seq̄ret de eisdē q̄n cū mendacijs & piurijs venderēt ēt pro moderato

Tertio arguit. In de/ (& iusto p̄cio, scriptiōe ē nugatio, q̄ in rōe dñij includit q̄ iust⁹ mōis proueniat ei cui cōuenit. q̄ in descriptiōe dñij ēt gñaliter capti ōr: est facultas p̄pinq̄ assumēdi res sm iura vel leges rōnabiliter institutas. Itē in descriptiōe iur⁹ est facultas p̄pinq̄ proueniēs alicui sm dictamē p̄me iustitie. Dōm q̄ illa clausula ponit ad maiorē explicatōez: nec illa additio inducit nugatōz q̄n tollat p illā regulā. Equa

Tertia pclo, descriptio (les gemis, &c. possessiōnis posita vt aliq̄liter bona, pro bab p̄ditiōes bone descriptionis: soluēdo argumēta possibilia ꝺ eā fieri, & declarat p singlas clausulas. Prio em̄ ōr detētio/ q̄ ponit loco gñis: & b̄ ꝺgrue. q̄ is iura possessio ōr q̄i pedū sessio vl positio. Scōo ōr corpis et ani, i. illa detētio nō ōz tm̄ fieri corpe: is etiā aio, & extra, nā si corpalit rē aliquā ꝓphenderē: si nō id agerē ex aio volendi eā possidere: nō ēt illa detētio dicēda possessio. Unde aialia irrōnalia eo q̄ animū possidendi nō bnt: nō acq̄runt possessionē rei: nec dormientes/ nec furiosi acq̄rere possunt possessionē: is acq̄sitā p eos tpe q̄ rōne vtebātur retineāt. Sil⁹ eꝰ si rē aliquā appbēderē solo aio: pura q̄tū in me esset velle eā tenere: nec tm̄ corpali actu eā ptingerē/ nec tigissē p me vl p aliū: modo q̄ nata est acq̄ri possessio: nō dicerer illā rem possidere vel acq̄sisse possessionez. Tertio ōr rei corpalis, q̄ sm̄ dños iuristas incorpalia nō possident/ nisi gñaliter vl large loq̄ndo: is q̄i possident. Exem̄ vt ius p̄cipiendi annuū censū vel redditū est q̄d incorpale. Quarto ōr iur⁹ adminiculo inueniēte, q̄ q̄uis aliqs insisteret alicui rei corpe & aio: si tm̄ nō bz iuris adminiculū: sic q̄ bēat ius ei sic insistēdi / non ōr possidere. Uñ si ius ei obuiet vl nō assit/ nō dicet possidere. & b̄ aliq̄n est p̄pter rem ipam, vt si res ipa sit sacra, hec em̄ nec ab iḡrāte/ nec a scientе possidet. Contra illā descriptionē quā ponit dñs Hostien⁹, & fuit data per Azonem.

Primo arguit sic. p̄dta vocant possessiōes, & tm̄ ill⁹ nō ꝓuenit illa diffinitio, q̄ nō sē detētiones rei corpalis, q̄ sē met res corpales detēre &c. Rūr possessio aliq̄n capit materialit p materia circa quā ꝟsat possessio, s. pro re possessa, & b̄ modo p̄dta sē possessiones, sed sic nō diffinit b. Alio mō formalit p quodā iure q̄ ds habz circa p̄dta vl alias res corpales, & sic diffinit hic.

Scdo arguit, si possessio est q̄dā species iuris, vt iam & in p̄cedenti q̄one dictū est, igit p suo gñe ōz poni ius, nō igit detētio. Rūr in descriptiōe formali ōz poni gen⁹ p p̄ma pte diffinitiōis, sed in causali nō opz, b aūt est descriptio causalis seu p̄dicatio causal cū ōr est detētio, & resoluī ōz in formalē b mō, i. est ius q̄dā q̄ acq̄rit p detentionē: & illō ius derelinq̄t in detinente p̄dicto mō: etiā cessante corpali detētiōe, q̄ em̄ nō sit formalis p̄dicatio: pbat, q̄ tūc cessante detētiōe fieda corpe & aio: cessaret possessio, sic cessante aiali cessat bō, ꝺns est falsuz, q̄ postq̄ accepi possessionē dom⁹ p corpale actū/ etiā aio factū circa domū: si postea corpalit eidē nō insistā: nō iō pdidi possessionē: imo adhuc dicor hre possessionez/ vl eē in possessione dom⁹, al's q̄s infinities p̄deret & reacq̄reret possessionem eiusdē rei. Q̄ aūt formali p̄dicatiōe sit q̄dā ius: ostēdūt alie descriptiōes possessiōis ab aliis date Scōa q̄ est quā dedit Joā. di. Possessio est ius q̄dā rē retinēdi sibi. Tertia quā dedit Azo in p̄mis annis studij sui: est ius q̄dam q̄ q̄s rem corpalem vere vl interp̄tatiue sibi bēat. Quarta quā dedit Jacob de Aretio est ius q̄dā q̄situ ex corpalis rei appbensione corpe & aio/ & iuris adminiclo p̄cedente. Quinta est Bar, & est ius insistēdi rei nō p̄hibite possidere. Et in b q̄ ōr insistendi, distiguit possessio a dñio & ab vsufructu. Haz dñiū est ius vendicādi & disponēdi de re ad

libitū. Sil⁹ per hoc distiguit ab vsufructu q̄ ille est ius vtendi & fruēdi. Inē illas autē descriptiones p̄ma est causalis, & exp̄mit modū per quē diffinitū acq̄rit: nō aūt ōr q̄d formal⁹ sit. Alie aūt sunt formales dicētes q̄d sit formal⁹ & q̄ditatiue possessio, q̄ dicūt q̄ sit q̄dā ius. Et q̄rta ex illis ōr tm̄ in gñali/ q̄d sit formal⁹ possessio: q̄ ōr tm̄odo ipam eē ius & vnde causet: sed nō ōr effectū illius iuris: q̄ effectus est t̄minus in quē t̄minat ius, sic relatio t̄minat in suū t̄minū: sed alie q̄tuoz etiā exp̄mūt effectū & t̄minū eius: q̄ illud ius bz pro effectu & t̄mino: hoc q̄ est insistere rei: licz nō exp̄māt oēs effect⁹ eiusdē. Est em̄ alt⁹ effect⁹ illi⁹ iuris, s. possessionis: q̄ ipm̄ natū est inducere acq̄sitionē dñij, et eoz q̄ ex eo sequūt. Itez alius & tertius est q̄ ipm̄ natū est p̄ducere int dictū q̄d pro recuperanda possessione dari ꝺsueuit. Illos igit tur effect⁹ sil' accipiēdo posset dari talis descriptio q̄ diceret formalē rōnem et q̄ditatiuā possessionis vna cū cā p quā causat & cū effectib⁹ p̄cedentib⁹ ab ipa possessiōe: & diceret sic. est ius rem corpalem habēdi/ retinendi/ ac eidē insistēdi: natū inducere acq̄sitionem dñij/ & eoz q̄ ex eo sequunt: natū etiā p̄ducere q̄dā interdictū q̄d ius acq̄rit per detentionē corpe & aio factā iur⁹ adminiculo cōcurrēte. Et nō dico specifice q̄le interdictū introducat, q̄ tūc oporteret addere q̄ p recupanda possessione dare cōsueuit, & sic nomen diffiniti poneret in diffinitiōe / q̄d esse nō ōz: q̄ defectus est in q̄nta diffinitiōe q̄ fuit Bart. Dixi aūt notant in ꝺclone t̄tia q̄ illa descriptio est aliq̄liter bona: nō aūt oīmode, q̄ licz dicat quō causet: nō tm̄ exp̄sse dic q̄d sit formal⁹, & dato q̄ implicite velit q̄ sit ius causatū ex ipa detētione: tm̄ nō ōr q̄ sint effect⁹ vel actus illius iur⁹ / p q̄s hoc ius distingueret ab aliis spēb iuris: ideo nō est oī no bona: sed est q̄dā notificatio. Uñ p̄itissimi nesciuerūt diffinire eā, vt dic glo. q̄dā iuris ciuilis. Uñ & oīs diffinitio i iure periculosa est, vt dicit iurisc̄onsultus.

Tertio arguit, si descriptio essz bona: seq̄ret q̄ cū cessarē a detentiōe corpali alicui⁹ rei mee/ desineret possessio mea eiusdem rei, ꝺns est falsuz. seq̄la tm̄ ptz. q̄ cessante genere diffiniti/ cessat diffinitū, falsitas ꝺntis ptz, q̄ tūc q̄riens recederē corpalit ab agris meis: perderē eozundē possessionē. Scōo pbat eadē falsitas. Nam sm̄ dños iuristas possessio ciuilis solo aio retinet: etiā cessante corpali apphensiōe. Ptz ita q̄ solutio ad & b argumēta. q̄ pbaret ꝓpositū suū: si diffinitio intelligeret p p̄dicationē formalē, nō aūt si p p̄dicatiōez causalē. Nā i descriptiōe vl p̄dicatiōe causali ñ opter q̄ cessante p̄dicato esset subiectū: vt si dicā, vox ē repcussio aeris &c. Nā ipa vox aliq̄diu manet: cessante repercussione aeris.

Quarto arguit. (cussiōe aeris &c. fur & raptor hñt possessiōz rei furate & rapte, & tm̄ rali possessiōi cōuenit diffinitio illa, igit ē mala. Maior, pbat, q̄ si iste cui⁹ fuit res rapta vl furata: p̄pria auctoritate vi accipiat eā de mālis furis vl raptoris: furti vl raptori sic spoliato: est añ oia restituēda res accepta: vt ptz extra, ō restituti one spoliatoz. in lris, & ff. ō vi & vi armoz. l. ij. §. q̄ a me q̄ nō essz: si ñ habuisset possessionē rei. Minor pbat, q̄ tal' detētio nō bz iuris adminiculū, imo ius resistit tali detentioni. Rūr: maior est negāda: saltē de possessiōe p̄prie dicta, & illa b diffinit, is bz q̄ndaz detentionē iniustā illi⁹ rei, & hec est nuda detentio facti & ñ iuris. Ad pbationē dicēdū/ q̄ b ñ est ex eo q̄ iura velint dicere furem vl raptorē hīe p̄prie dictā possessiōez talis rei: is b est statutū in odiū spoliantiū & auferentiū violenter res suas hoibus, & etiā q̄ nemo pōt eē iudex in cā sua, iō rē furtiuā ñ debeo a fure recipe: nisi auctoritate iudicis cozā q̄ ostendā rē esse furtiuā. Uñ sm̄ q̄ dic decretal' allegata, ex lris: b fuit introductū sm̄ iur⁹ rigoris ē iuris eq̄tatē: q̄ q̄nq̄ p̄feret rigorē: vt ibi ōr glo, & iō dic Innocē. i eadē decretali sm̄ opinionē pbabilē m'toz. si ꝺstaret: tūc p sua ꝺfessionē ipm̄ esse p̄donē: vl ꝺstaret de p̄prietate rei: essz p̄doni restitutio deneganda, & b iō q̄ vere nunq̄ possedit: nec nāl'r: nec ciuiliter, is solū habuit detentiōez iniustaz eius. Hec etiā ista ꝺstitutio. s. q̄ predo vel fur est restituēd⁹ si sit spoliat⁹ re furtiua vl rapta: ē ꝺstitutio legis diuine nec nālis, is est positiua: vt vult Joā. ger. in tractatu de vnitate ecclesiastica: ꝺsideratōe, viij.

Quinto arguit, si diffinitio p p̄dicationē causalē intelligeret: tūc ad acq̄sitiōez possessiōis req̄reret q̄ volens possidere: corpal' apphēderet rē talē. ꝺns ē falsū. Nā si claues celle: vinarie: vl horreorū mihi tradidersz cozā cella vl horreo: vēdēdo vina vl merces q̄ sūt ibi: tradita videt possessio p clauiū traditiōez sm̄ dños iuristas:

etiam si non apprehendā illas res corpaliter ita in q̄busdā alijs posset exēplificari. Rūr. res q̄z q̄s acq̄rit possessionē sunt duplices. q̄dam sic se hn̄t q̄ anteq̄z earū dn̄iū arcq̄ possessio acq̄rit: in nulli⁹ dn̄io sūt/ nec exigit ad earum possessionē vel dn̄iuz acq̄rendū voluntas tradētis. vt sūt gēme in litore maris z aues in aere. z illaz possessio non acq̄rit sine corpali apphensione earūdē. Ūñ ad hoc q̄ acq̄rerē possessionē talis gēme vel auis: nō sufficeret q̄ eā vidissem vl aliū actū exercuissez circa eā: si nō eā corpalr apphēderē. silr si sum in turri: z video rem aliquā q̄ est p derelicto habita: nō acq̄ro p aspectū oc'oz possessionē ei⁹. Alie sūt q̄ sic se hn̄t q̄ añq̄z earū dn̄ium seu possessio acq̄rit: sūt in alicui⁹ dominio: z exigit voluntas tradētis. vt cuz mihi vendis domū vel agrū: z illarū rerum possessio potest acquiri aliquādo sine corporali apprehensione. vt probat argumentū: non tamē sine corpozali actu. Nam et clauium receptio licet non sit corpalis apprehensio rei vendite in cella vel horreo: est tamen actus corpalis. Modo in diffinitione p̄dicta cum dicit. est detentio corpis / debet capi detentio corpis vt se extendit ad actū corpozalē: etiam si non sit corpalis apphensio maniby vl pedib⁹. Unde nota q̄ res de isto scdo genere possunt acquiri quinq̄ vijs sine corpali apphensione. Primo visu. Nam si mihi rem tuā vendideris que in cōspectu sit/ z per aspectū oculoz me possidere iusseris: vl procuratori meo precipio tradendaz cum in cōspectu sit vel custodē apposuero: q̄uis corpozalr non apprehendā: tamē possessionē acquiro. Secūdo venditione rei. puta cōmodasti mihi rem tuam/ vl pignore obligasti vel deposuisti penes me z ipsaz mihi vendis: tunc eo q̄ pateris meā esse/ videt illa res mihi tradita: z q̄ ego acq̄siuerī possessionē eius. Tertio clauiū traditione. vt deductū est in argumēto. Quarto chartaz traditione. puta si vendidisti mihi mācipia z tradis mihi instrumēta mancipioz: id est chartas in q̄b⁹ ptinet qualit mancipia emisti. habeo possessionē mancipioz. Quinto. si scienter cōduco meā scz cōstituēdo me possidere nomie tuo cui vendo: nec em̄ causam possessiōis mihi muto: sed desino possidere z alīū ministerio meo possessorē ꝓstituo. is em̄ possidet cui⁹ noīe possidet. De ist̄ vide diffusi⁹ in sūma Hostie. in tit. de cā possessi.

Questio .XV.

Vtrū dn̄ia rez ab initio iuste distincta possint in alios a p̄mis dominis trāsferri/ z q̄t mōis? Questio vnū supponit z duo q̄rit. supponit em̄ q̄ dn̄ia rerum fuerūt ab initio iuste distincta. z illud patuit q. ix. z. xj. z intelligit illud ab initio: nō simplicit/ sed post lapsuz hūani gn̄is. h̄ supposito q̄rit duo. Prio. an si q̄s habeat dn̄iū alicui⁹ rei distinctū. hoc est p appropatōez: sic q̄ res sit soli⁹ eius possit iuste fieri q̄ ali⁹ incipiat hīe dn̄iuz distinctū illi⁹ rei: z p̄or dn̄s desinat eē ei⁹ dn̄s. Scdo q̄rit: dato q̄ iuste fieri possit: q̄t mōz id fieri possit. Solo q̄z stat in q̄ttuor ꝛcl'onib⁹ z vno corollario.

Prima ꝛcl'o. Dn̄ia rez distincta possunt iuste a p̄mis dn̄is transferri in alios: probat. q̄z si non/ maxie ꝑpt se quēs argumētū. Illoz dn̄ioz trāslatio non p̄t fieri iuste: q̄z trāslatio nō p̄t esse sine iniusta cessatōe eozūdē: sed dn̄ioz distinctoz a p̄mis dn̄is i alios trāslatio/ nō p̄t fieri sine iniusta cessatōe eozūdē. igit talis translatio nō p̄t fieri iuste. Maioz nota. minor pbat. q̄z si q̄ habēt distincta dn̄ia rerū aliq̄z: iuste dn̄ant illis reb⁹. igit nō possūt cessare ab illa iusta dn̄atōe nisi iniuste. q̄z iustū nō tollit nisi p̄ suū ꝛriū puta p iniustū. Sed h̄ argumētū nō obstat. nā ꝛcessa maioze negatur minor. Et ad pbatōez ꝛcedit añcedēs: z negat ꝛnītia. nā a iusta dn̄atione p̄t q̄s cessare volēdo ampli⁹ nō dn̄ari tali rei. mō volenti nō fit iniuria. igit q̄ ali⁹ dn̄et illi rei cui p̄ius alius iuste dn̄abat: fit sine iniustitia. Ad probationē ꝛnītie cū dr. iustū nō tollit nisi p ꝛtrariū. s. p iniustū. Dōm dupl'r. Prio aliq̄d esse iustū p̄t intelligi dupl'r. Uno mō q̄ sit debitū/ sic q̄ q̄s teneat ad illud. z si hoc mō q̄s dn̄aret alicui iuste. i. q̄ teneret ei dn̄ari: non cessaret a dn̄io nisi iniuste. z hoc modo iustū nō tollit nisi p̄ ꝛriū. Alio modo aliq̄d esse iustū idē est q̄d esse licitū: sic q̄ illō est iustū me facere q̄d mihi licitū est facere. et hoc modo q̄d mihi est iustū: p̄t cessare mihi esse iustū sine iniustitia: puta si est tale iustū cui renūciare possum. z tale est h̄/ q̄d est me dn̄ari aliq̄b⁹ reb⁹. q̄z est mihi licitū eis dn̄ari. z licitum est mihi etiā eidem dominio renūciare. z sic cessat illud iustū sine iustitia q̄ sit in ipa cessatione vl abdicatōe dominij. Uel scdo dicendū ad pbationē ꝛsequntie/ q̄ etiā in cessando dn̄ari rei cui⁹ iuste dn̄abar: nō cessat tale iustū dn̄iū nisi p̄ iniustū: nō q̄dē iniustitia q̄ sit in cessatiōe q̄si me cessare sit iniustū sed iniustitia q̄ est i dn̄ari: puta si post cessationē adhuc eidē rei vellē dn̄ari: illud dn̄ari esset iniustū: z sic ad iustū dn̄ari succedit iniustū dn̄ari. sic ad vnū ꝛrioz succedit fliquū.

Secda ꝛcl'io. duob⁹ modis p̄t fieri iusta trāslatio dn̄ioz a p̄mis dominis i alios. pbat. q̄z p̄t fieri auctoritate p̄ri uata. s. ipi⁹ imediati dn̄i dn̄antis sup rem et auctoritate publica. s. legis vel legislatoris. Primū. pbat. nā si nō auctitate p̄uata. s. ipi⁹ imediati dn̄i rei posset fieri iusta translatio dn̄ij de se i aliū. hoc esset ꝓpter aliq̄d illoz q̄t tuoz. scz aut q̄ fieret iniuria p̄mo dn̄o cedēti dn̄io: aut scdo dn̄o recipiēti dn̄iū: aut ipi rei transferēde: aut legi supioris phibentis p̄mo dn̄o cessionē z translationē dn̄ij z phibentz scdo dn̄o receptionē. Nō stat q̄ nullum illoz q̄ttuoz habeat locum. igit potest iuste fieri trāslatio dn̄ioz a p̄mis i alios auctoritate p̄uata. Maioz pbat. q̄z non videt alia via vl ratio ob quā nō deberet posse auctoritate p̄uata imediati dn̄i fieri iusta trāslatio dn̄ioz. Minor pbat inductiue in oīb⁹ q̄ttuoz. nā stat q̄ imediat⁹ dn̄s rei velit ampli⁹ se nō esse dn̄m illi⁹ rei: z aliū. Silr stat q̄ nō fiat iniuria rei trāsferēde. nā tūc fit iniuria alicui: cū illō sibi fit: q̄d sibi ñ iure fit. z si dn̄s rei eandē trāsfert in aliū: nō fit illi rei: ni si id q̄d iure fit. nā eo ipo q̄ q̄s est dn̄s rei h⁹ ius circa eā. z si est simplr dn̄s illi⁹ rei: h⁹ ius circa eā: nō solū vtendi ea: z etiā eā trāsferendi in dn̄iū alteri⁹. Silr stat q̄ scdo in quem vult trāsferre: ꝓsentiat i h̄ q̄ ipe incipiat esse dn̄s eiusdē rei. mō volēti nō fit iniuria. Silr stat q̄ nulla lex supioris phibeat p̄mo dn̄o facere talē abdicatiōez dn̄ij a se: z trāslatōez ei⁹ i alterū: nec scdo dn̄o receptionē. nā stat q̄ tlis abdicatio: trāslatio: z receptio sit vtilis vtriq̄z z reipublice. cur g̃ tūc phiberz eam lex: q̄ vtilia phibere nō dz? Sec⁹ vbi lex supioz rōnabilr phiberet p̄mo dn̄o abdicationē dn̄ij vl alteri receptionē: eo q̄ talis abdicatio vl alteri⁹ receptio essz nociua reipublice vl salt̄ phiberet modū trāsferēdi: eo q̄ p̄m⁹ vellet trāsferre i scdm trāslatōe iniq̄: q̄lis fit in ꝛcib⁹ iniq̄s: vt i vsurarijs z simoniacis. Scdo pbat illud idē de auctitate p̄uata sic. q̄ q̄ aliq̄ res trāsfert de vno i alterz: p ꝛcl⁹: transfert auctitate p̄uata. Nō res p̄t transferri p ꝛctus iustos. igit trāslatio rez p̄t iuste fieri auctoritate p̄uata. Maioz est nota: saltē sic intelligēdo/ q̄ lz tali trāslatiōi: assistat etiā auctitas publica: puta legz vel legislatoris a p̄obātz tles ꝛctus: tñ nō fit talis trāslatio p solā auctoritatē publicā: quō fit i pscriptiōe z vsucapiōe: vt patebit. sed etiaz cōcurrere debet voluntas p̄uata cōtrahētiū. Sic igit intellecta maioze: ipa patet sic. Quia q̄ fit volūtate p̄uator⁹ hominū: dz fieri auctoritate p̄uata. mō trāslatio facta p contract⁹: fit voluntate p̄uatorū hoīm. igit. Scdm autē scz q̄ auctoritate publica iuste fieri possit trāslatio talis. probat sic. q̄z a principio anteq̄z essent distincta dominia rerū: ita q̄ null⁹ habebat ad hec aliquā rem sibi ꝓpriam. sed q̄libz res erat omniby cōis: iuste potuit auctoritate publica: scz legis vl legislatoris concedi distinctū dominiū alicui⁹ rei vni homini: ita q̄ talis cepit esse primus domin⁹ illi⁹ rei: z hoc p appropriatōez: qua alijs secluſis sibi soli applicata fuit illa res z hoc iuste: nō obstante q̄ illa res fuisset pri⁹ omniū alioz hominū. nec obstāte q̄ ille hō prius nūq̄z fuit domin⁹ illi⁹ rei p appropriationē. Hoc antecedēs assumptū sat̄ patuit sup̄. q. ix. z. xj. igit z postea potuit et p̄t iuste fieri auctoritate legislatorz p̄ncipis vel legis q̄ p̄dict⁹ p̄m⁹ dn̄s rei cadat a dominio sibi concesso per legem. z q̄ alius auctorizate eadem incipiat esse domin⁹. tenet ꝓsequētia. quia eadem est ratio ad iustificādū vtrūq̄z. q̄ em̄ primū fuit tāq̄z licitū iustificatū: fuit ex eo q̄ omnes homines (quib⁹ oñes res erāt cōmunes) sponte se subiecerūt: vel iusta lege naturali fuerunt subiecti alicui p̄incipanti legislatoꝛi: in quē atq̄z in cui⁹ legem cōsenserūt: vl ꝓsentire tenebant: qua lege ipse aliquas ex illis reb⁹ appropriauit aliquibus secluſis alijs ab earundē vsu: z ecōtra alijs alias. igit eadē rōne si nunc idē legislator ex causa rōnabili sua lege rōnabili z iusta auferat eas a p̄mis: z ꝓcedat eas alijs: poterit id iuste fieri. Modo stat q̄ habeat iustam legē iuste auferentē eas a p̄mis: z ꝓcedētē eas alijs: vt probabo: igit. ratio est eadem vtrobiqz. Exemplū aūt de translatiōe dominioz a p̄mis in alios auctoritate publica patebit in sequenti ꝓclusiōe. Est igit

Tertia conclusio. trāslatio dominij rei de eo contra quē p̄scribit

vel vſucapiſ in pſcribentē z vſucapientē legitime,ſ,ſuaris ꝺditiōibꝫ ſuandis eſt iuſta. Extñ,vt ſi tu es dñs alicui⁹ rei imobilis: et ego eandē rem pſcribo ſuatis ſingłis ꝺditionibꝫ:puta q̄ttuor requiſitꝫ ad legitimā pſcriptōez,ſ,qz p tps a lege diffinitū ꝺtinue ſpaz poſſideo:bona fide z titulo iuſto:z res ē prescptibilis:tūc tu cadis a dñio eiꝺē rei:z ego incipio eiuſdē eſſe dñs. Unꝰ pſcriptio eſt acquiſitio dñij rei imobilis p ꝺtinuationē poſſeſſionis tpis a lege diffiniti,ſ,p tpus a lege diffinitū. Et capio ħ dñiū large pro iure, vt acceptū fuit in ꝓma q̄ſtione,non enī curo ħ an pſcribēs acquirat i re pſcpta dñiū directū qđ eſt ꝓpriſſime dñiū/vel ſolū vtile,vt q̄daz volūt ſm diuerſitatē pſcriptiōis. Hec video quō non potuerit lex impialis trāſferre rem talem in alīū: etiā q̄ ad directū dñiū et ꝓpe dñm exuere prorſus oīm dñio,vt ſic magis fieret par,ꝓpt quā eſt pſcptio adinuēta: magis aūt pōt fieri par qñ prorſus nullū dñiū apud priorez dñm remanet. Scōm exīm,ſi ſis dñs alicui⁹ rei mobilis:z ego eandē(ſeruatis ꝺditiōibꝫ ſuandis)vſucapiā:tu cadis a dñio illi⁹ rei:ego ꝙ incipio eſſe dñs eiuſdem:ibi vtraq; trāſlatio eſt iuſta,probat. q̄a illa trāſlatio fit autoritate legꝭ,qz legiſlator ſtatuit q̄ pſcribens z vſucapies rem ſeruatis ſingłis ꝺditionibꝫ ad pſcptionē z vſucapionē legitimā ſit ꝓpleta pſcptione z vſucapione dñs illius rei/z ali⁹ ꝓcedens cecidiſſe debeat a dñio, z ſi legiſlator potuit talem legē ferre:tūc trāſlatio erit iuſta. Modo legiſlator potuit talē legē ferre. vt patebit i q̄rta ꝙcłone,igit talis trāſlatio erit iuſta. Secūdo probat eadē ꝙcło,qz ſi non eſſet iuſta: maxīe qz non fieret cū ꝙſenſu ꝓmi dñi ꝓtra quē pſcribit vł vſucapit:ſed hoc nō obſtat. Primo,qz talis translatio fit cū ꝙſenſu eius pro tāto:qz ex q̄ cōſenſit in ꝓncipē legiſlatorem in ħ q̄ potuit ſibi ſtatuere leges iuſtas: ꝙſenſit ēt virtualr in legē pdictā ꝓuantē euz dñio:z ꝓcedentē illud alīi. Scōo,qz nō fiat cū ꝙſenſu ſaltē formali z ſpecifico ꝺ illa trāſlatōe:z tñ ꝓpt hoc nō fit ſibi iniuria:alꝫ nec iuſte q̄s ꝓpt delicta ſua poſſet ꝓuari aliq̄ tēporali:niſi eo ꝙſentiēte formalr z ſpecifice ꝺ illa pena:qđ eſt falſū: cū pena ſit de nolitis, ſeq̄la tñ pbat. qz in ꝓpoſito q̄ is ꝓtra quē pſcribit ꝓuat dñio rei ſue p legē pdictā eſt,qz deliq̄t per negligentiā: z in penā illi⁹ delicti priuatur re ſua.

Quarta ꝙclo,legiſlator potuit licite talē legē ſtatuer,ſ,pſcribēs rem imobilē:vł vſucapiens aliquā rē mobilem ſuatis debitis ꝺditōibꝫ:licipiat eſſe dñs eiuſdē rei cōpleta pſcptione vł vſucapione: atq; is cui⁹ res prius fuit/deſinat eſſe dñs. Probat,illō pōt iuſte ſtatui a ꝓncipe vel legiſlatore:qđ eſt neceſſariū ad pacificā ſubditorū ꝙuerſatōez: ſed pdicta lex ē hmōi.igit. Minor pbat.qz niſi ſuaret pdicta lex / puta q̄ is contra quē q̄s pſcribit/ nō caderet a dñio rei pſcripte:imo nihilomin⁹ moueret eius dñs ☩tūcunq; longo tpe eā neglexerit/ z eā dimiſerit in manu alteri⁹: fierēt lites innumerabiles/vł odia pl'ima, nā ꝓmus dñs vel heres el⁹ poſſet talē rē poſt ☩tūcūq; tps repetere.z cū valde difficile/ imo q̄ſi ipoſſibile eēt,pbatōes ſufficiētes adducere: ēt eēt valde difficile vł impoſſibile ꝓmo dño iuſtia mīſtrari:nec res ſibi ꝺbita poſſz ſibi reddi:nec iniuſt⁹ poſſeſſor vł detētor ejici. z ſic nō ſolū gnarenk odia inł primū dñm z ſcōz: ꝫ etiā pclitarent iuſtitia : z iniuſtitia ipurgata remaneret, z p q̄s pax in re publica turbaret. Scōa rō,ꝓnceps legiſlator iuſte potuit z pōt ꝓuare aliquē dñio rerū ſuaꝝ/ ſi talis cōmiſit vł cōmittit delictū qđ eſt dānoſum reipublice,z idem pōt illud dñiū ꝙnter applicare alteri hoi. Sz ille ꝓtra quē q̄s pſcribit vł vſucapit rem alienā/ cōmittit illō qđ ē dānoſū reipublice, ꝑ ꝓnceps legiſlator iuſte potuit p legē ꝓuare talē dñio rei, z illō idē dñiū aſſignri alteri / puta pſcribēti vł vſucapienti,z ſic p q̄s cōclo vera,maior nota. minor pbat,qz is ꝓtra quē q̄s pſcribit ē negligens circa res ſuas imobiles / nō colēdo eas,z is ꝫ quē q̄s vſucapit eſt negligens circa res ſuas mobiles:nō capiēdo fruct⁹ z vtilitates p ſe vł alīū q̄tū eſt i ipo ex eis. Nō dānoſuz eſt reipublice nō coli res imobiles/ cū ex eaꝝ cultura ꝓuenire debeāt ea q̄ humano vſui ſint necčia z accōmoda,ſilr et dānoſuz eſt reipublice q̄ q̄s ñ vtik rebꝫ ſuis mobilibꝫ ex q̄z vſu poſſet (ſi ipe vł ali⁹ vteret) ꝓuenire multiplex būana vtilitas. Scō pbat eadē minor,qz is ꝫ quē pſcribit vł vſucapit: negligēdo res ſuas eſt cā q̄ creſcit malicia litigiorū turbātiū pacē reipublice. qz ex ſua negligentia ali⁹ q̄ pſcribit vł vſucapit rē: credit rē nō eſſe alteri⁹/ſz ſuā:z ſic cōtendit illā retinere,ecōtra alt⁹ licz neglexerit rem ſuā/non vult pdidiſſe eaz,z ſic erit lis cōtraria paci-

ergo cōmittit delictū damnoſū rei publice.

Corollariū ętiez q̄rtꝫ ꝙcłiōis ē q̄ his q̄ ſuat ſ ꝺditiōibꝫ q̄ſitꝫ ad legitimā pſcptiōez vł vſucapiōez pſcribit vł vſucapit rē aliquā:ñ teneť illā rē reſtituere ēt i foro ꝙſcie,pbať.qz taľ ē iuſte factus ver⁹ dñs illi⁹ rei ea lege ſibi aſſiſtēte q̄ hz rex dñia trāſferre. Nō q̄ ē ver⁹ dñs rei z iuſte fact⁹ ē taľ dñs lege ſibi aſſiſtēte:q̄ hz rex dñia trāſferre ñ teneť reſtituere illā rē ēt in foro ꝙſcie: mō ſic ē ħ. Dixi notāter i maiore:uſte fact⁹ dñs illi⁹ rē. Itē ea lege ſi rē,ꝓpt vſurariū q̄ ſm alīq̄s ēt fit ver⁹ dñs incremēti vſurarij,ſz nec fit iuſte dñs el⁹:nec lege pdicta ſibi aſſiſtēte:imo ſiſtēte lege ſaltē ꝺ-

¶ Queſtio.XVI. (uina.

Vtrū deſcriptio con

tract⁹ ſit bona q̄ dī.eſt vltro citroq; obligatio. Et ponit hec deſcptio in.l.labeo.ſ,ꝓtractus.ff.de ꝙbo,ſigni. Solutio q̄ſtiōis ſtat in vna diſtinctiōe:z q̄ttuor ꝙclōib.

Diſtinctio eſt hec.Cōtract⁹ accipit tripl'r. Prio ꝓpe q̄ mō de eo ponit pdicta deſcptio,z eſt ſenſ⁹ taľ.Cōtract⁹ ē q̄ddā factū(nā ꝓtract⁹ ꝙſiſtit i facto ſeu ē q̄ddā act⁹:ex q̄ actu vł facto oritꝭ obligatio ex vtraq; pte,ħ mō emptio:vēditio:locatio:ꝺuctio:z ſocietas ſūt ꝓtract⁹. Hā ſi emo a te equū obligat⁹ ſum ad dāduz tibi pciū:z ecōtra:tu q̄ mihi vendidiſti obligat⁹ es mihi ad tradēdū equū,ſi tū ñ tradas obligatio ſuccedit ad intēſſe illi⁹ ꝓtractus: ſaltē ad intēſſe intrinſecū. Silr ſi cōduxi a te domū:ego obligor ad dandū tibi mercedez q̄ locagiū ꝺz:etiā ſi nō itrarē nec inhabitarē eā,z ecōtra.tu q̄ mihi eā locaſti:teneriſ mihi ad patiendū me inhabitare:aut qđ mea iterest ſoluere. Silr ſi ꝓtraxi tecū cōtractuq̄ ꝺz ſocietas:z ego emi merces:tu vero pnia ductus nō vis cōicare mecū i ill' bonis, ego habeo actionē ꝓtra te ex cōtractu ſocietatis,z ſic tu mihi obligar,ſ, z ecōtra i caſu q̄ velles cōicare mecū:ego obligarer tibi. Et hoc mō donatio:mutuatio z ſtipulatio:nō ſūt ꝓtractus:vt patebit i ſcō membro diſtinctiōis nec etiā cōmodatio ſi eſt ipleta:eſt ħ mō contract⁹:vt patebit ibidē:ſz q̄n eſt incōpleta ſit ħ mō ꝓtract⁹. Scō mō capit ipropꝛie,et ſic eſt factū vel actus ex q̄ oritꝭ tm̄ ex vna pte obligatio:ſeu in q̄ tm̄ vna ps obligať ħ mō donatio:mutuatio:z ſtipulatio:ſūt ꝓtract⁹ z non ꝓmo modo,nā cū tibi dono equū:tu mihi nō obligaris obligatōe ciuſli,ſ,ex qua oritꝭ actio.nec etiā es mihi obligat⁹ obligatione naturali:z ħ potēt:q̄ ſcz nata ſit pduce re actionē:ſz ſis mihi obligat⁹ obligatione naturali ſimplici,ſ,ad gratitudinē: q̄ obligatio eſt impotēs ad pariēdū actionē,ſz ego q̄ donaui tibi:ſum obligat⁹ ad tradendū tibi rem:z ħ ſi donatio incepit a pmiſſiōe, ſecus q̄n ſ cepit a traditiōe:ita q̄ donando mortibi tradidi rē quā donare volui:tūc ei tradita tibi re:nulla ſū tibi obligatōe obligatus. Itez ego q̄ donaui tibi:teneor tibi:q̄nq; de euictiōe rei donate,vt ſi tu q̄ es donatarius feciſti magnas expenſas i re donata z euincťa te,z ħ ſi ego dolū cōmiſi donando eā tibi:puta ſciebā rem illā eē alienā. Silr ſi ego mutuaui tibi centū:ego tibi nō obligor:ſed tu mihi. Unꝰ ſtipulatio ē interrogatio pcedēs z rñſio ſequēs i ꝙtinenti,vt ſi tu interrogas me dicēs:pmittis mihi dare centū:z ego in cōtinenti reſpondeā:pmitto,iam ego feci tibi ſtipulationē,ſec⁹ ſi nō incōtinenti reſpondiſſem:ſz ad alia diuertiſſem:z poſtea tibi reſpondiſſem:dicēs,pmitto.tūc eñ nō ē ſtipulatio. Tertio mō accipit magis ipropꝛie,z ſic ē act⁹ vł factū:ex q̄ ex nulla pte oritꝭ obligatio,ſz pot⁹ obligatio facta diſſoluit,ħ mō illa duo ſūt cōtract⁹,ſ,trāſlatio nudo pacto facta,ex q̄ trāſlatiōe nō agit ad intēſſe añ implemētū cōditiōis. Itē z liberatio p acceptilationē,Et ēplū ſcōi:vt ſi ego ſū obligat⁹ ex ſtipulatiōe z dicā tibi:vis acceptū hre q̄ ſoluerim te:z tu dicas acceptū habeo,illud vocať acceptilatio:qz liberat⁹ ſū ab obligatōe: p ħ q̄ tu acceptū habes me ſoluiſſe tibi,vñ acceptilatio ē imaginaria ſolutio,z p illā ſoluit obligatio:q̄ ego eram tibi obligat⁹ ,et ſz obligatōe illa ſoluta:ibi oritꝭ alia obligatio q̄,ſ,tu obligar,ſ ad nō agendū ꝫ me ex ſtipulatiōe pcedēti:tñ acceptilatio ꝓncipali⁹ reſpicē ꝓtē obligatiōez ad diſſoluēdū q̄ ad pariēdū illā ſequntē. Sic ēt trāſactio ſoluit pcedētē obligatiōez quā ꝓncipaliť reſpicē:ſz iducat nouā q̄ alē trāſigētiū obligať ad nō agendu rōne pcedentꝭ obligatiōis ꝓtra alterū.

Prima ꝙclio,pdicta deſcptio ſtātibꝫ duabꝫ ꝺditiōibꝫ ē bōa. Pria q̄ ☩ctus capiať ꝓpꝛie. Scōa:q̄ ſit pdicatio cauſaľ ñ formaľ:cū dī,☩ct⁹ ē obligatio,pbatur:qz tūc ꝙuenit oī cōtento ſub diffinito,z ſic de aliꝭ conditionibꝫ.

Scōa ꝙlio,quecūq; pdictaꝝ ꝺditionū deſit:deſcriptio nō ēet bo-

na. Hã si ꝑma desit: nõ ꝙueniet oĩ cõtento, qz nec donatiõi: nec mutuatiõi: nec stipulationi: in ꝙb nõ est obligatio ex vtraqz parte z ñ illa sũt ℨcti si nõ ꝓprie capiak ℨctus. Et si scõa desit: illa ẽ falsa: ℨctus est obligatio Hã null⁹ effectus ꝑdicak formaliter de sua causa, modo obligatio ẽ effect⁹ ℨtract⁹, qz obligatio nascik ex cõtractu: sic filia ex matre, z ꝙsequẽter ex obligatiõe nascik actio. et sic actio est neptis ipsius contractus.

Tertia ℨctio, alia dak descꝛtio ℨtractus a Joã. de gersona cancel. Parisien. in tractatu suo de ℨtractib⁹ in ꝑncipio, z est talis. Est cõmutatio ciuilis et legitima, z in illa ponik cõmutatio ꝑ genere z ciuilis addik ad differentiã mutationũ naturaliũ: quas ℨsiderat naturalis phĩa, contractus eñ spectãt ad ethicaz siue moralem philosophiã, z addik legitima, i. legi conformis: ad dñiaz ℨctuũ illicitoz, vl illegitimoz. Innẽta ẽ ãt cõmutatio ciuil⁹ post pctiõ: qñ stat⁹ innocẽtie habuisset omia cõia, hec ille. Sz tñ hec descꝛtio patik tres istãtias. Hã emptio z vẽditio añ oẽm traditionẽ mercis vel pcij sũt ℨct⁹, ita ꝙ vez ẽ dicere: illi ꝓtraxerũt, z tñ nõdũ ẽ cõmutatio ciuilis facta: sz soli ℨsensus signis expssi se celebrati. Secũda: qz nõ ꝙuenit donatiõi: quã tñ idẽ doctoꝛ põit ꝑ specie ℨct⁹ ibidẽ. Prĩa ps ꝓbak, qz donãs nõ donat rẽ ꝑ alĩq̃ alia re recipienda a donatario: alꝫ nõ eẽt ℨct⁹ gtuit⁹. Tertia: qz pene oẽs ℨct⁹ sũt introducti iuregentiũ, igik dato ꝙ ℨct⁹ eẽt cõmutatio: tñ esset cõmutatio nõ ciuilis. s. a iure ciuili introducta. sz a ꝙregẽtiũ qõ distinguik a iure ciuili

Quarta ℨctio. Cõtract⁹ etiã posset sic diffiniri: ẽ act⁹ q̃ ẽ re: litterz: ꝙbis: vl ℨsensu celebrat⁹ q̃ trãsferk res de vno i alĩũ: q̃ ad alĩq̃le dñiũ vl vsum: vl ẽt aliã speciẽ iurz sup̃ diffiniti, vel si debẽs trãsferre nõ trãsferat: obligatio succedit ad iter esse. Hec descꝛiptio videtur conuenire omi contractui ꝓprie dicto: z etiaz improprie dicto: q̃uis non magis improprie dicto: vt patere põt discurrẽdo ꝑ omnes species contractus: q̃ patebunt in sequẽti q̃stione.

¶ Questio. XVII.

Que et quot sunt species cõtractus?

Solutio huius questionis stat in recitatiõe quatruoꝛ modoꝝ ponẽdi z enumerãdi species ℨct⁹, tres ꝑmi erũt q̃rũdã theologoꝝ z sũmistaꝝ tractãtiũ ℨctib⁹.

Primus igik mod⁹ enũerandi eos/ est Jo. de gersona cãcellarij Parisien. in tract. suo de ℨctib⁹: cui⁹ sñia (q̃ ad ꝑsens sufficit) põt reduci ad tria dicta Primũ, octo sũt spẽs ꝓtractuũ: z q̃ttuoꝛ ꝓme sũt ille. Prĩa emptio z vẽditio, Scõa mutuatio actiua seu mutui datio: et mutuatio passiua seu mutui receptio. Tertia donatio actiua z donatio passiua/ seu doni receptio Quarta est cãpsio: ꝑ quã intelligit ꝑmutationẽ. Alie q̃ttuoꝛ sũt ille. Prĩa cõmodatio et accõmodatio. z cõmodatõ est ꝓcessio vsus rei: cui⁹ vsus nõ est eius ꝙsumptio ad cõmodũ alicui⁹ gtis facta: z accõmodatio est receptio talis rei ad vsuz. Scõa est locatio z cõductio. Tertia emphiteosis/ vl cẽsualis pẽsio vel datio ad firmã. Quarta est ipignoratio. Scõm dictũ, q̃ttuoꝛ ꝑme diſtinguũt a q̃ttuoꝛ vltimis, nã in q̃ttuoꝛ ꝑmis trãsfertur res de vno in aliũ q̃ ad dñiũ seu ꝓprietatem: sed in alijs q̃ttuoꝛ q̃ ad vsuz. Declarak sic, nã si emo a te equũ / z tu mihi vendis: tu cessas eẽ dñs/ vl hr̃e ꝓprietatẽ eq̃: z ego incipio eẽ ei⁹ dñs. Silr si mutuas mihi centũ: tu cessas eẽ dñs illoz centũ: z ego incipio eẽ dñs eozũdẽ. Silr si donas mihi centũ: aut si ꝑmutas: seu vt ipe loq̃k cãbis tuũ frumentuz ꝑ meo vino: tuã pecuniã ꝑ mea: puta aurũ pro moneta vl ecõtra, tu cessas eẽ dñs illius rei: z ego incipio eẽ dñs eiusdẽ. z e conꝛa. Sz q̃ ad alias q̃ttuoꝛ spẽs sec⁹. Hã si tu mihi cõmodas equũ tuũ: non transfers in me dñiũ vl ꝓprietatẽ. imo illud retines tibi/ sed tñ vsum. i. ius vtẽdi eq̃ trãsfers in me. z hec gtis siue ꝓcio vl mercede. z sic dicerz cõmodare mihi: z ego dicoꝛ cõmodare a te. Silr si locas mihi eũ: tu trãsfers in me tñ ius vtẽdi eq̃: z ℨ ꝑ mercede q̃ locagũ dicik. z sic dicens mihi locare: z ego dicoꝛ a te ꝙducere. Itẽ si habes ꝓprietatẽ alicui⁹ terrule: z eam mihi ꝙcedis in emphiteosim: ita ꝙ inẽ te et me celebrak ℨctus q̃ ꝏr emphiteotic⁹: q̃ alꝫ ꝏr datio ad firmã: tu retines ꝓprietatẽ illius terrule: sz mihi ꝙcedis vsuz z vsufructũ illi⁹. z ℨ nõ oĩne gtis. qz teneoꝛ tibi dare annuatim certã pensionẽ lz modicã, z ℨ in recognitionẽ directi dñij apõ te manentis. Silr si mihi creditoꝛi tuo: tu debitoꝛ meus ipignoras rem aliquã: non trãsfers dñiũ illius rei in me: sed remanes dñs illius rei, imo tu eri am non trãsfers in me vsum seu ius vtendi illa re: qz si ea vtar cõtra tuã voluntatẽ: furtũ cõmitto z vtilitatẽ si quã ex ea ꝓcepi/ restituere tibi teneoꝛ/ vel defalcare de sorte quaz mihi debes. Hñ etiã idẽ cãcellarius dicit ꝙ ibi nõ est trãslatio illi⁹ rei de debitoꝛe in creditoꝛẽ/ nec q̃ ad dñium/ nec q̃ ad vsum: imo nec q̃ ad possessionez. qz nihilomin⁹ adhuc debitoꝛ retinet possessionẽ/ tã ciuilẽ ꝙ̃ naturalẽ ꝑ ignoris: tñ transferk q̃ ad ius detẽtandi ipm in casu q̃ deficeret debitoꝛ in soluendo. qz tũc posset creditoꝛ sibi satisfacere de eo pignere. z sic creditoꝛ ꝑ impignerationẽ hz ius aliqd in re illa/ qd ante impignerationem nõ habuit. z sic alĩq̃ translatio iuris est facta. Tertiũ dictũ, sufficientia illaꝝ octo specieꝝ põt sic poni. qz in ꝓtractu transferk res de vno in aliũ q̃ ad aliqd ius, aut igitur q̃ ad dñium/ aut q̃ ad vsum. Si ꝑmũ. ℨ est duplr. qz vel talis trãslatio fit dato ꝓcio vel non dato ꝓcio, si ꝑmũ/ sic est emptio et venditio, si scõm/ sic est mutuatio. Si autez tñ transferk vsus ℨ est duplr. qz vel res trãsferk ꝑ ꝓcio, et sic est locatio et ꝙductio. vel nullo ꝓcio/ sed gtis: z sic est cõmodatio. Cõtra illũ modũ enũerandi arguik. qz deficit q̃drupliciter. Prĩo. qz mltos ꝓtractus innomiatos omittit, nec excusak ex eo ꝙ nõ voluerit ponere innoiatos: nã etiã ponit ꝑmutatõez q̃ est ẽt ℨctus innoiatus. vt patebit in q̃rto modo enũerandi. Scõo. qz emphiteoticuz ꝓtractum ponit inẽ illos in quib⁹ res transferk tñ q̃ ad vsum: z nõ q̃ ad dñiũ. z tñ in emphiteotico res trãsferk etiã q̃ ad dñiũ/ z hoc vtile: licz non q̃ ad dñiũ directũ. et sic nõ tñ q̃ ad vsum z vsufructũ/ saltẽ tenẽdo ꝙ dñiũ vtile distinguak ab vsu fructu. de q̃ distinctione patuit sup̃. q. xlij. Tertio. qz impignerationẽ ponit inẽ ꝓtract⁹ q̃b trãsferk dñiũ vel vsus: z neutꝝ fit ipigneratione. vt met fatek. igik. Quarto. qz cõtractũ emphiteoticũ vocat cẽsualẽ pẽsionẽ: z ℨ male. qz lz ex ꝓtractu emphiteotico ipe emphiteota obligeẽ ad dã dũ pẽsionẽ quandã dño: tñ ꝓtract⁹ emphiteotic⁹ nõ est illa pẽsio, z sic nõ dz dici pensio, z si posset dici alĩq̃ mõ pẽsio: tñ nõ dz dici cẽsualis pẽsio. qz cẽsualis pẽsio debeẽ ex ꝓtractu cẽsuali. mõ ꝓtractus emphiteotic⁹/ z cẽsualis ꝓtract⁹ multũ differũt. vt patebit in q̃rto modo enumerandi. igitur.

Secũdus mod⁹ enũerandi ẽ Antonini in. tij. ꝑte sũme. tit. viij. c. ij. z ꝑt intẽtio ei⁹ reduci ad tria dicta. Primũ dictũ. xij. sẽ spẽs ꝓtractuũ. Prĩme ex sũt ille. Prĩa ẽ donatio q̃ est datio liberalis: cũ. s. nihil expectak retributionis ex tali datiõe rei: nisi beniuolẽtia. Hñ Aristo. iiij. topi. Donũ ẽ datio irreddibil. i. ẽ datio facta nõ ꝑ equalens reddẽdũ datoꝛi. Alie añt q̃nqz sequẽtes sẽ illiberales datiões / eo q̃ in eis dãs expectat aliqd rehabere ab eo cui dat. Scõa igik est ꝑmutatio vl cambiũ: cũ. s. trãsferk de vno in aliũ dñiuz alicui⁹ rei vtil ꝑ alia re vtili. vt frumẽti ꝑ vino, z hmõi Tertia z q̃rta sẽ emptio z vẽditio / in q̃bus transferk dñiũ rei de vno in alterũ ꝑ numisma: vel e conꝛa. Quĩta est mutuatio actiua. Sexta est mutuatio passiua / seu mutui receptio. Alie sex sẽ ille. Prĩa cõmodatio. Secũda ꝑmutata cõmodatio. vt si ego cõmodo tibi equũ meũ: vt tu mihi ꝙmodes bouẽ tuũ. Tertia z q̃rta sunt locatio et cõductio. Quĩta z sexta sẽ pigneratio actiua: z pignoratio passiua. Scõm dictũ. Sex ꝑme differũt a sex scõis. ꝑtz. Hã in sex ꝑmis trãsfertur res de vno in aliũ q̃ ad dñiũ: in alijs añt sex tm̃ q̃ ad vsũ/ retẽto dñio. z ℨ declaratũ ẽ i ꝑmo mõ enũerãdi. Tertiũ dictũ, sex scõe hũt q̃si ꝓportionalẽ cozrñdentiã ad sex ꝑmas. ꝑtz. Hã donationi cozrñdet cõmodatio: eo ꝙ vtrobiqz res trãsferk de vno i alterũ liberalr z gtuite/ q̃uis in donatiõe q̃ ad dominiũ: in cõmodatione añt q̃ ad vsũ tm̃. permutatiõi cozrñdet ꝑmutata accõmodatio. Hã sic in ꝑmutatiõe transferk res vtilis de vno i aliũ ꝑ alia re vtili. z ℨ q̃ ad dñiũ: sic in ꝑmutata cõmodatõe trãsferk q̃ ad vsuz vna res vtilis de vno in aliũ ꝑ alia re vtili. Mutuationi autẽ actiue z passiue/ licz ꝓprie non cozrñdeat aliqs alĩ⁹ ℨctus: tñ eis ẽ aliq̃ (licz modicũ) silis. s. ipa ipignoratio actiua z passiua: ꝑ q̃to sic mutuũ recipies tenek restituere rem mutuo acceptã ipi mutuãti, sic creditoꝛ recipies pign⁹/ tenek illo restituere impignerãti. s. debitoꝛi: si debitoꝛ satisfeẽ creditori in eo qõ ei debuit. Cozollariũ ꝙ ille scõs modus enũerandi species ꝓtractuũ conuenit cum ꝑmo: et etiam differt a ꝑmo. Cõuenit. qz fere oẽs: z fere easdez quas vnus ponit/ etiã ali⁹ ponit. Sed differũt. qz ꝑm⁹ vnã spẽm ponit quã scõs nõ ponit. s. emphiteoticũ ℨctũ: z eꝫ scõs ponit vnã spẽm quã ꝑmus nõ ponit. s. ꝑmutatã accõmodatõez. z sic hi duo modi se mutuo excedũt. Scõo differũt. qz lz (illis duab⁹ spẽb⁹ iã dictz exceptis) oẽm reliquã spẽm ab vno positã ẽt relinquus ponat: tñ dr̃ũter: qz ꝑm⁹ mod⁹ illas

ſpecies que ſe habēt coꝛrelatiue computat
p vna, ſecūd⁹ aūt eaſdē abinuicē diſtinguit:
nō tñ oēs tales diſtiguit abinuicē. Hā ſcōs
nō diſtinguit dationē doni a receptiōe eiuſ
dē: nec ꝑmutatiōez i vno ꝑmutantiū a ꝑmu
tatiōe i altero: nec etiā cōmodationē ab ac
cōmodatiōe: nec ꝑmutatā cōmodationē in
vno ꝑmutatim cōmodāte a ꝑmutata cōmo
datiōe in altero. i alijs aūt diſtinguit. Se
cundū coꝛollariū. Scōs mod⁹ enumerādi
nō ponit in re plēs ſpecies q̄s ꝓꝛim⁹: ly ſcōs
ponat duodecim: z ꝓꝛim⁹ octo, qꝛ ſcōs po
nit oēs q̄s ꝓꝛim⁹: vna dempta, z ecōtra: ꝓꝛi
mus oēs q̄s ſcōs: vna dempta, g̃ eq̄les nu
mero, Q aūt ꝓꝛim⁹ octo nūerat: z ſcōs duo
decim: eſt qꝛ aliq̄n quas ſcōs p duab⁹ cōpu
tat: ꝓꝛim⁹ cōputat p vna, z ecōtra. Contra
illū modū arguit, qꝛ deficit ānt̄uplū. Ꝑꝛio
eo mō q̄ ꝑm⁹, Scō: qꝛ nō ponit emphiteo
ticū ꝓtractū. Tertio: qꝛ ponēdo cōmodatio
nē nō ponit ſpeciē ſibi coꝛreſpondētē: ſic in
alijs ſpecieb⁹ feč: vbi eis coꝛreſpondētes po
nit: ſaltē que noīe differūt ab eis, mō ſpeciel
coꝛreſpondēs cōmodatiōi etiā noīe differt
ab ea, qꝛ dī accōmodatio. Quarto qꝛ pigne
ratione ponit iter ꝓtract⁹: q̄b⁹ vſus trāſferť.
z tñ pigneratio nō eſt talis: vt ſup̄ argutum
eſt ꝓtra ꝓꝛimū modū. Quinto: qꝛ declaran
do Ꝺctū mutui: z quomō differt a cambio z
ꝑmutatiōe: dic̄ q̄ mutuū fit q̄n cōmutať nu
miſma p numiſmate cū expectatiōe tpis, et
dicēdo numiſma p numiſmate vult ipm diſ
ferre a ꝑmutatiōe: in q̄ dať res vtilis ꝓ re
vtili: nō numiſma p numiſmate: q̄ſi ꝓtract⁹
mutui nō fiat dando: etiā rem vtilē q̄ nō eſt
numiſma z expectādo rem vtilē rehabere: qđ
eſt falſū, qꝛ etiā i illis p̄t fieri mutuū: ſic̄ et in
numiſmate, nihilomin⁹ tñ differt a ꝑmuta
tiōe, qꝛ in ꝑmutatiōe dať res vtilis vna ꝓ
alia alteri⁹, etiā in q̄ntū alia. ſz i mutuo cum
q̄s mutuat alicui rē vtilē: nō ſibi eā dat ꝓ
alia danda, ſz vt illā vl alia rehabeat. z etiaz
qꝛ in mutuo interuenit neceſſario expecta
tio: non aut̄ in ꝑmutatione.

Tertius mod⁹ enūerandi: ē Scoti i
iiij, diſt, xv, qui p̄t reduci
ad tria dicta. Ꝑꝛimū: octo ſūt ſpecies ꝓtra
ctuū, z ꝑme q̄nq; ſt̄ ille/ꝑmutatio/emptio/
venditio/ mutui datio, et mutui acceptio.
Alie tres ſūt: ꝑmutata accōmodatio: cōduc
tio z locatio. Scōm dictū: ꝑme q̄nq; diffe
rūt a trib⁹ vltimis: z etiā cum eis cōueniūt,
differūt, qꝛ in ꝑmis q̄nq; tranſferť dñium: in
alijs retēto dñio tranſferť vſus, i. ius vtēdi.
Conueniunt, qꝛ tres vltime coꝛrñdent trib⁹
ꝑmis. ſ. ꝑmutatiōi ꝑmutata accōmodatio/
emptioni ꝓductio: z vēditioni locatio. Ter
tiū dictū, q̄ ille doc, nullas nō poſitas a pri
mo vl ſcōo modo ponit: ſed aliq̄s poſitas
ab eis omittit. ſ. donationē/ emphiteoticū/
z pigneratiōez. Donatiōez em̄ nō reputat cō
tractū ꝓꝛie z bñ. ſolū em̄ illū actū p quez fit
tranſlatio illiberalis: vbi trāſferēs expectat
aliq̄d eq̄alens ei qđ trāſfert/ vocat Ꝺctum,
qꝛ in ſolo tali ꝓꝛie trahunť in ſil' volūtates
partiū. trahiť em̄ iſta ad trāſferendū ſuū in il
lum. z h̄ ꝓpter aliq̄d qđ expectat trāſferendū
in ſe per illū. z ecōtra. Cōtra hūc tertiū ar
guiť, deficit em̄ tripl'r. Ꝑꝛio ſic̄ ꝑmus z ſcōs
Scō, qꝛ nō ponit emphiteoticū/ q̄ tñ ē ve
rus Ꝺctus. Tertio, qꝛ aliq̄s ſpēs ponit cuz
ſpēb⁹ ſibi coꝛrelatiue coꝛrñdentib⁹, vt empti
onē z venditionē: z alias hūtes etiā coꝛrela
tiuas ſine illis ponit, vt ꝑmutationē z ꝑmu
tatā accōmodationē/ licet in h̄ excuſari poſ
ſit: qꝛ eis coꝛrñdētes cōueniūt cū eis i noīe,

Quartus modus enūerandi p̄t re
duci ad duo dicta. Ꝑꝛi
mū, ꝛxx, p̄ñt poni ſpēs Ꝺctus/ q̄q; aliq̄ vocāt
Ꝺctus innoīati: aliq̄ noīati, q̄nq; ꝑmi ſē con
tract⁹ innoīati. Ꝑꝛia eſt do vt des, z eſt qñ
dať ſpēs p ſpecie. i. res vtilis p re vtili, vt ſi
do tibi cyphū vt des mihi Stichū ſuū tuū,
do tibi bouē vt des mihi aſinū, z idē eſt ſi di
cam, do tibi bouē ſi des mihi aſinū. vel do
tibi bouē qꝛ das mihi aſinū. Hā ly ille dicti
ones tres differāt. ſ. vt/ſi/z qꝛ. Juxta ꝓſicu
lū illū. ſ. Scito q̄ vt mod⁹ eſt: ſi ꝺdictio: qꝛ
cā, tñ in ꝓpoſito nō refert. Et hec ſub ſe habz
tres ſpēs. Hā vna eſt qñ dať ſpēs incerta p
ſpecie incerta, vt bos p aſino, bos dico ī cer
tus. i. nō h̄ bos p aſino. nō dico p illo aſino
determinato. Scōa qñ dať incerta p certa,
vt bos p determinato aſino. Tertio, qñ ecō
tra certa p ī certa, vt h̄ bos p aſino, z hec ha
benť ex glo. ſi. l. j. C. de reꝛ ꝑmu. quā gloſam
coīter tenēt doct. Si aūt deť certa ſpēs pro
certa, vt h̄ bos p iſto aſino, tūc eſt ꝑmutatō
q̄ ēt eſt Ꝺctus innoīatus, vt eadē glo. ōt. de
q̄ ſpecie poſtea patebit, z ſic ꝓtz in q̄ differt
ꝑmutatio a Ꝺctu, do vt des. Hec ē imaginā
dū q̄ ꝑmutatō ſit ſpēs ipius q̄ ē/ do vt des,
niſi vellem⁹/ do vt des / cape gñal'r p do vt
des: ſiue deť certa ſpecies p certa: ſiue non

plū, do tibi centū vt p me vadas romā: z in
tellige dūmō tu al's nō ſis ꝓſuet⁹ locare ope
ras, alioq̄n ego p̄dicto mō ꝓtrahēdo tecum
ꝓtraherē recū ꝓtractu ꝓductiōis: z tu ꝓtrac
tu locatiōis. Scōm exēplū, ſi etiā ſis ꝓſue
tus locare opas tuas, ſed pecuniā tibi darē
vt corp⁹ vel ſpeciē: dicēdo, do tibi pecuniaz
vt p me vadas romā. Hā tūc differret a cō
tractu cōductiōis z locatiōis: qꝛ in contra
ctu locationis: datur pecunia certa in quā
titate et numero: ſicut et in emptione: vt
vult glo. in. l. ſi pecunia. ff. de ꝺdi. cauſa da
ta: z cā nō ſecura. Tertia ſpecies ē, facio vt
des, z exemplifica p p̄dicta exēpla ꝙuer tēdo
ea, qꝛ eſt ſpēs coꝛrelatiua ad ſcōaz: ſic̄ etiā lo
catio coꝛrelatiue ſe hz ad ꝓductiōez. Quar
ta ſpēs eſt, facio vt facias: vt ſi cōuentū eſſet
inť nos/ q̄ exigeres debitū mihi a debitoꝛe
meo exiſtēte Ulme: vt ego exigerē ꝺbitū tibi
a debitoꝛe tuo Auguſte, z ille ꝓtract⁹ aſſimi
lať ꝓtractui mādati. Et nota/ q̄ q̄libz illarū
triū vltimaꝝ poſſet ſubdiuidi: eo q̄ q̄libz p̄t
miſceri. Exēplū, nam ſpēs do: vt facias fit q̄
drupl'r. Ꝑꝛio tantūmō dando: vt tantūmō
facias. Scō: dādo ſil': z faciēdo vt facias.
Tertio: dando ſil' et faciēdo: vt tu facias et
des ſil'. Quarto: dando tm̄ vt tu facias ſil' z
des. z exempla p̄ñt de q̄libet illarū patere ex
exēplis ſpecieꝝ nō nuptaꝝ. Quīta ſpecies
eſt ꝑmutatio. z eſt qñ dať ſpecies certa p ſpe
cie certa: vt p h̄ boue: h̄ aſinus. Et ſi arguať
ille ꝓtract⁹ bz determinatū nomē. igit̄ nō eſt
ꝓtract⁹ innoīat⁹. Dicēdū p duas ſolutōes.
Ꝑꝛia: q̄ ꝑmutatio eſt nomē gnāle etiā ꝑti
nēs ad vēditōez/ locationē/ z oēm ꝓtractū:
vbi aliq̄d hinc ide accipiť. z alī ꝓtract⁹ ſum
pſerūt ſua noīa ſpēalia. ſz cū dať ſpecies cer
ta p alia certa caruit noīe ſpeciali. Haz pl'a
ſunt negocia q̄s vocabula/ ſic q̄ retinuit no
mē gnāle. Uñ dī innoīat⁹: ſupple noīe ſpeci
ali. hec ī glo. rubꝛice de reꝛ ꝑmutatiōe in. C.
Scōa: q̄ ꝓtract⁹ innoīat⁹ nō dī innoīat⁹
p̄cise ex eo/ q̄ ñ habeat nomē. ſz ex alio. Uñ
ille dz vocari noīat⁹: ex q̄ oriť actio: ēt ſi neu
ter ipleuerit. Uel ille ꝓtract⁹ ē noīat⁹ q̄ ſtati
vt fit ꝑdū obligationē efficacē vl actionē,
vt ꝑbať i. l. j. ff. de re, ꝑmuta. ſz ecōtra: illi ex
q̄b⁹ ſi neuter ipleuerit: nō oriť actio ſūt ino
minati dicēdi. Hō ꝑmutatiōe facta ſi neuť
ipleuit nō oriť actio, imo ſi tm̄ alť eaꝝ ipleſ
ſet ñ oriret actio: q̄n alter q̄ nōdū impleſſet:
poſſet reſiliꝛe: q̄uis his q̄ ipleſſet: poſſet cō
tra nō implētē agere ad repetitionē rei date:
vel ad id qđ ītereſt illū aliū nō ipleꝛe. Illi ēt
q̄ impleuit: licitū eſt reſiliꝛe: q̄ ad h̄/ q̄ p̄t re
petere rem: ſi alter nō vult ipleꝛe. Et ex iam
dict⁹ ꝓtz differētia ꝑmutatiōis a venditiōe
z emptiōe, qꝛ ibi ītercuenit p̄cii ꝓſiſtēs i nu
miſmate: z ī ambo extrema ſūt ſpēs ſeu res
vtiles, hic aūt ambo extrema ſūt ſpecies ſeu
res vtiles. Et nota/ q̄ etiā hec ſpēs p̄t mi
ſceri: vt ſi do certā ſpeciē atq; numiſma tibi
vt des mihi aliā ſpeciē certā: tūc nihilomin⁹
poterit manere ꝑmutatio dicenda: z nō em
ptio ex ꝑte mei: nec ex ꝑte tui eriť vēditio: q̄ſ
uis ītercuenīat numiſma. Ad ſciēdū aūt q̄n
tal' ꝓtract⁹ vēit dicēd⁹ ꝑmutatio vel emptio
z venditio: notandū ē qđ Panoꝛ. notat in
c. ad qōnes. extra. de reꝛ ꝑmutatiōe/ q̄ ani
mas ꝓtrahēntiū eſt ſpiciēd⁹, ſi em̄ p̄ncipaliť
intēdūt ꝑmutare: eriť ꝑmutatio: ly pecunia
accēſſorie accedat: vt q̄eniať ad rei eq̄litatē
Si aūt nō apꝛꝛet de aīo ꝓtrahēntiū: recurre
ad ꝓiecturas, ſi em̄ p̄cii maⁱ ſit q̄ res data
ꝑſumendū eſt/ q̄ ſit emptio. Si aut̄ res ſit
maꝛoꝛ⁹ p̄cij q̄ pecunia: eriť ꝑmutatio, hec il
le. Et ſm eūdē h̄ faē ad q̄ſtionē. papa cōmi
ſit cuidā abbati: vt poſſit vēdere ō poſſeſſio
nib⁹ mōaſteꝛij vſq; ad certā q̄ntitatē pecūie:
abbas vendit recepta certa pecunia: z certa
petia tre: dicebať q̄ nihil egerat, qꝛ iſta erat
ꝑmutatio: ex q̄ recepit certā petiā tre, z ipe ñ
habuit p̄rātē ꝑmutādi: ſz vēdēdi, ꝓtrariū eſt
dicēdū p ſup̄ dicta, qꝛ intuētio ſpeciel q̄ ac
ceſſorie veīt: ñ alt̄at näz vēditiōis: ſic̄ intue
tio pecūie acceſſorie facta ñ alt̄at näz ꝑmu
tatiōis, faē ei p ſtatut⁹: q̄ exigūt gabellā p cō
tractu emptōis, hec ille. Sexta ſpēs ē do
natio. Septia mutuatio. Octaua emptō
z vēditio, z ille patēt ex p̄cedētib⁹ z lati⁹ pa
tebūt ex infra dicēdis ī loc⁹ſuis. Nona ē cō
tract⁹ cēſual', z ſi p̄pe capiať ē ꝓtract⁹ q̄ q̄s
trāſfert oē ius qđ hz ī aliq̄ re ī aliū p aliq̄ p̄
cio: cū h̄ tñ q̄ p̄ſtet ſibi annua pēſio, z cū di
ct⁹ oē ius: itelligeſic/ q̄ ſi hz dñiū directū z p
petatē: illd vl illā trāſfert. Si āt hz tm̄ vtile
dñiū: tm̄ illd trāſfert, z ſic ꝓtz dicta Ꝺct⁹ cen
ſual' a ꝓtractu emphiteotico, qꝛ ꝓtrahēs cū
aliq̄ ꝓtractu emphiteotico trāſferret in em
phiteotā: ñ oē ius qđ hz: imo retinet ſibi ꝑ
petatē z trāſfert ī aliū dñiū vtile, z hac eadē
dicta differt cēſual' a ꝓtractu ſupficiario z li
bellario. Scōa dicta, qꝛ cēſual' nō ſoluēdo
pēſionē annuā: ēt p mille annos: nō ob h̄ ca

dit a iure suo. Emphiteota autē nō soluēdo in biennio: si est emphiteota eccl'ie: vel i triennio si est emphiteota alicui⁹ ꝑsonati cadit a iure suo: si dñs vult eū cecidisse. Decima species est ꝓtract⁹ feudalis. Exēplū. si castr⁹ meū cū adiacētib⁹ ꝑdūs: in q̄ z in q̄b⁹ habeo ꝓfectū dñiū z ꝓpietatē: tradā tibi q̄ ad vtile dñiuz: ita q̄ oēz vtilitatē inde puenturā pos sis recipe. z cū illa ad libituz tuū disponere. mihi tñ reseruo ꝓpietatē eiusdē castri z prediozū: z nō reḡro a te aliq̄s p̄ciū: nec pensionē annuā: sz gratz tibi do pur gratz negat p̄ciū vl' pensionē: nō aūt oportet q̄ sic gratis tibi tradā q̄n tenearis mihi ex natura feudi ad seruitiū psonale. z sic ꝓtract⁹ feudalis est ꝛct⁹ p quē ds retenta rei īmobilis ꝓpietate trāsfert i aliū vtile dñium eiusdē: gratuite et in remuneratione. Et in ꝑ ptz sextuplex differentia ꝓtract⁹ feudalis ab emphiteotico. Prima. q2 feudal' est gratuit⁹ mō dicto: non aūt emphiteotic⁹. q2 i eo emphiteota cogit dare pensionē annuā. Ex q̄ sequit/ q⁹ cōtract⁹ ille nō est feudal' quē alique eccl'ie celebrant ꝛcedēdo aliquā terrā in feudū p decē saccis frumēti: vel p vno pari caponū. z sicd alijs. hoc inḡ faciūt. q2 eccl'ie nō curāt de fuitijs psonalib⁹. sz tm̄ burgalib⁹. Nec ille est feudalis q̄ ds emit mansū a dño i feudū. nā tle nō est feudū ꝓprie. q2 nō ē gratuitū: sz mercēnarīū. Nec ille de q̄ instrumētū ōt ꝛcessi tale castrū tali i feudū p annua q̄ntitate frumenti. Scōa dīa. q2 rōne feudi debet seruit⁹ psonalis dñio: sz rōne emphiteosis debet pensio. Tertia. q2 feudū magz coheret psone q̄z patrimonio. q2 causa feudi est radicata i psona: sed emphiteosis ecōtra. Quarta. q2 feudū magz accedit būficio q̄z ꝓtractui: sed emphiteosis ecōtra. Quinta: q2 feudū pdīt per transitū ad religionē. sz emphiteosis nō perdit: imo transit ad eccl'iaz sicd et vsufructus. Sexta. q2 i feudo nō req̄rit scḡtura. sz sufficiūt testes pares curie. i. qualalli. sz i emphiteosi req̄rit scḡtura saltē ꝑm alīq̄s. Undecima spēs: est ꝓtract⁹ emphiteotic⁹. Exēplū si prediū cui⁹ habeo ꝓpietatē tibi tradam q̄ ad vtile dñiū: mihi reſuata ꝓpietate: non tm̄ recipiēdo a te p̄ciū p hmōi trāslatiōe. sed tm̄ obligādo te ad dandū mihi annuā pensiōez modicā. puta vnū denariū p annū: q̄ pensio dari dz i recognitionē directi dñij apud me pmanētz. z illa pensio deberet eē tāta: q̄nt⁹ ē reddit⁹: dempta sexta pte. ꝑ tm̄ nō seruat⁹ hodie. debet tm̄ esse modica. Et q̄uis dicat⁹ q⁹ ꝑncipio huius tractat⁹ debeat aliq̄d dari per emphiteotā ipi dño q̄ sibi cōcedit rē aliquā i emphiteosim. z q⁹ sup illo ꝓtractu requirat scḡtura: tm̄ ꝑm cōiter doctores iurz neutrū req̄rit. Vide desup Panor. in. c. vlt. de locato rē. z alios q̄s ibidē allegat. De hoc ꝛctu scḡsit etiā valde diffuse Jason in tractatu d iure emphiteotico. sz pauca hoz sufficiunt theologo q̄ etiā dicta sūt. Itē annua pensio pōt esse i pecunia vel i reb⁹. z ego ꝛcedēs habeo illā vtilitatē/ q⁹ ipa emphiteosi seu ꝛcessiōe rei i emphiteosim finita (puta q2 ē tpal⁹ vel q2 emphiteota cecidit a iure p meā expulsionē: ꝓpt nō solutionē pensionis p triennium si sū ꝑuat⁹: vel p biennium si rōne eccl'ie mihi debeō ob q̄d eū etiā ꝓpria auctitate: vt potui expuli: vel q2 vēdidit irreq̄sito me ob q̄d eū auctitate iudicis expuli) tūc oīa q̄ emphiteota in pdicto illo plātauit. z edificauit (saltē si sūt affixa ei: alias em̄ pñt exportari) cedūt mihi. Et emphiteosis grece: idē ē q⁹ meliozatio latine. Uñ ab initio q̄dā viles ꝛre p hūc ꝛctū ꝛcedebant: q̄s recipiēs meliozabat. z ꝑ postea pmissū est d fertilib⁹ z fructuosis. z sic stit tm̄ i reb⁹ soli z in īmobilib⁹: in q̄ differt a locatiōe. q2 illa fit etiā i mobilib⁹ z se mouentib⁹. Alias differētias vide i speculatore eodē ti. §. nūc aliq̄. post ꝑncipiū. z silr i Jasone vbi sup. Uel verius dī emphiteosis q̄si plātatio: q2 phitos grece: idē ē q⁹ plātatio. sicut neophit⁹ dī q̄si nouiter plātat⁹. Duodecima est cōtract⁹ libellarius: z ille aliq̄n capit vt co incidit cū emphiteotico: adeo q⁹ aliq̄n capiunt⁹ p eodē. Uñ Bart. in. l. j. C. d iure emphiteotico ōt nullā esse dīaz int⁹ emphiteosim z libellū. pōt tm̄ accipi vt ab eo distinguit: z sic ꝑ capit. Exēplū. si meus emphiteota ius suū q⁹ dz inquātū talis: transfert i aliū el. s. ꝛcedēdo rem illā i emphiteosim: talis fac cōtractū libellariū. z talis ꝓtract⁹ si debet dici libellari⁹?: debet esse ꝑpetu⁹. Et q̄ ptz differētia libellarij ab emphiteotico. z hoc dupler. Prima: q2 tūc ꝓprie dī emphiteotic⁹ q̄n concedēs rem i emphiteosim est dñs illi⁹ rei: habendo ꝓpietatē in illa re. Sed dī libellari⁹ q̄n concedēs nō est dñs eius: sed met est emphiteota. Scōa differētia. q2 contract⁹ emphiteotic⁹ pōt esse tpalis ad. x. vl'. xx. annos z succedit i hoc heres vsq⁹ ad dictū tēp⁹. ꝓt etiā fieri in ꝑpetuū: nec auferē emphiteote: nec heredib⁹ suis q̄diu soluerit canonē. si tm̄

res illa tota ꝑret: emphiteota lib⁹ abiēt oīno a pensiōe. Tredecima ē ꝓtract⁹ superficiari⁹. Exēplū/ si trado tibi superficiē tal' domus vel fundi retēto mihi dñio directo vl' ꝓpietate soli: z volo q⁹ in recognitionē ꝓpietatis soli: des mihi q̄libz anno vnū denariū (sz etiā nō sit necesse vt ꝓstituat pensio) tūc em̄ si dom⁹ ꝓburat vl' destruat molendinū oīno p ignez vl' impetū aq̄: tā finit⁹ ē ꝓtract⁹ ille p interitū superficiei: adeo q⁹ si velles in eodē solo redificare domū non posses. Et ex ꝑ patz duplex differētia illi⁹ ꝓtract⁹ ab emphiteotico ꝓxima/ q2 si dom⁹ quā accepisset ab emphiteota i emphiteosim eēt ꝓbusta casu fortuito: nō finit⁹ emphiteosis. Uñ remāet adhuc area q⁹ z ipa ē emphiteoticaria: sup q̄ etiā in uito dño reedificare pōt: etsi non reedificat: nihilomin⁹ oēm pensionē pstare cōpellit⁹ sic ꝓmo. Sz ꝓtract⁹ superficiari⁹ finit⁹ peunte superficie rei vt dictum est. Scōa/ q2 ad emphiteoticū req̄rit⁹ q⁹ emphiteota det aliquā pensionē dño in recognitionē dñij directi. non aūt illō req̄rit⁹ in superficiario: lz ꝓtingere posset q⁹ det. Et tō si instrm̄ dicat sic: Titi⁹ ꝛcessit Gaio in emphiteosim vtile dñium tal' rei: tal' ꝓtract⁹ nō ē emphiteotic⁹ non obstāte q⁹ instrm̄ sic sonet. Nā ibi nō ē ꝓstituta pēsio: sz erit superficiari⁹. ꝓtract⁹ em̄ cognoscunt⁹ ex effectib⁹ suis. Tertia/ q2 emphiteota perdit meliozatiōes suas. sz superficiarius eas repetit: maxie si sint auferibiles. Quarta decima est ꝓtract⁹ dict⁹ ꝑcaria. rie. femini generz ꝑme declinatiōis hñs singulare. z pl'alē nūerū. z est psonal' ꝑstatio vl' ꝓtractus q̄ alicui hoi ab eccl'ia ꝛcedit⁹ vsufruct⁹ vsq⁹ ad mortē suā. z dixi psonal' q̄ nō trāsit ad heredē. et fit ꝑ mō ꝑm leges. Si B hz vineā valentē decē libras z vult dare eccl'ie in ꝓpietatē p⁹ mortem suā: eccl'ia nūc dabit sibi aliā vineā eq̄valentē p vsufructu ad vitā suā: z ipe transfert ꝓpietatē z dñium sue vinee apud ecclesiā post mortē: z rehabebit eccl'ia etiā suā vineā. z ꝑ ordinauit ius ciuile nō p̄cise i fauorem eccl'ie. sz etiā in būficiū illi⁹ cui cōcedit. Attū ꝑm ius authenticoꝝ hodie meliozata ē ꝑditio eccl'ie. q2 disponit q⁹ B ꝛbens cū ecclesia dz mox in eccl'iam trāsferre ꝓpietatez vinee sue: retēto sibi vsufructu. z eccl'ia sibi dabit vsufructū alterī⁹ vinee eq̄valentz. Sz ꝑm canōes respectu ꝛbētiū agit mitius z respectu eccl'ie asperi⁹. q2 cū B dat eccl'ie suaz vineā mox in ꝓpietatē dz eccl'ia sibi assigna re triplū illi⁹ valorz: vt tres vineas eq̄lentes vsufructuādas p vitaz B. Si ār B vellet sua vinea vti per vitā suā: eccl'ia tm̄ duas eq̄lentes assignaret. Decima q̄nta spēs est ꝓtractus dict⁹ ꝑcaria: pur ꝑcarie ē nomē ꝑme declinatiōis/ fei generz/ pl'alis numeri tm̄. z ē ꝓtract⁹ q̄ alicui ꝛcedit aliq̄ res īmobilis. vtputa terra vilis sub certo cēsu ad tps certū vl' ad vitā accipienti vl' imppetuuz: et tūc transit in heredē. z sic durat vltra mortē. sz sp in q̄n q̄nnio est renouādus ne eccl'ia ꝑdat ius suū: ex q̄ plati in eccl'ia freq̄nt⁹ mutāt⁹. vt si laic⁹ sup solo eccl'ie facit aliq̄d edificiū lignoꝝ vl' aliq̄d sile. z in recōpensatione soluit eccl'ie annuatim aliquā pēsionē. z iste ꝓtract⁹ ē silis emphiteotico: imo in substantia ē emphiteotic⁹ si fit in ꝓpetuū vl' ad tp⁹ magnū. z differt solū p ꝑ q⁹ optet eū in quinquennio renouare. Circa tm̄ has duas spēs videt meli⁹ dicendū q⁹ idē ē ꝓtract⁹/ q̄ dz in differentē ꝑcaria in singulari z ꝑcarie in pl'i. Sz ille ꝓtract⁹ hz tres modos vl' spēs q̄bus diuersimode ꝓtrahit. Prim⁹ mod⁹ ē posit⁹ silr z scōs. z sunt illi duo modi nō ḡtuiti ꝓtract⁹. Sz tertij⁹ ē q̄n oīno gratz eccl'ia cōcedit alicui laico vl' clerico būmerito aliquā pensionē eccl'ie ad vrendum ea in vita sua: z tūc ē donatio vsufruct⁹. z differt ab vsufructu in tpe renouatiōis. q2 dz renouari d q̄nquēnio in q̄nq̄nniū sic z in scōo mō. sz nō est sic intelligendū q⁹ illū fieri ad q̄nquēniū sit de substātia illi⁹ ꝓtract⁹ cū possit fieri tā ad ꝑpetuū q̄z ad vitā q̄z etiā ad tp⁹ certum/ magnū/ vl' puū: sz renouatio fit de q̄nquennio ad q̄nquēniū. Nā si nō fieret ille ꝓtract⁹ nisi ad q̄nquēniū: tūc in q̄nquēnio esset op⁹ nouā ꝛcessiōe z nō renouatiōe. z fit renouatio ne lōgitudie tp⁹ peat mēoria ꝓtract⁹. et sic ne ꝛsequnt ipe accipiēs vl' ei⁹ heres dicat rē esse ꝓpriā z nō eccl'ie. Uñ sic nō petēs inuestituraā a nouo dño: cadit a iure suo. ita z iste q̄ nō petit renouatiōez elapso q̄nquēnio. Uñ q̄uis dicat⁹ q⁹ ille ꝓtract⁹ ē incognit⁹ iure ciuili: eo⁹ ius ciuile solū facit mentionē de ꝑcario: de q̄ statim dicet z non de ꝑcaria. Tm̄ pōt ꝑ intelligi q⁹ sub illo noīe nō facit de cōmentionē. Nā ex q̄ disponit de ꝑmo mō i substātia: z etiā disponit de emphiteotico q̄ in substātia ꝓuenit cū scōo. iō in re non ē oīno incognit⁹. Et dz ꝑcaria eoꝝ ad ꝑces ꝛbaī. d illo vide. x. q. ij. c. ꝑcarie. z extra. d ꝑcarijs. z ibi Panor. z in. l. iubemus. §. sane. C. d sa

croſan.eccl'ijs. Decīaſexta ſpēs eſt ꝺct⁹ dictus p̄ecariū:qꝺ eſt nomē neutri gn̄is ſcōꝺ decli.z corripit ri.z eſt ꝺct⁹ q̄ alicui aliq̄ res corpal'vel incorpal'/mobil'vel īmobil' gr̄uite ꝺcedit q̄ ad vſum.ꝓpt̄ p̄eces el⁹.z ꝑ tādiu q̄diu ꝺcedēs patit. Et differt p̄cariū primo a dono.qꝛ donās nō hꝫ animū repetēdi.ſed ꝺcedēs p̄cario aliquā rē hꝫ animū repetēdi: z pōt illā repetere qñcunq̄ placuerit. Scōo differt a cōmodato.qꝛ ꝺmodatū nō pōt revocari ītēpeſtiue:teneť eñ cōmodatoꝛ rem cōmodatā dimittere p totū tp̄us p q̄ ſibi cōmodauit.z rō illi⁹ ē.qꝛ ꝺmodatio fit ad certū vſum z ad certū tp̄us.etſi tp̄s nō exp̄mať certū:tñ exq̄ vſus ē certꝰ: etiā tacite ē tp̄s certū.etſi alterꝫ illoꝝ deficit nō ē ꝺmodatio: ſꝫ p̄cariū.ſi g̃ rogaſti vt ꝺcederē tibi libꝫ vt eum reſcriberes:eſt ꝺmodatio.qꝛ habes vſū certū z tp̄s tacite appoſitū.qꝛ ītelligitť inq̄ntum ꝺmode potes. Uñ ſi poſſem añ vſuꝫ ꝓpletū repetere:tūc ꝺmodatio q̄ ꝺꝫ ee bñficiū poſſꝫ ī magnū p̄iudiciū ꝑgere ꝺmodatario:qꝛ forte magnis exp̄ſis ſe appaſſet ad vſum illi⁹ rei ꝺmodate:ſperās ea vſq̄ ad tp̄s tacitū vl' exp̄ſſum vti z nūc ꝓderet oēs illas. Sꝫ p̄cariū nō ꝺcedit ad certū vſum/vl'ſi ſic:tñ ad īcertū tp̄s.ſō ſi ali⁹ impenſas faċ:ꝑputet ſibi. Attū ſi vellet ſine cā rōnabili revocare cum maxīo dāno recipiēt̄:poſſꝫ accipiens ꝺ euꝫ excipe ꝺ dolo. Tertio differt a locato.qꝛ locatū ꝺcedit ꝑ mercede z nō gr̄uite. Quarto differt ab emphiteotico.qꝛ emphiteota pōt rem in aliū trāſferre: req̄ſito tñ p̄ius dño.ſi eñ dñs cōparare voluerit:cuilibet emptori eſt p̄ferēdus.etſi licētiā det: vendi pōt: q̄ ſi taceat elapſis duobꝰ mēſibꝰ a denūciatōe vēdere pōt:etiā ſine ꝺſenſu dñi dūmō nō perſonis p̄hibitꝫ ſic ſunt potētiores emphiteota, ſi ſecꝰ fecerit:ius ſuū amittit.pōt etiā emphiteota ius ſuū ꝺnare z pignori obligare:nō ſic aūt ē ꝺ recipiēte rem p̄ecario. Quito differt a vēditiōe:qꝛ ī vēditiōe res daťꝑ p̄cio etſi res tradať avero dño:nō pōt res recuperari niſi ꝑ diſtractū ſil'em ꝓtractui.ſꝫ i p̄ecario nō interuenit p̄ciū z res recuperi pōt.

Decimaſeptima ē accōmodatio/q̄ ē ſpēs correlatiua ad cōmodationē.z ꝺ accōmodatio q̄ſi ad cōmodū alteri⁹ datio.ſꝫ hec interp̄tatio non ē ꝺuertibil'.qꝛ etiā ꝺuenit mutuatiōi z locatiōi.qꝛ vtrobiq̄ ꝺcedit res ad vſum.ſ.q̄ nō eſt ei⁹ ꝺſumptio pura in locatione:z q̄ eſt ei⁹ ꝺſumptio pura in mutuatione. Decimaoctaua ē locatio. Decimanona ꝺductio.z de illis patuerūt exēpla ſup̄.

Uiceſima ē depoſitio.z p illū cōtractū nō trāſfertur res in alter⁊ q̄ ad dn̄ium/nec q̄ ad vſum/nec q̄ ad poſſeſſionē.ſed tñ p illū actū ꝺtrahit taľ obligatio in recipiente ꝑ depoſito.q̄ teneť eā reſtituere ad petitionē depoſitoꝛ:z teneť ſibi de dolo z lata culpa reſpōdere. Uiceſima p̄ma ē impigneratio.z capio hic impignerationē vt etiā ꝺprehēdit hypothecationē:ꝫ illa alꝫ differant.qꝛ ip̄ignoratio ē rei īmobil': ſꝫ hypothecatio ē rei īmobil' z p illū nō transferť res in aliū q̄ ad dn̄ium/nec q̄ ad vſum:tñ transferť q̄ ad aliā ſpēm iuris qō onďit q̄druplr. Primo notanť de ip̄ignoratiōe p̄dicta. Hā in ꝺ ponit differētia inť impignerationē z hypothecationē:q̄ in impigneratiōe res obligata trāſit in ptārem creditoꝛ cui obligaťp̄ignoꝛi. Nō ſic in hypothecatiōe.qꝛ illa fit in re īmobili q̄ nō ſic trāſit in ptārē creditoꝛ. Mō ptās ē q̄ddam ius.igit aliq̄ ius transferť ī creditoꝛ ē reſpectu pignoꝛ. Scōo ꝓbať/qꝛ tale ius transferť in eū q̄ creditoꝛ hꝫ ius detinēdi rē ſi eſt īmobil'apō ſe z denegādi reſtitutionē el⁹ debitori donec plene ſit ſibi ſatiſfactū in debito. Tertio/qꝛ hꝫ ius tale q̄ ſi in termīo non ſatiſfacit:pōt illud pign⁹ impignerare alteri aut diſtrahere:ſaluis tñ regul' q̄ de venditione pignerꝫ ſunt ſuāde de q̄b⁊ patebit.q.ix.vj. Quartoꝓbať/qꝛ creditori ꝺuenit actio q̄ ꝺ hypothecaria ꝺ debitorē q̄ pōt agere ꝺ eū qñ debitor illā rē vendidiſſet alteri. Mō actio ē ius q̄ddā.igit. Si aūt ē res īmobilis adhuc illa trāſferť in creditorem q̄ ad aliq̄le ius.qꝛ eidē creditori ꝺuenit etiā actio hypothecaria ꝺ debitorē. Uñ ſi debitoꝛ non ſibi ſatiſfacit:pōt rē ſibi hypothecatā alteri hypothecare.z ſic hꝫ ius p̄ſeq̄ndi rem.q̄ ē in eū translata q̄ ad aliq̄ ius. Itē in illo ꝓtractu impigneratiōis z hypothecatiōis naſcit obligatio extractꝫ p̄te.qꝛ impigneranti ꝺuenit actio ꝺ creditorē/q̄ ꝺ pigneratitia tam i re mobili q̄ꝫ īmobili impignerata vl' hypothecata q̄ debitoꝛ repetere pōt rē impigneratam ſi ſatiſfecit. Item pōt agere p dāno dato in re pignerata. Itē pōt agere vt ꝺputet fructꝰ p̄ceptos vl' q̄s p̄cipe potuiſſꝫ in ſortē z etiā creditori cōuenit actio ꝺ debitorē/q̄ ꝺ hypotecaria tā in re mobili q̄ꝫ in re īmobili ſeu actio p̄ſecutiua pignerꝫ vl' hypothece. Uicesimaſcḋa eſt ꝓtractꝰ ſoluōnis indebiti.vt ſi credā me tibi debere.ꝛr.cū nihil tibi teneatra q̄ ex errore tibi ſoluā.ꝛr.ꝺtraxiſſe dicoꝛ tecū ꝑ ꝓtractu z ꝺuenit mihi actio ꝺ te ad ꝑ vt reſtituas.ꝛr. Uicesimatertia ē ꝓtractꝰ mandati.vt ſi tibi ſcribā qcūs mihi emas libros l'ſiq̄ lectis nō ꝓtradicꝫ:ſi poſtea non emis z mea intereſt: habeo actionē ꝺ te ex cōtractu mādati: z ꝺꝫ illud mandatū ee gr̄uitū ab initio tpe ꝺuentōis alꝫ trāſibit in aliam ſpēm ꝓtractꝰ.ſ.locatōis ſi ſaltē mandatarꝰ alias ꝺſueuit locare opas ſuas.ſi aūt nō cōſueuit locare opas ſuas: trāſibit in ꝓtractū inominatū.ſ.do vt facias. Uicesimaq̄rta eſt ꝓtractꝰ ſocietat⁊:z de illo fuit exēplū habitū circa diffinitionē ꝓtractꝰ in diſtinctiōe p̄ambula. Uicesimaq̄nta ē ꝓtractꝰ chirographari⁹ vt ſi ego idigēs pecunia venio ad te diuitē:petēs a te mutuū: tu dicꝫ: ſcribe q̄ tibi mutuauerim z cras veni z tradā tibi cē tū.ego itaq̄ ſcribo ſpe numerationis.ſ.ſpe cras in effectu recipiēdi illa centū z ſic cras tu recedis nec poſſum a te hꝫe centū: ſi ego ī fra biennīū nō oppoſuero me conq̄rendo ꝺ ꝑ:iam dabiť actio ipi diuiti ꝺ me ex chirographo rōne ꝓtractꝰ ī̄iti ſecum q̄ ꝺ chirographarius. Uicesimaſexta ē ꝓtractus ſtipulatiōis:de illo habitū eſt circa diffinitōez ꝓtract⁹. Uicesimaſeptima ē libratio p acceptilationē de q̄ ibidē. Uicesimaoctaua ē delatio iuramēti:vt ſi dicaz te mihi deberē centū:tu dicꝫ q̄ non debeas.qꝛ ſoluerꝫ: ego q̄z dicā ſi poterꝫ iurare q̄ non debeas mihi: ſis liber:tuq̄ iures:tā ꝓtraxim⁹ ꝓtractu delatiōis iuramēti.z p illū ꝓtractū acq̄riť tibi ius repellēdi me in poſtez ab actione ſup illā centū: z ille ē ꝓtractꝰ ſcḋo mō captus ꝺ quo mō circa diffinitionē ꝓtractꝰ ē dictū. Uicesimanona ē datio ſnie: vt ſi te z me ꝓtēdēribꝰ coꝝ iudice ſup aliq̄ re quā ego dico mea:tu tuā: deť ſnia p quā res illa adiudicaťmihi:tā ex illa datiōe habeo ius exigēdi z accipiēdi rem: z ꝑ in foro exteriori:ſed ſi a pte rei nō ē mea:nō habeo ius accipiēdi in foro ꝺſcie:etiāſi nō appellauerꝫ ab illa ſnia: ru tñ amittꝫ eā nō appellādo ab ea. Tricesima ē transactio: vt ſi te z me cōtendentibꝰ ſup aliq̄ re ꝺueniam⁹ ꝑ pacto q̄ res ſit tota tua: et q̄ tu tñ mihi etiā des aliq̄d:tā ꝓtraxim⁹ contractu transactiōis in q̄ trāſtulim⁹ res illas in nos inuicē. Idē ſi fiat p amicabilē ꝺpoſitionē q̄ p̄rie loq̄ndo differt a trāſactiōe, qꝛ ꝺpoſitio amicabil' p̄rie capta ē gratuita: ſꝫ trāſactio.eſt nō gratuita. Uñ trāſactio ē de re dubia:lite incerta necdū finita: nō gr̄uita pactio.ff.eo.l.j. litē aūt intelligas p̄ntē vl' futurā.qꝛ etiaz añ litē pōt fieri trāſactio. Et hec ſpēs ꝺctuū ſufficiāt ꝑ ꝓmo dicto. Scōm dictū.ſpēs cōtractꝰ etiā p̄nt ſumi ꝑ mō. Hā q̄dam ꝺct⁹ celebraťre/q̄dā fris/q̄dā conſenſu/q̄dā ꝛbis. Exēplū ꝓmi vt ſunt illi q̄nq̄.mutuū/ſolo idebiti p errorē facta/ꝺmodatio/depoſitio/ip̄ignoratio: iſtitura.q̄bꝰ modis reꝺbiť obligatio. Exemplū ſcḋi/ſic ꝓtractꝰ chirographari⁹. Exēplū tertij/vt ſūt illi ſex. emptio/vēditio/ꝺductio/ locatio/ſocietas z mandatū:inſtituta.de obligatōe q̄ ex conſenſu. Exēplū q̄rti/ vt ſtipulatio. Et hec ꝺ p̄nti q̄ōne ſufficiāt.qꝛ lati⁹ tractare ꝺ ill' ad dn̄os iuriſtas ſpectat.inť has āt ſpēs q̄tū ad theologū ſpectat ꝓmo ꝺ mutuatiōe tractabiť circa quā mlta ꝓtingūt aniaꝝ p̄icula q̄bus ſuccurrere habet theologus.

Expedito tractatu ꝓmo: in q̄ de dn̄io et ei⁹ ſpecieb⁊ ē dictū: atq̄ de ꝓtractu z ei⁹ ſpecieb⁊ in generali:ꝑn̄r ī ſcḋo tract⁹ de iure opis dicēdū ē ī ſpēali ꝺ ꝓtractu mutui. z ꝛtiet ille tractatus.xxxiij.q̄ones q̄z ꝓma ē xviij.in ordine hui⁹ opis z taľ.

Queſtio. XVIII.

Utrū mutuū bene notificeť ſic: eſt actꝰ vl' ꝓtractꝰ q̄ q̄s pecuniā vl' ſpēm.i.rē vtilē cui⁹ vſus ē ei⁹ ꝺſumptio: ſm q̄ ordinaťad talē vſum: ꝺcedit alteri nō tñ trāſferēdo vſū ei⁹ ī illū:ſꝫ etiā dn̄ium:illo rū alio obligaro ad reddēdū p⁹ lapſuꝫ tp̄is idē in gñe z eq̄alēs/vl' tantūdē ī nūero/pōdere z mēſura. Solo.q.ſtat in vna ſuppoſitōe z vna ꝺcl'one. Suppoſitio ē hec. Utrū caꝑiť duplr. Uno mō ꝑ re data.z ſic pecunia vl' alia res nata mutuari ſi mutueť: ꝺ mutuum.z ſic nō capiť ꝑ. qꝛ nō ē actꝰ aliq̄s. Secūdo mō capiť ꝑ actu mutuādi.z ſic capiť ꝑ. Et qꝛ crebro oportet fieri mētionē ꝺ recipiēte ab alio mutuū.iō breuitaťꝫ cā cūdē appellabo mutuatariū ducť rōne a ſili ſic ꝛs q̄ ꝺnū recipit ꝺ donatari⁹:z q̄ depoſitū depoſitari⁹:z ſic de aliis.

Cōcluſio aūt rn̄ſiua ē hec. Utrū ꝑ nō notificať ꝑdicto mō:

qz tal' notificatio ꝓuenit oi mutuo, z fac̃ mutuū differre a q̃libz alio ꝓtractu, z sic ꝺ aliꝭ ꝓditōibz bone notificatiōis. Nec optet addere q̃ illa translatio vl' ꝓcessio sit g̃tuita, qz g̃tuis illō req̃rit ad licitā mutuatiōez: tñ nō req̃rit ad mutuationē acceptā in cōi ad licitā z illicitā: quō ħ capit: quō etiam vsuraria mutuatio etiā ē mutuatio: vt ptz ex diffinitiōe vsure, vt infra patebit. q. xxj. Et in ħ pōt rephēdi diffinitio mutui data a q̃dā legista scz Bartholo in. l. ij. in fi. ff. si certum petat, vbi in effectu ꝺr, Mutuū ē alicui⁹ rei vsū cōsumptibil' in nūero/ pōdere/ vl' mēsura consistentz g̃tuita facta trāslatio sub spe recipiendi: tantūdē in genere suo in silī nūero/ pōdere/ vl' mēsura. Hā illa clausula supfluit. s. g̃tuita vt patuit. Nec valet si dicas illa ponit ad differentiā locatiōis vl' ꝓtract⁹ alicui⁹ innoīati nō g̃tuiti: eo q̃ si ꝓcedat res p mercede erit locatio: si merces sit in pecunia / vel erit inominat⁹ ꝓtractus do vt des: si nō ꝓsistit in pecunia, Hā illi ꝓtract⁹ sufficienter excludunt p ħ q̃ ꝺr. nō tm̃ trāsferēdo vsum ei⁹ cē. Hā in locatiōe solū transfert vsus. Vñ diffinitio ponit trāi titulo ē sufficiēt bona.

Et ptz ei⁹ bonitas ipam declarādo p octo clausulas ei⁹. Dr̃ em̃ ꝑmo act⁹ vel ꝓtract⁹ qō ponit loco generz. Scō ꝺr pecuniam vl' spēm, qz nō solū numisma vl' pecunia sola ē nata mutuari/ sz etiā spēs, i. res vtiles distincte a numismate: vt sunt frumētū/ vinū/ oleum. Vñ res mutuabiles sunt triplices. Quedā em̃ tradunt sub certo nūero vt pecunia. Quedā sub certo pōdere: vt q̃dā spēs z aromata. Quedā sub certa mēsura vt g̃nuz/ vinū/ oleū: z silia. Vñ ex q̃ i sola mutuatiōe ꝓsistit pctm̃ vsure, iō etiā i sola hac̃ re ꝓtractiōe vl' ꝓcessiōe ꝓmittit pctm̃ vsure. Et siqs velit p vnā clausulā comphēdere vtrāq; ptē illi⁹ scōe clausule q̃ diſiūcta ē: potest sic dicere, q̃ q̃s rem vsu ꝓsumptibilē cē, ꝺz tñ res capi vt comphēdat numisma, z ad oñdēdū multiplicitatē hmōi re. posſz addere i nūero/ pōdere/ vl' mēsura ꝓsistentē: tñ non ē necesse addere, qz clausule diuisiue nō sūt nēarie in diffinitiōe si ipm diuisuz ibi ponit. Tertio ꝺr cui⁹ vsus ē ei⁹ cōsumptio, qz res q̃ vsus nō ē ꝓsumptio nō mutuant fm q̃ ordinant i talē vsū. Hā nō dicor vestimentū meū tibi mutuare si ad tps ipm tibi ꝓcedo, qz ei⁹ vs⁹ nō ē ei⁹ ꝓsumptio: sz dispōat ad ꝓsumptiōez tādē, sz dicor id tibi ꝓmodare si id ad tps tibi ꝓcedo ad vsū gratz: sz pecunia z frumētū z vinū z hmōi sūt ordiata ad vsū q̃ ē eorūdē ꝓsuptio, s. pecunia ad negociatiōes z mercātias p q̃s pecunia ꝓsumit. z ħ q̃ad dñiū ipius expēdent z frumētū z vinū ad esū z potū. Vñ in rebz q̃ vs⁹ ē eaz ꝓsuptio: nō cadit vsus sub pcio sine suba. In alijs ꝙo pōt vs⁹ cadere sub pcio sine suba: ita q̃ vs⁹ eaz acq̃rit p pcio suba manēte i dñio alteri⁹. Ex q̃ sequit cozollariū q̃ ipsoꝑe capit mutuuz. iij. Reg. iij. vbi ꝺr. Uade pete mutuo ab oibz vicinis tuis vasa vacua cē. Silr. iij. Reg. vj. ꝺ ferro q̃ cecidit vni ꝺ filijs ꝓphetaz in aquā cū ꝺr. Hipm mutuo accepam. ibi enim mutuum accipit p accōmodatione. prout latius patebit. q. xxxiij.

Cōtra illā clausulā arguit. Uel sz ē res cui⁹ vs⁹ nō ē ei⁹ ꝓsuptio, z tñ est nata mutuari, qz p ea ꝓingit accipi vsuram mō vsura tm̃ accipit rōne mutui, igit. Ualoz ꝓbat p. l. p auro. C. ꝺ vsurz, vbi ꝺr sic, p auro z argēto z veste facto chirographo: licitas solui vel ꝓmitti vsuras iussim⁹. Dicēdū q̃ qñ p ea ꝓtigit accipi vsurā: vt i dicta. l. nō accipit p ea nisi inq̃tū ē estimata i q̃ntitate pecunie: vt puta petz q̃ mutuem tibi. x. floz. ego dico pecuniā nō habeo: sz veste tāti valēte tibi ꝓcedā/ acsi. x. floz. tibi mutuassem. et ide vt ꝺ. x. floz. dab mihi vsurā. Dr̃ q̃rto ex quā ordiat ad talē vsū, qz si fm q̃ tal' res ordinarē i aliū vsū: nō eēt mutuū vt sī pecuniā meā tibi ꝓcedā ad ħ vt eā ꝓtrectes in manu tua forte ad sanitatē tuā: puta qz est aur̃ qō hz ꝑtutē ꝺ q̃sdā egritudies/ vl' vt ponas ad tabulā tuā ꝑ quā oñtationē vt diues videar/ vl' vt eā valeas creditori tuo ipignerare q̃ltz eū possis soluere, put sepe fit int̃ amicos: q̃ aliq̃s alteri ꝓcedit aur̃ vt ipigneret: nō est inquā mutuū. Hā ille vsus, s. ꝓtractatio vel ipignoratio nō ē ei⁹ ꝓsuptio. Vñ illa ꝓcessio est locatio si saltē p mercede eā tibi ꝓcedo vl' ꝺct⁹ inomiat⁹ do vt des/ nec illa ꝓcessio pro mercede facta ē vsuraria. sz fiat ꝑ lucrū. qz ñ ē ꝓcessio mutuatōis i q̃ sola resident pctm̃ vsure/ q̃uis illa cōcessio posſit eē alia species pcti ifecta p q̃nto ꝓcederet sibi ad peccāduz. s. ad vanā oñtationē vl' hmōi. Si āt ē g̃tis ꝓcessa: tūc ē ꝓmodatio. Dr̃ q̃nto ñ tm̃ trāsferēdo vsū: in ħ differt a ꝺctu locatiōis z cōmodatōis: i q̃bz solū trāsfert res q̃ ad detentionē z vsū nō q̃ ad dñium: i mutuo aūt q̃ ad vtrūq;, Vñ ꝺr: mutuo. i. ꝺ meo facio tuum. Et si arguat/ fidelissoz q̃ loco debitoris soluit debitori debitū: ꝺr mutuare debitori: z tñ nō trāsfert dñiuz illi⁹ rei mutuate i debitorē: sz i creditorē, alioq̃n i duos dños dispatos trāsferret. Dicēdū q̃ implicite mutuat debitori, z iō etiā implicite z ꝑtualr trāsfert dñium illi⁹ i debitorē. sz nō ibi sistēdo, sz vltra de ei⁹ dñio trāsfert i dñium creditorz, z sic imediate i debitorē z mediate z finalr in creditorez. Dr̃ sexto, illo tñ alio obligato cē, in ħ differt a donatiōe, qz i donatione sz etiā trāsferat res i alterꝫ. q̃ ad vsū z dñiuz: tñ ille ali⁹ nō obligat ad reddēdū illā vl' aliā rē. Vñ donū fm Arist. i. iij. topic. est datio irredibil', i. datio facta sine spe q̃ donatarius reddat eq̃alē, Et sz donatari⁹ obligef donatori obligatiōe naturali ad benīuolentiā hūdā circa donatorē: nō tñ ē illa obligatio ciuil/ nec potēs ꝺ se gignere actionem i iudicio exteriori. Dr̃ septio post lapsuz tpis, i ħ differt a cābio z pmutatiōe. Hā cābiēs florē nū p monetā, sz etiā trāsferat numisma siue florenū i aliū q̃ ad vsū z dñium: etiā illo alio obligato ad reddēdū sibi monetā eq̃alētē: tñ ille ali⁹ obligat ad mox reddēdū sine expectatiōe tpis. Et ħ si cābiū ē pur̃ qō ꝺco, qz si expectaret redditionē fiēdā p aliū: ibi etiā eēt admixtū mutuū in illo cābio, p q̃nto em̃ vellet q̃ ali⁹ p aliqō tps posſz monetā retinere z postea sibi ꝺare, pinde ē acsi illā monetā tā suā factā z receptam mutuasset illi alteri. Silr ꝺic de pmutatiōe q̃ Joannes pmutat suū bouē p eq̃ Petri. Dr̃ octauo idē i gñez eq̃alēs, qz recipiēs mutuū nō tenef ad restituendū eādē rē i nūero seu i individuo quaz mutuo accepit/ qō ptz: qz exq̃ solū ille res sic nate mutuari q̃z vsus ē earūdē ꝓsuptio fm q̃ sunt tales, cūc eoipo q̃ q̃s mutuat aliquā rēptio: ꝓsentit q̃ ali⁹ ꝓsumat illā rē, z p ons q̃ nō eandē restituat i nūero cū ꝓsumptū nō possit naturalr idē i nūero redire, si ē simplr ꝓsuptū: sic q̃n mutuaf frumētū vl' vinū: cuius vsus ē ei⁹ ꝓsuptio simplr dicta. i. corruptio. Sufficit g̃ q̃ reddat idē in gñe, z capit idē i gñe p eo qō nō ē idē i nūero seu i individuo. ħ vocāt idē i specie, qō ei theologi vocāt idē i specie: dñi iuristevocāt idem i gñe, z qō theologi idē i nūero seu i individuo: ħ vocāt dñi iuriste idē i specie. Vñ iurisc̃sult⁹ in. l. ij. ff. si certū petat: mutuū dam⁹ recepturi nō eādē spēm quā dedim⁹: alioq̃n aut cōmodatū erit aut depositū/ sz idē gen⁹. Et sic in hoc differt a cōmodato z locato: in q̃ optet q̃ cōmodatari⁹ z ꝓductor reddat rē eādē in nūero: alꝭ ꝓdemnabit q̃ntī interest nec etiam optet q̃ i eq̃li bonitate oī modo: qz ꝓductor hz ius vtēdi re ꝓducta, Dō naturale est q̃ res p vsum etsi nō mor̃ cōsumat: tñ aliq̃ mō attenuat in bonitate ꝑstina: dūmō illa attenuatio rei fiat p discretū vsum ei⁹: sec⁹ si attenuaret vl' deteriorare ex eo q̃ ipe indiscrete, z per ꝓns cū culpa vl' dolo ea faciz vsus. Idē dicī ꝓmodato, Et ꝺr notanē equalens vl' tantūdē cē, qz stat q̃ illō restituēdū nō sit eq̃alens estimatiōe illi⁹ tpis/ puta: qz interim decreuit valor illi⁹ rei p lapsum tpis, et tñ ei restituit eq̃alēs i nūero/ pōdere/ vl' mensura: imo etiā eq̃alēs i intrinseca q̃litate z bonitate: puta frumētū mutuatū: z qō nunc restituit sunt eq̃lis bonitatz itrisece z eq̃lis mēsure, z tñ nō tm̃ nūc valet frumētū cum restituit sic ꝑ us cū mutuo accipiebat.

Questio. XIX.

Utz in aliquibus casibz hō teneat sub pena pctī mortalis ad mutuādū ꝓxio. Solo hui⁹ qōnis stat in tribus suppositionibz/ decē ꝓclonibz/ z sex dictz/ et quattuor argumentz.

Prima suppositio, hoies sunt i triplici differētia vl' genere. Quidā em̃ hñt in rebz tpalibz ad vitā hoīs deseruientibz supfluū: tā nature q̃z psone. Illō āt ꝺr supfluū nature qō nō est nēarīū ad sustentationez vite hoīs: sic q̃n eo sublato: adhuc hō hz alia q̃bz sufficiēt pōt natura ei⁹ sustētari. Illō aūt ꝺr supfluū psone qō nō est necessariū ad tenēdū statū ꝓgruentē psone illi. sic q̃ illo etiā sublato adhuc tal' hō hz alia q̃bus sufficienē pōt tenere statū sibi ꝓgruētē: z sic psona accipit i ꝓposito put sonat dignitatē supadditā nature ipi⁹ suppositi, Unde rex milta hz q̃ sunt supflua nature sue, qz pro vita hui⁹ individui qō ē rex: nō idigeret tantis bonis: q̃ tñ sunt necessaria psone sue, id est dignitati vl' statui regali tenendo. Et homines hui⁹ ꝑmi generz dicunt alio noie homines hñtes abūdantiā facultatū seu rerum tpaliū put abundantia sonat in supfluitatē.

Aliꝭ ꝙo de scōo genere hoīes sunt q̃ in rebus tpalibz ꝑdictz hñt supfluū nature/ sz nō psone: z declarat ꝓportionabilr vt taz declaratū est. Et illi dicunt alio nomīe hñtes sufficientiā facultatū, nā talibz nō deficiūt tpa-

lia ꝑ natura vl̄ ꝑsona. Tertiꝰ ꝙ ꝛ de tertio genere hoīes sunt q̄ in reb⁹ tpalib⁹ ꝓdictis/ nec hñt supfluum ꝑsone nec nature: ita ꝙ id qꝺ hñt est necessariū tam ad ꝑsonā ꝗ ad naturā ꝛ ē insufficiēs ad ꝑsonā. ꝛ illi dicuntur hoīes hñtes penuriā facultatū.

Ꝺcꝺa suppositio aliq̄d ē necessariū nature homis pōt intelligi dupliciť. Uno mō ꝙ sit necessariū nature vni⁹ determinati hois. Alio mō ꝙ sit necessariū nature nō tm̄ vni⁹ hois. ꝫ etiā alio⁹ hoīz cō iūcto⁹: q̄b⁹ ille teneť etiāpuidere de necessariis vite. Uñ stat ꝙ aliq̄ tpalia non sunt necessaria Petro ꝺd naturā suā ꝑmo mō: q̄ tm̄ sunt necessaria eidē scꝺo mō ꝑ quāto Petr⁹ est ꝑfamilias obligat⁹ alere vxorez ꝛ filios. Sic in silī Hieronym⁹ exponēs illō Joannis baptiste. Qui hz duas tunicas/ det non habēti Luc. iij. vult ꝙ ꝑvnā tunicā itelligať vestimentū necessariū hoī ꝛ familie sue: ꝑ alt⁹ supfluum vestimentū.

Tertia suppositio: homies idigētes sunt triplices seu i triplici genere ꝝm ꝙ ē triplex necessitas. Primi ei sūt ꝺstituti in necessitate extrema ꝛ illi sūt tales: q̄ sic se hñt ꝙ nisi subueniať eis cibo/ potu/ vestimēto⁹ hmōi: exhalarēt spm̄. Et hūs Thomas declarādo extremā necessitatē dicī. iiij. di. xv. ꝙ casus extreme necessitatis iudicandus ē: qñ appent signa ꝓbabilia future necessitaꝫ extreme/ nisi eis subueniať. vt cū q̄s videt paupem idigentē cibo vl̄ potu vl̄ hmōi necessarijs: ꝛ hoīes ipotentes vl̄ pigros ad subueniēdū illi: nec paupem sibi possepuidere, nō est em̄ expectāda vltia ꝛ extrema necessitas. qz rūc forte nō posse natura iuuari iā defecta. Scōi ꝙo hoīes sunt positi in necessitate arcta seu magna et notabili citeriozē: tm̄ extrema necessitate. Tertiꝰ ꝙo sunt i cōi sic ꝙ nec in extrema nec in citeriozi arcta. ꝫ in citeriozi nō arcta nec notabili.

Prima ꝓcl̄o. hō nō in oī cāu nec ꝑ sp teneť mutuare ꝑmo/ ꝓbať q̄druplr̄. Primo/ hō nō teneť ad impossibile: ꝫ in aliq̄ cāu ꝛ ꝑ aliq̄ tpe: hmōi eēt impossibile mutuare. ſ. si nihil hz vl̄ nll⁹ sit q̄ recipere velit. Scꝺo sic/ ꝑceptū ō mutuādo est affirmatiuū. igiť nō obligat ꝑ sp. tenet cōsequētia. qz in ℏ differūt ꝑceptū affirmatiuū ꝛ negatiuū: ꝙ negatiuū obligat sp et ꝑ sp: vt tenemur oīi tpe ad ℏ: vt ñ furemur. ꝛ tenemur ꝑ oī tpe nō furari/ seu ꝑ nll⁹ tpe furari. ꝫ affirmatiuū obligat sp: ꝫ nō ꝑ sp. sp ei hō obligať ad ℏ vt certis circūstantijs tā ex pte sui q̄ ꝑsoni ꝙcurrētib⁹ mutuet. sed qz ille circūstantie nō sp ꝙcurrūt: tō nō obligabiť mutuare ꝑ oī tpe. Tertio ꝓbať/ qz ꝑceptū ō mutuando ē ō actu ꝯtuꝫ. mutuare em̄ ē act⁹ ꝯtuꝫ. Nō act⁹ ꝯtuꝫ reqrit debitas circumstātias loci/ tpis/ finis agēꝺ/ ꝛ rei circa quā agend⁹ est: adeo ꝙ nisi ille circūstantie ꝙcurrant: act⁹ nō erit ꝯtuosus. Nō nō ꝑ oī tpe nec in oī cāu ꝙcurrūt oēs circūstātie req̄site ad actū mutuādi: vt ē act⁹ ꝯtuis. igiť nō tenetur hō mutuare in oī casu nec ꝑ sp. Quarto/ qz dabilis ē casus in q̄ vtiosū eēt mutuare vt siḋs mutuaret ei q̄ nō solū nō idigeret. sz etiā abusur⁹ eēt re mutuata: mutuāte id sciente. Ista ꝙcl̄o magis patebit ex vltima cōclusione: vbi enumerabunť casus i quib⁹ nō teneť homo mutuare.

Ꝺcꝺa cōcl̄o. in aliq̄b⁹ casib⁹ teneť hō ad mutuādū ꝑmo sub pena pcī mortal̄/ ꝓbať dupliciť. Primo sic/ in aliq̄bus casib⁹ teneť hō ꝺnare ꝑmo sub pena pcī mortal̄. igiť ꝙcl̄o ꝓba. tenet ꝺsequētia. qz mai⁹ est ꝺnare ꝑmo ꝗ mutuare: vt patz ex scꝺa suppositōe. Añs ꝓbať/ qz dare est molynā est ꝺnare. mō in aliq̄b⁹ casib⁹ tenetur hō ad ꝺandū elymā ꝑmo sub pena mortal̄/ igiť. Maioꝛ nota. Minoꝛ ꝓbať: qz nll⁹ punit eternaliť nisi ꝑ mortali pcī. sed ꝑ omissiōe ꝺatiōis elymne puniunť hoīes etna liter. Hā Mat. xxv. hī ꝙ iudex ꝓ cā ꝺam natiōis ꝺamnādoꝛ allegabit ꝺatiōis elymne omissionē. Dicēdo Ite maledi. in ignē etnū. esuriui em̄ ꝛ nō ꝺedistiz mihi ꝛc̄. Ite Lu. x. cū quidā legisꝑit⁹ rñdissz ad ꝓbolā chīi dicēs ꝙ ille q̄ fec̄ miscōiam cū vulnerato a latronibus erat ei⁹ ꝑxim⁹/ subtūxit chīs ꝑceptiue dicēs. Uade ꝛ tu fac silr̄. Scꝺo sic/ hoīes teneť diligere ꝑxim̄ sub pena pcī mortal̄: dilectiōe nō tm̄ cordis/ q̄ ē velle sibi bonū. sed etiā dilectiōe op⁹ opando ꝛ ī effectu ꝺferendo sibi bonū: ꝛ ℏ ꝙcurrentib⁹ circūstātijs in ipo diligēte. ſ. ꝙ habeat illō qꝺ ī effectu sibi possit ꝺferre: ꝛ etiā in ipo diligēdo q̄ indiget illo bono. Nō ille circūstantie aliq̄n ꝙcurrūt i hoīe petēte mutuare. igiť i aliq̄b⁹ casib⁹ teneť hō ad mutuādū sub pena pcī mortal̄. Maioꝛ ꝓbať ꝑ ꝓma ꝑte ꝑ illō Joā. xv. ℏ est ꝑceptū meū vt diligatiz vos inuicē. Secūda ꝑs ꝓbať ꝑ illō. j. Joā. iij. Nō diligamus ꝯbo neq̄ lingua: ꝫ ope ꝛ ꝯitate. Ter

tia ꝑs. ſ. ꝙ ꝙcurrētib⁹ circūstātijs in ipo diligēte ꝛc̄. ꝓbať ꝑ illō Joā. iij. Qui viderit frēm suū necesse hze: et clauserit viscera sua ab eo: quō charitas ꝺei manet in illo? q. ꝺ. tal⁹ non satisfacit ꝑcepto ꝺe ꝺilectōe cordis ꝛ ope exhibēda ꝑximo. Uñ Aug⁹ in libello ō decē chordis. Magna excusatio filijs suis fuat. tibi paꝛ tuus ꝯuat. Fuas tu filijs tuis. ꝯuant filij tui filijs suis. ꝛ nll⁹ ꝯuatur⁹ ē ꝑceptū ꝺei. ſ. ꝺe ꝺilectiōe chīi. ꝛ sic inuit ꝙ ex ꝑcepto ꝺilectiōis tenemur etiā ad erogandū idigentib⁹ bona nr̄a. Tertio sic. Luc. vj. ait chīs. Mutuū ꝺate. ꝛ Mat. v. Uolenti a te mutuare ne auertaris: sz illō ꝯbuz ꝺate nō ꝑt intelligi ꝙ sit in oī cāu ꝙcurrūt: sz ꝑoti⁹ ꝙ in aliq̄b⁹ sit ꝑceptī/ ꝓbať dupliciť. Primo sic/ qz ꝯba impatiui modi seq̄ntia ꝛ ꝑcedētia intelligēda sunt in aliq̄b⁹ casib⁹ ꝑceptiue. Hā immediate ꝺixit. Diligite inimicos vꝛos. bñfacite ꝛ mutuuz ꝺate. Nō diligite et bñfacite ibi capiunť vt etiā itelliganť in certis casib⁹ ꝑceptiue: in aliq̄b⁹ simpliciť teneť hō diligere/ etiā in effectu bñfaciēdo inimicis suis ꝙm ꝙ ꝺz. Exo. xxij. Si videris asinuz odientis te iacere sub onere: nō ptransibis sz subleuabis. Si mil⁹ ꝯba seq̄ntia. Estote misericordes zc̄. Nolite iudicare. nolite ꝺēnare zc̄. q̄ oia intelligunť ꝑceptiue. Nō ex circumstantia scꝑtura ꝛ ē sumēda itelligentia ꝙm Hilarij. Secūdo sic/ qz qñ chīs ait Luc. vj. Qꝺ supest/ ꝺare elymam. ꝺate exꝑōit ī aliq̄b⁹ casib⁹ vt ē ꝯbū ꝑceptiuū. igiť eadem rōne ꝛ magz ℏ erit ꝑceptiue itelligendū in aliq̄b⁹ casib⁹. cū graui⁹ sit ꝺare elymā q̄z mutuare. Et qz ad scīendum casus in q̄b⁹ hō teneť mutuare multū ꝑfert scīe in q̄b⁹ teneť ꝺare elymā. iō ℏ ō illis aliq̄d inseret. est ꝙ tertia ꝓcl̄o.

Tertia ꝓcl̄o. duo sūt casus ꝺ q̄b⁹ nō ꝺz ꝺubitari: ī q̄b⁹ teneť hō ad ꝺonandū ꝓximo suo elymā. Primꝰ qñ hō hz supfluū tam ꝑsone ꝗ nature. ꝛ ℏ nature sue ꝛ suoꝛ. q̄b⁹ teneť ꝛ ꝑximꝰ idigēs est ꝺstitut⁹ in extrema nēcitate. Scōs qñ hō hz supfluū nature sue ꝛ suoꝛ. q̄b⁹ teneť. ꝫ id non sit supfluū ꝑsone: imo etiā necessariū ad decentiā stat⁹ sui ꝛ familie. ꝛ ꝑximꝰ idigens est ꝺstitut⁹ in extrema nēcitate. Primꝰ casus ponitur a scto Tho. Rich. in. iiij. Henrico in qꝺlibet⁹ a Nicolao de Lyra. j. Joā. iij. ꝛ ab Alerā. ō ales in. iiij. ꝑte. Scōs aūt ponitur a Rich. ꝛ Durando. Et ꝫ scīus Tho. in. ij. ij. q. xxxij. ar. vj. q̄ ad scōm casū videat Pꝛiū dicere volēdo ꝙ scōs casus sit ꝺ silij: ita ꝙ nō peccaret mortal̄ omittēs illō: tū ad sancti Tho. autoritatē ꝑt dupliciť rñderi. Primo ꝙ autoritas ei⁹ nō ꝙcludit cū rō innitens regule charitaꝫ sit ad Pꝛium/ qꝺ sic oñditur. Charitas em̄ ꝺz ee ordinata vt qꝺ mai⁹ vel digni⁹ sit: magis diligať ꝑ ferať. Uñ ꝛ propter ordinē charitaꝫ dicūt doctores. ꝙ ꝑmo diligendus ē ꝺe⁹/ deinde aīa ꝑpria/ deinde aīa proximi/ deinde corꝑ⁹ ꝑpriū: adeo ꝙ etiā pl⁹ est diligēda aīa proximi: ꝗ ꝑpriū corꝑ⁹: cum aīa ꝑri longe sit ꝑstantioꝛ corꝑe ꝑprio. Nō natura ꝑximi nobiliοꝛ ē ꝗ stat⁹ ꝑprius: adeo ꝙ etiā hō met ꝑdiligeret ꝓdere ꝑpriū statū ꝛ ꝯuare aīam ꝗ econtra. igiť etiā debebit naturam ꝑximi ꝙstituti in extrema necessitate ꝑdiligere decentie ꝑpriꝰ stat⁹. stat⁹ em̄ ē q̄d accidentale: natura aūt q̄d substantiale. Secūdo pōt ꝺici ꝙ ꝯbū sci Tho. posz taliter moderari ꝙ essz vez si itelligať ꝺ illo ꝺiuite quilz habeat supfluū nature sue ꝛ suoꝛ. qꝺ tū ē necessariū statui suo: tū illud ē adeo necessariū statui suo ꝙ ꝑt eius carentiaz sustineret magna pcla vt ꝺāna anie vl̄ coꝛpis. sic ī quā aliq̄ itelligūt ꝺictū scī Tho. ꝛ verū q̄ꝺ essz: ꝫ an ipe sic itellexerit ꝺubiū videť. Hā sic intelligēꝺo illō qꝺ hz non essz ꝑprie supfluū nature sue ꝛ suoꝛ. imo videť ꝙ essz necessariuz nature sue. si em̄ ex eius carētia imineť pcula coꝛpis: iā vite naturali sue nature erit necessariū. si āt pcl̄m aie: iā illō necessariū vite spūali sue nature: si saltē pcl̄m imminens ē ꝓbabile vl̄ eq̄libre. qz aīa cōmittēs se tali periculo pcī mortal̄/ peccat mortal̄. tō simpliciť videť standū cum Rich. ꝛ Duran. tenendo ꝙm casum esse casum in q̄ obligať hō sub pena pcī mortal̄ ad ꝺonādū elymā ꝑximo.

Quarta ꝓcl̄o. ī eisdem ꝺuob⁹ casib⁹ teneť hō ad mutuandū ꝓximo suo sub pena pcī mortal̄/ ꝓbať: qz ī eisdem teneť ꝺonare ꝑximo. igiť etiā mutuare peteti. tenet ꝺseq̄ntia a maiori affirmatiue Et ꝺico notanť/ peteti mutuū. qz si non peteret mutuum ꝫ absolutā ꝺonatiōnē: nō satisfaceret mutuando: imo teneť ꝺonare. qz iam necessitas extrema fecit vt illa res accedente petitione adeo sit sua vl̄ sibi ꝺebita facta ꝙ si alius deneget: poterit auferre occulte sine pcō furti. Contra illas ꝺuas ꝓcl̄ones arguiť. Si hec ꝓcl̄o essz vera: sequeret ꝙ aut aliq̄s teneret ad impossibile aut ī neutro illoꝛ casuum tenebiť mutuare/ ꝓbať.

Nã pono casum q̃ habeã supfluũ i prio casu/vl supfluũ i scdo cãu: z occurrat mihi cõstitut⁹ i extrema necessitate petẽs mutuum/ego ꝙz ꝓparẽ me ad mutuãdũ sibi vt petit. ꝙz inẽ ꝓparandũ mox occurrit mihi alĩ⁹ ꝓstitutus in eq̃li extrema nẽcitate: z tñ non sufficiãs vtriq̃ mutuare: sed tñ alteri possim: q̃ro an tenear iam mutuare: etsi sic/ aut igit vtriq̃: z sic ad impossibile obligor: aut neutri: z sic ꝯclio est falsa, aut vni z nõ alteri: z ꝟ nõ: q̃a q̃ro cui: nõ ꝓmo deserto scõo: q̃ nõ est maior rõ: cũ circũstãtie sint eq̃les i ipis z in me respectu eor̃, nec scõo deserto ꝓmo eadem rõne, igit. Dicendũ q̃ casu stante nõ teneor vtriq̃ mutuare, q̃ tũc ft solũ vni eor̃ mutuarẽ: nõ satisfeciss̃em, z sic ad ipossibile teneret. Uñ dicendũ/ q̃ neutri eor̃ teneor: vt ptz ex seq̃nti, q̃ nec etiã alteri eor̃ teneor, q̃ dicendo alteri eor̃ teneor: alteri supponit determinate: z q̃libet singular̃ ẽ falsa, ꝟ dicendũ est/ q̃ teneor alteri eor̃. Nam sic dicẽdo tũc ille termin⁹ alteri supponit ꝓprie tm̃, sequẽdo ly teneor, sic dicẽdo: teneor tibi vnũ florenũ: nõ est sensus q̃ ꝑcise hũc determinatũ tenear. Uñ si mutuauero ꝓmo: deobligatus sũ a scõo, si scõo: deobligat⁹ sũ a ꝓmo. Sic̃ argumẽtũ fieri põt i casu donatiõis elemosynã: ait sic.

Quinta ꝯclio, ꝓeter ꝓdictos duos casus est tertius dabilis: in q̃ nõ videt simplr diffiniendũ hoiem sub pena pcti mortal̃ obligatũ ad donãdũ elemosynã prio, ſ, si hõ habz supfluũ tã nature sue q̃z ꝓsone z suor̃ z, pri⁹ ꝓstitut⁹ est i necitate: ꝟ citeriozi extrema necessitate: ꝟ tñ arta seu magna z notabili ac grauĩ, pbat allegãdo ad hoc tres doctores. Prio: nam Durand⁹ i q̃rto loquẽs de habẽte supfluũ nature z psone: et volẽs dicere q̃bus ille teneatur donare elemosynã: ait sic. Nõ est dubiũ quin sit ꝑceptũ respectu illor̃ q̃ sũt in extrema necitate, de illis aũt q̃ nõ sũt in extrema necessitate ꝟ sint i magna verecũdia: nõ audeo plene diffinire: nec ꝺemnare maiorẽ partẽ diuitum, hec ille. Et sic ille doctor diffinire nõ audet: nec maiorẽ ptẽ diuitũ ꝺemnare q̃ sic supfluũ habentes: nõ subuenĩũt donatõe elemosyne patiẽtibꝫ magnã necessitatẽ/ ꝟ citeriorẽ q̃z sit extrema. Secundo pbat, q̃z ꝑm sctm̃ Tho, vbi supr: non est mortale. Tertio ad idem videt esse Alexan, de ales: in q̃rta pte sũme, q, cxiij, mẽbro ꝓmo, z ꝟ ex modo loquẽdi ei⁹ ibidem trahi põt. Nã cũ quesĩsset, Utrũ ille q̃ põt necessario teneat facere elemosynã indigẽti citra vltimã necitatez: ponit tria dicta, Primũ est: q̃ q̃ abũdat in bonis fortunẽ: debet ꝛigoze siue de necitate iustitie subuenire illi q̃ sũt i extrema necitate: q̃z peccaret si nõ subueniret z mortaliꝛ vt opinor. Scõm dictũ illis autẽ qui sunt in euidenti z notabili necessitate tenet subuenire de eq̃tate, i, tenet ꝺ bono z eq̃, si em̃ aliqs i bonis nõ nc̃arijs abundat, z nõ subuenit, primo exĩti in notabili z euidẽti nc̃itate: nõ subueniẽdo in ꝟ casu ꝓiudicat eq̃tati iustitie: nisi illa vnꝺ deberet tali subuenire reseruet aliq̃ꝺ q̃ꝺ teneat plus subuenire: vt fortasse aliq̃ꝺ de q̃z bonitate est magz cert⁹ vl sunt magz ꝓpinq̃. Tertiuz dictũ/ illis aũt q̃ cõmuni ꝯsuetudine mẽdicant/ nec tñ appet in eis signũ aliq̃ꝺ notabilis siue gnis indigẽtie si ꝑsumat q̃ habeant ad ptranseundũ tps illꝺ: teneat ꝺ dispẽsatiõe iustitie: z est meritoziũ subuenire. nõ ẽ tñ demeritoziũ non subuenire: si ex cã aliq̃ leui rõnabili nõ subueniat: vt si ꝑsumat q̃ indigẽs bẽat q̃ illi sufficiat ad trãseundũ tps illꝺ: q̃ aũt dispẽsatiue fiũt/ allicitũt ad silem/ nec tñ obligãt ingẽtũ hmõi. Uñ q̃ ex dispẽsatiõe iustitie fieri debẽt si fiũt: bñ fiũt sine meritorie, si nõ: nõ demerenť q̃ omittũt. Hec ille. Itaq̃ ptz q̃ Alexã, in scõo dicto iam posito sentit q̃ nõ peccat mortal̃, alioq̃n diceret q̃ in scõo cãu teneret etiã de rigore iustitie sic i ꝓmo cãu dixit. Itẽ etiã cũ in cãu scꝺi dicti minus videat obligari q̃z in cãu ꝓmi dicti, z tñ in cãu ꝓmi dicti non simplr assertiue asserit fore mortale, ꝟ solũ ꝺt opinor: seq̃t q̃ i scõo cãu nõ sensit fore mortale, ꝟ tm̃ veniale pro q̃nto ẽ ꝺ eq̃tatẽ: ꝯtra quã facere nõ sine culpa trãsire põt: patebit tñ in septima ꝓbatiõe sexte ꝯclonis q̃ Alexã, sensit exꝑsse oppositũ in tertia pte sũme.

Sexta ꝯclo, ꝟ nõ videat simplr diffiniendũ: tñ aliq̃liꝛ pbabile videt z nõ improbabile dicere q̃ i tali cãu sit obligatio sub pena pcti mortal̃. Prima ps huius ꝯclonis ptz ex q̃nta. Ꝟ scꝺa ps ꝯclonis pbat octoplicit. z ꝑme q̃rtuor pbatiões sunt p autoritates/ alie p aliq̃s rões seu psuasiones. Prima autoritas, Nã Joan. in, j, canoñ, sua, c, lĩj, videt velle talẽ in cãu hui⁹ q̃n te ꝯclonis peccare mortal̃. Nã ait sic/ q̃ habuerit substãm hui⁹ mundi: z viderit frẽm suum necesse hꝫe z clauserit viscera sua ab eo: quõ charitas dei manet in eo? q, dicit, nõ simlr stat charitas z omissio subuenĩois i tali cãu: igit illa omissio ẽ mortalis, q̃ sola venialis omissio bñ stat cũ charitate in eodẽ. Nec valet duplex rñsio ꝟ dabil. Prima q̃ Joannes tm̃ loquat̃ de extrema, nam videt q̃ q̃libet ꝑma facie audiẽs illam sniam Joãnis: i telligat eã de q̃libꝫ magna z gui nc̃itate/ etiã citeriozi extrema: respectu habentꝫ supfluũ nature z stat⁹. Nã de patiẽte extremã nemo dubitaret. Scꝺa rñsio q̃ possit itelligi de claudente viscera interiorꝫ miscõie, i, q̃ non solũ nõ dat i effectu exteriozi tali, ꝟ etiã non ꝓpatit̃ affectũ. Hec scꝺa rñsio duplr ipsobat. Primo nã imediate Joãnes subdit, Filioli nõ diligam⁹ ꝟbo neq̃ lingua: ꝟ opere z ꝟitate, z sic sniam ꝑcedentem videt ꝙ ꝟba sequẽtia exponere: vt itelligat etiã ille claudere viscera q̃ etsi int⁹ ꝓpatiat: tñ exteri⁹ nõ succurrit cũ effectu. Scꝺo ipsobat scꝺa rñsio q̃ paup nõ min⁹ tenet ad ꝟ vt nõ claudat viscera interiorꝫ miscõie, i, ꝓpassiõis q̃z ꝺues: g̃ si itelligeret̃ illa auctas Joãnis de interioꝛi miscõia tm̃: frustra ꝑmisisset dicens, q̃ habuerit substãz hui⁹ mũdi, q̃z siue hꝫet siue nõ: nõ referret q̃n charitas non maneret in eo si clauderet viscera ꝓpassionis ab eo. Secundo sic/ q̃z etiã Durand⁹ vbi s ꝺt: ꝙ illa auctoritas videt ꝟ sonare, ſ, de necessitate: etiã nõ extrema dũmõ sit magna. Tertio sic/ quia ad idẽ videt eẽ Nicolaus ꝺ Ly, sup canoñ. Joãnis loco ꝓdicto: dicens q̃ ibidẽ tangit duplex casus in q̃ el̃ynã facere nc̃itatis est z ꝑcepti, vn⁹ ẽ ex pte facultaz, ſ, qñ ꝟz supfluũ victui z vestitui ꝯsideraz nc̃itatibꝫ psone et stat⁹ z. Scꝺs casus ẽ ex pte recipiẽz, ſ. qñ patit̃ vgentẽ nc̃itatẽ: z nõ appet vnde sustẽtari possit nisi p el̃ynã isti⁹, tũc ille tenet̃ dare nõ solũ de supfluo sic̃ in casu ꝓdicto, sedetiã de nc̃ario nõ psone sue ꝑm indiuiduũ ꝯsiderate: ꝟ de nc̃ario sui stat⁹. Nã q̃libꝫ ꝺz se restringere vt primũ adiuuet i extrema nc̃itate, z ꝑm ꝟ subdit: z viderit frẽm suum necesse hꝫe, ſ, vltimã. Hec ille. Si igit vult q̃ illi sũt duo casus distincti se nõ inicẽ icludẽtes: sequit̃ q̃ ꝑm⁹ obligabit diuitẽ ad subueniendũ patiẽti nc̃itatẽ: etiã nõ extremã: dũmõ arctã, alioq̃n si tm̃ habẽti extremã: tã ꝑmus casus includeret sp scõm, z ꝑ ꝑs nõ erũt duo casus distincti, licz ꝟ possit dari vna cauillatio: dicẽdo q̃ adhuc distinguerent̃, q̃z scõs extẽdit se ad extremã nc̃itatẽ: etiam respectu habentꝫ tm̃ supfluũ nature nõ stat⁹: vt ptz ꝛituenti ꝟba Nicolai de Ly, ꝟz illa nõ obstãt, q̃z si scõs casus ꝟ mõ accipiat̃ z vt sic capt⁹ obligat ad mortale pctm̃. igit etiã ꝑm⁹ respectu patientz nõ extremã: vt deducit̃ ꝯclone, Quarto sic, Nã Alex, ꝺ alens in, iij, pte sũ, q, lxv, mẽbro, iij, §, j, exꝑsse sentit hoiem in cãu q̃nte z exte ꝯclonis eẽ obligarũ ad dandũ el̃ynã sub pena pcti mortal̃/ ait em̃ sic. In duoby casiby omittit diues si nõ dat pauꝑi idigenti. Prim⁹ ẽ indigẽs posito i extrema nc̃itate: z ꝟ dicat ei ꝙscia: si nõ tũc dat: peccat mortal̃. Scꝺs casus est in valde idigenti: ꝟz nõ in extrema nc̃itate, si em̃ ꝟz aliq̃s mlta supflua/ nec ꝓponit melius dispensare vl eq̃ bñ z tũc nõ dat: peccat mortal̃, z sic intelligit illꝺ, j, Joã, iij, Qui habuerit substãm hui⁹ mũdi z. Eccl. iiij, El̃ynaz pauꝑis ne defraudes: sed redde ei debitũ sicut, z canon Amb, Nõ min⁹ crimis ẽ habẽti tollere q̃z cũ possis z abũdãs sis idigentibꝫ denegare, Itẽ Amb, Nemo dicat ꝓprium q̃ cõe ẽ, pl⁹ q̃z sufficit ad sumpt⁹ violenter obtẽtũ ẽ, hec ille. Ex q̃bꝫ seq̃t q̃ aut Alexãder ꝯtradicit sibiꝑsi ꝟ in, iij, pte sũ, z vt ꝟ, allegatũ ẽ in, iiij, pte. Aut saltẽ in, iiij, pte intelligend⁹ ẽ q̃ ibidẽ loquat̃ de nõ habẽte supfluũ pfluũ vtriusq̃, vl si etiã de habẽte supfluũ vtriusq̃ ibidẽ loquat̃: p ꝟ q̃ dicit q̃ tenet̃ de eq̃tate subuenire patiẽti magnã nc̃itatẽ: videt etiã intelligi tentionẽ ad penã mortal̃ peccati obligantẽ: cui⁹ tñ oppositũ videt ex deductz in quinta ꝯclone. Item Antonin⁹ pte, iij, tit, j, c, vij, §, vj, in fine/ ait, q̃ illud: mutuũ date videret̃ esse ꝑceptum q̃z tũ ad eos q̃ cõmode pñt mutuare sine notabili detrimẽto sui stat⁹ erga eos q̃ sunt in magnis nc̃itatibꝫ constituti z quasi extremis, q̃z si hoc dicim⁹ ꝺ elemosyna: a fortiozi in mutuo. Hec ille. Modo hñs supflua vtriusq̃ põt sine notabili detrimẽto status sui mutuare z donare, igit̃ sequit̃ ꝓpositum. Quinto pbat̃ ratione q̃ sit aliqualit̃ pbabile. Nam si secund⁹ positus per Nicolaum de Ly, obligat diuitem de necessario statui suo subuenire patiẽti extremã: sequit̃ q̃ ꝓportionabiliter obligabitur primus qui habet supfluum nature z status subuenire patienti citeriozem extrema, tenet ꝯsequentia ratiõe ꝓportionis. nam ita leuiter subuenit primus patienti arctam z citeriozem necessitatẽ sic̃ fecũd⁹ subuenit patienti extremã. Sexto sic. Nam

Alexã. in. iiij. pte sũ. q. exiij. mẽbro. j. cũ fecisset q̃dã argumẽtũ in fine / volẽs ipm soluere dr sic. Ad id q̃ obijcit rc. põt dici q̃ non valet hec argumẽtatio. omittit si nõ dat etiam ỗ nẽarijs: idigenti i extrema nẽcitate. igit omittit si nõ dat de supfluis idigẽti citra extremã nẽcitatẽ. qz iuste excusari posset p ꝫ q̃ refuat magz idigentibꝫ vl' ꝓpinq̃oribꝫ vl' alijs q̃bꝫ magz teneat. Hec ille. z loq̃t ỗ omissione mortali vtrobiq;. Tũc sic arguo / si ꝯña non valet ꝓpter hoc q̃ illa excusatio hz locũ. igit sublata illa excusatõe tenebit ꝯsequntia. qz cessante cã cessat effect⁹. Wỗ dabil' ẽ casus sexte ꝯclonis: vbi illa excusatio locũ nõ hz: puta vbi hñs supfluũ nature z psone nõ refuat magz idigẽtibꝫ. eo q̃ stat q̃ nll's sit ptũc ꝟstitut⁹ in maiori indigentia. qz nõ ẽ maior illa nisi extrema: in q̃ nll's tũc est nec ꝑsumit q̃ de ꝓpinq̃ eam aliqs incurrat. Itẽ nec refuare vult ꝓpinq̃oribꝫ vl' alijs q̃bꝫ magz teneat. qz stat q̃ adeo sufficiẽtia bona habeat tam p se q̃ꝫ pro sibi iũctz q̃bꝫ teneat: q̃ adhuc habeat supflua. igit tũc in cãu quinte ꝯclonis tenebit sub mortali pctõ patienti grauẽ nẽcitatẽ subuenire. Septimo sic. Hã in extremo iudicio indistincte dicet iudex dãnatis eos non iplesse opa miscõe. z ꝯñs peccasse mortalr. cum igit multitudo magna damnabit. iuxta illõ. Lata ẽ porta z spacio. via q̃ ducit ad pditionẽ: z mlti sunt qui intrãt p eã. Wat. vij. z tñ rarovl' vt in paucioribꝫ occurrit casus extreme nẽcitatz in q̃ non subueniat p hñtes supfluũ vtriusq;: sequit q̃ etiã extra casuz extreme nẽcitatz nõ subuenire patienti magnã z grauẽ nẽcitatẽ sit hñti supfluum vtriusq; mortale. Octauo sic. Hã autoritates sctõꝝ loq̃ntes de casu idigentie in q̃ aliq̃s abundãs sub mortali pctõ tenet: nõ vtunt̃ ꝓbis restringentibꝫ nẽcitatem ad extremã: sic tñ vtunt̃ in alijs locis vbi restringũt nẽcitatẽ ad extremã. Hã Amb. di. xlvij. in. c. sic hi. ait sic. Esurientiũ panis ẽ quẽ tu detines: nudoꝝ vestimentũ qd tu recludis: miseroꝝ seu captiuoꝝ redẽptio. z absolutio ẽ pecunia quã i terra defodis. tantoꝝ g̃ re scias inuadere bona q̃ntz posses pstare qd vel. id est debes velle. Hec ille. Et sic in ꝟ q̃ cõparat omittentẽ in hoc casu subuenire inuadẽti bona aliozꝝ: vult q̃ mortalr peccet z in q̃n tũ indistincte dr de esurientibꝫ / nudis / z captiuis ac miserz: apperq̃ nõ tm vult loqui ỗ patientibꝫ illas mikias in extrema nẽcitate / sed etiã citra. nõ em addit vt alibi. pasce fame morientẽ rc. Itẽ silr intelligit Alexan. de ales: aliã aucitatẽ allegatã i septima pbatõe Itẽ. j. ad Tim. vltẽ. Diuitibꝫ hui⁹ seculi pcipe facile tribuere z cõicare rc. vbi non apparet fuisse de mẽte Pauli q̃ vellet q̃ Timothe⁹ tm pciperet eis: vt patientibꝫ extremã necitatẽ facile cõicarẽt: imo etiã q̃ patientibꝫ citeriozẽ dumõ notabilẽ tribuerẽt z cõicarẽt. z p ꝯñs est pceptũ dare talibꝫ. Itẽ Hieron. Aliena rape ꝙuincit q̃ vltra necaria retinere cõprobat. i. mortale ñ erogare supflua: sic mortale ẽ rape aliena. z nõ dic addẽdo q̃ supflua ñ erogare patiẽti extremã necitatẽ sit aliena rape. Hã de extrema loq̃ndo: etiã necessaria ñ erogare ẽ pctm: si sint necaria ꝑsone tm. vt patuit i ctia ꝙclione. Itẽ Basili⁹. Famelici panis ẽ quẽ tu tenes. nudi tunica quã i ꝙclaui reseruas. discalciati calce⁹ qui apud te marcescit: indigẽtz argẽtũ qd possides inhumatũ. q̃ circa tot iniuriarz q̃t dare valeres. hec ille. Et argue ex illa sic ex ea que

Septima ꝙclio. satis (fuit Amb. pbabile videt q̃ in casu q̃nte z sexte ꝙclionis: hõ teneat sub peccato mortali ad mutuãdũ prio. pbat tripl'. Primo qz longe min⁹ ẽ mutuare q̃ꝫ donare elemosynã. Wodo i casu q̃nte z sexte ꝙclionis aliqliter pbabile est / q̃ hõ teneat proio donare elemosynã. igit i eodẽ casu hõ teneat ad mutuãdũ proio. z ꝟ q locũ a minori eritsatis z admodũ probabile: maxie ꝙcurrẽte ratione. portionabil' habitudinis donatiõis ad mutuationẽ. Sctio probat. nã si Petr⁹ furet Joãni aliq̃s res vtiles: z postea cũ ad huc illas Petr⁹ hz incidit i nẽcitatẽ arduaz detinẽdi eas: q̃ tñ necessitas nõ sit extrema: hz citerioz. Joãnes ꝙo nullũ dãnũ patiat ex dilatione restitutiõis illaz rerũ: qz cõmode transire põt: sm doctores. Petrus sine pctõ mortali pt stante illo casu illas res detinere. sic ei sentire videt Sco. i. xlij. di. xv. z Joã. neapolitan⁹ put videri hz i tractatu restitutionũ. Wỗ causa cur licet Petro detinere alienũ ñ est: nisi qz nõ detinet i ctli casu inuito dño. s. Joãne. z ꝟ loq̃ndo ỗ Joãne rõnabiliter inuito. Hã dato q̃ Joãnes sit inuit⁹ tñ rationabilr se habendo deberet esse contentus q̃ Petr⁹ detineret. si igit deberet esse ptẽt⁹ z rõne illi⁹ pt Petr⁹ ỗtinere. igit signũ ẽ q̃ si Petr⁹ ñ hzet illas res Joãnes teneret sibi eas mutuare. alioquin si nõ teneret: nõ

appet q̃lit Petr⁹ excusari posset i detẽtiõe rei aliene: q̃ ẽ negatiuo ꝓcepto phibita: z p ꝯñs p oi rpe: igit sic ille circũstãtie facit Petrũ excusari a mortali: ita eedẽ obligabũt Joãnẽ ad mutuãdũ Petro: si nõ hzet illas res ꝓpus cũ sic q̃ui idigẽtia i digeret. tenet illa ꝙclo quẽtia dupl'r. Prio ex idẽtitate rõnis. Secũdo a sil'i. Hã q̃ro a te si Petr⁹ in extrema ꝟstitut⁹ nẽcitate occulte reciper res Joãnis / an ne excusaret a mortali: Et rñdes q̃ sic eo q̃ Joãnes met deberet z teneret sub mortali pctõ dare Petro. igit eodẽ mõ si Petr⁹ i arcta nẽcitate ꝟstitut⁹ detinet res Joãnis: excusabit p illũ modũ. s. dicẽdo q̃ iõ excusabit eo q̃ Joãnes met deberet z teneret sub mortali pctõ ipi Petro mutuare. Tertio qz sanctus Bernardin⁹ in suo tract. restitutionũ expresse tenet q̃ hõ in tali casu obligatur sub pctõ mortali ad mutuandũ primo.

Octaua ꝙclo. hz ꝑter ꝓdictos tres casus in q̃bꝫ hõ (vt ꝓbabile ẽ) teneat ad mutuãdũ proio sub pena pctĩ mortal': ponant adhuc tres casus i q̃bꝫ etiaz eadẽ obligatõe ponit hõ obligari: non tñ videt q̃ oẽs illi tres casus sint ꝓbabiles. Prima ps ꝓbat enũerando eos. Primus siq̃s nll'm supfluũ hz: imo q̃cq̃d hz ẽ nẽcariũ nature sue z suoꝝ q̃bꝫ teneat: tñ ille nõ ẽ ꝟstitut⁹ in extrema nẽcitate. proxim⁹ ꝓo ẽ in extrema cõstitutus: tũc hñs teneat subuenire proximo. qz et si tal' hñs patiat penuriã aliquã: ñ tñ adhuc deficit nec morit. proxim⁹ ꝓo i nẽcitate ꝟstitutus morit: nisi statim sibi subueniat. cũ igit i extrẽa nẽcitate oia sint cõia: debebit illi subuenire ỗ bonis alteri⁹ tãꝫ ỗ suis. Et põt cõfirmari ille casus. qz sic ꝓxi⁹ stat⁹ est postponend⁹ z deserẽdus: qtũs succurrat vite naturali proxi: vt patuit i tertia ꝙclone: si ꝑ postpositionẽ stat⁹ fuet vita proximi alis peritura: ita ꝓpria natura q̃ ad ꝙmoditates vite natural' ẽ postponẽda z deserẽda: qtũs succurratur vite naturali proximi: si ꝑ postpositiõez ꝙmoditaz ꝓprie nature (fuata tñ ꝓpria natura i eẽ hz postposita el⁹ ꝙmoditate) fuari possit vita natural' proximi simplr peritura. tenet ꝯña ꝟture ꝓportiõabil' habitudis. Secũd⁹ cas⁹. Si hõ hz supfluũ nature tm z proxim⁹ patiat nẽcitatẽ nõ extremã hz arctã: tenebit sibi mutuare z probari possz: qz ꝓportionabilr hz se tal' ad suũ proximũ: sic se hz hõ i prio cãu h⁹ octaue ꝙclonis ad suũ proximũ. pz ituẽti. mõ ỗ pmo cãu ꝓbatũ ẽ i eo eẽ obligationẽ sub mortali pctõ. igit etiã in ꝟ scdo erit. Tertij cas⁹ ẽ. si hõ hz supfluuz vtriusq; nature z ꝑsone: z proxi⁹ patiat necessitatẽ nec extremã nec arctã: hz cõez. Pro ꝟ casu argui possz etiã ex ꝟbis Joãnis i canoñ. j. Jo. iij. vbi distincte ỗt ỗ fre necessitatẽ patiẽte: z ỗ hñte subam h⁹ mõi. Silr z Amb. videt idistincte loq̃ ỗ patiẽte necessitatẽ vl' indigẽtiã cõpando eũ ad hñtẽ supfluũ q̃ mõ tal' abundãs ñ min⁹ peccet q̃ꝫ si tolleret proio res suas qõ ẽ vtiq; mortale. Alit inq̃ꝫ sic. Hõ miorz ẽ crimis hñti tollet: q̃ꝫ cũ possis z abũdãs sis: indigẽtibꝫ ỗnegare. tl'vij. di. c. sic hi. Scda ps ꝙclonis ꝓbat. Hã hz ꝓm⁹ z scds sint pbabiles: vt patz ituenti rõnes adductas p eis: z etiã qz b. Bernardin⁹ tenet eos: tñ tertij inter illos tres nõ videt pbabil'. Hã hz i tali casu videat hõ sub aliq̃ culpa obligari: solum tñ erit illa venial'. Hã nõ notabilr ledit. proi⁹ ex omissiõe mutui sibi si nõ nisi cõi nẽcitatẽ indiget. mõ etiã furtũ rei nõ notabil' sed vl'. vt pomi ỗ arboꝝ aliena nõ ẽ nisi culpa venial' z nõ mortal': nisi vbi facerz mẽte tali q̃ si pl⁹ inueniss z / pl⁹ etiã q̃d notabile acceptz. Et hz diues sub nll'a culpa obligaret ad el'ynã dãdã patiẽti talẽ nẽcitatẽ i cãu aliq̃: puta si hñs talẽ cõez nẽcitatẽ nõ ẽ paup. sic ꝓtingit q̃ etiam aliq̃ ñ digni el'yna in nll'o peccaret / q̃ tñ eidẽ denegãdo mutuũ peccaret. Epilogãdo g̃ videt dicendũ ad qõnez q̃ q̃nq; sũt casus i q̃bꝫ teneat hõ ad mutuãdũ proio sub pena pctĩ mortal'. int q̃s ẽ ordo i eoꝝ ꝑfectitudie z pbabilitate. Hã duo ꝓmi indubitant sũt tenẽdi. tertij⁹ est admodũ pbabil'. q̃rt⁹ z q̃nt⁹ pbabiles sunt / sextũ non video probabilẽ q̃ ad mortalẽ culpam: hz q̃ ad venialẽ.

Dona conclusio. in illis casibꝫ in quibus homo tenetur ad mutuãdum / z in quibꝫ teneat ad donandũ proximo bona tpalia fortune: teneat etiã hõ alia bona in q̃bus abũdat: primo simil'r indigenti donare z mutuare: ꝙcurrẽtibus circũstantijs ꝓportionabilr se habentibus ad circumstãtias ꝓdictoꝝ casuum. Hui⁹ accipe q̃druplex exemplũ. Primũ est de medico videnti infirmũ pati infirmitatem necessitatz extre-

me vl'artã ⁊ grauẽ: cum ipe ẽ in sili facultate medẽdi ꝓstitut⁹ sic fuerat dans el'ynã vl' mu tuãs ꝓstitut⁹ i facultate bonoꝝ tpaliũ fortu ne. Scõm ⁊ tertiũ exẽpla accipe de aduoca to exãte i facultate aduocãdi: ⁊ iurispito in facultate ꝓsulẽdi: cõpando eũ ad idigentem ei⁹ aduocatiõe vl' ꝓsilio cũ ille idigẽs ẽ in cõ sili idigẽtia ꝓstitut⁹, pura paup ẽ accusat⁹ in iuste accusatiõe ciuili vl' criali/ nec hz ob defectũ pecunie/ vl' alia ō cã q̃ sibi aduocati one vl' ꝓsilio assistat. Quartũ exẽplũ ō theo logo exãte i facultate exhortãdi ad ꝓuersio nẽ pctoꝝ: cõpando eũ ad pctorẽ ꝓstitutũ in idigentia hãte sẽ ꝓportionabilr ad idigẽtias ꝑdictas, nã talẽ ꝓuertere vl' desolatũ ꝓsola ri cũ alt⁹ veriliꝝ desit/ est op⁹ miscõie spual' qō non min⁹ obligat cum sit maiorꝝ meriti. Hãc ꝓclonẽ sentiũt sctũs Tho. atqꝫ Henr. de Hassia i tract. ō ꝓtract. tẽ.

Decima ꝓclo. dabiles sũt mlti ca sus i q̃bꝫ hō nō tenetur ad mutuãdũ, prio/ ptz enũerādo octo q̃ꝫ etiam duo vltimi nō tm̃ nō sunt obligatorij: sz etiã am sunt vitiosi. Prim⁹ cũ q̃s hz supfluũ p sone ⁊ natute ⁊ prim⁹ non idiget. Scõs si q̃s hz supfluũ nature lz nō psone: et prim⁹ ñ idiget: ⁊ ille seq̃t ex pmo. Terti⁹ siq̃s hz su pfluũ nature sz nō psone seu stat⁹ ⁊ prim⁹ idi get tm̃ p psona seu statu suo, q̃ eñ tũc nō te neat/ pbat̃, nã tũc id qō mutuaret esset neces sariũ, prio statui ꝯuādo: mō vt ōt Durand⁹ nll's teneat̃ ꝑcũde viuere in statu suo vt rele uet aliũ ō indecẽti statu ad decentiã status.

Quart⁹ siq̃s hz supfluũ nature lz non ps one: ⁊ prim⁹ idiget idigẽtia nō notabili nec ar dua: sz cõi, ⁊ ille seq̃t ad tertiũ p locũ a mino ri affirmatiue. Hã si patet̃ tm̃ cõem idigen tiã nō deficit i nẽariꝭ statui. Quint⁹ siq̃s hz supfluũ vtriuscꝫ: ⁊ prim⁹ nō nisi cõi idigẽ tia indiget: a q̃ tm̃ nō sperat rehabere sortẽ su am/ pbat̃, qz si tũc teneret mutuare/ teneret̃ donare, mō ꝑ nō tũc teneat̃ cũ sit solũ cõsilij. Et q̃ seq̃t a ꝓtrario q̃ in cãu aliq̃ q̃s teneret̃ mutuare vbi etiã nō sparet rehabere suũ, ſ. i cãu q̃ teneret̃ donare sic̃ fuert tres casus ter tie q̃rte q̃nte ⁊ sexte ꝓclonũ. Hã tali mutua revbi, ſ. q̃s nō sperat rehabere sortẽ suã: ẽ ali q̃ mō donare: lz nō sit simplr donare. Se xtus si habẽti supfluũ etiã vtriuscꝫ nō ꝓstet ō idigentia ꝓxi lz ei teneret̃ si ꝓstaret. Nam hoi obligato ad actũ ꝑtutꝫ dz pcõstare obie ctũ circa qō vult exercere actũ ꝑtutꝫ eẽ ꝓgru um tali actui: nō dico aũt si nō petat̃, nã etiã si nō petat idigens: ꝓstet tũ aliũde diuiti ei⁹ indigentia: tal' obligabit̃ nihilomin⁹ ad mu tuãdũ ei ꝓcurentibꝫ circũstãtijs supꝝ tactis. Hō em̃ ait chrs, petẽti mutuũ date, sz abso lute mutuũ date. Ũñ ait Hen, ō bas. Hō ex cusat diuites superflua hãtes a trãsgressiõe diuĩ ꝓcepti si nẽo indigẽtiũ ab eis mutuum petat, qz q̃ ia ab eis nō petit̃ ẽ ex impietate q̃ inualescẽte pauplbꝫ nō mutuare ꝓsueuerũt, sz eos poti⁹ ad vsurarios publicos remittre re, qō eos nō excusat eo q̃ sciũt plimos idi gẽtes ee q̃ vsurꝫ oĩno destruunt̃ et destructi sunt. Hec ille. Idẽ dic i donatiõe el'ynę: nō tñ dico q̃ teneat̃ hñs supflua met grere vt sibi inotescant idigẽtes, sz sufficẽ vt his ō q̃bꝫ sibi ꝓstat/ succurrat: vt etiã vult Tho. videt̃ tñ q̃ tanta possz eẽ caritia: ꝑssura: pusillani mitas ⁊ desperatio i indigentibꝫ: assequndi mu tuũ vl' etiã donationẽ: q̃ hñs ꝑdictꝫ modis supflua teneret̃ etiã inq̃rere vt sibi tales indi gẽtes inotescerent/ vl' saltẽ q̃ se exhiberet be niuolũ vt indigẽtes i ardua nẽcitate ꝓstituti ad eũ ꝓfugerẽt ⁊ spem hzent assequndi. Se ptim⁹ si hñs supfluũ vtriuscꝫ etiã sparet sor tẽ suã rehabere a prio patiẽte cõem tm̃ indi gẽtiã, sz tñ is eẽt abusur⁹ re mutuata, nã tũc nō solũ nō teneret̃ mutuare: sz poti⁹ ad oppo sitũ teneret̃ ne cooperet̃ sibi ad abusũ ⁊ pec catũ. Octau⁹ siq̃s tm̃ hẽat nẽaria nature sue ⁊ suoꝝ q̃bꝫ teneat̃ ⁊ prim⁹ nō in maiori ne cessitate eẽt ꝓstitut⁹, sed eq̃li vl' minori, nam tũc vitiosum eẽt, qz ꝺ charitatẽ ſm Thom̃, Rich. ⁊ Durꝰ, ⁊ sic duo vltĩ cas⁹ nō tm̃ nō sũt obligatorij, sz etiã sũt vitiosi. Attñ octauus ꝑt i tribꝫ casibꝫ eẽñ vitios⁹/ sz laudabil'. Pri mo (vt ōt Tho. ũ. ij. q. xxxij. vbi ꝺ.) siq̃s dar ret psone alicui, qz ꝓsyderaret eã vtilioꝝ rei publice vl' eccl'ie q̃ꝫ se vl' familiã, ⁊ lō ipe ⁊ fa milia ꝑferret ꝓ quatiõnẽ vite illi⁹ sue: subueni endo ei ō nẽario vite: ad qō tñ nō teneat̃ exꝑ cepto: sz ptinet ad magnã pfectionẽ. Scõo etiã laudabilr q̃s daret el'ynã de necessario psone alicuibꝫ indigentibꝫ etiãsi nō extreme cũ ipe veller religionẽ ingredi. Tertio si i pm pto p inductriã possz sibi cito suo decẽti sta tui prouidere. Hec Tho.

Post has decẽ ꝓclones subiũgẽ da sunt sex dicta faciẽ tia pro maiori elucidatiõe ꝓclonũ.

Primũ est pro decima cõclone, ⁊ est lz ſm quid loquendo seu sup posita ifirmitate: impfectõe ⁊ malitia hoim meli⁹ sit q̃ idigentes nō habeãt copiã mutu um asseq̃ndi a diuitibꝫ q̃ꝫ q̃ habeant: tñ sim pliciter loq̃ndo meli⁹ eẽt q̃ hzent q̃ꝫ q̃ nō hñt. Prima ps pbat̃/ qz tãta ẽ ifirmitas: imperfe ctio ⁊ malitia hoim q̃ illa copia si hẽt̃ esset materia ⁊ occasio (saltẽ accepta ⁊si nō data) q̃ indigẽtes recipiẽtes mutua ꝓmitterẽt mlt⁹ abusus pdigalitatis rep. tpaliũ. Scõo q̃dẽ seipos redderẽt ipotentes ad soluendũ. ⁊ sic dãnificarẽt prim̃ in tpalibꝫ: ⁊ p ꝓns suã aiaz in pctõ. Tertio dãnificarent̃ dãres mu tuũ, ⁊ sic seq̃rent̃ lites ⁊ odia ⁊c. Scõa ps p pbat̃/ qz simplr meli⁹ esset hẽ copiã q̃ mltiplr exerceret̃ act⁹ ꝑtut⁹ q̃ talẽ copiã non hẽ, mõ mutuare gratꝭ ẽ act⁹ ꝑtut⁹: igit̃ cũ nō possit exerceri saltẽ i effectu nisi recipiẽtibꝫ aliq̃bꝫ, seq̃t ꝓsitũ. Q autẽ id qō supposita impfe ctiõe vl' malitia meli⁹ ẽ: solũ sit dicendũ meli us ſm q̃d, ⁊ alt̃ sit dicẽdũ meli⁹ simplr: ptz ex deductꝭ in. q. ix. vbi sil'e habitũ ẽ q̃ lz ſm q̃d loq̃ndo meli⁹ sit q̃ nō sint oĩa cõia: tamẽ simplr meli⁹ eẽt q̃ oĩa eẽnt cõia. Ex hoc di ctoꝝ locũ a minori seq̃t q̃ etiã simplr loquẽ do meli⁹ eẽt q̃ hẽt̃ copia recipiẽdi mutuũ q̃ tis q̃ꝫ q̃ iueniunt̃ mutuãtes ad vsurã, nã pe ius ẽ ad vsuras mutuare q̃ꝫ nō iuenire copi am mutuãdi, si igit̃ hẽ copiã mutuãdi esset simplr meli⁹ q̃ꝫ ꝺ q̃ ō est nō iuenire copiã mu tuãdi: multo magis erit melius q̃ꝫ hoc q̃ ẽ mutuare ad vsurã/ vl' etiam inuenire mutu antes ad vsurã.

Ocõm dictũ p eadẽ decia ꝓclone. lz hō i octauo cãu decime ꝓclo nis ꝓstitut⁹ nō sit obligat⁹ ad mutuũ bono rũ fortune respectu hoĩs prĩ de q̃ idẽ cas⁹ so nat: tũ ob ꝑ nō ẽ oĩno ab oĩ mutuo respectu eiusdẽ psone deobligat⁹. Probat̃/ nã tal' hō adhuc mlta hz q̃ tali primo mutuare ꝑt: im mo donare. Est em̃ (vt ait Alex. in. iij. pte sũ me. q. lxv.) mltiplex donũ vtputa q̃druplex ſ. munerꝭ a manu. Deute. xv. Precipio tibi vt apias manũ tuã egeno ⁊ paupi. Scõz cõ passiõis a corde. Esa. lviij. Cũ effuderꝭ esu rienti aiam tuã. Tertiũ donũ ꝑbi dulcꝭ ⁊ ꝓso latorij ab ore. Eccl. xviij. Nonne ardore re frigerabit ros: sic ⁊ ꝑbũ meli⁹ q̃ꝫ datũ. Ũñ ⁊ ducꝭ ad mortẽ tãq̃ꝫ i extrema nẽcitate ꝓstitu tis: saltẽ mutuũ ꝓsolatorij ꝑbi ꝑpendamus. Quartũ obsequij i ope Exo. xxij. Si videꝭ asinũ odiẽtꝭ te iacere sub onere: nō ptrãsib/ sz subleuab cũ eo. Ũñ q̃ asinũ odientꝭ te itel ligere possum⁹ corp⁹ inimici nr̃i: qō tũc sub onere iacet qñ in extrema nẽcitate manet: qō vtiq̃ nō ita isensibilr ptrãsire debem⁹: quin ei iuxta posse mutuũ: obsequij saltẽ: ipenda mus. Lz q̃ ad mutuãdũ vl' donãdũ ꝑmũ do num nō teneat̃ q̃s in octauo cãu: teneat̃ tñ ad alia tria q̃ loco ⁊ tpe. Ũñ Mat. v. Qui petit a te/ da ei. glo. si deest facultas: da affectũ vl' obsequm vl' ꝑbũ. Hoc scõz dictũ etiã sentit btus Bernardin⁹ in tract. ꝓtractuũ.

Tertiũ dictũ in ill'e casibꝫ in q̃bꝫ hō te neat̃ mutuare prĩmo sub pena pctī mortal' / aliqñ nō optet ꝓsyderare an re cipiens mutuũ sit iust⁹ vl' iiust⁹/ bon⁹ vl' ma lus/ pi⁹ vl' impi⁹/ fidel' vl' infidel'/ heretic⁹ vel catholic⁹/ excõicat⁹ vl' non: ⁊ sic de alijs. In aliq̃bꝫ ꝺo eoꝝ optet talia ꝓsyderare. De prĩa pte hui⁹ dicti accipe duo exẽpla. Primũ vt i ill'o q̃bꝫ prim⁹ est ꝓstitut⁹ in extrẽa nẽcitate. nã tũc non curãdo q̃lis sit prim⁹ dũmõ i ta li nẽcitate sit/ tenemur ei nō solũ mutuo: sz eti am dono subuenire: etiãsi optaret alijs furri pere occulte vl' palã: si nō al'r pōt puideri pa tienti talem nẽcitatẽ. Aliō exẽplũ eiusdẽ ptis est, vt in casibꝫ ardue nẽcitatꝭ dũmõ nō sit re cipiens abusur⁹ vl' se traditur⁹ negligẽtie cõ fisus ō puisiõe sibi facta, ⁊ etiã dũmõ mutu ans ꝑ ꝑ q̃ mutuat iniustꝭ: nō fiat ipotẽs ad mutuandũ iustis. Probat̃/ qz in el'yna sic ẽ. igit̃ etiam i mutuo. Ãũs pbat̃/ nam Chrys. ait. Quiescam⁹ ab hac absurda ⁊ diabolica emptoria curiositate, ſ. discernẽdo inẽ pau perem ⁊ paupem, non em̃ ex vita eoꝝ q̃s re cipis: mercedẽ retribuitur⁹ est de⁹: sz ex volũ tate ⁊ honorificẽtia mlta ⁊ miscõia ⁊ bonita te. di. xlij. c. q̃escam⁹. Et intelligit̃ illō dictũ Chrys. in cãu q̃ q̃s sufficit indistincte oĩb dare, sec⁹ vbi ꝑ ꝑ q̃ daret ininstꝭ: efficeretur ipotens ad dandũ iustis, tunc em̃ discerne re dz iustos ab iniustis vt poti⁹ desereret iiu stos ⁊ iustꝭ subueniret, ⁊ eodẽ mō est in mu tuo. Hoc mō indistincte vez est illō saluato ris. Omni petenti te/ tribue. Luc. vj. Et il lud Greg. sup Mat. xv. c. qui recipit iustuꝭ in nomine iusti mercedẽ iusti accipiet: dicen tis. Mercede nō carebit suscipies ⁊si iust⁹ sit q̃ suscipit̃. Attñ in illis casibus dãdo im pio vl' iniusto: dare debet non ex quacũq̃ cã sed debita, ſ. intuitu nature releuande/ que ẽ ad imaginẽ dei ⁊ possibilis ad gr̃am. Si au tem intuitu vitij daretur: peccaret dans. Et dictum est notanter in scõo exemplo, dũmo

do recipiēs nō sit abusur⁹: z etiā dūmō mutuās zē, qz si aliqō illoz deessz: possz ꝺs ī casu scōi exēpli ꝓsyderare recipientz malitiā: z ob id el nolle mutuare, Exēplū aūt scōe prz dicti, vt siḉs nō sufficiat oīb⁹: sed tm̄ aliqb mutuare, tūc em̄ id agat vt tm̄ subueniat iustis: dimissis iustz, nisi iusti essent ī nēcitate extrēa z iusti ī citeriozi, ꝟ mō intelligiť illud Eccl. xij. Da iusto z ne deders pctōri: z bene fac hūili z ne dederz impio.

Quartū dictū, hoīes ꝺstituti in casibꝰ supdictz in qbꝫ hō obligať mutuare ꝓtio: nō debēt facilť credere ꝓtio iudicio q̄ se iudicāt excusabiles ab obligatōe mutui: q̄ntūcunqz videať hīe colorationes excusatōes / ꝓbať tripl⁹. Ꝓtio / qz sapiēs ait. Ne īnitaris ꝓdētie tue, Scō / qz non nisi bono iudicio standū ē z credēdū, mō iudiciū ī ꝓpria cā nō ē bonū, igiť. Minor ꝓbať tripl⁹. Ꝓtio a signo, nā hinc ozdiarū fuit q nēo deberet ēe iudex in ꝓpria cā. Scō qz qlibz ē affect⁹ ad ꝓpriā cām mō ī rebꝫ amatis vl exosis nēo bñ iudicat. Hā amoz z odium puertūt iudiciū. Tertio / qz q iudici phibeť munerꝫ acceptio ē ex eo: qz affectio insurgēs ad dantē nata ē puertere iudicē, mō diuites sunt affecti ad retētionē z augmētationē suaꝝ diuitiaꝝ, igiť in earū erogatiōe p mutuū vl elynā nō facile debēt stare ꝓtio iudicio q̄ sibi videnť excusabiles: z p̄ptim nr̄is tpibꝫ in q̄s fines secli deuenerūt. Cū ei tpibꝫ nr̄is natura hūana declināḍo ad vespam in vltima mūdi etate sit ꝓstitura: cōparať ex toto gñe hoī seni vl impotēti, mō Arist. ait. iij ethi. Ois senect⁹ z oīs impotētia videť illiberales facere, hec ei decrescēte vita crescit, natura nāq cū sagax sit z suū sentiat ꝺfectū: nitiť p accumulationē diuitiaꝝ suis defectibus subuenire. Scō ꝓbať dictū illō / qz nō facile deserēda ē via tutioz z amplectēda dubia piculis subiecta. mō ꝓstat q hoīes sunt obligati ī aliqb casibꝫ sub mortali pctō ad mutuādū: ers: mutuēt erūt tuti de nō transgressiōe p̄cepti / sz iudicādo se excusabiles, z sic nō mutuādo amplectunť viā nō tutā: sed piculosubiectā. igiť nō facile tali iudicio credere debēt. Tertio ꝓbať / qz nōnulli visi fuerūt hīe admodū coloratas excusatōes: q̄ tm̄ eis nō ꝓfuerūt q̄ min⁹ atrociť puniti fuerūt a deo. vt ꝓz tribꝫ exēplis. Primū de Saule cui de⁹ nō pepcit: sz ꝺ regno ipm̄ piecit, qz p̄ceptū ei⁹ nō custodiuit / q̄uis Saul ꝓpio oge qꝺ p̄tēdebat se excusādū putaret. j. Reg. xv. Ut videāt mlti q̄ sibi fingūt etiā leuissimas excusatōes qbꝫ ꝓteti audaceť agāt q̄ nō liceat z caueāt ne sil'e ꝓclīm ī currāt cū Saule. Secūdū exēplū ē. ij. Reg. vj. de Oza q̄ lz cām vigentē hīet vt rāgeret arcā ꝺi, qz decliauit ad casū: tm̄ iterfect⁹ ē a ꝺno ꝓ temeritate q̄ solutp̄ceptū ꝺni de nō tangēdo arcā / saltē nudā q̄ sic rāgi nō debebat nisi a sacerdotibꝫ: lz etiā alie cause illi⁹ infectiōis assignent. Quid g ꝺ ill' dicem⁹ q̄ spōtanee fabricāt sibi causas qbꝫ ꝺ trāsgressiōe p̄cepti dei excusari putāt, qd agūt nisi q ꝓ seipos decipiūt z cecos faciunt: qñ sibꝫ p̄ꝺis securitatē statuētes ꝓ sciam deponūt: z ꝺ pctō ī pctm̄ corruūt. Tertium exēplū ē. iij. Reg. xiij. ꝺ ꝓpha missꝰ de Juda ad Hieroboā ī bethel bñte p̄ceptū a ꝺno ne in loco illo comederet z biberet, q̄ ibi comedēs grauiť fuit punit⁹, lz ꝺducť z deceptꝰ fuerit a ꝓpha loci illi⁹ dicēte sibi q z ipe ꝓpha esset z q ꝺns iusserit vt secū comederet: et q̄uis ita decipeť: nihilomin⁹ de⁹ ꝓphaz suū cōsententē falso ꝓphe z ꝺ p̄ceptū ei⁹ cū illo ibi comedēte: a leone iterfici fecit z cadauer in sepulchrū patrū suoꝝ ob ꝟ nō inferēdū predixit, portꝰ g tales iudicio alioz z hoc ꝓpter timoratoꝝ stare debēt q̄ ꝓtio.

Quintū an ne bona q̄ hz sint nēcaria nature sue z suoꝝ vl persone vt sic ꝺiudicet an sit obligat⁹ ad mutuādū vl nō; lz possit respicere nō tm̄ ad ea q̄ nūc sibi incūbūt. sz etiā ad ea q̄ sibi icūbēt i futuro tpe: nō tm̄ ē licitū velle metiri bona sua ꝑm q̄scūqz casus futuros possibiles sibi z suis accidere. Prima ps ꝓbať / qz licitū ē hoī esse puidū / mō puidētia respicit futura / igiť z ꝟ est etiam de mente Nicolai de Lyra. j. Joā. iij. loq̄ntis ꝺ habente supfluū victui z vestitui vbi addit dicens. Consyderatz necessitatibꝫ psone z status: z non solū ꝑm p̄m̄ē statū: sz etiā ꝑm ea q̄ ꝓbabiliť p̄nt occurrere z freq̄nter occurrūt. Scōa ps ꝓbať / nā si sic tūc possz hō quātūcūqz diues iudicare q ea hīet ēent necessaria sibi z suis, qz nl'us est tam diues quin in maximis differtunīs sibi possibilibꝫ euenire indigeret omnibꝫ illis. Scō sic / qz ꝟ ēet (vt sanctus Thom̄. dic in scōa scōe vbi supra) de crastino cogitare: qꝺ dominus prohibet Mat. vj.

Sextū dictum, lz i tertio cāu tacto ī q̄nta z sexta ꝯclonibꝫ homo teneať ad mutuādū: possz tm̄ excusari a pctō i duobꝰ casibꝰ. Ꝓtio si refuaret magz idigentibꝫ. Scō si eq̄ idigentibꝫ ꝓpinq̄oribꝫ vl dignioribꝫ. Rō / qz magz teneť vtrisqz tā dicti, si igiť vt his q̄bꝫ magz obligať succurrat nō succurrit q̄bꝫ min⁹ teneť erit merito excusatus: salua limitatiōe dicēda in sol'one tertij argu. Sz ꝺ ꝓmo arguiť sic. hic hō hz superfluū: z hic paup ē ī arcta nēcitate: z assūt locus z tps. igiť teneť ei mutuare, g nō mutuando nō excusať. Dicendū negādo añcedēs ꝓ scōa pte. Hā nō adest loc⁹ z tps si ꝟ diues ꝓponit meli⁹ dare. Scō sic / q̄cunqz vultis vt vob faciāt hoīes z vos facite ill'. Sz iste diues iuste z discrete vellet sibi mutuari si esset in statu hui⁹ ī digentz, igiť idem teneť mutuare huic indigēti, igiť nō mutuādo nō excusať. Dicendū si iste diues eēt ī statu isti⁹ indigentz: hīet indiscretā voluntatē si vellet sibi oīb⁹ modis mutuari: puta etiam in cāu q̄ all⁹ meli⁹ ꝓponeret se actuꝝ de illo mutuo: q̄ le eēt subuenire ꝓtio magz ī digēti vl dignio ri. Tertio sic. j. Joā. iij. Qui habuerit substantiā vt s. Sz iste diues hz substantiā huius mundi: z videt frēm suū nēcitatē hīe, g si claudit viscera ab eo ita q nō mutuet ei: charitas dei nō ē in illo. Nec valet si dicať q nō claudit viscera q̄ ad ꝓpassionē, qz ꝟ idē tenet reᵭ etiāsi non eēt diues, z sic frustra p̄missisz Joānes dicēs. Qui habuerit substātiā huius mūdi. Dicendū q teneť nō claudere viscera / etiā p effectualē ꝺationē nisi ꝓponat se meli⁹ ꝺispensaturꝝ illa bona, attn̄ ad ꝟ vt ꝓpositū meli⁹ ꝺispēsandi excuset diutē / ogtz (vt videť) q sit talꝭ casus q p ꝟ q mutuaret illi idigenti p ꝟ tpe: ipe īpediret a mutuādo alteri meliozi vl digniozi vl magz idigenti: puta qz ali⁹ de ꝓtio eēt petitur⁹ idipm̄ a diuite, sec⁹ vbi mutuatio vni facta nō ꝓiudicaret q̄ min⁹ posset etiā alteri fieri. z ꝟ vl ꝓpter abūdantiā diutz sufficientz vtrisqz mutuare vl ꝓpter interuallū tpis in q̄ ꝑm⁹ iterea restitueret diuiti.

¶ Questio. xx.

Vtz in casibus in quibus hō teneť sub pēa pctī mortal' mutuare ꝓximo: reᵭ aliq̄ circūstātie ad ꝟ q mutuatio sit act⁹ ꝓtuos⁹?

Prima ꝯclo, ad ꝟ reᵭrunť se. (nibꝰ pte circūstātie, s. q̄s / cur / q̄d / cui / quō / vbi z qñ, z q̄ttuoz ꝑme z due vltie ꝺclarank ī hac ꝑma ꝯclone. Ꝓtio igiť reᵭrit q̄s, nā mutuās ꝺz eē tal' q̄ habeat bona q̄ nō sunt nēcaria nature ꝓprie z nature suoꝝ q̄bꝫ ꝓ prz⁹ teneť: vt patuit i. ix. ꝯclone: alioq̄n mutuatio erit vitiosa regl'arit⁹ lo q̄ndo: z ꝺico regularit⁹ ꝓpť fallētias ibidē exꝑssas. Cui, nā mutuatio ꝺz fieri indigēti: alioq̄n nō cadit sup debitū obiectū, attn̄ ñ oꝑtet q sit ardua indigētia ad ꝟ q mutuatio nō sit vitiosa, lz reᵭrať ad ꝟ q omissio mutuatōis sit mortalis. Per cui etiā est itelligenduz q recipiēs nō tm̄ ꝺz esse abusur⁹ re mutuata: alioq̄n si id sciat mutuans / mutuatio erit vitiosa.

Quid / nā res mutuāda ꝺz eē ipi⁹ mutuantz, nā mutuare ē de meo facere tuū: ita q ꝺz eē in ꝺnio mutuantz: z fieri de ꝺnio recipientz, mō nemo pl⁹ iurz ī alium trāfferre pōt q̄ ipe noscit hīe. Itē q̄ si ē aliena: mutuādo eā cōtrectat vteroz rē alienā. igiť peccāt. z sic mutuatio erit vitiosa. Cur, id est ob quā cāz finalē. Hā ꝺz ꝓpť deū mutuare z gratz, i. nō ꝓpter lucꝝ tpale ꝯsequndū, alioq̄n erit mutuatio vsuraria, de q̄ circūstātia lati⁹ dicet in se quētibꝫ q̄ nēcaria sit. Quīto z septo reᵭrunť vbi z q̄n, i. loc⁹ z tps, q̄ sic alij actus ꝑtuosi debēt fieri ī ꝺbit⁹ locz z tpibꝫ: sic z ille, vñ mutuatio nō ꝺz fieri sup altaribꝫ sacrz nūerādo pecunias / nec tpe diuinoꝝ officioꝝ si ill' mutuās z mutuū recipiēs iterstint vl interesse debēt. Quo mō: Hā ad ꝟ q mutuatio fiat virtuose z laudabiliť: reᵭrit debit⁹ mod⁹ ꝺ q̄ in

Ꝺcōa ꝯclo, debit⁹ mo (scōo dicto dus mutuādi ꝓsistit ī, rj, punctis. s. q mutuādo ꝓpatiať ꝓtio cui mutuat Scōo q benignis ꝟbis fiat. Tertio q mutuet sibi sufficiēter iam si pōt. Quarto hilariť. Quīto q hūliť. Sexto q discrete. Septio q celeriť. Octauo pie. Nono faciliť. Decio ꝺdiate Undecio ex charitate. Q̄ āt talꝭ modus reᵭrať / ꝓbať. qz talꝭ mod⁹ reᵭrit ad ꝟ q ꝟtuose z laudabiliť donet el'ynā. igiť etiā ad ꝟ q ꝟtuose mutuet, lz ꝑña a sil'i: imo a miozi affirmatiue cū ꝺoare sit difficilius op⁹: z tm̄ ad ipm̄ tales ꝓditōes reᵭrūť: ml'to magz ad mutuať qꝺ ē facili⁹. Añs ꝓbať inductiue. Cō passio inq̄ reᵭrit Esa. lvij. Cū effuderz el'us rieti aiaz tu, ꝟ āt ē p ꝓpassionē. Benignitas ꝟbi Eccl. xviij. Nōne ardorem refrigerabit ros: sic z ꝟbū meli⁹q̄ datū. Abūdātia dati, Tob. iij. Si ml'tū tibi fuerit: abū. tribue. et ij. Cor. ix. Qui ꝑce semiat: ꝑce meteret zē. Hilaritas dātz Eccl. xxxv. In oīm̄ dato hilarē

fac vultum,et.ij.Coz.ix.Nō ex tristitia aut
nčitate,hilarē eīn datorē diligit deꝰ.Būilitas dantz.Prouer.xxviij.Qui despicē depcantē/sustiebit penuriā.Discretio Ecci.xij.
Da iustoz ne des pctōri.Quō tn̄ hec condi
tio sit intelligēda:discernendo ,s. inč iustū t
iniustum in mutuando: habitum est in ter
tio dicto pcedentis qōnis. Per discretionē
etiā in mutuo ꝓuandā itelligi pōt vt nō mu
tuet tantā abundantiā: vt vl' ipe vl' sui q̄b te
neč nō pattanč nčitatē aut: vt vni supflua q̄b
recipiēs nō indiget mutuer: t alijs eq̄ vl' ma
gis ī digētibꝫ subuenire nō possit. Celeritas
puerb.ij. Ne dicas amico: vade t cras da
bo tibi/cū statim possis. Pietas.j.ad Tim.
iij. Exercitatio corpis ad modicū valet,pie
tas aūt ad oīa vtil' est. Facilitas.j.ad Tim.
vl. Diuitibꝫ huius scl'i pcipe facile tribuere/
cōicare. Ordo dandi Ecci.iij. Melkere anīe
tue placēs deo.i.si vis ordiare miseri/ icipe
a teipo t ꝓsequnt' prīs/ t debinc extraneis/ t
sic de alijs. Charitas.j.Cor.xiij. Si distri
buero in cibos pauperꝫ oēm facultatē meā:
charitatē aūt nō habeā:nihil mihi pdest. Ar
tn̄ charitas ad actū donādi el'ynā/ nō req̄rit
ad hoc q̄ sit ꝓtuosus sic ītelligendo q̄ si carēs
charitate mutuet vl' doner el'ynā: actꝰ ille sit
vitiosus/ vl' nullo mō ꝓtuosus:imo pōt talis
actꝰ eē mozal'r bonꝰ si eū faciat ꝓpter deū: et
alijs circūstātijs ꝓuatz:q̄uis agēs in hac vi
ce nō sit in gr̄a dei: sz req̄rit ad hoc q̄ sit ꝓtuo
sus meritorie.

Tertia ꝓclo, debitꝰ ordo ꝓuandꝰ in mutuo ꝓsistit i nouē pūctz se
quentibꝫ/ qō patz. qz ī talibꝫ nouē ꝓsistit de
bitꝰ ordo ꝓuādus dādo el'ynā, igit etiā ī mu
tuādo,tenet ꝓseq̄ntia vt ī scō dicto ꝓbatū
est. Aūcedens ꝓbat'. Nā ꝑm Amb. Si do
nās nō ꝑt oibꝫ idigentibꝫ sufficere:cōsydera
re dz fidelē,qz fideľ pferēdus ē infideli,qō ī
telligēdū ē ceterz paribꝫ:t pcipue stāte eq̄lita
te idigētie,nā si infideľ eēt ī extrema:t fideľ i
criori:potiꝰ eēt ecōtra agēdū. Sil'r si ī eq̄
li nčitate eēnt:attn̄ sperareť q̄ ifideľ ex hmōi
dono tn̄ afficereť q̄ conuertereť ad fidē q̄ al's
nō fuissz ꝓuertēdus/aut si ex denegatōe sibi
facta ira scādalizareť q̄ cū al's ꝓuerti volui
set:nūc aūt nollet:iā potiꝰ pferēdus eēt ifideľ
fideli. Scdo ꝓsyderādꝰ ē locꝰ,nā illi q̄ capti
ui tenenť ab hostibꝫ: sūt alijs pferēdi, hi eīn
minꝰ pñt q̄rere q̄b idigēt aut notificare su
as idigētias diuitibꝫ. Tertio ꝓsyderāda ē cā
vt si captꝰ ꝓpt debitū iustū excrucieť in carce
re, nā si oibꝫ debeť miscōia iusto amplꝰ, vñ
pferēdus ē ceterz paribꝫ iustꝰ iniusto. Quar
to debilitas,qz claudi/ ceci/ t valitudinarij
sūt alijs pferēdi ceterz paribꝫ. Quīto nobilitas.i. ꝓecūdia q̄ igenuos pdit natales,nam
tales plꝰ verenť petere t p ꝓñs minꝰ ī noresce
re ꝑt eoz idigētia diuitibꝫ. Añz brūs Nico
laus studuit succurrere cuidā nobili q̄ obi
opiā voluit tres filias pstituisse: vt d cōmer
tio illo ifami alereť. Sexto etas/qz senes iu
enibꝫ ceterz paribꝫ sūt pferēdi. Septio cō
iūctio vl' attinētia,nā exhibitio charitatz et
bnficioꝝ ad magz ꝓiūctos/ꝓpin q̄s t attinen
tes magz ē attendēda. Circa tn̄ hoc septimū
nota ꝙz Tho.ij.ij.q.xxxj.ꝑiā tas vniꝰ hois
ad aliū ꝑt attēdi diuersimode ꝙz diuersa i q̄
bus hoies sibi adiuicē cōicāt: vt ꝓsāguitas
i naturali ꝓiūctōe: ꝓcives ī ciuili: t fideles i
spūali: t sic d alijs, t ꝙz diuersas ꝓiūctōes st
diuersa bnficia ipendēda: nā vnicuiq magz
est bnficiū ipendēdū ꝓtinēs ad illā rē ꝙz quā
est nob magz ꝓiūct', t h est verꝫ simpl'r loqn
do,qz illō ꝑt t dz aliq̄n nō fuari ꝙz variet' ratē
locoꝝ/tēpoꝝ/t negocioꝝ,nā in aliq̄ cāu mag
gis subueniēduz ē extraneo/ puta ī extrema
nčitate q̄z pri nō patienti illā nčitatē. Itē inē
ꝓiq̄s etiā ē tal' ordo ſuād' q̄ pentes st oibꝫ
alijs ꝓinq̄s pferēdi adeo q̄ si nčitates sint
eq̄les:pri fideľ pferendꝰ est ī exhibitiōe nutri
mēti extraneo fideli,t etiā pentes sūt filijs p
ferēdi i extrēa nčitate,nll'm eīn bnfactorz be
neficiū ē sic pentū,secꝰ vbi nčitates nō st eq̄
les vl' aliq̄ alia ꝓditio ꝓponderet/ puta cōis
vtilitas eccl'ie vl' reipublice. Octauꝰ pūctꝰ et
nonꝰ positi ab Amb,sūt modꝰ t tps,sed illa
omitto:qz p modū ipe itelligit discretōz,mō
illa est expedita ī scō dicto tāq̄ spēs modi
vt h accipio modū,tps sil'r ibidē ē positū,h
ei solū ponēda st illa q̄ respiciūt ordinē, t ta
lia st ꝓdicta septē,ō ist z ātsic cōsyderādis bn
di.l.xxxvj.c.nō satz, t in ca,seq̄nti,

¶ Questio, **XXI.**

Vtz mutuare nō gratis nec ꝑt deū. sz ꝑt lucz tpale ꝓseq̄ndū ex mutuo seu mutuatōe rei vltra sortē sit ōscriptio bōa ipi' vsure: put vsura ē pctm̄ t meli
oz alijs tribꝫ descriptiōibꝫ vsure solitz assignri: Solo.q.stat ī duab suppositiōibꝫ octo cō

Prima suppositio, tres (clusiōibꝫ, descriptōes dank ō vsura, put

ma ē Amb.scda Hostien.tertia magistroz.
Prima ponit.xliij.q.iij.c.plericq, vbi dr: qō
cūz sorti accedit ē vsura, t cū h ꝓcordat ca
pitulū pmū/scom/et vltimū eiusdē q̄stiōis.
Añ in.c.ij.(t est Hiero.sup Ezech.li.vj.) dr
q̄ scptura appellat vsurā supabundātiā: q̄c
q̄d illō est si ab eo qō dederint pi' acceperit.
Itē in.c.vlt.ex ꝓcilio agathen dr. Vsura ē
vbi amplꝰ requrit q̄z qō dat. Scda est. Usu
ra ē qōcūq̄ solutiōi rei mutuate accedit ipi'
rei vsus gr̄a pactiōe inꝑposita: vel hac inten
tiōe habita ī ꝓtractu vel ex actiōe habita ex
post facto. Tertia ē. Usura est lucrū ex mu
tuo ꝓcipal'r intentū. Et exq̄ fit h mētio de
sorte nota/q̄ sors capit q̄drupl'r. Primo p
euentu fortuito.q̄ mō accepit Lucan' poe
ta dicēs. O miseri sortz q̄ nō ī punica nati.
Scdo p signo distinctiuo: vt ē faba vel sce
dula: vl' aliud sensibile signū ordinatū ad h
vt si cecideriť sup aliquē: ꝓcludit q̄ illi debe
at fieri aliq̄d tale,sic sors missa fuit t cecidit
sup Jonaz: t sil'r sors cecidit sup Matthiā.
Act.j. t Jone.j. Tertio p portiōe hereditā
tis vel possessiōis:eo q̄ aliq̄n tales sorte di
uidi solebāt. t hoc mō possessiōes filioꝝ ist'r
dicebanť sortes: vt patz per libros legales.
Quarto accipit p capitali qō ās alteri tra
dit ī mutuo vel alio ꝓtractu. t sic capit hic.

Secda suppositio, vsura capit dupl'r.
Uno mō formaliter:sez put ē
pctm̄. t sic optet ipam accipi p aliq̄ actu eli
cito: vl' impato a volūtate existēte formal'r ī
ipo hoie,nam oē pctm̄ ē actꝰ. Alio mō acci
pit material'r p re circa quā cōmittit illō pec
catū qō dr vsura. t sic incremētū sortis.i.lu
crū qō ās intēdit ꝓseq̄. t ꝓseq̄t ex mutuatōe
rei: dr vsura. qz intēdēdo illō incremētū sic
q̄ ꝑt ipz fit mutuatio: cōmittit vsura q̄ est
pctm̄. Dr aūt vsura ab vtoz vteris:eo q̄ tūc
cōmittit vsura: qn̄ ās accipit aliq̄d p vsu rei
cuiꝰ tn̄ vsus nō ꝑt separi a dnio: q̄n eiꝰ vsus
sit eiꝰ ꝓpcio. q̄ aūt alij dicūt q̄ dr vsura
q̄si vl' eris: q̄ ad vsū vez ē p ꝓriuatiōez. q̄ ꝓ
ad ly eris videť eē ethymologia n̄ ōriuatio.

Prima ꝓclo. p̄dicte tres descriptiones
nō eēnt bone si darenť ō vsu
ra put vsura ē pctm̄. Probat.qz nlla talium
cōuenit vsure: vt vsura ē pctm̄. Nā vsura q̄
est pctm̄: nō ē ipa res vel lucrū qō ās inten
dit obtinere vltra sortē vel obtinet. qz tl'e lu
crū ē res nō formal'r inherēs ipsi vsurario:
sicut tamē vsura existens peccatū est actus
formaliter inherens vsurario.

Secda ꝓclo. p̄dicte descriptiones
nō eēnt bone si darenť ō vsu
ra put vsura ē pctm̄. Probat.qz nlla talium
cōuenit vsure: vt vsura ē pctm̄. Nā vsura q̄
est pctm̄: nō ē ipa res vel lucrū qō ās inten
dit obtinere vltra sortē vel obtinet. qz tl'e lu
crū ē res nō formal'r inherēs ipsi vsurario:
sicut tamē vsura existens peccatū est actus

tiã: ꝺcꝺ illud ẽ si ab eo qꝫ ꝺederint plꝰ reac
ceprit, hec ille. Et Amb, ꝺ Naburthe (vt ibi
ꝺẽi, c. seq. hr̃) ait, Plerigꝫ refugiẽtes ꝓcepta
legꝭ cũ ꝺederint pecuniã negociatoribꝫ: nõ i
pecunia vsuras exigũt, sꝫ ꝺ mercibꝫ eoꝝ tan
qꝫ vsurarũ emolimẽta ꝓcipiũt, iõ audiãt qꝺ
lex dicat/ neqꝫ inãt vsurã escaꝝ accipies / ne
qꝫ oĩm rex. Itẽ esca vsura ẽ: z vestꝭ vsura est
z qꝺcunqꝫ accedit sorti vsura ẽ. z qꝺ velis no
men ei ꝺponas vsura ẽ. Itẽ siqꝭ instaurãꝺũ
ꝺuiuiũ putat ad negociatorẽ mittit vt absin
thiaci cupellã ꝺeferat sibi gratꝭ ad cauponẽ
ꝺirigit: vt picenũ vinũ aut tiriacũ reꝺrat, ad
lauiũ vt hillã sibi ꝓcuret: ad alium vt sibi po
ma aꝺornet, hec ille. Ũñ iualtꝺũ ẽ argumẽ
tũ Hoffri, arguentꝭ ꝓtra Ray, qꝺ vsura non
sit i solis rebꝫ qꝝ vsus ẽ eaꝝ ꝺsumptio vl̃ in
rebꝫ mutuabilibꝫ, nam vt arguit si ꝓ pecunia
mutuata fcipiã equũ/ ꝓꝺiũ/ vl̃ vestẽ vsura ẽ:
z tñ equus/ ꝓꝺiũ/ z hmõi: nõ sr̃ res qrũ vsus
est eaꝝ ꝺsumptio: vl̃ nõ sũt res mutuabiles,
Aꝺ ꝟ em̃ argumẽtũ facilr̃ rñꝺeꝫ qꝫ cuius vsu
ra capta, ꝓ ĩcremẽto vsurario possit reẽ qcun
qꝫ res tpalis estimabilr̃ ꝓcio: tñ vsura capta
ꝓ pctõ vsure solũ ꝺsistit i mutuatiõe illaꝝ re
rũ q vsu ꝺsumũr̃. z ñ i ꝓcessiõe qrũcunqꝫ rex.

Tertiũ ꝺictũ ꝓuenient̃ põit lucꝫ sub
intellectũ in qõ cunqꝫ ꝓ prima
clausula, qꝫ ẽ gen̊ ad vsurã materialr̃ captã.
Hã lucrũ extẽꝺit se ad lucrũ qõ qꝫ ꝓꝺeqr̃ ex
venꝺitiõe/ ex locatiõe/ ac alijs ꝟctibꝰ ad lu
crũ ex mutuo. Ũñ lucꝫ ꝺescribit̃, Est incre
mẽtũ qõ qꝫ hꝫ ex volũtaria cõmutatiõe vl̃
tra ea q̃ ꝑus sua erãt, z ꝓ lucꝫ itellectũ in qõ
cũqꝫ excludit̃ illa res quã qꝫ intendit ex mu
tuo ꝓseq̃ q̃ alꝭ ẽ ipi mutuãti ꝺbita añqꝫ mu
tuaret, talr̃ em̃ res lucrũ nõ ꝺr̃, iuxta ꝺescꝑti
onẽ lucri tã datã, qz nõ eã hꝫ vel ꝓseqr̃ vltra
ea q̃ ꝑus sua erãt, qz illa ꝑus sua erat vel ꝺe
bita sibi, Exẽplũ/ si ꝺebes mihi, r. floz, qꝫ cũ
a te nõ possum hꝫe nisi mutuẽ tibi alios, xx,
si igit̃ mutuo tibi, xx, vt rehabeã, r. ꝑmos: il
li, r. ꝑmi nõ merenr̃ ꝺici vsura, qz non sũt lu
crũ: cũ alꝭ sint z fuerint mihi ꝺebiti, Etsi ar
guat̃ ꝟ. In tali cãu nõ gratꝭ mutuo, igit̃ pec
co: z nll̃o alio pctõ nisi vsure, igit̃ accipiẽꝺo
r, ꝑmos accipio vsurã. Añs ꝓbat̃/ qz si ego
tali ꝺebitori meo ꝓferrem bñficiũ iõ vt reba
berẽ, r, floz, ꝓ eũ mihi alꝭ ꝺebitos: cõmitre
rẽ simoniã: z ꝓ ꝓñs nõ gratꝭ sibi bñficiũ cõ
cessissem, ꝑ eaꝺẽ rõne si eiꝺẽ mutuo iõ vt eos
ꝺẽ, r, rehabeã nõ gratꝭ ꝺicar sibi mutuasse,
Ꝺicendũ concedẽꝺo añcedẽs z negãꝺo cõ
sequentiã, nã nõ optet qꝫ oñe mutuũ qꝺ nõ
gratꝭ fit sit pctm̃, vñ notãter vltra clausulaz
gratꝭ: supaddit̃ ꝓpr̃ lucrũ zẽ. Ũñ si fit ꝓpr̃ ces
sationẽ vexatiõis reꝺimẽꝺã a q̃ alꝰ met̃ ꝺe
bebat iure ꝺesistere: nõ peccat mutuando ꝓpr̃
cessationẽ illã obtinendã, qz nihil acqrit̃ qꝺ
nõ prꝰ ꝺe iure fuerit suũ vel sibi ꝺebitum,
Ũñ etiã q̃ collatori spũaliũ ꝺaret tpalia nõ
ꝓpter nouã assecutionẽ spũaliũ, imo iã esset
ea assecutꝰ habẽs ius i re: respectu illoꝝ, vel
imo hꝫet solũ ius ad rẽ, sꝫ ꝓpr̃ ꝟ vt collato
r spũaliũ cessaret ab iniusta vexatiõe sui q̃ eũ
vexat volendo vel ꝺeꝫcere eũ ab illis iã asse
cutꝫ: puta si hꝫ ius i re: vl̃ saltẽ eũ ipeꝺire a p
secutiõe iurꝭ sui ad rẽ: ille inqꝫ nõ cõmitteret
simoniã, qz p nullo spũali ꝺe nouo obtinẽ
ꝺo ꝺaret tpale: sꝫ ꝺaret p tpali emibili, r, pro
cessatiõe vexatiõis: q̃ tñ cessatio alꝭ fuit si
bi ꝺebita: ita qꝫ emit tpale qꝺ alꝭ sibi fuit ꝺ
bitũ, sic̃ sepe ꝺs ꝓpriã rẽ emere cogit̃ ab iniu
stis ꝺetẽtoribꝰ, sic in ꝓposito mutuo, ꝓ, tibi
vt rehabeã, r, illa mutuatio fit, ꝓpr̃ cessatiõꝝ
vexatiõis: q̃ mihi nõ ꝺas alios ꝺecem ꝺebi
tos, z ꝟ nõ mutuẽ gratꝭ captẽꝺo gratis, i, p
nilla re vl̃ sine cã, tñ gratis mutuo sic qꝫ non
ꝓpr̃ lucrũ, i, ꝓpr̃ hꝫerem alꝭ nõ meã. Ũñ nõ
sum tũc i lucro. Itẽ talr̃ mutuatio est ꝟplicite
q̃ꝺã emptio, qz ꝺat̃ mutuata res ꝑ cessatiõe
vexatiõis. Cõtra, q̃ eaꝺem rõne liceret mihi
ꝓferre tibi bñficiũ vt rehaberẽ, r, florenos:
ꝙs tu alꝭ mihi ꝺebes, qz z si nõ omino gratis
tibi ꝓtulissem: nõ tñ simoniã cõmisissem, qz
ad reꝺimẽꝺũ vexationẽ id fecissem, nec alio
qꝺ tpare: alꝭ nõ meũ acqsissem, Rñr, nõ est
sil̃e: qz mutuãꝺo vt ꝙs rehabeat sibi ꝺebitũ
ꝺat̃ tpale ꝑ tpali z sine spe lucri, r, ꝑ cessatiõe
vexatiõis: alꝭ ꝺebita, z ꝟ nõ est illicitũ: cetꝝ
illud tpale ꝺando ꝑ modũ pctũ ꝑ cessatione
vexatiõis sic̃ ꝑ merce, sufficit em̃ qꝫ ꝺans vl̃
mutuãs nõ sit i lucro re vl̃ spe: sꝫ si conferret
ꝙs beneficiũ ꝓꝺicto respectu: tã ꝺaret spũa
le vl̃ annexũ spũali ꝑ tpali. r, ꝑ cessatõe vexa
tionis, z ꝟ nõ licz: etiã ꝺato qꝫ ꝓferẽs nõ sit
in spe lucri, sic̃ nec ecõtra licz ꝺare tpale per
modũ pctũ ꝑ spũali vl̃ ei annexo: vt ꝑ merce
Scꝺa clausula ẽ, solutiõi rei mutuate ac
cedit: z hec ponit̃ ad ꝺenotãꝺũ qꝫ vsura tm̃
est incremẽtũ rei mutuate, z in ꝟ ꝺiffert vsu
ra a lucro vẽꝺititio vel emptitio, i. ab incre
mento qꝺ puenit ex re vendita vl̃ empta vl̃
locata, z sic ꝺe alijs, Hã vsura materialiter
capta est lucrũ qꝺ puenit ex re mutuata siẽ
z pctm̃ vsure tm̃ cõmittit̃ circa mutuũ, qz ẽ
mutuũ. Ũñ q̃uis i q̃busꝺã vẽꝺitiõibꝰ: cam
bijs: locatiõibꝰ: societatibꝰ: ac alijs ꝟctibꝰ ẽt
repiat̃ pctm̃ vsure: tñ ꝟ nõ ẽ rõne cõtractuũ
inq̃ntũ tl̃es vl̃ rõne sui, sꝫ rõne mutui ꝟplici
ti i illis ꝓtractibꝰ: vt ifra lati⁹ patebit: vtpu
ta si pannũ valentẽ etiã ₰m gra ꝺũ rigiꝺũ iu
sti pciꝫ tm̃, l. florẽos vẽꝺo tibi ꝑ, lj, eo qꝫ vis
hꝫe ꝺilationẽ vnl̃ anni ad soluẽꝺũ pciũ: ita
qꝫ vltra, l. florenos (ꝑ qꝺ tibi vẽꝺidissem: si
pciuz scz, l. florenos mox ꝺedisses) volo hꝫe
vnũ florenũ rõne ꝺilatiõis: cũ tñ illa ꝺilatõ
sit absqꝫ meo ꝺãno: atqꝫ absqꝫ cessatiõe ali
cuⁱ⁹ lucri q̃ꝺ verisilr̃ iterea ex pcio ꝺicto ob
tinuissem, imo ego nõ voluissem qꝫ ꝺe pñti
ꝺedisses mihi pciũ: qz illud fuisset tm̃, l. flo
renos: sꝫ malui recipe post annũ: cũ illo ĩcre
mẽto vnl̃ ꝓ florẽti; iã illa vẽꝺitio ẽ vsuraria;
nõ rõne venꝺitiõis; sꝫ rõne mutui ꝟplicĩti in illa venꝺitiõe, eo ipso em̃ qꝫ ꝺo tibi ꝺilatiõez
ꝺando pciũ post annũ: ꝓinde ẽ ac si illos, l,
florenos q̃s ꝺ pñti ꝺeberes ꝺare tibi ꝺ bur
sa mea mutuare reꝺꝺẽꝺos mihi post annos
ꝑ qꝺ vtiqꝫ mutuarꝭ si post annũ hꝫe vellem
vnũ florenũ, mutuũ eẽt vsurariũ. Cur sũt i
ꝟ exẽplo notanter fuit ꝺictũ: ₰m gꝺũ rigiꝺũ
zẽ. Itẽ rõne ꝺilatiõis, Itẽ cũ tñ illa ꝺilatio
sit absqꝫ zẽ, q̃si si sec⁹ eẽt: q̃s ille clausule signi
ficãt liceret mihi tibi vendere cari⁹ ad termi
nũ: q̃s ad pñtẽ solutiõez: patebit i. q, liz, z, lz,
Tertia clausula ẽ ipi⁹ rei vsus gr̃a, z ꝑ vsuz
rei mutuate itelligit̃ cõsũptio vel ꝺistractio
rei mutuate, qz mutuatio ẽ rei cuⁱ⁹ vl̃ ẽ ei⁹
ꝓsũptio vl̃ ꝺistractio ꝓcessa ad talẽ vsũ. Ꝺe
notat igit̃ illa clausula/ qꝫ ad ꝟ qꝫ aliqꝺ lucꝫ
supueniẽs rei mutuate sit vsura: optz qꝫ illꝺ
ꝺeb̃ z recipiat̃ ꝑ vsu ipi⁹ rei mutuate, Haz si
ꝺaret̃ z recipet̃ aliꝺ ꝺe cã: illud ĩcremẽtũ nõ
eẽt vsura, vt si mutuo tibi, r, reꝺꝺẽꝺos in fi
ne anni: z veniẽte ₰mino nõ reꝺꝺis z, ꝓr̃ nõ
reꝺꝺitõez ego patiar ꝺãnũ i vno florẽno qꝺ
ego icurri, ꝓr̃ tuã negligẽtiã soluẽꝺi: vtpu
ta eogoz ab alĩq̃ recipe mutuũ eiꝺez ꝺando
vnũ flo, ad vsurã: vl̃ ego cogoz res meas vẽ
ꝺere vili pcio q̃s alꝭ rekuassem: ꝺonec carĩ
ozi pcio eas vẽꝺiꝺisse potuissem: adeo qꝫ in
vno florẽno min⁹ reciꝑo ꝑ rebꝫ meis q̃s re
cepissez ꝺubitant̃ z vltra si eas ꝺiuti⁹ ꝟuasꝭ
sem, iã inqꝫ ñ rõne vsus florenoꝝ tibi mutu
atozũ recipio vnũ florenũ: ꝟ rõne ꝺãnificati
onis quã mihi ĩtulisti ꝑ tuã ꝺilatiõez, Silr̃
si q̃ꝺ nos̃e pene vltra sortẽ ꝓpr̃ ꝺilationẽ reci
piat̃, ꝺe hꝫ patebit lati⁹ ifra, q, xxx, z seqntibꝰ,
Quarta clausula: q̃nta z sexta sũt pactiõe i
terpositra: vl̃ hac intẽtiõe habita in ꝟctu: vel
exactiõe habita ex post facto, z he ponũt̃ ex
ꝺuplici cã. Prĩa ad tangẽꝺũ tres modos: q̃
bus ꝓtingit pctm̃ vsure: imo q̃ttuoz modos
eo qꝫ vnꝰ subꝺiuiꝺit̃ i ꝺuos, Prĩmꝰ: si Joã,
mutuãs Petro, r, paciscit̃ secũ tpe q̃ mutu
at: qꝫ ꝺebeat sibi rõne mutui ex expectatiõis
ꝺare ĩ ₰mino aliqꝺ vltra, r, ꝟ vocat̃ vsura
pactiõal̃ vl̃ q̃uentiaľ. Scõs: si Joã, mutu
ando Petro, r, nullũ pactũ fac̃ cũ Petro ꝺe
ꝺãꝺo sibi aliqꝺ vltra sortẽ, sꝫ tñ corꝺe ĩtẽꝺit
rõne mutui aliqꝺ vltra sortẽ, ex ob id
recipiẽꝺũ ꝑncipali⁹ mutuat: al̃s nõ mutua
ret ei, hec mutuatio vocat̃ vsura mẽtal̃ capi
endo vsurã formal̃ r ipꝫ lucrũ intẽtũ vocat̃
etiã vsura mẽtal̃ capiẽꝺo vsurã materialiter
Tertiꝰ: si Joã, mutuãꝺo Petro nec paciscit̃
cũ Petro ꝺ ꝺando sibi aliqꝺ vltra sortẽ: nec
etiã intẽꝺit illo tpe aliqꝺ recipe vltra sortez,
imo mere gtꝭ z ꝓpr̃ ꝺeũ sibi mutuat: attñ ali
q̃ tpe post mutuatiõez factã: puta ₰mino ad
ueniẽte mutat̃ animꝰ eiꝰ: ĩteger i corruptũ:
ꝺesideras hꝫe aliqꝺ vltra sortẽ, Et ille modꝺ
posset subꝺiuiꝺi i ꝺuos, qz vel exꝑmit illud
suũ ꝺesiderĩũ: z tũc illꝺ incremẽtũ ꝺ vsura
exactional̃, z illũ modũ tãgit Hostiẽn, vl̃ nõ
exꝑmit, z tũc ẽ mẽtal̃ tm̃ vsura: z illũ modũ
nõ ponit exꝑsse Hostiẽ. i hac ꝺiffinitiõe, ꝑt
tñ ꝓꝑẽꝺi in ꝑcedẽti modo, l, sub mẽtali vsu
ra, sꝫ tũc optet qꝫ scꝺs modꝰ cõmittẽꝺi vsu
rã itelligat̃ ꝺe mentali vsura gnãlr̃, l, siue illa
intẽtio fuerit habita i actu mutuãꝺi siue ex
post: alioqn Hostiẽn, ꝺebuissꝫ supaddidisse
q̃rtũ modũ cõmittẽꝺi vsurã: sic qꝫ ꝺuo ꝑmi
modi cõmittẽꝺi vsurã fierẽt ꝑ tpe mutuati
onis, Alij ꝺuo post mutuatõez, Et ꝑñt oẽs
q̃ttuoz reꝺuci ad ꝺuos, qz oĩs vsura: vel est
mẽtal̃ tm̃ vl̃ nõ mẽtal̃. Si ꝑmũ aut illa intẽ
tio fuit habita i actu mutuãꝺi: vel supueniꝭ
post actũ mutuãꝺi. Si añt nõ ẽ mental̃ tm̃:
tũc vel ꝺeducta ẽ intẽtio i pactũ tpe mutua
tiõis: tũc ẽ pactional̃, aut nõ ẽ tũc ꝺeducta i
pactũ, sꝫ post mutuatiõez intẽtio quã in mu
tuatõe habuit vl̃ post mutuatõez supueniꝭ:
ꝺeducta ẽ i exactionẽ, z sic est exactionalis,
Scꝺa cã: q̃re ponũt̃ ille tres clausule: ẽ ad
ꝺesignãꝺũ qꝫ si qꝺ lucrũ accedit sorti: nullo
modoꝫ iã tactoꝫ ũ erit illꝺ vsura: vt sic nec
tpe mutuatiõis: nec i ₰mino recipiẽꝺi solu

rtionē his q̄ mutuauit ītēderit velle aliq̄d lucrū hīe rōne mutuatōis, imo ꝓpt deuz et ex charitate mutuauit z mutuasse vult: et tñ tē pore solutōis vel añ vel post recipiat aliq̄d p modū doni qđ mutuatoz etiaz in ꝑtate p modū doni z ex liberalitate offerat sibi: declarādo sibi q̄ et liberal'r doner: tūc illō recep tū nō ē vsura: de ℔ tñ lati⁹ patebit infra, q. ꝑtic. Et ex illis ptz/q̄ nō ē sufficiēs illa descriptio Panoz, dicentis, Est lucrū mutui ex pactiōe debitū vel exactū: vt diffinit ī rub. de vsu. Hā ñ ꝙuenit vsure mērali quā vsura rius: nec ex pacto: nec p exactionē recipit: sz p oblationē mutuatarū timētis: al's offēde re vsurarīū qui ideo mutuauerat.

Tertia ꝓclio. capiēdo vsurā etiā materiał'r: descptio ei⁹ posita a btō Amb. si legit p modū descptōis nō eēt bona si nō aliq̄ supplerēt: q̄ tñ etiā Amb. sub intellexit, ꝑbat instādo ꝫ eā sexcuplr. Prio btitudo quā merek ille q̄ ex charitate mutuat: ē q̄d accedēs sorti: z tñ nō est vsura, aliozq̄n mutuās ꝓt ipam peccaret, optet q̄ sub intelligere supple lucrū tpale, i. estimabile pcio qōcūq; zc. Scđo istat: qz illa descptio ꝙuēiret ēt lucro tpali emptitio aut vēditio aut locatio, z sic de lucrz alioz ꝫctuū eq̄ sic illi lucro qđ dz vsura, nā de q̄libet eoz vez ē q̄ ipm accedit sorti, qz si vendit oz lucrat' de merce sua: lucrū suū accedit sorti. Idem de emptore z locatore. vñ optet subintelligere sorti supple mutuate, nā vsura ē lucrū solius mutui, qz ī tali ꝫctu accidit vsura nō in alio nisi rōne iplicit mutui. Tertio īstat, qz ēt sorti mutuate aliq̄d pōt accedere qđ non est vsura: vt illō qđ mutuās accipit ꝓ interesse a mutuatario accedit sorti, z tñ illō nō ē vsura, vñ optet addere: accedit supple rōne mutui: seu mutuatōis, sec⁹ si rōne alicui⁹ alteri⁹ vt pura rōne dānificatiōis: quā titulit mutuatarius mutuāti: faciēdo morā in solutiōe.

Quarto īstat, qz ēt aliq̄d pōt accedere sorti mutuate rōne mutuatiōis: qđ tñ nō erit vsura: vt si mutuatari⁹ rōne mutuatiōis sibi facte, puocat' ad liberalit' donādū aliq̄d mutuanti vltra sortem: declarādo ei q̄ simplr' aio donādi illō ei det, illō īꝯ donū accedit sorti ēt rōne mutuatiōis, z tñ ꝓpt illō recipiēdū ñ mutuauit ītēdēdo illō ī mutuatōe vl' post nō ē vsura: sz licite receptū, optz ꝑ addere in tētiōe lucri tal'ī mutuāte: pcedēte ꝓcomitāte: vl' seq̄nte mutuatione. Quito īstat, Hā etiā stat q̄ aliq̄d ī cremētū accedat sorti mutuate rōne mutuatōis ēt sic q̄ mutuās illō i tēderit z ꝓpt ipm mutuauerit/q̄d tñ non erit vsura, vt si mutuās tpe mutuatōis: tle lucz ītēderit z tñ cū mutuatari⁹ i ēmio solōnis offert sortē z ī cremētū: offert ī cremētū merelibēral'r, ℔ ei declarās q̄ simplr' donare vult: mutuās mutat ītētionē recipiēdo illō p modū doni, al's neq̄ꝫ receptur⁹ inꝯtū ī cremētū ñ ē vsura tpe receptōis illi⁹ ī cremēti z sortis. Optet ꝑ addere ītētōe ñ mutuata. Sexto īstat q̄ si illud legat' p modum descptōis dicēdo, vsura ē q̄dcūq; sorti accedit, illud dictū erit ꝓpositio ī q̄ ꝑdicat' vniuersale vl' singulāre, z illa īstantia fuit ꝑ solūta, Cōpleta igit descptio vsure ab Amb. posita eēt illa, Usura ē lucrū tpale sorti mutuate accedēs rōne mutuationis intentū a mutuāte: ipo in hac intentione nō mutato.

Quarta concło. descptio vsure ab Amb. posita ℔ mō cōpleta est sufficiēs descptio z bñ posita: ptz p ꝓditiones bōe descptōis: z rō oīm clausulaꝝ ptz ex dictis ī ꝓma ꝓclone z pcedēte cōclone, nec oz addere tres vltias clausulas positas i descrip. Hostiē, qz ille solū ponit ad tāgēdum diuisionē vsure ī pactionalē z mētalē, mō in descptōe nō oz ponere clausulas diuisiuas lz si ponāt' ñ supfluāt, sic si diffiniat' anial: est suba corpea aiata sēsitiua: ñ oz addere exns vl' rōnal' vl' irrōnal': z sic ō alijs dr̄nijs diuisiuis seu clausul', lz si addāt' ñ icōgrue addāt.

Quinta ꝓclo. descptio mgr'alis vsure ēt capiēdo vsurā materialit' ñ eēt bōa si nihil supplereꝫ, z sil'r si ꝓncipalit' idistincte capet', ꝑbat' istādo, s. ꝙ istantiā pmā z q̄ntā pcedēt' ꝓclonis z supplēdo vt ibi dē, Et circa clausulā ꝓncipal'r videri posset alicui q̄ si Joānes mutuo Petro ꝓmaria ō cā ex amicitia /q̄ ē ꝓncipale mouēs, attñ secūdario ad ℔ mouet' etiā: qz sperat a Petro ī cremētū sortz ita q̄ ñ eēt mutuatur⁹ si ñ speraret se obtētur⁹ ī cremētū: q̄ tūc Joānes cōmittat vsurā, qz tali spe lucri mutuat q̄ sine illa nō mutuaret: z tñ illō ī cremētū ñ ē lucrū ꝓncipal'r ītētū, qz nō ꝓmario: sz scđario tm. Et si ℔ eēt vez: tūc oporet ꝓncipal'r capere large vt ñ distinguit' ꝫ scđario mouēs vl' scđario ītētū, sz solū ꝫ illud scđario mouēs / vl' intētū q̄d sic ītēdit q̄ ēt illo ñ ītēto adhuc mutuans mutuaret, tūc ei tale lucꝝ lz itendat' vel sperek' p mutuāte: tñ ñ hz rōnē cause final' pl

marie nec scđarie, qz cā ē q̄ reḡrit' ad eē effec⁹, Dō sine illi⁹ lucri spe adhuc fieret mutuatio, sz forte illa sñia videret nimis dura. Hā etiā ī collatiōe spūaliū ñ mac'at' q̄s pctō simonie si secūdario habeat' oculꝰ ad tpalia etiā talit': q̄ al's nō eēt ipensur⁹ spūalia saltē si spūalia illa ꝓsistūt ī opis: vt ptz ī illis q̄ celebrāt anniuersaria eis q̄ dāt tpalia q̄bꝫ nō celebrarēt si nil'a darēt: z tñ nō min⁹ gratꝫ debēt impēdi spūalia ḡ debeat impēdi mutuatio gratis. Uñ nō videt' diffiniendū Joānē in pdicto casu esse vsurarīū.

Sexta ꝓclo, hec descptio suppleta z intellecta mō iā dicto ē sufficiēs z bñ posita. s. ē lucrū tpale ex mutuo ꝓncipaliter intētū ītētiōe nō mutata, ꝑbat' p ꝓditiones bone descptionis, z rō suaꝝ clausularū accipit' sic accepta ē in similibꝫ clausul' in pcedētibꝫ descptiōibꝫ, nec optz addere tres clausulas vltias descptiōis Hostiēn. ex cā tacta ī pcedēti ꝓclone. Ex his oībꝫ ptz q̄ pdicte tres descptiōes pur' sē bone et supplete: sūt a pte rei vna descptio, qz clausule substātiales vni⁹ sūt positē alijs exp̄sse vl' iplicite zē: z dant' de vsura eodē mō capta, igit'.

Septima ꝓclo, descptio posita ī titulo lz ñ sit bona capiendo vsurā materialit': tñ ē bona eā capiēdo formalit', Pria ps ꝑbat'. qz vsura materialit' capta ē ipm lucrū vltra sortē obtētū: illō at distinguit' realit' ab actu mutuādi: q̄ ℔ pōt loco gñis, igit'. Scđa ps ꝑbat': qz vsura formalit' capta ē q̄dē act⁹ vitiosus: ñ aūt videt' ali⁹ act⁹ ꝫ mutuatio carēs debita circūstātia finis: puta q̄ nō fit ꝓpt deū sz ꝓpt lucrū Declarat' ātp singulas clausulas q̄ sē ser. Primo inꝯ dicit' mutuare: qđ pōt loco gñis, Mutuare ēm diuidit' ī mutuare licitū q̄le ē illō qđ ē vestitū circūstātijs illis, de q̄bꝫ dictū ē in pcedēti q̄stiōe. Aliō ꝓo ē illicitū q̄le ē carēs circūstātijs req̄sitis: potissimū circūstantia finis, z hmōi ē mutuare ꝓpt lucruz. Scđo dz nō gratꝫ, z ℔ recedit a ꝓditōe naturali ipi⁹ mutui q̄ est q̄ dz eē gratuū. Et si arguat': si caret naturali ꝓditiōe mutui, igit' nō manebit mutuū, Rñdet' negādo ꝓsequentiam, qz illa ꝓditio natural' nō ē natural'. i. ℔ stātialis seu req̄sita ad eē mutui, sz ē natural'. i. nata ꝓcomitari naturā mutui. Uñ tal' ñ fac ꝫctū transire ī aliā speciē. Tertio dz nec ꝓpt deū. i. ñ ex charitate dī vl' ꝓpt deū vl' ad ꝓplacēdū el: alioq̄n mutuaret ḡt'. qz dꝫ istituit debere fieri ḡtis: dl, nihil inde sperātes. Quarto dz si ꝓpt lucrū. z ꝑter dr̄ cām finalē Hā finalis cā mutuatiōis vsure ē lucrū, z ñ addit' ꝓncipal'r ꝓpt cām tactā ī q̄nta ꝓclone Quito dz tpale, qz bñ lz mutuare ꝓpter spūale lucrū sez btitudinē q̄ndā. Hā opa miseri cordie de q̄z numero ē mutuare lz debeāt fieri ꝓpter gl'iā dei, iuꝫ illō apl'i. Dia i gl'iā dei facite, z ℔ fit ex affectiōe iustitie: tñ secūdario possunt fieri ꝓpt btitudinē q̄ndā ex affectiōe cōmodi. Itē licitū est mutuare ꝓpt beniuolētiā ꝓsequēdā apō recipiēdē mutuū, et ℔ ꝓsiderando illā beniuolētiā i se sez inꝯtuz est act⁹ amicitie ꝑtuz vl' charitat'. Nam vt sic ē res nō estimabil' ꝓcio, sec⁹ si ꝓsideraret i q̄tū illa ē vtilis ad tpalia postea obtinēda: mediāte illa beniuolētia, vt sic em ꝓpt eā nō liceret mutuare. Sexto dz ex mutuatōe: qz si mutuās ꝓsequeret aliqđ lucrū tpale rōne alterius q̄ rōne mutuatiōis vt rōne interesse vl' dāni ppessi ꝑter recipiēt' mutuū morā i soluēdo: nō oportet illā mutuationē fuisse vsurariā vt patuit ī pcedētibꝫ ꝓclusionibꝫ.

Octaua ꝓclo, descptio posita i tit⁹, nō est dicēda melior alijs tribꝫ, ꝑbat': qz alie tres vt sūt bone dant' de vsura alit' capta q̄ descptio posita i titulo, z ꝙ ꝓpōs nō sūt descptiōes eiusdē rei: nec eius dē gñis, g̃ nec adinuicē cōparabiles ī bōitate. Et si arguat' ꝫ septimā ꝓclusionē, vsura formaliter capta ē ipa ītētio lucri. i. act⁹ voluntatis circa finē mutuatiōis: nō g̃ ē ipa mutuatio, Rñdet' lz noīa sint ad placitū: et per ꝓpōs vsura etiā vt ē pctm̄ posset capi ꝙ ītētiōe talis lucri: tñ melius videt' dici q̄ sit ipe act⁹ mutuandi vestit⁹ tali ītētiōe z q̄ illa intētio sit circūstātia q̄ vestit' act⁹. Hā vsura formaliter capta seu vt ē pctm̄ est q̄dā ꝫct⁹ illicit⁹. mō sub nil'a alia specie ꝓtinet' q̄ sub mutuatione, igit'. Itē si arguat'/aliq̄ vēditio ē vsura put vsura ē pctm̄, sil'iter aliq̄ locatio aliqđ cābiū, z sic ō alijs ꝫctis, vt parebit infra in locꝫ suis, igit' vsura put ē pctm̄ ñ ē mutuatio. Dicēdū q̄ nil'a vēditio: locatio vl' cābiū: aut ali⁹ ꝫct⁹ ē vsura. sz bñ ī vēditiōe: locatione vl' cābio iplicite ꝓtinet aliq̄ mutuatio q̄ ē vsura. Uñ vēditio ꝓt dici vsurar'ia. i. permixta cū vsura: nō aūt ē ipa vsura.

Questio. XXII.

Utrū mutuatio vsurar'ia sit pctm̄, z ℔ ol lege dānatū atqz morta

le. Solutio ꝙstionis stat in .xliij. ꝯclusiõibꝫ: sex corollarijs. .x. .x. argumẽtoꝝ solutionibꝫ.

Prima ꝯclio. Mutuatio vsuraria ẽ pctm. pbaꝫ ⁊ntuplꝝ. Primo sic. oĩs actus q̃ est ꝺ legẽ diuinã atq; naturale: ẽ pctm. Mutuatio vsuraria ẽ hmõi. igit. Maior pbaꝫ ex descꝓtiõe pctõ: quam ponit Amb. Est ꝑuaricatio legꝫ diuine ⁊ celestiuꝫ inobediẽtia ꝓceptoꝝ. ⁊ allegaꝫ a mgro i. ꝟ. dist. xxxv. Itẽ mgr ibidẽ ẽm Aug. Pctm ẽ dictũ vl factũ vl ꝯcupitũ ꝺ legẽ dei. igit. Et ꝓfirmaꝫ maior. qz pctm ẽ actꝰ hũanꝰ carẽs ꝓformitate ad rõnez rectã. Mõ qđ ẽ ꝺ legẽ dei ⁊ nalẽ: ẽ etiã ꝺ rõnẽ rectã. qz lex diuina ⁊ nalis ẽ signũ dictamis rõnis recte. igit. Hinor patebit i seq̃ntibꝫ ꝯclionibꝫ. Scõo sic auferre vi vl fraude alicui ꝺ diuitꝫ ẽ pctm. igit etiã mutuare ad vsurã paupi vl indigẽti est pctm. tenet ꝟña. qz b. Aug. reputat illa duo nõ imparia i crudelitatẽ. Vñ ait ad Macedontiũ: ⁊ hꝫ .xiij. q. iij. Quid dicaꝫ. An crudeliorẽ q̃ subtrahit diuiti aliqđ vl eripit: q̃ ⁊ trucidat pauperẽ fenore. q. d. nõ minꝰ crudelis ẽ scõs q̃ ꝑm. Tertio sic. rapina ẽ pecatũ. igit ⁊ mutuatio vsuraria. tenet ꝟña. qz bꝫ Amb. in libro ꝺ bono mortꝫ. ait: ⁊ hꝫ .xiij. q. iij. c. si q̃s vsurã accipit rapinã facẽ et vltra nõ viuit. Quarto: Leo papa ait. Sic nõ suo nolie: ita nec alieno licꝫ fenꝰ exercere. dis. xlvj. c. Sic. Quito sic. qz q̃ ꝑtinaciꝫ ꝑsumit asserere: ꝙ exercere vsuras ñ sit pctm ẽ velut hereticꝰ puniẽdꝰ: vt hꝫ i cle. ex gui. ꝺ vsurꝫ. g hec ꝯclio ꝑtinet ad fidẽ. Mõ mutuatio vsuraria est exercere vsuras. igit.

Secũda ꝯclio. Mutuatio vsuraria est ꝺ legẽ nalẽ ꝑbaꝫ. ex .v. rõnibꝫ: ꝺ q̃ꝝ validitate: patebit i seq̃nti ꝯclioe. Prima ẽ: hec ꝓpositio ẽ vna ex sanctiõibꝫ legꝫ nalis. Trãsferẽs rem vtilẽ i ꝑtm nõ ꝺz eã trãsferre i eo valore q̃ sit maior q̃ sit valor eidẽ rei deputatꝰ a nã vel arte. Mutuatio añt vsuraria ẽ ꝺ illã ꝓpositõez. igit ẽ ꝺ legẽ nalẽ. Maior nota. Minor ꝑbaꝫ discurredo ꝺductiue ꝑ oĩa tria gnã rez mutuabiliũ: q̃daꝫ em res mutuabiles sũt mẽsurabiles: q̃dã pderabiles: q̃dã nũerabiles. i. q̃dã cum mutuant tradunt ꝑ mẽsurã: q̃dã ꝑ pondꝰ: q̃dã ꝑ numerꝫ. Prio igit ptz minor ꝺ ꝑmis reb. Nã si mutuo tibi rẽ nalẽ mẽsurabilẽ: vt frumentũ vel vinũ: res mutuata hz valorẽ sibi deputatuz a nã. ⁊ cũ talꝰ res traditꝰ ꝑ mutuũ traditꝰ i certa mẽsura: vt ī q̃ntitate modꝰ vl hmõi. cum igit sit ꝑfrumẽtũ reddit eiusdẽ bonitatꝫ: ⁊ in eadẽ mẽsura si mutuas q̃d vltra illud velit: tã trãsfert rẽ i maiori valore q̃ sit valor eidẽ deputatꝰ. Scõo patz minor in scõis reb. si mutuo tibi rẽ naturalẽ ponderabilẽ vt aroma vl metallũ aliqđ: hec inq̃ res hz valorẽ si bi a natura deputarũ ⁊ cũ mutuaꝫ traditꝰ in certo põdere. si igit mutuãdo tibi aroma vl metallũ velim ꝙ aroma vl metallũ sikis bonitatꝫ restituaꝫ i eq̃li põdere: ⁊ cũ ꝟ aliqđ vltra: tã trãsferre volo rẽ i maiori valore q̃ sit valor eidẽ deputatꝰ. Tertio ptz in tertijs rebus. Nã si mutuo tibi numisma/ qđ est res artificialꝫ ⁊ nũerabil: hec inq̃ res hz valorẽ si bi ab arte deputarũ vtputa vnꝰ florenꝰ valet .xviij. solidꝫ. ꝟ. ⁊ cũ mutuaꝫ traditꝰ i certo numero. si igit restituaꝫ mihi numisma equalis bonitatꝫ ⁊ in eq̃li nũero si qđ vltra velim hẽ volui trãstulisse rẽ in maiori valore q̃ sit valor eidez ab arte deputatꝰ. Addit huic rõni ꝙ illꝺ qđ tã ꝺ ill ꝯplicibꝫ rebꝫ mutuabilibꝫ dictũ ẽ. s. ꝙ eis ẽ deꝑmiatꝰ valor ꝺputatꝰ ꝟ minime ꝑ dici ꝺ aliꝭ rebꝫ nalibꝫ: eo ꝙ i sua natura nõ hũt aliqđ ꝺ deꝑmiatũ ex q̃ po sit eorũ valor pẽsari ⁊ certitudinaliꝫ cogi: cũ valor eaꝝ nõ pensẽt ex aliq̃ intrinseco ⁊ nãrio: ꝛz ex diuersis extrinsecꝫ causis ꝓtingẽtibꝫ. Verbi gra. Valor huiꝰ agri vl vinee q̃nq; pẽsaꝫ ex loco/ q̃nq; ex tpe/ q̃nq; ex ꝺitõibꝫ ꝓsonaꝝ vl ex circũstãtijs aliꝭ q̃ pñt mltiplr variari. ⁊ ꝛ sic ꝺ q̃buscũq; rebꝫ naturalibꝫ q̃ nõ ponderant vl mẽsurant. ꝟ tõ q̃dẽ ꝙtingit: qz deꝰ ex natura nõ determinãt vl taxãt talibꝫ rebꝫ valorẽ: ꝛz volũt mltiplr variari iuxta augmẽtũ ⁊ diminutionẽ valorꝫ/ q̃ ẽ in aliꝭ rebꝫ ẽm diuersas circũstãtias extrinsecas ⁊ varie ꝙtingẽtes. Scõa rõ. Hec ꝓpositio ẽ vna ex sanctiõibꝫ legꝫ naturalꝫ. Res nõ nata fructificare nõ ꝺz trãsferri ꝑ hoiem in primũ suũ prenata fructificare/ seu ꝙnde vel in eo valore acsi eẽt nata fructificare. mutuatio vsuraria est ꝙtra hmõi ꝓpositionẽ. igit. Maior nota. Minor ꝑbaꝫ duplr. Primo exẽplariter ⁊ i speciali sic. Nã siq̃s mutuat ꝓrio suo pecuniã centũ librarũ ad vsurã: pecunia illa ẽ res non nata parere vl fructificare. Si em mille annis faceret libre ille cẽtũ in cista ꝓpꝛ vl eẽt in manu primi: nllin germinarẽt vl ꝓducerẽt fructũ: ⁊ tñ siq̃s eas mutuat vt reha'beat centũ ⁊ q̃nq; librꝰ: ipe ꝙnde trãsferret illas cẽtum librꝰ acsi illas centũ librꝰ gũdas et ꝛmpregnatas q̃nq; libris trãsferret. Nã ex mutuans vult hẽ lucrũ de ill centũ: vult habere fructum illaꝝ centũ librarũ. Lucꝝ em ẽ fructus rei vl aliqđ per modũ fructus acq̃si tũ ꝓpꝛem. Scõo ꝑbaꝫ minor / rõne generali de oĩb rebꝫ mutuabilibꝫ sic. Nã res mutuabiles hũt valorẽ sibi determinatũ ⁊ deputatum in q̃ crescere nõ valent: vt dictũ ẽ in ꝑcedenti rõne: g̃ nec fructificare. Tenet ꝟña/ qz da oppositũ ꝟsequentꝫ ⁊ sequeꝫ oppositũ antecedẽtꝫ. Si em fructificare poterit res: poterit etiã excrescere in valore suo: qz res cum fructu ẽ maiorꝫ valorꝫ q̃ se sola capta. Mõ in vsuraria mutuatiõe transferꝫ res mensurabil/ siue sit mensurabil vt frumẽtũ/ vl pderabil vt metallũ/ vl numerabil vt pecunia restituẽda cũ ĩcremento: ⁊ ꝑ ꝟña cũ lucro: g̃ transferꝫ q̃li res fructifera. Tertia ratio. Hec ꝓpꝛ ẽvna de sanctionibꝫ legꝫ naturalꝫ. Alls dz leuaꝝ sibi lucꝝ ꝺ re ñ sua: mutuatio vsuraria ẽ ꝙtra illã ꝓpõnẽ. igit. Maior nota. Minor ꝓbaꝫ/ qz mutuans ad vsurã leuat incrementũ. ⁊ sic lucrũ ꝺ re quã mutuat ꝓprio: ⁊ tñ illa res mutuata nõ ẽ ipi mutuantꝫ: qz ꝑ illã mutuationẽ trãsit tal res de ꝺnio mutuantꝫ in ꝺnium recipientis eã. Dr em mutuo q̃si de meo facio tuuz. Quarta rõ. Hec ꝓpositio est vna de sanctionibꝫ legꝫ naturalꝫ. Alls debet velle hẽ fructum de re non nata fructificare. Mutuatio vsuraria est ꝙtra eam. igit. Minor ꝓbaꝫ. Nam mutuans vsurario mõ vult hẽ lucrũ de re mutuata. g̃ fructũ. Tenet ꝟña a specie ad genꝰ: ⁊ tñ res mutuata nõ est nata fructificare: vt patuit in scõa rõne. Quinta rõ. Hec ꝓpositio ẽ vna de sanctionibꝫ legꝫ naturalꝫ. Alls trãsferendo rem in primũ ꝑ aliquẽ cõtractũ in q̃ grauat eũ ꝺz eum amplꝰ grauare. mutuatio vsuraria est ꝙtra eã. igit. Minor ꝓbaꝫ. Nam mutuans trãsferẽdo rem in recipientẽ mutuũ grauat recipientẽ in duobus Primo in hoc ꝙ ꝺz sibi restituere eq̃lẽs. Scõo in hoc ꝙ recipiens suo ꝓcio recipit ⁊ detinet rem mutuataz: ita ꝙ si ꝑeat res: illud perire nocebit recipienti rem. in nllo ãt nocebit mutuanti q̃ minꝰ rehabere debeat rem mutuatã. Mõ vltra hoc duplex ꝓcium grauat eum in hoc ꝙ tenet sibi vltra sortem q̃d dare. Sexta rõ. Hec ꝓpositio ẽ vna de sanctionibꝫ legꝫ naturalꝫ. Siq̃s ꝓ ꝟ ꝙ ipe aliquã rem: vtputa A exñtem alicuiꝰ valorꝫ transferret in primũ: exigit B equiualẽs ipi A talꝰ non debet vltra B exactum exigere a primo aliqđ ꝑ eo ꝙ trãsferẽdo A. sic et aliã rẽ. s. U. trãsferret i prim vltra ipm A. ⁊ ꝟ si valor ipi? U. est ille idẽ valor ⁊ ñ alius q̃ sit valor ipi? A. Mõ mutuatio vsuraria ẽ ꝺ illã. igit. Maior nota. qz si A. ⁊ U. nõ hũt nisi vnũ valorẽ. igit si sat ⁊ eq̃lẽs exactũ est ꝑ valore ipi? A. sed ꝙ tũc ẽt ꝟplicite: imo a pte rei solutꝰ est valor ipi? U. ⁊ ꝑ ꝟña si ad huc vltra exactũ ꝑ A: exigeret ꝑ U. aliqđ: tã ꝑ vno valore sel sat is soluto itez qđ soluendũ exigeret. igit. Et ꝓfirmaꝫ. Mõ em exigit aliqđ ꝑ re valida nisi ꝙm eius valorẽ ⁊ rõne valorꝫ. igit si valor sel solutꝰ ẽ q̃cũq; res sup tradata si ñ hz aliũ valorẽ q̃ ꝑcedẽs habuerit nõ poterit qđ supueniẽte re exigi. Et intellige maior de valore eodẽ i nũero: als ñ hẽt apparẽtiã. Nã si darẽ tibi equũ ꝑ decẽ floz. ⁊ postea tibi supadderẽ sellã valentẽ ẽt. .x. floz. licꝫ equꝰ ⁊ sella hẽnt eundẽ valorẽ i specie: ñ tñ eũdẽ i nũero. tõ exactꝫ. .x. ꝑmis floz. possez supaddẽdo sellã itez exigere decẽ. Minor ꝑbaꝫ exẽplarit i mutuarõe vsuraria pecunie. Nã mutuãdo tibi. .x. floz. exigo a te decẽ mihi restituẽdos: qz mei decẽ tibi mutuate: valẽt decẽ: si igit vltra .x. exactos tãq; sortẽ restituẽdã: exigo volẽs hẽ adhuc vnũ: illũ exigam ꝑ vsu meoꝝ .x. tibi mutuatoꝝ: ita ꝙ volo ⁊ dico. ecce trado tibi meos .x. ⁊ cũ ꝟ vsũ eoꝝũdẽ. ⁊ ꝑ ipis qđẽ .x. repeto .x. ꝛz ꝑ vsu meoꝝũ q̃ꝝ vsu iterim careo exigo vnũ: tã facio ꝺ ꝓdictã ꝓpositiõez. Nã licꝫ .x. flo. ex vna pte ⁊ vsus eoꝝ: ex alia pte sint res realr distincte sicẽ res ꝑmanẽs ⁊ res successiua: saltẽ loquẽdo de vsu facti. si ãt loq̃mur ꝺ vsu iuris: adhuc distinguũt. qz res mutuabil ẽ coꝛpal: ꝛz ius vtẽdi seu vsus iurꝫ ẽ res icoꝛpal: tñ hũt vnũ valorẽ. Hoc assũptũ oñdit triplr. Primo spealr ī ꝓposito exẽplo sic. Tãt em valorꝫ sũt .x. floz. q̃ntꝰ valorꝫ ẽ vsus eoꝝ: ⁊ ecõtra. qz florẽni ñ sic validi nisi rõne vsus. igit si eoꝝ valor est ꝑt valorẽ vsus: ⁊ vbi vnũ ꝑpter alterũ: ibi vnũ tñ seq̃t. q̃ si qđ vltra .x. exigo ꝑ valoꝛe vsus iam volo vnũ valorem duaby solutiõibꝫ solui: cum tñ ꝑma solutio esset sufficiẽs ⁊ adeq̃ta: Scõo psuadet idez sic. qz res mutuabil ꝑm q talis sine vsu eiꝰ cõcedi nõ põt: loquẽdo de vsu iuris: eo ipo em ꝙ tibi rẽ mutuo do: cõcedo tibi ius vtẽdi eadẽ. igit res mutuata ⁊ vsus eiꝰ habent vnũ valorẽ. Tertio: qz res mutabil non põt ꝺsumi sine vsu eiꝰ: ⁊ ecõtra: vt patere posset exẽplificãdo i rebꝫ mutuabilibꝫ: tã mensu-

rabilibꝫ ⁊ ponderabilibꝫ ꝯ nūerabilibꝫ, igit̄ habēt vnū valorem, sic aūt nō est in rebꝫ locabilibꝫ ꝟ ꝙ locabiles sē. nā vsus rei locabilis pōt alienari sine rei locabilis alienatiōe: vt ptz, Si loco tibi domū: vsum quidez ei⁹ in te trāsfero: ꝟ domū mihi retineo quo ad dominiū ⁊ ꝓprietatē. Sīl⁹ et locabilis vsus ꝓsumi pōt: vt cū ꝯs cessat vti domo: ⁊ tamē nōdū ꝓsumpta est dom⁹, ⁊ hoc venit: qz i rebus locabilibꝫ: ꝑm ꝙ talibꝫ vsus rei habet aliū valorē: ꝯ habeat ipsa res: ⁊ ecōtra. Septima ratio, Hoc ꝓpositio est vna ex sanctionibꝫ legis naturalis, transferēs duas res in primū si ille sint insepabiles ab inuicē: non debet eas transferre separatim ⁊ tanꝯ separabiles. Mutuatio vsuraria est ꝓtra illā ꝓpositionē. Maior nota, qz nemo debet agere ꝓtra naturas rerū: nec attentare illō qō scit vel posset de facili scire esse ipossibile: nec id agere etiā q̄tū in se est, qō dico qz de se est notū ꝙ si q̄d est impossibile nemo id ꝺz agere: qz nō pōt: ꝟ tn̄ qō ipossibile est: contingit aliquo mō attentare: ⁊ q̄ntuz in se est agere: conando licz nō efficiēdo. Minor pbaī, q̄a res mutuata ex vna ꝓte: et vsus eiusdem: ex alia ꝓte sūt due res: vt ptz: qz vna pōt aliam ꝓcedere tpe: ⁊ be due res sūt insepabiles in translatiōe. Nā si p mutuationē trāsfero in te rem mutuatā: trāsfero etiā in te vsum eiusdem rei. Probaī, qz eoipso ꝙ eā tibi mutuo concedo: vt eam rem ꝓsumere possis, mō eo ipso ꝙ tibi eam cōcedo ad ꝓsumptionē: etiā eam tibi concedo: quo ad vsum qui mutabilium rerum est ꝓsumptio: ⁊ econtra: et tamē in mutuatione vsuraria mutuans attentat illas res separatim transferre in recipientez mutuū, qz pro ipsa re mutuata vult hīe sortem: ⁊ p vsu eiusdez rei vult hīe incrementū sortis: ⁊ p ꝓsequēs exquo p illā rebꝫ vult hīe singulatim aliquid ꝙ vna ⁊ aliquid ꝙ altera ꝓinde facit acsi essent res sepabiliter transferibiles: q̄d est falsū. Hec etiā septima rō posset assūpta maiore ⁊ minore aliter deduci in pbatione minoris ⁊ reditret in idē, scz dicendo sic in pbatione minoris. Alienatio rei mutuate ⁊ ꝓcessio vsus eiusdē sunt due res abinuicem insepabiles in translatiōe. et per alienationē intelligeret̄ concessio rei in se et in substātia: ⁊ tn̄ mutuās vsuraria intentōe agit illas ꝓcessiones tanꝯ separatas ⁊ sepabiles pro quāto distinctas res pro eis vult habere, scz sortē pro alienatiōe ⁊ incremētū ꝙ vsū eiusdē. Octaua rō. Hec ꝓpositio est vna de sanctionibꝫ legꝫ naturaī. Alīs ꝺeꝫ abuti q̄cūq; re. Mutuatio vsuraria est ꝓtra illā ꝓpositionē, igit̄. Maior pbaī/ qz abusus est illicit⁹ act⁹: nllꝰ aūt ꝺz exercere illicitum actū. igit̄. Maior illi⁹ pbatiōis pbaī/ quia act⁹ carēs fine debito ē illicit⁹, mō abusus ē actus vtēdi carēs fine debito, qz si fieret ob finē debitū iā non eēt ille vsus ꝺicend⁹ abusus. Minor pbaī/ qz cū fit mutuatio vsuraria mutuans vtit̄ re mutuabili ad aliū finez ꝯ ad illū ad quē ē ordīata, igit̄ ea abutit̄. Cōsequntia nota. Ās pbaī inductiue in trib⁹ generibꝫ rez mutuabiliū. Et ꝑmo i rebꝫ mēsurabilibꝫ: sic̄ sunt vinū/ frumētū ⁊c. Nam si nīs vini qō ꝺs hz est potatio: ⁊ h est finis ꝓ mari⁹ vini, scꝺari⁹ ꝙ finis vini ē ꝓcium qō possidens vult hīe ꝙ vino ꝓpt̄ qō ꝓciū colu it vineā ⁊ acq̄siuit vinū: eo ꝙ illō ꝓciū ē sibi magꝫ ꝙgruū, p releuatōe suaꝝ necitatū ꝯ sit vinū. Si igit̄ ꝺs mutuet vinū vt de ipo mutuato hēat incrementū vltra sortē: tā ipe ordinat ad neutꝝ ꝓdictoꝝ finiū: ꝟ ad alium finē ꝯ ad illū ad quē ē ordinatū. i. ꝯ ad ꝑmariū ⁊ etiā ꝯ q̄ ad scꝺariū finē. Alīō exēplū in eisdē rebꝫ ē. Finis frumēti ꝑmari⁹ ē cibatio: scꝺari⁹ ꝓciū, p illo obtinibile. Scōo pbaī rebꝫ ponderabilibꝫ: sic̄ sunt metalla. Nam finis metalloꝝ vt sunt ferrū/ cupꝝ ⁊c. est formatio vasoꝝ vl' instrumētoꝝ vtiliū boī. ⁊ ille ē ꝑmari⁹, scꝺari⁹ ꝙ ē ꝓciū ꝙ ipe q̄ fodit ⁊ acq̄siuit hmōi metallū itendit obtinere, p eo, si igit̄ ꝺs hmōi metallū mutuet vt de ipo mutuato hēat incrementū vltra sortē: tā ipz ordīat ad neutꝝ ꝓdictoꝝ finiū: ꝟ ad aliū ab vtroq; ⁊ p ꝺns abutit̄ eo. Tertio pbaī in rebus nūerabilibꝫ sic̄ ē numisma. Nam finis ꝑmari⁹ numismatꝫ ē ꝙmutatio ei⁹ p alijs rebꝫ q̄ nō sunt numisma q̄ vtiles sē boī vt p eq/ boue ⁊ hmōi. Et scꝺari⁹ finis ē ꝙmutatio ei⁹ p alio numismate magꝫ ꝙgruēti ipi ꝙmutāti ꝓpt̄ regionē i q̄ vult vti illo alio: quō campsoz vtit̄ numismate ꝓpt̄ lucrū sibi ex ꝺ puenies, sil'r ⁊ is q̄ recipit cambiū ab eo id facit pter ꝙmoditatē sibi ꝓuenientē ex hīe aliō numisma. Si igit̄ ꝺs numisma mutuet ꝓtio i illū finē vt vltra sortē rehabitā capiat incrementū: tā vtit̄ numismate ad neutꝝ ꝓdictoꝝ finiū: ꝟ ad aliū ab vtroq; coꝝ. igit̄. Nona rō. Hec ꝓpositio ē vna ex sanctiōibꝫ legꝫ naturaī. Alīs ꝙ re quā trāsfert in ꝓximū ꝺz pl⁹ exigere ꝯ illa res in se valeat valore vsuali, vñ tm̄ equalēs pōt exigere, mutuatio vsuraria est ꝺ hmōi, igit̄. Maior nota/ qz oppositū facere ē ꝓtra iustitiā ꝙmutatiuā q̄ requirit eq̄itatē in rebꝫ adinuicē ꝙmutatis. Minor pbaī/ qz vsurari⁹ mutuās ꝓcio vnuz florenū exigit ab eo vnū florenū equalentē: ⁊ cum ꝺ vnū solidus vl' tres denarios. Nō vn⁹ florenus non valet nisi vnū solidū florenorum, illa vēditio vl' ꝙmutatio vl' cambiū eēt ꝓtra legē naturalē, qz ꝺ ꝓpositōez allegatā in nona rōne. Nō mutuatio ꝟ sit ꝓtract⁹ formal'r distinct⁹ a venditōe/ ꝙmutatiōe vl' cambio: tn̄ ꝕtual'r includit ꝺitiones sil'es ꝺitionibꝫ venditiōis/ ꝙmutatōis ⁊ cābij, ⁊ p tāto id qō eēt inīquū/ i ill' etiā ē i mutuatione inīquū. Duo decia rō. Hec ꝓpō ē vna ex sanctiōibꝫ legꝫ naturaī. Alīs ꝺeꝫ exigat certū lucrū a ꝓximo rōne rei sibi ꝙcesse ad icertū lucꝝ, mutuatio vsuraria ē ꝺ illā ꝓpōnē. igit̄. Maior videt̄ nota, mīor pbaī. Nā si vsurari⁹ mutuat mercatori cētū florenos, qbꝫ r̄cipiēs vti vult i aliq̄bꝫ ꝙmutatōibꝫ: vsurari⁹ a recipiēte exigit certū lucꝝ, qz exigit sortē ⁊ incremētū ⁊ illud rehabere vult siue mutuatari⁹ lucret̄ siue nō, imo si ꝙderet sortē ⁊ lucꝝ ⁊ tn̄ cētū florenū, sē ꝙcessi mutuatario ad icertū lucrū: qz n̄ est certū an mutuatari⁹ ide lucret̄. Tredecima rō. Hec ꝓpō est vna ꝺ sanctiōibꝫ legꝫ naturaī. Alīs ꝺeꝫ exigat aliq̄d ꝓcio pro re illa quā ꝓcio nō ipe/ ꝟ natura ꝓtulit: ⁊ hoc ꝓbatur, mutuatio vsuraria est ꝓtra eam, igit̄. Maior nota/ qz ē cōtra rectā rōnē q ꝓ re nō mea: nec a me procedēre aliq̄d exigā, ⁊ ꝑtim si illa res a suo collatore ꝓbat̄ ē collata: alioq̄n qō ꝓbat̄ ꝺs eēt ꝙsecut⁹ ab aliq̄ egovellem illō facere n̄ ꝓbat̄ fore collatū. Minor probaī. Nā vsurari⁹ mutuans Joāni cētū florenū, vult hīe vltra cētū vnū florenū, q̄ro q̄ rōne: nō rōne illoꝝ centū ꝑcise, qz tunc sufficeret sibi rehabere cētū: ꝟ potī⁹ diceret̄ q ꝙ rōne illius, qz Joānes lucrat⁹ ē p illos centū florenos, tres vl' q̄tuor. Nō Joānē lucratū fore p illos centū tres vl' q̄tuor ē res quā vsurari⁹ sibi nō ꝙcessit: imo natura id sibi ꝓtulit: ⁊ ꝺ gratuite. Probaī/ qz qō ē cā cause ē etiā cā causati. Nō cā illi⁹ lucratiōis ē industria Joannis ⁊ n̄ ipe vsurari⁹: ⁊ natura ꝓtulit Joāni i dustriā ꝓbat̄, igit̄ etiā ꝓtulit ei illā lucrationē. Hāc rōnē tāgit Sco. i effectu in. iiij. di. xv.

Decima q̄rta rō. Hec ꝓpō ē vna ex sanctiōibꝫ legꝫ naturaī. Alīs ꝺ ē ꝺ ꝓtrecret rē alienā: nec ꝺz velle eā ꝓtrectare, mutuatio vsuraria ē ꝓtra eā, igit̄. Maior nota, minor pbatur/ qz mutuando ad vsurā mutuās vult capere icremētū: ⁊ etiā in ⁊mino solonis capit ꝑm effectualī. Nō capē incrementū ē ꝓtrectare rē alienā, qz icremētū non transfert in dñium vsurarij ꝓpt̄ tradentꝫ icrementū impurā voluntatē, mixtā, s, ex volūtario ⁊ coactiōe q̄dā ⁊ etiā ꝓpt̄ interdictū dei ⁊ legis superioris prohibentꝫ illā receptionē: ⁊ p ꝺns impediēt̄ acq̄sitionē dñij. Hāc rōnē tangit Alex. de ales in. iij. ꝑte summe. Decimaquinta rō. Hec ꝓpositio est de lege naturali. Homo se ꝺeber habere ad ꝓximū sicut se habet vnum membrū corpoꝝ naturalis ad aliud membrū eiusdē corpis. mutuatio vsuraria est contra eam, igit̄. Maior probaī/ qz recta rō dictat ꝙ omnes sum⁹ membra vnius corpis mystici, et dato ꝙ loquendo de corpore mystico illo modo q̄ theologi loquuntur: cuius, s, caput est christus id dicter supposita fide ⁊ nō ex puris naturalibꝫ, tamen loquendo de corpore mystico more philosophoꝝ qui rempublicam etiam vocant

corpus: cuius caput ponūt principē ide rōne dicat etiā fide non suppositā. Ūñ vt Helinā dus testat: Plutarchus ait q respublica est corpꝰ q̄ddā qđ diuini mūer̄ bñficio aniat̄ z nutu sume eq̄t̄r̄ agit̄ z regit̄ q̄dam moderamine rōnis: z ppulchre singul̄ membris corporis natural̄ ponit aliq̄s psonas i republica corrūdere, puta cordi pparat senatū/ oculis z lingue pparat iudices z pīsides puincia rum: z sic de alijs. Minor pbat. Hā videmus q si stomachus vel epar aliq̄ humido cibali p sua sustētatiōe nō idiget: imo sibi esset iutile: illō cōicat alteri mēbro idigēti: nec p hmōi cōicatione aut humore cōicato aliq̄d repetit vl exigit: imo gratis pcedit. Mō si vsurari bēat bona tpalia sibi superflua z pximus indigeat non vult gratis sibi illa tpalia mutuādo cōicare: ſz p cōicatōe aliq̄d exigit: tūc facit ꝯ id qđ mēbra natural̄ corpis faciunt: z p ꝯns ꝯ pdictam ꝓpositionē legis natural̄. Decima sexta rō. Hec ꝓpositio ē vna ex sanctionibꝫ legꝫ natural̄, nullꝰ dz actum q̄ ex natura sua z specie ē liberal̄ vendere / seu p pcio vl mercede exercere, mutuatio vsuraria ē ꝯ illā ꝓpositionē, igit̄. Maior pbat/ q̄ recta rō dictat q nullꝰ debz aliq̄ actu abuti. Mō siq̄s actū ex specie z natura sua debentem eē libalē z gratuitū exercet p pcio vl mercede iā eo abutit̄: q̄ eo vtit̄ in aliū finez. s. ad capiendū pcium: cū tū sit ordinatꝰ tm̄ vt sit gratuitꝰ. Minor pbat/ q̄ mutuatio ex sua specie z natura ē gratuitꝰ ꝓtractꝰ: z tñ vsurarius nō exercet eū gratꝫ/ ſz p pcio, s. incremento habendo pro illa mutuatōe. Decima septima rō. Hec ꝓpositio ē vna de sanctionibꝫ legꝫ natural̄. Siq̄s suus iussu dñi sui debz exercere aliquē actū bñficū circa ꝓximū suū: tal̄ nō dz velle hz̄e aliq̄d ab illo ꝓprio pro tali actu, si dñs sui voluit q̄ gratꝫ eū actū exerceret, mutuatio vsuraria ē ꝯ illā ꝓpositionē. igit̄. Maior nota, q̄ de lege nature ē q̄ suus obediat dño iubenti eū aliq̄d licitū p̄sertim ꝑtuosum. Minor pbat. Hā bō ē seruus dei: z deꝰ iussit vt hō exerceret mutationē circa ꝓximū idigentē z ℔ gratꝫ nihil p illo actu volēdo hz̄e: z tñ vsurariꝰ nō gratꝫ/ ſz pro pcio vl lucro vl mercede illū exercet, igit̄ minor ꝑa. Decia octaua rō. Hec ꝓpositio ē vna ex sanctionibꝫ legꝫ natural̄. Proximū oppssum hō nō debz amplius oppmere: ſz potiꝰ releuare. Mutuatio vsuraria ē ꝯ ea, igit̄. Minor pbat/ q̄ cū ꝓximꝰ indiget, ꝑ. floꝛ, in q̄bo ē debitor suꝰ creditorꝫ q̄ eū oppri mebat, ppt̄ decem: vsurariꝰ si ei mutuat obligat proximū ad, ꝑ. floꝛ, restituēdos z advnū florenū vltra, z sic cū proximꝰ ꝑius tm̄ eēt in decē obligat̄ iā efficit̄ in. xj. obligat̄. Et cū ꝑor obligatio fuerit q̄dā oppssio illiꝰ idigentis: seq̄t̄ q̄ obligatio vsurarij erit maior oppssio. Decianona. Hec ꝓpositio est vna ex sanctiōibꝫ legꝫ natural̄. Nō tibi fieri vis alij facias, z q̄ tibi fieri nō vis alij non facias, mutuatio vsuraria ē ꝯ eā, igit̄. Minor probat̄. Hā is q̄ diues ē si eēt i statu paupis indigēt̄ mutuo vellet etiā discreta voluntate vt sibi aliq̄s diues gratis mutuaret z nihil vltra sortē ab eo repeteret. igit̄ et dz ille diues idē facere proꝓio idigēti: z p ꝯns ꝯ riū faciendo ñ ꝙuat pdicta legē naturalē. Vicesima rō. Illō qđ Arist. initēdo probationibꝫ ex rōne procedētibꝫ iudicauit mutuationē vsurariā q̄d malū mozal̄ z vitiosum, iō mutuatio vsuraria ē ꝯ legē naturalē. Maior probat̄/ q̄ si Arist. aliq̄d ꝓpt̄ probatōes procedētes ex rōne ōr: ipe initit̄ lūini naturali rōnis: z p ꝯns qđ ℔ mō diffiniēdo ōr eē malū erit malū ꝯ dictamē rōnis natural̄: igit̄ ꝓtra legē naturalē. Minor probat̄ triplicit̄ Prio. Hā ſm Arist. j. polit̄. dupler pecūia ꝑt distingui. Pria ōr economica z necaria q̄ procurat̄ ex fructibꝫ t̄re z animalibꝫ: z hac vtit̄ economic⁹ ppt̄ necaria vite, nec illiꝰ acq̄sitio tēdit ad infinitū: ſz solū ad q̄ntitatē illā q̄ idiget disp̄sator ad bñ disponēdū domum vt ibidē vult. Scōa ꝙo pecunia dicit ꝑt trāslatiua q̄ q̄s vtit̄ ad ℔ vt ipa pariat pecuniā, z de illa ōr q̄ iuste vitupabil̄ ē, i. ea vti vt ipa pariat aliā pecuniā ē q̄d vitupabile. Mō mutuare pecuniā ad vsurā ē ea vti vt ipa pariat aliā. Ūñ ibiꝺ pōit vsurā spēm illiꝰ trāslatiue pecunie, cuiꝰ opꝰ determinās ōr q̄ selpaz facē āpliꝰ nūmis, s. pauciorib⁹ p mutuatōez cōcessis recipiendo plures: q̄si ipi nūmi q̄sdaz alios nūmos gnassent apō illū cui mutuati sē vt reddāt̄ cū suo fetu, igit̄ mutuare ad vsurā ſz Arist. ē vitupabile. Scōo: q̄ idē Arist. j. polit. ca. vj, ōr q̄ obolistica ē odiosa, p obolisticā āt itelligit ꝙmutatiōez q̄ vnū pondus pro alio eiusdem generis datur ad augmentū ipius. Modo mutuatio vsuraria est talis ꝙmutatio, igitur ſm Aristo, est odiosa: z per consequens mala z vituperabilis. Ūñ obolista ōr ab obolus qđ ē puñ pond⁹: eo q̄ ex numismate statuit obolos. Tertio/ q̄ idē ōr vsurā, i. mutuationē vsurariā eē maxie pter naturā. Mō actꝰ q̄ est pter naturā/ est ꝯ legem naturales: q̄ lex naturalꝫ nō disponit exerceri aliquē actū exīt̄ pter naturam. Et ad hec, pbāda. s. q̄ mutuatio vsuraria sit vituperabil̄. Aristo. adducit rōnem. s. q̄ p talem cōmutationē cōmutans vult q̄ res nō nata fructificare vl parere fructificet vl pariat. Ūñ vsura vl mutuatio vsuraria i greco vocablo ōr ſm Aristo, a chaos qđ ē part⁹: q̄ in vsura vult vsurariꝰ: q̄ pecunia non nata parere pariat. Vicesimaꝑma. Cicero in ij. lib. ō offi. ad finē dic. Fenerari ē hoīes occidere. Et ℔ dupl̄r arguit. Primo sic. Homine occidere ē ꝓtra legē naturalē: igit̄ et fenerari. Scōo/ q̄ Cicero ℔ dixit ex lūine naturali, igit̄ lumē naturale detestat̄ mutuationē vsurariā. Vicesimasc̄da. Ūēdere alicui ꝑtus est ꝯ legē naturalē: mutuans alicui ad vsurā ſm q̄ talꝰ vendit ꝑtes mutuatario, igit̄ mutuatio vsuraria est ꝯ legē naturalē. Maior nota/ q̄ vendit rē q̄ non est plꝰ sua q̄s emptorꝫ cū sit cōis oīb⁹. Minor pbat/ q̄ p illo tpe q̄ mutuatarius detinet mutuatā rem: vsurariꝰ exigit lucrū. Et hanc rōnē tāgit Joan. Chrys. lxxxviij. di. c. ejiciēs. Vicesimatertia rō. Rapina ē ꝓtra legē naturalē, mō mutuatio vsuraria ē rapina saltē generalr capiēdo rapinā p vsurpatiōe rei aliene, igit̄. Minor pbat. Hā Amb. ait. Siq̄s vsuram accipit/ rapinā facē. c̄. vt patuit in ꝑma ꝺcl̄one.

Vicesima q̄rta. Actꝰ iuentꝰ arte neq̄ssima vl pcedēs ab ea ē ꝓtra legē naturalē, mutuatio vsuraria ē hmōi, igit̄. Minor pbat. Hā Amb. ait. Interduz vsure arte neq̄ssima ex ipo auro auꝝ nascit̄, vl vij. dis. sic̄ hi. id ē arte p quā excogitata ē mutuatio vsuraria ē neq̄ssima: z p eā excogitatū ē vt auꝝ pariat aurū. Vicesimaq̄nta. Ille actꝰ q̄ est pbibitꝰ p̄cepto morali legꝫ moysaice ē ꝓtra legē naturalē, mutuatio vsuraria est hmōi, igit̄. Maior nota/ q̄ in ℔ differt p̄ceptū morale legis moysaice a p̄ceptꝫ cerimonialibꝫ z iudicialibus q̄ p̄ceptū morale ē scptū in corde: z per ꝯns est lex naturalꝫ. Minor pbat/ q̄ vl ē morale/ iudiciale/ vl cerimoniale, non duo vltima: q̄ tunc ad pbandū mutuationē vsurarī am eē i nouo testamēto illicitā nō sufficeret allegare scpturam veterꝫ testamēti: q̄ illa nō ligat q̄ ad cerimonialia z iudicialia. Modo Alicenū ꝓcilium allegat scpturā veterꝫ testamēti pbibentꝫ vsurā, s. q̄ pecuniā suā nō dat ad vsurā, igit̄ inuit q̄ illō p̄ceptū non ē iudiciale nec cerimoniale: ſz morale. Minor ptz in. c. qm̄, q. iij. q. iij. Et simil̄r hꝫ ex cōcilio Martini pape ibidem in. c. siquis.

Tertia ꝺcl̄o. Mutuatio vsuraria est ꝓtra legē diuinā/ pbat̄ decē p bationibꝫ fundatꝫ i auctoribꝫ, et octo prime fundant̄ in auctoribꝫ veterꝫ testamēti, nona in auctore noui testamēti, decima i auctoribus eccl̄ie z doctoꝝ. Prima Ezech. xviij. dñs enūerat mlt̄as ꝺditiones req̄sitas ad ℔ q̄ hō viuat vita gr̄e: q̄ꝝ vna ē q̄ nō mutuet ad vsurā: igit̄ nō mutuare ad vsurā est ſm legē diuinā necessariū ad hoc q̄ hō sit in gr̄a. q̄ mutuare ad vsurā est ſm legē diuinā repugnans gr̄e. Mō oē illō qđ ſm legem diuinā decernit̄ repugnās gr̄e ē ꝯ legē diuinā z moz tale, igit̄. Scōa pbatio. Dñs Ezech. xviij enūerat mlt̄as ꝺditiones q̄ꝝ q̄liber sufficit ad hoc q̄ talꝰ hō mozt̄ mozte gehenne. q̄ꝝ vna ē mutuare ad vsurā. q̄ ſm legē diuinam mutuare ad vsurā est pcm̄ mortale: z p consequens ꝓtra legē diuinā. Tertia pbatio/ q̄ ibidē enūerat mutuationē vsurariā inter alia q̄daz pcā. q̄ sicut alia ibidē posita sunt cōtra legē diuinā: sic etiam vsuraria mutuatio. Modo alia ibidem posita sunt contra legē diuinā z mortalia peccata z grauia valde. s. idolatria/ rapina/ homicidium ꝛc̄.

Quarta probatio/ qđ scriptura sacra enumerat int̄ peccata cōtra legem diuinā existētia est etiā tale. Modo sacra scriptura libro psalmoꝝ enumerat mutuationē vsurariam int̄ iniquitatē contradictionem iniustitiā et dolum/ q̄ vtiq̄ꝫ sunt contra legem diuinā et mozalia, igit̄ etiā mutuatio vsuraria erit tale. Maior pbat̄/ ait em̄ sic. Vidi iniquitatē z contradictionem in ciuitate die ac nocte, circūdabit eam sup muros eius iniquitas z labor in medio eius z iniustitia z nō defecit ō plateis eius vsura z dolus, z loquitur ibi ad litterā de ciuitate Ceila cuius ciues agebant iniquitatem volendo Dauid tradere ī manus Saul cum Dauid saluasset ppl̄m illius ciuitatis de manibus Philistinoꝝ. Item illi ciues agebant contradictionem contradicēdo innocentie Dauid. Item in quo corde discurrebant super muros Ceile pulsendo ne Dauid a fugeret de ciuitate z sic euaderet manꝰ Saulis. Item labora-

bant anxie quō illō ꝓficerēt. Itē in illa ciuitate erāt aliq̄ publici vsurarij ⁊ mercatores fraudulēti: cū igit̄ hec oīa cū ꝗbꝫ enumerat̄ vsura fuerint pctā mortalia ꝺ legem diuinā sequit̄ ꝙ etiā vsura est hmōi. Quinta illud est pctm̄ ꝺ legē diuinā: cui⁹ vitatio est �means gem diuinā necaria: ad ℔ ꝙ ꝗs sit dign⁹ habitare i tabernaculo dei ⁊ reqescere in mōte sctō ei⁹, ſz mutuatio vsuraria est hmōi. igit̄, Maior pbaſ. qz �means gloſam ſup illo pſalmo Dñe ꝗs habitabit i tabernaculo ⁊c. ꝙ habernaculū itelligit̄ eccl'ia militās: ⁊ ꝙ mōte ſanctū ei⁹ eccl'ia triumphās. Nulli⁹ aut̄ rei vsitatio ē necaria adulto ad dignitatē habitādi in eccl'ia trīūphanti ⁊ militāt̄: nisi vsitatio mortalis pcti exist̄ ꝺ legē diuinā. igit̄, Min⁹ pbaſ. in pſalmo, xliij. dr sic, Dñe ꝗs habitabit in tabernaculo ⁊c. Et infra rūdēdo: enumerat ꝺditiones requisitas: ad ℔ q̄z ponit vsitatiōes vsurarie mutuatōis: dicēs, Qui pecuniā ſuā nō dedit ad vsuram, Ubi nota/ꝙ illud dictū Dauid intelligit̄ etiā de vsura iudei: respectu gentilis: ita ꝙ nō ē ꝗs dign⁹ habitare i tabernaculo dñi ⁊c, q̄ pecuniā ſuā dat ad vsurā etiā gētili homini. Hā in libro Machabeos: q̄ apud iudeos ē autenticus: vbi etiā ponit pſalm⁹ ꝺdict⁹ ſup illo verbo, qui pecuniā nō dat ad vsurā, ꝺt glo, etiā gentili: vt recitat Nicola⁹ ꝺ lyra, Deut. xxiij. Sexta: q̄d ſcptura ſacra enumerat ⁊c, vt in q̄rta pbatione. Mō in illo pſalmo enumerat dare ad vsuraz iter pctā mortalia ꝺtra legē diuinā existentia, ſ. agere dolū lingue: nocere pꝛio: credere infamiā aduersus primū: piuriā: accipe munera ſup innocētes. igit̄ etiā datio ad vsurā erit ꝺſilis phibitionis. Septima, Leui. xxv. Nec accipias a fratre tuo vsuras: nec amplius ℔ dediſti. Et paulopoſt, Pecuniā tuā nō dabis ei ad vsuram ⁊ frugū ſupabundātiā nō exigas. Mō q̄libet prim⁹ est frater noſter: cū oēs habeamus vnū patrē carnalē, ſ. Adā loquēdo de patre remoto: ſic ⁊ibi loq̄t̄ ꝺ fratre remoto, qz ꝙrute illi⁹ legz etiā q̄libet iſraelita alteri phibit⁹ erat mutuare ad vsurā: ⁊ tñ nō habebant vnū patrē ꝙpinquū. Oēs etiā habem⁹ vnū patrē: ſpiritu ⁊ creatione, ſ. deū ad quē oēs dicim⁹: pater nr̄. igit̄ phibitū est lege diuina mutuare cuicūq̄ hoi ad vsurā. Q aūt illa lex loq̄t̄ ꝙceptiue: ptz, qz ꝙcedētes ⁊ seqntes sūt ꝙceptiue itelligēdo. igit̄ ⁊ illa cū non appareat rō diuersitatz, Hec pōt dici/ꝙ ille pbatiōes nō ꝺcludāt ꝙ tpe noue legis: exq̄ ꝙcedūt ex auctoritatib⁹ veter̄ legis: q̄ amplius nō ligat. Hā vet̄ lex ligat q̄ ad moralia: et in noua. Mō ꝙceptū de ñ mutuādo ad vsurā ꝺtentū i veteri lege ē morale: qz ē ꝺ dictamine nāl'rōnis: vt patuit i ꝙcedēte ꝺclione. igit̄, Octaua, Illud ꝙ q̄ ꝗs dign⁹ est increpatiōe fundata i lege diuina est ꝺ legē diuinā, ſz mutuatio vsuraria ē hmōi. igit̄, Maior nota, min⁹ pbaſ. Hā Heeminas, v. ca, Increpauit iudeos q̄ mutuauerāt frib⁹ ſuis ad vsuras, nec apparet niſi qz ꝙtute legis diuine eos increpabat: ⁊ eos facere restitutiones vsuraz docebat: dicēs, Centeſimā pecunie/frumēti/vini/⁊ olei: quā exigere ſoleris ab eis date illis, Hona pbatio. Christus ait Lu. vj, Mutuū date: nihil ide sperātes, mō ibi loq̄t̄ phibitiue: phibēdo, ſ. mutuatione vsurariā: q̄ fit intēdēdo vel sperādo lucz ex mutuo, igit̄, Minor pbaſ dupl'r. Primo qz ꝙba ꝙcedētia ⁊ seqntia sūt intelligēda ꝙceptiue, ſ. mutuū date, vt patuit in. q. xlx. saltē i aliq̄bꝫ casib⁹. Silr cū ait, Diligite inimicos vr̄os: bñfacite ⁊c. Itē ꝙba sequētia etiā scz, Estote misericordes, et nolite iudicare ⁊c. Ergo etiā illō itelligit̄ ꝙceptiue seu phibitiue: phibēdo mutuationē vsurariā. Scdo pbaſ auctate eccl'ie: q̄ ꝺterminat qꝫ nihil inde sperātes: itelligit̄ ꝙceptiue vel phibitiue. Hā in ꝺcilio Lateranēſi: vt hz in. c. qz i oib⁹, extra, ꝺ vsu. dr, qꝫ vsurarij ꝺdēnent vtriusq̄ testamēti pagina, ⁊ ꝙ ꝰis ꝺdēnant̄ lege euāgelica, nullibi aūt hz i euāgelio de mutuatiōe vsuraria niſi ibi, nihil inde spantes, igit̄ illō intelligit̄ phibitiue. Decia pbatio, qz auctoritates ducēde ad seqntē ꝺclionez dicūt vsurariā mutuationē esſe ꝺtra vtrūq̄ testamentū: vt patebit ꝙ easdē discurrēdo in locis in

Quarta ꝺclio. Du (ꝗbꝫ allegant, tuatio vsuraria ē ꝺ legē humanā canonicā, pbaſ allegādo pro nūc octo ꝙstituciones canonicas: i q̄z ꝗnq̄z ꝓmis ipis clerici, phibēt singulariter, i alijs aūt idistincte oib⁹. Pꝛia q̄ ē Belaſij pape, ⁊ scda: ctia: ⁊ q̄rta: q̄ st̄ ꝺcilioz gnāliū: habent̄, xliij. q. liij. c. j, liij, ⁊, vij. i ꝗbꝫ disponit̄ ꝙ clerici, ꝙt̄ mutuatione ad vsurā debēt deponi ab officio clericali ⁊ excōicari. ⁊ sile hz, xlvij. di. c. j. ij. iiij, ⁊, v. Tunc sic arguit̄, Quando aliqua canonica constitutio decernit penam depositionis ⁊ excōmunicatiōis pro aliq̄ actu instigē dā: talis actus est peccatū contra tale ꝙstitutiōez: ⁊ ℔ mortale. Sz ꝺdicte ꝙstitutōes decernūt ꝺdictas penas clericz, ꝙt̄ mutuatōez vsurariā. igit̄ ꝺclo ꝙba q̄ ad clericos. Maior pbaſ/qz eo ipo ꝙ decreuit penā si pena ē excōicatio: vult id eē mortale, qz ꝙ solo tali velit ꝗs excōicād⁹, et ex. c. ꝛ. ꝺcilij carthaginēſis qō icipit: Seditio varios: phibet̄ vsurarios ad clericatū ꝙmouer̄. di. xlvj. Quinta hz ibiō in. c. nlls. vbi phibet̄ ex ꝺcilio carthaginēſi clericz ne accipiāt amplius ꝗs mutuauerint. Sexta hz ibiō in. c. nec ℔. vbi Leo papa decernit valde acrit̄ debere puniri tam clericos ꝗs laicos ꝙuictos ꝺ mutuatōe vsuraria. igit̄ illa ꝰstitutio phibet eā tāq̄ mortale, qz solū mortale punit̄ valde acrit̄ ꝙ iudicē eccl'iasticū. Septia hr̄ extra ꝺ vsurz. i. c. qz i oib⁹. vbi Alexā. terti⁹ decernit mālestū vsurariū puniri triplici pēa, ſ. ꝑuatiōis cōionis altarz/ac ꝑuatiōis eccl'iastice sepulture: ſi i hmōi pctō decesserit. ⁊ tertio etiā pena repudiādi eoz oblationes. Octaua q̄ ē ꝺclij generenal'hr̄ in Sexto, i tit. ꝺ vsurz, vbi phibet̄ sub gruib⁹ penis ne q̄sq̄ ꝓmittat in ſua terra publicos vsurarios alienigenas ꝺducere domos vl' ꝺductas hze vl' habitare. igitur mālo magz voluit eē phibitā ipaz mutuationē vsurariā. Itē etiā sub pena excōicationis malozis late ſnie phibet̄ ne ꝗs sepeliat vsurarios publicos.

Quinta cōclo. Mutuatio vsuraria rōnabil'r fuit ⁊ ē phibita siue ℔ sit lege hūana siue diuina/pbaſ. Illō fuit et est rōnabil'r phibitū qō sic se hz ꝙ si nō phiberet magꝫ ꝓnities tpal' ⁊ ſpual' in republica hoīz seqret̄. mutuatio vsuraria ē hmōi. igit̄, Maior nota. Hā illō rōnabil'r phibet̄: qō si nō phiberet/seqret̄ magꝫ ꝓnities i corpe naturali hoīs. igit̄ assūpta maior ꝑa. tenet ꝺsequētia, qz respublica est etiā q̄dā corp⁹ mysticū hūs sil'itudinē cū corpe naturali hoīs, vt patuit ꝺclone ſcda. Minor pbaſ. Nam hoīes ñ itenderēt agriculture nec artificijs nārijs ad agriculturā/nec alijs artificijs ⁊ mercatōibꝫ nārijs ad illa ꝗbꝫ hō indigeret, vl' si q̄ il'intēderēt: tñ valde pauci ⁊ insufficiētes ꝙ būana gñis educatiōe ꝓueniēti. Mō sublata agricultura ⁊ artificijs nārijs hoī seqr̄ maxia caristia victualiū ⁊ alioz nāriorū q̄ vtiqz ē ꝓnities magꝫ tpal' in republica, ⁊ ad caristiā seqr̄ ſpual' ꝓnities, ſ. ipatiētia/furta/homicidia/rapie: ⁊ sic ꝺ alijs. Maior ꝙbaſ. Hā qro q̄ itēderēt artificijs nārijs, scz laboriosis ⁊ agriculture: Aut hñtes pecuniam aut ñ hñtes: Nō ꝓmi/qz illi pot⁹ vellēt viuere i q̄ete ꝗs i labore, qō possent qz hzent ꝙ ponerent pecunias ſuas ad vsuras q̄ mōtātū ⁊ pl⁹ lucrarent̄ ꝗs colēdo agros ⁊ laboriosis artificijs ſ'ilit̄ēdo. Nec scōi/qz illi pauciſſimi eēnt: ⁊ ꝙ ꝰis nō sufficientes ad agricultura ⁊ artificia hoīb⁹ nāria. Hā siq̄s ēt modicā pecuniā hāt̄/potius vellet ea vti ad vsuras ⁊ sic viuere i q̄ete ꝗs illa vtēda ad opa laboriosa. Itē si etiā aliq̄ eēnt volētes itēdere ꝺdictz hi idigerēt instrūs q̄z materias eēt op⁹ adduci ꝺ alijs terrz: q̄ adductio eēt piculosa ⁊ laboriosa ⁊ ꝙ ꝰis rara, ⁊ sic difficillime haberenť nāria ad talia. Item idigerēt aialib⁹ ad agriculturā: ſz ybi hec ñ uenirent: Nō eq̄dē apud diuites: qz illi talia ñ hzent eo ꝙ tales ſuā ſubam ⁊ facultates i pecuniā redegissent vt ide vsurā accipent maiorē ꝗs eēt lucrū de illis animalib⁹.

Sexta ꝺclo. Aliq̄ mutuatio vsuraria ē ꝺ lege būana ciuilē/pbatur: qz illa q̄ ꝗs mutuaret ad vsurā dictā vsuram vsuraz ⁊ reprobū fen⁹. ē phibita: ⁊ ℔ tā in .ff. ꝗs i. C. in. ff. q̄dē i. l. placuit. ff. ꝺ vsurz, ⁊ ꝺ ꝺdi. idebi. si ñ sorte. i ꝓn. in. C. aūt eo. ti. l. ar nl'o. vbi ꝺz. All'o mō vsure vsuraz exigāt: ⁊ veterib⁹ q̄dē legib⁹ ꝰstitutū erat: vsi ñ ꝙfectis sume cautū. Itē. C. ex q̄bꝫ causis ifa. irrogat̄. l. i pro bū. Ubi exercēs talē vsurā /efficit̄ ifamis. Dr̄ aūt vsura vsuraz/gra exempli. Si tibi mutuaui. c. vt i fine ān̄i des mihi. ꝛ. vl' aliq̄ ꝺ aliō icremētū. q̄ si ñ fecerz: dab⁹ mihi rōne illoz. ꝛ. vl' alteri⁹ icrementi ꝗs ꝙ vsura dicit̄ esse debuisse: itez vsurā. l. de. ꝛ. vnū vl' duos vl' aliud icremētū. Nota tñ ꝙ ipro bū fenus ē gen⁹ ad vsurā vsuraz. q̄ ꝰis vsura lege reprobata est ipro bū fenus: ⁊ sic ꝰis vsura vsuraz ē ipro bū fen⁹: nō aūt ecōtra.

Septima ꝺclo. Dēpta mutuatōe ad vsurā vsurarū: omnis alia mutuatio fuit ꝺcessa ꝺ iure ciuili ꝺcto i lib. ff. ⁊ ℔ capiēdo ꝺcessionē oīb⁹ trib⁹ modis ꝗbꝫ capi solet. Pꝛia ps pbaſ discurrēdo p leges eiusdez lib. i titulo de vsurz positas. Scda ps pbaſ: supponēdo ꝙ ꝺcessio capit̄ tripl'r. Pꝛio mō vt idē ē qō nō est punitio: q̄ mō ille dr̄ ꝺcedere aliq̄d malū q̄ illud nō punit: et hoc mō nihil positiuum est. sed est tm̄ negatio punitionis. ⁊ concessio hoc mō capta dr̄ alio noīe ꝓmissio simplex. Et dr̄ simplex tō. qz tm̄ pēa idulget: ñ aūt culpa minuit̄

ī illo q̄ opaℓ talr pmissū. Dici pt ēt tolerātia ꝯ qđ dr, nōnll'os toleram⁹ q̄s corrigere vel punire ñ possū⁹, xxxij, q, vij, c, qđ ät, r. xxxj, q, j, c, hac rōne. dr, Qđ pmittim⁹ uolēteſ pcipim⁹, i, pmittim⁹, qz malas hoīm volūtates ad plenū phibeř ñ possum⁹, Pōt ēt dici dissimulatio. Hoc mō de⁹ mlta mala cōcedit ppñti vita: eoq; ħ ea ñ punit, lz ī futuro puniatur⁹ sit. Scđo mō capiť put duo dr, ſ, ñ punitōez r phibitōez īpeditiōis, q̄ mō dr q̄s cōcedere aliq̄d malū q̄ faciētē illd ñ punit r cū ħ eis q̄ vellēt īpedire faciētē tale malū phibz īpeditōez. Hoc mō eccl'ia ꝯcessit iudeis obſeruātiā suoꝝ cerimōialiū/q̄ vtiq; ē pctm̄ mortale: ꝯcessit inquaz eis: qz ñ punit eos p illo pctō: r cū ħ phibet chr̄ianis ne molestēt vl' ī pediāt iudeos volētes illō pctm̄ exercere, vt ptz ī, c, q̄ syncera, xlv, di, Tertio mō capiť p ut tria dr, ſ, ñ punitōez r phibitōez īpeditiōis ac pmotiōez quō ille dicereť cōcedere aliq̄d malū q̄ faciētē illd ñ punit, r cū ħ volēt⁹ ī pedire phibet īpeditōez atq; pmouet faciētē illd, sic q; sibi assistit auxilio/fauore: r hūsmōi. Et exēplificat q̄dā d illa ꝯcessiōe dicēs q; ħ mō eccl'ia pmittit clericū q̄ñq; p certis crimīb⁹: vt p hereſi r hmōi occidi a secl'ari ptāte. Hā ñ punit officiale secl'arꝭ ptāt⁹ p ħ q; occidit clericū i tali cāu: r sic⁹ vellet officiale ī tali cāu īpedire ab occisiōe phiberet illā īpeditōez: r cū ħ pstat fauorē/subuētōez atq; iuuamē tali officiali ī ħ q; eccl'ia clericū talē dēgdat/qđ fac̄ final'r vt fiat subdit⁹ protestati secl'ari, r p ꝯns abilis materia ad occisionē, r sic tradit eū i man⁹ iudicꝭ secl'arꝭ vt final'r occidať. Juxta illd, j, ad Cor, v, Ego iudicaui hmōi hoiem tradere sathane ī ītertū carnis vt spūs salu⁹ sit ī die dñi nr̄i Jesu chr̄i, Et lz obūci possz ħ exēplū eē falsū, qz ecclesia seu plat⁹ eccl'iastic⁹ dēgdādo lz sciat īde seq̄ occisionē ei⁹ atq; sciat dēgdatōez esse iuuamē occisiōis: ñ tñ videť q; pmoueat vel auxiliū det r iuuamē ad illā occisiōez ex intētiōe: ſ, iō illd faciēdo vt cleric⁹ occidať, qz nō appet quō vitaret irregl'aritatē laram a lege apl'ica, ſ, p Paulū dicētē, Oportet epm ñ eē percussorē, j, Tim, iij, r ad Tit, j, Imo p dēgdato ozat iudicē secl'arē vt citra mortē eū puniat, vt ī c, nouim⁹, ō v, sig, Tñ q̄q̄d sit de ꝓtate illi⁹ exēpli ñ rite p ħ allegat factū apl'i, j, Cor, v, Hā apl's illū ō q̄ ibi loq̄ť quē excōicabat ñ tradidit mortī corpali/ sz vexationi corpali q̄ diabol⁹ talē corpal'r affligebat: nō āt occidebat. Et tō illo exēplo dimisso satis facile pt dari exēplū ī ꝓposito nr̄o de usura. Omnib⁹ em̄ trib⁹ modis ius ciuile, ff, ꝯcessit mutuationē ad usuras. Hā ī illo libro nulla ponit lex ōcernēs penā ifligendā usurarijs: r sic ꝯcessit ꝓmo mō. Imo ī eodē ponūť leges q̄b⁹ dispōit q; recipientes mutuū sub usuris debeāt soluere: r sic volētē īpedire exactionē r ꝓsecutiones ad exigēdū usuras: r sic iuuant usurarios ad exactionē r ita ꝯcedūt exactionē usuraꝝ. Tertio mō capiēdo ꝯcessionē. Hec aūt oia pñt patere discurrēdo p leges ibidē ꝓtas, r ꝓsiles habenť in libro Codicꝭ: vt patebit in seq̄nti ꝯclone.

Octaua ꝯcl'o. Quātū ē ō iure ciuili ꝓtento ī Codice: aliq̄ mutuatio usuraria ēt alia ab ea q̄ fieret ad usurā usuraꝝ ē phibita. Prec̄ät has duas mutuatōes usurarias alie mutuatōes usurarie sť ꝯcesse ī eoꝺ li, ēt ꝯcessiōe oīb⁹ trib⁹ modis capta. Hec ꝯcl'o hz tres ptes. Pria ps pbať Nam phibeť ibidem ne q̄s mutuet ad usuram excedentem eam usuram/ que centesima ōr, ō qua q̄d sit patebit ī seq, ꝯclone, vīius ciuile ī codice posuit limitē usurꝭ vt q̄s nll'az vltra cētesimā exigere audeat, nā in, eos, C, ō usu, ōr sic, Sup usuraꝝ ꝓo q̄stitate ēt gñalē sāctiōez facere nēarīū eē duxim⁹: veterē/durā r grauissimā eaꝝ molē ad mediocritatē deducētes. lōgz iubem⁹ rē, Et ifra loquēdo ō usura dimidia cētesime r cētesima ait, eā q̄ntitatē usuraꝝ ēt in oīb⁹ alijs casib⁹ nll'o mō āpliari ī q̄b⁹ citra stipulatiōez usure exigi solēt. Hec liceat iudici mēozatā augere raratōez occasiōe ꝯsuetudis ī regiōe obtinēz. Siq̄s āt ꝺ modū ꝓstitutōis aliq̄d fecerit nll'az pēit⁹ ō supfluo hēat actōz, lz rōi accepit ī sorte ħ iputař ꝯpellit̄. hec ibi, Ūñ cū ōt: nll'az pēit⁹ ō supfluo hēbit actōez, itelligē dū ē q; nō hēbit actōez ō illo supfluo qđ exegit vltra legitimā usurā, nō āt puabit̄ ex ħ le gitima usura, qz vtile non vitiať p iutile: vt vult glo, ī l, placuit, ff, ō usurꝭ. Imo ibidē ēt phibet q; vltra cētesimā usurā nō recipiať p viam detractionis a sorte illud incremētuz: qđ alꝭ vocari solet siliqua vl' spoꝛtula. Erat em̄ siliqua certus numerus nūmozū quos exigere solebāt usurarij vltra usurā r sortem ad emēdū aliq̄d/ pura piscē vnū ad gaudendū cū sua familia. Spoꝛtule āt erāt pecunie q̄s usurarij exigebāt vltra sortem r usurā ad dādū illas executoribꝰ p hac pecunia petenda/ vl' tabellioīb⁹ p charta scribēda. Ūñ ait ibidē, Inēdicta licentia creditoribꝰ ex pecunijs fenozi dādis aliq̄d detrahere vl' retiere nomie siliq̄, vl' spoꝛtulaꝝ vl' alterī⁹ cuiuscū q; cause gr̄a. Hā si q̄d hmōi factū fuit ꝓncipale debitū ab initio ea q̄ntitate minuēť: vt rā ipa minuēda ps q̄ vsure exigi phibeanť. Prohibet etiā ibi alias machiatiōes q̄ fieri possent ī fraudē hui⁹ legꝭ accipiēdo vltra cētesimā, r in, l, seq̄nti, scz ō usurꝭ ait, Cursū in sup usuraꝝ vltra duplū mīme ꝓcedere ꝓcedimus/ nec sī pignora q̄dā p debito creditori data sunt q̄ occasiōe q̄dā leges veteres vltra duplū exigi usuras pmittebant rē. Secūdo pbať illa ꝓma ps ꝯclonis, qz lz centesīma usurā pmiserit: vt patebit: tñ ea nō oīb⁹ p sonis pmisit: imo aliq̄b⁹ inēdixit: vt patebit in nona ꝯclone. igiť ꝓma ps ꝯclonis vera. Scđa ps pbať, nā centesimā r minozes centesima ꝯcessit ꝯcessiōe ꝓmo mō, qz in illo libro nll'a lex repiť puniēs ad usurā talem mutuātes, igiť ꝯcessit ꝓmo mō. Itē qz in illo libro sūt leges dispōnētes q; recipiēs mutuū sub p̄dictꝭ usurꝭ, ſ, cētesima r ifra teneať soluere: r sic volētē īpedire exactionē r ꝓsecutionē usuraꝝ phibēt, igiť liber ille ꝯcessit eas scđo mō. Itē leges eiusdē libri dāt actionē ī iudicio ipsīs usurarijs ad exigēdū usuras: r sic iuuāt usurarios ad exactionē, r p ꝯns cōcedūt exactionē usuraꝝ capiendo ꝯcessionē tertio mō. Hec aūt oia patere pñt discurrendo p leges eiusdē ī, iij, lib, titulo ō usuris, r notātur in, l, j, ij, iij. Itē in, l, frumēti, r ī, l, si ea pactōe, r ibidē in aut, ad hec, r in, l, si ea lege, r in, l, pignoribꝰ, in, l, si mr̄ tua, et ī, l, eos. Itē de nautico fenore, l, j.

Corollariū ad septimā et octauā ꝯcl'ones est q; errat Berard⁹ ō Senis ordis eremitaꝝ atq; sanctus Bernardin⁹ ī tract, suo ō Scribꝰ/dicentes: q; usura nō ē ꝯcessa a iure ciuili nisi concessiōe ꝓmo mō capiēdo. Hā ostensum ē q; etiā scđo r tertio mō capiēdo. Hec valet argumētū eoꝝ dicēdo q; nisi sic diceret: ius ciuile eēt ꝺriū iuri naturali. Hā ħ nō ē icōueniens: vt patebit in solutione octaui argumenti.

Nona ꝯcl'o. Mutuatio usuraria cōcessa ō iure ciuili codicis fuit septēplex ꝛz q; usura q̄ fiebat erat septēplex: tñ diuersis ꝑsonis ꝯcessa. Prima ps pbať. Hā q̄dā usura dicebať cētesima/ q̄dā dimidia cētesime/ q̄dā tertia ps cētesime/ q̄dā q̄rta ps cētesime/ r q̄dā bessis/ q̄dā octaua ps/ q̄dā dicebať siliq̄ r spoꝛtula. Cētesima dicebať illa q̄ p annuz eāparabať sorti: vt si tibi mutuassem, xx, florenos ea stipulatiōe q; ī fine āni vltra sortē dares p usura, xx, illi, xx, super additi sorti vocabanť usura cētesima. Exēplū scđi. Ut si tibi mutuassem p annū, xx, vt in fine anni dares p usura mihi decē. Exemplū tertij. Ut si tibi mutuassem, xij, vt i fine anni noīe usure dares q̄tuoꝛ. Exēplū quarti. Ut si tibi mutuassem, xij, vt ī fine anni nomine usure dares tres. Exēplū q̄nti. Ut si tibi mutuassem, xij, vt in fine āni dares octo. Exemplū sexti. Si rustico mutuo octo modios fructuū vt mihi det vnū. Exēplū septimi. Si tibi petēti, xx, p modum mutui sub usuris: ego sub usura aliq̄ p̄dictaꝝ dare tibi xx, acsi, xx, mutuassem: cū tñ detraxisse vnū florenū volēdo illū hīe p siliq̄s r spoꝛtul'iaz ille vn⁹ florenꝰ detract⁹ eēt usura dicta siliq̄ vl' spoꝛtula. Quid aūt sit siliq̄ r spoꝛtula/ patuit in p̄cedēti ꝯclone. Scđa ꝓo ps ꝯcl'onis pbať. Hā centesimā q̄ fuit oīb⁹ cōcessa usurꝭ grauioꝛ) non ꝯcessit oīb⁹ ꝑsonis: sed q̄busdā ꝑsonis interdixit, ſ, illustrib⁹: r ill' q̄ sūt añ illustres. Itē ill' q̄ ꝑsunt ergasterijs r exercētib⁹ licitas negociatiōes. Ūñ centesima usura tm̄ fuit ꝯcessa ī septē casib⁹. Prio. Si q̄s mutuabat pecunias traiectitias, i, mutuabat alicui ituro vltra mare pecūias recipiēdo pticm̄ illaꝝ pecūiaꝝ ī se: sic q; si ptēt pecunie ñ cū dāno recipiēt̄ mutuū: lz cū damno dāt̄ mutuū pīsse debebant. Et idē ē si q̄s spēs, i, res vtiles alias a pecunia mutuasset p̄dicto mō, ſ, recipiēdo pticm̄ ī se, r ō ħ bī ī, l, eos, C, de usu. Scđo, si q̄s mutuabat pecūias q̄ traiectitias. vt si q̄s mutuassz piscatori p apparatu piscature vl' athlete vt se exerceat: potat cētesimā exigere, vt, ff, ō nautico fenoꝛ, l, pic'i. Tertio, si q̄s mutuabat alicui frumentū vl' ordeū, vt, l, frumēti, C, eodem. Quarto post tp̄us q̄drimestre: vt si tu mihi es ꝺdemnatus in actōe ꝑsonali ad soluēdū aliquā quantitatē pecuniaꝝ: habebas de iure vel regulariter loquendo temp⁹ quattuoꝛ mensiuz ad satisfaciendum sñie late: ex post poterā a te exigere usuram centesimā si non solueras me: lapsis quattuoꝛ mēsibus: vt ō usuris rel iudicate, l, fi. Quinto in pupillaꝛ

ri pecunia quā tutor alicuius pupilli clāculo
uertit i vtilitatē ꝓpriaz. Nā pupilli⁹ poterat
ō illa cape cēteſimā: vt. ff. ō nego. geſt. l. q̄ ſi-
ne. Sexto. Si duo hñt vnā rē cōem/q̄ indi
get refectiōe: z alt⁹ fol⁹ fecerit ipenſas: tūc ab
alio pōt petere vſurā cēteſimā ꝓ pte ſortiz im
penſaz q̄ eū tangit: z illā poterit recipe ad q̄t
tuor ꝑmos menſes: poſtea hz aliō remediū.
vt p glo. in. l. ſi frēs. §. Idē ñdit. ff. Pro ſo-
cio. Septim⁹ calſ⁹. Si loco vſuraz dat vel
retinet aliq̄ō icertū/ qō pōt ſe hīe ad eē vl nō
eē/vl ad pl⁹/vl ad min⁹: nō inſpicit q̄ſtū pci-
pit: etiāſi legitimū modū vſuraz excedit. vt
in. l. ſi ea. C. ō vſur. Vſura ꝑo dicta tertia
ps cēteſime fuit cōceſſa illustribꝰ: q̄les erant
ꝓſules/ſenatores/dictatores/ꝑfect⁹ vrbis.
z etiā ill⁹q̄ ſupillustres ſunt: ſic erant ꝑfecti p
torij: q̄ tm tres erāt p orbē ꝓſtituti. Vel dic
vt ōr glo. in. l. eos. C. eodē. Illustres ſunt q̄
dignitatē tm hñ: ſz ſi admiſtratiōe habēt:
tūc dicunt eos p̄cedere. Beſſis aūt fuit con
ceſſa his q̄ perant ergaſterijs/ vl q̄ aliquā li-
citā negociatiōē exercebāt. vſura ꝑo dicta
dimidia cēteſime/ vl ſemiſſis fuit ꝓceſſa oī
bus alijs a p̄dictis. De q̄rta ꝑo pte cēteſime
hr̄ i auten. h ius poſt rectū. C. ō ſa. ſan. eccle.
Et caſus erat q̄ ſi eccl'ia erat debitrix alicui
nō tenebat noie vſuraz niſi ad q̄rtā centeſi-
me ō iure ciuili aut ēticoz. De octaua ꝑo hz
in auten. ad hec. C. ō vſu. vbi hr̄. q̄ ſiqs mu
tuaſſz agricole fructꝰ aridos: poterat recipe
p modio octauā ptē modij.

Decima ꝓcl'o. Quāuis alicui vide
ri poſſz q̄ p̄dicte leges co
dicis ꝓcedentes vſuras p̄dictas eēnt reuoca-
te p aliā legē eiuſdē libri: tñ nō ſunt reuocate
p aliquā legē eiuſdē libri q̄uis ſint virtualr
reuocate p aliā ꝓſtitutionē alteri⁹ libri iuris
ciuil'. ſ. autēticoz. Prima ps pbat'/qz videri
poſſz q̄ eēnt reuocate p. l. cunctos ꝑ los. de
ſum. trī. z fi. ca. qō ſic deducit. Nā ibidē pci
pit impator Juſtinian⁹ cūctis ꝑ lis ſibi ſub-
ditis q̄ ꝑſent z viuāt i religione tradita a btō
Petro. z hec ē religio euangelica. Dō ad h
q̄ hs viuat in religiōe euāgelica: optet q̄ vi
tet vſuras. igit ibidē p̄cepit vitari vſuras. et
p ꝓhs eas pbibuit. igit ſi in alijs legibꝰ eiuſ
dē libri vſuras ꝓceſſit: videtur illas leges re
uocaſſe p p̄dictā legez. Scōa ps pbat'. qz ſi
ſic matie p̄dictā legē. ſ. cūctos ꝑ los: vt iā
dictū eſt. ſz h nō: qō ſic deducit ſupponen
do q̄ (q̄ſtū ad ꝓpoſitū ſufficit) duo dic in ea-
dē lege. Primo p̄cipit cunctis ꝑ lis ꝑſarii re
ligiōe tradita a btō Petro. Scōo excipit
q̄d itelligat p ꝑſarii p̄dicta religiōe: volens
q̄ velit q̄ oēs credāt eē tres ꝑſonas in vna
ōitate cū pari maieſtate: ſic lex euāgelica do
cet. Hoc ſuppoſito arguit ſic. Aut p religio
nē traditā a btō Petro: itelligit tm̄ mō fides
chr̄iana tradita a b. Petro i lege euāgelica/
aut itelligit fidē z p̄cepta illi⁹ legis. Si p̄mū
hoc eſt dupliciter: quia quando per religio-
nem intelligitur fides/aut intelligitur fides
q̄ ad oē credendū p fidē/ vl tm̄ q̄ ad articl'm
trinitatis credendū p fidē: q̄ ſcōo mō Juſtini
anus videt itelleriſſe eoq̄ exponēdo p̄mū di
ctū. p ſcōm nihil exp̄mit in ſcōo dicto niſi ꝺ
eſt credere trinitatē in ꝑſonis z vnitatem
in eēntia. Si dicz p̄mū/tūc p illā legē nō re-
uocauit leges ꝓcedentes vſuras/ qō ptz du
plicit. Primo/qz illa lex fuit facta añ leges
ꝓcedētes vſuras factas p eundē: z etiā añ i
ſertionē legū ꝓcedentiū vſuras inſeraz in
eodē lib. qz lex cūctos/eſt p̄ma lex p̄mi libri.
alie aūt ponunt in q̄rto lib. codicis. Dō ꝑ
oz nō reuocat poſteriores leges: ſz poti⁹ eō
tra. igit. Scōo ſic/ qz non ſequit: ille p̄cipit
credi ea q̄ ſunt fidei legis euangelice. igit pci
cipit vitari opa ꝓhibita i illa lege. vel ſic/ g̃ꝑ
cipit legē euangelicā ſuari tam q̄ ad creden
da q̄ q̄ ad opanda. Vl ſic z redit i idē. Nō
ſequit: ille p̄cipit fidē: igit p̄cipit ſuari fidē z
mores. Vl ſic/non ſeq̄t: ille p̄cipit aliq̄d cre
di: igit p̄cipit illud opari. Ptz aſſumptū/ q̄
illa ſunt ita diſtincta q̄ ꝓtingit ea ſeparī z ſe
paratim ꝓſuari: ita q̄ hs p̄cipiat vnū z non
alterū. Probat'/qz etiā ꝓtingit vni illoz ꝑ
ꝓoz ſatiſfieri nō ſatiſfaciēdo alteri. vputa
ſiqs credit oīa credēda ſm legē euangelicā:
z tñ ꝓtra aliq̄ō p̄cepti⁹ eiuſdē legis opat pec
cando mortal'r. Ille q̄dē ſatiſfacit p̄cepto ō
credēdo: nō aūt p̄cepti ō opando. Alioq̄n ſi
non poſſent ſeparī: ſeq̄t q̄ oīs chr̄ian⁹ pct̄or
mortal'r eēt infidel' z apoſtata i fide. Et btūs
Jac. nō inuiſſz ſeparatim reptiri fidē z mores i
vllo hoīe cū ait. Fides ſine opib⁹ mortua ē.
Et itez. Quid ꝓderit frēs mei ſi fidē q̄s di-
cat ſe hīe: opa aūt nō habeat: nunq̄d poterit
fides ſaluare eū? Jac. ij. Hec Paulus diſſi-
ſet. j. ad Coz. xiij. Si oēm fidē habuero ita
vt montes trāſferā/ charitatē aūt nō habue
ro: nihil ſum. Ad ꝓpoſitum ita ſtat q̄ in. l.
cūctos. p̄cepit fidē catholicam ſuari. i. cre-
di credēda ſm legē euangelicā: etiā q̄ ad oēs

ꝓpoſitiōes credēdas: q̄z vna ē iſta. Vtrum
re ad vſurā ē illicitū et tñ nō ꝑcauerit vitare
mutuationē vſurariā: ſicut ſepe ꝓtigit q̄ hs
credit aliq̄d illicitū z tñ nō vitat ipm ope.
Si aūt dicat q̄ p religionē intelligat fides
euāgelica tm̄ q̄ ad articulū trinitatis: tūc mi-
nus cēſebit p illā legē retractaſſe leges cōce-
dētes vſuras. q̄z tūc p illā legē etiā nō p̄cepit
ſet credi vſurā eē illicitā. ſz tm̄ p̄cepiſſet cre-
di deū trinū z vnū: z cū illo p̄cepto ſtaret q̄ ñ
p̄cepiſſet aliq̄d aliud credi: nec ēt opari ꝑm
credulitatē z fidē alioz articuloz cū ꝓtingat
hoīez credere vnū articulū ſine alio: et m⁹to
magz credere vnū et alīū nec ſeruari fide nec
ope. Si aūt p religionē itelligat fides z p̄ce-
pta legis euangelice vt ſit ſenſus. Precipio q̄
cūcti viuāt ꝑm legē euāgelicā. tūc exp̄ lex euā
gelica pbibet vſurā: ipe ꝑualiter pbibuiſſet
vſuras: z p conſequēs videret reuocaſſe leges
ꝓcedētes vſuras. hoc nō valet qz q̄uis hoc
mō intelligēdo eius p̄cepti reuocaſſet leges
ꝓcedētes vſuras: q̄ p̄ceſſerūt illā ꝓſtitutionē
cūctos. q̄les erāt ille q̄ in. ff. ꝓtinebātur: nō
tñ p hoc reuocaſſet leges a ſe poſtea editas:
nec ēt leges ab alijs editas quas fec poſtea
auctoritatiue inſeri ſuo libro q̄a etiaz fec eſſe
ſuas i hoc q̄ eis auctoritatē dedit ꝑm q̄ ipe
dicit: ꝺia merita nr̄a facim⁹. qz ex nobis oīs
ipartiet eis auctoritas. l. j. C. de veter iur. enu.
Ex hac ꝓbatiōe ſecūde ptz ꝓcluſiōis ſeq̄tur.

Primū corollariū q̄ Bartho. in p̄-
dicta lege nō bene arguit cō
tra illos q̄ dicebāt (z bñ vt videt) q̄ in. l. cunc-
tos. nō pbibuit vſuras ꝓbantes hoc ſic. qz
ibi p̄cepit tm̄ fidē ſuari. arguit em̄ ꝓtra eos
ſic. Imperator p̄cepit ibi fidem ſuari. mō fi
des includit hāc ꝓpoſitionē. ſcz vſura ē pec-
catū: igit etiā pbibuit vſurā. Hoc inquā ar-
gumētū nullā hz efficaciā: vt patuit ex ꝓba-
tione iaz deducta. ſequeret em̄ bñ. Precepit
fidē ſuari ſeu credi oīa credenda. igit p̄cepit
credi illā ꝓpoſitionē. vſura ē peccatū: ſed nō
ſeq̄tur. ergo p̄cepit ope vitari illud pct̄m.

Becūdū corollariū q̄ Bal. i eadē
lege facit argumētū iappa
rens ac indignū ſolutiōe. arguit em̄ ſic. Vi-
det q̄ impator incipiat mētiri i illa lege. Nā
dicit q̄ vult ſuari fidē et tñ ipe nō ſuat fidē:
nā p̄mittit vſuras q̄ ſunt ꝓtra fidē: vt infra
de vſuris p totū. Solutio. hic loq̄tur de fi-
de catholica reſpectu trinitatis. non reſpectu
alioz articuloz q̄ req̄runt ad ſalutez aīe. Hec
ille. Hoc inquā argumētū aſſumit ꝓ̄tiam
nulli⁹ apparētie. ſ. p̄mittit vſuras. igit nō ſer
uat fidē. Qualis em̄ ꝓ̄tia. ſi pari p̄mittūt p-
ſtibula. igit nō ſuant fidē. Vl chr̄iani p ma
gna pte peccār mortal'r. igit nō ſeruāt fidez.
ſed deberet ſic arguiſſe. ipe nō tm̄ p̄mittit: ſz
etiā diffinit vſuras eē licitas. vt pz i nōnul-
lis legibꝰ. z ſic credit vſuras eē licitas. igitur
nō ſuat fidē. nā credēs eas eē licitas nō ſtat
cū fide. Nō aūt ſic p̄mittit eas/vel etiā ꝓce-
dit eas. igit nō ſuat fidē. qz nōnunq̄z aliqs
ñ ſolū p̄mittit/imo ꝓcedit: imo met facit aliq̄
que credit ꝑm fidē eē illicita: z tñ ꝑ hoc nō
cadit a fide/q̄uis a charitate cadat. Itē de
ficit: qz ſupponit q̄ſi vſura ſit ꝓtra fidez: qō
eſt falſum. qz ſic adulteriū ſit' ſtat cū fide: ſic
etiā vſura. Sed verū eſt q̄ credere vſuram

Tertiū eſſe licitam eſt contra fidem.
corollariū. Idē Bal. ineptaz
videt facere qōnez q̄ ibidē q̄rit. Nunq̄d im-
perator fuit hereticꝰ eo q̄ p̄mittit vſuras: et
rñdet di. credendū eſt q̄ non. qz non p̄miſit
eas tanq̄z errās in fide: ſed tanq̄z bonū publi
cū. qz ſic de facto videt⁹/expedit mltoties q̄
repiant feneratores. qz charitas eſt oīno an
nihilata. hec ille. Hoc inquā in loco deficit
dupl'r. Prio. qz hec q̄ſtio eſt nulla: qz eadem
rōne q̄reret. Nunq̄d p̄mittētes merecrices
z pſtibula ſt hereticī: eo q̄ p̄mittūt foznicari
onem / quā tñ eſſe pct̄m mortale eſt de fide.
qz eā eſſe pct̄m mortale ꝓtinet in ſcr̄ptura ſa-
cra/z ñ min⁹ clare q̄z vſurā eſſe illicitā: Sz ſi
mouiſſet talē qōnem. Nunq̄d impator fue-
rit p̄ſumptus hereticꝰ habuiſſet apparentiā:
Nā viōz q̄ ſic. qz ille ē p̄ſūptus hereticꝰ/ſeu
p̄ſumit eſſe hereticꝰ q̄ cōdit publicas leges
nō tm̄ p̄mittētes: ſz etiā ꝓcedentes exercere
aliq̄ō mortale. vt licitū q̄ō de lege euāgelica
eſt mortale. ꝑ q̄s leges etiā ipe iuuat ad com
plemētū illi⁹ mortalis. imperator eſt hmōi. vt
patuit in ꝓclone. ſr. igit. Maioz nota. qz p̄-
ſumit q̄ credat ꝑtinaciter tale crimē non eſſe
mortale: ex q̄ non ſolū illō p̄mittit/ ſed etiaz
ipm dicit licitū z alios iuuat ad illō: z leges
eis publice fauētes ꝓponit. Hec inquā q̄ſtio
ali q̄liter hr̄et apparentiā. Defendat igit Bal.
imperatorē ab hac p̄ſumptione hereſis: z vi-
det poſſe dici q̄ id fec imperator ex ignorantia z
minus bñ informat⁹ de lege euāgelica. Pre
ſumptio q̄q̄ p̄dicta ꝓtra eū elidit ꝑ tam ca-
tholicas ꝓſtitutiones q̄s fecit: in q̄bꝰ oñdit
zelū ad fidē z obedientiā ad romanā eccl'iam.

Quartū cozollariū, Idem Bal, ibidem aliud argumentū mīm mgr̄alr deducit. Arguit em̄ sic, Videt q̄ imparor nō possit excusari q̄n fuerit hereticꝰ: q; ꝓmittēdo vsuras induc̄ hanc opinionez in recipiētibꝫ eas q̄ vsura nō sit pctm̄: ꝛz illi q̄ ℔ credūt sr̄ hereticī, g̈ per ℔ imparor ē fautor hereticoꝝ. Et rñendo dr q̄ ille q̄ ꝓmittit vsuras ꝓt̄ bonū publicū: sciēs tñ ee peccatū/ nō est hereticꝰ, secus si gñaliter crederet nō esse pctm̄ nisi submitteret se correctioni ecc̄le, hec ille. Dic inquā deficit q̄druplicit. Prīo, q; dato q̄ p illā rñsionē eū excusaret ab hereſi vera: non tñ ab hereſi ꝑsumpta, q̄a adhuc ꝯtūc unq; iure credat aliq̄s aliq̄d damnatū lege diuīa esse mortale: tñ si illud cōcedit p publicas leges iuuādo exercētes illud ad ꝓsumationē: atq; in illis legibꝫ dicēs illud licitū ꝑsumit hereticꝰ. Modo sic ē de imparore Justiniano, Scdo, q; nec etiaz a vera hereſi eū excusando rñdet argumento: q; adhuc stat argumētū, ſ, gignit in subditz opinionē: q̄ est falsa z ꝓtra fidē, igit̄ est hereticus, ꝓña tenz ex descr̄ptione hereticī. Hereticus em̄ ſm Aug, est q̄ alicuiꝰ tpalis cōmodi: z marie g̈lie ꝓnciparuscz sui gr̄a falsas ac nouas opiones vl̄ gignit vel seq̄t, xxiij, q, iij, c, hereticus. Un̄ dom̄ est q̄ illud dictū Augu. dz intelligi dūmodo ipe q̄ gignit tales opiones falsas z ꝓtra fidē existētes/ easdē tenet p sua ꝑsona z ꝑtinacit. Alioq̄n si in sua ꝑsona eas nō teneret: ꝛz eas doceret alios nō eēt hereticꝰ a ꝑte rei, ꝛz ꝑ tali haberet in foro exteriori ipius ecc̄lie. Et si dicat, tunc mēbra coincidērēt in descr̄ptione ꝑdicta, scz gignit: vel seq̄t, q; oīs gignēs ēt deberet esse seq̄ns. Dom̄ q̄ illa duo sic debēt distingui, vt sit sensus descr̄ptiōis. Est ille q̄ ꝑtinaciter tenet opinionez aliquā ꝺ fidē existentē/ siue ipe tenēs illā opinionē a se adinuenerit eaz/ siue ab alio inuentā seq̄t, z sic scdm mēbruz cū ꝑcisione acceptū distinguit a ꝑmo, z ꝑmū distinguit a scdo capto cū ꝑcisione. Tertio deficit, q; argumētū nitit̄ ꝑbare q̄ fuerit hereticꝰ: z tñ tm̄ infert q̄ fuerit fautor hereticorū. Wō ex ℔ q̄ cōcluderet fuisse fautor hereticoꝝ: non haberet q̄ g̈ esset hereticꝰ, q; oppositū ꝓñtis stat cū añcedēte. Quarto, q; cū argumētū meliorē spēm habuisset inferendi, g̈ fuit hereticꝰ (vt ꝑz inspicienti vim argumēti supposita descr̄ptione hereticī) ipe ītulit nō ℔: sed aliud ꝓñs, ſ, g̈ fuit fautor hereticoꝝ. Tertia pars ꝓclōis ꝑbat: q; idez Justinianꝰ post editionē codicis in alio libro iuris ciuilis, ſ, in autētico de eccl̄iastic. mandat tāq̄ leges fuari decreta q̄ttuor cōciliorꝫ. Wō illa dānauerūt oēm mutuatōez vsurariā: igit̄ ipe ꝑtualit dānauit oēm mutuationē vsurariā: z cū illa dānatio sit secuta leges ꝓcedētes vsuras: seq̄t/ q; reuocauit ꝑdictas leges. Maior ꝑbat. nā sic ait, Sācimus vicē legū obtinere sctas eccl̄iasticas regl̄as: q̄ a sctis q̄ttuor cōciliꝫ expositę sūt aut firmate, hec ille. Et p q̄ttuor ꝓcilia intelexit ꝓciliū Nicenuz/ Cōstantinopolitanū/ Ephesinū/ z calcedonense: vt ipe ibidē exprimit, z ifra ait. Predictaꝝ em̄ q̄ttuor sinodorū dogmata: sic sctas accepim̄ scꝑturas et regulas sic leges obſuam̄, hec ibi. Minorē ꝑbo dupl̄r. Prīo sic, q; illa q̄ttuor cōcilia dānauerūt oē id qđ ē ꝓtrariū legi euāgelice eo q̄ legē euāgelicā decreuer̄t seruādā. Wō lex euangelica dānat idistincte mutuationē vsurariā: z ℔ mō dz ꝑbari minor. Sed glo, in ꝑdicta ꝓstitutiōe libr̄i autēticoꝝ, iam allegata volēdo ꝑbare q̄ vsure sint dānate i ill ꝓcilijs allegat canonē cōcilij Nicen̄i, ſ, qm̄ xlvij, dist, Sz ibi nō bz q̄ conciliū Nicenū dānet vl̄ ꝑhibeat oēm mutuatōez vsurariā. q; ibi tm̄ ꝑhibet vsurariā mutuatiōez ipsis clericꝫ: tñ ad ꝑbādū minorē: oꝑret ꝑbare q̄ ꝓcilia dānauerit oēm mutuatiōez vsurariā, q; minor ꝑdicta ēt loq̄t vniuersal̄r. Ad ꝑticulariter loq̄ndo ꝓclio nō idiget ꝑbatiōe, ſ, q̄ ipatoꝝ dānauerit aliquā vsurariā mutuationē: q; ℔ patuit ī ꝓclōe. vj. Scdo sic posset minor ꝑbari p eūdē canonē, q; idē allegat eē ꝑceptū in diuia lege, ſ, q̄ pecuniā suā ñ dedit ad vsurā. Wō illud ꝑceptū idistincte loquit̄ ꝺ oī hoie ad ℔ q̄ vitet ī mōte scrō del. i, btitudie, igit̄ ꝓciliū vult q̄ ex lege diua oēs teneant̄ vitare vsurā sic mortale pctm̄, z ideo ipatoꝝ ꝑcipiēs canones illoꝝ ꝓcilioꝝ fuari: etiā ꝑtual̄r ꝑcepit oīb vitare vsurā. Scdo ꝓncipal̄r sic. Ibidē imparor dr se accepisse sctas scꝑturas: ꝛz scrē scꝑture ꝓhibēt vsurā oēm, igit̄ accepit legē ꝓhibentē oēm vsurā, igit̄ illā accipiēdo: reuocauit suas leges q̄b vsurā ꝓcesserat. Sz nec hec rō valeret oīno. Nā illa acceptio scꝑture sacre: ēt p eū fuit facta añ leges in codice positas, q; chr̄istian⁹ fuit q̄n codicē fec̄: vt ꝑz ī ꝓncipio libr̄i, et tñ nihilomin⁹ ꝓcedit leges ꝓcedētes vsuras i eodē libro. Quare añt i illa tertia ꝑte q̄nis notanter dicat virtualiter, patebit in tertia probatione sequentis conclusionis.

Undecima ꝓclo. Justinianus nō videt excusabil̄ de ℔ q̄ leges cōcedētes vsuras capiēdo cōcessionē mōis tactis in septia z octaua conclusiōibꝫ edidit: probat̄ tripl̄r. Prīo sic, q; si excusaret̄ matie ex eo: q; tandē eas reuocauit, vt patuit in decia ꝓclone, sed ℔ nō excusat eū, ꝑbat̄ dupl̄r. Prīo, q; saltē añ illā reuocatōz nō vr̄ excusabil̄/ eo q̄ vl̄ añ illā reuocationē sciuit vsurā eē ꝺ legē euāgelicā/ vl̄ ig̈rauit: Si ꝑmū: multū reꝑhensibilis fuit cōcedēdo z ꝑmouēdo id qđ est mortal̄r ꝺ legē diuā. Si scdz: nō excusabil̄/ ꝛz accusabil̄ est de illa ig̈ratia, q; legē diuā ñ ꝛz catholico ig̈rare: imo cū sit ꝓtra legē naturalē: vt patuit min⁹ licuit sibi ig̈rare. Scdo, q; etiā post reuocationē legū ꝑdictaꝝ redijt ad vomitū, ſ, iterū edēdo leges ꝓcedētes vsuras. Haz in eodē libro autēti, cū in ti, de eccl̄iasticis, ti, mādasset fuari q̄ttuor ꝓcilia: ipe postea eadem coll̄. ix, in ti, de vsuris nauticis, edidit legem q̄ incipit: nuncciū, vbi ꝓcedit vsurā nauticā: seu nauticū fenus, qđ qđ sit patuit i cōclusione. ix, in q̄ illa est vocata vsura de trajectitijs pecunijs vl̄ specieb⁹, atq; ibidē ꝑcipit, vt ℔ q̄ cōsueuit illa vsura accipi: sic etiā debeāt iudices ōsup̄ pferre sn̄tias, z sic illas ꝓcessit ēt ꝓcessiōe ertio mō, z tamē illa vsura est illicita z etiā repr̄obata iure canonico in c, nauigāti, extra, de vsuris. Et tñ illa lex fuit edita post ꝑdictā reuocationē, qz in lib. auticoꝝ tituli sequūt̄ se ſm editionē ipaꝝ ꝓstitutionū. Scdo sic. Si eēt excusabil̄/ maxime p illō p qđ Bar, eū excusat in dicta, l, cūctos, vbi excusando eū allegat glo, decreti, dist, x, c, j, q̄ hoc, ſ, ꝓcessionē vsure fec̄ vt eu tarent̄ maiora mala, ſ, rapine, z ita talis permissio nō excusat a pctō, hec ille. Et cū dicit nō excusat a pctō: intelligēdū est ipm facientem tale ꝓcessuz, nō aūt est illud intelligēdū q̄ velit dicere q̄ nō excuset ipm ꝓcedentē, qz iā nō excusaret ipm Justinianū. Sz hec excusatio nō est sufficiens. Nam q̄uis possit sine pctō permitti aliq̄d malū ꝑmissione simplicis tolerātie ꝓt̄ vitare maiꝰ malū: non tñ pōt sine pctō aliq̄d malū etiā minimū, puta veniali cōcedi ꝓcessione oīb trib⁹ mōis capta/ vt vitet maiꝰ malū. Modo Justinianꝰ oīb trib⁹ mōis capiēdo ꝓcessionē concessit vsuras, g̈ dato q̄ fecisse ad vitādū etiā spūa le dānū maius, ſ, rapinā: vl̄ homicidiū ñ excusabil̄, sed ex ℔ latiꝰ infra patebit, q, xxviij.

Tertio sic, qz ī ꝑdicta ꝓstitutiōe de vsuris nauticis: idē imparor loq̄ndo ꝺ ꝓsuetudīe capiēdi vsuras nauticas ait sic ad ꝑfectū ꝓtrio. Sancim⁹ ſm q̄ testatū ē cozā celsitudine tua: ita nūc z deiceps i oē tēp⁹ tenere: eo q̄ neq; iā posit̄ repugt̄ legib⁹, hec ille. Igit̄ videt q̄ nūq̄ fuerit de mēte sua z intētiōe expressa z speciuoca leges concedētes vsuras positas ī codice reuocare p ꝓstitutiōez ꝺ ecclesiastic. titu, allegatā. Nā si fuisset ℔ de mēte sua: iā ℔ nō diceret imparor q̄ vsura nautica iam posit̄ legib⁹ nō repugt̄. Immo re pugnaret legi posite paulo ante i eodē libro in q̄ ꝑtual̄r reuocauerat vsuras. Hec valet qđ glo, i excusatione ipatoris ōt ibidē, Dicēdo/ q̄ speciale ē in nautico fenore, nā siue sit spēale: siue gnāle nauticū fenus (vbi rōne mutui aliq̄d accipit̄: z nō rōne piculi tm̄) est vez fen⁹ ꝺ legē diuinā, igit̄ si illā solā ꝓcessiſſet̄ excusabil̄ esset, qz q̄ in vno offendit re⁹ ē oīm. Jaco, ñ, c, qre āt dicā, vbi rōne mutui z ē, patebit i, q, xxxix, Preterea fen⁹ qđ ibi cōcedit: ꝓcedit in tāta q̄ntitate/ q̄ satz agre cōstat illud ñ esse ꝓportionatū susceptiōi picli. Nā ſm ibi ꝓcessa pōt illa vsura eē cētesima, qz ibi dz q̄ illud fen⁹ ñ ꝓpugnat legib⁹ iā positis de vsurz: z p ons: illud fen⁹ nō ꝓhibet: nisi excedat centesimā. Wō satis ꝓstat q̄ si q̄s mutuet mille: z velit p susceptione piculi eoz hīe mille/ q̄ longe plus iusto accipit p illo piculo: z p ons ꝑsumit̄ q̄ rōne mutui z nō ꝓpter rōne picli susceptī ea accipiat: z tñ talem vsurā ꝓcessit, igitur.

Duodecima cōclusio. Dato q̄ omēs leges p se z alios editas ꝓcedētes vsuras: ñ tm̄ ꝑtual̄r: ſz z exp̄sse z formal̄r reuocasset p ꝑdictā ꝓstitutionē, ī libro aut̄, de eccl̄iasticis titu, nec vnq̄ postea aliquā legē vsuras ꝓcedētē ītroduxisset: adhuc nō pōt ꝓprie loquēdo dici/ q̄ oīs mutuatio vsuraria sit ꝺ legē ciuilē. Probat̄ a sili sic. Si papa subditis ꝓhibeat comedere carnes certa die: cōstat q̄ comedere carnes illa die est contra legem humanam canonicā, z q̄uis de⁹ i sua lege euāgelica ꝓcipit nobis fuare ꝑcepta pape: z voluerit p ꝑceptis z legib⁹ haberi: cū ait, Qui vos audit: me audit: z qui vos spernit: me spernit, Lu, x, tñ nemo ꝓprie loquēdo diceret/ q̄ comedere carnes ꝑdicta die esset ꝓtra legē di-

uſnã vl' phibitũ lege diuina, igit etiã sic ẽh: q ex q̃ lex euãgelica atq; canõica de directo pcipit vitari vsurã, z p ꝯns vsura est ꝺ legez euãgelicã z canonicã, tñ ex q̃ lex ciuil' nõ de directo neq; imediate pcipit vitari oẽz vsurã: sz tm̃mõ approbauit ī gñali pcepta dei: z decreta ꝯciliorꝫ: atq; illa ī gñali pcepit ſuari vt leges: ipa vsura q̃ vnũ est de prohibitis p ꝺictas leges/ non vniuersaliter erit cõtra legem ciuilem imediate z proprie loquẽdo.

Quintũ corollariũ. Nulla vsuraria mutuatio ẽ ꝺtra legẽ ciuilẽ nisi ille due, s. vsura vsurarũ, z ℔ ꝺ legẽ tam .ff. q̃. C. Et scõo vsura excedẽs cẽtesimã: et ℔ de iur̃. C. Hã ille sit exp̃sse z in pticulari p hibite. Alie ꝺo iz sint phibite lege diuina z canonica: z ille leges sit approbate p leges ciuiles, tñ ex illa approbatõe nõ bñ phibitio phibitoꝝ elsdẽ legibꝫ, s. diuina z ꝯcilioꝝ gñaliũ.

Sextũ corollariũ. Tã ius diuinũ q̃ canonicũ q̃ ī nullo ꝺcernẽte fidẽ z mores/ ac saluti aĩe errãt: cõcedẽdo ñ ꝺcedendũ sit magꝝ gl'ia p̃ferẽda vltra ius ciuile ꝺtinẽs leges ꝺcedẽtes vsuras dãnatas le

Terciadecia (ge nakali z diuina, ꝺclo. Mutuatio vsuraria est pctm̃ mortale, probat q̃druplr. Prio, qz ipa eq̃parat furto z rapie, vt ptz p autoritates Augu. z Ambro, allegatas ī le cũda z tcia pbatiõibꝫ pme ꝺclonis. Modo furtũ z rapina sit mortalia, igit z illo. Scõo probat resumẽdo sex pmas probatões tcie ꝺclonis. Hec ei nõ tm̃ probãt mutuatoꝝ vsurariã forze pctm̃ z ꝺ legẽ diuinã: sz ẽt esse mortale pctm̃, vt ptz ibidẽ. Tertio probat. Illo pctm̃ ẽ mortale pro q̃ ꝺs merẽt sequẽtes penas, s. deponi a clericatu: excoĩcari: nõ pmoueri ad clericatũ: acrit punirī: ꝑuari coione altarꝫ: sepultura eccliastica z receptiõe oblationũ. Sz mutuatio vsuraria ẽ hmõi, vt deductũ ẽ p probatões q̃rte ꝺclonis. Quarto probat exẽplis: in q̃b legit q̃ aliq̃ dãnati fuerũt ꝓpt mutuatõem vsurariã. Null' aũt damnat nisi ꝓpt mortale, igit. Vñ si in die iudicij ꝺñs ꝺt bis q̃ indigẽtibꝫ de bonis suis nõ fecerũt pietatẽ ẽt donatõnis, discedite a me maledicti in ignẽ eternũ: q̃ patus est diabolo z angelis ei', Esuriui em̃ z nõ dedistꝫ mihi māducare zc., q̃d his dicturꝰ est q̃ non solũ nõ donaſ/ sz nec etiã qꝺ minꝰ ẽ gtis mutuare voluerũt: imo mutuaſ nõ volebãt/ nisi ad vsurã quã ab egenis acceperũt, vtputa a famelicꝫ panẽ: a sitibũdꝫ potũ: hospitiũ z domicilij de oberãtibꝫ circũq̃q; z vagis: z indumẽtũ de dorso nudoꝝ/ ex penuria ifirmari faciũt sanos: in carceres tradũt liberos: z tãq̃ lupi rapaces de carnibꝫ miseroꝝ q̃runt

Cõtra ꝺictas ꝺcones ar- (sariari, guit decẽ argumẽtis. Prio sic Si mutuatio vsuraria eẽt pctm̃, ẽt receptõ mutui ad vsurã eẽt pctm̃, ꝺns est falsũ, igit z añs. Maiꝰ siue seq̃la probat dupl'r. Prio qz si vnũ correlatiuoꝝ ẽ pctm̃/ z reliquũ, mõ mutuatio vsuraria z receptio mutui ad vsurã hñt se sic relatiuũ z correlatm̃. Hã mutuatio est datio mutui ad vsurã, datõi aũt correlatiue correñder illi' mutui receptio. Secũdo probat seq̃la, qz actꝰ q̃ ꝺs coĩcat alicui in pcõ est pctm̃: sz receptio mutui ad vsurã est actꝰ q̃ recipiẽs coĩcat vsurario ī mutuatõne ad vsurã, igit. Falsitas aũt ꝺnz probat qz vt infra patebit paup recipiẽs mutuũ ad vsurã a diuite: recipiẽdo nõ peccat. Dõm ad maiorẽ seu seq̃lã/ q̃ est cõcedẽda si ꝺñs itelligat in aliq̃ casu/ z indefinite: qz in aliqbꝫ casibus peccat is q̃ recipit mutuũ ad vsurã, vt patebit infra, q. xlvij. Si aũt intelligat vniuersal'r. i. q̃ sic mutuatio vsuraria sp z i omi casu est pctm̃: sic ẽt receptõ mutui ad vsurã. Negãda est maiꝰ, z ad ꝓmã ei' probatõem negãda est maiꝰ, z ꝓ instãtia in milis. Primo pcutiẽs proximũ dat ei ictũ/ z alius recipit: dãs q̃dẽ peccat: recipiẽs nõ peccat. Hã iniustũ pati nõ est iniustũ: sed iniustũ agere/ est iniustũ z pctm̃. Scõo qz raptor exigẽdo z exacta accipiẽdo a spoliato peccat: z tñ spoliatus dãdo raptori sua nõ peccat: z tñ dat z accipe se hñt correlatiue. Ad scõaz probationẽ cõcedẽdo maiorẽ: negat minor. Hãz recipiẽs mutuũ cũ datore mutui cõmunicz in re mutuata/ eo q rẽ ab alio datã recipit: z etiã cõmunicat secũ in actu mutuãdi: eo q vult illũ actũ exerceri circa se: z se eẽ obiectũ cui ille actꝰ impẽdit. z ℔ ꝺsiderãdo illũ actuz i se q̃ nõ est malꝰ: nõ aũt ꝑm q ẽ vestitꝰ tali circũstantia, s. intẽtione ꝓpt lucrũ obtinẽdũ. Hã stat q recipiẽti mutuũ displiceat talia intẽtio/ z sit nolita, z p ꝺns in tali nõ coĩcabit. Nõ non ꝺt q̃s coĩcare alicui in aliq̃ actu: cui actꝰ illiꝰ alteriꝰ est nolitꝰ z displicens. De hoc aũt infra latius patebit.

Scõo arguit. Oẽ pctm̃ mortale est ꝺ charitatẽ. mutuatio vsuraria nõ est ꝺ charitatẽ, igit nõ ẽ pctm̃, vt ꝺt ꝓma ꝺcõ, nec mortale, vt ꝺt vltia ꝺcõ, igit. Maiorꝫ nota, minorꝫ pbat. Hã aut est ꝺ charitatem dei aut primi, nõ scõm. qz stat q̃ sit vtil' rã recipiẽti mutuũ q̃ ꝺanti, puta recipiẽs recipit c. floze. cũ q̃b veritr̃ spat se lucratuꝝ stati vl' in breui alios c, z in effectu sic lucratur: z nõ dat p vsura nisi vnũ florenũ. g̃ illa mutuatio nõ est nocẽs primo / sed proficiens, modo pficere proprio nõ est ꝺtra eiꝰ charitatẽ. Non ꝓmũ, qz magꝝ vr̃ esse ꝺtra charitatẽ primi/ q̃ ꝺtra charitatẽ dei, igit si nõ est ꝺtra charitatẽ primi: etiã nõ est ꝺtra charitatẽ dei. Añs probat, qz si est pctm̃ z mortale ꝺtra legẽ diuinã: erit ꝺ aliqꝺ ꝓceptũ decalogi: z ꝺtra nullũ plꝰ q̃ ꝺ illud. non furtũ facias, vbi oĩs illicita ꝺtrectatio rei aliene phibet ꝑm Aug. Et tale est ꝓceptũ ordinãs hoiem ad primũ. igit añs verũ. Huic argumẽto rñr p sctm̃ Bernardi, i tract. suo. Dicẽdo q̃ licz q̃q; nõ sit ꝺ charitatẽ tanq̃ aliqꝺ iutile: est tñ ꝺtra eã tãq̃ aliqꝺ inhonestuz vitiosũ z malo admixtũ: est em̃ ꝺtra legẽ nature z cõtra charitatẽ. Sz melꝰ vr̃ ꝺm aliter, s. cõcedendo maiorẽ negat minor. Ad pbatõem ꝺm q ẽ ꝺtra charitatẽ primi/ et ẽt dei. Ad iprobationẽ ꝺm q mutuatio vsuraria ꝓsideraf dupl'r. Uno mõ ꝑm q mutuatio, z sic est vtil' proprio. Alio mõ ꝑm q est vsuraria: z sic sp est nociua primo, qz aufert proximo incremẽtũ sortiꝫ: qꝺ proximꝰ de iure retinere posset, z dato q̃ lõge malꝰ esset lucrũ reportatũ de sorte mutuata/ q̃ sit dãno sum incremẽtũ qꝺ cogit dare vltra sortẽ: ad huc tñ dãdo illud incremẽtũ / patit dãnũ in aliq̃ rpali q̃ spoliat: cuz illud de iure retinere posset cũ lucro reportato. Nec illa maioritas lucri p vsã recõpensatiõis potit liberare vsurariũ a culpa dationis dãni, qz illud lucrũ adeptũ non ꝓuenit de re ipius vsurarij pro tpe q̃ fuit eiꝰ: sz pro tpe q̃ fuit ipius recipientis mutuũ, z sic p rem alienã/ z de aliena ꝓuenientẽ nõ potit facere recõpensationez. Scõo, qz ꝺato q̃ ẽt admitterẽt q̃ illud lucrũ ꝓuenisset de re vsurarij aliq̃ mõ loq̃ndi: tñ p℔ nõ liberat, ptz in silli, si em̃ ego tibi dono c. floze, nõ tñ ob id licebit mihi a te p vĩa furti vl' rapine accipe etiã vnũ denariũ. Hã donatio fuit gtuita: z dãnificatio tua ī vno denario illicita, sic est ℔. Mutuatio ei' ex q̃ secutũ est lucrũ debebat esse gtuita, nõ g̃ ob eã licebit sibi dãnificare primũ in aliq̃ incremẽto ab eo recipiẽdo. Scõo ꝺm est q̃ est etiã ꝺ charitatẽ dei mediate: licz ñ imediate. Primũ ptz. Hã charitas ꝺi inclinat ad faciẽdũ id q̃d deꝰ ꝓcepit fieri, z ad vitandũ id qꝺ deꝰ phibuit fieri. Cũ g̃ deꝰ phibuit eã, igit eam faciẽs: fac ꝺ charitatẽ dei. Hec ꝓbatio ī ꝺnũ facta ꝓcedit. qz negatũ ẽ q ñ sit ꝺ charitatẽ pri: z oppositũ oñsum ẽ. Scõm pbat tripl'r. Prio: qz nullꝰ actus opponit imediate charitati ꝺi: nisi q̃ est imediate oppositꝰ dilectiõi dei: nihil aũt dilectiõi opponit imediate nisi odiũ. Si igit odiũ dei imediate opponit charitati dei, mutuatio autẽ vsuraria ñ ẽ odiũ dei. igit. Scõo sic, mutuatio vsuraria ñ respicit deũ p obiecto: sz imediate primo vel ipam rẽ mutuabilẽ tanq̃ obiectũ qꝺ illo actu agit, i. mutuat. Nõ actus imediate ꝺ charitatẽ dei existens imediate respicit deũ p obiecto: sic z ipa charitas hz imediate deũ p obiecto, igit. Tertio: qz mutuatio vsuraria opponit actui ꝓtutis ñ theologice, s. mutuatiõi libali q̃ ẽ actꝰ libalitatiꝫ. Liberalitas aũt ẽ virtꝰ ñ theologica, i. ñ hñs deũ p obiecto imediato, igit mutuatio vsuraria ñ ẽ imediate ꝺ charitatẽ dei. tz ꝓns, qz charitas

Tertio arguit (est virtꝰ theologica, Si esset pctm̃: marie esset ꝺ primum: sz ℔ ñ, igit. Maiꝰ patuit ī ꝓcedẽti argumẽto, minorꝫ pbat, qz si essz ꝺ primum: ẽẽt ꝺ aliqꝺ ꝓceptũ decalogi: ordinans hoiem ad primum: sz ꝺtra nullũ tale ẽ: igit. Minorꝫ pbat, qz illa sit tm̃ septẽ ꝓcepta scõde tabule, ꝺtra ãt nullũ tlẽ ẽ, qz si ꝺtra aliqꝺ eoꝝ eẽt: maxie cõtra illo. nõ furtũ facies. Sz ℔ ñ: qz vsura et furtũ sit pcta distincta, igit, noie vniꝰ ñ venit aliud. Dicẽdũ/ q̃ furtũ accipit dupl'r. Uno mõ ꝓprie: z describit sic, Est cõtrectatio rei aliene mobilis z cozpal' fraudulosa iuito dño lucri faciẽdi gr̃a siue ipi' rei siue vl' possessionis ve. Declaratõez ãt clausulaꝝ pñtẽ trãseo. Uel breuꝰ sic: vt ꝺscribit Alex. ꝺ ales. i iij, pte sũ, circa: vij, ꝓceptũ. Est cõtrectatio rei aliene igr̃ate dño ꝺtra suã volũtatẽ. Et ℔ mõ distiguit furtũ a rapina z vsura. Hã rapina ẽ ꝺtrectatio rei aliene sciente dño ꝺtra eiꝰ volũtatẽ, Usura ãt ẽ ꝺtrectatio rei aliene sciẽte dño ꝺtra eiꝰ absolutã: sz ñ ꝺtra oĩmodã volũtatez. Alio mõ accipit cõit: z sic oĩs illicita vsurpatio rei aliene ꝺz furtũ. z ℔ mõ capit ī ꝓdicto ꝓcepto, Uñ Augꝰ. i li, qõnũ, Exo, xxij, Furti noie bñ itelligit oĩs illicita vsurpatio rei aliene, ñ ei rapinã pmisit q̃ furtũ prohibuit: sz a gte totũ intelligere voluit

q̃cquid illicite rex primi auferꝛ, z ſm ℔ noīe furti ītelligīt rapina z vſura. Et licet poſſet poni ētia acceptio furti q̃ furtū accipīt iterp̃tatiue quā ibidē ponit Alex. tñ q̃ dicte ſūt acceptiões ſufficiūt ad ꝓpoſitū.

Quarto arguīt. Si mutuatio vſurarīa eēt pctm̃ ɔ̄ ꝑmz cōphensū ſub noīe furti: tūc eſſz cū iniuria ꝑti in accipiēdo ab eo incremētū ſortiſ, qz furtū fit cū iniuria ꝑti: ſz ℔ nō, igīt. Minoꝛ ꝓbaī, qz ſcīēti z volēti nō fit iniuria neq; dol⁹. Mō vſurari⁹ recipit incremētū ſortiſ a mutuatario ſciēte z volente. Dicēdū ɔcedēdo maioꝛē negaī minoꝛ. Ad ꝓbatiōez maioꝛ ē ꝑa de volēte abſolura volūtate z pura: nō ãt ō volēte volūtate mixta ex volūtario: vl̃ q̃dā coactiõe z volūtario. Alioq̃n ēt raptoꝛ q̃ ꝑtio cōminaī vulnera vl̃ moꝛtē: niſi dederit ſibi pecunias: ñ iniuriareī ꝑtio accipiendo pecunias ab eo, eo q̃ ꝑtim⁹ volēs dat: qz impio volūtaī, ꝑtie mouet manū ad burſas z porrigit receptoꝛi: ſz ibi ñ ē volūtas abſoluta: ſz mixta: z ſic ē i mutuatario. Hā ēt ille vult incremētū dare vſurario voluntate mixta: qz malleī ſibi retinere: ſz ne careat re mutuata q̃ indigeī: ꝑti⁹ vult dare incrementū.

Quinto arguīt. Illud ñ ē pctm̃ p cuius omiſſiõe ku⁹ regī repꝛehēdīt a iuſto rege: ſz ꝑ omiſſiõe mutuatiōis vſurarie ku⁹ regī repꝛehēdīt a iuſto rege ſuo, igīt. Maioꝛ nota, minoꝛ ꝓbaī, qz Dat. xxv z Lu. xx. di. Cū q̃dā bō nobīl' accepto regē reuerſus eēt int' alios ſuos ſuos q̃b⁹ dederat ꝑ. mnas: venit vn⁹ cui dñs dederat tm̃ vnaz mnam dicēs, Dñe ecce mna tua quā habui repoſitā i ſudario, cui ait rex, de oze tuo te iudico ſerue nequā zē, z ifra. Et q̃re nō dediſti pecuniā meā ad mēſaz: z ego veniēs cū vſuraz exegiſſem illā. Ille ãt rex erat iuſt⁹: qz deſignabat chr̃z: z icrepabat ku⁹ illū q̃ illā pecuniā ſibi traditā ñ exercuerat i vſuraz. Hā intētio dñi erat q̃ volebat ſortē z vſuras recipere a ſuo. Dicēdū ɔceſſa maioze, diſtīgu'īt mioꝛ. Hā dupleꝛ ē mutuatio vſurarīa. Quedā ꝑ ſe dicta. z illa fit ab vno hoīe reſpectu alt⁹i⁹ z ℔ i reb⁹ tpalib⁹. z ē ſup̃ deſcꝑta. Alia ꝑo ē methaphorica: ꝓt' ſil'itudiez ad vſurā i tpalib⁹: z hec fit a ō. f. ſpectu hoīs z ℔ i ſpū alib⁹. Vñ tal' mutuatio vſurarīa ñ ē niſi ɔceſſio q̃ de⁹ ɔcedit hoī aliq̃ō donū ſpuale: vt ꝑ illud acq̃rat alioꝛ hoīm aſias. ℔ itaq; donū dñs vult rehīe. i. recogſci q̃ ab eo ſit: z vult ēt lucrū hīe illi⁹ doni. i. q̃ his q̃ fcipīt aliquā vtilitatē ſeu bonū fecerit dño ō illo dono.

Decto arguīt. Illō ñ ē pctm̃ q̃ ō op⁹ mie: ſz mutuatio vſurarīa eſt hmōi, igīt. Maioꝛ nota, minoꝛ ꝓbaī, qz ſapiēs ait puer, xix, fenerat dño q̃ miſereī pauperiſ. vbi vult q̃ dare el'ynaz paupi ē ō⁹ mutuare ad vſurā. Seq̃t em̃ p locū a ɔiugatiſ i p̃dicatiōib⁹ p ſe: opans op⁹ mie fenerat. igīt op⁹ mie ē feneratio. Dicēdū q̃ maioꝛ ē ꝑa: ſz mioꝛ ñ ē ꝑa de mutuatiõe vſurarīa ꝓprie dicta: q̃ fit ꝓtio z tpalib⁹: ſz bñ de mutuatiõe vſurarīa methaphoꝛica facta ō⁹. Vñ cōcedīdū q̃ datio el'yne ē mutuatio vſurarīa facta ō⁹: z hoc methaphoꝛice loq̃ndo eo q̃ ē ſil'is act⁹ mutuatiōi vſurarie ꝓprie dicte facte ꝓtio q̃ ad aliq̃d. ſ. q̃ ad id q̃ ſīc mutuās ad vſurā ꝓtio recipīt pl⁹ q̃z dedit ꝓtio. Sic dona ſ aliq̃d tpale paupi ꝓt' deū dat illō ipi deo i paupe z recipīt a ō⁹ pl⁹ q̃z dat, qz recipīt ſpūale bonū q̃ ē plus q̃z tpale. Et q̃ ſe quūnt duo cozollaria. Primū q̃ maḡ ſtultitia vſurarij ē q̃ mutuādo, r. ꝓtio ꝓt' i cremētū vſuraz laboꝛando vt ide bēat vnū floꝛ, ſe ipm̃ puat lucro incōpabil'r maioꝛi q̃z ſit lucrū vſuraz. ſ. vni⁹ floꝛei. Hā ſi ḡtis z ꝓt' deū mutuaſſz: acq̃ſiuiſſz btitudinē eēnā incōpabil'r excedētē oē tpale lucr̃: imo ēt acq̃ſiuiſſet vl̃ nōnū q̃z acq̃reret lucr̃ tpale lōge maiꝰ q̃z fuerit p̃dictū vſurariū lucr̃. Hā z de⁹ nō nū q̃z: imo ſepe faciētib⁹ opa mie (de q̃r nūero ē mutuatio ḡtuita) reddit ēt i tpalib⁹ centuplū, z ℔ vel directe eis agēdo ſubam tpalē, vel idirecte. ſ. eos ꝑſeruādo: ēt aliq̃n mirabil'r a dānis tā bonoꝛ fortune q̃z bonoꝛū nāe z fame: ac coꝛpis: q̃ als icurriſſent ō cōcurſu: niſi mirabil'r z ſingulari ꝓtectiõe ꝓtecti fuiſſent. Dare igīt el'ynā ꝓtio ꝓt' deū eſt mutuatio vſurarīa methaphoꝛica ō⁹ facta cū ɔſecutiõe lucr̃i tā tpalis q̃z ſpūal' z licita, licz ex ītētiõe dant ſel'ynā facta ñ ſit nec debeat eē illa mutuatio deo facta ꝓt' lucrū tpale a deo ɔſeq̃ndū, imo p̃ncipal'r ꝓt' cōplacere ō⁹: z ℔ ex amoze iuſtitie z ſcōario ꝓt' lucrū ſpūale. ſ. btitudiez ɔſeq̃ndā: vl̃ r̃miſſiōez peccatoꝛ obtinēdā: z ℔ ex affectõe cōmodi: licz ɔcurrere poſſit ſpes aſſeq̃ndi ex dīna pietate tpalē reꝛibutōez. Scōz cozollariū. Duobus p̃ q̃s licite mutuare ad vſurā: loq̃ndo ō mutuatiõe vſuraria methaphoꝛica, ſcz ō⁹ q̃ fit dādo el'ynā paupi ꝓt' deū p̃ncipalit. ſcōario ꝓt' ɔſeq̃ ſpūale lucr̃: ñ ãt ꝓt' tpale lucrū. Scō tre. Hā dās p ſeminatiõe granū ipi tre id licite facit, vt ide reb⁹eat eq̃ualēs granū: z cū ℔ m⁹ta alia grana ſīē z fit, qz vnū g̃ñ reſtituīt cū incremēto nonū q̃z. xxx. granoꝛ. vl̃ lx. vel c. Sil'r dās radicib⁹ arboꝛis fimū/recipit ab eis nobiliſſimū fructū longe excedentē ſoꝛtem datā, ſcz fimū.

Septio arguīt. Illud q̃ō eſt ɔ̄ legez naturalē nū q̃z/ ſeu in nullo caſu eſt licitū/niſi ſaltē his q̃ ē ſup legē naturalē. ſ. ō⁹ diſpēſet ɔcedēdo illud ſeu relaxando prohibitōez legī naturalī. Sz mutuatio vſurarīa i m⁹tis caſib⁹ ē licita: ēt ſine ℔ q̃ de⁹ q̃ ē ſup legē naturalē ɔceſſerit eā/ ſeu relaxauerit ei⁹ prohibitōez (lz ius canonicū determiet illos caſus licitos) igīt mutuatio vſurarīa nō eſt ɔ̄ legē naturalē, maioꝛ ptz, qz da oppoſitū: tūc aliq̃s poſſet ſe met deobligare ab obligatõe legī nāī, q̃ ē falſū. Hā illa oēz ligat/ niſi ōs q̃ pēſt legi naturali eū deobligare ſīc ēt poſſet: ſaltē loq̃ndo de illo actu q̃ ē ōtra legē naturalē/nō ſtricte capiēdo legem naturalē: q̃ mō ꝓcepta ſcōe tabule ſē q̃z legez naturalē, ſīc occiſio hoīs ī nocētis ē ōtra legez naturalē ℔ mō captā: z tñ ōs nō ſolū deobligauit ab obſeruātia illi⁹ legis: eo q̃ abzaā volēdo hoc facere nō peccauit: ſz ēt ei ꝓcepit illā occiſionē: z abzaā eā volendo meruit. Minoꝛ ꝓbaī, qz in m⁹tis caſib⁹ licituz eſt mutuāti recipe vltra ſortē a mutuatario, vt patebit diffuſe infra ex diſpoſitõe ēt iuris canonici: mō mutuatio vbi vltra ſortē recipereī ē mutuatio vſurarīa, igīt. Dom ɔcedēdo maioꝛē: negaī minoꝛ. Ad pꝛobatiõem dicendū ɔcedēdo añs: ſz negaī ɔña. Hā ad ℔ q̃ mutuatio ſit vſurarīa/ nō ſuffic̃ q̃ mutuans recipiat vltra ſortē: ſz opz q̃ rōe mutuationis recipiat vltra ſortē: z q̃ illō incremētū intēdat recipe rōe mutuatiōis, z alie cōditiones de q̃b⁹ tactū eſt in q. xxj. de diffinitionib⁹ vſure, z lati⁹ id patebit i ſeq̃ntib⁹. Mō in ill' caſib⁹ i q̃b⁹ mutuās p̃t recipe vltra ſoꝛtem: nō id recipit rōe mutuatōſ z tā q̃z intētū p eū: ſed rōe alteri⁹. ſ. rōne intereſſe dāni emergentis/ vl̃ lucri ceſſantis, ſi rōe mutuatōis: nō tñ p eū tā q̃z intentū, z ſic de alijs, vt lati⁹

Octauo (queſtione. xlvj. patebit) arguīt. Illō q̃ō ius ciuile p̃mittit: imo ɔcedit/non eſt ɔ̄ legē naturalē, mutuatio vſurarīa eſt hmōi, vt paruit i vj. z vij ɔlonib⁹, igīt. Maioꝛ ꝓbaī, qz ius ciuile emanauit a pꝛudētia legiſlatoꝛiſ, z pꝛudētia ē recta rō rez agibiliū, z q̃ō a recta rōe emanauit ñ ē ōtra legē naturalē: cū lex naturalī' metnihil ſit niſi oꝛo mētaī a recta rōe i lūine naturali dictata. Ad ℔ argumētū dicerēt aliq̃ q̃ ius ciuile nō p̃miſit mutuatōez vſurariā/ niſi p̃miſſione ſimpliciſ tolerātie q̃ eſt nō punitio. z de tali p̃miſſione maioꝛ nō eſt vera, qz ſepe pꝛudētia. z pōñs recta rō dictāt q̃ id q̃ō eſt ōtra rectā rōez. z p ōñs cōtra legē naturalē/non ſit puniēdū ꝓt' vitare maiꝰ malū vl̃ aſſeq̃ aliq̃ō maiꝰ bonū q̃z illō ſit malū, ſed bñ ꝓcederet argumētū ſi p̃miſſet p̃miſſione pꝛomouēre z iuuāre ipas vſuras: de q̃ maioꝛ eſt ꝑa z minoꝛ falſa. Sz hec ſol'o dicit dupl'r. Pꝛio, qz falſum eſt q̃ ius ciuile vſuras nō p̃miſerit ēt p̃miſſione pꝛomouēre z iuuāre eas, vt patuit i vij. ɔcl'one. Aliꝛ igīt dōm, q̃ maioꝛ eſſet ꝑa de iure ciuili q̃ō re et noīe eſt ius ciuile. Illud em̃ emanat a vera pꝛudētia, vt deducī pꝛobatio maioꝛis. Hō aũt eſt ꝑa de eo iure ciuili q̃ō tñ ē noīe et nō re ius ciuile: imo in re eſt iniquitas/ et non ius. Modo ius ciuile p̃mittēs mutuatōem vſurariā p̃miſſione iuuāte z pmouēte: nō eſt ius ciuile ſm rē/ſz ſolūmodo noīe. qz nō eſt iuſta lex. Hā nulla lex ē iuſta/niſi cui⁹ iuſtitia ab eēna lege deriuaī q̃ ꝺus eſt. z p ōñs ſi q̃d ōs pꝛhibuit z aliq̃ lex ciuil': illō ɔcedit inuādo z pmouēdo vt id fiat: ill' a lex nō erit iuſta. z p ōñs ñ lex. Vñ Aug. In illis tpalib⁹ legib⁹ nihil iuſtū ē q̃ō ñ ab eēno ſibi deriuauerīt hoīes, nec mirū ē nec abſonū dictu / q̃ aliq̃ leges ciuiles fuerit q̃ ɔceſſerīt: imo ꝑcedit q̃ō fuerit ɔ̄ legē naturalē z dīnā. Hā et ſi hodie z a tpe catholicoꝝ ipatoꝝ i nullo libro iurī ciuil' inueniaī ɔſtitutōes q̃b⁹ diſponaī quō dij z idola colēda z ɔtēptozes deoꝝ puniēdi ſint: eo q̃ catholici ipatozes tales ɔſtitutōes ñ ſolū abſtulerīt: imo ɔ̄ riū mādauerīt, vt pz i. C. de paganis z ſacrificijs z tēplis eoꝝ p totū. tñ non dubiū q̃n m⁹te tales ɔſtitutōes fuerīt facte p illos ipatoꝛes ifideles q̃ martyres pſecuti fuerī. Hā qñ martyres occidebāī p maioꝛi ꝓte occidebāī/ qz nolebāt adoꝛare idola: aut qz cōtēnebāt. ſi igīt tūc iudices z pſides/z pfecti romanoꝝ ſniabāt ꝛz ſtatuta romanoꝝ p̃ncipū, igīt hebāt aliq̃s ɔſtitutōes diſponēres q̃ blaſphēatoꝛes ōꝝ deberēt occidi, ſil'r nō volētes colere deos z hmōi. z tñ idolatria q̃ p tales ɔſtitutiões ɔceſſa/imo p̃cepta fuit eſt ɔ̄ legē: imo exp̃ſſius ɔtra legē naturalē q̃z ſit furtū: homicidiū/adulteriū. z hmōi. Itē aliq̃ ſtatuerūt chr̃ianos inq̃rū chr̃ianos puniri morte vbicūq̃ iuenirenī. q̃ lex vtiq; ē lex mandās iniuſtū hōicidiū innocentū. z ex cā iuſta. q̃le

homicidiū est ꝺ legē naturalē ꝛ diuinā. Et si replicet ꝙ ꝗuis ñ dubiū sit ꝙn ius ciuile edi tū ab ipatoribꝫ ifidelibꝫ pmiserit ꝛ ꝺcesserit id qꝺ erat ꝺtra legē naturalē, vt satꝫ oñsū ē, tñ de iure ciuili edito a catholico ipatore se cus est. Ꝺō Justinianꝰ ꝙ fuit catholicꝰ im patoꝛ edidit lēges ꝙbꝫ ꝺcessit vsuras fieri et ꝺcessione adiuuāte vsuras/ ꝛ eis assistēte vt patuit, igit adhuc stat argumētū. Ꝺoꝫ ꝙ ma ioꝛ est falsa de iure ciuili et edito ab ipatore catholico, nā ꝯtūcūꝫ ipatoꝛ sit catholicꝰ/ pt errare affectu seu volūtate ꝯtūcūꝫ nō er ret i rōe, puta qꝛ credit oīa credēda in fide et moribꝫ: ſꝫ tñ nō vult in volūtate se ꝺfozmaꝛ oibꝫ ꝓceptis ꝺi/ ꝛ legꝫ nature, ꝛ p ꝺñs ꝺigit eū velle met vsuras exercere: ꝛ et velle ꝙ alīꝫ exerceāt/ vl alios exercētes iuuare ꝓstando eis iuuamēta ad exactionē vsuraꝝ: ꝛ nihilo minus credere ꝛ scire ꝙ illa sit illicita: mlto magꝫ ꝫ pt ꝺtingere qñ nō recogīcit eā ee ma lā: vl ex nō ꝺsideratōe vl negligētia/ vl alia de causa. Uñ et possibile eet papā q̄ in re nō eet aliq̄ hereſi infectꝰ, puta ꝙ crederet oīa credēda/ ederet ꝺstitutōez in q̄ mādaret vel ꝓcipet aliq̄d qꝺ ē ꝺtra legē diuinā, vtputa ꝙ ꝓcipet ꝙ aliq̄ chriani bellarēt ꝺ alios chria nos iustos ꝛ inocētes, eadē rōe idē ē possibi bile in ipatore catholico. Nec ꝫ em Justinia nus fuit ꝺfirmatꝰ in gra: vt nec errare possꝫ in opatione mozali p ſua ꝑsona/ vl p alioꝝ ꝑsonis edēdo ꝺstitutōes, imo nec i fide ꝺfir matꝰ fuit vt i illa errare nō posset. Hā et ipe ꝺz randē lapsus ee in bereſim, vt de eo recti tat Nico. de. lyra. sup Apoc. ca. x. in fine.

Nono arguit, si mutatio vsuraria es set ꝺtra legē nature: tūc ū ſm rectā rōez ꝛ eq̄tatē ac optio iure mutuatariꝰ teneret mutuatoꝛi ad vsuras, ſꝫ ꝺñs ē falsū. igit. Maioꝛ nota. Hā da oppositū/ tūc seq̄t oppositū añtis. Si ei ſm rectā rōez ꝛ ſm eq̄ tatē/ ac optio iure teneꝛ mutuatariꝰ ad dan dū mutuatoꝛi vsuras, igit mutuatoꝛ pōt illas exigere de iure/ ac ꝑz rectā rōez ꝛ eq̄tatē, ꝛ sic exigēdo nō peccat, ꝯ nec qñ ꝓmū mutu abat cū petitōe vsuraꝝ peccabat, mioꝛ pbat ꝑ mltas leges de vsu. i C. Uñ i lege ꝓma ꝺz. Si introgatōe ꝓcedēte pmissio vsuraꝝ rec cte facta pbet: licz instra ꝺscpta ū sint: tū iuꝝ optio debet. Itē in lege scꝺa ꝺz. Oleo q̄dē/ vel q̄buscūꝫ fructibꝫ mutuo datꝫ icerti pcij rō additamenta vsuraꝝ eiusdē malē suasit admitti. ꝛ sic vult ꝙ etiā ratio suasit ꝙ cōce deret mutuatoꝛi vsuraꝝ acceptio. Itē in le ge ꝑ retētōz ꝺz. Meritoꝺstitutū ē ꝛ rōz hz ꝙ q̄s possit fuare vsuras ꝓ retētōez pigneꝛꝫ si quētio de vsuꝛ ē fcā, ſꝫ nō sit inꝓposita stipu latio. Ꝺm duplr. Ꝓrio ꝙmaioꝛ ꝑt negari. Hā stare posset añs sine ꝺñte, nā mutuatoꝛ peccat mutuādo ꝑ vsuꝛ: ꝛ tñ recipiēs mu tuū teneꝛ sibi ad vsurā ꝺādā/ nō q̄ ꝺē absolu te loquēdo seu rōe mutuatiōis, ſꝫ rōe pmiſ sionis, ſ. si pmisit ꝑ stipulatōem inꝓpositā se daruꝝ vsuras, ꝛ i rali casu loq̄r lex ꝓma alle gata, tñ ſm ꝓtatē iuꝛ diuini ꝛ canonici po stea ꝑt illas repetere: ꝛ vsurariꝰ sibi teneꝛ re stituere. Ad pbatōez añt maioꝛ ꝺm negā do assumptū. Hā stat ꝙ Joānes teneaꝛ alia q̄d petro ꝑ accīs rōe pmissiōis: ꝛ tñ petrꝰ nō possit id exigere sana ꝺscia, puta si petrꝰ illicite exegerat illā pmissionē ab eo: ſꝫ potꝰ ꝺz petrꝰ ioānez deobligare ab illa pmissio ne. Et nota ꝙ regłariē loq̄ndo recipiēs mu tuū sub vsuꝛ cū nudo pacto tm: ſm leges ñ tenebaꝛ ad solonē vsuraꝝ, sed optebat intue nire stipulatōz, ꝛ dico regłariter, qꝛ id fallit i certꝫ casibꝫ, vt no. glo. i. l. frumti. C. de vsu. Scꝺo ꝺoꝫ ꝙ si nulla pmissio intuenit: tūc nec simplr nec ſm q̄d teneꝛ mutuatariꝰ dare vsuras mutuatoꝛi, nec aliq̄ eq̄tas euz ad id cogit. Et si scꝺa lex allegata vellet ꝙ aliq̄ eq̄ tas ad id eū cogeret seclusa pmissione negā da ē illa lex tāq̄ falsa siē ꝛ alie leges ꝺcedētes vsuras stꝺdenēde. Fateoꝛ tñ ꝙ vbi emptoꝛ ñ daret ꝑciū vēditoꝛi ꝛ ꝓcipet fructꝰ ꝺ re em pta: ꝛ vēditoꝛ nullū fructū ꝓcipet: ꝛ cū ꝫ ca reret ꝑcio: ꝙ emptoꝛ teneꝛ ad dādū aliq̄d vl tra ꝑciū vēditoꝛi ꝑ interesse eiꝰ refundēdo: ſꝫ tūc illꝺ nō erit vsura. Et ꝑ has duas solo nes satisfactū est ꝙttuoꝛ legibꝫ allegatꝫ. Uñ nec legū illaꝝ autoꝛitates acceptare opꝫ, qꝛ si in ꝓncipali ꝺficiūt ꝺcedēdo vsuras: et de ficiūt i eo ꝙ dicūt eas de eq̄tate vl de iuꝛ de beri vl foꝛe licitas vl legitīas, qꝛ nec licite ſt dicēde: etiā dato ꝙ a legibꝫ sint admisse, q̄a ille leges nō sūt leges: ſꝫ ipietates ꝺtrā deū ꝛ legē naturalē. Posset etiā dici/ ꝙ qñ aliq̄ leges dicūt vsurā esse rōnabilē ꝛ hmōi: ꝙ id itelligit suppositio illo falso: ꝙ aliq̄ alie vsu re sint rōnabiles, vt sit ſensus. Si vsura est licita in casibꝫ q̄rundā legū: etiā rōnabil est in casu tali vl tali: sed hoc est soluꝫ rōnabile sub ꝺditione que est simplr falsa.

Decimo posset argui ꝺtra eandez scꝺaz ꝺclōem ꝙ ꝫ ꝙ rōes adducte ad pbādū ꝙ vsura nō sit ꝺtra le gem nature: non ꝺcludūt sed sūt solubiles.

Questio. XXIII.

vt patebit i seq̄nti q̄one, igit talis ꝺclio nō ē pbabil. Ꝺz dicēdū ꝙ ꝛ si nō q̄libet singula tim supra ꝺcludat: tñ q̄ nō ꝓsunt singula co adunata iuuāt. Itē si nō q̄libet cōcludit: tñ aliq̄ ꝺcludūt vt patebit. Posset etiā argui ꝫ tertiā ꝺclōez ꝑ aliq̄s auctoꝛitates vete. te sta. i q̄b vsura videt esse ꝺcessa iure diuino ꝫ qꝛ ille soluent in q̄stione, ꝛ tñ, ideo ꝫ trāſ eo eas, ꝛ hec de ꝓsenti q̄stione.

Questio. XXIII.

Utrū oēs rōnes iten

dentes ꝓbare mutuatiōez vsurariā esse ꝫ le gem naturalē sint efficaces? Solutio q̄ōis stat in duabꝫ suppositiōibꝫ: ꝛ vna ꝺclione.

Prima suppositio ē/ ꝙ ad ꝺclionē ve rā ꝺtingit nōnūq̄ rōnes inua lidas adduci, ꝛ has licitū: imo vtile ē ostēn dere eē inualidas. Ꝓria ꝑs satis late ꝑz in scꝺz doctoꝝ: tā sup sniās q̄ alibi. Scꝺa ꝑs ꝑz duplr. Ꝓrimo exēplo catholicoꝝ docto rū: q̄ rōes q̄s ꝓdeceſſoꝛes adduxerūt ad cō clusiōes veras ꝛ catholicas ꝺsueuerūt reci tare: ꝛ q̄s inualidas inuenerūt reꝓbarūt et oñderūt eas esse inualidas, qꝺ nō fecissent si id illicitū fuiſſz. Assūptū ꝑz i Scoto: respe ctu Thome ꝛ alioꝝ, ꝛ sic ꝛ i Thoma ſspectu alioꝝ. Tertia ꝑs ꝑz, qꝛ ꝑ ꝫ ꝙ tes rōes ostē dunt inualide cauēt hoies tles rōnes addu cere ꝫ aduersarios ꝓtatꝫ. Ꝺō ꝫ est vtile, ſ. ꝫ eos nō adducere tales rōnes. Alioq̄n ad uersarij ꝓtatꝫ crederēt tenēres ꝓtatē irrō nabiliꝛ ꝛ sine fundamēto tenere ſuā positio nē: ꝛ ꝑ ꝺñs minꝰ possent ꝑsuaderi ad viā ve ritatꝫ. Uñ cōit ꝺcūt doctoꝛes ꝙ fideles di sputādo ꝫ infideles cauere debēt: ne adduc ant inualidas ꝓbatiōes, ꝛ hoc iō, ſ. ne ifideles crederēt nos ꝛpe hmōi inualidas ꝓbationes credere ea q̄ credimꝰ, ꝛ sic crederēt nos leuel ꝛ sic minꝰ possꝫ eis ꝑsuaderi ad suscipiēduz

Secda suppositio. Si (fidē nostrā, ad ꝺclionez verā adducūt rōes ēt i se valide. tñ si aduersarij ꝓtatꝫ nitāt eas euadere ꝑ cauillationes: aut alīs colozatis euasiōibꝫ: licitū ē ꝛ vtile illas euasiones po nere vt excludāt: aut vt supꝫ ſtudioso lecto ri dek occasio desup cogitādi ad se ꝫ tles ar mādū. Rō ē, qꝛ ꝑ ꝫ nō ꝓiudicāt ꝓtati ꝺclu siōis: ſꝫ magꝫ foꝛtificāt. vtputa: si excludūt: aut saltē cautiozes redduꝫ ostēsozes ꝛ asser tozes illiꝰ veritatꝫ, qꝛ ꝓuidēdo euasiones pre armant se ad eas excludendū. Sic em iacu la ꝓeuisa minꝰ ferīūt: sic resistentia ꝛ diffu gīū ꝓuisa minꝰ impediūt offensam. Ad pꝺ positū, igit in pūti q̄stiōe inredo circa rōnes tactas in ꝓcedenti q̄one ponere aliq̄s euasi ones i illū finē: vt si ille videāt euasiones fun date: sciant tales rōnes ineffaces: ꝛ ꝓñs ꝙ debeam tales nō adducere ꝺtra aduersarios veritatꝫ, si aūt nō sint fundate ꝙ studioſ lectoꝛ cogitet de mō eas excludēdi. Intredo etiā aliq̄s ꝑferre ceteris tanꝫ foꝛtiozes: ꝛ ꝼz veritatē ineuasibiles: vt ex multis eligat lec toꝛ rōnes meliozes. Jurta illud. Cum nō possis omīa grana: collige meliora. Poteſt aūt sil̄e dari: certo certiꝰ est ꝙ hꝫe simul pl̄es vtozes hodie est pctm: ꝛ cōtra legem diuinā expresse Mat. xix. Et doctoꝛes cōiter dicūt ꝙ sit etiā contra legem naturalē: ꝛ semp fue rit cōtra eam, licet diuinitꝰ cū aliq̄bꝫ ꝑtib olim fuerit dispensatū. Dicūt etiā ꝙ sit ꝺtra naturā. ſ, ſpeciuocā. i. rōnē rectā: licz nō con tra naturā genericā seu genericū ius nature ꝛ adducūt nōnulli doctoꝛes ad hoc aliquas rōnes quaꝝ aliq̄ ꝑñt euadi: ꝛ tñ nihilominꝰ certū est ꝙ est pctm ꝺtra legē diuinā euāgeli cam. Ita hic videri pōt q̄s efficaces sint rati ones: quas nōnulli faciūt ad pbandū vsu ram esse contra legem naturalē.

Conclusio respōsiua ad q̄stionē est. Quāq̄s indubitanꝫ tenendū sit ꝙ mutuatio vsurariꝰ sit contra legē nō ſolū diuinā: ſꝫ etiā cōtra legē naturaꝫ lē: tñ nō oēs rōnes ad hoc in ꝓcedenti q̄one adducte sūt ineuasibiles vere vel aꝑēt er: quāuis aliq̄ ex eis sint efficaces sufficiēter. hec ꝺclusio hz q̄ttuoꝛ ꝑtes. Ꝓrima pars cō clusiōis ꝑtz ex cōclusione tertia ꝓcedēt q̄sti onis. Scꝺa pars ꝑtz ex scꝺa ꝺcliōe eiusdez q̄stiōis: in q̄ aliq̄ rōnes ꝫ ꝓbantes sūt effica ces: vt postea patebit. Tertia pars ꝓbatur discurrēdo ꝑ oēs ibidē positas et ponendo euasiones dabiles ad eas vel aliq̄s eaꝝ.

Ad prima em diceret/ ꝙ deficit tri plicit. Ꝓrio, qꝛ marioꝛ fallit. Hā si q̄s heat rē nō valētē nisi decē. et tñ hūs i tāta affectiōe eā heat: ꝙ nō vellet ea carere ꝑ. xij. vtputa ꝛpe damnū sibi inde im mines: aut ꝛpe lucrū ei ex eiꝰ carētia cessans aut alla ꝺ cā q̄ reduci possꝫ ad aliq̄ ꝓdicto rū: nec sit sibi venal: et tu istes apꝺ eū oio de q̄ꝫ eā tibi vēdat: is tibi potit dare in ma ioꝛi valoꝛe ꝫ sit valoꝛ ei a natura vl arte de putatꝰ, ſ, ꝑ maioꝛi ꝓcio ꝫ ꝑ. x. vtputa ꝑ. xj.

vl'.xij.put patebit in q.lvj.et.lvij. Ita in p posito diceret aduersari⁹ pitatz q mutuas .x.q̄ tm̄ valz.x.potit ad illa.x.hr̄e talē affectionē q nō vellet p tps int̄ mediū carere/ēt p xij.rehabēdis in t̄mino pfixo.z sic ꝓpt̄ dānū sibi iminēs/vel iminere potēs/vl' ꝓpt̄ lucrū cessans ex eoz carētia/vel ob aliquā aliā similē cām reducibilē ad aliquā pdictaz. zc.ñ obstāte illa ꝓma rōe potit mutuās vltra sortē recipe.z hec euasio in se est vera: z ꝟ taz q̄ ad fallentiā assigtā circa maiorē/ q̄ etiā q̄ ad eius applicationē ad ꝓpositū. Primū patebit in q.lvj.a.lvij. Scōm ptz.qz licitū est mutuatori recipe aliq̄d vltra sortē p int̄esse dāni emergētis/vl' lucri cessantz.vt patebit in q.xxx.z hoc ꝟuatis certz ꝺditiōibz. Attū hec euasio nō suffic̄ defendēr mutuatōz vsurariā ꝺ pdictā rōem.qz i mutatiōe vsurariā id q̄d vltra sortē accipit/nō accipit p int̄esse dāni emergētis/nec lucri cessantis cū obseruātia ꝺditionū req̄sitaz.q̄z vna ē q̄ mutuans dz malle carere illo incremēto/ z reti nere sibi sortē:qz mutuās ad vsurā potl⁹ eō vult mutuare/vt bēat incremētū/ q̄ q̄ retineret sibi sortē z careret incremēto.z sic contēdit p lucro q̄rendo ex mutuo. In pcedēte aūt casu nō ꝺtendit p lucro ex mutuo habēdo:sed p refusione dāni vl' cessatiōis lucri liciti q̄d acq̄siuisse potuisset. Preterea etiā mutationē pdictā ad quā applicat fallētiā nō defensat/vt sit licita:nisi supposito q̄ mutuatari⁹ nō sit in tāta egestate q̄ mutuās ei ēt teneat ꝓpt̄ eā subire z pati int̄esse dāni emergentis/vl' lucri cessantz sine refusione eiusdē int̄esse:alit̄ei nō licebit mutāti exigere aliq̄d p int̄eresse:sicut nec in pdicta fallētia posset venditor vltra.x.vēdere rē suā ptexu int̄esse sui si emptor instās p ea:tāta egestate ea indigeret q̄ vēditor teneret subire illō int̄esse p fteuāda egestate ēptoris. Ad excludēdū illā euasionē posset addi ad ꝓpositū assūptaz i maiori: nisi trāsferēs i trāsferēdo rez i solo illo valore subire bēat int̄esse dāni emergētz vl' lucri cessantz q̄d subire nō teneba⁹ p illo in quē trāsfert:z tunc in minori addit q̄ mutuatio vsuraria est cōtra illā ꝓpōnem etiā sic circūstantionatā. Scōo dicerēt q̄ pbatio minoris supponit falsuz.qz supponit q̄ res mutuabiles habēt valorem sibi deputatū a natura vel arte: z ꝟm illū ꝺebent transferri. modo illud est falsum. Nam aut non habēt sibi valorē deputatū a natura vel arte:vel si hūt:non tū ꝟm illū ꝺebent trāsferri.ꝓbat.qz si intelligat q̄ natura deputauit reb⁹ mēsuralib⁹.vtputa frugib⁹:z pōderalib⁹:vt metallis vl' hmōi valorē naturalē:verū est: sed tunc ꝟm illū nō debēt trāsferri.qz tpe famis nōnunq̄ frumētū vilissimū in valore naturali vendit licite ꝓ ꝺuplo ꝓcio respectu p̄cū ꝓ q̄ ꝓus fuit venditū:vl' postea vendet frumentū validissimū naturaliter.s.extra tps famis z charistie. Si aūt intelligat q̄ natura deputauerit eis valorē vsualē/ nō est verū sed hūana prudētia est illi⁹ valoris deputatiū.x.put de ꝟ lati⁹ patebit ifra in q.lvj. Tertio diceret q̄ illa rō ꝺficit in sua additione. qz etiā ceteris non mutuabiles/eq̄ hūt sibi valorē suū deputatū a natura vl' ab arte sic res mutuabiles.qz nō natura: sed ars. ꝟ est hūanū arbitriū deputauit illis reb⁹ valoz vsualē/ꝟm quē res ille transferunt: z vtreq̄ res sic se hūt/q̄ nō p̄cise z extrinseca ea⁹ subaltitate pensat valor earū: ꝟ etiā ex extrinsecis z diuersis causis ꝓtingentib⁹. Nā res mutuabiles.vt frumētū/aromata/metalla/ z numismata:nō sunt sic determinati valoris vsualis/q̄n ꝟm varia loca z tpa crescāt et decrescāt in estimatiōe z precio. Et hoz duorum defectuū assignatiōes videnr esse valide. Unde vt ꝓma rō non patiat cauillatōes obmittenda est illa clausula de deputatione valoris a natura vl' arte:sed ꝺicat solum de valore vsuali ꝙuenīēte rei / nō determinando vnde ei ꝙuenīat ille valor. z tūc maior est vera z minor.z ꝓbatio minoris silr verū assumit. Ad scōam rōnē ꝺicerēt q̄ ꝺficit dupl'r. Primo.qz maior videt falsa/ꝓpt̄ argutem.qz p agro q̄ est res nata fructificare / ꝟz eū pōt dari pecunia/q̄ ꝟm eū nō est nata fructificare. Sz nō valet hec euasio.qz maior intelligit sic:q̄ trāsferens rem nō natā fructificare trāsferendo eā : nō tāti eā estimare ꝺz ac si eēt nata fructificare cū ñ fructificet. Secūdo ꝺicerēt q̄ ꝺficit in miore.qz frumēta sūt res mutuabiles/z sūt nata fructificare:qz sūt semīa: modo illa ꝓiecta in trā faciūt fructū multiplicē.quia aliud.xxx.aliud.lx.et aliud centesimū.vt ꝺicit saluator Matth.xiij.et Jo.xij.ꝺicit. granū frumēti in terrā cadens si mortuum fuerit fructuz multū affert. z talem fructuz etiam mutuans potuisset ex eo percepisse si sibi retinuisset et nō mutuasset. Hec valet ꝓbatio cū ōt/ q̄ res mutuabiles hūt valorē sibi deputatū / in q̄ crescere non pñt zc.qz oppositū oñsum est eē verū in pcedētis rōis examinatōe. Scōo ad idē: qz nō min⁹ videt pecūia esse res nata fructificar q̄ ager/vl' saltē q̄ dom⁹.qz nulla illaz res fructificat/nisi cū industria hoīs eā excolētis/ vel ea vētis. Et illo mō etiā pecūia fructificat.s.lucrifac si hō ea vtat i negotiatiōib⁹.ꝓut ꝟ patebit lati⁹ q.lxx.vij. Ad z hi q̄ subtilr volūt tractare de ꝟcru societatz in pecunia: z defensare quō possit saluari. q̄ si finita societate nō inuenit nisi solū capitale saluū: illud possit licite cedere solt ei q̄ pecuniā posuit: ita q̄ ille q̄ posuit tm̄ nō ꝓcipet aliq̄d de illa pecūia:hūt ꝺicere q̄ q̄ posuit opas/lz eas ꝓdiderit.z sic vidat q̄ socius q̄ posuit pecuniā/etiā ꝺebeat q̄d ꝓdidisse: z sic ꝓtem capitalis pecūie diuidere cū socio.tū non opz quia q̄ posuit pecuniā ꝓdidit cōmoditatem sue pecūie.z illā cōmoditatē vocāt interusurii:q̄d est q̄dā idoneitas ad fructificādū cū industria hoīs/cui⁹ iportātiā censet ꝓdidisse.i.nō est ꝙsecut⁹ ei⁹ fructū. Deꝟ aliq̄d i vj. tract.huj⁹ opis ꝺicet.q.xcij.z seq̄ntib⁹. Et ꝓter ill' defectib⁹ assignatz applicaret hmōi defectuū assignato ad ꝓpositū ꝺicēdo. q̄ ex q̄ mutuās renūciat hmōi fructui / quē mutuans frumēta vl' pecuniā cōsecq̄ potuisset/renūciat:vt q̄ possit p illi⁹ fruct⁹ refusione q̄d recipe. Et illi duo defect⁹ lz in se habeāt apparentiā/adeo q̄ rō illa nō videt valida pro q̄to innitit illi fūdamēto.s.res mutuabiles nō sint nate fructificare: z ēt eoz applicatio ad ꝓpositū bēat ꝓticularē ꝟitatē.s.de mutuā te in casu dāni emergētz/z lucri cessantz: cōcurrētib⁹ saltē circūstātiis z ꝺditionib⁹ suo loco exp̄mēdis: tñ ipa applicatio ad defensandū ꝓpt̄ ꝟ mutuatōez vsurariā nō hz a ꝓpa rentiā:qz i mutuatiōe vsuraria mutuās aut plus exigit p fructu rei cui renūciat q̄ fuerit valor illius fructus expectati:aut si tantum dz tm̄:tñ q̄ñ mutuabat erat casus in q̄ sine refusione z spe refusionis illi⁹ fructus debebat tenebat mutuat z tali fructui renūciat.

Ad tertiā ꝺicerēt q̄ ꝺficit triplr. Primo, qz si ꝙcluderet: tūc ꝙcluderet q̄ nulli negociatori liceret vēdere rē suā ad lucrū. qz q̄n eā vendit res ē lā ipius emptoris: z sic nō licebit vēditori recipe ab emptore aliq̄ lucz. imo arguerēt q̄ nec p̄ciū min⁹ q̄ ille q̄ vēditor.p ea re ꝺederat/vl' prem p̄ciū recipe posset.qz ēt pro re q̄ nō ē vēditoris/ñ lz ei recipe p̄ciū saltē suo noīe. Scōo.qz ꝺicerēt q̄ q̄uis res mutuabilis post q̄ ē mutuata nō sit mutuat̄:nec p ea vt sic se hūte recipit q̄d:tñ añ q̄ eam mutuat z in instāti q̄ incipit eam mutuare est sua: z p ea potit q̄d recipe i re vel in obligatiōe. imo de facto ꝟm oēs vt sic recipit q̄d i re vl' i obligatiōe ēt licite.qz obligat ptūc recepto rē ad restituēdū sibi eq̄les i t̄mino pfixo. Et si sic euadēt ꝺicat. ꝟ q̄dē licite pt:ꝟ non ꝺz q̄d vltra recipe p modū lucri: ꝺiceret aduersari⁹. ꝟ siue verū sit siue nō: tū illud nō pbat pdicta rō q̄ initit fundamēto.s. q̄ res ñ sit sua.qz fundamētū illō est falsū. vt patuit. igit. saltē illa rō nō est idonea ad ꝙuincendū aduersariū pitatis. z illo mō satz apparet cessaret pdicta rō. Tertio diceret aduersarius q̄ vēditoz vltra id q̄ ꝺat p mercede recipit saltē in obligatōe a vēditore q̄ ꝺebeat sibi ꝺare tātundē q̄tū ipe ꝺat: z cū ꝟ p refusione operaz q̄s hūt in adducēdo:z pro aliis m'tis q̄ tangent q̄e.lvj.exigit q̄d vltra:z id vocat lucrū. Ita ꝺiceret q̄ mutuatari⁹ pro instāti q̄ incipit mutuare/res ē adhuc sua: z trāsferendo eā in mutuatariū / exigit ab eo vt restituat tantūdē q̄tū ipe ei ꝺare vult z p carētia eiusdē rei q̄ interim carebit/ tā ea quā nūc ꝺat q̄ ea quā mutuatari⁹ sibi ꝺz restituet exigit q̄d vltra noie lucri. Sz illō vltimū ñ valet:qz mox ꝺicerēt q̄ si est casus i q̄ tenet ei mutuare nō ꝺebebit p illa carētia q̄d hre: qz al's tenet ad subeundā illā carētiā. si aūt ñ est obligat⁹:tūc si nō est illa carētia sibi causa dāni emergētz vel lucri cessantz : nō potit ptextu ei⁹ hre colorē p ea q̄d exigendi: sic tñ vēditor potuit p opis suis z cura hre colorem exigēdi aliq̄d. Si aūt tal' carētia i casu ꝙsilij est sibi cā alic⁹ int̄esse: tūc ant expectet p̄o ea lucz spūale.s.mercedē a ꝺo:aut omittat:aut si vtiq̄ vult mutuar̄/z hre refusionē tūc q̄ hoc nō potit inferri nec defensari iusticatio mutuatiōis vsurarie: qz illa mutuatio nō esset vsuraria/si nō pl⁹ exigit q̄ valeat lucz hmōi cessans : ꝟuatis alijs ꝺditionib⁹.

Ad quartā (tāgēdis .ifra.q.xxx. ꝺicerēt q̄ miōr est falsa. vt patuit ex scōo defectu scōe rōnis.

Ad quintā ꝺicerēt q̄ ꝺficit dupl'r. Primo.quia maior est falsa.si non addatur aliq̄d.nam vendēs primo p̄o.x.rem valētē.x.quat emptorē. ꝓmo in hoc q̄ solum exigit ab eo nouem : sed etiam in hoc q̄ illa res stabit in piculo empto-

ris. Scdo in ꝑ q vltra ꝑmū ḡuamen exigit ab eo abbuc vnū. Opz ḡ addere in maiozi/ qñ vltra ꝑmū ḡuamen iniq̄ sibi ꝯponit scom ḡuamē: z tūc i miozi petiē ꝓncipiū: qz aduersarius diceret q ꝑmū ḡuamē sibi iuste ꝯponit ꝓm oēs: qz iustū est q recipiēs det sibi eq̄ ualēs: z iustū est q ꝙsentiēs cōmodū /sentiat z onus. z io ex q̄ res efficiē mutuatarij iustū est q etiā ei⁹ piculo stet. Scom aūt ḡuamen diceret aduersari⁹ ēt iuste sibi ꝯponi. vtputa ꝑt releuamē carētie rei sue q̄ interim caret. Et q̄ꝫ illa cā colozādi illā scdam ḡuaminis ꝯpositionē eē iustā nō valeat. vt patuit ꝑus i ētie rōnis examie: tñ ꝑ non potit p vim illi⁹ q̄nte rōnis euacuari: iō aduersarius ꝑtatis cuasisset saltē illā rōnē q̄ntā. Scdo diceret q q̄ꝫ mutuatari⁹ sit ḡuatus indigētia. x. florenoz. z mutuās ei. x. ḡuet eū in ꝑ q obligat eū ad restituēdū eq̄alens/z subeūdū interim piculū illoz. x. z cū ꝑ eū ampli⁹ ḡuet exigendo lucz ꝓ illis: tñ alio respectu ōz eū mlt̄ū alleuiare. nā si nō assēqret mutuatari⁹ illos. x. ipe ī curreret dānū. xx. vl̄. c. florenoz a q releuat eū folū accipiēdo vnū florenū. ab eo. sic nō est dicēdus peccare medic⁹ q̄ infirmū ḡuat dādo medicias / z recipiēdo ab eo mercedē. imo si cuz abscindat ei mēbrū vergens in cozruptionē cozpis. nec ē dicēdus oppssum ampli⁹ oppmere. Jtē si ꝙcluderet tūc nec in casu dāni emergētis liceret mutuanti q̄d exigere a mutuatario indigēte indigētia nō notabili vl̄ valde magna. ita q mutuatio remaneret in limitib⁹ consilij: ratio. quia grauarū amplius grauaret.

Ad secta dicerē q ōficit q̄druplr. Primo. qz ꝙcessa maioze negareē mīnoz. z ad ꝓbationē diceret/q nō est idē in nūero valoz rei mutuabil̄: z valoz vsus eiusdē. de q̄ idētitate arguēs loq̄t exp̄sse in argumēto. qz de alia loquēdo maioz esset falsa. vt met ōz in argumēto. Assumptuz p ꝑma ꝑte ꝓbaē. qz valoz est i re valida. igit̄ valozes rez realr distinctaꝝ ēt realr distiguūt mō res mutuabil̄ z ei⁹ vsus sē realr distincta. igit̄ etiā cozz valozes realr distiguūt. nec poterūt eē idē nūero: alʒ vna res nūero eēt in duob⁹ realr distinctis. Minoz patz tripliciter. Primo. qz pñt separi z sepatim ꝙseruari. Naz pecūia sepe ē qñ nōdū ē ei⁹ vsus: siue capiaē vsus p actu/siue p iure vtēdi: qz mlti hñt alios pecūias q̄ nō hñt vsū earūdē quōcūqz capiaē vsus. q̄uis verz sit q si q̄s hz pecūiaz si bi a dño ei⁹ mutuatā: tal̄ nō hz eā: nec ꝑt hāe sine vsu: saltē capto ꝑ iure vtēdi. z ꝑ loq̄ndo de vsu iurz gnāl̄r capto. s. ꝓut se extēdit etiaz ad ius vtēdi re vsu q̄ ē ei⁹ ꝙsūptio q̄lis vsus iuris repit in homīe: respectu rez q̄ vsu ꝙsumunt. qz ex q̄ ē ei legitime mutuata est plene dñs ei⁹: z sic hz dñiū. z ꝑ ꝯns vsum iuris cōsumēdi etiā illā rē: q̄uis loq̄ndo de vsu iurz stricte capto: ꝓut diffinit a iuristʒ diffinitōe posita: sup. q. xij. nō possit q̄s i talib⁹ reb⁹ vt mutuate sūt hāe vsū iuris. qz ille nō ꝑt constituī i renisi altena: z cui⁹ vsus nō ē ei⁹ consumptio. Scdo: qz pecunia nō ē in homīe vt in subiecto: z tñ vsus eius est in hoīe vtente ea. z ꝑ siue capiaē ꝑ actu siue ꝑ iure vtendi. Et sic patet q pecunia z vsus eius non. solū distinguūt realr: iz etiā loco z subiecto. z ꝑ ꝯns etiā valozes coz. distinguūt loco et subiecto. g nō sūt idē nūero: q̄uis sec⁹ videreē dicēdū de valoze dñij pecunie et valoze vsus pecunie. Ulū notandū/q pecunia z ꝓprietas eius dē seu dñiū pecunie realr distinguunt: qz dñiū pecunie ē in hoīe cui⁹ ē. et est relatio rōnis. pecunia aūt ē res cozpalis realis: z nō ē subiectiue i hoīe. sic etiā pecunia z ei⁹ vsus distiguūt realr capiēdo vsum pro vsu facti: z capiēdo etiā ꝑ vsu iuris. qz vsus facti ē res successiua: z ē subiectiue i homīe vtēte. pecūnia aūt ē res ꝑmanēs z nō ē subiectiue i hoīe. vsus etiā iurʒ ē subiectiue i hoīe cui⁹ ē pecunia z est res ꝑmanēs: z relatio rationis tm̄ formaliter loq̄ndo. cū ipse vsus iuris pecunie: z ꝓprietas seu dñiū directū ipi⁹ pecunie videē idē eē realr z nūero: vl̄ saltē sunt inseparabilia. vñ ꝯns ē/ q valoz dñij pecunie z valoz vsus iuris eiusdē videnē esse idē valoz nūero vl̄ inseparabiles. Tertio: qz si numisma q̄ tibi mutuo tm̄ valeat. x. florenī. z tibi ꝙcedā tā q̄ ad dñiū: q̄ꝫ q̄ ad vsum: tunc q̄ntocrescit vsus ei⁹: puta: qz vis hāe ad duos annos: z ego sū in casu vbi possū rōne lucri cessanz exigere aliq̄d vltra sortē: tunc possū ex tāto plus recipe. igit̄ signū est/q res mutuata z vsus ei⁹ nō sūt oīno eiusdē valoriz. Nec ꝓbatiōes ad minozē adducte valēt. Ad primā em̄ diceret negādo ꝙsequētiā: sic ī silī nō seq̄t. tāti valet equus q̄nti bos. igit̄ eozū est vn⁹ valoz ī nūero. Ad aliā ꝑtē eiusdē ꝓbationis diceret/q vbi vnū ꝓpt̄ altez ibi vnum tm̄. nō vnitate nūerali: iz vnitate ordis seu coordinatōis: eo mō q̄ finis z mediū cēsent ad idē ptinere. Ad scōaz probatiōez cōcessa.

ñcedēre negaē ꝯña. sic nō seq̄t. hō nō potest ꝙcedere tibi suū coz⁹ ad opas/nisi etiā ꝙcedendo tibi aīam suā. igit̄ idē in nūero est valoz corpis z anie. Ad tertiā ꝙcesso añcedēre negareē ꝯña. sic ī silī nō seq̄t. Suba vini nō pōt bibi sine accidētib⁹ ei⁹ nec ecōtra: saltem naturalr loquēdo. igit̄ est idē valoz in nūero subē vini z accidentiū ei⁹. Scdo ꝓncipaliter diceret deficere illa rō in ꝑ q aduersarius diceret/q mutuās ad vsurā exigendo a mutuatario sortē: exigit eā ꝑ ipa re mutuata: trāslata in eū tā q̄ ad dñiū/ q̄ꝫ q̄ ad vsū. qz illa in talib⁹ sē insepabilia: saltē in q̄ntū sē mutuata: z exigēdo lucz nō exigit ipm ꝓ vsu eiusdē: sed ꝑ carētia sui vsus. carendo. s. vsu tā sue pecunie/quā alteri dedit/q̄ꝫ etiā alteri⁹ pecunie quā mutuatari⁹ sibi restituet debet: quā carētiā sustinet vt onus q̄ddā. Tertio diceret q q̄ꝫ mutuatari⁹ tandē restituet rē mutuatā re: trāsferēdo eā tam q̄ ad dominiū/q̄ꝫ q̄ ad vsū in mutuantē: tñ nō retrāsferet eā in eū q̄ ad vsum tpis intermediū: ita q poterit ea vti ꝑ tpe intermedio: qz illud trāsiit irrevocabil̄r in ꝓteritū. z ita dato q etiā admitteret q vsurari⁹ exigeret ipam sortē ꝑ re mutuata: et lucrū ꝑ vsu rei: tñ ex q̄ eq̄alens sors nō est illico ꝑ eo dē tpe q̄ mutuatio ē facta restituēda: iz solū post tp̄s. iō nō eq̄aleret rei mutuate sil̄r vsui mediū tpis. iō vr q nō exigeret binā refusionē ꝑ vna re/saltē quaz vtraq; eq̄aleret illi. Ulidem⁹ em̄ q. xx. florenī recipiēdi post magnū tp̄s nō sē eq̄alentes. xx. florenis. q̄ ia in ꝑmptu sē recipiēdi ado q iuste potit aliq̄s emere ius ꝓcipiēdi illos xx. post magnū tp̄s ꝓcipiendos ꝓ. xix. vel xviij. vel pauciozib⁹ saltē ꝑm aliq̄s. ꝓut patebit in q. lxvij. z satis ptz in ꝛctu redditus ꝓpetui. vbi ꝓ. xx. ꝑmptis emit ius ꝓcipiēdi ꝑpetuo vnū ānuū florenū. vbi etiaz post. xx. annos ꝓticulari ꝓcepit. xx. florē. z nihilominus potit adhuc plēs florēos ꝓcipe/donec ali⁹ redimat: nisi q illi. xx. ꝓpt̄i sē ita validi valoze vsuali sic alij. xl. vl̄ centū sic recipiendi post tpa. Quarto diceret q mutuans saltē in casu q̄ mutuū est cōsilij dat mutuatario rē nō debitā ei: z cū ꝑ caret ꝓ tpe intermedio ea re quā ipe licite sibi retinere posset. mutuatari⁹ aūt restituēdo sortem/ dat mutuatori rē debitā ei: z iz careat ex ꝑpetuo illa re restituta mutuatori: nō tñ carz re quā retinere potuisset: imo quā retinere nō potuisset: sed debuit alteri dare. z ita pz q̄ si mutuatari⁹ solū sortē sistitueret post tp̄s intermedios nō tātū faceret mutuāti q̄ntū mutuator sibi ꝑpenderat: iō vt fiat recōpēsatio būficij indebitī: tūc diceret mutuator debere mutuatario sibi plusq̄ sortez dare ī casu q̄ mutuatio fuit ꝙsilij. q̄uis tūc nō retineret nomē z rōnē būficij. sec⁹ q̄ fuit neciatoz: qz tūc nō poterit mutuator cōputare carētiā rei sue. qz teneba eā carere z eā ꝑpendere mutuatario ū mīn⁹ q̄ꝫ mutuatari⁹ econtra teneē restituere

Ad septimā (sortē z carere ea. dicereē negando q mutuādo exigat lucrū ꝑ vsu rei: imo ꝑ carētia vsus vt tā dictū. Et si repliceē q ēt ipa carentia sui vsus ē insepabil̄ ab ipa ꝙcessione rei: ꝙcedēdū ē: eo q ꝙcessio rei ē ad illū vsum medij tp̄is: iz tūc diceret q sors post temp⁹ lapsū restituēda quā exigit: nō eq̄alet tam rei mutuate: q̄ꝫ vsui mediū tp̄is: z iō in q̄ deficit ab eq̄alētia exigit mutuās incremētū vt sic id qđ reexpectat a mutuatario adequeē ei qđ ipe ei dedit: z sic negeē q mutuās attēdet rē z vsum ei⁹ separi: q̄si exigat ꝑ vno eoz vnū: z ꝑ alio altez: sed ꝑ toto aggregato. s. ꝑ re ad vsum mediū tp̄is ꝙcessa cū sui vsus renūciatiōe: vel carētia exigit ꝑ totū aggregatū. s. sortē z incremētū. vl̄ si ꝙcedaē q vnū ꝑ vno. s. sortē ꝑ sorte z incremētū ꝑ vsu mediū tp̄is: tñ ꝑ ꝑ ñ attēdat eas separe: iz pro q̄nto sors restituēda ñ eq̄alebat rei mutuate capte: cū insupabil̄r sese ꝙcomitāte. s. cū vsu mediū tp̄is z carētia illi⁹ vsus ex pte mutuātis. iō sup ꝑ exigit incremētū vt fiat eq̄alētia. sic si albedo sit insepabil̄a cigno: z emēdo cignū attēdaē tā suba q̄ꝫ albedo ei⁹. z emēs nō det sufficiens p̄ciū ꝑ suba cigni si⁹ capta cū albedie: ita q̄ solū suba sit p tīe appciata z ñ ei⁹ albedo. z iō emens exigat adhuc aliq̄ntū vltra: q̄ten⁹ ēt albedo appreciēt ñ diceret ob ꝑ attēta esse sepationē cigni z albedinis.

Ad octaua diceret q ōficit duplr. Prio. qz si ꝙcluderet ēt ꝙcluderet q ille peccaret q̄ calcio vtit ad ponēdā pecuniā ibi. qz vtit calcio ad aliū finē q̄ꝫ ad illū ad quē ē ordiat⁹. Scdo: qz duplicit dr aliq̄ res ordiari ī aliquē finē. Uno mō tāq̄ ex debito: ita q teneē vtēs vti ea re ī illū finē. z ꝑ mō ꝙcedit q vtēs re in aliū finē q̄ꝫ ī illū ad quē est ordiuata abutit ea. saltē si vtit ea p̄cise z solū ī illū aliū. alʒ ei ēt ñ oportet illō eē verū: qz staret q tal̄ res cū ꝑ q esset ex debito ordināda ī vnū finē: ēt posset licite

ordinari i aliū dūmō nō negligeret ꝑmus fi
nis, sic̄ opa bona dñt ordinari i gl̄iam ōi vt
in finē: z tñ ēt pñt ordiari in salutē ꝓmi dū
modo nō negligat ordinatio ꝓncipalis eoꝝ
in gl̄iam dei. Alio mō ordinat aliq̄ res i fi
nē, vt mediū ꝯgruū ad obtinēdū illū finem:
citra tñ ħ q̄ astringat q̄s vt nō alioꝛsuz vtat
illo medio, sic̄ de calcio ptz, z sic diceret esse
i ꝓposito de pecūia z alijs reb⁹ q̄s ꝯtīgit mu
tuare. Nā diceret aduersari⁹ q̄ res mutua
bilis est ordiata ad ħ/vt hō cui⁹ est/vtat ea:
vl̄ eā vēdat/vel vtat ea i negociationib⁹/vt
inde q̄rat sustētatōez: nō tñ ꝑ ħ ꝑt inferri q̄
si ea alioꝛsuz vtat peccet. Alioq̄n si ēt aliq̄s
vino q̄ō ēt ē res mutuabil̄/vtat ad medicia
lem cōfectionē aut extinctōez ignis: z pecu
nia ad locatōez vt aliq̄ fit: talis peccaret.

Ad nonā diceret/q̄ dato q̄ maioꝛ
eēt ꝑa: ꝑ q̄to notāt ōt, p
re zē. Uñ si absolute diceret. Null⁹ transfe
rens rē in aliū ꝺz pl⁹ zē. eēt falsa, vt pz i casu
tacto i ꝓmo defectu ꝓme rōnis. Attñ ad mi
noꝛē diceret q̄ ē falsa, q̄z diceret q̄ mutuās
ad vsurā exigēdo pl⁹ q̄ fuerit sors quā tran
stulit i mutuatariū/nō exigit illō pl⁹ ꝓ eo ipa
sorte: iz ꝓ eo carētia ei⁹ ꝓ tpe intermedio: ꝓ eo
cui⁹ refusione nō suffic̄ sors tā tarde restitu
enda, s. post illō tp̄s. Uñ rō hꝫ apparētia/
q̄ñ res quā mutuatoꝛ exigit sibi restituēdaz
ꝑ sua: moꝛ sibi dareť z eq̄ualeret rei trāslate,
sec⁹ vbi nō dat nisi post notabile tp̄s: infra
q̄ō ꝓmus dās cogit tā re sua / q̄ rei eq̄ua
lenti restituēda carere. Exīm hui⁹ ptz in sil̄.
Si q̄s boꝛtū vēdat ꝓ 20. florenō, et valet. 20.
z nō pl⁹: licite ꝑt aduēre pactū / q̄ si ñ moꝛ
dat sibi illos. 20. q̄ toto tpe q̄ non dat / liceat
vēditoꝛi pcipe fruct⁹ boꝛti: ñ obstāte q̄ boꝛ
tus nō valeat nisi. 20. z pīculū boꝛti sit apud

Ad decimā (fruentē boꝛto,
negareť scd̄am ꝓpos
itionē eē legz naturalis: nec talis est ꝑa / nisi
addat ꝑ mercē: z tūc diceret q̄ mutuans ad
vsurā exigit incremētū sorteż nō ꝑ re mutua
ta p̄cise: iz etiā vt dictū est. Attñ illi euasio
ni occurreret p illō q̄ dictū ēi examie ꝓme
rōnis/q̄ ꝑ ħ nō posset aduersari⁹ defensare
vsurariā mutuatōez tāq̄ licitā: q̄uis defen
saret mutuatōnem aliquā in q̄ recipit vltra
sortem que tamē non est vsurāria.

Ad vndecimā diceret/q̄ nō ē
sic̄ eo q̄ in per
mutatiōe vl̄ cābio florenī ꝓ floreno dans
florenū nō caret tā suo q̄z alio floreno ꝑ tp̄s
aliq̄ō notabile q̄ posset eis vti. sec⁹ i mutuo
vbi ꝑ intermedio tpe ꝑ vtroq̄ caret: q̄ tñ carē
tia ē onerosa, vl̄ si nō ē onerosa: attñ ē iuris
sui renūciatiua. Sz huic euasiōi occurreret
mō tacto i ꝓcedēt⁹ rōnis euasiōe, attñ ratio
ꝑsens ꝑ hoc nihilomin⁹ fuisset ipedita.

Ad duodecimā dicereť/q̄ du
plicit deficit.
Prīo: q̄z maioꝛ vz ēē falsa. Nā emēs reddi
tū ꝑpetuū, x. floꝛ. sup vniuerť vl̄ plib⁹ obuē
tiōib⁹ alicui⁹ dñi: vl̄ cōitaz: vl̄ mōasterij ex
pectat ꝑpetuis tpib⁹ p se z suos vltra q̄ntita
tē sui pcij expositi: z toꝛ z tātas pēsiōes pci
pere/q̄ ꝓbit dici ꝓceptur⁹ certū lucrū ꝑ pe
cunia quā dedit noīe p̄cij: eo q̄ ꝑbabile ē vē
ditoꝛē nūq̄z ad tantā io piā ꝓuenire: q̄n ō ei⁹
obuētiōib⁹ possit illa annua pēsio leuari: et
tñ venditoꝛ illi⁹ reddit⁹ q̄ iō vēdidit: vt ipse
illa pecunia p q̄ vēdidit vtereť i negociatio
nib⁹: ñ ē certū ō lucro ꝓuēturo ex tl̄ negocia
tiōib⁹, q̄z negociādo cū ea poterit ꝓ tigere q̄
ñ solū nihil lucreť: iz q̄ ēt ꝑdat sortē: z tñ talis
emptio ē licita: vt patebit i. q. lxxvij. z seq̄nti
bus. Et tibi posz exēplificari ō emēte p̄atū:
aut aliō p̄diū: ō q̄ ꝑisi⁹ oī āno ꝓcipit fructū
ippetuū: ꝑ se z suos heredes. Scō diceret
q̄ maioꝛ bñ itellecta ē ꝑa, s. si vtrobiq̄ loq̄
mur eodē mō ō certitudie, s. pbabili. Rō, q̄z
si res q̄ ꝓcedit ñ ē ipoꝛtatiua lucri certi cer
titudie pbabili: tūc ē qui valoꝛz: z tñ si trāſ
feres ab eo i quē trāsfert exigit tal e q̄d: q̄ō ē
pbabile lucrū tā exigit ꝑ illa re ma i⁹ q̄z vale
at, iz tūc mīoꝛ ē falsa. Et ad pbatōez diceret
q̄ tā mutuās q̄z mutuatari⁹ ē cert⁹ de lucro
certitudie pbabili: z vtq̄z ē aliq̄ mō ēt icert⁹
ō lucro. Incertitudo q̄dē lucri ptz ō mutua
tario ex ꝓcessis ab arguēte, ō mutuāte āt p
bat, q̄z stat q̄ mutuatari⁹ aufugiat ō pdicta
vl̄ pdat oīa bona: ad̄o q̄ nihil retineat, z sic
cedat bonis: nec vnq̄z redeat ad pinguioꝛez
foꝛtunā: z tūc ēt mutuās pdit sortē z lucrū:
z p ꝺns ē incert⁹ supple certitudie ifallibili.
Q̄ ꝺo vtroq̄ sit cert⁹ pbabili certitudie: ptz
ō mutuāte ex ꝓcessis ab arguēte. De mutua
tario āt pz, q̄z ñ ē ꝓsūle q̄ accipet pecuniam
mutuo ꝑ negociatōib⁹ exercēdis: nisi cōiec
ret ꝓbabil̄r q̄ adesset oꝑtunitas negoci
andi vtilit̄ z lucrose, z dato q̄ vna vice nihil
lucraretur: tamen illa non consecutio lucri
poterit recompensari ꝓ abundantia lucri
alio tempoꝛe.

Ad tredecimā diceret negādo
minoꝛē. Nam
aduersari⁹ ꝑ tatz diceret q̄ mutuās ad vsu
rā nō exigit incremētū sortz ex illa cā, q̄z scz
mutuatari⁹ ꝑ industriā lucrať cū sorte: iz iō
exigit, q̄z sors quā mutuatari⁹ post lapsū tē
poris intermedij restituit/ nō sufficit ad satis
faciendū mutuatoꝛi ꝓ sorte ꝓcessa: z ꝑ ca
rentia eiusdē ꝑ tp̄s intermediū ꝑ q̄ō ipe potu
isset fuisse ea vsus ad cōmoda sua. Scō
diceret: q̄ iō exigit: q̄z mutuatari⁹ ꝑ suā idu
striā solā nō potuisset talit fuisse lucrat⁹, q̄z
rūcūq̄z ei idustriosus fuisset/ si pecuniā ñ ha
buisset/ nō potuisset fuisse lucrat⁹, z sic pecu
nia est ptialis cā ꝓsecutiōis lucri, z sic ꝑ cō
cessione nō illi⁹ q̄ō natura/iz illi⁹ q̄ō ipe cō
tulit exigit incremētū, h⁹ sil̄e ꝑt dari i locati
one. Nā si q̄s ꝓcedit tibi equū suū ꝑ ꝺctum
locatiōis, vt eo labores: z tu vtaz eq̄ labo
rando hoib⁹ ꝑ mercede diurna: tu leuaꝫ lu
crū de eodē eq̄. s. mercedē diurnā, z sic ꝑ idu
striā tuā q̄ sciuisti vti eq̄, q̄z equ⁹ nullos tibi
ꝓportasset fruct⁹/ si non sciuisses ꝑ industriā
eo uti. Locatoꝛ igit̄ q̄ a te exiget locagiū/ nō
exigit illō licite, q̄z ñ ꝑ eo exigit q̄ō tibi natu
ra cōtulit: sed ꝓ eo q̄ō ipe tibi concessit, s.
ꝓ equo qui fuit causa partialis.

Ad deci mamtertiā diceret negādo
minoꝛē. Nā ēt de facto ho
die plures tenēt q̄ incremētū vsurariū trāſ
ferať in dñiū vsurarij: ita q̄ ipm cōrectādo
ꝓtrectet rē cui⁹ est vere dñs: licz restituere te
neať eq̄alēs, vt patebit i q. lxix. Et ad ꝓmā
pbationē diceret q̄ si mixtio volūtatz ex vo
lūtario z inuolūtario: seu q̄dā coactiōe ipe
diret sp q̄ nō posset res q̄ tali volūtate alte
ri daťi trāſire in dñiū recipientis: tūc seq̄reť
mīta incōueniētia. Prīo, q̄ ille q̄ cōpellit ad
ꝓtrahēdū mīrimoniū cū aliq̄ ꝑ metū nō ca
dentē in ꝓstantē virū nō trāsferet coꝛp⁹ suū
in pātem ꝓiugis: q̄ō est falsū. Itē sepe ꝓtin
git q̄ creditoꝛ bona fide hñs litē cū debito
re subit cōpōnem cū eo: eo q̄ timet solonez
differri vl̄ litē: z cōsentit q̄ debitoꝛ illō sibi
det q̄ō arbitratoꝛ dād̄ decreuerit: ita q̄ nō
absoluta volūtate/iz solū mixta ꝓsentit i illā
trāsactionē, z ita seq̄reť q̄ debitoꝛ nō posset
retinere id q̄ō arbitratoꝛ omisit decernere
dād̄ eē: nec eēt dñs illi⁹ reliq̄: eo q̄ in ei⁹ re
tentōez nō ꝓsentit creditoꝛ nisi mixta volū
tate. Itē ille q̄ ipoꝛtunis ꝑcib⁹ vict⁹ donat
alti aliq̄d nō trāsferret illud in illi⁹ dñiū. Itē
qui necessitate habēdi pecuniā ꝑ ssus vēdit
suā rem alteri: nō trāsferret rē suā i eū. Itē se
pe emptoꝛ nō simpl̄r z pure volūtarie dat in
stū p̄ciū: iz potⁱ⁹ vellet dare min⁹: nihilomi
nus vēditoꝛ efficit vere dñs totⁱ⁹ p̄cij. Ad
scd̄am pbationē diceret q̄ dato q̄ ꝺcludat
ꝓpositū: tñ nō ꝓtute legz nālis: iz ꝓtute legis
diuine, z ita non hꝫ q̄ illa, xiiij, rō sit efficax
ad pbandū q̄ mutuatio vsuraria sit ꝺ legez
nālē, q̄z nō seq̄t: est ꝺ legē diuinā: igit̄ ꝺ legē
nālē, q̄z etiā in lege diuina p̄ūt p̄cipi z phibe
ri q̄ lege nāli nō fuit ꝓhibita nec ꝓcepta. De
ceptis ptz in noua lege de baptismo pcipiē
do, z fessionē faciēdo. De phibitz aūt ptz i
veteri lege, s. q̄ nō comederēt de certis ani
malibus, z sic de alijs.

Ad decimā quintā nō apparet e
uasio q̄n ꝑbet ꝓposi
tū: saltē ꝑticulariť. s. in casu vbi mutuatari⁹
indiget sorte: z mutuatoꝛ nō indiget ea, sed
tñ aduersari⁹ cauillādo diceret q̄ non ꝓbat
ꝓpositū q̄n i casu q̄ neuter indiget: z tñ vnus
ab altero mutuū petit: vt fit i diuitib⁹ anhe
lantib⁹ ad insatiabilia lucra: nō esset ꝺ legez
nature/q̄ alter alteri mutuaret ad vsurā: q̄z
vis illi⁹ rōnis tali casui applicari nō posset:
q̄uis esset ꝺtra legē diuinā.

Ad decimā sextam diceret q̄ dru
plicit. Prīo: q̄ si cō
cluderet: etiā ꝺcluderet q̄ in casu in q̄ datio
elyne (q̄ est etiā q̄dā donatio: z ita ꝺtractus
ex diuia istitutiōe ḡtuit⁹) esset ꝺsilij tm̄: non
posset dare elynā ad redimēdū vexatōez: q̄ō
est falsū. Seq̄la ꝑbať, q̄z iā illā dationē face
rē emptionē, z q̄si ꝓ mercede: q̄z illa datio
eēt redēptio vexatōis: z sic eēt emptio cessa
tiōis, q̄z redēptio icludit emptiōez: z ħ talis
vexatiōis a q̄ ali⁹ nō tenebať cessare: q̄z stat
q̄ etiā i casu in q̄ datio elyne ē tm̄ ꝺsilij: men
dic⁹ posset licite petere diuitem vt sibi det.
Scō diceret/q̄ illa q̄ insūt ꝺctui sūt tripli
cia. Quedā sūt ei subalia: q̄dā nālia: q̄dā ac
cidētalia. Nō āt ꝑt licite facere ꝺctū ēt omis
so illo q̄ō ei ē accidētale z ēt q̄ō ei ē nāle: nisi
phibita sit omissio illi⁹ nāl. Sine āt subali
illi⁹ ꝺct⁹ ñ ꝑt eū facere: siue ō iure siue ō fco:
sic̄ nec q̄s ꝑt facere domū sine parietib⁹ z fū
dameto. Bzatz āt fieri ñ ē subale ꝺct⁹ mutui
sz ē nāle, g̃ pōt saltē sine illo nāli fieri: tā de fa
cto q̄z de iure, nisi oñdať q̄ phibita sit omis
sio illi⁹ nālis. Nō ħ illa rō ñ oñdit: nisi ipa
velit recurrere ad legē diuinā phibētē, nō ħ

faciēdo nō seq̄t q̄ actus cū tali omissiōe sit
ℨ legē nālē:ſz bñ q̄ sit ɔtra legē diuinā. Da
ſoz aūt hui⁹ scōe rūſiōis patebit diffusi⁹ in
fra.q.lxxix.ꝛ.lxxxiij.ꝛ ptz exēplariť. Haz re-
gulariť de nā ℨctus emptiōis ē q̄ merx em-
pta stet in piculo emptoꝛ⁹:ēt si nondū sit tra
dita:ꝛ tñ p pactū pōt fieri q̄ ñ stet i picl'o em
ptoꝛis:ſz vēditoꝛ⁹. Tertio diceret q̄ dato
q̄ gratꝭ fieri eēt ñ solū de nā:ūmo de ſuba cō
tract⁹ mutui,ꝛ ita eēt ō el⁹ nā:ñ capiēdo na
turā p cōcomitāte essentiā rei,sic ꝛidere dici
mus nāz vl' de natura hois:ſz p ipa essentia
vl' pte eēntie put ꝓtendit argumētū q̄ñ dicit
q̄ ē de natura ꝛ specie ei⁹,tūc q̄uis ñ posset
fieri licite:imo nec de facto:tū fieret ali⁹ cō-
tract⁹ specie distinct⁹ ab illo:nec p ℨ q̄ ñ il-
le:ſz ali⁹ i specie distinct⁹ fieret peccareť, ptz
in sili. Hā cōmodatio put distinguiť a locati
one est ḡtuita ɔcessio rei ad vsū q̄ ñ est ei⁹ cō
sumptio. Locatio ꝓo ñ est ḡtuita:sed p mer
cede facta ɔcessio rei ad vsum q̄ ñ est ei⁹ cō-
sumptio,ꝛ sic differūt solū penes ḡtuitū ꝛ ñ
ḡtuitū,ꝛ si q̄s equū suū alteri cōmodare nō
velit:ſz tm̄ locare:nō ꝓpt̄ ℨ poterit inferri q̄
ḡ peccet:nec taľ tūc ℨctū ḡtuitū faceret pro
mercede vl' vēderet:ſz omitteret ḡtuitū,ꝛ lo
co ei⁹ faceret aliū ℨctū ñ ḡtuitū:etiā licite ni
si eēt taľ ꝛ tāta indigētia in petēte cōmoda-
tionē q̄ teneret ei ḡtꝭ cōcedere. Āttñ bec ter
tia rēsp̄ōsio ɔseq̄nť bñet dicere q̄ ℨctus mu
tui eēt distinct⁹ specie ab vsurario cōtractu
sic cōmodatio a locatione:qō est ℨ dicta in
q.xxj.vbi dictū ē q̄ mutuū est gen⁹ ad vsu-
rariū ꝛ ad ḡtuitū mutuū,itaq̄ p hoc q̄ mu-
tuū fit ñ gratis:ñ desinit eē mutuū in suba.

Quarto diceret,dato q̄ i casu in q̄ mutuū
ē p̄cepti sit de nā mutui q̄ ḡtis fiat:sic de nā
q̄ ēt rō nālis dictet q̄ mutuās debeat gratꝭ
ꝛpēdere,ꝛ sic illa rō ꝓbaret mutuū vsurariū
in tali casu eē ℨ legē nālē:nō tñ ꝓpter ℨ bñť
ꝓbatū q̄ i casu q̄ mutuū ē ɔcilij sit ō natura
mutui q̄ ḡtꝭ fiat,sic sɔz de nā q̄ secluſa lege
diua:nālis rō dictet q̄ mutuās debeat ḡtis
ꝛpēdere,ꝛ sic ñ ꝓbat rō mutuū vsurariū i tli
casu eē ɔtra legē nāe:sic i sili cōmodationē i
casu ɔsilij ñ oꝑtet eē ℨ legē nāe:si fiat ñ ḡtis,
ℨ ē si fiat p modū locatiōis,aut si fiat cū pa
cto p̄mutate accōmodatiōis,vt.ſ.ali⁹ econ-
tra etiā sibi tpe oꝑtuno accōmodet ſilia.
Eodē mō posset ilstari de donatiōe. puta:si
q̄s donationē pecunie ñ vult ḡtis facere:ſz
p modū emptōis,ſ.p mercede,aut cū pacto
vt ali⁹ ſili'a redonet:nō ob ℨ q̄uincit⁹ pecca
re.ñ obstāte q̄ donatio ē ɔtract⁹ ēt nā sua ḡ
tuit⁹:nisi id i casu q̄ donatio ḡtuita ē p̄cepti
faceret. Sil'r ɔcessio feudal' ē cōtract⁹ ēt nā
sua ḡtuit⁹,ita q̄ fit ñ p pensione:ſz i remune
rationē:ꝛ tñ nō ob ℨ peccat q̄ cōcedit alicui
feudū ñ ḡtuite:ſz p pensiōe:qō ē ꝓprie di
ctū feudū:q̄lia bñt aliq̄ eccl'ie q̄ a suis vasal
lis volūt bñe ñ fuitia p̄sonalia,qꝛ de illis nō
curant:sed bursalia:vt aliq̄t saccos frumen
ti annuatim,vel par caponū.

Ad decimā septimā diceret,q̄ be
ne ꝓbat q̄ mutuatio
vsuraria sit p̄cīm ꝛ illicita ɔtra legē diuinā,
sed ñ ꝓbat q̄ sit ɔtra legē nālē,ꝛ q̄ñ assumit i
maiozi q̄ndā ꝓpositionē q̄ ē legis nālis:et in
minozi dicē q̄ mutuatio vsuraria sit ℨ eādez
ꝓpositionē:ꝛ ita ifert q̄ ḡ sit ɔtra legē nālem
diceret dupl'r. Pꝛio:q̄ si ɔcluderet taľ arga
mētatio:ēt ɔcluderet q̄ q̄cūq̄ trāſgredit q̄dz
cūq̄ p̄ceptū positiuū eccl'ie vel pape:aut po
sitiuū iussum pr'is peccaret ɔtra legē nālē et
diuinā:qō est falsū. Seq̄la ꝓbať,qꝛ ēt si car
gueret lex dīna ꝛ nālis:dicrat q̄ p̄cept⁹ supi
oꝛū.ſ.eccl'ie/ patris ꝛ pape ē parēdū,ꝛ ℨ nō
ɔtrauenit p̄cepto sui superioꝛis,ſ.eccl'ie:pape
vel patris,igit peccat ɔtra legē diuinā ꝛ nā-
lem. Falsitas aūt ɔseq̄nť⁹ ptz,qꝛ tūc nō ieiu
nare i q̄dragesima:vel nō ire i vineā:in casu
in q̄ pater p̄ciperet filio:esset p̄cīm ɔtra legē
diuinā ꝛ nālē:qō est absurdū. q̄uis suo mō
oia p̄cā sint ɔtra legē diuinā p q̄nto nihilē
p̄cīm nisi qꝛ ɔtra dei volūtatē:q̄ ē lex. Dice
reť scōo ad eandē argumētationē q̄ ex ma-
iozi de lege naturali ꝛ minozi de lege diuina
positiua vel hūana positiua:nō seq̄t ɔclusio
de lege naturali:ſz solū erit de lege de q̄ fuit
minoꝛ,qꝛ cōclusio seq̄t debiliozē ptē p̄missa
rū,sic̄ si vna ē de necario ꝛ altera ō cōtingē-
ti:cōclusionē ñ oꝑtet eē de necario:ſz pōt eē
de cōtingēti,ꝛ si vna p̄missaꝝ est vniuersal:
altera p̄ticularꝭ nō oꝑtet cōclusionē esse vni
uersalē:ſz pōt eē p̄ticularꝭ. Ād ꝓpositū:da-
to q̄ maioꝛ illa sɔz,q̄ si q̄s seru⁹ ɔ̄,sit ō lege
naturali:tñ minoꝛ q̄ ad eā partē q̄ exprimit
iusſio q̄ dñs de⁹ iusſit gratꝭ ipendi mutuū ē
de lege diuina positiua:vt cauillādo diceret
aduersari⁹ veritaꝭ:saltē i casu q̄ mutuū est
cōsilij,ꝛ sic nō poterit inferri/ q̄ ḡ talis i ca-
su mutuādo ad vsurā peccet ɔtra legē natu-
re:ſz bñ cōtra legem diuinā positiuā. Sɔ̄do
diceretur/ q̄ dato q̄ cōcluderet in casu quo
mutuū est p̄cepti,qꝛ in tali casu iussit dñs
mutuāti nihil recipe vltra sortē:nō tñ cōclu
deret in casu q̄ mutuū ē tm̄ cōsilij qñ,ſ. mu-
tuatarius nō indiget: pura est eq̄ abūdans
sic mutuator/ vl' magis,vel si min⁹:nō est tñ
talis indigētia q̄ faciat q̄ ali⁹ teneat sibi mu
tuare. Sic in sili.si habeo panē: ꝛ tu petas
eū noie elymne:ꝛ nō sit casus q̄ tenear eū p ele
mosyna dare:possum ꝓo illo pane q̄d exige
re licēter in casu quo tenerer tibi noie elemosy
ne dare/ nihil possem exigere.

Ad decimā octauam diceret tri
plicit'. Pꝛio,q̄ dato
q̄ ꝓbaret mutuatōez vsurariā esse ɔtra legē
naturalē/ in casu q̄ mutuatari⁹ est indigens
ꝛ oppressus:nō tñ in casu q̄ nō ē indigēs: sed
eq̄ abūdans:ꝛ abūdantioꝛ q̄uis mutuans,ꝛ sic
saltē remanebit illa rō insufficiēs ad ꝓban-
dū oēm vsurariā mutuationē esse cōtra legē
nature. Scōo diceret,q̄ si etiā i casu q̄ mu-
tuatari⁹ est indigēs ɔcluderet ꝓpositū:tunc
eq̄ ɔcluderet/ q̄ si quis alicui indigēti aliq̄
re vēderet eā pro iusto p̄cio,puta p.ꝛ. floze,
peccaret,qꝛ emēs est oppressus,ſ.necēcitate ꝛ i-
digētia illi⁹ rei,ꝛ.floꝛ.ꝛ sibi eā dādo p.ꝛ.exi-
git ab eo,ix.floꝛ.ꝛ sic ꝛ releuet eū ab indige-
tia rei,ix.floꝛ.tñ loco illi⁹ indigentie onerat
eū alio onere,ſ.ix.floꝛ.et sic oneratū ampli⁹
onerat eū/ p q̄sto adhuc vnū floꝛ. ab eo exi-
git. Et si tu cuaderes, dicēdo nō est sic̄,qꝛ
ibi nō onerat eū onere inię: sed equalēti,q̄a
releuādo eū ab indigentia rei,ꝛ.floꝛ. onerat
eū nō nisi p̄cio eq̄alēti,secus ℨ, Cōtra hoc
diceret aduersari⁹ ꝓbatis,q̄ in casu vsura-
rū exigētis,xj.a mutuatario: cui cōcessit,x.
q̄uis indigebat/nō inię onere eū onerat:ſz eq̄
ualēti,qꝛ mutuatari⁹ erat p̄ssus in,x.ꝛ si mu
tuatoꝛ solū oneraſſet eū in.x.post annū resti
tuēdis:tā nō reciperet eq̄alens ab eo,qꝛ illi,x
post tantū tp̄s restituēdi nō sūt ita validi si
cut illi,x.q̄s iam hz mutuatari⁹ / si eos sibi
retineret,ꝛ iō vt fiat recōpensatio illi⁹ mino
ris valoꝛis:exigit vnū floꝛ.vltra,sec⁹ q̄ñ da
ret ei,x.ꝛ moꝛ ab eo p cambiū vel p mutua-
tionē esset receptur⁹ alios.x. sili's bonitatꝭ:
ꝛ cū hoc aliq̄d vltra illos.x. Tertio diceret,
q̄ si ɔcluderet:tūc saltē ille vēditoꝛ peccaret
ēt si nō p aliq̄tulo min⁹ q̄z pro.x.q̄ sūt iusti
p̄cij vēderet,qꝛ maioꝛ illi⁹ rōnis nō solū ōt
q̄ nō dz eū ampli⁹ oppꝛmere:sed addit q̄ etiā
dz eū releuare,hoc aūt nō faceret ille vēditoꝛ
qꝛ nō reuelaret eū,nā licꝫ releuet eū ab indi-

gentia illi⁹ rei,tñ ex q̄ statim equalēs pre-
cij exigit ñ releuat sic̄ ille q̄ tollit graue on⁹
aq̄ ab aliq̄:sed loco illi⁹ eq̄ graue onus terre
ꝛponit:nō dī eū releuare. Quarto diceret:
q̄ ille nō est dicēdus amplius oppꝛimere op
ꝑssuz q̄ oppꝛessū amplius oppꝛimit paruo
onere quo releuat ab incōpabiliter maioꝛi
put supꝛa fuit dictū in scōa solutiōe q̄ntꝛ ra
tionis. Sed ɔtra talē argueret q̄ licet cōpa
ratiue loquēdo nō ampli⁹ oppꝛimat:tñ op-
pꝛimit eū absolute loquēdo. sic̄ si duo inua-
dant te vnus ꝛtendit tibi vitā auferre:alter
ait,nisi dederis mihi pecuniā tuam p̄mittaꝛ
te ab illo occidi,si ꝛo dederis mihi pecuniā
tuam te liberabo,iam scōs liberat eum a p̄-
mo:ꝛ non oppꝛimit eū:ita damnose sic̄ pm⁹
nitebať:ꝛ tñ eū oppꝛimit. Ita posset dici cō-
parando mutuatariū ad creditoꝛē suum pri
mū qui ꝛtēdit eū damnificare in.x.vel cen
tum vbi vsurari⁹ mutuādo sibi ad vsurā so
luz in vno floꝛeno intendit damnificare:

Ad decimā nonā diceret primo,
dato q̄ ɔcluderet in
casu mutuatiōis vsurarie:in q̄ mutuatari⁹
est indigens ꝛ mutuās abundans:nō tñ in
casu q̄ vterq̄ est abundās eque: vl' mutuata
rius magis abundans. Scōo diceret:q̄ si
etiā in casu q̄ mutuatari⁹ est indigens ꝛ non
mutuator ɔcluderet:tūc etiam ɔcluderet q̄
iudex peccaret occidēdo reū moꝛtꝭ,qꝛ si iu-
dex esset i illo reatu ꝛ reus in illa iudiciaria
ptāte vellet ēt discreta volūtate q̄ ali⁹ eum
nō occideret,qꝛ ℨ volendo:imo petēdo non
peccaret,qꝛ ēt reus moꝛtꝭ pt petere veniam:
imo aufugere saltē añ ꝓbationē sue q̄ñ non
iurauit nō fugere. Tertio diceret/ q̄ maioꝛ
put est legꝭ nāe:dz sic intelligi,qō tibi fieri nō
vis volūtate nō solū discreta:ſz ēt volūtate
sequēte iudiciū rōnis p̄ceptiuū vel p̄hibiti-
uū:alteri nō facias,puta,si ego vellē q̄ tu ñ
faceres mihi iniuriam:ita q̄ rō mea recta di
ctat p̄hibitiue te ℨ mihi facere:tūc id debeo
etiā nō alteri velle facere:ꝛ tūc i minoꝛe petit
ꝑncipiū,qꝛ aduersario ꝓbatꝭ eq̄ est ignota
minoꝛ sic̄ ɔclo. Diceret em̄ q̄ diues si esset i
digētia:saltē ñ gr ādi ñ possꝫ velle q̄ ali⁹ di
ues sibi mutuaret gratꝭ:sic q̄ recta rō sua di-
ctaret sibi q̄ alteri eēt p̄hibitū ꝛ illicitū ñ ḡtis
mutuare,sic̄ nec dictaret sibi q̄ illi alteri eēt il
licitū/ q̄ ñ nisi p viam emptionis alicui⁹ rei

Adviceſi (vellz dare ei pecuniā
mā Non apparet euasio

sufficiēs. Nā q̄uis aliq̄s dicere posset eadēdo q̄ Aristo. posuit aliq̄ nō q̄ rō nālis illa sibi sufficiēti ⁊ efficaci iudicio dictauerit: sz vt vulgari opinioni ⁊ p̄cedentiū ꝓ̄bor se ꝓformaret: p̄ ꝑ tñ ñ pōt satisfieri p̄dicte probatiōi. Primū scz q̄ p̄dicto mō cōtingeret aliq̄ uelle euadere ptz. Nā Sco. ī. uij. di. xl. iij. q. ij. vbi q̄dā volebāt pbare q̄ demōstratiue vl̄ necessarijs pbatiōib⁹ posset pbari īmortalitas aīe eo q̄ Aristo. ⁊ alij ꝑ eā posuerūt: q̄ ꝑ nō posuissent si ñ habuissent rōnes necarias ad ꝑ ponēdū: ꝺt. q̄ ñ oīa dicta a ꝓ̄is ēt essentiua erāt eis pbata p rōnē necessariā nālē: sz freq̄nt ñ habebāt: nisi q̄sdā probabiles psuasiones vl̄ vulgarē opinionē p̄cedentiū ꝓ̄bor. Ūñ dic ꝓ̄is. ij. de celo ⁊ mōdo in. c. de duab⁹ q̄stionib⁹ difficilib⁹ tētanduz dicere q̄ videt dignū eē reputantes ꝓmptitudinē magz īputari verecūdie q̄z audacie si q̄s ꝓp̄ ꝓ̄ia stare ⁊ puas sufficiētias diligit de q̄ maxias hēm⁹ dubitatōes. hec ille. Ūñ que sufficiētie freq̄nt suffeceīt ꝓ̄is vbi nō poterāt ad maiora puenire: ne ꝺicerēt ꝓncipijs ꝓ̄ie. Et ī eode capło ꝺ alijs astris dicūt egyptij ⁊ babylonici: a q̄b⁹ mīras credulitates hēm⁹ de vno q̄q̄ illoz astroz. Unde q̄ñq̄ ꝓ̄ii acḉescūt ꝓp̄ psuasiones pbabiles, q̄ñq̄ ꝓpter assertiones suoz prioz. ꝑter rōnes necessarias. Ūñ ēt Plato ⁊ alij ꝓ̄ii multa de scḗptura veterz testa. furati sunt: ⁊ suis libris īmiscuerūt: vt diffuse deduc Euseb⁹ ī de ꝓparatiōe euāgelica. Scōm aūt pbat. quia Aristo. nō solū ꝑ ꝺicē. s. vsurā eē vitupabilez sz etiā rōnib⁹ nitit oīdere: vt ī argumēto est deductū. ⁊ sic ñ ꝺixit solū: ō vt scz vt se conformaret vulgari opinioni p̄cedētiū ꝓ̄ior. sz ēt q̄z ad ꝑ ponēdū fuit rōnib⁹ mot⁹. Et si ꝺicat. nō habuit nisi q̄sdā psuasiones. Haz etiā rō sua adducta ī argumēto ē soluta. vt videt. s. ī examie scḉe rōnis. Dicēdū q̄ pbatiōes ⁊ rōnes sūt cēsende sufficiētes q̄ñ fiūt ꝑm māz subiectā. cū igit mā illa sit moralis: suffic ad ꝑ hz rōnē psuasiuā grossaz ⁊ figuralē. ⁊ si ñ necariā ⁊ demonstratiuā: ac oīno efficacē. nā disciplinati ē intātū certitudinē inārere ꝑm vnūq̄q̄z gen⁹: in q̄ntū rei nā recipit. sile em̄ vitiū ē ꝓtentū eē psuasiōe ī mathematicis: ⁊ demōstratiōnē exigere ī moralibus aut theozicis. j. Eth. Et eodem mō ad ꝓ̄j. non apparet sufficiēs euasio.

Ad vicesimā secūdā ꝺicerez/ q̄ mutuās ad vsurā nō vēdit tēp⁹ ꝓp̄ie loquēdo: sz solū ī ꝓp̄ie id ē vēdit expectationē sortz p tps intermedium. ꝑ est. p illa expectatiōe accipit aliq̄d tāḡ p̄ciū vel mercedē. ⁊ ꝑ mō ꝺz intelligi Chrys. Mō illa expectatio ñ ē tēp⁹ vniuersale: nec ꝑticulare: ió ñ vendit ꝓp̄ie tps. pbatio aut maiorz p̄cedit de vēdere tps ꝓp̄ie loq̄ndo. ⁊ de illo mō loq̄ndi q̄ ꝺī q̄ vsurari⁹ vēdit tps ꝺicerēt etiā infra. q. liꝑ. Et si arguat ēt illaz expectationē nō licz vēdere ꝺicerēt q̄ dato q̄ hoc eēt verū. ⁊ oñdi posset alia rōne q̄ñ p̄ti. tñ ꝑ nō pbat p̄ñs rō. q̄z illa nō innitit nisi illi fundamēto q̄ tps vēdere capiēdo ꝓp̄ie nō sit licitū: ⁊ ꝑ mō est ad ꝓpositu: ió sufficit oñsum eē illā rationē nō esse sufficiētē.

Ad vicesimā tertiam ꝺicerēt q̄ maior ē vera. ō rapina ꝓp̄ie capta: ñ ät capiēdo gnāl̄r p q̄cūq̄ pbibita adeptiōe rei aliene. q̄z staret q̄ aliq̄ adeptio rei aliene eēt: nō nisi ꝺ legē diuinam positiuam: vel humanam positiuam, et sic esset illicita: et per consequens esset rapina gnāl̄r capiēdo: ⁊ tñ nō eēt ꝓp̄ hoc ꝺ legē nālē. ⁊ illo mō ꝺiceret aduersarī⁹ eē ī ꝓposito. ꝺicēs q̄ vsuraria mutuatio ē illicita ex lege dīna positiua eā pbibēte. ⁊ ió ē rapina gnāl̄r capta. nō tñ inferri p̄t/ q̄ ḡ sit ꝺ legē nālem. Scō ꝺiceret q̄ dato q̄ Amb. etiā vellet q̄ esset rapina talis q̄lē lex nālis ꝺānat: ⁊ ita ī ferret q̄ vsura eēt ꝺ legē nālez: tñ hoc nōdū eēt rōne efficaci oñsū: sz solū auc̄itate ꝺicēt.

Ad vicesimā quartā ꝺiceret eo dē mō sic tā scō ꝺictum est ad p̄cedentē ꝓbationē.

Ad vicesimā quintā. nō apparet sufficiēs euasio apud catholicū. q̄z q̄ñ ēt ñ ex rōne p̄bek in illa pbatiōe mutuationē vsurariā esse ꝺtra legē nālē: tñ ex auc̄itate gnālis cōcilij ꝑ satis videt pbari. q̄z ꝺcilīū tacite ilīnuat ex⁹ pbibitionē eē moralez ⁊ ñ iudicialē: nec ceremonialē. ⁊ p ꝑñs ē de lege nāli. q̄z q̄cūq̄ est p̄cepti moral⁹ veterz legis ē ēt legis nālis suo mō. s. stricte vel large capte. ⁊ p hec ptz sufficienter deducta ēt⁹ ꝑs ꝺcl̄onis. Quarta ꝯo ꝑs ꝺcl̄onis ptz: q̄z aliq̄ ex eis sunt efficaces apud catholicū. puta. xx. xxiij. ⁊. xxv. q̄ catholic⁹ habz etiā tacita dicta ꝺcilioz acceptare. hz ēt acceptare sniam s. Amb. vbi ei nec cōtꝛ ꝺtradicit: nec aliq̄s rōnē sufficiētez hz ad oppositū. vt ptz in. c. sctā romana. ꝺist. xv. secus vbi rō sufficiēs hz̄ ad oppositū.

vt ptz ī. c. ego. ⁊ noli. ⁊ negare. ꝺist. ix. Aliq̄ etiā ex eis apō alios q̄ catholicos apparēt sufficiētes. vt. xx. q̄ apō recipiētes doctrinā Aristo. videt satz p̄cedere. vt ibidē ꝺictū ē. Aliq̄ ēt ex eis apō innitētes lūini naturali satis cōuincūt/ saltē aliquā mutuatōez vsurariā eē ꝺtra legē nature illicitā. s. illā ī q̄ mutuatari⁹ est indigēs sorte illa: ⁊ mutuās non indiget. vt patuit de. xv. ⁊ ēt de. xviij. Et de ꝓma rōe omittēdo q̄ndā determinationē positā in maiori ⁊ mīori. put ibidē patuit. Iste igit sex rōnes sē ceīs meliores ⁊ sufficiētes in ista matia morali/ in q̄ nō req̄rit demonstratio: sed sufficit pbabilis oñsio. vt patz p ꝓhm. j. ethi. Ceteree ēt pbatōes aliq̄ sē apparentes. licz patiant aliquas euasiones aliquādo cauillatorias: aliquādo legitimas. vt patuit. Et hec de p̄senti q̄stione sufficiant.

Questio. XXIIII.

Utz ante legē euāgelicā iudeis fuerit ꝑmūm mutuare ad vsuram hoīb⁹: siue sue/ siue alteri⁹ natiōis: ⁊ an ꝺ iudicū sit de iudeis a tpe legis euāgelice vsq̄ hodie: Solo q̄nis stat in q̄uoz ꝺcl̄onib⁹.

Prima ꝺcl̄o. Judeis ante legē euāgelicā fuit ꝑmūm mutuare ad vsurā hoīb⁹ sue natiōis. s. iudeis: vl̄ melius ꝺ israelitis. Capio ei iudeū ꝑ ꝓ suo gñe. s. ꝓ israelita: q̄ est gen⁹ ad iudeū. Dis em̄ iudeus est israelita/ nō e ꝺ. Nec oīs iudei q̄ hodie sē/ sūt iudei. p̄ie loq̄ndo de tribu iuda: sz aliq̄ de tribu leui: aliq̄ de tribu beniamī. Probat ꝺcl̄o. Judei añ legē euangelicā subfuerūt legi mosaice. mō illa eis pbibz ne mutuent ad vsurā hoīb⁹ sue natiōis. igit. Minoz pbat dupl̄r. Prio. nam Deutero. xxiij. ꝺr. Nō fenerabis fratri tuo ad vsurā pecuniā vel aliā rē. Scō pbat. q̄z Leuit. xxv. ꝺr. Ne accipias a fratre tuo vsuras: nec amplius q̄z ꝺedisti. ⁊ paulo post. pecuniā tuā non dabis ei ad vsurā: ⁊ frugū supabūdantiā nō exiges. Mō ꝓ frēs intellexit moyses/ ad minus hoies natiōis israelitice. q̄z oīs tales ab vno p̄ie. s. Jacob descenderūt/ q̄ z israel dict⁹ est. Et ꝺr notant ad mīn⁹. Nā etiā alia nō descēdentes ab isrl̄: nec existētes de israelitica natiōe etiā vocabant frēs ppl̄i israelitici. puta idumei: q̄ descenderūt ab Esau fratre ipius Jacob. Ūñ Deutero. xxiij. ꝺr. moyses ad ꝑplm isrl̄. Nō aboīaberis idumeū: q̄z frat⁹ tuus est. Et q̄ sequit cozollariū q̄ iudeo nō licuisset etiā idumeis mutuare ad vsurā: licz ñ eēnt nationis israelitice: nec erāt fideles. ꝺscenderāt tñ ab vno auo. s. ab Jsaac: a q̄ Jacob ⁊ Esau. p̄cesserāt: ō q̄bus

Beda (israelite ⁊ idumei ꝺscēderūt. ꝺcl̄o. Judeis añ legē euāgelicā p̄ctm̄ fuit mutuare hoīb⁹ ad vsurā ēt alterius natiōis. puta gētilib⁹: ēt q̄busc̄uq̄z. Probat q̄nq̄z rōnib⁹. Prīa: q̄z añ legē euangelicā subfuerūt legi diuine: ñ tm̄ vt illa fuit tradita ī libris legalib⁹ Moysi: sz etiā vt tradita est ī libris ꝓphetaz. mō vt sic lex dīna phibz eis mutuationē vsurariā: respectu cuiusc̄ūq̄ hois. igit. Mioz pbat. Nā Ezech. xviij. decernit de⁹ ad vsurā mutuare eē mortale p̄ctm̄: ñ distinguēdo cuic̄uq̄ hom̄i id fiat. ⁊ idē fac ī libro psalmoz: vt deductū est ī. q. xxij. ꝺcl̄one ētia. sic etiā ibidez fuit gloſa hebraica allegata. ī q̄ hz q̄ ēt psalmista loq̄t ō vsura: respectu gētiliū. Scō sic: Eusebi⁹ cesariensis ep⁹ q̄ē Hieron⁹. in tractatu ō eccl̄iastic⁹ tractatoribus clauē scḗpturaz ⁊ custodē noui testamēti vocat ī. viij. lib. de ꝓparatiōe euāgelica. c. ij. vbi ponit p̄cepta legis mosayce simpl̄r ⁊ idistīcte itelligit Moysen phibuisse iudeis ne fen⁹ exercerēt: sic ei ināt in fine illi⁹ cap. Nō tollas q̄ñ ꝺ deposuisti: nō tāgas alienū: ñ murues fenore. Tertio sic. Si ñ fuisset eis peccatum maxime: ideo quia eis dispensatiue concessum fuisset saltem ī libris legalib⁹ Moysi q̄ possent mutuare ad vsurā gētilib⁹. iuxta illō Deut. xxiij. Nō fenerabis fratri tuo ad vsurā rē. ⁊ ifra. sz alieno. Sz ex ꝑ textu p̄dicta dispēsatiua ꝺcessio ñ hz. igit. Minoz pbat. q̄z ad illum textū dupl̄r rñdet. Prio q̄ Moyses ibi eis nō ꝺcessit verā vsurariā mutuationē ꝑm q̄ talē: sed silitudinariā. vt puta. si debes mihi vnū florenū quē iniuste: pura p rapinam vel aliter detines me iuito: mutuo tibi. p. vt vltra sortē reddēdā des mihi dimidiū florenū vel vnū florenū q̄ten⁹ mihi debitū recuperē in pte vel ī toto. hec mea mutuatio est silitudinaria mutuatio vsuraria: sz ñ est vere tal. q̄z licet mutuē spe recipiēdi aliq̄d vltra sortē ñ tñ rōne mutuatiōis aut recipiēdi q̄d mihi idebitū: sz aliq̄d alia rōe. s. q̄z ea res al's ē mihi debita. Ita ī ꝓposito gētiles cohabitātes in tra pmissiōis detinebāt iniuste tr̄ā istam. q̄z tra ista a deo erat data filijs isrl̄: vt igit recuperarēt: saltē ī pte rem eis debitā: poterāt eis dē mutuare spe recipiēdi aliq̄d vltra sor-

tem non rõne mutuatõnis: nec aliq̃d eis in debitũ/sed debitũ,qz eis a deo datũ. Jtẽ vi ta taliũ gẽtiliũ erat data in manꝰ ysraelitaꝝ sic ꝙ autoritate dei poterãt eos occidẽ,ita etiã autoritate dei poterãt eis licite oĩa bo na eoꝝ auferr,sic igĩt bello illa abstulisse po tuissent:ita mutuatiõe p̃dicta spe recipiendi q̃d nõ rõne mutuatõis ꝛ eis indebitũ: sz q̃d a deo eis ꝓcessum:ꝛ rõe illiꝰ ꝓcessiõis. Et ta lis vsuraria mutuatio etiam licita est hodie chr̃ianis in silĩ casu,vt ẽt patebit infra,xliij,q. ꝛ fundat in c,ab illo,xiiij,q.iiij. Et forte pre ter alias cãs etiã ptim ex illa cã iudei hodie arbitrant sibi licere exercere vsuras contra subiectos romano impio:eo ꝙ illi eis abstu lerunt locũ ꝛ regnũ,ꝛ sic eis videt ꝙ sint eis obligati ad satisfactionẽ:nesciẽtes hi miseri iuste eos pdidisse regnũ/qñ regẽ ꝑtiũ occi derũt. Sz ꝫ hãc solonẽ arguit,hãc eandẽ eis ꝓcessit respectu gẽtiliũ: quã ꝓhibuit eis re spectu ꝓximi,sz verã ꝓhibuit respectu ꝓximi igĩt verã ꝓcessit respectu gẽtiliũ. Dz maior ẽ ꝶa ꝙ eãdẽ ꝓcessit i gñe ꝛ q̃ ad aliq̃:ñ aũt eã dem in spẽ ꝛ p oĩa. Mã in hoc ꝙueniũt ambe ꝙtraꝝ est mutuatio:ꝛ in vtraꝝ recipit ali q̃d vltra sortẽ. Sz differũt: qz i vna accipit aliq̃d rõe mutuatiõis ꝛ q̃d indebitũ,in alia aũt nõ accipit q̃d rõne mutuatõis: sed alia rõne,ꝛ accipit q̃d debitũ. Scõa solo p̃nci palis ad textũ p iudeis allegatũ est ꝙ moy ses ibidẽ mutuatõez vsurariã/nõ eis ꝓcessit ꝓcessione dispẽsatiua:q̃,s,tollit culpã: ita ꝙ deobligauerit eos a culpa incurrẽda: sz tm̃ eis eã ꝓcessit ꝓcessione simplicis tolerãtie:q̃ mõ q̃s ꝓcedit mala aliq̃ subdit/ꝑ q̃rto eos nõ punit:sz ipunitos trãsire disponit p p̃sen ti relinquẽdo eos puniriõi dine in foro dei, ꝛ hoc iõ vt vitet in eis maiꝰ malũ/qõ oriret si id malũ i eis nõ toleraret,nã iudei ob aua ritiã suã vsuras accepissent a iudeis deũ co lentibꝫ: ꝛ ẽt a gentilibꝫ,iõ moyses vt restrin geret eoꝝ auaritiã ꝑ pte videꝫ ꝙ ipam in to tũ nõ potat tollere/ꝑmisit vt vsuras accipe rẽt a gẽtilibꝫ:qõ minꝰ gue est q̃z si accepissẽt a iudeis deũ colentibꝫ. Que aũt illarũ solo nũ sit verioꝝ/patebit in seq̃ntibꝫ dictꝫ. Attñ q̃cunq; eaꝝ det,pz ꝙ ex p̃dicto passu Deute ro.nõ hr̃ ꝙ mutuatio vsuraria respectu gẽ tiliũ fuerit iudeis tãq̃z licita ꝓcessa a moyse. Et ꝓfirmat. Mã Exod,xxij.dz. Si pecuniã mutuã dederis ꝑpl̃o meo paupi q̃ hĩtat tecũ nõ vrgebis eũ q̃si exactor: nec vsuris oppri mes. Ubi ôt Rabbi Salomon,ꝙ hoc ꝙ di cit,ꝑpl̃o meo paupi/nõ excludit gẽtilẽ: sz da tur intelligi ꝙ ꝑus ꝛ in miori necitate dz iu deus mutuare iudeo q̃z gẽtili. Et vbi in ſra nr̃a dicit,nec vsuris oppmes,in hebreo hr̃, nec morsum pones supeũ. Ubi ꝑm Rab,sa lo,ꝙ morsũ intelligit vsura:ꝛ h̃ ex illa rõe,qz sic serpẽs mordẽs in silẽtio parũ percipit vl̃ sentit in p̃ncipio:sed postea inflat hõ ꝛ diffũ dit effectꝰ illiꝰ morsus ꝙ totũ corpꝰ,sic vsu re malũ nõ sentit in p̃ncipio:sed postea ascẽ dit ad summã magnã: et deuorat totã hois substantiam,hec ille. Et q̃b etiã hr̃ ꝙ etiã ꝑm illũ docet,dare ad vsurã gẽtilibꝫ est ꝓhibitũ inde is ex illa lege. Exo,xxij. Quarto ꝓbat illa ꝓclo. Dato/sed nõ ꝓcesso ꝙ moyses eis illã ꝓcessisset etiã dispensatiue: tñ postea illa dis pensatiua ꝓcessio fuisset a deo reuocata in libris ꝓphaꝝ supꝝ allegatis:in q̃b indistincte deus decernit vsurariã mutuationẽ eẽ illici tam,ꝛ ita saltẽ illa eis fuisset respectu gẽtiliũ illicita a tpe ꝙphaꝝ p̃dictoꝝ. Quinto sic. Il lud qõ ẽ ꝓtra legẽ nature fuit iuõis pctm̃ añ legẽ euãgelicã:nisi desup a deo habuerit dis pensationẽ,mutuatio vsuraria est ꝓtra legẽ nature respectu cuiuscũq; hois. igĩt añ legez euãgelicã fuit eis pctm̃: nisi a deo habuerit dispẽsatoẽz. Maior nota. qz illa oẽs ligat, minoꝝ ptz in,q,xxij,concl̃one ꝓma. Dõ de us nõ dispẽsauit cũ iudeis sup illo vt ꝓbatũ est in ẽtia ꝓbatõne. igĩt. Dicit notanter in ma ioꝝ:nisi desup a deo ꝛc. Mã ante legẽ euãge licã:ĩmo añ legẽ mosaicã/ꝛ tpe legis mosaice licuit q̃busdaꝫ hr̃e ꝑles vxores simul, qõ tñ est ꝓtra legẽ nature. vt alibi deduci hz: sed h̃ fuit ex diuina dispensatione exhibita eisdẽ, vt Abrae: Jacob: Dauid: Helchane,j. Re gum.j. Sic ptz de repudio, vt infra dicet.

Circa aũt scõam solonem tactã in ter tia ꝓbatione nota h̃ duo dicta ꝛ q̃ttuor argumẽta. Primũ,scõa solo videtur improbabilis in hoc ꝙ exponit illud dic tum moysi de pmissione vere vsure/quã di cit eũ tm̃ pmissione simplicis tolerantie eis pmisisse,ꝓbat ꝓr ꝓbationibꝫ. Primo sic, nam imprudenꝫ videt actũ /si legislatoꝛ alĩ quos actꝰ detestabiles (q̃s etiaz culpabiles vellet esse) exꝑsse in sua lege diceret se velle pmittere ꝛ sup eis ꝓcedere tempalem impu nitatẽ. sufficere em̃ debebit tali prudenti le gislatoꝛi facto cõcedere impunitatẽ: nõ aũt verbo eam in lege pollicẽdo. Scõo ꝓbat

idẽ. Mã sic̃ foret dictũ sic̃ si Moyses dixis set.nõ adulterabis:sz fornicer,i. ꝓhibeo ti bi adulteriũ ẽt sub culpa ꝛ pena i foro dĩ:sed si vtiq; id vitare ñ vis minꝰ malũ ẽ ꝙ fornicer,qõ ẽt licz sit culpabile:illõ tñ punire i fo ro hũano ñ volo,sz illõ eẽt incõgruũ ꝛ inde cẽs. igĩt. Tertio,qz tal legislatio est cã ma gni erroris i ꝑpl̃o:ꝑsertim qñ legislatoꝛ legẽ rudi dat ꝑpl̃o:qñ ex hmõi forma eã credet sibi scõm simplr cõcessiũ:sic̃ credit ꝙ sibi sit tm̃ ipunitas tpalis cõcessa. Quarto,qz ex hmõi assecutiõe tpalis ipunitaz occasiona bit ꝑplus ad tãto citius cõmittẽdũ tale delicẽ. Quinto,qz h̃ fuisz dicere ꝙ Moyses pmisisset eis ire ad dãnationẽ ñ demõstran do eis illã viã eẽ dãnatiõis:cuius oppositũ reꝙrit ad speculatoꝛẽ. qz Ezech,xviij. p̃cipit speculatoꝛi ꝙ denũciet gladiũ venientẽ ꝛc.

Sexto,qz si illõ dictũ:fenerabis alieno,i. telligeret pmissiue pmissiõe simplici ꝛ ñ tol lente culpam:seq̃ret ꝙ ꝛ plurimis vassibꝫ in scptura:ꝛ q̃b ẽt dĩ:facies h̃:nõ essemꝰ secu ri si ibi passus eẽnt ꝛ re licita vel nõ, imo di cipolsz de q̃libet tli vel plimis talibꝫ/ꝙ tale q̃d agẽdo:ꝛ q̃ scptura sic ôt. Fac h̃ vel illõ: nihilominꝰ peccaremꝰ. qz dicere ꝙ tale dic tũ:fac h̃,intelligeret pmissiue:pmissiõe sim plicis tolerãtie,ptz assũptũ a silĩ. Mã b. Aug. in epla q̃da ad Hiero.(ꝛ hz,ix,di,c,si ad scrĩ pturas sacras) dicit sic. Si ad scripturas sa cras admissa fuerint officiosa mẽdacia q̃d in eis remanebit aucitaz,q.d,nihil. Et h̃ iõ est,qz q̃cũq; auctoritas adducat ad repellẽ dũ hereticũ:rñdebit illud eẽ dictũ mẽdacit ꝛ iocose:sic̃ ꝛ illõ alibi. ꝑ a silĩ sic erit h̃. Se cundũ dictũ. Male ꝑferũt q̃dã scõam solu tiõez ꝑme. Mã scõa est ꝑbabilis. ꝓma aũt ꝓ babilis ꝛ fundata. Scõo:qz tles ꝑferentes scõam ꝑme:addũt ꝙ q̃uis Moyses tali p̃ missiõe simplicz tolerãtie ꝛ cõpatiua pmue rit eis illõ pctm̃,c,xxiij,tñ in,c,xxvij,illã p missiõez reuocauit:qõ sic oñdũt. Mã Deut. xxiij,ait sic. Fenerabis gẽtibꝫ mltz,tu aũt fe nus a nllo accipies. In h̃ inquã ꝙ de gẽtibꝫ loquẽs subdit:dicẽs. Tu aũt a nllo supple gẽ tili vel hebreo accipies fenꝰ,i,vsurã. ꝓhibu itilõ eis q̃ ꝓrꝰ pmisit:ꝛ sic reuocauit. Jtẽ in eodẽ,c. Aduena,i. gentil fenerabit tibi:tu aũt ñ fenerab ei. Cõtra inquã hũc modũ di cẽdi arguit dupl̃r. Prio sic. Nemo reuocat aliq̃d nisi põat ꝛuocatũ i aliũ statũ q̃z fuerit añ. Sz mutuatio vsuraria ꝙ te ñ fuit eis in cap̃,xxiij,pmissa nisi pmissiõe tolerãtie: ꝛ ñ fuit eis ꝓcessa dispẽsatiue q̃ ad culpã q̃n vo luerit eam eis eẽ ꝓhibitã q̃ ad culpaz ꝛ penã in foro dei. Si igĩt nec in,c,xxviij,eam ꝓhi bet ñ adĵciẽdo penã tpalẽ sic̃ ꝛ nullã adiecit i ca,xxviij,igĩt nõ ponit illã i aliũ statũ q̃z pri us fuerit. Scõo ꝓbat,qz sic dicẽtes ñ itelli gũt verba Moysi i,c,xxviij. Nam cũ ait. Tu aũt a nllo fenus accipies:ñ capit fenꝰ ꝙ vsura:sz ꝑcise ꝙ mutuo,qõ ptz,nã ꝑcedens verbũ,s,fenerabis gẽtibꝫ mltz,nõ capit ꝙ ex ercere vsurã: vt sic dicẽres met dicũt,sz acci pit ꝑcise ꝙ mutuare. Uñ ẽt fenero as.ñ ꝓcat semꝑ mutuare ad vsurã:sed ꝓcat mutuare si ue h̃ sit ad vsurã siue nõ, qõ ptz. Mã Hiero. grãmatice peritissimus in translatione sua ad fenerare addit dicẽs in cap̃,xxiij. Nõ fe nerabis ad vsurã,ergo. Secũdo:qz illa ver ba nõ debent legi p̃ceptiue vl̃ ꝓhibitiue q̃si Moyses ibi aliquid eis preceperit vel ꝓhi buerit:sed ꝓphetice. Voluit em̃ dicere,si ser ueueris legem dei:tanta tibi erit diuitiaruz abundantia:vt multz gentibus possis mu tuare:etiam gratuite,ꝛ ꝙ tu non indigebis mutuo cuiuscũq;. Nam in illo capitulo tra ctat ꝓmo ô benedictionibꝫ venturis super obseruatores legis. Secũdo tangit male dictiones sup trãsgressores. Tertio: qz in alio passu eiusdẽ capituli,s. aduena fenera bit tibi:tu autẽ nõ fenerabis ei. iterũ non lo quit̃ de vsura:sed de mutuo p̃cise,nec etiam ibi loquit̃ ꝓhibitiue:sed ꝓphetice,vt sit sen sus,si nõ seruaueris legẽ dei ad tantã egesta tem venies ꝙ cogeris mutuũ recipere a gen tili:ꝛ tu nõ poteris ei mutuare. Unde capi tulũ .xxviij. est capitulũ maledictionũ:quas Moyses ꝓphetice denunciauit ꝑpl̃o israel on seruanti ꝛ seruanti legem dei. Et ex his possunt reprehendi aliqua dicta Panoꝛ,in ca. post miserabilẽ,vbi recitando motiua iu deoꝝũ,dicẽ ꝙ ipsi putant sibi licere vsurã ex ercere contra chr̃istianos per id qõ habetur Deutero.xxiij. Fratri tuo nõ fenerabis,ꝙa dicunt ꝙ contra gentes liceat fenerari:ꝛ re spondẽdo ait. Nõ obstat hec auctoritas,qz illa nõ facit nisi ꝑ contrariũ sensum:ꝛ argu mentũ a contrario non valet vbi contrariũ est alibi expressuz. hec ille. Deficit em̃ hic du pliciter. Primo:qz non habet Deute.xxiij. qõ allegat,sed Deutero,xxiij. habetur ꝛ hoc sic. Nõ fenerabis fratri tuo ad vsuram ꝛc. ꝛ infra subditur:sed alieno. Secũdo:quia

male soluit. Hã autoritas ꝓdicta nõ tm̃ facꝫ ẽm iudeos ꝓ eis ꝙ argumẽtuz a ctrario sensu, qz nõ tm̃ dicit ibi: ñ fenerabis fratri tuo ad vsurã, ita vt oporteat arguitiue ibi elicere deũ ꝛcessisse eis vsurã ctra gẽtiles, qz etiam illõ qõ ꝙ argumẽtũ a ctrario sensu esset inferẽdũ ponit ꝙsequẽter expresse ibi cũ ait, Iz alieno. Vñ opz aliter respõdere illi eoꝝ argumẽto q̃s ipe respõderit. scz mõ dictos up.

Contra primũ dictũ arguit. Repudiare vxores ex alia cã/ q̃s ex cã fornicatiõs: t maxie ex illa: qz nõ placet ī oculis virt: ẽ ctra legẽ nature: et tm̃ moyses illõ pmittẽdo pmissiõe simplicꝫ tolerãtie ex pressit cãdem pmissiõez ꝑbo ī lege sua dicẽs Deut. xxiiij. Si accepit hõ vxorẽ t habuerit eã: et nõ inuenerit gratiã añ oc̃los ei⁹ ꝓpt aliquã fedit atez scribet libellũ repudij t dabit in manu illi⁹ t dimittet eã de domo sua. q̃ nec reputãdũ esset ĩprudent actũ si vsuraz exister ctra legẽ nature iudeis pmittẽdo pmissione simplici expressisset illã pmissionem ꝑbo in lege sua: t p q̃s fundamẽtũ ꝑmi dicti ẽ nullũ. Minoꝛ nota, maiꝛ ꝓbat, qz matrimoniũ dz esse indissolubile t etiã qz cũ ad paria iudicent vir t vxoꝛ q̃ ad legẽ matrimonij: ẽm legẽ naturalẽ eq̃ deberet mlier repudiare posse virũ exq̃cuq̃z cã: qõ tm̃ nõ licebat t etiã ptz, qz ch̃s Matth. xix. statuit repudium tale esse illicitũ in q̃ statuto dr reduxisse matrimoniũ ad legẽ naturalẽ. Dicẽdũ ꝙcedẽdo maiozẽ t negãdo minozẽ. Hã moyses autoritate diuia ipis iudeis pmisit repudiũ nõ tm̃ pmissiõe simplicꝫ tolerãtie: ĩmo concessiõe dispẽsatiua q̃ scz etiã tolerek culpa repudij, sic q̃ iudei repudiãdo nec ĩcurrebant penã nec culpaz apud deũ: deo deobligante eos ab obſuãtia legꝭ naturaľ in hac pte. t ħ fecẽ ad euitãdũ mal⁹ malũ, ſ. ne cũ iudei non possent vxores exosas repudiare eas post⁹ occiderẽt q̃z retinerent, t ſõ nimirũ q̃ illaz pmissionẽ expſsit i lege sua. Et si arguaꝭ saltẽ plurimi theologi tenẽt q̃ illa pmissio repudij fuerit simplex tm̃, t nõ deo obligatoria a culpa. Dicẽdũ: verũ ẽ scz ꝛia opinio iã posita vt verioꝛ vt patz intuenti rõnes Sco. in iiij. dist. xxxiij. vbi. pbat illã ptẽ et eã defendit ctra rõnes ad oppositũ. Petr⁹ ẽt ꝺ pal. ī q̃rto suo dicẽ illã verioꝛẽ videri. Et si replicek, Sic g̃ de⁹ potuit ꝛ legẽ naturalẽ dispẽsando ꝛcedere iudeis repudiũ ꝛcessione dispensatiua ꝑseruante a culpa t pena ita etiaz potuit ꝛ legẽ naturalẽ phibentẽ vsurã respectu cuiuscũq̃z dispẽsando eã ꝛcedere iudeis ꝛcessione dispensatiua ꝑseruante a culpa et pena. Dom. cõcedo q̃ potuit: sz de facto nõ fecꝫ in vsura sic in repudio. In mltis em̃ lege naturali phibitꝫ posset dispẽsare: sz nõ fecit/ nec facꝫ ī oib⁹. Et si replicek, Cũ circa vtrũq̃z potuit dispẽsare: vñ g̃ negas eum dispẽsasse de vsura: t tm̃ ꝛcedꝫ eũ dispẽsasse de repudio cũ tm̃ rept⁹ saltẽ supficieten⁹ vtrũq̃z eq̃ videatur ꝛcessisse, dic ex ħ sumk rõ diuersitatꝭ, qz libri ꝓbant q̃ in nõnullis ꝺclarãt legales repetũt cõcessionẽ repudij, vt ptz Malach. ij. q̃ fuit vltim⁹ ꝓbant, vbi ꝺr. Si odio habuerꝭ eã dimitte eã. Sz oppositũ fit de vsura, nã libri ꝓbant damnãt vsurã: et indistincte nihil excipiẽtes, vt allegatũ est. igit

Tertia ꝛcl'o. Iudeis a tpe legis euãgelice nunq̃z fuit licitũ mutuare ad vsurã: et hoib⁹ alteri⁹ rõis vl' pfessionis, vtputa ch̃rianis. Probat q̃nq̃z rõnib⁹. Pria est. Judei a tpe legis euãgelice tenent eidẽ legi subesse, sz illa phibet mutuationem vsurariã respectu cuiuscũq̃z hoĩs/ et ẽt ipis iudeis ipaz phibet. igit concl'o vera. maiꝛ pbat, qz eis ꝓceptũ est audire legẽ messie: audire inquã ꝙ obediẽtiã, qõ tangit Deutero. xviij. vbi ꝺs loquẽs de ꝓpha legislatore, ſ. de messia eis suscitrãdo dicit. Prophetã suscitabo eis de medio fratꝝ suoꝝ sili ez tui: t ponã ꝑba mea in oze ei⁹: loquek q̃z ad eos oia que ꝓcepero illi, q̃ aũt ꝑba ei⁹ q̃ loquet in nomie meo audire noluerit/ ego vltoꝛ existã. Mõ lex euãgelica ẽ lex messie, qz ch̃s est messias eis in lege promissus, vt ꝓbari ꝑt alibi. Item Bat. xvij. ait pr̃. Hic ẽ fili⁹ me⁹ dilect⁹/ in q̃ mihi bñ ꝙplacui: ipm audite. Minoꝛ pro ꝓma pte ptz, qz indistincte ꝺr. mutuũ date nihil inde sperãtes, ſ. a q̃cunq̃z cui mutuaueritis, t ñ dubiũ q̃n voluerit q̃ a suis fidelibꝫ, ſ. ch̃rianis cui mutuarek nihil deberet exigi. Pro scõa pte probat, qz illud ꝑbuz dixit discipulis suis q̃ erãt iudei, t non tm̃ illis iudeis qui erant discipuli sui: sed copiose multitudini plebis ab oĩ iudea t hierlm/ t maritima/ t tyri/ t sidonis: q̃ venerant vt audirent eum. Luc. vj. Scõa rõ. dato q̃ nõ subessent iudei bodie legi euãgelice/ sed tm̃ legi mosaice: adhuc nõ liceret eis mutuare ch̃rianis ad vsurã. quia ex lege mosaica etiam est eis hoc prohibitũ, vt patuit in secunda ꝛcl'one, igitur. Tertia ratio, dato sed nulla tenus concesso q̃ ante legẽ euãgelicã mutuare ad vsurã gentilib⁹ eis licuisset ex hoc q̃ ꝺus cũ eis ꝓtra legẽ naturalẽ dispẽsasset: tm̃ supueniẽte lege euãgelica/ illa eoꝝ dispensatio fuisset reuocata t euacuata, igit ampli us nõ maneret eis ipsa mutuatio vsuraria licita. Conseq̃ntia nota. Añs probat, qz veniẽte lege euãgelica/ cozruit lex mosaica: taz q̃ ad ꝓcepta legalia/ q̃s q̃ ad ꝓuilegia eis cõtra legẽ nature ꝛcessa. Primũ alibi hz declarat. scõm ptz. Hã bigamia /seu pluralitas vxoꝝ/ sili⁹ t repudiũ vxoris ex cã alia a fornicatione fuerũt eis dispẽsatiue cõcessa: t p legẽ euãgelicã q̃ reduxit oia ad legẽ nature/ reuocata sẽ t prohibita p ch̃z. Ita g̃ cũ vsura sit ctra legẽ naturalẽ/ ipa sili⁹ sic t alia fuisset reuocata: si eis aliq̃ fuisset dispẽsatiue ꝛcessa. Quarta rõ. si iudei licite mutuarẽt ch̃rianis ad vsurã: etiã licite recipent ipsas vsuras ab eis, igit vsura eẽt eis lucrũ licitũ. sed ħ nõ, qz tũc nõ eẽnt cõpellendi remittere vsuras eis nondũ soluras. nec eẽnt ꝛpellendi ad ꝛa receptas restituere, cũ ẽt meretrices lucra earũ q̃ p illicita opa acq̃sierũt nõ sint cõpellẽde restituere. mlto min⁹ ꝛpellẽdi essent iudei vsuras q̃ eẽnt licita lucra: t p mutuationẽ vsurariã licitã eis acq̃sita restituere. Et si sic, cũc ꝓstituo eccl'ie esset iniq̃. ī. c. post miserabilẽ. extra. de vsu. in q̃ ꝓcipit ꝓncipibꝫ t prãtib⁹ q̃ ꝛpellãt iudeos ad remittendũ vsuras ch̃rianis: t ħ sub pena denegatiõis cõmunionis ch̃rianoꝝ ad eos. sic. ſ. q̃ vniuersi ch̃sifideles sub pena excoĩcationis debebunt eis nõ coĩcare in mercimoniis/ nec in aliis donec remiserint vsuras ch̃rianis. hec inquã ꝓstitutio eẽt iniq̃: qz tolleret iudeis lucra licita t eis debita. ꝙs est falsũ. qz cũ ecclesia sit cultrix mr̃ iustitie/ nõ auferret eis q̃ eis est debitũ: sed pot⁹ mãdaret eis illas solui. Hã in. c. q̃ tuas. de donat. ꝺr. eccia in actib⁹ suis non dz aliquã fraudẽ adhibere. Vñ nec deberet iudeo volẽti baptizari iniũgi/ q̃ ꝛstitueret vsuras a ch̃rianis acceptas t nolẽti id facere/ nõ deberet ob ħ denegari baptism⁹, cui⁹ oppositũ tenet vsus eccl'ie/ q̃ nõ est errone⁹. Quita rõ. si iudeis eẽt hodie licitũ ad vsurã mutuare ch̃rianis: maxie iõ. qz cũ iudeis/ imo cu illis sit licitũ t cõcessuz mutuare ad vsurã suis hostib⁹, vt declaratũ est in scõa ꝛcl'one. ch̃riani aũt sẽ hostes iudeoꝝ. igit. Sz ħ nõ arguit. qõ ptz tripl'r. Prio q̃ñ iz cuiq̃ mutuare ad vsurã suis hostib⁹: loq̃ndo ꝺ ꝙ a mutatõne vbi. ſ. recipit q̃d tm̃ debitũ vltra sortẽ/ t rõe mutuationis, q̃uis de silitudinaria verũ sit vt declaratũ ẽ in secũda ꝛcl'one, mõ hec ctia ꝛcl'o loquit de ꝙa tm̃. igit. Scõo. qz nõ est vez q̃ ch̃riani sint hostes iudeoꝝ: imo ch̃riana pietas tolerat: receptat ac sustinet eos/ gr̃amq̃z ꝙpendit, vt ꝺr in. c. t si iudeos. extra. de iudeis. Nam t ch̃riani phibẽt iudeis iferri iniurias p ch̃rianos, vt ptz in. c. sic iudei. extra. ꝺ iudeis. cũ silib⁹. neq̃s eĩ nob bec facerẽt q̃ nos eis ꝙpendim⁹/ si ex oppositio res sese hr̃ent. Itez iudei sẽ cives romani. in. l. iudei. cũ. l. seq̃nti C. de iudeis. Tertio. qz si eẽnt hostes eoꝝ tm̃ iusti hostes essent. Vñ ẽt sua ꝓpria culpa submisit eos vltuti ꝓpetue. vt ꝺr in. ca. t si iudeos. extra. de iudeis. Mõ nõ licz mutuare ad vsurã hostib⁹ nisi ĩiustis: q̃s. ſ. liceret occidere/ vel bona eoꝝ diripe. Fatendũ est tm̃ q̃ si q̃ iudei hr̃ent aliq̃s iniustos hostes q̃ ctra iustitiã eis detinerent bona: licitũ esset (cessante saltẽ scãdalo) eis mutuare ad vsuram talib⁹ hostib⁹ suis mutuatiõe vsuraria silitudinaria modo ꝓdicto. ħ em̃ ẽt est licitũ ch̃rianis t cuicũq̃z (dũmõ cesset scãdalũ) et alis recupare nõ possz via iuris. Hã ẽt si q̃s rẽ meã iniuste detineat/ quã ab eo via iuris obtinere nõ possuz/ illã occulte possum recipere cessante scãdalo t piculo meo/ t aliozũ/ aliusq̃z ꝺitionib⁹ cõcurrentib⁹. de q̃b⁹ in tractatu restitutionũ videri habet.

Quarta cõcl'o. Pertinacit credens hãc ꝓpõez. iudeis non est pctm̃ mutuare ch̃rianis vl' aliis ad vsurã/ ẽ hereticꝰ. Probat. qz q̃ ptinacit credit aliquã ꝓpõem ꝛ dictoriã alicui ꝑitati ꝛtente ī canone biblie ẽ hereticꝰ. ꝓdicta ꝓpositio est hmõi qz ex canone biblie hr̃ q̃ est eis pctm̃. vt deductũ est. igit. Scõo. qz ī cle. vnica. de vsu. indistincte ꝺr. q̃ ptinacit affirmãs q̃ vsuras exercere ñ sit pctm̃/ ẽ veluti hereticꝰ puniendus: nec velut diminuit de ꝑitate hereticis, sz pot⁹ expmit ꝑitatẽ. sic Jo. j. Vidim⁹ gloriã ei⁹ gl̃iaz q̃i vnigeniti a pre. Tertio pbat a sili, nã ptinaciter credẽs fornicatiõz simplicẽ nõ eẽ pctm̃ iudeis/ vl' aliq̃b⁹ aliis ꝓpõs/ ẽ hereticꝰ. t ħ ñ nisi qz est ꝛ scr̃am canonicã oñdentẽ fornicatiõz eẽ mortale pctm̃. cũ igit ad Eph. v. oĩs fornicator nõ hz hereditatez in reg̃ ch̃ri t dei. g̃ eadẽ rõne ħ etiã sic erit.

Cõtra secundã cõcl'onem arguitur. Illud quod ꝓmittitur alicui

tanꝯ ꝑmiū ꝥtuꝛ/ꝛ tanꝯ bñdictio nō est ei pctm̄.iuōis aūt ꝑmittīt mutuatio vsuraria respectu gētiū tanꝯ ꝑmiū ꝥtutis.ſ.obſuati onis legꝭ moyſi: ꝛ tāꝯ q̄dā bñdictio.igit̄ nō est eis pctm̄. Vnoꝛ pbat Deutero.xxviij. vbi ppō iſrl'i ſi obſuaret legē Moyſi dicit. Fenerabis gentib⁹ mlt̄is. Solutio patuit in ſcō dicto ſecūde concluſionis.

Contra tertiā ꝯclonē arguit in.c.cꝯto.de vſuꝛ.phibet dūtaxat q̄ iudei īmoderatas vſuras nō extorq̄āt a chr̄ianis.igit̄ eis licitū est moderatas exige re vſuras.tenet ꝯña ꝑ argumentū a ꝛtrario ſenſu:qđ est validū in iure. Hā ſpecifice exp̄ mendo in phibitiōe īmoderatas:vī ꝯceſſiſſe moderatas. Dōm ꝑ tres ſolones. Prima oīs vſura est īmoderata.qđ duplr̄ ptz. Pri mo.nā cū q̄s accipit vltra ſibi debitū accipit alq̄d ſibi īndebitū / q̄tūcūq; puū ſit:illō di cet īmoderatū.qꝛ ꝛtra ꝥutē iuſtitie/q̄ vtiq; modū bz/est cape a primo īndebitū capiēti. Scōo ptz idē.qꝛ oīs vſura vocat q̄dā ſupa bundāria.vt ptz ꝑ Hier.ſup Ezech.ll.vj.et habet in c.putāt.xliij.q.lij. Supabundan tia aūt ꝛ īmoderāta coincidūt:ꝛ ita phiben do īmoderatas vſuras/ nullā vſurā nō phi bet. Et ſi replicet.ſi oīs est īmoderata.cur ḡ addit īmoderatas/cū de ſe ineſſet vſure. Di ceret q̄ illud adiectiuū addit nō ad reſtrin gendū vl'ad ꝛtrahendū vſuras:ſed ad viru perīū rei phibite.ſic dicēdo phibem⁹ omnē fornicatiōnē q̄ mala est: nō īnueret q̄ſi ali qua foret nō mala. Actū hec ſolo ꝛ in ſe cō tineat vera: nō est tū ad mentē illi⁹.c.ibi em̄ vult loq̄ de certꝭ ꝛ determinatis vſurꝭ/ q̄ ſunt ꝯpatiue vl'exceſſiue īmoderate.l.ḡues. Hā ibi addit di.ḡues ꝛ īmoderatas. Ideo ſcōo dōm negādo ꝯñtiam.ꝛ ad pbationē dōm q̄ argumentū a ꝛtrario ſenſu nō est in iure va lidū in duob⁹ caſib⁹. Prīo.qñ ꝛtrariū īnue nitur in iure:mō in iure īnuenit̄ q̄ etiā leues vſure ſunt phibite.īmo oīs vſure.vt patet xliij.q.lij.ꝛ.iiij.ꝑ multa ca. Scōo nō valet: qñ per illō argumētū ſequit̄ abſonus intel lectus ꝯſtitutiōis:modo abſonū eēt ſi intel ligeret ꝯſtitutio cōcedere leues vſuras: q̄ et ipe ſunt ꝛtra legē diuinā. Tertio dōm.dato q̄ ius canonicū nullibi phiberet iudeis le ues vſuras:īmo nec ḡues:nō tū ſeq̄ret. non phibet:igit̄ nō ē illicita.qꝛ ius canonicū nō est oē ius.ſufficit ei q̄ ali⁹.ſ.diuinū phibeat.

¶ Queſtio.xxv.

Vtrū ptās ſecularis

ac plat⁹ eccl̄iaſticus poſſit atq; debeat phi bere iudeis mutuatōem vſurariā:atq; iude os ꝛtraueniētes phibitioni poſſit ac debe at punire:Solo qōnis ſtat in duab⁹ ſuppo ſitionib⁹/duab⁹ concloñib⁹/ ꝛ q̄ttuoꝛ argu mentoꝝ ſolonib⁹. Prīma ſuppoſitio.ꝑ po teſtatem ſecularē:in ꝓpoſito intelligo ptātē ſecularē/nō curādo an reſideat apō vnū.pu ta regem/ducē/comitē.ꝛ ſic de alīs.vl'apō plures.vt apud cōſules vel rectores ciuita tis. Scōa ſuppō.differūt poſſe ac debere. Nam mlta q̄s pōt etiā licite:q̄ tū non ꝺz.id est nō tenet̄.ſed ecōtra q̄cunq; q̄s debet etiā poteſt.ꝛ loq̄mur de debere regulariť loquē do.qꝛ an in certis caſib⁹ debeat eos nō phi bere nec punire:ſz tolerare.patebit i ſeq̄n.q.

Prima ꝯclo. Poteſtas ſecularis ꝛ ꝑ lat⁹ eccl̄iaſticus poteſt ꝛ de bet iudeis ſub ſe degentib⁹ phibere mutua tionē vſurariā chr̄ianis fiendā.ꝛ ſi contra uenerint phibitioni eoſdē punire. Probat q̄ttuoꝛ rōib⁹. Prīa ptās ſecl'aris ꝛ plat⁹ eccl̄i aſticus pōt ꝛ ꝺz iudeis phibere id qđ est eis pctm̄ cōtra legē diuinā:etiā eoꝝ/ ſeu veteꝛ ꝛ naturalē/ſi ſaltē est pctm̄ qđ al's natū est ca dere ad fozū cōtentioſum. vſuraria mutua tio chr̄ianis facta est tale pctm̄.igit̄ maloꝛ nota. Et dicit̄ notanť.ſi ſaltē ꝛē. ꝓpter pcā mentalia ꝛ ſil'ia. de q̄b⁹ hūanus iudex ſe nō ḫz intromittere. Vnoꝛ patuit in p̄cedenti q̄ſtio ne ꝯclone.lij.et.ij. Et aūt natū ſit cade re ad fozū ꝓtētioſuz ptz.qꝛ est pctm̄ de q̄ cō ſtare pt̄ iudicialit̄ ꝛ ledēs p̄im ac rempubli cam: qm̄ exhaurit facultates chr̄ianoꝝ.vt in c.q̄to.de vſuris. Et vſurari⁹ dicit̄ trucī dator pauperꝝ ab Augu.xliij.q.lij.in c.q̄d dicā. Et etiā ꝺr effuſor ſanguis chr̄i.eadē cā q.v.c.īmolātes. Itē ſi nō eēt natū cadere ad fozū ꝓtētioſuz:tūc etiā q̄ñ chr̄iani illud com mitterēt/nō deberent de hoc iudicialit̄ cuā cuari ꝛ puniri.qđ est falſū. Scōa rō.ſi iude us degens ſub ptāte ſeculari cōmitteret ho micidiū/rapinā/aut cōſilē crimē ꝛtra leges nature ꝛ diuinā:poteſtas ſecl'aris eundē pu niret:cōmiſiſſet em̄ crimen prohibitū etiā a ptāte ſeculari tanꝯ pnitioſū reipublice. mō vſura est pctm̄ iudeis: ꝛ est crimē pnitioſuz reipublice:ſic ꝛ rapina. Haz ꝛ Amb. vocat eā rapinā.ꝛ Tulli.vocat eam homicidiū.vt patuit q.xxij.igit̄ ptās ſecl'aris illō phibere

potuit eis:ꝛ ꝟuenientes punire.tz ꝯña ex iden titate rōnis.vī et nōnullis iuriſtar. vī q̄ ſi infidelis ꝺhat mīrimoniū cū duab⁹ mulieri bus eodē tpe:pōt p eccl̄iam puniri/ ſi deē fa cultas.qꝛ p ius diuinū est phibitū q̄ q̄s cō trahat mīrimoniū cū pluribꝰ eodē tpe.imo ꝛper legē nature:ad quā chr̄us reduxit mīr monīū i lege ſua. Hoc tū illoꝝ dictū non vī vſq̄q̄ certū. Hā ſic infideles eccl̄ia ꝑmittit nec phibet legē ꝛ fidē ſuā ꝙuare: ſic nec vide tur eis phibere ꝯcubitāria ꝑ ſe fidē/ ꝛ legeꝭ ſuā ꝙuare:ēt ſi in illō diſcrepēt a lege nr̄a. Sī igit̄ infideles ex ſue legꝭ ꝛ fidei ꝯceſſiōe hēant q̄ poſſit ducere plēs vxores ſil:nō vī q̄ eccl̄ia eos ſup h̄ punire deberet: hoc em̄ ē in mate ria in q̄ a fide nr̄a diſcrepāt: ꝛ in talib⁹ pun ctis videnť tolerari ſiē ꝛ i fide ſua.ſiē em̄ iu dei ꝑmittunť fidem ſuā ꝛ legē ꝙuare: ſic nec eccl̄ia eis phibet ritus ſuos cerimoniales et repudiū:qđ tū in lege naturali est phibituz. nec prohibet eis q̄ frat̄ ducat vxorē fratris ꝑmortui: qđ apō nos neq̄q̄ liceret.imo ēt id vī eē ꝛtra legē naturalē:diſpēſatiue tamē fuit eis ꝯceſſum.nec ſi aliq̄ ſaraceni habita rent ſub ditione chr̄ianoꝝ:eccl̄ia eoſdē punī ret/ſi duceret ſaracen⁹ iuxta ritū legꝭ ſue plu res vxores.ſed de hoc alibi. Vñ ꝛ in maiori ꝑme rōnis ſubintelligēdū est. dūmodo tale pctm̄ nō ſit act⁹ de q̄ ex legū ꝛ fidei diuerſita te est ꝛtraria opinio an licit⁹ ſit vel nō. et ꝑ hoc excluderet inſtāria poſſibilis fieri ꝛtra maiorē/de hoc q̄ est iudeū vel ſaracenū du cere plēs vxores ēm legē ſuā/vel repudiare vxorē.qđ tū licz ſit ꝛtra legē diuinā et natu ralē:ꝛ ſit natū cadere ad fozū ꝓtentioſuz: nō phiberi ꝺz eis.ſiē etiā eꝫ nō dñt cogi ad di mittendū ritū ſue legis:nec cogēdi ad ritus ꝛtrarie legꝭ.ſ.nr̄e. Hec dicere pñt iudei opi niones eoꝝ de vſura reſpectu chr̄ianoꝝ/eſſe vnā de illis opinionib⁹ q̄ ex diuerſitate fidei ꝛ legū ꝓueniūt. Hā ex lege ſua bene intel lecta nō ḫnt vt eis liceat exercere vſuras re ſpectu chr̄ianoꝝ:cū illa ēt eis eā phibeat re ſpectu q̄ūcunq; hoīm.vt patuit q̄ne p̄ce denti. Nō ḡ pñt ſe tueri q̄ hoc ſit vnū de cō ceſſis eis ꝑ legē ſuā ſicut de repudio ſe tueri pñt:vel de pluritate vxoꝝ.vl'dicēdo vxorē fris ſui p̄mortui ſine liberꝭ. Nam illa ex lege eoꝝ eis ꝯceſſa ſt. Vñ ſi legē ſuā ſic intelligāt vt eis ſit licita vſura poſſunt ſup hoc cohercri. Hā ꝛ papa poſſz in eos aīaduertere / ſi illud legis ſue:nō occidas.exponerent talit q̄ liceret eis occidere chr̄ianos. Nam illud est hereſis etiā ꝛtra legē eoꝝ bene intellectā: ſic multas inīq̄s ꝛtra legē diuinā ꝛ naturā lem habēt ꝙſtitutōes ꝛ ſnīas i ſuo talmuth. vtputa mādat eis i talmuth/q̄ faciāt oē da mnū gētilib⁹/ꝛ ſignter chr̄ianis.qꝛ reputant eos abſolutos idolatras. Itē dicūt q̄ libe re ꝛ ſine pctō pt̄ iude⁹ recipe bona chr̄iano rum:ꝛ q̄ iude⁹ nō ꝺz vēdere chr̄iano beſtiā/ niſi pro mlto maiori q̄ valeat. Itē q̄ melio rem de gētilib⁹/ꝛ meliorē chr̄ianū ꝺz occide re iude⁹:ꝛ mlta alia.de q̄b⁹ vide i fortalicio fidei.ll.iij.ꝙſideratōne vij.circa fi. Tertia rō.ſi nō poſſet nec deberet: maxīe qꝛ neuter h̄ret iuriſditionē in iudeos ſub ſe degētes: ſed hoc nō. Prīo.qꝛ tūc nō plus h̄ret ptātis vel iurꝭ in iudeos i ſuo diſtricto morātes/q̄s i trāſmarinos:qđ ē falſū. Scōo. qꝛ rōe deli cti q̄s ſortit̄ foꝝ.ꝛ ꝑ ꝯña in eos accipit vēq; iuriſditōz.ꝛ ſic rōe delicti: ita rōe ꝺctus iu de⁹ ſortit̄ foꝝ. Vñ ꝛ papa mādat iudeis i c. quāto.de vſuꝛ.vt ſoluāt decias de bonis q̄ ad eos ꝓuenerūt de mail⁹ chr̄ianoꝝ. Tertio qꝛ in c.poſt miſerabilē.de vſuꝛ.papa mādat ꝓncipib⁹ ꝛ ſecl'arib⁹ ptātib⁹: vt ꝯpellāt iude os ad remittēdū chr̄ianis vſuras.ſz h̄ nō fa ceret papa/niſi aliquā h̄ret ipe ꝛ ptās ſecl'a ris iuriſditionē i iudeos. Quarto.qꝛ culpa eoꝝ ſubiecit eos: ſuituti romani ꝑiū cui ēt ante illā ſuituti ipi ꝓfeſſi ſt̄ ſe ſubiectos. ꝛ tz poſt ab eo rebellauerit:tū ſuituti roma ni ꝑiū ſubiecti ſt̄ iuſto bello. Hō tal' dñs ḫz iuriſditōez ꝛ ptātem in ſeruū ſuū cohiben di eū a delictis ꝛ puniēdi. Quīto.qꝛ ſi non: maxīe qꝛ ipi ſt̄ infideles.ꝛ ꝑ ꝯña extra ptātem fideliū.tz h̄ nō arguit.nā etiā infideles non nunq̄s a deo hñt ptātem ſup tā infideles q̄ fi deles.ḡ mlto magꝭ fideles pñt ſup infideles h̄re ptātē.ꝛ ꝑ ꝯña ꝓdicta cā ñ ḫz locū. Añs pbat.nā aſſyrij acceperť a deo ptātē nō ſolū ſup ꝓpz gētilē.vt ſup moabitas.vt ptz Hie re.xlviij.tz ēt ſup ꝓpm iſrl'i eū ꝯcucādi.vt lu tū plateaꝝ:q̄uis illa ptāte abuſi ſint.vt patz Eſa.xl. Scōo idē h̄ de chaldeis q̄ acceperť ptātē ꝺ tā gētiles q̄ iudeos a deo.vt ciuitatē hierlm ꝛ tēplū deuaſtarēt:ꝛ ꝓpm i captitate abducerēt.q̄ oīa diffuſe patent in Hiere. et Eſa.ac alīs ꝓphis. Tertio idē h̄ de romanis. Haz Aug.vult q̄ romanis q̄uis eēnt infideles/deus dederit tam latū et tam ma gnū ꝑiū tō vt punirēt ḡuia mala alia. gē tiū. Vñ ait in.xliij.de ciui.dei.ca.xliij. in p̄n.

Quãobrẽ cũ alia diu fuissent regũ ociẽtis illustria: voluit ds z occidẽtale fieri qd tpe esset posteri⁹: sed iperij magnitudiez latitudie illustri⁹: idq; potissimũ talib⁹ cõcessit hoib⁹ ad domãdũ ḡuia mala mlta; gentiũ. Vñ et Paul⁹ mãdat chr̃ianis/ vt obedientiã pstent suis supioribꝫ q̃ tñ erãt ifideles. vt pz ad Romanos. xiij. Et ibi. Petr⁹. j. Pe. ij. Quarta rõ. ptãs secl̃aris põt z dz phibere iudeos ne exigãt a chr̃ianis vsuras ꝓter ꝗs antea eis mutuauerãt: z si receprint q eos restituant. igit ptãs secl̃ar̃ põt z dz iudeis phibere mutuationẽ vsurariã. Añs pz in c. post miserabile. de vsur̃. Cõseqntia añt tenz triplr. Primo. qz pari passu q̃ad intq̃tatẽ ac no cumẽtũ primi z reipublice ambulãt mutuatio et vsure exactio/ z eiusdẽ recepte detẽtio. Secundũ ptz. qz mutuatio vsuraria nõ nocz p̃ primo nisi subseq̃s exactio z vsure detentio. Primũ añt pz. qz furari vel rape nõ min⁹ est pctm ꝗs velle furari. igit etiã receptio vsure/ z ei⁹ detẽtio nõ min⁹ est pctm ꝗs mutuare ad vsurã. mõ ptãs secl̃ar̃ ac platus eccl̃iastic⁹ phibere dz receptionẽ vsure. ꝓt eius inq̃tatem z pniciositatẽ in proxim z rempublicã.

Scõo tenet ꝓña. qz q̃ põt z dz phibere neq̃s cõsumet pctm inceptũ/ z in ipo pseueret: bz etiã z dz phibere ne ipm incipiat actu exteriori per voluntatẽ egredientẽ limites suos. Nõ exigere seu recipe vsuras/ est cõsũmare pctm vsure. z ipas detinere est in ipso pctõ pseuerare. mutuare añt ad vsurã est incipe pctm vsure actu exteriori per volũtatẽ egredientẽ limites volũtat̃. sic is q̃ balistã vibratã emittit. z si nõdũ occiderit/ egress⁹ dz limites volũtatis atq; punit̃a iudice. Tertio tz ꝓña. qz q̃ põt z dz phibere id qd phibere est difficill⁹: põt z dz etiã phibere id qd est facili⁹/ existẽs via ad difficilius phibendũ. Nõ difficill⁹ est q̃ iã facta sit phibere ne sustineanť/ z q tollanť. cuiusmõi est vsuraꝝ receptio: q̃phibere nondũ facta ne fiãt: cuiusmodi est mutuatio ad vsurã recipiendã. Et si dicať ad hãc q̃rtã pbationẽ/ q tz papa mãdauerit ꝓncipib⁹/ vt ꝓpellãt iudeos ad remittendũ vsuras q̃s exigũt/ aut restituẽdũ iam receptas. tñ ḃ ñ fac̃ papa ex illa radice q papa vl̃ eccl̃ie sit/ vl̃ debeat eẽ vlla cura de pctõ iudeoꝝ: qm̃ ei de pctõ eoꝝ nulla cura ẽ/ nec dz eẽ: sz fac̃ vt caueat indẽitati chr̃ianorũ: cui cauere põt/ z ꝓncipes secl̃ares tenenť. Dicendũ: dato q ḃ eẽt verũ (qõ tñ nõ est. vt in seq̃nti occone oñdet) tñ phoc nõ pludicať ꝓtati occonis posite. Hã occo posita nõ dt q ipi ex illa/ vl̃ alia radice id possint vel debeãt facere: sz tm̃ q possint z debeãt. Et dato q eccl̃ia non deberet/ nec teneret se intromittere de tali mutuatiõe inq̃tũ est pctm̃ in deis: tñ inq̃tũ est occasio chr̃ianis/ad mlta pctã teneť eã phibere. Hec em̃ mutuatio occasionat chr̃ianos ad mlta mala. vt patebit

Scda occo. Hõ est (in q̃stiõe. xlvij. verũ q eccl̃ia faciẽdo iudeos ꝓpelli ad remittendũ chr̃ianis vsuras id faciat tm̃mõ vt caueat chr̃ianoꝝ indẽitati: z nõ etiã iõ q sibi sit vel debeat eẽ cura de peccatis iudeoꝝ: quib⁹ peccãt exigẽdo vsuras. Probať q̃duplr. Prio sic. Eccl̃ia faciendo cõpelli chr̃ianos vsurarios ad remittendũ chr̃ianis vsuras/ facit ḃ ex vtraq; p̃dictarũ causaꝝ. igit etiã idẽ facit ex vtraq; cã faciendo iudeos ad illud ꝓpelli. Tenet ꝓña. qz eccl̃esia etiã teneť diligere iudeos dilectõe euãgelica: volẽdo eis bona gr̃e z gl̃rie: z nolẽdo ill̃ incõpossibilia: cuiusmõi ẽ pctm̃ mortale vsuraꝝ. ḡ teneť nolle in eis pctm̃ vsuraꝝ. z p ꝓña sibi est z dz eẽ cura tãta z talis: q̃ta z q̃lis exigit ex pcepto dilectõis euãgelice. hoc añt exigit. vt publica crimia (saltẽ rẽpublicam ledẽtia ac proxim: z nata cadere ad foꝝ secl̃are z eccl̃iasticũ) dilect; phibeanť z delup puniant̃ vt ab eisdẽ coerceãť. Vñ Aristot. viij. Ethic. dic̃ q ad bonos ptinet nec mala agere: amic; ocedere: nec mistrare supplemala. si igit tenemur eẽ amici iudeoꝝ ex charitate euãgelica sequit̃ ꝓpositũ. Scõo sic. Si iude⁹ chr̃iano furet̃/ rapiat/ vl̃ occidat chr̃ianũ: iudex secl̃aris eũdẽ puniẽdo id facit ex vtraq; cãꝝ. s. qz dãnũ proxio ac reipublice intulit. z ẽt qz peccauit pctõ nõ tm̃ lege diuina naturali phibito: sz ẽt hũana lege vl̃ municipali statuto: cui i hac pte voluit p tranq̃llitate reipublice subiici iudũ suis ciuib⁹ cohabitãtez: z id potuit z debuit. Ergo sil̃r potuit iudeũ velle subiectũ eẽ legi hũane / vl̃ statuto municipali phibẽti vsurã tãq; pctm̃ lege diuina z naturali phibitũ atq; tãq; dãnosũ rei publice. z ꝓnter ꝟuenientẽ puniree̊t inq̃tus pctm̃ tale feĉ. tz ꝓña a sil̃i. Hã sic rapinã/ ita z vsurã exercere est crimẽ ledẽs ꝓtim z rem publicã. Vñ z ipa rapina dicit̃ ab Ambro. et homicidiũ a Tullio. vt in q̃stione. xvij. habitũ est. Tertio sic. Fundamentũ ac suppositum aduersarioꝝ buj⁹ cõclusionis est falsuz. ḡ eoꝝ opio falsa. Añs pbať. Supponũt em̃ pro fũdamẽto/ q eccl̃ie nõ sit cura de salute iudeoꝝ. qđ duplr oñdit̃ esse falsũ. Primo. nã fidelr orat pro eoꝝ ꝟuersione: nedũ i die paraseues: sz z in alijs collectis istitutis p eccl̃iam ac frequẽtat̃. imo apls Petr⁹ mãdat chr̃ianis honestã cõuersatõez hr̃e inter gẽtiles. ptim ex illa cã: vt eoꝝ exẽplo conuertant̃ ad fidẽ. vt pz. j. Pet. ij. Nõ minus añt dz sibi cura eẽ de iudeis/ q̃s gẽtilib⁹. igit si eoꝝ cõuersio ẽ sibi cordi z cure. tũc p ꝓñs sibi ẽt est cure id qđ ad illã ꝟuersionẽ disponit: ḃ añt est abstinẽtia a pctis lege diuina z naturali dãnatis: cuiusmõi est vsura. Cit⁹ em̃ illustrat a talib⁹ abstinẽs/ q̃s se illis pollucns. vt pz in sil̃i de Cornelio Act. x. Scõo idẽ oñdit̃ esse falsum. qz ispõse cura dz esse ne offendať ispõsus vndecũq;. Deus añt sponsus eccl̃ie offendit̃ cuiuslibet hois pctõ. igit eccl̃ie dz esse cura de pctõ/ etiã cuiuscũq; hois: z maior dz esse vno q̃s de alio. qz magr ob ligata ẽ domestic; q̃s extraneis: sed nõ seq̃t. minorẽ curã illis dz. igit nullã curã. Nec valet argumẽtũ eoꝝ dicẽdo. Judei se in statu dãnatiõis. igit nõ dz esse eccl̃ie cura de eis. Hã eq̃ cõcluderet q eccl̃ie cura deberet esse de miltis chr̃ianis existẽtib⁹ in statu reprobi vt de vsurarijs z meretricib⁹. z sic eccl̃ia de suis chr̃ianis malis/ nõ scit si sint finaliter in illo peseueraturi. iõ sibi ẽ cura vt eos ab illo auertat. Sic ẽt nescit si iudei illi/ vl̃ illi sint finaliter in iudaismo pseueraturi. iõ cura sibi dz eẽ: vt ab illo ꝟuertant̃. z p ꝓñs de medijs cõducẽtib⁹ ad illã ꝟuersionẽ/ q̃le est abstinentia ab vsur̃. si ḡ iudei in statu dãnatiõis: sz nõ st incõuertibiliter in illo statu. pro existẽte añt ꝟuertibiliter in statu dãnatiõis eccl̃ia curã bz. igit. Quarto. eccl̃ia deberet se de eoꝝ peccato itromittere inq̃tũ illo eoꝝ pctm̃ est offensiuũ dei: etiã si nõ itromitteret se de eorũ pctõ. vt ẽ saluti iudeoꝝ nociuũ. Probať. qz teneť ad hoc agere vt nõ offendať ds. Vñ Augu. in ꝟmoñ. plimoꝝ martyriũ. sic inq̃t. Qñ aliq̃s in deũ peccauerit: si sine grãde districtiõe voluerim⁹ indulgere: ptic̃ipes pctĩ eoꝝ efficimur. Vñ ḡuiter peccaret plat⁹ si talẽ nõ corrigeret. Hã vno peccãte nõ punito/ ira dei desciit ꝓtra innocẽtes. l. dif. si q̃s dyacon⁹. in fi. et. j. q. iij. ℌ. sic pl̃s. z ca. turbať. Quinto. dispositio c. j. de vsur̃. in vj. intelligit̃ tã de iudeis vsurarijs q̃s chr̃ianis. vt patebit in. q. xxvij. in cõclone vj. et tñ illõ c. fundat se in piculo aniaꝝ. igit sibi etiã est cura de salute iudeoꝝ. Sexto sic. Prelat⁹ eccl̃iasticus nõ bz in laicũ: z per ꝓñs in infidelẽ iurisditionẽ/ q̃ ad ei⁹ tpalia bona nisi rõne pcti. cũ ḡ papa i c. post miserabile. de vsur̃is: disponat de tpalib⁹ bonis iudeoꝝ. s. vsuris a chr̃ianis acceptis vel accipiendis: hoc erit rõne pcti. i. qz cũ pctõ illas capiũt vl̃ detinẽt. igit nõ tm̃ vt indẽitati chr̃ianoꝝ prouideat: sed etiã vt pctã iudeoꝝ coberceat/ id facit eccl̃ia. Maior probať. naz tpalitas nõ est sufficies rõ deferẽdi ipam iurisditionez ad eccl̃iam sup aliquẽ laicũ / nisi accedat rõ pcti. qua accidẽte accipit iurisditionẽ in tractãtẽ talẽ tpalitatẽ. sic̃ videm⁹ q eccl̃ia i ti. de emp. et ven. se intromittit de illo q̃ rem vendidit plus iusto pcio: eo q talis vẽditor peccauit: q̃ ex radice etiã eps videt punire posse illos q̃ in cera vendẽda miscẽt fabarũ farinam: z in aromatib⁹ cõtritis pulueres commistos: eo q rõe pcti in deũ z primũ cõmisi ꝺctus ad eccl̃iasticũ deferť forũ. Vñ etiã doct. in c. post miserabile. colligũt ex textu. q iudei peccãt fenerãdo a chr̃ianis. z notatim Abbas in vltio notabili. Hoc añt colligere est signũ q voluerť dicere q papa alis nõ intromitteret se de illis tpalib⁹ restituendis. sed q itromittat se/ est rõne pcti qđ cõmittit in nõ restituẽdo/ seu in detinẽdo z ac q̃rendo talia. Septimo z octauo probaťcadem occo: sed illas pbationes vide in sol̃one ꝓmi argumẽti ꝓtra scdam occonẽ statui ifra.

Primo arguit̃ ꝓtra ꝓmã cõcl̃onẽ. j. ad Cor. v. ait apl̃us. Quid mihi de his q̃ foris sũt iudicare: hoc est. ad me nõ ptinet iudicare de infidelib⁹: qz sũt extra foꝝ eccl̃ie: z loq̃tur ibi de infidelib⁹ q̃ digni sunt punitõe. ꝓt aliqđ pctm̃. subdit em̃. Hã eos q̃ foris sũt deus iudicabit. ḡ ad plat⁹ eccl̃iasticũ. sic̃ erat Paulus/ nõ ptinet punire infideles (cuiusmõi sunt iudei) p suis delictis. vt pro vsura z hmõi. z p ꝓñs eisdez nec phibere delicta. Dõm distinguẽdo ꝓñs qz si intelligať q̃ ad punitionẽ per excoicationem. z sic cõcedo. Hã eccl̃iasticus plat⁹ nõ bz excoicare (saltẽ directe) ifideles. vt iudeos: z alios pro suis criminib⁹. Hã illi al⁹ sunt extra eccl̃iam numero et merito. z dico saltem directe. qz indirecte etiaz potest eos excoicare. quia phibẽdo (vt põt) chr̃ianis ne coicent iudis (vt facit i casu capitl̃i post miserabile. extra. de iudis) p indirectũ excõ

municat iudeos, quia ipedit eos ne valeāt
chr̄ianis coīcare. nā coīcatio est relatiō eq̄
parātie. Jō nisi chr̄iani coīcent eis / nō dīr
iudei coīcare chr̄ianis. Posset ēt ꝓnīs ꝓcedi
q̄ ꝑlatus eccl̄iasticꝰ nō iudicat de infidelib⁹
q̄ ad ℔ q̄ ꝑponeī vellet eis iuitz̄ regl̄as cano
nicas q̄ ad religionē. Hā sīc eos dimittit in
religiōe sua, ita z in ꝓnīb⁹ eandē dimittere
bz. Sī aūt itelligaī q̄ ad quācūq; puniōez /
negaī. nec apl̄s loq̄ de oī punitōe: qō ptz in
tuenti materiā apl̄i ibidē. Tractat ei ibi de
pctō cuiusdā chr̄iani publici fornicatoris q̄
duxerat vxorē pr̄is sui / quē ibidē excoicat.
Q̄ eīm ꝓnīs nō sit indistincte vex̄ ptz, qm̄ m̄l
ti st̄ casus in q̄b⁹ eccl̄ia iudicat de ifidelib⁹.
pz enūerando. xij. casus. Prīo in. c. ꝓstituit.
xvij. q. iiij. ꝓcilīū. Toletanū mādat iudeos
illos publicis cediby deputari q̄ surrepserīt
ad officia publica illa assumēdo. Scōo i. c.
sepe. xxviij. q. j. mādaī. q̄ si q̄ iudei ad fidem
chr̄i cōuertanī / z nō vitent ꝓsortia infidelīū
vt iudeoꝝ nōdū ꝓuersoꝝ: tales ꝓuersi donē
tur chr̄ianis: z ifideles publicꝫ cediby depu
tenī. Tertio i. c. alieni. ij. q. vij. Dionysiꝰ pa
pa censet ifideles ifames / repellēdo eos ab
actu legitio. s. ab accusatōe fidelīū. Quarto
eccl̄ia repellit eos ab officijs publicis. liij.
dist. nulla officia. Quinto phibet eis emere
mācipia chr̄iana. extra. ō iudīs. c. vl̄t. z. liij.
dist. fraternitatē. Sexto, q̄ nō pmittit eis
facere nouas ſynagogas. i. c. cōsuluit. extra.
eodē. Septio phibet eis: ne dieby lamētatiō
nū exeāt in publicū. i. c. q̄. z in. c. in nōnul
lis: extra. eodē. Octauo pcipit eis: vt soluāt
decias de tris q̄s colunt. in. c. de tris. extra
de decimis. Nono phibeī eis ne chr̄iana
mācipia circūcidāt. liij. dist. c. nulla. Decio
ne ex testamēto chr̄iani aliq̄d capiāt. xxiij.
q. ij. sane. Undecio disponit papa in. c. in ar
chiepatu. extra de rapinis. q̄ saraceni pro q̄
busdā delictis pñt p eōum pena pecuniaria
multari / et ēt flagellis affici: citra tñ vindi
ctā sanguis. Ex q̄b⁹ oīb⁹ patz q̄ m̄ltiplicit̄ q̄
ad phibitōes z pēas eccl̄ia iudicat de ifide
lib⁹. Uñ etiā hz electōez / an factat eas cōpel
li p̄ p̄ncipes secl̄ares / an ꝓ se velit exerce
re iurisditionē in tpali pena corpis / vl̄ pecu
nie, ꝑt q̄ō papa q̄dā fec̄ cōburi q̄sdā libros
iudeoꝝ q̄ ꝓtinebāt, bereſim i lege sua, vt dīc
Inno. i. c. q̄ō sup̄ his, de voto. Uñ crimen
vsure est mixti fori. q̄. repeti ꝑt vsura i foro
secl̄ari z eccl̄iastico, z hoc vbi nō dubitaī cō
ꝓctū eē vsurariū: vbi aūt dubitaī / cognitio
ptinet ad forū eccl̄iasticū, pōt etiā in vtroq;
foro puniri. Nec obstat si dicaī. q̄re g̃ papa
mādat eos cōpelli per iudicē secularē, in ca,
post miserabilē, de vsuris si ipe potest. Dicē
dum est q̄ facili⁹ possunt ꝓpelli per secl̄ares
habentē hoīes armatos. Hā eccl̄ia non ha
bet arma. De turisdictione ꝓ spūali paruꝫ
curāt iudei, ideo vt facili⁹ coganī iudei / ha
beī recursus ad p̄ncipē secl̄arem. Et duode
cimus casus ad ꝓpositū est de vsura, vt in c.
post miserabilē. Uñ si hoc argumētū ꝓclu
deret: sequeret̄ q̄ etiā non posset eis phibe
re homicidiū / rapinā / z hmōi, nec sup̄ eisdē
possent per chr̄ianos puniri.

Bcōo arguit̄ ꝓtra scōam concl̄onē,
q̄ in c. ℭsto de vsuris / allegaī
tñ indemnitas chr̄ianoꝝ pro causa phiben
di iudeis vsuras, s. ne exhauriāt facultates
chr̄ianoꝝ / z imaniter aggrauenī. igitur illa
prohibitio nō fit ex eo q̄ eccl̄ia curet de pec
cato iudeoꝝ. Dōm ꝓcedēdo añs: negaī ꝓna
Hā locus ab auctoritate negatiue nō valz.
Si eīm nulla oīno allegaret: non seq̄r q̄ g̃ si
ne oñi cā prohibitio esset facta. Est igit̄ illa
indēntas cā ptialis / nō totalis. Alle enim
cause sē: q̄ offendit̄ deus z primus: z ex fa
cilitate inuentēdi mutuū ad vsuras multi le
uiter dissipant subam suā vitiose: z q̄ exer
centes dānant aīas suas. Uñ etiā in c. j. de
vsur. li. vj. vbi prohibeī ne q̄s locz domos
vsurarijs alienigenis: papa pro causa ꝓstitu
tiōis allegat in p̄ncipio capl̄i. q̄ vozago vsu
rarū aīas devorat: z facultates exhaurit. et
sic vult q̄ causa cur illā ꝓstitutōem edidit / e
periculū aiaꝝ exercentiū vsurā z tpale dānū
recipientiū ad vsurā. Modo sub vsuras ex
ercentib⁹: de q̄b⁹ in p̄mo capl̄o agit̄: comp
hendunt̄ fm doctores iudei etiā. igit̄ in illa
ꝓstitutione pape fuit cura de pctō iudeoꝝ:
adeo vt esset sibi causa illā ꝓstitutōez edendi
saltē partialis: z hec esset septia probatio se
cūde ꝓcl̄onis. Item in cle. vnica de vsuris.
vbi prohibeī ne dicteī / ꝓficianī / vl̄ scribā
tur statuta q̄b⁹ disponaī q̄ vsure soluanī: et
solute nō repetanī. ōt q̄ ℔ est in offensaz dei
z p̄rimi: ac ꝓtra iura diuina p̄ter et hūana.
Et cām eiusdē ꝓstitutionis assignās dicit.
Nos igit̄ pnitiosis his ausib⁹ obuiare volē
tes. rē. Innuit ergo q̄ causa illius prohibi
tionis est: q̄ est pctm̄ ꝓtra deū et ꝓximū.
Modo illa cle. fm docto. etiam extēdit ad
vsurarios: iudeos, igit̄ eccl̄ie fuit cura de
vsura iudeoꝝ: z ℔ etiā in q̄ntū ē in offensā di
z p̄rimi: z in q̄ntū ē pctm̄ ꝓ legē diuinā z hu
manā: z hec eēt octaua ꝓbatio scōe ꝓcl̄ōis.

Tertio arguit̄ Si rōnes scōe cōclu
sionis ꝓcluderēt eq̄ ꝓclude
rent q̄ eccl̄ia deberet iudeis eoꝝ ritꝰ phibe
re z sup̄ ℔ eos punire. Hā z illi sunt eis pcā
q̄b⁹ offendit̄ grauit̄ deꝰ. Rūdeī. Nō ē sīle q̄
phibēdo eis ritꝰ eoꝝ phibeī ex cōsequnti eis
fides eoꝝ cui illi ritus sūt ꝓnexi. z sic ad fidē
nr̄am cogerenī. mō ñ sūt cogēdi. Uñ btūs
Greg. ait Qui sincera intētiōe extraneos a
chr̄iana religiōe ad fidē cupiūt rectā adduce
re: blanditīetis debēt nō aspiratib⁹ studeī
ne q̄z mētem reddita a plano rō poterat pro
uocare: pcul pellat aduersitas. xlv. dī. Sed
phibēdo eis vsuras nō p ℔ cogunī fidē vel
religionē suā desererē: q̄z ex religione sua nō
sūt obligati ad exercēdū vsuras sed eas di
mittere pñt: Imo tenenī ad dimittēdū eas.

Quarto arguit̄ Si ꝓcluderēt ratio
nes scōe ꝓclusiōis eq̄ ꝓclu
deret q̄ eis oē pctm̄ eēt phibendū saltē aliō
a ptinente ad eoꝝ fidē z religionē. q̄ō ē falsū
Rūdeī Nō est sīle de oñi alio. Hā ptās se
cularis nō se hz intromittere de oī peccato:
q̄z nō de illo de q̄ sibi iudicialit̄ ꝓstare ñ pōt
nec de oī etiā de quo posset sibi iudicialiter
ꝓstare: q̄z nō de venialib⁹: sz limitata ē eius
ptās ad aliq̄ pctā: cuiusmōi sunt illa q̄ rēpu
blicā ledūt turbāt̄q; pacem et trāq̄llitatē: de
quoꝝ numero ē vsura. Hec etiā ꝑlatꝰ eccl̄ia
sticus de oī pctō habet se intromittere i fo
ro ꝓtentioso nec etiā rōnes adducte ꝓ scōa
ꝓclusione fundabāt se tm̄: in ℔ q̄d est vsurā
ee pctm̄ dei offensiuū: sed q̄z vltra ℔ erat pec
catū ledēs rempublicā natū cadere ad forū
secl̄arē z eccl̄iasticū ꝓsīle ad rapinā / furta z
alia grauia. z sīle talib⁹ pctis q̄ eccl̄ia z ptās
secularis in suis subditis punit: q̄z est sīlis
vsure chr̄ianoꝝ quā vtiq; eccl̄ia punit i suis

ℭ Questio. XXVI.

Utrū potestas secu-

laris ac ꝑlatus eccl̄iasticus licite possit i alī
quo ex sequentib⁹ casib⁹ tolerare mutuatio
nem vsurariā iudeoꝝ atq; cōsētire in eandē
sz ad vitandū maius malū z ad consequen
dum malus bonū ? Solutio questiōis stat
in trib⁹ suppositiōib⁹ et octo conclusionib⁹
z totidē cozollarijs: ac triū argumētoꝝ so

lutionib⁹. Prīma suppositio, ℔ capiī ptās
secl̄aris sīe in p̄cedēti. q. in p̄ma suppositōe,
et ptz etiam ordo hui⁹ qōnis ad p̄cedētem.
Nam in p̄cedenti bī q̄ tā ptās secl̄arꝫ q̄m ꝑ
lat⁹ eccl̄iasticus pōt z dz iudeis phibere vsu
ram z eos desup̄ punire: z p ꝓnīs non ē sibi li
citū tolerare, z hoc ē vex̄ regl̄ariē loq̄ndo, si
cut illud etiā latius h̄ꝑbabiī, sz in pñti q̄stio
ne q̄rit̄ an ne ℔ fallat in casib⁹ tactꝫ in titulo
qōnis. Scōa suppositio. Longe differūt
tolerare pctm̄ z ꝓsentire in pctm̄. Primo / q̄z
ꝓsentire i pctm̄ ē actꝰ volūtarꝫ positiuꝰ q̄ vo
luntas vult pctm̄ et sibi cōplacet, sz tolerare
nō ē actus positiuus: sz est negatio positiui
actus: est eīm nō punire, et sic ē negatio actꝰ
puniendi. Ul̄ si est actꝰ positiuꝰ, s. nolle pu
nire vl̄ velle non punire / vl̄ quo vult punire
(si grāmatica patiaī) tūc ē respectu negatōis.
Scōo differūt / q̄z nunq̄ licz ꝓsentire i pec
catū p̄riū vl̄ alterius: vt patebit, z tñ sepe li
cet tolerare pctm̄ alienum. Tertia suppositi
tio. Differūt etiā q̄rere an ꝑlatꝰ eccl̄iasticꝰ z
ptās secl̄arꝫ licite possint tolerare, z an debe
ant tolerare, nā m̄lta licent q̄ nō sunt: tūc de
bita seu p̄cepta: sz bñ econtra oē debitū seu
p̄ceptū ē licitū z oē illicitū nō est debitū. Ido
oñso aliq̄d ee illicitū hz etiā q̄ nō ē debitū.

Prima ꝓclo. ptās secl̄arꝫ: et ꝑlatus
eccl̄iasticꝰ nunq̄ pōt licite cō
sentire i mutuatione vsurariā Judeoꝝ, pba
tur octo rōnib⁹. Primo sic / faciens pctm̄ et
ꝓsentiēs / dīgni sunt pena. Ad Ro. j. z etiam
eq̄li pena: vt in. c. notū. in fi. ij. q. j. et in. c. j. de
offi. delegati. et. xj. q. iij. q̄ ꝓsentit. g̃ vtriq; sit
culpabiles z equal̄r. tenet ꝓseq̄ntia. q̄z pena
corrūdet culpe: sz Judeꝰ mutuās ad vsuram
peccat mortal̄r. igit̄ cōsentiens in eandē pec
cabit mortal̄r. Scōo sic. Nudus ꝓsensus
ad faciendū malū: etiā nl̄m p̄stans inuamē
est dānabil̄ z puniendꝰ: vt in. c. felicꝫ. de pe
nis. in sexto. i. §. illud. Tertio sic. Augꝰ in
ser. de ꝓbis euāgelij. z hr̄. xxiij. q. iij. c. a ma
lis. alt. Cōmunicaī malo q̄ facto eiꝰ ꝓsorti
um voluntatis vl̄ approbationis adiungi
tur / neq; g̃ ꝓsentientes sitis malis vt approbe
tis neq; negligētes vt arguaī. Quarto
sic. Augꝰ in serm. de ꝓbis euangelij. z habeī
xxiij. q. iij. c. recedite. in fi. vbi dicit, hoc est
imundū non tangere z voluntate nō ꝓsentire: z ore nō parcere, igit̄ secus agendo, s. con
sentiendo tangit̄ imundū spūal̄r intelligen
do. z p ꝓnīs ꝓtra ꝓceptum dei dicentꝫ, imun

dū nolite tangere. Leuitic. v. et. ij. Lor. vj.
Quinto sic. Aug⁹ in lib. ij. ꝯra Parmenianū. z hr. xxiij. q. iij. in. c. ita plane. dic ꝙ ds sociat malʾ duob⁹ modis/ vl ꝯmittendo malū cū eis vl fauēdo ꝯmittētib⁹. si āt neutr⁹ facit nllo mō sociat malʾ dūmō addat rertiuz: vt non sit piger in corripiēdo: zsi iudex non sit piger in puniēdo: dūmō hec oia facit cuz dilectione corripiendi z non odio psequndi. Postea text⁹ sic dic in fine. Ubi aūt cetera impediunt: illa duo sp retēta incorruptū castūq⁹ custodiūt: vt nec faciat malum nec approbet factū. Ille em̄ ōr cōmittere malū qui est ꝓnceps mali. Ille aūt ōr approbare malum factū q̄ pstat ꝓsensum z approbationez malo iam facto. Sexto sic. Aug⁹ in epla facta ꝯra Donatistas. z hr. xxiij. q. iij. siqs a catholica. in fine dic sic. Cōto malo⁹ non mactat aliquē pticipatione sacrō⁹: sed ꝓsensio factor. Nam si mal facz non eis dsq̄ q̄ ꝓsentiat: portat malus cām suā/ nec preludicat alteri quē in ꝓsensione mali opis sociuz non hz crimis. Septimo pbat sic. Nunq̄ actus ex genere malus ē licit⁹. fz ꝓsensus in mutuationē usurarū est ex genere mal⁹. igit. Maior pbat/ qz bonū est ex integra cā. Causarū aūt rectitud⁹ ad bonitatē actus vna est q̄ cadat sup debitū obiectū/ qđ ōr gen⁹ act⁹ .i. materia circa quā. Minor probat/ qz talʾ cadit sup actū malū z damnatū diuīa z hūana lege. Dō talʾ malū nō est natū fm rectā rōnē terminare actū cōplacentie z volitiōis volūtatz. Octauo sic. Leo papa in ser. vj. de natitate dñi ait sic. Quid ē aūt dilectissimi pacem hīe ad deuz: nisi velle qđ iubet: et nolle qđ prohibet? Si ei hūane amicitie pares aīos z sīles expetūt volūtates/ nec vn q̄ diuersitas mor⁹ ad firmā pōt venire ꝯcordiam: quō diuīe ptriceps erit pacz cui ea placent q̄ deo displicent: z his appetit delectari q̄b illū nouit offendi? Itez. Nā si in progenie carnali z stirpe terrena clarz parētib⁹ genitos vitia male ꝙuersatōis obscurāt: z ipo maior⁹ suor⁹ lūine soboles idigna cōfundit. in quē exitū venient q̄ ꝓter amorē mundi a generatiōe chr̄i non metuunt abdicari? Si aūt ad hūanā prinet laudem: vt patrū dec⁹ i ple resplendeat. q̄nto magz gl̄iosum ē ex deo natos in actorz sui imagine refulgere et illū in se q̄ illos genauit oñdere. Dec ille. Exq̄ hr q̄ non pōt q̄s amicus dī eē z filius p gratiam: nisi fugiat z nolit id q̄d odit deus: cuiusmodi est peccatum.

Bcda ꝓclo. Nec ꝓter maius malus imo maximū spūale malum vtpale malū vitandū/ nec etiam ꝓter maius bonū: imo maximū bonū ꝓsequndū tpale vl spūale est licitū ꝓsentire in mutuatione usurarū. Probat decē rōnib⁹. Primo sic. Act⁹ ex natura vl ex genere suo exns pctm̄: nō desinit esse pctm̄ ꝓter hoc qđ vestit illa vl alia circūstātia finis. s. optimi finis psequndi vel pessimi vitandi. Consentire aūt in mutuationē usurarū Judeor⁹/ est actus exns ex suo genere pctm̄. igit nō desinit eē pctm̄ ꝓter h q̄ ille ꝓsensus fit ꝓter talē finē. s. ad vitāduz maius malū ꝛc. Maior probat tripl̄r. Primo exēplariter. Occidere innocentē exā est actus ex genere malus nō desinit eē malus ꝓter hoc. qz fit ꝓter bonū finē. s. vt habeātur bona ei⁹ z fundent ecclie/ vl vt viteť alq̄ malū: vt vult Aug⁹ in q̄dam home. z hr xxiij. q. v. in. c. forte. idem ōr ō rapina/ furto/ z cetez. vñ errauit Caiphas fm suū intellectū dicens. Expedit vt vn⁹ hō moriat ꝓ populo ꝛc. Scō/ qz est regla magistral. Intentio finis boni nō iustificat factū ex se damnatū: sic tractat mgr in. ij. dist. xl. c. iij. vbi vult q̄ oēs actus fm intentionē sunt iudicandi boni vl mali. ꝓter q̄stā q̄ sunt ita mali vt nūq̄ pūt eē boni. etiāsi videant hīe bona cām. Interest em̄ plūmū (inq̄t Aug⁹) q̄ cā: q̄ fine: q̄ intentiōe q̄d fiat: sed ea q̄ pstat eē pcta cara nllo bone cause obtentu: nllo quasi bono fine: nlla velut bona intētione facienda sunt. Et ponit Aug⁹ in lib. ꝯra mendaciuz mlta exēpla de vtroq⁹. s. ō his q̄ pūt eē bona z mala. z de his q̄ sunt fm se pcta. Utrū aūt Aug⁹ dictione q̄si: z dictione velut. q̄ peccatū non pōt fieri bono fine nec bona intentione: qz non pōt esse bonus finis/ nec bōa intentio q̄ inducit hoīem ad pctm̄ cōmittendū: lz hoc aliq̄n videat erronee opioni hoīz.

Tertio probat eadē maior/ qz bonū est ex integra cā fm Diony. in. c. iij. in li. de diuī. noib⁹. Malū aūt ex singul defectib⁹. Et idē vult Aristo. ij. Eth. dicens. Bn agere ꝓtingit vno mō: peccare aūt mltipl̄r. i. ad hoc q̄ act⁹ sit bonus requrunt oēs ꝓditiones recte ad eum: z nō sufficit vna circūstantia tm: etsi vna deficit act⁹ ē malus. Dō ad bonū actum añ oia requrit gen⁹. i. obiectū debitū. igit si circūstantie eēnt bone: vtpura finis z hmōi. si tm̄ gen⁹ ē indebitū act⁹ manebit malus. Minor pbat/ qz ꝓsentire in pctm̄/ hz p obiecto pctm̄: igitur ex genere. i. ex obiecto suo hz q̄ ē inordinatus: qz cadit sup indebitū obiectū. Scō pbat illa scōa ꝛcō spāaliter de malo tpali vitando: z hoc sic. Alls licite cōmittit pctm̄ vt euadat piculū/ etiaz morz z vite: fz ꝓsentiens in vsurā Judeor⁹/ cōmittit pctm̄ ex ꝓma ꝛcone. igit si illū consensum ꝓster etiā ꝓter vitare piculum mortis z vite/ non licite id facit. z eadez rōne et a maiori ꝓter nllm altō tpale malū vitādū licebit cuiq̄ in eā ꝓsentire. Maior probat/ tale cōmittere pctm̄. s. vt euadat mors venit ex radice z cā mala. igit ē malū. Añs probat/ qz venit ex timore mundano. ille aūt ex phibitione chr̄i est malus: vt dic mgr in. ij. lib. xxiij. dist. c. z qz ō timore. vbi allegat Cassiodor⁹ dicēte. qū timem⁹ patī pcla carnis vl pdere bona mundi ꝓter qđ delinqm⁹: h timor malus ē quē dns phibet in euangelio dicēs. Nolite timere eos q̄ occidūt corp⁹.

Tertio sic/ ꝓsentire in veniale pctm̄/ non ē cuiq̄ licitū etiā ad vitandū mortē tpalē pximi: igit ꝓsentire in mortale pctm̄ (cuiuslibet die ꝓsentire in mutuationē usurarū Judeorum) non ē cuiq̄ licitū ꝓter qcunq̄ tpale malū vitandū. tenet ꝓsequntia: qz oim tpaliū malor⁹ mors est maximū. Añs probat. Nā mēdacium officiosum ē veniale: z tm̄ illicitū est illō cōmittere: z p ꝛsōnē ī ipm ꝓsentire etiā ad saluandū vitā: vt dic tertius in. c. sup eo. de vsuris. et. xxiij. q. ij. c. siqs ad te ꝓfugerit. vbi ait Aug⁹ in lib. ō mendacio. Nunq̄ p cuiuslibet vita tpali mentiendū est. i. licitū mētiri. z idē dic Isid⁹ in synonymis eadem. q. in. c. oē genus. Idem dic ibidē Aug⁹ in. c. ne q̄s arbitret. Et ex hoc sequit corollarie q̄ etiamsi p mutuationē usurarū Judeor⁹ succurret paupib⁹ ne fame pirent: non ē licitum in eā ꝓsentire. Et Aug. in li. ō mendacio dicit q̄ phibitū est mendaciū dicere: ne ali⁹ ab imūditia corpali defendat. i. ne ei⁹ ꝑginitas vl castitas violet. xxij. q. ij. c. f. sic non liceret mutuanti obligare mutuatarū ad dādū qđ in elymā paupib⁹. Quarto sic. Aug. in de ciui. dei lib. ij. Et hr etiā in. c. ita ne. xxxij. q. v. dicit q̄ q̄s debet pti⁹ oia mala pati q̄ malo ꝓsentire. z idē hr in. c. sacrz. qđ met⁹. Igit ꝓter nllm tpale malū vitandū licet ꝓsentire pctō Judeor⁹. Quinto sic. Isid⁹. lib. ō mēdacio. Cum ad h ventū fuerit vt saluti hominū nisi peccādo cōsulere nō possit iam se existimet non hīe qđ faciat: qm̄ id reliquum eē ꝓspexerit qđ recte faciet. xxij. q. ij. c. facilat. Sexto sic Apls ad Ro. iij. Non (sic blasphemamur: z sic alunt q̄dā nos dicere) faciamus mala vt euenīat bona q̄z damnatio iusta ē. Dō ꝓsensus in mutuationē est facere malū. igit non ē ille ꝓsensus eliciendus vt inde eueniant bona etiā q̄cunq̄. Hā indistincte dānat illō apls. Un siqs malū faceret vt saluaret ꝓximus a dānatione eterna: imo vniuersus mund⁹: tal nō ob hoc excusaret. nlls em̄ aiam suā dz alienis cōmodis impēdere. qm̄ ordinata charitas incipit a seipsa. plus etiā salutē aīe sue debet q̄sq̄ velle q̄z cuiuscūq̄ altertus. aliter agēdo quertit ordinē z crudel est in se: pius volendo eē in aliū. maxima aūt impietas ē sibūpi esse impiū. Diserere (inq̄t Sapies) anīe tue placens deo. Eccl. xxx. z Mat. xvj. et Lu. ix. dic chr̄istus Quid ꝓderit hoi si vniuersum mundū lucret: z anīe sue detrimentū patiat? Septimo sic/ pticipare cū excōicato (regl̄ariter loquēdo) non est mortale pctm̄: fz tm̄ veniale: dēptis q̄ttuor casib⁹: de q̄b alibi: saltē fm vnā z probabilē opionē. z tm̄ illa pticipatio in casu etiā in q̄ al's eēt tm̄ venial non desinit eē illicita/ etiamsi fiat ꝓter vitare mortē ꝓximi vl pūalē mortē. non ob h desineret illa mutuatio usuraria eē illicita: ille inquā ē casus eius dē capl fm alium intellectū. vter q̄ est verus. igit eadem rōne nec licebit consentire in illā si q̄ proximo fiat. Nam proximū sic me debeo diligere. Decimo si nō eēt

scõa ps ꝓclonis vera: eodẽ ḡ mõ liceret maleficiato ꝓsentire vt fieret maleficiũ aliqõ q̃ ipe libari posset a maleficio sibi inflicto/ qõ ẽ falsum, vñ inf artic̃los ꝓdẽnatos Parisi⁹ p theologicam facultatẽ. Anno dñi. M.ccc. xcviij. Quint⁹ ẽ q̃ est error dicere q̃ licitum sit vti magicis artibꝫ vl̃ alijs q̃buscunq̃ superstitionibꝫ a deo z eccl̃ia phibitis p q̃cũq̃ fine bono. Sextus etiã ibidem ẽ q̃ sit licitus aut etiã q̃ sit ꝓmittendũ maleficia repellere: error. Septim⁹ q̃ aliq̃s cũ aliq̃ possit dispẽsare in q̃cunq̃ casu vt talibꝫ licite vtaf: error.

Ex hac ꝓclone sequif.

Primũ cozollariũ. Propzie loq̃ndo male dictus videf si sic dicaf vt q̃dã ait: vbi q̃s int̃ duo mala ẽ implicit⁹: ita q̃ alterꝫ oino est factur⁹: ꝓsulendũ ẽ ei vt potiꝰ faciat min⁹ malũ z euitet maiꝰ: vtputa aliq̃s dic̃ se victũ tanta passiõe amoris: vt ñ possit vitare adulteriũ nisi adulterã inficiat, ꝓsulendũ ẽ ei vt faciat adulteriũ/ qõ ẽ minus malũ q̃s homicidiũ. Vñ etiã Panoz. in c. sup eo. de vsurꝫ ait, Siq̃s nõ exñs ad vsuram pat⁹ mutuare in nõ mutuãdo, icurreret maiꝰ pctñ q̃s mutuãdo ad vsuram: posset ei quis psuadere q̃ mutuaret potiꝰ ad vsurã. Probaf cozollariũ sic. Qui ꝓsulit alicui aliqõ pctñ: ꝓsentit in eꝰ pctñ: lz ꝓsensus ĩ peccatũ etiam alienũ ẽ sp pctñ. igit̃ taf ꝓsulendo peccat: z p ꝓns non ẽ verꝫ q̃ ꝓsulendũ sit ei. Minoz nota ex ꝑma ꝓclone. Maioz probaf/ qz aut ꝓsulendo vult q̃ faciat sic ꝓsulit/ aut nõ vult q̃ id faciat, si scõm nõ vere: lz simulatorie ꝓsulit. Dic aũt loq̃mur õ vere cõsulente: etsi deniq̃ tñ simulatorie ꝓsulit peccat, tũ qz simulatio ẽ pctñ/ tũ qz alius occasionaf ad pctñ eius ꝓsultatione: lz simlatoria, si ꝑmũ, igit̃ ꝓsentit q̃ faciat, velle em̃ eũ facere ẽ ꝓsentire eũ in id facere. Etsi dicaf/ ꝓsulit sibi non absolute/ lz sub ꝓditiõe: si. s. non velit alis maius pctñ dimittere: z p cõseqũs nõ cõsentit in pctñ eiꝰ nisi sub cõditione. Contra. Hoc non ex toto excusat cõsulentẽ lz a tanto. Probaf. Nã ꝓsulens primo peccare vult eũ peccare, igit̃ sub ꝓditiõe consulens ei peccare vult sub ꝓditione q̃ ꝑsim⁹ peccet, mõ non tñ is peccat q̃ aliquod pctñ vult simplr̃ z absolute: lz etiam q̃ illud vult ꝓditiõata volũtate lz ipm absolute nolit/ qõ ptz. Nam siq̃s absolute odit adozati onem idoli: lz tñ vt euitet mortẽ vult illã: ratis peccat nec excusaf a toto lz a tanto: quia non ita grauiꝫ peccat sic si nõ anxiaꝰ iã vellet. Scõo pbaf idem cozollariũ. Nam ꝑpetrator minoꝛ mali peccat in h̃ q̃ sibi ꝓpli consulit min⁹ malũ vt euitet maiꝰ, ḡ eadẽ rõne extraneus sibi idẽ cõsulens peccat, tenet ꝓña: qz non ẽ rõ diuersitatꝫ. Et si arguaf, beatus Greg. z Aug⁹ cõsuluit q̃ implicit⁹ inter duo mala q̃ alterꝫ est cõmissurus faciat minus: vt sic euitet maius. Nam Greg. i moral. ꝑte. vij. lib. xxxv. c. xiij. tractans de eo q̃ diabolica fraude ꝑplexus est int̃ duo mala/ ait sic: Est q̃ ad destruendas behemoth ꝑ sutias subtilr̃ fiat: vt cũ mens int̃ minoza et maxima pctã ꝓstringif: si oino nilꝫ sine peccato aditus patꝫ: minoza sp eligant, qz z qui muroꝝ vndiq̃ ambitu ne fugiat clauditur: ibi se in fugã ꝑcipitat vbi breuioz murus ingerif. Hec ille, xij. distĩ. c. nerui. In h̃ q̃ ait est q̃ zc, vult dicere q̃ ẽ dabile consiliuz q̃ in illa ꝑplexitate se habeat ꝑplexus. Aug. q̃q̃ de aduterinis cõiugꝫ li. ij. z hr̃. xxxij. q. ij. loq̃ns de marito inclinato ad occidendũ vxorem suã adulteratã nisi aliam ducat ea viuente/ seu q̃ idem ẽ nisi cõmittat adulteriũ/ ait: si facturus ẽ q̃ non licꝫ: tam faciat adulteriũ z non facit homicidiũ. Dec ille. In h̃ ḡ q̃ ait/ faciat: loquit cõsultiue. Et vt hr̃ in. c. duo mala. dist. xij. in decretꝫ. concilij Toletani õr: Si necitas compulerit vnũ ex duobꝫ malis ꝑpetrare: debem⁹ resolue re illud q̃ minoz in ꝑpetu nosci obligaru. Dicendũ q̃ hec dicta etsi q̃ silia repiant nõ sunt intelligenda ꝑ te sic facent: vt oñdũt rõnes facte/ lz restringenda: qm̃ impzo ꝑ dicta sẽ, sensus em̃ vtriusq̃ ẽ q̃ ille q̃ agit min⁹ malũ min⁹ incurrit damnũ z vitat maius dãnuz: non aũt q̃ volendũ sit eum facere vllum malum. Scõo põt dici q̃ ibi duo sunt consideranda. s. maiozis mali vitatio: z illa ẽ obiecta natũ consuli z id consulũt ꝓdicti. Secũdo ẽ ibi incursio mali lz minozis, z illõ nõ est natum cõsuli/ nec respectu illi⁹ est eoꝝ cõsiliũ: sed nuda ꝓmissio. Vñ ille q̃ consulit q̃ vitet malum maius bñ facit in hoc cõsilio/ sed in hoc qõ etiam consulit exerceri min⁹ peccat consulendo. Et sic ẽ ibi duplex consilium/ vnum malum/ alterꝫ licitum. Vñ beatus Aug⁹ post ꝓdicta subdit. Si est vtriusq̃ nefarium nõ debz alterum p alterum perpetrare: lz vtriusq̃ vitare, ecce q̃ non vult scõ suluisse vt committat minus malũ: sed cõsuluisse vt vtriusq̃ vitet.

Scõm cozollariũ. Non optet circa scõam ꝓclonẽ distiguere: vt q̃dã faciũt an min⁹ malũ in qõ ꝓsentif: vt vtef maius sit malũ ex lege diuĩa phibitũ/ vl̃ ex hũana tñ q̃si in ꝑmo casu scõa ꝓclo habeat ꝓfitatẽ z non in scõo/ patz. Nam etiã in scõo casu est verꝫ/ qz comedere carnes in sexta feria ẽ malũ ex lege hũana prohibitũ: et tñ sic̃ ꝓsentiret in illud qtũs ipe vl̃ alius videret aliq̃d malũ/ siue tpale/ siue spũale: z magis q̃ sit comestio carnium taꝰ peccaret suo ꝓsensu. Hec valet si dicaf q̃ illa distinctio ꝑ tanto fit, qz si min⁹ malũ ẽ etiam tñ hũana lege malum: papa põt dispensare z facere q̃ non sit malũ: z tũc ꝓsensus in ipm sit dispensatũ: vt vitef maius non ẽ pctñ: h̃ inquã nõ valet, qz taꝰ ꝓsensus si ẽ dispensatio facta nõ erit ꝓsensus in malũ: lz in licitũ. Conclo autem loquit de ꝓsensu in malũ. Item qz eodẽ mõ possz dici q̃ etiam ꝓsensus in malũ q̃d ẽ ex lege diuĩa malũ non ẽ pctñ si fiat ad magis malũ vitandũ. qz. s. deus põt circa illud malũ dispẽsare, z p ꝑns cõsensus in illõ malum iam dispẽsatũ non erit pctñ.

Tertia ꝓclo. Ptãti secl̃ari z ꝑlato ecclesiastico non ẽ licitũ tolerare mutuationẽ vsurariã Judeoꝝ. Probaf q̃ drupl̃r. Primo sic. Ubi q̃s delictũ põt impedire vl̃ ipm facere corrigi si h̃ non facꝫ graviter peccat, qz p approbante z cõsentiente hr̃. vt in. c. errorꝫ. et in. c. q̃d em̃ prodest. et in c. consentire. lxxxiij. dist. et in. c. sic dignũ. d homicidio. Hõ ptãs secl̃aris et eccl̃ia põt impedire vsurariam mutuationẽ: z eã facere corrigi. igit̃. Scõo sic. Licero in. j. lib. de offi. in capl̃o de iustitia dic̃, siq̃s non defendit socĩũ cui alius facit iniuriã: tam est i vitio q̃s si parentes aut amicos aut patriam deserat. Et ad idẽ est. c. quanto. d inia excõicationis. sed vsura ẽ iniuriosa non tñ socio. s. proximo ptãis secl̃aris z eccl̃iastice/ sed etiam deo. qz offensiua dĩ. igit̃ taf ptãs non coercẽdo peccat cum possit. Tertio sic/ qz eoꝝ mutuatio vsuraria ẽ crimẽ natũ cadere ad foꝝ secl̃arẽ z eccl̃iasticũ: vt pbatũ ẽ. Hõ pdicti tenef ad puniẽda crimia ad suũ foꝝ pertinentia in illꝰ in q̃s hñt iurisditionẽ: igit̃ tenenf ad non tolerandũ/ qz tolerare ẽ nõ punire. Maioz nota. Nam leges secl̃ares z iura canonica disponũt de vsurarijs puniendis: lz non equaliꝰ de oĩb: q̃m aliquos vsurarios leges ciuiles tolerant: z alios non. z rõne illius crimis etiã Judei efficiunf ꝺ iurisditione vtriusq̃ foꝛi illius loci in q̃ cõmittunt. igit̃. Minoz probaf octopliciter/ discurrẽdo ꝑ legẽ diuinã/ canonicã/ atq̃ ciuilem z dictamis rectẽ rõnis. Primo/ qz apls ad Ro. xiij. Principes non sunt timoze boni opis/ sz mali. Vis aũt non timere ptãtẽ: bonũ fac z habebis laudẽ ex illa. dei em̃ minister est tibi in bonũ. si aũt malũ feceris/ time. non em̃ sine cã gladiũ portat. dei em̃ minister ẽ vindex in irã ei q̃ malum agit. Et ifra de ꝓncipibꝫ loq̃ns ait. Ministri em̃ dei sunt ĩ hoc ipm̃ vacantes. Hec ille. Tũc sic arguif. Minister tenef suũ misteriũ fideliꝰ explere: sz punire crimina ẽ misteriũ ptãz secl̃arz adeo vt nisi exerceat: sine cã gladiũ portaret. Videm⁹ em̃ imperatoꝛi z q̃busdã aliis ꝓferri gladios in signũ q̃ eoꝝ ẽ punire crimina. Secundo pbaf minoz. Nã Exo. xxij. õ: Maleficos non patiaꝛ viuere zc. Tertio probaf. Nam Cyprian⁹ in nono genere abusiõis/ ait: Repperit furta prohibere/ adulteria punire/ impios de terra pdere/ parricidas z piuros non sinere viuere/ filios suos non sinere impie agere. Quarto. Idem ptz ꝑ legem. ita vulneratos ad. l. aq̃l. Quinto probaf. Nã in c. irrefragabili. de offi. oꝛ. concilij generale mandat plat̃z eccl̃iaꝝ punire excessus subditoꝝ ne sanguis eoꝝ de manibꝫ suis reqrat. Idem hr̃ in. c. fi. de regu. Sexto/ in. c. vt fame. de sen. excõi. õz. plati excessus corrigere debent subditoꝝ z publice vtilitatꝫ interest ne crimina maneant impunita: z ꝑ impunitatꝫ audaciam fiũt q̃ nequã fuerant nequiores. Nec valet euasio/ dicẽdo q̃ Judei nõ sunt subditi. Nam oppositũ ẽ ostensum i ꝓcedenti qõne. Eadem em̃ euasione diceret q̃ ptãs secl̃aris posset tolerare homicidia/ furta/ z alia crimina Judeoꝝ: z plati eccl̃iastici tolerare possent si Judei blasphemias publicas exercerent aut subuersiones fideliũ machinarenf. Septimo z octauo probaf ꝑ autozitates Augustini allegatas i q̃rta z quinta probationibus ꝑme conclonis huius q̃nis. Quarto probaf ꝓncipal̃ conclusio. Ptãs secl̃aris z plati eccl̃iastici non debẽt tolerare id q̃ est in oppzobriũ chriani nozũ z in grauamen pauperꝝ: sed mutuatio vsuraria Judeoꝝ est hmõi. igit̃. Minoz pro scõa parte est nota/ qz exhaurit eoꝝ substantiam vsq̃ ad ossa. Pro ꝑma parte probaf

primo sic. Illō qō lex Moysi estimat vt maledictionē q̄ndā: est in opprobriū patientis illō. Mō recipe mutuū ad vsuras est hmōi. Nam Deut. xxviij. Moyses ꝓphetādo mala vēturā ꝫ non obstuantes dei legē int̄ alia enūerat q̄ nō obstuantes cogent recipe mutuū ab alio z ipi nlli poterint mutuare. ḡ sal tem apō Judeos mlti estimantes tpalia bona: erit receptio opprobriosa chīanis: et sibūpsi attribuent mutuationē laudem: benedictionē ac ꝓmationē obstuantie sue pfidie. Scōo/ qz eē q̄si ꝟuum Judeoꝝ ē chīanis opprobriosum. Mō recipiēdo a Judeis mutuū efficiunt q̄si eoꝝ ꝟui. Nam q̄ mutuū recipit: ꝟuus ē fenerantis. Prouer. xxij. z in. l. iij. C. de nouationib.

Quarta pcl'o. Predicta toleratio ñ est eis licita etiā ꝓpt qōcunq̄ bonū tpale a se vl' ab alio ꝫseq̄ndū maius q̄ sit dānū tpale qō p vsuras inferūt chīstianis. Probat. Nam nō licz vendere vsuz potestat seclaris vl' eccliastice siue h̄ fiat positiue. s. illā exercendo siue negatiue: puta illū omittēdo. Mō p̄dicta toleratio eēt vēditio vsus ptis. igit. Maioꝝ probat p. c. nemo ꝑ sbyteroꝝ. de simonia. vbi non tm̄ pctm̄: sed etiā simonia reputat si platus eccliastic⁹ abstineat a punitōe ꝓpter tpalia sibi data vl' promissa. z ly silis casus non sit simonia in plato seclari: attn est pctm̄: qō em̄ in talibus ē simonia supioꝝ eccliastico est seclari al's ḡue pctm̄. Minoꝝ probat. Nam plus esset acsi diceret. si dederis mihi vl' alteri tantū bonuz tpale: volo ptāte mea punitiua non vti. igit vsum ei⁹ vendit. Scōo sic. Transactio ī criminib⁹ est illicita. igit etiā p̄dicta toleratio/ ꝫseq̄ntia nota. Tertio sic. Non est eis licitum tolerare malū vt ꝫsequat quis bonum qō est vilius. q̄ sit illud bonū qō auferet ꝑ p̄dictum malū: ly p vsurariā mutuationē licz tollat aliq̄n bonū tpale minus q̄ sit illō tpale qō p tolerantiā possz obtineri: tn̄ vltra tpale ablatum etiā p vsuram tollit bonū ꝟtutis z gr̄e: z oē tpale bonum est vilius bono ꝟtutis z gr̄e: igit non ē illa toleratio licita. Maioꝝ nota/ qz non ē p rectoꝝ ē reipublice pdenduz maius bonū ꝓpter hīe minus. Minoꝝ probatur. Quia etsi Judei non habeant gr̄am actu. z sic p eoꝝ vsuram non tollat gr̄a q̄ inest: tn̄ tollit q̄ inesse si pctm̄ non cōmitterēt: sic in sili de pctōe mortali dicim⁹ q̄ p scōm pctm̄ mortale tollit gr̄a non q̄ ineſt: ly que infuisse. Item staret q̄ si mutuasse christiano gratis z abstinuisse ab vsura/ meruisse de cōgruo p hoc op⁹ illustrari ad gr̄am fidei. Nā pietas (cuiusmodi ē mutuatio ḡtuita) est ad oia vtil'. j. ad Tim̄. iij. Ex q̄ sequit

Tertiū corollarium. Q̄ dato q̄ Judei vellent maxima tributa dona reipublice dare non ob ea eēt toleranda eoꝝ feneratio. Un̄ q̄uis illō exq̄ bonum vtile reipublice mltiplicat (saluato tn̄ bono honesto) licitum est z ꝓmissum. tn̄ illud p qō mltiplicat bonum vtile: z ledit bonū honestum/ aut cozrūpit. cuiusmodi est vsuraria mutuatio non ē licitū. Un̄ non sunt excusandi imperatores illi q̄ ꝓmiserunt vsuras etiam mltiplices quēadmodū habitū est s. q. xxij. etiam dato q̄ ꝓmiserint ꝓpter bonum tpale publicū: imo adhuc longe magis sunt culpabiles in h̄ q̄ etiā ꝓcesserūt eas: iuuamen eis prestando.

Quinta pcl'o. Predicta toleratio est illicita: etiamsi fiat propt̄ tē pozale malū vitandū/ ꝓbat. Nam punire: z p ꝫns non tolerare est actꝰ ꝟturis z debitus seu ꝓceptus ptāribus z platis. Actus aūt virtutis ꝓceptus: non ē ꝓpter tpale malū omittendus. Nam omissio ē mortal'. Mortale aūt pctm̄ non ē cōmittendū ꝓpter tpale malū vitandū/ sed potius mortendum. Scōo sic. Aug⁹ in. j. lib. de ciui. dei. ca. ix. vult q̄ si ꝓpter piculū mortis vl' bonoꝝ tpalium vitandum/ vl' ne incurrat infamia omittit correctio maloꝝ: deus tales omittentes correctionē facere flagellat penis tpalibus ī hac vita. q̄q̄ eis vita maloꝝ displiceat: ḡ vult q̄ tales omittēdo peccant: z dato (nullatenꝰ tn̄ ꝓcesso) q̄ leuit̄ peccarent: nullū tn̄ pctm̄ ē licitū: etiamsi ꝓpter maximū tpale malū vitandū fiat ex scōa ꝓclusione. Tertio sic. Sanct⁹ Thomas secunda secunde. q. xx. ar. xj. dic̄ q̄ nō est licitum tolerare mala nisi ꝓpter vitanda mala spūalia vitari nō posse nisi tolerent̄ vsurarij. iō h̄ infra improbabilit̄ in. q. xl. viij. sz tn̄ etiā illo dato: sz non ꝓcesso: adhuc non eēnt ob h̄ tolerādi: vt iam probatū est.

Sexta pclusio. Ptāti seculari z platо ecclesiastico licitū est tolerare Judeoꝝ mutuationē vsurariam ꝓpt̄ vitare aliq̄d malū spūale maius q̄ sit illud malum spūale/ qō est mutuatio vsuraria qō maius al's veriſilr vitari non posset. Probatur quintuplr. Primo sic/ qz regla ē: q̄ minus malū est ꝓmittendū ꝓmissione tolerantie vt vitet maius malū: vt inuit beatus Greg. in c. denicq̄. iiij. di. Scōo sic. Eis licitū ē tolerare opa meretricū ꝓpter vitare malū spūale maius q̄ sint opa meretricū. s. ꝓpter vitare adulteria/ incestus/ stupra/ z pctā ꝓtra naturā: q̄ al's vitari non possent ꝫsupposito sal tem q̄ plimi hoies sunt extra charitatez/ sine qua nō ē possibile vitare omne mortale: ꝫ p ꝓceps ruit hō de pctō in pctm̄ ad modū equi ōstituti freno z sessore. ḡ etiam sic est h̄. tenet ꝫnia a sili. Nam vtrūq̄ est pctm̄ mortale. Añs probat p Aug⁹. in ser. de ordine. Auser meretrices de reb⁹ hūanis z oia libi dinīb⁹ turbabis. q. d. potius tolerāda sunt eoꝝ opa q̄ q̄ gulozа pctā libidinū exerceāt.

Tertio sic. Si nō liceret tolerare ī tl'i cāu: maxime ideo: qz ptās seclaris z ꝓlat⁹ eccliasticus teneret ad puniendus crimina. z p ꝫns ad nō tolerandū/ sed h̄ non arguit. Nam ex q̄ tenet ad puniendū punire illud erit actus ꝟturis: al's nō teneret ad ipm. ḡ non tenebit ad illū actum in q̄cunq̄ casu: sz solum in casu in q̄ aderūt circūstantie req̄site ad actū ꝟturis: sz non in oi casu assunt ille. igit. Minoꝝ probat. Nā in casu vbi sic̄s punire ꝓnitus incurreret mal⁹ malū: nō eēt illa punitio laudabil'. pbat. Nā finis punitōis ēvt sanet criminosus. nūc aūt nō solum nō sanatur: sed etiam de nouo z graui⁹ lederet. tale ḡ punire careret debita circūstātia finis. q̄a fieret ꝓpter finē inattingibilē. Nec valet qō q̄dam dicūt: vsura ē ꝓtra ius naturale. igit nllo mō pōt tolerari. Nam etiā fornicatio ē ꝓtra ius naturale/ qz ꝓtra p̄ceptū morale: z tn̄ pōt tolerari in casu ad vitandū mai⁹ malum. q̄uis em̄ vsura sit ꝓtra ius naturale: tamen tolerantia ei⁹ nō est ꝓtra ius naturale.

Quarto sic. Medicus obligat⁹ ad medē dū membz̄ dñi sui licite omitteret medelaz applicare si volēdo applicare vt auferretur egritudo modica verisilr estimaret nō eam auferri posse nisi maiorem egritudinē h̄ vel aliud mēbz̄ eiusdez corpis incursuz. fozet. Nō ptās seclaris z ꝑlatus eccliasticus est sic medicus respectu ꝓpli delinquentis: z pena ē medela delinquentū. igit si ex punitiōe vnius de ꝓplo timeret ille vl' alij incursurus maius pctm̄ qō al's vitari non posset / licite omittet punire. Quinto posset ꝓbari de tolerantia hereticoꝝ q̄ pelores sunt vsurariis. z de hoc statim tanget infra. Etsi dicat Aliqm̄ malū videt maius q̄ vsura. Dicendū ly nlqm̄ malū tpale sit maius vsura/ qm̄ vsura est malū spūale: tn̄ aliq̄ mala spūalia sunt maioza q̄ sit vsura. Prima ps pbat. Quia totū genus maloꝝ tpalium est min⁹ genere maloꝝ spūalium adeo q̄ infimū inter mala spūalia ē pelius q̄ sit summū int̄ tpalia: recte sic̄ impfectissim⁹ hō est nobiliozis nature q̄ sit pfectissimus asin⁹. Scōa ps pbat. Nā infidelitas/ desperatio/ z odiū dei ē maius q̄ sit vsura. Nam q̄nto ꝟtus est melioꝝ z clarioꝝ: tanto pctm̄ ei oppositū est pei⁹. Fides ār spes z charitas ꝓtra quas sunt p̄dicta tria pctā: sunt meliozes ꝟtutes q̄ sit libalitas cōtra quā ē vsura. igit p̄dicta pctā sunt peiozа saltē ex genere q̄ sit ipa vsura. Item pctm̄ ex obiecto exns in deum vt sunt p̄dicta/ est maius q̄ pctm̄ exns in primū: vt ē vsura: quāto iniuria dei est maioꝝ q̄ iniuria primi. Itē homicidiū q̄ tollit vita est maius q̄ vsura q̄ tollunt bona fortune. Itē simonia ē maius vsura: vt pt̄z. j. q. vij. c. vl. vbi doꝝ. Oia crimina ad comparationē simonie/ heresis/ q̄si pro nihilo reputabūt. Et hec oia vera sunt ex genere: ꝫ ex aliq̄ circūstantia accedēte poterit ecōtra fieri: qm̄ ex circūstantia accidente potest fieri vt infimū int̄ pctā mortalia fiat graui⁹ supmo/ sed de h̄ alibi. Ex hac pcl'one sequunt alia corollaria. Est ḡ

Quartū corollariū. Falsa est opinio dicens. Q̄ nlqm̄ malū spūale dabile sit maius vsura. z ita in nllo cāu sit toleranda. qō nō solum ē falsum: vt iā patuit: sed mltum improbabilr ac incredibilr dicūt: sed nec in deiestatione crimis alicui⁹ cōgruit in scholastica determinatiōe vti hyperbolica locutione: q̄cq̄d sit in declamatoriis ꝫmonib⁹. Et dato q̄ nunq̄ ptingeret nec natus eēt ptingere casus pcl'onis in q̄ puniendo Judeos vsurarios sic imineret mal⁹ malū q̄ sit vsura q̄n illud vitari posset (cum in mlto ꝓualeant chīani super Judeos) tn̄ casus non ē impossibil'. possibile em̄ fozet Judeos adeo ī aliq̄ loco ꝫualescere: vt nisi chīstiani eoꝝ vsuras pmittere nollent: magna spūalia incōmoda chīanis ineuitabilr imminerent ac irrepabilr: in q̄ vtiq̄ casu tolerande eēnt eoꝝ vsure. Nam z h̄ mō heretici sūt tolerandi. sic z chīs War. xiij. in tali cāu loquens ait. Sinite (inq̄t) vtraq̄ crescere vsq̄

ad temp⁹ messis: ne forte colligẽtes zizania
simul eradicet ⁊ triticũ: vt exponit Nico. vbi ly.
in duobꝰ casibꝰ. vide ibidẽ. Itẽ casus foret
possibilis q̃ iude⁹ aliq̃s pseueratur⁹ esset in
sua pfidia: nisi tolerare⁊ vsura ei⁹: q̃ tñ quer-
tendus esset ad fidẽ: si p tpe pmitteret⁊ cessat
q̃ pseuerãtia in pfidia ẽ mai⁹ malũ q̃ vsura,
sic̃ fides est mai⁹ bonũ q̃ liberalitas: in q̃ ca
su licite sibi tolerare⁊ vsura, sic̃ ⁊ chr̃iano in
simili casu ne laberet⁊ i heresim: alꝰ nõ euitabi-
lem tolerari possꝫ vsura, sicut alq̃n inueniꝫ
toleratur fornicatio simplex: ne cõmittãt stu-
pra ⁊ infanda crimina.

Quintũ corollariũ. Q nõ optet di-
stinguere (vt q̃dã) an eadẽ p
sõa sit iplicita itẽr duo mala vl̃ distincte pso̅e:
q̃si i pmo casu tolerãdũ sit min⁹ malũ: vt vi-
tet mai⁹: nõ aũt i scõo. Hã et i scõo casu ve-
rũ est: q̃d pz. Hã sic̃ ptãs tolerare dz Joãnẽ
facientẽ puũ malũ: ne idẽ Joã. faciat aliud
mai⁹ malũ, ita ẽt dz tolerare Joãnẽ facien-
tẽ puũ malũ: ne ali⁹ puta Petr⁹ incidat ma-
ius malũ: q̃d alꝰ videl̃r Petr⁹ essꝫ incursur⁹.
Probat dupl̃r. Quia ptãs dz diligere Pe-
trũ sic̃ Joãnẽ. Si igit̃ Joãni pmittat min⁹
vt idẽ vitet mai⁹. igit̃ Joãni pmittere debet
min⁹: vt Petr⁹ vitet mai⁹. Scõo. q⁊ medic⁹
pmittere debet egritudinẽ vni⁹ membri nõ
solũ vt idẽ membrũ vitet maiorẽ: sed etiã vt
aliud mẽbrũ eiusdem corpis vitet maiorẽ.
Omnes aũt sum⁹ mẽbra vni⁹ corpis.

Sextũ corollariũ. Falsum est eoꝝ
dem dictũ quo dicũt: nec ius
diuinũ: nec nãle: nec canonicũ põt pmittere
vsuras: ẽt ad mai⁹ malũ vitãdũ. Nam si lo-
quunt̃ de pmissione simplici tolerãtie ptz id eẽ
falsũ ex iam deductꝫ. q⁊ vt ptz. ptãs hũana q̃
tñ est minor q̃ sint oĩa illa iura: potest eas p
mittere simplici pmissione. id est nõ punire. ⁊
hoc ꝓpter mai⁹ malũ vitandũ. Scõo. q⁊ de
us mlta mala pmittit tali pmissione. ⁊ hoc p
pñti vita. q⁊ mlta p pñti vita nõ punit. Itẽ
papa q̃ cõdidit ius canonicũ ⁊ eccl̃ia potest
etiã iã factas ꝯstitutiões puniẽtes vsuras
auferre ad temp⁹ vel eaꝝ effectũ suspendere
sc̃z vt vitet mai⁹ malũ. Hã p bono eas ꝯdi-
dit. igit̃ si ad oppositũ tẽderet eas auferre vl̃
suspẽdere ad tps põt. Si aũt loq̃nt̃ de pmis-
sione dispẽsatiua tollẽte culpã ⁊ penam ñ est
veꝝ q̃ ad ius diuinũ. Hã de⁹ a q̃ ius diuinũ
pcessit possꝫ dispẽsare vt vsuras exercere ñ
eẽt malũ, sic̃ ꝺ repudio ⁊ pluralitate vxoꝝ q̃
⁊ ipa sic̃ vsura sunt ꝓtra legẽ nature dispẽsa
uit in veteri lege. ⁊ dz de facto nõ dispensaue
rit in iure diuino: non tñ sequit̃. igit̃ non põt.
q̃uis q̃ ad ius canonicũ verũ sit. q⁊ nec ius
canonicũ/ nec ius ciuile põt pmissione dispẽ
satiua pmittere vsuram ꝺ obligãdo. s. a cul-
pa ⁊ a pena illius pcti ne incurrat. Et q̃uis
veꝝ dixissent hi si dixissent q̃ nllm ius pmit
tit eã/ etiã pmissione simplici tolerantie: q⁊ tã
diuinũ q̃ canonicũ phibet ⁊ penam decer-
nit: tñ non debuissent dixisse q̃ nllm illoꝝ
posset pmittere illo vl̃ alio mõ capiẽdi per-
missionẽ: vt est ostensum.

Septimũ corollariũ. Q̃ secta cõ-
clusio ẽ vera: etiãsi ad-
dat q̃ ptãs secl̃ar⁊ vl̃ eccl̃ia dz ⁊ teneãt tolera
re in tali casu/ ptz: q⁊ rõnes adducte vtrũq̃
probare pñt: vt ptz ꝯsyderando earũ vim et
efficaciam: ⁊ p̃sertim illa de heresi toleran
da: vbi chr̃istus p̃ceptiue loquens ait. sinite
vtraq̃ crescere ⁊c.

Septima ꝯclo. Ptãti secl̃ari ⁊ pre-
lato eccl̃iastico licitũ est
tolerare Judeoꝝ mutuationẽ vsurariam p̃
pter assequ bonũ spũale maius q̃ sit illud bo
nũ spũale qꝺ per eoꝝ vsuras auferr⁊. dũmõ il
lud bonũ spũale sit debitũ seu p̃ceptũ vt ob-
tineat⁊ dũmõ alꝰ obtineri non possꝫ. Pro-
bat dupl̃r. Primo sic. Si aliq̃ bonũ spũa-
le est maius alio: malũ illi oppositũ est mai⁹
malo opposito alteri bono p Arist. ij. poſ.
Magis em̃ eligendũ vl̃ bonũ: opponit̃ ma-
gis fugiendo seu magis malo. g̃ si non tole-
rare⁊ Judeoꝝ vsura ꝓpter assequ bonũ spũa-
le maius q̃ sit illud spũale bonũ qꝺ per eoꝝ
vsuras auferr⁊: tunc incurrere⁊ mai⁹ malũ q̃
sit malũ vsuraꝝ. mõ illicita ẽ illa nõ toleran
tia seu illa punitio: vbi p hoc q⁊ punit̃ min⁹ i
currit̃ mai⁹: ⁊ ex opposito tolerãtia minoꝝ:
vt vitet⁊ maius ẽ licita ex p̃cedenti ꝯclone.
Scõo sic. Hõ min⁹ peccant Judei in suis
ritibꝰ ⁊ obꝺuantijs legalibꝰ q̃ vsuras exercẽ
do saltẽ in genere pctoꝝ loq̃ndo: puta quia
vtrobiq̃ peccãt mortal̃r. Mõ ptãti secl̃ari
⁊ plato eccl̃iastico licitũ est tolerare Judeo-
rũ rit⁹ ꝓpter assequi bonũ spũale maius. s. fi
dẽ in eis plantãdã q̃ illꝺ spũale sit qꝺ auferꝫ
tur p eoꝝ vsuras. s. bonũ liberalitat⁊ ꝓpter
vitare malũ oppositũ bono fidei vitandũ. i.
ꝓtinuatonẽ pfidie sue. Maior nota ex alꝰ
deductꝫ. Vñ Esa. de eoꝝ cerimoniꝭ et ritu
quẽ a tpe legꝫ euangelice fuant loquens ait

ixvj. c. q̃ imolat bouẽ q̃si q̃ interficiat vir/ q̃
mactat pecus q̃si q̃ excerebret canẽ. Mior
probat̃. Nam btus Greg. in. c. qui syncera.
xiv. dist. mandat vt nõ solũ in suis ritibꝰ to-
lerent̃: sꝫ etiam vt nõ pmittant̃ aliq̃ eos i eo
rũ obꝺuantia inq̃etare. ⁊ cãm assignat: q⁊ i-
quietando eos in ritibꝰ eoꝝ: impediret̃ eorũ
quersio quã tũ inq̃etantes obtinere p inq̃e-
tationẽ intẽdebãt: ⁊ quã etiaꝫ eccl̃ia melius
alꝰ assequi posset si patient̃ tolerarent̃: quia
aspitas illa q̃ chr̃iani eos sup ritu suo mole
starẽt pcul pelleret Judeos a nobꝭ: quos tñ
apꝺ nos mansuete tractando p rõnẽ ⁊ auto
ritatẽ scpturaꝝ suaꝝ ad fidẽ quertere posse-
mus. ⁊ ita vult q⁊ ꝓpter assequ bonũ spũale. s.
fidẽ eoꝝ: tolerari nedũ possint: sꝫ etiam debe
ant i suis ritibꝰ. Hoc profecto mõ btus Ki-
lianus ducꝫ gosberti illicitũ cũ vxore fratꝫ
sui cõiugiũ aliq̃diu tolerauit ne fidẽ nouit
plantatã ⁊ tenerã lederet: sꝫ post robꝛatũ in
fide sup hoc allocut⁹ sit. Etsi arguat̃ ex ea
dem g̃radice posset eoꝝ vsura tolerari. So
lutio statim patebit. Dr aũt notant̃ ꝓmo i
ꝯclone. dũmõ sit debitũ. Nam ꝓpt bonũ cõ
siliũ ⁊ pfectiõis sine q̃ est hoĩ salus nõ est to-
lerandũ malũ destruens salutẽ hoĩs. sic̃ non
debet medic⁹ tolerare damnosam egritudi-
nẽ mẽbri sui dñi: vt idem vl̃ aliud mẽbrũ al-
sequat̃ aliqꝺ bonũ sibi nõ necessariuꝫ. Silr
non ẽ deserendũ p̃ceptũ vt fuer⁊ cõsiliũ: nec
deserendũ necarium vt obtineat⁊ qꝺ est sup-
erogationis. p̃ceptũ aũt ⁊ ncarium est puni
re crimina. igit̃. Dr scõo dũmõ alꝰ obtine
ri non posset: q⁊ si illud nihilomin⁹ obtineri
posset nllatenus tolerandũ eẽt illꝺ malũ sic̃
est in ꝓposito. Nam ꝯuersio Judeoꝝ ad fidẽ
nõ pmittẽdo eis vsuras nihilomin⁹ obtine-
ri põt ⁊ melius q̃ eis eã pmittẽdo. Nam si nõ
pmitter⁊ vsuras exercere: cogerent̃ se labo-
ribꝰ suis nutrire ⁊ artificijs mechanicꝭ. exq̃
duo seq̃ren̄t. Primo familiaritas ad chr̃ia-
nos q̃ etsi nimia exñs posset nocere chr̃istia
nis impfectꝭ. tñ nõ nimia exñs qualꝰ est iter
ꝓtrahentes vl̃ etiã mlta cũ pfectis ꝑdessꝫ vt
allicerent̃ ad fidẽ ꝓtrahentiũ ac ad fidẽ pfec-
toꝝ cum q̃bꝰ ꝯuersarent̃. quõ ꝯuersus fuit
Judeus p btm̃ Basiliũ: vide in legẽda sua.
Scõo sequeret⁊ q⁊ non ita. intẽdere possent
callidis machinamentꝭ q̃bꝰ suam pfidiã de-
fendere conant̃ prauas expositiones scp̃tu-
re excogitando. Et ex h̃ ptz q⁊ non ẽ sile ꝺ to
lerando eoꝝ rit⁹ vt conuertant̃ ⁊ de toleran
do eoꝝ vsuras vt ꝯuertant̃. Hã tolerãtia ri
tus eoꝝ ẽ ncaria: vt nõ ipediam⁹ eoꝝ ꝯuersi
onẽ. Hã nõ tolerãtia rituũ vt cõuertant̃ nõ
est mediũ accõmodũ ad obtinẽdũ ꝯuersiõez
sꝫ pot⁹ ipeditiuũ. Hã cũ rit⁹ de p septineãt
ad eoꝝ religionẽ ⁊ fidẽ seu potius pfidiã: eo
ipo q⁊ vellem⁹ eis phibere rit⁹: etiã fidẽ eorũ
videremur velle eis phibere ⁊ eos ad ñam
fidẽ cogere. mõ ꝓpellendo eos ad fidẽ pro-
cul eos a nob pellerem⁹ p aduersitatẽ. q̃s tñ
tolerãdo potuissem⁹ mansuetudine ⁊ rõne ꝓ
uocasse: vt ait Greg. sꝫ vsuras exercere nõ ẽ
de p se ad fidẽ eoꝝ ptinens. nec em̃ ẽ cerimo
nia nec cult⁹ legal̃ q̃ deũ fm suã legez colere
debeãt: sꝫ pot⁹ abstiere adeo q⁊ etiã ipsi bñ
fateri q⁊ abstinere ẽ meli⁹ ⁊ pfecti⁹ q̃s exercez
re. An aũt saltẽ aliq̃ eẽnt a ritu suo phibẽdi:
ĩmo ad fidẽ cogẽdi: vt nõ i tanta mltitudine
crescerent tractari/ hz alibi. h̃ inquã placuit
Scoto in suo. liũ. Et addo huic ꝯclonẽ q⁊
etiã ꝺa ẽ si addat̃ q⁊ vtriq̃ ptãti nõ tñ licitus
est: sꝫ etiã ꝺz ⁊ teneãt in tali cãu tolerare. Haz
rõnes ad idẽ pbandũ sunt efficaces: vt patz
ꝯsyderãdo eaꝝ vim ⁊ efficaciã. Et ex h̃ patz
solo argumẽti q̃ argueret⁊ q⁊ nõ licz pape vel
imperatoꝛi tolerare rit⁹ iudeoꝝ: q⁊ q̃ possꝫ im-
pedire crimĩa aliq̃ ⁊ nõ facit: hz p ꝯsentiẽte ⁊
approbãte. c. erroꝛ. lxxxiij. di. ri mltis aliꝭ
ca. allegatꝫ. illi aũt rit⁹ sunt mortalia pctã. ⁊
eodẽ mõ argueret⁊ ꝺ toleratõe vsuraꝝ in cãu
hꝰ ꝯclonis. Dicẽdũ q⁊ maioꝛ ẽ ꝺa qñ pt. h̃ ãt
nõ ꝺz q̃s posse qñ nõ licite põt. mõ nõ licite
pt q̃s ipedire malũ: qñ ex ĩpedire seq̃ret ma-
ius malũ nc̃ario vitandũ / aut impediret⁊ cõ
secutio maioꝛis boni nc̃ario ꝯseq̃ndi sic̃ est
in ꝓposito: vt patuit.

Octaua ꝯclo. Dato q⁊ Moyses in
lege pmisisꝫ pmissione to
lerantie vsuras Judeis respectu gentiliũ p
pter mai⁹ malũ vitãdũ. s. ne mutuarẽt ad vsu
rã suis fribꝰ (lz oppositum sit ver.) nõ tñ nũc
eis eẽt id pmittendũ ꝓpt sile malũ vitandu⁊
etiãsi eos suis fribꝰ mutuare ad vsuras: eẽt
mai⁹ malũ q̃s mutuare ad vsuram alijs: puta
chr̃ianis vl̃ ẽt paganis. Rõ diuersitat⁊ ẽ: q⁊
q⁊ moyses h̃ tolerasꝫ/ fuissꝫ ad vitãdũ mai⁹
malũ a q̃ eos coercere nõ potuissꝫ si nõ tole-
rasꝫ: ⁊ sic non ab vtroq̃ malo potuit arcere
vt docuit eoꝝ mlta rebellio tã ꝺ deum q̃s ꝺ
moysen viꝝ vtriq̃ mitissimũ. Hũc aũt cũ sint
pauci compatiue respectu chr̃ianoꝝ ⁊ in ma
gna ptãte eoꝛundem chr̃istiani eos possent

ab vtroq3 coercere: ꝛ ꝑ ꝯñs ratio ꝛ cā tolerā
di q̄ Moysen mouisset: cessaret. ḡ ꝛ effect⁹.
Nec3 ei ꝓpt mai⁹ malū vitādū ē tolerādū mi
nus: nisi qñ mai⁹ al's vitari nō p̄t vnacū mi

Octauū corollariū. Nō igit̄ (nozi valet argumētū q̄rundā ꝑ
suadere volentiū ꝙ ptās deb3 tolerare iude
ozū vsuras respectu chzianoꝝ: eo ꝙ sūt mi
nus male. ꝛ h̄ ꝓpter vitare vsuras chzianoꝝ
respectu fratrū q̄ sūt peiozes. Nā dicendu3
ꝙ lic3 veꝝ sit illas peiozes esse alijs. attñ po
testas pōt vtrasq3 impedire. igit̄ nō est rō to
lerandi. Et si dicat̄. nō poterit q̄n adhuc ml'
te vsure cōmittant̄ in secreto vel in palliatis
cōtractib⁹. Dicendū: dato ꝙ sic sit: min⁹ tñ
malū erit illas secretas q̄ ad lucē venire nō
p̄nt tolerare: q̄3 publicas (quas poss3 ꝛ tene
tur punire) īpunitas transire. Scd'o. qꝛ se
crete vsure sūt pauce nūero: respectu illaꝝ: q̄
fierēt si tolerarēt̄ manifeste vsure. tūc enim
passim oīb⁹ mutuaret̄: nec timoz pene: nec
ruboz verecundie esset mutuāti. Min⁹ aūt
malū est qd' modicū est q̄3 quod multum est.
Fateoz tamē ꝙ si nō possent iudei vsurarij
extirpari simul ꝛ chziani: quin opozteret al
terū illoꝝ sustiere: aut mai⁹ spirituale dānū
incurrere q̄3 sit vsura alteri⁹ illoꝝ: tolerandi
essent iudei vsurarij: vt nō haberent̄ vsura
rij chziani. Minus enim offendit̄ deus ab
ip̄is q̄3 a chzianis filijs suis: sic̄ rex nō offen
dit̄ tantū si canes vl' alie bestie mingāt in cu
bili suo q̄3 si filij vel serui sui facerent id. Ju
deos aūt chr̄s vocat canes dicēs ꝑ Dauid.
Circūdederūt me canes mlti. Et nota ꝙ sic̄
p̄dicte octo ꝯclusiōes sonātes de iudeis sūt
vere. sic etiā de chzianis vsurarijs habēt ve
ritatē singulis sil'r retēt3. pt3 qꝛ rōnes vtro
biq3 sil'r habent veritatē ꝛ locū.

Arguitur p̄mo ꝯtra p̄mā ꝛ secūdā ꝯclusiōes. Sepe multa
mala ꝑmittenda sūt ꝓpter graue scandalum
vt patebit ꝑ auctozitates sequēt3 argumēti.
ḡ ꝯsentiri pōt in mala ꝓpter mai⁹ malū vitā
dū. Dicēdū añs veꝝ de ꝑmissiōe tolerantie:
s3 nō est veꝝ de ꝑmissiōe ꝯcessiōis ꝛ ꝯsensus
Et rō diuersitatis est. qꝛ qñ mala ꝑmittunt̄
tolerādo tm̄: deserit̄ veritas iustitie seu puni
tionis. i. nō puniunt̄ mala: s3 qñ mala ꝑmit
tunt̄ ꝯcedēdo ꝛ ꝯsentiēdo in ea: deserit̄ veri
tas vite. Mō regula est ꝙ nunq̄3 d3 omitti
veritas vite: ꝓpter quodcūq3 graue scanda
lum emergēs. id est nūq̄3 debet q̄s ꝯscientiā
suam vllo pacto maculare vt euitet̄ qd'cūq3
grande malū sp̄uale. vnde. vtilius scandalū
nasci ꝑmittit̄ q̄3 v̄itas vite relinquat̄. extra.
de regulis iuris. q̄ scandalizauerit. S3 ꝓpt
scandalu3 graue possunt alie due veritates
omitti. Vñ versus. Est veritas vite doctrie
iustitieq3. Primū semꝑ habe: ꝓpter scandala
linque duo. Vñ ꝛ ꝓpter graue scandalū ali
quando desistit̄ licite a p̄dicatione alicuius
veritatis. vt i. c. quādo. xj. q. iij.

Secundo arguit̄ ꝯtra quintā conclusionē sic. Non solū
licite pōt: imo debet potestas omittere pu
nitionē criminis ꝛ ipsum tolerare si timeat̄
scandalū ex nō tolerantia vel ex punitōe se
cuturū. Ex hoc aūt ꝙ nulla vsuraria mutua
tio tolerare: nasceret̄ scandalu3 in ꝓplo. igit̄
toleranda est. Maioz patet per Augustinū
scribentē ad Bonifaciū. ꝛ habet̄. l. dist. in. c.
vt ꝯstitueret̄. in fine. ꝛ similiter in. c. ipsa pie
tas. xxiij. q. iiij. vbi sic dic̄. verū in hmōi cau
sis: vbi ꝑ graues dissensionū scissuras: non
huius aut illi⁹ hominis periculū: sed pluri
mozū strages iacet: detrahendū est aliquid
seueritati: vt maiozib⁹ malis sanandis cha
ritas syncera subueniat. Et beatus Augu
stinus. li. v. ꝯtra epistolā Permeniani: vult
ꝙ quando a ml'titudine peccat̄: vel ab eo q̄
multitudinē habet sociam: ab eccl'ia nō pu
nitur: s3 defletur. Minoz probat̄. Nam de
ficerent qui mutuarēt populo tam ad vsurā
q̄3 gratis: ad quē defectū ozirent̄ impatiētia:
murmura ꝛ dissensiōes in ꝓplo. Dicendū ꝑ
tres solutiones. Prima est. ꝙ noīe scandali
nō venit aliquod tēpale malum vel incōmo
dū emergēs in ꝓplo / nec fames: nec defect⁹:
nec aliq̄d simile inquantū tale. Nā scanda
lū diffinit̄ sic. Est dictum vl' factum minus
rectū alteri prebens occasionē ruine. opoz
tet ergo ꝙ sit actus prebēs occasionē pecca
ti carēs rectitudīe sibi d'bita inesse. Si igit̄
ad extirpationē oī3 vsurarioꝝ sequat̄ aliq̄d
tempozale incōmodū: nec illud incōmodū:
nec actus ad quē sequit̄ dicēdus est scanda
lū: nisi rōne occasiōis ruine in altero. ꝛ id' da
to ꝙ ꝓpt scandalū omittēda sit punitio cri
minis: nō ob hoc hz aliq̄d cōtra ꝯclusionē.
q̄m ꝯclusio dicit ꝙ ꝓpter tempozale malum
vitandū: non est tolerandu3 fenus iudeozū.
Scandalū aūt est spirituale malū. igit̄ nihil
ꝯtra ꝯclusionē. Scd'o dicēdū ꝙ etiā non
ꝓpt q̄dcūq3 scādalū secuturū ē omittēda pu
nitio: s3 ꝓpter tale qd' graui⁹ malū eēt vl' indu
ceret q̄3 sit illd' qd' tolerat̄. Vñ ꝛ Aug⁹ loqui
tur d' graui scādalo vbi fierēt graues scissu
re ꝛ ml'ti piclitarent̄ ꝛ nō ille vl' ille tm̄. Vnd'
etiā in. c. nisi cū p̄dem. §. ꝑ graui. extra d' re
nūci. h3 ꝙ int̄ scandalū ꝛ scandalū faciēda ē
differētia: ita vt nisi graue sit scandalū nō ē
de eo curandū. Tertio dicēdū ꝙ etiam du
plex ē scandalū. q̄ddam d' acceptū vbi quis
ad dictū vl' factū alteri⁹ met sese ex ꝓpria ma
litia p̄cipitat in pctm̄: cū tñ illi⁹ alteri⁹ dictū
vl' factū nō fuerit natū eū occasionare ad h̄.
q̄le scandalū ē pharisaicū. ꝛ ꝓpter illd' nō est
dimittēda punitio crimis vl' aliđ q̄d bonū /
nec curādū ē illd' qd' ꝛ chr̄s nos docuit. Cū
eñ discipli sui dicerēt. dñe scis: qꝛ pharisei
h̄ audito scādalizati sunt: rñdit. sinite eos:
ceci sunt ꝛ duces cecoꝝ. Vñ si i via oino re
cta aliq̄s cadit: nō vie imputandū ē: s3 ꝓprio
defectui. Vñ regl'a ē cācell'. Parisienſ. Nul
lus agēs bñ s̄m oēs circūstantias dici deb3
scandalizare alteꝝ. q̄ntūcunq3 scandalizaret̄
alter. Alid' ē scandalū datū qd' ē supra diffi
nitū in p̄ma solōne. vbi q̄s suo actu ꝛ min⁹
recte exercito vl' incaute vl' indebit3 circum
stantijs. ꝛ ꝑ ꝯñs nato causare ruinā i p̄ximo
fac̄ p̄ximū ruere in pctm̄. ꝛ h̄ vl' ꝯcurrente et
ꝯcausante ifirmitate ꝛ imꝑfectiōe p̄xi / qd' vo
cat̄ scandalū pusilloꝝ / vl' etiā illa impfectio
ne nō ꝯcurrente. ꝛ ꝓpt̄ tale scandalū (nisi pzi
us sedet̄) q̄ntū fieri pōt omittēda ē punitio
crimis vl' aliq̄d qd' al's liceret. Si aūt impꝰ
fect⁹ ꝛ ifirm⁹ de cui⁹ scādalo ob iuā infirmi
tatē timet̄ p̄us sufficient̄ infozmet̄ de nō ca
piēdo occasionē pctī ex illo vl' illo actu ꝛ in
fozmet̄ de bonitate act⁹ ꝛ ille nihilomin⁹ ad
huc scādalizet̄: nō erit ampli⁹ illd' scandalu3
dicendū datū: sed acceptū ꝛ pharisaicū / nec
tūc ꝓpt̄ ei⁹ scandalū est illd' omittēdū. Ad
ꝓpositū. Si ꝓpter extirpationem vsurarioꝝ
vsurarij icurrant impatientiā: murmura et
hmōi: nō ob h̄ deserenda ē. sic eñ homicide
ꝛ adulteri eēnt nihilomin⁹ puniēdi si se dicē
rēt impatient̄ ferre punitionē. est eñ illozu3
impatiētia ꝛ murmur acceptū scandalū. Si
etiam scd'o ꝓpter extirpationē coꝝ ceteri ho
mines / puta seclares icurrant impatientiā /
murmur / ꝛ hmōi ꝓpter defectū mutuantiu3
eis q̄cūq3 mō: tūc aut sunt sufficienter infoz
mari d' iustitia ꝛ vtilitate illi⁹ extirpatiōis. s.
queādmodū supiozes ad illā extirpatiōe3 te
neant̄. ꝛ quō sit res placita deo: imo simpl'r
vtilis rei publice: ꝛ a ꝑsonis ciuitat3 allegā
do eis plima damna q̄ inferūt vsurarij rei
publice: tam sp̄ualia q̄3 tpalia: de q̄b⁹ dānis
ꝛ vtilitatib⁹ patebit. q. xliiij. Aut nō sūt ifoz
mati. Si p̄imū. iteꝝ coꝝ scandalū nō ē cu
randū: q̄m ē pharizaicū: ꝛ p̄sertim qñ hi scā
dalizarent̄ q̄ ꝯsueuissent accipe mutuū sub
vsuris ad negligēter ꝛ p̄dige viuendū ꝛ sua
dissipandū. nisi in casu vbi ex hmōi ipatien
tia tales seditiones in ꝓplo essent future q̄b⁹
tpalis pax ꝛ ꝯsequēter spiritualis turbaret̄
vsq3 ad odia intestina ꝛ graues dissensiōes
ꝛ partialitates. Nā tunc iteꝝ tolerāda esset
vsura. saltē ꝑ parte: neq3 tunc ꝓpter tpale ma
lū precise: s3 ꝓpter spirituale malū mai⁹ ma
lo vsuraꝝ tolerare̅t. Nihilomin⁹ tñ interea
laboret̄ ad coꝝ extirpationē nō punitiue: sed
illo mō quo Augustin⁹ docuit comesatōes
ꝛ ebrietates extirpare: qñ scribens ad Aure
lium: ait. Nō aspere quantū existimo: nō du
riter: nō modo imꝑioso ista tollunt̄. magis
docendo q̄3 iubendo magis monēdo q̄3 mi
nando. Si autē nō sunt sufficiēter ifozma
ti: oīno pzius hmōi populares (qui cōit̄ sūt
rudes) sūt ifozmādi: queādmodū extirpatio
etiā in rem coꝝ sit multipl'r: vt infra habebit̄
ꝛ eis infozmat3 fiat qd' dictū est.

Tertio arguit̄. Furta sūt crimina: et tñ illa q̄nq3 tolerant̄ ꝓpter ne
cessitatē furantiū ꝛ tpale malu3 qd' eos p̄ssit
vel ꝓpter necessitatē alioꝝ: quib⁹ ipsi succur
rerūt ꝑ furtum. igit̄ multo magis crimē vsu
rarum est tolerādum ꝓpter necessitatem: nō
tm̄ vsurariozū: sed etiā ipsozū recipientium
ad vsuram. quatenus sc3 dantes ꝛ recipien
tes mutuum patiētes necessitatem habeant
quo succurrant suis necessitatib⁹. Cōseque
tia nota. ꝑ vtraq3 parte ꝯsequent3. ꝑ prima a
sil'i. ꝑ scd'a a minozi. Min⁹ eñ videt̄ tolerā
dum crimē factum in fauozē agentis q̄3 i fa
uozem alicui⁹ innocent3. Añs ꝓbat̄ in. c. si
quis. extra. de furtis. Dicēdū ad añs: ꝙ aut
necessitas furant3 est extrema: ꝛ tūc simplici
ter tolerat̄: quia nō est tunc crimē: imo tunc
ꝓpzie nō tolerat̄: cum nō sit male factum. ac
cipit eñ qd' suum est. licet ad cautelā possit
sibi penitentia imponi ꝓpter dubietatem ne
cessitatis. ꝛ eodē modo mutuans quid ad
vsurā: vt habeat panes q̄s al's hr̄e nō poss3
cū sit i extrema fame ꝯstitut⁹ nō peccaret. ac
ciperet eñ nō rōne mutui q̄d sibi idebitū: s3
debitū. Si aūt furant3 n̄cītas ē citerioz nō

dz tolerarī: īmo punirī/sz bñ leuī punīt: ḋa etiā leuī peccauit cū magna nčitate inducī peccauerit: ita etiam leuī punirī posſz exercēs vſuram ob ſuam neceſſitatē ꝫ exercens ex cupiditate,

Queſtio. XXVII.

Utrū ptās ſecularis

z plat⁹ eccl'iaſticus poſſit Judeis dare licētiā mutuādi ad vſurā: chr̄ianis vl' alijs: cum pacto tali eos ꝺducēdo vl' recipiēdo ad ciuitatē: Soło. q. ſtat i duab⁹ ſuppoſitōib⁹ / ſe pē pcł'onib⁹ / z duoꝝ argumētoꝝ ſoł'onib⁹.

Prima ſuppoſitio, Dare Judeis licētiā mutuādi ad vſurā ē eis ꝺcedere mutuationē vſurariā. Ergo tot modis ꝺtingit licentiā dare eis: ḋt modis ꝺtingit ꝺcedere eis mutuationē vſurariaz. Dō trib⁹ modis ꝺtingit eis mutuationē vſurariam ꝺcedere. qz trib⁹ modis capitur ꝺceſſio. ḋs modos vide ſ. q. xvij. pc̄one. vij. quos h̄ ſu ꝑponō.

Scda ſuppoſitio, Ille ꝺtract⁹ vl' act⁹ q̄ Judei recipiunt in ciuitatez aliquā cū pacto de dādo eis licentiā p̄dictā: z ecōtra Judei ītrant eandē cū pacto tali ꝙ deſ eis licētia p̄dicta: vocaī ꝺductio/ſed improꝑe. Prima ps ē nota. Scda pbaī/ qz ad ꝺductōez ꝓxie dictā req̄rit ꝙ ꝺducens ꝺueniat cū locatore de pcio certe q̄ntitatz qō cōductor debeat dare locatori: z ecōtra locator rē aliquā ꝺcedit ꝺducēti ad vſum ſuū vl' etiā pſonā ſuā: z ꝓxiū corꝝ⁹ ei ꝺcedit vt eodē vtaī. i. opas ei' habeat ad cōmodū ſuū: ꝑut infra diffuſius habebit. in. q. lxxxvij. de cōtractu locatiōis z ꝺductōis. Dō cū rector alicuī⁹ ciuitatz facē p̄dictū ꝯctū cū Judeis: ñ ꝺuenit cū eis ō dando ipſis aliqō p̄ciū certe q̄ntitatz ꝑ ꝺceſſiōe: q̄ ecōtra Judei debeant rectori ciuitatz vl' ciuitati ꝺcedere aliquā rē ad vſum vl' etiā corꝑa ſua: vt ciuitas habeat opas eoꝝ dē. igit. Maior nota. Minor ꝑbaī duplr. Prio. Hā nō ſolū rector vl' ciuitas nō dat eis p̄ciū aliqō: ſz potiꝰ Judei habebūt rectori vl' ciuitati dare tributa et cēſ⁹ ꝓ ingreſſu eiuſdē ſeu (qō idē ē) ꝓ iure habitādi ciuitatē: adeo ꝙ ſi q̄ ꝺductio ibi eēt: potiꝰ Judei dicerent ꝺducere a rectore vl'a ciuitate aliqd ꝯ ecōtra. Uñ z Judei aliqñ aſtringunt vt mutuēt q̄dām ḡtz incol'eiuſdē ciuitatz. ḡtz dico ꝓpatiue. i. ꝙ miores vſuras recipiāt ab incolis ꝯ ab extraneis. Scōo ꝓbaī minor. qz ſi ñ ſit vera: maxīe ꝓ tāto dicerēt rector vl' ciuitas ꝺuenire cū iudeis de dando eis p̄ciū ꝓ q̄nto rector vl' cīas ꝺuenit cū eis de dādo icremētū ſortiū mutuādaz. tāz p̄ciū ipſis ꝓ h̄ vt occupēt ſe i mutuatiōib⁹ q̄ ſi mutuatiōes ſint ope eoꝝ. Sz h̄ nō ſuffic ad defenſandū vl' ſaluādū ibi eſſe ꝺuctiōez ꝓxie dictā. h̄ aſſumptū ꝓz q̄drupl'r. Primo qz illa icremēta vſuraz. ñ dat rector vl' ciuitas: ſz hi q̄ mutuū recepturi ſt ab eis. Itē nec ſūt rector nec cīas: nec tales apud q̄s ē auctitas ꝺcedēdi alicui ius habitādi cīatē. z aliqñ nō ſūt ciues vl' incole vel indigene ciuitatz: ſz extranei. Scōo. qz ſi cēſent rector z ciuitas: ꝑdicta icremēta ꝺcedēdo eis aliq̄d dare ꝓ mutuis exercēdis: illō erit licētia tm̄ vl' ius capiēdi icremēta (ius dico ñ verū. qz nullū tl'e ē eis dabile: ſz fictū qō potiꝰ ē iniuria ꝯ ius dicēdū) h̄ aūt ius ñ dr̄ ꝑciuz certe q̄ntitatz. Preciū em̄ ꝓxie ē numiſma: z ꝑdicta icremēta ēt ñ ſūt certe q̄ntitatz. Tertio: qz z ſi mutuatio poſſit dici q̄daz opa: eo mō q̄ illū actū exercet famul⁹ alicuī⁹ mercatorz vl' cāpſorz ꝺducē⁹ ad nūerādū pecuniaz dñi ſui: bis q̄ volūt eā recipe. tñ illo mō capiendo mutuare ñ ꝺducūt iudei ad cīates vt mutuēt: qz ñ ꝺducūt vt nūeret pecūiā cīatz vl' rectorz eiuſdē volētib⁹ eā mutuo accipe q̄ mō licerz mutuāri recipe p̄ciū certe q̄ntitatz vltra ſortē ſm̄ exigētiā laborſquē ipēdit: h̄ ab ipo dño cui fuit i hac opa. ñ āt dñs poſſet aliqd exigere ꝓ hmōi opa. et h̄ ꝓpt ſpeciē mali: z ēt qz modica eſt taī opa vl' labor mutatōis: ad o q̄ ēt ſi q̄d ꝓ hmōi opa (forte qz lōgo tpe bēbit nūerare) ſibi deberet: tñ illud valde modicū eēt: z ñ tātū dē q̄ntū ē i cremēta ſū qō vſurarū accipiūt a recipiētib⁹ mutuū Judī ēt ñ ꝺducūt ad mutuādū capiēdo mutuare ꝓ trāſferre dñiū rei ſue vſu ꝺſūptibl'i i aliū q̄ mō famul⁹ mercatorz ñ mutuat. Doc āt mō capiēdo mutuare ñ ē q̄ dā opa dicēda z ꝓ ꝺñs ñ cēſent iudei locare opas ſuas q̄ offert ſe citati ad mutuādū peretib⁹ mutuū. nec ēt locāt aliquā rē a corꝑe ſuo vl' opis ſuis q̄ res ſit vt locata: qz nulla alia rē cōcedūt recipiēti mutuū niſi illā quā mutuant. Dō res mutuata ñ ē res locata: qz locata res ñ ē vſu ꝺſūptibil'i q̄ntū locata: ſz mutuata res ē vſu ꝺſūptibilis ſm̄ ꝙ mutat. Attamē hui⁹ ꝓbatiōi reſpondet: ꝙ mutuare etiam ſecūdo modo captū eſt quedā opera dicenda ſi ue illud mutuare ſit gratuitū ſiue nō. ſic lauatio ruſticī in vinea ē q̄dā opa: qz ē actꝰ afferre bonū aliqō ei. ꝓ q̄ fit: z h̄ ſiue fiat gratz ſiue nō: ita etiā mutuatio Judeoꝝ ē q̄dā actꝰ afferre bonū ciuitati vl' mēbris el⁹ ꝯ ius ꝓ illa opa nihil liceat recipe. Hā ſi mutuatio ē gratuita/ patz ꝓpoſitū de ſe. Si aūt ē vſuraria etiā nihil licz ꝓ ea recipe: qz iā mutuatio vſuraria fieret magis vſuraria: eo ꝙ illoꝑ q̄ fieret etiā eſſet vſura dicēda. Hec tñ ſequit ꝓ illa opa nihil lz recipe. igit nō cōſigit ibi eē ꝓtractū ꝺductōis: ſic ꝓ opa ſpūali nihil lz recipe ꝓ modū pcij. z tñ ſi ꝺueniam recū ō dando tibi numiſma certe q̄ntitatz ꝓ tali opa tāz p̄ciū eſt ꝺuctio lz illicita. Solutio ꝙ etiam ꝺuctio ē ꝓ opa illicita: vbi tñ abſoluta receptio pcij ē illicita. ſic fornicās ꝺducit meretricē vt ſibi locet corꝑ⁹ ſuū q̄ habeat opas illi⁹ ad bonū ſuū delectabile: z tñ meretrix ꝓ ill' opis licite recipit preciū ꝯ ius ꝺuctio ſit illicita: eo ꝙ ibi ē ꝓſenſus vtriuſq; in illicitū actū. Quicq̄d tñ ō h̄ ſit ꝑstat ꝙ etiāſi mutuatio vſuraria ſit q̄dā opa illicita: tñ ciuitas nō dat Judeis ꝓ illa aliqō p̄ciuz certe q̄ntitatz. igit nō ē ꝺuctio ꝓxie loquēdo. Quarto/ qz ſi quid dat rector vl' ciuitas Judeis illō ē ius habitādi i ciuitate. Illud aūt nō ē p̄ciū: qz p̄ciū ē numiſma. Dando g̃ eis tale ius nō ōr eas ꝺucere: ſz potiꝰ econtra ex̄ dat eis illō ius ꝓ certa pecunia quaz dare cogent Judei ciuitati: ſeq̄t ꝙ potiꝰ venditio ciuitas eis aliq̄d. z ſic erit ꝓtractꝰ vēditionis int ciuitatē z Judeos. Ex hac ſuppoſitione ſequunt duo corollaria. Primū ꝙ rector vl' ciuitas dat Judeis duo. ſ. ius habitandi in ciuitate: et ꝓ illo corꝝ ñ dent accipit ciuitas p̄cium certe q̄ntitatz. Scōo dat eis licētiā exercēdi vſuras (q̄ eſt ius ſolo nomine iurz) z ꝓ illo etiā dant Judei p̄cium. Hā Judei ꝓ iure ihabitandi ciuitatē nō darēt tāta tributa niſi eidē iurī habitādi eēt annexum ius exercēdi vſuras. ō augēt tributa. z ꝓ cō ſeq̄ns vna ps tributoꝝ reſpicit ius habitandi z alia ps ius exercēdi vſuras. Scōz corollariū ē ꝙ potiꝰ ē ibi vēditio ex pte ciuitatz et emptio ex pte Judeoꝝ/ vl' ſi nō ē ꝓtractꝰ emptiōis z vēditiōis/ ſz ꝺuctio: erit ꝺuctio ex pte Judeoꝝ z nō ex pte ciuitatz vl' rectoris: ſz erit ex pte ciuitatz z rectorz locatio: qz locabūt Judeis certā ptē ciuitatz ad habitādū ibi ꝓ certo pcio: ſz ius exercēdi vſuras ñ cenſeī ciuitas eis locare: ſz dare ꝓtractu innominato vl' vendere.

Prima ꝺcluſio. Capiēdo dare licentiā ꝓ ꝺcedere ꝓmo mō. tūc in eodē caſu i q̄ poteſtati ſecl'ari z ꝓlato eccleſiaſtico licitū ē tolerare mutationē vſurariā iudeoꝝ. etiā eſt licitū eis dare licentiā mutuandi ad vſuras. Probaī. qz ꝺcedere ꝓmo mō nihil aliud ē ꝯ tolerare. igit ſi tolerantia illi⁹ crimis eſt i aliq̄ caſu licita: etiā cōceſſio illi⁹ crimis erit i eodem caſu: licita capiēdo ꝺceſſionē ꝓ tolerantia. tenet ꝑōa ab eodē ad idē. Et q̄ dare licētiā capiaī aliq̄ ꝓ tolerantia ptz: qz ſic accepit Greg. i. c. q̄ ſincera. xlv diſt. vbi i fine loquēs de iudeis ait. Liberā habeāt obſeruādi celebrādiqz licentiā ſupple legales ſuas ceremonias. in h̄ inquā q̄ dic licentiā: capit licentiā ꝓ tolerātia: q̄ eſt ꝺceſſio ꝓmo mō. Et in h̄q̄ dic liberā: innuit etiā cōceſſionē ſcōo mō. i. tolerātia cū ꝓhibitiōe impedimētoꝝ. z ſic ibidē tangit conceſſio ꝓmo z ſcōo mō. Et licet hec ꝺcluſio ſit indubitanter vera: q̄ntū tū ad caſum q̄ſtiōis req̄rit nō eſſet opus cā ponere ſu ꝑpoſita cōmuni practica eiuſdē caſus. Hā queſtio eſt ō illa dattone licentie: q̄ fit in caſu q̄ iudei recipiunt ad habitandū in ciuitate aliqua: vel ſi ꝓius ſūt ibi ad hoc vt recepti ibidez ꝑſeuerare poſſint vel debeāt. Dō nunq̄z vel raro in tali receptiōe daī eis licentia tm̄modo ꝓmo mō. qz nunq̄z iudei darent tanta tributa ciuitati p tali licentia tm̄modo ꝓmo mō capta. Haz rectorē vel ciuitatē dare eis h̄ mō licentiā nō eſſet aliud ꝯ ꝙ rector vl' ciuitas ſponderet eis ꝙ ꝓ pctō vſuraz. nō vellet eos punire in tali caſu in q̄ ꝓ ſuū crimē vſurarū vitareī maius malū ꝯ ſit malū vſurarū: qō mai⁹ malū al's vitari nō poſſz vel in caſu in q̄ per ſuū crimē vſuraz. obtineret bonū: al's debitū z neceſſariū ſeu ꝑceptū. maius: ꝯ ſit illō bonū qō ledit ꝓ crimē vſuraz. qō bonū al's obtineri nō poſſet. de q̄b caſib⁹ habitū eſt in ſexta z ſeptima ꝺcluſionib⁹ ꝑcedentis qōnis. Dō illi duo caſus raro vel nunq̄z ſe offerūt inter ciuitatē z iudeos. z ꝓ ꝺñs raro vl' nūq̄z ꝓtingeret ꝙ cīas vel rector el⁹ aſſecuraret iudeos ō ipunitate criminis vſurarū. Modo iudei nullaren⁹ darent ciuitati tanta tributa: ſi nō deberent habere ſecuritatem vt in plurimū: z q̄ſi vniuerſaliī de impunitate illi⁹ crimis. imo ēt nō darēt ea ſi ñ hz̄ent ſecuritatē ō ñ ipediēdo eos i ꝑcutione z collectiōe vſuraz. qō aſſecurare de non impediēdo z ipeditoꝝ ꝓhibēdo eſt eis da-

re licētiā etiā de scō mō. Attamē hec ꝓclio posita est ꝑ bonitate intelligētie: vt scz eo melius intelligat decilio q̄stionis.

Bcda ꝓclio est trimēbr; :z ē hec. Capiendo dare licentiā ꝑ ꝓcedere scō mō nō est licitū ptāti secl'ari: z plato ecclesiastico dare licentiā iudeis mutuādi ad vsurā: etiā ꝑ q̄cūq; malo vitādo: siue tpali: siue spūali: vl' etiā ꝑ quocūq; bono ꝓsequēdo tpali vel spūali. Prima ps ꝓbat: qz dare licentiā mutuādi ad vsuras: put idē est q̄ cōcedere scō mō captū includit: seu infert cōsensum in id q̄d ꝓcedit. Wodo nō est cuiq; licitū ꝓsentire in mutuationē vsurariaz, igit ꝓclusio vera. Wlnoz nota ex p̄cedēti q̄stione. Walor ꝓbat: qz ille q̄ ꝓcedit aliquē actū capiēdo ꝓcedere scō mō: sic se hz q̄ nō solū tolerat seu nō punit eum: sed etiā ꝓhibet impedimēta possibilia fieri exercenti talē actū. Wō in casu mutuatiōis vsurarie ad ꝟ añcedēs, s., iste tolerat hūc actū z ꝓhibet impedimēta eiusdē: seq̄t hoc duplex ꝓsequēs, scz igit ꝓhibz: ne bi q̄ receperūt ad vsuras se opponāt ad soluēdū vsuras. Scō igit ꝓhibz ne bi q̄ vsuras sub q̄b receperūt mutuū soluerūt reperāt vsuras. Wō ad primū ꝓns sequit: igit talis ꝓhibendo opponētes se solutioni vsuraz iuuat vsurarios ad extorquēdū z imbursandū vsuras. Et ad scām cōsequēs sequit: igit tal' ꝓhibēdo repetitiones vsuraz, soluraz iuuat vsurarios ad detinēdū z retinendū vsuras: nolēdo eas restituere. Wō q̄ iuuat ad extorsionē vsure nondū solute aut ad detentionē solute ꝓsentit i crimē mutuatiōis vsurarie, vl' saltē i crimē ei⁹ le crimini p̄dicto: qz extorso vsure z eiusdez detētio ñ min⁹ crimē est q̄z mutuatio vsuraria. Scda ps ꝓbat triplr. Prio, qz p q̄cūq; malo tpali vl' spūali vitādo etiā maiō: nō ē licitū cuiq; ꝓsentire i pctm etiā minimū: vt patuit i p̄cedēti, q. Wō dare licētiā vt idē ē q̄ ꝓcedere scō m: nō nec'ario ĩcludit vl' infert ꝓsensū i pctm mutuatōis ad vsurā vl' in peccatū nō min⁹ illo, igit. Scō sic, qz si essz licitū maiꝛe ꝑ aliq̄ tpali malo vitādo maioꝛi q̄z sit mutuatio ad vsurā: sz ꝟ ñ, qz nullū tpale malū ē mai⁹ pctō mutuatiōis vsurarie, qz licz mutuatio vsuraria iferat aliq̄d malum tpale, s., qz aufert vsurā recipiēti mutuū: et q̄ ad ꝟ essz bñ dabile tpale aliq̄d malū mai⁹ q̄z sit illud tpale malū q̄d infert ꝑ mutuationē vsurariā: tñ ꝑter illō dānū: tal' mutuatio est spūale malū, tl'e aūt ex toto gñe ē mai⁹ oñi tpali malo, igit. Tertio, qz si sic: maxie ꝑ vitādo: ne pauꝑes fame morerent: z ne pauperes/mercatores atq; artifices: z hmōi paterent' desolationē suoꝝ negociorꝝ: artificiorꝝ, z officinaꝝ: eo q̄ talibꝫ sepi⁹ succurrat ꝑ usurarias mutuatiōes. Sz nec i tl'i casu licebit dare licētiā p̄dicto mō vsurarijs: cū tl'e dare licētiā includat vl' iferat ꝓsensū. Wō (ſm q̄ vult papa ſm vnū itellectū in, c, sup eo) nō licet vsurario exercere mutuatiōez vsurariā, ēt vt exercēs ꝑ lucrū tale redimat captiuos q̄ morituri fūt vl' tpaliter vl' spūaliter, nec ēt licet alicui ꝓducere aliquē ad mutuādū sub vsuris: vt de illo mutuo redimant' tl'es captiui: vt vult papa i eodē, c, ſm altū itellectū: ō q̄b itellectibꝫ ē habitū i p̄cedēti. q, z p ꝓns vult q̄ potiꝰ mittēdū ē tales mori: q̄z cōmittēdus pctm vsure: vl' q̄z inducēdū aliquē ad crimē illō, z p ꝓns eadē rōne potiꝰ mittēdū ē tales artifices mori q̄z ꝓsentiēdū i illō crimē. Hec vltima ꝓna tz, qz vtq; facies z ꝓsentiēs peccat mortal'r: z faciēti nō ē licitū: eo q̄ faciendo peccat mortal'r, igit, si ꝓsentiēs ēt peccat mortal'r: eadē rōne ñ licebit sibi sic nec faciēti. Tertia ps ꝓbat: qz vl' illō bonū essz tpale vl' spūale. Si ꝑmū: nullū tale erit maiꝰ bonū q̄z sit illud bonū qđ tollit ꝑ vsurariā mutuationē, z p ꝓns ꝓnullo tpali bono ꝓsequendo ꝓsentiēdū ē in illā mutuatōez q̄ tollit maius bonū, nō ē ei ꝓsentiēdū i p̄dictionē maioris bōi ꝑ assecutōe miorꝝ bōꝝ. dare ēt licētiā capiēdo ꝓcedere scō mō ĩcludit vl' infert cōsensū, igit. Si scām, tūc q̄uis ēent dabilia maioza bona spūalia q̄z sit illō bonū spūale qđ tollit vl' ledit ꝑ mutuatiōez vsurariā: tñ ꝑ nll'o bono spūali ꝓsequendo ēt maxio ꝓsentiēdū ē i malū spūale ēt minimū, neq; ei sē facie da mala: vt euentāt bōa, ad Ro, ū, adō vt si q̄s vno pctō vēiali possz redīere totū ifernū: ñ liceret sibi illō vēiale cōmittere q̄n peccatz

Tertia ꝓclio. Sic (illō cōmittēdo, scda ꝓclio q̄ sonat ō donare licētiā capto ꝑ ꝓcedere scō mō ē ꝟa q̄ ad oīa tria mēbra, ita eadē ꝓclio q̄ ad oīa tria mēbra ē ꝟa si capiat dare licētiā ꝑ ꝓcedere tricio mō. Probat sic ex rōibꝫ. Prīa rō ꝓbat eā q̄ ad oīa tria mēbra, z est ꝑ locū a maiori negatiue. Nam magz videret q̄ liceret eis dare licentiā scō mō q̄z tertio mō, et tñ scō modo nō lz, igit nec tertio modo. Waior ꝓbat: qz dare licentiā tertio mō includit dare licētiā

scō mō, et cū ꝟ aliq̄d vltra. Scō sic: qa ꝟ tcio mō ptātē secl'arē: vl' platū ecclīasticus dare licētiā: ē dare auctitatē cōmittēdi tl'e crimē, mō ꝟ ñ ē licitū. Walor ꝓbat: qz eo ipso q̄ ille adq̄rē spectat ex officio punire criminā: assecurat aliquē ō ipunitate crimis: etiā sic q̄ velit ipeditorez crimis cohercere atz iuuare ad ōductionē ac ꝓsumatōez crimis: ipe auctitatē ꝑstat crimini: mō ꝟ fac ptās si dat licētiā tcio mō capiēdo. Wlnoz ꝓbat, qz dās auctitatē cōmittēdi crimē tātūdē peccat vl' magz q̄z ille q̄ tl'e cōmittit: vt patz i, c, q̄ ꝓsentit, cj, q, iij, vbi ait Jlīō. Qui ꝓsentit peccātibꝫ z defendit alīū: maledict⁹ erit apō deū z hoies, z cozripiet icrepatiōe seuerissima, hinc ēt q̄dā sctissim⁹ pr' ait. Si q̄s peccantē ōfendit: acrius q̄z ille q̄ peccauit coerceat, hec ille. Wō vbi ḡuioz pena: maioz culpa. Tertio sic, ñ ē licitū dare licētiā tcio mō iudeis id faciendi qō redūdat in oprobriū chīanoꝝ, sz iudeos mutuare chīanis ad vsurā rūdat i oprobriū chriāoꝝ, igit. Wlnoz ptz ex ōductz, q, p̄cedēti ꝓclīōe tcia pbatiōe q̄rta. Quarto sic, dās tcio mō licētiaz iudeis ad mutuādū sub vsurz est cā duplicz pcti, s., i iudeo (cui auctitatē ꝑstat z occasiōez cōmittēdi crimē vsure: q̄ al's illō nō cōmitteret: saltē icipiēdo z ꝓsūmādo q̄uis fortē ꝓponēdo) z ēt sepe i recipiētibꝫ mutuū a iudeis, igit tale dare ē licitū. ꝓna nota. Añs ꝑ ꝓma pte ptz, sz ꝑ scda pbat. Mā sz ñ sit necesse recipiētē mutuū sub vsurz peccare i recipiēdo. tñ sepe ptingit q̄ mlti recipiēdo peccāt vel occasionāt ad peccādū q̄ ñ peccarēt si tales mutuatores ñ ī ueniret. Prīmū ꝓbat, qz in nōnull' casibꝫ etiā ē pctm recipe mutuū sub vsurz: vt patebit i, q, xlvij. Scōz āt ꝓbat, qz mlti ducti spe iuenīēdi aliq̄s q̄ mutuent eis sup bonis suis ociant, ad ociū āt sequūt mlta vitia, mlti ēt pdigę ꝓsumūt sua eadez spe ducti, ñ ei ꝓducūt tm, ꝑ patiētibꝫ necitatē: sz p q̄buscūq; volētibꝫ mutuū recipe. mlti ēt recipiūt mutuū ad ludos: z ad alia illicita, mlti ēt furant' dñis suis aut alīs z ipignerāt iudeis vsurarijs: q̄ si ñ iuenīret q̄b ipignerarēt ñ furarēt, z tūc cogēt dñs rē suā redimere z interdū pdit eā, qz iudei celāt si ꝑnt. Qui to sic. Nō ēet licitū ptāti secl'ari vel plato ecclesiastico qñ citas careret publicz meretricibꝫ: aliīs mlieres ēt alīs paras ad meretricādū: vt puta: q̄ pri⁹ eēnt meretrices i alio loco accersīre dādo eis licētiā meretricādi: ca: pīedo dare licētiā, ꝓcedere ctio mō, igit nec sīle licebit circa vsurarios rīspectu mutuationis ad vsuraz, tz ꝓna duplr. Prio a sili, qz vtrūq; ē pctm mortale, igit q̄ rōne vnū ñ licebit: nec reliquū. Scō tz ꝓna a maiori, qa magz videret ꝑmū q̄z scōz: ꝑt duo. Prio: qz z si meretrix peccet exercēdo op⁹ meretricale: ñ tñ peccat rcipiēdo p̄ciū, iude⁹ āt peccat tā exercēdo mutuatōez ad vsurā q̄z ēt rcipiēdo vsurā. Scō io. qz p ꝟ q̄ opa meretricū tolerāt: vitat malū spuale: z maiꝰ q̄z sit opus meretricū, s., adulteriū z pctm ꝺ nāz: q̄ al's supposita ifirmitate z carētia gr̄e i plīb: vitarī ñ possz: sz sepissime icurreret, sz p opa vsurariaz, si vitāt mala spūalia maioza: ḋn illa eadē ēt supposita ifirmitate z carētia gr̄e in plīb hoīb possent: vt cōit z frequenter vitarī qz rarissime accideret cal⁹ q̄ ñ possent vitari mala spūalia maioza q̄z sit pctm vsure nisi tolerarēt vsura. Sexto: qz si q̄ excusatio foret i dādo licētiā eis tcio mō: maxie eēt illa q̄ se q̄t: sz illa ñ excusat, igit nll'a ē excusatō. Walor ꝓbat, ponēdo excusatiōez talē. Dicēdo, s., q̄ dās eis licētiā mutuādi ad vsurā ꝓsiderat ipaz mutuatōez vsurariā: ñ sz q̄ ē vsuraria z iuriosa vl' no ciuapcio rcipiēti mutuū: sz sz q̄ ē allatiua cōmoditatz i republica. et vt sic ꝓsideratā ꝓcedit, mō vt sic cōsideratā ꝓcedēt z ipaz ꝓsetire ñ vi illicitū: qđ sic pz, qz ꝑ illā viā a sligit excusatio ipi⁹ q̄ rcipit mutuū, s., vsuras ab vsurario: puta si q̄s ē necēitate pssus z rcipit mutuū sub vsurz ꝑpt cōmoditatē quā sibi affert mutuatio vsurariā: eo q̄ illā lībat a necitate: ñ facī ꝟ q̄d illicitū: z ꝟ ꝑ tāto: qz q̄uis rcipiēdo mutuū sub vsurz ꝓsentiat i mutuatiōez vsurariā: ñ tñ i eā cōsentit ſm q̄ ē vsuraria z vitiosa ex pte vsure rī: imo nec i eadē ſm q̄ ē ex sua pte sibi nocua: saltē absoluta volitiōe: q̄uis cōditiōata malēs pati dānū i illo modico: q̄z ñ patiēdo puū dānū icurrere magnū: sz ꝓsentit i eādē iq̄ntū sibi affert cōmoditatē ꝑ quā euadit mai⁹ dānū. Si igit rcipiēs sub vsurz mutuū ꝑ illā viā excusat q̄ ñ absolute ꝓsentiat i mutuatiōez vsurariā: seq̄t q̄ ꝑ eādē viā excusari potīt ptās dās vsurarijs licentiaz mutuādi ad vsuras: ēt ꝓsentiēdo i eoꝝ mutuatōez vsurariā. Wlnoz aūt sez q̄ hec excusatio nō excuset ptātez: ptz sic. Nā in mutuatiōe vsuraria: sūt tria cōsiderāda, ꝑmo mutuatio, secūdo volitio hūdi incremētū vltra sortem tm debitū, tertio receptio incrementi indebiti,

Primū nō ē act⁹ phibit⁹ imo ꝓcessus t ꝓsul
tus. Scōm ät qō ē itentio ꝑua ē phibitus
act⁹, silr tertiū, ꝓcedēdū igit ē q ꝓsentire i p
mū nō ē illicitū: t maxie cū i illō cōsentit ꝑt
deū t bonū reipublice: sz ꝓsentire i scōm ē il
licitū, silr ꝓsentire i tertiū: etiäsi fiat ꝓsenſ⁹ i
ipm ꝑt bonū ꝛpale publicū: imo si fieret ꝓ
pter sūmū bonū spuāle obtinēdū: vt oñsum
est i ꝓcedēti, q. Wō ptās ꝓducēdo Iudeos t
dādo eis licentiā tertio mō: ꝓcedit eis tā pri
mū q̄ scōz t tertiū actū: ꝓsentiēdo i oēs. De
ꝑmo ptz. De scōo t tertio ꝑbat/ qz eo ipo q
dat licentiā vl ꝓcedit tertio mō mutuatiōem
vsurariā spōdet eis q nō solū nō velit eos p
illo scōo actu vl ꝑ actu sibi subordinato pu
nire: sz etiä q velit illos q̄ receperūt mutuū
sub vsurz ꝓpellere ad solonē vsurariā, t eos
q̄ soluerūt vsuras ipedire ne recupent solu
tas t ipis vsurarijs eē auxilio ad colligēdū
vsuras sub qb⁹ mutuauerūt t ad retinendū
vsuras tā iburſatas. B ät spōdere ē ꝓsentire i
scōm t tertiū: vt patz de se. Et q obijcz a silr
ō recipiētib⁹ mutuū sub vsurz. Dicēdū q si
silem casū ponis: etiā nec illō erit licitū: pu
ta si recipiēs mutuū ꝓsentit in ꝑmū/scōm/t
tertiū volēdo illos act⁹ fieri vl eē: tūc eñ re
cipiēs peccat mortalr. Cū ad hoc vt euiter
pctm̄ reqrit q tm̄mō velit ꝑmū ex ꝑdictz: et
q nolit scōm t tertiū/ vl saltē nō velit scōm
t tertiū, sz bñ pōt velle aliū actū q̄ se tenet ex
pte sua, s. soluere vsuras vsurario. Hä illud
soluere nō ē pctm̄. Non eñ peccat volendo
soluere vl soluēdo, sic nec spoliat⁹ peccat vo
lēdo dare vl actu dādo res suas spoliator.
peccaret tñ si vellet vl placeret sibi q spolia
tor rapet hoib⁹ res suas, sed de B infra tract⁹
tractabit i. q. xlvij. Etsi itez arguas p excu
satiōe ꝑdicta: t dicas: fateor q ꝓsentire ab
solute in scōm t tertiū ē pctm̄, silr ꝓsentire in
scōm t tertiū inq̄tum ē iurioſum recipiēti
mutuū q̄ cogit dare vltra sortē/ vl inq̄tū ē ꝺ
deū/ vl inq̄tū ē pctm̄, sz tū ꝓsentire i scōm et
tertiū nō absolute nec etiä sub ꝑdicta rōne:
sz sub illa rōne q̄ scōm t tertiū cū ꝓiūcto eis,
ꝑmo sunt vtilia reipublice non videt malū.
Wō ptās sectar⁹ vl ꝑlat⁹ eccl'iastic⁹ ꝓducēs
vsurarios ꝑdicto mō: nō ꝓsentit i scōz t ter
tiū: nisi inq̄tū ipa cū ꝑmo sit vtilia reipubli
ce. igit excusatio ꝑdicta adhuc hz locū. Di
cēdū q B argumētū q̄drupl'r deficit. Prio/
qz supponit falsum, supponit eñ q scōm et
tertiū sint vtilia reipublice: t B ē falsum. Hä
auferre vl velle auferre membra reipublice
bona tpalia: t nec illa applicare fisco reipu
blice nō ē vtile eidē, talia ät sunt scōm t terti
um. Etsi dicz /q̄uis illa se sol' nō sint vtilia
reipublice: tñ iūcta ꝑmo sunt vtilia: B nō est
vez. Hä q̄uis ꝑmū sit vtile: nō tñ seq̄t q̄ se
cū dū t tertiū iuncta ꝑmo sit vtilia, sic si duo
ethiopes iūgunt vni boi albo nō ē vez dice
re q illi ethiopes sint albi etiä put sunt iun
cti vni boi albo: imo nec vez ē illos tres ho
mines eē albos. Scōo ōficit/ qz qñ aliqs
act⁹ ē ex genere mal⁹ tūc ꝓsentire i ipm etiam
sub q̄cūq; rōne vl ordie ad quēcūq; finē: nūq̄
erit bonū: vt oñsum ē in. q. ꝓcedēti, cū ät
scōm t tertiū sint act⁹ ex gñe mali: nūq̄ pote
rit ptās licite in illos ꝓsentire sub rōne q̄cūq;
vl ordie ad quēcūq; bonū finē. Uñ si hoc
excusaret eadē rōne t fortiꝰ liceret rectori cō
sentire i opa meretricū vt fierent: t B sub illa
rōne q̄ sunt vtilia reipublice, s. p̄ fuatiua ab
adulterijs t turbatiōib⁹ seq̄ntib⁹ adulteria:
q̄ vtilitas maior est q̄ illa quā affert mutua
tio vsuraria. Tertio defic/ qz nō seq̄t, ꝓsen
tiēs in illos act⁹ nō ꝓsentit in eos inq̄tū sūt
ꝺ deū vl ꝑ primū, igit cōsentiēdo non peccat.
Hä suffic q illi act⁹ a pte rei sint ꝺ deū ꝑ pri
mū. Qät B sufficiat t nō reqrat q ꝓsentiēs
vl facies eos faciat eos inq̄tū sunt ꝺ deum
vl ꝑ primū, ꝑbat/ qz si B reqreret mlti nō pec
carēt in mlt⁹ casib⁹ de qb⁹ non dubitam⁹ q̄n
peccēt. Probat/ nā ts q̄ libi die allect⁹ fortꝰ
cat nō agit illū actū inq̄tū ē displicēs ꝺo vl
ꝑ prio: sz inq̄tū ē sibi delectabil', t q̄ adorat ido
la vl ꝑ iurat metu mortz̄ iducet⁹ ñ adorat ido
lū vl ꝑ iurat inq̄tū ille act⁹ displicet deo: sed
ꝑ q̄nto ē sibi via euadēdi mortē, t mlti q̄ fu
rant ꝑ prio: nō id facit ut noceāt ꝑ primo: sz ut
puideant sibi: q̄uis nōnlla alia ꝑcta fiant in
illū finē. s. vt offendat ꝑtm⁹. Quarto defi
cit/ qz nō seq̄t ꝓsentiēs in illos act⁹ nō ꝓsen
tit in eos inq̄ntū sunt ꝑcta, sed sub alia rōne
vl ꝑt aliū finē, igit nō peccat. Hä si B vale
ret nemo in q̄cūq; actu peccaret. Hä nemo
quēcūq; actū faciat vult illū actū inq̄tū est
pctm̄. i. inq̄tuz caret rectitudie sibi debita i
esse: qz illa carētia nō ē q̄d narū appetit: eo q
nō ē q̄d bonū/ nec ē nata hz̄e rōnē bonitat⁹.
Modo qñ volūtas aliq̄d vult sub aliquali
rōne: illa est rō alicuius bonitat⁹ siq̄dez néo
facit actū aliquem q̄n vellet q ille nō eēt pec
catum: t q licet sibi illuz facere, vñ nemo
aspiciens ad malum opat.

Quarta ꝓclo. Nō est licitū ptāti sec
culari/ vl ꝑlato eccl'iastico
ꝓducere Iudeos cū pacto de dādo scōo vl
tertio mō eis licentiā mutuādi ad vsurā. ꝑbat
dupl'r. Prio/ qz seq̄t bñ: cōduco te cū pacto
de dādo tibi licentiaz scōo vl tertio mō, igit
paciscor me tā dare vl me datuꝝ tibi licentiaz
tale, etsi paciscor: igit ꝓsertio vl volo tibi da
re licentiā scōo vl tertio mō: qz vbi ē pactum
ibi ē ꝓsensus, l. j. ff. ō pactz, etsi volo eā tibi
dare, igit ꝓsentio in dationē el⁹, sz illa datio
licitē est pctm̄ mortale ex scōa t tertia ꝓclo
ne, igit ꝓsentio i mortale, ꝓsentire aūt i mor
tale ē mortale, igit de ꝑmo ad vltimū ꝓduce
re Iudeos cū pacto ꝑdicto ē mortale t illici
tū. Scōo sic/ q̄ aliquē aliquē/ vult q cōdu
ctus id faciat ad qō eū ꝓducit: siue sit ibi cō
ductio ꝑt⁹ dicta siue impropⁱe dicta, ptās
aūt ꝓducēdo Iudeos t ꝑmittēdo eis q ve
lit eis dare licentiā mutuādi ad vsurā ꝓduc
eos: etsi nō ꝑt⁹ loq̄ndo: tñ impropⁱe. igitur
ptās vult q Iudei faciāt id ad qō eos ꝓdu
cit: sz ptās eos ꝓducit ad exercēdū vsuras,
igit ptās vult illū actū ab eis fieri. sz ille act⁹
est mortal', igit vult mortale ab eis fieri.

Quinta ꝓclo. Nō ē licitū ptāti secla
ri vl ꝑlato eccl'iastico ꝓdu
cere Iudeos tal'r q ptās phibēdo eis majo
res vsuras: ꝓcedat miores ꝓcessiōe scōo vl
tertio mō accepta, ꝑbat tripl'r. Prio/ qz seq̄t
bñ a tota copl'atiua ad alterā ptē, s. phibent
eis vsuras maiores t ꝓcedūt miores. igitur
ꝓcedūt miores vsuras: t vltra ꝓcedūt mino
res vsuras. igit ꝓcedūt vsuras. mō illō ꝓce
dere ē illicitū ex scōa t tertia ꝓclonib⁹. igit.

Scōo/ qz si liceret: maxie ꝑ tāto: qz exerce
re minores ē min⁹ malū q̄ exercere maiores:
sz B nō suffic ad reddēdū illō licitū: qz q̄uis
exercere miores vsuras sit min⁹ malū q̄ exer
cere maiores: tñ etiā nō sz ꝓcedet scōo vl ter
tio mō min⁹ pctm̄: imo nec mimū: etiä vt vi
tet maxim: vt oñsum ē. Tertio/ qz q̄uis ex
ercere miores vsuras sit min⁹ malū intēsiue
q̄ maiores exercere: tñ ꝓcedēdo eis miores
exercere ꝓcedit eis malū/ qō ē vl erit extensi
ue mal⁹ q̄ eēt maior vsura ꝓcessa vl etiä phi
bita. De ꝓcessa ptz sic. Hä ex B q eis ꝓcedit
scōo vl tertio mō exercere minores vsuras:
multo plēs recipiūt mutuū sub vsurz q̄ si vsu
re essent gues, t sic plib⁹ vicib⁹ exercet pctm̄
q̄ si magne essent ꝓcesse: adeo q vbi als tm̄
vna vice exerceret pctm̄ vsure: si vsura gnis
accipet: ibi minor decē vicib⁹ exercebit: t il
lud extēsiue esse mal⁹ eq̄pabit minor ē vsurā
maiori vsure q̄ est intēsiue maior: sic, x, fur
ta q̄z q̄dlibet ē vni x. or. eq̄alet vni furto q̄
sil'qs, x, furat. Et si dicis si phiberent i distri
cte oēs vsure: tūc adhuc fieret ī secreto: aliq̄
vsure t valde gues: fateor, sz tñ ille gues fie
ret raro in ꝓpatiōe ad leues exp̄sse ꝓcessas:
qz si leues ꝓcedāt exp̄sse: tūc oī timore post
posito exercebūt eas, t p ꝺñs plib⁹ vicib⁹ et
tot q leues vsure eq̄pabūt vni gui vsure: vel
excedēt, t ita iterū hī q ꝓcedere minores est
ꝓcedere malū q̄ō ē extēsiue mal⁹ q̄z sit vsura
gnis ēt phibita. Et si arguat, licitū eēt recto
ri citarz statutū edere qō ꝓtineret phibitōez
maiox vsurax: nulla iserēdo phibitiōez de
miorib⁹ vsurz: vt videt velle glo. i cle. vnica,
ō vsurz, igit ex q̄ nō phibēdo miores vsuras
ꝓcedit mīores: seq̄t q̄ licitū erit rectori ꝓdu
cere iudeos: seu recipe eos ad ciuitatē cū pa
cto q̄ eis debeāt eē phibite maiores vsure et
ꝓcesse miores. Dicēdū q añs ē vez saltē in
aliq̄ sensu: sz ꝑa negat: qz ñ ē silr de nō phi
bere t ꝓcedere. Hä ille q̄ ꝓcedit vsuras mi
nores scōo vl ter̄io mō ꝓsentit i eas: sz easdez
nō phibere p statutū nō ifert: nec icludit cō
sensū i easdē. Hä milta mala nō prohibent p
statuta ciuitatū: nec tñ rectores citarz ñ pro
hibēdo ea p statuta ꝓsentiūt i ea ēt: nec vero
nec iterpratiuo ꝓsensu. Añs etiä ñ ē vez i oī
sensu. Hä si rector citarz statuēdo q ñ exer
ceant vsure maiores: si ñ phibeat miores: t
hec ñ phibitio fiat tam statuto q̄ facto, i. q
nec prohibeat eos suo statuto: nec ēt faciet
tē eas puniat i facto: ñ est ī munis a pctō. nā
tenet punire vsuras exercētē: etiā si miores
sint (t B regl'ariter loq̄ndo: qz fallit in casib⁹
duob⁹ tactis i ꝓcedēti, q. q̄ ēt i maioribꝫ vsu
ris locū hzent) Sz si tm̄mō fiat illa omissio
phibitōis statuto ꝺcernēte penā aliquā gue
ꝺ maiores vsuras: ñ decernēdo talē ꝺ mio
res: q̄s tñ cū ad eū pueniūt: punit pena arbi
traria vl minor q̄ sit illa q̄ tax̄ata ē i statuto
ꝺ maiores: ñ ē tal' rector i culpa. Welit⁹ esset
tñ vtrasq; statuto exp̄sso phibere: q̄uis ipa
rib⁹ penis: qz magz timet q̄ō exp̄ssi⁹ phibet.
Blo. ēt allegata p pbatiōe añtz nō ōt an lice
at tle vl ñ: sz tractat an ne ꝺdēs tale statutū i
currat penā: ō q̄ hz in eadē clemē. t sentit q
ñ. Et sic iā dictū ē de statuto exp̄sse phiben
te maiores: t ñ faciēte mentiōez de miorib⁹:
quō i statuēdo statues sit īmunis a culpa et

quō nō: ſſe ēt dicat ſilē de pacto q̄ rector ciuitat̄ recipiēdo iudeos ad citatē r̄cipit eos cū pacto exp̄ſſe prohibēdo eis: vt nō exerceāt maiores vſuras: puta dīc eis, Nolumus q̄ recipiat̄ tātū, nullā tū prohibitionē faciēdo ō mīoribꝫ: puta ñ adūcit: dicens ēt oīno nihil debet̄ ſiue mīrū ſiue paucū recipe p mutuatis, Nā talis rector ſi mēte ſcōo vl̄ tertio mō eis ꝯcedat mīores, r p ꝯñs ī eas ꝯſentit: vt exerceāt mīores peccat: ſi ēt mēte ñ ꝯſentit vt exerceāt: ſed tū ꝓponit ſe toleratuꝝ mīores, itez peccat. Raro ēt vl̄ nūq̄ offert ſe cas⁹ q̄ iudei vellēt recipi ī citatē dādo eidē magn̄ tributa: vbi tū cū eis fieret tūmō pactū prohibitiuū maiorꝝ vſuraꝝ: ī q̄ pacto ñ fieret eis cōceſſio exp̄ſſa ſaltē mīorꝝ vſuraꝝ, Hō ei ēent ꝓtēti ſola tacita ꝯceſſiōe earūdē ſcōo vl̄ tertio mō, r mīro mīn⁹ ꝯceſſione ꝑmo mō tū,

Sexta ꝯclō, Ptās ſecl̄ar̄ vl̄ plat⁹ eccleſiaſtic⁹ dans ſcōo vel tertio mō eis licentiā mutuādi ad vſurā talīq̄ pacto eos ꝯcludēs vltra pcīm mortale: videt eē excōicat⁹: cuius ꝫ ſit oīno clare oñſibile, Prīa ps ꝓbat̄, q̄ faciens ſtatutū q̄ diſponit̄ q̄ vſure ille debeāt ſolui ſub q̄b⁹ ꝺs accipit mutuū: r q̄ tales vſure ſolute ñ repetant̄: nec repetite ſoluant̄ ē excōicat⁹ ipo facto: r idez iudiciū ē de eo q̄ obſeruat ꝑdictū ſtatutū iudicādo ſm ipm: puta cōpellēdo ad ſolutōez vſuraꝝ: aut impediēdo repetitiōez ſolutaꝝ, Mō ptās ſecl̄ar̄ vl̄ plat⁹ eccl̄iaſtic⁹ recipiēdo iudeos cū ꝑdicto pacto et datīōe licētie ſcōo vl̄ tertio mō videt facere ſtatutū ꝑdictū, igit̄ ē excōicat⁹, Maior ptz p clementiaz vnicā: ō vſur̄, Minor ꝓbat̄, q̄ talis ptās vl̄ plat⁹/ ſeu ꝑtute ſue auctoritat̄, g̃ intendit vt ꝓsona publicā obligare ad obſeruātiā illi⁹ pacti, r ſil̄r itēdit ēt ſuos ſubditos obligari ad eiuſdē pacti obſeruātiā, g̃ tale pactū hz oēz effectū quē hz̄et ꝑdictū ſtatutū, igit̄ videt ꝑdictū ſtatutū feciſſe ī factēdo tale pactū, Prīa ꝓña tz q̄ ſi ſtatuiſſet illō q̄ ꝑdictū ē: ipe obligaſſz ſe ad ℔ q̄ vellet laborare in iudicio q̄ vſure ſoluerēt: r ſolute ñ repeterēt: r ſil̄r obligaſſet ſubditos: r nihil aliō ꝑtaſſet ſtatutū ꝑdictū, mō idē hz locū ꝑtute ꝑdicti pacti, Haz ꝯcedēdo eis ſcōo vl̄ tertio mō licētiā: ſpōdet eis q̄ velit auferre ipedimēta vſuraꝝ: vl̄ eos iuuare ad ꝓſūmatiōez vſurarie mutuatōis, ℔ ār includit q̄ velit iudicial̄r r ꝑtute ſue auctoritat̄ cōpellere ſubditos: vt ſoluant vſuras r ſolutas nō repetant, Hā ſi eſſet purū pactū vt diſtinguit̄ a ſtatuto: ñ obligaret̄ ſubditi ñ ꝓſentiētes, Hec obſtat q̄ tale pactū ñ eſt q̄dā ſanctio ꝓſcripta, Hō ei req̄rit̄ ad rōnē ſtatuti vt ſit ſcptū, Hā ſufficit q̄ ſit ab eo editū q̄ auctoritatē hz ſtatuēdi cū q̄buſdā aliis ꝓditiōibꝫ, r hāc ꝑmā ptē tenuerūt nōnulli doctores iuris exp̄ſſe: vt patebit iferi⁹, Scōa ps ꝓbat̄, q̄ ꝓbatiōez iā habitā forte euadere r aduerſari⁹: dicēdo q̄ ī penalibꝫ ſt̄ mini accipiēdi ꝓprie r ſtricte, cū g̃ ꝑdicta clemētina ſit penal: r faciat mētionē de ſtatut̄; ñ de pact̄: ſeq̄t̄ q̄ rector citat̄ ñ faciēs ſtatutū; ſz pactū ꝑdictū ñ ſit cenſend⁹ excōicat⁹ q̄ntūcūq̄ pactū ꝑdictū ꝓpter oēz effectū quē ꝓpter̄ret ſtatutū, Itē pactū ꝑdictū eſt tpale; ſicē r ꝓductio eoꝝ ē ad determinatū tp̄s, ſtatutū āt ē q̄d ꝑpetuū, i.ñ ad certū tp̄s p̄fixū durare debēs, Et q̄cq̄d ſit ō hac qualiōe an vere elidat ꝓbationē ꝑdictā vel ñ relinq̄ cogitā dū vlterius a lectore, tū niſi hec ſatiſfaciat r excuſet ꝑdictā ptātē citat̄ ab incurſu excōicatiōis: ñ videt alia excuſatio dabil: puta ñ illa q̄ ꝺs diceret q̄ p tāto tal̄ rector ꝑſeruat ab excōicatiōe, q̄ r ſi ꝑdictū pactū faciēdo videat facere ſtatutū q̄ vſure ſoluāt: r ſolute ñ repetant̄, tū illud ñ fac de vſurarijs chr̄ianis, ſz tm̄ iudeis, clemētina aūt ꝑdicta videt loq̄ de vſurarijs chr̄ianis, hec inquā excuſatio ñ valet, q̄ ꝑdicta clemētina ō q̄cūq̄ vſurario eſt ītelligēda idiſtincte, ſic r ipa idiſtincte ſonat, Vñ ēt ℔ ſentit glo. ī ꝑdicta cle. r ꝓbat̄ rōne, q̄ indiſtincte tā iudei q̄ chr̄iani peccāt indiſtincte mortal̄r: exercendo vſuras, igit̄ et cle. ꝑdicta indiſtincte de vſurarijs loq̄ndo ñ dz plus trahi ad chr̄iānos q̄ ad iudeos, Preterea ēt Guilber. q̄ ſcp̄ſit ſup cle. r do. car. et Jo. de Imola: ī dicta cle. dicūt q̄ rex Aragonū r ei⁹ officiales q̄ leuāt magnū tributū a iudeis r ſaracenis ꝓpt̄ vſuras q̄s eis ꝑmittūt incidūt ī excōicationē: ſi repetentes vſuras p eos ipediant̄ repetere, Et dic Joā. de Imola: q̄ ℔ ē bñ notādū, q̄ ſm ℔ hodie q̄ſi oēs dñi eſſent excōicati, Itē q̄uis. c. ꝑmū ō vſur̄, li. vj. loq̄ns de locātibꝫ domos vſurarijs: ñ loq̄t̄ ſpecifice de vſurarijs iudeis, tū illō ītelligit̄ tā de iudeis q̄ chr̄ianis, ita q̄ loc̄as domū ad exercēdū vſuram vſurario ſiue iudeo ſiue chr̄iano: incurrit excōicatōez, r ℔ tz dñs Dñic⁹ q̄ ſcp̄ſit ſup. vj. i. c. j. ō vſurīs: ī ſexto, Jdē ēt tenuit dñs Lau. ō ridol. ō ſto. ī tractatu ſuo ō vſuris. q. cxlvj. vbi ēt tenet q̄ ℑ Judeū p̄t opponi exceptio .c. q̄ fruſtra. et. c. michael. ō vſur̄, ſcz vt ſi Jude⁹ vellet repetere vſuras ſolutas chr̄iano: non pus audiat̄ q̄ reſtituat vſuras q̄s ab aliis recepit: r tū illa capla nō loquunt̄ ſpecifice de Judeis: ſz ſimplr̄ dicūt q̄ feneratores repetēs vſuras q̄s ipe ſoluit ñ audiat̄ niſi pus reſtituat vſuras q̄s ab aliis ipe recepit, In cāu igit̄ dub⁹ ꝯclonis ſepte ꝓſulendū ē rectori ciuitat̄ ſi fecit ꝑdictū pactū vt abſolutiōez ab excōicatione procuret viſis ꝑdictis rōnibꝫ tauroritatibꝫ doctoꝝ.

Septima ꝯcl̄o, Hō ē licituz ptāt̄l ſecl̄ari cuicūq̄ condere ſtatutū vl̄ decretū vl̄ legē q̄ diſponat̄ q̄ compelli ōbeāt ad ſolonē vſuraꝝ illi: q̄b⁹ ſubvſuris mutuauerunt vſurariꝫ ſiue chr̄iani ſiue Judei: r q̄ nō debeāt vſurariꝫ ꝓpelli ad reſtitutionē vſuraꝝ ꝓceptaꝝ, r itelligit̄ ꝯclo: etiā ſi illō ſtatutū vl̄ decretū fiat cū exp̄ſſo ꝓſenſu p̄ſ̄ cui p̄iudicat̄ in hac ptē, q̄ cogit̄ ſolue re vſuras r ſolutas nō repetere, Hec ꝯclo p baz triplr̄, Prīmo ſic/ q̄ non licz pactū facere de ꝓpellēdo ꝑdictos ad ſolonē vſuraꝝ et de nō ꝓpellēdo ad reſtitutionem ꝓceptaꝝ vt patuit. igit̄ nec ſtatutuz. tenet ꝓña a maiori, magz em̄ videt ꝑmū admiſſibile q̄ ſcōm, vl̄ ſaltē tenet ꝓña ab idēntitate rōnis, Scōo ſic q̄ in editōe tal̄ ſtatuti editor ꝓſentit ī pcīm vſuraꝝ qō eſt mortale, Tertio/ q̄ ex ꝑdicta cle. tal̄ incurrit excōicationē p editiōe illius ſtatuti, igit̄ peccat mortal̄r, vñ etiā Juſtinianus nō fuit excuſat⁹ in ꝓdēdo leges huiuſce modi: nec potuit ſine pctō eas ꝓdere: vt etiā habitū eſt s. q. xxij.

Cōtra ſcōam ꝯclonem arguit̄ dupl̄r, Prīo ſic, btūs Greg. dedit Judeis licētiā exercēdi rit⁹ legales capiēdo da re licentiā vl̄ ꝯcedere ſcōo mō: r ℔ licite fec. g̃ eadē rōne poterit q̄s licite dare licētiā Judeis exercēdi vſuras. renet ꝓña / q̄ vtrunq̄ exercitiū ē mortale. igit̄ q̄ rōne ꝯceſſio vni⁹ ē licita: etiā cōceſſio alteri⁹ eodē mō capta erit licita, Añs p ꝓma ptz ī. c. q̄ ſyncera. xlv. di. Hā ibi ō bt̄ q̄ tolerauit eos: imo mandauit tolerari exercitiū rituū legaliū: r cū ℔ p̄hibuit ipedit⁹ res illi⁹ exercitij, mō cōceſſio ſcōo mō nihil aliud eſt niſi toleratio r ipedimēto⁹ p̄hibitio, Prō ſcōa ptē ptz: tū ex ſcitate ei⁹/ tū etiā q̄ eccl̄ia adhuc idē ſuat: q̄ tū nō errat in ſtatuēdo vl̄ mādādo ea q̄ ad mores ptinēt: ſic nec in his q̄ ad fidē, Dicēdum cōcedēdo añs r negādo ꝓñaz, Et rō diuerſitatis ē, q̄ ꝯceſſio ſcōo mō capta includit vl̄ ſert ꝓſenſū ꝯcedēt̄z ī mutuatione vſurariā: ſz eadē ꝯceſſio ſcōo mō capta: ñ includit vl̄ infert ꝓſenſū ꝯcedēt̄z ī exercitiū rituū legaliū, ſō vna ꝯceſſio ē licita r alia nō, Rō aūt q̄re ī vno caſu infert r ī alio ñ iferit: ñ ē rōne forme ꝓñalis, alio q̄n cū forma ſit eadē: ſicut in vno iferret: ſic ī reliq̄: ſz rōne materie, Hā in ℔ q̄ ꝺs ꝯcedit mutuatione vſurariā ſcōo mō capiēdo cōceſſionē aufert ipeditores illi⁹ crimis, ℔ aūt auferre includit vl̄ infert q̄ auferēs cōpellat receptores mutui ad ſolutionē vſure: r iuuet vſurarios ad collectionē vſuraꝝ, r ſil̄r infert q̄ tollēs ipedimēta p hibeat ſoluētes vſuras ne repetāt ſolutas: r q̄ iuuet vſurarios ad tenendū vſuras receptas, r ſic iferet q̄ ꝯcedēs iuuet ad crimia, r p ꝓñs ꝓſentiat, Sz in ℔ q̄ ꝺs ꝯcedēdo ſcōo mō ritus legales aufert vl̄ cōpeſcit ipeditores rituū legaliū ñ p ℔ infert q̄ g̃ tal̄ ēt iuuet exercētes, q̄ illō crimē ñ de p ſe dependet a caretia ipedimētoꝝ: ſic ꝑdicta crimia. ſ. vſure receptio r eiuſdē detētio de p ſe dependent a ſolutione vſure: r a ñ recuptiōe, q̄ ipoſſibile eſt vſurariū recipe vſurā: niſi vſura ſibi ſoluat̄, ipoſſibile ē ēt vſurariū detiere vſurā: niſi illa ñ recupet̄, Scōo ēt ñ eſt ſil̄e p tāto, q̄ q̄ eccl̄ia ꝯcedit eis licētiā exercēdi ritus ꝯceſſiōe ſcōo mō eſt ꝑt̄ aſſeq̄ bonū maius q̄s ſit bonū leſum p vſuras: q̄ maiꝰ bonū ē nec̄ar: ū q̄ alꝫ. i. ñ ꝯcedēdo ritus: ñ aſſeq̄ret eccl̄ia. ſ. fidē inſerendā cordib⁹ eoꝝ: vt declarat. b. Greg. ī eo. c. r idē habitū ē in ꝑcedēti. q. ſz ñ eſt ſic (regulariter ſaltē loq̄ndo) aliq̄ bonū maiꝰ q̄s ſit bonū leſuz p vſuras q̄ ſit neceſſariū r ñ obtinibile: niſi ſcōo mō cōcedant̄ vſure iudeis: q̄ nihilomin⁹ ad fidez pñt allici: ēt ñ ꝯcedēdo eis ꝑmo vl̄ ſcōo mō vſuras: vt declaratū eſt in ꝑcedēti. q, Si tū offerret ſe ſil̄is cas⁹ poſſz eis ꝯcedi ꝑmo mō ñ aūt ſcōo mō ꝑt̄ cām diuerſitat̄ tractā.

Octo ſic Moyſes ꝯceſſit iudeis mutuationē vſurariā, igit̄ eadem rōne ptās ſecl̄ar̄ potit eis ꝯcedere, Dicēdū argumētū defic̄ dupl̄r, Prīo, q̄ añs eſt falſū: loq̄ndo de ꝯceſſione ſcōo mō, de q̄ tū loq̄t̄ ſcōa ꝯclo ꝫ quā ℔ argumentū nitit̄ ire. Scōo, q̄ ēt ē falſū ō ꝯceſſiōe ꝑmo mō. i. tolerātia, q̄ ñ tolerauit eā ſaltē ſcpto eis illaz tolerantiā ī lege exp̄mēdo: vt tū aliq̄ imaginant: ſic oñſū ē, q. xxiij. imo forte loq̄ndo ō

tolerantia in facto nō tolerauit eā q̄n si ꝓstitisset sibi aliq̄ mutuatio vsurarie commissa p̄ plin̄ ipse eū dē arguisset vt fidel' rector populi: vl' si p̄ tpe nō fecisset: ℔ fuisset p̄pe vitare maiꝰ malū alīs nō vitabile: in q̄ casu licite tolerasset: sic̄ ēt hodie liceret plato tolerare eā i tali casu, vez ē tñ q̄ deꝰ ℔ mō aliq̄n eis ꝓcessit. i. tolerauit eā sic̄ z mlta mala eoz tolerauit seu dissimulauit p̄ pñti vita ℔ nō punit ēdo: q̄ mō deꝰ ēt hodie ꝓcedit. i. tolerat sepe p̄ pñti vita ēt alia mala, Nec tñ ob ℔ inferri pt/q̄ g̃ etiā iudex hūanꝰ ꝺbeat illa mala q̄ deꝰ sepe tolerat tolerare (regulariter loq̄ndo) Nā nō ē sīle de deo z hoīe. Nā hō iudex tm̄ hz foz suū p̄ pñti vita, z sic̄ n̄ punīēdo p̄ pñti nūq̄ puniret. z sic̄ suū misteriū nūq̄ exeq̄ret regl'ariē, deꝰ aūt hz duplicē foz. iō n̄ puniendo i vno: puniet i alio. Tertio defic̄, q2 etiā dato q̄ eis ꝓcessisset eā capiēdo ꝓcessionem p̄mo mō illā tolerātiā: ēt sc̄pto i lege sua eis p̄mittēdo vt aliq̄ ponūt: n̄ seq̄ret plꝰ q̄z ꝺ hodie etiā plat⁹ posz i sil'i casu eis eā cōcedere si tal' casꝰ se offerret, z sic ē vez: sz n̄ sic natꝰ eēt casus se offerre sic̄ nūc: vt oñīū est i vltīa ꝓclione p̄cedēt, q. Quarto, q2 dato q̄ ēt essꝰ ꝓcessissz respectu gētiliū sc̄do vel ēt̄io mō: ℔ fuisset ex dispensatiōe q̄ deꝰ cū eis dispēsasset: vt eis vsurā liceret exercere respectu gentiliū, z p̄ tñ cū ēt licuisset. Moysi eis illaz ꝓcedere sc̄do vl' ēt̄io mō: sz tūc nō seq̄t, g̃ etiā ptās nūc possz eis ꝓcedere sc̄do vl' ēt̄io mō: nisi addēdo ēt vel sup̄ponēdo q̄ deꝰ dispensasset nobis cū: sz nōdū dispēsauit deꝰ nobiscum, igitur non est licitum. Nec sequitur cum eis dispensauit in vete. le. igitur nunc etiam dispensatū ē, Nā añs ē falsū: vt patuit, z ēt dato q̄ eēt vez: nō seq̄t. igit nūc ē dispensatū, Nā etiā dispensauit cū eis de repudio z pluralitate vxoz: z tamē nūc illa dispēsatio dei nō ē, q2 p̄ chm̄ reuocata est,

¶ Questio. XXVIII.

Vtr̄ papa possit dispensare cū ptāte secl'ari vel plato eccl'iastico vt talis ptās vl' plat⁹ ad vitādū maiꝰ malus vl' ꝓsequendū maiꝰ bonū: licite z ēt ipune valeat ꝺducēdo vel recipiēdo iudeos eisdē dare licentiā mutuādi ad vsuras? Et loq̄r in hac q̄one tm̄ de dare licētiā sc̄do vl' ēt̄io mō nō ꝓmo mō, Solo. q. stat i duabꝰ suppositiōibꝰ totidē ꝓclionibꝰ: z vnⁱ argumēti solutione vbi examinabit' sn̄ia eoz q̄ dicūt papā posse modificare ius dīnū z ℑ ipz i pte dispēsare,

Prima suppositio, Aliud ē q̄rere an papa possit cū iudeis dispensare vt licite valeāt mutuare ad vsuras z q̄rere an papa possit dispēsare cū ptāte secl'ari z̄c. vt i titulo. q. Nā in ꝓmo casu q̄rit' de dispensatiōe pape i pēdēda iudeis, In sc̄do ꝓo de dispensatōe pape ipen dēda ptāti ꝺducere volēti iudeos. Itē i ꝓmo casu q̄rit' de dispensatiōe fiēda sup ℔ qō est mutuare ad vsuras, In sc̄do ꝓo casu de dispensatione pape fiēda sup ℔ qō est dare licentiā mutuādi ad vsuras, Illi āt actꝰ. s. mutuare ad vsuras: et dare licentiā mutuādi ad vsuras longe differūt q̄uis i ℔ ꝙueniāt q̄ vtr̄q; actꝰ ē mortale: vt pbatū est in p̄cedenti qōne,

Secda suppositio, Aliō ē ēt q̄rere an papa possit dispēsare cū ptāte secl'ari vel plato eccl'iastico: vt ꝺducēdo vel recipiendo iudeos licite valeat tl'is ptās vl' plat⁹ dare eisdē iudeis licentiā z̄c. Et q̄rere an papa possit dispēsare cū ptāte z̄c. vt cōducendo z̄c. ipune valeat tal' ptās vel plat⁹ eis dē licentiā z̄c. Nā in ꝓmo casu q̄rit' si p̄ illaz dispēsatōez p̄seruet' ptās vel plat⁹ ab icursu culpe quā alīs ꝛ̄beret si nō essz cū eo dispēsatū, Nā solū illō dr̄ fieri licite q̄ fit sine icursu culpe, Szi sc̄do casu q̄rit' si p̄ illā dispēsationē p̄seruet' ptās ab icursu pene quā alīs incurreret si nō eēt cū ea dispēsatū, hec ā. s. in cursus culpe z icursus pene longe differūt, Nā q̄uis icursus culpe sp̄ habeat ꝓiūctū icursū alicuⁱ pene: ℔ est reatꝰ ad penā: q2 culpe debet' pena: saltē aliq̄: vl' pena alicuⁱ forsitā icurs⁹ culpe aliq̄n ñ hz icursū pene sibi cōiūctū dictare vel dictabil' a iudice hūano vl' iure positiuo: q2 si legislatoz positiuꝰ voluerit Joā. icurrētē aliquā culpā ñ icurrere penā iuris positiui Joānes ñ icurret illā penā licz incurrerit culpā, Vñ aliq̄n vni pctō corrīndet duplex pena. s. i foro dei, z illa seq̄t̄ inuitabil' culpā, Alia i foro eccl'ie: z illa nō sequit' ieuitabil' culpā, q2 si eccl'ia nō ordiauit penā aduersus illā culpā ipo facto incurrēdā nō ea sequet', vel si ordinauit eā ipo facto incurrēdā, z tñ dispēsat suspēdēdo effectū tal' ꝓstitutiōis nō incurret penā: talem cōmittēs culpā, Et sic̄ vni actui culpabili corrīndent aliq̄n i duobꝰ foris due pene. s. pena in foro dei: z pena i foro eccl'ie, sic i vno actu cōtingit repire duas culpas. i. difformitates vel carētias rectitudinū debitaꝝ ieisse, Nā si aliq̄s actꝰ ꝓhibeat lege diuia z hūana: ille si fiat/erit carēs rectitudie ad legē hūanā: cui tñ deberet cē ꝓformis: z illa carētia erit vna culpa, ille idē etiā erit carēs rectitudie ad legē diuinaz: z illa carētia erit alia culpa q̄ est i ordine ad legē diuinā. Vñ q̄nto aliq̄s actꝰ est ℑ p̄la p̄cepta: tāto plēs hz in se culpas seu difformitates, q̄ mō dicimꝰ q̄ adulterās in die festo: sz ꝓmittat vnū actū in nūero: tñ ille hz in se plēs rōnes pctoꝝ seu culpas, q2 ℑ p̄ceptū de non faciēdo opꝰ fuit die festo, z contra p̄ceptū, Nō mechaberis,

Prima ꝓclio ē q̄nmēbz: z est, Papa non pōt dispēsare cū Judeis vt simpl'r licite valeāt mutuare ad vsuras nec etiā vt simpl'r impune illō valeāt: sz aliq̄ mō loq̄ndo ꝺ posse/papa pōt dispēsare cū eis vt p̄m q̄d licite id valeāt/ z p̄m q̄d impune id valeāt: aliq̄ ꝙo mō loq̄ndo ꝺ posse/nō p̄t illō papa, Prima ps probat q̄nz rōnibꝰ, Prima/q2 in. c. sup eo, ꝺ vsurs, ꝺr q̄ cū vsure sint vtroq; testamēto p̄hibite: non videt aliquē sup ℔ posse dispēsare, Nō vsure sūt nō tm̄ Judeis: sz etiā chr̄istianis p̄hibite, igit nūlls z p ꝙns n⁹ papa potꝰ cū eis dispēsar. z si nō p̄t dispēsare: igit nec dispēsare vt oīno licite id valeant, tenet ꝓna a toto i mō ad suā ptē negatiue, Scda rō: q̄ dispēsat cū aliq̄/ ꝙsentit q̄ dispēsatꝰ faciat illō sup q̄ dispēsat secū, sz papa non pōt ꝙsentire vt Judei exerceāt vsuras/etiāsi illū ꝙsensuz p̄staret ad maiꝰ malū vitādū: vt oñsum ē in p̄cedētibꝰ, Sz tñ hec scda rō probat solū q̄ non pōt licite dispēsare cū eis, Prima aūt ps itelligit etiā de q̄cūq; posse: ita vt si etiā attentet dispensare cū eis vt oīno liceat: illa dispēsatio non habebit vllū effectum. s. vt oīno liceat eis, z ℔ probant p̄ma z tertia rō z seq̄ntes,

Tertia rō est: z pro ea supponit' q̄ dispensa recapit' duplr. p̄mo p̄rie/scō minus p̄rie, Dispensare p̄rie est ꝺobligare aliquē ab obseruantia legis alicuⁱ, Impropꝛe aūt dispensare cū aliq̄ sup aliq̄ cāu est interpr̄tari legē aliquā nō eē latam a legislatore i tali cāu/nec legislatorē voluisse legē suā intelligi in casu tali, Exemplū p̄mi: vt deꝰ p̄cepit mihi vt non occidat q̄sz innocentē hoīem/q̄ lex vtiq; ligat, si igit deꝰ ꝺeobliget aliquez ab hac lege ita vt nō obligeꝰ ad hāc legē seruandā: tā deꝰ dispensat cū illo de occisiōe innocentis hois capiēdo dispensare p̄mo mō, Sil'r papa p̄cepit vt nulls celebret nisi ꝺ die (saltē regl'ariē loquendo) si igit deobliget aliquē ab hac lege: ita vt valeat etiā in p̄fundo noctis celebrare: tā cū illo dispēsat, Exemplū sc̄di vt deꝰ p̄cepit dicens, Nō occides, z tñ iudex licite occidit malefactorē reū mortis: q2 dispēsatū est cū iudice: respectu malefactoris, dispensatū inquā est ñ p̄mo mō: q2 nūq; fuit obligatus ex illo p̄cepto ad ñ occidēdū malefactorē, nō igit i diguit deobligatiōe: sz sc̄do mō, q2 iterp̄tatꝰ ē papa vel eccl'ia: vt illō p̄ceptuz nō fuerit a deo intellectū indistincte, sz tm̄ ꝺ occisiōe hois innocentis, vl' etiā nocentis si occisio fieret a ñ iudice: z extra ordinē iudiciarii. Ad p̄positū: igit̄ p̄ma ps, q2 si possz papa dispēsare cū iudeis: aut igit p̄mo mō capiēdo dispensare: aut sc̄do mō, Nō p̄mo mō, q2 nō valet deobligare eū quē deus nō vult deobligari, Nō deꝰ nō vult aliquem hoīez deobligari a p̄hibitiōe q̄ p̄hibuit mutuationē ad vsuras, igit nec papa potꝰ it aliquē hoīem deobligare ab eodez p̄cepto, z p ꝙns nec dispensare p̄mo mō, Nec etiā sc̄do mō, q2 ñ pt iterp̄tari legē diuinā ℑ mentē dei: sed ℑ mentē dei p̄hibet' mutuationē vsurariā esset si illa p̄hibitio tm̄mō intelligeret de alīs hoibꝰ a iudeis: z ñ ēt de ipis iudeis, q2 deꝰ p̄hibēdo mutuationē vsurariā itellexit suā p̄hibitionē: respectu ēt iudeoꝝ: vt oñsū est. q. xxxiij. igit ñ potuit sc̄do mō dispēsare cū eis, Quarta rō, q2 nō pōt papa dispensare: vt iudei licite cōmittāt rapinas. igit nec q̄ licite cōmittāt vsuras, sz ꝙna, q2 vtr̄q; ē pctm̄ mortale a deo eis p̄hibitū, z ēt q2 vsura est q̄dā rapina: vt vult Amb. vt vbi supra allegatū est, Quinta rō, q̄ oīno vel simpl'r licite aliq̄d valet facere: valet illud facere vt nulla culpa insit illi actui, mō papa nō p̄t facere q̄ mutuatiōi vsurarie oīno ñ insit culpa, q2 illi semp inerit carētia rectitudinis ad legē diuinā: q̄ rectitudo deberet actui illi ēsse q2 sic̄ papa nō pōt tollere legē diuinā z obligationē ad eandē: ita nec tollere q̄ mins actꝰ hois debeat eē ꝓformis illi legi, Cōfirmat p̄dicta ps ꝓclionis, q2 deꝰ nō dedit licentiaz Petro peccādi: vt hz. xl. dist. c. j. nec successoribꝰ suis, g̃ nec ipe papa pōt alteri dare licentiā peccādi, vsuras aūt exercere est pctm̄ iudeis, igit̄ ñ pōt dare licētiā exercēdi vsuras, g̃ nec dispēsare, Scda ps pbat, q2 oēz culpā seq̄t̄ reatꝰ vel obligatio alicuⁱ pene, igit si papa nō pōt dispēsare cū iudeis: vt simpl'r licite. i. sine oī culpa valeāt mutuare ad vsu-

ras:qz semp aliq culpa ierit illi actui:sequit̄ q etiā nūq̄ papa p suā dispensatiōē pote rit efficere q Judei oīno impune mutuent ad vsuras.qz sic icurrūt culpā in foro di:sic etiā penā in eodē foro. Tertia ps pbaf̄ sic/ si aliq̄ ꝓstitutio est hūana z edita p papā: pa pa pōt illā inq̄tū est hūana tollere in toto vl̄ in pte.i.respectu oīm vl̄ respectu alicui⁹. ℔ ē vl̄ oēs deobligādo vl̄ aliquē.loq̄ndo de aliq̄ posse.s.de illo q̄ dicim⁹ aliquem aliq̄d posse q̄ sic se hz q̄ si illud agit act⁹:tenet etiāsi illuz illicite agit. Dō vltra ℔ q̄ mutuatio vsura ria ē phibita lege diuīa.est etiā phibita lege hūana pape.igit̄ papa pōt illā legē vt ē hūa na tollere:sic q̄ si tollit tenet illa abrogatio vl̄ destitutio.mō sublata lege vl̄ pcepto tolli tur etiā culpa q̄ als̄ incurrissz acrui q̄ ꝑ illā le gē fuit elicit⁹. Hā si lex vl̄ ꝓstitutio tollit nō ligat.igit̄ act⁹ q̄ pius debebat eē ꝓformis el: ampli⁹ non dz eē eidē ꝓformis:z p ons si ca ret ꝓformitate vl̄ rectitudine ad illā;non tñ carebit ꝓformitate vl̄ rectitudine sibi debi ta ieſſe.sola aūt carētia rectitudis debite ieſ ſe ē culpa.igit̄. Et dico notanter i maiore hu ius pbationis:z in ꝓclone eiusdē:vt ē hūa na.qz exq̄ taliter ꝓstitutio non ē pure hūana:eo q̄ eadē res q̄ phibet̄ p illā ꝓstitutionē ē etiaz diuīa ꝓstitutōephibita.ſō taliter ꝓstitutio non pōt simpliter tolli:sz tm̄ p q̄nto ē humana pōt tolli. Quarta ps pbaf̄/qz cuilibz culpe corrūdet pena aliq̄.igit̄ si p dispēsationē pa pe pōt pfuatiue tolli culpa aliq̄ etiā poterit p eandē pfuatiue tolli pena aliq̄ illi culpe de bita. Exēplū de hac q̄rta pte si papa phibe ret Judeis vl̄ chr̄ianis mutuationē vsura rīā:adūciens penā puta excōicatiōis i chr̄ia nos z pene pecuniarie vl̄ corpal̄ in Judeos vl̄ etiā excōicationis p indirectū(sic̄ z indire cte excōicari pñt Judei) si tūc papa illā ꝓsti tutionē reuocet:eā destituēdo totaliter/ vl̄ eaz suspēdat q̄ ad aliq̄s q̄s ab illi⁹ cōstitutionis obſuantia ꝺobligat:saltē pro tpe z q̄s vult nō icurrere tales penas:tales nō icurrent il lā culpā z penā quā als̄ icurrissent si illa de stitutio/suspēsio/ vl̄ dispēsatio non fuissz fa cta.sic em̄ ꝓtingēs fuit eū illā ꝓstitutionem edere:z penas adūcere:ita non ē impossibi le eū eandē reuocare z penas tollere. Quā ta ps pbaf̄/qz vt videt̄ papa dispensando ꝓtra suā ꝓstitutionē hūanā prohibentē vsu ras aliq̄s.s.deobligādo ab incursu culpe et pene illi⁹ ꝓstitutionis peccaret.igit̄ non pōt dispensare ꝓtra illā cōstitutionē.loq̄ndo de posse q̄ id ꝺr q̄s posse q̄ licite pōt. ꝓta no ta. Añs pbaf̄/qz papa peccat si dispenset cū aliq̄ sup tali actu q̄ est dispēsatōe retēta re manet pctm̄.mō sic est ℔.igit̄. Dīor pbaf̄/ qz etiā dispensatione pape obtēta mutuatio vsuraria remanet pctm̄ exercenti eam:qz̄ uis tūc non hret illa mutuatio culpā vl̄ pe nā i ordine ad legē hūanā:tñ hret culpā z pe nam p legē diuīnā. Maior aūt pbaf̄ duab⁹ rōnibꝫ q̄ruor auctib⁹. Prima rō/qz condi tor legz hūane siue sit papa siue imperator est constitut⁹ a ꝺo:z ab illo hz suā auctem q̄si bi mādauit z ꝓmisit administrationē vice sua. Dō q̄ alicui aliq̄d mandat/non ꝺr manda re ei vt q̄cq̄s faciat ꝑ se.igit̄ illicite faciꝰ ꝓcede do aliq̄d cōtra legē sui superioris cū non hēat tus id agēdi. Scda rō/qz ꝓsentit i actu su p q̄ dispensat. Dō cōsentire in actū q̄ remanet pctm̄/ē pctm̄. Scdo probaf̄ q̄ttuor au toritatib⁹. Prima. Hā in.c.nlli fas.xxv.q.j. vbi textus loq̄t ꝺ iure diuino z canonico ꝺr sic.qz nos q̄ potētissimi sacerdotes administra mus officio taliū trāsgressionū culpa respi ciet si in causis dei defides fuerim⁹ inuēti.qz meminim⁹ q̄ timere debem⁹ q̄ltr cōminet de ns negligētie sacerdotū. Scda auctas.qz in.c.sunt q̄dā.ea.q.sic ait. Ubi agre de⁹ vel eius apli: z eos seq̄ntes scri ptes inuiolabilr aliq̄d diffinierūt:ibi non nouā legē roman⁹ pontifex dare:sz potius q̄ ꝑdicatū ē vsq̄ ad aiaz:z sanguinē ꝓfirmare ꝺz. Tertia auctas ē in c.cōtra statuta.ea.q.vbi text⁹ sic ꝺt. Cōtra statuta canonū aliq̄d concedere vl̄ mutare/ nec q̄dē hui⁹ sedis pōt auctas. Quarta au toritas est in.c.oē.ea.q.vbi sic ꝺr. Hec q̄q̄ d q̄ ꝺ ꝓtra euangelicā vl̄ ꝓpheticam vl̄ apl̄icaz doctrinā cōstitutiōe sue eoꝝ siue sctoꝝ patꝝ actū fuerit stabit. In his igit̄ auctoritatib⁹ hr̄ maxie in tertia q̄ si aliq̄ ē ꝓstitutio etiam ca nonica non licz pape ꝓtra illā dispēsare si illa constitutio nō est pure canōica z hūana/ pura si est sup actu q̄ etiaz remanet pctm̄ dis pensatiōe vl̄ concessione pape obtēta.p q̄n to adhuc ille actus est cōtra legē diuinam z nō tm̄ cōtra hūanam. Et q̄ in q̄rta auctate vult q̄ etiam tal̄ cōcessio non stabit:intelli git.s.q̄ ad hoc q̄ ille cui tal̄ concessio vl̄ dis pensatio est facta/sit excusat⁹ simpliter. Nam nec ipe est excusatus a culpa z pena in foro dei:sz fm̄ q̄d a culpa z pena q̄ ex humana le ge fuissz contracta/sit excusatus:vt tertia z quarta ps dicūt/nec etiā ꝓcedens/vl̄ dispē sans/est excusat⁹ a culpa z pena i foro dei.

Scda ꝓclo. Sic prima concl̄o q̄ ad oīa sua mēbra est vera ꝺ dispē satione quam papa faceret cū Judeis sup il lo actu/q̄ est mutuare ad vsurā.sic etiam ea dem concl̄o q̄ ad oīa q̄nq̄ mēbra est vera:si fieret de dispēsatione quā faceret papa cū ptāre scl̄ari:vt ꝑlato eccl̄iastico sup illo actu q̄ est dare scdo vl̄ tertio mō licentiā mutuā di ad vsuras. Probaf̄ illa concl̄o/qz sic Ju deis ē mortale pctm̄ tam ex lege diuia q̄m hu mana ille actus.s.mutuare ad vsurā: ita po testari secl̄ari z ꝑlato eccl̄iastico mortale pec catū est datio licentie scdo vl̄ tertio mō taz ex lege diuia q̄m hūana.q̄ sic oīa mēbra ꝑme concl̄onis sunt ꝑa: sic oīa mēbra hui⁹ scde concl̄onis erunt vera.tenet ꝓña.qz funda mentū probationū oīm mēbroꝝ ꝑme ꝓclo nis consistit in ℔ q̄ mutuare ad vsuram/ est Judeis mortale pctm̄ ex lege diuina:z non tm̄ ex lege hūana. Dō vbi fundamentū est idem:probatio ē eadem. Itē rōnes z auctes q̄bus oīa mēbra ꝑme concl̄onis sunt ꝑba ta/pñt applicari ad oīa mēbra hui⁹ scde cō clusionis:vt ptz practicanti. Scdo spēalr pbaf̄ duo pria mēbra: z hoc sic.qz datio licē tie scdo vl̄ tertio mō ad mutuandū ad vsu ras includit ꝓsensum in crimē vsuraꝝ. z cō sentire in crimen proximi/est mortale ex le ge diuina z hūana prohibitū: vt oīsum ē s. p vtrāq̄ legem: etiamsi ille cōsensus fiat ad maximū malū vitandū/ vl̄ ad maximū bonū ꝓsequendū.q̄ papa nō pōt dispensare cū ptāte scl̄ari vl̄ ꝑlato eccl̄iastico: vt oīno licite va leat/nec etiam oīno impune valeat talē datī onē licentie agere.etiamsi p illā dispensatio nē possz vitare maximū malū als̄ non vita bile vl̄ maximū bonū asseq̄: als̄ non obtini bile.tenet ꝓña.qz papa dispēsando met con sentit in illam datione licentie/q̄ est mortale pctm̄:z ꝓsentiendo in illā datione licētie cō sequent⁹ ꝓsentit in crimē vsuraꝝ. Et intelli gunt̄ due ꝑme ptes ꝓclonis scde sic.q̄ non solū papa non pōt dispensare sup illa datio ne licentie loq̄ndo de posse licite:sz etiaz nec deabsoluto posse.z hoc effectuali.i.si atten tet dispensare cū aliquo ꝑlato vt ille oīno li cite vl̄ oīno impune valeret dare talr licenti am:ipa eius dispēsatio non sortiet effectuz. qz dispēsatus non dabit oīno licite / nec oī no impune talē licentiā. Scdo eadez duo prima mēbra pbant̄ sic. Dare scdo vl̄ tertio mō licentiā exercēdi vsuras nō ē min⁹ pctm̄ q̄m dare scdo vel ktio mō licentiā rapiēdi/fu randi/z meretricādi:saltē stando in gñe gui tatis.qz q̄libet talr datio licētie ē pctm̄ mor tale.mō papa nō posset(siue loq̄mur de pos se licito siue de absoluto posse saltē effectua li)dispensare q̄ aliq̄s ꝑlat⁹ vel ptās oīno li cite z oīno impune posset dare scdo vel ktio mō licentiā ꝑdictā faciēdi.s.meretricādi/ ra piendi ꝛc. ergo nec in ꝓposito.

Contra ꝑdictas ꝓclusiones arguit̄. Papa pōt dispensare ꝺ legē diuinā.igit̄ fundamentū vtriusq̄ ꝓclonis q̄ ad ꝑmas duas ptes ē falsū.tenet ꝓña.qz fū damentū vtriusq̄ est q̄ ex q̄ tā exercere usu ras q̄m dare scdo vel ktio mō licentiā eas ex ercēdi:sit ꝓtra legē diuinā.ō papa nō possit dispensare vt illi act⁹ fiant oīno licite z ipu ne. Añs pbaf̄.qz ius diuinū pōt modifica ri p ꝓstitutiōes ꝑncipum:vt in.c.cū oēs.z i c.q̄ in eccl̄ia.de ꝓstitutiōib⁹.cū ibi notat̄ p doctores. Dō dispensatio ꝓtra ius diui nū est q̄dā modificatio.igit̄ ꝑncipes pñt dis pensare ꝓtra ius diuinū.papa aūt est maxi mus ꝑncipū.igit̄ añs vez. Ad ℔ argumē tū rñdet q̄dā dicens.q̄nq̄ aliq̄d est malū q̄ aliquā ratiōe pōt fieri bonū.z tūc papa pōt interp̄tari z modificare ius diuinū:vt pz in c.licet.de ferijs.vbi dicit̄ q̄ instāte necessita te licitū est piscari die⁹ dñicis capiēdo alle cia que se terre inclinauerit:eo q̄ si tūc ñ ca perent nō possent postea capi.qz raro fit il la inclinatio eoꝝ:z tñ ferie sūt introducte iu re diuino.actus em̄ piscandi est i se licitus: q̄uis rōne diei ꝓhibeat. Q̄nq̄ est aliq̄d ita malū in se q̄ nulla rōne pōt fieri bonū:vt est vsura.z tūc nō pōt illō interp̄tari vel modifi care in.c.sup eo.de vsuris. Hec soluto de ficit q̄druplr. Primo.in ꝑmo mēbro distin ctiōis.z arguit̄ ꝓtra ipm sic. Si aliq̄s act⁹ sit mal⁹ q̄ tñ aliq̄ rōne pōt fieri bon⁹:vt pura aliq̄ circūstātia accedēte.aut q̄ ius diuinus ꝓhibēs talē actū malū:ꝓhibet eū tam nō ac cedēte tali rōne:℔ ē acceptū sine illa circūstā tia:q̄uis acceptū cū illa circūstātia:aut ꝓhibet eū tm̄ acceptū sine circūstātia tali. Si ꝑmo mō.tūc papa nō poterit sup tali actu facere modificationē circa ius diuinū:sic q̄ neq̄ li cebit pape diffinire z dicere illum actū acce dente tali rōne vel circūstantia esse licitū ne q̄ etiā licebit illum actū accedente tali rōne

ꝓcedere alicui / qz exq̄ actꝰ etiā cū illa circūstantia captus ē prohibitꝰ a iure diuino ex intētione z voluntate dei: non licebit ei dicere prohibitū licitū nec ꝓcedere, z p ꝓns cōsentire in illicitū, qz vebis q̄ dicūt malū bonū: z magꝫ bis q̄ ꝓcedūt malū tanq̄ bonū. Uñ etiam scpturā sacrā in q̄ ꝓtinent ꝑcepta dei iterptans alr q̄ fuerit mens spūsseti a q̄ est ispirata/ pura false eā exponēdo: dici pōt hereticus: vt dic̄ Hiero, vt patz, xxiij, q, vj, c, heresis. Si scōm tūc diffiniēdo vl ꝓcedendo actū captū cū tali circūstantia tanq̄ licitū: nō dicet a pte rei modificare ius diuinū prohibens actū, qz ius diuinū nō prohibuerat a pte rei illum actū talr circūstātionatū: q̄uis em̄ prohibuisset illū actū z nihil adiecisset, s, qualr vestitū vl non vestitū vellet eē prohibitū, tm̄ mens legislatoris, s, dei nō fuisset illū actuz prohibere accedente tali rōne vl circūstātia. Et vltra si nō dicet papa modificare a pte rei ius diuinū: q̄uis solū ꝼm supficiem lr̄e, tūc nec etiā dicet dispēsare cōtra ius diuinū: z p ꝓns solūmō non satisfac argumēto, qz argumētū rendit ad probādū q̄ papa possit dispensare cōtra ius diuinū: cuius oppositū fuit fundamentū ꝺcl'onū positaz. Scōo improbat̄ ꝑdicta solo arguēdo exemplariter i illo exēplo in q̄ ꝑdictus doctor exemplificauit de ꝓmo mēbro ꝓme distinctionis. Nam dato nō tm̄ ꝓcesso q̄ op⁹ fuile facere dñico die/ cuiusmodi ē piscari: eēt prohibitū iure diuino/ aut q̄ ius diuinū prohibēs tale op⁹ illa die fieri prohibuit tale opus etiam accedēte illa rōne ꝓpt̄ cui⁹ accessum ꝓcessum ē a papa cape alleca, vt bz i c, licz, extra, de ferijs, aut non prohibuit tale opus q̄n accesserit illa rō. Si primū, igit̄ de mente dei fuit q̄ vellet illū actū eē prohibitū etiam accedente tali rōne vl circūstantia, igit̄ papa non pōt licite diffinire eum eē licitū nec ꝓcedere illū: vt licitum. Si scōm, tūc diffiniendo vl ꝓcedendo illō op⁹ vt licitū non dicere⁊ a pte rei modificasse ius diuinum, qz ius diuinū non prohibuerat a parte rei illō op⁹ accedente tali rōne. Tertio ꝛ probat̄ ꝑdicta solo, qz male exemplificat de actu malo ꝓmo mō exīte cōtra ius diuinū: p q̄ō est piscari die dñico vl etiā aliud op⁹ fuile materiale facere, Naz facere op⁹ fuile die dñico lz sit regl'ariter loq̄ndo act⁹ malꝰ nō est tm̄ ꝓtra ius diuinū: ptz triplr, Primo/ qz si sic: maxīe qz eēt ꝓtra legē diuinā veterē prohibentē opari fuilia opa, sz ℔ non: qz illa lex nō facit mētionē de dñica: sz ō sabbo, Sabbatū ät non ē dñica dies, igit̄ ex illa lege non h̄ ꝺemnatio illi⁹ act⁹ q̄ ē opari fuilia dñico die. Etsi dicas/ dñica successit sabbo: ℔ non satisfac argumento, qz q̄ro q̄s ordinauit dñicam p sabbo/ aut de⁹/ aut hō: nō deus, qz nec i veteri lege h̄ fecit/ nec vllibi in nua lege fecit: vt ptz discurrēdo p oēs libros noui test, vbi nullibi ꝑcipit̄ nob: vt colam⁹ dñicam pro sabbo, sz tm̄ hoc ꝑcipit̄ in iure hūano, s, canonico, z p ꝓns dñico die opari fuilia erit act⁹ malus ꝓtra ius hūanū immediate exīs: nō ꝓtra diuinū. Scōo sic/ lex vetus hodie nec q̄ ad cerimonialia nec q̄ad iudicialia obligat: eoq̄ q̄ad illa ē mortuaz euacuata: lz eius moralia hodie obligēt, Precepti aūt ꝺ nō opando fuilia in sabbo nō est morale q̄ad determinationē tp̄is, qz nō pl⁹ recta rō dicrat q̄ fiat illa die illa cessatio operū fuilū q̄s q̄ alia die fiat: q̄uetiā rōnes ꝓgruē tie iueniri possent q̄ alia fieret die, igit̄ sicut am nocte sabbi veniret dñica dies: adhuc nō eēm⁹ hodie ex lege diuia veteri obligati adū opandū seruilia die dñica/ nec etiā ex noua: vt patz, igit̄ tm̄ eēt illa obligatio ex lege hūana: z p ꝓns opari illa die tm̄ ē malū ℑ ius humanū imediate, Tertio sic/ qz ēt dato q̄ determinatio tp̄is eēt moral: tm̄ cessatio ab opibꝫ fuilibꝫ nō ē de ꝑcepto morali nisi pro q̄nto est impeditiua vacatōis diuīoz: q̄ vacatio est ꝺ ꝑcepto morali p q̄nto recta rō z lex nature dictauit q̄ ē aliq̄ vacādū diuis laudibus vl cultui, g̃ sic̄s vacassz diuio cultui: vt pura audiēdo missā: z ita expleſſz vacatōez q̄ determinata ē z p⁹ oparet fuilia: illō opari nō eēt ꝓtra ꝑceptū morale: qz illō nō ipediuū vacatiōis debite vl'sibi ꝑcepte, z p ꝓns non erit illud opari malū contra legē diuinam, q̄ tm̄ contra legē hūanā: z p ꝓns sic̄s cū licentia pape etiam rōne aliq̄ accedente opet fuile opus dñico die nō dicet illa opari ex modificatione pape facta circa ius diuinū: sed tm̄ facta circa ius hūanū, imo qꝺ pl⁹ ē sic̄s etiam pro nulla parte dñice diei vacasset diuino cultui: sz totalr intendisset operi seruili: z hoc de licentia pape fecisset: non dicerentur fecisse ex modificatiōe pape facta circa ius diuinū, quia etiam nec talis vacatio diuinorum est de lege diuina pura hodie obligante quando illa vacatio accipit̄ cum determinatione temporis, determinatio enim tp̄is est ex lege hūana. Uñ ad satisfaciēdū legi dine vl nali hodie obligāti ad vacationē diui cult⁹ sufficeret aliqū vacare diuīo cultui q̄ cūq̄ die vl hora id fieret, licz ad h̄ vt satisfaciat legi hūane canonice req̄rat q̄ determinatz diebꝰ id faciat z determinato cultu. Quarto ꝓncipalr ip probat̄ ꝑdicta solutio sic. Homicidiū est malū scōo mō: z ℑ diuinū ius, z tm̄ papa z imperator pōt sup homicidio facere modificationē circa ius diuinū: lo q̄ndo de modificatiōe: eo mō q̄ ꝑdict⁹ doctor de ea loq̄t, igit̄ mēbra distinctōis coincidūt: qz circa vtrūq̄ malū actum poterit fieri modificatio p papā circa ius diuinū, z sic solutio nulla. Uñs p ꝓma pte pbat̄, qz nō ē minus malū q̄ vsura: quā ipe ponit malā scōo mō, Pro scōa ꝓbo pte pbat̄, qz q̄uis homicidium sit malū: tm̄ pōt aliq̄ rōne accedēte fieri bene puta si occidēd⁹ sit reus mortz; z occidēs sit iudex ei⁹: vel etiā si occidend⁹ sit innocēs: et occidēs ignoret ī grantia pbabili: eo q̄ occidend⁹ ꝓiuctus est p falsos testes: q̄z falsitas ei no latuit: z latet iudicē ꝓter indepbēsibilitatē falsitatz testiū. Aliter igit̄ soluēdū est argumētū, z ℑ triplr, Primo, q̄ modificare aliq̄d ius accipit̄ duplr: sic̄ z dispensare accepti est duplr: vt patuit i ꝓma ꝺcl'one. Hoc supposito dicendū, q̄ papa pōt modificare ius diuinū: modificatiōe scōo mō accepta: nō aut̄ ꝓmo mō, z tm̄ modificatio scōo mō possibilis pape circa ius diuinū nō ꝺz dici fieri ℑ ius diuinū a pte rei, qz talis non fit ℑ intentionē dei q̄ tulit illō ius, imo oꝑtz q̄ fiat ꝼm intētionē ei⁹. Et tunc cū vltra arguit̄, vsura est ℑ ius diuinū, igit̄ papa pōt sup ea modificationē z dispensationē facere. Hec ꝓsequētia defic̄ duplr. Primo, qz est ex puris indefinitis, qz vult sic reduci ad formā. sup actu existēte ℑ ius diuinū papa pōt dispēsare seu modificationē facere, vsura est actus existēs ℑ ius diuinū, igit̄ pōt sup vsura facere modificationē. Et si maior vniuersaliser dicēdo sc̄z, sup oī actu existēte ℑ ius diuinū ꝛ̄erit falsa, tm̄ ēt nō est ꝑa, put est ꝺfinita. Scōo defic̄, qz z si papa pōt modificare ius diuinū, tm̄ p h̄ nō h̄z: q̄ g̃ possit dispensare ℑ ius diuinū, qz nō est ꝓcessū q̄ possit modificare ius diuinū: sz tm̄ modificare ius diuinū, i, interptari vl declarare: in q̄ casu ñ voluerit de⁹ itelligi suū ius. Uñ si papa ꝺclaret q̄ deus nō itellexisset suā ꝓhibitionē de vsur̄ q̄ad iudeos: nec ēt q̄ ad ꝓcedētes licē tiam fenerādi nō modificaret ius diuinum ad mentē dei, z p ꝓns non licite posset. Nec mirū q̄ papa pōt modificare ius diuinū secūdo mō capīēdo modificationē, s, p iterp̄tatōe. Hā ēt doctoꝛ theologie id pōt: licz in h̄ differāt q̄ interpratio pape ē iudicialr auctoritatiua. Interptatio aūt doctorꝫ theologie inq̄ntū talr est tm̄ scholastica z doctrinalis. Sz qz p illā solutionē solū hz q̄liē intelligendū sit q̄ papa possit modificare ius diuinū: nō aūt q̄liter alij ꝓncipes possint illud modificare. Auctoritas aūt allegata ex c, cū oēs, z, c, que i eccl'ia, loquit̄ in plurali de ꝓncipibꝰ. Ideo scōa solutio est addenda pro q̄ supponit q̄ ius diuinum capit̄ duplr. Uno modo p iure quod a deo latū est: z ad huc vigoꝛ obligatōis hz, z sic lex euangelica est ius diuinū, z hoc mō etiā lex vetus añ aduētū christi fuit ius diuinū nō ät hodie. Alio modo p eo qꝺ olim a deo fuit latum z post euacuatū: sed tm̄ de nouo ab hoīe institutū est: vel p eo qꝺ ab hoīe institutū est: conformiter tm̄ ad legē diuinā olim latam, nunc aūt euacuatā. Exemplū ꝓmi: vt si ꝓnceps ēt secularꝫ aliq̄ iudicialia ꝑcepta veteris legis in suo regno institueret dādo illis ex sua potestate robur obligatōis q̄ olim habuerūt robur diuine obligatōis. Exemplū scōi: vt preceptū de nō exercendo opera seruilia die dñica quod institutū est ab hoīe ꝓformiter ad legē diuinam: q̄ olim ꝑceperat nō exerceri seruilia die sabbati. Ad ꝓpositū, ꝓncipes igit̄ etiā alij a papa pōt modificare ius diuinū captū scōo mō, id est iudicialiaue legis p eos institura (q̄ olim erāt ꝺ iure diuino) z h̄ modificatiōe scōo mō sc̄z explanādo vl declarādo: in q̄bꝰ casibꝰ velint ea non foze obligatoria, imo etiā modificatione primo modo: puta de obligando aliquē in aliquo casu a talibꝰ ꝑceptis: etiā in casu in quo alis illex talij regl'ariter loq̄ndo fuissent obligati. Tertio etiā pōt dici q̄ nō hz i capitul' allegatis exp̄sse: nec ēt sufficiēter inde elici pōt predicta aūctoꝛitas, sc̄z q̄ papa possit modificare ius diuinū: vt ptz intuēti illa capitula, q̄ ät doctoꝛes ibi illā notant: nihil arguit, qz nō fundat̄ hoc eoꝝ notatū in capitul' illis: sz id notant more solito q̄ cōsueuerūt ad sua notabilia: z opinōes adducere nōnūq̄ textuz vbi nō p̄t fundari qꝺ notāt: explēta teste intz. Et si aliq̄d aliꝺ capitulū allegeꝝ: vtputa, c, licz, ꝺ ferijs, vbi id videt̄ haberi. Dicē-

dum q nō habeꝫ ibi nisi q papa modificat
p̄ceptū ō non exercendo q̄dā fuile op⁹ die
dñico vl̄ alijs festis. Nō illud p̄ceptū non
est de iure diuino: saltē p̄mo mō/ sz būano:
vt ostensum ē. Si etiam id probeꝫ p hoc q
papa z eccl̄ia ac impator modificāt p̄ceptū:
non occides ꝓcedendo homicidia in aliq̄ ca
su, rnsum est q ibi nō dispensat/ nec vllam
modificationē facē papa vl̄ impator vl̄ eccle
sia nisi modificationē scō mō captā: z B nō
ꝓtra ius diuinū: sed ꝑm illud ius: eoq talia
homicidia q̄lia p̄hibet ius diuinū nō cō
cedit papa vl̄ eccl̄ia/nec ꝓcedere possz: sed il
la tm̄ q̄ etiam ius diuinū concessit. Si ite
rum z quarto probeꝫ, qz ius diuinuz p̄cipit
restitui alienū, z tm̄ papa z impator ꝓcedunt
q ꝯs rem alienā restituere non teneaꝫ in ca
su q̄ eam p̄scripsit, Dicendū q papa z impa
tor non ꝓcedūt q ꝯs rem alienam manentē
alienā: non teneaꝫ restituere, rem aūt alienaz
q̄ facta est ꝓpria ꝓcedunt non restituendam.
Nō res quam ꝯs p̄scripsit licz sit aliena q̄
diu p̄scriptio currit z non ē completa, tm̄ qn
est cōpleta tal̄ res desinit esse aliena: z effici
tur ꝓpria p̄scribenti, z B auctate eius q̄ ha
bet transferre dñia rez. Nō lex diuina non
mādat restituere rem alienā factā ꝓpriam/ sz
tm̄ manentē alienā. Si ꝯs alias probatio
nes adducerent dm̄ iuriste possent oēs ex p̄
dictz fundamentz tactz solui silr. Si etiaz
q̄nto alleget q papa restringit nūez testiū: z
etiā auget eum in certz casibz/ qō tm̄ est ꝓtra
ius diuinū q statuit nūez determinatū suffi
cere z nō vltra req̄rī: z etiam determinatū nu
merū fr̄eq̄rī: z non minorem sufficere qn̄ ait
Deu, xvij, In ore duum aut triū testiū stabit
q̄ interficiet, Nemo occidat vno ꝓtra se di
cēte testimoniū, Dici pōt dupl̄r, Primo/ q
illud ē iudiciale p̄ceptū veteris legz: z p ꝯs
non obligās ꝓture legz veterz ꝓ statu noue
legz, ſō si papa cōtra ipm vt ē iudiciale aliq̄d
dispsuit: non p B hēt q dispensasset cōtra
ius diuinū nisi scō mō captū. Cōtra tamē
hāc sol̄onē replicabit post tertiā sol̄onē, Se
cūdo possz dici etiāsi illa lex eēt moral̄: tm̄ lo
quit̄ in cāu vbi ꝯs occidend⁹ ē, In tāardua
aūt cā papa non dispsuit oppositū. s. q suf
ficiat vn⁹ testz: z forte nec id disponere possz
Q aūt disponit in certz casibz non sufficere
duos vl̄ tres: sz req̄rī plēs non hēt q p hoc
dispsuissz ꝓtra p̄dictū ius, qz nec predictū
ius negat plēs req̄rendos: sed vult q ad mi
nus sint duo vel tres: z p B non negat quin
plēs possint req̄rī. Sz nec hec sol̄o q̄ad suā
p̄maz ptem satisfaceret simp̄r: imo nec q̄ad
scdāz eius ptem. qz etsi p B essz rnsum ad au
toritatē predictā: vt ponit Deu, xvij, tm̄ alia
ponit generaliter Deu, xix, vbi dr, Non sta
bit testz vn⁹ ꝓtra aliquē q̄cq̄d illō pcti z faci
noris fuerit: sz in ore duoꝝ aut triū testium
stabit oē ꝓbū. Tertio q̄ possz dici q dato
q etiam voluissz q deberēt sufficere duo vl̄
tres z non eēt augēdus nūer⁹ testiū: tm̄ nō sic
intellexissz q̄n rōnabiliter supuenientibz cau
sis possz būanus legislator augere nūez te
stiū: eo q ñ expediebat singl̄os casus occur
rere possibiles ptic̄larit̄ ponere in lege: sed
eos relict̄ discreto arbitrio būani legislato
ris z executorz legz diuīe cui in B tradidit fa
cultatē arbitrādi ꝑm ꝓditionē casuū occur
rentiū q̄ mō etiam aucta fuit pena furis ꝓpe
veterz legz, Nam cū lex diuina in reb⁹ inania
tis statuissz tm̄ penam dupli z penam q̄dru
pli siq̄s furat⁹ eēt ouem z penā q̄ntupli si bo
uem: vt ptz Exo, xxij, z tm̄ postea p rectores
ppli ilr̄ statuta fuit pena septupli: vt ptz p
uerb, vj, vbi dr de fure: deprehensus q̄z red
det septuplū, vbi dr postill, q ꝓpter ī cremen
tum furti fuit additum ad penā legis vt ho
mines a furto cohiberent̄: nec ē ꝓtra legem:
qz nō inhibuit addere ad penā p bono reip,
Hec ille, Et ita in ꝓposito/ si papa dispone
ret q in certz casibz req̄runt plēs trib⁹: nō p
pter B dispēsassz capiendo dispensare p̄mo
mō/ sed tm̄ scdo mō: z B non cōtra ius diui
nū/ sz ꝑm illud ius: qz exposuissz qualr̄ ius
diuinū eēt rite intelligendū. Et si contra p
mā sol̄onem argueret dato q eēt iudiciale:
tm̄ de nouo eēt a christo institutū in lege eu
gelica z approbatū. Un Joā, viij, ait Judei
is, In lege via scr̄ptum est: qz duoꝝ hoim re
stimoniū verū est, g̃ vt sic eēt ligans auctate
diuina noue legis: z si non veteris. Nam p̄
cepta noue legis ligant etiamsi non sint mo
ralia sicut est p̄ceptū de baptismo suscipien
do qō non est diuinum morale: sed diuinuz
ceremoniale vl̄ sacramentale noue legz, ꝛpo
test dici diuinum positiuū/ non diuinū mo
rale seu naturale. i, fundatum i lege natura
li. Dicendum q quando chr̄s p̄dicauit legē
euangelicā: adhuc lex mosaica nō solū cur
rebat z ꝟuabaꝫ licite a Judeis: imo debebat
seruari etiā q̄ ad iudicialia et ceremonialia
vsq ad mortē chr̄i: saltē q̄ ad illa ceremonia

lia loco q̄z ñ erāt īstituta alia ceremonialia
vel sacramētalia noue legz, qō dico: qz pce
ptū de circūcisiōe nō obligabat absolute in
deos a rpe q̄ chr̄s p̄dicauit baptismū: qz po
erāt tūc loco circūcisiōis accipe baptismū
q̄ tūc erat ꝓsiliū z ꝓsiliū de baptismo deobli
gabat ab absoluta susceptiōe circūcisionis
tm̄ eēnerant obligati sub disiunctiōe ad su
scipiendū vl̄ circūcisionē vel baptismuz. Et
sic ex p̄dicta allegatiōe chr̄i ñ hz: q g̃ hodie
liget p̄ceptū allegatū: silr̄ nec p̄ceptū de ꝟuā
do sabbatū ligat hodie, q̄d tm̄ christ⁹ allega
uit dicēs Joā, vij. Si circūcisionē accipit
hō in sabbato: vt non soluaꝫ lex Moysi zc,
vbi inuit q p̄ceptū ō ñ opando sabbato ob
ligat: ita tm̄ q liceat circūcisionē facere sab
bato: imo circūcisio dz fieri die sabbato si
sabbatū est octaua dies a natiuitate pueri,
Et tm̄ neutrū allegatū p eū habet hodie veri
tatē p statu noue legz, silr̄ em̄ allegat p̄ceptuz
de decimis etiā minutz dicēs, Hec
q̄dē opoꝛtuit facere zc, z tm̄ hodie ñ obligat
ex lege dīna: sz būana: q̄ de nouo illud iudi
ciale renouauit: put al̄s in tractatu de q̄rta
decimaꝝ dixi. Nec ât solutio q̄uis satisfa
ceret argumento: put tm̄ allegat predictam
auctoritatē Joā, viij, tm̄ nō satisfaceret si al
legarent̄ alie auctoritates noue legz: vt puta
Mat, xviij, vbi ait Petro de fr̄e corrigēdo
correctiōe fracna. Si te ñ audierit: adhibe
tecū adhuc vnū vl̄ duos: vt ī ore duoꝝ testi
um vl̄ triū stet oē verbū, vbi videt statuisse
etiā p statu noue legz determinatū nūez te
stiū tanq̄z sufficiēnt̄ z req̄sitū, z B in casu de
nunciatiōis frīs nō correcti: z nō tm̄ in hoc
casu: sz in oi, qz addit oē verbū, i, oīs causa
discutiat̄ duob⁹ vel trib⁹ testib⁹. Silr̄ etiam
Paul⁹, ij, Coz, xiij, dīc, Ecce tertio B venio
ad vos vt ī ore duoꝝ vel triū testium stet oē
verbū, vbi videt vt ꝓco legis dīne allegare
p̄dictū p̄ceptū: tā chr̄i q̄z legis mosaice: tāq̄z
p statu noue legz esse obligatoriū etiā ex le
ge dīna, ſō soluaꝫ finalr̄ p etiā solutiōez sup
dataꝫ ad p̄dictā pbationē de nūero testiū.

Sc̄dō arguit̄ ꝓtra vtrāq̄ ꝓclusionez.
In multz casibz cōcedit papa
mutuanti: etiā si chr̄ian⁹ est recipe vltra sor
tē: vt patebit in sequētib⁹ q̄stionib⁹, sed mu
tuantē recipe vltra sortē est cōmittere mutu
ationē vsurariā, igit̄ papa potest concedere
mutuationē vsurariā, z sic dispensare nō tm̄
cū iudeis: sed etiā cū chr̄istianis ad exercen
dū eam, z p ꝓsequēs eadē ratiōe pōt ꝓcede
re q cōducant vsurarij ꝓductoribz dant̄ib⁹
eisdē licentiā exercēdi vsuras: saltē inp̄dict̄z
casibz vsuraꝝ. Dicendū ꝓcedendo maiorē
negaꝫ minor: si saltē vniuersalr̄ intelligatur.
Nō em̄ ois mutuatio vbi recipit̄ vltra sor
tē: est vsuraria: sz oportet illō q̄d vltra sortē re
cipit̄ esse q̄d rpale z idebitū mutuāti: z q re
cipiaꝫ rōne mutuatiōis. z sic de alijs clausu
lis tactz supra in qōne ō diffinitiōe vsure, mō
in casibz ill̄ in q̄bz mutuāt̄ licet recipe vltra
sortē: nō ꝓcurrūt p̄dicte clausule: sz deficiūt
vt patebit ī pcessu sequētiū q̄stionū, igit̄ nō
debet ꝓcedi q in talibz casibz sit vsura ꝓces
sa: sz q̄dā mutuatio: q̄ z si hēat alic̄lē z imp
fectā silitudinē cū mutuatiōe vsuraria non
est tm̄ vere talis, Hec papa ꝓcessit talem mu
tuationē q̄si sine el⁹ ꝓcessiōe nō esset al̄s cō
cessa: seu q̄si al̄s essz p̄hibita iure diuino: qz
tūc ꝓcessisse ñ potuisset: sed ꝓcessit eas, i, de
terminauit vl̄ diffiniuit eas eē a ꝺo z a lege
dīna: ac lege nāli ꝓcessas z ñ p̄hibitas esse.

¶ Questio, XXIX.

Utz mutuāti ex beni

uolentia vel ꝓpē beniuolentiā licitum sit po
stea recipe aliq̄d oblatū nō exactū vltra sor
tē a mutuatario citra B q mutuatio facta fi
at vsuraria. Solutio q̄stionis stat in dua
bus suppositiōib⁹: z sex ꝓclusionib⁹.

Prima suppositio, Differūt mutuaz
re ex beniuolētia: z mutuare
ꝓpter beniuolentiā, Nā secundū est magz cō
mune respectu primi, Omnis em̄ mutuans
ex beniuolentia etiā mutuat ꝓpter beniuole
tiā: sz nō ecōtra, Nā ille mutuat ex beniuo
lentia: cui⁹ mutuatio ꝓcedit a beniuolentia
tanq̄z a causa effectiua, ꝓpositio em̄ ex dicit
circūstantiā cause efficiētis tm̄ in his q̄ non
habēt causam materialē ex qua: cuiusmodi
sunt accidētia, Mutuatio aūt est accidēs:
qz est actus human⁹, z dico in his qui non
habent zc, qz in habentib⁹ causam materia
lem ex q̄ etiā dicit circūstantiaz cause mālis
ex qua: vt homo est ex corpore z anima, sed
prepositio ꝓpter dicit circūstantiā cuiuscū
q̄z cause: vt ptz scō physicoꝝ in, c, que antē
sint cause. Nam ꝓpter causam efficien
tem dicitur res esse, et similiter ꝓpter cau
sam finalem et formalem: magis tamen di
cit circunstantiam cause finalis, Cum igi
tur dicitur quis mutuasse ꝓpter beniuo

lentiã: ꝑt eẽ sensus q̃ beniuolẽtia exñs ĩ mutuante/ fuerit cã illi⁹ actus, ⁊ tũc est idem qđ̃ mutuasse ex beniuolentia: potest etiã eẽ sensus q̃ beniuolẽtia obtinẽda ꝓ mutuatorem apđ̃ mutuatariũ fuerit cã final⁹/ q̃ ꝓ modus cause final⁹ amate ⁊ desyderate allegerit mutuantẽ ad mutuandũ: ⁊ tũc non ẽ idẽ qđ̃ mutuasse ex beniuolentia.

Bcda supposítio. Beniuolẽtia comꝓhendit amicitiã. Uñ beniuolentia ẽ qualitas ĩclinans ad volendũ alteri bonũ/ siue ille alius etiã econtra illi velit bonũ siue non: ⁊ siue aliũ lateat hunc sibi velle bonũ siue non. Sz amicitia ẽ spẽs beniuolentie. Diffinit̃ eñ sic. Amicitia ẽ beniuolẽtia in contrapassis nõ latẽs: vt hꝫ, vtj, etħ, c, iij, ⁊ ꝺz in contrapassis: qz ad amicitiã requirit̃ q̃ alt̃ respectu cui⁹ iclinat ad beniuolendũ ei bonũ: etiã ecõtra illi velit bonũ, ł, q̃ etiam sit ecõtra amic⁹ ei⁹, est eñ amicitia icludens relatõez eq̃parãtie, ⁊ etiã requirit̃ q̃ non lateãt eos ille mutue volũtates ꝺ seinuicẽ.

Prima ꝓcłꝺo. Licitum ẽ mutuare ex beniuolẽtia ⁊ etiã ꝓpt̃ beniuolentiã, si ꝓpt̃ dicẽ cãm effectiuam. Probat̃/ qz mutuare ẽ act⁹ non ex genere mal⁹/ ꝫ licit⁹, vł saltẽ ĩdifferens. igit̃ non reddet̃ malus ꝑ accessum circũstantie illi⁹ cause efficient̃ eũ, ſ, beniuolentie/ seu ꝑ ħ q̃ a tali radice ꝓcedit, ſ, a beniuolẽtia. Nam ꝑ ħ q̃ fruct⁹ ꝓcedit a radice bona non ĩficit̃. Hꝫ beniuolẽtia est bona radix. Nam beniuolẽtia aut ẽ amicitia aut gen⁹ ei⁹. ⁊ ꝑ ꝺns ẽ radix bona, amicitia eñ ẽ ꝑt⁹ q̃dam vł cum ꝓtute, vtj, etħ, ut ꝺn. Et Sco. in. iij. ait: q̃ amicitia est ꝑfectissima ꝓtus moral⁹: ⁊ ẽ spẽs iustitie: ⁊ ꝑ fectissima int̃ oẽs spẽs eiusdẽ. Itẽ mutuare ex charitate infusa siue acq̃sita est licitũ, igitur etiam ex beniuolẽtia ẽ licitũ, tenet ꝺna/ qz beniuolẽtia ẽ charitas q̃dam vł gen⁹ charitatis saltẽ acq̃site.

Bcda ꝓcłꝺo. Si ꝓpt̃ dicat circũstantiam cause final⁹: licitũ ẽ mutuare, ꝓpt̃ beniuolentiam si ibi sistatur. Non autem si ibi non sistatur, sed beniuolentia vlterꝝ⁹ ad temporalia ordinet̃. Prima pars probat̃/ qz mutuare final⁹ ꝓpt̃ acq̃rendam ꝓtutem in ꝓximo ranꝫ q̃ddam bonũ/ vł etiã vt bonũ spũale sibꝫ ꝑsi: non ẽ illicitus. Uñ beniuolẽtia saltẽ aliq̃ est ꝓtus qz amicitia, ⁊ sic mutuans ꝓpt̃ beniuolentiã (si ꝓpter dicat circũstantiam cause final⁹) mutuat vt illa virtus acq̃rat̃ i mutuatario, ł, vt mutuatarius efficiat̃ beniuolus. ⁊ ħ i bonũ mutuatarij/ vł etiam i bonũ spũale mutuatorꝭ. Hꝫ etiam mutuãs final⁹ vt deo placeat, ⁊ vt ꝓcq̃tur ꝑmiũ beatificũ licite mutuat. qz opa virtutũ possum⁹ facere final⁹ tã ꝓpt̃ deũ q̃ etiã ꝓpter spũale bonũ ꝓprium: ⁊ nr̃m spũale ꝓmodũ, ſ, btitudiez: iuxta illꝺ ꝑs. Inclinaui cor meũ ad faciẽdas iustificatões tuas ĩ eternũ ꝓpter retributionẽ. Scda ps probat̃/ qz si q̃s mutuaret ꝓximo, iõ final⁹ vt mutuatari⁹ efficeret̃ beniuolus mutuatori: qtũ mediãte beniuolẽtia mutuatarij: mutuator cõsequẽter asseqũret̃ tpalia bona: ei⁹ mutuatio eẽt vsuraria: qz eẽt cũ intẽtione recipiẽdi tpale bonũ vltra sortẽ/ qđ̃ tpale sperandũ etiã cã fuissꝫ mutuationis, mutuatio añt tali intentione vestita ẽ vsuraria ex diffinitõe habita. Uñ cũ sint tres spẽs amicitie ſm ꝓhm, vtj, et, ijꝺ, etħ, scz vtił/ delectabił ⁊ honesta. Amicitia honesta est ꝺtus nec est estimabił ꝓcio. Amicitia añt vtił non ẽ ꝓt⁹: ⁊ est estimabił ꝓcio sic ⁊ bũana vtilitas, iõ ꝓpter vtilẽ amicitiã mutuare ꝓncipal⁹: est pcñs vsure, non sic de amicitia honesta.

Tertia ꝓcłꝺo. Sicꝫ mutuauit ex beniuolentia vł ꝓpter beniuolẽtiam eo mõ q̃ dictũ est licere tali: licitũ est in duobꝫ casibꝫ postea recipe aliq̃d vltra sortẽ a mutuatario: citra hoc q̃ mutuatio ꝺterꝝ⁹ta reddat̃ vsuraria. In quattuor ꝓo non est sibi licitũ tale q̃d recipe. Prima ꝑs probat̃. Nam si mutuatarius sibi aliq̃ donũ ex mera liberalitate offert: ⁊ illud cognoscit vt ꝺnum sibi liberal⁹ oblatũ ⁊ tali animo recipit: ñ peccat. pbat̃/ qz ille q̃ mutuat ꝑ ħ q̃ mutuat non reddit̃ peiorꝭ ꝺnitõis q̃ fuissꝫ sine mutuassꝫ. Modo si non mutuassꝫ/ licuissꝫ sibi aliquod donũ ex mera liberalitate sibi oblatum recipere a ꝓximo suo vt tal⁹ oblatum, igit̃ ⁊ nunc sibi licebit. Secundus casus/ si etiam mutuatarius non vt donũ/ nec etiã mera liberalitate tale quid offerat: sed vt precium mutuationis/ ac vt precium redimendi vexationem: eo q̃ timet se postea male habiturum apud mutuatorẽ si non sibi quid offerret vltra sortem/ puta: timet q̃ mutuator concipiat maliuolẽtiã ꝓpter quã postea non mutuabit sibi vł solonem sorꝫ mutuare non differret ⁊ hmõi. Attamẽ mutuator ñ cogitat illꝺ eẽ oblatũ sibi a mutuatario ex tali animo/ sed probabil⁹ credit q̃ vt vex̃ donũ ⁊ etiã ex libalitate sibi oblatuꝫ sit. Probat̃/ qz nõ min⁹ licz mutuanti recipere q̃d vltra sortẽ a mutuatario q̃ boi liceret recipe a ꝓximo rẽ furtiuã in donũ si rec ciplẽs probabil⁹ credit rẽ eẽ ipsi⁹ offerẽꝭ et nõ furtiuã: ita q̃ recipiẽdo nõ peccat: ꝫ post ea cũ incipit sibi ꝺstare rem eẽ furtiuã restitue re teneat: etiamsi ꝺsumpta eẽt res añq̃ ĩcipe ret sibi ꝺstare rẽ fuisse furtiuã. q̃ etiã scõs ca sus tact⁹ ẽ licitus, tenet ꝺña, qz sic̃ prohibẽt boi recipe rẽ furtiuã in donũ a fure q̃ nõ est recipientꝭ: ita ⁊ eq̃ ⁊ non plus prohibẽt mutuanti recipe a mutuatario ĩcrementũ sortꝭ non liberal⁹ oblatũ, q̃ si ꝓmũ licebit ꝓpt̃ bonã fidẽ inuenientẽ, etiã scõm erit licitũ eadẽ fide ĩrueniẽte. An añt in ħ cãu licite retineat vł nõ: ꝫ restituere teneat/ dicẽt in q̃rta ꝓcłone. Casus ꝺo q̃tuor in q̃b nõ ẽ licitũ sibi recipe aliqđ̃ oblatuꝫ a mutuatario sunt isti. Primus ẽ/ si mutuatari⁹ illꝺ vt ꝑcium mutuatõis sibi facte/ vł vt ꝑciũ redimẽdi vexationẽ offert: ⁊ illꝺ ꝺstat̃ pbabil⁹ mutuatori. Hã recipiendo peccat/ qđ̃ probat̃: qz detinẽdo peccat, igit̃ ⁊ recipiẽdo, ꝺña nota. Añs pbat̃/ qz eã detinẽdo detinet rẽ alienã/ q̃. ſ. non ẽ in sui ꝺnio. qz si esset facta recipientꝭ marie titulo donatiõis/ ꝫ ħ non: q̃a ibi nõ inuenit donatio: qz dãs nõ liberal⁹ dat/ nec ꝺe ꝓ modũ doni. Uñ ad hoc q̃ sit donatio/ requirit̃ libera volitio actiua ex ꝑte donatoris: ⁊ non sufficit datio q̃si coacta: alioq̃n datio q̃ is q̃ spoliat̃ dat spoliantꝭ pecuniã suã timẽs ne si resistat occidat̃ eẽt donatio trãsferẽs datũ ĩ ꝺnium spoliãtꝭ. Dato aũt, ſ, q̃ si tal⁹ res eẽt facta recipientꝭ, hoc marie eẽt titulo donatiõis. Probat̃/ qz non apꝑt q̃ alio titulo possꝫ ꝺci esse facta ei⁹, si eñ dicas q̃ titulo mutuatiõis actiue: puta qz mutuãs sibi fuluit in mutuãdo/ ꝫ ħ nõ: qz ille titulus nõ ẽ sufficiẽs ad transferẽdũ rẽ in ꝺnium recipientꝭ. Hã ille titulus ne sit medius acq̃rẽdi ꝺnium alicui⁹ rei/ est lege ꝺuina prohibit⁹ ac ĩualidat⁹: ita vt nõ sufficiat ad trãslationẽ ꝺnij icremẽti vltra sortẽ in mutuatorẽ. Etsi dicꝫ/ incremẽtũ vsurarium trãsferꝝ⁹ in ꝺnium vsurarij nõ obstãte q̃ mutuatari⁹ nõ libere offerat ipm nec vt donũ: ꝫ vt ꝑciũ mutuatiõis vł vt ꝑciũ redimendi vexationẽ. igit̃ rõ ꝓdicta nulla. Rñdet̃ q̃ añs ꝫ ab aliq̃bꝫ cõcedat̃: non ẽ tñ vex̃ apđ̃ oẽs/ ⁊ de illo alibi. Et etiã dato q̃ trãsferret̃ i ꝺminũ ei⁹: tñ adhuc rõ ꝓdicta staret: qz si ꝺi cat̃ q̃ mutuãs velit recipe atq̃ detiere oblatũ titło mutuatiõis actiue, ⁊ ꝺcat̃ q̃ etiã sit in eũ trãslatũ ꝺnium illi⁹ rei: vt ꝺicunt mł̃ti: adhuc tñ peccat detinẽdo ⁊ recipiendo etiã ſm illos q̃ ꝺcũt ꝺnium ĩcremẽti trãsferri in vsurariũ, ⁊ sic etiã dato q̃ i cãu ꝓmo tã bito trãsferret̃ ꝺnium i mutuantẽ: adhuc tñ peccaret detinẽdo atq̃ recipiẽdo, põt eñ quis peccare detinẽdo rẽ aliquã/ etiã cui⁹ hꝫ ꝺminium: puta si illa res est obnoxia restitutiõi. Secũdus casus/ si etiã mutuatarius offerat id ex mera libalitate: ꝫ mutuator credat credulitate ꝓbabili vł eq̃libri mutuatariũ nõ libal⁹ offerre. De ꝓbabili ꝓbat̃ triplicit̃. Primo. Hã si a ꝑte rei mutuatari⁹ nõ libal⁹ offerret: ⁊ mutuator id crederet sibi ñ liberal⁹ offerri: nõ liceret sibi id recipe/ sic̃ ĩ ꝓmo casu ꝓbatũ est. igit̃ etiã in ħ scõ, tenet ꝺña, qz cã cur illicit⁹ erat casus ꝓcedẽs radical⁹ fundabat̃ in ꝺscia probabili recipientꝭ. igit̃ eadẽ ꝺscia probabili durãte manebit ea dẽ rõ illiciti, ꝺña nota, qz vbi ẽ eadẽ cã/ ibi ẽ idẽ effect⁹. Añs probat̃/ qz sublata ꝺscia ꝓbabili ĩ ꝓcedẽti casu cessat rõ illiciti: vt ptz ꝑ scõm casum licitũ. Scõo ħ idẽ probat̃. boi non ẽ licitũ recipe id qđ̃ credit esse tale q̃le si eẽt a ꝑte rei nõ eẽt recipiendũ. Uñ si in re esset non libal⁹ oblatũ non liceret sibi recipe, igit̃ etiã si credit ipm tale nõ licebit. Tertio sic/ non licerꝫ mihi a te recipe ĩ donũ rẽ quã crederẽ eẽ furtiuã: ꝫ non essꝫ in re furtiua, q̃ etiã icrementũ oblatũ nõ licꝫ mihi recipe si credã ipm non libal⁹ oblatum/ ꝫ sit liberal⁹ oblatũ. tenet ꝺña: qz eque prohibẽt vnuꝫ sic̃ reliquũ si vtrobiq̃ꝫ subest ꝓbitas credulitatꝭ. igit̃ etiãsi ĩ vno nõ subest ꝓbitas, ⁊ tñ nõ licet ꝓpt̃ credulitatẽ ꝓbabilẽ desup exñtẽ: etiã i reliq̃ nõ licebit ꝓpt̃ credulitatẽ/ etiã nõ subesse ꝓbitate. De eq̃libri ꝓo probabilitate ꝓbat̃. qz vbi agere ꝺ ꝺsciam probabilẽ etiã nõ bñtẽ sibi substratã ꝓbitatẽ ẽ pctm: ibi etiã agere ꝺ eq̃libzẽ, qz agẽdo cõtra eq̃libzẽ/ expõit se eq̃libri pcło mortal⁹ pctõ, mõ eq̃libri pcło suã aiaz expõere ẽ neglectui expõere salutez cõtẽnẽdo eã, ⁊ ꝓ ꝺns tũc agit̃ cõtra charitatẽ ad seipm. Et nõ capit̃ ħ credulitas probabilis ꝑcise ꝓ ea q̃ prouenit ex signis ꝓbabilibꝫ rõnabil⁹ monere debentibꝫ boiez: sed general⁹ ꝓ credulitate q̃ ꝺs magis credit vnã ꝑtem q̃ aliã, siue hoc proueniat ex ꝓbabilibus/ siue leuibus motiuis. Et equilibzis vbi vni parti nõ plus adheret vł dis-

sentit ꝯ alteri. Tertiꝰ casus /si mutuatariꝰ ex mera libalitate offerat: ꝛ mutuator etiã ꝟ idem ꝓbabiliꝫ credat sibi taliꝫ offerri: ꝛ tñ in affectu ipm non vt tale ꝙd: imo vt ꝑciũ mutuationis recipiat: nolẽs vt donum recipe: peccat recipiẽdo: qz vt sic recipiẽdo nõ acq̃rit dñium eiꝰ/ vl si etiã acq̃reret: tñ restituere teneret. ꝛ sic detinẽdo peccaret: ꝛ per ꝯs eadẽ rõne recipiẽdo. Q aũt vt sic nõ acq̃reret dñiuꝫ vl saltẽ si acq̃reret: nõ tñ absolutũ ꝙn restituere teneret. Probaꝫ/ qz ibi nõ inueniꝫ vera donatio, illa em req̃rit ꝯsensum in donãte ꝛ in donatario: ita ꝙ etiã donatariꝰ illõ vt donũ velit recipe: ꝛ alius taliꝫ velit dare. Perficiꝫ em ille ꝓtractꝰ ncãrio interueniente ꝯsensu vtriusq̃ sicut in siñi, si tu mihi aliq̃d vt donum mitteres: ego illõ nũcio auferrẽ vt spoliũ: nõ accipiẽdo vt donũ: nõ efficerer dñs eiusdẽ ꝯ diu nõ mutarẽ intẽtoez illã. secꝰ si postea intẽtionẽ meã mutarẽ accepiendo ipm a te vt donũ. Quartꝰ casus. si mutuatariꝰ ex mera libalitate offerat ꝛ mutuator etiam ꝟ idẽ ꝓbabiliꝫ credat atq̃ etiaꝫ vt sic oblatuꝫ recipiat ꝯsiñi aĩo. Atrũ altera illaꝝ duaꝝ ꝑsumptionũ actu sit vl habitiliꝫ vẽtura sit apd alios hoies. ſ. ꝙ datio illa nõ sit liberaliꝫ/ vl si sit liberaliꝫ: nõ tñ eã ostare talem mutuatori imo mutuatorẽ recipe vt ꝑcium mutuatõis ꝙ eũ facte. Probaꝫ iste casus: qz receptio scãdalizãs actiue/ vl ꝺ q̃ ifirmi scãdalizant passiue etiãsi alis in se eẽt licita: efficeret illicita ꝓpter scandalizationẽ sibi accedentẽ: aut si eẽt nata ifamare suũ actorẽ. mõ qñ altera ꝑdictaꝝ duaꝝ ꝑsũptionũ adest receptio erit scãdalosa aut ifamatiua actoris. Hã hoies apd q̃s est ꝑsumptio ꝑdicta cogitabũt illũ eẽ vsurariũ. Scõo sic/ qz actꝰ etiã si in se licitꝰ sit erit agenti illicitꝰ si habeat norabilẽ spẽm malꝝ. qz apl'us. j. ad Tim. v. ꝑci ꝓcit dicens. Ab oi specie mala abstinete vos Mõ ꝑdicta receptio si adest vtraq̃ vel altera ꝑdictaꝝ ꝑsumptionũ hz spẽm malꝝ. Etsi dicꝫ: qñ timendũ ẽ ꝙ habeant ꝑsumptiões, dic ꝙ exñtibꝫ ꝓiecturꝫ aptꝫ natꝫ mouere ad ꝑsumptionẽ timendũ ẽ adesse ꝑsumptionẽ: ꝛ q̃nto plures ꝯcurrũt: tanto erit notabiliꝰ ꝑsumptio. q̃nto ꝟo pauciores tanto minoꝝ ꝛ imꝓbabiliꝰ. Et ꝓnũc enũero sex. Pria est/ si mutuatariꝰ ẽ hõ notabilit paup: ita ꝙ nõ ꝑsumat donare aliq̃d: eo ꝙ ea q̃ hz vix sibi sufficiũt. Scõa/ si adhuc durat debitum sorꝫ: qz ꝑsumit ꝙ iõ q̃d offerat, qz timet sorꝫ tẽ repeti a mutuatore. Tertia /si mutuatoꝛ consuevit egreferre qñ mutuatariꝫ nihil sibi offerebant vltra sortem. Quarta/ si mutuatoꝛ cõsuevit non dimittere diuti sortẽ mutuatarijs nihil offerentibꝫ: ſz repetere ꝛ alijs mutuare q̃ aliq̃d offerũt. Quinta/ si mutuatoꝛ alꝫ ꝙsuevit manifeste advsurã dare. Sexta/ si mutuatoꝛ tpe mutuatiõis ꝟbis vl'gestibꝫ intelligere dedit se q̃d desyderare vltra sortẽ ꝛ nll'm pactũ fecerit: ſz tm̃mõ q̃si mustauerit. etiamsi loco ẽ fecerit dũmõ aliꝫ seriose dictũ vl gestum eẽ credãt. De ꝓiecture ꝯ mutuatorẽ etiã bñtem syncerã itentionẽ inducũt aliquã ex ꝑdictꝫ duabꝫ ꝑsumptionibꝫ vl vtraq̃: ꝛ ꝟ maiorẽ vl minorẽ fm ꝙ oẽs ꝑdicte ꝯcurrũt vl nõ oẽs/ ſz maioꝛ pars eaꝝ. De aũt cõiecture ꝟ enũerate sunt nõ ꝙ q̃nto hz eas respicere iudex in foro exteriori: q̃nz si ex ill' poterit iudex in foro exteriori ꝑsidẽs ifozmare animũ suũ i cãu vbi ventilareꝫ corã eo cã in q̃ mutuatariꝰ repeteret aliq̃d qd dediſſ mutuatoꝛi vltra sortẽ: dicẽdo se illõ vsure noie dedisse non vt donũ: ꝛ mutuatoꝛ diceret se vt donũ recepisse, tñ ꝟ non bñtra ctari documẽta ꝯcernẽtia strepitũ iudiciꝫ exteriozis i casui mutui: ſz ꝟ enũerate sunt ex duplici cã. ſ. put ꝯcernũt iudicẽ in foro pnie. i. ꝓfessorẽ/ ꝛ etiã reũ ciusdẽ. i. ꝓfitẽtẽ. De cõfessore q̃dẽ ꝙ tanto: qz etsi in foro pnie credatur cuilibꝫ ꝙ se ꝛ ꝺ se: ꝛ ita si ꝓfitẽs dicat se ꝙ babili ꝯscia recepisse vt donũ ñ videret opꝰ ꝓfessoꝛi recurrere ad ꝑdictas ꝯiecturas adi uestigandũ si ve ꝝ dicat vl ñ. Hã si mẽtẽ neminẽ nisi seipm ꝺcipit, nihilominꝰ tñ ex alia pte pñt vtiles eẽ ꝓfessoꝛi dupl'r. Prio, qz ex ꝓtigeꝝ possꝫ qꝺ ꝓfitẽs eẽt ficꝰ: ꝛ sic ficꝰ velet ꝓfessorem decipe ꝛ seipm: tamen si confessoꝛ aliꝫs ꝯiecturas adduceret faciẽtes ꝑsumptiõez ꝺ ꝓfitẽtẽ possꝫ ꝙincere eũ ꝺficti one ꝛ reducere ad ꝓfessionẽ verã ꝛ ad reditũ vere pnie. Exꝑedit em ꝓfessoꝛi vt nõ sp credat ꝓfitẽti ad ꝑmã eiꝰ negatõez aut iustificationẽ sui: ſz nonunq̃ opꝰ est vt cũ mẽtẽ inducas sibi ꝙincat eũ cautꝫ interrogatiõibꝫ et argumentꝫ. Scõo/ qz ꝓtingere posset ꝙ cõfitẽs bona ꝯscia recepisſz credẽs sibi vt donũ oblatũ: cꝰ tñ credulitas fuisset indiscreta: ita ꝙ attentꝫ ꝯiecturꝫ ꝑdictꝫ potius debuiſ set ꝓbabilit oppositum credidisse: ꝛ ꝙ ꝯs a parte rei nõ fuisse liberam donationez. ꝛ sic confitens detineret id quod in re esset restituendũ ꝛ nõ restitueret: eo ꝙ ꝑseueraret i ꝑdicta credulitate indiscreta: in q̃ nõ restitutiõe ꝑiudicaret ꝓimo/ ꝛ etiã sibi/ ꝛ fame sue: qz nõ ꝟiet sufficienteẽ excusatõem ex ꝑdicta credulitate idiscreta. iõ vtile ẽ ꝯfessoꝛi recurrere ad ꝑdictas ꝯiecturas vt ill' inuentꝫ iudicẽtibꝫ ꝑsumptõez notabilẽ ꝺmittat ꝯfitenti: vt inq̃rat si mutuatariꝰ sibi vt donũ vere donauerit. qtũs si ꝯperiat ꝙ nõ liḃaliꝰ sibi donauerit/ restituat sibi oblatũ. Si aũt ꝯperiat ꝙ liberaliꝰ donauerit ꝺmittaꝫ inq̃ere. Ubi aũt eẽt credulitas rõnabil nõ idiscreta in recipiẽte: eo ꝙ ꝑdicte ꝯiecture nõ affuissent: ñ eẽt ꝓpellendꝰ receptor: vt inq̃reret de volũtate ꝛ mẽte eiꝰ q̃ sibi obtulit: iuxta illõ: nihil interrogantes ꝓpt ꝯsciam. De ꝯfitẽte aũt patz ꝙ expedit ei illas scire, qz expedit ei ea scire ꝓpt q̃z ignorantiã vl icõsyderationẽ ꝛ respectũ ꝓtingeret eũ ꝺmittere actũ scandalosuꝫ primo vl' suꝑꝺ infamatiuũ. Mõ nõ inspicẽdo illas: ipe aliq̃n recipet oblata q̃z receptio scãdalosa eẽt alijs vl' sui infamatiua: eo ꝙ ꝑsumptio eẽt ꝺ eum de coꝛrupta ꝛtentõe: etiã si syncera esset i re. Scõo/ qz expedit ei scire illa ꝓpt q̃z ignozãtiã ꝛ iconsyderatõem ꝓtingeret eũ detiere alienũ igrãdo se detiere alienũ idiscreta igrãtia. ſz eẽt ignozãtia facti qz nec taliꝫ ẽ sufficiẽs excusatio detinẽdi alienũ. sic aũt est de ꝑdictꝫ ꝯiecturꝫ. igiꝫ.

Quarta ꝯclo. Duo casus licitꝰ ttie ꝯclonis differũt: qz i ꝓmo licite recipit ꝛ etiã licite detinet ꝺ ꝙ se. nec teneꝫ id restituere: qz ibi fuit ꝙa donatio. in se cũdo ꝟo q̃uis licite recipiat oblatũ ꝛ etiã licite detineat: ꝛ ꝟ de ꝙ accñs: ꝛ eodẽ mõ ꝓtingat ꝙ ñ teneaꝫ restituere: tñ ꝺ ꝙ se tenet restituere. puta postq̃z ꝓstiterit sibi ꝙ aliꝰ nõ liberaliꝰ sibi obtulit/ ſz vt ꝑciũ mutuatiõis. probaꝫ vltia ps assumpti. Haz q̃cũq̃z detinet rẽ q̃ a pte rei ẽ aliena ꝛ cuiꝰ ipe nõ ꝟ dñium teneꝫ eã restituere q̃ntũ ẽ de ꝙ se. q̃uis de ꝙ accidẽs ꝛ ꝙ tpe nõ obligeꝫ. puta duraãte creditate ꝓbabili q̃ credit illaz rẽ eẽ suã. Mõ in scõo cãu id qꝺ recipit mutuatoꝛ a mutuatario non efficit de eiꝰ dñio/ aut si de eiꝰ dñio efficeret nõ tñ absoluto ꝙn restituere teneret: vt ostensum est in ꝓbatione ꝓmi casus illiciti. Scõo probaꝫ a siñi: q̃ntũ cũq̃z bona fide q̃s recipiat i donũ aliq̃d qꝺ aliꝰ trãsferre nõ potuit i eiꝰ dñium: vtputa qz res fuit furtiua: recipiẽs nõ poterit illã detiere postq̃z ꝓstiterit offerentẽ nõ potuisse trãsferre. g̃ idẽ est si offerẽs nõ voluit trãsferre dñium in recipiẽtem lz fecerit acsi trãsferre voluerit: cum tñ tm̃mõ dederit vt ꝑciũ mutuatõis sibi facte ꝛ vt ꝑciũ redimẽdi vexatõez/ q̃ datio ẽ ineffficax ad trãsferẽdũ dñium. Cõtra vltimaz ptẽ assumpti arguit rõne q̃rundã tenẽtiũ cõtrariũ sic. Sicꝫ rẽ alienam bona fide tenuit ꝙ legitimũ tps / ꝙ qꝺ ꝺz recurrere ꝑscptio credens eã ee suã: nõ teneꝫ eam restituere: si postea ꝙpleto tpe ꝑscptionis icipiat sibi cõstare illã rẽ fuisse alienã: qz ẽ facta sua ꝛ trãslatũ ẽ dñium rei in ipm. Igiꝫ eadẽ rõne ꝟ ex q̃ mutuatoꝛ recipit bona fide credẽs sibi donari a mutuatario: non cogitꝫ eã restituere si aliqñ postea ꝯperiat mutuatarium nõ sibi liberaliꝰ donasse, tenet ꝺña a siñi dicendũ concedẽdo añs ꝛ negando ꝯsequentiam ꝛ dissiñitudo est illa: qz qꝺ in casu añcedentꝫ res aliena fit ipsius qui eam bona fide detinuit: nõ est ꝑcise rõne ꝑme occupatiõis eiꝰ/ aut detẽtionis diutine/ aut bone fidei/ aut rõne alicuius actꝰ q̃ eã habuit a dño illiꝰ rei nõ volẽtis eam trãsferre in eiꝰ dñium. ꝛ hec oĩa patent: qz si etiam hec oĩa ꝯcurrerent: ꝛ tñ non etiã adesset autozitas legꝫ ac legislatorꝫ habentꝫ ptãrem tranſferẽdi dñia rez ac volentis ꝙ q̃ sic bona fide tanto tpe detinuisſz/ esset factꝰ dñs rei: nunq̃z ille eẽt liber a restitutione quitin supueniente mala fide/ teneret restituere rem dño suo: si supesset vl' heredibꝫ eius: etiamsi ꝙ centũ annos detinuisset bona fide. ꝛ ita causa cur detinẽs bona fide in casu antecedentꝫ non teneꝫ restituere est volũtas eius q̃ voluit rem trãsire in dñium eiꝰ. Mõ illa cã non habet locũ in casu ꝯsequentis: igiꝫ. Fateoꝛ tñ ꝙ si casus antecedentꝫ cõcurreret cum casu consequentꝫ: etiã nõ teneret restituere/ qz iam ꝑscpsisset: ſz ꝙ tũc non teneret restituere hoc eẽt ꝙ accñs. qz rõne ꝓscptionis: ꝛ iõ añ illud tps teneret supueniẽte mala fide restituere.

Quinta ꝯclo. Quattuoꝛ illiciti casꝰ tertie ꝯclonis differũt. probaꝫ dando tres differentias. Prima /qz primi tres sunt de ꝙ se illiciti ꝛ ex genere: q̃rtus ꝟo nõ ex genere nec ꝙ se: ſz ꝙ accñs rõne scãdali emergentꝫ vl' accidentꝫ: ꝟ añ non arguit actũ ex se malũ. Hã ꝛ actus ex se boni ꝑñt aliqñ concurrente ifirmitate ꝓximi scãdalizare eũ ꝛ tũc ẽ cessandũ ab ill'. nisi ꝑ us sedetur scãdalũ possibile emergere. cessante añ vl ꝑueto tali scãdalo licitũ esset eos agere/ ꝛ sic etiã est in quarto casu. Nam si in quarto

casu nō adesset actu aliq̄ ꝓsumptionū ꝓdicta: ꝛ pbabilr crederet mutuator ꝙ nō eēt etiāventura ꝓsumptio q̄ ꝓsumeret ꝗsq̄ hoc: eo ꝙ pbabilr credit illam receptionē ad nullius notitiā quenturā licite recipiet. Scōa differentia/ qz receptio in tribꝰ p̄mis casibꝰ est vsuraria: ꝫ in q̄rto nō/ꝫ tm̄mō ē infamatiua vl scandalosa. Tertia differētia/ qz in p̄mo cāu tenet restituere si recipiat: nō āt sic in alijs tribꝰ: cū moderatiōe tñ seq̄nti. ī scōo em̄ casu ꝫ etiā teneat restituere: nō tñ nisi q̄diu durat in eo credulitas pbabil' vl eq̄libꝰ ꝫ Nam si postea cōperiat eum sibi liberalr donasse: poterit acceptare rē vt talr sibi donatā ꝛ ꝓsentire in donatione. ꝛ sic res erit ei⁹ q̄ pus nondū fuit ei⁹: qz q̄uis donatione non transferat dn̄ium rei in donatariū nisi accedente ꝓsensu vtriusq̄: tñ nō est necesse ꝙ illi ꝓsensus fiant sil' tpe. Silr q̄uis in tertio casu teneat restituere q̄diu nō mutat intentionē p̄auā: ꝓsentiendo ī donatione mutuatarij: tñ mutata intētiōe sua sine b̄ ꝙ supuēiat nouus act⁹ ex pte mutuatoris: res erit eius nec tenebilr restituere. In q̄rto etiaꝫ casu nō est obligatus restituere ꝫ teneat dolere de b̄ ꝙ recipiēdo se infamauit vl aliquē scandalizauit ꝛ infamationē vl scandalū illud purgare dz. qō si nō purgauerit: peccabit detinendo. qz sic recipiendo alios scandalizauit vel se infamauit: ita detinēdo se infamabit/ aut scandalizabit homies apud quos est aliq̄ ꝓsumptionū p̄dictaꝝ.

Sexta ꝓclo. Siq̄s alicui ex beniuolentia vl ꝓter beniuolentiam mō licito mutauit: ꝛ tū postea in aliq̄ quatuor casuū illicitoꝝ recipit ab eo aliquid vltra sortē sibi oblatū: tal' ꝫ peccauerit recipiēdo tale: tam ꝓter hoc ꝓterita mutuatio nō reddit vsuraria. Probat/ qz qō nō ē: nō pōt depuari vl reddi iniquū. mō ꝓterita mutuatio ampli⁹ nō est. igit ꝓ seq̄ntē receptionē alicuius rei a mutuatario illicitā: nō redditur vsuraria. Scōo sic/stat ꝙ mutuatio ꝓterita fuerit meritoria: vtputa si eā ī charitate fecit. igit ꝓ supueniente actū illicitū nō reddit demeritoria. igit nec vsuraria. Hā q̄uis ꝓterita mutuatio si fuit meritoria poterit ꝓ sequētē receptōez vitiosā mortificari: eo ꝙ opa meritoria mortificāt ꝓ seq̄ns mortale: nō tñ reddit ꝓ b̄ demeritoria. eaz ei mortificari ñ ē eā demeritoriā reddi. ꝫ ē deū nolle dare ꝓmium ꝓ ea q̄diu actor ei⁹ ñ resurgit a pctō q̄ eā mortificauit: ñ obstāte ꝙ illa mutuatio fuerit acceptata a deo tāq̄ meritū etnū. Et sic illud mortificari ñ ē aliq̄d formal'r ineꝛistens actui q̄ mortificat. sic ē eē demeritoriū vl meritoriū. alioq̄n etiā nō posset ꝓterita mutuatio mortificari: sic nec reddi pt demeritoria: ꝫ eā mortificari dt ñ dādū ꝓmiū ꝓ illo actu.

Cōtra. Tal' de q̄ hec sexta ꝓclo sonuit peccauit recipiēdo q̄d vltra sortē ꝛ nō nisi pcō vsure saltē ī tribꝰ p̄mis casibꝰ. igit ꝓmisit mutuationē vsurariā: qz pctm̄ vsure nō est nisi mutuatio vsuraria. Mō nll'am aliā mutuationē fec nisi illā q̄ ꝓtulit: qz stat ꝙ recipiendo nihil mutuet sibi ō nouo. igit oz ꝙ ꝓterita mutuatio sit facta vsuraria. Dicēdū cōcedēdo añs ꝛ distinguēdo ꝓñs/ vl effectu: ꝛ sic nō oz vl q̄tū ī se fuit: ꝛ sic ꝓcedit. Nam eo ipo ꝙ recipit q̄d vltra sortē i p̄mo scōo vl tertio cāu: ꝫ volitionē q̄ vult q̄d rōne mutui recipe vltra sortem: q̄uis nihil mutuet actu. mō illō sufficit ad b̄ vt dicat pctm̄ vsure cōmisisse sic is oz pctm̄ adulteriū cōmisisseq̄ vellet coire cum vxore ꝓximi vl coitum facisse cum ea.

Questio. XXX.

Vtrū mutuatori liceat tpe mutuatōis vl ꝓ⁹ exigere a mutuatario vltra sortē aliq̄d ꝓ suo interesse dāni emergēs ꝛ etiā lucri cessātis atq̄ exactū recipe: citra b̄ ꝙ mutuatio reddat vsuraria. Solo. q. stat ī q̄ttuor suppositiōibꝰ/ octo ꝓclonibꝰ/ tribꝰ argumentis/ ac vni⁹ documenti salutaris assignatōe ī fine q̄onis. Et qz ī cōpluribꝰ locis quertū q̄onū b⁹ opis fiēt remissiones ad resolutōez p̄ñs q̄onis: ꝓptim q̄ ad p̄mā ꝛ q̄rtam cōclones: q̄m inuerabiles cal⁹ pendēt ex illō diligent ꝛ cāute cōsyderent cōditōes circūstantie q̄bꝰ cōclones h⁹ q̄onis vestiēt: q̄s sel' ꝛ vno ī loco exp̄ssisse p oibꝰ locis sufficiat.

Prima suppositio. Questio q̄rit q̄m q̄. Primū an exactio ō q̄sdam titul⁹ q̄onis sit licita si fiat tpe mutuatōis. Secōz si sit licita facta p⁹ mutuatōz. Tertiū dato ꝙ sit licita an ī vtraq̄ specie ipi⁹ intelligi sit licita. s. tā dāni emergētis q̄ lucri cessātis. Quartū an exactū liceat sibi recipe. Quintū dato ꝙ ī aliq̄ illoꝝ casuū vtraq̄ acceptio atq̄ exactio eēt illicita an p hmōi exactōez vel receptōz mutuatō facta reddat vsuraria vl ñ.

Secōa suppositio. Si exactio fiat tpe mutuatōis: ē exactio pactionalis: quia si mutuator exigat tpe mutuatōis vult dicere. mutuo tibi: ea tñ ꝓditiōe ꝙ des mihi tantū vltra sortē: alꝫ nō mutuaturus: ali⁹ aūt recipiēdo ꝓsentat vere vl interꝓtatiue in illā ꝓditionē. igit pactū. Sz exactio post mutuatiōez facta nō ē ncārio pactionalis. Nā si mutuatarius exactionat tpe solōnis sortis vl post: nō optet tibi eē pactū. possz tñ esse pactionat' si illa exactio fieret añ solōnē sortis ꝓ q̄rto. s. mutuator nollet differre vltrioꝛē solōnez mutuatario nisi dato sibi aliq̄ vltra sortē: ꝛ sic ibi exactio pactionat' fieret: ꝫ tñ ireuentret noua mutuatio: qz dilatio solōnis sortis implicite ē noua mutuatio: qz pinde est acsi mutuator rehaberet sortem ꝛ eā de nouo mutuaret mutuatario.

Tertia suppositio. Interesse est pdere aliq̄d bonū tpale iam habitū vl nō assecq̄ bonū tpale obtinibile. Et oz interesse: qz is q̄ bonū tpale iam habitū pdit: vere dic mea interest id pdere. Nam illō pdere respectat ad ipm seu eū ꝓtingit vl tāgit. silr is q̄ bonū tpale q̄d veresilr obtinuisse portulisset nō assequit: vere dic mea interest nō assequ illō: qz illa non assecutio eū ꝓtingit. Et sic descriptio hz duas clausulas. sic ē duplex interesse. Primū em̄. s. pdere bonū tpe q̄d vere hz: oz interesse dāni emergentis: et ē ꝓstructio ī transitiua: ita ꝙ est interesse q̄d ē ipm dānum emergēs. Hā tale interesse ē ꝓditio boni q̄d iam hz. Secōm aūt oz interesse lucri cessantis etiā ꝓstructione intrāsitiuā: qz sensus ē ēm interesse ē cessatio lucri seu nō assecutio lucri. De pmo interesse pōt exēplificari duobus exēplis in cāu vbi mutuans interest ꝓ interesse p̄mū. Si tibi mutuo b̄ tpe cētū: ꝛ tñ eisdē centū indigeo b̄ eodē tpe ad soluendum creditorē meū qui b̄ eodē die soluere teneor in tot: ꝛ qz mutuādo tibi illa cētū reddo me impotentē ad solōnē mei creditoris. ō qtūs soluā creditorem meū. cogoz mutuo accipe alia centū ab aliq̄ alio: ꝛ qz neminē inuenio volentē mihi mutuare gratis: sed tm̄ sub vsuris: nō cogoz ab vsurario recipe centum mutuo sub vsuris dādo eidē q̄ncq̄. Jā me pdere q̄ncq̄ ē interesse dāni emergentis: ꝛ illud ī curro occasiōe mutuatiōis q̄ tibi mutuaui. q̄a si non mutuassem tibi: ꝫ mihi retinuissem: satisfeciss potuissez creditori meo sine hoc ꝙ mutuū ab vsurario recepissem. ꝛ b̄ exēplū eodē mō applicari posset si astrinxissem me meo creditori illo tpe sub pena. v. florenorū satisfacere. Scōm exēplū. Si mutuo tibi centū vt in p̄mo exēplo vsq̄ ibi: ꝛ qz illa centū mutuādo tibi reddo me impotētē ad soluendū creditorē meū. ō vt acq̄ram alia centū q̄b soluere possem creditorē meū: vendo res meas vilioꝛi p̄cio q̄ alꝫ ex eis habuissē: puta qz licz etiā nūc sint digni maioꝛi p̄cio: tñ non inuenio emptorē volentē dare iustū p̄cium vl etiā. qz dispositā res illas q̄ b̄ tpe sunt vil' p̄cij ꝓseruare ad tpus q̄ eēnt carioris p̄cij. Jam inquā tpe p̄cij quā iam habebā hñdo mercē pdo. ꝛ sic bonū habitū pdo: qō pdere est interesse dāni emergentis. Prima tñ ps huius scōi exēpli ē melioꝛ. De secundo interesse pōt exēplificari etiam duobus exemplis. Primū si habendo centū intendebā ire ad nūdinas ꝛ emere merces vēdēdas ad assequndū lucrū de eis: vtputa verisilr assecut⁹ fuissem ānq̄s vl q̄ttuoꝛ. tu ꝓ indigēs illis: petis vt ea tibi mutuem: q̄ facto ego impedioꝛ ab assecutiōe illi⁹ lucri. hec non assecutio ē interesse lucri cessantis. Scōm si habendo centū intēdebā emere domū ō q̄ empta ītendebam lucrū assequ. s. aliq̄t floꝛ. lenando nolle locagū. tu ꝓ indigēs ill' petis vt ea tibi mutuēp hoc anno: q̄ facto impedioꝛ ab assecutiōe illius lucri.

Quarta suppositio. Mutuantē cōtingit duplr pati interesse damni emergentis. Primo ꝓtingit eū pati illud interesse añ moꝛā mutuatarij. sic ꝙ illud patit ex mutuatiōe. etiāsi mutuatari⁹ soluat sortē in termino sibi p̄fixo a mutuāte. ꝛ illō oz interesse emergens añ moꝛā debitoris. i. emergens añq̄s veniat emin⁹ solōnis sortis seu añ q̄s mutuatari⁹ sit negligēs ī soluēdo sortē et de illo sunt formata exēpla posita ī p̄cedenti suppositiōe. Scōo mō ꝓtingit eū illud pati nō ex mutuatiōe: ꝫ tm̄ illō sibi ꝓtingit p⁹ terminū solōnis ex dilatione solōnis: ꝛ oz interesse post moꝛā vl ex moꝛa debitoris. Exēplū. si tibi mutuādo centū restituēda mihi ad festū Joānis: eo ꝙ interim bñ possum illd care re: ꝫ aduenīēte festo īdigeo eis: ꝛ cū non habeā ea in tmino p̄fixo cogoꝛ sub vsuris accipere vl vēdere res meas vilioꝛi p̄cio: vt pus dicrū ē: tūc pdere illa q̄ cogoꝛ vsuraꝝ nomie vsurario dare vl pdere ꝓtem p̄cij de rebus meis q̄s venditiōi exponere cogoꝛ oz interesse post moꝛam debitoris.

Prima ꝓclo. Quānis de rigoꝛe scholastico loq̄ndo: ꝛ suaꝫ sepꝛez

ꝺditionib⁹ licitū sit mutuāti tpe mutuatōis exigere a mutuatario vltra sortē aliq̄d ꝓ suo interesse dāni emergentis añ morā mutuatarij, tñ q̄cūq⁹ hab. ꝺditionū defecerit: mutuatio reddit illicita, ꝛsi deniq⁹ aliquis ꝓtēdat oēs obſuare: hēat ille cui tal⁹ casus ꝓponit oclm ad documtū: qđ i fine hui⁹ q̄onis annectit. Prima ps ꝺcl'onis declarat. Prima ꝺditio est q̄ a pte rei sic sit sic prēdit. ſ. q̄ ex mutuatiōe emergat sibi dānū. Hā si non sic eēt: sed simꝫ aret sic eē: tūc illō qđ recipet vltra sortē eēt vsura dicēdū: ꝛ nō interesse dāni emergētis, ꝛ ei⁹ exactionē nomiaſſet ꝓ interesse in fraudē vsuraꝝ. ſ. vt palliaret exactionē vsurariam. Scđa ꝺditio ē q̄ exactū nō excedat illō bonū cui⁹ ꝺditio ꝺr interesse: ita q̄ si ꝺdit vnum florenū occasiōe mutuatiōis nō ꝺz exigere aliq̄d vltra vnū florē, saltē noīe interesse dāni emergentis. Tertia ꝺditio q̄ mutuās si respicere debuiſſz tpale ꝓmodū maluiſſz sibi sortē retinuiſſe, ꝛ sic vtaſſe dānuz emergens q̄ mutuare, ꝛ sic recipe q̄d vltra sortē: ꝛ hec seq̄tur ex ꝓdicta. Hā da oppositū hui⁹ tertie cōditiōis: tūc signū est q̄ aliq̄d tpale cōmodū ſe sperabat assecutuꝝ vltra restauratiōez damni ꝓpsi, ꝛ sic intēdebat vsurā assecā. Et dicit si respicere debuiſſz tpale cōmoduz, nā q̄ de facto magis vult mutuare ꝛ recipe dāni emergēt⁹ refusionē venire ꝺz: q⁹ mor⁹ pietatis ad succurrendū primo eū induc ad illd. in q̄ tñ pietate vult se ꝛfuare idemnē. Quarta q̄ mutuator pciſe occasiōe mutuationis dānū icurrat. ſ. nō rōne alicui⁹ alteri⁹: puta p̄ rie negligētie vl' incurie vl' malitie. Quinta q̄ mutuatio fuerit ꝺsilū tm ꝛ non pcepti. Sexta q̄ exactio nō infamet actorē suū: nec aliquē scandalizet: nec aliqs ꝺcurrente infirmitate inde verisiliꝫ sit scandalizādus: ꝓt cōsecturas inducētes ꝓsumptionē: de q̄ dictū ē in. q. pcēd. ꝺcl'one tertia. Septima q̄ exactio quā tpe mutuatiōis facit nō sit ad ꝟ q̄ mutuatari⁹ teneat refundere interesse tā illicō se in ipa mutuatiōe cū mutuator nōdū. ſ. in ipa mutuatiōe patiat actu interesse q̄uis post ea passur⁹ sit añ morā mutuatarij. Nam mutuatari⁹ nō teneꝫ mutuator soluere interesse p̄ tpe p q̄ nōdū ē interesse positū ieſſe vl' in effectu, vñ tm̄ nō licz mutuāti exigere a mutuatario vt mutuator ei soluat interesse tūc tpis q̄ illō patieꝫ/ lz añ morā patieꝫ illō. Probatur hec ꝺcl'o dupl'r. Primo sic/ dās efficacē occasionē dāni primo qđ proxim⁹ subire ñ teneret ꝓ eo: ꝛ qđ prim⁹ etiā nō vult remittere ei q̄ illi⁹ occasionē ꝓstitit teneꝫ eū relevare ab illo dāno. ſz sic̄s petit a mutuatore vt sibi mutuet in cāu in q̄ mutuare nō ē ꝓcepti ꝛ mutuās cogit occasiōe mutuatiōis etiam añ morā mutuatarij pdere bonū aliq̄d: tam petēs ꝛ recipiēs mutuū dat mutuanti efficacem occasionē dāni: igit mutuatarius tenet releuare mutuatorē ab illo dāno: ꝛ sibi dare tantū dē q̄ntū ali⁹ fuit coact⁹ pdere si dānuz passus: nō vult sibi id remittere. Dō licitū est mutuāti exigere a mutuatario id qđ ille obligat sibi dare vl' statim icurſur⁹ ē obligationē id ei dandi: ꝛ nō solū exigere: ſz etiā paciſci secū q̄ velit sibi dare illō ad qđ sibi dānū icurrit obligationē iāvl' paulo post. Dō i actu mutuatiōis vl' paulo post q̄ñ sibi actu emergit dānū icurrit mutuatari⁹ obligatio nē releuandi mutuatorē de dāno qđ icurrit ex mutuatōe, igit ꝺcl'o ꝟa. Scđo ꝓbat/ qz c. quenit. extra. de fideiuſſoribꝫ. ē casus q̄ dā clerici noīb⁹. L. et. F. recepeꝛt q̄ndā q̄ntitatē pecunie mutuo a q̄busdaꝫ mercatoribꝫ Bononiēsib⁹. q̄daꝫ clericꝰ noīe. R. fideiuſſit p̄ ꝓdictꝫ clericis apō mercatores: ꝛ vn⁹ eoꝝ p fidē suā: alt⁹ p iuramentū ꝓmisit ad t̄minū ꝓstitutū soluere pecuniā: ſz ill⁹ pecuniam nō soluentib⁹ dict⁹ R. clericꝰ satiſfecit creditoribꝫ de eadē. Vñ cōqueſt⁹ dño pape scribit papa cuidā epō ꝛ cuidā archidiacono ne dictus R. dispendiū patiat: vñ videt ꝓmiū obtinere: ꝛ mādat Bononiēsi epō vt inſpiciat instra sup ꝺbitꝫ iſtꝫ q̄ sunt apō creditores ꝛ eoꝝ transcpta sub sigillo suo signata mittat iudicib⁹ istꝫ mandans eisdē q̄tus si p̄fessionē clericoꝝ ꝓdictoꝝ vl' alis eis ꝓstiterit rem tal'r se hāe: moneāt illos ꝛ ꝓpellat vt ꝓdictō R. pecuniā quā p eis soluāt/ restituāt ꝛ ipm ꝺfuent idemnē: sic q⁹ dānū q̄ ex sol'one p̄ tulit et relevet. alio q̄n de redditib⁹ eoꝝ debita ipa ꝓsolui faciant: ꝛ dāna illa relevari aut reddit⁹ illos sibi assignēt tādiu detinendos donec ꝺ ipis satiſfactū fuerit. Hec ibi. Dō fideiuſſor scꝫ. R. in ꝟ ipo q̄ soluit pro debitoribꝫ cēſet mutuaſſe eisdē pciū solonis dilate. q̄ si pōt exigere refusionē dāni ppessi ex sol'one: pōt etiā exigere refusionē dāni ppessi ex mutuatōe: qz idē act⁹ q̄ ē sol'o respectu creditoꝝ/ ē mutuatio respectu debitoꝝ.

Dictū ē aūt nō tant⁹ ſuatꝫ septē cōditiōibꝫ. Rō em̄ ꝓpne ꝺditiōis ē habita vbi ſ. Rō ꝓ scđe ꝺditiōis ē: qz da oppositū tā nō subeat ratio exigēdi: qz rō exigēdi ē refusio dāni illati, mō nō intulit sibi dānū nisi i tāto bono quātū pdidit. igit illo refuſo: nō erit dānum passo licitū exigere aliq̄d vltra: saltē noīe interesse dāni emergētis. q̄d notāter dico: qz si mutuās occasiōe mutuatiōis nō tm̄ icurrit dānū emergēs: sed etiā cessatiōnē lucri: posset a mutuatario aliq̄d exigere vltra dānum emergēs: ꝛ ꝟ ꝓ interesse lucri cessantis: vt patebit in seq̄ntib⁹. Rō tertie cōditiōis patuit sup ex scđa. Ratio q̄rte est: qz da oppositū illius quarte cōditiōis: nō licebit mutuatori exigere refusionē illi⁹ dāni a mutuatario: qz illud mutuatarius nō sibi intulit. Exēplum Si mutuator occasione mutuatiōis cogit vendere res suas ꝛ posset ex eis leuare tātuz preciꝫ q̄tū valerēt, ꝛ etiā quātū ipe met sperabat seleuaturū si eas reſeruaſſet vsq⁹ ad tēpus destinatū ꝓ ipm. ꝛ tñ sua ꝓpa negligentia vel incuria venderet vilioꝛi precio, vel etiā si id faceret ex malitia scz q̄tenus mutuatarius (que forte odit) dānificaret in ꝟ q⁹ cogeretur sibi tale interesse refarcire: tā non licebit mutuatori exigere tale interesse: qz illud nō est occasionatū ex mutuatōe: ſz ex ꝓpria negligētia vl' malitia mutuatoris, igit nō tenetur mutuatarius eū i illo releuare: ſz sib⁹ ꝟ ipi ipuret. Idē etiā iudiciū ē si mutuator acceꝑisset sub vsuris cū iueniſſe potuiſſet gratuitū mutuū. vñ etiā cū cogit sub vsurꝫ accipe mutuū ꝺz ꝟ ad cautelā ꝓus intimare mutuatario suo: qz forte idē si sciret ꝟ grauamen futurū: inueniret viā qua suū mutuatorē et ꝓpōs se liberaret ab illo grauamine. Rō q̄ntē cōditiōis ē, qz dato o ꝓpositō nō licebit sibi (saltē vniuersal'r vl' indistincte) exigere q̄d vltra sortē. Hā si mutuatarius ē i tali necessitate cōstitut⁹: ꝛ mutuator i tali abūdantia alie q̄z circūstātie ocurrūt q̄ inducūt mutuatori necessitatē ꝓceptiuā ad mutuādum: ꝺz mutuare ꝛ nihilomin⁹ ipm interesse met supportare: nec vellere leuationē eiusdē interesse a mutuatario hāe. Probat, qz mal⁹ ē donare q̄ mutuare. Dō i casu in q̄ donatio ē ꝓcepta (sicī casu in q̄ el'ynā dare ē ꝓceptū) teneꝫ q̄s donare et si ex illa donatiōe pdat aliq̄d bonū tā habitū: etiā vltra rē donatā: et et si ex illa donatiōe cesset sibi lucrū qđ acq̄sisse potuiſſet si rē donatā retinuiſſet ita q̄ teneꝫ tūc ei donare: ꝛ nō licebit ei obligare donatarū ad reſarciēdū sibi dānū emergēs vl' lucrū sibi cessans ex illa donatiōe: imo ꝺz do-

natarū dimittere libere: vt nec teneat ei rem donatā restituere: nec et reſarcire dānuz qđ emerſit vl' lucrū qđ cessault. igit a maiori, si ē casus i q̄ q̄s mutuare teneꝫ: debebit ei mutuare: nō obstāte q⁹ ex illa mutuatiōe perdet bonū aliqđ: debebit ei inq̄z mutuare ꝛ nō licebit ei obligare mutuatarū ad reſarciēdū sibi dānū q̄d inde sibi emergit vl' lucrū qđ inde sibi cessat. Vñ ꝓtent⁹ ꝺz eē: vt sibi soꝛs restituat: renūciādo refusioni interesse sic̄ i casu in q̄ donatio ē ꝓcepti renūciare: ꝺz tā restitutiōi dōati q̄z interesse ꝓpsi. Dictū ē tñ no tanter i rōne hui⁹ q̄nte ꝺditōis: saltē vniuersal'r Vñ notādū ē circa illā q̄ntā ꝺditiōez q⁹ sunt gradus i necessitatib⁹ hoc mō q⁹ aliqñ adeo magꝫ ē necessitas in pauge q⁹ illa iducit obligationē i diuite ad donādū: ꝛ ita ad renūciādū rei donate tā⁹ tpe q̄z ꝟ ꝓpetuo: ꝛ cū ꝟ refusiōi ipi⁹ interesse qđ icurrit ex carētia rei donate toto tpe q̄ illa carere ꝺz. Aliq̄ ꝟo ē minoꝛ necessitas. ſ. q̄ nō sufficit illā iducere. inducit tñ obligatiōez i diuite ad mutuandū paupl. ꝛ ita ad renūciandū sorti mutuate ꝟ tpe. Itē et ꝟ seq̄nt⁹ hac scđa necessitate possunt reperiri gdus: ita q⁹ potit aliq̄ eē necessitas tāta ex pte mutuatarij ꝛ abūdantia mutuantꝫ: ꝛ et tā quū interesse q⁹ mutuās renūciando sorti mutuate ꝟ tpe: tenebit renūciare toti interesse qđ oriꝛ ex illa mutuatōe ꝟ tpe carētie. Aliqñ ꝟo potit eē remissioꝛ seu minoꝛ necitas i mutuatario ꝛ remissioꝛ abūdātia in mutuāte tā gue interesse oriēs mutuāti: q⁹ q̄uis tal' necessitas ꝛ abūdātia faciēt mutuationē eē ꝓceptā, nō tñ erit mutuās obligatus ad ꝛnūciādū toti interesse: ſz tm̄ mō parti vl' et nō vlli pti: imo qđ potit velle hāe totuz interesse, ꝟ inq̄z assumptū satꝫ ptz ponderādo gradus necitatū q̄rū vna q̄nto ē maioꝛ: tāto maioꝛē obligationē iducit: ꝛ alia minoꝛ minoꝛē iducit. Si q̄s aūt q̄rat qñ ē talis vl' talis gdus necitatꝫ nō pōt de ꝟ dari certa regla sed ꝟ vnctio docebit. Qñ ꝟo mutuare sit ꝓcepti habitū ē supꝝ. q. xix. Rō septe ꝺditiōis est qz cessandū ē ab exactiōe scandalosa siue illa sit scādalosa actiue siue passiue ob ifirmitatē ip⁹ scādalizati. et si illa al's cessante scandalo essꝫ i se licita. Qñ aūt tal' exactio sit scādalosa, ꝺic illo mō vt dcm̄ ē i ꝓcedēti qōne, cessādū ē et ab exactōe q̄ ē suꝫp⁹ ifamatiua qz talē faciēdo agit ꝺ charitatē suꝫp⁹: ꝛ in ꝓpꝛij honoris ꝓiudiciū. Et gra exēpli, si is q̄ notorius vsurari⁹ bucuſqz fuit mutuet mi-

g idem pala. nūmo. De Dona. fol. 108. col. 1. nume. 5.

bꝫ in casu q̄ est ꝓsilij̄ z ex illo mutuare patiꝫ dānū emergēs: q̄uis a parte rei liceret sibi a me exigere aliq̄d vltra sortē in ffusionē illi⁹ interesse, bꝫ tñ q̄ videbūt tale in mutuatiōe exigere q̄d vltra sortē: nisi sint prī⁹ īformati īformatiōe sedante scandalū: cogitabūt q̄ vsurari⁹ illō exactū vltra sortē exigat ratiōe mutuatiōis: sic al's hucusq̄ ꝓsueuerat: z nō rōne alicui⁹ interesse ppessi, z pīertim si lateat eos q̄ mutuator incurrit dānū ex mutuatione, opus igit̄ erit sibi illā exactionē talit facere q̄ nec ipe inde īfameť: nec aliq̄s īde scādalizeť, alioq̄n cessandū est ab illa exactione vel absolute mutuādū vel oīno dimittenda esset tal' mutuatio: cū sit ꝓsilij̄ q̄ ꝓcept⁹ dimittendū est si scandalizeť quis infirm⁹ q̄s agendum: sequente tali scandalo.

Scda ꝓcl'o. Sic ꝑma ꝓclio est vera de interesse añ morā mutuatarij: sic est vera de interesse dāni emergentꝫ accidente ex mora mutuatarij. Probať. q̄z eadē rō est vtrobiq̄, igit̄ eadē iuris dispositio. Añs pbať. Nā rō cur in casu ꝑme ꝓclīōis pōt exigere aliq̄d p suo interesse fuit. q̄z mutuatari⁹ dederat mutuāti efficacē causaz dāni inducēdo eū ad mutuādū sibi, z p cōs tenebať mutuāti refundere illud dānū: z ita licite poterat mutuās illā refusionē exigere vltra sortē. Dō si mutuator incurrit dānū ex mora mutuatarij q̄ mutuatari⁹ negligiti termino pfixo soluere mutuatorē: iam mutuatari⁹ dat mutuāti etiā efficacē causam dāni p suā morā. Scdo pbať. q̄z in casu. c. pueniť. extra. de fideiussoribꝫ (vt allegatuz est in scda pbatōe ꝑme ꝓclīōis) licite poterat fideiussor (q̄ z ipse ēt censebať mutuator) refusionē dāni ppessi ex solutiōe (q̄ fuit ēt q̄dā mutuatio) exigere a mutuatarijs q̄ erāt i mora respectu creditorꝫ, g̃ eadē rōne si creditores fuissent ppessi dānū ex mora debitorꝫ: ēt ipi potuissent illi⁹ dāni refusionē exegisse, tenet ꝓña, q̄z ē eadē rō vtrobiq̄. Nā z creditores mutuauerāt debitoribꝫ sic z fideiussor eisdē debitoribꝫ mutuauerat, z tūc vltra, g̃ signuz est q̄ tenebank sibi ad refusionē illi⁹ dāni, et si sic. g̃ añ potat exigere ab eis: vt si tle dānū eū īcurrere ꝓtingeret satisfacerēt sibi de illo vltra sortē. Tertio, q̄z q̄n mutuatari⁹ ē in mora: puta: q̄z detinet sortē vltra t̄minū pfixū: nō tñ iuito ipo mutuatore, ꝓinde ē ac si de nouo recepisset mutuo eā a mutuatore, z p cōs: si ex illa detētiōe vltra t̄minū accidat aliq̄d dānū mutuanti illud censebiť damnū emergens ex mutuatiōe/ q̄uis non ꝑma tū scda iā de nouo post t̄minū facta, igit̄ vigore ꝑme ꝓclonis poterit mutuator illi⁹ dāni refusionē exigere. Quarto/ q̄z q̄n mutuatarius ē in mora: puta q̄z detiet sortē vltra terminū sibi pfixū si illa detētio ē ꝺ volūtatem mutuantiꝫ: eo q̄ simpl'r vellet sortē rehabere, iā mutuatari⁹ cōmittit furtū: q̄z ꝓtractat rē aliena inuito dño, non ē em illa sors amplius sua ex q̄ expirauit rō mutui q̄ non debebat durare nisi vsq̄ ad t̄minū pfixum. Dō fur teneť dño rei nō tm restituere rē furtiuā: sz etiam interesse qđ emersit dño ex carentia sue rei. Sz hec rō non valet: q̄z diceretur q̄ sors est mutuatarij etiā post terminuz: z illa vl' alia sit debita mutuatori.

Tertia ꝓcl'o. Sic ꝑma z scda ꝺ vtro q̄z interesse damni emergentis, s. añ morā z post morā sunt vere q̄ ad exactionē/ q̄ fieret i mutuatione: sic eedem sūt vere ꝺ exactione/ q̄ fieret post mutuationē, p̄ bať dupl'r. Primo a minori affirmatiue, minus em̄ videreť q̄ in mutuatione liceret exactionē ipaz facere: eo q̄ stabat q̄ nōdū actu q̄n, s. mutuabat/ i curreret dānū: q̄uis statiz post mutuationē z añ morā vl' statim p⁹ moram essz incursurus: sz post mutuatōez stat q̄ iam actu īcurrit ipm damnū, igit̄. Scdo probať/ q̄z probatiōes p̄dictaz ꝓclonū probant: nō min⁹ de exactiōe facta in mutuatione q̄z de facta post mutuationē: imo magis sunt de scda q̄z de ꝑma: vt patz ispiciēdo seū dā pbatōz ꝑme ꝓclonis z scdaz scde. igit̄.

Quarta ꝓcl'o. Quamuis de rigore scholastico loq̄ndo: z ꝑtis octo ꝓditiōibꝫ licitū eēt mutuāti tpe mutuatiōis exigere a mutuatario vltra sortem aliq̄d p suo itereſſe lucri cessantiꝫ: si illō cessi et añ morā mutuatarij: tū q̄cūq̄ baz defecerit reddeť illicitū, z si dēiq̄ aliq̄s ꝓtēdat oēs obſuare: bēat ille cui tal' casus ꝓponit oēm ad documētū qđ i fine buiⁿ qōnis annectit. Pria ps ꝓclonis declarať. Ōditiones em̄ octo sunt ille, s. septē ꝑme eedē q̄ ponite sunt ꝺ interesse dāni emergētꝫ i cāu ꝑme ꝓclonis: dūtaxat variādo termios, s. vbi i ꝑma ꝓclone fit mētio ꝺ ꝓditiōe boni habiti bi hac cōne fit mētio ꝺ cessatiōe lucri obtenti cluſiōe fieri ꝺz mentio ꝺ cessatiōe lucri obtinibil'. Octaua āt ē q̄ mutuator exigēdo refusionē lucri cessantiꝫ: ꝑmo ꝺz defalcare ea pēsas quas posuitsz: donec illō lucrū fuissz adept⁹, scdo etiam defalcare ꝺz illō q̄ ꝑpē duū illō lucꝛ: iz pisilr fuissz futuꝛ magnū minus valuit nōdū obtētum q̄z valet res actu obtēta: vtputa pisilr obtinuissz vltra oēs ex pēsas q̄nq̄z floꝛ. attū (cū pisilitudo nō sit certitudo) illi q̄nq̄z nō sunt ita validi sic q̄ttuoꝛ certi vl' pauciores ꝑm rei exigētiam. Illi igit̄ fuať ꝓbať ꝓcl'o. Primo sic. Dās efficacē cām impeditiuā assecutiōis lucri ꝑtualr cōtenti i rebꝰ impediti teneť (q̄ntū ē de se) impedito resarcire lucꝛ nō assecutū: sic q̄ nisi impedit⁹ sibi a ꝓncipio, s. añq̄z pītet sibi impedimentū vl' post pītitū impedimentū remittat: tenebiť illō ei resarcire si ipedit⁹ non teneba tur subire illā cāz efficacē impedimēti. Dō mutuatari⁹ ē hmōi si assunt ꝺditōes iā posite, igit̄ teneť impedito resarcire illō lucꝛ q̄n tū est de se, sic q̄ nisi rē, vt in maioꝛe. Tūc vltra. Illō āt q̄ resarcire debebit/ erit aliq̄d vltra sortē mutuatā, g̃ teneť mutuatori q̄d vltra sortē dare, etsi teneť tale q̄d, igit̄ ali⁹ potet illō exigere. Maioꝛ añt hui⁹ rōnis pbať dupl'r. Primo sic/ q̄z exq̄ lucrū continet i rebus impediti ē iā aliq̄l'r suū, igit̄ si eū ab illo ꝓseq̄ndo ipedit: iam non solū impedit eū ab obtinēdo: sed etiā tollit sibi q̄si iam habitū. Dō in pria ꝓclone probatū ē illū teneri ad refusionē q̄ dat occasionē efficacē ꝓximo pdendi bonū iā habitū. Scdo pbať eadem maioꝛ/ q̄z da oppositū maioꝛz seq̄reneť tria inconuenietia. Primū/ q̄z nō eēt cōpellend⁹ saltē i foro ꝺscie ad restitutionē/ vl' satisfactionē aliquā ille q̄ pximo suo non cōsentiēte/ nec obligato ꝓsentire: arboꝛē einsdē natā fructificare aliq̄ impedimēto ipediret: vt pro ꝗ anno non ferret fructū. Nā ille nō aliō facit q̄s q̄ dat efficacē cām ipeditiuā assecutiōis lucri vl' fructⁱ ꝓtēti ꝑtualr in arboꝛe pīi. Secūdū q̄ detinēs mercatoꝛē ne pcedat ad nūdinas icludēdo eū i carcere i cāu i q̄ icludēs ñ hz ius id agēdi: nⁱ mercator ꝓsētire teneť i illā iclusionē nō teneret mercatori ad refusionē illi⁹ lucri qō ꝑsilr obtinuisse potuissz illa vice. Tertiū/ q̄ detinēs artificē mechanicū vl' eū ledens q̄ artificiū suū exeq̄ nō possit, vbi tñ tal' non hz ius id faciēdi/ nec ali⁹ id subire teneť: nō eēt cōpellend⁹ ad refusionē artifici, hec añt sunt īcōuentia z falsa: vt de se ptz, igit̄ maioꝛ ꝑa. Minoꝛ añt pbať. Nā exīt̄ ꝓdict⁹ ꝓditionibꝫ in pecunia vl' alia re mutuabili arcq̄z i industria mutuatoris ꝓtinebať ꝑtualr aliq̄ lucrū: qđ ex ill'su-is scz re mutuabili z industria acq̄sisse potuisset. Naz inducēdo eū ad mutuandū fac̄ q̄ sua industria: z res mutuata q̄ attulissent sibi fructū eū nō afferūt, detinet etiā mercatorē ne pcedat ad nundinas i casu q̄ nō teneť cōsentire i detentionē. Scdo pbať ꝓcl'o sic, q̄z si nō eēt vera: nec rō iam ad eam adducta valida: marie ꝑt sequētes cauillatiōes z euasiones: sz ꝗ nō, igit̄. Maioꝛ pbať: ponēdo duas euasiones seu cauillatiōes. Pria est. q̄z diceret aduersari⁹ q̄ maioꝛ ē vera: q̄n tle lucrū est ex re q̄ est nata fructificare sic explificatū est i illatiōe ꝑmi inconueniētꝫ de arboꝛe. Dō res mutuabil' cuiusmodi ē pecunia nō est res nata fructificare. z p cōs: si q̄s dū tarat p tanto: ipedit aliquē a ꝓsecutiōe lucri p q̄nto ab eo recipit mutuo aliquā rem non natā fructificare. z p cōs: in q̄ nō fuit illud lucrū ꝓtētū: sz tātū i industria hois: ñ oportebit eū illi p tle lucro satisfacere. Cōtra hāc euasionē arguit tripl'r. Primo: q̄z tūc in ꝑmo inconueniēti loco arboris: pono domū q̄ est res nō pl⁹ ex se nata fructificare q̄z pecunia. Nec pensio annua seu lucrū qđ q̄s ex ea leuare pōt: ꝓtineť plus ꝑtualit i ea q̄z lucrū cōtineať virtualr i pecunia mercatorꝫ: vt pbabiť. z tñ si q̄s dño ñ ꝓsētēte: nec obligato cōsentire efficax ipedimētū pītarz: ne dōs domus ānuā pēsionē hēret ex domo quā al's habuissz: puta aliq̄ magica illusiōe eā reddēdo horridā habitatiōi hūane. Assumptū añt pbať. q̄z si q̄s hēret domū aliquā centū annis: nisi p suā industriā ea vtať exercēdo industriā suā in illa: vel locādo eā alijs habitātibꝫ i ea ad exercendū ibi industriā suā: dom⁹ illa nullū lucrū vel fructū sibi afferret. Scdo sic instať ꝺ euasionē: q̄z loco arboꝛz accipio agrū pīi quē si q̄s ipediret: ne p ꝗ anno afferret fructū: teneret ad refusionē fructuū: q̄s al's pcepisset, z tñ ēt ñ ē res ex se nata fructificare, i. sine opa hūana. Nā si q̄s agꝛ hēret p. c. annos ñ afferret sibi frumētū nisi hūana industria excoleret z seminaret. Et si dicas, ager partim ex se ē nat⁹ fructificare: q̄z aliqua opa ei adhibita: postea sine hūana industria ex se fructificat, ñ āt sic pecunia: q̄z ꝺximū hūana i dustria cessat: cessat fructⁱ vl' lucruz ex pecunia. Et sil'r diceret de vinea: q̄ ēt ex se fructificat: ēt sine opa hūana licz ñ tantū fructū afferret ꝺ se q̄ntū q̄n opa hūana excolit: ꝗ ñ valet: q̄z signet illa q̄ntitas fructuū q̄ accedit p ꝗ q̄ vltra efficaciā quā ex se hz fructi

ficandi:a dhibeꝛ opa hũana ꝛ ſit A ſequereꝛ ꝙ impediẽs vineatorẽ vel agricolã ne A ob tineaꝛ:nõ teneꝛet ad reſtitutionẽ illi⁹ lucri.eo ꝙ A nõ ẽ fruct⁹ rei nate fructificare ex ſe:vt ex ſe negat opam humanã,ſz tm illi⁹ fructuſ quẽ vinea de ſe ptuliſſet:qõ ẽ falſũ.qz q̃uis nõ totũ fructũ quẽ vinea potuiſſet ptuliſſe p opam hũanã teneaꝛ reſtituere:ſic nec etiaz totũ quẽ vinea ſine opa hois ptuliſſet teneꝛet reſtituere:tñ teneꝛ aliquã recõpenſatiõez p vtroz facere,ſic tãgeꝛ in q̃nta ꝓbatiõe,de ꝟ etiã patebit.q.lxxiij.ar.ij.xpr. Tertio ñ valet:qz q̃ntũcũq; res mutuata nõ ſit nata fructificare:tñ induſtria hois ẽ res nata fructificare,Wõ inducẽs mercatorẽ i caſu huj⁹ ꝯclionis ad mutuãdũ:impedit ei⁹ induſtriã ne pariat fructũ:quẽ nata ẽ ꝓducere:qz cũ illa induſtria ñ poſſit fructificare:niſi mediãte pecunia quã ille mutuo recipit:ſeq̃t ꝙ impoſſibilitat ei⁹ induſtriã ñ min⁹ q̃z ſi q̃s peritũ artificẽ mechanicũ:ñ q̃dẽ ligaret i carcerẽ:attñ ei attolleret inſtrumẽta artz ſue adtẽp⁹ ſine q̃bz ei⁹ induſtria vel ars i actũ exigereñ poſſet. Scõa euaſio ẽ:ꝙ maioꝛ nõ eſt vera:niſi qñ impediẽs facẽ ipedimto iniuriã:ſic fit i tribꝰ incõuenientibꝰ illatis,ñ faceret iniuriã q̃ prim⁹ induceret ad ꝓſentiẽdũ in leſionẽ arborz ſue.vel q̃ mercatorẽ vl artificẽ induceret:vt ſe recludi mitteret ꝛ detineꝛi carcere:ex q̃ detentõe ceſſaret lucrũ ei⁹,ꝛ tñ nihilomin⁹ mercatoꝛ vel artifex includẽd⁹ licite exigeret ab icluſoze refuſionẽ lucri ceſſantz:adeo ꝙ licite poſſz dene gare ꝓſenſum i illã icluſionẽ ſi nõ vellet icluſoꝛ ei refundere lucrũ ceſſans,ꝛ ſi ꝺ volũtatẽ ei⁹ eũ includeret:nihilomin⁹ teneꝛet ei ꝺ illo intereſſe ſatiſfacere,Sic ꝟ,nã q̃uis mutuatari⁹ iducat mercatorẽ ad mutuãdũ ſibi ꝛ mercatoꝛ ꝓſentiat:ꝛ ita ñ faciat ei iniuriã: tñ ñ vult ꝓſentire ſine refuſiõe lucri ceſſantz nec teneꝛ ad illũ ꝓſenſũ pſtandũ:ꝛ ſic ẽt nõ illicite exigeret ꝛfuſionẽ lucri ceſſantz,ꝛ ſi mutuatari⁹ ſec⁹ ab eo illud mutuũ hãe vellet:vt extoꝛq̃ndo:faceret ei iniuriam:ꝛ teneꝛ ei nihilomin⁹ ſatiſfacere, Et ex excluſione harũ cauillationũ ſeq̃t ad ꝯclionez Tertia rõ,ſi q̃s a ruſtico peteret vt ei pro ſui vtilitate vl' nẽitate ꝺcederet talia agere circa boztos/vineas ꝛ hmõi: ex q̃bꝰ ipediret ruſticꝰ ab aſſecutione fructuũ q̃s al's ꝙſil'r fuiſſet aſſecut⁹ ꝛ ruſticꝰ non teneꝛet ex ꝓcepto ꝺi ei talia ꝺcedere/ſz eẽt ſuperogationis:tũc licite poterit ruſticꝰ inꝺcedendũ ei talia:exigere etiam ſatiſfactionẽ ꝓ intereſſe lucri ceſſantz Sil'r ſiq̃s peteret ab artifice vt ſibi ſue artz inſtra accõmodaret:ꝛ artifex nõ teneꝛet al's ex ꝓcepto dei ei ea accõmodare/ſz eẽt ſuperogationis:tũc poterit illa accõmodãdo pe tere vt releuet ſibi intereſſe lucri ceſſantis/qđ patiẽ ex caretia ſuoꝝ inſtroꝝ ſue artz. Ergo eadẽ rõne cũ mercatoꝛ in aliq̃ cãu dabili nõ teneaꝛ ſub ꝓcepto pecuniã ſuam mutuare ꝓ primo:ꝛ tñ ꝓtim⁹ petit eã mutuo exq̃ mutuo mercatoꝛ carere incipit q̃ſi inſtris ſue artis ꝛ etiam incipit ei⁹ ars,ſ.induſtria q̃i in carcere detieri/vl' ſuſpendi a ſua executiõe actuali: ꝛ etiã circa ſuas res,ſ.induſtriaz ꝛ pecuniã(q̃ ſil' ſumpte ſunt nare fructificare) incipit pati talia a mutuatario:ex q̃bꝰ ipedit ab aſſecutione fructuũ q̃ al's ꝓuenirent ex rebꝰ illi:igit ſi ei talia ꝺcedit de rebꝰ ſuis: poterit inꝺcedendũ exigere vt ſibi ſatiſfaciat ꝓ illo fructu ceſſante. Quarta rõ ſi mutuatio ẽ ꝓ illi⁹ tãtũ vt ſuppoit ſexta ꝺditio:ſtat ꝙ mutuatoꝛ me diocrz ſufficienꝛ ab aliq̃ notabili lucro veri ſil' ſibi ꝓuenibili ipediaꝛ ꝓpt mutuationẽ:ꝛ tñ mutuatari⁹ mediocrz idigẽtie lucꝝ in duplo mai⁹ lucro ceſſãti mutuatoꝛi ex mutuo aſſeq̃t ꝛ mutuatoꝛ id ſciat vl' ſperet affuturꝝ mutuatario ex ſuo mutuo,ſic igit pietas inclinabit mutuatorẽ ad mutuãdũ ꝓpoſito:vt ꝓtim⁹ aſſeq̃t illꝺ magnũ lucꝝ:ſic ecõtra eq̃tas ſuadet vt idemnis ſuet mutuatoꝛ,q̃ vt ꝓpri⁹ lucreꝛ:mutuat ñũciãdo ꝓpo lucro qđ ſibi ꝙſil'r affuturꝝ fuiſſz, nã da oppoſitũ,ſq̃ ñ liceat mutuatoꝛi illã exactiõez facere:tũc ex q̃ ſine pctõ poſſit dimittere oĩno mutuatoꝛ nẽ:ipe dimittet eã ꝛ ꝙſeq̃t ſuũ lucꝝ itegr'.ꝛ ꝓximꝰ toto lucro ſparo ꝓuabil'/q̃ tñ al's ſecur⁹ fuiſſz duplũ lucꝝ, ꝛ ſz id pro mediocritate fuiſſz dare coact⁹ mutuatoꝛi pro intereſſe ſuo:tñ reliquã mediocritatẽ aſſecur⁹ fuiſſz:q̃ta fuiſſz q̃ntũ fuiſſz lucꝝ mutuatoꝛ,ꝟ aũt,ſ. tãtũ vnũ illoꝝ lucrari ꝛ alteꝝ oi lucro ꝓuari nõ ẽ ita pietati ꝙſonũ ſic ſi ambo lucrarent. Ea ãt ad q̃ pietas icliat ꝛ eq̃tas ſuadet nõ ſit iuſta,igit. Quito probat octo auctꝰ eo rũ q̃ illã ꝯclonẽ vident ſenſiſſe. Prima ẽ ſci Tho,q̃ in,ij,ij.q.lxij.ar.iiij,q̃rit an aliquis

debeat reſtituere qđ nõ abſtulit/ꝛ arguit ꝙ ſic,Prio/qz ille q̃ dãnũ alicui fert:teneꝛ damnũ remouere:ſz qñq; aliq̃s damnificat aliquem vltra id qđ accepit:puta cũ aliq̃s effodit ſemia:dãnificat eũ q̃ ſemiault:tota meſſe futura:ꝛ ſic videꝛ ꝙ teneaꝛ ad ei⁹ reſtitutionẽ,ſ aliq̃s teneꝛ ad reſtitutiõez ei⁹ qđ ñ abſtulit. Scõo ad idẽ ſic, Ille q̃ detiet pecuniam creditorz vltra ꝛminũ ꝓfixũ:videꝛ eũ damnificare in toto illo qđ lucrari ꝺ pecunia poſſz:qđ tñ ipe nõ aufert: ẽ videꝛ ꝙ aliq̃s teneaꝛ eq̃l'r ad refuſionem in vtroq; cãu. Wõ ex illa regla ſic itellecta ſeq̃t ꝙ iducẽs ad mutuãdũ ſibi vbi mutuatoꝛ iduct⁹ damnificaꝛ dãno emergẽti vl' ẽt lucro ceſſãti teneaꝛ dãnificato refuſionẽ facere:ꝛ ꝓ ꝺñs dãnificatus ꝓt illꝺ exigere qñ ſubijt mutuationẽ,ꝟ ãt fuit q̃rta ꝯclo,igit, Scõo hꝫ ꝙ ad ꝟitatẽ q̃rte ꝯclonis req̃rit octaua ꝺditio poſita, Tertio hꝫ ꝙ q̃uis ſcõm argumẽtũ ex ſua forma tãtũ loq̃t ꝺ lucro ceſſãte ex mora ꝺbitorz vl' mutuatarij i q̃ cãu vult ꝙ debeat refuſio fieri mutuatoꝛi:tñ ſctũs Tho,ñ min⁹ voluit eẽ mutuatariũ obligatũ ad refuſionẽ lucri ceſſantz i cãu vbi lucꝝ ceſſat ꝑciſe ex mutuatõe añ moꝛã mutuatarij: vt patz iſpiciẽdo ꝟbã ſol'onis qõnis, vbi idiſticte vult ꝙ dãnificãs aliquẽ impediẽdo ne adipiſcaꝛ qđ erat i via hũdi:teneꝛ aliquã recõpenſatõez facere, Secũda auctas ẽ Joã,ꝺ gerſ.cancell,pariſ.intrac,ꝺ flozibꝰ reglaz,i materia ꝺ usuritia talẽ reglaz ponẽtz,Qis fere ꝛct⁹ vſurari⁹ ex gñe pt p piã itentionẽ dãtz ꝛ recipientz trãſferri a ſuo gñe i op⁹ pietatz, vt ſi cã ſuccurredi ꝓncipalr idigẽtie,prĩ ex vna pte:ꝛ ꝓfuãdi ſe indẽnẽ ex alta: petat aliq̃s vltra ſortẽ niſi ifrã tale tẽpus ſua ſors ei deb:ſic ꝙ mallez (reſte cõſcia ſua) ſortẽ apꝺ ſe manere nũc ſine illo ꝓcio q̃z tũc cũ tli ꝓcio eãdẽ recipe ob dãnũ certũ vl' pbabile qđ ex ſol'onis dilatõe ſibi oꝛit, hec ille, Wõ ſibi velle refũdi lucrũ ceſſãs eſt velle ſe ꝓfuare idẽnẽ,igit ꝺitõibꝰ ſup tactz exñtibꝰ licitũ erit mutuãti aliq̃d petere vltra ſortẽ p intereſſe lucri ceſſãtz ex mora vl' p⁹ moꝛã mutuatarij:tñ ꝟ ñ impedit q̃n ei⁹ auctas valeat ad ꝓpoſitũ nr̃e q̃rte ꝯclonis, Prio qz ſi ipa ẽ ꝟa ꝺ intereſſe poſt moꝛã:ẽt erit ꝟa ꝺ intereſſe añ moꝛã ex ſola ipſa mutuatõe, Scõo ẽt qz idẽ Panoꝛ,i.c.mandãti,vbi poſtq̃z ex ꝟbis Joã,anꝺ,traxit ꝙ in ꝺctu mutui poſſit peti p⁹ moꝛã ꝺbitorz intereſſe lucri ꝓſil'r ceſſãtz dicẽ ſic, Sz an a prĩcipio poſſit hãi illa rõ:poſſet forte dici / ꝙ vbi mutuãs ducit bõa itẽtiõe:ꝛ poti⁹ mutuat vt

fulat amico q̄ĩ fraudē q̄ tūc excusaꝝ a pctō
lz alia opio sit tutior. Decille. Septia au
ctoritas ē dñi Añi de butrio dicentz q̄ñ socer
pmisit noīe dotis suo genero certā q̄ntitatē
pecunie z socer ē in mora. vtputa: q̄z dos i-
ntinēri debebat soluī: tunc p interesse poterit
petere q̄ntū ꝙisilr fuisz lucraꝝ cū illa pecu-
nia: vt sic hēaꝝ rō ad interesse lucri cessātz. hec
ille. Wō si incōtinēti debebat socer soluere
dotē z tñ nō soluit icontinēti: pinde ē acsi so
cer interim mutuo recepisz pecuniā a genero
statim a tpe pmissiōis dotz. z cū ex illa nō so
lutiōe (q̄ icludit mutuatōez) cesset genero lu
crū: seq̄ꝝ q̄ gener ex mutuatiōe añ morā socе
ri pariaꝝ illō interesse. nā q̄uis socer sit ī mora
satisfaciēdi pmissiōis: nō ē tñ ī mora q̄ad mu
tuū receptū ꝓtualr a genero. q̄ cū oē mutuū
sit ad aliquē tēminū z tēmin⁹ nōdū aduenerit
socero: seq̄ꝝ q̄ nō ē in mora ꝛct⁹ mutuatōis
z p ꝛnūs hꝫ ex illa sōia ei⁹ q̄ p interesse lucri ces
santz/etiā añ morā mutuatarij: ꝑt q̄d accipi
vltra sortē. imo casus eiusdē. c. salubriter. nō ē
nisi casus interesse dāni emergētz z lucri cessā-
tis: ita q̄ aliter nō possz iustificari. vt patebit ī
q. xxxv. Octaua auctas est Greg. ō artimi-
no etiā ō interesse q̄ mutuator a principio mu
tuatōis icurrit/ siue sit dāni emergentz siue
lucri cessātz vt patebit. q. xlv. a principio i se
pto dicto.

Contra illā q̄rtā ꝯclonem arguiꝝ tri
plicit. Prīo sic/ dicendo eā
eē verā daꝝ materia ꝓmittēdi p̄uitatē vsura
riā. igiꝝ ñ ē dicēdū illā ꝯclonē eē verā. Añs
pbaꝝ/ q̄z etiā q̄libz vsurariā mutuationē fa-
cere volēs possz eā hꝫ mō palliare dicēdo: ali
q̄d velle hīe vltra sortē/ nō rōne mutuatōis:
sz rōne interesse lucri cessantz: fingēdo. s. se sor
tē voluisse posuisse ad mercationē aliquā: z
hꝫ fuit motiuū Innocētij in. c. fi. extra. ō vsu
ris. ad renēdū oppositū p̄dicte ꝯclonis z ad
dicēdū ꝛctū q̄rte ꝯclonis eē vsurariū q̄ z di
cebāt se nō scire sic ꝛhentē excusare/ q̄uis q̄
dā ꝓtrariū teneāt. Et eādē opionē sic ꝓpt idē
motiuū secut⁹ ē Joā. an. restrict⁹ tñ itelligē
do opionē Innoc. scz itelligēdo eā ō interesse
lucri cessantz añ morā. Prīo hꝫ inq̄t Joā. an.
nō licz q̄d recipe vltra sortē: sz tñ p interesse lu
cri cessantz p⁹ morā lz recipe q̄d vltra sortē. z
idē dictū Joā. an. secut⁹ ē Joā. caldri. Ad hꝫ
argumētū ꝺoz ē q̄ defic sextuplr. Prīo qꝛ
si ꝯcluderet eq̄ ꝯcluderet q̄ nō licerz mutuā
ti aliq̄d vltra sortē recipe: et prō interesse dāni
emergētz. qō ē falsū z ꝓtra met Innocētiū et
ꝓtra oēs /seq̄la pbaꝝ. qꝛ dicēdo hꝫ licere: da
reꝝ matia ꝓmittēdi mutuatōez vsurariā. q̄a
et q̄libz volēs facer vsurariā mutuatōez pos
set eā hꝫ mō palliare dicēdo se q̄d velle hīe vl
tra sortē nō rōe mutuatōis: sz p interesse dāni
emergētz fingēdo se pati aliq̄ ō dānum emer
gēs ex hmōi sua mutuatōe. Scō deficit
qꝛ añs ē falsū. z ad pbatōez dōm ꝯcedēdo al
sūptū pbatōis: sz ex hꝫ nō seq̄ꝝ añs. qꝛ aliō est
alīd dare materiā vl occasionē ꝓmittēdi mu
tuationē vsurariā: z illū altū accipe materiā
vl occasionē ꝓmittēdi eā. Añ si docceo q̄rtā
ꝯclonē tāq̄ veram: z postea ds exerceat mutu
ationē vsurariā pallīādo eā p̄dicto mō: non
tō dedi sibi materiā vl occasionē ad vsurari
am mutuatōez: sz ipe accepit. z ita scādaliza
tur nō ex mevl ex scādalo p me sibi dato: sed
scādalo accepto p suā ꝓpriā malitiā ō meave
ra doctria: q̄le scādalū nō ē curādū. Sic ei
de sana doctria chīi pharisei scādalizati fue
rūt: q̄z scādalū docuit chīs nō curandū: cū
discipli dixissent. Dñe scis qꝛ pharisei hꝫ ver
bo audito scādalizati sūt Mat. xv. z dixit illi:
sinite eos: ceci sūt z duces cecoꝝ. Tertio de
ficit: qꝛ dato q̄ aliq̄d ꝯcluderet: nō tñ cōclu
deret nisi q̄ docere talē ꝯclonē eēt scandali
zatiuū. sz ex hꝫ nō seq̄ꝝ q̄ g̃ ꝯclo nō sit ꝙa. nā
ēt doctrinā ꝓbitatz ꝓtingit eē scādalizatione
aliq̄z. vñ z ñ oīb⁹ oīs ꝓbitas dicēda ē. Quar
to ēt deficit: qꝛ dato q̄ pbaret q̄ ēt act⁹ i se eēt
scādalizatiu⁹: non tñ seq̄reꝝ g̃ vsurari⁹: sic tñ
Innoc. ptēdit. vñ ēt illa scādalizatiuitas ē
exclusa p septā ꝺitōez ī q̄rta ꝯclone posita.

Quīto deficit: qꝛ nō ē dictū q̄ mutuator ex
cusēt p hꝫ q̄ allegat/ vl dicē se non id p interesse
suo exigere: sed p hꝫ q̄ a pte rei sic est sic dicē
z p hꝫ q̄ alie circūstantie q̄ dicte sunt/ cōcur
rūt in ꝓbitate. Wō vsurari⁹ etsi dicat: non tñ
vez dicē dicendo se p interesse exigere. igiꝝ nō
releuabiꝝ a pctō. Sexto deficit singlariter p
q̄nto ei initiꝝ Joā. an. z Joā. caldrin. qꝛ si
aliq̄d valeret: eq̄ ꝯcluderet ō ītēresse p⁹ mo
rā debitorz sic de ītēresse añ morā: qꝛ ēt vsu
rari⁹ possz fingere q̄ ex mora debitorz pateꝝ
reꝝ aliq̄ō lucꝝ cessans p cui⁹ refusiōe tale q̄d
exigeret. sic ꝓtingeret eū fingere q̄ añ moraz
seu p̄cise ex mutuatōe pateꝝ cessatōz lucri.

Ecō arguiꝝ. illa mutuatio q̄ fit cuz
exactōe alicui⁹ p ītēresse lucri
cessantz ē latibulū latronū seu vsurariōꝝ. q̄
vt patuit sub illo coloze possent exercere im

pune vsuras. igiꝝ ē actus illicit⁹. Dicendū
q̄ defic triplr. Prīo dato q̄ sic eēt: nō tñ seq̄
reꝝ: igiꝝ est act⁹ malus. nā sepe mali abutunt
mītis bonis opib⁹ sub illoꝝ noīe cōmitten-
do suas p̄uitates dicēdo se ea bono anio fa
cere. vt q̄ ptextu zeli aīaꝝ audirēt ꝓfessiōes
q̄ñ zelo pecuniaꝝ audirēt. Scō deficit
qꝛ si ꝯcluderet eq̄ ꝯcluderet q̄ mutuatio cū
exactiōe ītereſſe dāni emergentz eēt q̄d illici
tū: qꝛ etiā possz eē latibulū vsuriorū. Ter-
tio qꝛ si q̄d ꝯcluderet: nō ꝯcluderet nisi q̄ ex
q̄ eēt latibulū vsuriorū: possz iure positiuo
phiberi saltē cū tali moderamīe q̄ nīl⁹ mu
tuādo exigeret q̄d vltra sortē etiā p interesse
nisi habito ꝓsensu iudicz q̄ inspecta q̄litate
mutuātis admitteret vl phiberet talē exacti
onē q̄ iudex possz admittere: tūc vni z alteri
dengare ꝓpter p̄supticōes facīeres ꝓtra vnū
z nō ꝓtra alterū. sz nō seq̄ꝝ. possz phiberi. igiꝝ
est q̄d malū. qꝛ etiā bōa aliq̄ vl nō mala pūt
phiberi cū aliq̄ moderamīe vt. s. eis nō vtan
tur mali ꝓ latibulis sue malitie.

Tertio arguiꝝ. incrementū vsurariū
est etiā q̄d dā lucꝝ: z id sp ces-
sat vsurario p hꝫ q̄ mutuaret gratz. igiꝝ licer
et semp vsurario mutuare exigēdo quid vl
tra sortem ꝓ interesse ī crementi vsurarij si
bi cessantis: z sic nunq̄z ꝓtingeret casus in q̄
etiā vsurari⁹ mutuando non possz a pte rei
excusari. Dicendū ꝯclo intelligiꝝ ō lucro li
cito cessante: sic est id q̄ acq̄riꝝ p mercatōez
licitā z hmōi. Wodo incrementū vsurariuz
non est licitū lucrum.

Quinta ꝯclo. Sic q̄rta ꝯclo fuit ve
ra ō interesse lucri cessantz añ
morā mutuatarij/ sic etiā ē ꝙa si formareꝝ de
interesse lucri cessantz p⁹ morā. Probaꝝ tri-
plicit. Primo/ qꝛ ē eadē rō vtrobiq̄z. Nam ī
casu. s. vtriusq̄z interesse lucri cessantz: mutua
tari⁹ pstat cām efficacē impeditiuā assecutio
nis lucri. s. in vno p suā morā/ in alio p indu
ctionē ad mutuādū. Wō nō refert quō q̄s
aliū efficaciē ipediat dūmō ipediat. Secō
sic/ qꝛ minus videt licitū exigere p interesse lu
cri cessantz añ morā q̄ p interesse lucri cessan
tis p⁹ morā. igiꝝ si primū licz / etiā secūm lice
bit. Añs ptz: qꝛ Joā. anō. z Joā. caldri. te-
nēt exactionē p secō interesse eē licitā: z negāt
ō ꝙma vt patuit ī ꝙmo argumēto. z Panoz.
q̄uis ō vtroq̄z ꝯcedat q̄ licita sit exactio: tñ
aliq̄ꝝ titubat de ꝙmo: nō añ de secō vt pa-
tuit in sexta auctate q̄nte probatiōis. igiꝝ.
Tertio pbaꝝ: qꝛ auctoritas ꝙma z secūda alle
gate ī q̄rta ꝯclone sūt de vtroq̄z interesse indi
stincte vl saltē expssi⁹ ō interesse post morā.

Sexta ꝯclo. Sic q̄rta z q̄nta ꝯclio-
nes sūt vere de exactiōe facta
in mutuatōe: sic eēnt ꝙe ō exactōe facta post
mutuationē. pbaꝝ sic. pbata est tertia ꝯclo.

Septima ꝯclo. Sic licet exigere
aliq̄d p interesse. sic licet
illō recipe. pbaꝝ: qꝛ ex oppositō scōi inferꝝ op
positū ꝙmi. si em̄ ñ licz aliq̄d recipe: ñ licuit
illō exigere pri⁹: qꝛ exigere ī cludit velle ꝛcipe

Octaua ꝯclo. In casu in q̄ nō licet
exigere aliq̄d p interesse: ex-
actio reddit ipaz mutuationē vsurariā si ex
actio fiat tpe mutuatiōis: nō añ si post mu
tuationē fiat illa exactio. Secūa ps pbaꝝ ex
his q̄ dicta sūt in ꝙma ꝯclone hui⁹ q̄nis:
sz tñ fallit illa ꝙma ps in casu: in q̄ sola septa
cōditio deficeret: qꝛ t ſt tūc exactio redderet
mutuationē vitiosaz: qꝛ ifamatiuā sui acto
ris vel alioꝝ scandalizatiuā: nō tñ vsurariā.

Hic tamē notādum est vnum do-
cumētum et tale q̄ hꝫ
de rigore scholastico loquēdo predicte con-
clusiones omnes videaꝝ fundate si obser-
uent ꝓditiōes mēozate in eisdē: tñ qꝛ difficī
le est oēs illas cōcurrere z facile mentiꝝ inq̄
tas sibi: ideo ante factū sūt tales mutuatio-
nes dissuadēde. etiā si dicāt ꝓditiōes se velle
obseruare. q̄uis post factū si affuerunt oēs
cōditiōes tacte nō videā eas esse condēnan
das. Et hec vl ꝓsimis causa. s. ob difficulta-
tē seruādi oīa seruāda: videt monuisse papaz
in sūi in caplo. in ciuitate. extra. de vsurz. ad
dissuadēdū ꝛctum sūlem ibidē positū. licz ēt
ille idē possit licite fieri z vt taꝝ defensari: vt
patebit in qōne. ixj. in solutione scōi z tertij
argumentoꝝ. Preterea videreꝝ mihi q̄ val-
de expediret in republica q̄ si q̄s vellet alio-
quā ex p̄dictis mutuatiōib⁹ facere: etiā tali-
ter q̄ nullā de se ꝓtineret inīq̄tatē ꝛ iustitiaz
cōmutatiuā q̄ eā cū cōscientia z ꝓsensu atq̄
auctoritate publice potestatis faceret: ita q̄
etiā in casu q̄ ꝓtineret pietatē z nullā iniqui-
tatē: nīl⁹ eā auderet facere nisi prās publica
eandem ꝑius examinasset z approbasset. z p-
sertim vbi rōne lucri cessantz exigiꝝ vltra sor
tem. Hā hꝫ esset ad tria vtile. Primo: qꝛ ces-
saret species mali z infamatio ꝛhērz. Se
cūdo qꝛ p hꝫ etiā illi qui vellēt talem ꝛctū in
fraudē vsurarū facere: z cōtra iustitiā com-

mutatiuã:nõ hẓent locũ ſue fraudi: reſiſtẽ-
re ſibi ptãre publica. Tertio:qz ꝓ ħ ꝓmo-
ueret ſepe op⁹ pletatẓ qõ al's intermittit timo
re obloquẽtiõis alloꝝ ⁊ ꝓxie ifamatiõis,⁊ ſic
pmittit prim⁹ icurrere dãnũ mal⁹ q̃ eẽt refu
ſio intereſſe,et in caſu in q̃ nõ teneꝛ q̃s ad mu
tuandũ ꝓxio. Et ħ documẽtũ ẽt põt applica
ri ad nõnullos:imo mltos alios ꝛcr⁹ ancꝛ-
pites ⁊ ptículoſos,q̃les ſũt illi q̃ tractabunt
in ſequẽti q̃ſtiõe ⁊ inferr⁹,q,lxij,lxvj,lxvij.⁊
q,lxxx. Et hec de pñti q̃ſtione.

¶ Queſtio,XXXI.

Vtrũ mutuãti ad cer

tũ terminũ liciti ſit obligare mutuatarium
ad dandũ ſibi vltra ſortẽ aliq̃d noĩe pene ſi
nõ i ꝑmiſſo ẽmino reſtituerit ſibi ſortẽ:⁊ an
idẽ incremẽtũ noĩe pene dandũ liceat ſibi in
caſu defect⁹ exigere ac recipe. Solutio q̃ſti
nis ſtat i duabꝫ ſuppoſitiõibꝫ,⁊ rũ,ꝛcliõibꝫ,

Prima ſuppoſitio,Titul⁹ huiꝰ q̃ſtio
nis hẓ tres ptes. Prima ẽ de
obligatiõe ad penã. Scõa de exactiõe poſt
lapſuꝫ ẽmini. Tertia de eiuſdẽ pene recepti-
one. Triplex eſt aũt pena q̃ntũ ad ꝓpoſitum
ſuffic. q̃dã dr̃ quẽtional⁹ eſt illa q̃ de ꝓſenſu
ptiũ iponit debitor⁹ a creditore i ꝯctu vt p-
miſſa firmiora ꝓſiſtãt q̃ten⁹ ſic debitor ſaltẽ
metu pene diligẽti⁹ pcuret ſoluere debitũ
ẽmino ſibi pfixo. Exẽplũ i ꝓpoſito,ſ.,i ꝯctu
mutui,mutuo tibi centũ p te mihi reſtituẽ-
da i ẽmino A:q̃.c.,ſi nõ reſtituer⁹ mihi i ẽmi
no A:dab noĩe pene mihi vnũ vel duos vl'
hmõi,⁊ ꝺ illa ꝑma pena ſonabũt tres ꝑme
ꝛcliones. Scõa pena dr̃ iudicial⁹,⁊ ẽ illa q̃ a
iudice ſup debito liq̃do vl' liq̃dato ponit ꝺ
bitor:i: vt ꝺbitor metu pene ſoluat i ẽmio ſi-
bi p iudicẽ aſſigto,⁊ ſi ñ ſoluerit ſortẽ ꝺbitã
ſoluere cogat⁹ p culpa ꝛtumatie talẽ penaꝫ.
Exẽm i ꝓpoſito,ſ.,in ꝯctu mutui:mutuaui ti-
bi,c.vſq̃ ad ẽminũ A:i ẽmino A nõ ſoluis:
cito te ad iudicẽ,tu recoglſcẓ debitũ,iudex ti
bi mãdat vt mihi i ẽmio reſtituas ſortẽ ſub
pena,ſ.floꝛ,ille floꝛ,dr̃ pena iudicial⁹. Et ꝺ il
la ſonabũt tres alie ꝛcliões,ſ.,q̃rta:q̃nta ⁊ ſe
xta. Tertia ẽ legal⁹:⁊ eſt pena q̃ a legiſlatore
ſtatuit i lege diſponẽte/ qꝺ ꝺbitor ex ꝯctu vl'
q̃ſi ꝯctu ſi ñ ſoluerit ꝺbitũ:ꝺbeat i penã ſue
negligẽtie dare aliq̃ntũ. Et capit ħ legal⁹ nõ
ſtricte: vt diſtinguit ꝺ canonicã: vl' vt diſtin
guit ꝺ penã ſtatuti municipal⁹:ſz vt ẽt ꝺphẽ-
dit canõica ⁊ mũicipal⁹. Et ꝺ hac pena dant
duo exẽpla. Primũ,ſtatutũ ẽ i aliq̃ ciuitate q̃
tutor⁹ de illis pecunijs pupilli q̃ quenĩũ ad
man⁹ ei⁹:reneat emere poſſeſſiões vl' rũdere
pupillo ad rõnẽ,v.,p centenario,ſi tũc tutor
pecuniã pupilli exponat ñ ꝓ vtilitate pupilli
ſz ꝓ factẽ ſuis:vel faciat negociatões p ſe:⁊
ita cogat⁹ ſoluere de.c.q̃ntũ illa q̃ntũ ſũt pẽa
legal' municipal':⁊ ſi i ſili facto vel ſilis pena
decerneret i canone vel lege ciuili:et diceret
legal' pena:⁊ ꝺ ħ exẽplo ſonabũt ſeptẽa:octa
ua:⁊ nona ꝛcliões. Aliud exẽm de pena le
gali eſt:ſtatutũ ẽ in aliq̃ ciuitate q̃ ſi ꝺbitor
nõ ſatiſfaciat creditori i certo termio pfixo:
debeat creditor mitti in poſſeſſionẽ ⁊ lucra
ri fruct⁹ ad rõnẽ q̃ntũ ꝓ centũ:⁊ tũc deficien
te debitore i ẽmino pfixo:ſi creditor miſſus
in poſſeſſionẽ accipiat q̃ntũ de centum:illa
q̃ntũ vocat⁹ pena legal⁹ ⁊ ꝺ ħ exẽplo ſonabũt tres vltime ꝛcliões. Dictũ eſt aũt non
tanter in hac ſcõa ſuppoſitiõe q̃ triplex ẽpe
na q̃ntũ ad ꝓpoſitũ ſufficit:qz ⁊ ſi alie pene
poſſint poni:tũ vel nõ deſeruirẽt ad ꝓpoſitũ
vel poſſent reduci ad iã dictas,vtpura aliq̃
eſt pena q̃ dr̃ cõpromiſſoria:⁊ aliqua que dr̃
pena ꝺtumacie:ſz ille pñt reduci ad conuen
tionalẽ,⁊ aliq̃ dr̃ ꝓſuetudinaria:⁊ illa põrẽ

Becũda (duci ad legalem,
ſuppoſitõ:⁊ ſequitur exꝑ
ma. Mutuatarijs cõtingit triplicẽ penam i-
currere nõ ſoluẽdo ſortem ſi mutuatã i ẽmi
no pfixo.ſ.cõuẽtionalẽ,ſi ſcz mutuator ſibi
eo pacto mutuauit:⁊ iudicialẽ ſi iudex ſibi
ꝑcepit ſub aliq̃ pena vt ſoluat in termio pfi
xo:⁊ legalẽ ſi aliq̃ lege ciuili/ canõica vl' mu
nicipali diſponit qꝺ nõ ſoluẽs i termio pfi
xo incurrat tãtã penã. Et de oĩb illis vide
dũ eſt ſi actiua obligatio ad illas:⁊ etiam re

Prima (ceptio earundẽ ſit licita,
cõcluſio. Titulus q̃ſtiõis eſt
licit⁹ q̃ ad primã el⁹ partẽ q̃ eſt de obligãdo
mutuatarijs:⁊ ħ quatẓ tribꝫ ꝺditiõibꝫ. Pri
ma cõditio põt duplici forma ꝓbꝫ poni:⁊
redeũt ambe in idẽ. Uno mõ ſic/ qꝺ mutua-
tor mallet teſte cõſcientia ſua ſortẽ ſuã in ẽmi
no pfixo rehabere ſine vllo incremẽto noĩe
pene ſibi dãdo:q̃ carẽdo ſorte in termino p
fixo ſortẽ ſuaꝫ poſtea cũ tali incremẽto recu-
pere. Allo mõ exꝑmit ſic qꝺ mutuator obli-
gãdo mutuatarijs ad dãdũ ſibi aliq̃d nomie
pene vltra ſortẽ:nõ faciat id i fraudẽ vſura-
rũ. ħ eſt dictu qꝺ mutuãs ñ ſit talis animi qꝺ
exq̃ al's libẽter vellet mutuare ad vſuram ⁊

non audet ꝓ ꝛecũdia/ vl' timore ptãẓ vſurã
recipe:iõ vſuram quã deſyderat nomiat pe-
nam dicẽs ſe illõ icrementũ recipe ꝓ pena:⁊
tũ non vellet qꝺ mutuatari⁹ ſolueret i ẽmino
pfixo:ſz potius qꝺ deficeret in ẽmio pfixo vt
ſic ipe lucrareꝫ penã. Rõ illi⁹ ꝺditionis ꝑme
eſt/ qz da oppoſitũ:illa mutuatio ⁊ etiã obli-
gatio ei⁹ erit vſuraria. Scõa ꝺditio etiaꝫ
ponit duplici forma. Primo ſic/ qꝺ obligan-
do eũ ad penã mõ tacto in titlo nõ emergat i
famatio actorẓ/ neq̃ ſcandalũ/ nec ꝑſiſtr ſit
inde emerſuꝫ. Allo mõ ſic/ qꝺ non ꝑſumaꝫ i
fraudẽ vſuraꝫ facere talẽ obligationẽ:i frau
dẽ dico/ q̃ tacta eſt in ꝑma ꝺditione,et hec
ꝺditio ħ ſcõo mõ exꝑſſa redit in idem cũ pri
mo mõ:qz ſi ꝑſumaꝫ illam obligationẽ face-
re in fraudẽ vſuraꝫ:tũc emergit infamatio/
vl' ſcandalũ/ vl' natũ eſt emergere: qz tũc ho
mines iudicabũt eũ ꝺmittere vſurariã mu-
tuationẽ/ ⁊ ipſe ſuã famã/ ⁊ bonã opionẽ de-
nigrabit:⁊ ſic agit ꝺ charitatẽ ſui. Etſi dicẓ/
q̃ ꝑſumit⁹ mutuare in fraudẽ vſuraꝫ:⁊ per
ꝺns q̃ dr̃ mutuator rõnabil'r timere qꝺ ſcã
dalũ ſit emerſuꝫ ex illa obligatione: Dic cõ-
currẽtibꝫ duabꝫ circũſtantijs. Prima ſi ap
ponẽs penã ꝺſueuit cẽ vſurari⁹, nam q̃ntũ-
cũq̃ hac vice ex ſyncera itentione apponeret
penam ẽm tenorẽ ꝑme ꝺditiõis: tũ boões iu
dicabunt illã obligationẽ fieri tal'r in corde
q̃lr hucuſq̃ idẽ ꝺſueuit mutuatarios ſuos
obligare. Scõa circũſtantia, Si obliga-
tio fiat ad penã icurrendã ꝑ ſingl'os menſes
vl' annos:qz tũc obligatio indicare videt qꝺ
non poti⁹ mallet ſortẽ ſuã rehabere ſine pe-
na q̃ ẽminũ elabi ⁊ hẓe penam. Tertia ꝺdi
tio ẽ qꝺ mutuatio fuerit ꝺſilẽ ⁊ non ꝑcepti.⁊
ħ non tm̃ p tpe ꝑcedenti ẽmi.ũ ꝑfixũ mutu
atario ꝓ q̃ mutuatio debuit durare:ſz etiã
am ꝑ tpe ſeq̃nti p qꝺ mutuatari⁹ deſiet vltra
ẽminũ ꝑfixũ. Rõ illi⁹ ꝺditionis eſt: qz da op
poſitũ,ſ.,qꝺ fuerit ꝑcepti ꝓ vtroq̃ tpe:q̃ mu
tuatari⁹ iuſte detinebit ſortẽ ꝓ tpe ſeq̃nti
ẽminũ ſibi ꝑfixũ. Nõ non dr̃ q̃s puniri ꝑ
eo qꝺ ſibi licuit nec puniens põt ſana ꝺſcia
ad illam penã eũ obligare/ vl' eã ab eo exige
re vl' recipe. Conſeq̃ntia aũt ꝑdicta ꝓbatur,
qz ex oppoſito ꝺſeq̃ntẓ infertur oppoſitum
añcedentẓ. Nam ſi non iuſte detinuiſſz ſor-
tẽ ꝑ vtroq̃ tpe:q̃ mutuator non teneꝛ dimit-
tere ſortẽ apꝺ eũ:⁊ ꝑ ꝺns non fuiſſz mu-
tuatio ꝑcepti ꝑ vtroq̃ tpe/ qꝺ ẽ oppoſitum
añcedentẓ, poſſz tm̃ i cãu q̃ hec tertia ꝺditio
deficeret. vtputa qñ mutuatio ꝑ vtroq̃ tpe
fuiſſz ꝑcepti ꝺtingere: qꝺ poſſz eũ ad penam
obligare.⁊ ħ ꝓter inteſſe qꝺ mutuator paſ-
ſurus eẽt: eoꝺ ſtat qꝺ etiã vbi mutuatio ẽ ꝑ-
cepti / poſſz mutuator aliq̃d ꝓ inteſſe recipe
ponderata qua nẽitate mutuatarij recipien
tis mutuũ ⁊ magna q̃ntitate inteſſe mutua-
torẓ: vt tactũ ẽ in ꝑcedenti qõne ꝺcl'one pri-
ma. Poſſz etiam poni q̃rta ꝺditio,ſ.,qꝺ illa
pena ſit moderata nõ nimis magna,qz ſi eſ
ſet nimis magna/ mutuator mallet mutua-
tarijs deficere in ẽmino vt ſic lucrareꝫ penaꝫ
illã/ qꝺ eſt ꝺ ꝑmã ꝺditionẽ/ aut ſaltẽ ꝑſume
reꝫ malle illõ:⁊ ſic ꝑſumereꝫ in fraudem vſu-
raꝝ facere/ qꝺ ẽ ꝺtra ſcõam ꝺditionẽ:⁊ ſic il
la q̃rta ꝺditio nõ ꝛcario req̃rit:ſz tũ cõphen-
dit ſub ꝑma ⁊ ſcõa:⁊ iõ cõmẽorando ꝑmã ⁊
ſcõam: volo etiã illam q̃rtã icludere in eis.
Ill' itaq̃ ꝺditionibꝫ ꝺcurrẽtibꝫ ꝓbaꝫ ꝺcl'o q̃
drupl'r. Primo/ qz ſi eẽt illicita tal' obliga-
tio:marie qz eẽt vſuraria:ſz ħ non,qz nõ ob
ligat mutuatarijs ad dandũ ſibi vltra ſortez
aliq̃d rõne mutuatiõis,qz mallet pot⁹ nul-
lũ icrementũ hr̃e ⁊ rehabere ſortẽ in ẽmio ꝑ-
fixo: vt ꝺr ꝑma ꝺditio/ nec illõ icrementũ
aſſeq̃ndũ eũ mouet ad mutuandũ,q̃ tale in-
cremẽtũ non ẽ vſura, tenet ꝺña: qz vſura eſt
icrementũ qꝺ q̃s vult aſſeq̃ rõne mutuatiõis
⁊ qꝺ eũ mouit ad mutuandũ/ vl' ſi non mo-
uit tpe mutuatiõis: tũ expoſt cũ recipit/ mo-
uet eũ tal'r qꝺ ſi adhuc eẽt mutuatur⁹ mouꝛ-
ret eũ ad mutuandũ. Scõo ꝓbat/ qz ex
q̃ mutuator non teneꝛ carere ſorte in ẽmi
no pfixo,igit iuſte poterat eam velle rehabe
re,igit alius ſi vellet detinere vltra ẽminũ ſi
bi ꝺceſſum iniuſte detinere vellet:⁊ ꝑ ꝺns di
gnus eſſz pena:q̃ mutuator eũ ad illam pe-
nam obligare potuit,qz ad penam q̃s obli-
gari poteſt/ q̃ delinquere poteſt. Tertio/
qz volenti non fit iniuria. Nõ debitor vult
illam penã ſubire ſi in termino pfixo nõ ſol-
uit ⁊ mutuator non teneꝛ rem ſuam trãſ-
ferre in eũ ſine pena impoſita, qz oino retie-
re potuit: vt ꝺr tertia concl'o ⁊ nõ cogit mu-
tuatarijs vt eam cũ illa pena recipiat, igit ſi
mutuatarius eaꝫ cũ onere illi⁹ pene recipit:
non põt dicere ſibi iniuriam fieri: qz volen-
ti non fit iniuria. Quarto etiam ꝓbaꝫ ꝑ re-
gulã Joã. ꝺ ger. in trac. de floꝛibꝫ reglaꝝ di
cens. Sic in redditibꝫ cenſualibꝫ recipiẽdis
ꝑ dños certis termis: quãdoq̃ pena pecuni
aria imponit nõ ſoluẽtibꝫ ꝺle aſſignata: ita

põt aliqs recta ītentiõe z securitate solonis
talr sta tuere ī pticlari ꝓtractu vl ꝓcessiõe ad
tminũ. Est aut illi intẽtiõis signũ si mallet
creditor id qõ est concessũ die statuto vl pri
us recipe ꝯ tminũ elabi vt emẽdã lucrarer,
sic de emẽtib reddit sub libtate redimendi
iudicam Hec ille. Cõtra hãc ꝯclonẽ possz
argui trib argumentz ꝓportionabilr forma
tis ō illo icremẽto nomie pene accipiẽdo sic
formata fuert duo ꝑma argumẽta cõtra ꝗr
tam ꝯclonẽ ꝑcedentz qõnis: z eodẽ mõ ꝓpor
tionabilr soluerent/ iõ illuc recurrat.

Scda ꝯclo. Titul qõnis etiã ẽ licit
ꝗad scdam ptẽ, s, ō exigere z re
cipe, z ꝗad tertiã ptem, s. de recipe tale incre
mẽtũ noĩe pene: z h̄ fuatz ꝑdict cõditiõib,
Probat/ qz da q illō exigere z recipe sit illi
citũ: tũc etiã obligatio fuisz illicita. qz obli
gatio icludit velle icremẽtũ recipe. Modo
velle ẽ act interior z elicit voluntatz, z tal est
illicit si ei actus exterior impat illicitus.
Nota tñ q vltra ꝑdictas cõditiones: videt
etiã in exactione pene fuãda alia cõditio, s,
q si debitor solvit ptẽ debiti: nõ debebit exi
gere penã nisi ꝓ pte non soluta: z h̄ est ve
nisi secus conuentũ fuerit qñ creditor ꝑmũ
obligauit debitorẽ ad penã.

Tertia conclo. Predicte conditiões
etiã sufficiũt ad h̄ q titul qõ
nis sit licit ꝗad oẽs eius ptes/ probat: qz si
non: maxie qz reqrerent etiã alie tres cõditi
ones vt forte aliqb videret. Pria, s, q mu
tuator iõo imponeret penã mutuatario/ qz
passur eẽt ītheresse ex moza mutuatarij non
soluentz ī termio ꝑfixo/ sz hec non requirit.
Nam pono qõ nll'm penit interesse sit passu
rus ex moza mutuatarij: adhuc potuit sorti
illam penã ãnectere: vt satz probat tertia rõ.
qz in nll'o iniuriat mutuatario. Etsi dicz/ ꝗd
g moueret eũ ad annectẽdũ illã penã sorti si
nll'm interesse est passur ex carẽtia sortz: et p
ꝓns videt q non moueat eũ nisi cupiditas
acqrendi incremẽtũ vt lucrũ: Ad h̄ statim i
fra rñdebit. Scda etiã conditio nõ reqrit
s, q moderet illã penã scm ītheresse qõ pas
surus ẽ: qz si non opteret q sit passur aliqõ
itheresse: etiã non opteret q penã moderet ꝓ
portionabilr ad interesse. Tertia etiã cõdi
tio non reqrit, s, q lapso termino z deficiẽte
mutuatario non ex culpa sua vl negligentia
sz ex impotentia sine sua culpa incursa: non
debeat mutuator exigere icrementũ nisi pas
sus sit interesse, z non pl de icremento exi
gere debet ꝯ fuerit interesse ppessum. Nam
illam conditionẽ non ẽ opus accedere stan
tib aliis trib tactis in ꝑma conclone. Nã
si (vt tertia cõditio posita sonuit) mutuatio
fuit z est cõsilij ꝓ vtroq tpe: tunc etiãsi mu
tuator incurrit defectum solonis sine culpa
sua ẽ consilij dimittere sortem apud mutua
tariũ sine onere pene, igit cum est consilij po
test nolle eam dimittere apud eum sine illo
onere, igit potest velle illam penã habere, si
em fuit consilij ꝓ vtroq tpe, nemo est qui
diceret mutuatorẽ iniuriaz facere mutuata
rio/ aut contra eũ peccare si in termino ꝑfi
xo absolute vellet sortem rehabere: z nemo
est qui diceret q mutuatarius non teneret
ei restituere sortẽ/ etiamsi impotentiã solue
di incurrit sine sua culpa, igit si non vult sor
tem dimittere apud mutuatariũ nisi cũ one
re pene z mutuatarius onus subit: non fac
ei iniuriã/ nec contra eum peccat. Dico aũt
notant q hec tertia conditio non reqrit ꝯa
trib trib conditionib positz in ꝑma condo
ne, nam si non oĩes tres assint/ z signanter si
tertia deest: non esz mutuatori licitũ exige
re penam a mutuatario deficiente in termio
ex impotentia soluendi sine sua culpa incur
sa, nam si eẽt ꝑcepti ꝓ vtroq tpe: non pos
set exigere penam a mutuatario deficiẽte ex
culpa sua: imo etiã staret q si eẽt aliquod in
teresse passus ex non solone mutuatarij dũ
modo fuisset mutuatio ꝑcepti ꝓ illo tpe:
non posz penam illam in refusionẽ etiã sui
interesse exigere: vt dictum ẽ in ꝑma conclo
ne ꝑcedentz qõnis.

Pro moderamine ta
men hui tertie conclonis Notandũ q ꝯ
uis de rigore vez sit q hec tertia cõditio nõ
requirat: tñ non ẽ mutuatori consulẽdũ vt
exigat penam a mutuatario in casu vbi de
ficit mutuatari ex impotentia incursa sine
sua culpa, etiamsi mutuatio fuerit consilij z
mutuator nll'm interesse sit passus. Rõ hu
ius ẽ duplex. Prima/ qz tutior via est con
sulẽda z nõ ea q minus ẽ tuta, mõ tutior est
via non exigẽdo in tali cãu ꝯ exigendo, igit
W inor probat/ qz sepe cõtingere possz q il
la impotẽtia satiffaciẽdi existens in mutua
tario z incursa sine sui culpa: faciat mutua
tionem ꝓ tpe post terminũ esse ꝑcepti vbi
forte mutuator iudicaret adhuc mutuatio
nẽ vt ꝓius esse ꝓsilij: z ꝑ ꝓsequens mutua
tor nõ possz vllã penã exigere maxie viso q
nll'm interesse eẽt passus, z nõ solũ sepe h̄ ꝓti
gere possz: sz magz natũ ẽ ꝓtingere ꝯ opposi
tũ, h̄ est magz natũ ẽ ꝓtingere q mutuatio i
cipiat fieri ꝑcepti si ī tmino solonis mutua
tari icurrit ipotẽtiã soluendi sine sui culpa:
ꝯ maneat ꝓsilij sicuti erat añ ipotentiã i
cursam. Actũ post factũ non ẽ mutuator cõ
denand ꝑ ꝓfessorẽ talr q sibi deneget abso
lutionem dũmõ ꝓfessor ꝑeriat affuisse oẽs
tres ꝓditões ꝑme ꝯclonis. Tñ etiã oculus
habend ẽ ad documentũ traditũ in fine qõ
nis ꝑcedentz de interesse. Scda cã ẽ: qz tli ō
rigore iurz possz mutuator talẽ penã exigeꝛ:
tñ ō benignitate z eqtate non dz. Wō beni
gnitas ꝓsulẽda ẽ z eqtas: nõ aũt r: gor.

Cõtra hãc ꝯclonẽ arguit pbãdo
q ꝑma ꝓditõ reqrat:
qz si nll'm interesse patit mutuator ex carentia
sortz ī tmino: nõ videt obligatio q obligat
mutuatariũ ad satisfaciẽdũ sibi sub pena in
tmino ꝑfixo ꝑcedere ex alia radice ꝯ ex cupi
ditate lucrãdi aliqd ō mutuatiõe sortz. Di
cendũ q h̄ assumptũ nõ ẽ ncariũ. Nã stat q
mutuator nõ ꝓficiat se incursuꝝ vllũ dãnuz
nec sibi vllũ lucrũ cessatuꝝ ex carẽtia sortz ī
tmino. Actũ est affect ad possidendũ sortẽ
suã actuali possessiõe vl detentione in tmio
ꝑfixo, magnũ em ẽ cõmodũ possessionis vt
dicũt dñi legiste, z cũ mutuatio ꝑ tpe ꝑcedẽ
ti z seqnte terminũ ꝑfixũ sit ꝓsilij nõ peccat
in illa affectõe. Wō qñ ds afficit ad aliqua
rẽ habendã: amat eandẽ z odit oppositũ illi
us habitiõis, s, carẽtiã illi rei: et ꝑ ꝓns si nõ
teneꝛ ad oppositum, s, ad carẽdũ eadẽ nõ ha
bebit alius ius sibi iſligẽdi illō exosum: z ꝑ
ꝓns ꝙ timet se ĩcursuꝝ oppositũ exosum: po
test ad penã aliqua obligare aliuz quẽ timet
sibi ꝑcuraturꝝ illō penale malũ: q saltẽ pena
puniat ille ali z q satisfiat mutuatori ō suf
ferentia carẽtie exose ei quã sustinere non te
nebat. Tres seqntes ꝯclones erũt ō pena
iudiciali, est g

Quarta ꝯclo, mutuatari licite põt
obligari ad penã iudiciales
si deficiat ī tmino sibi ꝑfixo: z h̄ stantib qtuor ꝓditionib. Pria ꝓditio ẽ q ponens
penã iudicialẽ, s, iudex dz malle q mutuata
ri solueret in tmio ꝑfixo ꝯ q nõ solueret vt
sic lucrarer penã. Nã da oppositũ illi ꝓditi
onis tũc iudex ex cupiditate ponet penã
z nõ amore iustitie iclinantz vt q ꝯ
sibi debeꝛ, vñ tutũ eẽt iudici volẽti abstinere
a specie mala z etiã volẽti cauere ne ī ipo mẽ
tiat iniqtas sibi: q penã icurrẽdã nõ sibi ap
plicarz: sz alicui alteri/ puta ad pias causas,
vñ etiã h̄ ꝙ iudicib ecclasticz ī, c, j, ō ho
mici, z in, c, licz, ō penis. Scda q pena iu
dicial sit moderata, s, tãmag q sufficiat icu
tere timorẽ mutuatario vt soluat ī tmio ꝑfi
xo z nõ maior nec minor. Nã si maior sit ꝯ
reqrat videbit iudex penã ex cupiditate ipo
fuisse z nõ ꝑcisse amore iustitie: ex q si amore
iustitie feciszꝛ minor suffeciszꝛ. Si etiã minor
eẽt tũc ī sufficiẽs eẽt ad inducendũ mutuatari
um ad solonẽ: z p ꝓns vana obligatio z in
util z negligentz iudicz signũ. Tertia q im
ponẽs eã sit alia mutuatore, qz si ipe idẽ iu
dex eẽt mutuator z iudex: tã eẽt ꝗs iudex ī cã
ꝑria penã iudiciale ꝙponendo. Quarta q
mutuatio ꝑ tpe tmini añ z ꝑ fuerit ꝙsilij et
nõ ꝑcepti. Nam da oppositũ, s, q fuerit ꝑce
pti: nõ peccabit mutuatari nõ soluẽdo ī ter
mino sibi ꝑfixo: z ꝑ ꝓns nõ erit dign puniri
a iudice cui ẽ reos tm punire z inoxios ab
soluere. Et stãtib illr ꝯtuor ꝓditõib ꝙa ẽ
hec ꝯclo, z ꝓbat: qz nõ appet h̄ iniqtas: imo
tal obligatio ẽ act pcedens a iustitia.

Quinta ꝯclio. Si assint ꝑdicte tres
ꝓditões: etiã licite poterit iu
dex penã exigere ac recipe a mutuatario de
ficiẽte in tmino ꝑfixo. Probat vt scda ꝯclo
pbata est. Actũ põt addi ꝗnta cõditio vltra
ꝑdictas quattuor: z ẽ q si debitor soluit ptẽ
debiti nõ debebit iudex velle hic totã penã:
sz tm ꝑ pte non soluta: nisi sec eẽt ī manda
to iudicz exp̄ssum z h̄ ex iusta cã, z etiam nisi
mutuator eẽt interesse passus cuꝝ interesse sui
refusiõe veniret applicãda ps pene.

Sexta ꝯclo. Si assint ꝑdicte ꝓditio
nes nõ oportet ad ꝑfectam illi
ꝯclonis reqri tres alias, s, ꝑma q mutuato
ri ĩmineat interesse qõ passurus sit ex carẽtia
sortz ī tmino ꝑfixo. ꝯsi non posset iudex im
ponere mutuatario penaz nisi aliqd interesse
ĩmineat mutuatori ex carẽtia sortz. Scda
ꝓditio q iudex imponẽdo penã moderet eã
ꝓportionabilr illi interesse qõ passur est mu
tuator ex carẽtia sortz in tmino ꝑfixo, quasi
si pena esz maior ꝯ esz illud interesse nõ li
ceret iudici sibi eam imponere. Tertia q
in casu quo mutuatarius deficiat in termi
no prefixo non soluendo: z hoc ex impoten

tia ĩcursa sine sui culpa iudex nõ exigat illã penã a mutuatario nisi forte p tãta pte quã tũ fuit interesse mutuatoris, ita q si exigeret talẽ penã peccaret vel saltẽ si exigeret plus q̃ fuisset interesse mutuatorꝭ. Q̃ em̃ he ꝺditiones ñ req̃runt, ꝑbaꝫ/ q̃ ẽt si nll̃m interesse ĩmineat mutuatori: põt iudex ponere penã mutuatario, q̃ si nll̃m interesse ĩmineat ei: z tñ mutuatio sit ꝺsilij: tenebaꝫ mutuatari⁹ in ẽmio prefixo ẽstituere sortẽ mutuatori: z p ꝺñs ꝺtinẽdo vltra terminũ sine ꝺsensu mutuatoris delinq̃t, igiꝫ dign⁹ ẽ pena z p ꝺñs poterit eũ iudex obligare ad penã. Et ex probatõe hui⁹ ꝑme ꝺditionis ꝺsequnter etiã hr̃ ꝓbatio scde ꝺditionis: q̃ scda ꝓsupponit primã: tertia etiã nõ req̃rit si assint alie tres ꝺditiões iã posite. q̃ si mutuatio ẽ cõsilij, igitur in termino ꝓfixo tenebaꝫ ei soluere sortẽ vel penã subire: nõ obstãte q̃ fact⁹ sit ipotẽs ẽt sine sui culpa, z si tenebaꝫ alterũ illoꝝ z non põt sortẽ dare: igiꝫ tenet penã dare: ergo poterit iudex exigere eã ab eo: nõ obstante eius ipotẽtia soluẽdi sortẽ ĩ termio: dũmõ tamẽ sit potẽs penã soluere. Et dictũ ẽ notãter q̃ hec tertia nõ req̃rit dũmõ assint alie tres cõditiões. Hã si nõ assit tertia, vtputa: q̃ mutuatio facta ẽ ꝑcepti ꝓpt̃ ipotẽtiã mutuatarij in soluẽdo in termio incursam sine culpa eius dẽ: nõ liceret iudici punire mutuatariũ q̃ tũc nõ teneret mutuatari⁹ dare sortẽ ĩ termino: ꝙ iuste detineret ac licite: z mutuator teneret sibi sortẽ dimittẽ aliq̃diu/ eo q̃ mutuario eẽt ꝑcepti. Et q̃uis verꝫ sit q̃ hec tertia ꝺditio nõ req̃rat si assint ꝺditões q̃ poste sũt in q̃rta z q̃nta ꝺcl'onib⁹: nõ tñ ẽ iudici ꝺsulẽdũ vt penã exigat ĩ cãu illi⁹ tertie ꝺditionis. Et h̃ ꝓpter duas causas q̃ tacte sũt in ẽrtia ꝺcl'one. Seq̃ntes ãt tres ꝺcl'ones erũt ꝺ pena legali: z h̃ q̃ ad ꝑmũ exẽplũ positũ in tertia suppositiõe ꝺ pena legali. Est q̃

Septima ꝺcl'o. Mutuatari⁹ licite põt obligari ad penã legalẽ de q̃ sonat ꝑmũ exẽplũ ẽrtie suppositõis z h̃ stãtib⁹ q̃tuor ꝺditiõib⁹: ñ obstãte q̃ illa pẽa cedit mutuatori. Prĩa ẽ q̃ legislator mallet mutuatari⁹ vtputa tutor expõeret pecũias pupilli emẽdo possessiões pupillo vl' exercẽdo eas in mercantijs q̃ q̃ exerceret eas in ꝑpũ cõmodũ: dãdo inde pupillo q̃nq̃ ad rõnẽ de centũ. Rõ est: q̃ semp legislator ꝺs portⁱ velle obseruãtia legꝫ q̃ penã incurrendam, q̃ pena nõ appetit nisi ꝓpt̃ obseruãtiã legis, igiꝫ obseruãtia legis magꝫ debet appeti. Scda q̃ etiã pupillus magis illo vellet, nã da oppositũ: tũc vellet habere lucrum de mutuatiõe sua. Tertia q̃ mutuatio nõ fuerit ꝑcepti, q̃ si sec⁹ sive pro tẽpore añ ẽminũ sive post terminũ: nõ oporteret mutuatariũ obligatũ eẽ ad penã legalẽ, q̃ licite detineret sortẽ vltra terminũ sibi ꝺcessũ eo q̃ mutuator tenebaꝫ sibi vltra terminũ eã dimittere. Quarta q̃ pena sit moderata pura non nimis magna nec nimis parua, nãsi esset nimis pua/ insufficies eẽt ad inducẽdũ tutorẽ ad h̃ vt fideliter ageret cũ substãtia pupilli: z per ꝺseq̃ns talis pena esset vana, q̃ nõ induceret effectũ ꝓpter quẽ esset ordinata, z etiaꝫ staret q̃ p illã penã existẽtẽ nimis pua nõ sataffieret pupillo de interesse q̃d pateret ex h̃ q̃ tutor non posuisset sibi pecunias ad emẽdum possessiões vel ad mercantias exercẽdas isset, si ẽt illa pena eẽt nimis magꝫ: tũc eẽt inq̃ ex parte legislatoris qui debet penas proportionaras delicto imponere, z etiã ex pte pupilli cui pena applicanda est, quia ꝛ̃ciperet penaz maiorẽ q̃ fuisset interesse ꝑpessũ, vel etiã si nullum esset ꝑpessus reciperet penam maiorẽ q̃ fuisset sibi penale carere sorte ad quã affectus erat habendã ĩ termino z p cõseq̃ns partem pene que esset excessiua non alia radice reciper. q̃ ex cupiditate/ q̃d est illicitũ. Illis igitur cõditionib⁹ omnib⁹ cõcurrentib⁹ ꝓbatur conclusio excludendo ea ꝓpter que videri posset non esse licitũ z hoc quadrupliciter. Primo sic, nam ibi nulla potest notari malitia ex parte legislatorꝭ vt patet ex prima conditione, patet etiã ex parte finis quia penaz apponit vt tutores non sint infideles pupillis ex malitia vel negligẽtia male tractãdo res vel substantias eoꝝ sicut frequenter fit, ille autẽ finis est bonus. Secũdo etiam nulla potest notari malitia in pupillo vt patet ex secunda cõditione, nã si secũda conditio reperiatur in pupillo: posset etiã pupillus q̃uẽtionalem penam recipere a mutuatario vt patuit in prima conclusiõe. Tertio etiã non põt tutor cõgri de iniuria aliq̃ sibi facta q̃ nõ fuit coact⁹ ad vtẽdũ pecunijs ĩ ꝓpos vsus imo debebat eas exercere ad vtilitatẽ pupilli, z tõ si non fecit ꝛ̃ad suos vsus habuit z nihil inõ lucratus ẽ z nihilomin⁹ ꝺz dare q̃nq̃ ꝺ cẽtũ. ipuret si bũpi, si ei ad vsũ pupilli posuisset: tũc sine dẽ lucrat⁹ eẽt pupill⁹ sine nõ: sine etiã dãnꝫ

sustinuisꝫ illꝺ totũ ptinuisꝫ ad pupillum z nõ ad tutorẽ. Quarto etiã nõ obstat q̃ illa pena applicaꝫ pupillo. Hã etiã ꝺuentionaꝫ pena põt accipi a mutuatore: vt ostensum ẽ z h̃ sive mutuator sit passus interesse sive nõ: igiꝫ etiã pena legalꝫ poterit applicari ei. z maxime q̃ mutuator passus eẽt interesse damni emergentꝭ vl' lucri cessantꝭ, sic̃ natũ ẽ ptinge re pupillo cui⁹ pecunie si fuissent posite ad mercantias licitas vl' empte eẽnt de eis possessiões: pupillus habuisꝫ lucꝝ.

Octava ꝺcl'o. Legislator z etiã mutuatari⁹ licite p̃t exigere z recipe illã penã legalẽ a mutuatario: ꝺ q̃ precedẽs ꝺcl'o sonuit: ꝑuatꝫ ꝺditiõib⁹ ibidẽ tactis, ꝑbaꝫ vt scda ꝺcl'o ꝑbata est. Et nota q̃ sic̃ dictũ ẽ q̃ tutor ex tẽte pecunia pupilli: pupill⁹ licite ab eo accipit penam legalẽ ꝑdicta/ sic etiã dicẽdũ est q̃ pupill⁹ licite eã acciperet ab ipamet cõitate vl' officialib⁹ ciuitatis bũtib⁹ curã de pupill': si officiales fuerꝭ pecunia: ꝑuatꝫ tñ ꝺditõib⁹ septime ꝺcl'onis: z signanter scda. Attñ etiaꝫ ꝺz addi q̃ pupill⁹ nõ ꝺz accipe totã penã legalẽ q̃ñ tutor parte pecunie vsus ẽ ad cõmodũ pupilli: ꝛ tñ pro ea pte q̃ nõ ẽ vsus ad cõmodũ pupilli: et illa additio sit h̃ ꝓportionabiliter sic̃ facta est ad secundã z q̃ntam ꝺcl'ones.

Nona ꝺcl'o. Ad h̃ vt liceat legislatori vl' pupillo exigere legalẽ penã nõ req̃runt tres alie: vtputa q̃ mutuator passus sit interesse z q̃ p eo exigaꝫ talꝭ pena. Scda q̃ talꝭ pena sit ꝓportionata tali interesse. Tertia q̃ defect⁹ mutuatarij ĩ ẽmino ꝑfixo ñ venerit ex impotẽtia ĩcursa sine sui culpa, q̃ em̃ ille ꝺditões nõ req̃runt si assint alie supdicte ꝺditões tacte in septima ꝺcl'one p̃t ꝑbari ꝓportionabiliter: sic̃ ꝑbatũ ẽ illꝺ in sili in tertia z sexta ꝺcl'onib⁹ cũ sili moderamie ibi dẽ ãnexo. Seq̃ntes ꝺcl'ones erũt ꝺ pena legali scdi exẽpli tertie suppositiõis.

Decia ꝺcl'o. Mutuatarius licite p̃t obligari ad illã penã legalẽ de q̃ sonat scdz exẽplũ ẽrtie suppositõis: si assint q̃tuor ꝺditões. Prĩa q̃ legislator mallet q̃ ꝺbitor solueret ĩ ẽmio ꝑfixo, z sic vitaret penã h̃ q̃ deficeret vt sic incurreret eã vl' vt sic creditor lucraret illã. Scda ꝺditio q̃ etiã creditor magꝫ ꝺz velle q̃ sibi fieret sol'o ĩ ẽmino ꝑfixo z q̃ nõ lucrareꝫ penã h̃ q̃ oppositũ. Tertia q̃ mutuatio ñ fuerit ĩ ꝑcepto. Hanc tũ ꝺditionũ rõnes ꝓportionabiliter sumũt sic ĩ septima conclusione sũt tacte. Quarta cõditio q̃ talis pena sit moderata: sic. s. q̃ nõ sit nimis magna: nec nimis parua. Ratio ẽ q̃ debet imponi ꝓncipaliter vt eius metu ĩducatur debitor ad ꝺsolutionẽ. Wõ si esset nimis parua: non esset sufficiẽter inductiua. Si aũt eẽt nimis magꝫ: eẽt iniusta tã ex pte legislatorꝭ ꝺponẽtꝭ; q̃ ꝺz eẽ ꝓportio int̃ ꝺlictũ z penã: h̃ q̃ etiã ex pte creditorꝭ cui applicabiliter: q̃ creditor nec eẽt tãtũ interesse passꝰ ex carẽtia sortꝭ sue ĩ ẽmio ꝑfixo q̃nta ẽ pena si ẽ nimis magꝫ. Nec etiã ita affect⁹ fuit ad hũdux sortẽ suã ĩ ẽmio q̃ maluisset sortẽ habuisse ĩ ẽmio sine tl'i pena h̃ q̃ caruisse sorte et lucrari penã si ẽ nimis magꝫ, imo si ẽ nimis magna magis voluisset penam hr̃e z carere sorte in ẽmio h̃ eꝺ. Hoc ãt ẽ ꝺ scdaꝭ ꝺditiõez. Vel si ñ voluisꝭ. h̃ tñ ñ potẽrit hr̃e rõez vl' cãm instã: cur ptẽ ĩ q̃ pena ẽ nimis magꝫ accipe: velit nisi cupiditatẽ habeat, p rõne: z p ꝺñs illi citũ erit sibi ptẽ excedentẽ accipere.

Undecia ꝺcl'o. legislator z ẽt mutuator licite p̃t exigere z recipe illã penã legalẽ: de q̃ scdm exm̃ sonuit: ꝑuatꝫ q̃ttuor ꝺditiõib⁹ tactꝭ ĩ decia ꝺcl'one ꝑbaꝫ sic̃ scda ẽ ꝑbata, ꝺz tñ addi q̃ si ꝺbitor soluit ptẽ debiti ñ ꝺz ab eo exigi tota pẽa: ꝛ tãtũmõ p pte ꝺbiti nõdũ soluti, nisi mutuator eẽt passꝰ tãtũ interesse cui ñ satisfieri possit: nisi totã penã exigẽdo, tũc ei ẽt totã penã licite reciper. sec⁹ si nullũ interesse passus eẽt.

Duodecima ꝺcl'o. Ad h̃ q̃ liceat illꝺ q̃ dictũ ẽ in decia z vndecia ꝺcl'oib⁹ ñ req̃runt tres alie ꝺditiões sil'es ill'ꝺ q̃b⁹ in ẽrtia: sexta z nona ꝺcl'oib⁹ dictũ ẽ, ꝑbaꝫ eodẽ mõ sicuti ibidẽ est ꝑbatũ: ꝑuato moderamie ibidꝺ dicto.

Questio. XXXII.

Utrum mutuanti licet recipere a mutuatario pignus detinẽdum donec soluatur sors.

Solutio stat in duabꝰ suppositionib⁹: z sex ꝺclusionib⁹.

Prima suppositio ꝺtinet vnã distinctionẽ cũ quattuor subdiuisionib⁹, z est q̃ ꝺtingit mutuãtem recipe pignus. Prĩo ad securitatẽ tm̃: sic q̃ ñ trẽdat fructũ ꝓcipe pignorꝭ: ꝛ tm̃ vt sceur⁹ sit ꝺ rehñdo sortẽ: vl' ſ̃ mutuatari⁹ sortẽ ñ ẽstituat q̃ hẽat saltẽ eq̃ales. Scdo ñ ad securitatẽ tm̃: ꝛ ẽt vt iteꝝ ĩ q̃ caret sorte capiat fruct⁹ pignorꝭ. Et ille scds mod⁹ ꝑdiuidit, q̃ aliq̃

cõtingit q̃ pign⁹ est total'r mutuãt̃ de iure
q̃uis mutuatari⁹ sibi impigneras de facto
ip̃m detinuerit bucusq; z nũc sibi impig̃ret.
Allo mõ q̃ ẽ mutuatarij. Et etiã ħ scõs mo
dus subdiuidit̃.q; vel ẽ sic mutuatarij q̃ ẽt
est mutuãt̃:licz diuersimode.ita q̃ tã mutu
ans q̃ mutuatari⁹ hñt dñium i illa re:licet
diuersimode:puta mutuator hz directũ do
minũ z mutuatari⁹ vtile. Aut ẽ sic mutua
tarij q̃ nõ est mutuãt̃:ita q̃ mutuãs ẽt nul
lũ hz dñium ĩ re illa. Et ħ scõs mod⁹ ẽt sub
diuidit̃.q; aut mutuãs intendẽdo cape fru
ctus ex pignore intẽdit eos cõputare in sor
tẽ:sic q̃ q̃nto ples fruct⁹ recipit:tãto min⁹
p̃portionabilr recipiet de sorte.q; ō sorte ō
falcabit tãtũdẽ q̃nti p̃cũ fruct⁹ p̃cepit. Aut
nõ intẽdit fruct⁹ cõputare ĩ sortẽ:imo vult
nihilomin⁹ sortẽ sibi itegralr restitui. Et hic
scõs mod⁹ etiã subdiuidit̃.q; aut nõ manet
ibi ꝓa rõ impignoratiõis:ō q̃ casu hẽbit̃ in
seq̃nti q̃stione. Aut manet vera ratio im
pignoratiõis. Et de illo ħ videbit̃. Et si ar
guat̃ ꝓtra scõam subdiuisionẽ. Sī alic̃ res
est mutuantis q̃ ad dñium saltem directũ:z
q̃ ad vtile mutuatarij.igit nõ potest esse pi
gnus mutuãti:q; tũc est mutuanti p̃pria.in
re aũt p̃pria nõ ꝓsistit pignus. Dicẽdũ i re
q̃ est oino p̃pria sic q̃ ali⁹ nullũ habet dñiuz
in ea nõ ẽtt rõ pignorꝫ repibil':saltem ō iure.
tñ si est nõ oino ei p̃pria:eo q̃ tm̃ hz dñiuz di
rectũ:z ali⁹ hz vtile:bñ põt rõ pignoris inue
nirĩ:z sic est ĩ scõa diuisiõe. Et dixi notãter:
q̃ in re oino p̃pria nõ ẽtt ratio pignorꝫ repi
bilis de iure.q; de facto repit̃:licz q̃ñ res oi
no p̃pria ab alio de facto tm̃ et iniuste occu
pata mihi impignorat̃.vt in ꝑmo mẽbro pri
me subdiuisiõis. Scõa suppositio. Pign⁹
in p̃senti q̃stione capit̃ large:vt.s.stat pro re
obligata:siue sit mobilis q̃ p̃prie dr̃ pignus:
siue imobilis qō dr̃ hypoteca.

Prima ꝓclo. Si mutuãs tm̃ recipit
pign⁹ ad securitatẽ licita ẽt
receptio. Probat̃:q; si nõ:maxime q; recipe
ret aliq̃d vltra sortẽ mutuatã.ꝫ ħ nõ arguit
ibi esse pctm̃.q; q̃ñ dr̃ q̃ recipe aliquid vltra
sortẽ mutuatã est illicitũ:intelligit̃ q̃ñ id reci
pit̃ volẽdo hẽ dñium recepti z rõne mutua
tiõis:z vt p̃cũ eiusdẽ:z sic ō aliꝫ ꝓditiõibꝫ
tact̃.ĩ.q.xxj.circa diffinitiõez vsure. Nõ i
casu illi⁹ ꝓclionis nõ recipit pignus volen
do hẽ dñium ei⁹.q; vult tm̃ hẽ vt rẽ impi
gnoratã. Nõ p̃ ipigrationẽ ñ trãsferẽt dñiũ
pignorꝫ i eũ cui res ẽ impignorata. vt patꝫ
it.s.q.xvij.igit̃. Jrẽ ẽt ñ recipit ipꝫ rõne mu
tuatiõis nec vt p̃cũ eiusdẽ ꝫ tm̃ p̃ sui securita
te. vñ ẽt a fideiussore mutuatarij põt accipi
pign⁹. vñ puer.xx. Tolle vestimẽtũ ei⁹ q̃ fide
iussor extitit alieni.z p extraneis aufer pign⁹
ab eo.i. licite pores tollẽ rẽ.z idẽ hz puer⁹.
xxvij. Fallit tñ hec ꝓclo q̃ñ mutuatari⁹ ei⁹ ĩ
ta nẽcitate ꝓstitut⁹ q̃ ita nẽcarũ ẽ sibi pign⁹ q̃
si res tal' eẽt mutuator ō beret mutuare ta
lẽ rẽ vl' ꝓmodare mutuatario. Hã tũc nõ dr̃
recipe pign⁹ a mutuatario: ꝫ si idiget securi
tate recipiat alia cautionẽ p sui securitate. in
q̃ cãu ẽ intelligẽdũ id q̃ dr̃ Extra. xxij. vbi post
q̃ tractauit de mutuo dr̃: si pign⁹ a prio tuo
recepis vestimẽtũ:añ sol' occasũ reddes eidꝫ
em̃ ẽ solũ q̃ opit̃ idumũ carnis ei⁹ nec habz
aliꝫ in q̃ dormiat.si clamauerit ad me: exau
diã eũ q; misericors sũ. hec ibi. Et sic pctm̃ ẽ
recipe pign⁹ ipꝫ ōtinẽdo z ñ restituẽdo ipi gra
ti dũ idiget nẽcario eoꝺ. Et vbi dr̃ i trãslatiõ
one nra añ occasũ sol' reddes ei.i hebreo dr̃
vsq; ad occasũ sol' reddes ei.z vtrũq; ẽ ver.
q; si sit vestimẽtũ ō die sibi necarĩũ: dr̃ ei red
di ō mãe ad ōtinẽdũ vsq; ad occasũ sol'.vt dr̃
ĩ hebreo: z tũc resumi.s.cessãte nẽcitate vsidi
gẽtia ei⁹. Si ãt sit vestimẽtũ nẽcarĩũ ō nocte:
dr̃ sibi reddi vespe z p⁹ resumi ō mane. z hẽ
git ira nra dicẽs. Añ occasum sol'.s.añq; va
dat dormitũ.vñ subdit̃.nec hz aliꝫ in q̃ dor
miat. Silr hz Deu.xxiij. vbi loq̃ns ō debi
tore a quo exigit creditor pign⁹ dr̃.si paup̃
supp.e debitor/ nõ pnoctabit apd̃ re pign⁹:
ꝫ statim reddes ei añ occasum sol' vt dormi
ens ĩ vestimento suo bñdicat tibi:z hẽas iu
stitiã coram deo tuo.z ibiō. Nec auferes lo
co pignoris vidue vestimẽtũ. Et Job.xxij.
impingit ipi Job ab amico suo tanq̃ iniq;
tas accipe pign⁹ nẽcarium ei a q̃ accipit:cum
dr̃. Abstulisti pign⁹ fratr̃ tui gr̃atis sine cã z nu
dos spoliasti vestitꝫ. Nudos.i.parum idu
tos.z per ꝓsequens vestitꝫ eis nẽcarijs eos
spoliasti. Et Job de effrenatis peccatoribꝫ
xxiiij. dicit. Abstulerunt pro pignore bouẽ
vidue. Et Ezech.xviij. non reddere pignus
supple necessariũ hoi computat̃ inẽ peccata
repugnantia charitati. Et Amos.ij. inter alia
crimina enumerat̃ accubit̃ sup vestimentꝫ
pignoratis.

Secunda conclusio. Si mutu
ans recipit pignus nõ
tm̃ ad sui securitatẽ:ꝫ etiã vt iterum quo ca

ret/sorte p̃cipiat fruct⁹ pignoris:z tũ pign⁹
est de iure mutuãt̃. Et dũtaxat de facto mu
tuatarij iniuste ōtinẽtis/licite recipit pign⁹
ac fruct⁹ ei⁹:ẽt nõ ꝓputãdo fruct⁹ in sortẽ z
sine restitutiõe eorũdẽ/ quatis duabꝫ ꝓditio
nibꝫ. Probat̃ triplr. Prio sic.q; licitũ est ab
iniusto detẽtore recipe rẽ debitã recipienti/
atq; fruct⁹ eiusdẽ rei percipe: q; ſt fruct⁹ rei
p̃prie.igit̃. Scõo sic probat̃ p c.j. de vsuris.
vbi hr̃.q; si laic⁹ iniuste tenet possessionẽ ec
clesie:z ipignorat ipam rectori illi⁹: licite et
absq; vitio vsure/rector potit recipe fruct⁹
possessiõis vltra sortẽ/ seu nõ ꝓputãdo eos
in sortẽ. Et q̃uis rep. ibi. tm̃mõ faciat men
tionẽ de possessiõe eccie a laico iniuste detẽ
ta:tñ idẽ iudiciũ est de possessione vni⁹ laici
ab alio laico vl' eccia iniuste detẽta:q; vtro
biq; ẽ eadẽ rõ.s.illa q̃ tacta ẽ in ꝑma pbatõe
ꝓclonis. Tertio sic.pbat̃ a sili. Si aliꝫ mi
les iniuste detinet decimã eccie/ z eã ipignoꝛ
ret rectori eiusdẽ: rector licite p̃cipit fruct⁹
decie:etiã nõ ꝓputãdo eos in sortẽ. vt hr̃ c.
fi. de decimis. z ħ nõ est nisi q; talis rector ñ
p̃cipit fruct⁹/nisi vt res suas sibi ex re sua de
bitas/ z nõ debitas militi.q̃ eadẽ rõne sic ẽ
ħ. Conditões aũt req̃rite ſt iste. Prima. q; pci
piens fruct⁹ nõ possit p viã iurꝫ redire ad re
cupatõem rei z fructuũ ei⁹. Scõa. q; p̃cipiẽ
do fruct⁹/ z eos non ꝓputãdo in sortẽ cesset
scãdalũ. seu q; idẽ est q; nõ ꝑsumat̃ in fraudẽ
vsuarũ facere. vt in sili declaratũ est.q.xxx.

Et hac ꝓclone sequit̃ corollariũ bi
membre. Q; si tu iniuste deti
nes possessionẽ meã:z cũ tibi mutuo aliq̃d/
tu eandẽ possessionẽ impig̃ras mihi:nõ solũ
possum licite fruct⁹ illi⁹ recipe nõ ꝓputãdo
eos in sortẽ: ꝫ etiã si q̃sdã alias possessiões
mihi ipignoras/possiuz fruct⁹ de eisdẽ recꝛ
pere nõ ꝓputãdo eos in sortẽ:dũmõ illas et
alias possessiões acq̃sieris de fructibꝫ perce
ptis de possessiõe mea iniuste p te detẽta.p̃z.
q; in tali casu ẽt ille possessiões nõ sẽ tue:sed
mee.q; empte de reb⁹ ad me spectãtibꝫ. imo
q̃ plus ẽ vr̃ q; ẽt si illas alias acq̃siuer̃ pre
cio.p̃prio tibi/ znõ de fructibꝫ ꝑme possessio
nis ad me spectãtis:q; possim ẽt illas possꝛ
sionũ p̃cipere fruct⁹ nõ ꝓputãdo eos in sor
tem.z hoc si tu p̃cepas fruct⁹ mee possessio
nis:nec illos restituere vis:nec ego eos a te
recuperi possum via iuris p̃ter potentiã tu
am/vel aliud impedimentũ: z dũmodo etiã
cesset scãdalũ. Probat̃.q; si tu mihi furat⁹
es.vel vi abstulisti rẽ meã:vel al's debes mi
hi aliq̃d z a te id recuperi nõ possũ via iurꝫ:
licitũ ẽ mihi occulte id recipe:z sic mihi ipsi
satisfacere:vel si inuenero rẽ illã vel eq̃alẽtẽ:
possũ eam retinere:saluis q̃busdã ꝓditiõibꝫ
puta q; eam nulla possũ via iuris rehabere:
z q; cesset scandalũ ac piculũ fame z corꝓoꝛ
possibile imminere mihi:z etiã alteri ꝑsone.que
forte ō subtractiõe illi⁹ rei hẽt suspecta:z p
cauẽdo ne heredibꝫ meis fiat iterata restitu
tio eiusdẽ:cũ ego mihũpi satisfeceri:ꝫ ō hiꝫ
z aliꝫ ꝓditiõibꝫ lati⁹ in tractatu restitutioꝛ

Tertia ꝓclo. Si (nũ dici habet.
mutuãs recipit pign⁹ nõ tm̃
ad sui securitatẽ:sed etiã vt in rerim p̃cipiat
fruct⁹ eiusdẽ:z pign⁹ ẽ de directo dñio mu
tuantꝫ:z de dñio vtili mutuatarij:tũc ĩ casu
q̃ res ipignorata ẽ feudal':licite p̃cipit mutu
ator fructũ pignorꝫ:nõ cõputãdo eos ĩ sorꝛ
tẽ ñ curãdo an mutuator sit cleric⁹ seu eccle
sia vel laic⁹.z ħ stante vna ꝓditiõe. Probat̃
q; in.c. ꝓquest⁹. extra. ō vsurꝫ. hr̃ q; si eccl'ia
vl' plat⁹ recipit trã aliquã pignus: z p̃cipit
fruct⁹ illi⁹ a debitore:ñ tenet̃ cõputa re fruc
t⁹ in sortẽ:si debitor sit vasall⁹ eccl'ie: z ec
clesia sibi illã trã ĩ feudũ ꝓcesserat:z si eccl'ie
respectu sui vasalli licitũ ẽ recipe fruct⁹ sui
feudi sibi ipignorati:ñ cõputãdo eos in sor
tẽ:etiã idẽ erit licitũ secl'ari vl' laico dño rꝛpe
ctu sui vasalli ĩ sili.qō pbat̃ sic.q; si illud nõ
liceret secl'ari dño:respectu sui vasalli maxis
q; eẽt vsura:ꝫ ħ ñ.q; tũc etiã eẽt vsura eccle
sie:respectu sui vasalli in sili casu.z p ꝓñs ñ
liceret eccl'ie.q; vsura ẽ ō legẽ nature z diui
nã:vt oñsũ est.q.xxij.z p ꝓñs ñ pl⁹ licebit ec
clesie q̃ secl'ari dño. Scõo pbat̃ ꝓclo rati
one.q; de natura feudi ẽ q; q̃ñ impig̃rat̃ do
mino feudi a vasallo: incipit dñs hẽ nõ tm̃
dñiũ directũ rei feudal':ꝫ ẽt cũ dñio directo
ꝓsolidat̃ dñiũ vtile seu vsufruct⁹.ita q; inci
pit hẽ aliq̃ mõ vtrũq; dñiũ seu ꝑfectũ dñiũ.
q̃ tũc licite p̃cipit fruct⁹ nllo mõ cõputãdos
in sortẽ.tꝫ ꝓña.q; de re cui⁹ q̃s hz vtrũq; do
minũ vl' ꝑfectũ dñiũ licite p̃cipit fruct⁹ ẽt ci
tra ħ q; rõne fructuũ debeat ōfalcare aliq̃d
Añs pbat̃.q; in ꝓcessiõe i feudũ tacite inest
illa ꝓditio.s.ꝓcedo tibi illō dñium vtile illi⁹
rei.ita tñ q; si mihi eam ipignoras redeat ad
me:etiã dñium vtile illi⁹ vl' vsufructus toto
tpe q̃ mihi ipignorata fuerit.z sic igit̃ eo ipo
q; vasall⁹ accipit eã i feudũ:subit ħ onus q;
tenet̃ dimittere dño oẽs fruct⁹ rei p tpe quo

durat ipignoratio. Et si arguat cõtra. qz si cõsolidat dñiũ vtile vl' vsufructꝰ cũ dñio directo tpe q̃ durat ipignoratio. igit interim vasallus nõ hz dñiũ vtile nec vsufructũ. sz dñs videt incõueniẽs ꝓ tria. Prio. qz tũc non eẽt eius vasallꝰ. Scõo. qz tũc soluto debito nõ teneret dñs rem sibi ipignoratã restituere vasallo: qz facta esset pleno iure dñi. Anꝰ aũt teneat facere ex re sua feudũ. Tertio. qz tũc cessaret ibi rõ pignoris toto tpe pignoratiõis qõ iplicat. ꝺña tz. qz iã dñs hret vtrũq; dñiuz rei: z sic res esset ꝓpria dño. rõ aũt pigris nõ cõsistit in re ꝓpria. Dõm ad cõsequẽs illiꝰ argumẽti q̃ vasallꝰ interi q̃ durat ipignoratio nõ hz dñiũ vtile/ vl' vsufructũ liberũ q̃ ad actũ: sz tm̃ ligatũ z suspẽsum pro toto tpe impignorationis/et tm̃ in hitu. Ipse aũt dñs hz dniũm vtile/vel vsufructũ q̃ ad actũ: z nõ nisi ꝓ tpe q̃ sibi nõ est solutũ debitũ: z cũ obligatõe restituẽdi illõ vasallo pro tpe extinctiõis debiti: z ꝓ h̃ cessant tria incõuenietia illata in argumẽto. Nã ad ꝓmũ dicendũ q̃ tpe impignorationis/ adhuc manet vasallus in hitu suspẽso ab actu ꝓ tpe. Ad secundũ dõm q̃ dñs tenet sibi illã rẽ in feudũ restituer soluto debito: qz nõ habuit vtrũq; dñiũ/ nisi ꝑm q̃d. s. ꝓ tpe. Ad ẽtiã dõm q̃ bene põt rõ pigris ꝺiustere in re ẽt ꝓpria/ q̃n est nõ pfecte ꝓpria. s. vbi hz dniuz directũ: sz vtile nõ hz nisi ꝓ tpe/z q̃ ad actũ alio hñte eiusdem rei vtile dñiũ in hitu. Ex ꝓdictis seq̃t

Primũ corollariũ tale. Q̃ glo. in ꝓdicto cap. vr̃ errare in h̃. q̃ insinuat q̃ cã cur citra vsurã licz eccl'ie recipe fructus pigris nõ cõputãdo eos in sorte sit ista. qz. s. in fauorẽ eccl'ie h̃ sibi cõcessum est. Nã si hoc essz ver/ tũc cã cur eccl'ie id liceret essz ex cõcessiõe iurz canonici/ q̃si sine illa cõcessiõe esset vsura. Sz hoc nõ. qz ius canonicũ nõ ꝓt receptionẽ existentẽ vsurariã ꝺcere alicui/ vt sibi liceat q̃si facere possit de vsura nõ vsurã z dispẽsare. Nã hoc est ostẽsum falsuz supi. q. xxviij. Scõo. qz tũc idẽ non liceret laico respectu sui vasalli: eo q̃ licuisset eccl'ie ex fauore iurz canonici sibi exhibito. hunc aũt fauorẽ non exhibuisset laico igit. ꝺñs aũt est oñsum esse falsum in prima probatione cõcl'onis. Cõditio aũt req̃sita est q̃ vasallꝰ interim q̃ durat pignoratio/ sit deobligatus a fultio: qõ alis rõne feudi esset obligatꝰ exhibere dño. Nam ex quo ad fultiũ teneat dño ratiõe pceptionis fructuũ feudi. igit cessante causa scz pceptione fructuũ: eo q̃ dñs eos pcipit: etiã debz cessare.

Bcõm corollariũ (effectꝰ. s. fultiũ. q̃ toto tpe ipignorationis obligatio mutua inter dñm z vasallũ ẽ suspẽsa: ñ oĩno extincta. Nã vasallꝰ tũc nõ obligatur actualr ad seruitiũ dño: z ecõtra dñs nõ obligat actualr admittere vasallũ ad pceptiõez

Tertiũ corollariũ: q̃ si vasallꝰ (fructuũ seruire dño ipo dño renitẽte: ñ teneat dñs eũ admittere ad pceptiõez fructuũ: vel eos pcipiẽdo cõputare in sortẽ. nec teneat acceptare fultiũ: qz nẽo teneat resilire a iure suo. Nõ dñs ex ꝓma ꝺcessiõe feudi refuauit sibi h̃ ius q̃ si sibi ipignoraret: posset fructꝰ libere ad se trahere. Et si aliꝰ ꝑuiat sibi inuito. ñ teneat eidẽ ad aliquid p seruitio.

Quartũ corollariũ/ q̃ si vasallꝰ fuerat sibi tpe impignorationis et dñs h̃ admittat: nec tñ vere ꝺsentiat: nec renũciet iuri suo: q̃uis eũ admittat ad fultiũ tũc i foro exteriori ñ pt dñs fructꝰ ñ cõputare in sortẽ: qz illa admissio hz p ꝺsensu z remissiõe iuris: nisi sit ptestat' ꝺ ꝺrio. Siat ꝺsentit ꝙe z renũciat i aio iuri suo pcipiẽdi fructꝰ: dz ẽt i foro interiori cõputare eos i sorte: z ꝺ

Quintũ corollariũ. si i ꝺcessiõe (te/ rei i emphiteosim ñ ineste cite illa ꝺditio q̃ iest i ꝺcessiõe feudali: ꝺ q̃ dictũ ẽ i scõa pbatiõe ꝺclusiõis: ñ poterit dñs emphiteote pcipe fructꝰ rei emphiteoticelli bi ipignorate ab emphiteota ñ cõputãdo eos i sortẽ sic pt dñs feudi. Rõ ẽ. qz cessat cã in eo q̃ fuit i dño feudi. Si ãt illa ꝺditio ie/ste/ cite zex nã emphiteoseꝰ: tũc idẽ pt q̃d dñs feudi. Sz opꝰ ẽ si affuit illa ꝺditio q̃ ñ sit ꝺditio iniq̃ guas emphiteotã visis alijs guamiꝰ q̃ hz emphiteota: qz ñ ita gtuite recipit sic vasallꝰ rẽ suã a dño: qz i introitu dat certã q̃ntitatẽ pecunie ñ sic vasallꝰ: z etiã q̃dz alia hz guamia q̃ vasallꝰ ñ hz. Sz vtrũ de facto taliꝰ ꝺditio ĩsit ex nã raliũ ꝺctuũ vel ex pacto ꝺtrahẽtiũ: z si sic an eq̃ sit illa ꝺditio vel iniq̃ ñ diffinto. Vñ i h̃ dubio eẽt papa

Bertũ corollariũ. q̃ sic tã (ꝺsuleũ. dictũ est ꝺ emphiteotica concessione sit dicendũ de cõcessione vsufructꝰ z colonia. qz vbi ea dẽ rõ: ibi ea dẽ dispositõ. Nõ tacita ꝺditio q̃ infuit ꝺcessioni feudali fuit causa ꝓpt quã licebãt ꝑdicta. igit etiaz si illa est in alijs ꝺcessionibꝫ (z hoc si ineat nõ

inig̃ z cũ iniusto guamie eiꝰ cui fit cõcessio) etiã erit ibi eadẽ iurz dispositio. Hec valet/ q̃ aliq̃ dicũt q̃ in ꝺcessione colonie nõ inuenitur hoc ꝑuilegiũ expssuz. Nam q̃ hoc dicunt videnť in suo dicto insinuare q̃si causa cur liceãt ꝑdicta dño feudi/ sit ex aliq̃ dispẽsatione/ vl' ex singulari ꝺcessione ꝑuilegiata ua: qõ est falsũ. imo cã est tacita ꝺditio/ q̃ vl' ex pacto ꝺbẽtiũ citra iniq̃tatẽ/ vl' ex natura ipius ꝺctus inest. Ideo si. silr vta silis cõditio inest alijs/etiã erit silis dispositio iuris. Nã ius disponẽs hoc de dño feudi/ nõ disponit id dispositione dispẽsatiua z causatiua licti/q̃si si nõ sic disponeret/non sic liceret: sed tõ sic disponit: qz sic est equũ z iustuz in re. Et sic disponit dispositione declaratiua/vel interptatiua licit: nõ cãtiua licti.

Quarta ꝺcl'o. Si mutuans recipit pignꝰ nõ tm̃ ad securitatez: sui sed ẽt vt interi pcipiat fructꝰ pigris q̃s ñ intẽdit cõputare in sortẽ. z si pignꝰ sit de dominio dũtaxat mutuatarij/ adhuc licite recipit pignꝰ: dũmodo pceptio fructuũ fiat ꝺ ꝺsensu mutuatarij. Rõ est. qz si eẽt ibi aliq̃ culpa/ maxie vsura vel furtũ. Sz nõ vsura. qz illos fructꝰ nõ accipit vltra sortẽ: sz in solutõez sortz: qz eã attenuat. Nec ẽt furtũ. qz z̃s res ipignorata sit adhuc de dñio mutuatarij. z p dñs non deberet mutuatoz fructꝰ eius pcipe: tñ qz facẽ hoc de cõsensu dñi contentis in illã ꝓtectatione: ío nõ cõmittit furtũ. Et ío notant' dictũ ẽ in ꝺcl'one. dummõ z̃. qz si dño nesciẽte: z nec actu nec habitu ꝺsentiẽte pcipiat fructus/peccat. Et q̃s uis nõ sit vsura: qz intẽdit eos ꝺputare i sortem: mõ est furtũ. qz ꝺtrectat rẽ alienã inuito dño. vñ q̃n res agit ꝑm tenorẽ ꝺl'onis / mutuans mutuat tali pacto. q̃ mutuatariꝰ soluat sibi sortẽ ptículatim p fructꝰ q̃s percipe velit de pigre: z sic recipit eos vt sol'onẽ sortis saltem particulatam.

Quinta ꝺcl'o. Si mutuãs recipit pignus nõ tm̃ ad sui securitatem: sed etiã vt interi pcipiat fructꝰ pignoris/ q̃s non intẽdit cõputare in sortẽ: z pignꝰ est tm̃mõ mutuatarij: mutuãs illicite recipit pignus ac fructꝰ eius: dẽptis q̃ttuoz casibꝫ. p batur. qz vel pcipit illos de cõsensu mutuatarij: aut sine eiꝰ cõsensu. Si primũ: tũc pceptio ẽ vsurariа: qz est pceptio incremẽti sortis mutuati ꝓpter mutuũ. Si scõm. est furtum: qz cõtrectat rem alienã. s. fructꝰ pignoris inuito dño. Dicit notant'. si manet ratio pignoratiõis ꝓpt casum ꝺcl'ois seq̃nt̃z: in q̃ licitũ ẽ pignꝰ recipe z fructꝰ eiꝰ pcipe nõ cõputãdo eos i sortẽ. Dz scõo. dempt̃z q̃ttuoz casibꝫ: qz in tribꝫ casibꝫ vbi etiã manet ꝙa rõ ipignoratiõis licitũ ẽ fructꝰ pignor̃ pcipe ẽt ñ cõputãdo eos i sortẽ. Prim̃ casus est q̃n creditoz accipit fructꝰ p interesse damni emergẽt̃z vl' lucri cessãt̃z: saluis tñ ꝺditõibꝫ rãsit̃z ad h̃ q̃ tacre sũt. q. xxx. Scõs: q̃n percipit eos p pena more debitor̃: saluis tñ ꝺditionibꝫ q̃ tacte st. q. xxxj. Tertiꝰ: q̃n pcipit fructus i donũ sibi vere liberalr oblatũ: saluis tñ ꝺditiõibꝫ tactis. q. xxix. Quartꝰ q̃n mutuatoz fecẽ expensas colligẽdo vl' cõseruãdo fructꝰ pignor̃. Nã regulare ẽ q̃ expẽse que fiũt gra fructuũ q̃rendoꝝ: colligẽdoꝝ: z cõseruandoꝝ: deducunť ẽt a q̃libet male fidei possessore. z ñ solũ ꝑdictas expẽsas factas circa collectionẽ z ꝺseruatiõnẽ fructuũ pigris: sz etiã expẽsas bona fide factas necario vel ẽt vtiliť circa rem impignatã: puta colendo fundũ: vl' pascendo iumẽtũ nisi fuisset immoderate. Et q̃uis posset ẽt ponť q̃ntꝰ: scz q̃n pignꝰ ẽ traditũ genero a socero suo p dote filie nõdũ soluta. ꝺ q̃ casu in. q. xxxv. patebit: tñ ille pt ꝺduci ad ꝓmũ: vt patebit ibidẽ

Bexta ꝺcl'o. In casu q̃nte ꝺcl'ois teneat mutuatoz ꝛstituere fructꝰ pceptos: z etiã illos q̃s pcipe potuisset. et h̃ in q̃ttuoz casibꝫ. Pria ps ꝺcl'onis pbat: qz fur tenet restituere rẽ furtiuã z vsurariꝰ vsurã. Nõ mutuatoz i casu q̃nte ꝺcl'ois: aut ẽ fur aut vsurariꝰ: respectu fructuũ pceptoꝝ. igit z̃. Scõa ps pbat: qz creditoz dz cõputare in sortẽ fructꝰ: q̃s pcipe potuisset: vt dz in. l. j. z. ij. C. de pact. pig. q̃ si nõ cõputauit i sortẽ tenet de talibꝫ satisfacere debitori. Et dz notanter in q̃ttuoz casibꝫ: qz scõa ps nõ ẽ vniuersalr vera. Nã i alijs casibꝫ ab illis q̃ttuoz tã ponẽdis nõ tenet. Prim̃ casus est si creditoz vt mutuatoz ex dolo omisit pcipe fructꝰ pigris: vputa odio debitor̃: q̃tenus scz nõ pctplẽdo fructꝰ careat debitoz fructu rei sue. Scõs: q̃n creditoz fuit i lata culpa. vputa q̃libet sue pfessionis pcepisset tales fructus: tũc eñ est in lata culpa nõ pcipiendo. qz ille dicit in lata culpa q̃ hoc nõ agit vl' nouit qõ q̃libet sue pfessionis ageret vl' nosceret. Vñ lata culpa diffinit. est deuiatio i circũspecta ab ea diligẽtia quã cõiter habẽt boies illiꝰ pfessionis. Vñ si non locauit do

mũ soliţam locarī teneť ad locagiũ ac si locasset. Immo si erat non solita locarī: ꝛ reperiebat ꝺductozē: ꝛ noluit locare saltem si dolo noluit. Tertiꝰ si etiã creditoꝛ in nõ percipiẽdo fuit i leui culpa dũmõ ℈ctꝰ sit factꝰ gr̃a vtriusqꝫ: qꝛ regulare est qñ ꝓtractus fit gr̃a vtriusqꝫ, ſ. dantis ꝛ recipiẽtis/teneť recipiens de dolo lata culpa ꝛ leui: sic teneť de oñi culpa etiã leuissima qñ fiet gr̃a recipiẽtis tm̃, vt in cõmodato ꝛ de solo dolo ꝛ lata culpa qñ fit gr̃a dantis tm̃, vt in deposito. Dico regţare. Hã fallit in mutuo qꝫ mutuatariꝰ teneť in sorte mutuata: tam de dolo/ qꝫ de oi culpa etiã leuissima: ꝛ de fortuito casu. Quartꝰ casus, si creditoꝛi satisfactũ est, vtputa tãtos fructꝰ ꝓcepit qꝫ eq̃lent sorti ꝛ suo interesse/si aliqꝺ passus ē: ꝛ etiã expẽsis si q̃s fecit, ꝛ sic de alijs, ꝛ vltra ℞ detinet pignus nõ ꝓcipiẽdo tũ fructꝰ. Hã tũc (nõ curando in q̃ culpa fuerit) tenebiť ad oẽs fructus q̃s ꝓcipere potuisset, qꝛ postq̃ sorti satisfactũ fuit/cepit esse male fidei possessoꝛ i nõ restituẽdo pignꝰ: qꝛ mox illud restituere teneť, vt in c. j. de vsuris. Modo male fidei possessoꝛ tenetur indistincte ad fructꝰ quos percipere potuisset, igitur.

¶ Questio. XXXIII.

Vir mutuati irreuocabiliţ. ij. milia florenoꝝ licitũ sit cũ pacto recipere a mutuatario aliquã possessionẽ valentem annuati ꝓportare. c. flor. in redditibꝫ vl fructibꝫ: pacto vl intẽtione ꝓcipiendi fructꝰ illiꝰ possessionis sine eoꝝ ꝓputatiõe in sortẽ donec ei a mutuatario soluať sors mutuata. ſ. duo. M. flor.

Buiꝰ autẽ arcꝫ sequẽtis q̃stionis materiã spẽaliţ discussit ꝛ attigit eximie doctrie vir dñs Joãnes vergẽhans decretoꝝ doctoꝛ ecclie Tubingen̄, ꝓpositꝰ/ ac nr̃e vniuersitatis cãcellariꝰ in quadã disputatiõe qõlibetica tenẽs ꝑtem affirmatiuam vtriusqꝫ. Cuiꝰ itaqꝫ determinatione audita simul/ ꝛ postea plecta eius fundamentis ꝛ dictis (exceptis aliqꝺ) unberẽs: ꝛ spicas quemanꝰ meretis effugerãt cũ moabitide demetens: ac ex naturali arcꝫ diuina lege fundamenta vlteriora adijciens: ꝑsentẽ qõnẽ iuxta modũ ꝓcedendi mihi accõmodũ, ꝙttuoꝝ suppositões / ꝛ nouẽ ꝓclones resoluã.

Prima suppositio ē, qꝫ causa cur illa qõ mouet est, qꝛ casus eiꝰ sepe accidit in hac ꝓuincia/ ac alijs locis germanie. Hã sepe ꝓtingit qꝫ aliqs potẽs ꝛ diues miles mutuat alicui ꝓncipi, ij. milia flore, quã mutuationẽ vestit cũ septẽ circũstãtijs q̃s ipse ꝛ ꝓnceps exꝑsse adijciũt contractui, vel si nõ oẽs adijciũt: tũ tacite insũt cõtractui: ꝛ ℞ ex ꝓsuetudine patrie q̃ illũ ℈ctus taliter interꝑtať. Prima qꝫ mutuatio est irreuocabiliţ: sic qꝫ miles nõ põt repetere sortẽ a ꝓncipe: nec eũdẽ cõpellere ad restitutionẽ eiusdẽ. Scõa: qꝫ ꝓnceps inpigr̃at militi castrũ. Tertia: qꝫ ꝓnceps teneť militẽ admittere ad ꝓceptionẽ annuoꝝ censuũ: ꝛ redditui castri ipigr̃ati. Quarta: qꝫ miles non teneať illos fructꝰ cõputare i sortẽ ꝓncipi: si aliqñ ꝓnceps velit sortẽ restituere militi. Quinta qꝫ miles sit obligatꝰ restituere ꝓncipi castrũ tũc qñ scꝫ ꝓnceps restituet ei sortẽ mutuatã scꝫ duo milia flor, sic qꝫ fructꝰ ꝓceptos hucusqꝫ nõ teneať restituere: nec eosdẽ defalcare in sorte. Sexta (q̃ etiã cõit ies̃t ꝑdicto ℈ctui) est qꝫ miles toto tpe q̃ detinet castꝝ ꝛ eiꝰ fructus ꝓcipit teneť ad tria. Primo teneť castꝝ in structura debita tenere. Scõo nõ exercere castrũ ℈ ꝓncipẽ. Tertio: castrũ dimittere ꝓncipi aptũ p suis necessitatibꝫ. Septima qꝫ si miles ꝑdit castrũ a casu siue ille casus ꝓuideri potuerit p eũ siue nõ, vtputa si incendio celesti periţ vl incursu latronũ: etiã sine sui culpa nõ debeat hr̃e regressum ad principem. ſ. exigendo ab eo in pignus aliã possessionẽ valentẽ fructꝰ ꝑdictos ꝓportare: imo illa ꝑditio debeat esse militi damnosa: ita qꝫ sicut lucrũ castri, id est redditus est militis: ita ẽt eiusdem sit periculũ.

Scda suppositio. Hõ sequiť A ꝛ B ꝓtrahentes nominãt suũ contractũ tali noie, igiť eoꝝ ꝓtractꝰ ē talis. Probať, vtij, exemplis, ꝛ ꝑter hec octo possent̃ sex alia adduci q̃ adducenť ꝑ ꝓbatiõe tertie suppositiõis: qꝛ etiã in eisdẽ patebit qꝫ ꝓtractus nomiať aliquo noie: ꝛ tñ non est talis.

Primũ exemplũ. Hã. iij. Reg. vj. q̃dã accõmodato accepat securim a ꝓximo suo et tũ dicebat: heu heu heu: ꝛ hoc ipm ferrũ scꝫ securis mutuo acceperã: ꝛ sic ꝓtractũ noiabat mutuũ: ꝛ tñ nõ erat mutuatio: quia mutuatio est ꝓcessio rei vsu ꝓsumptibilis ad talem vsum q̃ est eiusdẽ ꝓsumptio. Mõ ferrũ nõ est vsu ꝓsumptibile: sic qꝫ vsus eiꝰ sit illiꝰ cõsũptio: sic vsus panis. ſ. comestio est eius cõsumptio, nec etiã primꝰ cõcesserat sibi ad talẽ vsum vñ erat ꝓtractus cõmodationis,

Scõm exemplũ Leuit. xxv. disponiť qꝫ si aliqs puta A. vẽdiderat possessiunculã suã pure agrũ aliquẽ ipi B. ꝛ A. poţat ꝑcius ad redimendũ inuenire: poţat redimere qñ vẽdidit: ꝛ tenebať emptoꝛ ꝓputare fructꝰ i sortem ex eo tpe q̃ A. sibi vendiderat: ita qꝫ A. tãto minoꝛi ꝑcio redimere poţat possessiunculã a B. quãti fuerũt fructꝰ q̃s B. perceperat ante redemptionẽ. Hoc supposito ptz qꝫ ꝓtractũ A. ꝛ B. dñs vocat vẽditionẽ ꝛ emptionẽ: ꝛ tñ nõ est in re vẽditio nec emptio, igiť. Maioꝛ nota, minoꝛ ꝓbať duplir̃. Prio, qꝛ si cẽt vẽditio ꝛ emptio: B nõ teneret fructus agri cõputare in sortẽ: imo fecisset eos pleno iure suos: qñ ꝑz, qꝛ hoc est de natura emptiõis, vt si emi a te agrũ ꝓ. c. floꝛ, ꝛ eo fruar, ꝛ. annis ꝓcipiẽdo inde fructꝰ in valore c. floꝛ, laꝝ ꝓcepi fructus cẽles ꝑcio q̃ emram: ꝛ nihilominꝰ tibi volẽti a me emer̃ agꝝ possum eodẽ ꝑcio vẽdere. An tũ illud ℈ctum sit ꝓueniẽs sic̃ q̃busdam videreť q̃ dicerent cõtractũ in illo cap̃. esse in re pignoratiõe ꝛ mutuatione, patebit in q. lxxxiij. conclusione, j. ꝓbatione viij. Tertiũ exm̃ Deut. xxiij. dꝛ. Fratri tuo sine vsura id q̃ indiget/ accõmodaᵬ, vbi loq̃ť de ℈ctu in q̃ ꝓtingit fieri vsurã, ꝛ noiat ei cõmodationẽ, ꝛ tũ contractus in q̃ cõtingit vsurã fieri/ nõ est accõmodatio: sed tm̃ mutuatio, vt ptz ex differtione vsure sup̃. q. xxj. Quartũ exm̃. iiij. Regũ. iij. Beltzeus dixit vidue. Pete mutuo ab oĩb vicinis tuis vasa vacua non pauca vbi ꝓtractũ fiendũ per viduã/ vocauit mutuationẽ, ꝛ tñ nõ erat mutuatio: sed accommodatio: qꝛ erat cõcessio ꝛ receptio rerũ q̃ꝝ vsus non est earundẽ ꝓsumptio. Quintũ. Neemie. v. ait Neemias. Ego ꝛ frẽs mei et pueri mei cõmodauimus plimis pecuniã ꝛ frumentũ, vbi cõtractũ suũ vocauit cõmodationẽ: ꝛ tñ non erat cõmodatio: sed mutuatio. Et Ezech. xviij. enumerat multa / q̃ si ꝙs omiserit erit in gr̃a dei, ꝛ si illa fecerit morieť morte/ seu nõ erit in gr̃a, ꝛ vnũ ē, si pecuniã suã nõ cõmodauerit ad vsurã, vbi mutuationẽ pecunie vocat cõmodationẽ. et tñ in cõmodatiõe nõ ꝑt residere vsura. Immo si ꝑ cõmodatione rei aliqꝺ accipiť/ non manet cõmodatio: sed trãsit in locationẽ q̃ etiã põt eẽ licita. Sextũ exm̃ Luc. vj. ait dñs discipule q̃ndam amico suo. Amice accõmoda mihi tres panes, q̃ ꝓtractus nõ erat cõmodatio: sed mutuatio. Uñ etiã hoc nomẽ locatio in iure ciuili aliqñ reperiť positũ ꝑ cõtractu inoĩato, vt in. l. si olei. ℣. locati. Septimũ exẽplũ, qꝛ in nr̃o vulgari idẽ terminꝰ ꝛcat cõmodationẽ, ꝺuctionẽ: ꝛ mutuationẽ. Hã tam cõmodãs q̃ locans equũ dicit. Ich lich. Et silr̃ mutuãs pecuniã eisdẽ verbis vtiť. Et iõ exquo vulgare est ꝛfusum cõtingit qꝫ etiã latini termini ꝛfundunť ponẽdo vnũ ꝑ altero, ꝛ ꝙñs ꝓter ꝛfusionẽ emi noꝝ nõ seq̃ť, cõtractꝰ noiať tali noie, igiť est talis. Octauũ exemplũ est: qꝫ sepe ꝓtractꝰ ab altero ꝓtrahentiũ in fraudẽ nomiať aliq̃ noie ne deprehendať malitia vel vitiositas cõtrahentis si eũ nominaret ꝓprio nomine. Mõ tunc nõ sequiť: noiať tali noie, igiť est talis. Maioꝛ ptz exemplo. Hã si ꝙs libẽter mutuaret. c. flo. ad vsurã: ꝛ cũ nõ audet prevereciidia vel timoꝛe pene: ad palliationem sue neq̃tie diẽ ad B. ego nõ mutuo tibi. c. ꝙz ea vt precium do tibi ꝑ annuo redditu. v. floꝛ, ita tũ qꝫ apud me sit facultas repetendi sortẽ traditã: ꝛ nõ apud te. Quãuis suũ contractũ vocet emptionẽ: tũ in re ẽ mutuatio eq̃ apud A est facultas repetẽdi pecuniaꝝ traditã. Minoꝛ ꝑbať, qꝛ si valeret noiat eũ talẽ, igiť est talis: tũc licitꝰ eẽt ꝑdicť ℈ctus q̃ est falsũ, ꝙña tũ tenet: qꝛ essꝫ emptio mercis iuste ꝑ iusto ꝑcio: qꝛ vbi alꝫ fit emptio annui reditꝰ censeť iustum preciũ q̃ dank centũ ꝑ iure ꝓcipiẽdi. v. annuatim. De ℞ tñ lati dicť. q. lxxxiij. Preter hec octo exempla põt adhuc poni alia sex. Primũ, si A dicat ad B: dono tibi centũ cã moꝛtꝫ: ꝛ B irrevocabiliţ: ꝛ B ꝓsentiat i donationẽ: ille ℈ctꝰ noiať a donatoꝛe: vl ab vtroqꝫ ꝓtrahentiuꝫ donatio cã moꝛtꝫ: ꝛ tñ ꝑt circũstantiã adiectã iudicandũ ē nõ esse donationẽ cã moꝛtꝫ: qꝛ q̃uis sit donatio: tñ nõ ē donatio causa moꝛtꝫ: qꝛ de nã donatõis cã moꝛtꝫ est/ qꝫ posit revocari, ꝛ ℞ fundať in. l. vbi ita donať. ff. de dona, cã moꝛtꝫ, ꝛ sic ista circũstãtia. ſ. irrevocabilitas faᵬ qꝫ trãsit i aliũ ℈ctũ: qꝛ erit dicẽda donatio inẽ viuos, vt hr̃ in. l. manu sata. ff. de ℈bẽda emptiõe. Uñ Panoꝛ. i. c. insinuãte. q̃ cle. vl vouẽtes. vult qꝫ vbi pactũ ē ℈ nãm ℈ctus ꝛ ipropatꝫ aliq̃tenꝰ verbis ꝑt trãsire in aliũ ℈ctũ: fiet interꝑtatio alterius ℈ctus. fecꝰ si nõ ponunť ꝓba: vt fiat trãsitꝰ i aliũ ꝓtractũ. Hã tũc pactũ inficit ꝓtractũ

Scõz exm̃. Si A emat a B aliquã possessionẽ: eo pacto qꝫ apud emptoꝛẽ sit facultas resoluẽdi ꝓtractũ: sic qꝫ postꝫ temꝰ recipere

cogaꝫ B illã possessionẽ restituto ꝓcio ipsi A: z dare ipi A, vltra sortem aliquid. fructibus tñ in ea cõputatis in sortẽ ꝑ emptorẽ. talis ꝓtractus licet noiet emptio: z venditio tamẽ in re est ꝓtractus pignoratiõis et mutuatiõis, z ꝓsequẽs ꝑsumit vsurari?: z presertim quãdo emptor alꝫ cõsuevit exercere vsuras: ita ꝙ illa donatio A dat B pecuniã censet mutuatio z datio: q̃ B dat vsurario possessionẽ censet impignoratio, z ita percepto fructuũ cõpurãdoꝝ in sortẽ censet solutio sortis, z id qõ vltra sortez accipit: censet vsura. Hoc exemplũ fundat in, ca. tua nos, extra. de pignoribꝫ. Ubi dic̃ Panor. ibidem ꝙ in cognoscẽdo speciẽ alicui? ꝓtractus magis debẽt attendi pacta oꝑosita in eo q̃ nuda verba cõtract?. Hã licet hec verba inuenerint ꝓtractũ esse emptiõis z venditionis: tñ ꝓpter pacta aꝑosita magꝭ cõueniẽtia pignori iudicat cõtract? pignoratici?, qõ nota, z ad idẽ est text?, in. l. si vn?, ff. locati. hec ille. Tertiũ exemplũ. Si A dicat ad B: depono hanc pecuniã apud te in negociatiõez licitã: eoꝝ ꝓtract? noiat depositi: z tñ nõ est cõtract? depositi ꝓpter duo rõne quoꝝ egredit terminos depositi: qz in tali cõtractu dominiũ pecunie trãsit in B: alioqn cũ illa nõ posset licite mercari ꝑ se cuius oꝑositũ patz ex quentione ꝓtrahentiũ. Modo i ꝓtractu depositi dominiũ rei deposite nõ transit in depositariũ: sed manet apꝺ deponẽtẽ. Secundo: qz B nõ tenet A: nisi tantundẽ ĩ genere, hoc em̃ agi videt cũ A dic̃ B: ꝙ ad negociationẽ licitã apud eum deponat, igitur dat ei potestatẽ distrahẽdi, z ꝑ ꝓsequẽs cõsumẽdi, z sic nõ restituẽdi idez ĩ individuo: z B etiã est ꝓtra naturã depositi, qz in deposito tenet depositari? reddere idẽ in individuo. Uñ sequit ꝙ ꝓtract? hui? exẽpli ẽ potius censend? mutui: eo ꝙ circũstantie adiecte ꝑtinent ad naturã mutui: z sũt ꝓtra naturam depositi. Et de hoc exẽplo vide Iudoicũ de Romaꝺcilio. cccc. Quartũ exẽplũ Si A dicat ad B: emo a te, puentus tuos: puta pedagiũ et teloneũ: et hoc ad certos annos: z ꝑ certo precio soluendo annuatim talis ꝓtractus q̃uis noiet emptio ex pte A z venditio ex pte B: tamẽ in re non est talis ꝓtractus: sed est ꝓtract? ꝺductiõis z locatiõnis: sic ꝙ A censet cõduxisse pedagiũ: z B sibi locasse, z hoc ꝓpter illaz circũstantiã scz ꝙ A nõ dat precium ab initio: sicut tamen in emptione ab initio soluit precium, sed dat annuatim ꝓrata: z sic est ꝓtractus ꝺductiõis z locatiõis, Uñ nõ est curandũ an B dicat vendidi vl locaui A: sed inspiciẽdũ est si sit talis ꝓtract? q̃lẽ noiant ꝓtrahẽtes. Quintũ exemplũ. Si A dicat ad B: cõcedo tibi hãc possessionẽ meã in feudũ ꝑ. r. saccis frumẽti dandis vt alique eccl̃ie faciũt, vel ꝑ aliquo pari caponũ: z sic de aliꝭ. hoc inquãsta ciũt eccl̃ie aliqueꝝ nõ curãt de seruitiꝭ ꝑsonalibꝫ. sed tm̃ burſalibꝫ, talis ꝓtract? non est feudalis. Hec ille est feudalis q̃ ꝙs emit mãsum a dño in feudũ: licz dicat se in feudũ ab eo recipe. Et rõ vtriusq; exẽpli est, qz contract? feudal' debet esse gratuit?. Uñ neut cõtractuũ iam dictoꝝ est gratuit?: ideo ꝓpt pactũ adiectũ cẽsend? est alꝫ ꝓtract? q̃ feudalis. Sextũ exemplũ est. Si A dicat ad B: mutuo tibi, c. ita ꝙ nũq̃ a te repetam: nec mihi obligatus sis restituere illos nec aliq̃d loco eoꝝ, q̃uis noiet cõtract? mutui tñ in re est donatio: qz transferꝫ dñiũ rei plene in alterũ gratuite sine vlla obligatiõe, ad restitutionẽ illi? vel equiualentis. Q eñ de substantia mutui sit ꝙ mutuatari? sit obligat? ad restituendũ sortẽ: z ꝙ mutuator habeat ius repetẽdi sortẽ: ꝓbo sic, qz mutuatio est cõtract? z nõ capiẽdo ꝓtractũ ꝓprie: put patuit. q. xvj. qz diffinitio ꝓtract? ꝑ mõ capti nõ cõpetit sibi: ꝫ min?, ꝓprie capiẽdo contractũ, z sic est ibi obligatio ex pte alteri? cõtrahentiũ tm̃ z nõ ex pte mutuanꝭ: vt satis patz. igit ex parte mutuatarij, nõ apparet aliꝰ in quo mutuatari? tenet mutuãti: nisi qz ei tenet restituere sortẽ: z ꝑ ciuilit: plus em̃ obligat q̃ donatari? q̃ naturaliꝫ obligat ad antidota. Si igit ciuilit obligat mutuatari?: mutuator habet actionẽ ꝓtra eum: qz obligatio ciuilis est mat actiõis. Dõ actio illa nõ est nisi ius repetẽdi sortẽ. igit. Et ꝙ nõ sit mutuatio vbi nõ habet mutuator ius repetãdi sensit etiã Bap. in verbo vsura. ij. q. iij. post Catonẽ: vt patebit. q. xlv.

Tertia suppositio est. Quando inter A z B celebratur aliquis contractus quem nominant certo nomine, z tñ adiungitur aliqõ pactum vnum vl plura existens vel existẽtia cõtra substantiã illius ꝺctus cui? noie vocitat: tũc ꝓtractus ipsoꝝ nõ solũ põr: imo debet censeri nõ esse predictus ꝺctus cui? noie vocitat eũ: sed debz cẽseri alteri? generiꝭ scz illi? ad cui? sybam accedit pactũ adiectũ. Probat q̃druplr. Pri

mo rõe a siñ. Si aliqõ corpus naturale vocat ab A, z B, nomie alicui? elemẽti vputa ignis: z tñ videam? ipm hꝫ ꝺitiões repugnates nature illi? elemẽti non dicem? ipm esse tale elemẽtũ: sed esse aliud. Ut si videamus aliqõ corp? inaiatũ moueri deorsuz sine motore extrinseco: z q̃escere in loco deorsum nõ dicim? ipm esse ignẽ / vel de natura ignis a dño / sed eẽ terrã vel aquã: vel de natura eoꝝ a dño. Nam accõntia magnã ptem conferũt ad cogniscendũ q ꝙd est. adeo ꝙ ex miñis accõtibꝫ nõ tm̃ ꝓprijs / sed ẽt coibꝫ: tñ sil aggregatꝭ cõcludim? aliq̃d eẽ hanc substãz z nõ aliã. g. etiã q̃tũcunq; aliq̃s ꝺctus dicat talis / nõ tñ est iudicãdus talis, si circũstantie ei? eidẽ repugnãt: sed erit ex suis circũstãtijs z pactis iudicãdus alteri? gñis, scz illius ad quez tales circũstantie naturaliꝫ ꝑtinent. Scõo ꝓbat, qz ex noie nõ sufficienẽ arguit ꝺctus esse talis q̃lis noiat, vt ꝑz ex ꝓma suppositione, igit aliũde opz eũ arguere eẽ tale / z non nisi ex circũstantijs z pactis adiectis igit suppositio vera. Tertio ꝓbat, qz in sex exẽplis scõe suppõnis ꝓtractus iudicanẽ eẽ alteri? gñis q̃ noienẽ, z hoc iudiciũ ꝓuenit ratione obiecti vel matie sup qua fiebãt cõtractus / eo ꝙ fiebãt sup materia circa quaz non est nat? fieri ille ꝓtract?, sic̃ ꝓtigit in oibus exẽplis / dẽpto scõo z vltio, g̃ eadẽ rõe: rõe pactionũ vel circũstãtiaꝝ ꝓdit ꝓtract? iudicari esse alteri? gñis q̃ noiet, tenet ꝑia, q sic obiectũ actus variat actũ / ita z circũstantia: adeo ꝙ sepe act? hũtes idẽ obiectuz ꝓpt diuersas circũstãtias / etiã in specie moris diuersificanẽ: vbi ꝓtract? fuerũt iudicati in re esse alteri? gñis q̃ fuerꝫ noiati ꝓprie pacta q̃ erãt aꝑosita. Quarto ꝓbat ꝑ sex vltia exẽpla que posita sũt in scõa suppõne. Uñ brũs Augu. in li. de duab aiab ait, ꝙ nõ ẽ ꝓtroversia faciẽda ĩ ꝙbꝰ cũ res ꝓstet.

Cõtra precedentes duas suppones z aliqua exẽpla earundẽ obij ci forte posset per. l. die spõsalioꝝ. §. fi. ff. depositi. Nam ibi hꝫ ꝙ si q̃s pecuniã nõ obsignatã deponat apꝺ aliũ: z ille alt? ꝓuertat eaz in vsus ꝓprios: talis post mozã tpis cõdemnãdus est iudicio depositi absolutionẽ vsurarũ. Ex hoc arguit sic. Jurisc̃onsultus in illa lege supponit ꝙ ille cõtract? sit depositi / sic̃ ab initio fuit sic noiatus per ꝓtrahẽtes: et tamẽ ibi desunt substantialia contract? depositi, igitur si aliqui cõtrahendo vtant nomine alicui? contract?: ille etiã erit talis iudicãdus: non obstante ꝙ ei desint substantialia illius ꝓtractus. Maioꝝ nota, minoꝝ patet. qz de substantia depositi est, ꝙ deposit?arius teneat idem in individuo reddere: nec est dñs rei depposite, ideo nec eam potest ꝓuertek in vsus ꝓprios. Uñ ꝓpositoꝝ nec dñium / nec possessionẽ rei depposite amittit. z hoc etiã ꝑz ꝑ. l. ꝑcedentẽ. eo. tit. vbi dicit. Si conuentũ est: supple inter deponentẽ et depositariũ: ꝙ tantundẽ soluat: supple z nõ idem in individuo: ꝓtractus egredit notissimos t̃minos depositi. Scõo arguit. qz glo. in. l. luctus titius eodẽ tit. dicit. ꝙ licet non sit ꝓprie depositũ: quãdo dominiũ trãsfertur in depositariũ, z datur eidem cõuertẽdi in ꝓprios vsus: tamẽ dici potest depositũ imo si ita actum fuit est depositũ: adeo ꝙ etiam erit ꝓtractus bone fidei, z ideo possunt venire vsure tam ex mora / q̃s ex pacto in continenti apposito. licet secus esset in mutuo / qui est ꝓtractus stricti iuris. hec ibi. Ex q̃bꝰ ꝑz. ꝙ etiã cõtractus cui desunt substãtialia depositi dicit. immo est depositi: adeo ꝙ nõ est mutuũ / licet per oñia cõueniat cum mutuo solo vocabulo excepto. Ad primũ dicendum. ꝙ si deponens voluit in veritate ꝙ alius vteretur pecunia ad vsus suos (sicut ꝑsumitur ex hoc ꝙ ei eam non obsignatam tradidit: et etiam effectus iudicauit: quia fuit vsus ex ea) tunc realiter ꝝm veritatem / atq; essentialiter z intrinsece non est depositum quomodocũq; nominet: capiendo depositũ ꝓprie, vt est ꝓtractus distinctus a mutuo et ab aliꝭ. Nec obstat ꝙ dicit / ꝙ iudicio depositi est cõdemnandus: quia talem / vel talem actionẽ competere alicui ꝓtra benti est ꝓtingens z volũtariũ / z positiuũ: ideo ex hoc ꝙ talis vel talis actio competit ex dispositiõe ꝓtingenti positiui iuris non infert sufficienẽ illũ contractũ esse essentialit talez in specie, qz nunq̃ ꝓtingẽs infert necessariũ nec accidẽtale essentiale: ideo ob talez actionem cõpetere cõtrahenti non opz ꝓtractũ eẽ talẽ essentialit: sed sufficit ꝙ habeat aliquã apparentiã, aut ꝙ solũ improꝑando vocabulũ illius ꝓtractus sit talis: z sic est hic, vt met dicit glo. Habet etiã ꝓdictus ꝓtractus apparentiã ꝙ sit depositi: eo ꝙ in principio eius sunt ꝓtrahẽtes vsi vocabulo illius contractus, sed quãdo ꝝm veritatẽ iudicare volumus: non est ad vocabulũ recurrendũ / sed

desint subalia. Ad scām dām eodē mō. qa nō est depositū nisi impropie, vt met ōt glo. Q̄ po distinguit glo. eū a mutuo: si itelligaf hoc subalif ⁊ intrinsece loq̄ndo/ nō est vep. nec sf allegāde glose in matia pbleumatica: qz solū sf magralia dicta/ vel doctoralia, vt pt̄z p glo. in. l. sed licz. ff. de officio pfidis, pt̄ tñ eē q̄ aliq̄ intrinseco ⁊ accñtali distinguaf a ꝓtractu q̄ re ⁊ noīe vocatus est mutuū, sz hoc nihil ad ꝓpositū in foro conscientie.

Quarta suppō est. Ad rñdendū qōi mote/ opz circa casuz eius tria videre. Prīo, an int̄ A. ⁊ B. fuerit vera mutuatio qñ. l. A. dedit. ij. milia floz. B. vel non: ⁊ si nō/ qlis ꝓtractus fuerit illa datio, ⁊ de hoc erūt q̄tuoz ꝑme ꝓcl'ones. Scōo, an assignatio castri ⁊ receptio ei⁹ fuerit cōtractus impignorationis/ vel nō. Et de hoc sonabūt q̄nta ⁊ sexta ꝓcl'ones. Tertio rñdebiť ad qōem p tres vltias cōcl'ones: ad q̄s sex prime disponūt. Preterea ex q̄ b̄ fit mētio de substantia vel natura cōtractuū: ⁊ de bis q̄ sūt ꝓtra subam vel naturā ꝓtractuū: ⁊ de pactz subalib⁹/ naturalib⁹/ ⁊ accñtalib⁹, ⁊ de illis q̄ sf cōtra naturalia ⁊ p̄ter ea: ideo de b̄ recurraf ad ea q̄ habenť ifra. q. lxxix. in scōa suppositione, ⁊ qōne. lxxxvij. in cozollario. j.

Prima ꝓcl'o. Ex q̄ A. dicēdo ad B. mutuo tibi duo milia/ adiecit circūstantiā illā. l. q̄ mutuaret ei irreuocabiliter: talis ꝓtractus non est mutuatio. Probaf dupl'r. Primo, qz si sic, marie qz cōtrabētes vtunť vocabulo mutui, sed B̄ non arguit, vt p̄z ex ꝑma suppōe. Scōo sic. Illi ꝓtractui attribuiť circūstātia repugns subemutuatōis, igiť ille ꝓtract⁹ nō est mutuatō, ⁊z ꝓña ex ťtia suppōe. Añs probaf, quia de suba mutuatōis est q̄ mutuatarī⁹ sit obligatus ad restituendū sortē mutuatoz: et q̄ mutuatoz possit repetere sortem a mutuatario, vt p̄z ex q̄nto exēplo tertie suppositōis. Modo si A. dicat ad B. mutuo tibi centū irreuocabiliť r: iam B. non est obligat⁹ ad restituendū centū A. nec A. poterit centū repetere a B. Et q̄uis A. obliget B. ad hoc, vt loco pecunie assignet sibi ius pcipiēdi fructus castri: tñ ex hoc potī⁹ bī q̄ non sit mutuatio/ q̄ sit, qz in mutuatōe obligaf mutuatarī⁹ ad dandū mutuāti idem in gñe: seu vt philosophi loquūť idem in specie. Modo bic obligatur princeps ad assignandum militi aliud in genere vel specie, s. ius percipiendi fructuz castri, de hoc etiā vide q̄ adducam qōe. xlv. in tertio mō dicēdi. in ꝓcl'one j. ⁊ confirmatōe eius dē. ⁊ q. lxxxvij. in q̄dam ar

Scda cōcl'o. Si A. in (gumento, mutuatōe p̄dicta vltra circūstantiā irreuocabilitaz/ nullā aliā adiceret circūstantiā/ vel pactū. s. q̄ A. habeat castrū in pignus: ⁊ pcipiat fructus eius/ esset vera donatio. Patz ex vj. exemplo scōe suppōnis. Nam ex q̄ in ꝑma cōcl'one pbatū est q̄ non sit mutuatio, igiť erit ali⁹ ꝓtractus: ⁊ nō est iudicādus alius/ nisi ille ad cui⁹ naturā accedit circūstātia adiecta. Modo circūstantia adiecta est circūstantia donationis, si nihil vltra eam adiiciatur, igitur.

Tertia concl'o est. Ex q̄ A. in mutuatione p̄dicta vltra circūstātiam irreuocabil'r adiecit etiā tertiā ⁊ q̄rtā circūstantias. s. q̄ A. habeat castrum B. in pignus: ⁊ pcipiat fruct⁹ eius/ etiā nō ꝓputando eos in sortē: talis ꝓctus est cēsendus cōtractus emptiōis: vl' saltē ꝓtractus innoiatus. do vt des. Probaf, qz talis ꝓctus non est mutuatō, pter p̄mā circūstantiā adiectā, vt probaf in ꝑma ꝓcl'one, igiť est alius: ⁊ nō nisi ille ad cui⁹ naturā accedit. Modo ꝓpt circūstantias adiectas accedit ad naturam emptionis ex pte A. ⁊ veditionis ex pte B, vl' saltē ad naturā ꝓctus innoiat. do vt des Probaf. Nam ipa duo milia floz. sf res nata hře rōnem precij: ⁊ ius pcipiendi fructus castri/ est res nata hře rōnem mercis/ ⁊ interuenit ꝓsensus A. et B. vt. s. ij. milia floz. sint irreuocabiliť r ipius B. et ecōtra ius pcipiendi fructus castri sit ipius A. igiť. Et q̄uis posset hic argui ꝓtra ꝑmā ꝓcl'onem/ ⁊ etiam ꝓtra hāc tertiam/ q̄ irreuocabilitas adiecta mutuationi nō tollat rōnem mutuatiōis, et hoc sic. qz mutuās ad montē florentinū spōte ponēdo ibi denarios mutuat irreuocabiliter: ⁊ tñ eius datio est mutuatio: qz est vsuraria datio, vt dicūt doc. g̃ est mutuatio, qz ꝓpria sedes vsure est ꝓctus mutui ⁊c. De hoc argumēto ⁊ de q̄busdā videbiť in seq̄nti qōne. Et si dicas, qđ illoz est. s. an sit emptio / vel an sit ꝓtractus innoiatus: Dām q̄ q̄uis alicui videri posset/ q̄ potī⁹ eēt dicēdus ꝓctus innoiatus. do vt des. eo q̄ pacta alludūt ei: ⁊ ēt attento q̄ vbi ꝑbabiliť dubitaf an q̄etio aliq̄ incidat in spēm ꝓctus noiati vl' innoiatī dubio sp iudicare ōdem⁹ ꝓctū innoiatū ꝫz dños iuristas, vt in. l. j. ff. de rēstib⁹, ⁊. l. g̃tuitā. ff. de pſ. ꝑbis in ꝑn. Attū videť q̄ potī⁹ sit dicēdus ꝓtractus emptionis, q̄ hz oīa subalia emptiōis: nō minꝰ q̄s si A. diřisset: emo a te p duob⁹ milib⁹ floz. ius pcipiēdi annuati. c. Sic g̃ non dubitaf ān si diřisset, emo eēt emptio, sic nō vř dubi tandū ān sit emptio/ qñ illa eadē fiūt: ⁊ solū modo fit mutatio in statu vocis: q̄ nihil hz mutare ī re: cū ꝓtingēt ꝯcet potī⁹ vnū q̄s alterū, ⁊p hoc cessant motiua ꝑme ptis: qz dicendū q̄ pacta magis alludūt emptiōi: ⁊ q̄ non pbabiliť r dubitaf an ꝓctus sit noiatus/ vel innoiat⁹. Videť ꝓterea posse dici q̄ miles emerit ipm castrū totaliť r: tñ cū pacto retro vendēdi: ita q̄ finaliť r ex ꝓctibus inchoatz deuentū eēt ad emptionē castri. Añ ⁊ si primo cepisset ꝓtrahere mutuo: tñ procedēdo ad redēptibilitatē pecunie deuētū est ad emptionē iuris fructuū castri: imo totī⁹ castri. Qđ ⁊ si dicaf impignari sibi: tñ pōt dici q̄ licet ꝑbis illis vtaf/ nō ē aliud actū q̄s q̄ ipz est sibi vt merx traditū: attñ cū onere aliq̄ ⁊ iure refuato in eo. s. vt ꝓnceps ēt eo posset vti, ⁊ sic de aliis. Hā sic vēditor pt sibi velle refuare in merce vt repetat eā: ita nō obstat venditōi q̄ refuet sibi aliqđ aliđ ius/ aut el iponat aliqđ on⁹ fuat eq̄tate inīt̄ ser empto rē: ⁊ quō ꝓtingat ꝓctū aliquez ichoari ī vna spē/ ⁊ cōsūmari in alia, patebit in seq̄nti. q.

Quarta ꝓcl'o. Ex quo A. in p̄dicta mutuatiōe vltra p̄dictas q̄tuoz circūstātias addit septimā. s. q̄ A sit obligatus restituere B. castz: q̄s B. restituet A. sortē mutuatā. s. ij. milia floz. tūc dz cēseri ex pte A. ꝓctus emptōis: cum pacto retrouendēdi ⁊ ex pte B ꝓtract⁹ vēditōis cū pacto redimēdi. Probaf, qz ex ťtia ꝓcl'one pcedenti bř q̄ ibi est ꝓctus emptōis ⁊ venditōis si nō adiiciť septia cōditio, g̃ si septima adiiciť/ erit emptio cū pacto retrouēdendi: ⁊ vēditio cū pacto redimēdi, ⁊z ꝓñtia. q̄a septia ꝓditio nihil aliud est q̄s obligatio mutua ad hoc, vt A. reuēdat B. redimēti.

Quinta cōcl'o est receptio q̄ A. recipit castrū B. ⁊ assignatio q̄ B assigt sibi castrū/ non est necessario dicēda impignratio / q̄s fit cū q̄nta ⁊ sexta circūstātijs seu ꝓditiōib⁹ tactis in ꝑma suppōne. Probaf, qz talis assignatio ⁊ receptio nō fit cū aliq̄ circūstātia ꝓpria impignratiōi / ⁊ conuertibili cū ea, igiť nō est necesse eā dicere eē impignratōem. tenet ꝓña, qz ex q̄ ex solo nomine nō p̄t argui ꝓctus talis: marie videreť debere argui talis ex circūstātijs ꝓprijs ⁊ cō naturalib⁹ alicui ꝓctui. Añs probaf dupl'r. Prīo, qz nulla talis apparet. Scōo, qz p̄dicta assignatio ⁊ receptio potī⁹ hz circūstātias: q̄ ⁊ si nō repugnēt simpl'r impignrationi / seu nō sint ꝓtra ei⁹ subam/ sic q̄ ea faciāt trāsire in aliā spēm: tñ sf ei oīno p̄ter ei⁹ naturā/ ita q̄ non ꝓueniūt ei ex sua natura. Hā q̄tū est ex natura ipignorationis/ ad ipm creditorem nō spectat piculū pignoris emergēs a fortuna/ vl' etiā ex culpa leuissima creditoz. Dic añt ad ipm A. spectat oīe piculū castri vnā decūq̄ emergat. Itē q̄tū ē ex natura vl' substātia ipignorationis fructꝰ pignoris cedūt debitori ⁊ non creditori/ nisi p q̄sto creditor eos vult cōputari in sortē. Dic añt oppositū seruaf. Et dicit notanť ille circūstantie nō repugnāt oīmode ipī impignrationi: sic q̄ transferant ꝓtractū in aliā spēm, qz aliud est aliquā circūstantiā oīno repugnre ꝓtractui seu subeius, sic q̄ ipm transferat in aliā spēm, sic fit in exēplis scōe suppōnis, ⁊ aliud est circumstantiā alicui ꝓctui nō cōuenire ex sui natura, sic est hic, sic in ꝑbia dicim⁹ q̄ indumisibilitas oīno ⁊ eēntialiter/ vel subaliter repugt q̄titati: ⁊ albedo ei nō cōuenit ex natura: nō tñ sibi repugt: sed est sibi p̄ter naturā. Hā et si ex ipa suba seu natura ꝓtractus impignorationis nō ꝓueniūt ei p̄dicte circūstantie: tñ si de facto assumanť ille circūstātie p ꝓtractū ex pacto non ob hoc perdiť suba impignorationis. Hā aliqñ ꝓtingit q̄ creditor recipit periculū pignris in se: ⁊ nihilominꝰ manet pignoratio: ⁊ aliq̄s q̄s recipit fructꝰ pignoris etiā nō ꝓputādos in sortē, sicut fit in vsurario pcipiente fructꝰ pignris, vt in p̄cedenti q̄stione tactū est: ⁊ tñ nihilominꝰ manet impignorario. De ōzia añt pactoꝝ que sūt cōtra subam ꝓtractus: ⁊ q̄ sunt ꝓtra milia, patebit latius in q̄rto ⁊ q̄nto tractatib⁹. ⁊ de ꝓfusione illoꝝ terminoꝝ. Et dictū est notanť i hac ꝓcl'one q̄ p̄dicta receptio ⁊ assignatō castri nō est necessario dicēda impignratio: ⁊ nō est dictū q̄ nō sit impignratio: vl' q̄ nō possit sustineri q̄ sit ipignoratio. Nam vt in seq̄nti ꝓcl'one dicef etiā potest sustineri certo respectu q̄ sit impignoratio: nec illa contradicūt sic nō ꝓtradicūt ista duo. s. superficies non est nccio alba, ⁊ superficies pt esse alba/ vl' ē alba.

Sexta conclusio est, p̄dicta assignatio ⁊ receptio castri pōt fulti-

neri ꝛ dici eē ꝑa ipignoratio. ꝑbaī assumendo añs trimēbre sic. s. qꝛ oia reḋsita ad pigratoēz pñt dici ibi vere cōcurrere: ꝛ nihil ibi iueniī oīmode repugnās ꝓtractui impigrationis. ꝛ cū hoc sī aliq̄ indicia apparētia / ꝑ hoc qꝫ ibi sit ipignoratio. igiī cōclo vera. cōsequētia nota. añs ꝑbaī ꝑ ꝑma ꝓte. Hā castrū ꝛ dñiū eiꝰ directū / ꝛ dñiū vtile atq; vsufructꝰ / vel ius pcipiēdi fructꝰ eiꝰ pñt sepati ꝓsiderari: ꝛ sic sepatim cōsiderata etiā sepatim ꝓcedi vel trāsferri: sic. s. qꝫ vnū aliq̄ ꝓtractu trāsferaī alio: vl̄ oīno nō trāslato: vl̄ saltem nō trāslato eodē ꝰctu: sed alio. Dō ius pcipiēdi reddit castri pōt hīe rōnē mercꝫ: ꝛ ñ. milia floꝛ. rōnē pcij. ꝛ sic accedēte cōsensu erit ibi emptio iurꝫ pcipiēdi fructꝰ castri sine emptiōe ipius castri. q̄ facto cū supsit ibi castrū distinctū ab oīb ꝑdictis: sup q̄ habet dñs seu ꝓnceps dñiū directū / qꝫ illud nō vēdiderat ipi A. ꝛ sibi retinuerat. ꝛ nō tm illō: ꝛ etiā ptm retinuit ptiale dñiū vtile: ꝑ q̄to refuauit ius vtēdi castro ꝑ suis ncēitatibꝫ. vt in sexta circūstātia tactū est. seq̄ꝫ qꝫ castrū cuiꝰ adhuc hꝫ dñiū directū: ꝛ ēt ptm vtile / poīt hīe rationē pignoris. Dalor probaī dupl̄r. Pr̄io sic. qꝛ nemo dubitare ꝑt rōnabiliter q̄n ꝓnceps possit vēdere ius pcipiendi reddit sui castri retēto apō se dñio directo castri. Hā dñiū directū ꝑt refuare alienato dñio vtili ꝛ vsufructu. vt in infeudatiōe ꝑz. sic fieri pōt etiā ꝑ vēditionē. Scō ꝑbaī eadem maloꝛ. Hā in. l. si q̄s argentū. ☞. si vero C. de donatiōibꝫ. hī qꝫ si q̄s reddit ex possessionibꝫ donauit / necesse hꝫ fundos trade re tantū redditū valētes. Et ōt glo. ꝑm vnū intellectū qꝫ fundus daī in pigꝛe: ꝛ postmodū ōt donatarū hīe ius i fundo instar vsufructuarij. Uū ħ etiā videī actū sic qꝫ miles licꝫ velit tm̄mō emere dñiū vtile illi castri / vel ius pcipiēdi fructus eius instar vsufructuarij: tñ ex q̄ nō est ita certꝰ de redditibꝫ / si ꝓnceps castrū possideret / eo qꝫ multa impedimēta inꝛuenire possent: iō nō vult emere illō ius nisi etiā castrū sibi in pignꝰ tradaī ꝑ securitate ꝰctus: sic ꝛ pigꝛa in hūc finem tradūī. Añs ꝓ ꝑ scā ꝓte ꝑbaī. q. qꝫ nihil inueniaī ibi repugns ipigꝛatōi. qꝛ si sic. maxime circūstātie ꝑdicte. s. qꝫ oē periculū castri ptinet ad A. ꝛ hoc nō arguit. qꝛ pículū pigꝛis spectare ad creditoꝛē / q̄uis nō insit pigratiōi ex natura sua: tñ ēt ei nō repugt oīmode sic qꝫ faciat ipꝫ trāsire i aliā spēm ꝰctus vt ꝑbatū est. Hec ex scā circūstātia. s. qꝫ A pcipit fructꝰ pigꝛis nō ꝓputādo eos in sorte ꝛ B ꝓ dupl̄r. Pr̄io. qꝛ nō pcipit illos vt fructꝰ pigꝛis: ꝛ vt fructꝰ mercis empte. s. iuris pcipiendi: qō ius fuit merꝫ ꝛ res distincta a castro. Sic in si cui si bñs dñiuꝫ directū rei emphiteotice ipignoret eā emphiteote q̄ ad dñiū directū qō hꝫ. Hā tūc emphiteota ñ pcipit fructꝰ pigꝛis vt pigꝛis: ꝛ fructꝰ rei sue vt sua ē. s. vt hꝫ eiꝰ dñiū vtile añ oēm ipignoratōez. Scō. qꝛ dato qꝫ eos capet vt sit fructꝰ pigꝛis: tñ talis ꝓditio nō repugt oīmode ꝰctui pigꝛatōis: sic oīmod. i. subaī r. s. qꝫ tollat spēm talis ꝰctꝰ faciēdo eū trāsire in aliaꝫ spēm: sic nec receptio iucremēti vsurarij tollit subam mutui. ꝛ sit ꝰ naturalia mutui. qꝛ hꝫ eē gratuitū: nō ē tñ ꝓtra subaꝫ mutui. Tertia ꝑs añtis ꝑbaī. qꝛ aliq̄ fiūt in ꝑdicta assignatione ꝛ eiꝰ receptiōe q̄ aliq̄r indicāt pigrationē. Unū ē / qꝫ tenoꝛ ifrumēti sonat de ipignoratiōe. Scō m' qꝫ ꝓnceps expsse i cōtractu sibi refuat ius qꝫ illō castrū debeat sibi esse aptū ꝑ suis ncēitatibꝫ: ꝛ ita nō renūciauit dñio directo / imo nec totaliꝛ vtili. sic ēt ipignoraās manet dñs sui pigꝛis directe / et ēt vtilit. Tertiū. qꝫ miles nō debeat exercere castrū ꝓtra ꝓncipē. Quartū qꝫ hꝫ castrū i debita structura tenere. Dō illa indicāt qꝫ ꝓnceps refuauerit sibi dñiū nō solū directū: ꝛ ēt aliq̄d de dñio vtili: gra q̄ꝫ. dñioꝝ impigrare potuit castrū militi: ꝛ nihilominꝰ eidē vēdidisse reliquū dñiū vtile eiusdē.

Septia ꝓclo ꝛ rñsiua ad ꝓclonem est. qꝫ casus qōnis vestit illis circūstātijs q̄ in titulo sī posite: et latꝰ declarate i ꝑma suppoē vī eē licitꝰ. Prob. q̄druplr. Et ꝑme tres ꝑbatōes sī exclusiōes argumētoꝝ. ꝑ q̄ videreī ille ꝰctꝰ eē illicitꝰ. Pr̄io ḡ ꝑbaī ꝓclo sic. qꝛ si ñ. maxie qꝛ talis mutuatio eēt vsuraria eo qꝫ mutuādo vellet cū sibi restitueī sors fructꝰ castri ꝓceptos ñ ꝓputare in sorte: ꝛ sic recipe vltra sortē / qō ē mutuare ad vsurā. Sz ħ nō arguit: qꝛ ibi ñ ē mutuatio. igiī nō est vsuraria mutuatio / nec vsura. ꝛ ꝑñtia. qꝛ vsura ꝑsupponit mutuatōem. Añs ꝑbaī. qꝛ illi mutuatōi adijcit ꝓditio irreuocabilitaī. Itē in illa mutuationc obligaī mutuatariꝰ ad restituendū ñ idē in gñe: qō ꝑhi vocant idem in specie: sed ad assignādū aliud in gñe. s. ius pcipiendi reddi tus vl̄ fructꝰ castri. Ue aūt ꝓditōes faciūt illū ꝰctū trāsire in aliā spēm. vt oīsum est in ꝑma scā ꝛ ētia cōclonibꝫ. Scō sic. qꝛ si nō. maxie qꝛ A. pcipit fructꝰ pigꝛis nō cōputando eos in sorte qō est regulariī illicitū: ꝛ ħ nō arguit. qō ptz dupl̄r. Pr̄io. qꝛ dici pōt qꝫ ibi castrū nō hꝫ rōem pigꝛis. vt oīsum est in q̄nta cōclone. ꝛ ꝑ ꝑñs si pcipiat fructꝰ eiꝰ nō tū dicēt recipe fructꝰ pigꝛis. Scō. q̄a dato qꝫ ēet pign̄ sic dici pōt ꝑm sertā cōclonem: tū fructꝰ non pcipit. vt sūt fructꝰ castri habētis rōnem pigꝛis: sed vt sī fructꝰ mercis empte. Modo licitū est percipe fructꝰ mercis empre: nō computādo eos in sorte. igiī. Tertio sic. qꝛ si ēet illicit: maxie qꝛ dato qꝫ nec ibi mutuatio ēet / nec ipignoratio: ꝛ pcise emptio ꝛ vēditio cū pacto redimēdi: tū videret nō ēe debita ꝓportio pcij ad mercē. pu ta qꝛ vel merꝫ nimis magꝫ ꝛ pcij diminutū. vel ecōtra: ꝛ hoc nō. qō dupl̄r ptz. Pr̄io. qꝛ coīter in emptiōibꝫ redditui ꝓpetuo ꝓ / si cū pacto redimēdi emiī ius pcipiēdi. j. floꝛ. pro xx. floꝛ. ꝛ apō coīter ꝓtrahēres estimaī debita ꝓportio. Dō sic ēt est in ꝑdicto ꝓtractu. qꝛ duo milia cozrñdent iuri pcipiendi. c. sic xx. cozrñdet iure pcipiendi vnū. Scō. qꝛ in tali emptione non est melioꝛ cōditio / nec deterioꝛ in A. q̄ in B. ꝛ ecōtra: sed est vtriusq; cōditio eq̄: ꝓditōne ipa tendēte ad gꝛaz ꝛ vtilitatē vtriusq; ita qꝫ nec miles conq̄riī de ꝓncipe tanq̄ nimis parū sibi dante: nec ecōtra ꝓnceps de milite: alio q̄n neuī cū alio iniret ꝓtractū ꝑdictū: eo qꝫ stat qꝫ neuī sit necessitate ꝑsuus notabili / ꝓ quā cogaī talez ꝓtractū subire. Hec aūt pitas ꝓditōis non eēt / si nō esset debita ꝓportio inī mercē ꝛ pzeciū. Hec illū ꝓtractū subirēt si eēt alī parti onerosus iniuste: nisi illa ꝑs eēt necēitate idigentie ꝑsūa. Et si dicaī. miles ꝑ suis. ñ. militibus nō solū vult hīe ius pcipiēdi valoꝛē. c. floi. sed ēt vltra. qꝛ vult hīe inhabitatōez castri. Dōm qꝫ inhabitatio lz sit res estimabilis pcio: tñ recōpensaī ꝓncipi ꝑ militē in hoc qꝫ miles tenet ipm in structura. ꝛ ꝑ ħ qꝫ se obligat nō exercere castrū ꝓtra ꝓncipez: iō nihil supaccipit qō nō recōpenseī. supponiī eū illa inī se eq̄alere ad recōpensationē: vt non sit meloꝛ ꝓditio vni ꝓ alteri. Si dicas ñ. milia valēt redditū. c. floꝛ. dādoꝝ sine laboribus ꝛ curꝫ emproꝝ. ħ aūt miles suis curꝫ et laboribꝫ suoꝝ hꝫ fructꝰ colligere. igiī nimis modicū daī militi. Dōm qꝫ ħ non argueret militē peccare / lz ꝓncipē. ħ aūt de milite loq̄mur. Preꝛea stat qꝫ vltra expēsas ꝛ laboꝛes colligēdi ipoꝛtꝫ castꝝ valoꝛē. c. floꝛ. Si autē adhuc deficeret notabiliꝛ: ꝛ sic nō eēt iustū ꝑ ciū hodie: tū si miles sciēs ꝛ volēs recipit eū redditū: nō fit sibi iniuria nisi mixta volūtate / ꝛ q̄i coactōis faceret. de ist aūt lart ꝑ. c. ꝑ. lij. ꝛ. lij. tract. suffic ei ꝑ nūc qꝫ sit ꝰctꝰ sic licitꝰ qꝫ nō sit vsurariꝰ: an aūt sit ñ eq̄ emptio patebit ex dicēdis alibi. Quarto ꝑbaī ꝑ q̄ndā sic. qꝛ ꝰctus ad firmā est licitꝰ. Dō casus q̄is mote ē ille idē. igiī ē licitꝰ. Dalor nota. minoꝛ ꝑbaī dupl̄r. Pr̄io. qꝛ ḋcq̄d faceret miles si ꝑdictū castꝝ hēret a ꝓncipe ꝑ ꝓcessionē ad firmā: ħ ēt facī habēdo ipm per ꝑdictū ꝰctū. igiī signū ē qꝫ ꝑdictꝰ ꝰctꝰ est cōtractꝰ ad firmā. tz ꝓña. qꝛ ipe effectꝰ hūt reduci ad eāde cāz. Añs ꝑbaī. qꝛ si miles hēret ꝑdictū castꝝ a ꝓncipe ꝑ cōcessionē ad firmā percipet fructꝰ eiꝰ / faciēdo eos suos: ꝛ nō teneret eos cōputare in sortez: atq; ꝓtute illiꝰ cōcessiōis ꝑñtaret ad bñficiū: cuiꝰ ius prōnatꝰ fuisset ānexū eidē castro: nisi in ꝓcessione ad firmā illō ius fuisset expsse refuatū ꝑ ꝓcedentē. vt ꝑz i. c. ex lr̄is. extra. de iur patr. Modo illa eadē facē miles ꝑdictꝰ si hēat castꝝ ꝑ ꝑdictū ꝰctū. Hā ñtare solz ad bñficia castri: qō ñ possz si int se et ꝓncipē eēt tm̄mō ꝑ actꝰ ꝰctus mutui ꝛ pigꝛis. vt ibīd. vult glo. eo qꝫ tūc nullū dñiū ēt vtile illi castri fuisset trāslatū in militē. ꝛ ꝑ ꝑñs nec ius prōnatus in eū trāsijsset / qō alꝫ cū vniuersitate reruz trāsiret. Scō ꝑbaī eadē minoꝛ ex vocabulo theutonico q̄ talis ꝰctus vocaī satzwig. vl̄ satz. Modo ꝰctus ad firmā ēt tali vocabulo theutonico vocitaī. Hec tñ q̄rta ꝑbatio hui cōclonis videī inualida ꝓ ꝑ duo. Pr̄io minoꝛ em̄ vī falsa: ex eo qꝛ si eēt ꝰctus ad firmā. g̃ esset ꝓtractus locatiōis ꝛ ꝓductiōis. sed ꝑñs est falsuz. igiī minoꝛ falsa. seq̄la ꝑbaī qꝛ ꝰctus q̄ ōr ꝓcessio ad firmū est locatio et ꝓductio saltē lōgi tpis. Uū Panoꝛ. i. c. vña. extra. de loca. ꝛ ꝓduc. ait. Nota qꝛes ꝓcedit ad firmā cū cōcedit ad ānuū cēsuz seu locat ꝛ est vulgare anglicoꝝ. hec ille. Et idē i. c. ex lr̄is. de iure patro. tractando glo. ꝑmā. ōt qꝫ glo. videt velle qꝫ in casu capli ex lr̄is. i. q̄ fit mētio de ꝰctu ad firmā / fuit ꝑsitus ꝰctus ꝑ quē trāsiuit vtile dñiū ville. vtputa qꝛ locatio fuit facta ad magnū tps iuxta notata ꝑ Innoc. in. c. ꝑt. s. de locatōibꝫ. ꝛ sic cū ꝓductio habeaī ħ. s. i. casu capli ex lr̄is. loco dñi respectu vtilis dñi / transit etiā ius prōnatus. hec ille. et ita in vtroq; loco patz ꝑm

Panor, q̄ ꝯcessio ad firmā ē ℈ctus locatōꝭ. Falsitas aūt ꝓ̄tis pz, qz in ↄtia ꝯclone hītū est q̄ ē ℈ctus emptōis ↄ vēditōꝭ/ vt innoiatus, do vt des int̄ militē ↄ p̄ncipē, igit̄ nō ē ℈ctus locatiōis vl̄ ꝺductōis: cū illi ↄtract⁹ sint distincti. Nisi diceret q̄ aliq̄d locare alicui ad longū tp̄s / coincidit cū ↄtractu illi⁹ venditōis: q̄ tm̄ trāsferr̄ vtile dn̄iū rei: eo q̄ in vtroq; ℈ctu nihil transferr̄ nisi dn̄iū vtile tm̄ dato q̄ in ℔ cōuenirēt illi ↄtract⁹, ſ. q̄ sic̄ in venditiōe q̄ vtile dn̄ium tm̄ trāsferr̄/ nihil transferr̄ nisi vtile dn̄iū, sic in locatione longi tp̄is etiā vtile dn̄iū tm̄ trāsferet: tm̄ adhuc nō censer̄ idē ↄtract⁹ i iure, ꝓt alias diuersitates int̄ eos, qz in emptiōe p̄ciū sit̄ soluit̄/ vel ꝺz solui a p̄ncipio: in locatiōe aūt fit annuari solo ↄ per ptes. Scō vī inualida, qz ꝓbatōes minoris sēt inualide. Ad p̄mā em̄ dō̄m q̄ sepe a distictis causis idē effect⁹ emanat, vt a luce ↄ caliditate ꝓcedit caliditas, sic ꝑ distictas ꝯcessiones distinctoꝝ ℈ctuū stat q̄ ↄtrahens idē agere valeat, qō ptz etiā in casu eiusdē capi, ex ſ̄is. Nā si miles villā de q̄ idē caplin loquit̄/ habuisset a monasterio per aliquē ↄtractū q̄ tm̄ vtile dn̄iū fuissz translatū in eū/ potuisset p̄tasse ad bn̄ficia ↄ alia fecisse: de q̄b⁹ ꝓcedit argum̄tū, ↄ illa eadem potuissz fecisse ꝑ ↄtractū aliū: puta per oīmodā venditionē: q̄ tam directū/ q̄s vtile dn̄iū fuissent trāslata in ip̄m, ↄ silr̄ si ꝑ donationē habuisset eā: ↄ tm̄ tales ↄtractus fuissent distincti. Preterea q̄ miles in casu qōnis p̄tat ad bn̄ficiū castri diceret aduersari⁹: id nō sibi de rigore cōpetere, sic̄ nec ꝓpetit sibi recipe fruct⁹ castri nō ꝓputādos in sorte: sz vtrobiq; pctm̄ cōmitteret: ibi vsurā: ↄ alibi simoniā: q̄n ex pacto vel intentione dedisset pecuniā vt illā p̄sentationē hāret. Ad scōaz probationē dō̄m q̄ vulgare nō arguit, vt ex scō a suppōne pz. Nā in theutonico m'lri cō tractus eodē noīe gn̄ali noiant̄. Un̄ ↄ ↄtractū huiꝰ ꝯclonis vocāt mutuat̄oez ↄ impīg̃rationē: ↄ tm̄ talis nō est. Ex dict̄ ↄ etiā dicē dis in hac ↄ sequēti qōne ptz, q̄ sn̄ia docto. Joā. de Franckfordia in tract̄ suo de ↄtractib⁹, cōclone vij, aliq̄d hz ꝓbatis: ↄ est pro nob. aliq̄d aūt falsitat̄. Et idē in ꝯclone, ir. De vij, ꝯclone ptz, qz ait sic. Dubitat̄ citas Heidelbergen̄, obligat̄ mihi mille floꝛ, et petit a me q̄ p̄mittā solutōem stare, et oi anno q̄diu nō soluerit mihi integre mille floꝛ, vult dare mihi c. floꝛ, tāz̄ cēsus de mille floꝛ, q̄s teneat̄ soluere/ ↄ nos facim⁹ pactū sil̄: ↄ placz mihi q̄ ita fiat. Quer̄it̄ an sit̄ ↄtract⁹ licit⁹? Rn̄. q̄ nō, nisi sit iusta emptio ↄ iustū p̄ciū: ↄ nō inᵗueniat fraus/ nec auaritia stimulās: ↄ int̄ tio sit recta, qz tūc ē licitū: qz dat rantū p̄tato: ↄ vtrobiq; fit trāslatio veri dn̄ij. Si aūt nō sit ↄtract⁹ iuste emptōis ↄ venditōis q̄uis solū hēat nomē: sz in ꝟitate ꝯcessio: et solū ꝑ expectatōe dant̄ c. floꝛ, ↄ q̄ ille mutuans expectat ↄ tacz a repetitōe: vl̄ saltē renūciat iuri suo repetēdi ꝑ c. floꝛ. annuis. ↄ tamdiu donec ꝓsoluāt̄ mille floꝛ. Dico q̄ simplr̄ est vsura q̄cq̄d inde leuar̄: ēt si de mille floꝛe, nō dare ̄ nisi vn⁹ floꝛ. in āno, imo nisi vnic⁹ obolus. hec ille. Jn q̄b⁹ ꝓbis p̄dict⁹ mgr̄ ponit tria dicta. Primū q̄ sit licit⁹ ↄtract⁹ si sit iusta ēptio ↄ. ↄ sic inuit q̄ ꝑ eē ibi ↄtract⁹ emptōis, ↄ tm̄ ex forma casus i dubio vī q̄ ille cui mille floꝛ. debēt: ēt vtiq; nō nisi ꝓbo equalēte ꝓbo mutuo, qz in ℔ q̄ ꝺt pmittā solo nē stare idē ꝺt: ac si diceret, expectabo de ill⁹ mihi debit̄, expectare aūt de pecunia debita est eā mutuare debitoꝛi, igit̄. Jn ℔ aut̄ q̄ ꝺt, si sit iusta, innuit q̄ reqrit̄ q̄ inᵗueniat iustū p̄ciū, ↄ cū ꝺt, si sit iusta. pz q̄ nō ꝺt esse iustū: qz p̄ciū est nimis puū, qz si emptio est emptio redditꝰ redimibil̄. mō p redditu redimibili tp̄ibꝫ suis fuit: ↄ nr̄is tp̄ibꝫ iustū p̄ciū est vt de mille denᵗ tm̄. l. Scōm ei⁹ dictū est, q̄ ēt si eēt emptio/ ↄ tm̄ nō esset ꝑ nimis quo pr̄cio q̄ eēt illicit⁹ ↄtract⁹. Et i hac scōa ꝯclone ver. ꝺt. An aūt sit solū inīq̄ emptio/ ↄ nō ēt sit vsurar⁹? ↄtract⁹ saltē ꝑ sumpt⁹, patebit q. lxxxiij, ꝯclone, ij, cū deficit in ℔ q̄ p̄cium suo tp̄e notorie iniustū: reuocat in dubium si sit iustū. Tertiū aūt eius dictum tangitur ibi: q̄ si ibi nō sit emptio: sz tm̄ ꝯcessio ↄ. Jn hac ꝯclone defic̄. qz ip̄licat ↄtradictoria. Nā ponit q̄ possibile sit q̄ p̄dict⁹ creditoꝛ dici possit illa mille mutuare citari: etiā si nō solū nō repetat: sed etiā renūciet iuri repetēdi, ℔ aūt est falsū, vt patuit, ↄ firmat̄ ex ꝓmo ei⁹ dicto. Nā ꝯcedit q̄ in ↄtractu p̄dicto ꝑ eē ꝑa emptio, q̄ro q̄n sit dicēda ibi vera emptio? nō eq̄dē nisi q̄n ea dat irreuocabilr̄. qz q̄n reuocabilr̄ ea dat/ est ver⁹ mutuū igit̄ ꝓti⁹ casus ↄtie cōclonis esset exp̄n̄ ꝓmi dicti. Jta q̄ tūc esset ꝑa emptio: licz essz pro nimis quo p̄cio, et sic inīq̄. Sed verū esset tertiū dictū q̄n creditoꝛ hret facultatē repetendi pecuniā sine ꝓputatiōe fructuū in sorte⁹. Jn nostra aūt conclone ꝺt q̄ si ꝓnceps dedit militi Heidelbergā in pign⁹: eo q̄ miles dederit ei mille flo. ↄ miles leuat oīs ꝓuentus q̄ als cederēt ꝓncipi de Heidelberga/ donec soluant̄ militi mille: tunc licit⁹ est ↄtractus/ dūmodo ꝓuent⁹ eq̄lēt expēsis/ laboriby/ ↄ ꝑiculis: q̄ et q̄s subire hz in defendo ciuitatē: ↄ miles illos recipiat nō ꝓ mille ꝯcessis: sz ꝓ p̄dictis laboribꝫ ↄ expēsis refūdēdis / dūmō ad illos labores ñ als tenebat̄. Hec ille. Et sic a ℑrio sensu dānat militē/ si plus recipiat q̄s ascendāt expēse/ labores/ ↄ ꝑicula. Jtez ēt si nō in relatione ad illas expēsas recipiat. Jtē ↄtio si als teneb⁹ tur miles ad illos labores. Nō lz illa esset vera q̄n reuocabil'r dedisset mille p̄ncipi. qz tūc eēt mutuatio, non aūt q̄n irreuocabiliter, qz tūc est emptio redditꝰ redimibilis sup⁹ p̄uentib⁹ Heidelberge, ↄ tūc nō opz recurrere ad videndū si ānui p̄uentus eq̄leāt expensis ↄ, sz an eq̄leāt p̄cio dato, puta. si ānui st̄ pl⁹ q̄, l, qz tūc ē illicit⁹/ nisi illō vltra qō accipit: accipiat ꝓt expēsas ↄ labores p̄dictos eo q̄ ad illos ñ teneb⁹ rōe p̄uētuū q̄s recipit: sic̄ nec alius emptoꝛ redditⁿ teneb⁹ ad culturā p̄dij in q̄ sunt cōstituti/ si dat iustū p̄cium, vt patebit q̄stione. lxxiij.

Octaua ꝯclo. Dato q̄ in predicto ↄtractu esset vera mutuatio in datione. ij. miliū flo. ↄ ꝑa pīg̃ratio in castri assīgtione ↄ pceptiōe fructuū pīg̃ris. adhuc posset saluari miles in pceptione alicuoꝝ fructuū castri/ ēt nō ꝓputādoꝝ in sorte⁹/ q̄uis nō oīm. Probat̄. qz ex forma cōtract⁹ teneb⁹ miles castꝝ tenere in debita structura. Nō creditoꝛ ꝑt fruct⁹ pīg̃ris pcipiēdo nō ꝓputare in sorte ad tantā q̄titatē quā te fuerit expēse necessarie: ↄ ēt vtiles q̄s fec̄ in re sibi impīg̃rata/ dūmō nō sint īmoderate. Scōo ꝑbat̄ ꝯclo. qz staret militē pati int̄esse dānī emergētis/ vel lucri cessantis ex ipsa mutuatiōe: de q̄ ꝓnceps teneret sibi satisfacere: p q̄ satisfactōe posset tantos fruct⁹ pceptos nolle cōputare in sorte q̄tū fuisset int̄esse ppessuz. Sz tm̄ ꝑ hāc ꝯclonē nō saluaret miles vniuersalr̄/ si oēs fruct⁹ castri pcipere vellet nō ꝓputādo eos i sorteꝫ: qz sepe tales fruct⁹ excedūt oēs expēsas ac int̄esse ↄ penā. Nona ꝯclo. Si in ℑctu qōnis esset ꝑa mutuatio ↄ pīg̃ratio / non posset miles q̄ ad id qō recipet vltra expensas ↄ int̄esse mō tacto i p̄cedenti ꝯclone sufficient̄ excusari. Sic̄ tm̄ q̄dam nitit̄ eū excusare ꝑ ℔ p̄cise q̄ ille ↄtract⁹ cōiter obseruat̄ int̄ p̄ncipes tā eccl'iasticos q̄z seculares: alios q̄s potētes: ↄ palā freq̄ntat̄ q̄ hmōi ℑctū credūt licitū ↄ eū bona fide q̄tidie trāꝝ licitū celebrāt: passimq; absoluunt̄ a confessoribꝫ: ↄ qō pl⁹ est raro etiā desup ꝓscia formab⁹. Proꝛbab⁹. qz nec cōis obseruātia se sola accepta sufficit excusare eū, qz tūc cōis obseruātia excusaret int̄rātes lupanaria, nec bona fides seu ꝓscia se sola: vl̄ ēt cū cōi obseruantia accepta, qz tūc seq̄ntes doctrinā hereticoꝝ erroneaz in fide vl̄ moribꝫ q̄ dicūt alicui credēda vl̄ alia q̄ licere q̄ tm̄ nō licēt excusarent̄: eo q̄ i talibꝫ seq̄cibꝫ hereticoꝝ inueniunt̄ ambo, ſ. obseruātia cōis ↄ fides q̄ credūt illa eis sic licere. Et dato q̄ p̄dicti ℑbētes ꝓt obseruātiā et bonā fidē excusarent̄ a pena foꝛi exteriorꝭ: eo q̄ ñ reputarent̄ vsurarij: nec vt tales punirēt̄: eo q̄ i dolo nō fuissent talr̄ ℑbendo: tm̄ ꝑ ℔ nō eēnt imunes a culpa, ↄ ꝑ ꝓñs: nec a pena in foꝛo dei, ↄ q̄uis illa eoꝝ ign̄rātia attenuaret culpā ↄ penā i illo foꝛo: nō tm̄ in toto tolleret. Un̄ ↄ ꝑe q̄ leges ꝓcedētes expīssas vsuras obseruabant̄ cōit̄ m'lri exercebāt vsuras credentes sibi licere: nec tm̄ hi excusabāt̄ a pctō. Dico āt notāter i ꝯclone p̄cise ꝑ ℔ ↄ, qz possitis certꝫ ꝺditiōibꝫ vltra ℔ tactas: posset q̄s excusari a culpa ↄ pena i foꝛo dei ℑbēdo cōtractu ēt i se dānato lege diuīa: sz he ꝺditōes patebūt i qōne vltia huiꝰ opis. Cōtra hāc ꝯclonē arguit̄/ q̄ p̄dicta cōis obseruātia sufficient̄ excusaret, qz cōis obseruātia ē q̄dā cōsuetudo: ꝯsuetudo aūt valet excusare. Dicē dū ꝯsuetudo nō valet excusare aliquē a delicto si ē delictū lege dīna dānatū. Nō ℑctus p̄dict⁹ si eēt ibi ꝑa mutuatio ↄ ipīg̃ratio eēt dānat⁹ lege dīna: qz vsurari⁹ q̄ dānat̄ Lu. vj, igit̄ nō valeret ꝯsuetudo eum excusare q̄uis ꝯsuetudo ↄtra legē mere positiuā inducta ↄ sufficiēter p̄scripta excuset illos q̄ post eā inducta agūt ↄtra talē legē, qz tal'lex n̄ est amplior lex: sz abrogata ↄ interpratiue reuocata ꝑ legislatorē p q̄ntō tolerauit ꝯsuetudinē. Et si ꝑbat̄ q̄ etiā q̄n est cōmunis obseruātia vl̄ cōsuetudo ℑ legē diuinā excusek̄ q̄s. qz (vt arguit q̄dam) ꝯsuetudo cōtra mr̄imoniū legitime ↄtractū excusat vt est text⁹ .i.c.fi. de ſponsa duoꝝ, vbi erat cōsuetudo q̄ licz q̄s ↄtraxissz mr̄imoniū p ꝑba de p̄nti cū vna et post silr̄ ↄtraxit cū alia: carnali copula subsecuta: tenebat̄ ex ꝯsuetudīe manere cū scōa ↄ ꝺt ibi glo, ↄ doctores q̄ ista ꝯsuetudo licet

de iure nō valeat: tñ ex q̄ erat tolerata/excusabat mr̄imonia p̄cedēta hāc reprobatōez/ z etiā plem suscepta. Ex q̄ inferr̄ q̄ pbabilis error iur̄ causat⁹ ex tolerātia cōsuetudis ꝺ ius: z q̄ nō valet/ bz excusare. Ad hoc glo. i c. venerabilis. de ꝺsuetudie. z qō notat Panor. in c. cū dilectus. eo. tit. vbi notat q̄ lege existētē dubia/debem⁹ recurrere ad ꝺsuetudinē loci. z si de ea appeat: non est ab ea recedendū ab illo ītellectu quē ꝺsuetudo tribuit: ēt si ex post facto appeat q̄ ille intellectus nō sit bonus. nā dz illud sat̄ valere rōe consuetudis. Dōm q̄ hoc argumētū defīt in q̄nq̄. Prīo. qz q̄uis ꝺsuetudo saltē sufficiēter inducta/ z pscpta ꝺtra aliquā legē mere positiuā disponentē aliq̄d circa mr̄imoniū: viuētes tali ꝺsuetudie/excusare posset non obstāte q̄ ageret ꝺtra talē legē: eo q̄ āmplⁱ nō esset lex abrogata z interpratiue reuocata p tolerantiā legislatoris: tñ ꝺsuetudo cōtra legē diuinā inducta/nūq̄ valet excusare siue circa mr̄imoniū/siue circa alia negotia nisi eēt ibi ignorantia inuincibil⁹. mō nos loq̄mur h̄ in casu vbi act⁹ q̄ ꝺsuetudie inualuisset/eēt lege diuina dānatus. Scōo defīt. qz falsuz assumit. s. q̄ p̄dicta ꝺsuetudo excusauerit ꝺtrahentē cū scōa quā coḡuerat: prima dimittēdo cū q̄ pus ꝺxerat p ꝓba de presenti. imo ñ obstāte ꝺsuetudie illi⁹ diocesis/ peccabat cū scōa stando: z deserēdo p̄mā. qz in re z in fozo det/ erat nullū mr̄imoniū int̄ se z scōam: sed tm̄ cū p̄ma. Nā de lege diuina est q̄ nō ligat⁹ ꝺhens cū nō ligata / p verba de p̄senti: z cū ꝺsensu vtriusq̄ efficīt marit⁹ illi⁹/ z inhabil⁹ ad ꝺhendū cū scōa: ita q̄ nihil facit cū scōa ꝺtrahēdo/saltez p tpe legis euāgelice. Hec illi⁹ diuine leḡ ignorantia cuz sit vincibil⁹ excusat. Tertio defīt. qz ōt q̄ ꝓ assumptū habeat in c. fi. de spōsa duoz. Nā hoc ibi nō habet. papa em̄ tm̄mō recitat illā ꝺsuetudinē: sz nō ōt q̄ excusauerit ꝺhentes: sz tm̄mō recitata ea dispōnit quō de ceto debeat ep̄s se hr̄e in mr̄imoniꝭ ꝺhendis. Sz p hoc q̄ ōt de ceto. nō seq̄t q̄ g̃ voluerit / q̄ bucusq̄ ꝺtrahētes fuerit excusati a culpa coram deo: q̄uis potuerīt esse excusati a pena fori exterioris: z etiā ples potuerit fuisse legitimata p papā. Ūñ in re ples ñ fuit legitima: sz q̄ ad effectū legitimitat⁹ potuit rōe illius erroris pueniētis ex ꝺsuetudie tali hr̄i vt legitima. Nō em̄ ꝑt papa facere q̄ ꝑteritū nō sit ꝑteritū. z sic illū q̄ vere fuit de concubitu viri/ cū non sit sua. z per ꝑñs illegitime nat⁹ facere q̄ nō fuerit illegitime nat⁹. Effectus q̄dem legitimitat⁹ sibi ꝓuenies ex iure positiuo pōt ꝓcedi illegitimo: z indispositiones ꝓuenientes ex iure positiuo illegitimitati possunt tolli ab illegitimo p papā. Quarto defīcit. qz ōt q̄ glo. dicat q̄ illa ꝺsuetudo excusauerit ꝺctū mr̄imoniū. Nā gl. hoc nō ōt. vt patz intuēti. z si diceret: non esset vez nisi q̄ ad penā fori exterioris. imo vī q̄ posīt cōstitisset pape de aliq̄ tali mr̄imonio ex tali consuetudine ꝺtracto aū emanatione illi⁹ capituli: nihilomin⁹ debuisset laborasse ad eius sol'onem: z int̄ ꝑsonas diuoꝝ celebrasse z si noluissent discessisse: debuisset eos punisse. sic Esdras separauit Jsraelitas a cōiugibꝫ q̄s ꝺtra legē mosaicā duxerāt. vt ptz. j. Esdre vl. nisi per vīa dispēsationis potuiss⁷ deobligasse maritū a ꝑore ꝓuge: z etiā eum sic cū effectu liberasset. sed an hoc potuisset papa/nōn est pua disputatio. de qua alibi.

Quinto. qz allegat q̄ probabil⁹ error iuris causat⁹ ex tolerātia excusat: verū est iur̄ mere positiui: non aūt diuini / nisi vbi esset error inuincibil⁹. vl' intelligit⁹ de excusatiōe nō a toto: sed a tāto. Argumēta aūt q̄ fierī possent cōtra cōcl'onem p̄mā/ tertiā / z septimā patebūt in sequenti questione.

¶ Questio. XXXIII.

Vtrū ipsi A. ꝺputa

alicui militi mutuāti irreuocabil⁹ ipse B. vt puta alicui ꝓncipi. ūj. milia flo. liceat obligare ipm B. ad dandū sibi ex camera sua annuatim c. floz. dōec restituat sibi integral⁹ sors mutuata: nō ꝺputatz in sorte illis. c. floz. q̄s annuati percepit/data facultate ipi B. z suis successoribꝫ sese liberādi/ z cēsum p̄dictz extinguendi per restitutionē sortis mutuate. Solō q̄ntis stat in q̄ttuoz suppōnibꝫ: tribus ꝺclonibus: z sex argumētoz sol'onibꝫ.

Prima suppositio. Casus huj⁹ q̄stionis/ z casus p̄cedetis conueniūt z differūt. Conueniūt q̄ntuplr. Primo qz in vtriusq̄ q̄stionis casu mutuatō fit irreuocabil⁹. Scōo. qz vtrobiq̄ fit cū obligatione ipius B. ad dandū A. ius p̄cipiendi annuatim. c. Tertio. qz sors mutuata/ z annui fructus sunt vtrobiq̄ eq̄les. Quarto. quia vtr obiq̄ B. habet facultatem se liberādi ab obligatiōe dandi A. annuos fruct⁹. Quinto. qz vtrobiq̄ fructus medio tempe p̄cepti nō ꝺputant⁹ in sorte mutuatā cū sors restituitur. Sz differūt tripl'r. Prīo. qz in p̄cedēti fuit mutuāti assignatū pign⁹ pro sorte mutuata h̄ non sal̄tē ex forma casus. Scōo. qz in p̄cedenti fuit mutuāti assig̃tū ius p̄cipiendi centū annuati ex possessione aliq̄: h̄ aūt assignat⁹ ex camera. Tertio. qz in p̄cedenti fuit mutuās obligat⁹ ad varia ex pte possessiōis .s. castri sibi impignorati. hic aūt ad nullū illoz est obligatus.

Secūda suppositio / z tertia sē ille eedē q̄ posite sunt z declarate in p̄cedēti q̄ne. Ūñ z ideo hec q̄stio in hoc loco est posita ꝓp̄ vicinitatē resolutōis el⁹ ad p̄cedentē: alioq̄n seq̄ns q̄ de pig̃re mutuatarij sonat imediate ꝺbuiss⁷ fuisse secuta

Quarta suppō. Causa cur hec q̄stio mouēr̄ est. qz el⁹ casus cum ꝑdictis suis circūstātijs / sepe accidit in nr̄a puincia int̄ nobiles ex vna pte: z aliquē dñz vel ꝓncipem ex alia: ita q̄ vtrunq̄ illo termino mutuatio in p̄dicto casu nedū ꝓbo/ sed etiā ꝑsuta in instrumētis desup confectis. circūstātie aūt huius ꝺtractus satis patent ex titulo z prima suppositione.

Prima cōcl'o. Casus ꝺcl'onis vestit⁹ illis circūstātijs q̄ in titulo z ꝓma suppōne sē posite/ vī licit⁹. probat⁹ triplicit. Prīo. qz si nō. maxīe qz ibi esset mutuatio vsuraria: p q̄tto mutuans restituta sibi sorte/vult hr̄e aliq̄d vltra sortē. s. ānuos florenos medio tpe p̄ceptos: sz hoc nihil arguit. qz ibi nō est mutuatio. qō dupl'r probat. Prīo. qz si sic. maxīe qz ab ipis ꝺhentibꝫ sic vocitat: tam ꝑsona/q̄s ꝓbo. sed hoc nihil arguit. vt ptz ex scōa z ētia suppōnibꝫ. Scōo. qz illa mutuatio fit cū duabꝫ circūstantijs/ repugnātibꝫ oīno nature mutuatiōis z substantie eiusdē. Prīa. qz fit irreuocabilit⁷: ita q̄ mutuatari⁹ nō est obligat⁹ ad restituēdū sortē mutuatā. Scōa. qz q̄uis fiat cū obligatione mutuatarij/ ad dandū mutuatori annuati c. flo. tū in hoc habet q̄ illud q̄ mutuatari⁹ dat mutuatori respectiue ad. ūj. milia est ius p̄cipiendi annuati. c. Modo hoc ius est res alteri⁹ gñis/q̄s sint duo milia flo. Modo mutuatio dz fierī cū obligatiōe mutuatarij/ad restituendū sibi idē in gñe: z tantundē in nūero/pondere/z mēsura: z sic etiā obligat⁹ ad restituendū rem cōsistentē in numero/pōdere/z mēsura. igit⁷. Et si nō est mutuatio ꝓp̄ circūstantias repugnātes ei: seq̄t q̄ erit ali⁹ ꝺtract⁹ z talis cui tales circūstātie ꝓueniūt ocurrēt ꝺbus substātialibꝫ illi⁹ alterius. Modo circūstātie ille ꝓuenīūt emptori z venditōi z assūt h̄ subalia illi⁹ ꝺctus: qz ibi ē repire p̄ciū. s. duo milia: et mercē. s. ius p̄cipiēdi annuatim cētū z ꝓsensus vtriusq̄. z ibi agit⁷ p ꝺtrahētes q̄ reddat gen⁹ p q̄ntitate. s. ius p̄cipiendi p duobꝫ milibꝫ: z ēconꝺtra. q̄ntitas. s. duo milia p genere scilicz p p̄dicto iure: z q̄n tale q̄d agit⁷ int̄ ꝺtrahentes: tūc ē indistincte emptio z vēditio ꝑm iurisperitos: vt Bartho. in. l. mutuū. i ꝓncipio. Scōo sic: qz si esset illicit⁹: maxīe qz cū mutuanti restituit⁷ sors: ipe vult hr̄e aliq̄d vltra sortē. s. fruct⁹ medio tpe p̄ceptos. sz h̄ nihil arguit: qz q̄uis illicitū sit vltra sortem vere mutuatā aliq̄d velle hr̄e: nō tñ vltra sortē q̄ nō ē vere mutuata: sed tradita vt p̄ciū. Modo p̄dicta duo milia nō sūt sors mutuata. imo sūt p̄ciū traditū ꝓncipi: z ius p̄cipiēdi annuatim. c. floz. est merx empta cui⁹ merc⁷ fructus sūt. c. annui flozeni: q̄s p̄cipit tanḡ fructus sortz sue p se empte. z illi ēt nō consenk esse q̄d vltra sortē: qz sūt inclusi in sorte empta. sz bñ sūt q̄d vltra p̄ciū datū. qō sibi restituit⁷. z h̄ nō est inconueniēs: qz emēs vineā p. x. florenis: si ꝑp longitudinē tpis percipiat fruct⁹ tanti valor⁷ q̄ntū fuit p̄cium: nihilomin⁹ poterit eādē vineā reuēdere suo vēditori p̄o. x. Tertio sic. Si A diss⁷ B: ego do tibi duo milia florenoꝝ obligādo te: vt des mihi ex camera tua annuatim. c. flo. donec tē. vt in q̄stiōe: ꝺct⁹ diceret licit⁹. q̄a diceret eē emptio reddit⁹ p p̄cio iusto cū pacto redimēdi: q̄ emptio ē licita. vt patebit infra. q. lxxxiij. Et etiā ptz ex. l. fi. C. de rerū p⁹mutatiōe. vbi hī illū ꝺtractū esse licitū: perquē dñs vel donās ex cā transferret rem alī quā z ꝓuenit vt donatari⁹ vel recipiēs eam p̄staret sibi q̄d annuū vel menstruū. igit⁷ etiā nūc ē licit⁹ qū dixit mutuo tē. tenet ꝺna. q̄a tūc eēnt ījdē ꝺctus. qō ꝑbat sic. qz ꝺhentes sūt ījdē nūero: z extrema illi⁹ ꝺctus sūt eadē scz datū: z illud p q̄ dat⁷ z pacta ac circūstantie sunt eedē. Nō vbi eadē extrema z circūstātie eedē: ibi idē actus. sic ab eodez hoie in vno oc'o respectu eiusdē color⁷ elicit⁷ eadez visio i specie z nō distincte visiōes specie vel gñe. Hec obstat diuersitas nois q̄ vereretur. A i ꝑmo z scōo ꝺtractatu ꝓp̄ duo. Prīo: qz sic ꝑpter nostrū affirmare vel negare nō mus-tat aliq̄d in re: sic ꝑpter nr̄m appellare ū mus-

tatur res ī sui natura ꝛ ꝑba debēt fuire intē
tioni ꝛ ñ ecōtra. Hā Plato ait: Sermo sub
iect⁹ est rei: nō res ſm̄ōi. Ūñ si nigredinem
cozui vocē nigredinē: ꝛ nigredinē ethiopis
vocē albedinē: ñ erūt ꝓpt hoc distincte nigre
dines specie: ꝛ lati⁹ ℔ patuit ī ſcōa ſuppoſiti
one: ꝛ ꝛtia p̄cedēt ꝙnis. Scōo: qz illō ver
bū mutuo ñ ē oīno diuersū ab illo ꝑbo do.
Hā etiā oē mutuare ē dare. ꝛ ecōtra: dare est
mutuare. Et si dicis q̄ ſaltem nō oē dare est
mutuare. Dicendū q̄ ſiſtendo p̄cise in ꝑtu
te vel deriuatiōe vel ethymologia illi⁹ nois
mutuare: etiā oē dare q̄ ſcz transferre dñiuz
rei ī altū essz mutuare. qz mutuare ōt ō meo
facere tuū: ꝙuis a ꝓpoſito accipiēdo mutu
are addit vltra ℔ aliq̄d aliud. ſ. q̄ res tal' ſit
vſu ꝙſūptibil' ꝛ ad talē vſum ꝙcedat: ꝛ q̄ ob
ligēt recipiēs ad reſtituendū idē in gñe. Et
ex ℔ ptz rñſio ad argumētū q̄ ꝙs diceret int
ꝓpoſitio p̄dicti ℨctus vt ñ ſit mutuū. ſz ſit em
ptio nō p̄t fieri: niſi ī ꝓpoſitiādo vocabulu
mutui. igit̄ ñ est tal' interꝓtatio valida. Nam
dicendū dupl'. Prio: q̄ dato q̄ esset cū im
ꝓpriatiōe: tñ negat̄ ꝓña. qz etiā talis interꝓta
tio ad altū ꝓtractū fieri ꝑt: si fiat cū aliq̄li im
ꝓpriatiōe vocabuli: vt patuit ꝑ ſpanoz. in ꝑ
mo exēplo ꝛtie ſuppoſitiōis. Jdē etiā patz ꝑ
ſcōm exm̄ eiusdē ſuppoſitiōis. Scōo dicē
dū q̄ illa ī ꝓpoſitio ñ est mag̃: qz etiā mutua
re p̄t p̄dicari de oī dare q̄ transferē dñiū rei:
qz iā dictū est ſiſtendo in virtute ꝛ deriuati
one noīs: nulla est ī ꝓpoſitio: vt patuit.

Bcōa ꝙclo. dato q̄ essz ibi ꝑa mutu
atio: adhuc A posset ſaluari:
q̄ ad aliq̄s florenos annuos p̄ceptos quos
nollz restituta sorte ſibi cōputari in sortem.

Probat̄: qz rōne interesse dāni emergentz vl̄
lucri cessantz: posset tot florenos retinere in
refusionē ſui interesse q̄ntū fuisset interesse: ſal
uis tñ ꝙditiōibꝫ ad ℔ requisitz ꝛ tactis ī. q. xxx.
hec ꝙclusio est ſimilis partim octaue ꝙcloni

Tertia ꝙclo. Dato q̄ esset ibi ꝑa mutuatō
ipſe A p̄cipiēdo aliq̄d vltra sortē ꝛ vltra inte
esse nō posset saluari p ℔ q̄ est cōis obſuan
tia in ꝛra nr̄a ꝛ bona fides in ℨbētibꝫ. pbat̄
sic̄ ꝑbata ē nona ꝙclo p̄cedentz q̄nis.

Contra ꝓmā ꝙclonē arguit̄ sextupl'
Primo sic. Mutuās ſpōte
sup montē florentinoz: seu sup loca ianuen
ſium: vere mutuat. ꝛ tñ talis etiā irreuocabi
liter mutuat. igit̄ irreuocabilitas nō est cir

cū ſtantia repugnās mutuatiōi faciēdo eam
transire in aliā ſpeciē. sic̄ tñ ꝑ fundamēto hu
hic ꝛ habitū est in p̄cedenti q̄one. Maioz ꝑ
bat̄. qz talis mutuās ꝓmittit vſurā: vt tenēt
doctores: q̄ determinauerūt ō talibꝫ mutuis:
ꝛ noīatim ſctūs Bernardin⁹ tenet talē com
mittere vſurā. vt patebit ifra. q. xlv. Nō
vſura nō cōmittit nisi ī mutuatiōe q̄ ē ꝑpa
ſedes vſure. igit̄. Maioz vera. Minoz ꝑba
tur. qz talis mutuās nūq̄ ꝑt repetere a cōtra
te florentinoz sortē mutuatā. sic̄ nec illi q̄ co
acte desup mutuant: sic̄ docet p̄ctica eiusdē
ꝓtract⁹. Dicendū ꝑ duas solutiones. Prima
dato q̄ maioz esset vera ꝛ sil'r minoz: tñ ꝑ ℔
nō ꝙcludit̄ oppoſitū fundamēti p̄dicti. qz ir
reuocabilitas illa q̄ repliᵹ in mutuo sup mō
tem florentinoz aliter est ibi ꝛ aliter in nr̄o
ꝓtractu. ꝛ ℔ ptz assignādo duplicē diſſimili
tudinē vel differētiā. Hā in nr̄o ℨctu est cū
talibꝫ circūſtātijs q̄ ꝙueniūt emptiōi ꝛ vend
ditiōi. qz ℔ mutuāti assignat̄ res certa ꝛ por
tens hīe rōnē mercis ꝛ ꝙſensus vtriuſq; ꝙ
ñs: cū accedit irreuocabilitas q̄ als discō
uenit mutuatiōi p̄t talis ꝓtract⁹ interꝓtari:
vt ñ sit mutuatio: ſz emptio. Sz in mutuati
one sup montē florentinoz ñ assignat̄ mutu
anti aliq̄d certū: qz regētia citatz p̄t si vult
vni plus alteri min⁹ ꝑ centenario ꝓstituere:
alteri oīno nihil. nec ꝑt mutuātes ꝓtradi
cere. Et sic defic̄ vnū ex ſubalibꝫ emptiōis.
ſcz qz dz esse res certa q̄ debz dici merx. Jō
nimirū q̄ talis mutuatio ñ censet: vel interꝓtat
esse emptio: sic̄ mutuatio ī nr̄o casu. Scōa
diſſimilitudo: qz ī casu argumēti ipſi ꝓtrahē
tes intendūt (ñ obſtāte ꝙditiōe irreuocabili
tatz) ꝓtrahere ꝓtractu mutui. Nam ptās ī
hūc modū ꝙponit ipſis ciuibꝫ. ſ. vt mutuent
ꝛ ciues ēt ꝑ modū mutui p̄stant pecunias
sup montē. ꝛ ī ō nimiz si iudicent ſm̄ intētio
nē ꝓncipaliᵹ intentā. sic̄ si A corrupta inten
tiōe reciper aliq̄d a B: A peccaret ēt si B in
corrupta ꝛ syncera intentiōe sibi daret: ñ obſ
tante q̄ eadē receptio fuissz licita ipi A: ſi ñ
tali intētiōe: sz alia recepisset. sic̄ si q̄s nūcio
ꝺferēti sibi mūera rapet vl̄ furaret: illicite re
ciperet: ꝙuis in re fuisset sibi ea donatur⁹. ꝛ
℔ ꝓpter intentionē corruptā: ꝛ si q̄s ꝺferens
beneficiū ipi B reciper ab eo tpalia ꝑ modū
precij. cū tñ alius obtuliſſz illa mere grat̄ ꝛ
syncere. Jta etiā cū A in casu argumēti ſiē
dit mutuare ꝓpter lucrū: ꝛ ptās intendit etiā
recipe vt mutuū: nimiz si A peccat recipiē

do aliq̄d vltra sortē stante tali intētōne. Sz
hec solo vī insufficiēs. q̄ ꝑtz quadruplr. qz
dato q̄ vtraq; diſſilitudo assigta eēt valida:
ñ per hoc nō infringiᵹ q̄n argumentū ꝙclu
dat ſuū ꝓpoſitū. qz ꝓpoſitū argumēti est con
cludere q̄ irreuocabilitas nō ſit cōditio / vl̄
circūſtantia repugnās oīno mutuatiōi: faci
endo ipam trāſire necessario in aliū ℨctū. qz
stat cū mutuatōe: ꝛ illud ſuū ꝓpoſitū ſufficiē
ter ꝙcluderet non obſtāte assigtiōe vtriuſq;
diſſilitudis. Hā q̄ tu recurris ad alia q̄ ob
stant ne p̄dicta mutuatio interꝓtet esse emꝓ
ptio: nō ꝑ hoc defendis ipam irreuocabili
tatē obstare p̄dicte interꝓtationi. Scōo de
ficit. qz dato q̄ mutuāti florentie sup mon
tem non assigret certa res vel ſumma. vt diē
ſolo: tñ saltē ꝙtingit aliq̄n assignari certam
rem vel ſummā. q̄ posito / argumentū ꝓcedit
vt ꝓpus: nō obſtāte p̄dicta diſſilitudine.
q; etiā assignatōe certe ſumme facta / adhuc
docto. tenēt ſponte sic mutuātem cōmittere
vſurā. Tertio deficit. qz nō est verū q̄ mutu
antibꝫ sup montē nō assignet certa ſumma.
Hā in ſtatuto ciuitatis exp̄sse hr̄ / q̄ ſtatuit
ciuibꝫ q̄ſq; restituat sortē seu capitale ſuū:
q̄nq; dādos ꝑ centenario. ꝛ ita de facto diu
obſuauit / obſuatq; q̄tidie. vt ꝑz in ſūma ar
chiep̄i florētini. ꝑte. ij. ti. j. c. xj. in ꝓncipio. et
ſil'r ꝑ brm̄ Bernardinū ſm̄o. xlj. circa ꝓnci
piū. ꝙuis ꝙo sit q̄ in Venetijs q̄nq; denār. ꝑ.
vel vlij. ꝑ. c. vt ōt idez ſctūs Bernardinus.
Quarto. qz sic̄ in ſcōa diſſilitudīe cēset mu
tuantē florētie sup montē tō peccare: qz intē
dit ℨbere ꝓtractu mutui: ꝛ sic ꝑ illū hr̄e aliq̄d
vltra sortē. Jta etiā in casu q̄is nr̄e ꝓdēna
ret A. qz intēdit mutuare ipi B. ꝛ sic rebr̄e
aliq̄d vltra sortē. Nam A. ita vtit̄ ꝙbo mu
tuo: sic̄ mutuās sup montē florentie: ꝛ sic̄ tu
velles excusare A. dicēdo q̄ ꝛ si vtat̄ verbo
mutuo: tñ in re ꝙsentit in ℨctū: q̄ in re est em
ptio. ita dico etiā excusaret̄ mutuās florētie
sup mōtē. qz q̄ necessitas eēt vt mutuās flo
rentie sup montē vellet in aīo p̄cise intēdere
ℨctū mutui: ꝛ ꝑ illū q̄d lucrari cū ꝑnītie anie
ſue: cū tantū dē vtilitatz hr̄et sine ꝑiculo aīe
habēdo oculū sup illū ꝓtractū. vt est emptō.
Scōa igit̄ ſol'o est. Maioz vī negāda. Ūñ
ſponte mutuās: reuocabil'r sup montē volē
do recipe de cētū q̄nq; ꝑ annū: remanēte fa
cultate apō ciuitatē redimēdi p̄dictū censuz
ꝓstituōez sortis: nō vī agere ℨctū ex ſe illi
citū. nec est ille ꝓtractus mutuatio: sed in re
est emptio reddit⁹ annui: cū pacto redimēdi
ꝛ dat iustū p̄ciū: qz centū censent iustū p̄ciū
ad emendū ius p̄cipiēdi annuati q̄nq;. Ad
ꝓbationē maioꝛ. negādū ē / q̄ ibi ſit vſura.
ꝛ ꝙuis aliq̄ doctores. ſ. Bernardin⁹ id dixe
rint: tñ nō oēs ℔ senserūt: vt patebit ifra. q.
xlv. Dixi notāter ñ videt ℨctū ex ſe illicitus
facere: qz de ꝑ accidēs p̄t ei eē illicit⁹ ī duo
bus casibꝫ. Prio: si mutuās esset in illa coꝛ
rupta intētōe / q̄ crederet ibi mutuationē eē
in re. ꝛ ꝑ ꝙns crederet sibi illicitū eē q̄d rect̄
pere vltra sortē: ꝛ nihilomin⁹ vellet recipe:
ille inq; eēt ex intentiōe vſurari⁹: sic̄ declara
tū ē exēplis in ſil'. i ſolutiōe. j. nō aūt a ꝓpter
rei actu exteriori: qz non fecisset ℨctū q̄ vere
esset mutuatio. ꝛ ꝑ ꝙns: nec vſurā cōmisisset
exteriorē. Scōo: si mutuaret ꝑ nimis ma
gno incremēto habēdo: vt cū iustū p̄ciū sit
c. ad habēdū ius p̄cipiēdi annuati. v. ſpe nō
vellet ponere: ſz q̄n dant. x. vl̄. viij. ſpe cupi
ditate duct⁹ mutuat seu dat. c. Hā tūc talis
emit magnā mercē ꝑ p̄cio nimis puo. ꝛ ī illz
casibꝫ hīet dictū scti Bernardini ꝑtatē.

Bcōo arguit̄. Si mutuo tibi. c. floꝛ.
ita q̄ eos teneas ad libitū tuū
ꝛ tñ singul'āntis q̄bꝫ teneāb: debeas mihi da
re. x. saluo nihilomin⁹ capitali: vſurari⁹ ſū:
vt ait Bernardin⁹: ꝛ tñ ī tali mutuo etiā nō
possū repetere sortē. igit̄ irreuocabilitas nō
facit mutuationē trāſire ī aliū ℨctū. Dicen
dū: negādo añcedēs. Hā eoipo q̄ adꝺicto q̄
ad libitū tuū teneas: renūcio repetitoni: ꝛ ꝑ
ꝙns nō obligaᵹ restituere: q̄ nō es ꝑe meus
mutuatari⁹. Ūñ qđ ſ'bdit. ſ. saluo nihilomi
nus capitali. si ītelligat̄ sic / q̄ ego nihilomi
nus velim absolute rehabere sortē: q̄n pla
cuerit mihi: tūc casus ipſe ꝙcat ℨdictiōez: si āt
ītelligat̄ sic / q̄ q̄n voluerz te libare a decē an
nis debeas mihi sortē restituere: tūc cas⁹ nō
ipſe ꝙcat. sz añs ē falſū. Ad ꝓbationē dicēdū /
q̄ pecco exq̄ ibi ē emptio iuris p̄cipiēdi an
nuati. ꝑ. qz vt eēt licita emptio: deberet ſua
ri eq̄litas p̄ciꝫ ꝛ mercz. Nō nimis puū p̄re
ciū ē dare. c. ꝑ iurep̄cipiēdi ānuati. ꝛ. qz cōit̄
estimat̄ iustū p̄ciū. c. piure p̄cipiēdi annuati
q̄nq;. ꝛ si fieret ℔ ī casu añcedēt̄ ñ ſolū ñ eēt
vſura: sz ēt ñ eēt illicita emptio. Ad auctira
tē ār. ſ. Bernardini: volēz q̄ ēt ſit vſura. Di
cendū q̄ fuit illius opiniōis: eo q̄ credebat
ibi remanere rōne mutui q̄d nō est.

Tertio arguit̄. In casu q̄nis neuter
cogitat de ℨctu emptiōis vel

venditionis.igit nō est int eos emptio / vel
vēditio.tenet ꝓña a silī.si A aīo donādi det
ipi B.duo milia:z B.recipit ea non aīo do
nādi:sed ꝑ modū mutui:nō erit ibi donatio
nec mutuatio.qz nec A.ꝓsensit in mutuatō
nez:nec B ꝓsensit in donationē.z hoc est:qz
ẓhentes nō cogitauerūt/ nec ꝓsensenserūt i
vnā spēm ẓctus.z ꝑ etiā fundak in.l.si pecu
nia.z.l.non oīs.ff.si certū petak. Vltroma
gis nō erit emptio vl vēditio:qñ neut cogi
tauit de ẓctu emptiōis vl vēditiōis. Dōm
ꝙ virtualr vtqz cogitauit z ꝓsensit in ẓctuz
emptōis z vēditō: qz vtqz cogitauit z ꝓsen
sit in mutuatiōem vestitā taliꝫ circūstātijs
qbꝫ ipa est facta emptio z vēditio.igit ꝓsen
sit ꝟtualit in eam. tenz ꝓña a silī.si qs plene
ꝓsētiat ad dādū tibi ter nouē: z tū nesciat ꝙ
ter nouē sit.xxvij.ille ꝟtualr ꝓsēsit ad dādū
tibi.xxvij.sic.si A.z B.nesciāt illā mutatiōz
i sui nā eē ēptionē z vēditionē:z tū ꝓsentiāt i
eā taliter vestitā ꝙliter vestita ē emptio/iā con
sentiūt virtualr in emptionē. z qz bona fide
faciūt illū ẓctū:z ẓct⁹ in re est licit⁹: sedꝫ ꝙ

Quarto arguit. Jn casu (excusent. qōnis A.z B.ꝓsentiūt in
mutationē: credēdo esse mutuū sic sepe ac
cidit:eo ꝙ nō sē tāti ingenij vt sciant discer
nere ḋzias specificas ꝓtractuū. Et si eēt mu
tuū/nō liceret ipi A.recipe fruct⁹ medio tē
poze: nolēdo eos cōputare in sortē. igit A.
peccabit ꝙdiu stat i illa credulitate ꝙ credit
eē mutuū.z ꝓña a silī.si ꝙs cogīscat vtrozem
ꝑtiā:ille act⁹ ex se est licit⁹: z tū si credat eaz
eē alienā/ z nihilomi⁹ cogīscat eā peccat moz
talr.sic est ḃ.qz ꝙuis ẓctus ex se sit licit⁹: tū
qz A.credit eū eē mutuū.tūc ꝑ ꝓñs credit si
bi nō licere recipe qd vltra sortē: eo ꝙ scit di
ctū eē Lu.vj. Mutuū dare nihil inde span
tes. Dōm nō est silē.qz cogīscēs ꝑtiā creden
do eā esse alienā/ ꝓtra ꝓsciaz agit: ꝙ edificat
ad gehēnā.qz ꝙtū in se est vult facere actū il
licitū.qz ex ꝙ credit eā eē alienā/ z nihilomi⁹
nus agit actū.igit ōs pinde sibi iputat /acsi
i re eēt aliena.qz nō stat ꝑ ipz ꝙ min⁹ cogno
scat i re aliena: z nō sic ē i casu ꝓcōnis nr̄e.
qz A.agēdo ẓctū i se licitū / ꝙuis credat eū
esse mutuū:tñ nihilomin⁹ credit illō mutuū
nō eē de nūero illoz de qbꝫ Lu.vj. ōz. z cre
dit illud mutuū eē alterī⁹ casus :z de nūero
illoz i qbꝫ z recipe vltra sortē:qz casuū vn⁹
est ille.s.cū nō manet rō mutui : et bona fide
id agit / nō sic ꝑt cogitare ꝙ cogīscēdo ꝑtiā
quā credit alienā:qz nō est casus i ꝙ ꝓcessuz
sit cogīscere alienā:quā credit cogīscens esse

Quinto arguit. A origina (alienā,
liter ꝓtraxit cū B cōtractu
mutui licz postea addiderit circūstātias dis
trahētes a rōne mutui z ꝓstituentes rōnem
emptiōis.igit ille ẓctus fuit illicit⁹:qz cuius
origo z ꝓncipiū est malū:z ipm ē malū. Uñ
raro ꝙ malo inchoata fūt ꝓncipio :bono fi
niunt exitu.j.q.j.c.ꝓncipat⁹. Uñ ēt doctoz
res valde ponderāt in ẓctibꝫ illō qō ē originā
liā cā: vt Bald⁹ in.l.emptiōe.C. pl⁹ valere
qō agit.post odofredū. Idē Hostiens⁹ in sū
ma.et ꝙ a ꝟbis claris ñ ē recedēdū.ō spōsa.
ex lr̄is.cū silibꝫ. Dicendū ꝙ mutuo accipit
vno mō.put ꝑcise ōr datione seu de meo fa
cere tuū. Scōo mō dic talē dationē determi
natā. Capiēdo ꝓmo mō cōtraxit originalit
cū B ẓctu mutui: qz dedit ipi B faciēdo ō
suis.ij.milibꝫ ꝙ eēnt ipi⁹ B:ſz illud ꝑmū est
gen⁹ ad talē z talē dationē.z ꝑ ꝓña nō ē da
tio mutui:vt mutuatio ē vna spēs ẓct⁹ rōe
cui⁹ nō licz recipe vltra sortē. Scōo mō ca
piēdo nō optz ꝙ originalr ẓcerit secum mu
tuatiōe talr capta:qz stabat ꝙ ꝓma intēlo
A fuerit ẓbere ẓctu mutuatiōis vestite cir
cūstātijs distrahentibꝫ a rōne mutui.attū si
ẓrisset primo tali ẓctu:z vt sic voluisset bñ
aliqd ide:peccasſz.ſz tūc nihil ẓ nos:qz nos
loqmur ō mutuatiōe ñ remanēte i rōne mu
tuatiōis:ſz distracta ad rōnē emptōis:nō da
to ꝙ ꝑcedēs act⁹ fuisſz illicit⁹:ñ ꝑ ꝑ seqns
actus realr distinct⁹ a ꝓzi eēt illicit⁹. Nam
sepe hō de malo actu deuenit i bonū. sicut z
de⁹ ex oī malo nouit elicere bonū. Et ꝙuis
ñ sit recedēdū a clarꝫ ꝟbis:vbi nlla circūstā
tia adiecta ē distrahēs a verboꝝ ꝟcatiōe:tū
vbi talr circūstātia adūcit:ex ꝙ cōstat de alia
ꝟcatiōe ꝟboꝝ:recedēdū ē a ꝟbis ēt clarꝫ.qa
vbi ꝓstat de reū ē ꝓtendendū ō ꝟbis:vt alt
būs Aug⁹. Et idē hz.l.j.C. plus valere rē.
vbi dr ꝙ in ꝓtractibꝫ rei veritas plus ꝟspici
debet ꝙ scḟtura:z sic illō dogma ꝟuak in cō
dēnandis ꝓtractibꝫ in fraudē ꝓceptis:si etiā
illud est seruandū in nō ꝓdēnandis ꝓtracti
bus qui pñt saluari:z in fraudē nō sūt cōce
pti. Hō em̄ pniozes debem⁹ esse ad cōdem
nandū ꝙ ad interꝑtandū in meli⁹. Immo i
dubio debem⁹ interꝑtari in meli⁹.

Sexto arguit. Si tibi legarē.ij.mi
lia z mandarē ꝙ tāto tempe
quo tibi nō ꝑstarenk illa.ij.milia:deberet ti

bi ꝙheredē meū dari aliq̄ ꝙtitas:illa quāti
tas esset vsura. sed hoc nō esset nisi mutua
tio facta irreuocabilr/z volēdo annuati hīe
aliquā sūmā nō ꝓputādā in sortē: z illa sum
ma esset vsura seu incrementū vsurariū. igit
casus ꝓcōnis est illicit⁹. Maioz ꝓbak per.l.
ij.in fi.ff.de annuis legatis. vbi tex. ōr. Si
cui certa ꝙtitas leget:z ꝙad ꝑstet in singlos
annos certū aliqd/ veluti vsuras iusserit te
stator ꝑstari:legatū valz/ si ī vsuris hacten⁹
valere ḋz/qrūs ꝓbabilē modū vsuraꝝ nō ex
cedit.hec ibi. vbi vult ꝙ legatio illa tenet/z
ēticite tu recipis annuū fructū ꝙ est vsura:
dūmō nō sit vsura excessiua. de qbꝫ vsurz vi
de supꝫ q.xxij.ꝓcōne.ix. Et ꝙuis sit illicita
ꝓcessio iurz ciuilis/ī hoc ꝙ ꝓcedit recipe ali
qs vsuras/ēt ꝙtūcūqz minutas. vt ibidē fu
it oñsum ꝓcōne.xj. tū ꝙtū ad ꝓpositū suffic
vī sibi standū in ḃ ꝙ cēset illū annuū fructū
quē leuat legatar⁹ eē vsurā. Hā determinatō
ni iurz ciuil standū vr̄. qñ diffinit aliquē cō
tractū esse vsurariū: ſz nō sit ei standū qñ ali
quē vsurariū ẓctū hoibꝫ ꝓcedit agere. Hi
noz ꝓbak. qz receptō ꝙ legatar⁹ recipit an
nuā pēsionē ab herede testatoris :nō eēt vsu
raria/nisi intueniſſet mutuatio int eos : qa
ꝓpria sedes vsure est mutuatio. mō inter eos
nulla censek mutuatio pacti/nisi pro ꝙto he
res testatoris detinet.ij. milia legatario de
bita:ꝙ legatar⁹ censek mutuasse heredi:z tū
illa mutuatio est irreuocabil. igit mutuatio
ēt irreuocabilr facta manet vera mutuatio
.l.ꝙ nata est eē sedes vsure. Et ex ḃ sequunt
duo. Prīo. ꝙ irreuocabilitas non ꝑiudicat
mutuatiōi/ꝙ min⁹ maneat ꝓa mutuatio: qō
est ꝓtra fundamētū ꝓme ꝓcōnis: z ēt vij. cō
clusionis ꝑcedētis qōnis. Scōo seqr ꝙ sic
i casu ꝑdicte legz est vsura qō legatar⁹ recī
pit:sic etiā erit i casu nr̄e ꝓcōnis. qz est cas⁹
eodē mō vestit⁹ virtualr: qz vtrobiqz ē mu
tuatio irreuocabilr facta. Dōz ꝙ duas so
lōnes. Prīa. ꝙ maioz ē ꝓa in casu ꝙ heres ob
ligat ꝑsonalit ad soluendū annuā pensionē.
Hā zbodie tenek ꝙ mutuās alicui ēt irreuo
cabilr/z obligās ꝑsonalr mutuatariū. puta
qz mutuatar⁹ in ꝑsonā suā cōstituit ius mu
tuatoꝛi pcipiēdi annuati aliquā pensionez:
z non in aliqbꝫ bonis ꝑdialibꝫ / vel alis fru
cium importantibꝫ/ facit ꝓtractū vsurariū.
Hō aūt sī i bonis prędialibꝫ fuisſz ꝓstitutū
ius percipiēdi prędictā pensionez: ita ꝙ ius
in talibꝫ bonis constitutū/ fuisſet assignatū
legatario ꝑ.ij. milibꝫ ꝙ detinet heres. Hā in
tali casu fuisſet ẓct⁹ emptiōis int legatariū
emētē ꝑ.ij. milibꝫ ab herede legatarij ꝑdictū
ius z nō eēt mutuatio ꝓa. Nō ī casu nr̄o ñ
est B in ꝑsona obligat⁹ ad dādū A annuati
c.floz.ſz B ꝓstituit A ius i ꝓuentibꝫ z reddi
tibꝫ camere ꝑ.ij. milibꝫ. Sz hec solutio non
satisfac ꝙpē tria. Prīo: qz nō pl⁹ apparet ex ꝑ
dicta lege heredē ꝑsonalr obligatum legata
rio:ꝙz obligatū mediātibꝫ aliqbꝫ ꝑdictis bo
nis. igit cū indistincte loq̄r: indistincte videk
intelligēda. vbi em̄ lex nō distīguit: nec nos
distīguere debem⁹. Scōo: qz dato ꝙ etiā
loq̄rek de mutuatario ꝑsonalr obligato: tñ
nihilomin⁹ bz ꝙ mutuātē recipe annuā pen
sionē a tali mutuatario: ē vsura. nō obstāte
ꝙ mutuatio fuit irreuocabilr facta. z sic ite
rū haberek ꝙ irreuocabilitas nō essz ꝓditio
facies mutuationē trāsire i aliā speciē. Ter
tio: qz z si cōtineak/ ꝙ nō ſz ꝓstituere pen
sionē annuā: vl censuz in ꝑsona: nisi rōne ꝑ
dioz: vel aliaꝫ possessionū fructuū ipotrā
tiū aliquē: tū videt esse ꝙdam opinio pro
babil: eo ꝙ sic ꝑsona mediāte ꝑdio ꝑt se ꝓsti
tuere censualē: ita ꝑsona mediante sua indu
stria: q̄ z ipa cū pecunia ꝑmpta z fructifera:
pōt se ꝓstituere censualē. Haz sua industria
z ꝑmpta pecunia sunt res ita nate obtinere
lucrū: sīc est ager ꝙ etiā nō germinat frumen
tū: nisi ꝑ industriā hūanā: vl dom⁹ q̄ ñ affert
fructū nisi locek: vt tactū est in.q.xxx. z lat⁹
de ḃ patebit.q.lxxiij. z.lxxx. Alia igit solu
tio est/ dicēdo ꝙ maioz si debet esse ꝓa: ḋz in
telligi/ aut ꝙ loq̄r lex in casu ꝙ legatar⁹ pōt
reuocare legatū ad se: z sic ñ fuit ibi irreuoca
bilis mutuatio. Aut si loquit de irreuocabili mutuatiōe: tūc accipit vsura generalr ꝑ
incremēto qō obtinek ex mutuo: siue id sit
verū mutuū: siue mutuā qō transit i emptiō
nē. Et de ḃ etiā patebit infra lat⁹ .q.lxxxiij.

¶ Questio. XXXV.

Vtrū in sequēti casu

sit mutuatio: z si sic an sit mutuatio vsuraria. s. Socer ꝑmisit nore dotz generosuo mil
le floz. gener traducta filia ī domū petit a so
cero suo moꝛ sibi dari dotē ꝑmissam. socer
nō vult dare: eo ꝙ vel nō hz :vel si hz vult is
ill mille vti ad alia: z gener petit sibi dari pi
gnus ī valoꝛe mille floz. valēs importare an
nuatim.l. floz. vtputa aliquā possessionē va
lentē tantū dēiportare. Hāc itaqꝫ possessio

nez socer ipignozat genero: gener etiã donec dos ꝓmissa sibi soluat: fructus pignozis ꝓcipit/ non volendo ꝓputare: nec ꝓputando eos in sozte: ita ꝙ vult dotẽ ꝓmissaz nihilominus sibi integralit̃ solui a socero. Solutio q̃stionis stat in sex ꝓclonibꝫ: z q̃nqz dubiozum emergentiũ decisionibꝫ per octo conclusiones. z sic erunt, xiij. ꝓclones.

Prima ꝓclo rñdet ꝑme prĩ qõnis scz an sit ibi mutuatio vel nõ, et est, in ꝑdicto casu ꝛtingit nõ esse mutuatõez in duobꝫ casibꝫ: z etiã ꝛtingit eẽ mutuatõez ſm varietatẽ circũstantiaꝝ casus. Nã si gener duxit filiã soceri sui cũ pacto de dãdo sibi dotẽ hoc mõ, ꝙ gener vult socerũ ꝓstituere debitoze ipoz mille flo, non ptũc z mora ꝓncipio Sctus imꝛimonij: sed ꝛto aliq̃ rpe sequẽti, vꝛputa post duos vl tres ãnos. Aut socer mox ꝓstituit debitoz ꝛto tũc z nõ ꝑ aliq̃m ꝛmino sequẽti. Si ꝓmo mõ, tunc toro rpe ꝑ cedenti ꝛminũ ꝑfixũ/ ꝛto q̃ socer incipit eẽ debitoz: nõ est mutuatio inꝛ socerũ z generꝫ ita ꝙ gener nõ censet socero mutuasse predictos mille q̃s socer detinet, qz illi mille non dũ fuerꝛ generi: nec sibi debiti, z ideo de eis vt de suis nõ fecit vt essent soceri, q̃ non mutuauit: qz mutuare est de meo facere tuum. Hec ecõtra socer ipignerãdo possessionẽ in genero/ si saltẽ mereaꝛ dici pigꝛatio, de quo postea dicet: censet sibi q̃d mutuasse, qõ triplicit̃ ꝓbaꝛ. ꝓmo, qz talis possessio nõ ẽ res mutuabilis, qz nõ est vsu ꝓsumptibilis: nec ad talẽ vsum ꝓcessa. Scõo, qz eã sibi ꝺz impignozasse, igit̃ nõ mutuauit, qz mutuatõ z ipignozatio sũt Sctus distincti. Tertio, qz piculũ illi⁹ possessiõis spectat ad socerũ / non ad generũ, igit̃ non est res mutuata, tz ꝓna, qz rei mutuate piculũ ptinet ad mutuatariũm. Si aũt gener scõo mõ ꝓuenit cũ socero: tũc subdistinguendũ est, qz vel gener cõsentiẽs suo socero in detentione illoꝝ mille q̃s mox debat sibi dare: ꝓsensit vt illos irreuocabilit̃ teneat: z se admittat ad ꝓceptionẽ fructuũ pigꝛis: aut ꝓsensit vt illos detineat sed non irreuocabilit̃. Immo gener vult ꝙ socer teneaꝛ sibi/ cũ petierit restituere mille floꝛ. ꝓmo modo ꝛtez nõ est mutuatio, quia adiecta est circũstantia irreuocabilitatꝫ/ repugnãs subeꝛ mutuatiõi: z facies eã transire in aliã spẽm Sctus, s. emptiõis, vt ꝑz ex dictꝫ in duabꝫ ꝑcedentibꝫ qõnibꝫ. Scõo aũt mõ est ibi mutuatio, qz gener de suis mille facit ꝙ illi sũt soceri. Nã exq̃ socer erat cõstitutus mox debitoz illoꝝm mille genero: tũc mille erãt ipsi⁹ generi: z tõ gener ꝓsentiẽdo ꝙ socer eos vltra detineret: ꝓinde egit: ac si ex bursa sua eos dedisset socero: z qz gener voluit illos mille posse ad se reuocare: z ita obligauit socerũ ad reddẽdũ q̃ntitatẽ ꝙ q̃ntitate: z idẽ i gñe ꝙ illis mille: z ẽt voluit piculũ illoꝝ mille residere apud socerũ z nõ apd se: sequit̃ ꝙ ibi erit mutuatio: qz oĩa necessaria ad

Secũda (lius ꝓtractus aderũt, ꝓclo. In ꝓmo casu i q̃ ꝑdict⁹ ꝓtract⁹ nõ est mutuatio: q̃uis gener ñ cõmittat pctũ vsure: tñ ꝛtingit eũ alio pcto peccato peccare: z ẽt ꝛtingit eũ nullo pctõ peccato peccare, ꝓria ꝑs ꝓbaꝛ: qz ꝙria sedes pcti vsure est mutuatio, igit̃ q̃n nõ est ibi mutuatio: ñ peccabit gener pctõ vsure. Scõa ꝑs ꝓbaꝛ: qz i ꝓmo casu in quo nõ est eoꝝ ꝓtract⁹ mutuatio: si gener ꝓcipit fruct⁹ pignoꝛ̃ inuito socero: peccat pctõ furti, qz pign⁹ nõ est generi ſz rotaliter ẽ de dñio soceri, igit̃ ẽt fructus pignoꝛ̃ ñ sẽ generi ſz soceri z ꝙ q̃s si gener ꝓcipit fruct⁹ ei⁹ ꝓtractat eẽ alienã inuito domino. Tertia ꝑs ꝓbaꝛ qz si gener eos simpliciter ꝙsentiente dño ꝓcipit nõ ꝓmittit furtũ, vt ꝑz ex diffinitiõe furti z si sic ꝙsentiẽte socero ꝓcipit eos tũc siue velit eos cõputare i sozte siue nolit dũmõ fiat illa cõputatio vel nõ cõputatio de ꝙsensu soceri: licite eos talit̃ ꝓcipit: excepto si socer ꝙsentiret eos ñ cõputari i sozte ꝓpt̃ futurã mutuatiõez recipiendã a genero: z ẽt gener illos fruct⁹ iõ ꝓciperet: qz, s. eẽt mutuatur⁹ socero mille floꝛ. ꝓ ꝛminũ i q̃ incipet socer eẽ debitoz dotꝫ. Nã tũc gener cõmitteret vsurã: qz ꝓpt̃ lucrũ fructuũ pignoꝛ̃ quos ꝓcipet eẽt mutuaturus suo socero. Circa tñ istã ꝓclusionẽ notãdum ꝙ in casu hui⁹ ꝓclusiõis nõ ẽ ꝑprie ipignoratio inꝛ socerꝫ z generꝫ: qz ipignoratio presupponit impingnozatẽ eẽ debitozẽ illi⁹ cui ipignorat. Nõ ẽ socer nõdũ ẽ debitoz generi, igit̃. Unde ad hoc vt gener i casu huius scõe ꝓclonis licite recipiat fruct⁹ possessionis: vꝫ optere ꝙ gener eos ꝓcipiat vt sibi donatos libe a socero suo vl ꝙ gener ꝙuentõe astrixerit socerũ ad dãdũ sibi illos fruct⁹ in ptẽ dotꝫ totalis: ita ꝙ mille floꝛ. quoꝝ debitozẽ socerũ nõ statim sed post duos vel tres annos constituit: nõ sẽ totalis dos. Immo ꝙ totalis dos sit aggregatũ ex annuis fructibus possessionis vsqz ad ꝓncipiũ obligatõis mille flo. z ex ipis mille floꝛ. Et cuz hoc opz ꝙ gener astringendo socerũ ad annuos fruct⁹ vsqz ad ꝓncipiũ obligatõis mille: nõ iõ eũ astringat ad eos, qz ſ. differat ꝓncipiũ obligatiõis socero ibi sistendo: sed iõ, qz gener patit̃ interesse dãdo talẽ dilationem obligatiõis: ꝑ cui⁹ interesse refusione vult illos fruct⁹ interim ꝓcipe: alioq̃n duxisset filiã eius in vxorẽ/ nisi data sibi ad statim dozte mille floꝛ, vl ad stati debitoze ꝓstituto so

Tertia ꝓclo. Jn scõo casu in (cero, q̃ ꝑdictus Sctus nõ est mutuatio: gener nec pctõ vsure/ nec alio pctõ peccat, si agit̃ ꝓtractus eo dẽ mõ q̃ formaꝫ est i titulo. Rõ est, qz tũc nõ est mutuatio. igitur ibi nõ est vsura, ꝓna tenet vt ꝓbus. Nec ẽtiã alio pctõ, qz si sic, maxĩe ꝓpter hoc ꝙ ꝓcipit fruct⁹ pigꝛis / nolẽdo eos ꝓputare in sozte: sed hoc nihil arguit, qz aut illa possessio nõ est pignus, imo est res empta ꝑ generũ a socero cũ pacto retrouẽdendi, vel si est pign⁹: ñ illos fruct⁹ nõ ꝓcipit vt sẽ fruct⁹ possessionis ipignozate: sed vt sẽ fruct⁹ iuris empti sup illa possessione, est em̃ ibi emptio iuris ꝑ cipiẽdi fruct⁹/ qõ ius emit̃ sup tali possessione. Ad ille casus erit ille idẽ q̃ est habit⁹ i q. xxxij. Et dixi notanter si agit̃ ꝓtractus eodẽ modo ẽ, qz si secus/ staret ꝙ peccaret, vꝛputa si annui reddit⁹ possessiõis eẽnt regulariter plurꝫ ꝑcijꝫ, s. floꝛ. vꝛputa si. xꝛ. vl hmõi. Nã tũc ꝓciũ, s. mille floꝛ. esset nimis paruũ respectu mercꝫ empte. qz gener emeret ꝑ. xx. floꝛ. ius ꝓcipiendi plusq̃ vnũ flo, cũ tñ coĩt estimet esse eq̃litas ꝓcij et mercis / qñ emit ius percipiendi vnũ floꝛ. ꝓ. xx.

Quarta ꝓclo. Jn casu in q̃ ꝑdictus ꝓtract⁹ est mutuatõ: casus qõnis eẽt illicit⁹: ita ꝙ ibi eẽt mutuatio vsuraria: z ꝑ si gener ꝓcipit ꝑdictos fruct⁹ rõe mutuatõis: ꝓbaꝛ. qz gener mutuasꝫ socero z veller sibi sozte integrã restitui: z nihilominus retinere fruct⁹ medio tpe ꝓceptos / q̃ sẽ aliq̃d vltra sozte: z illos rõe mutuatiõis vellet habere, igitur.

Quinta ꝓclo. Jn casu q̃rte ꝓclonis nõ esset mutuatio vsuraria nec illicitus Sctus/ qñ gener nõ rõne mutuationis: sed rõne interesse reciꝑ ꝑdictos fructus: z eidẽ si rõne pene quãtionalis acciperet, ꝓbaꝛ. qz licitũ est recipe mutuãti q̃d vltra sozte rõne interesse/ siue dãni emergẽtis/ siue lucri cessantis; z etiã noĩe pene, vt patuit q̃stione. xxx. z. xxxj. Et hoc est natũ ꝓtingere in casu nostro. Nam gener cui socer mox deberet tradere mille floze, si hẽret illos mille possꝫ emere vnã possessionẽ: sic ẽtiã talẽ emere intẽdebat vt possibile est: ex q̃ habuisset fruct⁹, s. floꝛ. vl potuisset sic intẽdebat negociãdo vltra oẽs expẽsas: z dẽpta oĩa dubietate lucri lucrari lucrũ in valoze, s. flo, qõ interesse tenet sibi refundere socer: z multo magꝫ si gener paret interesse dãni emergẽtꝫ. Opz tñ vt seruent oẽs ꝓditiões tacte supꝛ. q. xxx. qz si aliq̃ deficeret ñ luceret genero recipere predictos fructus ratione interesse.

Sexta concl'o. Jn casu in quo predictus ꝓtract⁹ est mutuatio casus q̃stionis etiã est licit⁹: si fructus possessionis non cõputandos in sozte/ recipet ratione onerũ mr̃imonialiũ: attamẽ illa ratio reduci debz ad rationẽ alicui⁹ interesse iam in q̃nta concl'one tactã. Prima pars cõclusionis ꝓbaꝛ autoritate pape, i. c. salubriter, extra, de vsuris, vbi ꝓ ratione cur genero licet recipe fructus possessionis impignozate a socero / ponit ipa onera mr̃imonialia/ sic dicens. Sane generũ ad fructus possessionũ / que sibi a socero sunt ꝓ numerata dote pignoꝛi obligate: cõputandos in sozte non credim⁹ ꝓpellendũ: cum frequenter dotis fructus non sufficit ad onera matrimonij suppoꝛtanda. Scõa pars ꝓbaꝛ duabꝫ rõnibꝫ. Prima, quia si rõne onerũ mr̃imonialiũ liceret genero illos fructus recipe/ non reducendo illã rõem ad interesse quod pateꝛ tur: tũc tñmodo liceret genero tot fructus recipe z tantos/ q̃nta essent onera mr̃imonialia: saltem non vltra, vꝛputa quãtas expensas faceret in alimentando vxorem z prolẽ/ si hunc prolẽ cõmunẽ, sed hoc non est verũ, igit̃ signũ est ꝙ non est ꝑdicta receptio fructuũ licita sistẽdo ꝑcise in rõe onerꝫ mr̃imonialiũ. Maioꝛ ꝓbaꝛ a sili, si alicui licitum est recipe vltra sozte mutuatã rõe interesse: tũc opz ꝙ nõ plus recipiat q̃ sit interesse: ita ꝙ q̃ntitas incremẽti recipiẽdi est metiẽda ſm q̃ntitatẽ interesse: eo ꝙ illud incrementũ recipiẽdum debet recipi noĩe interesse. igitur etiam sic erit hic: scz ꝙ si gener aliquos fructus vltra dotẽ quã censet mutuasse socero/ recipit annuatim de possessione sibi ipignozata: et eos recipit ratione oneruz matrimonialiũ/ precise sistendo in ratione illoꝝm onerũ: erit metiẽda q̃ntitas illoꝝ fructuũ licite recipien

dor fm ꝯtitatē onerū mr̄imonialiū. Hior ꝓbaf, nā ꝛtingere pōt ꝙ gener non posset licite recipe tantos fruct⁹ / ꝯta sē onera mr̄imonialia : z etiā ꝛtingere pōt ꝙ posset maiores recipe ꝯ sint onera. Primū ꝓbaf. Nā pono ꝙ gener z socer libere conuenerint de dote mille floř. z tñ onera mr̄imonialia ānuatim ascēdant ad .c. vl̄ .lxxx. floř. tūc genero dimittēti dotē p uiā mutui apd socerū modo tacto in ti. qōnis: non liceret velle ꝯdiu detineret socer dotē hre annuatim a socero fruct⁹ alicui⁹ possessionis valētis iportare regl̄arit fruct⁹ in valore .c. flo. vel lxxx. ꝯuis onera ad tantā ꝯtitatē ascendāt. Nā eoipo ꝙ libere cōuenerūt de dote mille floř. gener subijt onus alimētandi uxorē z prolē: z alia onera mr̄imonialia ferēda. si igit gener ꝛsentit vt socer detineat dotē: nō potit a socero ꝺd exigere / nisi interesse qd̄ sustinet ex carētia dotis: qd̄ tñ nō ascendit ad tantā ꝯtitatē ꝯ ta sē onera annua / vel saltē sepe z coīter contingit ꝙ nō ascēdit ad tantā ꝯtitatem. Nec pōt allegare excessiua eē onera mr̄imonialia qz libere subijt volēdo oīa supportare ī hoc ꝙ ꝛtētus fuit de dote mille floř. igit. Scōz probaf. qz si onera mr̄imōialia ascēdant tm̄ ad .xxx. floze. nihilomin⁹ potit gener recipe fruct⁹ ꝓdicte possessionis. de q̄ sonat casus qōnis: si gener patiaf tātundē de interesse damni emergētis / vl̄ lucri cessantis. Scōo probaf eadē scōa ps ꝛclonis sic. qz dicere ꝙ gener possit recipe rōne one⁹ mr̄imonialiū nō est aliud dicere ꝯ dicere ꝙ ex q̄ cogit gener alimētare uxorē: z dos tradit p alimētis filie: seq̄t ꝙ ex q̄ socer nondū tradidit dotē ꝙ g̃ aliq̄d aliud dz dare p alimentis filie. Aut igit sufficit socero ꝙ ad alimētandū filiā det annuati ꝯta sunt onera alimēto⁹ / aut non sufficit. Si ꝑmū. g̃ satisfaceret si p illā ānuā pstationē aleret filiā suā / volēdo talē pstationē ꝛputare in sorte donec tota dos eēt soluta: vl̄ saltē ēt soluta dote / si postea adhuc eā p totā vitā aleret: seq̄la ptz. qz fecisset illud ꝓpt̄ qd̄ debuisset dotē dedisse. s. alimēta asset filiā suā. vez. em̄ eēt dicere ꝙ alimēta ass filiā z supporta sset onera mr̄imonialia / ēt cōputādo in sorte dotis ea q̄ annuati exposuiss. Si scōm. g̃ signū est ꝙ qñ dicit: ꝙ ex q̄ socer nondū tradidit dotē / q̄ dat pro alimētis filie: debet aliq̄d aliud interim dare pro alimētis filie rōe one⁹ mr̄imonialiū : ꝙ hoc non est p̄cise sustendo in illa ratione one⁹ matrimonialiū: sed est vlterius pcedendū ad interesse qd̄ patit̄ vel sustinet gener ex carētia dotis. qz si illā dotem haberet / gener nō alleret imediate de ea sūma uxorē. quia sic capitale cōsūmeret: ita vt tandē non hret de dote ad alimentandū uxorē z prolem cōmunem sibi z uxori: sed de ea emeret vnā possessionē / de qua haberet fructus ānuos quib⁹ alere posset uxorē: z saluū maneret capitale: vel poneret dotem ad licitā negociatōem: pro cuius interesse refusione accipit annuos fructus possessionis sibi ipignorate. Circa determinationē q̄nte z sexte ꝛclonū incidūt q̄ngz dubia: ad q̄ per seq̄ntes octo ꝛclones respōdebitur. Primū. an sīc genero licz a socero recipere fruct⁹ possessionis sibi ipignorate: donec soluerit dotē / etiā sic liceat eidē recipe sine pignore pecuniariā pensionē a socero donec soluerit dotē. s. de mille. l. floř. annuati. Rñdet̄ per septimā cōclonem z talem.

Septima concło. Si socer fuisz mor⁊ a principio traductionis filie ꝛstitu⁹ debitor dotis mille flo. quos tñ gener dimitteret apud socerū / non ꝺdem irreuocabilr: imo reuocabilr. z p cōsequēs censeret mutuasse eos socero: gener tamē pro sui securitate reciper non pignus. puta possessionē aliquā. vt predictū est / sed cautionē tm̄ : obligādo tñ socerū ꝙ interim q̄ differt sibi soluere dotē: debeat sibi annuati dare certā pēsionē pecūlar. puta de .c. v. seu de mille. l. saluo nihilomin⁹ capitali dotis ī sua integritate: tūc ī duob⁹ casib⁹ ē illa receptio ānue pēsionis illicita: z ī aliq̄ casu ē illicita. Pria ps ꝛclonis ptz enūerando duos casus. Prim⁹. si gener nō patiaf dānū emergens ex dilatiōe solōnis mille. Nec ēt aliq̄d lucr. sibi cessat: eo ꝙ nō erat expēsur⁹ mille / ad sectandū aliq̄d lucr. / ēt si hūisset eos: sed refuasset eos in arca. Nec ēt ex aīo accipit annuā pēsionē noīe pene cū ill̄ circūstātijs q̄ tacte sē ī q. xxxj. tūc nō ē sibi licitū recipe annuā pēsionē. Probaf. qz pl⁹ vī sibi licē recipe fruct⁹ possessiōis sibi ipignorate ꝯ pēsionē pecuniar. sine alicui⁹ possessiōis ipignoratiōe: z tñ cessante rōe interesse z pene / nō ē genero licitū fruct⁹ possessiōis ipignorate recipe vltra sortē a se mutuatā socero. igit̄ min⁹ licebit h̄ Malor pbaf. qz doct. oēs ꝛcedūt ꝙ fruct⁹ possessiōis licz sibi recipe: z tñ nō oēs doct. ꝛcedunt ꝙ liceat sibi aliquā pensionē pecuniariā sine ipignoratione alicui⁹ possessiōis recipe. vt patebit ifra in argumētis. igit signū est ꝙ pl⁹ videret sibi licere ꝑmuz ꝯ scōm. vt ꝺt malor. Scōo pbaf idē casus: qz cessante rōe vl̄ cā / cessat effect⁹. mō cā cur vere mutuanti recipe q̄d vltra sortē: est interesse vel pena. z hmōi. igit si cessat h interesse z pena : nec alia cā appet rōe cui⁹ liceat (qz rō onerū mr̄imonialiū quā q̄s allegaret / nō valet: nisi reducat ad rōem interesse. vt patuit) seq̄t ꝙ nō licebit sibi recipe talē pēsionē. Scōs casus si ēt gener patiť interesse lucri cessātis ex illa dilatiōe solōnis dotis. vtputa gener erat expensur⁹ pecuniā ad lucrū ꝛsequendū in emēdis p̄dijs / vl̄ in mercātijs. Attñ maluit illā pecuniā dimittere apd socer expectādo talem annuā pēsionē / ꝯ eā habitā exponere ī mercātijs vl̄ emēdis p̄dijs. eo ꝙ mai⁹ cōmodū est ꝛsecutur⁹ recipiēdo a socero annuā pensionē / ꝯ exercēdo pecuniā in mercātijs. Rō aūt cur tūc est illicita receptio. qz tūc recipit pl⁹ ꝯ fuerit lucrū cessans: z ēt qz maluit illā pēsionē recipe / ꝯ lucrū cessans. Hō sup̄ in q. xxx. oñsuz ē ꝙ hoc ē illicitū z ꝺditiones req̄sitas ad h ꝙ mutuāti licitū sit recipe vltra sortē rōne lucri cessantis. ideo ille scōs casus posset generali⁹ sic poni. s. ꝙ eēt illicit⁹: q̄n. s. deficit aliq̄ ꝺditionū req̄sitar ad accipiendū licite q̄d vltra sortē rōne interesse vel pene. q̄ ꝺditiōes sē tacte. q. xxx. z. xxxj. Attñ nota ꝙ sīc casus hui⁹ vij. ꝛclonis / ē genero illicit⁹ in illis duob⁹ ptialib⁹ casib⁹ tā positis sic nō min⁹ est sibi illicit⁹ casus q̄nte et sexte ꝛclonis. s. receptio fructuū in illis duob⁹ casib⁹ iam tactis. z ita pari passu ambulāt receptio fructuū z receptō pēsionis pecuniarie. Scōa ps ꝛclonis probaf. Nā si gener patitur ānuati tantū interesse dāni emergētis / vl̄ lucri cessantis sibi annuati : z hoc rōne more soceri nō solutis dotē: quāta est illa annua pensio quā recepit a socero: licita est genero p̄dicta receptio qō ps triplr. Prio. qz licitū est mutuāti recipe vltra sortē tantū / ꝯtū est interesse / siue dāni emergētis / siue lucri cessantis. vt oñsuz est in. q. xxx. ēt si illō incremētū ꝓsistat in pecunia / z nō in fructib⁹ alicui⁹ p̄dij vl̄ possessiōis: saluis tñ ꝺditōib⁹ ibidē tactis. Scōo. qz talis socer in foro ꝓscie teneť genero relenare a tali interesse adeo ꝙ nisi libe ralr remittat: vere ē debitor illi⁹ interesse. igit̄ vñcūq; acciplat socer illō q̄ refundaf interesse h est siue de aliq̄ possessiōe / siue de bursa sua accipiat: licitū erit illō genero datū recipere. Tertio pbaf soluēdo motiua aduersarior. s. q̄ndā dñor. iuristar tenētiū indistincte genero illicitā esse receptionē in casu hu

Primo (ius septime conclusionis. arguit. Nō habeť in iure expssuz ꝙ ille casus licit⁹ sit. igit nō est dom ꝙ sit licit⁹. Añs pbaf. qz in iure nō habemus textū vbi h hreť : nisi eēt c. saluberrimū. de vsurz mō illō c. nō loq̄t nisi i casu vbi gener a socero accipit fruct⁹ possessionis sibi ipignorate p tpe more soceri: nō aūt in casu vbi gener a socero accipit tm̄ cautionē z pensionē pecuniariā. Rñdet̄ per h ꝙ gener recipiat dotē / z ponat eaz ad licitā negociationē: de cui⁹ lucro alimentet uxorez : z sic supportet onera mr̄imonij. Hec argumēta sē ī effectu Jo. an. z seq̄ntiū eū. cuius mōi ē Jo. de lignano. q̄ ꝺt opiones Jo. an. posse defendi p veriorī z securiorī. sz qz ꝛria opio vī verior. iō ad argumēta illa īualida rñdum est. Ad ꝑmū dom ꝙ deficit q̄druplic iter. Primo. quia ꝛsequētia nō valet / etiā si añs esset verū. Nam non opz ꝙ si aliquis casus sit licitus : ꝙ sit iure canonico vl̄ etiā ciuili expssus: alioq̄n oportuisset ius ciuile fuisse ab origine mūdi. qz ab origi

ne mōl fuerūt mlti casus: aliq̄ licīti/ z aliq̄ il
liciti: q̄ fuer̄t tales añ editionē iurʒ canonici
vel ciuilis, puta qz fuerūt cōtra legem natu
re: z sic illiciti: vel ꝑm legem nature z diuinā
z sic liciti. Item si oīs casus hodie eēnt ex
ꝑssi iure canonico vl' ciuili/ nō eēt op⁹ ꝯdere
aliquā decretalē nouā/ vel legē sup casib⁹ du
bijs: qz oēs tales dubij eēnt exꝑssi iure. Se
cūdo deficit, qz lz papa tm̄ ibi loq̄ur de ca
su vbi gener recipit fruct⁹ possessiōis: nō tm̄
ꝑ fec̄ volēs tm̄ id licere in illo casu, ſz qz q̄sti
tus fuit tm̄ de illo casu, iō tm̄ de illo rn̄dit, z
si de alio casu fuisset int̄rogat⁹ idē rn̄disset:
qz eadē rō ſbfuisset. Tertio ōficit, qz tale ar
gumentū ꝓtendit q̄i cā ꝓpt̄ quā licit⁹ sit ca
sus de genero fruct⁹ possessiōis recipiēte: sit
ex ꝯcessiōe iurʒ canonici, ita q̄ iō sit licitus,
qz sic disp̄satiue sit admissus in fauorē mr̄i
monij, z ex q̄ nō est ali⁹ casus sic admissus a
iure, iō nō sit licit⁹. Sz ꝑ fundamentū ē fal
sum, qz casus de genero recipiēte fruct⁹ pos
sessionis nō est licit⁹ ex ꝯcessione disp̄sati
ua iurʒ canonici/ q̄i sine disp̄satiōe ei nō el
set licit⁹: sed vsurari⁹. Hā si eēt ex se illicit⁹ z
vsurari⁹: nō posset ꝑ disp̄satiōez cuiuscūq;
iurʒ hūani: siue canonici/ siue ciuilis reddi
licit⁹: cū de actu dānato lege diuina cuiuſ
mōi est vsurari⁹ ꝯctus/ nō possit ius hūanū
facere q̄ fiat licit⁹. Immo talis casus est et
fuit licitus añ oē ius canonicū editū: z ꝑ ex
ipa lege naturali, s, rōe int̄esse/ de q̄ lex natu
re dictat: q̄ dans occasionē q̄ prim⁹ patiat̄
int̄esse: dz ei illō int̄eresse refundere eo mō q̄
tact⁹ est, q, xxx. Et ex ꝑ ptz q̄ Paul⁹ de Ele
aza, lz teneat ēt q̄ casus septie ꝯclonis sit li
cit⁹: errat tm̄ in fundamēto suo, dic̄ em̄ q̄ ex
q̄ in fauorē mr̄imonij hoc indultū ē ad sub
leuādū onera ei⁹, vt scz gener ꝓcipiat fruct⁹
possessiōis ipſg̃rate a socero ꝓ dote nō ꝯpu
tandos in sortē si ipam nutrit: ita ēt dz iuua
ri ille ali⁹, hec ille. Hā hoc dicēdo ilinuat q̄i
ille casus sit ex disp̄satiōe iurʒ canonici licī
tus: qđ est falsū, nec est appꝛobat⁹ licitus in
fauorē mr̄imonij, ſz de se est licit⁹ / nō tm̄ in
mr̄imonio: ſz etiā extra mr̄imoniū: q̄m ē sili
rō, s, int̄esse: ad cui⁹rōem est reducēda ratio
onez mr̄imonialiū. Quarto defic̄, qz habe
mus tex̄tū i iure/ vbi fūdari ꝓt q̄ est licitus
, c, salubr̄it. vt patebīt i sol'one sc̄i argumē
ti. Ad sc̄m argumētū dōm ꝯcedēdo malo
rem: z negādo minorē. Hā parilitas rōnis
est, qz i vtroq; casu socer est genero occasio
alicui⁹ int̄esse, igit̄ dz eū releuare p aliq̄d eq̄
ualēs, z p oīs nō refert an p fruct⁹ possessio
nis: vl' p pecuniā satisfaciat dānū passo. Ad
pbationē minoris dōm q̄ defic̄ triplr̄. Pri
mo, dato q̄ assūptū p vtraq; diuersitate bic
inde assigta eēt: vez tm̄ p hoc nō hr̄ q̄ g̃ non
sit par ratio: c̄tū ad ꝓpositū nr̄m, s, recipiēdi
refusionē int̄esse: qz cum illa diuersitate stat
idēritas: q̄ ad rōem int̄esse/ z refusionē eius
dem, sic nō seq̄t, differūt recipe fruct⁹ ex illo
pdio/ z ex alio pdio: in ꝑ q̄ illi⁹ pdij fruct⁹ se
blada: z alteri⁹ sē vina, g̃ nō est par rō: si Jo
anni lz recipe ex ꝓmo: q̄ ēt liceat recipe ex al
lio, qz cū illa diuersitate stat idēritas/ in rōe
recipiēdi, sic est ēt ꝑ. Scōo dōm ad eandez
pbationē minoris q̄ ꝓma diuersitas nō ob
stat, qz possessiōes mr̄e sē/ q̄ etiā non sē nate
fructificare/ nisi p humanā industriā, vt do
mus z ager. Sic etiā pecūia soceri nō fructi
ficat/ nisi exerceat̄ p ei⁹ industriā i mercātijs z
de aggregato ex sua pecūia z industria/ pceditꝰ
pēsio pecūiaria quā assigt genero ānuati de
ꝑ ēt ē tactū, s, q, xxx. Tertio dōz ē ad scōz
diuersitatē q̄n obstat: z hoc ꝓpt̄ q̄nq;. Primo
qz stat q̄ int̄esse p q̄ gener accipit q̄d ānuū a
socero/ sit etiā certū. igit̄ etiā potit q̄d certuz
recipe a socero in refusionē illi⁹ int̄ereē. Se
cūdo, qz si nō sit certū oīno illō int̄esse: ꝑtm̄
ꝓiecturalr̄ eē certū, g̃ pōt q̄d certū p eo rec
pere: ex q̄ mallet pori⁹ expectare illud qđ est
tm̄ cōiecturalr̄ certū (puta lucrū qđ tm̄ sibi
cessat) q̄ illā pensionē annuā a socero hr̄e: lz
forte certior sit pdicto lucro. Tertio, qz etiā
pensio pecūiaria est incerta aliq̄lr̄, quia stat
q̄ socer pdat oīa sua: et si pdet gener dotez et
pensionē annuā. Quarto, qz z si fruct⁹ sub
stent diuino iudicio: tm̄ vt coīter aliq̄d ipor
tat possessio, iō si recipe pensionez a socero
vltra sortē mutuatā/ ei eēt illicitū ꝓpt̄ certi
tudinē alicui⁹ imporꝛtātie: etiā i fructib⁹ pos
sessiōis eēt illicitū. Quīto, qz dato q̄ gener
ageret gratiosi⁹ cū socero/ recipiendo p suo
annuo int̄eresse fructus possessiōis: q̄ tm̄ali
quādo nō eq̄lent int̄eresse: z aliq̄n oīno pe
reūt: tm̄ p hoc est negandū q̄ ali⁹ q̄ non istaz
gram facit: puta gener accipiēs pensionē pe
cuniariā/ faciat quid iniquū: facere em̄ graz
non est regulariter nec̄itatis/ ita q̄ non faci
ens comittat iniquitatē. Ad tertiū argumē
tum dicendū q̄ deficit dupl'r̄. Primo, qz cō
cedendo maiorem (dūmodo ratio onerum
matrimonialiuz reducat̄ ad int̄eresse generi

z nō sistēdo ꝑsise in rōe onerū, vt tactū est i
vj, ꝯclone) minor negāda est / si reducat̄ rō
onerū ad rōnē int̄esse. Et ad pbationē dōm
q̄ stāte casu septie ꝯclonis vt formaꝰ est: nō
ꝑt succurri genero i sua rōnabilitate/ saltez
salua pietate illa q̄ saluare⁹ recipiēdo pēsio
nem annuā a socero. Hā q̄ argumētū ōt / q̄
gener debeat accipe dotē a socero/ nō hz lo
cū in nr̄o casu: nā casus ponit q̄ socer ñ pos
sit dare iā dotē/ vel indiget met illis mille: et
gener mor⁹ pietate dimittit eā apō socerum
mutuādo ei: z tm̄ vult sese ꝯsuare indēnez re
cipiēdo pēsionē pro suo int̄esse, z ita subue
nit socero/ z ēt sibijpi, si aūt vellet oīno hr̄e
dotē iam vel ipse ageret cū socero quē nota
bilr̄ guaret, puta qz nō posset/ vl' nō nisi cuz
ꝑiudicio magni lucri/ z vt stat longe maiorz
lucri possibil' obtineri ꝑ socerū qđ sibi cessa
ret: q̄ eēt illō qđ cessabit genero, vl' si neutr̄
adesset: tm̄ al's esset oīno inuit⁹ ad dandū do
tē, z si vellet simplr̄ gener hr̄e via iurʒ ꝯpellē
do cū/ surgeret notabil' malivolētia int̄ eos
q̄m oīb⁹ occurrēdo gener dimittit ei dotē: et
recipit annuā pēsionē ꝑ suo int̄esse: mallz tm̄
hr̄e dotē z carere pēsiōe/ q̄ carere dote z hr̄e
pēsionez. Et ēt scōo defic̄, qz dato q̄ alia via
posset succurri genero: p ꝑ non hr̄ q̄n ēt illa
via maneat nō illicita: qz mr̄e licite vle pūt
tēdere ad eundē ēminū, ſz fateor q̄ tunc illa
via ñ eēt nēcaria: nec sufficiēs ad pbandū id
licere genero: ſz tm̄ alia via ꝑt id ꝓbari, s, rōe
int̄esse qđ patiat̄. Et si q̄rto arguat̄, saltē opi
nio Jo, an, ē securior. Dōm dato q̄ eēt secu
rius eā seq̄/ nō est tm̄ verior opio, puta in sili
securi⁹ est seq̄ opinionē disuadentē emptōez
redditui ꝑpetuo⁹ z ꝺdēnantē tales emptio
nes, qz certū est q̄ nō emēdo nō peccat: z tm̄
emēdo nō est apō oēs ꝑ certū: eo q̄ q̄dam te
nuer̄t ꝺrīū. Non est tm̄ tal' opio verior: imo
ꝺria est verior q̄ eos iustificat, vt patebit, sic
ēt est ꝑ. Scōo etiā dōz q̄ stat int̄ duas opi
niones: q̄z vtraq; est tuta vnā eē tutiorē alia
ꝑ hoc tm̄ nō seq̄t, igit̄ tenēda ē nēcario illa q̄ ē
tutior. Ūn ad illā regulā, tutior visa ē eligē
da, dōm q̄ illa r'a tūc est ꝓcepti: q̄n illa q̄ est
min⁹ tuta/ est ēt nō tuta, sic q̄ pl⁹ hz piculo
sitaz q̄ securitaz/ vel tantūdē, seu q̄n est pi
culosa piculo pbabili vel eq̄libri, put dicēt
q, c, sic nō ē ꝑ. Tertio ēt dōm q̄ nō ē sp secu
rius seq̄ illā opinionē Jo, an. Haz in casu q̄
vellet gener oīo hr̄e dotē a socero: ñ obstāte
inopia eiusdē/ vl' nō obstāte cessatiōe lucri
socero cessaturi longe maiorz q̄m sit lucrū ces
sans genero ex caretia dotz: nō vr̄ securi⁹/ si
gener ꝯpellat socerū ad dandū ei dotē: et sic
emat ꝓdia de q̄z fructibꝰ alat vxorē. Nam
prudētius z magz pie ageret dimittēdo do
tem apō socerū/ recipiēdo ab eo suū int̄esse
lucri cessantz, qz ꝑ fieret cū lucro vtriuscz tā
generi q̄m soceri, z ita ꝓmoueret se z soceruz:
al's tm̄ sepmoueret/ z socez ipediret a lucro
ꝯtra regulā. Qđ alēi ꝓdest: z mihi nō obest,
zc̄. Et ꝑ seq̄t q̄ nō valet dictū dñi Laur, de
Rid, dicētis, q̄ ex q̄ opio Joā, an, est tutior,
iō salubr̄i⁹ est eā tenere, z in ꝑ bū ōt: cū dicit
salubr̄i⁹. qz nemo ꝑ negat / saltē salubritate
ꝯsilij ñ ꝓcepti, nō tm̄ ꝓpt̄ hoc ē verior. Sz tm̄
subdit dī, z ꝑ ꝓcipue q̄n q̄s ꝑ volūtarie agit
i sui mai⁹ cōmodū: vl' cū intēdebat pecuniā
rehuare, hec ille. Hā dico, si agit ꝑ voluntа-
rie i sui mai⁹ cōmodū: vl' oīno intēdebat pe
cuniā rehuare: nō est salubr̄i⁹ salubritate ꝯsi
lij, sed ꝓcepti: qz dico q̄ tūc ñ lz genero tale
pensionē annuā recipe a socero: qz cessat rō:
s, int̄esse: vl' recipit pl⁹ q̄m sit suū int̄esse: imo
peccat tūc mortalr̄. Cur aūt i capite hui⁹ cō
clonis septie fuer̄t varie clausule posite, s, q̄
socer fuerit ꝯstitutus debitor a tpe tra
ductionis fillie: z q̄ reuocabilr̄ mutuauerit
gener socero dotē: satz ptz rō ex dictz in ꝯclo
ne ꝓma/ scōa/ z ētia. Et q̄bꝰ trahi ꝓt rō in ꝓ
posito illi⁹ ꝯclonis. Hā si gener dimitteret
dotē irreuocabilr̄ apō socerū/ nō eēt mutua
tio: sed emptio reddit⁹ cū pacto retrouēden
di, si ēt reuocabilr̄/ z tm̄ nondū eēt socer ꝯsti
tutus debitor dotis: sed tm̄ pro tempe futu
ro: tūc ñ eēt ibi mutuatio, et q̄ gener reciper
pensionē a socero hoc/ vel ex dono / vl' noie
ptialis dotz recipet. Scōm dubiū. Et q̄ dic
tū est q̄ genero liceat id qđ dictū ē in, v, vj,
z vij, ꝯclonibꝰ, dubitaꝰ an genero mortuo z
dote nōdū ꝓ socez soluta: liceat illō idē he
redibꝰ generi, s, recipe fruct⁹ ꝑdicte possessi
onis/ donec socer soluerit dotē ꝓmissā. Rūr
per sequentē ꝯclonem quadrimēbrem.

Ocaua ꝯclo. Quāuis q̄dā dicant
nō licere heredibꝰ mariti/
seu generi tā mortui hoc qđ dictuz est licere
genero: tm̄ illa opio ñ vr̄ rōabil' neq; ꝑa: imo
vr̄ q̄ illō idē qđ dictū est tā in casu q̄nte z sex
te ꝯclonis: q̄m in casu septime ꝯclonis licere
genero fer̄ia liceat heredibꝰ eius. Prīa ꝑs
ꝯclonis ꝑbat, nam Jo, an, z Jo, de Ligna
no post Hostien, in c, salubr̄it, dicūt q̄ here

des marīti/ꝛ alere teneanꝫ relictā q̄diu dotem nō tenenꝫ restituere,ſ.vſq; ad annū post mortē:tū non hñt illō p̄ilegiū qō maritus puta gener habuit,ſ.recipiēdi fructꝰ possessionis /quā socer q̄ nondū soluit dotē p̄misſam īpignorauit genero.Scōa ps p̄bat,qꝛ rō illi⁹ opinionis est talis.Cā vl' rō p̄p'quā gener habuit tale p̄ilegiū,ꝛ per ꝯns sibi licuit/fuit ista,qꝛ necesse hēbat suppoꝛtare onera mr̄imonij,ſ.alimēꝛare vꝛorē ꝛ alia agere/rōne q̄z debebat hr̄e dotē/q̄ tū carebat,tō ei indultū fuit q̄ interī posset fructꝰ possessionis recipe / ēt sine ꝓputatiōe in sortez.Dō illa rō (vt ōt illa opinio) nō hz locū in heredibꝫ marīti seu generi,igit̄.Maioꝛ ē nota ex c.saluhzit̄.Minoꝛ ē pbanꝫ,qꝛ heredes marīti nō hñt necessario suppoꝛtare onera mr̄imonialia,qō pz dupl'r.Prīo,qꝛ mr̄imonij ampliꝰ nō est/sed solutū est,igit̄ ēt cessāt onera mr̄imonialia,ꝓña est nota.Scōo p̄bat,qꝛ nō tenenꝫ alere ips̄az relictā / qō ē vnū ex onerib⁹ mr̄imonialib⁹:qꝛ stati p̄ñt ei dotē assīgꝛe:ꝛ sic erūt absoluti ab ea,vl' p̄ñt ei dare pignꝰ vel rem obligatā p dote.Et sic hñt vīā euadēdi nccitatē suppoꝛtādi onera mr̄imonialia,ꝛ p ꝯns mioꝛ ꝓa.Tertio,qꝛ gener ꝫbebat hr̄e dotē in suppoꝛtatiōe oneꝝ matrimonialiū:quā qꝛ nō hēbat:tō fructꝰ recipiebat possessionis p dote.Dō soluto mr̄imonio cessat eē dos/id qō socer ꝫbebat genero,ꝛ ñ ē ampliꝰ dos id qō dz heredibꝫ mariti,igit̄ in heredibꝫ nō hz illa rō locū q̄ in genero erat.Dō hec rō illi⁹ opionis ē nulla,qꝛ defic̄ in q̄tuoꝛ.Prīo,qꝛ in maioꝛi p̄supponit falsuz i ꝫ q̄ ilinuat q̄ genero id qō dictū ē licere genero licuit ei ex p̄uilegio pape vl' iuris canonici/vl' ciuil'/q̄ ex dispēsatiōe habuerit.Doc inquā insinuat p̄dicta opio in ꝑbis suis,vt ptz intuēti.illō aūt suppositū est falsū,vt patuit in p̄cedēti ꝯclone in solutiōe p̄mi argumēti.Scōo defic̄ i eadē maioꝛi,in eo q̄ p̄tendit q̄ cā cur licuit illō genero/fuit suppoꝛtatio onerū mr̄imonialiū sic̄ stendo i rōe illi⁹ suppoꝛtatōis,alioq̄n si voluisset q̄ illa rō eēt vlteriꝰ reducēda ad rōem interesse qō patiꝫ gener:tūc dixiſſz q̄ illa rō ēt habuisset locū i heredibꝫ generi:qđ ēt cōtingit pati interesse ex carētia dotꝭ p̄misse genero vt patebit.Dō oñsuz est i sexta ꝯclone,q̄ illa suppoꝛtatio ñ est cā cur illō licuit genero: nisi p ꝯto vlteriꝰ reducꝫ ad interesse,ꝛ p illos duos defectꝰ pz solo argumēti illi⁹ opionis q̄stū ad maioꝛē eius dē.Tertio defic̄ i mioꝛi qꝛ dato q̄ ñ hēant nec̄ario onera mr̄imonialia suppoꝛtare q̄ gener hēbat: tū stat q̄ ita bñ patiāt aliq̄d interesse ex carētia eiꝰ rei quā socer genero p̄miserat:ꝛ non dedit sic̄ gener patiebat.Dō rō fundamētalis cur genero id licuit/fuit interē suū.igit̄ eadē rō p̄t inuenīri i heredibꝫ eius dē:ꝛ sic idē eis licebit,q̄ istū defectū ptz rūsio ad duas p̄mas p̄bationes minoris.Hā ꝫ illō debitū delinat habere rōem/vel nomē dotꝭ:nō tū desinit hr̄e rōnem debiti:ex cuiꝰ solōnis dilatiōe creditoꝛ vel eiꝰ heredes patiūt interesse,igit̄ poterūt ratione illiꝰ aliq̄d p̄cipe vltra debitū,ꝛ p ꝫ rūsio ad tertiā p̄bationē minoris,ꝛ ita p̄dicta rō est nulla.Tertia ps ꝯclonis,ſ.q̄ etiā nō sit ꝓa p̄bat,qꝛ vbi eadē rō ibi eadē licentia,ꝫ rō cur licuit genero/fuit interesse gratuitus refundēdi licuit sibi tales fructꝰ percipe saluis circūstātijs in ꝯclone de interesse positis:ꝛ als nō licuisset sibi.Dō ꝓtingit eq̄ heredes eiꝰ pati interē cū sil'ib⁹ debitis circūstantijs,igit̄ idē eis licebit.q̄z tū circūstantiaz,si aliq̄ deesset/nō licebit eis / sic̄ nec genero licuisset.Minoꝛ est nota,q̄s em̄ dubitat q̄n ꝯtīgat ꝛ possibile sit,q̄ si heredes generi hr̄ent mille flo.debitos genero a socero:ipi stati de illis mercarent/ꝛ ānuati p̄silr lucrarent vltra.l.flo. vel emerēt p̄dia ex q̄bus leuarēt annuati fructꝰ tāti valoris:q̄d tū lucrū eis cessat,p cuiꝰ lucri cessantz refusione (alijs circūstātijs req̄sitz ꝯcurrentib⁹) licite p̄ñt recipe fructꝰ p̄dicte possessionis/sic̄ genero licuit in q̄nta ꝯclone ꝛ sexta,vel ēt si nulla possessio fuisset a socero genero impignorata: ꝫ tm̄ cautio p̄stita cū obligatiōe annuatim dādi de ill' mille,l.flo,sic̄ genero licuit i casu septie ꝯclonis recipe,l.flo,q̄rta ps ptz ex tertia lā plata;Tertiū dubiū.Ex q̄ dictū ē q̄ genero cui socer differt dotē debitā/licitū ē recipe fructꝰ possessionis sibi ipignorate nō cōputādo eos in sortē:dubitaꝫ an illud idē q̄ licuit genero respectu socerī: ēt licitū sit mulieri relicte post mortē mariti :ꝛ ꝫ respectu heredū mariti.Hā sic̄ socer ꝫbebat genero dotem/ꝛ cū differret soluere gener potat interī fructꝰ possessionis ipignorate recipe,sic mortuo marito/ēt si socer soluat dotē genero/ heredes mariti debebūt restituere dotē mulieri,ꝛ si differāt dare / ꝛ ipignorent ei aliq̄d p̄diū vel possessionē:an tali mulieri liceat fructꝰ illi⁹ recipe sine ꝓputatiōe in sortē.Ad hoc ponit

Nona ꝯclo.Quāuis q̄dā dicāt mulieri relicte nō licere illō respectu heredū sui mariti q̄ obligati sunt sibi restituere dotē:q̄d licuit suo marito,ſ. genero respectu socerī:tū illa opinio nō videt rōnabilis neq; vera,imo id q̄d genero ī obligatione dotꝭ licuit respectu socerī casu q̄nte/sexte ꝛ septime ꝯclonis:ēt mr̄ieri in obligatione dotꝭ licꝫ respectu heredū mariti sibi obligatorū dotē.Prima ps ꝯclonis probat.Hā Innocē,ꝛ Hostiēs dicūt q̄ mr̄ier vsuram cōmitteret si id agere vellet,vñ dicūt cō sequēter:ꝫ sulēdo mulieri relicte q̄ debeat eē cauta in ꝫ q̄ ab heredibꝫ mariti ñ debeat p dote sibi restituēda recipe aliquā possessiōz in pignꝰ:vl' aliā rē in obligationē:ꝛ sic expectare solutionē dotꝭ.Hā ꝫ faciēdo ipsa nō posset licite fructꝰ possessiōis recipe:nisi cōputādo eos i sortē:ꝛ sic extenuaret sorꝛs dotis,ꝫ ꝛ facere dari dotē sibi debitā vel talē possessionē dari i solutū:ꝛ sic fructꝰ possessionis erūt sui:ipa possessiōe tāq̄z dote ab heredibꝫ restituta remanēte sibi salua i sua integritate.Scōa ps ꝯclonis pbat.Hā rō illius opiniōis ē ista:assumēdo maioꝛē rōnis tacte i ꝯclone p̄cedēti ꝛ minoꝛē talē,ſ.illa cā nō hz locū in mr̄iere relicta:respectu heredū mariti:sic̄ habuit in genero:respectu soceri, igit̄.Dico illa pbat triplr.Prīo sic̄ ibi fuit pbata.Scōo:qꝛ mr̄ier nō tenet aliq̄ onera supportare mr̄imonialia:cū mr̄imonij sit solutiū:sic̄ tū gener tenebat,igit̄.Tertio pbat. sic̄ ibidē fuit pbata.Dō hec rō ē nll'a,qꝛ deficit i q̄tuoꝛ.Prīo ꝛ scōo i maioꝛe:ꝛ ꝫ duobus defectib⁹ ibidē assīgtis.Tertio i minoꝛe eodē mō sic̄ ibidē dictū fuit.Nam stat q̄ vidua vel relicta ex carentia dotꝭ sibi ab heredibꝫ debite patiaꝫ interesse dāni emergentꝭ vl' lucri cessantꝭ,qꝛ si hꝫet poneret pecuniaz ad negociū licitū vel mercātias vl' emeret p̄dia put ibidē de heredibꝫ:respectu soceri fuit dictū. Quarto defic̄ eodē defectu sic̄ ibidem fuit dictū,ꝛ p ꝑns ptz illā rōnē eē nll'az.Tertia ps ꝯclonis pbat sic̄ pbata est tria ps cōclusiōis p̄cedēti:ꝛ sil'r q̄rta ps pbat vt ibidē. Quis em̄ dubitat q̄n si illa bona vidua vel relicta mr̄ier patiaꝫ interesse:eo mō q̄ maritꝰ eiꝰ patiebat ꝛ assīnt single circūstātie: ita licebit sibi id sic̄ licuit marito suo:ꝛ sic̄ nō licuit id marito si aliq̄s circūstātiaz ꝛ q̄sitaz ꝫ esset mr̄ieri nō licebit.q̄ ātē ille sint patuit satis ī.q.xxxꝫ ō interesse,ꝛ in.xxxꝫ ō pēa. Quartū dubiū ꝛ bimēbre.Si rector vel rectores citatꝭ ederent tale statutū:q̄ q̄cūq; heredes mariti mortui detinēt post annum a morte mariti cōputādo dotē relicte debitā:teneāt dare alimētū vxori dotare ꝛ marīe.ij.denarios p libza q̄libet mēse:an liceat relicte recipere ab herede hmōi denarios.Et scōo an rectoribꝫ citatꝭ licuerit edere tale statutū citra incursū excōicatiōis maioris.Ad ꝫ dubiū rūdet p tres ꝯclones:q̄z due p̄me respiciūt p̄mā p̄tē dubiī:alia scōaz p̄tē dubiī:ē ꝑ

Decima ꝯclo.Si relicta accipit illos denarios p suo interesse qō in rei vitare patiaꝫ p̄p'e carentiā doris sibi debite:licita ē sibi illa receptio:saluis tū cōditiōib⁹ req̄sitis ad receptionē interesse tacte i q.xxx.ꝛ si aliq̄ harū defecerit:nō ē sibi illa re

Undeci(ceptio licita:rōe interesse ma ꝯclo. Si relicta accipit illos denarios nō p illo interesse:eo q̄ nullū patiaꝫ vl' nō tātū:attū accipit noie pene legalis q̄ā sibi lex illa municipal' applicat:licita ē illa receptio:saluis tū ꝯditiōib⁹ req̄sitꝭ ad recipiēdū q̄d noie pene tactis in.q.xxxj.

Duodecima ꝯclo.Si statuentes id statuerūt tāq̄z penā:licite id egerūt citra incursum excōmunicationis,dūmodo assint conditiones requisite ad statuentes penam legalē tacte in.q.xxxj. Ptz rōne ibidē tacta.ꝛ si licite egerūt nō incurrerūt excōicationē maioꝛē:qꝛ illa nō nisi p ꝛo mortali icurrit vere ꝛ i foro aie.Secꝰ si in fraudē vsuraꝝ id statuissent,ꝛ p ꝯsequns ꝓtra ꝓditionē p̄mā tactā in.q.xxxj.cōclusione,ꝛ.qꝛ ex quo in fraudē vsuraꝝ fecissent: mallēt q̄ debitores nō soluerēt debitū:ꝛ sic incurrerent penā:eo q̄ pena est forte sibi vel suis aplicāda:pura:qꝛ ipsi met mutuauerūt vl' mutuaturi sūt:ꝛ sic lucraturi tl'e lucꝝ.Hā tūc peccarēt mortal'r ꝛ incurreret excōicatiōnē maioꝛē,p clementinā.ex gul.ō vsurꝭ,vbi disponit q̄ statuētes q̄ vsure soluāt aut solute nō repetanꝫ:incurrūt excōicationē maioꝛē ipo facto.Et p illas tres ꝯclones ꝓtra dicit opiniōi Joā.de Imola:sup cle.ex gul. de vsurꝭ,dicētis q̄ vxori relicte nō liceat predictos denarios recipe ꝛ q̄ ciuitati nō licuerit edere tale statutū:imo q̄ incurrūt excōmunicationē maioꝛē. Quintū dubiū.Si gener nondū consecutꝰ dotem a socero sibi debitā:mutuo recipet a Joanne hoc pacto mille q̄ Joānes solutōez illoꝝ mille sibi de-

bitoꝛ accipet a socero illi⁹ generi: ⁊ gener admitteret Joānem ad pceptionē fructuū possessionis sibi ipignoꝛate a socero: donec socer soluisset Joāni dotē debitā genero: an liceret Joāni illos fruct⁹ pcipere sic licuit genero: Ad hoc rūr ꝑ duas seqntes ꝓcl'ones.

Decimatertia ꝓcl'o. Si Joannes ex charitate mutuaret genero ꝓdicta mille: et non mot⁹ ꝓpt lucrū fructuū obtinēdoꝝ vltra soꝛtem: ⁊ gener etiā Joāni liberalit ex amicitia donaret fructus: licite posset Joānes illos fruct⁹ pcipe. Ptz ex dictis i q. xxix. saluis tñ circūstantijs ibidē positz debētib⁹ cōcurrēt ad hoc q mutuatoꝛ licite possit recipe a mutuatario aliquid per modū doni.

Decimaquarta cōcl'o. Si etiaz genero ꝑ modū doni liberalis donaret illos fructus Joāni: nec Joānes vt sic recipet eos: adhuc licitū est Joanni illos fruct⁹ percipe eo modo q̄ genero licuit: nō obstāte opinionē ⁊ rōe q̄runda in ꝓrīū. Pria ps ꝓbat. Nā genero licuit ꝓpt interesse q̄ patit ex carentia dotis sibi a socero debite (cui eā censet mutuasse) igit si Joānes ēt patiat interesse in carēdo illis mille q̄ mutuauit genero: potit a genero ēt fruct⁹ aliq̄s recipe in tanta q̄titate quātū est interesse. Saluis tñ circūstātijs requisitis ad recipiendū q̄d licite rōe interesse tactis i q. xxx. q̄z vna fuit: q Joānes deberet malle carē illis fructib⁹ ⁊ retinere suā soꝛtē/ q̄ mutuare ⁊ lucrari illos fruct⁹, attū pleracte subuentēdi genero mot⁹ mutuat sibi: ⁊ vt se ꝙuet indēnem/accipit illos fruct⁹ ꝓ interesse, ⁊ sic de aliis circūstātijs. Secūda ps pbatur, nā Guilhel. tenet ꝓtrariū, silr ⁊ Bal. in C. de usu. sup rubricā. ⁊ rō ei⁹ est, qz q̄ licuit genero fuit: qz fuit marit⁹. ⁊ sic supportās onera mr̄imonialia, et Joānes nō est talis. Nō q̄tienscūq̄ ꝑsona est imediata cā ꝓuilegij. tūc mutata ꝑsona mutat ꝓuilegiū. Nō illa rō est nulla: qz ꝑsupponit falsum. s. q̄ gener hoc hēat in q̄titū marit⁹ / vel supportans onera sistendo in illa rōe: sed ħ habuit rōne interesse qđ patit: qđ interesse eq̄ ꝓt locuz hr̄e in nō marito. s. in Joāne, nec est verū q̄ maritus hoc hēat in ꝓuilegiū, imo ħ de lege cōmuni habet tam ipe/q̄ quicūq̄ alius simile modo patiens interesse.

¶ Questio. xxxvi.

Vtrū ad mutuationē vsurariā reqrat q̄ incrementū vsurarij/vel tpale cōmodū/ qđ re vel spe ꝙsequit mutuatoꝛ vsurari⁹: cōsequat a mutuatario/ vel ab aliq̄ alio loco ipius: ħ mō. s. q̄ mutuatari⁹ vel ali⁹ incipiat carere tali tpali: ⁊ qđ ꝓius habuerit illō. Vel sub aliꝭ ēminis: an oporteat q̄ mutuatari⁹ vel aliquis alius dānificet in ħ q̄ mutuatoꝛ assequat incremētū vsura

Conclusio rñsiua est q̄ nō. (rūr reqrit. Naz sufficit q̄ mutuatoꝛ re vel spe cōsequat aliqđ tpale cōmodū: nō curādo a q̄cūq̄ id ꝙsequat: ⁊ etiā nō curādo an id ꝓus fuerit in rep. natura vl non/ ⁊ an fuerit in dñio mutuatarij vel alterius. ⁊ an incipiat mutuatari⁹ carere aliq̄ tē pozali qđ ꝓus habuerit: ⁊ sic ꝙtingat eū dānificari vl' nō. Assumptū ꝓbat. Nā ꝓmo. Nā chrus ait Luc. vj. Mutuū date nihil inde sperātes: volens indistincte q̄ si qđ sparet tpale, ꝓpt qđ fieret mutuatio eēt vsuraria. Nō ñ ait: nihil a mutuatario spantes: sed ait, nihil inde. i. de mutuatiōe. Jō si qđ tpale cōmodū p mutuatōnem ꝙsequit re vel spe/ad qđ mutuatio fuit ordiata vñcūq̄ id obtineat: nihilomin⁹ erit mutuatō vsuraria. Secūda ꝓbat. qz in seqntibus octo exēplis est mutuatio vsuraria: ⁊ tñ in eis nō ꝙsequit re vel spe vsurari⁹ aliqđ tpale cōmodū a mutuatario quo ille carere incipat.

Primū exm̄. Petr⁹ rogat Paulū vt sibi mutuet. Paulus ꝙsentit nō tñ nisi adiecto pacto q̄ Petr⁹ emere debeat ab eo q̄sdā res nō bene vel facilt vendibiles, vtputa Paul⁹ hz alīq̄s res steriles q̄s nō bñ ꝑt vēdere, aut hz antiq̄s curr⁹/bigas collipēdia/ ⁊ frena, vel hmōi. aut hz ius exigendi debita a q̄busdā debitoꝛib⁹ nō bñ potentib⁹ soluere/ ⁊ nat⁹ fallere: qđ ius vēdere vult Petro. In ħ inquā exemplo mutuatio Pauli ē vsuraria, ⁊ ħ in duob⁹ casib⁹: qz nō solū i casu q̄ Paul⁹ vēdēdo Petro hmōi res ꝑ pluri pcio q̄s valeāt: iō sibi ꝑ pluri vēdit. s. ei mutuauit. Sz etiā in casu q̄ vēderet ei ꝑ dict̄ ⁊ iusto pcio. De ꝓmo inquā casu ꝓq̄ eēt vsuraria mutuatio: qz mutuat ꝓpt aliqđ hr̄e vltra soꝛtē mutatā. s. ꝓpt illō pl⁹ ꝑ q̄ vendit sibi res adiectas i pacto. Hec exm̄ danū i illo casu ē de ꝓcl'one rñsiua: sz in scōo casu. Nā vēditoꝛē inuenire emptoꝛē reꝝ suaꝝ q̄s vēdere ꝏsiderat/ ē qđ tpale estimabile pcio.

igit Paul⁹ mutuās tali pacto, vt petr⁹ emat ab eo res ꝑdictas: mutuat ꝓpt assēq̄ tpale aliqđ estiabili pcio. Añs pbat dupl'r. Primo nā vēditoꝛ sepe dat merces suas remissioꝛi pcio q̄ valeāt / donādo ptez pcij emptoꝛib⁹ vt emāt: illā aūt donatōez nō facē nisi ꝓpt tpalem vtilitatē. q̄ non alia est nisi illa. s. vt bēat emptoꝛes reꝝ suaꝝ. Scōo. qz cōiter vendit oꝛ remissius dat merces suas q̄n emunt in magꝝ q̄titate/ q̄ si in pua emerent. Hoc aūt nō est nisi qz distrahere merces est sibi tpale cōmodū. igit. Differūt tñ mutuatō pauli in ꝑmo casu ⁊ in scōo, qz lz vtraq̄ sit vsuraria: tñ in scōo nō tenet aliqđ restituere petro: eo q̄ nihil ab eo recepit qđ petr⁹ ꝑus habuerit ⁊ q̄ carere incepit/ q̄n equales ei assīguerit: ⁊ sic eū nō dānificauit: lz in ꝑmo casu teneat ei restituere illō pl⁹ ꝑ q̄ vēdidit ei res ꝑdictas/ ⁊ ħ duplici iure. Prio. qz illud pl⁹ accepit rōne mutui: ⁊ sic ē vsura, igit subiacēs restitutioni. Scōo ēt qz vēdidit rē pl⁹ iusto pcio: qđ aūt ē pl⁹ iusto pcio/ tenet vēditoꝛ restituere: etiā si sit citra dimidiū iusti pcij. et ħ in foro aie. Attū in ꝑmo casu dz paul⁹ tantū dē erogare pauplib⁹ quanti pcij estimauit hoc qđ ē inuenisse emptoꝛē reꝝ suaꝝ. ħ ei fuit vsura.

Secūm exm̄. Mercatoꝛ vl' venditoꝛ aliq̄z rerū mutuat alicui: nō adiecto pacto q̄ obliget eū: vt a se emat merces poti⁹ q̄ ab alio: attū ꝓncipalr in illū finē fac vt talis poti⁹ ad eū declinet in emptōibꝫ rerū suaꝝ/ q̄ ad aliū vendit oꝛē: etiā si ille res sint alis bñ/ ⁊ nō difficult vēdibiles, vt i ꝑimo exēplo, ⁊ ēt dato q̄ vēdat ei ꝑ iusto pcio. In tali casu mutuatio est vsuraria, et ꝓbat sic ꝓbat⁹ est scōs cas⁹ ꝑmi exēpli. Et tñ i tali exēplo mercatoꝛ ipm incremētū vsurariū nō recipit a mutuatario: sic q̄ mutuatarius id ꝓbabuerit: ⁊ nūc incipiat eo carere: nec mutuatari⁹

Tertiū (tuatari⁹ in aliq̄ dānificat. exm̄. Doctoꝛ mutuat scholari ꝓncipalr illa intētione vt acq̄rat beniuolentiā illi⁹ scholarꝭ/ nō q̄d ibi sistendo: qz ħ ēt licitū. vt dictū est. q. xxix. sed vlteri⁹ oꝛdinādo illā beniuolētiā in lucꝝ tpale. s. qtūs ille visitet scholas eius: vt sic augeat numer⁹ auditoꝝ. ⁊ sic aucto nūero augeat fama. ⁊ ꝑ ꝑs stipendiū tpale ꝓpt qđ finalr ⁊ ꝓncipalr mutuauit. Et tñ in tali exēplo ipm incremētū vsurariū nō recipit de scholari mutuatario: sic q̄ scholaris mutuatari⁹ illa ꝓbabuerit: ⁊ nūc incipiat carere illo: nec mutuatari⁹ in aliquo damnificatur.

Quartū exm̄. pistoꝛ mutuat Petro ꝓncipalr illa intētiōe vt panes suos pinsi faciat apd eū: nō apud aliuz: vt sic habeat pciū pistureet ēt si ñ accipiat nisi cōdignū pcīū ab eo. In q̄ exēplo ēt pistoꝛ nō recipit aliqđ a Petro in cui⁹ carētia Petrus dānificet. Nā ⁊ si recipiat pcīū pisture tñ ecōtra: pistoꝛ Petro ꝓdignas opas ꝑpen

Quintū exm̄. Molitoꝛ (dit ꝓ eodē. mutuat pistoꝛi ꝓncipalr illa intētiōe: vt frumēta sua apd eū molat vt sic ipse habeat pcīū molture: etiā si nō accipiat nisi iustū pcīū: ⁊ ꝏ ħ dic vt de ꝑcedenti.

Sextū exēplū. Si Paulus bñs frumentū qđ timet sibi perire: si diut⁹ seruaret: mutuet illō Petro. q̄ statim est ipm ꝙsūptur⁹: mot⁹ tñ ꝓncipalr tōe vt recipiat futuro tpe aliud qđ est tm̄mō eq̄lis p cū tpe redditiōis: tñ est diut⁹ māsuꝝ. In ħ inquā casu ē mutuatio vsuraria: ēt si mutuatoꝛ nō fuisset suū frumētū diut⁹ retenturꝰ ⁊ sic ꝙsecutur⁹ lucrū q̄ iam primet ꝑ mutuationē. Immo mutuatoꝛ etiā ꝙsūpsisset stati in illo pcio si nō mutuassz. Scōo circa hoc exm̄ dic dispuratiue q̄ etiā si nō ītēdat se habiturū frumētū diutius māsuꝝ: lz tm̄mō eq̄lis durationis, vel si erit maioꝛ durationis: tñ nō inquātū tale ipm apperit hīe: eo q̄ qñ redder: statim illud ꝙsumet anteq̄z peat, illud ātq̄ mutuat nō ita statim pōt ꝙsumere: q̄n pereat, ⁊ sic solū intēdit ꝓncipalr vsurationē sui dāni. Et ī ꝓmo dicto hui⁹ sextī exēpli cōtradicit opinioni Joā. de lignano q̄ ꝓrīū asserit dicēs, q̄ ī ꝓmo casu nō ē vsura: nisi eēnt circūstātie vsure mentalis: puta si credit pl⁹ valiturū: vl' nisi id qđ mutuaret: eēt putrefactū ⁊ parū valēs. In scōo dicto ꝓtra dicit etiā mlt⁹ alijs: sed ħ ñ obstāte ꝑdicta duo dicta stant i ꝑitate. Primū ꝓbat. Nā si Paulus vult frumētū existēs eq̄le in q̄litate ⁊ ꝓrecio tpe redditiōis hīe loco frumēti mutuati ꝓpter hoc ꝓncipalr: qz reddendum est diut⁹ māsuꝝ. q̄ id qđ mutuat q̄ deēt stari pituriū. q̄ uis si ēt reddēdū ꝏberet vendi tpe redditiōis nō esset plur⁹ pcij q̄ fuerit frumentū mutuatū. q̄ intēdit aliqđ cōmodū tpale ꝙseq̄ ex mutuo, nō obstante q̄ frumentū reddendum nō plus valeret in pcio tpe q̄ reddit q̄ valuerit frumētū mutuatū. Nā ex quo reddendū est diutius mansuꝝ: etiā natū est aliquā maioꝛē bonitatē ⁊ vtilitatē afferre paulo q̄ frumen

tum mutuatū natū fuerit ei afferre. Et cōfir
mat. qz etiā ipe Jo. de lignano addit dicēs.
Nisi eēnt circūstantie tē. Hā talis circūstā
tia est ħ. Et q̄ em̄ p̄ncipal'r mouet. vt rehēat
frumentū diuti⁹ mānsurū. g̃ mouet p̄ncipal'r
vt rehabeat melius frumentū. sec⁹ si nō p̄n
cipal'r moueret vt rehaberet frumētū diutl⁹
mansurū ℔ qō tale: eo q̄ nō curaret an il
lud esset diutius mansurū. puta qz intendit
ipm tpe redditionis stati cōsumere. tūc em̄
posset ꝓtingere q̄ nō eēt vsura: z etiā q̄ esset
vsura. vt in pbatiōe scōi dicti statī iam dice
tur. Scōm aūt dictū (cui⁹ ꝓtradictoriuz
magī videret verū q̄ cōtradictoriū p̄cedēn
tis dicti) pbat sic. Nam Paulo nō pire fru
mentū suū/qō al's natū est pire / est q̄d estia
bile p̄cio: adeo q̄ si posset cū vno vel duob⁹
solidis facere q̄ nō periret sibi: ipe id ageret
g̃ si p̄ncipal'r mutuat ad hoc vt nō pereat si
bi/erit vsuraria mutuatio. Confirmat. Hā
illud dānū qō intendit vitare p mutuatōem
non est damnū inīustū: qz naturale est, igit'
si mutuet p̄ncipal'r ꝑpē illi⁹ dāni vitationē:
erit vsuraria mutuatio. tz ꝓña est dicēdis in
seqnti qōne. Et si arguat. Mutuās pōt vel
le vitare intēsse dāni emergēris. vt patuit q.
xxx. igit' mutuās frumētū pōt intendere q̄ vi
ret destructionē sui frumēti/qō al's sibi peri
ret. Dōm añs est verū de intēsse emergēti ex
mutuo. hoc aūt intēsse emergit ex natura/et
nō ex mutuo. imo mutuās conat illō p mu
tuū vitare. Dico aūt notanter in scōo dicto.
si p̄ncipalit' intēdit vitationez p̄dicti dāni.
Nam si nō intēdit hoc p̄ncipal'r. imo p̄nci
palit' mutuat ꝑpē bonū ꝑimi petētis mutu
um: scōario aūt ꝑpē vitationē dāni. puta cuz
vult mutuare incidit ei illa vitatio dāni. et p
pter eā eo libētius mutuat: non tū obmitte
ret mutuationē/etiam si nō subesset vitatio
dāni. imo si vitatio dāni esset cā sine qua nō
mutuaret dūmō tm̄ eēt scōaria adhuc mu
tuatio ꝑpter eā facta/ nō essz vsuraria. qz ad
huc maneret ℊtuita. vt pbabit a sili de colla
tione bñficij eccl'iastici in fine octaui exēpli
Quia tū plres tenerent pbabil'r ꝓtrariū scōi
dicti. s. vbi p̄ncipal'r mutuaret ꝑpē solā vita
tionē dāni p̄dicti. dicēres etiā tūc nō eē mu
tuationē vsurariā. ideo ne sim ille de q̄ dicit
Qui nimis emūgit elicit sanguinē. Jō non
oīno resisto: sed tū qō dictū est bz apparen
tiā z disputationē/atqz etiā rutius est. Circa
tū ista nota casuz in q̄ q̄s licite posset mutua

re vetus frumētū volēdo sibi reddi nouum
in maiori mēsura q̄ fuerit vet⁹ z ħ in recom
pensam ꝓudicij q̄d al's mutuās vetus pare
ret. si dūtaxat i eq̄li q̄ntitate mēsure sibi no
uū restitueret. vtputa: qz frumentū vet⁹ iam
aruit: z sic vltra nō diminuit sic nouū q̄d cū
nondū aruerit diminuet in tpe: z etiā vetus
si nō sit putrefactū plus valet q̄ nouū. de ħ
etiā dicet in. q. xxxvij. ī fine. Dz aūt notan
ter in p̄ncipio hui⁹ sexti exēpli. Petro q̄ sta
tim est ipm ꝓsūptur⁹. Hā si Petr⁹ nō eēt sta
tim ꝓsumptur⁹: sz retentur⁹. z p ꝓñs icursu
rus damnū: tūc Paul⁹ adhuc graui⁹ pecca
ret. qz p̄ter ħ q̄ mutuatio esset vsuraria: etiā
dānificaret Petrū. vbi si mox Petr⁹ cōsu
meret frumētū ñ sic dānificaret. Et ꝓfirma
tur. Hā si vēderet Petro tale frumētū ꝑsiliť
credendo q̄ añq̄ Petr⁹ posset ꝓsumere aut
distrahere ipm piret sibi vel al's notabil'r in
precio descenderet. vtputa scit q̄ totius sup
ventura maxima copiam frugū sikū ob quā
descendet preciū: Paul⁹ ℔ pbabile opinio
nē nō excusaret a pctō. vt patebit in. q. ltij.

Itē sextū exemplū etiā sic. pbat. qz si q̄s ha
beret pecuniā quā timeret futuro tpe min⁹
valituram p statuta leg' posītiue vel dñi terre:
z mutuaret eā alicui ħ pacto: vt sibi reddat
in eq̄li precio: i q̄ est cū ab eo dat: ōt Alexā
de alexandria: multz videri q̄ ħ sit illicitū et
vsura. igit' etiā sic est in p̄dicto sexto exēplo.
Et q̄uis etiā idē dicat/q̄ ecōtra m'ltz videa
tur q̄ nō sit illicitū q̄ habēt p fundamēto q̄
mutuās nō intēdit lucrū: sz tm̄ dāni vitatio
nē: tū illud nō. ꝓcludit vt patuit: z etiā pare
bit infra. q. ltij. in sili de vendēte mercem q̄
in precio ꝑsiliť q̄to ri⁹ decrescet. Nec est ve
rū qō dicūt q̄ q̄ vitat damnū suū: nō facit in
iuriā p̄cio suo nec ledit eū. Hā vez est q̄ vi
tando damnū suū in q̄ntū hoc facit: nō ledit
ꝓximū: sz qū vitat damnū suū: z ħ mediante
illatiōe damni p̄cio: facit ei iniuriā: si em̄ est
leo me inuasur⁹ nec euadere possū: nisi te po
sito loco mei: nō ob ħ excusabor q̄ damnuz

Septimū (meum vitare volo. exemplū. Si Paulus
mutuat Petro hoc pacto adiecto: q̄ Petr⁹
sit obligat⁹ ad remutuādū Paulo futuro tē
poze. hoc exēplū ꝑbant alīq̄ sic. qz q̄uis mu
tuatari⁹ sit naturali obligatiōe obligat⁹ mu
tuatori ad antidota: vt sez sibi indigēti pari
formiter remutuet: tū nō tenet sibi obligati
one ciuili: ita q̄ eū ad hoc cogere possit, sed

si ducit hoc in pactū. s. ꝓmittēdo remutua
re: et hoc īsurgit ciuilis actio / q̄ mutuās pōt
cogere mutuatarīū vt sibi remutuet: z sic re
cipit vltra sortē alq̄d. s. illā obligationē ciui
lem. Sz hec ꝓbatio nō vī valida. Hā q̄uis
in foro aīe mutuatari⁹ q̄ ꝓmisit / remutuare
teneat ad remutuandū iuxta ꝓmissa/non so
lū si iurasset: sz etiā si simplici ꝑbo ꝓmisit: in
tendēs illā ꝓmissionē ꝑuare. qz apō deū etiā
ꝓmissio sine iuramēto facta ligat: tū in foro
exteriori nō pōt ad illud cogi p iudicē / q̄n exci
piendo possit elidere actionē actozis / z ina
nem eā facere: qō ptz. qz ēt si iurasset pōt ab
solutionē petere/si nōdū adest tmin⁹ ꝑuan
di ꝓmissum: z sic nō cogeť. Si etiā nō iura
uit: pōt excipe cozā iudice/dicēdo illā obliga
tionē eē vsurā: z per ꝓñs nō teneri se ad illaz
obligationē. Et iudex nō potit iudicare co
gendo eū ad obꝑuantiā obligatōis. sic̄ non
licz iudici iudicare vt vsure ſoluant. Aliter
igit' sic ꝓbari pōt exm̄. qz p̄dicta obligatio ē
res estiabilis p̄cio: qz sepe q̄s daret z dat pe
cuniā/vt hēret vel hēat sibi remutuātē cū in
diget. Immo hoc exēplū hz ℔itatē/ si etiam
Paul⁹ nō adꝺcit pactū p̄dictū: sed p̄ncipal'r
ī mutuat: vt ali⁹ futuro tpe sibi remutuet.
Attū hoc exm̄ nō est de casu hui⁹ qōnis. qz
mutuatari⁹ incipit carere aliq̄ tpali. s. liber
tate recusandi mutuū. Nam nō est ita liber
ad recusandū mutuū sic̄ si non ꝓmisisset: q̄z
uis illā obligationē in foro exteriori elidere
posset: z recupare libertatē. qz etiā si pecuni
am aliquā ꝓmisisset p modū vsure se datuz
elidere posset in foro exteriori exactionē ꝓ
missi: aut si dedisset repetere solutū.

Octauū exm̄. Si dñs alicui⁹ agri
mutuat rustico certā q̄ti
tatē pecunie/ob hoc vt colat eius possessio
nem: pro q̄ tū cultu vult sibi dare mercedez.
In hoc exēplo est mutuatio vsuraria in q̄n
tuor casibꝰ. Primus. Si dñs vult aliq̄ mi
nus iusta mercede dare rustico pro cultura
agri/eo q̄ sibi mutuauit. ꝑpē ꝓtem opaz ru
stici sine mercede habendaz: q̄ tū opere sunt
res estiabiles p̄cio. Hā ex q̄ nō dat sufficien
tem mercedē rustico: seq̄t q̄ aliq̄ opere rusti
ci nō soluūť rustico. z per ꝓñs illas sine mer
cede ꝑpendit dño. z cū dñs hoc intēdat/ in
tendit lucrū ex mutuo: multomagis q̄uis mu
tuat sibi vt ōino sine mercede possessionē si
bi colat. Secōs casus. si dñs vult a rustico
sibi rūdere de aliq̄ plurī in fructibꝰ q̄ dignū
sit: z ħ ꝓpter mutuū ꝑpensuz ei. Hā illud pl⁹
in fructibꝰ ē vsura. Tertī⁹: si vult q̄ rustic⁹
ꝓpter mutuū sibi plures vl' diligētiozes ope
ras ꝑpēdat: q̄ debeat p̄m mercedis q̄ntita
tē. Hā illud plus in opis vl' diligētia est res
estimabil' p̄cio. Et illi tres casus sūt indubi
tati: nō tū sūt de casu hui⁹ q̄stionis: qz in eis
mutuatari⁹ incipit carere aliq̄ tpali sibi de
bito. Et dixi nōranter i tertio casu: q̄ debea
at p̄m mercedis q̄ntitatē. Hā si dñs mutua
ret sibi tō qz timet q̄ nisi mutuet sibi rustic⁹
nō adhibebit diligentiā tantā ad q̄ntā reneť
rōne mercedis: tūc nō esset vsuraria mutua
tio. qz mutuatio fieret ad redimēdū vexatio
nē iuſtā. qō licitū ē: vt patebit i seqnti qōe.

Quart⁹ ꝓ casus ē: si dñs nil plus recipit
rōne mutui. z de ħ casu ait Greg. de arimio
q̄ non est vsura. qō psuadeť ab eo z ab alīs
q̄druplī. Pcio sic. qz nisi sic: maxie tō qz mu
tuat sibi vt colat possessionē/al's nō mutua
ret sibi. z ecōtra: rustic⁹ colit ei al's ñ coleret:
qō colere ē res estimabil' p̄cio. sed ħ nihil ar
guit: qz cultura ñ ē dño lucrū: eo q̄ illā ꝺdiq̄
mercede soluit: dando eq̄lēs p ea: z sic nī
hil vltra sortē mutuatā recipit. Secō sic p
sile. posito q̄ dñs ꝺducat colonū ad certum
tēp⁹ p iusto p̄cio: z illud tradat añq̄ colon⁹
incipiat opari eidē: postmodū nolente colo
no laborare: nisi dñs mutuet ei certā q̄ntita
tē pecunie: dñs mutuat vt opeť: al's nō mu
tuatur⁹. colon⁹ ꝑpendit opas quaz p̄ciuz
p̄i⁹ accepat. equidē in ħ casu nō erit mutu
ans vsurari⁹: qz nil ex tali mutuo lucrať: sed
recipit opas sibi ꝺbitas ex p̄ciū solutione.
Tertio ptz. qz licitū est alicui detinēti ℨ iu
stitiā possessionē sibi debitā mutuare: z ħ in
illū fīnē: vt recuper possessionē: vel saltē fru
ctus ei⁹ etiā vltra sortē mutuatā: vt ptz ī. c. j.
de vsurz. igit' etiā sic erit hic de dño respectu
coloni. Quarto sic. Si tu occupasti rē me
am vel p potentiā tuā vim facis mihi ī reb⁹
meis vl' nō restituis mihi rem p me tibi mu
tuatā/locatā vl' cōmodatā: nec vis desistere
a violentia: nec ēt reddere rem reddēdā: nisi
mutuē tibi mille. q̄ facto vis desistere vel re
stituere debitū. z ego ido tibi mutuē: vt desi
stas vl' reddas nō cōmitto mutuationē vsu
rariā: qz nihil lucroz: sz redimo vexationē. z
nil acq̄ro nisi q̄d al's mihi ꝺbebať: z forte cū
ħ partoz interesse lucri cessantz: qz cū ill' mille
fuissez lucrat⁹ aliq̄d. Sz circa illū octauū
casū distinct⁹ videť loq̄ndū. Hā q̄uis ꝑa sili

opinio Bregorij ī casu q̄ colon⁹ añ mutuationē tenebaꝫ colere agrū: ꝛ nūc nō vult colere nisi sibi mutueꝫ. Hā tūc dñs nihil sibi debitū lucraꝫ: ꝫ tm̄ redimit vexationē, ꝛ ō ℔ latius i seq̄nti qōne parebit. ꝛ solū in ℔ casu p cedūt tres vltime pīsualiōes: vt ptz intuenti eas, ꝛ p ꝯns ptz solutio earundē. Sz ñ ē pa q̄ colon⁹ añ mutuationē nō tenebaꝫ colere agrū: ꝫ liber erat ad subeundū culturā vl̄ nō: dñs ār ei mutuauit p̄ncipaliʒ: vt eum sibi obligaret ad colendū agrū, ꝛ sic p suā mutuationē adept⁹ ē obligationē coloni. Hec ār obligatio est res estimabil̄ p̄cio adeo q̄ mutuatio reddiꝫ vsuraria: q̄ ꝓter eā acq̄rendā exercet: q̄d pbaꝫ. qz dñs sepe vltra mercedez culture daret aliq̄ntulā pecuniā vt posſz habere colonū: eo q̄ oēs vel q̄si oēs coloni locauerūt opas suas alīs: ꝛ ita difficulter p̄t hīe colonū. Scdo pbaꝫ idē. Hā nō dubitaꝫ apd doctores q̄n sit mutuatio vsuraria si q̄s mutuet cū pacto q̄ obligat mutuatarium: vt alia vice sibi velit remutuare cū indigeat, ꝛ ℔ qz obligatio remutuādi est res estimabil̄ p̄cio: qz sepe q̄s daret pecuniā vt ineniret mutuātē sibi, hic cū casus ñ est de casu p̄nīʒ qōnis: sic nec p̄cedēs exm̄. Et dixi notanter q̄n dñs ei mutuauit p̄ncipaliʒ vt eū sibi obligaret. Hā nō esset vsura si p̄ncipaliter mutuauiſ bonū rustici nō sibi in adeptionē obligatiōis culture puta: et ei mutuasset: si sciuisset eū nō culturū sibi agrū: attn scdario ex ℔ moueꝫ ad mutuādū: sperans q̄ eū habebit beniuolū: vt sibi potⁱ⁹ q̄s alteri collat p̄iusta tm̄ mercede: ꝛ sic illud scdario mouēs nō causat volitionē mutuādi: ꝫ tm̄ promouet: imo ñ auderē ꝺdēnare factū illō i casu: q̄ ēt illa obligatio eēt cā sine q̄ ñ: dūmō solū eēt scdaria cā. Hā si eēt cā sine q̄ ñ: dūmō solū scdaria: sic possibile ē illa duo sil̄ stare: adhuc videreꝫ mutuatio ḡtuita: qz collatio būficij eccl̄iastici ē ḡtuita cēsenda: q̄ p̄ncipaliʒ solū sit ꝓpter spūalē idoneitatē p̄sone ad gl̄iam dei: ꝛ eccl̄ie vtilitatē: ꝛ scdario fit ꝓp̄t ꝓsanguinitatē vl̄ obseq̄a: ēt si illa scdaria irrētio eēt cā sine q̄ ñ declinasset patronus vl̄ collator ad illā p̄sonā potⁱ⁹ q̄s ad aliā q̄ fuiſſz eq̄ idonea, sec⁹ vbi ad min⁹ idoneū declinaret, p̄t obseq̄a vel ꝓsanguinitatē. Hā illicitū ē i rebꝰ eccl̄iasticʒ p̄ferre min⁹ idoneus magis idoneo: fm tutiozē opinionē: ēt si min⁹ idoneꝰ sit sufficiens idoneꝰ, ꝛ itelligo ō idoneitate oīmoda: respectu būficij vl̄ officij eccle siastici: nō ō idoneitate ī sctitate. Hā aliq̄n min⁹ sctus pōt ꝓferri magʒ sctō i collatione būficij: si magʒ sctus sit i alīs req̄sit⁹ ad būficiū eccl̄iasticū inabilis: vbi tū min⁹ sanctꝰ sit abilis ad exercendū cl̄e officiū, ſz de ℔ latius i tractatu de simōia: ꝛ ō ℟ia opinione si ne eēt defensabil̄. Ad argumētū ār p̄mū Bregorij dicendū negādo maiorē. Hā i casu q̄ dixim⁹ dūm peccare: ñ dicim⁹ q̄ tō peccet qz mutuet ꝓp̄t culturā: ſz ideo qz mutuat ꝓp̄t hīe obligatōez a rustico vt subeat culturā: q̄ obligatio ē q̄d distinctū a cultura ꝛ estimabile p̄cio vltra eandē: eo q̄ sepe q̄s daret vltra mercedē ꝺdignā culture aliquā pecuniā vt ī pmpto hīet aliquē q̄ sibi coleret.

Expredictis seq̄t q̄ Petrꝰ peccat p̄ctō vsure q̄ Paulo vineatori mutuat pecuniā natiuitatis chr̄i/ vl̄ pasce/ vel pētecostes sup vinū leuādū p vineatore ī autūno, futuro ꝛ adunente autūno ꝓueniūt Petrus ꝛ Paulꝰ: ꝛ cōputāt ꝛ inueniūt q̄ Petrus mutuauit Paulo, ccc. flo. p q̄bus Petrus a Paulo exigit tria plaustra vini q̄ tūc valēt bñ, cxxvj. floꝝ, ita q̄ si Petrꝰ vellet ea emere: ēt p pmpta pecunia operet eū dare ō cōi foro. cxxvj. flo. Hā tūc Petrꝰ cū nullū interesse possit allegare veraciter vt suponiť: ñ p̄sumit valorē sex floꝝ, quē exigit vltra valorē, ccc. flo. exigere nisi p hoc q̄ añ tminū dedit, ccc. flo. ꝛ sic eos mutuas se censeť. Q̄ si i foro ꝓscie dicat se tantūdē ꝛ amplⁱ⁹ interesse sustinuisse: agat ꝓfessor secuz sic ī. q. ccc. dictū ē. Q̄ si dicat nō se illos. ccc mutuasse Paulo. ſz vt p̄cīū ei dedisse p vino futuro ī q̄ntitate triū plaustroꝝ. qō sibi loco. ccc. floꝝ. ꝺz dari: ꝛ sic nō ē mutuū, qz idē ī gñe ꝺz restitui ī mutuo: tūc si fuit ſimile q̄ tria plaustra tūc tp̄is essent valitura plusq̄ ccc. puta. cxxvj. vt dictū ē: item p̄sumit⁹ p̄cīū añ dedisse: vt sic p anticipatā solutionez q̄ icludit implicitā mutuationē lucreť sex floꝝ, peccat p̄ctō vsure, si āt nō fuit ſimile: nec sperauit lucri ꝓseq̄ndi solutionē anticipauit: sed ꝑiatate morⁱ ꝺat nō cogitās se plⁿ habituꝝ ī valore vini q̄s sint. ccc. floꝝ, ꝛ emit eo mō q̄ q̄s emit iactū retis nō ē dānand⁹: de ℔ patebit ifra, q. ult. Et ill̄ ēt ptz q̄d sit dicēdū de illo q̄ mutuāt pecuniā vineatori sup vino futuro: ꝛ ℔ ad ordinariū ꝛ publicū cōputū fiēdū vt dicī solet: ꝛ scīūt vineatores hīe ī suis vineis vites pducētes vina notabil̄ meliora: q̄s sint vina cōia cadētia sub cōputo: ꝛ nihilo

min⁹ volūt plaustrū hīe ēm cōem rōem. Hā illi cōmittūt vsurā eo mō vt petrꝰ in p̄dicto

Cōtra q̄nq̄ ꝓma exempla ar. (casu. guit. Predictꝰ paul⁹ mutuator posset donare petro aliq̄d. vt emeret ab eo aliq̄s res iusto p̄tio: aut apō se faceret pinsi vl̄ moli. igit̄ etiā p̄ōt eidē mutuare ꝓp̄t p̄dicta, ꝛ ꝓña. qz nō appet rō diuersitatiʒ: cū tā mutuatio q̄ donatio sit ꝯctus ḡtuitꝰ. Dicendū q̄ p̄dicta donatio nō eēt ꝯctus donatiōis put est ꝓtractꝰ ḡtuitus: ſz est alterⁱ⁹ speciei, est em̄ ꝯctus innoiatus. l. do vt facias. Mutuatio āt ē ꝓtractꝰ q̄ ꝺz esse ḡtuitus: ꝛ manet mutuatio/ ēt si fiat ꝓp̄t vsurā capiendā. Et si dicas. Cur possum aliq̄d dare B. vt sit meⁱ⁹ norⁱ⁹. vputa q̄ apō me pinsat aut ame emat mercaria: ꝛ nō possū ei tātūdē mutuare. vt a me emat. Dōz rō est. q. si ei do. j. flo. vt sic sit norⁱ⁹ meⁱ⁹: non exigo aliq̄d ab eo q̄ excedat valorē datⁱ: sed cū sibi mutuo. j. flo. obligo eū ad reddēdū cq̄lentē: ꝛ vltra ℔ ēt volo hīe aliq̄d estiabile p̄cio. igit̄ facio ꝓtra iustitiā cōmutatiuā. nō sic ī ꝑori casu.

¶ Questio. **XXXVII.**

Vtrū mutuatio facta

p̄ncipaliʒ ꝓp̄t vitationē dāni iniusti aut vexatiōis iuste sit vsuraria. Dōz p duas ꝯcl̄ones.

Prima Si dānū est iniustū sil̄r vexatio: mutuatio nō est vsuraria ꝓbaꝫ. nā tūc mutuās nō intēdit assequi ex mutuatōe aliq̄d tpale cōmodū alⁱs sibi indebitū. imo illd alⁱs sibi debebaꝫ. Hā si dānum ꝛ vexatio sibi iniuste inferēda erāt / mutuās bēbat ius vt nō sibi iferreť, ꝛ p ꝯns obtinēs eoꝝ vitationē nihil noui sibi alⁱs indebitum obtineť. Et de hac cōcl̄one sūt q̄tuor exēpla sequēntia. Primū: scōm: tertiū sūt illa tria que posita sūt in p̄cedēti q. in octauo exēplo circa opinionē Bregorij. Quartū est. Si ab aliq̄ partⁱ⁹ p̄secutōez iniuste: ꝛ ne mihi noceat/ cogoꝰ ꝺducere armigeros in meā defensionē: ꝛ sic īcurro dānosas exp̄sas ad q̄s vitādū mutuo sibi vt cesset a p̄secutōibꝰ iustiʒ q̄tus sic vitē dānū iniustū ꝛ vexatiōz iniquā.

Secūda ꝯcl̄o. Si dānū est iustū sil̄r mil̄r ꝛ vexatio /mutuatio facta p̄ncipaliʒ ꝓp̄t talis dāni vl̄ vexatōis vitatōem est vsuraria. Probaꝫ. qz ē p̄ncipaliʒ facta ꝓp̄t tpale cōmodū / alⁱs indebitū vltr. sortē obtinēdū. Hā si mutuatariⁱ⁹ iuste posſet dānū vl̄ vexationē intalisse estimeť illō damnū. c. floꝝ. tūc vitatio illⁱ⁹ dāni fuiſſz cōparata. l. floꝝ. igit̄ talⁱ mutuat vt ꝓseq̄t rē valentē. l. flo. q̄ res ñ fuit sibi debita. nā ad illaz cessationē ñ tenebaꝫ mutuatariⁱ⁹: exq̄ p casū mutuatariⁱ⁹ potuiſſet iuste ei illō dānū intulisse. Dictū ē notāter: p̄ncipaliʒ facta ꝛc. qz si scdario ꝓp̄t id fieret: ita q̄ adhuc mutuaret si illud nō subesset: secus est vt ptz ex dictis. in sexto exēplo: p̄cedeťz qōnis.

Exhac ꝯcl̄one seq̄t q̄ necarto est addēda limitatio trib⁹ ꝺicť q̄rūdā doctoꝝ. Primū ē Larurē. ō rudolf. dicentⁱ⁹. q̄ illa mutuatio ñ ē vsuraria q̄ fieret ī seq̄nti casu. l. si q̄s iniuriaʒ alicui ꝓp̄t qō recipies iniuriā ei intimicaꝫ. ꝛ sic illū q̄ iniuriā feē opz subire certas exp̄ēsas: puta. x. flo. in mēse. in famul⁹: q̄s opz tenere armatos: si his q̄ feē iniuriā: mutuat iniuriā passo: eo pacto vl̄ illa p̄ncipali intētōe vt remittat iniuriā vt eⁱ⁹ gr̄am q̄rat. ꝛ p ꝯns veniā. q̄ obtēta cessant exp̄ēse p̄dicte: taliʒ mutuās nō videť cōmittere vsurā. qz licitū ē cuilibz redimere vexationē suā. ō simōia. c. dilectⁱ⁹. ꝛ ita faē iste. Hec obstat si dicas dedit causaz ōlicto. igit̄ ñ remisit vexationē suā. qm̄ si ille peccauit iniuriā dādo ꝛ ille ēt peccabit ī vindicādo: qz ꝑ dei p̄cepta ē iferre vindictā: iste ēt nō lucraꝫ: sed tm̄ euitat dānū q̄d subire opterz. xiij. q. iij. qm̄ mlti. hec ille: Hoc inq̄t dictū ōlicⁱ q̄n tuplr. Prio. qz si mutuās ē prⁱ⁹ iniuriatⁱ⁹. igit̄ passⁱ⁹ iniuriā �varz ius p̄seq̄ndi actionē suaz ꝑ iniuriārē passo ordie iuris: i q̄ p̄secutione dānificabiť iniurie illatoꝝ. illⁱ⁹ ār iuste p̄secutiōis fiēde: vitatio ē res estimabil̄ p̄cio. igit̄ iniurie illatoꝝ mutuat iniuriā passo ꝓp̄t tpale cōmodū sibi indebitū vltra sortē obtinendū. q̄ ē vsurarⁱ⁹. Et ꝓfirmaꝫ: qz eo ipo q̄ iniuriat⁹ ē alteri est debitor eiⁱ⁹. igit̄ si mutuat vt remittat illō debitū: mutuat vt sibi q̄d doneť. qz i oī remissiōe ꝺbiti ē q̄dam donatio: ad ꝺo q̄ sic ꝺatio alicⁱ⁹ tpale reddit collatione spūaliū ñ ḡtuitā: ſz simōiacā si fuit fca ꝓp̄t eā sic ēt p̄missio ꝺbiti fdit eā ñ ḡtuitā ſz simōiacā. q̄ ēt ꝑ reddit p̄missio actōis mutuatōez ñ ḡtuitā: ſz vsurariā. Scdo defic: qz ꝛ si p̄dictⁱ⁹ doctor videaꝫ velle loq̄ ō dānificatōe bellica vl̄ armoꝝ: ꝛ nō de iudiciali. tm̄ p ℔ ñ bz q̄ velit loq̄ ō vexatiōe iordiaria vl̄ iniusta. Hā ꝓtingit ēt vexatione q̄ p arma ꝛ bellū iferť eē iustā ordiatā ꝛ iuridicā. p cui⁹ cessatione ñ min⁹ ꝓtingit dari q̄s p cessatōe vexatiōis iudicialⁱ. iō nec p illⁱ⁹ cessatiōe ē mutua-

andū si sit iusta. Tertio dicīt: qz indistincte allegat q liceat redimere vexationē. qđ tñ nō est vex. idistincte: sz dūtaxat qñ vexatō ē facti nō iurz sz iniusta. Jn casu ār suo ꝓtingit vexationē q iniuriā passꝰ ꝓsequī actionē suaz ꝛ iniuriātē eē iuris ꝛ iustam. licitū ē em alicui actionē suā ꝓsequi: et agēdo ad penā rei si ꝓsui idēnitate ad refusionē sui dāni ꝛ zelo iustitie ad penā agat. q̄uis rancorē dimittere teneaī. Quarto: qz allegat q mutuans nil lucref. Nā dico q lucraī remissionē debiti. si em mutuās mutuarz suo creditori cui ex ꝛctu aliq̄ tenerer: vt remitteret sibi ꝺbitū. s. c. flo. q̄s ei ex ꝛtractu ꝺberet: nemo diceret q̄n esset vsurarꝰ. igit ēt qñ mutuat alicui vt remittat ei debitū qđ sibi ꝺz ex maleficio vl̄ q̄si ex maleficio. Quīto ꝺfic cū ꝺr q iniuriā passus peccat vidicādo iniuriā. ꝟ em ñ ē vex. si iniuriā passꝰ vidicet ordīe iuris ꝟuato. Nā vidicare ꝺ se ñ ē malū. alioq̄n ñ diceret apls de ꝛrena ptāte. Dei minister ē vindex in irā ei q̄ malū agit. ad Ro. xiij. q̄uis ꝓpria auctōritate vidicare sine ordīe iuris: vel ēt cū ordīe iuris: sz libidīe satisfaciēdi ꝓprio odio sit ꝺ lege dei. Scōm dictū ē speculatorz dicētis q cum q̄s mutuat vniuersitati: eo pacto q vniuersitas ei ñ ponat collectas q̄s als sibi ītērim posset ꝑponere: ñ cōmittit mutuationē vsurariā. hec ille. Mō dico: si ille collecte potuissent sibi iuste fuisse ꝑpositē (sic ꝑ ꝓtingere) ꝑpe ē vsurarꝰ: vt ptz ex ꝓcedētibꝫ.

Tertiū ē Joā. an. ꝛ Joā. ō lignano. ac Joan. ō cal. dicētiū. q dictū speculatorz licz nō hēat ꝟitatē: qñ collecte sūt certe: tñ qñ nulle certe statute sūt: ē vex. hec illi. Mō si ēt nulle certe sunt statute: si tñ iuste potuissent sibi fuisse ꝑposite: ꝑpe ē vsurarꝰ: vt ptz ex ꝓdictis

¶ Questio. XXXVIII. (rōnibꝫ.

Vtrum si mutans B ꝑpm B: restituēdū ī tpe D: in q̄ tñ tpe B plꝰ valebit q̄ valuerit tpe mutuatōis cōmittat mutuationē vsurariā: Solutio buiꝰ qōnis stat ī vno exēplo: ꝛ q̄nq̄z ꝺcliōibꝫ. Exīm est. A mutuat B frumētū qđ nūc valet mediuz florz. ꝛ in D valebit mediū florz. ꝛ qrtuoz solidos. silē dari pōt ꝺ vino: ꝛ de moneta. Haz aliq̄n ꝓtigit (q̄uis ñ ita freq̄nt sic de frumento ꝛ vino) q moneta aliq̄ tpe plurz estimat

Prima ꝺcl̄o. Si ꝓsecutio (q̄ alio. illiꝰ plurz q̄d valebit B ī tpe D: vltra illud qđ valuit tpe mutuatōis: fuit ꝓncipale motiuū: ꝓpter qđ A mutuauit B. mutuatio fuit vsuraria. patz ex diffinitione mutuatōis tūc vsurarie supꝝ. q. xxj. Et ē hec cōclusio ꝓpria: siue A cū effectu ꝓsequī illud plus si ue nō: puta spabat B plus valituruī ī D. licz ñ valuerit plꝰ: qz sufficit ꝓncipal'intētio cōsequēdi lucrū ex mutuo ad reddēdū mutuatori onē vsurariā. q̄uis in ꝓmo casu: teneaī restituere aliq̄d: nō aūt in scōo: qz nil ꝓcepit.

Scōa ꝺcl̄o. Si ꝓsecutio illiꝰ pluris nō mouit A ad mutuādum: sz sola charitas. attn ꝟisilr erat B plꝰ valituꝝ. in tpe D q̄ tpe mutuatōis valuerit: mutuatio ñ erit vsuraria ꝑpe. q̄uis poterit eē ꝑsūptiue vsuraria: ꝑsumptōe debili vl̄ fortī ꝑm circūstātias ꝑsone A. Pria ps ptz: qz nō ē facta. ꝓpē lucrū: q̄uis lucrū accesserit ꝑter intentionē A. accessus ār lucrī ñ intētī: nō arguit mutuationē vsurariā: als ñ liceret mutuāti ex charitate recipe: postea aliq̄ dona a mutuatario: qđ tñ licz fuaz certis circūstātijs tactis ī. q. xxix. Hec oꝛtz q ī eiꝰ intētōe fuerit (sicut tñ q̄dā ꝺicē oportere) q sī tal'res mutuata fuisset facta villor: illā villorē sic recipe voluisset. Nā ꝟ ñ oꝛtz: sz sufficit q in eiꝰ intētōe sit/ q si res mutuata solū tantūdez: tūc eēt valitura sic nūc: adhuc mutuasset ei, nō em teneī mutuādo intēdere velle ꝑpetuā damnū. Scōa ps ꝺcl̄iōis ꝓbaī. Haz erq̄ plus ꝟisilr erat B valituruī ī tpe D: q̄ in tpe mutuatōis: tūc si A als cōsueuit mutuare ad vsuras: ꝑsumereī ēt nūc mutuationē illā fecisse vsurariā intētiōe: eo qđ seī malꝰ semp ꝑsumit malꝰ. Uñ ī tli casu q̄ntūcūq̄z A q̄ cōsueuisset bucusq̄z eē tal' veller mutuare nunc ex syncera charitate: tñ abstinere deberet ab illa mutuatōe q̄ diu nata eēt oriri ꝑsūptiō eū de corrupta intētiōe: qz abstinēdū ē a specie mali: donec cesset ꝓbabilr ozigo scandali

Tertia (sic̄ tactū ē in. q. xxix. et. xxx. ꝺcl̄o. Si ꝓsecutio illiꝰ pluris ñ mouit A ad mutuādū: sed sola charitas: ꝛ ēt ñ fuit ꝟisile q B erat valituꝝ plꝰ in D q̄ tpe mutuatōis valuerit. Illa mutuatio nec ꝑpe erit vsuraria nec ꝑsūptiue: ēt si in effectu plus valebit. Pria ps ptz ex ꝺcl̄one ꝓcedēti. Scōa ps ꝓbaī: qz cessat cā ꝑsumēdi scz verisilitudo maiorz valorz q̄ mouisse potuit q erat plus valituꝝ in D: q̄ tpe mutuatōis: qđ plꝰ etiā A. intendebat ꝓseqū: nō erit mutuatio ꝑpe vsuraria: q̄uis possz eē aliqua lic̄ ꝑsūptiue vsuraria. Pria ps quo ad suppositū suū q̄ supponit q illa se sil' cōpatiaī. si q A. intēderit ꝓseqū illud plꝰ qđ B. valebit in tpe D. ꝛ tñ q illud plꝰ nō mouerit ipm ad mutuādū ꝓbaī. Nā stat q A. erat reseruaturus B. vsq̄z ad D. q̄ erat ꝟisile ipm plꝰ valituruī ita q nō intēdebat B. ꝑsumere vel distrahere añ D. Jam A. intendit ꝓsequī illud plꝰ/ que intētio ē sibi licita. qz nō teneī q̄s rē suā distrahere tpe q̄ nō nisi vili ꝑcio vendit: et tñ ex q̄ B. petit B. sibi mutuari: A. ducī charitate mutuat ei B. cogitans tu interim mitteres iacere B. vsq̄z ad D. meliꝰ ē q ꝓpio tuo charitatiue. q B. bñ facias: ex q̄ illud posses sine dāno tuo. qz in tpe D. restituet tibi eq̄le in bonitate: et sic nō ꝓdes lucrū: qđ alis q̄s obtēturꝰ ī D. ꝛ ita sim'r stāt ꝑdicta duo sz q cōsecutio illiꝰ plurz nō mouerit euz ad mutuādū: ꝛ tñ ꝓsecutio eiꝰ fuerit ītēta. Hoc supposito igit ꝓbato: probaī ꝓpria ps cōclusionis. qz stātibꝫ ꝑdictz A. mutuat ex charitate ꝛ cū puidētia selꝑz ꝓseruādo indēnē: qđ vtiq̄z licz ꝓ regulā Joan. ō gerso. supꝝ allegata. q. xxx. Et q̄uis ī illo casu sit A. imunis a pcō vsure: attn ñ eēt ab oñi pcō īmunis si B. tpe mutuatōis fuisz ī ea īdigētia ꝓstitutus q A. debebat ei mutuare nūc ēt renūciando lucro sibi cessanti ꝛnolle reseruare B vsq̄z ad D. put tactū ē. q̄one. xxx. Scōa ps ꝓbaī ꝓpio sic. qz si als A. ꝓsueuit ad vsuras mutuare: ꝛ ex alīq̄ circūstātia appeat q. A. distraxisset vel ꝓsumpsisset B. ꝛ nō reseruasset vsq̄z ad D. tunc ꝓtra eū ꝑsumereī de mutuatōe vsuraria. ꝛ q̄uis ꝑsumptiōi illi non subsit veritas: attamē a specie mali abstinendū ē: donec cessat ozigo scādali possibilis.

Scōo ꝓbaī sic. quia si A. deneget B. libertatē restituēdi B. añ D. ꝑsumeī q A. velit ꝑ suū mutuū ꝓsequi aliqđ lucrz qđ ꝓsequi nō posset: si A. retinuisset B. vsq̄z ad D. Nam sinō id intēderet nō referret apud A. an B restitueret sibi B. añ D. et sic A. cōseruaret B. vsq̄z ad D. vl̄ an restitueret sibi in D.

Quinta ꝺcl̄o. Si quis frumētū B tpe quo est carissimū: ꝛ sub estimatōe ꝓcij nūc currētis mutuet: obligans mutuatariū ad restituēdum sibi aliud frumētū futuro tpe q̄ erit vilissimi ꝓcij: sz ñ illud aliud debeat sibi restitui in tāta q̄ntitate: q tātū valeat quātū mō valet frumētū

qđ sibi tradit. ꝛ ita' obligat eū ad dandū sibi plus frumēti ī q̄ntitate q̄ mutuauerit: ñ cōmittit vsurā: qz illud plꝰ qđ recipit licz sit plꝰ in q̄ntitate mol'seu mathematica: ñ tñ ī q̄ntitate ciuili vel valorz: sz e q̄le. tō nullū lucrū intēdit. Uñ ēt eq̄lenter vēdit ei frumētū nūc ꝛ mutuat ꝓcīū gratis qđ sibi vult restituī eq̄le in frumēto tpe solutiōis. Sic etiaz mutuās frumētū vetus receptur' nouū: licite pōt exigere/ q nouū sibi dandū deb ī maiozi mēsura q̄ ipe ei dederit de veteri: si ꝟ facit ñ spe lucri: sz rōne dāni vitādi: qđ sibi accideret: si nouū in eq̄li mensura acciperet. Nā si mutuās intēdebat suū verꝰ diuriꝰ retinere (eo q erat bonū frumētū) q̄diu adhuc cōsuarī poterat: ꝛ recipet nouū ī eq̄li mesura: ipe pateret ꝟ ꝓiudiciū/ q ꝓseruādo nouū loco veteriz: ī fine ꝓseruatiōis minꝰ inueniret de frumēto nouo q̄ ꝺ veteri ꝓseruato inuenisset. qz frumētū nouū tpe intermedio arescit: ꝛ sic ꝺminuit: vetus ār tā aruerat ex fece suā ꝺminutionē. ꝛ sic nō amplꝰ ꝺminuit. Uñ in tali casu licz recipiat maꝰ ī mēsura ꝛ q̄ntitate mathematica: nō tñ in ciuili q̄ntitate valoriz. Si tñ illud cā lucri exigeret: ꝑ vt de hoc ē casus posit' supꝝ. q. xxxvj. peccaret mutuās: vt ibidē patuit.

Ex dictis In hac qōne patz/ q nō est indistincte verū id q doctoꝛ Joānes de franckfordia: ī tractatulo suo de ꝺctib ꝺt ꝺcl̄one. xiij. dicēs: q illi citū ē si Joānes in messe q̄n blada sūt ī vili ꝓcio mutuat ꝑetro maldrū bladi: obligās eū ad restituēdū aliud maldrū pasce: q̄n scz maldrū ꝟisilr valet amplꝰ: puta ī messe valz ꝺimidiū florz. ꝛ pasce valet vnū florz. Et idez dicendū si adh̄eit/ q pasce debeat sibi dare vnū maldrū: vl̄ pecūiā ad tāta q̄ntā tūc maldrū valebit. Ita q stet ī optiōe Joānis recipere pecuniā vel bladū. hec ille. Nā ꝑmū dictū licz hēat ꝟitatē ī casu ꝑme ꝺcl̄onis huiꝰ qōnis: ñ tñ ī casu q̄rte ꝺcl̄iōis. Nec valet probatio sua: cū ait q ī casu ꝑmi dicti tantūdez agit Joānes. ac si diceret ī messe: ꝓcedo tibi ꝺimidiū florz. vt pasce amplꝰ mihi reddas. Nā ad ꝟ dicēdū q ñ ē sil'e: qz pecūia ñ reseruat a messe vsq̄z ad pasca: vt amplꝰ valeat aut vēdat ꝑ maiozi: sic bladū ī casu q̄rte cōclusiōis. Uñ si ꝓtigeret sil'is alteratio ī valore pecunie sic bladi: ñ video: q̄n ī casu q̄rte cōclusiōis: ēt aliqs bñs certū genꝰ numismatz ꝛ pbabilr credēs id valituꝝ pasce plꝰ q̄ nūc

valeat ꝛ intẽdebat oĩno illõ vſq; ad paſca ꝓ-
uare: poſſet velle mutuatariũ eẽ obligatuꝫ
ad ſatiſfaciẽdũ õ ſorte ꝛ de illo pluri: õfalca
tiõe tñ facta ꝑm dubietatẽ lucri, qz mutua-
tor ꝓ intereſſe lucri ceſſantiſ ꝑt aliq̃d exigere a
mutuatario vltra ſortẽ: ſaluis tñ cõditiõib;
tactis, q, xxx. Scõm ãt dictũ eiꝰ hz ꝑtatẽ,
ſi optio illiꝰ diſſũcti ſit q̃d eſtimabile ꝑcio vl
tra valorẽ ſortiſ mutuate: ſic̃ natũ ẽ ꝓtingere
q̃ mutuatario ſoluẽte ſortẽ: mutuatoꝛ mal-
let hẽ pecuniã. ado q̃ ẽt aliq̃nta pecũia ca-
rere vellet: vt poti⁹ hẽret pecuniã q̃ bladũ:

¶ Queſtio. XXXIX.

Vtrum Paulo liceat

Petro nauigãti vel eũti ad nũdinas mutua
re centũ tali pacto q̃ Paul⁹ recipiat ĩ ſe pi-
culũ illoꝛ. c, ꝛ ꝓo ℔ det Petr⁹ Paulo aliq̃d
vltra ſortẽ, ſ, q̃nq;. Solutio q̃nis ſtat in
duab⁹ ſuppoſitiõib⁹: q̃ truoꝛ ꝯclõib⁹: ꝛ duoꝫ
argumẽtoꝝ ſolutionib⁹. Pria ſuppoſitio ꝑ
nomẽ ℔ in titulo q̃nis: cũ dr ꝑ ℔: põt refer-
re ipm mutuare: vl dũtaxat ipm recipe ꝑcu
lũ vel vtrũq;. Scda ſuppoſitio Paulũ re-
cipe ĩ ſe ꝑiculũ: nihil aliꝺ ẽ q̃ Paulũ velle: ſi
ſoꝛs ꝑdat, ſ, c, ſtoꝛ. vel ẽt merces inde empte:
q̃ illa ſint ſibi ꝑdita: ita q̃ vult ℔ dãnũ ſuſti-
nere: adeo q̃ Petr⁹ nõ teneat ſibi ſortẽ mu-
tuatã reſtituere: neq; alias merces inde em-
Prima ꝯclo. Si ꝓnomẽ ℔ (ptas,
refert dũtaxat mutuare: mu-
tuatio Pauli ẽ vſuraria: qz ꝑ ea recipit vl re
cipe itẽdit Paul⁹ aliq̃d tꝑale ꝑ modũ ꝓrecũ:
Ũñ ꝑ ꝑcio mutuaſſe vere dr. Et ĩ ℔ caſu ẽ
in foꝛo ꝯſcie decretal' nauigãti. extra. õ vſu-
ris: itelligẽda, vbi ſic dr. Nauigãti vl eunti
ad nũdinas certã mutuãs pecunie q̃ntitatẽ
eo q̃ ſuſtineat in ſe ꝑiculũ: receꝑtur⁹ aliq̃d vl
tra ſortẽ: vſurari⁹ ẽ cenſend⁹. Et ſi arguaſ,
C. de nautico fenoꝛe. l. ꝓma dr. talẽ ℨctũ ad
obſeruationẽ cõmuniũ vſuraꝝ libeꝛ eẽ: qz et
ſi ñ ſit cõis vſura: ẽ tñ vſura. Ũñ glo. ſup ℨ-
bo cõmuniũ vſuraꝝ õt, ſz ñ centeſimaꝝ. Di-
cendũ q̃ leges approbãtes aliq̃s vſuras nõ
Scda ꝯclo. Si ℔ refert dũtaxat reci
pere ꝑiculũ: mutuatio Pauli ñ ẽ ꝑe vſuraria
de lege dĩna vel nãli. Probaꝫ dupl'r. Primo
ſic, qz ſi q̃s ñ mutuaret: ꝛ tñ ꝑiculũ ſoꝛtiſ per
aliũ: ꝛ alĩ mutuate ſuſcipet ĩ ſe: poſſet aliq̃d
recipe ꝓ illa ſuſceptiõe citra pctñ vere vſu-
re, igit ẽt ſi mutuat ꝛ ſuſcipit ꝑiculũ: poteꝛit
ſic ꝓ illa ſuſceptõe aliq̃d recipe, tenet ꝓña: qz
da o ꝓpoſitũ ſeq̃ret q̃ ꝓ ℔ q̃ mutuaſſet ꝛ ſuc-
curriſſet ꝓrio: fact⁹ eẽt peioꝛis cõditiõis q̃
ſi ei ñ ſuccurriſſet: qõ ẽ ĩcõueniẽs: qz de bñ
ficio ñ icõmodũ: ſz cõmodũ repoꝛtare debz.
Alia igit intẽtõis directio Petri ĩ caſu ſcde
ꝯclõis: q̃ ĩ ꝓmo fac õ vſurario/ñ vſurariũ:
put in ſil' i maꝛia ſimonie accidit, ſic̃ bñ in-
q̃t Petr⁹ de aleaco: cardinal' cameraceñ dñ
cẽs. hoẽs ſi dirigerẽt intẽtionẽ ſuã in ſpũa
liũ datiõe ꝛ receptiõe: mlti ſũt ſimoniaci q̃ ñ
eſſent. Scõo ꝓbat: qz licz tũc mutuãs recꝰ
piat aliq̃d vltra ſortẽ: nõtñ rõnẽ mutuatio-
nis: ſed rõne alicui⁹ alteri⁹: rõne cui⁹ citra
vſurã potuit tꝑale recipe. Nã exq̃ mutuans
nõ teneꝝ ſubire ꝑiculũ rei mutuate: ĩmo q̃n
tũ eſt ex naturali⁹ ꝓtractus mutui: res mu-
tuata ſtat ꝑiculo mutuatarij. g̃ ſi vltra ℔ q̃
mutuat: etiã ſubit ꝑiculũ: ſeruit mutuata-
rio ĩ re eſtimabili ꝑcio, ꝑ q̃ re nõ ẽ vſurariuꝫ
q̃d recipere: ſicut ꝓ mutuo recipe ꝓciũ.
Nam ſepe poſtq̃ q̃s recepit mutuum daret
alicui ſiue mutuãti ſiue alteri aliquãtã pecu
niã/q̃ eum aſſecuraret de nõ ꝑdendo rẽ mu
tuatã: vel de ſubeundo ꝑiculũ rei mutuate.
Nec ꝓ illo ꝓuiſio vl' bñficio, ſ, ſubeũdi ꝑi
culũ ẽ i diſtincte ꝓhibitũ q̃d recipe ſic̃ ꝓ
mutuare. Ũñ in ℔ caſu Paul⁹ ꝛtrahit cum
Petro duob⁹ ℨctib⁹. Primo ꝓtractu mu
tui gratuiti. Scõo: cõtractu ĩoiato quo
Paul⁹ facẽ vt Petrus det, facẽ inq̃ ꝑiculũ ei⁹
id eſt ſubit ꝑiculũ: vt Petr⁹ det ꝑciũ. Con
firmaꝫ. Si aliq̃s ali⁹ a Paulo mutuatoꝛe
ſubeat illud ꝑiculũ ꝓ Petro cũ ꝑdicto pa
cto: nõ cenſeꝝ ille ali⁹ cõmittere vſurã: eo q̃
nullũ interueniſſet mutuũ, igit etiã ideꝫ erit
dicendũ hic: ſi ꝑciſe ſiſtaꝫ in ꝓtractu illo ſz
facio vel ſubeo vt des, vel do vt facias vl
ſubeas. Et q̃uis recipe aliq̃d ꝓ receptiõe
ꝑiculi ĩ ſe in ꝑdictꝫ caſib⁹ nõ ſit vſura, an tñ
ſit aliud pctñ: videbiꝫ infra, q, xxx. Ubi vi-
debiꝫ an ne illud ſit turpe lucrũ.

Contra banc cõcluſionẽ arguiꝫ ſic,
ponderãdo bñ verba decre-
talis, ſ, nauigãti, extra. de vſuris, videt pa-
pa velle q̃ etiã mutuans eſt vſurari⁹ cenſen
dus: ſi ꝓ receptiõe periculi in ſe aliq̃d acci
piat vltra ſortẽ, ait eñ ſic, eo q̃ ſuſtinet in ſe
ꝑiculũ recepturꝰ aliq̃d vltra ſortẽ. Dicen-
dũ q̃ in foꝛo ꝯſcie nõ ẽ iudicãd⁹ vere vſura
ri⁹: q̃ ſibi ꝯſcius ẽ: q̃ ñ ꝓ mutuaſſe ꝛcepit q̃d
vltra ſortẽ: ſz ꝓ ſola receptiõe ꝑiculi: vt ſa-

tis ꝓbant rationes adducte. Necꝫ etiam
i foꝛo ꝓtioſo eẽt iudicãd⁹ vere vſurari⁹ / ſi
ſufficiẽt ꝯſtaret de ꝑdicta ei⁹ intẽtione, ſec⁹
vbi nõ ſufficient' ꝯſtat / ꝛ cũ ℔ ſẽ ꝑſumptiões
ꝯ mutuantẽ: q̃ vna ẽ, ſi al's ꝯſueuit exercer
vſuras maifeſtas / vl' palliatas ꝛ fraude cir-
cũſeptas. Scda ꝑſũptio eẽt qñ nullũ vl q̃ſi
nullũ / vel modicũ ꝑiculũ ſubeſſet: ꝛ mutuãs
ꝑ tali ſuſciplẽdo diceret ſe recepiſſe incremẽ
tũ ſortiſ, Tertia, ſi ẽt notabile ꝑiculũ ſubeſſz:
atũ incrementũ eẽt exceſſiue ĩp oꝓoꝛciona
tũ ſuſceptiõi, nã tẽ itex eẽt ꝑſumptio ꝯ eũ de
vſura ĩ foꝛo exteꝛioꝛi, vt puta q̃ in fraudẽ vſu-
re excogitaſſz, ꝛ q̃uis ſtaret q̃ ĩ re nõ eẽt vſu
rari⁹: tñ tũc eẽt alⁱs iniquus, ſ, exigẽdo ĩpꝛo-
portionatũ ꝑciũ ꝑ ſuſceptiõe ꝑiculi minoꝛiſ.
Et hoc ſenſu ꝛ caſu intelligẽd⁹ eſt Rich⁹ in
illũ, diſt, xv, ar, v, q, v, vbi ẽt dãnat mutuantẽ
recipiẽtẽ i ſe ꝑiculũ ſoꝛtiſ / ſi recipit vltra ſoꝛ-
tẽ, Nã cãm illi⁹ dãnatiõis allegat ſic dr, qz
niſi fuerit culpa vl' negligẽcia illi⁹ q̃ accipit /
raro accidit q̃ pecunia quã mutuo accepit
pereat. Ũñ ille q̃ ĩ caſu iſto dat mutuo pecu
niã hz i fauoꝛẽ ſuũ id qõ accidit ſepe / nec hz
ꝯſe / niſi id qõ accidit raro, hec ille. Et ſic pz
ex q̃ cã dãnat, ſi igit illa ceſſet: nõ appet ratõ
eũ dãnandi, vt vſurariũ vere ſeu ex lege diui
na vl' naturali. Et cõfirmaꝫ, qz ſi tradẽs pecu
niã: ponat tã capitale / q̃ lucrũ ſub dubio vl'
foꝛtũa: ꝛ recipiat q̃d vltra ſortẽ: talis excuſaꝝ
nec reſtituere teneꝝ ſm Rich⁹, ibidẽ ꝑ c, naui
ganti, i, ℌ, illo q̃q;, ꝛ ℔ rõne ꝑiſilis dubiũ qõ
dubiũ nõ vr notabil'r magꝫ in fauoꝛẽ dãtis
q̃ accipiẽtis, g̃ vult q̃ i illo caſu nõ ẽ iniquꝰ
tas: eo q̃ tradẽs vl' mutuãs nõ eſt pl⁹ in lu-
cro q̃ mutuatari⁹: ſed eſt eq̃ ꝯditio vtriuſq;
ꝑ ℔ q̃ bincinde faciũt ſibi coĩcatiões, qõ ſic
ꝓz, qz cũ mutuatoꝛi ꝓpeteret ius vt ſaluũ eſ
ſet ſibi capitale in oĩ caſu: tñ vult illi iuri re-
nũciare: ꝛ in recõpenſaz huiuſcemõi renũci
atiõis vult q̃ ſibi cedat ꝑs lucri / al's ſibi in
debiti ſi obueniat, ꝛ eꝫ cũ mutuatari⁹ hẽat
ius qõ lucrũ ꝓuenturũ ꝓbeat ſibi ſoli / ꝛ nõ
mutuatoꝛi ẽt in ꝑte cedere: vult illi in ꝑte ce
deꝛ qñs ẽt mutuatoꝛ ſubeat ſecũ ꝑiculũ ſoꝛ
tis, ꝛ qz hicinde ꝑſando onera ꝛ releuamia
manet eq̃lis ꝯditio vtriuſq; : tõ iuſtificaꝝ, et
tñ ſi ꝑiſil'r nõ eẽt piturũ capitale: ĩmo ſaluan
dũ, ꝛ cũ ꝑiſil'r ſperareꝝ obuẽturũ lucrũ: non
excuſareꝝ mutuãs / vel tradẽs pecuniã: ẽt in
illo caſu quẽ ipe iuſtificat, ꝛ ℔ ꝓt eãdẽ rõz q̃
in caſu quẽ dãnat / eſt poſita, puta qz mutu-
ans hret p ſe id qõ ꝑiſil'ius eẽt futurũ: ꝛ mu
tuatari⁹ nõ hret tale ꝓ ſe: ĩmo ꝓ ſe, qz ſi
nõ ſubiret illũ ℨctũ: ꝑiſil'r totũ lucrũ eſſet ſu
um ſine ꝑiculo capitalis, qz illõ veriſil'r non
eueĩet. Ergo eadẽ rõe ĩ caſu qõis ceſſabit rõ
ꝯdẽnandi eũ vt lege diuina vl' naturali vſu-
rariũ / qñ lucrũ illud eſſet ꝓportionatũ ſuſce
ptioni ꝑiculi: qz nõ melioꝛ eẽt ꝯditio vnⁱ q̃
alteri⁹. Quarta ꝑſũptio patebit poſtea. Poſ
ſet tñ ẽt papa / vel eccl'ia / vel impator talẽ cõ-
tractũ ſuſceptiõis ꝑiculi ĩ mutuatione abſo
lute ꝓhibere tãq; vſurariũ / ꝛ ſub penis vſu
rarioꝝ: eo q̃ ꝛ ſi in ſe ſine vſura fieri poſſet /
tñ mali eo ĩ fraudẽ vſuraꝝ abuterent. An
aũt de facto voluerit eũ vt talẽ ꝓhibuiſſe in
ꝑdicto c, nõ dico. Et q̃uis ſi papa illõ feciſ-
ſet / ℔ occaſional'r tm feciſſet, ꝓpt maliuolos
q̃ ſub illo velamie al's exercuiſſent vſurã: ta-
men etiã alĩs / et non maliuolis eſſet ille cõ-
tractus, vt vſurarius illicitus.

Ex rõnibus adductis hãc con-
cluſionẽ põt defaci
li ipugnari dictũ gloſe in c. nauigãti, q̃ indi-
ſtincte vult q̃ mutuãti / etiã recipiẽti ĩ ſe pi-
culũ / nõ liceat aliq̃d vltra ſortẽ recipe: etiã ſi
in cõpenſationẽ receptiõis ꝑiculi recipiat il
lud, ꝛ cauſam tangens ait, qz illõ excedit na
turã mutui. Sz ℔ nõ valet: qz ꝛſi illud natu
rã mutui excedat: ꝛ ita nõ poſſit recipi rõne
mutui: tñ nõ excedit nãm ℨctus inoiati, ſ, fa
cto vt des, q̃ ℨctus ẽ ꝓiũctus ꝑ accñs ℨctui
mutui, q̃ro ei ſi ille idẽ mutuãs ẽt fuiſſet mu
tuatario poꝛtãdo ſibi ſortẽ ꝑ, x, miliaria ad
citatẽ aliquã: an ne poſſet aliq̃d recipe ab eo
vltra ſortẽ, ꝛ ℔ rõe ℨctus locatiõis operaꝝ
annexi ℨctui mutui. Itẽ dato q̃ illõ pactũ
eẽt ℨ nãlis mutui: nõ tñ ꝑ inferri, g̃ dẽpuat
ℨctũ, put patebit diffuſius, q, lxxxix, corol-
lario ꝓmo. Itẽ aliã cãm tãgens ait, ſi nullꝰ
periculũ ſecutũ fuit: ꝛ aliq̃d vltra ſortẽ reci-
pit illud vſura eſt: hoc nõ valet, qnõ recipit
illud incrementũ tm ea lege ſi ſequaꝫ pericu
lũ in effectu: alio q̃n nõ, v, ſoꝛ. tm: ſed centũ
exegiſſet: ſed recipit ꝑ receptione periculi poſ
ſibilis euenire. Hec aũt receptio eſt ſecura ĩ
effectu / licz periculũ nõ ſit ſecutũ in effectu.
Et qõ ſubdit, cũ bincinde ſit mutuũ / nihil
inde ſperare dz: vex eſt inde, i, de mutuo, nõ
tñ ſequit, g̃ non de receptione periculi in ſe.

Scdo ar guit, Lex nõ ponit ſup ĩdu
bitabili, mõ indubitatũ eſt q̃
nõ liceat mutuãti q̃d exigere rõe mutui, igit

lex illi⁹ decretalis dānans exactionē illi⁹ in
cremēti nō dānat p̄cise in illo casu q̄ rōe mu
tui exigeret. Dōz q̄ dānat illā exactionē nō
solū tūc qñ p̄cise rōne mutui fieret: in q̄ casu
res est idubitata: sed etiā i casu vbi tā in rōe
mutui/q̄z in rōe piculi exigeret: q̄ casus non
est ita manifest⁹ sic p̄cedens. Vl si hec solo
nō placet, dōm q̄ illa decretalis fundat sup
p̄sumptiōe. Mō in certo casu in q̄ decretal⁹
est intelligēda: est p̄sumptio ℨ mutuatorē q̄
palliare velit crimen vsuraz, s, qñ mutuator
inf mutuandū adijcit se suscepturū piculū:
sicq̄ nō vult mutuare nisi alius dimittat pe
riculū ei: z p ꝯo sit q̄d sibi datur⁹. Et hec eēt
ītia vel q̄rta p̄sumptio/vl circūstātia facies
p̄sumptionē ꝯtra mutuatorē. Hā tūc signū
est q̄ mutuat spe lucri: qz nō vult mutuare/
nisi mutuatari⁹ velit inire secū alīū ℨctū/et
B lucrosuz mutuāti, ſō papa decreuit illū cō
tractū rescindendū. Ubi aūt illi p̄sumptiōi
fitas ñ subest/cessat dispositio illi⁹ decreta
lis, vtputa si extra tp̄s mutuatōis/vel etiaz
inf mutuandū suscipet in se piculū/z nihilo
min⁹ mutuaret sibi etiā mutuatari⁹ nō vel
let sibi ꝯcedere sustinētiā piculi/ z aliq̄d sup
hoc dare: imo mutuator mallet eē supporta
tus a subeūdo piculū: vl saltē īdifferēs eēt.
q̄uis si inf mutuādū p̄cio motu se offerat
subiturū piculū, p̄cio: sit suspicio q̄ lō mu
tuet, vt alt⁹ secū isto ℨctu ꝯtrahat, z tñ stat q̄
illi suspitioni nō subsit fitas: opz tñ cauere
a spē mali, cessat āt suspicio qñ nō p̄cio mo
tu: sed ad rogatū mutuatarij sustinet piculū
p̄ p̄cio/ nisi alie assint ꝯditiōes eū (vt dixi)

Tertia ꝯclo. (suspectū reddente, s
Si pnomen B refert vtrūq̄z/
mutuatio pauli est vsuraria, qz seq̄t bñ, recī
pit aliq̄d p mutuare z p subire periculū, igit
recipit aliq̄d p mutuare. Modo recipe aliq̄d
p̄cio mutuare est pctm̄ vsure, igit.

Quarta ꝯclo. Jn casu hui⁹ tertie cō
clonis nō oz paulū totū qđ
recipit vltrā sortē restituere petro vt vsurā.
Probat, qz nō totū qđ recipit est vsura. Hā
ex q̄ id qđ accipit/recipiat p vtroq̄z, igit rece
ptū ptim est receptū p mutuasse/ z ptim p̄cio
subijsse piculū nō receptū, p subijsse piculū
nō teneat restituere: qz licite illō recipit saltē i
casu q̄ licitū ē recipe piculū p mercede. imo
ēt si est casus i q̄ peccat/nō licz suscipiēdo pi
culū p mercede: adhuc licite recipit: sicut de
mercede pstibuli ōz. Sz receptū p mutuasse
teneat restituere petro. Quid aūt sit dām ad
casuz in q̄ paul⁹ recepisset sup se ptem piculi
pecūie, puta p tpe q̄ pecunia ē in mari/ vl in
itinere: z alīā ptem piculi pecūie: puta p tpe
q̄ pecunia actu subiacet mercationi/ipi⁹ sol⁹
set petro: z vellet bñe ptē lucri si p̄ueniret lu
crū: z si nihil p̄ueniret / nihil vellet bñe vltra
sortez, patebit q, xcij, in, v, casu cozollarij.
Ex p̄dictis ptz q̄ in casu scōe ꝯclonis z ter
tie/licz nō sit ℨctus vere: z de lege diuina vl
naturali vsurari⁹: tñ duplici rōe alia ꝯtingit
eū eē illicitū, s, aut qz est p̄sumpta vsura: z sic
p̄referēs spēm mali et infamatari⁹ suū p̄ius:
aut quia receptū est turpe lucrum, de quo in
questione, lxxxj, patebit.

¶ Questio. XL.

Utrū qñ paulus mu

tuauit petro, c, z petr⁹ cogit bñe fideiussōrē
z ioānes p petro fideiubet/ liceat ioāni a pe
tro p B recipe aliq̄d de ill, c, vtputa, v? So
lutio qōnis stat in duab⁹ distinctiōib⁹/q̄tu
or conclusionib⁹/ z vno cozollario.

Prima distīctio est ista. Aut ioānes
est fict⁹ fideiussor/ aut vere ē
fideiussor. Exm̄ p̄mi. Si ioānes sit a ppe rei
ille q̄ mutuat petro, c. qđ tñ mutuū exerceat
p manū pauli fingētis se de sua pecunia mu
tuare petro, cū tñ paul⁹ sit dūtaxat mīster vl
ꝯduct⁹/vel subordinat⁹ p ioāne: vt loco sui
mutuet petro. Illa em̄ fraus ē nata ꝯtingere
re ad palliādū vsurariā mutuatōez. Hā si io
annes timet manifeste mutuare ad vsurā/p
dictā vīā excogitat: q̄ mutuabit cū certa spe
lucri: qz, s, siue petr⁹ deficiat nō soluēdo iter
mīo: z sic ioānes p eo soluet/siue nō: imo sol
uat i t̄mino. tñ ex q̄ ioānes fuit fact⁹ fideius
sor, exigit, v, a petro: z tantū hēbit ioānes lu
cri/q̄tū si īmediate mutuasset petro, c, p̄o v.
Exm̄ scōi ē, qñ paul⁹ vere mutuauit nomie

Secda distinctio est (p̄p̄io z de suo,
trimēbrz. Si ioānes ē vere fi
deiussor: z a petro (p q̄ ō, c, fideiubet) exigit
p B, v, tūc B ꝯtingit triplr. Qui aūt exigit v,
p futura mutuatōe ad quā se obligat impē
dendā petro i casu q̄ petr⁹ deficeret nō solue
do paulo in t̄mio p̄fixo sortē mutuatā. Aut
exigit q̄nq̄z nō p mutuatione futura: sed pro
dān o vitādo: qđ ioānes īcurreret verisimr ex
futura mutuatiōe: quā se timet īpensurū pro
petro. Aut exigit q̄nq̄z p̄o receptiōe piculi
capitalis. puta qz timet q⁹ petr⁹ totaliter defi

cietvita q⁹ nec in t̄mino soluet sortem paulo.
Nec postea possit sibi, s. Joanni reddere id
qđ ioānes loco petri soluit paulo: ita q⁹ p re
ceptiōe piculi i se exigit p̄dicta, v, eo mō q̄ ēt
in scōa ꝯclone p̄cedētis q̄nis mutuator, s,
paul⁹ vltra sortē exegerat a petro, v, ꝑt rece
ptionē piculi, z sic ex toto habent q̄ttuor ca
sus huius q̄stionis. scz p̄mus in p̄ma distīn
ctione: et tres in secūda distīnctione.

Prima ꝯclo. Jn p̄mo casu, ioāni nō
licz exigere p̄dicta, v, a petro
nec paulo licuit in tali casu mutuare petro.
Pria ps ꝓbat, qz in tali casu ioānes est ver⁹
mutuator/ z exigit aliq̄d vltra sortē mutua
tā: z illō exigit nō rōe fideiussiōis, qz in re ñ
est ver⁹ fideiussor/sed fict⁹: ℨ exigit rōe mu
tui ipensi, igit est vsurari⁹. Scda ps ꝓbat,
qz nō licz paulo coopari ioāni in mutuatiōe
vsuraria. Mō ioānes in p̄dicta exactiōe cō
mittit vsurariā mutuationē per manū pau
li/ qui vt mīnister vel subordinat⁹ mutuat.

Secda cōclo. Jn scōo casu ioāni nō ē
licitū exigere predicta, v, ꝓbat
qz nō ℨ q̄d exigeat p mutuatōe p̄ñti/ p̄terita/

Tertia ꝯclo ē trimēbris (vl futura
z est hec. Jn ītio casu licituz
est ioāni exigere p̄dicta, v, a petro/saluis cir
cūstātijs reqsitis ad B q⁹ licitū sit mutuato
ri aliq̄d recipe p interesse dāni emergētis/ vel
lucri cessantis, q̄ tacte sē supr, q, xxx. Si autē
aliq̄ eoz ōficeret/nō erit licita ioāni exactō
p̄dicta/nisi in vno casu, Exm̄ p̄mi vbi assūit
vtputa ioānes videt q⁹ nisi fideiubeat p pe
tro/q⁹ petr⁹ nō obtinebit mutuū a paulo: tō
mot⁹ pietate fideiubet p petro. Attñ ioānes
vult se ꝙuare indēnem ab illo dāno qđ pos
set incurrere tam ex fideiussiōe/q̄z ex futura
mutuatiōe quā cogeret facere p petro: q̄ tñ fu
tura mutuatio est ꝯsilij, vt supponit⁹ p casū,
insup ioānes ꝓsilr ꝯsulit/ q⁹ petr⁹ nō soluet
paulo sortē in t̄mino p̄fixo: z ita ꝓsilr ꝯsulit
q⁹ ipe cogeret soluere. Et cū hoc ꝓsilr cōsulit/
q⁹ qñ cogeret soluere paulo sortē loco petri/q⁹
patiet dānū emergens/ad min⁹, v, flo, eo q⁹
tūc cogeret sub vsurz, v, flo, mutuo recipe
alibi c, aut cogeret res suas vēdere p̄cio in, v,
flo, vilioz q̄z dignū sit: vel si nō ꝯsulit se pas
surū dānū emergēs ex illa solone fīēda p pe
tro: ñ ꝯsulit sibi ꝓsilr cessatuz lucrū, v, flo,
qđ ꝓsilr vltra oēs expēsas / atq̄z dubitate
lucri defalcata obtinere posset ex centū/q̄ lo
co petri solvit. Uellet insup ioanes poti⁹ eē
supportat⁹ a fideiussiōe illa: z carere illis, v,
q̄z q⁹ oz subire fideiussionē/ z recipe, v, insu
per ēt ioānes nō exigit, v, hoc mō, q⁹ mor il
la, v, debeat petr⁹ sibi dare: sed tm̄ exigit ab
eo vt illa sibi det postq̄z passus fuerit interesse
rōe cui⁹ accipit. Insup etiā ex illo tractatu
inf ioānem z petrū nō emergit scandalū pu
sillor/ nec ifamatio ioānis. Ibi igit ill⁹ cō
currentib⁹/ioāni licita est p̄dicta exactio, vt
ptz ex deductz in p̄dicta, q, xxx. Si aūt aliq̄
eaz defecerit/erit sibi illicita, vt ptz ex ibidē
deductz. Exm̄ vbi aliq̄ deficit, vt si ioānes
cogeret loco petri soluere paulo sortē mutua
tā: z tm̄ ioānes nō patit⁹ vllū interesse: q̄uis in
p̄cedēti tpe ꝯsecuerit se passurū interesse: nō po
terit p̄dicta, v, recipe saltē noīe interesse/q̄tū
cunq̄z licuerit sibi p̄cedēti tpe sup illis paci
sci: eo q⁹ rē ꝯsiderabāt de interesse: qđ tm̄ nūc in
fitate ñ sibi accidit: silr si patit⁹ interesse, att
non tm̄/q̄tū sē, v, flo, non potit tm̄ recipe a
petro: q̄uis ꝑus licite sup illis fecisset pactū:
qz illō pactū nō erat rōabile/ nisi supposito
q⁹ in re pateret interesse. Tertia ps ꝯclonis p
bat, nā si ēt ioānes non ꝯsulat se interesse pas
surū: attñ exigit illa q̄nq̄z a petro noīe pene:
qtūs metu pene sollicitet petr⁹ ad soluēduz
paulo in t̄mino p̄fixo: z nō cogat ioānes sa
tisfacere paulo/nō est p̄dicta exactio: nec ēt
illoz, v, receptio ei illicita in casu q̄ deficeret
petr⁹: z ioānes loco ei⁹ cogeret soluere pau
lo: dūmō ioānes ꝟuet oēs illas ꝯditiones q̄
tacte sē in q, xxxj, reqsite ad B q⁹ liceat mutu
anti aliq̄d recipe noīe pene a mutuatario: et
si aliq̄ illaz defecerit/ non erit illa exactio vl

Quarta ꝯclo. Jn (receptio licita,
q̄rto casu nō est vsura ioā
ni exigere p̄dicta, v, a petro dūmō p̄cise z dū
taxat p illa receptōe piculi ea recipiat. Pro
bat, qz si ioānes met mutuasset petro/ñ fuis
set ioāni vsura p receptōne piculi aliq̄d vltra
sortē recipe, q̄ ēt nō erit ioāni vsura si nō mu
tuauit: sz tm̄ fiō iussit. Itē ioānes ñ mutuat
q̄d petro fide iubēdo: aut si īplicite obligat
se mutuatuz sibi p q̄tō obligat se solutuz p
eo deficiēte: tm̄ non rōne mutuatiōis exigit
q̄nq̄z, igit. Et hec ꝯclo non ōt q⁹ illa exactio
nō sit pctm̄ ioāni: sed q⁹ non sit ei vsura. Hā
an recipe aliq̄d p receptiōe piculi in se sit li
citū, patebit lati⁹ infra, q, lxxj. Uñ si recipe
aliq̄d p receptōe piculi sit nō solū nō vsura:
sed etiā nullū aliud pctm̄: tunc oporet q⁹ il
la quinq̄z nō sint nimis multū respectu peri

culi qō subit. Hā ꝯto piculū est min⁹ ꝑisili⁹ euētuꝫ: tanto min⁹ dz cē id qō exigit ꝑ recꝯptione piculi, z ħ si pōt exigi aliq̄d ꝑ recepti⁹one piculi: z ꝯto est mai⁹ tanto maius pōt exigi ꝑ ei⁹ receptione. Hec aūt maioritas vl̄ minoritas periculi potest ꝟsiderari ex circūstantia ꝑsone/ ꝓ qua quis fideiubet.

Corollariū Quāuis dñs Laur. de Rid. tiru bauerit approbare Sctū hui⁹ qōis/facies argumēta ꝑ et ꝓtra, z tandē ꝟcludēs simplr ꝙ tuti⁹ est abstinere ab eo: tū ei⁹ argumēta nō ꝟcludūt q̄n pdicte ꝟcl'ones approbātes ꝓtractū pdi cū i duobꝫ vltimis casibꝫ: z reprobātes i duobus ꝑmis maneāt secure/ z nō sint piculoſe eo mō circūstātionate: ſic ibidē ſt̄ posite. Probat examinādo ei⁹ argumēta q̄ tria ſt̄, z ꝑmo ꝑmū argumētū q̄ ip̄robat ꝓtractū q̄stionis (dimissa tū sua forma ꝓbꝫ) clari⁹ ducā ad ꝓpositū sic. Paria videt̄ ex vna pte mutuare z recipe q̄d vltra sortē: z ex alia pte penes creditorez satisfdare seu fideiubere: et aliq̄d a debitore recipe: ſz ꝑmū ē illicitū, igit̄ z ſcdz qō ē Sctus qōis. Minor ē nota. Sz maior ꝑbat, nā si Joānes fideiubet ꝑ petro: deficiente petro ioānes soluet ꝑ petro: z sic Jo. cēſet mutuasse petro: z petr⁹ eq̄ cēſet ex mutuo esse debitor ioānis: ſic ex mutuo petr⁹ erat debtor pauli, igit̄ ioānē fideiubet ꝑ petro: z recipe q̄d a petro/ pari passu ambulabit cū hoc qō est paulū mutuare petro/ z a petro q̄d recipe vltra sortē. z sic maior est ꝑbata. Et si q̄s euadēdo dicat ꝙ argumētū ꝑbat ꝓtractū qōis pari passu ambulare cum mutuatiōe hñte annexā receptionē vltra sortez: z ħ si ioā. soluet in effectu ꝑ petro: eo ꝙ tūc cenſet Jo. mutuasse petro: sed nō dū habet ꝙ si Jo. nō soluat ꝑ petro/ eo ꝙ petrus nō deficit: ꝙ tūc pari passu ambulēt pdicti ꝓtract⁹ duo. Sz hec euasio nō tollit argumentū ēt in illo scdo casu. Hā si ioāni soluēti ꝑ petro deficiēte non licuit q̄d recipe a petro/ eo ꝙ pari passu ambulabat cū mutuatione hūte annexā receptionez alicui⁹ vltra sortē: etiā nō licebit ioāni aliq̄d exigere a petro: si io. nihil soluit ꝑ petro, puta qz petrus nō defecē. Hā da oppositū tūc melioꝛ ꝟditionis eēt ioā. nō soluēs aliq̄d ꝑ petro/ q̄ ioā. soluēs ꝑ petro, qz ioāni nō soluēti liceret q̄d recipe a petro: cui ñ intātū fuisset, z tū soluēti (z ita mltū fuiēti) nō liceret q̄d recipe qō est incōueniēs. Ad ħ inquā argumētū dōm ꝙ maior ē ꝑa: qñ fideiussor aliq̄d recipit rōe mutuarū ſz quā ꝟcit se subitur⁹ ꝑ ōbitorei q̄ casu dicim⁹ Sctū eē illicitū, vt ꝓz in ſcda cōclone. Si āt maior ītelligat qñ fideiussor exigit illō pl⁹ a debitore alia rōe q̄ rōe mutuationis, pura rōe interesse vl̄ pene/ vl̄ piculi: tē maior ꝛz ēt sit ꝑa: tū minor erit falsa, qz tūc ēt mutuāti nō ē vsura recipe q̄d vltra sortez: si illa alia rōne, s. rōne pene vl̄ interesse q̄d recipiat.

Scdz argumentū, Si Sctus qōis nō eēt vsurari⁹, marie qz ioānes exigit, v. ꝓ receptiōe piculi: ſz ħ nō hz locū ħ, nā si pet⁹ deficiat: z ita ioā. cogat soluēre ꝑ petro: tū ꝑ ħ nō piclitat̄ ioā. qz tā pe. erit ōbitor ioānis/ ſic ꝑ us erat pauli: z iō ioā. repeteret illa a petro. Dōm ꝙ maior ē ꝑa: z minor falsa. Naz dato ꝙ pe. efficiat debitor ioānis ꝑ ſe soluēdz: nihilomin⁹ stat ꝙ piclitabit̄ ioā. qz stat ꝙ pe. eriā illō debitū ioānī soluere ñ posſit/ vl̄ nō soluer. mlti em̄ ſt̄ debitores q̄ creditores piclitant̄. insup si hoc argumētū cōcluderet: eodē mō ꝟcluderet ꝓtra casuz ſcde ꝟcl'onis p̄cedēdz qōis, vt ꝓz cuilibz intuēti.

Tertiū argumētū est, Si pdicē ꝓtra eo qz io. nō censeē q̄d mutuare petro, q̄n fideiubet ꝑ eo/ z recipit. v. ab eodē: sed fac cū eo ꝓtractū innoiatū, s. facio piculū illō meū vt des mihi. v. Dō vbi nō est mutuatio: ibi nō est vsurari⁹ ꝓtract⁹. qz talis est q̄ditatiue mutuatō. vtpz ex q. xxj. Hoc iquā argumētū nō ꝟcludit, vt ait Lau. qz dicereē ꝙ ꝛz io. fideiubēdo z recipiēdo ab eo, v, nō ꝓtrabat cū eo ꝓtractu mutui expliciti: tamē ꝓtractu mutui ip̄liciti. Hā ꝑ ꝯto obligat se ꝑ eo solucrurū paulū/ obligat se ad mutuādū sibi, et sic ꝓtrabit ꝓtractu future mutuatiōis. Sz ad ħ argumñtū dōm. ꝙ rō ꝓpt̄ quā tenem⁹ eū nō eē vsurariū ī duobꝫ vltis casibꝫ, iij, z iiij, ꝟcl'onis nō est illa. s. qz ibi nō sit mutuatio: ĩmo ꝟcedim⁹ ibi esse mutuatiōez ip̄liciterā: tū nihilomin⁹ dicim⁹ ꝙ illa mutuatio ñ efficit vsuraria ꝑ receptiōez alic⁹ vltra sortē si fit ꝛz tenorē. iij, z, iiij, ꝟcl'onū. qz illō recipiēdū nō recipit rōe mutui. Et sic apparet eē rūsuz sufficiēt tribꝫ argumētis pdicti Laur. Idē fine addit dicēs ꝙ pdic⁹ Sct⁹ vī ꝑcipue eē dicēd⁹ vsurari⁹: qñ fideiussor ab eo ꝑ q̄ satisfdat/ vl̄ fideiubet/ facē sibi idonee caueri de idēnitate: vl̄ ēt si fideiussor ñ faciēdo sibi idonee caueri de indēnitate: tū scit ꝑ certo se ī tū nō posse hꝫe dānū. alis ipe ñ fideiuberet. hec ille. Hoc inquā dictū est verū: dēpta tū vna fallentia. Primū ꝓz. s. ꝙ sit vex. Hā si facit sibi sufficient caueri de indēnitate: z vltra hoc exigit aliq̄d: nō poterit id exigere ꝓ interee: qz ꝑ illo sibi alis sufficient est cautū. Ideo si q̄d vltra exigit: nō erit illō exactū ꝑ interee. Si milit si scit se non passurū vllū interesse. Secundū ꝓo. s. ꝙ illud dictū ei⁹ fallat/ ꝓz. qz si etiā nullū interesse sit passur⁹: vel sit sibi sufficient cautū ex ꝓe interesse: attū illō qō exigit/ exigat nōie pene: z seruenē ꝟditōnes req̄site ad ħ, q̄ tacte sūt. q. xxxj. licita erit exactio.

Octāus etiā Bernardi, tenet ꝙ ille cō tractus de q̄ sonat q̄stio/ est oīno illicit⁹, qz in ꝑmo cadit mutuū indirectū. Hā ibi assecurās stat loco mutuātis, q̄a indirecte ꝑinde est/ ac si mutuādo pdictā pecuniā vellet sibi restitui duo vl̄ q̄nq̄ ꝑ centū vltra sortē: q̄ tū sors non stat piculo fideiussoris, qz si ēt ꝓtingeret ꝙ fideiussor satisfaceret ꝑ solonē creditori ꝑ debitore: nihilomin⁹ fideiussor ſp hz ꝓ hoc obligatū debitorē. Sz ad illō argumētū dicereē/ ꝙ q̄libet mutuatio inē fideiussorē z debitorē: z sors mutuata nō stet piculo fideiussoris: z ita nec rōe mutui/ nec rōne ſuscepti⁹is piculi exigere potit aliq̄d a debitore: eo ꝙ nō ſuscipit pericula illi⁹ sortis in ſe: nā sortē non trāſfert in man⁹ debitoris: nec in ei⁹ dñiū ibi sistendo: sed in dñiū creditoris: z ita apō debitorē pericitari nō ꝑt. q̄libet debitor alis in suis bonis possit piclitari: q̄ min⁹ hēat restituere eq̄ualēs sorti mutuate/ q̄z alioꝛ bonoꝛ piculū nō recipit in ſe. fideiussor tū exponit ſe periculo patiēdi inēesse dāni emergētis / vel lucri cessantis/ qō subire nō tenet: ita q̄ꝫ ꝑ suscepti⁹ione illi⁹ interesse exigit q̄d: z hoc nō erit illicitū/ saltem si non exigit illud/ nisi in casu quo effectualiter contingat eum id pati.

Questio. XLI.

Vtrū petrus cui paulus sub vsuris, s. sub. v. flo. mutuauit c. possit licite illos c. mutuare cōrado: cū tali pacto. ꝙ conrad⁹ soluat paulo pdictā sortez z vsurā. v. flo. Solo qōis stat ī tribꝫ ꝟcl'onibꝫ

Prima Stantibꝫ duabꝫ ꝟditiōibꝫ/ licitū est petro mutuare conrado cū illo pacto: de q̄ q̄stio sonat. Prima ꝟditio. ꝙ petr⁹ ꝑ illā actiuā mutuatiōez quā cōrado ipendit/ patiat̄ tantū interesse/ ꝯtū exigit a cōrado. s. v. flo. et ita accipiēdo. v. ꝓ suo interesse tanꝯ sibi debitos assignet: tam eos/ ꝯ ēt sortē sibi debitā restituēdā paulo noie petri: q̄ z ipe in tanto est debitor pauli. Sub illa tū ꝑma ꝟditōe ꝟprehēdo etiā oēs ꝟditiones req̄sitas ad hoc/ ꝙ mutuāti liceat q̄d recipe a mutuatario ꝑ interesse exp̄ssas. q. xxx. dēpta vna quā singlariť exp̄mā in scda ꝟditione. Dicit notant ꝑ illā actiuā mutuationē tē. qz si nō per illā/ ſz ꝑ passiuā: mutui receptionē incurreret. sec⁹ eēt dōm. vt patebit in scda ꝟcl'one. Exēpla aūt possūt dari/ vbi ob fuaret ꝑma ꝟditio inter petrū z conradū. Primū est. Petrus illos c. sibi a paulo mutuatos detinuit ꝑ annū: de q̄ detentione nomie vsuraꝝ dat. v. flor. z si vltra annū eos detineret: oporteret eū itez dare paulo v. flo. nōie vsuraꝝ. ad q̄ vitandū appropinquāte ꝓncipio sequētis anni/ disponit se ad restituēdū sortē paulo: cōradus ꝛo indigēs illis c. ꝙuenit illā restitutōez/ rogans petrū vt sibi illa centū mutuet. Petrus rūdet. Si mutuauero eos tibi/ et nō restituero statim paulo: opz me dare. v. flor. paulo. si igit̄ vis me releuare in illis. v. vltra sortē: mutuabo tibi eos. Attū in hoc ꝑmo exēplo opz ꝙ petrus ꝑter cōditiones ꝙandas exꝑte interesse: etiā ꝙet ꝟditiones req̄sitas ad petendū licite mutuū sub vsuris. de q̄bꝫ ꝟditiōibꝫ patebit q. xlvij. Hā petr⁹ in hoc exēplo virtualr̄ facē ꝑinde ac si iuuaret cōradū ad impetrandum mutuū sub vsuris a paulo. Non min⁹ enim agit petr⁹ q̄ꝫ si diceret cōrado. restituā centū paulo: vt sim liber a futuris vsurꝫ. attū restitutiōe facta laborabo apō paulū ꝙ tibi eos mutuet sub silibus vsuris: z q̄ꝫuis alis multum differāt petrū mutuare cōrado: z petrū iuuare conradū/ vt sibi paul⁹ mutuet: vt ꝓz. tū q̄ ad pdictas ꝟditōnes req̄ri nō differūt. qz petr⁹ habz rationē tam mutuātis/ q̄ꝫ virtualiť vl̄ equiualentis laborantis: vt paulus mutuet. Et si dicať petr⁹ q̄sī loco pauli mutuat cōrado, igit̄ sic paulo non licet sic, nec petro licebit. v. exigere. Dōm non est sile. qz paul⁹ supponiť nullū interesse pati/ sic tū petr⁹ patiť. vt supponiť ex casu. Scōm exm̄. dato ꝙ petr⁹ ex mutuatiōe actiua impendēda cōrado patiat aliqō interesse: nō tū pdictū interesse quod patiť a paulo. puta quia non cogeť paulo ꝛo secūdo anno aliquid dare nomine vsuraꝝ: sed aliquod aliud interesse. vt puta si petrus sequenti anno gratis potuisset detinuisse sortē: z ex sorte acq̄sisse plus q̄ꝫ. v.

floꝛen̄,vltra oīes expēsas:ꝛ etiam defalca-
ta lucri dubietate qō lucrū sibi cessaret ex ꝯ
q̄ mutuasset sortē Cōrado/vel forte cēt pa
sur⁹ tantūdē interesse dānī emergētis ex mu
tuatiōe:tā ea dē rōne q̄ datis ꝓditiōib⁹ fuan-
dis posset ꝓpt⁹ illa q̄nḡ exigere si patereꝝ.
Scō̄a cōditio req̄sita est.q̄ petr⁹ mutuādo
Cōrado/ꝛ exigēdo ab eo p̄dictas q̄nḡ:non
exigat eos rōne mutuatiōis ei⁹ pense: sed rō
ne interesse. Illis igit̄ ꝓditiōib⁹ stantib⁹ tanḡ
req̄sitis ꝛ sufficiētib⁹ ꝓbat̄:q̄ p̄dicta mutua
tio petri facta cōrado est licita,qz q̄uis mu
tuans capiat vltra sortē/ꝛ ita videat illici-
ta mutuatio:tn̄ nō capit illud incrementuꝫ
rōne mutuatiōis:ſz rōne interesse. nec capit
aliq̄d sibi indebitū:imo sibi debitū. Modo
hoc est licitū,vt ostensuꝫ est.q.xxx.fuatꝫ cō-
ditiōib⁹ ibidē tactis:q̄s etiā ꝯ ꝯpendim⁹.

Bcda cōclo. Quecūq; hab̄ cōditio-
num defecerit/ mutuatio p̄dic-
ta erit illicita. Probat̄ ꝓmo p ea q̄ dicta fūt
q.xxx. vbi defectus illaꝝ ꝓditionū ꝓbat⁹ est
esse culpabilis. Scō̄o ꝓbat̄ exēplarit̄. Haꝫ
si deficiat ꝓma ꝯ enūerata/erit vsuraria mu
tuatio. Exm̄,si stati ꝛ q̄s ꝓmū petrus recepit
mutuū a paulo : ꝛ inijt pactū cū eo de dādo
sibi q̄nḡ noīe vsuraꝝ:cōradus petat eandē
sortē a petro sibi mutuari: ꝛ petr⁹ nullū inte-
resse patiat̄ nisi p̄dictoꝝ q̄nḡ floze. q̄s cogeat
dare paulo:tā petr⁹ nō ꝓpt̄ mutuatōem acti-
uam impēsam cōrado patiat̄ interesse p̄dictoꝝ
v.flo.qz non min⁹ illud interesse incurriſſet si
nō mutuasset cōrado: imo iucurrerat illud
interesse añ mutuatōez actiuā. Uñ illud inter
esse incurrit p passiuā mutuatōez.i.p mutui
receptionē a paulo. Nō g̃ licebit petro velle
sibi fieri refusionē illi⁹ interesse a cōrado/ qui
nō p̄stitit ei vllā occasionē eiusdē/ vel cuiuſ-
cūq; alter⁹. Scō̄m exm̄ de eiusdē ꝓditiōis
defectu. Si petr⁹ aduenīente scō̄o anno/ p
posuit sortē etiā scō̄o anno detinere sub vsu
ris p̄dictis:et paul⁹ etiā sibi vult eā dimitte
re sub vsura p̄dicta,ꝛ cōradus petit in scō̄o
anno:vt petr⁹ sibi illa centū mutuet:neq; pe
trus aliud interesse incurrat q̄ p̄dictoꝝ v.flo.
nō est censendū p̄dictū interesse incurriſſe per
mutuationē actiuā impēsam cōrado. nec de
bebit velle illi⁹ refusionē hr̄e a cōrado. Hā
nō min⁹ incurreret illud interesse/ꝛ incurrere
volebat:etiā si nō mutuaret aliq̄d Cōrado.

Tertia ꝛcl̄o. Quāuis q̄dam omissis
vel nō tactis p̄dict⁹ duab⁹ cō
ditionib⁹ ponat q̄sdā ꝛ alias duas ꝓditiōes
tanḡ req̄sitas ꝛ sufficiētes ad ꝯ:vt predicta
mutuatio petri sit licita,tn̄ ei⁹ determinatio
nō pōt subsistere. Prima pars cōclusionis
patet. Hā dns Laurētius de Ridol.in sua
repetitiōe sup.ca.cōsuluit.de vsuris.primo
dicit req̄ri q̄ petrus intēderit omnino tunc
restituere sortē Paulo:vt sic euitaret dānuꝫ
quod incurſur⁹ esset si diuti⁹ detineret:q̄si
nō intēdisset tūc restituere imo diuti⁹ retine
re sub vsuris sic ꝓius nō eēt licita petro p̄
dicta mutuatio. Scō̄o dicit req̄ri q̄ etiaꝫ
paul⁹ pat⁹ erat recipe a petro r̄stitutionē sor
tis. Hā si paul⁹ noluiſſz recipe sortz restitui
onē:ꝛ p ꝯns optuiſſz petrū sortē diuti⁹ reti-
nuisse sub vsuris p̄dictz:nō eēt licita petro
p̄dicta mutuatio,vtputa si paul⁹ nuenisſz cū
petro/qō ꝺberet sortē detiere p duos āños:
ꝛ scō̄o āno sic ꝓmo dare,v,ꝛ lapso ꝓmo vel-
let restituere sortē vt vitaret vsurā scō̄i ānⁱ:
quā tn̄ vitare ñ posſz:eo q̄ iuxta ꝓdictū tene
ret̄ ēt scō̄o āno retinere sortē ꝛ dare.v,vl̄ si ñ
vellet detinere q̄ nbilomin⁹ daret vsurāūes
grā p scō̄o āno. Jā ei petr⁹ nō patiť intelle il
lud ꝓpt̄ mutuationē cōrado ipēdendā:ꝛ sic
ab eo illō ñ posſz rc̄ḣrere,ꝛ ill̄ duab⁹ ꝓditiōi
b⁹ stātib⁹ ꝯcludit licitā eē mutuatōez petri.
Scō̄a ps ꝯclionis ꝓbat̄ ipugndo eā tripl̄r.
Prio sic. Pria ꝓditio ñ nccarto req̄rit̄. Qui
si ēt petr⁹ itēdisſz diuti⁹/puta seq̄nti āno ōti-
nere sortē:ꝛ ꝯ siue g̃z siue sub p̄dicta vsura.
Et tn̄ petr⁹ patiat̄ interesse,v.floz.ñ a paulo ſz
ex h ac actiua mutuatōe ipēsa vl̄ ipē dēdacō
rado:tc̄ adhuc petr⁹ potit mutuar̄ conrado
cū p̄dicto pacto:vtputa ex hac actiua mu
tuatōe cessaret petro lucrū pl⁹ q̄ḡ,v,floz,qō
acq̄sisse potuiſſz si ñ mutuasſz,nec ffert qpe
tr⁹ obligat cōradū vt q̄nḡ ꝛ sortē q̄s ꝛ q̄ pe
tr⁹ paulo teneť soluat cōrad⁹ paulo qz exq̄ pe
tr⁹ teneť paulo itāto:ꝛ cōrad⁹ tenebit petro i
eq̄li q̄ntitate:si ab eo hr̄e vult mutuū:tō po
terit petr⁹ cōradū obligare:vt loco sui satiſ
faciat paulo ꝺ,c,ꝛ,v. Silr scō̄a ꝓditio ñre
q̄rit̄. Hā si ēt paul⁹ ñ fuiſſz pat⁹ recipe ſtitu
tionē sortz:ꝛ ita coact⁹ fuiſſz petr⁹ ſbire inte
se,v,floz,dādoꝛ paulo:ꝛ tn̄ ex mutuatōe actī
ua ipēsa cōrado:petr⁹ pateret̄ aliō interesse,v,
flo,potuiſſz illi⁹ scō̄i interesse refusioz velle hr̄e
a cōrado,vtputa si petr⁹ potuiſſ(dubietate
lucri ꝛ oīb⁹ expēlis ꝺfalcat̄)fuisse lucr⁹,v,
floz,qō lucꝝ sibi cessat:ꝓpt̄ mutuationē ipē
sam cōrado. Scō̄o sic qz rō fundamētalis

ꝛ radicalis apō p̄dictū dn̄z Laur.est interesse
qō patiť petr⁹ ex mutuatione actiua ipensa
Cōrado. Jgit̄ vñcunq; illō interesse patiat̄ ex
mutuatiōe actiua : aderit rō fundamētalis
ad ꝯ vt p̄dicta exactio q̄nḡ floz, licita sit. et
p ꝯns nō opz p̄dictas ꝓditiōes restringere
ad interesse qō petr⁹ patiť a paulo : sic tn̄ p̄dic
tus doctoꝛ faē. Tertio sic. Qñcūq; aliq̄ cō
ditio req̄rit̄ ad ꝯ q̄ alias act⁹ sit licit⁹ : ꝛ tal
ꝓditio hz varias spēs:ī q̄ḡ q̄libz ita suffici-
ent saluar̄ rō illi⁹ ꝓditōis q̄ q̄cunq; illaꝝ spe
ciez illi⁹ ꝓditiōis assit act⁹/erit licit⁹: nō cō
gruit illā ꝓditoz assignare in tali vel ī tali spē:
sed dz in gñe assignari.vt ad hoc q̄ aliq̄ substā
tia corpea sit aīal/req̄rit̄ q̄ hēat aīam sensiti
uā. Aīa aūt sensitiua hz varias spēs.s.aīam
bouinā asininā,ꝛ sic de alīs. Uñ cum dr q̄
ad aīal req̄rit̄ q̄ habeat aīam sensitiuā / non
cōgruit dicere q̄ opteat q̄ hēat aīam bouī-
nam:qz ēt sine illa p̄t esse anīal. Mō ꝓditio
ꝓpt̄ quā licere dz petro p̄dicta exactio est in
teresse petri:ꝛ illō interesse p̄t varijs mōis ac-
cidere petro ex p̄dicta mutuatione.s.aut qz
petr⁹ vlteri⁹ mutuādo Cōrado cogit̄ paulo
ad dicere,qō tn̄ nō optuiſſet/si nō vlterius
mutuasſz:aut qz cogit̄ aliq̄ lucro carere: qō
sinō mutuasſz aliq̄d Cōrado obtinuisse po
tuisset.aut qz ꝓpt̄ illud mutuū cogit̄ res su-
as vilioꝛ p̄cio distrahere,ꝛ sic de alīs. Igit̄
nō debuisset p̄dictus Laur.p̄cise fecisse mē
tionē de interesse qō cogit̄ petr⁹ dare paulo.

¶ Questio.XLII.

Utrū paulo liceat mu
tuare ad vsuram suis hostib⁹: Solutio stat

Prima ꝛcl̄o Paulo non licet mutua
re ad vsurā suis hostib⁹/siue iniuste eum p̄se
quentib⁹/siue iuste. Probat̄ tripl̄r. Prio sic.
Mutuare ad vsurā/ est act⁹ ex circūstantia
malus.igit̄ nō p̄t stante tali circūstātia bene
fieri respectu cuiuscūq; fiat.tz ꝯña.qz actus
ex circūstantia mal⁹ respectu cuiuscūq; fiat/
manet malus.sic de mētiri patz : qō non est
paulo licitū / etiā respectu inimicoꝝ suoꝝ.
Hā mētiri est act⁹ ex circūstātia mal⁹ : qz fit
intētiōe fallēdi. Hā q̄uis liceat vti insidijs
ꝺ hostes:nō tn̄ capiēdo insidias p aliq̄ men
dacio:siue oris/ siue opis:q̄uis aliť capiē-
do insidias liceat vti.ſz de ꝺ alibi. Uñ in c.
sup eo.extra.de vsu.hr̄.q̄ sic nō licet mētiri
p alter⁹ vita sic multomagꝫ nō licet vsuras
exercere/ēt p redimēda vita captiui : et ideo
sic nō liceret mētiri ipi hosti vt sic mentiens
saluet vitā suā:sic nō licebit ꝺ hostē exercere
vsurā.vt exercēs saluet ꝛ recuperet res suas.
Scō̄o sic,sic fornicari est ꝓhibitū lege diui
na:sic ēt ad vsurā mutuare/ꝛ ēt vtrūq; est p
hibitū lege nāli.vt de mutuare ad vsurā pa-
tuit.q.xxij.ꝛ de fornicari alibi habz ꝓbari.
Mō fornicari nō ē paulo licitū respectu cu
iuscūq; pſone id fiat.igit̄ ēt sic erit de mutua
re ad vsurā. Tertio sic/ꝛ magꝫ fundamētal̄r
Uelle hr̄e aliq̄d a ꝓximo rōe alicui⁹ act⁹ rōe
cui⁹ act⁹ ꝓhibitū est sibi illō velle hr̄e: est illi
citū/q̄tūcūq; als liceret sibi illō a tali ꝓxio
velle hr̄e. Mō mutuās ad vsurā hosti suo/
vult ab hoste hr̄e aliq̄d vltra sortez:ꝛ ꝺ vult
hr̄e rōe mutui ipensi sibi:ꝛ tn̄ rōe illi⁹ act⁹.s.
mutuatiōis ipense/ē ꝓhibitū sibi aliq̄d velle
hr̄e. Lu. vj. igit̄ q̄tūcūq; als paulo liceret si-
bi q̄d velle hr̄e ab hoste:tn̄ nō liceret ei illud
velle illa rōe hr̄e. Maioꝛ pz in sili. Hā q̄tū-
cūq; liceret iudici occidēre reū mortz:tn̄ si oc
cideret eū dē intētione satiſfaciēdi odio suo
peccaret mortal̄r.miꝛ ꝓbat̄. q: ꝺ est de rōe
mutuatōis vsurarie.vt ipm incremētū q̄rat
hr̄e rōe mutuatōis ipense. Nam si alia rōne
q̄rat:non manet rō mutuatōis vsurarie.

Bcda ꝛcl̄o. Si paul⁹ suis hostib⁹ q̄
iniuste eū p̄secuti st̄ ꝛ dānifica
uerūt mutuet ad vsurā/q̄uis ḡuiter peccet:
tn̄ vsurā talē receptā non teneť eis restituere
si eā detinet de cet̄o nō vt vsurā:ſz vt refusio
nez dānoꝝ sibi iniuste illatoꝝ ab eis : dūmō
scādalū ꝛ infamatio suiꝑpius nō emergat ex il
la detētione:ꝛ dūmodo als de cet̄o nō pos-
set illoꝝ dānoꝝ refusionē via iurz obtinere.
ꝓbat̄ q̄dꝛupl̄r. Prio.qz si hostz su⁹ sua spō
te vl̄ cōpulsus a iudice ei satiſfeciſſet de da-
mnis illatis:nō teneret ea q̄ ab hoste sibi da
ta essent restituere hosti : q̄uis illa nō essent
eadē in idiuiduo cū illis reb⁹ q̄s hostis sibi
abstuliſſet.igit̄ etiā si nūc hz tales res eq̄a-
lentes suis dānis/nō ex oīno spōtanea dari
one hostz:nec p ꝯpulsionē iudicz eo q̄ oīno
sibi deficit via iurz:cui⁹ supplemētū met ac-
cepit/ñ teneť eas restituere,tz ꝯña. qz nō vī
rō diuersitatz in foro conscie. Scō̄o sic,qñ
q̄s habz qō sibi debeť/ꝛ qō als sibi ꝺm rectā
rōnem ali⁹ dare teneť:non teneť in foro ꝯsci
entie id restituere:qz restitutio fieret frustra
ex eo q̄ ꝺm rectā rōnē mor⁹ ali⁹ deberet illud
illi reassignare. Tertio ꝓbat̄,quia si tene-

rē restituere: tūc peccaret nō restituēdo/ sed hoc nō: qz si sic, maxīe qz retineret alienū inuito dño: ꝫ hoc nō, qz nō retineret tūc alienū dño sp rōnabilr z discrete existēte inuito: ꝙa deberet hostz eē ꝓtent⁹/ qđ tale detineret p eo qđ ei dz. Quarto a sili. Hā si ꝙs sit debitor pauli: z nō possit debitor: via iurꝫ ꝓpelli ad satisfactionē licitū ē fm doctē. paulo occlre accipe tantundē a debitore dūmō adeēnt ꝓditiones septē ꝓutādo p̄dictā circūstantiā .s. ꝙ nulla via iurꝫ ꝓpelli posset, de qbꝫ ꝓditionibꝫ alibi bz dici, q̄ consistūt in ħ ꝙ cessare dēat oē piculū z oē scādalū: z dato ꝙ aliq̄ deficeret, z p ꝓns peccaret accipiendo: tñ post acceptionē nō peccaret detinēdo si non assit piculū z scādalū ex detētione, igit eadē rōne ħ nō tenebit paul⁹ restituere vsurā acceptā. Dr notat ꝑmo, dūmō ex illa detētione non oriat scādalū: qz ñ liceret sibi illō detinere si oriret, ifamatio suꝑius / aut scādalū ex illa detētione, vtputa si ob id crederēt hoies eū eē vsurariū: ita ꝙ illud vt vsurā detineret: et forte ꝓnter crederēt/ ꝙ liceret ad vsurā mutuare hostibꝫ indistincte: z ꝙ indistincte liceret vsurā receptaꝫ retinere/ cuius pctm̄ esset mutuare ad vsurā: imo crederēt ꝙ licuissz el mutuasse ad vsurā hostibꝫ. Dr scdo notant dūmodo alꝫ nō posset cē, qz posset via iurꝫ hre/ nō liceret sibi illud detinere, qz ꝓpria autoritate/ detinere cū sibi subsit via iurꝫ/ ē sibi sꝑi dicere ius. Modo peccatū est sibi sꝑi dicere ius. Nam sicut peccaret accipiendo ꝓpria autoritate: siue occulte/ siue palā: cuz via būana posset recupare sibi debita: ita si mili mō detinēdo peccaret. Dictū ē aūt notant in ꝑma pbatiōe in forō ꝓscie: qz sec⁹ in forō ꝓtētioso, qz in ꝓtētioso forō spoliat⁹ dz añ oīa restituī: ēt si spoliat⁹ sit ab eo cui⁹ fuerūt res spoliate, hoc eī in odiū spoliatiōis ē ordinatū: z ꝓpt ꝑsumptionē q̄ ꝓtra spoliantez ꝑsumit nō ad eū ptinere de rebꝫ spoliatꝫ: q̄ ꝑsumptiōe cessante (sic cessat ī forō ꝓscie) nō ligabit illa ꝓstitutio, z ita nō est necesse eā in forō cōscie ſuari/ saltē vbi alꝫ via iurꝫ ñ posset ipe cui⁹ st̄ res eas recupare, imo ēt in forō cōtētioso nō eēt opus spoliatū restitui añ oīa/ vbi eēt sufficiēt notoriū ꝙ res ñ ad eū ptinuissēt: ꝫ ad spoliātē quē p ꝑ⁹ spoliassz.

Tertia ꝓ'o, Licitū est paulo suis hostibꝫ q̄ eū iniuste psecuti st̄ damnificādo mutuare: intēdendo aliq̄d recipe ab eis vltra sortē: nō rōne mutui eis impensi: sed ratōe debiti q̄ el sunt obligati, z hoc stātibꝫ duabꝫ ꝓditionibꝫ. Prima, ꝙ aliter recupare nō possit refusionē damnoꝝ sibi illatoꝝ. Scđo, ꝙ non oriat infamatio vel scandalū ex tali mutuatione. Probat ꝓ'o, qz talis mutuatio nō est vsuraria/ cū ipm incrementuz non intendat accipi rōne mutui: sed p solone debiti, z tñ si eēt pctm̄ de p se, hoc esset qz eēt vsura. Hec est pctm̄ de p accns rōe infamatiōis vl scādali: qz illō exclusū est p scdas ꝓditiones, igit. Et in ħ sensu dz intelligi antoritas Ambrosij, xiij, q. v. c. ab illo, vbi sic dr, ab illo exige vsurā cui merito nocere desideras, cui iure inferūt et arma. Huic legitime auferunt vsure/ quē bello vincere nō potes: ab hoc vsurā exige quē nō sit crimē occidere. sine ferro dimicat q̄ vsuram flagitat, sine gladio de hoste se vlciscit q̄ fuerit vsurarī? ex actoz inimici, g̃ vbi ius ē belli: est ibi ius vsure, hec ille. Ex̄ si hec autoritas allegeť ꝓtra ꝑmā conclonē pōt ad eas duplr rūderi. Primo, ꝙ illō dictū Ambrosij dz intelligi capiēdo vsurā impropꝛe, .s. pro incremento sortis mutuate: qđ non accipit rōne mutui: ꝫ alia ratione, .s. pro solone/ alꝫ debiti. Pōt etiā secūdo dici ad illā autoritatē Ambrosij ꝙ nō est scti Ambrosij: ꝫ ambrosij adopti cuiusdam heretici: q̄ sub spē b. Ambrosij multa falsa dixit, vt recitat Alexāder de ales. Due alie solones dant ab aliq̄bꝫ ad p̄dictā autoritatē. Una ꝙ intelligat capiēdo vsurā pnia pēsionē: z de tributa ab infidelibꝫ exigēdo, vt tali onere grauati cōuertant ad fidez. Sz ꝓtra. Aut intelligūt de ħ pensione q̄ nō iuste eis ponit: z tūc nō est licitū eis illā imponere: etiā si ex illa bona intētiōe imponat .s. vt ad fidē ꝙuertant, qz non sunt facienda mala vt inde eueniēt bona. Si aūt iuste tūc nō est opus vt ideo eis imponat qtūs ad fidem ꝙuertāt. Nec hoc mō tm̄ ab infidelibꝫ/ sed etiā a fidelibꝫ: si sint iniusti hostes nr̄i/ possumus exigere vsuras captas ꝑ magna pensione. Itē etiā qz nō apparet cur talis pēsio dicet vsura: cum vsura solū locū hēat in mutuo. Ex̄ opz vsurā capi ꝑ incremēto sortis mutuate hīte ad mīn⁹ siltudinē aliquā vsure: pro q̄to accipit vltra sortē mutuatā. Secūdo solo est ꝙ Ambrosius loq̄t in casu iusti belli qđ gerit ꝓtra hostes: in q̄ casu licitū est iuste bellantibꝫ accipe vsuras ab eis: duz tñ nō fiat vitio cupiditatz: sed zelo charitatz, vt sic macerent vsuris/ q̄ nō possunt domari armis, Sz hec solo nō satisfacit, qz q̄ tūcunq̄ fiat bono fine si vere recipit vsura erit illicita receptio: qz act⁹ alꝫ dānatus non recitificat ꝑpt bonā intentionē adiectā. Ex̄ in c. sup eo, extra, de vsu, ait Alexā, ibi. Cū scriptura sacra, phibeat pro alteri⁹ vita mētiri: multomagis est, phibēdus q̄s ne ēt p redimēda vita captiui: vsuraz, crimīe inuoluat, hec ibi. Ita ēt nō licebit vsurā recipe ab hostibꝫ vt sic macerent vsuris q̄ non ꝑnt domari armis, qz nō mior iustitia vl pietas est redime recaptiuos/ q̄s sit domare hostes. Hec refert an illi hostes sint gentiles/ vel iudei/ vel chriani. Hā gētiles tas/ vel iudeitas/ vl chriānitas nihil fac ad ħ/ vt ab eo cui q̄s mutuauit/ recipiat vltra sortē: sed eē iniustū dānificatorē mutuātis/ est rō illi⁹. Jō si iudei eēnt hmōi dānificatores tui (sic frequnt sunt in exactione vsuraz a chrianis z alijs) ita ab eis sic ab alijs recipe posses vltra sortez p te eis mutuatā. Verūtn ex alia ēt rōne vr q̄busdā ab eis posse accipi vltra sortē mutuatā, .s. qz fui st chrianoꝝ, vt in c. et si iudeos, extra. de iudeis, vbi dr, ꝙ ꝑpt mortē chri submissi st ꝑpetue chrianoꝝ fuituti/ qđ fuisse dicit demandatū executiōi p Cōstantinū, vt notat Bostiēn, extra, de iudeis, ca. cōsuluit. Hō res fui sūt dñi, qz q̄cq̄d acq̄rit fuus acq̄rit dño, ita tñ vt non subtrahant necaria vite, igit illi dñi q̄z iudei eēnt veri fui: si q̄d acciperent ab eis vltra mutuatā sortē: nō alienū accipent: sed qđ suū est recuparent. Dico ātnotant illi dñi q̄z ipi eēnt veri fui. Haz dato ꝙ eēnt veri fui chrianoꝝ: non tñ ob verā fui cuiuscūq̄ chriani. De eoꝝ ēt fultute q̄lis sit/ nō est ꝑsentis speculatōis, si em̄ ē seruitus simplr dicta: nō solū dñi possent p̄dicta agere: sed ēt eos vēdere possent marie qñ eēnt dānificatores chrianoꝝ, sed de hoc alibi. Unde due ꝑme solones ad autoritatē Ambrosij st meliores. Rō aūt duaz ꝓditionum adiectarū, patet ex dictis in scda conclusione. Unde si aliq̄ illarū desit / non erit predicta mutuatio licita paulo.

Quarta ꝓ'o. Paulo nō est licitum suis hostibꝫ q̄ iuste eū dānificauerť/ vel hodie dānificant mutuare q̄tenus cessent ab illa ꝑsecutione intuitu mutuationis, ꝑz ex dictis in q̄stione, xxxvij.

¶ Questio. XLIII.

Vtrū contractus fa:

ctus in sequenti casu sit vsurarī? .s. A dedit c. flo. B sibi restituēdos certo tmīo: ħ pacto ꝙ sic R mercator hns. c. floz. cū ill lucrabit vel pdet, sic etiā A sentiat ꝓsile lucrū, .s. tātū dē recipiēdo a B: vel ꝓsile dānū in dando tātundē B. Solutio stat i tribꝫ suppositiōibꝫ

Prima suppositio, (z q̄nq̄ ꝓcessiōibꝫ) p̄dict⁹ ꝛctus datiōis pōt eē mutui: pbat: qz A pōt velle ꝙ B habeat solus dūiuz, c. floz, z ꝙ B valeat eos distrahere: z ꝙ oē piculū ipoꝝ, c. ꝑspectet ad B. Silr ome lucrū z dānū puenies de. c. etiā spectet ad B: ita ꝙ A nihil vult pticipare ō lucrī vl dānis puenientibꝫ B: occasiōe. c. floz. sed tm̄ vult sibi restitui sortē integralr. Et q̄uis A velit sibi rūderi p B de q̄daz lucro, z ecōtra etiā A velit ipi B eē obnoxi⁹ de q̄dā dāno: tñ ħ pōt A velle fieri ꝑpt quēdā aliū ꝛctum annexū ꝛctui mutui. Hā vltra ħ ꝙ A mutuat B: etiā A ꝓtrahit cū B tali ꝛctu sz: si R patiet dānuz: tūc q̄ntū damnū patiet R: tantū ego dabo tibi: vt tu (si R lucret) mihi des tātū quātū R lucrabit, ꝙ em̄ ille scdo sit distinct⁹ ꝓtract⁹ a ꝑmo ꝑbat sic, Hā ꝓtingere posset ꝙ A z B ꝓtraherēt illo scdo ꝛctu etiā si nūq̄ ꝛctissent: nec ꝓtracturi eēnt ꝑmo ꝓtractu, z ecōtra ꝓtingeret eos ꝓtrahere ꝑmo ꝓtractu sine scdo, igit sūt realiter distincti, tenet ꝓsequētia p viam separationis.

Secda suppositio. Predict⁹ ꝓtractus datiōis pōt eē ꝺpositi veri vl nō veri. Hā si A dando. c. ipi B: velit ꝙ B ꝺbeat illa. c. nō distrahere: ꝫ dūtaxat custodire vl seruare, z aliqñ illa ea dē numero seu in individuo sibi restituere: erit ibi ꝓtract⁹ depositi veri. Si aūt velit ꝙ B habeat postatē ea distrahēdi, z p ꝓns vult ꝙ habeat dñiuz ipoꝝ c. z ꝙ nō idē in individuo: ꝫ idē in gñe restituere teneat: non erit ille ꝓtract⁹ verū depositū: ꝫ erit mutuū si velit sibi tan

Tertia (tundē restituī certo tmīo. suppositio. Predict⁹ ꝓtract⁹ dationis pt eē ꝓtractus societatz: puta si A trāsfert illos centū in B: nō abdicatiue: sed cōicatiue: put dicet, q. rciñ, pbatur, qz si nō marie: qz ꝓtractui societatz obstaret vna cōditio p̄dicti cōtract⁹ q̄ est ꝙ oīe piculū z lucrū atq̄ damnū ipoꝝ, c. ꝑspectat dūtaxat ad B: z nihil ad A. hoc em̄ videt esse nō de natura: sed ꝓtra naturā: vel naturalia societatis. Hā socij subeunt cōiter piculū/ lucrū/ z dānū. Sz hec cōditio non obstat q̄n possit

adhuc p̄dict⁹ ɔtract⁹ manere societatꝫ q̄ꝛ si
li ɔditiōi nate inesse ɔ̄ctui societatꝫ pn̄t tam
A q̄ȝ B renūciare ex pacto: ꝛ h̄ adiecto alio
pacto illi⁹ ɔditōis. s. q̄ loco lucri q̄d cedere
deberet ipi A debeat B ipi A dare tātū lu-
cri q̄ntū R lucrabit̄: si lucrabit̄: ꝛ ecōtra: q̄
A loco ipi⁹ damni qd̄ A deberet vt socius
pati velit pati tantū dānū q̄ntū R patiat̄ as-
signando. s. ꝛ dādo tātūdē ipi B. Nec h̄ pa
ctū adiectū loco ɔditiōis nate inesse ɔ̄ctui
societatꝫ dꝫ alicui videri eē ineffabilr̄ ꝛ vni-
uersaliter iniquū p̄ q̄nto scꝫ A vult sibi a B
dare eq̄le: vl' tātū p̄ lucro quātū ē totū lucrū
ipi⁹ R: q̄ etiā mercat̄ cū. c. floꝝ. ꝛ tn̄ si A ꝛ B
simplr̄ viuerēt s̄m naturā ɔtract⁹ societatꝫ.
A nō posset pl⁹ lucri exigere a B: de ill'. c. q̄ȝ
medietatē lucri. Hec inq̄ȝ apparētia iniq̄ta-
tis p̄t tolli per h̄ q̄ ex alia pte A etiā subire
vult tātū dānuꝫ q̄ntū erit totū dānū ipi⁹ R
mercantꝫ ēt cū centū: cū tn̄ A viuēdo s̄m na
turā ɔtract⁹ societatꝫ nō teneret̄ ad sustinen
dū: nisi medietatē dāni emergētꝫ circa mer-
cantiā suoꝝ. c. datoꝝ B. ꝛ idō sic B grauat̄ in
vno: sic releuat̄ i alio: ꝛ silr̄ ipe A. ꝛ iō si fiat
eq̄ ꝛ ꝓportionabil' refusio grauaminū: hincīde
(non esset ibi iniquitas.

Prima ɔclo est trimēbꝛꝫ ꝛ talis. Si
ɔtract⁹ datiōis. c. celebꝛat⁹ int̄ A ꝛ B: ē cō-
tract⁹ mutui: tūc in vna intentiōe A: ei⁹ da
tio est vsuraria. In alia vō intentiōe nō est
vsuraria. q̄ȝuis tūc posset eē ibi alia species
pcti in A. Pria ps pbat̄. q̄ꝛ si A dando da
tione mutui. c. ipi B intendit q̄ illd̄ lucrum
q̄d B ei dare debeat (lucrāte ipo R) debeat
ei dare rōne mutui: q̄ A mutuat B: tal' datio
est mutuatio vsuraria: q̄ꝛ ē mutuatio cū in-
tentiōe recipiēdi q̄d rōne mutui vltra sortē.
igit̄. Et hec corrupta intētio pōt dephendi:
ex h̄ scꝫ si A nō vellet dare predicta. c. ipi B
seu mutuare: nisi B iniret secū tale pactū lu
crosū scꝫ si R lucret̄: dabis mihi tantundē.
tūc em̄ ptꝫ: q̄ iō A mutuat B: vt de mutuo
ɔseq̄t̄ lucꝝ: ꝛ q̄ȝuis etiā adiiciat̄ ɔditio: si R
pdat q̄ A velit tantūdē dāni pati: remitten
do B tantūdē de sorte: si p B restituēda: tn̄
si verisimili⁹ est R lucrari q̄ȝ pdere: verissimi
lius est A ɔseq̄ lucrū ex mutuo: ꝛ dato q̄ ēt
nō eēt sic futurū: nec verisile: si tn̄ A crederꝫ
sic eē futuꝝ. ꝛ p ɔn̄s spe p̄ncipalr̄ talis lucri
ductus dedisset. c. ipi. B esset illa datio vsu
raria. Scōa ps ɔclonis pbat̄. q̄ꝛ si A dan
do seu mutuādo B. c. nō intendat aliq̄d hr̄e
a B: rōne. c. sed dūtaxat ad q̄d vult hr̄e a B
vult habere in r̄cōpēsationē illius picli vl'
damni quod subit spondēs: si R pdet aliq̄n
tū q̄ tantū dānū sustinere velit remittendo
B tantūdē de sorte mutuata: ita q̄ A nisi
subiret illud piculū vl' dānū: cū B nō vellet
aliq̄d a B exigere. ꝛ etiā nō ideo dedit ipi B
centū vt secū iniret illū scōm ɔtractum. imo
scōs hꝫ se imptinenter ad p̄mū. Nam stante
tali intentōe si A recipiat q̄d vltra sortē mu
tuatā nō est ibi vsura. q̄ꝛ nō rōne mutui reci
pit tale sꝫ alia rōne. Tertia ps ɔclōis. s. q̄
tūc nihilomin⁹ possꝫ ibi eē alia species pcti
in A: pbat̄. q̄ꝛ posset eē q̄ A in h̄ scōo ɔtra-
ctu vel pacto ɔtraheret: cū B q̄ eēt sibi cōit
lucrosus: ꝛ ipi B vt cōiter dānosus: vtpu-
ta si de cōmuni cursu R solet lucrari: ꝛ vt in
paucioꝛib⁹ ɔsueuit pdere: tūc longe melioꝛ ē
cōditio A q̄ȝ B: ꝛ nō ē equa ɔditio vtriusq̄ȝ.
imo A p subeundo dānū vt i paucioꝛib⁹ cō
tingēs: exigeret lucrū vt i pluribus ɔtingens.
B vō pro lucro vt in paucioꝛib⁹ ɔtigēte ex-
pectaret damnū: vt in pluribus contingens.
Corollariū ɔtra ipm A: q̄ quantūcūq̄ȝ A
dicat se n̄ velle q̄d hr̄e a B: rōe mutui ipēsi: sꝫ
tm̄mō ratione illi⁹ q̄d subit piculū vl' dānuꝫ
ad q̄d se obligat: respectu B: tn̄ si illud dam
nū est vt i paucioꝛib⁹ sibi accidēs ꝛ lucrū vt
in pluribus obueniēs: p̄sumit̄ q̄ iō mutuaue-
rit: vt B secū iniret tale pactū lucrosum. ꝛ p
ɔn̄s p̄sumit̄ q̄ illud lucrū recipiat rōne mu-
tui: ꝛ quod ꝓpt̄ ipm consequēdū mutuaue-
rit. secus aūt eēt de illa p̄sumptiōe ɔtra A:
q̄n damnū ꝛ lucrū ipsi⁹ R eēnt nata contin-
gere equaliter ꝛ ad vtrūlibet. tūc em̄ non eēt
presumptio talis contra A: vel non tā veri-
similis: tūc em̄ A ꝛ B in hoc scōo pacto tā-
q̄ȝ omnino imptinenter se habēte ad primuꝫ
cōtractū viderent̄ cōtrahere cōtractu cuius-
dā ɔcertatiōis q̄ vulgari nostro dī wetten.
de quo habebit̄ in q̄stione. lxxi.

Secūda ɔclo que est quadrumem
bꝛis: est talis. Si ɔtract⁹
dationis. c. celebꝛat⁹ inter A ꝛ B: sit cōtra-
ctus depositi veri vl' nō veri. in vna intenti
one est illicit⁹ non vsurari⁹: i alia est illicit⁹ ꝛ
vsurari⁹. In ttia vō nō est ille ɔ̄ct⁹ datiōis
vllo mō illicit⁹ q̄ȝuis ɔ̄ct⁹ adiect⁹ possit eē
illicit⁹. Pria ps pbat̄. q̄ꝛ si mēs ipsi⁹ A sit
talis. ego depono. c. apud te. B volēs q̄ lu-
crū tm̄ quātū R lucrabit̄: des mihi in recō-
pensam illi⁹ depositi apud te: ꝛ depositū sit
vera rōe depositū: ita q̄ A. nō voluerit trās
ferre dn̄iū illoꝝ. c. sed illud sibi retinere ꝛ so-
lū B. esse custodē eoꝝūdē. Nā tūc A. peccat
exigēdo aliq̄d a B. q̄ꝛ illicitū est mihi q̄d exi
gere ab eo qui mihi seruit. pro eo quod ipse
mihi seruit: quia potius ipe habet a me exi-
gere q̄ȝ econtra. Modo B. in hac pte seruit
ipi A. custodiēdo sibi. c. igit̄. Scōa ps pro-
bat̄. q̄ꝛ si A. velit hr̄e a B. lucrū in recōpen-
sam depositi: ꝛ depositū nō h̄eat verā rōnem
depositi. vtputa q̄ꝛ A. voluit trāsferre dn̄iū
eoꝝ in B. ꝛ piculū eoꝝ incūbere ipi B. ꝛ hu
iusmodi. tūc A. cōmittit vsurā: q̄ꝛ tale depo
situ fuit mutuū: iō censet̄ tūc rōne mutui ali
q̄d ab eo exigere. igit̄. Tertia ps pꝛobat̄. q̄ꝛ si
mens ipius A. sit: ego depono illa. c. apud
te: et nihil rōne depositoꝝ apud te exigo: sed
viso q̄ ego extra illū ɔtractū subeo tecū vnū
aliū ɔtractū talē. s. q̄ si R. pdet: ego tantun-
dem tibi dem q̄ȝtū ipe pdidit. ideo ego in re
cōpensam illi⁹ obligationis exigo a te. vt vi
ceuersa si R. lucret̄ / etiā tātundē lucri mihi
assignes. Tūc em̄ A recipiēdo q̄d a B. vltra
sortē nō cōmittit vsurā. q̄ꝛ illud receptū nō
recipit rōe mutui ipensi: sed rōe alteri⁹ ɔtra-
ctus int̄ eos celebꝛati. Et potes h̄ si vis ad-
dere clausulas de p̄sūptiōe sup vsuraria p̄ui
tate quō oꝛit̄ / vel nō oꝛit̄ ɔtra ipm A. eo mō
sic in p̄cedēti ɔclone est dictū. Quarta ps p
bat̄. q̄ꝛ si ille scōs ɔ̄ctus sit lōge plus lucro-
sus vni q̄ȝ alteri / est iniqu⁹. ꝛ dato q̄ ēt esset
ad vtrūlibet. ꝛ per ɔn̄s nō iniqu⁹. hoc est cō
tra eq̄litatē iustitie cōmutatiue: tn̄ al's est cō
tract⁹ sup turpi lucro initus: q̄ꝛ ē q̄dā ɔcer-
tatio lucri. vulgarit̄ wetten. q̄ꝛ ɔ̄bentes inī
tunt̄ fortune vel cōiecturis futuroꝝ euen-
tuū. de quo etiam patebit in q̄stione. lxxi.

Tertia ɔclo q̄ est bimēbꝛis est talis.
Si ɔ̄ctus datiōis. c. celebꝛa
tus int̄ A. ꝛ B. sit ɔ̄ctus societatꝫ: nō est il-
la datio vsurari⁹ ɔtract⁹: p̄t tn̄ al's esse pctm̄
in ipo A. Pria ps pbat̄. q̄ꝛ sola datio q̄ est
mutuatio / est nata eē vsurari⁹ ɔtract⁹: sꝫ da
tio facta p modū societatꝫ nō est mutuatio:
sꝫ distinct⁹ ɔtract⁹ a mutuatōe: ꝛ manet di-
stictus ɔtract⁹ ab eadē. etiā si de datione fa
cta p modū societatꝫ auferat̄ ex pacto illa cō
ditio societatꝫ. s. q̄ lucra ꝛ dāna / ac pericula
debeāt esse vtriusq̄ȝ. vtputa si ɔtrahētes ɔue-
niant q̄ illa debeāt esse dūtaxat alteri⁹ ɔtra-
hentiū. s. ipius B. q̄ꝛ illa ɔditio licꝫ sit natu
ralis societati: ita q̄ nata sit inesse eidē: non
tn̄ est de subā eius: q̄n possit subā illius con
tractus manere sublata illa ɔditiōe p pactū
adiectū q̄ illa remouet̄: ꝛ loco ei⁹ alia ɔditio
nō repugnās subātie societatꝫ adiiciat̄ sic̄
h̄ fit. Scōa ps pbat̄: q̄ꝛ si adiiciat p̄dictuꝫ
pactū p modum cuiusdā ɔcertatiōis dicte.
vulgariter wetten. quasi A dicat ad B: ego
dando tibi. c. ad mercantias volo ɔtraxisse
tecū ɔ̄ctu societatꝫ. rescissa tn̄ illa ɔditiōe cō
tract⁹ societatis: q̄ est q̄ socij lucra ꝛ damna
ac picula sortis in q̄ sūt socij eq̄liter subeāt.
q̄ꝛ volo q̄ oīa illa sint ad te spectātia et loco
illi⁹ ɔditiōis rescisse ego ineo tecū ꝛ tu etiam
ineas mecū loco eiusdē aliā ɔditionē: vl' pa
ctū. s. q̄ si R lucret̄: des mihi tantūdē lucri
q̄ntū R lucret̄. ꝛ si R pdat ego tantūdē tibi
dabo p lucro: iam stat q̄ A peccet: q̄ꝛ stat q̄
longe melioꝛ sit ɔditio ipsi⁹ A q̄ȝ B: puta si
R vt cōiter ɔsueuit lucrari ꝛ raro pdere. tūc
em̄ B vt cōit̄ ē in dāno: ꝛ A i lucro: ꝛ tn̄ h̄ ē
iniquū siue h̄ ineant A ꝛ B: absolute int̄ se
siue ineāt h̄ loco ɔditiōis rescisse a ɔ̄ctu so-
cietatꝫ inite. Nā si nō rescidissꝫ A ɔditionē
p̄dictā a societate inita: par fuisset ɔditio A
ꝛ B in lucro ꝛ dāno: nūc aūt n̄ eēt par: sꝫ lon
ge impar nisi illā ineq̄litatē resarcire possꝫ p
aliā viaꝫ. De ɔ̄ctu aūt societatꝫ pecuniarie
an vterq̄ȝ socioꝝ debeat alteri eē eq̄lis i pti-
cipando dānū ꝛ lucrū: ꝛ de mltis alijs pate-
bit lati⁹ in tractatu penultimo. q. xciij. ꝛ se-
(quētib⁹.

Quarta ɔclo. Quocūq̄ȝ
hoꝝ triū modoꝝ. s. mutui
depositi vl' societatꝫ fiat p̄dict⁹ ɔtract⁹ dati
onis: videt̄ q̄ ꝛ si in se possibile esset eū fieri
licite: tn̄ posset p papā vl' aliū rectoꝛē reipu-
blice indistincte phiberi. Et etiā si n̄ phibeat̄:
tn̄ dꝫ dissuaderi. Ratio p̄mi: q̄ꝛ oīb⁹ ill' trib⁹
modis nat⁹ est eē palliū vsuraꝝ: q̄ꝛ vsurarij
nō audētes exp̄ssas vsuras exercere: possent
sub h̄ latibulo eas exercere. Rō scōi: q̄ꝛ ex
ercendo q̄s nat⁹ est seipm suspectū ꝛ ifama-
tū reddere atq̄ȝ scandalizare pxios. Habet
ei ille ɔtract⁹ speciē mali. vn̄ etiā ɔsulte age-
rēt iudices seclares: si talē ɔtractū rescinde-
rēt: q̄n ad eos deuolueret̄. ita q̄ neuter ɔ̄hē-
tiū teneret̄ stare tali ɔtractui ꝛ p̄serti ipi B.

Quinta ɔclio. Modus rn̄dēdi dn̄i
Laur. de Rid. ad eandē q̄sti
onē vl' silem videt̄ insufficiēs. pbat̄. Nā ille
mouēs talē q̄stionē q̄d cū q̄s tradit alti cen
tū ducatos mox in suis necessitatib⁹ expen-
dendos sub hoc pacto: q̄ sic ɔsilēs. c. duca-

ti apō Ticiū mercatorē legalē lucrabunt vl̄ pdent: sic isti, c, ducati illi tradīti lucrent vel pdent: est ne Jctus licitus, z nōdendo ōt, q̄ talis Jtract⁹ dubius reputaī/z videt vsurā sape fm plēs doc. z hoc ꝓpt tria. Primo, qz tale pactū in fraudē vsuraꝝ adinuētū videt, vt sub pallio q̄si societat⁹ latiter mutuū cuz spe lucri. Scdo, qz vt ptz, lxxviij, dist, ejūci ens, pecunia se sola minie est lucrosa: nec valet seipam multiplicare: sed ex industria mercantiū fit p eoꝝ negociatiōes lucrosa. Tertio, qđ est efficaci⁹: qz de trib⁹ est vnū in dicto Jctu. Nā dicta pecunia / aut est tradita p modū mutui: aut p modū depositi: aut p modū capitalis, vt sz in psona tradētis emptionib⁹ z mercationib⁹ deputet, si p modū mutui: tūc manifeste est vsura, qz mutuo trāsferī dñiū in cū cui factū est mutuū. Ūñ non dz lucrari vl̄ pdere nisi sibi. Si p modū depositi: tūc ipa redd dz absq̄ oī lucro: q̄n potius q̄ ea fuauit remunerādus esset, z tñ ex forma Jctus pz q̄ nō est data p modū depositi: cū depositari⁹ eaz expēdere possit. Si p modū capitalis seu recte societat⁹: tūc in pacto esset, q̄ deberet eā solis mercatiōib⁹ fideliter deputare. Et hec vltima rō forte ꝓbare videt q̄ nō sit tradita dicta pecunia / nisi vt bñs rōnē mutui in q̄ spes lucri reprobat. Si diceret nō esse mutuū / nec depositū / nec societas: sed Jctus innoīatus, s, do vt des, s, do tibi, c, vt des mihi rātū q̄tū tc. Rñderi pt q̄ sz talis Jctus aliq̄n licite fieri possit: s, do vt des, nō tñ in dicto casu: sed in fraudem videt esse vsuraꝝ: sic z fraus etiā cōmittit in alijs ꝓtractib⁹ etiā ex se licit⁹, vt, xiij, q, iij, plerisq̄, cū glo. z hui⁹ sñie fuit Innocē, de vsu, c. fi, z Jo, an, ibidē, hec ille. Hec aūt rñsio deficit dupl̄r. Prio deficit in ei⁹ scda rōne, q2z pecunia se sola z secluſa industria nō sit lucrosa: sed cū industria tūc, tñ p b̄ nō pōt q̄d plus inferri de pecunia q̄ꝫ de domo. Nā z dom⁹ non est nata afferre lucrū ei qui eā pt locare / nisi p industriā locāt⁹ et vtētis: est em̄ etiā res artificialis sic z pecunia. Ūñ q̄ de pecunia nō liceat q̄d recipe: nō sufficit allegare q̄ pecūia nō fructificet de se: sz aliā rōem opz allegare, vt patuit supꝝ, q, xxx, conclusione, iiij. Ūñ etiaz in hac scda rōne in b̄ deficit: qz p illā rōnē nō vr̄ q̄d velle iferre / nisi q̄ in titulo qōnis pactū illud sit illicitū, s, q̄, c, traditi debeāt lucrari vl̄ pdere: cū pecunia nō sit nata q̄d lucrari, sed b̄ nō pōt inferri: qz aduersari⁹ diceret illud pactū sic debere intelligi, q̄ tradēs debeat de illis, c, tradītis alt̄i: z q̄ fuerūt illi alteri medīū lucrandi ab eo dē leuare lucrū vl̄ si p dat eis vtēdo: q̄ ecōtra tradēs ōbeat illi alt̄i q̄d dare. Ūñ dicere t q̄ pecunia nata ē eē medīū / z instrumētū mercatoꝝ lucrādi: sic instrā artis mechanice nihil lucrant ī illa arte: sed sūt āminicla lucrādi. Scdo deficit in ēria ei⁹ rōne trimēbr̄i: nā cōcesso q̄ p modū mutui essent tradīti adhuc posset dās excusari p illū modū q̄ tactus ī ꝓma ꝓclione. Ūñ nō est necārio dicendū q̄ sit manifesta vsura: vt tñ ipe loq̄t. Silr̄ dato scdo mēbro nō oīno pōt inferri dānatio illi⁹ Jct⁹: qz staret q̄d illō in creūtiū vel lucrū recipet nō rōne depositi: sz rōne alteri⁹ Jct⁹ adiuncti, vt dictū ē in scda ꝓclione. Silr̄ dato ērio mēbro nihil ꝓcludit: qz cum ōt q̄ deberet eā solis mercatiōib⁹ fideliter ōputare / diceret q̄ ēt sic faē A, ō facto: qz traditit illa, c, vt B, mercaret cū eis ꝓcedēdo ipse B, ēt q̄ oē lucrū sit ipi⁹ B, ita tñ q̄ loco lucri sibi debiti det sibi aliud lucrū: z loco dāni ipse velit ei aliud quid dare.

Questio XLIII.

Vtrū ciuitas vel do: min⁹ citat⁹ indigēs pecuniis possit licite cōpellere ciues vl̄ subditos ad pstandū vl̄ mutuādū ei certā q̄ntitatē pecunie / offerēdo se ad dandū cuilibz ciuiū pstātiū / vl̄ mutuātiū ānuū puentū / vl̄ ānuā pēsionē: donec ei soluat: dūtaxat tñ dādo, xxviij, flor̄, loco sortis, c, flor̄, pstitoꝝ vl̄ mutuatoꝝ cū q̄libz circūstantijs solet fieri ī q̄busdā ciuitatib⁹ ītalie: nōīatim ī florētia / ianua / z venetijs: q̄ circūstantie stati enūerabunt. Solo qōis statū in q̄tuor suppositiōib⁹ / sex ꝓclōib⁹ / duobz corollarijs / z sex argumētoꝝ solōnib⁹.

Prima suppositio. Hod⁹ q̄ in pdictis citatib⁹: z nōati grā exempli ī florentia: fit pdicta ꝓpulsio ciuiū ad pstandū: hz decē circūstantias. Prīa ē q̄ ciuitas indigēs pecuniis imponēdo ciuib⁹ suis pdicta onera (q̄ vulgariter dicunt pstantie ad quas soluēdas quilibz ꝓpellit etiā iuit⁹) statuit q̄ interim quo nō restituat sortē / seu capitale ciui q̄ pstitit ciuitati cētū: dare debeant ei q̄nq̄ p cēteuario: z si ducentos pstitit, r, z sic conseq̄nter: z sic q̄libz taliū ciuiuz habet ius sup bonis illi⁹ ciuitat⁹ ad exigendum ānuatim z accipiēdū p cēteuario ab eis dē ciuitate, v, Scda circūstātia est, q̄ ciues pstant predictas pstantias ciuitati irreuocabiliter: sic q̄ nō pōt ciuis sortē pstitā vl̄ mutuatā repetere in toto / nec in parte a ciuitate. Tertia, q̄ ciuitas hz facultatē extinguendi ius / qō q̄libet ciuiū pdictoꝝ hz sup ciuitatē sic, q̄ qñcūq̄ placuerit ciuitati / poterit p restitutionē etiā solū p tialē sortis sibi pstite mutuate / sese liberare a dando ciuib⁹ pdictas pēsiones annuas. Quarta, q̄ ciuitas nō vult astringi ad hoc, vt qñ pro sui liberatiōe / seu extinctiōe pdicti iur⁹ ciuiū restituere dz sortem / q̄ restituat ciui totā sortē / seu tātundē / q̄rū ciuis pstitit: sed vult z statuit, q̄ p b̄ q̄ dat, xxviij, el q̄ centū sibi pstitit / sit pdictum ius extinctū: z ciuitas liberata / ac sors cessat restituta. Quinta, q̄ ciuitas vult q̄ ciuis nō teneat de annuis pēsionib⁹ / q̄s vsq̄ ad pdictā restitutionē sortis pcepit aliq̄d vnq̄ restituere ciuitati: imo q̄ sibi possit retinere ita q̄ velit eos eē tutos in vtroq̄ foro, s, dei z fori. Septa, q̄ ciuitas ānuas pēsiones q̄s assignat pdictis ciuibus vult dare p refusione interesse: qō pdicti ciues patiunt ex carētia suaꝝ pecuniaꝝ sic prestitaꝝ: sive illō interesse sit dāni emergētis / siue lucri cessantis. Aut si nullū inde interesse paterent / vult eis illas pēsiōes dare oīno liberali z spōtaneo dono tanq̄ ad tale būficiū donatiōis eis impendendū sit ciuitas puocata, ex eoꝝ būficio q̄ ipi ciuitati benefecerūt. Octaua, q̄ ciuitas vult q̄ etiā q̄libet ciuiū pdictoꝝ in recipiendo tales ānuas pēsiones: recipiat eas eo aīo z modo q̄ citas. vult sibi dare: mō, s, iam tacto in sexta circūstantia. Octaua, q̄ ciuitas vult q̄ q̄libet pdictoꝝ ciuiū valeat alienare ius suū qō hz pdicto modo sup bonis ciuitatis / dando illud alteri dono vel venditōe: ita tñ q̄ ciuitati liceat illud redimere / etiam ab illo alio / z p eodē pcio, s, dando, xxviij, p, c, sic licuit sibi redimere ab ipo ciue sic alienante: z ille alt⁹ teneat reuendere citati / si cut tenebat ꝓmus: retētis tñ illis pēsionib⁹ q̄s pcepit a ciuitate sine oī obligatiōe restitutiōis. Nona, q̄ dispositio circūstātiaꝝ pdictaꝝ redacta est p modū cuiusdaz statute ordinatiōis: z hoc taliter / q̄ talis statuta et ordinatio / z oīa in ea ꝓtenta in fauorē pdictorū ciuiū / seu creditoꝝ ciuitat⁹ intelligant⁹ singulis diebz p futuro tpe (donec p ciuitatez predictā fuerint reuocata) imo singlis horis singloꝝ diez de nouo cōdi z renouari: z de nouo ꝓdita z renouata: z sic effectū suū singulis dict⁹ horis z diebz sortiant⁹: atq̄ talis statuta ordinatio sic loquat⁹ / ac si singlis vicibz z tpibz ꝓdita eēt: extēdendo etiā eaz ad q̄stitates in ꝓteritū iā receptas p q̄scūq̄ creditores citatis pdicte, s, ex causis memoratis, vult ēt ciuitas: q̄ illa statuta ordinatio solū vendicet sibi locū ī ciuib⁹ pdicte citat⁹ / z indistrictualib⁹ suis, ita tñ q̄ p hoc nō ꝓiudicet ciuitati pdicte ī aliq̄ iure sibi q̄sito seu q̄rendo in posteꝝ / vigore alicui⁹ vltime volūtatis facte / siue facīende. Decīa, q̄ q̄uis in pdicta citate iuxta ordinatōes iam recitatā coīt dent, v, p, c, tñ aliq̄n ꝓtigit q̄ p, c, nō, v, sed pauciores dant / si ꝓditio citatis ē deteriorata, q̄nq̄ vero plēs ꝓtingit dare p, c, q̄, v, q2 q̄nq̄ dant ī venetijs, viij, q̄nq̄, ipe. Sic etiā cū redimit citas se a pdictis ciuib⁹ / vel aliq̄ eoꝝ: q̄uis iuxta pdictā ordinatiōne cōmuniter redimant, c, p, xxviij, tñ q̄nq̄ p xxvij, q̄nq̄ p mīori: imo accidere possz ciuitati talis deterioratio / q̄ ipa absq̄ vllo pcio redēptōis reddito vellet esse liberata ab oī obligatiōe dandi ciuib⁹ pdictis pensionē annuā: z sic pderent ciues tam sortē in toto / q̄ꝫ etiā pensionē annuā / quā p futuro tpe p-

Secda suppositō, (cepisse poruisse⁹t. octo sē accūtia q̄ ꝓtigūt circa Jbentes cū citate mō pdicto. Primū (qō est trimēbre) ē q̄ aliq̄n ciuis aliq̄s tāto tpe recepit puentū annuū / seu pensionē annuā a ciuitate, s, v, p, c, prestit⁹, q̄ imbursault pēsionem maiorē q̄ꝫ fuerit sors prestita, vt si recepit eā p, xxj, annos, q2 tūc recepit, c, z, v, flo, z nihilomin⁹ si seq̄nti anno citas se ab eo liberat hēbit, xxviij, flo, p sorte pstita, z p ons loco, c, flo, pstitoꝝ hēbit, c, z, xxviij, flo. Quā doq̄ ꝑo nondū tāto tpe recepit pensionē / q̄ pēsio excedat sortē: sz dūtaxat ē eq̄lis. vt q̄n eā solū recipit p, xx, annos: q̄ tñ recepta / pōt ꝓtigere q̄ sors redimat, s, q̄ denr̄ sibi, xxviij p redēptione, vl̄ si ciuitas nō se liberat: habebit p futuro pēsionē: q̄b⁹ pēsio recepta ex crescet vltra sortē. Qñq̄ ꝑo nōdū tāto tpe recepit q̄ pēsio adequet sortī, vt si solū, x, ānis recepit: a deo q̄ si se citas liberaret restituendo loco sortis pstite, xxviij, nō b̄et oīb⁹ cōputat⁹ totā sortē pstitā: sz careret adhuc, xxij flo. Scdz accūs est q̄ ꝓtingit q̄nq̄ aliquē ex pdictis ciuib⁹ pati tantū dānū emergens ex pdicta pstatione: q̄ q̄uis mlto plus receperit q̄ꝫ prestiterit: tñ nōdū est sibi satisfactū

de ꝑdicto damno sibi emergēti, īmo nec vn ℔ sibi satisfiet: etiā restitutra sorte i toto vel i ꝑte, vtputa cōpulsus fuit ciuitati ꝑstare centū vl̄ mille: ñ potuit āt illa ꝑstare nisi distraheret oīa sua īmobilia: vtputa possessiones ꝑdia: z hmōi, z ℔ viliori ꝓcio q̄ iustū fuerit: adeo q ꝑ ℔ irrepabilr deducr ē ad maximā paupratē, z ꝑsertim ℔ pōr ꝓtingere i viduis z pupillis z orphanis cōpulsis ꝑstare. Tertiū accidēs ē q ꝓtigit sepe aliquē ex ꝑdictis cluibꝫ parti tātū lucrū cessans ex ꝑdicta ꝑstatione: q ñ q̄ sibi refundet illō lucrū cessans quātocūq; tpe pciplat pēsionē: et si tandē restituerēt sors sibi i toto. Hā sepe ꝓtingit q ciuis aliq̄s exhtēs mercator oī āno q̄ caruit sua sorte, ſ. centū: potuisset fuisse lucratꝰ, x. vel, xx. vl̄ vltra si posuisset eos ad mercātias licitas z honestas: q̄ tñ oī āno ñ recipiet nisi q̄nq; vl̄ aliq̄n min⁹: vel tādē nihil, vl̄ ipe de illꝰ centū emisset vnū redditū iportantē sibi annuati. v. flo. vbi tñ i reuenditōe habuisset itez cētū. ℔ ār in reuēditōe ñ habebit a ciuitate nisi. xxviij. p centū: z hec duo accidētia scōz scz z ētiū ꝓtingūt circa cōpulsos, q̄nq; ꝑo seq̄ntia accidētia ꝓtingūt circa ñ cōpulsos. Quartū accidēs ē/ q aliq̄n aliq̄ ciues nō cōpulsi: sz ꝑprio motu atq; spōte ꝑstāt predicto mō ciuitati certā summā ꝑncipalr tñ ꝑpl̄ lucrū. vtputa q̄n cōtigit q ñ solū nō patient inde dānū emergēs/ nec lucrū cessans: īmo q ex ℔ habebūt lucr̄ tale: qđ alꝫ ñ eēnt habituri, vtputa qr ñ potuissent alꝫ mercādo vel reddit⁹ emēdo tātū habuisse, z ꝑserti q̄n dar maior pēsio q̄, v. flo, vtputa q̄n dant viij, vel, x, vt in venetijs q̄nq; ꝓtigere dicit.

Quintū accidēs/ q q̄nq; ciuis q̄ ꝑstitit ciuitati cētū: vēdit alteri ꝑ ꝓsili sorte, ſ. ꝑ cētū ius suū qđ ꝓtēdit se hr̄e sup bonis ciuitat, z sic ꝓñt ille emptor pcipit pensionē annuā sic ꝑm⁹ pcepit aliq̄diu z pcipe potuisset ō futuro: vl̄ nōdū il pcepit. Sextū q̄nq; a ꝑncipio: cū q̄s cōpulsus ñ hz ad prestādū: rogat aliū q̄ loco eiꝰ ꝑstat certā sūmā: subintrās i ius qđ compulsus habuisset si prestitisset.

Septimū q̄nq; ēt q̄s ē cōpulsus: sz volēs ē cōpulsus. vtputa qr placuit sibi q cōpellere vt sic frontē hr̄et ꝑstādi ciuitati, placuit aūt ei cōpulsio: tō qr ꝑstatio est sibi lucrosa.

Octauū q̄nq; q̄s ꝑprio motu ꝑstat ciuitati ñ ob lucrositatē ꝑncipalr: sz ꝑncipalr ob charitatē q̄ afficit ad succurrēdū reipublice ciuitat, nō āt ob lucrositatē ꝑncipalr: q̄uis secūdario speret se lucrū obtenturū: vel ēt ℔ nullo mō sperat. īmo cōsecit se passur dānū.

Tertia suppositio ē q̄drimembris z talis, Ciues ꝑstātes ciuitati vocari pñt triplr: ſm vsum ꝑdictaꝝ triū ciuitatū. Hā in florētia vocant creditores mōt: in ianua habētes loca, in venetijs habētes impstita. Itē sortes ꝑstite vocari pñt ēt tripliciter, qr vocant i florentia ꝑstātie mont, in ianua pñt vocari sortes locales vl̄ locoꝝ. In venetijs sortes impstitoꝝ. Itē ꝑct⁹ predictoꝝ ciuiū pñt ēt vocari triplr, scz i florentia ꝑct⁹ ꝑstātiaꝝ. In ianua ꝑct⁹ locoꝝ. In venetijs ꝑctus impstitorū. Pensiones pñt etiā vocari tripliciter, ſ. in florentia denarij mont: in ianua loca: i venetijs impstita, ita q ciuis percipiēdo annuā pēsionē di pcipe denarios mōt/ vel loca/ vl̄ impstita. Unde ꝑstans ianue centū di hr̄e vnū locu, Attū ꝓtingere pōt aliq̄n ꝓfusio illoꝝ terminoꝝ: ita q loca z impstita: aliq̄n capiūt ꝑ sortib⁹ datis: aliq̄n ꝑ pēsionib⁹ pcipiēdis ꝑ sortib⁹.

Quarta suppositio. Erq̄ de pūtima teria m̄ra ꝓsequēter dispu tabunt in hac qōne z sequēti: tō ad vitāduz multiplicationē terminoꝝ: z etiā ad vitādū varietatē termīoꝝ, determinabo me ad certos terminos. Haz ciues ꝑstantes vocabo ciues vel creditores ciuitat: z debitores illoꝝ creditoꝝ vocabo ciuitatē, intelligendo p ciuitatē illos q̄ habent plenā potestatē dominatiuā dominādi: regendi z āministrandi rempublicā ciuitat: si ciuitas regat ꝑ multos/ vel si regat ꝑ vnū: vt p dōm aliquē: erit de tali dño idem iudiciuz qđ est de ciuitate. Ipsam sortē ꝑstitā vocabo ꝑstantiā z actuz ꝑstandi vocabo ꝑstationē: z non vocabo eā mutuationē ex illa causa, qr q̄uis frequēter sic vocet, tñ exq̄ fere totus modus materie future pendebit in ℔: an illa ꝑstatio sit vera mutuatio vel nō: sed alius ꝓtract⁹, iō vtar vocabulo cōmuniori cuiusmodi est prestatio, presto em̄ prestas ꝑstare in ꝓposito capit cōmuniter vt significat exhibere/ dare/ commodare/ z mutuare. hec em̄ significat presto vltra alia eius significata.

Prima cōclusio, ciuitas licite potest ciuibus suis imponere tantā prestantiā quanta eget ꝓ amotione illius mali qđ reipublice ciuitatis imīnet: dūmodo illud malum sit petus vel pniciosius rei publice q̄ sit hoc qđ est ciues cogi ad talem

prestātiā, pbat duplr. Prio sic, qr in tali casu ciues met tenēt ad tantā ꝑstantiā, igit ad eā possūt p habentē/ als ptātem vel dñatōez in eos ad ℔ cogi. ꝓntia nora, añs pbat, qr in corpe nāli natura hoc docz, q imīnente alicui grādi malo corpi q̄dlibz mēbrū potēs occurrere tali malo: nālr se opponit eidē q̄tuz pōr etiā cū ꝓiudicio ꝓprie salutis/ si illō malū sit petus corpi: q̄ sit hoc qđ est mēbrū pati tale preiudiciuz. Uñ. Ut corpꝰ redimas: ferrū patiar z ignē, igit sic ēt erit i corpe mystico z suis mēbris, res aūt publica/ cuius ministratrix est ciuitas/ est corpꝰ mysticū: z ciues sꝫ eiꝰ mēbra. Scdo pbat, qr ciuitas pt ciuib⁹ iponere: vt in psonis suis tantū ipendant auxiliū reipublice/ q̄to psonali auxilio indiget p amotione mali imīnent: reipublice: vt si pniciosa bella imīnent, igit mīroma gis pōt eis iponere tantā prestantiā/ q̄ est solū auxiliū in reb⁹. oña nota, añs pbat, qr ad hoc ciues met tenēt, ſ. psonalr occurrere talib⁹ malis/ etiā vsq; ad mortē certādo pro salute reipublice, igit ad hoc eos citas ꝓpelle repōt. Dicit notanr in ꝓclone, dūmō illud malū sit petus zē, qr si sec⁹ esset/ nō posset ciuitas eos ꝓpellere: qr ad ℔ nō tenent, qr nemo tenet pro amotōe minoris mali ab aliq̄ corpe id agere qđ ēet pniciosius malū eidez corpi. Nō cū respublica nō sit nisi aggregatū ex oīb⁹ ciuib⁹, igit possz tanta ꝑstantia eē vtta pniciosa ciui b⁹/ q ēet pniciosioꝝ reipublice: q̄ ēet rempublicā pati aliud malū imminens ꝓ cui⁹ amotione talis ꝑstātia ꝓponit.

Secda pclo. Aliq̄n posset talē prestātiam: de q̄ pma cōclo loquit ciuitas ipponere ciuib⁹ absq; assignatione cuiuscūq; pēsionis et absq; oī spe restitutiōis sortis, probat, qr si ciuitas est in tali ꝓditione, q nō spat se venturā ad talē fortunā/ q recepta prestātia posset sortē eis restituere/ quin nouā incurreret necitatē ita vrgentē ciuitatem ad reimponendū eis prestantiā/ sic̄ poꝝ eos vrgebat: ita q ℔tam ptem sortis vellēt restituere/ tantā cogerent ptē prestātie reimponere: z si rotā vellēt restituere/ etiā rotā cogerent reīponere. Hā ciuitas tūc stulte ageret restituēdo sortē in toto/ vel in ꝑte: cū qđ restitueret illud/ mox cōpelleret ciues sibi represtare. Silr si ciuitas ēet in tali ꝓditione: q non sparet se annuati posse vllā pēsionez assignare ciuib⁹ creditoribꝫ mōtis/ q̄n q̄tuz in pēsionib⁹ eis assignaret tantā ꝑstantiā ꝺ nouo eisdē imponēdi incurreret necitatē. Hā tūc stulte ageret eis id assignando/ quod creditores mox cogerent represtare ciuitati.

Tertia pclo. Illā ꝑstantiā quā iuxta ꝓmā pclonē pōt citas ipponere/ dz citas aliq̄n nō iponere/ nisi cū assignatione magne vl̄ pue pēsionis annue/ sine vlla obligatiōe restitutōis sortis in toto/ vel in ꝑte. Aliq̄n ꝓo cū assignatione pēsionis: z etiā cū obligatōe restitutōis sortis in toto/ vel i ꝑte. Prīa ps pbat, nā si ciuitas cōsecit/ vel cōsecere dz/ q possit annuā pēsionē magnā/ vl̄ paruā assignare creditoribꝫ suis, citra ℔ q incurreret nouā necitatē tantūdē reiponendi ꝑstantiaꝝ q̄tū assignat in pēsionib⁹: z tñ q nō posset ipis restituere sortē i toto vl̄ in ꝑte: q̄n q̄tū restitueret: tantūdē ꝑstantiaꝝ cogeret reipo nere: tūc sine obligatōe restitutiōis sortis (eo q obligatio ista stulte fieret) deberet eis assignare talē pēsionē annuā. qr ex q̄ ciues patiūtur interesse in dādo ꝑstantiā/ z carendo suis pecunijs/ et ciuitas eos releuare posset sine suo ḡuamīe a tali interesse: nulla rō ēet eos ab illo nō releuādi. imo etiā rō eos releuādi: qr q occasione dānī dat/ z ꝓpis dānū dat: si ꝑt releuare dz: z prefatim citas id respectu suoꝝ mēbroꝝ agere ꝺberet. qr bonū ciuitū ē bonū

Bcda ps pbat, qr si citas (ciuitat, ꝓiicit/ vl̄ cōiicere dz: q tā pensionē assignare/ q̄ ēt sortē restituere porit absq; icursu noue necitatis vrgētis: ad illꝰ noue ꝑstantie reīpositōez: tūc dz tā pēsionē assignare/ q̄ sortē restituere: qr cessat rō z cā detinēdi sortē. q irrōnabilis ēet illa detētio, z sic iniusta. Cōfirmat, qr si citas a ꝓncipio nō habuisset rōnem exigēdi prestātias a ciuib⁹: eo q nō habuisset necitatē eā vrgentē: peccassz q̄uit exigēdo eā, igit etiā nunc peccat/ si sine ratione detinet cum restituere posset.

Quarta pclo, citas liba/ hīs ꝓpos ānuos ꝓuetus/ obuētōes/ siue fructꝰ sibi iuste puenientes de ꝑdijs: possessionib⁹ castrī: z villis iuste ad eā pīnentib⁹ vel de pedagijs/ guidagijs/ teloneis/ vl̄ vectigalib⁹ iustis, vtputa ex eā iusta z auctez habētis ea īstituere īstitutī/ pōt volētib⁹ emere/ vēdere ius pcipiēdi annuas pēsiones de ꝑdictis eiꝰ obuētiōib⁹: si citas hz cām rōnabilē: vel eā vrget necitas/ vtputa vrget ꝓ bono reipublice ad hñdū. x. milia in ꝓmpta pecunia: q̄ ipa hr̄e nō pōt de suis obuētiōib⁹ q annuati sunt tm̄ mille, z hoc pōt facere cum

pacto redimēdi qñ placuerit, ꝓbaꝫ illa ꝯclo qz de ꝑuato sic ē/ ꝙ si habeat ānuos fructꝰ sibi ꝓuenientes ō suis possessiōibꝫ pōt cū pacto redimēdi: qñ sibi placuerit alicui vēdere ius ꝓcipiēdi ānuas pēsiones vl fructꝰ ō suis obuentiōibꝫ: vt patebit late infra ī q̄rto tractatu, igiꝫ etiā cōitas vel ciuitas ℔ pōterit, qz ñ minꝰ ius hz ciuitas ꝑdicto mō habens obuentiones q̄ꝫ ꝑuatꝰ in suis habeat. Dictū ē aūt notāter ciuitas libera habēs ꝓprios ꝛc, qz si ciuitas nō ē libera: hz alteri seruies: nec hz ꝓprios annuos ꝓuēt in toto vel ī parte: vtputa ē subdita alicui dño q̄ oia q̄ possent eē cōia, ſ, vt rotulū vectigalia: ꝛ alia hz sibi ap ꝓpriata: tunc ex q̄ ciuitas nō hz ꝓprium ius ꝓcipiēdi annuos fructꝰ vel obuentiones nō poterit aliquibꝫ ꝑ ꝑcio vendere ꝛ tradere mercem p̄dictā scz ius ꝓcipiēdi ānuas pēsiones.

Quinta ꝯclo, si ciuitas illa ō q̄ loq̄t ꝑcedens ꝯclo: nō ꝑt inē sibi nō subditos inuenire emptores iuriū predictarū pensionū: ipa posset suos ciues cōpellere ad emendū iura earūdē ab ea saltē ꝑcio iusto: imo ēt aliq̄n ꝑcio excedēte valorē mercis. Prima ps ꝓbaꝫ. qz ciuitas ī casu huiꝰ ꝛ ꝑcedentꝫ ꝯclonis posset suos ciues ꝯpellere ad aliquā tallia sibi dādā: ꝑ quā releuareꝫ a necitate q̄ ea ꝓmeret: si ñ sufficit ciuitas sibi alia via ꝓuidere. qz ad ℔ met tenēt ciues, ḡ ml'to magis poterit eos cōpellere ad predictā emptionē: ex q̄ alios emptores pensionū inuenire ñ pōt: nec alia via sibi ꝓuidere ō succurrētibꝫ sue necitati: nisi vēdēdo aliq̄d, tenet ꝯña: qz minꝰ est ciues cōpellere ad dādū tallia. qz ibi nihil recipiūt eq̄alēs: q̄ꝫ cōpellere eos ad emēdū aliquā mercē ꝑ ꝓrecio iusto. Itē si ñ posset extraneos emptores inuenire: nisi donaret aliq̄ eisdē: posset ciuitas ciues suos cōpellere ad aliquātulā collectā: q̄ ꝑ dono daret illis emptoribꝫ vt emerēt ꝑdictas pēsiones, igiꝫ magꝫ poterit ciues ipos cōpellere vt met sint emētes, qz ℔ leuiꝰ est ciuibꝫ vl saltē eq̄ leue. Scōa ps ꝓbaꝫ. qz ꝑt eos cōpellere ad emēdū eas ꝑcio eq̄alente vt dicē ꝓma ps ꝯclonis, pono igiꝫ q̄ ꝑ ꝑciuz eq̄alēs merci recipiēdū a ciuibꝫ: ciuitas ñ releuet a necitate eā vrgēte, q̄ro an ne ciuitas posset ciues cōpellere ad tradendū aliq̄d vltra ꝛ ptz q̄ sic, qz ad illud onus nondū releuatū releuādū met tenenť: mō q̄ñ ciuitas vltra eq̄alens preciū aliq̄d imponit: iam precium erit excedens valorē mercis, igiꝫ scōa ps vera: q̄uis tūc nō eēt intelligendū q̄ illū plus accipent rōne mercis: sed als ꝑ modū tallie in succurſū ciuitatis. Scda ꝯclo, q̄ emens dat ciuitati, c, floꝝ, pro iure recipiēdi annuati, v, remanēte apd ciuitatē facultate redimēdi illō ius pro, c, q̄ placuerit: tūc cēsetur dari iustū ꝑciū: ꝛ q̄ sit ꝓportio eq̄litaꝫ inē preciū ꝛ mercē, ℔ ptz ex cōi estimatōe hominū/ q̄ est optia magna diffinitēdi q̄ritatez valoris vsualis ꝑcioꝝ ꝛ mercū. Si āt emēs dat ciuitati, c, flo, ꝑ iure ꝓcipiendi ab ea annuatim, v, floꝝ, remanēte apd ciuitatē facultate redimēdi illud ius ꝑ paucioribꝫ q̄ꝫ p, c, vtputa pro, xxviij, vt sonuit q̄rta circūstantia ꝓme suppōnis: tūc nō censeť ꝓportio eq̄litatis inē preciū ꝛ mercē: sed preciū lōge excedere mercē, quia ꝑinde est/ ac si daret, c, et lxxij, flo, pro iure ꝓcipiēdi, v, floꝝ, eo q̄ in redemptione cogeť dūtaxat recipe, xxviij, et ꝑ ꝓns de, c, q̄s deberet in redēptione accipere cogiť carere, lxxij, flo. dare aūt, c, ꝛ, lxxij, flo, pro iure percipiendi, v, floze, est dare preciū excedens valorem mercis.

Primū corollariū responsiuū: stantibus septē ꝯclonibꝫ: ciuitas/ vel dns citatis pōt licite facere illā ꝯpulsionem: de q̄ sonat titulus q̄stionis vestitā cum circūstantijs ꝓme suppositiōis. Pria ꝯditio, ꝙ ciuitas indigeat tanta prestātia/ quanta resultabit ex ptialibꝫ prestātijs singloꝝ cōpellendoꝝ, vtputa indiget, x, militibꝫ: ꝛ ad tantā lem sūmā ascendit aggregatū ex ptialibꝫ prestantijs. Scōa, ꝙ malū iminens reipublice: pro cuiꝰ amotiōe indiget tanta ꝑstantia/ eēt dānosius rei publice: ac si acciōret/ q̄ꝫ sit hoc q̄ō est ciues dare tantā ꝑstantiā. Tertia, ꝙ ciuitati nō possit per alios, vtputa p extraneos succurri via leuiori etiā iusta, vtputa nemo eēt q̄ citari ḡtis mutuare vellet tantundē. Quarta, ꝙ ciues nō possent succurrere ciuitati: si ad statim ciuitati certam sūmā daret simplr, i, sine assignatione cuiuscūq; pēsionis: ꝛ sine obligatiōe cuiuscūq; restitutionis. Nō possent inquā q̄n vl ciuibꝫ maioꝝ eēt ī cōmoditas dare talē certā sūmā sine assignatōne cuiuscūq; pēsionis: q̄ꝫ si daret cū assignatione pēsionis, q̄ꝫuis mioꝝ eēt illa ꝑstantia quā sine assignatōne pēsionis daret/ q̄ꝫ illa quā cū pēsionis assignatiōe. Vel si non esset maioꝝ incōmoditas ex pte ciuiū: tū ciuitas illā certā sūmaz non posset releuari in sua necessitate eam premente, vtputa ꝙ illa

certa quā daret sine assignatiōe pēsiōis esset mioꝝ q̄ꝫ illa quā daret cū assignatiōe pēsiōis: q̄ cū mioꝝ nō sufficeret ciuitati. Quīta: ꝙ assignatio pēsiōis annue nō inducat ciuitati īcursū noue necitatꝫ/ iterū eā vrgētis ad ipo nendū ꝑstātiā. Sexta: ꝙ ciuitas tātā assignet pensionē q̄ntā cōmode pōt ꝛ nō minorē sibi restituitōe sorteꝫ fienda ī redēptiōe tātā restituat: q̄ntā cōmode pōt sine īcursu noue necitatꝫ. Septima ꝯditio nō ē simplr necessaria, ꝛ tm est necaria stāte opinione illoꝝ q̄ dicūt (vt infra patebit) ꝙ ꝑdicta ꝑstatio ciuiū sit ꝑa mutuatio, ꝛ sic ꝓñ dicūt ꝙ spōte ꝑstans ꝓncipalr spe lucri sit vsurari, ꝛ ē talis ꝯditio/ ꝙ ciuitas respectu illoꝝ: q̄ spōte ꝑstāt q̄s ipa ꝑ ꝑdictā suā ordinatiōnē iuitat ꝛ inducē ad ꝑstādū, ꝛ ꝑ ꝓñs mutuādū talr se gerat q̄lē necesse ē illū gerere se q̄ petit mutuū ab vsurario: cui offert se daturuz vltra sorteꝫ, cauere ei ꝺz ne petēdo sit occasio pctī in ꝓrio: de q̄ mō se gerēdi: patebit in, q, xlvj, Hec tm̄ septia ꝯditio nō ē necaria: tenēdo ꝙ ꝑdicta ꝑstatio nō sit vera mutuatio: hz vera emptio. Et tūc loco illiꝰ septime req̄reret ꝙ ille quē inducē ad ꝑstādū sit capax ꝛ dignus redditū pcipe, q̄s aūt talis sit: patebit in, q, lxxij, ꝛ ℔ q̄n ille spōte ꝑstaret, si aūt etiā talr sponte ꝑstās sit indign?: tūc talr agat (si citra cōpulsionē petit illas ꝑstātias) ꝙ nō ceseť ciuitas eū occasionare ad petm: sicut ō petēte mutuū sub vsuris est dictū. Illis igiť ꝯditiōibꝫ oibꝫ ꝯcurrētibꝫ licita est ꝑdicta cōpulsio, ꝓbaꝫ. qz cōpulsio ī se ē licita visa necessitate ciuitatꝫ: vt patuit ex ꝓma ꝛ scōa cōclusiōe, ꝛ nō pōt ꝯdēnari ꝓpr adiectā circunstātiā, ſ, q̄ ciuitas se offert ad assignādū ꝑstātias pēsionē, v, floꝝ, de centū, qz ad ℔ teneť si ciuitas id hz ī suis iuribꝫ ꝛ facultatibꝫ, vt ptz ex tia ꝯclone. Nec ꝯdēnať de ℔ ꝙ cū citas vult redimere vult dare tm̄, xxviij, qz stante sexta ꝛ septima ꝯditiōe nō ꝑt plꝰ dare nisi nouā necitatē eq̄lē ꝑoti ī curreret: tūc autē non teneť: vt patz ex eadē ꝯclusiōe tertia, igiꝫ nulla via ptz ꝯdēnandi talē ꝯpulsionē.

Scōm corollariū responsiuū ē: si aliqua ꝑdictaꝝ sex vel septē cōditionū deficit non ē licita cōpulsio ꝑdicta patz inductiue. Nā si ciuitas nō idiget tāta ꝑstantia ꝑ necitate reipublice inq̄ agit grauando tā miserabiliť suos ciues: q̄lis miserabilitas patuit ī ꝓmo accidēte scōe suppositiōis: ꝛ tāto inīq̄us q̄nto ī suos deberet eē fideliorꝫ: ꝛ magis eoꝝ paternā ꝛ maternā gerere curā. Unū, j, ad Tit̄ū. v. Si q̄s suoꝝ et maxīe domesticoꝝ curā nō hz fidē negauit, ꝛ est infideli deterior. Et intelligiť illa ꝓma ꝯditio de indigētia ꝑbono reipublice necessario. Naz si ciuitas dūtaxat indigeret tali ꝑstantia ꝑ vana gl'ia ciuitatꝫ/ vel ꝑ inīustis bellis: vel ꝑ pōpa ipoꝝ āministrantiū ꝛ regētiū ciuitatē: aut ꝑ q̄daz decore ciuitatꝫ/ sine q̄ trāsire posset ciuitas: eēt talis ꝯpulsio inīqua. Nā nō sť eneruāda mēbra nālis corꝑis ꝓ vano ornatu capitis/ vl decore accītalī corꝑis: sic nec est agendū in corꝑe mystico Unū ꝓbs. iij. topi. Sanitas est eligibilior q̄ꝫ pulchritudo vel decor corꝑis. Si etiā scōa ꝯditio deficit/ nō est licita ꝯpulsio, vt ptz ex ꝓma ꝯclone. Si ētia deficit/ sālr nō est licita ꝯpulsio, vt de se ptz. Si q̄rta deficit ꝙ nō sit licita cōpulsio, ꝓbaꝫ sic. qz tūc ciuitas cōpelleret suos ciues ad ꝑstantiā grauioze/ q̄ꝫ ipa ciuitas indigeat, qz si q̄rta ꝯditio deficit tūc ciuitati alia via posſz sufficienť ꝑ ciues succurri: ꝛ hoc cū maiori cōmoditate ciuiū vel cū eq̄li cōmoditate eoꝝ, vtputa si ciuitati sufficienť posset succurri ꝑ hoc ꝙ ciues ꝑstaret certā summā simplr sine assignatione cuiuscūq; pēsionis: q̄ via aut eēt cōmodiosi oz ciuibꝫ/ vtputa, qz minorē darent sūmam/ q̄ꝫ q̄ eis eēt assignāda pensio: qō dare posſz esse in rem ciuiū: aut saltē illud fieret cū aliq̄li cōmoditate. Si ꝓmū, ḡ ciuitas iniq̄ ageret grauādo suos vtra q̄ꝫ opus essz eos grauare ꝑ releuamine necitatis reipublice/ qō est illicitū. Si scōm, tūc ciuitas imprudenť agit eos illa via cōpellēdo: ꝛ ℔ ꝓpr duo. Prīmo, qz illa alia via eos cōpellendi eēt breuioz, ꝛ per ꝓñs magis amplectēda. Scōo, qz illa alia via eēt minꝰ dubitabilis in foro cōscientie: tam ex pte ciuitatis/ q̄ꝫ ex parte ciuium. Nā tūc nō reuocareť in dubiū q̄n ciuitas ad talē absolutā ꝑstationē eos cōpellere posset: ꝛ ciues etiā ꝑstare possent: vbi tm̄ apd multos est magna dubitatio: si q̄ñ alia via ꝑstant ciues. ſ, sub assignatiōe pēsionis ciuibꝫ liceat illā pēsionē recipe: imo an ciuitati liceat eis in ipa ꝯpulsiōe offerre eā. Nō aūt q̄rta ꝛ sexta req̄runť, ptz ex ꝑdictis in scōa ꝛ tertia ꝯclonibꝫ, septima aūt ꝯditio cur (saltem ſm opinionē aliq̄ꝝ) requirať: patuit in ꝑcedenti corollario. Et ex hoc seq̄ť ꝙ crudeloquūť/ q̄ nō positis ꝑdictis ꝯditiōibꝫ dicūt licere ciuitati facere ꝑdictam cōpulsionem,

Cõtra ꝑmũ corollariũ arguit̃ volendo ꝓbare indistincte/ ꝙ predicta ꝓpulsio sit illicita. vt q̃dã arguit nomie Guido de bello regaldo gñalis ordis eremitaꝝ: q̃ cõsultus desup̃ indistincte rñdit, ꝙ lex statuẽs ꝓdictũ lucrũ seu pensionẽ dandã ciuibꝫ ñ est licite statuta, z ꝛõ nõ obꝛuanda, ꝛz abolẽda, z ꝓ ꝑñs vult ꝙ citas ñ possit facere ꝓpulsionẽ ꝑm dispositõꝫ ꝓdicte ordiatõis: qõ tñ eẽt ꝫ ꝑmũ corollariũ/ qõ approbauit ꝓdictã ꝓpulsionẽ/ saltẽ cũ certis ꝓditiõibꝫ. Primo igit̃ arguit̃ sic, talis lex est in diminutionẽ reipublice, igit̃ mala, ꝺña nota, añs ꝓbat̃, qz sepe ꝛtingere poterit ꝙ citas vni creditori/ duplr̃ solueret pecuniã sibi ab eo ꝑsitam, vt ptz ex ꝑmo añte scõe suppoñis. Ꝫ autem est dãnosuz reipublice: ex cui⁹ pecuniꝭ fit illa solutio. Dõm añs est fallũ. Ad ꝓbationẽ dõm ꝓcedẽdo maiorẽ, minor est negãda, qz ciuitas soluẽdo tali ciui duplr̃: nõ facit id/ nisi ꝑ adeo multas ꝓticulares diminutas perias, z tãto tractu ꝛpis inꝺueniẽte ꝙ ita facile est ciuitati facere ꝓticulari illam solonẽ etiã finalr̃ duplã vel triplã exñtẽ: z ẽt restituere, ꝛxviij, ꝑ sorte / sic esset sibi eã simplã sil̃ z sel̃ facere: vel ipꝺ ciuitati nõ est ita damnosũ facere successiue talẽ solonẽ etiã duplã: sic fuisset sibi dãnosuz a ꝓncipio carere sorte: vl̃ sorte sil̃ tota soluisse. Primũ ꝓz i his q̃ ꝓ c. flo. vendũt redditũ ꝓpetuũ. v. flo. cũ facultate redimẽdi eundẽ. Hã tales vẽdentes ita facile dant annuati. v. flo. z cũ hoc tãdez restituũt nedũ ꝓtem sortis: sed totã sortẽ: sic ꝙ vna vice dedissent. c. flo. z cũ hoc tpe inmedio cũ illis. c. receptis ab emptore potuerunt. v. flo. ãnuati brẽ: z intãtũ vltra ꝙ vna diez cũ placuerit/ potuerũt de illo pluri collecto/ ẽt sortẽ totalr̃ restituere/ etiã sibi retẽto aliq̃li lucro: vl̃ retẽto ipo capitali ꝑ lucro Et si vẽdẽs ius. v. flo. ꝫ pot̃ facere cũ suo lucro: q̃ tñ redimẽdo cogeẽ dare. c. milto magꝭ id poterit ciuitas vendẽs ius. v. floꝝ. que in redimẽdo tñ cogeẽ dare. ꝛxviij. flo.

Bcõ arguit̃ sic. Lex ꝛtinẽs plꝰ bonũ ꝓuatũ/ seu singulariũ ꝑsonarũ/ ꝫ bonũ publicũ seu coꝛtatis est iniusta, qz ꝓferendũ est bonũ coꝛtatis bono singulariũ ꝑsonarũ. Dõ ꝓdicta lex est ḥmõi. igit̃. Minor ꝓbat̃, qz est lucrosa ciuibꝫ/ vel creditoribꝫ z dãnosa ciuitati, vt patuit in ꝑcedenti argumẽto. Dõm ꝙ negãda est maior Et ad ꝓbationẽ patuit solo ꝙ nõ est dãnosa ciuitati: immo staret ꝙ si ciuitas in redimẽdo cogeret dare. c. el q̃ sibi ꝑstitit. c. ciuitas nõ fuisset passa dãnũ: sic nec vẽditor aliquꝫ redditꝰ ꝓpetui/ si redimit redditũ ꝙ eq̃li pretio ꝙ q̃ vẽdiderat/ censet fuisse passus dãnũ q̃ mltomin⁹ cẽsenda est ciuitas pati dãnũ/ si in redimẽdo nõ nisi. ꝛxviij. ꝑ. c. est datura. Qz aũt dicis ꝙ est lucrosa creditoribꝫ, ꝑz ex illitas hui⁹ lucri ex ꝑmo z scõo accõte secunde suppositiõis. Ptz etiã ꝙ sepe est eis multũ dãnosa/ q̃uis nõ iniuste sustineat illo damnũ: eo ꝙ tenent illo subire ꝓ republica. Ptz etiã ꝙ longe plus fuissent lucrati vtendo sua sorte in mercãtijs/ vel in emptiõe alicui⁹ redditus/ data facultate redimẽdi emptori ꝓ precio equali sorti.

Tertio arguit̃, Lex inducens boies ad peccandũ est iniusta, ꝓdicta est hmõi. igit̃. Minor ꝓbat̃, qz lex illa offert pẽsionẽ ciuibꝫ ꝑstantibꝫ ꝓcipiendã a ciuitate vltra sortẽ ꝑstitã. Dõ ꝑstatio ciuiũ est mutuatio. igit̃ offert mutuãtibꝫ lucrũ, q̃ inuitat eos z occasionat eos ad mutuãdũ spe lucri/ nõ min⁹ q̃ si ꝓuatus ad ꝓuatũ diceret Mutua mihi. c. z dabo tibi annuati. v. floꝝ. in q̃ casu vtiq̃ diceret ꝙ talia dicẽs/ et sicle offerẽs/ peccaret mortalr̃: occasionãdo aliũ ad mutuãdũ spe lucri. Dõm duplr̃. Primo, negando minorẽ. Ad ꝓbationẽ ꝓcedit maior. z minor est negãda. Haz vt infra finalit tenebit̃: illa ꝑstatio ciuiũ nõ est mutuatõ. qz fit irreuocabilr̃. Vñ est vera emptio vel traditio ꝑcij ꝓ merce. z sic ciuitas se offert ad dandũ mercẽ. ſ. ius ꝓcipiẽdi annuati. v. flo. ipis q̃ sibi sic emptoꝛes tradẽt ꝑciũ. ſ. c. floꝝ. Si tñ teneret ꝙ ꝑstatio eẽt mutuatõ. vt plerigꝫ tenuert. diceret ꝙ argumẽtũ ꝓcludit. qz lex illa inducit boies ad pctm̃: si non fuisse ꝓma ꝓditio ꝓmi corollarij, z ꝑ ꝑñs est iniusta/ z etiã cõpulsio q̃ ꝑm eã fieret, sed ℔ nõ accidit si seruet septima ꝓditio ibidẽ posita. qz tũc lex illa nõ induceret eos ad peccãdũ. Et he solones sunt meliores ꝫ illa quã dat dñs Laurẽ. de Rid. negãs ꝙ ꝑ ꝓdictã legẽ inducerent boies ad peccandũ. Nam vt ꝛdꝛat ꝓsiderato ꝙ si q̃s vellet sua pecunia vt illicite plus lucrarẽ: imo etiã si in licit̃/ q̃nimo z in possessionibꝫ q̃ magis secure sũt ꝫ mutuare cõmunitati: nõ est dõm ꝙ ꝑ hoc ꝙ. v. dari statuũt/ inuitant boies ad vsurarie mutuãdũ: maxie cũ dubiũ sit nedũ ꝛ lucro: ꝛz ẽt de sorte ꝓncipali ne ꝓdat̃. hec ille. Etiã btus

Bernardin⁹: soluẽdo idem argumentũ ait. ꝙ vez esset ꝙ ordinatio citatis inuitaret ad pctm̃ q̃ ꝑstantes mouerent spe lucri ꝓcipaliter: modo ꝑstantes nõ ꝓncipaliter spe lucri mouẽt: sed scõaria tm̃ spe: q̃ non facit boies vsurariũ. z ꝙ nõ ꝓncipaliter spe lucri mouet ostendit: qz multo plus lucrarent aliꝭ vijs. sic etiã deduc̃ ℔ Laurẽ. Hec inquã solutio defic̃ dupl̃r̃. Prio. qz nõ seq̃t. mutuãs spe lucri posset plus lucrari cũ illa sorte in aliꝭ ꝛctibus illicitis/ z etiã licitis. igit illõ mutuare sub spe lucri factum/ nõ est pctm̃. Nã mutuare ꝓncipaliter sub spe parui lucri recipiẽdi/ rõne mutui est vsura: q̃uis nõ ita q̃uis vsura/ sic mutuare sub spe magni lucri rõne mutui obtinẽdi. et mutuare sub spe lucri obtinẽdi rõe mutui / est vsura q̃tũcunq̃ mutuãs potuisset licito mõ tm̃: vel maiꝰ lucrũ fuisse ꝓsecutus. Scõo deficit. qz vult excusare mutuantẽ ciuitati/ ꝑ hoc ꝙ mutuans est in dubio ꝓdendi tam lucrũ q̃ sortẽ. Modo ℔ nõ releuat/ q̃n si mutuãs mutuat spe lucri rõe mutui obtinẽdi / sit vsurarius: q̃ q̃tũcunq̃ dubitat de lucro z sorte, tñ intentio est iniq̃: qz inde vult hr̃e aliq̃d vñ sibi ꝓhibitũ eq̃d velle hr̃e. Et ita illa solone ñ satisfieret argumẽto ꝓdicto/ si admitteret illõ qõ argues supponit. sic Laurẽ. vr̃ admittere. ſ. ꝙ ex illa lege aliq̃ inuitant ad mutuãdũ spe lucri. nã illõ nõ negat. sed tm̃ laborat excusare tales / q̃ mõ in sic sperãdo nõ peccẽt. q̃ excusatio tñ nõ valet / si sperãt illud lucrũ rõe mutui se habituros: siue paruũ siue magnũ: siue sint in dubio ꝓdendi lucrũ z sortẽ, secus si rõne interesse imminentis. ꝛz tũc adhuc argumẽtũ staret: eo ꝙ arguẽs diceret se velle loqui de illis q̃ nullũ interesse patiunt̃: z tñ inuitant̃ ad mutuandũ ciuitati. Vñ standũ est i duabꝫ ꝑmis solonibꝫ. z ꝑsertim in ꝑma.

Quarto arguit̃. Si eẽt iusta: maxime/ qz eius ordinatio tendit in vtilitatẽ: tam reipublice/ ꝫ ciuiũ eiusdẽ, eo ꝙ ex illa legẽ ciues cogunt̃ ꝑstare ciuitati certã sũmã per quã succurrat̃ necessitati reipublice: z bonũ reipublice est bonuz membroꝝ eiusdẽ, sed ℔ nõ arguit ꝓdictã legem esse iustã/ nisi q̃ ad hoc ꝙ disponit ꝙ visa necessitate reipublice exigat̃ a ciuibꝫ certa summa pecuniꝭ necitatis succurrẽdi. Non aũt q̃ ad ℔ ꝙ in exigẽdo ciuitas ecõtra se offerat datura ciuibꝫ certã pensionẽ annuã, qz ex quo ciues alꝭ tam in ꝓpriis/ ꝫ in rebꝫ/ vel pecuniꝭ tenent absolute succurrere reipublice/ supfluũ est eis aliq̃d offerre ꝓ hmõi subsidio. z cũ illa supfluitas sit cũ dãno reipublice soluẽtis annuati oblatũ: sequit̃ ꝙ est iniusta. qz lesiua reipublice. Aut si talis fuit necessitas ꝙ aliq̃d de ꝑstitis venit restituendũ ciuibꝫ: solũ id eis restituat̃/ z nõ vltra: sm̃ ãr ꝓdictã legẽ cõtingit sepe eis restitui vltra ꝫ restituendũ est. Dõm ꝓcedẽdo maiorẽ, negat̃ minor/ saltẽ in casu ꝑmi corollarij. Ad ꝓbationẽ dõm ꝙ verũ est ꝙ ciues tã in ꝑsonis/ ꝫ in rebꝫ vel pecuniꝭ tenent̃ succurrere reipublice: nõ tñ sp tenent̃ ad hoc ꝙ faciant illud absolute. i. sine assignatiõe pensionis. Nã q̃uis aliq̃n talis posset esse ꝓditio ciuitat̃/ ꝙ tenerent̃ ad talẽ ꝑstantiã absolutam. vt patuit in scõa ꝓclone, tñ ecõtra aliq̃n ꝑt esse talis ꝓditio ciuitat̃: ꝙ ciuitas teneẽ ciuibꝫ sibi succurrẽtibꝫ reassignare annuaz pensionẽ, vt patuit in ẽtia ꝓclone, eo ꝙ ciuitas cõmode posset sine incursu noue necessitat̃ suis ꝙuatis ciuibꝫ ꝛpendere releuamẽ ꝙuamis carẽdo sorte ꝑstita. ꝛõ reofferẽdo se nõ agit rẽ supfluã: sed debitã, nec censet̃ ciuitas tũc ledere rẽpublicã/ soluẽdo illõ ad qõ se obtulit: qz nõ cẽset debitor se ledere/ si soluit qõ dz. Et si dic̃, si ciuitat̃ ꝓditio talis ẽt. ꝙ ꝑt annuã ꝑsionẽ cõmode dare in releuamen ꝙuatis ciuibꝫ, z per ꝑñs teneẽ dare, ergo potuit eo minorẽ ꝑstantiã exigere a ciuibus: z exigere absolute, z sic nõ debuisset exegisse tantã: eo ꝙ in minori potuisset fuisse ꝛtenta. Dõm ꝙ ꝑstãte casu ꝑmi corollarij illa simul stant/ ꝙ citas nõ potuisset suã necessitatẽ releuasse: nisi ciues tantã sũmã ꝑstitissent: z tñ cũ hoc citas potuit cõmode annuam eis pensionez assignare, vtputa indiget ad stati hoc die vl̃ mense decẽ millibꝫ: z nõ habz annuati nisi mille: tũc ꝫtũcunq̃ in fine anni hr̃et mille: z ita videret tm̃ debere exigere, ipa millia a ciuibꝫ: z loco ꝺcimi millenarij accipe mille de suis obuẽtõibꝫ ꝓprijs: tñ ex q̃ illi mille nõ obuentũt sibi hac hora q̃ indiget. ꝛ. milibꝫ, ꝛõ oino cogit̃ a ciuibꝫ exigere. ꝛ. millia: z ex q̃ in fine anni hẽbit obuentiones sibi suos mille: potit de ill̃ aliqõ releuamẽ imptiri ciuibꝫ: in q̃ casu tenẽt citas. z i tali casu solũ sonuit ꝑmũ corollariũ. Et hec solo meliore ꝫ illa quã dat supdict⁹ dñs Lau. de Rid. q̃ dãdo tres rones rñsiuas ꝛr sic. Et si coꝛtas valeat cõpellere ciues ad mutuãdũ absq̃ eo ꝙ statuat aliq̃d dare vltra sortẽ: tñ non omnes

possibile est volibile, sepe namq; multa possum⁹: q̄ p bono rei publice/ z pro scādalo fugiendo nō facim⁹ z merito, argumēto. ū. q. j. c. in p̄mis. cū silēs coactiōes frequent cōsuenerūt difficiles hr̄e exitus, extra, de spō. redsiuit, z melio⁹ est cū aliq̄lt conscito: z pace oim suis necessitatib⁹ puidere/ q̄ p hmōi coactiōes z violēcias nō sine forti z graui scādalo, hec ille. Et scdam rōnē responsiuā p̄dicto argumēto subdit dī. Q̄ si q̄sdā enormit. ex hoc (experientia media) damnificari q̄tidie cernim⁹: imo z mlt̄os fundit⁹ destrui: et ad extremā pauptatē deduci: tales tñ ex hoc salrem aliq̄lit subleuant z solant/ q̄ dicta. v. pcipiunt annuati: z nisi h̄ eēt/ fortitan in desperationē deducerēt: z in rēpublicā machinarent in gue aīe sue z corpis sui dispendiū: z rei publice pcula. Et si dicat, si lex talib⁹/ z nō alīs p̄uideret/ bene eēt. Rūdeo q̄ lex dz eē cois p rei publice vtilitate/ ne alīj scrupuloso corde moueant: z durū foret atq; difficile vnū distinguere ab alio, hec ille. Et postea etiā rnsionē ponēs subdit, p̄terea int̄est rei publice erga suos cives talit se hr̄e q̄ nō deducunt in pauptatē, vt cū al's opus fuerit sibi/ valeant subuenire, si g̃ in dāni restauratiōnē/ vel ex liberalitate vt alliciant ad bene se habēdū erga rēpublicā aliq̄d g̃tis donat. z sic indubia vtilitas rei publice pcurat. hec ille. Dec inquā triplex rnsio Laurētij nō satisfaceret p̄dicto q̄rto argumēto/ nisi cū autorio solonis p̄me vel p̄cedētis, ptz. Haz ꝓra p̄mā suā rōnē rnsiuā replicaret sic. si ciuitas aliquā pensionē assig̃t ciuib⁹ annuati ꝓpt hoc q̄ q̄uis possit eis nihil dare: tñ ad vitandā maliuolentiā ciuiū, z p ons scandalū z turbationē dat eis aliq̄d, g̃ eadē rōne deberet nullā oīno eis p̄stantiā ponere. q. ob mittēdo ipositionē p̄stantie vitabit maliuolentiā z turbationē in ciuib⁹. Et si tu dicis, illa maliuolētia nō est curāda, q. est accepta nō data: eo q̄ ciues ad p̄stantiā tenent: z licite ab eis exigit⁹ ysa necitate rei publice, sic diceret aduersari⁹ q̄ ēt non est curāda maliuolentia quā cōcipent sup hoc/ q̄ nulla pensio eis assignat annuati: eo q̄ ciuitas nō tenet eis eā assig̃re, z per ons est maliuolētia non eis data: sz accepta. Et h̄ etiā est ꝓbitas qñ ciuitas nō posset eis assig̃re/ nisi cū icursu noue necitatis p̄ment; rēpublicā ad denuo imponēdā p̄stantiā, als si pōt assig̃re/ nō est excusanda ciuitas p hoc q̄ fac̄ p vitando maliuolentiā: sed p hoc est excusanda, q. tenet succurrere suis ciuib⁹ p se g̃uatis: ex q̄ commode hoc p̄t. Jn scda etiā rōe resp̄ōsiua deficit: q. q̄stū cūq; aliq̄ per hmōi p̄stantiā eēnt destructi, tñ si citas nō posset sine icursu noue necitatis reimponēdi p̄stantiā assig̃re eis, eā. imo iprudent ageret grauando rēpublicā p releuamine p̄uata⁹ p̄sonar⁹, q̄ etiā mai⁹ malū fuissent obligate subire pro republica/ q̄ destructionē bonor⁹ suor⁹, s, vulnera z mortem p̄sonar⁹. Q̄ etiā tales incider̄t desperationem: aut incipent machinari ꝓtra rēpublicam in p̄iudiciū aīe sue/ esset ab eis acceptū scandalū: nō eis p ciuitatē datū: q. si illa machinatio eēt etiā in tpale dānū rei publice: fateor q. illa machinatio posset esse tantū malū q. pot⁹ ciuitas deberet eis q̄d assig̃re cuz quo z minori dāno rei publice/ q̄ nō dando incurrere illud mai⁹ malū machinatiōis: sz nō sic frequent notū est accidere. Sola igit rō iustificādi ciuitatē in dando de republica pensionē ciuib⁹/ est illa q̄ dicta est in p̄ma solone. Attñ solo quā dat idē ad argumētū p̄ secūm int̄positū est valida/ z etiaz necaria: tenēdo illā solonē, q. etiā tenēdo eā arguere-tur, q. ex q̄ aliq̄ ciues nō s̄t g̃uati, z per ons ciuitas saltē talib⁹ nō deberet q̄d assignare de pecunijs rei publice/ etiā si cōmode posz. Ad hoc em̄ dom vt tetigit illa solo Laurentij. Jn ētia etiā rnsiua rōne deficit, q. nō haber locū/ nisi q̄n ciuitas cōmode p̄t sine icursu noue necitatis assig̃re eis talez pensionē. Alioq̄n non expedit rei publice cū sui⁹ p̄ius eneuatione subuenire illi mēbro/ ne in pauperiē ducat: z seipam exhaurire: sed pot⁹ se ipam saluare cū p̄iudicio illi⁹. vl' alteri⁹ mēbri. vtili et tpali rei publice seruando vel ꝓseq̄ndo non est dimittendū bonū honestū: ex cui⁹ omissione deus offendit. Sed cōpulsio ciuiū facta p̄dicto modo: licz fiat pro bono tpali z vtili rei publice: tñ fit cū dimissione boni honesti/ qua deus offenditur, igit est iniusta. Minor probat, q. sit cum sq̄la multarū mutuationū vsurariarū quas multi ciues cōmittent, quia sponte nō cōpulsi mutuabūt ciuitati ducti principaliter spe lucri obtinendi: que mutuationes sūt vsurarie, vt infra patebit. Dicendū per duas solutiones. Prima q. mutuationes sponte facte etiam spe lucri: non sunt vsurarie/ si

fiant mō tacto in titl'o qōnis, s. irreuocabil'r q. nō sunt mutuationes/ iz emptiones. vt patebit/ q̄uis alij ꝓtrariū dicant, z sic nō fit illa cōpulsio cū sq̄la vsurariaz mutuationum.

Scdo dom/ dato q. tales essent vsurarie mutuationes, tñ si q̄uis ꝓditiones posite in p̄mo corollario z notatim ad ꝓpositū septia, tūc cōpulsio non fit cū sq̄la pctōz data per ipam cōpulsionē/ iz accepta. B aūt nō ē peccatū, sic non peccat p̄uat⁹/ q̄ p sua necitate q̄ est p̄ssus petit mutuū ab vsurario: sciens q. mutuatio nō nisi vsuraria erit, z sic sciens q. sequit pctm, hec em̄ sq̄la non ē p petentem data: sed p vsurariū accepta, si petēs mutuū suaserit septimā cōditionē p̄mi corollarij. Et he solones sunt meliores q̄z illa quā dat p̄dict⁹ Lauī, dicent; sic q. non ē ꝓtract⁹ vsurari⁹ int̄ ciuitatē z ciuē recipientē, v. pro centenario rē, iz illa solo non valet, q. dato q. assumptū sit vez de mutuāte coacte: non āt est vez f̄m eū z mlt̄os alios ō mutuāte sponte p̄cipal'r spe lucri, ō illo aūt arguit argumentū. igit non satisfac argumēto.

Decimo arguit, onera nō p̄nt sine p̄n-cipis iussu indici, iz p̄dicte p̄stantie sunt q̄dā onera, igit cū ciuitas non sit p̄nceps nec habeat ad h̄ licētiā a p̄ncipe: sequit q. illicita ē illa impositio et cōpulsio. Maior probat p ius ciuile vt in. l. j. C. ō exac. tributi. lib. x. z eoō lib. ō excu. munez. l. placet. Dicendū q. q̄uis generalē collectā camere fiscali aplicandā nemo possit imponere sine p̄missu p̄ncipis, vt in pallegata. l. tñ collectā spēalē vna q̄q; ciuitas z vniuersitas pro nēcitate sibi incūbēte indicere p̄t. vt .l. oēs. C. ō ope. publi. ō q̄ est dare notabilē glosam in. l. j. §. q. si nemo. sup ybo: procon sul. ff. q. cuiusq; vni. no. z p hec satisfactū est argumentj aduersarioz.

Questio. XLV.

Vtz ciues prestātes ciuitati p̄dictas p̄stantias possint licite a ciuitate recipe p̄fatas pensiones annuas sine obligatione restitutiōis earundē arq; etiam tandē recipe sortes suas mō p̄dicto cū ciuitati placuerit redimere iura pensionū. Solutio q̄nis stat in recitatione triū modoz dicendi cū improbatione duoz p̄moz.

Primus mod⁹ ē Greg. ō arimīo generaliū ordis eremitaz beati Augu. Et pōt ei⁹ inia reduci ad sex dicta.

Primū est q̄drimēbre. z tale. Ciues p̄stātes int̄ētiōe lucri peccāt pctō vsure. Et h̄ siue intentionē illā habeāt añ p̄stationē: siue i p̄stationē: siue post eā. Et tenēt pensiones p̄ceptas restituere si p̄nt. z si nō h̄nt: tenēt ꝓponere se velle restituere cū poterūt. Pria ps dicti p. bat. q. illa p̄statio ē mutuatio: mō mutuatō lucri int̄ētiōe facta: ē pctm̄ vsure. Usura ei f̄m eūdē dī. ē lucrū ex mutuo int̄ētū. Scda ps p̄bat. q. nō refert q̄n illa int̄ētio habeat. Tertia ps z q̄rta patēt. q. ille pensiones sē lucra vsuraria. eo q̄ ꝓt eas p̄stiterūt seu mutuauerūt. Hō vsurari⁹ tenet vsuras restituere si p̄t. z si n̄ p̄t: tenet ꝓponere restitutionē. Et q. aliq̄s diceret q̄n p̄sumēdū ē. vel dicp̄t q. ciues int̄ētiōe lucri p̄stent. tō ponit Scōm dictū. i duob⁹ casib⁹ dici pōt z p̄sumi q. ciues intentiōe lucri p̄stent. Primo q̄n citas dat annuas pensiones rōne mutui p̄cepti vel vlti⁹ detinēdi: z ciues sciūt vl' credūt citarē t'li rōne eis eas dare. Scōs: q̄n h̄ nec sciūt nec credūt: attñ possent id scire vel credere si vellēt ꝓiecturas debito mō cōsiderare: vrputa videt q. citas statut tale lucz dare mutuātib⁹. z pl⁹ dare tūc mutuātib⁹: et nō obstāte q. alij ciues sil'ia vl' maiora bona cōtati attulerūt id tñ eis nō statuit: nec aliquā remūeratiōez sil'em ꝓsequunt: vl' ex pbabilibus alīs argumēt⁹: q̄ cū p̄nt nolūt aduertere vel inārere. Rō hui⁹ dicti. q. ex q̄ credunt vl' credere possent q. citas eis tali rōne dat: dici pōt z p̄sumi q. ipi tali rōne. s. rōne mutui recipiāt. q. accipiēs videt recipiēdo aliq̄d a datore ꝓformare mētē suā mēti dantis. Hō recipe rōne mutui ē recipe vsuraria int̄ētōe. igit. Tertiū dictū. ciues nulla int̄ētiōe lucri p̄stātes: mō peccāt pctō vsure. pbat. q. tūc p̄stationē p̄dicta ē mutuatio gtuita. mō tal' nō ē pctm̄ vsure. igit z illud signū negatiuū nulla negat oēm int̄ētionē positaz i primo dicto.

Quartū dictū. cōrigit ciues ēt in p̄stādo ñ cōmittētes pctm̄ vsure adhuc i tribus casib⁹ obligari ad restitutionē pēsionū. pbat. nam p̄m⁹ ē: q̄n citas dat eis pēsiones ꝓpt mutuū p̄ceptū. z ipi nō sciuerūt: nec crediderūt tali rōne eis eas dare: attñ scire vl' credere id potuissent si rē p̄ obitas ꝓiecturas ꝓsiderasset. Rō: q. q̄uis tūc syncera int̄ētiōe mutuauerūt. z sic ñ peccauerit p̄stādo. tñ ex q̄ pēsiones a pte rei dant eis tali rōne q̄ ipi ñ p̄nt recipe: iō q̄uis dñs rei velit eā trālire nō acq̄rūt dominiū illaz pensionū. z sic restituere tenent.

Scōs casus/ qñ ciues etiā p̄dictā rōnē dā
di nō potuissent sciuisse vl̄ credidisse, sed tñ
nūc eis incipit ꝓstare q̄ ciuitas p̄dicta rōne
eis dedit. Rō/ qz exq̄ illa rō eis ꝓstat, tūc cō
stat ꝓñr q̄ dedit eis tm̄ tali rōne q̄li ipi non
p̄t hz̄e, igit̄, Tert⁹ casus qñ ciuitas etiā nō
rōne mutui daret vl̄ dedissz: sz alia q̄li, s, po
tuissent recipe, attñ credunt ciuitatē eis de
disse rōne mutui. Hā interi q̄ stāt in illa cre
dulitate ꝓnter hñt credere q̄ receꝑint ab ea
p̄siones tali rōne q̄li recipe non p̄t, igitur
credere hñt se obligatos ad restituendū: z p
ꝓñs tenent restituere. Sz sec⁹ si p̄stans nlla
ītentiōe lucri p̄stet extra hos tres casus, qa
tūc etiam sic non peccat/ sic nec restituere te
net. Et qz aliqs diceret/ an ne ꝑsumenduz
sit q̄ ciuitas rōne mutui det p̄dictas p̄sio
nes, iō ponit Quintū dictū. Non videt q̄n
ciuitas non det eas nisi ꝓpt mutuū/ ꝓbatur
Primo sic/ qz si alia rōne dare videret, ma
xime ꝓpē int̄esse ciuiū/ aut ex beniuolētia p
dono. Hō p̄mū/ qz tūc ineq̄les p̄siones da
ret ciuib⁹ etiā eq̄lē sortē p̄stantib⁹, qz int̄esse
ciuiū est ineq̄le. Un⁹ em̄ i caredo suis centū
mai⁹ int̄esse patit q̄ alt⁹. Hō scōm/ qz etiaz
ineq̄les p̄siones darent eis, qz maioz p̄sio
daret ei q̄ maiori beniuolētia z charitatiua
affectiōe subuenit ciuitati q̄ alteri q̄ tantū
dem p̄stitit cū minori affectōe vl̄ beniuolen
tia. Scōo sic ꝓbat/ qz p̄siones nō dant ci
uib⁹ postq̄ restituta ē eis sors, sz dūtaxat du
rāte mutuo, q̄ nō videtur nisi q̄ rōne mutui
dent eas, qz illō videt cā alicui⁹ q̄ posito ipz
ponit z q̄ cessante cessat. Septū dictū/ si ve
ritas z a ꝑte rei eēt q̄ ciuitas daret eis nō rō
ne mutui, sz alia rōne, s, rōne int̄esse qō pati
unt, vl̄ p liball donō z ciues crederēt nō rō
ne mutui: sz illa alia rōne eis eas dari: licite
possent eas recipe nec tenerent ad eaz restiz
turionē: vtputa si ciuitas dat p int̄esse et ci
uis a ꝑte rei ē passus tm̄ int̄esse: tūc em̄ pōt
tanta pensionē recipe. Et intelligit ħ ō int̄esse
tā dāni emergentz q̄z lucri cessantz: ō q̄b⁹ in
teresse hītū ē, q, ꝝꝛ, ogret tñ fm̄ eū q̄ illō in
teresse z tātū sit p̄cise passus rōne p̄statiōis,
sec⁹ si alia rōne. Silr si p liball dono daret
eas, qz licitū ē liball donare: et talr donata
recipe, nō ei ꝓpt mutuū z grām factā ciuita
ti dz ciuis ficri peiorz ꝯditōis. Et i ill⁹ sex di
ctis ꝓtinet sniall⁹ z radicalr tota mēs p̄dicti
doctorz. Et q̄b⁹ pñt ꝓñr inferri duo corolla
ria. Primū q̄ due req̄runt ꝯditiōes ad ħ q̄
ciuis p̄stans p̄dicto mō citati sit liber a pec
cato vsure, z etiā ab obligatiōe restitutiōis,
Prima: q̄ nulla intentiōe lucri p̄stet: alloq̄n
peccabit pctō vsure. Scōa: q̄ etiā si ñ inte
tione lucri p̄stet: attñ dz carere q̄libet illoz
triū casuū q̄ tacti sūt i q̄rto dicto: alioq̄n ob
ligabit restituere. Scōm corollariū: ciues
p̄dicti ñ p̄nt dici sana ꝓscia ꝑcipere p̄dictas
pensiōes: nec p̄nt dici ñ esse obligati eas re
stituere: qz ñ p̄nt dici sana ꝓscia eas ꝑcipere
nisi q̄n videt q̄ ciuitas ñ dat eis rōe mutui:
z ipsi ñ credūt nec credere p̄nt q̄ rōne mutui
eis dent pensiones. Hō ñ videt posse dici/
q̄ citas det eis alia rōne q̄ rōne mutui: nec
ipsi aliter credere p̄nt. Igit̄ nō p̄nt dici sana
ꝓscia ꝑcipe. Maior ptz: qz alit̄ se habentib⁹
reb⁹ illicite recipiūt: vt ps ex scōo dicto. Mi
nor ptz ex q̄nto dicto, z sic seq̄ndo predictū
doctorē opteret q̄ ciuis ñ recipet tātas pen
siones: nisi q̄ntū est int̄esse z sors: qō z quaz
sibi restituere deberet citas, z si q̄d vltra re
cipit q̄ illud restituere tenet: z deniq̄ illō qō
p int̄esse vl̄ sorte sibi debita recipit: ñ dz reci
pere: nisi tm̄ sub illa rōne: z ñ rōne mutui.

Contra istū modū dicēdi arguit̄ im
probādo eū in septē in q̄b⁹
deficit. Prio: qz supponit q̄ p̄statio p̄dicta
sit ꝑa mutuatio qō ē falsū, qz p̄dicta p̄statio
fit irreuocabiliter, qz ciues ñ p̄nt sortē p̄stitaz
vnq̄ reuocare vel repetere: nec citas tenet
eis eā restituere. Irreuocabilitas aūt seu re
nunciatio repetēdi i mutuāte seu libertas re
stituēdi i recipiēte mutuū/ ē ꝯditō repugns
substātie mutuatiōis: adeo q̄ facē trāsirei
alia speciē ꝯct⁹: vt patuit, q, xxx, z pb⁹ ptz ꝛ
rūsio ad ꝓbationē ꝑme ptz sui ꝑmi dicti, qa
negāda ē maior. Attñ dato q̄ ꝓcederemus
cū eo q̄ eēt mutuatio: adhuc deficit seq̄ntib⁹
defectib⁹ q̄ deniq̄ habebūt locū. Scōs de
fect⁹ ē, qz i ꝑmo mēbro ꝑmi dicti ñ distinguit
de q̄ intentiōe lucri velit loq̄ z tñ illō ꝑmum
mēbrū nō ē indistincte vez. Hā et ꝑe mutuā
tē ꝓtingit sine pctō hz̄e aliq̄lē intentionē lu
cri, qz pōt hz̄e scōdariā intētionē lucri: dūmō
ꝑmaria sit charitatiua intētio, s, subuenien
do necitati pri. Assūptū ptz ex dict⁹, q, xxx,
vj. Tert⁹ defect⁹ ē i trio mēbro eiusdē dic
ti. Hā dato q̄ ꝓstatio eēt vera mutuatio: z
ꝓñs pensiōes essent vsure q̄ntū essz ex alio
ciuitatis soluent⁹, tñ possent eas in casu re
tinere, etiā si possent restituere, puta si ciues
occasione prestationis fuissent iniuste passi
dāna q̄ nō fuissent obligati pati: tūc em̄ pos
sent illas retinere in tanta q̄ntitate: q̄ntra fuis
sent dāna, etiāsi ciuitas nō dedissz eis noiez
alio refusionis ītereſſe, z ħ si desparent seruia
iurz posse ꝓseqū a ciuitate refusionē dānorū:
iuxta dicta in, q, xlij. Igit̄ illō mēbrū nō est
indistincte vez. Quart⁹ defect⁹ ē circa ꝑmū
casum scōi dicti/ q̄ nō videt verus. Hā stat
ciues passos eē z pati iuste/ vl̄ saltē non ne
cessario ītereſſe: z q̄ ipsi nlla alia ītentiōe re
cipiant nisi rōne ītereſſe. Igit̄ q̄ntūcunq̄z ci
uitas eas dedit tm̄mō rōne mutui: nō oportz
q̄ rōne mutui eas reciꝑāt. Etsi dicz/ non di
co q̄ oportet eos/ recipe eas rōne mutui, sz q̄
p̄nt ꝑsumi z dici rōne mutui recipe, z p ꝓñs
p̄stitisse sortes ītentione lucri, ħ nō valet, qz
ꝑsumptio elidit ꝑsumptiōe. Iō possent esse
tales circūstātie i ciuib⁹ mutuātib⁹ q̄ nlla te
nus ꝑsumeret q̄ ītentiōe alia q̄ rōne ītereſſe
recipent, z p ꝓñs nō ītentiōe lucri p̄stitissent
etiāsi ciuitas dūtaxat rōne mutui daret pen
siones. Etiā circa hūc q̄rtū z seq̄ntē defect⁹
deficit in ħ q̄ loq̄t q̄si indistincte nō liceat ciui
aliq̄d rōne mutui recipe/ qō tñ est falsū. Hā
si illō qō recipit rōne mutui: nō vt pcīū mu
tuatiōis accipit, sz vt donū ad qō donādū ꝓ
uocat⁹ ē donato⁹ ꝓpt impēsū sibi mutuum,
nō ē illicitū illō recipe. Uñ ꝓpt vl̄ rōne p̄t di
cere circūstantiā appciationis, z tūc ꝓpt mu
tuū nō licz q̄d recipe. Sz si dicat circūstātia
ꝓuocationis: licitū ē q̄d recipe rōne mutui,
sic etiā i fine septimi defect⁹ patebit. Quin
tus defect⁹ est circa scōm casum eiusdē scōi
dicti/ q̄ etiā nō videt ver⁹, qz in tali casu etiā
stat q̄ nō ꝑsumant rōne mutui recipe, sed rō
ne ītereſſe, sic in ꝑcedenti argutū est, z p hoc
soluit probatio eiusdē dicti, qz dicendū ē q̄
non oportet q̄ recipiēs aliq̄d ꝯformet ītentio
nē suā intētioni dant⁹. Hā laicus iuste de
tinēs possessionē eccl̄ie, z vēdens eccl̄ie iten
dit pcīū recipe ꝑ possessione vendita: sic pre
cīū p merce: z tñ eccl̄ie emēs nō dat sibi pro
possessiōe, qz scit eā ꝑ us eē suā, sz dat p cessa
tiōe vexatiōis: sic est etiā i subdito dante cu
rato suo pecuniā: eo q̄ nisi det ei pecuniā: nō
vult ei baptizare puez/ etiā tā mozitūz. Hā
tal⁹ subdit⁹ non dat pro baptismo: sz p cessa
tione vexatiōis lz curat⁹ puerus ītendat eā
pro baptismo recipe. Nec obstat si dicas ñ
ꝯformat ītentionē suā ītentioni ciuitatis: q̄
non trāsferr dñium pensionis in ciuē, qz ciui
tas illa ītentiōe nō dat q̄ ciuis recipit. Haz

dom̄ ē q̄ sufficē q̄ ciuitas deberet illa ītenti
one dare q̄ ciuis recipit, s, rōne ītereſſe qō ci
uis iuste patit/ vl̄ saltē ē int̄esse qō ciuis pa
ti nō teneť/ aut qō ciuitas refūdere deberet
Hā sepe q̄s licite recipit rem a proximo vbi
prim⁹ oino nō ītendit in eū trāsferre/ vl̄ etiā
si ītendit/ non tñ talī ītentione: vt ptz i illo q̄
clam sibi ꝑpsi satisfacit de reb⁹ sui debitorz: a
q̄ alis nlo mō solone hz̄epōt. Quarz tñ mltis
cauet Guandis, de q̄b⁹ alis dici habet. Uñ
Aug⁹, xiij, q, v, non sane, dic. Hō sane q̄z
q̄d ab iuito sumit/ iniuriose auferť. Sext⁹
defect⁹ est circa oēs tres casus q̄rti dicti, nā
illi fallūt: si em̄ passi fuissent iuste vl̄ non ne
cessario ītereſſe: possent tātas p̄siones deti
nere q̄ntū fuit ītereſſe: q̄ntūcunq̄z possent sci
re/ vl̄ nūc scirēt vl̄ nō crederēt ciuitatem eis
eas nō dedisse nisi rōne mutui, z rō ad illuz
casū adducta ē soluta i q̄nto defectu. Se
ptim⁹ ē circa q̄ntū dictū, qz dictū in se est fal
sum, qz potz videt q̄ ciuitas talr det eis q̄lr
dic̄ se eis eas dare, sed dic̄ eas eis dare rōne
ītereſſe z pro dono: vt ptz ex ꝑma suppositi
one ꝑcedenť. qōnis. igit̄. Maior ꝓbat̄, qz di
cere oppositū ē dicere publice ciuitatē mēti
ri i predicto statuto suo, z si nō ē credendum
ciuitati, ħ ē ipsis dñis hñtib⁹ ciuitatē admi
nistrare: q̄ debēt eē amatores ꝓfitatz z defen
sores: q̄ro q̄ fides adhibēda erit dicez hoim
iferioz? Eent ibi sup tales dñi ꝑ ceterz odio q̄
seq̄ndi. Juxta illō Sapiēťz. Tres spēs odi
uit aīa mea, diuitē mendacē/ pauperz superbū/
z senē fatuū z isensatū. Ad pbationes aūt sui
q̄nti dicti dom̄ est. Ad ꝑmā dupl̄r. Prima/
nā etiā tenēdo q̄ p̄statio p̄dicta sit ꝑa mutua
tio: dom̄ ē q̄ sic sonat statutū. Ciuitas dat
eas p int̄esse ill⁹ q̄ patiunt ītereſſe, ceterz aūt
dat pro dono liball i recognitiōez beniuolē
tie eoz/ nec tñ oportet q̄ daret ineq̄les pensio
nes ciuib⁹ etiā eq̄lē p̄stantiā p̄stantib⁹, qz q̄z
ñs ħ equū foret: tñ ex duab⁹ rōnabilib⁹ cau
sis pōt illa ineq̄litas obmitti z eq̄litas ꝓua
ri. Prima ē/ qz hec ineq̄litas ipsoz ītereſſe z
etiā beniuolētie i ciuib⁹ non possz deduci in
notitiā ciuitatz: nisi cū inextricabili labyrin
tho. Hō ad illū vitandū pōt ciuitas equa
les p̄siones assignare eq̄lē sortē p̄stātib⁹: q̄n
tūcunq̄z i eq̄lia ītereſſe sint passi z patiant/ vl̄
in eq̄li beniuolētia p̄stiterint ciuitati/ qō p
bat: nā si ille inextricabil labyrinthus imi
ret ciuitati z pecunijs redimi posset: et non
possz redimi nisi ciuib⁹ ad ħ prestantib⁹: pos

set ciuitas ponere ciuib⁹ suis vt ꝓtribuerēt ad redimendū se ab eo: z eadē rōne ꝑt ꝓpelle re vt non velint exigere vltra interesse: q̄ q̄nq̄ flor. ō centū/ q̄uis eēnt mal⁹ interesse ꝓpessi q̄ alij: q̄b tāta pēsio assignat. Scōa cā ad vi tandū scādalū inuidiez murmuꝝ possibiliū oriri int ciues eēles sortē pstātes. Hā si duo bus eēlē sortē pstantib⁹ daret ineēlis pēsio iuxta ineēlitatē interesse/ vl'beniuolentiaꝝ eo rūdem, conāret is cui minor pēsio daret: cur non tāta sibi daret q̄nta alteri: cū tñ tan ta beniuolētia pstiterit: vt sibi pōt videri cū q̄nta alē z cū tanto interesse. Tale aūt scanda lū est adeo vitandū ꝙ rōnabilr pro ei⁹ vita tione possz imponi ciuib⁹ ꝓtributio pecunia ria: si alia via vitari nō possz, igit etiā ꝑt ta liter statui dāda pensio/ q̄uis minor q̄ ei de beret: si ꝙ ꝗtitatē interesse assignari deberet. Et ex causis silib⁹ ꝑdictz duab⁹ causis vide mus sile fieri i collegijs mgroꝝ z ordiatoꝝ. Hā q̄ prior est tpe/ ꝑior est in sede: z alijs nō habita distinctione an ꝑm⁹ sit doctior scō. Scōa solo z breuior est ꝙ exā pstatio pdicta non ē mutuatio: sz ꝑa emptio/ seu precij solo. Jō maior ē negāda: qz pēsiones nō dā tur eis rōne mutui/ nec rōne interesse/ nec do no: sz tāq̄ fruct⁹ mercz empz empte. Jus ei pcipiendi eas/ est merx empta a ciuib⁹ z pen siōes sunt fruct⁹ eiusdē iurz. Jō sic eēles pci um dederūt: sic eēles merciuz debēt recipe.

Ad scōam pbationez dōm duplr. Prima solo, pcedit etiā si teneat ꝙ pdicta pstatio sit ꝑa mutuatio, nā ꝓcesso añcedente: negatur ꝓña. qz ꝙ ciuitas eis eas durante mutuo p stat: z cessante eo nō pstat: huj⁹ ꝑt ē alia rō q̄ mutuū, z ꝟ duplex. Prima: nā pōt ee illa .l. qz durāte mutuo: ciues pariunt interesse: et cessante eo/ cessat interesse. Jtē scōo: qz durā te mutuo: durat impēsio illius bñficij/ qō. ci ues impēdūt ciuitati, z sic durat cā puocās ciuitatē ad donādū q̄d suis ciuib⁹ z cessante mutuo/ cessat tal' impēsio: z ꝓ ꝑs tal' cā pro uocatiua. Jō nimiꝝ ꝙ durāte mutuo pstat eis eas: z non durāte nō pstat eas, z ita cū il la duplex rō possz subesse psumēdū ē ō ipa: qz presumendū ē ō meliozi: nisi fortior pre sumptio eā elidat. Sz nisi aliq̄d addat⁹ solo ni iam date ipsa nō satisfaceret argumento: qz adhuc stat pbatio ꝓeq̄ntie sue, .l. illō ē cā q̄ posito ponit zc. Ad dōm est ꝙ illa regla ē ꝑa, si illud ꝟ hz rōne sui/ nō rōne ꝓiūcti sibi. Dō ꝙ durante mutuo prestat impensio, et cessante cessat a pensiōe: nō est ꝟ de p se rōne mutui positi vel cessantz ibi sistendo: sz rōne interesse durantz vl' cessantz: qđ interesse ē ꝑiun ctū mutuo. Ad si hec pbatio valeret: pbarz ꝙ nūq̄ ꝓtingeret mutuantē recipe q̄d rōne interesse: q̄n semp videret recipe rōne mutui, qz talis ñ recipit tale q̄d: nisi durāte mutuo z cessante eo nō recipit. Alia ꝑa rō ē distin cta a mutuo: eo mō q̄ ꝑ mutuo nihil licz re cipere: pōt esse illa, .l. qz cessat puocatiua cā donatiōis, nā durante mutuo: nata ē citare puocari ad donandū q̄d mutuātib⁹. Sicei videm⁹ ꝙ mlti multz donāt legaliter aliq̄ te pore: eo ꝙ tūc vident i donatarijs causaz q̄ eos puocat ad donandū: z postea cū ampli⁹ illā in eis nō videt nō donāt: nec obstat q̄ ra tione mutui puocāt ad dandū q̄d, z ita mu tuū est illa cā puocatiua, z ꝑ ꝑns illa scōa rō nō videt ee distincta a mutuo. Hā dicendū est ꝙ notanter dictū est/ ꝙ illa scōa rō est dis stincta a mutuo: eo mō q̄ ꝑ mutuo nihil licz recipe, qz bñ licitū est dare q̄d ꝑpe mutuū re ceptum: z illud etiā recipe, q̄ñ ꝓter dīē citati stantiā puocatiōis z nō p̄cij, qz etiā p spūa libz recept⁹ licitū est recipiēti dare tpalia cō ferenti: put pro dic nō preciū: sz puocatiōz q̄si illa spūalia puocarēt recipientē ad dona dū q̄d ꝓferenti. Scōa solutio est: ꝙ exā pre statio nō est mutuatio: sz ꝑa emptio seu p̄cij datio. Jō tā diu ciuitas soluit pensiōes an nuas q̄ diu merx seu ius est ciuiū. Q̄ aūt ciuitas redimit mercē: z restituit ciuib⁹ pre ciū. mō ꝓdicto: nō debet ampli⁹ ciuib⁹ aliq̄d

Bcōs (de predictz fructib⁹ mercz, mod⁹ dicendi est alioꝝ, sz sci Bernardini z mgri Francisci de empt' or dinis minoꝝ: z cuiusdā mgri anglici ordis ꝑdicatoꝝ, z Petri de anchona, z Laurētijs ridolf, z pluriū suoꝝ sequaciū, z pōt eoꝝ mo dus dicendi reduci ad duas ꝓclōes cū suis pbationib⁹. Attñ ñ oēs ꝑdicti (caplēdo oēs diuisiue) oia illa posuerūt q̄ in ill' dictz z eo rū pbationib⁹ z deductiōib⁹ recitabunt, sed aliq̄ aliq̄: z alij alia. Attñ caplēdo oēs collec tiue posuerūt oia q̄b⁹ aliq̄ ꝑ maiorē colore addā q̄ ipi iplicite voluerī dicere. Pria cō clusio, in q̄nq̄ casib⁹ ciues ꝑdicto mō pstan tes: nō peccāt in recipiēdo pensiones predi ctas. Prim⁹ est: qñ ad pstatiōez sūt vere co acti a citate, i. inuite pstant a pte rei: sic q̄ in pīrate vellent potī⁹ esse suppoztati a pstatiōe, z etiā carere pensiōib⁹ q̄ ecōtra. Scōs: qñ

sponte prestant nll'am penit⁹ hūtes itentio nē lucri/ nec vllo mō respiciūt ꝑdictas pēsio nes: sz mori sola charitate z pietate subueni endi nēcitati ciuitatz: q̄uis ipsas pensiones cū dant nō repuant: sz vt dona accipiant.

Tertius qñ sponte pstāt ꝓncipal'r ex cha ritate vl' pietate ꝑdicta: attñ scōario itēdūt pensiōes tanq̄ lucra. Quart⁹ si in prestan do scōario tñ z non ꝓmario itendant pen siones tāq̄ lucra: nō peccāt pctō vsure, etiā si ꝓposito prestent prestātias ifra illud tps infra qđ dande statuunt pensiōes prestanti bus, z extra illō prestantib⁹ statuit nihil dā dum/ q̄ tñ non ifra illō tps/ vl' ita cito presti tissent suas prestātias. Et huius q̄rti casus sunt duo exēpla. Primū si ciuitas imponit ciuib⁹ prestātias z offert se ad dandū nomi ne pensionis annue eis q̄ prestant centū dū mō infra tale tps: vtputa infra mēsem pre stēte ea: etsi q̄ postea prestarēt: illis nll'az vult assignare pensionē, Aliās ciuis prestat cen tū ifra predictū tpus spe pensionis predicte ꝓseq̄nde: q̄ non tācito prestitissēt prestātiam suā. Aliō exēplū eiusdē casus. Si ciuitas i mensē nouēbris imponit prestātias, statuē do q̄ bis q̄ soluerint infra predictū mēsem i cipiat dictū lucrū in kalendis ianuarij, illis ꝑo qui soluerint post predictū mēsem incipi at in kalēdis septēbris: aliq̄ ciues soluunt i fra nouembrē vel eis incipiat lucrū predictū in kalendis ianuarij/ q̄ al's diuti⁹ distulis sent. Quintus q̄ ille q̄rtus casus sic est li citus in sponte mutuātib⁹/ est mlto magz li cit⁹ in coacte prestātib⁹. Scōa ꝓclo, in q̄t uoz casib⁹ ciues prestātes/ peccāt recipien do pensiōes predictas. Prim⁹/ q̄ñ sponte p stant ꝓncipal'r motī spe lucri predictaꝝ pen sionū. Scōs/ qñ q̄s a ꝓncipio vere coacte prestat: sz tñ postea sponte ꝓsentit i detentio nē sortz sue motus ad illū ꝓ censum ꝓncipa liter spe lucri predictaꝝ pensionū rōne mu tui recipiendaꝝ. Tertiꝰ/ qñ q̄s sponte prin cipal'r ex pietate prestat, z tñ ē sibi ꝓsci⁹ con sciaꝑa vl' erronea ꝙ ciuitas iuite soluit pen sionē. Quart⁹/ qñ vere coacte prestat z ple uerat etiā in sua iuolūtarietate detētionis: tñ in recipiēdo pensiōes/ est sibi ꝓsci⁹ ꝓscia ꝑa vl' erronea ꝙ ciuitas iuite ei eas soluat.

Prima ꝓclo declarat⁹ iductiue q̄ ad singu los casus. Prim⁹ itaq̄ casus declarat⁹ ee li citus ex tribꝰ causis, ꝓter q̄s tales ciues ex cusant⁹ a pctō. Prima ē rō coactiōis. Scōa est interesse dāni emergentz. Tertia est interesse lucri cessantz. Q̄ aūt rōne coactionis excu sent/ deducit⁹ ꝑ octo probatiōes. Prima est tal', Si peccarent maxie pctō vsure eo ꝙ pre statio eoꝝ est mutuatio: in q̄ volūt recipe vl tra sortē, sz ꝟ nō sufficit ad icausandū eos ō ꝟ pctō, qz pctm̄ vsure nō ē nisi i mutuatione voluntaria, prestatio aūt in primo casu lz sit mutuatio: tñ ē coacta non volūtaria, igit in ea nō ē pctm̄ vsure. Scōa ꝓbatio: pctm̄ vsu re nō ē nisi i mutuatiōe/ q̄ est mutuatio ꝟ p fectā rōnē mutuatiōis, mō ꝑdicta prestatio non ē tal' mutuatio, igit. Minoꝝ probat: qz ad pfectam mutuationē reqrit⁹ ꝙ ibi nō sit diminuta volūtas. Jn predicta aūt ē dimi nuta volūtas: qz pmixta cū coactione: coa ctio aūt diminuit ō volūtario, iij. Et ꝟ, igit. Banc scōam rōnē vna cū ꝓma dic⁹ sanctus Bernardin⁹ mlti ee ponderādā videre suo: quā mlti nō ponderantes z deuiātes fortea ꝑitate iurz gūāt/ qō mīme grauādū ē: vt ipse loq̄t. Tertia ꝓbatio: licitū ē ciuitati pensio nes a ciuib⁹ coactz dare in eoꝝ releuamē, igi tur licitū ē coactz ciuib⁹ accipe rōne sue coa ctionis, tenet ꝓña. Primo ex identitate rō nis, qz non videt maior rō cur vnū liceat rō ne coactiōis z non reliquū. Scōo etiā ꝙ cō seq̄ntiā a correlatiuis q̄z si vnū liceat/ etiaz reliquū licebit, si em̄ tibi mihi dare licz: mi hi idē accipe licebit. Añs probat: qz licituz ē ciuitati predictos ciues cogere ad pstātias soluēdas: saltē mō tacto ī pcedēti qōne, igit añs vez, tenet ꝓña duplr. Primo a miori af firmatiue, nā cogere ciues qō tendit ad gra uamen ciuiū min⁹ videt licere ciuitati q̄ da re aliq̄d eis tendēs in eoꝝ releuamē. Scōo qz generali⁹ pōt ciuitas suos ciues releuare aliq̄d eis dādo q̄ grauare ab eis aliq̄d exigē do. Nam ciuitas nō licite pōt eos grauare exigendo ab eis aliq̄d sine cā rōnabili: vtpu ta si ad faciendū bellū iniustū ab eis exigat: z tñ talr iuite grauatos iuste ꝑt releuare, salt tē ō lucro iusto, z sic in cāu in q̄ non licz gra uare/ licz releuare, z sic generali⁹ licz releua re q̄ grauare. Quarta ꝓbatio/ si ꝑmus cas⁹ non eēt licitus, maxie iō: qz ciuitas coacte solueret pēsiones, z ꝑ ꝑns non licite recipe rent ciues ab ea aliq̄d vltra sortem: eo ꝙ mu tuatoꝝ non debet q̄d recipe a mutuatario il lud qō mutuatari⁹ iuite soluit. Secus ō oī no liberat⁹ oblatis. Sz ꝟ non obstat: quod duplr ptz. Primo/ nā ciuitas nō coacte eis

solvit pensiões, qz si coacte: ḡro a q̄ cogatur eas solvere/nō a civib⁹ cū illi nō possint cogere civitatē: sz ecōtra potius, nec etiā apparet a q̄ cogar: imo q̄ ab ill⁹ non cogar/ptz: qz adeo liba ē civitas q̄ non solū nō cogit restituere sortē i toto vl' in pte: vt ptz ex p̄cedēti q̄one in p̄ma suppositione, sz etiā cū placuerit citati se libare: liba ē ad dādū, xxviij. tm̄ pro centū: imo q̄nq̄ nihil. Et etiā q̄nq̄ non solvit pensionē annuā p̄dictā scz, v. de cētū, sz q̄nq̄ min⁹: imo q̄nq̄ nihil. Hec aūt oīa indicant z arguunt q̄ civitas non ē coacta ad pensiões dādas, qz cogens eā cogeret eā ad restituendū sortē integrā: z ad nūq̄ omittendū solvere pensiões/etiam integraliter. Scōo idem ptz: qz dato q̄ coacte seu invite solveret: tū illō non ꝓstat civib⁹: sz potiꝰ oppositū eis ꝓstat vl' ꝓstare p̄t, qz oppositū p̄t elicere ex p̄dictis statuti: de q̄ in p̄ma suppositione p̄cedenti q̄nis: in q̄b⁹ civitas ꝓtrarium asserit. Hō non in certo/sz in dubijs locꝰ ē cōiecturi, Quinta pbatio: qō nō ē licitū i lege: iniquitas facē licitū, vt ptz i disciplis p̄ fame cōterentib⁹ spicas in die sabbati Mat. xij. Et in Dauid comedēte panes ꝓpositionis cum alios nō liceret, j. Reg. xxj. g̃ mutuanti si coactus ē/licebit recipe vltra sortē: q̄uis alꝰ illud non liceret sibi. Hō in p̄mo cāu est coactus, z ℔ tā ad mutuandū: vt patz, q̄ etiā ad recipiendū pensionē: eoq̄ alia via non p̄t sibi satisfacere de dāno qō patit z passus ē ex p̄statione. Hāc tū rōnē non mltū pondero/ inq̄t scūs Bernardinꝰ: sz a plerisq̄ in tali casu soleat assignari: cū ipsa adduci possit p libere mutuāte supple de q̄ tū ipse tenet q̄ nō licite recipiat pensiones. Sexta probatio/ qz in exemplo tā ponēdo licitū ē mutuāti recipe vltra sortē. Igit̄ etiā p̄mus casus huiꝰ ꝓclonis erit licitꝰ. Exēplū est tale. Aliq̄s voluit vti pecunia sua i mercaneis/nec illā ꝓpo fuerat mutuare, attū ab amico instanter req̄rit q̄ usq̄ ad certū t̄pus mutuet sibi eā. Ille itaq̄ sibi mutuat sponte z libere absq̄ omni fraude vsuraꝝ. Addito tū q̄ p̄dictus si i termino statuto non solvat sibi: solvere teneat aliq̄ntū vltra sortē. Si igit̄ ōficiat amicus in t̄mino: non solvēdo sortē: p̄t mutuās p̄dictū i crementū tanq̄ penā recipe a debitore/rōne sui int̄esse: si vt p̄dictū ē pena non sit apposita in fraudē vsuraꝝ, ꝓña aūt tenet: qz in exēplo iam posito non appet mlta violentia nisi detētio rei vltra t̄minū ꝓstitutū ꝓtra dñi voluntatē, g̃ mlto magis licebit alicui i ꝓmo casu recipe vltra sortē: eo q̄ in illo casu nō solū invite vel ꝓtra eiꝰ voluntatē detinet sors, sed etiā a ꝓncipio sibi invito auferꝝ: imo non solū invite detinet sors p̄pe sicin p̄dicto exēplo: sz p semp: qz nō p̄t citas cōpelli ad restitutionē sortis: imo si ēt vult civitas ristituere/nō restituet nisi .xxviij. p sorte centū flor. Septima pbatio ē, qz in exēplo scōo: z iam dando licitū ē mutuāti recipe vltra sortē, igit̄ etiā ꝓmus casus est licitꝰ. Exēplū est tale. Si mutuator q̄ spōte mutuavit dānificet ex longa mora mutuatarij i solvendo vt deberet: p̄t mutuator aliq̄d p sui dānirefusiõe recipe vltra sortē, extra. de fideiuss. c. quenit. ꝓña tenet a minori. Hā in p̄dicto exēplo mutuator spōte mutuavit: sz contento detineat sors vltra terminū, in p̄mo aūt casu mutuator nec spōte mutuavit, nec etiā eo libere ꝓsentiēte detinet sors: imo eo invito z etiā tali detentiõe postq̄ nunq̄ restituet sors, z etiā si restituet nō nisi .xxviij. p centū restituunt, z ex tli invita mutuatiõe z detentione: nō parū dānificat civis, z sic minꝰ videret p̄dictū exēplū licere q̄ liceret p̄dictus casus: eo q̄ magis nata ē vsura cōmitti i spōtaneo mutuo q̄ i coacto. Octaua pbatio: licite q̄s recipit id qō sibi liberaliter donat, supra illō Gregorij, Eiꝰ oblatio nullā maculā ingerit q̄ nō ex ambitu p̄cesserit petitōe, j. q. iij. c. sicē episcopū, z eadem cā z qōne, c. quāpio, z xiij. q. ij. q̄sta. Hō civitas libere donat civib⁹ coactis p̄dictas pensiões: vt ptz inspiciendo ꝓba statuti i p̄cedēti qōe, igit̄. Scōa cā, ꝓpt quā ꝓmus casus est licitꝰ/ē int̄esse dānī emergētis q̄ deducit p tres pbatões. Prīa ē, cives q̄ vere sūt coacti p̄stare: patuit ex illa p̄statiõe z detētiõe sortis int̄esse damni emergētis: vt patuit i scōa suppositiõe p̄cedentis qōnis. Hō sic dās occasionē dānī emergētis tenet illō refūdere mutuāti, sic mutuāti licitū ē recipe vltra sortē aliq̄d i ffusionē dāni emergētis i tāta q̄ntitate q̄ntū ē int̄esse, ꝓserti si alia via ei satisfieri non potest, sicut cives alia via satisfactiõis obtinere nō p̄nt a citate q̄ recipiēdo pensiões, exq̄ citatē cogere nō p̄nt, z si solū recipent tantas pensiões quāta ē sors nōdū eēt satisfactū eis ōs suo interesse damni emergētis, igit̄ vltra sortē p̄t recipe. Scōa pbatio, si p suplorem meum damnificer sive directe z p se, puta q̄ ipe me dānificat: vel indirecte seu p accidens: puta ex negligentia eius: eo q̄ nō purgat stratam publicā a latronib⁹ a q̄b⁹ fui spoliatꝰ: licitū est mihi recipe ab eo dē refusionē dāni, sicut ipe ēt tenet ad ℔, igit̄ sic ēt est hic, tenet cōsequētia a simili: qz ēt civitas hz suplorē citatē superiores: z eiꝰ ꝓpulsione cives patiunt dānum emergēs, igit̄. Tertia pbatio, licitū ē mem bro recipe a corpe illō quo sibi succurrit ne pereat: ꝓsertū si eiꝰ p̄dictio redūdaret i p̄dictionē corpis: sic z corpꝰ tenet ad ℔ illi ministrādū. Cuiꝰ coactꝰ p̄stat ē membrū reipublice, z civitas noīe reipublice dat civib⁹ q̄uas et dānificat pēsiões: q̄b⁹ succurrat eis i eorum dāno ne oīno pereāt cives, quoꝝ p̄dictio eēt etiā destructio reipublice, igit̄ licitū ē illis civib⁹ coactis recipe pēsiões. Hāc pbationē scūs Bernardinꝰ ñ estimat bonā, qz ēt p̄cederet ad iustificādū civē sponte mutuātē ēt p̄ncipaliter spe lucri: quē tū ipe nō iustificat. Tertia cā p̄t quā p̄mꝰ casus videt licitꝰ ē int̄esse lucri cessantis: que cā ꝺducit p tres pbatiões. Prīa est ista, in exēplo sequēti licitū ē mutuāti recipe vltra sortē, igit̄ ēt in cāu p̄dicto, añcedēs patz. Si em̄ mutuatari⁹ detinet sortē vltra terminū sibi ꝓcessum, z ex illa detētiõe mutuator impedit a lucro qō alias ꝑ silr fuisset ꝓsecutꝰ p licitū negociū vel aliū modū: potest mutuator licite recipere exigere a mutuatario aliq̄d vltra sortē p refusione cessantis lucri: scz tātū quātū prudens vir dictauerit: ꝓsiderādo q̄tū eo tpe alij persimilem negociationē: vl' artē exercētes cū pecunia eq̄li lucrati sūt, deducta tū dubietate lucri: eo mō quo sup̄ declaratū ē i. q. xxx. cōsequētia tenet a minori. Hā minꝰ videret licere p̄dictū exēplū q̄ q̄ liceret primꝰ casꝰ. Hā i p̄dicto exēplo mutuator spōte mutuavit: z ēt certꝰ pbabilr fuit de rehabendo sortē, z certior q̄ si eā exercuisset i mercātia aliq̄: qz in mercātia potuisset eā p̄didisse. Sz hic civis mutuare fuit coactꝰ z nō ē certꝰ pbabilr de rehabēdo sortē: imo cū restituit sors scit q̄ nō nisi .xxviij. p cētū restituunt: q̄re ñ solū p̄dictā pēsionē potest civis recipe p refusiõe lucri cessantis sic mutuator i p̄dicto exēplo potuit: sz ēt piguiorē q̄ ipe. Scōa pbatio, coacto licitū ē recipe pēsionē rōne dāni ppensi: vt p̄cedēs cā dixit, igit̄ etiam rōne lucri cessātis erit idē sibi licitū, tenet ꝓsequentia. qz cessatio lucri ē q̄dam dānificatio. Tertia pbatio, qz si nō liceret eis rōne p̄dicta accipe pensiões: maxie ppt illa duo obstacula.

Primū/qz talib⁹ civib⁹ sua lucra q̄ eis cessauerūt: nō cessauerūt ppt carētiā pecuniaꝝ sua rū p̄stitarū, qz pecunie eoꝝ si fuissēt apud eos nihil fuissēt lucrate, qz pecunia nō ē res lucrosa: vl' nata fructificare vl' germinare: z nō valuissz dño suo (si eā habuisset) pl⁹ q̄s se ipam. Hō q̄n rone lucri cessantis aliq̄d accipit vltra sortē: optz q̄ cessatio lucri pueniat ex carētia lucrose rei, i. que nata fuissz adduisse lucrū. Scōm obstaculū ē, qz pecunia p̄stita hz rōnem mutui q̄s diu est apud civitatem z nō rōnez capitalꝰ. Nihil aūt habens rōnē mutui vl' sortis mutuate debet eē lucro suz mutuāti: z tū si civis vellet sibi suū cessās lucrū refundi: eo q̄ carius sortē p̄stita tanq̄s re lucrosa: iaz rone mutui tanq̄s rei lucrose vellet q̄d habere. Hō neutrū illoꝝ duoꝝ obstaculoꝝ obstat. Hā ad primū dicēdū q̄ pecunia se sola, i. seclusa industria vtentis nō est lucrosa, sz accepta cū idustria ē lucrosa, z plꝰ valet dño suo q̄s seipam qñ capit sine industria. Et ℔ sufficit q̄ eā mutuans z p ꝓñs carēs ea tāq̄s re sibi adminiculāte ad lucrū: possit velle refusionē lucri cessantis sibi fieri p illū q̄ pecuniā detinuit, z per ꝓñs puauit cum visu pecunie: cui⁹ visus cū industria accept⁹ lucrū attulissz, sic impedit⁹ locare vl' inhabitare domū suā quā cōsueuit locare vl' inhabitare: p̄t velle q̄ sibi refundat locagiū vel lucꝝ qō habuissz de domo si eam locasset vl' inhabitassz, z tū dom⁹ tal'nō ē res nata fructificare vl' lucꝝ afferre: nisi cum industria locātis vl' utentis ea: quia est ita res artificialis sic pecunia. Ad scōm obstaculū dicendū q̄ sz pecunia nō habeat realiter vim capitalis: habet tamē inꝑpetratiue seu ablative, qz exquo dñs usus fuisset illa vt capitali suo: civitas ipa nō abstulit sibi solam simplicem rationē pecunie: sed ēt capitalꝰ. Et ꝺ sibi tenet tanq̄s de capitali, z ex tali rōne civitas satisfacit civib⁹ suis. Si ēt arguat, q̄ nō videt q̄ civitas eis det pēsiões rōne int̄esse dānī emergētis: vl' lucri cessantis, qz tunc vni pl⁹ daret q̄s alteri: ℔ solutū ē in septio defectu p̄cedentis modi dicēdi. Scōs autez casꝰ pbat eē licitꝰ. qz si eēt illicitꝰ: maxie qz ibi eēt mutuatio vsuraria, sz ℔ nō, qz mutuatio vsuraria ē mutuatio facta ppter lucrū. hec aūt non cōuenit scōo casui, igit̄. Scōo qz coactꝰ licite recipit pēsiões, igit̄ mlto magis sponte ex sola charitate p̄stās, tenet cōsequentia, qz non minꝰ ꝑmiari mereꝝ volun

taria charitas ꝯ artata necessitas: eo ꝙ nō minor rō possit eē dāni emergēs, z lucri cessans, i volūtaria charitate ꝯ i artata nēcitate. Ūñ. ij. Cor. ix. Hilarē datorē diligit deꝰ. Addit tū huic casui, ꝙ si taꝫ spōte pstās credit suā cōitatē: aut ciuitatē: aut dñm ꝓpt̄ exercendā iniustā guerrā: aut aliā iniustā cām tali pecunia idigere: tūc spōte tibi pecuniā mutuare ē oīb⁹ malis ide seq̄ntib⁹ efficacez causaz mīstrare. Et tūc nō solū nō pōt licite aliquā remūeratiōnē ide accipe, vezetiā oībus dānis z malis: q̄ sine suo cti fauore data ñ fuissent nec facta: iurta posse satisfaceē obligat, iurta illō extra, ō iniurijs z dā. dato, si culpa. Qui occasionē dāni dat: dānuz dedisse videt. Tertiꝰ casus ꝑbat esse licitꝰ, qz si nō: marie qz ibi eēt mutuatio vsuraria: eo ꝙ mutuās intēdit lucrū. ꝛ ℔ ñ arguit, qa scōaria intētio lucri ñ facit mutuatiōez vsuraria: vt vult glosa i. c. ꝓsuluit, extra, ō vsuris. Et addit sctūs Bernardinꝰ. Quis ināt q̄ so exꝑientia teste (q̄ magistra oīum est: de electione, ꝯ sit. libro. vj.) ꝯs inq̄t ꝓmaria intētiōe inducꝰ ad q̄nq; ꝑ cētenario cōitati vel ciuitati volūtarie mutuaret, ꝓsiderato ꝙ longe plꝰ lucraret: expendēdo eos i alios vsus licitos z honestos: vbi hzet denarios suos etiā turiozes: cū etiā si vellet centū mutuare cōitati: nō centū: sed. xxv. ꝑ. cti. tñ poterit rehabere: z tñ si emeret ꝑ centū vnā possessionez siue domū/ cōiter pro tanto reuēdere possz.

Quartꝰ casus ꝓbatur esse licitus hoc mō, nam ꝯ⁹ ita sit/ ꝙ qñ nō tenet ꝑncipale: et nec accessoziū tenet, quia illud sequit̄ naturā illiꝰ, de regulis iuris, accessoziū, libro sexto, tñ nō est: sic ecōuerso, sz sepe ꝓmittit̄ ꝙd accessorie qō reꝓbat̄ ꝑncipaliꝫ, ō ꝑbēdis, ꝙ litteras, in cle. Ad ꝓpositū aūt exquo mutuū in casu nostro scz vbi mutuātes mutuant ꝑncipaliꝫ ex ꝑterate: z solū scōaria intentione intendūt lucrū: nō est corruptū, iō nō corrumpit̄ accessoziū: seu edificiū superedificatū: vel qualitas subsequēs inde q̄ est eo citius mutuare, ſ. infra mensem prefixū me ꝓuetur ꝑdicto lucro: vel ne illud tardius sibi currere incipiat. Exquo eīm tale lucrū licitū est: nō est mltū illud appetere. Qō ꝙdem ꝑ si mīle intelligi pōt, donat mihi cōitas mille: si infra mensem pergo ad exercitū: aliter non. Aut etiā mihi donat mille recipiēda īfra sex mēses: si ad exercitū pergo ifra mēseꝫ. Si āt post mensem: q̄ngētos tñ vel mille: sz tamē infra annuz recipiēdos. Hēpe si vt illa ctri ꝓsequar/ seu vt illa alr nō ꝓsecutur, acq̄ram: migrabo ifra mēsem/ nllam tūc cōmittor vsurā seu pctm. Nec obstat si dicat: ḣ nō eē mutuū sic in cāu nr̄o, qz exquo sic ꝑdictum est/ licitū est lucr̄, iō licite desyderare pōt: etiā si eo citꝰ disponēdo ad elꝰ affectionē. ita etiam cū lucrū ex mutuo ꝓseq̄ndū sit licitū qñ non ē ꝑncipaliꝫ intētū: licite desyderari pōt; etiā si eo citꝰ disponēdo ad elꝰ affectionē.

Quintꝰ casus ꝓbat̄ dupliꝫ. Primo a minori/ qz minꝰ videret licitū non coacto eo citꝰ ꝑstare vt asseq̄ret lucr̄. ꝯ⁹ coacto: eo ꝙ oī coacto licz recipe pensiones ī dubitant, ſz non oī sponte mutuanti licz: qz nō licz spōte mutuāti itendēti ꝑncipaliꝫ lucrū. Scōo ꝓbat/ qz ꝓbatio q̄rti casus eq̄ applicari ꝑt huic q̄nto casui: eo ꝙ coacte mutuans itendēs pensionē accipe/ facit actū de se licitū: z illud est ꝑncipale. Accessoziū aūt elꝰ est eo citꝰ mutuare vt accipiat citꝰ pensionē illā vl̄ maiorē, igit̄ cū principale est licitū: etiā accessoriū erit licitū. Scōa aūt ꝓclo ꝓbat̄ q̄d ꝑmū casum mlt̄z argumentis: sed qz illa argumenta nō ꝓcludūt vez: z ꝑ ꝑs venīt̄ soluenda, iō ꝓnūc ñ recitabū: ſz tertio mō dicēdi recitabunt̄ z soluent̄. Quo ꝯo ad scōz casum pōt sic ꝓbari: qz ꝓsentire detētiōi sortis mutuate ē mutuare. igit̄ sic mutuare ꝑncipaliꝫ ꝓpter lucrū est petm vsure, sic ꝓsentire detentiōi sortz mutuate ꝑncipaliꝫ ꝓpt̄ lucrū erit etiam petm vsure. Ad⁹ ꝓbat̄ exꝑlariter. Hā si mutuo tibi centū restituēda mihi in fine anni: z aduenīte fine ꝓsentio vel tra finē anni detineas: eo ipso q̄ sic ꝓsentio veriozi dētioni: mutuo tibi eadē centū: si ꝑncipaliꝫ ꝓpter lucr̄ ꝓsentirē: peccarem petiō vsure. Quo ꝯo ad tertiuz casum ꝓbat̄: qz si excusaret recipiendo: maxie qz reciper illō vt donū, ſz ℔ non: qz mutuatoz nō pōt recipere aliq̄d ꝑ modū doni a mutuatario: si esset ꝓsciꝰ sibi ꝙ mutuatariꝰ iuste soluit: vt patuit ſ. q. xxix. q̄ ꝯo ad q̄rtuz casum ꝓbat̄ eodem mō sic tertiꝰ.

Contra istū modū dicēdi arguit̄ im probando eū in. xxiij. in q̄bus defic. Primo/ qz suppōit ꝙ ꝑstatio dantis sit ꝑa mutuatio/ qō ē falsum: qz ꝑstatio fit irrenocabiliꝫ. Irrenocabiliꝫ āt ꝑstatio nō ē mutuatio: vt patuit ſ. q. xxix. Et etiā patebit i tertio mō dicēdi lati, ſz tū etiā dato ꝙ eēt ꝑa mutuatio adhuc seq̄ntes defectꝰ ba-

bebūt suū locū. Scōo dicit̄/ qz i excusando ꝑmū casum ponit tres causas excusātes distinguēdo ꝑmā cām a scōa z tertia: q̄ tū nō ꝫ excusare nisi pro ꝙnto coincidit cū scōa vl̄ tertia/ qō sic ptz. Hā si ꝑstatio est ꝑa mutuatio: z ciuis ē ꝑe coactꝰ z nllm patiaꝫ interesse: nō poterit petitionē ꝓcipe si simpliciter spōte mutuauit. Nō iō addo: qz bñ possz ꝓcipe eam alia via: vtputa vt donū, si oīno libaliꝫ vt donū sibi dat̄ a ciuitate. Sz tu assignādo ꝑmā cām excusantē ꝑmū casuz vis assignare cām ꝑ ꝓtie respicientē: z singulariter excusantē coacte mutuantē, igit̄ ꝑma cā nō ē excusans nisi coincidat cū interesse. Si tu dicz: stat ꝙ ciuis vere coactꝰ ex carētia sue pecunie nllm damnū emergēs patiaꝫ: vtpura non cogit̄ aliq̄d vendere vl̄ distrahere ō reb⁹ suis ꝑt̄ carentiā pecunie/ nec etiā impedit̄ a ꝓsecutiōe cuiuscūq; lucri: eo ꝙ nihil itēdebat agere cū pecūia, z sic nllm lucr̄ sibi cessat: z tñ ꝑt̄ affectionē ad pecuniā ꝑmptā adeo iuste caret ea ꝙ malet ꝓdere ꝙnq; floz, ꝯ⁹ carere eadē. tā rōne coactionis q̄ eū ad rē ita penalē ducit: poterit recipe pētionē ꝙnq; floz, z tū nllm ē ibi interesse. igit̄ non optet coactionē coincidere cū interesse ad ḣ ꝙ excuset receptionē pensiōis. Dōm ꝙ pati interesse dāni emergentz nō ē solū pati ꝓditionē aliq̄z rei exterioꝝ tā habita rū: sz etiā sustinere tristitiā/ siue tristē carētiam rei amate: ꝑtim si tristz carētia rei ē ita aduersa ꝙ mallet carere aliq̄nta pecunia pot̄ ꝯ⁹ sustiere illā tristitiā, z iō eo ipso ꝙ ciuis ado iuste caret sua ꝑmpta pecūia quā amat (ꝯ⁹ nllam rem exterioꝝ ꝓdere cogat̄, vel nllm lucrū externū fuissz prosecut̄) ōr pati interesse dāni emergentz vñ ꝓdit ꝓsolatiōez vl̄ letitiā mentz. Tertiꝰ defectus ē etiā si rō coactionis distingueret̄ ab interesse, z ē talis: qz si rō coactionis excusaret mutuantē, igit̄ etiā excusaret si coactꝰ reciper pensionē rōne mutui prestiti: ita ꝙ intētionē suā reflecteret ad mutuū impēsum: z rōne illiꝰ vellet hzē pensionē z nō ad coactionē sic nō ē necesse eū ad coactionē reflectere ī rentionē. Seq̄la ꝓbat̄: qz rō excusans hzet locū in eo, qz vez esset dicere ꝙ eēt coactꝰ prestare, ꝓns ē falsū, qz q̄ntūcūq; sit coactꝰ: non est tū licitū rōne mutui q̄d recipe, qz illa via vl̄ rōne recipere velle/ est dānatū lege diuīa. Nō igit̄ absolute ſ̄ciē dicere: ille ē coactꝰ mutuare, igit̄ ꝑt recipe vltra sortē/ ſz opteret addere. igit̄ pōt rōne tristabiliꝫ coactōis sibi illate recipe q̄d vltra sortē i rfusiōez estabiliꝫ ꝑesse coactōis, non ā absolute ipsa coactio excusabit̄ receptionē i crementi. Quartꝰ defectꝰ ē, stante ꝙ ciuis fuissz rōnabiliꝫ z iuste coactꝰ/ vtputa i casu q̄ met tenebaꝫ mutuare citati. Nō ꝓ tali coactione ꝑessa nihil ꝑt recipe, sal tem si tanq̄ sibi debitū vellet hzē, qz gratꝫ debat eā sustiere: sic i alijs actib⁹ q̄s q̄s aliꝰ tenet exhibere ꝓximo/ non dz q̄d velle exigere: imo etiā aliq̄n ꝓ illiꝰ q̄s non tenet exhibere/ nihil pōt exigere: sic ꝓ mutuatiōe in cāu q̄ ē ꝓsilij nihil ꝑt exigere a ꝓtimo, sic nec ꝓ mutuatione q̄ ē ꝓcepti/ nec ꝓ elyna exīte ꝑcepti. Oꝑteret igit̄ suppōere ꝙ ciuis eēt iiuste z iiuriose coactꝰ si ꝓ refusione coactionis ꝑesse q̄d recipe vellet: cuius ꝓtrarium tñ freq̄nt̄ ē vez. Et sic vt freq̄nt̄ illa cā nō sufficeret excusare ciues coactos. Quintꝰ defectus/ qz etiā iniuste coactos non suffi ceret excusare nisi q̄n pensio quā in refusiōe iniuriose coactionis ꝓcipent non excederet penalitatē coactionis. Nam si excederet eā notabiliꝫ: tunc vellēt sibi ꝓpoꝛtionatā refusionē fieri illati/ quod est iniquū. Sextꝰ defectus ē in ꝑma ꝓbatione: qz minoꝛ ē falsa. Nam ꝯ⁹ coacta sit taliꝫ prestatio/ nō tamē coacta absolute: sed solū ꝓditionaliꝫ, sic ꝓiectio mercium in mari est coacta ꝓditionaliꝫ: z tamē est volūtaria. Coactio eīm ꝓditionalis stat cum volūtario: z si non cū puro volūtario: tamen mixto volūtario. Nō ad hoc ꝙ mutuatio sit sedes pcti vsure: non requirit̄ ꝙ sit pure volūtaria/ sed suffic̄ si sit etiam mixte voluntaria dūmodo mutuans recipiat quid ratione mutui. Septimus est in scōa ꝓbatione, quia ꝯ⁹ minoꝛ sit vera: non tamen ex illa causa ex qua ipse dicit eam esse veram. Nam ad ꝑfectā mutuationē non requirit̄ ꝙ ibi nō sit diminuta volūtas. Nam etiā vbi est diminuta volūtas: ita ꝙ mutuans non libenter: sed timoze pene ductus mutuat vl̄ hmōi: nihilominus ē vera mutuatio z ꝑfecta in rōne mutuatōis: ꝯ⁹ non sit ꝑfecta in rōne voluntarij act⁹. Unde ſz sanctus Bernardinus illas duas ꝓbationes dixerit ponderādas esse: tū nō vident̄ alicui ponderz esse. Octauus defectus ē in tertia ꝓbatiōe. Nam ꝓsequentia non videt̄ valere ꝓpter duas instantias. Prima/ nam inuaso a latrone licitum ē res suas dare latroni, z tū latroni non licz illas recipe. Unde inuasus non cōmunicat ī cri-

mine cū latrone, qz inuasus nō ꝓsentit ī vlti-
oſā acceptionē: ſz ī ſolā ſuā dationē. Scōa
inſtātia ē, nā dās vſuras nō peccat, z tñ vſu-
rari⁹ accipiēs peccat. Ad pbationes cōſeqn-
tie. Ad primā dicēt ꝙ ē maior rō ō dante
cur liceat q̄ de accipiēte, qz dāti nō ē datio
phibita ſic accipiēti: vt ptz in vtraq; inſtātia.
Ad ſcām pbationē dicēdū ꝙ regula ī cor-
relatiuis nō valet reſpectu illi⁹ qō ē licere, ſz
reſpectu ē ſcōo adiacētis, vt ſi pr̄ē fili⁹ ē tē.
Nō aūt ſeq̄t, licitū ē tibi eſſe filiū, igit̄ licitū
ē tibi eē patrē. Sic ſi lo q̄mur ī impꝛopē dic-
ctis relatiuis q̄lia vocāt aliq̄n iurifteactiuū
z ſuū paſſiuū ad inuicē nō ſequit̄, licitū ē ti-
bi ꝓcupiſci ab illa muliere, i. nō eſt tibi pctm̄
ꝙ ꝓcupiſceris ab illa, igit̄ licitū eſt illi muli-
eri te cōcupiſcere: ita etiā ō dare z accipe di-
cerēt. Non⁹ defect⁹ eſt: qz dato ꝙ conſequntia
valeret, tñ illa pbatio nō ē ꝓpria ꝓmo caſui
ſcz de ciuib⁹ coactis, nec etiā ꝓpria cauſe co-
actionis, qō ptz, qz vl̄ añcedens itelligit̄ de
datiōe p modū doni: vl̄ p modū refuſiōis in
tereſſe, z vtroq; mō antecedēs ē verū, z etiaz
conſequēs intellectū de cōſilī receptiōe. Sed
tūc hec pbatio nō pl⁹ pbat ꝙ coacto liceat
recipe q̄ nō coacto. Nā etiā ſpōte mutuāti
licitū ē recipe dona a ciuitate liberalit̄ do-
nata, z ēt ea q̄ ei dant̄ p refuſiōe intereſſe ppe
ſi. Et ſic hec pbatio nō ē ꝓpria caſui ī q̄ ciuis
eſt coact⁹. Nec ēt eſt ꝓpria cāe coactiōis, ſz
etiā ꝓuenit cauſe intereſſe. Decim⁹ eſt ī quar
ta pbatiōe. Nā ſi aduerſarius vellet tenere
ꝙ ciuitas inuite z coacte ſolueret, tūc dice-
ret ꝙ ciuitas cogit̄ timore murmuratiōis z
maliuolētie quā timeret incurrere/ſi nō da-
ret eis penſiōes, ſoluere aūt ex timore mali-
uolētie eſt ſufficiens ratio ad dicēdū ꝙ ſol-
uēs ſoluit coacte tali coactiōe: q̄lis ſufficit
ad hoc: ꝙ mutuāti ñ liceat illō recipe a mu-
tuatario: niſi habeat aliā rōnez illō recipien
di q̄ dationē dant̄. Nā ſup̄ habuim⁹ ꝙ nō
licet mutuatori recipe a mutuatario ea que
mutuatari⁹ iō dat, qz timet ſi nō daret ꝙ ha
bereꝫ p indiſcreto, z ꝙ poſt ea cū indigeret: ñ
ueniret eū benīuolū ad mutuādū. Ad ip̄az
bationē dicēdū ꝙ ꝛz ciuitas ſit a p̄dicto ti-
more libera: aliq̄n ſic ꝙ non curet incurrere
maliuolētiā ciuiū q̄b⁹ nō vult reſtituere ſor-
tē: nec ēt aſſignare aliq̄n penſiōes, tñ nihilo
minus ſtat aliq̄n z vt frequent̄: nō eſt libera
q̄n p̄dicto timore cogaꝫ eis ſoluere, z ſi non
oīa q̄ ciues optarēt: tñ aliq̄d, ſ. pēſionem vt
ſaltē nō tā magnā maliuolētiā incurrat. Ite
etiā dato ꝙ ciuitas iuite z coacte ſolueret, ſi
tñ ciuis indebite patiaꝫ intereſſe, poſſ; tāta pē
ſionem ꝓcipe quantū ē intereſſe: nō obſtāte q
ciuitas inuite ſolueret. Ideo nō ē verū qō i
argumēto aſſumit̄, ſ. ſi videret pr̄ni⁹ caſus
eē illicit⁹ matie ex eo: qz ciuitas iuite ſoluit.
Und ecim⁹ defect⁹ ē i q̄nta pbatōe. Nā ſi q̄d
pbaret ñ pbaret: niſi ꝙ coactio reddit excu
ſabile illō ſup̄ qō cadit ſeu ad qō fit. Et ita
haberet ꝙ ciuib⁹ eſſet licitū mutuare citati:
qz ad mutuationē cogunt̄, ñ aūt haberet q
eis eēt licitū accipe penſiōes: qz a ciuitate ñ
cogunt̄ ad illas ꝓcipiendas. Preterea ſi di
cis q̄uis a ciuitate nō cogunt̄ ad eas ꝓcipē
das: tñ aliūde cogunt̄ ad eas ꝓcipiēdas: qz
nō ptz eis alia via ad refuſionem ſui intereſſe
qō ꝓpeſſi ſunt in p̄ſtādo, fateor: ſed ħ ñ plus
cōcludit de coacto mutuante: q̄ de eo qui
ſponte mutuauit z paſſus eſt intereſſe: p cui⁹
refuſione non ptz ſibi via niſi recipiēdo p̄ē
ſiones. Preterea antecedēs nō ē verū niſi p
ticulariter. Nā multa ſūt q̄ nūq; redderent
licita q̄ntūcunq; homo ad ea nō cogeretur.
Uñ pħus, iij, etħicoz, quedaz nō ē cogit̄z
port⁹ forte moziēdū. Dō ex pticularib⁹ nil
ſequit̄. nō em̄ ſequit̄, aliq̄n neceſſitas vel
coactio excuſat, igit̄ ī ħ caſu excuſat, vñ q̄
furtū nō imputaꝫ patienti extremā neceſſi-
tatem, z ħ rōne neceſſitaꝫ eſt q̄ facit rē quaz
accipit eſſe ſuā, ideo nō accipit rem alienāz
ſuam: z p ꝙſequēs nō peccat, nō ſic neceſſi-
tatē extremā patit̄ ciuitas accipiēdo peſſōz
Duodecim⁹ defectus ē in ſexta z ſeptīa rōni
b⁹: qz dato ꝙ ꝛcludāt vez, tñ ñ ꝛcludūt pl⁹
de coacte mutuāte q̄ ō ſponte mutuāte: vt
ptz intuenti, z p cōſequēs nō ſunt ille proba
tiones ꝓprie huic primo caſui: z etiā ille ra-
tiones ꝓcedunt ex cauſa intereſſe, z ſic coinci-
dūt cum ſcōa z tertia cauſa. Et etiā ſingula
riter in exēplo ſexte pbatiōis deficit in hoc
ꝙ ꝓtendit ꝙ qñ quis recipit aliquid nomie
pene a ſuo mutuatario mozoſo: tunc recipit
nomie intereſſe, ita ꝙ illa duo ꝓiūgit q̄ſi ſint
vnū qō eſt tamē falſū: qz lōge differūt noie
pene z noīe intereſſe recipe vltra ſortē: adeo
ꝙ primū poteſt eē nō ſubſiſtente ſcōo, ſ. quā
do nullū intereſſe paſſū eſt: q̄uis vtrūq; in
certo caſu poſſit licite recipi: put patuit eo
rū diſtinctio ex dict̄ ·q. xxx. z xxxj. Tre-
decim⁹ defect⁹ ē in octaua pbatione, quia ñ
pl⁹ ꝓcedit de coacto q̄ ō ſponte mutuante,

igit̄ nō ē ꝓpria ꝓmo caſui, z etiā ex ea ptz ꝙ ex
cuſando coactū non ē tm̄ recurrēdū ad tres
p̄dictas cauſas: ſz etiā ad illā q̄rtā recurri pt
q̄ē diſtincta ab aliis trib⁹. Decimuſquar-
tus defect⁹ ē in deductiōe ſcōe cauſe excuſa-
tis. Nā q̄uis verū ſit ꝙ coact⁹ pōt excuſari
ſi reciplat eas p intereſſe dāni emergent̄ ſibi:
ñ p illā viā non pōt ſufficient̄ iuſtificari q̄li
ber ciuis etiā ꝛe coactus, qz ſtat ꝙ aliq̄s ci-
uis coact⁹ z q̄ ē intereſſe paſſus: nō ſit paſſus
tantū intereſſe q̄nta ē penſio quā recipit. Ite
ſtat ꝙ ciuis fuiſſ; de ſe obligat⁹ ad non ſolū
mutuandū ciuitati, ſz etiā ad ſuſtinendū in-
tereſſe p̄ns ad illā mutuatiōez. Dō in ꝓmo
cāu non pōt noīe intereſſe recipe mutuās tan
tā penſionē q̄nta daꝫ: z in ſcōo cāu ꝛz poſſet
recipe ſi ſponte ſibi offeraꝫ vt donū, tñ nō pt
velle exigere q̄ſi ſibi ſit debituz, z p p̄ns nec
noīe intereſſe: qz non ī debite ē illō paſſus. ſed
iuſte z debite: put de illis ſufficient dictū eſt
B. q. xxx. de ꝓditōib⁹ req̄ſit̄ ad hoc ꝙ mutuā
ti liceat q̄d recipe noīe intereſſe. Decimuſ
q̄nt⁹ defect⁹ eſt: q⁹ ſcōa pbatio ibidē ꝓcedit
de cāu iuſte dānificationis: ſz freq̄nt̄ ciues
coacti ſic nō iuſte cogunt̄ ad p̄ſtandū ſic ñ
iuſte p̄ſtaꝫ eis occaſio dāni inde emergēt̄:
z ſic de alib⁹ nihil ꝛcluderet. Decimuſſe-
xtus/qz tertiā pbationē nō vult ponderare
tanq̄ validā: eo ꝙ eque ꝛcludit ꝺtra eū ſic ꝙ
eo: z tñ nō ſoluit. Ité loq̄t̄ acſi ipa falſū con
cluderet qñ formareꝫ de ſpōte mutuāte: z tñ
vez ꝛcludit ſi ſponte mutuās ſic idiget rele
uamine ſic coact⁹ indiget. Pōt em̄ ille ciuis
vt mēbz corpis myſtici tūc penſionē recipe
a ſuo capite vl̄ corpe ī ſui ſalutē/ ne oīno pe
reat. Si aūt non in releuamē/ ſz in lucrū re
ciper: tūc p̄dicta rō non ꝛcluderet de tal⁹
ſponte mutuāte, qz lucz non recipet a corpe
vl̄ capite id ſibi dante ne p̄iret. Decimuſſe
ptim⁹ eſt in deductiōe tertie cauſe. Nā etem
plū p̄mū ꝓcedit de eo q̄ mutuat in cāu q̄ nō
teneꝫ mutuare, ſ. qñ mutuatio eſt ꝛſilī. Nā
qñ mutuatio ē p̄cepti/ſtat ꝙ ſic teneꝫ mutu
are ſic teneꝫ pati intereſſe lucri ceſſant̄ qō ſe-
quit̄ ad mutuationē, z tunc q̄uis refuſionē
intereſſe libere oblatā p modū doni poſſ; re
cipe: tñ non poſſ; exigere vel velle b̄re ab in
uito. Dō in cāu nr̄o ſtat ꝙ ciuis teneꝫ ō
ſe z ex p̄cepto ad mutuandū ciuitati adeo ꝙ
etiā teneꝫ ad patiendū intereſſe lucri ceſſan
tis, igit̄ non poterit penſionē velle exigere z
bie de iure in refuſionē lucri ceſſant̄. Et ꝙ
dic̄ ꝙ magz videretur ō coacto q̄ de ſponte
mutuāte/ non ē vez niſi qñ eēt iniuſte coact⁹
ſecus qñ iuſte, ita ꝙ met teneꝫ ad hmōi p
ſtationē/ nec icertitudo ſortē rehabēdi excu-
ſaret, qz ſtat ꝙ teneaꝫ ad ſuſtinendā talē icer
titudinē rehabēdi ſortē quā ſuſtinere nō te-
nebaꝫ mutuās in exēplo dato. Hec ħ deber
ſumi in excuſationē, ſ. ꝙ qñq; eis daꝫ minoz
penſio q̄ q̄nq; de centū z qñq; nihil. Nā etiā
vnū florenū vl̄ vnū ſolidū velle hz̄e rōne mu
tui vbi ē vez mutuū/ eſt pctm̄ vſure: etiamſi
nihil ī effectu eū hz̄e ꝓtigat. Decimuſocta-
uus ē in ſol'one ſcōi obſtaculi tertie pbatio-
nis. Nam ſol'o ē obſcura: z etiam ſubꝓpſi vi
deꝫ ꝓtradicere in ħ ꝙ dic̄ ꝙ pecunia non hz
real'r vim capital': z tñ ꝓcedit ꝙ hz rōnē mu
tui: q̄ videnꝫ ſibi contradicere, ſi em̄ hz rōnē
mutui/ habet rōnem ſortiz mutuate, igit̄ ha-
bet rōnem capitalis: quia ſors ēſt capitale.
Uñ deberet ꝓcedere ꝙ non ſolum interꝓta
tiue: ſed vere habz rōnem capitalis vere mu
tuati: z ſic habz rōnem mutui. Et cum argui
tur ꝙ ſi habz rōnem mutui, igit̄ nihil pōt in-
de recipe. Dicendū eēt ꝙ de pecunia vl̄ rati
one eius nihil pōt exigere vl̄ recipe: ſz tamē
rōne ceſſationis lucri: q̄ ceſſatio vtiq; ē res
diſtincta pecunia p̄ſtita pōt quid recipere.

Decimuſnonus ē in ſcōa probatione ſcōi
caſus licīti, qz illa probatio p̄tendit q̄ſi ſpō
te mutuans ex ſola charitate non poſſit re-
cipe niſi ſubſit intereſſe aliqō ꝓpeſſum/ qō ē
falſum: qz etiāſi nllm̄ tale ſubſit poteſt reci-
pere penſiones vt dona ſic z rō eius ō dono
videꝫ velle loqui/ cum alt: Non min⁹ p̄mia
ri videꝫ voluntaria charitas q̄ artata ne ceſ
ſitas, q̄uis poſtea ſubdat de intereſſe: z ſic i
uoluit vnam cām recipiēdi alteri: que tamē
ſunt diſtincte. Uicesimus defect⁹ eſt i ad
ditione eiuſdē caſus. Nam illam additiōez
etiam deberet addere ad p̄mū caſum, qz ſi
etiā ciuis coacte mutuaret ciuitati ad gue-
ram iuſtam peccaret mortal'r, z daret effica
cem cām dānis inde ſeq̄ntibus, peccaret in-
quam mortal'r talis ꝛz coactus ſi ſciret p cer
to ſecus quādo dubitat: qz in dubio excuſa
tur: ſicut z excuſareꝫ p̄ſonaliter iuuando ci-
uitatem in tali bello dubio ꝓpter hoc ne nō
obediendo in dubio exponat ſe pericl'o de-
negandi debituz obediētie ciuitati, p̄out ħ
fundari poteſt in, c. inquiſitioni, de ſentēcia
excōmunicationis, ſed vez eſt ꝙ ſingularit̄
in ſcōo caſu opus eſt illā additionē facere z

nō in ꝑoꝛi casu, qz etiā ī dubio de belli iusti
tia ñ excusaꝛeť si sponte mutuaꝛet ciꝛati ad
bellū ō q̄ dubitaꝛet si eēt iustū: cū bñ posset
eē supportaꝛ⁹ a tl̄i auxilio. Uicesimusꝑm⁹
est ī ēctio casu qñ addit dicēs, Quis q̄o tē.
Hā ꝫ dicēdo innuit q̄si ñ cōtingat ꝙ ciuis
ꝑstet ciꝛati ꝓncipal'ꝛ spe lucꝛi, z sic deberet ī
distincte oēm spōte ꝑstāte excusare, qz semp
tal' posset accipe pēsionē rōne lucꝛi cessantis
maioꝛis q̄ eēt pēsio, z tñ oꝑpositū innuit qñ
tractat de sponte ꝑstantib⁹ ꝓncipal'ꝛ spe lu-
cꝛi ꝺdēnando tl̄es: vbi supponit ꝙ tal' ꝑsta
tio ꝛtingat aliqñ sic z vez ē: vt si cursus re-
gionis: tūc tal' eēt ꝙ ille ciuis nō hꝫet oꝑoꝛ
tunitatē suā peccuniā ponēdi ad mercātias
vl̄ ad emēdū possessiones, z sic pecunia eēt si-
bi ociosa, tūc em̄ vt aliꝯd lucꝛaꝛeť: poneret
eā ad ꝑstāriā citaꝛ, z q̄uis dicat ꝙ rari⁹ cō-
tingit, tñ ꝛtingit: z dato ꝙ ille rarius ꝛtige
ret: tñ sibi eq̄alens spe ꝛtingit, ſ, q̄ ꝺs spe
lucꝛi ꝓncipal'ꝛ mot⁹ spōte emit iura ei⁹ q̄ ꝑ-
stitit ciuitati. Jn q̄ casu emens ꝑtual'ꝛ spō-
te mutuaꝛ spe lucꝛi. Uicesimussecūd⁹ ē in
ēctio casu. Hā videť ī ei⁹ ꝓbatiōe iplicaꝛe op
posita, ſ, dicēdo ꝙ ecōtra sepe ꝓmittit ꝺd ac
cessoꝛie: qō reꝓbaꝛ ꝓncipal'ꝛ. Hā dicendo
ecōtra tē. videť velle loq̄ de duob⁹ distinctis
actib⁹: q̄ꝝ vn⁹ est ꝓncipal': z ali⁹ accessoꝛius,
z sic intelligēdo est ꝺ ꝑcedēs ei⁹ dictū. Hā si
q̄d reꝓbaꝛ ꝙ ē ꝓncipale, tūc ei⁹ accessoꝛi-
um ēt reꝓbaꝛ. Sed deberet dicere ꝙ sepe
aliq̄ꝺ factū ꝓncipal'ꝛ ꝓꝑ aliquē finē reꝓba
ꝛur. tñ nō reꝓbaꝛ qñ fit ī illū finē ñ ꝓncipa
liter: ſz accessoꝛie. Sz q̄c̄q̄d sit de ꝫ, qz foꝛte
sic intelligi voluit: tñ defic̄ in ꝫ ꝙ nō decla-
ꝛat cōpossibilitatē illoꝝ duoꝝ, ſ, ꝙ q̄s ñ ꝓn-
cipal'ꝛ mutuet spe lucꝛi: z tñ amoꝛ lucꝛi faci-
at/ ꝙ eo ciꝛ⁹ mutuet: al's nō tam cito mutu
aꝛ⁹. Et ꝫ posset declaꝛaꝛi ꝑ sil'e ī matꝛia ō
simonia, pura canōic⁹ intꝛat hoꝛas canoni-
cas lucꝛatiuas. z hoc ꝓncipal'ꝛ facit ꝓꝑ deū.
Attñ eū etiā ad ꝫ incitat spes tꝛalis stipen-
ꝺij: adeo ꝙ ñ ꝛtꝛaꝛet si ñ eēt illud tꝛale anne-
xum. vel ñ ita cito: z tñ nō cōmittit simoniā:
qz ꝓncipal'ꝛ cā nō ē tꝛale. Hā ñ opꝛet ꝙ cā sī-
ne q̄ nō fieꝛet actus sit ꝓꝑ hoc ꝓncipal'. alio
q̄n etiā religiosissimi viri cōmitteꝛēt simoni
as, in hoc ꝙ ꝺantib⁹ sibi tꝛalia: ꝛependunt
spūalia vt anniuersalia: z nō sic ꝺantib⁹ non
ꝛependūt ea: vt aꝛguit Joānes, de gerſona.

Uicesimusteꝛti⁹ est in casib⁹ scōe ꝛcl'iōis.
Hā oēs illi tꝛes possūt ꝺefensaꝛi liciti: vt
patebit in teꝛtio mō ꝺicēdi: z ī probatiōes il
loꝝ casuū fundanť sup falso, ſ, ꝙ ꝑstatōes q
uiū in ill' casib⁹ sint ꝺe mutuatiōes. Et ꝙ in
scō cāu ꝺic̄ ḃtus Bernardin⁹ post Fride-
ricū de Senis: ꝙ sic⁹ post coactionē ꝓsen
tit sponte z libere ꝓtentať eē creditoꝛ ciuita-
tis: vt, ſ, gꝛa mutui recipiat vltra soꝛtē: usu
raꝝ⁹ fit, ꝫ nihil ē singl'aꝛe in tal' ꝓsentiente
ꝓtento, qz etiā ꝺico ꝙ si inuite z coacte ꝓsen
tiret ī detentionē soꝛtis: z inuite eēt creditoꝛ ci
uitaꝛ: peccaꝛet pctō usure si ratione mutui
vellet q̄ꝺ hꝛe vltra soꝛtē mutuataꝝ. si saltez sit
ibi ꝑa mutuatio vt ipsi supponūt. Uicesi-
musquaꝛt⁹ ē: qz etiā admisso ꝙ eēt ꝑa mutu
atio: tñ adhuc q̄ꝛt⁹ casus possꝫ licite fieꝛi, qz
staret talē coactū passum eē indebitū inteꝛesse
ad qō tñ refundendū ciuitas eēt inuita. Hā
tūc q̄tūcūq̄ eēt iuita ciuitas/ possꝫ pēsionē
recipe ꝓꝓtionaꝝ tali inteꝛesse, vt in reꝓba-
tiōe ꝑmi modi ꝺicēdi ꝺictū ē in q̄nto ei⁹ ꝺe
fectu. z hec ō reꝓbatiōe scōi modi ꝺicēdi.

Tertius modus ꝺicendi ē quo cō
sequenteꝛ ad ea que ꝺicta
sunt. q, xxxiij, videť posse ꝺici ꝑbabiliꝛ ad q̄
stionē ꝑ septē ꝛcl'ones.

Prima ꝛcl'o, ciues sponte ꝑstātes ei
am si ꝓncipal'ꝛ spe lucꝛi, ſ, pen
sionū ꝛcipiendaꝝ ꝑstent/ nō peccāt pctō usu
re in ꝑstando/ nec ī recipiēdo pensiones. Et
ita ꝑm⁹ casus quē ꝑcedens opīo in sua scōa
ꝛcl'one reputauit illicitū: nō ē illicit⁹ saltem
illa specie pcti, ꝓbať duabꝝ rōnib⁹: z duplici
ꝛfirmatiōe. Prīa rō/ qz si peccaret pctō usu
re/ opteꝛet ꝙ ꝑstatio eēt mutuatio. qz pctm
usure non ē nisi in mutuatione, ſz prestatio
nō ē mutuatio, qz ꝑstatio illa fit irreuocabi-
liť: ita ꝙ ciues prestātes nō ꝑñt repetere sor-
tem prestitā/ nec ciuitas est obligata restitu
eꝛe. Dō datio irreuocabiliť etiāsi vocet mu
tuatio non est ꝓa mutuatio, qz irreuocabili
tas facit ipsum ꝓtractū ꝺegenerare a substan
tia mutuatōis: z transiꝛe ī aliū ꝓtractū: put
s̄ ꝺeclaratū z ꝓbatū ē, q, xxxiij, igiť. Etsi nō
peccant pctō usure, tūc omnino nō peccant:
qz nulla alia rō mouet ꝓtrariam opinionē ad
tenendū ꝙ peccēt q̄ illa: qz vt ꝺicit mutuāt
spe lucꝛi. Scōo sic. Ciues nō ꝺicereńť pec-
care pctō usure, si ipsi etiam ꝓncipal'ꝛ spe lu-
cri moti spōte emeꝛēt a ciuitate ius ꝛcipien
ꝺi tales pēsiones ānuas z traꝺeꝛēt irreuoca
biliꝛ prestantias nomine pcū ꝑ hmōi iureꝛe
nūciantes repetitiōi pꝛecij, z ciuitas biet fa

cultatem ꝛeꝺimēꝺi illō ius ꝑ eq̄li vl' miꝛi ꝑ
cio, ita ꝙ ciues teneꝛēt ciuitati ꝑ eq̄li vl' mi-
noꝛi ꝑcio ꝛeuēꝺere ipm ius ciuitati. Hā tūc
est pura emptio vni⁹ ꝛeꝺꝺit⁹ annui ꝑpetui cū
pacto ꝛetꝛouendi: q̄lis emptio nō ē usu-
ra, ſz ī se licita: vt patebit ī tꝛact. q̄ꝛto. Hec ꝑ
ꝫ additū ꝛeꝺꝺit talem emptio illicita, ſ, ꝙ sit ꝓn
cipal'ꝛ spe lucꝛi. Et intelligo ꝓncipal'ꝛ spe lu
cri in ꝓposito sic, ſ, ꝙ emēs ē allect⁹ ꝓncipal'ꝛ
spe annue pensiōis z amoꝛe ei⁹, ſec⁹ si ꝓnci
pal'ꝛ spe lucꝛi sic ꝙ emēs ꝓncipal'ꝛ ī ō emit vt
ꝛeuēꝺat: z ꝛeuēꝺendo lucꝛeť/ q̄uis ī emptio
ne alia⁹ ꝛeꝝ a ꝛeꝺꝺitib⁹ sic sit: ꝙ vtroq̄ mō ī
telligēꝺo spem lucꝛi ꝓncipal'ꝛ non ꝺepuaꝛe
tur emptio/ qō ꝓtz sic. Hā tūc emptiōes oīz
illoꝝ q̄, ꝛte ꝺicunť negociatoꝛes: q̄, ſ, emūt
vt ꝛeuenꝺāt z sic vt lucꝛenť/ cēnt illicite, qō ē
falsum, qz licitū ē eis emeꝛe vt lucꝛenť/ oꝛdi
nādo illō lucrū in suā z famille sue educatio
nez q̄us sic viuere posſint ad gl̄iaz ꝺi. Nō
ciues ꝑdicto mō ꝑstātes etiaz nil aliō faciūt
q̄ꝝ celebꝛant puꝛā emptionē ꝑdicto mō ve
stitā, igiť nō ꝓmittūt pctm̄ usure. Quare āt
ꝺicā z intelligo sic, ſ, ꝓncipal'ꝛ allecti tē. pate
bit ī tꝛact. q̄ꝛto vbi ꝺicet. An liceat ꝛeꝺꝺit⁹
emeꝛe vt emēs ꝛeuenꝺat. z sic ꝛeuēꝺendo lu
cꝛet. ꝺixi etiā notanť ī ꝛcl'one: saltem illa spe
cie pcti tē. qz cū illa ꝑstatio in ꝛe nihil sit nisi
emptio ꝛeꝺꝺit⁹, tūc sic emptio ꝛeꝺꝺit⁹ ꝺepꝛa
uať, ita etiā ꝑstatio ꝺepꝛauari poteꝛit ex ꝺe-
fectu circūstantiaꝝ: q̄ꝝ vna ē q̄s: vt si ciuis
spōte ꝑstās non sit ō aliq̄ illoꝝ geneꝝ boīm:
q̄b⁹ licz ō ꝛeꝺꝺitib⁹ viuere: put in q̄ꝛto tꝛac.
ꝺicet. Maioꝛ nota. Minoꝛ ꝓbať ꝑ talez ca
sum. Pono em̄ ꝙ ciuitati ꝺe p̄ꝺ̄ꝑ/ possessi
onib⁹/ z iustꝫ pedagꝫ obueniūt annuatim
mille floꝛ, z ius illoꝝ mille plēo ꝺn̄io spectet
ad ciuitatē, z ex rōnabili cā exponat ius q̄n
quaginta taliū flozenoꝝ venditioni ipsi Pe
tro ciui suo, Petrus itaq̄ ꝺicat. Ego emo
a te ciuitate illō ius, l, flozeñ. annuoꝝ ꝑ mil-
le floꝛ, q̄s nomie pꝛecij irreuocabiliꝛ trado
tibi: ꝺata tibi facultate illō ius q̄n placuerit
ꝛedimēꝺi ꝓ eq̄li vl' minoꝛi ꝑcio. Et ecōtra
ciuitas ꝺicat, ego tibi vēꝺo tale ius, ī talib⁹
l, flozeñ. meis ānuatim ꝑcipiēꝺis: et recipio
a te mille noīe ꝑcū irreuocabiliꝛ mihi ꝺati. z
sic ꝺ aliꝫ clausul'iā tact⁹. Jn ꝫ inquāc̄u ñ
ꝺubitamus q̄n ciuis nihil aliō facit q̄ꝝ ce
lebꝛat ꝓtractū emptionis: z tꝛadit pꝛecium
merc⁹ venditoꝛi. Pono postea ꝙ eaꝺē ciui-
tas offeꝛat se assignaturā idem ius ꝛcipien-
ꝺi, l. floꝛ. ꝺe predict⁹ suis obuentionib⁹ Pe-
tro, si sibi pꝛestet vl' mutuet mille. Petr⁹ ita-
q̄ ꝺicat, Ego recipio a te illud ius ꝛcipiēꝺi
l, floꝛ. ꝑ mille floꝛ. q̄s tibi irreuocabiliꝛ mu-
tuo, ꝺata tibi facultate ius q̄n placuerit ꝛe-
ꝺimēꝺi ꝓ equali vl' minoꝛi pꝛecio, z econ-
tra ciuitas ꝺicat, z ego assigno tibi tale ius
ꝑ eo ꝙ recipio mutuo a te mille irreuocabi-
liť. z sic ꝺe aliꝭ clausul' tact⁹, tūc arguo sic.
Dic scōs ꝓtractus ē ꝺem ꝑ oīa cū ꝓꝛi: so-
lis nomib⁹ vl' vocib⁹ ꝺistinctus ab eo. Haz
ꝑsone ꝓtrahentes sunt eeꝺem: ac res z pecu
nie hincinde tradite z translate vl' assignate
sunt eeꝺem: z pacta/ ac obligationes cū q̄b⁹
res z pecunie sunt trāslate sunt eeꝺē. igiť con
tractus sunt ꝛꝺem, tenet ꝓña. qz nunq̄ con
tract⁹ ꝑñt variari niſi ali q̄ ex illis iam enūe-
ratis varienť. Sola em̄ mutatio vocis si ni
hil mutať in ꝛe: non ꝑōt facere ꝛeꝝ variatio-
nem, als eoipso ꝙ vocarem te angelū nō eēs
ꝺem homo q̄ ꝑus. Confirmať illa ꝓba-
tio z ꝛcl'o tripliꝛ. Primo / nam q̄ꝺā iuris-
peritus, ſ, Joannes de grassis ḡrit, aliquis
ponit pecuniam ad impꝛestita Uenetiaꝝ/ vl'
ad montē Florentie, z ꝺic licitū eē ꝓtractū.
z ꝺem tenet but, z cōiter canoniste ꝑm eū. z
Angelus in l, si tibi ꝺote, ff, ꝺe pactis, z ibi
fulgosius. Nam q̄uis regl'aꝛit ꝺenꝫ q̄ꝝ ꝑ
cētenario: tñ aliqñ min⁹. Preꝛea ꝓncipal'ꝛ pe
cunia nūq̄ ꝛeꝺꝺit: sed ꝛeꝺꝺitus biꝫ. Et ꝺicit
ꝺetminatū ꝑ collegium theologoꝝ Pariſi⁹,
z est ꝓa opīo ꝑm eum que seruať: imo eccl'ia
bz ꝛeꝺꝺit⁹ tales. Et illis sic aꝛguiť. Jlle ꝺo-
ctoꝛ indistincte loquiť ꝺe ponentib⁹ ad im-
pꝛestita z non ō coacte pꝛestantib⁹ tm̄: imo
ex mō loq̄ꝺi loquiť ō sponte pꝛestantib⁹, qz
ꝺic: aliq̄s ponit pecuniā tē, q̄ modus loquē
ꝺi habet specialiꝛ locū cum ꝺe sponte pꝛestā-
tib⁹ loq̄mur. Jtem qz ait ꝛeꝺꝺit⁹ bī: volens
ꝙ ponens habet ius emptum exquo ꝛcipit
annuas pensiones. Jtem qz vult ꝙ eccl'ia
habet tales ꝛeꝺꝺitus, eccl'ia aūt eos q̄s ha-
bet/ ex emptione habet. igiť vult ꝙ ciues ꝑ-
stātes cēsenť emeꝛe aliq̄ꝺ a ciuitate. Con-
firmať scōo ꝑ Baptistā in sūma sua in ꝫbo
vsura scōo, q, xij, vbi tenet post Catonem ꝙ
non ē mutuatio ꝫa: q̄n mutuatoꝛ nō ꝑōt re-
petere soꝛtē, z ꝙ in ꝓꝺicto cāu nō ē mutua
tio nec usura/ ſz licitus ꝓtract⁹. Cōfirmať
teꝛtio, qz Panoꝛ. in disputatione sua que in
cipit Augerio, in fine ꝛecitat Anto. ꝺe Bu
tꝛio tenere ꝙ licitū sit alicui emeꝛe sponte a

clue habēte īmpstita ius qđ citas ciui ꝓbus ꝓstruerat. Tūc arguo sic. Maior difficultas ē de illo q̄ emit ius a ciue: q̄ ꝺ ciue cui īmediate illđ ius assignat: put ptz. qz ēt illi q̄ iustificāt pstationē ciuis factā cū intētiōe recipiēdi pensionē ñ iustificāt: sz dānant illū qui sponte a tali ciue emeret. q̄uis in pitate ꝑmia dicta ñ ē maior difficultas de illo scđo. emēte q̄ de ꝓmo. sic ñ ē maior difficultas ꝺ illo q̄ ꝓmo acq̄rit redditū p emptionē: z ꝺ illo q̄ postea emit eum a ꝓmo. Ergo mīus magis vel ñ min⁹ licitū erit ꝑmi eū ciui a ꝓncipio pstare pecuniā ob pensionē recipiendā. Itē Panor. ibidē ēt tenet q̄ sit licitum. z q̄ ibi ñ sit mutuatio. z ꝺ ex illo fundamēto: qz ciuis dat pecuniā irrepetibiliꝝ. z sic ꝑmi eū ir repetibilitas obstat substantie mutui. Et ꝺ idē sentit ī eadē disputatiōe post ꝓncipiū ꝓmi mēbri q̄rti dubij. Et sic̄em sniam ponit ī

Secūda ꝓclo int (c. in ciuitate. q̄ttuor casus scđe ꝓclōis scđi modi dicēdi tres vltimi q̄s idez mod⁹ dicēdi reputauit illicitos: sūt liciti. pbaꝫ duplicit. Prio sic. qz ꝑm⁹ casus eiusdē ꝓclōis ē licit⁹: vt pbat pcedēs ꝓclo. igit ēt alij tres. tenet ꝺña: respectu ꝓmo a minori. qz min⁹ videret q̄ ꝑm⁹ eēt licit⁹ q̄ q̄ alij tres eēnt liciti: vt ptz intuēti scđm modū dicēdi z eius motiuū z fundamētū. Scđo tenet: qz rō fūdamētal ꝓpt quā illi tres viderent illiciti est falsa: scz q̄ ī illis casibus sit mutuatio. Nā sic in ꝓmo casu oñsū ē ñ eē mutuationē: sic nec in alijs tribꝰ erit mutuatio. z tñ tota rō cur deberēt eē illiciti eēt: qz essent vsurarij. z vsura ñ pōt eē nisi ī mutuo iplicito vel explicito. Et sic seq̄t corollariū/ q̄ oēs casus q̄s scđs mod⁹ reputauit illicitos sūt liciti. Et si arguas: emptio ñ ē sine ꝺsensu. igit si ciues cogunt pstare ñ emūt. Dicēdū q̄ emptō pōt eē cū ꝺsensu mixto ex volūtario z inuolūtario. nec ꝑdicta coactio q̄ tm̄ ē ꝺditōal.

Tertia (excludit talem cōsensum. ꝓclo. oēs q̄ntz casꝰ. q̄s scđs mod⁹ dicēdi ī sua ꝓma ꝓclone reputauit liciros: sūt liciti. Attn̄ alia via iustificāt p tertiū modū dicēdi q̄s fuerīt iustificati p scđz. Prīa ps ꝓclōis pbaꝫ duplr. Prio a minori: qz q̄ttuor casꝰ scđe ꝓclōis eiusdē scđi modi dicēdi: sē reputādi liciti: vt pbatū ē. z tñ minus videret id ꝺ eis q̄s de q̄ntz casibꝰ prime ꝓclonis eiusdē: vt ptz. qz scđs mod⁹ dicēdi ꝺēnat illos q̄ttuor: z alios q̄ntz iustificat.

Scđo pbaꝫ ꝺ tribꝰ q̄ntz p vnicā rōnē. cuius maior hz q̄ntz clausulas sub diuisiōe posītas. z ꝺ cozrūdēter ad q̄ntz casus huius ꝓclusiōis. z ē tal. Ille q̄ a potēte vēdere emit rem p pcio qđ ē eq̄le merci: vl si ē ineq̄le: ei tñ ē min⁹ ea: sz mai⁹: nō peccat emendo talē rem nec peccat pcipiēdo vel volēdo pcipe fructꝰ illi⁹ rei empte. ēt si excessuri sūt fructꝰ pcipiz tradituī: z ꝺ sine sit coactꝰ eā emere sine ꝑsonte emat: nll̄a spe lucri mot⁹: sine spōte emat scđario tm̄ mot⁹ spe lucri. ēt si eo citius tradat pcipiū: vt ꝺseq̄t illđ lucrū cui⁹ spe scđario ē mot⁹: sine ēt cū coactꝰ emit. z ēt eo citius tradit pcipiū: vt ꝺseq̄t illđ lucrū cui⁹ spe scđario ē motꝰ: sine ēt cū coactus emit: z ēt eo citius tradit pcipiū vt cōseq̄t lucrū. Ꝺ cuius pstās aliq̄ illoz q̄ntz modoz facit id: qđ ꝑdicta maior ꝺ: ꝫ q̄ntz ei⁹ mēbra cozrūdētia ꝑdictz q̄ntz casibꝰ. igit ꝑdicti q̄ntz casus nō sūt illiciti. Maior nota. qz q̄uis emptori sit illicitū dare vēditori nimis puū pciū: tū ñ emptori illicitū dare ꝑciū mai⁹ merce. qz ille ludi q̄ ē mai⁹ merce pōt ꝺnare vēditori. si salte emptor hz plenā āmīnistratiōez rei sue rū: z ñ ex pdigalitate: sz ex liḃalitate dat illđ plus. Ān emēs ñ peccabit ꝺādo nimis magnū pciū. An āt vēdēs illđ recipiēdo excuse tur: patebit ī septīa ꝓclone. Silr si intendit emens pcipere fructus rei empte: etiaz tanto tempore q̄ fructus plus valebunt q̄s pcium non peccat. Alioquin emens vineam p̄o centum: z intendens eam retinere et ei⁹ fructus percipere decem annis: in quibus perciperet vinum in valore centum z xx. flore. peccaret: qđ est falsum. percipit enim ꝺ re sua. z potest nihilominus eam vendere pro precio priori supposita equali eius bonitate. Secunda pars ꝓclusionis probatur: quia via iustificādi eos in tertio modo est p hoc q̄ dicimus ibi non esse mutuationē: sed emptionem. Secund⁹ autem modus dicendi iustificauit eos alia via etiaz tenendo q̄ ibi sit mutuatio. igit.

Quarta conclusio. si ciui prestanti centum ciuitas daret pensionem maiorē q̄s q̄ntz. staret q̄ ciuis dando centū spe recipiēdi q̄ntz nō peccarēt pstā do: nec ēt recipiēdo talē pensionē. staret ꝛ oppositū. s. q̄ peccaret. Prīa ps pbaꝫ: qz ex q̄ nūq̄s rehabebit sortē integraliꝝ: sed dūtaxat quādo sibi fstituet rehabebit. xxviij. p cēti. ideo ꝓinde est ac si daret centū. z notabiliꝝ vl

tra p iure pcipiendi annuā pensionē vl redditū. Dō dans alicui ꝑuato centū z notabiliꝝ vltra noie pcip iure pcipiendi annuam pēsionē ab eo possz ab eo hre q̄ntz florz. z notabiliꝝ vltra. z ꝺ licite. igit idem ꝺs poterit licite recipe a ciuitate cui tantū pciū dedisset. Maior pbaꝫ/ qz sic̄s daret cētū alicui ꝑuato p iure pcipiēdi annuā pensionē ab eo: vl redditū cū pacto retrouēdendi: recipiēs obligaret ad ꝺ vt q̄ueller redimere ius ꝑdictū cogeret dare totidē. s. cētū. z ita q̄ redimēs nō cogit dare nisi. xxvij. in notabili valore min⁹ dat i redemptōe q̄s ꝺ cōi cursu dare cō sueuit redimēs. lō ꝑm⁹ emēs cēset notabiliꝝ plus dare q̄s centum p iure q̄ntz florz. igitur nimiz q̄ notabiliꝝ etiā pl⁹ poterit inde pcipe. s. tantū q̄ntū i redditibꝰ importare posset illud pl⁹ qđ ipse censet vltra centū dare. Casus aūt in q̄ ꝑma ps ꝓcingeret vl hret locuz eēt q̄n ciuis pstaret ciuitati cētū eo tpe z cāu in q̄ ciuis nō teneret ciuitati ad pstantiā: eo q̄ ciuitas tūc nō eēt pressa tali ncitate: ꝓpter quā licite possz ciuitas imponere talē pstantiā: nec ciuis aliqđ inteesse inde seq̄ns subire teneret. Scđa ps pbaꝫ/ qz staret q̄ ciuis teneret ad talē pstantiā: in q̄. s. pstat centuz z notabiliꝝ vltra: teneret q̄ntz adeo q̄ etiā de illo qđ notabiliꝝ vltra prestare teneret nō posset licite velle p modū exactōis hre aliq̄d: ī mo teneret illđ absoluta ꝺatiōe dare sine relatiōe ad aliquā pensionē. Nā tūc non poset aliq̄d vltra q̄ntz pcipe a ciuitate: nisi ciuitate illud liberaliꝝ ei ꝺnāte/ non aūt exigendo ab ea. Itē etiā scđa ps est vera ī casu quo non teneret ciuis talē prestantiā. z tñ excessꝰ pensionis eēt nimiꝰ: vt si ꝺ centū reciperet. xx. annuatim. Nā tunc emisset p miori z diminuto precio mercē excessiuā/ qđ est ꝓtra iustitiā cōmutatiuā.

Quinta ꝓclo/ q̄uis si tenerem⁹ q̄ pstatio ciuiū esset vera mutuatio adhuc aliq̄ ciues possent aliqualiꝝ excusari. non tñ ita vniuersaliꝝ sic̄ tenēdo q̄ non sit mutuatio/ sz emptio. z mlto pl⁹ requirentur ad eoz iustificationē q̄s tenēdo q̄ nō sit mutuatio: ita q̄ difficilꝰ ē ciues iustificare p scđz q̄s p tertiū modū dicēdi. Dec ꝓclo hz tres ptes. Prima ps pbaꝫ/ qz ciues tā coacte q̄s spōte pstātes possent excusari p ꝺ q̄ recipent pēsiones p refusiōe inteesse qđ fuerūt ppessi cū ppeti non tenerent. Et si nllm inteesse essent ppessi/ possent excusari q̄n recipent eas p modū ꝺnoz cū ꝑbabili ꝺscia q̄ ciuitas sic eis eas daret. Scđa ps pbaꝫ/ qz nō oēs illi q̄ ī quattuoz casibꝰ scđe ꝓclonis precedentz modi dicendi cōmēoratī/ possēt excusari: vt patuit ibidē: q̄ tñ oēs pñt excusari p tertiū modum dicendi. z ita ciues non ita vniuersaliꝝ pñt excusari sic̄ p tertiū modum.

Tertia ps pbaꝫ/ qz ad ꝺ q̄ ciues p vtā scđi modi dicendi possent excusari: vt puta gra exēpli rōne inteesse. opteret reqri oēs illas septē circūstātias q̄ tacte sunt s. q. xxx. Similit gra exempli / si p ꝺnatione ꝺberent excusari/ requirent ille ꝓditiones q̄ tacte sūt q. xxix. etsi vna deficeret non excusarent. tales aūt non oportet reqri q̄n teneāt vt terti⁹ modus dicēdi ponit. s. q̄ sit emptio vl traditio precij: vñ etiā multiplex defectuositas secūdi modi dicendi ī iustificando ciues: patuit in ei⁹ reprobatione ī. xxij. ꝑmis defectibꝰ.

Sexta ꝓclo. tenendo q̄ prestatio sit emptio: minor difficultas est iustificandi ciues q̄s ciuitatē. sz tenendo opositū. s. q̄ non sit emptio/ sz mutuatio: minor difficultas ē iustificandi ciuitatem q̄s ciues. Prīa ps pbaꝫ/ qz tenēdo q̄ sit emptio: ciues nihil faciunt nisi q̄ ꝺant excessiuū pciū p merce. ꝺ ꝺ āt citi⁹ pñt excusari ciues ꝺā res q̄s ciuitas recipiēs. igit. Scđa ps pbaꝫ/ qz q̄n ē mutuatio: ciuitas ē mutuataria z soluit vltra sortē. z ciues recipiūt vltra sortē. mō mutuatari⁹ pt citius excusari q̄n ꝺat aliq̄d vltra sortē q̄s mutuator recipiens incrementum. Restat igit nunc videre de iustitia ciuitatis. z hoc siue teneatur q̄ sit emptio/ siue q̄ sit mutuatio.

Septima ꝓclo. tenendo q̄ sit emptio stat q̄ ciuitas non peccet recipiendo nomīe precij centum a ciue p̄o iure percipiendi annuatim quinqz tā q̄s p̄o merce non obstante q̄ centum sūt nimis magnū precium p̄o tali merce supposi tis circūstantijs illius contractus/ que tacte sunt in questione precedenti: stat etiaz q̄ peccet. Si aūt teneatur q̄ sit mutuatio potest ciuitas etiam quādoqz excusari/ z quandoqz non. Prima pars probaꝫ/ qz q̄uis cētum sint precium nimis magnum saltē supositis circūstantijs cōtractus. tamē signet illud in quo excedit precium valorem mercis: quero an ne stare possit q̄ ciuitas sit in tali nēcitate ꝓstituta q̄ ciuis teneret tantū ꝺe ꝺare ciuitati absoluta ꝺatiōe. id est sine assi

gnatione cuiuscūq; pensiōis: z ptz q; ē possibilis casus, igit̄ ciuitas pōt tantūdē ab eo exigere ī venditiōe sine iniuria ciuis, z tūc exigeret non ī rōne p̄cij: sz in rōne tallie: q̄uis illa exactio fiat int̄ vendēdū z emendū. Scōa ps probat̄/ qz si ciuitas nō idigeret illo plus ri vl̄ excessū signato/ nec licite posset illō pl⁹ imposuisse ciui p modū tallie: peccat mortalit̄ cogendo ciuē ad emendū ab ea p̄o excessiuo p̄cio mercē sic diminuta, z teneat ad restitutionē illi⁹ plus. Si aūt ciuis ꝓpria spōte z ex certa scia daret illō pl⁹ excedēs ꝓportionē p̄cij ciuitati: etiaz in casu q̄ non idigeret ciuitas eo ite; nō peccaret ciuitas recipiendo p̄ciū p̄o tali merce: qz ciuis exq̄ sponte z ex certa scia, s. sciēs q; sit p̄ciū nimis magnū dedit excessum donauit cū ciuitati. Vñ em prozi īdustrioso z scienti p̄ciū eē nimis magnū non fit iniuria si a talli volēte z sciēte recipit excessiuū p̄ciū: nisi emptor id ex prodigalitate ageret, secus si ex libalitate q̄ est ⁊tus: vtputa q̄n ille ciuis dat ciuitati ī bonū finē, z ciuitati bñ vtenti suis bonis z ex amicitia ad ciuitatē z hmōi. Tertia ps z q̄rta probaf̄/ qz tūc ciuitas ē mutuataria respectu ciuis, mō stat q; mutuatari⁹ non peccat recipiēdo sortē, z dando ī crementū vl̄ vsuraz, s. quatis ꝺditionib⁹, ō q̄b⁹ patebit ī. q. xlvij. Stat etiā q; peccet. s., si defecerit aliq̄ ꝺditionū, igit̄. Et hec de iustificatione tā ciuiū q̄z ciuitatz sint dicta. Attñ nota q; per accūs pōt ꝓtingere q; ciuis peccat p̄stādo ciuitati z recipiēdo ab ea p̄siones: vtputa ciuis crederet ista duo copl̄atim, s. q; vt ꝑba sonāt illa p̄statio eēt mutuatio. et q; idistincte nūq̄z liceret mutuāti vltra sortez q̄d recipe. De h̄ vide etiā s., q. xxxiij. Itē si ciuis ita affect⁹ esset ad illū ꝓtractū q; etiāsi sciret eū eē vsurariū adhuc vellet eū facere, vl̄ si in dubio probabili vl̄ eq̄libri eēt an eēt licitus, sz illa accidētalia etiā circa ꝓtract⁹ i se dubitatos pūt accidere, iō nihil ꝺ determinatione q̄ōnis.

Cōsequenter ñdendū ē argumentis eoz q̄ tenent ꝓtrariū p̄me ꝺcl̄onis, z ex ꝓsequenti etiam scōe ꝺcl̄onis intendentes improbare ꝺcl̄onem p̄mā.

Primo arguit̄ sic, Omnis mutuatio p̄incipalit̄ spe lucri facta est vsuraria, Lu. vj, z extra, ō vsur, c. ꝓsuluit, etiāsi nl̄a de h̄ fiat pactio /sed sola intentio sit, z h̄ siue p̄cedens siue ꝓcomitās/ siue subsequens mutuationē. Hō p̄dicta p̄statio ē mutuatio: vt ptz tā ex vsu loq̄ndi ciuiū q̄z ciuitatis, igit̄ q̄n fit p̄ncipalit̄ spe lucri erit vsuraria. Et ꝓfirmat̄/ si q̄s mutuaret p̄uato peteret pct̄ō vsure z mortalit̄ si itenderet lucrū ꝓseq; ex mutuo: ita q; illō p̄ncipalit̄ eū mouisset: igit̄ multo magis si q̄s illō faceret ꝯitari vl̄ ciuitati mot⁹ p̄ncipalit̄ lucro, tenet ꝺña, q; causans aūcedentz ē pctm̄ in p̄ximū p̄uatū, causans aūt ꝓseq̄ntz ē pctm̄ ī p̄ximū publicū, z magz peccat hō peccādo ꝓtra bonū publicū q̄z p̄uatū eo q; bonū q̄nto est cōius tanto diuini⁹. Hōm maioz est ꝑa, sz miōz ē negāda, non ē em̄ mutuatio ꝑa: sz emptio vl̄ traditio p̄cij/ nec seq̄t̄, illa p̄statio vocirat̄ mutuatio, igit̄ ē tal̄: vt ptz ex deductz in. q. xxxiij. Et̄ replicet, ciuis non itendit emere: qz nescit q; ibi ē emptio: cū etiam doctissimi nō credidērint ibi eē emptionē, igit̄ nō facē ꝓtractū emptionis, dicendū/ non seq̄t̄: patz in sili, sic̄ non itendit q; resultare debeat dom⁹ ex p̄ncipiētē partiū fundamēti z tecti: nō nihilominus si ꝺiungit illa: ō efficere domū, Ita cū h̄ ciuis ꝓsentiat q; suū p̄ciuz nūeratū fiat ciuitatz: z ius p̄cipiēdi a ciuitate annuā p̄siōnē fiat suū: ꝺiungit oīa subst̄ialia emptionis, igit̄ efficit emptionē. Sz ꝓtra: ciuitas non subi illō ius nec annuā pensionē nisi vt itereſſe vl̄ donū, z ēt vult q; ꝺbeat illo aīo recipe q̄ sibi ciuitas dat, mō nō p̄t q̄s censeri emere q̄d nisi ali⁹ illō sibi anio vendēdi det, oꝑtet em̄ q; emptioni cozrñdeat vēditio cuz sint cozrelatiua sic̄ non p̄t filius eē sine pre/ aut econtra. Dicendū q; ciuitas habitu ē illi⁹ itentionis q; si emptio z venditio haberēt ibi locū q; vellet illud ius vt mercē assignare ciui: qz aūt illō latet ciuitatē, iō ita statuerūt q̄tūs assecurent ciues, sic̄ siquis nesciat p̄x̄vij, esse ter nouē: dic̄ alicui non dabo tibi nisi, p̄x̄vij, z non vult sibi dare ter nouem, q; credit q; ter nouē sint pl̄a q̄z, p̄x̄vij.

Ꝺcō arguit̄/ accipe aliq̄d de eo q̄ non ē suū/ est pctm̄: sz ciues recipiunt p̄siones ō pecunijs q̄s p̄stiterūt ciuitati: q̄ pecunie post p̄stationē nō sunt ciuium/ sz ciuitatz: eo q; trāstulerūt eas ī dñium ciuitatz, igit̄ peccāt recipiēdo p̄siones. Dicendū minor est falsa, recipiūt em̄ eas ō iure q̄ emerūt p pecunias p̄stitas: z sic de re sua p̄cipiūt: q̄z illō ius ē ciuiū z pensiōes sunt vt fructꝰ illi⁹ iuris: q̄ est rangz arboz fundata ī prouentib⁹ ciuitatz.

Tertio arguit̄, velle h̄ze fructū de re non fructifera/ est illicitū: sz pecunia q̄ ciues p̄stāt ciuitati/ est res nō fructifera: de q̄ tñ volūt h̄ze ciues fructū. s., pensionē, igit̄ dom̄ miōz ē falsa p̄o scōa pte. Ā non volūt pensiōes h̄ze de pecunia q̄ā p̄stiterūt, sz de iure q̄ emerūt p illā. Et̄ā minoz p̄o ꝑma pte non ē ꝑa simpl̄r: vt ꝓcedit is q̄ fac̄ illud argumentū. s., sctūs Bernardinus. Ā pecunia cū idustria ē fructifera: et sic ē fructifera sic̄ dom⁹/ q̄ se sola nō fructificat. Et si arguas, opinio dānans illū ꝺcrū videt oīb⁹ aut plib⁹, q̄ est p̄babil̄ ex ꝑmo topicoꝝ, igit̄ agēs ꝺ eam agit ꝺ p̄babilē opinionē, q̄ p̄babili p̄clo se exponit, dicēdū argumētū ꝺcluderet si apō agentē ꝺ illā opinionē eēt p̄babil̄, mō h̄ nō optz: sz p̄t eē apud eū improbabil̄. sz de boc latius in questione centesima z vltima.

Quarto arguit̄, siq̄s libere (ficat, p̄staret sup vineā centū: et deductz expēsis h̄zet ex ea annuatim decem: tūc elapsis, x. annis nihil posset vltra recipe, q; rehaberet sortem: z si intendisset q̄d vltra recipe vl̄ adhuc itenderet/ eēt vsurari⁹, igit̄ etiā p̄dicti ciues eēnt vsurarij/ itendēdo p̄siones recipe donec excedāt sortē. Dōm q; aūs est vez: q̄ñ p̄stat reuocabil̄r sic q; recipiens centū: tenet restituere p̄stanti centū, z vnea ē vez pign⁹ subst̄as p̄clo recipientz centū non p̄stantz, z sic nō ē silē ō ꝓseq̄nti, q; p̄statio i eq̄sequenti fit irreuocabil̄r, z res sup quā p̄stat: stat in p̄clo prestantz, q; dat prestantiā p̄o iure pensionū/ q̄ō ē fundatū ī iuribus ciuitatz: q̄ iura si extinguerent vel pirēt: etiā ius perijsset ciui prestāti.

Quinto arguit̄, dubitās vl̄ rōnabil̄r debens dubitare de aliquo actu an sit pctm̄ mortale, s. vsure vl̄ nō: peccat mortal̄r si eū facit, sz ciues predicto mō prestāres dubitant vl̄ rōnabil̄r dubitare de hōc: an p̄statio eoz sit mutuatio vsuraria. z sic mortal̄ vel nō, igit̄ peccāt mortal̄r p̄stādo. Maioz p̄obat̄: qz tal̄ exponit salutē suam p̄clo: mō amans p̄clū/ p̄bit ī illo, et etiā q; exponēdo se p̄clo/ despicit salutem suā, z sic non ꝺuat charitatē ad seipm. Minoz p̄obat̄: qz docti viri tenēt ꝺrias sn̄ias, igit̄ rōnabil̄r hñt illitterati dubitare/ an illa vl̄ alia sn̄ia sit ꝑa. Dōm dato q; argumentū ꝺcluderet q; peccarēt ciues: non tñ ꝺcluderet q; de p se, s., rōne ꝺtract⁹ peccarēt: sed tm̄ rōne illi⁹ q; facerent ꝺtra ꝺsciam/ vl̄ q; exponerent se p̄clo. z h̄ pōt ꝓtingere etiā in contractib⁹ vl̄ alijs actib⁹ etiā licitz, z de q̄b⁹ certū ē q; sunt licitī: iō nihil ꝺ nos q̄ loq̄mur de ꝓtractu in se an sit licitus vl̄ ne. Et de ciusdā an rōne ꝓtract⁹ peccēt vl̄ nō. Scōo dicēdū q; maioz non ē ꝑa ō dubio ī probabili seu leui. Ā stat q; aliq̄s probabil̄r credat aliquē actū esse licitū. z tñ aliq̄lit̄ trepidet: timens ne forte sit illicit⁹: z tñ ī tali trepidatiōe agēdo eū ñ peccāt mortal̄r: eo q; magz declinat ad oppositū credēdo eū licitū. Sz maioz est ꝑa de dubio p̄babili, s., vbi magis credit q; actus sit illicit⁹: q̄ sit licit⁹, z ēt de dubio eq̄libri, s., vbi nō pl⁹ credit vnū q̄z alterū. Hō ī ꝓposito stat q; ciuis ꝓbabil̄r adhereat opinioni ꝺcentiū ꝺctū p̄dictū eē licitū q̄ ēt est vera, igit̄ tal̄ ñ peccabit. Et si arguas, opinio dānans illū ꝺctū videt oīb⁹ aut plib⁹, q̄ est p̄babil̄ ex ꝑmo topicoꝝ, igit̄ agēs ꝺ eam agit ꝺ p̄babilē opinionē, q̄ p̄babili p̄clo se exponit, dicēdū argumētū ꝺcluderet si apō agentē ꝺ illā opinionē eēt p̄babil̄, mō h̄ nō optz: sz p̄t eē apud eū improbabil̄. sz de boc latius in questione centesima z vltima.

Sexto arguit̄, ille ꝺcit⁹ quē papa diffinit eē vsurariū ē vsurarius sz p̄dicta p̄statio ē hmōi, Minoz ꝑbat̄. Ā sctūs Bernardin⁹ dt se legisse ī. iij. sup sentētias dñi Guilhermi ō Cremona epi papiē sis: q; cū q̄dā vir p̄diues z pecunia potens p̄dicto mō itēderet ponere q̄ndā pecunie q̄n titatē ī vna p̄dictaz citatū trij., s. de q̄b⁹ ꝑce dēs q̄ō sonat p eynis ī ppetuū dispēsādis habito a p̄dicto Guilh., ob causaz illi⁹ ō h̄ ꝺsilio: factaq; de ꝑfata mā montz z impositio rū ī florēti studio papiēsis diligēti discussione: cūmā ꝓpt̄ ꝺrias opiniōes adhuc dubia remaneret occurrētib⁹ alijs causis miss⁹ est añdict⁹ dñs Guilherm⁹ ad papā Urbanuz sextū: vt ambsiatoz: tūc ī Janua cōmorātē: rogauit igit̄ eū ꝑfat⁹ diues instārer: q; de p̄dicta mā ꝺsuleret papā, eiq; de sua intentiōe circa impositionē dicte pecunie p elemosynis dispēsādis ꝓpositū reuelaret. Cui papa rñdit/ q; bñ facerer de tli casu eū ꝺsulere: eo q; casus arduꝰ eēt, asseruitq; eū eē vsurariū, p̄dicta ām ōt sctūs Bernardin⁹ se legisse ī libro ꝓprio quē ipe cōposuit, z ī mōte relict. Cū igit̄ papa eēt ytilissim⁹ satis pōderāda ē rñsio z sua sn̄ia, Dicēdū q; maioz ē ꝑa de illo ꝺctu quē papa vt papa seu auctitate papali diffinit eē vsurariū, nō ām de eo quē papa vt ꝓuat⁹ magistral̄r z scholastice determinat eē vsurariū. Hō nōdū ꝺstat q; p̄dict⁹ Urbanus auctitate papali determinauerit z diffiniuerit eū esse vsurariū. Scōo etiā dicēdū q; tpe illi⁹ Urbani sexti cepit illud magnū scisma q̄ō durauerit, xl. annis vl̄ circiter: q̄ō tā dē extinctū fuit in ꝓcilio Cōstantiensi, z tpe

eiusdē Urbani sexti etiā q̄dā alī fuit in papam electꝰ .i. Clemēs .vij. io sic dubitat q̄s eoꝝ fuerit legitimꝰ papa: sic etiam allegatio sue determinationis erit sup dubio fundata. preterea ep̄q̄ oīsum ē predictū ꝓtractū eē emptionē reddit redimibil. ꝛ papa Martinꝰ atq; Calixtus postea determinauerūt solēnit desup bullis editꝫ talē emptionē eē licitam. igit pl̄ illi determinationi standū est.

Septimo arguit. Si eēt cōtractꝰ licitꝰ maxie ꝓpt tres rōnes q̄s facilit tenētes eū eē licitū. ꝫ ħ nō: vt ptz eas recitādo ꝛ soluendo easdē: put illas ponit ꝛ soluit sctūs Bernardinꝰ. Dōm q̄ ñ oēs rōnes q̄ adducūt a tenētibꝫ eū eē licitū. sed ille q̄ sup sunt adducte p tertiū modū dicēdi cēsent valide. Ille aūt q̄ recitant a sctō Bernardino nō sunt valide. Attū qz sctūs Bernardinꝰ aliq̄s eaꝝ minꝰ bñ soluit. io vt illaꝝ rōnū ꝛ solonū valoꝛ ꝛ ſualiditas appareat. ħ recitabo eas. Prima rō supponit q̄ ꝓtingit eū q̄ libere p̄stat pati intesse vt dānū ex p̄stantia. Tūc arguit sic/ p̄stans libere sup montē pōt licite se ſuare īdemnē. igit libere p̄stans poterit vltra sortē pcipe pensionē p illi⁹ intesse refusiōe. tenet ꝟña. qz ex illa cā licz coacte p̄stanti recipe pensionem. Rūdet sctūs Bernardinꝰ dicēs. ꝓcedo añs ꝛ nego ꝟñam. qm̄ si vult ſuari īdemnis nō mutuet cōtrati pecuniā suā: ꝫ sibi retineat. ꝛ sic se seruabit indemnē. ꝫ si libere mutuet: nihil recipiat vltra sortē. qz alr agit ꝺtra dictū christi Luc. vj. Mutuū date nihil inde sperantes. Dec ille. Et sic vult q̄ q̄libꝫ sponte prestās possit se ſuare indemnē/ non tñ sedt: g̃ q̄cunq; via voluerit/ poterit se ſuare indemnē. qz non illa via. s. recipiēdi pensionē. Nam alia via sibi subest. s. retinendo pecuniā ep̄q̄ non cogit eam p̄stare. secus ō coacte p̄stante cui alia via non subest qua se ſuet indemnē: nisi recipiendo pensionē. Eoq; nō pōt euadere coactionē/ nec etiā cū coactus ē pōt cogere ciuitatē ad sibi satisfaciendū ō dāno. Sz hec rōnio deficit dupl̄r. Primo/ qz aut solo loquit de sponte p̄stante moto p̄ncipal̄r spe lucri/ aut de sponte prestante non sic moto. Si scōm/ tūc pretēdit q̄si tali non liceret recipe pensionē/ qō ē falsum. ꝛ etiā el⁹ ꝺtrariū met dic̄: vt patuit in p̄ma ꝟclone. Nam tal non solū rōne intesse (si qō ꝓpessus ē) pōt recipe pensionē: ꝫ etiā nomīe doni. Itē si solo de illo loq̄rer: tūc p ſuū dictū p̄cluderet alicui opus pietatꝫ. Nam sic nō teneat ex p̄cepto succurrere ciuitati: ꝫ tñ de consilio. ꝛ vellet ex pietate ei succurrere. ꝛ tñ cū hoc seruare se indemnē nō posz ille salua ſua īdēntate p̄stare ciuitati ex tali pietate. qz nō posset se ſuare indemnē nisi sortē retinēdo sibi. cui⁹ tñ ꝺtrariū satꝫ patuit S. q. xxx. ꝛ etiā sanctus Bernardinꝰ met tenet ꝺtrariū i exēplo habito circa pbationē sextā: de pmo cāu prime ꝟclonis. Si pmū sic deberet ō illo loq̄. qz de illo tñ debet ꝓcedere argumētū. qz argumētū ꝓbare nitit q̄ sponte prestans p̄cipalit spe lucri non peccat recipiēdo pensiones. tūc deficit in ħ: qz non eēt op⁹ illi argumento rūdere: eo q̄ non ꝓcedit de spōte prestante p̄ncipal̄r spe lucri. Nam si ille ō q̄ argumentū sonat p̄staret p̄ncipal̄r spe lucri. g̃ p̄stando nō cōmisit se pasſuꝝ intesse: ꝫ potius cōmisit se vitatuꝝ intesse ꝛ assecutuꝝ lucrū. io non hz tal frontē dicendi se rōne interesse recipe. si p̄stat p̄ncipal̄r spe lucri. Nā q̄ rōne intesse vult aliq̄d recipe. tal debz eē ꝺditionat q̄ si vellet respicere tp̄alē vtilitatem poti⁹ nō vellet mutuare: ꝛ etiā carere illo q̄ recipit nomīe intesse q̄ mutuare. ꝛ recipe illud vt patuit. q. xxx. Nō tal se bñs non pōt dici spe lucri p̄ncipal̄r motꝰ mutuare. igit Scōo deficit/ qz negādo ꝟñam nō rūdet ꝓbatiōi ꝟsequtie q̄ fit a sili. Ūñ ad illam pbationē q̄ vtiq; non valet: dicendū est q̄ sic coacto licitū est recipe nomine interesse. sic sponte p̄stanti: ꝫ qñ sponte prestans nomīe intesse licite q̄d recipit: tal non p̄stitit spe lucri p̄ncipal̄r. io argumentū nō est vt sic ad ꝓpositū. Scōa rō: accipiens mutuū pōt libere ꝺnare ō ſuo sibi mutuū ꝺnti ꝛ trāsferre dñium q̄ in re ſua hz in mutuāte. ꝛ facere ipsum dñm rei ſue. g̃ etiā mutuās p̄t licite recipere rem illā ranꝫ ſuā: non obstāte q̄ sit vltra sortē. ħ aūt fit in ciuitatibꝫ añdictis q̄ ꝺnt pensiones ciuibꝫ: ꝛ ciues sponte p̄stant ciuitati spe lucri ꝛ recipiūt pensiones. igit eorum tal prestatio ꝛ receptio pensionū est licita. Ad hoc rñdet sctūs Bernardinꝰ negādo duo. nā ꝓcedendo añs: negat ꝟñam. Scōo etiam negat illō assumptū .s. ħ aūt fit in ciuitatibꝫ ꝛc. Rōnem q̄re negat ꝟñam assignat p̄ sile. Nam ſm Bonauē. in. iiij. di. xxj. ꝛ ſm Alexā. de ales. ꝛ Sco. in. iiij. di. xxj. q. j. cōfessoꝛ non pōt manifestare pctm̄ el⁹ confessionem detectū. etiā de licentia ꝓfitentꝫ cui⁹ cōfessoꝛ ligatus est. nō tñ ex iure ꝓfitentꝫ: sed

etiam ex iure ecclīastico. supra q̄ nō pt ꝓficētes dispēsare. extra. ō pe. ꝛ re. c. oīs vtriusq;. ꝛ de pe. dist. vj. in. c. sacerdos. Ita in ꝓposito nostro. nā mutuatoꝛ ad hoc vt rōne mutui non recipiat vltra sortē ligat: non tñ ex iure singlaꝛ ꝓsone. sed ex ꝓcepto diuino supra q̄ non pōt mutuatarī dispēsare. ꝛ ideo q̄libꝫ mutuatarī licite possit ō ſuo dare mutuāti: non tñ sic pōt dare libere q̄ mutuans licite rōne mutui seu pecunie mutuate recipere possit. ꝛ io si q̄d ħ mō recepit/ debet restituere. etsi postea ille donauerit/ recipe pt licite. Rōnē aūt q̄re negat illud assumptū. s. ħ aūt fit. assignat dicēs: q̄m̄ ciuitates nō libere donant: ꝫ p pecunia iam recepta. io minime illō recipe p̄t ciues. Cōtra hāc rñsionem arguit/ qz deficit duobꝫ. Primo/ qz sic añs ē verū: ꝛ concedi pōt: sic etiam ꝟña ē concedenda/ saltem gr̃a materie ꝛ ꝟñs eius. Nam si accipies mutuū libere donat ō ſuo mutuanti: etiam mutuans pōt illud sub tali rōne recipe: vt patuit. q. xxix. etiā non obstāte q̄ mutuatarius illō donū facit rōne mutui/ seu ꝓpter mutuū. prout ꝓpter dictū circūstantiā ꝓuocationis. secus prout diceret appciationē quasi mutuatio sit vt merx vel opa pro qua daret illud tanꝫ preciū: ꝛ tunc argumentū non ē ad ꝓpositū. qz ciuis sponte p̄ncipal̄r spe lucri ponens: non recipet ex anio suo pensionē vt donū: si saltē pseuerat i intētione qua prestitit: imo recipet eam vt preciū sue mutuationis. Si aūt añs loquatur de mutuatario dante incrementū/ nō vt donū: imo vt preciū mutuationis: tūc etiaz concesso antecedēte bñ negaret ꝟña. ꝛ rō negandi assignata eēt colozata: addito q̄ etiā de iure naturali: vt ait Richꝫ. obligat confessoꝛ ad celandū ꝓfessa. ꝛ non tm̄ ō ecclīastico. ꝛ ō etiamsi eccia deobligaret ꝓfessoꝛem/ nō eēt p hoc deobligatus. vñ q̄ñ confitēs vult licentiā dare confessoꝛi vt pctm̄ suū reuelet/ debet illud sibi denuo extra confessionē detegere: ꝛ tūc sibi dare licentiā reuelādi. Itez pro rōne negandi ꝟñam aliud sile possz dari. ſi ſuasus a latrone licite dat res ſuas ei ad redimendū vexationez. ꝛ tñ latro nō recipit illa rōne. Attñ añs etiam non eēt oīno concedendū. Nam dato (non tñ concesso) q̄ nō peccaret volendo dare incrementū etiā p modū precij mutuatoꝛi: tñ nō posset loq̄ndo ō posse effectuali trāsferre dñium incrementi in mutuatoꝛē: sic q̄ mutuatoꝛ efficeret ilicui⁹ ꝺtractū illum illicitū. ꝛ p ꝟsequēs inhonestū. igit cū

in maiore exp̄sse addak in licitꝫ t bonestꝫ deberet absolute ꝓcedere añcedēs. t p ꝓñs ꝓxime ꝓsequēntie: t negare minorē scōl discursꝰ. Scōo: qz applicādo distinctionē maiorꝫ ad ꝓpositū q̄ro. aut itelligit q ꝫ legē dei sit ciuitatē dare pēsiões ciuibꝫ sponte p̄stātibꝫ spe lucri, aut itelligit q ꝫ legē dei sit ciues p̄stare talr ciuitati. Si ꝓmū nō est illud verū, qz stat q nō peccet ciuitas. Hā si aio donandi dat: nō peccat: sed mereꝫ, si aūt det aliq̄li coactiõe adhuc stat q ñ peccet: sic stat q mutuatari⁹ soluēs incremētū: etiā si sit vsura non peccet soluēdo. Si aūt intelligit scōm: tūc ñ soluit argumētū. Hā sic dicēdo nihil facit: ni si q ꝰcl'onē ꝫ quā vadit argumētū asserit verā: nihil rñdēdo ad vim argumēti. Hā argumētū īntēdit ꝓbare/ q sic ciuitati licitū est p bono suo t ciuiū dare tales pensiões: sic licitū erit ciuibꝫ recipe illas. Uñ alit inualidāda ē illa rō ꝓcedēdo totū scōz discursū t eiꝰ ꝰcl'onē, qz ciuitas nō necario peccat soluēdo pēsiões, qz stat q nō peccet: saluis illis q̄ dicta sūt i ꝰcl'one septia. Sz cū iferꝫ, g̃ ēt ciuibꝫ licz illas recipe, negāda ē ꝓña loquēdo de ciuibꝫ q̄ p̄ncipalr spe lucri moti p̄stant, et tali rōne recipiūt, qz sepe licitū ē tibi dare alicui q̄d alteri, t tū alteri nō ē licitū recipe illō: vt ptz de inuaso a latronibꝫ. Posset tū etiā cōcedi illud ꝓsequēs de ciuibꝫ recipiētibꝫ illud vt donū q̄liter ciuitas illō daret. Quarta ratio, Petrꝰ de eo qō suū ē libere t pleno iure pōt dare Martino. l. j. ff. de dona, t in. c. q̃ piculosū, vij. q. j. t Martinꝰ licite pōt illud recipe, g̃ ēt tota cōitas seu ciuitas pōt ō suo Martino libere puidere: t libere potit Martinꝰ recipe, ꝓña tenet, qz plenꝰ ius hz tota cōitas seu citas in q̄libet re q̃ est cōitatis seu ciuitatꝫ: quā singlaris ꝑsona habeat sup ꝓpriū suū. Hā pt ofiscare t pōt restituere qō nō pt singularꝫ ꝑsona: eo q nō pt post destructionē recupare, vt notat. ff. qō cuiusq̄ vni, no. l. Itē eoꝝ. Huic rōni rñdet ꝓcedēdo tām añs q̃ ꝓsequēs, dūmodo nō sit ꝫ legē suplozis: sic in solutiõe p̄cedētis argumēti dictū est. Sz illa respōsio deficit sic p̄cedens t eodē mō improbat, ideo rñdēdū est aliter q̄liter respōsū est ad p̄cedentē rōnē. Quinta rō. ista q̄ ponunt sup̄ montē ñ sūt mutua: hꝫ possessiões, g̃ ciues ponentes talia pōt ex illis recipe annuū frructū. tenet ꝓsequētia, qz da oppositū eadē rōne ex agro vel p̄dio: nō posset q̄s recipe annuū fructū, antecedēs p ꝓma ꝑte pbat. qz pecūie posite sup montē nō pōt reperi, igit non sūt mutuate, Scōa ꝑs pbat dupliꝫ. Primo sic, qz pecunie p̄stite pōt vendi nūc carius: nūc vili⁹; ꝫm ꝓditionē t statū ciuitatis, igit sūt possessiones q̄dā, tenet ꝓña, qz possessio solet ēt sic vendi: nūc carius: nūc vili⁹. Scōo pbatur eadē scōa ꝑs, qz pecunia p̄stita hz in illo cōtractu eundē locū quē haberꝫ si ex ipa emisset vnū annuū fructū tāti p̄cij. Hō tūc eēt q̄dā possessio: t posset licite de ea ꝓcipe fructū, igit. Huic rōni rñdet ꝓmo negādo añcedēs p ꝓma ꝑte, t rō est: qz ille pecunie vocant mutua, igit sūt mutua, tenet ꝓña: qz vocabulū manifestat q̄d ꝓtract⁹ sit i p̄stare: nec a ꝓprio signato vocabuli ē recedēdū: vt in l. nō aliter. ff. de lega. iij. Ad pbationē aūt dicendū q sūt mutua: ꝫ alio mō q̃ cōiter sint mutua: eo q rehaberi vel reperi nō pōt. Secundo negat añcedēs p scōa ꝑte, qz si eēnt possessiões: eq̄ citas eas detineꝫ: et tū eēnt ciuiū: essent vt pignora, ꝫ ꝗ nō: qz ipignorata possessionē ad me renocare possuꝫ, ciues aūt pecunias p̄stitas renocare nō pōt, igit. Scōo idē ptz, qz possessionē pōt is cui ē vēdere iusto p̄cio. Hō ciuis p̄stās centū ñ pōt illa vēdere p centū, ꝫ p longe minori, qz q̃ ciuitas redimit t liberat se a ciue nō reddit tuit sibi nisi, xxviij, p centū. Tertio ꝓcesso antecedēte negat ꝓsequētiā ꝓpter duo, Primū qz secꝰ est de illis pecuniis t de alijs possessionibꝫ vt agris ꝛc. Hā pecunia nullū aliuꝫ vsū hz p̄ter expositionē: ex agro aūt habent fructꝰ ex labore hūano, Est em̄ ager aptꝰ natus fructificare, pecunia aūt nō. Scōm est qz cū q̄s habet possessionē, t ō ea p̄cipit fructū. p̄cipit eū de re sua. Ille aūt pecunie posite q̃ sūt p̄stite t mutuate ciuitati ñ sūt amplius p̄stantis: sed ciuitatis, igit nō est par ratio ō eis t ō alijs possessiõibꝫ. Quarto rūdeo secūde pbationi scōe ꝑtis antecedētꝫ negat assumptū ꝓbatiõis: qz si emisset annuū fructū: ibi eēt vera venditio ex ꝑte recipiētis pecunias: t emptio ex parte p̄stantis: hic vero est verū mutuū. Hec respōsio deficit i q̄nq̄ Primo: qz negādo pecunias p̄stitas eē mutua assignat p causa. qz sic vocant. Hec aūt est insufficies causa vel ratio: vt ptz multiplicitꝫ ex deductis in. q. xxxiij. t ō allegat q nō sit recedendū a ꝓprio significato vocabuli, dicendū verū est: nisi circūstantia vl cōditio ꝓtractꝰ: ad hoc vrgeat sic hic vrget inre-

uocabilitas. Scōo deficit, qz non satisfacit probationi ꝑtis ꝓme ꝑtis añcedentꝫ. Nam q dicit q sunt mutua/ sed alr q̃ cōiter modo sint mutua inuit falsum: qz inuit q̃si renocabilitas sit ꝓditio cōiter accidens in mutuo: t non necaria mutuo/ quod ē falsum: imo est de eius substantia, iō mutuario carēs renocabilitate desinit eē vera mutuatio. Tertio q negando pecunias eē pensiones (sic t illud negandū ē) assignat ꝓ rōne, qz nō p̄t ꝓcio vendi iusto, igit non sunt possessiões, hec ꝓña non valet/ nec añs etiam ē verū. De ꝓña ptz: qz sepe q̃s agrum suū non pōt vendere ꝓ centū: qui tū valet centū, Itē etiam añs non ē verū. qz q̃uis q̃ ciuitas redimit nō det ei centū, tū alius ciuis volens hre iura illius q̄ p̄stitit dabit ei centū, t sic ꝓ ill' centū habebit centū, Quarto/ qz ꝓcesso antecedente negat ꝓñam ꝓpter duas causas. Prima aūt non valet, qz si admittat q pecunie sint possessiones spectātes ad p̄stantem eque poterit ex eis recipe fructum sic ex domo vl agro. Nam rō diuersitatꝫ non valet h assignata, qz q̃uis pecunia non sit nata fructificare: q̃ se sola cōsyderat: tū accepta cuz industria fructificat. Hō etiam dom⁹ non fructificat nisi cū industria hois. imo etiam ager nō fructificaret oī industria hois semota, Et illud etiam met sensit Bernardinꝰ vt patuit in tertia ꝓbatiõe tertie cause primi casus ꝓme ꝰcl'onis scōi modi dicendi huiꝰ qōnis, Scōa etiam cā assignata non relevat, qz si ꝓcedis añs, s. q pecunia sit possessio p̄stīes ad ciuem p̄stantē, igit est eius sic ager est eius, igit q̃uis q̃ est mutuata nō sit eius/ sed ciuitatꝫ, tamē non deberes dicere: ꝓcesso añcedente negat ꝓña, Quinto deficit sua quarta rñsione, Nam non dat rōnē diuersitatꝫ quare sic̄s dedisꝫ pecuniā ciuitati pro iure p̄cipiēdi annuū fructū ab ea/ talis censereꝫ emisse ius a ciuitate: t ciuitas censereꝫ ius sibi vendidisse, t tū q̃ p̄stitit ciuitati mō p̄dicto: non censeꝫ etiā emisse ius percipiendi annuā pensionē ab ea: cū tū hinc inde sint eedem circūstantie t ꝓditiões ac obligationes: vt deductū est in probatiõe ꝓme ꝰcl'onis tertij modi dicendi, Alit igit dicendum est ad rōnem: q rō sic facta est inualida/ sed reduci possꝫ ad bonū valorem, Primus ptz triplr, Primo/ qz assumit duo falsa, Primū/ qz pecunie non pōt dici possessiones ciuium, qz non sunt eoꝝ posticꝫ sunt p̄stite ciuibus: sed sūt ciuitatis, sed debēt dici p̄cia: q̃ ciues dederꝫ p re empta, s. p iure p̄cipiēdi annuas pensiões. Scōm falsū est: qz dicit q ille pecunie pōt vendi q̄d nō est verū. Hā ille pecunie nō sūt amplius ciuiū: ꝫ ciuitatꝫ: t sūt p̄cia, igit nō pōt p ciues quoꝝ non sūt vendi. Itē impossibile est pecuniā vendere vl emere: vt patebit q̄ne penultima huius opis. Scōo: qz illa ei⁹ ꝓsequentiā non valet, pōt vendi, igit sūt possessiões, nam mobilia pōt vendi q̃ non sūt possessiones: qz possessiões sūt bona īmobilia. Nec pbatio ꝓsequentie valet: qz virtualr est i scōa figura ex affirmatiuis. Tertio, qz in scōa pbatione scōe ꝑtis antecedētꝫ ꝛz maior sit vera: tū minor est falsa: qz pecunia nūc hz rōnem p̄cij t nō possessiōis, nec emēs recipit annuū fructū ō pecunia data: ꝫ de iure p̄cipiēdi ānuū fructū: q̄d ius est merx empta. Scōm vero huiꝰ rñsionis pbat. qz ex ea fieri pōt due rōnes. Prima est talis, si peccarēt ciues p̄stando t recipiendo: maxīe: qz vsurā cōmitterēt: ꝫ ñ nō: qz eoꝝ p̄statio cū fiat irrenocabilr: nō est vera mutuatio. Usura aūt tm̄ est i vero mutuo. Scōa rō, illa p̄statio est in re, t in equalentia eadē: cū datiõe q̃ quis dat ciuitati pecuniā p iure p̄cipiendi annuū redditu: sed illa datio ē licita. igit etiā illa p̄stratio: t he due rōnes sūt tacte i ꝰcl'one ꝓma tertij modi dicēdi. Sexta rō, ille cōtractꝰ ē licitꝰ q̄ habet sequētes q̄nq̄ ꝓditiões ꝛz q exercēt i ciuitatibꝫ notabilibꝫ chr̄ianitatꝫ t a magnis dñis: t religiosis ꝑsonis vtriusq̄ sexus, t a doctoribꝫ theologie: ac a ꝑsonis timentibus deū, ō q̄b nō ꝑsumit q talē ꝓtractū faceret q̄ esset ꝫ salutē aie, t ꝓtra ꝓpriā famaꝫ sic est ꝓtractꝰ vsurariꝰ. Predicta p̄statio cum tali receptiõe pensiõis est hmōi: vt ptz p exp̄ssa tiā i p̄dictꝫ tribꝫ cītatibꝫ, ō q̄b tritꝰ p̄cedētꝫ q̄stionis sonat. Huic rōni respōdet p tria dicta: q̃ applicat minori illiꝰ argumēti. Primū q mltē sūt citates notabiles i italia t extra: in q̄b nō exercēt ille ꝓtractꝰ, vt roma, mediolanū, bononia, sīue pusium, neapolis. Et extra italiam, parisiꝰ, londonia, tholosa, brugis, colonia, sabina, gandauū, arrogonia, t alie mltē: in quib⁹ nullaren⁹ exercent tales cōtractꝰ q̃ ciuitates libenter puiderent cōmodis suis. sicut iste tres ꝓnominate: si saltua ꝰcietia ꝫ facere possent: t forte nulle reperiunt in tota chr̄istianitate: in q̄b exerceant tales cōtractus: vel saltē tantū quārum

frequentant in ciuitatibꝫ añdictis. Scōm dictū: q̄ ꝯuis in p̄dictis ciuitatibꝫ ciues p̄ stent ciuitati z recipiāt pensiões: non tñ oēs sponte p̄stant/ſz mlti coacte p̄stāt. Coactos aūt non ꝺdemnam⁹: ſz sponte p̄stantes p̄ncipaliꝫ spe lucri. Et q̄ tales sint in ill' ciuitatibus mīme miꝫ est. qm̄ etiam mlti absq̄z aliq̄ rubore publice mutuant ad vsurā. Tertiū q̄ non sequit. magni dñi faciūt p̄dictū ꝓtractū. igit̄ est licitus. qz etiā magni dñi erriterunt aliq̄n vsurariꝫ z p̄dones. Quartum q̄ religiosi (vt cōiter loquendo) non faciunt p̄dictū ꝓtractū. qz non p̄stant pecuniam ad hmōi loca vl' montē. ſz bñ recipiūt fructum annuū ꝓuenientē ex ꝓtractu. Ad⁹ mod⁹ eoꝝ cōit tal' est q̄ cū aliq̄ ciues contraxerunt licito mō cū ciuitate p̄dicto cōtractu. puta qm̄ coacte p̄stiterūt ipſi postea in vltimis volūtatibꝫ dimittūt hmōi annuas pensiões religiosis p̄o elemosyna: volentes q̄ deputati ad erogandū pensiones dent eas religiosis Dō religiosi hmōi pensiones p̄nt p elemosyna recipe dūmodo libere largiant eis. Si āt añdicti religiosi p̄dictam elynam: īmo tales redditus sollicitant hīe: z pretendūt ius hīe in eis/videant ꝺscias suas. Nam ſz q̄dā possint ex ipsis impīstitis aliq̄d recipe vltra sortē: non tñ oēs ad quos deueniūt impīstita. pinde ſi p fenebri pecunia aliq̄d dat: puta q; denariꝫ montꝫ relicti religiosis fuerant a testatore empti vl' sponte in monte positi/ non coacte soluti: tūc completa sorte a receptione talīꝫ abstinendū est. Pñt quoq̄z p̄dicti religiosi qñq̄z etiam al' legitime excusari. Constat em̄ q̄ nll's efficit vsurari⁹ nisi volens recipe aliq̄d vltra sortē. Si igit̄ p̄dicti religiosi non recipiūt illas pecunias seu elemosynas p̄o pecunia quā ibi libere posuerūt/ vl' quā sponte emerūt modis añdictꝫ nō vident vsurariꝫ. sed apparet q̄ recipiant elemosynā iure ipoꝝ q̄ eis iuridice relinq̄re potuerūt: z ius suū in eos legitime trāstulerūt: ſz non in qualēcūq̄z psonā. Hec rñsio deficit in q̄nq̄z. Pr̄o q; vbi argumentū magis strīgit non rñdet. s. p̄o q̄nto in maiore z minori assumit q̄ ille ꝓtract⁹ exerceat a psonis timentibꝫ deū: de q̄b non p̄sumit ꝛc̄. Nam si ꝑ admittat z non neget. minus cuadit argumentū q̄z si oēs alie clausule maiorꝫ z minoris admittant. Nam alie clausule non arguunt notabil'r ꝓpositū. qz in notabilibꝫ curiatibꝫ z a magistratibus z religiosis. ꝑ est clau

lati sclēres istos ꝓtract⁹ freq̄ntari in ciuitatibꝫ añdictꝫ non processerūt ꝓtra eos p admonitiões/reprobatiões /z punitiões: tanq̄z ꝓtra exercētes ꝓtractus vsurarios. igit̄ signū ē q̄ nō sunt illiciti. tenet ꝺña. qz da oppositū ꝺseq̄nt⁹: sequit̄ q̄ p̄dicti negligentes fuissent circa debitū regimē subditoꝝ/ nō p uidendo ꝺ tāto pticlo totaliꝫ sibi ꝺmissaꝝ.

Huic rōni rñdet negando añs. qz eccl'ia z papa p suas ꝓstitutiones canonicas reprobant oēm ꝓtractū vsurariū/ decernētes tales punidos eē certꝫ penis. Dō p̄dict⁹ cōtract⁹ ē vsurarius: z sic pcedunt ꝓtra eos generali processu iurꝫ: q̄uis nō processu spēali z iudiciali. z sic ꝑmittit eos aliq̄l'r. i. nō punit. sic mlta ꝑmittit eccl'ia. i. non punit. Cōtra illā rōnē arguit̄. qz adhuc argumētū stat. Sufficiēm q̄ añs sit vez de processu spēali z iudiciali. igit̄ signū ē q̄ tales ꝓtract⁹ nō sūt vsurariꝫ seu illiciti. tenet ꝺña. qz da oppositū cōseq̄nt⁹: iam p̄dicti eēnt negligentes circa debitū regimē ꝛc̄. qz non sufficiē pastori q̄ generaliꝫ reprobet crimīa publica subditoꝝ: z p solā dispositionē iurꝫ z statutoꝝ: cū nō timeat q̄ generaliꝫ prohibeat z reprobat. ſz req̄rit q̄ etiā spēali processu ꝺ crimiosos pcedat exequēdo penas ꝓtas i statutꝫ: nisi ex magni rudie scandali emergentꝫ ex punitiōe z processu plures excuset. prout diffuse habitū est ꝺ q. xxvj. z alīs pcedentibꝫ z seq̄ntibꝫ eandē. Dic aūt nō apparet tal' emersio scādali. igit̄ ꝺ tādamnosa negligētia arguendi forēt. z q̄ꝺ ꝺis illō nō sit nōnūq̄z ꝓtingens. ſz heu multipliꝫ patens i singlariꝫ plat. ſz/ q̄ mlta puniē da transcūt impunita: tū in eccl'ia vniuersali non sic p̄sile foret/ q̄n ipa ꝺcilliarit̄ ꝓgregata talia reprobassꝫ. sic̄ sepe a tpe q̄ tales contractus fuerūt incepti fuit ꝓgregata ꝺcilliariter. fateor tñ q̄ hec septima rō non sufficiēter oñdit itentum: attamē aliq̄ mō psuadet.

Octaua rō. Si predicti cōtract⁹ sunt vsurariꝫ: tūc ciues predictaꝝ ciuitatū freq̄ntantes eos z asserētes eos eē licitos/ assererent vsurarios ꝓtractus eē licitos: sed asserens vsurariū ꝓtractū esse licitū/ est errans i fide. igit̄ predicti ciues cēnt errātes in fide. ꝺñs ē ꝛconueniens. qz tūc eccl'ia deberet ꝓtra eos procedere sic̄ ꝓtra alios hereticos/ q̄ꝺ ē icōueniens. igit̄ illud ex q̄ sequit̄: z illud non sequit̄ nisi ex eo q̄ dicerent predicti ꝓtractus ē vsurariꝫ. igit̄ exercentes illos nō sunt vsurariꝫ dicendi. Huic rōni rñdet dupliciter. Primo nō admittēdo q̄ exercētes p̄dictos ꝓtract⁹ firmit̄ seu assertiue teneant eos eē licitos. z rō huius ē. qz de ill' ꝓtractibꝫ an sint licitꝫ/ sepe mlti spectabiles viri dubitāt z inq̄runt: z ꝓtra talꝫ ꝓtrahētes sepe ē p̄dicatū. Quō igit̄ eos exercentes firmit̄ et assertiue tenerēt eos eē licitos. añs patuit i generali capīo Hinoꝝ (vt ait. s. Bernardinus) celebrato Florētie āno dñi. M. ccccxlij. ad qō ꝓuenerūt mlti valētes viri: inē q̄s fuit magr̄ Guilhelm⁹ ꝺ Cremona vir vtiq̄z ingentꝫ scie z magne fame. Et tūc etiā ad generalē ciusdē ordis missi sunt q̄dā ciues ex pte cōitatis in stātissime pozātes vr materiā illoꝝ mutuoꝝ tractare z declarare vellēt p̄o serenitate cōsciaꝝ suaꝝ/ an ꝓtract⁹ p̄fati eēnt liciti/ an nō. interrogant etiā de ꝑ q̄ꝺdie pticulares psone predictaꝝ ciuitatū: sic̄ ostat pitis religiosis q̄ ibi ꝓuersāt: īmo ꝺ tales emētes ibidem tpe suo inq̄t sepe eē p̄dicatū: z ꝑ sustinuit ꝺnium z pl's patient. Scōo rñdet negando seq̄lam quā ponit maior: qm̄ staret q̄ aliq̄s teneret predictos ꝓtract⁹/ q̄ in re sūt vsurariꝫ eē licitos. nec tñ teneret vsurarios contract⁹: qz negaret p̄dictos ꝓtract⁹ eē vsurariꝫos. Ad⁹ ad vitarē illi⁹ seq̄le oporteret q̄ teneret p̄dictos ꝓtract⁹ eē vsurarios. z cū hoc licitos: z tūc errareт in fide. Hec rñsio deficit duob⁹. Primo qz non seq̄t mlti disputant ꝺ aliq̄ an licitū sit. z mlti p̄dicant q̄ sit illicitū. igit̄ nll's vl' non mlti ꝓstant tenēt vl' sentiunt ꝛrū: vt ptz p experientiā i mlt̄ materiꝫ scholasticꝫ z moraliꝫ practicꝫ. Multi em̄ olim dubitauerūt/ an emptio redditūū eēt licita: z mlti p̄dicauerūt i ꝓtrariū: z tū ecōtra mlti pro ostanti tenuerūt q̄ eēnt liciti. Scōo q̄ dato q̄ nll's ostant tenerēt eos eē licitos; adhuc argumētū hīet suū processum: qz argueret q̄ etiam bi q̄ probabil'r tenerēt eos eē licitos/ eēnt ifideles. Nam q̄ etiā probabil'r tenet q̄ vsurari⁹ ꝓtract⁹ ē licit⁹/ est infidelis. qz probabil'r tenet id qꝺ ē ꝓtra p̄tatē euangelicā z ꝓtra determinationē eccl'ie: q̄ aūt dubius ē in fide/ est ifidelis. Ad⁹ al'r rñdendū est huic rōni dicēdo: q̄ cā q̄re non ꝺcludit. hec rō est: qz seq̄la in maiore posita non valet: vt oñsum est. z ita maior est negāda: nisi maior loq̄ret de ꝓtractu vsurario material'r capto seu non habito p̄o tali. z hoc non est raz. Nā nōnulli doctores diffiniunt aliq̄s ꝓtractus eē licitos: q̄ tū in re sunt vsurariꝫ. vt patuit. q. xxxvij. sic̄ etiaꝫ q̄s nō cognoscit

venientē/q̄uis venientem cognoscat. Et ill' igit̄ patz q̄ nille ex ill'o cro rōnibꝫ sunt efficaces ad ꝓbandū intrētū/ q̄uis intrētū sit vez. Attn̄ q̄nta rō ꝑt reduci vt sit valida, put patuit: lz in sua forma vt iacet sit inualida. Et hec de pn̄ti q̄stione.

Questio. XLVI.

Vtrꝫ mutuāte recipere

re vltra sortē seu mutuare ad vsurā/ sit ī aliq̄bꝫ casibꝫ licitū. z in eisdē casibꝫ in q̄bꝫ ē licitū: etiam liceat ei pacisci cū mutuatario sup incremēto recipiēdo. Solo questionis statu in quattuor ꝯclonibꝫ.

Prima ꝯclo/ mlt̄ū differūt mutuare ad vsurā z mutuāte recipe vltra sortē. Probat̄/ qz mutuare ad vsurā necessariō ē mutuare ea ītentiōe vt aliq̄d rōne mutui p modū lucri habeat vltra sortem: vt ptz ex diffinitiōe vsure s.q.xxj. Sz mutuans tem recipe vltra sortē non ē necario mutuans tem hz̄e ītentionē recipiendi aliq̄d rōne mutui p modū lucri vltra sortē, qz stat q̄ mutuans recipiēdo a mutuatario aliq̄d vltra sortē/ nūq̄z ītenderit illō tpe mutui: sic q̄ illō eū mouerit ad mutuādū. stat etiā q̄ tpe q̄ recipit: nō recipiat illō rōne mutui q̄si p̄ciū mutui, sz tm̄mō vt donū libale. stat etiā q̄ illud qō recipit nō recipiat p modū lucri. sz p modū rei al's sibi debite: vtputa qz est solo dāni ex mutuo ꝓpessi/ vl' alterī debiti aliūde cōtracti ex alio ꝯtractu vl' quasi ꝯtractu/ vl' ex maleficio vl' quasi ex maleficio.

Secūda ꝯclo, in nll'o cāu est licitū mutuare ad vsurā citra diuinam dispēsationē. Probat̄/ i nll'o cāu est licitū facere actū lege diuīa dānatū citra diuinā dispensationē: sz mutuare ad vsurā est actꝰ lege diuīa dānatꝰ, igit̄. Maior probat̄/ qz siḡs actus lege diuīa ē dānatꝰ: tūc eū faciendo facit ḡs ꝯtra legē diuinā. h aūt est illicitū, qz ē pctm̄ iuxta diffinitōez pcī ab Amb. datā, ē dictū/factū/ vel ocupitus ꝯtra legē dei. In nullo at̄ cāu licitū ē facere illicitū vel pctm̄. Minor ꝓbat̄, lex diuina Luc. vj. damnat intentionē recipiendi aliq̄d rōne mutui p modū lucri vltra sortē. Dō mutuare ad vsurā ĩcludit p̄dictā intrētionē: vt patuit i p̄ma cōclusiōe: z latꝰ ibiō patuit. q.xxj. Si instes more q̄rūdā iuristarū ꝯtra maiorē dicēdo q̄ occisio hois ē actꝰ lege diuina dānatꝰ cū ōr. Nō occides, z tn̄ i multz casibꝫ ē licitꝰ actus vt occisio homis malefici: vel homicide z. Dōz q̄ occisio hois n̄ ē actꝰ lege diuīa dānatus cū ōr. Nō occides: nisi addāt aliq̄ determinatōes subintellecte ī lege diuina, s. occisio hois inocētz : vel occisio hois ēt nocētis secta sine ordie iudiciario: vel a n̄ hñte ptātē, z vt sic ē actꝰ ꝓhibitꝰ lege diuīa z ī nullo cāu licitꝰ. Sic accipe rē n̄ ē actꝰ lege diuīa dānatus: sz oz addet dicēdo rē alienā z iusto dño z. Sz ō illa istārtia z eī solutōe z alijs argumētz possibilibꝫ fieri ꝺ hāc ꝯclusionē z maiorē sue ꝓbatōis latiꝰ dcm̄ ē s.q.xxviij. Scōo ꝓbat illa ꝯclusio: qz si cēt in aliq̄ casu licitus mutuare ad vsuram: maxime ī casibꝫ tertie ꝯclonis seq̄ntis. sed h̄ non arguit aliq̄d: q̄a lz in ill' casibꝫ mutuanti liceat recipe aliq̄d ī crementū vltra sortē: tm̄ non recipit illō ītendendo illō rōne mutui vt p̄ciū eius z p modū lucri recipe/ sz alia rōne, vt patebit ibiō, igit̄. Dz notant in ꝯclone citra diuinā dispensationez, qz si deꝰ dispensaret cū aliq̄ sup mutuo ad vsurā: ꝯcedendo ei licentiā exercendi vsurā (sic deꝰ posset) tam non cēt ei illicitū, sic posset dispensare cum aliq̄ q̄ occisio hois inocentz non cēt illicita.

Tertia ꝯclo in mlt̄is casibꝫ licitum mutuāti recipe vltra sortē. ꝓbat enūerando q̄tuordecim casus: q̄z duodecim p̄mi comꝓhendunt in bis q̄tuor ꝓsibꝫ, Feuda, fideiussor ꝓ dote, stipēdia clerī. Uēditio fructus/ cui velles iure nocere, Uendens sub dubio p̄ciū post tpa soluēs, Pena nec ī fraudem legz cōmissoria gratis. Dās socijs: pōpa: plꝰ sorte: modis datis. Attn̄ nō in oibꝫ illis modis ē ꝓa mutuatio, vt patebit. Primꝰ igit̄ casus ē q̄n ecclia mutuat aliq̄d suo vasallo: z ꝓ illo mutuo impignorat ecclie id qō in feudū ab eadem hz. Tūc em̄ ecclia pōt vltra sortē mutuatā interim pcipe fructꝰ feudi/ non ꝓpurando eos i sortē. Sz de h̄ cāu quō habeat ꝓpriate/ et an etiā habeat locū ī laico recipiēte a vasallo suo feuduz i pignꝰ/ patuit s.q.xxvij. ꝯclone tertia. Scōs casus ē: ī fideiussore mutuāte debitorī ꝓ q̄ fideiussit, z de h̄ pñt ponī ḡntz exempla. Primū est, ego sum debitor Petri in centū z Paulus ē fideiussor meꝰ, adueniente termino solonis ego non soluo debitū z Paulꝰ fideiussor cogit̄ soluere debitū, z qz Paulus non hz pecuniā, igit̄ cogit̄ eam mutuo accipere: z nō iuenit aliquē q̄ sibi velit mutuare gratz, sz tm̄ iuenit q̄ sibi sub vsuris

mutuet, itaq̄ accipit pecuniā mutuo ab vsurario dando q̄ntq̄ de centū z satisfacit Petro p me. h mō Paulus censet mihi mutuasse centū pro q̄nto eos meo nōie dat Petro, z illos centū pōt a me exigere tanq̄z sortē mihi mutuatā: z vltra illā sortē etiā pōt exigere a me illa q̄ntz: q̄ ꝓpulsus fuit dare vsurario. Nam ego p meā negligentiā prestiti Paulo occasionē ĩcurrendi illud dānū. s. q̄ntz florēs coactꝰ fuit dare vsurario, iō dānū illō debeo, z p̄ñs refundere sibi debeo, z ita Paulꝰ quinq̄z exigere a me poterit. Dixi notanter q̄ Paulus nō potuit hz̄e centū/ nisi eos accipere sub vsurz: qz si gratis vl' sine rali dāno potuisset habuisse z nō studuisset sic hz̄e, sz ex inertia sua statim sub vsurz accepisset: non esset illō damnū datū fideiussori: sz ꝓpria inertia acceptū, iō debitor illud sibi refūdere nō teneret. Scōm exēplū. Si idem Paulus nō recepisset centū sub vsurz ab vsurario, sed cū ipam pecuniā hz̄e non poterat/ ipe res ꝓprias vēdidit vt hz̄et solonē facere: z qz empto res hr̄e non potuit q̄ p̄ciū ꝺdignū darēt, iō ꝓpulsus fuit vendere: pura ꝓ centū florēs, q̄ tn̄ valebant centū z q̄ntz: tunc em̄ Paulus damnū ꝓpessum scz q̄ntz florēs, ꝺs potuerit exigere a me vltra cētū/ q̄ mihi mutuauit. Et hec duo exempla fundant̄ in. c. quenit. z in. c. ꝓstitutus. cetera, ō fideius. Tertiū exēplū est. si idez Paulus habuit illa centū, sz iā vti eis volebat in mercantijs: in q̄bꝫ similr erat mlt̄ū lucraturus. Hoc aūt lucro cogeꝝ carere ꝓpt̄ h̄ q̄ ī timino solonis cogit̄ ꝓ me satisfacere. tūc em̄ poterit Paulꝰ a me exigere vltra sortē mutuatā/ etiam tantū q̄ntū fuit illō lucrū cessans. Quartis ꝺditionibꝫ tactis in. q.xxx. De hoc tertio exēplo. z ō duobꝫ p̄cedentibꝫ etiam habitū ē s.eadē qōne. z ibi reḡre ꝺditiones singlor. Quartū exemplū. si Petrus cui debeo centū passus ē ex mora mee solonis dānū in q̄ntz. z Paulꝰ soluendo tandē me soluit centū ꝓ sorte, z q̄ntz pro interesse Petri: tal' poterit a me vltra centū exigere etiam q̄ntz. Quintū exēplū est trimēbre: z est. Si ego debeo Petro centū q̄ ipse mihi mutuauit sub vsuris q̄ntz florēs, ḡs etiam pollicitus sum sibi soluere, z Paulꝰ q̄ est fideiussor meꝰ obligauit se ad soluendū: nō solū sortē quā debeo Petro: sz etiā mandato meo obligauit se nolatim ad vsuras ꝑdictas soluēdas creditori sup h̄ pstito iuramento/ saltē q̄n fideiussor non potuit petere absolutionē a iuramento: fideiussor poterit a me exigere solutionē tam sortis mihi p eū mutuate q̄z etiā vsurarū ꝓ me solutarū. Circa h̄ tn̄ ꝓmū membrū sūt opiniones: sz de illis alibi. Silr si idē Paulꝰ nō iurasset Petro illas vsuras solvere: sz debitor iurassz fideiussori indēnitatē. Silr z tertio. Si Paulꝰ neutrū iurasset ac tamē al's ꝓpt̄ pignora data vel aliaz causam debitori fuissz expediēs vsuras ꝓ eo solui p fideiussorē. Quare aūt notāter dicat̄ in hoc q̄nto exēplo: si fideiussor obligauit se nolatim ad vsuras: z pstito iuramēto z c. alibi hz videri, qz multi sunt casus: in q̄bꝫ fideiussor si vltra sortem ꝓ qua fideiussisset soluisset vsuras: nō posset eas r̄petere a debitore: q̄uis a creditore, sed h̄ ad tractatū restitutiōis ptinet. Circa tn̄ h̄ nota: q̄ q̄rtū z q̄ntū exempla nō sūt ita ꝓprie loquēdo exēpla de casu: ī q̄ mutuāti licet recipe vltra sortē: sic tria prima, qz ī q̄rto z q̄nto exēplis licet fideiussor soluēdo ꝙ debitore sortē: quā tenet creditori. dicat̄ mutuasse debitori: tn̄ n̄ solū illō q̄ solvit sortē debitā cēsēt ei mutuasse: sz ēt cēsēt illud ei mutuasse qō vltra sortē debitam ꝓ eo soluit, ita q̄ aggregatū ex vtrocz vocat̄ sors mutuata debitori ꝓ fideiussorē, z iō fideiussor nō dz ꝓprie recipe vltra sortē mutuatā, sz dūtaxat sortē mutuatā. Sec⁹ aūt in tribꝫ p̄mis exēplis. Tertiꝰ casus est ī genero q̄ cē sek suo socero mutuare tātūdē q̄nta ē dos sibi a socero ꝓmissa: si socero existente obligato ad soluendū statim dotē genero: gener expectat socero: z iterim q̄ socer differt solutionē dotz gener recipit fructꝰ alicui⁹ possessionis sibi a socero impignorate: nō cōputando illos ī sortē dotz. Hā tūc gener recipit vltra sortē mutuatā a socero, sz nō rōne mutuationis vl' expectationis: sz ratione interesse. z ō h̄ casu latꝰ habitū ē in. q.xxxv. Quartꝰ casus ī clerico. Hā si latꝰ ini uste tenet aliquā possessionē, vide illū casū latꝰ sup̄. q.xxxij. ꝯclone scōa: vbi ēt exr̄ēdit ad laicū respectu laici. Quintꝰ casꝰ ēi vēdere fructꝰ alicui⁹ p̄ dū vl' possessiōis p̄ueturos p duos vel tres ānos. Hā pꝰ illos ānos r̄cipit suū ꝺbiū vel possessiōez tātz sortē: z nihilomiꝰ vltra eādē interī pcepit p̄ciū ꝓ fructibꝫ vēditis. Attn̄ h̄ casꝰ n̄ ē exm̄ vbi mutuās r̄cipit vltra sortez. Hā vēdēs fructꝰ p̄dū p̄dicto mō n̄ mutuat aliq̄d emptori, sz cū emptore ꝺhibit ꝺcru venditiōis fructuū q̄ ē distinctꝰ a ꝺcto mutui, qz illos fructꝰ nō vult sibi restitui ī numero

nec in specie vl' gñe. sz vult rē alteri⁹ generis
scz pciū p eis tradi, pōt ēt dici ꝓtrahere con
tractu locatiōis p dñ: cū eo p ānto transfert
ius vtēdi z fruēdi fructib⁹ predij retēto sibi
dñio: vl' ꝓprietate pdij: dūmō pecunia sit tra
dēda nō a pncipio sil': sz p pres z annuati vl'
annuo. Preterea etiā siue illo siue alio ↄctu
cū eo ꝓtrahat: nō tñ dī ꝓprie vltra sortē recī
pere: qz q̄uis sortē randē rehabebit vendi
tor fructuū z cū ℔ pciū fructuū: ñ tñ ē illō p
cīū censendū ee q̄d vltra sortē: qz pciū est lo
co fructuū. fruct⁹ aūt ñ sūt cēsendi q̄d vltra
sortē. qz p dīū ꝓtualr icludit fruct⁹. Haz cū
q̄s emit p dīū inspīē el⁹ fertilitatē: ita q̄ sol
uendo pciū p pdio: ēt soluit pciū ℈m ei⁹ vir
tualē ꝓtinētiā fructuū futuroꝝ. Et tō ille ca
sus nec ē de ℔ vbi mutuās recipit vltra sortē
nec vbi alter ꝓtrahēs recipit vltra sortē.
sz tñ ex q̄ aliq̄lit videt vēditor ꝛcipe vltra sor
tē. s. cōsiderādo sortē formalr z nō ℈m suā vir
tualē ꝓtinētiā. ℈ ꝓnumerat ille casus alijs.
Alq̄ aliter explanāt illū q̄ntū casū dicētes/
q̄ q̄nt⁹ casus ē: q̄n q̄s emit fruct⁹ castri vel
ville p certo pcio, z plus satz accipit de fru
ctib⁹ q̄ fuerit pciū: ille inq̄ licite recipit. z ex
cusat rōne incertitudis: et rōne illi⁹ excusat
a restitutiōe illi⁹ pluris. Sz illa explanatio
nō videt valere: qz q̄nt⁹ casus vt ī versu sup
dictū ē: est vēditio nō aūt emptio: sic tñ illa
explanatio sonat. Scdo ēt deficit illa expla
natio. qz q̄uis vez sit q̄ fruct⁹ q̄s talis em
ptor licite pcipiet: sint maiorz valoris q̄ fu
erit pciū si illi fruct⁹ sil' accipent. nō tñ sūt
maiorz valoris: q̄n seorsū z pticulatim p lōgū
intualla tpoꝝ recipiunt. q̄ mō nō sūt ma
ioris valorz q̄ pciū. vtputa emptor dat cen
tū floꝛ. p quibꝫ alicui⁹ pdij imperpetuū re
cipiēdis. z recipit annuati quēt⁹ q̄nq̄ flo.
rādē lapsis. xx. annis leuauit centū floꝛ. z po
stea singul' annis nihilomin⁹ leuabit. v. flo.
nūq̄ tñ illi centū sic pticulati leuati eq̄les
bunt. c. floꝛ. q̄s simul p modū pcij tradidit:
imo centū pticulatim p viginti annos rece
pti: etiā si acciplant cū annuis q̄nq̄ flo. post
ea recipiēdis tm̄ equalebūt pcio nisi ꝓua
rent sil' vsq̄ tūc. Preterea annui. v. floꝛ. non
sūt q̄d vltra sortē: sz sūt q̄d inclusū ī sorte: qz
sors empta ē ius pcipiēdi annuos q̄nq̄. ideo
pcipiēdo p q̄ntūcūq̄ magnū tēp⁹. v. floꝛ. an
nuos semp ñ pcipiet nisi fructū sortz: sic ille
q̄ de agro empto pcipit imperpetuū fruct⁹ q̄
sil' cōportati lōge essent maiorz valorz q̄ fue
rat preciū. Preterea ēt z tertio si hec explā
natio loq̄t de illo q̄ fruct⁹ emit simul pcipi
endos: q̄ tñ pcepti excedūt quātitatē pcij ad
huc nō est ad ꝓpositū. qz q̄uis tunc recipiat
meliorē mercē q̄ fuerit pciū: nō tñ dī vltra
sortē recipe: sz vltra ꝓdignū: vñ nec licite re
cipit si sciēter sic emit: alio nescīēte q̄ si scīret
nō sic vēderet: tūc em̄ iteruenit dol⁹ z decep
tio ex alio nec retinere pōt illō plus. Quid
aūt si sine dolo sic emit: lati⁹ dicēt hec z alia
in. q. lvij. Siue igit̄ primo mō siue scdo mō
explanet q̄nt⁹ casus: nō ē casus vbi mutuū
recipit vltra sortē. sz nec etiā ꝓprie loquendo
vbi vendēs vel emens recipit vltra sortē: sz
tm̄ p q̄ndaz sillitudinē vl' aparentiā. Se
xtus casus est: q̄n q̄s mutuat hosti suo inimi
sto: z recipit ab eo vltra sortē: q̄ casus plene
tractat⁹ est sup̄. q. xlij. Septim⁹ casus est
si quis frumēta vl' alias merces quas habz
nō est nūc venditur⁹: sed reseruatur⁹ ad aliō
tempus: in quo ℈m cursum cōmunē maius
pciū leuare pōt: at tū ipse illas pcio suo nūc
petenti sibi vendi motus pietate nūc vēdit
eo q̄ prim⁹ indiget nunc eisdez. Attamē vt
se conseruet indemnē vendit p precio mino
ri q̄ nūc valeat: ñ tñ ita īmoderato q̄n veri
silr tpe solutionis merx sit maius vel tantū
dem valitura: sz etiā q̄nq̄ min⁹ z expectet ei
de solutione: tam censet⁹ mutuasse proximo
suo scz emptori: eo q̄ expectat preciū q̄ emp
tor sibi tam deberet dare sicut et venditor
tam ei tradidit mercem: z tamen ab empto
re: q̄ est etiā suus mutuatarius recipit vltra
sortē: p quāto recipit ab eo vltra q̄ntitatem
pcij nūc currētis, z ℔ licite fac̄. qz illō existēs
vltra nō recipit rōne mutui: seu q̄ idem est
ratione dilationis solutionis precij. qz als
ꝓposuerat met nō vēdere, z p ↄñs nō recipe
pciū nisi in illo futuro tpe z mallet pot⁹ q̄
ali⁹ nō emeret nūc: sz dimitteret mercē apō
cū. vsq̄ ad illud futuꝝ. temp⁹ in q̄ ꝓposuerat
vendere. qz tūc maius preciū vl' saltem tan
tundē esset habitur⁹. q̄uis etiā staret q̄ min⁹
ēēt habitur⁹: tūc em̄ rōne dubij excusat
si tpe solutiōis res illa in effectu min⁹ vale
bit q̄ ipse determinauerat. Qō em̄ nūc vēdit
primo cū nō esset venditur⁹: nūc est pietatz
vt succurrat eidē q̄ nunc illa re indiget. q̄ at
vendit sibi, p maiori q̄ nūc valeat: ē cautele
vt ꝓprie puideat indēnitati: qz si venderet p
pcio nūc currēti: quarek illo lucro q̄pl⁹ vale
bit ī tēpore futuro ōstinato. z illo lucro ñ te

nebat carere. q̄pt proximi īdigentiā: eo q̄ īdi
gentia nō erat tāta q̄ teneret⁹ el mutuare cuz
pīudicio ꝓpij lucri. z q̄ ille casus sit licitus
fundat⁹ ī. c. nauigāti. extra. ō vsurz. Sz ꝓpe
loq̄ndo ille casus nō est exemplū de ℔ q̄ mu
tuās recipiat vltra sortē mutuatā/ q̄uis ibi
sit ꝑa mutuatio implicita: vt patuit. Hā q̄
uis vēditione facta venditor censeat mutu
are emptori pro q̄to expectat el de sol'one p
cij: q̄ expectare pciū est mutuare: tñ nō solū
expectat el ō tanto q̄ntū ē pciū pro quo res
nūc currit. sz etiā de toto pcio pro q̄ vēdit si
bi mercē. z iō recipiendo tm̄ pciū non cēset⁹
recipere nisi sortē mutuatā: z nō q̄d vltra. sz q̄
bz aliq̄lem spēz q̄si mutuās recepit vltra sor
tem. iō ꝓnūerat alijs casib⁹: recipit em̄ vltra
q̄ mer⁹ nūc valeat: sz nō vltra q̄ valitura est
ꝓpe destinato. Octau⁹ casus tāgit cū ōr:
pcium post tpa soluēs. z ē q̄n mutuatarius
nō soluit mutuatori ī ēmino sibi pfixo: z oc
casiōe moze z negligētie mutuator patit inꝛ
esse dāni emergentz. vt qz cogit̄ alibi sub vsu
ris accipe vl' res suas vilius distrahere q̄ di
gnū sit: aut cogit̄ carere lucro/ qō verisilr ha
buisset si sors sibi restituta fuisz. Nam tūc
mutuator licite exigit q̄d vltra sortē p refusi
one illi⁹ interesse stantibꝫ ꝓditionib⁹ dictz ī. q.
xxx. Non⁹ casus: q̄n q̄s mutuat alicui cū
pacto q̄ si nō soluat in ēmino pfixo sortē: q̄
vltra sortē soluat aliq̄d noie pene. Et mutu
ans maller q̄ mutuatari⁹ solueret in ēmino
pfixo z euitaret penam q̄ q̄ negligeret: z ipe
recipet penā. Vñ appōit illā penā vt ei⁹ me
tu mutuatari⁹ faciat sol'onē in ēmino pfixo.
Hā tūc mutuās licite recipit illā penā vltra
sortē saluis q̄busdā ꝓditionib⁹. z de hoc cāu
sufficient dictū ē in. q. xxxj. de triplici pena.
Decim⁹ casus q̄ tāgit cū ōr: lex cōmissoria
est. Si ego vēdo tibi fundū iusto pcio: ea tñ
lege z ꝓditione vt q̄ncūq̄ soluero tibi pciuz
q̄ mihi dedisti: fund⁹ ad me reuertat⁹: tādez
cū redemero fundū: tu rehabebis pciū/ z ni
bilomin⁹ vltra pciū retinebis fruct⁹ fundi ī
terea ꝓceptos. Sz ℔ casus nō ē exēplū vbi
mutuās recipit vltra sortē. z declara sic ī q̄n
to cāu dixi. Hec etiā pdict⁹ emēs. ꝓprie vltra
sortē recipit. z ℔ declara vt ī q̄nto cāu dictū
est. Preterea etiā illa clausula sic declarata co
incidit cū q̄nto cāu/ vl' saltem sub eo comꝓ
hendi pōt/ vl' ad ipm reduci. Jō videret⁹ pos
se dici q̄ lex cōmissoria respiceret casum im
mediate pcedentē. s. q̄n a mutuāte recipit vl
tra sortē aliq̄d nomie pene: eo q̄ mutuatari⁹
cōmisit q̄pt negligentiā: z sic meruit penam.
Jō in vsu nō videt debere stare lex ī noīatiꝛ
uo/ sz legz. z ꝓstrui cū fraudē. z cōmissoria ī
noīatiuo dz poni z ꝓstrui cū pena: vt sit sen
sus q̄n accipit aliq̄d vt pena cōmissoria: q̄ tñ
nō est excogitata ī fraudē legz prohibentis
vsuras. Decim⁹ igit̄ casus ē q̄n q̄s sine vlla ī
tentiōe lucri mutuat: z mutuatari⁹ vltra sor
tē dat aliq̄d mutuatori ex mera liḃalitate: z
mutuator etiā tali ītentione recipit z nō alr:
tūc nō peccat mutuator. Et ō ℔ cāu z ei⁹ ꝓdi
tionib⁹ ē habitū. q. xxix. Undecimus ca
sus tāgit cū dr: dās socijs. z est q̄n q̄s alteri
tradit pecuniā non abdicādo eā a se: sz cōcā
do sibi eā p ↄtractū societatis. tūc em̄ dans
pticipabit lucrū ex ea puenies: z tñ finita so
cietate rhabebit capitale/ etiā aliq̄n totalr: p
ut lati⁹ patebit. q. xcij. et seq̄ntibꝫ. sz nec illō
est exēplū vbi vltra sortē mutuatā recipit: qz
sors socialr cōicata differt longe a sorte mu
tuata: vt ibidē patebit. Duodecim⁹ casus
tangit cum dr: pompa: z tē. Sic̄s ꝓcedat ali
cui pecuniā nō vt distrahat eā: sed vt ea vtat
ad oñtatiōē vl' pompā. s. q̄us mutuatari⁹
credat diues: z p ↄñs vt creditores sui non
dubitēt de eo/ vl' vt p hoc acq̄rat diuitē vxo
rem/ vl' vt deputatz diuitijs habeat gl'iaz vl'
hmōi. talr citra pctiū vsure pōt vltra illam pe
cuniam cū sibi restituit recipe pro illa pecu
nia ei concessa. Et dr notant citra pctiū vsu
re. qz nō opter ꝓcedentē dicto modo excu
sare ab omni peccato. Nam sic ille q̄ recipit
ab eo pecuniam: z ea vtit̄ ad ostentationem
vl' pompam: peccat pro q̄nto intendit vanā
gl'iam assecq̄ vl' pro quanto irendit fallere ge
stiendo se diuitem: z illam pecuniā ee simplr
suam/ qō est mentiri in ope: qō als dr simu
latio. sic etiam ille qui ei ad talem vsum con
cedit coopatur peccato illius: z per ↄsequēs
peccat/ sed non peccato vsure. qz ipsum ire
mentū non recipit rōne mutui: sed alia rōne
Hec oportet q̄ illa pecunia concessa sit cōsi
gnata. nam siue sit consignata siue numera
ta: si tm̄ ad ostentationem ei cōcedat nō erit
vsura/ si concedens aliq̄d inde recipiat. Sz
ille casus non est ꝓprie exemplum de hoc q̄
mutuanti liceat recipe aliquid vltra sortez:
quia in hoc casu concedens nō dicit mutu
are/ sed locare: qz mutuare est cōcedere rem
vsu consumptibilem: ad vsum talem qui est
eius consumptio. modo sz pecunia cōcessa

sit res vsu ꝓsumptibil': puta qñ distrahit: tñ nō ꝓcessit eā ei ad illū vsum:sz ad oñrationē vt eā,s.maniby suis ꝓtrectet vl' in tabula sue apothece teneat, ℔ aūt est ei eā locare: qz ē rē q̄ad vsum q̄ non ē rei cōsumptio trāsferre in aliū retento sibi dñio z ꝓprietate:sic siqs vasa argentea vl' aurea alteri ꝓcedat vt in debibat:nō aūt vt ea pmuret vl' vendat: licite recipit de ℔ eorū vsu pciū. Vñ sic ꝓ dmario vsu pecunie q̄ est eius distractio nihil licz recipe:sed bñ ꝓ scōdario vsu ad quē de p se ñ est ordiata lz q̄d recipe: sic ecōtra p dmario vsu vasoꝝ q̄ est ex eis bibere vl' comedere lz recipe,nō aūt ꝓ scōdario vsu q̄ esset eis vtl ad cōmutatiōes,qz tunc ꝓcederent ad vsuz q̄ est eoꝝ ꝓsumptio:z sic eēnt res mutuate.

Circa igit bos,xij,casus ptz q̄ aut i eis nō est ꝑa mutuatio i recipiēte vltra sortē. vt in v.xj,z,xij. Aut si ꝑa mutuatio sic est i aliqs cūc aut recipit illō vt donū vt i decimo,aut si non vt donū:tūc recipit illud nō rone mutui impēsi/sz vt sibi als debitū: vtputa est sibi debitū vl' rōne alterius ꝓtractus ꝓcedentz s,ꝓcessionis feudal' vt in ꝓmo casu,aut rōne dāni emergentz ex mutuo vl' lucri cessantz ex eo dē vt in scōo tertio z octauo cāu z etiā in nono,qz qō licite nolē pene recipit / reducit ad id qō recipit ꝓ interesse eoꝝ penale ē: z p oēs dāno sum carere sorte, iō in refusiōnē illi' dāni pena recipit. aut est sibi debituz rōne maleficij q̄ mutuatarij mutuantē dānificauit iniuste:z sibi al' satisfieri non pōt vt in sexto. Aut est sibi debitū,qz est fructus ꝓuenies de re sua ꝓpria iuste ab aliq̄ occupata: vt in q̄rto. Et sic inductiue ptz q̄ in nullo illoꝝ casuū mutuās recipit rōne mutui aliq̄d sibi indebitū vltra sortē, z idē eodem mō etiam in seq̄ntibus patebit. Tertiusdecimus casus ē,siqs occasione mutuādi cogit subire laborē:z ita vltra sortē mutuatam recipit aliq̄d a mutuatario:ñ ꝓ re mutuata vl' cōcessione illius rei: sz ꝓ labore quē habuit in nūerādo pecuniā quā sibi mutuare volebat, vtputa qz centū milia libras in minuta moneta mutuare hz/q̄ nūeratio vtiq̄ ē laboriosa, Pro illo itaq̄ labore quē p se vel famulū suū impēdit mutuatario exigit aliq̄d tāq̄ ꝓciū suaꝝ opaꝝ. Silr si mutuans cogeret rē mutuādā vt pecuniā/blada vl' vina i alio loco afferre z pñtare mutuatario, possz ꝓ illo itinere vl' apportatiōe aliq̄d recipe, Nā mutuatari⁹ etiā teneret q̄d dare ei q̄ illa nō mutuaret sibi:sz tm̄ afferret vl' nūeraret, Caueat tñ mutuās a specie mali q̄uis i ꝑtate pro opis nūerationis vl' apportatiōis dūrat q̄d recipet ne videat ꝓ mutuo recipe: sic tal suspicio z ꝓsumptio accidere possz:maxie ꝫ eū si al's ꝓueniss ad vsuras publice mutuare vl' easdē mutuando palliare. Silr accidere possz si non notabil' laboriosa cēt nūeratio vl' apportatio,tūc em̄ a pctō ꝓprie ifirmatiōis aut scādali ñ excusaret/q̄uis a pctō vsure, ml'to magis caueat ne se dicat ꝓ opis suis recipe cū in ꝑtate ꝓ mutuo recipiat: tñ em̄ mēt tret iniq̄tas sibi. Quartusdecimus casus ē,siqs mutuat z vltra ℔ suscipit etiā si se pcl'm rei mutuate:qō pcl'm tñ als specaret ō iure ad mutuatariū:z ita recipiat q̄d vltra sortē rōne illi' susceptōis pcul: non aūt rōne mutui impēsi. Et ille casus sufficienter habit⁹ cū suis circūstantijs,q. xxxix. Circa illū casum pōt etiā poni exēplū in fideiusso re,p q̄nto fideiusso⁹ etiā ē mutuās debitoꝝ ꝓ q̄ fideiubet qñ obligat sep eo ꝺficiēte solutuꝝ assecurādo ō ℔ creditorē, Et si q̄d exigit a debitore ꝑ illa securitate quā p eo dat: iā ab eo exigit aliq̄d vltra sortē sibi mutuandā eidē,sz non exigit ꝓ mutuo sibi ꝫpenso vl' impēdendo:sed ꝓ ℔ q̄ p eo securitatē ꝑstitit subiens pcl'm, Vt ponat exēplū sic z creditor idem,tu suscipis pecuniā mutuo ab aliq̄ diges:z ego satisdo ꝓ te,i. promitto illi indemnitatē q̄ te illi non satisfaciēte ego eisfaciā,de q̄ facio ei scīptūrā securitatis predicte cum ℔ pacto q̄ de hac mea securitate quā ꝓ te facio:teneaꝝ mihi dare duos flor. pro centū. Attamen hic casus non est indistincte licitus,iō notanda sunt sup hoc ea q̄ dicta sunt s.q. xl.

Quarta ꝓclo,nō in oi cāu in q̄ licet mutuāri recipe vltra sortē: lz etiā ei paciscī cū mutuatario sup tali ꝫcremēto recipiēdo,pbat:nā fallit i vndecīo casu vbi mutuanti licitū ē aliq̄d ꝓ modū doni recipe a mutuatario:z tñ non liceret sibi paciscī cū eo sup illo:qz iā ex mutuo veller mutuatariū sibi eē nō tm̄ natural'r:sz etiā ciuilr obligatū ad aliq̄d donandū. Nō illa ciuilis obligatio ē quid estimabile precio z sibi indebitum,igitur zē. Scōo quia daro q̄ in alijs casib⁹ liceat q̄ntum est de p se mutuanti paciscī modo predicto.tñ ō ꝓ accidens semper hoc posset sibi fieri illicitum,s.rōne infamationis vel scādali inde emergēt, vtputa

q̄ illud paciscī hz̄et spēm mali inducentē presumptionē ꝓra mutuantē ō vsuraria ꝓhibitare,vl' satis ō ill' ꝓsumptiōib⁹ patuit.q.xxx. et.xxxj.mlt'is seq̄ntib⁹. Et si arguat. Siqs hz̄et mercem cui⁹ iusti pcij latitudo eēt.xx.z xxj.z etiā.xxij.z vēderet eā vni p.xx.ad pmptā pecuniā z alteri ad credentiaz p.xxij. tal' iam mutuaret i ℔ q̄ scōo emptori differret solonē pcij:z tales vltra sortē scz.xx.p q̄bus vendidisset ei si nō ei credidisset ad t̄minū:accipit duos z stat q̄ nll'm interesse patiat ex dilatione rōne cui⁹ valeat accipe vltra.xx.z tñ licite hec accipit.qz non accipit nisi iustū pciū.igit in aliq̄ cāu ē vsura licita. Dōm q̄ si tal' accipit duos vltra.xx.rōne mercz pcise/ q̄ valet tantūdē:ñ peccat:qz ñ rōne dilatōis eos accipit/ nec accipit eos vltra sortē mercis/nec soꝛs mutuata vl' dilata ē solū.xx.sz est.xxij. Si aūt accipet duos vltra.xx.rōne dilationis:z sic rōne mutui: tūc peccat pctō vsure,qz tūc illi duo sint receptibiles etiā iuste p eū:non tñ p illā viā z illo respectu.z sic i iuste accipit illō qō sine illa via z respectu iuste posset alia via recipe z alio respectu:sic celebras pōt decē accipe vt stipendiū vl' donū. z tñ etiā vnū obolū nō possz accipe vt pciū.

Questio.XLVII.

Vtz petere atqz reci

pere mutuū sub vsurz sit sp licitū vl' sp illicitū,Solo qōnis stat in tribꝰ ꝓclonibꝰ:z triū argumentoꝝ solonibꝰ.

Prima ꝓclo,ocurrentib⁹ tribꝰ ꝓditionibꝰ licitū ē petere mutuuz sub vsurz. Prima q̄ petens iusta nēcitate ducat z honesta idigentia idigeat mutuo,et sic optet q̄ sit debita cā in petente.z p nēcitatem iustā non intelligit solū nēcitas extrema vl' absoluta nēcitas:sz etiā nēcitas ꝓgruentz z decentz vtilitatz,q̄ mō etiam illō mutuū ōz nēariū hoi q̄ indiget ad ℔ vt exerceat negocia sua:q̄z exercitio idiget vt decenter viuat/ sic q̄ nisi illa exerceret non possz competenter hie statū z victū. Et p ꝓtrariū illud mutuū non ōz nēarium homi q̄ non indiget nisi ad aggregandū superfluas diuitias / vl' ad pompas/ludos:z hmōi. Scōa ꝓditio q̄ i petendo mutuū sub vsurz sua petitio (q̄ vtiq̄ ē q̄dā volitio z desyderiū)non cadat sup vtrū q̄.s.sup dationē mutui: z sup volitionem:z intentionē vsure recipiende p mutuatorē sic s.q̄ petat q̄ alius sibi mutuet:z etiam q̄ ille ali⁹ ab eo velit vsuras recipe:imo petitio tm̄ debet cadere sup dationē mutui:hāc em̄ dationē mutui sibi fiendā licitū ē desyderare,non aūt ei est licitū desyderare volitionē vsure in mutuatore. Tertia cōditio q̄ nō solū petitio eius non debet cadere sup scōz: sed etiā non debet se offerre ad sustinendū illud scōm,s.ad sustinendū exactionez z receptionem vsure,seu qō idem ē: non debet intepetendū mutuū se offerre ad dādū vsuras: z ℔ si illa oblatio dationis vsuraꝝ nota ē petitū occasionare ad mutuandū sub vsurz / q̄ al's non fuisset lapsurus in illā corruptā mutuationē:sed aut oino nō mutuasset: aut saltem gratis mutuasset, z hoc si illam aptitudinem occasionandi petens mutuū scit vl' scire debet de illa oblatione. Probat igitur ꝓclo sic,qz si stantib⁹ ill' ꝓditionib⁹ non esset ei licitū petere mutuū sub vsurz: maxime qz peccaret altero illoꝝ duoꝝ pctōꝝ,s.aut qz vellet pctm̄ proximi eoꝝ desyderaret mutuum sub vsurz sibi impendi:qō est pctm̄,aut qz scandalizaret proximū,i.occasionaret eū ad ruinaz pctī: eoꝝ se offerret daruz sibi lucrum vsurariū:quod ē allicere ad pctm̄ corrupte mutuationis. Sz neutrū illoꝝ ℔ habet locū,non primū:qz illud excludit per secundā ꝓditionē q̄ stāte nō desyderat nisi accipere mutuū,z alīū illud sibi dare: qō vtiq̄ est licitum:tam actiue q̄ passiue captū: z nō desyderat ꝙ mutuans itendat vsuras ab eo recipe:sed tm̄ vult sibi vsuras dare,dare autem vsuras non ē illicitū q̄uis recipe sit illicitū:sic ī uasuz dare raptori res suas ñ ē illicitū:q̄z raptori sit illicitū eas accipe, Nec se cūdū hz locū: qz excludit p ptiā ꝓditōez,℔ ei stāte petēs ñ offert se ēt ad dādū vsuras: nec datio oblata ē scādalū. Scōo phat sic,minus lz petere vl' exigere iuramētū p idola fiē dū a prio q̄z liceat petere mutuū sub vsurz a prio. qz q̄uis tam mutuās sub vsurz peccat mortal'r q̄z ēt iurās p idola,tñ qz iurās p idola venerat idola,venerari āt idola ē mal⁹ peccatū q̄z mutuare sub vsurz,qz ē pctm̄ i deū immediate: aliō aūt immediate i primū tm̄. ideo grauius mortale est iurare p idola q̄z mutuare sub vsurz. Et tñ si pdicte tres cōditiones suo mō fuerint in petēte iuramentū p idola licitū erit petere ipm, Naz si fideles ieant p bono reipub,christianoꝝ fedus cum infidelib⁹: sic fecit Judas Machabeus cū romanis: et vt eo firmius seruet fedus exigant ab eis iura-

mentū,z cū sciant eos nō sine ydol'esse iuraturos offerāt inē petendū iuramētū se recepturos:non hītes complacentiā de infidelū iuratione p idola,sz tm̄ psentiēres in receptionē iuramēti:nō q̄dem vt tal'facti vel fiendi p eos: imo detestantes prestationē iuramenti tal'facti: q̄uis placeat ipa iuratio in se. Insup etiam sciant fideles q̄ sua oblatione recipiendi tale iuramētū nō prestabūt vllā occasionē infidelib⁹ ad iuramentū tal'fiendū: eoq; infideles sua malitia preconcepērūt se non tal'iuraturos. In h̄ inquā cāu non peccabunt fideles exēplo Jude machabei z alioz sanctoz p̄ncipū. Igit̄ etiamsi p̄dicte tres conditiones fuerint in petēte mutuum sub vsurz:non peccabit petens,tenet cōsequntia p locū a minori zc̄.

Hcda ꝯclo. Quecūq; hāz ꝯditionū defecerit nō erit licitum petere mutuū sub vsurz. Probat. Nam si p̄ma desit/peccabit petēs. vtputa. Petēs non solū non idiget nisi ad pctā ppetrāda, vtputa ad ludos/comessatiōes crapulosas/ad scortādū,sed etiā non idiget nisi ad aggregādū diuitias:q̄b⁹ nō idiget p decentia stat⁹ sui.probat. Quia dato q̄ alie due ꝯditōes adessēt, vtputa:sua petitio nō caderet sup vtrūq;: sz tm̄ sup p̄mo,z solū offerret se ad sustinēdū scōm,z etiā illa oblatio nō eēt ex se vł supposita infirmitate alteri⁹,s,petiti nata occasionare petitū ad lapsum īcorruptā mutuationē.imo petitus p̄ius habitu vł actu ꝓponebat:nō nisi sub vsurz mutuare petentib⁹/ vł saltē si non p̄us ꝓposuerat:attn̄ nūc nō ex infirmitate:sz ex p̄uia malitia sumit occasiōez corrupte mutuatiōis. Si inquā he ꝯditiones adessent:tn̄ cū non habeat iustā cām petendi et tn̄ petit:ꝓponit primo materiā de q̄ proxim⁹ sumit occasionē pcti. Dō nō solū peccat ille q̄ dat alij occasionē peccādi:sz etiam q̄ ꝓponit alteri materiā vnde ille alter sumit sibiꝑpī materiā/occasionē peccandi:si ponēs illā materiā scienter absq; iusta cā et nēcitate ꝓponat eandē sciēs/ vł pbabiliter cōiciēs:vł cōiecere/aut pbabiliter formidare debēs:q̄ alⁱ ide sumet occasionē: q̄q̄ illud sumere p̄ueniret ex malitia z mala dispositiōe habituali ei⁹. Hoc assumptū probat exēplariter. Nā si mulier credit aliquē ex malitia habit⁹ z nō p̄cise ex infirmitate dispositū ad ꝯcupiscēdū eā si se ei pūtet:z nihilomin⁹ illa credulitate stāte psenter se ei nō hīs iustā cām z nēcitatē illuc eundi/peccabit.q̄z non fideliter agit cuz proximo ꝑ illō. Unicuiq; mādauit de⁹ ō proximo suo. Eccl.xvij. Scōm em̄ rectā rōnem deberet velle q̄ sibi ab illo alterno ꝓponeret tal'materia:a q̄ ꝓpositiōe aliud optīe possz supsedere cū nll'am iustā cām/ vł nēcitatē hīet eā ꝓponendi. Silr si sola scōa ꝯditio desit/peccabit:z h̄ mortal'r.q̄z q̄cūq; vult z desyderat pctm̄ mortale i se vł in p̄cio peccat mortal'r. Dō si scōa ꝯditio desit/etiam alīs ꝯcurrētib⁹ petens vult z desyderat pctm̄ mortale primi,q̄z vult nō tm̄ mutuationē actiuā p̄ri sibi fieri:sz etiā vult q̄ prim⁹ irendat recipe ab eo vsuras/ qō itendere z recipe vtiq; ē mortale, igit̄. Silr si sola tertia desit/ peccabit petēs:z h̄ mortal'r. Nā q̄cunq; dat occasionē proxio peccandi mortal'r/ peccat mortal'r. Dō si tertia cōditio desit: petēs dat occasionē proxio peccādi mortal'r:ita q̄ nō p̄cise proxim⁹ eā accipit,q̄z dato q̄ illa oblatio se sola nō eēt nata occasionare ruinā i proxio:tn̄ supposita ifirmitate proximi nata ē eū occasiōare ad ruinā, imo tertia ꝯditio nō p̄t deesse/ q̄netiā scōa,etsi nōvere:tn̄ interp̄tatiue desit:q̄z si petēs scandalizat primū:nūc ex q̄ suus act⁹ est occasio data alteri ad pctm̄,ꝯ sic vult suū actū:ita etiā debet velle ꝯñs ex eo,sitētionē et volitionē corruptā in proximo.

Tertia ꝯclo, Petere mutuū absolute,i,nō petēdo recipia se vsuras:z etiā nō offerēdo se inē petendū ad soluendū vsuras/non ē illicitū si petēs audita rñsione petiti dicēt̄z nō velle nisi sub vsuris mutuare:offerat se ad soluendū vsuras:z h̄ stāt̄ib⁹ solū p̄mis duab⁹ ꝯditiōib⁹,q̄z tūc nō placet itentio corrupta petiti:sz tm̄ placet sibi seu vult sustiere i iustam exactionē. Velle aūt iustā exactionē sustinere a proxio / non est iustū seu pctm̄: sic tm̄ ē pctm̄ velle q̄ proxim⁹ agat secū iuste,q̄z tūc etiā psentit iniustū facieti:z sic non solū patit̄ iustū/sed etiā coagit. Un̄ grauit̄ peccat q̄ ōt proxio: occasionare de me vł pcute me: icitās vel etiā desyderās vt proxim⁹ eū pcutiat vł occidat,q̄z vult peccatū proximi,nec etiam p̄dict⁹ tal' petens peccat pctō scandali/faciendo eū labi i peccatū mutuationis vsurarie, quia petitus p̄s lapsus fuit in illud anteqū petens se offerret ad soluendum vsuras. Nec oportet dicere tertiaz requiri,quia taliter formatur casus q̄ petens non obtulerit se ad soluendū vsuras oblatiōe p̄cedēte lapsuz petiti. Si āt altera illaz̄ deesset:tūc ēt absolute petens peccaret:postea q̄n ad rep̄sū petiti offerret se ad soluēdū vsuras. Nā si nullā causaz iustā h̄z:tūc supsedere p̄t tā a receptiōe mutui q̄z ab illa oblatiōe q̄ se offert ad illud q̄ median te act⁹ iteroz primi dānat⁹ cōplebit̄ z psūmabit̄ p actū exteriorē. Haz vtiq; q̄ui⁹ sepe peccat p̄rim⁹ q̄n malā intentionē vł exactionē ad effectū deduc:q̄z q̄n i sola intētiōe vł exactiōe sistit. Silr si scōa desit:vtputa petēs in ē offerendū vult q̄ petit⁹ accipiat ab eo vsuras,sic si iuasus velit:nō solū dare res suas iuasori:sz ēt vult q̄ iuasor eas p modū raptoris accipiat, Posset ēt illa ꝯclo pbari scōa a silī de absolute petente iuramētū ab eo q̄ nō ē iuratur⁹:nisi p idola si reciplat ab eo tale iuramētū,tal'em̄ nō peccabit. Quatz p̄dictis ꝯditiōib⁹, Sic em̄ egit.j. Machab. viij. Judas machabe⁹ nec improbat. Sic Ben̄.xxxj. Jacob a laban socero suo iuramētū recepit p bono publico sue posteritatis. Sic forte egerūt scī reges Juda q̄n tributarias habuerūt natiōes gentiū. Hec apparet dīa:nisi q̄ perere mutuū p̄dicto mō ē licitū:ēt si illa iusta cā sit p̄uata necitas vł p̄uata vtilitas ēt tpalis,sz q̄n iuramētū p̄dicto mō petit̄:reqrit̄ q̄ fiat in casu cōis necessitatz:vel cōis vtilitatz;puta reipublice,et h̄ spūalis vel tpalis ordinate i spūale,z h̄ si seqūmur opinionē Alexā,ō ales:i.iij.pte sūme q.xxx.mēbro.ij.arti.vj.vtrū tn̄ h̄ in tl'i recepciōe iuramēti sit necariū vł n̄,imo sufficiat q̄ sit necitas ēt p̄uata:puta vni⁹ hois fidel' indigēt̄z iuramēto alicui⁹ infidel'n̄ p nūc diffinio. Et h̄ mod⁹ rūdi ad q̄stionē videt̄ mellioz q̄ mod⁹ dicēdi scī Tho.z Petri de palu. Nā Tho.respōdēdo fac̄ tria dicta. Prio q̄ licz inducere aliquē ad mutuādū sub vsura. Scōo q̄ licz ab eo q̄ parat⁹ ē facere:z q̄ exercet vsuras mutuo accipe ꝓpter aliq̄d bonū:vt ē subuētio sue necitatz vel alteri⁹. Tertio:q̄ hac necitate cessante cū petit̄ mutuuz sub vsurz ad ludēdū vel scortādū:vel hmōi, nūc p̄m eū ē mortale pctm̄. Cōtra em̄ illum modū dicēdi arguit̄ q̄ ad tm̄. Nā q̄uis illud vez sit:tn̄ n̄ ē singulariter vez i petēte mutuū sub vsurz,q̄z idē esset vez q̄n q̄s absolute petēret mutuū ad ludēdū vel scortādū:nā tūc peccaret rōne dānati finis. Un̄ vt h̄ dicit aliq̄d singl'are addat de petente mutuū sub vsurz vltra eū q̄ absolute peteret:oportet p̄termittere circūstantiaz finis dānati, vtputa dicēdo,Si q̄s nll'a iusta necessitate ducat⁹ petat mutuū sub vsurz:vtputa solū vt habeat, Pretērea p̄m ei⁹ dictū nō ē vez nisi addat q̄ accipiēs int̄ accipiēdū nō ꝓsenti at i corruptā intentionē mutuātz:sz tm̄ i solutionē vsure:q̄ solutio nō ē malū:sz ē sustinentia mali. Jtē idē dictū nihil dic̄ de habēte iustā causaz z citra inductionē petēte mutuū sub vsurz:sz tm̄ de accipiēte mutuū sub vsuris. Dō dubitabili⁹ est de petēte q̄ accipiēte,q̄z cū dicit q̄s:peto a te mutuum sub vsurz,denotat q̄si petēs ō̄sideret vtrūq;,scz dationē mutui z exactionē vsure:q̄si vtrūq; sibi placeat. q̄z tn̄ scōm ē pctm̄ mortale:sz n̄ sic h̄ denotat:cū dīq⁹ accipe sub vsuris.

Scōs mod⁹ dicēdi ē Pet.ō palu.q̄ p̄mo ōt q̄ accipiēs sub vsura absq; iusta necitate peccat.z pbat,q̄z nō solū peccat qui dat alij occasionē peccandi:sz etiā q̄ scienter z absq; iusta causa z necitate ꝓponit alteri materiā: vnde sumet occasionē peccādi:maxime q̄n credit eū dispositū ad tale peccatū. Exēplū vt supᵖ ō mˡiere dictū est,mō sic est hic. In h̄ inquā dicto nihil dic̄ de petēte: sz tm̄ ō accipiēte,z sic videt̄ ꝯclo diminuta. Attn̄ excusari p̄t:q̄z si i accipiēte est h̄ illicitū:multo magis in petente. Sed in alio ōficit idē dictū, q̄z pbatio eius nō p̄t applicari accipienti de quo sonat:sed petēti. Nā accipiēs mutuum sub vsurz etiā sine iusta cā:nō dī ꝓponere alteri mām vnde ali⁹ sumat occasionē peccandi,recipiēdo em̄ mutuū nō ꝓponit talē materiā:sed potiꝰ recipit ab eo id circa q̄ alⁱ sumit occasiōez pcti:sz petēdo ꝓponeret talē mām:sz accipiēdo tm̄ coopat ei ad act⁹ interiorz dānati ꝯsummationē:licz nō ipm̄ interiorē occasionauerit. Scōo dic̄ idē q̄ duct⁹ iusta necitate si petat mutuū cū determinatione vsure peccat. Probat sic,q̄z nemo absq; pctō p̄t ab aliq̄ petere aliq̄d: quē scit nō posse illud dare absq; pctō vel nō velle:sz vsurarius sic̄ p̄t dare mutuū cū pacto rei superesce tis sine pctō,ḡ nec alius p̄t sine pctō sic petere,hec ille. Uerū est hoc ei⁹ dictū si petitio cadit sup vtrūq; vt dixi,z hoc mō ratio p̄cedit:sz nō est tūc necessario vez: q̄n cadit tm̄ sup primo,z sic ipse petēs tm̄ se offert ad sustinendū scōm. Nā tūc stat q̄ nō peccet:si sz illa oblatio non sit nata occasionare petitū z ipe h̄ pbabiliter cōiciat. Hec vt sic ratio iusta p̄t p̄cedere:quia tunc nihil petit pe-

tens nisi qđ aliq̄ sine pctō pōt dare, qz tunc tm̄ perit mutuū, z ℔ pōt aliq̄ facere sine pctō, nam q̄ petēs adūcit de sustinēdo exactionē vsure: non adūcit petendo q̄ faciat vl̄ pmittat eū id sustinere. Tertio dic̄ q̄ ab illo peccato de q̄ scōm dictū sonuit/ excusanť illi q̄ sic petūt ex ignorantia vl̄ inaduertētia: si loq̄tur ō petēte vtrūq; tunc peccant exq̄ delyderant pcā primi/ cui⁹ inaduertētia alleuiet pctm̄: nō tm̄ a toto tollit: si aūt de petēte tm̄ pmū ñ ncārio indigēt excusatōe. Quarto dic̄ q̄ etiā excusanť illi q̄ petēdo firmiť tenēt q̄ als sine pacto supexcrescentz vsure mutuum non traderēt: si loquať de petēte vtrūq; non ē vez: qz q̄ntūcūq; scirēt petitū non traditurꝰ nisi sub vsurz: ñ liceret eis petere vtrūq;, si aūt loquať de petente tm̄ pmū: tūc etiā si probabiliť cōūciat q̄ sine vsurz nō eēt mutuatari⁹/ nō peccaret offerēdo se: si probabiliter cū ℔ conūciat p illā oblationē non occasionaturꝰ eū. Quinto dic̄ q̄ si petat q̄s mutuū absolute: z aliq̄ nō nisi cū vsura vult dare, puto q̄ tūc accipies mutuū sub vsura nō peccat. Probať/ qz q̄ patiť iniustū non peccat zc̄. vt s. Hoc q̄dem dictū vez est: dūmō accipiēdo nō psentiat i ipam corruptā datiōnē vl̄ intentionē mutuantz.

Contra primā ꝯclonē pmo arguiť. Etiā stantibꝫ tribꝫ pmis cōditionibꝫ nō erit licitū petere mutuū sub vsuris. Probať/ qz offerēdo se ad sustinēdū exactionē vsure seu ad soluēdū vsuras/ offert se ad peccandū, igiť petitio cū tali oblatiōe ē pctm̄. Añs probať: qz exigere seu recipe vsuras ē pctm̄: igiť ēt dare eas ē pctm̄. Cōsequntia pbať: q̄ dādo vl̄ offerēdo se ad dādū vsuras/ cooperaťr iuuat aliū ad pctm̄, nō em̄ poſſet aliq⁹ recipe nisi ille daret. Et ꝓfirmať: qa si vnū relatiuoꝝ ē pctm̄ etiā alterum, dare autē vsuras ē relatiuū ad accipe eas. igiť. Dōm ad probationē p̄me ꝯsequntie: q̄ dādo nō iuuat recipientē ad pctm̄ nec cōicat secū i crimine. Nā aliq⁹ pōt suum pctm̄ ꝑmittere solo actu interiori: z ad illū non req̄riť oblatio illius ad soluēdū ei vsuras. Et si arguas q̄ sal tē exteriorē actū cū interiori nō pōt ꝑmittere nisi soluēte illo: verū ē, iz ñ seq̄ť. igiť iuuat eū ad pctm̄. Et istātia ptz in silī i iuaso a latrone cui dat res suas, z i pcusso quē pcutere ñ pt aliq⁹ nisi pcutiaťr: z tm̄ pcuti ñ ē iuuare pcutiētē ad actū exteriorē. Et ō ℔ vide s. q. xxij. post. xiij. ꝯclonē in argumēto pmo.

Secdo arguiť z ℔ ꝓtra scdam ꝯclonē. Si pma ꝯditio desit z alie adsint: non peccabit petēs mutuum sub vsuris igiť ꝯclo falsa. Añs probať: qz si peccaret: maxie ꝑpt rōnē ibidē tactā. iz ℔ non: qz sic cōcluderet/ seq̄reť q̄ pctm̄ eēt non abstinere ab actu: de q̄ q̄s scandalizať scādalo accepto et nō sibi dato. Cōsequns ē ꝓtra doctrinā chīi docentz nō ee curāda talia scādala. qū ei discipuli dixerūt Mat. xv. Scis/ qz pharisei audito ℔ ꝑbo scādalizati sunt. rndit eis Je. Sinite eos: ceci sunt z duces cecoꝝ. q. d. nō debetz curare talia scandala. qū. s. q̄s ex actu alterius se bono z ꝑfuoso p ꝑtiā malitiā laicaliť in pctm̄. Sequla probať: qz si assunt alie due ꝯditōes: tūc non peccaret petens nisi p q̄nto non abstineret a ꝑpositōe petitionis: q̄ in se non ē nata occasionare: iz aliq⁹ ex sola ꝑtia malitia accipit occasionē: z sic peccaret. qđ abstineret a scādalo nō dato: iz p aliū ex ꝑtia malitia accepto. Dōm q̄ etiā a scādalo accepto teneť q̄s abstinere: qđ ille actꝰ de q̄ aliq⁹ accipit scādalū nō ē ei ncārius/ vl̄ vtil/ vel expediēs: ita q̄ non bz iustā cām inducentē eū ad agendū, sic satz declarat exēplū ō mulier ibidem positū.

Tertio arguiť ꝓtra tertiā ꝯclonem. Si absolute petens mutuū: audito q̄ mutuator non nisi sub vsurz vult mutuare: offerat se ad accipiendū: z etiā accipiat sub vsurz: peccaret cū nō bēat ncitatē vl̄ iustā vtilitatē inducentē eū ad recipiendū tale mutuū: maxie tō. qz vt dictū ē in eadem cōcl̄one: offert se ad id z agit id q̄ mediante actꝰ interior dānatꝰ ꝯplebiť z ꝯsummabiť p actū exteriorē. iz si ℔ argueret aliq̄d: tūc eadē rōne is q̄ iustā cāz bēt mutuum accipiēdi: peccaret recipiēdo etiā ab eo q̄ ꝑpus paratus erat non nisi sub vsurz mutuare. Probaťr ſcq̄la. qz exq̄ recipet ab illo ageret id: q̄ mediante actꝰ interior vsurā ꝯsūmareť p exteriorē sine illo non consummareť. Et confirmatur q̄ vterq; peccat: quia vterq; iuuat ad exercendū actum exteriorem damnatum: quia cū interiori est grauius pctm̄ q̄z sol⁹ interior.

Dōm ad ꝑmū q̄ non ē par rō. qz exq̄ nō habens iustā cāz offert se ad recipiēdū sub vsuris: z agit actū ex q̄ mutuator sumit occasionē agendi actū exteriorē dānatū (iz interiorem ꝑius añ oblatione egerit) tō se talis offerēs non abstineť a scādalo accepto: cum nō habeat iustā cām illū actū agendi: ex q̄ alius accipit illud scandalū: z ita nō excusať. Siz ℔ iustā cām peredi mutuū / z se offerendi ad ſolonē vsure: z sic recipiens iz nō abstinet ab actu de q̄ aliq⁹ accipit scandalū. s. occasionē exercēdi actū exteriorē dānatū: tm̄ non tenebať ab illo suo actu abstinere: eo q̄ subeat el iusta cā z vtilitas suadens. Ad cōfirmationē dōm q̄ q̄ iusta cā ducꝰ petit/ et se offert vsuras soluere vsurario: nō dz dici iuuare eū ad actus dānati exteriꝰis executōez: z si probareť, qz nō posset vsurari⁹ exercere actū exteriorē. s. vsurariā mutuationē/ nisi esset q̄ recipet mutuū sub vsuris ꝯcedit, sed ℔ non arguit: q̄ g̃ censeať eum ad hoc iuuare: et paruit instantia in q̄stione. xxij. post. xiij. ꝯclonem argumento pmo.

Questio. XLVIII

Vtr̄ ciuitas atq; respublica subsistere possit sine mutuatiōe vsurariā? Hec q̄stio mouet ꝑpt q̄sdā: q̄ q̄uis fateri teneaťr q̄ mutuatio vsuraria sit peccatū mortale: tñ dicūt q̄ adeo necāria est ad tpalē salutē reipublice citatis: q̄ respublica nō posset subsistere/ nisi in ea haberenť aliq̄ qui sub vsurz mutuarēt. Añ z ꝓter dicūt q̄ rector reipublice nō tm̄ possit: sed etiā debeat vl̄ cōducere/ vl̄ saltē tolerare mutuantes ad vsurā: z hoc ꝑpt bonū reipublice saluandū. Cōtra igiť tales venit ps̄ens q̄stio resoluenda. cuius solutio stabit in tribꝫ cōclonibꝫ: z triū argumentoꝝ solutionibus.

Prima ꝯclo. Ciuitas atq; respublica pōt etiā salua tpali salute sua subsistere sine mutuatiōe vsuraria. Probaťdecē rōnibꝫ. Pria rō. Hunq; creuit respublica chīlanoꝝ/ nō solū merito: sed etiam numero: q̄ꝫ q̄ ꝑcepta dei diligētissime ꝯseruerūt: etiā vsq; ad detrimētū reꝝ z ꝑsonarū inclusiue, vt patz in ꝑmitiua ecclia: adeo vt duobꝫ vl̄ tribꝫ p obſuantia legiz dei trucidatis/ centū vl̄ mille loco eoꝝ dē fide suscepta succedebāt more grani. de q̄ saluatoꝝ dixit. Nisi granū frumēti cadens in tr̄ā / mortuū fuerit: ipm solū manet. si aūt mortuū fuerit/ fructū multū affert. z tandē ipis auctz/ merito z nūero accessit tpaliū rerū copia. Nō ad obſuātiā legiz dei req̄riť q̄ cessēt a mutuatiōe vsuraria. igiť sine mutuatiōe vsuraria pōt respublica chīlanoꝝ subsistere taz spūal'r q̄ tpalit. Immo ad obſuātiā legiz dei ptinet ēt punire malos: de tra pdet ipios, et ꝑmīs si ciuitas zelo legis diuine armata impios vsurarios disturbaret ac eūceret: longe melioꝰ ꝑsisteret respublica ciuitatis z psonaꝝ q̄ꝫ eosdē tolerādo. Et ꝓfirmať. Nā pro salute tēporalis ciuitatiz valent sacrificia deo facta. Nō tales dispdere z exterminare ē deo sacrificare. Vñ. x. ō ciui. dei. c. iiij. Aug. ōt. Tūc ō cruētas victimas cedim⁹ qñ vsq; ad sanguinē p vitare certam⁹. Q aūt sit placēs ō optz. Nā z chīs ipe se tale sacrificiuz obtulit dicēs p ꝓpham. Zelus domus tue comedit me. Secda rō. Chīs ait Mat. vj. Primuz q̄rite regnū dei z iustitiā eiꝰ: z hec oīa adūcient vobis. Siz si fideles nō mutuēt ad vsuras: z a ceteris pcīs abstineāt dicunť q̄rere regnū dei z iustitiā eiꝰ. igiť tūc reliq̄ oīa. i. tēporalia: i q̄bꝫ ꝑsistit tpalis salꝰ respublice adūcient eis. igiť nō ē mutuatio necāria p tali salute. iz eiꝰ omissio poriꝰ iuuat ad ꝑseq̄ndā eandē. Tertia rō. Hūq; intātū creuerūt tēporalia bona monasteriorū z eccl'iaꝝ: q̄ꝫ qui eccl'iastice psone p viā mandatoꝝ dei sollicite incedebāt i seipis bñ viuēdo: z i alijs id ñ faciētibꝫ crimina puniēdo: adeo q̄ ipis ecclesiasticis psonis nō habentibꝫ curā vl̄ solicitudinē de eisdē tpalibꝫ: sine eoꝝ studio affluētissime obuenerūt tpalia: deo eoꝝ pze fideliter iuxta pmissū veterz z noui testamēti eis puidēte. Ait em̄ Esa. j. c. Si voluerit z audierit me: bona tre comedetis. Et si lis pmissio diffuse hꝫ Deut. xxviij. Cū ꝓ cepe rūt retrocedere: ceperūt etiā tpalia deficere: adeo vt q̄ꝫ patres eccl'ias z mōasteria dorauerūt: ipi nūc easdē spoliare cōtendāt. Ergo eadē rōne sic esset i citatibꝫ/ q̄ tpalia bona: i q̄bꝫ salꝰ reipubulice ꝯsistit eis affluenter obuenirēt si mādata dī seruarēt sollicite: ad q̄rū obſuātiā req̄riť q̄ i ea non mutuareť ad vsuras: z q̄ tales eūcerenť z nō tolerareť. imo z victoria tli citati ꝺ hostes ō facili daretur. Unde ait ps̄. Si ꝑs me⁹ audisset me z in vijs meis ambulasset ꝑ nihilo: forsitan inimicos eoꝝ hūliassem, z sup tribulātes eos misissem manū meā. Quarta rō. Mutuatio vsuraria depaupat ciues recipiētes ad vsurā z eos destruit. z ℔ adeo notū ē q̄ q̄ illō negat ñ i diget: nisi sensu: vt ph̄s ait. j. topic. de dubitāte nīuē fore albā. Nā z si aliq̄n vni recipiēti subueniať: tm̄ ex aliapte decē vl̄ vigiti destruunť. Immo ēt illi vni nō subueniť nisi cū eiꝰ dāno nouo. qz vltra sortē de suo dare teneť. Nō tpalis salꝰ reipublice citatiz cō

sistit in tpali salute z abūdantia ciuiū:sic⁹ salus corpis ꝓsistit i bne mēbra valida z sana. Hā mēbris marcescētibꝫ z dilabentibꝫ q̄so q̄ salus corpi relinquit. Quinta rō. Nō ē verisile q̄ act⁹ ex sui natura dānosus mēbꝫ sit necessari⁹ saluti corpis:adeo vt sine eo salus corpis ꝓsistere neq̄ret. Mutuatio vsuraria ex sui natura inq̄ntū vsurari⁹ ē hmōi. Hā duo sūt i ea,scz mutuatio:z hec q̄dē vtilis est aliq̄n recipiēti. Scōz est extorsio vsure:z hec nūq̄ pt nō ee dānosa recipiēti. Habet igit mutuatio vsuraria silitudinē scorpionis:q̄ añ applaudit hoi:et retro eū pungit venenū relinquēs. Et dico notāter: aliq̄n ē mutuatio vtilis recipiēti. Hā sepe z frequētius nocet occasionalr.q⁹ facilitas eā inueniēdi est occasio hoibꝫ negligēter viuendi z sua distrahēdi:eo q̄ sperāt se in pmpto recuperare p mutuū q̄d nūc negligūt vl dissipāt

Secta rō. Si mutuatio vsuraria esset necessaria tpali saluti ciuitatꝫ/z ꝑli: z pditio eiusdē salutꝫ vitari nō posset:nisi p mutuationē vsurariā:tūc malū pdesset,s., mutuatio vsuraria:z bonū scz ei⁹ obmissio z punitio obesset,ꝯns est falsū:qđ oñdit triplr. Prio q⁹ Eusebi⁹ de ꝑparatiōe euāgelica, ll,vij,c, vj,ait, O me qđ bonū est:nō pdesse nō pōt:z ecōtra:qđ malū est,i.sic bonū nō pōt esse q̄n sit vtile:sic malū nō pōt ee q̄n sit nociuū. Et idē eodē libro,c.penul.ait. Nec bonitatem nocere:nec prauitatē pdesse seu iuuare vnq̄ posse. Hā vt nō pt caliditas(vt Plato ait) frigiditatē iducere/nec frigiditas caliditatē sic nec iustitia nocere pt,hec ille. Scōo:q̄a Ugr sñia,li.vij,dist,xxxviij,c,vlt, in fine, inq̄t. Nonullis aliq̄n errare,profuit:sz i via pedū:nō in via mor:ꝟ est,q⁹ p errorē i via pedū aliq̄n q̄s euadit insidias ꝯ eū ibi p inimicos paratas:vel allū casuz nociuū:sz errare in moribꝫ nūq̄ fuit vtile,q̄uis de⁹ sua oīpotētia z bonitate aliq̄n ꝺ malis eliciat bonū. Tertio:q⁹ Tulli⁹ in,ij,li,de offi,ꝺcludit dicēs. Nūq̄ igit est vtile peccare:q⁹ semp ē turpe,z q⁹ sp est honestū vtꝫ bonū ee sp ē vtile. Et idē alibi ait. Erubesce si credis vnq̄ malū vtile ee:nō em̄ pt pctm̄ non nocere. Septima rō. Dauid ps,lxij,nō mō optādo:sed etiā ꝓphetādo impcat p̄cipitationē z discordiā ciuilē atq⁹ mortē,ita vt cines descendāt ad inferos. Optat inq̄ciuibꝫ illi⁹ ciuitatis in q̄ ipe vidit ꝺ plateis ei⁹ nō deficere vsurā z dolū dicēs. Precipita dñe diuide linguas eorū:qm̄ vidi iniq̄tatē z ꝓtradictionē in ciuitate die ac nocte:circūdabit eam sup muros ei⁹ iniq̄tas:z labor i medio ei⁹ z iniustitia. Et nō defecit de plateis eius vsura z dolus. Quomō igit ad tpalē salutem ciuitatis requireret mutuatio vsuraria,cū pri⁹ ipa mereat eiusdē salutis subuersionē. Octaua rō,nihil necessariū ad salutē:est tpalem ꝑli z ciuitatꝫ deus vel eccl'ia ꝓhibuit ꝓlo suo. Nō deus i vtroq⁹ testamēto:z silr eccl'esia ꝓhibuit vsurariā mutuationē, igit illa nō est necessaria ꝓlo vel vlli ciuitati. Minor nota. Maior ꝓbat,q⁹ da opositū seq̄rent duo inconuenientia. Primū est:q⁹ deus z eccl'ia p̄cepissent ꝓlo dei aliq̄d impossibile,q⁹ p̄cepissent et esse sine illo sine q̄ salus tē poralis z respublica subsistere nō pōt. Nō sine tali tpali salute ꝓlus subsistere nō pōt: sic nec singularꝫ psona sine cibo z potu:aut vestimēto subsistere pōt. Nemo aūt diceret q⁹ deus p̄cepisset hoi vt sine vestitu/cibo/z potu viueret. Uñ etiā ꝟ dicere reddit dicentē maledictiōe dignū. Uñ Hiero. ait Anathema sit q̄ dicit deū p̄cepisse aliq̄d impossibile. Scōz inconueniēs/q⁹ de⁹ nō esset prudens instituror z rector politie vniuersalis mūdi,q⁹ cum velit q⁹ humanū gen⁹ durare debeat vsq⁹ in finē mūdi z sibi seruire:z spūalia subsistere nō possint sine tpalibꝫ,vt in,c, si q̄s obiecerit.j,q, iij, ipe ꝓposuisset hūano generi illi⁹ rei carentiā:cuius pūtia necaria esset hūano generi,p tpali ei⁹ salute,z p ꝯns etiā p spūali,z ita instituisset id qđ ꝓtrariat fini p eum intento. Uñ nemo diceret q⁹ de⁹ phibuisset coitū matrimonialē:z hoc ideo, q⁹ si phibuissꝫ iam hūanū genus necessario deficeret:eo q⁹ sine coitu gen⁹ subsistere nō pōt,sic nemo sane mentꝫ dicere pōt/q⁹ deus phibuisset mutuationē vsurariā,z q⁹ tñ mutuatio vsuraria esset necaria reipublice hoc minū. Uñ corollariū seq̄t:q⁹ asserēs mutuationē vsurariā ee necariam reipublice blasphemat deū/eccl'iā/z sctōs doctores,quia vere vl interꝑtative impigit ꝺo z eccl'ie stultitiā,q⁹ phibuisset ipossibile vitari atq⁹ necessariū reipublice. Nona rō,sine illo actu pōt ciuitas:etiā salua tpali salute subsistere q̄ hꝫ sequētes,xlij,ꝺditiōes. Pria:q⁹ est simulata pietas:z p ꝯns duplex iniq̄tas. Secūda:q⁹ ē latrociniū. Tertia:q⁹ est peius latrociniū cōibꝫ latrocinijs. Quarta:q⁹ ē furtū. Quinta:q⁹ ē peius cōibꝫ furtis. Septa:

q⁹ reddit suū actorē tā scelestū/q⁹ nihil est eo scelestiꝰ. Septia,q⁹ pl⁹ ceterꝫ nutrit radicē oīm malor. Octaua,q⁹ pauper ciues pauperes reddit. Nona,q⁹ actores suū reddit virū sanguinū. Decia q⁹ reddit actorē suū talem:q⁹ ceti cū eo nec edere/nec bibere debeāt aut ꝓuersari. Undecima q⁹ ipe nō min⁹ ꝓiudiciū generat i corpe mystico ciuitatꝫ/q̄ generaret i corpe naturali,hoc,s,q⁹ ē stomachū vel epar nolle mēbris indigētibꝫ hūido cibali tale q̄d ꝓmunicare/nisi eꝫ talia membra de his q̄ sibi nēaria essent recipr⁹oce cōmunicarēt ipi stomacho. Duodecia q⁹ nutrit ocia. Decimattia q⁹ reddit ciues ignes ad oē artificiū:z ad op⁹ reipublice nēariū et vile/inanimatos z idispositos,mō mutuatio vsuraria ē hmōi,igit zc. Maior est nota ex termis. Hā act⁹ hūs illas,xlij,ꝺditiōes ñ solāno est nēarius ad tpalez salutē reipublice: ꝫ etiā est de p se destructiu⁹ eiusdē. Minor ꝑbat inductiue. Hā mutuatio ad vsurā duo dicit,s,mutuare:z ꝟ de se ē pietas,z ꝺt ēt ad vsurā recipe,z ꝟ ē pnitiositas recipiētꝫ. Nō pietas pnitiosa ēt si i modico sit pnitiosa /ē simulata pietas. Uñ merito ꝓpt scorpiōi, vt actū ē in q̄nta rōne. Et dato q⁹ illō q̄d recipit sit in pncipio modicū z nō ledens nisi q̄st insēsibiliter:rñ paulati eo pseuerāte in detētiōe mutui serpit vsq⁹ in totalē deuoratiōnē substātie ei⁹:donec oīno euisceret z enervet:q⁹ si recipiēs nō pseueret in detētiōe mutui:adhuc nocet sibi i aliq̄/qđ nōnūq̄ licet sit modicū diuiti vsurario recipiēti:tñ ē multū paupi danti,z iō eo peior ē illa mutuatio vsurariā ex pte mutuātis / q̄ op⁹ pietatis p tā vili ꝓcio macl'at ipm̄ mutās in op⁹ crudelitatꝫ. Scōm ptz, Hā saluator Mat,xxj,c, euertendo mensas nūmulariorꝫ: ait ei⁹dem. Vos fecistꝫ illā,s,domū dei spelūcā latronū. Nō nūmulariꝫ erāt illi q̄ mutuabāt ad vsuras,igit vocauit mutuātes ad vsuras latrones. Maior ē nota,minor ꝑbat, nā Hico, de lyra sup Joānē, Joan,ij, exponēs vocabulū nūmularios ait,q⁹ aliq̄ iudei ventebāt de longinq̄ ad emēdū aīalia p sacrificijs i tēplo fiēdis:iō sacerdotes cupiditate sacrificiorū ducti statuerāt i tēplo aliq̄s cāpsores q̄ sub cautiōe tradebāt pecuniā:z cū ꝟ vltra sortē recipiebāt aliq̄ munuscula:nō tñ pecuniā:ne arguerēt mānifeste facere ꝯ legē Deut, xxiij,vbi ꝺr. Nō dabꝭ fratri tuo pecuniā ad vsurā,z ꝟ ē qđ ꝺr. Et nūmularios sedentes

Hec ille. Et sic ptz/q⁹ illi nūmulariꝫ erāt mutuantes ad vsurā,z hos vocauit chr̄s latrones. Tertiū ptz,q⁹ q̄uis ꝓprie loquēdo mutuatio vsuraria nō sit latrociniū,q⁹ fit cum voluntate saltē ꝺditionata soluēdi vsuras:et sine violētia illata ꝑsone eiusdē nō sic cōtingit latrocinium ꝓprie dictū:tñ rōne q̄ttuor cōditionū ē peius latrocinio ꝓprie dicto. Primo rōne familiaritatꝫ. Hā cū vsurari⁹ sit familiaris mutuatario:z cū ꝟ sit ei nociu⁹:pl⁹ nociuus pōt dici q̄ latro nō familiarꝫ,cum nulla sit ad nocēdū pestis efficacior q̄ familiaritatꝫ inimic⁹. Scōo rōne assiduitatꝫ,q⁹ magis assidue vsurari⁹ exercet vsuras q̄ latro latrocinij. Hā die no ctuq⁹ currit sibi vsura sua. Tertio rōne sagacitatꝫ,q⁹ cū maiori sagacitate vsurpat sibi rē aliēnā q̄ latro,q⁹ latro nō ita sagaci circūuentiōe sic vsurarius, ꝫ p violentiā aufert rez aliēnā ipso spoliato sepe nullaten⁹ ꝑsentiēte i ablationē. Usurarius aūt ñ illata violētia:ꝫ ipso mutuatario ꝓsentiēte aufert ei vsuras sagacit eū circūueniēdo. Hā ex denegatiōe mutui inducit mutuatariū vt ꝓsentiat ad dandū vsuras ne careat mutuo:z p ꝟ etiā nitit palliare se ꝓprio suo inturiā nō inferre:eo q⁹ volēti nō fit iniuria. q̄ falsa ꝑbatio fuit soluta supr̄.q,xxij,in argumēto q̄rto,vbi etiā patuit quō aliq̄lis violentia inferꝫ mutuatario p vsurariū,z ēt aliq̄n talr q̄lis a latrone iferꝫ inuaso. Quarto rōne securitatꝫ. Hā vsurari⁹ securi⁹ exercet vsuras q̄ latro latrocinij:eo q⁹ si ē public⁹ ad ꝟ ꝺduct⁹:neq⁹ timet sibi tolli vsuras p repetitiōez: neq⁹ timet penas incurrere. Si aūt ē occult⁹ q̄uis timere habeat ne pdat vel fiat manifest⁹,tñ nō tantā hz timere penā fori ciuil:sic latro q̄ mortē timet:nedū ab eo quē ītēdit inuadere:ꝫ ēt a iudice. Jō min⁹ deterret ad abstinēdū ab vsurꝫ q̄ latro a latrocinio,z p ꝯns frequēti⁹ cōmittit. Si aūt ē palliās vsuras nō solū nō timet penā p dictā:ꝫ ēt nō timet pdere vsuras p repetitiōnē. eo q⁹ tāto velamine palliauit/q⁹ vsuraria ꝑuitas deꝑhēdi nō pōt. Quartū ꝑbat, q⁹ mutuatio vsuraria est ꝯ aliq̄d ꝓceptū de calogi z nō nisi ꝓtra illud. Nō furtū facies, igit est furtū. Et ꝺfirmat. Hā noie furti ꝭm Aug,in libro q̄stionū,Exo,xxij,intelligitur omnis illicita vsurpatio rei aliene. Et ad argumentū q̄d fieri posset in ꝓtrariū ex diffinitiōe furti patuit solutio supr̄.q,xxij,argumēto tertio. Quītū,q⁹ q̄uis capiēdo furtū

ſtricte mutuatio vſuraria nō eēt furtū: eo q̄ furtū fit neſciēte dño ⁊ eo oīno inuito: ſaltē habitualit̄. Nō ſic aūt acceptio vſure. tū q̄ ad q̄ttuor ꝯditiones eſt q̄d peius q̄ furtū, ⁊ potes deducere: vt de latrocinio ē deductū. Sextū pbaſ. q̄ reddit ſuū actorē auarū: q̄ accipe vſurā vl̄ mutuare ad vſurā ē ſpecies auaritie vel eā includit. q̄ velle hīe tpalia p vtā lege diuina dānata: vl̄ includit tale velle Nō auaro nihil eſt ſceleſti⁹ ait ſapiēs Eccī x. Septimū pbaſ. q̄ radix oīm maloꝝ ē cupiditas: vt dī. j. ad Tim. vj. c. Modo pctm̄ vſure pl⁹ ceteris ſpecieb⁹ ⁊ actib⁹ auaritie nutrit cupiditatē. igit̄ ꝛc. Octauo pbaſ. q̄ ītero cēs actus vl̄ ſpecies auaritie mutuatio vſuraria ē facilior ⁊ q̄tior via acq̄rēdi tpalia: ē etiā ſecurior ⁊ certior: eo q̄ p ſui ſecuritate ōtinet pignora i duplo meliora: q̄ erat ſors mutuata: atq̄ maior ſ lucri importatiua: vt calculator de facili notabit. Si ei vſurari⁹ mutuet vnū florenū ad vſurā. ſ. vt ſibi deē p mēſem vn⁹ ſolid⁹. ⁊ recipiēs mutuū detineat florenū p quinq̄ginta annos: ⁊ nō ſoluat etiā vſuras ſup eū venientes: de q̄b⁹ ēt dare debeat p vno flo. vnū ſolidū p mēſem, iam i fine quinq̄geſimi anni aſcēdet debitū ad tāta q̄ntitatē: q̄ vix ciuitas tale ōbitū ſoluere poſſet. Nō via q̄ hz illas ꝯditiones magis nutrit cupiditatē tpaliū: recte ſīc ignis magꝝ nutrit ex lignis/q̄ magꝝ facilit̄ haberi pūt ⁊ q̄ ſūt arida ⁊ cū ℔ magna. Ūñ ad vtā habētē tales ꝯditiōes auar⁹ magis allicit frequētandā, actus aūt frequētat⁹ auget habitū: ⁊ p ꝯſs actus p ceteris frequētat⁹: etiā p ceteris alīs auget habitū auaritie. ℔ aūt adaucto nutrit ipſa radix q̄ dī cupiditas. Octauum ptz ex quarta ⁊ q̄nta rōnib⁹. Nonū pbaſ. q̄ pauplb⁹ aufert veſtimētū/calciamētū/domū/lectū/cibum/potū ⁊ victū, ⁊ p cōſequēs aufert eis vitā. q̄ Eccī. xxxiiij. panis egentiū vita pauperū eſt. ⁊. q̄ defraudat illū hō ſanguinis eſt. ⁊ q̄ aufert i ſudore panem q̄ſi qui occidit primū. Decimū pbaſ. q̄ reddit ſuū actorē auarū. Nō vt dī. j. ad Cor. vj. ſi tis q̄ frater noīaſ ītер vos eſt fornicator aut auarus ꝛc. cū huiuſmodi: nec cibum ſumere. Ūñ ⁊ Dauid dicebat. Supbo oculo ⁊ inſatiabili corde: cū hoc nō edebā. Ūñ tam ꝓpter ſpūalia q̄ tpalia damna: eſt abſtinendū ab eorum cōtagioſa ꝯuerſatione: vt patebit in tertia ꝛclone. Undecimū eſt ō ſe notum. q̄ pauplb⁹ nō vult vſurari⁹ mutuare id q̄ indigent: niſi pauperes illi vltra ſortem reddāt vſuras de ſuis pauculis bonis quib⁹ met indigēt. Duodecimū pbaſ. q̄ humana natura inclinata eſt ad viuēdū i ocio, ⁊ p conſequens ad media quib⁹ tale ocium hō aſſequi pōt. Modo per mutuationē vſurariā que laborioſa nō eſt: pōt homo facilit̄ ⁊ abundanter acq̄rere hmōi ocium. q̄a pōt acquirere tpalia quib⁹ habit⁹ laborare non cogit. q̄ labor fit ad acquirēdū tpalia neceſſaria vite humane. Tertiūdecimū pbaſ. q̄a neceſſitas habendi neceſſaria ad victū ⁊ veſtitum multos cogit ad excogitandum ⁊ inueniendū artes varias: etiā vtiles ⁊ neceſſarias reipublice. ⁊ ad eaſdē licz laboriоſas exercendū. Nō mutuatio vſuraria retrahita talib⁹ adinuentionib⁹ ⁊ exercitijs: q̄ puldet longe abundanti⁹ ⁊ facili⁹ de neceſſarijs ad victū: q̄ faciat laboriоſa adinuētio ⁊ exercitatio p̄dictaꝝ artium. Decima rō. Ille act⁹ exquo tot ⁊ tāta damna emergūt: quot ⁊ q̄ta enumerabunt̄ in tertia ꝛclone. ⁊ ecōtra ex eius pbibitiōe: ⁊ nō tolerantia tot ⁊ tāta cōmoda pueniūt: q̄ ⁊ quāta enumerabunt̄ in ſecunda ꝛcluſione: non eſt neceſſari⁹ ad tēpozalē ſalutem reipublice, mutuatio vſuraria eſt hmōi: vt ibidem patebit. igit̄ ꝛc.

Bcda concluſio. Plurima cōmoda vel vtilitates tam temporales q̄ ſpirituales pueniūt ex hoc: q̄ nō exercēt nec toleratur mutuatio vſuraria i ciuitate. Prima vtilitas eſt rerū venaliū expoſitio. Ūñ ſepe aliquis habz res aliquas q̄s exponi venditioni eſſet vtile: tam pauperibus q̄ alīs de cōitate ciuitatis: ipſe tñ eas tenacit̄ in finem cupiditat⁊ retinet. ⁊ licet indigeat pecunijs: tñ q⁊ eas mutuo accipe poteſt licz ſub vſur⁊: nequaq̄ vēdit illas res: ⁊ ſi mutuante vſurariū inuenire non poſſz: exponer⁊ res p̄dictas vēditiōi: quē tñ repelleret a mutuo ille q̄ gratis tm̄ mutuatur⁹ eſſet. Dicet eñ: diſtrahe res tuas venales hoc tpe. ex ℔ ⁊ ſi alib⁹ pueniret cōe cōmerciū rerū vtiliū. Hoc aūt eſſet in rem pauperū hoīm. q̄a tales ſepe cogunt̄ res eis neceſſarias emere caro precio: ꝓpter ℔ q̄ ob tenacitatē aliorū pauce tales res exponunt̄ vēditiōib⁹. Eſſet etiā in rē alioꝝ q̄s pauperū. q⁊ alīq̄ illis rebus nō indigerēt: niſi ad lucrū (cuiuſmodi ſūt negociatores) poſſent cōperenti p̄cio emere: et tranſferēdo ad alia loca lucrari i ſuſtētatiōnē ſue familie: q̄ tranſlatio etiaz eſſet in rem

illoꝝ extraneoꝝ/ad q̄s deferrēt. Nec obſtat q̄ nōnulli q̄ etiā alīq̄s paup q̄ penit⁹ nullū inuenire poſſz mutuantē/cogerēt res ſuas exponere vēditiōi p villiori q̄ iuſtū ſit. Nā q̄uis tal⁊ patiet̄ dānū: tñ illō ē dānū p̄uatū/cui p̄ponderanda eſt cōis vtilitas tā tacta. cui⁹ etiā ipe reſpectu alteri⁹ hoīs p̄ eſſe ptīceps. ⁊ ſic ſibi refundet̄ illud dānū. Preterea illud dānū eſt mīn⁹/q̄ frequent eſt illō q̄d accidit p̄dictis pauplb⁹ ſub vſuris accipientib⁹: eo q̄ ad longe maiora incōmoda deducūt per vſuras q̄s ſubeūt. Scda vtilitas eſt cuiliū rerū cōſeruatio: ⁊ hoc tripliciū. Prīo rep. impignorabiliū. q⁊ tales remanerēt int̄ eos: ſz cū exercet̄ vſura in ciuitate/deuoluunt̄ noīe pignoꝝ res ciuiles ad vſurarios: q̄s etiā tādem p̄o ſorte retinēt / ⁊ eaſdē trāſmittūt ad alia loca/vbi carius vendunt̄. Scdo denarioꝝ. Nā ſiue ille res venderent̄/ſiue emerēt̄ur: ſp res remanerēt inter ciues. nec oīs in vno irreplebili ſacco cōcluderent̄ in magnā deformitatē corpis mystici. ſ. reipublice: in q̄ deformitas eſt vnū ciuē exiſtentē mēbruz illi⁹ citatis. vt corpis hīe diuitias exceſſiuas tanq̄ cārnoſitatē ⁊ pīguedinē exceſſiuā alīs ciuib⁹ ei⁹ cōmēdatis nimis marceſcētibus. Tertio q̄ſuatio citatis atq̄ tranq̄. Nā excedentib⁹ ſeruatiōib⁹ ciuitas vl̄ terra meli⁹ poſſet iminentib⁹ piculis ac guerris/obuiare ſuis p̄ſuris. Tertia vtilitas eſt peccatoꝝ diminutio. Nā ſtante mutuatiōe vſuraria/mlta pctā incurrunt̄/nō tm̄ p ipm vſurariū: ſed etiā p innumerabiles alios occaſione illi⁹. vt patebit in. iij. ꝛclone: q̄ tñ ceſſarēt ſi nō ſuſtineret talis mutuatio. Quarta ciuilis amicitie int̄ ciues generatio. Ex hoc em̄ q̄ mutuātes ceſſarēt a dānoſa exactiōe vſurarū: ⁊ ſic gtis mutuarēt. accēderent̄ recipiētes mutuū ad diligendū mutuātes: q̄s p̄us vel nō dilexerāt/vl̄ oderāt. Bñficia em̄ impenſa accendūt bñficiatū ad amorē bñfactēntis. Ūñ mutua dilectio q̄ ex deſuetudine alterutrū ſubueniēdi/ extincta fuerat inter ciues: vinificat̄ p mutua ſuitia ſibijnuicē impenſa: ⁊ domeſticant̄ ſiluestria corda hoīm: ⁊ efficit̄ ciuitas/q̄ eſt ciuiū vnitas. Ecōtra ꝛo ex omiſſione taliū ſuitioꝝ. ſ. mutui gratuiti naſcit̄ ruditas et aſpitas cordiū int̄ ciues: ⁊ ex aſpitate facil⁊ inſurie oriunt̄ ⁊ rixe/diſſenſiōes/ſecte/p̄tialitates/⁊ guerre. multo magis hec oriunt̄ ex iuuriоſa exactione vſurarū ab inuicē. Quinta eſt amicitie genite augmētatio. q⁊ ex eiſdē actibus augetur habit⁹ ex q̄b⁹ generat̄. Sexta eſt eiuſdē amicitie genite ⁊ aucte ꝛſeruatio. Nā ex eiſdem actib⁹ ꝛtinuat⁊ ꝛſeruat̄ habit⁹: ex q̄b⁹ genit⁹ ē ⁊ auct⁹. Ūñ etiā ſi q̄ ſint ſibi amici ⁊ aliq̄s caſus ſe offerret q̄ nat⁹ eſſet vn⁹ cōcitari ad uerſus aliū: ſi tñ eſt beneficiatus ab alio ipe vel amore iuſtitie: vel ſaltē timore verecundie deſiſtet ab attentādo q̄d mali ꝓtra eum: ⁊ ſic ꝛſeruat̄ amicitia eoꝝ. Immo exp̄imur q̄ ex conſuetudie mutue familiar⁊ uerſatiōis p̄tracta amicitia tepeſcit ⁊ tādē deperit. ⁊ etiā q̄ rancoroſitas duoꝝ ex ſola mutua ꝯuerſatiōe ſupuenīēre liqueſcit ⁊ euaneſcit: q̄nto magꝝ ad ℔ ꝛfert bñficiū mutuationis inuicē impēſū. Et ex ſolis q̄rta: q̄nta ⁊ ſexta vtilitatib⁹ poſſet ꝛcludi falſitas dicentium vſurariā mutuationē eſſe nēcariā p republica. Nā neminē latet q̄ntū noceat reipublice diſcordia ciuiū. ⁊ p ꝛſs illō q̄d eandē ſuſcitat: ⁊ ecōuerſo: q̄ntū eidē ꝛferat ꝛcordia eoꝝ rūdē. Nā ꝛcordia parue res creſcūt: diſcordia vero maxime dilabunt̄.

Tertia ꝛclo. Plurima ī cōmoda ⁊ dā na tpalia et ſpūalia pueniunt reipublice ex mutuatiōe vſuraria. pbaſ enumerādo duodecim. Primū eſt rep. impignorabiliū de illa ciuitate ⁊ tra alienatio: cui īcōmodo oponit̄ vtilitas illa q̄ eſt rerū impignorabiliū i ciuitate ꝛſeruatio. ⁊ ℔ patuit in p̄cedenti ꝛclone. Scōm eſt taliū rerū deſtructio. Nā mlta pigra dant̄ vſurario: vt lanee ⁊ linee veſtes q̄ a tineis conſumunt̄: vel a muribus corrodunt̄: ⁊ alia ſuppellectilia erugine varijſq̄ modis conſumunt̄. Tertiū eſt taliū pignoꝝ ad vſurariū deuolutio. p longe vilioꝝ p̄cio q̄s valeāt: adeo q̄ longe tolerabilius fuiſſet recipiēti mutuū ſub vſuris ⁊ impignorāti talia/q̄ ea ſtatim expoſuiſſet venditioni: etiā ſi p longe vilioꝝ p̄cio dediſſet/q̄s q̄ recepit ab vſurario mutuū: ⁊ tūa eidem impigrauit. Nā publici vſurarij cōiter volūt q̄ pignus excedat ſortē mutuatā in duplo vl̄ triplo. ⁊ trāſacto certo t̄mino debeat pign⁹ eſſe p ſorte devolutū ad ipm. Et dato q̄ recipiēs intēdat aī finez t̄mini redimere: tñ ſepe ꝛtingit q̄ int̄uenit ipedimētū q̄ vl̄ ñ recolit: vl̄ nō p̄t redimere. ⁊ ſic pinguiſſimū pign⁹ p vili ſorte dimittere cogēt. Quartū ē deformatio corpis mystici. ſ. reipublice. q̄a p hmōi mutuationē diuitie a pluribus mēbrīſ ciuitat⁊ abſtrahent̄/⁊ ad vnū vl̄ duo mēbra

ciuitatis affluēt.z q̄nta sit illa diffoꝛmitas: patuit ī p̄cedēti ꝯclone. Quintū est īminēs ruina illi⁹ coꝛpis mystici. Quis em̄ nō diceret illud coꝛp⁹ mysticū naturale statim eē ruiturū/ac moriturū: cui⁹ vnū mēbꝝ: vt caput vel crus maꝛia pinguedie intumesceret: z p̄sertim si ex eo humido cibali intumesceret: q̄d ab alijs mēbris illis īdigētib⁹ vsurparet. Hā caput illa oīa alia suo pōdere obrueret. Sili⁹ si oīs calo⁹ nālis ad vnū vl̄ duo membꝝ ꝓfueret: relictꝫ membris extremalib⁹: z mlto magꝫ illi coꝛpoꝛi mortē īminere iudicarem⁹: si illud mēbꝝ cunctꝫ ceterꝫ eēt letaliter ınimicū z ꝟrū. Qđ notēt hi q̄ in republica chr̄ianoꝝ admittūt iudeos ad exercēdū fen⁹ Hā sic diuitie chr̄ianoꝝ ciuitū ad manus iudeoꝝ/q̄ sūmo z implacabili odio ꝓsequunt chr̄istianos/deuoluūt. Sertū ē extinctio ciuilis amicitie inē mutuātes z recipiētes. q̄d tripliciter ꝓbat. Hā Augu. ait in de fide ad Petrū. Cupiditas venenū est charitatꝫ. mō pcm̄ vsure ꝓuenit ex cupiditate. igitur zc. Scdo ꝓbat idē exꝓientia. Videm⁹ em̄ q̄ si q̄s nō velit ꝓmio: nisi sub vsurꝫ mutuare exacerbabit is ꝟ eum: z quē ꝓius dilexit: nūc odit. Tertio ꝓbat rōne. Hā ꝟrioꝝ ꝓtrarij sē effect⁹. mō ꝛuita mutuatio: vt dictū ē causat ciuilē amicitiā. igit econtra ingruita mutuatio extīguet eā z generabit odiū. Septimū est plurimaꝝ ꝓsonaꝝ destructio: q̄ occasione facilitatꝫ inuentēdi mutuantes ad vsuras: negligēter uluūt: atq; ꝓdige sua ꝓsumūt in piculū tam aniaꝝ ꝓpriarū q̄ etiā ꝓxoꝝ et filioꝝ suoꝝ: q̄s ꝛpaupat: z scelera attērant: q̄ alⁱs nūq̄ attētassent. Octauū est plurimaꝝ ꝓsonaꝝ (q̄ occasiōe vsurarie mutuatiōis culpas etiā mortales seu pctā cōtrahūt z incurrūt) in ꝓsciētia maculatio. z p nūc recitabunt. xxvj. genera taliū hoim. Primi sunt hi q̄ ab vsurarijs petūt vl̄ recipiūt mutuum sub vsurꝫ/nō seruatꝫ ꝓditionib⁹ seruādis infra determinata ī p̄cedēti q̄one. q̄ tñ multipliciter accidere pōt. Scdi sūt sacerdotes recipiētes oblationes ad altare de manifestis vsurarijs. q̄ faciūt ꝟ phibitionē ꝓcilij Laterānē. in. c. q̄ in oīb⁹. extra. de vsurꝫ. z oblata restituere tenent. Tertij sūt recipiētes sciēter elemosynas ab vsurarijs: saltē ab ill⁹ q̄ nihil hnt: nisi vsuras certas/vl̄ subtectas certe restitutiōi vsuraꝝ. Hā tales faciūt eos ipotentes ad restitutionē: z sic ꝑiudicāt primo cui restitutio certa fieri ōberet. Si q̄s tñ reciperet el̄ynaz ab eis/nō aīo sibi retinēdi/sz dandi: a q̄b extoꝛserūt vsurarij ñ peccaret. Hā tūc eēnt negocioꝝ primi vtiles gestoꝛes z nō p̄iudicarēt eis. Sil⁹ ēt peccāt q̄ licz recipiāt el̄ynas ab ill⁹ vsurarijs q̄ hñt aliq̄ bona iuste q̄sita. tñ per ħ q̄ acciperēt ab eis elemosynas: redderēt eos ipotētes ad restituēdū suis creditoꝛib⁹: eo q̄ illa bona eēnt coīa deo obligata p restitutiōe vsuraꝝ. peccāt inquā nisi aliq̄ legitima cā excusarent: quō aliq̄ el̄ynam accipientes a fure excusarentur.

Quarti sūt clerici vl̄ laici locātes vl̄ allo titulo ꝓcedētes domos manifestis vsurarijs alienigenis ad exercēdū vsuras: vl̄ volētib⁹ exercere vsurā. vt ī. c. vsuraꝝ. de vsurꝫ. li. vj. Uñ erūt ꝓncipes oīm maloꝝ q̄ in illo exercitio cōmittunt. Quinti sūt sustinētes q̄ i suis terris moꝛent: tales manifesti vsurarij alienigene: habētes domos ad exercēdum vsurā ꝓductas: vl̄ alⁱs inhabitātes. Hā debent eos expellere īfra tres mēses: qđ nisi fecerit: si sūt patriarche/archiepi/vel epi: ipso facto sūt suspēsi. Si aūt sūt minoꝛes ecclie stice pſone sūt excōicati. si aūt sustinētes sūt collegiū: vel alia vniuersitas sūt interdicti. z si q̄ p̄dictoꝝ p̄dictam snīam sustinerent per mensez: tūc tre eoꝝ dē q̄diu apō eos p̄dicti vsurarij cōmoꝛank: ecclⁱastico subiacebunt interdicto. vt in. c. vsuraꝝ. de vsuris. lib. vj.

Sexti sūt notarij sciēter ꝓficiētes īstrumēta sup ꝓtractu vsurario. Hā illi ēt sūt pluri. q̄ cōiter iurāt/q̄ non velint talia facere. q̄ ꝓfis sūt infames. nec de cetero pñt testificari: nec instrumēta ꝓficere. extra. de testi. c. licet ex q̄dā. ff. ī fine. Septimi sūt testes ꝟcuū vsurarū: z sigillātes īstrumēta. Octaui sūt psenete mediātes inē ꝓtrahētes ꝓtractu vsurario. Noni sūt socij vsurarioꝝ: q̄ pricipāt in lucro vsurario. Decimi sūt mistri q̄ vsurarijs seruiūt ī exercitijs vsuraꝝ. Undecimi sūt aduocati patrocinātes p vsuris in cā vsuraꝝ. Duodecimi sūt protestates. vl̄ officiales ꝓficiētes: vel scribētes statuta ī fauorē vsurarioꝝ: q̄b sez disponit q̄ vsure exigi possint. vel qđ debeant solui: vl̄ q̄ solute nō possint repeti. Tertīdecimi sē ptātes p̄bētes vsurarijs ptātē exercēdi vsuras. sic sē illi q̄ eos alijs de aduēlētes: vl̄ ī citate sua pexistētes ꝓducūt cū pacto eis p̄mittēdi vel ꝓcedēdi exercitiū vsuraꝝ: de q̄b habitū ē. q. xxvij

Decimi q̄rti sūt q̄ ex p̄dicta statuta iudicāt sciēter. s. decernēdo q̄ vsure soluant: aut solute nō repetant. Decimi q̄nti sē q̄ hmōi statuta edita de libris coīatū suaꝝ/si sup hoc ptātem habuerit nō deleuerit infra tres mēses. Decimi sexti sē q̄ q̄cq; modo p̄dicta statuta vel ꝓsuetudines eoꝝ effectū habētes presumpserint obſuare. Quid autē sit dām de statutis hmōi negatiue. s. q̄ vsurarij non reciplant vltra duos denarios vsuraꝝ noie p mēsem: an ille peccent/vel incurrāt penā. patuit sup. q. xxvij. ꝓclone. v. Et de illis q̄tuoꝝ generib⁹ habēt in cle. vnica. de vsuris. Decimi septimi sūt tutoꝛes z curatoꝛes pupilloꝝ z viduarum: q̄ p talib⁹ exercēt ꝟ ctus vsurarios: aut tales ꝟctus pus celebratos manutenēt demādantes eos dē executioni. Decimi octaui sē q̄cunq; recipiūt ab eis tpalia dona: ex q̄b receptiōe efficiunt vsurarij impotētes ad restituendū. Decimononi sē hi q̄ emā licz opas suas impēdant eis: z p illis recipiūt ab eis p̄cium / in q̄b tñ nō relinquūt eis eq̄alens. q̄ tūc impossibilitāt eos ad restitutionē. vt sūt barbitonsoꝛes z balneatoꝛes. Hā ex illoꝝ opis nō acq̄rit vsurari⁹ aliq̄d loco p̄cij dati/q̄ aliq̄d posset dare pro restitutione vsuraꝝ. secus de illis q̄ eis vendūt mercē pro cōdigno p̄cio. Si em̄ recipiēdo p̄cium vsurariū ab eis/ reddūt eis eq̄alens: z sic nō impotētes eos faciūt ad restituendū saltē. hoc vez est/tenēdo q̄ dñm vsurarū trāseat in vsurariū. Et in his duob⁹ generib⁹ videāt tpales dñi/ recipiētes dona et tributa ab vsurarijs. Uicesimi sē tam dñi tpales/q̄ plati ecclⁱastici (q̄z interest eos coercere) tolerātes eos. put dictū ē in. q. xxvj. Uicesimi p̄mi sunt eoꝝ ꝓxoꝛes/ filij/ cōsanguinei/z affines: vt generi recipiētes dotes p ꝓxoꝛib⁹ de vsuris. z sil⁹ alij comedētes et ꝓsumētes de vsuris eoꝝ. Uicesimi secūdi sē hi q̄ noīe hereditario/vl̄ legati succedūt eis occupātes ea q̄ ipi extoꝛserūt per vsuras: z ibi videāt religiosi/z alij q̄ ab eis accipiūt legata. Uicesimi tertij sē executoꝛes testametoꝝ taliū: q̄b non disponit restitutio vsuraꝝ/sz impedit. Hā tales sua executiōe p̄iudicāt leſis p vsurarios: z testamēta nō valēt/ q̄ sunt facta p manifestos vsurarios p̄dicto modo: sed sē irrita ipo iure. vt in c. q̄q̄. de vsu. lib. vj. imo phibitū est oīb⁹/ ne intrsint testamentis manifestoꝝ vsurarioꝝ. vt in c. pallegato ps. Uicesimi q̄rti sē hi q̄ mutuāt vsurarijs vt eo copiosius fenerari possint. Uicesimi q̄nti sunt absolutētes manifestos vsurarios ꝓtra vel p̄ter formā q̄ ꝓtinet ī. c. quāq;. de vsuris. li. vj. Uicesimi sexti sūt q̄ manifestos vsurarios sepelitur. Quia traq; illoꝝ genez homines suas ꝓscientias maculāt moralib⁹ culpis. q̄z aut efficacē cām dāt pctō mortali. scz iniurioſe receptiōi vsurarū ꝟ charitatē pri. Aut faciūt alⁱs actū q̄ cōstitutiōe phibitiua est phibit⁹ p ecclⁱam. aut cōsentiūt faciētib⁹ mortale. et ita digni sūt pena mortal⁹ culpe. ad Ro. j. Nonū icōmodū ē trū censuraꝝ ecclⁱasticaꝝ p mltas ꝓsonas z loca īcursio. scz excōicatiōis maioꝛ: suspensiōis: z interdicti. Hā occasiōe mutuatiōis vsurarie q̄n q̄ genera ꝓsonaꝝ īcurrūt ipo facto excōicatione maioꝛē. s. illi ꝺ q̄rto genere: dūmō sint ecclⁱastice pſone. z illi ꝺ. xiij. xiiij. z. xv. ac. xvj. generib⁹. Suspensionē ꝓ ipo facto incurrūt duo gnā ꝓsonaꝝ. s. illi de q̄rto genere si sint patriarche/archiepi/vl̄ epi: z ñ simplices clerici tm̄. z sil⁹ illi ꝺ q̄nto gne. Suspensionē ēt incurrūt recipiētes oblatiōes eoꝝ. vt ī. c. q̄ ī oīb⁹. Attū suspēsio illi⁹. c. ñ ē latesnie. vt ī p̄cedētib⁹ duob⁹ generib⁹. sz vt Doctē. placuit tm̄ ē ferende snie p̄m benigniorē opinionē. Intdictū ꝓ incurrūt vniuersitates vl̄ collegia: z tre ille de q̄b dictū ē ī casu q̄nti gener. Decimū maluz ē obligationū p innūerabiles ꝓsonas icursio. Hā innūerabiles pſone icurrūt obligationē restituendi vsuras: ex ħ q̄ fauoꝛē efficacem dederūt ad vsurariā mutuationē. vl̄ ex ħ q̄ reddiderūt vsurarios ipotētes restituere: vt patuit ī mltis generib⁹ p̄dict⁹. Undecimū malū ē involutio pluriū ꝓsonaꝝ ī mltas inexplicabiles intricatiōes labyrinthos: z pplexitates q̄b vt cōpedib⁹ inuoluūt hi q̄ p̄dictꝫ modis dāt occasionē mutuatiōis vsurarie: vl̄ ꝺ vsuris viuūt: ex q̄b difficillimū ē eis se eximere sine magⁿ pcto aīaꝝ. Duodecimū malū est multoꝝ flagelloꝝ ꝺi icursio. Nam ꝓpter pctm̄ mutuatiōis vsurarie: maxie publice exerciti⁹ z toleratū atq; fauoꝛisatū: de⁹ mltipliⁿ flagellat/ñ mō singlares ꝓsonas: sz ēt ipas cōitates z rēpublicā: nūc pestilētia: nūc hostili gladio/nūc fame eos atterēdo/nūc ciuili discoꝛdia z intestinis bellis z ꝓtroueꝛsijs/ac partialitatib⁹ scindēdo/vt ꝑficeⁿ qđ optauit Dauid ps. liij. Precipita diuide līguas eoꝝ: qm̄ vidi iiq̄tatē z ꝟ dictionē ī citate. Et ifra. Et ñ ꝺfeē ꝺ plateis ei⁹ vsura z dol⁹. Et q̄b. xij. malⁿ tā tpalib⁹ q̄ spūalib⁹ pz merito dictū eē ī. c. vsuraꝝ voraginē. ꝺ vsurꝫ. lib. vj.

q̄ vsuraꝝ vorago aīas ꝺuorat ⁊ facultates exhaurit. Qua igit̄ fronte aliq̄ filij hui⁹ secti prudētiores filijs luc: ꝺꝫ sapiētia ⁊ rena diabolica ē ⁊ aīalis: audēt dicere mutuationēz vsurariā q̄ tot dāna ingerit eē vtilē reipubli

Contra ꝓcl'onē (ce: imo necessariā, ꝓmā arguit̄ primo sic. Ciuitas nō pōt ꝓsistere sine mutuātib⁹: ꝫ nō inueniunt̄ mutuāres nisi ad vsuras, igit̄ nō pt ciuitas ꝓsistere sine mutuatōe vsuraria. ⁊ per ꝓns ē necaria p ciuitatꝫ subsistētia. Maior est nota, minor ptz ad experientiā. Hā si aliq̄ repiant̄ gratꝫ mutuātes: h̄ tñ adeo raro ꝓtingit q̄ p nihilo reputab, ꝺa p hmōi mutuare tā raro ꝓtingēs ñ pt succurri tot̄ multiplicib⁹ indigētib⁹ eoꝝ q̄ indiget mutuo. Dicēdū q̄ argumētū peccat i forma, qz i silī forma ꝺakī istātia, ſ. Joānes nō pt subsistere ꝺn sit san⁹ vel eger, ꝫ ñ ē eger: igit̄ necario ē san⁹, ꝓns ē falsū: falte loq̄ndo de necitate ꝓseq̄nti. Vñ licꝫ ꝓpositio ꝺ pdicato disiuncto ex oppositꝫ imediatꝫ sit necaria, tñ stat q̄ vtraꝫ ps disiuncti ꝓtingēter pdicet ꝺ subiecto. Sic etiā h̄, ciuitas necario hꝫ mutuātes. ſ. vel ḡtiꝫ vl' ad vsuras, ⁊ ñ hꝫ mutuātes ḡtis: ⁊ tñ nō necessario hꝫ mutuātes sub vsurꝫ. Vñ ꝺberet inferri ꝓcl'o sine modificatōe necitatꝫ h̄ mō, q̄ ciuitas ñ ꝓsistit sine mutuātib⁹ ad vsuras. Et illa ꝓcl'o nō ꝺdicit ꝑme ꝓcl'oni: ꝫ sit stare pñt sicut ille ꝺue, Joānes pōt viuere sine pctō mortali. ⁊ Joānes non viuit sine pctō mortali. Ergo. Nī si minor fiat ēt de mō erit falsa, qz si eēt ꝑa: seq̄ret q̄ aliq̄ hītes res mutuabiles ⁊ volētes mutuare necario peccarēt. ſ. vitiose mutuādo: qꝺ ē falsū, qz nemo peccat i eo qꝺ vitare ñ pt. Et si replicet dicēdo saltē minor facta de mō ē ꝑa si intelligat sic/ q̄ ñ pñt inuenirī mutuātes nisi sub vsurꝫ, i. difficile ē inuenire mutuātes/ nisi sub vsurꝫ. Dicēdū ꝺupl'r. Prīo: q̄ ꝺato q̄ sic itellecta eēt vera: tñ ꝓseq̄nt ꝓcl'o nō aliter eēt intelligenda: nisi q̄ ciuitas nō posset. i. difficile eēt eā subsistere sine mutuātib⁹ ad vsurā. Hoc āt nō est ꝺ ꝓclusionē p̄mā: q̄ loq̄t̄ ꝺe posse, multa eñ pñt fieri q̄ m̄ difficilia sūt. Scō ꝺicendū/ q̄ minor sic itellecta est vera loq̄ndo de difficultate nō absoluta: ꝫ solū ex ꝺditione: q̄ tñ ꝺditio sine difficultate notabili tolli posset. Hā cā cur difficile est inuenire mutuantes est, qz non cohibent̄ mutuātes sub vsuris. Si eñ tales phiberent̄ ⁊ acriter punirentur nemo mutuaret sub vsuris; ⁊ tamē adhuc indigentib⁹ mutuo subueniret̄: quia inuenirent̄ multi qui mutuarēt gratis/ qui al's habita oīmoda opportunitate ⁊ licentia vsuras exigēdi/non gratis mutuāt: sicut etiā in alijs peccatis accidit/ a quibus multi abstinerent/ si saltem aliqua ciuili pena vl' prohibitione cohiberent̄.

Secundo arguit̄ sic. Ciuitas nō potest cōsistere sine eo qꝺ est eius cōmoditas: ⁊ cuius oppositum est incōmoditas. Sed mutuatio vsuraria est cōmoditas ciuitatis: ⁊ eius carentia est eius incōmoditas, igitur ciuitas nō pōt cōsistere sine mutuatiōe vsuraria. Maior probat̄, qz hoc ꝺicimur posse qꝺ cōmode possumus, ⁊ per ꝓsequēs qꝺ non nisi cū incōmoditate possumus/ ꝺicimur non posse. Minor probat̄, quia cōmoditas ciuitatis est, q̄ ciues indigētes mutuo/ non solū inueniant mutuantē/ quia hoc est necessariū: sed etiaꝫ q̄ prompte ⁊ faciliter inueniāt eos. Modo ꝺato q̄ indigentes inuenire possent gratis mutuātes: tamē ex quo non ꝓmpte ⁊ facile inuenirent tales: ⁊ tamē faciliter ⁊ prompte inuenirent mutuātes sub vsuris, igitur ⁊c. Dicendū quadruplicit̄. Primo, q̄ maior est vera, quāꝺo talis cōmoditas non habz annexam diuinā mortalez offensam, modo talis est mutuatio vsuraria, igit̄ ⁊c. Unde nō est dicendū ciuitatē non posse subsistere sine peccato mortali. Secūꝺo dicendū, q̄ si admitteret̄ indistincte maior: minor est negan̄da, quia si strēnue extirparent̄ vsurarij/ inuenirent̄ mutuantes gratis: etiā ꝓmpte. Et si replicet̄, licet inuenirent̄ gratis mutuātes: tamē inuenirent̄ cum ꝓmitterent̄ mutuantes ad vsuras. Dicendū q̄ hoc, ſcꝫ q̄ nō ita ꝓmpte inuenirent̄ gratis mutuantes/ non est talis vel tanta incōmoditas: q̄ ꝓpter hoc dici posset/ q̄ ciuitas nō possit subsistere sine tali ꝓmpta inuentione. Nam ciuitas non pōt habere oīa q̄ sibi cōmoditas ma fozent/ ꝺn sine illis subsistere possit, imo ciuitati expedit q̄ ad aliq̄ꝺ nō habere tā tam ꝓmptitudinē inueniēdi mutuātes ḡtis: q̄tta habeā inueniēdi mutuātes ad vsuras: eo q̄ illa facilitas lōge pl⁹ occasionaret multos ad negligent̄ viuendū/ dilapidandū/ et distrahendū bona sua/ q̄ faciat facilitas inueniēdi mutuātes sub vsuris: q̄ tñ pl'imos destruit. Tertio dicendū, q̄ ꝺato q̄ nō ita ꝓmpte inuenire gratis mutuātes: sicut inuenire mutuātes ad vsuras/ sit aliqualis incōmoditas: non est tamē tanta/ q̄tta est ꝓmpte inuenire mutuātes sub vsuris, qz scōm est ꝓnitiosius ꝑmo, qz ꝑmū tm̄ ingerit tpale dispendiū peretī mutuū. Scōm aūt ingerit tā tpale q̄ spuale petēti atq; mutuāti: ⁊ tam eis q̄ reliq̄s/ ac toti ciuitati, qz sp petēs tale/ cogit̄ de suo ꝺare aliq̄ꝺ indebitū, ⁊ etiā qz multi occasione illi⁹ facilitat̄ dissipāt bona sua, vt dictū est. Spūale aūt dispendiū satis patuit in ꝓcl'onib⁹ ꝑmissis. Quarto ꝺm, q̄ illi hoies q̄ꝺ hec maior cōmoditas (si esset maior) deficeret/ sūt triplices: ⁊ duo vltima genera illoꝝ hoim hīe illā cōmoditatē/ non est nisi illos hoies hīe materiā peccāꝺi. ita ꝺo illa maior ꝓmoditas/ eēt maior ꝓnitiositas eis q̄ cōmoditas: ⁊ eis pot⁹ auferēda/ q̄ pstanda p bono ciuitatꝫ. Assumptū ꝓbat̄, nā q̄ꝺam accipiūt ꝓpt̄ necitatē: q̄ꝺā ꝓpter initatem: q̄ꝺā ꝓpter cupiditatē, ⁊ q̄tus ꝑmis vl' deat̄ eē q̄ꝺ cōmoditas: ſp tñ est eis ēt ꝓnitiosum, qz si paup est: tam pauꝑor reddit̄, q̄a plus redꝺet cogit̄ q̄ accepit. ⁊ ꝺato q̄ talis vitaret maius ꝺānū/ q̄ sit illud qꝺ patit̄ sol uēdo vsuras: tñ adhuc non pt negari ꝺn ibi sit ꝓnitiositas: etiā si mior sit q̄ cōmoditas, nec ꝑt eā esse minorē est tolerāꝺa: qz est pticulata cōmoditas/ q̄ non ꝓponderat publice cōmoditati: ⁊ multominꝰ publice honestati ac ꝺiuino timori. Scōi aūt sit̄ q̄ sub vsurꝫ accipiūt ad scorrandū/ lndendū: ⁊ alias inuitates pficiendū. Et talib⁹ nō solū nō est cōmoditas: ꝫ grāꝺis ꝓnitiositas inuenire, ꝑm pros mutuātes sub vsuris: qz ē eos hīe materiā peccāꝺi. Tertij sit̄ vt artifices/ ⁊ negociatores nō indigētes mutuo/ nisi ad cumulandū diuitias: q̄bus satisfiat sue insatiabili ⁊ insatisfactibili cupiditati, silr illi q̄ a publico vsurario mutua q̄rūt/ vt ea alijs ꝑ maiori ꝓcedant, ⁊ illis silr est magna ꝓnitiositas inuenire ꝓmpte mutuantes sub vsuris.

Tertio arguit̄ sic. Ciuitas nō pt subsistere sine eo qꝺ est necessarium ad ℔, q̄ int̄ duo tpalia mala/ mai⁹ malū vitet̄: ⁊ solū minꝰ incurrat̄, mutuatio vsuraria est hmōi, igit̄ ⁊c. Maior nota, minor probat̄, qz sepe ꝓtingit q̄ aliq̄s est magnū ꝺānū passiū⁹/ qꝺ ipe alit̄ vitare nō pōt nisi recipiēdo mutuū, ⁊ qz al's neminē inuenit q̄ velit si bi mutuare ḡtis, iō nō nisi mutuatōe vsuraria potit id vitare, vtputa indiget, c. flo, q̄s nisi beat/ patiet̄ ꝺānū in q̄nquaginta flo, vl' in fama: vl' cogeret̄ res suas distrahere ꝑ precio in, xx. flor. nimis remisso, ⁊ tñ si centū acciꝑiat mutuo sub vsuris quinq; florenī, per annū non nisi ꝺamnū quinq; flore. pariet̄. Dom triplicit̄. Primo, q̄ minor est falsa/ si intelligat̄ vniuersalit̄, falsit em̄: imo stat nōnunq̄ꝺ q̄ minus ꝺānosum eēt tali indigenti vendere res suas pro ꝑcio etiā longe vilioꝝ q̄ iustū sit/ q̄ꝺ q̄ accipit mutuū sub vsurꝫ, vt patuit in tertio malo tertie ꝓcl'onis. Scōo ꝺoꝫ, q̄ ꝺato q̄ mior sit aliq̄n ꝑa respectu vnius/ vel duoꝝ, tñ ex q̄ talia ꝺāna sūt ꝑuata et tpalia: ꝺāna ꝑo que pueniūt ex mutuatione vsuraria sit̄ publica: tam tpalia/ q̄ꝺ spūalia: q̄ multiplr tacta sūt in tertia ꝓcl'one: iō illa sēcūda sūt simplr maiora alijs, ⁊ per ꝓns p illis alijs virādis nō est necessariū h̄ re mutuationē vsurariā, qz tūc nō est necaria ad hoc vt inc̄ duo mala maius vitet̄: imo cōfert ad hoc, vt mai⁹ incurrat̄: ⁊ minꝰ vitet̄. Tertio ꝺm, q̄ maior est ꝑa: q̄n id qꝺ sic est necessariū/ nō hꝫ ꝺiuinā offensam annexā. Hā si hꝫ eā annexā/ nō est necessariū ad vitandū maius ꝺānū tpale, imo est met mai⁹ vtroq; ꝺamno tpali, ⁊ ꝑ ꝓns cōfert ad incurrēdū maius malū simplr, modo sic est de mutuatiōe vsuraria, igit̄ ⁊c. Ad etiā si maxima ꝺamna tpalia vitent̄: ⁊ maxia bona tpalia p eam acq̄rant̄: q̄ꝺ etiā q̄s velit captiuos redimere chr̄ianos/ ⁊ alere paupes, nihilominꝰ nō est ꝺicēda vtilis reipublice: ⁊ mlto minꝰ ncaria neq; licita: nec ēt eiꝰ toleratio erit ꝑ h̄ licita, vt tactū est. q. xxvj. ⁊. xxvij. Secꝰ vbi toleratio fieret ad vitandū aliqꝺ ꝺānū spūale maius mutuatiōe vsuraria/ qꝺ al's vitari non posset. Hec est verū q̄ non sit ꝺabile spūale malū maiꝰ pctō vsure, put patuit eaꝺē q̄ōe.

¶ Questio. XLIX.

Vtrū mutuatio vsuraria magis spectat ad ꝓsiderationē theologi/ q̄ꝫ ad ꝓsideratōem iurispiti. Quare autē presens q̄stio moueat̄: patebit ex corollario q̄rte ꝓcl'onis, ⁊ de q̄b⁹ theologis fiat: patebit ex. iij. ꝓcl'one. Solo q̄is stat i tribꝰ suppositiōib⁹: q̄ttuoꝝ ꝓcl'onib⁹: ⁊ vno corolla-

Prima suppō. Eadez res pōt (rio, spectare ad cōsideratiōnē ꝺiuersoꝝ artificū atq; scientiaꝝ, ⁊ hoc fieri cōtingit ꝺupl'r. Prīo, subiciendo illam rem respectu ꝺiuersoꝝ predicatoꝝ: q̄ modo homo

est de cōsideratione phie moralis. puta respectu illius predicati felicitabile. et est etiam de ꝯsideratiōe phie nālis respectu illius p̄dicati mobile/corruptibile / ꝛ hmōi. Alio mō ēt respectu eiusdē p̄dicati. nec oz addere q̄ b̄ fiat cōsiderādo sub diuersis rōnib⁹ formalib⁹. nā hoc ꝯingit etiā sub eadē rōe formali/capiēdo subiectū. ſ. sub sua q̄ditate/ q̄ est ei⁹ ratio formalis. Ūñ hoc p̄t ꝯtingere altero illoꝝ triū modoꝝ. ſ. aut q̄ p̄dicatū de illo subiecto oñdit in vna p̄ aliud mediū. ꝛ p ꝯns p aliō p̄ncipiū q̄ in alia. q̄ modo determinat esse sphericū in phia naturali. vt ptz ī fine scōi de celo. ꝛ etiā idē demōstrat in Mathematica. Aut scōo. q̄ in vna demonstrat p̄dicatū de subiecto demōstratōe ꝓpter q̄d. ꝛ in alia demōstratione q̄ est. q̄ distincte demōstratiōes generāt distinctas scias. aut q̄ in vna tale p̄dicatū supponit inesse subiecto: ita q̄ talis ꝓpositio habet ꝑ p̄ncipio p̄ suppositō: et in alia p̄dicatū oñdit de subiecto. ꝛ hꝫ ꝓpositio talis p ꝟclone: sic fit in scientijs subordinatis: in q̄b⁹ nonunq̄ id q̄ ē ꝟclo in scia subordināte/ vel suꝑiori/ est p̄ncipiū in scia subordiata. Ita ad ꝓpositū mutuatio vsurarie p̄t ee de ꝯsideratiōe theologie/ ꝛ etiā scie iuris q̄ ad diuersa p̄dicata: ꝛ ēt q̄ ad idē p̄dicatū. Nam p̄t ee de ꝯsideratiōe theologie respectu illi⁹ p̄dicati / q̄ est eā ee pctm̄ mortale. Itē respectu illi⁹ p̄dicati / q̄ est ipam esse in diuino foro eternaliter puniendā. ꝛ in secreto foro cōsciētie: vt mortale ꝑ ꝯfessorē/ ad imponēdū pn̄iaz arbitrariā. Respectu ꝟo illi⁹ p̄dicati/ q̄ est eā esse in foro exteriori ecclie puniendā pena hūana/ canonica/ vel ciuili. vtputa q̄ eā exercēs est infamis. ꝛ q̄ oblatiōes ei⁹ q̄ eā exercet/ nō sūt recipiēde ad altare: ꝛ q̄ testamētū ei⁹ non factū ꝓm id q̄ dispōnit in c. q̄q̄. de vsu. li. vj. sit irritū ipo iure. ꝛ sic de alijs/ est de ꝯsideratione scie iuris/ respectu etiā ciusdē p̄dicati p̄t esse de ꝯsideratiōe vtriusq̄. Nā tā theologus/ q̄ iurispit⁹ aliq̄s: puta canonista hz ꝯsiderare eā ee pctm̄ mortale/ alit tū ꝛ alit. puta ꝑ diuersa p̄ncipia: ꝛ ēt adeo diuersa. vt vn⁹ magꝫ q̄ alius hēat id ꝯsiderare. vt patebit.

Scōa suppō. Aliud est ꝯsiderari aliquā rē ī ordie ad aliq̄d p̄dicatū: ꝛ eā ꝯsiderare ī ordie ad aliq̄d subiectū. vtputa ꝯsiderare ꝛctū vsurariū in ordie ad ꝟ p̄dicatū/ q̄d est eū ee pctm̄ mortale. ꝛ cōsiderare eū in ordie ad aliq̄d subiectū. ſ. de aliq̄ actu vel ꝛctu/ an. ſ. talis sit vsurarius. De p̄mo modo cōsiderādi ꝛctū vsurariū/ dicet in p̄ma ꝟclone ꝛ scōa. De scōo modo dicet in tertia ꝛ q̄rta ꝟclonib⁹: q̄s. ſ. magꝫ hēat cognoscere q̄ ꝛctus sint vsurarij: ꝛ q̄ non. Et licet mōi ꝯsiderandi sunt adeo distincti/ q̄ contingere posset eos separari/ sic q̄ aliq̄s artifex hꝫ ret rē aliquā ꝯsiderare vno mō: et nō alio. vel nō adeo vno mō sic̄ alius artifex hꝫ eaz illo mō cōsiderare. Sic̄ in illi hec ꝓpositio. monetā falsans est pctōr / q̄ tali pena venit puniēdus: cōsiderari hz a iurista/ vl theologo: ꝛ hoc vl in foro ciuili: vel a theologo in foro cōscie ꝛ del: ꝛ tñ si illa res. ſ. falsare monetā/ vel falsans monetā p̄dicet de aliq̄. ſ. de Joāne dicēdo. Joānes falsauit monetā illā quā idem cudit. iam magis spectaret ad peritum aurifabrū/ q̄ ad iuristā vel theologū.

Tertia suppositio. Duplex est ꝛctus vsurarius. q̄dā est indubitāt vsurarius: q̄dā ꝓ nō indubitant est talis. vt sunt illi. de q̄b⁹ est difficultas aliq̄ apud docto. an sint tales vel nō. Itez q̄dam est in se vsurari⁹. i. secluſa oī būana ꝓstitutiōe/ est vsurari⁹ ex sola lege diuina / vel naturali. vt est oīs mutuatio quā q̄s exercet p̄ncipaliter ꝓpter lucrū p modū precij leuandū vltra sortem p mutuatiōe impēſa. Quidā ꝓ in se nō est vsurari⁹: sed ꝓpt cōstitutionē positiuā p̄hibentē eū / ꝛ volentē euz vitari pinde ꝛ sub eisdē penis: q̄b⁹ vsurari⁹ ꝛctus est phibit⁹. vtputa aliq̄s ꝓtractus nō est in se vsurari⁹: attñ si ius cōe: puta ciuile ꝛ canonicū: vl et aliq̄d ꝑticulare ius ꝛ hoc seculare: puta municipale/ vel ecclīasticū: vt puinciale vl synodale ipm tanq̄ suspectū phibet tanq̄ vsurariū: ne mali eo vt pallio q̄ abscondāt suas fraudes vsurarū abutant: tūc ille esset vsurarius. q̄ phibitus ꝛ nō in se talis. vt si phiberet q̄ nō fieret venditio ad terminū p maiori p̄cio q̄ fieret sine tmino. Nā q̄uis bocll ceat fieri in aliq̄b casibus. vt patebit i tertio tractatu. si tñ phibereꝫ per aliq̄d p̄dictoꝝ iurū tanq̄ vsurari⁹ ꝓtractus: eo q̄ ibi est mutuatio implicita ꝓpt quā ꝓtigeret maliuolū aliquē velle q̄d brē vltra sortē: tā ille eēt vsurari⁹ positiue: ꝛ staret q̄ in se nō esset vsurari⁹: eo q̄ vendēs nō ꝓpt mutuatōem iplicitā cari⁹ vēderet: sed ꝓpt inēsse lucri cessantis. Et hoc modo etiā dupler est collatio simoniaca spūalij: ꝛ receptio tpaliū. Quedā em̄ est in se simoniaca. puta ex lege diuia ꝛ naturali. vt cū ꝓferꝫ spūale tanq̄ merx p tpali. vt pro p̄cio. Quedā ꝟo solū est simoniaca: q̄a phibita. vt si q̄s ꝓferat spūalia: ꝛ offerant sibi tpalia p modū doni. ꝛ etiā ipe vt sic illa recipiat: si tñ aliq̄ ꝓstitutiōe positiua phiberet talis dario ꝛ receptio ꝓpt ſpēm/ vl ꝓpter abusum maloꝝ: iam illa collatio ꝛ receptio esset simoniaca positiue. Silr venditio iuris de cimaꝝ: ꝛ quozundā officioꝝ/ q̄ in se sunt p̄phana vel secl'aria: attñ annexa sūt spūalib⁹/ est simoniaca nō in se: eo q̄ vēdens ea nō vēdit q̄d spūale/ nec recipit q̄d p spūali re: ſz p̄phana: q̄uis al's sit pctm̄ vendere officia: etiaz q̄cunq̄. attñ ex q̄ ius positiuū phibuit illa vēdi pinde ac si essent spūalia: eo q̄ sī annexa spūalib⁹: ſō ea vēdere ē positiua simonia.

Prima ꝟclo. Contractus vsurari⁹ q̄ scīt in se esse vsurari⁹ quo ad hoc p̄dicatū / q̄d est ipm esse pctm̄ mortale: magis est de ꝯsideratōe theologi/ q̄ iurispiti. Probat septē rōnib⁹. Prīa. actus q̄ rōne pcti mortalis imediate ꝓtrahit ex lege diuina: magis spectat in ordine ad hoc p̄dicatū q̄d est esse pctm̄ mortale/ ad ꝯsideratōem illius/ ad quē magis spectat ꝯsiderare eandez legem: ꝛ qui etiā eidē legi magis de p se intendit/ q̄ ad ꝯsideratōem alteri⁹ ad quē nō spectat: vel nō intantū de p se spectat ꝯsiderare eandē: ꝛ q̄ etiā eidē legi nō intēdit / vel nō intantū intēdit. Modo p̄dictus ꝛctus vsurarius est hmōi. Et tūc vltra. modo ad theologū magꝫ spectat ꝯsiderare legē diuinā: ꝛ etiā eidē magis intēdit/ q̄ spectet ad iurispitum: aut etiaz q̄ talis eidē intendat. Maioꝝ p̄mi discursus probat. q̄ actuz ꝓtrahere rōnem mortalis culpe imediate a lege diuina/ non est nisi eū esse diffozmē eidē p̄ceptiue/ vl phibitiue late. esse aūt eum diffozmē eidem p̄ceptiue late: est eū esse pctm̄ mortale. igit ille q̄ melius nouit de illo actu boc q̄d est euz esse illi legi diffozmē/ etiā melius nouit ipm esse mortale pctm̄. Modo null⁹ melius nouit/ q̄ actus aliq̄s quē in se noscit/ sit diffozmz alicui legi: nisi q̄ magis noscit illā legē. quia diffozmitas actus est habitudo q̄dam ipi⁹ actus ad legem cui est diffozmis. sic̄ dissimilitudo est habitudo vnius q̄lis ad alterū q̄le. nemo aūt melius nouit relationē/ vel habitudinem duoꝝ extremoꝝ/ q̄ ille qui agnitо vno extremo/ melius noscit aliud extremū: quia ex notitia extremoꝝ deuenit in notitiā relationis. Vel si diffozmitas non est habi

tudo vel relatio: sed negatio q̄dam / vel carentia habitudinis seu relationis. ſ. ofozmitatis debite: tunc sicut relatio cōformitatis melius noscit ab eo qui melius nouit extrema. sic et eius negatio. quia p̄ quarto cognoscit per habitū. ꝛ sic relinquit maioz pbata. Minoz probat. q̄z cōtractus vsurari⁹ ideo est pctm̄ mortale: quia est contra illam legē. Lu. vj. Mutuū date: nihil inde sperantes. Hec autē lex est diuina. ꝛ talis est habitudo actus ad illam legem/ q̄ sublata oīm positiua lege ꝛ hac sola posita: adhuc contractus vsurarius essz mortale pctm̄. igit ratio mortalis pctī sibi imbibit imediate ex illa diuina lege. Maioz secūdi discursus est cōclo p̄mi discursus. Minor vero probat ex vi nois. nam theologus dicit q̄si de deo/ vl diuina lege loquens. Unde de per se/ ꝛ int̄ctū theologus est/ cōuenit sibi diuinis scīpturis intēdere. Iurispito autē de per se cōuenit intendere tm̄ legibus humanis positiuis: et de p accidens sibi cōuenit diuine legi intendere: scz int̄ctum illius p̄cepta sunt inserta corpi iuris humani. vl si non de per accidens: tamen non adeo de p se ei cōuenit sicut theologo: alioquin iurispitus per se esset theologus: q̄d est falsuz. modo quod alicui de per se cōuenit/ ei magis cōuenit q̄ alteri/ cui nō de per se cōuenit/ vl non adeo de per se. Antecq̄ autē formet secūda ratio/ pono obiectiōnē possibilē fieri ꝓtra ꝟclonem: qtūs scōa ratio cōgruenti⁹ occurat. ꝛ est obiectio ad p̄bandū/ q̄ eq̄ ad iuristā: sic̄ ad theologū spectet cōsiderare cōtractū vsurariū in ordine ad hoc p̄dicatū/ q̄d est esse mortale pctm̄. et per ꝯns nō magꝫ ad theologū. ꝛ hoc sic. Sicut lex diuina dānat vsurariū ꝓtractum: sic lex canonica eū dānat. igit sic̄ ꝛctus vsurarius cōtrahit rationē mortal' pctī a lege diuina. sic a lege canonica. ꝛ per ꝯsequens ex eodem fundamēto quo probasti/ ad theologū magis spectare illā cōsiderationē: scz prout ex vna p̄te illa rō pctī mortalis in cōtractu vsurario ꝯhīt a lege dīna: etiā pbabit ex altera p̄te ad iurispitū magꝫ spectare illā cōsiderationē. ſ. prout ex alia p̄te cōtrahit illa ratio a lege canonica. ꝛ per ꝯsequens singula singulis comparando / eque spectabit ad vtrumq̄. Dicendū dupliciter. nam primo posset negari antecedens. lex enim diuina damnat contractū vsurariū virtute ꝓpria: id est non innitendo alteri legi: puta positiue

humane. Sed lex canonica eum dānat virtute legis diuine. Nam qñ decreta z ꝓstitutiones ꝓcilioꝝ atqꝫ sūmoꝝ pontificū ꝓhibent cū: allegant ꝑ fundamēto z rōne ꝓstitutionē diuine legis: veteris z noue. Et iō dicit eū dānant etiā tali dissimilitudie q̄ refert ad ꝓpositum. Unde ex q̄ vna in virtute alterius dānat eū, ꝯns est: vt ꝯsideratio dānate puitatis illi⁹ actus magꝫ ad eū ptineat/q̄ est scrutatoꝝ illi⁹ legis cui innititꝝ alia: et ipa alij non innititꝝ ad illū q̄ cōemplatoꝝ est/ vel scrutatoꝝ alteri⁹. Uñ sic habēs sclam subalternatā solū scit: qz est de suis ꝑncipijs. hñs aūt sciam subalternantē scit ꝑt̄ q̄d de ꝑncipijs scie subalternate, sic est in ꝓposito. Uñ bñ ait doctoꝝ solēnis in q̄dlibetis. q̄dlibet. j. q. xxxix. q̄ vsura sit pctm̄ z iniq̄tas ex lege ꝓstitua, nō nouim⁹: nisi qz sic est, ꝫ q̄re sic sit hoc rōne ex lege nature debem⁹ inuestigare. Scdo dām. ꝓcesso aūte negat ꝯna. nam ꝫ vtraqꝫ lex eū dānet: canonica tñ ex sua dānatione nō sufficeret actui ipingere rōnez pctī mortalis/ si nō esset lex diuina: ex q̄ deriuat nō tm̄ potestas autoritatis canonici ad damnandū act⁹ aliq̄s/ vel ad cōdendū leges: ꝫ etiā vis impssiua rōnis mortalis pctī i ipm actū. Nam q̄tūcunqꝫ papa / vel q̄cunqꝫ hō ꝓhiberet aliquē actū: nō ob hoc agēs eum/ peccaret mortaliter: si sisteret in ea lege hūana: sed q̄ talis peccat mortaliter/ reducit ad legez diuinā: ita q̄ ideo est mortalis, qz est ꝓtra legem diuinā/ q̄ mādauit vitari ea q̄ lex hūana rōnabiliter edita ꝓhiberet: z mandauit agi ea q̄ lex hūana rōnabiliter edita agi ꝓcipet. Luce. x. Qui vos audit me audit: et q̄ vos spernit me spernit. Et itez Mat. xviij. Quecunqꝫ alligaueritꝫ sup terrā/ erūt ligata et in celo. q. d. Volo q̄ leges vre ꝑceptiue/ vel ꝓhibitiue rōnabiliter edite ligent. Uñ ideo ꝯs peccat mortaliter cōtraueniēdo positiue legi: ꝓhibitiue vel ꝑceptiue loquēti, qz facē cōtra illud ꝑceptū legis diuine: Honora pentes: z Obedite ꝓpositis vris: z ꝓtra illud q̄ ꝑcipit vt timeam⁹ dām. z per ꝯns non spnam⁹ eū. Spnere aūt hoiem a deo ꝓstitutū in suplorem/ est deū spernere. Ex hac duplici solone pōt formari scda rō ad ꝓclonez talis. Ad illū artificē magis spectat ꝯsiderare aliquez actū esse mortale pctm̄: q̄ in ꝓtute sue artis/ vel scie: z sine recursu ad ꝓncipia alteri⁹ artꝫ pōt cogiscere z oñdere eū esse mortalē: ꝫ ad illū q̄ hoc nō pōt / nisi in ꝓtute alteri⁹ artis. Theolog⁹ ē hmōi. nā seclusa lege positiua/ ciuili/ z canonica: theolog⁹ ex hoc q̄ ꝯctus vsurari⁹ est cōtra legē. Lu. vj. quā iudicat eē ꝓhibitiuā: cū ait, nihil inde sperantes: infert sufficienter q̄ sit mortalis. Iurispitus ꝓo nō pōt inferre eū ex h̄ qō est ꝓtra legē canonicā: vel ciuilē esse mortale pctm̄ / nisi aduꝫ⁹ legē diuina. Uñ si arguat̄ sic. Ois actus contra legē canonicā/ vel ciuilē/ ꝑceptiuā/ vl̄ ꝓhibitiuā fact⁹, est pctm̄ mortale. ꝯctus vsurari⁹ est hmōi, igit̄ z̄c. In hac ꝓbatiōe iurispitus h̄z ponere minoꝝē: z eā melī⁹ nouit ꝫ theologus: maioꝝē aūt nō nouit vt iurispitus: ꝫ vt theolog⁹, vel si eā vt iurispitus nouit: nō tñ nouit nisi accipiēdo a theologo, et etiā non h̄z maioꝝē/ nisi vt quoddā ꝓsuppositū in sua facultate: nec ipaz ex sua facultate ꝓbare ꝑt. Theolog⁹ aūt h̄z ipam vt ꝓclonē quā ꝓbat ex sua, s. diuina: ex q̄ elicit ꝑdicta maioꝝ, vt patuit. Modo ille q̄ ad aliquā ꝓclonem ponit maioꝝē/ z non minoꝝē: melius pōt iudicare de ꝓclone/ ꝫ ille q̄ tm̄ minoꝝē ponit. et idē iudiciū est/ si minoꝝē ponens/ etiā ponat maioꝝē ipam tm̄ supponēdo: z non oñdere potēs eandē. Alius ꝯo eandē oñdere possit. Et rō illi⁹ est, qz in maioꝝe ē tota vis discursus. Uñ etiā maioꝝ dicit, qz in ꝑtute ptinet totū discursū. Tertia rō. theologus melius nouit de cōtractu vsurario hoc ꝑdicatū, scz esse mortale pctm̄, igit̄ cōsideratio ꝓtractus vsurarij in ordine ad illō ꝑdicatū/ magis ad eū spectat, qz res q̄ ad ꝑdicatū aliq̄d magis ad illū spectat/ q̄ melius illud ꝑdicatū de ea nouit, qz hoꝝ est q̄s bonus iudex: q̄ q̄s bñ nouit, j. Ethic. Añs probat, qz duobꝫ cogniscentibꝫ aliq̄d subiectū: etiā si eq̄liter illō noscant: ille melī⁹ nouit ꝑdicatū aliq̄d de eo/ q̄ melius nouit ꝑdicatū: tam q̄ ad q̄d nois/ ꝫ q̄ ad q̄d rei: z ea q̄ ad intellectū q̄d rei ptinēt. Modo si theologus z iurispitus etiā eque noscant aliquē ꝓtractū esse vsurariū: tamē theologus melius nouit q̄d nois / z q̄d rei pctī mortalis. Nam ipe diffinit pctm̄ mortale. Est dictū/ factū/ vl̄ concupitū cōtra legem dei, z illā diffinitionē etiā melius intelligit, qz ibi ponit cōtra legem dei. Nemo aūt artificū melius nouit legē dei ꝫ theolog⁹, z theolog⁹ etiā melius alijs cognoscit q̄ lex loquat̄ ꝓhibitiue/ ꝑceptiue / vel cōsultiue, q̄ tamē necessariū est ad hoc q̄ sciat̄ qñ quid sit contra legem dei tanꝫ peccatū mortale. Quarta ratio, ꝓtradictoria illius, ois con-

tractus vsurarius est pctm̄ / magis spectat ad theologū. igit̄ etiam illa, oīs ꝓtractus vsurarius est peccatū/ magis ad theologū spectat. tenet ꝯna. qz oppositoꝝ est eadē disciplina. ꝫm ꝓbm in topicē. z etiā qz sic aliq̄s artifex ꝑ sua ꝓncipia oñdit vnū ꝯdictoriorum esse falsum: ita ex eisdē ostēdit alterū ꝓtradictoriorum esse verū: z ecōtra. Añs ꝓbat̄, qz assertio heretica magis spectat ad ꝯsiderationem theologi/ ꝫ iurispiti: ita q̄ ad determinandum mgr̄aliter q̄ assertio sit heretica / z que catholica: magꝫ valz theolog⁹ ꝫ iurispitus. Ꝺō hec. s. ꝯctus vsurari⁹ nō est pctm̄ / est heretica, vt ꝓz in cle. vnica. de vsu. vbi ꝺr. q̄ si q̄s incīderit in illū errorē vt ptinaciter affirmet: q̄ exercere vsuras nō sit pctm̄: decernimus eū velut hereticū puniendū. Maior posset multiplr̄ ꝓbari: ꝫ pnūc sufficiat vna ꝓbatio talis. Ad illi⁹ scie doctoꝝē / ꝓt̄ quaz solūmodo ꝺr assertio catholica vl̄ heretica: ꝑncipaliter spectat diffinire ꝑ modū doctrine q̄ assertio est catholica/ z q̄ heretica reputāda: sed theologia est hmōi. igit̄ ad theologie doctores magis spectat ꝯsiderare assertiones hereticas eas determinādo mgr̄aliter z̄c. Maior nota. minor ꝓbat̄, qz sola illa assertio est catholica: q̄ est cōsona theologie: et q̄ eidē nosciti aduersari ꝺinoscit esse hereticā. Nam si aliq̄ assertio inueniret aduersari decretis/ vl̄ decretalibꝫ summoꝝ pōtificū/ aut canonibꝫ cōcilioꝝ/ aut legibꝫ impatoꝝ: si tñ nō obuiaret theologie: nō deberet int̄ hereses ꝓputari: q̄uis falsa z erronea posset iudicari. Uñ si q̄ assertiones ꝓtrarient canonibus z decretis ꝓcilioꝝ vl̄ pontificū: z etiam hereticē iudicēt. tñ hoc nō est nisi qz theologie aduersant: ob qō ꝓcilia vl̄ summi pontifices eas vt hereticales cōdēnauerūt. Ꝺis ꝓpter ad determinandū mgr̄aliter, qz nec ad theologū/ nec iurispitū. vt tales sē spectat iudicialiter/ seu ꝑ modū iudicialiter diffinitēdo determinare q̄ sit heretica: z q̄ catholica. sed hoc spectat ad summū pontificē. Anteqꝫ aūte formet q̄ntā rō/ pono aliā obiectionē possibilē fieri ꝓtra ꝓclonē hoc modo. Actus existens cōtra legē naturalē spectabit in ordine ad hoc ꝑdicatū/ qō est esse pctm̄ tale vl̄ tale/ eq̄ ad illos artifices vl̄ scrutatoꝝes/ q̄ eq̄ habent legē naturalē ꝯsiderare: z magis ad illū q̄ magꝫ habet eā cōsiderare. Cōtractus vsurarius est ꝓtra legē naturalē. vt oñsuꝫ est q. xxij. Iurispitus aūt z theolg⁹ eq̄ habēt cōsiderare legē naturalē: vl̄ iurispitus magis ꝫ theologus. igit̄ ad euz eque vl̄ magis spectabit ꝯsideratio ꝓtract⁹ vsurarij/ quo ad hoc ꝑdicatū quod est ipm esse pctm̄ tale vl̄ tale. Maior ꝑmi discursus nota: etiā a sili ex maiore ꝑme rōnis posite. Minoꝝ vero ꝑ scām ꝑte probat̄, qz aut ad neutrū. vt talē de per se spectat eā ꝯsiderare: sed tm̄ de ꝑ accns. Aut si in aliq̄ mō de ꝑ se ad eos id spectat e q̄ / vel magis ad iurisperitū id ptinebit. Primū probat̄, qz ad theologū vt talē spectat tm̄ cōsiderare leges pure diuinas. de aūt sunt que nec sunt ostitute a lege nāli: nec a lege humana, cuiusmodi in veteri testamēto fuerūt leges pure positiue iudiciales/ vl̄ pure positiue cerimoniales: ita q̄ ratio in lūine naturali relicta: non plus habuisset rōnem declinādi ad vnā ꝑtem/ ꝫ ad alterā: sed vl̄ neutral̄ fuisset vl̄ tantā occasionē ad vnam declinādi sicut ad aliam. Et ita ad theologū vt talē non spectat ꝯsiderare legē naturalē. Assumptū aūt probat̄, qz da oppositū: tūc ad theologū vt talem spectaret esse naturalez ꝓbm. quia ad naturalē ꝓbm spectat ꝯsiderare legem naturalem/ et eius dictamina. Unde sic lex naturalis/ diuina/ z hūana distinguunt̄: nec vna est de ꝑ se alia, sic etiā eaꝝ scrutatores sūt distincti. s. naturalis ꝓbs/ theolog⁹/ z iurisperit⁹: nec vnus erit de per se alius. Et sili mo do dicendū de iurispito. Ille em̄ habet cōsiderare de ꝑ se pure hūanas ꝓstitutiones: que nec sunt ꝓstitutiones legis naturalis, cuiusmodi sūt que sunt eedē apud oēs: z ꝯmedia te venīt ex ꝑncipijs ꝑcticis legis natural̄, nec sē valde vicine ꝓclonibꝫ z ꝑncipijs ꝑcticis: z ꝓclonibꝫ euidenter ex eis illatis. Et dico pure cerimoniales/ vel pure iudiciales: ꝑpter eas que fuerūt mixte. ita q̄ ptim fuerit naturales/ z partim positiue: sicut ꝑceptum de danda decima/ q̄ ad hoc q̄ est ꝓpr̄m dare aliq̄d in sustentationē ministroꝝ dei/ est naturalis legis. sed dare ꝑcise illā quottā. s. decimā nō est nāle: sed positiuū diuinū: oli obligans vt diuinū hodie abolitū; z tm̄mō obligans vt positiuū hūanū. Sili⁹ q̄ hō teneat̄ suscipe ablutionē aq̄ sub certa forma ꝓboꝝ facta: est ꝑceptū legis ꝺine et pure diuinū. i. non ꝓcedens a lege naturali. Sili⁹ q̄ dicat pctā sua alteri puro hoī/ puta sacdoti est ꝑceptū ꝺinū/ purū/ seu pure positiuū. Scoꝝ ꝯo ꝓbat̄, qz sciētia iuris ciuilis subordinat̄ ꝓhie morali, hec aūt ꝓhia versat̄ circa leges

naturalē:theologis aūt nō sic subordinat legi nāli,igit si alter coꝛ se hz intromittere descrutinio legis nālis:z actuū ꝺ eā existētiū/ magꝛ hoc bēbit iurispitus q̄ theologꝰ.Uñ etiā pbs moralis exns naturalis,hoc est sistens in lūine nāli/ꝺsiderat etiā de ꝺctu vsurario,vt patuit i Aristo.q̄ et ipe eū dānat,z tō cū ad pbm moralē z naturalē spectet/ꝺsiderare eiꝰ dānatā pūitatē:z illi subordīet iuriū scrutatoꝛ/maxime legista:seq̄t ꝓpositū,s. ps assūpti in pbatione scde minoꝛis.Dom p duas solones.Prima applicat ad maiorē pmi discursus/supponēdo q̄ triplex est peccatū,s.morale:z illud hz pbs moralis ꝺsiderare,aliud est moꝛtale pctm̄:aliud veniale,z illa theologꝰ hz ꝺsiderare.Maiꝛ igit ē falsi intelligit de pctō morali,z tūc argumētuz nō ꝺcludit/nisi q̄ ad iurispitū eq̄/vl magis q̄ ad theologuz spectaret ꝺsideratio ꝺctus vsurarij:q̄ ad ꝰ ꝓdicatū qō est ē pctm̄ moꝛale,z hoc nō est ꝓtra ꝺclonem nr̄am:q̄ loq̄t de pctō morali/nō faciēdo mentionē de morali.Sz maiꝛ negāda ē,si itelligat de moꝛtali pctō/vel veniali.Mā sistēs in ꝺsideratione legꝭ nālis pokit iudicare/si q̄s actꝰ sit illit legi diffoꝛmis:z ita an sit pctm̄ moꝛale,et per ꝺns si q̄ duo pfessoꝛes eq̄ illi insistūt:eq̄ hoc poterūt iudicare,z si q̄s magꝭ el insistit/ magꝭ hoc iudicare pokit.Sz si talis soli legi nāli insistat:nō pokit ob ꝰ iudicare/si ille actꝰ sit pctm̄ moꝛtale: vel veniale,qꝛ rō pcti moꝛtalis includit/q̄ p ipm demereat actoꝛ ꝺdere diuinā amicitiā:z gram habitualē/si eā hēat.z etiā incurrere reatū pene infernal' eternalit.Uō q̄ solt legi nāli insisteret:nō possz cognscere si q̄s actꝰ eēt talis.Haz nullibi lex nālis sanxit:q̄ talis/vl talis actꝰ:etiā q̄ est si bi diffoꝛmis:sic vl sic puniet,vl talit hō per eū demereat:alioq̄n ex nāli lūine homo scire posset/q̄ in hoie est ponēda q̄dā gra habitual: quā pdit/qñ facit quosdā actꝰ:z q̄ hō oꝛdinaret ad hitudinē talē theologicā:quā etiā pdit per hmōi actū.z q̄ ponēda ē talis z talis pena:q̄lis,s.in iferno ponit p dānandis: q̄ tn nō possunt naturaliꝛ cognsci:sed ad hoc q̄ insistēs naturali legi illa cognsceret:req̄rit recursus ad ꝓncipia theologica/z legis diuine,z sic ad theologū hoc spectabit.Scōa solo,dicēdo ad minoꝛē sc̄ōi discursus:q̄ est falsa:quōcunq̄ capiant theologus / z iurispitus.Mā stricte loquēdo de eis:neut habz de p se cōsiderare legē naturalē:sed solū de p accns.Mā sic stricte loquēdo distinguunt lex naturalis/diuina/z hūana:ita theologꝰ stricte captus/ ꝺt tm̄ scrutatoꝛē earū legū q̄ sunt ꝓprie z pure diuine,q̄ modo leges declogi non essent diuine,ꝓprie,quia licet a deo sint date:tm̄ etiā lex naturaliꝛ eas dictat.Ita iurispitus stricte captꝰ/ ꝟcaret tm̄ scrutatoꝛem vel,pfessoꝛē eaꝝ legū/q̄ sūt pure hūane: q̄s.s.nec deus / nec lex naturalis dictauit/ vl decreuit.Attn̄ nō sic stricte loq̄ndo/vt̄q̄ habet legē naturalē ꝺsiderare.Si em̄ theologus dicat eū q̄ scrutatoꝛ ē oim̄ sanctionuz z veritatū insertaꝝ coꝛpi theologie:tunc ad eū spectat etiā de p se cōsiderare legē naturalē,Et si hoc mō capiantur iurispitus z theologꝰ:minoꝛ est falsa q̄ ad vtrāq̄ ptem,nā non eq̄ habebūt eā ꝺsiderare,nec iurispitus magis q̄ theologꝰ:ꝛ ecōtra.Et hoc ex q̄ttuoꝛ ptz.Primo,nā coꝛpoꝛi theologie longe plures sanctiōes legis naturalis sunt inserte:q̄ coꝛpi iuris ciuilis z canonici,vt ptz trāscurrenti coꝛpꝰ biblie, adeo q̄ etiā si pre manibꝫ accipiant soli libri sapiētiales:z epl'e Pauli:z canonice epl'e alioꝝ:plures haberent ibi regule z santiōes legis naturalis:q̄s in coꝛpe iuris/pcertim ciuilis, Scōo.qꝛ ille santiones legis naturalis/q̄ sunt inserte coꝛpi theologie:sūt pro maiori pte vere dicēde santiones legis naturalis,s. aut capiēdo santōnem legis naturalis stricte,puta qꝛ sunt ꝓncipia p̄tica:aut minus stricte,de quibꝫ acceptionibꝫ patuit supꝝ.q. ꝓxij.Uñ in coꝛpe theologie habent decēpte cepta decalogi:q̄ sūt de lege naturali.z hoc aliq̄ de lege naturali stricte capta.s.primū et scōm:z pro pte tertiū.Alia de lege naturali nō stricte,vt alia.Itē ibi habēt illa duo ꝓncipia,Qō tibi fieri nō vis:alteri nō facias, z qō tibi fieri vis:alteri facias.Tobie,iiij,z in euāgelio,Dilige primū tuū sicteipm.Luce,x.z itez,Quecūq̄ vultis vt faciāt vobis hoies ꝛc̄.Sz in coꝛpe iuris ciuilis licz multe reperiant sanctiōes:q̄ viderent alicui dicē de sanctiōes legis nālis:tn̄ non tot q̄ sint illius legis ꝓmo vl scōo modo,puta qꝛ nec sūt ꝓncipia practica legis naturalis euidentia

ex eminis,nec sunt cōclones ex eis euidenter deducibiles.z sic nō sūt legis naturalis: ꝓ mo modo capiēdo eā seu stricte,Sz etiā nō sic valde ꝺsone z vicine talibꝫ ꝓncipijs vl cōclonibꝫ.imo a longinq̄ tm̄ z modicū q̄d sapiunt de talibꝫ ꝓncipijs z conclonibꝫ.Tertio q̄ q̄uis coꝛpi iurꝭ canonici ēt plime inserte sint sanctiōes legꝭ naturaliꝛ:he tn̄ vt a theologia sūpte sibi inserte sic,z ꝓstitutōes sūmoꝝ pontificū z ꝓcilioꝝ si q̄s resonāt sanctiones legis nālis coit fundant / ēt noiatim in libris biblie tā q̄ inde sint accepte:z ibi hēant suaz auctez:z noiatim in matia nr̄a,s.in ꝺdēnationē ꝺctus vsurarij,vt ps in c.qꝛ in oib,z in c.sup eo,extra,de vsu,vbi papa iō ꝺdemnat ꝓtractū vsurariū/ēt si fiat ꝓpt opus pietatꝭ exercendū,qꝛ,s.dānat̄ est vtroq̄ testamēto. Uñ ēt pdicte ꝓstitutōes pontificū z ꝓciliorꝝ sic q̄si corollaria theologie,vt satꝭ innuit i c. q̄liter,de accu.ibi em̄ ꝺr q̄ ex auctibꝫ veteriꝭ z noui testi pcesserūt canonice sanctiones, Quarto.nā theologꝰ magꝭ hz ꝺsiderare nouū testm̄ q̄ iurispitus,mō nouū testm̄ adeo repleū est sanctiōibꝫ legis naturalis / q̄ q̄si vocari ꝓt lex naturaliꝛ.igit magis ad theologū spectat ꝺsiderare legē nālem q̄ ad iurispitū.Maiꝛ nota,minoꝛ pbat.qꝛ q̄uis ibi reperiant aliq̄ cōstituōes q̄ sint pure diuine, vt de susciplēdo baptismū:z de cōfitēdo peccata hoi sacramētaliꝛ,tn̄ ille pauce sūt adeo q̄ pnullis q̄ reputant respectu reliq̄ꝝ:q̄ sūt legis naturaliꝛ.Et ꝺfirmat minoꝛ.Mā cū ds̄ ꝓ Hieremiā ꝓpham ꝓdiceret se daturū legez nouā/ascribit ei illō qō ē legi naturali i ꝓprio ,s.cēscptū i coꝛde hoīs,i.i naturali lūine rōnis ꝺsistere,Uñ ait sic Hiere.xxxj.Post dies illos dabo legē meā in visceribꝫ eoꝝ:z in coꝛde eoꝝ scribā eā.q.d.legē naturalē in coꝛde eoꝝ scptā,ꝛ obfuscatā ego renouabo/data lege noua:q̄ erit q̄ naturaliꝛ renouata.Et burꝰ igit argumēti solone ꝓt nūc fozmari q̄n tarō.Ad illū magꝭ spectat ꝺsideratio ꝓtractus vsurariꝝ in oꝛdie ad ꝰ ꝓdicatū / qō est ē moꝛtale pctm̄:ad quē spectat cōsiderare pctm̄ moꝛtale/magꝭ q̄ ad illū q̄ nō hz cōsiderare pctm̄ moꝛtale:sed tm̄ moꝛale,mō dato: sed nullaten cōcesso:q̄ tā iurispitus / q̄ theologus hēant ꝺsiderare ēt eq̄liter legē nālē: ꝓtra quā est ꝺctus vsurariꝰ:tn̄ iurispitus in q̄tū cōsiderās legē naturalē/ nō hz cognscere q̄d sit moꝛtale pctm̄.theologꝰ aūt hz hoc cognoscere,igit ꝛc̄. Secta rō,z hec seq̄t ex se cūda solone eiusdē argumēti sic.Cōsideratio ꝓtractus vsurariꝝ respectu illiꝰ ꝓdicati / qō est esse moꝛale pctm̄:magis ad theologū q̄ ad iurispitū ptinet:etiaz vt ambo intēdūt legi naturali,igit multo magis cōsideratio eius respectu illiꝰ ꝓdicati qō est esse moꝛale pctm̄/magis ad theologū ptinebit/ q̄ ad iurispitū,tenet ꝺna a maiori,qꝛ magis videretur ꝓmū q̄ scōz,eo q̄ videret aduersarijs q̄ iurispitus magꝭ hret scrutari legē naturalem q̄ theologꝰ.Uñs probat,qꝛ potiꝰ econtra theologus magꝭ hz scrutari legē naturalem:z peritior est in ea,vt probatū est. Septima rō,cōsideratio dānati ꝓtractus q̄ ad hoc ꝓdicatū qō est ipm esse pctm̄ tale vel tale:magis spectat ad pfessoꝛes/q̄ sp minꝰ errauerūt in ꝓcedēdo/pmittendo/z reprobando talem ꝓtractū:tam reprobatione scholastica/q̄ iudiciali.Sed theologi sūt tales,igitur ꝛc̄.Maiꝛ est nota,qꝛ minus errantibꝫ in aliq̄ re magis credit/tanq̄ melioꝰ ibi iudicantibꝫ ad tales.igit magis spectat cōsideratio talis rei.Minoꝛ probat.nam nulliꝰ theologus in scholis/vel ꝟmonibꝫ cōcessit hoībus exercere ꝓtractū vsurariū scitū ē talē: z hoc cōcessione magꝛali vel scholastica vel ambonica.s.spondēdo eis sup hoc impunitatē:vl eidē ꝓtractui fauoꝛisando:sed potiꝰ semp reprobauerūt/z homies ab eius actu deterruerūt/ipm pse quēdo et reprobādo tā in scholis/q̄ in ꝟmonibꝫ.Itē etiā q̄ iudiciaria ptāte prefuerūt,vtputa epali vel papali: nunq̄ ꝺcesserūt eas dando leges fauoꝛisantes vsuris.Sed aliq̄ legiste scrutātes z pfitentes leges imꝑiales z ciuiles/inq̄stū tales non pmiserūt:sed etiā ꝺcesserūt hoībꝫ exercere plēs ꝓtractus vsurarios:nō solū scholastica cōcessione/vel magꝛali:sed etiā iudiciali auoꝛitate,adeo q̄ etiā impatoꝛ Justinianus/licz catholicꝰ existēs/dedit leges quibꝫ non tm̄ pmittunt:sed etiā cōcedunt vsure. z p q̄s fauet vsurariꝭ:ita q̄ non tm̄ impunitatē cōcessit exercētibꝫ vsuras:sed etiā oꝛdinauit eis ea quibꝫ mediātibꝫ pñt vsurarij cōsequi suas vsuras,vt patuit supza.q.xxij. Et ꝰ multo magis cōcesserāt sui ancessoꝛes q̄ ifideles extiterūt:adeo q̄ Justinianꝰ supueniens moderati z restricti eas ꝺcesserit.Et si hodie vellēt sequi dñi legiste leges ēt Justiniani:ipi ꝺcederēt vsuras et fauerēt eis dē: qꝛ ēt Justinianus nō reuocauit illas leges p eū factas/ꝺcēdēs vsuras vt ibi dictū fuit.Se

cus de dñis canonistȝ, qz bi subordinãt theologie/a q̃ supserũt suas sanctões, vt ptz i c. q̃r, de accu, dñi aũt legiste nõ sic occupant cũ doctrinis theologicȝ, nec sic ẽ colligata z subordiata scia iurȝ ciuilis theologie: sic sci entia iurȝ canonici. nã scia iurȝ ciuil' ab illis diu fuit possessa, q̃ nedũ euãgeliũ: ȝ etiã deũ ignauerit: nõ mõ agẽtes/ sed ẽt alijs ꝓcedentes ea q̃ ẽt nãlis lex dãnat, de q̃ũ nũero est

Scõa ꝓclo. Si ali (ȝctus vsurari⁹, q̃s ȝctus sit nõ in se vsurari⁹: ȝ tm̃ ex iure positiuo ipm̃ vt talẽ phibente: adhuc talis i ordie ad h̃ pdicatũ, s. eẽ mortale pctm̃ ẽ magȝ de ꝓsideratõe theologi q̃ iurispiti. Probat, qz nõ cogȝcit talis ȝctus eẽ pctm̃ mortale/nisi cognitȝ illis duabꝫ pmissis, s. Dis act⁹ q̃ ẽ ptra legẽ ẽt positiuã hũanã phibitiẽ lata a supiori/ẽ pctm̃ mortale. h̃ ȝctus est hmõi. igit est pctm̃ mortale. Mõ q̃uis mior in illo sillogismo magȝ sit de cõsideratõe iurispiti q̃ theologi: eo q̃ iurispit⁹ meli⁹ nouit leges hũanas q̃ theolog⁹, z etiã meli⁹ nouit põderare q̃ lex positiua lata sit prohibitiue/vel tm̃ dissuasiue q̃ theologus. tm̃ maior magȝ ẽ de ꝓsideratiõe theologi. Haz aut illã sol⁹ theolog⁹ hz ponere: aut si vterq; hz eã ponere: tũ ipa est p theologũ magȝ nota: qz hz eã p ꝓclone: z eã pbare pt ex suis legibꝫ, s. diuinis. Jurispitus aũt hz eã p pncipios supponẽdo eã verã esse, magȝ aũt nouit q̃s ꝓpõẽ/ quã vt ꝓclonẽ nouit: q̃ ille q̃ eam tm̃ vt pncipiũ supponit. z tũc vltra, cũ notitia maioris sit validior ad cogȝcendã ꝓclonem: eo q̃ i maiore est virtualr tota vis discursus generãtis sciam: seq̃t q̃ ẽt q̃ meli⁹ nouit maiorẽ/ meli⁹ noscet ꝓclonẽ, z p ons magis ad eũ spectabit illi⁹ ꝓclonis ꝓsideratio. Põt ẽt illa ꝓclo pbari ex q̃rta rõne pcedẽtis ꝓclonis. Corollariũ de omi ȝctu vsurario magȝ potit theolog⁹ tractare q̃ ad hoc pdicatũ. s. esse mortale pctm̃/q̃ iurispit⁹, qz ois ȝctus vsurari⁹/ aut ẽ in se vsurari⁹: aut nõ in se: ȝ ex iure positiuo/coi/vel particulari.

Tertia ꝓclo. Si de ȝctu in se vsurario sit tractandũ tanq̃ de pdicato qõ deberet pdicari de aliq̃ ȝctu, vtputa si de aliq̃ ȝctu q̃rat/ vel dubiteẽ an sit i se vsurari⁹: nõ min⁹ ptinebit ꝓsideratio ȝctus vsurarij ad theologũ/q̃ iurispitum, imo ad min⁹ eq̃ potit hoc resoluere theolog⁹. Et si dom̃ eẽt q̃ alẽ eoz altero meli⁹ posset, plus esset dicendũ q̃ theologus esset ille. Et dicit notanter in se vsurario ꝓpter sequẽtẽ ꝓclonẽ: vbi secus dicẽt qñ dubitat de ꝓtractu an sit aliter/ vl' aliũde q̃ de se/vl' i se vsurari⁹. Prima igit ps ꝓclois pbat. Ille q̃ nõ min⁹: ȝ eq̃ itelligit rõnẽ vl' diffinitionẽ: z q̃d nois atq; q̃d rei alicui⁹ pdicati: etiã nõ min⁹/ sed eque poterit descindere an illud pdicatũ vere dicat de aliq̃ subiecto / qõ ispe non minus illo alio nouit: sed theolog⁹ nõ min⁹/ sed eq̃ nouit q̃d sit ꝓtract⁹ in se vsurari⁹: z eq̃ noscit illũ actũ de q̃ q̃rit an sit talis, igit ꝓclo pro ꝓma pte vera. Maior est nota, qz notitia alicui⁹ ꝓpositionis ꝓposite z eius decisio depẽdet ex notitia t̃minoꝝ eius dẽ/z rõnũ eorundem. Minor ꝓma pte probat, qz eq̃ theologus nouit legẽ diuinã z ei⁹ t̃minos: sic iurispitus suã legẽ z ei⁹ t̃minos. Modo dare ad vsurã (qõ est idẽ qõ ȝctus in se vsurari⁹) ponit in lege diuina veteris testamẽti, vt ptz Ezech. xviij. ps. xiij. et. liij. et Deut. xxiij. z equalẽs t̃minus ponit in noua lege, Luc. vj. Mutuũ date nihil inde spantes, hoc em̃ est dicere, nõ exerceatis ꝓtractũ in se vsurariũ. Quõ em̃ possȝ theolog⁹ suã legẽ diuinã intelligere/ nisi itelligeret q̃d eẽt diffinitiue ȝctus vsurarius: z q̃d ad ipȝ reꝑreret. Opȝ q̃ ita bene itelligat ei⁹ rõnẽ sic iurispitus. Scõa ps minoris pbat, qz ex q̃ ȝctus in se vsurari⁹ non tm̃ est ptra legẽ diuinã vel humanã: sed etiã ptra naturalẽ/ meli⁹ poterit is iudicare: de q̃ subiecto/ puta actu vere pdicetur q̃ ples ex illis tribꝫ legibꝫ meli⁹ nouit. Modo theolog⁹ noscit legẽ diuinã z naturalẽ, z dato q̃ iurispitus noscat etiã duas, s. nãlem z hũanã, z etiã dato q̃ eq̃ noscãt suas ꝓpas leges, s. ille diuinã: z alt hũanã, tũ circa cõem eis, s. naturalẽ/quã vrerq; hz ꝓsiderare: meli⁹ eaz nouit theolog⁹ q̃ iurispitus, vt onsum est in ꝓclone ꝓma, in solone obiectionis ꝓcedẽtis septã ꝓbationẽ. Et loq̃r in hac ꝓclone z in tota qõne: nõ de illis theologis q̃s iure carpit Cancel'. Parisien, sed de alijs put in ꝓlogo but⁹ opis cõmemorati. Uñ bene ait doctor solẽnis Hen. gandẽ. in suis q̃dlibetis, q̃dli. j. q. xxxix. vbi dãnat quendã ꝓtractũ veluti vsurariũ. Alt inquã q̃ de illo nõ opz inq̃rere a iuristȝ: sed magis a theologis z phis: cũ vsura sit iniq̃tas ptra legẽ iuris diuini z nãlis, als phs Aristo. eã nõ dãnasset sic tm̃ eã dãnat. iiij. ethi, hec ille. Prout ẽt patuit supq. xxij. ꝓclone. ij. q̃uis i pdicto q̃dlibeto z qõne nõ bñ dicat dãnan-

do ꝓtractũ illũ de quo ibidẽ disputat: quẽ tm̃ alij theologi admittũt: scz emptionẽ vitalitij. prout patebit questione lxxxj.

Quarta ꝓclo. Si de ȝctu nõ in se vsurario: sed aliunde cõtrahente nomẽ vsurarij ꝓtract⁹ sit tractandũ/ an vere pdicet de aliq̃ actu vel nõ: cõsideratio ȝctus vsurarij magȝ ad iurispitũ spectabit q̃ ad theologũ. z si capetur iurispitus pcise p pito in iure cõi/ ciuili/ vel canonico: aliqñ magis spectaret ad peritũ in statutis municipalibꝫ/ aut puincialibꝫ z synodalibꝫ: sine ille cẽt al's iurispitus/ siue theologus/ siue neutrũ illoꝝ. Pria ps pbat, qz si q̃s act⁹ sit vsurari⁹ nõ in se: ȝ aliũde, opz q̃ hoc contrahat ex aliq̃ ꝓstitutione hũana, q̃ q̃ meli⁹ scrutat⁹ est illas ꝓstitutões hũanas: melius poterit videre si talis act⁹ sit aliq̃ hũana cõstitutiõe ꝓdẽnatus tanq̃ vsurari⁹: licz in se nõ sit talis, rota em̃ rõ tale dubiũ descindendi pendet ex iture hũane ꝓstitutionis. Modo iurispitus melius istas ꝓstitutões nouit q̃ theolog⁹, igit ẽ. Scõa ps pbat, qz staret q̃ ȝctus aliq̃s eẽt solo iure priculari phibit⁹, vt vsurari⁹, s. municipali/ vl' synodali/ vel puinciali. Jurispitus aũt capt⁹ pcise p perito in iure cõi/ nõ nouit statuta priculariȝ iuris, imo stat q̃ eq̃ eũ fugiãt sic theologũ: z alt q̃s q̃ nec est iurispitus/ nec theolog⁹: meli⁹ illa nosceret. Dicit notanter in ꝓma ꝓclone, q̃ ad hoc pdicatũ qõ est ipm̃ esse mortale pctm̃, qz si ȝctus vsurari⁹ ꝓsideret in ordine ad aliqõ aliud pdicatũ: posset ei⁹ ꝓsideratõ plus ptinere ad iurispitũ/ q̃ ad theologũ. vt puta respectu pdicatoꝝ soꝝãtiũ in penã ciuilem/ vl' canonicã ordinatã a iure hũano cõtra illũ cõtractũ. vtputa ȝctus vsurari⁹ est talis, q̃ exercẽs ipm̃ est infamis. z sic de alijs penis a iure cõi ordinatis. Nã nemo meli⁹ nouit hmõi pdicata penalia/ q̃ scrutator iilarũ legũ: q̃bꝫ tales pene statunt z decernũt. Modo iurispitus est scrutator taliũ/ nõ theologus, igit ẽ. Tales aũt pene sunt multe. Et in ꝓmis est infamia: z hoc ciuilis vel canonica. Uñ q̃cunq; exercet ȝctũ vsurariũ/ ẽ infamis infamia canonica. Haz illa infamia ꝑhibẽt q̃ q̃libꝫ mortale pctm̃, de q̃ habeẽt c. infames. vj. q. j. z ibi vide glo. sũmariã. Infamia ꝙ iuris ciuilis q̃ irrogat per sniam/ vl' ipo facto per leges. vt in casibꝫ in q̃bus iure cauet, de quibꝫ vide textũ, z glo. bonã. iij. q. vij. ℌ. porro. Infamis est omis ille q̃ exercet eam vsurã: q̃ ꝙ improbũ fenus. cuiusmodi est illa vbi q̃s post terminũ etiã de vsurario lucro puentũ cõputat: z petit vsuras, simil' vsura cẽtesima, z de illis z alijs vsuris reprobatis: etiam a iure ciuili, paruit supq. xxij. Et qz ois vsura est cẽsenda illegitimũ z ipsobũ fenus, ío q̃dã inferũt q̃ etiã hodie de iure ciuili ois vsurari⁹ est infamis, sed an illa ꝓna valeat/nõ diffinio cũ ifamiã quã ius ciuile in vsurarios ferre voluit/ tm̃ voluerit i q̃stã ferre: q̃s, s. illegitimos reputauit/ et nõ in reliq̃s/ q̃z vsuras concessit: videt q̃ reliq̃ nõ incurrãt illã penã/ nisi de nouo aliquã cõstitutionẽ in eos extẽdat, non aũt p canonicã in eos extendit. Hec appet vbi per ciuile ius/ideo dimitto hoc: q̃uis q̃dã dicant hoc notasse. De canonica aũt infamia nõ est dubiũ: q̃n etiã talis sit infamis. de q̃ etiã in ca. inter dilectos. Scõa pena est, q̃ manifestus vsurarius nõ debet recipi ad coſonẽ altaris, Hanc tm̃ penã/licz sit statura a iure canonico, vt in c. qz in oĩb. extra. de vsu. etiã theologus eã noscere põt. qz de lege diuina est q̃ mortalis pctor nõ dz recipi ad coſonẽ altaris. s. eucharistie/nisi penituerit. Tertia pena est. q̃ oblatiões manifesti vsurarij ad altare nõ debẽt recipi. in eo dẽ c. z hanc penaz si intelligat de illis oblatiõibꝫ q̃ fiũt de re fenebri. etiã theolog⁹ sine scia iurȝ positiui pt noscere: qz illa res est restituẽda ipi a q̃ error sit. z hoc saltẽ tenẽdo q̃ nõ trãsfert q̃ dñium rei fenebris in vsurariũ. Si aũt oppositũ teneat: tunc adhuc theolog⁹ h̃ cogȝcere põt: si illi⁹ rei fenebris oblatio reddit vsurariũ impotentẽ ad restituendũ, vtputa: qz nõ habet alia bona legitime q̃sita/ q̃ loco illi⁹ rei restituat. Si aũt pdicta ꝓstitutio positiua intelligeret etiã de re nõ fenebri: sed legitime q̃sita/nõ nosceret eã theolog⁹ sine iure positiuo qz oblatiões tales nõ essent ipso iure diuino de per se repudiãde: sic q̃ recipi nõ possent: q̃uis vsurari⁹ dignus esset q̃ repudiaret. Et dico de per se, qz de p accns oblatiões illius manifesti vsurarij q̃ bñt bona legitime acq̃sita/ de qbꝫ sumit eas dẽ: etiã nõ essent recipiẽde ab eccl'ia. s. ꝓpter scandalũ pusillorum/ ne crederẽt q̃ eccl'ia sentiret q̃ de vsura posset fieri oblatio: credẽtes illas oblatiões esse sumptas de male q̃sitis bonis: scz de vsuris, z hoc ẽt noscere posset theolog⁹. Quarta pena est. q̃ manifestus vsurari⁹. nõ est recipiend⁹ ad eccl'iasticã sepulturã. si in h̃ pctõ

decesserit, vt in c. qz in oibꝫ, extra. de vsu, et illã penã etiã nosceret theologꝰ sine scitu iuris positiui, qz ex q̃ in notorio pcõ mortali decessit/est de dãnandis iudicãdus. ió indignus bñficio eccliastico: q̃uis theologꝰ nõ nosceret. qz scient sepeliẽs eũ eẽt ipo iure excõmunicatꝰ maiori excõmunicatione: qõ tñ nosceret iurispitꝰ ex Clemẽ. j. de sepulturis. Quita. qõ nõ debẽt absolui/ nisi p̃uata certa forma. de qua in c. q̃q̃. de vsur. li. vj. Et hãc penã q̃ ad h̃ q̃ nõ deberẽt absolui/ etiaz nosceret posset theologus/ si loq̃t de ipenitẽtibꝰ: iz q̃ etiã penitẽtes nõ debẽt absolui/ nisi seruata certa forma positiua: de q̃ ibidez/ nõ nosceret theologꝰ: iz iurispitꝰ, vtputa q̃ nõ debẽt absolui/ nec recipi ad sepulturã: q̃uis se dicãt velle restituere: vel ẽt si mãdẽt in vltia volũtate satisfieri. sed opz q̃ vl̃ de ipis fit satisfactũ. put eoz facultates patiunt: vl̃ saltẽ q̃ ill̃ q̃bꝰ faciẽda ẽ restitutõ/ si psto sint: aut alijs q̃ illis possint acq̃rere: vl̃ ill̃ absentibus oz dinario loci/ vel vices eiꝰ gerenti. aut rectozi parochie vsurarũ coz̃ aliq̃bꝰ fidedignis: aut seruo publico. vtputa tabellione ó ipius oz dinarij volũtate/ et mãdato idonee de restitutiõe fit cautũ. s. si q̃tras sit manifesta/ q̃ illa exp̃mat. z si nõ ẽ mãifesta /ẽ moderanda arbitrio recipientis eã: ipe tñ si scienter moderet eã minoz ẽ tenet ad restitutionem residui. al's nullus dz eis impẽdere absolutionẽ: vl̃ eos ad sepulturã recipe: vel testis ẽ in testamẽtis eoz̃. vt in p̃dicto c. quã q̃. Sexta. q̃ testamẽtũ vsurarũ manifesti/ disponẽs q̃ aliozũ q̃uenire debeãt vsure: q̃ ad eos q̃bus ẽ restitutio faciẽda: sit ipe iure nullum. vt in p̃dicto. c. q̃q̃.

Cozollariũ Irrationabil'ẽ rñsio Petri de Ancho. ad q̃stionẽ ꝓpositã: qui i q̃dam q̃stione disputata cũ q̃rit. ad q̃s magz̃ specter determinatio dubioz̃ de vsuris: ad theologos vl̃ canonistas: tenz q̃ ptinet ad canonistas. Dicit em̃ q̃ int̃pretatio iurz̃ natural' z dĩni: q̃tenus tẽdit ad moralitatẽ: z dirigit actꝰ nr̃os in deum: ptinet ad canonistas. iz q̃tenus ius dominũ rẽdit ad spũalitatẽ z tuitionẽ fidei ꝺ infideles: ptinet ad theologos. z sic ꝯcludit q̃ magz̃ ad canonistas z iurispitos/ q̃ ad theologos ptineat determinatio de dubijs circa vsurã. Hec ille. Jsta inquã rsponsio in q̃tuoz deficit. Prio i ꝯclione sua: q̃ tenet q̃ magz̃ specter determinatio taliũ dubioz̃ ad dños canonistas. Nã oppositũ huius sufficienter est ostensum i ꝯclusione. ij. Scdo i assignando rõnem sue ꝯclusionis: cũ alt. interpretatio z̃. Haz si sic: tũc canoniste essent dicendi nobiliozes: z etiã maiozes theologi quã veri theologi. Prima ps seq̃le ꝓbat. q̃ eoz̃ ꝓncipalius q̃ theologoz̃/ esset intẽdere sacris scripturis q̃ ad illos passus: vbi sacra scriptura docet mozes et agibilia, puta vitare vitãda: z agere agẽda. Theologi ꝺo haberẽt ꝓncipaliꝰ intẽdere sacris scripturis in illis passibꝰ: vbi scriptura sacra docet credere credẽda. Mõ sic̃ voluntas est dignior potẽtia q̃ rõ (eo mõ quo vna potentia anie põt dici alia nobilioz) ita actus z habit⁹ voluntatz̃ sũt nobiliozes habitibꝰ z actibꝰ intellectus. q̃ etiã verũ ẽ tã in acq̃sit/ q̃ infusis habitibꝰ: adeo q̃ charitas q̃ est i volũtate/ est ex toto genere nobilioz habitibꝰ intellect⁹, vtputa ẽ nobilioz q̃ fides: q̃ ẽ i intellectu. et ꝺ ñs sciens ea q̃ ad pfectionẽ voluntatz̃ pti nent: cuiusmõ eẽt iurispit⁹ (si ad eũ p̃ncipal' z pl⁹ q̃ ad theologũ ptineret scire agibilia z mozes theologicales) eẽt nobilioz q̃ sciens ea q̃ sũt ad pfectionẽ intellect⁹. cuiusmodi esset theologꝰ: q̃ p̃ncipaliter haberet tñ ꝺ side rare credẽda: credere em̃ ptinet ad intellectũ. Scda ps seq̃le ꝓbat. qz illa ps scripture sacre q̃ docet mozes/ ẽ longe maioz ea q̃ docet fidẽ. z sic iurispiti maiozẽ ptẽ ꝺ sacra scriptura hr̃ent discere: z theologi minoz̃. z sic deberẽt etiã maiozes theologi dici. Theologꝰ ei est q̃ scrutat scripturas diuinas. Tertio. q̃ nõ sufficit dicere: iz opz dicti rõnẽ assignare: nõ assignat aũt rõnẽ sui assumpti. s. q̃ ad iurispitos magz̃ specter/ q̃ ad theologos interp̃tatio iurz̃ dĩni ibi: vbi docet mozes. sec⁹ vbi docet fidẽ. Hec ẽ etiã rõ assignabil' q̃ñ videt rõ cur vnũ ad eos ptineat ꝓncipaliter z ñ alterũ: cũ scriptura sacra/ cuiꝰ notitia q̃ ꝺ theologia q̃ z tota ẽ p̃ctica: nõ min⁹ intẽdat p̃mũ q̃ reliquũ. de⁹ ei reuelãdo sacras scripturas/ intẽdit nos pficere in itellectu z volũtate: z si alterũ illoz̃ pl⁹ itẽdit: magz̃ intẽdit pfectionẽ volũtatz̃/ q̃ intellectꝰ: q̃ pfectõ voluntatz̃ ẽ nobilioz q̃ pfectõ intellectꝰ: adeo q̃ summa pfectõ voluntatis ẽ nobilioz̃ summa pfectione intellectus. s. charitas fide: et fruitio visione. Quarta quia. nõ solũ theologi. vt Heinricus gandẽsis z beatus Thomas in eoz̃ quodlibetis: iz etiam Anto. de but. qui fuit magnus decretalista: dicit contrariũ. qz dicit qõd declaratiões materiarũ q̃ respiciunt ius diuinũ/ magis spectãt ad theologos: z in hoc canoniste debent ad eos recurrere. vsurarũ aũt dãnatio etiã in canonibus facta fit per recursũ ad ius diuinũ. igit̃. Et intellexit Anto. de but. suum dictũ: etiã de iure diuino: in eo passu vbi loquit̃ ius diuinũ de his q̃ ad mozes ptinent/ z ad opandum: qz hoc dicit de solone decimaz̃. Modo vsura est ꝺ ius diuinũ. igit̃ ad eos magz̃ spectat determinatio dubioz̃ de vsuris/ q̃ ad canonistas: q̃uis ide Anto. in hoc etiaz̃ sit r̃phensibilis: q̃ cũ sentiat (z bene) q̃ magz̃ standũ sit determinationi theologoz̃ in his q̃ respiciũt ius diuinũ/ q̃ iuristis. et intellexit hoc etiã in materia decimaz̃: ipe tñ nõ vult stare determinatiõi theologoz̃/ q̃ coiter tenẽt q̃ pceptũ de decimis soluẽdis: nõ sit tpe cuã gelice legis/ pceptũ diuine legis adhuc obligãtis q̃ ad quottã decimaz̃: sed sit q̃ ad q̃tam pceptũ positiuũ humanũ/ q̃ assumptuz fuit iudiciale pceptuz diuinũ veteris legis. Uñ idem Antoñ. z Innocen. sentiũt theologos nõ pcul esse ab hereli: dicẽdo q̃ dare decimas nõ sit de iure diuino: qõ tñ theologi nõ crude dicũt: sed dicũt/ z verũ est: q̃ decime etiã q̃ ad q̃taz sint de iure diuino olim obligante: sed non de iure diuino hodie obligante q̃ ad quottã: sed bene de iure hũano hodie obligãte. Sed de hoc dictũ est in tractatu de q̃tta decimarũ diffuse. Et in hoc finitur secundus tractatus.

¶ Sequit tractatus. iij.

Expedito tractatu scõo. Cõsequent̃ in hoc tertio tractãdũ est de cõtractu emptiõis z venditionis/ cõcernẽte negociatoꝛes seu mercatoꝛes: z cõtinet. xxxij. q̃stiones: q̃z̃ ꝑma est q̃n quagesima in oꝛdine q̃stionũ huius operis. Est ergo q̃stio quinquagesima talis

Utrũ actus negociadi sit licitus? Solutio q̃stionis stat in tribꝰ suppositionibꝰ: z q̃tuoꝛ cõclusionibus.

Prima suppositio. Negociari accipit multiplicit̃. put in sequẽti qõne patebit. Hic tñ accipit tñ i sua ꝓpria facione que est emere/ vel per aliã cõmutationẽ acq̃rere aliq̃ non ad suũ vsuz/ vl̃ familie sue: sed ad h̃ vt rursuz distrahant: z sic lucrũ obtineat. z h̃ modo in vulgari nr̃o dicit̃

Scda suppositio. (gewerb treiben. Aliquẽ actũ esse licitũ põt intelligi dupl̃r. Uno modo positiue. z sic ille q̃ fert̃ sup obiectũ debitũ/ cũ circũstantijs debitis/ ꝺz licitus. Exẽ. Datio elymne facta alicui indigẽti/ z ab eo q̃ põt dare: z q̃ dat rem quã hz dare: z ꝓp̃t deũ/ z debito tpe z loco: z cũ debito mõ. s. voluntarie z hilarit̃. z sic de aliis. Nã datio hec cadit sup debitum obiectũ. s. qz fit indigẽti: z cũ ꝺbitis circũstãtijs. Actus aũt q̃ aliq̃s circũstãtias debitas haberet: z aliq̃bꝰ debitis careret/ nõ eẽt positiue licit⁹: sed illicitꝰ, qz actꝰ ex defectu cuiuscũq̃ debite circũstãtie reddit̃ malꝰ, ij. ethic. Bene agere ꝓtingit vno modo: peccare aũt multipliariã. Alio mõ põt intelligi ꝑmissiue: z sic ille actꝰ q̃ cõsideraꝝ abstractꝰ ab obiecto z circũstantijs: q̃ tñ est ꝺbilis p obiectũ debitũ/ vel indebitũ: z vestibilis per circũstantias bonas z malas: ꝺz ꝑmissiue licitus: z eadẽ rõne ꝑmissiue illicitꝰ, vt comedere. Nã cũ dico comedere: nõ denoto actũ illũ cadere sup tale/ vl̃ tale obiectũ debitum/ vel indebitũ: nec etiã denoto cũ q̃bꝰ circũstãtijs fiat. Uñ ꝓtingere p̃t illũ actũ cadere super ꝺbitũ obiectũ. vt si comedaꝝ aliq̃s cibꝰ ꝓpꝛius z q̃uenies nature comedẽtis / et sibi nõ int̃dictus: p̃t etiã sup indebitũ obiectum cadere. vt si comedaꝝ cibꝰ q̃ nõ est comedentis: vl̃ est disc̃ueniens nature eiꝰ, vt venenosus/ vl̃ ei int̃dictus. Si ẽt caderet super debitũ obiectũ: p̃t ꝓtingere q̃ fiat cũ debitꝫ circũstantijs. s. vt comedẽs sustenteꝝ: vt seruire valeat deo/ z debito loco: tpe et mõ/ et a ꝑsona cui nõ est int̃dicta comestio. z sic de aliis. Põt et ꝓtingere cũ indebitis circũstãtijs. vt si ꝓp̃t voluptatẽ comedat: aut indebito loco/ tpe/ vel modo. Dupl̃r aũt p̃t ꝓtingere aliquẽ esse ꝑmissiue licitũ. Uno mõ pure ꝑmissiue: ita q̃ nullã bonitatẽ includit/ p̃ter bonitatẽ entis: ita q̃ nec denotaꝝ hr̃e bonitatẽ ex genere q̃ ꝓtrahit̃ ab obiecto: nec etiã bonitatẽ moralẽ circũstantionalẽ/ q̃ ex circũstantijs ꝓtrahit̃. vt absolute dicendo comestio. Alio mõ non pure ꝑmissiue. vt si denotaꝝ cadere sup debitũ obiectũ: sed non denotanꝝ circũstantie cũ q̃bꝰ fiat. vt dicẽdo comestio cibi cõgruẽtis: vl̃ odiũ pct̃: coitus

Tertia suppõ. Aliquẽ actũ (cũ sua. esse illicitũ p̃t intelligi dupl̃r.

Uno mō positiue: z ꝑ fit triplicit. Quia aut cadit sup obiectū idebitū vt irreuerētia dei: odiū dei: amor pctī: coitus cū non sua. Deꝰ em̄ nō est ꝓgruū obiectū irreuerentie z odij: nec pctm̄ ꝓgruū obiectū amoris: nec aliena cōgruū obiectū coitus. Aut cadit sup obiectū debitū: sed cū circūstātijs indebitꝫ vestit z malis: vt dario eꝛyne alicui indigēti facta ꝑter vanā gliam: z coitus cū sua ꝑter libidinē explendā: vl̄ loco indebito: aut mō inaturali. Aut cadit sup obiectū indebitū cum indebitis circūstantijs: vt coitus cū nō sua ꝑter libidinē vel loco indebito: z sic ō alijs. Alio mō trm̄ pmissiue: q̄ scz est cōtrahibilis malis circūstātijs z feribilis sup indebitum obiectū: vt in p̄cedēti suppositiōe dictū est.

Prima ꝓclo. Nō est indistincte dicēdū/q actus negociādi sit illicitus, ꝓbaꝫ dupl̄r. Prio auctoritatibꝫ. Naz m̄te auctoritates approbāt actū negociādi q̄ nō esset: si indistincte esset illicitꝰ. Añs pz adducēdo septē. Prima ē Augustini i libro q̄stionū veterꝫ z noui testamēti dicentꝫ. Fornicari hoibꝫ semp nō licet: negociari aliq̄n licet: aliq̄n nō. lxxxvij. dist. c. fornicari. Secūda est eiusdē sup ps̄. lxx. sup illo loco eiusdē. Qm̄ nō cognoui negotiationē (sic em̄ hz translatio. lxx. interpretū: quā secutꝰ est Augusti. z eiꝰ tpe i vsu fuit) vbi arguit sic. q̄ nō negocient chr̄iani: z rn̄det dicēs. Sz ait negociator affero ex lōginq̄ merces: mercedez laborꝫ mei: vn̄ viuā q̄ro. dignꝰ est aūt mercēnariꝰ mercede sua. Dat. r. Ex q̄ relinq̄t q̄ iuste possū aliq̄d villꝰ cōparare z cariꝰ velle vēdere. Dō negociari seu q̄ō idē est emere: vt reuendat cū lucro est villꝰ cōparare: z carius velle vēdere: vel nō fit nisi villꝰ cōparādo z carius vendēdo. igit. Tertia est glosa q̄ exponēdo eūdē locū ps̄. ait. Non approbaui q̄ faciūt auidi negociatores. Hā auidus acq̄rēdi p dāno blasphemat: p p̄cijs rerū mentit z peierat: sz hec vitia sūt hoīs non artis: q̄ sine his vitijs agi pōt: sic ēt in oīb artib male agit: nō ex eis: sz ex hoīb. Dealia q̄ negociatōe ꝯ dic. Negociatores q̄ōr de suis actib p̄sumētes. et sic illa glosa vult q̄ negociari nō ē cōdemnādū simpl̄r ꝑter ꝯ q̄ sepe fit cū q̄busdā prauis circūstātijs: sic nec alia artū actus ꝺdēnant: licz etiā sepe fiant cū circūstantijs ꝓsilib. Quarta z q̄rta sūt Augustini in originali sup p̄dictū locū ps̄. vt patebit in prima z scōa rōnibus

Sexta est: qz canon ex epistola Clementis dic q̄ negocia mūdana: z secularia opa sibi inuicē exhibeāt vacantes laici. Nō negociari vt hic capit̄ est negociū mūdanū: igit illō exhibere p̄nt: imo debēt sibi laici q̄ eccliastici nō intendunt. Septima: qz aliꝰ canon ex eadē epla ait, vnicuiq̄ laico ꝓpm̄ est nisi inuicē sibi i his q̄ ad cōis vite vsuꝫ ptinēt: operā fideliter dederint. Igit cū negociari ptineat ad vsum cōis vite: qz p ipsꝫ apportāt merces necessarie reipublice, seq̄t q̄ nō solū p̄nt laici negociari: sz etiā debēt ad ꝯ esse vt alij q̄ exerceant hmōi actū: dūmō fideliter seruiant. Scōo ꝓbaꝫ ꝓclo tribꝰ rōnibꝰ. Pria, qz si esset indistincte illicitꝰ dicēdꝰ: maxie ꝓpter mendacia z pluria q̄ sepe in eo ptingūt pur eū culpat Cassiodorꝰ sup p̄dictū locuz ps̄. dicens. Negociatores illi abominabiles existimant: q̄ iustitiā dei minime ꝓsiderantes p īmoderatū pecunie ambituz polluunt merces suas plus plurūs onerādo q̄ p̄cijs. lxxxvij. di. c. quid est. mō ꝯ nō arguit eum indistincte dicendū illicitū: qz tunc eadē ratione actus artificū mechanicoz: q̄ exercēt artes approbatas z agricolaz: etiā essent indistincte dicēdi illiciti: qz etiā in illis sepe ptingunt mēdacia z nōnūq̄ pluria. Hā et sutores vendēdo calceos: z agricole vendendo frumēta sepe mentiunt. Cōfirmat hec rō: qz sic artes mechanice existētes vtiles vl̄ necessarie reipublice nō dānant: eo q̄ licet circa exercitia illaz artiū ptingant pctā: tū illa nō sūt vitia ipaz artiū/nec actuū p̄cedentiū ab eis i se: sz sūt vitia hoīm aburentiū/vl̄ nō debito mō exercentiū artes. Ita status vel ars negociādi nō debet dānari/nec etiā actꝰ negociādi/eo q̄ licet circa hmōi actū ptingāt pctā: tū illa nō sūt vitia ipiꝰ artis z actꝰ ei⁹ sz hoīm nō debito mō illū actum exercentium. Et hec rō z confirmatio sumit ex Augustino: q̄ sup p̄dicto loco ps̄. in ꝑsona negociatoris loquēs sic ait. Ego mentioz nō negociū. Possum em̄ sine mēdacio dicere: tanto emi: sed tanto vendā/si placet eme, quō ꝯ revocas me a negociatiōe: oēs artifices mētiunt sutores/agricole. hec ille. z ponit. lxxxvij. dist. c. quoniā. Scōa ratio. Si esset indistincte dicēdꝰ illicitꝰ: maxie ꝑter illa tria: scz ꝑter auiditatē z cupiditatē acq̄rendi tēporalia: ex q̄ sepe pcedit ille actus. Scōo ēt quia fit ꝑter ꝯ vt q̄s immēsas diuitias habeat. Tertio etiā ꝑter hoc: qz negotiatores

optāt carū tēs: vt possint carius vēdere annonā quā seruauerūt: aut alias merces q̄s cōparārūt vt reuendāt. Sed hoc nō arguit cū indistincte dōm illicitū, qz z si hoc modo fiat in malo negociatore: tm̄ in bono pōt nō hoc modo fieri. Nam stare pōt q̄ ipa negociatio fiat sine p̄dictis circūstātijs, vtputa nō ex cupiditate: sed necessitate puidendi sibi z familie sue: nō etiā sine ōsiderio caristie supuenture. Causa igit q̄ in malis male fit: nō ꝑter hoc q̄ actus absolute sit dānand⁹: sic nec actus agriculture/vel mechanice artis: licet p malos etiā male fiat. Cōfirmat, qz alias etiā oporteret actus artiū mechanicarū dānare: eo q̄ etiā fiūt sepe p̄dictis modis. s. ex auiditate z. Et hec ratio z confirmatio sumit ex Augustino vbi ꝓpo. nam loq̄ns de negociātib p̄dicto modo ōt sic. Uis vt optem carū tēs: vt possim vēdere annonā quā seruaui: sed hoc nō faciūt boni agricole: sic nec illa boni negociatores. Est pctm̄ hr̄e filios/q̄ q̄ eis dolet caput: m̄res infideles q̄runt eis ligaturas sacrilegas/ z incātationes. oīa ista sunt pctā hoīm/nō rerū: z infra in ꝑsona negociatoris, Noli me ꝓhibere a negociatione: negociatio em̄ nō me fac malum: sed iniq̄tas mea z mendaciū meū. Hec ille. Tertia rō, nullus actus existens nō trm̄ vtilis: sed etiā necessarius reipublice hoīm/ est indistincte dānādus ranq̄ illicitus. Negociatio est hmōi. igit. Maioz ꝓbaꝫ. qz da oppositū, seq̄retur q̄ deus p̄cepisset humane reipublice aliq̄d impossibile. Nam precepit ei vt vitet oēm actū q̄ est indistincte dānādus: vt illicitus: z tū aliq̄s talis esset sibi nō trm̄ vtilis/sed etiā necessarius. et p cōs eius carētia ipossibilis. Dinoz ꝓbaꝫ. qz ille actꝰ est non trm̄ vtilis: sed etiā necarius reipublice hoīm/sine q̄ nō posset/nec posset poss defectui hoīm/nō solū multiplici: sz etiaz iportabili. Negociatio est hmōi. nā nō pōt intendere oīb artib necarijs p sua sustētatione, puta vt sit sit vineatoz: pistoz: faber: sutoz: sartoz: macellatoz: rusticus. z sic de aliis innumeris q̄b indiget. Opz ꝯ q̄ varij varijs intēdant. Cū igit in aliq̄ regno deficiāt res hoīb illiꝰ regni necarie: opꝰ est vt illuc deducant ex alio regno vbi inueniunt: z nō solū opus est talia adduci: sed etiā adducta industriose cōseruare, vt cuz boies eis indigeant/ea inu eniāt integra et incorrupta: et in prompto. igit opus est illa emi, vt distrahantur alibi. Et qz nō sine expensis/curis/ z solicitudinibꝰ/ac piculis/tā rex q̄s alīq̄n p sonaruz: atq̄ etiā aliq̄n nō sine damnis p̄nt aduehi z ēt ꝓseruari. dignū est vt expense sibi soluant z ope eius/cure/solicitudines: et susceptio piculoz: z dānoz refundant ac remunerent: imo necessariū ē vt fiat: qz sine tali solutiōe z remuneratōe nemo subiret: nec facilit̄ ꝓtinuare posset. Hec aūt solutio et remuneratio fienda ē aduectoꝝ z ꝓseruatoꝝ a republica cui seruit vl̄ a p̄uatꝫ, puta ill̄ q̄ emunt: z qz p̄imū nō fit: sequit̄ q̄ scōz necesse est fieri. Igit adductoz z ꝓseruatoz poterit vēdere illa carius q̄s emerit. z sic lucrari. i. vltra sortē precij q̄d exposuit aliquantū exigere. Nō ꝯ est negociari. igit sine negociatiōe nō puideret multiplici atq̄ ip̄portabili defectui reipublice hoīm. Igit negociatio ñ mō vtilis: sz necessaria est reipublice hoīm. Uñ adductoz taliū rex pōt licite vltra p̄cium q̄d exposuit accipe tantū q̄ntū est commensuratū illis q̄ttuoz vel q̄nq̄ simul collectis. s. p̄ncipalr expensis: quas fec in adductione: vl̄ etiā ꝓseruatiōe. Scōo curis z solicitudinibꝰ ei⁹. Tertio operis industriosus: quas adhibuit in adductiōe z ꝓseruatiōe. Quarto susceptiōi piculi: q̄d sibi iminuit in adductiōe z ꝓseruatiōe taliū rerū: z eadē ratione p ꝓpessione damni sine sua culpa ꝓtingentꝫ. Et rō huiꝰ quarti z quinti est. Hā exq̄ piculo suo adducit z ꝓseruat poterit secure accipe aliq̄d qō coꝝrñdeat tali piculo: vtputa dedisset tantū dē q̄ securus fuisset/q̄ illa res i adductiōe z ꝓseruatiōe ñ fuisset piculitanda. Silr exq̄ q̄nq̄ sine sua culpa i tli fuitio cōitatꝫ dānificatꝰ ē: vtpote mercatoz trāsferēs amisit nauē onustaz maxim̄is bonis: et aliꝰ q̄nq̄ ex incendio casuali amisit p̄ciosissima: q̄ custodit p republica: poterit etiā in reliq̄s mercib aliq̄d accipe p aliq̄lt releuamie illiꝰ ꝓpessi dāni. Hā si talꝫ negociatoz ꝓducerēt a republica: licite posset in ꝓductiōe sua oīa tlia metiri. z ꝑm oīa illa exigere mercedē ab ea. Igit cū deficiat rectoz reipublice i dādo ei mercedē ꝓdignā: poterit ipe sibiipi puidere ꝑm ꝓdignū. Quis em̄ (vt ait Paulꝰ j. Coꝝ. ix. militat suis stipēdijs vnquā: quis plantat vineā: z ō fructu eiꝰ nō edit: q̄s pascit gregē z de lacte gregꝫ ñ māducat: Scriptū em̄ ē. Non alligabis os boui triturāti: q̄m̄ dz in spe q̄ arat arare: z q̄ triturat in spe fructꝰ pcipiendi: z chr̄s ait. Dignꝰ ē operariꝰ

mercede sua. Attñ ex q̄ nemo est bonus iudex in causa ꝓpria: tñ cū ipe sibi ꝑpi arbitrari vult q̄ritatē eius: qñ sibi liceat accipe vltra p̄ciū qñ exposuit: nō modo p̄dicta inspicere hz: sed etiā quanda sē alia q̄dā q̄ infra tāgent q. lvj. vbi dicē: penes q̄d attendit valor rei que est distrahenda.

Bcda pcl'o. Non est indistincte dom q̄ actus negociādi sit licitus. Probat duplicit. Primo auctoritatib: quia multe auctoritates damnant exercentē illuz actum tanq̄ damnatū z vitandū a quolibet christiano / qui non vult ei̇ci de ecclesia. Hoc aūt nō eēt si indistincte eēt licit⁹. Añs pbat enumerādo q̄ttuor. Pria est Jo. chrys sostomi: q̄ sup illo Mat. xxj. Eiiciebat vendentes z emētes dicit sic. Eiiciens dñs vēdentes z emētes de templo. siḡuit q̄ mercatores nunq̄ ꝑt placere deo: et tñ null⁹ chr̄ian⁹ dz esse mercator. Scda est eiusdē in eodem dicētis. Si q̄s voluerit esse mercator/p̄ucietur de ecclia: dicēte ꝓpha in ps̄. Qm̄ nō cognoui negociatiōes introibo in potentias dñi. vt hz lra septuaginta interp̄tum. Tertia est eiusdē ibidē dicētis. Q̄ndam q̄ nō est negociator: vt q̄ talis nō fuerit / eū itelligas nō eē negociatorē. Et subdistiguit sic. Quicūq̄ rem cōparat/non vt integrā z imutatā vendat: sed vt mactia sit sibi inde aliq̄d opandi: ille non est negociator. Qui ꝙ rem cōparat vt integrā z imutatā vēdēdo lucret: ille ē mercator q̄ de tēplo dei ei̇cit, hec ille. Et idē dt sup illo. Abierūt, alius in villā suā: alius in negociationē. Exm̄ ꝑmi. vt ille emit tabulas vt faceret scriniū: vel chartas, vt faceret libruz. Modo negociatio (vt sup̄ i ꝓncipio qōis est accepta) fit talit q̄ res aliq̄ emunt: z eedē nulla noua forma alicui⁹ artis circa eam facta vendant cū lucro: seq̄t q̄ illa auctoritas dānat negociationē. Quarta est Cassiodori sup p̄dicto loco. ps̄. s. Qm̄ nō cognoui negociationē: dicētis. Quid est aliud negociatio nisi vilius cōpare: z carius vendere/ vl' velle distrahere. Et subdit. negociatores tales eiecit dñs de tēplo dicēs. Nolite facere domū p̄ris mei domū negociationis rc. Et he auctoritates habent trāsumptiue. lxxx. distinctione. c. eiiciēs. z c. q̄d est. Scdo pbatur rōne. Nam actus ille nō est indistincte licitus: quē non patit̄ ꝓpa pnia. q. ꝓpa pnia excludere videt tm̄ pctā z occasiones pctō⁊/ q̄ z ipe sūt pctā. Modo negociatio est hmōi. Nam in c. falsas. de pe. dist. v. dr sic. Miles vel negociator/vel alicui officio dedit⁹/qñ sine pctō exercerī nō p̄t: si culpis ḡuiozibus irretitus ad pniam venit: recognoscat se veram pniam agere nō posse: per quā ad vitaz eēnā puenire valeat/nisi negociū relinq̄t rc.

Tertia pcl'o. Actus negociādi si nihil vltra addat/nec est positiue licitus: nec positiue illicit⁹. Rō vtriusq̄ ē q̄ si nihil addat/abstrahit ab obiecto z circūstantijs debitis z indebitis: nihil em̄ dicē nisi emere volēdo obtinere lucrū, ibi em̄ nō denotat obiectū debitū vl' indebitū emptionis z distractiōis: nec finis indebitus vl' debitus. Lucrū em̄ obtinendū est finis indeterminatus/determinabilis ad bonū z malum, vt patebit in sequēti qōne. Mō ad actū ponitiue licitū req̄rit̄ q̄ denotet̄ cum obiecto/ vel indebitis circūstantijs/vel cū vtroq̄.

Quarta pcl'o. Actus negociandi si nihil addat/est p̄missiue licitus: z etiā p̄missiue illicit⁹. Nam pōt applicari debito obiecto, z debitis vestiri circūstantijs, z sic erit bonus et licitus. Pōt etiā applicari indebito obiecto: vel indebitis circūstantijs vestiri vel carere debitis. vt patebit in sequēti qōne. z sic erit illicit⁹. sic̄ aliquis est permissiue rationale/vel irrationale: pōt em̄ contrahi per vtrūq̄.

¶ Questio. LI.

Quot modis negocia

tio redditur illicita. Solo q̄stionis stat in duabus suppositionib: z duabꝫ pcl'onib.

Prima suppositio. Et q̄ in hac qōne de circūstātijs negociatiōis dicēt. Notandū q̄ circūstantia sic diffinit. Est accñs indiuiduale actus bñani circumstans ip̄m. Vl' sic. Est ꝓprietas vl' ꝓditio indiuidualis actus bñani extra eēntiā act⁹ existens. Vel vt tertij dicūt. est accñs actus bumani. Et hi dicūt q̄ ista descꝑtio dz intelligi nō de accñte/q̄ ō ineſt rei vt sua q̄litas: sic albedo dr accñs rei albe. sed itelligāt accñs q̄si cū alio simul in eodē subiecto cōcurrēs: q̄ cū actu bñano sit in eodē subiecto cōcurrere z existere p̄t. Est tñ extra subaz act⁹ exñs z B satis nomē circūstātie ipozrat. Dicit em̄ circūstantia q̄si circū aliq̄d stans. Attñ ille mod⁹ intelligēdi circūstantiā esse accñs non satis saluare videt p̄dictā diffinitionē. Naz circūstātia q̄ dr q̄d/sepe est nec i actu/nec in subiecto act⁹. z idē de q̄s: q̄ met ē subiectū actus. Ubi meli⁹ vr dom̄ q̄ oēs circūstantie p̄nt saluari eē in ipo actu/ si capiant circumstātie p hitudinib⁹ q̄s act⁹ hz ad ea q̄ vocant circūstātie, s. p habitudie act⁹ ad agēs/finē/ locū/tp̄s rc. Hō aūt si pro illo ad q̄ sē ille habitudies saltē vlr: lz aliq̄ possent h̄ modo dici etiā eē circūstātie: sic̄ q̄ vbi: q̄ sē habitudines rei tpalis z localis ad tp̄s z locū: z modus/quo fit actus/ etiā est formalr in actu.

Bcda suppō. Septē vl' octo/vl' nouē sē circūstantie actuū humanoz. Primū pz. nā Tul. in sua rhetorica ponit septē q̄ ꝓtinent in h̄ ꝓsu. Quis/q̄d/vbi/ q̄b⁹ auxilijs/cur/quō/qñ. Ubi ꝑm eū in actibus bñanis ad eoz bonitatē/seu malitiā deb⁹ dinoscendā p̄dicta ꝓsiderāda veniūt. s. q̄s fecerit: q̄d fecerit: vbi: q̄b⁹ auxilijs: i strumentis/vel medijs: q̄re: quō: et qñ fecerit. Scdm pz. Nā phs. iij. Ethi. c. ij. addit circūstantiā aliā a p̄dictis. s. circa q̄d: z sic cū p̄dictis erūt octo. Attñ ꝑm modū enumerādi phicā nō erūt nisi septē. Nā ipe sic enumerat eas. s. q̄s/ q̄d/circa q̄d/in q̄/gra cui⁹/q̄ z q̄liter. Et sic duas a Tullio explicitas. s. vbi z q̄ ipe ꝓplicat in ly in q̄. q̄z valz: in q̄. s. loco vl' tpe, z sic si explicent/ erūt octo apō phm: z ꝓtinent hoc ꝓsu. Quis q̄d vbi q̄ quo circa quid quō q̄re. Tul. aūt nō ponit explicite circūstantiā a phō exp̄ssam. s. circa q̄d: lz p̄t dici eam cōprehēdisse sub q̄d. et sic etiā eēnt octo apō Tul. Nā in aliq⁹ actib⁹ idē est dicere q̄d: z circa q̄d, vt q̄d emisti: z circa quid exercuisti emptionē: z q̄d vidisti: z circa q̄d exercuisti visionē. Ul' p̄t dici q̄ ideo eā omisit: q̄z illa sepe poti⁹ hz rōnē obiecti actus/q̄s circūstantie. Naz si circa indigentē exercea dationē el'yne: indigēs denotat poti⁹ eē obiectū actus. q̄z illi dedi el'ynā: q̄s ex pte ei⁹ sumat circūstātia circa q̄d. Eodē mō pōt dici de circūstātia cui: q̄ idē iudiciū sit de ea sicut de circūstātia circa q̄d. Nā idē est dicere Cui dedisti el'ynaz: z circa quē exercuisti dationē el'yne. Tertiū patz. q̄z prerer positas a Tullio (q̄s tñ ad octo reduxim⁹ addēdo ly circa q̄d ad q̄d) Ra. ponit circūstātiā: q̄tiens: q̄. s. est quanda in ꝓfessione pctō⁊. Naz vt ꝓfessio sit integra req̄rit̄, q̄ si ꝓfitens repetitis vicib⁹ idē pctm̄ cōmiserat: z non sel'/ q̄ dicat numerū illoz pctō⁊/ si nouit. et ille cōprehendit̄ hoc ꝓsu. Quis q̄d vbi per q̄s q̄tiens cur quō qñ. Pōt aūt q̄tiens compre hendi reductiue sub vbi z quādo. vt patz ex sufficiētia illaz circūstantiaz. Nā vbi et qñ sē circūstantie attingēres ip̄m actū humanū in se p modū mēsure. sic̄ quō seu q̄liter p modū q̄litatis. Allie ꝓo q̄nq̄ nō in se eū attingūt sz aut q̄ ad cām eius q̄druplicē. s. efficientez vt q̄s. materialē: circa quā. vt circa q̄d: formalē. vt q̄b⁹ auxilijs: z finalē. vt cur: Aut q̄ ad effectū act⁹. vt q̄d: Modo sic̄ loc⁹ z tp̄s respiciūt actū in rone mēsure: sic etiā numerus imporrat⁹ p q̄tiens: eū etiā respicit p modū mensure. Nam tam q̄ritas discreta / q̄ ꝓtinua habēt rōnē mēsure: z sic sub circumstantijs mēsurabilis pōt ꝓpheudi. Quicq̄d tñ sit de circūstātia q̄tiens: q̄ est necessaria in actu ꝓfessiōali pro nūc sufficiat tractare de alijs septem quo ad actū negociandi.

Prima pcl'o. Prima diuisione duobus modis reddit negociatio illicita. Nā aut ex obiecto / aut ex circūstantia. Sic em̄ z aliq̄ actus humani illo duplicī mō depzauant: z ratio, q̄z act⁹ ab vtroq̄ illoz h̄bit suā bonitatē. vt patuit q. p̄cedēti. igit̄ per vtriusq̄ defectū ꝓrahet malitiā. Tenet ꝓntia. q̄z sic̄ bonū est ex integra causa: ita malū ex defectu cuiuslibet causaz. ꝑm Diony. de diuinis nois ca. iiij. Ex obiecto aūt depzauat negociatio/q̄n emit vl' vendit̄ res ꝓhibita emi vel vendi. Et hoc fit dupl'r. Nam aliq̄n talis res est vniuersalr ꝓhibita emi vl' vendi. Et possunt poni q̄ttuor exempla. Primū est in spūalib⁹. vñ Mat. x. Gratis accepistis: gratis date. Hozū em̄ emptio vl' venditio est simoniaca. De illis aūt z de aneris ip̄is spūalib⁹: quō illicita sit emptō. vl' de in tract. de simonia. Scdm est de aliq̄bus tpalib⁹: vt sūt aliq̄ venena. put patebit in. xiij. q. Tertiū exm̄ est de frumētis publici canonis. Nam. C. q̄ res vendi nō possūt. l. iij. dr. Quia nōnunq̄ in diuersis litoribus distrahi publici canonis frumēta dñr: vendentes z emētes sciāt capitali pena se eē subdendos: z in fraudē publicā cōmercia ꝓtracta dānari. Hec ibi. Et in. l. vltima/seu q̄rta dicit. ne frumentū quod deuotissimo exercitui mittit̄ in p̄dam/lucrūq̄ verrat: hac sanctione decernimus vt q̄cunq̄ hoc fuerint forte mercati: honestiores q̄dem stilum proscriptionis z omniū bonoz amissionem incurrant. Inferiores aūt viliozesq̄ persone capitali supplicio subiaceāt. Hec ibi. Quartū exemplū est de hoibus romane gentis: si sūt

facti eunuchi. Nam sub ḡuissima pena phibitū est ne tales vendant/aut ī dñiū cuiuscḡ transferant. vt ptz C. de eunuchis. Secus de eunuchis barbare gentis. vt ibidem ptz. Aliquādo vero talis res que est obiectū negociationis/non simplr: sed tm̄ q̄busdā prohibita est vēdi vel emi: z hoc dupler. Nā aut est aliquib⁹ phibitum ne talē rem vendāt: etiam quibuscūḡ: aut ecōtra phibitū est quibuscūḡ vt aliquibus nō vēdant. Exēplum primi. vt si priuatus vēdat vellus muricis: q̄ fucat seu tingit purpura. Nā phibitū ē cuilibet priuato/ ne illud vendat sub pena capitis z discriminis bonoꝝ suoruꝫ. vt. C. q̄ res vendi nō possunt. vū tale vellus non est res simplr phibita vendi: sed est tm̄ phibita vendi/si venditio fiat a priuato: et sic talis venditio depuatur nō ꝓcise ex circūstantia q̄s: q2 priuatꝫ non ē oīmode venditio quarūcū ḡ rerū phibita. Nec ꝓcise ex obiecto suo de prauat: q2 illō vellus nō ē simplr phibitū ne vēdat: ꝫ sil cōcurrētib⁹ obiecto z circūstātia q̄s reddit depuata venditiōi. Aliō exemplū in filio. Nā filius z liber hō vēdi nō pt/ nisi solū q̄ pat̄ pōt vendere filiuꝫ nēcitate famis vrgēte. l. j. z. vj. C. d̄ pfib⁹: q̄ filios distraxerūt. ita tm̄ q̄ si restituat emptori pciū: siue a filio/siue ab alio quocunq; z qūcunq; ipe in ingenuitatem quēiat. In nullo autē alio casu lz patri filiū vēdere. matri vero etiā vrgente famis nēcitate nō lz vēdere filiū: nec etiam maritus eo casu vxorē vēdere pōt: quia vxor nō est ī ptāte viri: sic filiꝰ in ptāte pris. De scōo ꝙo mēbro possunt poni q̄tuor exempla. Primū. vt si chr̄ianus vendat saracenis arma/ferruꝫ/galeas/naues/lignamia p nauib⁹ vl galeis edificādis: eq̄s/victualia/ aut etiā quecūḡ mercimonia. Nā si cōportent ī vnū: nō solū illa quattuor capitula q̄ habent extra. de iudeis z saracenis. l. ita quorundā. z q̄d olim. z significauit. z ad liberandum. sed etiā cōportēt due extrauagātes. l. vna Nicolai q̄rti: q̄ icipit. Olim tam ī gñali cē. z alia Clemētis q̄ icipit. Multa. z etiā processus pape q̄ fit ānuatim ī cena dñi colligit q̄ oīa pdicta cēsent merces ab eccia phibite vendi a chr̄ianis nō absolute: ꝫ ipis saracenis. z ꝑ cū vendūt eis ad expugnādum chr̄ianos. Quod nō dz intelligi tantū ī sensu cōpositō. sicum chr̄iani eis in illū finem vēderēt: ꝫ etiā in sensu diuiso. l. si venderēt eis cā lucri tantū: z tm̄ be merces cederent vel nate

eēnt cedere saracenis ad expugnationē chr̄ianoꝝ: etiā nō intentā a vēditoribꝫ put satis innuit in ca. significauit. prealleg̃ato. Item licet aliqe predicrarū constitutionū innuant predictā prohibitionē habere locū/quādo venditio fieret tempe guerre inter eos et nos: vel etiā tpe treuge: eo q̄ treuga non est pax: tamē insp̄icēdo ꝓcessum annuū pape/ non fit talis specificatio. z per cōsequēs etiā si tpe pacis fieret/ est illicita. Item licz aliq̄ ex illis cōstitutionib⁹ non faciāt mentionez de q̄busc̄ mercimoniꝭ: tm̄ alie faciūt illā mentionē. Attamē Veneti dicunt habere dispensationē/ vt eis liceat vendere Saracenis alia ab armis/ferro/nauib⁹/ z lignaminib⁹. Quomō autē cōtra predictas cōstitutiones vendētes incurrāt ipo facto excōcationē maiorē: a qua etiā citra sedem apostolicā absolui nō possūt: atq̄ alias graues penas. l. p̄ditionis precū taliū mercū: z vltra hoc etiam assignatiōis tanti/q̄tum fuit preclū: quoꝝ vtrūq̄ dicit applicari in subsidiū terre sancte: z penā cōfiscatiōis bonorum: z incursus futuris respectu capitū eas. vide de illis ī pdictis locis. Et nota q̄ merx ꝓprie significat res mobiles/emptas vel venditas. vt. ff. de ꝙbꝰ signifi. mercis appellatio. Attn̄ in p̄senti tractatu non ita stricte accipimus. Scōm exm̄. Si catholicus vendat Wickleffistis z Hussistis victualia. nam hec vēditio z missio talium est interdicta sub pena excoicationis late sñie. vt ptz in ꝓcessu pape annuali. vbi dicit sic. Illos etiā q̄ wickleffistis z hussistis q̄cunq; victualia: aut p̄sidia/publice aut occlte: per se vl per suos subditos afferre faciūt vel p̃mittunt: paribꝫ excoicatōis z anathematizationis vinculis inodam⁹. Tertiū exm̄. In vēdentib⁹ illas merces hostib⁹ romanni imperij. de q̄bꝰ. C. q̄ res exportari nō debeāt. l. p̄ma ꝙ sic. Ad barbaricū trāsferēdi vini olei z liq̄minis/nullā quisq; habeat facultatem: nec gustus q̄dem causa: aut vsus cōmerciorum. Ubi gloſa in ꝙbo barbaricū ꝺt. supple solū: z liq̄minis. supple alteri⁹. Nam supdicta liq̄mina sunt. Sed q̄d in aridis: dicidē eadē rōne quisq;. supple roman⁹. hec gloſa. Et in. l. scōa dicit. Nemo alienigenis/barbaris cuiuscūḡ gentis ad hanc vrbē sacratissimā sub legationis specie / vel sub q̄cūq; alio colore venientib⁹: aut in diuersis aliis ciuitatib⁹ vel locis /loricas/ scuta z arcus/

z sagittas z spatas z gladios: vel alteri⁹ cuiuscūḡ generis arma audeat venūdare. Nulla p̄sus ipsdē tela: nihil penit⁹ ferri: vel facti iam: vel adhuc ifecti ab aliq̄ distrahat. Perniciosū nāq; romano imperio z pditiōi p̄pīm est barbaris q̄s indigere ꝓuenit telis/eos vt validiores reddant istruere. Si q̄s aūt aliq̄d armoꝝ gen⁹ q̄rūcūḡ nationū barbaris alienis ꝺ pietatis nr̄e intēdicta vbicūḡ vendiderit: bona ei⁹ vniuersa protin⁹ ad fiscum adiici: ipsūq; capitalē penā subire decernimus. hec ibi. Et gloſa. in ꝙbo alienigenis. dic. i. hostib⁹ pl̄ romani. Et i ꝙbo telis addit dicēs. z ēt nauīū fabricādaꝝ scia. Quarū exm̄. Si q̄s barbaricis vēdat sericia. Nā C. q̄ res vendi nō p̃n̄t. l. ij. dic sic. Cōparandi sericia barbaris facultatē oīb⁹ sic ia ꝓceptū ē ꝑ comitē cōmerciorum etiā nūc iubem⁹ aufe-

Hcda pcl'o. Secūdaria diui (ferri. sioe octroplicit reddit negocia tio illicita. Probat. q2 ꝓmo ex obiecto inde bito: vt patuit. Et deinde ex defectu septem circūstantiaꝝ debitaꝝ: vt patebit ī ductiue. Prio nāq; ex defectu circūstātie q̄s: vt si is negociet cui ē interdicta negociatio: vt clericus: put patebit ī seq̄nti qōne. z ō ꝑ ēt ptm fuit exēplificatū ī p̄cedēti pclōe in exēplo de vellere muricis. Scōo ex defectu circūstātie vbi. Circa ꝑ nota q̄nq; dicta. Primū: in ecclesia vl cemiterio negociari ē illicitū. Nā ꝓbibet in. c. decet domū. de īmunitate eccl'iarū: ll. vj. vbi dr̄ sic. Cessent ī ecclesijs cemiteriisq; eaꝝ negociatiōes: z ꝑcipue nundinaꝝ ac fori cuiuscūḡ tumult⁹. Et in mercib⁹ ad ꝓphana ordinatꝭ videt mortale: tum q2 phibitū p eccl'iam: tum q2 chr̄s licet mitissim⁹: etiā flagellis īnualit negociātes ibidē: etiā ī mercib⁹ ad cultū dei ordinatꝭ: z eoꝝ mensas euertit: qđ nō videret ꝓ solo veniali fecisse. Scōz: si fiat ibi negociatio vendēdo: ēt res ad diuinū cultū spectātes vl deseruientes: vt sēcādele vl thura: si id fiat p̄ncipalr ꝓpt̄ lucrū. Nā ēt negociatio talis erit illicita. Probat. Nā dñs emētes z vēdētes ī tēplo eiec̄ dicēs Nolite facere domū p̃is mei domū negociatōis: z tm̄ res q̄ ibi vēdebāt z emebāt ēt erāt dīno cultui ꝺ seruientes: ibi q̄ꝑe vēalia hēbāt q̄alia īmolatitia vt colūbe: turtures: z hmōi Ibi ēt apd cāpsores z nūmularios erat pecūia appata: vt si q̄ idigerēt eis ad emēdū ea q̄ ad sacrificia spectabāt īnenirēt. Nō dīgni⁹ z sacrati⁹ ē tpe gr̄e tēplū ecclesie q̄ tēplū Salomonis vel Zorobabel: q2 ibi offerebant aīalia/z sanguis hircoꝝ z vituloꝝ. hic aūt offert corpus z sanguis chr̄i verum. Et multomagis est hoc scōm dictū verū: si clerici vel religiosi id facerēt. nam tunc deficerēt due circūstantie. l. q̄s z vbi. Et intelligendū hoc videt etiā si clerici vel religiosi exercentes illā negociationē: eam exercerēt non p̄ncipalit ꝓpter lucrū: sed p̄ncipalit ad satisfaciendū deuotioni fidelium/z gl̄iam dei: vt scz fideles in pmpto hr̄ent candelas vel hmōi. Nam nisi sic: eadē rōne liceret eis exercere negociationes aliarū rerū/ intēdendo de lucris illis fundare eccl'ias z hmōi. qđ est falsum. Tertiū. si clerici vel religiosi id nō faciant: attn̄ subordinēt vt id fiat: intēdentes cōsequi lucrū ex tali negociatione: eo q̄ contingit tales res eoꝝ cōmodis applicari: si lucrū eos p̄ncipaliter mouit ad hmōi subordinationē/sil'r peccant: sic z vendentes ibi p̄ncipalit causa lucri. Probat dupler. Primo. q2 ꝓsentiēs in pctm̄ primi/etiā peccat. Secūdo. nā in hoc etiā culpabiles fuerūt sacerdotes in tēplo Salomonis: q2 ex q̄ aīalia īmolatitia/vel alie res sacrificijs deseruientes non poterāt ꝓ iudeos/ q̄ a longe venerāt ad sacrificandū in tēplo cōmode adduci: ipi ex sua cupiditate ordinauerāt illuc aliq̄s campsores z mutuatores: q̄ sub cautione tradebāt eis pecuniā mutuando/vel cambiendo: ne eis non habentib⁹ pecuniā/ non possent sacrificia offerre: que tm̄ redundabāt in commodū sacerdotū. Quartū. si clerici vel religiosi talē negociationē nec subordinarēt/ nec met exercerēt: attn̄ cū eam phibere possent: tolerarēt eā p̄ncipalit ꝓpt̄ p̄dictū lucrū eis cedens: etiā talis tolerātia est eis pctm̄: q2 erroꝝ cui nō resistit: approbat. l. xxxiij. dis. c. erroꝝ. et maxime quādo tolerat ex cupiditate ne depereat alicui⁹ tpalis cōmoditaꝫ cōsecutio. Quintū dictū. Si aliq̄ ibi exerceāt illas negociationes/non ꝓpt̄ lucrū suū: sed vt satisfaciāt deuotioni fideliū: q̄uis q̄dā hoc estimēt licitū: tm̄ talis negociatio nō videt licita vt ibi fit. phat quintuplr. Prio

qz tūc etiā q̄scūq̄ alias merces liceret ibi vē
dere tenēdo ibi fozū z intrendēdo lucrū ex ill'
ꝓsequendū ordinare ad fundandū eccl'ias z
gloziā dei augendā: qđ est falsū. Scđo: qz p̄
dictū capitulū, decer/li. vj. dic̄ indistic̄te, cel
sent negociatiões z p̄cipue nundinaꝝ: z cu
iuscūq̄ fozi tumult⁹. Tertio: qz etiā licz act⁹
sit ī se bon⁹ z meritoz⁹: nō ꝓt̄ h̄ sequit. igit̄
ibi ē licit⁹, sicut iudiciū in cā sanguinis/ vel
alia ꝓphana cā est act⁹ meritor⁹: nec tñ ibi
licite fieret. Quarto: qz clerico z religioso ñ
liceret talē negociationē facere: igit̄ nec lai
co ī religioso loco, tenet ꝓña: qz sic religioso
z clerico ꝓt̄ ei⁹ religiositatē z sanctitatē qua
diuinis deputat⁹ est: z sequestratus a ꝓphā
nis nō id licet: sic nec loc⁹ deo deputat⁹: z a
ꝓphanis seq̄stra⁹ erit ꝓuentib⁹: sz incōueni
ens talib⁹ negocijs. Quinto: sicut tpe sacro
spēal'r est abstinēdū a pctis, hec em̄ sūt ma
xime seruilia: sic etiā in locꝫ sacris spēal'r ē a
pctis abstinendū: adeo q̄ ppetrata ibi effi
ciunt̄ rāto gūiozа q̄nto locꝫ sanctioz. Dō
in negociatiōe cōiter ꝓcūgūt pctā. Uñ Leo
papa, Difficile est int̄ vendēdz ementisq̄ cō
mercū nō intervenire pctm̄, de pen. dist. v.
c. q̄litas. z Eccl'i. pvij. Difficulter exuitur ne
gociator a pctis labioꝝ. Et qđ dictū ē in p̄
mo dicto de mortali est ītelligēdū: si ibi fiat
negociatio tenēdo ibi fozū rei: nō aūt de ill'
q̄ aliq̄n ꝓuenīūt de mercib⁹ q̄s alibi tenent.

Tertio reddit̄ negociatio illicita ex ꝑfectu
circūstātie q̄n. Ubi nota duo dicta. Primū
negociatio ē illicita si fiat die festo: cui⁹ festi
uitas nō est abrogata p̄ inueteratā ꝯsuā con
suetudinē. Probat̄, in tali casu negociatio
est ꝓhibita: nā. c. ꝑmo: extra. de feriis. de dñi
cis diebꝫ dī. Jn eis mercatū minime fiat, et
in tertio c. eo. titulo, de aliis diebꝫ festiuis ab
eccl'ia institutis dī q̄ eccl'ia decreuit ī his ab
oñi ope seruili cessandū. z in. c. vlt̄. eodē ti
tulo interdicit̄: ne illis diebꝫ p̄cessus iudicia
lis habeat̄: m̄lto magꝫ negociatio tūc habe
rī nō debet, vñ fuilia opa nō sūt facienda ill'
diebꝫ ꝓt̄ ꝓhibitionē factā ab eccl'ia sup illis
ꝓfozmiter ad ꝓhibitionē legalē veterꝫ legis
vbi dī sabbato dī Exo. xx. Oñe op⁹ fuile ñ
faciet̄ ī eo. Dō negociatiões sunt opa fuili
a, igit̄. Uñ die festo sectandū ē spūale octū
id est cessatio ab exterioꝛib⁹ occupatiō. b⁹: z
illud ocium negat̄ per negociū: qz dicit̄ ne
gociū quasi negans ocū. Dicit̄ notanter. si
non est abrogata: ꝓter sequens dictū, igit̄

Scđm dictum est. Loquēdo de rigoze scho
lastico. Negociatio facta die festo/ cuius fe
stiuitas est abrogata: nec noua ꝓstitutione
renouata: pōt esse licita. z hoc auditis diui
nis: z non est vniuersal'r negandū/ q̄n etiam
non auditis diuinis aliq̄n ꝓtingere posset;
licz rarius. Probat̄, naz si eius festiuitas est
abrogata ex toto. i. tam q̄ ad ptem affirma
tiuā/ q̄ negatiuā p̄cepti de celebrando solen
niter illū diem: poterit illa die fieri negocia
tio/ etiā non auditis diuinis. Nam p̄ceptū
de festiuādo aliquē diem festum p̄cipit affir
matiue illa die vacare diuinis: z illa vacarō
spēaliter ꝓsistit in auditione misse, precipit
etiā negative/ seu ꝓhibet illa die fieri seruī
lia: quoz̄ noīe venit negociatio. Dō vtra
q̄ pars est positiui iurꝫ, quia licet vacare di
uinis/ vel colere deū sit legis diuine z natu
ralis/ z inabrogabile: tñ q̄ illud fiat tali det
minato die est positiui iuris, z per ꝓsequēs
abrogabile per ꝛiam ꝓsuetudinē. Modo
abrogatū p̄ceptum non ligat: nec ꝓter ipm
incurrit culpa/ si ei ꝓtra venit. Si aūt esset
abrogata tm̄ quo ad ptem negatiuā, vputa
si om̄imoda ꝓsuetudo inueterata inducta fu
issent aliqua fuilia exercere illa die: z specia
liter illa die negociari/ z tenere fozū rerū ve
naliū quā plati sciuerūt z tolerauerūt: nō tñ
esset abrogata quo ad affirmatiuā ptem: q̄n
hoies illa die audirent diuina: habentes se
pro obligatis ad illa ex p̄cepto eccl'ie: tūc ne
gociatio esset licita / auditis tñ diuinis. Si
aūt non audirent diuina/ peccaret q̄dem ne
gocians non rōne negociatiōis/ nisi p quā
to illa est incōpossibilis auditiōi diuinoꝝ cu
ius tpe fit: sed rōne negligētie omissiōis ei⁹/
ad quod tenet̄. Scđo ꝓbat̄ sic. Nam iure
canonico p̄ceptū est, vt dies q̄ttuoz doctoꝝ
eccl'ie celebrent̄ solēnit er sub duplici officio
vt ptz extra. c. gl'iosus. de reli. z venera. san
ctoꝝ. lib. vj. z ramē si q̄s illis diebꝫ negocie:
aut alia fuilia faciat etiam omissis diuinis/
non censeret̄ in hoc peccare: cuius ratio nō
est nisi q̄z p̄ceptum eccl'ie quo ad hmōi dies
est abrogatū: tam q̄ ad ptem affirmatiuā/ q̄
negatiuā: ita q̄ hoies bona fide z cōscientia
missam omittunt: z fuilib⁹ intendunt. Vel
saltem illa constitutio non fuit recepta: nec
mozibus vtentiū firmata quo ad cessatio
nem a seruilibus: z sic excusant̄ hoies. Si
igit̄ in alijs q̄busdam diebꝫ similis abroga
tio facta sit/ similе iudicū habendū est. Q

si dicat̄ hanc ī stantiā nō ꝓgruere: qz p̄dicta
ꝓstitutio nō videt̄ recipe cessationē a seruili
bus: p̄ h̄ q̄ mandat ea celebrari sub duplici
officio: eo q̄ m̄ka festa celebrāt̄ sub officio
etiā toto duplici: z tñ nō sūt in p̄cepto. Cō
tra dupl'r. Primo: nā textus dic̄ solēniter: z
sic videt̄ ꝓtendere q̄ cessanduz sit a seruilib⁹
z intendēdū diuinis: vt ī aljs festꝫ. Scđo:
qz saltē certū est/ q̄ p̄ceptū ē p eccl'iam q̄sdaz
alios dies festiuare: quoz tñ festiuitatē ab
rogauit ꝓsuetudo, vt dies bti Siluestri: se
ptez dies passiōis dñice. i. bebdomoda san
cta: z tñ ꝓsuetudo apud nos ꝛriū hz. Silr
septē dies resurrectōis. i. bebdomada pasce
z tres dies rogationū: z tñ ꝓsuetudo ill' m̄k
ū detraxit. Qañt̄ p̄dicti dies sint instituti
vt festiui: ptz de ꝓse. dist. iij. c. ꝓnunciādū. et
rogatiões. z. c. ꝓquest⁹. de ferijs. Tertio
ꝓbat̄. Sūt nōnulla festa ꝓsuetudiaria: q̄ cū
a rectoribꝫ eccl'ie intimant̄: denūciant̄ cū t'l
additiōe. i. p̄cipimus: vt illā diem celebretis
fm morē z ꝓsuetudinē loci, tūc aūt hoies re
currunt ad ꝓsuetudinē: q̄ hz q̄ in talib⁹ fiūt
aliq̄ seruilia: tā in domib⁹ q̄ etiaz ī agris: nō
tñ taliter q̄n ad eccl'ias ꝓueniāt ad audiēdū
missas tanq̄ debitas audire ex diei festiui
tate. z taliter agētes: nemo sano iudicio con
dēnat de pctō. Dō si illud nō adūceret re
ctor ad huc illō ines̄ illi et⁹ inditiōi, qz est
sup re positiua: ī q̄ē ꝓsuetudo optima leguz
interpres. igit̄ stat q̄ ꝓsuetudo abrogasset ptē
negatiuā sine affirmatiua. z tūc hoies ꝓsue
ta fuilia exercētes: audit̄ tñ diuinis: ñ erūt
ꝑdēnandi. Dr notāter: nec repata: qz si talī
um festoꝝ festiuitas huc vsq̄ abrogata: fo
ret iam repata p̄ p̄ceptū eccl'ie: puta pape vel
archiepi/ vl' epi/ z clerici: q̄ dānaret̄ tal' huc
usq̄ habita ꝓsuetudo: z ꝓhiberent̄ fuilia: et
ꝓciperet̄ auditio diuinoꝝ: negociatio eēt il
licita talib⁹ diebꝫ. Nec eēt opus ad incurrē
dū culpā illi p̄cepto addere excōicationē: qz
excōicatio ē pena. Dec aūt ꝓsupponit culpā
z p̄ñs p̄ceptiuā legē: lō eoipso q̄ p̄ceptum
eēt latū z ꝓmulgatū ligaret ad culpaz: etiā si
is q̄ ꝓtraueniret nō incurrisset excōicationē.
Utrū aūt ad reparādū festū abolitū: suffici
at auctoritas epi: nō ꝛcurrēte ꝓsensu ꝓpli: vl'
an req̄rat̄ ꝓsensus ꝓpli: sic in sil'i q̄busdā vi
det̄ nō sufficere illā auctoritatē ī erigēdo nouū
festū in aliq̄ dioc̄esi non instituтū a iure cōi:
vt videt̄ innui ī cap'o. cōquest⁹, ō ferijs. z ō
ꝓse. dist. iij. c. ꝓnunciādū. pnūc omitto: licz

videat̄ nō esse par ratio de reparādis festꝫ in
stitutis a iure cōi: licz abrogatis: z de nouo
instituēdis nō expīs in iure cōi. Cozolla
riū: scđm p̄dicta moderamina intelligēda ē
sīa Petri de palu. in q̄rto dicentꝫ. Jn nun
dinis negociādo audirꝫ diuinis nō q̄dez cā
uaritie ꝓgregādo ad superfluitatē: sz aliq̄ fi
ne honesto scz ad puidendū ex lucro necessi
tati sue z familie: vl' ad dandū pauplib⁹: vl' p
uidendū bono cōitatꝫ p rebꝫ necessarijs: z si
milia p̄nt tales excusari: ex quo plati eccl'iaꝝ
sciunt z tolerāt: secus si sūt ꝓhibiti p aliquā
excōicationē: z hmōi, hec ille. Ualt em̄ h̄ q̄t
tuoz requiri ad h̄: vt nō illicita sit negociatō
facta die festo. Prio q̄ audiāt̄ dīna. Scđo
q̄ finis honestus p̄stituat̄. Tertio q̄ ꝓsuetu
do scita z tolerata a plat̄ sit illa die negocia
rī. Quarto q̄ nō sit ꝓhibita negociatio p ali
quā excōicationē. Dō ꝓma ꝓditio nō ē vni
uersaliter vera: qz nō ē vera ī casu vbi eēt ꝓ
moda abrogatio facta p̄cepti: etiā q̄ ad affir
matiuā ptē. Petrus igit̄ intelligēd⁹ est ī casu
vbi tm̄ abrogatio eēt q̄ ad ptem negatiuā fa
cta. Scđa ꝓditio: licz reāt̄ nō tñ solū ī ne
gociatione die festo: sz ēt die ꝑuio facta: qz
etiā tal' est illicita si vestit̄ inhonesto fine: ō q̄
dicēt postea. Tertia est reāsita, quarta vero
nō reāsit̄ absolute. Ha si p̄cepto eccl'ie etiā
sit annexa excōicatio ferende ſnie: adhuc tñ
si illō p̄ceptū est abrogatū in se etiā cōmina
ta pena ē abrogata: qz pena p̄supponit cul
pam: lō sic potuit abrogari p̄ceptū talit̄: q̄
ꝓtraueniētes nō incurrerēt culpā: sic etiā ab
rogari potuit vt nō essent excōicandi: eo q̄
excōicatio nō ꝺz fieri nisi in eum q̄ peccauit
mortal'r vere vl' p̄sumptiue: imo vere nō in
currit: nisi q̄s vere peccauerit mortalit̄. Et
dico notāter ferende: qz licz ide posset: vt vi
detur teneri de excōicatiōe late ſnie annexa
p̄cepto. s. vt si ipa dispositio p̄cepti possit
abrogari: q̄ ꝓsequent̄ etiā latio excōicatōis: z
h̄ ꝓter eandē rōnē iam tactā: tñ p nūc nihil
diffinio. Nec etiā requirit̄ q̄ talis nō sit re
parata p nouā ꝓhibitionē q̄ habeat excōica
tionē annexā: siue late siue ferende ſnie. Nā
etiā si illa sit repata p nouā ꝓhibitionē q̄ nō
habeat talē annexā: nihilomin⁹ illicita red
dit̄ negociatio: cuius certi⁹ sit tūc illicitā eē:
cū annexa est tali noue ꝓhibitōi excōicatio:
quia tunc apparet/ q̄ mens legislatoris fuit
simplicit̄ p̄cepiue velle loqui: et maxie si est
late sententie. Secundū cozollariū, scđm

p̄dicta etiã sunt moderanda dicta doctoris solẽnis Henrici gandẽ. in fine p̄mi q̄dlibeti: vbi vult q̄ tenere forũ rerũ venaliũ die dominico nõ põt excusari a pctõ q̄ cunq; hora dicti facta: maxie qñ fieret tpe missarũ / vl̃ vesperaꝝ: z õt nullũ remediũ excusatõis adesse: qz nõ nisi triplex remediũ ꝓtigeret adesse: scz dispẽsatione pape: vrgẽte necitate: vel vtilitate plã suadente: z abrogatione statuti de obſuantia dñice. Modo nullũ illoꝝ põt hic hr̃e locum: neq; em̃ est gñalis dispẽsatio pape sup hoc facta: nec tolerãdo dispẽsasse videt. Hec etiã scõm habet locũ saltẽ generalit loquẽdo: q̄uis possit esse ꝑticularꝫ necessitas vrgẽs / aut pia vtilitas suadẽs, vt si q̄s libenꝫ emeret sibi necessaria in alio q̄ alio die: sed qz nõ põt ea inuenire venalia / cogit emer in dñica: illi ex pte vendẽtis. Et sm q̄ illa est maior vl̃ minor in vno q̄ in alio: sm hoc vn⁹ magꝫ põt excusari q̄ alius: excipit tñ illã generalẽ necitatẽ q̄ est vbiq;, s. emendi cibaria: z ferrãdi eq̃s, puta si q̄s sit in transitu, z hmõi. Tertiũ etiã nõ hz locũ ꝓpt duo. Prio, qz ꝑsuetudo debẽs abrogare ius positiuũ / dz esse rõnabilis: talis autẽ nõ põt esse tenẽdo forũ dñico die / maxie tpe misse z vesperaꝝ, qz tũc nihil meli⁹ põt fieri cultu dei. Scõo, qz ꝓscriptio dz esse in q̄eta possessione z cõtinua: q̄lem ꝓpe nunq; habuit / tenẽdo forum illo die: qz sacẽdotes nunq; cessant monere ꝓpl̃m ad obſuantiã dñice. Dicit em̃ epm teneri ad phibendũ tale forũ, z si qõ malũ inde eueniat / cũ illõ sit min⁹: nõ dz curaꝛ. Hec ille in sñia q̄ dicta est de dñica: put specifice fiũt de dñica: z pro ut sonãt nõ de possibili / sed de facto sr̃ simplr̃ ꝑa: z maxie de foro tpe misse cũ negligẽtia oĩmoda eiusdẽ: ita q̄ nullã audiat missam tenẽs foꝝ: vel occasionans alios ad silia. De facto em̃ q̄ad ꝑ nulla videt eẽ facta ꝓscꝛptio. Et q̄uis talis determinatio tpis etiã sit de iure positiuo: et ita ꝓscriptibilis: tñ difficili⁹ poterit hoc fieri de illo die / q̄ de alijs diebꝫ: ꝓpt minorẽ tolerantiã z dissilationẽ platoꝝ: z ita rarꝛ cõtingit ibi hr̃e bonã fidẽ, secus in alijs festis. Quo ꝙo ad reliq̄s ptes dici dũmodo sit audita missa: lz etiã sit difficile q̄ de facto fiat / vel facta sit abrogatio ꝓpt reclamatõem sacerdotũ: nõ est tñ ẽt ipossibile: sic nec in alijs festis illõ fuit impossibile: in q̄bꝫ etiã tã affirmatiua / q̄ negatiua intelligẽtia p̄cepti fuit abrogata. Nec rõ sua p̄ma valet, qz eq̄ pba-

ret q̄ nullũ festũ potuiss; fuisse abrogatũ: q̄ nihil melius cultu dei: ꝓpter quẽ illa fuerũt instituta sm oẽs ptes. Hec etiã est verũ q̄ ꝙsuetudo derogans positiuo iuri debeat eẽ rõnabilis: sic q̄ causa inducẽs eã / sit melior q̄ causa cõstitutiõis positiue, imo forte nõ requirit q̄ sit eq̄ bona / dũmodo nõ sit mala: sic actus ille ante positiuũ ius latũ etiã fuit licitus, qz nõ phibitus: sed de hoc alibi in tract⁹ de decimis diffusius dixi. Quarto de prauat⁹ ex defectu circũstantie cur. Ubi nota q̄tuor dicta. Primũ. negociatio est illicita: si exercens ordinet eam finalr̃ ad aliq̄ pctm̃, z si ad mortale / erit mortalis, si ad veniale / venialis. Nam regula est. Oĩis illeactus est mortalis / cui⁹ finis est talis: z venialis / cui⁹ finis est talis: z rõ, qz ex q̄ finis actus est volit⁹ z intentus ab exercẽte actũ, igit exercẽs actũ in talem finẽ exercẽdo vult pctm̃. Uelle aũt pctm̃ est pctm̃, igit. Unde si q̄s negocier vt bẽat ad adulterãdũ: ad iniuste ꝓsequendũ aliq̄ẽ: vel ad pompã exercendũ reddit illicita. Scõm, stat eaꝫ reddi illicitã: etiã si finis eius nõ sit res illicita, ꝓz Nam aliq̄ẽ hr̃e imensas diuitias / non est pctm̃. Nam staret q̄ tales affluerent alicui / nullatenus apponenti cor, nec peccaret recipiendo eas: qz nõ teneret ejcere inutilr̃: sed recipe põt z vtilr̃ dispẽsare. Et tñ si q̄s negocietur in illũ finẽ. vt imẽsas hẽat diuitias ibi sistẽdo ẽt negatiue, i. nõ p̄stituendo ꝑ sibi vt finẽ vltimũ z btũdinẽ / peccabit. Haꝫ hec negociatio deriuat ex radice infecta, i. ex cupiscẽtia oculoꝝ. Ultomagis qñ hr̃e imensas diuitias ab eo intendit / nõ solũ ibi sistẽdo negatiue: lz ẽt ꝑ ipe appciat vt sumũ bonũ ibi sistẽdo affirmatiue. Nã tẽ fruit creaturis: qz amore eis ĩheret ꝓpt se. Et si dicat, ex q̄ hr̃e imensas diuitias nõ est in se malus, igit nõ depuabit negociatõez in eã ordinatã. Rñr negãdo ꝓntiã, nã etiã aliq̄d qđ nõ est in se malũ: sed etiã simplr̃ bonũ z laudabile: nõ est ꝙuenies finis cuiuscũq; actus: imo stat q̄ actus sit etiaꝫ deordinat⁹ z illicitus: si in tale q̄d ordinet, vt si illõ sit min⁹ bonũ q̄ illud qđ in ipm̃ ordinat. Est ei ꝓtra rectãrõne q̄ nobili⁹ ordinet in min⁹ nobile, sic q̄ spũalia dispẽsaret p̄ncipalr̃ ꝓpter suã sustẽtatiõez peccaret, sic negociatio / si fiat ꝓpter hr̃e imensas diuitias (qđ hr̃e in se nõ est illicitũ) reddit illicita negociatio. Preterea habere imẽsas diuitias / non est aliquis actus

elicit⁹, eo q̄ etiã de dormiẽte ꝓficiat: sed desiderare ipas hr̃e est act⁹ elicit⁹ z phibitus a dño ibi. Diuitie si affluant / nolite cor apponere. Ultomagꝫ apponere cor ad nondũ affluẽtes vt affluãt / est phibitũ. Modo negociari ꝓpt hmõi diuitias / includit desiderium earũ. igit. Tertiũ dictũ, negociatio nõ reddit ꝑcise illicita ꝓpt hoc q̄ ordinat ad lucrũ. Nã hr̃e lucrũ si nihil addat / est finis ad huc indeterminat⁹: z eius intentio vel volitio põt vltra vestiri alio fine determinato, nã contingit lucrũ velle hr̃e ad ꝑ, vt sic imensas cõgreget diuitias: aut vt nẽcitati vl̃ pietati subministret. Cõfirmat, qz nisi sic / oĩs negociatõ est illicita, nã oĩs talis fit ꝓpt lucr̃ habẽdũ, vt ptz ex el⁹ descꝛptione sup habita, saltẽ q̄tũ est ex volũtate negociantis. Nam negocias vult / vt vltra pciũ qđ exposuit / sibi soluant expense adductiõis / cõseruatiõis: et etiã el⁹ oper z cure, z hmõi. Modo illud vltra accipiendũ vocat lucrũ. Quartũ dictũ, ad hoc q̄ negociatio sit q̄tũ est ex pte finis licita / requirit q̄ lucrum intentũ ordinet ad alter̃ illoꝝ duoꝝ, s. ad necessitatẽ / aut pietatẽ. Exẽ ꝓpl̃m, si ipe eo indiget / vel familia sua: vl̃ ceteri / q̄r tanq; domesticoꝝ tenet curã hr̃e. Jxta illõ apli. j. ad Timo. v. Si q̄s suoꝝ: z maxie domesticoꝝ curã nõ hz: fidez nõ hz: z est infideli deterioꝛ. Et iterꝫ. Parẽtes debẽt thesaurizare filijs, ij. Lor. xij. Exm̃ scõi. vt si nõ indigeat illo lucro: pauper tñ chr̃i indigent: ad q̄r indigẽtiã releuandã ordinat ꝓncipalit illud lucr̃. Laudabile em̃ est vt talis nõ oĩno oret / qđ vtiq; vitupabile eẽt: lz cuz fm statũ suũ diuinũ pẽiuz expleuerit: aliquã actionẽ seculare / vtilẽ / honestã ipotare valent releuationẽ indigẽtiũ exerceat quã nolit. Apls em̃ ad Eph. iij, ait. Laboret supple hõ manibꝫ suis: qđ bonũ est vt hẽat vnde tribuat necitatẽ patienti. Mõ stat q̄ alia artem nõ nouerit / q̄ negociationẽ, igit. Et dico fm decentiã rõ. Nã indecẽs eẽt q̄ ille tantũ inhiare vellet talibꝫ lucrꝫ / q̄tũ hi q̄bꝫ subest ꝓma cã / q̄ est necitatꝫ. Plus em̃ strigit necessitas, qz est p̄cepti / q̄ pietas existens ꝓximi. Uidere em̃ aie tue placẽs deo, ꝛ Eccli. Quid em̃ eẽt q̄ talis vniuersũ mundum lucraret: z aie sue detrimentũ pateret, z pius in paupes eẽt, p eis inhiãdo lucris: z in se ipius z cru delis eẽt ꝓprie salutis negligenꝛ. Et sic põt esse licita: si fit lucrũ aliq̄ ꝑdicto modoꝝ: sic etiã licita esse põt si fit ꝓpter

vtilitatẽ reipublice, s. qtũs patrie nõ desint res necarie vel vtiles. Quinto reddit illicita ex defectu circũstãtie cui, de hoc pone sex exempla. Primũ, si q̄s negocier vendẽdo aliquid eis q̄bꝫ est prohibitũ, vt si q̄s vẽdat ex coĩcato. Nam in tali negociatione est coĩcatio: modo regularit loquẽdo phibitũ est cõmunicare cuz excoĩcato. Scõm exm̃. vt si quis negocier vendẽdo merces eis / q̄bꝫ q̄d vendere est phibitũ: etiã si illi nõ sint excoĩcati. Sicut statutũ est: q̄ si iudeus iniecit manus violẽtas in clericũ; z dñs eius monit⁹, vt faciat eũ satisfacere iniuriã passo / z eccle sie neglexerit: illud adiplere dz ꝑlatus eccle siastic⁹ oĩbus chr̃ianis per censurã eccl̃iasti cã interdicere: ne cũ iudeo anteq̄ satisfaciat ꝑsumat cõmercia, extra. de iudeis z sarace, c. postulasti. Et sic post talẽ phibitionẽ illicitũ est tali merces vẽdere: lz talis nõ sit excoĩcatus / saltẽ directe. Alia q̄tuoꝝ exẽpla tc, sr̃ illa q̄ posita sr̃ in ꝓma ꝙclone de saracenꝫ / hussitis / z hostibꝫ romani ꝑerij tc. Haꝫ in p̄dictis q̄tuoꝝ nõ ꝑcise ex obiecto: sed ẽt ex circũstantia cui dep̃uat negociatio. Sexto ex defectu circũstantie q̄bꝫ auriliꝫ, de q̄ põt poni tria exẽpla. Primũ, nam si q̄s negocier p̄ministros vl̃ socios exercẽtes ꝛcrus dãnatos, vt palliatas vsuras: aut q̄ vendũt ꝓ prẽcio excessiuo: aut agũt fraudulẽtas vẽditiones: z ipe scit vl̃ credit ꝓbabilr̃ tale q̄d de eis vel hz ignorantiã affectatã / aut crassam z supinã de tali eoꝝ iniq̄tate / nõ excusat a cõsilij pctõ: si eos nihilomin⁹ tenet in mist̃erio vel societate: lz ipe ab illicitis cõmercijs caueat z socijs vel ministrũ admoneat ab illicitꝫ abstinere. Nã illõ nõ satis est: sed cũ effectu dz eos a talibꝫ ꝓhibere. Aut si nõ põt / dz se absoluere ab eoꝝ ministerio z societate. Q̄ si nõ põt: debet ꝓtestari q̄ nullaten⁹ de illicitꝫ lucris eoꝝ velit ꝑticipare: nec in illos illicitos ꝛctus cõsentire. Nam nisi sic agat / habẽt ꝓ ꝙsentiẽte. Errorem em̃ cui nõ resistit ap probat. lxxxiij. dist. c. error. Scõm exemplũ. Si mediantibꝫ simulatõibꝫ negocier: vt si simulat in exteriori gestu z apparatu se simplicit nolentẽ / vel valde difficilẽ ad emẽdum tanto ꝓcio: vel ad vendenduz ram vili ꝓcio: vt sibi offert (sicut nõnunq; fit) quatenus aliũ deterreat: vt sibi ꝓ remissioꝛ vẽdat: aut ꝓ maiori ab eo emat: cum tamẽ in corde simplicit sit voluntarius ad sic emendum / vel vendendũ / sicut sibi offert. Nam.

hec simulatio est mẽdaciũ opis/ vel gesticulatiõis.ꝛ pinde ẽ ac si ꝓbis dicere se simplr nolentẽ/ vl valde difficilẽ:qõ vtiqꝫ esset mẽdaciũ.Secus vbi nõ simulat se aliter se habentẽ in mẽre quã hẽat: ꝗuis non apiat illã suã mẽrẽ alterlt:nec ꝗrit rem emere vel vendere ꝓ iniusto ꝓcio.Hã differũt mentẽ suã ñ apire/seu explanare alteri:ꝛ aliẽ eã apire/ꝗ ĩ ꝓitate sit.Tertiũ.Si negociẽt mẽtiẽdo/ꝛ multomagis peierãdo:vtputa õt se rem tanto emisse/cũ nõ tãto emerit:dicit se dãnũ sustinere si remissius vẽdat: õt rem nõ ofectuosaz/cũ tñ sit defectuosa:ꝛ hmõi.Et circa ꝟ nota octo dicta.Primũ.Si ꝙs negotietur aduertẽt iurãdo ꝓpositiõez quã scit: vl ꝓbabilit credit eẽ falsã:talis peccat mortalit. qz irreuerẽtiaz magnã deo facit ꝺ scõm ꝓceptũ decalogi:nã piuriũ ẽ ex genere maluz mortalr ꝓhibitũ:ꝛ ñ refert an illa ꝓpositio in re sit vera vel falsa/vel non: dũmõ credat ꝓbabilit eã esse falsã.Dico aũt aduertẽter iurãdo ꝓpter sequẽtia.Scõm.Si negotiando iurat ꝓpositõez sibi dubiã dubio ꝓbabili vel eqlibri/peccat mortalr:si aduertit se eam iurare:quia tũc exponi se ꝓbabili vl eqlibri periculo periurij.Exponere aũt se ꝓbabili vl eqlibri periculo periurij, Exponere aũt se probabili vl equilibri periclo pcti mortal'/ ẽ mortale.Tertiũ idẽ iudiciũ est.Si negociator ñ pcõsiderat ꝓpositionẽ quã iurat an sit ꝟa vl falsa: ꝛ nihilomin⁹ eam asserit ꝑ iuramentũ: aducrtẽs se iurare: ꝺz eñ eam ꝑexaminare cũ diligẽtia:alioqn exponit se periclo piurij ꝛ notabil'diuine irreuerẽtie ꝛ maxie ꝟ facere ꝺz homo ĩ iudicijs:ꝛ in ill'in qꝟ ledit ꝓximus.Quartũ.Si negotiator ꝑmittit eam diligent':ꝛ facta debita diligentia ꝓbabilit credit eam eẽ verã: ꝛ sic eã iuramẽto credulitaꝛ asserit verã/nõ peccat mortalr:etiã si ĩ re nõ esset vera.Dico notant' iuramento credulitaꝛ:qz si eã ꝙ tñ ẽ sibi ꝓbabilr credita/assereret simplr tãꝯ sibi simplr certã/ꝛ cõstantẽ:nõ excusaret a mortali si ĩ re eẽt falsa. sic ĩ rebꝰ cõdẽnabilibꝰ nõ sufficit iudici iuramẽtũ credulitaꝛ: sic tñ in fauorabilibꝰ sepe sufficit.Vñ si ĩ talibꝰ odiosis ꝓ cõstanti:ꝛ vt certã asserat testꝫ aliquã ꝓpositionẽ/ꝙ tñ est sibi ꝓbabilr credita:nllaten⁹ excusabitur a mortali /si in re est falsa. Quintũ dictũ.Si aliquã ꝓpositionem dicit quã scit vel credit esse veram: aut de ea dubitat dubio ꝓbabili/vel equilibri:vel nõ considerat eam an sit vera vel nõ:ꝛ iuramẽto eã asserat:nõ tamẽ aduertẽdo se iurare:puta lapsũ linguẽ vl in cõsideratiõe:nõ videt rõne iuramẽti anneri peccare mortalr:qz mortale pctm̃ reqrit deliberationẽ verã vl' interpratiuã.Dic aũt ñ est talis deliberatio:rõne inuocatiõis ꝺ intestẽ vt casus sonat:ꝛ licet sit deliberatio ex parte ꝓpositiõis:tñ illã asserere vel dicere vt verã nõ ẽ mortale:qz stat ꝙ ei⁹ assertio nõ sit nisi mendaciũ officiosũ vl' iocosũ, Est igit ille casus tm̃ veniale pctm̃ rõne iuramẽti annexi:licet valde cauendũ sit,qz valde approximat ad mortale. Et dixi rõne iuramẽti ꝛ cẽ.qz rõne ꝓpositiõis asserte posset eẽ mortale:qz stat ꝙ ei⁹ assertio sit mendaciũ ꝓnicio sum:posset ẽt rõne eiusdẽ eẽ veniale:si sit mẽdaciũ officiosũ: vl' iocosum:ꝛ tũc duplex veniale erit ibi. Septũ.Si ꝓpositionẽ ẽt verã:ꝛ quã scit vel credit verã:iurat ex ꝙdãlecuitate vl ꝺ uetudine: vel ẽt si nõ aduertat se iurare ẽ veniale.ꝛ ꝙ:ius eẽt si aduertens se iurare:si nõ subest cã legitima/ꝙlis ẽ necessitas:vel honesta notabil' vtilitas. Vñ christ nõ ꝓmisit iurare oĩno dicẽs.Dico vobꝭ ñ iurare oĩno. Mat.v.id est ex ꝙcũqꝫ cã:ſz tm̃ ex cã necitaꝛ/aut notabil' vtilitaꝛ. Et sicꝟ ꝺ de negociatore:sic intelligẽdũ est de aliꝭ in sili forma iurantibꝰ. Septimũ.Si sine iuramẽto mentit' mẽdacio ꝓnicioso ipi cum ꝙ negociat:mortalr peccat:vtputa mentit;vt dãnificet ꝓximũ cui vult vẽdere/vl'a ꝙ vult emere: vel ex ꝙ seqt damnũ ꝓxio:vt ipe cõjcit vel cõjcere debet.Et intelligit de pnicio vel dãno notabili.Hã si ĩ modico ꝙd eẽt vilis estimatiõis:ꝛ ꝙſi ꝓnihilo cõputaret iurenderet decipe:illõ tm̃ eẽt veniale:nõ mortale:nisi ex aĩo fieret mortale,puta qz ꝓparet mentꝫ in actu esset:si posset eũ decipere in magno:etiã facere veller,nã etiã tũc essꝫ mortale alꝭ secus:sic in sili ꝙ furat vl'accipit vilem rem:vt puta pennã suo conscholari:vel pomũ de arboze vicini:ꝛ hmõi:nullatenus furatur⁹ rem notabilis pretij:nõ nisi venialle furtum cõmittit,secus si anio actu concideret:se etiã rem notabilis pretij furaturꝰ si inueniret,Quõ autẽ ad illoꝝ modicoz restitutionẽ:in quibꝰ venditoz decipit ꝓximum teneatur videri:habeꝫ i tractatu de restitutionibꝰ. Octauũ.Si sine iuramento mentitur mendacio officioso:vtputa ĩ vtilitatẽ suam sine dãno ꝓximi nõ peccat:nisi venialiter: vtputa simplici ꝓbo dicit se emisse rem tãto cũ minozi ꝓcio emerit:ꝛ hoc tãc

vt alⁱ⁹ ab eo emat cõdigno ꝓcio: ꝙ alias ab eo nullaten⁹ emeret: sed ꝓtenderet sibi dare pcũ nimis paruũ. Nec opꝫ addere/ꝙ ad ꝟ ꝙ tale nõ sit mortale requirat (vt ꝙdam ꝺt) ꝙ talis negociator nõ ducat hoc mendaciũ in cõsuetudinẽ. Hã etiã si ducat in cõsuetudinẽ/ nõ erit illud mortale: qz venialle mille viciꝭ repetitũ/nunqꝫ erit mortale:nec eq̃ale vnqꝫ vni mortali: ꝗuis sit natũ disponẽt ꝺ ad mortalẽ cõtemptũ diuine offense. Nec est sile de ebrietate. Hã ebrietas (saltẽ ꝓprie capta : vt ꝟ capim⁹.s., ꝙ est subuersiua rõnis) est ex genere mortal' ꝗuis ex impfectione deliberatiõis ꝛ ꝓsensus sit venialis: puta,qz inebriãs nõ aduertit illũ potuz esse inebriatiuũ:nec ab aliꝭ hoc audiuit/vl' exptus est ei⁹ fortitudinẽ ꝛ effectũ : licz aduertat eũ esse ĩmoderatũ/ꝛ nihilomin⁹ eũ bibat ꝺodo venialle ex impfectione (qõ tñ est ex genere mortale) si ducat in ꝓsuetudinẽ/erit mortale:eo ꝙ frequẽtando efficit vere / vel interpratiue scies illũ potũ eẽ inebriatiuũ,ꝛ per ꝰ est interpratiue / vl' vere deliberate volens incurrere subuersionem rõnis, Volens aũt cõmittere mortale ex genere : si illõ deliberate/vere/vel interpratiue velit : peccat mortalr. Hã sic ẽ de mẽdacio officioso: qꝛ illõ ex genere est tm̃ venialle. Ideo etiaz si deliberate cõmittat/ꝛ replicet: nõ nisi venialle manebit. Vñ ſm ꝟ ꝺz intelligi dictũ Augustini dicẽtꝭ, Nullũ adeo venialle est qõ nõ fiat criminale:ꝺũ placet. Loquit' eñ de venialibꝰ nõ ex genere:sed ex impfectõe ꝓsensus/ ꝛ carẽtia deliberatiõis, Septio ꝛ vltimo/ ex defectu circũstantie quomõ. Et possunt poni ꝙttuoz exẽpla. Primũ,si negociando cõmittat monopoliũ.Deriuat aũt seu cõponit monopoliũ alio illoꝝ duoꝝ modoꝝ,scz aut a monos qõ est vnũ.ꝛ poliũ,i. venditio ꝙ vẽditio quã vnus solus exercere ꝺz. Vel scõ dicit a monos qõ est vnũ. ꝛ polis ciuitas,ꝙſi negociatio tm̃ vni in ciuitate cõcessa:vel per eũ vsurpata. Et ſm ꝓmã deriuationẽ seu ꝓpõnem exercẽs monopoliũ / dicit monopola penul,pdu,a monos qõ est vnũ, ꝛ pola,i,venditoz:ꝙſi vn⁹ vel singlaris vẽditoz/vel negociatoz. sic bibliopola,pen̄.pd. ꝺ bibliaꝝ.i,libroꝝ vẽditoz. Sz ſm scõam ꝺ monopolus pen̄,coz,a monos,i,vnũ,et polis ciuitas:ꝙſi vnus vel singlaris in ciuitate vẽditoz/vel negociatoz. Et ꝗuis ſm aliquos cõmittat monopoliũ nõ tm̃ primo modo ifra dicẽdo:ſz etiã aliꝭ modis ibidez ponẽdis:tñ ꝓprie nõ ẽ monopoliũ:nisi ꝓmo mõ:vt ptz ex vi nominis:ꝛ etiã ptz:qz in rubrica.C.de monopoliꝭ.distinguit': tam inter.ꝗ in glo.monopolium ab aliꝭ modis. Vñ ꝺ ibi sic,De monopoliꝭ ꝛ ꝙuentu negociatoꝝ illicito vel artificio erga laboꝝ: nec nõ balneatoꝝ phibitꝫ illicitis pactionibus.hec ibi. Attñ qz oẽs modi illi phibent sub vno titulo: tõ trãseã⁹ ꝓnũc cũ tali mõ loquẽdi. Prio igit cõmittit monopoliũ si ꝙs ꝓpria auctitate:vl' ẽt auctitate rescripti ipiat ipetrati vl' ipetrãdi:aut pragmatice sanctionis ꝓtendat vt sibi soli liceat exercere negociationẽ i ciuitate:aut cõtendat ꝛ conet ad ꝟ vt null⁹ ꝓter eũ exerceat eã. Scõo.Si nõ sol⁹ ipe exerceat:ſz etiã alij:attñ pactũ facit ipe ꝛ alij ꝙ nõ remissiori ꝓcio vendant merces ꝗ sic ꝙ uenerũt:nõ petit intẽdẽs ꝙ ꝟ se ꝓseruare indẽnes:ſz intẽdẽs lucꝝ:etiã immoderatũ ex nimietate pcij ꝓsequi. Tertio Etiã si illud pactũ nõ facerẽt ex illa cã:vt immoderatũ lucrũ ꝓsequerent:ſz tm̃ vt se ꝓseruarẽt indẽnes a lucri illi⁹ cessatiõe:qõ alꝭ ẽt licite recipe possent,liberũ decet eẽ fozũ rerũ: vt nõ astringat se ꝙs pacto nulli se facturuz gr̃am in vẽditiõe mercũ. Naz cõstat ꝙ pctũ iustũ � alicuꝰtã latitudinẽ: intra quã si recipit vẽditoz: manebit indẽnis a dãno emergẽti ꝛ etiã cessatiõis lucri:sic ꝙ ad huc habebit lucrũ:etiã si nõ in extrẽo vl' rigido gdu latitudis vẽdat. Nõ ꝓ pdictũ pactũ ꝓtigeret paciscẽti ꝓcludi vlã:vt nõ nisi ĩ rigidissimo gradu iusti pcij vẽderet:cum tñ ꝓtiose ꝛ sine suo dãno posset vẽdere remissiori. Quarto: si aliq̃ singularit' sciẽtes aliquã artẽ paciscãtur int' se ne quisqꝫ eoꝝ doceat quẽqꝫ illã artẽ:nisi sit fili⁹ vl' filia nepos vl' neptꝫ eozũ dẽ: ꝛ sic de sil'ibꝰ:vt sic ipi soli ꝓsequãt cõmodũ ꝛ lucrũ illius artis. Quinto. Si balneatores cõdicãt vt nõ balneent quẽqꝫ:nisi ꝓ pretio:sup quo inter se ꝓuenerũt. Sexto. Si locatores opaꝝ vt scriptores libroꝝ aut edificatores edificioꝝ ꝺ dicũt iter se:vt op⁹ inceptũ ab vno null⁹ aliox pficiat:ꝛ idẽ ꝺ locatoribus rerum:vt si locatores equoꝝ aut domoꝝ/aut stationũ/vel apothecaꝝ:ĩ quibus mercatores in nundinis tenent fozum condicerẽt predicto modo. Qꝛ autem monopoliũ omnibus illis modis sit illicitum: ꝓbat sic. Primo:quia dãnat naturali ratione. Hã illõ qõ tm̃ ꝓpter priuatũ cõmodũ

est in notabilē z grauē pniciem reipublice: z cū ꝫ precludit viā benefactēdi pꝛio est illicitū: si em̄ aliqō mēbꝛū singulare cozpis naturalis conaret̄ ꝓpt̄ suū tm̄ cōmodū illō agere qō i pniciē totꝰ cozpis vl̄ alioꝝ mēbꝛoꝝ redūdaret aut phiberet būficiū ceteris mēbꝛis impēdi z toti cozpi. Illud inq̄z tāḡ pniciosum mēbꝛū rescindēdū eēt: ꝑ sic ēt ē i cozpore mystico cuiusmodi ē res publica. Nō monopoliū ꝓdictis modis est huiusmōi. Nā si exerceat̄ ꝓdict̄ modis: ꝫ inde sequit̄ q̄ singule ꝓsone ciuitat̄ cogent̄ merces q̄b indigēt ab illo vno z singlari ꝑm illi⁹ būplacitū recipe: z ꝫ ꝓstabit occasionē q̄ cogeāt ꝓcīū imoderatū exhibere z oppꝛimēt z angariabunt̄ ꝺ iustitiā: z q̄si ad q̄ndā seruilē obligationē redigent̄: cū tū deceat i libera ciuitate liberā eē facultatē i emēdo/vēdēdo/locādo/z oducēdo. Aut si ñ fiat ꝓdicta oppꝛssio: nec occasio ei⁹: attñ beniuolis negociatoꝛibus ꝓcludit̄ via būfaciēdi z gr̄az impēdēdi pꝛio, ꝺ illō. Pꝛouer. iij. Noli phibere būfacere eū q̄ ꝓt: ꝫ si vales ipe bñ fac. Scōo pbat̄ q̄z ē ꝺ lēgē positiuā: nā lex ciuilis dānat simplr monopoliū ꝑm oēs ꝓdictos modos z ex magnitudie pene annexe cōiect̄/ q̄ talr est phibitū q̄ tenēt subditi sub mortali peccato ad ei⁹ obsernātiā. Nā exercēs monopoliū ꝓmo mō: ꝓꝛiis bonis ꝺz expoliari z ꝑpetuo exilio dānari. Exercēs aūt aliis modis tactis ꝺz puniri in q̄draginta libꝛis auri. Et officialis q̄ pꝛecio cozrupt⁹: vel dissimulatiōe: aut q̄cūq̄z alia vitiosa cā nō punierit: sed ꝑmiserit tales modos monopoliū ꝺz puniri in quinq̄ginta libꝛis auri. Scōm ꝑncipale exm̄. Si negociatoꝛ emit diminuto ꝓcio merces decepto, ſ, venditoꝛe aut ipe postea vēdit excessiuo ꝓcio: z ꝺ ꝫ ifra. q. lvij z. lviij. Tertiū. Si carius vendit transeūtibꝰ q̄ manentibꝰ. Vñ dicit̄ concilīū Albanense. Pꝛesbyteri plebes suas moneant: vt hospitales sint z nō carius vendāt transeūtibꝰ q̄ mercato vēdere possint. Et intelligit̄ si excessus sit vltra latitudinē iusti ꝓcij: alioquin si intra eā fuerit: poterit vni cari⁹ vendere q̄ alteri: quia vult alteri gratiaz facere.

Quartū. Si carius vendit ad terminū q̄ faceret ad pꝛompta solutionez: z hoc ꝓpter hoc q̄ expectādo implicite mutuat emptoꝛi. De q̄b infra videbit̄ plen⁹. Et generaliter oīs vēditio z emptio in q̄ ē implicita vsura reducit̄ ad defectū hui⁹ circūstantie. Posset etiā exēplificari de q̄ modo p illas negociatiōes q̄ nullā vtilitatē afferūt reipublice/sed potius dānū. vt venditiones instꝛoꝝ ludi: fortune: z q̄dam alie, de q̄b infra dicet̄. Et si dicat̄, adhuc restāt due circūstantie, ſ, q̄d: z circa q̄d. Dōz q̄ ambe ille in ꝑti actu habēt rōnē obiecti act⁹ poti⁹ q̄ circūstātie. Nā id qō vendit̄ vl̄ emit̄: vl̄ circa qō est emptio z vēditio: ē obiectū negociatōis. Nō de obiecto dictū est in ꝓma ꝙclone, z hec de presenti questione.

¶ Questio. LII.

Vtrū negociatio seu

mercatio sit indistincte clericis illicita: Solutio questionis stat in quinq̄ distinctionibus: z sex conclonibus.

Pꝛima distinctio est. Negociatio capt̄ triplr. Pꝛimo generalissime, z sic q̄cūq̄z actus acq̄sitiu⁹/seu lucratiu⁹ tpalīū: siue sit ꝺctus/ siue aliq̄s ali⁹ act⁹ vel exercitiū, pura alicuⁱ⁹ officij vel artificij ꝺz negociatio. Nā mlta officia secularia dicūt negotia secl'aria, vtputa officiū secl'aris aduocātie z ꝓcuratiōis secularis, vt procurationis villaz: z officiū iurisditiōis seclaris/ z tabellionat⁹: arcq̄ exercitiū vtriusq̄ medicine. Hec em̄ reputant̄ negotia secularia, vt patet per totum, extra, ne clerici vel monachi se immisceāt negotijs. Silr officiū vel exercitiū tabnarie z macellarie. Scōo capit̄ gñalr, z sic tm̄ ꝺctus ꝺz negociatio: nō tū solus ꝺctus emptiōis: imo et ꝺctus locationis: ꝺductōis: z ꝺctus mutui fac⁹ ad lucrū: cuiusmōi est mutuatio vsurāria: dicit̄ ꝫ mō negociatio. Nā negociatio generaliter capta est idē qō mercatio gñalr capta, mō negociatio gñaliter capta sub se cōprehēdit/nō tm̄ emptionē z venditōez: sed etiā mutuationem vsurariā. Nā mutuātē ad vsuras Joā. Chryſ. enūerat inē mercatores Matt. xxi. sup illo. Eiecit emētes z vēdētes, vbi ꝺ sic. Sup oēs mercatores maledict⁹ est pl⁹ vsurar⁹. Ipe nāq̄z rem datā a deo, vendit nō cōparatā, post fenus rem suā repetit tollēs aliena cū suis. Mercatoꝛ em̄ nō repetit rem vēditā, hec ille. Tertio modo spēalr: z hoc mō tm̄ ꝺctus emptiōis vl̄ vēditiōis/ vl̄ vterq̄

Ꝺcda distinctio. (sil'ꝺ negociatio, Negociatio etiā spēalr capta/ est duplex. Nam q̄dam nō dicit̄ lucrativa: saltē ꝓpie loquēdo, z est illa vbi aliq̄ emunt nō vt reuēdant̄: ꝫ emunt̄ ad vsum suū. Aut si vendunt̄/non tū fuerūt lō empta vt reuenderent̄: ꝫ ad vsum dom⁹ fuerūt empta/ vl̄ etiam alr fuerūt acq̄sita q̄ꝫ emptiōe, vtputa dono vl̄ laboꝝ ꝓpꝛiis. Alia ꝙ ꝺz ꝓpie loq̄n do lucrativa: vbi, ſ, aliq̄ emunt̄ vt reuēdant̄. Sic Phs. j. polit. distinguit duplicē acq̄sitiuā pecunie: seu pecuniatiuā. Quedā em̄ ꝺz pecuniatiua vtil' qua, ſ, acq̄rit̄ pecunia de rebꝰ nēarijs: vt alia vtilia emant̄. Alia est trāllatiua q̄ acq̄rit̄ pecunia ad emēdū res: ñ vt ipse eis vtat̄/ ꝫ vt reuēdat.

Tertia distinctio. Negociatio spēaliē capta nō lucrativa ꝓpie loquēdo dicta/ est duplex. Quedā ē economica: z ē illa q̄ res aliq̄ emunt̄ ad vsum z nēcitatem ement̄ z suoꝝ: vt q̄s emit blada vl̄ vina nō vt reuēdat: ꝫ vt i familia sua vtatur eis. Alia ē politica, ſ, q̄ res emunt̄ ad vsum z necessitatē ciuitat̄: vt si rector ciuitatis blada vl̄ vina emat qtūs exercit⁹ bellic⁹ ide viuat.

Quarta distinctio. Negociatio economica fit dupl'r. Pꝛio dū tangat emēdo: vt ꝑcedēs exēplū fuit. Scōo dūtaxat vēdendo: vt siq̄s blada z vina q̄ de suo ꝓpꝛio labore q̄ agros z vineas suas coluit habet/ vēdat. Silr si q̄s res sibi donatas vēderet/aut si q̄s res emerat ad vsū suū: ꝫ cū sibi supfluūt: eas vēdit/ vl̄ si sibi nō supfluūt attñ si nūc nō vendat: ꝫ retineat dānificaret: q̄z leuioꝝ ꝓcio potuit postea iuenire.

Quinta distinctio. Negociatio lucrativa ē duplex, q̄dā em̄ ē stricte loq̄ndo negociatio: z est illa vbi q̄s emit res vt eas dē reuēdat ꝑm earundē rer⁹ valorem sine ꝫ q̄ p artificiuꝫ illas īmutet ad aliquā formā artificialē: rōne cui⁹ eas vendat: vt siq̄s emit massas ferri: vt sic eas dez sic emit reuēdat: z ꝺz ꝓpꝛie lucrativa pecuniaria. Alia ē nō stricte loq̄ndo negociatio q̄, ſ, q̄s emit res vt partem aliq̄d ex eis operet: vt sic opatas vēdat ꝑm valorē artificialē forme introducte. Et ꝫ fit dupl'r. Pꝛio si tales res vēdit q̄z valoꝝ tot⁹ ē ex artificio: vt si ex materia quasi nulli⁹ pretij operet aliq̄d artificiale: sic fūt matte vl̄ storia q̄ fiūt ex iunct⁹, a sterno dicta: eoq̄ sternunt̄ sup terrā z fiscelle et sportule/ q̄ fiunt ex viminibꝰ. Scōo si tales res vēdit q̄z valoꝝ nō tot⁹ ē ex artificio: sed etiā ptim ex materia: vt siq̄s emat asseres vt ex eis faciat arcā: z sic eā vēdat vl̄ pgamenū vt faciat libꝝ z scribat z scꝑtū vēdat.

Pꝛima ꝙclo. Nō est indistincte z vniuersalr dicēdū. q̄ negociatio sit illicita clericis. Probat̄: q̄z tūc sensus eēt q̄ nlla negociatio vl̄ in nullo sensu eēt eis licita: ꝫ aūt ē falsū: nā et aliqbꝰ auctoritatibꝰ pōt ꝙinci aliquā vl̄ in aliq̄ sensu eis negociationē esse licitā: qō ꝓz. Nā artificiū exercere vt artificiata vēdant̄: z sic lucꝝ ꝑ sua vl̄ indigētiū sustentatiōe obtineat ē aliq̄lis negociatio: z tñ clerico licitus est artificia aliq̄ exercere: vt artificiata ꝑ eū vendant̄ z lucrū ꝓdicto mō habeat̄. Minoꝝ ꝓz seq̄ntibꝰ auctoritatibꝰ q̄nq̄. Pꝛia est ex ꝙcilio carthaginensi: z hī. xcj. di. c. Clericꝰ. vbi ꝺ. Clericꝰ victū vl̄ vestitū sibi artificiolo vl̄ agricultura absq̄ officij sui detrimento dūtaxat ꝑparet. Clericꝰ em̄ q̄ absq̄ cozpusculi sui ineq̄litate vigilijs deest: stipēdio ꝑuatus excōicet Scda est ex eodē ꝙcilio q̄rto: vbi ꝺ: Clericus q̄libet ꝑbo dei erudit⁹ artificiolo victū q̄rat. Tertia est ibidez vbi ꝺ. Oēs clerici q̄ ad opandū validi sūt z artificiola z lras discant. Quarta ē: qz vt hī. Act. xviij. Apl'us Paul⁹ etiā exūs eps exercuit artificiū artis scenofactorie. i. artis faciendi scenon. Sce non aūt q̄ grece ꝉcat vmbrā: accipit̄ in latino ꝑ tabernaculo: z etiā ꝑ fune. z sic Paul⁹ fuit funifex vl̄ tabernaclorū vl̄ tentoꝝ factor. Et q̄ nō solū sciuerit: ꝫ etiā exercuerit: ꝓz: qz ibidē dic̄ text⁹/ q̄ Paul⁹ māebat apd Aq̄lam z Pꝛiscillā: eo q̄ eiusdē artis erat z opabat. Erāt aūt scenofactorie artis, Et silr j. Cor. iij. Ipe ꝑ se talis ꝺt. Laboramus opantes mānibꝰ nr̄is. Et. ij. ad Thes. iij. Neq̄ gratis panē māducauim⁹ ab aliq̄: ꝫ i labore z fatigatiōe nocte z die opantes: ne quē vestrū grauarem⁹. Quinta est ex ꝙcilio Hanarcensi. z hī. xcj. dis. z etiā extra. ꝺ celebra. missas. c. j. vbi ꝺ de clerico/ q̄ pactis horꝝ z visitatꝝ infirmis si voluerit exeat ad opus rurale: vt necitatibꝰ pegrioꝝ z hospitiū siue diuersoꝝ cōmeantiū infirmoꝝ atq̄ defūctoꝝ

Ꝺcda ꝙclo. Nō (succurrere possit. est indistincte vl̄ vniuersalr dicendū q̄ negociatio sit licita clericis. Probat̄, q̄z mltē auctoritates innuūt eam eis cē illicitā/ detestabilē z phibitam, qō ꝓz enumerando tres: z tertia includit tres. Pꝛima est Augu. in lib. qōnū ve. z no. testamenti. z habet̄. lxxxvij. dist. in. c. fornicari. vbi dicit̄, fornicari hominibꝰ semp non licz negociari aliqū licz aliqñ nō licz, antecq̄z em̄ ecclia tic⁹

quis sit licz ei negociari: facto ãt tã nõ licet. Dõ cũ q̃s fit clericus/ fit ecclĩasticus, igit̃. Scõa ē Hiero, eadē dist. in. c. negociatorē, vbi õr. Negociatorē clericũ/ ex inope diuitem/ ex ignobili gl̃iosum: q̃si q̃ndam pestem fuge. Tertia est Helasij pape eadē dist. c. pñs. vbi Helasius sub pena suspensionis ab officio clericali decreuit clericos debere abstinere a negociatõibꝫ, fundãdo se i tribꝫ aucratibus q̃bꝫ ħ inuit. Prima/ q. Dar. xxj. Christus eiecit emētes z vendētes i tẽplo. ibi nuãs q̃ in ecclĩastico loco nõ ꝺbēt talia exerceri: sic nec p ecclĩasticas psonas. Scõa/ q. paulus. ij. ad Tim. ij. ait. Nemo militãs deo implicat se negocijs secl̃aribꝫ, clerici ãt militãt deo. Tertia/ q. ps. ait m̃ translationē. Lxx. interpretũ. Oñ nõ cognoui negociationē introibo i potẽtias dñi. vbi inuit q̃ ad hoc q̃ q̃s introeat i potẽtias dñi: ꝺz se nõ implicare negociationi. Cũ aũt clericoꝝ sit spẽalr intrare in potẽtias dñi/ sequit̃ positũ. Hunc videndũ ē m̃ tres acceptiões negociatiõis quõ sit illicita vl̃ licita clerico, Et p̃mo dõm est de vltima acceptiõe. Est ꝯ

Tertia cõclo. Si negociatio capiat spẽalr: negociatio quoad duas eius spẽs est clerico licita. Primo q̃ad eã q̃ ꝓprie loq̃ndo non ꝺr lucrativa: z nominatim q̃ad economicã: etiam q̃ad vtrũq; eius modũ q̃ fieri solet. Hã licitũ est eis emere ea q̃ necessaria sunt in domo pro vsu suo et familie sue. Oñ Apl̃us. j. ad Tim. iij. ad epm ait. Oportet epm esse sue domui bñ ꝓpositus. Silr si clerici de predijs eccl̃iasticis vl̃ patrimonialibꝫ/ vl̃ dona habeant aliq̃ q̃bꝫ non indigent pro domo pñt illa vendere. Scõo q̃ ad lucrativã non stricte captã: etiã q̃ad vtrũ q; eiꝰ modũ q̃ illa exerceꝝ: vt habitũ est in q̃nta distinctõe. Nam hec scõa minus videreꝝ licita monachis: z tñ ē eis licita: vt oñdit auctoritas Hiero, dicẽtis ad Rusticũ monachũ z hꝫ de ꝓse. dis. v. c. nunq̃. Si habentes protestatẽ apl̃ici de euangelio viuere laborabant manibꝫ suis ne quẽ grauarent: cur tu i vsus tuos successura non p̃pares/ vl̃ fiscellã texe tunco: vl̃ canistrũ lentz plectevíminibꝫ? Et i fra. fabricare aluearia apum/ ad q̃s te mittunt prouerbia Salomonis/ ac regiam disciplinã in paruis disce corporibꝫ. Hec ille. Et ħ ad p̃mũ modũ illiꝰ negociatiõis lucrative non stricte capte valet. Quoad scõm ꝓo modũ eiusdẽ dicẽ idem ad eundẽ. Scribant̃ illi libꝝ vt manus operẽt cibos z ania lectione saturẽt. Terant̃ z linã capiendis piscibꝫ: egyptioꝝ monasteria hũc morẽ tenent vt nlĩm absq; labore suscipiant. Dec ibi. Et ibidem etiã hr̃ q; monachis licita ē agricultura. Oñ dicẽ, serat̃ humus: areole equo limite diuidant̃: in q̃bꝫ oleꝝ iacta fuerũt semina vl̃ plante p ordinẽ posite: aque ducantur irrigue. Et infra, ñ ferant̃ fructuose arbores vl̃ gemmis vl̃ surculis: vt paruo post tpe laboris tui dulcia poma decerpas. Et glo. dicit, Hemme ħ dicunt̃ nodi ꝺgaꝝ vnde flores z frondes erumpũt. z m̃ leges q̃dam arbores dicunt̃ gemmales. Et ō scõa specie illius non lucrative negociationis dic̃ Joannes Chrys̃. vt allegatũ est s. in tertia aucte scõe concl̃onis q̃ne. l. Quicunq; rem cõparat vt materia sit sibi aliq̃d opandi/ille ñ est negociator supple stricte loq̃ndo. Unde hanc scõam spẽm quoad vtrũq; suũ modũ exercere/ est artificiũ exercere. Attamen ad ħ requirunt̃ aliqua. Primo q̃ sit artificium in se honestũ. Nam in honestũ vt taxillos facere z sĩlia/ non ē ei licitũ. Scõo q̃ congruat statui suo. Nam si vellet facere ea q̃ deposcad scõa ordinant̃: vt arma ad bellũ, licz iustum non videreꝝ licitũ. Tertio q̃ ill̃ non ex cupiditate: sed necessitate sua vt pietate ad pauperes intendat. Quarto q̃ nõ negligat officium clericale. Nam ħ prohibẽt: vt patuit in aucrate p̃ma p̃me ꝺcl̃onis. Oñ licitũ est ei emere ferrum vt inde faciat ligonem, asseres vt inde faciat arcam/ tabulã/ vt ibi pingat imagines; ei etiam licitũ ē emere pullum? eq̃ m̃ aliq̃s vt eũ educet z vendat vt lucrũ habeat pro sua sustentatione.

Quarta concl̃o. Negociatio spẽalr capta ē clericis quoad duas alias eiꝰ spẽs illicita. Primo q̃ ad politicam. Nam illa non ē licita nisi ei cui licitum ē hñe curam secl̃arem ciuitat̃z. Nõ clerico illud non est licitũ: vt patuit ex aucrate habita in p̃ma distinc. Pambula. Oñ etiam lxxxvij. dist. decernit deũ colendus epus/ sacerdos/ vl̃ diaconus seculares curas assumens. Scõo quoad lucrativã ꝓprie dictã. Et illam solam vocat Joannes Chrys̃. negociationē: prout allegatũ est: z ō illa loquũtur aucrates scõe ꝺcl̃onis. Rõ aũt quare illa est eis interdicta: est duplex. Prima: quia est actus q̃ cõiter maculaꝝ pctis: modo clerici debẽt ab ill̃ abstinere. Juxta illõ. Ambulans i via imaculata: ħ mihi ministrabat. Dalor. patz triplicl̃ auctrate. Hã Eccl̃. xxvij. ꝺr. Due spes difficiles z picl̃ose mihi apparuerũt. Difficile etuik negocijs a negligentia: z non iustificabit̃ caupo a pctis labiorum. i. duo sunt modi viuendi difficiles ad seruandũ iustitiam: z pericl̃osi ꝓpter iustitie transgressionẽ. Negociatoꝝ em̃ ꝓpter hiarum ad diuitias difficulẽ vitat negligentiam salutz sue, z caupo ex frequenti iuratõe incurrit tãdem piurium. Scõa ē ibidem. Sic i medio compagnis lapidũ palus figit̃: sic z int mediũ venditionis z emptionis angustiabitur pctis. i. sic in medio congeriei lapidũ palus fixus binc z inde pondere lapidũ comprimit̃: sic negocians ex vna pte. i. q̃ emit/ comprimit̃ pctõ diminute solonis: pro q̃nto vult nimis paꝝ dare: z ex altera pte quãdo reuendit pctõ excessiue exactionis: quia vult habere preciũ nimis magnũ. Tertia est Leonis pape dicentz. Difficile est int̃ vẽdentz ementisq; cõmerciũ non interuenire pctm̃, de pe. dist. v. c. qualitas. Scõa ratio/ q̃ negociatio m̃tũ implicat mentẽ curis secl̃aribꝫ: z p q̃ñs a spũalibus retrahit. Modo vtrũq; est indecẽs clerico. Nam cõtra primũ ait Apl̃us. Nemo militans deo implicat se negocijs secl̃aribꝫ, ij. ad Timot. ij. Et contra scõm est eius vocatio. Hã ad vacandũ diuinis est vocatus z electꝰ. Unꝺ ideo in summitate capitz clerici radunt̃ vt p testent̃ mentẽ habere denudatã a temporalibus/ z reuelatã/ z expeditã ad celestia. Propter quod Num. xviij. ꝺr de sacerdotibus. Ego dedi vobis frẽs vr̃os leuitas ꝺ medio filioꝝ isrl̃: z tradidi donum dño vt seruiant in misterijs tabernacl̃i eius. Aliq; tertiam rõnem assignant dicẽtes: q̃ negociatio ordinat̃ ad lucrũ, modo debent esse ꝺtemptores lucri/ sed non valet: q̃ lz inhonesti lucri debeant esse ꝺtemptores: non tñ omnis honesti lucri. Alioq̃n etiam non possent artificiola exercere. Nam etiã cũ illa exercent/ q̃runt lucrũ honestũ ad suam vl̃ alioꝝ sustentationẽ. Oñ eque illa rõ concluderet eis eẽ illicita artificia: z illas negociatiões de q̃bꝫ tertia concl̃o sonuit. Pena aũt clericoꝝ exercentiũ negociationẽ lucrativã stricte captam/ est q̃ debent excõicari, extra. ne clerici vl̃ monachi. c. sub interminatiõe. Etsi se non correxerint/ debent deponi: ita tamẽ q̃ religiosi districtius puniantur q̃ ceteri. vt ī eo dẽ titulo. c. sed nec. Et ex hoc sequitur corollariũ q̃ clerici illã exercẽtes peccant moraliter: z q̃ illa phibitio est simpl̃r dicta: q̃a nemo debet excõmunicari vere: nisi p mortali seu p trãsgressiõe ꝓstitutionis simplicit̃ prohibitiue vel preceptiue.

Quinta cõclusio. Si negociatio capitur generaliter: prout ad alios contractus acquisitionis vel lucrativos extendit se q̃ ad emptionem z venditionem: ipsa est quo ad aliquas species eius licita: z quo ad aliquas illicita. Nam mutua tio lucrativa seu vsuraria: est illo mõ negociatio seu mercatio: z est interdicta oñi homini: z pena positiua contra clericos est degradatio, vt in. c. Si q̃s. xlvij. dis. z. xxij. q. iij. c. quoniã. Similiter oĩs alius ꝓtractus iniquꝰ: sic iniusta locatio/ ꝺductio: z hmõi. Aliqua vero talis negociatio est licita: vt si pro sua vel suoꝝ sustentatiõe locet sua animalia p aliquo fructu: vel pensione sibi danda: sicut etiã si habet domos vel predia põt illa locare: dũmodo p iusto locagio. Similiter cõducere animalia aliorum cũ illis colendo agros suos vel fructꝰ colligẽdo. Si militer põt conducere aliquas possessiones excolendas: sed hoc vltimũ est magis ꝓprie locare operas suas ad excolendũ eas.

Sexta conclusio. Si negociatio capitur generalissime aliqua est eis illicita: aliqua licita. Naz aliqua officia z artificia sunt eis licita: vt illa que enumerant̃ in prima suppositiõe. Aliqua etiã sunt eis licita: vt patuit. igit̃. Et nota q̃ illa negociatio que est illicita clericis est mortale peccatũ: illis q̃ sunt in sacris: z idem de religiosis. Sed de clericis existentibꝫ in minoribꝫ aliqui iurisperiti benigne sentiunt/ q̃ illis si ue sint coniugati siue nõ: non sit mortale: si saltem negociatio est talis: que etiã laicz nõ esset mortalis. Attamẽ si non sunt coniugati possent tales cõpelli per priuationẽ cuiusdam priuilegij clericalis ad dimittendũ negociũ: z si ter fuerint moniti p eum qui habet episcopalẽ iurisditionem de iure vel priuilegio vel cõsuetudine: z non dimiserint: ꝓdunt ipsum ipso facto. Et dico cuiusdaz scz illius quo non possunt vexari exactionibꝫ z in persona vel in rebus ꝓprijs: non autẽ alterius priuilegij, scz canonis/ q̃ injuncies manum in eos: est excõmunicatꝰ. Nec forte scz illius quo non possunt pro excessibus con-

dēnari etiam ciuilr p secl'arem iudicem. Hā illud etiā retinent post ternā monitiōez. Hā etiā coniugati ḡs oportet intrēdere secl'aribꝫ negociꝫs gaudēt ill' si habitū deferāt z tonsurā: mlto forti⁹ nō ꝓiugati.

¶Questio. LIII.

Vtrū negociatio illa sit licita qua sequētes res emunt/ vl' efficiū-tur/ vl' alr acq̄runt vt vendant/ vl' alr distra hant. s. venena/ arma/ oznamēta secl'aria/ at ḡ instrumēta lusoria: vtpote taxilli/ carthe lusorie z alee. Solo qōnis stat in sex suppositionibꝫ z nouē ꝓcl'onibꝫ.

Prima suppositio. Titulus questionis q̄rit de quattuor generibus rex: vt patz intuenti: z ꝑm h̄ erūt diuerse concl'ones. Prime due de primo genere. Tertia de scōa. quarta q̄nta sexta septima z octaua ō tertio. Nona de vltimo genere.

Bcōa suppositio. Venena sunt duplicia. Quedā non p̄nt esse ad humanū vsum vtilia: ita q̄ etiā p additiōez alterius rei nullo modo p̄nt esse vtilia vsui hūano. Quedam ꝙo p̄nt eē ad hūanū vsum vtilia: cuiusmodi sunt q̄dam q̄ apponunt a medicis in q̄busdā medicinis vl' etiā in coloribꝫ aptandis: z hmōi.

Tertia suppositio. Res que ꝓpter earū vsum vl' abusum sunt damnose ꝓscientijs hoim sunt duplices. Quedam em̄ sunt de p se vtiles reipublice: z p se ad illā ordinant: vt arma defensiua z etiam offensiua. Per illa em̄ respublica defendit: z p ista turbatores pacꝫ offendunt z compescunt: q̄s offendere z pturbare est vtile/ laudabile. Alie sunt q̄ de p se nō sunt vtiles reipublice/ nec ordinant ō p se ad vtilitatē ei⁹: imo ordinant ad id qō quasi semp vl' vt cōmuniter dānosum est: ita q̄ rarissime vl' valde raro affert vtilitatē: z nihilomin⁹ illa vtilitas quā affert posset cōmodosi⁹ alīs vīs nō sic dānosis pcurari z attingi: z tales res sunt taxilli z ptl'ia instrumēta q̄ ad ludū fortune ordinant. Nam ludus talis vt cōmuniter est dānosus spūalr z tpalr rebꝫ/ atq̄ pꝫsonis ludentiū: qz rarissime fit sine pctō: etsi aliqn̄ fieri possit sine pctō: et natus sit afferre recreationē ludentibꝫ: tamē illa recreatio possz procurari alia via q̄ non sic vt cōiter ē damnosa z picl'osa. Inē tamen talia instrumēta ludi fortune q̄dam ordinant ad ludum magis damnosum z picl'osum. vt taxilli q̄ ordinant ad purū ludū fortune: vbi cito mr̄ tam subam ꝓtingit ludentē pdere: z cito insurgit ꝓtra deū z scōs eius: eo q̄ ille ludꝰ nō innitit arti: iō amissio ipi deo ascribitur. Quedā ꝙo ad minus dānosuz: vt charte lusorie: q̄ ad ludum fortune mixtū ingenio ordinant: q̄ ꝓpter rarditatē ei⁹ z ptractionē tēporis nō sic subito videt exhaurire subam ludentiū: nec ita cito insurgit ꝓtra deū z sanctos: eo q̄ partim ingenio: z partim arti innitit: z sic nōnūq̄ sibꝫpsi imputat hāc amissionē: nisi sit vex q̄ periti q̄daz in illis dicerēt fortē ꝓrartū: z fortē q̄ ad aliq̄ pctā verū esse pōt. Quō aūt ludus sit mltiplex: z qn̄ sit mortale z qn̄ veniale vl' nullū: z q̄s dānosus z q̄s nat⁹ ad mlta pctā trahere: in tractatu ō

Quarta suppositio. Oznamēta (ludo: deo cōcedēte dicā) secularia sūt multa. Un̄ Esa. tij. enumerant circiter. xx. vl' vltra: q̄ tūc z in illo loco. s. in tra pmissiōis fuerūt in vsu: sz variant ꝑm varietatē tēporꝫ z locorꝫ. Possūt aūt oznamēta secularia: vt ō ꝓdictꝫ z ēt de illis loquor q̄ nostro tpe currūt z loco sic diuidi. Hec pigeat quenq̄ enūeratiōis aliq̄s ex eis: q̄tenus magꝫ ꝓticularie sciat: q̄s oznamētorꝫ factoribꝫ ac vēditoribꝫ: z q̄bꝫ talibꝫ magꝫ necaria sit huiꝰ qōnis resolutio: q̄ tanto magꝫ quietat intellectū: q̄ magis in ꝓticulari declarāt q̄ occurrere pōt. Q̄ si cui dicenda aliq̄ dura videant: videat q̄ in ꝓncipio ꝓme ꝓclonis q. lvij. afferam. Possūt igit oznamēta tradistingui. Quedā em̄ sūt tantūmō p ornatu et nō p cōmoditate. Quedā ꝙo p vtroq̄. Exēplū ꝓmi. vt sūt sequētia. s. torture capillor. Itē torques. i. collaria seu oznamēta collorū. Sūt em̄ torques oznamēta circa supiorē ptem vestimētorꝫ facta circa collū descendētia vsq̄ ad pectꝰ sic̄ z diuisio vestimētorꝫ erat i superiori ꝑte pectoris. Un̄ circul⁹ aureus circa collū: z a collo vsq̄ ad pectus descendēs dr torques: sic dictus: qz tortus sit. Itē monilia q̄ sunt oznamēta pendētia añ pectꝰ ad ꝓiungēdū predictā diuisionē: z solent esse ō margaritis vel ꝓsimilibꝫ. Itē gemme i frote pendentes vt sunt alique perle: quas virgines in coronis suis ante frontem deferūt. Item in aures que olim portabant. Item armille: id est oznamēta brachioꝝ circa scapulas sic dicta ab armo. Item caudatio vestimentorꝫ. Item reticulatura circa collum vulgarit bzlk goller. Itē vestes esse polymitas. i. eas hās mltos colores z imagines rotundas: qz polus a rotunditate dr: vel vēit a polys. i. pluralis z mitos. i. gutta: qz multoribꝫ tales vestes refulgēt. Un̄ z Jacob fecisse dicit Joseph tunicā polymitā. i. pluribꝫ coloribꝫ decoratā. Hā fuit sericia vt in hebreo hr̄. Et ille pann⁹ sericꝰ erat plibꝫ coloribꝫ decoratꝰ. Itē suplatura q̄ circa collū de pellibꝫ aialiū effert extra ozam adiacēdo exteriori pti vestis. Itē oblonga rostra calciorū. Itē nodi aurei vel argētei q̄s nōnulli vestibꝫ affigūt/ ēt in loco vbi nō indiget vestis talibꝫ nodis. Itē pfossio vestiū cū multis foraminibꝫ q̄ nō solū nō ē cōmoditas: sz incōmoditas. Itē fuci. i. tincture q̄ supponunt colori faciēl ad h̄ vt facies rubicundior appareat. vñ et herba vnde fit illa tinctura ēt dicit fucus. Itē alienoꝝ capillorū affixio ad caput. Alia ꝙo sūt oznamēta q̄ sē tam p ornatu q̄ꝫ p cōmoditate vt seq̄ntia. s. fascia pectoralis q̄ ē vltra tenuis et delicata cum q̄ stringunt māmille ne ex sua grossitie turpitudinē ingerāt. Et pōt etiā capi p panno laneo vl' lineo subtili aut ꝓcioso quē nūc ponūt añ pectus qui q̄nq̄ est mltarū plicarū: quādoq̄ cū bombice repletꝰ. q̄nq̄ reticulatura q̄dam: aut alia curiositate ornatus. Itē mitre cuiusmōi sūr ille q̄bꝫ colligunt crines in vnū ne defluant: q̄bꝫ mulieres vti decer ꝓpter longitudinē suoꝝ capillorū: sz nūc etiā eisdē feminarū more viri q̄dā vtunt pretendēres speciē effeminatorū. Possunt etiā per mitras intelligi ea q̄ portant in capitibꝫ eminētia ad modum corone vl' birreti. Itē vitte que sūt zone q̄bꝫ virgines vl' alie mulieres colligūt z ligāt capillos ne defluant: z si paucos habēt naturales capillos assuunt zonas grossiores vt mltos videant hīre crines. Itē cornere sericee/ vl' ciripipia sericia. Itē subtilia facileta/ vl' facialia vl' sudaria. Itē olfactoriolia q̄ sē q̄daz artificialia opa q̄si poma q̄ ꝓtinēt muscū aut alia suauia redolētia. Itē ānuli aliqui q̄ in digitꝫ ꝺferūt. Itē acus seu spilecta vl' spīteria q̄bꝫ mulieres firmāt z ꝓfigūt pepla vl' alia ornamēta. Itē crinilia q̄bꝫ etiaz nōnūq̄ discernunt nō nuptas a nuptis: z sic ēt p cōmoditate deferūtur. Hec em̄ oia sunt nata cōferre ornatū. et cū h̄ afferre quandā ꝓmoditatē.

Quinta suppositio. Ea que sūt pro solo ornatu. sunt duplicia.

Quedā em̄ quasi semp vel vt cōmuniter per eos qui eis vtunt ordinant ad vanitatē vel aliō malū: vt sūt fuci z oblonga rostra calciorū. Quedā ꝙo nō sic: imo plerūq̄ vl' frequēter vtētes vtunt eis ad seruādū mozē ꝓtie citra omnē intētionē vanitatꝫ: vl' alterī⁹ mali. sicut Joseph vtebat tunica polymita. Et in hīstoria quadā de trāslatiōe triū regū dr̄: q̄ btā virgo detulerit ꝑm mozē ꝓtie camisiam caudatā. Et sil'r crinilia a pluribꝫ ꝙginibus honestis citra vanitatē deferunt ꝑm mozes patrie ad discernēdū inuptas a nuptꝫ: quāuis nōnūq̄ ēt sepe cōtigat deordinatio i ill'.

Bcxta suppositio trimēbr̄. Cōtingit vtentē secl'aribꝫ oznamentꝫ vti eis aliqn̄ cū pctō mortali: aliqn̄ cū venali tm̄/ aliquādo sine pctō. h̄ licz h̄ supponam⁹: qz alibi diffusi⁹ tractari hz: tm̄ Ꝓro meliori intellectu illi⁹ suppositiōis z ꝯclusionuz ponendaꝝ de oznamētiz: declaranda est hec suppositio exēplis q̄ ad oīa tria mēbra. De ꝓmo pōt exēplificare ꝑz qō oznamētorū vsꝰ mortal'r deprauat⁹ dupliciter. Ꝓrio ex pte intētionis deferentiz. Hā si deferēs se ornet hac intētione vt ꝓtrahat hoīes ad sui cōcupiscētiā mortalē: vsus ē mortalis: qz ē vestit⁹ fine volito cuius volitio ē mortal'. Velle em̄ pctm̄ mortale primi est mortal'r peccare.

Scōm exēplū. Si etiā nō ornet se hac intētiōe: imo tm̄ iōo vt placeat aspicientibꝫ citra omnē mortalē ꝓcupiscentiā eorū pcurandā: vel defert vt laudet: z ꝑm aff: citr ad cōseq̄ndū hmōi laudē vel cōplacentiā sup̄ deū: sic q̄ illa persona parata esset. p conseq̄nda huiusmodi laude etiā deū mortal'r offendere: aut parata esset hmōi ornatū prosequi: etiam si sciret se proximū per h̄ mortalit scandalizaturam. Scō potest exēplificari rōne ornamēti quo vtit. Et de h̄ potest duplicit exemplificari. Primo. s. qz ē ita excessiue sūptuosum: q̄ deferēs procurādo sibi tale ornamētum z eo vtēdo cōmittit prodigalitatē mortalē. Hā q̄uis prodige viuere vl' prodigalitatē exercere nō sit semp mortale pctm̄: imo sepe z frequēti⁹ veniale: tm̄ aliqn̄ est ēt mortale. Quantū aūt opteat eē illū excessū i sūptuositate qui sufficiat prodigalitatez reddere pctm̄ mortale: nō facilli pōt diffiniri regula: qm̄ mlta inspicere oportet ad ponderandum talē excessū. s. pꝫonā: eo q̄ illud qō magnū est vni pꝫone/ eēt alteri nō magnū. simil iter etiā oportet cōsiderare locū z mozes ꝓtie

ꝛ hmõi. Scõo/qꝛ est talꝫ ꝛ tantus ornatꝰ ꝙ ꝑsertim ꝛcurrẽte infirmitate ꝛ impfectione eoꝝ cũ q̃bꝫ ꝛuersat: tales nati sunt p illuz ornatũ occasionari ad ruinam mortal'pcti: ita ꝙ deferre talẽ ornatum fit scandalũ actiuũ :ꝛ occasio ruine mortal'data alteri: ꝛ ñ ꝑcisse p malitiã alteriꝰ accepta. Nam ab occasionãdo ruinã mortal'pcti proximi est abstinendũ sub pctõ mortali: etiãsi illa ruina partim veniat ex proximi impfectiõe ꝛ infirmitate: qꝛ a scandalo infirmoꝝ ꝛ pusillozꝝ tenemur abstinere. qualẽ aũt ꝛ quantũ opteat eẽ illũ excessum in q̃litate ornamẽti: vt vex̃ sit dicere ꝙ sit occasio ruine data: ꝛ non ꝑcisse accepta: nõ põt defacili aliq̃ regla diffinirι. oꝑtet eñ multa attendere ex circũstantijs eorũ cũ q̃bꝫ ꝙuersat. Tales eñ aliq̃ sunt ꝑfecti/aliq̃ ꝙ impfecti/infirmi/pusilli/ꝛ defacili occasionabiles. Et inẽ illos adhuc est differẽtia: qꝛ aliq̃ magꝫ/aliq̃ minus sunt pusilli. Uñ staret ꝙ idẽ excessus q̃litatꝫ vl' q̃ntitatꝫ ornatꝰ cozã aliq̃bꝫ non imputareꝯ imortale: vbi cozã alijs idem ornatꝰ delatꝰ imputareꝯ. Uñ illud iudicio boni viri et discreti seu circũspecti relinquẽdũ est. De scõo ꝙ mẽbro exẽplificari põt etiã dupl'r vt ꝓius. Primo ex ꝑte intẽtionis si nõ intẽdit nisi q̃n dã vanã laudẽ ꝛ ꝙplacẽtiã mũdanã: ad quã est affectꝰ sub deo: ita ꝙ nollet quẽq̃ ꝓtrahi ad mortale: imo si sciret quẽq̃ ꝓtrahendum ad mortale sui ornatꝰ cã desisteret nec ꝓter ꝙsecutionẽ illiꝰ laudis ꝙ hmõi ornatũ vellet deũ mortal'r offendere: non erit delatio tal' ornamẽti mortal'q̃ntuz ex ꝑte intẽtionis: sz tm̃ venial'. Etsi ornamentũ in se nõ sit ita sũptuosuz ꝙ rõne prodigalitatꝫ sit vsus eius mortal'/nec sit ita excessiuũ in q̃litate vt eiꝰ delatio sit dicẽda occasio data proximo ad mortalẽ ruinã: erit illa delatio venial'dicenda simpl'r. Scõm exemplũ. Si intẽtio deferentꝫ in nll'o sit vitiosa: puta qꝛ nõ p mortali nec veniali ꝙplacentia defert: attñ aliq̃lis nõ enormis excessus ẽ in ipo ornamẽto q̃ ad sumptuositatẽ: ꝛ sic ẽ ibi prodigalitas venial'. Aut est ibi excessus in q̃litate tal': qꝛ nat ẽ occasionare proximos cũ q̃bꝫ ꝙuersatur ad venialẽ tm̃ ruinã: tam erit venial' tm̃.

De tertio ꝙ mẽbro põt exemplificari sic. Si q̃ mlier nupta vl' etiã inupta citra oẽm intẽtionẽ ꝓtrahẽdi proximũ ad pctm̃ atq̃ citra intentionẽ cuiuscũq̃ vane laudis/vl' cõplacentie deferat aliqõ ornamẽtuz: puta tm̃ intẽdat se ꝙformare mozi patrie/ q̃ in se non est dãnatꝰ lege aliq̃ ꝛ viuere ꝓm decentiã sui statꝰ: ne si omitteret a ceterꝫ irrideret: etiam occasionẽ eis dãdo hmõi irrisiõis. Aut intẽdit tm̃mõ p hmõi detinere vix̃ maritũ suum ne eã odiat ꝛ ad aliã vadat: erit hec eius intẽtio in nll'o pctm̃: si ornamentũ non sit excessiuũ in sumptuositate: sz ꝓportionatuz diuitijs eiꝰ ꝛ statui: nec sit tam excessiue q̃litatꝫ vt dici possit occasio data in ruinã etaz venialẽ nec mortalẽ. Pri erit tã ille vꝰ licite.

Prima ꝓcl'o. Negociatio qua q̃s vendit venenũ ꝓmi generis ẽ illicita. Probat'r. Primo/ qꝛ tal' vẽditio est implicite prohibita lege in hoc ꝙ disponit iuri ciuili ꝙ flagitiose rei. i. q̃ nll'o mõ p additionẽ alteriꝰ rei põt eẽ vtil' vsui hũano/ nec emptio/ nec mandatũ/ nec societas valere põt. vt in. l. ꝙ sepe. ff. de cõtrahẽ. emp. Et si emptio ẽ illicita: ꝯ etiam vẽditio: qꝛ eadẽ ẽ rõ de relatiuo ꝛ correlatiuo. Imo videri posit ꝙ nõ solũ esset prohibita emptio ꝛ vendi tio: sed etiã eẽt irrita, ita ꝙ non trãsferreꝯ aliq̃ dñium pcij in vendentẽ/ nec mercꝫ i emẽtem: ꝛ ꝙ vtercꝫ tenereꝯ ad nõ retinẽdũ: puta ille ꝑcium ꝛ alter mercẽ. Uñ dicẽ sic. Venenũ mali q̃dã putant nõ ꝓtrahi emptionẽ: qꝛ nec societas/ nec mãdatũ flagitiose rei vllas vires hz: q̃ snia põt sana videri de bis q̃ nullo mõ p adiectionẽ alteriꝰ materie vsui nob ẽ põt. De bis ꝙ q̃ mixta alijs materijs adeo nocẽdi naturã deponũt: vt ex bis antidora ꝛ alia q̃dã salubria medicamenta efficiũt: aliud dici põt. Hec ibi. Scõo sic. Venenũ illud videt sibi libello famoso. nam vtrũq̃ ad nihil ẽ vtile: sz pnitiosum. mõ inuentũ libellũ famosum debet iuentoꝝ nõ diffundere ad alios: sz ipm destruere: al's grauiꝰ peccaret. v. q. j. p totũ. ꝯ etiam sic̃s haberi tale venenũ/ oz nll'i alei vẽdere: sz ipm destruere vt ad nulliꝰ manus deueniat. Tertio sic/ qꝛ vendit'o ẽ adinuenta ꝑ hũanã vtilitatẽ: ꝯ qõ ad hũanã vtilitatẽ nõ ẽ ordinabile: non est natũ eẽ obiectũ venditionis: ꝛ ꝙ ñs vẽditio tal' rei est actus iordinatꝰ ex parte obiecti vl' circũstantie q̃d.

Secũda ꝓcl'o. Negociatio qua q̃s vendit venenũ scõi generis: est in duobꝫ seq̃ntibꝫ casibꝫ/ quantũ h̃ suffic̃ mortale pctm̃: si vendit/ vl' al's tradit/ vl' ꝓponit vendere/ vl' tradere illi ꝙsone quam probabiliter scit vl' conijcit abusuram eo mortaliter

vtputa emens dicẽ sibi seriose ꝙ intẽdat occidere aliquẽ cũ eo: ꝛ nõ refert an illa credulitas vendentꝫ sit ꝙa vl' erronea. Nam etiã si erronea eẽt illa credulitas: vtputa ali' nõ intendit quẽq̃ occidere: attñ exq̃ credit eum id actuꝝ: tenet abstinere a ꝑstando sibi auxiliũ ꝙsummãdi illõ mortale. Scõs casus. Si nõ conijcit eũ eo abusuꝝ mortal'r: attñ deberet illõ ꝓijcere si vellet aduertere q̃litatem ꝙsone ementꝫ ꝛ alias circũstantias, quã aduertentiã q̃libꝫ hõ etiã non mane diligentie faceret in tali re: sz ipse non aduertat ꝛ sic nec ꝓijciat tale q̃d: nã tũc est in lata culpa: q̃ dolo equiparat. vt si m'lier adultera ꝛ leuis ꝛ norozie odiẽs maritũ suũ hoiem simplicissimũ illõ emere velit: ꝛ nõ sit ꝑisile ꝙ ipsa habeat artẽ ꝓponẽdi hmõi venenuz: eo mõ q̃ põt vtile eẽ ad hũanũ vsum: tũc eñ ꝑbabil'r conijcere poterit vendens ꝙ ipsa nõ nisi ad malũ mortale eo vti intendit. Nã ꝛcurrẽte hoc ꝙ m'lier illa ẽ nescia debite ꝙpositiõis veneni/elicidi ꝑsumptio q̃ ꝑsumi oz q̃libet bon': qꝛ iam sunt indicia ad ꝓtrariũ ex q̃litate tal' mercꝫ ꝛ alijs circũstãtijs. Rõ ãt vtriusꝫ casus est: qꝛ in vtrocꝫ ꝙsentit in mortale pctm̃ ementꝫ: ꝛ h̃ ꝙsensu ꝙ/ vl' interꝑtratiuo: quia dat auxiliũ ꝙsummãdi mortale pctm̃ sciens vl' scire debẽs illõ eẽ auxiliũ ordinandum in mortale: ꝛ i ꝓmo ẽ in dolo/ et i scõo ẽ in lata culpa q̃ dolo eq̃parat. Itẽ a sili patz. Nam mortal'r peccat dans gladiũ ei quẽ credit se vsaliũ iniuste occisuꝝ/ vl' quẽ deberet ꝓijcere hoc factuꝝ: qꝛ videt eũ furiosum aduersus se vl' alium vl' omnimoda ira seuientem contra se vl' alium.

Tertia ꝓcl'o. Negociatio qua quis vendit arma offensiua: vt balistas/sagittas/vl' gladios (q̃rum ad ꝓpositum sufficit) est etiam mortale pctm̃ in duobus casibꝫ sibus ill' qui in scõa ꝓcl'one sũt positi: extra autem illos est licita. ptz ex idẽtitate rõnis ibidem posite. ꝛ exempla defacili põt formari proportionabil'r ad ꝑcedẽtia. Inhoc tamen est differentia armoꝝ ꝛ venenũ secundi generꝫ: quia etsi vtraq̃ sint nata afferre vtilitatem hominibꝫ: tamen pauci sũt q̃ sciunt vti veneno eo modo quo ẽ vtile hominibꝫ. Iõo ad maiorẽ aduertentiam ẽ obligatus vendere volẽs venenũ: vt nõ passim tradat cuiq̃: qꝛ de paucis põt credere ꝙ sciant bñ vti: ꝛ sic paucis põt vendere sine peccato: rarius q̃ contingit eum non conijcere nec debere ꝓijcere malam intentionẽ ꝺ volẽte emere. Multi aũt sũt q̃ sciũt ꝛ põt bñ vti armis: tõ nõ ad tantã tenet diligentiã sic vẽditor veneni, ꝛ frequẽti poterit nõ cõijcere nec debere cõijcere malũ ꝺ ementẽ. Extra ãt illos duos casus eoꝝ venditio nõ ẽ illicita: nisi p aliquã circũstantiã deprauet aliã a q̃d vel cur. Uñ q̃ in. c. vnico. extra. de sagittarijs. phibet ars balistariozũ sub pena excõicatiõis: nõ ẽ intelligẽdũ ꝙ iu distincte sit dãnata illa res vl' exercitiũ eius q̃d ẽ facere balistas: vl' etiã eis vti. vel etiã ꝙ negociatio. i. vẽditio balistaꝝ: aut ꝓsitũ sit phibita. Nam illa ẽ vtil' reipublice i bello iusto ꝺ iniquos hostes: in q̃ bello etiã p insidias licitũ ẽ pugnare. sz est intelligẽdũ ꝙ exercere illã artem faciẽdo balistas: vl' vtẽdo eis ad bellũ iniustum est phibitũ: ꝛ q̃uis illud sit etiã al's phibitũ sine iure positiuo phibẽte: nihilominus tñ rõnabil'r fuit etiã iure positiuo phibitũ: qꝛ magis timeꝯ qõ multiplicẽt/ exꝑsi'/ ꝛ specialiꝰ phibeꝯ. ꝛ est vtile illud qõ acriozẽ hz pniciẽ bonoꝝ hoim speal'r phibere: cuius modi sũt actus sagittariozꝝ in bello. Uñ ꝛ sic hois modꝰ occidẽdi hoiem iniuste sit phibẽdus specialiꝰ: tñ ille q̃ iniuste plures ꝛ celeriꝰ ꝛ ineuitabiliꝰ occidunt hoies. Que aũt ꝓditiões reqrant ꝛ q̃ nõ reqrant ad h̃ vt venditoꝝ vl' factoꝝ armoꝝ sit ĩmunis a mortali culpa: ꝛ q̃ ꝓditio nõ reqrat. dic vt i sili dicẽt in q̃nta ꝛ sexta ꝓcl'onib. Si l'r q̃n illoꝝ factio vl' venditio ẽ venial' tm̃: dic vt in sili dt

Quarta (ceꝯ in septima ꝓclusiõe. ꝓcl'o. Negociatio q̃ q̃s ornamẽta secularia faciẽ vl' emit vt vẽdat vl' rradat alijs: est mortale pctm̃ in duobꝫ casibus sili'bꝫ ill'q̃ in scõa ꝓcl'one sũt positi. ꝛ illi casꝰ sũt marie nati ꝓtigere i ornamẽtꝫ ꝓmi generis: ꝛ tãto magꝫ i eisdẽ q̃nto magis sũt ordinabilia i vanitatẽ. Exẽplũ ꝺ ꝓmo casu. vt si q̃s vẽdat talia ei: q̃ exꝑsse se ꝺt abusurũ illis mortal'r. Exẽplũ scõi: vt si vẽdat fucos: aut cõsimilia q̃bus hoies magis cõmuniter abuntur q̃ bñ vtant: publice meretrici/aut notorie concubine alicuius: tali loco et ꝛpe ꝛ reliquis circumstantijs, q̃ quilibet debito modo vtens ratione ꝑpendere possz: q̃ ñ nisi ad mortalem lasciuiaz vsura esset. Probatur ꝓclusio primo a sili ꝺ veneno. Sicut em̃ venenum mortaliter aburens occidit animam suã/ ꝛ corpus ꝓximi/ ꝛ peccat mortal'r: sic mortaliꝫ aburens ornamẽto occidit animã

mā ꝓpriā z sepe aīam primi z peccat mortaliter: z ꝙ ꝯs vteꝛq; tale q̄d vendēs ī illis casib; sciens vere vl̄ interꝓtatiue/cooperatur ad pctū mortale primi: z ita in ipm cōmittit vere vel interꝓtatiue. Scdo pba ꝑ a sili ꝺ dare gladiū furioso. Tertio: qz sciēs et debēs scire ꝫ vinū eē subuersiuū sue rōnis: eo ꝙ sepe illud expert⁹ est: z nihilomin⁹ ipm bibēs z perdēs vsum rōnis z se exponens periculꝰ homicidioꝝ vel cōsimilium: nō excusatur a mortali, igitur eadē rōne sic erit hic.

Quinta ꝓclō. Ad hoc ꝙ negociās vendendo illa ornamēta sit immunis a pctō mortali: req̄rit⁹ duo. Prio eīm req̄ritur ꝙ nō ꝓponat vēdere vl̄ tradere nec tradat nec vēdat ea cū prepatiōe mentꝭ ea vēdēdi vl̄ tradēdi cuicūq; volenti emere. Hā sec⁹ se habēdo ꝓponit ea tradere alicui: ettā si eū cōꝟceret mortaliꝭ eo abusurū q̄ō est ꝓmus casꝰ. Sz hec ꝺditio sola ñ suffic. Hā et obseruata illa ꝺditiōe: vtputa si nō illud ꝓponeret q̄d taz dictū est: imo ꝓponeret ꝙ si cōꝟceret aliquē abusurū mortaliꝭ nollet ei tradere: z tū nō vellet cū debita cautela z diligētia cōsiderare psonas emētiū: q̄s tū si cōsideraret cōꝟceret z deberet cōꝟcere eas abusuras. Mō ꝫ nō sufficeret ꝓ ei⁹ excusatiōe, ſ. ꝙ nō cōtecisset eā abusurā. Haz potuiſſz illud ꝺsecisse: z sic adesſz scōs casꝰ. Jō scdo req̄rit⁹ ꝙ in vēditiōe cū debita cautela z diligētia cōsideret psonā ementꝭ: z si i ea deꝑhenderit signa q̄ vehemēte suspitoez vel ꝓbabilē credulitatē sint nata introducere/ nō tradat ei: z ꝓ hāc excludit scōs casus

Sexta ꝓclō. Ad ꝫ ꝙ vē- (mortaliꝭ dēs illa ornamēta sit īmunis a mortali: nō videt vltra ꝓdictas ꝺditiones req̄ri ꝑ rtia cōditiōe ꝙ ꝓbabiliter credat oppositū ꝓdicti mortaliꝭ abusꝰ, ſ. ꝙ ꝓbabiliter credat emētē nō abusuꝝ mortaliꝭ ſz bñ vsuruꝫ: īmo sufficit ꝙ preuia cōsideratiōe q̄litatis psone z aliarū circūstantiarū habita nō cōꝟceperit nec debuerit cōꝟcere ementē mortaliter abusurū. Probaꝫ: qz q̄libz ꝑsumit⁹ īmo ꝑsumi ꝺz bonꝰ, i. nō malꝰ: nisi ꝓbet⁹ ꝛriū: ꝫ ē nisi appeant ꝓbabilia ꝺicia vl̄ signa q̄ inducant vl̄ debeāt inducere ꝓbabilez opiniōem sue impbitatꝭ vl̄ malitie. Et intelligit hec regula negatiue, i. ꝺz ñ ꝑsumere eū malū. Haz nō videt ꝙ teneaꝫ positiue ad hoc, ſ. ꝙ ꝓesumat eū bonū vl̄ et ꝙ ꝑsumat eū nō maluz Mō si vendēs habuerit ꝓsideratiōem ꝺdicto mō z nō cōsecit nec cōꝟcere debuit eum abusurū mortaliꝭ: tūc nō apparēt sibi signa ꝓdicta: igit⁹ debebit illū nō ꝑsumere malū: z si sic: igit⁹ ñ req̄rit⁹ vltra ꝫ ꝙ positiue credat eū bñ vsurū vl̄ ñ abusurū. Hārō q̄re reddit⁹ illicita ē: qz cōꝟcit vl̄ cōꝟcere deberet eū abusurū. igit⁹ cessante illa rōne: et nō posita illa positiua ꝓiectura ꝺ oppositō: cessabit rō illiciti. Exēpli gra. Sūt aliq̄ ornamēta q̄ꝺ sepe z pleriq; hoies vtunt circa mortale pctū q̄cād sit de veniali: sic ꝑtim sūt ornamēta aliq̄ ꝺducentia ad ornatū z cōmoditatē: q̄uis ecōtra etiā sepe vl̄ nōnūq̄: z pleriq; vl̄ nōnulli alij eis mortaliꝭ abutant. Venit ita q̄ ꝑsona ignota vēditori petēs sibi vendi: z nō apparēt ꝺditiōes in illa ꝑsona inducētes ꝓbabilē ꝓiectura de ei⁹ abusu mortali: nō est dānand⁹ vēditor si ei illa vēdat. Dz eū nō ꝑsumere malū: saltē mortale ꝺ illa ꝑsona: cū eque ꝺtigat ill̄ sine mortali vti: sic cū mortali vel ēt sepi⁹. Hā dubia sūt in meliorē ptē inclinanda. si tū adest ꝛtia ꝺditio cū duabꝰ ꝓmissis/ tanto securioꝛ erit vēditor a mortali. Dictū ē notāt. Sūt aliq̄ ornamēta q̄ꝺ q̄si semp hoies ſm cōem cursum: nō nisi mortaliꝭ abuteretur (q̄le tū ornamentū ꝺfficile est dare) iam eo ꝑpo deesset sc̄da ꝺditio: qz ꝑsona volens emere reddit⁹ ex ipa q̄litate mercis suspecta: ſm illud q̄d quasi semp accidit: z ita cōꝟcere ꝺberet eam abusurā z rōnabiliter illud timere haberet. Hā quō poterit venditoꝛ nō conꝟcere: vel nō timere illud de illa ꝑsona: qō q̄si semp z quasi in omnib; aliꝭ locū hz, sic nō est q̄s natꝰ conꝟcere/ ꝙ hec mula quā scit esse mulā nō sit sterilis: cū sciat oēm mulā esse sterilē. Et ꝫ verū est nisi talis ꝑsona sit ita nota ꝺ honestate/ ꝙ ꝑsumptio ei⁹ honestatꝭ elidat ꝑsumptionē innitētē ei qō q̄si

Septima ꝓclō. (semp accidit, Sicut quarta conclusio quinta z sexta sonantes ꝺ mortali sunt vere: sic si ꝓportionabiliter formarent⁹ de venialibus: essent etiā vere: vtputa ꝙ vendens peccat venialiter: si cōꝟcit ꝓbabiliter vel deberet cōꝟcere ꝙ emēs sit venialiter abusurus: z sic cōsequenter forma ꝓportionabiliter aliarū cōclusionū dicta ꝓbaꝫ: quia ratio vtrobiq; est eadē. Attamē in hoc est differentia ꝙ rarius ꝺtingit vēditio vbi in venditore nec sit nec debeat esse ꝓiectura ꝺ venialibus contra ementē: q̄s vbi in venditore nec

sit nec debeat eē cōiectura ꝺ mortali pctō ementē. Quia frequentiꝰ hoies ill̄ abutunt venialiter q̄s mortaliꝭ: qz frequenter est ibi quedam vanitas vel inanis gl̄ia/ aut consimilis venialis culpa.

Octava ꝓclō. Si negociatoꝛ illoꝝ ornamētoꝝ sit extra duos casus quarte ꝓclonis/ vl̄ extra duos septime ꝓclonis: z habeat ꝺditiones ānte ꝓclonis erit et⁹ negociatio nō culpanda singl̄ariter. Et dico singl̄ariter: qz possz accedere aliq̄ alia circūstantia ꝛpis/ vl̄ loci vl̄ hmōi: q̄ deꝓrauaret eā/ sz nō singl̄ariter: qz taliꝭ etiam negociationē aliaꝝ merciū deꝓrauare posset.

Corollariū. Non est negociatoꝛ absoluendus q̄ non vult desistere a negociatiōe ornamentoꝝ vl̄ armoꝝ vel veneni in duobus primis casib;. Sz si ab illa velit in illis desistere: nō tū velit ꝺsistere ab ea in casib; septime ꝓclusionis ꝫ sit oīno adhortand⁹: tū nō ē ei denegāda simpliciter absolutio. Rō: qz nolle desistere a venialib; cuiuscūmodi sūt casus septīe ꝓclonis.

Nona ꝓclō. Negociatio qua q̄s vendit instrumēta lusoria/ ē i duobus casib; mortaliꝭ: z in duob; venialis ꝓportionabiliter sic in quarta z septima ꝓclonib; ꝺ negociatiōe ornamētoꝝ dictū est. Et vt negocians sit īmunis a pctō mortali/ req̄runt eedem ꝺditiones q̄ tacte sunt in q̄nta ꝓclone. Probaꝫ ex identitate rōnis. Attū longa est differentia in ꝫ ꝙ rariꝰ ē dare venditionē in q̄ nō debeat cōꝟcere venditoꝛ: z rōnabiliter timere ementē/ vel illos q̄b; emens emit z q̄ vtent illis abusuros nō solū venialiter (qō vti q; cōmunissimū ē) imo etiā mortaliter. Quia ludus fortune ad quē oꝛdinant⁹ rariꝰ fit sine pctō ꝫ vsus ornamentoꝝ z armoꝝ: imo rarissime fit sine veniali: z freq̄ntiꝰ cū mortali ꝫ ornamentoꝝ vsus: vt prob doloꝛ freq̄ns experientia docet. Cū nō video quō freq̄ns z iugis venditoꝛ q̄lis fere oēs institoꝛes talia vendēs sunt/ possit absolui z cōicari: si ꝓponit nō desistere a freq̄nti z iugi z indiscreta coꝝ venditiōe: q̄ ea q̄si alias merces vendit: qz nō poterit freq̄nter vendere nisi vēdat etiā illis q̄s conꝟcere ꝺz abusuros mortaliter. Hā q̄ sine mortali eis vtunt raro cōparent ad emēdū vel raro mittūt ꝑ eis. Et quō poterit sine affectata ignorantia z sine ficta ꝓscia nō conꝟcere multa cōmitti vel ꝓsūmari mortalia in eoꝝ freq̄nti vsu: q̄ vsum (experiētia docēte) scit vel scire ꝺz tot z tam frequenter maculari mortalib; culpis: q̄ mortalia alⁱs nō cōmitterent/ vl̄ saltē ñ ꝓsūmaret: enī si non haberent talia instrumēta. Hā sic venientis etiā scdi genez pauci sciūt vti taliter vt non pnitiose vtant⁹: z iō pauc; pōt aliq̄s illa vendere q̄n rōnabiliter timere ꝺbeat z cōꝟcere mortalē abusum: z ita q̄n ipse vēditoꝛ peccet mortaliter, sic illis instrumentz pauci sciūt sine mortali in se vl̄ in prio occasionato vti. Jō de pauc; pōt eē sine mortali timore vel cōiectura mortaliꝭ abusus: z ita nō nisi pauc; pōt vendere sine mortali: z ꝙ ꝯs nō frequēter z iugit. Nec ē silē de armis. Hā instrā lusoria ludi: fortune puri vel mixti nō sūt nata afferre vtilitatē reipublice nisi rarissime: q̄ tū vtilitas ꝓcurari possz alia via magis idonea. Arma aūt ꝺ ꝑsenata sūt afferre vtilitatē: z dep se ad illā ordinant⁹. Cū vsus armoꝝ est licitꝰ: ſz abusus sit illicitꝰ. In instrumentz āt lusoꝛijs etiā ipevsus ē abusus. Cū tales negociatoꝛes nō sunt absoluēdi nisi ꝓponāt ꝺ cetero talia instrā nō vēdere: nisi ill⁹ q̄s nouerint ita ꝛuosos z bonestos: q̄ ꝓsidant illos nō abusuros mortaliꝭ/ nec tradituros illa aliꝭ taliꝭ abusurz: sic in sili dictū ē in cauda septe ꝓclonis. Cū in. c. falsas. de pe. dist. v. ait Greg. ꝙ negociatoꝛ debz recognoscere se verā pniam pagere nō posse perquā ad vitā eternā puenire valeat nisi negociū relinq̄t, z loq̄t⁹ ꝺ negocio q̄ ꝺ sine pctō exhiberi/ aut vix aut nullatenꝰ pt. Hec ibi. Cō sydereꝫ q̄z qz arcta ē via q̄ ducit ad vitā ꝛc. z nisi abū ꝺauerit iustitia vīa plꝰ q̄s scribaꝫ ꝛc.

Ex ꝓdictz seq̄t⁹ q̄ etiā vēdēs ramos iudeis volentib; celebrare festū tabnaculoꝝ/ peccat ēt mortaliter i duob; casib;, ſ. si ꝓcit vel ꝓcere deberet eos vsuros ad illū actū: ēt si nō intendat vēdēs illū eoꝝ vsum seu nō ꝓsentiat eū. Multo magz si etiā ꝓsentiret i illū. Haz ille actꝰ iudeoꝝ ē mortalis: qz exercere ceremonialia veterz legz: illo mō vt ipi exercēt, ſ. tāq̄ ncaria ad salutē est mortale. Rō aūt huius cozollariū ptz ex ꝓdictis a sili. Secus si illō nō cōꝟcit nec ꝓcere ꝺz: ſz ignorat ignorātia nō affectata nec crassa: ſz ꝓbabili. Cū licet ecclesia tolleret eoꝝ ritus: z etiā mādet non ꝑstare impedimēta eis in eisdem: vt in. c. qui syncera. pl. distinctione. non concedit tamen illos ritus/ nec concedit prestari

auxilia ad eosdē exercēdos, Et ꝟ ō ꝓntī qō-
ne sufficiat: q̄ vt ꝓbabilr dicta accipiēda sē
sine ꝓiudicio cuiuscūq; melr sentientꝫ.

Questio. LIII.

Virū negociatio illa

sit illicita qua ḡs mercē defectuosam vēdit
non ꝓpalādo eius defectū emptori. Solo q̄
stionis stat in vna suppositiōe/ q̄tuor ꝓclo-
nib⁹/ z sex corollarijs: q̄ quasi exemplariter
declarabūt ꝓcliones.

Suppositio est/ triplr cōtingit
aliquā mercem eē
defectuosam. Prīo in substātia: vt si q̄ mer
credit aurū z nō ē aurū: sz auricalchum. Defi
cit em illa in eēntia vl q̄ditate auri. Silr si
q̄ merx appet gēma ꝓciosa / cū sit virx colo-
ratū: z ille defectꝰ est in suba etiam specifica.
Defectus ꝓ in suba indiuidua: vt tu inten
dis emere agrū A. z ego tibi vendo nō eūdē
sed alīū: puta B quē nō volebas. Hec videt
ꝓuenīes exēplū. Siḡs exēplificet: vt Tho-
mas vinū mixtū aq̄ apparens purx. Hā illō
vinū mixtū aq̄ est etiā substantialr vinū: nisi
tanta q̄ntitas aq̄ apponeret q̄ vinū nō in se
ꝓuerteret aquā/ sed ecōtra: qz aq̄ modica ad
dita nō remanet aq̄: sz ꝓuertit in naturā vi-
ni. Vñ ibi tm̄ est defectꝰ qualitatis: qz in tali
mixtura relinquit vl ozit rōne aq̄ adiecte ali
qua q̄litas vilioꝝ ḡs eēt in vino puro. Secꝰ
sic̄s vēdat aroma mixtū cū alio quasi sit pu
rū: vt ꝓtingit in vendentib⁹ aromata pulue
rizata. Hā in tali mixtura non ꝓuertit vinū
miscibile in alterx: sz q̄dlibet manet i sua spe-
cie z suba. ıō ē ibi defectꝰ in suba. Silr si ar
gento admisceat scoria z vendat q̄si purx: z
pōt de illo intelligi illō Esa. j. Argentū tuū
ꝟsum ē in scoriā. i. mixtū scoria, vl etiāsi sco-
ria vendit ꝓ argēto. Nec videt ꝓuenīes exē
plū ō defectu i suba: qñ vendit aurx artificia
le vl alchimicū ꝓ auro vl argēto a sola natu
ra ꝓducto: si saltē itelligat ꝟ exemplū vlr. qz
nō ē vniuersalr verx q̄ aurx vl argentū alchi
micū nō sit substātialr verx aurx vl argentū:
cū ꝓ hmōi artē possit fieri talr applicatio na-
turalitū actiuoꝝ z passiuoꝝ q̄ generabit verx
aurx: sic demōes sua ī dustria applicādo cer-
ta actiua naturalia certꝫ semib⁹ pñt ꝓcurare
q̄ ide nascent veri serpētes vl rane etiā eius-
dē speciei cū alīs serpentib⁹ vl ranis: vt tra-
ctant doctꝫ. in Exodo. z Augꝰ. vij. ō trīū. Et
frondes ille q̄s hoīes ꝓ applicationē ramo
rū ad aquā in domib⁹ ꝓcurant etiā ī Janua
rio sūt eiusdē speciei cū alīs frondib⁹: q̄ per
naturā solā in Malo pducunt, sic etiā rosā
ditas artificialr z naturalr sunt eiusdem spēi.
Nec distinctio agētiū z modoꝝ ꝓducēdi
sufficit ad distinctionē effectuū. Hā mus ꝓ
putrefactionē generatꝰ z ꝓpagatione non
differūt specie. z Adā z Eua non distingue-
bant specie ab alīs hoīb⁹: z ocul⁹ ꝓ naturāp
ductus z miracl'ose collatꝰ pñt eē eiusdē spe-
ciei. Possz tm̄ illō exēplū ptic̄larit intellectū
hīe ꝟitatē: qz alchimiste aliqū nō attingūt ꝓ
suā artē q̄ volūt: sz tm̄ ꝓcurant generatōes
metalli silis auro. Attn̄ etiāsi sit verx aurx in
suba, tm̄ pōt illō deficere in q̄litate: qz vix vl
nūq̄ pōt ars talē facere applicationē actiuo
rū z passiuoꝝ q̄ ita ꝟtuosum aurx inde pcu-
ret sic̄ natū ē generari ꝓ eā applicationē/ q̄ fit
ꝓ solā naturā: qz forte eo tpe q̄ ars illā appli-
cationē fac/ nō ꝓcurrit tal influentia celestꝫ: q̄
talē z tantā ꝟtutē z q̄litatē ꝓferre pōt aurum.
Vñ aurx naturale q̄sdam hz ꝓprietates q̄s al
chimicū nō hz/ vl nō tantas vt ꝓprietatē leti
ficādi z sanādi q̄sdā ifirmitates: z etiā est pu
rius/ digestiꝰ z opabilius: z magz diuturnū
in sua puritate: z tūc ē exēplū de defectu ter-
tio mō. Sc̄o deficit in q̄ntitate: vt si que
merx appet alīq̄nti ponderꝫ/ nūeri/ vl mēsu-
re: z tm̄ ē miorꝫ. Tertio i q̄litate: vt si equꝰ
vendit vt sanꝰ: z tm̄ ē ifirmꝰ: vendit vt vides
z ē cecus: z si vinū vendat vt purx/ cum tm̄ sit
lymphatū vl alio ligre mixtū: ꝓpter quē de-
ficiat in ꝟbita q̄litate. De q̄ pōt intelligi illō
Esa. j. Caupones tui miscent vinū aq̄. Sic
milr si carnes vaccine vl taurine de tauro nō
castrato vendant ꝓ carnib⁹ castratinis: q̄ḡ
sint eiusdē spēi eēntialr: tm̄ in qualitate defici
unt ab eis. Itē si aromata antiquata vēdan
tur q̄si sint recētia. Itē liber corruptus qua
si sit correctꝰ. Itē si ager sterilr vēdat ꝓ fertili,

Prima concl'o. Si merx ē defectuo
sa quocūq; ꝓdictorum trī
um modorum: z vendens ignorat defectus
nō affectata nec crassa ignorantia: non pec
cat tunc vendendo eā: z non ꝓpalando eius
defectum: etiāsi ꝓ tanto pcio acsi esset nō
defectuosa vēderet. Quia ꝓbabilis ignō-
rantia facti excusat. igitur si ꝓbabilr ignō-
rat illum defectum non peccabit: z tamen si
peccaret in tali venditione/ hoc maxie essz
qz rem defectuosam vendiderat. Dictum
est primo notanter affectata: qz talis nō ex-

cusaret eū. Nā affectata eq̄parat scie. Se
cundo dr nō crassa: qz talis ī casu aliq̄ non
excusaret: vt puta si ex tali ignorantia vēdēdo
mercē exponeret ementē piculo: vt puta ven
dit ei cibaria corrupta: ex q̄b⁹ emēs plicitat
vel dānificat in corpe: z vt cogīceret illā cor
ruptionē nō fec diligentiā: etiā eā quā q̄libet
sue pfessiōis ī tali casu faceret nō excusabit
a pcō in tali venditiōe: etiā si nō ꝓ excessiuo
pcio vēdidisset: qz sua interfuit illa scire. mr
to magz peccat si sciēter talia vēderet: z sic ō
defectuosis cibarijs exēplificatuz est: sic de
alīs mercib⁹ defectuosis: ex q̄b⁹ imminet peri
culū ementi q̄rū defectuositatē vēdēs scire
debuit: dicēdū est. Dicit tertio notāter tūc
vendēdo tē, qz si postea cōperiat rē esse defe
ctuosam peccaret si nolleret alt ex illoꝝ facere
scz aut recipe mercē z restituere pciū: aut si
emptori placuerit retinere mercē z idē place
ret vēditori sibi tantū dē restituere q̄nto plꝰ
iusto accepit ꝓ m̄ q̄ntitate defectꝰ. Vñ si em
ptor nihilomin⁹ emisset: etiā si sciuisset illū
defectū (q̄uis nō ꝓ tanto pcio: sz solū ꝓ pre-
cio ꝓportionabilr ꝓ m̄ defectū diminuto) dz
emptor mercē retinere: z vēditor nō teneret
recipe mercē z restituere pciū: sz venditor te
net restituere emptori illā ptē precij quā sup
accepit: nisi vēditor neḡ ei vēdidisset ꝓ di
minuto precio, eo q̄ bñ inuenisset q̄ scienter
sibi etiā ꝓ taliter ꝟfectuosa merce dedisset ñ
diminutū precium: z tūc etiā venditor rescin-
dere pōt ꝓtractū si nolit restituere ptē precij.
Siaūt emptor nullatenꝰ emisset illā rem sic
defectuosam etiā ꝓ precio diminuto ad con
dignū: tūc tenet in foro aīe (q̄cūq; sit ō exteri
or foro) vēditor recipe mercē z restituere to
tū preciū: qz errās nō ꝓsentit si taliter erret,
q̄si error nō eēt in eo: nullatenus id ageret.
Hō in ꝟbis casu emptor errat illo mō, igit nō
ꝓsentit. Vñ nihil tam ꝟsū est ꝓsensui sicut
error. Hō emptio z vēditio nō pcedūt sine
ꝓsensu. imo ñ celebrant nisi ꝓsensu. Vñ cō-
sensus ē de suba ꝟ. Sc̄ꝰ emptiōis z venditōis
nō min⁹ ḡs merx z pciū, ıō eo deficiēte ꝟctus
nullꝰ est, sic deficiēte aīa nullū ē aīal: qz aīa
est de suba aīalis. Itē ꝓbat a sili ī correlati
neo posito. s. emptore, nā si ḡs emat rem ñ
defectuosam: quā tñ tam vēdēs q̄ emēs cre
dit ꝟfectuosaz aut vilem cū sit pciosa: vt pu
ta lapidē pciosū quē vterq; credit eē vitreuz
tenet emptor: cū postea cōperit alterū illoꝝ
duoꝝ facere, scz aut restituere mercē si ven-
ditor vult sibi dare pciū, aut retinēdo mer-
cē supplere illō in q̄ mīn⁹ dedit: z ad illa duo
sub disiunctiōe tenet cū tali distinctiōe. s. si
emptor nihilomin⁹ emisset illā rē ꝓ digno
pcio: etiā si sciuisset ea ita pciosaz: tenet stare
ꝟctui si saltem vēditor vult stare ꝓtractui. z
debebit supplere diminutionē pcij. Nec ob
stat illa snīa iuris ciuilis: q̄ nāle est ꝓtraben
tib⁹ seinuicē ꝟcipe z circūuenire in pcio: ita
q̄ in emēdo z vendēdo nāliter cōcessum sit:
q̄ pluris ē minorꝫ emere z q̄ minorꝫ ē plu
ris vēdere: z ita inde se circūuenire: z idē ha
bere locū in ꝓductiōe z locatiōe: nā ꝟ nō est
intelligendū ō deceptiōe q̄ fit sciēter z a ꝓpo
sito, Hec em̄ est dolosa z illicita. z ꝓ ꝟīs nō
licet eā facere. Hā etiā bona fides dz ꝓsidē-
rari in ꝓtractib⁹. Sz est intelligēdū de dece
ptiōe q̄ fit re ipa: puta nō sciēter nec a ꝓposi-
to. Hec em̄ nālis est. id est nata est suppōsita
hūana ignorātia ꝓtingere: z iō licita. i. nō im
putāda ꝓ pcto ei q̄ sic decipit: z ei q̄ sic dece-
ptus est: nō dedit ius ciuile vel canonicū re
mediū rescindēdi ꝟctū: vel agēdi ꝟ decipien
tē, sic̄ tū dedit q̄ddā remediū ꝟ decipientē a
ꝓposito: etiā si citra dimidiū decipiat dolo
incidēn in ꝓtractu: imo etiā ꝓtra decipientē
nō a ꝓposito: sed tm̄ re ipa det vtrūq; ius re-
mediū decepto: si deceptio est vltra dimidi-
um iusti pcij. s. vt rescindat ꝓtractꝰ vl reduc
at ad equitatē. Vñ finaliter dicendū est
p tria dicta. Primū. Si dolus ꝓ ꝓtrahentē
cōmissus dat cām ꝓtractui: puta dolo/ idu
xi re ad vendēdū q̄ nō eras vēditurꝰ: z tūc
si ꝓtractꝰ fuit bone fidei nō tenet: vt ptz per
glo. z Panor. i. c. Cū dilecti. de emp. z ven.
z glo. in. l. ij. C. de rescindē. ven. Sc̄oz. Si
dolꝰ nō dedit cāz ꝓtractui: sz incidit ī ꝟctū:
puta eras vēditurꝰ: sz dolo induxi te ad mi-
nus vendēdū. z sic tenet ꝓtractꝰ: sz in ꝓtra-
ctib⁹ bone fidei agit ex eo ꝓtractu vt supple-
at preciū: vt. ff. de act. emp. z ven. l. iulian⁹.
Ş. si venditor. Tertiū: si dolꝰ nec dedit cām
ꝓtractui: nec icidit ī ꝓtractū: sz re ipa euenit
sine dolo z facto ptz: z facta ē deceptio re ipa
vltra dimidiū iusti pcij: tūc decepto hz actio-
nē scz q̄ aut rescindat ꝓtractꝰ vel reducat
ad equitatē. z debz petitio fieri alternatiue.
Si aūt ē deceptio re ipa facta citra dimidiū
iusti pcij tūc ñ dat actio: z hec ꝓbant ꝓ glo.
finalē. c. Cū dilecti. Ad idē ēt ē Hostiēs. in
sūma sua eo. ti. Ş. fi. z Bar. in. l. z elegāter. ff.
de dolo. Vide Panor. vbi supra. z ī. c. quia

plericꝰ.ō imuni.eccl'.Spēalius aūt de illis dicere ꝛ de reliꝯs: vtputa ō redhibitoria q̄n to minoꝛ nō ad nos ꝓtinet.

Bcda pcō. Si merx est defectuosa aliq̄ ꝑdictoꝝ trīū modoꝝ: ꝛ tā vendens q̄ emēs scit defectū/ vl' saltē vendi toꝛ ꝓbabilr credit emptorē: vtputa qꝛ est de fect⁹ manifest⁹/ quē q̄libz ꝑsumit cognoscere: nō peccat ptūc vendēdo ꝛ nō ꝓhibēdo defectū: dūmō venditoꝛ descēdat in ꝑcio mercis ꝓportionabilr ad defectuositatē mercis. Probat/ qꝛ si eēt ibi pcm̄: maxie qꝛ deciperet proximū vl' ei iniustitiā faceret, ꝯ h̄ non: qꝛ vl' emens scit defectū mercꝯ: mō scienti ꝛ volenti nō fit iniuria/ seu iniustitia/ nec etiam decepcio, vl' si emens non scit defectū rei: ꝛ tm̄ vēditoꝛ credit eū scire illū defectū: tūc ꝛsi sit deceptio passiua a pte rei i emptorē: ꝛ deceptio activa ex pte vendentꝯ ꝛ materialr: nō tm̄ est illa deceptio activa vl' passiua volita/ nec intēta nec scita. Decipe aūt proximū citra oēz intentionē iuoluntarie ꝛ ignorantē/ nō ē peccatū. Dr̄ notant: dūmō descēdat in precio. Nam si nō: tūc peccaret/ qꝛ scienꝫ venderet rem p excessiuo pcio/ qō est ō iustitiā. Naz etiāsi res nō eēt defectuosa ꝛ eā p excessiuo pcio venderet/ peccaret ꝓtra iustitiā, igit̄ idez si defectuosam vēdit excessiuo pcio: ꝛ etiam tenet restituere illū excessum. ꝛ h̄ est vꝛ nisi emptoꝛ nō solū sciret defectuositatē: ꝯ etiaz excessum pcij: ꝛ libēs ac volēs daret excessiuum precij/ intēdens excessum donare venditoꝛi. Nā tūc non teneret emptoꝛ restituere: si ꝓsentit i donationē vt donationē, sec⁹ si illū excessum accepit vt precij merꝯ. Nam erq̄ emptoꝛ nō dat excessum vt precij/ vl' vt prem pcij: ꝯ vt donū, tō nisi venditoꝛ etiam ꝓsentiat in donationē/ non erit ille excessus suus. ꝛ sic tenebit restituere: ꝛ dato q̄ ꝓsentiat in donationē: ꝛ sic nō teneat restituere: tm̄ si qñ a ꝓncipio exegit excessiuū precij/ volebat illud totū hꝫe vt precij mercis/ nō fuit immunis a pctō: etiamsi ab emptoꝛe sciēte eē excessiuū exigebat. qꝛ irrōnabilis est illa exactio ꝛ ꝓtra eq̄tatē iustitie cōmutatiue: ꝛ est q̄dā attēratio supgrediēdi frēm ꝓtra illō Hec q̄s supgrediat/ neq̄ circūueniat i negocio frēm suum: qm̄ vindex ē dñs de his oib⁹ .j. Thes.iij. Dictū ē Scdo nō peccat vendēdo ꝛc. qꝛ si postea ꝓperiat emptoꝛē ignoꝛasse rei defectuositatē/ peccabit si nō restituat pcij: si emptoꝛ h̄ petat ꝛ restituere velit mercem: ꝛ emptoꝛ nlr̄aten⁹ emiss̄z illā rē sic defectuosam etiā p tali precio diminuto. Nā venditoꝛ (etiā ō rōnabiliter discreta voluntate lo q̄ndo) vellet id sibi fieri si ipe fuiss̄z emptoꝛ: ꝛ tale q̄d accidiss̄z sibi: q̄ idem dz etiā nūc emptoꝛi facere. Dr̄ tertio notant/ vl' saltē venditoꝛ ꝓbabilr credat emptoꝛem scire rē, qꝛ si emptoꝛ nō sciat/ nec etiā venditoꝛ credat eū scire: imo credat eū ignoꝛare defectū mercꝯ: ꝛ nihilomin⁹ sibi vendat reticēdo defectum: peccat nō obstāte q̄, ꝓportionabilr descēdat in precio rōne defectuositatꝯ. Hoc inquā videt vꝛ nisi credat emptorē/ etiāsi sciret defectū: nihilomin⁹ rē ipsam emptuꝝ ꝛ nō curatuꝝ illū defectū/ vl' saltē non debere h̄z rectā rōnē ꝛ q̄ndā hūanitatē curare: eoq̄ punus ēt nulli⁹ reputatiōis/ aut qꝛ rarissime repit tal merx q̄n talē vl' ꝓsil'em habeat defectū, ꝓbabat assumptū tripl'r. Primo qꝛ alias sciens decipit ꝓximū/ vl' scdo exponit se pcl'o decpēdi eū: qꝛ discreta ꝛ rōnabili voluntate nolleꝫ vēditoꝛ illō sibi fieri si ipse foret emptoꝛ: q̄ etiā alteri id nō dz facere. Tertio: qꝛ q̄uis nō ledat vl' dānificet emptorē i recipiēdo ab eo excessiuū precij: tm̄ alias eū grauat vl' damnificat eū/ vl' saltē exponit se pcl'o eū grauandi ꝛ dānificandi: qꝛ eū errare vl' decipiē ei q̄ddā malū. Unū mgr in .iij. dist⁹. xxxvij. q. vl. Error maxia cura cauend⁹ ē: nō mō in maioribꝫ: ꝯ etiā in minoribꝫ. Scdo/ qꝛ emptoꝛ grauat in hoc q̄ mercē quā iuitus bz ꝛ quaz noluit ꝛ rōnabilr potuit nolle/ cogit retinere saltē in foro exteriori. Et q̄uis eā alteri ꝛ curāti illū defectū reuēdere possit p eq̄li precio: ꝛ sic in h̄ nō dānificet: tm̄ illa occupatio ūterim eā custodiēdi ꝛ ursū distrahēdi ē sibi q̄uis: ꝛ forte etiā iterim illā rē pascere cogit: ꝛ tm̄ ei⁹ vsum nō pōt hꝫe: qꝛ ad id ad qō ipse emerat nō ē vtil' ꝓpt ei⁹ defectū: ꝯ ad alia ei vtil' alijs. Unū etiā videt q̄ si occasiōe illi⁹ deceptōis patit aliq̄ō interesse q̄ venditoꝛ ad illū interesse refusionē teneat. Unū milto magis si emptoꝛ reqrit eū si merx habeat defectū: dz sibi fidelr̄ apire. Nec sufficit dicere: do tibi ei sic vides/ respice eā: si scit hꝫe defectū, Et dco fidelr̄: nam si fraudulent apiret illum defectū ei non excusaret. Exēplū. Venditoꝛ rīdet do emptoꝛi dicē. merx illa multipl'r defic: vtputa si est equus dicē: ecce est cecus/ claud⁹/ cesp̄itās/ imobil': ꝛ sic ō alijs inumer⁹ defectibꝫ. int̄ q̄s etiam illū enūerat quē bz. Naz tot defect⁹ enūerando vult inducere emptoꝛem ad credendū equū non habere vllū defectū: eoq̄ non ē verisile eū tot habere defectus/ ꝛ sic intendit eū decipe: ꝛ nihilomin⁹ sibi ꝓcurare viam ad rīndendū emptoꝛi si post emptionē improparet sibi de venditione defectuose merꝯ. cū tm̄ eū interrogasset, Nā respondebit ei, Ecce aperui tibi defectū eius. Intendit etiā p hmōi rīsionē redimere tps ꝛ elidere interrogationē emptoꝛ⁹: vt. s. nō oīno taceat ad ei⁹ interrogationē, ꝛ sic videat significare defectū ei⁹: nec etiā oīno apte dicere rem eē defectuosam. Et q̄uis vt Tho. dic̄ in q̄dlibet. q̄libeto. ij. ar. ꝛ. vez sit q̄ venditoꝛ non teneat virtū rei p̄nūciare p pconē qua p̄nūciatiōe exterrent emptoꝛes ab emēdo dū ignoꝛarent alias ꝯditiones rei ex q̄s est bona ꝛ vtil': quō intelligendū est illud qō Tullius in lib. de offi. dic̄. vbi inducit quēdā dicētem, Quid rāabsurdū q̄ si dñi iussu ita pco p̄dicet domū pestilentē vendo: tm̄ singlariter est dicendū vitiū rei ei q̄ ad emendū accedit/ q̄ pōt sil'omnes ꝯditiones adinuicē comparare bonas ꝛ malas: nihil em̄ ꝓhibet rē in aliq̄ vitiosā in mlt̄z alijs vtilē eē.

Cozollarium primū. Quēdam dicta scti Thom̄, ꝛ etiam Joānis gerson cācell'. Paris̄, de vēdente rem defectuosam īdigent moderamie Nam sctūs Tho. ij. ij. q. lxxvij. ar. iij. in coꝛ pōe q̄nis ait, Si vitiū sit manifestū, puta si equus sit monoculus/ vl' cū vsus rei non cōperat venditoꝛi: pōt tm̄ eē ꝓueniens alijs: si ipe ꝓpter hmōi vitiū subtrahat q̄ntū oporter de pcio: non tenet ad manifestandū vitium rei: qꝛ forte ꝓpter hmōi vitiū emptoꝛ velet⁹ subtrahi de pcio q̄ eēt subtrahendū. Unū pōt licite venditoꝛ indemnitati sue ꝓsulere vitiū rei subticendo. Hec ille. Joannes etiā gerson in regul' moralibꝫ ait sic, Defect⁹ rez vendendaꝝ quos q̄libet ad extra p̄sumitur cognoscere de facili: sic nec absconden̄ di sunt fallaci⁹ cautel': sic nec eos dici necesse ē: p̄senti q̄ ad foꝛi exterinseci iudiciū: ꝛ q̄ ad deū etiā si q̄ntitas pcij ꝓportionabilr diminuat. Hec ille. Hec aūt dicta si intelligant indistincte: puta etiā in casu vbi emptoꝛ etiā pro hmōi pcio diminuto non emeret: non videt stare posse ex causis dictis. Unū Amb. in lib. de officijs. In ꝓtractibꝫ vitia eoꝝ q̄ veneunt pdi iubent: at nisi intimauerit venditoꝛ⁹ suis in ius emptoꝛis transierint dolū actione euacuant. Nec excusaret venditoꝛ ꝓ hoc q̄ nisi reticeret emptoꝛ: vellet etiā minus iusto iusto pcio diminuto dare: ꝛ sic venditoꝛ dānificaret: qꝛ pōt illud damnū euadere nō vendendo ei pro illo minoꝛi: sed tm̄ pro iusto pcio. Nec valet si dic̄: tūc staret q̄ vēditoꝛ cogeret illam rem sibi retinere. Nam ꝛ si non posset illū habere pro emptoꝛe: pōt tm̄ inuenire aliū emptorē qui sciens illam defectuosam rē emit. Q̄ si nec aliū quēpiā poterit inuenire: signū est q̄ non valet tantū pro quanto eā exhibet: qꝛ valoꝛ rez pensat ex facilitate inueniendi emptoꝛes: qꝛ quāto plures repiri pōt emptoꝛes desyderantes merce: tanto carioꝛ est merx ꝛ tāto pl⁹ valet, ꝛ q̄nto difficilius pōt inueniri emptoꝛes: tāto vilioꝛ est res ꝛ vilius vēdi debet. Nec venditoꝛ excusaret si ꝓpt h̄ q̄ pro illo pcio scies vl' ignorans vl' deceptus emerat: nūc vellet pro eodem vendere alteri ignoranti ꝛ non ꝓsentiēti in eā vt defectuosam: qꝛ si tu sciens emisti non poteꝛ conqueri de iniustitia tibi facta: ille aūt posset conq̄ri de deceptione. Si autem ignoraꝫ ꝛ deceptus emisti: non ob illud ꝯ tibi alteꝛ decipe vt refues indēnē. Aliqꝯ q̄n si plus iusto pcio emisses: etiā liceret tibi alteri vendere pro plus iusto pcio/ qō est falsum: qꝛ sic̄ est tibi furatus nō ob id liceret tibi alicui alteri q̄d furari: qꝛ pena debet retinere suos actoꝛes. Confirmat. Nā idem Tho. dic̄ in q̄dlibetis q̄libeto. iij. art. ꝛ. q̄ dolosa est illa venditio si vitiū vl' defect⁹ est occultus ꝛ nō ex detentione imineat emptoꝛi damnū vl' piclim: puta qꝛ visus illi⁹ rei reddit̄ ꝓ hmōi vitiū impedit⁹ vl' noxius. puta si q̄s alicui vendat equū claudicantē pro veloci. Hec ille, Modo si emens nō emisset: etiā pro diminuto pcio si sciuisset defectū: ꝯ rōnabili volūtate noluiss̄z accipe rem illā ob illum defectū hoc fuiss̄z: qꝛ visus ad quē volebat habere equū p illud vitiū fuit impedit⁹, qꝛ non emerat vt iterꝫ distraheret alteri: qui forte ea re ad alia vti volebat ad que visus illius rei non ē impedit⁹: ꝯ tm̄ mō pro se emerat vl' pro altero ad illū vsum q̄ est impedit⁹ ex illo defectu. Unū non videt q̄ ad h̄ differētia faciendi int̄ occultū ꝛ manifestū defectū si supponat q̄ venditoꝛ conūciat emptoꝛem nescire defectū, Nam tūc ꝯ sit manifestus. h̄ est natus sciri: tm̄ est vere ipe emptoꝛ occultus: ꝛ etiam a venditoꝛe p̄sumit q̄ sit emptoꝛi incognit⁹: tō de illo manifesto defectu habendū ē idem iudicium sic̄ de occulto. Sed

recurrendū ē ad differētiā illā/an emēs ꝑsumeret nihilominꝰ emere si sciret: vl'an oppositū ꝑsumeret: vt dictū ē. Vñ si tu mihi vendis equū ad nihil vtilē: nisi vt ide habeatur pellis: z cōsicis me velle hīe equū ecrabilē/ nō excusaris a pcō quātūcūq; solū ꝑ tanto vēdens quātū valet pellis. Hā q̄si pro nihilo q̄ ad me recipis ꝑciū a me ex q̄ ille quo ad me ē inutilis. Dō nihil est inutile equipollent. Unde seq̄t q̄ illa dicta .s. scti Thome z Joānis gerſ. tm̄ vident habere ꝓitatez insequēti casu bimēbri. s. tūc q̄n cōsicit emptorem etiā nō curādo ō defectu illo. nihilominus emptorū etiā si sciret defectū: qz z si sibi pro suo vsu nō esset vtilis: eēt tn̄ sibi conueniens ad iterū distrahendū alteri. nec curabat de occupatiōe distrahēdi vel forte nō emebat ad aliquē vsuz suū: sed tm̄ ad distrahendū ad lucrū. z nouit vbi talis merx etiaz cū tali defectu emit etiā sciēter z ꝑ cōpetenti ꝑcio. Vl' etiā q̄n emptor nō deberet curare de illo defectu: eo q̄ est nulliꝰ reputatōis: vl' eo q̄ raritſime reperit merx illiꝰ generis: q̄n habeat talē defectū vl' cōsimilē. In illis igit casibus non peccaret si retineret defectū: et maxime si vēditor ideo reticet: qz si eū aperiret emptor cōtenderet sibi dare minus iusto: tūc em̄ potest reticere. Haz tūc hoc rectcere/ est ī bonū etiā emptoris: quia ꝑseruat emptorē a pcō. s. ab attētatione dandi nimis diminutum ꝓcium.

Corollarium scōz. Quāuis in aliq̄ cāu. s. iam dicto liceat vēditori ōfectū reticere: nō tn̄ ꝓpt̄ hoc ī eodē vl' alio liceret sibi ꝙbo vl' facto signficare defectū nō inesse ꝙbo. s. dicēdo eā nō ē defectuosam: qz hoc ē mētiri: facto ātputa supponēdo aliq̄d tegēs defectū rei vl' auferēdo signū ꝑcans illū defectū: z ꝟ si intendat per ꝟ emptorē inducere ad credēdum rem nō ee defectuosā: qz ꝟ est simulare/ q̄ō ē mendacium opis. puta si q̄s lima abbreuiet equo antiq̄ dētes vt credat iuuenis. Sec⁹ si nō: tō supponat vl' auferat illō: sed ideo vt emptor nō cognoscat defectum vl' vt lateat eū z ꝟ in cāu: in q̄ licz sibi reticere: qz etiam reticendo ꝓinde se hz sic si supponeret digitū ōzi suo/ vl' auferret ꝙba sua q̄bus ille defectus significaret: z tn̄ ꝟ est sibi licitū in casu supdō. igit sic etiā ē hic. Vñ nisi sic intelligat. videret Joānes ger. in ꝓdicta regla si bn̄ cōtradicere. Hā in ꝓdicta regula vult q̄ licitū fit venditori reticere defectū incerto casu. z tn̄ vult q̄ in eodē casu nō liceat sibi eū abscondere fallacib⁹ cautelis. Dō si ibi ꝑfallaces cautelas intelligeret suppositi onē alicuius tegentis defectū: aut ablationē signi significantis eūdē etiā factam quocūq; anno. s. anno nō quidē causandi errorē ī emente. s. vt credat illū defectū nō inesse: sz tm̄ ne credat eū inesse: tūc eadē rōne nō liceret sibi tacere de defectu: qz etiā illud tacere si licite fit de q̄ ipe loq̄t: fit illo animo nō vt credat ū inesse: qz ꝟ esset velle inducere ꝓrimū ī errorem: sz vt nō credat eū inesse: seu vt nō habeat notitiā eiꝰ. Hec valet si dicat. ñ ē simile: qz reticere nō est q̄d positiuū/ sz negatio tm̄. supponere aūt tegēs defectū/ vel auferre signficās eū/ est q̄d positiuū. nā ꝟ nō variat: qz si a natura inesset aliq̄d tegēs defectū: aut si ei inesset a natura caretia significans eū: dē ieſſe nō liceret vēditori ī cāu q̄ sibi liceat reticere defectū/ etiā velle z ꝓplacētiam hīe in illo supposito tegimine aut absentiam signi: etiā si illā cōplacētiā tm̄ habeat illo ꝙd vt lateat aliū defectꝰ ille/ qō est falsū in casu q̄ etiā licet reticere eūdē. Modo illa cōplacentia nō videret sibi licita nisi etiā applicatio tegentis eū vl' ablatio signi eū significantis ꝑdicto aio facta sibi licita ee posset. nisi oīn deret specialis lex ei illō phibēs.

Tertia ꝓclio. In ꝓbus casibus peccat vendēs rē defectuosā aliquo illoz trīū defectuū z ī pauciorib⁹ casib⁹ est īmunis a pctō. pbat: qz in casu ꝓme ꝓclusionis cōcurrentib⁹ q̄ttuor clausul'/ est īmunis a pctō: z tamen circa eundē casum ꝓtingit eū quadrupl'r incidere peccatum: ſm q̄ quadrupl'r ꝓtīgit eū deficere a clausul' eiusdē ꝓclionis. Sil'r in casu scōe ꝓcl'onis est īmunis a pctō cōcurrentib⁹ trib⁹ clausulis eiusdē: z tn̄ si q̄ earū deficiat/ incidit ī pctū. Hec mirū: qz bn̄ agere contigit vno modo, peccare aūt mltifarie. ij. Ethic. vñ colligendo casus ī q̄b⁹ ē īmunis a pctō/ erūt tres. s. duo casus duarū cōclusionū: z ꝑter illos ē tertiꝰ casus bimēbris ſm quem in tria clausula sūt exposita vel limitata dicta Tho. et Joā. ger. casꝰ ꝙo illiciti tactꝰ ī eisdē sit. vñ:

Quarta ꝓclo. ī casib⁹ supdī (vltra ctis ī q̄b⁹ peccat vēdēs mercē defectuosā: eiꝰ pctm̄ ē aliq̄n mortale: aliq̄n venīale. pbat: nā si vēdēdo rē ōfectuosā dānificat emptorē ī aliquo notabili an subſtantia seu facultatib⁹ dānificati z quantitate merc̄ vēdens peccat mortal'r. q̄ō em̄ vni nō ē notabile/ pura diuitī: alteri ē notabile/ pura pauperi. z q̄ō ē non notabile q̄n sibi vendit merx magna/ pura centū floz. est notabile q̄n ei vendit merx. vj. den̄. nō em̄ dicet vendītor dānificare in nō notabili ipsuz emptorē: si ei vendēdo mercēp. vj. den̄. dānificaret eū in q̄ttuor denar'. vl' q̄nq;: q̄ tn̄ dampnificatio ī magna merce. s. centū floz. censeret nō notabil. Si aūt dānificat eū in aliq̄puo nō notabili: tūc aut venditor voluisſz eū in magno dānificasse z notabili si potuisset: z tūc iterū ē mortale/ aut nō voluisset in magno eū dānificasse/ z tūc erit tm̄ venīale. Non em̄ oīs recessus a iustitia ꝓmutatiua q̄ntuluscūq; ē mortale: a sil'i sic q̄ furat' ꝓrio rem nō notabilē: sz q̄si irreputabilē. vt puta pomū de arboze vicini/ peccat tm̄ venial'r: si nl'aten⁹ id accepisset si quid notabile fuisset: al's secus.

Corollariū tertiū. Quāuis aliq̄n a pctō possit excusari vendēs mercē mixtam alia re: tn̄ aliq̄n nō pōt: ptz ꝑ duo exempla. Primū sic̄ misceat mercē ea mixtura q̄ non solū nō ē nociua: sz etiā reddit ipam mercē magz amabilem z habiliorē ad eū vsum ad quē emit'. z emēs etiā nō curat/ vl' ſm rectam rōnē nō deberet curare de illa mixtura: z venditor descendit ꝓportionabil'r in ꝓcio ſm q̄ō illud miscibile est nullius vl' villoris ꝓcij: z tn̄ illud miscibile auget mercē in q̄ntitate. vt puta sic̄s vinum grecū exīs in sua ꝓma puritate: misceat aq̄ vl' olei liquorem villiorem. nā nō solū nō nocet illud miscibile ꝓplexiōi hūane. imo reddit tale vinū magz potabile z amabile. qz al's ī sua puritate ē nimis fumosum z min⁹ placet debeatz ipm̄ tāto leui⁹ vēdere q̄nto illō auxit si ne expēsis: vl' leuioribus expensis q̄ valeat illa augmētatio/ nec emens curare dz de illa mixtura eo q̄ nō emit nisi ad bibendū vl' ad vēdendū bibētib⁹: q̄ ſm rectā rōnē magz optāt sic ee q̄lificatū q̄ si in sui puritate eēt. Si āt nō descēderet ꝓportionabil'r in ꝓcio/ non excusaret a pctō: qz tūc q̄reret lucꝝ vltra cōdignū. nā si puꝝ vēdidisset/ accepisset lucꝝ determinate q̄ntitatz vltra q̄ō nō licuisset sibi accepere. cū g nūc auxerit in q̄ntitate: sequit' q̄ si nō descēdat in ꝓcio/ recipiet vltra debitū lucrū. igit' iuste. Sil'r nō excusaret si emēs ex aliq̄ rōnabili cā niteret oīno bīe ī sua puritate. vtputa exp̄sse sibi illud ꝓtestaret: z nihilominus ipe misceret z mixtū venderet. Item si miscibile additū esset nociuū: sic aliq̄ admiscent vino aliq̄s liq̄res vl' herbas q̄ nocent cōplexiōi hūane. Scōm exēplū (q̄ō ō rigore nō videt dānandū tanq̄ q̄d ī se malū. z ꝟ iustitiā cōmutatiuā licz de ꝑ accidēs ꝓpt̄ scādalū z ꝓiculū sinistre opiniōis ꝟ vēditorem ipm̄ depzauari ꝓtingat) ē. Si aliq̄ō vinū cōperēti ꝓcio vēdat ꝑ A z B habeat vinū mlto vl' longe melꝰ: eo ꝑ q̄ tū nō velint emptores dare ꝓdignū ꝓciū: sic ſm rectā rōnez deberēt: sz dūtaxat tantū sic̄ ꝑ viliori moti aliq̄ mala rōe vl' radice/ vl' ipostura aut stultitia poterit B misceri suū vinū: donec veniat ad eā q̄litatē in qua est vinum A: z vendere ꝑ eodē ꝓcio. vt ꝑ ꝟ q̄ augmētat' q̄ntitas vini: attingat aliq̄ mō ꝓdignū ꝓciū sui vini. Haz illā mixturā: etiā si sciēt emptores nō deberēt ſm rectā rōnē curare q̄ min⁹ darent ꝑ vl' no B: sic̄ ꝑ vino A: cū sint facta eiusdē bonitatis. Et sic̄ de vino exēplificatū est: sic ceteris paribꝫ/ z silibꝫ seruat' ꝓditionib⁹ sil' aliꝫ mercib⁹ sile fieret idē esset iudiciū: licz nō sit illa mixtio sic nata fieri in aliꝫs.

Quartū cozollariuz. Quāuis aliq̄n excusari possit a pctō vendēs mercē deficiētē in q̄ntitate: ēt si scienter id faciat: tūc aliq̄n nō pōt. Primū ptz q̄ttuor exēplis. Primū. Si ē de moze patrie mercē vendi ī pondere/ numero/ vl' mēsura minori ꝟ noiet: z emptor scit illā cōsuetudinē. Hā tūc pinde ē ī re: ac si merx venderet sub noie illiꝰ q̄ntitatz minorz q̄ vtiq; vendēs: qz cōsuetudo inter ptaſ significationez illiꝰ noīs. eo q̄ ſmo subiectꝰ est rei/ nō res ſmoni. Dō si sic nominaret: nō peccaret vēditor. igit'. Et ꝓfirmat: qz sciēti z volenti nō fit iniuria. Et eodē mō iudicādū ī cozrelatiue oppositō scz in emptore. nā si emptor ēt sciēter emat mercē excedētē illā q̄ntitatē quā sibi vēditor nominat cū ei vēdit: z vēditor illō scit: qz est de moze patrie ī talibꝫ vti noie significāre minorē q̄ntitatē ꝟ sit illa ī q̄ tradēda ē res: nō peccat emptor: vl' si emptor dat ꝑciū min⁹ ī q̄ntitate ꝟ nomiet vēditori: z ꝟ vēditor exigit z vēditor illō scit: qz ē de moze patrie: sic̄ in minutz merc̄b⁹ solet fieri: puta in similꝫ q̄ꝫ q̄ libz dat ꝑ vno obolo: z sic ꝑ. xij. obol' ſeorsū datis dant. xij. simile: z tn̄ si q̄s sil' velit accipere. xij. tūc vltra illas supaddit vna: vel aliq̄n due ſm morē patrie. Idē solet fieri q̄bus

dā fructib⁹:z talia etiaz in maioꝛib⁹ mercib⁹ ꝑñt ꝓtingere. Uñ illa additio si est de more adeo itelligīt in ꝓtractu:q⁹ si vēditoꝛ addere noller/ possz emptoꝛ rescindere ꝓtractū:qz ñ darer sibi merx in ea q̄titate in q̄ emerat:qa ꝓsuetudo iterꝑtar ꝓtractū. Scōm exemplū. Si pondera vl mēsure sint p supioꝛem ciuitaz ex legitima cā diminuta,z m diminutionē etiā vendētes descēdere bñt i ꝑcio/ vl etiā aliqñ non bñt descēdere: vtputa ex legitima cā illō pl⁹ qō supaccipiūt:z illō min⁹ qō emētes min⁹ accipiūt:applicat nō vendi toꝛi/sz bono reipublice:cui ex certa cā z i certo cāu ꝑñt obligati esse emētes ad el succurrēdū illo mō. Iam q̄dez illa diminutio ē nota (vt ꝓsumit) emētib⁹, vl si non ē nota eis nihilomin⁹ emerēt z nō curarēt/ vl nō deberēt curare illā diminutionē. Una aūt cā q̄re aliqñ diminuunt mēsure vl pondera/ vl q̄re i vno loco sunt mīnoꝛz q̄ntitatz q̄s in alio/ ē copia z inopia rez. Hā vbi res magz abūdant/ cō sueuerūt ee maiores mēsure:z vbi deficiunt ibi mínores,z in vno q̄z loco ad rectores ciuitatz ꝓtinet determinare q̄ sint iuste mēsure.

Tertiū exemplū. Si hmōi ponderа vl mēsure nō p supioꝛē ciuitatz:sz p plebeios i tota ciuitate cōit z notorie sint diminuta:z vēdentes vētes illꝰ m illā diminutionē/ etiaz descendūt ꝓportionabilr i ꝑcio:excusant vēdentes,qz tūc emētes (vt ꝓsumit) sciunt illā diminutionē,z dato q⁹ nesciāt: tn si etiaz sciret nō min⁹ emerēt,qz nō curarent ō illa diminutiõe/ vl saltē non deberēt curare:qz in nllo eis ꝑiudicat:eo q⁹ si paz accipiūt :parū soluūt. Et dato q⁹ nō sciret emētes / nō tn esset op⁹ eis illū defectū intimare: qz illō ignorare i nllo generat ꝑiudiciū emētib⁹ de quo rōnabilr possint ꝙrī. Attn q̄dā addūt dicētes: q⁹ talib⁹ vētes peccāt in ħ q⁹ nō reuelāt illā diminutionē rectoꝛi ciuitatis: eo q⁹ ad illū spectat determinare q̄ntitatē ponder⁹ z mēsuraz. Sz ħ nō videt vl r nēarīū:qz non ē necessariū si (vt casus ponit) illa diminutio est notoria. Hā si sic ꝑsumit nota ee rectoꝛi: et iō si scit z tolerat/ hz ꝑ ꝙsentiēte: vbi tn a pterei sciret nō scire, videret q⁹ ei eet itimāda: et q⁹ etiā iterim eet abstinēdū ab vsu illoꝝ ponderuꝝ:eo q⁹ nlli licz ꝑterire mensuras a rectoꝛibus istituras ꝑt cōem coꝛruptionē plebeioꝝ:nisi vbi tal vsus eet sufficienter ꝑscꝛipt⁹, qa ꝑ ꝑscꝛiptionē abrogat statutū rectoꝝ ciuitatis:etiā vbi tn ē ꝑsumpt⁹ ꝙsensus rectoꝝ.

Quartū exemplū. Cū pānifex traxit pānū in tractoꝛio:postea illi madefact⁹ z tonsus/ vt moꝛis est:ob illā tractionē ꝓtrahit ad minoꝛē q̄titatē:z tn nō traxit vltra debitū arteꝛz q̄m debitū:nō peccat vendēdo talē pānū: q̄uis q̄n vēdit tres vlnas:ille ꝓstringunt ad duas cū dimidia. Nam q̄m illā diminutionem etiā solent descēdere ꝓportionabilr in ꝑcio,z illa diminutio ō se iest merci:z emptoꝛ illud scit/ vel scire pōt:z si sciret : nihilomin⁹ emeret/ vel saltē nō deberet curare:qz in nullo dānificat. Sec⁹ aūt si vltra debitū artis trahit. Hā etiā dato q⁹ descēdat in ꝑcio more alioꝝ:tn illa diminutio ē ignorata ab emptoꝛe q̄ pot⁹ credere hz q̄m artē traxisse tn̄. z si sciret nō emeret:z rōnabilr posset ꝓt talē tractionē nolle mercē,qz ob eā etiā eo citius lanīat pann⁹:z etiā ille defect⁹ non est vt cōiter in illis mercib⁹. Eodē mō caligaz factoꝛes:q⁹ de ꝓprio panno faciūt caligas z factas vendūt nō excusant a pctō:si pannū minus debito faciūt madefieri:vt nō m̄lt⁹ restringat tpe factiōis:z sic nō m̄lto panno indigeāt:z tn cū postea emētes eis vtunt:multū restringunt z decurtant:adeo q⁹ male deseruiūt eis z cito lanīant. Pro scda ꝓ pte corollarij patēt exēpla ex his q̄ dicta sūt circa ꝑme ptis exēpla. Et gnāliter ac m̄lto magis peccāt illi q⁹ vtentes sciēter diminut⁹ pōderib⁹ vel mēsuris vel numero, nihilomin⁹ nō ꝓportionabilr descendūt in ꝑcio exigentes ꝑciū:ac si nulla eēt diminutio in q̄ntitate. Uñ ꝓtra illos dī Deut. xxv. Nō habebis in sacculo diuersa pōdera maius z min⁹: nec erit i domo tua modi⁹ maioꝛ z minoꝛ: pōdus habebis iustū z verū: z modi⁹ eq̄lis erit, abominat em dñs eū q⁹ facit hz aduersat⁹ omnē iustitiā. Et Leui. xix. Nolite facere iniquū aliq̄d i iudicio: in regla: in pōdere: z in mensura. Et Osee. xij. Chanaan i manu ei⁹ statera dolosa. Chanaan interꝑtat negociatoꝛ. Zh em cōmittūt dolos z fraudes i mēsuris. Et Prouer. xx. dī. Pond⁹ z pond⁹/ mensura z mēsura: vtrūq; abominabile ē apd deū. Habere pond⁹ mai⁹ emēdo: z min⁹ i vendēdo: sic aliq̄ negociatoꝛes: cū ab alijs emūt merces sua pōdera q̄ ipi auferūt a ꝓpōnt ad libraz: z tn qñ debēt alijs vendere vtunt alijs pōderib⁹ minoꝛib⁹. Et si q̄ras cur lex diuina volēs q⁹ i emptiōe z vēditiōe debeat merces ee defectuosa i q̄ntitate: fac mētionē de ponderib⁹ z mēsurꝝ: vt ꝓz i ꝑdictꝝ auctoꝛitatib⁹

z nō de numerꝝ: cū tn etiā ꝓtingat mercē ee in numero defectuosā. Rñr q̄m Alex. de ales q⁹ iō: qz circa ista circa q̄ ꝓtingit error z deceptio/ncaria est lex z ars rectificās actionē z eliminās errorē seu fraudē. Ubi ꝙ nō cōtingit errare nec decipi: ñ erit ncaria lex seu ars:qz q̄ in ponderib⁹ z mēsurꝝ cōtingūt deceptiones z fraudes. Jn numero ꝙ nō ē nata cōtingere deceptio ei⁹ q̄ vult vti rōne, iō data ē lex iudicial/ nō de nūero: sed de ponderib⁹ z mensurꝝ. Et q̄n i hmōi defectu q̄titatis z alio sit mortale vl veniale/ patuit in ꝙlone, iiij. Hā q⁹ aliq̄n sit mortale: indicāt ꝑdicte auctoꝛitates q̄ s⁹ ꝑhibitiue: z etiā qz tales ꝺoꝛ abominabile ee: qō attestatur culpe mortali: q̄ ꝓprie est abominabil⁹ apd deū.

Quintū cozollariū. Quāuis vēdēs in numero pannū in q̄litate deficiētē: puta pannū male textū vl male tractū vl rupū ad tractoꝛiū vl reemēdatū/ possit aliq̄n excusari: tn aliq̄n ñ pōt. Primū ꝑz. Hā si descendat ꝓportionabilr m illū defectū i ꝑcio:z cōꝛcit emptoꝛē scire illū defectū vl eti am cōꝛcit eū nō scire : attn cōꝛcit eū nihilominus emptoꝝ si sciret/ qz nō curaret: eo q⁹ tal bñ nouit eo vti aut distrahere alibi: vbi tales defect⁹ nō curant. Scōm ꝑz: qz si illa tria ꝺficiāt vl aliqō illoꝝ / nō excusabit: z teneť refūdere dānū illatū emptoꝛi: z ñ solū vēditoꝛi: sz et mediatoꝛ q̄ sciuit z iuuit ad illū ꝺ.

Sextū cozollariū. Quāuis ve (cr̄ū. stē veterē quā renouauit i apparētia purgādo vl carzando/ aliq̄n excusāq; ri possit: tn aliq̄n non pōt. Exēplū ꝑmi. Si descendat in ꝑcio ꝺz defectū q̄litatz z cōꝛcit emptoꝛē scire defectū vl nō curare eū etiam si sciret: vl nō debere curare. Et cū ħ nō oꝛnauit vl purgauit eam: vt p ħ induceret emptoꝛē ad credēdū eā nō vererē: qz hoc eet significare falsū primo: sz vt emptoꝛē nō lateret bonitas eius dē que latuisset eū si ita rudē sibi obtulisset: z forte p ħ ꝓdidisset emptoꝛ si bi dare min⁹ iusto ꝑcio, imo in casu q̄ licerz sibi retinere illū defectū nesciēti (vt tactū est in ꝑmo cozollario) etiaz liceret sibi talē purgationē facere: q̄re⁹ lateret emptoꝛē ille defect⁹: put i scdo cozollario tactū ē. Si aūt ñ assunt ta dicta/ nō excusant. Et ex ħ etiā ꝑz q⁹ nō ē industricre dānandū exercitiū illi⁹ artz q̄ rupture pānoꝝ reemēdāt subtilr. Hā illa reemēdatio pōt vtil ee nō mō vēditoꝛi: sz etiam emptoꝛi: z vēditoꝛ pōt reemēdationem velle hīe citra ħ q⁹ intēdat quēq; decipe: vt puta: qz intēdit ꝓpalare defectū illū emptoꝛibus / q̄b⁹ nō timebit ꝓpalare: eo q⁹ eis vtili⁹ est ruptura ee reemēdata q̄m nō: qz forte nec ipsi scirēt reemēdare nec apd se haberēt scientes illā artē, aut intēdit tm illis vēdere q̄ nō curabūt z q̄ nō min⁹ emerēt. Nec tenet indistincte reemēdatoꝛ ad cōꝛciendū pānificem abusurū hmōi reemēdatōe: nisi ex ꝓbabilib⁹ signis z q̄litate ꝑsone/ pānifex merito reddeť suspect⁹ de hmōi abusu, z ō hoc dicat vt in simili in qōne ꝑcedēti dictū est de facto oznamēt oꝝ sc̄ariū vl hmōi, ex quib⁹ etiā poterit informari reemēdatoꝛ qualr agat i illo artificio, vt sit imunis a pctō, z hec de ꝑti qōne sufficiāt. Caueāt tn ꝑdicatoꝛes ne cūcta hic posita ad populū ꝑdicent ꝓpter tria. Prio: qz in populo sunt m̄lti q̄ ꝺ se sūt ꝓni ad ꝙsciam plus iusto laxandū: q̄ ꝑ hoc occasionarent ad maioꝛē laxatōez cōscie. Scōo qz m̄lti sūt q̄ alꝰ nō curādo diuinā offensā: parati sūt ad fraudes si nō timerēt sc̄larem ꝑoperationē: z illi acciperēt ex illis palliū z coloꝛē suarū fraudū. Ne igit deť materia fraudib⁹ z latibulū latronib⁹ nō sūt passim ꝑdicāda talia: z singulariť illa q̄ dicta sūt de excusabilitate aliq̄ casuū. Tertio: qz vt patuit m̄lta sūt q̄ req̄runt ad ħ vt nō peccet vēdēs rē defectuosā q̄ nisi ꝺa sint, cōcurrant: nō videbit ꝑctm: z tn ꝑplexis cōis rudis ē nec aduertetz bn singla. Uñ lector hoꝝ eis vtatur in cōfessionib⁹ z in cōsilijs dādis cōfessoꝛib⁹ vl alijs singlaribus ꝑsonis. Casus tn aliq̄ i quib⁹ dicti sūt peccare vēdētes res defectuosas: bn possunt ꝑdicari: qz ꝑ hoc nō imminebūt pricla ꝑdicta. Ubi preterea sūt aliq̄ casus positi tāq; excusabiles a pctō/ seruatz ceteris cōditōib⁹ dz etiā sp subintelligi (licz non sit exꝑssa) cōditio cessantz scandali actui vl pusillox aut infamatiōis ipi⁹ sic ꝺ. hentis: hoc em in oi actu requirit: z hec cautela etiā in alijs obseruet vbi est silis rō.

Questio LV.

Virz mercatio vel emptio illa sit illicita qua emptoꝛ ꝑcio defectuoso emit mercē. Solo stat i vna suppositōe z q̄tuoꝛ ꝙclionib⁹ z quiq; cozollarijs.

Suppositio est, sicut contingit mercē ee esse triꝑliciter defectuosā, vt i ꝑcedēti qōne: sic etiam ꝑciū. Precium em in emptiōe ē numisma.

illō aūt deficere cōtingit ꝑmo in ſuba: vt cū dz eē aureū/eſt auricalceū/ vl cupreū: lz dau ratū. Scdo in q̄ntitate: vt cū dz eē aliquātī ponderꝫ vl nūeri: tñ ē minorꝫ. Tertio in q̄li tate: vt cū dz eſſe numiſma tali imagie vl ſi gno inſignitū/ vl ſcdo deberet i tali pria cur rere: z tñ nō ē illa inſignitū: vl nō ꝓſueuit cur rere in tali patria/etiāſi nō deficeret in ſuba nec q̄ntitate ponderꝫ vl nūeri a numiſmate i illa pria currente. Vl tertio cū dz bñ ſonare z male ſonat: aut q̄rto cū hz q̄ndam fiſſurā ad fractionē diſponentē: aut q̄nto cū hz co lozē vl aliā q̄litatē ꝓter quā ꝓſueuit repudi ari: lz in ſuba z q̄ſticate non deficiat.

Prima ꝓcl'o. Si ꝑciū ē defectuoſuꝫ aliq̄ triū ꝑdictoꝝ defectuū z emptor ignorat eiꝰ defectū/ignorātia nō af fectata aut craſſa: nō peccat tūc emendo vel ſoluēdo z non ꝓpalādo eiꝰ defectū: ſi non eo plus in nūero addat i ꝑcio/ necꝫ recipiat eo minus i merce: imo ſi tm̄ recipiat aſſi ꝑciū i illo deficeret. ꝓbat aſſumēdo rōnē ꝑme cō cluſionis ꝓcedentꝫ q̄nis. ꝓportionabilr eā applicādo emptori: ſic ibidez fuit applicata vēditori. Dr ꝑmo ſi ignorat: qz ſi ſciret / pec caret. ſi nō eo plꝰ in nūero adderet/ vl ſi nō tanto minꝰ ſumeret de merce q̄ntꝰ ē defectꝰ ꝑ cij: imo etiāſi tāto minus ſumeret: adhuc cō tingeret eū ſi ſcit ꝺfectū peccare in aliq̄ cāu: vt in ſeq̄nti ꝓcl'one dicet. Dr ſcdo ignoran tia non affectata/ qz illa eā ꝓpat ſcie:. Tertio dz nō craſſa: qz ſi ignoraſſz defectū tali igno rantia cū debuiſſz ſcire: z ex ea pclitaret ven ditor/ qđ pclm vl grauamen debuiſſz conie ciſſe vel rōnabilr timuiſſe ſi (vt debuiſſz) ad uertiſſz defectū ꝑcij: nō eēt emptor imunis a pctō. vt ſi ꝓtingeret vēditorē hñtem ab eo tale numiſma comphēdi tanḡ ſuſpectū vel falſariū aut alīs cōtingeret eū ob hoc grauari. vtputa qz a dño vl ꝑe eiꝰ cuiꝰ noīe recipit/ ꝓtingeret eū flagellari ob tale ꝑciū receptū. Dr quarto emēdo vl ſoluēdo: qz ſi poſtea cō periat defectū ſui precij/ debebit alteꝝ illoꝝ duoꝝ facere/ aut reſcindere ꝓtractū ſi vendi tor ad hoc tendit. q̄ nil'atenus ꝓ tali ꝑcio ven didiſſz ſi defectū eiꝰ ſciuiſſz. aut ſupplere de fectū ꝑcij: vt in ꝑori q̄ne deductū eſt: z ſub eadē diſtinctiōe q̄ ibi poſita fuit.

Secunda ꝓcl'o. Si ꝑciū eſt defec tuoſum aliq̄ ꝑdictoꝝ triū defectuū: z tā emptor q̄ venditor ſcit il lū defectū/ vl ſaltē emptor cōſ̄cit ꝓbabilr q̄ venditor eū ſciat. puta qz ē manifeſtꝰ qđ hz libz ꝑſumit ſcire/ nō peccat. ꝓtūc emendo vl ſoluēdo z nō ꝓpalādo defectū eiꝰ. dūmō em ptor tanto minus ꝺ merce recipiat vel tāto plus precij addat i nūero: quantꝰ eſt tal' defe ctus precij. ꝓbat aſſumēdo rōnē ſcde cō cluſionis ꝓcedentꝫ q̄nis. ꝓportionabilr eā applicādo emptori ſic fuit applicata vendi tori. Dr ꝑmo notanter. Dūmō tanto minus zē. qz ſi nō tūc peccaret: qz daret ſcienter ꝑciū in equale merci/ qđ ē cōtra iuſtitiā. Et q̄uis venditor ſciēs vl ꝑſumptꝰ ſcire ex libalitate ꝓſentiat vel ꝑſumat ꝓſentire: z ſic donare cē ſeat z remittere emptori illō qđ emptor ſibi minus iuſto ꝑcio dat/ vl qđ venditor ei plꝰ mercꝫ illo precio dat. z ſic excuſet a reſtitutiō one ſuſaccepte mercꝫ vel a ſuppletiōe diminu nuti precij: ex q̄ donatū ē ſibi z ipſe ꝓſentit in donationē. tñ ꝑ hoc nō excuſabit q̄n peccauer rit qñ ꝓuentēdo cū venditore attentauit ſi bi ſcienter dare minus iuſto z exigere mercē p defectuoſo precio: qz hoc eſt attētare iniuſtitiā am facere: niſi illa attentatio fuerit facta aio inducēdi venditorē in donationē illi⁹ plurꝫ in merce vl in libalem remiſſionē illiꝰ minoꝝ ris in precio. Non aūt ſi attētatio fuit facta aio habendi illō plus mercꝫ in rōne mercis. Hec ꝓportionabilr ſunt declarata in precē dēti q̄ne in venditore. Dictum ē ſcdo. nō peccat emēdo vl ſoluēdo zē. qz hz tūc nō pec cet: tñ ſi poſtea cōperiat venditorē (quē cre debat ſcire) ignoraſſe illū defectū precij: et q̄ ſi ſciuiſſz nil'atenus vendidiſſz ꝑ tali: z q̄ vē ditor ad hoc fuiſſz morꝰ rōnabiliter non idiſcre tā volūtate: tūc peccaret ſi non vellet vel re ſtituere mercē venditori recipiēdo precium ab eo dē: aut ſupplere defectū precij recipien do mercē: qđ aūt alteꝝ illoꝝ determinare de beat facere/ patuit ex ꝑma ꝓcl'one precedētꝭ q̄nis. Dr tertio vel ſaltē emptor ꝓbabilr ꝓjicit venditorē zē. qz ad vitationē ꝑcii in ſu ſcde ꝓcl'onis non req̄rit q̄ venditor a pe rei ſciat / ſz ſuffic̄ q̄ emptor ꝓbabilr cōſ̄ci at eū ſcire: nam ſi hoc non cōſ̄ceret: ſz ponꝰ cō ſ̄ceret eū neſcire defectum/ peccat nō apien do defectū: qz tūc aut grauat vēditorē/ aut exponit ſe pclo eū grauandi. Haz ſi cōſ̄cit venditorē neſcire: ſtat q̄ ſi ſciret vēditor de fectū ꝑcij: nil'atenus recipet illō: z ſic recipiē do grauat. Et ſi emptor non ꝓjicit eū nihilo minus receptuꝝ. ſi ſciret: tā exponit ſe pículo ſic eū grauādi. Si igit vult emptor eſſe imu

nis a pctō grauandi primū vl pículo expo nendi ſe illi grauationi: dz cū ꝓjcit eū neſci re apire ꝺfectū: niſi ꝓjceret eū/etiamſi ſciret non curaturꝝ illū vl ſaltē non debere curare ꝑm diſcretā volūtatē. Nam tūc non teneret aperire. prout in ſimili dictum eſt de vendi tore in precedenti q̄ſtione.

Corollarium ꝑmū. Sic̄ ſanctꝰ Tho. z Joā. ger. diterūt manifeſtos defectꝰ mercꝫ poſſe reti ceri ſi deſcendat venditor in precio ꝓportio nabilr: ſic ꝙdē doctores dixiſſent mānifeſtos defectꝰ precij poſſe reticeri ſi aſcēdat ꝓportio nabilr in precio/ vl deſcendat in quantita te mercꝫ recipiēde. Jō ſic̄ eoꝝ ſnīa de merce defectuoſa indignit moderamine z ſine illo nō eēt ꝑa: ſic etiā ſi ꝑis ſuis de defectuoſo ꝑ cio vl numiſmate indigeret ſi moderamie: z ſine illo nō eēt ꝑa. ꝓbat eodem mō ſic̄ il lud ꝓbatū eſt de defectu mercis in ꝑmo co rollario precedentꝭ q̄ſtionis.

Hedm corollarū. Quāuis i aliq̄ ca ſu liceat reticere defectū precij: nō tñ licz ꝙbo vl facto illū defectū abſcō dere: ſaltē ꝑ ſuppoſitionē tegentē defectū vl ablationē ſigni eū ſignificantꝭ q̄veller ꝺcare eū nō ineſſe. ſecus ſi dūraret intēderet eū te gere vel facere eū latere venditorē: z faceret hoc in illo cāu in q̄ licitū eſt reticere defectuꝫ. Et hec deducunt ſic̄ ꝓportionabilr deducta ſunt ꝺ venditore tegēte defectū mercꝫ i ſcdo corollario precedentꝭ q̄nis.

Tertia cōcl'o. In pl'ibz caſibz peccat emptor ſoluendo precū defe ctuoſum z in pauciozibz ē imunis a pctō. ꝑ ꝓbat/ qz in cāu ꝑme ꝓcl'onis eſt imunis quar tuoz ꝓcurrentibz: z tñ circa eundē caſum cō tingit q̄druplr incidere pctm̄: ꝑm q̄ q̄druplr ꝓtingit deficere illas q̄rtuoz clauſulas. ſilr i cāu ſcde ꝓcl'onis ē imunis a pctō ꝓcurrenti bus tribz clauſul' eiuſdē. Et tñ ſi q̄ eaꝝ defi ciat q̄s triplr ꝓtingit deficere/ ſcurrit triplr pctm̄. Vñ colligēdo caſus in q̄bz emptor ē imunis a pctō erūt tres. ſ. duo caſus duarū concluſionū: z tertiꝰ caſus q̄ tangit in fine ſe cunde ꝓcluſionis/ cum dz. Aliſi conꝺceret zē. q̄ eſt bimēbris ꝑm quē duplr licite ꝓtin git reticere ſcient defectum precij: z hz ſe p portiōabilr ad tertiū caſum bimēbrē: i quo ꝓtingit licite reticeri ſcient defectū mercis. Et ſic caſus illiciti in eiſdem cōcl'onibz tacti ſunt ſeptem z vltra.

Quarta ꝓcl'o. In caſibz ſupra dictꝭ: in q̄bz peccat emptor ſoluēdo ꝺfectuoſū preciū vl numiſma. aliq̄ peccat mortaliter: aliq̄ venialiter. Nā ſi ꝑ illū de fectū notabiliter ledit vēditorē: peccat mor taliter. Si aūt nō notabiliter: tunc aut tende bat eū (ſi poſſet) etiā i notabili ledere: ite rū eſt mortale. Si aūt nō illō intēdebat erit veniale. Et illa ꝑnt deduci ꝓportionabiliter ſic̄ in q̄rta ꝓcl'one deducta ſūt de vēditore i

Tertiū corollarū. (ꝓcedenti q̄ne. Emptor ſoluēs ꝑciū ꝺficiēs in caſu ꝓportionabilr ſe habēte ad ſcōm exē plū ꝑmi corollarij ꝓcedentis q̄nis: nō pōt ita excuſari a pctō: ſic̄ ibidē fuit excuſat vē ditor mercis deficiēt in q̄litate rōne mixtu re. Exēpli gra. Si B emptor hꝫet floz. lōge meliorē florēno ipi⁹ A: z cū ipſe A ꝑ ſuum florenū emeret mercē aliquā ab ipo P: z P nulla rōnabili cā morꝰ: ſed ſola ſtultitia vel ꝓſil cā nollet maiorē mercē dare ipi q̄ B: lz ſolū tantā. Et ſō B cicūraderet ſuū floz. do nec veniret ad eq̄litatē flo. ipi⁹ A. Hoc inq̄ nō liceret ipi B: ſic̄ tñ in ꝓcedēti q̄ne in ter tio corollario licuerit ipi B habēti mercem multū ꝓualentē miſcere z diminuere in q̄li tate: eo mō ſicut i 3tio corollario fuit dictuꝫ in ſcdo exēplo eiuſdem. Rō diuerſitatis eſt. Quia merx ipi⁹ B ſic erat ſua q̄ poterat cir ca eā agere ꝑdictā mixturā: nec vllus in hoc lez debat/ aut cuiq̄ iniuria fiebat: lz floz. B nō ſic eſt ipius B: vt poſſit circa ipm̄ ſi eū vult exponere vt ꝑciū) agere ꝑdictā raſurā: q̄n in iuriaret ꝓcipi: vl alīi q̄ imaginē z ſuperſcri ptionē illi impſſit tāq̄ numiſmati habēti tā tū pond⁹. Haz falſaret teſtimoniū ꝓncipis. Et ſō grauit peccaret circūradēs: q̄uis nō videā q̄n poſſet illū floz. alias carꝰ diſtrahe re: z q̄uis radēdo peccaret: ſi tñ videret ob ligat ad reſtitutionē aliquā cui eū ſic raſuz dedit: ex q̄ dedit floz. tāti valorꝫ q̄nti ſ̄c cōſ̄ alīj floz. vſuales. Attñ ad penā teneret ꝓnci pi cuiꝰ opus deꝑuauit: z teſtimoniū leſit: et an ne reipublice teneret ad refuſionē aliquā qz videt leſiſſe eā: eo q̄ cū radit floz. vilificat monetā aureā: z cū idē etiā alīj maliuoli faci ant: tandē q̄ſi tota aurea moneta vilificaret intm̄/ q̄ ꝓter hoc cudit noua aurea moneta i tegra: z interdicit antiq̄ aurea ſic in vniuer ſo raſa: z ſic res publica q̄ in ſinḡl' ꝓſonis cōmunitatꝫ cōſtiſtit damnificat: qz florenos quos tanḡ ſufficientes recepit: cogitur ſibi

retinere: vel ñ poterit nisi supaddēdo aliq̄d eis exponere. Sz dicerē/q̄ ℔ ꝯcludit dum tatat q̄ñ ad hmōi rationē seq̄t p̄dictū inter dictū: t p ois p̄dictū dānū, vl̄ ois reipubli ce, nā tūc tenebit ad refusionē. oibꝫ illis q̄ oc casione illi⁹ fuerūt sic dānificati: sz si nō seq̄t in effectu p̄dicta dānificatio: vl̄ ꝓsimil licet nata fuerit seq̄, nō videt: sic ponēs ignē ī do mo primi: ex q̄ natū ē seq̄ damnū: nō tenet illi ad refusionē: si nullū ē inde dānū secutū ī effectu. Sz de mō q̄ ille reipublice deberet refusionē facere: alibi videri hz. De ipo aūt p̄ncipe/aut alio habēte ptātē cudēdi mone tā: posset cessante ī famabilitate: aut scanda lo forte eē simile: vtputa si tal⁹ dñs videt cete ros habētes ptātē cudēdi/ cudere florēos i tali t tanto pōdere/q̄ censeret iustū ℘m cur sum florēoꝝ: t ipe cudisset ī maiori. Ille inq̄ sic p̄mo potuisset in ea q̄ntitate minori cu disse: in q̄ ceteri: sic nunc poterit radere t di minuere: vt curāt eq̄li passu cū ceteris se ꝛua

Quartū cozollariū. (to indemni. Emptor soluēs preciū vel numisma: deficiēs in q̄ntitate pōdeꝛ vl̄ nu mert: pōt aliq̄n excusari/aliq̄n non. Pria pa patet q̄ttuor exēplis. Primū patuit in q̄rto cozollario p̄cedēt, q̄nis. circa p̄mū exm̄. ō emēte similas. Et sil⁹ pōt exēplificari ō emē te decē vlnas pānī p certo p̄cio: q̄ tñ a vēdi tore recipit maiorē q̄ntitatē/q̄ sit quātitas decē vlnaꝝ: qz vēditor mēsurādo addit cuili bet vlne q̄ntitatē pollicꝫ/q̄ etiā ob cōsuetu dinē teneť addere: licet nō fiet mētio de ℔ in ꝓtractu: qz ꝓsuetudo iterp̄tať ℔ debere ī eē.

Scōz exm̄. si p supiorē habētē ptātē cudē di monetā numisma sit diminutū in pōdere ex aliq̄ legitima cā t emptores eo ementes: etiā ℘m ℔ eo plus supaddūt/aut eo min⁹ re cipiūt ō merce/sic q̄ sit debita ꝓportio p̄cij t merces. Vel ēt si aliq̄n nō sic delcēdāt ī mer ce/vl̄ supaddāt ī p̄cio: vtputa qz ex aliq̄ legi tima cā cogunť venditores easdē/ t tantas merces dare p illo diminuto numismate: sic olim vl̄ pri⁹ p nō diminuto/eo q̄ illud plus merces qō ñ soluiť vēditoribꝰ: ñ ī cōmodū em ptoꝝ trāsit: sz ī bonū reipublice: cui ex aliq̄ gui malo qō sibi accidit tenerenť vēditores t reliq̄ succurrere/q̄ succurrere ex rōnabili cā eēt positū sup vēditores (dūmō tñ sup re liq̄s psonas: ēt aliq̄d alia via ponať) t pbať: qz illam diminutionē scit vēditor vl̄ ꝓsumit scire, t dato q̄ nesciret: tñ si sciret adhuc vē deret ñ curādo eā: qz ī p̄ma pte exēpli nō pa tiť aliq̄ō p̄iudiciū: qz si pax p̄cij recipiēt pa rū mercis exponit. In scōa ēt pte exēpli ad huc vēderet: ñ curādo illā diminutionē: vel saltē ñ ōberet curare. qz si curaret: maxie q̄a cogiť aliq̄d merces dare sine solutiōe p̄cij cor rūdēt. Mō ℔ ñ deberet curare ī cāu posito qz illō ex rōnabili cā applicabiť: ñ emptoris/ reipublice cui ipe ℘m rectā rōnē ꝺz in tāto t illo mō rōnabiliť instituto succurrere. Ter tiū exm̄. Si p̄cij seu nūisma eēt deficiēs fa ctū ī pōdere: ñ p supiorē q̄ cudit ipz: sz p vti tes eo. t ℔ siue fiat sine culpa (sic videm⁹ q̄ nūmi argērei attenuāť ex ꝓtinua ꝓtractatiōe t findūť p scissuras sine dolo t culpa) siue ℔ fiat cū culpa (sic aliq̄n p maliuolos radūť in circūferētia) t emptor ℘m hmōi defectuz eo min⁹ acciper ō merce/vl̄ ōfectū ī pōdere sup pleret p ōfectū ī nūero ñ peccarz, nisi ipe idē ēt rasisset illos nūmos: imo starez/q̄ si nec min⁹ acciper merces: nec ōfectū suppleret ī pō dere p nūeꝝ ñ peccaret. Probať: qz staret q̄ vēditor recipiēs sciret illū ōfectū: t nihilomi nus volēs libere reciper: t emptor ex pbabi li ꝓiectura illi⁹ beniuolētie vēditorꝭ ei illud offerret p merce: aut ēt si vēditor nesciret ō fectū: nihilōin⁹ tñ reciper ēt si sciret ñ curā do. Aut si curaret nō tñ ōberet curare: eo q̄ aut ē tā vl̄ defect⁹ q̄ inhūanū eēt velle illuꝫ fugere, vl̄ ex eo qz fere oēs venditores t em ptores illi⁹ regni vl̄ regiōis cōsueuerūt itine difficultate t distinctiōe tles recipe vt alios nūmos: t ita vēditor reticēs eos ꝓicit seū pl⁹ p̄iudiciū passuꝝ q̄ si reciper nūisma ñ sic diminutū: eo q̄ aliꝰ q̄b⁹ distraher: vel dabit eos ēt sine murmure recipiēt. Hui⁹ hēm⁹ exm̄ q̄tidianū ī nūmis argēteis vsualib⁹ nre patrie: q̄z aliq̄ sūt rasi: aliq̄ fissi: t carētes cer tis petijs: ita q̄ notabiliť ōficiūt in pōdere. Et cū emptores p vsuales deñ, soluūt mer ces: ipi mltos tles cū aliis nō sic diminutis dāt p solutiōe: t vēditores aduertūt sibi da ri tles: t libere sentiūt vl̄ ꝓsumunť ꝓsentire; saltē q̄n in magꝝ q̄ntitate dať eis p̄cij in mo neta argērea alioꝝ bonoꝝ nūmoꝝ: qz sciūt q̄ aliꝰ vēditores sui: vl̄ creditores siliť ab eis reciplēt hmōi nūmos absq̄ difficultate: si fue riť pmixti cū aliis bōis ñ diminutis: cū facil unt solutionē ī magꝝ q̄ntitate. Et si ñ ꝓsentis rēt: sz ei⁹cerēt tales deñ. ī casu vbi sic grādis q̄ntitas p̄cij eis soluiť, reputarēť ibūam t ir rōnabiliť se hūtes, eo q̄ duri t ītractabiles ñ

ꝓsumarēt se ceteris venditoribꝰ vl̄ creditori bus discretis: cū illō possent facere in p̄dicto cāu sine suo p̄iudicio. Et dico p̄sumunť cō sentire saltē q̄n in magna tē. Quia sec⁹ ē q̄n singlariť t seorsum p minutias expenderenť tales nūmi, vtputa aliq̄s emit mercē p triba vl̄ quartuoꝝ nummis: t soluēdo daret tales nūmos diminutos: cū aliq̄b⁹ non diminu tis/maxie ei p̄sone q̄ nō eēt expensura illos nūmos: nisi etiā p minutias vbi etiā ab ea ñ recipenť: t sic ḡuareť tal⁹ p̄sona. Ha ī tali ca su non ꝺz conari emptor ad dādū tales nū mos iaduertenti t non exp̄sse ꝓsentienti: qz port⁹ p̄sumere hz q̄ si aduerteret: nll⁹ atenus vellet recipe etiā rōnabili volūtate, vñ debz tūc iaduertenti reducere ad notitiā t nō sine el⁹ libali volūtate: tales ei velle dare vl̄ sub mittere. Pro q̄nto ꝺo t sexto cozollario p̄ce dēnt q̄nis. ℔ ponet tm̄ seq̄ns cozollarium.

Quintū cozollariū. Emptor soluēs p̄cij vl̄ numisma defectuo sum in q̄litate (de q̄ defectu mltipl⁹ exempli ficatū est/ in suppositiōe pambla) pōt aliq̄n excusari/aliq̄n non. Exemplū p̄mi. vt si ven ditor sciēs defectū libens illō numisma reci pit: nec emptor conabať sibi dare: nō preha bita illa ei⁹ volūtate, vl̄ si nō scit: tñ emptor conjicit eū/si etiam sciret non curaturꝰ q̄ mi nus reciper/ vl̄ saltem ℘m discretā volūtatē non deberet curare eo q̄ in nll⁹ sibi p̄iudici umvl̄ grauamē generareť, t ℔ pōt fieri in ter ranfa vbi videm⁹ q̄ nūmis wirtenbergenſi bus admixti repiunť nōnūq̄ nummi alterī us t extranee monete: vt Rauenſpurgēſes/ Spirenſes: t ꝓsiles: q̄ si soli t p se traderenť in p̄ciū ī terra nr̄a nō recipenť ī eo valore: i q̄nr̄ denarū recipiunť: q̄m nec ꝺtia in re sūt eis equalētes: t tñ q̄n pauculi tales cū mltis nr̄is tradunť in rōne p̄cij: p̄ciū erit deficiēs in q̄litate: t tñ venditores vl̄ creditores etiā si aduertāt paucos tales inteſſe nō ei⁹cit eos/ sz libe acceptāt: t ℔ sciūt emptores sol uentes/vl̄ pbabiliť ꝓiciūt eos ꝓsentire libe re: q̄n als p̄ciū in magna q̄ntitate bone mo nete soluiť: eo q̄ recipientes eos exp̄ēsuri sūt eosdem in magna q̄ntitate currētiū nūmoꝝ: vbi etiā ab eis reciplenť: imo si nollet vendi tor vl̄ creditor recipe i tali cāu. ſ. vbi grādis q̄ntitas monete ei soluiť/ haberet creditor p inhūano t indiscreto viro. Et dico saltez q̄n p̄ciū ī magna q̄ntitate tē. qz sec⁹ q̄n per mi nutias darenť tales nūmi: t dic ꝓportiona bilr vt ī precedēti cozollario q̄n defic in pon dere. Et ꝓfirmať ℔ clarioꝛi cāu. Scim⁹ em añq̄ hret copia nr̄oꝝ oboloꝝ p monetatōes q̄ oboľ seu hallenſibꝰ nr̄e monete t currenti bus ī magna t pua q̄ntitate/ non solū erāt ad mixti oboli monete Spirenſ: sed etiā p oīa sine oi distinctōe reciplebāť in magna t pua q̄ntitate sine alijs t cū alijs oboľ: pinde acſi fuissent oboli nr̄e monete: q̄ tñ nll⁹ aten⁹ ī re eq̄pollebant nr̄is, t soluētes aliqua p hmōi obolos non habebanť vt culpabiles: t ℔ ñ e nisi qz soluētes sciebāt creditores ꝓsentire ī eoꝝ receptionē: vl̄ ℘m rōnabilē volūtatē de bere ꝓsentire: eoq̄ ī nll⁹ eis p̄iudiciū vl̄ gra uamē generabať: qz ℘m volūtatē vtetiū eq̄ parabanť aliꝰ: sz nō eēnt equalētes ī re nec etiā ꝼz opīonē: qz sciebant eos nō equalere, sic em̄ res tantū valet q̄ntū ē habil⁹ humano vsui: sic etiam p̄ciū tātum valet p quanto acceptať libere a sciente t ꝓsentiente. Et hec de presenti q̄stione.

¶Questio. LVI.

Que et quot potest et debet ꝓsyderare venditor: ex q̄b⁹ cognoscat q̄nt⁹ sit valor merces/ suc/qtūs cognoscat q̄n tū p̄ciū licite exigere valeat. Solo q̄nis stat ī duab⁹ suppositionib⁹/ sex ꝓclonib⁹/ q̄t tuor argumentꝭ/ t vno cozollario.

Prima suppositio. q̄ tertia suppo nit t vnū q̄rit. Primo suppo nit q̄ aliq̄ ē q̄titas p̄cij quā licite pōt exi gere vēditor/ t aliq̄ ē quā non pōt. Hā si p̄ cij ē eq̄le valori merces pōt illō licite exigere: si ē maⁱ⁹ ñ pōt. vt dicet in seq. q̄ne. Scōo supponit q̄ cognoscere valorē merces cōducē ad duo. ſ. ad faciendū q̄ licz. ſ. ad exigendū eq̄ ualens t ad vitandū q̄ nō licz. ſ. ad nō exigē dū superexcedens. Rō: qz cognoscere q̄titatē va lorꝭ merces cōducē ad cognoscendū an p̄ciū sit sibi eq̄le vl̄ maⁱ⁹: qz cognoscere terminū relatiꝰ onis ꝺducit ad cognoscendū relationē. Cū igiť equalitas vl̄ maioritas p̄cij sit relatio t eius terminus sit quantitas valoris mer cis: sequiť q̄ cognoscere quantitatē valoris merces ꝺducit ad cognoscendū eq̄litatem vl̄ maioritatē p̄cij ad ipsum: t p ois ad cognoscendū q̄ntū sibi liceat exigere: t q̄ntū non.

Tertio supponit q̄ vēditor nō solū pōt: sz etiā teneť ad ꝓsyderandū aliq̄ ducētia in no titiā valoris mercis. Rō: qz pōt exigere eq̄ ualens p̄cij: t sic pōt ꝓsyderare ea q̄ indu

cūt eū ad ascendendū in p̄cio ⁊ teneāt ad non exigēdū superexcedēs. igit̄ teneāt ad ꝯsiderādū ea q̄ eū faciāt aut descēdere ī p̄cio aut sistere ī ascensu. Qd aūt sit possibile cognoscere valorē merc̄ ⁊ p̄ciū iustū sibi cōrūdens. pbāt/ qz leges hūane o ēm ꝯtractū emptiōis ⁊ venditiōis ī q̄ fit fraus vltra dimidiū iusti p̄cij/ ꝺcernunt irritū. Dō executores illaꝝ legū nō possent eas exeq̄: si nō possent cognoscere q̄ntū debeat eē iustū p̄ciū: ⁊ q̄nt̄ sit valor mercis. igit̄. Unū aūt qđ q̄rit/ est q̄ ⁊ q̄t sint illa q̄ pōt ⁊ debet ꝯsyderare.

Scda suppositio. Duplex ē valor rei. Quidam ē naturalis ⁊ ille ē pfectio eētialis rei ꝯsistens in ḡdu specifico: per quē res ꝯstituit̄ inesse specifico. q̄ valore illa res ē validior: q̄ est pfectior. eētie ēm spēs: puta cuius differentia specifica est pfectior. vl etiāsi ē totū cōpositū cuius forma substantialis specifica ē nobilior. ℔ mō musca/ formica/ vl pulex est maioris valor. q̄ q̄cunq; gēma: qz oē viuū p̄stanti⁹ ē nō viuo. Alius est valor vsualis ⁊ forēnsis. ⁊ ille ē habilitas rei ad ℔ vt hō ea vtat̄ ad vsum sibi q̄uenientē q̄ valore tāto res ē validior: q̄ to ad vsū hūanū habilior. ℔ mō panis vl vinū ē maior valor q̄ mus/ formica/ vl pulex: ⁊ sic ille equus ꝺr validus q̄ hō pōt velocit̄ et suauit̄ eq̄tare. Dicit aūt valores sunt ita diuersi q̄ stat rem ē magni valor. p̄mo mō: q̄ est qui vl nullus valoris scđo mō ⁊ ecōtra: vt patuit in exēplis.

Prima ꝓclo. Cognoscere valorē naturalē rei ēm qđ est tale: nō iuuat venditorē ad ℔ vt exigat p̄ciū qđ licitus sit exigere nec req̄rit: ꝫ bñ cognoscere valorem vsualē. Prima ps probāt/ qz si sic: tunc ēm q̄ valor naturalis esset maior ēm ℔ liceret sibi exigere maius p̄ciū. ꝯs ē falsum: qz tūc pro mure possz pl⁹ exigere q̄ pro gēma p̄cio sa. Scđa ps pbāt: qz si req̄reret opteret vēditores esse magnos physicos ⁊ metaphysicos vt cognoscerent q̄ pfecta eēt merx ī gradu specifico ne exigerēt vltra illā pfectionē. Tertia ps probāt. qz venditio ē adinuēta in hūanā vtilitatē ⁊ cōmoditatē: ⁊ sic ē illaꝝ rerū q̄ hūano generi cōmoditatē sunt nata afferre. igit̄ ī exigēdo p̄ciū p merce ē inspiciēda habilitas ad hmōi cōmoditatē. Illa aūt habilitas ē valor vsualis. ⁊ p ꝯs notitia illi⁹ iuuat ad cognoscendū q̄tum liceat exigere. Dicit aūt in p̄ma pte ēm q̄ est talis: qz si valor naturalis habeat de p se proportionalit̄ p̄comitātem valorē vsualē: sic in aliq̄bus rebus hz tūc cognoscere naturalē valorē etiā iuuat ad cognoscendū q̄tum p̄cium possit exigi rōne cōcomitanz valorz vsualis.

Secunda conclusio. Quāuis esti matio currens in cōitate boiz sit vnū ex illis manuductiuis penes q̄ pōt cognosci valor vsualis: qtūs cōsequit̄ p̄ciuz licitū possit exigi: tñ nō ē sufficiēs manuductiuū ad cognoscēdū illa. Prima ps pbāt triplic̄. Primo/ qz in cōitate reputant sepe multi prudētes: ⁊ sic estimatio cōitatis est sepe prudentia procedens. Prudētia autem est recta rō rez agibiliū. Rectā aūt rōnē possumus seq̄. igit̄ ꝑma pars ꝑs. Scđo sic: qz melioratio merc̄ ēvnū ex illis penes q̄ cognoscit̄ valor vsualis: qz q̄to magis meliorata ē merx tanto validior ē. mō estimatio boni minū reddit rē melioratā meliozatione: etsi nō in se tñ quoad amorē boīm. Nam stat q̄ merx q̄ in se non ē meliozata in substātia/ q̄n titate ⁊ qualitate. ⁊ hoc p naturā vel artē efficiat̄ q̄ad amorē boīm. igit̄ magz amata: puta cū ꝑus i magna multitudie talis merx reperiret̄ iam non nisi apō paucos pōt reperiri vt ꝺtingit ō vino ⁊ bladis refuatz cū ignit caristia. Tertio modo sic. Siq̄s vēdit vel emit redditū seu ius p̄cipiendi ānuatim vnū florē. ⁊ velit cognoscere qō sit iustū p̄ciū in illa emptione vel venditione recurrit ad cōz estimationē: consyderando quid consueuerunt ementes ⁊ vendentes exponere ⁊ recipere pro p̄cio: ersi inuenerit q̄ cōmunis cursus est dare pro tali redditu. xx. florē. illō dat ⁊ recipit vt iustū p̄cium. Nam si cōmunis cursus est. tūc non soli pauper vēdētes redditus sunt ꝓrenti illo p̄cio/ ꝫ etiā diuites. ⁊ sic est signum q̄ pauper vendēdo non exercessitate q̄ ꝑsi sunt recipiūt tale p̄ciū. Nam si esset nimis puū p̄ciū: diuites nō artati nō accipent illō. Si etiā eēt nimis magnū diuites non artati non emerent tāto precio. Si igit̄ passim venditores pro tali p̄cio vēdūt sive sint pauper sive diuites artati: ⁊ nō artati: signum ē q̄ est sufficiens ⁊ equū. Unde hoc mō simplices existentes i foro consyderando q̄d cōmunit̄ alij cauti ⁊ prudētes dāt p mercibus: ⁊ id etiā ipsi dare solent. Et ꝺz illa prima pars intelligi de estimatōe cōmuni: ꝑ illa que currit pro pte contractus ⁊ de precio ptunc dando/ qđ dico ideo. Nam si res vēdat̄ ad credētiā: ⁊ dubiū sit an pte solutionis

res sit minus vel plus valitura et venditor nō erat vēdit⁹ pte ℑctus p p̄cio tūc currēti: tūc isti duobus cōcurrentibus nō ꝺz attēdi p̄ciū qđ cōiter currebat pte ℑctus: ꝫ qđ cōit currer pte solutionis fiende: ⁊ de ℔ latis⁹ patebit infra qōne. lvij. ⁊ alijs. Et dixi notanter cōi: qz nō ꝺz taxari valor ēm affectiōez spēciem ipi⁹ementz: nec ēm ei⁹ vtilitatē vt patebit. lv. manuductio/ ⁊ ī q̄rta ꝺcl̄one. Scđa ps pbāt triplic̄. Prio: qz si eēt sufficiēs seq̄retur q̄ vēditor deberet adherere ꝺdictorijs positiōibus formatz de valore mercis ⁊ p̄cio ꝓportionato: ⁊ aliq̄n duabus ꝓpositiōibus ñ ꝺdictorijs quaꝝ vtraq; est falsa. Exemplū ꝑmi qz aliq̄n in vna cōitate sūt ℑrie estimatiōes de valore mercis: puta: aliq̄ dicunt q̄ valet tñ q̄nq; alij q̄ sex. Exēplū scđi. Alij dicunt q̄ hec merx valet octo. alij q̄ septem. et stat vtraq; positionē eē falsā. Scđo: qz inducz vēditor hz mercē ita rarā q̄ non habeāt estimatio in cōitate boīm de ei⁹ valore. in q̄ cāu vēditor nō potīt recurrere ad illō manuductiuū. Tertio: qz dato q̄ valorē merc̄ mee aliq̄s in cōitate etiā recte estimet: tñ cōtigit talē eē vnicū: ⁊ cū ℔ me ignorare talē estimatorē. nec q̄rere possuz q̄s sit ille estimator cū me lateat in cōitate eē aliquē talē. Et ex hac scđa pte seq̄t q̄ illi nō sufficient respōderēt ad qōnem: q̄ rmitterēt q̄rentē tūmō ad estimationē boīm. ſ. q̄ ad illā debeat venditor recurrere in cogiscendo valorē merc̄.

Tertia ꝓclo. Quideci sūt manuductiua ex q̄bus pōt vēditor vsualē valorē merc̄ cogiscere. Primū ē p̄ciū qđ ipe rōnabilit̄ exposuit p ea cū eā emit si ē p eum empta: Nā regularit̄ pōt ad min⁹ illō exigere qđ p ea exposuit. Et si nō est merx empta sed artificialit̄ facta poterit exigere tātū quātū ipe dedit p materia ei⁹ ⁊ vltra. Aut q̄tuz laborē habuit in acq̄rēdo materiam: si materiam non emit ꝫ alis acq̄siuit. Dico regulariter: qz fallit si merx ē deteriorata in se vel ī estimatiōe boīm. puta q̄n ꝓter inundantē supabūdantiam consiliū merciū minus desideratur. Dicit rōnabiliter: qz si vēditor exposuisset p illa merce q̄n eā emit quantitatē precij vltra cōdignū ex sua stultitia/ vel errore/ vl pdigalitate: nō posset ꝓpt̄ hoc velle tātundē habere cuz vendit: qz imputet sibi q̄ eam emit p̄cio pluri iusto. Scđm est exp̄ se rōnabiles quas fec̄ in adductione mercis de vna regione in aliā. vel si nō fec̄ in adductionē: fec̄ tñ in cōseruatiōe eiusdē. Nā regulariter loquēdo licite pōt ꝑ merce tm̄ exigere p̄ciū: vt sibi soluant expense hmōi. Dico regulariter zc: ex cā in primo dicto. ⁊ etiā iō: qz si fecisset expensas in ei⁹ cōseruatiōe vel adductiōe: tñ in recōpēsā expēsarū etiā p̄cepisset fructū vl vsuz illi⁹ rei: vt puta: pauit equū quo tñ etiā vsus fuit vl alijs locauit taliter vt satisfactū sit sibi de expēsis: ñ debebit eo mō ascendere in p̄cio ꝓpt̄ expēsas: q̄si nil in recōpensā eaꝝ ꝓcepisset. Dicit rōnabiles: ex causa ꝑdicta in ꝑmo. Tertiū est labores rōnabiles: q̄s adhibuit in adductiōe vl cōseruatiōe merc̄: vl si est p eam artificialit̄ facta q̄s habuit in factiōe. Nā illos labores ñ tenebāt gratz facere: ⁊ sic gratz seruire reipublice vl emptoribus: sic nec expēsas in adductione zc. Un ꝑmo Coz. ix. Quis vnq̄ militat suis stipēdijs. Et Luc. x. Dign⁹ ē operari⁹ mercede sua. nec est rō q̄re artifices manuales ꝑ suo laboze in introducēdo formas artificiales possint aliq̄d recipe: quin etiaz mercatores aliquid recipe possint ꝓportionabiliter ꝑ suis occupationibus: q̄s habēt in trāsferēdo exponendo merces ad cōe forum: ⁊ in transeūdo de nundinis ad nundinas: vt quilibet in promptu inueniat qđ desiderat. Nā apl's ait. Unusq̄sq; ēm suū laborē mercedē recipiet. Et ex ℔ sequit̄ q̄ institor ī q̄re quo dāmō residēs ceteris paribus nō pōt tantūm lucri recipe etiā de eque magna pecunia: sicut adducēs res eque bonas de ꝓtibus longinquis: in quarū adductione oporteret magnos labores habere. Quartū est rōnabilis cura vel solicitudo quā habuit in adductione/ vel cōseruatione/ vl factione. Nam amara ⁊ penalis ē hmōi cura quā nō tenebāt gratis impendisse his: quibus seruit in illa adductioue. vnde plus pōt petere ille venditor quē oportuit habere maiorē curā vel solicitudinē. puta quia merx fuit talis qualitatis que indiguit maiori cura: q̄s ille qui minorem habere potuisset. Et dico rationabilis. quid enim ad emptorem ō cura superflua ⁊ nō neāria neq; ēt vtilis. Un negociator vel artifex nō pōt aliq̄d recipe ꝑ laboze vl grauamine suo habito circa rē vendēdā: vl ꝑ persona emētis nisi bona fide credat q̄ seruitium huiusmōi vtile fuerit sit vl erit eidem hoc solo excepto. q̄n emēs scit vel scire probabiliter: et sine dolo ⁊ fraude presumit̄ q̄s inutil̄ sit labor circa rem exhibitus ⁊ ser-

uitiū ꝛ nihilominꝰ vult hēre talē rem vl' labo
rem: ꝛ acceptat nō simplicitate deceptꝰ/ nec
ncītate habendi artatꝰ/ nec al's inordinata
affectione impulsus: ſʒ sola liberalitate animi
ductꝰ dare q̄d vult venditori vl' artifici pro
hmōi: ꝛ aliqñ etiā venditor p̄sumere posſʒ ꝙ
tal' emit ad aliquē finē sibi magꝭ vtilē q̄ꝫ ven
ditor videat. Quis ꝯtingat ip̄m artificē alia
rōne peccare: vt puta p̄ q̄nto ementi talē rem
coopaꝛ ad aliquā vanitatē vl' prodigalitatē:
tñ non rōne illiꝰ ꝙ accipit p̄cium pro labore
vl' merce quem p̄dicto mō vult hēre: nā etiaʒ
meretrix lʒ peccet fornicando: non tñ ī acci
piendo mercedē. Quintū est ꝯsyderatio in
dustrial' adhibita in inq̄sitionē ꝛ adductiōe
ꝛ ꝯſuatione. Nā industriosus subtil'r ꝯsyde
rat vbi repiri possint merces in vili precio:
q̄tūs etiā suis comprouincialibꝰ ac cōregni
colis competenti p̄cio vendere possit: ꝛ vtili
us fuit reipublice: q̄ꝫ non ꝯsyderās illud: et
sic magno p̄cio eis vendens. Silr ꝯsyderat
vbi bōe merces illiꝰ generꝭ repiri possint vt
adducat eas: ꝛ sic bñ p̄uideat reipublice: ꝛ p
ꝯñs vtilius fuit reipublice q̄ꝫ aliꝰ expñs hebe
tioris sensus: q̄re plus sibi dari debet: ꝛ ipse
plus exigere pōt vt sibi soluat industria sua:
nō ꝙ suā industriā vendere possit: ſʒ opas p
cedentes ex industria p̄t velle sibi solui sic et
eas locare pōt si sunt ꝓphane. Posset etiaʒ
exēplificari de illa industriositate p illud qđ
dic̄ doctor solēnis in q̄dlibetis dicens: Si
aliq̄s sit ita expertus circa equoꝝ p̄ciositateʒ
vt p ip̄m certificari possit q̄libʒ circa p̄ciosi
tatē equoꝝ: si discernat int' equos an s'm cō
munē cursum eq̄ valeant p̄cium q̄ offerunt
alijs illud ignorātibꝰ. q: circa valorē equoꝝ
minus expti sunt. si em̄ ille ptus emat eq̄s
valētes p̄ciū suū ꝛ alij cognoscentes īdustri
am eiꝰ circa eq̄s: statim certificati sunt p eiꝰ
industriā ꝙ illi valent p̄ciū suū: ꝛ sic p indu
striā eiꝰ sunt illi eq̄ facti p̄ciosiores ꝛ magis
valēt ꝓpt' securitatē. ꝛ sic ꝓpt' talē mutationē
estimatiōis circa valorē pōt statim eq̄s suos
aliq̄ntulū cariꝰ vendere supra p̄mū p̄ciū ven
dendo opꝰ industrie/ qđ circa eos exercuit.
Hec ille. Et rō est: q: emptor met dedisset li
bent' p̄mo venditori illud īcrementū p asse
curatiōe q̄ eēt securꝰ ꝙ ille equus eēt bonꝰ ꝛ
valēs illō p̄ciū p q̄ p̄mꝰ venditor obtulit: ꝛ p
q̄ scōs emit. Sextū est susceptio p̄iculoꝝ.
Nam adducēs/ ꝯseruās/ vl' faciēs mercē se
pe hʒ expectare p̄icula in p̄sona vl' in rebꝰ vl'
in vtrisq̄ꝫ. Hec aūt susceptio p̄iculoꝝ est res
estimabilis p̄cio: adeo ꝙ sepe q̄s daret ma
gnā q̄ntitatē pecunie vt eēt assecuratꝰ de vi
tandis p̄iculis: mō nō tenet' illa suscipe g̃tis
q̄n aliq̄d possit p hmōi exigere: ꝛ s'm h̄ ascen
dere in p̄cio. Vñ mercator q̄ mercē quā mil
le flor. emit: nō potuit adducere: nisi p regnū
p̄iculosū: pōt plus lucri ex ea velle hēre q̄ꝫ ille
q̄ aliā mercē quā ēt mille flor. emit adducere
potuit vl' adduxit p non p̄iculosū regnū. Et
quāto p̄iculū est maiꝰ tāto maiꝰ pōt exigere:
ꝛ si p̄iculū ē ad effectū deductū: puta q: sine
culpa sua lesus est ī p̄sona vel rebꝰ: maiꝰ po
terit exigere: q̄ꝫ q̄ñ tm̄ expectauit ꝛ nō in effe
ctū euenit. Vñ mercator adducens nauem
onustā mercibꝰ: cariꝰ pōt vēdere merces su
as si aliq̄ñ priꝰ in mari sine culpa sua p̄didit
nauē onustā mercibꝰ q̄ꝫ si nūq̄ꝫ p̄didit q̄renꝰ
aliq̄liter recuperet dāñū ppessum in actu q̄ ser
uiuit reipublice: ꝛ idē de mercatore ꝯseruan
te merces si aliq̄ñ perierūt sibi merces incē
dio sine sua culpa vl' suoꝝ. Septimū ē q̄n
titas mercꝭ. Nā si vēdit eā minutatī pōt ma
ius preciū exigere: q̄ꝫ si eandē totā sil' vēdat.
Ratio: q: p̄mo mō plures opas impendit i
seruiēdo ementibꝰ: tū in ꝯseruādo: q: diutiꝰ
ꝯseruat ꝛ custodit eā etiā suo p̄iculo: ꝛ diuti
us statione fac̄ circa mercē. tum q: p emptho
res accersitꝰ sepiꝰ surgere hʒ: ꝛ ad officinā et
apothecā ire apiendo/ claudēdo/ ꝛ descēdē
do: ꝛ sic de alijs. Octauū est finis ad quē
ordinaꝛ merx. Nā ceteris paribꝰ maiꝰ lucꝝ
accipi pōt d̄ merce: q̄ ordinaꝛ ad necītatē vl'
honestā vtilitatē: q̄ꝫ q̄ ad vanitatē: curiosita
tē/ vl' supfluitatē: aut nocumētū reipublice
deseruit: cuiusmodi sūt instrumēta ludi for
tune. nōne magis dignꝰ ē lucro ꝛ maiori is
q̄ tabulas sctōꝝ depingit vl' efficit imagies:
q̄ꝫ q̄ aleas vel taxillas p̄parat: q̄m̄ primꝰ vti
liter seruit nō secundꝰ. Et inter merces ordi
natas ad necessitatē vel vtilitatē reipublice
illaꝝ vēditores maiꝰ lucrū p̄nt accipe: ceterꝭ
paribꝰ: quaꝝ necessitas vl' vtilitas maior ē i
republica: q̄m̄ illaꝝ venditores magꝭ vtilit'
fuiūt eidē. Nā si mercator a republica sala
riaret' (sic deberet: si alias ñ caperet refusio
nē laboꝝ suoꝝ ꝛ opaꝝ) maius salariū rōna
bilit' deberet dari adductori vel factori mer
cum necāriarū vel vtiliū q̄ꝫ aliaꝝ q̄rūlibet.
Nonū. Secūdū quosdā est dignitas p̄so
ne vēditorꝭ: puta si cetera oīa sūt paria: hoc
dempto ꝙ vnꝰ mercator q̄ adduxit merces
est dignior p̄sona in republica q̄ꝫ aliꝰ: licituʒ
erit ei maiꝰ lucrū accipe. Probaꝛ in sili. Si
rusticꝰ/ vl' nobil' miles/ eq̄li labore ꝛ p̄iculo
pugnēt p republica: nihilominꝰ ob nobilita
tem ꝛ dignitatē p̄sone militꝭ: maiꝰ stipendiū
ei dandū ē vt saluet' iustitia distributiua/ sic
h̄: q: lʒ vterq̄ꝫ mercator fuiat eq̄l'r reipub. ex
pte merciū ꝛ expensaꝝ ꝛ ꝯsiliū. ille tñ q̄ di
gnior ē p̄sona in republica vl' magꝭ nēcaria/
eidem maiori p̄cio dignꝰ ē. Vñ si d̄ republi
ca salariū accipet: respublica eū ꝯducēdo rō
nabil'r ei plus dare deberet q̄ꝫ alteri minꝰ di
gno. Predicta tñ videnꝛ ītelligenda si digni
or sic sebʒ ꝙ eiꝰ p̄sona singl'ariter vl' solita
rie ad hmōi fuitiū reipublice ē apta ꝛ nō sit
alteriꝰ. Nam si secꝰ nō opteret ob h̄ sibi ma
ius salariū assignare. imputet em̄ sibi ꝙ ei se
imiscuit in q̄ nō minꝰ: sed eq̄ ceteri fuisse po
tuissent ꝛ possent vl' de facto fuierūt reipu
blice. Decimū est real' melioratio mercis.
Nā si est real'r ꝛ in se meliorata vltra p̄ciuʒ/
expensas/ labores/ et alia sup̄dicta poterit
etiā vltra hec aliq̄d exigere. Contingit aūt ī
sevl' real'r meliorari mercē tripl'r. s. natural'r
tm̄/ artificial'r tm̄: ꝛ mixtim vtroq̄ꝫ mō. Exē
plū p̄mi: vt si pullꝰ eq̄ emit' ꝛ vendit' equꝰ ma
turꝰ: emit' mustū ꝛ vēdit' d̄fecatū: ꝛ sic lympi
dū: emunt' ligna humida ꝛ vendunt' p solē fa
cta arida: ꝛ sic habiliora ad ignē vel ad aliq̄
artificia. Exemplū scōi: vt q̄s emit informē
massam ferri vl' ligni: ꝛ ex ea fecit artificiale
instr'm vl' vas/ puta cultellū vl' arcā. Exēplū
tertij: vt emit ligna humida ꝛ illa natural'r ꝛ
etiā p artem sunt artificiata. Si aūt fuisset
peiorata: tūc ceterꝭ paribꝰ dʒ descendere ī p̄
cio. Peioratio aūt etiam ꝯtingit tripl'r. s. na
tura/ arte ꝛ mixtim. Nam vt equꝰ iuuenis.
puta sex annoꝝ emit' ꝛ oīno antiquus ven
dit'. Exēplū scōi: vt emit' lignū artificial'r for
matū: ꝛ vēdit' resoluta forma artificiali. Exē
plū tertij: vt emunt' ligna arida ꝛ sana ꝛ ven
dunt' natura ꝛ arte humectata ꝛ putrefacta.
Et iterū sic ꝯtingit mercē deficere tripl'r/ sic
eam tripl'r ꝯtingit peiorari. s. in suba/ quan
titate/ ꝛ q̄litate: vt in p̄cedentibꝰ q̄ōnibꝰ. Cō
tingit tñ aliq̄ñ defectus in q̄ntitate restaura
ri p meliorationē in q̄litate: vt cū merx ꝯtra
hit' vl' restringit': attñ eo melior efficit' vt mu
stū exñs maius cū defecat' efficit' minꝰ in q̄n
titate. attñ meliꝰ in qualitate. Ad meliorati
onē illam pōt reduci q̄ñ merx ē meliorata q̄
ad oportunitatē loci/ ꝛ sitꝰ/ atq̄ꝫ tp̄is: vt vi
cinior facta ꝛ hmōi. ꝛ ecōtra peioratio atte
dit' rōne loci ꝛ distantie. Itē ad illaʒ reducit'
libertas mercꝭ ꝛ ad peiorationē eiusdē redu
cit' seruitꝰ vel onus annexū eidē. Nā quāto
merx ē magꝭ libera: tāto melior. ꝛ q̄nto ma
gis onerata tanto vilior. Hec melioratio ēt
attendit' ex fructibꝰ natis p̄uenire de merce:
q̄nto em̄ plēs fructꝰ ex agro vel aīali nati sūt
p̄uenire tanto ē melior. q: fructꝰ censent': q̄si
vnū q̄d cū merce: q: includūt' i ea ꝟtualiter.
Undecimū ē melioratio ī estimatōe: vt pu
ta si in suba q̄ntitate ꝛ q̄litate māsit imutua
ta. imo stat ꝙ fuerit peiorata ī q̄litate vl' q̄n
titate. Attñ hoīes ceperunt magis affici ad
eiꝰ amorē: ꝛ sic ip̄aʒ magis estimare. quēad
modū ꝯtingit ī bladis: ꝛ vino tp̄e caristie: p
ut tactū est in tcia q̄ōne. Hec aūt meliora
tio accidit merci dupliciꝛ. Prīo ex h̄ ꝙ eius
bonitas (q̄ prius licʒ etiā inesset latuit) nunc
apparet: ꝛ sic magis estimaꝛ. Scđo. q: nūc
ceperūt hoīes ea indigere: nō sic prius: vt
merx valēs ꝯ pestilentiā. Nā tp̄e pestilentie
regnantꝭ melioraꝛ in estimatiōe: eo ꝙ nūc ea
indigēt hoīes nō sic priꝰ: ꝛ tp̄e īminētis esta
tis vel belli plus valēt equi: q: tūc magꝭ eis
indigēt hoīes. Vñ q̄ntitas indigētie est mē
sura ꝯducens ad cognoscendū quantitateʒ
valorꝭ vsualis alicuiꝰ rei. ꝓpter q̄d Phs. v.
Ethicoꝝ ait. Indigentia humana est natu
ralis mensura cōmutabiliū: mēsura inq̄ꝫ bo
nitatis seu vsualis valorꝭ: qđ patʒ: q: boni
tas vel vsualitas valor rei attēdit' ex fine: p
pter quē exhibet' dicente cōmētatore. xij. me
thaphisice: ꝙ nihil est bonū nisi ꝓpt' causas
finales. ſʒ finis nālis ad quē iustitia cōmuta
tiua ordinat exteriora cōmutabilia: est sup
plementū indigētie hūmane. ergo supplementū
indigētie hūane est mēsura cōmutationū: ſʒ
supplemētū indigētie mēsurari oportet p q̄n
titatē indigētie. Si em̄ indigētia magna est
necesse est supplemētū eē magnū: sic si vacui
tas vasis magna est: oportʒ q̄ntitatē vini esse
magnā. Et si arguaꝛ si sic. ergo paup hō deberʒ
bladū cariꝰ emere q̄ꝫ diues: q: magꝭ eo indi
get. Itē multa sūt valde cara q̄bꝰ modicū i
digemꝰ: sic sūt q̄bꝰ diuites vtunt' p explēda
voluptate vel ambitiōe. Ad p̄mū dicendū
ꝙ indigētia illiꝰ vel illiꝰ singularꝭ hoīs ñ est
mēsura ad cognoscendū q̄ntitatē valorꝭ rerum
cōmutabiliū: ſʒ cōis indigentia hoīm īter se
cōicantiū in aliq̄ regione vel p̄uincia. Pre
terea nō loquimur hic tm̄ de indigētia rerū

ad sustentationē: sed etiā ō eaꝝ indigētia ad alia ad q̄ nōnūq̄ hoīes eis indigent. Aliq̄bus eīm pauꝑ indiget ad nēcitatē: vbi diues alijs indiget ad statū, taceo q̄ nōnūq̄ indiget eis ad explendū voluptatē vl̄ ad satisfaciendum sue inexplebili cupiditati: q̄uis ad neutrū illoꝝ illis licite ꝛ simpl̄r idigeat. Indigentia eīm ꝓprie est illaꝝ rerū q̄ sunt ad sustētationē vl̄ statū/ vl̄ artē/ vl̄ officiū hoīs defluentes. Duodecimū ē damnū vl̄ grauamen vel lucrū cessans: qō venditor patit̄ vel passurus ē ex venditiōe: ad quā emptor sua instantia vl̄ importunitate eū inducit: cū alīs malleꝫ nō vendere/ꝫ retinere sibi. Uñ i hac pte ipsa affectio ꝫ singularitē, ſ, quā vēditor bz ad mercē: dūmō alīs nō sit sibi venal̄ pōt attendi: nō aūt affectio emptoris si sit singularꝫ. Et intelligit illud duodecimū nisi in tāta nēcitate cēt emens q̄ ex diuia vel naturali lege teneret: non obstāte illo suo dāno vl̄ lucro cessanti sibi: etiā cū illo dāno suo vendere hmōi mercē: quēadmodū in sili tactū ē s. q. xxx. de mutuante cui ex mutuatiōe immminet interesse dāni emergentis vl̄ lucri cessantis. Extra aūt hūc casum tāto carius pōt eā vendere: quantū ē suū dānū emergens vl̄ lucrū cessans: nō aūt vltra ꝛ in ꝓputando q̄ntitatē lucri cessantꝫ debz defalcare expēsas/ curas/ ꝛ labores q̄s in prosequēdo illud lucrū habuisſꝫ: ꝛ etiaꝫ dubietatē lucri ob quā illud futuꝝ lucrū vltius reddit̄: ꝛ sic de alijs ꝓditionibꝫ, prout sufficient ibidē tactū fuit in sili. Uñ illud supaccipit vltra p̄ciū mercꝫ pronūc currens nō accipit ꝓ merce: q̄ simpliciter loq̄ndo non valet nūc vltra: ſꝫ p refusione sui interesse/ quod pro eo ꝓpeti non tenebat. Et dico simpl̄r loq̄ndo nō valet nūc vltra: q̄ bñ valet vltra q̄ ad ipsum vendentē: ꝛ pro tanto ponit̄ hmōi damnū vl̄ lucrū cessans int̄ manuductiua ad notitiam valoris mercꝫ. Et ex illo hꝫ etiam rō: quare bñs mercem quā nullatenus volebat nūc vendere: ſꝫ reseruare vſq̄ ad tps quo maioris valoꝝ erit/ poterit ei q̄ instat vt eam sibi nūc vēdat vendere maiori p̄cio: q̄ſ sit p̄ciū illius de p̄senti cursu, put patebit in. q. lvij. Tredecimū est tractatio alicui⁹ constitutōis ciuil̄/ vel municipal̄/ vl̄ ꝓsuetudis. Et h̄ declarant vl̄ de h̄ exemplificāt q̄dam dicētes vt ꝓstitutione ciuili disponit̄: q̄ non dz vēdi mercē vltra dimidiū iusti p̄cij: alioq̄n ꝓtractus nō valet: sed rescindit̄/ ſꝫ illa exemplificatio nō valet. Nam p hmōi dispositionē nō manuducit̄ venditor ad cognoscendū valorē ꝛ p̄tiꝫ debitum: q̄ illa dispositio p̄supponit q̄ sciat iustū p̄cium ꝛ valor: ꝛ prohibet vt non vltra dimidiū illius q̄s vendat, ſꝫ debet sic declarari vt si aliq̄ tali ꝓstitutione vl̄ ꝓsuetudine rōnabil̄r taxat⁹: sit valor talis mercꝫ ꝛ q̄ntitas p̄cij. Nam tūc illā q̄titatem ꝛ nō vltra exigere pōt. Dixi rōnabil̄r: q̄ si ꝓstaret venditori q̄ eēt taxatio iniq̄ vel supercedens nō posſꝫ illā exigere: ꝛ h̄ ꝓtingere pōt q̄n rectores in taxando corrupti essent p̄ venditores muneribꝫ vl̄ affectiōe ꝓpriꝫ cōmodi: eoq̄ ipsi eēnt venditores taliū merciū. Hec aūt taxatio nonunq̄ fit in pluribꝫ mercibꝫ vt in ponderе carniū ꝛ q̄rundam pisciū fieri videm⁹, sic etiam p̄ciū q̄busdam locātibꝫ opas suas puta mercenarijſ/ ꝛ etiā q̄busdam artificibꝫ determinatū ē. Rectores aūt in taxādo debent q̄ttuor inspicere: si rōnabilis ꝛ nō pure volūtaria ꝺbeat eē taxatio eoꝝ: ꝛ exp̄ hominеs cōes sunt ples, ió si ad aliquod declinādum ē: videl̄ magꝫ declinandū in diminutiōnē p̄cij infra iustū q̄ſ in excessum supra: ꝛ h̄ ꝓpter eoꝝ fauorē. Primo igit̄ inspicere debent/ an ciuitas vl̄ regio in talibus mercibꝫ supabundet vel deficiat vl̄ mediocriter habeat. Nam si supabūdat / non est valor eaꝝ ad tantū p̄cium taxandus sic si deficerent. Et dato q̄ regio deficiat in eis videre debēt an sit tm̄ accidental̄ defectus vel naturalē ex natura regiōis puenies. Nam si ē tm̄ accidētalis: puta ex impropitio cursu aure illo tpe vigentꝫ ex natura vl̄ diuina plaga: non ē valor ad tantū p̄cium taxandus sic si eēt ex natura regionis: q̄ actualis defect⁹ nō diu durat sic naturalis. Scōm ꝓsyderandū ē dispositio tpis vl̄ aure vt si est aura apta adlabores: puta ad cultura vl̄ crescentia: p quas rales merces ꝓcurant̄ vel apta ad earundem merciū adductiones terrestres vl̄ aqueas vl̄ ineptа rōne fundationū tempestatū aut bellorum. Nam si est apta: nō tāri debent taxare merces sic si eēt inepta/ dz etiam ispiciam illa terrenascentia sint diu duratura ꝛ p̄ssibilia vl̄ nō: ſꝫ cito corruptibilia. Tertiū est dispositio ꝛ ꝓditio hoīm i naturalibꝫ ꝛ moralibꝫ. Nā vbi in regione sunt hoies temperati ꝛ pauci victus ꝛ laboriosi in cultura terre: victualia sunt taxāda ad minus p̄ciū: q̄a censenda sunt tunc supabūdare respectu alteri⁹ regionis: in q̄ sunt hoies ignaui/ nō laborantes in cultura terre/ vl̄ etiā voraces/ gulosi ꝛ ingurgitatores/ voluptuosi/ vl̄ vaneglōsi/ q̄ plūma p̄ter nēcitatem ꝓsumūt: q̄a in illa etiāsi victualia tanta eēnt q̄nta sunt i alia: tū dicerent ibi deficere. Uñ sepe cū victualia possent eē ꝛ manere in ꝓpetenti precio/ ascendūt in ꝓcio ꝓpter illa duo: q̄ si homines nō rōnabil̄r ꝛ moderate eis vtant̄: cararedduntꝫ ꝓpter luxuriosum ꝛ supfluū abusum earundē, ꝛ sc̄ō ꝓpter hoc q̄ aliq̄ cupidi vl̄ auari tenacit̄ illa detinēt/ expectātes immo optātes caristiā. Et alij talia cū i copia i uenirī p̄nt: longo tpe a p̄ncipio illi⁹ abūdantie singla coaceruant in annos plimos: nec expendūt donec induxerint caristiā. Et has duas causas sic ꝛ tertiā supra tactā, ſ, ociosi tatē vl̄ ignauiā incolaꝝ in colendo terrā/ deberent rectores extirpare: ꝛ fieret forꝝ cōpetens. Quarto ꝓsyderare debent/ q̄lis ꝛ q̄n ta sit idigētia illaꝝ merciū q̄s taxare volūt. Primo q̄dā q̄lis, nam mercibꝫ ꝓtingit indigere quadrupl̄r, ſ, ad sustentationē ꝛ nēcitatē nature sic simplicia alimenta/ ꝛ tegumenta: aut sc̄ō ad statū vel officiū. Exemplū p̄mi hui⁹ sc̄i: vt alimenta ꝛ tegumēta nō q̄liacū q̄ſ q̄dam q̄litate p̄ciositatꝫ qualificata iuxta decētiam stat⁹. Exemplū sc̄i: vt hoies alicui⁹ artificij indigent aliq̄bꝫ instrumentꝫ vl̄ materia: q̄bꝫ alij non idigent/ q̄ sunt alterius artis. Aut tertio ad voluptatē: vt delicata alimēta ad delectationē adiuēta, Aut q̄rto ad cupiditatē: vt cū blada vl̄ vina sunt in tanta copia q̄ nll⁹ emēdo pōt dicere se indigere eis/ nisi ad hoc vt emēdo inde lucret: tūc eīm villiori p̄cio sunt taxāda q̄ſ q̄n eis cōmunitas indiget ad nēcitatem. Uñ merces q̄bꝫ ꝓtingit indigere primo vel sc̄ō modo/ p̄nt taxari maiori p̄cio: q̄ſ ille q̄bꝫ indigent hoies tertio vel quarto mō, imo extirpāda ē indigentia: tertia ꝛ q̄rta/ q̄ sup illicito fundat̄. Sc̄ō etiam debēt consyderare quāta sit idigentia. Nā q̄nto p̄les de ciuitate indigent aliq̄ re: tanto eius idigentia ꝺr extensiue maioꝝ: q̄nto ꝓ de re illa minus h̄ꝫ in ciuitate: tāto illi⁹ rei idigentia ir tensiue maioꝝ ē cum nihil de re h̄ꝫ, ꝛ mediocrꝫ cū mediocrit̄ ꝛ mima cū res illa abūdat q̄tum est de se: ſꝫ p accūs, ſ, p auaram absconsionē deficiāt se pe. Preter ea hec q̄ttuor/ nihilominꝰ etiam debent ꝓsyderare illa manuductiua supra tacta: que non sunt in illis q̄ttuor comprehensa. Decimū q̄rtū ē raritas mercꝫ. Nā si mercem etiā leuī p̄cio: ꝛ leuibꝫ expensis: curis et piculis acq̄siuit vl̄ ꝓseruauit/ nec i vllo ē intrinsece interim meliorata: attn̄ si est rarior facta: eo q̄ ꝓsiles merces aliox sūt cōsūpte vel distracte: poterit eā carꝰ vendere q̄ſ alcē dat preciū sue emptiōis ꝛ laboꝝ/ expensarū/ ꝛ piculoꝝ: q̄bus eam acq̄siuit: q̄ illa raritas fecit eam meliorē i estimatiōe: ſm q̄ ōt Hieron⁹. Omne raꝝ carū, dis, exciū, legim⁹. Uñ etiā p̄ciositas vl̄ nobilitas merciū est attēdenda. Nā penestica vendēs piſum: vl̄ olera: vl̄ hmōi: etiā si cetera sint paria: nō tantū lucrū debet q̄rere sic venditor merciū nobiliū ꝛ p̄ciosaꝝ. Quindecimū est cōis cōplacibilitas. Nā mercē que de cōi cursu magꝫ placet emptoribꝫ carius vēdere possū: q̄ſ illā q̄ minus placet: sic equū q̄ est gratior aliquibꝫ: q̄ſ illū q̄ licet sit eque bonus in se ꝛ fortis: non sic cōplacet eis. Sil̄r illud ornamētū quod plus gratū est emptoribꝫ carius: q̄ſ quod ē minus gratū. Probat̄: q̄ nisi sic etiā raritas nō posset inducere: vt ob eam carius licereꝫ vēdere. Nā q̄ raritas facit vt carius possit vendi est: q̄ facit q̄ merx est eo magꝫ amata ꝛ desiderata: modo cū magis cōplacet: etiaꝫ magis amat̄ ꝛ desiderat̄. Et ꝓfirmat̄: q̄ quēlibet habentē rem venalē oportet dare eo remissius: q̄ minus desiderat̄ ab hoibꝫ si vult eā vendere, cur q̄ nō posset eā carius vendere q̄ magis desiderat̄ ab hoibꝫ. Et debet intelligi: dūmodo illa cōplacētia maioꝝ nō sit ex erroꝝ emptoꝝ: vl̄ inordinata affectione qua sit impulsus: sed sit aut rōnabilis/ aut saltē sit ex libertate voluntatꝫ citra pdigalitatē assumpta: cū sufficienti sciētia qualitatis mercis qua scit bonitatē illi⁹ mercis: et alteri⁹ q̄ minus placet. Nā tunc est aliq̄ mō ꝛ ſm quid melioꝝ: q̄ bonum est ad aliquid. Attamē sub noīe cōplacibilitatis nō debet intelligi vtilitas emptori puentura ex merce p eius industriā apponendā: vt dicetur in q̄rta ꝓclone. Dixi notāter cōis ꝛc., q̄ res ñ debz taxari ſm priuatā affectionē alicuius emptorꝫ determinati: sic nec ſm eiusdē vtilitatē. Sedecimū est ꝓsiliū viri veracis ꝛ intelligentis nō bianti cupiditate deprauati. Nā si venditori deficiāt supradicta manuductiua oia: vl̄ pro maiori parte vl̄ aliq̄: pōt in supplemētū eoꝝ que deficiūt recurrere ad viram taliter q̄lificatū: vt sibi dicat: quantuꝫ sibi videat p̄ciū inde accipiēdū: ſm q̄ ipe id forte alīs huiuscemodi generis merces vēdi

dit vl' emit. Etsi hec.xvj.manuductiua legitime ſuarent: m'ita ſtarent melius in republica/ſz qz penestica de modico precio z labore tātū vult lucrari q̄ q̄tidie bonis cibis ſit repleta z potib⁹:z nihilomin⁹ ꝓtinue m'ta lucrari: que tñ nl'atenus digna eſt tanto lucro: z inſtitor ō modico labore z precio reſpectiue vult ſe z ſuos delicate nutrire z precioſe veſtire, ſic alius q̄ m'to maiori labore z vtiliori ſuit cōitati. Jō tām'tiplices iuſtitie cōmutatiue/ doli/circūuentiones z ſupgreſſiones cōmittunt.

Quarta ꝓcl'o. Ob vtilitatem puenturam emptori ex merce et eius idustria: non licz venditori mercē eo carius vēdere: z idem de ꝓſeruatione a malo. Nā non dz exigere preciū vl' ptem p̄ciū p ea re q̄ non ē ſua/nec ſuis rebz ineſt/ nec ad ipz ptinet. Dō illa vtilitas vl' preſeruatio a damno vl' malo: q̄ eſt puentura ex idustria ſingulari emptoris mediāte merce: nō ieſt merci/nec ē aliq̄d eius/necē habilitas ī illa ad hmōi maiorē vtilitatē:ſz illa habilitas ē tm̄modo i emptore, igit. Scdo, qz ſi ſic: tūc vēditor panis/vl' herbe medicinal'/vl' eq̄ in caſu q̄ emptor p hmōi a morte ꝓſeruat vel ab infirmitate ſanat: poſſz exigere vltra decem milia floz, qz non eſt vita vl' ſanitas eſtimabil' precio. Ad ius ciuile expreſſe dic̄ q̄ p̄cia rer̄ nō ex affectione z vtilitate ſingl'oz:ſz cōmuni eſtimatiōe penſanda ſunt, vt in.l.p̄cia rer̄.ff.ad.l.falci, z ōr ſingl'oz: qz an ꝑm affectionē venditoris quā habet ad mercē / que al's nō ē ſibi venal': poſſit taxari merx, parebit in q̄ſtione.l vlt, z alīs, z etiam patuit ex vlt. manuductiuo.

Cōtra hanc ꝓcl'onem ꝓ io arguit' ſic. Vſual' valor merc̄ ē habilitas ei⁹ ad hūanum vſum, igit' q̄nto habilior eſt ad hmōi: tanto maioris valor̄ z p̄ciū eſt eſtimanda, mō nlla vl' parua tm̄ eſt vtilitas puētura emptori ex vl' mediāte merce: niſi merx ſit ad ꝫ habil', igit' venditor pōt tāto magis aſcēdere in p̄cio q̄nta maior vtilitas eſt inde ꝓuētura emptori.

Secundo ſic. Et domo vendēda vl' locāda nō puenit vtilitas ꝓducēti: niſi mediāte induſtria apposita q̄ nouit ea vti: z idē ptz ī agro nō pferente fructū niſi colat': z tñ licitū ē vēdere domuz vl' agrū ꝑm vtilitatē inde puenibilē emptori: ad quā ſager vl' domus ē habilis.

Tertio ſic. Emptor pōt tanto remiſius velle emere: q̄nto inutilior eſt venditori, igit' ecōtra venditor pōt tāto car⁹ vēdere q̄nto vtilior ē emptori. Ans probat'/qz q̄nto vtilior ē venditori: tāto minus delectat', igit' tāto vili⁹ pōt q̄s eam velle emere, tenet ꝺña, qz ecōtra q̄nto ē dilectior venditori: tāto car⁹ pōt venditor vēdere: z emptor ſic tenet' ſoluere ꝑm rectā rōnē.

Quarto ſic. Blada iō car⁹ vēdunt̄ tpe famis, qz ꝓſeruatiua a malo tūc magz iminēti: z ſil'r ꝓſeruatiua a peſte tpe peſtilētie. igit' ea dē rōne equū carius vendere poſſum ei q̄ ꝓ ipm vult a fugere morte ſibi ia īminentā/ ſic z car⁹ vendunt' eq̄ cū bello īminēt futuro ī nē ꝓncipes.

Quinto arguit' ō ꝑmā rōnē ꝓcl'onis. Nam ſi emptor p ſuā industriā pōt ex merce ꝓcurare magnā vtilitatē: oportet ī merce eē habilitatē z idoneitatē ad ꝫ vt ex ea trahat' illa vtilitas, nā ſi ñ eēt i ea illa habilitas: nō poſſz ꝺ̃e dici q̄ ex ea ꝓcuraret p ſuā idustriā illā vtilitatē: qz nihil ad illā faceret/ſz ſe oīno p accīns ad eā hāret. Ad hec argumēta rñſionē q̄re z̄c. Ex p̄dict̄ ꝓcl'onibz ſequunt' duo cozollaria. Primū q̄ minus pricioſa ē negociatio illi⁹ cui⁹ merces ſit taxate p ꝓſtitutionē aliquā municipalē/ ſeu rectores ciuitat̄ vl' p ꝓſuetudinē mō dicto in, xiij. manuductiuo. Q̄ illi⁹ cui⁹ merciū taxa ē relicta ſuo arbitrio, Quia nēo bon⁹ iudex ē in cā ꝓpria ꝓpē inordinatū amorē ad ꝓpriā ꝓmoditatē/ q̄ puerit iudicium: vt ſecundus auiditate lucri ſepe taxat rē p maiorē q̄ iuſtū ſit. Scōm q̄ min⁹ pricioſa ē negociatio illi⁹ q̄ hz merces q̄s ertā plerīq; alij hūt i eadē ciuitate: q̄ illi⁹ q̄ ſol⁹ hz merces taſ modi, pbat' duplr. Primo, qz ꝑm⁹ minorē frontē z viā hz ſupuēdendi merces ſuas q̄ ſcōs: eoq; ſi ſupuendere vellet: hoīes diuerterent ab eo ad alios q̄ remiſſi⁹ darēt: z ſic ꝑm⁹ rarius icurret obligationē reſtitutiōis ſupaccepti q̄ ſcōs, q̄ min⁹ pricioſa ē ſua negociatio etiāſi ī alio libenē ſupuēdidiſſz: qz illō p̄cīm facili⁹ ōlet q̄ vbi ēt ſubſecutū ē p̄cīm actuāl' ſceptōis iuſti p̄cij: qz difficulē extrahit q̄i gurgitē oſcēdit auari. Scōo, qz ꝑm⁹ facili⁹ ſciet eſtiare ſuas merces q̄ ſcōs: qz recurret ad eſtiatioē alioz venditoz: z ſic facili⁹ vitabit ſupenditionē merciū ſuaz.

Quinta ꝓcl'o. Valor merc̄ nō cōſiſtit ī idiuiſibili: ſi valor ēt ꝓſiſtere in idiuiſibili ſic ī telligeret, ſ. q̄ merx ſic p̄ciſe valeat tantū p̄ciū q̄ ſi aliquātulū vltra exigeret: diceret vēditor ꝺ̃ eq̄litatē iuſtitie ꝓmutatiue exegiſſe p̄ciū excedēs valorez merc̄, ꝓbat', qz nō pōt p hoīez cognoſci valor naturali via: niſi p p̄dicta manuductiua, Et dico/naturali via: qz p reuelationez poſſz ſine ill'co g̃ſci. Dō p p̄dicta manuductiua nō poſſz deuenirī i notitiā valor̄ mercis: ſi ꝓſiſteret p̄dicto mō ī indiuiſibili. igit. aut nō ꝓſiſtit p̄dicto mō in indiuiſibili: z ſic hē intentū: aut nō tenetur vēditor ad cognoſcendū valorē merc̄ vt viret iuſtitiā ꝓmutatiuā: z p ꝫ nec ad cog̃ſcendū q̄tū preciuz exigere poſſit qđ ē iconueniēs: qz tūc nunq̄ peccaret exigendo magnū p̄ciū, maior nota: minor ꝓbat', qz illa ex q̄bz colligit' q̄titas valoris: nō ꝓſiſtūt p̄dicto mō in indiuiſibili. ſ. q̄ntitas p̄cij/expenſaz̄/laboz̄/ cure/ pict̄ z eſtimatio. Nā eſtimatio de valore merc̄ eſt apō vnū ō decē: apō aliū de, xj, apō tertiū ō xij. Jtē ſic̄ teneat' tantū merc̄: puta vini vl' tritici tibi dat' q̄tū tenet' mihi: z mihi teneat' pj, meſuras vl' modios q̄s ſoluat mihi: tibi at ſoluēdo vn⁹ vl' plres modij vl' meſure ōſticiant i vno grano vl' gutta: nō ob ꝫ dicet ille nō ſuaſſe merc̄ eq̄litatē circa te z me: imo ridiculoſum eēt illō velle ſuare ſp z credere q̄ ſi nō obſuaret' talr q̄ extūc peccaret. igit' eti am eq̄litas merc̄ z precij nō ſic i indiuiſibili ſiſtit. Cōfirmat'. Quia rariſſime eēt venditor tut⁹ a pctō iuſtitie ꝓmutatiue vl' a periculo illi⁹ pcti: qz aut rariſſime attingeret illud indiuiſibile: aut ſi attingeret neſciret: tñ ſe illō attingere q̄n eēt ī dubio ad min⁹ eq̄libri, Et dico notanter ſic ītelligendo z̄c. Quia bñ verū eſt q̄ valor merc̄ ꝓſiſtit in īdiuiſibili: ſic q̄ tingit p̄ciū dari q̄ precise tot z tantos grad⁹ hz habilitatē ad vſum hūanū: q̄t z q̄ntas hz merx: ita q̄ ſi p̄ciū ī aliq̄ntulo haberet plres vl' maiores / eēt excedēs q̄titatez valor̄ merc̄. Etſi hēret in aliq̄ntulo pauciores vl' minores/ eēt deficiens ab eade. Attñ vt viret iuſtitia ꝓmutatiua z ſeruet iuſtitia ꝓmutatiua: ſuffic̄ q̄ illō p̄ciū aut oīno ſit eq̄le valori: aut ſi nō ſit hmōi: q̄ tñ nō m'tū ſuperceda t: nec m'tū deficiat: ita q̄ ē dare latitudinē gradualē infra quā ſi maneat q̄nti tas precij: diceret p̄ciū equale valori mercis tali eq̄litate: q̄ ſuffic̄ z req̄rit' ad iuſtitiā ꝓmutatiuā. Ñ ſic illa iuſtitia cū ſit ꝺ̃t⁹: ꝓſiſtit in medio/nō mathematico, ſ. pūctali: ſz morali: qđ hz latitudinē q̄ndā/ qđ mediū ſapiens determinabit: vt ait ꝓhus. ij. eth. Sic etiā valor merc̄ nō ꝓſiſtit ī punctali: ſz in latitudine q̄dam, ō q̄ etiā dicet ī ſeq. q̄one. Nam illō modicū qđ venditor accipit vltra ſimpl'r dictā eq̄litatē valoris merc̄ quā neſcit attingere: accipit vt ſibi liberal'r donatū ab emptore: z emptor ꝑm rōnabile volūtatē dz ſibi illud dōaſſe. Nā ſi nollet/ eēt idiſcret⁹: nolēs ſe ꝓfozmare illi dictami legz nālis. Qđ tibi vis fieri alteri facias/ qz illō vellet ſibi fieri. Nā ſi ipſe dediſſz preciū qđ in modico deficeret ab idiuiſibili eq̄litate valor̄ merc̄ quā attīgere neſciuit: vellet q̄ vēditor illō ſibi remitteret z illō pl⁹ī merce ſibi donaret. Unde duz eēt hoies ꝓtrahere niſi ꝓtrahētes intenderēt ſibi mutuo aliq̄d remittere z donare: qđ deficeret vl' ſupercederet ſimpl'r dictā eq̄litatē merc̄ z p̄ciū, z ſic oēm ꝓtractū p̄t dici ꝓcomitari liberal' donatio vl' remiſſio in illo modico vl' pluri: qđ deficit vl' ſupercedit eq̄litatē ſimpl'r dictā: dūmō illō modicū vl' pl⁹ ꝓtineat ītra extrema latitudīs iuſti p̄cij. Ulñ ſeq̄t q̄ q̄uis eq̄litas natural' ꝑm naturā ſtet ī idiuiſibili int' emptū z venditū: ſic lingua libre ſtat ꝓpendicul'r int' er duo bracchia libre equal'r ponderantia: tñ ex pte nr̄a mediū illō ē diuiſibile: qz nō poſſum⁹ ſingula ad vnguē eſtimare, iō relinq̄t ꝓſcie vniuſcuiuſq; vt nō pluris vēdat qđ ſuū ē q̄ bona fide credat valere: p loco z tpez ſil'r nō minoris min⁹emat. An āt p̄ceſſ talē eq̄tatē ius humanū poſitiuū aliq̄d ſtatuerit p illoſ q̄ hñt ī manu ſua oīes res hūane poſſeſſiōis: int̄ q̄s ſolet fieri ꝺ̃ct⁹ vt, ſ. liceat vēdenti z ementi ſe decipe citra medietatē iuſti p̄cij: ſic videtur ad ꝫ ſonare ciuiles leges. Dōm q̄ ius poſitiuū ō facto nō ſtatuit aliq̄d tale. Nā leges ad ꝫ ſonātes nō dāt licentiā excedēdi latitudinē iuſti p̄cij mō p̄dicto: ſed ſolū diſpōnūt q̄ nō deſ actio decepto tal'r: dūmō ñ ſit vltra dimidiuz iuſti p̄cij decept⁹, z deniq; ꝫ nō ē idiſtincte vez: put diffuſ⁹ patuit. q. liij. Et dato q̄ dediſſent licētiā p̄dicto mō ꝺ̃hēdi: z etiā illō potuiſſēt: eoq; legiſlator habuiſſet illas res i manu ſua: tñ nō excuſarent̄ p ꝫ illi q̄ ill' legibz z legiſlatori nō ſubeſſent: qz ille ō alienis rebz nō habuiſſz diſpōere. Preterea diſputatiue loq̄ndo nō videt q̄ potuiſſent leges illā licētiā dediſſe: qz decipe p̄tim z ꝺ̃ iuſtitiā ꝓmutatiuā agere/ ē ꝓtra legē nature: ꝓtra quā nihil valet lex poſitiua diſpo-

nere. Vñ Aug⁹ in illꝝ palibꝫ legibꝫ, nihil iustũ est qđ nõ ab eꝛna sibi deriuauerit homies. Et in hac vltia clausula, s. p̃terea ꝛc̃, loq̃r de ipsa deceptiõe a ꝓposito. Hã iõ mendaciũ ex sua rõne ẽ pctm̃: qz ex sua rõne bz fieri ītenti one decipiendi, adeo inq̃ pctm̃ ẽ q̃ nlla lege positiua ꝓcedẽte põt bñ fieri. Nutrirẽt igit ille leges pctm̃ q̃re nõ eẽnt rõnabiles sic nec lex ꝓcedẽs dñium pscribẽti mala fide. Perhas eñ leges excitarent hoies ad decipiendũ ꝛ ad mala fide acq̃rendũ res alienas: q̃ꝫ uis si eẽnt late tales leges ꝛ nõ reuocate: sta ret q̃ postq̃ acq̃sisset q̃s talẽ rẽ (sz cũ pctõ)ñ tenerent tñ restituere: exq̃ auctate illi⁹ cui⁹ ẽ illa res vt supiorz dñi eã hzet: sed ō h vltimo nihil h determino. Q̃ etiã Baldus ōz dixisse q̃ ōceptio pmittit ꝓtrahentibꝫ vsq̃ ad dimidiũ iusti p̃cij ꝛ i foro aie: alꝫs oẽs mercatores trãsirẽt ad iferos: dz intelligi si nõ a ꝓposito fiat, sz tũc etiã ẽ vex si vltra dimidiũ iusti precũ fiat deceptio: q̃uis differẽtia sit in ꝓcessiõe remedij ipsi decepto, ꝛ de h patuit s. q. litij, ꝛc̃lone ꝑma in fine.

Et his sequit corollariũ: q̃ nõ valet sñia autorz tractatuli icipientz, Abbas sãcti Jacobi/ q̃ aliqñ iscribit, xij. doctoꝛ/ vbi inuenit ꝓtra dicẽtes: q̃ canones loq̃ntes de emptiõe facta p̃ cio deficiente: dũmõ non sit venditoꝛ decept⁹ vltra dimidiũ iusti p̃cij: hñt locũ iure fori nõ iure poli, i. in foro ꝑẽtioso/ nõ in foro añe vl' ꝑscie. Et arguit sic. Primo ius canonicuz a spũsctõ ꝓcessit: igit illõ qđ ꝓcedit vl' approbat/ etiam ēi foro aie licitũ. Itẽ si dicz, illõ qđ decretuz ẽ ab illo iure nõ licere: tũc tenes statuta papalia non tenere, ꝛ h ẽ male credere. Tertio qz ius dicens: q̃ valet emptio etiãsi fiat deceptio citra dimidiũ iusti p̃cij/ vl' est ius/ vl' nõ ẽ ius si p̃mũ igit iuste sic emit: ꝛ p ꝯs etiã in iure poli valet emptio. Si scõm tũc nõ peccat ꝯ dicens statutz pape: qz nõ peccat ꝓtradicẽs statuto ꝓcedenti illicitũ. Quarto qz si tantũ valet tal' emptio iure fori, igit iudex eccia stic⁹ illõ oz indicare qđ ꝓfessoz oz ifringere.

Ad hec oia dõm q̃ dicẽtes p̃dictos canones hẽ locũ iure fori nõ poli: nõ volũt dicere q̃ illi canões decernãt ꝛ dicãt talẽ emptionẽ eẽ licitã: ꝛ q̃ h in foro exteriori ꝛ nõ i foro ĩteriori habeat locũ: sz volũt dicere q̃ tal' emptio ẽ illicita i foro ĩteriori: si a ꝓposito fiat: zsi nõ a ꝓposito fiat nõ ẽ illicita/ etiã i eo dẽ foro: attñ nõ valet i illo foro q̃n ꝓperta il la deceptione teneat emptoꝛ supplere defectũ p̃cij mõ dicto. Sz i foro exteriori valet sic itelligẽdo, i. actio nõ dat decepto contra emptorẽ: si nõ a ꝓposito ẽ facta: ꝛ in illo sensu itelligit cũ dr, q̃ canones p̃dicti bñt locũ iure fori, i. nõ dant actionẽ mõ dicto, sz non ꝓpt h excusat emptoꝛ a supplẽdo cũ ꝓperit illũ defectũ. Et q h ad p̃mũ dõm q̃ ius canonicũ non approbat talẽ emptionẽ vt licitã/ sz solũ disponit nõ dare actionẽ ꝓtra emptorem nõ dolosum. Ad scõm negandũ ẽ suppositũ, s. q̃ ius decreuerit aliquem sic posse emere. Ad tertiũ negat q̃ ius dicat eã valere sic q̃ non teneat supplere: sz sic valet q̃ nõ dat actio eã rescindendi vl' agẽdi ad supplemẽtũ, ꝛ h ius est ius: non ãt cẽt ius si decerneret q̃ nõ oporteret supplere ꝓperta deceptione: nisi h in penã negligẽtie fieret ō cepti: vt in p̃scꝛiptione fit. Ad q̃rtũ dõm q̃ iudex oz emptorẽ q̃uentũ p vendito ẽ sup deceptiõe: si non ẽ a ꝓposito facta absoluere a supplendo defectũ p̃cij: ꝛ tñ ꝑfessoꝛ oz emptorẽ talẽ nõ absoluere si non supplere velit defectũ: si saltẽ ille ẽ extra latitudiez iusti p̃cij. Nec mirũ, nã mlta oz iudex exteriori dimittere indiscussa ac ꝓpunita: q̃ nõ oz ꝓfessoꝛ idiscussa dimittere vl' ꝓpunita, sepe etiã ꝓfessoꝛ alicui oz iũgere q̃ cohabiret mr̃imonialr alicui: vbi officialr cpi interdixit cohabitationẽ: ꝛ econtra ō bis etiã patuit s. q. litij, ꝛc̃lone prima ꝛ sequenti q̃stione.

Decta ꝛc̃lo. Penes eadẽ cogit talis tũ liceat ꝛ debeat eẽ p̃cius: penes q̃ cogscit q̃nt⁹ sit valoꝛ mercz. Probat qz p̃cũ oz eẽ tantũ q̃nt⁹ ẽ valoꝛ mercz ad sensum tactũ, vt patebit in seq. qõne. Nõ per eadẽ cogscit q̃titas vnius eq̃liũ: penes q̃ cognoscit q̃titas alterius: vt si tu debes mihi esse equal': tunc per illa per que scio quot pedum ego sum: per eadem possum scire quot pedum tu esse debes.

Questio. LVII.

Vtrũ illicitũ sit vẽdere mercẽ ꝓ ꝑcio qđ excedit valorẽ mercis: siue ille excessus sit citra dimidiuz iusti p̃cij siue vltra: etsi citra: siue sit magn⁹ siue pu⁹. Solo qõnis stat i duab⁹ suppositiõibꝫ / q̃n q̃ ꝛc̃lonibꝫ / ac q̃ttuoꝛ argumtoꝛ solonibꝫ.

Prima suppositio, Dupl'r põt itelligi p̃cũ excedere valorẽ mercis. Primo q̃ excedat p̃cium valorẽ/ ꝑ rando, s. valorẽ put ꝓsistit i indiuisibili, mõtacto in q̃nta ꝓclone p̃ced, qõnis, ꝛ ille potuit vocari excessus fm q̃d. Scõo q̃ eũ excedat put ꝓsistit in q̃dã diuisibili/ puta in q̃dã latitudie: ꝛ ille põt vocari excessus simplr dictus. Etsi p̃mo excedat, h põt fieri triplr fm q̃ infra latitudinẽ infra quã fit excessus/ p̃mi magnari tres grad⁹, s. pl⁹/ mediocrz/ ꝛ rigid⁹. Hã si merx a pte rei ꝛ p̃cise valet q̃nq̃ solidos: ita q̃ in re non pl⁹ valet: ꝛ nõ possit hõ p̃cise attingere notitiã illi⁹ p̃cisi valoris: sitat q̃ estimatio boim discretoꝝ ꝛ itelligẽtiũ i ꝓtractibꝫ sit ita diuersa: q̃ aliq̃ estimãt eaz mercem valere q̃nq̃ solidos ꝛ duos den. alij q̃nq̃ solidos ꝛ tres den, ꝛ alij q̃nq̃ solidos ꝛ q̃ttuoꝛ den, ꝛ homo ꝓdes estimaret eã vltra. v. f, ꝛ q̃ttuoꝛ den, iam q̃libet illoꝝ q̃ttuoꝛ precioꝝ eẽt infra latitudinem: ꝛ tñ tra ex ill' excederẽt precium preciũ fm tres grad⁹/ sz nõ eẽt ille excessus simplr dict⁹: sz infra latitudinẽ predictam eẽt iclusus.

Secunda suppositio, dupl'r ꝓtingit itelligi mercẽ vendi vltra dimidiũ iusti precij. Primo sic q̃ precium p̃ vẽdit merx icludat tãtũ q̃tũ oz eẽ precium iustũ, ꝛ cũ h adhuc tãtũdẽ ꝛ vltra h adhuc aliq̃d q̃si iciudat duas dimidietates: q̃ rũ q̃libz eẽt iustũ p̃ciũ: ꝛ vltra illas duas dimidietates: adhuc aliq̃d icludat si iustũ precij merz ō cõi estiatiõe sit. x. flor, ꝛ vẽditoꝛ vẽdat p. xxj. flor. Sz ille scõs mod⁹ itelligẽdi nõ ẽ rõnabil': qz tũc silr mõ ꝛ ꝓportionabilr posset intelligi illud q̃ oz: mercem emi infra dimidiũ iusti p̃cij: ita q̃ qñ dicerẽt: ille emit mercẽ infra dimidiũ iusti p̃cij: posz eẽ sensus, dedit p̃cũ q̃ defic sel' a medietate iusti p̃cij: ꝛ iterz sel' deficit ab ea ꝛ vltra duos illos defect⁹ adhuc defic in aliq̃: ꝛ ita oporteret q̃ dare sibi nihil ꝛ min⁹ nihilo. h aũt est impossibile: qz tale p̃ciũ ẽ impossibile eẽ aliq̃d: qz si illo precio neutrã medietatez iusti precij bz: sic q̃ nihil de q̃nq̃ floze, ꝛ iterz nihil de q̃nq̃ flor, habet: q̃ ex toto nihil bz: ꝛ sic nihil ẽ. nihilo aũt nihil vltra deficere põt. Vñ si merx valet. x. flor, ꝛ emptoꝛ ad p̃dictũ sensum itelligẽdo emeret infra dimidiũ iusti p̃cij; oportet q̃ daret precium qđ bis esset min⁹ q̃ꝫ q̃nq̃ꝫ ꝛ sic sibi deficerent bis q̃nq̃ flor, in toto seu oĩmode: ꝛ sic nihil ō decẽ flor, maneret ibi, qz si aliq̃d maneret nõ deficeret simplr ꝛ oĩmode in. x. flor. In p̃ni igit q̃ne debet baberi p̃mus intellect⁹ nõ secundus.

Prima ꝛc̃lo est sexmẽbris. Sz pri⁹ notãdũ/ q̃ si alicui min⁹ cõsiderãti aliq̃e ꝛc̃lones: aut sñie hui⁹ q̃onis ꝛ quarũdã sequẽtiũ ꝛ pcedẽtiũ q̃stionũ huius tertij tractat⁹ videañ nimis emungere/ aut iustitiã nimiã exigere: q̃ huiusmodi est q̃stuoꝝ ꝓsideret. Primo q̃ vbi de pctõ vl' illicito fit i ꝛc̃lonibꝫ fm⁹ nõ mox intelligat ō mox tali pctõ: donec id exp̃mat: sic ꝛ id fit i posterioribꝫ ꝓclusiõibꝫ q̃ prioꝝ dicta: postea specificãr/ qñ sit tale vl' tale pctm̃. Scõo/ q̃ facile q̃s ꝓtrahit venialẽ pctm̃ in cõmertio rerũ tpaliũ: q̃ eñ tangit pcem/ inquinabilẽ ab ea: ꝛ arta est via q̃ ducit ad vitã. Tertio ꝓsideret sñias, Ecci, xxvij, ꝛ alias auctates supa. q. litij, ꝛc̃lõe, iiij, ꝛ in pcedẽti qõne allegatas de facilitate ꝛbendi pctã in negociationibꝫ. Quarto ꝓsideret rõnes vrgẽtes p iustitia cõmutatiua: q̃ nihilomin⁹ ita sũt moderate q̃ locũ hze põt illud: q̃ oẽm ꝓtractũ ye ditõis videt comitari q̃dã donatio vt Scotus inq̃t. Illis p̃missis sit p̃ma ꝛc̃lio talis. Venditoꝛ est illicitũ mercẽ vendẽdo exigere p ea precium/ qõ vendẽs pbabilr credit vel credere deberet simplr: vel ꝛ q̃d excedere valorem mercis in illo loco ꝛ tpe in q̃ parat⁹ ẽ vendere. Probat q̃dr upliter. Primo sic. Illicitũ est scienter recedere a iustitia cõmutatiua, p̃dictũ vẽdere est hmõi, igit. Maioꝝ nota, minoꝝ pbat: qz iustitia cõmutatiua requirit q̃ extrema cõmutatiõis sint sibi eq̃lia vl' eq̃litate simpliciter dicta: ꝛ h in cognoscẽre p̃cisum valorẽ cõmutabilẽ vel eq̃litate fundata in latitudie rõnabili. Nõ si p̃ciũ excedit simplr valorẽ mercz: nõ erit equale vllo p̃dictoꝝ modoꝝ: qz nõ solũ loq̃ndo de eq̃litate simplr dicta erit equale valori mercz: sz etiã si de ea q̃ nõ est simplicit dicta loq̃mur: qz supgredit limites latitudinis rõnabilis. Posset aũt equalitas simplicit dicta sic diffinire. Est rez differentiũ pcisissime eadem quãtitas: hoc est: est habitudo duaꝝ rerum quantaꝝ/ quarũ quãtitates sic se habẽt q̃ p̃cise vna est alteri cõmensurata: adeo q̃ tot ꝛ tãte ptes eiusdẽ quãtitatz sũt i vna sicut i alia. Sed equalitas nõ simpliciter dicta est ha-

bitudo duaꝝ rez q̄ntarū: quarū quātitates
sic se habēt: q̄ dato q̄ vna parump excedat
aliā vl̄ deficiat ab ea: tñ non excedit eam nec
deficit ab ea vltra limites illos quib⁹ deter-
minat̄ ille excessus ꝛ defect⁹ q̄ irrōnabilis ē
ꝛ defacili agnoscibil̄ ꝛ vitabil̄. Et ex ħ patz
q̄ nō bñ diffinit̄ eq̄litas a q̄dam sic. Est esti
matio mutua volūtaria bona fide facta: in
qua nulla itendit̄ ineq̄litas nec in eē cogno-
scit̄. Nam eq̄litas nō est res absoluta sz re-
latio, igit̄ nō ē estimatio. Nam estimatio est
res absoluta, q̄z est act⁹ intelligendi, nec eti
am ille act⁹ est fūdamētal̄r eq̄litas, q̄z eq̄li-
tas fundat̄ in quātitate p̄cij in ordie ad q̄n-
titatē valoris mercz vl̄ ecōtra, q̄uis illō fū-
damentū eq̄litatz cognoscat̄ ex estimatione
hominū, nō tñ capit̄ hic q̄titas stricte p q̄n
titate mol̄ sed large vt se extēdit ad quātita-
tem ꝓtuz, ſ. habilitatz rei ad vsū būanū que
habilitas sī est tāta seu tot ꝛ tantoꝝ graduū
in p̄cio quāta ē in merce. ōz inter illa eē eq̄li
tas. Itē in diffinitiōe ponit ineq̄litas q̄ est
ita obscura sīē diffinitū, igit̄ nō cōgrue po-
nit̄ p diffinīēte eq̄litatē. Scōo pbat̄ ꝟclio
p̄ncipalis sic, Quicūd ē p cōi vtilitate instī
tutū: nō dz pl⁹ esse in rem vni⁹ q̄ alterius. et
si taliter trahit̄ q̄ pl⁹ ē in rem vni⁹ q̄ alteri⁹:
nō seruat̄ eq̄litas iustitie: ꝛ per ꝯns illicitū
agit̄. Mō emptio ꝛ venditio sūt instituta ꝛ
introducta p cōi vtilitate/tā emētis q̄ ven-
dentis: vt ꝓz per, Phm, j, politicoꝝ, igit̄ nō
dz sic celebrari q̄ sit pl⁹ in rem vnius q̄ alte
rius vl̄ ecōtra adeo: q̄ si secus fiat eq̄litas
iustitie nō seruat̄ ꝛ sic illicitū agit̄, mō q̄n p̄-
cium excedēs valorē mercz exigit̄: p vendito-
rem erit vēditio pl⁹ in rem venditorz q̄ em-
ptoris. Tertio sic, x. q. ij. ſ. Hoc ius, ōz q̄ si
in vēditiōe rei eccl̄iastice pl⁹ offerat̄ q̄ res
valeat: eccl̄ia recipe nō dz sed tm̄ iustū p̄cīū:
ꝛ ħ nō ē nisi: q̄z excessiui p̄cij receptio ē illici
ta, puta q̄n excessus accipit̄ i rōne p̄cij, sec⁹
si in rōne doni liberi donati. Multo magz
exactio hmōi excessiui p̄cij: vt p̄cij erit illici
ta. Quarto sic, btūs Augu. xiij. ō trinitate
ca. lij. Vili velle emere: ꝛ care velle vendere
reuera vitiū ē, g̃ vt viteť vitiū dz eē eq̄litas
p̄cij ad mercē: vñ ibidē subdit, Scio hoiez
cū venal̄ codex sibi fuisse oblat⁹: p̄cij q̄ eius
ignaꝝ ꝛ iō q̄ddā exiguū poscentez cerneret
vēditorē iustū p̄cīū q̄ mlto ampli⁹ erat nec
opināti dedisse, hec ille. Añs tñ intelligit̄ q̄
p̄cīū q̄ exigit̄ p vēditorē nō dz excedere va-
lorē mercis cōputatz singul̄ q̄ pñt augere ꝟ
cīū. Nō ät sic/ q̄ nō liceat exigere p̄cīū maꝝ
q̄ ipse exposuerit p̄mū cū eā rē emit. Hec ät
ꝟclo sex hz clausulas q̄ venīūt ō clarāde. Dī
p̄mo notāter exigere p ea p̄cīū ꝛc. ꝓpe duo.
Prīo: q̄z si vēdēdo exigeret p ea p̄cīū eq̄le et
ꝛ aliq̄d vltra ħ peteret vt donū nō exigendo
vt p̄cīū: tñ peccaret: si illā q̄litatē petitōis ex
p̄meret emptori: ꝛ emptor illō itelligeret: q̄
ñ ē illicitū petere dona. Scōo: q̄z ꝛ si pecca
ret exigēdo vltra p̄cīū eq̄le aliq̄d p modū p̄
cij, q̄z attēderet supgredi frēm suum ꝟ iniam
apl̄i, j. ad Thes. iiij, tñ certz ꝟcurrētibꝫ ꝟdi
tionibꝫ potīt licite recipe illō excessiuū p̄cīū
put in vna ꝟclōe dicēt. Añ si emptor emen-
do ꝛ soluēdo p modū liberal̄ doni daret ips
excessū/ ꝛ ñ p modū ptz p̄cij: ꝛ vēditor illaz
donationē cōsentiret/ ꝛ p modū doni ñ per
modū p̄cij reciper: ñ peccaret recipiēdo lic⁊
peccasz exigēdo. Scōo dī/ q̄ pbabil̄r cre
dit: q̄z si ñ ħ: sz et⁹ oppositū pbabil̄r crederet
scz q̄ ñ excederet valorē mercis: excusaret in
terim a pctō ī exigēdo: licz postea cū cōperi
ret excessū/ deberet illō agere qō dictū est in
q. liij, ꝟclōe ꝓma. Si aūt eēt in dubio eq̄li
bri: de ħ dicēt ī scōa ꝟclōe hui⁹ qōnis. Ter
tio dī vel credere deberet. Hā si crederet q̄
ñ excederet valorē mercz: ꝛ tñ hīet sufficien
tia indicia: q̄bꝫ excessū posset ppēdere si ali
q̄lē diligētiā adhibere vellet: ñ excusaret: eēt
em̄ tūc igr̄atia crassa vl̄ affectata: q̄ nō excu
sat. Quarto dz simpl̄r/ vl̄ ꝑm q̄d: ꝛ ad ħ vt
peccet i supuenditiōe ñ req̄rit q̄ p̄cīū simpl̄r
excedat: sz sufficit q̄ ēt ꝑm q̄d excedat: ꝛ ħ si
vēditor (vt cal⁹ ꝟclōis ponit) pbabil̄r credit
illū excessū. Hā q̄uis dictū sit/ q̄ si tñ ꝑm
q̄d excedit: puta q̄z ñ ē simpl̄r eq̄li mercī: ē tñ
infra latitudinē eq̄litatz diuisibil̄r capte, ñ ez
iustitiā cōmutatiuā p tl̄i vēdere: ħ vēlit exce
q̄z ñ scit vēdēs p̄cīū valorē mercz: ꝛ sic ñ cre
dit p̄cīū excedere ēt ꝑm q̄d valorē mercz: tñ
sec⁹ ē si credit excedere: ꝛ sic credit se noscent
p̄cīū valorē. Añ int excessū simpl̄r ꝛ ez q̄d:
si supponat̄ i vtroq̄ q̄ sit vl̄ agnit⁹ vl̄ credit⁹
excess⁹ a vēditore ñ ē dzia faciēda/ q̄ ad ħ q̄
vnū exigere sit licitū ꝛ ñ alterū. imo neutrū
ē licitū exigere, sz q̄ q̄ ad ħ est dzia/ q̄ q̄z nō
sic nat⁹ est agnosci excessus ꝑm q̄d: sīē excel
sus simpl̄r: iō bona fides, ꝛ p ꝯsequēs ratio
excusans magis nata est iuteruenire in vno
q̄ in alio. Insuper et in hoc est differentia
q̄ excessus simplicit̄ dictus est notabilior q̄

excessus ꝑm q̄d: ꝛ p ꝯns eius exactio magz
nata ē transire in pctm̄/ q̄ exactio excessus
ꝑm q̄d. Dī q̄nto in illo loco, q̄z si nō eēt pa
ratus i illo loco vēdere/ sz tm̄ in alio: in quo
hmōi p̄cīū non censereť excedere: imo mai⁹
eo posz obtinere in illo alio loco: ꝛ emptor
sua istantia indiceret eū ad vendendū sibi eaz
ħ: tūc posz venditor licite exigere illō p̄cīū:
q̄z ħ non valeret tantū: tñ illō pl⁹ q̄ō supz
accipit vt ħ: non accipit in rōne p̄cij: sed pro
suo interesse lucri cessantz: cui⁹ cessatiōis cā ē
emēs/ inducēs sua istantia eū ad carendū il
lo lucro cessante: ꝛ ꝑmo p ꝯns sibi ad illi⁹ re
fusionē reneť. Et dixi: imo mai⁹ eo posz ꝛc.
q̄z si solū tantū dē posz ī illo alio loco obtie
re/ nō posset illō ħ ab emptore exigere, quia
sic trāsferret ad aliū locū, illa res toto tpe in-
termedio staret piculo suo ꝛ hīet facere expē
sas/ labores/ curā ꝛ pīcula suscipe in tradu
ctiōe mercz: ꝛ etiā adesset ei dubietas lucri.
Hec aūt oīa diminuerēt illō p̄cīū alibi obti
nendū, ꝛ sic ꝓportionabil̄r ad illa defalcare
deberet/ cū ħ loco sine ill̄ impēdendis vēdit:
q̄bꝫ defalcatis illō solū eēt sibi licitū exigere
ħ/ qō relinq̄reť illis defalcatz, si aūt non ha-
beret aliq̄ō illoꝝ impēdere: q̄n sana ꝓscia di-
cere posz: q̄ alibi obtinere posz tale p̄cium
vltra oēs expensas/ labores/ ac alia q̄ dimi
nuere possent lucꝝ adeo q̄ eq̄ eligibile eēt si
bi/ vl̄ magz q̄ emptor dimitteret sibi mercē:
sic q̄ ab eo ħ recipe dz tale p̄cium: licita esz
sibi venditio p tali p̄cio sz ħ excessiuo, ꝛ itel
ligit̄ ille casus: nisi emptor istans in tali ne-
cessitate eēt: q̄ vēditor etiā tale int̄esse debe
ret ppeti p emptore ꝛ vēdere ei p̄cio ħ currē
ti, ꝛ sic de alīs ꝟditionibꝫ: ꝓout de mutuā-
to dictū est, q. xxx. Dī sexto, ꝛ illo tpe: q̄z si
nō eēt paratus nunc vendere/ sz refuare ad
tps futuꝝ: in q̄ sperat eam valituraꝫ non so-
lum tantū p̄cīū: imo maius eo: ꝛ emptor sua
instantia iduceret eū ad vendendū sibi nūc:
posz venditor licite exigere illō p̄cīū nunc, ꝛ
deduc ħ ꝓportionabil̄r sic in p̄cedenti cāu de
ductū est. Et dixi, imo maius eo ꝛc, ex cā p̄
portionabil̄r in p̄cedenti cāu: intelligit̄ etiam
ille casus nisi emptor ꝛc, ꝛ dic ꝓportionabi-
liter vt in p̄cedenti casu. Ad q̄ntam aūt ꝛ se
ptam clausulas reduci vel applicari p̄ōt eti-
am casus vbi venditori nō fuit merx sua ve
nalis simpl̄r: puta nec ħ loco ꝛ tpe nec alio,
q̄ tñ induct⁹ est p instantiā emptorz ad ven-
dēdū sibi: ꝛ ipse illi vēdit pro maiori p̄cio q̄
alias de cōmuni cursu valeat, de q̄ casu pa
tuit questione precedēti in tertia ꝟclusione ī
rū, manuductiue quomodo sit licitus.

Bcda ꝟclusio, ꝓma ꝟclo est vera: ēt
si venditor equilibri dubio du
bitet illud p̄cīū excedere valorē, pbat̄: nā si ē
in dubio equilibri: ꝛ nihilomin⁹ vēdit p tan
to: tūc exponit se equilibri piculo recedēdi a
iustitia cōmutatiua, mō nō solū ille q̄ expo-
nit se pbabili piculo peccādi peccat: sz etiā q̄
eq̄libri piculo sic exponit peccat, q̄z q̄ amat
piculū/ gibit in illo, q̄ intelligit̄ tam ō pba-
bili q̄ de eq̄libri: eo q̄ vterq̄ ē neglector ve-
rus/ vl̄ interpretatiu⁹ sue salutis ꝛ eiusdē ar-
q̄ diuine offensē interpretatiu⁹ ꝓtemptor.

Corollariū q̄ sic̄ venditor ītērim
q̄ est in pbabili credu
litate q̄ p̄cīū exc edat: puta q̄z plus credit q̄
sit excedēs q̄ oppositū: sz nō sit cert⁹ (q̄ pba-
bilis credulitas ō hac ꝓpositōe oppon̄t pba
bili dubio de ea dē) nō dz exigere tale precīū
sed min⁹, sic etiā si est ī eq̄libri dubio nō dz
tale exigere: sz min⁹, q̄z tutiorē viā eligere est
p̄cepti ꝛ debiti si illa q̄ est min⁹ tuta: ē sic mi
nus tuta: q̄ eā sequēdo credit pbabil̄r: vl̄ eq̄
libri dubio dubitat se deū offensurū. Cōsi-
liū igit̄ p illo q̄ est in eq̄libri dubio est/ q̄ re-
currat ad aliq̄ manuductiua: ex q̄bꝫ moueat
rōnabil̄r ad plus credēdū/ q̄ merx sua vale-
at tantū: q̄z q̄ valeat solū min⁹: vt pura recur
rat ad cōem estimationē vl̄ aliā viā: put in p̄
cedēti qōne tactū est ī tertia ꝟclone. Si aūt
nec illa iuuare cum pñt: tūc si emptor est vir
met exptus ꝛ nō artat⁹/ nec pdig⁹/ nec labo-
rans inordinata affectiōe ad mercē: ꝛ vēdi-
tori ꝟstet de illis ꝟditionibꝫ emptoris, ꝛ vl-
tra ħ etiā venditor emptorē ad excessiuū pre
cium dandū nō occasionauerit p ħ q̄ ei mer
cē exhibuit p magno p̄cio, ꝛ emptor verecū
dia ductus nō audet intantū descendere sīē
tñ posset, illis inq̄ cōcurrentibꝫ poterit illā
mercē vēdere emptori dādo emptori ad ar-
bitriū suū: ꝛ recipe illud q̄ō emptor arbitra-
tus fuerit. Si aūt emptor nō haberet illas
ꝟditōes vl̄ venditori nō ꝟstaret de eis: non
liceret vēditori ītērim/ q̄ ē ī dubio eq̄libri/
recipe: illō q̄ō emptor arbitrat⁹ fuisset. sz dz
tutiorē viā eligere scz accipe illud minus q̄ō
credit ꝓportionatū sue merci.

Tertia ꝟclo, ꝓma ꝟclo ē vera sīue p̄
cium sic excedat valorē q̄ sit
vltra dimidiū iusti p̄cij sīue citra, et si citra:

siue ī modico siue ī multo. ꝓbaf: qz illiciti est recedere a iustitia cōmutatiua: si ille recessus fiat scienter seu credulitate pbabili: q̄ i. est recedēti vl' iesse deberet: z silr exponere se pbabili vel eq̄libri piculo illi⁹ recessus, et ꝟ siue ille sit in magno siue in puo. Sic in silī surripere rē alienā iusto dño/ē illicitū: siue illa res sit modica siue multa. put tactuz fuit. q. liij. ꝯclusione quarta. igit̄ zc.

Ex his ꝯclonib⁹ seq̄t corollariū ꝺ falsitate duaz opionū. quaz prima dic̄ q vēditor liceat scienter exigere excessiuū pciū: dūmō excessus sit citra dimidiū iusti precij: etiāsi sit notabilis: quā opionē seq̄t Durandus ozdis Minoz ī sua sūma. Scda ē aliozum: q̄ iz ꝟ non sentiāt licitū eē qñ ē excess⁹ notabilis: tū illō sentiūt qñ ē modic⁹ z indistincte ꝟ sentire videnf. Sz ꝯtra eos arguitur. Nā siue sit notabil⁹ siue modic⁹: si est sciens vel pbabilit̄ credit⁹ tanc̄ excessus: licitū ē exigere ip̄m: vt ptz p pbatiōes sup̄ positas ad p̄mā ꝯclusionē. Confirmaf: qz q̄cunq ꝟ facit mō dicto: decipit z fraudat prim. decipe ät primū z fraudare eū/est pctm̄: etiā si in modico fiat, sic̄z modicū furari ē pctm̄: iz illō decipe vel fraudare in modico non sit mortale: sic̄ ī multo vel notabili ē mortale: in ꝛta distinctionē in duab⁹ pceḋ. qōnib⁹ posita in q̄rta ꝯclusione. Un̄ etiā glos. in. l. sp in ꝙuentionib⁹. ff. ꝺ re. iu. ꝺt. non ꝯgruit bone sto viro circūuenire alīū ifra dimidiū iusti pcij. Esset tū hec scda opio ꝟa qñ ille excessus in modico eēt ignorat⁹: siue eēt ifra limites latitudis: siue extra eosdē: z maxīe si infra limites eēt latitudis z eēt credit⁹ eē ifra eosdē: iz ignorat⁹ excedere ī diuisibilē eq̄litatē: qz illā agnoscere nō posset. Un̄ bñ dic̄ doctor solēnis Henr̄. gandenf. q ꝺ libeto primo: loquens de scient vendēte cari⁹. Nam ꝺt sic. dico scient: qz ignorātia in talib⁹ facit̄ uoluntariū: q̄ oīno z in toto excusat. qz est ignorātia non in electiōe ꝓpt malitiā obnubilantes rōnē/ neq; ī regulis vniuersalib⁹ legf: iz ī singularib⁹ circa q̄ cadit opatio. ibi em̄ est miser icordia in pte: si nō apponat oēm diligētiā quā ꝺberet vt cog̃scat valorē rei. vel ē venta in toto si videat̄ res sua sibi ampli⁹ valere q̄ valeat. z ī nullo ē cā sue ignorātie. Hec ille.

Ex iā dictf sequit̄ etiā q̄ regla Joā. ꝺ gerf. si debeat cē ꝟa: nō ꝺz in vtroq; foro itelligi qñ ꝺt in suis flozib⁹ sic. Deceptione a medio iusti pcij: ꝯtractū initū leges iterimūt: etiamsi peccēt vendētes res suas enormit̄: tū restituere nō tenēt emētib⁹: q̄tū regularit̄ occurrit iudicandū. Hec ille. Un̄ in trac. ꝺ ꝯtractib⁹ loq̄ns de defraudante citra dimidium iusti pcij ait: in foro ꝯscie nulli dubiū q̄n defraudās teneat̄ cōfiteri. Utq; aūt obligef restituer̄: nō ē ita claz nec ꝯcordatū apd oēs: p̄sertim theologos. non em̄ videt̄ necessariū q vbi occurrūt mutue volūtates ementz z vendentz vt res suas ꝯmutēt ī alteruz: q̄ furtū ꝯmutat̄ vel rapina. iuxta illō. Scieti z ꝯsentienti non fit iniuria neq; dolus: p̄cipue dum scies z volēs ē sui iurz in sua re: qō ꝺ. ppt pupillos z silles. z ꝺ ꝯsensus nō ē lege irritat̄ sic in deceptiōe vltra dimidiū iusti pcij: sic p terea ꝯsensus sit absolut⁹: nō solū ꝯditionalis aut ℔m q̄ ꝺ: vt Aristo. loq̄t ꝺ p̄cepto mercēs ī mare: z de ꝯsensu metu mortz extorto: aut p errorē fraudulenf iducto: qm̄ ignoratia causat iuolūtariū in toto vel in pte. Hec ille. Sz ex circūstantijs in iaz vltio allegato el⁹ dicto ptz: q̄ in p̄allegata regula nō debuit eā sentire verā in foro ꝯscie ī casu p̄cedentiū cōclusionū. Nā in illo casu nō supponit liberalis donatio emptorz: z absolut⁹ ꝯsensus de pluri q̄ iustū sit.

Contra hāc ꝯclusionē arguit̄ ꝺ duplicit̄. Primo sic. licitū ē vendere mercē tāti q̄tū valet. Sz si res vēdit̄ p excessiuo pcio valet illō. igit̄ licite sic vēdit. Maioz nota. Mioz pbaf p vulgatū dictū: qō lex p regula ꝺt. Res tantū valet q̄ntū vēdi p̄t. Dicēdū duplicit̄. Primo retoq̄ndo argumētū ꝯtra facientē. qz si ꝯcluderet: etiā pbaret q̄ liceret vēdere p pcio excedente dimidiū iusti pcij: qz si ꝺ facto sic vēdit̄ res ꝺ ceī valere tm̄. Secḋo ꝺm q̄ mioz est falsa. Ad pbationē ꝺm duplicit̄. Prio q̄ illa regula ñ ꝺt. res valet tātū q̄tū vēdit̄. iz q̄tū vēdi p̄t. Modo ꝟ dicimur posse qō licite posse sum⁹. z sic seq̄ret q̄ sensus eēt. Res tantum valet q̄tū licite p̄t vendi. Nō si illa regla sic assumeret: peteret p̄ncipiū in argmēto. Secḋo dicendum q̄ sensus illius prouerbij est. valoz rei est metiēdus ex cōmuni estimatione. z ex hoc q̄ multi vel pauci eam desyderant habere. et sic eam appzeciantur: seu magnipendunt: vel parupendunt. qz quanto magis amaf: tanto magis cara est. sicut econtra si pauci eam desyderant z parum ꝺ ea curant: non potest magno pzecio vēdi: q̄ emptozes eam non appzeciant̄. Modo si p

precio excessiuo vendit̄: sciēter volēdo illud rotū vt pciū hīe ab eo q̄ nō vt donū vult donare ip̄m excessū: tā vēdit eā vltra q̄z amet z desideret ab hoīb⁹ de cōi cursu. z sic nō facit̄ Secḋo (ad mentē illius regule. arguit̄. si sensus illi⁹ regule est res tantū valet q̄ntū vendi p̄t ꝟ ꝙple licite seu ꝺ iure (qz q̄ ꝺ iure possum⁹ licite possumus) igit̄ valebit tātū q̄ntū vendi p̄t: ēt si pciū sit excessiuū: dūmō excess⁹ sit citra dimidiū iusti pcij: vel ēt ꝙtineat iustū pciū z dimidiū eiusdē. tenet ꝺña. qz ꝺ iure ciuili p̄t vendi p q̄ntocūq; pcio: dūmō excessus ñ sit vltra dimidiū iusti pcij. illū em̄ excessū solum dānauit. Dicerēt forte aliq̄ q̄ ad pbandum aliquē actū eē licitū nō sufficit allegare ius ciuile: ip̄m admittēs vl' cōcedēs. qz hm̄oi ius admittit: imo ꝙcessit act⁹ lege diuina dānatos vsuras q̄sdā. silr z ꝺcubinatū ēt illis fauēdo z ad eos auxiliū p̄stando. Un̄ ēt oportet ad pbandū aliquē ꝺctū eē licitū assumere: nō solū q̄ eēt admissus a iure ciuili: iz ēt a iure diuio. Hoc em̄ oēm illicitū damnat. Un̄ cū ꝓpha ī p̄s. lxx. fecisset mentionē ꝺ negociatiōe reprobata (q̄lis ē illa q̄ est tm̄ conformis iuri hūano: z diffozmis iuri diuino z nāli) dicēs. Qm̄ nō cognoui negociatiōes introibo ī potētias dñi. i. exq̄ nō approbaui talē negociationē q̄ ē diffozmis iuri diuino iz hūano: vl' ciuili sit ꝙformis. iō introibo ī potētias dñi: subdidit. dñe memoraboz iustitie tue soli⁹. q̄si diceret. ad negociationes nō reprobā reqrit̄: vt sit ēt ꝙformis diuine iustitie: vl' legi. z iz dicat soli⁹: nō ē tm̄ illud itelligēdū sic: q̄ ad ℔ q̄ ꝟ ctus alīs sit licitus: sufficiat q̄ sit ꝙformis soli legi diuine: imo staret q̄ ēt reqreret ꝙformitas ad legē hūanā: puta ī casu q̄ alīs ꝟct⁹ nullā ꝓtinēs iniq̄tatē ꝟ legē diuinā vl' nālē: eēt ex alīq̄ cā. phibit⁹ lege ciuili: ne scz malinoli eo abuterent̄ p pallio sue iniq̄rat̄z: aut si lex ciuil' vl' municipal' pōperet aliq̄s circūstantias pure positiuas seruādas in tl'i ꝟctu: z tm̄ ꝓtrahētes nō seruarent. ille intq̄ ꝟct⁹ eēt reprobat⁹: iz nō eēt ī se tm̄ediate reprobat⁹ iure diuino vel nāli: z vitandus. sz solū mediate: qz lex diuina p̄cipit legē ciuilē vl' municipalē etiā seruare. Luce. x. z ad Rom̄. xiij. sed ꝺz intelligi altero illoz duoz modoz/ aut qz negocians debet esse memor soli⁹ diuine iustitie p̄ncipalr z añ oīa. Aut qz iz etiā iustitie hūane debeat esse memor: tm̄ illa si est rōnabilis: etiā pōt aliq̄ mō dici diuina deriuatiue vel deductiue: qz nihil est in tpalib⁹ legib⁹ iustū z rōnabile/ qō ñ ab etna sibi deriuauerit hoīes: vt dic̄ Aug. Un̄ nō pōt eē ꝙformis legi diue oī mō: nisi etiā sit ꝙformis legi hūane: si aliq̄ tal' sup illo ꝟcru disponit rōnabilr. Sz hec solutio ñ satisfaceret argumēto. nā nō solū ius ciuile sed etiā canonicū admisit venditionē factā p q̄ntocūq; pcio: dūmō excessus nō sit vltra dimidiū iusti pcij. vt patz in. c. cū dilecti. de emp. z ven. z tm̄ ius canonicū nō admisit aliq̄d illicitū. qm̄ illi⁹ sanctiones pcesserunt ex auctoritatib⁹ veterz z noui testamēti: vt hꝫ ī c. q̄liter. ꝺ accusatiōib⁹. z sic sūt q̄si corollaria z ꝯclones theologie. z p ꝺñs nō admittūt illud qō ī theologia dānat. Jō aliter dicendū. q̄ admissio ē tripler. sic̄ ꝙcessio ē tripler: vt patuit supza. q. xxij. z ꝯclōe. vij. sic. Quedā est ip̄i⁹ actus pmissiua tm̄ z simplex ei⁹ tolerātia. Quedā ꝟo est pmissiua act⁹ et phibitiua ip̄edimētoq; eiusdē. Tertia ē ip̄si⁹ actus nō mō pmissiua: nec tm̄ phibitiua impedimētoq; eiusdē. iz etiā pmotiua illi⁹ fauēdo eidē z ꝙsentiēdo in ip̄m. vide loco pallegato. ius itaq; canonicū venditionē factā p pcio etiā si sit excessiuū: dūmō nō sit vltra dimidiū iusti precij admisit pmo mō: nō autē scḋo/ nec tertio modo. Ratio illi⁹ tertij est. qz ℔ esset ꝙsentire in illō qō est ꝙtra equitatē iuris naturalis. illa em̄ reqrit eq̄litatē int cōmutabilia: alioq̄n iniustitia cōmittit. Un̄ Phus. v. Ethicoq;. c. ij. Justū legale equale est. iniustum aūt illegale z inequale. z ita iniustus est qui agit ꝙtra equitatē iuris naturalis. Et sicut cōmutatiua iustitia virt⁹ est in equalitate z mediocritate consistens. ita etiā iustitia animata cuiusmodi est iudex vl' legislatoz positiu⁹ debet ip̄az equalitatē nō violare: nec ei⁹ sententia (cuiusmodi est eius lex/ z ꝛstitutio) ad idip̄m rēdere debet. z ideo si qui homies cōmutauerint q̄d pro quo: et non sint extrema cōmutata equalia: non debent in hoc ꝙsentire: legem vl' sententiā dando: qua illa inequalitas subsistat. sed potī⁹ si vult dare: debz eam dare qua fiat adequatio. Ex causa tamē potest nolle ferre sententiam in casu aliquāte inequalitatz: nō audiēdo querulantē: put patebit: itaq; qz tm̄ primo mō admisit: nō oportet illō esse licitum qō ip̄m admittit tm̄ pmo mō. imo nec illud qō admittit scḋo mō: vt ptz. qz rit⁹ iudaicos cerēoniales admittit scḋo mō: z tū sūt mortа

les. Et hec ſol'o cū ōt q admiſit ꝓmo mō debet itelligi in foro exteriori: qz in illo foro/ nec punit ſic vendētē/ nec cogit eū ad reſcindendū ꝓtractū/ nec ad reſtituendū ſupacceptū. Et ſic ꝑdicta decretal' hz locū iure fori z nō iure poli. z ħ in odiū/ litiū/ z ad vitāda mlta litigia: q̄ ablq̄ nūero poſſent q̄tidie fieri: q̄z nunq̄ eēt finis ſi audirēt q̄rela cuiuſlibet decepti in q̄ntulocūq̄ exceſſu vl' ōfectu ꝑcū. ſz in foro ꝓſcie non ſic: imo ius canoni cū illi in foro ꝓſcie īponeret pniam: z niſi deſiſtere vellet a talib⁹/ denegaret ei abſolutionē. qz decernit falſam eē talē pniam: vt ptz ō peni. diſt. v. c. falſas. iniūgeret etiā eidē reſtitutionē ſupacceptī: iuxta regulā iur'. Pctm nō dimittit niſi ablatū reſtituat.

Tertio arguit'. Unuſq̄ſq̄ in re ſua eſt moderator z arbit': vt ōt ius ciuile i. l. in re mādata. C. mādati. igit' ſi res eſt venditor': poterit eius ꝑciū taxare z arbitrari ſm q placuerit. g̃ etiam exigere ꝑcium ſic taxatū. Dicendū tripl'r. Primo ꝓcedēdo añs z negando ꝓñam ex duplici cā. Prima: qz in añcedente ōr moderator: z ille ē non q̄liſcūq̄ taxator. Nam ille q taxaret rē ad exceſſiuū ꝑciū ſm q placz ſue cupiditati: non diceret moderator: qz non moderati ꝑcī: ſz īmoderati taxator. Uñ deberet ſic iferri: igitur poterit preciū rei taxare moderate arbitrādo ipm. z ħ ꝓcedit'. ſz iferēdo eſt moderator. igit' ē taxator q̄liſcunq̄: ꝓmittit fallacia cōſequntī. ab inferiori ad ſuplus cū diſtributiue ſuperioris. Scōa cā/ qz in añcedente ōr: eſt arbiter z iferet. g̃ eſt q̄liſcūq̄ arbit'. z ſic fallacia ꝓmittit'a nō diſtributo ad diſtributū. ſic eſt anīal. igit' q̄lecūq̄ aīal. Uñ ſi in añcedente diceret: tm̄ arbit'/ vel iudex: deberet intelligi iuſtus z nō iniqu⁹. dz em̄ initi ei⁹ iudiciū nō affectui cupiditatī: ſz ſupdictī manuductiuis. Sic etiā ſile ipſi⁹ añcedentī itelligit'. ſ. cū ōr. Unicuiq̄ dño licitū ē rei ſue dominari z ea vti. Nam vez est ſi debite ei dominet z ſm rectā rōnē ea vtat'. Hā iterest rei publice q̄lit' q̄lq̄rebz ſuis vtat'. Alioq̄n liceret dño vti ancillis ſuis q̄litercūq̄. z ſic abuti. Scōo dicēdū: ꝓceſſo añcedente: poſſet ꝑmū ꝓñs ꝓcedi in caſu q̄ nondū expoſuit rem ſuā venditiōe: tūc em̄ cū non ſit ſibi venalis: poſſz ira ſe ōcernere: ſiq̄s vellet a mē fe: oportere eū mihi dare tantū. Nō aūt in caſu q̄ iam eā expoſuiſſz venditioni. Hā tūc pōt ꝓpelli vt debito ꝓcio vēdat. vtputa iure ciuili ꝓpellit' vt non vltra dimidiū iuſtī p̄cij cū vendat: z iure diuino z moz̄ali vel naturali q̄ nullo exceſſiuo precio vendat ſciēter: eſt am ſi exceſſus ſit citra dimidium iuſti p̄cij.

Sz hec ſcōa ſolutio nō videtur valere niſi aliq̄d addat': qz ꝑmū ꝓñs non dz ꝓcedi: etiā in caſu q̄ nondū mercē expoſuit venditioni niſi ipſe poterit allegare tantū interesse qđ eq̄ualeat exceſſui. Hā tūc i caſu talis interesse etiā poſſz exigere illō ꝑciū poſtq̄ ad inſtantiam emptoris expoſuiſſz eidē eā ad venditionē. put tactū fuit in fine ꝑme ꝓcōnis. ſecō. expoſitiōe facta motu ꝓprio. Hec tñ additione facta valet hec ſcōa ſol'o. Et in mutuo ē ſil'e. Nam dabil' eſt caſus in q̄ q̄s non teneť mutuare ꝓprio: attñ in illo cāu ſi vult mutuare/ dz mutuare nihil vltra ſortē exigēdo: niſi allegare poſſit interesse aliqđ. Silr in cāu alio q̄ q̄s non teneť celebrare: attñ ſi vult celebrare/ dz eſſe ꝑpus ꝓceſſus z ieiun⁹: z ſic dē alijs.

Tertio dicereť q̄ dato q ꝑmū ꝓñs ſit verū non tñ ſeq̄t ſcōm ꝓñs ex eo: qz in arbitrādo vel taxando/ nulli facz iniuſtū: ſz in exigēdo ea attentat facere iniuſtitiā. prio z ſupgredi fines ſuū. Sz ꝓtra: qz etiam ira ſe arbitrādo attentat q̄ntū in eo ē facere iniuſtitiaz. prio: ſz nōdū faciat in effectu: ſz tm̄ attentat. iō ſtandū eſt ꝑcedentib⁹ ſol'onib⁹.

Quarto arguit'. Quilibet ē liber ad taxandū preciū rei ſue. z cōſequent ad exigendū illud ſic q̄ niſi emptor velit illō dare: poterit ſibi denegare venditionē. Sz nemo ē liber ad illicite agendū. igit' nō eſt illicitū taxare mercē ad exceſſiuū ꝑcium: z ꝓñr illō exigere. Maior ꝑbat'/ qz niſi ſic: tūc nō q̄libz eēt liber ad vendēdū rē ſuā: imo cogereť eā vēdere nolēs: qz cogereť eaz vendere. p ꝑcio mīori q̄ ſibi placeret/ ꝓñs ē falſum. Hā lex ciuil' decernit neminē cōpellendū ad vendendū rem ſuā/ neq̄ quēq̄ poſſe apponere ꝑciū rei aliene. vt ptz in. l. duodi. C. ō ꝓtrahē. emp. z. l. nemo exter⁹. Dicēdū maior ē falſa: z ad ꝑbationē dicendū q nō ē indiſtincte verū neminē poſſe cōpelli ad vendendū rē ſuā/ neq̄ ē indiſtincte verū neminē poſſe apponere preciū rei aliene. Hā vtrūq̄ fallit dupl'r. Primo q̄n q̄s expoſuit rē ſuam venditioni. z ē illa res p̄inens ad nēcitatem vel ad vitam hoīs: vt ſunt alimēta/ puta bla da: z hmōi. Nam talis poſtq̄ expoſuit venditioni: pōt cōpelli ad vendendū p precio iuſto. z ſupioz pōt ſtatuere illō iuſtū preciū.

Nam interest ſupioz⁹ prouidere vtilitati ſubiectoꝝ z reipublice. ff. ō offi. p̄ſidis. l. j. vñ i. ff. cura carnis. ff. ō offi. prefecti vrbis. l. j. ē caſus q̄ ad prefectū vrbis ſpectat: vt victualia iuſto precio vēdanť. itē in. l. annonā. ff. ō extraordinarijs crimib⁹. mādať preſidib⁹ p̄uinciaꝝ vt ad ħ ſuis ſtatutz z ordinationib⁹ laborēt q̄ ānona nō onereť: z qz certū ē annonā augeri ſi ſupiores nō taxēt preciū rerū venaliū venditōi expoſitaꝝ. igit' ad ħ tenētur. Itē ex fine preſidētie eoꝝ patz. iō em̄ p̄ſides ꝓſtituunť pp̄lis: qtūs p eoꝝ preſidentiam. ſ. prudentiā/ potentiā/ z iuſtitiā pp̄lis ſibi ſubditz ꝓcurent nēcaria ad vitā/ pacem/ z honeſtatē. talia aūt ꝓſeq̄ non pñt niſi pro vi cualib⁹ venditōi expoſitz iuſtū preciū ꝓſtituať p ſupiores. igit' ħ pñt. Imo debent in casu q̄ irrōnabil'r taxať p venditores. ſed heu nōnūq̄ ꝑmittūt pro arbitrio eoꝝ. cupiditate vēdentiū z ementiū p̄recia crescere. et ħ ex ſua ſtultitia/ negligētia / vl' ignauia. vl' (qđ pei⁹ eſt) qz muneribz corrupti vl' pp̄ū cōmodi affectione ſeducti: eoq̄ z ipſi ſunt ſil' preſidentes z vēdentes. Et ex ħ pōt inferri q̄ exq̄ nō ſolū alimenta ſūt nēcaria hoī: ſz etiā tegumēta. iuxta illō Apl'i. Habentes alimēta z q̄bz tegamur his ꝓtēti ſum⁹. ſupple tāq̄ nēcarijs. q̄ g̃ etiam in pānis expoſitis venditioni nō eſt q̄s liber ad vendendū q̄n cogať vendere iuſto precio: z q̄ ſupioritas pōt ei⁹ ſtatuere iuſtū preciū. Idem pōt dici de domib⁹ locandis: ſaltē vbi eſt nēcitas taliū domoꝝ. p̄ter inundationē alienigenaꝝ in illa ciuitate volentiū manere. ſic fit in loco vbi confluunt prelati ad ꝓcilium: z ſcholares ad ſtudium generale. In alijs ꝙo mercibus q̄ non ſunt ſic neceſſarie homib⁹: ſz magis ſunt ad pompam vl' ornatū q̄ndaz/ ſic ſunt gemme: non ē opus q̄ ſupior ſtatuat certū preciū: nec ē opus vēditores cogere ad hoc vt p taxi debito precio vendant. qz emere volentes pñt eis carere. iō non p̄eiudicať eis ſi venditores taxent ad magnū preciū: z ſic taxa p̄ce cij in illi⁹ relinquiť arbitrio eoꝝ. non tñ per ħ excuſať venditor/ etiam taliū rez in foro aīe ſi exceſſiuū preciū taxet: ſz ſint merces nō neceſſarie homib⁹: z etiam ſz citra dimidiū iuſti precij ſit ille exceſſus. Scōs caſus in q̄ fallit/ eſt q̄n etiam q̄s nondū expoſuit rem ſuam venditioni: attamen ſubeſt nēcitas qua ceteri indigent hmōi re: z ipſe exuberanť habet eam. tūc em̄ pōt compelli ad vendendū: z etiā ad vendendū tanto ꝑcio q̄ntū ſupior ſtatuerit. iō tpe caristie z famis illi q̄ habent bladа q̄bz ipſi. p ſe z familia nō indigent: pñt compelli ad vendendū aliis carētib⁹. et hoc precio etiā qđ rōnabil'r decreuerit ſupiores ciuitatz. Secus ſi nō ſubeſſet neceſſitas talis. z nec ipſi expoſuiſſent ea venditioni. Ad preſides itaq̄ regionū z magiſtratꝰ ciuitatū ꝑtinet obuiare penurijs per illos modos q̄ bus pñt. vtputa precium rōnabil'r taxando diuites vt ſuperflua vendāt cōpellendo: mercatores ad regiones abundātes mittendo: rerum vtiliū aduectores vndecūq̄ aduenerint admittēdo: abductores de ciuitate vel regione. ꝓhibendo. inutiles z ingurgitatores ejiciēdo: ociosos ad laborez coercēdo: publicos ꝑctōres ꝓpter q̄ruz ꝑtā z blaſphemias nōnūq̄ a deo caristia immittit' exterminando. quoꝝ penis placabit' altiſſimus: ſic ſuſpendio filioꝝ Saul placatꝰ fuit deꝰ terre tempore famis/ que ꝓtigit tpe Dauid. ij. Reg. xxj: Debent inſup ꝓuidere per penas ſufficientes q̄ in mercib⁹ nō ſit ſophiſticatō nec corruptio: puta putrefactiōis: ne cōmunitas inde morte incurrat aut morbos: nec in menſurz ſit diminutio. vel in ponderib⁹.

Finaliter g̃ patet/ q̄ ſi q̄s expoſuit rem ſuā venditioni: nō eſt liber ad vendēdū: ſic q̄ ni ſi velint emptores preciū exceſſiuū dare vt ſibi placet: q̄ poſſit recuſare vēditionē. imo cogi pōt vendere. p iuſto precio ſi ille merces ſint tales que reſpiciūt vitā hoīs. in alijs aūt expoſitis venditōi: ſz ſit ꝑdicto modo z in foro exteriori liber ad vendendū. qz in foro exteriori nō compellit' ad vendēdū: quin poſſit recuſare venditionē: nō tñ in foro aīe eſt ſic liber q̄n peccet attētando p exceſſiuo

Quarta ꝓcluſio. venditor (vēdere qui ſcienter ſm tenorem p̄me ꝓcluſionis recepit exceſſiuū preciū: ſiue ſit ibi exceſſus vltra dimidiū ſiue citra. et ħ ſiue in multo ſiue in modico: tenet illū exceſſum reſtituere: ſz differēter. Prima pars ꝓbatur. qz exceſſū ſiue magn⁹ ſiue paru⁹ ſit recepit ſub rōne ꝑcij: vl' partz preciī. z tñ nō dedit p illo exceſſu mercē vl' partē mercz. eo q̄ tota merx quā dedit reſpicit reliquā ptez ꝑcij p q̄ dedit. z ſic ipſm exceſſū accepit ſine cā: ſine mō: z ſine ꝓditiōe. Hā emptor illuz exceſſum/ aut dat in rōne ꝑcij/ aut in rōne doni. Si primū: tūc nō dedit niſi ſub cōditione ſi venditor daret ſibi p eo mercē. z ſub modo

.s.vt daret sibi p eo mercē.z ex cā.s.q̄ vendi
tor p eo daturus erat vt sperabat mercem.
Dō cōditiōe non extāte nō tenet datio.et
sic non ē translatū dñiū illi⁹ excessus in eu⁹
igit̄ tenet restituere. Si aūt vt donū dat nō
est translatū dñium ei⁹ in venditorē:q̄ ven
ditor p casū non recepit illū excessum vt do
nū:ꝫ vt preciū vl̄ partē precij. donū aūt nō
transfert in dñium donatarij nisi donatari
us cōsentiat in donatione. Et notant dicit
ꝯclio si ēm tenorē p̄me ꝯclōis recipit.s.vt
preciū.secus eīm si exigit ipm excessū vt pre
ciū.z postea recipiēdo recipit vt donū:quia
taliter sibi donat emptor. nā tūc nō teneret
restituere.peccasset tn exigēdo: peccaret eti
am si recipiēdo eēt illi⁹ ꝓpositi: q̄ etiā si em
ptor non donaret sibi adhuc vellet recipe:
non tn teneret tūc restituere. Scōa ps pro
bat:ponēdo duas differentias. Pria:quia
si est vltra dimidiū iusti p̄cij tenet in vtroq̄
foro ad alterū illoꝝ duoꝝ.s. aut rescindere
ꝯctū si placet sibi.aut si ipse vult stare: tenet
sibi restituere excessum. Sz i aliꝭ excessib⁹
nō sic est. Nā in foro ꝯscie tenet ad alterū il
lorū duorū:nō aūt in foro exteriori.z ō hoc
q̄ ad primū z quādo ad scōm teneat: dictū
est supra q̄stione.liij. in ꝓma ꝯclone. Quare
aūt ius etiā p exteriori foro puidit decep
to sine dolo vltra dimidiū iusti p̄cij:z non
prouidit decepto citra saltē/ q̄ est sine do
lo deceptus:ꝫ tm̄ re ipa huius diuersitatꝫ
ratio est enormitas lesiōis in ꝓmo cāu: qua
lis nō ē i scōo. Scōa differētia.q̄ excessꝰ
citra medietatem iusti p̄cij ē duplex:q̄ aut
est intra limites latitudis aut vltra. Si se
cūdū: tūc tenet idistincte restituere: ita q̄ il
la tentio ē necessitatꝫ si est q̄d notabile ita q̄
peccat mortal̄r si nō restituit. Si aūt est nō
notabile:tenet sub culpa venial̄ sic q̄ si nō
restituit solū peccat venial̄r: nisi excusetꝰ p ħ
q̄ hmōi minutie sūt innumere:z non digne
tanto labore quātū haberet facere vt singul̄
singule restituerent: adeo q̄ etiā ipi q̄b⁹ eēt
restitutio facienda deberēt cōsentire in ħ:q̄p
eorū bono talia erogarent paupibus. q̄ il
lud vellent sibi fieri si ipi in simili cāu essent
in hoc: q̄ dedissent preciū i aliquantulo mi
nus.z tunc poterūt z debebūt pauperibus
erogare.z hoc p̄o illo a quo supacceptum
est. Et si detur p̄mū tunc non tenetur resti
tuere saltem si ipsi venditor tempore vendi
tionis ignorauit esse excessuꝫ indiuisibilis
equalitatis: et postea comperit esse excessum. Nam tūc emptor donauit sibi tempo
re venditionis/aut sibi ꝺbuit donasse:quia
illud vellet sibi fieri si quo minus (infra ta
mē limites latitudis) dedisset i p̄cio. Quic
quid sit de hoc si vēditor a p̄cipio et tem
pore venditōis sciuisset indiuisibilē equali
tatem z nihilominus supuendidisset liz in
fra limites latitudinis. Nam videri posset
alicui q̄ etiam teneret restituere modo p̄dic
to.s.sub culpa mortali si fuisset quid nota
bile:vel sub veniali si non notabile vt p̄t⁹.
Ratio.quia exā scienter supuendidit non vi
detur dign⁹ vt emptor sibi illud doner.quia
nec emptor rationabili volūtate vellet illō
sibi fieri si quo minus dedisset in p̄cio scie
ter a p̄cipio emptionis. Et cōfirmat:quia
rō:cur ꝺbentes mutuo sibi donare debent
z remittere si quo min⁹ soluīt aut supaccipi
tur/ est:quia difficillimū est attigere indiui
sibilē equialētiā precij z mercꝫ:sed vt ꝓmu
niter ignorat.ergo cū in sciēte illā indiuisi
bilem equialētiā cesset illa rō: cessabit eti
am rō cur emptor sibi donare deberet. Sz
de hoc in tractatu de restitutiōib⁹ latius vi
deri habet.in p̃ti eīm tractatu principalit
tractandū est q̄n ꝺbentes peccēt ꝺbendo:n̄
q̄n incurrāt obligationē restitutionis.

Quinta ꝯclio.quāuis q̄ttuoꝝ ꝯcur
rentiū possit venditor etiā
sciens recipe p̄ciū excedēs valorē mercis in
magno vel puo:tamē quodcūq̄ horū dese
cerit non solū exactio eiusdē vt precij censē
da est sibi fuisse illicita sed etiam receptio.
Prima pars pbat. Nam si vēditor exigat p
ciū excessiuū:ita q̄ totū velit habere vt p̄ciū
pro merce: z emptor habeat q̄ttuor seq̄ntes
cōditiōes. Prio q̄ sit ps̄ona sagax atq̄ sci
ens valorē mercis. Scōo q̄ non ex mentis
leuitate vera vel p̄sumpta det tantū p̄ciū:et
per ħ excludit̄ pdigalitas/ vl̄ inordinata af
fectio ad mercē i emēte: ex qua aliq̄n contin
git dare plus iusto. Tertio q̄ non ex nēcita
te vel artatiōe qua indiget multū illa re de
tantū p̄ciū:imo liber. Quarto q̄ illa tria cō
stēt venditori de emptore pbabili certitudi
ne. Illis igit̄ q̄ttuor ꝯcurrentib⁹: licz vendi
tor peccauerit exigēdo tantuz quāto merx ē
indigna:tamen si emptor illud dat: p̄sumet
venditor z poterit p̄sumere: q̄ emptor illud
q̄ excessus in p̄cio det per modū doni libe
ralis liberal̄r dati: sine ħ q̄ aliqua ratio iuo

litarij misceat illi datiōi, eoq̄ emptor ē peri
tus non ꝓdig⁹ nec artatus. Dō vēditor
potuiss donū tal̄r q̄lificatū recepisse ab eo
etiāsi nihil ei vēdidiss. igit̄ etiam nūc pōt re
cipe illud vt tale, z etiam q̄ licitū ē alicui p̄
curare vtilitatē sine iniuria alterius. ibi autē
cū dans sciat z velit: non fit ei iniuria recipi
do ab eo. igit̄. Et dico vt tale/q̄ non posset
illō recipe vt partē precij: cū nihil cōrrūdēs
ei dederit in rōne mercꝫ. Dico aūt. p̄sumet z
poterit venditor p̄sumere z. q̄ si nec p̄sum
meret nec posset p̄sumere animū donandi in
emptore/non ꝺz recipe: q̄ exponit se p̄ric⁹
recipiendi alienū: z si de facto p̄sumit con
trariū eo ipso peccaret recipiendo alienū: z si
p̄sumpsiss animū donandi in eo: z postea
deprehēderet p̄sumptioni nō subfuisse ve
ritatem: deberet restituere supacceptū. Se
cunda ps.s. q̄ ad exactionē q̄ fuerit sibi illi
cita/patuit ꝯclone p̄ma. Tertia pars.s. q̄
ad receptionē probat. Nam si p̄ma deficit/
puta q̄ emptor inexpertus z simplician⁹ exp̄s
ignorat valorē mercꝫ: credēs eam valere tan
tū quantū dat/ z venditor exegit: al's nll'ates
nus tantū dat⁹ : nō erit illa datio volūta
ria/ꝫ mixta cū inuoluntario: a deo q̄ non est
illa datio sufficiens ad faciendū recipientē
esse dñm illi⁹ excessus. q̄ datio non fac̄ alic
quem dñm rei date nisi dās ꝓsentiat. mō er
rans ñ cōsentit si sic errat q̄ nullatenus da
ret si non erraret. Et ad defectū illi⁹ p̄me cō
ditiōis reducit casus vbi vēditor rem q̄ vix
valet vnū denariū/ exhibet scienter pro quat
tuor: z emptor dat tres denarios: eo q̄ vel
vere ei solū vnū denariū offerre vl̄ duos.
vl̄q̄ credit non superhiberi vltra dimidiū
iusti p̄cij/ꝫ tm̄ in modico: puta i vno dena
rio more venditorū. Si scōa deficit: puta
q̄ emptor ex prodigalitate dat: peccat ven
ditor recipiēdo: q̄ cōicat emptori iniuitio. nō
eīm solus pdigus peccat pdige expēdendo.
ꝫ etiam ille q̄ talia ab eo recipit: q̄ efficacez
cām dat dāno proximi: z cōicat proximo in
petō: ꝓsentiens in vitiosam dationē dantꝫ.
Si eīm dare ē prodigo illicitū: cur non etiāz
recipe ab eo dē eēt recipienti illicitū/ si in illā
dationē ꝓsentit. Sil̄r etiamsi inordinata af
fectione daret. nam tūc sic dans est i vitio:
sic etiā recipiens. imo tal̄ dans hz p̄o igno
rante: q̄ ignorat oīs malus .liij. Et ħ. ꝫ non
sit necesse ex illa ignorantia procedere actuz
malum. Si etiam tertia deficit, puta q̄ ar
tatus fuit: peccat recipiēdo. Tum primo q̄
potius debebat illi succurrere q̄z eū afflictū
ampli⁹ affligere. Tū scōo/q̄ recipit illō cu
ius dñiū illo mō hr̄e non pōt. Nec pōt illud
retinere. q̄ non transfert dñium eius i ipm.
q̄ datio tal̄ est non volūtaria/ꝫ mixta ex in
uolūtario. coactio eīm et iaz ꝺditional̄ dimi
nuit rōnem volūtarij. Si etiā quarta defe
cerit. puta q̄ dato q̄ ꝑme tres adessent: at
tamē non ꝓstaret venditori de eisdē/ pecca
ret recipiendo: q̄ exponeret se probabili vl̄
eq̄libr̄i p̄clo accipiēdi illud q̄ illicitū ē ac
cipe: q̄ non est licitū accipe nisi ꝓstet de p̄di
ctis ꝺditionib⁹/seu de oīno libali datione.
z maxīe exā exegit excessum i rōne p̄cij z nō
ꝓstat ei de p̄dictꝫ ꝺditionib⁹ emptorꝫ: potꝰ
hz p̄sumere q̄ sibi dē excessus in rōne pre
cij: sic ipse exegit q̄z in rōne doni in q̄ rōne ñ
exegit. Corollariū. Q̄ m⁹trum alleuiat ven
ditorem si quā mercē vendit emptori expto
z non artato neq̄z pdigo: q̄ non habebit le
uiē timere q̄ recepit ab eo excessiuū p̄cium:
exā emptor ē expt⁹ / non artatus. z maxīe
si emptor emit vt reuendat: q̄ tūc emit vt lu
creī: z p ꝺns non nimis dat ne forte nō posꝫ
sit lucrari.

Questio. LVIII.

Vtrum illicitū sit empto
ri emere mercē p p̄cio deficiēte a valore mer
cis/ siue ille defect⁹ sit sub dimidio iusti pre
cij/siue citra.z ħ siue sit magnus siue puus?

Solo.q. stat in duab⁹ suppositiōib⁹ et q̄nq̄
ꝯclonib⁹. Prima p̄cij esse deficiens a va
lore mercꝫ p̄t intelligi dupl̄r. Primo q̄ de
ficiat ab eo ꝑm q̄d. z ille defectus sistit infra
latitudinē iusti p̄cij: z solum ē defectus a p̄ci
so valore mercꝫ. Alio mō simpl̄r. z ille est de
fectus egrediēs limites latitudis iusti p̄cij.
Hec p̃t intelligi ex dictꝫ in sil̄i in ꝓma supꝓ
positione p̄ced. q̄nis. z ex dictis ibidē posꝫ
set etiam defectus ꝑm q̄d dictus subdiuidi
ꝑm tres gradus. Scōa suppositio. ꝺfectꝰ
simpl̄r dictus p̄t esse duplex. q̄ aut est sub
dimidio iusti p̄cij aut citra. et illa distinctio
etiam ptz ex dictis in scōa suppositiōe eiusꝺ
dem q̄nis. Et q̄uis ex ibidem dictꝫ ꝯclo
nib⁹ possent ꝯclones ħ ponende ꝺ emptore
sil̄i mō imaginari: tamen pro celeriori intel
lectu ponent ħ z declarabunt in ꝓxijs t̄mi
nis aliquib⁹ omissis: q̄ ex precedēti q̄stione
satis haberi possunt.

Prima ꝓcl'o, emptori illicitū ē emendo mercē velle dare ꝙ mercē ꝑ cliū: qđ ipse credit probabilr / vl' deberet credere simplr / vl' ḟm qđ deficere a valore mercis, in illo loco z tpe q̄ patus ē eā emere. Hec ꝓcl'o probaf illi' duab' ꝑmis probationib' qđ bus ꝑma ꝓcl'o preceđ, qōnis est probata, z etiā declaraf ꝑ singl'as sex clausulas ꝓportionabilr / sic ꝑma fuit đ venditore declarata z quattuor ꝑme clausule satis patere ꝑñ ex dict' ibidem. Exemplū de q̄nta z sexta clausula, s. ī illo loco z in illo tpe. Nā si aliās nō est empturus illam mercē ℔ loco nec ℔ tpe, sed dilaturus emptionē donec ad aliū locū vl' aliud tps venerit: vbi z in q̄ sperat tali leuiꝰ vl' deficienti: imo leuiori ꝓcio se emptuꝝ, z tñ inducit ꝑ instantiam venditor' vt ī hoc tpe z loco emat ab eo etiā pro illo deficienti ꝓcio: qđ curret in illo alio loco z tpe / nō peccat ꝓtra iustitiā cōmutatiuā, z đ scholastico rigore loq̄ndo si det preciū aliquantulū deficiens, qz ly illđ preciū sit ℔ in loco z tpe deficiens: non tñ est deficiens pro loco z tpe: ꝑ q̄ destinauerat emptor se emptuꝝ illā vl' consimilem mercem: z cū in illo alio loco z tpe veriſilr pro illo deficienti: imo minori illo deficienti precio emisſz: z tamē ℔ in loco z tpe ducit eum ad emendū: si sibi solueret preciū ℔ z nūc currens: emptor damnificaref ꝑ instantiā venditor', ℔ aūt damnū venditor deberet emptori refundere tantū quātū est: z ꝑ ꝯns debet tanto minus recipe in quanto ꝑ mínori potuisset emptor alibi z in alio tpe emisse: deducta dubietate negocij. Et dico īmo leuiori: qz si solū tam leui precio z nō leuiori posſz alibi z in alio tpe emere: non tamen leuiori nō liceret sibi precise illō leue ℔ velle dare, qz si iret ad aliū locū: facere habet labores z expensas: z etiā sibi subesſz dubietas an ne tam leui precio possz obtinere. Hec aūt oīa deberēt facere ℔ z in ℔ tpe ascēsum in precio: vt, s. potius ℔ non ita leue: sz maius deberet dare. secus aūt si ḟm exigentiam illoꝝ laboꝝ z expensarū ꝓportionabilr etiā tanto leuiori precio alibi z in alio tpe esset obtenturꝰ illā mercem: ita ꝙ in ꝑscia sua eque vl' magis vellet nunc z ℔ loco omittere emptionē pro illo ꝑcio, sic eam facere ꝑ tali. Nam tūc excusareꝝ. Et ītelligīk ille casus nisi nēcitas qua vēditor premīk vt īducat emptorē ad emendū: sit tanta ꝙ emptor tantuꝫ īteresse deberet pati: vt iuuaret venditorem quātū est īteresse qđ patīk ex ℔ ꝙ in ℔ loco et tpe emit. Et huic adꝺi pōt aliꝰ casus silis sz ꝙ sic đ de eo q̄ nō est ℔ loco z tpe emptus sz alio: ita dicendū de eo q̄ nullatenꝰ destinauerat tale q̄d emere: puta nec ℔ loco et tpe nec alio: z tñ inducīk ꝑ vēditorē vt ab eo tle q̄d emat: ita ꝙ rogatꝰ vt emat maller simpliciter eē supportatꝰ ab emptiōe: ēt ꝑ illo deficiēte ꝑcio: q̄ ꝙ emeret ꝑ illo, vputa: q̄ in nllo idiget illa merce / nec nouit nec ītēdit eā distrahere ad lucrū. Attū qz rogatꝰ ꝑ aliū, ꝛō emit ꝓtim ex pietate motꝰ ad succurrēdum ꝓmo: q̄ indiget numísmate z optat carere merce, z tñ qz emēdo grauaf in ℔ / ꝙ đ subire emptionē sibi simplr nolitā: vult ꝑ hmōi ḟuaminis tā q̄ cuiusdā īteresse refusiōe dare tanto minꝰ q̄ntū est illđ grauamē. Caueat aūt emptor ne illud minꝰ qđ vult subtrahi de ꝑcio z sibi retinere: nō adequeꝝ grauamiqđ subit. Hoc aūt, s. an adequeꝝ ei patere ꝑt ex eo si sz emptor eēt idifferēs tam ad omittēdū emptionē: etiā ꝑ illo ꝛficiēti ꝑcio: q̄ ad faciēdū eā, ℔ em̄ est signū ꝙ illud subtrahēdū nō excedit suū grauamē, sz ad oē maꝛim ei tantū adequeꝝ, z sic nō ē in lucro, z multo magis si magꝛ vellet ꝙ supportatꝰ eēt ab emptione: etiā ꝑ illo ꝑcio q̄ ꝙ eā faciat. sec'a si potiꝰ veller illđ ḟuamē subire z dare defici ēsi precīū: q̄ oīno omitteꝝ emptionē, sic cōtingere posset / qñ ille emptor intenderet: z sciret mox illđ vēdere ꝑ maiori. et sic lucrari lucri cā potiꝰ vult faceꝝ emptōz q̄ omittere. Ūñ in tali casu si sine ḟuamine mox posset reuēdere pro maiori: vbi venditor nō sic poterat: ꝑsulo ꝙ det ei maiꝰ ꝑcīū z nō illud deficiēs, aut remittat eū ad illū q̄ pro maiori emeret. Et đ ille casus adiect' intelligit nisi sit tāta necessitas ī venditore ꝛc̄, vt obiectū est ī ꝓiori casu. Q aūt ille casus adiectus sic vestit' sit de rigore iustitie: z ꝛ limā scholastica licitꝰ, z q̄ntū ē de iustitia cōmutatiua nō dānandꝰ q̄cq̄d sit đ malitia: quam de paccidēs hīe pōt ꝑt specie malivl' hmōi. Ptz ꝑmo a sili de ꝓiori casu. Scđo a sili de venditore q̄ oīno destinauerat se nō venditurū rem suā: qui tñ inducīk ꝑ emptorē vt sibi vendat cui vēdit pro pluri q̄ nūc: vl' hoc loco z tēpore vl' alio vendeꝝ. q̄ casus fuit tactus ī q̄stiōe, lvj. ꝓcl'iōe tertia in, rū, manductiuo. Tertio a sili de mutuāte cui ligne cipe aliq̄d vltra sortē noīe pene ꝙuentionis z tñ ℔ non ē nisi rōne grauamis: q̄ grauatur

mutuās non habēdo sortē in ḟmino ꝑfixo: ita ꝙ maller sortem tūc hīe z carere pena / q̄ ecōtra, igīk eadem rōne licebit emptori ī ꝓposito casu minus dare pro merce. Quarto probaf. vēditor cui res est cara z nō venal' z tñ inducīk ꝑ instantiā emptoris ad vendēdum ei: pōt rem vendere alcēdendo vltra sortē in ꝑcio ꝓpt affectionē ad rem: cur q̄ emptor cui res non est ī animo vt emat: nō posset descēdere in ꝑcio ḟm displiscentiā quā hz ad eam: quam tñ venditor vult sibi imponere vt emat. Quinto. qz si vēditor vult habere numísma, z ꝛō inducit emptorē ad emēdū q̄ oīno ñ desīderauerat tale q̄d emere / aut igīk venditor pōt aliquē aliū inuenire q̄ daret sibi ꝑcium maius: q̄ possit ab illo habere / aut non. Non pōt dici primū, qz tūc nō est verisile ꝙ daret illi ꝑ minori nisi veller illi aliq̄d donare de q̄ritate ꝑcij debiti: z tunc censeꝝ emptor non emere nisi cū pacto ꝙ sibi remittaf liberalr vl' donec ꝑs ꝑcij debiti / vl' saltem si non velit eē donatarius emptoris: vult illud sibi subtrahi rōne grauamis qđ subit emendo. Si scōm / igīk illđ ꝑcium non ē deficiens: sed debitū, qz res non valet pl' q̄ tātū ꝙ nto ꝑñt inueniri q̄ eā emāt.

Circa hāc igīk ꝓcl'onē Nota ꝙ emēs iuxta tenorē ꝑme ꝓcl'onis: eo q̄ ultus peccat q̄ venditor ē maiori nēcitate ꝑcīus ad vendendū rem suā z habendū ꝑciuz, qz tal' crudelr agit ꝓtra ꝑsum, s. amplitꝰ ꝓmendo z affligendo afflictū. Et eodē mō dic de vendente pro maiori iuxta tenorē ꝑme ꝓcl'onis preceđ, qōnis, qz etiam eo grauius peccat q̄ emens ē maori nēcitate pressꝰ ad emendū illā rem. Adhuc aūt longe grauius peccat q̄ in fraudem vsuraꝝ exercet talem venditionē ꝑme ꝓcl'onis preceđ, questionis: z talem emptionē ꝑme ꝓcl'onis ꝑñtis qōnis. Nam tal' triplr peccat: qz cōmittit tā venditionē q̄ emptionē iniq̄s: z cū ℔ vsurā mentalē capitēdo mētalēvsurā: aut distinguīk ꝓtra effectualē, s. pro ipso ꝓposito z ꝑpatiōe ꝓmittēdi. Tal' aūt ē ille q̄ cū rogaf ab indigēte vt sibi mutuet, ꝛ. flož. dīc: decē floż. ñ mutuabo: sz mercē q̄ndā habeo quā tibi pro ꝛ. dabo: vīl nō īdigeas ea: poterꝫ eā vendere, z sic acq̄rere pecuniā optatā, z stat ꝙ merx nō valet nisi nouē: z venditiōe facta īdē diues dīc. Et q̄ nōdū habes optatā pecuniā: ego a te emā illam mercē: sz neq̄ q̄ pro decē: qz non īdigeo: sz tñ ꝑ octo, z ad hūc ꝛctū ꝛō diuers tit: qz libēter mutuasset octo floż. (vt petit) z hoc ꝑ vsura duoꝝ floż. vel triū, sz qz nō audebat timore secl'i hūc ꝓtractū amplectī, ꝛō diuertit ad aliū ꝓtractū: q̄ tantūdē habebit. sic sī ad vsurā sibi mutuasset octo floż. Nā cū ꝑmo ꝑ decē floze, vendit mercem: nō nisi nouem valentē: lucraf vnū floż, et cū postea redimit eandē ꝑ octo: q̄ valet nouē iterū lucrat vnū, z sic duos flozēū lucraf, talis inq̄s inique vēdidit / z inīq̄ emit: z parat' fuisset actuali ꝑparatiōe mentz ad vsurā mutuare: q̄ triplr peccauit. Si aūt q̄s nullatenꝰ vellet mutuare ad vsurā cuiq̄: nec etiā illi petēti mutuū vellet mutuare: siue gratz siue non gratz: eo ꝙ nō adesset casus: in q̄ vllo mō teneref ei mutuare: attīn parat' eēt sibi q̄d vēdere ꝑ iusto ꝑcio: z ℔ faceret quatenꝰ saltem emptor ꝑ illā mercē reuendēdā acq̄reret pecuniā / nec ℔ faceret illa intentiōe vt sibi ꝑpt reuenderet: imo nihil ℔ cogitaret / nec illđ eū mouēret ad vendendū ei illā mercē: imo staret / ꝙ nō optaret illā mercē redimere: z tñ īdē emptor nō nisi illi vēditori veller reuēdere: q̄ tñ nollet sibi dare tātū q̄nti ei vendiderat. eo ꝙ nō indiget ea: tūc tal' redimēs si redimēdo agit ḟm tenorē illius ꝑme ꝓcl'onis peccabit, si aūt nō agit ḟm tenorē illiꝰ ꝑme ꝓclusiōis: tūc q̄uis in aliq̄ certo casu circūstantionato: eo mō q̄ exp̄ssus est ī clausulis ꝓcl'onis: đ rigore ꝓtractꝰ ille forte posset excusari: tā q̄ in se nō iniustꝰ: tñ habebit speciē mali z actorē īfamare z alios scādalizare natus ē, ꝛō omittēdꝰ est tā q̄ latibulū vsurario.

Secda (rū: z infamatiuꝰ sui actorz. ꝓcl'o, ꝑma ꝓcl'o tam de emptore formata: esset etiā ꝑa si emptor eq̄libri dū mō dubitet ꝑciuz deficere a valore mercis, ꝓbaf: qz si ē in rīi dubio: z nihilominꝰ cō tēdit vl' conaf dare illđ ꝑciū: exponit se eq̄libri piculo violādi iustitiā cōmutatiuā. ℔ aūt est illicituz: nec z exponere se, siue eq̄libri siue ꝑbabili piculo ꝑcī est ꝑcm. Et ꝛō cū ē i tali dubio: recurrat ad manuductiua: q̄bꝰ rōnabilr moueaf ad cogīscendū qđ sit cōpetēs ꝑciū: q̄ si inuenīri ñ ꝑt: aut omittat emptionez aut det maiꝰ illo deficiēti ꝑcio: qđ ꝓtēdebat dare: de q̄ maiori sit ei ꝑbabilr credulitas ꝙ sit cōpetēs. Aut si ℔ ñ velit facere: tūc ī emēdo ponat se ad arbitriū vēditorz dicēdo, tapetis vos ipe qđ dignū fuerit z illđ dabo: z tūc ꝑcit illđ dare, dūmō vēditor sit vir exp̄tus ñ artaꝰ, nec iordinata affectiōe precij z

dīsplicētia mercʒ agitat⁹: z emptori ꝓstet de
ill' ꝺditionibꝫ vēditorʒ, z dūmō etiā emptor
nō fecerit talē oblationē vēditori: ex q̄ occa
siōnē dederit vēditori ad petēdū mīn⁹ iusto:
eoq; ducit' ꝑcūdia vl' erroꝛe: vt non audeat
pl⁹ petere: eoq; tāvile q̄d sibi emptor obtulit
Si aūt vēditor nō hꝫet illas ꝺditiōes / vl'ñ
ꝓstaret emptori ꝺ eisdē: nō liceret sibi exñti i
dubio eq̄libri ponere p̄ciū ad arbitriū vēdi
torʒ, ſʒ poti⁹ ꝺz omittere emptionē aut dare
p̄ciū qꝺ credit ꝓbabil'r eē ꝓpetens.

Tertia ꝓcl'o, ꝑma ꝓcl'o est ꝑa/ siue il:
lud p̄ciū sic deficiat a valoꝛe
q; sit sub dimidio iusti p̄cij siue citra, ꝛsi ci
tra/ siue ī mꝛto siue ī pauco, ꝓbat' ꝓporti:
onabil'r sic ꝓbata ē tertia ꝓcl'o p̄cēꝺ. q̄nis.
Et ex illa etiā pōt inferri cozollariū ꝓtra du
as opiones ibiꝺ positas: q̄ sic erronee sense:
rūt de vēdente exigēte p̄ciū excessiuū, dicen
do q; illꝺ sibi liceret q̄n excessus ñ ē vltra di:
midiū iusti p̄cij / ſʒ citra: etiāsi in mꝛto (vl' vt
scꝺa opio dixit) dūmō in modico: sic etiā sen
sissent ꝓportionabil'r ꝺ emptore q̄ p̄ciū defi:
ciens ꝺat: dicēdo q; illꝺ sibi liceret si defect⁹
nō ē sub dimidio iusti p̄cij: etiāsi in mꝛto sit il
le defect⁹ vl' (vt scꝺi dicerēt) dūmō sit ī modi
co. Et sic̄ argumenta sunt facta p illꝫ opioni
bus falsis ꝺ vēditore z soluta, sic si ꝓsiꝫlia ap
plicent ꝓportionabil'r ad emptorē/ etiam sol
uerent ꝓportionabil'r.

Quarta ꝓcl'o/ emptor q̄ scient ꝑz te
norē ꝑme ꝓcl'onis ꝺedit p
merce p̄ciū deficiēs a valoꝛe mercʒ: siue ille
defect⁹ sit sub dimidio iusti p̄cij siue citra. z
ꝑ siue in multo siue ī pauco: tenet supplere
defectū vel restituere ptē mercʒ: ſʒ ꝺifferent.

Prima ps ꝓbat, qz si ꝑm tenorē ꝑme ꝓcl'o
nis ꝺedit p̄ciū deficiēs a valoꝛe mercʒ: tunc
accipit aliq̄ꝺ mercʒ sub rōne mercʒ p q̄ nihil
dedit: eoq; totū p̄ciū solū respic̄ reliquū mer
cis, signet igit illꝺ acceptū, p q̄ nihil dat: eoq;
ad id nō attingit aliq̄ ps p̄cij: z sit B, argui
sic: recepit B ex cā sub mō z sub ꝺitōe non
exāt'ibꝫ. Nam vēditor dat sibi B vel ī rōne
mercʒ: vel ī rōne doni. Si p̄mū, tūc vēditor
nō ꝺedit sibi B nisi sub ꝺitiōe, s, si emptor
daret sibi p̄ciū p B, z ex cā. s, qz emptor dare
debebat sibi p̄ciū p B. z sub mō, s, vt emptor
daret sibi p B p̄ciū: mō ꝺitōe sub q̄ dat res
nō exāte nō tenet datio: nec trāsfert dñium
rei date ī accipiētē, z sic tenet accipiēs restī:
tuere vel supplere ꝺitionē sub q̄ data ē. Si
aūt B vt donū datum est: nō est translatus
dñium ipsi⁹ B ī emptorē: qz emptor p casum
nō recepit ipm B vt donū: ſʒ vt mercem: vl'
ptem mercis, donū aūt nō trāsfert in dñium
donatarij / nisi donatari⁹ ꝓsentiat in dona:
tionē: z velit datum hꝫe vt donū. Et notā:
ter ꝺicē ꝺcl'o: si ꝑm tenorē ꝑme ꝺclusionis de
ꝺit p̄ciū tē, sec⁹ aūt si a ꝓncipio voluit vel
conabat recipe ipm B vt mercē: z tū postea
in recipiēdo B: recepit ipm vt donū z defe:
ctū vt sibi remissus liberaliter a vēditore: eo
q; vēditor sibi B liberal'r donat: vl' liberal'r
remittit defectū p̄cij. Nā tūc nō teneret sup
plere ꝺfectū / nec restituere B: ſʒ peccasset co
nando dare p̄ciū deficiēs p tota merce in
rōne mercis: peccaret etiā si recipiēdo ipsum
B esset talis ꝓpositi: q; si vēditor etiā sibi nō
donaret B: nec remitteret defectum p̄cij: ni
hilomin⁹ vellʒ B retinere: z nō supplere: nō
tū teneret q̄d r̄stituere supposita liberali do
natiōe B vel remissiōe liberali defect⁹. Se
cunda ps ꝓbat: ponēdo duas ꝺifferētias.
Prīa: qz si ꝺfect⁹ ē sub dimidio iusti precij /
emptor tenebit ī vtroq; foꝛo ad altez illoꝝ
duoꝝ, s, aut rescindere ꝺctū si placet vēdito
ri / aut si placet vēditori ꝺctū manere: tenet
supplere defectū, ſʒ ī alijs excessibꝫ nō sic est.
Nā in solo foꝛo ꝓscie nō ī foꝛo exteriori te
net ad altez illoꝝ duoꝝ, ſʒ de ꝫ q̄n ad p̄mum
z q̄n ad scōm teneat: dictū ē supꝛa, q. iv. ꝺcl'oe
ꝑma. Scꝺa ꝺīa, qz ꝺefect⁹ modic⁹ est du
plex, qz aut ē intra limites latitudis: aut sub
eis seu extra eos, si scōm: tūc tenet indistincte
supplere, ita q; illa rētio ē necitatis: si est nota
bil': ita q; peccat mortal'r: si nō supplet, si āt
nō notabil': tenet sub veniali culpa: sic q; sim
pliciter: peccat venial'r: nisi excusēt p ꝫ q; mi
nutie taliū defectuū sūt innumere: z nō digne
tāto labꝛe q̄ntū hꝫet facere: vt singule singu
lis supplerēt, ita q; ēt vēditores ꝺberēt mo
dicē z rectā rōnē ꝓsentire / q; t'les erogarēt eoꝝ
noīe pauplibꝫ: qz rōnabil'r illꝺ vellēt sibi fie
ri: si ipi in simili casu vendēdo supacceptissent
aliq̄ntula minutia. Si ꝺef ꝑmū: tunc si emp
tor tpe emptiōis ignorauit se in p̄cio defe:
cisse ab idiuisibili eq̄litate valorʒ: tūc nō te
net supplere: ēt si postea cōperiat illū defectū
qz tūc vēditor ꝺonauit sibi B: vl' remisit illā
ptē deficiētē: vel saltē sibi debuit donasse /
remisisse, sec⁹ forte si a ꝓncipio ꝺct⁹ sciuisset
illū ꝺfectū, z ꝺeduc hec sic ī silī deductū ē in
ꝓcl'one quarta precedentis q̄stiōis.

Quinta ꝓcl'o, q̄uis q̄ttuoꝛ ꝓcurren
tibꝫ possit sana ꝓsciētia em
ptor etiā scient ꝺare p̄ciū deficiens a valoꝛe
mercʒ i magno vl' in puo: tū qꝺcūq; hoꝛ de:
fecerit / nō solū pretensa oblatio eiusꝺē vt p̄:
cij sufficientʒ censenda ē sibi fuisse illicita: ſʒ
etiam datio p̄cij z receptio tot⁹ mercʒ, ꝓbatur
pars probat'. Nam si emptor offerat p̄ciuz
deficiens: sic q; velit tota mercē hꝫe in rōne
mercʒ solute, z venditor hꝫ illas q̄ttuoꝛ ꝺi
tiones, s, q; sit ꝓsona sagax / z sciēs valorem
mercʒ. Scꝺo q; nō ex mentʒ leuitate ꝑa vel
presumpta ꝺet tantā mercē p tā deficienti p̄:
cio, z p ꝫ excludit prodigalitas vl' inordina
ta affectio ī venditore ad precīū / z inordina
ta displicētia ad mercē: ex q̄ inordiatione cō
tingit aliq̄n ꝺare mercē p mīn⁹ iusto. Tertio
q; venditor nō artatiōe vl' nēcitate qua valde
indiget precio: ꝺet tantā mercē p tamvili p̄:
cio: imo libere. Quarto q; illi tria ꝓstent em
ptori ꝺ venditore probabili certitudie. Jll'
tacꝫ q̄ttuoꝛ ꝓcurrentibꝫ ſʒ emptor peccaue:
rit offerendo a ꝓncipio tā deficiēs p̄ciū qꝺ ī
dignū est tanta merce: tū si venditor sic ꝺi
gnat⁹ (vt dictū est) nihilomin⁹ ꝺedit eā rez
emptori: presumet emptor z poterit p̄sume:
re q; venditor ipm B sibi liberal'r ꝺonet: z li:
beral'r remittat defectū precij sine ꝫ: q; alij
rōibus voluntarij misceat illi dationi. Dico
ꝫ p̄sumet z poterit emptor p̄sumere tē, quia si
nec p̄sumeret / nec possʒ p̄sumere in vendito
rem animū ꝺonādi sibi B / vl' r̄mittēdi sibi de
fectū: nō ꝺz recipe B / vel ꝺare tal'r deficiēs
precium, qz exponeret se p̄cl'o recipiēdi alie
nū, si de facto p̄sumit cōtrariū: eo ipso pec:
cat recipiendo alienū, s, B: et si p̄sumpsisset
animū ꝺonādi ī eo, z postea deꝑhenderet p̄
sumptiōi sue nō subfuisse ꝫitatem: ꝺeberet
supplere defectū p̄cij vl' restituere B. Scꝺa
ꝑ ps, s, q; oblatio fuerit sibi illicita / patuit
ꝓcl'one ꝑma. Tertia ꝑ ps, s, q; receptio sit
sibi illicita si defecerit aliqꝺ illoꝝ q̄ttuoꝛ ps
ꝺat'. Nam si p̄mū ꝺefic̄ / puta qz venditor est
simplician⁹ z inexpt⁹ credēs mercē nō pl⁹ va
lere eq̄ꝫ ꝺet emptor: ita q; al's nullaten⁹ ꝺaret
pro tā leui precio: nō erit illa datio mercʒ pu
re volūtaria: ſʒ mixta ex inuoluntario: a deo
q; non ē illa datio sufficiens ad facīēdū em
ptorē eē dūm tot⁹ mercʒ: z signant ipsi⁹ B,
qz datio non facit quez ꝺūm rei sibi ꝺate: nisi
ꝺans ꝓsentiat. Nō errans non ꝓsentit si sit
tal' erroꝛ q; nll'atenus ꝺaret si nō erraret. Et
ad defectū illius ꝑme ꝺitionis reducit' ca
sus vbi emptor pro re q̄ bñ valet q̄ttuoꝛ: of:
fert tm̄ vnuz z venditor ꝺat pro duobꝫ: eo q;
vl' vereꝛ exigere q̄ttuoꝛ ab eo q̄ sibi solū vnū
obtulit / vl' qz credit emptorē non offerre p̄
ciū ꝺficiēs sub dimidio iusti p̄cij, ſʒ tm̄ ī mo
dico / puta in vno denario moꝛe emptoꝝ.

Si scꝺa defic̄, puta qz vēditor ex pdigali:
tate ꝺat: peccat emptor recipiēdo, qz cōicat
venditori in vitio / non em̄ solus pdig⁹ pec:
cat pdige expendēdo: ſʒ etiā ille q̄ talia ab eo
recipit. Et idem iudiciū ē si vēditor ꝺet ex ī:
ꝺinata affectiōe ad precīū / vl' ex ꝺinata
dīsplicentia ad mercē pro illo p̄cio dimi:
nuto. An aūt tūc emptor teneat supplere de
fectū vl' restituere B, videndū ē in tract. de
restitutionibꝫ. Si etiā tertia defic̄, puta qz
artat⁹ fuit: peccat sic deficiēs p̄ciū ꝺando z
recipiēdo B, ꝑmo qz potius ꝺberet succur
rere vēditori q̄ꝫ eius afflictū ampli⁹ affligere,
scꝺo qz recepit illꝺ cuius ꝺñiuz illo mō nec
hꝫe nec ipsum retinere pōt, qz non transfert
dñium el⁹ in ipsum p ꝺationē sic mixtā ex ī:
uolūtario, coactio em̄ etiā ꝺitionaľ dimi:
nuit ꝺ rōne volūtarij. Si etiā q̄rta defic̄, pu
ta qz ꝺato q; tria ꝑma adessent: attn illa nō
ꝓstaret emptori ꝺ venditore: peccaret ꝺan:
do deficiens p̄ciū, qz exponeret se probabili
vl' eq̄libri p̄cl'o accipiēdi vl' ꝺandi id qꝺ est
illicitū accipe vl' ꝺare, qz nō est licitū accipe
B vl' ꝺare deficiens precīū: nisi ꝓstet ꝺe p̄ꝺi
ctis ꝺitionibꝫ venditorʒ: seu ꝺe oīno libali
donatiōe B / z remissiōe defect⁹: z maxie ex q̄
emptor obtulerat tale deficiēs precīū, iꝺo si
non ꝓstet emptori ꝺ predictʒ ꝺitiōibꝫ ven:
ditorʒ: potius habebit presumere q; sibi ꝺet
B in rōne mercʒ z nō ī rōne doni: sic̄ ipse ob
tulit precīū pro tota merce (cuius B est ps)
sub rōne mercʒ. Et circa primā ptem ꝓcl'o
nis nota q; stantibꝫ q̄ttuoꝛ ill' ꝺe qꝫ dictū ē
in ꝑma pte, venditor etiā in foꝛo exteriori ē
tutus. Ūñ nō ꝺabit vēditori actio ꝓtra em
ptorē, qz siqs ꝺonationis cā vendit p mo:
dico precio: non audit' volēs venire ꝓtra su
am voluntatē, vt tangit Panoꝛ. in. c. cū cā. ꝺ
emp. z ven. z ibiꝺē ꝺic econtra in cāu silī q̄n
te ꝓcl'onis preceꝺ. q̄nis. Nota tū q; etiā

ꝯcurrentib⁹ ill' quattuor fallit illa ps in cāu q̄ prelatus eccl'ie eēt ille q̄ sic vilit venderet mercē/ aut ali⁹ q̄ facta alteri⁹ procuraret: vt tutor vl' curator pupilli vl' minoris, qz ab illo etiā si sciat vex. pciū: non licz sic vilit emere, qz nec illi licuit sic vilit vendere.

Corollariū. Multū alleuiat emit ab expto venditore: qz presumit q̄ exp̄ exptus ē nec artat⁹ q̄ non ei vendidissz p illo precio: nisi fuissz sibi visum ꝯdignū. Uñ si emptor inexptus vādat ad institutores t mercatores publicos: non ē sibi multū pic'm si modicū pciū exhibet pro merce: dūmō emptor ignoret valorē mercz: nesciēs an pcium id sit deficiēs vl' eq̄lēs, sz h̄ dūtaxat faciat vt rūsione venditorz addiscat debitū valorē t debitū pciū: eoq̄ vēditores exhibēt rem p̄mo pro magno/ quātū solēt finalit' vendere pro minori: t aliq̄ etiā ita superhibent a p̄ncipio q̄ pro longe maiori etiā sub dimidio p̄me exhibitionis vēdūt/ sic dr de Colonien⁹ sib⁹. Uñ si emptor emat a supdictz, s. pitz tē. mercem p illo deficienti pcio q̄ obtulit: poterit p̄sumere q̄ exp̄ venditor fuit exp⁹ et non artat⁹ q̄ hoc fecit sine suo p̄iudicio tā: q̄ recipiens ꝯdignū preciū.

Questio. LIX.

Utz licitū sit vēditori vendere mercēvni pro maiori precio q̄ alteri, puta carius vendendo emēti ad t̄minū vl' expectationē q̄ ad promptā solonem.

Solo, q, stat in duab⁹ distinctionib⁹/ q̄tuor ꝯclonib⁹/ duob⁹ corollarijs/ t triū argumentor. solonib⁹/ atq̄ q̄dam documēto i fine t cauda q̄nis annectēdo.

Prima distinctio, vendere mercēvni pro maiori precio q̄ alteri cōtingit dupl'r, qz aut illa maioritas manet intra latitudinē iusti precij/ aut egredit eam. Exemplū p̄mi, stat q̄ aliq̄ prudēres estimāt pannū aliquē. l, flor, alij prudentes, lj, tertij lij, flor, t sic passim vendāt t emāt p̄m illā triplicē estimationē/ nec q̄sq̄ sit q̄ estimet eum vltra, lij, flor, valere vl' nō valere, l, flor, tam iustū precium illi⁹ panni stat i trib⁹ gradib⁹, s, pio/ mediocri/ t rigido: t in ill' ꝯsistit latitudo illi⁹ precij iusti. Si igit venditor vendat vni eū pro, l, flor, t alteri pro, lj, t tertio pro lij, vendit vni pro maiori t alteri pro minori: t tñ maioritas illa manet itra latitudinez iusti precij. Exemplū scōi, vt siqs eū venderet pro, lij, vl' lliij, flor.

Secunda distinctio, si maioritas pcij egredit latitudinē iusti precij: tūc aut vēditor exigit illā maioritatē rone mercz tanq̄ pciū ei⁹/ aut alia rone, si scōm, aut igit rone expectationis/ aut alia rone, si scōm h̄ etiā ꝯtingit dupl'r, qz aut rone interesse prouenientz ex expectatōe pcij seu carentia ei⁹: sive illud eē sit dāni emergentz; sive lucri cessantz: aut rone alicui⁹ alteri⁹.

Prima ꝯclo, venditor nō peccat, p̄t h̄ q̄ vendit mercē vni pro maiori pcio q̄ alteri: si illa maioritas manet intra latitudinē iusti pcij: dūmō credat tā maius q̄ min⁹ pciū eē iustū, vt si agat sm tenorem p̄mi exēpli p̄me distinctōis, Probatur dupl'r. Primo sic, qz exp̄ q̄dlibet illoz trīū pcioz ē iustū p casum: t ipse credit eē tale: nō facit iniuriā scōo nec tertio: qz exigit qđ iustum est: iz scōo non faciat tantā gr̄am sic p̄mo: nec tertio/ sic scōo. Dō non peccat q̄s nō facit dovni gr̄am quā alteri facit, igit. Nec secūdit: vēdit vni pro iusto maiori pcio q̄ alteri, igit illi alteri vēdit p iniusto. Hā stat duo pcia eē iusta t tñ vnū eē iusti⁹ alio, sic scō sanctiorē inuenire ꝯtingit: t mūdo a pctō mūdiorē: iz vterq̄ nihil habeat īmūditie, t vnū habitū scientificū/ certū certiorē alio ꝯtingit inuenire: iz neut habeat aliq̄d īcertitudis. Scōo pro⁹ bat idem a sili, si B sit debitor ipsius A i, t, ad t̄minū, t F sil'r in, t, sit debitor eiusdez A ad eundem t̄minū: nō peccat remittēdo alicui q̄d de, t, ipsi B soluenti añ t̄minū etiā si nihil vellet remittere ipsi F non soluenti ante t̄minū, facē em ipsi B būficiū ob h̄ q̄ citius soluit q̄ F, t sic būfacienti būfacit: t nō būfacieti nō sic būfacē. igit etiā non peccat venditor si nolit ita remisse vendere ei q̄ nō stati soluit sic ōberet ei q̄ stati soluit, t sic pro maiori ei licebit vēdere: dūmō tñ maioritas manet itra iustū precium, tenet ꝯña a sili. Haz sic B et F ambo erāt debitores i decē tanq̄ iusto debito: sic emptores recipiēdo mercem sunt debitores ipi vēditori i iusto precio cuius ē triplex grad⁹ predictus, igit vni potest nolle remittere gradū mediocrē vl' rigidū: t tñ alteri poterit velle remittere. Hec tñ scōa probatio non ē ita certa sic p̄cedens: qz añs non ē idistincte vex: qz sic B antich pans solonem i casu predicto: aliq̄n non est īmunis a pctō vsure, vt patebit i scōa ꝯclone.

ne sequētis q̄nis: sic etiā A inducendo B ad h̄mōi anticipationē/ aliq̄n nō ē īmunis a pctō scandali vl' occasionis ruine i B: put declarit inducente p̄rim dictū fuit supra, q, xlviij.

Dñ notāter i ꝯclone dūmō credat tē, qz si nō crederet nisi ifimū gdū eē iustū precium: nō excularet a pctō: nisi in casu extie ꝯclonis sequētis: vl' etiā grte p p̄ma pte eiusdē. Et in casu huj⁹ ꝯclois nō intelligit illō extra: ō emptor ven. placuit, vbi statuit sacrū cōcilium/ q̄ p̄sbyteri moneāt plebes suas vt hospitales sint atq̄ nō cari⁹ trāseuntib⁹ vēdāt q̄ i mercato vēdere possint. Hā illud intelligit q̄n illa maioritas egredit latitudinē iusti precij.

Secūda ꝯclo, vēditor peccat mortaliter vendēs vni p notabilē maiori pcio q̄ alteri: vbi maioritas ē extra latitudinē iusti pcij t notabilē si eam exigit rone expectatiōis seu dilatiōis pcij. Probat, qz expectare seu dare dilationē solutiōis pcij ē plicite mutuare, igit si ipam maioritatē seu ptē q̄ ē extra latitudinē iusti pcij: vult hīe rone expectatiōis: tūc rone mutuatiōis eam vult hīe. Hō rone mutui aliq̄ō tpale lucrū exigere ē peccare mortalit: pctō usure, igit. Añ cedēs pbat. qz q̄n vēditor expectat seu dat emptori dilationē: pinde ē ac si pciū iā hīet i bursa: t de bursa sua daret emptori vsq̄ ad t̄minū. Scōo sic pbat. vēdere tps ē illicitū, mō si vēditor vēdit illo mō: vt ꝯclo scōa dr: tūc vēdit tps, igit. Sz hec pbatio t talis locutio q̄uis sit cōis t mlt⁹ doctorū: tñ ē obscura t q̄si intelligibil': imo de rigore t̄mōis falsa: nisi reducat ad t̄minos p̄cedētis pbatiōis. Probat, nā vēditor p̄dict⁹ nō pōt ēt de facto vēdere tps emptori/ nec est h̄ mētz sue nec ēt attētat h̄, qz ñ attētat ei vendere tps p̄sens: qz scit q̄ tps pñs ē cōe vtriq̄ ita q̄ emptor eq̄ h̄z illō sic vēditor/ nec ēt attētat sibi vēdere tps p̄teritū, qz neuter h̄z illō nec p̄t habere/ nec ēt tēp⁹ futurū: qz vēditor scit se illō emptori ñ posse ꝯcedere: t emptor scit vēditorē illō sibi ñ posse dare, h̄ ei ēt velle vēdere p̄tio progatione vite. Item tps saltē vniuersale ē motus p̄mi mobil' vel passio eiusdē, t sic ē in p̄mo mobili, igit nō ē verisile q̄ vēditor velit vendere aut emptor emere rē ita distantē t iattingibilē. Uñ modus ille loquēdi obscur⁹ videt poti⁹ omittē dus: t loco illi⁹ termini tps vrendū ē illo termino expectatio vl' dilatio ad tēp⁹. Hā mutuationē implicitā in dilatione vendit ille, q̄ p̄ter dilationē carius vltra iustum precium vendit: q̄ faceret ad promptā pecuniā.

Tertia ꝯclo, si maioritas ē extra latitudinē iusti pcij: t vēditor nō laten⁹ rōe expectatiōis exigit maioritatē, sz rone interesse sibi puenientis ex carētia pcij expectādi: sive illō interesse sit dāni emergētis sive lucri cessantz: tūc vēditor ñ peccat: ob h̄ q̄ carius vēdit p̄dicto mō: dūmō q̄uenit ille ꝯditiōes q̄ requrunt ad h̄ q̄ mutuanti licitū sit vltra sortē mutuatā aliq̄d exigere rōne interesse dāni emergētis vl' lucri cessantz: que ꝯditiōes fuerūt posite supra, q, xxx. Exēplū ār vbi singule ꝯditōes sint inclūse (supposito casu p̄me distinctiōis hui⁹ q̄nis) eēt si venditor vēderet p, lij, ad t̄minū, sic q̄ teste ꝯscia sua vellet poti⁹ in p̄mpto tā capere, lij, vl' lj, vl' etiā, l. q̄ q̄ dz carere precio: t accipe, lij, t tñ exp̄ emptor ñ hz nūc sibi soluere: ipe partim pietate mot⁹: vt scz ñ cogat emptor abire sine merce: t ad placendū sibi vēdit sibi ad t̄minū: neq̄ ē tāta necessitas i emptore/ q̄ ō ppe pto teneat sibi expectare: et alia ꝯo pte q̄ ēt sibi ꝑpi posset vult de interesse qđ patit in carendo: ob qđ vitādū maluisset de p̄nti accepisse, lij, vl' min⁹, exigit vnū flor. ad quem nll' aten⁹ afficit plus q̄ ad illō rone cui⁹ sua interest: q̄n mallet liberat⁹ esse ab interesse: et carere vno flore, q̄ accipe vnū flor, t subire interesse, neq̄ infamario/ aut scandalū aliquod orit vl' natū est oriri ex hmōi ptractu. tūc ei oēs septē ꝯditiōes sūt inclūse: vt ptz eas trāscurrēdo. Illa igit ꝯclo pbat q̄ntupl'r. Primo sic. vēditorē expectare pciū ē eū iplicite pciū vt sortē mutuare emptori vt oñsuz est, igit si ex hmōi expectatiōe seu mutuatiōe: q̄ caret pcio suo iusto: puēiat vēditori interesse poterit rōe illi⁹ qđ exigere vltra iustū pciū, tenet ꝯña: qz supra, q, xxx. ostensū est/ q̄ licitū est mutuāti exigere vltra sortē rōne interesse p uenientz sibi ex carētia sortz. Scōo sic, qa si peccaret/ aut pctō supuenditōis, s, ꝯtra iustitiā cōmutatiuā/ aut pctō usure. Hō scōz vt iam patuit: qz iz expectādo mutuet t acciplat vltra sortē: ñ tñ non oñe mutuare: t vltra sortem capere: est vsuram cōmittere: vt sepe patuit supra. Nec primū: qz ptē egredientē latitudinē iusti pcij: non accipit in rone pcij: sed pro refusione sui interesse: qđ patit expectando t carendo precio iusto ibi debito. Modo h̄ non est illicitū: sicut patuit sm ca

ſum Scoti poſitũ ſ.in.q.lvj.i tertia ꝯclone in.xij.manuductiuo.vbi dictũ fuit ō vẽdente mercẽ:q̃ nllatenus fuit vendẽdi vendal z ex cui⁹ carentia dãnificar:q̃ licite pōt alter vendere q̃ ſoleat alꝫ vendi.z ħ p relevatiõe damni/qō incurrit vendẽdo ad iſtantiã emptorꝫ. Vñ non dꝫ dici q̃ pro tanto fit caſus hui⁹ ꝯclonis licitus: vt q̃daꝫ iuriſpitus ōt. qꝛ.ſ.agrũ vl aliud fructificãs ad t̃minũ vendendo:venditor iterim carebit fructibꝫ:quibus tñ fruct⁹ emptor. Nam ꝓt ħ non dꝫ vẽditor rem carius exiſtimare.qꝛ ħ ineſt naturaliꝫ ꝓtractui venditiõis:q̃ fruct⁹ mercẽ ſpectant ad emptorẽ/ſic z pictũ z non ad vẽditorem. Nã etiãſi mox fuiſſꝫ ſibi ſolutũ p̃ciũ: etiam ꝓtinuiſſent fruct⁹ ad emptorẽ. Unde poti⁹ econtra dꝫ excuſari.ſ. q̃ carendo p̃cio qō deberet hꝫe patiẽ interſſe. Tertio ſic. ſi venditor vendat pro.liij.ad t̃minũ:z tñ ſi(vt optabat)habuiſſꝫ ĩ prompta ſolone.liij.fuiſſet illꝫ vſus in mercantijs licitis/ vl emptiõe alicui⁹ poſſeſſionis fructifere:de q̃ vl ō q̃b ꝑiſiliꝫ intra p̃dictũ t̃minũ fuiſſꝫ lucrat⁹ plus q̃ vnũ floꝛ. etiam vltra oẽs expẽſas/labores/z curas etiam deducta dubietate lucri: ita q̃(teſte ꝯſcia ſua) non acceꝑiſſꝫ vnũ floꝛ. pro renũciatione hui⁹ lucri ſperati:tã inquã videt q̃ nõ ſolũ poſſit excuſari a pctõ ō hoc q̃ acceꝑit vltra iuſtum preciũ:imo videt q̃ non indigeat ſup illo aliq̃ excuſatiõe:eo q̃ videt q̃ nõ acceꝑiat vltra iuſtũ preciũ ĩ tali caſu. Et ħ vltimũ aſſumptuꝫ.ſ. q̃ non videt q̃ acceꝑiat vltra iuſtũ preciũ:imo q̃ illi.liij.maneant ĩtra latitudinẽ iuſti precij: ſtante caſu vt format⁹ ẽ in p̃ncipio hui⁹ tertie ꝑbatiõis ꝑbar ſic.qꝛ.liij.floꝛ. nondũ habiti:ſꝫ ſolũ z p̃mũ habẽdi i tali t̃mino:nõ ſunt maiorꝫ valorꝫ vſual q̃ ſint.liij.ō p̃nti ſoluti:imo ſoluꝫ eis eq̃ualent. Nõ q̃ntitas p̃cij ẽ attẽdenda ſm valorẽ vſualẽ: ſic z q̃ntitas mercꝫ. vt patuit ſ.q.lvj.igit̃ ceſſet vẽdere ſolũ p p̃cio valẽte tantũ ſic valẽt.liij.ō p̃nti ſoluti: non diceret vltra iuſtũ preciũ vẽdidiſſe.igit̃ idẽ dicẽdũ ſi p.liij.ad t̃minũ predictũ dãdo vẽdidit. Maioꝛ ꝑbat. qꝛ ita vtiles ſunt ſibi.liij. q̃b actu pōt vti vſq̃ ad illũ t̃minũ ad lucrũ p̃dicto mõ ſperatũ:z mlto magꝫ ad dãna emergẽda vitanda.ſic.liij.q̃b vſq̃ ad illũ t̃minuꝫ non pōt vti:ſiue ad lucrũ predicto mõ ſperatũ ꝯſeq̃ndũ:ſiue ad dãna emerſura vitãda. Nõ ex idoneitate vl habilitate numiſmatꝫ ad vſũ z ꝓmoditatẽ hois attẽdit valoꝛ eius vſualis ĩ emptiõe:ſic ex idoneitate mercꝫ ad vſũ hũanũ attẽdit⁹ valoꝛ vſual attẽdẽd⁹ in vẽditiõe. Cõfirmat z declarat hui⁹ aſſũpti pbatio ſeq̃nti exẽplo. Si habeo librum cui⁹ iuſtũ p̃ciũ ſm rigiduꝫ q̃dũ ſit.liij.ſolidi. veniatq̃ emptor habẽs.liij.de q̃dã pegrino numiſmate.qō tal⁹ eſt ꝓditiõis/q̃ ĩ re ſcz in argẽto ſit meli⁹ nr̃is groſſis vel ſolidis/q̃ ħ currũt:z p q̃b ego vẽdere volo.z tñ tales ſolidi vl groſſi ũ pl⁹ poſſint mihi vtiles eẽ q̃.liij. ſolidi vel groſſi hui⁹ patrie:adeo q̃ ſi vellez illos cãbire ĩ tra hac:vl alꝫ alienare: nõ propluri poſſem eos diſtrahere q̃ p.liij.h⁹ p̃rie: z ſi vellẽ eos p me vl aliũ ĩ aliam t̃rã ducere tãtas cogerer facere expẽſas/q̃ nõ pl⁹ inde haberẽ q̃ ō.liij.ſolidis hui⁹ p̃rie.z ſi eos conflare vellẽ:ẽt nõ pl⁹ ide poſſem acq̃rere cõputatis expẽſis ꝓflationis z hmõi.ſi q̃ emptor diceret:ſolidos hui⁹ p̃rie nõ habeo.ſꝫ dũtaxat tales habeo q̃ in re ſũt valẽtiores tuis.ō illꝫ itaq̃ dabo.liij. ego ꝓo dicerẽ.ñ dabo niſi p.liij.p̃rie hui⁹.vel ſi vis q̃ de tuis acceꝑiã: ñ acceꝑiã niſi.liij.eo q̃ quomodo cũq̃ agam ũ pl⁹ ſũt mihi vtiles illi.liij.de tuis:q̃.liij.p̃rie hui⁹.q̃ro an peccarẽ exigẽdo hmõi.liij.z ꝓz q̃ nõ:qꝛ illi.liij.ũ ſũt maiorꝫ valorꝫ vſualis q̃.liij.nr̃e p̃rie.igit̃ ẽt ſic erit ō caſu ſupdicto Videt em̃ hicinde eẽ ſile:ſi caſus ſint veſtiti illis circũſtãtijs q̃s poſui. Quarto ſic.ſi Aemat redditũ ſeu ius ꝑcipiẽdi impꝑetuũ annuati de cõi curſu aliquã rẽ valẽtẽ vnũ floꝛ. nõ tantũ dabit p̃ciũ p hmõi iure percipiẽdi hmõi rẽ:q̃ntũ daret p iure ꝑcipiẽdi z exigẽdi tã ab eo talẽ rẽi nũero cẽtuplicato.ẽt dato q̃ impꝑetuũ p ſe vel ſuos ſucceſſores ꝑcipiẽdo annuati talẽ rẽ valentẽ vnũ floꝛ.eſſet pceptur⁹/ñ ſolũ in nũero cẽtuplicato:imo ĩ lõge maioꝛi:z ñ ꝟputar:tñ ille ꝟct⁹ iniuſt⁹:z hui⁹ ñ eſt rõ alia/niſi qꝛ ius ꝑcipiẽdi rẽ:etiã q̃ tãdem aſcendet ad lõge maiorez nũer:tali tñ mõ.ſ.annuati tm̃:z ñ ſimul obuenturũ ñ eſt ita vtile emptori:ſic ſibi vtile eſſet ius ꝑcipiendi hmõi rem in nũero(etiaꝫ minoꝛi q̃ ſit centuplum)dũmõ eſſet ꝑcipienda ſimul z ſemel:eo q̃ ipa res in illo numero (tali tamẽ modo ſucceſſiuo) recipiẽda nõ eſt ita vtilis ſibi ſicut eſſet in minoꝛi numero:ſi ſimul et ſemel recipeꝛ.igit̃ etiã.liij.floꝛen.ĩ caſu hui⁹ tertie ꝯcluſionis nõ ſunt maioris valorꝫ q̃ liij.ita q̃ merx aliqua eque poteſt dari ĩ illo caſu p.liij.ad terminũ dandis ſicut p.liij.ſi de p̃ſenti ſoluẽdis. Quinto ſic.ſi q̃s agrũ vl domũ valentẽ.xx.floꝛ.emere vellet: z venditor non vellet vẽdere agrũ vl domũ niſi ħ pacto:q̃ etiã emptiõe celebrata:z p̃cio ſoluto vti vellet agro p annũ:q̃ lapſo p̃mũ z non añ poſſꝫ emptor eo vti: emptor licite poſſet tãto minus velle dare pro agro vl domo:q̃n ta eẽt ꝑiſiliꝫ vtilitas quã emptor interim poſſꝫ habuiſſe de agro:ſingul⁹ defalcarꝫ:etiã ſi ager vl domus ſit vl eẽt talꝫ res q̃ non eẽt nata importare vtilitatẽ:niſi appoſita induſtria hois ſic z pecunia.z rõ: qꝛ exquo valor mercꝫ attẽdit⁹ ꝓ ſyderatis etiam fructibꝫ q̃s importare pōt:tũc exq̃ p̃mo anno fruct⁹ nõ ſibi/ſꝫ venditori importabit: eo min⁹ valet illa merx. Itẽ de natura ꝓtract⁹ emptiõis p tinẽt fruct⁹ emptori: iõ ſi p pactũ adiectũ debet renũciari naturalitati ꝓtract⁹: pt̃ pro illius refuſiõe aliq̃d ſibi velle remitti:z ħ tantũ q̃ntũ eſt illꝫ cui cedit. Ergo ecõtra ſi emptor nolit dare p̃ciũ niſi poſt annũ. z ſic venditor non poſſit vti preciõ ſibi debito(ſic tñ deberet poſſe vti eo)ex cui⁹ carentia patiaꝫ i terim defectũ illi⁹ vtilitatꝫ quã ꝑiſiliꝫ habuiſſet:poterit vẽditor eo carius ſibi velle dare:qtũs ex illa pte recuperet id q̃ ex alia pte carere cogit. Hec ẽ differẽtia int̃ caſum añcedentẽz ꝯſeq̃ntẽ:niſi q̃ in caſu añcedentẽ res .ſ.dom⁹ vl ager cui⁹ vſu carere cogit̃: eſt res non mutuata nec mutuabil/ſꝫ locabil. In caſu ꝓo ꝯſeq̃ntis ẽ res mutuata.ſ.p̃cũ: ſꝫ illa differẽtia nõ obſtat.qꝛ etiã in cãu añcedentis dando min⁹:id qō ſubtrahit nõ ſubtraheret nomie locagij/ſꝫ nomie int̃eſſe: qō taꝫ inrelocata q̃ mutuata pōt peti.igit̃. Vñ ex ꝓdictꝫ ꝑz q̃ non ĩdiſtincte dꝫ ꝓdemnari vẽditio facta ad t̃minũ pro maiori p̃cio q̃ ad promptã ſolonẽ:p̃ſertim in foro ꝯſcie. ꝓter qō crudũ ſatꝫ videt fuiſſe ꝯſilium Panoꝛ. q̃ (vt ō ſe dicẽ in.c. ad nr̃am.de emp.z ven.)cõſuluit q̃ illi eẽnt vſurarij/q̃ vendunt merces pro aliq̃nto precio ſibi ĩcontinenti ſoluto:ſꝫ cũ ad credentiã vendũt: dãt p maiori. Et ex ħ nr̃ ꝯſuluit indiſtincte q̃ teſtamẽtũ taliuꝫ eẽt nll⁹ exq̃ cũ id publice faciũt/ ſunt publicevſurarij. Et dixi notant in ꝯclone. dũmõ fuerit oẽs ꝓditiones ibidez poſite.qꝛ q̃cũq̃ hanꝫ defecerit nõ erit vẽditor ĩmunis a peccato. z ħ vl vſure implicite in ipſa expectatione/aut a pctõ ſcãdali/aut p̃rie famatõis.

Corollariũ p̃mũ. exq̃ oẽs ſeptẽ cõditiones requrunt: ſeq̃t q̃ q̃uis aliq̃/non tñ ſp vl indiſtincte p̃ſit excuſari illi mercatores/q̃ carẽ⁹ vendendo ad t̃minũ q̃ ad p̃mptã ſolonẽ:ħ faciunt ex ſola illa cã.qꝛ.ſ.timent ſe optere facere expẽſas z labores ĩ repetẽdo ab emptore p̃cium expectatũ:nõ allegantes aliqō aliud int̃eſſe. Nã tales q̃uis excuſari poſſint aliq̃n.ſ.q̃n in effectu cogunt̃ facere tales expẽſas: q̃b adeq̃tur illō plus in q̃ carẽ⁹ vendiderũt: eo q̃ emptor met deberet illas refundere p eq̃ualẽs: tñ aliq̃n(ſꝫ timuerint ſe facturos expẽſas p̃dictas)i effectu nõ faciũt:eo q̃ emptor ĩ termino p̃fixo ſine omnibꝫ expenſis venditorꝫ ſoluit p̃cium. z tñ tunc.ſ.tpe ſolonis venditoris cũ vident ſe nõ feciſſe vllas expenſas: nihilomin⁹ nõ ſubtrahũt illō pl⁹ ad qō tarda aſcenderant:ducti ſola rõne expẽſarũ q̃s timebant. Nã ſi ſole ille expẽſe q̃s timuerũt ſe facturos/fucrũt cã aſcendẽdi.igit̃ ſi videt illas expẽſas non fuiſſe ad effectũ poſitas. debent etiam ceſſare a receptiõe refuſionis. ceſſante enim cã/ceſſare dꝫ effectus. In tali igit̃ caſu ſi nulla alia cã mouit venditorẽ ad carẽ⁹ vendendum:q̃ ppeſſio expenſarũ q̃s timuit: deberet in t̃mino ſolonis illō pl⁹ ſubtrahere:in q̃ carẽ⁹ vendiderat rõne expenſarũ. Si tñ mercator a p̃ncipio talꝫ eẽt ꝑparationis in mẽte:q̃ q̃uis timendo expẽſas facere:cogitaret poſſibile eſſe q̃ nllas eſſet facturus in effectu: z tñ nihilomin⁹ illō timere eſſet ſibi ita graue q̃ (teſte ꝯſcia) mallet carere illo pluri in q̃ carius vendit: qtũs eſſet ab illo timore ſecur⁹/q̃ recipe illō pl⁹ z ſubtre timorẽ:etiãſi ꝓtingeret eundẽ timorẽ nõ ōduci ad effectũ:non auderẽ talẽ ꝓdẽnare: etiã in caſu q̃ in t̃mio ſolonis noller ſubtrahere illō pl⁹ in q̃ carẽ⁹ vendidiſſet: qꝛ illō pl⁹ nõ acciperet pro expẽſis q̃s timuiſſꝫ facere.qꝛ nllas tales feciſſꝫ:ſꝫ pro ppeſſo timore z grauamine/qō ita grauaſſꝫ eũ q̃ maluiſſet illo pluri caruiſſe. Nã tũc nõ cenſeꝛ q̃d lucrat⁹ fuiſſe in ꝑcipiẽdo illō plus. qꝛ eq̃ualẽs: imo mal⁹ ſubꝟtꝑ eo. Etſi dicas ꝓtra p̃mã ꝑtez corollarij:q̃ q̃uis ĩ caſu formato excuſent̃ a pctõ in recipiendo illō pl⁹ rpe ſolonis:exq̃ ĩa in effectu ſunt paſſi trãas expẽſas: tñ nõ excuſanꝫ q̃n rpe ꝙuentiõis z vẽditionis peccauerint:obligãdo emptorẽ ad illō pl⁹ quẽ nõ dũ videratꝫ negligentẽ z occaſionatẽ eos ad expẽſas. Dr̃ em̃ cõi ꝓuerbio. Nemo dꝫ puniri añq̃ deliq̃rit.ſꝫ timeaꝫ q̃ ſit delicturus nec q̃ſq̃ dꝫ cogi ad pignus q̃ nondũ factus eſt debitor. Dicendũ q̃ argumentũ cõclu-

dit q̄ non esset id licitum venditori quādo ex īdistincta mente ℏ faceret tpe venditiōis ꝛ. intendens illō plus recipe tpe solōnis: siue fecisset expensas siue non: ꝫ non ꝓcludit qñ ꝓpter expēsas q̄s ꝓpeti timet vēdendo carī: est tal' ꝓparationis in mēte: q̄ solū vult illō plus recipe si in effectu fecerit expēsas. Nā q̄ tūc argumētū non ꝓcludat/ptz: qz bñ licitū est etiam mutuāti obligare etiā ciuili obligatōe/ aliquē ad refusionē intēsse nonduz ꝓpesserit: qō tñ q̄s timet se ꝓpeti: dūmō illa obligatio fiat sub p̄dicta ꝓditione. ſ. q̄ non velit ab illo recipe refusionē intēsse: nisi in effectu ip̄m patiat. Etsi arguas cōtra ℏ. dato q̄ mercator timeat ꝓpeti expēsas: tñ hz aliā viam patā q̄ sibi caueat de refusiōe eiusdez. puta si paciscat cū emptore sup hmōi refusione. ꝛ ita nō licebit sibi ascēdere cū aliq̄ plus ri in p̄cio. etiamsi cū p̄dicta distinctiōe ī mēte id faceret. Dōm q̄ q̄uis illa via ō paciſci sit licita: nō tñ seq̄t q̄ alia ē illicita. p̄ñt ei ambe eē licite/ cessante salte scādalo ꝛ specie mali. ꝛ maxīe qñ rōnabili cā mouet vēditor ad porti⁹ amplectēdū vnā q̄ aliā. sic aūt est ℏ. Nā si venditor deberet passim cū q̄libet emptore ī traditione merciū paciſci sup talibꝫ: ipse haberet (ꝫ non rōnabilit') ꝓ tā diffidoīe q̄ forte nulli vl' pauci ab eo emerēt: vbi tamē illi q̄ ob id ab eo diffugerēt irrōnabilit' mouerēt: qz deberēt nō egreferre q̄ vēditor vellet sibi p̄uidere ō refusiōe ad quā ipsimet deberēt eē beniuoli si expēse ī effectu fierēt.

Cozollariū scōm. Nō p̄ñt etiā excusari illi mercatores q̄ dicūt illō pl⁹ in q̄ carī⁹ vēdūt apponere p̄ suscepti5e p̄cii sortꝫ. dicūt em̄: si do Joāni ꝛminū ad solōnē p̄cij: suscipio p̄cium p̄dēdi totū p̄ciū. qz forte aufugiet aut iterim tota eius suba pibit. Hec aūt susceptio p̄cii est estimabil' p̄cio: iō p subeūdo illō p̄cium volo aliq̄d hāe: ꝛ ita eo carī⁹ vēdo mercē. Sz ℏ nō excusat: qz si tu times p̄cium sortꝫ ex p̄dicta cā. ſ. fuge vl' total' sube sue subuersionis: eadē rōne times p̄cium illi⁹ plurꝫ. iō p hoc q̄ carī⁹ vēdis: nō succurris tibi ō refusiōe susceptiōis p̄cii. Et dico notanter/ si times ex p̄dicta cā ꝛc. qz si alia ex cā timeret q̄s periculm sortꝫ vl' alio mō: possꝫ aliq̄n vl' in aliq̄ cāu recipe aliq̄s etiā mutuās aliq̄d vltra sortem a suo mutuatario ꝓ susceptiōe p̄cii. put patuit ℊ. q. xxxix. ꝛ. xl. Circa tñ exemplū posi tū in tertia ꝓclone: in q̄ single cōditiōes sup dicte ꝓcurrerēt req̄site ad iustificationē contractus illi⁹ ꝓclonis. Notādū q̄ dabile est casus in q̄ tal' ꝓtract⁹ pōt iustificari: etiā si vēditor magꝫ vult vēdere ꝓ maiori ad ꝛminū q̄ ad ꝓmptā solōnē ꝓ minori: etiā si merx fuisset sibi tpe vēditionis venal': ꝛ ē tal'. Nā si p aliquā impostura ꝛ pestiferā subordinationē inīq̄ mercator ad ℏ deuētū sit: q̄ bñs mercē dignā. liij. floꝛ. ī ꝓmpto dandis. puta p̄nū aliquē: ñ possꝫ ō eo si ad ꝓmptā deberet vēdere/ leuare: nisi. liij. ꝛ ita non possꝫ tātū leuare q̄ sibi soluerenť expēse fortiōis p̄nī: nō q̄ merx illa nō valeat. liij. q̄si ido non possit vendi ꝓ. liij. imo valet. liij. ꝛ etiā possꝫ tātī vēdi si non eēt tal' impostura pestifera subordiatio facta. In tali ínq̄ cāu possꝫ vēditor optare pot⁹ q̄ occurreret sibi emptor ad ꝛminuz datur⁹ sibi. liij. q̄ veniret aliq̄s cū ꝓmpta nō datur⁹ nisi. liij. Impostura aūt ex q̄ ꝓtingit aliq̄n p̄dicta ímpotētia vendēdi rem p ꝓdigno p̄cio ad ꝓmptū: venit aliq̄n ex pte vendētiū. puta hñtes merces vni⁹ generꝫ nō idigētes ꝓmpta pecunia: ꝛ porti⁹ oprantes q̄ emant eoz merces ad ꝛminū ꝓ maiori p̄cio: q̄ ad ꝓmptā pecuniā ꝓ minori etiā iusto. Et ínq̄ cū nulla merciū suaꝝ valeat vltra. liij. singul' ꝓputatꝫ: q̄ p̄ñt facere augmētū p̄cij: q̄ueniūt int' se q̄ nulli vēdāt aliquā ex ill' mercibus nisi ꝓ. liij. ꝛ ad ℏ ꝓcedūt magnū ꝛminū. cū igit' emptores sepe careāt pecūia: cum rēt q̄si oēs ad illos q̄ eis sine difficultate accēpecrāt ō p̄cio ad magnū ꝛminū. ꝓter illos ār est alius venditor hñs etiā merces eiusdem generꝫ idigens ꝓmpta pecunia: ꝛ vult vendere ꝓ. liij. ꝓmptꝫ. ꝫ non iuenier q̄ emāt ab eo ꝓ. liij. ꝓmptꝫ: ꝛ sic cogeť tal'/ aut sibi retinere merces illas/ aut si velit vendere oꝑtet q̄ vēdat ꝓ. liij. q̄ sunt adeo idignū p̄cii: q̄ nō inde possꝫ hāe vt soluerenť sibi expense ꝛ labores: ꝛ sic gratis laboraſſꝫ. Aut oportꝫ q̄ vendat ad ꝛminū: q̄us habeat cō dignū p̄ciū. si tūc vendat ꝓ. liij. sic valent: ꝛ sine quib⁹ non soluerenť sibi sui labores/ non ē dānand⁹. q̄uis non possꝫ dicere q̄ ste ꝛscientia sua maller ꝓ minori vendere ad ꝓmptū/ q̄ ad ꝛminū ꝓ maiori. q̄ ℏ posse dicere non req̄rit in casu: q̄ ꝓpt' talē imposturam nō poterit vendēdo ad ꝓmptū ī:uenire condignū p̄ciū. Non tñ licebit sibi ascendere vltra. liij. ꝓter ꝓcessionē terminī sicut fecerunt predicti impostores nisi

possit allegare tantū int'esse in quāto ascendit vltra. liij. magꝫ volēs. liij. ꝓmptos accipere q̄. liij. ad tantū terminū. Dec impostura pōt etiā ozum capere ab emptoribꝫ/ q̄ ꝓ nūt int' se vt nil's eoz emēdo a vēditoribꝫ aliquā illaꝝ merciū det. liij. nisi deť sibi ꝛminꝰ aliq̄s. igit' hñs talem mercē ꝛ nō potens eaz dare ꝓ. liij. ꝓmptis. qz eēt ꝓtinue in dāno ꝛ gratꝫ laborare cogereť: ille inq̄ cogeť vendere ad ꝛminū ꝓ. liij. q̄ ad ꝓmptā ꝓ minori: cū tñ ad ꝓmptū bñ valeret. liij. ꝛ etiā iuenirenť q̄ darent: si nō eēt tal' impostura.

Quarta ꝓclo. si maioritas egredit latitudinē iusti p̄cij: ꝛ vēditor nō exigit eā rōne expectatiōis/ nec rōne int'esse dāni emergentꝫ vl' lucri cessantꝫ sibi occasiōe expectatiōis/ ꝫ alia rōne. pōt eē tal' rō q̄ non peccabit/ ꝛ etiā tal' q̄ peccabit. Exemplū p̄mi. si emptor eēt sibi ex aliq̄ alio ꝓtractu vl' q̄si ꝓtractu vl' maleficio obligatus ī tāto q̄nta ē illa maioritas: ꝛ venditor nulla via iurꝫ possꝫ ꝓpellere emptorē ad illius debiti solōnē: eo q̄ vl' eēt sibi nimis porēs/ aut non hāet legitimas ꝓbatiōes: possꝫ in vēdendo sibi rē valentē tm̄. liij. floꝛ. vendere ꝓ. liij. floꝛ. dūmō cesset scādalū ꝛ spēs mali vl' piclm psone sue vl' alioꝝ hoim. put dicendū ē ō illo q̄ occulte sibūpsi satisfac de rebus sui debitorꝫ a q̄ al's nil'atenus pōt obtinere solōnē. Ad quā satisfactionez vt licita sit/ req̄runť septē ꝓditiones put ī tract. ō restitutionibꝫ videri hz. Exēplū scōi: vt si dicī sola cupiditate magni p̄cij vl' lucri. ꝛ iō ascēdit ad illā maioritatē exigēdo eam rōne mercꝫ tanq̄ p̄ciū. peccat em̄ tūc moꝛtal'. si est illa maioritas notabil': ꝛ ipe illō scienter facē/ vl' vbi scire debebat/ vl' i dubio eq̄libri erat: qz notabil' violat iustitiam cōmutatiuam. Contra tertiā ꝓclonem

Arguitur ꝓmo sic. Sanct⁹ Thomas req̄situs a lectore florentino: vtrum si in expectatiōe tpis ō soluēdo p̄cio pl⁹ petat q̄ si tūc soluat p̄ciū cū res vendit: sit vsurari⁹ ꝓtractus. Habita sup ℏ collatione cū Hugone cardinali: ꝛ q̄dam eleto capuano: p lras rūdit: q̄ si venditor vēdit merces suas ad terminū vltra q̄titatē iusti p̄cij. ꝓpt' expectationē. ꝛ tūc non ē dubiū esse vsurariū ꝓtractū. Si aūt ℘m iusti p̄cij q̄titatē vendit nō est vsura. Dec ille. Et sic videť dūtaxat illū excusare q̄ vendit mercez ad terminū ꝓ maiori p̄cio ꝛc. vbi maioritas manet intra latitudinē iusti p̄cij ꝛ non vbi egrediť. Dōm q̄ excusat mercatorez in vno casu ꝛ in alio ꝓdemnat. ꝫ non negat q̄n etiam in alijs casib⁹ excusari possit. nonduz em̄ omnes casus formauerat. vnde ꝓdēnando primū casum notanť adiecit dicens: si ꝓpter expectationē vendit vltra ꝛc. Et q̄ sanctus Thomas non ꝓdemnasset vl' non debuisset ꝓdemnasse in tali casu si sibi ꝓpos⁹ fuisset: patet ex alia decisione eiusdē. Nam ipse in. ij. ij. q. lxxvij. ar. j. dicit: q̄ siquis emptor m̄tum indiget re aliqua: ꝛ alius (puta quem inducit ad vendendū sibi talem rem) leditur si ea careat: tunc iustū p̄cium erit vt non solum respiciat ad rem que venditur: sed ad damnū q̄ venditor ex venditione incurrit. ꝛ sic licite poterit vendi aliq̄d plus q̄ valeat ℘m se: q̄uis non vendat plus q̄ valeat habenti. Dec ille. Modo q̄ talis venditor exigit aliquid vltra valorem sue mercis: nō est nisi pro refusione sue lesionis ꝛ interesse: quod patit ex venditione ꝛ carentia rei sue. quod interesse si accipiatur sil' cum mercē: equalebunt illa duo p̄cio/ ꝫ p̄cium sit maius q̄ sit merx seorsum accepta. Igit' sanctus Thomas eadem rōne debebit ibidem dicere: ꝛ etiam dixisset de venditore qui leditur carendo p̄cio sue mercis (quod libenť mor haberet) vt emptor sibi illam lesionem refundat: ita q̄ merx sua capta cum interesse: bñ valet tantum p̄cium. Et cōfirmat. nam sanct⁹ Thomas alibi scz. q. lxij. ar. iij. vult q̄ debitor detinens pecuniā vltra terminū p̄fixum: si ex illa detentione creditor impediatur a consecutiōe lucri: tenet creditor aliquam recompensationē seu refusionē facere illius cessantis lucri: ꝫ non teneat totum illud lucrum cessans restituere: attenta dubietate lucri multipl'r impedibil'. Modo ℏ non dicit tm̄ de illo qui omnimode contra voluntatem creditoris eam detinet: sed etiam ō illo qui contra conditionatam tm̄ et⁹ voluntatem detinet. puta vbi creditor simpliciter potius vellet habere pecuniam ꝛ ꝓsequi lucra sua: q̄ q̄ debitor eam detinet: et sibi vult refundere cessans lucrum. Modo stante forma casus tertie ꝓclusiōis: emptor est debitor p̄cij etiam ad statim: ꝛ tamē detinet p̄cium contra voluntatem venditoris/ qui impedit a prosecutiōe lucri. igit' debebit sibi refundere hmōi cessans lucrum

aliq̃ mõ sez deducta dubietate lucri. Scõo põt dici q̃ stãte casu tertie ꝯclõis vẽditor ñ vẽdit vltra iustũ p̃ciũ: etiã si exigat aliq̃d vltra rigidũ gradũ iusti p̃cij ꝯsistẽz in parata pecunia: put deductũ ẽ ĩ ẽtia pbatiõe tertie

Bcõo argui. archiep̃s flo (ꝯclõis. rentin⁹ sez Antonin⁹ in sũma sua. pte. ij. titu. j. c. viij. §. scõo. cõdẽnat illos q̃ vltra iustũ p̃ciũ exigũt ab ill' q̃ emũt ad terminũ. z triplices excusatiões eoz admittit. Quaz vna ẽ si allegẽt lucrũ cessans sibi ex expectatõe p̃cij. igit ẽtia ꝯclo videt falsa. Dicendũ dupl'. Prio: q̃ ipe loq̃t de illo qui rõne expectatiõis exigit vltra iustũ p̃clũ: vt ptz exp̃sse intuẽti ꝓba ei⁹ in ꝓncipio eiusdẽ §. z sic nihil facẽ ꝯ ꝯclõez tertiã. Scõo dicẽ dũ: q̃ venditor agens fm tenorẽ ẽtie ꝯclõis excusat nõ ex q̃cũq̃ cã: sz ex ea q̃ tacta ẽ ibidẽ. s. rõne interesse: vl' etiã illa rõne q̃ tacta ẽ in tertia. pbatiõe ibidẽ posita. Preter aũt illas causas ꝓtingere põt alias allegari q̃s audiri nõ oportet: imo alique sũt oino incusande. Antonin⁹ igit adducit q̃druplices excusatiões: q̃z ꝑma: ẽtia: z q̃rta ñ valẽt. Scõa aũt quã ipe scõo loco ponit: sz nõ valeat eo dẽ mõ q̃ ipe eã ĩtelligit z applicat: aliter tñ intellecta valet. Prima ẽ hec. dicũt em̃ q̃ mercatoꝛi lucrari licet exq̃ p cõi vtilitate laboribus expensis z mltiplicib⁹ piculis se expõit: qz iustũ est vt inde reportet lucrũ cõpetens officio suo. Dõ ℔ minime facere posset: nisi in vendẽdo merces suas p̃ciũ eaz sic taxet: q̃ pensatz oĩb⁹ laborib⁹: piculis z expensis circa merces suas factis vl' fiẽdis lucret ꝛ. vel. xv. de centenario. hoc aũt agere ñ põt: nisi p expectatiõe solutiõis vsq̃ ad hoc augeat p̃ciũ solutiõis merciũ suaz: vt scz pẽ sata hmõi expectatiõe cũ ceterꝫ circũstãtijs lucret finaliter. x. vel. xj. Hec inq̃t excusatio nõ valet. deficit em̃ dupl'. Prĩmo: qz supponit falsum: supponit em̃ q̃ mercatoꝛi liceat ĩ omni casu lucrari q̃d est falsuz. ĩmo aliq̃n si vendere vult: tenet ad venditionẽ q̃ vir capitale: z aliq̃n minus q̃z capitale rehabebit. Hã si mercẽ aliquã ex stultitia emisset p mille: que. ꝑter defectũ vel alia causa solũ centũ valeret: nõ ob hoc licebit sibi alteri vẽdere p capitali. Silr si tpe caristie mercẽ valẽ tẽ mille illo tpe q̃ emit retineret vsq̃ nõ valeret nisi cẽtũ: nõ licebit sibi reuẽdere nisi p capitali. Scõo defic: qz dato q̃ licez sibi ĩ oĩ venditione tantũ p̃ciũ exigere q̃ lucraret: nõ tñ seq̃t q̃ ℊ liceret sibi in oĩ vẽditione lucrari exigẽdo p̃ciũ cũ q̃licũq̃ intẽtiõe vel respectu. Alioq̃n emẽs villã cui⁹ dño in anne ũ est iuspatronat⁹: possz etiam illõ p̃ciũ exigere habito respectu ad ip̃m iuspatronat⁹: ita q̃ etiã rõne iurispatronat⁹ exigeret ptẽ p̃cij qõ ẽ falsum cũ sit simonia. Silr testi faciẽt expẽsas ĩ accedendo locũ distantẽ iudicij. ll ceret a pducente eũ aliq̃d exigere habito respectu ad testimoniũ/qõ est falsum. Sicb dato q̃ licez mercatoꝛi expectãti ab emptore aliq̃d exigere vt lucraret: nõ tñ licebit sibi exigere illo respectu aliq̃d: qz. s. expectat sibi sz alio respectu poterit lucrari. s. rõne mercz: z laboz. z poterit rõne interesse ppessi ex ipsa expectatiõe velle hẽ aliq̃lem refusionem.

Scõa excusatio ĩualida est: q̃ dicũt se iõo illã maiozitatẽ exigere: qz freq̃nt appet q̃ debitoꝛes nõ soluũt ĩmino assignato: z circa req̃sitionẽ p̃ciũ oꝑet eos facere magnas expensas. Hec inq̃z excusatio nõ ẽ vsq̃q̃z sufficiẽs. q̃n aũt sit sufficiẽs: z q̃n nõ. patuit in corollario p̃mo. Tertia excusatio ĩualida est: q̃ dicũt iõo se illam maiozitatez exigere: qz aliq̃ illoz. q̃ ad ẽminum emũt finaliter nihil soluũt: sz aufugiũt. lõp illius refusiõe exigũt p̃dictã maiozitatẽ. Huic excusationi rñdet Antonin⁹ dicẽs. taliby rñdendũ est: q̃ eoꝝ ꝯscia põt merito stare inq̃ta: cũ z ꝺ taliter mino dato culpã habeãt z aiam cũ suba perdãt. Hã nõ cogunt taliby vẽdere: nec ill' venderẽt si crederent illos nõ soluturos: z rõne dubij ĩ mutuo (qõ ẽ ibi implicitũ) non lz sperare lucz. extra. ꝺ vsurz. nauigãti. Hec ẽ iustũ q̃ in ẽmino soluẽtes patiant penã p non soluentib⁹. Hec ille. Sz q̃uis illa rñsio in aliq̃ possit impugnari: tñ omittẽdo alr põt rñderi illi excusationi. z ℔ sic qz aut exigerẽt illã maiozitatẽ ex p̃dicta rõne ab ill' eisdẽ q̃s timẽt eẽ aufugituros/aut ab alijs: ꝺ q̃by nõ timẽt ℔ z q̃ nec ĩ effectu aufugiũt. Si ĩcõm tũc ĩniq̃ ẽ illa exactio. qz inocẽs nõ ꝺz refundere dãna p nocentẽ illata vl' inferẽda. Hec p̃mũ põt dari/qz si vẽditor timet illos aufugituros. z sic timet eos p̃ciũ etiã iustũ nõ soluturos/ñ potit sibi vẽditor puidẽ de refusiõe hmõi dãni p ℔ q̃ ab eis exigit talẽ maiozitatẽ. qz ẽt cũ illa aufugient si cũ capitali aufuglẽt. Preterea sepe ꝯtigit q̃ tales debus male confidit vẽditoꝛ: nõ aufuglũt: sed bene soluunt. igit tunc nõ possz p̃dictã maiozitatẽ exigere rõne fuge q̃ nõ fuisset sozti-

ta effectũ. Quarta vero excusatio quã ipse scõo loco põit est: q̃ dicũt se illã maiozitatẽ exigere rõne interesse lucri cessantz sibi ex carentia p̃cij. Et hãc ipe nõ admittit tripl'r ei mẽdendo. Prio: qz si tal' vẽditoꝛ inde lucrari posset: possibile etiã eẽt nõ lucrari ĩsup et pdere capitale. nũc aũt exq̃ stat in piculo talis dãni: non põt stare in certitudine tal' lucri. Insup z scõo: qz q̃ interim nõ hz lucruz de p̃cio expectato: non ꝺz illõ velle sibi refũdi: qz exq̃ expectatũ ẽ: z sic mutuatũ ñ ẽ ip̃i⁹ vẽditoris/sz emptoꝛz: ideo lucrũ cessat sibi de re nõ sua. lucri aũt cessantz sibi de re non sua: nõ ꝺz q̃s velle hẽ refusionẽ. Tertio: qz mercatoꝛ nõ põt deducere ĩ pactũ reconpẽsationẽ dãni: qđ cõsideraẽ ex ℔: qz pecunia sua nõ lucrat: qz hmõi dãnũ nõdũ est et tale nõ põt vẽdi: z ab habẽdo illõ potest mltipl'r impediri: vt sentit. Tho. ij. ij. q. lxxviij. c. ij. ĩ rsponsiõe ad ꝑmũ argumẽtũ. Ad ista rñdẽ dũ ẽ: q̃ verũ est illã excusationẽ nõ sufficere: qñ nõ assunt septẽ ꝺditiões tacte in ẽtia cõclusiõe: z signant ad ꝓposituz qñ maiozitas tãta est: quãtũ ẽ lucrũ cessans nulla defalcatiõe facta rõne dubietatz. Nam nõ ẽ sibi licitũ tantũ maiozitatẽ exigere: quãtũ se etiã p̃ simili⁹ speraret lucraturũ: ĩmo ꝺz attendere dubietatẽ lucri: z fm illã tãto minus p refusione illius exigere quãto vili⁹ ẽ lucrũ nõdũ habitũ z mltipl'r impedibile: z adeo defalcandz in exactione maiozitatis: q̃ teste ꝯscia sua malleꝛ lucrũ (lz dubiũ z impedibile) p̃se qui z carere maiozitate: q̃z renũciare p̃secutioni lucri z accipe maiozitatẽ. Si aũt adessent septẽ ꝺditiones z signant illa q̃ tã tacta est: excusatio ẽ valida. Et nisi sic intellexisset ꝺiceret sibi ip̃i in mltz locis vbi sentit q̃ patiẽti interesse lucri cessantz licitũ ẽ aliq̃d velle hẽ p illi⁹ refusiõe: vt ptz eodẽ ti. c. viij. §. xvj. xij. xx. z ca. viij. §. xiij. Et p ℔ ad ꝑmaz rñsionẽ eius dicẽdũ q̃ nõ valet: qz q̃uis sit impedibil' ab illo lucro: tñ etiã ẽ nat⁹ p̃fitl'r ip̃m obtinere. ℔ aũt. s. verisimil'r se posse cõsequi: ẽ q̃d estimabile p̃cio: et hnic renũciat cedẽs illi. igit p illi⁹ refusiõe aliq̃d põt velle hẽ sic̃ z p susceptiõe piculi: lz subeunti velle q̃d hẽ: lz illõ piculum sit dubiũ z mltipl'r impedibile: nõ obstante q̃ ẽt aliq̃n ĩ effectu impedit. Ad scõam rñsionẽ dicendũ q̃ añq̃z expectat p̃ciũ est virtualiter vẽditorz: quia sibi debitũ: sed posita et concessa expectatiõe est emptorz: quãdo igit cessat sibi lucruz: cessat sibi ex carẽtia rei q̃ lz tã sit nõ sua: qz forte tps q̃ illud lucrũ fuisset leuatur⁹ ẽ post instans illõ quo p̃ciũ cepit eẽ emptorz p viam mutui: fuit tñ sua tũc qñ renũciauit cõsecutioni eiusdẽ lucri: z ℔ sufficiẽ. Alioq̃n etiã mutuãti nõ liceret aliq̃d recipe vltra sortẽ rõne interesse lucri cessantz. Ad ẽtiã dicẽdũ / q̃ nõ vẽdit id qõ nõdũ est: saltẽ ꝼz qõ nondũ est. sed vẽdit id qõ iã est. nã p ipa renũciatione p̃secutiõis lucri nõdũ existentz: vult q̃d hẽ q̃ renũciatio iã ẽ: et est q̃d estimabile p̃cio. sic̃ z suscipiẽs piculũ alicui⁹ rei non accipit quid p ipo pic'o qõ nõdũ ẽ fm q̃ tale: sed p obligatiõe q̃ se obligat si piculũ eueniat illõ velle pati. Preterea nõ ẽ indistincte verũ q̃ res q̃ nondũ ẽ: nullateꝛ⁹ vẽdi possit. Hã q̃s vendere põt tractũ retis piscij/ etiam anteq̃z expanderit rete: sed de hoc alibi.

Tertio arguit. si q̃s accipiat sub vsuris vt mercari possit: nõ licebit sibi postea in vẽditiõe merciũ tanto pl⁹ exigere vt sibi refũdãt vsure solute. igit nec licebit vẽditoꝛi velle sibi refũdi lucrũ cessãs ex expectatione p̃cij: tenet ꝯsequntia: quia ĩ casu p̃mo vẽditoꝛ vult sibi refundi dãnum emergẽs: ĩ scõo ꝺo lucrũ cessãs. Dõ magz videret q̃ q̃s possz sibi velle refũdi dãnum emergẽs q̃z lucrũ cessãs. igit. Dõm q̃ cal⁹ añcedẽtz ꝯtingit dupl'r. Prio qñ occasiõe illi⁹ q̃ mercatoꝛ explicite vl' implicite (scz ĩ expectatiõe p̃cij) p⁹ aliq̃n mutuauit emptoꝛi aliq̃ntã sũmã: q̃ caredo cogit alibi mutuũ recipe sub vsurz: eo q̃ alit ñ põt exercere officiũ suũ: z cũ ei vẽdit mercẽ vẽdit sibi p tãto maiozi: vt hmõi vsure q̃s occasiõe mutui impẽsi p⁹ emptoꝛi cogebaꝛ subire/ sibi refundãt/ q̃s alis recuperare nõ põt. Scõo nõ p̃dicta occasiõe: sz tãtũ illa: puta aliq̃s vult mercari z caret pecũia: nõ ꝓpt ℔ q̃ illis q̃ emunt vl' empturi sũt ab eo eã mutuauerit: sz alia occasiõe caret: puta qz vl' paup ẽ/ vl' qz lz ditissim⁹ sit: tñ mltã pecuniã quã habuit tã expẽderat p mercib⁹: z ex ĩsatiabili cupiditate ad huc plures merces emere velit: q̃s qz ex carẽtia pecũie emere ñ põt: accipit mutuũ sub vsurz. z postea ab empturz a se mercẽ vult sibi refũdi vsuras solutas. Si ꝑmo mõ: casꝰ añcedẽtz ẽ licit⁹: vt patuit ĩ ẽtia ꝯclione z q̃rta ꝼuarz ꝺitiõib⁹ ibidẽ tactz. et ꝺz intelligi dũmõ ab eisdẽ emptoꝛib⁹ velit sibi illõ dãnũ refũdi q̃ fuerũt sibi illi⁹ damni occasio. Secus aũt si non ab eisdez: sed ab alijs vellet

sibi illō refundi. Jn scō ꝙ sensu casus antecedentꝫ ē illicit⁹, qꝛ illō dānū nō sibi emersit ex mutuatiōe impēsa suis emptoribꝫ: a q̄bus vult sibi illud refundi: sicꝫ tm̄ in cāu ꝯsequentꝫ ei cessault lucꝝ, ꝙ mutuatiōez impēsam emptori. Etsi mercator p̄dict⁹ dicat se eis ꝙuisse in mercib⁹ emēdis, tō sibi illud damnū refundere debēt: sicꝫ z alios laborez/ et picl'a/ ac dāna pōt sibi velle refundi, vt patuit s̄. q. lvj, nō valet. qꝛ volēs illō dānū subīt. suffecissent em̄ sibi z eis reliq̄ merces p eum empte. Sicē em̄ si sua sponte vl' stultitia aut negligētia subeat dānū: non dz velle illō sibi refundi p emptorez: ſz sibi imputare, sic etiam p̄dictā solōnē vsurarū sibi imputabit: qꝛ eā malitia sue cupiditatꝫ seduct⁹ subīt. q̄ si nō cupiditate: ſz pauptate quā ꝯtraxit forte ab origie: hmōi dānū subiret: nō debebit etiā sibi illō velle refundi, qꝛ nō ob h̄ careret respublica aduehētib⁹ sibi merces: si ipe etiā nō mercaret. Vñ si mercari ñ pōt carēs pecunia alr̄ sibi victū q̄rat/ q̄ p̄dicto mō mercando, aut si alr̄ non pōt: mēdicare non erubescat: pot⁹ q̄ q̄ vēdendo velit sibi refundi vsuras solutas p eos q̄ nō ei p̄stiterī occasionē illaꝝ vsuraꝝ. Ea tm̄ q̄ in hac q̄ne dicta sunt ꝺ excusabilitate mercatoꝝ in q̄busdā casib⁹: ſz ꝙa sint: nō sunt tm̄ passim p̄dicāda coꝝa ppl'aribꝫ: ne rudes q̄ mīn⁹ intelligūt singl'as circūstātias ꝯtingat seduci: z ne maliuoli ide sumāt pallia tegēdi suas fraudes. ſz in ꝯfessiōibꝫ ꝯsilijs cū timoꝛe sunt ꝓtractāda, put i sil'i dixi s̄. q. liij. in fine.

Questio. LX.

Vtruz illicitum sit ab vno emere mercē minoꝛi precio q̄ ꝯsil'em ab alio vbi merx hicinde ē equal', puta emit q̄s p. lj. ab eo q̄ mox tradit mercē z ab eo q̄ post annū vl' duos tradet mercē: emit p. l. tm̄. vl' etiā p. xlix. Vl' alr̄/ z redit idē. ab illo cui anticipat solōnē emit p. l. vl'. xlix. et ab alio cui nō āticipat emit p. lj. vl'. lij. Solo stat i duabus distictōib⁹ z q̄ttuoꝛ ꝯclionib⁹. Prīa distictio. duplr̄ ꝯtigit mercē emi minoꝛi p̄cio ab vno q̄ ab alio: qꝛ aut illa minoꝛitas ē extra latitudinē iusti precij/ aut ē intra eādem. Exm̄. supposito cāu formato ꝺ pāno i ꝓma distictiōe p̄ceꝺ. qōnis. xlix. floꝛ. sē ꝓmo mō precijū mīn⁹ q̄. l. ſz. l. sūt scꝺo mō mīn⁹ q̄. lj. vl'. lij. Scꝺa distinctio. si minoꝛitas ē extra latitudinē iusti precij: tūc aut emptoꝛ dat illud mīn⁹ rōne mercī/ aut alia rōne. si scōm/ aut rōne ātīcipatiōis precij vl' expectatiōis mercī/ aut alia rōne. Si ētiā/ aut rōne intēse q̄ patīt ex ātīcipatōe precij tm̄: vl' ex expectatione mercī tm̄: vl' ex vtraq; aut rōne alīs cuius alterius.

Prima ꝯclo. emptoꝛ nō peccat ꝙt q̄ emit minoꝛi precio ab vno q̄ alio: si minoꝛitas manet itra latitudinē iusti precij: dūmō credat tā mīn⁹ q̄ mal⁹ ē in stū. Exm̄. supposito cāu ꝓme distictōis p̄dent q̄nis. ei q̄ nō statim dat mercē vel cui ātīcipat solōnē dat. l. floꝛ. ei ꝺo q̄ mox tradit mercē vl' cui nō ātīcipat solōnē ꝺat. lj. vl'. lij floꝛ. pbat. qꝛ exq̄ p casum: q̄dlibz illoꝝ triū p cioꝝ ē iustū: nilī vēditoꝝ fac ī iuriā: ſz nō faciat vni ita latū bñficiū sic alteri. Sic etiā ecōtra vn⁹ vēditoꝛ ei nō fac tātū bñficiuz sic alt'. Scꝺo pbat a sil'i ꝺ vēditoꝛe i sil'i cāu p me ꝯclonis p̄ce. q̄nis. Tertio pbat: qꝛ tm̄ q̄ merx mox tradita sit emptoꝛi ꝺuob⁹ floꝛ. vtilioꝛ q̄ merx nō mox: ſz dūtaxat p⁹ ānū vl' duos tradēda: qꝛ p illō tp⁹ q̄ caret mercealia ꝯsil'is merx mox tradita tātū pōt imporꝛare fructū q̄ tū valent duo floꝛ. z vltra. sic bincinde pēsato valoꝛe vsuali mercīū: nō minus dat p illa q̄ nō mox tradit/ q̄ p illa que mox tradit. q̄uis enim q̄stio supponat mercēs bincinde eē sil'es z eq̄les: tū h̄ intelligit in alīs q̄ in illo qꝺ ē eas mox tradi vl' ñ mox, hanc aūt probationē deduc p simile positū tertia probatione tertie conclonis precedētis questionis.

Secꝺa conc'o. emptoꝛ peccat mortaliter dando mīn⁹ precijū ei cui anticipat solōnem: seu ei q̄ non mox tradit mercem: vbi minoꝛitas est extra latitudinē iusti precij: si illud minus dat rōne anticipationis precij, z idem si illud minus dat ratione expectatione mercis: dūmodo merx sit talis res q̄ eam expectando dicatur eā mutuare. Prima pars conclusionis probat. q̄ emptoꝛē anticipare precij vsq; ad tps q̄ tra deꝺ merx est mutuare p̄cij. igit̄ si rōne anticipationis vellet aliquanto minus dare ꝺ p̄cio q̄ iustum ess̄: tunc ptē precij iusti vellet sibi retinere rōne mutuationis reliquę partis. et sic de mutuo vellet habere lucrum.

Scꝺa ps probat. qꝛ si expectat mercem z merx sit res nata mutuari. vꝛputa quia est res q̄ vsu ꝯsumit̄ cuiusmodi est frumentum: vinū: z hmōi, z expectans eaz concedit eam vendītoꝛi suo ad illū vsuz: tūc expectatio talis nō est nisi mutuatio. q̄ si rōe expectatōis mercī vult aliq̄to mīn⁹ iusto dare. z sic illō vult sibi retinere: tūc rōne mutuatōis vult q̄d lucrari. Dē aūt norant dūmodo merx sit talis res z̄. Hā si merx est res nō nata mutuari. cuiusmōi ē ager: dom⁹: equ⁹. z hmōi. tūc rōe expectatōis velle sibi q̄d retinere: et sic aliq̄to minus dare/ nō esset pcm̄ vsure. qꝛ illud solū resideꝛ in mutuatōe: īmo stabit q̄ nullū eēt pcm̄. qꝛ expectare talē/ possz eē locatio: ita q̄ agrū ip̄m vl' equū quē nō mox traderet vēditoꝛ emptoꝛi: cēseret emptoꝛ locasse p tps ipi vēditoꝛi: z de illo p modū locagij recipe rantū/ q̄tū mīn⁹ ꝺat vēditoꝛi p hmōi merce. z si illō mīn⁹ qꝺ sibi retinet/ sit eq̄le illi qꝺ emptoꝛ ex iusta locatiōe recipere posset de tali merce locata ei: nō erit illicit⁹.

Tertia est extra latitudinez iusti p̄cij z emptoꝛ ꝺat illō mīn⁹ nō rōne anticipationis p̄cij: nec rōe expectatōis mercis: ſz rōne sui interesse dāni emergētis/ vl' lucri cessantis sibi ex hmōi anticipatōe p̄cij/ vl' ex ipa expectatiōe mercis: siue merx sit res nata mutuari/ siue nō: emptoꝛ nō peccat dūmō ꝙuenit ꝺitiōes ꝙuande in eo q̄ mutuādo vult recipere aliq̄ꝺ vltra sortē rōne interesse sibi ꝙuenientis ex mutuatōe, pbat. qꝛ si peccaret: hoc eēt aut pctō vsure/ aut pctō deficiētis solōnis. Nō ꝓmū. qꝛ si sic: maxie qꝛ anticipādo solōnē p̄cij/ aut expectādo mercē/ cēseret implicite mutuari vēditoꝛi. sed ꝺato q̄ h̄ esset: nō tm̄ q̄ꝺ h̄ esset ibi vsura. qꝛ nō rōne illius implicite mutuatōis vellet q̄d retinere sibi: sed rōne interesse: mō aliq̄bꝫ ꝺitionib⁹ cōcurrentib⁹/ licitū est mutuāti velle q̄d vltra sortem hr̄e rōe interesse sibi ꝙuenientis ex mutuatiōe. vt patuit. q. xxx. Non scōm. qꝛ ꝺato q̄ p̄cijū deficiat in aliq̄ pte. z p ꝯns aliq̄ꝺ mercis recipit qꝺ nō soluit: tm̄ illud non in rōne mercis recipit: sed p modū refusionis sui interesse: ad quā refusionē teneꝝ vēditoꝛ. Secūdo sic. supposito q̄. l. floꝛe. sint p̄cijū iustuz hui⁹ agri ꝑm infimū q̄ꝺū z plūs: z emptoꝛ det tm̄. xlix. flo. tūc arguit̄ sic. Si emptoꝛ daret l. flo. p illo agro: z ager mox ei traderet/ emptoꝛ cēseret nō dedisse mīn⁹ iusto p̄cio/ minoꝛitate egrediēte latitudinē iusti p̄cij. q̄ etiam cēsendus est ꝺare nō mīn⁹ iusto precio/ minoꝛitate egrediēte latitudinē iusti p̄cij: si ꝺet. xlix. flo. pro eo ꝺē agro. si ager nō traditur sibi mox: ſz tm̄ post annū vl' hmōi. q̄ tpe int medio cogeꝝ carer agro. tenz ꝺna. qꝛ ager q̄ q̄s mox pōt vti: ita bñ valz. l. flo. sic idē ager si q̄s eo nō pt vti vsq; ad certū t̄minū: valere dicereꝝ. xlix. imo stat q̄ ille idē ager cū circūstātia illa. s. q̄ mox tradat emptoꝛi/ sit plus q̄ in vno floꝛ. melioꝛ z validioꝛ seipo/ supto cū circūstantia alia. s. q̄ nō mox tradat emptoꝛi lo q̄ndo de valoꝛe vsuali/ q̄ attendit ex idonei trate ad ipoztantiā hūane vtilitatis et cōmoditatꝫ. mō iustū p̄cijū attendit ex valoꝛe vsuali mercꝫ. Nec obstat si dicas. illa nō stant sil'. q̄. l. floꝛ. sint infim⁹ q̄ꝺus iusti p̄cij illi⁹ agri. z tñ q̄. xlix. ēt sint iustū p̄cijū eiusdē Nam dōm est q̄. l. flo. sē infim⁹ q̄ꝺus iusti p̄cij illi⁹ agri. s. si ager mox ꝺz cedere in vtilitatem emptoris: sicē deberet q̄tū eēt de natura ꝯctus: h̄ ät nō fit h̄. vñ merx vilioꝛ reddit ex h̄ q̄ nō ꝺz cedere in vtilitatez emptoris/ nisi post t̄minū certū. Exm̄ aūt vbi ille. vij. ꝺitiones sil' ēent incluse/ est tale. Si illō minus q̄ emptoꝛ subtrahit de p̄cio / coꝛrñdeat illi vtilitati q̄ carere cogit̄ ex h̄ q̄ vendītoꝛ retinet sibi agrū/ z el⁹ fruct⁹ p̄cipit/ z eo vtit̄: sic in q̄ēt coꝛrñdeat: q̄ mallet emptoꝛ (teste cōscia sua) pot⁹ ꝺare. l. flo. vl'. lj. z q̄ merx mox sibi traderet: q̄ expectare mercē/ vl' anticipare solōnē: z ꝺare solū. xlix. nā tūc nō erit ibi radix cupiditatꝫ lucri/ cū illi renūciet qꝺ sibi optabil⁹ esset. z id qꝺ sibi mīn⁹ optabile est subeat: ptim pietate mot⁹: ne. s. venditoꝛ cogaꝝ manere sine vēditione mercis: z ptim anīo. puidēdi sue indēnitati. et supponit q̄ nō sit tanta necessitas in vēditoꝛe: vt ex vllo p̄cepto ad mortale vl' veniale pctm̄ obligante/ teneaꝝ emptoꝛ sibi anticipare solōnē p̄cij aut sibi expectare de merce: z ad tps eā apō

Quarta ꝯclo. Si mi (eū relinq̄re. noꝛitas egredit̄ latitudinē iusti p̄cij: z emptoꝛ nō ꝺat illō mīn⁹ aliq̄ rōe alia a rōib⁹ tactis ī tribꝫ p̄cedētib⁹ ꝯclonib⁹: tūc illa rō alia p̄t eē talis q̄ nō peccabit: pōt ēt eē talis q̄ peccabit. Exm̄ ꝑmi. Si venditoꝛ eēt ex aliq̄ alio ꝯctu/ vl' q̄si ꝯctu vl' maleficio/ vl' q̄si maleficio / debitoꝛ emptoꝛi in vno flo. de q̄ cert⁹ esset emptoꝛ vt pateret vla via iurꝫ emptori ad acq̄rendū illū flo. a vēditoꝛe: eo q̄ vēditoꝛ negaret se debitoꝛē in illo flo. z emptoꝛ nō h̄ret pbatiōes legitīas: et cessaret ifamia/ scādalū/ z spēs mali/ atq; piculū. z hmōi posset emptoꝛ sibi ꝺare in vno flo. mīn⁹ iusto: vt reciꝑet flo. cui⁹ vēditoꝛ est

ibi debitor. sic in sibi & de eo q̄ sibūpi satisfacit de reb⁹ sui debitoris occulte ei q̄d surripiēdo: vel de reb⁹ eiusdē aliq̄d inueniēdo. qō licite fieri p̄t: quatis tñ mltis ꝺditionib⁹, de q̄bꝰ alibi videri hz: q̄z aliq̄ tam tacte sūt.

¶ Questio. LXI.

Vtrū liceat nūc vendere mercē p illa q̄titate p̄cij: ad quā puenier et posteriori tpe: si talis merx vsq̄ ad illō tēpus retineret.

Solo qōnis stat in vna suppositione: septem ꝺcl'onib⁹: & quinq̄ argumentoꝝ solonibus/ac vno corollario.

Suppositio Tpus in q̄ vendit merx: pōt cā breuitatis vocari A. & tpus in q̄ puenier merx ad aliā q̄titatē/p̄t vocari B. illo p̄missō ponenda est septimēbris distinctio/ptinēs septem casus corrūdentes p septē ꝺcl'onib⁹. & est talis. Dupl'r ꝓtingit vēdere mercē in A. quia aut vēditor erat mercē vēditurus in A. aut nō: isz refuatur⁹ vsq̄ ad B. i q̄ tūc p̄mū erat vēditurus. Si p̄mo mō: h̄ est dupl'r. qz aut vēdendo in A. vēdit p p̄cio currēti in A. et nō p maiori. & h̄ vocet p̄mus casus. Aut vēdit p maiori q̄z currat i A. & h̄ vocet scōs casus: q̄ tñ iz possit subdistingui: puta. qz aut vēditor nūc i A. recipit illō p̄ciū ab emptore: aut expectat p̄ciuz recipiendū in B. tñ p nūc supponam⁹ q̄ expectat p̄ciū vsq̄ ad B. tūc iterū p̄t subdistingui: qz aut determinat illud mai⁹ nūc in A. aut nō determinat: sed relinq̄t pēdere ex cuētu in B. & h̄ dupl'r. qz aut p̄fisil'r credit eā in B. valiturā illud mai⁹. aut p̄fisil'r dubitat de illo maiori valore: puta qz p̄ter intentionē suā accidet q̄ i B. mai⁹ valebit. & si p̄fisil'r credit eā valiturā illud maius: h̄ ē dupl'r. qz aut ipm pl⁹ exigit rōe expectationis p̄cij: aut rōne alicui⁹ interesse sibi. puenientis ex expectatiōe: aut aliq̄ alia rōne: & illa subdiuisio patuit. q. cl'x. Si aūt non in A. erat vēditur⁹: sed refuaturus eā vsq̄ ad B. ex aliq̄ cā: puta. qz in B. spabat se habiturū maius p̄ciū q̄z nūc currat: vel ex aliq̄ alia cā. hoc est dupl'r: qz aut nunc determinat certū p̄ciū qō vult h̄re p merce: aut nō determinat certū p̄cium eius: sed relinq̄t p̄cium pendere ex futuro valore mercis. Si p̄mū hoc est dupl'r. qz aut determinādo certū p̄ciū/ vult h̄re p̄ciū qō currit in A. & ille vocet tertius casus. Aut vult h̄re mai⁹ q̄z nūc valeat non tñ in tāto maius/q̄n pro. B. ad qō erat mercē refuaturus & venditur⁹/ p̄fisimilit̄ sit merx valitura plus: licz etiā qñq̄ solū tantū dem: & qñq̄ etiā min⁹. & hic vocet q̄rtus casus. Si aūt nō determinat certū p̄ciū eius in A. sed relinq̄t ipm pendere ex valore futuro: hoc est dupl'r. aut em̄ determinat illud tēpus futurū sine vlla dilūctione: volēs habere tantū/q̄tū in illo determinato tpe valebit. puta q̄tū in die tali. ſ. B. solebit vendi. & hic vocet q̄ntus casus. Aut nō determinat illud futurū: sed sub dilūctione ipm relinq̄t: volens h̄re tantū/q̄tum valebit in illo die: vel aliquo die p̄cedente vel sequēte: vel in pluribus diebꝰ: puta septē vel octo/ante vel post B. & hoc pōt ꝓtingere dupl'r. quia aut est in optione emptoris eligere ptem illius distinctionis: ita q̄ si in B. & diebꝰ p̄cedentib⁹ & sequentib⁹ B. ꝓtingat currere ineq̄le p̄ciū: emptor possit dare. venditori vnū ex illis quod cūq̄ placuerit. & hic vocet sext⁹ casus. Aut non est hoc in optione ei⁹: imo vēditor vult q̄ det sibi illud p̄ciū qō erit maius int̄ illa q̄ currēt in B. & diebus precedentib⁹ vel sequentibus. & hic vocet septimus casus.

Prima ꝺcl'o. Primus casus est licit⁹ & q̄ntus etiā gratiosus. Primū p̄z. qz ibi fuit iustitia cōmutatiua. Scōm p̄z. qz q̄ntus talis venditio fit cū expectatiōe p̄cij vsq̄ ad B. sine spe cuiuscūq̄ lucri. hec aūt expectatio est mutuatio gratuita.

Beda ꝺcl'o. Scōs casus licz dicat a Scoto vsurarius: tñ illō⁹ eius dictū non est indistincte intelligendū. Nam si pro maiori vēderet/& nō expectaret precium: nō esset mutuatio in illo ꝺctu p̄missa. & p ꝺcās nō posset ibi residere pctm̄ vsure: sed tm̄ pctm̄ supuenditiōis ꝓtra iustitiā cōmutatiuā. Et q̄tus Scotus formādo illū scōz casum supponat/q̄ vēditor expectet preciū: tñ etiā illo suppositio/adhuc nō est ille ꝺctus vsurarius: indistincte illō intelligēdo. qz etiā si vēdat pro maiori q̄z valeat i A. & expectet preciū in B. ventēs: & p̄fisil'r dubitet de maiori valore: q̄tus de facto valeat in B. maius/nō est ibi vsura. vt p̄z ex c. in ciuitate. extra. de vsu. nec est aliud pctm̄ ibi. Si etiā verisimilit̄ credidisset eam in B. valiturā illō maius: & ipe expectādo velit illud p̄ciū maius h̄re: nō est ibi vsura /nisi rōne expectationis exigat illā maioritatē q̄ modo dz intelligi Scotus. Alioqn si aliq̄ rōne exigat illam maioritatē (sic ꝓtingere posset q̄ rōne

interesse: qō patiēt ex expectatōe p̄cij exigat eā) nō opz q̄ peccet: sed pōt aliqn excusari / etiā ab omi pctō. vt patuit in q̄stione. xlix.

Tertia ꝺcl'o. Tertius casus est licit⁹ imo dupl'r grosus: qz ex q̄ nō erat mercē vēditur⁹ in A. sed refuatur⁹ ad B. ex cā aliq̄: & tñ vendit in A. signū est q̄ h̄ fit ad instantā emptoris nūc desiderātis mercem/& ea indigētis: & sic ei⁹ indigētie succurrit/& p̄cibꝰ cōdescēdit: & h̄ est vna pietas. nec hoc facit spe lucri: iz potiꝰ cū p̄iudicio sui lucri cui renūciat: vl' cū p̄iudicio sui desideriꝰ puta si ex aliq̄ alia cā volebat refuasse vsq̄ ad B. & hec est scōa pietas. qz p releuamie p̄mi patit int̄esse lucri cessantis/ vl' subit alia.

Quarta ꝺcl'o. Quartus casus est licitus. qō sic ostēdit: qz i c. nauigāti. extra. de vsu. in. §. rōe scōz qō rōe dubiꝰ excusat q̄ granū: pannos: vinū: oleū: vel alias merces vēdit: vt amplius q̄tūc valeāt i certo tmino recipiat p eisdē: sim̄ ea tpe ꝺctus nō fuerat vēditurus. An aūt hec pbatio sit sufficies: & quō ille casus sit licitus. patebit infra in argumentis.

Quinta ꝺcl'o. Quint⁹ casus etiā est licit⁹. qz aut ille casus fit cū expectatiōe toti⁹ illi⁹ p̄cij qō relinq̄t pēdere ex B. expectādo illō vsq̄ ad B. aut sine ea: puta qz stari soluit p magna pte illō p̄ciū vēditoti: qō ipe pportionabilr estimauit ēm veri silem cursū futuꝝ in B. & de pte illi⁹ expectat euentū in B. Si p̄mū. tunc licz expectet de p̄cio vsq̄ ad B. & sic mutuet emptori: tñ nō recipit in B. plusq̄ mutuat in A. q̄a in A. mutuat sibi illō totū: p q̄ sibi in A. vēdidit: nec plus illo recipiet in B. Et q̄tus p pluri vendat in A. q̄z in A. valeat: nō tñ hoc facit rōne expectatiōis p̄cij: sed rōne mercis exigit totū/q̄ in B. valebit sibi tantū & plus: vt p̄fisil'sperat: adeo q̄ nō referret apō venditorē retinere mercē vsq̄ ad B. & ibi recipe qō obueniet: vel nunc tradere mercē/ & recipe qō obueniet. Si aūt in A. soluit sibi p magna pre p̄ciū rē. vt dixi: tūc nō expectat de p̄cio/ nisi pro quadā pte incerta: de q̄ nō est certꝰ/ si ad illā ascēdet in B. vel nō. nec rōne illi⁹ expectatiōis exigit aliq̄d plus: sed totū quod vult h̄re in B. vult rōe mercis h̄re quā ad B. erat refuaturus.

Sexta ꝺcl'o. Sextus casus est licitus. qz aut sext⁹ casus fit cuz expectatione totius p̄cij vsq̄ ad B. et dies circūstātes ipm aut sine ea. Si p̄mū: tūc licet de precio expectet vsq̄ ad B. & sic in A mutuet emptori: tñ i B nō recipit pl⁹ q̄z mutuauerit in A: qz in A censet mutuasse: ñ solū id qō valuit merx in A: sed censet ei mutuasse totū preciū futurū in B: mō nihil vltra illud recipiet in B. igit. Si scōz: puta qz nūc dat sibi aliquātā sūmā preciū: qō verisimiliter valebit i B: vel circa B: cū illa tñ cōditiōe: si in B vl' circa: pl⁹ valebit: vult emptor supaddere. si minus: q̄ venditor debeat restituere/tunc venditor non potest incidere pctm̄ vsure: cum ibi nō sit mutuatiō. aut si q̄ cēt ibi & plus recipiat q̄z nūc valeat i A: nō tñ plus q̄z i B: vl' circa valitura est ad qō B vel circa reseruare optauerat mercē.

Septima ꝺcl'o. Septim⁹ casus ē licitus: nō est tñ de p se vsurari⁹. Prima ps pbat. qz ꝓtract⁹ qui declinat plus de natura sua in ptem venditoris q̄z emptoris est illicit⁹. Nō cōtract⁹ septimi casus ē hmōi. igit. Maior pbat. qz cōtract⁹ sūt adinuēti in cōem vtilitatē ꝓtrahentiū. q̄ aūt in cōem vtilitatē hoim ist̄ituunt: nō debēt ee pl⁹ i vtilitatē vni⁹ q̄z alteri⁹. igit. Minor pbat: qz q̄tus vēditor dispoſuerat mercem suā fuare vsq̄ ad B: vl' circa vbi pl⁹ valuisset q̄z in A: & sic sibi licz in aliq̄ plus recipere q̄z i A valeat: & in h̄ ipm debeat ꝓsentire emptor (nā si in aliq̄ plus dec̄ adhuc partilitas fuat in ꝺct⁹ vtilitate) tūc ex q̄ optionē hz vēditor eligēdi mai⁹ p̄ciū int̄ illa q̄ currēt i B: & diebꝰ circūstātibꝰ: & emptor nō hz optionē eligēdi min⁹ p̄ciū int̄ p̄dicta p̄cia: melior est ꝺditio vēditoris q̄z emptoris. Et cōfirmat: qz oportet aliq̄ die determinato vēditorē exponere rem suā venditōi: puta i B tm̄/ vl' in die circūstāte ipm: & nō in tpe particulari vago/& in illo ꝓtingeret q̄ min⁹ care vendet/q̄z i die cariori iter A & B: & sic in tli pacto facē se certū de lucro vltra q̄z būana industria posset ꝓtingere/& h̄ fac cū fraudine emptoris. ille aūt ē illicitus. Vñ se ponere in tuto & alīū in dubio ē illicitū. qz se esse tutū nō. est estimabile precio. & sic vendit rem pl⁹ iusto.

Et si arguas. q̄ ecōtra esset iniquus ꝓtractus/qñ emptor hz potestatē eligendi min⁹ & nō venditor: vt in p̄cedēti casu: qz melior ē conditio emptoris q̄z venditoris. Et ꝺfirmat̄ ꝓportionabiliter sicut iam septima cōclusio est ꝺfirmata: qz emptor qui vellet emere nō i A: sed in B vl' circa: cogeret aliq̄ ōterminā-

to die emere ꝛ cõtingeret/ꝙ emeret die quo cartus emit ꝑ vnꝫ in B vl̃ in aliꝙ die circa B natũ esset ꝓtingere:ꝛ ita pacisc̃edo cũ vẽditore/ꝙ velit sibi dare tantũ ꝑcium ꝯtuz merx i B:vel circa ipm valebit:resideꝛe optione apud se.ſ.emptorẽ:iam emptor habebit meliorẽ ꝺditionẽ ꝑ habeat vendit̃o:ꝯ iniquus erit ꝓtract⁹. Dicẽdũ/ꝙ scienti ꝛ volẽti non fit iniuria.mõ sert⁹ casus itelligit̃/qñ emptor hz p̃dictã optionẽ ꝺ certa scia ꝛ libera volũtate vẽditorꝭ:ꝙ nec erroꝛe duct⁹:nec necitate ꝑssus illã optionẽ gratiose cõcessit emptori.ita si ecõtra fieret:silr careret pctõ. Sec⁹ cũ alter niteret sine libero ꝯsensu alteri⁹ optionẽ p̃dicte dissuctiõis hz̃e. Sz alter illoꝛ bñ conari possz ad ꝶ:ꝙ id dareꝯ ꝛ reciperet qꝺ determinato die.ſ.B ꝓtingeret solui sine disiunctiõe ad alios p̃cedẽtes dies ꝛ seq̃ntes. Scꝺa ps ꝺclois pbaꝯ:qz vsura ñ resident/nisi i mutuatiõe. In septimo aũt casu nõ est mutuatio de ꝑse:q̃n possit septim⁹ casus ꝓtingere sine q̃cũq̃ mutuatiõe ẽt implicita:vt si vẽdit in A ꝑ p̃cio qꝺ curret i B vel q̃busdã diebꝫ p̃cedẽtibꝫ vl̃ sequẽtibꝫ:ꝛ iã in A recipit sũmã illi⁹ p̃cij:etiã ad maiorem nũeꝝ ad quẽ poterit ascẽdere i B:vel dieb⁹ circũstantibꝫ B:adeo ꝙ si ꝺberet eẽ ibi mutuatio:pot⁹ emptor censeret mutuasse vẽditori q̃ ecõtra :tali tñ ꝺditiõe:si nll̃o illoꝝ dierum ascẽdet ad tãtũ nũeꝝ ꝙ cogaꝯ venditor restituere illꝺ plus in q̃ supaccepit,tũc em̃ ñ mutuauit vẽditoꝛ aliq̃d emptori. Si aũt nihil recipit iã in effectu:sz expectat p̃ciũ recipiendũ i B:vl̃ in dieb⁹ circũstãtibꝫ:ꝛ tñ iã vẽditionẽ ex sua pte cõplet/sic ꝙ tradit mercẽ emptori:tũc mutuat q̃d emptori,sz si obligãdo emptorẽ ad relinquẽdũ optionẽ apõ se sz venditorẽ:nõ ſꝺ ꝶ faciat:qz expectet, sz alꝭ excupiditate ꝶ agat:ita ꝙ idẽ esset factur⁹:etiã si iã de p̃nti sibi solueret maiorem nũeꝝ ad quẽ est silr̃ ipm ascẽdere:nõ ẽ vsurari⁹ ꝓtract⁹:sz alꝭ iniquus ꝛ illicit⁹. Et dato ꝙ tũc adhuc ab aliquib⁹ diceretur vsurari⁹:ꝶ esset ipꝛoꝛie loq̃ndo:ꝶ mõ nõnũq̃ aliq̃ iniqui ꝓtract⁹ vocant vsurariũ:q̃ nõ sũt vsurariũ,quo mõ illos sepe vocam⁹ vsurarios:q̃ victualia p̃ripiendo ꝺ foro emunt:ita vt cuncti ab eis postea cogant emere:q̃ tñ i hoc nõ sũt vsurariũ,sz alꝭ pniciosi ꝛ dãnabiles negociatoꝛes. Vñ etiaz aliqñ legislatoꝛ potest aliquẽ ꝓtractũ qui in re nõ est vsurari⁹ phibere tanꝯ vsurariũ: ꝛ sub penis q̃b⁹ phibitus est verus ꝓtractus vsurari⁹:ꝛ tũc talis dicet̃ positiua vsura,sicut aliquẽ ꝓtractũ phibuit eccl̃ia: tãꝯ simoniacũ: q̃ reñ talis:eo ꝙ ibi non vendit:nisi tpale ꝑ tpali/ q̃uis tpale sit annexũ spũali annexiõe positiua ꝛ separabili:ꝛ etiã vbi vendẽs nõ habuit respectũ ad spũale/nec etiã emens:ex tũc ꝛ dz positiua simonia. Sed ꝫ quartã ꝺclusionẽ:ꝛ etiã ꝓtra quendã casũ scꝺe ꝺclois argu-

Primo (guitur multipliciter, arguit̃ ꝓtra ꝓbatiõez quarte ꝺclusionis:eo ꝙ nõ videt̃ sufficies. Nã ille ℌ.loquit̃ de casu q̃dã:in q̃ est verisimile dubiũ:an res sit plus vel min⁹ valitura i illo futuro tpe. Nõ casus quart⁹ est/vbi nõ ẽ verisimile dubiũ an res sit plus valitura:imo verisimil̃ ꝛ pbabil̃ ꝺiectura:ꝙ sit plus valitura. igit̃ nõ est ad ꝓpositũ. Maioꝛ pbaꝯ:qz dicit notãter rõne hui⁹ dubij ꝛc. Nõly hui⁹ respicit dubiũ:ꝺ q̃ in.ℌ.immediate p̃cedenti loq̃t de silr̃i dubio. Naz sic ait. Ille q̃ dat decẽ solidos:vt alio tpe totidez sibi grani/vini/vl̃ olei mensure reddant̃/q̃ (sz tũc plus valeãt)vtrũ plus vel min⁹ solutiõis tpe futurint valiture silr̃ dubitaꝯ:non dz ex ꝶ vsurari⁹ reputari,hec ibi, ꝛ subdit̃ immediate,ℌ. allegat⁹ scz rõne hui⁹ dubij etiã excusat rõ. Maioꝛ pbaꝯ,qz tũc dz aliꝺs hz̃e silr̃e dubium ꝺ aliq̃ ꝓpositõe dicẽte:ꝶ erit ꝶ q̃nto pl⁹ credit ꝓtradictoriũ ei⁹ ꝑ aliquas pbabiles apparẽtias. Et si extendere vellem⁹ nomẽ verisimil̃ dubij:put se etiã extẽdit ad eq̃libre: diceret q̃s hz̃e etiã silr̃e dubiũ/qñ nõ plus credit illã ꝓpositionẽ esse verã ꝑ ei⁹ ꝓtradictoriũ. Nõ in q̃rto casu vẽditor credebat pot⁹ ꝙ merx esset in B plus valitura:ꝑ in A:ꝛ ꝙ esset valitura tantũ q̃ntũ nũc p̃cij determinat in A,et ꝑ quis etiã silr̃ dubiter an ne plus sit valitura,scz ꝑ sit p̃cium qꝺ ipse determiault: nõ tamẽ silr̃ dubitabat an sit plus valitura ꝑ valeat in A.

Bcꝺo arguit̃ cõfirmãdo argumentũ p̃cedens.qz ex forma illius casus p̃cedẽtis.ℌ.ptz/ꝙ papa ideo excusat p̃dicto mõ tradentẽ decẽ solidos.qz nõ ꝺederat eos spe lucri maioꝛis:ꝑ valuerint decẽ solidi:eo ꝙ nõ credebat veritil̃r ꝙ esset i termino ꝺsecutur⁹ mercem maiorꝭ valoris:nec ꝙ etiã minoris ꝑ esset si statim i A accepisset mercem/sed tantũ cogitabat se rehabiturum mercẽ equalẽ p̃cio nunc dato,ita ꝙ ꝙuis de facto rehẽbit plus:tñ illꝺ nõ mouit ipm,qz nõ spabat de hoc. Ergo etiam in casu sequẽtis.ℌ.nõ excusat papa ipm vendi ꝺ pannoꝛ vel grani ꝛc. nisi qñ etiã hz veriſil̃ dubiũ de hoc ꝙ est suã mercẽ fore valituꝛã plus in B ꝑ in A:ita ꝙ qñ in A vendebat/volens habere p̃cium ꝙ currereꝯ in B: nõ cogitabat se habiturũ maiꝰ p̃cium/ꝑ esset habitur⁹/si p̃ꝺo p̃cio in A currẽte vendere:ꝛ ita nihil faceret ille,ℌ. p̃ꝺo illo ꝙ ipm ꝺ̃ꝺo ꝺrti casus vẽderet in A: p̃ꝺo p̃cio qꝺ i B esset cursurũ. Dom ꝙ pbatio posita ẽ sufficies. Ad pmã impugnationẽ dom,ꝙ ex q̃ plus vl̃ min⁹ sũt dictiões cõparative:ꝛ possunt ad varia referri,ſõ maioꝛ põt distingui Nã si referanꝯ ad p̃cium currẽs in A: maioꝛ est falsa,qꝺ ostẽdo sic. Ille,ℌ.loquit̃ de casu vbi est ꝑsilis credulitas:ꝙ res sit plus valitura in B/ꝑ in A. Pisilis aũt credulitas de aliq̃ ꝓpositione nõ stat cũ ꝑsimili dubio de eadẽ.igit̃. Assumptũ aũt ꝺ̃ ꝺ̃ma pre pbaꝯ. ꝙ loquit̃ de illo q̃ pãnos granũ ꝛc, vendit: vt ampli⁹ ꝑ tũc valeat/in certo ꝛmino recipiat,vt aũt ꝺnotat intentionẽ/ꝛ finaliꝭ cãm mouentẽ.ꝛ ꝑ ꝺñs ille casus ꝯponit ꝙ venditor intẽdat/ꝛ velit hz̃e p̃cium maiꝰ/ꝑ sit p̃cium currẽs tpe ꝺ̃cius,puta vult hz̃e p̃cium currẽs in ꝛmino/in q̃ vult solꝺnem hz̃e,mõ nõ ꝺtingeret venditorẽ velle ꝛ intẽdere illꝺ maiꝰ p̃cium tanꝯ cãm finaliꝭ cũ mouentẽ qꝺ cursurũ eẽt in B:nisi hz̃et ꝑsilem vel ꝑbabilem spem ꝛ credulitatẽ: ꝙ merx sua eẽt valitura plꝰ in B/ꝑ in A. Si aũt ille dictiões referant̃ ad p̃cium ꝙ ꝺ facto currer in B: maioꝛ est vera,vtputa in A valebat,x,ꝛ venditor ꝑsilr̃ spabat se habiturũ in B.xij,vel xij.ꝛ ꝺino ꝓponebat suare vsꝫ ad B:ꝛ maluisset suasse vsꝫ i B:ꝑ ꝙ nũc ꝺz vẽdere ẽt ꝑꝺo ꝑcio pluri/ꝑ sit p̃cium in A:attñ qz emptor instat:ipe ei vẽdit ꝑꝺo p̃recio qꝺ mittit pẽdere ex euẽtu in B:ꝛ tñ qñ veniet B:valebit,xv,ipe ãt vẽditor nullateꝯ cogitabat hꝶ ſ.ꝙ eẽt in B valitura,xv,sed bñ,xij,vel,xiij tunc em̃ rõe illi⁹ ꝑsilis dubij excusaꝯ: si aduenẽte B recipiet iuxta euẽtũ i B.ſ,xv. Et ꝑ idẽ pateret solꝺ ad ꝺfirmatõez. Sz ꝙuis dictũ illi⁹ solꝺnis in se esset verũ : qz tñ videri posset alicui : ꝙ non esset de mẽte illi⁹ capituli,ideo alit̃ est rñdendũ. Primo,dato ꝙ q̃rtus casus non pbareꝯ sufficient̃ p̃dictũ capl̃m fore licitus:tñ alia via posset ꝓbari tanꝯ licitus : ideo non ꝓiudicareꝯ ꝑsitati quarte ꝺclois ꝓpter insufficientiã,pbarlois adducte,posset em̃ sic pbari. Si nõ ẽ q̃s vẽditur⁹ mercẽ i A:ꝫ solũ in B in q̃ valebit vilil̃r plus q̃ i A:ꝛ tũ i A vendit:tũc ꝶ nõ facꝰ nisi induct⁹ ꝑ instãtiã emptorꝭ.et si deberet vẽdere ꝑ p̃cio in A currẽti pateret intereſſe lucri cessantꝭ,ſ.tãn i q̃nto ꝑsilr pl⁹ valebit in B ꝑ in A,ꝛ illꝺ(deducta saltẽ dubietate ei⁹)emptor deberet refũdere.igit̃ poterit emptori vendere ꝑ aliq̃ pluri ꝑ sit p̃cij i A. q̃ten⁹ lucrũ cessans sibi refundat̃ ꝑ illꝺ plus. Illud aũt pl⁹ ꝑ q̃ vendit nõ erit sufficies ad refundẽdũ sibi cessans lucrum:nisi ascẽdat ad tantũ q̃ntũ ẽ id qꝺ ꝑsilr valebit i B:deducta tñ dubietate illi⁹ lucri:ꝛ etiã suscepti/one p̃culi qꝺ sibi ꝛminutisset:si mercẽ suã vt ꝙ ad B retinuisset ꝛ ꝓsilib⁹ tract⁹,q.xxx.ꝛ ẽt q.lvij,ꝺclõe ꝓma,q̃ ꝺditiões si oẽs assint ñ põt de rigoꝛe scholastico loq̃ndo talis ꝺct⁹ dãnari:ꝙuis añ factũ sit de eo agẽdũ:ꝛim te noꝛe cuiusdã documti traditi in fine,xxx.q̃stionis. Scꝺo dicendũ:ꝙ p̃dicta pbatio aliq̃ mõ põt defensari:tanꝯ sufficies ad pmã ꝺclõez,si em̃ subtilr̃ er pfunde intelligat p̃dictũ capl̃m:in eo habebit̃ ꝙ papa a ꝓbat nr̃m casũ q̃rte ꝺclois:si saltẽ ly vt capit̃ causalit̃. Ubi sciẽdũ ꝙ duplr̃ põt ꝓtingere ꝙ ꝙs vẽdat in A:ꝛ recipiat i B ꝑcium maiꝰ ꝑ valuerit i A:etiã si nõ recipiat illꝺ pl⁹ rõne dilatiõis p̃cij. Primo qñ ꝙs i A vẽdit et tradit mercẽ ꝑ p̃cio curſuro in B:nõ intendẽs hz̃e p̃cium maius ꝑ nũc currat in A:nec cogitat mercẽ pl⁹ valiturã in B ꝑ nũc in A valeat:sz potꝰ credit eã solũ eẽ tantũdẽ q̃ntũ in A valet valituraã:etiã dato ꝙ nõ intenderit differre venditionez mercẽ vsꝫ ad B. Scꝺo mõ ꝙ ꝙs i A vendat:ꝛ tradat mercẽ ꝑ p̃cio curſuro in B:intendẽs hz̃e maiꝰ p̃recium ꝑ nũc currat i A. hoc tñ neq̃ ꝑ intẽdat ex eo / qz ꝺffert solutionẽ p̃cij,sz qz ipe i alio ꝺstinauerat se nõ vẽditurũ mercẽ nisi i B: vbi sperabat probabilr̃ eã id ꝛ magz valituraã/adeo ꝙ maluisset retinuisse mercẽ:ꝛ expectasse euentũ p̃cij i B. Si ꝓmo mõ:tũc siue erat vẽditur⁹ i A siue nõ i A:sz in B: sufficies via excusandi eũ est ꝑsilr̃e dubiũ/vel eq̃libre de illo pluri ad qꝺ ascẽdit p̃recium in B. Nã exq̃ inerat sibi illꝺ dubiũ:nõ feꝯ illũ ꝺctũ ex cupiditate aliq̃ lucri indebiti.ꝛ quia etiã alias apꝺ boies nõ p̃sumebaꝯ/ꝙ i B debuisset sic ascẽdisse vltra p̃recium currẽs in A:nõ poterit in foro exteriori p̃sumi ꝺ eũ

q̄ vendiderit ad terminū B: spe alicuius lucri obtinendi vltra preciū in A. Et bui⁹ posset accipi sic̄ etiam in mutuante, si eī q̄s in A mutuat fruīntū sibi restituendū in B: nullaten⁹ cogitās q̄ sit in B pl⁹ valituꝝ / q̄ in A: nec aduertēs illō. z per ꝯñs nec mot⁹ ex eo ad mutuandū: nec etiā inducī⁹ ex hoc / q̄ interim erit exoneratꝰ a periclo sortis mutuate: ille nō peccat, licz cū sors restituit / sit in duplo melior ea q̄ mutuauerat. Si scōo modo ꝓtingat: tunc via excusandi eū est, q̄ ipm qō est plus: accipit pro refusione interesse modo dicto. Dūmodo fuerit fuāda ī volendo sibi refundi interesse lucri cessantis, q̄ tacta sunt q̄stione. xxx. z lvij. Scōo notandū q̄ illi duo mōi nō possunt simul in vno cōcurrere: qz in p̄mo modo supponit q̄ nec intendat / nec cogitet de B. q̄ in B debeat pl⁹ valere q̄ in A. In scōo aūt supponit q̄ intēdat z cogitet de illo pluri. Illis p̄missis poterit sic defensari p̄dicta probatio. Nā supposito. q̄ vt capiat causaliter / z non ꝓsecutiue tm̄: tunc in predicto casu vult papa ambos modos tangere: z vtriq; suā rōnem annectere. z p̄mo modo p̄mam excusationē annectit in p̄ncipio cum dr, ratiōe dubij. Secūdo vero modo (quē retigerat dicendo, vt amplius z̄c, vbi vt denotat intentionē) annectit excusationē cū ait in fine, si tū z̄c, z cū casus q̄rte ꝯclonis sit secūdus modus, sequitur q̄ predictū capitulū approbet casum q̄rte cōclusionis. Et si dicas, papa videt velle, q̄ sola dubietas nō sufficiat excusare vēditorem recipientē ad terminū / plus q̄ valuerit tempe venditionis: nec etiā hoc solū scz q̄ non erat tempe ꝓtractus venditurus: imo oportet q̄ vtrūq; simul assit. z hoc idez sentit glo. z Panor. Dicendū dupliciter. Primo, q̄ dubietas etiam sola sufficit excusare primū modū. z pro scōo modo sufficit. z requirit illa clausula: scz q̄ non erat tempe cōtractus venditur⁹, z sic illa cauda: scz si tū. z c̄. respicit p̄cedentē clausulā. s. vt amplius. z hec solutio supponit, q̄ vt capiat causaliter denotando in venditore intentionē z spem maioris preciī. Si aūt vt / improprie caperetur: scz ꝓsecutiue, tunc scōo dōm, q̄ si q̄s vendit in A ad terminū B: sine tm̄ intentiōe acq̄rendi plus q̄ valeat in A: q̄uis p̄ter suā intentionē in effectu ꝓtingat eum plus recipere: papa talem excusat per dubietatē: z q̄uis addat, si tamen tempe ꝓtractus / nō erat venditurus debet intelligi sulpp̄edo māxime qz tunc magis excusabit exquo nō erat venditurus nisi in B, nō ergo debet intelligi cū precisione: quasi nō sit excusabilis: sola ratione dubij: nisi etiā non fuerit venditurus nisi in B: z maxime in foro cōsciētie: Unde talem excusat per dubietatē, z adijciendo: si tm̄ tpe ꝓctus z̄c, nō debet intelligi / q̄ necesse sit in foro ꝓsciētie ambo adesse scz dubiū: z scōo q̄ nō eēt vēditur⁹ nisi ī B: sz qz si ambo simul ꝓcurrāt: eo magis erit in foro exteriori īmunis a suspitiōe vel p̄sumptiōe fraudis vsurarū, attn̄ si p̄mū sit sine scōo: etiam erit in vtroq; foro īmunis, z si scōm sine primo sit: etiā erit īmunis ab illa p̄sumptiōe, q̄uis si scōo accedat primum magis sit īmunis. Et hec scōa solutio supponit papam tm̄ primū modum tangere ibidē: z cape vt cōsecutiue, z B modo fatendū ē / q̄ illō capīm nihil facit pro casu nr̄e q̄rte cōclusionis. Ad Panor. aūt, z glo. dicendū q̄ si indistincte intellexerint suū dictum: volēdo ambo simul tāq̄ excusantia requirī: eoq; dicta sūt negāda, īmo impossibile est ambo simul concurrere stāte casu pape. scz q̄ vēditor itēdat amplius p̄cipere in termino q̄ valeat tpe venditōis: ita q̄ vt capiat causaliter. Sz bene possunt ambo simul ꝓcurrere vbi nō intēderet vēditor aliq̄d maius q̄ valeat tpe vēditiōis: iz non sit in A vēditur⁹: sz ī B: z ita vt caperet ꝓsecutiue tm̄. Et si dicat Panor. q̄ tunc ambo requirunt: nō est vez: imo sufficeret sola dubietas p̄dicta, qō ptz: qz in tali casu papa in c. in ciuitate, solū facit mētionē de dubietate tāq̄ sufficiēte excusare a pcō in tali casu. Et silr idē facit in. c. nauiganti, in. §. ille z̄c. Et p̄ hoc cessat p̄mus argumentū p̄ncipale factū ꝫ q̄rtā ꝯclusionē. Ad confirmatiōem eiusdē argumēti dicendū / q̄ papa ī p̄cedēti §. eiusdē capīi. nō tetigit vtrūq; modū ꝓtingētē ī emptore: sicut tm̄ ī sequēti tetigit vtrūq; ꝓtingētē ī vēditore: si saltē vt capiat causaliter. Uñ q̄ emens z tradēs p̄ciū in A: recipiēs mercē ī termīo B: recipit mercem maioris valoris: q̄ fuerit p̄ciū traditus z anticipatū ī A: ꝓtingit etiam dupliciter: sic̄ z ꝓportionabiliter simile positū est ꝓtingere duplici modo in venditore, papa aūt solū tangit p̄mū modū cōrespondētē p̄mo modo ꝓtingētē ī vēditore: puta tāgit illum vbi dans p̄ciuz ī A p̄ mercē sibi tradēda in B: nō intēdebat hāc mercē valituꝝ pl⁹ q̄ fuerit preciū datū in A: nec de hoc cogitabat: nec ideo anticipabat solōnem: vt in retributionē anticipationis recipet in temino mercem maioris valoris / q̄ fuerat preciū anticipatū: z ille mod⁹ sufficienter z solus excusat rōne dubij. verisimilis ō illo pluri p̄cio z de illo loquit. §. penultim⁹. Alio ꝓo modo cōtingit q̄ dans p̄ciū in A pro mercē sibi tradēda in B: sperabat mercē in B tradēdam esse maioris valoris, et de hoc cogitabat et volebat talē mercē sibi tradi, nec tm̄ illū maioꝛē valoꝛē intēdebat ꝓsequi rōne anticipatiōis solutiōis. Uñ nō ō anticipaueratꝰ solutionē vt maius q̄d in merce haberet q̄ fuerat p̄ciū anticipatū, qz B esset vsura: sz volebat illū maioꝛē valoꝛez mercz assecī ex alia cā, puta qz aut ipe nō erat in A emptur⁹ nec in B sz in F: vbi valde vili p̄cio sperabat se verisimilit̄ empturū, cū igit̄ venditoꝛ nūc in A inducat eū ad emēdū: ipe ad cauēdū sibi de interesse damni emergentis dat sibi p̄ciuz min⁹ q̄ fiet valoꝛ mercis in B: volēs habere in B mercē maioꝛz valoris illo precio: vt illā maioꝛitatez sibi refundat illō interesse qō patit̄ exponēdo in A maius p̄ciū q̄ destinauerat se expositurū in F. Uel scōo, qz nō erat emptur⁹ talē mercē vllo tpe: sed aliā q̄ si bi vtilioꝛ z lucrosioꝛ: verisilr fuisset: a q̄ maioꝛe lucrositate impedit̄ per venditoꝛē indu centē eum ad emendū suā mercē, z ideo vult recipe ab eo mercē ī maioꝛi valoꝛe q̄ tradat preciū: vt refundat illō interesse. Ul'tertio, qz ipe cū illa pecunia quā anticipat oīno intendebat: z p̄silmil'r sperabat se lucratuꝝ aliqua: a q̄ lucro impedit̄ anticipādo solōnem preciī venditoꝛi: cui⁹ interesse refusionē vult hꝫ per hoc: q̄ merx sibi tradat maioris valoris / q̄ fuerit preciū datū. Et idē vel magis si ex illa anticipatiōe incurrit dānum emergens. Uel q̄rto, qz cū merx mox in A fuisset sibi tradēda: z tm̄ nō tradit sibi nisi in B: ipe interim caret fructu mercis / q̄ ad eum debet spectare: q̄re pro illius refusiōe vult habere mercem maioris valoris / q̄ fuerit preciū datū in A. Hunc igitur scōm modū nō tetigit papa in. §. penultimo, sed tm̄ primū: z cōmemoꝛat ibidez dubiū verisimile: tanq̄ causam excusantē casum penultimi. §. sed in vltimo. §. si vt capiat causaliter: tangit vtrūq; modu, z ideo tangit ibi duas causas excusantes. Sed si teneat q̄ in. §. vltio tm̄ vnū modū tangit scz primū, z q̄ vt capiat consecutiue: concedendū esset q̄. §. penultimus non faceret aliquid pro casu q̄rte conclusionis: nec tamē ꝓpter hoc casus q̄rte ꝯclonis non esset aliter sufficienter ꝓbabilis z iustificabilis. Nec sequit. papa eaz nō iustificat. igitur nō est iustificādus. Nam loc⁹ ab auctoꝛitate negatiue nō valet. Nam multi sūt casus q̄s nō iustificat: qz nō de eis tractat ī ꝺcretalib⁹. Modo dicerē q̄ non tractat in. §. vltimo. nisi primū, nec sequit. primū iustificat rōne dubij. igit̄ vbicūq; illō dubiū nō est: nō est iustificabilis: etiā alius casus ab illo, sed bñ valeret, g̃ ille quē rōne dubij iustificat / nō est iustificabilis: si nō adest dubiū.

Tertio arguit̄ sic. in c. in ciuitate, extra. de vsu. ponit̄ casus similis q̄rto casui: z papa ibidē dicit. q̄ illi q̄ talem contractū faciūt / bñ cōsulerent sue saluti: si a tali ꝓtractu cessarent: cum cogitationes hoīm oīpotenti deo neq̄ant occultari. Assumptū pro p̄ma pte probat̄, nam ibidem ponit̄ talis casus. Aliqui ad terminū p̄ sex libras vendūt piper / tpe quo nō valet vltra q̄nq; libras. Et dicit papa. q̄ licet ex forma sua non sit vsurarius: tamē venditores nihilominus incurrūt peccatū. z glo. in verbo pcm̄ dicit: scz vsurarū. z addit papa dicens: nisi dubiū sit / merces illas plus l' minus tempe solōnis valituras. z sic tali dubio excusat vendētes a pcō vsuraꝝ. et tamē statim adijcit / volens q̄ bene agerent: si abstinerent a tali ꝓtractu. z hoc additū non intelligit̄ ēt extra casuz iam exceptū: qz tūc nō diceret q̄ bene ꝓsulerent sue saluti: si abstinerent. imo oīno eos ab eo ꝓhiberet: sed intelligit̄ ēt in casu illi⁹ dubij. igit̄ur multomagis vbi non dubitabant de illo pluri: imo p̄babiliter credebant: z ad hoc aspirabant: dixisset papa. q̄ bene cōsulerent si abstinerent. Dōm ℔m Scotū. q̄ papa hoc dicit vtiliter monendo: non aūt p̄cipiendo. Uñ nō est necesse vitare illū ꝓtractū / dūmodo fuerit cōditiōes ille m̄te que ad eū req̄runt̄: q̄ patent ex dicz. q. xxx. z. lvij. Attn̄ qz facile ꝓtingit. aliquā illaꝝ ꝺditionū deficere, z sic ꝓtractus deprauabit̄: ideo papa merito eū dissuadet vtilit̄ monēdo: put etiam de eo / z sibi sibi⁹ est salubre documentū positū in fine q̄stionis xxx. z alijs que pendēt ex eadē q̄stione. xxx. Et ħ nota q̄ hoc tertiū argumentū nō debz formari tanq̄ habeat spēm p̄cedendi cōtra q̄rtam ꝯclonem directe: q̄si in illo c. in ciui-

tate, dissuadeat cõtractus quarte ꝺcl'onis: ꝗuis doctores aliꝗ sic ipm introducere videant: z notatim Scotus. Hã in c. in ciuitate, dissuadet cõtractus: vbi dubiũ erat de illo pluri ꝓcio. casus aũt nr̃e ꝗrte ꝺcl'onis est vbi ꝑfidis credulitas erat de illo pluri. Sz ꝺz introduci ꝓ locũ a minori. puta: qz min⁹ vł dissuadẽdus casus c. in ciuitate, supposito dubio in vẽditore: z tamẽ dissuadet. igit multo magis noster casus est dissuadẽdus.

Quarto arguit. qñ ꝺs vẽdit mercez ad t̃minũ ꝓ ꝓcio illi⁹ termini: z recipit i t̃mino ꝓciũ maiꝰ ꝗ̃ valuerit tpe vẽditiõis: reꝙrunt due ꝺditiões ad ℏ ꝙ excuset a pctõ. Primo. ꝙ habuerit ꝑfile dubiũ/ an merx illo t̃mino erat valitura maiꝰ/ vel minꝰ/ ꝗ̃ tpe ℑctus: puta qñ non cogitabat/ nec credebat rem in illo t̃mino plus valiturã/ ꝗ̃ in tpe ℑctus, Scõo. ꝙ non fuerat eã venditur⁹ in tpe ℑctus: ſz tm̃ in illo t̃mino ꝓ cui⁹ precio tradit. Modo in casu ꝗrte ꝺcl'onis solũ scõa ꝺditio adest: z nõ ꝑma. igitur est inexcusabiliꝫ casus. Maior ꝓbat dupliciꝫ. Prio. qz hoc vult papa in c. nauigãti. in. §. rõne hui⁹. tc. Scõo ꝓbat specialr de ꝑma ꝺditione: q̃ tñ deest in casu ꝗrte ꝺcl'onis. qz in c. in ciuitate, extra. de vsu. ór papa illũ peccare: q̃ mercẽ nõ valentẽ tpe ℑctus vltra ꝗnqꝫ libras vẽdit ad t̃minũ ꝓ sex libris: nisi ipe vẽditor dubitet an fuerit merx i illo t̃mino valitura sex. hec ibi. Ergo a ꝺtrario sensu/ si nõ affuit illõ dubiũ: puta. qz ꝑfissimiliter credebat. ꝙ in t̃mino erat valitura sex: non excusabiliꝫ a pctõ. Dõm ad maiorẽ negãdo eam. imo ꝑma sola sufficit. Silr scõa sola sufficit: ꝙ tis tñ ꝙ tandis in eo q̃ vult sibi refundi interesse lucri cessantis. Ad ꝑmã ꝓbationẽ dõm. ꝙ aut papa ibi inuoluit duos distinctos casus/ etiã incõpossibiles sibi. z ꝑmo casui annectit excusationẽ. ſ. rõne dubij. z talis nõ est nr̃ casus ꝗrte ꝺcl'onis. z secũdo casui scõam. ſ. rõe interesse qõ patit: q̃ nõ erat in ℵ venditur⁹: z talis est nr̃ casus. Aut si tm̃ vnã cãm ponit: tũc capit vt consecutiue: z tũc ambe ille ꝺditiões ꝙcurrũt: nõ tñ ambe nẽcarie. ſz si ꝑma adest cũ scõa: tunc scõa ꝙcurrit tãꝗ̃ faciẽs ad maiorẽ excusationẽ mõ tacto in rñsione ad ꝑmũ argumẽtum tactũ supr̃. Ad scõam ꝓbationẽ dõm. ꝙ in c. in ciuitate. loq̃t papa i casu vbi vẽditor nõ patit interesse lucri cessantis: nec ꝙ amẽ aliqõ ex hoc ꝙ non ꝑmittit refuare mercẽ vsqꝫ ad terminũ/ ꝓ cui⁹ precio vẽdit: puta qz ꝓatus erat vẽdere i ea: nec ẽt ex ℏ ꝙ cogit carere ꝓcio: z ipm differre vsqꝫ ad t̃minũ/ patit intẽse vel grauamẽ: z tñ qz expectat ꝓciũ: lõ vult hꝫ mai⁹ precium/ ꝗ̃ alꝫ habuisset. Ille em̃ nõ excusat. qz tũc rõe dilationis vult hꝫ aliqd. Vñ de tali vẽditore nõ potẽte allegare interesse aliqõ/ vult papa ꝙ nõ excuset: nisi vẽdo ꝓ ꝓcio t̃mini dubitauerit ꝑfiliꝫ illõ precio t̃mini fore mai⁹ ꝗ̃ fuerit tpe ℑctus. z ꝑ ꝺns ꝙ illud nõ mouerit eũ ad vendendũ ad t̃minũ. ℏ aũt nõ dixisset papa de alio q̃ patit vnũ ex ꝑdictis interesse: ꝙatis tamẽ seruandis tactis questione. exr.

Quinto arguit. Venditor peccat/ si in ℵ ꝓatus existẽs vẽdere/ vendat ꝓ ꝓcio cursuro in t̃mino ℬ: etiaꝫ si ꝑfiliꝫ dubitet preciũ in ℬ futurꝫ/ esse maius currẽte in ℵ: cui⁹ tñ oppositũ dictũ est in scõa ꝺcl'one. z in sol'one ꝑmi z scõi argumenti. Assumptũ ꝓbat. qz talis vẽdens i dubio/ z existẽdo i dubio negligit tutiorẽ viã. Modo ℏ est pctm̃. igit peccat. Maior ꝓbatur ꝑma. pte de se ꝓz ex forma casus. sed ꝑ scõa pte probat. qz tutior via eẽt ꝙ vendẽdo det minaret in ℵ emptori ꝓciũ: z non relinq̃ret ipm pẽdere ex euẽtu in ℬ: de cui⁹ ꝗ̃titate dubitat. qz determinãdo cert⁹ esset ꝙ nõ accipet mai⁹/ ꝗ̃ sit illud qõ currit in ℵ: sed vẽdẽdo ꝓ ꝓcio in ℬ cursuro: z volẽdo illõ accipe exponit se piculo excipiẽdi/ plus ꝗ̃ sit illud qõ currit in ℵ. cũ tñ solum liceat sibi accipe tantũ/ ꝗ̃tũ in ℵ currit: qz ꝓ illo erat pat⁹ vẽdere. igit. Minor ꝓbat. qz dubi⁹ existẽs/ dimittẽs tutiorẽ viã/ exponit se piculo. mõq amat periculum peribit in illo: z sic peccat. Dicendũ. negando assumptũ. Ad probationem dicendũ per duas distinctiones. ꝙ duplex est dubiũ. Quoddã est iuris: qddaꝫ facti. Exm̃ ꝑmi. dubitat ꝙs de quoda ꝺctu an licitus sit. vt si ꝙs dubitaret an sit licitũ vendere illã rem ꝓ. r. quã scit valere tm̃. it. Exm̃ scõi. aliꝫs scit ꝙ ꝑcm̃ est vẽdere ꝑ maiori ꝗ̃ valeat: attñ dubitat an illõ ꝓ ꝙ vendit sit maius/ vł non: eo ꝙ vł nescit estimatione hoim: et alia ex ꝙbus valor mercis ꝑpendit: vł ex eo ꝙ nõdũ scit ꝗ̃tũ sit illõ/ eo ꝙ nõ est determinatũ: sed pendet ex futuro. Exempla etiaꝫ extra ꝓpositũ possunt dari de illa distinctione. vt si quis dubitat an cognoscere alienã sit licitũ. hoc est exemplũ ꝑmi. si autẽ non dubitat ꝙn cognoscere alienam

sit illicitũ: sed tñ dubitat an hec mulier quaz vult cognoscere sit aliena/ vł sua. hoc est exemplũ scõi. Scõa distinctio. Dubiũ iuris est triplex. ſ. ꝓbabile: eq̃libre: z ꝙbabile. vł sic: ꝑsimile/ neutrꝫ z leue. His suppositz dicendũ. ꝙ maior est ꝙa de dubio facti/ nõ iuris: saltẽ de ꝓ se. qz stat ꝙ vẽdens in ꝑdicto casu sciat bene: ꝙ rem vẽdere ꝓ maiori ꝗ̃ valeat/ sit ꝓtm̃: nec de hoc vllo mõ dubitet. sz tm̃ dubitat an ꝓciũ ꝓ q̃ vendit/ sit maius vel nõ: qz ꝗ̃titas ei⁹ nõ est sibi nota: sed pendet ex euẽtu futuro. Ad minorẽ dõm. ꝙ minor est ꝙa de dubio iurꝫ: z adhuc non de q̃libꝫ cũqꝫ tali: sed tm̃ de ꝙbabili/ vel eq̃libri. Vñ si ꝙs actur⁹ est aliquã actionẽ: z dubitat an sit licita/ z dubiũ est ꝙbabile. puta: qz pl⁹ credit ꝙ non sit licita. vł est eq̃libre/ vel neutrꝫ: puta. qz nõ plus credit vnã ꝑtem ꝗ̃ aliã: talis inquã ꝓhilomin⁹ agẽdo eã peccat: qz neglector est saluꝫ sue: z diuine offense despector. Sz nõ est ꝙa de dubio iuris leui z improbabili: si saltẽ regla intelligat ꝓceptiue: sed est cõsiliꝫ. imo nõnunqꝫ salubre est hoi ex istẽti in tali dubio/ ꝙ nõ est nisi q̃dã leuis remorsus z scrupul⁹ despicere id: z cõtra ipm despicẽdo agere ad ꝺsilliũ z directionẽ sapientũ. ſm Jo. de gersona. Si aũt minor ꝛtel ligat de dubio facti. dõm ꝙ si ipm factũ de q̃ dubitat est circũstantia/ cui⁹ ꝑsentia deꝑuat actũ: z ipe de eius pñtia dubitet: nõ peccabit i tali dubio agẽdo actũ: dũmõ dubiũ sit ꝙbabile/ vel eq̃libre. puta qz magz credit ꝙ nõ assit/ ꝗ̃ ꝙ assit. Ad ꝓpositũ applicãdo dõm. ꝙ ꝓciũ aliqõ esse maiorꝫ valoris ꝗ̃ sit merx/ est facti: z talit ꝙ ei⁹ ꝑsentia deꝑuat vẽditionẽ factã ꝓ tali. Modo stante casu ꝛtra quẽ ꝓcedit ꝗrtũ argumẽtũ: venditor nõ credit ꝓciũ in ℬ futurꝫ maius: imo dubitat verisiliter de ℏ: hoc est pot⁹ credit ꝙ nõ erit maius: vł nũqꝫ de ℏ cogitat: sed tm̃ estimat ꝙ erit eq̃le. lõ illõ eius dubiũ nõ incusabit eũ sed potius excusabit.

Corollariũ Annualida est rñsio: tam glo. ꝗ̃ Panor. ad argumẽtũ qõ glo. facit in ꝑdicto c. in ℘bo dubitat. vbi glo. arguẽdo ór. vr̃ ꝙ pot⁹ in tali dubio absti nẽdũ eẽt a talibꝫ ℑctibꝫ ꝓpe periculũ. qñꝫ ei aliq̃ fingũt se dubitare/ vbi dubitatio non est. z glo. rñdendo tali argumẽto ór. ꝙ relinq̃ndi sint in talibꝫ ꝺcie sue. Et Panor. ór ꝙ glo. formaliꝫ non soluit. lõ ipse aliter soluẽdo ór. ꝙ in dubijs ꝺz ꝙs abstine re a tali ℑctu: ex quo ad ꝺscientiã suã/ z i foro anie debet fieri interꝑtatio potius cõtra eum: quia illa ꝙs est benignior q̃ est rutior: sed in foro ꝓtentioso interꝑtatio fit in benigniorẽ ꝑtem. z ita loquit iste textus. hec ille. Sed tam glo. ꝗ̃ Panor. deficiũt in sua rñsione q̃ntupliciꝫ. Primo. qz solutio argumenti ꝺsistit in sano intellectu illi⁹ dicti in dubijs/ tutior via est eligẽda: q̃ de dubio iuris intelligit. Modo argumẽtũ ꝓcedit de dubio facti. z dato ꝙ regla etiã de dubio facti intelligerẽt: nõ tñ nisi de ꝙbabili/ vł eq̃libri dubio ꝑsentie illi⁹: cui⁹ ꝑsentia reqrit ad ℏ/ vt act⁹ sit licitus: vel de ꝙbabili / vł eq̃libri dubio absentie illi⁹ facti: cui⁹ absentia reqrit ad ℏ: vt actus nõ sit ꝑnus. Modo casus de quo ꝓcedit argumẽtũ/ nõ fit cũ tali dubio. ideo ibi deberet radicit⁹ soluisse argumẽtũ. Secũdo. qz glo. ꝙ hoc ꝙ ór. ꝙ relinq̃ndi sũt cõsciẽtie sue: nondũ rñdet ad argumẽtũ: qz adhuc stat argumentũ ad oppositũ/ militãdo ꝑ illã regulã: etiã habentẽ locũ in foro ꝺscie. ſ. in dubijs est rutior via eligenda: adeo ꝙ stante dubio de q̃ loquit illa regla: nõ est ꝙs etiã in foro aie relinq̃ndus conscie sue: ſz potius si est in tali dubio (de q̃ illa regla ꝓcepti ue loquit) nõ est ꝙs absoluẽdus / nisi deserat illũ actũ: de cui⁹ iustitia/ bonitate/ vł licẽtia: vel de facti/ vł circũstantie ꝑsentia/ vł absentia (modo tacto) dubitat ꝓbabili/ vł eq̃libri dubio. Tertio. qz non est verũ ꝙ Panor. ór. ꝙ ꝙs in dubio ꝺz abstinere a tali ℑctu. Hã ille ℑctus est simpliciter licit⁹. vt satis ꝓz ex textu: etiã in vtroqꝫ foro. Sed bñ verũ est: si ꝙs nõ obstãte decisione pape/ dubitaret dubio ꝓbabili/ vł eq̃libri de illo contractu an sit licitus/ deberet abstinere. Nec papa talit dubitantẽ excusaret: nec de illo ī dicto c. loquit. loquit em̃ papa nõ de illo q̃ dubitat: an ℑctus q̃ vẽdit in ℵ. ꝓ ꝓcio qõ ĩcipiet in ℬ. sit licit⁹: ſz tm̃ de illo q̃ vẽdẽdo ꝑdicto mõ solũ dubitat an ꝓciũ cursurꝫ i ℬ. sit futurꝫ maiꝰ ꝗ̃ currẽs nũc in ℵ. Vñ si i foro ꝺscie venit venditor/ q̃ fecit illũ cõtractũ: dicẽs se in ℬ. recepisse plus ꝗ̃ in ℵ. recepisset: nullaten⁹ tñ de ℏ cogitauerat ꝙ deberet sic in ℬ. ascẽdisse preciũ: nec ille ascẽsus eũ mouerat. nõ est ille ꝺdẽnand⁹: nec est interꝑtatio ꝛtra eũ faciẽda: qz in illo foro cuilibet credit ꝓ se z ꝺs se. Silr etiã in foro exteriori si de cõmuni cursu/ nõ fuit verisile apud homines: ꝙ fuisset ꝓciũ futurꝫ maiꝰ in ℬ: ꝗ̃ in

A nō est ꝺenand⁹ tanc̄ꝫ ꝑlūpt⁹ vsurar⁹:q̄l ſō vēdiderit ad ꝑciū t̄mini: vtrō dilatiōis hꝫet lucrū:imo ſi de ꝺſcia ſua diceret ꝙ non credebat ꝙ in B,ſic fuiſſet aſcenſura merꝫ ad illō ꝑciū: tūc q̄ꝫtūcunqꝫ apō alios coīter hoīes/q̄ forte ꝓximores eo fuerūt/illō fuiſſet creditū:nō eſſet cōdēnandus in foro cōſcie/ tanc̄ꝫ q̄ vſurarīū vl̄ iniquū ⅋ctū feciſſet:ſed tanc̄ꝫ ille q̄ incaute egiſſet illū ⅋ctū faciēdo/ q̄ poſſet hꝫe ſpēm malī. Venit igit̄ defectus illarū reſponſionū ex ig̃rantia/vl̄ negligēcia ꝑdicte duplicis diſtinctiōis poſite de dubio Quarto deficit,qz nō est verꝫ ꝙ in foro ꝺſcientie illa ps ſit benignior q̄ ſit tutior, Nam coīter illa ps q̄ in foro ꝺſcie est tutior/est duriꝰ ad ſuandū. Sic ſtat⁹ tutiores i hac vita ſt̄ duriores ſuare q̄ꝫpe ꝺſilla ⁊ p̄cepta est tuti⁹:ſed duri⁹ q̄ꝫ ꝑcepta t̄m ſuare. Soluendū est igit̄ argumētū ſic̄ ſolutū est ſup̄. Ad glo. q̄ſi ꝺfirmādo argumētū ꝺt:q̄ncꝫ em̄ aliq̄ fingūt ſe dubitare ꝛc̄. ℔ nihil fac̄. qz nemo dubitat q̄n ei q̄ nō dubitat: ſed t̄m ſe fingit dubitare/ſit abſtinendū a tali ⅋ctu:ſed ℔ nō ⅋z p̄iudicare alteri q̄ nō fingit ſe dubitare:ſz vere dubitat q̄n licere debeat ſibi ſic ⅋here.

¶ Queſtio.LXII.

Vtrū parato vēdere

mercē in A,liceat eā vēdere ꝓ ꝑcio currēti in A,nō obſtāte ꝙ ſciat vl̄ pbabil⁹ credat ſtatim ſupuēturas mlt̄as ꝺſiles merces ad idē fo:,ꝑt̄ q̄ꝫ aduētū pbabil⁹ credit ꝙ deꝛcreſcet ꝑciū ſue merꝫ:⁊ emptor ſi ſciret eaꝫ aduentū/nō ita care emeret. Sub hac̄ qōne pōt ꝓhibendi etiā ſiliis caſus: puta alic̄ꝫ ex ordinatiōe ꝓcepta in ꝓcilio eoꝫ/ q̄ ꝑſunt rei publice:ſcit ꝙ frumētū cras min⁹ valebit q̄ꝫ hodie,ſō vēdidit ig̃rantib⁹ illā ordinatōem, ⁊ eodē mō rūdēdū est ad eū ſic̄ ad ꝑcedentē. Ad qōez igit̄ ꝓpoſitā rūdendo tangent̄ tres modi diuidēdi,ꝑmus ⁊ tertius ſt̄ extremales:⁊ ſecundus est medius.

Primus mod⁹ dicēdi est,s. Tho, in.ij.ij.q.lxxvij.art.iij.di. ꝙ ſic:qz vēditor q̄ vēdit rē ſ̄m ꝑciū qō inuenit:nō vſ̄ ꝓtra iuſtitiā agere:ſi qō futuꝫ est ñ exponat,ſi t̄n exponeret/ vl̄ de ꝑcio ſubtraheret/abundantioris eſſet ſ̄tutis: q̄ꝫ ad ℔ nō videat teneri ex iuſtitie debito,hec ille.

Secus modus dicendi hꝫ tria dicta. Primum, venditor in ꝑdicto caſu nō peccat/ſi certat t̄m de dāno vitādo ſiue emptor certet de lucro ꝺſeq̄ndo:ſiue de dāno vitādo. Secꝰ idē dꝫ,ſi vterq̄ certat ſolū de lucro ꝺſequēdo:⁊ Tertiū,ſi vēditor de lucro ꝺſequēdo:⁊ emptor de damno vitādo certat:peccat vēditor in ꝑdicto caſu. Exemplū ꝑmi,ꝑciū currēs in A,est,x.⁊ ſtati in B curſuꝝ est,viij.⁊ ſi vēditor vēderet p minori ⅋z,p.x.vtputa p̄o.viij.ſ̄pe nō hꝫet ſuū capitale q̄ꝺ p merce exposuit:qz met dedit,ſp, ſi est merꝫ empta. Emptor aūt ēt ſi p.x.emat poſſit ſine dāno redistrahere i alio loco/vel tpe p̄o.x.⁊ ſic rehabebit capitale:ꝛz nō peteret ꝺſeq̄ lucrū:vl̄ etiā nō poſſit reuēdere p.x. ſed ſolū p̄o.ix.vel.viij.⁊ ſic patiet dānū. Exemplū ſcōi,ſuppoſito caſu ꝑmi exēpli:ſi vēditor vēdendo p.x.ꝺſequat tā ſortē/⅋z lucꝝ. ⁊ emptor emēdo p.x.nullū dānū incurrat,qz reuēdendo pōt rehꝫe i alio loco vel tpe.x.ꝛz ſolū nō aſſequat lucꝝ. Exm̄ tertij,venditor etiā ſi p̄o.viij. vēderet/nullū dānū incurreret:imo rehꝫet capitale,qz ipſe emerat p.viij. ⁊ tn̄ emptor emēdo p̄o.x.nō poſſet rehꝫe capitale:ſed ꝑtem capitalis ꝑderet. Rō ꝑmi dicti fortē eſſet,qz ſi neceſſe est me vel primum incurrere dānū in illo caſu:mō licitū est mihi me eripe de dāno: etiā ſi ali⁹ incurrat: ꝺo ordinata charitas incipit a ſeipſa. Rō ſcōi, qz ſi neceſſe eſt:aut me/aut proximū nō aſſe qui lucrū:licitū est mihi.meipꝫ ꝑmouere ad aſſecutionē lucri:proximo neglecto. Ratio tertij,qz cum alteri⁹ iactura null⁹ debꝫ locupletari. dānū aūt emptoris est ei⁹ iactura,et venditorē cōſequi lucrū/ est eū locupletari, igit̄ nō licꝫ vēditori velle ꝺſeq̄ lucꝝ cū dāno emptoris. Sed alit̄ vī dōm.ideo pōt poni

Tertius modus dicēdi per q̄ttuor dicta. Primū,casus ſ̄m titulū q̄nis est vēditori illicit⁹: ſiue ſcia vēditoris ſit certa ſine formidie de oppoſito:ſiue ſit pbabilis t̄m. Probat dupl̄. Prima pbatio ꝑbando ꝓpoſitū ſimul:etiā procedit contra primū modū dicēdi ſic. Illicitū est mercem vendere in A,ꝓ ꝑcio maiori q̄ſ ſit valor mercis in A,cui⁹ precij minoritatē venditor pbabiliter credit/ vel credere ꝺꝫ. Nō ſtante casu q̄nis/ venditor pbabil⁹ credit: vel ſaltē credere ꝺꝫ probabil⁹/ ꝙ precij currens in A,est mai⁹ q̄ſ ſit valor mercis in A, igit̄ illicitū ē ſibi ꝑdicto modo vēdere. Valor probat,quia est cōtra iuſtitiā cōmutatiuam,⁊ patet illa maior ſufficienter ex deductis,in q.lvij.in ꝓclone ꝓma. Dico notāᵗ in

maiore,vl̄ ſaltē credere debet ꝛc̄,qz ſi nō crederet ꝑciū illud eſſe mai⁹:⁊ tn̄ hꝫet pbabilez occaſionē id credēdi:quā tn̄ nollet aduertere:nō ꝓpter ℔ excuſaret ſi dicat nō credebaꝫ ꝙ eſſet mai⁹,nā ille est i ignorātia affectata vel craſſa q̄ nō excuſat:imo icuſat,⁊ affectata equiparat ſcientie,⁊ craſſa:cū ſit lata culpa eq̄parat dolo. Mior pbat,qz valor mercis decreſcit ex ſupabundātia merciū in illa regione:ſic̄ ei⁹ valor creſcit ex defectu:adeo ꝙ merꝫ cui⁹ adest copia i regione nō ē tanti valoris quanti eſſet ſi penuria eius adeſſet. Nō ſtante caſu q̄ſtiōis:ē copia mercꝫ quā vēditor hꝫ venalē in A in illa regiōe,⁊ ſi nō eſſent ſupuenture:eēt eiuſdē penuria ⁊ defectus:ſaltē ꝺparatiue,precij aūt qō i A currit p merce:puta decē:nō currit p̄o A:niſi ſupoſito/ ꝙ nō aſſint i illa regiōe mlt̄e ſimiles merces:eo ꝙ ⅋z primū ſupuenīēt mlt̄e merces ꝺſiles/precium currēs erit ſolum octo,⁊ hoc ipſe etiaꝫ credit p caſum qōnis, igit̄ ſi exigat p merce precium currens in A ſ̄z decē,exiget tantū precij quātū pbabilit credit eſſe mai⁹ valore merꝫ,aut ſi ñ credit debebat tn̄ illō credere/eo ꝙ credit ꝙ ſi ſcīrēt emptores ꝑdicti aduētū:nl̄ taren⁹ daret decē. Et ſi hāc pbationē dupliciter cuadere velis,puta ꝑmo dicēdo/ ꝙ q̄ꝫ ſtāte caſu qōnis mlt̄e ꝺſiles merces aſſint iam in regione:tn̄ nondū ſūt in loco venditiōis:ꝛz illuc ſint affuture,⁊ ſic̄ illo loco nōdū est copia: ſed penuria,igit̄ vēdere poterit p decē:q̄ ſūt precij mercis ſibi: vbi ceſſet nō eſſe eius copia. Cōtra nō ſolū copia merciū q̄ aſſunt in ꝑticulari loco venditiōis facꝫ decreſcere valorē:ꝛ p ꝓximis precij mercis:ꝛz etiā copia earū que aſſunt i regiōe:qz ꝛz diſtēt a ꝑticulari loco:nā qz parū diſtant nihil diſtare videnť. lō q̄ſi p̄ntiby habenť. Et q̄ꝫ vez ſit ꝙ copia merciū q̄ ſolum ſunt p̄ntes regioni:⁊ abſentes loco ꝑticulari vēditiōis:ñ intātū poſſit facere decreſcere valorē.⁊ p ꝓximis precij merciū q̄ntum faceret ſ̄pm decreſcere copia earūdē:ſi eēnt ēt p̄ntes ꝑticᵘlari loco. Nec q̄ ſi p̄ntia intātū efficere pōt q̄ntū pfecta p̄ntia Attn̄ aliq̄d vel i aliquāto facꝫ ipm decreſcere Nō caſus qōnis ſupponit/ ꝙ ꝑciū currēs in A:ſ̄z decē:ñ currat niſi ſupoſito ꝙ ꝓſili um merciū copia/nec ſit i illo ꝑticᵘlari loco: nec etiā ſit q̄ſi ibi vel ꝑpe:ſeu i via aduenīēdi ſeu i regiōe:q̄d ꝑtz:qz ſupponit ꝙ ſi emptores ꝑticularis loci ſcirent vl̄ crederēt ꝓſiles merces eſſe de ꝑpe ſupuenturas:nulla tenꝰ decē darēt:ꝛz minus. Et q̄ꝫ quī in effectu fierēt p̄ntes valerēt octo,⁊ ita cū nondū ſint in effectu p̄ntes,ſō merꝫ Joānis ꝛz rōnabiliter poſſꝫ vendi p pluri q̄ꝫ p octo:eo ꝙ copia merciū nōdū ē poſita i effectu ſ̄pens illi loco ſꝫ ſolū q̄ſi p̄ns,⁊ forte pbabil⁹ tn̄ credita affutura ⁊ p certo non ſcita affutura:⁊ p ꝓximis aliq̄lis dubietas:ꝛz leuitas adeſt: q̄ facꝫ eiaꝫ ꝙ in aliq̄ poſſit aſcēdi vltra octo:ſic̄ ⁊ dubietas facꝫ augeri valorē mercꝫ:tn̄ nō poterit vēditor aſcendere vſq̄ ad decē. Si ſcōo velis euadere:dicēdo ꝙ q̄ꝫ ſit tā maior copia illi⁹ mercꝫ in regiōe:⁊ etiā illa copia q̄ſi ſit in illo ꝑticulari loco:tn̄ illa copia latet emptores illi⁹ loci,ſō talib⁹ poterit vendere p ꝑcio tali qō daret p ea ac ſi non eſſet talis copia. Hoc inq̄ nō valet qō dupl̄ ꝑz. Prio:qz copia ⁊ defect⁹ merciū iuſtificat de p ſe valorē mercꝫ:ita ꝙ i q̄ntificādo nō depēdet a notitia hoīm:ita ꝙ ſic̄ ꝓpt̄ nr̄m affirmare vel negare nihil mutaꝫ in re:ſic ꝓpt̄ ℔ ꝙ emptores illi⁹ loci ſciūt vl̄ ig̃rāt ſupuēturas alias merces ñ mutaꝫ valor mercꝫ:ſic̄ nec ꝓpt̄ nr̄az notitiā vl̄ ig̃rantiā mutaꝫ copia ⁊ penuria q̄ntificās illū valorē. Secꝺo ꝙ ſi ꝑdicta latentia aliq̄d faceret ⅋ effectū ꝑdicte ꝑbatiōis:⁊ p excuſatiōe venditorꝫ:tūc ſi in ꝑdicto loco vēditiōis eēt actu mlt̄a copia mercium:q̄ tn̄ aliquē ſimplicianū:vel icōſideratū emptorē lateret:q̄ crederet ibi eē ꝺfectū illi⁹ mercꝫ,⁊ p ꝓnis eſtimaret eā p decē:q̄ tn̄ ꝓpt̄ copiā i re p ſentē ñ valet niſi octo:liceret vēditori illius mercꝫ tl̄i emptori vēdere p decē:qō ē falſuꝫ. Et ſi dicꝫ ñ ē ſil̄e:eo ꝙ i caſu illi⁹ icōſideranti emptorꝫ vl̄ ſimpliciani ꝺ facto illa octo currūt vt ꝑciū cui⁹ curſū trāſcēdere ñ ꝺꝫ,ꝛz i caſu qōis nōdū currūt,viij. vel.ix.ꝛz,x.lō vſq̄ ad,x.aſcēdere pōt. Nō valet illa aſſig̃tio diſſil̄itudinis:qz q̄ i A currūt,x.vt ꝑciū ē ex ig̃rātia ⁊ erroꝛe emptoꝝ illi⁹ loci apō q̄s nulla ten⁹ illō ꝑciū curreret ſi pbabil⁹ crederēt ꝺ ꝓpe eē mlt̄itudinē ꝓſil̄iuꝫ merciū:errās aūt ⁊ ig̃rās nō ꝓſentit:imo vt ſup̄ habitū ē,q.lvj. ſi rectores reipublice aut cōis taxarēt ꝑciū merciū:⁊ taxando nimis aſcēderēt ex ſtultitia vl̄ ꝓpꝛij lucri cupiditate ſeducti/ñ excuſarēť vēditoꝛ:q̄ ſm illā taxā ēt currētē vēderet credēs vel credere debēs eſſe nimis magnū ꝑciū. Et ſicut in caſu q̄ſtionis tota cōmunitas errat ⁊ ignorat:ideo dat,x.ſic in caſu ꝑdicti icōſiderati ſimpliciani ꝑticularis em

ptor errat z ignorat:z apd eũ currit p̄ciũ,x. iō etiã nec tũc excusat vendēs tli simplicita no p.x.Cōfirmat,sic ꝺ tingit mercē extrinse ce meliorari p̄ ꝙ cũcte ꝺsiles pereũt:z ipa manet sola:q̄ tñ intrinsece ī nllo ē meliorata sz forte peiorata:sic ꝺtingit eandē ex affluen tia mltaz similiũ effici defectuosaz extrisece lz ītrinsece nō sit peiorata:sz forte meliorata Dō q̄ vēdit sciēter mercē defectuosaz p p̄cio:ac si nō eēt defectuosa:peccat z tenet restituere ptē illã q̄ excedit valorē,sic aũt fit in casu qōnis.igit. Scdo spēal r reprobatur scds mod⁹ dicēdi. Nō ē licitũ facere ɔ iusti tiã cōmutatiuã:vl vēdere rē p maiorī q̄z va leat,etiã si vēdēs id faciat p suo dāno vitan do vl lucro ꝺsequendo:si ꝑ cedit in dānũ em ptorꝭ. Hec ēt si id faciat p lucro ꝺsequendo:ēt si id ñ cedat i dānũ emptorꝭ;sz solũ i cessatio nē lucri emptorꝭ. Dō ī ꝑmo dicto scdi mo di dicēdi vēdit res ꝑmo mō:z i scdo vendit scdo mō,igit illicita ē tal vēditio. Maior p bat,qz da o ꝓpositũ:tũ cliceret ei q̄ tpe defe ctus:z carissīe alicui⁹ mercis emisset illã ca rissime:z inūdātia facta earūdē:vellet ēt vē dere carissime:ne aliq̄d ꝺ suo capitali pderz vbi is q̄ ab eo emeret īcursur⁹ esset damnũ. Aut si id faceret vt ꝺsequer lucrũ:ēt si emēs ab eo nō īcurreret dānũ,sz rehabere posset capitale,attñ lucrũ ñ posset ꝺsequi:sz ḡtis su as opas cogeret impēdisse. Et si dicas mer cator ī tarando valorē mercꝭ sue pōt int alia q̄ facīt ascensũ in p̄cio:ēt ꝺsiderare dāna:q̄ ipe ppessus ē/vl ppeti pōt vacando officio mercature:vt patuit,q.lvj,igit etiã cũ nunc pateret dānũ si nō vēderet p p̄cio ī A curre te:pōt illꝺ damnũ velle sibi refundi:z p ꝺns cũ nō possit sibi refundi:nō vēdat pro p̄cio currēti A:supposito q̄ vēdēdo certet ꝺ dā no vitādo:sequr q̄ saltē in tali casu,s.ꝑmi di cti scdi modi dicēdi posset vēdere p.x. Dicē dũ nō ꝺz ꝙs velle bis vl dupl r:vl ampli⁹ si bi refundi idē dānũ,mō ipe in ꝓximo merca tionib⁹ eo carius vēdidit merces:q̄tenus si aliq̄ dāna ī futuro sibi emergerēt rone illius officij/sine sua culpa illa sibi refūdi possent, z idē faciet in posteriorib⁹ mercatōib⁹.si igit ēt nūc vellet illud sibi intreglie refundi:vt scz nullũ penit⁹ dānũ nūc sustineret:tũc idē sibi mltiplicit vellet refūdi. Vñ ēt si hec replica aliq̄d ꝺcluderet:tũc ēt in casu q̄ soluz certat venditor de lucro captādo:z emptor de dā no vitādo:posset vendere p decē,qz vēditor

pōt int taxandū mercē suã ēt ꝺsiderare lucra cessantia,puta q̄ sepe opas suas ḡtis impē dit.z sic etiã nūc posset illud sibi velle refun di:z tñ nō refunderet sibi nūc/nisi vēderet p decē:qd tñ met negat scds modus dicendi, Scdm dictũ. Idē casus qōnis est illicitus si vēditor/iz nō sit in credulitate pbabili: est tñ in dubio eq̄libri de p̄dicta affluentia mer tiũ/z descēsu p̄cij:pbat,qz tũc vēditor expo nit se eq̄libri pculo violādi iustitiã cōmutati uã,nã si est in tali dubio :tũc est ēt in eq̄libri dubio :an ne illa,x.q̄ exigit/sint p̄ciũ nimis magnũ/vl non,igit in tali dubio exns tenet eligere rutiorē viã,s.aut nō vēdere:aut ven dere,p minori q̄z p.x.non tñ vr teneri ad vē dendũ ꝓcto,qz illa eq̄libris dubietas fac vt merx sua sit carior/q̄z si eēt certitudo etiã pbabilis tm de illaz merciũ supuentu:z de scensu in p̄cio illi⁹ mercis. Huic ttio modo dicēdi:q̄ ad hec duo dicta accedit. q̄ Ludo uicus Roman⁹ in suis singl'aribꝰ dr: de silꝭ casu annexo in p̄ncipio hui⁹ qōnis. Dic em q̄ illi q̄ emerūt frumētū ꝺtra talē venditorē pñt agere ad int'esse ꝑm Guilh.p.l.fraus. et .l.ꝭ lege.ff.de.legi.z placz Bar.in.l.q̄ro.ff. de ac.empt. Et Bal.in.l.ij.de peri.z cō.rei. vendi.z ibi sic dr. Plane si intelligeret ven ditor nō duraturā bonitatē vsq̄ ad diē quo tolli deberet nec ammouit emptorē tenebit, hec ille. Et q̄z dici possit .q̄ illa lex loquat de vino dispōsito ad corruptionē:z sic non hz suã bonitatē intrinsecã. et iō vēdens tale vinū/acsi hret bonitatē intrinsecã: teneꝰ ad restitutionē. Secus in casu p̄dicto:vbi reti net eandē bonitatez intrinsecã: lz extrinsecā sit res p̄ditura ḡtorius. Hã ita est ꝺtra cha ritatē fraternitatis rem vendere pluris q̄ rec rat el⁹ bonitas extrinseca:sic quārequrat el⁹ intrinseca bonitas. iō si ille teneꝰ z peccat:q̄ rem cui⁹ intrinseca bonitas est statī corrum penda vēdit/ acsi nō esset statī corrūpenda: tũc idē est dcm si vēdit rem/ cui⁹ intrinseca bonitas est statī corrūpenda/acsi nō eēt cor rūpenda.valor em rei nō pendet z estimat ex vtraq̄ bonitate.vt ptz.q.lvj. Tertiũ dictũ, multũ vituperabiles sē illi mercatores /q̄ stu diose laborāt ad hoc. vt sciāt si affuentia sit abūdantia merciũ ꝺsiliū sue merci.vt sic anteq̄z in effectu ponaꝭ illa abundantia:aut añq̄z inotescat emptoribꝰ suis /ipe vēdat sua as pro p̄cio currēti/acsi illa inūdātia nō eēt affuentia,q̄les eēnt illi q̄ in venetijs/aut alio

ꝺsimili loco ad quem affluūt merces/ habe rent notos : q̄ eis cũ affutura eēt affluentia merciũ,puta spēz/vl siliũm: hoc anno ꝓca rent illã:qtũs ipi suas/ q̄s in alijs locꝭ hũt: statim vendāt p̄cio carioꝛi/ cũ p̄iudicio illo rũ q̄ ab eis emūt:q̄ postea reuendēdo nō po terūt acq̄rere capitale. Rō aũt illi⁹ dicti est, qz illi studēt ad faciendũ scientꝺtra iustitiã cōmutatiuã. z p ꝙns vitupabiliores sē illis q̄ scient faciūt ꝺtra eã/nō ad ꝑ studēdo. pu ta:qz nō laborāt ad sciendũ illã inundantiã affuturã:sed illa eis al's inotescit p accns/si ne eoꝝ studio ad ꝑ adhibito. Per ꝑ tñ non ꝺdēant illi q̄ cōsiderāt dispositionē vinea rũ z sarorꝭ : vt ꝑm illoꝝ dispositionē vēdant sua vina vel blada:ne diuti⁹ retinēdo cogāt vendere p viliori p̄cio.qz vēdendo p nunc/ p̄cio currēti:vendūt p illo qd est taxatū/nō ex erroꝛe vel ignorātia illi⁹ dispositiōis,q̄a nō solū ipe nouit eā:cū illa dispositio sit no toria toti regiōi.z sic nō ꝑsalt vēditor in do lo. Quartũ dictũ,si vēditor nō scireꝰ eas su puenturas:nec etiã pbabil r crederet:imo p babil r dubitaret de illo supuentu. Aut si p babil r crederet aduētū:non tñ pbabil r cre deret/nec rōnabilē cām hret credēdi p̄cium ob hoc descēsurũ:etiã si iam eēnt pñtes/ nō peccat vēdendo.etiã p.x.qz tũc hz proba bilem credulitatē.q̄ merx sua sit in illo loco z regione cũ defectu z penuria.igit p.x.vē dere poterit:q̄ sic per casum iustũ p̄ciũ illius mercis:quādo deficit ibi:z ī illa regiõe.igit.

Contra tertiũ modũ dicēdi arguit. si eēt verus,seq̄reꝰ q̄ si ven ditor nihil oīno īnotuisset de p̄dicta affluentia mertiũ/ vl ꝓinq̄ descēsu sue mercꝭ in p̄cio,z sic bona fide ꝑm cursum fori vēdidisset p.x.z statī videret oculis suis illã affluē tiam merciũ:z descēsuz precij vsq̄ ad vltj.q̄ ipe licet nō peccasset vēdendo p.x.tñ post q̄z cōperiret p̄dicta : deberet restituere aliq̄d de p̄cio p cepto:puta vnũ/vel duos:ita q̄ so lũ recepisset.ix.vl.vltj.ꝙns est incōueniens, seq̄la probat,qz vendēs p.x p̄cio excedente valorē mercꝭ:z faciēs ꝑ ex bona fide/ z pba bili ignorantia illi⁹ excessus : lz excuset a pctō tpe venditiōis:tñ si postea cōperit illũ excessum : ꝺz restituere,vt patuit q.lvj. Q̄ autē ꝙns sit incōueniēs:ptz,qz si ꝙns eēt vez:tũc ēt ille deberet restituere.c. vel paulo min⁹ q̄ hoc sero emisssz.c.omas p.x.flo.(sic z cur sus fuit hoc sero) si cras mane valerent.cc. floꝛen.eo q̄ mane cũcte floꝛētes vinee plet rũt frigore z pruina,seq̄la pbat,qz i sero vē ditiõis vez erat dicere/q̄ cũcte floꝛētes vi nee erāt periture.z p ꝙns:vina empta illo se ro valuerũt in re idē qd cras erāt valitura: qz si sero innotuisset hoiby:nemo vēdidisset centũ omas p centũ floꝛ.sz.cc. vel paulo mi noꝛi. Dicendũ negādo sequelā:qz nō est sic ad casũ qōnis:qz in casu argumēti:tam vē ditor q̄z empto ꝛ ignorauit valorē mercis ex ig rantia affluētie vl copie merciũ,sed in casu questiōis emptor ignorauit:z vēditor agno uit valorem mercis. Et si replices dicēdo, hec dissilitudo q̄uis obstaꝛ possit :q̄ ad cul pam incurrēdā p vnũ,s.scientē:z non p aliũ scz p ignrantē:tñ nō obstat q̄ ad ꝑ:q̄n vterq̄ deberet restituere:eo q̄ nō solus ille vēditor q̄ scit descēsũ p̄cij mercꝭ,sz etiã q̄ ignorat eũ recepit aliq̄d excessiuũ ab eo:q̄ ignrans et er rans:z p ꝙns:nō ꝙsentiēs tradidit illꝺ. Di cendũ/q̄ illa dissilitudo obstat:etiã q̄ ad ob ligationē restitutiōis.z ꝑ p illã viam,nam si vterq̄ ignorauit affluentiã merciũ.z p ꝙns diminutionē valorꝭ mercis:z descensum in p̄cio:z ita emptor videaꝭ:saltē habitu nō cō sensisse ī traditionē tãti p̄cij:tñ emptor in ca su vbi tam ipe q̄z vēditor ignorāt affluētiã.z sic bona fide fecerūt ɔ ctũ debebat cōsentire vt tradito p̄cio sit facta plena trāslatio dñij illi⁹ p̄cij in venditorez.z ꝑ illa rōne,qz sicut ꝓnceps p bono pacis statuere pōt:z ꝺ facto sic statuit:vt ēt res aliena fiat mea:si cōple ta sit p̄scptio bona fide:adeo q̄ eā restituere nō teneoꝛ:sic p bono pacis z traq̄llitate hu mane ꝙsuetudo/ q̄ vbi bona fide q̄s vēdidit rem p p̄cio cur renti qꝺ ē in re excessiuũ,ppt affluentiã simi liũ merciũ quã ipe ignrauit/nec scire tenebat vel ēt scluisse ñ potuisset hũana via:eo q̄ aut illa affluētia fuit ex secret nature:vel spēali dei ordinatiõe.z sic ignrauit valorē mercꝭ ex illa cã ñ tenebat vēditor restituere aliq̄d ꝺ p̄ cio:q̄uis cōperiat se recepisse pl⁹ q̄z valuerit lz nō pl⁹ q̄z cōis curs⁹ estimabat valere:quē admodū sup.q.lvij.ꝙclōe q̄rta:i fine hui⁹ si mile habitū fuit de vēdēte rē p pluri q̄z vale ret:vbi pl⁹ ē intra latitudinē iusti p̄cij:lz nō sit p̄cise eq̄le valori mercꝭ:eo q̄ nō poterat tũc hũana via attingere p ītellectũ:p̄cisum valorē mercꝭ.z tñ sec⁹ fuit dictũ de vendēte p pluri:qꝺ est extra latitudinē iusti p̄cij:z id sciuit vl scire potuisset si voluisset. Sed nō

sic est in casu qõis: vbi vẽditor sciebat defectũ valoris mercis/eo q̃ sciebat affluentiã, z sic i dolo fuit vendẽdo p tanto/ q̃tũ nõ valebat merx in sua ꝓscia quã hũit / vl̃ hñe debebat rõe affluẽtie sibi note, ió non solũ culpã incurrit ꝟsando in illo dolo: sz etiã mereꝯ vt nõ efficiaꝯ dñs illi⁹ ptis/in q̃ preciũ est excessiuũ: sed q̃ restituere teneaꝯ. Hec ꝓsuetudo ratificat: vt dñũ trãslato in talẽ ꝟsante dolo hẽat effectũ suũ. Et si itez replices emptori/q̃ emit a sciẽte talẽ affluentiã: ꝓsuetudo nõ dat actionẽ ꝓtra venditorẽ/nisi sit deceptus vltra dimidiũ iusti p̃cij. imo etiã nõ/ si sit vltra dimidiũ iusti p̃cij deceptus: eo q̃ dol⁹ eius latet. puta qz si illa affluẽtia latuit oẽs emptores illi⁹ ciuitatz, z per ꝓñs vl̃ venditor se tueri/tãq̃ non fuerit i dolo vendendo ſm opinionẽ ſpius met ciuitatis: z defacili dicere posset sibi nõ innotuisse illã affluẽtiã. Vl̃ si sibi innotuit/q̃ nõ fuit sibi ꝓbabiliꝫ certũ/an illa affluẽtia z descẽsus in p̃cio sortiret talẽ effectũ. igiꝫ ꝓsuetudo ratificat trãslatiõez dñij. Hoc inquã nõ seq̃t. sic in silli nõ seq̃t. non dat actionẽ dolũ passo ꝓtra ꝟsatũ exp̃sse i dolo: vendẽdo pro pluri q̃ iustũ sit: tam a pte rei/q̃ etiã ſm cursuz z estimationẽ hoim: dũmõ sit excessus vltra dimidiũ iusti p̃cij. igiꝫ ipe dolos⁹ efficiꝫ dñs illi⁹ plurz: q̃n in foro cõscie nihilomin⁹ restituere debeat. imo vñ q̃ sic ẽditori iurz ciuilis nõ licuit statuere. q̃ p̃scꝑtio malefidei sit effectualiꝫ trãsferẽs dñiũ rei in pscribentẽ: z ħ iõ. qz illiõ statutũ fuit nutriẽs pctm̃: q̃cq̃d sit de hoc an. sine hmõi statutũ habuerit effectũ illi⁹ trãslatiõis: sic etiã illa ꝓsuetudo nõ eẽt rõnabilis nec ei⁹ obſuantia licita/q̃ transferreꝯ dñiuz illi⁹ expressiue ptis in venditorẽ sic dolosum: qz nutritiua eẽt pcti. Lozollariũ. si q̃s sol⁹ ex diuina reuelatõe sciret post mẽsem imminere ciuitati huic obsidionẽ: ob quã bona ciuitatz hui⁹ (vt pecora z hmõi) redigẽda essent ad p̃ciũ vile z paruũ/z tñ nũc eẽnt cartissima nõ posset ille sana ꝓscia vẽdere ea p̃ p̃cio nũc currẽti. Et ecõtra. si q̃s tpe obsidionis ciuitatz hui⁹: cũ panes z frumẽta eẽnt cartissima: sciret ex diuina reuelatiõe cras ꝑ̃ solonez obsidiõis ciuitatz redigẽda ad paruũ p̃ciũ: nõ posset hodie frumẽta vẽdere p precio hodie currẽti. Et sic Belize⁹ ꝓba tpe obsidionis Samarie: qñ adeo ualuit fames, q̃ ꝟta ps cabi de stercore colũbaz. i. de ḡnis comestis a colũbis z reptis i vesica gutturz ea rũ vendebaꝯ q̃nq̃ argẽteis: nõ potuisset etiã totũ cabũ vendidisse tãti/illo tpe q̃ dicebat ꝓpherando: cras modi⁹ sile vno statere. Similr si illustrz p̃nceps/ob cuius curie p̃ntiã dom⁹ sẽ h̃ care hoc tpe: eẽt translatur⁹ curiã post mẽsem alibi. z aliq̃s sol⁹ id p certo scies ideo vẽderet domũ suã nũc caro p̃cio: cũ tñ sciat q̃ si emptores scirent trãslationẽ curie de ꝓpinquo iminere: nullaten⁹ tantũ darent.

Ad argumẽtũ p̃me opinionis dõm. q̃ vẽditor vẽdẽs ſm p̃ciũ qđ iuenit/si nesciat preciũ esse excessiuũ: z credat cursuz illũ nõ venire ex erroꝛe/nõ peccat: ẽt si i re esset error. Sec⁹ aũt vbi ꝓbabiliꝫ credit/ vl̃ credere dz p̃ciũ esse excessiuũ: z coitatẽ errarei illo precio: ex cã quã si sciret coitas/nullaten⁹ daret tantũ. Ad rõnes scõe opinionis dõm. z p̃mo ad rõnẽ p̃mi dicti: q̃ assumptũ est verũ/ qñ id fit sine illatiõe iniurie/ z iuiustitie ipsi p̃rio. puta si necesse est me/vel p̃rimũ in fluuio aliq̃ pire/possum me eripere: eo ibi dimisso. sec⁹ qñ id nõ fit sine illatiõe iniurie, vtputa si euadere nõ possuz: nisi eo delecto de tabula/in q̃ euadere posset: z quã ipe ante me apprehẽdit: ego tabule adherere veli. vel si tyrãnus dicat. aut occide p̃rim tuũ/ aut faciã te p eũ vel aliũ occidi: nõ ob ħ liceret mihi proꝑim occidere. Vñ Jo. gerso. in florib⁹ ait. Hunq̃ p saluãdo vitã suã corpaliz ſt inoꝛij via facti a se pimendi. vt ſi non euadere p̃t q̃s se psequentẽ/ q̃ ꝓterẽdo pyulos viã obsidẽtes: mꝛoꝛ est pot⁹ expectãda, ita dũ q̃s est in extrema famis nẽcitate: non dz ſilr famelico panẽ nẽcartiũ extoꝛq̃re. Dec ille. Modo sic est ħ. nã exigẽdo ab emptore inscio p̃ciũ excedẽs occasionẽ dãni dat eidem.

Ad rationẽ scõi dõm. q̃ assumptũ est verũ qñ id fit sine iniuria primi. vt si q̃s indigñs sit ad emendũ a me/vel a vicino meo: z ego emptorẽ allicio vt emat a me: z sic lucrer nõ iniuriãdo in vllo meo vicino: nõ pecco. Sec⁹ si id fiat cũ iniuria primi. vilipẽdendo merces suas/aut detinẽdo vicinũ ligatũ: ne possit tenere fozũ rerũ suaz. Et licz tertiũ dictũ scõi mõi dicẽdi sit verũ: tñ ratio ad id adducta eq̃ posset ꝓtra ꝑmũ dictũ duci. Nã quez vitare dãna/est eũ locupletari: cũ nõ minoꝛ ꝟtus sit q̃rere/q̃ pta tueri. igiꝫ etiã nõ dz q̃s cũ alterius iactura velle sua dãna vitare. Inter has tres opiones eligaꝯ q̃ pl⁹ videaꝯ rõi cõsona. Nã ꝑma vł laxioꝛ z mitioꝛ. scõa eq̃oꝛ. ẽtia lz videaꝯ duꝛioꝛ: tñ vł de rigoꝛe verboꝛ.

Vide etiam aliq̃ ad hanc materiã cõducẽtia supra q̃stione. xxxvj. exemplo sexto.

¶ Questio. LXIII.

Vtrũ parato emere

mercẽ in A: liceat eã emere p̃ p̃cio currẽti in A: nõ obstãte q̃ sciat/vel ꝓbabiliꝫ credat pe rũsse/vl̃ stari ꝓturas mltas ꝓsiles merces: ꝑ quaz ꝓditionẽ ꝓbabiliꝫ credit: q̃ crescet p̃ciũ illi⁹ mercis vltra p̃ciũ currẽs in A. De hac q̃one possunt recitari tres mõi dicẽdi p portionabiliꝫ ad tres modos recitatos in p̃cedẽti q̃one: z ꝓportionabiliꝫ possent forma ri dicta z rõnes hincinde. ita q̃ vbi ꝑus dicebaꝯ de vẽditore: nũc dicaꝯ de emptore. et vbi ꝑus ponebaꝯ q̃ p̃ciũ currens in A erat ꝑ. tũ ꝑ affluentiã merciũ nõ valuit. ꝑ. sed tm̃. ix. vel. viij. sic ecõtra ħ poneꝛet q̃ p̃cium currẽs in A erat. viij. z tñ ꝑ ꝓditionẽ mercium nõ tm̃ viij. sed. ix. vel. x. valuit. Et eodem mõ posset q̃ri: q̃n q̃s emeret rẽ p̃ p̃cio qđ hodie ẽqualet merci: q̃ tñ scit q̃ cras tale p̃ciũ/ vel numisma phibebiꝫ in toto/vel saltem decꝛeꝯ cras/q̃ non accipiaꝯ amplius p tanto valoꝛe: sic bucusq̃ fuit acceptũ: z quia lector illa poterit p seipm metiri. ideo vlteriorem tractatũ huius q̃stionis tanq̃ sufficiẽter tactũ in p̃cedenti q̃stione omitto.

¶ Questio. LXIIII.

Vtruz merces imutatas carius vendere q̃s sint empte sit illicitũ:

Solo q̃nis stat in vna distinctiõe: z duabus ꝓclonib⁹. Distinctio est. mercẽ aliquam mutuari/p̃t intelligi dupliꝫ. Pzio. q̃ mutetur intrinsece. Sc̃o extrinsece. Si p̃mo modo ħ est dupliꝫ: aut artificialiꝫ. vt cũ q̃s ex ferro empto facẽ cultellũ. Aut nãliter: z hoc tripliꝫ. q̃ant in suba: aut in q̃titate: aut in q̃litate. Exñ p̃mi. emit minerã aliq̃ã aliã ab auro z ꝑter applicationẽ agentiũ naturaliũ / illa mutaꝯ in aurũ. nã q̃uis applicatio sit artificialis: ipa tñ actio actiuoꝝ applicatoꝝ ẽ naturalis: z effectus etiã nãlis. Sil̃r si emit vinũ: z illõ mutaꝯ in acetũ nobilissimũ: qđ cõtingere p̃t in illo loco/vl̃ regione esse cariꝫ vino. Exñ sc̃i. emit pullũ eq̃: q̃ cũ vendiꝯ/ẽ magn⁹ equ⁹ factꝰ. Exñ tertij. emit mustũ: z cũ vendit est defecatũ z lympidũ factũ. Si aũt extrinsece mutaꝯ. ħ fit multipliꝫ: z possũt enũerari septẽ modi. Pzio rõne loci. vt emi mercẽ venetijs: z adductã vẽdo tibi. Unde ꝑ̃bus. f. politice. ad acq̃rendũ pecuniã vtile est exptũ esse circa possibilia: q̃lia i q̃bꝰ locꝝ sũt rara: z sic p̃ciosa. qz oẽ rarũ chaꝝ. ió res abundãtes alicui: sũt ibi viles et trãslate ad locũ vbi sũt rare: p loci mutationẽ fiũt p̃ciosiores: z sic cariꝰ vẽdi p̃nt. Uñ z ibi distiguit duas species mercature. scz naucleriaz: q̃ fit nauibꝰ p mare z soztigiã: q̃ fit p terrã in eqbꝰ z mulis. z ꝓma ẽ magz lucratiua: qz citius z cũ minoꝛibꝰ expẽsis transferunt̃ res ad loca vbi sũt p̃ciose. Sc̃o rõne tpis: vt emi tpe q̃ vile p̃ciũ currebat: z vẽdo tpe q̃ carũ p̃ciũ currit. Tertio rõne copie vl̃ penurie. vt aliq̃s emit tpe q̃ copia erat illi⁹ mercz/z sibi simiiũ: z vẽdit tpe q̃ ẽ ei⁹ penuria: eo q̃ ꝓsil̃es merces ꝓierũt vl̃ ꝓsupte sunt. Quarto rõne dãni vel ḡuaminis iminẽtz vẽditori. vt emit vili p̃cio: z cũ ab emptore iducit̃ p p̃ces: vt sibi vẽdat patiꝫ dãnũ vel ḡuamẽ. z tñ tpe emptionis. nõ iminebat sibi tale qđ ex carẽtia illi⁹ rei. Quito rõne cõplacibilitatz i emptoribꝰ: vt cũ emebat/nõ erãt emptores affecti ad hmõi mercẽ. postea ꝓ̃ lz merx nõ sit in se mutata: incipit emptoribꝰ admodũ placere. sic nõnũq̃ videm⁹ fieri i pãnis certo colore tinctz. Sexto rõne opaz. q̃s vtilit impẽdit vẽditori circa eã a tpe q̃ eã emerat: vtputa qz ĩterim eã in eẽ ꝟfuauit: q̃ten⁹ tũc cũ ea optarẽt: possent i pmpto hẽre: z nõ cogereꝯ añ illũ tps emere z ꝟfuare: nec etiã in illo tpe cogereꝯ discurrere ad extrema loca. Nam talis merx ẽ valde aptabiliꝫ hoibꝰ: quã tũc cũ ea indigẽt hẽre p̃nt in pmpto: z quã nõ cogũt accipere: añq̃ eis bñ placeat: cui⁹ ipi ĩterim sustinerẽt p̃culũ. Et ad hũc modũ etiã p̃t reduci/qñ q̃s emit mercẽ in magn̄ q̃ntitate: z eam vẽdit minutatim: q: vẽdẽdo minutatim plures opas ipendet circa mercẽ añ z in vẽditiõe: q̃s si tota simiiter vẽderet. Dñ notãter q̃s vtiliꝫ impẽdit ex cã tacta in. q. lvj. Septio rõne estimationis: vt si merx ĩ se in nllo ẽ mutata: tñ cum eã ille emebat/latebat hoies ei⁹ bonitas. et postea cũ vẽdit magz apperz z inotescit sibi z alijs bonitas illi⁹. Ad illũ modũ mutationis: et p̃t ꝺduci mutatio: q̃ mutaꝯ merx illo mõ q̃ posit⁹ ẽ. q. lvj. ꝓclioc. iij. i fine q̃nti ma

Ꝑma ꝓclo. mercem (nuductiui, intrinsece imutatã carius vendere q̃s est empta: nõ est illicitũ si est mutata extrinsece: dũmodo illa mutatio sit ad melius: z maioꝛitas p̃ciij ꝓporcionet illi mutatiõi ad melius. qz tũc maioꝛitas p̃ciij nõ respicit mer-

cem ꝑcise ī illa ꝺditiõe in q̃ fuit empta: sed ī illa ad quã nũc ꝑ mutationẽ venit/ q̃ ꝺditio est estimabil' ꝑcio: mõ licitũ ẽ rẽ estimabilẽ ꝑcio vẽdere: ꝑ ꝑcio illi ꝓportionato, igit' licitũ ẽ illã maiorit̃ẽ ꝑcũ exigere.

Bcꝺa ꝓcl'o, mercẽ oĩno ⁊ simpl'r ĩmutatã tã ītrinsece q̃ extrinsece carius vẽdere q̃ sit empta: si ẽ pure ⁊ iuste empta ẽ illicitũ: q᷑ tũc ipam maiorit̃ẽ ꝑcij accipit sine vlla cã ⁊ rõne, non em̃ põt allegare se ꝑ merce recipe cũ merx sufficiẽter sit soluta: remota illa maiorit̃e/ neq; ꝑ aliq̃ ꝑ eũ circa mercem opato: q᷑ tũc merx fuisz aliq̃ mõ mutata ītrinsece vl' extrinsece, igit' ℞. ãt merx eẽt sufficiẽter soluta remota illa maiorit̃e, ꝓbat'. Nã da opositũ: tũc ipe ĩiuste emisset: ꝺãdo scz nimis ꝑ cũ. huic ãt opositũ supponit ꝓcl'o, supponit em̃ q᷑ ꝺederit sufficiẽs ⁊ iustũ ꝑcũ ꝑ ea, ⁊ q᷑ vẽditor nihil sibi remiserit vl' donauerit de ꝑcio. Nã nisi ℞ supponat' ꝓcl'o ñ cẽt vera: q᷑ si rẽ valentez ꝛ. emisz ꝑ, v, ⁊ reliq̃ q̃nq; vẽditor sibi ꝺonasset: ipe vẽdere posset car' q̃ emisset, iõ notãret dz in ꝓcl'one si pure, i, sine ꝺonatõe ꝓcurrẽte ⁊ iuste, i, nõ ꝺiminuto ꝑcio ẽ empta. Et in illo sensu dz intelligi dictũ Chrys', sup illo Mat, xxj, dicẽs, Eiciebat de tẽplo q̃ cõparat rẽ vt illã integrã ⁊ ĩmutatã vẽdẽdo lucret': ille ẽ mercator q̃ de tẽplo dei eiciẽ, ⁊ ibi dẽ ecõtra nõ ꝺenat illũ q̃ rem aliquaz emit ⁊ eã mutat ad formã artificialẽ, ⁊ sic eã car' vẽdit q̃ emerat: ⁊ q̃uis tãtũ de vna mutatione ponat exẽplũ: tñ alias etiã nõ excludit.

Contra hãc ꝓcl'onẽ arguit'. Sũmiste iustificãt sequẽtes duos casus: vbi tũ res oĩno ĩmutata car' vendit' q̃ sit empta. Prim' ẽ: si q̃s emit mercẽ ꝑ, x, ⁊ in eadẽ ciuitate vl' domo absq; vlla traiectione merciũ/ vl' modica q̃ nulli' ẽ estimatõis ⁊ sine mutatiõe ad vllã melioratiõez extrinsecã vl' intrinsecã vẽdit ꝑ, xij. Scꝺs: si vis mihi libr̃ũ vẽdere ꝑ, x, ⁊ ego nõ intendo emere: nisi pri' ĩueniã aliũ q̃ sit stati emptur' a me ꝑ xij, ⁊ post q̃ illi alteri vẽdidi ꝑ, xij, emo a te ꝛ. Dicendũ q᷑ ꝓcl'o noãter dic̃, si ẽ pure empta, i, sine remissiõe aliq̃: ita q᷑ ꝑm' vẽditor nihil remisit q᷑ exigisse potuisz: puta q᷑ vẽdidit ī gradu rigido: q̃ extat tãq̃ limes ītra latitudinẽ iusti precij: sec' vbi ī gradu mediocri vel pio vẽdidit remittẽs gradũ rigidũ. Nõ ꝓdicti duo casus nõ ꝓnt iustificari: nisi, vbi res nõ fuerat pri' ꝓdicta puritate empta, nam si, x, ꝑ q̃ tu ꝑmũ emisti: fuerũt gid' grad' ⁊ limes iusti pcij: nõ potez stari in eodẽ loco ⁊ tpe vẽdere ꝑ, xj, vel, xij, sec' si x. fuerũt pius grad', nã tũc potez vẽdere ĩ cõtinenti ꝑ, xj, q̃ sũt mediocrz g̃dus, vl' ꝑ, xij q̃ sũt rigid' g̃dus: ita tñ q᷑ oẽs illi tres gradus sint ꝓtẽti intra latitudinẽ iusti pcij, nec in ℞ peccat': q᷑ nulli fit ĩiuria. Nã si pius vẽditor oĩno ꝺonasset precij emptori vl' me dietatez pcij: nihilomin' posset emptor vni alteri vẽdere ꝑ precio integro: dũmõ iusto. De istz g̃dib' est etiã habitũ, q, lvij. Cõtra sic sic: igit' dictũ Chrys', nõ hꝫet ꝓiuracem: nisi q̃ ĩmutatã mercẽ car' vendẽdo excedit precij iustũ, iz ℞ nõ: q᷑ tũc nõ pl' ℞ diuisset de merce ĩmutata q̃ ℞ mutata: q᷑ vtrobiq; peccat': si illõ car' us sit vltra iustũ pcij, ⁊ sic pari passu ambularẽt carius vendere ĩmutatã ⁊ mutatã mercẽ: q᷑ neutrobiq; peccat': si nõ excedit iustuz precij: si ãt excedit/ tũc vtrobiq; peccat'. Dicendũ/ q᷑ rõ q̃re Chrysostom' ℞ dixit ꝺ ĩmutata poti' q̃ ℞ de mutata: q᷑ de mutata potest exigi mal' precij q̃ fuerit empta: etiã si in gido gradu fuerit empta: eo q᷑ mntatio ei' ĩ melius merek' aliquid precij sibi supaddit: nõ sic de merce omnino ĩmutata.

¶ Questio. LXV.

Vtrũ tempore messis emẽs blada: vel tpe vindemiaz vina: ⁊ ea carius vendẽs peccet. Solutio q̃nis stari vna distinctiõe: ⁊ q̃ttuor ꝛclusiõib'. Distinctio est. duplr ꝓtingit ꝓdicta emere. Primo economice: vt cũ q̃s emit ad eorũdẽ vsũ ꝑ se ⁊ sua familia. Scꝺo nõ economice: vt cum q̃s emit tm̃ ad reuendẽdũ q̃ten' reuendẽdo

Prima ꝓcl'o, economice (lucretur. emẽs ꝓdicta ꝓdicto tpe: non peccat: si postea cũ illa car' solet vẽdi car' vẽdit: puta: q᷑ emerat m'ta credẽs se oportere eisdẽ vti: i tãta q̃ntitate: ⁊ tñ postea cõpit q᷑ ñ indiget eis ī tãta q̃ntitate, iõ reuẽdit. et ℞ ꝑ maiorẽ q̃ ipe emerat: q̃uis nõ emerat ea ad hmõi reuẽditionẽ, vl' etiã iz videat se vsurũ eis: vel silibꝫ in tãta q̃ntitate: tñ q᷑ futurũ est (vt ipe cõjcit) q᷑ multũ decrescẽt talismodi merces ī precio, iõ ne postea eis cogat' vi tãq̃ magno precio emptis: cum tñ tpe vsus poterit ꝓsimiles ĩuenire ꝑ vili precio, ideo vendit pro precio nunc currẽti ei q̃ stati illa ꝓsumet in precio currẽti tpe vsus.

Bcꝺa ꝓcl'o. Si emens emeret tm̃ ea ad reuẽdendũ adhuc in sex casibus: põt excusari saluo illo q᷑ addek' illis ī sequnti ꝓcl'one. Primus, q̃n nõ intendit vllo modo lucrũ ex hmõi emptione ⁊ reuẽditiõe: nec ꝓncipal'r/ nec scꝺario: iz tm̃ vt puideat relp, de victualibꝫ tpe ĩminentis nẽcitatis. Rõ hu.' casus iustificationis assignat' duplex. Prima, q᷑ Joseph hoc fecit, emit em̃ plurima frumẽta tpe vilitatis: ne si ipe nõ emisset: blada fuissent extra regnũ egypti abducta ⁊ vendita: ⁊ tpe future famis q̃ã puiderat nõ habuissent regnicole vñ vixissent: et meli' fuit eis q᷑ intra regnũ suum inuenirẽt ea ad emendũ: q̃ q᷑ fuissent ꝓpulsi ad dispondũ sibi extra regnũ: vbi forte etiã nõ potuissent inuenisse: eo q᷑ alibi pdige ꝓsumpta fuissent/ vel nõ nisi cũ lõge maiori incõmoditate acq̃sijssent. Scꝺa rõ, q᷑ talis ℞ctus nõ vestit' malo fine: sed bono, non em̃ ꝓt' lucriũ suũ q̃ satisfiat cupiditati / fit ℞ctus in ℞ pmo casu: sed pro bono relp, q᷑ vtiq; est virtuosũ. Scꝺs casus, si cã pietat' ꝛ in pauperes ꝺ facit: vt puta emit vt reuẽdendo lucret': at tamẽ illõ lucrũ vt el'ynã vult ĩ pauperes crogare: nõ suo marsupio applicare. Rõ. q᷑ ille ꝓtractus vestit' est bono ⁊ pio fine: ⁊ non min' pio q̃ ꝑcedens: q̃ tñ est iustificat', igit'. Tertꝺ, si ꝺeo emit: vt rustici q̃ ad forũ ea attulerũt: aut afferre hẽnt: nõ coganť ibi diu stare: ⁊ pderetꝑs suũ: ⁊ negligere culturã terre/ sed pot' q᷑ possint cito abire: ⁊ in agris remanere: ⁊ intendere culture/ q̃ est in bonũ totius reip, cui' vtilitatẽ in hac pte intẽdit pro mouere. Rõ, q᷑ ille coincidit cũ pmo ī fine: q᷑ vterq; ꝑstituit sibi pro fine bonũ reipublice. Quartus casus, q̃n ideo emit: vt rustici non coganť in stãdo/ vel afferẽdo negligere culturã suã: ⁊ hoc ĩcẽtum illa negligẽtia est ipis rusticis dãnosa: q̃ꝫ puate vtilitati intẽdit in hac pte ꝓsulere ⁊ subuenire. Rõ, quia tunc ꝓtract' ille vestit' fine pio, s, ad succurrendũ primo. Illi etiã duo casus, s. q̃rtus et tertius videnť a ꝓbati. l. ij. ff. de nũdinis. Quintus, si id facit ꝓncipal'r ꝓt' suũ cõmodũ puatũ: ita tñ q᷑ emit in mag̃ ciuitate: ⁊ ea vẽdere intẽdit: ⁊ vendit minutatim, ⁊ hoc sive statim/ sive nõ statim. Rõ, q᷑ tũc res empte censent' mutate/ ⁊ alit' se habẽtes / q̃ fuerint tpe emptiõis: saltẽ extrinseca mutatione tacta in q̃stiõe pcedẽti. Et ille casus est pro tabernarijs: q᷑ emũt vina in magna ciuitate: ⁊ vendũt per mẽsuras puas. Sextus, si id facit ꝓncipaliť ꝓpter suũ cõmodũ puatũ: etiã si emendo in magna ciuitate: postea vendat sil'r in magna ciuitate carius: eo q᷑ tunc alis tales merces sũt/ vel fiũt cariores: dũmodo ipe nõ intẽdat per hmõi suã emptionẽ vllas caristias inducere, ⁊ ille casus est p relicꝫ curatoribꝫ vini: q̃ ea in magna copia hincinde colligũt: ⁊ sciũt ea ꝓfuare i bona dispositõe.

Tertia ꝓcl'o. Casus scꝺe ꝓl'onis nõ sunt licite sic ponunť: nisi apponat' eis duplex cõditio: q̃ si defecerit eis/ erũt illicite: si aũt assint/ erũt licite, opz enim q᷑ emptor in ꝓdictis casibꝫ p suã emptionez nõ solũ non intẽdat inducere caristiam/ aut grauamẽ reip. sed nec etiã de facto inducat eam: seu q᷑ illa sua ꝑemptio de facto non cedat in ꝓiudiciũ illoz qui economice vellent emere: q̃ ꝓiudiciũ ipe scit/ vl' scire deberet, hac em̃ ꝺitione duplici deficiẽte/ ꝓdicti casus sunt illicite: nec excusabiles. q̃ ptz inductiue. Pro ꝺe ꝑmo, nam nõ est licitũ alicui facere cõtractũ: quẽ ipe vl' facit vt dãnosus sit reip, vel quẽ cõjecit/ vl' cõjcere deberet eẽ eidẽ dãnosum: etiã si cũ faciat in bonũ reip, seu ad vitandũ futurũ dãnũ: si illõ bonũ seu vitatio futuri dãni sit incerta / ⁊ pendens ex dubio euẽtu futuro: ⁊ damnũ q̃ nũc infert: sit certũ saltẽ ꝓbabil'r: aut si etiã conjciať probabil'r euẽtus futuri dãni/ cuius vitationẽ vult ꝓcurare: attñ quãtitas illi' futuri dãni sit incerta: ⁊ tamẽ quãtitas dãni vl' ꝓiudicij q̃ nũc inferť coitati est certa. Hoc em̃ nõ est aliud q̃ certũ vuln' inferre coitati: ne aliud vuln' q̃ nõdũ est certũ/ euitek': vel saltẽ nõ est certũ/ si illõ euenturũ sit tanti picli: quãti est illud q̃ nũc inferť. Hec sufficit ratio duplex allegata pro eo. Nã Joseph hoc nõ fecit: nisi salua duplici ꝺitione ꝑdicta: q᷑ nec intẽdebat ꝓiudicare: nec etiã de facto ꝓiudicauit economice volẽtib' emere, imo nõ vl' illud exẽm ꝑcise esse de pmo casu: q᷑ Joseph ꝑter bonũ reip, seu regnicolar̃: etiã intendebat lucrũ sui dñi: vt effect' rei docuit: q᷑ egyptijs succurrẽdo, s. vẽdẽdo eis frumẽta oẽz pecuniã eor̃ collegit in erariũ regis: ⁊ cum boc tam possessiones in vniuersa egypto/ q̃ psonas earundẽ redegit in futuretem regis. Scꝺa etiã rõ nõ valet, q᷑ iz bon' finis reꝙrat' ad bonitatẽ actus: tñ nõ sufficit se solo: sed opz etiã alias circũstantias adesse. Similiter fcꝺs est illicitus, si sibi desit duplex

ꝑdicta ꝺditio, nam nō est grauāda reſpubli
ca ⁊ coītas economice volentiū emere: etiaꝫ
ſi lucrū intrētū in illo ꝙuamīne ꝙs velit pau
peribꝫ/aut alteri pietati applicare. Sic̄ non
ſunt auferēda bona diuitū vt denꝫ paupibꝫ:
nec ſunt faciēda mala/vt eueniāt bona. bla
da eſſ̄ ⁊ vina ꝓncipaliꝫ exponūt ad foꝝ/ꝙꝛ
economice volētes emere. Principali aūt fi
ni nō est ꝓiudicandū ꝙꝛ aliū finē quē ꝙs ꝓ
tendit. Tertiꝰ reꝓbaꝫ vt ꝓmus: ⁊ q̄rtus ſi
cut ſcḋs. Quintꝰ reꝓbaꝫ, qꝛ q̄uis illa ven
ditio ſit in ſe nō illicita: eo ꝙ rem emptā nō
īmutatā vēdit cariꝰ: ſed mutatā: tñ nō est li
citū facere ꝓtractū dānoſum reipublice/vel
coītati ꝙꝛ bonū ꝓuatꝰ: qꝛ em̄ ꝙlibet ꝓuatꝰ
multa hꝫ a republica, ſ., ꝙſolatōꝫ: ꝓtectionē:
ſubuentionē: ⁊ ſiliꝫa, potiꝰ dꝫ eius bonū am
plecti ꝙꝛio ⁊ ꝓuato bono neglecto/ q̄ꝫ econ
tra. Silꝫ in ſecto nō ſufficit ꝙ non intēdat
inducere cariſtiā: ſed etiā req̄rit ꝙ de facto
p ſuā ēmptionē nō iuducat/ ſeu non ꝓiudi
cet economice emere volentibꝫ: qō ꝓteiudi
ciū ipe ſcit/vel ſcire deberet ⁊ poſſet.

Ex his ſeq̄t ꝙ modū cozollariū ꝙ lau
dabilis ozdinatio eēt ꝙ recto
res reip, in ſuo foro ꝓſtituerent certū ſignū:
aut ꝓſidēres ꝓſtituerēt in ſua ⁊ra certū tps:
ante cuiꝰ remotionē aut lapſū nullꝰ auderet
victualia ꝑdicta aut cōſilia emere: niſi qui
economice veller talia emere, q̄ remoto/vel
lapſo liberū eēt reliq̄s emere, nā tunc econo
mice volētes emere nō poſſent conq̄rī de ꝓ
iudicio: qō eis fieret per reliq̄s. Alioq̄n eis
multiplr̄ pōt ꝓiudicari p reliq̄s. Pꝛio, qꝛ re
liq̄ ex q̄ nōnunq̄ habēt domi ꝓſiles merces
q̄s vellēt libenꝫ care vēdere/offerūt vendi
tori in foro publico magnū ꝑciū: ob qō eco
nomice emere volētes/cogenꝫ eo maius ꝓ
ciū exponere. Scḋo, qꝛ ex q̄ ceteri ꝑemūt il
las merces: economice emere volētes/nō in
uenīūt ampliꝰ hui⁹cemōi merces: niſi ab il
lis ꝑemptoribꝫ q̄ eos ſtringūt ad aſcenſum
precij: q̄ alꝫs ꝙ minoꝛi habuiſſent. Quā vtu
perabiles aūt ſint ꝑemptores tales: imo q̄s
rite dixerim/ ꝓemptores ſint: ptz a ſiliꝫ, naz in
oī vituꝑio dignū esſet mēbꝝ corꝑis qō ꝓ
ſui inſatiabilitate/aut ſupfluitate tāt̄ vſur
paret alimēti: qō oibꝫ alijs mēbꝛis ꝑiudica
ret in his q̄ eis magis neceſſaria eēnt/q̄ꝫ ſit
illi mēbꝛo neceſſaria tāta q̄ſtitas: cū ꝓm oꝛ
dinē naturalē vnū mēbꝛū paratū ſit ſe expo
nere ꝙꝛio ꝑiculo: qtūs reliq̄ mēbꝛa/quoꝛuꝫ
est maioꝛ numeꝰ: ⁊ q̄ ob mꝛitudinē cēſent
eſſe ipm̄ corꝑ: ꝓfuenꝫ i eē. Tales itaq̄ tāq̄
peſtiferi abſcindēdi eēnt a republica: ſic mē
bꝛū ꝑdicto mō ſe habēs abſcindēdū eſſet a
corꝑe nāli cui est tā dānoſū: ⁊ nihilominꝰ ta
les tenenꝫ ꝓ ſuā ēmptionē leſis ſatiſfacere
q̄ eos ſciūt, ꝙ ſi neſciāt dent paupibꝫ ꝓeis
ꝙ ſi eos ſciāt: attn̄ q̄ntitatē i q̄ creḋūt
eos leſiſſe: ⁊ de reliq̄ agāt hoc mō/ꝙ de cete
ro i ſuis elemoſynis intendāt: ꝙ ſi ſint obli
gati leſis i maloꝛibꝫ q̄ſ̄ ſtituerit ꝙ velit illaꝫ
ſuaꝫ el'ynas eiſdē cedeſ̄ i bonū ꝓ tāto: i q̄nto
eēnt eis obligati. Si aūt ſciret quātitatē: ſz
illa ꝓtinēt innumerabiles minutias p ſingul
leſis agat id qō i ſili dictū est. q. lvij, ꝙclone
q̄rta. Si aūt ꝑdicta duplici ꝺditiōe extāte
ꝑdicti ſex caſꝰ ſint liciti ptz: qꝛ nllꝫ apper tō
ꝺdēnatōis: cū nlli ſint dānoſi/nec ſint veſti
ti malo fine, igiſ̄. Et ꝑſertim ō ꝓmo ꝑbaſ̄ ꝙ
ſit licitꝰ. Nā tal'reductiue pōt eē idē cū caſu
ꝓme ꝙclonis. Nā exq̄ in ꝓmo caſu emptor
emerat ad nullū lucrū ſuo marſupio ꝙuato
vl'etiā fiſco reipublice applicādū: ſz tm̄ intē
dit ſuſtētationē cōitaꝫ: ipe gerit negociū q̄
ſi patriſſamilias: reſpectu famille. Nā ⁊ pat
familias economice emēdo intēdit puidere
ſibi: ⁊ familie de ſuſtētatiōe, ⁊ idē faḋ ꝑdicꝰ
reſpectu oīm i ſua ciuitate vl'regiōe: q̄ ſunt
q̄ſi ſua familia i hac ꝓte cū gerat negocia pa
triſſamilias ꝓ eis. Si aūt ipſe emptor hoc
faceret ob lucrū applicandū fiſco reipubli
ce: hꝫ ñ applicādū ſuo ꝙuato marſupio: quē
admodū pleriq̄ ꝓſules ⁊ rectores ciuitatuꝫ
vel cōmunitatū faciūt: q̄ talia emūt: ꝓtim vt
ſuccurrāt incolis ſuis tpe famis: ⁊ ꝓtim vt
q̄ inde lucrabunt: applicēt cōmuni fiſco re
gentie ciuitatiſ̄, talis inq̄ caſus non reducet
ad caſum ꝓme ꝙclonis: nō esſet tamen illici
tus: dūmodo adeſſet ꝑdicta duplex condi
tio, alioq̄n non esſet eis licitū, nam tunc nō
eſſent pij patres, vellent inq̄ ipinguare ca
put ſcz poteſtatem regitiuā in ſuo fiſco cum
maceratiōe mēbꝛoꝝ. Predicto moderami
ni: vt non indiſtincte condemnenꝫ ementes
bladū ⁊ vinū tempoꝛe meſſis: vt poſtea cari
us vendant accedit dictum docto, ſolēnis
Henꝛ, Bandē, in quo dlibetis: vbi ait, hꝫ ta
les poſſint peccare ex cupiditate: non tamē
ex forma cōtractus est ibi peccatū: equaliē
em̄ pōt ſeruare mediū iuſtitie: ne plus iuſto
emat vel vendat ꝓ tempe: ille qui emit ad ꝛe
uendendū: ſic̄ q̄ ad vtendū emit: ⁊ eq̄liter pt
vterq̄ fraudē cōmittere. Hec ille.

Contra tertiā ꝙclonē arguiſ̄, ſilij, q.
ilij, c, q̄cunq̄, videſ̄ ꝑdictus
ꝙctus indiſtincte ꝺdēnari q̄ſ̄ fit ꝙꝛ lucrū: ⁊
cenſeſ̄ illud lucrū turpe. Dōm ꝙ c, intelligiſ̄
⁊ etiā ſic loquiſ̄/q̄ſ̄ id ex cupiditate fit: puta
qꝛ alijs/ſi etiā de certo nullis ꝙctibꝫ lucraꝛi
uls ihiaret: adhuc valde ſufficienter bñret ſu
ſtentatōem ꝓ ſuo ſtatu ⁊ ꝓſona: attn̄ ductus
cupiditate aggregādi diuitias in īmenſum:
inhiat hmōi lucris, ſecꝰ aūt ſi indiget lucro
raliꝛ ⁊ maxime ſi alia nō nouit q̄ꝫ ſe et ſuos
ſuſtētet q̄ꝫ mercando taliter: dūmo tñ aſſint

Ecdo arguiſ̄, Si (ꝑdicte ꝺditōes,
ꝑdictaq̄ rep emptionē nō eco
nomicā nō liceret facere: tūc q̄ñ inducit cari
tiā, igiſ̄ nec liceret hñti tales merces: opta
re: vt ſupueniat cariſtia, ⁊ ſi ſic. igiſ̄ nec lice
ret habēti eas q̄ñ actu aduenit cariſtia habe
re placētiā de illa, hoc ſcḋm q̄ñs vr falſuꝫ.
igiſ̄ ⁊ ꝓmū q̄ñs, ⁊ ſic etiā añs. ꝓma q̄ñtia ꝓ
baſ̄, qꝛ qō nō licꝫ ꝑcūrare vel efficere: non lꝫ
etiā optare vt fiat. Scḋa q̄ñtia ꝑbaſ̄, qꝛ da
oppoſitū q̄ñtis ſcḋe q̄ñtie, ſ., ꝙ liceret hꝫe cō
placentiā de cariſtia q̄ ſupuenit: tūc vr etiaꝫ
ꝙ liceret eā anteq̄ ſupuenerat optare vt ſup
ueniret: imo etiā ꝑcurare, qꝛ nō niſi ō bono
est habēda ꝓplacētia: ⁊ bonū licitū est opta
re vt fiat: ⁊ etiā ꝑcurare. ſic̄ em̄ ꝓplacētia eſt
dere ꝑſenti, ſic optatio de re futura, falſitas
q̄ñtis ꝑbaſ̄, qꝛ tūc etiā eis nō liceret ꝓplacē
nāḃie de leuādo magnū ꝑciū rerū ſuaꝝ: ꝺa
hoc videſ̄ eſſe cariſtia. ſ., rem multū ꝑciū va
lere. Dul⁹ ſolo pōt hꝫi ex his q̄ in ſili dicenꝫ
iſra q., lxxxj, ō diūſitate obiectoꝝ volūtaꝫ.

Quarta ꝙclo. Inducētes q̄uis mō
cariſtiā in bladis ⁊ ſiliꝫibꝫ,
puta impediēdo/vl'impediri faciēdo vl'de
tinēdo naues vel nautas annonā cōducen
tes/nō ſolū incurrūt penā in foro dei: ſz etiā
in foro ciuili. Nā puniunt penа, ex. aureoꝝ
lꝫ, ff. ad. l. iuliā, de anno, ⁊ etiam corꝑaliť, i.
annonā, ff. de extraoꝛdinariis criminibꝫ, et
ideſt i illo q̄ facit minutōꝫ bladoꝝ: ꝑ ꝫ, ſ., ꝙ
emit oēm q̄ſtitatē bladoꝝ q̄ inuenire pōt: et
ꝓfuat vt tpibꝫ minꝰ fructuoſis oēs ad eum
recurrere habeāt: ⁊ ſic eis cariꝰ vendat, vt in
dicta lege, annonā. Et ꝺr notāť in bladis et
ſiliꝫibꝫ: qꝛ nō ē ſolū ꝓhibita cōgregatio gra
ni: vt poſtea carius vendaſ̄: ſed etiā q̄ſ̄cūq̄
ſpecieꝫ ⁊ materiaꝝ ꝓtinentiū ad victum/vel
vſum humanū q̄tūs ipi ſoli vendāt: ⁊ ſic eaꝫ
riſtiā inducāt in republica, vt in dicta, l. vni
ca. Lozollariū. Qui g̃ dat arras in emptiꝛ
onem oīm aromatū ciuitatis: vt ipe poſtea
carius vēdat: cū ꝑſciuerit naues adducen
tes foꝛe ſubmerſas ꝺr facere monopoliū: et
incidit in dictā penā dicte. l. vnice. ⁊ tales tē
poꝛe nēcitatis ⁊ cariſtie poſſunt cogi: vt etiā
miꝰ iuſto precio vendant. l. ij, §, cum in eoꝛ
dem, ff. ad. l. rodiā de iactu.

Questio. LXVI.

Vtꝝ in ſequēti cōtra
ctu paulus cōtrahendo peccet: ⁊ petrus in
ducendo eū ad talē cōtractū etiā peccet, pu
ta paulus teneaſ̄ petro in terminо vnius an
ni dare, c, flo, fortе ex hoc ꝙ petrus vēdide
rat ipi paulo aliquā mercē ꝓ, c, et expectа
uit ſibi de ꝑcio ad annū. Petrus poſtea in
digens ꝓmpta pecunia/petit paulū ſibi nūc
dare, xcv, ⁊ alia q̄nq̄ vult ſibi remittere. Nō
refert etiam an paulus ex aliq̄ alio ꝓtractu/
vel q̄ſi cōtractu: vel ex maleficio/vel q̄ſi ma
leficio teneaſ̄ ꝑdicta, c, dare petro in tmino
vnius anni. De hac q̄ſtione quo ad ꝓmam
eius ptem ſunt tres modi dicendi: duo ꝓmi
ſunt extremales; tertius est medius.

Primus igiſ̄ modꝰ indiſtincte dic:
ꝙ paulus peccet: ⁊ illius
ſentētie videſ̄ fuiſſe ſctus Tho. in epla illa q̄
fuit allegata ſuꝑ in q̄ſtione. lix. in ꝓmo argu
mento facto cōtra tertiaꝫ ꝙclonem. Ait em̄
inter cetera ſic, Ex ꝑdictis ptz ad id qō in
q̄rto caſu querebaſ̄, Nam ille q̄ ad certū ter
minū dare debet: ſi ante terminū ſoluit vt ei
aliq̄d de debito dimittaſ̄/vſuraz cōmittere
videſ̄, quia manifeſte tempus ſolutionis pe
cunie vendit: vnde, ad reſtitutōez teneaſ̄: nec
excuſaſ̄ ꝓpter hoc: ꝙ ſoluendo ante terminū
grauaſ̄: vel ꝙ ad hoc a creditoꝛe inducaſ̄: ꝙa
eadem rōne poſſent oēs vſurarij excuſari.
Hec ille. Contra hanc opinionem arguiſ̄.
Non est indiſtincte dicendū: ꝙ venditoꝛ ille
peccet/qui dando emptoꝛi dilationē ſolu
tionis precij: puta vendendo ei ad tminū ex
igit maius precium/q̄ꝫ exigeret ſi emptoꝛ ſta
tim ſolueret precium: ⁊ hoc ſiue illa maloꝛitas
maneat intra latitudinē iuſti ꝑcij: ſiue exce
dat eam, put patuit qōe. lix. ſub certis diſtin
ctionibꝫ: ⁊ in certis caſibꝫ ibidē exꝑſſis, igiſ̄
etiam non est indiſtincte dicendū ꝙ emptoꝛ

peccet q̄ dādo p̄cīū añq̄ sit termin⁹ ip̄m dā di vult min⁹ dare q̄ si ip̄m daret ꝑsolū in ter mino, tz ꝓña, qz nō videt rō diuersitatz hinc inde cū vtrobiq̄ sit mutuatio implicita scz tam ex pte dantis dilationē: q̄ ex pte antici pantz solutionē. Et ꝓfirmat: qz vt patuit, q. lx. emptori anticipāti solutionē i ipa emptio ne: puta: añ traditionē mercis licitū ē i cer to casu ibidē exp̄sso min⁹ dare p merce: etiā si minoritas sit extra latitudinē iusti precij, igit etiā post q̄ emptio cōpleta z inita p p̄cio iusto: z nondū adest termin⁹ solutiōis: si em ptor anticipet: poterit cū certa distinctiōe: z i certo casu excusari si aliquāto min⁹ det q̄ dare deberet i termio. igit nō dz indistin cte dici q̄ Paul⁹ in p̄dicto casu peccet.

Dcds mod⁹ dt indistincte/q̄ Paulus nō peccet z illius sententie fuit Joā. de ripa: ordinis minoꝝ: mod⁹ aūt ei⁹ iustificādi Paulū: patz ex solutiōe: quā ipse dat ad argumētū q̄ videri posset Paul⁹ cōdēnād⁹, nā argui possz sic. Paul⁹ dādo, xcv. z volēdo sibi remitti, v. vēdit tp̄s. vēdere ātp̄s ē illicitū. igit, maior pbat: qz dādo pecūiam añ t̄minū: ꝓcedit Petro p totū tp̄s p̄cedēs terminū vti pecunia sua nondū Petro debita. z p hac ꝓcessiōe vult aliq̄d hīe scz remissionē, v. q̄ est idē qđ datio q̄nq̄ flor. qz q̄ mihi remittit q̄nq̄ debita: pinde facit ac si q̄nq̄ mihi de suo daret. Et ꝓfirmat maior: qz q̄ dādo dilationē solutiōis p̄cū vult sibi eo plus dari: dz vēdere tp̄s. z ℔ ex illa cā: qz dā do dilationē ꝓcedit emptori vti pecunia q̄ vēditori ōbebat: z p hac ꝓcessiōe vult quid hīe, igit eadē rōne q̄ anticipando solutionē vult eo min⁹ dare: et dicet vēdere tp̄s, maior ptz i. c. ꝓsoluit, extra, ō vsurz. Ad hec rñdet distinguēdo de tpe, nā ē duplex tp̄s, qddā ē cōmune, qđ diffinit: est mēsura motus p̄mi mobil: z qz illud ita deseruit vni sicē alteri cū cōmune sit: ñ pōt vt ꝑ se vendi: qđ ꝓtingit q̄n q̄s rōne tm̄ dilatiōis tpis in solutiōe fiēda pl⁹ petit: vl cū i anticipatiōe solutiōis fiēde añq̄ det merx minuit p̄cīū: z ℔ reprobat in. c. p̄dicto z sil'ibi. Allud ē tēp⁹ ꝑ se q̄ē ita vni: vt puta mihi accōmodatū circa aliq̄ negociū q̄ ñ alteri, sicē cū debeo dare Petro centū hinc ad annū. z nō p̄t: illō tēpus val⁹ anni q̄ possū vti z exercere illa centū q̄ debeo Petro: ē mihi ꝑ se q̄ē ꝓcessum ad vtendū illis: put volo, z illō possum vendere vt meū: qđ facio: dū nunc soluēdo Petro dō sibi. xcv. vl' circit. Cōtra hūc modū dicēdi q̄ ad duo arguit. Primo ꝓcōnē eius i se. scdo ꝑ modū ponēdi z saluādi eā. Cōtra p̄mū arguit dupl'r. Prio sic. Paul⁹ dādo. xcv. añ t̄minū cessēt mutuare illa petro: eo q̄ non dū debat q̄cq̄ ei dare. mō nō est indistincte dicēdū: q̄ mutuāri liceat velle aliq̄d sibi remitti: aut dari a mutuatario, igit ēt p̄dict⁹ paulus q̄ censet eē mutuator: z vult sibi, v. remitti/nō ē indistincte iustificād⁹, sicē tū scda opinio fac in sua ꝓcōne. Scdo ad idē ex ꝓpria sñia z ꝓcessiōe eiusdē. Nā ꝓcedit q̄ vēdere tp̄s cōe est illicitū. mō ēt paul⁹ in p̄dicto casu vēdit tp̄s cōe: sicē ille q̄ anticipat solonē p̄cū añ traditionē mercis, mō (vt ipe met ꝓcedit/et exēplificat de tpe cōi) ille vēdit tp̄s cōe q̄ solutioue anticipat fiendā añq̄ det merx, igit, Maior h⁹ pbatiōis minoris pbat, q. sicē ille q̄ anticipat solonē p̄cū añ traditionē mercis: tradit p̄cīū qđ adhuc posset tenere i sua ptāte: z q̄ ipe deberet posse vti/z ip̄m exercere: z qđ nōdū tenebat dare venditori: eo q̄ nōdū tradit sibi mercē. sic etiaz facit ille qui post q̄ tradita est sibi merx: z p̄cīū est sibi dilatū ad t̄minū. z per ꝓns ante t̄minū posset bene vti illa pecunia, tū nihilomin⁹ eam tradit creditori, ille inquā etiā tradit p̄cium qđ adhuc posset tenere in sua ptāte: z ipa vti. et ip̄m exercere: ex q̄ nondū venit t̄min⁹ sibi p̄fixus. Scdo arguit ꝓtra modū saluādi illam opionē, z hoc tripl'r. Prio, qz ōt q̄ tp̄s cōe nō p̄t vēdi: z q̄ id vēdit tūc q̄ñ rōne dilationis tpis ꝛc. vel cū anticipatiōe ꝛc. vt supfuit ei⁹ sñia posita: tunc sic arguit. Aut intelligit q̄ illō tp̄s cōe nullo mō pōt vēdi. i. nec de facto/nec de iure, et tūc ꝺicit sibiipſi, qz immediate dixit q̄ illud vēdit q̄ñ tm̄ rōne dilationis ꝛc. Aut itelligit q̄ nō p̄t licite/vel de iure vendi: q̄uis de facto possit vēdi/seu vēdat, z ℔ etiā nō ē vex: qz nō vēdit ēt de facto i casu p̄dicte dilatiōis: qz illō est accūs p̄mi mobil': sicē z mot⁹ cui⁹ est mēsura vl' passio: vl' met est ipe mot⁹, mō nec vēdēs intēdit illud trāsferre in ēptorē: aut i el⁹ dñiū: nec etiā emēs intēdit illō assequi: qz illō nō p̄t assequi nisi p q̄to ille mot⁹ ꝑmi mobil' celebrat. z ℔ nō intēdit assequi a vēditore: sz tm̄ a deo expectat illud obtinere. Vñ ille mod⁹ loq̄ndi, s. q̄ ille vēdit tp̄s: q̄ rōe dilatōis p̄cū carl⁹ vendit/ē de rigore t̄monis falsus. vt iā oñsuz est: z ēt sup q̄stione, lix. Scdo sic, qz q̄uis (vt ibi dem ēt tractū fuit) ille mod⁹ loquēdi ad aliū sensū possit acceptari: tū si i illo accipiat: patebit q̄ eq̄ paul⁹ in p̄dicto casu vēdit tp̄s cōe sicē fac ille/quē ille mod⁹ dicēdi ōt vēdere tēpus cōe, qđ ptz. Haz ille q̄ ꝓcedit dilationē solonis p̄cū suo emptori: nō alia rōe/ vel ad aliū sensuz ōr ei vēdet tp̄s cōe: nisi qz p̄cio vl' lucro ꝓcedit ei: vt p tp̄s int'medīū vtat ille p̄cio: q̄ tū ipe vēditor deberet posse vti: ex q̄ illō eēt sibi debitū: si nō spōte sibi daret ille dilationē renūciādo illo vsui p illō tp̄s: z qz illa ꝓcessio dz esse gratuita: qz est mutuatio, lō ōr q̄ talis peccat vendēdo tp̄s cōe, i. vendēdo mutuatōez illi⁹ pecunie p illud tp̄s cōe. Mō paul⁹ in casu qōnis fac ēt ꝑsōe/ et ēqualens: qz dādo, xcv. ante t̄minū/ qtūs remittant ei q̄nq̄/ꝓcedit petro: vt p tp̄s intermediū vtat illo p̄cio: q̄ tū ipe paul⁹ deberet posse vti/ cū sit suū: z nondū debituz petro: cui tū vsui renūciat p illō tp̄s. Tertio sic, qz falsum ōr in ℔. q̄ ōr aliquē posse vēdere tp̄s ꝑ se: etiā ad sensuz ad quē ipe exponit. Nā vt ipe exponit/ ē ꝓcedere alicui vsuz rei sue: etiā si illa res sit pecunia: p illō tēpus q̄ ipse possz ea vti/z eā exercere, mō hoc est illicitū: q̄ illō nihil aliud est/ q̄ vendere mutuationem. Aliaz aūt rex ꝓcessio/ q̄ ꝓcessio nata est esse locatio/ pōt vēdi. i. pōt p illa ꝓcessiōe q̄d exigi: vt in ꝓcedēdo res nō mutuabiles.

Tertius (vt equū/ domū/ z hmōi. modus dicēdi pōt poni p duas ꝓclones. Pria est, si paulus vult sibi q̄nq̄ remitti/ nō rōne anticipatiōis/seu mutuatōis ip̄licite: sed rōe alicui⁹ interesse qđ patitur ex anticipatiōe: tūc excusat. qz mutuātilicet aliq̄d exigere vltra sortem rōne interesse qđ patit rōe mutuatiōis. Et aliq̄ tenentes illū modū dicēdi/ intelligūt ℔ de interesse dām emergētis: sed trepidāt illud dictū exte dere ad interesse lucri cessantz. Sed qz sup̄ habitū est q. xxx. idē posse dici de mutuante exigente q̄d rōe interesse lucri cessantis. z ℔ stando q̄busdā ꝓditionib⁹ ibidē tactis. Jō tenēdo ℔ p̄mū dictū/ pōt intelligi de vtroq̄ interesse: debēt tm̄ in paulo eē ꝓditiōes ille/ q̄ requirunt ad mutuātē volentē q̄d recipe vltra sortem rōne interesse. q̄s vide ibidē. Vñ si paul⁹ teste ꝓscia sua mallet i t̄mino dare. c. q̄ ante t̄minū. xcv. sed q̄ añ t̄minū dat/ facit ptim motus pietate succurrēdi petro: z ptim p̄cto vult min⁹ dare in. v. fac illud vt se ꝓseruet indēnē z liberū ab interesse qđ alt⁹ patit: nō est ꝓdēnand⁹/ dūmodo alt⁹ nō emergat ex hoc scandalū. Et qz facile illō est natū cōtingere: tō ante factū est ille ꝺctus dissuadēdus: sed post factū non est cōdemnandus si affuerunt oēs ꝓditiones tacte q̄stione. xxx.

Bcda ꝓclo, Si paul⁹ vult. v. sibi remitti/nō rōe alicui⁹ interesse: sz solū qz p̄uenit tēpus/peccat pctō vsure: q̄a anticipādo z p̄uenīdo mutuat: q̄ aūt mutuat: z tō qz mutuat/ vult hīe q̄d: peccat peccato vsure. igit. Et (vt aliq̄ tenētes illū moduz dicēdi dicūt) in hoc casu dz itelligi dictum s. Tho. tactū in p̄mo mō dicēdi. Et huius ētij mōi dicēdi ambas ꝓclones credo eē veras. Sz in clausula vltio iam annexa vī deficere: z q̄uis p̄ter hoc ēt videat deficere i q̄dam alio tacite insinuato: tū illud mittā pēdere ex dicēdis in seq̄nti qōe. Primū ptz, nā non videt verū q̄. s. Tho. intellexerit suuz dictū in casu scde ꝓclonis: imo etiā videt illud intellexisse in casu p̄me ꝓclonis. Nā ipe (vt patuit) ōt q̄ talis nō excusat ꝑter hoc/ q̄ soluēdo ante t̄minū grauat, mō ḡuari est interesse pati, igit vult q̄ etiā si anticipando patiat interesse/ nō excusabit volendo q̄d sibi remitti. Nisi dicat q̄. s. Tho. hoc dicēs intelligit/ si patiēdo interesse vl' grauamē: nihilomin⁹ vellet q̄d sibi remitti rōne anticipationis: ad quā tm̄ bret oculū: z nō ad interesse/ vel ḡuamen: q̄uis illō patiat, sed ℔ videt eē ex tota q̄dā itelligētia sui dicti: qz q̄ cā q̄ anticipans vellet deflectet intētionē suā ad id: rōe cui⁹ nō posset licite velle sibi q̄d remitti: cū hret aliō ad qđ licite posset deflectere eā: q̄cq̄d tū de ℔ sit/ si sic intellexit: dictū ei⁹ est verū, si aūt voluisset q̄ rōe ḡuaminis qđ subit/ñ liceat sibi velle q̄d remitti: tūc lz sibi salutis tū ꝓditiōib⁹ tactis q. xxx. Hec ei⁹ argumētatio strigit dī. qz si sic: tūc oēs vsurarij possent excusari. Nā illō nō seq̄t, qz vsurarij nō possūt teste ꝓscia sua dicere: q̄ mallent q̄ sors sua maneret apd eos sine incremento tali/ vl' remissiōe alicui⁹ debiti: q̄ ecōtra: imo optāt q̄ talis casus eis occurrat: q̄ aliq̄s petat ab eis anticipatiōez/ vl' mutuū: offerendo se daturū eis aliqđ incremētū dare/ vl' remissurū aliqđ debitū. Nec etiā eius argumētatio magis respicit exclusionē cuiusdā vane excusatiōis q̄ ōt Tho. nec excusat, p̄ hoc q̄ ducit a creditore, ℔ inquā nō excusat eū: nisi illa ꝺductio sit talis ex pte inducti, q̄ mallet nō peti ab eo. Nā si sit talis

excusabit mō dicto: nec talis inductio habet locū in vsurarijs. Scōm ptz. qz tacite vr̄ insinuare. qꝫ nulla sit via paulū iustificandi in p̄dicto casu/nisi rōne interesse: ita qꝫ nō possit iustificari/nisi teste ꝓscia sua posset dicere: qꝫ mallet ñ anticipare/z carere illa remissiōe v. flo. qꝫ eꝫ. Dō h̄ insinuādo vr̄ supponere falsū: qz vr̄ supponere qꝫ dādo añ t̄minū. xcv nihil aliō faciet/qꝫ mutuet vsqꝫ ad t̄minū: z recipiat vltra sortē. z iō idigeat excusatōe/q̄ nō p̄t assignari nisi rōe interesse. Dō disputatie loq̄ndo tm̄/z nihil diffiniēdo: sz cā exercitatiōis scholastice: z vt dek occasio lari? cogitādi. arguit qꝫ possit dici: qꝫ paul? dādo illa xcv. nō mutuet: ymo faciat nouū ℨctuz pure emptiōis. qō duplr̄ ptz. Prīo. qz si aliqs tertius. puta ioānes daret petro. xcv. qtūs petrus daret sibi illō debitū qō hz sup paulū: ioānes diceret emisse ad a petro. Hā emissz a petro actionē: seu ius pcipiēdi. c. a paulo. Modo nihil aliud fac̄ paul? in p̄dicto casu respectu petri: q̄ ioannes faceret respectu petri. Scōo sic. qz paul? dando. xcv. añ t̄minū: dicit se redimere a debito ipius petri. Dō redēptio includit emptionē. Ū̄ merx quā emeret/esset libertas a debito p̄dicto: z p̄ciū esset. xcv. flo. Si igit̄ teneri posset. qꝫ paulus faciat nouū ℨctū pure emptiōis: nō est op? allegare. p sui excusatōne / qō patiat aliqō interesse: nec est op? qꝫ ipe possit teste cōscientia sua dicere/se malle nō dare tantū pciū: z carere merce / q̄ ecōtra. qz emptor pōt velle pot? dare pciū: z hr̄e mercē/q̄ econtra Sz si paul? videret indigere aliq̄ excusatōe: h̄ magz esset ex eo qz videret dare nimis paruū pciū. p illa liberatiōe: qō sic deduceret: qz ipe t̄tius: vt puta ioānes emēdo debitū pauli a petro: videret nimis puū pciū dare: dando tm̄. xcv. igitur paul? dādo etiā solū tantū dem. p sui liberatiōe ab illo debito: vr̄ et nimis puū dare pciū. tz ꝓña. qz eq̄lis valoris sit ius qō ioānes emeret a petro sup paulū: z liberatio ab illo iure qō hz petr? ad paulū: quā liberatōem paul? emeret. Si igit̄ possit inueniri qꝫ. xcv. q̄ ioānes daret petro. p illo iure ñ sint nimz puū pciū: et ñ eet nimis puū pciū qō daret paul? p sui libatiōe. z sic excusaret et nō hñdo recursū ad aliqō interesse: qō opteret ipm posse allegare. sz de h̄ videbit in sequēti qōe. vbi p̄m aliqs dicet. qꝫ nō est ibi emptio pura/an̄ sit iplicita mutuatō. et vbi ioānes emeret illō ius a petro. z iō nō apparet via alit̄ iustificādi paulū / q̄ illa q̄ tacta ē in

Ad scōam (tertio modo dicendi) ptem qōnis diceret. qꝫ p̄m p̄mū modū dicēdi petr? inducēdo paulū peccat: si eo mō eū induc/ q̄ mō ille inducē q̄ peccat inducēdo mutuatorē/ad mutuandū sibi sub vsuris. qñ aūt nō inducit eū illo mō: tūc non peccat. qñ aūt ꝗs inducēdo aliquē ad mutuandū sibi sub vsuris peccet: et qñ nō. patuit sufficienter q. xlvij. Sz p̄m scōm modū dicēdi indistincte dicerek qꝫ nō peccaret: qz nec paul? peccaret: de q̄ magz videret qꝫ peccaret. Scōm aūt tertiū modū dicēdi diceret. qꝫ q̄ ad casū p̄me sue ꝓclonis nō peccat: qz nec paulus peccaret/ q̄ magz videret peccare q̄ petrus: sed q̄ ad casum scōe ꝓclonis diceret sic. taz dictū est p̄m primū modū dicendi. Et hoc de p̃nti qōne.

¶ Questio. LXVII.

Vtrū in sequēti casu

ioānes emēdo peccet: z petrus eū inducēdo ad illā emptionē et peccet: puta paul? teneat in t̄mino vni? anni dare petro. c. flo. petrus aūt indigēs p̄mpta pecunia petit ioānem vt emat illud debitū ab eo p. xcv. p̄mptis. Ad p̄mā p̄t̄ qōis ñderi possz p q̄tuor modos dicēdi: q̄z duo p̄mi sē extremales: sed tertius

Primus mo (z q̄rtus sunt medij) dus dicēdi indistincte diceret qꝫ ioānes peccaret: qz ille ℨct? ioānis est mutuatio. xcv. z vult rehr̄e. c. igit̄ est mutuatio cū volūtate hñdi vltra sortē. z p ꝺns est vsura. Sz ille modus dicēdi reprobaret eodē mō sic p̄mus mod? dicēdi p̄cedētis q̄stionis. Et etiā sic. qz nō seq̄t. ioānes mutuat petrō: z vult hr̄e vltra sortē. igit̄ cōmittit vsurā: qz ꝺntia fallit in m̄ltis casib? vt patuit sup̄. igit̄ ille mod? dicēdi nō sic indistincte debuisset (vt vr̄) ꝺdēnasse ioānem. Et p̄ter h̄ etiā videret alicui sic posse reprobari. Hā tota radix illi? mōi dicēdi ē. qz si vr̄ qꝫ ℨctus ioānis sit mutuatio: mō nō vr̄ mutuatio: q̄ro eīm cui? diceret ioānes mutuasse: nō paulo. vt notū est: nec petro. qz qñ ioānes mutuat petro: tūc post mutuatiōez factā petr? manet obligat? ioāni q̄diu nō restituit sortē: p q̄z ioānes ipetere petꝫ. p satisfactione: neq; petr? si est mutuatarius/dat in ipo actu mutuatōnis/mutuatori aliqō equiualēs: p qō q̄etat eū p̄o sorte: imo inuenit tps intermediū q̄ petrus nondū dedit mutuatori equi-

ualēs: an̄ habeat ius eū impetēdi sup sorte. Dō i p̄dicto casu oia p̄dicta deficiūt: qz q̄ p̄mū ꝺsensit Petr? z Joānes i p̄dictā cōmutationē. s. xcv. flo. p̄dicto ꝺbito: Petr? in nullo manet obligat? Joāni/nec restituere tenet Joāni. xcv. qz Petr? i ipo actu cōmutatiōis trāstulit: et q̄ ad dñiuz aliq̄d eq̄ales i Joānē. s. ius exigēdi a Paulo cētū p q̄ō ius detauit Joānē p. xcv. adeo qꝫ Joānes amplius nullū ius hz ipetēdi Petrū: et si Paul? cū oibz suis rebz peat. Hec p̄t dicere Joānes qꝫ ipe aliq̄ ipe expectauerit Petro q̄ ipe fuerit sibi debitor. si igit̄ ñ ē mutuatio: sz emptio. igit̄ p̄m? mod? ex falsa radice cōdēnat Joānē: qz tota radix ei? ē qꝫ supponit ibi eē mutuationē z ñ puram emptionē: z si sit emptio pura ñ indiget nisi vt ibi nō sit p̄ciū nimis

Secōs mod? dicēdi (mis paruum. diceret indistincte Joānē ñ peccare: qz ñ min? ē Joānes excusabit̄ q̄ Paulus: si Paul? mel daret illa. xcv. vt eet liberabebito p̄dicto ꝙ centū: vt fuit casus p̄cedētis qōnis: qz eque Joānes hz ius vtēdi tpe illo in medio suis pecunijs sic Paul? habebat: z ñ Paul? excusabaꝫ p illā viā/qꝫ ñ vēdebat nisi rēp? ꝓpriū ad sensū sup̄ datū in secūdo mō dicēdi p̄cedentz qōnis. z h̄ (vt ibi dictū fuit) licuit sibi. igit̄ Sz ℨ illū modum dicēdi arguit. qz aut supponit qꝫ Joānes faciat ℨctū mutuatōis saltē iplicite: aut ñ supponit illō: sz poti? qꝫ faciat ℨctū pure emptionis. Si p̄mū. tūc arguit eodē mō ℨ eū/sic in p̄cedēti qōne argutū fuit ℨ scōm modum dicēdi: eo qꝫ nō ē ꝗs indistincte iustificand? q̄ mutuat. xcv. z vult sibi reddi centū. sz opz h̄ fieri cū debita distinctiōe quam tamen distinctionem omittit ille secundus modus dicendi. igitur. Si scōm: tūc via iustificandi Joānē nō ē: vt dicaꝫ qꝫ ñ vendit nisi tēp? p̄priū: z iō excusaꝫ. qō duplr̄ ptz. Prīo: qz in aliis emptiōib? iustificādis ñ ē op? recurrere ad illā viā dicēdo. emptio illa est licita: qz ibi nō vēdit nisi tēp? p̄priū: sz recurrēdus est ad alia: puta qꝫ pciū z merx eq̄alēt. z qꝫ hīc inde habeāt emēs z vendēs trāfferre mercē p pciū in se. z sic de aliis circūstātijs. Scōo idē ptz. Hā aut h̄ est falsū. s. qꝫ Joānes vendit tēp? p̄priū: vt oñsuz est in p̄cedēti qōne/aut si illō ītelligit ad aliū sensū q̄ ꝓba sonāt: tūc est falsū/qꝫ liceat ei vēdere tēp? p̄priū: qa vt ipe exponit: h̄ est vendere ꝓcessionē vsus pecunie ad distractionē: qz talis ꝓcessiōis vēditio nō est indistincte licita. alio q̄n mutuatio vsuraria et̄ā eet licita: z q̄uis talis ꝓcessionis trāslatio p precio sit licita: si pecunia simplr̄ sine obligatiōe sue restitutiōis trāsferaꝫ in aliū: vt fit i cambio/aut vt fit in q̄libz emptiōe/q̄ emēs trāffert pecuniā suā simplr̄ in vēditorē: ñ hec trāslatio ñ ē vēditio. alio q̄n emptio esset venditio: z econtra.

Tertius mod? dicēdi sub distinctione ñderet. Hā diceret p mo/qꝫ in casu q̄ Joānes iō vellet cētū min? q̄nq; dare. p p̄dicto debito: qz rātū eēt suum interesse/qō patereꝫ ex erogatiōe vl̄ distractione pecunie sue: tūc excusaret: saluis tñ ꝺditionib? reqsitz ad h̄/qꝫ ꝗs licite q̄d accipiat p suo interesse. Ū̄ si teste ꝓscia sua maller sibi retinere sua. xcv. z carere p̄dicto ꝺbito q̄ econtra: excusabit̄: dūmō ñ omittant ꝓditiones tacte. q. xxx. z signāter qꝫ ñ oriaꝫ ꝓprie p̄sone infamatio: neq; aliqō aliō oriaꝫ i de scandalū: puta scādalū q̄ ꝗs ex illo occasionaret ad credēdū idē licere: et si mallet pot? hīc illud debitū expectādo centū vt lucret i de q̄nq;. Scōo diceret/qꝫ si cā qꝫ i dādo illa centū vult dare minus q̄nq;: ñ sit aliqō interesse qō patiaꝫ ex distractiōe pecunie sue. sz sit tm̄ illa: scz qz expectare hz aliā pecuniā sibi restituendā p sua nūc erogata: tūc ñ excusaꝫ Joānes. Cōtra: ille mod? dicēdi i scōo dicto videret alicui supponere falsū: qz suppōit qꝫ cōmutatio Joānis cū Petro sit mutuatio implicita z ñ pura emptio. h̄ aūt videt falsū: vt oñsū ē i reprobatiōe p̄mi modi dicēdi. Modo pbaꝫ: qz nisi h̄ supponeret: ñ opterz p excusatōe Joānis intueīre itereſſe ex pte Joānis. Hā p excusatōe emptorꝭ ñ opz intueīre interesse ex sua pte: nisi p q̄nto emēs daret minus iusto. tūc ei p excusatōe emptorꝭ opterz accedere h̄: puta qz forte eēt iduct? p istātiā vēditorꝭ: vt ab eo tle q̄d emeret/a q̄ emptōe potl? vellet eē supportat?: qz ipe emēdo patit interesse. v. vl̄. vj. flor. tūc ei potit tāto minus dare q̄ntū ē illō interesse. Modo nōdū satisapparet si. xcv. sint pciū min? iusto p iure pcipiēdi i fine āni cētū. igit̄ ille mod? dicēdi vt videt fūdaꝫ sup falso: vel saltē sup eq̄ dubio: sic ē illō ō q̄ q̄rit qō. Assūptū ār illō. s. qꝫ nōdū satꝭ appet ꝛc. Hā illō ñvr̄: qz valor pcij attēdit ex idōeitate et? ad hūanū vsū z ꝓmoditatē. mō illi. xcv. sit eq̄ vl̄ magz idōei ad vsū hūanū q̄ centū: q̄uis q̄ nōdū pt vti nisi i fine āni z illa eq̄alētia vl̄ pualētia pt eē tāta: qꝫ

indꝛñs eēt/seu eꝙ vellet hꝫe vnū sīc alterꝫ: et dato ꝙ ēt ēet tāta ꝙ mallet: ꝛ potiꝰ vellet hꝫe ius illoꝝ.c.ꝯ.xcv.nō cōcludīt ob ꝫ esse pꝛe ciū min⁹ iusto. Haz vt coīter fere ꝗlibet emꝓtoꝛ ēt irrepħensibilis existēs ꝛ dās iustū ꝓ ciū: magꝫ vult hꝫe mercē ꝯ ꝓcīū: alioꝗn vt coīter nō emeret/nisi eēt ꝓ pꝛeces vēditoꝛis induct⁹ ex pietate vt emeret: iō hoc pꝛecise. s. ꝙ mallet hꝫe mercē ꝓdictā. s. ius. c. flo. ꝛ erogare. xcv. ꝯ ex tra. non ꝛcluderet necessariō eum eē in iustū: supposito ꝙ sua cōmutatio sit emptio/ꝛ nō mutuatio. vt videt esse ostēsum in reꝓbatōe ꝓmi modi dicendi.

Quartus mod⁹ dicendi etiā rūdeꝛet sub distinctione: ꝛ ꝓ duo dicta. Primū. si Joānes in fraudē vsurarū facē predictū ꝟctū peccat: tūc aūt facē in fraudē vsuraꝝ: qñ ꝓpatus esset mutuare sub vsuris. s. xcv. ꝓo. c. si ꝙ venirēt petētes mutuū: ꝗs etiā vellet venire. sed qz nō audet pꝛe timoꝛe pene sectaꝛis/ aut verecūdia. iō amꝓplectīt ꝓdictū ꝓtractū: ꝙ ꝛ si sit pura emptio ꝛ nō mutuatō: tñ tātundē sibi lucri ꝓportat/ ꝯtū ipe hꝫet ꝓ viā mutuatōis vsurarie. ꝓbat igīt illō ꝓmū dictū sic. Hā tūc Joānes est talis ꝓpositi ꝛ ꝓparatōis in mēte: ꝙ ēt si ille ꝟctus emptiōis eēt vsuraꝛia mutuatio talīt palliata/ipe eū faceret. Scōm. si autē nō facē in fraudē vsuraꝝ. puta nullaten⁹ vllū ꝟctū vsurariū vellet facere siue palliatuz/ siue nō palliatū: attñ ꝟctū emptiōis sibi ꝓꝛ tantē tātundē lucri/ꝯtū mutuatio vsuraꝛia posset sibi ꝓportare/vult facere: tūc nō videt peccare: qz ꝓdict⁹ ꝓtract⁹ nō est mutuatio a pte rei: sed pura emptio: iō in re nō facē pctm̄ vsure. Hec etiā facit pctm̄ vsure ex pte ꝓparatiōis sue mētis. vt ptz per casuz. igīt nullo modo facit pctm̄ vsure. et tñ si peccaret vllo pctō: hoc eēt pctō vsure. Scōo sic. qz si peccaret: maxime qz qō vna via ꝓhibeē: alia via admitti nō debet. cū igīt lucrū ꝓdictū/si per viā vsuraꝛiā obtineret/eēt ꝓhibitū. igīt ēt si idē ꝙ viā predicte emptiōis obtineē: etiā erit ꝓhibitū. Sz hoc nō arguit. qz ipm lucꝛ captū passiualr vl materialr. i. ꝓ re lucrata: .s. v. nō est sibi ꝗd ꝓhibitū: qz ñ est aliꝗs act⁹ hūan⁹: ꝛ lucꝛ captū actualīt vel formalr. s. ꝓ lucratiōe seu actu ꝗ ꝗs lucraē/est ꝓhibitū nō absolute: sz vestitū tali forma. s. put fundaē in mutuatiōe vsuraꝛia. Jō nō opz ꝙ lucrū illō materialr captū sit ꝓhibitū: nec ēt lucratio actiua fundata in alio ꝟctu. Et but⁹ sīle pōt accipi in duob⁹ exēplis. Primū. mutuās irreuocabilr. xx. ad habenduz annuati vnū: h⁹ tm̄ ꝯtū alius ꝗ reuocabilē mutuat .xx. etiā ad habendū annuati vnū: ꝛ tū ꝟcōs peccat pctō vsure/nō ꝓmus. ꝛ hz vtercꝫ tantundē lucri ꝯtū alt. Scōm exm̄. exercens actus sui officij eccl'iastici qō hz: ꝛ intēdens ꝓncipalīt tpalia/ꝛ ꝓ modū ꝓcij: cōmittit simoniā. Alius eoſdē act⁹ ꝟsilis officij exercens: nō intēdens ꝓncipalr tpalia/ neci rōe pꝛecij ea accipiēs. sed in rōe stipēdij debiti sibi iure diuino ꝛ nāli/nō cōmittit simoniaz: ꝛ tñ tantundē hz ꝯtū ꝓmus. Uñ ēt illa regula. Cum ꝗd vna via ꝓhibeē alicui/ad id alia via admitti nō dz: intelligīt tunc/ qñ ꝓhibeē nō solū via: sed etiā ipm factū. Exm̄. vt in ciuitate obsessa ꝓhibeē: ne ꝗs exeat portā ciuꝛtatis. nihilominꝰ etiā nō est admissuz aliqui exire ꝓ murū ciꝛatis: qz ꝓhibitio fuit facta ꝓncipalīt de ipo exitu: ne. s. ꝗs ineat ꝓditionem ciuitatē cū hostib⁹. Jō ois via et mod⁹ exeūdi est ꝓhibitus. Secus vbi ipm factū nō ꝓhibeē: sed tm̄ via. qz tūc licz factū ꝓ illam viā attingere sit ꝓhibitū: nō tñ est ꝓhibitū ipm attingere ꝓ aliā viā. Exm̄ iuridicū. vt eps existens vni eccl'ie obligat⁹: nō ꝓt ad aliā trāsire ꝓ viā electiōis: ꝛ tñ pōt ꝓ viā ꝓꝛstulatiōis. Et ꝙ iurauit crīmē alteri⁹/nō apꝛe iudici ꝓ viā accusatiōis: pōt tū hoc ꝓ denunciationē. ꝛ si ꝗs ꝓhibeē exire ciuitatē ꝓ insolita loca: nō est eā ꝓhibitus exire ꝓ ꝓꝛtam. Cōtra illū modū dicēdi arguit. qz videt ꝓsupponere falsum / ꝓsupponēdo ꝙ sit pura emptio. Hā eadē rōe sequēs ꝓtractus eēt pura emptio. s. si Joānes ad quendā ꝛ tū: puta ad Cōradū petentē mutuū. c. flo. ab eo diceret: nullaten⁹ tibi mutuabo. c. nec tm̄inoꝛē numerū: attñ si subeas ius soluēdi in fine anni cētū: emā a te illud ius ꝓ. xcv. ꝛ ꝓñs videt falsum. qz non solū ꝗlibet diceret Joānē facere illū ꝓtractū initū cū Cōrado ī fraudē vsuraꝝ: sed etiā diceret ꝙ nō est emptio/sed pura mutuatio. seꝗla tñ probat. qz nihil minus agit Joānes circa Cōradū / ꝙ agit in casu qōnis. Hec est dꝛñia hincinde in pꝛecio tradito: ꝛ in merce empta. ꝛ solum dꝛñia est in ħ. ꝙ in casu qōnis ius exigēdi. c. a quodā fuit ꝟstitutū antecꝫ Joānes emeret. ħ aūt sīl ꝟstituīt inē emendū: que differētia non videt variare quo ad hoc/ ꝗn si vna illarū cōmutationū sit emptio: etiā reliqua sit emptio. ꝛ si vna non sit talis: nec reliqua.

Sīc in sīlī doctoꝛes approbātes emptionē reddit⁹ ꝓpetui vt cōīt nō faciūt differentiā/ an ille reddit⁹ sit ꝓstitut⁹ aū ipsam emptionē/vl an ꝓmū ꝓstituaē inter emendū: Ad argumentū aūt ꝙ circa reꝓbationē ꝓmi modi dicēdi: pbaē ꝙ eēt emptio ēt ñ mutuatio: dicereē ꝙ argumētū pbat bñ ꝙ Joānes nō faē ꝟctū mutuationis respectu Petri: qz illi nihil mutuat: faē tñ ꝟctū mutuatiōis respectu Pauli/nō directe vl immediate ꝛ p se: tñ mediate ꝛ p ꝓsonā Petri: p ꝗnto Joānes seipsum ponit ad locū Petri: Petr⁹ em̄ eoipso ꝙ dedit Paulo dilationē illoꝝ centū debitoꝝ mutuaſſe censeē Paulo centū: cum igīt Joānes se ponat ad locū Petri ꝓ ꝟtractū (ꝗliscūqꝫ sit ille: nō refert ad ꝓpositū an sit nominat⁹ vl inominat⁹) iō sīc Petr⁹ censetur peccare: si nll'm inteſſe patiēdo illā dilationē faceret/aut in ea ꝓseueraret ꝛ ꝓtinuaret spe ꝗnqꝫ floꝝ. reciꝑiendoꝝ. sic etiā Joānes ꝗ se ponit in locum Petri sīl'i mō peccaret.

Confirmaē: qz pl'imi doc. tenēt si Petr⁹ ciuis hꝫet aliꝗ impstita ī Uenetijs. puta ꝑsti tisset eis centū ꝛ ꝓcipet annuati ꝗnqꝫ ab eisdem: ꝙ ꝗuis Petr⁹ possit excusari ex certis cauſ tacē. q. xlv. nō obstāte ꝙ mutuat ꝛ ꝓcipit ꝗd ānuatim: tñ dicūt si Joānes libere emeret ab eodē Petro hmōi ius: ꝛ ita se ponet loco Petri: Joānes peccaret pctō vsure: eo ꝙ pꝛestatio Petri fuit mutuatio facta Uenetianis: ꝛ Joānes ponet se sponte loco Petri. iō censet spōte mutuaſſe Uenetianis centū vt recipet annuatim ꝗnqꝫ: nō obstante ꝙ nō videaē ꝗd mutuaſſe ipsi Petro. ꝛ alīū cōtractū cū eo fecisse. igīt cū Joānes ħ se etiā ponat loco Petri ꝗ ceseē mutuator Pauli: etiā ex eadē radice peccare censend⁹ est pctō vsure/ nisi rōne inteſſe posſit excusari. Añs tñ but⁹ ꝓfirmationis ꝗuis nō ducaē ꝓ tanto ꝙ approbeē dictū illoꝝ doctoꝝ in se: qz non videt vez ꝙ ī cāu añceden tis assumpti Joānes peccet emēdo ꝓdicta impstita: qz ꝛ ponat se loco Petri: tñ non est admittendū suppositū illoꝝ doctoꝝ. s. ꝙ Petrus ꝓstando ipsis Uenetianis cētū: eo mō ꝗpestatiōes ibi fieri solēt eis ꝑe ꝗd mutuauerit: eoꝙ illa ꝓstatio fit ex pte ꝓstāt⁹ irreuocabilr. vt patuit qōne eadē. pestatio aūt ꝙ debet esse mutuatio/debet eē reuocabilr. iō sīc in cāu añcedentꝫ Petr⁹ excusaē: qz fecit puꝝ ꝟctū emptionis: sic etiam Joānes se ponens loco Petri nō facit nisi puꝝ ꝟctum emptionis ꝛ ꝓsequēs nō pctō vsure macularē. Sz ꝓ tanto adducīt: qz ratio ꝗre illi doctoꝛes dicūt Joānē in casu antecedēt⁹ peccare/ē: qz ponit se loco Petri quē illi doctores supponūt mutuationē fecisse/ꝛ licz Petrū excusent ex causis: tñ exꝰ ille cause nō sīt in Joāne: iō ꝏdemnāt Joānē: ꝛ tūc si supposītū illoꝝ doctoꝝ esset vez. s. ꝙ ꝓstatio Petri fuisz mutuatio: ꝙ seqñt vez dicereē dicēdo Joānē peccare. Dō in casu ꝓñt⁹ qōnis illud supositū est verū/qz Petr⁹ expectādo Paulo centū ad annū censeē vere illa ei mutuaſſe. nam ibi nō est irreuocabilr pestatio.

Scholastice igīt ꝛ citra diffinitionē respōdendo ad ꝓmā partē qōnis: dico ꝙ ꝗuis tutius sit Joāni abstinere a ꝑdicto ꝟctu/ nisi fiat ꝓm tenoꝛē ꝓmi dicti tertij modi dicēdi/ vel oīno abstinere: vt dicē ꝓm⁹ mod⁹ dicēdi: tñ disputatiue loqñdo/videē cum ꝗrta opinione/ꝙ destricto iure loquēdo ꝛ subtiliter inuitēdo nature: ꝟct⁹ mutuatiōis ꝛ emptionis: Joānes faē verā ꝛ purā emptionē ꝛ nō mutuationē: qñ dat suā pecuniā in numero ꝓsistentē respectiue ad ius qō Petrus hz respectu Pauli: qz ibi sūt substātialia emptionis. s. merx: puta ius ꝛ pꝛecij ꝛ ꝓsensus vtriusqꝫ. ꝛ iō est ibi ꝑa emptio/nec ē ꝓmixta mutuatio. An tñ illa etiā ꝗrta opinio estāre sit emptio ꝑ ꝑcio nimis quo: ꝛ quō cōfessor se debeat ħre circa ꝑdictū Joānē: ꝛ ꝗd sit Joāni ꝓsulēdū: patebit latꝰ infra. q. xc. ī ꝓclōib⁹ ꝛ dubijs eiusdē qōnis: vbi pfūdi⁹ imaginaē materia. Et eodē mō poterit dici de Paulo respectu Petri ī pcedēti qōne. Uñ patebit ī q. lxxx. ꝙ Joāni añ factū ē oīno ꝓsulendū ꝙ abstineat a ꝟctu: ꝛ ħ ex duab⁹ causis ibidem dicēdis. Sz post factū si maluisz fuisse suporta⁹ a ꝟctu: ꝛ sibi retinuisse sua. xcv. tē. nō ē ꝏdēnand⁹ illa specie pctī. s. ꝙ sit vsurarius/aut tāqꝫ iniqu⁹ emptoꝛ. ꝛ idē etiaz videē dicendū si fuisset īdifferēs ad sic ꝟhendum vl omittēdū/ ꝗuis stat eū ꝑpter speciez mali peccasse. Si aūt effect⁹ ꝛ ardēs ad ꝟctū fuisset: ꝓsulēdū ē ei ꝙ tantū dē restituat ipi Petro: ꝯtū ꝛ put determinabīt in. q. lxxx. diffusi⁹ circa dubiū: qō moueē añ ꝗntā ꝏclonez. Preterea remitto ad documētū positū supra.

Sciendū (i fine qōnis triceſime. ē etiā/ ꝙ si tenereē tertia opinio: adūc clēda essent adhuc duo pūcta q ēt locū hūt tenēdo ꝗrtā opinionē. Prim⁹ pūct⁹ ē/ ꝙ Joānes etiā extra casū ꝓmi dicti

tertij modi dicēdi eēt excusabil' in q̄dā cāu q̄ seq̄t. puta si Joānes emeret p̄dictū debituz qđ Petr⁹ hz sup Paulū, z non ío minus daret q̄ centū: qz. s. ipse daret Petro promptū p̄ciū z expectaret ei centū solū in t̄mino redd̄os: imo sic Joā. expectat debitū recipiē dū a Paulo t̄mino vni⁹ āni: sic p tantūdem tp̄s expectat Petr⁹ Joānī vl' ad maius/ vl' etiamsi ad min⁹/ vl' ad nullm tp̄us expectet: sz pmptā velit hz̄e a Joāne: tñ stat q̄ Joānes nll'm habeat oc'm ad hmōi dilationē circa Paulū aut anticipationē circa Petrū: sz solū ꝓsyderaret labores q̄s eēt habitur⁹ circa illud debitū exigendū a Paulo: eo q̄ Paul⁹ eēt debitor risosus vl' negligēs z hmōi. z ita Joannes illō min⁹ qđ vult nō dare: sed sibi retinere accipit vt p̄ciū illoz laboz: q̄s ꝓsyderat se probabil'r habitur⁹. Petr⁹ q̄z illō si bi remittit vl' dat vt p̄ciū eozūdem: forte qz Petr⁹ nō ita cōmodose posz illud debitum vincere a Paulo sic Joānes: ꝑpt distātiā loci vl' alia de cā: tūc em̄ si illō min⁹ ē p̄ciū proportionatū ill' laboribꝫ/ nō ē dānandus Joannes: etiāsi Joānes pot⁹ vult emere illud debitū q̄ omittere. Hā tūc emēdo Joānes locat Petro opas suas iplicite: z locās operas suas: pōt pro ill' recipe p̄ciū ꝓportionatū/ nō obstāte q̄ magz velit p̄ciū hz̄e z opas impēdere: q̄ omittere opas z carere precio. Ūñ in tali cāu Joānes nō mutuat implicite qđ Petro vl' Paulo aut si mutuat: tñ non rōne mutui q̄rit salariū aliqđ. Scōs punctus ē. Q dupl'r ꝓtingit aliquē cedere vl' alteri assignare suū debitū vl' actionē. Primo vere: z ꝑ tūc fit q̄ id agit int' cedentē z eū cui cedit: q̄ oē lucrū z emolimētū referat ad eū cui cedit. Scōo simulate q̄ ꝑ non agit: imo oē lucrū ad cedentē refert: q̄uis simulet ꝓtrarium. Si ꝑmo mō/ tūc si cedit i fraudē debitoris; puta cedit in manu potentioris rōne officij: z ꝑ facit ad vexādū debitorē/ peccat. Primo/ qz ex radice infecta ꝑ facit. Scōo/ qz etiā est p̄hibitū iure positiuo. C. ne liceat potētioribꝫ. &c. actiones in se trāsferre. l. ij. z ibi decernit: q̄ tal' cedens dz puniri factura sui debiti. Si scōo mō ꝑ est dupl'r. aut vere simlate cedit/ aut p̄sumptiue. Si ꝑmo mō tūc peccat. Primo/ qz simulatio est p̄cūm. Scōo/ qz ꝑ reprobat iure ciuili. C. mandati. l. p diuersas. et. l. ab Anastasio. Si aūt ē p̄sumptiue simlata cessio. vtputa qz cedens accipit pecuniā pro gte debiti: z aliā donat: peccat. qz phibet ibidē. Ūñ ibidē dī. Sanc⁹ nulli ꝑ licere: sz si voluerit debitū totū pure donare: z p donationē actiones trāsferre: hoc ñ occulte: nec p clādestinas pecunias suscipe: publice aūt simulatā donationē celebrare. sz vndiq̄ pura z ñ dissimulataz facere donationē: hmōi ei cessiones ñ aduersamur. Silr ibidē reprobat cessionē: q̄ q̄s ptem debiti vendit: z reliquā simulare donat dicēs, illā machinationē penit⁹ ampuram⁹ z cedētem: z illū cui cedit punit sic: q̄ neuter p̄t ad hoc q̄ simulate donatū est hz̄e actionē ꝺ debitorē vl' ad res el⁹. Sūt q̄dā alij modi: q̄bꝫ cessio redd̄it p̄suptiue simulata: q̄s in glo. l. p diuersas. videre potes. q̄s omitto: qz ó ill' tractare volui: in quibꝫ pcm̄ versat. q̄ aūt cessiones valeāt: z q̄ñ nō/ t̄m q̄ fiūt in vltima volūtate vel int' viuos: z t̄m q̄ actio fuit deducta in iudiciū vel nō. hoc ptinet ad dños iuristas. de q̄ in glo. l. ij. C. ne potētioribꝫ. &c. Et hec de ꝓma parte questionis.

Ad scdam ptem q̄nis dicēdū: q̄ ꝓm⁹ mod⁹ dicēdi cōdemnaret Petrū de pct̄o: si eo mō eū induceret q̄ illicitū est Petro: vel alēi petere mutuū sub vsurz ab vsurario: si aūt alter se hz in illa inductiōe nō ꝓdēnaret eū. Scōs mod⁹ simpliciter excusaret Petrū i sua inductiōe: z idē faceret q̄rt⁹ mod⁹ dicēdi: eo q̄ si q̄s ex pec caret: magz ꝑ de Joāne videret q̄ ꝑ de Petro: ideo exq̄ illi modi dicēdi excusant Joānez: magz excusarēt Petrū. Tertⁱ mod⁹ dicēdi excusaret petrū in casu q̄ Joānes nō excusaret: dūmō nō induceret eū eo modo: q̄ mō illicitū est petere mutuū sub vsurz: vl' aliquē inducere ad hmōi mutuū. Quō aūt sit licitus inducere aliquē ad mutuū sub vsurz. z quō illicitum: patuit questiōe. xlvij.

¶ Questio. LXVIII.

Vtz in sequenti casu q̄libet ꝓtrahēt iū peccet: puta Petr⁹ pānifex vēdidit Paulo pannis cissori vulgariter gewantschnider. x. pannos p q̄ngentz floz. ad terminū vni⁹ anni sibi dādis: venit q̄dā tertⁱ⁹ extrāsuerso: scz Joānes indigēs pmpta pecūia z rogat Paulū: vt nūc sibi tradat q̄drigētos z. l. floz. ob qđ ipe se offert ad soluendū Petro loco Pauli q̄ngentos in fine anni p̄dicti. Ad hāc q̄stionē dimisso mō respōdēdi cuiusdā iuriste i silī casu. s. dñi Lanrē. de ridolf. rñdēdū est q̄ tres ꝓclōes t̄m q̄ tangunt tres ꝑsone illi⁹ ꝓtractus.

Prima ꝓclo. Petr⁹ i suo ꝓtractu accepto (vt in titulo q̄nis ponit' adhuc idiscrēs z ꝓtrahibil' ꝑ bonas z malas circūstātias vnde pmissiue el⁹ ꝓtractus ē licit⁹ z illicit⁹: z nisi addat' aliq̄ circūstantia nōduz expressa in tit'lo non ē el⁹ ꝓtract⁹ positiue illicitus. qđ ío dico: qz tal' circūstantia posz addi: ipse redderet illicit⁹. puta si q̄ngenti excederēt latitudinē iusti p̄cij. z ipse illū excessuz exigeret rōne dilatiōis/ seu implicite mutuationis impēse Paulo: tunc em̄ peccaret Petrus. Hec aūt z sil'es circūstantie accedere z variare potētes casum ó nō malo in malum vl' ecōtra. satz sunt tacte ꝑ. q. liz. z seq. ido ꝺ nō optet ampli⁹ i mozari ꝓtractui Petri. Et multiplex distinctio quā p̄dictus Lauī. facit circa ꝓtractū illius pānifici/ pōt in m'tis reprobari. dic em̄ q̄ si dicti pānⁱ valebant tpe vēditionis q̄ngentos: z q̄ngētos habuisset vēdendo pro prompta pecunia: tūc ꝓtract⁹ est licit⁹. si aūt tpe ꝓtract⁹ valebāt min⁹ q̄ngentz: sz ꝑpt dilatiōnē soluendi de q̄ngentz: tūc ponit tria mēbra: z ita tres casus dicēs. q̄ aut dubiū est an solōnis tpe pl⁹ vel minus forēt valituri/ aut certū ē q̄ tūc illud vl' pl⁹ sunt valituri/ aut certū ē q̄ sunt valituri min⁹ q̄ illō. In scō casu nō ē dubium q̄n licit⁹ sit ꝓtractus. z silr in tertio nō ē dubiū q̄n illicit⁹ sit. In ꝑmo ꝯo dicas q̄ ē licitus si alr nō erat venditur⁹: al's secus. Hec ille. In q̄ decisione ꝓtra ipm arguit. Prio/ qz ꝓtractū indistincte damnandū. subdistinguit. ptim eū iustificādo. s. q̄n tpe ꝓtract⁹ valebāt panni min⁹ q̄ngentz: z ꝑpt dilationem solōnis ꝓuenit de q̄ngentz. Nam vt ꝯba sonant. ille ꝓtractus ē simplr usurari⁹: qz dilatio solōnis ē implicita mutuatio: z ꝑpt dilationē solōnis vult hz̄e. l. igit mutuat ad usurā. vñ debuisset dūtaxat sic dixisse si tpe vēditionis valebāt min⁹ q̄ngentz: z nō ꝑpt dilationē solōnis vult hz̄e. l. alia de cā. puta rōne int'esse/ vl' qz non erat tūc vēditur⁹. &c. Scōo arguit ꝓtra pclōnē ó scōo casu. qz illa nō ē ꝯa si fuit venditur⁹ in tpe in q̄ vendidit. si em̄ tūc fuit sibi res venal': debebat exigere p̄ciū tūc currēs: nō cursuz tpe futuro: etiāsi p̄ciū nō fuisz sibi dandū nisi t̄mio futuro: q̄uis si ꝑpt illam dilationē pariat int'esse/ posz velle illō sibi refundi. Vera igit ē illa pclo ó scōo casu solū tunc q̄n erat oīno refuaturus eos vsq̄ ad illō futuz tp̄s. z verisil'e erat eos nō solū q̄ngētos valituros. sz etiā vltra: adeo q̄ magz vl' eq̄ voluisz eos vsq̄ ad tūc refuasse: sic nūc vēdere p q̄ngentz.

Tertio arguit' ꝓtra el⁹ pclonē ó tertio casu. nā illa pclo fallit si vendendo z dando dilationē vsq̄ ad illō futurū tp̄s: posset i ꝓscia allegare iterea se pati tantū interesse/ quātz tñ ꝓditionibꝫ tactz. q. xxx. Quarto arguit' cōtra p̄mā pclonē de p̄mo cāu. qz est i vna el⁹ ꝓditione superflua: qz si nō fuit venditur⁹ illo tpe. sz tñ i illo termino futuro. igit nō optet accedere ꝺ. s. q̄ sit dubiū tpe vēditionis an in t̄mino solōnis panni sint valituri pl⁹ vel minus. nā solū p̄mū suffic. Si em̄ non sum vēditur⁹ pannos nisi i q̄dā t̄mino futuro: i q̄ etiā certū ē q̄ sunt valituri q̄ngētos vl' pl⁹ z nō min⁹. z aliqs vult a me nūc hz̄e: possum sibi vēdere p illo futuro p̄cio deductz dubietate z alijs tactz. q. lvij. i fine pclonis. z etiā in. q. lxj. Et hec q̄rta ip̄probatio p̄cedit cōtra p̄mū casum: put p̄m⁹ casus intelligeret sic q̄ Petr⁹ vēdendo nūc p q̄ngentz nō determinabat p̄ciū in tpe venditiōis: sed misit ipm pendere ex valore futuro illo tpe: ad qđ erat refuaturus: in q̄ ptinget q̄ valebāt q̄ngētos. tūc em̄ nō req̄rit' p̄dicta ꝓditio. s. q̄ dubiuz habuerit Petr⁹ an z c. put illa ip̄probatio satz pbat. Sz si iteligat p̄m⁹ casus sic q̄ Petr⁹ tūc qñ vēdebat determinabat p̄ciū q̄ngētos z nō erat vēditur⁹ tūc tp̄s: sz futuro tpe. de q̄ tñ dubitabat q̄d eēnt valituri: nō video quō Petro licuisz tūc vēdere p precio qđ ipe nō solū sciebat excedere p̄ns iustū p̄ciū tūc currens: sz etiā dubitabat z ignorabat an ne excederet p̄cium cursuz illo tpe futuro: ad qđ eos erat fuatur⁹. z sic se exponebat pclo sumpciendi. Ūñ si vtiq̄ vult nūc vēdere: vēdat p p̄cio nūc currēti: aut si nō vult p p̄cio nūc currēti vēdere: eo q̄ ē refuatur⁹ eos ad futuz tp̄s de cui⁹ precio ignorat: mittat pēdere valorē ex euētu futuri tp̄s determinati.

Quinto arguit' ꝓtra scōam pclonē ó eodē ꝑmo casu cū ór: al's secus. qz pōt ee in casu falsa. nam etiā si fuisz vēditur⁹ i tpe q̄ de facto vēdidit: z pat⁹ fuisz tpe q̄ vendidit accipere qđ tūc pāni valebant: z emptor ór se datuz preciū i t̄mino futuro z in q̄titate illa: i qua tūc curret merx illa. z ipse venditor verisil'r dubitat de maiori valore illi⁹ futuri tē pozis. z p q̄ñs nullaten⁹ cogitat q̄ debebat tūc valere pl⁹ q̄ nunc valeat: z tali bona fide

vendit sibi ꝑ ꝓcio nō nūc determinando illō: ꝛz mittēdo pendere ex futuro euētu: non ob spem maiorꝭ ꝓcij cū nllatenus debꝫ cogitet, nec sit apō quēꝫ ꝯfiliū: non videt in foro cōscie damnandꝰ. Est tamen illa ꝓcio vera si nūc determinat ꝓciū maius precio nunc curēti/ sibi soluendū in tmino futuro: in quo tmino non hz opionē ꝓbabilem/ mercē tantū valituꝝ, imo idem etiā dom si sciret eam tantūdem valituꝝ, q tamē ē sibi nūc venal: qz ille ascēsus est vltra iustū ꝓcium, ꝛz differat solonē ꝓcij: non tñ ꝓpt dilationē illā licebit sibi ād exigere vltra iustū: ꝗuis si intēse patiat posset ād exigere ꝑ eo/ saluis ꝓditionibꝫ dēbitoꝝ interesse tactꝭ, q. xxx. Hec aūt ꝛ ꝯsilia latius sunt deducta, q. lxj.

Secda ꝓcło. Paulus aliq̄n peccat in suo ꝓtractu cū Joanne facto, aliq̄n non peccat/ ptz, qz Paulus in suo cō tractu mutuat Joāni q̄dringētos ꝛ, l. ꝛ recipit q̄ngentos: ꝛ sic vltra sortē recipit, l. modo si illos, l. recipit vltra sortē rōne mutui impensi Joāni/ peccat, si aūt rōne interesse: ꝛ assunt ꝓditiōes tacte, q. xxx. non peccat, nec opꝫ h distinguere vt ād facilit, an ꝓnr Paulꝰ vendat pānos emptos a Petro ꝓ q̄ngentꝭ: ꝛ ꝙ tūc peccet in ꝺctu cū Joāne/ aut ꝑ q̄dringentꝭ/ ꝛ, l, ꝛ ꝙ excusef: qz siue sic/ siue sic vēdat: non refert q̄ ad ꝓtractū cū Joāne initū: a q̄ oīno distinguit, ꝛ vnꝰ ab alio est independens, si em Paulus vēdit suos pānos cū ꝓditionibꝫ reqsitis ad iustā venditionē: non ob h iustificabit ꝓtractus cū Joāne initꝰ, si recipit a Joāne, l, rōne mutui impensi: ꝛsi sine ꝓditionibꝫ talibꝫ tūc nō ꝓdēnabit ꝓtractꝰ initus cū Joāne: si recipit illos, l, rōne interesse/ ꝟuatis ꝓditionibꝫ reqsitꝭ ad recipiendū ād rōne interesse.

Tertia ꝓcło. Joānes in suo ꝓtractu cū Paulo aliq̄n peccat: aliq̄n non. Nam in casu q̄ Paulus nō peccat cōtrahendo cū eo/ nec ipse peccat: qz magꝭ videret Paulus peccare q̄ Joānes. Sz i casu q̄ Paulus peccat, s. mutuando implicite ad vsurā Joāni, Joānes si eū inducit ad mutuandū/ sibi nō ꝟuatis ꝓditionibꝫ ꝟuandis ꝑ petentē mutuū ab vsurario/ peccat, secus si ꝟuat, ꝛ he ꝓditiones patuerūt, q. xlvij, ꝛ hec de pīti q̄one sufficiūt. Posz ꝓnr mouerī q̄/ vtz venditoꝛ teneat restituere ꝓciū si dolum passus ē emptoꝛ/ ꝛ an emptoꝛ teneat restituere mercē: si dolum passus ē venditoꝛ?

Sed illa q̄ magis spectat ad tractatū restitutionū q̄ ad tractactū ꝓtractuū: in q̄ principaliꝫ tm tractat q̄ trahens peccet/ ꝛ q̄ non, ꝛ non q̄ incurrat obligationē restitutionis/ ꝛ q̄ nō, ido sequit alia q̄stio.

¶ Questio. LXIX.

Vtz venditoꝛ liceat vendere aliq̄d vsurarijs? Et silr an emptoꝛ liceat emere aliq̄d ab eisdem: ꝛ spealr pignora q̄ ex lapsu tpis q̄uenerūt ad eos rōne usure eis nō solute ab impignoꝛāte ea? Ad ꝓmā ꝓtem q̄nis rndet ꝑ quattuoꝛ suppositiones ꝛ duos modos dicēdi.

Prima suppositio, vsurarij sunt duplices. Quidam nihil būt nisi q̄ ꝑ pctm vsure acq̄sierunt. Quidam aūt ꝓter talr acquisita habent etiam aliq̄ bona legitime quesita.

Secda suppositio, scdis vsurarijs cōtingit dupliꝫ ād vendi, qz aut aliq̄d vendit eis ꝑ illo ꝓcio vl numismate/ q̄ idē nūero fuit legitīe q̄sitū/ aut ꝑ illo ād idē nūero fuit illegitie, s. ꝑ pctm vsure q̄sitū.

Tertia suppositio, scdoꝛ vsurariꝰ bona legitime q̄sita dupliꝫ habūt: qz aliq̄n illa non reqrunt ꝑ restitutione acq̄sitoꝝ ꝑ vsurā/ aliq̄n ꝙ reqrunt. Explū vrputa vsurariꝰ ꝑ vsuram acq̄siuit centū florenos, ꝛ ꝓter illos hz alios centū legitime quesitos, ꝛsi adhuc hz ꝓmos centū tūc alij centū non reqrunt ꝑ restitutione ꝓmoꝝ centum: si aūt ꝓmos centū distraxit/ aut alicui donauit: nec ād eq̄lens loco eoꝝ recepit: tūc cū sit obligatꝰ centū restituere/ nec habeat alia bona q̄ reliq̄s centū: illi reliq̄ centū reqrent ꝓ ꝓmoꝝ restitutione. Ūñ sunt obligatij ꝓmis centū/ non dico obligatōe ciuili: quo mō bona mariti sunt tacite obligata mlieri pro dote: ꝛ bona tutoꝝ ꝛ curatoꝝ tacite sūt obligata minoribꝫ/ ꝓ illoꝝ officio si administrauerint inīq̄, ꝛz loquoꝛ d obligatōe naturali ꝛ ꝟm diuinā legē, sīc ad furatus ē, x, florē, q̄s ꝓsumpsit: ꝛ nihil hz nisi q̄sdā alios, x, ille obligabit illos alios, x, restituere ꝓ ꝓmis decē. Et si scdm membꝝ huiꝰ tertie suppositionis ponaꝭ: h est dupliꝫ, quia aut illa legitime q̄sita sufficiant ꝓ restitutione aliorum/ aut nō sufficiūt.

Quarta suppositio: problema est inter doctꝭ, an vsurariꝰ acquirat dñium rei quam ꝑ vsuraꝫ acq̄rit vl non.

Nā aliq̄ tenēt q nō vt Alexand, sctūs Bonauē, Rich, ō media villa, ꝛ Goffredꝰ ō fontibꝰ, ꝛ aliq̄ etiā dicunt Scotū in, iij. idē sensisse, sed h ex eo hīi non pōt sufficienter. Nō em dicē in q̄rto nisi q artat soluēs vsurā nō mere liberalr donat, qz artatio illa q̄ est aliqual coactio/ excludit volūtariū simplr, et postea ōt: ꝛsi trālferaꝭ dñium, s, rei vsurarie in vsurariū: tñ recipiēs restituere tenet. Hec ille. Nō ex ꝓmo non hī exposse q ꝙ ꝟm eum recipiēs vsurā non sit dñs eius: ꝛ ex scdo eq̄ pōt oppositū iferri, qz ly ꝛsi pōt exponi, i. ꝗuis: ꝛ tūc sensus eēt q trālferret dñium. Si aūt ꝓditionalr exponaꝭ: tūc nihil arguit, q̄a non approbat illā ꝓditionem. Et alia ꝓte tenent alij q acq̄rit dñium rei vsurarie, vt sūt sctūs Tho, Ulricꝰ/ Goffredꝰ/ Bernardꝰ, glo, decretalium, ꝛ glo, decreti, xliij, q, iij, c, si q̄s. Que aūt illaꝝ opionū sit verioꝛ: ꝛ que sint motiua hinc inde: ꝛ vbi ille opiones ponant: refuo ad tractatū restitutionū, qz ad illuꝝ talia spectāt. Cōueniūt ām ille due opiones in h q̄ vtraq̄ ꝓcedit vsurariū obligatū ad restituēdū rem vsurariā, nec obstāt q scda opio dicit eū ee dñium rei vsurarie: qz illa stant sil q̄ ꝺs sit dñs alicuiꝰ rei: ꝛ tñ teneaꝭ eā restituere, vt mutuatariꝰ est dñs sortis sibi mutuate: ꝛ tñ tenet eā restituer. Sz differūt in h q scda exp̄ dicet eū ee dñm illius rei vsurarie: diceret ꝙ nr eū nō ee obligatū ad restitutionē ꝑcise illiꝰ rei ī nūero, sz sortī eq̄lentꝭ, sīc etiā mutuatariꝰ ē dñs sortis mutuate, sz nō tenet ad illiꝰ sortē in nūero restitutionē, sz solū eq̄lentē, sed ꝓma exp̄ diceret eū nō ee dñm illiꝰ rei: ꝛ non pl q̄ fur sit dñs rei furtiue: ꝙ nr diceret eū ee obligatum ad illiꝰ rei ī nūero restitutionē: si saltē pōt vt puta qz adhuc eā hz vl hīe pōt.

Primus modꝰ dicendi ꝓsistit in q̄t tuoꝝ ꝓclonibꝫ: q̄ oēs sunt intelligēde supponēdo: q ꝙ vsurariꝰ nō habet dñium rei vsurarie, sed q dñium sit apud eū ꝙ soluit vsurā: vt ꝓma opio tenet.

Prima ꝓclo vēditoꝛi non licz aliq̄d vendere vsurario nihil habēti nisi q̄ ꝑ pctm vsure acq̄siuit: excepto vno casu. Prima pars probat triplr. Primo sic/ vendens tali vsurario vult illa duo, s, q ꝙ vsurariꝰ sibi det preciū vsurariū ꝛ ipse illud vult recipe, mō in volitione vtriusq̄ peccat. nam in volitiōe ꝓmi vult pctm proximi/ qz tal vsurariꝰ peccat dādo sibi aliq̄d, qz cōtrectat rem alienā inuito dño: cuz tal nihil habeat qd dare possit: qz non ē dñs vllius rei quā habz, in volitione scdi etiam peccat/ qz vult recipe: ꝛ ꝑ ꝓhs ꝓtrectare rem alienā inuito dño: etiā anīo sibi retinendi, i, non restituendi eā dño illius rei. Scdo sic/ non licz furi nihil habēti nisi bona furtiua aliq̄d vēdere, ꝛ h non ē nisi qz non ē dñs illaꝝ rerum/ nec q̄s pōt licite eas contrectare inuito illo cui subtraxit. Mō ꝟm ꝓmuz modū dicendi vsurariꝰ non plus hz iurꝭ ꝛ dñij in re vsuraria q̄ fur in furtiua, iglr. Tertio sic/ qz si vēdens excusaret a pctō: maxie qz licz recipiat ab vsurario ꝓcium qd nō fuit vsurarij/ ꝛz alterius, ꝛ sic videat vendēti nō licere recipe: tñ exq̄ vēdēs dat ei mercē eq̄lentē precio quā ꝙnr poterit vsurariꝰ dare ei a q̄ extorsit vsurā, iō videt excusabil. Mō h non suffic ꝓ excusatōe: qz sic etiā excusaret q̄ vēderet aliq̄d furi nihil habenti nisi bona furtiua/ qd est falsum. Scda ps ꝓclonis patebit ī scda conclusione.

Secunda ꝓclo, venditoꝛi non licet aliq̄d vendere vsurario habēti aliqua bona legitime q̄sita ꝓter vsuraria bona: si illō idem ꝓciū in nūero qd dat vsurariꝰ vēditoꝛi/ est vsurariū: excepto vno casu. Prima ps probat/ qz ꝓma probatio ꝓceđ, ꝓclonis eq̄ hz h locū, sīcī ꝑcedenti/ vt ptz inspicienti. Hec excusat venditoꝛē h. l, q ꝙ in pīti casu vsurarius hz bona legitime q̄sita: qz non ō illē accipit precium/ nec excusat eū q dat sibi eq̄lens/ aut q vsurarius pōt met loco illiꝰ precij erogati ponere aliud numisma legitime q̄situm, vt ptz ex tertia probatione preceđ, ꝓclonis. Scda ps probat. nam si ille q̄ ē dñs rei vsurarie sit cōtentus q illā suam rem ī numero distrahat: dūmodo eq̄lentē restituat ita q apud eum nō refert vel non deberet referre: q̄d ex equipollentibꝫ in numismate vel aliē fiat: quēad modū natū ē ꝓtingere in numismate magis q̄ in aliis rebꝰ. Sepe em ꝓtingere pōt q nō referret apō eū q̄ soluit decē florenos. noīe vsure/ aut cui furtim subtracta sunt, x, florē, an vsurariꝰ vel fur sibi restitueret eosdē, x, florē, ī nūero/ an tm eq̄pollētes. In h igit casu posset q̄d vēdi vsurario hui scde ꝓclonis: ꝛ etiam vsurario ꝑceđ, ꝓclusiōis. Et i h cāu pōt itelligi forte vez illō qō Alexāder ō ales ōt in q̄rta ꝓte sūme. q. cx. mēbro scdo. Nam ibiō q̄uis ꝟm suā opionē teneat vsurariū non ee

dñm rei vsurarie: tñ ℔ non obstante ipse ℘m
suã opionẽ loq̃ndo/dic̃: q̃ de pecunia habi
ta p vsurã vel furtũ põt fieri el̃yna: si raptor
vl̃ vsurari⁹ ꝓponat restituere eã pollẽtẽ: z ha-
beat vnde restituat, vt si dãdo nõ reddat se
impotentẽ ad restituẽdum. Dec ille. Nõ di
ctũ si dz esse ver̃: supponit id qõ natũ ẽ ꝓtin
gere. s. qz apõ illũ q̃ est dñs illi⁹ pecunie quã
detinet fur vl̃ vsurari⁹: non refert q̃d sibi ex
eã pollentibꝫ restituat: imo staret q̃ ẽt de fa
cto referret: tñ ℘m rectã rõnem non deberet
apõ eũ referre q̃d ex eã pollentibꝫ sibi restitu
eret, puta si petens el̃yna sat̃ notabiliꝫ indi-
geret: z vsurari⁹ vl̃ fur nũc suã ꝓpriã pecuniã
apõ se nõ habet z daret pecuniã furtiuã illi pe
tenti: oino ꝓponẽs loco illi⁹ erogare ponere
ꝓpriã pecũiã/ nec vllũ ꝑiudiciũ possz allegar̃
dñs illi⁹ pecunie ex ℔ q̃ nõ restituit̃ sibi ꝑci-
se eadẽ nũero. Sec⁹ aũt vbi referret apõ do
minũ illius rei nec subesset rõ cur deberet re
nũciare idẽritati nũerali sue rei. In casu au
tem ꝑme z scõe ꝙclonis ꝓstat: q̃ ex q̃ditor
dat mercẽ eq̃lentẽ ꝑcio/ qõ accipit ab vsu
rario: q̃ vsurari⁹ etiã ꝑme ꝙclonis hz eq̃a-
lens qõ loco precij vsurarij poterit restitue-
re ei cui ꝑcũ illud debebat, igit̃ si apõ illum
nõ refert q̃d sibi ex eã pollẽtibꝫ restituat̃ po-
terit q̃d vendi vsurario p tali ꝑcio: nisi mer̃
(hz eq̃lens precio) sit tal̃ q̃ eam vsurari⁹ ẽ
ꝓsumptur⁹: z p ons impotens futur⁹ ad re-
stitutionẽ, put i q̃rta ꝙclone patebit.

Tertia ꝙclo, venditor licz aliq̃d ven
dere vsurario habẽti bona alt
q̃ legitime q̃sita: si ꝑcipe illõ ꝑcium vl̃ numis
ma qõ solui⁹ sibi sit legitime q̃situ: dũmõ il-
lud numisma al̃s non req̃rat̃ p restitutione
vsurar̃ eius: ꝓbat̃. qz vsurari⁹ ẽ verus dñs il
lius numismat̃/ nec illõ ẽ cuiꝫ qualitẽcũq;
obligatũ. igit̃ põt dari illõ alteri: z alt⁹ põt il
lud recipe, tz ꝓña. qz nõ videt̃ q̃d obstare.

Quarta ꝙclo, si vsurari⁹ habeat bo
na legitime q̃sita: z ꝑcipe il-
lud preciũ vl̃ numisma sit legitime q̃situ qõ
solui⁹ p merce: aut̃ sit req̃situm al̃s ꝓ resti
tutiõe vsurar̃. tũc in aliq̃ casu non licz vẽdi
tori aliq̃d ei vendere: in aliq̃ ꝓ licet. Prima
pars ꝓbat̃ dãdo duo exempla. Primũ. qz si
vsurarius ẽ illam mercem ꝙsumptur⁹, puta
qz ptinet ad cibũ/ potũ/ vl̃ vestitũ: ad q̃ vult
ea vti. z sic eã ꝙsumere: z venditor ℔ conꝫcit
vl̃ ꝙcere deberet/ peccat vẽditor ei venden
do eã z recipiẽdo ab eo predictũ ꝑcũ: quia
vsurari⁹ intẽdendo mercẽ ꝙsumere/ intendit
se impotentẽ facere ad restitutionẽ vsurarij;
qz ꝑcũ ꝓ restitutione vsurar̃ req̃situ erogat: z hz eq̃alens loco ei⁹ recipiat: tũ illõ est
ꝙsumptur⁹, igit̃ relinq̃t impotẽs restituere:
z vẽditor talẽ mercẽ ei vẽdens iuuat eũ ad il
la impossibilitatẽ, igit̃ coopat̃ ad pctũ vsu-
rarij peccant̃: z cũ ℔ peccat dando auxiliũ
lesiõis pri. s. illi⁹ cui deberet fieri restitutio.

Scõm exemplũ, si etiã vsurari⁹ nõ ẽ ꝓsum
ptur⁹ mercẽ: attũ venditor vẽdit ei pl⁹ iusto,
Hã tũc nõ solũ peccat/ qz pl⁹ iusto vendẽdo
ledit vsurariũ, hz etiã si ℔ non esset pctũ: ad-
huc peccaret p q̃to ꝓiudicat ꝓmo eui vsu
rari⁹ ẽ obligat⁹. Nam vsurariũ reddit impo
tentẽ ad restituendũ vsuras ĩ tanto ĩ q̃nto mi
nus eq̃alet mer̃ ꝑcio. Scõa pars ꝓbat̃,
nam si vsurari⁹ non ẽ illã mercẽ cõsumptur⁹
siue sit bonum ĩmobile vt ager/ siue mobile
dũmõ non sit ꝙsumptur⁹: z mer̃ bñ valet tũ
tidem, z p ons non reddit̃ p ei⁹ emptionem
impotẽs ad restituẽdũ: nõ peccat venditor,
qz vsurari⁹ est ver⁹ dñs illi⁹ numismat̃: z hz
illud sit req̃situ ꝓ restitutiõe vsurar̃, z sic vi-
deret non posse licite illõ erogare: tñ non est
sic req̃situ ꝓ restitutiõe eor̃: q̃ illõ idẽ nume
ro sit req̃situm, sed ipsum vel eq̃alens, nõ
mer̃ eq̃alens sibi dat̃ p eodẽ, iõ licebit illõ
erogare z vẽditori licebit illõ recipe. Sic̃
cas ꝑmũ exẽplũ ꝑme partz hui⁹ ꝙclonis/ est
ver̃ q̃n vsurari⁹ sine illi⁹ venditor̃ z venditõe
nõ fuissz icursurus illã impossibilitatẽ red-
dendi, secus ãt si al̃s nihilomin⁹ fuissz icur-
sur⁹ eã, puta qz si ille nõ vẽdidissz ei illa sca
lẽra vl̃ poculẽra: tñ alius ei vendidissz silia,
Nõ ℘m doctores nõ tenẽt̃ q̃s restituere ei
am rẽ furto sublatã: si illa res al̃s perijsset si
apõ dñm mansissz, puta qz illa nocte q̃ quis
furat⁹ ẽ cuncta bona eiusdẽ dñi ĩ domo exi-
stentia: al̃s pierunt icendio. Hoc inq̃t nova
let, qz dato q̃ venditor ille nõ teneret̃ ad alie
quã restitutionẽ ipsi creditori vsurarij: nihi
lomin⁹ tñ peccassz in cãu ꝑdicte venditõis:
sic̃ etiã in ꝑdicto casu furti nihilomin⁹ pec-
cassz. Nõ ꝙclo z exemplũ ei⁹ sonãt tñ ꝺ li
cere vl̃ non licere. An aũt venditor ꝓter cul
pam incursam etiã nihilomin⁹ teneat̃ ad re
stitutionẽ ipsi creditori: non obstante q̃ alis
creditor illõ ꝓ eiudicũ fuissz passus sic̃ ille
q̃ spoliat̃ Joannẽ bonis suis: sciens q̃ sic spe
eũ nõ spoliaret: nihilomin⁹ p alios spoliare-
tur: nihilomin⁹ tenet̃ spoliato ad restitutio-
nẽ/ videndũ ẽ ĩ tract. restitutionũ. Et sic̃ ille
ꝙclones sonuerũt de ꝓtractu venditõis, sic

ꝓportionabiliꝫ põt applicari ad ꝓtractũ per-
mutatiõis aut aliũ ꝓtractũ: non gratuitũ. s.
vbi ecõtra ab vsurario recipit̃ aliq̃d.

Corollariũ ꝑmũ. Non licz cuiq̃
recipe dona tpalia vl̃
etiã elemosynalia ab vsurario nihil hñte nisi
vsuraria bona, vl̃ etiãsi hz legitima: si illud
idem nũero qõ recipit est vsurariũ: z ℔ inui
to creditore vsuras, nisi recipiẽs recipet aio
restituendi creditoribꝫ vsurarij/ vl̃ etiãsi mẽ
dicus recipet anio ꝛrinẽdi sibi: dũmõ id qõ
recipit restitutionẽ vage eẽt subiectũ, z hoc
dũmõ vsurari⁹ nõ sit manifest⁹: qz si eẽt ma-
nifestus: etiã non liceret mẽdico ab illo reci
pere auctate vsurarij: qz tũc vsurario non li
cet erogare illas vsuras paupibꝫ/ sed subia-
cerent dispositioni eor̃.

Secũm corollariũ, non licz ab vsura
rio hñte legitima bona reci-
pere noie doni etiã legitime q̃sita: si sint req̃
sita ꝓ restitutione vsuraꝝ: qz recipiens nõ
dat eq̃alẽs vsurario: z sic impossibilitat eũ
ad restitutiones: z sic ꝑiudicat creditori ei⁹.
Videãt g̃ ꝓncipes z rectores ciuitatũ nr̃aꝝ
imp̃iallũ recipientes a Judeis dona/ an ne
ill̃se cũ eisdẽ inuoluant ad gehennã.

Tertiũ. All̃i mercẽnario opanti ali
q̃d ipsi vsurario licitũ est q̃d
recipe pl̃aboze suo: si ei⁹ labor nõ relinq̃t p⁹
se opus opatuz q̃ mediante possit restituere
vsuras creditoribꝫ: etiãsi ille vsurari⁹ det ei
bona legitime q̃sita: q̃ tñ req̃runt̃ ꝓ restitu
tione vsuraꝝ, qz recipiẽdo impossibilitat eũ
ad restitutionẽ: vt si barbitõsor ꝓ rasura
barbe/ z balneator ꝓ balneo/ medic⁹ ꝓ me
dicina: z hmõi, sec⁹ de agricola ita vult̃ co-
lente sibi agrũ q̃ tãtũ ꝑcipit rõne culture de
fructu/ q̃ztũ dat ꝑcũ ei: dũmõ fructũ illũ nõ
sit ꝙsumpturus/ hz venditur⁹.

Bcõs mod⁹ dicẽdi ꝙsistit ĩ tribꝫ ꝙclo
nibꝫ vno corollario: in q̃bus
oibꝫ supponit̃ q̃ vsurari⁹ habeat dñium rei
vsurarie, sic̃ scõa opio tenet.

Prima igit̃ ꝙclo est, siue vsurari⁹ ni-
hil hẽat ꝓter acq̃sita p vsurã:
siue hẽat aliq̃ legitie q̃sita, z ℔ siue illa eadez
derp ꝑcio/ siue alia: z etiã siue illa sint req̃sita
p restitutõe vsuraꝝ/ siue non: licitũ ẽ vẽdito
ri aliq̃d eidẽ vendere: si p illã venditionẽ nõ
reddit̃ impotẽs ad restitutionẽ vsuraꝝ. pro
bat̃ qz ex quo vsurari⁹ est dñs rerum suaruz
etiã vsurariaꝝ: nõ tenet̃ illas easdẽ in nũero
restituere creditori suo: hz sufficit q̃ eq̃alen
tes restituat, igit̃ sibi licebit vsurarias res
alienare: si mãet adhuc potẽs restituere, et p
ons vendẽti sibi q̃d: nec eũ faciẽti ipotentẽ
restituere: licebit illas recipe p ꝑcio. Sic̃ li-
citũ est mihi q̃d vendere ei q̃ nõ hz aliã pecu
niã nisi mutuatã: si p illã venditionẽ nõ red
do eũ impotentẽ ad restitutionẽ: qz hz tal̃ te-
neat̃ restitutionẽ facere suo mutuatori: non
tñ illã eãdẽ nũero tenet̃ restituer̃: quã mutuo
recepit: z sic alienare põt eã mihi: z ego pos-
sum eã recipe si do sibi mercẽ eq̃alentẽ illi
pecunie: ex q̃ poterit colligere tantũdem: vt
suo creditori sat̃ffaciat: qz tũc i nll̃o ꝑiudi-
cat.

Bcõa ꝙclo. Sic̃ (co creditori suo,
p hmõi venditionẽ vsurariꝫ
q̃liacũq; bona habeat: reddat̃ ipotens abla
tũ restituere suo creditori ĩ toto vl̃ i ꝑte: pec
cat vẽditor ei dẽ q̃d vendẽdo si illã ipossibili
tationẽ cõꝫcit vl̃ ꝙcere deberet: ꝓtz. qz tũc
vult duo: q̃z vtrũq; est illicitũ. Prio vult q̃
vsurari⁹ ipossibiliter se ad illã restitutionẽ:
qz vult añcedẽs exq̃ seq̃t illa ipossibilitatio
scz vt secũ ꝓtrahat tl̃i ꝙctu/ q̃ tñ ipossibilita
tio ẽ ipi vsurario pctm: z scõo vult ẽt noce-
re creditori vsurarij: qz vult añcedẽs illi⁹ no
cumẽti. s. ipossibilitationẽ vsurarij. Exẽpla
aũt de ℔. s. q̃n ꝓingit eũ ipossibilitari: et q̃n
venditor ℔ cõꝫcere põt: patuerũt i ꝑcedenti
mõ dicẽdi in prima ꝑte q̃rte ꝙclonis.

Tertia ꝙclo. Sic̃ dictũ ẽ de ꝙctu ve-
ditiõis: sic sil̃i mõ sentiendũ ẽ
de q̃cunq; alio ꝙctu vl̃ cõmutatiõe sive gra
tuita sive nõ: si p eũ reddat̃ ipotẽs restituere
ptz. qz rõ est eadẽ, vt si ꝓmutat secũ rẽ p re vl̃
locat q̃d sibi: vl̃ ꝓduc̃/ vl̃ accõmodat aliq̃d
ab eo: vl̃ recipit dono ab eo: quẽadmodũ ẽt
tactũ ẽ ĩ corollarijs ꝑcedẽt̃ modi dicẽdi.

Corollariũ q̃ ꝑm⁹ mod⁹ et scõs
hz ꝓueniãt: tñ mltum
differũt, ꝓueniũt em̃ qz vterq; dãnat vendi-
tionẽ factã vsurario q̃liacũq; bõa habẽti: si
p eã reddat̃ ipotẽs restituer̃. Sz differt ĩ ℔ q̃
si ñ reddat̃ ipotẽs: tũc scõs mod⁹ indistincte
eã admittit. Prim⁹ ãt mod⁹ dicẽdi etiã talẽ
dãnat: nisi ꝑciũ illõ p q̃ fit vẽditõ sit ꝺ nũero
legitie q̃sitoꝝ: vl̃ nisi ñ referat vl̃ ñ debeat re-
ferre apõ creditorẽ vsurarij q̃d ex eq̃pollen
tibꝫ/ sibi restituat: vl̃ nisi recipiẽs velit illõ re
stituere dño illi⁹ ꝑcij, aut mendic⁹ recipiat a
non manifesto vsurario ꝓtium subiectum
tñ vage restitutioni.

Ad scdam ptē qōnis, supponit q̄t tuor suppositiōib⁹ positis ad p̄mā ptē hui⁹ qōnis rnd̄et ēt p duos modos dicēdi. Prim⁹ ꝓsistit i duab⁹ ꝯclōibus: q̄ oēs dn̄t itelligi suppositō/q vsurari⁹ (ñ sit dn̄s rei vsurarie.

Prima Si oīa eoꝝ bona sint vsuraria: vl ēt si habeāt aliq̄ legitime q̄sita: attñ pcise illa q̄ qs vult emere: sūt vsuraria: tūc illi citū est emere ab eis aliq̄ tria: nisi nō referat apud creditorē vsurarij qd ex eq̄pollētib⁹ sibi restituat. Ūñ si vsurari⁹ hz aliqs vestes vl ꝓsiles res sibi impignoratas: q̄ ex lapsu tēporis q̄nerūt ad eū rōne vsuraꝝ/qs creditor suus sibi nō soluerat/nemo pōt licite illas emere/nec dono vel el⁹na recipe: dēpto casu de recipiēte aio restituēdi ei cuius est: z casu de mēdico posito ī p̄mo corollario p̄mi modi dicēdi p̄me ptis huius qōnis. hec aūt ꝯclo sufficiēter pbari pōt per pbatiōes adductas ad p̄mā z scdaz ꝯclones p̄mi modi dicendi p̄cedētis partis.

Scda ꝯclio. Si qs emit ab vsurario illa eadē q̄ sūt legitime q̄sita/z p emptionē ñ reddit eū impotētē ad restitutionē suo creditori: emptio ē licita: ptz ex deductz in ētia ꝯclone p̄mi modi dicēdi p̄cedētis ptis qōnis. Ūñ si q̄ pignora deuenissent ad vsurariū/ñ rōne vsuraꝝ nō solutarū: sz rōne sortz mutuate/z sors illa fuisset ꝺ dn̄o legitimo vsurarij: z emptor daret cō dignū p̄ciū: ñ esset emptio illicita: ēt si illa bona añ ℔ fuissent req̄sita p restitutiōe vsurarū, sec⁹ aūt si vsurari⁹ reddit ex illa emptione impotēs restituere suo creditori. Jō illi emptores ñ excusant q̄ vilioꝝ p̄cio q̄ iustuz sit emūt ab vsurarijs pignora: ēt si essent iuste q̄sita: q̄ tñ sūt req̄sita p restitutiōe vsuraꝝ etiā si vsurarij oīno libere z sciēter dent p tali p̄cio: qz ex q̄ dant min⁹ q̄ valet: reddūt vsurarios ipotentes ad restitutionē vsuraꝝ/sic nec ab eisdē liceret illa recipe noie dont ī torsione ⁊ locatiōis: z ꝓsilib⁹ silr rñderet: z et

Contra (ꝺ ꝯtractu donatiōis, pmā ꝯclonē z scdaz p̄mi modi dicēdi positi ad p̄mā ptē qōnis. Arguit p̄mo sic, iudei sūt vsurarij talit⁹/q aliq̄ nihil hn̄t p̄ter vsuras: z tñ iudeis ēt si nihil habeāt p̄ter vsuras/licitū ē aliq̄ vēdere, igit⁹ vsurarijs ēt nihil habēt⁹ p̄ter vsuras licitū est qd vēdere, z p hoc ēt iferr̄ ꝺ scdam ꝯclonē eiusdez modi dicēdi/q licebit vsurarijs habēt⁹ aliq̄ legitima/aliq̄ vēdere ēt p̄cio vsurario, igit⁹ p̄m⁹ mod⁹ dicēdi est falsus/q ad duas p̄mas ꝯclones. Maioꝝ nota, Minoꝝ pbat⁹/qz a iudeis ēt nihil habēt⁹ p̄ter vsuras/licitū ē recipe decimas p̄diales: vt puta si aliqs taliū int⁹ alia vsuraria bona haberet agrū quē noie vsure acq̄siuisset: ecclia licite posset exigere z recipe decimas. igitur eisdē licebit aliq̄d vēdere. Añs pbat⁹ p.c, de terris, extra, ꝺ decimis, vbi dr ꝺ tris q̄s in dei colūt: taliter tibi rñdem⁹: vt eos ad decimas soluēdas vel possessiōes penit⁹ renūciandas cū oi districtiōe cōpellas: ne forte ecclesie occasiōe ista valeāt suo iure fraudari, hec ibi. Et itelligit⁹ illō caplm: ēt si illas possessiōes p vsuras acq̄siuissent: sic ēt a predone q̄ aliq̄ p̄dia vi occupata obtineret: licite exigit⁹ decima: alioq̄n vsurari⁹ z p̄do eēt melioris ꝺditiōis q̄ nō talis qꝺ est icōueniēs. Cōseq̄ntia aūt pbat⁹: qz min⁹ videret/q ab eis posset capi decima/q̄ q eis posset aliq̄d vēdi: qz cū ab eis accipit⁹ decima: nō dat⁹ eis aliqꝺ tpale p illa decima: q̄ mediāte maneāt ita potētes ad r̄stituēdū: sic si retinerēt decimā: qñ aūt eis q̄d vendit⁹ z recipit⁹ p̄cium ab eis: dat⁹ eis merx eq̄alens p̄cio: z sic nō redunt⁹ pauperes q̄ pri⁹ fuerint. Dicendus ꝯcedēdo maioꝝ: negada est minoꝝ: ad pbationē ꝯcedēdū est añcedēs: z negāda ꝯsequētia. ad pbationē ꝯsequētie negandū est assūptū: z ratio diuersitatz est: qz cū eccl⁹ia capit decimā de predio/qꝺ iudeus nomine vsurarū acquisiuit: nō capit aliq̄d: nisi qꝺ als suū est seu qꝺ debetur eccl⁹ie. Sed volens quid vendere ei nihil habet: vt talis apud iudeū vsurarū qꝺ sit suū vel debeat sibi, igit⁹ nihil p modū p̄cij ab eo pōt cape, si tñ alias haberet aliquā pecuniā apud vsurariuz debitam sibi: vt puta: quia eam vsure nomie olim solui⁹set sibi, et non posset eam rehabere: nisi nunc quid ei vēderet: bene liceret ei aliquid vēdere p pecunia tali: quia iude⁹ met illam

ei debebat dare: z ille eā sibi oblatā a iudeo poterat recipe ēt sine cōmutatiōe merc⁹ sec⁹ aūt vbi is q̄ volebat ei qꝺ vēdere: nihil tale habebat apꝺ vsurariū. Cōtra ℔ arguit⁹ duplicit⁹. Prio sic, Ager quē qs nomie vsure dat iudeo vsurario nō ē ecclie, z p ꝺns/nec ei⁹ fruct⁹, igit⁹ eccl⁹ia ñ pl⁹ hz aliqꝺ apud iudeū qꝺ sit eccl⁹ie: q̄ q eidē vult aliqꝺ vēdere. Añs pbat⁹, qz ille ager ē adhuc plene ꝺ dn̄io ipi⁹ q̄ dat: si teneat⁹ q vsura ñ transferr̄ī in dominiū vsurarij/aut si teneat⁹ oppositū: tunc ager plene erit ꝺ dn̄io vsurarij. Scꝺo sic: q̄ius volēs qꝺ vendere iudeo vsurario: nihil habeat apꝺ eū añ venditionē qꝺ sit suū/vel debitū vēdēti: ñ facta venditiōe z traditiōe merc⁹ cōplera sic/q iude⁹ nūc hēat illā merce: vēditor hz qꝺ apud iudeū qꝺ sit suū vl si bi debitū, puta p̄ciū tātū q̄ntī valor⁹ ē merx. qz aut illa merx ē iam de dn̄io vsurarij facta aut nō: si p̄mū, igit⁹ vsurari⁹ ē debitor⁹ factus ipi vēditori ī tanto p̄cio: qz nō trāstulit merce in ei⁹ dn̄ium: nisi sub ꝺditiōe q ecōtra eēt sibi debitor⁹ in tāto p̄cio transferēdo ecōtra in suū dn̄ium. Si scōm: q̄ adhuc est de dn̄io vēditor⁹, igit⁹ venditor hz aliqꝺ existēs suum vel sibi debitū apud vsurariū, igit⁹ potit aliqꝺ recipe ab vsurario: sic z eccl⁹ia. Ad p̄mū dicendū/q ager p̄dict⁹ ē iudei: vel ei⁹ q̄ ei sibi dat, sz nō nisi cū onere illo: vt eū hns debeat dare decimā ptē fructuū, z sic ager ē eccl⁹ie: q̄ ad illꝺ ius decimaz, ió sicut illꝺ ius ager q̄ ad illud ius ē eccl⁹ie, sic ēt illi fruct⁹ sūt ei⁹/nec debitor vsurarij potuit iudeo illud ius dare. Ad scꝺm dicēdū duplr, Primo dato q totū argumētū ꝺcederet nihil ꝺ ꝺcōem: ꝓtra quā vadit: qz ꝯclo ꝺ quā nitit⁹ argumētū: dic tm̄/q ipa vēditio est illicita nō ät dixit/q si vēditio sit cōpleta z traditio mercis facta/q nihil liceat recipe ab vsurario. Scꝺo dicēdū/q vēditiōe z traditione merc⁹ facta licitū ē vēditori aliqꝺ recipe ab vsurario: qz suā mercē recupare pōt: z si illā pōt recupare: ñ licebit sibi qꝺ aliud ab eo recipe: qz vsurari⁹ nulli⁹ alteri⁹ rei hz dn̄ium et licentiā sibi dādi, si āt ñ possit illā vllo mō recupare: nō ob id licebit sibi p̄ciū recipe p ea: sic nec licebit mihi a fure rē tibi subtractam recipe p debito/q̄ mihi idē ē ꝺbitor ex ꝯtractu, vl ēt ex furto, z cū dicz: hz qꝺ suū exist⁹ apꝺ vsurariū/ꝯcedo: z illō poterit r̄cipe q̄ntū est ex pte sua: sic inꝯ rñdēdū eēt ℈m p̄mū modū dicēdi. Sz diceres, qꝺ dicēdū esset ℈m scōm modū dicēdi: Ad arguendo p z ꝺ videri posset alicui p̄mo/q posset recipe p̄ciū: etiā si p illā receptiōez redderet ī potens ad restituēdū suo creditori: lz peccauerit cōtrahēdo cū eo tali ꝺctu vergēte in p̄iudiciuz creditorz vsuraꝝ: p̄mū ptz: qz ex q̄ vtriq; iam teneat: z ñ teneat creditori vsuraꝝ illud p̄ciuz in nūero, sz eq̄alēs seq̄t⁹ q vēditor ñ potes recupare mercē: vtputa forte: qz ꝑsūpta ē vl hmōi: poterit accipe p̄clū nō obstāte/q p ℔ p̄iudicet alēi creditori: qz cū qs est mihi z tibi obligat⁹: z vult mihi satisfacere possū recipe: nō obstāte/q p ℔ alteri ñ potit satisfacere. Et tñ cū hoc diceret/q ille vēditor teneret creditori vsuraꝝ: cui hoc p̄iudiciū generauit ad refusionē dāni occasionati p sui ꝺctū. Sz ī ꝺriū arguit⁹: qz posteriori creditori: ñ ē licitū recipe solutiōez cū p̄dicto poris: regularit⁹ loq̄ndo: qꝺ dico: qz sec⁹ si posteriori habeat p̄uilegiū iurz cōis vel ptcularis: de hoc vt p̄us debeat sibi satisfieri: sicut aliq̄ hn̄t/cuiusmodi ñ est h⁹: z vēditor ē posteriori creditori vsurarij in tli casu: q̄ sit creditor vsuraꝝ. Et silr ꝺtra vltimū tā annexū de refusiōe argueret: qz eadē rōne ego tenerer ad refusionē/qñ tuo mutuatario res quas mox ꝑsumpturus est venderē p p̄cio: p q̄d solū tibi posset satisfacere: qꝺ videt incōueniēs: sed de hoc puncto videndū est in tractatu de restitutionib⁹. Scꝺo sic, oīa illa cōmercia ꝺcessa itelligunt⁹ q̄ nō sunt exp̄sse in iure p̄hibita: sz vēditiōes q̄b⁹ aliq̄ venderent iudeis: nō sūt exp̄resse in iure p̄hibite. igitur sunt cōcesse: z tamē iudei sepe nihil habēt nisi vsuraria bona, z etiā si hn̄t legitima bona: tñ illud p̄ciū qꝺ dant p merce est vsurariū: igit⁹ habētib⁹ vsuraria bona licet vendere aliq̄ p illis: qꝺ est ꝓtra p̄mā z secundā ꝯclōes p̄mi modi dicēdi. Maioꝝ nota: vt videt⁹, Minoꝝ pbat⁹: qz in iure canonico exp̄munt⁹ cōmercia q̄ sunt p̄hibita chr̄ianis: ne ea habeāt cū iudeis: z int⁹ illa nullibi exp̄munt⁹ venditiōes/ne eis fiant, vñ ibi bñ p̄hibent⁹ sequētia cōmercia. Primū: q non manducem⁹ azyma cū eis. Scꝺo: ne vocem⁹ eos ad ifirmos: z ne sumam⁹ medicinaz ab eis. Tertio: ne balneemur cū eis. Quarto: ne habeam⁹ cū eis cōmercia. q̄ habēt⁹ oīa in, c, null⁹, z ī, c, oēs, xxvij, q, j. Quito ne q̄s seruiat⁹ eis continue ad mēsaz: aut cōmoret in domib⁹ eoꝝ: vt ī, c, iudei, extra, ꝺ iudeis, z sic de ꝺsimilib⁹: vbi nulla fit mētio ne aliq̄

eis vendam⁹. Dicēdū/argumētū defic̄ tri-
plicit. Prio: qꝛ aut maioꝛ loq̄r tm̄ ꝺ iure hu
mano: aut de oī iure.s. diuio/nāli/ꝛ hūano.
Si pmū: tūc subdistiguit: qꝛ aut ly expresse
denotat expssionē pticularē ꝛ ī ppria forma
factā.s.q̄ ad speciē ꝛ circūstantias facti.ꝛ sic
est falsa. Nā si sic ītellecta eēt vera: n̄ eēt op⁹
sup agēdis ꝛ omittēdis vllā nouā decretalē
aut decretū/aut legē ꝯdere/aut p vlli⁹ cas⁹
decisiōe ad pncipē recurrere: qꝛ decisio hr̄
sufficiēter ī iure hūano. Si aūt denotat ex
pssionē gnālē vel radicalē: q̄ mō dr̄ phiberi
species. qn̄ phibet gen⁹ tacito noīe specieꝝ.
ꝛ p se dr̄ phiberi ꝯsequēs/qn̄ phibet añs. et
sic maioꝛ pōt ꝯcedi: loq̄ndo de iure hūano
canonico. Illō em̄ mādat suare legē diuinā
ꝛ nālē: in q̄ oīa mala phibent ꝛ bōa ꝯcedūt:
nō āt de ciuili: qꝛ illō aliq̄ mala nō solū n̄ pro-
hibuit: sꝫ ēt ꝯcessit: vt patuit.q.xxiij. Eodeꝫ
mō ē distiguēduꝫ de ly expsse/si loq̄tur ma-
ioꝛ ꝺ oī iure. Nā nō oīa mala sūt ēt ī iure di
uino vl' nāli phibita expsse. expssiōe pticula
ri: sꝫ bn̄ aut pticl'ari/aut gnāli/aut radicali.
Cōseq̄nter distinguēda ē minoꝛ/qꝛ aut loq̄r
de iudeis vsurarijs: aut non vsurarijs. Si
scd̄m: nihil ad ppositū: qꝛ n̄ diximus nō licere
aliq̄d vēdere iudeis. Nā iudeis habētib⁹ le
gitima bona: p q̄ꝝ erogationē n̄ reddūt īpo
tētes licite possum⁹ mlta vēdere ꝛ ēt ab eis
emere. Si pmū: mīoꝛ ē falsa: si expsse dicat
expssionē gnālē vel radicalē: siue loq̄r ꝺ iure
hūano canonico tm̄: siue ꝺ oī iure.s. nāli/ di
uino ꝛ hūano. Nā ius canonicū ꝛ naturale
ꝛ diuinū phibet nob̄ ne ꝯtrectem⁹ rē alienā
īuito dn̄o. H̄ āt fit ī vēdēdo vsurario aliq̄d:
recipiēdo ab eo pciū vsurariū cui⁹ n̄ ē dn̄s.
phibet ēt nob̄ ne dem⁹ auxiliū q̄ q̄s īpossibi
litet ad restituēdū iniuste ablatū aut occasi
onē q̄ ledat prim⁹ p impedimētū restitutōis
sibi fiēde. Nō si etiā teneret q̄ vsurari⁹ sit
dn̄s rei vsurarie stat q̄ vēdēs sibi aliq̄d p h̄
eū īpossibilitet ad restitutionē vsuraꝝ. igit il
la vēditio ē iure diuino/naturali ꝛ hūano p
hibita expsse/ expssiōe generali vl' radicali.
Scd̄o defic̄: qꝛ ī eo cōmittit fallacia accidē
tis. sic si sic arguat. hō ē aīal: aīal ē gen⁹. igit
hō est gen⁹. accidit ing̃ aīali q̄ sit gen⁹: ꝛ tn̄
ex q̄ dr̄ de aīali infert ēt dici de hoīe. Sic ac
cidit iudeo q̄ sit vsurari⁹: ꝛ tn̄ qō licꝫ iudeo
impēdere infert: q̄ etiā ei qō sibi accidit lice
at impēdere. Tertio ēt defic̄: qꝛ ibi cōmittit
fallacia ꝯsequentis: qꝛ virtualr̄ sic arguit: li-
citū est q̄d vēdere iudeo. igit licitū ēt q̄d vē
dere iudeo vsurario nihil habēti: nisi vsura
ria bona: vel p precio vsurario: qꝛ arguit a
toto in mō ad suā ptē: sicut licitū est celebra
re corā homine. igitur licitum est celebrare
(coram hoīe excōicato.

Tertio arguit sic. Eccl'ia scit ꝛ pmit
tit chrīanos vendere aliq̄ iudeis: ēt vsura-
rijs. igit illa venditio est licita. tenet ꝯn̄a: qꝛ
al's eccl'ia delinq̄ret pmittēdo sciēter cōmer
cia illicita subditꝭ. Dicendū: argumētū defi
cit dupl'r. Primo: qꝛ ꝯseq̄ntia nō valet: nā se
pe aliq̄ mala pmittunt pmissiōe simplicꝭ to-
lerātie.s. nō puniēdo eadē. vt ptꝫ ꝺ pstibul'.
ꝛ hec ꝛ silia tolerāt licite: qn̄ nō pn̄t phiberi
ꝛ puniri: nisi īcurrant maioꝛa mala. Scd̄o
añcedēs ē distinguēdū. aut em̄ pmissio ī añ-
cedēte excludit tm̄ punitionē ī foro exterio
ri. ꝛ sic antecedēs concedit: saltem intelligē-
do ipsuꝫ vt in plurimū. qꝛ vt in plurimū ec-
clesia non punit tales christianos pena ci-
uili: vl' etiam canonica in foro exteriori. aut
excludit punitionē in foro interiori. ꝛ sic ne
gat. Nam in foro conscientie imponit peni
tentiā talib⁹ venditorib⁹: tam statuto vl' per
sententiā iuris: q̄ꝫ etiā p sententiaꝫ hoīs seu
iudicis. p statutum q̄dem: ꝛ hoc generaliter
vel radicaliter. qō ptꝫ: qꝛ aut tenet q̄ vsura
rius non sit dn̄s rei vsurarie: ꝛ tūc venditoꝛ
recipiēs pciū vsurariū ꝯtrectat rem alienaꝫ
inuito dn̄o: ꝛ sic furtum cōmittit. modo ec-
clesia p ius canonicum seu statutum impo-
nit penitentiā cōmittēdi furtum: ꝛ etiā ei in-
iungit/ q̄ restituat ꝯtrectatū dn̄o: vt ptꝫ ex-
tra. de furtis. ꝛ de penitentijs ꝛ remissiōib⁹.
ꝛ in regula. peccatum. in sexto. Si aūt tenet
q̄ sit dn̄s rei vsurarie: ꝛ tn̄ recipiens preciū
impossibilitat eū ad restituēdū suo credito-
ri vsuras: tūc iterū imponit vēditori taliter
recipiēti preciū/ penitētiā: ꝛ iniūgit q̄ restitu
at: qꝛ eccl'ia p ius canonicū: ꝛ statutū decer-
nit q̄ ꝯsentiēti in pctm̄ prxi: debet impo-
ni penitentia. ꝛ si ille consensus ē occasio et
causa dānificatiōis prximi/ q̄ debeat leso sa
tisfacere. vt in. c. si culpa. extra. ꝺ iniurijs et
dāno dato. ꝛ in multꝭ capl'is possunt funda
ri talia. Vn̄ etiā ex quo ius diuinū ꝛ natura
le hec decernūt: tunc etiam ius canonicum
eadē decernit: qꝛ decernit seruandū esse ius
diuinū ꝛ naturale. De sn̄ia hoīs vel iudicis
ptꝫ p duo dicta. Primū: qꝛ perit⁹ ꝯfessoꝛ et
discretus ab eccl'ia cōstitut⁹: si tenet q̄ vsu-
rari⁹ nō sit dn̄s rei vsurarie: si sit nō ordina-
rius ꝯfessoꝛ: dꝫ tali iniungere pniam sup ꝯtre
ctatione rei aliene: ꝛ etiā vt pciū vsurariū ta
lit receptū restituat creditori vsuraꝝ cui pti
net/ aut si eū nescit: alteri ꝯsili creditori/ aut
si neminē eoꝝ scit: dꝫ restituere paupib⁹/ nisi
vsurari⁹ fuissꝫ manifest⁹. tūc em̄ dꝫ restitue
re epō loci/ cui⁹ dispositioni subsunt ille vsu
re: q̄ subiecte sunt restitutioni vage. Si aūt
tenet q̄ sit dn̄s rei vsurarie: adhuc dꝫ iniūge-
re ei pniam sup h̄ q̄ iuuit vsurariū ad pctm̄
impossibilitatiōis: ꝛ ꝯn̄r ad lesionē credito
ris vsuraꝝ: ꝛ cum h̄ dꝫ eidē imponere q̄ sa-
tisfaciat creditori vsuraꝝ leso: si scit aliqueꝫ
certū creditorē. aut si neminē taliū nouit/ ē
restitutio vaga sibi imponēda mō pdicto. ꝛ
si sic fac̄ discret⁹ ꝯfessoꝛ: bn̄ q̄dē. si aūt nō: ni
hilomin⁹ ex q̄ deberet sic facere: dꝫ eccl'ia eti-
am p sn̄iam hoīs punire talē vēditorē. ꝛ h̄ i
sili: qꝛ tal' ꝯfessoꝛ nō dubitaret furē predicto
mō punire/ aut illū q̄ non ē fur: pstitit tn̄ cō
sensum efficacē ad pctm̄ prxi: ꝛ ad prxi dānifi
cationē: tali imponēdo pdicto mō pniam.
igit. Dixi notant in pmo dicto. si sit nō ordi
nari⁹ ꝯfessoꝛ. puta q̄ pōt audire ꝛ etiā omit-
tere: sic sunt ꝯfessores ordis mēdicātiuꝫ: tal'
ing̃ si ē in pdicta opione agat vt dixi. si aūt
est tal' q̄ tenet audire/ tūc nō obstāte q̄ sit il-
lius opionis q̄ vsurari⁹ non sit dn̄s rei vsu
rarie. si tn̄ ꝯfitens credit nō illā: sꝫ ꝯtrariam
opionē esse verā/ non dꝫ ei ppt ppriā opionē
preiudicare: sꝫ agat secū sm̄ scd̄am opionem
.s. vt si impossibilitat⁹ ē vsurari⁹ ꝛc. imponat
pniam sibi. vt in scd̄o dicto dixi. ꝛ ꝺ h̄ pate
bit etiā ī vi. q. toti⁹ opis.

Quarto arguit. ꝯcedēs antecedēs
cōcedit ꝯn̄s. Sꝫ eccl'ia cō
cedit chrīanis vt habitēt cū Judeis seu q̄ p
mittāt Judeos hītare cū eis. ꝛ ecōtra cōce
dit Judeis hītare cum chrīanis. igit ꝯcedit
ꝯn̄s. sꝫ ꝯn̄s illi⁹ ꝯcessionis ē vēditio p chrīa
nos impēsa Judeis. igit ꝯcedit chrīanis vē
dere aliq̄ Judeis: ꝛ tn̄ Judei dāt pcia vsura
ria. igit eccl'ia ꝯcedit chrīanis vendere aliq̄:
dantib⁹ pcia vsuraria nihil aūt ꝯcedit eccl'ia
nisi licitū. igit pma ꝛ scd̄a ꝯcl'ones pmi mo-
di dicendi sunt false. Maioꝛ nota. Minoꝛ
ptꝫ. qꝛ eccl'ia mādat chrīanis vt nō molestēt
Judeos int' se hītantes. vt ptꝫ in. c. Judei.
extra. ꝺ Judeis. ꝛ i. c. q̄ syncera. xlv. di. igit
ꝯcedit hītationē mutuā. ꝯn̄a est nota. Añs
scd̄i discursus pbat. qꝛ nō pn̄t hītare nisi ha
beāt vnde viuāt: nō āt pn̄t viuere nisi emant
ad victū ꝛ vestitū ptinētia/ qꝛ a seipsis non
hn̄t talia: cū nō intēdant agriculture nec ar
tificijs. Dd̄m ꝯcedendo totalr̄ pmū ꝛ scd̄m
discursum. sꝫ cū ī tertio arguit sic. eccl'ia cō-
cedit vēdere Judeis aliq̄ ꝛ Judei dāt pcia
vsuraria. igit ꝯcedit vēdere aliq̄ p pcio vsu
rario: ꝯmittit fallacia ꝯseq̄ntꝭ/ quia v̄tualr̄
arguit affirmatiue a toto ī mō ad suā ptē. qꝛ
v̄tualr̄ arguit sic. eccl'ia ꝯcedit vendere aliq̄
Judeis. igit ꝯcedit vendere aliq̄ Judeis dā
tib⁹ pcia vsuraria. sic eccl'ia ꝯcedit celebra-
re corā hoīe. igit coram hoīe notorie excōi-
cato vl' denūciato. Vn̄ si pdicta pbatio con
cluderet: etiā ꝯcluderet q̄ liceret vēdere furi
non habēti nisi pecuniā furtiuā/ qꝛ eccl'ia cō-
cedit vēdere aliq̄ chrīano: ꝛ chrīan⁹ aliq̄s n̄
dat nisi pecuniā furtiuā. Et cū dicꝭ. adhuc
argumētū stat: qꝛ eccl'ia cōcedit tā chrīanis
q̄ꝫ Judeis etiā vsurarijs sil' hītare. mō hīta-
re nō possent nisi mutuo sibi vēderēt victua
lia ꝛc. Dd̄m Judeis vsurarijs nō ꝯcedit ec
clesia hītare cū chrīanis ī sensu ꝯposito: q̄si
eis vt vsuras exercētib⁹ ꝯcedat loca hītan-
di: imo eccl'ia phibet ne talib⁹ ad hmōi locē
tur dom⁹: ꝛ ne q̄s pmittat vsurarios alieni-
genas ī t̄ra sua hītare. vt ptꝫ ī. c. j. ꝺ vsuris.
in sexto. sꝫ bn̄ in sensu diuiso. Et licꝫ Judei
vsurarij in sensu ꝯposito capti. puta put nō
intēdūt nisi vsurꝭ: nō possint viuere nisi chri
stiani eis aliq̄ vendāt: tn̄ ex q̄ cōtingent sunt
vsurarij: qꝛ pn̄t alr̄ se nutrire: non ob h̄ seq̄t
q̄ liceat chrīanis aliq̄ eis vēdere pseueran-
tib⁹ ī vsurꝭ/ nec Judei ꝯqueri possent ꝺ h̄ q̄
non possint hr̄e victualia: qꝛ īputēt sibi cām
illi⁹ īpossibilitatꝭ. sic cōfessoꝛ pōt absoluere
ꝯfitentē: si tn̄ nō velit ꝯfitēs omittere pctā
ꝺ cetero: nō poterit eū absoluere.

Quinto arguit. qn̄cūq̄ aliq̄d phibe
tur chrīanis ex cā/ cessante
cā cessat prohibitio. sꝫ cā ppt quā phibet chri
stianis cōmercia hr̄e cum Judeis/ est ne per
hmōi cōmercia cōtrahat familiaritas nata
subuertere mētes fideliū. igit si illa cā cessat
in venditione q̄ fieret Judeis/ cessat phibi
tio. Nō plerūq̄ꝫ tal' cā cessat. igit tūc illa vē
ditio ē licita. Dd̄m q̄ dato q̄ maioꝛ eēt v̄a:
nō tn̄ nisi ꝺ cā totali/ non aūt de partiali: qꝛ
dato q̄ vna causa cesset: si tamen adhuc alia
supest non cessat prohibitio. Modo hoc q̄
est non contrahere familiaritatē subuersiuā
fidei: est tm̄ vna causa si loquamur ꝺ q̄bus-

cūq̄ cōmercūs, q̄re etiaz illa cessante: si alia supest: nō ob ℔ erūt cōmercia licita. ℣ō in venditiōe q̄ fieret eis p̄cio vsurario remanet cā cur sit phibita, ſ. ꝓtractatio rei aliene vl̄ impossibilitatio vsurarij ad restituēdū.

Bertio arguit̄, aliq̄s p̄ pecūia aliena q̄ non ē sua pōt aliq̄d emere, ita q̄ res empta etiā erit emētis: z nō illi⁹ cuius fuit pecunia, igit̄ vsurari⁹ etiā si nō sit domin⁹ pecunie vsurarie/ poterit p̄ ea q̄d emer̄, z p̄ p̄ñs aliq̄s poterit ei aliq̄d p̄ ea vendere. Añs probat dupl̄r. ℣Primo p. l. si ex ea pecunia. C. de rei vēdica. ℣Sc̄o probat a sil̄i, q̄z rē alienā pōt q̄s vēdere, vt ptz in. l. rem alienā. ff. de ꝓtrahē. emp. z ven. igit̄ eadē rōne p̄ pecunia aliena pōt q̄s aliq̄d emere. ℣Ad ℔ argumētū rūdebit̄ i fine seq. cōnis.

¶Questio. LXX.

Utrūz aliquis possit

vēdere rē alienā: ℣Hāc cōnē p̄ eo tractare et resoluere statui. ℣Primo/ q̄z nr̄e facultat̄ studiosi z discipl̄i: ānimo z nōnlli ex mgr̄is nostris admittere nolūt: imo vlr aures eoz̄ ferre p̄ñt cum audiūt dños iuristas dicētes: q̄ aliq̄s possit etiā ō iure rē alienā etiā scitā talem vendere. cō cū oē vez̄ vero ꝓsonet: vidēdū est q̄ mō ℔ habeat ꝓbitatē. ℣Sc̄o cō vt plene habeat̄ sol⁹ vltimi argumēti precēd. cōnis. ℣Sol⁹ hui⁹. q. stat in vna distinctione/ nouē ꝓclonib⁹/ q̄nq̄ notabilib⁹/ z duobus cozollarijs vl̄ trib⁹. ℣Distinctio/ duplex ē possessio. ℣Quoddam ē possessio facto: quō etiaz possum⁹ mortal̄r peccare. ℣Aliud ē posse de iure, quō id tm̄ possum⁹ qō de iure possum⁹, z hoc subdistinguendū ē: q̄z dupl̄r pōt intelligi q̄ aliq̄s possit aliq̄d ō iure. ℣Uno mō sic ō iure q̄ si ipse illō faciat: factū tenet: etiāsi ñ licuit sibi illō facere: quō dicerem⁹ q̄ q̄s pōt ō iure mercari die festiuo: q̄m si illō sibi nō liceat: z ius sibi phibeat: tñ mercatio talis si facta ē tenet. sic dicerem⁹ q̄ q̄s pōt ō iure rē vendere sciēnē plurz̄ q̄z valeat: dūmō non sit excessus vltra dimidiū iusti precij. q̄z lz peccet: ꝓtractus tñ valet. ℣Alio mō sic de iure q̄ ius ꝓcedant alicui tale q̄d facere: z ita licite possit q̄s illō facere. z ℔ possz subdiuidi ſm triplex ius. ſ. diuinū/ naturale/ z hūanū. q̄z tñ ꝓcessiones differūt talr̄ q̄ soli⁹ hūani iurz̄ ꝓcessio nō īfert ipsum eē licitū. q̄z si ius hūanū ꝓcedit aliq̄d facere/ qō ē iure naturali vl̄ diuio phibitū: nō poterit īferri. ſ. ō iure hūano ꝓcedēte id possum⁹, igit̄ licite possum⁹, q̄m ius hūanū tale q̄d ꝓcedēs nō ē ius/ sed iniuria. ℣Hec ē constitutio/ sz destitutio. q̄ mō ius hūanū ciuile ꝓcedit exercere vsurias mutuatiōes, vt ē. q. xrij. tactū fuit. ℣Sed si ius diuinū aliq̄d ꝓcedit q̄uis ñ p̄cipiat ipz illō ē simpl̄r licitū. ℣Hā si tale phibitū ē iure hūano a legitimo sup̄iore: tūc tale nō ē iure dīno ꝓcessum: imo phibitū ꝑtualr̄: pro q̄nto illō p̄cipit ꝑtuar̄ cōstitutiones hūanas legitime emanatas. Lu. x. z ad Ro. xiij.

Prima ꝓclo, aliq̄s pōt ō facto vēdere rē alienā/ ptz ad expientiā: sic pōt furari z iniuriari proximo.

Scda ꝓclo, aliq̄s rē alienā etiā quaz vēdens scit alienā vēdere pt ō iure: sic q̄ si vēdat: ꝓtract⁹ tenet. z ℔ i pīudiciū vendentz: sic q̄ vēditor cogit̄ facere ea q̄ sunt ō natura ꝓtract⁹ vēditōis, puta cogit̄ mercē tradere emptori si eā hz/ saltē si ē corporal̄: q̄z si ē incorpal̄: tradi nō pōt: vl̄ si nōhz rē nec tradere pōt: cogit̄ ad soluēdū emptori int̄esse/ q̄ patit̄ ex nō trē mercē emptaz: cū emptor soluit precium vl̄ eo satisfecit, z sic ptim obligat̄ ad tradēdū: q̄ traditio ē alia q̄ mō sil̄is dationi non tm̄ oino, vt patebit: z ptim obligat̄ ad faciēdū. l. satisfaciēdū proi teresse si nō tradit. ℣Hec ꝓclo ptz dupl̄r. ℣Primo p. l. rē alienā. ff. ō ꝓtrahē. emp. z vē. vbi sic ō: ℣Rē alienā distrahere nlla dubitatio ē. ℣Hā emptio ē z vēditio, vbi vult dicere q̄ alq̄s eā sic pt distrahet̄ q̄ distractio tz, z q̄ illa sit mēs leg̃/ ptz ex glo. q̄ i ℣bo: dubitatio sic ō: q̄z ℑct⁹ tenet in pīudiciū vendētz. ℣Itē ff. l. siq̄s. ff. ō acti. empt. z vēditi. ō. siq̄s aliena rē vēdiderit z medio tpe heres dño rei extiterit: cogēt supplevēdēs īplere venditionē, glo. īplere. i. tradere z ea facere q̄ in vēditione desyderant. nō em̄ tradiderat/ sed se excusabat q̄t nouū dñium rei. ℣Hec ibi. ℣Dñat notant̄ i ꝓclone q̄ ꝓtract⁹ tenet i p̄iudiciū vēdentz. q̄z nō tenet in p̄iudiciū ementis. ℣Nam exq̄ illa res nō ē facta sua z sibi auferri pōt, vt ēt in predicta. l. ō. ſ. rē alienā. tō si sibi auferēt agat ꝓtra vēditorem ō euictione. ℣Sz vēditor rei aliene postq̄z eā vēdidit siue tradiderit mercē emptori siue nōdum tradiderit: etiāsi tā p̄mū ꝓstare incipiat: vl̄ pus tpe venditionis ꝓstiterit sibi rē esse alienā: nihilominꝰ cogēt̄ i foro exteriori stare ꝓtractui: z iplere q̄ ō natura eius sunt. ſ. aut tradere mercem/ aut soluere emptori int̄esse: q̄ patit̄ ex

nō trē mercē illā. ℣Dñ notāt̄. cōpellit̄ tradere mercē. z nō ō: dare. q̄t illa q̄ tangent̄ in primo notabili infra circa nonā ꝓclonem ponēdo. ℣Uñ q̄ tenet̄ dare/ cogit̄ p̄cise ad dandū: siue hēat facultatē dādi/ siue non: dūmodo sit possibilis datio: q̄z cogit̄ redimer̄ z dare, sed vēditor nō tenet̄ nec ꝓpellit̄/ nisi q̄n habz facultatē/ nec cogit̄ redimere: posito q̄ redēptio sit possibilis. z si habz facultatē ꝓpellit̄ tradere z p̄cise: z pōt ei manu militari auferri. ℣Dicit̄ etiā notant̄ q̄ cogēt in foro exteriori stare ꝓtui: scz ad tradendū mercē. cē. q̄t dicenda in ꝓclone sequenti.

Tertia ꝓclo, q̄uis vēditio rei aliene teneat de iure sic q̄ talis venditor/ q̄tū est de natura ꝓctus vēditionis/ cogat̄ ad illa duo sub diſiūctione. ſ. ad tradēdum illā rem emptori int̄esse/ vl̄ ad soluendū int̄esse emptoris: principalit̄ z primo teneat̄ ad p̄mū/ si habz mercē: z tradere p̄t saltē de facto: a q̄ tm̄ si nō pōt de facto tradere liberat̄ faciēdo scōz: tm̄ si ostaret iudici rem illā esse alienā: nō liceret ei cogere venditorē ad tradēdū illā rem emptori: neq̄ si vēditor de facto posset eā tradere, puta si eā domi hēret: sed tm̄ liceret sibi eū cogere ad soluendū int̄esse emptori. ℣Prima ps probat̄. ℣Hā nō licz iudici cōpellere subditū ad pctm̄ mortale: aut ad p̄dicādū primo. ℣Dō vēditor si post vēditiōez etiā illā rē tradceret emptori/ ꝓtrectaret rē alienā iuito domino. ℣Uñ ēt ipe vēditor nō tenet̄ ad tradēdum z si de facto posset: q̄z nēo tenet̄ ad peccandū mortalit̄. debz igit̄ recurere ad scōm scz vt soluat emptori interesse. ℣Sz cū iudicez lateat rē nō eē vēditorz z tm̄ vēditor pōt admin⁹ ō facto tradere mercē: tūc i suo foro eū cogit: z ēt sana ꝓsciētia cogere pōt eū ad tradēdū mercē. sed vēditor exq̄ ꝓscius ē sibi rei aliene/ licz cogat̄ tradere/ tm̄ obedire ñ debet iudici. sed potiꝰ oīa mala pati/ q̄z mortali pctō scz cōtrectatiōis rei aliene maculari.

Quarta ꝓclio, scōa ꝓclio est vera nō solū i re aliena ñ furtiua: puta q̄z vēdes eā/ nō ē furat⁹ ea: nec aliꝰ quispiam, z ē apō vēdētē ex cōmodato vel ſimili mō vl̄ nullo mō ē apō eū. imo ē apō dñm. z ēt ē vera in re furtiua dūmō sol⁹ vēditor eā sciat furtiuā sic q̄ ēptor ignoret, sec⁹ vbi res est furtiua: z vtreq̄ sciuit. ℣Prīa ps ptz ex deductz in scōa ꝓclione. ℣Scōa ps pbat̄. ℣Haz ēt tenet illa vēditio, z ℔ i pīudiciū vēdētz sic q̄ cogit̄ facere cē. vt supᵖ. ℣Tertia ps ptz q̄z ñ tenet ꝓtract⁹ adeo q̄ neuter ꝓtrahēs tū est alteri in aliq̄ obligat⁹. z ℔ ps. l. si i emptōe. ff. de ꝓtrahēda emp. z vēdi. i. ℣. ℣Itē si emptor, vbi dī sic. ℣Itē si emptor z vēditor scit furtiuū esse q̄ venit. ra neutra pte obligatio contrahit̄. si emptor sol⁹ scit: nō obligabit̄ vēditor: nec tñ ex vēdito q̄cq̄ p̄seqūt̄: nisi vltra q̄ ꝓuenerit p̄seqūt̄. q̄ si vēditor scit z emptor ignorauit: vtriusq̄ obligatio ꝓbitur. hec ibi. ℣Et glo. dic̄ furtuū siue al's surreptū sine ꝓtrectatiōe: q̄z vēdit̄: vt q̄z res mobil's est: vt institura. de vsucap. ℣. furtiue. ℣Itē idē in deposito z cōmodato distinguit̄ ſm ℣Albertū. hec ibi. ℣Sūt tū res q̄dā aliene q̄z vēditio nō tenet/ nec emptio: vt si quis sciēter vēdat vel emat libez̄ hoiem: locū sacz̄/ vl̄ religiosū locū/ vel loca pub̄lica: vt ē camp⁹ marcius. ſecus si ignanter q̄s emeret liberū hoiez vl̄ locū sacrū. tūc em̄ emptio ītelligit̄: q̄z difficile pōt dinosci liber hō a ſuo. vt in. l. q̄rta z sequenta. ff. de ꝓtraben: empti.

Quinta ꝓclo, scōa ꝓclo est etiā vera si nō sol⁹ vendēs/ sz ēt emēs sciat mercē eē alienaz: dūmō nō sit furtiua. ℣Hā ℑct⁹ tenet in p̄iudiciū vendētz: sic q̄ cogit̄ facere ea cē. vt supᵖ. pbat̄ p glo. in. l. si i emptōe. ff. de ꝓtrahē. emp. z vēdi. que dic̄ sic. ℣Sz q̄d si vtreq̄ scit rē alienā ñ furtiuā: ℣Rñdeo valet. vt supᵖ eadē. l. rē alienaz. hec ibi. et sic sentit/ q̄ p̄dicta lex. ſ. rem alienā: etiā ītelligit̄ in casu q̄ vtreq̄ scit rem alienā esse: dūmodo non sit furtiua.

Sexta ꝓclo, scōa ꝓclio est vera/ tam in re mobili q̄z in īmobili. q̄ꝫuis differēter. ℣Prīa ps pbat̄. q̄z siue res aliena sit mobil' siue īmobil'. vēditor cogit̄ facere ea cē. vt supᵖ. ℔ vult glo. i p̄dicta lege rem alienā: q̄ sic dic̄ ꝓtract⁹ tenet in p̄iudiciū vēdētz. q̄uis i re mobili: ℔ nō facile fit cē. igit̄ innuit/ q̄ lz nō facilit̄ fiat in re mobili vēditio tenēs: tm̄ ꝓtingit aliq̄n fieri ibi vēditiōez etiā q̄ teneat. ℣Itē eadē glo. post p̄dictā dic̄. ℣Declex hz locū i re īmobili. ℣Itē mobili q̄n nō fit furtū. sz z q̄n fit furtū q̄nq̄. vt patebit dicta. l. si i emptiōe. in eodez. §. ℣Itē hec ibi.

℣Scōa ps pbat̄. q̄z facilī⁹ ꝓtingere pōt/ q̄ vēditio rei aliene īmobilis teneat q̄uis vēditio rei aliene mobilis. vt predicta glo. dic̄. z rō est. q̄z q̄n vēdit̄ res aliena mobil. de facili cōmittit̄ furtū. ℣Uñ z ob ℔ z in reb⁹ mobilib⁹ ñ facile ꝓcedit: vt bone fidei possessoribꝰ vsucapio cōpetat. q̄z vsucapio nō habet locum

in re furtiua. In rebꝰ aũt mobilibꝰ facile cõmittit furtũ. Nõ qũ merx est furtiua/ tunc nõ tenet vẽditio /nec emptio: si vterq; sciuit rẽ esse furtiuã. vt in ḋcta ꝯclone patuit. igit. Nõ ñ sic facile ꝓmittit furtũ in re ĩmobili.

Septima ꝯclo. Aliqs põt de iure ĩ scḋa acceptõe intelligendo sic: q licite z sine pctõ vendere rẽ alienam quã ignorat eẽ alienã. puta credit eã suã eẽ vbi ignãtia nõ est culpabil: z etiã quã scit eẽ alienã: sz tũ de mãdato dñi rei vẽdit. ꝓña ps pz. nã ẽt ḋs in certo casu põt cognoscere aliena vxorẽ: puta quã ignorat esse alienã/ credens eẽ suã: si ignantia nõ est culpabil'. puta q nõ hẽbat cãm dubitãdi ḋn esset sua: eo q in lecto suo eã de nocte iuenit/ more ꝙ z suã solebat iuenire: nec cãm dubitãdi hũt: quõ etiã Jacob cũ Lya nondũ sua dormiuit pma nocte credẽs esse Rachelẽ. Dico aũt no tanẽ. vbi nõ est culpabil'. q si eẽt culpabilis: tũc si teneret q vẽditio rei/ quã vendẽs scit alienã/ eẽt culpabilis (vt videri ꝓtingit mltis) etiã venditio ꝓcedens ex ignantia q culpabilis eẽt/ esset culpabil': qm̃ ex radice culpabili ꝓcedit fructꝰ culpabil: cũ em̃ reꝓhendi posset ꝑm illos vendẽs rẽ alienã/ nisi posit se excusare p ignantiã: z culpabil' ignantia nõ est excusatio. igit reꝓhensibil' eẽt talis vẽditor. Si aũt ꝑ nõ tenet sic poterit teneri in certo sensu: tũc ẽt si ex ignãtia culpabili ꝓcedenti nõ eẽt illicita: z mltomin9 qñ ex inculpabili ignantia ꝓcessisset. scḋa ps pz de se.

Octaua cõclo. Quãuis ꝓma facie natũ sit videri q illa sit falsa. s. aliqs rẽ alienã: z cuiꝰ nõ hz cõsensum a dño vt vendat/ põt vẽdere de iure: sic q licite z sine pctõ: tũ ad certũ sensum/ quẽ z ꝓpositio hz de rigore: innitẽdo ꝓpie ꝓcationi illiꝰ tmini vẽditio ipa est ꝙa. Pria ps ꝓbat tangendo motiuũ/ vl' argumẽtũ hñs q̃tuor ptes: ꝓpt qõ ꝑ est natũ videri sic arguẽdo. Vẽdens eã: aut vere intẽdit vendere eã/ aũt fingit. Si scõm. igit peccat: qz fictio vl' silatio est mendaciũ in ope: sic mẽdaciũ ꝓprie dictũ est ĩ ꝓmone. Si ꝓmũ. igit intẽdit obligationem vendẽtis subire. Nõ vendẽs ex nã vẽditionis obligat ꝓmo z ꝓncipal' ad tradendũ mercẽ: z sz nõ absolute/ sed sub dissiũctione teneat. s. ad tradendũ: vl' si nõ tradet/ ad soluendũ emptori interesse. tũ ad primũ ꝓncipal' tenet ralit q nõ est in illiꝰ optione vtrũ hoc faciat: sed tenet ad tradẽdũ si hz/ vl' potnec liberaret soluẽdo interesse/ si posset tradere. z ita intẽdit si hz / vl' põt de facto tradere mercẽ: q velit eã tradere. igit intendit rẽ alienam ꝓtrectare sine ꝓsensu dñi. Modo ꝑ est furtũ/ vel se exponere ꝑiculo furti. Hã si sine cõsensu dñi ꝓtrectat: z dñs esset inuitus si sciret/ tũc est furtũ: si aũt nescit an esset inuitus vl' non: si sciret/ tũc exponit se periculo furti. Uñ cũ in instituť. q̃ alienare licz/ vl' non. ℌ. ecõtra. positus esset casus/ vbi hz alienare rem/ cuiꝰ alienãs nõ est dñs. puta creditor põt alienare z vendere pignus: addit dicens. sz forsan ꝑ ideo vł fieri. q volũtate debitoris intelligit pignꝰ alienare: qz ab initio ℌctus pactꝰ est. vt liceret creditori pignꝰ vẽdere/ si pecunia non soluat. hec ibi. Si q vł hł q ius ibi met sentiat/ q vẽditio rei alterius sine ꝓsensu dñi ẽ illicita. z hoc verum est/ cũ fit aĩo tradẽdi eã alteri sine ꝓsensu dñi. Si aũt dicas. intendit se obligare ad faciẽdũ alterum illoꝝ: z ꝓncipal' ꝑ mũ. s. tradere mercẽ. z ꝑ ĩ põt: sz qz scit se ñ posse/ nõ solũ de facto: sed marie. qz scit se de iure. i. licite nõ posse. iõ cũ ḋditio nõ extat/ nõ peccat: volẽdo eam sub illa ḋdtione tradere/ si posset de iure. sicut nõ peccat/ q̃ sub ḋditiõe optat rem illicitã di. Uellẽ hoc facere/ si nõ esset illicitũ: vel si ego possz licite illõ facere. z sic adhuc stat q illa ꝑticularis est ꝙa. s. in aliq̃ casu põt ḋs vendere rem alienã licite: q̃uis peccaret in ꝑti casu: vbi. s. sine illa ḋditiõe vellet tradere mercẽ. Cõtra. q̃uis tũc ñ peccet peccato furti: tñ peccat alio gñe pcti. Hã illudit emẽti. emẽs em̃ nõ emeret / nec vlla ꝙba faceret cũ eo: si ꝑsciret venditorẽ non traditurꝝ esse sibi mercẽ: z mltomin9 si ꝑsciret venditorẽ ꝓponentẽ sibi nõ tradere vnq̃ mercẽ: sed tm velle recipe ꝑciũ: z se eẽ obligatũ ad satisfaciendũ sibi ꝑ interesse. Hã nemo emens daret vł obligaret se ad dandũ alteri ꝑciuz: vt ille alt sibi ad nihil aliud esset obligat9/ q̃ ad restituendũ illõ ꝑciũ. z ad soluendũ sibi intẽdit se qõ patť ex carentia optate mercis. z hec scḋa ps argumẽti. Si dicas. ꝑ illusione ꝓcludit q̃dem: qñ ḋs vendit rem alienã ei q̃ nescit rẽ esse alienã: nõ aũt et q̃ z ipe scit rẽ alienã esse. qz sciẽti et volẽti nõ fit illusio: sic nec dol9 vł iniuria. z sic adhuc stat illa inde finita/ vł ꝑticularis: q aliqs in aliq̃ casu sit enter põt vendere rẽ alienã etiã licere: et sine ꝓsensu dñi. Contra si emens scit rem alienam: z nihilomin9 eã vult emere: aut vult q vendit9 sibi eã tradat si põt: aut nõ vult q sibi tradat: ẽt si posset de iure z de facto. Nõ scõm. qz nemo vellet emere rẽ quã nõ vellet sibi tradi: sz tm̃ q vẽdit9 eẽt sibi obligatus ad interesse: ĩmo ꝓncipalis z ꝓma intẽtio est: vt sibi tradať merx: cuius si illã hze nõ possit velit scḋarto q sibi satisfaciat de interesse. Si ꝓmũ. hoc ẽ dupliť. aut vult q eã sibi tradat si possit de facto / licz nõ de iure: z tunc vult pctm̃ primi: z sic emẽs peccat. z p ps vẽditor vẽdẽdo tali: z ꝓformãdo se tali volitioni etiã peccat. Si aũt tm̃ vult q sibi tradat/ si possit de iure sił z de facto: z tũc illõ volẽdo nõ peccat: nec venditor peccat: si nihil aliud vult/ cui eidẽ tradere mercẽ: si possit / de iure sił et de facto. Et p ꝑ illucescit z clarescit scḋa ps ꝙclonis. s. ad quẽ sensum verũ sit q hz vendere rem alienã scitã talẽ/ z sine ꝓsensu dñi: z est talis. bñ stat cũ rõne venditiõis: q vendẽs hz sciat rẽ esse alienã/ nõ velit nec intendat illã rẽ tradere emptori/ nisi possit de iure z de facto sibi tradere: ita q aliť nullatenꝰ intẽdat tradere: sed tm̃ sibi satisfacere ꝑ interesse. puta stat eũ cogitare qñ vult rẽ alienã vendere: q hz sit aliena/ z nondũ sua: nec hẽat adhuc ꝓsensuz a dño rei: tũ sperat q vẽditõne facta/ possit illã rẽ emere a dño eius. z sic spat q dño tradẽte sibi illã rem/ se efficiem dñm illiꝰ rei: q̃ facto/ velit eã tradere suo emptori: aut si nõ intẽdat eã emere a dño: tamẽ sperat post venditionẽ dñm ꝓsensurũ in traditionẽ: z sic cũ ꝓsensu dñi velit tradere. tũc em̃ nec ꝓtractabit rẽ alienã inuito dño: nec etiã ꝓponit talẽ ꝓtractatõez. z sic cessat ꝓma ps argumẽnti ꝑcedentis ptis. Nec etiã illudit emptori/ si emptor ꝑscit illã rẽ esse alienã: z sic cessat scḋa ps eius dẽ argumenti. z dato q emptor peccet/ si sciat illã rem esse alienã: z velit absolute sibi eaz tradi: sic q velit sibi tradi eã/ etiã si tm̃ de facto possit sibi tradi: ñ stat q vẽditor nõ ꝓformet suã voluntatẽ volũtati illiꝰ emptoris. z sic nõ peccabit/ nec occasionat eũ ad illud pctm̃. quia alius seipsũ ꝑcipitauit in illud pctm̃. z sic cessat ẽtia ps illiꝰ argumẽti. z p ꝑ cessant oẽs ptes ꝑdicti argumẽti/ sola illa pte dẽpta: vbi arguebať de illusione emptoris ignozãtie rẽ esse alienã: cui põt sic obuiari. qz si emptor ignorat rẽ eẽ alienã: adhuc vł excusabilis vẽditor a pctõ de p se: si hz ꝑdictũ ꝓpositũ syncez. qz ñ põt iure conqri emptor ꝓtra venditorẽ de illusione dicẽdo. ex q̃ nõ intẽdebas mihi tradere: nisi posses de iure z de facto: cur mecũ cepisti ꝓtrahere sciens bñ q si id ꝑcussez ñ tecũ verba miscuissem. Haz nõ dz conqri ꝑ illũ sup illo cuiꝰ hz ius vt id ageret. vẽdens aũt hz ius volẽdi nõ tradere mercẽ nisi possit de iure z de facto/ nec ex natura ꝑcti ad aliud volendũ est obligatꝰ: q̃ ad tradendũ si possit simpliť/ vł si ñ possit ad satisfaciẽdũ p interesse: eo ipso em̃ q emptor ĩtromittit se ad ꝑhendũ ꝑctu emptiõis dz expectare/ q vendens faciat sibi illõ ad qõ rõne ꝓtractꝰ emptionis sibi tenet: z nõ ad aliqd vltra: z maxime si illõ existẽs vltra sit ꝑ ꝓscĩam venditoris. z p ꝑ ñs indebitũ. Et sic ptz q vẽditio rei aliene scite talť põt esse licita vẽditori concurrentibꝰ ẽt oĩbꝰ q̃ ad venditionẽ req̃runť. Hec obstãt ptes ꝓdicti argumẽti q̃ innitiť illis q̃ accidentaliť circa illã vẽditionẽ ꝓtingũt: qz illa accidentaliť accidẽtia põt nõ accedere/ nec actꝰ est iudicandꝰ ꝑ se talis/ q̃l' p accidẽs reddiť. Dixi aũt notanť rñdẽdo q̃rte parti argumẽti/ q in casu illiꝰ ptz argumẽti est excusabiliť a pctõ de p se. Hã de p accidẽs põt vẽditio ĩ illo casu esse pctm̃ ipi vẽdenti rõne emẽtis: qz supposita ĩfirmitate emptoris: z pusillo eiꝰ aĩo: seu labilitate eiꝰ ad pctm̃ ire vel impatiẽtie poterit venditio taliť esse ei occasio peccati ipatiẽtie/ vl' murmuris: aut in dignatiõis ꝑ vendẽte. Emẽs em̃ cũ sibi vẽditor tãdẽ nõ poterit tradere rem de facto/ nec de iure dicet q̃d me vexare volusti z mecũ ꝓtrahere q credebã rem hãc fore ĩ tua ptãte vt eã mihi traderes: alioq̃n nullũ verbuz tibi fuissem sup illo ꝑctu locutus nec il tibi dedissem/ aut me obligassem tibi daturũ. Hã iz illõ murmur nõ deberet ꝑ iure hze: qz de natura ꝓtractꝰ vẽditiõis nõ requirebať q merx esset ĩ ptãte venditoris. z sic illõ scandalũ videať esse p emptorẽ acceptũ ex actu: q̃ vẽditori nõ erat ꝑ iure ꝓhibitus. z sic nõ videať eẽ scãdalũ sibi a vẽditore datũ. z p ꝑ ñs: nec imputãdũ vẽditori: tñ etiã a scandalo accepto: cauẽdũ est qñ est acceptũ nõ ex malitia: sz ex ĩfirmitate z pusillo aĩo ꝓmi. z ꝑsertim exq̃ apud cõit ꝑbetes: sic ẽ q ignant illas subtilitates ꝓtractuũ z obligationũ. hoc mõ posset ẽt vẽditio rei aliene etiã in casibꝰ aliaꝝ partiũ argumẽti: q̃s iusticauim9 tãq̃ de p se nõ illicitos reddi p accidẽs mala: ꝓpt scandalũ natũ oriri ĩ ipo tertio. scz in dño illiꝰ rei q̃ sua ĩfirmitate z ignorãtia nature ꝓtractꝰ vendituris ducꝰ egre-

ferre posset/q̄ vēditor vēdidisset cuidā rem suā nondū suo requisito ꝓsensu,ꝫ vēditor patus fuerit post venditionē/ z añ traditionē mercis requrere eiꝰ ꝓsensum: z alꝫ nō tradere,dicere eñ posset ille tertiꝰ,ſ.dñs:q̄d tu intromittꝫ te de rebꝫ meis vēdendis culpiā alterī,cuius ſi nosceret naturā ℈ctus vēditionis/z mentē vendētis nō deberet egreferre: qꝛ nō est de natura ℈ctus venditit℈is: ſꝫ ſine diſſuctione teneaꝫ tradere:nec vendēs teneꝫ tradere/ſiñ p̄t de iure z de facto tradeꝫ.

Corollarū ex deductꝫ q̄ in tribꝫ casibꝫ peccat vendēs rem alienā,Primus,q̄cunq; vendēs ſiꝫ illā rē tradit,imo ſi nō tradit:ſed intēdit tradere eā emptori ſine ꝓsensu p̄ñi rei,Uñ inſtitut. de vſucapione,z lōgi tp̄is p̄ſcriptiōe,§. Haz q̄ ſciēs rem alienā vendiderit:vl̄ ex alia causa tradiderit/furtū eiꝰ cōmittit. Scōs,q̄ nō tradit/nec intēdit eā tradere ſine ꝓsensu p̄ñi:artū p̄ſcit q̄ nō poterit de iure ſibi tradere:eo q̄ p̄ſcit nunq; ſe posſe obtinere ꝓsensum p̄ñi.cō ſolū intēdit ſe obligare ad interesſe:z tñ emēs nullaten⁹ secū ℈heret/ſi ſciret illā volitionē in eo: qꝛ frustra effunderet verba,nā tūc nō ſolū ꝓtingit eū p accūs peccare:ſed rōe ſcādali in ꝓrio ſuo infirmo nato inducere in impaciam z indignationē ℈ euz, ſed etiā de p̄ ſe peccat:qꝛ facit actū vanū z inutilē nulliꝰ vtilitatiꝫ ipoꝛtatiuū,venditio eñ oꝛdinata est in cōmutationē reruz: z ibi ſcit (ſuppoſita ſua intētione) nullā futurā eē cōmutationē:z ꝓtīm frustra trahit p ꝓba,ſi ei ꝓbū ocioſuz est pctm̄ venīale:de q̄ reddemꝰ rōnē:etiā opus ocioſū erit pctm̄.Tertiꝰ,q̄ z ſi nō intēdat tradere niſi iure posſit,ſ.qꝛ intēdit requrere ꝓsensuz a dño rei ante traditōz artū dñs rei ſcādalizabit̄ de eo:ex hoc q̄ ille ingeſſit ſe de rebꝫ ſuis vēdendis. Primꝰ illoꝛ casuū est de p̄ ſe malꝰ z moꝛtalis ex gñe: qꝛ includit furtū ad minꝰ mētale. Tertiꝰ est de p̄ ſe accūs tm̄ malus,ſ,rōne ſcādali pusilloꝝ. Scōs aūt est de p̄ ſe tm̄ venialiꝫ malus qꝛ est actꝰ vanꝰ:artū ſepe pōt esſe p accidēs malus. Extra hos casus vendens rem alienam non peccat vt talis.

Nona ꝓclo,ꝓportionabiliꝫ etiā de emptione rei aliene est dōm.qꝛ ſi ſcit z intēdit eā ꝓtrectare: vel vult eam ſibi tradi ſine cōſenſu p̄ñi rei/est illicita. Siliꝫ ſi ēt nō intēderet eā ꝓtrectare:nec ſibi tradere niſi p̄mo ꝓsensu p̄ñi:z tñ ex emptiōe illa naſcit ſcādalū puſilloꝝ in ipo dño rei: q̄ indigebitur aduersus emptorē ingerentē ſe ℈ctui emptōis rei ſue,z extra hos casus esſz licita.

Vt aūt dicta hu ius ꝓclonis z p̄cedentiū latius pateāt:eo q̄ p̄ma facie appet q̄ illicitū ſit vēdere rē alienā ſine ꝓsensu p̄ñi,et hoc venit ex eo q̄ audiēs illā ꝓpōnem/ reputat pro eodē illa/q̄ nō ſt̄ eadē,ſ.vendere z tradere/ſt q̄nq; notāda.Prīo igit̄ notandū,q̄ nō ē idē vēdere rē/z tradere rē/z dare rē. Uendere eñ est iuriſgentiū ſīc z emere: et ſolo ꝓsensu p̄ficit̄,est eñ q̄dā velle: artū nō est velle illā rē esſe de dñio alteriꝰ:aut aliū velle illā rē cōtrectare, nec est velle illā rē tradere abſolute alteri.Ye eñ oēs volitiones accidentaliꝫ se habēt ad vendentē/inq̄tū est vendēs,qꝛ vēditio p̄t esſe circūſcḡptis oīb⁹ illis. Uñ nihil est vendere/niſi velle ſe eē obligatū ad alterꝝ illoꝝ ſub diſſūctiōe,ſ,p̄ncipaliē ad tradēdū rem ſi p̄ōr:et ſi nō p̄t ad ſatisfaciendū emptori p̄ interesſe. Uñ vēdere ē actꝰ interior:licet deſigneꝫ exteriꝰ p̄ ꝓba: z p̄cedit illū actū exteriorē,ſ.traditionē. Nec etiā teneꝫ vendēs ad traditionē abſolute:ſed tm̄ ſub diſſūctione mō tacto in ſcōa ꝓclone. Uendere etiam cū ſit interioꝛ actꝰ:z dare ſit actꝰ exterioꝛ nō est vēdere dare:imo nec teneꝫ ad dandū ſiue abſolute/ſiue ſub diſſūctiōe:licꝫ tradere debeat. Haz inꝺ tradere z dare est talis dñia: qꝛ datio rei est trāſlatio eiꝰ in dñiuz illiꝰ cui dat:ita q̄ nemo p̄t dare rē alteri/niſi q̄ p̄t eā facere de dñio accipiētis. Unde nemo p̄t rē alienā dare/cū nō possit eā de dñio alterius facere:qꝛ nēo plꝰ iurꝫ in aliū trāſferre p̄t /q̄ ipe noſcit̄ hr̄e,ſꝫ traditio nō est trāſlatio rei i dnīum alteriꝰ:ſed est trāſlatio tm̄ cuiuſdam poſſeſſionis:quā iuriſte vocāt aſſiniā. Uñ ex q̄ vendēs nō teneꝫ ad dandū:ſꝫ tm̄ ad tradendū/ſaltē ſub diſſūctione:tūc nō teneꝫ ad ℟ vt faciat rē esſe de dnio emptoris. Unde .l.ſi ita,ff.de ℈ben.emp.z vendi,q̄ vendidit necesſe nō ꝫ fundū emptoris facere. vt cogit̄ q̄ fundū ſtipulāti ſpopōdit,z glo,ōt ſpopōdit ſupple dare,qꝛ tūc teneꝫ rem facere accipiētis:aliud/ſi ꝓmiſit tradere,hec ibi. Uñ ꝓñter ſeq̄ꝫ,q̄ ſi q̄s ꝓmitteret tibi dare libū p centū/nō esſet venditio:qꝛ de natura venditiōis nō est q̄ vēditor obligeꝫ ad dandū: ſed eēt ℈ctus innoīat⁹ ,do vt des. Et q̄uis traditio mercꝫ vendite nō ſit datio/vl̄ trāſlatio dñij mercis in emptore. Attū illā trāſlitionē ſequit̄ acq̄ſitio dñij: ita q̄ ſi tradēs est dñs rei tradite:emptor efficit̄ dñs: z ſi nō est dñs: tūc traditionē ꝓcomitaꝫ ꝓditio vſucapiēdi rē:ex q̄ p̄t emptor acq̄rere dñiū rei, z ſīc ſm iuriſtas traditio ex ℈ctu venditiōis p̄cedēs:nō est merū factū:nec est nuda.ſꝫ hꝫ cām bonoꝝ z ꝓpietatis annexā.ſ.nata est inducere acq̄ſitionē dñij/vl̄ ad eā diſponere, z ℟ tangit in.l.in cōuentionaliꝫ.§.fi.de verbꝫ obliga. In foꝛo tñ cōſcie nō teneꝫ vēditor ad traditionē/q̄ nō hꝫ cōuincrā translationē dñij,ſ.nō teneꝫ ad traditionē: vbi ipe nō est dñs:nec hꝫ ꝓsensum dñi,qꝛ illa traditio est illicita:qꝛ est ꝓtrectratio rei aliene inuito dño. Uñ etiā venditōe poſita in esſe ſi nō dū est traditio ℟a/vl̄ interp̄tatiua ſecuta nō est emptor dñs rei/etiā ſi ſit verus dñs:imo dnium adhuc remanet apō vendentē, vt hr̄ in inſtit.de empt.z vendi.§.q̄ ſi fugerit.ſꝫ ſi traditio ℟a vel interp̄tatiua est ſecuta: z tradens est dñs rei/emptor tam fit dñs rei ſibi vendite z tradite:dūmō p̄ciū ſit ſolutū vendenti:vel ſatis eo nolē factū ſit: vel etiā fidē habuerit vēditor ſine vlla ſatisfactiōe:vt in .l.qō vendidi,ff.de ꝓtrahē.emp.z ven. Et ex hoc p̄cꝫ etiā q̄ nō valeret argumētū q̄ arguitur,aliqs nō p̄t trāſferre dñiū rei aliene in alterū,igit̄ nec ei vēdere. Scōs notandū q̄ etiā nō ſt̄ idē emere z dare p̄ciū. Hā dare est actus exterioꝛ,emere aūt est actꝰ interioꝛ,ſ. velle eē obligatū ad dandū p̄ciū: nō dico tradendū. Hā emptor teneꝫ ad dandū: qꝛ teneꝫ nūmos facere de dnio accipiētis,nec ſuccedit obligatio ad interesſe:ſed venditor nō teneꝫ abſolute ad faciendū mercē de dnio emptoris:saltē ſi vēdidit certā ſpēm:ſed ad tradendū ſibi:z traditiōe facta/ vt ſit ſibi obligatus de euictiōe: q̄uis illā trāditionē ſepe ſeq̄ꝫ acq̄ſitio dñij,z ſi nō ſeq̄ꝫ:puta qꝛ nō fuit dñs rei:tūc fuit traditio illicita in foꝛo cōſcie:artū adhuc ſeq̄ꝫ eā ꝓditio vſucapiendi illā rē diſponēs ad acq̄ſitionē dñij. Dicit notanē,ſi ſaltē vēdidit certā ſpēm.qꝛ ſi vēdidiſſet aliq̄d ꝓſiſtēs in gñe/dicereꝫ ēt vēditor teneri ad dandū:z ℟ ex natura gñis/ vel q̄litate obligatiōis:nō natura ℈ctus, vt notat Paulꝰ.in.l.j.ff.de act.emp.z ven. Et nota q̄ illud q̄d p̄bi z theologi vocāt indiuiduū: dñi iuriſte vocāt ſpēm,et q̄d p̄bi z theologi noiant ſpēm/ipi vocāt genus. Extm̄ vbi vē dit genus,vt ſi tibi vēdidi decez coꝛbas/ vel maltra frumēti,p̄ciū aūt q̄d dz in emptione

intervenire nō oportet esſe numeratū z cum effectu datū:ſꝫ ſufficit q̄ ſup eo ſit cōuentio habita ad ℟ q̄ emptio ſit p̄fecta:ſaltē emptō q̄ fit ſine ſcriptꝫ:vt in.l.ij.ff.de ℟bēda emp. z ven. Rō aūt q̄re emptor teneaꝫ ad faciendū p̄ciū accipiēꝫ:nō ſic teneaꝫ vēditor mercē facere accipiētis:est ſm dños iuriſtas:qꝛ emptor teneaꝫ ad p̄ciū i genere:ſꝫ vēditor teneaꝫ ad ſpēcie.z ex ℟ inſerūt q̄ vbi vendit genus: etiā teneaꝫ vēditor mercem facere accipiētis.

Tertio notādū/q̄ duplr̄ ꝓtingit vendito rē tradere mercē emptori ſꝫ vere:z q̄ſi ſeu interp̄tatiue,vere vt cū vere facit emptorē coꝛ poraliter appr̄hēdere rē/ſeu eā ei ad ꝓtrectādū tradit. Quaſi aūt q̄n patit vēdēs emptō rē ꝓtrectare rē: vel q̄n emptor poſſidebat rē ante emptionē:z vēditor ei illā vēdidit: z ſic eū dimiſit ꝓſeq̄nt̄ poſſidere:z q̄uis ſm dominos iuriſtas tm̄ p̄mo mō cōmittaꝫ furtū in traditiōe ſi res est aliena:z nō ſcō mō:tm̄ ſm nos ſecus est. Si eñ in q̄ſi traditione ꝓſenſit vt emptor ſic cōtrectaret rē ſuo noīe cōmiſit furtū mentale. Idē ſi nulla traditio vera vel q̄ſi intuenit:ſꝫ tm̄ ꝓpoſitū,nā volēs ꝓtrectare rem alienā:etiā ſi nūq; ꝓtrectet:est furtū mentale:qꝛ mētale furtū nō re:ſꝫ etiā conſenſu ℈bi q̄uis furtū de q̄ iuriſte loquunt ptinens ad foꝛum foꝛi :nō ſolo ꝓſenſu:ſꝫ re ꝓtrahaꝫ. Quarto notādū/q̄ ex q̄ vēdere rē alienā nō est tradere eā ñ habito ꝓſenſu p̄ñi: nec est velle taliter eā tradere/q̄uis ꝓtingat illas volitōes eē ꝓiūctas p accidēs vēditōi ſō posſet abſolute ꝓcedi q̄ vēditio rei aliene est licita i p̄mo caſu enumerato i coꝛrolario octaue ꝓclōis:qꝛ ꝫ p̄mꝰ casus ſit illicitꝰ ēt de p̄ ſe:nō tm̄ rōne vēditiōis ibi tacte:ſꝫ rōne traditiōis vl̄ volitiōis tradēdi/q̄ tm̄ diſtinguit̄a vēditiōe:z p accidēs ſibi ꝓiūgunt illi duo actꝰ vt tales. Uñ p̄mꝰ casus aggregabaꝫ ſe venditionē z traditiōez vl̄ volitionē traditiōis iniuſte. Qēt in ētio caſu vēditio dicebaꝫ illicita ēō p accidēs,actꝰ aūt nō est iudicād⁹ de gñe talis q̄lis est de p̄ accidēs: qꝛ ēt actus de genere bonoꝝ ē aliq̄n p accidēs ſcādalū.z ſic reddit malꝰ z vitād⁹,iuxta illō. Si dextera tua ſcādalizet te,i,ēt ſi opus bonū bona intētōe factū ſit tibi occaſio ruine dimitte illō.z p̄ñs ſolū ſcōs casus ē illicitus ō p̄ ſe:℟ ē vt iacet q̄n ſcienē fit ocioſe: vt declaratū ē. Quito notādū/q̄ ꝫ res alie na poſſit vendi ſine ꝓſenſu p̄ñi/ſic q̄ tenet vēditio:ñ tñ p̄t obligari:puta impigrari:ſic

q̄ teneat tal' obligatio, cui' rōne diuersitat' assignat glo. i. l. rē alienā. ff. ō ℨhēda emp. & ven. dicēs: q2 i pignore optz q̄ ꝓstituā ius i re qō facere ñ possū si res ē aliena: sz i vēditione ñ teneo2: nisi q̄ndā asininā possessionez tradere: & me p̄ euictiōe obligare: & ita ē ius in psona qō ēt possū i re aliena. Ex q̄bꝫ ptz/ q̄ rō diuersitat' ē, q2 ex q̄ vendēs ñ teneť ad ℔ q̄ faciat emptorē hāe ius i re vēdita: sz tm̄ teneť ad ℔/ q̄ aut faciat eū hāe possessionez quādā illi' rei, & ℔ talē q̄ ñ sit ius/ & q̄ sit obligat' q̄ euictiōe/ aut si possessionē tradere ñ pōt q̄ sit obligat' ad satisfaciēdū p̄ interesse: sz obligās teneť ad ℔ q̄ faciat illū cui fac̄ ob obligarōez hāe ius i re quā ei obligat: nemo aūt i re cui' ipe nullū hz ius (sic ē res aliena) pōt alt'i ꝓcedere ius. Nisi ℔ fiat de volūtate & ꝓsensu dñi rei, sz non eo ig̃rāte: nisi postea ratū hēat: vt ptz i. l. aliena res. ff. de pigno. acti. vbi ōt lex. Res aliēa pig̃ri dari pōt volūtate dñi. sz si ig̃rāte dño datū sit & ratū habuit: pign' valebit. & glo. ōt. valebit ab eo tpe q̄ ꝓuenit. & sic nota illō qō ab initio ñ valet.

Corollariū (postea confimari. p̄mū. ℣ Bein. ō hoy ta. i tractatu suo de ℨctho in materia pñt' qōnis defic̄. Prio, q2 ibi sentit indistincte/ q̄ ñ pōt q̄s iure. i. licite vēdere rē alienā scitā talē inuito dño rei: cui' oppositū oñsum est in octaua ꝓclōe. Scōo. q2 censet. p eodē vendere & velle dare cui' o ꝓpositū ēt patuit i p̄mo notabili. Tertio, q̄ si q̄ res aliena vendit inuito dño: furtū cōmittit: qō ñ est ver: q2 furtū ñ cōmittit nisi ꝓtrectatiōe vl' voluntione absoluta ꝓtrectatiōis: mō venditio pōt fieri sine vtroq3 illoz. Quarto, q2 sentit q̄ p̄emptionē iure valētē opoꝛteat emptorē fieri dñm rei empte/ qō dupl'r ē falsū. Prio, q2 nec vēditōe träffert dñium merc̄ i emptorē nisi seq̄t traditio distincta a vēditōe: imo ēt traditio sequēs ñ ē träslatiua: q2 ñ ē datio sz eā sepe ꝓcomitťt träslatō dñi. Scōo, q2 emptiōe ñ träffert dñiū p̄cij i vēditorē nisi det p̄ciū. & ō ℔ patuit i fine p̄mi notabil'. Quinto, q2 ōt q̄ lex. rē alienā. ñ itelligit i re mobili: sz tm̄ in imobili allegādo glo. p se. sz ℔ ē falsū. imo glo. ipa dupl'r dic̄ ℨhīū: vt patuit i sexta ꝓclone. Sexto sentit q̄ si vterq3 sciuit alienā: ñ tenet ℨct': & ex neutra pte ℨhīt obligatio: & allegat legē. si i emptōe. sz errat: q2 illa lex tm̄ loq̄t i re aliena furtiua: ñ aūt in re aliena ñ furtiua: puta q̄ deposita ē vl' cōmodata vendēti/ nec ꝓtrectarit vēditōe. Nā ibi ēt si vterq3 scit: ℨct' tenet/ nec ibi furtū committit. & ℨ eū est exp̄sse glo. i. eadē. l. Septimo sentit/ q̄ vēditiōez accipit lex: vt cōt̄ p traditōe possessiōis rei empte: qō ē falsū: imo distinguit eā a traditiōe: vt pz intuēti textus iur' ciuilis tā istitut' de rer' diuisiōe: q̄z

Corollariū (in alijs libris, scōm. ℚ argumentū sextū p̄cedēt' qōnis: qō fuit huc remissū nō ꝓcludit. Nā deficit q̄drupl'r. Prio, q̄a dato q̄ pparet q̄ q̄s ēt licite posset vēdere rem aliena scienter: & ita vsurarij posset rē vsurariā cui' nō ē dñs vēdere. & p ℨns etiā aliq̄s posset emere eā ad sensū datū i octaua ꝓclone: cū ℔ ñ ē ℨ ꝓclōes eiusdē qōnis: q2 q̄n ibi dē fuit dictū/ q̄ ñ liceret: itelligebat ℔ cū effectu traditiōis & ꝓtrectatiōis: quō ēt sūt intelligēdi mgri nri dicētes/ q̄ ñ licz sciens vendere rē alienā sine ꝓsensu dñi. Scōo deficq2 ēt si sit dñs rei vsurarie. & sic liceat eā vendere cū effectu traditiōis & ꝓtrectatiōis: nō tm̄ i casu q̄ p hoc reddit ipotēs ad restituendū vsuras. Vñ i. l. si scies. ff. de ℨhē. emp. et ven. hī q̄ emēs a debitore sciēs creditorem fraudari fit dñs: tm̄ reuocat' p. Paullanam.

Tertio deficit: q2 nō est ver/ q̄ aliās possit emere licite aliq̄d p pecunia aliena: sic̄ tm̄ q̄s p̄t vēdere licite rē alienā. Nā emere est velle absolute dare p̄cium: sic q̄ loco datiōis nō succedit obligatio ad interesse: nō em̄ sufficit emēti vt sit emens/ q̄ velit sub distinctione: scz aut dare p̄cū/ aut soluere interesse: imo tenet̄ p̄cium facere accipiēt̄z: mō velle pecuniā alienā sine ꝓsensu dñi cōtrectare: & dare alicui requisito dño ē illicitū. igit'. Ver' tm̄ est q̄ emptio tenet nō obstāte/ q̄ emit p aliena pecunia: q2 emptor nō tenetur rōne emptiōis ad aliqd̄ p̄cium indiuiduo: sz teneť ad p̄cū i genere: puta si emit p. x. floz. nō teneť ad illos x. floz. sz ad. x. floz. ita si ñ dat pecuniā p̄ptam manebit obligat' ad dandū aliā: puta ppaz. Vñ ñ valz si arguat: vēditor nō voluit eē dñm merc̄: nisi in q̄ntū daret sibi pecuniam cui' ēt eū faceret dñm. & cū ℔ ℔ emptor non fecerit, seq̄t q̄ nec ipe ē dñs fact' merc̄ ℔ in q̄ dupl'r defic̄. Prio, q2 nō opz q̄ vēditor faciat emptorē dñm merc̄: vt patuit. Scōo, q2 nō opz q̄ emptor det pecuniā ad ℔ q̄ emptio teneat. sz ēt si al's sibi satisfac̄ sufficit. ido si nūc ñ dedit pecuniā cui' nō fuit dñs: tm̄ satis est q̄ manet obligat' ad dādū sibi talem

et satisfaciēdū. Hoc tm̄. s. q̄ res empta nō sit illi' cui' est pecunia p q̄ ali' emit/ fallit in q̄ buslda. Vñ dñi canonistę dicūt q̄ si q̄s emit domū p pecunia non dū decimata: sz cui' de cima ps debeť eccl'ie tanq̄z psonalis decima eccl'ia hz decimā ptē illi' dom': q2 p decima ptē fuit empta de pecunia eccl'ie ℣m Innoc. & alios, ppt̄ qō ℣ panor. i. c. pastoralis. extra. de decimis. ex hoc ℨ̄ inter infert dī. Hō soluens efficit eccl'ie/ q̄n emit tota ex pecunia eccl'ie, vt i. c. ℣. de peculio clericoz. sed etiā q̄n emit p ptē ex pecunia eccl'ie. Nā p ea ptē pro q̄ pecunia erat eccl'ie/ res efficit eccl'ie. & idē pōt dici in pecunia militis / vl' minoris. sūt em̄ in ℔ iste psone ꝑuilegiate. & ibidē allegat ad ℔ leges. Et hec de pñti qōe sufficiant.

¶ Questio. LXXI.

Vtrū liceat alicui pu: ta Petro pro p̄cio vl' mercede suscipe i se periculū mercis empte p aliū: puta p. Paulū: & an paulo liceat petrū inducere ad suscipiendū talē periculū illō. Ad primā ptem qōis ñdet̄ p duos modos dicēdi. Primus ē cuiusdā iuriste. s. dñi Laureñ. de Rid. q̄ in effectu posuit duo dicta sequētia. Primū, ꝓtractus petri suscipiētis periculū/ nō est vsurarius. pbat' tripl'r. Prio, q2 si sic: maxime q2 eēt casus quē papa in c. nauiganti. reprobat vt vsurariū. extra. de vsuris. sed hoc nō. q2 hic petr' suscipiēs periculū/ nihil mutuat paulo. Nō casus capli p̄dicti est. vbi sil' ille q̄ suscipiebat in se periculū/ etiā mutuauerat alterī: & illi' sortis mutuator recepat in se periculū. iō nō est sil'is casus. Scōo, q2 vsura nō resideret/ nisi in mutuatiōe tanq̄z in suo fundamēto. ℔ autē petrus nihil mutuauit paulo. igit' nō inuenit' ℔ vsura: sic̄ non reperit' edificium sine fundamēto. Tertio, q2 vbi est pura locatio/ vel ꝓductio: ibi nō est vsura. Modo in p̄dicto casu vī eē pure locatiōis & ꝓductionis ℨctus: q̄ ille locet sub suo p̄culo. & cū tali mercede ꝓductionē harū merciū. Quia em̄ eāte duct' diceres hūc subire p̄cula si nelucro. Scōm dictū. p̄dictus ℨctus est de se licit'. q2 si eēt illicit': maxie q2 vsurarī' modo oñsum est eū non esse vsuratiū. igit' et hanc sniam ōt tenuisse magr̄m in theologia frēm Francisci de Empolis ozdis minoz.

Sed aliter videť dōm p vnā distinctionem: & duas ꝓclones: ac vnū corollariū. Distinctio est.

Aut suscipiēs p̄culū est: sil' ēt apponēs operas p vitādis p̄culis mercz: sic̄ fit q̄n suscipiēs p̄culū ē rector nauis si per mare ducit merx/ aut ē ductor curr' si in curru ducitur merx p terrā. Aut nō est apponēs vllas operas: puta nihil faciēdo ad ℔/ q̄ illa merx nō p̄cliteť: sic̄ fit q̄n merx ē i Alexādria: & suscipiēs p̄culū est i Alemania: nec p se nec p suos putdet illi merci: q̄ mō audio sepe i italia suscipi p̄cula mercū/ q̄ expectank' aduēture

Prima ꝓclo. Si Petr' (p mare. suscipiēs p̄culū etiā sil' apponens opas p vitādis p̄culis: licitū est ei p̄cio seu p aliq̄ tpali mercede suscipe p̄culuz merc̄ empte: p. Paulū ēt p̄incipal'r spe lucri pbat' dupl'r. Prio sic, q2 i tali casu Petrus ꝓtrahit duplici ℨctu cū Paulo. s. locatiōis q2 locat opas suas Paulo apponēdo diligētiā & labores & solicitudinē/ ne ei' merx p̄clit̄ teť sic̄ custodiens rem ei'. & scōo ℨctu inoiato: sz facio vt des vl' si das: q2 fac̄ p̄culū illius rei suū ēt indistincte: puta vbi etiaz als ex ꝓtractu locatiōis vl' ꝓductōis nō eēt suū sic̄ q̄n ꝓductor rei vl' locator operarū ē tm̄ i culpa leuissima. Hō p̄mus est licit': vt notū est. Scōs etiā put p̄ūgit p̄mo ē licitus: q2 ꝓtract' inducēs tā ipūalē q̄z tpalē vtilitatē: puata & publicā: & de q̄ nō appareret aliqua iniq̄tas ℨ iustitiā cōmutatiuā: vl' alia deprauās circūstātia: est licit'. mō ille vt cōiungit p̄mo est bmōi. igit'. Nā fac̄ ipm Petrum eo magz in adductiōe solicitū & diligentē ad vitandū culpā quācūq3: ex q̄ posset res illa p̄clitari. & sic ille ꝓtract' duplicē vtilitatē impetrat sz spūalē: vt Petr' sit minus negligens i sibi cōmisso & tpalē tam puatā q̄z publicam. p̄uatā q̄dē: q2 per hoc min' p̄clitabit Paul' mercator: & min' p̄clitabit merx sua ex negligētia Petri. publicā aūt: q2 merces saluas adduci ad regionē est vtile reipublice ad quā adducunt': & eas p̄clitari est nociuū: put ō vtilitate negociatiōis deductus est in. q. l. Nec apparet ibi aliq̄ iniq̄tas vni' ꝓtrahētiū ꝓtra aliū. q2 libere volenti & ꝓsentienti nō fit iniuria/ neq3 iniustitia: & stat q̄ p̄ciū sit ꝓportionatū illi susceptiōi p̄culi: sz q̄ periculū pbabil'r vl' ip̄probabil'r est euenibile. Scōo sic. Si Paul' ꝓduceret armigeros: q̄ suscipiētes periculū mercis committarent eā ad hoc vt salua veniret ad locum destinatū: licz ipi nō vehement. attū opas vitandi periculū apponerēt: licite possent mer

ceđem reſpicere ꝑ hmõi opis: z ẽt ꝑ ſuſcepti
one piculi. Nam da oppoſitũ dãnabis ꝓn
cipes q̃ dant ſaluũ ꝺuctũ mercatozib⁹ du
centib⁹ merces ꝑ ſua tritozia. Nã z illi dan
do eis ꝺuctũ: etiã ſubeũt exꝑſſe/ vel tacite:
z de ꝺſuetudine piculoz adeo q̃ ſi ꝑ ꝑdones
eis auferãt merces: ſatiſfactũt/ vel ſatiſfa
cere tenẽt eis. Et hoc eſt. qz illi ꝓncipes ap
ponere hũt opas/ vt viuent illa picla: qz pur
gare habẽt ſtratã a ꝑdonib⁹. Dz rñ etiã illa
ꝺcõ intelligi in caſu q̃ petrus ſuſcipit illa pi
cula merꝯ: q̃ hũana diligẽtia caueri poſſũt.
Nam ſi ſuſciper illa q̃ pure fortuita ſũt: nec
hũana diligẽtia vitari poſſũt: nõ video cur
ſpe lucri ꝓncipal⁹ liceret ſibi ꝓo mercede il
la ſuſcipe. Nam talis ℨctus eſſet ẽt ſil⁹ lu
do fortũe. vt dicẽt in caſu ſeq̃ntis ꝺcõnis.

Bcda ꝺcõ. Si petrus ſuſcipit peri
culũ ſcđo mõ: nõ eſt ꝑdict⁹ cõ
tractus licit⁹ petro: ſi eũ fac ꝓncipal⁹ ſpe lu
cri/ inde q̃rens emolimentũ ſuũ: z ſic ſe nu
trire volens. Probat tripl⁹. Prio ſic. qz tal
ꝺtract⁹ ꝓ oĩa eſt ſil⁹ illi ꝺtractui innoiato:
q̃ ꝺz vadiatio/ vel ꝺcertatio vulgariť wertẽ:
ſcz vbi ſẽ duo ꝺcertãtes de aliq̃ re. puta vn⁹
aſſerit eã ꝓteritã/ ꝑſentẽ/ vel futurã. vt q̃ im
perator ſit mort⁹: vel nũc ſit ĩ illa citate: vl
ſit ventur⁹ ad eã: alius oꝑoſitũ. z ꝑmus ob
ligat ſe ſcđo datur. z. ſlo. ſi nõ ſit ſic ipe aſſe
ruit: z q̃ ali⁹ obliget ſe ad totidez. ꝑmo ſi ſit
ſic ꝑmus aſſeruit. Modo talis eſt illicit⁹: ſi
fiat ꝓncipal⁹ ſpe lucri/ q̃rendo ibi emolimẽ
tum. igiť. Maio⁹ ꝑbať. Nã petr⁹ in ꝑdicto
ꝺtractu nihil aliud in re facẽ/ q̃ q̃ obligat ſe
ad ſoluendũ paulo tantũ/ q̃tuz mer valet/ ſi
non veniet ſibi ſalua: z ali⁹ ecõtra obligat ſe
ad dandũ certã pecuniã / ſi veniet ſalua. ad
cuius tñ ſaluũ aduentũ nihil opať: ſed tm̃ qz
ipe obligauit ſe ad dandũ ſibi eq̃lẽs mer
ci ſi pibit. Minoꝛ ꝑbať. qz talis vadiatio ꝑ
ter hoc q̃ ſepe/ vl coĩter ozit ex cõtentioſita
te: z ſepe ex ꝑſumptiõe / q̃ vn⁹ innitẽdo prꝛ
dẽtie ſue ꝑſumit ſe meli⁹ ſcire ſuã ptez q̃ ali⁹:
ẽt talis ℨctus nullã vtilitatez de ꝑ ſe ꝑoꝛtat
reipublice: z ſi ℨbentes eum faciũt ſpe lucri
modo ꝑdicto: tũc nõ eſt niſi ſe ſine laboze vti
li reipublice velle nutrire: cũ tm̃ q̃libet hõ in
digens tpalib⁹ debeat ea acq̃rere per aliq̃ẽ
actũ vtilẽ reipublice tpaliter / vel ſpũaliter:
quod oſtendo auctozitate z ratione. Aucto
ritate q̃dẽ. Nam Beñ. iñ. ꝺz. Jn ſudoze vul
tus tui veſceris pane tuo. que ſentẽtia tran
ſũt nõ mõ ſup ꝑſonã Ade: ſz ſup totã naturã
hũanã i eo ꝓtentã hanc ſententiã tãq̃ onus
a deo oĩ hoi impoſitũ de hũeris ſuis excute
re nitiť ille: q̃ ꝑ ꝑdictũ vl ſilem ꝺtractũ: pane
ſuo veſci ꝓtendit: de q̃ dici põt illõ Job. xj.
Vir van⁹ in ſupbia erigiť: z tãq̃ pullũ ona
gri ſe liberũ natũ putat: liberũ inq̃ a ꝑdicto
onere: de q̃ ſcribiť Eccl. xl. Graue iugũ ſup
filios Ade: a die exitus ꝺ vẽtre matris eoꝝ
vſq̃ ad diẽ ſepulture in matrẽ oĩm. i. i terrã:
de q̃ hõ format⁹ fuit. Scõo etiã ꝑbať. Nã
Job. v. dr. Hõ naſciť ad laborẽ: ſic auis ad
volatũ. Et apls ad Eph. iiij. loquẽs eccl̃ã in
diget tpalib⁹ dic. Labore et operando manib⁹
ſuis q̃d bonũ ẽ: vt habeat vñ tribuat necẽ
ſitatẽ patiẽti. Vñ doctores aſſignãtes rões
cur ℨctus vſurar⁹ eſt illicit⁹: inť alias ẽt illã
aſſignãt ſcz qz ſi nõ: tũc hõ poſſet licite viue
re ſine labore/ q̃d eſt ℨ naturã homĩs allegã
tes ſcẽturã infinuãtẽ hoiez debere operatiã
in ſtatu innocẽtie: cũ dictũ fuit Ade vt ope
reť/ q̃ꝫ i ſtatu nature lapſe/ cũ dictũ fuit poſt
lapſũ. Jn ſudoze vult⁹ rc. Et hi ẽt allegãt il
lud Job. v. Et q̃bo ptz/ q̃ hi ſentiũt ꝺtractũ
nutriẽtẽ ociũ/ ſic q̃ ꝑ ipm hõ ſine laboze q̃
rit victũ: ee illicitũ. z tñ vſurari⁹ ẽ magis na
tus ſepe afferre vtilitatẽ etiã vtriq̃ ꝺtraben
tiũ q̃ꝫ pñs ꝺtract⁹. igiť. Rõ ẽt ꝺ docet. Nã
in coꝛpe nãli ſic eſt/ q̃ nullũ mẽbrũ depurať
ad actũ/ niſi ad eũ q̃ nat⁹ eſt vtilitatẽ afferre
ceteris cõmẽbris vl coꝛpi. Sic q̃ etiã ꝺz ee
in coꝛpe myſtico. i. in republica/ q̃ act⁹ bo
minũ debẽt ee nati afferre vtilitatẽ reipubli
ce. Vñ dñs Antonin⁹ i ſũma ſua. ꝑte. q̃. tit.
j. c. xxiij. §. ix. dicit lucrũ ex tit ꝺtractu ꝓce
rationis vl vadiatiõis q̃ſitũ nõ ee licitũ: ſed
turpe lucrũ ꝓcedens ex auaritia nitẽ ꝺſer
uiens vtilitati: ſed vanitati z ꝑdigalitati: q̃
uis illõ ñ oporteat ꝼm eũ reſtituere: ſz ſit de
ꝓſilio paupib⁹ erogãdũ. hec ille. Vñ tal⁹ va
diatio lz lege poſitiua non ſit ꝓhibita: nec
etiam ꝼm ſe conſiderata ſit lege diuina pro
hibita: quia ſecluſis malis circũſtantiꝯ: de
quibus infra/ non eſt illicita: eſt tamen lege
diuina prohibita: ꝓo quanto habet malas
circũſtantias: ſcz ꝓo quãto vadiantes poſt
ea ſe incipiunt odire: puta victus vincentẽ
vel ꝓo quanto in vadiãdo ibi contentio;
ſe agitur: vel ꝓo quanto alter nimis inniti
tur ꝓꝓꝛie opinioni: vel vt ad ꝓpoſitum
lo q̃r ꝓo quãto ex ſpe lucri ꝓncipal⁹ vadiat
Nã q̃rere ꝑ actũ nulli⁹ vtilitatis i republica

ſuũ nutrimẽtuz oꝛiginaľ ex cupiditate: quia
cupiditas ẽ velle tẽpalia ꝑ vias illicitas.
opa aũt ociosa cuiuſmõi ſũt illa q̃ nullã vti
litatẽ reipublice afferre nata ſunt: ſunt illici
te vie ſic z ꝓba ociosa. igiť. Secũdo ſic. ꝓ
dict⁹ ꝺtract⁹ Petri ẽ ſimilis ꝺtractui quem
faciũt ludẽtes ludo fortune. mõ cõtract⁹ in
ludo fortune fact⁹ ꝓncipaliter ſpe lucri in
de volẽdo ſe nutrire ẽ illicit⁹: etiã ſeclusa oĩ
phibitiõe iuris ciuilis ſeclusa ẽt fraude fal
ſoꝝ capillozũ: atq̃ ſeclusa occaſione quoꝝ
cũq̃ peccatoꝝ q̃ nata ſunt inde oꝛiri. igiť eti
am ꝑdict⁹ ẽ illicit⁹. Maioꝛ ꝑbať. Nã ludẽ
tes ludo fortune ꝓtualiť ꝺtrahunt ꝺtractu
inominato. do ſi facias ſcz do tibi tãtam pe
cuniã: ſi fortuna dãte tot. piecerꝯ pũcta. z alt
us ecõtra. Sic ſuſcipiens piculũ ꝓtualiter
ꝓbit dicẽs: ſoluo tibi mercẽ etiã ſi ꝑ fortunã
pereat ſi des mihi tot. z ali⁹ ecõtra ſi ꝑ mer
ce etiã ꝑ fortunã pereũtez me aſſecuraueris
do tibi tot. Minoꝛ ꝑbať: qz tale ludere ẽ vel
leacq̃rẽ tẽpalia p actũ/ nullã vtilitatẽ im
portantẽ reipublice: q̃d ẽ ꝺtra auctozitates
z ratiões ſup̃ allegatas. Et notant dico in
minoꝛi etiã ſeclusa ꝓhibitione: qz alꝫ aduer
ſarius euaderet dicẽdo: non ẽ ſil⁹: q̃a ludus
fortune ẽ ꝓhibit⁹ iure poſitiuo. et ſic illicit⁹
reddiť: nõ ſic vadiatio: ſimilr ludus fortune
ẽ occaſio mltoꝝ pctõꝝ non ſic ꝑdicta ſuſce
ptio piculi. Nã etiaꝫ illis ſeclusis z ſolo illo
poſito q̃ fiat ꝓncipal⁹ ſpe lucri ſic ſe nutri
endi: erit ei pcm̃. Tertio ſic. qz Laur. ꝑdict⁹
iuſtificando ꝺtractũ petri/ inducit q̃ ibi ſit
locatio z ꝺductio. mõ illa via ceſſat q̃n nul
las opas apponit circa mercez petri. igiť. Et
confirmať. qz baptiſta in ſũma ſua in ꝟbo ſoci
etas. §. xxviij. iuſtificãdo ꝺtractũ ſuſceptio
nis ꝑdicti piculi/ allegat ꝑ ſe duo fundamẽ
ta. Primũ eſt. qz ex tali ℨctu reſultat cõe bo
nũ: et vtilitas maria reipublice. Itẽ qz ille
ℨctus vꝫ eſſe locatiõis. qz mittẽs merces il
las/ q̃ locat ꝺuctõez illaꝫ/ ipſi ſecurãti eas
ſuo piculo ꝑ eq̃ mercede. igiť. Hec ille. Mõ
ambo fundamẽta ceſſant q̃n aſſecurãs nul
las ipedit opas. de ſcõo patuit. de ꝑmo etiã
ꝑz. qz nõ min⁹ ille merces aduenĩũt ad litus
ſalue ex tali ſuſceptõe piculi/ q̃ꝫ ſi nõ ſuſcepiſ
ſet piculũ eaꝫ. qz ſua ſuſceptõ nihil opať ad
ꝼ vt ſalue veniãt. Et ex ꝑdictis fundamẽtis
ꝑt ẽt ſufficienť repꝛobari nõ ſolũ lud⁹ fortu
ne taxilloꝝ factus ꝑdicto aĩo: ſz etiã lud⁹ di
ctus ludus olle: ad quã ponũť ſchedule cõ
tinẽtes noĩa ponẽtiũ pecuniã. ſi em̃ ꝓncipa
liter ꝓpť lucrũ q̃rendũ talis olla erigať a ciui
tate: z imponẽtes ꝓncipaľ imponãt ꝓter q̃
rere ſuã ſuſtentatõez a fortuna ſibi inde cue
turã: tam erigẽtes / q̃ illũc imponẽtes nõ ſĩ
a pctõ ꝑſus imunes. ſed de ꝼ lati⁹ deo ꝺce
dente in tract. deludo dicẽť. Dico aũt notã
ter i ꝺcõne ſcđa. ſi ꝓncipaľ ſpe lucri rc. qz
ſi ſec⁹ fieret/ nõ operet eſſe illicitũ. ptz a ſil⁹
de ludo fortune z vadiatiõe. Nã ſcluſa phi
bitione iurꝫ poſitiui phibẽtis ludũ fortune
(ſic ſeclusa eſt a ℨctu vadiatõis/ z etiã ſuſce
ptionis piculi) etiã lud⁹ fortune z vadiatio
nis poſſet fieri ſine pctõ. Vt ſi petrus ludes
ret modrate/ vl vadiaret cũ paulo ſine frau
de: z vterqꝫ hꝛet alienare bona ſua: z nõ eſſet
inde nata emergere occaſio pctõ impartie/ vl
ire/ vel hmõi in ludẽte vl colludẽte/ vl alĩꝫ.
z facerẽt ꝓncipaľ nõ ꝓpter lucꝝ: ſed ꝓpť mo
deratã recreationẽ q̃ indigerẽt: z ad quã con
ducere⁹ ille lud⁹ vel vadiatio. Nã rũc ceſ
ſat oĩs rõ depuans actũ: ſic z vn⁹ poſſet da
re pecuniã alteri cãtanti ad recreationẽ i ca
ſu q̃ indigeret tali recreatiõe moderata z ho

Cozollariũ Prim⁹ mod⁹ (neſta,
dicẽdi deficit tripl⁹.
Primo. qz innuit in ꝓma ꝑbatione ꝑmi dí
cti. q̃ ꝺtractus q̃ mutuans/ ſi ſil⁹ eſt etiã ſu
ſcipiẽs in ſe periculũ ſortis mutuate recipit
aliq̃d vltra ſortẽ rõe ſuſceptionis piculi / ſit
vſurarius. modo oꝑoſitũ illius patuit ſup̃
q̃ſtione. xxxix. Scõo. qz q̃uis verũ ſit q̃ ꝑ
dictus ꝺtractus petri nõ ſit vſurarius: non
tñ oꝛtuit inferri. ergo non eſt illicitus. qz
arguiť a ſpecie ad genus negatiue. Hec ẽ ve
rum q̃ ſi eẽt illicit⁹ q̃ hoc maxie eẽt: qz vſu
rarius: ſed eſt ex alia cã. vt patuit. Tertio.
qz in ẽtia ꝑbatõe ꝑmi dicti vult q̃ ibi ſit cõ
tract⁹ locatiõis z ꝺductiõis: qõ eſt falſuz in
caſu ſcõe ꝺcõnis. qz nec petr⁹ locat q̃d pau
lo: qz nec rem aliquã/ nec opas: ſed tm̃ obli
gat ſe ſoluere mercẽ/ ſi ꝑeat: et ꝑ illa obligati
one petit ſibi dari mercedẽ. Hec etiã ꝺducit
q̃d a paulo. qz nec rem/ nec opas ab eo con
ducit. z idem ecõtra de paulo dicendũ.

Ad ſcđam ptem q̃ſtionis dicẽdũ
q̃ in caſu in q̃ licitũ eſt
petro cõtrahere ꝑdicto modo cũ paulo: etiã
licitũ eſt paulo inducere petrum ad taliter ſe
cum contrahendũ. debet tamen in tali con
tractu ſeruari debita ꝓportio mercedis ad
ſuſceptionẽ piculi: ꝼm q̃ illa ſuſceptõ eſt ma

gna vel pua: ꝛ ꝑm ꝙ periculū est multū ꝓbabilit vel improbaliter euentibile.

Contra ꝑdicta arguit. Si petrus ꝓmittat paulo darurū se ei centū noīe dotis: si paulus duxerit vxorem etiā nō ꝯsecutō vxorē/illa ꝓmissio tenet: sic ꝙ obligabit petrus paulo/ si ꝯditio adimpleat: ꝛ paulo cōpetit actio cōtra petrū. Sitr si petrus ꝓmittat paulo dare, ꝛ, si aliq̄s ascēderit capitolīū ꝓmissio tenet: ꝛ tenet eam implere si ꝯditio extat: licet cōditio sit ex facto incerte psone. Et hoc assumptū hr exp̄sse in .l. a titio .ff. de ꝟbor obliga. ꝛ nō distinguit an ꝓncipalit spe lucri fiat ille ꝓtract⁹ vl nō, ḡ vadiatio etiā spe lucri ꝓncipalit facta/ est licita: q2 etiā illa nō est nisi ꝓmissio ex cōditione: si euenerit hoc vel hoc: ꝛ si sic. eadē rōe ꝑdicta susceptio piculi p mercede/ q̄ est simplis vadiatione etiā erit licita. Dōm cōcedendo antecedēs: ꝛ negādo ꝯsequiaz, deberet em̄ sic inferri, igit vadiatio etiā tenet/ vl ꝓ dicta susceptio piculi p mercede tenet. Nō em̄ ōz in ꝑdicta lege ꝙ liceat sic ꝓtrahere, et hoc nō negat: sed nō sequit, igit licuit ꝑdicto modo vadiare/ vel ꝑdicto modo suscipe periculū in casu scōe ꝙclonis. Nam multi cōtractus facti tenent: q̄s tamē facere fuit illicitū, vt patuit in q̄stione de venditōe rei p maiozi q̄ valeat: ꝛ vendere die festo tenēdo publice fozū/ est illicitū: ꝛ tamē venditio tenet, concedo igit ꝙ ꝓtrahentes in ꝑdicta susceptiōe piculi vel vadiatiōe/ incurrūt obligatiōez: ꝛ ꝯditōe ipleta ꝓpetit vni eoꝝ actio ꝯ aliū: sed peccauerūt sic ꝯhēdo in casu scōe conꝙlonis. Et si arguas, si peccauerūt: igit ibi versata est turpitudo, igit nō dabit actio vni ꝓtra aliū. Rūdet, hic nō fuit ꝑmissio alteri facta/ vt q̄d turpe faceret: sed sub ꝯditione q̄ poterat licite fieri: vl futura/ vel ꝑsens esse/ vel esse ꝓterita: licz ꝓtrahēdo ad inuicē taliter ꝛ spe lucri ꝓncipaliter illicite egerint. Et si aliq̄ legiste dicāt ꝑdictū ꝓtractū vadiationis/ ꝛ etiā susceptionis piculi nō solū tenere: sed etiā licitū esse, put circa ꝑdictā legē recitant aliq̄ per Alexā. de Imola, nō cogit eoꝝ auctoritas: q̄m ipi etiā infinities inter se ꝓtradicūt: ꝓterea i disputatiōibꝫ ꝓblematicis non sunt allegāde glo. vl docto. vt vult glo. ī. l. sed lz. ff. de officio ꝑsidis. Et ꝙ paulus de Castro dicit etiā de iure canonico nō repiri improbatū ꝑdictū ꝓtractū/ nego. Nā ius canonicū reprobat oīne qō scꝑtura sacra ꝛ ratio nālis reprobat. Modo ostensum est in scōa ꝙclone p scꝑturā sacrā/ ꝛ rōem naturalē: ꝑdictū ꝓtractū esse culpabilē. Et maxime in materia pctī: nō opz credere plus legistis/ q̄z theologice rōni fundate in scꝑtura sacra ꝛ rōne naturali. Si etiā aliq̄ leges cōcederēt talem ꝓtractū in casu scōe ꝙclonis/ qō nōdū vidi: nō ob hoc eēt oīno validū argumentū ꝙ ḡ esset licitus: qm̄ ꝙcesserūt etiā ꝓtractū vsuariū lege naturali dānatū. Dō brūs Augu. in c. si ad scꝑturas sacras, dist. ix. dicit, ꝙ si in scꝑtura sacra reperiret vnus mendaciū: etiā officiosum/ qret tota auctoritas scꝑture sacre ad efficacit ꝓbandū aliq̄ quā ꝟitatē, ḡ in materia pctī non est sufficiens ꝓbatio: cū dicit, leges approbāt hūc cōtractū, igit est licitus. Preterea ꝙcessio legalis sepe nō est/ nisi ad ipunitatē in suo foro: nōī foro ꝙscie ꝛ ōi. Et si dicas ꝙcessio legal est aurētica/ q̄n nō est ip̄obata exp̄sse p ius canonicū. Modo ꝑdictus ꝓtractus nō est exp̄sse reprobat⁹ a iure canonico. Nego minorē, ꝛ dico ꝙ duplex est exp̄ssa ip̄obatio: put sufficiēter patuit qōne. lxiij. Unde cautius scripsit q̄dam iurista alius, ſ. Petr⁹ de Anco, dubitans si ille ꝓtractus liceat relinquens cogitandū desup per sile de ludo fortune. Nec valet rnsio ꝑdicti Alexandri dicentis ad illud, non esse sile: q2 ludus est phibitus ꝓpter blasphemias q̄ sepe fiūt in ludo. Nā vt dixi/ etiā secluſa phibitiōe positiua: ꝛ cessantibꝫ pctis inde natis emergere: adhuc est illicitū ludere spe lucri ibi sistendo: ꝛ sic se nutrire volēdo, put ī materia de ludo diffusa

Adrōnem (si⁹ dicā deo ꝙcedēte, aūt Lauſ. cū ōt. q̄ eq̄tate diceres hūc subire pictā sine lucro. Dicendū q̄ eq̄tate ducꝰ diceres militē in bello notozie iniusto locare opas suas sine lucro: tñ peccat locādo, ꝛ q̄ eq̄tate diceres laborātē die festo /in vinea tua locare tibi operas suas sine lucro: ꝛ tamē peccat locādo.

Biterū legista aliq̄s alleget. l. i nue samphelli. ff. locati. q̄i ibi habeat ꝙ ille ꝓtractus sit licitus: put q̄dam illā. l. ꝛ alias mihi obiecit. Dico ꝙ q̄ꝫ ad ꝓpositum nostrū sufficit: non habetur ibi nisi ꝙ est q̄dam actio/ que dicit actio onerosa aduersi vl auersi: et q̄rebat an illa actio cōpeteret ꝓtra naturā illis qui frumentū suum confuderāt ad aceruū: ꝛ sic tradiderant nauti ad traducendū, de quo idem nauta dedit

rāt vni ex illis vnam ptem quā ille exportauit de nauiforte ad portum: ꝛ postea nauis cū residuo frumēto fuit pempta. vīōbat em̄ ꝙ ex q̄ nauta recepat frumētū ꝓfusū ꝙ suscepit in se piculū illi⁹: q2 fuit fact⁹ debitor singulis in gñe: ad debitorē aūt generaſ spectat piculū casus fortuiti, ꝛ ibi hr respōsiue ꝙ ꝑdictis nō ꝓpterit actio oneris aduersi: q2 illa tm̄ ꝓpterit alicui ꝓtra illū q̄ suscepit i se piculum rei alienē: nō q̄ sustinet piculū rei ꝓprie, modo ex q̄ cōfuderūt sil: ꝛ sic ei tradiderūt/ trāstulerūt in eū dnium illi⁹: q2 nō fuit intentio alicui⁹ eoꝝ recipe idē cozp⁹ qō ponebat: qm̄ illō erat ipossibile, ꝛ q̄uis q̄dam alia ēt ibi habeanť: rñ ad ꝓpositū nr̄m nō habenť de fulētia/ nisi q̄ dixi. Modo ex illis nō habeť ꝙ liceat ꝑ mercede suscipe piculū rei alienē: sed bñ habeť, ꝙ si q̄s suscipit piculū rei alienē/ ꝛ pit illa res: ꝙ ꝓtra eū dar actio onerosa aduersi: ꝛ illa ꝑt eē adiecta actio ad actionē locati: puta q2 pōt alicui ꝓperere ꝓtra illū q̄ vltra hoc ꝙ sibi illa res est locata/ vel ipe circa ea locauit opas suas (ꝛ sic solū tenet de casu ꝓtingēte ex dolo lata culpa/ vel leui: ꝛ nō leuissima) etiā voluit suscipiēdo piculū teneri de casu ꝓtingente ex culpa leuissima: alꝫ em̄ susceptio piculi eēt frustra: q2 alꝫ ex ꝟbis locatiōis tenet de alīs casibꝫ: ꝛ sic posset cōperire ei/ cui⁹ mercis piculū Petrus susceperit ꝑmo casu: nec actio locati ad illū casum posset attingere: ad quē illa actio posset, vel subtili⁹ posset dici ꝙ est oīno desperata actio ab actiōe locati/ potēs ꝙuenire alicui cōtra aliū vbi nulla locatio intuenit, vt in casu secūde ꝙclonis. Et tantū de ꝑsenti qōe, ꝛ p cōsequens de .iij. tract. huiꝰ opis dicta sufficiāt.

¶ Sequit ꝗrtus tractatus.

Tract. quarto huiꝰ opis: in q̄ tractabit de redditibꝫ/ duo sc̄ faciēda: ꝑm ꝙ reddit⁹ versat inter duos, ſ. inter ꝓstituentē eū alterī: ꝛ inter recipientē eū ab alio. Nam ꝑmo videndū est q̄d liceat ipi cōstituēti, ꝛ ꝟ videbit p sex qōnes. Scōo q̄d liceat ipi recipienti/ vl acq̄renti redditū, ꝛ ꝟ fiet, ix. qōes. Circa ꝑmū duo sūt videda: ꝙ circa quelibz actū hūanū: si debeat de eo determinari an sit licitus/ vl illicit⁹: videndū est de duplici bonitate act⁹. Uñ etiā h ꝑmo videndū est an ꝓstituere/ seu assignare alicui reditū/ sit act⁹ ex gñe licit⁹, ꝛ sic ꝑmo de generica bonitate illi⁹ act⁹ videbit in ꝑma qōne huiꝰ ptis. Uñ si ex gñe suo esset illicit⁹ act⁹ nō posset postea p vllā circūstantiā supueniente reddi bonus ꝛ licit⁹. Si aut sit ex gñe licit⁹ ꝛ bon⁹: videndū est scōo q̄ circūstantie req̄rank ad eū/ vt non reddak illicit⁹ p illarū obmissionē: sed poti⁹ vt fiat licite p oīm exactū diligentē ꝛ integrā obꝑuatōez. Et in ꝟ scōo, ſ. de eis circūstātionali bonitate tractādo/ discurrendū est p oēs septē circūstantias q̄ sunt, q̄s/ q̄d/ cui/ cur/ vbi/ quō/ q̄n, ꝛ de oībꝫ illis in gñali tractabit in ꝑma qōne huiꝰ tractatus. Sz in spēali tractabit de cui: ꝛ cui in scōa, ibi em̄ hēbit in quē finez debeat illa cōstitutio fieri: ꝛ etiā q̄bꝫ psonis debeat illa ꝓstitutio reddit⁹ fieri, vt nō deꝑueꝛ. De vbi ꝟo p q̄sto ōt locū in q̄ fit, ꝛ de q̄n put ōt tps in q̄ fit, satis dicet in ꝑma qōe huiꝰ tractat⁹. Sz put vbi etiā ꝑt (lz improꝑe) dicere illā rē in q̄ ꝓstituit reddit⁹: tūc de vbi tractabit in .iij. q̄one huiꝰ ptis, vtputa: an tā in re/ q̄s et in psona posset q̄s cōstituere alteri redditū. Et de q̄n put pōt (lz improꝑe) dicere tpalitatē vl ꝑpetuitatē reddit⁹: tractabit in .vj. q̄one huiꝰ tract. De circūstātia aūt q̄d/ q̄ in posito incidit cū obiecto act⁹, q2 ōt ip̄m reditū quē q̄s ꝓstituit: tractak in ꝑma, ꝛ ꝟ pro ut accipit in cōi: sed put determinak q̄bꝫdaz ꝯditionibꝫ, ſ. q̄ est pecuniari⁹ vl fructuari⁹ tractak in .iiij. qōne. De quō aūt tractabit in v. qōne. In scōa ꝟo pte huiꝰ tractat⁹, vbi tractabit q̄d liceat ipi acq̄renti/ vel volenti recipe ꝛ possidere redditū: etiā de duobꝫ est tractandū respiciētibꝫ actū ei⁹ q̄ est velle habere redditū. Prio de bonitate gñica illius act⁹, ꝛ de illa habebit in vij. qōe huiꝰ tracta. Scōo de circūstantionali ei⁹ bonitate discurrēdo p oēs ei⁹ circūstantias sic ꝑus, ꝛ ꝟ geneal fiet etiā in septia qōne, in spēali aūt tractabit de quō p sequentes q̄stiones: in ꝟ q̄ per illas tractabit de emptiōe redditꝫ. Emptio ei est vna via ꝛ mod⁹ acq̄rendi reditū, sed q2 emptio etiā est act⁹: idō de emptione tractādo an liceat vel nō: opz videre ēt de singlis vij. circūstātijs eius. De q̄s/ cui/ ꝛ cur satis habebit ex dicēdis in septia que stione de eis, sed de q̄d dicet in octaua q̄stione, ꝛ hoc tam de q̄d/ seu redditu in cōmuni capto/ q̄ etiaz de eo ꝓtracto per ꝯditiones

illas q̄ se eu3 esse pecuniarlū vl' fructuarlū: nouit ꝓstitutū vl' ab oli. De vbi etiā put diceret rē in q̄ ꝓstituꝰ esset reddit⁹ emendus: etiā in eadē qōe dicet. De qñ ꝯo put ōt tpalitatē vel ꝑpetuitatē reddit⁹ emēdi. dicet in .ix. ꝛ. xj. qōnib⁹. De quō aūt .s. put supponit p pacto adiecto ī emptione tractabit in .xij. et xiij. qōib⁹. Pria igit q̄stio in .B. iij. tract. huius opis q̄ est .lxxij. ī ordie totⁱ opis est talⁱ.

¶ Questio. LXXII.

Utrū alicui liceat in

re sua ꝓstituere alteri redditū fructuarlū, vt puta bladi/vini: vel alteriꝰ rei vtilis, de reditu aūt pecuniario in lxxv. q. q̄ret. Solo stat in .ix. suppōnib⁹: ꝛ trib⁹ ꝺcōnibus

Prima suppō ex q̄dā nois / ꝛ q̄dā rei est ꝑncipiū ois artⁱ et scie: te ste pho vij. metaphi. ꝛ. j. posterioꝝ. Et Tul. ōt. j. offi. circa ꝑncipiū. Ois q̄ a rōe suscipit de aliq̄ re institutio: dz a diffinitiōe ꝓficisci: vt intelligat q̄d sit id de q̄ disputet. Opz em̄ de aliq̄ re locuturū ꝓpriā vocē nō ig3are: nec ꝑ⁹ determinare/q̄ t̄minos qōnis itelligere. Ideo opz t̄minos qōnis itelligere: et ꝑmo scire q̄ res sit redditus ille de q̄ q̄rit in qōne. Haz hec est natura spēaliꝛ eoꝝ q̄ instituti sūt in phia: ꝛ pticulariter in metaphisica, q̄les ꝯgruit esse theologos, vt nō videat eis se itelligere vllā materiā vere fundamētaliꝛ: nisi ex radice sciāt q̄ res vel entitas est illud de q̄ q̄rit, ſō et nō mireris lectoꝛ/si paulisp diffusi⁹ declaret q̄d rei q̄ q̄rit. Ad illā ꝛ seq̄ntes q̄stiones dekuientiū. Ūñ dōm q reddit⁹ ille formaliꝛ capt⁹: vt ī titulo capit/nihil aliud ē q̄ ius ꝓcipiēdi bladū/vinū: vl' aliā rem vtilē vel etiā pecuniā de re illa in q̄ ōꝛ ꝓstitui ipse redditus. Et hac notificatione sequūt q̄nq̄ cozollaria. Primū, q reddit⁹ formaliꝛ nihil aliō ē nisi q̄dā relatio, qz ius vt ꝑ capit: ꝛ sic etiā acceptū fuit in ꝑma qōe hui⁹ opis: nō ē formaliꝛ/nisi relatio: sic ꝛ dñiū cū q̄ idētificatur ius, vt ibidē fuit declaratū. Scōo seq̄t. q relatio illa nō est realⁱ/sed rōis, sic etiā dominiū solū est relatio rōis ſm Scot. in. iij. dist. xvj. q. ij. qz qō solo actu volūtatis creante/aut alteriꝰ potētie collatiue ꝑt oriri/vel surgere/vl' inasci alicui: nō est realis res: sed tm̄ ens rōis. Ūñ Scot. in. j. dis. viij. q. iij. Intellectus ex ꝑ q est ꝑtus collatiua/non ꝑt causare aliud q̄ relatione rōis. Et idem iudiciū est de volūtate q̄ est potētia collatiua, vt idē ōt in. j. dist. xlv. Et dixi notanter volūtatis create. Nā volūtas diuina solo actu ꝑt producere: ꝛ de facto produxit oia ī ꝓncipio, qz ipe ōt. ꝛ facta sc. sed hoc nō ꝯsequens est voluntati create. Nā si alicui ꝓpeteret: maxie volūtati intelligētie mouentis orbem: ita q̄ solo actu volūtatis moueret orbē: ita q̄ volēdo q orbis moueret/seq̄ret motⁱ eiⁱ, mō hoc ē falsum. Ūñ articⁱus Parisiēn. dicere q intelligētia sola volūtate mouet orbē/est error. Unde ꝑter volūtatē intelligētie etiā opz ponere aliquā potētiā executiuā q̄ mediāte moueret: alioq̄n posset mouere corp⁹ distantissimū, qz pōt illud etiā distantissimū velle mouere: sic nec aīa mouet corpus suū solo actu volūtatis: alioq̄n claud⁹ posset se statim mouere q̄n vellet, ꝛ ita ptz maloꝝ assūpta. Modo solo actu volūtatis exp̄sso aliq̄ sensibili ſcante eum: pōt oriri ius tale/q̄le est redditus. Nam ex hoc q volo te bñe ius ꝓcipiendi fructus predij mei: si tu in idipm̄ ꝓsentis: habeb⁹ ius illud. Nihil em̄ est ita naturale sicut q volūtate dñi res in aliū trāsferat. Rō etiā ꝑcij mei cōmutati aut⁹ dati/nō est nisi relatio rōnis, put Scot. ōt in. xiij. dist. j. q. v. in fi. Tertio sequit. q reddit⁹ est res incorporal' dicēda. Tuz qz vt iam patuit/est ens rōis, talia aūt sunt res incorpales: qz habēt tm̄ suū ee formale in aīa, ꝑ est ī re būte ee cognitū, vt hz tale esse. Tū etiā qz res incorpalis in ꝓposito et in matia ꝟctuū ōꝛ. q̄ nō est res corpaliꝛ apphensibiliꝛ, mō relatiōes sunt hmōi: etiā si sit reales, igit. Ūñ etiā ſm iuristas redditⁱ ꝓputat int' res incorpales: cōputat etiā int' bona īmobilia, vt ptz in Cle. exiui de paradiso. extra. de ꝓbo. Acati. in. ij. Cūcz annui reddit⁹. Quarto sequit q redditus est subiectiue in aliq̄: ꝛ in aliq̄ est ēmanatiue, sic ꝛ q̄libet relatio. Ūñ redditus est subiectiue in illo cui⁹ est. qz ius vt ꝑ capit ē subiectiue in illo cui⁹ est, sed ēmanatiue ē in re de q̄ percipiunt ipi fructⁱ: ꝛ hoc tangit in termino indirecto ꝛ remoto: sed in ipis fructibus sic ꝑcipiendis est/ vt in t̄mino ꝓpinq̄ et directo, hoc est: illa relatio subiectat in ipo hoie q̄ dicit habere redditū: ꝛ t̄minat indirecte ad rē de q̄ ꝑcipiunt annui fructⁱ, sed directe et de ꝓpinq̄ t̄minat ad ipos fructⁱ. Hā si habeo redditū ꝑcipiendi annuatiz de tuo agro duos modios tritici, ille redditus ad est illud ius est in me vt in subiecto: sed ēmanatur ad agrū tuū/ꝛ ad duos modios pre-

dicto modo: omis em̄ qui habet ius: habet illud respectu alterius rei: sic q̄ est silis ē alicui silis: ꝛ q̄ hz dñium hz alicuⁱ rei dñium.

Quinto sequit q qñ dico, ꝓstituo tibi redditū in agro meo: non est sensus q ille redditⁱ subiecteat ī agro meo, ager em̄ nō hz ius ꝑcipiēdi fructⁱ: sz q terminet ad agrū meū. Et ꝑ mō debēt ēt intelligi dicta iuristaꝝ dicentiū/q q̄dā fructures q̄s hñt hoies sē reales/ q̄dā ꝓsonales. Nā nō ē intelligendū/q aliq̄ fructus quā hñt hoies: put fruⁱ⁹ est q̄ddam ius agendi vl' faciēdi aliq̄d: sit subiectiue in aliq̄ ꝓsona: ꝛ aliq̄ in rem nō ī ꝓsona: imo ꝑ mō ēt fruⁱ⁹ ē ī ꝓsona, s. ī hoie, q̄ dz hz illā fructuositatē qz aliq̄d tle ius dictū fruⁱ⁹ terminat ad rē vt res distinguit a ꝓtra ꝓsonā: ꝛ aliq̄d ad ꝓsonā: vt si habeo ius trāseūdi p agrū tuum: habeo fructuē realē: ꝛ dz rustica. ꝛ si habeo fructuē mittēdi tignū meū ī murū tuum: habeo fructuē realē: ꝛ dz urbana. Si aut̄ habeo ius ī ꝓsonā tuā, sic dñi hñt ī fuos emptios: vl' fuos alteriꝰ rōnis: ita q tua ꝓsona est mihi obligata ad aliq̄s opas impēdēdas: tūc habeo fructuē ꝓsonalē, q̄re ā dicam put fruⁱ⁹ ē q̄ddā ius: patebit ī scōo argumento. Dixi āt notāter diffinitēdo redditū/q reddit⁹ formaliꝛ capiꝰ ē zc. qz reddit⁹ capit dupliciter. Aliq̄n formaliꝛ, ꝛ sic ē ius vt dixi. Aliq̄n materialiꝛ, ꝛ sic ē ipi fructⁱ ꝑcipiēdi: ꝛ vt sic ēet res corpaliꝛ, ꝛ ꝑ scōo mō dicim⁹/q̄n leuauiⁱ fructⁱ⁹ reddituales: ego leuaui redditū meū, ꝛ ille soluit mihi redditū meū. Sic ē etiā decima accipit dupliciter. Aliq̄n ꝓpie ꝑcipiendi fructⁱ⁹ illos, ꝛ sic ē q̄d incorpale: ꝛ ꝓpossessibile a laico: put ē ānexū spūali: ꝛ ō iure possitiuo iuendibile. Aliq̄n ꝯo ꝓpie ipsis fructib⁹ decimalib⁹: sic ē q̄d corpale: ꝛ possibile a laico ꝛ vēdibile sibi ꝛ p ipm. Rō illiⁱ⁹ duplicis acceptōis ē: qz reddit⁹ dz ius, mō ēt ius capit aliq̄n formaliꝛ: aliq̄n materialiꝛ: quo sc̄o mō dicim⁹ puentⁱ⁹ vl' fructⁱ⁹ debitos parochie ee iura parochialia: ꝛ fructⁱ⁹ ōbitos ep̄o iura epalia. Hic āt capim⁹ ī qōne redditum formaliꝛ, alⁱs sensus qōnis eēt ineptⁱ⁹: qz essz talⁱ. Utz licet alicui ꝓstituere alēi bladum bladi: vl' vinū vini, ꝛ sic de alijs.

Cōtra illā supposit⁹ ꝛ eiⁱ⁹ cozollaria Argui⁹ ꝑmo sic. Reddit⁹ ē res ꝑcio estimabiliⁱ: ēt magⁿ. Relatio āt rōnis ñ ē talⁱ, igit. Rñr relatio ꝓdicta rōne sui ꝑcise: ñ ē alicuⁱ⁹ estimatōis: vl' saltē ñ magne: tñ rōne sui t̄mini ē alicuⁱ⁹ ēt magne estimatiōis, sic te hz dñiuz illiⁱ⁹ eq̄ non est re hz formaliꝛ rē magne estimatōis: nisi rōne t̄mini illiⁱ⁹ relati.

Scōo arguit. Si reddit⁹ p (tiōis formali ē q̄dā relatio subiecta ī hoie habēte redditū, igit hz aliquā cozrelatiōez sibi oppositā fundatā ī t̄mino ꝓdicte relatōis, hec em̄ ē natura relatōis: vt patz in aliis relatōibus tā realibus q̄ rōnis, q̄ns aūt videt falsū: qz ñ apparet q̄ sit talⁱ. Dicendū dupliciter. Prio q illa relatio q dz reddit⁹: hz sibi cozrelatōez oppositā: sz ñ ē noiata. Nam nō oib⁹ cozrelatiōibus relationū sūt noia imposita a deo: vt sepe opus sit eis fingere noīa: vt ptz p Aristo. ī telēi ꝓdicamētis ī. ca. ad aliq̄d. Scōo dicendum, q si eq̄uocet ꝑ nomē seruit⁹: sic aliq̄n eq̄uocaⁿ: ꝛ etiā extenso vocabulo accipiaⁿ: sicut accipit vt patebit, posset illa cozrelatio dici seruit⁹, pbatur, q̄a ius illud q̄ ē gen⁹ ad redditū: pōt etiam dominiū dici: capiendo generaliter dominiū vt pbaui in ꝓma q̄stione hui⁹ opis. Mō cozrelatio oppositā dñio dz seruit⁹, igit. Scōo ptz: qz seruit⁹ eq̄uoce accipit. qz aliq̄n accipitur p iure agēdi aliq̄d circa aliquā rē vl' exigendi aliq̄d a ꝓsona ali q̄, ꝛ ꝑ mō nō pōt esse cozrelatio cozrespondēs ipi redditui: qz reddit⁹ Joānis q̄ est ius ei⁹ ñ ē respectu rei vl' p sone: put illa res vl' ꝓsona habz ius in ipsū: imo put illa res vel ꝓsona est sibi obligata. Alio mō accipit pro obligatione: q̄ mō dico aliquē esse meū fuū, i. obligatuz mihi: ꝑ mō diffinit seruit⁹: est ꝓstitutio iurⁱ gētiū: q̄ ds dñio alieno ꝓtra nām subiūcit, i. est obligatio constituta p ius gētiū q̄ ds vt subiect⁹ alteri obligat. Silr capiendo fuitutē p obligatione dicimus agrū tuū fuitre mihi. id est obligatū mihi: vt p ipm valeam transire: vl' saltē te cui⁹ est ager ee mihi obligatū: vt patiaris me transire p agrū tuuz. Et ꝑ mō pōt fuit⁹ esse cozrelatio reddit⁹ formaliter capti qz si habeo redditū duoꝝ modioꝝ ō prædio tuo, tuū ꝑdictū est obligatū mihi ī duob⁹ modijs: vel tu es obligatus mihi rōne agri. silr illi modij sunt mihi obligati id ē debiti. ꝛ sic illa cozrelatio fundat ī termio ꝓdicte relationis: iuxta naturā aliarum cozrelationum. Qui aūt negant relationes oīes: ponētes oia entia esse absoluta: vel saltē q negāt relationes rōnis: aliter dicerent de entitate reditus: dicentes ipm nō esse aliq̄d unū: q̄ ad oia importata p illū terminū reddit⁹: vtputa dicerēt q reddit⁹ pro p se fcato est ipe hō

habēs redditū: cognotādo tū illū hoiem lis cite exigere ⁊ recipe illos fructꝰ de re illa, sic etiā ipi dicerēt de dño/⁊ de bñficio/⁊ canonia: q̄ etiā nō sūt q̄d alīd ꝯ quedā iura.

Bcda suppositio sic dictū est de redditu q̄ ad etatē: sic eodez modo dicēdū ē de cēsu. Hā in pñti tractatu p eodē accipīt reddit⁹ ⁊ cēsus. Et sic reddit⁹ accipīt dupl'r, s, formalit' ⁊ materialit': sic etiam cēsus accipīt dupl'r: ⁊ habēs censū dicīt censu alīs, ⁊ idē dicendū de fuiture: ⁊ h̄ capiēdo eaz p̄mo mō tacto in sol'one argumēti, secus capiēdo scdo modo. Ūñ in cap. s. extra de cēsib⁹ cū dr q̄ pbyteri debēt de supfluo debitū fultū impēdere senioribus, glo. dicit, seruitiū. i. cēsum. Ita etiā qñ dicimus ioānes vēdidit petro actionē quā Joā. bz aduersus me: ibi actio etiā nihil ē aliud nisi ius exigendi a me eā rem: quā Joā. habet a me exigere, q̄mō etiā capīt qñ dicim⁹: ille bz actiōem aduersꝰ aliū q̄uis nōdū q̄cp̄ agat, ⁊ illi⁹ actionis ipa obligatio nō ē mater: q⁹ est sua correlatio: nisi careret mr̄ p añcedēte inferēte cōsequens: q⁹ seq̄t bñ. Ā ē mihi obligat⁹: igit habeo actionē aduersus eu: saltē si ē obligatio ciuilis: sed bñ obligatio est mr̄ actōis capte p actuali q̄rela: q⁹ aliq̄ actio capīt p ipa actuali placitatione quam actor exercet ꝯ reū. sz vt sic nō capīt in p̄dicta locutiōe cū dicim⁹: Joānes vēdidit petro actōez suā. Silr q̄n turiste dicūt: ille vēdidit isti noīa sua seu debitor⁹ suor⁹: nomen ibi capīt p iure qđ hz vēditor i debitores su

Tertia suppositio ⁊ q̄rta ponunt sex diuisiones redditus. Hā reddit⁹ ē, duplex, q̄dā ē cert⁹: quidā incertus: vt si habes ius p̄cipiendi ō p̄dio meo duos modios frumēti: illō ius dr cert⁹ reddit⁹, sz si habes ius p̄cipiēdi tria ptia frumēti ibi crescēt⁹: illō dr reddit⁹ incert⁹. Itē q̄dā siue cert⁹ siue icert⁹ ꝓstituīt psona ipi⁹ ꝓstituentis: ⁊ p̄t dici psonal': vt si habes ius p̄cipiēdi de meis laboribꝫ ⁊ industrijs ānuatiz vnū solidū vl' duos: vl' aliud ꝓsil'e: sic q⁹ supnulla re ꝓstituo tibi illū redditū: sz solū supp̄sona mea. Alī⁹ ꝓo ꝓstituīt in re: ⁊ p̄t dici p̄dialis: nomie tñ incōuertibili: vt sūt illi q̄ sup p̄dijs ⁊ alijs rebꝫ ꝓstituūt: vt exēplificatū ē in p̄ma diuisiōe. Tertia diuisio. Reddit⁹ q̄dā ē fructuari⁹ vt reddit⁹ p̄cipiēdi res vtiles alias a pecūia. Alī⁹ est pecuniari⁹, s. ius p̄cipiēdi pecuniam.

Quarta suppositio. q̄rta diuiso est, Reddit⁹ siue cert⁹/ siue incert⁹, q̄dā est ꝑpetuus: quidam tpalis, vt si habes p te ⁊ oīb⁹ tuis herediby⁹ ius p̄cipiendi de p̄dio meo fruct⁹, illō ius ē ꝑpetu⁹ reddit⁹. Si aūt habes ius ad p̄cipiēdū fruct⁹ solū p aliq̄t ānos: ē tpalis. Quinta diuisio, tpalis est duplex: q⁹ q̄dā ē ad determinatos annos: vt ad decē vl' vltra ⁊ tunc dr ad nō modicū tp̄s, vl' si est ad tp̄s min⁹ decē ānis dr ad modicū tp̄s, q̄dā ꝓo est ad indeterminatos ānos, vt ad oēs ānos vite illi⁹ cui cōstituit: q̄ tñ ignorant q̄t sint, et ille dr vitaliciū, s. a vita: p q̄ deseruit tibi illud p̄dīū, vl' dicitur vitaliciū a victu p q̄ defuit tibi. Et vter q̄ possz subdiuidi, puta q⁹ q̄dā est ānuus, s, ius p̄cipiēdi oī anno aliq̄t fruct⁹, q̄dā mensruus, s. oīb⁹ mēsib⁹, et sic de alijs q̄tib⁹ anni. Sexta diuisio, reddit⁹ ꝑpetuus est duplex, q̄dā est redimibilis, vt cū ego q̄ tibi cōstituī redditū in p̄dio meo/ possum illū p p̄cio redimere: sic q⁹ tu cogeris mihi illud ius reuendere, et sic possum illud ius in te extinguere: ⁊ silr meā vel predij mei obligationē delere. Quidā ꝓo irredimibilis, vt cū nō possiz illud ius redimere/ nō q̄dem absolute: sed sic q⁹ nō possum te cogere vl' cōpellere ad retradendū mihi illud. Hā absolute loq̄ndo nullus reddit⁹ ꝑpetuus est: qui nō sit redimibilis, volente enim emptore potest redimi.

Quinta suppositio. Ex q̄ in titulo dr in re sua: notandū q⁹ res capitur dupl'r. Uno mō gnal'r, vt nō distinguit cōtra p̄sonā, ⁊ sic ñ capit in titulo. Alio modo specialit', vt distinguit cōtra p̄sonā, et sic capit in titulo. Hā ibi tm̄ q̄rit si liceat alicui in re sua, i. in re q̄ nō est p̄sona: vt in agro ⁊ sic de alijs cōstituere. Nam de hoc an liceat alicui in p̄sona sua. s. ꝑpria/ vel sui. i. serui sui ꝓstituere redditū, q̄reī de hoc in q. xxiij. Res aūt scdo modo capta est duplex, q̄dā est cui⁹ vsus est ei⁹ ꝓsumptio, vt frumentū ⁊ vinū: q⁹ ordinata sunt ad esum ⁊ potū: q̄b⁹ ēt illa cōsumunt⁹ ⁊ corrūpunt⁹: ⁊ silr pecunia ordinata ad distractionē: q⁹ distractōe ꝓsumit, ⁊ si non in suba: tñ q⁹ ad dñiū illi⁹ q̄ p̄babuit eā, q̄dā ꝓo est cui⁹ vsus nō est ei⁹ ꝓsumptio, vt ager: dom⁹: equus. q̄uis aliq̄n̄ taliū rez vsus disponat tandē ad ꝓsumptionē, ⁊ in p̄posito loq̄mur solū de illa re/ cuius vsus nō est ꝓsumptio. Hā in re cui⁹ vsus est ꝓsūptio nō p̄t ꝓstitui redditus: q̄uis em̄ possim tibi

cōcedere ius vtēdi talib⁹ reb⁹ meis, tñ si vteris eis ad talē vsum: mox eas ꝓsumis, et sic ampli⁹ nullū fructū potes ō eis p̄cipe. Ūñ suba illaꝝ rez⁹ post vsuz nō manet salua. Si igit in re aliq̄ p̄t ꝓstitui redditus: opz q⁹ sit res cui⁹ vsus ñ sit ꝓsūptio ei⁹, ita q⁹ q̄s possit p̄cipe fruct⁹ illi⁹ rei: salua suba illius rei. Et hec ē duplex, q̄dā est imobil': vt ager/ domus, q̄dā mobilis. Hā vtraq̄ p̄t aliquem fructū vl' cōmoditatē ꝑportare hoī: vt equ⁹ eq̄tationē vel portationē vl' vecturā. Quā⁹ uis differēter: q⁹ i reb⁹ mobilib⁹ nō p̄t ꝑpetu⁹ reddit⁹ ꝓstitui: q⁹ nec res ipsa ē ꝑpetua: nisi caperet ꝑpetuū large: put se extendit ad ꝓpiquā ꝑpetuitatē: q̄ mō cuiuslibz rei duratio dr ei⁹ ꝑpetuitas: ⁊ i latino dr̄ seculū. ⁊ hebreo holā, sic dr Deut. xv. de suo emptio. Accipies subulā ⁊ dabis eā i aure ei⁹: et erit tibi seru⁹ inet'nū. h̄ ē oīb⁹ diebꝫ vite sue. Et silr aliq̄s doctor dr ꝑpetuo ꝓduct⁹ i vniuersitate. Sz in reb⁹ imobilib⁹: vt in agro ⁊ domo p̄t ꝑpetu⁹ reddit⁹ ꝓstitui, q⁹ ille res sūt p̄m se vel aliq̄d sui nate ꝑpetuo durare. s. vsq̄ in finē mūdi. Hā ⁊ si dom⁹ p̄m se nata sit perire/ tñ fund⁹ ei⁹ nat⁹ est vt frequēter ꝑpetuo manere: ō q̄ ēt p̄t fruct⁹ aliq̄s p̄cipi.

Sexta suppositio. Ex q̄ i titulo dr rei vtilis vl' pecūie. Nota q⁹ res vtil' accipīt dupl'r. Uno mō gnalit': ⁊ sic cōp̄hēdit numisma seu pecuniā, ⁊ sic ñ capitur ibi. Ūñ mino⁹ difficultas ē de redditu fructuario/ aut ꝓsil'i q̄ de pecuniario: saltez q̄n illa ꝓstitutio alteri facta fit ñ gratuite: sz p̄ cuniā: vt patebit in. q. xxv.

Septima suppositio. ꝓstituere redditū capīt dupl'r: seu cōstituto reddit⁹ ē duplex. Quedā est retētiua seu refuatiua: q̄ q̄s sez i re sua de q̄ hz ius p̄cipiēdi oēs fruct⁹ refuat sibi solū ptiale ius sez p̄cipiēdi alīq̄s fruct⁹: ⁊ reliquū ius totū tradit alteri: vl' saltē cedit illi reliq̄ iuri: ipm resignando: ⁊ de illa ñ q̄rit i titulo qōnis, q⁹ nō tāter dr ꝓstituere alteri. Ūñ h̄ mō q̄ hz bñficium ⁊ refuat sibi auctitate ep̄i ius p̄cipiēdi p̄tē fructuū bñficij: dr sibi ꝓstituere ius i re sua sez i bñficio suo, vel potī⁹ eps dr illō ius sibi ꝓstituere i bñficio suo: ⁊ tñ nullū nouum ius acq̄rit ex illa ꝓstitutiōe, sz solum q⁹ p̄babuit refuat: ⁊ reliquū q⁹ hz resignat. Alia ē assignatiua seu trāslatiua: q̄ q̄s ius q⁹ hz in re sua p̄cipiēdi fruct⁹ ei⁹: ꝓstituit alteri. i. vult ex alter⁹: ita q⁹ ali⁹ hēat ius p̄cipiendi aliq̄t fructus illi⁹ rei. Ūñ ꝓstitutio illa in ꝓposito nihil ē nisi volitio: q̄ q̄s vult ius q⁹ hz in p̄cipiēdo fruct⁹ rei sue esse alterius in pte fructuū, ⁊ p̄t illa ꝓstitutio dici ꝓcessio vel assi

Octaua (gnatio vl' trāslatio, suppositio, q̄uenienter dr̄ in titulo ꝓstituere: nō aūt q̄uenienter diceret (vt q̄dā loquūt) Utrū liceat ꝓstitui reddit⁹ ⁊c. q⁹ in hoīb⁹ nihil est licitū vel illicitū nisi act⁹ hūanus, cōstituī aūt nō ē actus hūan⁹: imo nō ē actus: sz passio correspōdēs actui. Cōstitutio aūt actiua ē act⁹ hūan⁹: q⁹ ē volitio, Cōstituī āt nec ē licitū nec illicitū, nec ē in hoīe: sz in re irrōnali, si redditu ꝓstituto: sic me amare te: vl' velle tibi bonū: ē licitū, sz te amari nō ē licitū/ nec illicitū: sic nec te percuti ē licitū vl' illicitū, sz te ꝑcutere ē licitum vel illicitū: pati em̄ iniustū nō est iniustū, sed agere iniustū est iniustū: vt inq̄t Aristoteles.

Nona suppositio, duplex est licitum. Quoddā est licitum ex genere scz actus cadēs sup debitū obiectū; non curando q̄les circūstātias habeat: vt diligere deū vel p̄rimū: dare el'ymam indigēti. ⁊ si illō obiectū exp̄rimat: erit actus sic determinat⁹: etiā ponitiue licit⁹ ex genere, si aūt ñ exp̄mat sed act⁹ accipiat abstracte sine obiecto: sup q⁹ tñ nat⁹ ē cadere: erit p̄missiue tñ licitus ex genere. Quoddā est licitū ex circūstantia scz actus habēs oēs debitas circūstātias vt dare el'ymam indigenti, ⁊ h̄ ꝓpter debitum finem, ⁊ debito loco/ tpe ⁊ de legitima suba, ⁊ sic de alijs septem circūstantijs: de q̄b⁹ latius dictū est supra questiōe. i. Unde stat q⁹ aliq̄d sit licitū p̄mo modo q⁹ ē illicitū scdo mō: nō aūt ecōtra, q⁹ em̄ ē illicitū p̄mo mō: nūq̄ est licitū scdo mō, q⁹ qñ actus ex genere est malus: nūq̄ reddit⁹ bonus p accessum cuiuscūq̄ circūstantie, de illis vide lati⁹ ibidē. Et ex ibi dictis ptz quō licitum ex circūstantia p̄t subdiuidi: q⁹ quoddā est sic licitum permissiue tm̄: quoddā ꝓo ponitiue, vide ibidē. In ꝓposito aūt nō querit⁹ ō licito ex circūstantia saltem ponitiue, q̄a actus de q̄ q̄rit nō est ibi exp̄ssus cum singulis circūstantijs, sed tm̄ de licito ponitiue ex genere: vel etiā de licito permissiue ex circūstantia, querit em̄ si ꝓstitutio redditus exp̄ssa vt in titulo: vbi obiectū exp̄rimit sine circūstātijs sit licita: sic q⁹ nō includat aliquā malitiam vel iniquitatē. Nam si vt sic illa constitutio esset illicita: non posset postea q̄cunq̄ circū

stantia accūte fieri licita. Actus em̄ ex gene re vel obiecto malus nō poterit p circūstan tiā reddi bon⁹: deficit em̄ sibi bonitas ex ge nere/q̄ p̄suponit vt mālis ad bonitatem ex circūstātia: bonū āt est ex integra cā. Si āt vt sic: z p ōnēs ex gñe est licita: tūc ēt est pmis siue ex circūstātia licita: hoc est, est nata ve stiri circūstātijs ꝯgruis. Jō ꝓnter videndū est p sequētes qōnes: qs circūstātias neces se est accedere ad ħ: vt ille act⁹ ꝯplera boni tate mōrali sit bon⁹, et per qs circūstantias ipe deprauet. puta an deprauet p circūstantiā illā, ſ. vel si illa ꝓstitutio fiat p p̄cio/vl si fiat cū pacto redimēdi: z sic ō alijs, de qbꝫ nūc ñ agit. Et ex ħ ptz q ad soluēdū qnē p̄sentez non opz curare de hoc: an illa ꝓstitutio fiat gr̄tis/vel p p̄cio. Nā an illa q̄ nō est gr̄uita, ſz p̄ro p̄cio, puta cū reddit⁹ p̄ro p̄cio ꝓstituit ti bi q̄ emis eū/sit licita, patebit in qōe. lxxix. Nam p̄ro p̄recio constituere ptinet ad circū stantia in quo modo ꝓstituat.

Prima ꝯclo. Aliquē cōstituere in re sua alteri redditū bladi vini, ⁊c, vt ī titulo est act⁹ ex gñe licit⁹/etiā positi ue. p̄obat duabꝫ rōibꝫ, q̄ est act⁹ sup debitū obiectū cadēs: qō ēt positiue includit/vl ex pmiſſ in actu codē mō determinato: q̄ in titu lo ponit, igit ꝯclo ꝑa, ꝓña nota ex diffinitio ne act⁹ boni ex gñe. Añs p̄bat, q̄ cōstituere est velle, ⁊ si velle referat ad redditū: tūc red ditus est ei⁹ obiectū eo modo/q̄ circūstātia q̄d aliqñ accipit p obiecto. Si aūt ipm̄ vel le referat ad illū cui ꝓstituit: tūc ille alter cui ꝓstituit/etiā p̄ōt dici obiectū illi⁹ actus: eo modo q̄ aliqñ circūstātia/cui accipit p obiec to actus, sic datio el⁹ne facta indigēti/ōr illū cui dat hr̄e p̄o obiecto: q̄uis etiam res data possit dici obiectū: que tñ etiā ōr aliqñ circūstantia q̄d mō reddit⁹ nō est res incō grua ipi volitioni: z stat q ipe alter/cui q̄s vult illū reddit̄: etiā sit ꝯgrua p̄sona respec tu illius volitōis, igit. Scō p̄bat sic. Si nō essz act⁹ ex genere licitus: tūc expositiue ibi exp̄mit obiectū: eēt positiue ex gñe illici tus, q̄ nulla circūstātia accedēte posset fieri licit⁹, sicut odiū dei: z amor peccati: ex q̄ ex gñe est actus positiue illicit⁹, q̄ sup obiectū sibi incōgruū cadit, ideo ob quēcunqꝫ finē/ vl cum quacunqꝫ circūstantia fiat/est illicit⁹. ꝓsequēs aūt est falsum, cuius falsitas osten ditur septempliciter, ducendo ad septem in conuenientia. Primo, quia tūc non liceret culq̄ fūdare bñficiū eccl̄iasticū de q̄ benefi ciatus p̄ciperet res vtiles vel pecuniā: q̄ illa fūdatio non ē aliud q̄ ei q̄ subit officium eccl̄iasticū assignare redditū: seu ius p̄cipē di aliq̄s res vtiles vel pecuniā de rebꝫ suis, bñficiū em̄ ecclesiasticū nihil ē aliō q̄ ius p cipiēdi tpalia ꝓpter hoc q̄ recipiens exerceat officiū eccl̄iasticū. quo mō ōr beneficiū dat ꝓpter officiū, falsitas aūt seq̄le patz, q̄ vtro q̄ iure appbat fundatio beneficiorū: ado q̄ etiā fundatores honorant ab eccl̄ia iurepa tronat⁹. Scō ptz falsitas ꝓsequētis p̄nci palis: q̄ tūc non liceret mihi velle te grat̄ habere ius p̄cipiendi aliq̄t fruct⁹ de p̄redio meo: q̄ volitio ēēt ꝓstitutio gratuita: q̄ō tñ ē falsū, q̄ ego possuz tibi gratis dare z ita do nare p̄rediū meū totaliter: transferendo ī te cō pletū ius z dñiū directū ac p̄rietatē: nullum ius mihi reseruādo, q̄ possum etiā tibi grat̄ dare ius p̄cipiēdi nō oēs sed aliq̄t fruct⁹ ei⁹ mihi reseruato dñio illi⁹ p̄dij: z iure aliorum fructuū p̄cipiēdo⁹, tenet ꝓsequētia, q̄ p̄mū est maius q̄s scōz. Imo scōz includit in p̄mo, mō potens maius p̄ōt etiā min⁹, falsitas se quele ptz: q̄ q̄libet ē in re sua moderator et arbiter: z etiā q̄libet p̄ōt rei sue onus ipone re z fructuū arcꝫ obligationē nō dānatorie iu re. Tertio patz falsitas ꝓsequētis: q̄ tūc nō liceret alicui refuto sibi dñio directo p̄dij sui vl alteri⁹ rei /in aliū transferre dominium vtile illi⁹ rei, z sic non possz q̄s q̄ rem suā alte ri in feudū cōcedere: nec in emphiteosim: q̄ ꝓcessio feudalis et emphiteotica fit per ħ q̄ ꝓcedens refuato sibi directo dñio: transfert in aliū dñium vtile, sequela p̄bat, q̄ i tali cō cessione emphiteota z feudatarius: seu vasal lus hz non min⁹ ius p̄cipiēdi fruct⁹ illi⁹ p̄dij q̄s si eēt sibi reddit⁹ cōstitut⁹ ī illis bonis: fal sitas aūt sequele patz, q̄ vtrūq̄ ius appro bat ꝓcessiōez feudalē z emphiteoticā: adeo q̄ etiā eccl̄ia ꝓcedit aliqua bona sua aliēbi feudū, z ēt eō recipit aliq̄ in feudū ab alijs. Quarto patz falsitas p̄ncipalis ꝓsequētis: q̄ tūc nō liceret alicui in re sua ꝓstituere al teri vsufructū/nec vsum: nec ꝓmodare rem suā: nec locare, p̄bat. q̄ ꝓstituēdo ei vsufruc tū: vl vsū, etiā ꝓstituit ei ius p̄cipiēdi fru ctus illi⁹ rei: q̄ vtrūq̄ est ius vtēdi rebꝫ alie nis salua rei substātia: q̄uis differenter. Et z vsus z vsufruct⁹ differūt: vt ptz ex qōne, etij Dō vtēdo re illa/p̄cipit eius vtilitatē et ita fructū. Sil r si q̄s ꝓmodat vl locat rē suam alteri: ipe vult eū hr̄e ius vtēdi illa re, z sic p cipiēdi el⁹ vtilitatē/q̄uis differenter, q̄ cōmo dando vult gr̄tis eū hr̄e: ſz locādo vult p mer cede/q̄ locagiū ōr eū hr̄e, seq̄la tñ ptz, q̄ etiaz in illis ꝓcessionibꝫ ꝓcedit ius p̄cipiendi fru ctus illi⁹ rei, falsitas aūt seq̄le ptz, q̄ vtrūq̄ ius appbat illas ꝓcessiones: adeo q̄ etiā eccl̄ia aliqbꝫ ꝓcedit vsufructū/vl vsum ī re bus suis: z aliqbꝫ locat eas: aliqbꝫ cōmodat eas. Jus aūt canonicū nō appbat actū il licitū: cū sit q̄si corollariū theologie, q̄ ca nonice sāctiones p̄cesser⁹ ex auctoritatibꝫ ve, z no, testamēti, vt in c. q̄liter, de accu. Quin to ptz falsitas ꝓnūtis, q̄ tūc ꝓstitutio decīa, dandaꝫ clericis fuisz illicita. q̄ illa nihil as liud est/q̄ ꝓstituere ius p̄cipiēdi fruct⁹ ī tali q̄nta de p̄dijs z laboribꝫ laicoꝝ. Añ decima capra p iure decimādi/p̄ōt vocari reddit⁹ eccl̄iasticus: z mlta alia iura q̄ hz eccl̄ia, ħ ē q̄ hñt officiales/seu p̄lati: z p̄sone eccl̄iasti ce, vt epi/plebani: fuissent illicite cōstituta, vt p̄curatiōes q̄ fr̄ epis ꝓstituere/visitantibꝫ dioc̄esim. Et sicr iura q̄ hñt plebani in certis obuentionibꝫ sibi debitz. Imo gñaliꝫ ꝓstitu tio censuū eēt illicita: cū tñ tam in iure ciui li/q̄ canonico habeant tituli de censibꝫ: tāq̄ de illō q̄ licite p̄nt ꝓstitui: z fuisse constituta. Sexto ptz falsitas p̄nūtis p̄ncipalis, q̄ tūc nō exegisset Ioseph ab egyptijs, vt sup̄ suis p̄dijs cōstitueret ꝑaraoni ius p̄cipiendi q̄ntam p̄tem fructuū: sic tñ fecit, vt ptz Gen. xlvij. Nā ſz oīa p̄dia egyptioꝝ eēnt trāslata pleno dñio in p̄tātem ꝑaraonis titulo ven ditionis/vl p̄mutatiōis: tñ Ioseph ex clemē tia restituit ea egyptijs: z exegit ab eis p̄redi ctam ꝓstitutionē. Illa aūt cōstitutio fuisset egyptijs illicita, z p ōnēs exactio illi⁹ cōstitu tionis fuisset ipi Ioseph illicita, et tñ nō fuit illa cōstitutio iurꝫ aliud /q̄ cōstitutio reddi tus ꝑpetui p̄cipiēdi blada: z alios fruct⁹ p̄re dioꝝ suoꝝ. Septio ptz falsitas ōnūtis, q̄ in fra p̄babit auctoritatibꝫ: tam doctoꝝ/q̄ sūmoꝝ pontificū, q̄ etiā cōstitutio et receptio redditū / etiā non gr̄uita (de q̄ min⁹ vide ret) sc̄z p̄ tractū venditionis z emptionis cū pacto retrouēdēdi: z etiā sine illo ē licita.

Octa ꝯclo. P̄redictū ꝓstituere, de q̄ in titulo, est act⁹ etiaz ex circū stantia licit⁹, z hoc p̄mi ſſiue, p̄bat. q̄ est act⁹ ex genere positiue licit⁹: z p̄ōt vestiri oīb⁹ cir cūstantijs debitis: z sibi cōgruentibꝫ: q̄s nō includit actu, ſm q̄ in titulo ponit. igit con clusio vera. ꝓña tenet, q̄: hoc est actū esse p̄ missiue licitū ex circūstātia: ex vltima suppo sitiōe. Dato⁹ nota, mino⁹ p̄bat tripliciter. Pri mo: q̄ nullus actus ē ex genere ponitur licit⁹ q̄n sint sibi addibiles ꝯgrue circūstantie: si ē nulla materia p̄ma est cui nō possit accedere ꝯgrua forma: z nullū gen⁹ est q̄ō ñ possit de terminari differētijs sibi ꝯgruētibꝫ. Actus em̄ ex gñe bon⁹ est: respectu circūstātiaꝝ. ali quo mō vt materia respectu formaꝝ: z vt ge nus respectu differētiaꝝ, z vt totū ī modo respectu p̄tiū modaliū. Scōo: q̄ tūc nūq̄ simplr licite posset fieri, ꝓñs ē improbatū in p̄cedēti ꝯclone, seq̄la p̄bat, q̄ nūq̄ aliquis actus fit simplr licite: nisi vltra bonitatē ge nericā etiā habeat circūstantionalē bonita tē. Tertio, q̄ p̄ōt esse/q̄ ibi sint ille circūstā tie, ſ. q̄s, q̄d, cur, cui, vbi, quō, q̄n, z q̄ ille cō gruāt illi actui: patz inductiue. Nā p̄ōt eē q̄ ibi sit ꝯgrua circūstantia q̄s, ſ. q̄ cōstituēs sit ꝯgrua p̄sona ad ꝓstituēdū, puta: q̄ habz plenū dñiuz ī bonis suis: potēs ipa onera re fruitutibꝫ: imo etiā ea alienare ī toto vel ī p̄re, nec est sibi īterdictū bonis, z silr q̄ illa p̄ sona cui ꝓstituit etiā sit p̄sona cōgrua ad ħ, puta: q̄ est digna z capax illi⁹ turꝫ, puta: q̄ nō abdicauit a se reddit⁹ p votū: z cōsentit ī receptionē. Et ibi ēt p̄ōt eē ꝯgruū q̄d, ſ. ipse reddit⁹. q̄ est res ꝓstituibil⁹ z transferibil⁹ in alterū, stat etiā q̄ illa ꝓstitutio fiat tpe nō in cōgruo, ſ. in tpe q̄ vtilitas vel necessitas ex postulat: tā ex pte ꝓstituēt⁹ q̄ eis cui ꝓstitui tur, stat ēt q̄ ille reddit⁹ cōstituat cū debito vbi, z ħ dupl r, ſez q̄ ꝓstituat ī re ꝯgrua: z in loco cōgruo, in re q̄dē: vt puta in re q̄ p̄ōt de ductis exp̄ēsis circa ꝓfuationē z culturā il lius rei ipoꝝ tare tātos fruct⁹, z ēt si ī p̄sona ꝓstituat vt infra dicet: stat q̄ illa p̄sona possit bñ tantū dē acq̄rere annuatim: q̄ntū oz solue re ex pte reddit⁹: tantū dē inq̄ vltra ea q̄ sibi sūt necaria p̄ sua cōgrua sustentatiōe: z sine q̄uamie enormi illi⁹ p̄sone sue. Etiā ī loco cō gruo, ſ. vbi: ñ ē a supioꝝ p hūanā ꝓstitutiōez p̄hibita tal ꝓstitutio. Jtē stat q̄ fiat debito mō: puta p debitū ℈ctū, ſ. q̄uitū: puta dona tiōis, vel ñ q̄uitū, ſ. p ℈ctū venditiōis z em ptiōis: ita q̄ tal⁹ mod⁹ trāsferēdi ñ deprauat illā cōstitutionē: vt p̄babit in. q. lxxix. vl per aliū ℈ctū ñ q̄uitū vt p p̄mutatiōez vl hmōi. stat ēt q̄ fiat cū debita eq̄tate: ita q̄ cōstituē do eū alteri p vēditionē ñ exigat nimis ma gnū: ſz equū z iustū p̄ciū: z etiaz cum debita

discretiõe z cũ licitis pactis z ꝺditiõibꝫ naturalibꝫ vl accidẽtalibꝫ. Silr ibi poterit cẽ debitꝰ finis. ſ. vt illi q̃b ꝺſtituũt: habeãt debitã ſuſtẽtationẽ: ad ꝗ vt poſſint intẽdere tẽ pozali vl ſpũali ſaluti alioz q̃b ꝓſunt. puta qũ ꝺſtituũt reddit⁹ dominis tpalibꝫ vl ſpiritualibꝫ plaz vl ꝓſonis: q̃ p alijs vacãt diuinis. de q̃ fine z ſuperabit in ſeq̃nti queſtione. Dixi notãter in ꝺclõe pmiſſiue tẽ. qz ꝺſtituere exp̃ſſum ī titulo nõ determinat cũ circũſtãtijs: ſaltẽ oĩb⁹ q̃b ẽ veſtibile: z q̃s uis aliq̃ ibi exp̃mant. ſ. q̃d vt redditus de re ſua: z cui ſcz alteri: tũ ille accipiunt ibi p obiecto: vl ſaltẽ illa ſcz alteri nõ dic̃ determinatã circũſtãtiã: ſz indeterminatã q̃ nõ fac̃ ad bonitatẽ vl malitiã actꝰ: ſic̃ ẽt cũ dico dare el'ynã alteri: ly alteri nõ ꝺt determinatã circũſtãtiã afferentẽ aliq̃d malitie vl bonitatiz. qz non determinat an ille alter ſit indigẽs: z dignꝰ ele-

Tertia ꝺclo. (moſyna vl indignꝰ. ꝓdictũ ꝺſtituere: de q̃ ī titulo eſt actꝰ etiã poſitiue licitꝰ ex circũſtãtia/ q̃n veſtiẽ oĩb⁹ ꝓdictꝫ circũſtãtijs. ptz ex rõe actꝰ boni ex circũſtãtia. Et ꝗ ſeq̃t corollarium duplex. Primũ: q̃ q̃dã icõuenienter rñdet ad ꝓdictã q̃onez/ q̃n ponit talẽ ꝺclõez: q̃ illa cõſtitutio ẽ licita: dũmõ fiat ī tentõe recta z ex rõnabili cã cũ diſcretiõe debita z eq̃tate. q̃a aut intelligit de licito ex genere: z tũc nõ opz addere dũmõ tẽ. ſi õ licito ex circũſtãtia tũc aut loq̃t de tali licito pmiſſiuo: z tũc iterũ nõ opz addere dũmõ tẽ. Aut de licito tl'i poſitiuo: z tũc nõ ſufficiũt ille q̃s exp̃ſſit: qz tm̃ exp̃reſſit duas. ſ. cur ſeu cauſam finalẽ: et quõ id ẽ modũ: mõ etiã alle req̃runt. Scõo ſequit q̃ ibidẽ etiã incõuenient pbat eandem ꝺclionẽ: q̃z tũ em̃ ad ꝓdictã cõcluſionẽ ſufficit arguit ſic. qz cõſtituere cũ debita diſcretione z eq̃tate reddit⁹ in re: ea intẽtiõe: z ob hanc cãm vt de illis redditibꝫ ſuſtẽtent illi q̃ alijs ꝓſunt in ſpũalibꝫ. et ſic de alijs cauſis finalibꝫ q̃ tangent ī ſeq̃nti q̃one ẽ licitũ. igit ꝺclio vera. Añs pbat inductiue de q̃libet ꝓdictarũ cauſarꝫ finaliũ. Mõ illa pbatio ꝺficit. Prio qz aut itẽdit pbare ꝺſtitutionẽ ꝓdicto mõ determinatã eẽ ex genere licitã: z tũc nõ opz aſſumere determinationẽ ex pte cãe finalis: qz cã final' nõ req̃rit ad bonitatẽ generica actꝰ. aut de bonitate circũſtãcionali. et ꝗ pmiſſiua. z tũc iterũ nõ opz ꝓdictã determinationẽ aſſumere. Aut de bonitate circũſtantionali poſitiua. z tũc deficit dupliciter. Pri-

mo qz ñ aſſumit oẽs circũſtantias req̃ſitas ad illã bonitatẽ pbãdam. Scõo qz petit ꝓcipiũ. nã ſi vellẽ pbare q̃ aliq̃s actꝰ. q̃ẽ tm̃ ipa ꝺclione añ oĩa ſuppono eẽ veſtitũ oĩbꝫ circũſtantijs debitis ſit bonꝰ bonitate circũſtantionali: z aſſumerẽ q̃ vltra ꝗ q̃ alijs circũſtãtijs eſt veſtitꝰ: etiã eẽt veſtitꝰ debita circũſtantia finis/ iam aſſumerẽ q̃d ſuppoſui i ꝺclone. z ſic ſic̃ nec ſuppoſitũ ꝺclionis pbat ꝺclionẽ. qz eſt ps ꝺclionis. ſic nec talis pbatio pbaret ꝺclionẽ talẽ. Sī aũt nõ ſuppono rem eũ eſſe veſtitũ oĩbꝫ debitꝫ circũſtantijs z ĩductiue oñderẽ eũ eſſe veſtitũ oĩbꝫ talibꝫ illa eẽt ꝓuenies pbatio: in q̃ pbatiõe haberẽ oñdere. q̃ finis ꝑt quẽ fieret/ cõueniret illi actui: z q̃ ꝓſona agens eũ: z mod⁹ agẽdi. et ſic de alijs/ cõueniret illi actui: z tũc inferretur bene. q̃ eſt licitꝰ etiã poſitiue bonitate circũſtantionali. Añ port⁹ pbatio ꝓdicti doctoris deberet poni p exẽplo: vbi. ſ. illa cõſtitutio fieret ex rõnabili cã: z recta intẽtione. qz exp̃ſſ de recta intẽtiõe z rõabili cã. ꝑt quã fieri ꝑt/ eſt. vt ſuſtentent ꝓdicte ꝓſone. vt pa-

¶ Queſtio. LXXIII. (tebit.

Ex quo cõſtitutio red-

ditus (put eſt exp̃ſſa in ꝓcedẽti q̃one) eſt tm̃ ex genere licita poſitiue: z tm̃ nata eſt veſtiri debitis circũſtantijs: ex q̃b vltra bonitatẽ generica nata eſt reddi bona bonitate circũſtãtionali: etiã poſitiue. inẽ añ circũſtãtias ꝑma z potiſſia eſt circũſtãtia finis: q̃rũdo

Prio. an ſuſtẽtatio ſeq̃ntiũ q̃ncq̃ generaꝫ ꝓſonaꝫ poſſit eẽ cã final' ꝺgrua ꝓdicte ꝺſtitutioni. ſic q̃ ſi ꝺſtitutio fiat ꝓpt eã: ipa non ſoluz nõ deꝓmeret: imo ꝺbat bonitatẽ circũſtãtionalẽ circũſtãtie finis. ſ. Prio ſuſtẽtatio eoz q̃ alijs ꝓſũt in ſpũalibꝫ: ſic ſẽ plati eccl'iaſtici vt epi/ plebani zc. Scõo eoz q̃ ꝑ alijs vacant oꝛoniꝫ: laudibꝫ diuinis: ac alijs diuinis obſequijs: per q̃ ipi alios alijs deditos: z in trenis curis occupatos iuuãt: ad cõſequendũ a deo tam neceſſaria/ q̃ vtilia: tam aĩe/ q̃ corpi. ſic̃ ſẽ pſone eccl'iaſtice ſeclares: z religioſe. Tertio eoz q̃ vacãt ſtudio ſcie ſpeculatiuaꝫ: z practicaꝫ vtiliũ hũano generi. vt theologie: artiũ liberaliũ: p̃hie moralis z hmõi. Quarto eoz q̃ etiã ſi nullũ ꝓdictoꝝ faciãt: ſẽ tm̃ paupes z ifirmi: q̃b ꝓpria nõ ſufficit ſuba/ nec corpis robur: q̃s ch̃s nobis cõmendauit alẽdos. Quinto. eoz q̃ alijs ꝓſunt in tpalibꝫ: qtũs. ſ. eoz merꝰ hũana co-

erceãt audacia: tutaq̃ ſit ĩnẽ ipzobos ĩnocentia: z ī ipis ipzobis fozmidie ſupplicij refrenẽt nocẽdi facultas: vt ſic eoz puida gubernatõe reſpublica tranq̃lla agat vitã: in q̃ trãq̃llitate ꝺſiſtit felicitas politica: ad quã ꝓcurandã eoz officiũ inſtitutũ ẽ. cuiuſmõi ſunt reges/ ꝓncipes/ duces/ milites. z alij rectores reipublice. Scõa ps q̃is eſt. ſi ꝓdictarũ ꝓſonaꝫ ſuſtẽtatio ſit ꝺgrua cã finalis ꝓpe dicte ꝺſtitutiõi: an ne ſit etiã aliq̃ alia dabil' cã finalis ꝺgruẽs eidẽ ꝺſtitutiõi. Solo ſtat in vna ſuppoe: z q̃ttuoz ꝺclonibꝫ. Suppõ eſt ad ꝗ q̃ aliq̃ cã finalis ſit nõ ſolũ nõ deꝑmans actũ quẽ veſtit: ſed etiã ei ꝺgruat. z ſic ꝺferat ad bonitatẽ circũſtantionalẽ: req̃rũt duo. Prio. q̃ illa ſit in ſe q̃d licitũ z bonuz. Ñã cuiꝰ finis ẽ malꝰ/ ipm̃ q̃q malũ. Scõo q̃ ſit bonitatiz maioris z ñ minoriz/ q̃s actꝰ q̃ ei ordinat. Ñã finis ꝺz eẽ melioꝛ ordinato in ipm: alioq̃n nõ erit ordinatio/ ſed deordinatio: rem. ſ. meliorẽ in minus bonã finaliter ordinare. vnde z vtl fruẽdis puerſuz eſt ſm Aug. in li. ſrr. ſtionũ. q. xxr. qz optimũ ordinat in minus bonũ. Añ phs. j. rhetoz. Sp illõ gr̃a cuiꝰ eſt aliud: meliꝰ eſt illo alio. q̃ ꝑt vnũq̃ z illud magz. j. poſterioꝛ.

Prima ꝺclo. Suſtentatio oĩm q̃ncq̃ generaꝫ ꝓdictaꝫ ꝓſonaꝫ. eſt cã finalis nata ꝺgruere ꝓdicte ꝺſtitutioni: probat. qz eſt res in ſe licita: z ẽ nõ minoris bonitatis: ſz maioris/ q̃s ſit ipa ꝺſtitutio. Añs ꝑma pte pbat. Ñã ſuſtẽtatio cuiuſlibz generis ꝓdictaꝫ ꝓſonaꝫ nob̃ ꝓcipiẽ a deo. igit eſt licita. ꝓña nota. qz nihil illicitũ nob̃ a deo ꝓcipiẽ. Añs pbat inductiue. Ñã nob̃ ꝓcipitur vtraq̃ lege diuina/ z etiã naturali. vt prelatos ſpũales ſuſtẽtem⁹/ ſi indigent. nam in veteri lege Hume. xviij. ꝓcipiebat leuitis q̃ darent decimã decimaꝫ ſacꝺotibꝫ: inter q̃s erãt põtifices/ ſeu ſũmi ſacerdotes. z filijs iſrael ꝓcipiebat q̃ darẽt ꝑmitias tam frenaſcentiũ/ q̃s aialiũ eiſdẽ ſacerdotibꝫ: z prem lanaꝫ ex ouiũ tõſione. deo ẽt ordinauerat eiſdẽ ſacꝺotibꝫ ptẽ in ſacrificijs votiuis z pacifi-cis: z oblationibꝫ. vt ptz Deut. xviij. z Hu. xviij. vbi ẽt Moyſes ſubdit cãm di. ipm ei ſ. ſacerdotẽ elegit dñs: vt ſtet et miſtret noi dñi. Et illa ſuſtẽtatio plaz debita etiã deſigbat g illõ ꝓceptũ Deut. xxv. Nõ alligabis os bouis terẽtis ī area fruges tuas: quã auctoritatẽ allegat ẽt apl's. j. Coz. ix. ad illũ ſenſum. vt g bouẽ intelligat ꝓdicator ꝑbi õi. z

generaliter q̃libet q̃ alijs ꝑest ī ſpũalibꝫ: fideliter laborãdo ī agro z area dñi. In noua ẽt lege ſaluator ꝺdit apl's ius comedẽdi z bibẽdi de bonis illoz: q̃b ꝓdicarẽt dicens. In quãcũq̃ domũ itraueritiz: i eadẽ manete: edẽtes z bibẽtes q̃ apꝺ illos ſũt. Lu. x. z ſubdit Dignꝰ ẽ ei opariꝰ mercede ſua. g̃ obligauit illos: q̃b illi erãt plati ad ſuſtẽtãdũ illos: q̃a ius ñ ẽ niſi ſibi cozrñdeat obligatio. Item apl's Paulꝰ ad longũ deduc. j. ad Coz. ix. q̃ qz plat⁹ erat eis i ſpũalibꝫ. ſ. ī predicatiõe euãgelij. ſibi licuit ſuſtẽtationẽ ab eis capere: imo q̃ ſibi illa debebat. inducẽs ad ꝗ ſcꝑtũ rã ve. z no. teſtamẽti: z ẽt q̃ttuoz ſilia. Añ ait. Quis militat ſuis ſtipẽdijs vnq̃: quis plãtat vineã: z de fructu eiꝰ ñ edit: q̃s paſcit gregẽ z ꝺ lacte gregiz ñ mãducat: neſciz q̃m̃ q̃ in ſacrario opant: q̃ de ſacrario ſunt edũt.

Idẽ ẽt ī ꝑma epla ad Timoz. c. v. ait. Qui bñ ꝑſunt ꝑſbyteri: duplici honore digni habeant: maxie q̃ laborãt ī ꝗbo z doctrina dei vbi glo. ꝺt. q̃ bñ ꝑſũt ꝑſbyteri vita z doctrina: digni habeãt a ſubditiz duplici honore: ſcz vt ſpũal'r eis obediãt: z exteriora miſtrẽt Et ad Gala. vj. Cõmunicet ãt ſe is q̃ cathecizat ꝗbo ei q̃ ſe cathecizati oĩbꝫ bonis. De lege nãli ẽt pbat. qz lex nãlis dictat q̃ ñ ſolũ parẽtes carnales debẽt ſuſtẽtare filios: ſz ẽt ecõtra: ſi parẽtes indigẽt z filij hñt q̃ eos ſuſtentẽt: q̃uis em̃ vt dz. ij. Coz. xij. parẽtes filijs: z ñ ecõtra debeãt theſaurizare: tũ ſecꝰ ẽ de ſuſtẽtare q̃n indigent: vt ptz Mat. xv. vbi repheꝺit chr̃s iudeos q̃ illi ſuſtẽtatiõi ꝑtudicabãt ſuis poſitiuis traditiõibꝫ. Mõ plati ñ minꝰ ſũt pres ſuoz ſubditoz: q̃ q̃ eis ſũt patres carnales. Añ Pau. Galathas filiolos ſuos vocat. iiij. c. dicẽs. Filioli mei q̃s iteꝝ parturio. z. j. Coz. iiij. Ego p euãgeliũ vos genui. Añ carnales miſtrarũt tm̃ fedã materiã: z q̃n̄ cibũ corpis p vita ſpiritualem. ſ. vegetatiua. Dī ãt ea miſtrãt q̃ cibꝫ ſũt aie: z q̃ diſponũt ad vitã aĩe ſupioꝛẽ. aĩa ãt plus ẽ q̃s eſca. Lu. xij. Añ ꝺgrue ait Paulꝰ. j. Coz. ix. Sī nos vob̃ ſeminauim⁹ ſpũalia: magnũ ẽ ſi metam⁹ carnalia vr̃a: q. d. nõ eſt magnuz: imo icõgabiliter minꝰ ẽ q̃d nob̃ datis illo q̃d nos vob̃ miſtrauim⁹. De ſuſtentatiõe ſcõi generiz ꝓſonaꝫ/ q̃ ſũt debita. ꝑbat lege dina/ z nãli. Diuina q̃dẽ ve. z noua. Veteri: quia dñs ꝓcepit ī veteri teſtamẽto. Lu. vlt. Hũe. xviij. Deut. xij. z. xiiij. z. xxvj. xij. tribubus iſrl: vt ꝺcime ẽt ſe tribui. ſ. filioz Leui daret

decimas oīz terrenaſcētiū ꝛ aīalīū. Illi aūt erāt tūc tpis pſone eccl'iaſtice:intēdētes diuinis laudibus ꝛ obſequijs q̄drupl'r diuiſi vt hz.ij. Paral'.xxiij. Hā aliq̄ eoꝝ errāt cantores i tabernaculo vl' tēplo cantātes ꝓphetias:i inſtrumētis muſicis/citharis/cimbal' ꝛ pſalterio. Aliq̄ tanit ores ꝛ ſacriſte. Aliqui erāt deputati ad iuuādū ſacerdotes i dertra hēdo pelles ab aīalibꝫ ſacrificādis ꝛ lauādo hoſtias. Aliq̄ erat doctores ꝛ iudices ꝓpl'i: vt docerēt pl'm ꝛ iudicarēt i eis ſup cauſis emergētibꝫ:ꝛ illi vltimi erant ēt vt plati:ꝛ ſic reducunt ad ꝑmū mēbrū. Primi aūt tres ñ erāt vt plati,ꝛ illis i noua lege ſuccedūt ſimplices ſacerdotes ꝛ alīj clerici vel eccl'iaſtice pſone:ita q̄ de⁹ tūc in p̄cepto l'fali ꝛ etiaz figurali innuit ſuſtētatiōē eſſe debitā ipis q̄ p aliꝫ vacāt diuinis obſequijs. Vñ Deut. xiij.ꝛ.xij.dī. Caue ne derelinq̄s leuitē in oi tpe q̄ verſaꝫ in tra:qz nō hz aliā p̄tē i poſſeſſione tua. Vñ dñs dic̄ Luc.xvij. Nihil aliud poſſidebūt:decimaꝝ oblatiōe ꝓtēti:q̄s i vſus eoꝝ ꝛ necaria ſeparaui p miſterio q̄ ſeruiūt mihi i tabernaculo,vbi aūt eadē rō:ibi eadē iuris diſpoſitio:cū igit̄ hodierne pſone eccl'iaſtice:etiā do ſuiāt i tabernaculo eⁱ⁹. igit̄ eis ē etiā debita ſuſtētatio. Hoc ēt inuit pſalmiſta dicens. Sumite pſalteriū et date tympanū,i.accipite ſpūalia,ſupple ab illis q̄ vob p̄ſunt:ꝛ p vob deo ſeruiūt:ꝛ date tpalia eis. In noua aūt lege illō debitū ēt tangit Paul⁹ dicēs,j.Coꝝ.ix. Si nos vob ſeminauim⁹ ſpūalia ꝛc̄.vbi p ſeminātes ſpūalia:etiā itelligi p̄t illi q̄ p aliꝫ vacant diuinis obſequijs:ꝛ nō tm illi qui docent alios

De lege etiā naturali:ℏ ptz:qz de iure gentilū:qō eſt ēt ius nāle fuit ꝛ hodie ē/q̄ ſacerdotes ēt gentiliū recipiebāt ſtipēdia ab illis p q̄bꝫ fuiebāt i diuinis. Vñ ēt in egypto tpe famis p̄bebant frumēta ō horreis publicis ſeu regalibꝫ ipi ſacerdotibꝫ/nec cogebāt vt ceteri ſua p̄dia vēdere vl' onerare fuitutibꝫ: vt ptz Gen.xlvij. De ctū generꝫ pſonaꝝ ſuſtentatiōe q̄ ſit debita,pbāt p̄mo ſic,qz illorū ſuſtētatio ē de iure gētiū:qō ptz:qz ſacerdotibꝫ i egypto dabant alimēta de publicis horreis,ꝛ ℏ nō fuit p̄ciſe rōne illi⁹:qz fuiebāt egyptijs i diuinis,ſz ēt p eo qō vacabāt ſtudio phie:ꝛ ſcientiaꝝ ſpeculatiuarū. Unde Ariſtot.ait,j.metaphiſice. q̄ ſacerdotibꝫ in egypto phie vacare p̄mo ꝛceſſū eſt. Et Joſephus i libro antiq̄tatū ōt.q̄ Abraaz q̄n deſcendit in egyptū:docuit ſacerdotes egyptiū aſtronomiā:ꝛ ex tūc in talibꝫ ſcientijs ſtudere ceperūt,ꝛ iō a rege habebāt victū. Vñ ꝛ ex p̄dicto.c. Beñ,trahit q̄ illis q̄ ſūt deputati diuino cultui ꝛ ſtudio:dz ab illō q̄ bñt curā regendi cōitatē,puideri. Scdo ſic:qz boies indigēt ſcientijs ſpeculatiuis ꝛ etiā practicis qz ſine illꝫ nō p̄t declinari malū:qz malū ſi⁹ue i erronea cognitiōe ſiue i affectiōe ꝓſiſtēs nō vitar nīſi cognitū,igit̄ illi q̄ negligūt q̄re tpalē ſuſtētationē ſuā:vt ſuis laboribꝫ reuelēt ſpūalē indigētiā aliozꝫ hoim:viceuerſa debēt releuari ab aliꝫs:in eo q̄ ipſi indigent. mō tales ſtudētes indigēt tpalibꝫ:qz ex quo occupati ſūt laboribꝫ ſcholaſticis nō poſſent intēdere ruſticis,ꝓña tenet:qz ℏ videm⁹ i mēbris eiuſdez corpis natural'/q̄ ſi vnū vacat alicui negocio in ſalutē aliozꝫ mēbroꝝ:vt pedes ad ℏ q̄ alia deferant ad aliū locū:illud ecōtra a reliq̄s (vt a manibꝫ q̄ acq̄rūt nutrimentū:ꝛ a capite qō ifluit in alia) recipit alimētū ꝛ ifluxū.igit̄ ſic etiā dz eē i mēbris corporis myſtici:cuiuſmodi ſūt ſcholaſtici,vide ri reſpectu aliozꝫ hoiz:qz ſūt cōmēbra reipublice. Tertio:qz tl'es debuiūt reipublice nō min⁹ tpales dñi:ill' aūt debeāt ſuſtētatio a cōmunitate:vt patebit.igit̄ ꝛ ill'. Maior ꝓbat qz rectores reipublice itēdūt ciues ſuos facere ꝑtuoſos: vt ait Ariſt.j.ethi.ꝛ.xi. Hō ℏ fieri ñ p̄t:niſi ſint q̄ cogāt ꝛ doceant q̄d rectū ꝛ q̄d obliquū:q̄d vez ꝛ q̄d falſū.cuiuſmodi ſūt ſcholaſtici,imo politic⁹ indiget illa ſcia p quā ſingl'as artes ordiare poſſit:qz ℏ ad eū ſpectat:tal' āt ē ſcia moralis:cluſis dicta q̄ eſt architectonica reſpectu aliaꝝ.vt dic̄ Phs.j.ethi. Maior ēt p̄bat p illō ſapientis. Hl'titudo ſapiētū ſanitas ē orbis terraꝝ. vbi ei mīra ꝓſilia:ibi ſal⁹. Prouerb.vj. Qō ēt attendēs ius canonicū diſpoſuit extra.d mgr̄is:q̄ eccl'ia cathedral' ꝛ q̄libet collegiata eccl'ia q̄ ad ℏ ſuffic̄:dz aſſignare cōpetēs bñficiū:vl' redditū vni⁹ p̄bende vni mgro i grāmatica q̄ clericos illi⁹ eccl'ie: ꝛ alios ſcholares paupes gr̄atis doceat. Metropolitana ꝓ eccl'ia vltra illū mgr̄m ēt dz hīe vnū theologū:cui fruct⁹ vni⁹ p̄bende q̄diu docuerit ministreⁿ:q̄ tūnō erit canonic⁹:ꝛ ſi ipſa vtriq̄ mgro puidere nō ſufficit:puideat grāmatico i aliq̄ eccl'ia ſue ciuitatiſ vel dioceſi. Et vt poſſit haberi copia doctoꝝ in theologia:ꝓlati ꝛ capitl'a mittere dñt ꝑſonas dociles ad ſtudiū q̄bꝫ ſi ꝓuīj reddit⁹ nō ſufficiūt.eis in

expēſis p q̄nquēniū miſtrabūt.doct. ꝓ q̄ diu docuerit/ recipiēt fruct⁹ p̄bendaꝝ ſuaꝝ: ſtudētes ꝓ in theologia recipiēt eos p q̄nquēniū:quā ꝛceſſionē theologis factam/canoniſte etiā extendūt ad docētes ꝛ ſtudētes i iure caū.vt Panoꝝ.et Archidiacon⁹ volūt

De q̄rti gñis pſonarū ſuſtētatiōe q̄ ſit debita:ꝓz in locis inumeris:tam ve.q̄ no.teſtamēti. Vñ in ve.teſtō p̄cipiebat filijs iſrael:vt pupillis/pupillis/viduis / et leuitis darēt nō ſolū eⁱ⁹dē cōem:ſed ēt ſpēal' q̄ eis darēt decimā ſpēalē tertio āno.vt pz Deut. xiij.Et i noua dz.Estote miſericordes:ꝛ date ꝛdabit vobis,Lu.vj. Et date eⁱ⁹dē:ꝛ vob oia mūda ſūt. Et ēt rōe nāli ꝓz ex mutuo aliq̄d/ qō ſibi mēbra corpis nālis p̄bent: q̄ vnū indiget eo q̄ aliud ſupabundat: qō nob eſt iudiciū:vt ſic ēt nos agam⁹ ad paupes q̄ ſt nobiſcū mēbra corpis myſtici,ſ.reipublice atq̄ eccl'ie fideliū. De q̄nti gñis pſonaꝝ ſuſtētatiōe q̄ ſit debita,pbāt lege diuina ve.ꝛ no.atq̄ nāli. Ueteri.qz.j.Reg.viij.cū filij iſrl' voluer̄t bñe regē:dicebat dñs Samueli,Prędic eis ius regis q̄ regt̄ur⁹ ē ſup eos:ꝛ ait ſamuel. Hoc erit ius regis,ꝛ enūerant ibi mita:q̄ ex oim illoꝝ eēt habitur⁹ ius. ſic etiam ℏ vez eſt in ncitate iminēti ipi regē:eo q̄ in tali caſu oia ſt̄ p̄ncipis/ad exponendū ea p bono cōi regni,ꝛ q̄uis extra illā ncitatē ñ fuerit vere habitur⁹ ius oim illoꝝ q̄ ibi enumerant:qz aliq̄ q̄ ibi ponunt/magis ſpectant ad p̄tem tyrannicā/q̄ regalē:q̄ eis ſamuel p̄dixit futura tanq̄ penā pctī eoꝝ : tñ aliq̄ q̄ ibi enūerant fuit habitur⁹ ius vez.quia ſi nulloꝝ ſimpl'r:nō dixiſſet: hoc erit ius regis nr̄i. Et de illoꝝ numero eſt illud qō ibi ōr.q̄ rex addecimabit ſegetes / ꝛ reddit⁹ vineaꝝ: atq̄ greges eoꝝ,ꝛ ſic innuit q̄ regi debent rddi⁹ de p̄dīs ſubditoꝝ. Lege etiā noua p bāt. Hā Jo.bapti.ait militibꝫ. Estote ꝓtenti ſtipendijs vr̄is.igit̄ innuit eis licere recipe ſtipēdia. Cbīs etiā iuſſit dare tributū ceſari dī. Date ceſari q̄ ceſaris ſt̄. Matth.xxij. Et Paul⁹ ait. Cui vectigal/vectigal: cui tributū/tributū.ad Ro.xiij. Itē vtraq̄ lege dīna pamit q̄ miſtris dei p ſuo miſterio ōbeāt ſtipendiū ad ſuſtentationē. Hō tpales dñi in gubernādo ꝑtuoſe rē publicā / ſt̄ miſtri dei. ētſi occidāt maleficos:ꝛ ſceleratos de terra p̄dant/nec viuer̄ ſināt ipios: ꝓt̄ q̄s aliꝫs pacifice viuer̄ ñ lz. Vñ apl's ad Ro.xiij. de tpali p̄cipe loquēs ait. Dei miſter eſt tibi i bonū.ſi aūt malū feceris time:nō em̄ ſine cauſa gladiū portat.dei em̄ miſter eſt/vindex/i ira ei q̄ male agit. Et infra de p̄ncipibꝫ loq̄ns ait Miſtri em̄ dei ſt̄:in ℏ ipm̄ fuietes. Et filijs leui occidentibꝫ filios iſrl' q̄ adoraueruīt vitulū in deſto : ait moyſes. Conſecraſt̄ manꝰ veſtras hodie dño vnuſq̄ſq̄ i filio / ꝛ in fratre ſuo:vt det vob bñdictio. Et de Phinees q̄ occiderat coeuntē cuz Madianitide: dixit dñs ꝙ auertiſſ irā ſuā ab iſrl':ꝛ dedit ei pacem:ꝛ p̄miſit ſacdotiū ſibi p ſe/ꝛ poſteris ſuis p illo ope. Vñ ꝛ tales ēt in ſcptura dicūt dñi ꝓpt̄ pticipatōem ptātis a deo ſibi collate q̄ vice dei/ꝛ vt miſtri eⁱ⁹ puniūt ſceleratos. Lege ēt nāli ptz.qz de iure gentiū/qō eſt ius nāle/eſt q̄ nemo militat ſtipēdijs ſuis. Cuz igit̄ tpales dñi p aliꝫs militāt: ſeq̄t q̄ aliꝫ eis tenēt ad ſtipēdia. Cōfirmat.qz ſi nulli eſſent tales rectores:opteret q̄ ipe tpl's vl' coitas met ꝙduceret aliq̄s q̄ eā tuerent ab hoſtibꝫ/ ꝛ deuaſtatoribꝫ,vt pacifice poſſent intēdere ciuilibꝫ actionibꝫ,mō talibꝫ liceret eis dare ſtipēdia:imo deberēt.igit̄ cū rectores reipublice,vt reges ꝛ p̄ncipes talibꝫ ſupintēdāt/ eis debita ſt̄ ſtipēdia p ſuſtentatiōe. Scda aūt ps añtis,ſ.q̄ illaꝝ pſonaꝝ ſuſtētatio ēt ſit maioris bonitatiſ/q̄ ſit ꝓſtitutio redditum: probat.quia cōſtitutio redditū eis fienda eſt dario tpaliuz,modo illa eſt minoris bonitatiſ/ q̄ receptio ſpūaliū: quam ipſe ꝓſtituēs redditū expectat a ꝑmo ꝛ ſcdo gñe pſonaꝝ:ad quā receptionē ordinat̄ earundē ſuſtētatio. Si l'r bonū cōe eſt nobili⁹ bono ꝑuato,mō ſuſtētatio pſonaꝝ ꝑmi/ſcdi/ tertij/ ꝛ q̄nti generis eſt bonū cōe:ſic ꝛ ille pſone ſūt vtilitas reipublice ſpūalis/vl' tpalis,ſuſtentare ēt paupes chr̄i ꝓfert ad bonū publicū. qz pietas ad oīa vtilis ē.j.ad Tim.iiij.bōa aūt illa ſup q̄ ꝑuatus conſtituit redditus:et etiā ipi redditus ſunt bona ꝑuata,igit̄ illorum ꝓſtitutioꝝ aſſignatio erit minus bona

Bcda (q̄ predicta ſuſtentatio. ꝛcl'o,fūdatio eccl'iaꝝ:altariū: mōaſterioꝝ:boſpitaliū.ē hmōi.aut nō eſt cā final' dicēda nata ꝓgruere p̄dicte ꝓſtitutiōi. aut nō eſt a p̄cedēti oīno extranea:ſz in ea in cluſa/vl' eidē āneza.pbāt:qz vbi eſt cā finalis ſuꝑius. Modo illa fūdatio aut met eſt ipa ꝓſtitutio p̄dicta:fundare em̄ eccl'ias:altaria:monaſteria:ꝛ hmōi cū redditibꝫ:eſt cōſtituer̄ reddit⁹ āneros illis officijs eccl'iaſticis:vl' pijs opibꝫ ibidē exercēdis p ſuſtenta

ꝑ sustētatiõe officioꝝ eccl'iasticoꝝ, i. iuriũ et obligationũ exercendi actꝰ eccl'iasticos/vel pia opa: tũc nõ ē alia cā finalis a ꝓdicta oīno dispata: sed sibi ꝺcomitās vel ānexa: immo est finalioꝛ ꝛ vltimioꝛ causa finalis constitutiõis reddituũ, ꝛ ipa sustētatio est ꝑpinquioꝛ ꝛ citerioꝛ cā final': qꝛ qñ ꝺstituũt reditus vt exerceant officia ecclīastica: tũc cõstituunt: vt exercēt illa officia bēant sustētationē de illis redditibꝰ: vt sic exercere valeāt illa, ꝛ sic redit illa cā in idez cũ ꝓpoꝛi. Et ptz ꝙ etiã talis ꝑt eē ꝺgrua cā final' ꝺstituti onis reddituũ, qꝛ ipa sustētatio ꝑt quã cõstituunt illi reddit⁹/est licita: ꝛ maioꝛis bonitatis/q̃ ipa ꝺstitutio reddituũ, igit multomagꝭ est licita/ꝛ maioꝛis bonitatꝭ ipa exercitatio ipoꝝ officioꝝ eccl'iasticoꝝ ꝛ pioꝝ operũ, ꝛ ꝺna, qꝛ ipa sustētatio nõ est eis debita/nisi ꝑt illã exercitationē intēta ꝛ licita erit ipa exercitatio/ꝛ dig ꝺstitutione redditus: quia ꝑter qõ vnũquodq̃ ꝛc.

Tertia dcl'o. Pꝛeꝛ ꝓdictã q̃ntuplicẽ cām finalẽ põt adhuc esse duplex ꝺgrua cā final', pbat: qꝛ ꝺstituẽs ꝑt etiã iõ alt̄i ꝺstituer̄ redditũ: vt ipe ꝺstituẽs bēat vñ possit se alere: q̃ sine illa ꝺstitutiõe nõ posset ℔ cõmode, vtputa aliq̃s nõ ꝑt se ꝛ filios ac vxoꝛẽ alere/nisi ꝙ negociatiões: qꝛ aliaꝭ artē ignoraꝛ: ꝛ ad illas indiget ꝑmpta pecunia, hꝭ ãt possessiões/q̃bꝰ tñ nõ ꝑt ita cõmode se intrēdere: ꝛ ℔ ꝺstituit alteri reddituũ i ill' ꝓdiꝭ: ꝛ ℔ pro ꝑcio vendēdo ei illũ redditũ, vt sic habita pecũia possit negociari/vl' alia exercere: q̃ꝝ ipe hꝭ pertiã. Silr ipe ꝺstituens indigeat pecunia ex alia necitate eũ opꝑmente/ q̃ ex nēcitate negociatōis modo dicto, ꝛ qꝛ nõ inuenit q̃ sibi mutuet: opꝰ ē sibi aut vēdere ꝓdia: aut ea onerare alīq̃ redditu ibi ꝺstituēdo. et qꝛ nõ expedit sibi vēdere vt possit ea rehr̄e: iõ sic cogit̄ ea onerare redditu. Illis igit̄ exēplis positꝭ: pbat ꝺcl'o sic, qꝛ tal' licite possit illa sua ꝓdia vēdere total' alteri: vt hr̄et pecuniã ad negotiãdũ/ꝛ sic se nutriendũ: ꝭ illõ forte sibi nõ ita expediret, igit eadē rõne ꝑt ea ex illa cā finali vēdere: sic ꝙ illi ꝺstitutiõi nõ obstat illa cā final': imo congruit suppositoꝙ illa ꝺstitutio sit licita: nõ tñ ex gñe, vt pbatũ ē: ꝭ ēt ex circūstātia mõl, s. qñ nõ est ġtuita, sic infra pbabit'. Scõa cā ēt põt esse vt ille ali⁹ cui cõstituit/bēat sustētatiõez: etiã si nõ sit de aliq̃ ꝓdictoꝝ genez vtputa qñ ꝺstituẽs timet ꝙ nisi ille cui ꝺstituit/puideat cũ redditibꝰ: ꝙ ꝺtingat eũ aliꝭ ad inopiã vergere: ex q̃ timet euꝝ periclitari ad maioꝛa mala aīe: tunc em̄ ad ꝑcauendum illa/poterit sibi puidere ꝺstituẽdo illos reditus sibi: ita ꝙ ex ꝑte illi⁹ cause finalis non erit ꝺstitutio illa illicita/sed licita: nõdũ curando an ipa receptio illi⁹ reddit⁹ ex ꝑte illius cui ꝺstituit/sit licita: necꝛ curãdo an debeant illa fieri ġtis/vel nõ ġtis, pbat, qꝛ constituẽs posset illi alteri donare/vel vendere illa ꝓdia: vt ꝑ ea ꝑcuret ab illis malis, igit etiã poterit sibi cõstituere redditus in illis, tenet ꝺsequentia ab eq̃litate rõnis.

Quarta dcl'o incõgrua cā final' cõstitutiõis ꝓdicte est: si fiat vt ille cui ꝺstituit ad pompã seculi/imensas cõgreget diuitias: aut ineꝛplebiliby faculby hiãtis auaricie (qõ ipossibile est) satisfacere possit: aut vt ille voluptatiby lasciuiat: aut vt ocio vacet excusso de collo suo iugo imposito filiꝭ Ade, de q̃ ōr Beñ, iij. In sudoꝛe vult⁹ tui vescēris pane tuo, ꝛ Job, v. Hõ nascit̄ ad laboꝛẽ: sic̄ auis ad volatũ, et apls exhoꝛtat ꝓbos ꝛ exẽplo ad laboꝛē manuũ: de q̃ lati⁹ vide supꝝ, q. lxxj. ꝺclone scda, et petꝰ ad mr̄em Clemẽtis increpãdo dicebat: cur nõ manibꝰ suis opareꝝ ꝛc. Et ditl notant vt ille ꝛc, qꝛ si ꝺstituẽs nõ in illũ finẽ ꝺstitueret (ꝭ sciret illũ cui cõstituit sic eẽ eo abusurũ) tũc i casu q̃ ꝺstituẽs ꝺpelleret ꝑt inopiã suã: talẽ redditũ tali ꝺstituere ad releuandũ suã q̃ oppmit̄ inopiã/nõ peccaret: sic̄ nec ille qui mutuũ accipit ab vsurario/cui cogit̄ vsuras soluere, vt in q. xlvij. Nã sic ꝺstituẽs nõ alteri dat occasionẽ peccãdi: sed ali⁹ illã sua malitia accipit. Dixi etiã notanter casu q̃ ꝺstituens ꝺpelleret ꝑt inopiã ꝑriã: imo libere ꝺstitueret talẽ redditũ ei quẽ sciret eo abusurũ: et ad illũ abusum eũ recipe vl' emere/nõ liceret ei eũ ꝺstituere. ℔ em̄ esset dare gladiũ furioso, put illud patere põt i sil'i ex deductis i q. lij. de vendēte oꝛnamēta lasciue eis/q̃s ill' abusuros nouit. Loq̃ꝛ aũt ℔ de cā finali intendēda ex ꝑte ꝺstituētis, q̃lis aũt debeat eē ex ꝑte ei⁹ cui ꝺstituit: seu q̃ sibi tales ꝓcurat ꝺstitui, vt faciũt illi q̃ emũt eos. pz iam ꝓtim ex dictis, ꝛ etiã infra dicet in q. lxxvij. Hec tñ ad ꝓdictas ꝓsonas ita volo restrīgisse de cisionē qõis: q̃n si q̃ sil'es vl' reducibiles ad eas occcurrãt, qꝛ non de oīby põt in pmptu iudicari: sil'is bēat decisio/vbi sil'is reperiꝝ rõ. Vñ regularit̄ illis ꝓsonis ꝭ de redditibꝰ viuere q̃ sic se hñt ꝙ vtilius ē reipublice ꝙ

omittãt coꝛpales laboꝛes: ꝛ intẽdant vtilitatiby spũalibꝰ/vl' tpalibꝰ reipublice: ita ꝙ si ñ hr̄ent reddit⁹ nõ possent talibꝰ vtilitatiby intendere: vl' nõ ita cõmode se ꝛ apte: sic̄ hñdo. Hec tñ debēt tales multiplicare reddit⁹ vltra q̃s eis ad intẽdendũ ꝓdictꝭ vtilitatiby necessariũ existat.

Nõ si fiat (necessariũ existat, argumentũ qõ videt ꝙ etiã passim alĩs liceat, qꝛ Martin⁹ q̃ntus i sua bulla, de q̃ infra in q. lxxxiij, indistincte loq̃t de q̃libuscũq̃ ciuibꝰ vl' oppidanis. Dicẽdũ ꝙ Martin⁹ ibi loq̃t de illis q̃ ꝺstituũt reddit⁹/ꝛ eos vendũt, ꝛ sic nõ loquit̄ de illis q̃bꝰ eos/vl' viuũt de ill', vez cũ vult loq̃ de ementibꝰ eos/ꝛ q̃ viuũt de eis: nõ memoraꝛ aliq̃ gña ꝓsonaꝝ alia a ꝓdictꝭ generibꝰ. Posset etiã alia argumẽta fieri, vtputa: qꝛ alicui extra ꝓdicta gña ꝓsonaꝝ ꝭ emere totũ agrũ: ꝛ de illo viuere locãdo eũ aliꝭ, ꝛ sic virtualit̄ hꝭ i agro illo r̄ddit⁹: ꝭ q̃ aliq̃s extra ꝓdicta gña nõ solũ ab iniq̃tate: ꝭ ꝓtius a delicto ꝛ omĩ reph̄ēsibilitate assecurare voluerit: nõ id mea ſnia faciat, nã satis est, ꝓnũc mihi in his q̃ dicta sũt generibꝰ ꝓsonaꝝ ꝺstitutiões ꝛ emptiões approbasse. Certas aũt ꝓsonas q̃ sũt ꝓtius ꝛ oīmode extra ꝓdicta gña: ꝛ oīmo de sua ꝑte emũt sibi ꝑpis reddit⁹: nõ ꝓ tãto nolo oīno ab oī delicto assecurare: ꝙ ℨctus illeemptionis redditũ sit eis vsurari⁹: aut alis in se iniqu⁹: aut ꝙ fruct⁹ talĩ redditũ ꝓceptos teneãt restituere q̃si vsuras, qꝛ si ille ℨctus ēēt eis vsurari⁹/vl' in se iniqu⁹: tũc nõ solũ eis: ꝭ oī generi hoĩm eēt illicit⁹, qõ ē falsuꝫ. Sꝫ ꝓ tãto nolo illas oīmode a repꝛehensibilitate ꝛ delicto assecurare, qꝛ ꝓsonis q̃ sũt ꝓtius ꝛ oīno extra ꝓdicta gña: nec ad eas ꝑt reducī: ꝺgruit nõ passim i ocio coꝛpali: ꝭ laboꝛibꝰ et occupatiõibꝰ coꝛpalibꝰ viuere: ad q̃s ꝛ nate sũt atq̃ vocate: ꝛ ꝓ q̃bꝰ ēt exercẽdꝫ robur coꝛpis ꝛ industriã/ac alia dona acceperũt a dño: vt sic nõ mõ sibi: sed ꝛ tpali reipublice ꝓ sua virili vtilit̄ viuerēt. Vñ petr⁹ ait, Unusq̃sq̃ꝛ sic̄ accepit gr̄az i alterutrũ illã administrãtes vt boni dispẽsatoꝛes multi formis gr̄e dei: nẽo ei sibi soli nat⁹ ē: nec sibi soli: ꝭ mystico coꝛpi chr̄i: fm vocatiõz suã q̃ vocat⁹ ē viuere dz. Vnde sil'e ꝑt poni triplr. Prio i mẽbris coꝛpis natural'. Haz quãtũcũq̃ videre ñ sit malũ: tñ si pedes relicto vsu ad quẽ a natura sũt̄ istituti se ō actu vidēdi intromittere: nec i suo vsu coꝛpi ōseruire velẽt quãdã ōordinatiõez i coꝛpe mystico itro

ducere ꝛ coꝛpi iutiles: imo ꝛ ꝑiudiciales r̄ agere dicerẽt. Scõo i sacerdote: q̃ si mercantias exerceat ꝛ negocia agat: peccat, non qꝛ mercari ꝛ negociari sit act⁹ ō se malꝰ ꝛ nũq̃ bñ agibil', ꝭ qꝛ ad alia vocat⁹ ē: vt i ill' vtil'r viuat reipublice eccl'ie: q̃ vocatõe ñ ꝺtēt⁹: q̃ deo militare ōberet: sec̄l'aribꝰ ꝛplicat se negocijs. Tertiũ ē i viro: q̃ ad regẽdũ eccl'iaz est vtil': ꝛ ad ℔ plima dona ꝛ talẽta accepit a domino: ꝛ cũ possꝭ ꝛ ēt ad ℔ vocat̄: r̄cusat se tñ i ocio ꝺtēplatiõis cũ dãno vl' ꝑiudicio eccl'ie ponit hũc em̄ ñ vsq̃q̃q̃ ꝙs assecurabit: ꝛ tñ ꝺtēplatiuã vitã assumere ñ ē ō se malũ: imo licitũ ex se ꝛ valde laudabile. Ita ꝛ reipubli' ca i tpalibꝰ gñaꝝ ꝛ ledit̄ ꝑ ℔/q̃ passim inkte q sone q̃ sē oīno extra ꝓdicta gña: ō redditibꝰ post habito laboꝛe vl' occupatiõe coꝛpali viuere in ocio volũt ꝑiudicãtes coꝛpi: cui⁹ tñ mẽbra eẽ volũt. Vñ ꝛ boni politici deberẽt suis municipalibꝰ statutꝭ/aut aliꝭ legibꝰ puidere: ne passim q̃libet cũ sortẽ aliq̃ntulaz ꝺgregasset pecuniaz: vellet reddit⁹ emere ꝛ i ocio viuere: q̃ potꝰ ō illa pecũia emere deberet possessiões ꝛ ꝓdia: ꝛ eoꝛũdẽ culture intẽdere: aut negociatōi honeste insistere/aut artificiũ agere: ita em̄ tã victualia q̃s vniuersa alia q̃ ad hũanã cõmoditatẽ ꝺducũt abũdarẽt: eo ꝙ mꝛto plures hoĩby talibꝰ ꝓcurãdis itẽderẽt q̃s qñ passim ꝓmittit̄ hoĩby ad illa artificia ꝛ culturas habilibꝰ se a talibꝰ abstrahere: q̃by ita tãtũ dẽ dulcessit q̃es ocij/q̃ ꝑ phas ꝛ nephas q̃rũt pecũias: q̃bꝰ ãpliozes reddit⁹ emere/atq̃ ita tutioꝛes i ocio suo viuere possint. Ex si victualia ꝛ alia tpalia ad hũanã cõmoditatẽ subseruiẽtia abũdarẽt: possent ꝺseq̃ eoꝝ ꝺna ꝺna officia istitui ꝛ decoꝛ domꝰ dñi: ꝛ alia q̃ ōi honoꝛẽ ꝛ oppꝓsoꝝ subleuationẽ respicijt̄ pcurari: q̃by ꝑiudicat̄ ꝑ ℔ q̃ habiles ad coꝛpalia exercitia existẽtes extra ꝓdicta gña: conãt ō redditibꝰ in ocio viuere. Talibꝰ itaq̃ ꝓsonis interi q̃ sũt oīno extra ꝓdicta gña añ factũ ñ iudico ꝺsulẽdũ ꝙ emãt reddit⁹: ꝛ ō illis viuãt: imo dissuadendũ: post factũ aũt non est eis imponendũ ꝙ fruct⁹ ꝓceptos restituant quasi vsurarios: qꝛ falsũ est: sed ꝺsulendũ potius ꝙ cogitẽt de via q̃ ab eis redimant: ꝛ si redimant ꝙ sponte sua alios vltra emãt: nisi cũ venerint ad aliquod ꝓdictoꝝ generũ. Dixi notãter ꝓsone: q̃ sũt ꝓtius ꝛ oīno extra ꝓdicta genera: qꝛ cõtingit bene/ꝙ aliq̃ ꝓsona ꝑtim sit ō aliquo ꝓdictoꝝ generũ: ꝛ cum ℔

ad labores ꝑdictos in ꝓteabilis, ſz de illa ñ intelligo qđ iã dictū ē: qz talis ꝑſona ꝓtim i tantū pōt viuere ꝺ redditib⁹ in q̃ntū accedit ad aliqđ ꝑdictoꝝ generū: ꝓtim ꝓ o ⁊ q̃ ad reliquū de ſuo: ad quē apt⁹ ē viuat labore. Dixi etiã notãđ oīmode ſua ſpōte: qz ſec⁹ ēꝺ ea ꝑſona q̃ i alīq̃ caſu mouet ex pietate ⁊ bona ītētiõe ad ſuccurrēdū ꝓrio indigēti parata pecunia: ꝑ q̃ ille offert ei redditū ꝓſtituēdū/ vbi emēs redditū mallet pecuniã ſuã ſibi retinere: ⁊ inde poſſeſſiões excolendas emere vel excolere: aut artificiū ſuū copioſi⁹ ꝓſeq̃ aut negociatiões abūdãti⁹ agere. vides tñ ꝓmū ſuū ampli⁹ idigere: dat eidē pecuniã ꝑ redditu ſibi ꝓſtituto ⁊ oblato nõ min⁹ aio ſuccurrēdi eidē q̃ſibꝫ ꝑ uidēdi de indēnitate lucri ceſſantis: ſtat em̄ q ⁊ ſi ꝓtim⁹ ille egeat: nõ ſit tñ i ea indigētia ꝓſtitut⁹/ q ꝑdicta ꝑſona teneat cũ eo ꝺhere ꝺctu gratuito, ſ. mutuãdo ſibi tantūdē: imo ſatꝫ pie agit cõtrahēdo cũ eo ꝓtractu ñ gratuito, ſ. emēdo q̃ ꝑ tiã ab eo: i q̃ tñ ēt eidē būficiū faĉ ⁊ ſibꝫ ꝑ indēnitate lucri (a quo ꝓpter eum ceſſare nõ tenet) puidet. Et hec de preſenti q̃ſtione.

¶ Queſtio. LXXIIII.

Vtrũ liceat alicui homini ſingulari: ⁊ ēt cõitati hoīm: i ſe vel ſua ꝑſona ꝓſtituere alteri redditū alicui⁹ rei vtilis: Solutio qõnis (ſuppoſitꝫ ſuppoſitiõibꝫ q̃ſtiõis, lxxij.) ſtat i tribꝫ ſuppoſitiõibꝫ: ⁊ i recitatiõe duoꝝ modoꝝ dicẽdi. Prima ſuppoſitio, hec q̃ſtio differt a, lxxij, qz pñs q̃rit ꝺ ꝑſona: vt diſtinguit⁹ ꝺ rẽ: ꝑdicta ãt q̃rit ꝺ re capta: vt diſtinguit⁹ ꝓtra ꝑſonã. Vñ poſtq̃ dicim⁹/ q ꝓſtitutio reddit⁹ facta i re ſit licita: reſtat videre an idē ſit iudiciũ habẽduꝫ q̃ñ ꝓſtituit⁹ i ꝑſona. Scõa ſuppoſitio, alicꝫ ꝑſonã eẽ alicui⁹ ꝑ itelligi dupliciter, ſcz intrãſitiue ſeu idẽtice, i. q ſit ipe met. Alio mõ trãſitiue ⁊ poſſeſſiue, i. q illa ꝑſona ſit poſſeſſa ab illo alio: q̃ mõ ꝯ⁹ ē ꝑſona ſui ñi: Tertia ſuppoſitio, i qõne tm̄ q̃rit⁹ de redditu rei vtil⁹, ſ. vt res vtil⁹ diſtinguit⁹ a pecunia: qz de redditu pecunie ꝓſtituẽdo i ꝑſona poſtea q̃reꝫ. Prim⁹ igit⁹ mod⁹ dicẽdi ē aliq̃ dicentiũ/ q ñ licz alicui ꝑciſe i ꝑſona ſua ꝓſtituere alĉi redditū alic⁹ rei vtil⁹, ⁊ ꝺ ꝑciſe. i, ſi ñ referaĉ ille reddit⁹ ad aliquã rẽ certã: vt res diſtinguit⁹ a ꝑſona: de q̃ alia re poſſint hãri ille res vtiles: ⁊ ita ꝯm illũ modũ dicẽdi: ille q̃ ñ habet aliq̃ bõa īmobilia/ nec mobilia: ñ poſſz alicui ꝓſtituere redditũ, qz illa ꝓſtitutio fieret ſup nudã ꝑſonã, pbaĉ ille mod⁹ dicendi: qz ꝑſona libera nõ ꝑt obligari. vt ꝓz extra, de pigꝛibꝫ c. ij. Võ ſi q̃s liber exñs i ſua ꝑſona cõſtituere⁹ redditũ: ſua ꝑſona obligareĉ, q̃ oĩ iuri cozrñdet obligatio, reddit⁹ ãũt quez q̃s ſup ipam hr̃et/ eẽt ius. igit⁹ illa ꝑſona eſſz illi obligata, Sz ille mod⁹ dicẽdi eſt falſus: ⁊ el⁹ motiuũ inualidũ, q̃z vtrũq̃ patebit per rõnes ſcõi mõi dicẽdi. Scõs igit⁹ mod⁹ dicẽdi ꝓſiſtit in q̃ttuoꝝ ꝺcõnibꝫ. Prima, ꝑſona ẽt liba ꝑt obligari, pbaĉ ſeptemplr. Prio ſic Cõtra ꝑſonã liberã aliq̃s ꝑt hr̃e actiõz, Vñ aliq̃ actiões ſĉ dicte ꝑſonales, oĩ ãũt actioni cozrñdet obligatio: ꝯ em̄ mihi nullaten⁹ obligatũ/ ñ ꝓpetit mihi actio: imo ꝑm iuriſtas obligatio eſt mr̃ actiõis. Scõo, ꝑſona liba pōt ꝺhere ꝺctu ſacrali, ſ. ꝺhendo mr̃imoniũ, imo etiaz ꝯ⁹ omnibꝫ ꝓtradicẽte: q̃uis ꝑ hoc nõ libereĉ a ſeruitute. in tali ãũt ꝺctu ꝑſona ꝺhens obligat ꝺiugi ad multa: adeo q̃ vinculat⁹ ⁊ alligat⁹ eſſe ꝺz vir vxori: ⁊ vxor alligata lege maritali: ⁊ neuter ptãtem hꝫ ſui coꝛpis, j. Coz, vij. Tertio, ꝑſona libera ꝑt ꝺhere ꝺctu ꝓbano: ſ. vendit̃iõe/ emptione, ⁊ ſic de aliꝫs ſpẽb⁹. Võ ꝺctus eſt vltro citroq̃ obligatio, cui⁹ diffinitiõis ſenſus eſt, q̃ ꝺctus eſt act⁹ ex q̃ naſcit obligatio hinc ide inꝺ ꝺhentes, vt ex poſita eſt diffinitio illa ſup̃, xvj. q. Vñ ēt ꝯm iuriſtas: debitoꝝ ꝺz q̃ſi ꝯ⁹ creditoris. Vñ Salomõ ait, Qui accipit mutuũ: ꝯ⁹ eſt fenerãtis, Prouerb, xxij. Quarto, liber pōt locare opas ſuas alteri ad tp̃s, modo locando obligat ꝑſonã ſuam ꝺductoꝝ: ita q̃ ꝺductoꝝ hꝫ ius exigendi opas ab illi⁹ ꝑſona, igit ꝑſona eſt obligata ei, q̃re ãũt dicã ad tp̃s patebit in ſolone argumenti cuiuſdã inferius. Quinto, liber pōt pfiteri religionẽ/ aut aliꝫs ſpũalibꝫ actibꝫ ſe obligare. Vñ Paulus, j. Coz, ix. Cum eſſem liber: oĩm me ꝯ⁹ feci. Modo tũc obligaĉ etiã hõ, et illa obligatio ſtrictioꝝ ꝺz q̃ ꝯ⁹ bũana, vt patet in cap. mlt̃os, liij, diſ. qz illa fit cũ renũciatiõe ꝑpe volũtatis. ꝯ⁹ ãũt nõ ſic. Item obligatio monachi fit etiã cũ aliq̃li ꝓiudicio ꝑpe libertatis. Nam libertas diffinit⁹ eſt naturalĩ facultas eius qõ cuiq̃ facere libet: niſi qõ vi/ aut iure phibeĉ. Modo pfitendo faĉ q̃ multa ad q̃ agenda babuiſſz naturalẽ facultatẽ citra phibitionẽ violentie ⁊ iuris facere nõ haberĉ. Vñ ſine ꝯſenſu abbatis: monachus

min⁹ pōt obligaĩ ſe q̃ ꝯ⁹ ſine ꝯſenſu ñi: qz ꝯ⁹ ꝑt näliter obligari: monach⁹ ãt nõ, eo q obligatiõi monachi reſiſtit ius: nõ ãũt obligatõi ꝯ⁹: lz ēt nõ aſſiſtat. Sexto, qz q̃s pōt ſe deuouere/ vl̃ iurare ad aliq̃s labores coꝛpales/ ⁊ q̃ſdã opas impẽdendas q̃tidie/ vel p mẽſes: vl̃ annuatĩ alicui loco pio: vt ecclie vl̃ hoſpitali. mõ raĩ obligabiĩ illi pio loco, Septio, ꝯ⁹ eſt q̃dã mag obligatio: capiẽdo ſeruitutẽ p aliq̃ qõ eſt i ipa re/ vl̃ ꝑſona q̃ ꝺz ꝯ⁹re (qõ dico ꝓpt aliã acceptionẽ futuri, ſ. pro iure, vt patuit q. lxxij.) Võ p ſona libera ꝑt fieri ꝯ⁹lis: ⁊ ꝺ ꝺupliciter, ſ. iuita: ⁊ etiã volẽs. de ꝓmo ptz ꝺuab⁹ rõib⁹: ⁊ ſeptẽ exẽplis, Prima rõ. qz ꝑſona libera ꝓpt crimĩa pōt occidi, ⁊ ſic ſibi ꝑt tolli vita nãlis, igitur mlt̃omagis potĩt ſubijci ꝯ⁹tuti/ ꝯ⁹ata ſibi vita. Vñ ꝑm Aug. xix. de ciui dei. c. xv. Quigo vocabuli ꝯ⁹oꝝ i latina lĩgua inde creditꝫ ducta: q̃ bi q̃ iure belli poſſent occidi a victoribꝫ: ꝯ⁹abãt/ ⁊ ſerui fiebant a ꝯ⁹ando appellati. Vñ nõ a ꝯ⁹iendo dicti ſt ꝯ⁹i: q̃uis aliq̃ſ ſic capiaĩ ſeru⁹ a ſeruitẽdo, vt q̃ſ tabellio ꝺz ꝯ⁹ public⁹ a ꝯ⁹iendo tm̄: qz ille nõ ꝑteẽ ꝯ⁹. Scõa rõ. qz ſtaret q libertas alicui⁹ eẽt pnitioſa reipublice: eo q mlt̃iplr eã turbaret. Võ talẽ poſſet rector illi⁹ reipublice addicere ꝯ⁹ituti: ſi p illã reſpublica liberareĉ ab illi⁹ turbatiõe, qz ēt illũ occidere poſſet/ aut incarcerare. Scõo ptz ſeptẽ exẽplis, Primũ, nã liber captꝰ i bello ab hoſtibꝫ, ab inimicꝫ romani iperij: efficit ipo facto ꝑm leges impiales ꝯ⁹ capiẽtiũ, vt ꝓz in, l. hoſtes, ff. de cap. et poſtli. reuer. qõ ēt adeo itelligũt legiſte, q ille captꝰ efficiebaĩ ꝯ⁹, ēt ſi ps capientiũ foueret bellũ iniuſtũ: ⁊ captus eẽt de pte fouẽte bellũ iuſtũ. Vñ ꝺ ſtatutũ fuit i ꝯauorẽ captiuoꝝ: ⁊ i ꝯauorẽ publice vtilitatiz: vt, ſ. capti nõ occiderent: ſed ſeruarent. Et dixi notãđ, exponẽdo hoſtibꝫ, id eſt inimicꝫ romani iperij. Nã vbi bellũ nõ ẽ inr romanũ iperiũ ex vna: ⁊ el⁹ inimicos ex alia, vt puta qz due citates/ aut ñi nõ recognoſcẽtes impatoꝛẽ: aut ſi ambo recognoſcũt impatoꝛẽ: ſz tñ inr ſe tm̄ bellãt nõ ꝺ iperiũ/ nec bellũ ab impio romano indictũ eſt: nõ efficereĉ capti ꝯ⁹i capiẽtiũ ꝯture ꝑdictarum legũ impialiũ. qz ille leges tm̄ diſpoſuerunt ſup ꝯ⁹ture in ꝑdicto caſu: vbi, ſ. ẽ belliũ cõtra inimicos romani iperij: q̃ ſoli vocãtur hoſtes i ꝑdicta lege. Vñ hoſtes vt ibi ꝺz/ ſĉ illi q̃b⁹ ꝑplis roman⁹ public⁹ bellũ decreuit, ⁊ q̃ pplo romano publice belliũ decreuerũt, ceĉi ãũt latrũculi appellãđ ſupple q̃ ad hoc. qz eis non ꝯpetit ius poſtliminij, de q̃ ibidẽ. Dixi etiã notanđ ꝑm leges: qz de ꝯſuetudine hodie ſec⁹ eſt. Nã etiã ſi q impugnẽt romanũ iperiũ: ⁊ capiunt a romanis/ nõ efficiunt illi ꝯ⁹i eoꝝ ſaltẽ ſi capti ſĉ fideles: et huic ꝯſuetudini ſtandũ eſt q̃ in ꝑ abrogauit ꝑdictã legẽ. Attñ nihilomin⁹ ꝯ⁹tus cõtrahebaĩ olim: ⁊ hodie etiã in ptib⁹ orientalib⁹ ꝓtrahit iure gẽtiũ moribꝫ approbato, ſic q̃ capti efficiunt ꝯ⁹i capientiũ: dũmodo capientes foueãt iuſtũ belluz, Vñ cũ turci nõs capiũt/ redigũt eos i ꝯ⁹itutẽ: q̃ tñ redactio nõ ſtrute ꝑdicte legis fit: neq̃ etiaz eſt iuſta. Scõm exñ, liber faciens aliq̃ ſequẽtiũ. v. efficit ꝯ⁹us capiẽtis eũ/ etiã iure canonico: ⁊ hoc ipo facto, ſ. mittẽs ſaracenis ferrũ/ arma/ lignamina, ſcõo vendẽs eis galeas. tertio gubernãs piraticã nauẽ, q̃rto impẽdens auxiliũ: vel ꝯſiliũ in eisdẽ, q̃nto vendẽs alia mercimonia eis, vt ptz extra. de iudeis ⁊ ſaracenis, ꝑ mlt̃a capla: put etiaz ſup̃ tactũ eſt plenl⁹, q. ij. Tertiũ, pt̃ pōt in caſu nĉiratis vendere filiũ ſuũ liberũ. de q̃ lati⁹ vide ibidẽ. ⁊ ſi vendere: g̃ etiã obligare: non obſtante q lex tm̄ mentionẽ facit de vẽdere, qz min⁹ pre iudiciũ eſt obligare/ q̃ vendere, ⁊ ſic vbi maioꝛ rõ: ibi pōt lex vel ſtatutũ extendi. Quartũ, qz Hoc addixit filiũ filij ſui ꝯ⁹ituti fratꝛi ſuoꝝ di. Beñ. ix. Waledictus chanaã: ꝯ⁹ ꝯ⁹oꝝ erit fratribꝫ ſuis, imo totã poſteritatez eius in ipo ſubiecit ꝯ⁹ituti. Quintũ, quia Exo. xxj. facite/ vl̃ interpratiue admittebaĩ pr̃i vendere filiã ſuã: vbi ꝺz. Si q̃s vẽdiderit filiã ſuã in famulã ⁊c. Septo ius cuile ſubijcit ꝯ⁹ituti libertũ ꝓpt ingratitudinẽ patrono ſuo (ſcz q̃ eum a ꝯ⁹itute abſoluerat:) exhibitã: ita vicz q man⁹ in patronũ iniecit: vel atrocẽ iniuriã/ aut graue dãnũ/ vl̃ vite piculũ ei inferre ꝑſumpſit, nã in hoc caſu ꝑt patron⁹ eũ reuocare in ꝯ⁹itutẽ: non tamẽ vi deĉ q eoipo efficiaĩ ꝯ⁹us. Septio, qz ius canonicũ diſponit q rapto⁹ mulieris efficiatur ꝯ⁹us rapte, vt ptz, xxxvj. q. j. caꝑ. de raptoꝛibꝫ, vel opz q redimat ſe, ⁊ ſi ꝓpt̃ paupertatem/ nõ pōt ſe redimere: erit ꝯ⁹us ei⁹ ad tp̃s ꝑm arbitriũ boni viri: que tñ pena nõ videĉ late ſentẽtie/ ſed ferẽde. ⁊ hoc in foꝛo iudiciali: ſi de hoc eſt cõuictus, non ãũt in foꝛo penitẽtiali. Unde ſi exiſtens in ſacris/ ꝓtrahit matrimoniũ: vxoꝛ eius ſi hoc nouit: ſi libe-

ra ē/ redigēda est in fuiturē. dis. xxxij. c. eos
q. z filij q inde nati eēnt: debēt et fieri fui ec-
clesie. xv. q. finali. c. cū multe. De scō ꝑo. l.
q liber possit ertā volēs fieri suus. phaī tri
plicit. Prio. qz nisi sic: de⁹ ℔ nō ꝓcessisset fi-
lijs isr̄l: sīlē ēn vr̄ eis illud ꝓcessisse. Nā Leui
tici. xxv. ōz. Si pauptate cōpulsus vēdide-
rit se tibi frat tuus: non eū oppmes fuiture
famulo⁹: sed q̄si mercēnari⁹ z colon⁹ erit ti
bi. z ibidē ēt vr̄ eis admittere. q israelita at-
tenuat⁹ se vendat aduene vl pegrino int eos
dicato. Dico aūt notanr̄ vr̄. vel tacite/ vl in
terp̄tatiue admisit: qz nō exp̄sse illā vēditio-
nē approbauit. Loq̄t em ꝓditionaliter. Ūñ et
Sco. in. iiij. dis. xxvj. ōt. q aliqs p̄t se vēde-
re in seruū. lz de hoc non inueniat spēalis ap
probatio diuina in scp̄tura. Scō. qz aliq̄
scti seipos vendiderī spōte. vt ptz de sctō pe
tro telonario: q̄ cōmisit notario suo/ vt eu
venderet. vide in histor̄. s. Joānis el'ynarij.
Itē Paulin⁹. de q̄ Grego. in lib. dialogo⁹.
epō Nolane eccl'ie vēdidit se in fuū: vt libe
raret filiū vnicū cuiusdā vidue. z btūs Dñi-
cus bis se voluit vēdere. sel' vt redimeret filī
us vidue detent⁹ a saracenis. altera vice p
subleuāda inopia q̄rūdā nobiliū: q̄ ꝑpt pau-
pertatē filias suas dederant hereticis nutri
endas z erudiēdas: lz ōus aliī disposuerit.

Tertio. qz lex ciuilis admittit: q q̄s seipm
possit vēdere in seruū: cuius em̄ disponat q
liber bō q̄ patīr se venūdari/ fiat fuus. z hoc
ꝓcurrētibꝫ ser cōditiōibꝫ. s. q talis sit maio⁹
xx. annis. scō q intēdat p̄ciū pticipare. ter
tio: q in p̄tate pticipet. q̄rto q emptor cre-
dat ipm seruū eē. q̄nto q ille q̄ vendit /sciat
ꝓditionē suā. sexto q vēditor sciat ipm libe-
rū eē. z si aliq̄ illax defecerit: revocabīl ille
vēditus in ingenuitatē: tū ius sic disponen
do/ nō ob ℔ videt sibi phibuisse se pati venū
dari: siue stātibꝫ/ siue nō stātibꝫ illis ꝓditiōi
bus/ q̄i disponēdo eū fieri seruū /si se patiat
venūdari: hoc fecerit in penā el⁹ sic se patiē-
tis venūdari. sicut nec q̄n statuit q capti ab
hostibꝫ fiāt fui: hoc statuit i penā captiuo⁹:
cū sepe tales aliē agere nō poterāt/ q̄s q se ca
pi ꝑmitterēt. z afflicto nō ē addēda afflictio

Cōtra septimā. phatōez arguit. Aul-
lus p̄t licite in fuiturez redigi
ab alio/ vel seipm in fuiturē redigere: qz illa
redactio eēt ℑ disp̄oem iur̄ nālis: qđ dispo-
nit debere esse vnaz libertatē in oibꝫ: z nullū
debere eē fuū alteri⁹. vt ptz p btm. Jsido. et
habeī dis. j. in decretis. c. ius naturale.

Bcdo sic. j. Coz. vij. ōt paulus. Pre
cio empti est̄: nolite fieri seruī
hoīz. igit nō lz alicui seipm redigere. seruī.

Tertio Nemo est dñs mēbroꝝ suoꝝ
vt ōz in. l. liber bō. ff. ad le. aq
liā. igit mēbrom⁹ nec erit dñs p̄sone sue. igit
tur nō poterit q̄s q̄ suā p̄sonā vendere: q̄ em̄
vendit aliq̄d est dñs illi⁹ rei: saltē si sic tradit
q traditionē ōz seq̄ trāslatio dñij. qz nemo
plus iurz in aliū trāsferre pōt/ q̄ ipe bre no-
scaī. Cōfirmaī. nulli⁹ bō est iuris sui. igit nec
se alteri tradere p̄t. Antecedēs phaī. j. Coz.
vj. Non estis vestri: empti enim estis.

Quarta Qz lege ciuili phibet liber
bō vendi z stipulari: qz liber
bō nō est i cōmercio nr̄o. Ūñ in. l. si i empti
one. ℌ. liber. ff. de ℑben. emp. ōz. liber. boiez
sciētes emere nō possum⁹. g̃ nō pōt in ꝓmer
ciū adduci. l. liber bō. l. inter stipulantez. ℌ.
sacram. de ꝑbo. obliga. ℌ. j.

Cōfirmatur qz famuli nr̄i ñ pos
sunt se obligare p
petuo ad fuiendū em̄ glo. ī. l. post certi. Cō
lib. cā. z rō est: qz hmōi ꝓmissio sapit naturā
fuitutis. l. ij. ff. de lib. ho. exhib. igit multo⁹
min⁹ poterit liber bō vere se facere simplicit
fuū alteri⁹. Ad primū. dimisso mō solven-
di iuriste⁹: q̄z aliq̄ distinguūt ius nāle ꝓme
uī: z non ꝓmeuī. Alij dicunt q libertas q̄
ad essentiā suā (q̄ in bono z eq̄ ꝓsistit) nō p̄t
tolli p ius gentiū/ vl ciuile: nec etiaz fuitus
tollit eā vt sic: tū bñ pōt tolli q̄ ad effect⁹ ei⁹
extrinsecos z exercitiū. Dōm. vt vult Alex.
de ales in. iij. p̄te īnitēdo dicto Augu. q ius
nāle non disposuit q oēs deberēt bre vnā z
cōem libertatē/ nisi ꝑ statu ī nocētie: in q̄ nul
lus fuisset dñs alteri⁹ p̄nciparu disportico:
nec aliqs fuisset fuus alteri⁹ fuiture disp̄o
tica: nō aūt ꝑ statu nāe lapse: īmo p illo expe
dit aliqs redigi in fuiturē/ z eē fuos aliox.
z sic nō opz distinguere duplex ius. s. nāle: q̄
rū vnū disposuerit libertatē. aliud ꝓstituerit
fuiturē. sic nec opz ponere duplicē artē me
dicinalē: ꝑpt ℔ q ars medicinal' ꝓcedit vinū
sano: z phiber illud egroto. Postq̄ igit bō z
būana nāi eo ꝓtēta peccauit: metuit subūi
fuituri. z sic q̄libz bō ꝑpagat⁹ de cōi lege ab
Adā: disposit⁹ fuit vt aliqñ posset in fuitu-
rem redigi. z illa dispositio ineſt rōe originā
lis culpe: z aliqñ deducīt ad effectū / quādo
q. seq̄t actuale pctm̄ post originale: q̄ mō ili

la dispositio fuit ad effectū deducta in Cha
naā filio Noe: accedēte pctō actuali patris
sui/ z etiā ꝑprio: q̄ imitabaī paternā iniq̄tatē
Ūñ Aug. xiij. de ci. dei. c. xv. De⁹ ita hoiem
ꝓdidit. q ipm rōnalē factū ad imaginē suā/
voluit nisi irrōnalibꝫ dñari: non hoiez hoi-
ez boiez pecori. ꝓditio aūt fuituz mere iteli
ligit ipositra pctōri: pinde nusq̄ scꝑturarū le
gimus fuū: anteq̄z ℔ vocabulo Noe vsus:
pctm̄ filij vindicaret. nomē itaq̄ istud culpa
meruit/ nō natura. et post q̄dā subdit Aug.
ꝓma g̃ fuitutis cā est pctm̄: vt hō hoi ꝓditio
nis vinclo subderet: qđ nō fit nisi deo iudi-
cante: apō quē nō est iniq̄tas/ z nouit diuer
sas penas distribuere meritis delinquētiū.
hec ille. Dicit aūt notanr̄ q in statu īnocētie
null⁹ fuisset dñs alteri⁹ ꝑncipatu /vel dñio
dispotico. qz loquendo de dñio nāli/ adhuc
vnus hō fuisset dñs alteri⁹. vt Adā filiozuz
suoꝝ. vt patuit supz diffuse. q. iiij. huī⁹ opis.

Ad scōm dōm. q apl's nō vult dicere q nō
liceat eis se subīcere fuituti hūane simplr:
sed adhortaī eos: vt ex q̄ sunt fui dei q̄ eos
emit: nō debēt illā fuituī dimittere ꝑpt fui
turē hoīm. vt illi faciūt q̄ poti⁹ volūt diuina
mādata violare z omittere ōbitū fuitiū dei:
g̃ trāsgredi mandatū/ etiā iniquū sui tpalis
dñi. opz em̄ pl⁹ obedire deo creatori/ g̃ hoī
bus. g̃ tomagis deo creatori sil' et redēpto-
ri: ꝑpt. s. geminū bñficiū ab eo nob impēsuz.

Ad tertiū dicit q̄dam iurista. q talis ven
ditio sustineī ꝑtute legiz: q̄ lex est dña mēbro
rum humanoꝝ. z sic vult dicere q talis nō
posset se vendere: nisi accedente auctoritate
legis autorizantis. sic in sili aliqs nō pōt p
pactū se obligare ad carcerē. qz non est dñs
mēbroꝝ suoꝝ: pōt tñ obligari ex forma sta-
tuti. qz edictū a republica/ q̄ est dña mēbro-
rū būanoꝝ. Sed aliē dōm. q nemo est dñs
mēbroꝝ suoꝝ ad abscindendū ea z amputā-
dum/ aut destruendū sine cā legitīa: nō aute
sic q non possit se et mēbra sua obligare ad
aliqs honestas opas: aut ad vsum vtilē z le
gitīmū alicui impendendū: īmo ex cā legitīa
etiā p̄t ea abscindere. vt ptz in casu: quo nisi
mēbrū abscinderēt/ totū corpus p̄iret. Ūnō
si hō nō bret ius supz se/ vel suū corpus mō
dicto: tūc inanis eēt titul⁹ in īstitutz: de his
q̄ stat iuris: cui⁹modi sunt liberi. Ūñ z ho
mini dat deus p̄tātem supz se z ꝓsonā suā. p
ut dicīt Eccl'i. xv. Reliq̄t illū. s. hoiem in ma
nu cōsilij sui. z Sco. in. iij. dis. xxvj. q. j. in

nalidādo quādārōz cuiusdā doctoris: q̄ vo
lebat ꝑbare q mutuā trāslatione corꝑoꝝ/ q̄
fit in ꝓtractu mr̄imoniali: ꝓgruū fuit a deo
approbari: eo q corꝑa illa sunt dei: et sic nō
debērēt ꝓtrahētes ea sic trāsferre sine appro
batione dñi: dicit. q licz hō ex creatiōe tene
atur deo in oib⁹ que potest: tñ deus nō tātū
exigit ab hoīe: īmo dimittit eū libertati sue/
solūmodo vt fuet p̄cepta decalogi. Et idez
ōt dis. xv. q. j. q aliqs potest se in seruū vēde
re. lz de hoc nō inueniat specialis approba
tio diuina. hec ille. Ūñ non valet ꝓma so'o:
qz supponit falsum. s. q nisi auctoritas legi
accessisset approbātis illā venditionē: nō li-
ceret alicui seipm vēdere per se/ vel p aliū: im
mo ante legē imperialē / aut ciuilē licuisset.
Nā si illud ante legē impialē auctorizantem
non licuisset. g̃ ante eā aliq̄ alia lege phibitū
extitisset. puta diuina/ naturali/ vel canoni-
ca. z si sic. g̃ per legē impialē supueniente nō
potuisset fuisse factū licitū. Nam lex impia-
lis nō pōt licitū reddere qđ lege diuina / na-
turali/ vel canonica est illicitū. Nā leges nō
dedīgnāī sacros canones imitari: nō g̃ eos
ant eire p̄sumūt/ g̃to min⁹ legez diuinā/ vel
naturalē. Ad g̃tū dōm. q si alicui phibitū
est mercari liberū hoīem. hoc hz ꝑtātē regu
lariī: nō aūt in casu vbi ocurrunt p̄dicte sex
ꝓditōes. Nā in illo casu admittīr cōmertiū
liberi hoīs ꝑpt iustā ignorantiā emptoris: et
ꝑter rantā solēnitatē req̄sitaz in tali cōmer-
cio. Sz vt pfundi⁹ expediaī pūctus illi⁹ ar
gumēti. Scdo dōm p q̄ttuoz dicta. Primū
est liberū hoīem nō posse vendi: p̄t dupl'r in
telligi. Prio sic. i. nō lz alicui eū vēdere: īmo
peccat vendēdo eū. Scdo sic. i. si q̄s eū ven
dat/ nō tenet venditio: sic q̄ sic vendēti non
daī actio: sic emptori nō daī actio exēpto.
Si ꝓmo mō intelligaī (q̄ intellect⁹ spectat
ad theologuz plus q̄ scōs: qz est de materia
pcti) tūc vel venditoz ignorat eū esse liberū
puta credit eū eē fuū alicui⁹/ lz eū sciat eē ali
enū: tūc nō est et illicitū eū vendere/ si eo mō
vēdat q̄ dictū est/ vēditione rei aliene debere
fieri vt sit licita. supz in q. lxx. Si āt scit eū eē
liberū: tūc si simplr volentē vēdit. ite. ñ pec
cat: q̄uis vēdit⁹ nō fiat fu⁹/ nisi ocurrētibꝫ
sex ꝓditiōibꝫ. s. tacz. phaī igit ℔ ꝓmo sic. q̄a
si peccaret: maxīe ℑ venditū. lz ℔ nō. qz volē
ti nō fit iuria. scdo: q: si sic. maxīe qz eēt phi
bitū iure positiuo: lz ℔ ñ. qz talia iura q̄ ℔ vi
denī phibere: solū videī disponere supz iuste

ditate ℌctus: nō aūt sup phibitione ℌctus, vñ disponūt q̄ ex illo ℌctu nō oriaℓ obligatio ciuilis q̄ pariat actionē, vñ emptor non est obligat⁹ vēditori ciuilit: nec etiā vēditor emptori saltē sciēti: sed nō phibent vēditori venditionē. Cōfirmaℓ, qz nō video q̄re res aliena/ etiā scita talis possit licite vēdi: et nō hō alien⁹: nō tm̄ ꝑuus/ sed etiā liber: cū vtrobiq̄ sit idē mod⁹ iustificādi vtrāq̄ venditionem, iō em̄ vēditio rei alienē nō reddiℓ illicita: qz ille ℌctus vēditōis nō de se req̄rit/ q̄ vendēs absolute velit illā rem appbendēdo ꝯtrectare z dare: vel etiā tradere alteri: sz solū sub distinctione, s., q̄ aut velit eaz tradere/ aut eē obligat⁹ emptori ad interesse, vt patuit sup̄, q. lxx. Modo ille idē animus p̄t esse in vendente liberū hoiem, igiℓ eadē via excusabiℓ a pctō. Itē etiā ius admittit/ q̄ saltē stantibꝫ ꝺ ditiōibꝫ: aliq̄s pariaℓ se venūdari, z sic pmittit q̄ ḡs se p aliū vēdat: imo illū cōtractū validat sic, q̄ ibi oriℓ mutua obligatio/ etiā ciuilis: ex q̄ bincinde oriaℓ actio. Et ex b etiā p̄t inferri q̄ ius admittat: sic q̄ nō phibeat q̄ ḡs seipm̄ vēdat, pz illa illatio, qz nō vī rō diuersitatꝭ: q̄uis aliq̄ iuriste dicāt p̄mū posse fieri: nō tm̄ scōm, sed nō assignāt rōnē diuersitatis/ saltē rōnabilē z sufficientem: qō em̄ ḡs p alterū facit: pinde eſt ac si p se fecisset. q̄uis veruz sit q̄ possit stare: q̄ ex p̄mo ꝺcederet actio z obligatio ciuilis/ nō ex scō: qz hoc est mere positiui iurꝭ. Si āt hoiem liberꝫ inuitū/ vel saltē nō ꝑsentientē, puta nesciū vēdit: itez nō vī peccaℓ sic, s. q̄n possit illō sine pctō facere, qz hoc p̄t fieri eodem aīo/ q̄ ḡs alteri rem alienā ēt scienℓ z inuito/ vℓ nesciēte dño illi⁹ rei vēdere pōt licite: neq̄z iniuriaℓ illi libero ēt inuito, vt ex ibidem dicꝭ in sili ptz: nec ius positiuū phibz, vt patuit. Scōm dictū, si liberꝫ hoiem non posse vēdi/ intelligaℓ scō mō: q̄ ptinet ꝑ ad iuristas: tūc breuiℓ absoluēdo illū modū distinguendū est, qz vℓ emptor scit hoiem illum esse liberū: aut ignorat. Si p̄mū, verū est, iputet em̄ sibi q̄re emerit: nec p̄t agere ad interesse: z b mō intelligēde sūt leges q̄ dicūt liberū hoiem nō posse vēdi: vℓ nō esse in cōmertio nr̄o. Si scōm: nō est verꝫ, qz valet in p̄iudiciū vēdentis: z emptori ꝯpetit actio ℌ vendit⁹ē ad interesse. Vñ in. l. z liberi, ff. de ℌben. empti. ōr: liberi hois emptio intelligiℓ si ab ignorāte emaℓ: qz difficile p̄t liber hō a ꝓuo dinosci, vñ siue vēdit⁹ sciat/ siue ignoret eū eē liberū: nō refert/ q̄n teneaℓ emptor ig̃ranti ad interesse: z ad min⁹ ad restitutionē p̄cij: q̄uis verū sit q̄ ille liber empt⁹/ etiā ab ignorāte nō efficiaℓ ꝓuus: nisi cōcurrētibus ꝺ ꝑdictis ꝺditōib⁹. Vñ in. l. liberi, ff. de cōtrahen. emp. ōr sic, liberi hois emptionē cōtrahi posse plericq̄ existimarūt: si mō int ig̃rātes fiat: qō idē placz/ etiā si vēditor sciat/ emptor aūt ig̃ret: q̄ si emptor scīēs liberū eē emerit: nulla emptio ℌbiℓ. hec ibi, z glo. ōr, mltomagis nō valet ꝯract⁹ q̄n ambo sciēt, hec ibi. Et ex hoc etiā ptz dīna in venditione rei alienē/ z liberi hois: eo q̄ venditio rei alienē tenet etiā/ si vterq̄z sciuerit eam esse alienā, vt sup̄, q. lxx. Tertiū dictū, liberꝫ hoiem nō posse stipl'ari: p̄t etiā dupl'r intelligi. Prīo sic, i. nō licz alicui eū stipl'ari. Secūdo sic, si ḡs eū stipulat⁹ fuerit: nō tenet stipulatio ita q̄ stipulāti nō ꝯpetit actio cōtra pmittentē. Si p̄mo modo, tūc aut pmittēs ig̃rat eū esse liberū: dūmodo tm̄ credat eū eē suū: tūc nō peccat: siue pmissio sit ad dandū siue ad tradendū, qz ig̃rantia facti euz excusat: sic̄ eſt in alia re aliena/ quā ḡs pmitteret alteri dare vℓ tradere: et crederet esse suam. Si aūt scit eū eē liberū, z p ꝺns scit eū nō eē suū: z si ille liber non est volēs/ tunc peccat: nō distinguēdo an sit pmissio ad dandū/ siue ad tradendū: nec p̄t sic excusari in stipulatione/ sic̄ in venditōe, qz vendenti sufficit velle vℓ tradere vℓ satisfacere emptori de interesse: sz nō sic eſt in stipulatione, qz pmittens teneℓ p̄cise ad dāndū/ si dare pmisit: vℓ ad tradendū/ si tradere pmisit: nec reuelareℓ p hoc q̄ de interesse satisfacere vellet, qz nō succedit ibi obligatio ad interesse: sic̄ in vēditōne. Si aūt ille liber eēt volēs: tūc in nullo peccaret pmittēs, z hoc pbaℓ vt ꝑ us. Quartū dictū, si scō mō intelligaℓ: distinguendū est, qz vℓ stipulator scit eū esse liberū: z tūc non tenet: etiā si fuerit stipulat⁹ eū sibi tradi nō dari, z hoc nō solū est verū: si liber est inuit⁹: sed ēt si fuisset volēs, qz q̄uis tūc si eſt volēs: teneret ḡ ad naturalē obligationē: nō tm̄ q̄ ad ciuilē/ q̄ parit actionē ipi stipulāti. Si aūt stipulator nesciat eū eē liberꝫ/ tenet stipulatio: sic q̄ daℓ ei actio cōtra pmittentē/ ℌri int̄est stipulantē esse deceptū, z b si sit stipulat⁹ sibi tradi, qz liber hō tradi p̄t: cū bona fide possit possideri: nō tm̄ vt res tradita possit vsucapi: sic̄ tm̄ res aliena alta a libero hoie/ quā ḡs stipulaℓ sibi tradi: p̄t vsucapi/ si eam nesciat alienā. Et dixi notāē, si est stipulat⁹ euz sibi tradi, qz si eēt eū stipulat⁹ sibi dari nō teneret: ēt si stipulator ig̃ret eū eē liberꝫ. Et idē dic si simpl'r est eū stipulat⁹: qz ītelligiℓ stipulatus esse eū sibi dari. Ad ꝯfirmationē dicendū, q̄ nō vī cur liber hō nō possit se obligare ad ꝑpetuo famulandū alicui/ vℓ locare ꝑpetuo opas suas alicui/ sic̄ p̄t z ad tp̄s: loquēdo de posse p̄mo mō, i. q̄ liceat sibi sic se obligare: si em̄ liber est/ facultatez hz facere q̄cūq̄ liber: nisi vī aut iure phibeaℓ, vt ptz ex diffinitiōe libertatis, modo illō nō phibeℓ iure diuino/ vel nāli vt ptz: nec etiā hūano. Pā hūana iura q̄ videnℓ ad oppositū: nō est necesse itelligi/ nisi scōo mō, vel si ītelligāℓ ēt p̄mo modo: tūc intellegēda sūt ipso libero existente inuito z inuoluntario simpl'r absolute/ vℓ ex ꝺditione, vt si creditor vellet debitorē suū posīq̄ nō soluisset eū/ in tmino astringere ꝓpria auctoritate ad sibi ꝓuiendū ꝑ debitorē: cū debitor sit inuoluntari⁹ absolute/ vℓ ex ꝺditione: q̄ modo vī loq̄ler ob es alienum. C. de actioni. z obliga. vbi ōr sic. Ob es alienū ꝓuire liberos creditoribꝫ iura ꝯpelli nō patiunt. Sec⁹ si intelligaℓ p̄mo mō, de illo q̄ simpl'r volēs et sua spōte se obligat/ ex aliqua rōnabili cā, vt ex deuotiōe ad aliquem locū piū: aut etiā ex aliq̄ causa vtili reipublice: vℓ etiā sibīp̄i z familie sue: nō video ꝓtra quē delinq̄ret. Et ad glo. ōm q̄ in disputationibꝫ nō sē allegande glo. nec doct. vt vult etiā q̄dā glo. in. l. sed licet. ff. de officio p̄fidꝭ, mīte em̄ glo. sunt repꝛobare. Vñ etiam alia glo. ℌrū tenet. in. l. ij. ff. de vsufruct. et. in. l. cū antiq̄tas. C. eodē, q̄ vī verior/ saltē p̄mo modo ītelligēdo q̄cūq̄ sit de scōo mō, qz ille scōs mod⁹ nō spectat ad theologos et forū ꝺsciē z pcti. Nec est verū q̄ non possit ḡs se subīcere ꝓuituī vel spēi ꝓuitutis ex pacto: capiēdo posse p̄mo mō: imo p̄mo modo loquēdo: p̄t se toraℓr ꝓuū facere vt dixi. Unde notandū q̄ mlta disponunt in legibꝫ: in q̄bꝫ ōr hoc vel hoc nō posse fieri; q̄ tm̄ nō disponunt nisi sup̄ inualiditate illi⁹ facti: sed nō p̄ter hoc, phibent illō factū. imo qō plus est ecōtra nonulla phibent in iure hūano: q̄ tm̄ facta tenēr/ licz fieri nō debuerint. Vñ etiaz ius disponit redēptū ab hostibꝫ ꝓuire suo redēptori/ si nō hz p̄cīū, vt dicet infra. Et ꝺfirmaℓ, qz si nō liceret alicui ꝑpetuo locare opas/ vℓ se obligare ad ꝓuiēdū ꝑpetuo alicui vℓ famulandū: tūc peccaret doct. in nostra

vniuersitate qui se ꝑpetuo cōduci volūt, illi vniuersitati obligātes se ad legēdū: nec ad aliā vniuersitatē trāsituros, z ecōtra vniuersitas se obligat eis ad ꝑpetuo dāndū eis stipendiū, z nō solū videnℓ hoc posse facere: sz etiā q̄ illa obligatio tenet ex vtraq̄z ꝑte ciuiliē: sic̄ satis doceret rei exit⁹? si/ vℓ ꝺduct⁹ abire vellet/ vℓ si sibi vniuersitas satisfaceī nol

Bcda ꝙclio, aliq̄s (let ō stipēdio, licite pōt ī ꝑsona sua intrāsitiue capta: ꝺstituere alīt redditū alicui⁹ rei vtilis, ꝑ baℓ q̄nq̄z rōnib⁹. Prīa qz si nō: maxime qz ñ possz obligare se: pur dicebat p̄ma opinio, ꝺns aūt ē ītā ꝛpbarū. Scōa rō: qz p̄ma opinio admittit q̄ ḡs possit licite cōstituere redditū ī re aliq̄: eo q̄ tūc res ē obligata nō ꝑsona. Sed b ē falsum: qz q̄uis res sit ibi obligata nō tm̄ sic q̄ nullo mō etiā sit persona obligata: qz ille cui cōstituiℓ reddit⁹ in re: etiā p̄t impetere ī iudicio ipm̄ cōstituētē sup̄ solone illi⁹ reddit⁹: qō nō posset si ī nlo eēt ꝑsona sua sibi obligata. Vñ si libertas z inobligabilitas obstaret ꝺstitutiōi reddit⁹ in ꝑsona: etiā obstaret cōstitutiōi reddit⁹ in re. Tertia rō qz aliq̄s pōt ꝑsonā suā alteri hoi: eccl'ie vℓ monasterio obligare ad laborandū laboribꝫ natis ipoꝛtare vtilitates et cōmoditates, vt sunt arare/ semīare agros/ fodere vineas/ z hmōi, sic̄ z pōt voto se ad illuc pegrinādū obligare. Sed b positio taℓ cōstituit redditū rei vtil'ī ꝑsona sua: qz illa obligatio nō ē sine iure qō hz ille cui fit obligatio, si em̄ sū tibi obligatus ad illos labores: tu habes ius exigēdi a me illos labores/ et pcipiēdi vtilitates natas puenire ex ill'labo ribꝫ. mō illō ius ē reddit⁹. igiℓ. Quarta, qz licitū ē alicui se facere seruū alt'ius: etiā seruitute dispotica ī casibꝫ exp̄ssis ī p̄ma ꝙclone. Sed hoc faciēdo ꝺstituit ī ꝑsona sua reditū alicui⁹ rei vtil': illi cui se faℓ seruū: qz cōstituit z vult illuz dñm hr̄e ius exigendi: ab eo labores fructiferos, z p ꝺns fructus seu res vtiles hūano vsui. Quīta, licitū fuit fidelibꝫ ꝺstituere clericꝫ decimas ꝑsonales: alīs eccl'ia nō ꝛpositiſſz eis illas. Sed b decime ꝑsonales sūt reddit⁹ ꝺstitut⁹ ī ꝑsonas fidelū: ita q̄ vbi ꝑsonales decime sūt in p̄cepto z de ꝺsuetudie teneñ ipi fideles eas solvere: sz ñ habeāt p̄dia aut hmōi res: puta solo artificio vℓ negociatiōe acq̄rūt tpalia, sic ēt. Hec, z. fideles ꝺstituerꝫ reddit⁹ ānuū ℔tie ptz sicli p nēcitatibꝫ. z b sup̄ seipos vt ibi, pz.

Tertia ꝯclō, aliqs licite ꝑt in ꝑsona sua transitiue capta: cōstituere alteri redditū alicui⁹ rei vtil⁹, ꝑbat. Nam licitū ē alicui hīe ſuū etiā ſuiture diſporica Dō illū habēdo hz in eo redditū rei vtilis: vt ptz ex ꝓcedēti ꝯclone, z ille ſuus ē ꝑsona sua trālitiue loq̄ndo, z pōt illō ius qō ipe hz in eo trālferre i alterꝫ ḡtis: vl̄ ꝑ ꝓcio/vl̄ alio ꝯctu ñ ḡtuito, ſic z illā ꝑsonā posſz totaliter alēi vēdere vl̄ donare, igit̄ tūc ꝓſtituet licite alēi rdditū rei vtil⁹ i illa ꝑsona sua. Scōo: pr̄ suū filiūfamilias: q̄ ēt ē ꝑsona pr̄is trālitiue capta: pōt alēi obligare ad laborādū ei i vinea; z alias opas vtiles exercere ad aliq̄n tū tps, mō ꝫ faciēdo ꝓſtituit illi alēi ius ꝓcipiēdi res vtiles illi⁹. Idē vide⁹ i dño habēte aliquē famulū quē pōt alēi locare vl̄ cōmodare ad tps: vt ei⁹ opas ꝓcipiat, z sic habebit ius ꝓcipiēdi res vtiles ab illo: ſic ſi ſibi locaſſet vl̄ cōmodaſſet equū vl̄ hmōi. Ad motiuū ꝑmi modi dicēdū/ꝙ illō capt⁹m loquit̄ de obligatōe pigneratitia, q̄ apud iuriſtas ſolet a ꝓpato vocabulo vocari obligatio, z ō recipiēte illā obligationē i ꝑsona. Dñ nō ē licitū alicui creditori i pign⁹ recipe liberū hoīem ꝑ debito: ita ꝙ ius pigner; cōſtituaꝫ illo homīe: ſic nec ꝑ debito dz ꝙs regulariť loq̄ndo ī carcerari: ſi hz i bonis vñ posſit ſoluere: ſz dz executio fieri i bonis ꝑmo mobiliby: deide i īmobiliby. Dñ ſi ꝙs de facto liberū hoīez recipet i pign⁹: ꝑderet debitū z altā tātā q̄ntitatē teneť ſoluere/ac etiā relegať: vt in Aur̄, vt nll̄i iudi, in ꝟ, q2, nō āt loq̄ť de q̄cūq; obligatōe: ſeu alia obligatōe a pignēratitia. Et etiā ñ loq̄ť ō ꝓſtituēte talē obligationē i ꝑsona. ſz de recipiente, z ita ꝙcq̄d ſit de recipiēte eū in pign⁹, tñ nihil hz de ꝓſtituēte talē: puta ſe vl̄ aliū: eo volēte: in pign⁹: ō q̄ nos loq̄mur. Et ñ ſolū ñ loq̄ť ō q̄ cūq; obligatiōe, īmo ēt q̄uis loq̄ť ō obligatiōe pigneratitia: tñ fallit aliq̄n: q2 pōt i cāu liber hō obligari ꝑ pignere vl̄ ſaltē q̄ſi. Nā capt⁹ ab hoſtib⁹ ſi redimiť/cogiť ꝙ ānquenniū ſuire redēptori/aut ꝑciū ſoluere: z interim tāq; ꝑ pignere ōtineť, z iteri relegari ꝑt. Scōo: q2 vt ſup̄ patuit: pr̄ i caſu pōt filium vēdere, igit̄ mlto magꝫ pignerī obligare. Itē q̄uis de ꝫ an liber hō posſit ex pacto ſe obligaſ creditori ad carcerē: ſi ñ ſoluerit eū i termino: ſint varia dicta hinc inde ꝑ iuriſtas: tñ ñ video ā̄n loq̄ndo de posſe ꝑmo mō, i, ō licite posſe: posſit ſic ſe aliqs obligare: dūmō carcer nō ſit mortifer⁹ vel dānoſus vite ex ira ꝙ nō i diſcrete posſit censeri agere vel ſi rōnabil̄r ꝺ cōgruā diſpoſitionē ſue vite: alīs eñ eēt ꝺ bonos mozes: z dūmō ad hāc obligationē inducať aliq̄ necitate iuſta: ita ꝙ alias ipe nō posſz obtinere a creditore mutuū vel aliā rē q̄ multū indigeret: ita ꝙ ñ posſet ea carere ſine maiori icōmodo q̄ eſſet eſſe in carcere, z dūmō ſuet ꝓportionabil̄r illas cōditiōes/q̄s petēs mutuū ꝺz ſuare i obligando ſe ad vſuras/ne occaſiōez ꝓcti det mutuatori: de q̄b⁹, ſ, q, xlvij. Illis igit̄ ſtantib⁹ ñ video q̄re peccaret. Nōne ꝑt q̄s renūciare fauori ꝑ ſe introducto: ſic z mutuatari⁹ cui deberet q̄ mutuari pōt obligare ſe ad vſuras: necitate ꝫ poſcēte, q̄uis ipz creditore ſtaret ḡuiter peccare: recipiēdo ab eo illā obligationē: eo ꝙ ñ lz ſibi aliquē auctoritate ꝑuata cape/z ad ꝑuatū carcerē ponere/quem iura multū detestanť. īmo ēt ꝑ officiales eū cape nō posſet ꝑute ꝑdicti pacti: etiā ad publicū carcerē ponēdo, q2 ꝓtes nō p̄t facere q̄ ordo iudiciari⁹ z ſolēnitas nō ſeruet̄ his que fieri debēt iudicialr: vt ē i publicū carcerē/carceratio vl̄ detrusio. Dō de iure nō pōt ordo iudiciari⁹ ſuari/iciendo ab executione: ſic nō valet ꝓuentio debitorꝭ/ꝙ ſi i tmīno ñ ſoluerit: posſit excōicari nō ꝓcedēte citatione z ꝓtumacia. Et hui⁹ ſille pōt dari ſcz ꝙ obligās ñ peccet: vbi tñ recipiēs peccat: q2 mutuū recipiētē ſub vſuris: ſoluēdo vſuras ñ peccare: vbi tñ mutuās ſub vſurꝭ peccat: z ſtat inuasū a latronib⁹ pollicentē eis ḡ uia ſibi ñ peccare: licz latrones exigētes peccent: nō em̄ cooperari cēſend⁹ ē alēi ad pcm̄, put patuit, q, xlvij. An aūt ñ posſit q̄s predictū pactū facere/loquēdo ō posſe ſcōo mō: ſic ꝙ ille q̄ pmiſit obligeť: nō tm̄ nālt, ſz etiā ciuiliť ad ꝑuanduz illō/z qō creditori cōpetat actio ꝺ ōbitorē ex tali pacto: nō ad nīm forū ptinet/nisi forte ꝑ q̄nto ifra dicem⁹ cōſtituentē redditū in ꝑsona ēt obligari ciuil⁹ ei cui eū ꝓſtituit. Dñ nō latet apd iuriſtas i uentri: nō mō loq̄ndo de posſe ꝑmo mō, ſed etiā ſcōo mō/ꝙ ſi ſcꝑtor pmiſit ſtare i certo loco z ſcribere libz̄ū: ꝙ valet pactū/ꝙ posſit in cōpedib⁹ teneri, z ꝙ ꝫ fiat iure pmittēte, z ſic illa pmiſſio ñ ſolū ꝑt fieri/capiēdo poſſe ꝑmo mō: ſz ēt ſcōo mō. Itē licitū ē alicui ſe vl̄ aliū ꝓſentiente obſidē dare alteri: īmo etiā alēi licitū est illū recipe in obſidem: ſaltē q̄tenus ſeruet̄ paz inita q̄cq̄d ſit/an ꝑ ōbito pecuniario poſſit q̄s recipe obſidē. Dñ beatus Brego, mādauit q̄busdā ducib⁹ vt reciperēt obſides a ſuanenſib⁹ ad ſuandū pmiſſa, vt ptz in c. ſupplicit, xxiij, q, viij, modo q̄ obſes eſt alteri⁹: eſt̄ in ꝑsona obligat⁹ alteri. Nec curo an ī illo obſide ꝓſtituať ꝑ ꝓprie loq̄ndo ius pignꝰis, ſufficit em̄ ꝙ ibi cōſtituiť ius ei aliqualr detentādi: z obligatio ꝑsonalis in illo ad manēdū in obſtagio donec fiat qō quentū eſt: quō Joas rex Jſrl̄ recepit obſides filios nobiliū in Juda ne rebellare poſſent, Reg, xiij, z, ij, Paral̄, xxv, ſic Antiochus illuſtris fuerat obſes Rome ꝑ patre ſuo, ſ, Mach, j, z dato ꝙ aliq̄ leges viderēť hoc nō admittere: tñ dici pōt ꝙ nō volūt ꝙ liceat alicui libero ſe vl̄ aliū liberū cōſentiēti obſidē dare: ſed ꝙ recipiēti nō liceat talem liberū ſic recipe: ꝑſertim tanq̄ pign⁹, vl̄ ſaltē ꝙ talis receptio ſi etiā licita ſit/non eſt valida: ſic ꝙ etiā ſit ciuil⁹ obligatio/ex q̄ oritur actio: q̄cq̄d ſit de obligatione nāli: īmo ius ciuile met diſponit de obſidib⁹ ſuis dādis ipis romanis ab hoſtib⁹ ſuis: z ecōtra etiaz ꝓxīſſime captis: q̄z datio mutat aliqualit̄ cōſtatū: z tendit ad naturā ſuitutis: adeo ꝙ teſtari nō poſſunt tempe quo ſunt in obſtagio/niſi de licentia principis.

Tertia ꝯclō, Coitati vel vniuerſitati hoīm etiā licitū est in ſe/ſeu i ꝑsona sua intrālitiue z trālitiue capta cōſtituere alteri redditū rei vtilis. Et etiaz alit̄ ꝫ pōt q̄ posſit ꝑsona ſingl'aris. Prīa ꝑs ꝑbat tripl̄r. Prīo, q2 ꝑsone ſingl'ari licitū est, igit̄ etiā coitati, tz ꝺña. q2 nō videť maior rō de vno q̄ de alio. Scōo ſic, nā coitas nō est ni ſi ſingl'e ſingl'ares ꝑsone/vl̄ mlte ex eis repr̄ sentātes reliq̄s/gerēteſq; vices reliq̄z singulariū ꝑſonaz q̄ ptātem ſuā trālſtulerūt in illas q̄ vocanť coitas. Et intelligit̄ de coitate ſiue ſit eccl'iaſtica/ſiue ꝓphana, z de eccl'iaſtica ſiue ſit ſecl'aris. vt collegiū canonicoz, ſeculariū/vl̄ doctoz, vl̄is ſtudij/ſiue mōaſterialis. vt monachoz coitas, z ꝓphana: ſiue ſit coitas regni/ſiue ciuitatis/ſiue ville: et hmōi. Tertio ſic rōes ꝓbātes hoc licere ſingulari: eq̄ ꝓbant ꝫ de coitate: tam reſpectu ꝑſonaz coitatis intrālitiue/q̄z transitiue capiaz, ſic em̄ hec ſingl'aris ꝑſona, ſ, A: pōt ex ſuis laborib⁹ ꝑſonalib⁹ ſine ꝓdīs vltra oēs expēſas ſibi z ſuis nēarias: reſiduare tantā mensurā rei vtilis annuati: z ius ꝓcipiendi illā mensurā aſſignare ipi B: ita oēs de illa coitate de q̄ ē A: pñt ſilr reſiduare: z ꝑ ꝓnīs aſſignare illō ius ꝓcipiēdi ipi B. Scōa ꝑs ꝓbat: q2 ī ꝑsona ſingl'ari ñ pōt ꝓſtitui reddi tus ꝑpetu⁹: vt ꝫ loq̄mur ō ꝑpetuitate: q̄ ſcz deriuať ad posteros vſq; i finē mūdi: vel nata ē ſic deriuari: q2 nec ipa ꝑſona ſingl'ar; ē ſic ꝑpetuo nata ſubſiſtere z fructificare: ſeu vtilitates ꝓportare. Sz in cōitate pt ꝓſtitui reddit⁹ ꝑpetu⁹: ſic z i ꝑdīs: q2 ſic ꝑdia nata ſūt durare z fruct⁹ ꝓportare ꝑpetuo: ſic etiā dabil̄ē cōitas z vniuerſitas hoīm: q̄ ſic nata ē ꝑpetuo durare: z ſi ñ ſm ꝑſonas easdē i nūero ꝑpetuo māſuras i illa: tñ ſm ꝑſonas ſibi ꝓtinue ſuccedētes i illa: q̄ mō dicimus/ neccaz durare i ꝑpetuū: lz ñ ſm easdez ꝑtes aque i nūero māſuras: in eo tñ ſibi ſuccedētes i eodē alueo: īmo nec ꝑdia q̄ ſt̄ īmobilia manēt ꝓtinue eadē nūero ſimplr̄/ſic ꝙ ꝑpetuo retineant easdē partes i nūero: q2 ibi fit q̄ſi ꝓtinua corruptio z gnātio i eoz partib⁹. Nec obſtat ꝙ aliqñ ꝓtingit tl'es cōitates deſtrui, puta: q2 terra illa ſubuertiť cū habitatoribus: vt i pentapoli ꝓtigit: aut oino deperiri/z i ſuiture redigi, q2 ꝫ idē aliqñ ꝓtingit ꝑdīs/q̄ ꝑ alluionē/aliqñ pereūt in pre vl̄ totalr: ita ꝙ ex eis fit alue⁹ fluminis: tūc ei ſic perit i toto vl̄ i parte reddit⁹ i ꝑdīs illis ꝓſtitut⁹, ita etiā perit reddit⁹ olim ꝓſtitutus in cōmunitate ꝑdicta: nūc ſic pereunte.

¶ Queſtio. LXXV.

Vtrū conſtitutio reddit⁹ ꝓcipiēdi de re vl̄ ꝑſona ꝓſtituēt; ꝺpraueť ꝑ ꝫ/ꝙ ille reddit⁹ ē pecuniari⁹: z ñ redditus fructuari⁹ ſeu rei vtil⁹: vt res vtilis ſeu fruct⁹ diſtiguiť a pecunia.

Cōcluſio ē/ꝙ ñ ꝺpraueť per ꝫ, ꝓbat ſeptēpl̄r. Prīo ſic, q2 ſi per ꝫ ꝺpraueť: maxīe q2 illa res vl̄ perſona in q̄ ꝓſtituiť: ñ ē nata i portare pecuniā ꝓcipiendā vt ager/vinea/hort⁹/ptū: z hmōi, q̄ i portāt tm̄ fruct⁹/ñ āt pecuniā, z ſilr perſona ñ i portat: niſi labores z operas: ñ āt pecuniā. Natura em̄ vt ager nō ē ꝓncipiū rerū artificialiū: de q̄z nūero ē pecunia: ſz ars. Sz aſſūptū ē falſū, q2 tā res q̄z ꝑſona hois nata ē i portare pecuniā: q2 nata ē i portare fructus ſeu res vtiles: vt res vtil⁹ vl̄ fruct⁹ diſtiguiť a pecunia, igit̄ ēt pecuniā, tz ꝺña, q2 pecunia adeo eq̄alet fructib⁹: ꝙ cōit z q̄ſi ſp: ſtatim vno habito: posſit alter⁹ hz̄i, z ēt ad ō ꝙ vnū ſortiť nomē alteri⁹. Nā ois res vtil⁹ pōt aliq̄ mō vocari pecunia, z ecōtra, ꝓmū pz ꝑ Aug.

z bī.j.q.lū.in.c.totū.vbi dr.Totū q̄cq̄d homines habēt ī cra: q̄z dñi sīt: pecunia vocaf. scđm pbaf. qz vēditio z emptio ñ fiūt: nisi p pecunia: z tñ Sct⁹ q̄ aliq̄d cōmutaf p fructu vl re vtili. dr aliq̄n emptio z vēditio: vt cum q̄s spuale dat p fructu vl re vtili: dr vēdidisse spuale: z alī⁹ dr emisse: qz vterq; cōmisit simoniā/z simonia ē emptio vl vēditio/vl spiritual p tpali. Wō ō eq̄lentib⁹ ē idē iudiciū. Scđo sic. qz ℞m aduersarios si reddit⁹ ē fructuari⁹: ei⁹ ꝓstitutio ñ dep̄uaf rōne illī⁹ reddit⁹. Ꝑono igit/q ꝓstitutiōe illī⁹ facta dicat: A ꝓstituēs ad B cui ꝓstituit: paratꝰ sū sp fructꝰ reddituales ꝓstitutos colligere z distrahere p pcio/z tibi loco eoꝝ dare pecuniā tātā q̄ntā valet fructꝰ. vel ecōtra. B ad A ꝓstituentē dicat. magʒ vellē sp ō certo p illʼ redditualib⁹ fructib⁹ hīe pecuniaz eq̄alētē: cur ñ posset A: q̄ pr⁹ in reb⁹ ipi B assīgnerat ius pcipiēdi fructꝰ/loco illī⁹ iurʒ sibi assīgnare ius pecūlā pcipiēdi a se: z ipe A retraheret ad se ius pcipiēdi illos fructꝰ. z sic faceret cū B: q̄si z iplicite Sctū pmutatiōis. q̄ ēt a p̄ncipio sibi licuit assīgre ei redditū pecuniarū. Sctū pmutatiōis. q̄ ēt a p̄ncipio sibi licuit assīgre ei redditū pecūiariū.

Tertio sic. Res vt dīstinguīt ꝺ psonā: ēt ñ est nata fructificare/nisi accedēte industria hoīs saltē vt i plimū. vt ptz in agris/vineis: adeo q mlti fructꝰ pdiales/fm iurīstas vocanf nō nāles: ſz industriales. q̄si natura eos ñ pducat: ſz industria. qō vez ē sic/q ibi industria mltū opaf. z sine ea natura valde parū pficerʒ. sic sūt blada: q̄ p culturaz gnānf. sed fructꝰ arboꝝ: vt poma: z hmōi: dicunf nāles fructꝰ. z gnālit illa q̄ ex ḡnis decidētib⁹ metrenascūf. vñ z tles res q̄ sine cultura nascūf vocat scīptura sacra ve. test. res q̄ sponte nascunf ō humo. vt ptz Leuit. xxv. z. lij. Reg. xix. z Esa. xxxvij. Jgif si licitū ē alcī ꝓstituer redditū fructuariū: ñ obstante/q illi fructꝰ ex industria hoīs tanꝯ ex cā ptiali pcesserūt: cur ñ ēt posset q̄s eidē ꝓstituere redditū pecunie/quā hō ēt ex industria pcurauit/vl pcurare pōt ō fructib⁹. Quarto sic. Domus ñ fructificat/nisi mediāte industria hoīs vtētis domo. vt si habeo domū aptā ad exercēdū ī ea mercatiōes: eo q ē bñ situata ad forū. z loco tibi eā annuati p. x: floze. dr q illi x. floz. sūt fructꝰ q̄s ipoꝛtat dom⁹ tibi cui loco: eo q ob ei⁹ ꝛgruū sitū potes mltipl⁹ exercere negociatiōes: z sic lucrari mlta. z etiā illi dicunt fructꝰ q̄s dom⁹ mihi ipoꝛtat. z tñ ꝓstat/q si in ecclīā starem ibi/nihil ipoꝛtaret si ñ locarē eā alicui. neq; ēt tibi q̄d ipoꝛtaret: nisi ea vterer. vñ se hz q̄si pure passiue. z solū vt cā sine q̄ ñ i sua fructificatiōe z industria videf eē q̄si tota cā actiua illī⁹ vtilitatis q̄ puenit ex domo. Ultī ēt dom⁹ nō ē natura: sz res artificial/q nō pl⁹ germinat q̄z pecunia/q etiā ē res artificiaf. Wō ℞m aduersarios licitū ē i domo ꝓstituere redditū. qz ille reddit⁹ est fructuari⁹. cur ḡ nō liceret i re vel psona ꝓstituere redditū pecūiariū/vbi ille pecunie vl res reddituales nō nāliť: sz industrie aliť pducūt vel acq̄runf. Nā sic se hz hō ad domū accedēte vl cōcurrēte industria. ita se hz hō ad mercē z pecuniā mercatiuā: vel ad seipm habēte illā: ꝺcurrēte iduſtria. Et per ꝺñs sic domus nō nisi accedēte industria hominis ea vtētis: pfert hoī vtilitatē. z cōmoditatē. z nihilomin⁹ sup ea/vl in ea p̄t cōstitui alcī ius vel reddit⁹: vel ius pcipiēdi illaf vtilitates. ita ēt psona hoīs z merx/z pecunia mercatorʒ sil accepta: licz ñ proferant hoī vtilitatē. scz lucrū nisi mediāte industria. tñ nihilomin⁹ deberet ipe mercator posse in psona sua habēte illa scz p̄dictā industriā et mercē ac pecuniā mercatiuā: q̄ pōt q̄d lucrari ꝓstituere alcī redditū: volēdo illū altū hīe ius in pte illī⁹ lucri puenibil'de opis z industria psone sue. Preterea q pecunia possit aliq̄ mō dici fructificartiua: posset deduci exilo fundamēto q̄ ponit modus saluādi ꝺctū societatʒ ī pecunia: vbi vn⁹ tm̄ ponit pecuniā: alt tm̄ opam: vbi ponēs pecuniā dr virtualit ipi ponēti opaz p refusiōe operarū: z recōpensaz eaz ei cōlcare interusoziū pecūle sue: qō ñ ē nisi ipa cōmoditas pecūle. i q̄mō p̄tendit/q pecunia ē ipoꝛtatiua cuiusdā fructus. De B tac tū fuit aliq̄d. s. q. xxxiij. in examine scđe rōnis. z amplī⁹ dicef infra tractatu sexto. Quito sic. Si ppt B q agere nō fructificat vl germīat pecuniā: ſz tm̄ bladum: z hmōi. Jō sup ipo ñ posset ꝓstitui redditus pecuniarī⁹: ſz solū fructuari⁹: tūc sup domo ēt ñ posset pecuniari⁹ reddit⁹ ꝓstitui. qz etiā dom⁹ ñ germinat pecuniā. ꝺñs ā at est falsuz. qz tūc ēt nō posset i de recipi pecunia p locatiōe. Immo nec fructuari⁹ redditus possit ibi ꝓstitui. qz ēt ñ germinat fructū cū sit res artificiaf. Et sīl mō posset argui/q ñ possz q̄s redditū tritici ꝓstituere sup agro ad vitā alterī⁹ vl ꝑpetuo: si i illo agro ñ eēt q̄s p illō

tps vl ꝑpetuo seminatur⁹/nisi silīginē vl leguīia. vl saltē si ñ eēt oī āno ibi seminatur⁹ triticū: ſz aliq̄n aliud gen⁹. ꝺñs est incōuenies z manifeste oppositū dicerē a q̄libz: eo q ager sup q̄ cōstituit reddit⁹ triticī: non oī anno seminaf triticū vel ipoꝛtat triticū: q̄m aliq̄to anno q̄escit ab oīmi frumēto. sic etiā ꝑm vererē legē sp septīo anno debebat q̄libz ager vel vinea q̄escere a cultura. Jtē etiā nō oīmi anno q̄ colīf z seminaf: seminaf vno genere: ſz diuersis. Septō sic. Decima psonal ad quā negociatoꝛ tenef in loco vbi decime psonales sūt ī p̄cepto z ꝙsuetudīe: est redditus pecuniari⁹: z tñ illī⁹ decime ꝓstitutio ē licita. igif. Ualoꝛ pbaf. qz eccl'ia hz ius pcipiendi ab illo negociatoꝛe decimā ptē lucri: q̄ sibi ex negociatiōe puenit. mō illō lucrū est pecunia. igif ecclesia hz ius pcipiendi pecuniā ab illo: z p ꝺñs redditū pecuniariuz. Ulnoꝛ pbaf. qz si illī⁹ cōstitutio nō ēet licita: tūc talis negociatoꝛ nō teneref ad eā: nec eccl'ia licite ei imposuiſſz. q̄ vtrūq; ē falsū: z ꝺ dispositiōnē iuris canonici. vt ptz de decimis. i c. ad apl'ice. z. c. nō ē. z. c. ex trāsmissa. Et eodē mō posset argui ō ꝑcuratōe. Et cōfirmaf. Nā Hec. x. fideles ꝓstituerūt etiā sup psonis suis redditū annuū ad tēplī necessitates. s. tertiā ptē sicli. z B licite fecerunt vt ibidē patz. z tñ ille reddit⁹ fuit pecuniarius. igif. Septīo sic. Pecunia fm aliq̄s nō est nisi ipm metallū monetatū. s. aurū vl argentū: ita q figura monetalis imꝑssa ipi metallo nō est q̄d distinctū a metallo figurato. fm aliōs aurē ē q̄d distinctū ab eo. Si det ꝑmū: tē arguif sic. Si A ꝓstituit ipi B. reddītū pcipiēdi annuati ab eo duas marcas argenti non monetati. puta q A hz terrā z montana/in q̄b⁹ fūt argentifodine et hmōi. ex q̄bus ipe solet mlta colligere: tūc ille reddit⁹ ē licit⁹. qz est fructuari⁹: sic et si ꝓstituisset ei redditū pcipiēdi fenū ex p̄ratz suis. vel poma ex arboꝝ: fructuariū. aūt ñ ꝺcēnat aduersarī⁹. igif etiā si ꝓstituat sibi redditum pcipiēdi annuati tātundē ī pecunia argētea/ ēt erit licit⁹. Tenet ꝙseq̄ntia. qz ille duemarce argenti nihil noui acq̄rūt q̄ q monetāf tur. ideo si ius eas pcipiēdi est licite cōstitutū: tūc etiā ius eas pcipiēdi mōetatas erit licitū. Si aūt illa monetatio aliq̄d superaddit vt alij dcūt (z ꝑitas ē) tñ illa figura quaz supaddit nō ē tale q̄d: qō possit ob hoc facere illicitā ꝓstitutionē p̄dictā: imo potī⁹ magis licitā. qz p B q monetāf ille due marce: tūc insigniunf testimonio p̄ncipis attestāf: q illud argentū est verū argentū in substantia. z q est tantū dē in q̄ntitate. z sic ō alīs.

¶ Questio. LXXVI.

Utrum ad hoc q ꝺ cō

stitutio reddit⁹ siue fructuarij siue pecuniarij ñ dep̄uef p circūstantiā: q̄ mō. sic q cōstituēs scz A: nō peccet in mō ꝓstituendi eū alteri scz B: req̄rant sequentes q̄rtuoz modi.

Prim⁹: q ñ fiat illa ꝓstitutio p pcio seu pecunia: sic q illa ꝓstitutio sit vēditio. z p̄sertim q̄ reddit⁹ ē pecuniari⁹. Immo oporteat q fiat ꝺctu q̄tuito: sic q reddit⁹ saltē pecuniarius/q̄tis trāsferaf ꝺ A in B. Et q si trāsferaf p vēditionē: reddaf ista ꝓstitutio seu trāslatio ipi ꝓstituēti illicita. Scđs: q ēt si fiat licite p pcio: q tñ nō fiat cum pacto redimēdi: qō pactū ex pte vendētis vocaf facultas redimēdi. ita q req̄raf q A nō reseruet sibi ptārē redimēdi illū redditū. qō pactum alīs vocaf ex pte B emētis: pactū vl obligatio retrouēdēdi/z ēt reuendēdi ipi A: ita q si fieret vēditio cū illo pacto ꝓstitutio eēt illicita. Tertī⁹: ēt si fiat sine pacto redimēdi q A ob B: q ñ reseruat sibi illā facultatē redimēdi/nō vendat eū carius ipi B: q̄ si sibi reseruasſz illā facultatē redimēdi. ita q si carī⁹ vēderet ꝓstitutio illa eēt illicita. Quartus: q ñ fiat cū pacto adiectiōis pene: sic q peccet/si obliget se ipi B ad penā: si ñ soluerit sibi redditū in t̄mino p̄fixo. Rūdēdū est

Prima ꝙclo. (p q̄ttuoꝛ ꝙclones. Prim⁹ mod⁹ nō req̄rit. pbaf dupl'r. Prio sic. Wag; videreť tal' mod⁹ req̄rī ex pte B: ī recipiēdo illū redditū. s. q ñ recipet eū p pcio scz emēdo. z p̄sertī q̄ redditus ē pecuniari⁹: q̄ q illē mod⁹ req̄raf ex pte A. z tñ B nō req̄rit ex pte B. igif min⁹ req̄rī tur B ī A. Ualoꝛ pbaf. qz si aliq̄s act⁹ non ḡtuit⁹ ex pte ipi⁹ A. vl B eēt illicit⁹. B esset: qz eēt ibi mutuatio vsuraria: eo q dānantes reddit⁹ pecuniarios emptos vl vēditos: nō eos dānabāt. qz (vt dicebāt) ille q̄ emit/dando pecuniā p modū z noīe p̄cij p redditu: a pte rei ꝺe mutuauit illam pecuniaz et q̄ sibi ꝓstituit redditū sīue fructuariū sīue pecuniarū. z ab eodē vult recipe annuati certā pecuniā vl fructū. ēt tāto rpe q illa pecunia vl fructꝰ annuati recipiēdi creſcēt vltra sortē. īmo aliq̄n ēt recipiet sortem p̄ter fructꝰ me-

dio tpe ꝓceptos, vt qñ fuit ꝛdimibil' reddit⁹ ⁊ sic ponebāt ex pte recipiēt⁊ redditū eē mu-
tuatōez vsurariā, ⁊ q ꝺstituēs vl' vēdēs red-
ditū sub noīe vēditiōis/recipiendo ꝑciū ni-
hil faceret i re: nisi q recipet mutuū sub vsu-
ris ⁊ solueret vsuras: qō tñ ñ ē idistricte ma-
lū, vt patuit, q, xl viij, igit'. Maior ē ꝑa. mior
patebit i, q, lxxix. Et iō cū ibidē hēbim⁹ pba
tū q B emēs talē ꝛdditū ab A: ꝺstituēre eū
sibi: ñ cōmittit mutuatōez vsurariā, nec alio
gñe pcī peccat, ꝓpt ℔ / q emit: vl' ꝑ pecunia
recipit talē redditū, hēbim⁹ ēt pbatū: q ꝺsti-
tuēs dādo eū ꝑ ꝑcio vl' vēdēdo eū ñ peccat.
Scō sic. Ille reddit⁹ si ē fructuari⁹ / ē res
tpal' seu ꝓpbana estīabil' ꝑcio: ⁊ stat q A cō-
stituat i re sua/cui⁹ rei sit dñs iure plenario:
sic q ñ ē ei trāslatio intēdicta in bonis suis:
ēt si simpl'r ea alienare vellet. Tūc arguit sic
Ipe A ꝑt illū redditū ꝺstituēr ipi B: q sup
pbatū ē, q, lxxij, q ꝺstitutio trāslatiua reddi
tus ē ex suo gñe licita. Mō ois ꝺstitutō trāsl
latiua/aut ē ꝛtuita aut ñ ꝛtuita. ⁊ stat q ꝑt
eū gr⁊ trāsferre i aliū, igit' ꝓcit eū i aliū trāsl
ferre ꝑ ꝑcio: ⁊ sic vēdere. ⁊z ꝺña, q: nihil vī si
bi obstare. Nō em̄ obstat spūalitas illi⁹ red
dit⁹ q̄si sit donabil'/ñ ät vēdibil', sic ē i spūa-
lib⁹: vl' eis ānexis, q: ℔ supposito q sit res pu
re ꝓpbana vl' tpal'. Et ꝺfirmat ꝺña, q: si ne-
get illa ꝺña: tūc eadē rōne idē A ñ posꝛ res
suas: i q̄b⁹ illū redditū ꝺstituit trāsferre i al-
terū/q̄ ad plenū dñiuz ⁊ totale ꝑ ꝑcio, ꝙa ℔
pl⁹ ē q̄ trāsferre solū redditū i ill' ꝺstitutū, q:
reddit⁹ ille ꝺtinet ꝛtual'r i dñio: sic vsufru-
ctus ꝺtinet i ꝓprietate: vl' dñio ꝛtual'r ⁊ cau
salit'. Et si i fructuario redditu sic ē: q ēt i pe
cuniario, ⁊z ꝺña, q: vlam pari passu ambu-
lār: vt pbaui i ꝑcedēti qōe, ita q vbi vn⁹ cō
stitui pōt: ibi ⁊ reliqu⁹, q: vnus alt'i eq̄alet:
ita q potēs se obligare ad vnū dādū: pōt in
bonū suū vl' alt'i ꝑ plicitā ꝓmutatiōez illuz
sibi refuare: ⁊ loco illi⁹ ei aliū assīgre. Ter
tio sic, q: reddit⁹ durās tm̄ ad certū tp̄s: vel
ēt ad incertū tp̄s, ſ, ad vitā hois: ē reddit⁹, et
tm̄ tal' (ēt ꝺ q̄ min⁹ videret) ꝑpt cōmutari ꝑ pe
cunia vl' vēdi, igit' m'to maꝛali⁹ reddit⁹, pu
ta ꝓpetu⁹: vel ali⁹ ꝺ q̄ maꝛ vī. Mior ꝑbat',
q: tal' reddit⁹ ēt si est eccl'iastic⁹, i, ꝑtinēs ad
eccl'iaz: ꝑt ꝑ pecunia cōmutari a ꝑlato: ēt si
ne solēnitate canōica, vt ꝓz i Cle. j. de re. ec
cle. ñ alie. ⁊ tm̄ min⁹ de illo vī. Prio, q: ē ec-
clesiastic⁹, ⁊ sic ē annex⁹ spūalib⁹. Scō: q:
bō a eccl'ie ñ dñt aliēari sine certa solēnitate.

Et ꝺ ℔ lati⁹ infra, q, lxxxj. Et si arguas. Ne-
mo ꝑt aliq̄d trāsferre i alīū: nil' ipe ꝑbeat
illō, ⁊z ꝺstituēs alt'i redditū: ñ ꝑbabet eū: alꝫ
ñ ꝺstitueret eū, igit'. Dōm: q q̄cūq; hz dñiū
directū: ⁊ ꝓprietatē alic⁹ rei, ita q nōdū abdi
cauit a se ius vtēdi ⁊ fruēdi illa: dando ſ, il-
lud alt'i hz ꝛtual'r redditū: eo q i tl'i dñio in-
cludit' reddit⁹, sic vsus formal' ꝛtual'r ꝺtieki
causalit'. Ūñ ēt habēs causalē vsum rei ñ hz
formalē vsū ei⁹: nisi ꝛtual'r, ⁊ tm̄ trāsfert forꝫ
malē vsū i aliū, sic sol trāsfert calorē i hec ise
riora: nec hz eū nisi ꝛtual'r. Et si iterū argu-
as, g̃ vēditor ñ trāsfert idē i idiuiduo i emēn-
tē q̄ ipe ꝑbabuit, alꝫ cū reddit⁹ sit q̄ddam
accidēs: tam accidēs migraret ꝺ sbo i sbm.
Rñr: ñ opz q vēditor idē in idiuiduo trāsfe
rat i emētē q̄ ipe ꝑbabuit: maxie i icorpali-
bus: cuiusmōi st iura. Ūñ sufficit/q idē in
specie: imo ēt i reb⁹ corpalib⁹ ℔ suffic̄. Plā q̄ꝫ
uis res ipa corpal' eadē i idiuiduo: q̄ fuit vē
ditorꝫ efficiat emptorꝫ, tm̄ ñ illō idē dñiū in
idiuiduo/q̄d ꝑbabuit vēditor in rē illa: trā-
sit i ementē, ⁊z solū idē in specie, ⁊ ℔ suffic̄, sic
ignis ꝺi suū calorē trāsferre in aquā: ñ nisi
identitate specifica. Nec tñ ꝑt vēditor red
dit⁹ facere/q illa relatio q ꝺ reddit⁹, ſ, ius i
nascat ipi emptor: nisi accedēte ꝺsensu vtri
usq;. Nā etiā i reb⁹ corpalib⁹ ℔ sit q ille nō
trāseūt i dñiū alterī⁹: nisi illo alio sentiēte.

Secunda conclusio. Secundus modus etiam nō requi
ritur: ita q ꝺstitutio etiā si fiat cum pacto
nō ob hoc deꝛauat', ꝓbatur, q: talis mo-
dus magis videretur requiri ex parte emen
tis eum: q̄ ex parte vendentis: ⁊ tm̄ non re-
quirit' ex parte ementis, igit' nec ex pte ven-
dentis. Maior ꝑbat', q: illi quibus illud pa
ctum videret illicituz: hoc ideo dicerent: q:
crederēt/q ipe B soluendo ꝑciū ipi A, pro
redditu noie emptiōis: in re non emat: ⁊z q
mutuet illud ꝑciū ipsi A: expectando ab eo
dem A recipe annuā pensionez redditualez
tanto tpe donec A sibi soluat sortem. Mō
si: etiā esset ibi mutuū ex pte B: ementis redi
tū, illud pactū non esset illicitū. vel saltem
esset min⁹ illicitū ex pte A cōstituentis red
ditum seu mutuū recipientis, q: etiam accipi
ens mutuū ab vsurario sub vsuris pōt illō
pactū adiūcere/q̄ hēat facultatē se liberādi
a pensione vsuraria, ⁊ ℔ non min⁹ ei licet q̄
vsurario liceat: ⁊ illam facultatem ei conce-
dere, vt patuit in q, xlvij. Scō sic, q: rem

ipaz sup quā A ꝺstituit redidtū pecuniariū
posset totaliter vēdere ipi B: cū tali pacto redi
mendi, igit' etiā illū redditū ibi ꝺstitutū. Te
net ꝺña, vt ꝑus in scōa rōe ꝑcedēt⁊ ꝺcl'onis
Añs ꝓbat', q: ēt si ille idē A: mutuo sub vsu
ris ānuis accepiss⁊ pecuniā ꝑdictā a B: quā
nūc noie ꝑciī accipit ab eodē: ⁊ ꝑ illo ipigne
rasset ꝑdia sua ꝑdicta/ñ peccasset, ⁊ tñ i tali
casu ipe A: ēt hꝛet ius repetēdi pign⁹/facta
solone sort⁊: q: ℔ est ꝺ natura ꝛtract⁹ pigne
ratiū, igit' ēt ꝑdict⁹ A cōstituēs redditū an
nuū in ꝑdict⁊ ꝑdijs: si refuauit ius illū redi-
ditū ad se trahēdi: q ℔ q restituit el ꝑciū: nō
peccabit ob ℔ ad pactū adiectū: q: i ꝑdicto
ꝛtractu magꝫ videret ꝓfari pctm̄: qñ ibi int⁊
ueniret mutuū / q̄ quādo nullū interuenit.

Tertia ꝺcl'o. Terti⁹ mod⁹ etiā nō re-
q̄rit'. Probat'. Licitū ē ipi B
emere illū redditū mior ꝑcio: ꝓpt hoc q A
vult sibi refuari facultatē redimēdi illū red-
ditū, vt patebit i, q, lxxxvij. Hoc ät nō est ni-
si q reddit⁹ illa facultate refuata circa eū/ē
minor⁊ valoꝛ, igit' sublata illa facultate/erit
maioris valoꝛ, igit' carius ꝓcit vēdi, ⁊ per
ꝺña nō est illicit⁹ mod⁹, ſ, q A cōstituēs ipi
B redditū sine pacto redimēdi: ob hoc euz
carius vendat.

Quarta ꝺcl'o. Quart⁹ mod⁹ ēt non
req̄rit'. Probat', magꝫ vide-
ret ille mod⁹ req̄ri ex pte B: q̄ ex pte A, ⁊ tm̄
ñ req̄rit' ex pte B, igit' nec ex pte A. Maio
ꝓbat', q: pena illa cedit i cōmodū ipi⁹ B: et
i cōmodū ipius A. Iō si q̄ ibi eēt iniustitia:
magꝫ videret ille peccare/q̄ iniuste ponere
penā alteri: q̄ ea iiuste ꝓpositā subtr⁊/vl' si:
būpliponere cogeret: eo q alit' nō posset ab
altero hr̄e auxiliū. Iniustū ei parti ñ est iniu-
stū: ⁊ iniustū agere, sic q̄ res suas cogit' dare
latronib⁹ eū inuadētib⁹/ non iniuste agit, q:
potius dicit' iniustū parti/ q̄ iniustū agere.

¶ Questio. LXXVII.

Ūtrū ad hoc q ꝺ sal-

tē nō ꝛtuita ꝺstitutio reddit⁹: siue fructua
rij/siue pecūiarij ñ deꝛuet ex pte circūstātie
qñ req̄rant⁊ seq̄ntes due ꝺditiones. Prima,
q ille reddit⁹ nō sit tpal': ⁊z ꝓpetu⁹, ita q si A
ꝺstitueret ꝑ viā vēditionis ipi B tpalē red-
ditū/peccaret ex ℔ ꝑcise q reddit⁹ est tpalis:
ita q si, ēēt ꝓpetu⁹/staret q ñ peccaret. Se-
cūda, q ēt dato q liceret sibi tpalē ꝺstituere
etiā ꝑ pecūia: tm̄ oꝛteret q ille esset tpalis ad

certū tp̄s, ſ, ad decēniū vl' hmōi, ⁊ ñ ad inde-
t̄minatū, vt puta ad vitā hois. Et ꝺ notāt
in titulo, nō ꝛtuita ꝺstitutio ⁊c, qz de ꝛtuita
nō est dubiū/q̄n illa nō deꝛuet ꝑ hoc q redꝺ
dit⁹ est tpalis, qz ꝺstat q posꝛ tibi ꝺnare
rē aliquā ad tp̄s. g̃ ēt redditū pciētēdi fruct⁹
illi⁹ rei ad tp̄s: ⁊z solū est difficultas de non

Prima ꝺcl'o. (Ꝛtuita: q̄ est vēditio,
Pria ꝺditio nō req̄rit'. Pro-
bat' sic, qz si talis reddit⁹ ꝺstitutio q̄ essꝫ ven
ditio/esset ipi A illicita: tūc eq̄ vl' magꝫ essꝫ
illicita ipi B: emēti vl' ꝓcurāti sibi vēdi eū,
ꝺñs est falsuz. vt patebit i q̄e, lxxx, vbi pba
bit' q licitum est alicui, vt puta ipi B emere
redditū: ēt non ꝓpetuū: ⁊z tpalē: ⁊ ℔ tā ad cer
tū/q̄ ad icertū tp̄s. Seq̄la ꝓbat', qz tenens
talē ꝺstitutionē tpalis redditus incerti, sꝛz vita
litꝫ esse illicitā: diceret hoc ex eo, qz A cōsti
tuens ideo ꝺstituit: qz intēdit min⁹ dare de
suo/q̄ accipe de alieno ab emptore: sperās
emptorē cito moꝛiturū. Uel si, ꝓter necessi
tatē habēdi pecuniā ab initio ꝺstituit: ⁊ nō
ꝓter spem q̄ credat B cito moꝛituruz, ⁊ sic
se plus ꝓcepturū de B: q̄ ei dederit: tamen
postea si ꝺtingit B citius moꝛi: gauꝺbit de
boc, ⁊ si nō citi⁹ moꝛit/tūc doler: imo aliq̄ū
optat A moꝛtem ipius B: vt sic cito libera

ref a reddituali pēssione: z sic lucrarer multū in illa venditiōe, Wodo tot/vl pla z mala ra pñt ꝓingere ex pte ipius B: qz ꝓtigit B: lō emere: qz spat se diu victurū, et sic se tot/ tātosqz fructꝰ recepturū: q ius illos recipiē di sit mlto pinguꝰ qz dignū fuerit pciū, z et dato qd initio ℔ nō ex illa radice faciat: tñ postea ꝓtingit q exoptet se tādiu viuere / q sit pceptur tm: q ius illos pcipiēdi sit pinguius/qz pciū p eo datū. Et si ꝓtingit eū ci tius mori: ꝓtingit eū dolere de morte ex illa radice auaritie: sed nō pcise ppt hoc q nō p cipit tātū/qtū bene cognōdisse potuisset qn titati pecū: sed ppt hoc q non plus pcepit/ qz qtitas pcū fm iustitiā cōmutatiuā exegisse potuisset: qz optabat se vltra illū valorem le uasse, z etiā ꝓtingit ipm B redditū sibi pcu rare ex inordinata sollicitudie ppriꝰ defectꝰ/ z diffidētia diuine pussionis, Scdo, qz si A peccaret: hoc eet ppt pdictā cām, s, sperā di z captandi mortē ipius B: aut desideriū modicū dādi emptori/a quo multū recepit, Wō hoc nō argueret illā ꝓstitutionē reddi tus eē illicitā ppt tpalitatē redditꝰ: iz ppt cu pliditatē auaritie ex q oriret illa vēditio, vel ppt dolorē de vita primi, vl pter captatio nem mortis q est in A: q nō est ipa ꝓstitutio redditꝰ tempalis: nec tpalitas illiꝰ redditꝰ, Wodo dcl tm loqt de illa ꝓditiōe ipiꝰ red ditus/ q est tpalitas, z dato q illa dispōeret aliq modo ad pdictā captationē pro tanto, qz nō esset captatio nata seq/qñ nō esset illa tpalitas in redditu: sed ppetuitas, tm ppt ℔ illa tpalitas nō erit illicita ꝓditio redditus, qz illa non est dans illā occasionē ipi A: sed A accipit illam ex sua malitia z cupiditate, De hoc latius patebit in qōne, lxxxj.

¶ Questio. LXXVIII.

Vtz alicui liceat vel le sibi ꝓstituī ab alio in reb alteriꝰ redditus alicuiꝰ rei vtilis seu fructuarij.

Solo qōis stat i duab ꝓpōnibꝫ: z tribꝫ dcl'onibꝫ, Attamē suppono ℔ oia q supposita fuerunt in lxxij, q. z specialr de duplici licito, s, ex gñe z circūstātia: z de pmissiue licito: et positiue

Prima suppō est q ꝓstitui (licito. accipit ℔ p pcedi/vl trāsferri vl assignari: nec illō est actus hūanus: sic tū ꝓsti tuere est actus hūanꝰ, vt ibidē patuit, z iō ñ q rimꝰ/si cōstitui sit licitū vel nō: sed velle ꝓstitui sibi est actus hūanus, iō q̄stio q̄rit

Secūda (an tale velle sit licitū. suppō. q̄stio etiā possz de alijs trib actib moueri, s, velle recipe: z recipi: z pcurare/vel acq̄rere, Ūñ recipe redditū ab alio est distinctū q̄d a ꝓstitui: qz ꝓstitui vl ei se ꝑtus q̄z recipe, nō em recipit reddit quem tu cōstituis mihi/nisi ꝑtus ille sit ꝓstitutus Itē qz cōstituere pcedit recipe, igit etiā ꝓsti tui, tenet ꝓntia, qz correlatiua, z p ons simꝫ natura sunt ꝓstituere z ꝓstitui, Silr pcura re eū sibi ꝓstitui/etiā distinguit a cōstitui/et a recipe, qz pcurare est ꝑtus vtroqz/tāqz dis positio ad vtrūqz, acq̄rere aūt pōt esse/ idez cū pcurare, s, qñ accipit pro actione pambu la/ad habendū vel possidendū redditū, Po test etiā esse idē cū recipe: qñ capit pro ipa in

Prima (ceptione habēdi dnium rel, dcl'o, Uelle sibi ꝓstitui redditū zc, vt in tit, ē actꝰ ex gñe licit, Probat sic, qñ volitio cadēs sup fcatū ℔ actiui/est li cita: etiā volitio fcati ℔ passiui eiusdē acti ui est licita: q̄uis nō ecōtra, vt si licitū est vel le amare deū vl proximū: vl videre hoc ob iectū: vel pcutere te: etiā est licitū velle deum amari/vl videri illud obiectū/ vel pcuti te, De hoc aūt q nō ecōtra opz ita esse pz insta tia, qz licite q̄s ꝑt velle occidi: z tm nō ꝑt q̄s velle occidere, Wodo velle actiuā ꝓstitutio nē illiꝰ redditꝰ (de q̄ in tit,) est licitū ex gñe, vt patuit q, lxxij, igit etiā velle passiuā ꝓstitu tionē, s, ꝓstitui illū redditū: etiā erit licitū ex gñe, z qō est licitū/est alicui licitū, Et hec, pz batio pcedit de illo velle in tit'o posito: pro ut hz pro obiecto ipam passiuaz ꝓstitutōem redditꝰ: iz put illō velle hꝫ ex obiecto ipm redditū ꝓstituendū vl ꝓstitutū/pcedit scda rō, Scdo igit sic pbat, qz si illud velle refe rat ad ipm redditū: tūc cadit sup obiectū si bi cōgruū, qz ille reddit nō est res indigna/ vl incōgrua ad appetendū: sic tū pctm est ℔ mō incōgruū ad tminandū actū volitōnis, nā rē illi alteri in q̄ est ille reddit cōstitue appetere: etiā quo ad plenū dñiū/ non est ex genere illicitū, igitur neqz redditū in illa cō stitutū vel constituibilē appetere/ est ex gñe illicitū, Tenet cōsequētia, quia appetendo primū appetit malus q̄d/ q̄ appetendo secū dum, immo appetēdo primū appetit scdm, Antecedēs pbat, qz tūc nunqz liceret in alio quo casu appetere illud, qō est falsuz, qz tūc neqz liceret alicui rē venalē alteri velle eme re: vl etiam paupi non liceret petere pro re

alteri p modū mutui/vl doni, Ūñ cū dicit Non occupiscas rē alienā: nō phibet appe titus rei aliene ex gñe: sed appetit rei aliene cū alio hūdi eā p vias illicitas/vl cū iniuria dñi rei, vt p furtū z rapinam, Tertio, qz ille reddit est res ꝓstituibil/vl trāsferibil in ali quē licite, als nemo posset eū actiue ꝓstitue re vl trāsferre in aliū, Igit etiā aliqs pōt lici te eū velle sibi ꝓstitui, Quarto sic, qz si illud velle siue referat ad ꝓstitui/siue ad redditū/ eēt ex gñe illicitū: tūc nunqz posset illud velle licite fieri, vt pz ex deductz q, lxxij, Cosequēns est falsuz, Cui falsitas ptz adducēdo ad oīa illa incōuenientia: ad q̄ ibidē fuit deductꝰ ille q̄ dicerer, q actiua cōstitutio ꝓdicti redditꝰ esset ex gñe illicita, Haz vbi velle fcatū ℔ passiui est illicitū, ibi ꝓnter etiā velle fcatuz ℔ actiui eiusdē passiui est illicitū, vt si illici tū est velle odire deū, illicitū etiam erit velle odire deū, Corollariū, Qōlibet illoz sequē tiū est licitū ex genere, s, velle recipe redditū, de q̄ in tit, z recipe euz z pcurare vl acq̄rere eū, Probat, qz ꝓstituī mihi redditū/iferr me recipe eū, capiendo sp redditū p iure pcipiē di/pēssiones/vl fructꝰ reddituales, igit si vl le recipe zc, eēt illicitū: etiā velle ꝓstitui eēt il licitū, Añs pbat, qz nō pōt mihi ꝓstitui/vl pcedi/vl in me trāsferri redditꝰ/nisi ego re cipiā redditū/vel saltem cōsentiā in recepti onē eius, sic nō ꝑt mihi donari aliq res/ ni si ego ꝓsentiā in eā recipiendā: loqndo saltē de ꝓcessione effectuali, Rō scdi, qz si quez actū hūanū volo licite: etiā eūdē licite ago, oppositū em ꝓntis infert oppositū añtis, iz recipe est actꝰ hūanus, z velle recipe est licitū igit etiā recipe, Rō tertij, qz qō licz reci pere: iz etiā pcurare vt recipiat illō/nisi red dat illicitū ppt vitiū psumptōnis, vt ꝓtingit in officio eccliastico curato: qō licitū est ali cui ad hoc vocato recipe in aliq casu, puta si est idoneꝰ z cōpellit, z tū in tali casu stat q nō liceret sibi illō pcurare, s, met p illo labo rando, eo q psumptiōis vitiū eēt psumēdo de se q eēt idoneꝰ vt solet dici: q̄uis non ne gandū sit q̄n etiā possit (z si rarꝰ) dari casus vbi etiā pcurare possz citra vitiū psumptio nis, de q̄ lari dixi in tract, de simonia, Dic aūt licz recipe redditū, vt patuit, igit licz eti am ipm pcurare: dūmodo ibi nō sit vitiū p̄ sumptiōis, mō ibi illō nō hz locū: qz aliquem hre redditū nō est res q excedat vires illius: q nō reqrit magꝫ scia aut sapia: aut aliō sin

gulare donū spūssancti: ad hoc q q̄s aliquez redditū sibi cōstituī recipiat vl possideat.

Secūda dcl'o, Uelle sibi ꝓstituī redditū, de q̄ in titulo/ est etiā licitū ex circūstātia, z hoc pmissiue, Probat, qz est actꝰ ex gñe licitꝰ/etiā positiue: vt patuit, z ē vestibil oīb circūstātijs debitis sibi cōgruentib, igit dcl'o ꝑa, iz ꝓntia ex diffinitiōe ac tus liciti ex circūstātia pmissiue, vt in qōne lxxij, Mino pbat, qz da oppositū tūc nūqz posset bñ fieri, cuiꝰ oppositū patebit in mul tis spēalib circūstatijs z casib, de q̄bꝫ in q̄ stiōibꝫ sequētibꝫ, in q̄bꝫ patebit: q nō tm vel le sibi ꝓstitui: sed etiā recipe, pcurare eū/est li citū, Scdo eadē mio patebit, qz da oppo sitū: tūc etiā nō erit ex gñe licitꝰ, qz sic nullū est genꝰ qō nō sit ℑhibile p debitas dñias: z nulla materia q̄ nō sit informabil debitz for mis, sic etiā si q̄s actus est ex gñe bonꝰ z licitus: debebit etiā posse vestiri debitz circūstā tijs, Corollariū, Uelle recipe: z recipe z pcurare redditū (de q̄ in tit,) etiā est pmissiue licitū ex circūstātia, pbat eadē pbatiōe q̄ pa sens dcl'o est pbata, qz ēt illa tria sit ex gñe li cita, vt pcedentis dcl'onis corollariū dixit.

Tertia dcl'o, Qñ pdictū velle, (de q̄ in tit,) vestit oīb circūstanti is debitis: q̄bꝫ natū est vestiri: tunc erit licitū ex circūstātia etiā positiue, z sic erit actus simplr bonꝰ bonitate morali: adeo q si vo lens sit in charitate: z ex ea velit: illud velle est ēt bonū bonitate meritoria, Prīa ps p bat, qz ad actū positiue licitū ex circūstātia: sufficit q sit licitꝰ ex gñe: z nō careat aliq de bita circūstātia, igit. Scda ps pbat, qz actꝰ moralr bonꝰ: si ex charitate fiat/est meritoꝛ rius, Corollariū, Idez dōm de alijs trib actib, s, velle recipe: z recipe: z pcurare, pba tur eodē mō sic dcl'o, Et si dicas, qñ cēsereꝫ pdictū velle vestitū oīb debitz circūstātijs: Rñr, qñ ibi ē ōbitū q̄s: q̄d: cui: cur: vbi: quō z qñ, Tūc ār est ibi debitū q̄s: qñ ille volēs ē talis, q dignꝰ est vt hēat redditꝰ, z sic viuat de redditibꝫ/z ēt capax, ppt pmū nō esset illa volitio licita: qñ volēs posset laboribꝫ suis se z suos nutrire: z cū hoc illud expediret rei publice: tūc em ille est indignꝰ redditibꝫ, ppt defectū scdi: illa volitio non esset licita / qñ volēs eēt fraꝫ mioꝛ, qz ille nō est capax reddi tuū: qz abdicauit eos a se p vorū regule scti Frācisci: q̄ in se ꝓtinet nō hre redditꝰ, vt ptz in Cle, exiui, de ꝛbo, signi, Tūc ār est ibi de

bitū ꝙd: qñ ille reddit⁹ quē ꝗs vult/ē debit⁹ z de hoc patebit qñ dicet an acq̄sitio/z nota tim illa q̄ est ꝓ emptionē reddit⁹ deꝑuet ꝓ ℔ q̄ ille reddit⁹ est fructuari⁹: vl̄ ꝓ hoc q̄ ē pecuniari⁹. Debitū ā̄t seu ꝯgruū cui est ibi: qñ est ibi ꝯgruū ꝗs: eo q̄ ī casu illi⁹ q̄nis coincidūt circūstantia ꝗs velit: z cui velit: eo q̄ ℔ volēs ꝓstitui redditū vult illū sibi ꝓstitui. Congruū aūt cur est ibi, qñ ipe volēs cōstitui sibi redditū: vult illū ꝓstitui sibi ex aliq̄ ille ꝗ cā̄ finalitū: q̄ sē ꝯgruētes ipi actiue ꝓstitutioni, put patuit q. lxxiij. ꝯclone ꝑma. nō aūt ꝓpt cām trie ꝯclonis, eiusdē q̄nis: eo q̄ q̄uis illa possit esse cōgrua cā final': ꝓpt quā ꝗs constituit alteri redditū, vt ibidē patuit, tñ illi alteri nō erit licitū velle illū redditū sibi ꝓstitui ꝑcise ꝓpt illam cām, q̄ q̄uis liceat mihi tibi ꝗd ipendere ad ꝑseruandū te a malozib⁹ malis: q̄ tñ nō esses incursur⁹/ nisi ꝓ ꝑa spōte: q̄ si nō ees incursur⁹/ non mihi liceret illa tibi ipēdere: nō ꝓpt hoc licitū est tibi illa tibi velle ipendi. q: cā cur illa velles tibi ipendi/ eēt a te ꝑseruādū a malozi malo: qđ tñ in tua ptāte est vitare, z sic cessat rō in te. q̄ illo alio subfuit: q: ali⁹ trñ sub ꝯditiōe quā in sua ptāte non hz/ impēdit: z tō ꝯcusat, tu aūt habes illā ꝯditionē ī tua ptāte facīedo: ꝙd in te est: z debes eā facere extare, tō nō facīedo eā extare/ peccab, ꝑsequēdo absolute illud qđ tibi ali⁹ trñ sub ꝯditione, ſ, volendo a maloz malo te cohibere/ ipendere potuit. Et qđ dictū est ꝙ frat̄ib⁹ minoz̄ib⁹ nō lz hr̄e reddit⁹ / dz itelligi sub distinctiōe quā ponit Cardinal' post Fridericū in Cle. exi. ui. ꝙ aut annu⁹ reddit⁹ relinq̄t ad certū vsuz dīni cult⁹: puta vinū ꝑ sacrificio, frumentū ꝑ hostiꝫ, z tūc ꝯuētus est capax. Aut redditus deputat' victui z vestitui, vel indistincte relinq̄t/ z ad modicū tps: z ꝯuētus est capax qz vr̄ vnū legatū / cui⁹ ſūma est diuisa q̄ ad sol'onem, nec ꝑ hoc rollik̄ mēdicitas: sed subleuat. Aut relinq̄t ad tps nō modicū: z non valet, qz tūc ꝯputat' inē īmobilia, z ad tps nō modicū dicīt decenniū/ vl̄ vltra, vt notatur in Cle. j. de re. eccle. non alie.

¶ Questio. LXXIX.

Vtruz emptio redditus sit licita: z ℔ nō tm̄ fructuariꝰ: sed etiā pecuniariꝰ. z ℔ siue ille sit ꝓstitut⁹ in reb⁹/ siue ī ꝑsona ei⁹: z siue in ꝑsona vēditoris / siue in alia ꝑsona, z siue sit de nouo ꝓstitut⁹ / siue ñ de nouo ꝓstitutus. z siue sit cert⁹/ siue incertus: Sol'o qōnis stat ī duab⁹ suppōnib⁹: z de

Prima suppō, Que (cem ꝯclonib⁹, stio q̄rit ꝓj, Primū an emptō reddit⁹ sit licita: z illa ꝑs nō distinguit ꝗs z q̄lis sit ille reddit⁹. Sz ℔ distinguit ꝑ scdaz ptē qōnis. Et hz se illa ꝑs qōis ad ꝑcedentē qōnē: sīc qō de circūstātia mōi/ Quanda circa actū ꝑcedēz qōnis. Hā ex q̄ in ℔: ꝙ vult ꝗs sibi ꝓstitui redditū/ req̄rit ꝯgrua circumstantia mōi. ſ. q̄ mō cōstitui velit sibi eū: z inter modos ꝓstituēdi est vn⁹ mod⁹ cōstituendi ꝑ emptionē. Jō q̄rit an emptio redditus quē ꝗs sibi vult ꝓstitui/ licita sit. qz si sic: tūc velle sibi cōstitui ꝑ emptōez est act⁹ iam licitus ex ꝑte circūstātie q̄ mō. Jn alijs ꝓtib⁹ q̄rit qō, an illa emptio redit⁹ maneat licita: et nō deꝑuet ꝑ hoc ꝙ obiecto illi⁹ emptōis, ſ, reddit⁹: accedit tal' vel tal' ꝯditio, put varie ad ꝑcedētē: ℔ mō. Qz ex q̄ emptio ēt est act⁹ cui⁹ obiectū est reddit⁹, z tō hīto ꝙ emptio reddit⁹ sit licita ex gñe: nōdū hr̄ q̄le debeat eē illud obiectū: vt act⁹ maneat licit⁹ ex ꝑte circūstātie q̄d, ſ, an opteat ꝙ ille redditus sit fructuari⁹, ita ꝙ si eēt pecuniari⁹/ eēt emptō illicita, vl̄ an ñ referat: ꝗs vl̄ q̄lis sit ille reddit⁹. Hā q̄uis ex ꝑcedēti q̄one habeat ꝙ reddit⁹ ēt q̄liscūq̄: est cōgruū obiectū volitōis: tñ nōdū hr̄ an ille idē reddit⁹ q̄liscūq̄/ sit obiectū ꝯgruū illi⁹ actus, ſ, emptiōis: eo q̄ lōge differūt illi duo act⁹, ſ, volitio z emptio, eo ꝙ licitū est mihi velle aliq̄ ꝑcedi: q̄ nō est mihi licitū emere, vt ꝑz in sacris z alijs. Et scda ꝑs qōnis duplicē tangit redditū: eo ꝙ est maloz difficultas de vno q̄ de alio. Flaz dato ꝙ ñ eēt bñda dzñia ītē eos: q̄ ad actuā ꝓstitutionē: q̄n sīc ℔ vnū ꝓstituere/ sic z reliquū, put patuit q. lxxv. Tū q̄ ad actū emptionis videri posset esse longa dzñia, adeo ꝙ liceret vnū illoz emere, ſ, fructuariū/ z nōre liquū, ſ, pecuniariū: eo ꝙ emptio non fit nisi ꝑ preciꝫ/ seu pecunia. Et sic videt ꝙ emptio non possit fieri respectu pecunie/ vl̄ reddit⁹ pecuniariꝰ, qz tam emptū/ q̄ illud q̄ emit/ vl̄ deret esse pecunia. Secus de fructuario, quia ibi distinguunt ꝑcium z merx: talit: ꝙ nō vtrūq̄ dicit/ vl̄ est pecunia. Tertio quērit an illa emptio redditus siue pecuniariꝰ/ siue fructuariꝰ deprauet per hoc ꝙ ille redditus est cōstitutus in ꝑsona / quasi solū tunc sit emibilis licite / quando est cōstitutus in

reb⁹. Et hec ꝑs nō fuit resoluta ī ꝑcedētib⁹ q̄stionib⁹. qz q̄uis habitū sit ꝙ liceat ꝓstituere: siue in reb⁹/ siue in ꝑsona: tñ ꝓstitutionē ꝓtigit fieri varijs mōis. ſ. ꝑ gratuitā viā vl̄ ꝓtractū. ſ. ꝑ donationē: z etiā ꝑ viam nō ḡtuitā. ꝓtingit em aliquē cōparare seu acq̄rere sibi redditū ꝑ ꝓtractū ꝑmutationis: dando aliq̄d ꝑdiū alteri ꝑ redditu ī alio ꝑdio fundato. Jtē ꝑ ꝓtractū inoiatū. vt cuz ꝗs facit ꝗd alteri. puta laborat sibi in vinea q̄us ali⁹ sibi ꝓstituat redditū annuū sibi ad vitā: vl̄ sibi z suis heredib⁹ de illa vel alia vinea/ vel alio ꝑdio. z ille est ꝯctus innoiatus. facio si des. Tertio ꝑ ꝓcessionē emphiteoticā. puta ꝓcedo tibi ꝑdiū meū: vt illud meliozes: z mihi annuari des aliq̄d ex eo. Quarto ꝑ ꝓcessionē feudalē. Quinto ꝑ ℣ctū mutui. vt si mutuo tibi reuocabil'r vt mihi post certū tps restituas sortē. z ínt'im mihi assignes annuū redditū. Sexto ꝑ ℣ctū venditionis z emptiōis. Jlle aūt vie sē adeo diuerse: q̄ vna pōt esse licita sine alia. z aliq̄ docē. vna viā approbauer̄t/ z aliā nō. vt patebit ī Ben. gandeñ. Jnē illas vias tñ suppositas ꝑma tāq̄ nota: q̄rendū ē ꝑmo de via emptionis. Uñ nondū ꝑtz an sīc licitū ē ꝓstituere z velle ꝓstitui redditū illū vel illū in reb⁹, an ēt sīc liceat illū velle hr̄e ꝑ viā emptōis: non distinguēdo an sit in reb⁹ vl̄ ī ꝑsona ꝓstitut⁹. Jta ꝯsulter de alijs ꝑtib⁹ q̄stionis diceret.

Scda suppō, Ex q̄ illa q̄stio z sequētes erūt ꝑcāl'r ō deꝫminata via z mō recipiēdi z acq̄rendi redditū. ſ. ꝑ emptionē, lō opz aliq̄ ꝑmittere ꝯcernētia ℣ctū emptōis z vēditionis: suppositz tñ ill' q̄ tactat ſt. q. xvj. z. xvij. z. lxx. dimissa multiplici allegatiōe iurīū ad ℔. qm̄ iuris spiritis loca illa nota sūt: certis aūt q̄b⁹ ígta sūt/ parū ꝑdest ígtorū allegatio. Supponit igit̄ ꝙ ea q̄ ꝯcurrūt ad aliquē ℣ctū sē triplicia. quedā sē illi subalia seu ēentialia. q̄dā nālia. q̄dā ꝙ accītalia. sīc ad hoiem ꝯcurrūt ēentialia. ſ. aīa/ corpus/ z vnio mutua eoz. Et ēt nālia. cuiusmōi sūt ille q̄litates seu dispositiōes/ aut accītia ꝓpria: q̄nata sē seq̄ ēentiā homis. vt ridere/ flere: z alie naturales opationes hoīs: aīales z rōnales, z etiaz accītalia. vt eū sedere, stare, eē tunicatū. esse ibi vel ibi, sanū z egz, z hmōi. Sic subalia ℣ctus sē. sine q̄bz ille ꝓtractus esse nō pōt. Ut in ꝓposito subalia emptiōis z venditiōis sūt tria. Primū est res vendibilis, z illud ōz merx: q̄uis merx ꝓpte solū sit res vēdibilis mobilis, ff. de ꝙbo. significa. mercis appellatio. tñ hic accipit̄ general'r. Nam si non sit assignare mercez: non ꝓtingit etiā ꝓtrahere cōtractu emptiōis z venditionis, attñ nō opz q̄pa merx sit iam in rez natura: sed sufficit ꝙ sit / vl̄ spereť: z possit sperari futura. Et hoc tō ōz. qz etiā fructu⁹ futuri q̄ nondū creuer̄t, puta blada: q̄ adhuc ꝓsistunt in satis agroz: z vina adhuc cōsistentia in vuis nō maturatis / possunt vendi et emi. Sil'r futur⁹ ꝑtus ancille/ vl̄ pecudis. Jtē captura pisciū vl̄ auiū futura/ ex tactu retis pōt vēdi z emi: si sit inde futura/ vl̄ speretur futura. Sil'r hereditas nondū obtēta: quā tñ ꝗs sperat se obtenturū/ pōt vendi anteq̄z obuenerit. Uñ talis res si vendat' et emat': tenet emptio z venditio, etiam si nihil obueniat/ dūmō sperabat futura. Uñ apō iuristas ōz emptio spei: qđ intelligit sic. ſ. iuris ꝓcipiendi rem sperate obuentre. Attñ si ꝗs aliquā rem tanq̄ existentē vendat: et alia eam vt talē emat: z tñ in renō exter/ nō tenet emptio nec venditio: ita ꝙ non tenebit̄ emptor dare ꝗd venditori, z sic ꝗd ꝑcij dederit: tenet venditor emptori restituere: nec venditor tenet tradere rem emptori. Nec etiaz ad interesse/ nisi recepisset ꝑciū: z nisi venditor sciuisset rem non extare: z tamē eā vt extantem vendidisset: z emptor ex illa deceptione passus esset interesse. Scōm est ꝑcium cōuentū: z illud cōsistit in numismate / seu pecunia: z illud numisma debet esse certū. puta qz debet consistere in pecunia numerata. Unde spēs seu res vtilis vt distinguit̄a pecunia/ non potest dici ꝓtractu emptionis. Et dico in pecunia numerata, qz si etiam emens hr̄et pecuniā in bursa actu: sed tñ non esset numerata, i. ꝑtes nō ꝙuenissent sup ea sub certo numero. puta qz emptor diceret illā pecuniā illi⁹ burse (sit q̄tacūq̄/ vel quātulacūq̄.) do tibi ꝓ illa re venali: non esset ibi emptio. dz em̄ esse numerata. ſ. ꝑtes vel ꝓtrahētes debent conuenisse sup ea sub certo nūero: q̄uis nō opteat ad rōez emptionis: ꝙ illa pecūia sup q̄ ꝙuentū ē/ sit tradita ipī vēditori. Et ex ℔ scdo ꝑz ꝙ ñ opz ī titulo qōis addere (vt q̄dā) ꝑ pecūia. nec ēt ad venditōez oz addere ꝑ pecūia: qz de se/ z de subā vēditiōis z ēptiōis ē/ ꝙ fiūt ꝑ pecūia. Uñ si ꝓmutarē tecū aliquā rē. vt equū ñ ꝑ pecūia: sz ꝑ alio aīali vl̄ re/ ñ eēt vēditō: sz ꝓmutatō: vl̄ alius ℣ctus īnoiatus, vt patuit. q. xvij.

Tertiū est ꝺsensus mutuꝰ ꝺtrahētiū erroꝛ
rit̄ ipmixtꝰ, ſ. q̄ emēs vellit p̄ciū ꝺuentū vē
ditoꝛi dare: facīēdo eū dn̄m ei⁹, z ecōtra vē
ditoꝛ velit ſe eē ei obligatū ad tradēdū mer
cē ēptoꝛi. vl̄ ad ſatiſfaciēdū ſibi ſup int̄eſſe.
Jn q̄ aūt differāt dare et tradere: patuit, q.
lxx. Et ſic poſitis aīa/coꝛpe z vnīō: neceſſa
rio ponit̄ hō: ſic poſit̄ ill̄ tribꝰ, ſ. q̄ A habe
at mercē: z B p̄ciū mō dicto, z ipi ꝺſentiāt
mō dicto exp̄mēdo illū ꝺſenſū: ſtatim eſt ibi
(regl̄arit̄ loq̄ndo) emptio z vēditio. Et q̄
uis iuriſte aliq̄ addant q̄rtū, ſ. q̄ ſup h̄ fiat
ſcp̄tura: tm̄ illō nō req̄rit̄ ad vēditionē: vt vē
ditio eſt: ſeu ad venditionē i generali: vl̄ ad
quācūq;: ſed tm̄ ad venditionē i ſcp̄tis. Un̄
duplex ē vēditio, Quedā ꝺr in ſcp̄tis, z eſt il
la q̄ ſic fit q̄ int̄ ptes exp̄ſſe agit̄ z cōuenit̄ q̄
fiat ſup hoc ſcp̄tura: ita q̄ niſi fiat ſcp̄tura/
ꝺctus n̄ valeat, z ad illā eēntialit̄ req̄rit̄ ſcri
ptura: z eſt ꝑt̄ ſpēalē ꝺuentiōez emētis z vē
dentis. Alia eſt q̄ nō fit i ſcp̄tis, ſ. vbi nō fit
p̄dicta ꝺuētio int̄ ptes, vñ etiā ſi ptes ꝺueni
ant q̄ debeat fieri inſtr̄m: z cōmittāt h̄ nota
rio, ēñ ſi nō adh̄ciūt in ꝺuentione/q̄ niſi fiat
ſcp̄tura: nō dēat valere ꝺctus, tūc ꝑt̄ h̄ nō
eſt ꝺctus null⁹: ſi nō fiat/ vel añq̄ fiat ſcp̄tu
ra. Nā tūc ſup ſcp̄tura ꝺuenit̄: nō vt ſuper
ſubaliter req̄ſito ad ꝺctū: ſed q̄tūs ſup ꝺctu
habeaī teſtimoniū z memoꝛia. Dixi notāt,
ſtari eſt ibi emptio regularit̄ loquēdo, q̄ fal
lit in venditiōe z emptiōe q̄rundā rerū, ſ. ec
cleſie z citraz: z pupilloꝝ ac minoꝝ: q̄ vltra
p̄dicta ſubalia req̄rit̄ etiā aliq̄d aliud ad h̄:
q̄ emptio z vēditio teneat: q̄ in emptione et
vēditione eccl̄ie q̄dā ſolēnitas requirit̄ / ſeu
forma certa: quā ius canonicū voluit ſuari
in talīū rerū vēditione z emptiōe: ita q̄ niſi
illa ſuaret̄/ voluit ꝺtractū eē nullū: ēt ſi eſſet
vēditio facta i caſu ꝓceſſo, ſ. q̄ eſt in vtilitatē
eccl̄ie, de q̄ ſolēnitate pz in decre, in c. ſine ex
ceptione, xij. q. ij. z in c. j. de re. eccle. nō alie
li. vj. Que aūt ſit ille forme z ſolēnitates ſer
uande in vēditione rerū citatis/ z pupilloꝝ:
hoc ſpectat ad legiſtas. Dixi ēt notant ꝺſen
ſus erroꝛi impmixtus, q̄ ex q̄ nihil tā ꝑriuz
eſt ꝺſenſui ſic erroꝛ, errans em̄ nō ꝺſentit, ſō
ſi int̄ueniat errone⁹ ꝺſensus alicui illoꝝ ſep
erroꝝ q̄ ſequūt̄ p̄mixtus: nō erit emptio nec
vēditio. Primus eſt, q̄n ptes errāt in p̄cio,
vt ego puto vēdere p. x. tu putas emere p v.
ſec⁹ ecōtra. Scōs, ſi errēt in ꝺctu, vt ego pu
to tibi vēdere, tu putas tibi donari. Terti⁹
ſi errēt i coꝛpe, vt ego credo tibi vendere bi
bliā vl̄ agrū titianū, tu credis te emere ōcre
tales vl̄ Cornelianū. Attn̄ ſi tibi vēdo titi
um cocū cū ſit calciatoꝛ: z alt̄ q̄ cocus ē vo
cet Paul⁹. Dn̄m q̄ ſi habui nota noīa ſuo
rū: is debet̄ q̄ noīat⁹ ē, ſz ſi non habui nota:
is videt̄ vēdit⁹ cui⁹ artificiū ē adiectū. Quar
tus z q̄nt⁹ ſi in ſubali q̄litate vl̄ materia erre
tur: vt ſi es p auro: z plūbū p argento diſtra
hat̄. Vl̄ ſi acetū p vino veneat q̄ ab initio fu
it acetū/ nō tenet emptio, ſecus ſi poſtea co
acuit, q̄ eadem ꝓpꝛietas. i. ſubſtantia eſt. Et ꝺr ꝓpꝛ
q̄ non totaliter. Alā vinū ē calidū z ſiccū/ ace
tū frigidū z ſiccū. ſz ſi in ꝑte erret in ſubali q̄
litate: tūc tenet in ꝑte in q̄ nō erraī. Sext⁹ ſi
erret i ſexu, vt puto vendere puellā: tu putas
emere puerū, ſecus ſi putes emere ꝑgiē: cuz
tā ſit corrupta, ſz vēdit⁹ ſciēs corruptā: te
neī ad reſoluēdū ꝺtractū. Jtē ſi erret in ſub
ſtantia ſeu eēntia/ nīla ē emptio: vt ſi tibi ve
do domū q̄ iam ꝺbuſta ē: z vteriꝰ ꝺtrahētis
um ignoꝛat. Naturalia alicui⁹ ꝺtract⁹ ſūt
illa: q̄ ſequunt̄ z comitant̄ ipm ꝺtractū: ar
tū ſine eis ꝺtract⁹ hz / vl̄ pōt eē z ſubſiſtere;
vt i ꝺtractu emptionis ſunt illa tria natura
lia. Primū q̄ a ꝑte q̄ ꝺtract⁹ emptiōis z ven
ditiōis ē init⁹ z pfect⁹: tūc pticm rei vendite
ſpectat ad emptoꝛē: etiā nondū tradita mer
ce: lz vēdit⁹ adhuc pſeueret dn̄s rei vendite.
Hoc tn̄ dictū patit̄ mlt̄as fallentias ꝓpt̄ q̄s
vitādas dat̄ tal̄ regl̄a. Cū vēditio ſit pure ſi
ne ſcp̄tz ſpēi certe q̄ degustatiōnē nō exigit:
tūc oē pticm rei vēdite ſpectat ad emptoꝛē/
excepto caſu publicatōis: niſi pactū/ mora/
calliditas/ vl̄ etiā culpa int̄uenerit. Scōz
q̄ ſic ad emptoꝛē ſpectat pticm mercz: ſic ē
emolimētū, z iō q̄ ꝑ alluuionē accedit: ſibi
z fruct⁹ z pi⁹ merc̄z vēdite ſpectāt ad empto
rē. Tertiū, Naturale ē q̄ vēditoꝛ caueat ꝺ
euictōe, z i ꝺtractu depoſiti: naturale ē q̄ de
poſitari⁹ teneī ꝺ culpa lata z nō ꝺ leui. Jterꝺ
ꝺtractu ſocietaz naturale ē q̄ ſoci⁹ teneaī ꝺ
culpa leui/ nō aūt leuiſſima. Un̄ talia ſunt ill̄
ꝺtractib⁹ ex natura: lz nihil ꝺ ill̄ dictū ſit vel
actū. Et q̄ nō ſūt de ſubā ꝺtractus: iō ꝑtes
p̄nt int̄ ſe paciſci vt non velint illa venire ſi
eſſe eoꝝ contractui: ita q̄ renunciēt ill̄, z tā
mē q̄ nihilomin⁹ contract⁹ maneat ratus.

Accidētalia aūt alicui⁹ contractus / ſeu
extrīſeca ſunt illa: q̄ nec ſunt de ſubā/ nec ꝺ
natura ꝺtract⁹: ſz tamē q̄nq̄ apponunt̄ ſup
ꝑta ꝺtractū, ſic̄ ſunt q̄cūq̄ pacta de aliq̄ ex
trīſeco ſupꝛa ꝺtractū appoſita: q̄ nec ad cō
tractū eēntialit̄ req̄runt̄/ nec naturaliter ei na
ta ſunt ieſſe. De ill̄ pone duo exēpla in ꝺtra
ctu emptōis. Prim⁹ ēvt q̄ arre dēt̄ / ē accidē
tale in ꝺtractu emptionis z venditōis, q̄ ſi
ne arrꝛ pōt venditio z emptio fieri, z ſic non
ſunt ꝺ ſubā illi⁹ ꝺtractus, nec etiā de natura
ſunt illi⁹ ꝺtractui: ſic q̄ tacite veniant z ſint
ei. Scōm ē vt pactū de h̄ q̄ emptoꝛ ſit obli
gatus ad reuēdendū q̄ncūq̄ vēditoꝛ/ vl̄ he
res eius ei reſtituerit p̄ciū / vl̄ q̄n infra, cer
tū ꝑs reſtituerit p̄ciū. Jrem pactū q̄ ꝓxi
mus agnatus vēditoꝛz poſſit ifra tp̄s ſi ve
lit mercē ꝓ ſili p̄cio redimere z ad ſe trahe
re, hec z ſilia ſunt accidentalia ipſi ꝺtractui
emptōis z venditōis. Quid āt req̄rat ad p̄
ciū iuſtuz: z quō cognoſcat/ patuit ſ. q. lvj.
Ex hoc ſeq̄t q̄ dn̄i iuriſte aliq̄n eq̄uocant il
los tm̄inos: natura ꝺtract⁹ / pactū ꝺtra na
turā ꝺtract⁹/ pactū p̄ter naturam ꝺtract⁹, q̄
ut poterit patere ex his q̄ dicā iferi⁹, q. xcvij

Prima ꝓclo. Emptio reddit⁹ ē act⁹
de ſe, i. ex genere licit⁹: ita q̄
ille act⁹ vt ſic exp̄ſſus nō icludit aliquā de
ordinatiōnē, pbat̄ decē probatōibꝰ. Prim⁹
ſic. Redditus ē res emibil̄ ſeu ꝺgrua ad det̄
minandū actū emptōis, igit̄ ꝓclo ꝑa. Tenet
ꝑia ex diffinitōe act⁹ ex genere liciti ſeu ꝺ ſe
liciti. Aīa probat̄, q̄ reddit⁹ eſt res ꝑ te pal̄
in ſe z intrinſece, ꝓpha z eſtimabil̄ p̄cio, nec
eſt intrīſece res ſpūal̄ ſpūalitate q̄ obſtet emi
bilitati, z ſtat q̄ nō ē annexus ſpūalib⁹ offi
cijs/ rōne cuius annexiōis ſit res incōgrua
emptioni ꝓpt̄ ꝓhibitionē iurz poſitiui ꝓhibi
entz alicꝫs res vere tpales vendi z emi. z h̄
q̄ annexa ſunt ſpūalib⁹, ſ. officijs eccl̄iaſticz,
igit̄ ꝺgrue poterit emi. Tenet ꝑia, q̄ ſi non
obſtante illa ꝑia: nihilomin⁹ teneaī oppoſi
tum ꝓſeq̄ntz, tūc etiā nō obſtāte illa ꝑia: poſ
ſit nihilomin⁹ etiā teneri q̄ ager vl̄ equus eſ
set res icongrua emptōi. Sunt eq̄dem aliq̄
res ꝓhibite emi vl̄ vendi: z h̄ lege diuīa vl̄
būana, vt patuit ſ. q. lj. Et iō earū emptio ē
illicita: non ſic ē ꝺ redditu. Et dixi q̄ reddi
tus intrīſece nō ē ſpūal̄, q̄ q̄uis aliq̄ reddi
tus dicaī extrīſece ſpūales. vt bñficia ec
cleſiaſtica/ z p̄bende eccl̄iaſtice: tm̄ illa nō ſūt
intrīſece res ſpūales. Un̄ p̄bende z bñficia
ſunt annexa officijs ſpūalib⁹, ſ. eccl̄iaſticis,
ꝛ ipſa bñficia vl̄ p̄bende ſunt res in ſe ꝑ te
pozales z nō in ſe ſpūales/ ſaltē ſpūalitate q̄
obſtet emptioni, q̄ ſunt iura ꝓcipiendi res
tpales: q̄uis ꝑt̄ officiū ſpūale cui annectū
tur: ſint ꝑt̄ ius poſitiuuz iemibile, z p ꝺns
bñficia z p̄bende ſunt reddit⁹ ꝺ. endi. Ubi
aūt talia iura nō ſunt annexa officijs eccl̄ia
ſticz pñt licite vendi z emi: vt ptz ꝺ p̄bendis
laicalib⁹ q̄s plūmi emunt ab hoſpitalib⁹ vl̄ i
monaſteriꝭ. imo ſtaret q̄ eadem p̄benda q̄
nūc ē laical̄ z ita emibil̄: poſtea fieret eccl̄iaſti
ca, et p ꝺns ex iure poſitiuo inemibil̄. puta
q̄n ānecteret alicui offō eccl̄iaſtico. Et dixi,
ſaltē ſpūalitate q̄ obſtet emptōi, q̄ bñ ꝓce
di q̄ reddit⁹ ſit ſpūal̄ res ſpūalitate phyſica.
Nam ē res incoꝛpoꝛal̄, q̄ eſt relatio inſensi
bil̄, q̄ eſt tm̄ relatio rōnis: ſed non ſpūalita
te eccl̄iaſtica q̄ obſtat venditiōi z emptioni.
Unde potius debet dici res incoꝛpoꝛal̄ q̄z
ſpūal̄. Confirmat̄, q̄ fructus futuri pñt
emi ſm iura ciuilia, mō illos emēdo nihil i
mediate emit̄ niſi ius illos ꝓcipiendi. Nam
illi cū nondū ſint non pñt hz rōnem mercz
imediate empte. Dō reddit⁹ etiā nihil aliꝺ
eſt q̄z ius ꝓcipiendi obuentiones alicui⁹ rei
vl̄ ꝑſone: q̄ de illa ꝓuenīūt i forma vl̄ i eq̄
ualentia valoꝛz. igit̄ qua rōne ſm iura emi
pñt fructus futuri: etiā poterit reddit⁹ emi.

Scōo ſic. Quia ſi reddit⁹ non eēt res con
grua emi: ſz eſſet icongruū obiectū ad illum
actū/ tūc non ſtaret illa diuiſio: q̄ tamen ab
vtroq; iure recipit̄, ſ. q̄ res q̄vendunt̄ z emū
tur ſunt duplices. Quedam ſunt coꝛpales:
q̄dam icoꝛpales. Quia p incoꝛpales res in
telligunt̄ iura ꝓcipiendi res coꝛpales, talia
aūt ſunt redditus z actiōes z nomia debito
rū, ꝺ q̄bꝫ etiā ifra patebit. Tertio ſic. Em
ptio eſt ꝺtractus ꝺ iure gentiū, vt in. l. ex h̄
iure, ff. de iuſti. z iur. q̄uis q̄ ad aliq̄ formas
lia/ vl̄ effectus aliq̄s etiā poſſz dici a iure ci
uili iſtitut⁹: eſt etiā ꝺtract⁹ a iure ciuili z ca
nonico ꝺ ſe approbat⁹, q̄ z vtroq; iure babē
tur tit̄li ꝺ eo tanq̄ de ꝺtractu i ſe licito, igit̄
emptio ē ꝺtract⁹ licit⁹ ex ſuo genere, tz ꝺna,
q̄ approbatū p illa tria iura nō pōt eē ꝓꝺ
bū ex genere: cū ius gentiū ad ius nature re
ducaī. Un̄ Alexā, ꝺ ales in. iij. ꝑte. q. xxvij.
ar. iij. vocat ipm ius naturale būanū: ita q̄
eſt ci⁹ ſpēs. Jus aūt naturale z canonicū qꝺ
a ſpūſco ē/ nō approbat ipobandū. Tūc vl
tra. Ubicūq; repiunt̄ ſubalia emptōis ibi ē
emptio. ſic̄ vbicūq; repiunt̄ coꝛp⁹: aīa rōnal̄
z vnīo eoꝝ/ ibi repit̄ hō. Dō q̄n ꝺs ſentit
q̄ ali⁹ habeat ius exigēdi ab eo z ꝓcipiendi
fructū vl̄ pecuniā annuatim/ vl̄ ſm aliā q̄tā

Dm

tpis ꝑpetuo vl̃ non ꝑpetuo: ꝛ ℔ si ꝛ inꝫtum alius sibi det vl̃ dare obligat⁹ sit ꝓciũ ꝓuētũ ī certo nũero. ꝛ ecōtra alt⁹ ꝓsentit ī illā datiõnē ꝓciũ/ vl̃ obligatōꝫ datiõis ꝑ ũ: ꝛ ī receptiõnē reddit⁹ assignati: ibi sunt tria substātialia emptiõis, igit̃ ibi ē emptio, igit̃ est ibi ꝓtractus ō se ꝛ ex genere licit⁹, Minor ptz/ qz ꝓsensus ꝛ ꝓciũ sunt ibi: ꝛ ibi etiaz ē merx, qz vt oñsum ē: reddit⁹ ē res emibil̃. Quarto sic, Emptio agri vl̃ alterius ꝑdĩ/ aut boni imobil̃ est ō se licita, ꝯ etiã emptio redditus, tenet ꝓña, qz reddit⁹ etiã ꝓputat̃ int̃ bona imobilia, vt ptz ī Clc, extiul, in, ℣, cũꝫ annuus, ō ℣, sig, Hec poterit dari rō diuersitatis q̃re ꝑma imobilia emere sit de se licitũ/ ꝛ nō alia. Quinto sic, Quia si non: maxīe qz tractu tpis ꝓcipiet em: ns pl⁹ ō pecunia/ vl̃ de estimabili pecunia quã ipse dedit, ꝑ reddit⁹, sed ℔ non obstat, qz si sic: tūc etiã emptio agri valentꝫ tm̃, c. floz. facta ꝓ o, c. floz, non valeret, qz emptor ꝛ successores ei⁹ tractu tē portis ꝓcipient tot fruct⁹ estimabiles tanta pecunia: ꝙ ī duplo vl̃ triplo plus ꝓcipiet q̃ valorē, c. floz. Itē ptz de illo q̃ emit equuz ꝑ v. floz, ꝛ locat q̃tidie eũ ad vsũ ō q̃ hz oi die xv. denꝫ, hic ei ifra tps breue leuabit lōge pl⁹ q̃ ipse ōderit ꝑ eq̃. ꝛ nihilomin⁹ equ⁹ adhuc est suus, Sexto sic, Jus ciuile ad vitādũ pctã mandat facere emptiõez reddit⁹, igitur approbat eũ vt licitũ, Añs probat̃, qz ī aut, vt hi q̃ se bñ perhibēt, ℣, licebit, disponit̃: ꝙ tutores ꝛ curatores ne peant pecunie minorũ: debeant eis ꝓpare reddit⁹, Et dic̃ ibi ꝙ velit tollere materiaz peccādi, hec tñ ꝓbatio pateret̃ euasionē ꝑ ea q̃ dicta sunt, q, xxij, cõclusione, vij, vsq; ad, xij, ō iure ciuili ꝓcedẽte ꝓtractũ vsurariũ, ꝛ etiã, q, xlix, in septima rõne ꝑme ocl̃onis, Septimo sic, Jus canonicũ ī cle, j, ℣ re, eccle, nō alie, admittit ꝑlatꝫ venditionē redditus ecc̃ie, ꝛ ℔ ad tpus modicũ: ita ꝙ ad illã nō req̃rit̃ solēnitas debitã/ siue ibidẽ/ sine alibi exꝑssa, admittit ēt tacite ibidẽ venditionē eozũdẽ ad tps certũ nō modicũ/ vl̃ ad vitã ementꝫ/ vl̃ vendentꝫ/ ꝙuatꝫ ꝙuandis ibi exꝑssis, qz in ℔ ꝙ phibet ꝓcessionē eoꝝ si nō ꝙuenĩ ibi exꝑssa: inuit̃ a ꝓtrario sensũ, ꝙ si ꝙuenĩ ibidẽ exꝑssa: licitũ sit illos ꝓcedere ꝑ pecunia, sub q̃ ꝓcedere cõpendit̃ vendere, Si igit̃ venditio redditum ad tps, ꝛ ℔ modicũ, ꝛ etiã ad tps nō modicũ ꝙuatꝫ ꝙuandis ē admissa a iure canonico, igit̃ illa vēditio de se nō ē illicita, alꝫs em̃ q̃litercũꝫ fieret/ eēt illicita, ꝯ ea dē rōne ibiõ tacite ē admissa emptio eozundē, ꝛ de ℔ patebit etiam, q, lxxxj, ocl̃one, v, pbatione, ij,

Octauo si emptio redditus eēt ō se illicita tūc q̃litercũꝫ fieret/ eēt de se illicita, ꝓñs ē falsum, qz emptio redditus ꝑpetui redimibil̃ē licita, qz approbata a summis pontificib⁹ ꝛ epis ꝛ aliꝫs, vt patebit in, q, lxxxiij, Nono sic, Jus ciuile in, l, fi, C, ō re, ꝑmu, approbat ꝓtractũ q̃ ꝗs donat alicui mille: refuādo sibi aliqō annuũ vl̃ menstruũ soluendũ, etiã si fieri possit ꝙ illa mẽstrua vl̃ annua lōge excedent mille donata, Nō ille ꝓtract⁹ non ē nl si emptio reddit⁹ vl̃ ei ēquales, Nam non ē ꝑa donatio cũ vult sibi reassignari ab ipso donatario ius exigẽdi annuatim aliquã sũmã pecunie/ vl̃ alt⁹ reī vtil̃, qō ius pōt vocari reddit⁹, Vñ cũ ibi sint ꝟ balia emptiõis, s. merx/ preciũ/ ꝛ ꝓsensus: erit emptio, Idẽ em̃ ī re agit̃ ꝛ eadẽ obligatio ibi bincinde cõtrahit̃: q̃ ꝓtraheret̃ si dicerer: do vt ꝓciũ illa mille tibi, ꝑ tale iure ānuatim q̃d ꝓcipiendi, Illa em̃ refuatio non ē rei ꝑhabite retētio: ꝫ nouꝫ iurꝫ acq̃sitio, Decimo/ aliꝫs pōt acq̃rere redditũ ꝑ ꝓscꝑtionē q̃ ꝓsuecuit recꝑere ānuã pēsionē ab aliq̃ loco vl̃ cōtrate/ si tanto tpe recepit bona fide: ꝙ ō illi⁹ tpis intio non ē mēoria: etiãsi nō possit allegare titulũ rōne cui⁹ cepit annua pēsio solui, ꝛ ℔ ptz ꝑ glo, ꝛ doc, in, c, quenit, de censib, q̃ etiam pōt acq̃rere redditũ p titl̃m emptōis, tenet ꝓña ꝑ locum a minori affirmatiue, Sz de illo añcedente op⁹ eēt facere longioz̃ resolutionē, Vide Panor, in eod, c, Hec conclusio patebit ex seq̃ntib⁹ etiã ocl̃onib⁹, qz sequentes iferūt hanc ꝑmã ꝑ locũ a pte in mõ ad suũ totũ, De bonitate añt circũstãtiona li emptōis: siue reddit⁹ ī cōt: siue q̃lificatio mō q̃ in titl̃o: non dicek̃ ī hac qōne, sed ī q̃stione, lxxxj, er, lxxxij,

Secũda ocl̃o, Emptio reddit⁹ talꝫ de terminati, puta fructuarij: etiam ē licita ex genere ꝛ de se, ꝓbat̃ tripl̃r, Primo emptio reddit⁹ ē licita: vt dic̃ ꝑma ocl̃o, Dis añt redditus ē aut fructuarij⁹/ aut pecuniarij⁹, ꝯ aliꝫs illoꝝ videt̃ posse emi licite, magꝫ añt de fructuario ℔ videt̃: q̃ ō pecuniario, qz int̃ ꝓcedentes redditũ posse emi/ inueniunt̃ q̃ ℔ concedũt de fructuario/ non ō pecuniario, sed non ꝙueniunt̃ econtra sentẽtes, igit̃ signũ est ꝙ magꝫ videt̃ fructuarius posse emi, Scdo sic, assumendo ꝓbatiõz ꝑmã ꝑcedentꝫ ocl̃onis: ꝛ eam applicãdo ad būc redditũ determinatũ, s, fructuariũ. Tertio sic, Redditus fructuarij⁹ cōit̃ constituit̃ in rebus: vt res distiguunt̃ a ꝑsona: tūc sic ille res vt ꝑdia: ꝛ bmõi pñt totalr̃ emi ab aliq̃ recipiẽdo totale ꝛ plenariũ dñiũm illaꝝ reruꝫ, igit̃ mlto magꝫ poterit reddit⁹ fructuũ ex illꝫ ꝑdijs ꝓcipiendoꝝ emi, ꝛ ꝓña, qz ille reddit⁹ cōtinet̃ ꝛ tualr̃ vl̃ formalr̃ in dñio illoꝝ ꝑdiorũ: sic ꝑs formal̃ vel ꝛ tual̃ in suo toto,

Tertia concl̃o, Emptio reddit⁹ pecuniarij etiã ē ex genere: ꝛ de se licita, ꝓbat̃ decē ꝓbationib⁹, Primo sic/ qz si non: maxīe ꝓpt̃ mortuũ doctorꝫ solēnis, s, Henr, gadenk̃, ꝛ ℔ tale, s, qz tūc emeret̃ pecunia: q̃ tñ non ē emibil̃/ sed ℔ motiuum duplicit̃ defic̃, Primo, qz emēdo redditũ ñ emitur pecunia: saltē vt imediatũ obiectũ emptionis vl̃ mercis, qz reddit⁹ emit̃ vt imediatũ obiectũ, reddit⁹ añt pecuniarij⁹ non est pecunia, qō ꝓbat̃ quadruplr̃, Primo sic, qz ille reddit⁹ ē ius ꝓcipiẽdi pecuniã. mō illō ius non ē pecunia: cũ illō ius sit q̃ddã icorꝑale: ꝛ iherens ipsi emẽti cōpleta emptiõe, pecunia añt ē res corꝑal̃: ꝛ non iheret emẽti cōpleta emptiõe, Scdo sic, qz stat ꝙ completa emptiõe nōdũ sit pecunia aliq̃ apō venditorē ī rem natura: ꝛ tñ tūc ius ꝓcipiendi eam ē i re rũ natura, qz ꝙpleta emptiõe ipse emptor hz ius illã exigendi, ꝯ sepanr̃ ī exñtia, igit̃ ñ fuit idem realr̃, Tertio sic ꝓbat̃, qz reddit⁹ cōputat̃ int̃ bona imobilia, vt ptz ī cle, extiui ō padiso, ō ℣, sig, pecunia añt int̃ mobilia cōputat̃, igit̃ nō sunt idē, Quarto ꝓbat̃ ꝑ simile, qz si emo fructꝰ vehēdi/ vel portandi res meas/ vel trāseundi ꝑ agrũ tuũ: nō emo ipsam vecturā vel trāsitũ, qz illũ actũ habeo ꝛtualr̃ in me añꝫ emā: ꝛ eũ etiã elicere possuz ō facto sine emptione, Hec etiã emo ipm agrũ tuũ: sz ius vehēdi ꝛ trāseundi cui corre spōdet obligatio ī ipso agro tuo: ꝛ etiã ī ipso natura, qz tu es mihi obligat⁹ vt patiar̃ me transire ꝑ agrũ tuũ, Et ex ℔ ptz ꝙ dato ꝙ pecunia eēt iemibil̃: non ꝑt ℔ seq̃r̃: ꝯ reditus ē inemibil̃ cũ illa lōge distiguant̃, Etsi arguas, Pecunia ē illi iuri adeo ānexa: ꝙ si dicat̃ reddit⁹ vel ius posse emi, ꝓñs ē dicere ꝙ etiã pecunia emat̃, Dōm, ꝓña nō valet, ꝓx istantia ī sili, Villa vel dñium ville ē emibile: ꝛ illi ē annexũ iuspatronatus beneficioꝝ eiusdẽ, talr̃ ꝙ empta villa: etiã iuspatronat⁹ transit ī ementẽ villã, ꝛ tñ non seq̃t̃, si iuspatronat⁹ est iemibile, igit̃ etiã villa cui est annexũ ē inemibil̃, Et si dicas, nō est sil̃e, qz ꝙ pecunia ē inemibil̃: est alia rōne q̃ ꝙ iuspatronat⁹ sit inemibile, qz rō ꝓmi est: qz diu mediu eē ī emptiõe ñ extremũ vl̃ merx, ꝫ rō sc̃i est: qz ē annexũ spuali, Cōtra dupl̃r, Prio: qz dato ꝙ eēt diuersa rō illi⁹ inemibilitatꝫ ī vtroqꝫ tñ inemibilitas ēi vtroqꝫ vñcuqꝫ sit illa, ꝛ ℔ suffic̃ ad dandũ instãtiã ꝓtra ꝑdictã ꝓsequētiã, ꝫ pecunia ē inemibil̃, igit̃ ēt illō cui ē annexa ē inemibile, s, reddit⁹, Scdo: qz iuspatronat⁹ licꝫ sit ẽmiatiue annexũ spirituali, s, qz ordiat̃ ad pñtandũ aliquẽ ad spirituale officiũ, tñ subiectiue nō ē annexũ spirituali, qō dupl̃r ptz, Prio: qz ē ānexũ dñio tpali vilie ī eodẽ subiecto, Scdo: qz est repibile in laico: ꝛ sic carēte officio vel ordie eccleiastico, Tertio: qz iuspatronat⁹ nō ē pcise iemibile: ex eo ꝙ est annexũ spūalib⁹: quia tūc ēet solũ de iure positiuo illicitum emere iuspatronat⁹, qz illa q̃ sunt illicita emi ꝑcise ꝓpt̃ annexionē ad spūalia: nō nisi iure positiuo sūt illicita emi, ꝓñs añt ē salsũ, qz ēt iure diuio nō est licitũ emere iuspatronat⁹: sal tē capitēdo iuspatronat⁹ ꝑ iure psentādi nō tm̃ ad bñficiũ ecclīastic̃ũ: ꝫ ēt ad officiũ, qa sic officiũ iure diuino phibeī emi: sic ēt ius aliquẽ ad ℔ pmouēdi vel pñtandi etiã est iure diuino phibitũ emi, q̃uis si capek̃ ꝑeise ꝑ iure pñtādi ad bñficiũ abstrahēdo ꝑ intellectũ: vel ꝑ rē ipm bñficiũ ab officio: nō ēēt illicitũ iure diuino: ꝫ positiuo tñ ipm iuspatronat⁹ emere: sic ꝛ ipm bñficiũ sic captũ ñ est illicituz emere: nisi iure positiuo, Et ex ℔ pōt dari scda instãtia ꝓtra ꝓsequentiã ꝑdictã, Nã officiũ ecclīastic̃ũ ē iure diuio iemibile: ꝛ tñ bñficiũ eidẽ annexũ ē solo iure positiuo inemibile, ꝛ q̃ntũ esset de iure diuino ēēt emibile: cũ sit res vere tpalis: ꝛ soluz extrinsece spūal̃, ꝫ de ℔ dicam in tractatu de simonia,

Scdo ꝓncipalr̃ deficit ℔ motiuũ, qz nō ē verū ꝙ pecunia ñ sit emibil̃ vllo mō, qō ꝓbat̃ sertupl̃r, Prio: nā ē emibil̃ mediate, ꝑ q̃nto em̃ imediate emo debitũ tuũ: q̃ Joānes est tu⁹ debitor ī, r, floz, tūc mediate ꝛ indirecte emo illos, r, floz, Scdo ēt est emibil̃ imediate, qō ꝓbat̃, qz vel monetatio auri ꝛ argenti nullā nouā entitatē ipī auro ꝛ argēto supadit, puta: qz figura ñ ē distincta a re figurata, aut addit aliquā, Si ꝓmū. igit̃ sic ipm argentū ꝛ aurū pōt emi añꝫ moneteī: sic etiaz q̃ ē monetatū seu factū pecunia potēt emi

cū sit eadē res: nihil noui hñs qđ nō ꝓhabuerit, Si ât addit aliquā nouā entitatē (sic̄ veritas ē) tñ nō talem addit cui repugnet emi. Illa em̄ figura certificās hoies de ꝑitate librius argēti z auri: z de q̄ntitate ponderis: si ue sit res absoluta: siue relatio: ē res estimabilis ꝑcio z emibil', igit̄ nō faciet ipm metallū figuratū ꝓpt̄ figurā inemibile. Tertio sic ꝓbat idē, qz aurifabri aliqñ idigēt auro Ungarico vl' Italico: eoꝝ illđ ē opabili⁹ auro Renensi. z tñ emunt flor. Ungaricos z ducatos/ aut scuta Parisiensia dicunt cozone Parisiēses, z nemo dubitat ân in ℍ nō illicite agât, vl' ꝙ icongruū actū faciât z tamen emūt pecuniā vl' numisma. igit̄. Quarto ꝓbat idem, Siqs hꝫet pecuniā vltramarinā: z ꝑ ꝙñs ℍ in Tubingen icognitā vl' nō currentē: possz eā vendere/ nec q̄sq̄s de ℍ dubitaret ân eam possz ꝙs emere, igit̄. Quito, quia aliq̄ mercatores sunt q̄ veteres florenos / q̄ sunt lōge meliores nouis: ducūt Franckfor diā z ibi vēdūt. c. ꝑ alijs cōibꝰ flor. c. et. v. vl' citra, z tñ ibi etiā emit̄ numisma z vēdit̄: nec tñ solida rōne pñt ℍ ꝓdemnari, Sexto, qz qñ ꝙs tradit tibi flor. cambiendū, videt̄ tibi flor. vendere ꝑ argentea moneta q̄si flor. sit merx: z moneta tua argētea sit p̄cium: z sic emis flor. z q̄d̄ sit ō hoc an illa cōmutatō vel ꝓtract⁹ ꝓprie possit dici emptio, tñ ꝙstat illa cōmutatio nō ē incōgrua vl' illicita q̄ si cadat sup obiectū indebitū: etiamsi nō sit emptitia cōmutatio. Igit̄ non est verꝫ ꝙ pecunia nō sit emibil': sic intelligendo ꝙ sit illicita cōmutatio, qz tūc etiā eēt illicita cōmutatio: si illa cōmutatio sit alia spēs cōtract⁹ q̄m ꝓtractus emptōis. Et si arguas vt arguit Henr. gandenſ ꝙ pecunia sit adinuenta vt sit p̄ciū in cōmutatōibꝰ, igit̄ non ē nata esse merx ī cōmutatōibꝰ vl' res cōmutāda, Dicēdū, neganda ē ꝓña, qz aliq̄d pōt eē adinuētū ad aliq̄d z nihilominꝰ nō ꝛpugnabit sibi ad aliq̄d aliud ordiari: z etiā ipm eē idoneū ad aliq̄d aliđ, vt pileus iuentꝰ est ad tegendū capur: z tñ etiā eo possumꝰ uti ad portādū aliq̄d in pileo: z sic ō alijs. Uñ ipsemet ī q̄dlib. ꝓmo, q. xxxix. dic̄, Duplex ē vsus rei, s. ꝑ se z ꝑ accūs, vt sotulare est ꝑ se ad calceandū: z ꝑ accūs ad hauriendū aquā, igit̄ sic̄ licite possumus uti sotulari ad id ad qđ non ē ꝑ se inuentꝰ: sic etiam ō pecunia pōt eē, sic etiā ipse met ibiđ ꝓcedit q̄ ad locationē eiusdem ad pompā vl' diuitias ostētandas. Et dixi q̄c

q̄d sit de ℍ an ꝓprie possit dici emptio, qz vdeꝫ ꝙ ꝓprie loq̄ndo illa cōmutatio vl' cōtractus non sit emptio, ꝓbat̄ dupl', Primo, qz ibi nō ē merx: qz merx ꝓprie ē spēs seu res vtil': vt res vtil' distinguit̄ a pecunia, qz nisi sic: non videret̄ rō q̄re in tali ꝓtractu magis vnꝰ diceret̄ emere z alt⁹ vēdere, q̄ em̄ tradit flor. ꝑ minuta moneta: non plꝰ videt̄ vendere flor. ꝓ moneta q̄m emere monetā ꝑ flor. Scđo ꝓbat̄ a sil'. Cōmutatio duaꝝ rerū vtiliū distinctaꝝ a pecunia nō ꝑt eē emptio: q̄ ē ꝑmutatio: q̄ ponit̄ int̄ ꝓtractꝰ inomina tos, z tñ q̄ rōne vbi vtrūq; cōmutabile ē pecunia: possz dici ibi esse emptio, eadem rōne possz dici ꝙ ibi eēt emptio: vbi vtrūq; extremū ē res vtil', tenet ꝓña, qz ita necessario reꝛrit ad ꝓtractū emptionis merx: sic ꝑcū ꝓsistens i numismate z econtra, iō sic̄ coincidēte mercē cū ꝑcio vl' pecunia, puta: qz vtrūq; est pecunia: q̄s ꝓtēderet saluare ꝙ ibi adhuc eēt emptio, sic etiam si coincideret ꝑcū cuz merce: sic ꝙ vtrūq; ē res vtil': z merx marie eiusdem spēi, vt asin⁹ ꝓ asino: saluareť ibi eē emptio: q̄ oīa sunt etiam ꝓtra vsum loq̄ndi iurꝫ ciuil', vt ꝓz in. l. j. ff. ō ꝓtrahē. empt. z vēdi. Scđo sic ꝓbat̄ ꝓcl'o, Decima ꝑsonal' debita eccīe in aliq̄ loco vbi illa est de ꝓsuetudie/ est redditus pecuniarius⁹, vt ꝓz ex lxxv. q. z tñ illa decima non ē incmibil': sic ꝙ sit lege diuina vl' naturali ꝓhibitū eā emere, qz si sic: tunc etiā accedente ꝓsensu z auctate pape non possz aliq̄s illam emere, qz papa ñ hꝫ ꝑ suū ꝓsensum facere ꝙ liceat illū actū facere/ q̄ est lege diuina vl' naturali ꝓhibit⁹, ꝓña aūt est falsum, qz tam decimā ꝑdialē q̄m ꝑsonalem pōt ꝑlatus eccīe: ad quem spectat vendere ꝑlato alteri⁹ eccīe, z ℍ cū dispensatione pape. De prediali parz ex q̄ridiana (vt ita dicam) practica. Et si de ꝑdiali sic est: eadem rōne etiā de ꝑsonali. Uñ etiam aliqñis ter ꝑdiales sunt etiam aliq̄ ꝑsonales admixte/ vl' eq̄lentes ꝑsonalibꝰ q̄ ad hoc q̄ est eas esse pecuniarias: eoꝝ nōnūq; rusticiloco decime fructuarie quam deberent ō iure scpto dare de ꝑdio: dant certā pecunie q̄ntitatem ex ꝓsuetudie loci. Et ex hac probatione etiā pōt formari ꝓbatio ad scđaz cōclusionē ꝓcedentē, s. ꝙ redditus fructuari⁹ē emibil': qz prediał decima ē fructuari⁹ redditus: z est emibil' q̄tum est ex lege diuina z naturali. q̄ntus em̄ lex ꝓsitiua resistat q̄ ꝓhibet: non tñ ℍ est/ qz sibi repugnet emi, aut ꝙ sit contra dispositionē legꝫ diuīe, sꝫ qz ē annexa spūali officio. sic̄ z bñficia: q̄ tñ annexio nō arguit decimā ꝓprie ℍ lege diuia ẽmibilē. qz tūc etiā agri annexi alicui eccīe: z alia dotalia ꝓedia essent ẽmibilia: qđ ē falsum: cū possint alienari ī casu: z fuata solēnitate canonica. Tertio sic, Emptio actionis z nominū debitoꝝ ē de se z ex genere nō illicita, igit̄ etiā emptio reddit⁹ pecuniarij. tz ꝓña. qz in ℍ cōuenit̄ ꝙ sic̄ reddit⁹ pecuniari⁹ ē ius exigēdi pecuniā ab eo q̄ eū cōstituit vl' a successoribꝰ suis: sic actio q̄ emit̄ sepe nō ē: nisi ius exigēdi ab illo pecuniā: cōtra quē hꝫ vēditor eⁱ illā actionē, Sil'r z nota debitorū sepe nō sunt aliq̄ alia/ nisi iura exigēdi ab ill' debitoribꝰ eas pecunias: q̄s venditor illoꝝ nolīt possz exigere, Añs ꝓbat̄. qz vtrūq; ius, s. ciuile z canonicū nō reꝛobat: sꝫ a ꝓbat illas emptōes. Uñ ī iure ciuili ē ꝓpri⁹ titul⁹ ō actiōe z hereditate vēdita: vbi etiā hereditas capit̄ tm̄ ꝓ iure exigēdi z ꝑcipiēdi eā q̄ debebāt nolle hereditario iure obuenire venditori: quoꝝ milta pñt esse pecunia.

Quarto sic, qz emptio fructuarij reddit⁹ ē licita, vt probatū ē ī. ij. ꝓcl'one, z etiā vt ꝓcedit aduersarij⁹, igit̄ etiam emptio reddit⁹ pecuniarij. tz ꝓña. qz illi duo tal' equiualēt ꝙ vbi q̄s pōt vnū ꝓstituere: ibi etiā reliquū ꝓpter eoꝝ eq̄ualētiā, vt patuit ℟. q. lxxv. adeo ꝙ obligās sua ꝓedia tibi ad fructuariū: poterit etiaꝫ eadē tibi obligare ad pecuniariū: vt ibidem fuit deductū. ꝙstat aūt ꝙ non teneť tibi gratꝫ constituere, igit̄ ꝓ aliq̄ eq̄lenti: z non optet ꝙ ꝓ specie seu re vtili: et ita ꝙviam ꝑmutationis, igit̄ ꝓ pecunia, qz etiam ille reddit⁹ non minꝰ ē res vtil' vt res vtil' distinguit̄ a pecunia/ q̄m reddit⁹ fructuarius. Uñ sic̄ q̄n possum tibi vendere equū z habeā asinū eq̄lentem eq̄: adeo ꝙ te contentiēre possem tibi asinū loco eq̄ dare/ etiā tibi possum asinū vendere, sic si constituto redditu fructuario ī ꝑdio placeat tibi: z mihi potius te hꝫe pecuniariū: cur non etiam eundem tibi vēdere possem: z cur nō tu eundem ei. ā emere posses? Quinto ꝓbat̄ ꝑ ꝓmā probationē: q̄ ꝓbata ē ꝓma ꝓcl'o applicando eā ad pecuniariū redditū/ sic̄ ꝑt applicari, z ī sic̄ concludit de redditu in cōi: sic etiam de redditu pecuniario. Sexto, Princeps hñs defendere stratā publicam: z eam purgare a latronibꝰ: et in esse conſuare pontes z vias: z sil'ia: pōt licite hꝫe teloneuꝫ vel pedagiū z ꝓsilē q̄d, talia aūt sūt redditus pecuniarij⁹ vt cōit. q̄ro igit̄: an ne ille possz illud ius alteri assignare, z ꝓz ꝙ sic, z ꝓstat ꝙ ñ teneť ḡtis assignare, nō ē em̄ illō ius aliq̄ bonū eccl'iasticū z hmōi, q̄ ꝓpter annexione ad spūalia sit ꝓhibitū vendi vl' emi: sꝫ est q̄d pure ꝓphanū, igit̄ ēt pōt nō ḡtis assignare: z nō teneť ꝑcise ꝑ specie vel re vtili cōmutare: q̄n eadē rōne etiā possit cōmutare ꝑ pecunia in certo nūero ꝓsistēte, z sic poťit vendi z alius poterit emere. Septio sic, z supono tria. Primū, si B det agrū suū ipi A: q̄ ad ꝓprietatē z plenū dñiuz ꝑ certa q̄tta pecunie sibi annuati soluēda, z ℍ siue ad tps vite/ siue in ꝑpetuū: licita ē illa cōmutatio ex pte B: siue illa cōmutatio ipi⁹ B sit emptio siue sit q̄dā ali⁹ ꝓtract⁹, puta ꝑmutatio vl' ali⁹ cōtract⁹ ignot⁹, Scđo ꝙ B hꝫ redditū pecuniariū in ℍ ꝙ debeť sibi ꝑdicta certa q̄tta pecūie annuatim soluēda, qz habet ius ꝑcipiendi annuatim certā pecuniā. Nō reddit⁹ pecuniarius est ius ꝑcipiendi pecuniā, igit̄. Tertio ꝙ licitū est ipi ꝑdictū suū ius vēdere ipi C: z licitū est ipi C emere illud ius ipi⁹ B. Nec tertia su ꝓsitio ē ꝓcessa ab aduersarijs nominatim ab Hen. gandensi. Illis suꝑpositis arguit̄ sic, Ipi C licuit emere ius ipi⁹ B z illō ius fuit redditꝰ pecuniarius⁹, igit̄ cōclio vera, Et si dicas: ipi C licuit emere ꝑdictū ius a B: ꝫ nō licuisset ei emere illud ius vl' redditū ab ipo B: si B illū redditū ñ ab alio scz ab A habuisset: ꝫ ꝑ se ipm cōstituisset eū ipi C. Cōtra vtrq; reddit⁹ ipi⁹ B est pecuniarius⁹ z eiusdē speciei: z non differūt nisi penes aliq̄ extrinseca, s. q̄ ꝑm⁹ quē B assignat ipi C: habeť ab A: ꝛfrute tñ agri sui dati ipsi A: z scđs ñ habeť ab A. Modo illa differētia extrinseca ñ est talis: z tāta ꝙ possit facere ꝙ ipi C licuerit emere ꝓmū/ z nō liceret emere scđm, sic̄ si mihi licet emere librū quē ab A recepisti: tūc etiā liceret mihi emere a te eū si nō ab A recepisses, puta forte met eū cōposuisses. Immo in predicto casu vtrq; reddit⁹ ipi⁹ B: quē assignat ipsi C: fuit habitus aliq̄ modo ab ipo B, qz B habēdo agꝛ habuit virtualr ius ꝑcipiendi fruct⁹ eius: z ꝑ cōsequēs etiā virtualr pecuniā cui eq̄aluisse potuisset ille fruct⁹, z sic siue retineat sibi agrum vt in scđo casu: et in eo cōstituat ipsi C, redditū pecuniariū: siue transtulerit eum in A: ꝓ cōmutatiōe reddit⁹ pecuniarij: vt in ꝓmo casu: censeť illum redditū quē

assignat B a se ꝓtualr̃ z oꝛginalr̃ habuisse a toto tpe q̃ ager cepit eē suus. Dixi ār in ꝓma suppoſitione, siue illa ꝯmutatio sit emptio zc, qꝛ q̃uis q̃dā dicat q sit vēditis: q̃ si B vendat illū agrū ꝑ illa ānua pensiōe pecuniaria, tū non ē ḃ verū: qꝛ ibi defic̄ vnū substantiale venditōis, s, ꝑcium, qꝛ B cōmutat agrū tm̄ ꝑ reddītu pecuniario. Wō reddit⁹ pecuniari⁹ non ē dicend⁹ ꝑciū, imo ē ibi cōtract⁹ ꝯmutatōis vl̃ inominat⁹ cōtract⁹: do vt des. Etsi dicas eadem rōne etiā sīq̃s, vt puta B equū venderet p, c, flor. ipsi A: z daret ipsi A tm̄inos ad soluēdū illos centū nō eēt ibi venditio, qꝛ tūc B etiā non cōmutat equū ꝑ pecunia: sed ꝓ iure ꝓcipiendi p alīq̃ ptes tpis, s, ꝑ q̃ttuoꝛ ānos illā pecuniaꝛ. Dōm q in illa vēditiōe eā sunt ꝛplicite duo ꝓtractus. Prim⁹ ē venditio ꝓ pecunia, s, flor. Scd⁹ est mutuū ꝓ q̃nto illos, c, flor. sibi debitos vt ꝑciū nō mor exigit: sed dimittit apō emptorē / in q̃ eī eos mutuat. Octauo sic, aliq̃s licite pōt alteri ꝓ seruitutis sibi impēsis / vl̃ impendendis assignare q̃d annuū etiā ī pecunia. Itē ꝑt alteri dono dare seu donare reddītū pecuniarū / sīc ꝓti gere pōt: q q̃s se obliget ad dandū ꝑ totam vitā suā / vl̃ etiā ꝑ oē tps suū z successoꝛ suoꝝ oī anno vnum solidū alicui loco ꝓio / aut fraternitati vl̃ eccl̃ie: z hmōi. igit etiā taľ potuiss̄ illū vl̃ ꝑsilem reddītū pecuniariū alteri ꝓ precio cōmutasse, tz ꝓña. Primo / q̃a nulla rō diuersitaꝛ apꝑet cū ille reddit⁹ sit idē cuicūq̃ cōpareť / aut q̃cūq̃ via trāsferať ī alium. Nam dato q in ꝓmo casu fieret ānex⁹ spūalib⁹, z sic post trāslationē inemibil̃: tū añ illā trāslationē nondū fuit annex⁹ talib⁹, igit tūc potuiss̄ illū etiā ꝑ precio trāstulisse. Secūdo, qꝛ si nō obstante illa ꝓña dicať oppositū ꝓsequent̄: eadē rōne poss̄ teneri q nullū equū quez tibi potui donare / possem tibi vendere. Nono sic, Si ego donassem tibi reddītū pecuniariū: tu illū posses vendere: z aliq̃s a te poss̄ emere: vt ꝓcedūt aduersarij, g̃ eadē rōne añq̃ tibi eū donauerā / potuisse tibi vl̃ illi alteri vendidisse, tenet ꝓña tripl̃r. Primo: qꝛ nulla ē rō diuersitaꝛ int̄ me habere illū reddītū añq̃ euz tibi donaui: z te hīe q̃n tibi donaui: nisi q post donationē tu habes eū formalr̃ z exꝑsse: ego ꝯo habebā euz ꝓtualr̃ z causalr̃. Ille ār modus habēdi nō pōt illam differentiā facere vt tibi liceat illū vendere: z illō mihi nō licuisset. Scō ꝓ-

bat a silī. Si habes vsufructū formalē ī prediis meis quē ego tibi donaui: ego habui ꝓtualem vl̃ causalē in eisdem añq̃ eū tibi donāui, z ego eundem formalē quē ī te trāstuli dono: potuissem in te trāstulisse vēditione, igit etiā sic est ḃ de reddītu formalr̃ habito ꝑ te z ꝑ me ꝓtualr̃ habito. Tertio pbat. qꝛ si nō obstāte illa ꝓña: nihilomin⁹ negeť pñs, eadē fronte poss̄ teneri q equū quē tibi donaui: tu vendere posses: z ego eū tibi vendi disse non potuissem. Decimo pōt hec conclusio etiā pbari ꝑ septimā pbationem ꝓme ꝓclonis hui⁹ qōnis: eoq illoꝝ pontificū ap probatio facta ē specifice de emptiōe reddītus pecuniarij, vt patebit in, q, lxxxiij.

Cozollariū sequit̄ q nō pōt subsistere snīa p̄dicti doctoꝛ, solēnis Henr̃, gandenť: q̃ z doctoꝛ oīa sciēs aliq̃n ōr (forte qꝛ tā de philosophicis q̃ theologicis / specl̃atiuis z practicis / scholasticis / ac moralib⁹ / z cōsultoꝝ ꝯtrijs tractare z scribere studuit: vt ī suis q̃dlib., pti.) Hic inq̃t in q̃dlib., suis q̃dlib., viij, q., xxij, cuz dānabiliter emptionē reddit⁹ / siue ꝑpetui / siue ad vitā tm̄ꝝ vsurariū mutuū: nec in vllo eas emptiōes differre cēsuit: nisi (vt inq̃t) q maioꝛ ē cupiditas amplī⁹ rēciplēdi ī emptōe reddītus ꝑpetui / q̃ in emptiōe vitalitij, tandē forte qꝛ vidit non posse ꝺdemnare illū ꝓtractū oīno, i, tā in se q̃ in sibi silib⁹, z tā immediate q̃ mediate factū, iō q̃sdam ꝓtractus et similes z intermedios ad eū admittit: z tamē ex illoꝝ admissione pōt ꝯcludi ꝓpositū nr̃m, scz q etiam emptio reddit⁹ / siue ꝑpetui / siue ad vitam etiā immediate facta sit admittenda. Alt inq̃t sic. Emptio reddit⁹ ꝑpetui / siue ad vitaz non ē emptio: ḷz sic soleat appellari, qꝛ extrema huj⁹ ꝓtract⁹ ꝑ se sunt pecunia sīl data: z ꝑ q̃ttas recipiēda: ſz est pur̃ mutuū, si em̄ eēt emptio z vēditio: z ꝺe poss̄ dici q ꝑ pecunia emerēť reddītus: opteret intueri re aliū ꝓtractū, imo duos ꝓtract⁹ circa rem aliā: q ꝑ se nata ē esse extremū emptiōis z vēditionis vt res illa (sīc fund⁹ vl̃ mēsura ŕe / vl̃ signata z determinata vl̃ indeterminata ī maioꝛ mēsura ŕe ꝓrēta) ꝑmo ꝑ pecunia emať z deinde ꝑ aliq̃ q̃ttā pecunie ānuatim vl̃ ad vitā vl̃ ad ꝑpetuū reuēdať: vl̃ hereditarie cōcedať: vl̃ q̃ttā hmōi a tali emať: cui debeť iure vēditiōis, puta ei q fundū vl̃ mēsurā vēditi cōmunitati alicuius ciuitatis vl̃ domui religiosoꝝ annuatim in ꝑpetuū reddenda,

aut dat ꝓ rata tē reseruādo sibi ꝑ vsu illos reddit⁹. Si igit velis illos reddit⁹ vēdere et oē ius q̃ hz in eis: licitū ē eos alteri emere, nec repurať dare pecuniā ꝑ reddītib⁹: ſz ꝑ iure tpali: q̃ ille habuit ī recipiēdo, et reputā tur eadē ꝑsona vt vēditiōez quā fec̄ ꝑm⁹ reputeť fecisse scōs. Uñ istis duob⁹ modis ḷz emere reddit⁹ siue ꝑpetuos siue ad vitā sine pcō, nec emunť reddit⁹ nisi ī recōpensatōez alteri⁹: rei in quā ꝑ emptionē z vēditōez res data ab emēte eā potuit cōmutari: vt ñ ꝓ ꝓte emanť reddit⁹ vl̃ pecunia ꝑ pecunia: sed ꝓ re alia. Uñ in silib⁹ facť ex solo mō cōtract⁹ vnū ḷz fieri: aliō nō ḷcz, vt si aliās vendit fundū suū ꝑ aliq̃ q̃tta pecunie in ꝑpetuū soluēde, vl̃ cōcedit ꝓrietatē: et retinet tm̄ ꝑ vsu z velit alteri ꝺcedere ꝑ certa pecunie sūma / oñe ius: q̃ hz in recipiēdo illaz q̃ttaz: hū ḷcz emere, si ꝯo alius hns cōsimilē fūdū velit ꝑ tāta sūma pecunie obligare fundū suum: ad soluēdū eq̃lē q̃ttā in ꝑpetuos reddītus: ñ ḷz, q ḃ null⁹ rei est vēditio: ſz sola obligatio fundi in pign⁹. Sz si iste ꝓmo emeret fundū ita q suus eēt posset licite cōcedere vl̃ reuēdere eundē ꝑ p̄dicta q̃tta annuatim recipiēda. Dec ille. Sz ista snīa impugnari pōt m̄tipl̃r: z ḃ, xij, vijs. Prio: q̃m non vrūq̃ extremū est pecunia ī ꝺctu illo, vt patuit in ꝓma rōne. Scō: quia ille ꝺct⁹ nō est mutuū: eo q irreuocabiliter datur pecunia. Tertio: qꝛ dic̄ q ad ḃ q illa ꝯmutatio eēt emptio dicenda / opteꝛz inuenire aliū ꝺctū tq̃ inuit q si inueniat ille ali⁹ vl̃ alij ꝺct⁹: poterit illa cōmutatio dici emptio, igit aliq̃ emptio reddit⁹: ꝑpetui vl̃ ad vitā ē emptio ī re, z sic aliq̃ taľ erit ex gñe iust⁹ ꝺct⁹. Quarto: qꝛ cū fūdamētū suū sit q pecunia q̃ videtur ḃ eē vtrobiq̃ extremū: ñ possit emi: z ita oporteat aliq̃d aliud ꝓius inuenire / quod emi possit. ergo saltē emptio reddit⁹ fructuarij q̃ non est pecunia, sed est vl̃ ius ꝓcipiēdi fructus: vel vt ipe diceret est ipsi fructus ꝑ q̃ttas recipiēdi: non esset illicita. Quinto: q cū dic̄: si igit velit illos reddit⁹ vēdere zc, ꝺcedit q ille q̃ acq̃sīuit fdditū pecuniariū / nō ꝑ pecuniā quā ꝑ eo dat: ḷz ꝑ fundū suum quē alteri ꝑ tali pecuniario reddītu: seu (q̃ ide ē apō illū) dat rē ꝑ tali q̃tta pecunie: pōt eū alicui ētō vēdere, z ille ētrius pōt eū emere, igit ꝺcedit ꝓpositū. Hec valet duplex euasio quā mox ad rñdendū huic tacite obiectioni subiungit dl, q taľ: puta ille terti⁹ emēs

nō dat pecuniā ꝑ illī reddītib⁹: ḷz ꝑ iure tpali q̃d ille habuit ī rēciplendo. Nā si dat pecuniā ꝑ illo iure tpali q̃ ali⁹ habuit, igit dat ꝑ reddītu, qꝛ illō ius q̃ ali⁹ habuit / z q̃ ī illum tertiū trāstulit: nihil aliō ē z fuit / nisi fdditⁿ pecuniari⁹: qꝛ reddit⁹ pecuniari⁹ nihil ē nisi ius ꝓcipiēdi / z recipiēdi illā sūmā pecunie annuatim: q̃ ius merito vocat tpale, qꝛ est res tpalis sic q ñ ē spūalī in se: q̃uis si reddit⁹ sit ꝑpetu⁹: nō dicať tpalī, i, duratur⁹ adtē p⁹ bzeue vl̃ ad vitā hois: tū est tpalī, i, res ñ spiritualī. Silr̃ nō valet alia rñsio ad illā obiectionē / q̃n ōt q ī illo casu ñ emunť reddītus nisi ī recōpensationē zc. Nā ḃ ꝑcedēdo ꝓcedit ꝓpositū. ꝓz ī silī. Si em̄ tu habeas fūdū z ego des Joānī: vt Joānes det tibi librum suū: si tūc ego dem tibi certū ꝑciū ꝑ libro: vere dico: emere librū, ñ obstāte: qꝛ dem illō tibi ī recōpensam illi⁹ fūdi: quē ꝑ illo libro dedisti: vt sic recōpenseť tibi fund⁹ tu⁹ loco cuius librū recepas: z ita q vere rōni z nomini vl̃ appellatiōi emptiōis relate ad tuum librū: ñ obstat si ex aio vellē illā meā pecuniā dedisse respective ad fūdū: vt mediāte fūdo recōpensaro acq̃rerē ius: q̃ tu tibi ꝑcurasti mediāte eodē fundo. Sexto, qꝛ q̃ necitas ad ḃ q ego acq̃rā ius vl̃ reddītū quē tu tibi ꝑ fūdū procurasti / q opoꝛteat me ēt ꝑ eādez viā ꝓcedere: q̃ tu tibi acq̃sisti, puta q opoꝛteat me pecuniā meā ŕspective dare ꝑ eodē fūdo: q̃si fingā me velle hīe fūdū: vt sic attingā illō ius q̃ tu mediante eodē acq̃sisti. nā scio q nū q̃ ille fund⁹ erit me⁹. imo nec velle hīe fundū illū: ḷz tm̄ q̃ro vsufructū: vl̃ aliq̃d sil̃e eidē: q̃ vl̃ quē tu illo mediāte acquisisti z obtinuisti. Septio, qꝛ si fūdū tuū alicui alī assig̃sti z vēdidisti ꝑ aliq̃tta pecūie ānuarū tibi assig̃nda: ñ ē fūd⁹ āpliꝰ tu⁹: z stat q nll̃aten⁹ sit venal̃ illi alī, g̃ tu recipiēdo a me ꝑciū: vt aliq̃tta pecūie tibi debitā mihi assignes: ñ poteris illō ꝑciū recipe respective ad fūdū, alioq̃n recipes q̃d ꝑ eo q̃ ali⁹ ñ ē tuū: z ꝑ eo q̃ ñ potes ī aliū trāsferre. Octauo: qꝛ tibi licuit fūdū tuū ĩmediate dar̃ ꝑ tīi fdditū seu aliq̃tta ānua, g̃ ēt licez mihi meū fūdū tibi ꝑ tīi aliq̃tta seu reddītu ĩmediate dare sine ꝓꝛi rŕspectu ad fūdū tuum: ꝑ quē oꝛiginalr̃ acq̃sīsti tuū reddītū, z si sic, igit ēt valoꝛē fūdi mei poteo ĩmediate dare ꝑ illa tua aliq̃tta seu reddītu, mō certū ꝑciū est valoꝛ mei fūdi. igit. Si dixeꝛs, ꝺcedo ꝑmū ꝓñ z ꝓñaz, ſz nego scdaz ꝓñam z ei⁹ ꝓñs, z rō di

uersitatꝫ ẽ,qz tuus fundꝰ non ẽ pecunia: tꝫ
potes eũ dare pro tali mea aliq̃tra pecunie:
non sic põt pecunia valẽs tuũ fundũ dari p
aliq̃tra:qz sic pecunia dat pro pecunia. Cõ
tra duplr. qz eadem rõne defensaret vsura,
qz si mutuo tibi pecuniã vt eã mihi restituas
z vltra ℔ assignes/nõ eq̃dẽ pecuniã aliquã:
ſz rem aliã:non poterit dici q̃ dederim pecu
niã ad ℔ vt germinet mihi pecuniã/vl vt lu
cret pecuniã:ſz tm̃ rem distincta a pecunia:
z tũ mor dicer q̃ ℔ non obstãte est vsura. qz
saltẽ illꝰ lucrũ est equalens pecunie,igit eti
am sic erit ℔, q̃ si non licz mihi pecuniã tibi
imediate dare pro tua aliq̃tra: tũc etiã nõ li
cebit id qꝺ equalet pecunie dare p eadẽ ali
q̃tra. Idem etiã pz i materia simonie:vbi sic
nõ licz dare pecuniã vt pciũ p spũali: sic nec
licz aliꝺ tpale equalens precio dare pro eo
dem. Scꝺo,qz tũc si bzes floz,nõ possem il
lũ a te acq̃rere p moneta pua:nisi hũdo ocu
lũ ad aliquã rem olim tuã quã dedisses p il
lo floz,z sic seq̃ret pmo q̃ opteret me pus ĩ
q̃rere si z pro q̃ re data acq̃sisses illũ floz,vt
sic ad illã rem flecterẽ oculm cordis. Scꝺo
q̃ si illũ floz,ñ acq̃sisses pro aliq̃ re p te alei
data,vt puta:qz eẽt tibi donatꝰ aut a re iuen
tus ĩ loco vbi p derelicto eẽt habitꝰ nõ pos
sem illũ a te acq̃rere pro moneta. Hono/
qz p re q̃ scientꝫ/ nec ẽ tua/nec vnq̃ fiet tua:
nõ potes q̃d emere licite,emptor eñ tenet p
ciũ facere de dñio venditorꝭ,mõ fundꝰ olim
tuus ad quẽ dicꝫ me debere bre oculm ĩ dan
do tibi pciũ: vt sic pro illo fundo acq̃rã tuuꝫ
redditũ vl aliq̃tram:nõ ẽ nec vnq̃ fiet tuꝰ vt
possibile ẽ:quõ igit poterꝫ sana ꝓscia respe
ctiue pro illo recipe pciũ: z quõ ego sana cõ
scia potero dicere q̃ illã tuũ redditũ acq̃sie
rim/p ℔ q̃ oderim pciũ pro eodẽ fũdo quẽ
pus p illo redditu dederas? Decimo et p
ꝓfirmatõe q̃nte impugnatõis arguit,qz seq̃
ret q̃ non diceret q̃s emere officiũ ecclastic
cũ qñ daret pciũ pro bñficio: qꝺ ẽ annexũ il
li officio,qꝺ tñ talr ẽ ei ãnexũ q̃ acq̃sito bñ
ficio etiã bz officiũ: etiãsi finalr irẽderet p il
lã viã acq̃rere illꝺ officiũ: z sic nõ esset simo
niac simõia iure diuino/ſz tm̃ iure hũano p
bibita. Probat,nã eodẽ mõ diceret q̃ suaꝫ
pecuniã nõ dat respectiue ad officiũ/sed ad
bñficiũ:ſz irenderet illo acq̃sito etiã acq̃rere
officiũ/ saltẽ ꝺ facto,sic z ꝺ facto tm̃ acq̃rit
vl tenet bñficiũ. Et q̃uis fortẽ euaderes di
cẽdo q̃ emẽs villã cui ẽ annexũ iuspatrona

tus hic etiãsi irendat bre illꝺ annexũ:non ti
dat pciũ mai q̃ villa valeat: nõ cõmittit si
moniã. z tũ sil acq̃rit iuspatronat: sic ℔, et
tũ si respectiue ad illꝺ ius dedisſz: etiã i vno
ꝺnario pl vl prẽ illi pciũ:iã eẽt simõia. Et ℔
videt voluisse Henr,qñ ꝺt, Uni silibꝫ facti
zc. Sz de ℔ latiꝰ hz videri in tract. de simo
nia. Undecimo nõ minus licitũ ẽ vt a tere
cipiã pciũ z tibi assignẽ rem q̃ mea ẽ:z rem q̃
ꝓtinet ĩ re q̃ adhuc mea ẽ: q̃ q̃ tibi ip illo pre
cio assignẽ rem q̃ mea nõ ẽ:z rem q̃ mea q̃dẽ
est z ꝓtẽta fuit in re q̃ mea fuit:ſz amplꝰ nõ ẽ
mea, mõ si meũ fũdũ vẽdidi ciuitati pro ali
q̃tra pecunie seu redditu pecuniario: fundꝰ
nõ ẽ amplꝰ me:z ꝛz illa aliq̃tra vl redditꝰ sit
mei:q̃ redditꝰ aliq̃ mõ ꝓtinebat ĩ illo fũdo p
equalentiã valorꝭ:eoq̃ ex fundo potui acq̃
rere illã aliq̃tã:tũ ille fundꝰ nũc nõ ẽ me, et
tũ ẽm tuã opionez:si ego tibi p pcio tuo qꝺ
mihi das ẽspectiue imediate p illo fundo: z
ꝛñr p aliq̃tra ex eo q̃ me obtẽta:licite tibi illã
aliq̃tã assiq̃. Igit ñ mínꝰ:ſz magꝭ poko pro
dẽ pcio:si idẽ fũdꝰ adhuc mãet meꝰ q̃ad ꝓme
tarẽ ẽspectiue tibi assiq̃re p̃dictã aliq̃tra: q̃p
tualr icludit ĩ meo fũdo:eoq̃ ĩ ꝓcierate illꝰ
fũdi causalr icludit vsufructꝰ equalẽs illi ali
q̃tre,o ꝓpositũ ei sentire/ẽ sentire q̃si ñ possꝫ
tibi vsufructũ arborꝭ vẽdere: nisi pus a me
alienasse arborem /reſuaro mihi illo vsufru
ctu: qꝺ ẽ falsũ. Duodecio ñ ẽ vez q̃ in tali
cãu ñ sit vẽditio alicꝰ rel:qũ ſ, fundꝰ remãet
meꝰ,nã ius pciplẽdi fructꝰ fũdi i se vl in sibi
equalẽti. ſ,pecuia,℔ inq̃ ius tibi vẽdor illꝺ
ñ ẽ nihil,als ẽt tu qñ alienabas a te fũdũ tu
um p tali iure ꝺdisses eũ p nihilo. Hec oz di
cere q̃ ipignerẽ illũ fũdũ alicui. De ℔ tñ an
possꝫ dici q̃ eẽt ibi ipigneratõ/patuit i illi

Quarta (q̃,xxxiij,

ꝓclo. Emptio redditꝰ/ siue pecuiarij/siue fructuarij ꝑdial/ seu ꝓstituti i rebꝫ vl ꝑdijs ꝓstituẽꝫ ẽ licita ꝺ se seu ex gñe. Probat. Emptio vtriuslꝫ ẽ licita vt pbatũ ẽ, ℊ emptõ vtriuslꝫ alicubi ꝓstituti ẽ licita,mõ ñ ꝓstituit vllꝰ redditꝰ nisi i rebꝫ vl i ꝑsõa,igit emptõ vtriuslꝫ erit licita. z ℔ ꝓstituti in rebꝫ vl ꝑsõis,mõ magꝭ vl ẽptio illiꝰ q̃ ẽ ꝓstituꝰ i rebꝫ ẽ licita q̃ illiꝰ q̃ ẽ ꝓstituꝰ in ꝑsona,igit ꝓclo ꝓ a. Ultio,põ ꝓbat. qz q̃cũq̃ ꝓcesserũt possẽ emi vtrũq̃ redditũ: cõcesserũt eum vt in rebus ꝓstitutum posse emi,sed nõ oẽs ta
les ꝓcesserũt q̃ constitutus in ꝑsona posset emi. qz ples negauerunt ẽt posse ꝓstitui red

ditũ i ꝑsona:ſz nõ eꝫ. nã q̃ ꝓcesserũt i ꝑsonis ꝓstitutꝫ redditũ posse emi: etiã mlto magis ꝓcesserũt ꝓstitutũ i rebꝫ posse emi.

Quinta ꝓclo. Emptio redditꝰ pecuniarij constituti in ꝑsona etiã ẽ de se seu ex genere licita. ꝓbat duplr. Primo sic,qz emptõ fructuarij redditꝰ ꝓstituti i ꝑsona est de se licita. igit ẽt pecuniarij,ꝛz ꝓña. qz illi duo adeo equalẽt/ q̃ vbi vnꝰ põt ꝓstitui ibi ẽt alter: z sic vnꝰ est vere tpal z ꝓbanus nec spũal intrinsece/nec annexꝰ spũalibꝫ:sic etiã alius. iõ sic vnꝰ est cmibil:ira z alter. Secũdo sic,qz si nõ:maxie,ꝑt sequẽs motiuũ, ſz qz talis emptio eẽt palliũ vsurarie mutuatiõis,ℊ ꝑsumptiue esset pctm̃ vsure. ℊ esset illicita. Añs illiꝰ motiuũ ꝓbaret sic,qz q̃ mutuare vellet, c. floze,alicui ad vsuras diceret mutuatario:ñ mutuo tibi illaz pecuniã:sed emo sup te redditũ pecuniariũ, vij, vl, x, flo re, quẽ mihi debebis dare tãto tpe, puta, x, annis, ifra qꝺ tps ꝑfixũ eẽt ꝑsile/ q̃ mutua tor recipiet sortẽ suã:z longe ẽt vltra sortez. Pria ꝓña illiꝰ motiui pt ꝺ se. Scꝺa ꝓbat. qz act ꝑsumptiue malꝰ hz spem mali,ois aut act bñs spem mali est illicit,qz phibit :di cente aplo, Ab oi specie mala abstinete vos.

Dõ ℔ motiuũ ñ pcedit ꝺ septã ꝓclones. ptz triplr. Prio:qz q̃uis pbet q̃ emptio redditꝰ pecuniarij ĩ ꝑsona ꝓstituti cũ certꝭ circũstãtijs facta sit illicita:nõ ãt q̃ i gñe sit illicita: sic q̃ nõ possit ẽt alijs circũstãtijs vestiri vt fiat licita. Hã ꝑdicta emptio nõ ꝑt ꝑsumi q̃ sit vsuraria nisi certꝭ circũstãtijs accedẽtibꝫ, nec vsurariꝰ volẽs mutuatoez vsurariã pal liare:potit eã palliare p emptionẽ ꝑdictã:ni si put certis circũstãtijs est vestita. puta qñ emẽdo redditũ ad determinatũ tps emeret tã tũ redditũ:z ad tãtũ tps/q̃ fuisse eẽt eũ sorte z lõge vltra sortẽ pcipe ifra illꝺ tps: put lati i seq̃nti q. patebit,sec ãt/qñ ad tle tẽ pus determiatũ vl indeterminatũ emeret/q̃ nõ adesset ꝑdicta fusibilitudo. Scꝺo: qz si ℔ mo tiuũ pcederet:ẽt ꝓcluderet ꝺ q̃rtã z q̃ntã cõ clusionẽ. qz ẽt tibi vsurariꝰ diceret,ñ mutuo tibi illã pecuniã:ſz p modũ pciũ ipam tibi dã do emo redditũ fructuariũ i rebꝫ veli ꝑsona tua ꝓstitutũ ad certũ tps pcipiẽdũ,infra qꝺ fusibilr eẽt pceptur sortẽ z lõge vltra. Tertio qz ẽt ꝓcluderet q̃ ñ liceret alicui cõducere pꝛsonã alterꝰ ad laborãdũ sibi p certa pecũia: qz diceret q̃ eẽt palliũ mutuatõis vsurarie: eo q̃ ꝓductor sub noie mercedis ꝓductitie mutuat pecuniã ꝓductor z exigit ab eo tot z tantas opas: vl tãto tpe/ q̃ fusibilr pcipiet va lorẽ sortꝭ mutuate z longe vltra. Et he due ꝓclões loquũt ꝺ redditu ꝓstituto ĩ ꝑsona ñ distiguẽdo vl ꝑcalr descẽdẽdo ad ꝑsonã ĩ q̃ ꝓstituit? sit ille redditꝰ,ſ,an ĩ ꝑsona ipꝰ? vẽdi tor:an ĩ aliq̃ alia ꝑsõa sit ꝓstitutꝰ,z qz aliq̃ ñ negãt ℔/qñ ille redditꝰ ẽ ꝓstitutꝰ ĩ aliq̃ ꝑso na alia ab ipo vẽditore:vt ĩ suo vẽditoris/ aut ĩ aliq̃ alio:ſz difficultatẽ facitũt:si sit ille redditꝰ ꝓstitutꝰ ĩ ipo met vẽditore:saltem ꝺ nouo,puta occurrẽte emptõe cuiꝰ occasiõe tã pmũ ꝓstituit. Hã vt dicũt tũc emptio eiꝰ videt illicita,z illiꝰ opiniõis videt fuisse Jn no. Cõtra igit illos ex ꝑdicta cã:z ẽt ex q̃dã alia cã q̃ tangit i seq̃nti ꝓclone ponẽda est.

Septa ꝓclo. Due ꝓclões imediate ꝑcedẽtes ẽt ꝑe sic si ꝓstitutꝰ sit ipe redditꝰ ꝑsonalr i ipo met vẽditore. ꝑbat. qz ꝑbatões ꝑbates duas ꝑcedẽtes ꝓclones eq̃ pcedũt ꝺ vno casu sicut ꝺ alio:ita q̃ vtriq̃ ꝑñt applicari,z iõ sic de vno ꝓcludit sic de alio. Motiuũ autẽ ꝑdictorũ fuit idẽ qꝺ tangit in sexta cõclusione,sic illꝺ ibidẽ ñ pcedit sic nec in ꝑñti casu,nec Jnno. fuisse videt illius opiniõis sine additiõe,nã ipe lo

quĩ qñ vẽditor ĩ ꝑsona sua ꝓstituere ret reddi
tũ vel actionẽ talẽ, ſ, q̃ ſe obligat ad pl⁹ dan
dũ/vel ĩ pecunia/vel i re vtili q̃ receperit, t
ſic videt trñ loq̃ de caſu ſcõe ꝓclonis ſeq̃nt
q̃ſt, de q̃ ibiõ, Scõa cã q̃re illa ꝓclo põit ẽ,
qr Panor, i ſuis diſputatõib⁹ diſputatõe, v,
vbi iuſtificat ꝓtractũ q̃ q̃s etiã ĩ ſeipſo ꝓſti
tuit/etiã de nouo redditũ t cũ alteri aſſigt ꝑ
pecunia/dic: q tal cõtract⁹ nõ ẽ emptio: ita
q ꝓſtituẽs ſic redditũ non ꝺr vẽdere q̃d al
teri: nec ali⁹ emere: eo q ibi non ẽ merx, quia
ſi ipſe ꝓſtituens ſup ſe redditũ diceret cũ vẽ
dere/aut venderet ꝑſonã ſuã/aut ius in ꝑſo
nam ſuã, t neutr ꝝ ꝑt dici, qr nemo ẽ dñs mẽ
broꝝ ſuoꝝ, t dic ꝟ mõ itelligendũ dictũ Jn
noc. t ꝟñr ꝺr q ꝑdict⁹ venditor põt obliga
re ſe ad dãdũ q̃libet ãno certã q̃titatẽ. t ꝟ ꝑ
ſtipulationẽ/ſiue ad certũ/ſiue ad icertũ tẽ
pus/ſiue ad ꝓpetuũ. t non ſolũ ex cã dona
tiõis: ſz etiã ex cã pecunie recepte vel recipiẽ
de. Sz ꝟ dictũ defic triplr. Primo, qr red
ditus ẽ res emibil: vt oñdi in ꝓclone ꝑma. t
ipſe conſtituit ſup ſe redditum, igit ibi repit
merx, minor ptz, qr tu ꝓcedis q põt ſe obli
gare ad dandũ ãnuatim vnã q̃titatẽ pecũie:
mõ obligationi ĩ illo obligato/vel obligãte
ſe corrñdet ius ĩ illo cui obligat⁹ vel cui ſe ob
ligat. Si eñ obligo me tibi ad dandũ quid
ãnuũ: tu habes ius exigendi illõ a me/ſic ꝺr
cõit obligatio ẽ mr actionis, actio ãt ẽ ius
exigẽdi aliq̃d imperẽdi aliquẽ ſup aliq̃, illud
aũt ius nõ ẽ ntiſi reddit⁹, igit. Scõo, qr ſup
ponit falſuz, ſ, q ꝑſona libera nõ poſſit ſeuẽ
dere: t q non poſſit etiã alicui ꝓſtituere ius
ad ꝑſonã ſuã vendẽdo illõ ius alicui. hoc ei
eſt ſufficienr approbatũ in. q. lxxiiij. Aliam
igit facio differentiã in ꝟ q̃n aliq̃s ſup ꝑſo
nam ſuã ꝓriã poſſit licite ꝓſtituere redditũ:
t concedere illũ redditũ alteri, ſ, cõcedere ſi
bi ius exigendi ab eo aliq̃d annuum: t q ꝟ
non tenet gratz facere. imo q põt pro pecu
nia ei illõ ius concedere, vñ dñm q illõ ius
eſt res emibil. Tertio defic, qr dic Jnnoc,
intellexiſſe ſuũ dictũ ad illũ ſenſum, ſ, q non
cõtrahereꝝ tũc ꝓtractu emptõis t venditio
nis: ſz hec nõ fuit ei⁹ intentio, probat duplr.
Primo, qr tũc dicẽdo q oĩno illicitũ videt
q ille idem q̃ ꝺr venditori ſe ꝓſtituat reddi
tũ vel actionẽz: nõ fuiſſz op⁹ addere dicẽdo: q̃
ſe obligat ad pl⁹ dandũ ĩ pecunia vel i ſpecie
ſeu re vtili q̃z recepit: ſic tñ Jnnoc. addidit,
qr ſiue pl⁹/ſiue eq̃le/ſiue min⁹ detur⁹ eẽt nõ
poſſz eẽ venditio⁹ emptio. Scõo, qz Jnno,
non dixiſſz: illicitũ videt, ſz q impoſſibile ẽ
ſet redditũ ſic ꝓſtituũ vẽdere: qr ibi nil⁹ eẽt
merx. Vñ ad ꝓdictũ dictũ dom nõ fuit mo
tus Jnnoc, ex ꝟ q ibi nõ eẽt reperibil merx,
t q ió non poſſz ꝓtrahi emptio t vẽditio: ſz
motus fuit ex ꝟ q venditor erat dat⁹ pin
guior merc, ſ, redditũ: q̃ fuerit ꝑciũ qõ de
beret eẽ adeq̃tũ merci: cuius nõ optreat ꝑciũ
eẽ adequatũ obuentionib⁹ ſucceſſiue obue
turis emptori ex merce.

Octaua ꝓclo, In qualibz illaz em
ptionũ (ꝺ q̃bz ꝑcedẽtes cõ
cluſiones ſonuerũt) non refert an redditus
fuerit ꝓſtitut⁹ añ ipam emptionẽ/vl an iam
ꝑmũ ꝺ nouo fuerit ꝓſtitut⁹ occaſiõe illi⁹ em
ptionis, Hec ꝓclo ponit ꝑt aliq̃s qui vole
bãt dicere: q ſiq̃s olim ꝓſtituiſſz redditũ ali
quẽ alicui: tũc q talẽ conſtituẽ bñt t huc
uſq̃ habuiſſz/poſſet eũ poſtea vendere: t ali
q̃s poſſz eũ emere, Si aũt q̃s nondũ bñt vl
lũ redditũ ſibi p ſe vl alium conſtituẽ: ſz de
nouo occaſiõe emptiõis ad quã aliq̃s ſe ofe
ret/ꝓſtitueret illi redditũ: q nõ liceret ali
cui illum emere, t huic opioni videt fauiſſe
Jnnoc. q̃ ſz non dãnet ſimplr emptionẽ tal
reddit⁹ de nouo cõſtituti: tñ dic chrianis ſo
re conſulẽdũ q ab hmõi ꝓtractu abſtineãt.
Et idem ꝺr ꝺ actiõe nouit ꝓſtituta occaſiõe
emptiõis occurrentz, Jo, etiam an, dic illuz
eẽ illicitũ, t vix videt quõ ſine fraude tal cõ
tract⁹ fieri poſſit. Cõtra illos igit ponit ꝑ
dicta ꝓclo t ꝓbat q̃drupliꝛ. Primo ſic, qr rõ
nes iuſtificãtes quãlibz illaz emptionũ (ꝺ q̃
bus ꝑcedẽtes ꝓclones ſonuerũt) eq̃, pcedit
ꝺ redditu iã nouit conſtituto: ſic de olim cõ
ſtituto, vt ptz applicando eas ad vtrũq; in
differẽt, igit eque ꝓcludũt ꝺ vno ſic ꝺ alio.
Scõo, qr ſi A olim non aĩo vendẽdi feciſſz
aliq̃ op⁹ artificiale: ſz anĩo retinẽdi ſibi vl
donandi: ſic etiam ĩ effectu retinuiſſet illud
ſibi vl donaſſet alicui alteri, puta B t ipi C
liceret illud opus emere ab A vl a B/q̃ ha
beret illud opus: eadem ratione liceret ei⁹
dem emptori emere ab eodem A vl B ſimi
le opus quod ille artifex feciſſet de nouo: et
ſolum occaſione illius oblate emptiõis, igi
tur etiam ſic eſt ꝺ redditu olim conſtituto t
ſam nouit conſtituto. Tertio, qr rõ cur pre
dictis fuit viſum q emptio redditus de no
uo conſtituti eẽt illicita t non emptio redd
tus prius ꝓſtituti fuit iſta, qr q̃ũ ꝺ nouo cõ

ſtituit reddit⁹. ſ, ꝑt oblatã emptionẽ: tunc
emptio illius poſſz eẽ palliũ vſurarie mutua
tiõis: vt pus tactũ ẽ. Videt eñ ipſe ꝓſtitu
ens ꝺ nouo redditũ illũ aſſignare ſub nomi
ne merc vendite: q̃ſt dãs pecuniã p illo ꝓſti
tuto emat illũ, cũ tñ dãs pecuniã i re eũ mu
tuet t recipiẽs eã cõſtituẽdo ei redditũ noĩe
merc: obliget ſe ad reſtitutionẽ ſortz t incre
mẽti, Sõ ꝟ motiuũ duplr defic. Primo, qr
non ꝓcedit niſi q̃n emptio reddit⁹ nouit cõ
ſtituit ſit cũ determiata circũſtãtia, de q̃ pare
bit i ſcõa ꝓclone qõnis ſeq̃ntz. t ſic nõ ꝓba
bit niſi q aliq̃ emptio reddit⁹ nouit cõſtitu
it ſit palliũ vſurarie mutuatiõis, non autẽ q
emptio ipſa ĩ ſe: vl q̃libz emptio noui red
dit⁹ ſit tale palliũ. Scõo defic, qr ſi ꝓclude
ret: tũc etiã concluderet q emptio redditus
olim conſtituti eẽt illicita, qr etiã illã cõtin
git eſſe palliũ mutuatiõis vſurarie, puta q̃n
ille emit ad certũ tps t cũ tali circũſtantia, ꝺ
q̃ parebit in ſcõa ꝓclone ſeq. qõnis. Et ex ꝟ
parz: q ꝑdictoꝝ doctoꝝ dictũ bñt ꝑitatem
in caſu ſpẽali: ſeu ſpẽali circũſtantia accedẽ
te, vtputa q̃n ꝑciũ ẽ nimis puũ reſpectu illi⁹
reddit⁹ nouit ꝓſtituti: t i illo caſu videnr fu
iſſe locuti. Vñ Jnno. recitata opione q̃ ad
mittit emptionẽ reddit⁹ vel actiõis: q vel q̃
nouit conſtituit exẽplificat ꝺ caſu dicẽs, vt
ſi dicar emptor venditori, tu cõſtitues tales
reddit⁹ i tali poſſeſſiõe vel ſuo: vel facies q
tal confitebit ſe debere mille vſq; ad annũ: t
ego pro illis mille dabo tibi q̃ngenta: t poſt
ea ſubdit ſuũ predictũ conſiliũ ꝛc, t vere ſa
nũ ẽ illud eius conſiliũ t nõ ario ſeq̃ndum i
cãu ꝑdicti exẽpli, ſ, vbi dant q̃ngenta nomie
ꝑciũ pro actõe ad mille danda i termio vni⁹
anni, qr ibi eſt grandis t intolerabil diſpro
portio precij ad mercẽ. Nam ꝑm inferiores
cauſas loquendo ꝑſimilit emptor leuabit i
anno: non ſolũ ſortẽ t refuſionẽ cuiuſlibz i
tereſſe ſibi occurrentz ex carẽtia pecunie: ſz
etiã lõge vltra. Jo, etiã an, idẽ exẽplũ ponit:
vt tali ẽt caſu bñt ſuũ dictũ ꝑitatẽ, ſec⁹ vbi
illa diſproportio nõ repit: ita q̃ q̃titas ꝑciũ
adeq̃t ipſi redditui: atrẽta eis ꝓportãlia ꝑz de
terminatõez illi⁹ rpis p qõ durare ꝺz. Quar
to ꝓbat cõcluſio, qr etiãſi iã ꝑmũ conſtituit
reddit⁹ qñ emptio occurrit: adhuc ipe cõſti
tuit añ emptõez: q̃uis nõ lõgo tpe añ, q̃ non
min⁹ erit emibilis q̃z ſi lõge añ fuiſſet ꝓſtitu
tus, ꝺña ꝓbat, qr ſi illꝺ q̃ ad ꝟ poſſz variari
onẽ facere: tũc etiã iter reddit⁹ olim cõſtitu
tos eſſet talis varietas: q tanto aliq̃s longe
ante inſtãs emptiõis eẽt ꝓſtitut⁹: tanto ma
gis licite poſſet emi: q̃d ẽ falſũ. Seq̃la ꝓbat
qr ꝑceſſiſſe emptionẽ req̃rit ꝑm te ad hoc vt
emptio ſit licita: t iã ꝑmũ ꝓſtitui vitiat eaz:
igit q̃nto min⁹ iam ꝑmũ ꝓſtituit: tãto magz
recedit a vtilitabilitate, igit magz ad licitũ ac
cedit. Añs ꝓbat, qr obiectũ ꝑcedit actũ: igit
ſi emptio ꝺz fieri: optz q merx q̃ emi ꝺz ꝑce
dat emptionẽ. Hec obſtat q̃ ſupra dixi/q
res future ꝑñt emi, qr t ſi ille res nõ ꝑcedãt
emptionẽ: tñ ius ad illas futuras res precedit eã: t illud ius ẽ merx ĩmediata. Item ille
reddit⁹ ꝓtualr includit in dñio et ꝓprietate
ipi⁹ poſſeſſiõis: in q̃ ꝺ nouo ꝓſtituit, q̃ ſaltẽ
ꝓtualr etiã lõgo tpe ꝑtinebit añ emptionẽ, et
illa ꝓtualis ꝑtinẽtia ſufficit ad ꝟ: vt poſſit
bñe rõnẽ mercis, quõ ẽt poſſet dici ad illꝺ ꝺ
futuris rebꝫ q̃ dicũt poſſe emi: q ꝑtinent
ꝓtualr. Itẽ port⁹ deberẽt ꝑdicti dixiſſe: q li
citũ eſt emere redditũ q̃ nõ occaſiõe emptio
nis occurrẽtz ꝓſtituit: t q nõ ẽ licitũ emere
eũ q̃ occaſiõe emptiõis cõſtituit: nõ curãdo
an nouiter eſſet ꝓſtitut⁹ vl olim, t an añ vel
in emptiõe ꝓſtitueret. Sz etiã nec illa diuer
ſitas ſufficiet, qr ſic eſt in aliꝭs mercib⁹/q ſi
q̃s ꝓcurat aliquã mercẽ adducẽdo vl facien
do cã: nõ intentiõe vendẽdi eã cuiq̃, nec ob
ꝟ q ſibi offert emptio eã cõſtituit vl facit: ſz
ad ſibi ꝑpſi retinẽdũ aut donãdum alicui: ni
hilomin⁹ ꝑt mutato aĩo cã vẽdere: t cũ ꝟ et
cũ a ꝓncipio eã formar aut aduc: põt eã ſo
la occaſiõe oblate emptiõis ꝓſtituere t addu

Nona ꝓclo, Cõcluſiões iuſti
ficãtes emptiões redditũ ſũt
vere: ñ diſtinguẽdo an ipſe reddit⁹ ſit cert⁹
an nõ, t loq̃r de certitudie t icertitudie q̃nti
tatz, puta ſiue vẽditor ſit obligat⁹ ad dãdz
annuati duos modios fructuũ illi⁹ ꝑdũ, vl
duos floꝛeñ, leuabiles ꝺ fructib⁹ illi⁹ agri: t
ſic reddit⁹ ẽ cert⁹: ſiue vẽditor ſit obligatus
ad dandũ tertiã ꝑtẽ fructuũ illi⁹ ꝑdũ, vl ad
dandũ tertiã ꝑtẽ pecunie: quã leuare ꝓſiget
de fructib⁹ illi⁹ ꝑdũ: t ſic reddit⁹ eſt incert⁹.
Et eo dẽ mõ põt exemplificari de redditu in
ꝑſona ꝓſtituto, puta: ſiue vẽditor reddit⁹ ꝑ
ſonalis ſit obligat⁹ ad ipẽdẽdũ emptori an
nuatim tot determinatas opas diurnas, vel
tot denarios leuabiles ꝺ illis opis, t ſic erit
redditus ꝑſonalis certus: ſiue ſit obligatus
ad impendendũ emptori annuatim media
tatem operarũ: quas poterit facere, vel me

dietatē pecunie leuabil' de ill' opis. Probat igit̄ ꝯclo. qz rōnes ꝑdictæ ꝯcluunt eā pñt applicari ad certū redditū: sic ad certū z eā, igit̄ sic ꝯcludūt ō aliq̄ illoꝝ: ita ō vtroq;.

Decima ꝯclo. Qō dictū est ō redditu in q̄ttuor vltis ꝯclonib'. s. siue fructuario: siue pecuniario in ꝑsona ꝯstituto, z h̄ siue añ ꝯtractū siue i ꝯtractu, z h̄ siue i ꝑsona venditoris: siue i alia ꝑsona ꝯstituto. Idem itelligendū est de actione: ita q̄ et iam licitū alicui emere actiōes quā tu habes ꝯtra B, siue actio sit ad pecuniā/ siue ad fructꝰ/ siue illa cōpetierit tibi añ illam emptionē/ siue iam p̄mū occasiōe illi' oblate emptiōis sit ꝯstituta, z h̄ siue i ꝑsona ꝑpria vendentis: siue i alia ꝑsona. Probat. qz rōnes vtrobiq; eodē mō ꝯcludūt, vt ꝑtz intuēti. Sz exā actio eq̄alet redditui detracta qualitate, iō de emptiōe actiōis latius dicet i seq̄nti qōne, vbi de emptione temporal' reddit' aget: z nominatim de illa actiōe agetur i quarta eius ꝯclone.

Contra ꝑdictas ꝯclones posset m'ti plicit' argui: sz illa argumenta tangent sufficient in seq̄nib': vbi specialit̄ tractabit̄ de aliq̄ redditū emptiōib': q̄ etiā huc pñt applicari. Pronūc tn arguit̄ ꝯtra p̄mā ꝯclusionē sic. Cōtract' vsurari' ē illicit' ex certis causis tactis. q. xxij. q̄. vna ē, qz ex ea seq̄t q̄ boies non itenderēt agricultare: z p̄ñr i ducerēt caristia z cruciarent pauperes, put diffuse fuit deductū ibiō in scōa ꝯclone. Hō ille cause vl'rōnes eq̄ h̄nt locū i emptōe redditū, vt ꝑtz p eas discurrēdo. igit̄ eq̄ erit illicita. tenet ꝯña. qz vbi ea dē rō: ibi eadē iurꝫ dispositio. Dōm q̄ ad emptionē redditū: si fiat cū ill' circūstantijs cū q̄bꝰ dz illa emptio vltra bonitatē generic̄ vestiri: non seq̄t q̄ boies illi q̄ deberēt z q̄s expediret itendere agricultare/ deserāt agricultura: sz p h̄ solū illi nō itendent ei q̄s decet z expediēs ē nō itendere ei: sz potiꝰ alijs vtilitatibꝰ reipublice itendere: adeo q̄ maiores vtilitates ē reipub. q̄ tales nō itendāt agricultare q̄ꝫ q̄ itendāt cuiusmodi sunt illi ō aliq̄ illoꝝ q̄nq; genera. hoim. de q̄bꝰ S. q. lxxij. dictū ē. Vñ q̄uis emptio redditū sit ex gñe licita: nō tn ex circumstātia q̄n passim fit a q̄cūq;. De h̄ latius patebit i spēalibꝰ emptōibꝰ reddituū. s. victualitioꝝ z ppetuoꝝ. scz. q. lxxxj. cōclusione scōa z tertia. z sil'r. q. lxxxiij. etiam scōa z tertia ꝯclonib'. Etsi dicas: ita etiaz defensaret ꝯtractꝰ vsurarij. s. q̄n fieret p tales ꝑsonas q̄bꝰ dicis ꝯgruere emptionē redditui. Rñdet. nō est sile. qz vsurarij ꝯtus est ꝓhibit' lege diuina z naturali: ñ aūt emptio redditui. Hec seq̄t. vtile est z decēs/ q̄ ille ꝑsone sustentent̄: z licite pñt sustētari p illū cōtractū: z alij ꝯtract' idē faceret. igit̄ etiā per illū alium pñt licite sustētari. ꝑtz in sil'i. Decēs em̄ est clericos sustentari ꝑ alios eis instipēdiū assignatꝫ: z possent etiā sustētari. q̄n illa ꝑalia eis vt precium officioꝝ assignarent, vt q̄n ō rapinis sustētarent̄. igit̄ si licite primo mō pñt sustentari: etiā scōo mō licitū erit: ñ valet argumētū. Vñ ad boni finis ꝓsecutionē nō sūt eligēda q̄cūq; media: etiā q̄bꝰ contingeret illū finē de facto obtinere ita efficax.

Secūdo arguit̄ (citer sic ꝑ alia, sic. Cōtract' ille est illicitus q̄ admisso extinguit̄ pietas z misericordia fidelium ad indigētes z paupes, emptio redditui est bmōi. Hā si illa sit licita: tūc q̄s p̄mū venerit indigēs mutuo: nemo erit q̄ sibi mutuabit: sz mox dicet el: nō mutuabo tibi gratis/ nec etiā sub vsuris: sz parat' sū tibi subuenire p vīā emptionis redditui sup bonis tuis: vbi ad oīe maximū si ñ facit i iustitiā z eū amplius grauat q̄s pri' fuerit grauat': cū nullā gratiā sibi ꝓpēdit: z i nullo plus dat q̄ recipiat sine vlli' pietatis oñsione. Vñ h̄ fuit vnū ex dānis: q̄ ex cōtractu vsurario ꝓuenit̄: vt patuit. q. xl vlij. ꝯclione tertia. puta: qz extinguit̄ charitas int' hoies ꝓtrahētes. qz neuter ꝓtrahētiū alteri ꝓpendit q̄cq; gratuito: z sine eq̄lis rei redhibitiōe. Dicēdū q̄dupl'r. Primo retorquēdo ꝯ argumentem. Hā eq̄ ꝑ ipm ꝯcluderet̄/ q̄ emptio p̄diorū z quorūcūq; bonoꝝ i mobiliū: z etiā mobilia eēt illicita. qz admissa illa extīguit̄ pietas z̄. Hā q̄ primū venit indigēs ad diuitē: peteret mutuū dicet el. nō mutuabo tibi illā sūmaz: sz p ea emā predia tua: vl' alias res etiā mobiles q̄bꝰ ille paup i diget. Sic igit̄ tūc solueret haberes argumētū: sic ēt h̄ soluendū ē. Secūdo igit̄ dicēdū/ q̄ differūt ñ ꝓpēdere indigēti ꝯctū gratuitū seu ptū: z secū ꝯhere ꝯctū q̄ ex natura sua ñ ē gratuit': sz tn iust'. Hā p̄mū pōt eē pctm̄: z pctm̄ est i casu q̄ ē p̄ceptū ꝓpēdere illi gratiā talē. scōm ät ñ ē pctm̄. Exm̄ si indigēs mutuo ē in necitate illa ꝯstitut': in q̄ mutuare est in p̄cepto: sic de h̄ sūt q̄tuor vl' q̄nq; casus positi sup. q. xix. tūc peccat mortaliter diues nolendo mutuare: sz nō opz q̄

peccet emēdo aliquā rē ab eo. p iusto ꝑcio. sic si mēdic' petat a pistore panē: pistor nolit gratis dare peccabit pistor: si ē casꝰ in q̄ ex lyna est p̄cepti/ nec tū peccabit i vēdēdo. nā nulla iniuria fac̄ ei dādo eq̄le. p eq̄li. Tertio dicendū ad formā/ q̄ maior est ꝓa/ qn̄ de p se illū ꝓtractū extingueret pietas: nō āt si nō ō p se: sed sibi accidit q̄ hoies extinguēdo charitatē: diuertūt ad illū ꝓtractū. Quarto pōt dici/ q̄ dato q̄ argumētū ꝑcederet q̄ emptio illa esset pctm̄: nō tn argueret nisi q̄ ex circūstātia ē pctm̄. s. qn̄ q̄s emit eū ab eo cui pecuniā gratis ꝓcedere ꝏberet. Hō ñ negam' q̄n emptio redditui ex circūstātia possit multiplicit̄ depuari: vt i seq̄ntibꝰ q̄stiōibꝰ patebit.

Tertio sic. Emptio redditui ē actus piculosus aīe. igit̄ illicit'. tē. net ꝓña. qz exponere se piculo ꝑcī mortalis est pctm̄ mortale. Iuxta illō Sapiēt'. Qui amat piculū ꝑibit i illo. z loq̄t de pic'lo mortal' ꝑcī. nemo aūt perit nisi peccet mortalit: mō volēs z eligēs actū/ amat illū. igit̄. Añs ꝓbat. qz aliq̄ doctores dānant eā vt mortalē z vsurariā. z p'les trepidant eā approbare. Dicēdū triplex est piculū. s. ꝓbabile/ eq̄libre ꝛi ꝓbabile vl' scrupulosū. De pic'lo ꝓbabilitē eq̄libri vez ē: q̄ amat piculū: ꝑibit i illo. Si em̄ ꝓbabil'r times te in aliq̄ actu peccare mortal'r. s. plus ipm credēs eē mortalē q̄ñ vl' si eq̄ credis eū eē mortalē: sic credis opositū: mortal'r peccas cū agendo. h̄ em̄ ē ꝑ ꝓpriā salutē ꝯtenere. sz nō opz de pic'lo ipsoꝓbabili z leui: vbi scz aliq̄lē formidinē habes q̄ sit mortal': z tn̄ magꝫ credis q̄ sit licitus. Hō emptio redditui nō est necaria ꝓmo z scōo mō pic'losus apud oēm emētē. qz ꝑles cū bona fide: z simpl'r credētes eū esse licitū emunt morti bonis rōnib' vl' auctoritatib'. Si tn̄ q̄s habeat ꝓbabilē credulitatē vl' eq̄libre q̄ sit mortal'/ ille peccat mortal'r. sz hoc accidit illi ꝯtractui: sic leuatio festuce etiam potest sic fieri mortal'. Et p h̄ etiā ptz solutio

Quarto (ad seq̄s argumentū. sic. In dubio ē tutior via eligēda ꝑm Aug. Hō dubiū ē si liceat emere reddit': z ñ ē dubiū q̄n abstinere sit licitus. igit̄ tenet̄ q̄s ad ñ emēdū. igit̄ emptio ē illicita. Hā dicēdū ē/ q̄ triplex ē dubiū. s. ꝓbabile/ eq̄libre/ z ipꝛobabile. In ꝓmo z scōo dubio ē p̄cepti deserere dubiū z tutiorē viā eligere. sz in tcio ē ꝓsilij tm̄. Int' em̄ duas vias q̄ꝫ vtraq; est tuta: sic q̄ neutra est piculosa ꝓmo vel scōo piculo: vna ē tutior alia: ita q̄ nullū h̄z piculū: ēt ipꝛobabile ꝓsilij ē tutiorē eligere. modo sic est in ꝓposito.

Hic potest reprobari solutio iuristarū dicentiū/ q̄ in foro pniali ē tutior via eligēda: sz durior videat': vt si dubitet̄ an aliq̄s articul' sit pctm̄ vl' nō: tutior ē q̄ illō q̄s ꝓhibeat̄/ z q̄ sibi ipse nat' pnia. qz ibi nullū subest piculū. nā bona rū mentiū ē ibi culpā agīscere vbi culpa ñ ē. Et idē i foro q̄si pniali: vt q̄n dubitat̄ si q̄s teneat̄ abstinere a ꝯcto mōnitiō: vl' ab alterius ministerio: vl' ab alio actu i q̄ dubitat̄ si subsit pctm̄/ abstinēdū ē: z illō est tutius. Sz in foro ptētioso dēm' sp p̄sumere z iterpretatione facere i melioꝛē ptē. s. absolutoriā. Et ita simpl'r tutius eēt abstinere ab ill' ꝯtractibꝰ tn̄ exā innititi sūt illi ꝯtract': tenēdū ē q̄ sint liciti. Sz hec solutio deficit dupl'r. Prio qz p h̄ ñ ē defensata emptio redditui tāq; licita. Hā nō seq̄t. defensata ē tāq; licita: vl' nō punēda: vl' irritāda in foro exteriori: eo q̄ cū sit dubiū eā eē illicitā: potiꝰ dēm' ad meliorē ptē declinare. igit̄ ē licita. qz arguit̄ a ꝑm q̄d ad simpl'r. Preterea illa solutio tm̄ videt̄ illā regulā intelligere i punēdo actū factū vt sit sensus si dubiū ē. si q̄s actus sit punēd': tūc i foro interiori tutius ē punire. z iō punēd' est: sz i foro exteriori nō ē tutior via eligēda: sz mitior. s. vt ñ puniat̄. Hō regla ēt intelligit̄ de actu nō dū facto: sz agēdo vt potiꝰ abstineat̄ ab agēdo/ si ē dubi' q̄s q̄ agat̄. non igit̄ satisfac̄ illa solo regle. Scōo. qz ex eoꝝ solone seq̄t q̄ illicitū eēt illos ꝯcī agere: q̄uis ñ eēnt punēdi i foro exteriori. qz dicūt regulā intelligendā in foro ꝯscie.

Questio. LXXXI.

Vtrum emptio redditus exñs ō se seu ex gñe licita/ cuiusmōdi ē q̄libet illaz: ō q̄bꝰ sonuerit ꝯclones p̄ce. q̄nis. depuet̄ p h̄ q̄ ille redditus ē tpal' determinata tpalitate. i. soluendꝰ tm̄ ad certū nūez. ānoz. vl' tēpoꝝ z nō vltra: vt ad q̄nq; vl'. r. ānos. Et qz actio ꝯpetēs alicui ꝯ aliquē ad exigēdum aliquā sūmā pecūie vl' alterius rei vtil': eq̄alet redditui tpali determinata tpalitate. iō idē q̄rit ō emptōe actōis an sit licita. Solo. q. stat i q̄nq; ꝯcloniꝫ: z duoꝝ dubioꝝ soloniꝫ: z i vno cozollario. Prim dubiū tāget añ tertiā

Prima ꝯclonē. Scōm añ q̄ntā. ꝯclo. Emptio ō q̄ titulus so

nat nō depuat̄ pcise p hmōi determinatā tpalitatē reddit⁹, pbat̄ duplr. Primo sic, qr reddit⁹ sic determinat⁹ certa tpalitate adhuc reti net rōnē merc̄; z p ons fmanet adhuc obiectū ogruū respectu illi⁹ actois, s, emptois ñ min⁹ q̄z si nō eēt sic determiat⁹, ita q ipsa tpalitas determinata nō ē oditio faciēs ipm reditū inemibilē: sic faceret qū ille reddit⁹ essz ānexus alicui spuali officio/aut sic faceret aliq̄ alia sit̄is oditio. Nō sinon sit sic determinat⁹ ē merx/seu res cōgrua ad tminandū actū emptois: ita q act⁹ emptois sup ipm cadēs erit ō se licit⁹, igit̄ etiā tal' act⁹ emptionis cadēs sup ipm sic determinatū etiā erit ō se vel ex genere licit⁹, z sic nō depuabit̄ act⁹ rōne illi⁹ q obiectū suū (s, reddit⁹) est sic determinatū: ꝛz si debeat depuari: h̄ fieri oportebit ex accessu circūstātie alteri⁹ ab illa determinata tpalitate reddit⁹, sic emptio eq̄ est licita: etiā si ille equ⁹ nō sit victur⁹ p certo nisi ad decē ānos, q̄uis possit illa emptio depuari ex puitate pcij. Valor probat̄ pma rōne q̄ in pma oclone pce, qōnis pbatū ē reditū abitrabentē ab illa determinatōe eē rem emibilē: z hz rōnē merc̄, qr illa probatio eq̄ applicari pōt ad reditū sic determiatū. Secūdo probat̄ hec ocl'o aplicādo tertiā rōnē eiusdē pme oclonis ad reditū sic determinatū: z eq̄ hēbit locū ibi sic̄ z alibi. Tertio probat̄ applicādo septimā pbationē eiusdē conclusiōis: vbi directe hz q vēditio redditui⁹ eccie facta ad tps determiatū modicū est admissa: z facta etiā ad tps determinatū nō modicū ē admissa ꝟuat̄; ibidē exposis: q admissio nō fieret a iure canōico si tpalitas determinata reddit⁹ vendēdi: de p se deprauaret venditionē, etsi ī venditōe sic est: etiā eadez rōne ibidē emptio reddit⁹ ē admissa: nō obstāte illa determinata tpalitate reddit⁹.

Dcdā ocl'o. Emptio de qua titul⁹ sonat: depuat̄ p h̄ q illud tps determiatū p qō soluend⁹ est reddit⁹/ est tm̄ vl' reddit⁹ tā pinguis vl' pciū emptor; tā exiguum q ꝟisil'e ē fm cōem cursum: q emptor in illo tpe pcipiet: nō solū pecuniā vl' aliā rē vtilē eq̄alētē pecunie solute noie pcij: ꝛz etiā vltra illā sūmā tantū pcipiet q etiā deducto interesse siue dāni emergēt; sine lucri cessant; si qō tale ipse fuisz pass⁹ ex carētia pecunie sue noie pcij solute: ipse adhuc notabil'r vltra q̄stitatē pcij ꝟisil'r pcipiet ī illo tpe. Tūc cū emptio de q̄ ī titl'o ē depuata ex circūstātia quō emit, s, ex defectu ꝓportiōis debit̄ pcij ad reditū emptū. Probat̄ ocl'o, qr in tali emptōe dat̄ pciū nimis guū/ etiā sciēt vl' probabil'r. Nō tal' emptio ē illicita, igitur, Maior probat̄, qr tūc ꝟisil'e ē q reddit⁹ ob sui pinguē ipportantiā/aut ob determiati tpis breuitatē: lōge maior; vtilitat; ē vel idoneitat; ad hūanū vsum: nō obstāte q p presentia alla tpis recipit puētū illi⁹ reddit⁹ q̄z sit pciū, igit̄ ē maior; valor; q̄s pciū, qr valor merc̄ attendit̄ ex ei⁹ idoneitate ad hūanū cōmodū z vtilitatē. Scdo alit̄ forte probarent illā oclusionē sic, qr ille octract⁹ ē palliū mutuatiōis vsurarie, igit̄ ē act⁹ hūs spēz mali, igit̄ ē illicit⁹, vltima ona tenet, qr act⁹ hūs spēm mali est prohibit⁹, dicēte Apostolo, s, ad Tim̄. v. Ab oi specie mala abstinete vos. Añs pme one probat̄, qr sub illi⁹ octract⁹ nomine z itentōe: q̄libz vsurari⁹ possz exercere excusabilit̄ mutuationē vsurariā, diceret cū suo mutuatario, neq̄z tibi mutuo cētū p, v, ānos: vt p illos, v, ānos mihi des q̄libz eoz, xij, floz. z p ons ī fine illoz q̄nz ānoz, ex toto recepisse debeā centū z decē floz, qr h̄ mihi imputaret vt pctm̄ vsure tā ī foro exteriori q̄z in foro oscie: ꝛz vt ego ī vtroq̄z foro simtut⁹ vtat̄ tā alijs nomibz q̄z etiā alia itentōe, alit̄, s, loq̄ndo: z alit̄ referēdo itentionē meā ad dādo pecuniā, puta: qr ego noie z itentōe p cij do tibi illa cētū p redditu seu iure exigēdi a te q̄libz ānō ex illis q̄nz ānis, xxij, floz, ita q oculū meū dirigā ad ipm redditū emēdū. z lapsis illis q̄nz ānis dz expirasse reddit⁹: z tm̄ tantū dē lucri hūet p vnaz viā sic̄ alia, z sic sp ꝓseqūret vsurari⁹ suū itētū. Circa hāc rōnē ozit̄ vnū dubiū. An pdicta emptio sit palliū mutuatiōis vsurarie, vt ī añcedēte assumit̄, z si sic an pbatio illa sit sufficiens. Dicēdū p duo dicta.

Primū dictū, Si illō añs intelligat̄ itransitiue, sic ꝛz q cas⁹ conclusiōis scde sit iplicita: z fm rē ꝑa vsuraria mutuatio pallīata noie emptōis. Añs videtur falsū, q̄uis ei ñ sit dubiū illū octractū ē iniquū valde: tm̄ ō subtilitate: imo de rigore lo q̄ndo fm naturā octractuū nō ē illa spēs mali q̄t⁹ iniqu⁹. s, vsurari⁹. Probat̄ pmo sic, qr ī illo cāu scde oclusiōis nō est ꝑa mutuatio, qr ī illo cāu dās pecuniā/nō dat eā obligando recipiētē ad restituēdū sibi p tps rē eiusdē gēris: sic tm̄ reāit̄ subalit̄ ad verā rōnem mutuatiōis: ꝛz ad dādū z assignādū sibi morp illa pecunia rē alteri⁹ gēris. s, reddituz q̄ nō ē pecunia: vt probatū ē, sic̄ si dedisz illā pecuniā obligādo eū ad dandū sibi mox p illa pecunia aggz mlto valētiorē q̄z sit pecunia: nō eēt mutuatio, qr mutuatio fit cū obligatiōe mutuatarij ad restituēdū ei idē ī gēne: ꝛz esset emptio /ꝛz iniq̄. Et ꝛfirmat̄, qr dās pecuniā dat eā pro ea re q̄ vere hz rōnē mercis: q̄uis excessiue merc̄, z ibi sūt pciū z merx, z adest ꝓsensus vtriusq̄z ō mutua trāslatiōe precij z merc̄, z sic sūt ibi oia subalia emptiōis. igit̄ est ibi ꝑa emptio. Assumptū ō pcio z ꝓsensu ptz. Sz illō de merce probat̄ dupl'r, qr ille reddit⁹ ē ꝑe reddit⁹. Nō sup oñdimus q reddit⁹ in cōi hz rōnē merc̄, igit̄ q̄cunqz reddit⁹ in q̄ est rō reddit⁹ repibil'erit merx. Vñ ille etiā ē eiusdē spēi cū redditu tpali ideterminata tpalitate cuiusmōi ē vitalitiū: z etiā cū redditu ppetuo redimibili: z irredimibili. sic albedo duratura tm̄ ad determinatū tps ē eiusdē spēi cū ea: q̄ ē duratura tm̄ ad tps ideterminatū vl' ad ppetuū. Nō nō negat̄ illos reddit⁹ alios eē emibiles: ꝛz ꝓtingat dare pciū nimis guū: igit̄ etiā sic h̄ erit. Scdo idē pbat̄, qr si nō hz̄et rōnē mercis: maxie qr eēt nimis pinguis respectu illi⁹ pecunie: sed h̄ nō arguit eum nō esse mercē: sic̄ nec arguit equū nō eē mercē pro q̄: cū ꝟisil'r valeat centū: do dño equi tm̄, lx, q̄uis sit īniq̄ emptio. Vñ nō video q̄n si dicat̄ q cōmutatio pecunie pro redditu tpali determiata tpalitate vbi pecūia ē nimis modica ñ sit nec māeat ꝓpt̄ h̄ emptio siue iniq̄: siue eq̄: ꝛz sit solū mutuatō: q̄n eadē via ꝓūr diceret̄ q cōmutatio pecunie p redditu ppetuo vl' p vitalitio vbi pecunia ē nimis modica: etiā nō eēt emptio: siue iniq̄: siue eq̄: sed esz vsuraria mutuatio. Imo generalr q̄ncūq̄z q̄s cōmutaret p q̄cūq̄z merce pecuniā nimis modicā: nō eēt ibi octract⁹ emptōis: ꝛz vsuraria mutuatio, z sic nūq̄z cōtingeret dare exēplū ō emptiōe retinente rōnē emptiōis vbi precij eēt nimis guū.

Scdm dictū, q̄uis añs p̄dictū sit verū in alio sensu vno vl' pluribus, pura q̄n itelligit̄ trāsitiue, vt patebit enūerādo tres sens⁹ veros: tm̄ ī nullo illoz illa pbatio cui⁹ē illō añs manebit efficax ad simpl'r probādū p̄dictā oclonē. Prim⁹ ē q ille cōtract⁹: etsi sit ꝑa emptio z non ꝑe mutuatio vsuraria: tm̄ ē fm ꝓpationē ani octrahēt̄ vsuraria mutuatio/ vl' saltē pōt eē tal'. qr stat q ames inē emēdū sit tal' ꝓpate mentz, s, q ꝓ-

uis ille octract⁹ sit ꝑe emptio z non vsuraria mutuatio: tm̄ etiā si esset vsuraria mutuatio: adhuc vellet eā facere nisi timeret penas fori exteriozis vl' ifamiā, sic̄ illū octractū vult facere: nō obstāte q ē emptio iniq̄, z sic etiā in foro dei mereť dānationē/ nō min⁹ q̄z si esset vsuraria mutuatio. Sic̄ vulneratio homi mortuo illata ab ei⁹ inimico tali aīo: q etiā si eēt viuus z sic occisibil': etiā vellet eum sic vulnerare letal'r/ eēt homicidiū fm ꝓpatōez aniˉ: nō ꝑe z ī re: nec ille eēt irregl'az, ꝛz tūc p batio cui⁹ē illō añs nō pl⁹ ꝓbaret illū octuz eē illicitū q̄z quēcūq̄z octractū q̄tūcūq̄z licitū. qr octrahēt̄ ꝓigit in q̄cūq̄z octu eē tal' ꝓpatiōis: q etiā si eēt vsurari⁹ z illicit⁹: vellet eū facere. Scōs sensus ē q ille octract⁹ etiā si sit re z noie emptio ī vno hoie: tm̄ ī allo ē paliū vsurarie mutuatōis. ita q q̄uis Joā, facies illū octū nō faciat nec noie/ nec re/ nec vocabl'o/ nec ītentiōe exercēdi vsurariā mutuationē: tm̄ Petr⁹ q̄ iclīat⁹ ē z desyderat mutuationē vsurariā facere/ faē vsurariā mutuationē tā re q̄z itentione, s, qr dat pecuniā alicui respectiue ad aliā pecuniā cū incremēto sibi restituēdā: z tm̄ sub vocabl'o z noie emptionis pdicte exercet illā mutuationē: z tūc ē emptio tm̄ ī Joāne: ꝛz nō in Petro/ nisi solo vocabl'o. Sz tūc pbatio cui⁹ē illō añs nō pbaret nisi q pdicta emptio q̄m solū hz vocabulū emptiōis z nō subam sit illicita: ꝛz nō pbaret ō emptōe hūte nomē z subam emptionis (quō ei ī Joāne) q sit ō se illicita, ꝛz bn pbaret alteꝝ illoꝝ duoꝝ: vl' vtrūq̄z, s, q eēt octract⁹ ille phibēd⁹: vl' q eēt p accns mal⁹, s, rōne scādali. Primū pz, qr sub illi⁹ noie possent latere vsurarie mutuatōes, igit̄ iterdicē dus eēt: sic̄ z dom⁹ ille q̄ nate sūt eē latibula latronum sunt dissipāde, ꝛz ō se nō eēt male: nec tm̄ seq̄ret q g̃ esset phibitus: et maxime tanq̄z vsurarius, licz esset prohibitus tanq̄z iniq̄ emptio, q āt non seq̄ret q eēt actu prohibit⁹/ ptz. Hā actu ō se bono ꝓtigit sepe p maliuolos abuti: nec tm̄ ꝓpt̄ h̄ ē simpl'r prohibit⁹/ q̄uis abusus sit simpl'r prohibitus.

Scōm ptz, qr ifirm⁹ aliq̄s possz scādalizari ex illo ꝛctu, s, occasionari ad credēdū mutuationē illā etiā nō eē vsurariā q̄ fit ꝓpt̄ lucrū: z etiā posset occasionari ad factēdū eā tāq̄z ñ vsurariā: eoq̄ emptio p̄dicta ñ ē vsuraria: q tm̄ videt̄ ei oīno silis. Poterit etiā aliq̄s cogitare tal'r emētē eē vsurariū: z sic emptor talis agit ꝛ charitatē ad se: seipm reddēdo su-

ſpectū ō crimie vſure. Sz tūc illa probatio non ꝓbaret illū ꝓtractū eē ō ſe malū/ſic tñ ē: ſz ſolū p accñs. ſ. rōne ſcandali ide emergentis. Et iō ſi non eēt emerſur̄ tale ſcādalū ceſſaret i illo ꝓtractu/rō pcti: ſaltē q̄tū illa probatio nititr introducere: ita q̄ non ſufficienter probabit illū ꝓtractū eē pcm̄: ſic in ſilī mutuantē recipe vltra ſortē/rōne intereſſe dāni emergentȝ non ē ō ſe malū. q̄uis i caſu q̄ in de emergeret ſcandalū mō dicto iā immediate aut ſuſpicio ꝓtra famā ſic mutuantȝ: redderet p accñs illicitū. Tertiꝰ ſenſus ē: q̄ ille cōtractꝰ i vno z eodem ſit palliū mutuationis vſurarie. puta q̄ ille idē q̄ mutuationē vſurariā facit/palliat eā p vocabulū emptōis. z tūc vez̄ q̄dem ē: ſz tūc non ē emptio i re: ſz ſolū noīe: z palliū mutuatōis vſurarie itrāſitiue. ſ. eſt met mutuatio vſuraria palliata. z iō tūc probatio non vadit ꝓtra ꝓclonē q̄ loq̄t ō ꝑa emptione p̄dicti reddit⁹. z iō hꝫt illa probatio ꝓbare q̄ non eēt emptio ꝑa q̄ nō fac̄. Et hec ō illa probatōe z eꝰ valore. Sz cōtra ī probationē añcedētȝ ī ꝓmo ſenſu arguitur dupl̄r. Primo ſic. Contractꝰ aliqs ē mutuatio vbi recipiēs pecuniā ē pcīſe obligatꝰ ad reſtituēdū rē alterī⁹ gñis. q̄ illa ī probatio ſupponit falſum. Añs probaf̄. q̄ aliqs contractꝰ ē vſurarī⁹: in q̄ recipiēs pecuniā ē pcīſe dicto mō obligatꝰ. igit̄ añs vez̄. tz ꝓna. q̄ pcm̄ vſure non reſidet pcīſe niſi i mutuatione. Añs ſcōm probaf̄ exēplarit̄. Si do tibi pecuniā obligando te ad reſtituēdū mihi fructū loco pecunie in futuro tpe: q̄ tñ frume ta nūc ꝑſiliter eſtimo tūc futura eē plurȝ pciȝ: q̄ſ ſit pecunia nunc tibi data: cōmitto pcm̄ vſure: z tñ frumēta ſunt res alterī⁹ gñis. Dicendū q̄ ī tali datiōe nō ē mutuatio ex cā dicta: ſz ē emptio/q̄uis iniq̄. Sz pro quanto emptor illō frumētū q̄ō mox deberet ſibi tradi/ſplicite mutuat venditori: eo q̄ expectat venditori vſq̄ ad t̄minū in q̄ z nō añ ſibi dare teneꝰ: z tñ nō vult ſic expectare niſi p lucro. q̄. vult nūc eo mīꝰ ſibi dare pro tam valido frumēto: iō in ℔ ꝓmittit pcm̄ vſure. ſ. mutuādo ſibi frumētū iā emptū: z vult illud ſibi dari: z tñ de illa ꝓceſſione aliq̄d q̄rit vltra. Et ſi dicas q̄ etiā ī tali caſu vult mutuās ſibi aliq̄d alterī⁹ gñis a re mutuata dari. ſ. ꝓtē p̄cīū quā vult ſibi remitti: cuius remiſſio ē q̄dā datio: z tñ illa ꝑs p̄cīū ē res alterī⁹ gñis a frumēto. Ul'clari⁹ ſic replica. Si ꝙs det tibi pecuniā obligans te vt ī termio tantūdē ſibi reſtituas ī pecunia eq̄lenti: z vltra ℔ etiā des ſibi modiū tritici ē vſura: et tñ iā obligaf̄ recipiēs ad rē alterī⁹ gñis. Rñr q̄ ipſum ī cremētū vſurariū p̄ōt eē res alterius generȝ a re mutuata: ſz ipſum ad q̄ō obligat⁹ dz eſſe mutuatariꝰ ex vi ꝓtract⁹ mutui: dz eē eiuſdē generȝ: q̄uis poſſit ꝓtingere q̄ illud q̄ō vltra ſortē exigīt̄ ſit alterī⁹ generȝ.

Secundo ſic. Si ꝓmutatio pecunie p predicto tpali reddītu pecuniario vl' alio iō nō eēt mutuatio: q̄. ſ. reddit⁹ pro q̄ fit commutatio non ē res eiuſdem generȝ cū pecunia data. Et ſic ſi nō eſt mutuatio/ etiā non ē vſuraria mutuatō: q̄uis ſit al'r iniqu⁹ ꝓtract⁹. tūc eadē via poſſet oīs mutuatio vſuraria dici nō eſſe mutuatio vſuraria: ſed bene q̄ al's eſſet iniqu⁹ cōtractus. Probaf̄ ſeq̄la. q̄ q̄cunq̄ mutuaret ad vſurā: dicere poſſet etiā vere. Ego nō do tibi illā pecuniā/ obligādo te ad dandū mihi rē eiuſdē generis. ſ. pecuniā: ſed eam tibi do p re alterī⁹ generȝ. ſ. p iure exigēdi a tetā tundē in pecunia: z etiā vltra ſortē p me tibi datā. Uñ etiā in q̄libet vera mutuatiōe ſubeſt obligatio in ipo mutuatario: cui obligationi cozrñdet ius in ipo mutuāte ad exigēdū illō. Et ſic ī oī mutuatōe repit̄ res alterī⁹ gñis. z ſic ad facīēdū q̄ nō ſit mutuatō ſufficeret ſolū q̄ mutuās hꝫet oc'm ad ipz ius vl' obligationē: ita q̄ p illa daret pecuniā ſuā z tūc ceſſarȝ eē mutuatō: eo q̄ fieret ſpective ad rē alterī⁹ generȝ: z ita q̄ntūcūq̄ vltra/valoꝛē ſortȝ reciperet: ñ eēt ibi pcm̄ vſure: ſz aliꝰ ꝙctꝰ iniquꝰ: pura emptio iniq̄: vl' ꝙctꝰ immoꝛinat⁹. ſ. do ſi des vl' ſi facias. Dicēdū/q̄ ſic ī datiōe z receptiōe ſpūaliuz z tpaliū pōt ꝓtingere ſimonia p ſolā intētionē alit̄ intuentē q̄ dz: z ecōtra p ſoluꝰ tal' intētiōis omiſſiōem: ſimonia deerit. Et ſilr aliq̄n erit ſimonia etiā ꝓtra legē diuinā. ppt̄ intētionē certā: z tñ ſi illa nō eēt: nō eſſet niſi poſitiua ſimonia. Sic nimiꝝ ī datiōe z receptiōe tm̄ tpaliū p tpalib⁹ poterit p ſolā intētiōez z diuerſum oculū quē q̄s hz: aliqs ꝓtractꝰ tranſire in aliā ſpeciē: q̄ intētio vel oculus ſi nō hꝫet maneret ī ꝑori ſpecie. Exm̄ ꝑmi. Do tibi terꝛale nō relatū ad ſpūale q̄ō mihi daturus es: imo nūq̄ cogitauī ō illo ſpūali: ſz mereli beralr illud tibi do. Silr ecōtra. tu das mihi illō ſpūale nō ppt̄ tpale: ſz mere liberaliter. nil'a erit ſimonia ex pte vtriuſq̄ nr̄m: et tñ ſi illō tpale tibi darē relatū ad ſpūale tāq̄ p̄cīū illi⁹ ſpūalis: intendēs p illō te monere ad dā dū ſpūale: erit illa mea datio ſimōia: z eo dez mō tua datio ſpūal'. erit ſimonia: ſi fiat relatiue ad illō tpale tāq̄ merȝ ad p̄cīū. Aliud exēpliū de ℔ vbi aliq̄ datio ē ſimonia poſitiua: q̄ tñ. ppt̄ aliquā intētionē accedētē erit ēt ſimonia lege diuina phibita. Ut ſi do pecuniā: vt p̄cīū p iure p̄cipiēdi decimas: vl' p beneficio eccl'iaſtico: ſolū habēdo oculū ad illud ius: vl' bñficiū q̄ō i ſe ē res vere tpal': puta: q̄ ſimpl'r nō optarē p illā pecuniā/aut q̄ litercūq̄ aliꝰ acq̄rere officiū eccl'iaſticū: imo ſimpl'r vellē eē ſuppoꝛtat⁹ ab illo: erit hec datio ſimonia poſitiua: z tñ ſi illa datiōe intenderet vtrūq̄ obtinere. ſ. etiā officiū eccl'iaſticū: eēt ſimōia ēt lege diuina phibita. q̄. officium eccl'iaſticū cui illa ſūt annexa: ē ſimpl'r z intrinſece ſpūale z lege diuina phibitū emi z vēdi. Sic ad ꝓpoſitū ſtaret q̄ datio pecūie relate p̄cīſe ad obligationē dādi vl' ad ius exigēdi tantūdē: q̄ obligatio vl' ius ē res alterī⁹ generȝ: eēt cōmutatio emptiōis: z tñ relata ad rē eiuſdē generȝ ſibi reddēdum/maneret mutuatio. Aliꝰ em̄ ñ video ēt quō datio pecunie p redditu ꝑpetuo pecūiario ō̄ſendaf̄: vt ſit emptio z ñ mutuatio: de q̄ tñ infra auctoritate aplica. ꝑbabit̄ q̄ ſit emptio. Attñ q̄ēd ſit de hac ſubtilitate an ſit emptio vel mutuatio/qñ daf̄ pecūia p redditu p̄dicto mō tpali: tñ ꝙſtat q̄ ille ē iniqu⁹ ꝙct⁹ z moꝛtal'. Jō q̄ntū ad ſalutē hoīs ptinet: ſufficit ſcire eum eē iniquū. Si em̄ facȝ ꝙctū iniquū z moꝛtale: rōne cui⁹ ēt obligarȝ ad reſtitutōez ſupaccepti: ñ debebit tibi m'tū eē cure q̄ ſpeciefuerit ille ꝓtract⁹ iniqu⁹: cū ſiue in illa ſiue ī alia ſpecie fuerit: niſi pniam egeris z voluntarē reſtituēdi ſupacceptū habueris: z ēt poſſibilitate tibi exiſtēte ī effectu reſtituerȝ: dānaberȝ. z ō ſil'itudie illa ī ſimōia z vſurȝ ēt aliq̄d ē tactū ī. q. l. xvij. patebit ēt ſil'e de mutuo z ſocietate pecuniaria īfra. q. pciij. ī cāu

Tertia ꝓclo. Predi (q̄nto: z ī. xcvj. cre due ꝓclōes ſūt vere nō diſtinguēdo an ille tpal' determinat⁹ reddit⁹ ſit ꝙſtitut⁹ ab antiq̄: vl' an ō noua ꝙſtituat: z ēt ñ diſtinguēdo ſi ſit cōſtitut⁹ i aliq̄ ꝑſona: an ſit ꝙſtitutus in ipſo venditore: an in aliqua alia perſona. et hoc ſiue illa ſit perſona venditoris: puta ſeruus eius: vel hmōi: vel an ſit i aliq̄ ꝑſona alia: q̄ ñ ſit vēditorȝ: licz illa alia ꝑſona ꝙſtituat ſup ſe redditū illū q̄tenꝰ vēditor poſſit q̄d vēdere. Prīa ꝑs ꝓclonis ponit̄ iō. q. Panor. dānando emptōez: ō q̄ ſcōa ꝓclo loq̄t̄: dic̄ ſe ꝑſumere vſurariā p̄uitatē ꝓtra eā: addens q̄ illū tpalē redditū de nouo ꝙſtitui fac̄ ad eo maiorē ꝑſūptionē: p ſumēdo/q̄ ꝓtract⁹ ex gte emēdi ſit vſurari⁹. Sz ℔ dictū ī probari p̄ dupl'r. Prio. q. illa nouitas ī ꝙſtitutōe nihil ad ℔ fac̄/q̄ magis ꝑſumat emptio illicita: q̄ſ ſi illa ꝙſtitutio nō eēt noua: ſz antiq̄. Probaf̄ dupl'r. Prio a ſimili ō redditu in cōi capto: in q̄ ꝓbatū ē nō referre: an ſit nouit̄ vel ab olim ꝙſtitut⁹: q̄n ſic ab oli ꝙſtitut⁹ poſſet emi: ſic ō nouo ꝙſtituꝰ: vt ī p̄cedēti q̄one patuit. ꝓclōe octaua. Scōo. q. rō ob quā illa emptio ē illicita: eſt rōne puitatiȝ pcīū ſpectu tā pinguis reddit⁹ tāto tpe pcipiēdi: Wō illa puitas hꝫet eque locū ſi taꝫ reddit⁹ olim fuiſſȝ ꝙſtitut⁹: ſic q̄ñ nouiter ꝙſtituit̄: z nō pl⁹ hz illa nouitas locū i ſcōo caſu q̄ſ i ꝓmo. Quero ēt ſi actio de nouo ꝙſtituereꝰ: z tñ emereꝰ ꝑ adeq̄to p̄cio an ꝑſumereꝰ ibi fraus vſuraria. Et ptz q̄ ñ: z tñ q̄ñ actio fuiſſet ab olim ꝙſtituta: z vēdereꝰ ꝑ inadeq̄to p̄cio z mioꝛi: ꝑſumereꝰ ibi fraus vſuraria. igit̄ ſignū ē q̄ illa ꝑſūptio ſi q̄ ibi ēꝑuenit ex q̄ntitate pcīū z nō nouitate: vl' vetuſtatiȝ actiōis ꝙſtitute. Scōo: q. illa nouitas ēt nō fac ad hoc/q̄ magȝ ꝑſumat i illa cōmutatiōe eē vſuraria ꝑuitas: q̄ſ ſi eēt ꝙſtitutio nō noua. z hoc vere vl'em ꝑparationē mētis. Primū ptz: q. illa nouitas nihil fac ad hoc q̄ ibi ſit pl⁹ mutuatio ꝙplicita ſuſpicāda. z p q̄ſ ſedes nata fūdare vſurariā p̄uitatē: q̄ſ ſi nō ō nouo ꝙſtituereꝰ. ſic in ſilī. ſi taꝫ ꝙſtitutor reddit⁹ ō nouo formaſſet aliq̄ opus artȝ mechanice ipſi emptori occaſione taꝫ pecunie/q̄ pecunia eēt longe minorȝ valorȝ q̄ſ ſit illō op⁹: ñ ob hoc pl⁹ ꝑſumereꝰ emptorē illi⁹ op⁹ is dando pcīū ꝓtraxiſſe mutuationē vſurariā: q̄ſ ſi aliqō op⁹ olim eq̄ualēs formatū ab eo emiſſet. p illa pecūia. Secundū pz. q. recipiēs reddītū olim ꝙſtitutū eq̄lē illi nouit̄ ꝙſtituto tantūdē lucri hz q̄ntū de nouit̄ ꝙſtituto hꝫet. igit̄ ſic ꝑſumit̄ predicta ꝑpatio mētȝ ad pcīū vſure exercēdū: q̄ñ nouit̄ ꝙſtituit̄. ſic z ecōtra ℔ ꝑſumereꝰ q̄ñ ille reddit⁹ olī fuit ꝙſtitut⁹: cū vtraq̄ via poſſet ꝓſeq̄ eq̄le lucrū ꝓcupitū. Scōa ꝑs ꝓclonis iō ponit̄. q. Jnno. vꝰ voluiſſe (vt ſibi ī ponit Panor.) q̄ ī dubitanē tūc eēt illicitus q̄ñ ī ꝑſona ꝑa vēditorȝ eēt ꝙſtitut⁹ de nouo: ñ ātſi ī aliq̄ alia ꝑſona: ēt ſi reddit⁹ ſit excedēs p̄cīū illo exceſſu: ō q̄ ſcōa ꝓclo mētio

nẽ fecẽ. Nõ dico q̃ non refert in q̃cũq̃ ꝑsona sit ꝯstitut⁹: dũmõ predicto mõ excedat ꝑciũ q̃n illicita sit eⁱ⁹ emptio, qr ꝯra iustitiaz cõmutatiuã. Nec ẽ verꝝ q̃ Inno. senserit eũ ee licitũ: qñ i aliena ꝑsona ꝯstituit ỏ nouo, qr ẽt dissuadet talẽ cõtractũ saltẽ qñ ꝑdicto mõ excedit reddit⁹ ꝑciũ. Sz dico q̃ dissuasio i tali excessu est non tm̃ dissuasio: sz etiaz vt ꝓceptuz obꝛuãda. Itẽ Panor. etiã addit q̃ maior ꝑsumptio surgit ꝯtra illũ ꝯtractuz ꝓ ẽ q̃ emptor emit a vẽditore ꝯstituente illã obligationẽ in ꝑsonã suã: eoq̃ tũc nõ põt dici venditio vl̃ emptio. Sz etiã illa additio ñ valet: qr illa obligatio non iõ minus ẽ licite emibil̃ z vendibil̃, qr est in ipso venditore: q̃ si eẽt in aliq̃ alia ꝑsona ꝯstitura: marie si illa alia ẽ tal̃ q̃ est ꝓxũ iurꝛ, pura non ẽ fuus vẽditorꝛ: de q̃ tm̃ alia ꝑsona nõ negat Panor. ibidẽ q̃n si in tali ꝯstituaꝛ obligatio: ꝑa erit vendibil̃ licite. Et qr aliq̃s diceret, Si emptio tpalis reddit⁹ nõ ẽ de se illicita: q̃uis sit illicita z depueꝛ i casu q̃ ꝑciũ ẽ nimis paruum mõ dicto. Pono igit̃ q̃ precium nõ sit nimis paruum / an tunc sit licita, iõ ponit̃ quarta conclusio.

Quarta ꝯclo. Emptio de q̃ in titlo q̃rit̃ est licita tã ex gñe q̃ ex circũstãtia: si nõ fiat mõ tacto in scõa ꝯclone: sz fiat ꝓ ꝑcio adeq̃to redditui, probat̃. qr tunc nõ solũ cadit sup debitũ obiectũ seu rem emibilẽ: vt ꝓma ꝯclo probauit: sed etiã cũ debita circũstãtia req̃sita ad licitã emptionẽ: z q̃uis illa ꝓportio nõ sit oĩs circũstantia: z ita ꝓpt̃ eⁱ⁹ pñtiã ñ possit ꝯcludi illã ẽptionẽ ee licitã ex oĩ circũstãtia. z ꝟ positiue, tñ etiaz reliq̃ circũstãtie req̃site oñt sili mõ inuenire, z sic erit ex reliq̃s circũstãtijs: cuz accesserint etiã positiue licita, z nũc ex ill̃ est licita pmissiue, sic si dicerem⁹ emptionẽ eq̃ ꝑ ꝑcio adeq̃to ee licitã ex genere z ex circũstãtia, licz ibi ꝑter obiectũ exꝑmat̃ tm̃ modus.

Et qr aliq̃s starim diceret, Farendum eq̃dẽ est/ q̃ si ibi sit adeq̃tũ ꝑcũ: q̃ erit licit⁹ ꝯtract⁹. qr etiã si teneret opinio ꝓria, scz q̃ ibi esset iplicita mutuatio: ñ posset tũc ꝯdenari ꝯtract⁹: cũ mutuãs solũ eq̃le reciꝑet: vt si dat precium cui total̃ summa recipienda ex ꝑticularibꝫ obuentiõibꝫ redditus erit in nũero eq̃lis, vt dat centũ: z ꝑ. x. ãnos recipit oĩ anno. x. tm̃. Sed dubiũ est an seruet adeq̃tio ꝑciũ ad mercẽ qũ emptor dat cẽtũ flor. noie ꝑciũ ꝑ redditu. x. floꝛ. sibi dãdoꝝ ad. xj. annos vbi emptoꝝ in. xj. annis certũ est ẽm cõem cursum/ q̃ rebabebit sortẽ z vltra sortẽ. x. floꝛ. z sic nõ videt esse adeq̃tio ꝑciũ z mercis: z mlto magis nõ videt esse qñ ad. xij. annos vl̃ vltra esset ille reddit⁹ duraturꝰ, vl̃ si ad. xj. annos tm̃. cũ pinguiori penssiõe. puta si in q̃libz illoꝝ annoꝝ eẽt ei solutur⁹. xv. flo. vl̃ hmõi. vnõ videri posset q̃ tũc solũ illa emptio eẽt licita ex ꝑte circũstãtie modi vel. q̃ntitat̃ ꝑciũ/ qũ i fine ꝑis reddit⁹ nõ pl⁹ i nũero pecunie ꝓcepisset emptor.

Dicẽdũ ꝙ ꝑ sepe dicta. Primũ q̃ illud vltimũ scz q̃ solũ tũc illa emptio ꝛc̃, nõ est indistincte ve. x. pbat̃. qr si ꝟ req̃reret: tũc eadez rõne i emptiõe vitalitij: z reddit⁹ ꝓpetui req̃reret/ q̃ emẽs emẽdo talẽ redditũ deberet esse tal̃ ꝓ sciti/ q̃ postq̃ de ꝑticularibꝫ soluti onibꝫ redditualibꝫ leuasset tantã sũmã totalẽ q̃nta fuisset sũma ꝓcij/ q̃ postea cessare vellet, z tũc ꝟ nõ req̃rit: vt pbabit in seq̃ntibꝫ q̃stiõibꝫ, sic etiã ñ req̃rit q̃ dans mille modios valẽt es. c. floꝛ. ꝓ agro valẽte. c. floꝛ, sit talis ꝓpositi q̃ postq̃ leuauerit mille modios de agro velit nihil pl⁹ ꝓcipe de agro: sed dicit.

Bcõm (mittere fructus venditoꝛi, dictũ de rigore scholastico loquẽdo stat q̃ i casu illi⁹ dubiũ fuet adeq̃tio ꝑciũ ad mercẽ. pbat̃. qr stat redditũ iportaturũ. c. z. x. vl̃. xx. floꝛ. esse ñ maiorꝝ valoris q̃ sint centũ. ꝓmpti floꝛ. q̃uis floꝛ. reddituales sint maiorꝝ nũeri q̃ floꝛ. ꝑciũ, z sint aliq̃d pl⁹ in q̃ntitate mathematica: ñ tñ i q̃ntitate ciuili vl̃ morali. Ñ stat/ q̃ cõit apud hoies ñ pl⁹ vnũ illoꝝ amaret q̃ alteꝝ. puta passim repiri pñt cõiter homies q̃ darẽt. c. floꝛ. p tñ z cõtra. repirent ẽt passim z cõit q̃ talẽ reditũ darẽt ꝑ. c. flo. ẽt ñ indigẽtes nec oppssi. Et rõ huⁱ⁹ ẽ. qr stat illos. c. esse ita idoneos ad ꝓmoda hũana: sic stat eẽ ꝑdictũ redditũ z ecõtra: eo q̃ ille reddit⁹ nõ iportabit suos centũ z. x. floꝛ. nisi ꝑticulari z ꝑ lõga tpa: ꝓpt quã ꝑticularitatẽ ille reddit⁹ z eⁱ⁹ floꝛ. sẽ minus idonei ad hũanã cõmoditatẽ. Valoꝛ ãt vsual̃ mercꝝ attendẽd⁹ sumẽdo adequatiõez mercꝝ z ꝑciũ attẽdit ex idoneitate mercis ad hũanã cõmoditatẽ, sic ẽt econtra: ꝑciũ illud q̃ emptoꝛ ñ mouet totũ soluit: sz ꝑ partes et ẽminos tꝑis: ñ ẽ tãti valoꝝ/ sic q̃ totũ mouet soluit̃: put illa diffuse sũt habita. q. lix. Ñ ẽt Inno. in opinõe eoꝝ: q̃s ỏt fozte melius sentire: dic̃ q̃ ꝟ q̃ ỏ est emptoꝛe per tꝑs per

cipe pl⁹ q̃ ꝟ dedit non arguit ꝯtractũ eⁱ⁹ illiciti: cũ etiã ꝟ fiat in emptiõe alicui⁹ possessionis vbi certũ ẽ q̃ ẽm causas iferiozes pl⁹ accipiat de fructibꝫ eⁱ⁹ q̃ sit ꝑciũ. Hec ille. z dz ꝟ intelligi ỏ pluri in q̃ntitate mathematica, sec⁹ de pluri in q̃titate ciuili z morali.

Tertiũ dictũ qỏ seq̃t ex scõo est q̃ de rigore scholastico loquendo emẽs redditũ tpalẽ non videret i foro cõscie ꝑdemnand⁹ tã q̃ ꝟ vsurari⁹/ nec tã q̃ iniquus emptoꝛ. ꝓpt̃ ꝟ ꝑcise q̃ dedit cẽtũ ꝓptos ꝑ redditu. x. floꝛ. duraturo ꝑ. xj. annos. Primũ probat̃. qr stat q̃ ibi ꝑciũ z merꝝ eq̃uale ant in rez estimatõe emẽtꝝ: vt patuit. igit̃ nõ erit ibi iniq̃tas i emptiõe. Scõm pbat̃. qr aut ibi nõ ẽ vlla mutuatio iplicita: vt videt essepbatũ. z ꝓ ꝑns nec vsura: aut si. eẽt ibi vt ỏ ꝯtraria opio: tũc stat q̃ tal̃ nec in re: nec i spe sit i lucro: ita q̃ nec in re lucret̃: nec intẽdat lucrari. mõ q̃ solũ tantũdem valoꝝ recipit z recipe itendit q̃ntũ ipse dat/ nõ ẽ vsurari⁹: cũ vsurari⁹ sp intẽdat pl⁹ recipe nõ ꝑcise in subavl̃ q̃ntitate: sz in valoze. Maioꝝ probat̃. qr stat q̃ tã in re q̃ ꝟ in estimatiõe ementz in ꝑdicta cõmutatiõe sint equal̃ valoꝝ cẽtũ ꝓmpti. er. c. et. x. recipiẽdi ꝑ. xj. ãnos. z sic nõ lucrabit̃: nec intẽdit lucrari: sic nõ eẽt vsurari⁹ q̃ cẽtũ antiq̃ssimos floꝛ. mutuaret alicui obligans eũ ad reddẽdũ sibi. c. et. v. nouos floꝛ. qũ cẽtũ antiq̃ssimi eq̃ualerẽt alijs cẽtũ et. v. Ñ sic ꝓfessoꝛ cauere dz vt non iustificet ꝯtractũ iniquũ ꝓfitentis, sic cauere dz vt ꝯtractũ iustũ non ꝓdemnet. Ñ ve bis q̃ dicunt malũ bonũ: z bonũ malũ, vt ait Esa. et Salomon ait, Qui iustificat impiũ: z q̃ cõdenat iustũ: abominabil̃ ẽ vterq̃ apỏ deuz. Et qr aliq̃s diceret: ex q̃ stat q̃ eq̃ualeant: et etiã stat q̃ non eq̃ualeant penes q̃d põt cognosci illa eq̃ualẽtia, iõ ponit̃ q̃rtũ dictũ.

Quartum dictũ q̃ de rigore scholastico loq̃ndo i duobꝫ casibꝫ cogitari põt eẽ eq̃lem valorẽ cõmutabiliũ ꝑdictoꝝ. Prim⁹ qñ emptoꝛe ẽ idifferẽs an vẽditoꝛ vẽdat sibi ꝑ tali ꝑcio/ vl̃ an non vẽdat: ita q̃ eq̃ appciat̃ suũ ꝑciũ sibi retinere: sic erogare illỏ z loco eⁱ⁹ ꝑdictũ redditũ recipere. Quõ ẽm tũc possz in emptoze esse iniq̃ emptio ex ꝑte ꝑcij diminuti: z multo magis quõ possz vsuraria iniq̃tas eẽ in emẽte cũ i eo nlla sit ibi spes z itẽtio lucri obtinẽdi ex ꝯtractu. Scõs q̃ mlto magꝝ ꝟ hz locũ q̃n emptoꝛ mallet eẽ ꝛsuppoꝛtat⁹ a tali emptiõe: ita q̃ nisi al̃s cõplacere vellet vẽditoꝛi non emeret. Ñ i ill̃ duobꝫ casibꝫ/ q̃n emptoꝛ eq̃ ꝑ idifferẽtiã appreciat̃ ꝑciũ suũ sic̃ redditũ: z etiã q̃n magis illud appciat̃: videt de rigore scholastico loq̃ndo/ q̃ si ẽt esset ibi mutuatio iplicita: nõ eẽt tũ ibi vsura: qr ñ est ibi incrementũ vni⁹ sup alterũ. Sz nũc pgamus ad tertiũ casũ. puta, si emptoꝛ poti⁹ vult hze redditũ ꝑdictũ q̃ retinere ꝑciũ: an ꝓpt̃ ꝟ possit i bona ꝑa iferri ibi nõ ee adeq̃tioez ꝑcij z merc̃, z ita ee iniquã emptionẽ, ad ꝟ pñt.

Quintũ dictũ, Supposito q̃ illa cõmutatio sit emptio: ñ videt de rigore scholastico loq̃ndo/ q̃ illa ꝑa sit necaria, alioq̃n nõ solũ fere oẽs negociatores: sz ẽt emptoꝛes economicos dãnabis ỏ iniq̃tate ꝑciũ, qr raro cõtingit: q̃n oẽs tales malint hze mercẽ q̃ ꝑciũ, al̃s cũ non sint coacti emere omitterẽt cõtractũ. Cõtingit em̃ cõmutabilia esse eq̃lis valoris: z tñ vnũ vni pl⁹ altero placere: z tñ si eẽt ibi mutuatio implicita: vt ꝓtenderẽt aduersarij: tã illa cõmutatio esset dandi pecuniã lucrosa etiã ex intẽ

Bextũ (tiõe. z ꝑ ꝑns esset vsuraria, dictũ. Si q̃s emit redditum tpalẽ de intinata tpalitate. prũ ꝑcio q̃ eq̃ vl̃ pl⁹ voluisset retinuisse ꝑciũ: sic vl̃ q̃ recepisse redditũ, vel ẽt q̃ aliquãtulo magꝝ voluit redditũ q̃ ꝑciũ: tũc q̃uis si veniat ad ꝯfessorẽ/ z mõ dicto exponat i ꝓtate mentẽ suaz z fuauerit al̃s ꝓditiões ꝓportionabil̃ tractas q. xxx. nõ ỏbeat ꝯfessoꝛ eum ꝑsertim i ꝓmo z scõ casu: vt iniquũ emptoꝛẽ ꝓdemnare: z mlto min⁹ ẽt nõ dz eũ ꝓdẽnare tanq̃ vsurariũ (nisi aliỏ nondũ sup̃ exp̃ssuz accesserit): ñ duo sũt tali ꝯfitenti ꝯsulenda. Primũ. q̃ ad cautelã doleat sub ꝓditiõe ỏ illo ꝯtractu in oĩbꝫ tribꝫ casibꝫ: z vltra ꝟ ẽt in ttio casu alicui q̃ntulũ restituat ipi venditoꝛi. s. tantũ q̃ntũ iudicare põt redditũ ꝑualuisse ꝑcio: quã ꝑualentiã poterit explorare/ z inuenire penes ꝟ: q̃ magis voluit redditũ hze q̃ ꝑciũ retinere. Addat em̃ de ꝑcio tantũ ascendẽdo/ donec dicere possit/ q̃ si in tãto debuisset a ꝑncipio ascendisse: idifferẽs fuisset ad recipiẽdũ redditũ: vel ad retinẽdũ ꝑciũ, ꝟ em̃ faciẽdo: erit extra ꝑcl̃m tã iniq̃tatis emptiõis q̃ ẽt vsurarie iniq̃tat̃. si q̃ ibi fuisset ẽm ꝯtrariã opinionẽ. Aut si ñ vult vẽditoꝛi illỏ in q̃ sic ascẽdere dz applicare: eo q̃ ẽt ecõtra stat se ñ ee obligatũ ad vllũ supplemẽtũ: tũc det pauperibꝫ tali alio: vt si i aliq̃ sit obligat⁹ cedat illỏ

ſn bonū el⁹ cui eſt obligat⁹. Si aūt ñ: q illō cedat ſibi i bonū. Nā etiā vēditor met ōbe/ret(ſi diſcret⁹ eē veller) ꝓſentire i talē erogati onē ſic ꝓditionatā: q nec ipe dz velle ſibi re ſtitutionē abſolutā fieri i caſu tā dubio. In ꝑmo ār z ſcdo caſu ñ ē rō/cur ad cautelā q̄d reſtituere debeat, cū teſte ꝓſcia ñ recepit ali/q̄d maior⁹ valoris q̄ dederit. Scdo ꝓſulē dū eſt o3 modo tli emptor/ tam i cōfeſſiōe q̄ extra añ factū/ q̄ nullo mō faciat talē ℈ctuz etiā i ꝑmo z ſcdo caſu: z marie i ētio. z ℔ ꝓt duas cauſas. Prīa, q̄ exq̄ in eo dar pecūia ꝑ redditu pecuniario tpali. z certū ē certitu dine morali/ q̄ pl⁹ recipiet ſaltē in nūero q̄ fuerit ſors, z q̄uis i ꝓſcia ſue eſtimatōis nō pl⁹ i valore recipiet: vt i ꝑmo caſu. z ſic ñ ſit in lucro: tñ nō ō facili credit i ꝙgregatōe ho minū/ q̄ fecerit illū ꝓtractū ſine ſpe recipien di. ēt pl⁹ i valore. z p ōñs lucrandi: z magis ℔ dz locū in tertio caſu. Jō de facili poſſent alij eū ſuſpectū hīe de vſuraria inīq̄tate: cui ille ꝓtract⁹ videt ſimillim⁹ apō illos q̄ ñ p̄nt diſcernere mutuationē ab emptiōe i p̄dicta cōmutatiōe: marie q̄n magz voluit hīe red/ditū q̄ p̄ciū ſibi retinere. Modo eū agēdo videt exponere ſe tli ſuſpitōi. z ſic ipe vī age re ℈ charitatē ſuj ꝓi⁹: ſeſe exponendo male opiniōi, ſec⁹ i emptōe redditū tpaliū ideꝛ miare tpalitatz: cū ibi ñ ſit certū ſi r̄cipiet pl⁹ q̄ dat. z ſi r̄cipiat: tñ ō dubiū ſubfuit z euēire potuit/ q̄ ali⁹ lucrarer. z ipe mīn⁹ q̄ dat reci pet, q̄ dubietas cōpēſat vnū cum alīo. Nec idē p̄t hīe locū i ꝓpetuo redditu: q z ibi ō fa/cili hoies r̄currūt ad ℔ q̄ cogitāt q̄ z ſi em/ptor pl⁹ r̄cipiet i nūero q̄ dat: tñ cū tli aio z pticlaritate/ q̄ ñ pl⁹ i valore r̄cipit. z iō ñ ſic ſuſpicār eū de vſuraria p̄uitate: p̄ſertī acce/dēre maiori ꝓſuetudie. Nā ꝓſuetudo q̄ mlti z p̄ſertī ſi honeſti r̄putati ſē/ facilīt ꝙctū ali quē: facē q̄ mīn⁹ hī ꝙct⁹ ſuſpect⁹: vbi tñ ſi ñ eēt ꝓſuetū: ſz i ſolidū z nouū: z pauci eū face rēt. z ñ niſi illi q̄ ardēter ibiāt tpalib⁹: ñ faci/le deerūt: q̄ criminabīlē ꝙctū. Et ſi illa ꝑma cā ñ ſufficiat ad ℔: vt ōbeat oīno a talib⁹ ab ſtīere: tñ ſcda cā ē: q z hō attēdere dz vt id q̄ō facē ñ ſolū licitū ſit: ſz ēt expediēs. Oīa (inq̄t ap̄ls) mihi licēt: ſz ñ oīa expediūt. Vñ hō ab ſtinere dz: ēt a licitis q̄tenus maliuolis nō deꝛfrons z via agendi inīquitatem. Sicut ap̄lus non accepit ſumptus ab his quibus p̄dicabat: vt non poneret offendiculū euan gelio. z vt pſeudoap̄lis: nō eēt loc⁹ ad peccā

dū. z q z valde vicinus ē ille ꝓtract⁹/ p̄ptim i tertio caſu mutuatōis vſurarie: z el p cūcz alijs ſimillim⁹: iō hī q̄verent mutuatoēz vſu rariā exercere. accipent vīa eā exercēdi ſub il li⁹ ꝓtractus noīe. Vñ i foro cōfeſſiōali dico eē abſtinēdū ſimpl⁹r a tali ꝓtractu añ factū: q̄tūcūq̄ ō rigore ſcholaſtico: poſt factū poſ ſet mō ſup̄ dicto ſaluari. Vñ ex eadez cā etiā am poſſz rector reipublice illū ꝓhibere: z cō demnare pena vſurariorū ꝓtractuū: z fieret vſurari⁹ vſura poſitiua, ſic aliq̄ ꝓtract⁹ ſunt ſimonia ſolū ex iure poſitiuo. Et iō ex eadez ratione qua poteſt politicus ꝓhibeꝛi, de/bet cōfeſſor ei diſſuadere. z ipſe ex eadem dz abſtiere, imo etiā ꝑterito ꝓtractu tali etiāſi in ſe ſit licit⁹: poſſz ꝓfeſſor z deberet ad cau/telā ei pniam iniungere: ꝑt accidentalē mali/tiam: q̄ forte acceſſit vt in ill⁹ cauſis patuit/ niſi ita ſecrete feciſſz: q̄ nilā illaq̄ cauſaq̄ ha/beret locū: nec eēt ſecut⁹ aliq̄s p̄dictoꝝ effe/ctuū illaq̄ cauſaq̄. Et p hāc q̄ſtuor ꝓcl'ones rñſum ē ſufficient ad ꝑmā ꝑtē qōnis. Ad ie cundā ſo ꝓtem qōnis rñdet p ſeq̄ntē ꝓclo/ nē. Et ſ q̄nta ꝓcl'o talis.

Quinta ꝓcl'o. Sic dictū ē ō redditu ꝑ p̄dictas q̄ſtuor ꝓclones, ſic dom de actiōe etiā ꝓportionabīlr p q̄ſtuo/ or ꝓcl'ones. Quaq̄ ꝑma eēt q̄ ō ſe licita eſt emptio: q̄ q̄s emit actionē: quā ali⁹ hz cōtra tertiū ad exigendū ab eo aliquā pecuniā/ vl' rē pecunia eſtimabilē, ñ obſtāte q̄ illa actio etiā ē: ſic tpal'reddit⁹ determinato tpe duratu rus, pura q z ſoluto illo ad q̄ō hī actio: non ampli⁹ hz emēs ius impetēdi illū tertium.

Scda ꝓcl'o q̄ illa emptio actōis deprauа bit/ q̄n illa pecunia ē in ade q̄ti valoꝛ/ reſpe ctu valoꝛ illi⁹ actōis: ſic q̄ ꝓbabīlr maiorē va lorē ꝓceptur⁹ ē: non lo q̄ndo ſimpl⁹r ſeu i nūe roſitate tm̄: ſz ſic ītelligendo q̄ etiā deducto oī intēſſe: z etiā dubietatē litis: quā inire ha bet emptor ꝓtra illū tertiū. z etiā deducꝛ ſa bꝛib⁹ pſeq̄ndi illā actionē z inidoneitate il li⁹ iurꝛ ad hūanū vſum z ꝓbabīlib⁹: ꝓceptur⁹ eſt notabilr vltra q̄ntitatem pecunie ſolute. Et dico nō ſimpl⁹r ſeu zē. q z ꝑt ℔ ꝓciſe q̄ eme/ret actionē ꝓcio minori i nūero ſitate q̄ eſſz pecunia futura quā reſpicit actio: nō deꝑuare tur illa emptio, q z ſtaret q̄ illud pl⁹ q̄ō actio ip̄oꝛtatura eēt: ñ eēt niſi ꝑmiū laboꝛ⁹ pſeq̄n/di illā actionē. An aūt ſp indiſtincte deꝑuet emptio illa p ℔: q̄ actio ē litigioſa. Dom q̄ nō idiſtincte/ vl' ſp put patuit. q. lxvij. Ter

tia ꝓcl'o. Nō refert an illa actio ꝓpetierit vē ditori añ illā emptionē: vl' an ō nouo eā ꝓſti tuat q̄n vtrobiq̄ ſit illicita: ſi ſit p̄dicta ineq̄/litas valoꝛ⁹ p̄cij z ip̄ortātie actōis, ſic econ/tra vtrobiq̄ pōt illa emptio eē licita ſi ñ ſit p̄/dicta ineq̄litas. Silr nō ē op⁹ diſtinguere/ nec refert an illa actio de nouo cōſtituta: ſit ꝓſtituta in ipſomet vēditore/ vl' in aliq̄ alia ꝑſona: q z vtrobiq̄ ꝓſtituta licite emīt vl' emi pōt: ſi nō aſſit p̄dicta ineq̄litas z vtrobiq̄ cō ſtituta illicite emitur/ ſi ſit illa inequalitas ibi. Silr q̄rta conclo eēt q̄ ſi emptio acti/onis fiat p nō nimis quo p̄cio: ſz adeq̄to va lori actiōis: erit emptio licita ex gñe z ex cir cūſtantia, q̄n autē ſit cenſenda adeq̄tio p̄cij: pōt ex dict⁹ in p̄ced⁹ pclone trahi. Et ſimilit agendū ē in cōfeſſione cū emptore tal' actio/ nis: ſic cū emptore reddit⁹ tpal'agendū ē, vt ibiō hī. z etiam ō ℔ tactum fuit ſ. q. lxvij. ad quā remitto z etiā ad documētū traditū i fi ne qōnis. xxx. Ex q̄rta q̄nta pclonibꝰ ex dict⁹ circa dubiū emergēs posit⁹ ſequit

Corollariū cōtra Panoꝛ. q̄ de ri goꝛe ſcholaſtico ipe i duob⁹ dict⁹ ſuis videt multipl'r defeciſſe in p̄dicta ſua diſputatiōe q̄nta. Primo em̄ ōr q̄ qñ actio ꝓſtituit ō nouo in ꝑſona vendi/toꝛ⁹ q̄ Innoc. tenuerit illū contractū oīno eē illicitū: exq̄ vēditor obligat ſe ad pl⁹ dan/dū q̄ ipſe recipiat. z ōr Panoꝛ. ſe neſcire illū contractū excuſare a p̄uitate vſuraria: eo q̄ non pōt q̄s cōſtituere i ſe actionē añq̄ alte/ri ſe obliget. cū nemo poſſit ſibi q̄pi obligari, ſ optet q̄ q̄s ſe alteri obliget: z ita non valet ibi vēditio cū tpe contract⁹ nō ſubſit res q̄ vendat. Eſt ei p̄uitate iſpecta cōtract⁹ mutui z feneratitij⁹: cū recipiēs ſe cōſtituat debito rē i maiorē q̄ntitatē q̄q̄ recipit. z ſic cōcurrūt illa duo: q̄ ſunt ō rōne vſure, ſ. mutuū: q̄ō ē materiale/ z obligatio ad lucrū: q̄ō ē forma/le. Hec ille. Sz ℔ dictū defic q̄druplr. Pri/mo. q z deberet poti⁹ ſic dixiſſe: q̄ tūc ſit illici ta emptio illi⁹ actiōis: q̄n actio excedit p̄di/cto mō p̄cīū: ita q̄ rōne illi⁹ deꝑuet emptio/ nō rōne illi⁹ q̄ ē cōſtituta i ꝑſona ꝓpria: quia rōne dicti exceſſus reddit illicita: etiāſi i alie na ꝑſona ſit olim vel nouit cōſtituta. Scdo q z ōr Inno. ℔ voluiſſe dicere. z vez q̄dē eſt q̄ ℔ voluit: ſz nō niſi i caſu p̄dicti exceſſ⁹ mō p̄dicto. vt patuit i p̄ced⁹ q̄one in ſeptima cō/cluſiōe. Tertio. q z vult q̄ illa cōmutatione ſit vtīlis vſure, mō i ſili. ſ. in redditu ſic tpali z exceſſiuo ꝓſtituto i ꝑſona vēditorꝛ⁹ oñsuꝛ eſt non eē n̄arlis dicere q̄ ſit vſura: ſed pura emptio/ ſz ſit inīq̄. igit etiā ibi nō erit illō ne ceſſario dicendū. Quarto. q z argumētū ei⁹ non valet. Nam dōm q̄ talis ꝑmo cenſet ſe emptori obligare ad dandū tm̄ ſpe p̄cij recipiēdi. z eo ipſo q̄ ſic ſe obligat icipit emptori actio cōpetere ad tm̄ exigendū. z ſic obliga tio aliq̄ mō vt mr̄ p̄ceſſit ipſam actionē: ſal/tem obligatio actiua. z hec conſtitutio ſit ex pacto pecunie recipiēdi. z ſic ē ibi merx i re/rū natura cōſtituta z formata: q̄ etiā ſi tpe ñ p̄ceſſiſſz ſaltē formalit⁹ ipſam emptionē/ q̄/uis ꝓtualit⁹: tñ p̄ceſſiſſz eam natura. Et ℔. ſ. q̄ ſubſit ibi merx tpe emptiōis illi⁹ actōis ō nouo cōſtitute in vēditore: nō ē mīn⁹ itelligi bile vel imaginabile q̄ ſit id. ſ. q̄ ipſe conce dit ō redditu nouit ꝓſtituto i reb⁹ vēditorꝛ. ō q̄ tñ non negat q̄n in illius emptiōe ſubſit merx. z q̄ redditū p̄ceſſit obligatio. Preterea dici pōt q̄ illō q̄ō venditor actiōis conſtitu it i ſua ꝑſona ipſi emptori: ℔ p̄tinet ꝓtualiter, ſz q̄ ad formā. ſe eē ō nouo iā conſtituat. z dic vt i p̄ced⁹ q̄one i octaua concluſione. z iō ꝓt ibi eē aliq̄d q̄ō hēat rōnē merꝛ. Se cundū dictum ei⁹ ē q̄ qñ conſtituit ō nouo actio i ꝑſona alteri⁹ q̄ venditorꝛ: z vendit ꝑ minori q̄ntitate: tūc contractū ex pte emētꝛ credit vſurariū dicens. q z al's defacili darēt loc⁹ fingēdi. q z volēs vſurariā p̄uitatē pal/liare: non hīet niſi dicere. iducaꝛ talē vt con ſtituat ſe debitorē tuū i mille vſq̄ ad annū: z ego p illis mille dabo tibi noie venditionis octingēta. q̄s em̄ dubitat illū contractū ꝑe vſurariū z Vñ ratione obligationis nouit conſtituere: fraudē p̄ſumeret. z ſi ille nulla ob ligationis cā p̄cedēte: ſz ſolū vt amic⁹ fuiat: conſtituat ſe debitorē illi⁹: vt nomē ſuū ficte valeat vēdere: idubitant⁹ q̄ct⁹ talis ē feneraꝛi/titi⁹: z fit fraus ō ꝑſona ad ꝑſonam. In du bio āt rōne nouitatꝛ ꝑſumerē fraudē. Si āt conſtaret q̄ non i fraudē factū fuit: ſz ex alli/q̄ legitīa cā: ille ali⁹ conſtituit ſe debitorē illi⁹ q̄ actionē q̄ illū competēte alteri(ſz p minori p̄cio) vēdat: non iudicaret talē contractū il licitū: cū ℔ concurrūt ꝑe preciū z merx. Hec ille. In ℔ dicto triplr pōt argui q̄. Pri/mo. q z dic illum ꝓtractū eſſe vſurarium q̄n ſine cauſa legitima ille alius conſtituit ſe de bitorem illius vendentis. Modo eque ar/guit q̄ ibi non ſit vſura. ſic quando ex cā le/gitima ſe conſtituit debitorem. q z eq̄ dicam

in ꝓmo casu repto mercē/ꝛ ꝑciū/ꝛ ꝓsensū.ꝛ sic ibi eē emptionē:sicī scōo cāu.qz vtrobiq; ē ꝑa actio ꝛ obligatio,ſ. actio ꝓpetēs venditozi,ꝛ obligatio in illo tertio:lz in ꝓmo sit sine cā legitima ꝓstituta: ꝛ sola occasiōe obtinēdi pecuniā:sed ħ̄ non variat vt ꝑdt ħ̄ illa actio nō bēat rōnē mercz:ꝛ p ꝓns q; ille contract⁹ sit vsurari⁹ ꝑe,q;uis q̄ntū ē de ꝑparatione mentz ipsi⁹ ementz possit eē talꝫ. Secundo,qz apō eū nouitas ꝓstitutiōis auget ꝓsumptionē vsurarie ꝑuitatz ꝓtra emptorē. Dō vt oñdi in tertia ꝓncipali ꝓclione: illa nouitas nihil ad ħ̄ facit. Tertio,qz qū processit cā legitima ꝑdt quā ille terti⁹ ꝓstituit se debitozē ipsi⁹ vendentis actionē ōr Panoz ꝓtractū licitū,ꝛ tū ħ̄ non ē vez nisi addaꝫ si pro ꝑcio eqli in valore,ꝛsi nō in nūerositate actiōi fiat emptio:alꝫs eīm adhuc ē illicita:et tū in casu illi⁹ inequalitatz videt illō dixisse Panoz,qz alꝫs si in casu eqlitatz precij intelligisz:tūc etiā si nlꝫ cā ꝑcessisset obligationis: sz tm̄ ob ħ̄ vt ille vendēs possit pecuniā emptorz leuare:nō eēt ibi iniq̄tas,quia nec emēs tūc eēt i lucro ī re nec ī spe,ꝛ p ꝓns nec eēt ibi vsura: ītmo solū eqle pro eqli expectaret. De emptōe itaq; reddit⁹ tpal' determinata tpalitate: ꝛ de emptiōe actiōis videt de rigore scholastico posse sentiri mō q̄ dictū ē. Ui detur etiā posse ac debere ꝓfessoꝛē sic agere cū tali emptoze modo e cauteł ac circūspectiōe positis in hac q̄stione sine preludicio cuiuscūq; melius sentientz.

¶Questio.LXXXI.

Utz emptio reddit⁹

etiꝰ ō gñe suo seu de se licita dēpueꝫ p ħ̄ q; ille redditus ē tpal' indeterminata tpalitate ,ſ. soluend⁹ ad tp̄s indeterminatū: puta ad vitā ementz. Solo,q;stat in duabꝫ suppositionibꝫ ꝛ q̄nq; ꝓclonibꝫ. Prima suppositio q; reddit⁹ tpal' ideterminata tpalitate: puta ad vitā ementz, vocaꝫ cōiē vitalitiū,vl' vitalitiū sic ꝑatuit,q.lxxij,ō cā breuitatis etiā sic vocabiꝫ in ꝑntī qōne. Et q̄uis vitalitiū sit duplex,ſ. irredimibile ꝛ redimibile,sic ꝛ ꝑpetuꝰ reddit⁹ illo mō ē duplex,tm̄ in ꝑntī qōne tm̄ dicēꝫ ō vitalitio irredimibili :ꝛ de redimibili tāgeꝫ aliq̄d in.q.lxxxiij. Et nō refert in proposito an illō vitalitiū sit fructuariū vel pecuniariū:ꝛ an sit ꝓstitutū ī reb⁹ vl' ī psonis: ꝛ an ō nouo sit ꝓstitutū/vl' an nō. qz be dicte reddit⁹ nō variant:q̄n emptio reddit⁹ manet ex gñe licita,etiā si variet redditus p illas dicitas:adeo q; si vni⁹ illoz redituū ad vitā emptio sit licita:etiā alteri⁹ erit licita,qz pari passu ambulant vtreq;:q̄ad ħ̄ vt patuit,q. lxxv. Sz solū in ꝓposito videndū est q̄n redditus ꝓtrahiꝫ p illā dicitam.ſ.qz ē tpal' an emptio sup ipm̄ cadens efficiaꝫ illicita:q̄si non sit tal' reddit⁹ ꝓgruū obiectū emptionis/vl' ꝓgrua res emibil',ꝛ sic sit act⁹ ex gñe illicit⁹. Et habito q; sit ꝓgruū obiectū emptionis. Conseq̄nt videndū ē an nō possit vestiri talib⁹ circūstātijs q; reddaꝫ simpl'r ēt licita.

Secunda supposition⁹,Questio nostanť q̄rit an emptio deꝓrauet p ħ̄ q; reddit⁹ sit īdetermīata tpalitate tpal',qz nō ē dubiū q̄nctiaz si nō depueꝫ p illā ꝓditionē obiecti sui,ſ. reddit⁹ : possit deꝓrauari p alias ꝓditōes,puta p circūstantias vt rōne puitatz pcij vl' male itentōis emētis,Nō ē eīm aliꝰ ꝓtract⁹ ita licitus:q̄n ex accessu alicui⁹ circūstātie possit depuari: vt emptio panis vl' vestimēti ē licita,ꝛ tū si fiat pro ꝑcio iniq̄ aut itentiōe corrupta:ꝛ hmōi depuabit.Uñ etiā si aliꝰ ꝓtract⁹ sit vestit⁹ oiby circūstātijs debitz: pōt adhuc accedere aliq̄ ꝑua circūstantia ad bonas,ꝛ illa deprauabit totū actū:qz saltē cū bono fine pōt ꝑstitui mal⁹ finis: ita q; ex duplici cā finali eū faciat.Questio igit̄ p̄ns nō q̄rit an ne ad hūc emptio reddit⁹ maneat ō se licita,ū obstāte q; ē respectu tal' reddit⁹ sic specificat ex p̄ssa. Uñ tūc aliq̄ emptio ē ō se vl' p se licita: q̄n eo mō q̄ exp̄mit nō ī cludit aliq̄d ipaz deꝑuans,puta nec obiectū sibi ī congruū: nec circūstātiā sibi discōuenientē. Sz qz illa que sic ē licita: pōt reddi illicita p accessū circūstātie nōdū exp̄sse. iō spēali⁹ ī solone qōnis etiā ad ipsas circūstātias possibiles accedere descendemus.

Prima ꝓclo,Emptio illa de q̄ titlo q̄rit̄ non deprauať q̄ illā tempozalitatē:q̄ in titlo exp̄mit:ītmo nihilominus illa emptio manet ꝛ ē ō se licita. Ut subaliꝰ ꝓbis ꝛ redit ī idē. Emptio vitalitij ē ex gñe suo ꝛ de se licita,pbaꝫ q̄ drupl'r. Pmo sic Uitalitiū ꝑe hz rōnez reddit⁹,igit̄ ē res emibilis: igit̄ emptio ei⁹ est ex se vl' ex gñe licita. Prima ꝓna tenet,qz reddit⁹ in cōi captus p ut abstrahit a tpalitate vl' ꝑpetuitate est res emibil': vt ostendit ꝑma rō ꝑme conclionis questionis.lxxix. Secūda ꝓna tenet,qz emptio cadens sup rem emibilē est ex genere eli-

cita,ꝛ nisi exp̄mať aliq̄ circūstātia disconuenies:erit de se licita,nlꝫ ātꝫ talꝫ exp̄miť q̄n ōr emptio vitalitij. Añs aūt ꝑme ꝓne ptz,ꝑmo ex rōne reddit⁹,qz ē ius ꝓpiēdi aliquā rem vtilē vl' pecuniā. Scōo,qz reddit⁹ in cōi dicitur in tpalē ꝛ ꝑpetū: ꝛ tpalis in vitalitiū ꝛ in tpalem determinata tpalitate ,mō diuisū ꝑe predicať de mēbris diuidentibꝫ. Scōo sic, Prima ꝛ tertia rōnes ꝑme ꝓclonis posite in.q.lxxix,eque procedūt eas applicando ad vitalitiū: sic q̄ū tm̄ formanť de redditu ī cōi,igit̄ sic ō illo in cōi capto ꝓcludūt ei⁹ emptionē eē de se licitā:sic etiā q̄ū applicanť vitalitio ꝓcludent ei⁹ emptionē eē de se licitā.

Tertio sic,si eēt illicita: maxie qz ibi eēt implicita vsuraria mutuatio: vt dicūt aduersarij,puta qz emēs a ꝑte rei mutuaret illam pecuniā venditozi vitalitij : quā se dicē nomie ꝑcij dare: ꝛ vellet vēditozē sibi reassignare tā tūdem ī pecunia vl' alia re vtili : ꝛ cū ħ̄ aliq̄d vltra:sz ħ̄ non hz locū ibi. Primo,qz vbi est implicita mutuatio vsuraria ī aliq̄ emptōe: opter q; ipse dās pecuniā/ habeat ius repetēdi pecuniā datā,alꝫs nō poterit dici mutuans,nā mutuū irreuocabile/nō ē mutuū,vt patuit,q.xxxij. Dō emens vitalitiū: et per p̄ns dās pecuniā/non hz ius repetēdi pecuniā datā venditozi vitalitij: etiā adeo q; si ista tim mozeret post traditionē pecunie, ꝛ nihil oīno ꝓcepisz de fructib⁹ vitalitij:ī nllo esset sibi vēditoz obligat⁹. Scōo,qz si illa emptio vitalitij damnari deberet : iō qz essz ibi ꝑsumendū vl' suspicandū q; inueniret ipsa mutuatio:tunc dānari deberet emptio vsufruct⁹ bonoꝝ alicui⁹:si eēt vsufruct⁹ emptus ad vitā ementz.qz vitalitiū saltē q̄n est ꝓstitutū ī bonis īmobilib⁹ alicui⁹:nihil aliō videt q̄z vsufruct⁹ ad vitā illi⁹ ementz eē. p̄ns aūt est falsum.qz tūc emptionē simpl'r dictā bonoꝝ alicuius,ſ. vbi trālferť oīmodū dñium:opteret dānare de ꝑdicto crimīe:ꝛ dicere ibi eē mutuationē implicitā. Hā emendo simpl'r bona alicui⁹ p acq̄sitiōez oīmodi dominij:acq̄rit etiā etsi non formalē: tū causalem seu ꝛtualē vsufructū ī bonis illꝰ,ꝛ sic virtual'r acq̄rit vsufructū formalē: lz nō formalit. Uñ eadē facilitate q̄s ī oī emptione dicere ementē dare pecuniā ī re:vt mutuatā:ꝛ p illa recipiēdo mercē pl⁹ sibi placentē recipere sortē ꝛ vltra. Tertio,qz si eēt ibi aliq̄ implicita mutuatio:ꝛ q; ꝓgingeret mutuantē(qui emēs ōr)vltra sortez datā recipe,tū exq̄ ħ̄,ſ. eū recipe vltra sortē fuit ꝓbabiliť dubiū: debebit ꝑdt illud dubiū excusari, Supponitū probať,qz q̄uis obliget eū ad dādū sibi oī āno vite sue certā q̄ntitatē:tū ꝓbabiliť dubitať si tot ānis recipiet q; gtiales sūme ꝓgregate trāscendēt sortē expositā. Assumptū āt ,ſ, q; tūc debebit excusari a pcto vsure/ pbať. Haz si q̄s vendet mercē ad certū tm̄inū p ꝑcio qō ī illo tpe curret: ꝛ ī effectu illō ꝑciū erit maⁱ q̄ sit illō qō currit nūc tpe venditiōis:tal' excusať si erat ꝓbabile dubiū:ꝑciū in tm̄ino illo eē trāscensuꝝ ꝑciū currēs tpe vēditionis : vt ptz in.c.ī ciuitate,ō vsurz. Utrū nō videt illud tertiū mēbꝝ illi⁹ tertiꝰ tiepbatōis magnipē dendū lz cōe sit apō iuristas. qz si illa datio pecunie eēt mutuatio/ non excusareť p ħ̄ p̄cise q; dās dubitaret/ an eēt receptur⁹ vltra sortē/ vl' nō nisi ēt addat ē q; etiā nō itenderit recipe vltra sortē.cuius mōi tū itentio nō deest ī ꝺctu vitalitij:qz dās p ciū peo itendit ēt pē sionem recipe postq̄ eq̄ ualens recepit ꝑcio. Hec allegatio de cap.ti ī ciuitate.ē ad ꝓpositū. Ibi eīm loq̄t in ꝓtractu vēditionis excusando a suspitiōe implicite vsure: vbi tpe vēditiōis talꝫ dubitabať./an ꝑciū illo tpe q̄ sibi dandū ē sit futuꝝ maⁱ q̄ illo tpe currat:ī q̄ vendit q; nō erat ꝓbabile q; eēt futuꝝ maⁱ:ꝛ p ꝓns nō ē ꝑsumptio q; vēdens sic vēdendo ad tm̄inū itenderit maⁱ q̄ nūc currat ꝑciū leuare:iō excusand⁹ ē in foro exteriori,ꝛsi in re etiā nō itendit illō/ etiā ē in foro interiori excusand⁹:alꝫs nō,saltē si res fuit etiā sibi tē poze venditōis venaľ,put latiꝰ patuit,q.lxj. Assumptū aūt probať, qz etiā posito dubio si tū mutuās intendat vltra sortē recipe: erit vsurarius,vt si mutuet q̄s tibi cētū restituē dos in tm̄ino cū decē vltra sortem:si suguiuaret ad ꝺctū diať, q; si moriať aū tm̄inū nihil debeat sibi dare: etiā ō sorte,si aūt viuat debeat ei dare centū ꝛ decē,tūc mutuās eēt vsurarius⁹ si intēdit recipe vltra sortē si supuiuat: saltem si rōne mutui velit illō ītrementū recipe:ꝛ tamen etiā est dubius an viuat vl' nō, ꝛ sic an in effectu recipiat ītrementū vl' nō. Dico autem rōne mutui,quia si illos decez non ratione mutui recipiat:sed ratione qua subit periculum sortis mutuate in euentu mortis nō esset ob hoc vsurarius:q̄uis ibi erit alia rō peccati,nec obstat caplm nauigāti,vt patuit questione,lxxix. Essent eīm tūc ibi duo contractus,ſ. Primo/contractus mutui q̄ dant centū: vt centum restituātur.

Scđo ꝓtract⁹ inominat⁹ q̄ ꝑ modū ꝓcertatiōis ꝓtrahēdo. A obligat se ad remittēdu3 ipsi B centū si moziat añ terminū: z B obligat se ad dandū centū ipsi A: si A nō moziatur añ t̄minū: z illic scđs cōtract⁹ ē illicit⁹: si fiat eo mō q̄ ꝓtract⁹ ꝓcertatiōis vl̄ vadiatiōnis ēvt culpabilē ꝓbat⁹ ꝝ. q. lxxj. Quarto sic ꝓbat ꝯclio. Emptio alicui⁹ agri vt emēs pcipiat ei⁹ fruct⁹ pcīse ad tp̄s vite sue z nō vltra / est ō se licita. igit etiā emptio reddit⁹ vitalitū fundati i illo agro: etiā ē ō se licita. tz ꝓña. qz in ꝑma emptiōe icludit ꝑtualr scđa. z iō si scđa eēt de se illicita: etiā ꝑma eēt de se illicita. sic si in aliq̄ emptiōe icludit ꝑtualr mutuatio vsuraria / ipsa emptio etiā est illicita. Assumptū pbatiōis ꝓñe probat. qz emēdo agrū emit ꝓprietatē z totale dñiuz agri. Dō in dñio z ꝓprietate agri: etiā causalr z ꝑtualr icludit ius pcipiēdi ptē fructuum: qđ ius ē reddit⁹. z sic icludit in eo sicut ps i toto. Añs añ q̄uis neget ab aduersarijs: puta a Hoff. z a Ray. i sūmis suis di. il lū ꝓtractū eē vsurariū. cū ꝑbat duplr. Prio sic. licitū ē alicui ꝓtractū ꝑcariaz facere eo mō q̄ fit: vt statim dicet. igit etiā emptionē vitalitū. tz ꝓña. qz ꝓtract⁹ ꝑcariaz eo mō fact⁹ q̄ seq̄t: tz nō sit emptio vitalitū: est tñ ꝓtract⁹ nō ḡtuit⁹ q̄ aliq̄s ꝑ aliq̄ qđ eq̄alet pcio acq̄rit vitalitū. Et illa diuersitas int emptionē vitalitū z pdictū ꝓtractū ꝑcariaz nō poterit tanta vl̄ talē variationē facere vt vn⁹ sit licit⁹ z alt illicit⁹: cū vtrobiq̄ sit idē qđ acq̄rit. z mediū q̄ acq̄rit nō differt: nisi qz vnū ē pecunia: z alterū nō ē pecunia. attū eq̄alet pecunie: ita ꝙ defacili possz bīe pecuniā ꝑ illo. z silr ille cui dat statiz pōt ex ea facere pecuniā. z stat ꝙ nō recipiat illud nisi eo z taliaio vt statim loco ei⁹ accipiat pecuniā. imo illō pōt gñali vocabl'o dici pecunia: vt supōdit. q. lxxv. ꝟm Aug. Contract⁹ igit ꝑcariaz de q̄ añs loq̄t fit i vno suoz modoz. vl̄ specieꝫ talr B hz pdictū: z dat illō mort i ꝓprietatē: ita tñ ꝙ eccīa sibi ad vitā suā reassignet tria pdia ad vsufructuādū. i. pcipiēdū vsufructū de ill⁹: q̄z q̄dlibet eq̄alet suo predio. Si tñ B vellet etiā suo pdio vti ad vitā suā. tūc eccīa solū duplū vl̄ duo eq̄alētia pdia sibi assignare teneť. vt ptz in. c. p̄carie. r. q. ij. Illō āt qđ acq̄rit B ꝑ pdictū ꝓtractū: aut ē vitalitū/aut ꝓtualr ꝓtinēs illō. Hā aut acq̄rit illa duo vl̄ tria pdia ad vitā: aut vsufructū i ill⁹ ꝓstitutū sibi ad vitā. Si ꝑmū tūc ēt acq̄rit ius pcipiēdi fruct⁹ illoz ad vitā: tale āt ius ē vitalitū. qz dñium vl̄ ꝓprietas reiiudicat etiā ius pcipiēdi fruct⁹ ei⁹. qz illa ꝓprietas ē ꝓtualr vsufruct⁹ seu causalr. Si scđz. igitur acq̄rit vitalitū. qz qñ vitalitū ꝙstituit i rebꝫ imobilibꝫ: nō ē nisi vsufruct⁹ / saltē partialr ad vitā bois vl̄ aliq̄ d ei q̄ditatiue simili. limū: q̄uis ꝑ aliq̄ extriseca possit distingui: sicut i silibꝫ dñio vtili z vsufructu videť dđz: vt patuit. q. xij. Et nō solū ius canonicū approbat ꝯtū pcariaz ꝑdicto mō factū. s. cuz ei q̄ dat vnū pdiū in ꝓprietatē eccīe: eccīa assignat ad vitā dantz tria vl̄ duo: q̄z vtrunq̄ eq̄alet illi vni. Sz etiā ius ciuile approbat eū/q̄uis aliq̄lr alr factū. sic. s. B ꝑmittit reliq̄re eccīe pdiū suū p⁹ mortē in ꝓprietatem. z eccīa nūc ad vitā ipsi⁹ B assignet ei aliō pdiuz eq̄alēs. z interim etiā B fruit fructibꝫ vtriusq̄ pdiū. z sic pdiū B nō efficit ipsi⁹ eccīe nisi p⁹ mortē. pdiū etiā eccīe nō ē ipsi⁹ B / nisi q̄ad vsufructū. z B ordiauit ius ciuile/ nō pcīse i fauorē eccīe: tz etiā i bonū illi⁹ cui ꝓcedit. z de ħ hz in. l. iubemus. §. sane. C. ō sacrosan. ec. z etiā tāḡit. r. q. ij. in. c. capsellas. §. si ecōnom⁹. Attñ q̄uis olim suffecerit ꝑm ius ciuile ꝙ B promitteret se relicturꝫ pdiū suum p⁹ mortē ipsi eccīe. tñ hodie ē meliorata ꝺdicto ipsi⁹ eccīe. qz ipse B ꝑm illi⁹ iurz dispositionē. s. ꝑm ius autenticoz teneť predictū suum moz relinḡre q̄ ad dñium: remanēte apō ipz B tm̄ vsufructu vtriusq̄. vt i aut. ō nō alienē. §. siq̄s aūt. Nō videť igit rō cur ipsi B q̄ndo predictū suum. putavalens mille floz. assignauit ipsi eccīe/ volens dare sibi tm̄ ad vitam suā duo vl̄ tria predia valentia. ij. vl̄. iij milia floz. non potuisz pro eodem tpe mille floz. q̄s leuassz ō predicto predio vēdito. vl̄ q̄s alia via licita habuisz: dedisse pro ħ: vt eccīa sibi assignaret ad vitā suā predicta. ij. vl̄. iij. predia. Quid ei refert si iz mihi equum meū dare pro tuis duobꝫ vl̄ tribꝫ eq̄s: z precium eq̄alēs eq̄ meo dare tibi pro tuis duobus vl̄ tribꝫ eq̄s. Et dixi notanť contract⁹ ꝑcariarum i vno suoz modoz. vl̄ specierū fit sic zc. Quia ille ꝓtract⁹ fit tribꝫ modis: sed alij duo non defuiunt nob ad ꝓpositū nr̄m: iō omitto. Quō etiā differat contract⁹ precariaz in femininō genere a contractu ꝑcariū in neutro genere: habitū ē s. q. xvij. Si dicas ad predictam conseq̄ntiā: p tanto nō est sil'e: quia contractus precariaz ē gratuitus ex ꝑte vtriusq̄ ptis ꝓtrahēdz: puta q2 B donatōis titulo dat suū pdiū eccīe: z eccīa econtra donatiōis titulo dat ei vsufructū i suis pdijs. Sz emptio vitalitū non ē ꝺct⁹ ḡtuitus/nec ex ꝑte ementz/ nec vendentz. Illa aūt rō diuersitatz poterit facere ꝙ vnū licet facere z non altez. vt patz non solū i his q̄ emit z vendi nō pūt: vt i spūalibꝫ z eoz anexis. In q̄bꝫ ptz ꝙ gratz dāti spūalia: etiā licitū est recipe tpalia sponte oblata z ecōtra: ſ etiam i aliꝭs. vt puta licitū est mihi tibi donare domū mille floz. z a te recipere duo milla floz. dono. z tū si venderē tibi ꝓ ill' duobus milibꝫ non liceret. Dō ꝙ ꝓtractū ꝑcariaz ius canonicū z ciuile approbat. etiāsi ñ fiat alo donādi z sine spe restitutōis eq̄alētis vl̄ melioris. ſz etiā si fiat ex pacto vt eccīa sibi assignet alia tpalia. vt ptz exp̄sse i predicto. c. precarie. r. q. ij. Et forte hanc euasionē iam reprobatā dedisset Henr. gandenſ. Nam ipse q̄dlibeto. ij. q. xv. vbi dānat vēditionē vitalitū/ ait sic. Si q̄e iura scpta discordare videanť ab his q̄ h videmur ſsinuasse: credo ꝙ sane ītellecta z ex eātate exposita/ nll'o discordabunt. qz vl̄ hñt casus suos spēales alios ab ħ cāu/ vl̄ loquunť ō aliqbꝫ donatiōibꝫ siue prestationibꝫ libalibus vsufruct⁹ aliq̄s possessionū factz aliqbꝫ ꝓsonis i recōpensationē eoz: q̄ libalr ꝓtulerunt eccīis vl̄ pijs locz/ non sub pactiōe alicui⁹ ꝓtract⁹ emptionis z venditōis eoz q̄ acceperūt z ꝓtulerūt. etsi forte ea q̄ acceperūt i vsū acceperūt sub forma alicui⁹ pactōis de restituēdo eccīe aliquando illō qđ ab ea in vsū acceperūt: ne omino ab ea alienet. Hec ille. Ubi ptz ꝙ vidit sibi obstare ꝓtractū ꝑcariarū approbatū a iure. iō euadere nisus ēvolendo dicere ꝙ ille ē casus special: ali⁹ a nr̄o. vl̄ ꝙ ille non ē nisi ꝑ vtā ḡtuite donatiōis. ſz ptz ex tā dictz ꝙ tli sit ali⁹: non tñ sic diuersi⁹ q̄n si ipse liceat: eadē rōne nr̄ casus licebit vt patuit. ptz etiā ꝙ non pcise ē approbat⁹ q̄n fit ꝑ vtā donatōis. Si itez dicas. pdictus ꝓtract⁹ ꝑcariaz ē licit⁹ z valid⁹: qz a iure approbat⁹: z pdicta emptio agri etiā q̄ntū est ō se/ēt eēt licita z valida: ſz tñ reddit illicita: qz a iure ī probata: qz in pdicta lege iubem⁹: disponit ꝙ nisi fiat mō predicto nō valet ꝓtractus q̄ ꝑ eos agit. Nō q̄n q̄s ab eccīa emit agrū ꝑ vsufructuādū ad vitā: tūc nō dat eccīe aliqđ aliō pdiū/ ſz precīū. igit non valet predicta probatio. Nam ius būanū pōt irrita re ꝓtractū: etiā q̄ al's de se eē posset validus imo etiā ēū illicitū reddere ꝑ suā prohibitionē. Dōm ꝙ dato ꝙ illa lex inualidaſſz: non ꝓpter ħ seq̄ret ꝙ eū prohibuisset: z sic eū illicitū reddidisſz: ſz tm̄ ꝙ non ꝓpereret ꝓtrahēti actio i foro exteriori ꝓtra aliū. z tm̄ nihilominus posſz ibi eē obligatio naturalr. Scđo dōm ꝙ etiā non inualidauit eū si non fiat oī no mō predicto: q̄si opteat eccīe dare pdiū pro predio vsufructuādo: sic ꝙ si deť precīū eq̄alēs predio: non teneat ꝓtractus: imo q̄ ad ħ nō refert q̄d ex eq̄pollentibꝫ fiat. Sz intelligit qñ ipse recipiēs predū ab eccīa: nō vellet eidem rea ſsignare eq̄alēs pdiū: ſz aliq̄d vill⁹ z q̄d modicū. secus vbi eq̄alēs / sine illō sit precīū/siue prediū. Scđo probatur idem añs p̄ncipale. A licite pōt agrū suum locare ad vitā ipsi⁹ B: et B licite pōt eū ꝺducere. Locatio āt z ꝺductio fit pro pensione ānua: quā ꝺuctor dz dare locanti: siue illa pēnio sit pecuniaria: sic dz eē in locatiōe ꝓprie capta/ siue fructuaria: sic pōt eē i ea q̄ generalr capit. Dō i tali ꝓtractu locatōis z ꝺductionis qñ pensio ē pecuniaria. q̄ro q̄d aliud in suba z in refit q̄s ꝙ B pro pecunia acq̄rit ius pcipiendi p totam vitā suam fructus illius agri: q̄s al's ipse A potuisſz pceꝑisse. Dō sic̄s emit agrū: z eo fruit ꝑ totaz vitā suā: tūc etiā ꝑ pecunia acq̄rit ius pcipiendi fruct⁹ illi⁹ agri q̄s al's dñs agri pcipere potuisſz illo tpe. Et iō nō videť q̄ rōne diuersitatz intueniēte. Prim⁹ casⁿ. s. ꝺductio agri ad vitā licite possz fieri: z non scđs casus. s. emptio eiusdē. Hā q̄uis possz int illos duos casus dari duplex differētia: nll'a tñ illarū pōt tantā variationē facere: vt pl⁹ liceat ꝑmus q̄ scđs. Si eñ assignādo ꝑmā differētiā dicas ꝙ i ꝑmo casu B ꝺducī i scđo emit. Unde in ꝑmo casu si pereat ager. vrputa per alluuionē non perijt pclo ipsi⁹ ꝺducentis: puta B. sz pclo locantz: puta A: adeo ꝙ p⁹ q̄ ꝑierit: non teneť B dare ānuā pensionem ipsi A: sicut nec pōt B q̄d recipe de fructibꝫ agri ob oīmodā ei⁹ destructionē. Sz i scđo casu ager perijt pclo ipsi⁹ B: ita ꝙ nihil ō pcio exposito pro illo agro reperet: etiā si pria die emptōis perijsſz. Hec eñ dīa ñ obstat: imo potiꝰ ē pro scđo cāu vt sit licit⁹ si ꝑim⁹ est licit⁹. quia aduersarij ꝺdemnando ipsuz B in casu predicte emptōis agri: videnť ipsū B ideo ꝺdemnare: qz habent eū suspectū ꝙ in fraudē vsuraz. vl̄ ad lucrum suū id faciat

faciẽdo ptem suã eẽ melioꝛẽ q̃ sit ps ipi? A. Mõ qñ B emit agrũ ad vitã:magꝭ ḡuaꝝ/q̃ qñ ꝺduceret eũ ad vitã,igit si licite pt ꝺducere vbi min? ḡuaꝝ/magis potit eu3 emere:ex q̃ magis ḡuaꝝ.z sic min? est suspect? de faciendo suã ptẽ melioꝛẽ. Scda dñia quã posses assigre nõ obstat,s,quia in ꝑmo casu nõ transferꝛ dñiũ agri in B:imo illud remanet apud A:z solũ vsufruct? transit in B: sed i se cũdo trãsit dniũ.Hoc em̃ non obstat,z h̃ dupl'r ptz. ꝓ Pmo,qz etiã in ꝑmo casu stat q aliq̃ dniũ:puta vtile trãseat in B,qz stat q in ꝑmo casu illa ꝺductio fiat vltra decẽniũ,g̃ fm iuristas est longi tpis,z in tali cõductione trãsit vtile dniuz in ꝺductoꝛẽ.Secũdo,qz dato q nõ trãsiret i ꝑmo casu aliq̃ dñiũ in B,vl' saltẽ si trãsiret: tñ nõ tale/ nec tam pfectũ q̃le in scdo casu,s,dniuz directũ: tñ sic B aliq̃d plus recipit i scdo casu,sic ẽt in aliq̃ pli ḡuaꝝ:p q̃to,s,si ager ꝑeat:plꝰ periculo sui,z sic sic in vno releuat/ vl' meliorat ei? ꝺditio:sic in alio ḡuaꝝ vl' deteriorat eius ꝺditio,z etiã in hoc q cogit p̃ciũ totũ sil'r solucre:nõ sic i casu cõductiõis: eo q ꝺuctoꝛ z emptoꝛ in hoc differũt:q vtrobiq̃ p̃cium cõstituit in certa q̃titate,tñ p̃ciũ ꝺuctionis soluit soluz annuati:non totũ sil'r,sec? in emptiõe/nisi venditoꝛ det ex gr̃a dilationẽ emptoꝛi.Tertio sic,qz si nõ liceret casus illi? antecedẽtis: marie ꝓpt motiuũ Ray,z Boff. ,s,qz vt dicebãt: B emẽs agrũ p̃dicto modo spat se pcepturũ de agro fruct? plurꝭ p̃cij q̃ sit p̃cium datũ p se,g̃ B cõmittit vsurã,qz vsura sola spe ꝺtrahit:sed hoc motiuũ defic ãntupl'r,patz. ꝓ Pmo retoꝛquẽdo ꝺtra ipos. Hã ipi ꝓcedũt q licitũ est:si q̃s vnã possessionem tradit/z recipit illã eq̃alentẽ,vt i cõtractu p̃carie,z,vt patuit i ꝑma pbatõe añcedẽtis, Mõ ẽt in tali casu ꝺtingere pt: q B dans p̃diũ p p̃dio vsufructuãdo ad vitã suã spet se pcepturũ p vitã suã fruct? illi? predij: plurꝭ p̃cij/q̃ sit predi͡u qõ post moztez dabit ecclie,z mlto magis illa spes põt ꝺtigere qñ recipit duo p̃dia eq̃alẽtia suo vnico, Scdo deficit,qz ille act? spandi nõ est emptio vitalitij:sed p accñs ꝺiungit ipi emptiõi:vl' ẽ ei? circũstãtia,iõ nõ seq̃t.ille act? spandi est illicitus,igit emptio vitalitij de se est illicita: sz tm̃ deberet inferri q g̃ p accñs / vl' ex circũstãtia reddit illicita,s,si ex illo actu spandi p cedit tãq̃ ex circũstãtia cur. Mõ ñ negam? emptionẽ vitalitij posse per accñs/vl' ex circũ-

grue ad emendũ sibũpsis redditũ, Sz vitalitũ est reddit?. Mõ stat q emẽs ñ sit ꝺ numero illoꝝ circa q̃s ille cãe bñt locũ. Quis em̃ sane mẽtis diceret illi ꝺuentre emptionẽ vitalitij:q̃ bñet vtoꝛẽ z plem multiplicẽ:z haberet bona mobilia z imobilia:ex q̃bꝫ suis laboꝛibꝫ cũ sit valid? coꝛpe z aĩo idustrios? sciret z posz se z vtoꝛẽ z plẽ nutrire:z hanc mortalẽ vitã sic honeste trãsigere:talit/q nõ posset solũ retinere illa bona sine h̃ q ea distraheret vel ꝺsumeret:sz ẽt possz aliq̃d preter hec rek̃uare,z sic moderate thesaurizare suis filijs:put apls docet,ij. Coꝛ,xij. di. Patres dñt thesaurizare filijs,et tñ si illa bõa sua vẽderet:z p pecunia emeret vitalitiũ sibi z vtoꝛi relict? filijs:vel ẽt p se z filijs,vl' saltẽ illa bona pmutaret p vitalitio. Dic em̃ potes z dign? ad laboꝛes ociũ sectarer.z occasio eẽt:silr filijs suis sectãdi ociũ: qõ ẽ fomẽtũ z sentina oim vitioꝝ. Et dato q ñ iõ vere emeret eis vitalitiũ vt oclarenꝭ:tñ iterp tatis ue censebit,iõ eis emisse vt ocienꝭ:z vt collata a ingo fuituꝝ Ade excutiãt:fputates se vt pullos onagri liberos natos eẽ:vt dicit Job,xj. Scda est q̃d,sed illa h̃ nõ bz locũ vt deprauans,qz illa h̃ coincidit cũ obiecto mõ illõ ẽ ꝛogruũ. Tertia ẽ cui,z illa coincidit cũ q̃s,saltẽ si emens emit sibũpsi,z iõ sic exidebito q̃s deꝛuat:sic ex idebito cui. Si aũt emit alt'istũc eodẽ mõ ꝺtingit q ille alt' ẽ incapaꝝ vel indign? sic ipe emẽs,z iõ eodez mõ explificat. Quarta ẽ cur. Ubi nota/q cur capit duplicit. Uno mõ ꝺt cãm inducti uã vel ipulsiuã. Alio mõ ꝺt cãm finalẽ:z ille cause distinguũt:licz sese cõcomitẽt: vt si q̃ faciat emis panẽ. Rñr duplicit. Pmo ꝓpt famẽ supple tanq̃ cãm inductiuã:ñ ãt vt ꝓpt cãm finalẽ.nõ ei iõ emo vt asseqũr famẽ:imo vt depellã famẽ. Scdo rñdet:ꝓpter reficere nãm supple tanq̃ ꝓpt cãm finalez assequẽdã. Põt igit emptõ vitalitij reddi illicita ex pte circũstãtie cur/ꝑmo mõ capte:qñ cã eũ iducẽs ẽ pctm̃.qz tũc emptõ pcedit ex pctõ,igit ẽ pctm̃,z ꝓna duplicit. Primo,qz ex radice mala fruct? ꝓcedẽs ẽ mal?. Arboꝛ em̃ mala facit malos fruct?. Mat.vij. Scdo:qz cã inductiua bz ꝺcomitãtẽ cãm finalẽ sibi ꝓportionatã,iõ qñ cã iducẽs ad emptiõz ẽ pctm̃:ẽt ipa cã finalis:vel assecutio ei? ẽ talis. Contingit ãt q̃ntuplicit/q cã iducens est pctm̃. Pmo qñ emptio vitalitij fit ex diffidẽtia diuine pñali pulsiõe:q̃ diffidit deũ sibi p-

uidere in casu:in q̃ ꝺfidere ꝺz hõ de dina p uisiõe,cuiusmodi ẽ casus vbi hõ fec̃ qõ i se est:z reliquũ cõmittit diuio supplemẽto,talẽ em̃ ñ deserit de? i necessarijs ad salutẽ anĩe: q̃nto magꝭ ñ deseꝛit eũ i necessarijs ad salutẽ coꝛpis:cui? sal? ꝺsistit i his q̃ sũt cõia bonis z malis,iõ tal' diffidẽtia est valde mala. Scda cã:z seq̃t ex ꝑma:ẽ timoz iordinatus deficiẽdi i necessarijs eũ induc̃.z eũ q̃ ẽ inordinat?:ꝓtingit dupl'r eẽ inordinatũ,s,mortalit z venial'r. Et dico iordinat?:qz nõ ois timoz deficiẽdi i talibꝫ ẽ iordinat?:z aliq̃s ẽ ordinat?:put patebit i solutõe scdi argumẽti ꝑncipal. Tertia:qñ solicitudo tpaliũ in ordinata induc̃ eũ ad emẽdũ. Et dico ẽt iordinata ex cadẽ cã:put patebit in solutiõe argumẽti. Quarta,qñ prudẽtia carnis eũ inducit ad emẽdũ. Prudẽtia ei carnis ẽ pctm̃. Est ãt prudẽtia carnis(put ẽ pctm̃)actus intellect? practici a volũtate impat?:q̃ q̃s dictat sue volũtati ꝺ mõ z medijs cõueniẽt ad sequẽdi illõ: qõ ẽ ꝺlectabile carni:circa qõ ipa volũtas afficit:vt circa vltimũ finẽ sue vite:ita q ad illud afficit supra deũ,vl' si ad ꝑm afficit sub deo:z ñ ad vltimuz finẽ vite sue:tñ afficit ad eũ iordinate: nec referẽdo illõ i ꝺbitũ finẽ,z ꝑmo mõ ẽ mortale pctm̃. q mõ ꝺ ea loq̃t apls ad Ro,viij. Prudẽtia carnis inimica ẽ ꝺo. Scdo mõ ẽ vẽiale peccatũ. Et ex prudentia carnis capta p actu q̃ mõ ẽ pctm̃:generat habit? q̃ ẽt dz prudẽtia carnis:sz ñ ẽ pctm̃ illo mõ,qz null? habit? ẽ pctm̃. Si ãt q̃s dicta ret p̃cice de mõ z mediꝭ ꝺueniẽtibꝫ ad assequndũ illõ q̃d ẽ ꝺlectabile carni:ñ sub rõne ꝺlectabil':sz sub rõe cõueniẽtz cõmodosi z vtil' ad sustẽtatiõez z sanitatẽ coꝛpis,z volũtas ad illõ ẽt sub illa rõne afficeret sub ꝺo nullũ esset pctm̃ i illo diꝛectamie/nec habit? ide generat? eẽt vicios?,quo ꝺt apls ad Eph̃.v. Nemo vnq̃ carnem suã odio habuit. Quita cã ꝑt eẽ cupidita vt si iõ emit:qz attẽta q̃ntitate p̃cij z diuturnitate vite quã sibi spat affuturã:spat se pcepturũ tot tãtosq̃ fruct? q̃ lõge vl' notabilit pingui? cẽ:et illõ ius pcipiendi eos q̃ sit valoz p̃cij:z sic se sperat lucratuꝝ pl? iusto:cuius lucri affectio eũ vt cã iuductiua induc̃ z ei? assecutio ẽ cã finalis. Põt ẽt illa emptio reddi illicita ex pte circũstãtie cur,capte secũdo mõ: qz si emit ꝓpt talẽ cãm finalẽ quaz velle vel intendere est peccatuz:etiã ipsa emptio est peccatum,quia omnis ille actus est

pctm̃ cuius finis ē pctm̃. Primū exēplū: vt si emit iō vt viuat i voluptatibꝫ carnalibꝫ. Scōm exemplū: vt si emit iō vt viuat i ocio corpali: i casu vbi ipse emēs ē talr: q nō ē licitū sibi i ocio corpali viuere, puta qr non ē talr psona q̃ aliꝫs occupatiōibꝫ intendere possit/ vl velit/ vl idonea sit, tūc em̃ sibi corpaliꝫ laborare ē debitū: qr hō q̃cunq; sit non dz viuere sine aliq̃ labore/ aut spūali/ aut corpali. hō em̃ nascit ad laborē sic auis ad volatum Job. v. z militia ē vita hoīs sup terrā. z iō si non ē habilr/ vl non vult se dare ad labores spūales: dz se dare ad labores corpales: vt q̃ non ē aptus nec volūtarie ad militiam dei spūalem/ se det ad artificia vl negocia seculi hōesta. Et q̃uis qñ emptio fit qtūs sic viuat i ocio: deprauet emptio: non tn̄ ꝓpt̄ h̄ est dom̃ fieri i fraudē vsuraꝝ/ vt q̃dā dicūt: qr stat q emens nl'aten⁹ vellet vsuras exercere vt sic ociaret, q̃uis velit cōtractū alias ex genere licitū facere vt ociet. Quita circūstantia ē vbi: vt si emeret i loco in q̃ p legē aliquā positiuā legislatoris ex aliq̃ rōnabili cā phibitū ē subdiꝫ emere vitalitia. Si emit vbi dr illō in q̃ illō vitalitū fundat: z illō sit icongruū vt ibi fundet: vt si ipe ꝓstituēs ipsum vitalitū ꝓstituat ipsuꝫ i aliq̃ pdio/ vl in aliq̃ psona: i q̃ vl qua nō liceret sibi cōstituere, tūc em̃ etiā ementi nō liceret emere vitalitū ibi ꝓstitutū, quō dicerent illi q̃ negāt redditū posse cōstitui i psona liba q̃cūq; / vl saltē vt aliꝫ q non possit reddit⁹ ꝓstitui in psona ꝓpria venditorꝫ: q̃uis vtrūq; sit falsuꝫ. vt patuit. z p oēs iconuenies exēplū. Sed ꝓueniens exēplū est: si ex rōnabili dispositione legislatorꝫ est phibitū i certꝫ predijs vl psonis/ ꝓstituere redditus. An aūt i bonis eccle possit ꝓstitui vitalitium licite: z sic ꝓstitutū possit q̃s licite emere/ patebit i ꝓclone q̃nta. Sexta ē qñ, vt si eo tpe emeret quo eēt phibitū illū ꝓtractū facere: puta si die festo eo mō q̃ aliaꝝ rez venditiones z emptiones illa die facte sunt illicite. vl etiāsi legislator positiuus seclar̃ ex rōnabili cā phibuit certo tpe fieri tales emptiōes. Septia est quō. z de hac pñt ponī q̃nq; exepla. Primū. si emit p̄ pcio nimis quo respectu vitalitij: z h̄ nimis quo i rescient vl in spe. Exēplū primi (z loq̃r de scia phabil' ꝓiecture p̄m causas inferiores) vt si daret iuuenis, xvj. ānoꝝ, ex. floꝛ. p vitalitio, v. floꝛ. ānuoꝝ sibi ad vitam dandoꝝ. Exm̃ scōi, vt siq̃s sarꝫ daret iniento. do causis inferioribꝫ: z tn̄ dās sperat se victuꝝ: z sic se preceptuꝝ tanto tpe q ius pciendi eēt pinguis⁹ q̃ valoꝛ pcij fulsꝫ. z sic cū spe inīq lucri emeret. Scōm, si ab eo q̃ vendere nō hz: emit scienr: vt a monacho nō habēte admistratione/ aut a filiofamilias/ aut alio q̃ non hz ptātē trālferēdi in ementē ius pcipiendi aliq̃d ō bonis ill'/ in q̃bꝫ ꝓstituit vt talitiū. z intelligo h̄ de emptiōe cū effectu pcipiēdi illō. Alr em̃ sic licitū est vendere rem alienā: sic etiā licitū ē emere eā mō dicto i. q. lxx. Tertiū exēplū: vt si emas p pecunia q̃ nō est tua: z quā tibi alienare non licꝫ. Quartū, si emēs emēdo fingit se debilē q̃si nō diu victuꝝ: vt vēditoꝛ eo pinguis⁹ vitalitiū assignet p pecunia oblata/ vl vt eo minorē pecuniaz exigat p vitalitio exhibēdo. Quintū, si emit ab eo cui ptūc mutuare tenebar̃: z mutuare noluit: z emere vitalitiū placuit. Sed ō illo casu lati⁹ patebit i q̃one seq. i ꝓclone scōe et in. q. lxxxiij. i corollario sexte ꝓclionis, qr i emptionibꝫ redditūm ꝑpetuoꝝ magis nat⁹ est ille casus accidere.

Etsi queras. An ille q̃ emit vitalitiū: i q̃ emptione defic̃ aliq̃ pdictarū septē circūstantiaꝝ teneat ꝓpt̄ h̄ ad aliquā restitutionē? Dic̃ q̃dam doctoꝛ q siq̃s emit vitalitiū: z aliūde hz satis vnde viueret: nec fuit sua talr intentio/ sic iam dictū est: ꝛz ex radice mala emit, puta ex diffidētia/ aut auaritia/ aut intentiōe inīq: sua dēdū ē illi q doleat ō sua diffidētia/ aut auaritia/ aut intentiōe inīq: z pctā sua elꝛnis freq̃ntibꝫ: ac pijs opibꝫ rdimat. Et addit dicens. Videt mihi q si capitale leuauit q ex pediat ō cetero ipsi a leuatōe cessare: ex quo sufficienr hz aliūde vnde viuat iuxta statuꝫ suū. qr ex mala radice habuit ꝓtractū a pncipio initū. Hec ille. Sz alr videt dom̃. q̃uis vez sit q qñ defic̃ aliq̃ pdictaꝝ circūstantiaꝝ debitaꝝ adesse peccauerit: z ita debeat dolere ō pctō illo z satisfacere/ sic z de q̃libꝫ pctō id agendū ē: tn̄ nō ē vez q q̃cūq; pdictaꝝ circūstātiaꝝ ōficiat: icurrat ipse emptoꝛ obligationē alicuⁱ restitutōis/ vel etiā obligationē ad nō accipiēdū aliq̃d vltra sūmā expositā p vitalitio: z specifice descēdendo ad circūstātia cur, ō q̃ pdict⁹ doctoꝛ loq̃tur: nō oꝛ ꝓpt̄ illi⁹ circūstantie defectū aliq̃d restituere vl supplere ab accipiēdo vltra sūmā expositā, ptꝛ a sili. Si aliq̃s emit equū p̄ pcio ꝓdigno: ꝛz tn̄ ꝓpt̄ malū finē itentū: puta vt in eo pugnet i bello iiusto/ vl ex cā inducti ua iniusta/ q̃uis gerit peccauerit emēdo: nō tn̄ tenet vēditori ad aliquā restitutionē/ nec tenet ad nō vtēdū eo eq̃ postq̃ illo ad aliq̃m rēs vsus fuerit, q̃ etiā sic erit h̄: si dat ꝓdigniū pciū p vitalitio: ꝛz emerit ꝓpt̄ malū finē: vl ex aliq̃ illaꝝ malaꝝ causaꝝ inducentiū, ō q̃ bus dictū est: non ob h̄ precise tenebit ad restitutionē/ vl ad nō accipiēdū toto tpe vite sue fructⁱ illius vitalitij. Silr si deficiat circūstantia loci vl tpis, puta emit i loco vl tpe q̃ phibet emi vitalitiū: vbi tn̄ phibitio nō ē tā prohibitio q̃ irritatio ꝓtractⁱ/ ꝛz solū ē prohibitio, ptꝛ a sili, siq̃s emat pro precio cōdigno die festo equū z ecclia: q̃ tn̄ loco z tpe phibet emptio: non ꝓpt̄ h̄ tenet postea ad aliquā restitutionē vl nō vsum illi⁹ eq, sec⁹ si lex illa prohibēs eēt etiā irritatoꝛia ꝓtractⁱ: ita q ꝓtractⁱ eēt nll's ipso facto vel iure. Nam tūc nō solum nō possz q̃d accipe a vēditoꝛe postq̃ accepisꝛ summā expositā: ꝛz etiā añq̃ illā accepisꝛ: imo añq̃ q̃cq̃ accepisꝛ a vēditoꝛe de fructibꝫ vitalitij: deberet desistere a cuiusuis fructⁱ exactiōe: ꝛz possz suā pecuniam repetere, z si alⁱ nollet/ nec eū ad h̄ ꝓpellere possz: tāto tpe possz ab eo fructⁱ vitalitij pcipe/ noie solꝛonis z restitutiōis pcij p eum expositi: donec sibi tā ō precio exposito q̃ ō interesse suo eēt satisfactū. Si āt deficeret circūstantia q̃s vel cui, puta qr ille qui emit vl cui emit/ nō ē capax vitalitij/ vel si ē capax: nō ētū dignⁱ mō dicto s. tūc in vtroq; casu illius defectⁱ eo dē mō agat: sic iam de vbi z qñ/ dictū ē. Sic em̃ a pncipio ꝓpt̄ suā incapacitatē vl indignitatē. nō licuit sibi pcurare illū redditū: ita manēte eadē cā nō licebit sibi illū detinere z eo frui. Si aūt defic̃ circūstātia quō, puta qr emēs decepit vendētē: z tūc vel emptoꝛ decipiēdo adhibuit dolū vel nō. Si p̄mū/ vl q dolus dedit cām ꝓtractui: et tūc cōtractus ē nll's. Si aūt dolus non dedit cām/ ꝛz icidit cōtractui: inducēdo aliuz ad vendendū p minoꝛi q̃ iustū sit: tūc ꝛz contractus nō sit nll's, tn̄ emptoꝛ tenet ad supplendū defectū p̄cij: etiā i vtroq; foꝛo. Si āt dolus nec dedit cām/ nec icidit ꝓtractui: ꝛz emptoꝛ alⁱs decepit eū, tūc si decepit eū dando min⁹ dimidio iusti pcij: tenet ad rescindēdū ꝓtractū vl supplēdū preciū: z h̄ in vtroq; foꝛo. Si aūt citra: tūc in foꝛo aīe tenet ad idē qñ immediate dictū est/ sive a ꝓposito/ sive re ipsa eū decepit: q̃cūq; sit ō foꝛo, exterioꝛi: i q̃ forte iudiciꝫ offō cōpelli possz ad idē. seq̃ndo opinionē quā Barbati⁹ de suo dño refert.

Etsi sedo q̃ras. Possz ne dici q emptio vitalitij sepi⁹ fit illicite q̃ licite: Dom̃ q sic ad istū sensum: q exq̃ non fit licite nisi oīby circūstantiꝫ ꝓcurrētibꝫ: z tn̄ q̃cūq; etiā se sola defecerit: reddit illicita: z facilr ē mlr is vijs deficere: q̃ mlras recte obſuare, z qō ē facilr: h̄ magꝫ natū ē ꝓtingere, z hoīes ad id citius applicāt. iō sepi⁹ fit illicite q̃ licite, quē admodū phs ōt: q bñ agere ꝓtigit vno mō: peccare aūt multifariā, ij, et h̄, z hoīes vt in plimū sūt prauī, ij, to p. Hoc tn̄ etiā accidit in aliꝫs emptōibꝫ aliaꝝ rez. Et q̃uis sepius fiat illicite q̃ licite: nō tn̄ ē h̄ intelligendū q in oī cāu q̃ ꝓtingit eā fieri illicite: assit obligatio restituendi pceptū vel supsedendi a preceptione: vt patuit.

Tertia ꝓclo. Emptio vitalitij pōt taliter vestiri circumstātiꝫ q erit actⁱ simplr licitⁱ z bonⁱ. Probat, qr ē actus ex gne bonⁱ z licitⁱ, vt patuit i pma ꝓclione. igit etiā pōt vestiri oīby circūstātijs. Tenet ꝓna. qr ex opposito ꝓseq̃nꝫ inferr oppositū añcedentꝫ. Mō actⁱ vestitⁱ oīby debitꝫ circūstantiꝫ ē simplr licitⁱ z bonⁱ. Vñ Inno. i lectura sua in. c. i ciuitate, extra. de vsu. dic. q licitⁱ ē ꝓtractⁱ q̃ qs emit reddit̄ grani/ vl vini/ vl alit̄ ꝓsil'em dandū ad tps vite alicuⁱ: dūmō pciū sit iustū/ siue reddit⁹ ille sit certⁱ siue icertⁱ: siue sit i pecunia: siue i aliꝫs reb. Et sic etiā vult q pōt illa emptio vestiri taliter q sit simplr licita. Secō ptꝛ inductiue remouēdo oēs illas icongruas circūstātias: q̃ tacte sunt in pceden. ꝓclone: z ponendo circūstātias opposito mō se hn̄tes: vt si emens est capax vitalitij z etiā dignⁱ. Exēpluꝫ pmi ptꝛ. Exm̃ scōi ponit, vt puta qr talr sua spōte z ꝓprio motu charitatis vult pdesse aliꝫs in spūalib⁹: eo mō q̃ prelati i spūalibꝫ eis pſūt. z cū nō beat sustētatione cōpetentē ad sic proficiēdum eis: eoq; si de suis viuere deberet: oporteret eū ee implicatū negociꝫs seclaribꝫ et occupationibꝫ distrahētibꝫ euz. Jō ipse sua bona vēdit: z de pecunia leuata emit sibi vitalitiū/ vl sua bona pmutat pro vitalitio: vt sic p vitā suā possit sine impedimēto: z eo expeditⁱ intendere pfectui aliōꝝ. Q̃ em̃ talr dignus sit/ ptꝛ, qr aliꝫ hoies q̃b ille sic vellet p desse: licite possent sibi ꝓstituere vitalitiū: iuxta mlras auctares allegatas, q. lxxiij. Unde etiā redditū ꝑpetuū p eo z suis successoribꝫ/

q̄ sic eēnt spūal'r fructificaturi ī eis possent ꝓstituere. Reddit⁹ ät ꝑpetuus ⁊cludit vitalitiū ⁊ vitra. Sil'r ille dign⁹ eēt/q̄ iam eēt plat⁹ aliꝭ ī spūalib⁹: ⁊ etiā nō hꝫet sufficientē vel cōperentē sustētationē a subdit⁹ mō p̄dicto: ⁊ tñ ipe p̄ sua bona posſ sibi ꝓcurare vitalitiū ad cōmodose ⁊ expedite itendēdū officio sue p̄latiōis: quēadmodū etiā Paulus exꝑꝛꝭ seipm suste tauit ī officio p̄latu re/qđ apd Corinthios exercuit. Et eodē mō p̄t exemplificari p illas psonas: q̄ sunt de scđo/tertio/q̄rto ⁊ q̄nto generib⁹ tactꝰ ī, q. lxxiij. Quis em̄ negaret illū dignū eē redditu ānuo p sue vite sustētatiōe: ⁊ p̄ctim si ipse sibꝫpsi ꝺ suis bonis eū ꝓcurare vellet / q̄ totis viscerib⁹ cupet sine tit'lo eccl̄iastici būficij de ꝑꝛꝭ bonis: sacerdotale officium ad qđ vocat⁹ eēt/ vel q̄ iam p̄dit⁹ eēt exercere p bono eccl̄ie/ aut cū grām docēdi hꝫet/regere vellet in gñali studio cathedrā theologie: nō tm̄ illi⁹ q̄ pḥoꝝ ⁊ logicoꝝ subtilitatib⁹ speculatiuis ē repleta: ꝭ poti⁹ que sctōꝝ sentētꝭs moralib⁹ ⁊ casualib⁹ ꝺcisionib⁹ ad foꝝ ꝓscie valētib⁹ ē referta: qđs tāq̄ architect⁹ ceteros doceret regere curā aīaꝝ: q̄ est ars artiū / ar q̄ habilib⁹ ad p̄dicandū ꝓmēdaret scīaꝫ pietatꝭ/ q̄ p illā alios docere posſet: vt apls Timotheo scꝛpsit. ij. Tim̄. ij. di. Hec cōmēda fidelib⁹ homīb⁹ q̄ idonei erūt ⁊ alios docere. Hā nō minorꝭ: ꝭ maiorꝭ ē meriti p̄mū q̄ secundū. eoq⁹ p̄mū. s. regere cathedrā theologie mō dicto ē; architecti. scōm ät ē manual' artificꝭ, architecto em̄ p̄m iustitiā distributi uā maioꝝ debet⁹ merces q̄ manual'r operanti, ⁊ tñ nō dubitaret⁹ q̄n illis scīis tāq̄ dignis posſit prouideri ꝺ vitalitio: imo de redditu ꝑpetuo. igit'. Et eodē mō posſ deduci de psonis in q̄nto gñe s. tactꝰ. q. lxxiij. Et rō oīs illoꝝ ē: qz alij posſet t'lib⁹ psōis prouidere ꝺ vitalitio. igit' etiā ipse sibꝫpsis p̄t prouidere. Añs probat⁹. qz alij eis p̄t prouidere ꝺ reditu ꝑpetuo: ꝺ futuro tā eis q̄ succeſſoribꝰ eoꝝ. igit' etiā ꝺ vitalitio. tꝫ ꝓña. qz vitalitiū ī cludit⁹ i reditu ꝑpetuo. Et de facto etiā sic factū ē in B q⁹ būficia eccl̄iastica sunt ꝑstituta pro gerētib⁹ officia eccl̄iastica: qz illa būficia sic sunt reddit⁹ ꝑpetuī respectu psonarū sibi succedētiū, sic sunt vitalitia respectu cuiusliber psone seoꝝsum gerentꝭ officiū eccl̄iasticū. Sil'r siqs hꝫet pecuniā legitime q̄sitā: q̄ tñ nō sciret/ vl' p debilitate/ vl' senio ñ posſet vti ī negociatiōib⁹/ aut alīs lucrosis cōtractib⁹/ nec sufficeret sibi ad emēdū aliqs possessiōes ꝑpetuo de q̄b⁹ viueret. etsi debe ret ī dies viuere ꝺ illa pecunia: ipse cito ꝓsumeret ⁊ postea cogeret⁹ mēdicare. cur nō posſet ille pecuniā suā dare alicui: q̄ ex sua industria posſ illa uti ī negociationib⁹/ vl' ī emēdis possessiōib⁹ excolēdis: ⁊ velle ab illo recipere aliq̄d ānuū ꝛ̄ꝓportionē p̄cū dati. Hoc em̄ eēt in utilitatē utriusq̄. Si em̄ ille de illa pecunia viueret ⁊ ad inopiā ꝛ̄geret: dign⁹ eēt vitalitio sibi a ciuitate vl' alia cōitate assignādo: cū sit ꝺ q̄rto gñe sup̄ tactꝰ psonaꝝ: q̄ digne sunt vt reddit⁹ eis ꝓstituant⁹. Cur g̃ si p⁹ incursum inopie dign⁹ ē vitalitio: nō eēt dign⁹ vitalitio añ incursum ne incurreret: qñ sine vitalitio nō p̄t ꝑcuari q̄n incurrat illā inopiā, ⁊ maxie cū ipse sibꝫpsi vult ꝓcurare ꝺ pecunia suis laboꝝib⁹ q̄sita. Sexta etiaꝫ circūstātia ꝓgrua p̄t ibi eē, s. cōgruū q̄d, qz illa circūstantia coincidit cū obiecto, mō vitalitiū ē ꝓgruū obiectū emptiōis, vt patuit.

Tertia etiā circūstātia ꝓgrua p̄t ibi esse, s. ꝓgruū cui: qz siqs emit sibꝫpsi vitalitiū, tūc cui coincidit cū q̄s: tō sic cōgruū q̄s ibi p̄t eē vt patuit: sic etiā ꝓgruū cui ibi erit. Si ät alteri velit emere: stat q⁹ ille ali⁹ sil'r sit ita ca pax ⁊ dignus vitalitio: sic de q̄s dictum ē.

Quarta etiā circūstantia ꝓgrua p̄t ibi eē. s. cur, puta qz fac ex cā inductiua honesta ⁊ ordiata: ⁊ etiā ex cā finali honesta. Exēplum: si nō ex diffidētia ad deū: nec ex timore ꝛ̄ordinato vl' sollicitudīe ꝛ̄ordinata: aut ex prudētia carnis: ꝭ ex timore ordiato: sollicitudie ordiata: ⁊ prudētia spūs ꝺducak ad sic sibi puidēdū ꝺ vitalitio: eoq⁹ alīs nō expediret posſ itendere pfectui reipublice: sic posſ būdo vitalitiū. Exēplū scōi: si fac nō vt q̄tius posſit voluptatib⁹ ⁊ mūdo deſuire/ aut ocio vacare: ꝭ vt p̄dictꝰ laboribꝰ spūalib⁹: ⁊ diuis opib⁹ itendere posſit q̄ti⁹. Quinta etiā ⁊ sexta circūstātie, s. vbi ⁊ qñ: p̄t ibi esse ꝓgrue, puta qz emptio vitalitij fit ī loco ꝑ tpe: in q̄b⁹ nō ē ꝓhibita emptio, ⁊ etiā vitalitiū ē ꝓstitutū ī bonis: vl' psonis: ī q̄b⁹ non ē ꝓhibitū ꝓstitui vitalitiū. Septīa etiā circūstātia. s. q̄ mō p̄t ibi eē ꝓgrua, vt si emēs sine fictiōe sue debilitatꝭ dat ꝑ vitalitio p̄cium tale qđ sit ipi⁹ emētꝭ: ⁊ sit eq̄alēs ei. Cū em̄ vitalitiū sit res estimabil' p̄cio: possibile est repire p̄ciū sibi cōmēsuratū ex iustitiā cōmutatiuā, qz q̄uis nō sciat certitudial'r certitudīe demōstratiua: q̄to tpe opteat vēdi

torē sibi soluere vitalitiū: tp ꝺñs nō sciat⁹ de mōstratiue: q̄nti valorꝭ sit vitalitiū: tñ certitudie morali q̄ ī nitiē cauſ inferioribꝰ: ⁊ de cōcursu p̄t scire q̄nto tpe opteat eū sibi soluere vitalitiū, ⁊ p ꝺñs q̄nti valorꝭ sit illō, ⁊ sic poterit eq̄le p̄ciū p illo assignare, ⁊ dat⁹ q⁹ vl tra illud tps ꝺtingat eū recipe: tñ erq̄ etiam possibile fuit q⁹ non tāto tpe recipiet: quāto estimabat⁹ recepturus, tō cōpensādo illō dubiū cū illo euētu: q̄ etiā possibil' fuit ⁊ lucros⁹ vēditoꝛ ⁊ dānosus emptoꝛ. cuꝫ p̄dicto euētu q̄ de facto euenit: nō est ibi ineq̄litas violās iustitiā comutatiuā. Et ꝛ̄firmat: qz ꝺtingit dare ꝑ vitalitio nimis puū p̄ciū, vt si tm̄, ex. floꝝ, q̄s daret cū inuenis eēt ꝑ vitalitio dādo sibi oī anno, x. floꝝ, ꝺtingit etiā dare nimis magnū: vt si ꝺcrepit⁹ daret mille ꝑ vitalitio recipiēdo ānuati tm̄ vnū floꝝ, q̄ ꝺtingit etiā inuenire eq̄le p̄ciū, tꝫ ꝺñs, q̄ ī estimabilib⁹ p̄cio ⁊ sil'ib⁹ vbi ē inuenire maius ⁊ min⁹: etiā ē reperire eq̄le: q̄uis in q̄bus dā mathematicalib⁹ fallat, ꝺ q̄b⁹ in. xv. Euclidis. Et deductꝭ circa circūstātiaꝫ quis in hac ꝓclione sequit⁹.

Corollariū Añ oīmino bñ dixit Panoꝛ, q̄ ī suis disputatiōib⁹: disputatiōe q̄nta sic ꝺt, Clericis ñ puto licere/ supplere emptōe vitalitij/ nisi causa necitatꝭ, ⁊ pbat B tripl'r. Pꝛio, qz cā lucri nō licꝫ clericis vl' monachis cōducere alienas possessiōes: vt ī. c. quenit. lxvj. di. Secūdo, qz añ clericatū licꝫ negociari: postea nō, Tertio p̄sertī: qz debēt abstinere ab oīmi specie mali, Modo emptio vitalitij hꝫ speciē mali: qz est malū ī opinione mꝛ̄oꝝ dicentium eā eē vsurariū cōtractū, hec ille. Contra B argui⁹ p̄mo, aut voluit emptionē vitalitij eē clerico illicitaꝫ rōne circūstātie q̄s: ꝛ̄ B nō: qz tūc etiā ei eēt illicita si causa necessitatis faceret, qz adhuc ipe maneret cleric⁹. Aut ex pte circūstantie cui. s. finis: puta qz faceret cā lucri q̄si in B differret cleric⁹ a laico: qz vni licꝫ ob lucrū facere illā emptiōem: nō alteri. ⁊ tūc verꝫ q̄dem eēt/ q⁹ clerico ex cā lucri emēti eēt illicita tal' emptio. Sz tūc deficit duplr, Pꝛio, qz B nō probat scōa pbatio/ nec etia ñ scōa: qz etiā si cā lucri emerz: nō eēt negociatoꝛ dicēd⁹ nisi intrēderet reuēdere: ⁊ sic lucrari, vt ptz ex rōne negociationis supꝝ q̄one, lij. Modo staret eū emere illō nō vt reuēdat/ sz vt ꝑ se solo retineat: q̄uis hoc feciſz aīo lucrādi, s. qz censeret vitalitium melio⁹ ꝑcio. Nec ꝛ̄cta: qz ꝺ duplr ptz. Pꝛimo, qz tūc eadē rōne laic⁹ deberet abstinere: qz ēt apls oīb⁹ loq̄ns ait, Ab oi spē mala abstinete vos, ⁊ q̄uis ius canonicuꝫ speal'r ñ applicet clericis, extra ꝺ vi, ⁊ ho. cle. cū ab oī, tñ ñ negat ide ꝑ ānū eē laicꝭ ꝫ magꝭ clericꝭ, ⁊ sic solū ꝑ bareť clericis eē magꝭ illicitū, nō ät q⁹ eis eēt illicitū ⁊ laicis licitū. Sc̄ꝺo ptz etiā: qz eadē rōne ñ liceret clerico/ nec laico emere reditū ꝑpetuū, qz ibi ē opinio aliq⁹ ānantiū illā emptionē vt vsurariā. Ūñ an opteat abstinere a cōtractu: ꝺ q̄ sē varie opiniōes, quaꝝ vna ānat eū ⁊ alia ñ: ita q⁹ si ñ abstineat peccet ꝺtrahēs, patebit qē, c, vbi habet⁹ q⁹ nō ē ꝺdicte B verū, ideo nec ille sic indistincte ꝺbuiſz itruliſse p̄dictā ꝓñaz. Secūdo defic, qz si ī tellexit eā illicitā eē clerico q̄si ex p̄dicta cā finali fit: tūc aꝑte intellexit eā licere laico/ al's em̄ nihil faceret illa ꝓiunctio aduersatiua, s. ꝭ, cū alt laicis p̄mitteret⁹ eē illā emptionē: ꝭ nō clericis ⁊c. Ad vi det⁹ q⁹ etiā laicis nō liceat illā emptionē facere nisi cāu necitatꝭ, s. ad sustētationez sui vel alioꝝ: eo mō q̄ tactū ē i qēne, lxxiij. Ūñ siqs etiā laicus ꝓmode posſ suā sustētatiōez hꝫe sine rōnabili timore ꝺficiēdi sibi i n̄carijs: ⁊ citra ī ꝓmodiratē ipertitiuā a p̄secutiōe eaꝝ causarū ferialiū, ꝑt q̄s licitū ē ꝑstituere reditū: q̄ tacre ſē qēne. lxxiij. ñ videť sibi licitū emeť vitalitiū. De emptōe ēt reddituū q̄ ad clericos: patebit infra qēne, lxxiij, ꝛ̄cl'one

Corollariū seq̄ť ex p̄dictꝭ (sexta, ꝛ̄cl'onib⁹/ q⁹ sic ēptio vitalitij ē licita ex gñe: ⁊ p̄t licite fieri ex oīb⁹ circūstātiꝭ q̄ fit ad vitā emptorꝭ, ita ēt p̄t licite fieri q̄ fit ad vitā vēditorꝭ: ita q⁹ emptoꝛ tāto tpe ꝓcipiet q̄nto supuixerit vēditoꝛ ⁊ ñ vltra, ptz ex identitate rōnis. Hā etiā ille ꝛ̄ddit⁹ sic duratur⁹: ē q̄d tpale estimabile ꝑcio: ⁊ ꝺtingit innitēdo causis inferioribꝰ estimare q̄nti valorꝭ vt sic sit ⁊ sic repire p̄ciuꝫ ei eq̄alēs. ⁊ sic de aliꝭ, ⁊ mín⁹ cōtingit ibi inuenire ꝺsideriū mortꝭ ī vēditoꝛe respectu emptorꝭ. qz etiā si emptoꝛ moꝛeret: ñ eēt ob B liberat⁹ vēditoꝛ q̄n saltē heredes emptorꝭ accipent pēsiōes donec vēditoꝛ moꝛeret.

Quarta ꝛ̄cl'o. Emptio vitalitij p̄dicto mō vestita non solū est simpl'r licita/ sꝫ vltra B etiā ē expediēs reipublice, pbat⁹. qz illō ꝺ expediēs reipublice qđ pmouet vtilitatē ei⁹. Ūñ in B differt expediēs a licito: qz expediens addit aliq̄d

vltra licitū ſ. q̄ ex illo q̄ō eſt licitū nata ſit p uenire vtilitas. Sepe ei ex aliq̄ i ſe licito natū ē puenire malū. Vñ Apl's. Oia mihi licēt: ſz nō oia expediunt. j. Cor. x. Et ibidē. Oia mihi licēt: ſz nō oia edificāt. Vbi vult dicere q̄ ꝑtū de ſe erat: erat ſibi licitū comedere q̄ cūq; cibaria i lege. Do ſi phibita: et ſi idolotica. ſz tñ i caſu i q̄ inde natū erat puenire ſcādalū ifirmoꝝ/ erat illa comeſtio nō expediēs. i. pmouēs vtilitatē ꝓri: imo pediēs. et lic fiebat illicita p accñs. Dō emptio vitalitū pmouet vtilitatē reipublice. etiā ſi q̄s nō ſibi: ſz alū emat. dūmō ille ali⁹ ſit tal' qual' dz eē ꝑm dicta ō circumſtātia q̄s et cui. et dūmō alie circūſtātie ſuent. Hā ſi fiat p̄dicto mō: tūc ꝓſone p̄mi/ ſcōi/ etiā/ et q̄nti gener. ſupra enūerator: q̄ mltū ſe vtiles reipublice longe pmpti⁹ p̄nt hēi q̄ poſſet eedē ꝓſone hēe ſine vitalitūs. Dlie ei ꝓſone habiles ad p̄dicta officia ñ ſe ꝓplicarēt p̄dictꝫ officijs et ſtatib: ſi nō eēt eis tal' putū q̄ eēnt ſine tali tioꝛe deficiēdi: quē rōnabil' poſſent hēe. Hā poti⁹ alijs ītēderēt: q̄bꝫ poſſent ſibi putidere et ſe exīmere a tali tioꝛe. q̄nto ât pmpti⁹ iueniunt ꝓſone p̄dicte: tāto maioꝛ ē vtilitas reip. igit.

Scōa ēt vtilitas ē q̄ dato q̄ eq̄ iuenirent pmpte tles ꝓſone: tñ ille ñ ita expedite p̄nt p ſeq̄ ſua officia et ſtat⁹: ō alijs viuēdo. puta ō cultura et aꝛ ſuaꝝ: ſic q̄ñ ō vitalitūs viueret.

Tertia vtilitas ē q̄ q̄ñ cōitas aliq̄ vt ciuitas vl' vniuerſitas emit vl' aſſigt aliq̄ō vitalitū alicui: q̄ fidel'r laboꝛat vl' laboꝛauit ꝓ bono vniuerſitatꝫ docēdo et legēdo: vl' q̄ ſtrenue i armis militat vl' militauit ꝓ bono ciuitatꝫ et regni/ aut q̄ prudent' et ſollicite rexit vl' regit rēpublicā: tūc tā illi q̄ꝫ et ceri anīant ad ſil'r fidel'r laboꝛādū i vtilitatē reipub. qz nō dubitabūt coꝛpa ſua exponere magnis laboꝛib ꝓꝛe deficiēdi i nēarijs vite: qz ſperabūt ſibi ꝓuideri p ipſaꝝ ciuitatē vl' vniuerſitatē: ſic alijs viderūt fuiſſe ꝓuiſū. Non dubitabūt et p̄uatꝫ cōmodis q̄ſi poſtpoſitꝫ hiare ad cōmoda reipublice. qz ſpabūt ſibi meli⁹ ꝓuidēdū ō nēarijs: ſi ſic egerit: q̄ꝫ ſi ſibi q̄ſis ꝓuidere vellēt ſuis cōmodis ihibendo. Hec āt ihiatio mltū diſtrahit mētez: vt bis q̄ ad officū ſui expeditōez ptinēt: minus ītendere poſſint: qz plib⁹ ītent⁹ mioꝛ eſt ad ſingl'a ſens⁹. et p̄ptim cū q̄s ex officio hz i tēdere ſpūalib⁹. ob q̄ō et Paul⁹ ait. Nēo militās ꝺo ſe ꝓplicat negocijs ſecl'aribꝫ. Et i vete. leuitꝫ et ſacerdotib⁹ nō fuit data poſſeſſio in ēra pmiſſiōis: ſz reddit⁹ eis fuerūt ordinati. Si et ciuitas vl' alia cōitas puideat per vitalitia ill'q̄ licz ñ ſint ō ꝑmo/ ſcōo/ tcio vl' q̄nto gñe. et ita nō fuiuerint vl' fuiſſet ſpeal'r reipublice. tñ al's honeſte ſe habuerūt et fecerūt q̄ō i eis fuit: q̄ dīna ordinatōe deuenerūt ad inopiā et coꝛpis iualitudinē. Et ꝺ milti q̄ bus ſilēs caſus iopie vl' inualitudis pñt occurrere: aīabūt' ad ꝺ vt ēt honeſte ſe habeāt q̄ten⁹ ipis ad ſil'ia vergētib⁹ etiā puidere dignent citas: q̄ al's nll'aren⁹ ad honeſtatē talē allici potuiſſent. ſic ât occaſiōare et aliare ac q̄ allicere ciues ad honeſte viuēdū multū p deſt reipublice. Et ſic ē pbatū/ q̄ñ q̄s emit vl' aſſigt alēi vitalitiū cū p̄dictꝫ circūſtātijs q̄ tal' emptio ē expediēs reipubice: ita eadē rōne: cū q̄s ſibꝫ ꝓpi emit vitalitiū cū p̄dictis circūſtātijs erit illa emptio expediēs reipublice. ſi em̄ ñ expediret illum hoiez q̄ p̄dicto mō pfuiſſꝫ reip. tādē ō q̄ſitꝫ ſibi pecuꝫ emere vitalitiū: tūc ēt neq; expediret: q̄ citas vl' cōitas ſibi emeret/ vl' aſſigꝛet vitalitiū. cui⁹

Quita ꝓclo (oppoſitū ē oñū. igit. Emptio vitalitiꝫ ñ depuat ꝺ q̄ illō vitalitiū ē ꝛtitutū i bonis alicui⁹ eccleſie: a q̄ q̄s emit illō. Probat' q̄druplr. Primo ſic. licitū ē alicui emere agrū alic⁹ eccle vt ad vitā ſuā pcipiat fruct⁹ ei⁹. igit ēt licitū eſt tl'i emere vitalitiū ꝓſtituꝛi i agro illi⁹ eccleſie. tꝫ ꝑña. q̄ aut pmū ic̄ludit ſcōm ꝑtez lit: aut ē idē cū eo. Hā ſi i ꝺctu añtis emens acq̄rit dñiū et ꝓprietatē illi⁹ agri ad vitā ſuā: tūc ēt acq̄rit reddit⁹ ꝑtual'r i illo dñio ꝓtem tū. q̄ dñs agri hz ius pcipiēdi: ñ tm̄ aliēs: ſz oēs fruct⁹. Si ât ñ acq̄rit dñiuꝫ et ꝓpietatē agri: ſz tm̄ vſufructū pro vita ſua: tūc ille vſufruct⁹ eſt idē q̄ō vitalitiū vl' q̄ditatiue el ſimillim⁹: q̄ vitalitiū q̄ō ibi ꝛtitueret: ñ ēt niſi ꝓtiale ius vtēdi fruendiq; ſuba illi⁹ agri ſalua rei ſuba. ꝺ ât eſt vſufruct⁹: vl' aliq̄d el q̄ditatiue ſimillimū. añs ꝓbat. q̄ i q̄rta ꝓbatiōe ꝑme ꝓclōis fuit illō añs ꝓbatū ō agro ñ ſpecificādo an ſit eccl'ie vel ñ. Dō rō ibidē adducta eq̄ ꝓbat ō agro eccl'ie: ſic ō agro icōi vl' laicali. imo ꝓbatiōes illius añtis ibidē poſite directe reſpiciūt bona eccl'ie: q̄ q̄s acq̄rit ad vitā ſuā. Scōo ſic. i cle. ꝑma de rebus ec. ñ alienādis. hz q̄ exigēte necitate vl' vtilitate eccl'ie: ꝑt ꝓlat⁹ ēt religioſ⁹ (dūmō accedat ꝺſens⁹ ſui q̄uēt⁹. vl' ſi q̄uētū ñ hēat cōſens⁹ ſui ꝓlati ꝓpriꝰ) nō ſuata alia ſolēnitate ꝺbita ō iure: reddit⁹ et poſſeſſiōes eccl'ie ad

vitā el⁹ ſeu ad alīd certū tp̄s pecūla ide recepta ꝓcedere. et ſubūcit poſtea i fine text⁹ q̄ ꝓlat⁹ ſeu recꝰ eccie pōt: alia ſolēnitate ñ ſernata ſol⁹ locatōes redditūū et vēditōes fructuū ad tp̄s modicū facere. Et ꝺ arguit ſic. licitū ē alicui pecuniā ſuā cōmutare ꝙ reddi tib⁹ ꝙ poſſeſſiōib⁹ eccie ꝓcedentis ſibi ad vitā ſuā. ſ. dātꝫ pecuniā. Illa ât cōmutatio eſt emptio vitalitiū. igit ꝓclō ꝑa. Dīoꝛ nota de cōmutatōe illi⁹ pecūie/ reſpectu reddituū eccleſie. et q̄ad cōmutationē reſpectu poſſeſſionū etiā ptz. qz cōmutādo pecuniā ꝙ poſſeſſionib⁹ eccie ſibi ꝓcedēdis ad vitā: nihil aliō fac q̄ꝫ ꝙ mutat pecuniā ꝙ vſufructu illarū poſſeſſionū ad vitam ſuā. Dō vſufruct⁹ ad vitam vſufructuarij ē idē q̄ vitalitiū vl' q̄dtatiue ſibi ſimillimū. igit mioꝛ ēpbata. ſz maioꝛ ꝑbat'. qz licitū ē alicui pecuniā ſuā ꝙmutare. reddit⁹ ꝙ poſſeſſionib⁹ eccie ſibi ꝓcedēdis ad vitā ꝓlati ꝓcedentꝫ. vt ꝑz ex p̄dicta clemtina: q̄ ꝺ tacite ꝓcedit ipſi cōmutāti pecuniā: i ꝺ q̄ ecōtra exp̄ſſe ꝓcedit ꝓlato ꝙmutatione reddituū ꝓ illa pecūia. igit eadē rōne idem licebit q̄ntū ē ex lege diuīa vel naturali: ſi fiat ad vitā recipiēt⁹. tz ꝑña. qz q̄ad legez diuīnā et naturalē nīl'a appet rō diuerſitatꝫ: cur vna illaꝝ ꝙmutationū deberet admitti: q̄ alia. Et dico q̄ntū ē ex lege diuīa vel naturali: qz dato q̄ aſſigꝛes aliquā rōnē diuerſitat⁹ dicēdo ad ꝑbatōez maioꝛ⁹ q̄ ñ ē ſil'e: eo q̄ ius canonicū ꝓceſſit ꝑmā ꝙmutatōez. puta illā q̄ fit ad vitā ꝓlati ꝓcedentꝫ redditus et poſſeſſiōes eccie: nō āt ꝓcedat ſi fiat ad vitā recipiēt⁹ illos. et tō ſtat ꝑmā licitā ee ſine ꝺ q̄ ſcōa ſit licita. Hā dato q̄ ver⁹ eſſꝫ illō q̄ō dz illa aſſigtiōe rōnis diuerſitatꝫ/ q̄d tm̄ nō ē: adhuc illa rō diuſitatꝫ ñ ipedit ꝓpoſitū nr̄m. Hā illa rō diuerſitatꝫ tm̄ aſſigt ex gte iuris būant non diui vel natural'. et ſic ſtaret q̄ illa ſcōa ꝙmutatio ñ eſſꝫ illicita/ niſi ex iure būano. Dō ēt ius canonicū ñ ſimpl'r reſiſteret illi ꝙmutatiōi: ſz ſolū q̄ad ꝺ q̄ illa ꝙmutatio ſcōa ñ fiat ſine ſolēnitate ītroducta a iur⁹ canonico: et ideo ſi ſuaret ſolennitas iuris canonici: puta q̄ inueniat ꝙſens⁹ coꝛ q̄ debēt inuenire: nīl'a rō erit diuerſitatꝫ inter ꝑmaꝝ et ſcōam: qz illa ſolēnitate inueniēte: ēt poſſꝫ rector vel ꝓlat⁹ illos reddit⁹ vel poſſeſſiōes illi alteri oīmo devendere et ꝑpetuū. Vñ ēt ius canonicū ꝑmā ꝓcedēdo: ñ aliō effiē p ſuam ꝓceſſiōez niſi q̄ ꝓceſſit vt ñ opteat ſuaſ iurꝫ ſolēnitatē i tali ꝙmutatōe: ñ ât volnit ſic illā ꝓcedere q̄ſi ſine ea ñ eēt ꝙmutatio tal' licita ex lege diuīna vl' nāli. Si igit ſuata ſolēnitate p̄dicta: emptio reddituū et poſſeſſionuꝫ eccie ad vitā emēt⁹: nō ē ꝺ lege diuīaꝫ vl' nāle/ nec canonicā. igit ñ obſtāre/ q̄ illō vitalitiū cui⁹ eſt illa emptio: fūdat' i bonis eccl'ie. ſeq̄t q̄ ꝓclo ē vera. Scōo etiā dōm/ q̄ falſū aſſumit i p̄dicta rōne diuerſitatꝫ/ q̄ñ dz q̄ nō cōceſſit p̄dictā cōmutatiōez/ q̄ñ fit ad vitā recipiēt⁹. Hā ō vita vtriuſq; loq̄t/ ſiue ꝓcedētis ſiue recipiēt⁹. vt ptz p glo. i ꝓbo: ei⁹. Preterea ille q̄ nō ē religioſ⁹: vtputa rector eccie p̄t nō ſolū ſine ſolēnitate debita: ſz ēt ſine cuiuſuis ꝓlati ꝓſenſu ꝺbere ſup bonis et imobilib⁹ eccie: q̄ñ tm̄ fit ad vitā rectoꝛ⁹: put notat Panoꝛ. i. c. ventes. de trāſactōib⁹: q̄uis ſec⁹ ſit ſpeal'r diſpoſitū i religioſo in p̄dicta cle. vbi req̄r⁹ ꝓſens⁹ aliās: puta q̄ dict⁹ eſt: licet nō alia ſolēnitas. Et ſi arguas: ſi redditus ē eccie. igit nō p̄t cōmutari p pecūia ſeu q̄ō idē eſt vēdi. qz āneya ſpūalib⁹ nō p̄nt vendi. Dōm/ q̄ āneya ſpūalib⁹ q̄ñ ſecū trahunt ſpūalia nō p̄nt vēdi citra ſimoniā poſitiua: ſz q̄ñ nō trahūt ea ſecū: bñ p̄nt vēdi: ſaltē ꝓcedēte iure poſitiuo. qz nō ē illicitū illa tpalia āneya ſpūalib⁹ vēdere. niſi ꝑ ꝓhibitōez iurꝫ poſitiui. Et ſi dicas ad illā. ſcōaꝫ ꝑbatiōez q̄ ꝙmutatio illa: ō q̄ ſortat maioꝛ illi⁹ rōnis put trahi p̄t ex p̄dicta cle. nō ē venditio/ nec emptio vitalitiū: q̄ vitalitiū ē redit⁹. mō ibi tm̄ vēdūt et emunt fruct⁹ reddituales ad vitā pcipiēdi: nō aūt ipi reddit⁹. Vñ ꝓlat⁹ nec redditū/ nec poſſeſſionē eccl'ie vēdit ad tp̄s ipi cōmutāti pecuniā: ſz tm̄ ꝓcedit ſibi ea ad vitā ꝑ pecuniā. Hec āt ꝓceſſio nō ē vēditio nec ēptio redditūū et poſſeſſionū eccie. ſz tm̄ ē locatio illoꝝ reddituū et poſſeſſionū. vl' ſi ē ibi aliq̄ emptio et vēditio: tm̄ ē ēptio et venditio fructuū obuenientiū ifra illō tp̄s ō ill' redditib⁹ et poſſeſſiōib⁹ eccie. Cōtra ꝺ arguit tripl'r. Primo ſi q̄s ꝑhan⁹ hēret aliq̄ p̄dia et verū vitalitiū mihi ꝓſtitueret i ill'p certa pecunia: mihil aliō mihi ꝓſtituerꝫ/ niſi ius pcipiēdi fruct⁹ aliq̄s ex ill' p̄dijs. et illō ius i me trāſferret ꝑ pecūia. et illō ius vere diceret vitalitiū: nō obſtāte/ q̄ nō trāſtuliſſet i me illa p̄dia: nec dīnū illoꝝ: imo illa manſiſſent apō ipm. Nec obſtare poſſꝫ: ſi q̄ſpiā dicere velꝫ ille nō vēdidit tibi p̄dia: ſz tm̄ tibi ea locauit aut ſi q̄d tibi vēdidit: tm̄ tibi vēdidit fruct⁹ illoꝝ p̄dictoꝝ. Ergo ēt i caſu p̄dicte maioꝛ⁹ et minoꝛ⁹ erit ꝙa ēptio et vēditio veri vitalitiū.

Etiã si sic eẽt/ q̃ nõ dicereꝯ.ille ꝓlatꝰ vẽdere nec alĩ emere illos reddit vl̃ possessiões: ꝛ tñ dicereꝯ locare ea/aut dicereꝯ vendere fructꝰ eoꝝ.ꝛ ꝯña.q̃ ẽ oĩno sil'e. Añs ãt ꝓbo.q̃ da oppositũ:nũq̃ poterꝯ mihi dare casu in q̃ vex vitalitiũ emaꝯ vl̃ vẽdaꝯ/siue licite siue illicite.cuiꝰ oppositũ patuit ex ꝓceꝺ. ꝺcl'onibus. Seq̃la ꝓbaꝯ. Hã nũq̃ emit nec vẽdit: nisi ꝓstituaꝯ i aliq̃ re vl̃ ꝑsona potẽte q̃d annuũ ĩportare.ꝛ ſp ꝺici posſz q̃ illa res vel ꝑsona nõ vẽdit/ſz fructꝰ ei⁹. Et sic illõ añs est vex de vitalitio ꝓstituto i p̃dũs: ita eoꝺ mõ essz vex si ille ꝓbanꝰ hẽt reddit aliq̃s. puta teloneũ vl̃ pedagiũ.q̃ reddit opuranꝯ inter ĩmobilia.ꝛ sic eq̃pant p̃dũs. Scõo ob ĵcit ꝓtra p̃dicta euasionem. Vitalitiũ nihil aliꝺ est q̃ ius ꝑcipiẽdi fructꝰ vl̃ pecuniã sibi ꝺcessũ ad vitã. Dato igit q̃ ꝓlatꝰ i p̃dicto casu maiorꝯ.ꝛ minorꝯ nõ vẽderet/nec aliꝰ emeret illos reddit nec possessiões etiã ad vitã: ſz tñ ea ꝺcederet:tali ꝺcessioni q̃ essz alteriꝰ rõnis ab emptõe.ꝛ venditõe.ꝛ tñ ei venderet fructꝰ puturos ꝺ illo toto tpe vite sue:tñ exq̃ illi fructꝰ nõdũ sũt i rex natura:tũc in rebꝫ q̃ nõdũ sũt i rex natura: qũ emit sic p̃t emi: oꝑet assignare aliq̃d qꝺ tradendũ veniat ipsi emptoꝛi.ꝛ illꝺ non ẽ nisi ius.ig:t venderet ei ius illos ꝑcipiẽdi. Tertio.q̃ vitalitiũ ñ videꝯ aliꝺ q̃ vsufructꝰ ad vitã durans vsufructuarij/ vl̃ est q̃ditatiue ei simillimũ. Wõ q̃ ꝑ pecũia certa i bonis suis ĩmobilibꝫ concedit alteri vsufructũ:ꝺ: ei vẽdere vsufructũ: ꝛ aliꝰ ꝺ: emere: nõ obstãte q̃ nõ ꝺ: vẽdere illa bona sua ei:sed tñ ea locare. Nec ẽt tpalitas ꝑcipiẽdi fructꝰ p̃dicꝝ obstat rõni reddituũ: vt patuit s. igit. Tertio sic ꝓbaꝯ ꝺcõ licitũ ẽ alicui aliq̃ bona recipe i feudũ cõmutãdo ꝑ illꝺ pecuniã: nõ obstãte q̃ illa bõa sũt eccie: dũmõ recipiat ea a ꝓlato cũ solẽnitate debita. igit ẽt ille posſz vitalitiũ fundatũ i illis bonis recipe cõmutãdo certã pecuniã ꝑ illo. Añs probaꝯ. q̃ ꝓlato licitũ ẽ ꝛcepra pecunia alicui bona eccie ꝺcedere i feudum: vt ptz.c. penl'.ꝺ re.ec.nõ alie. Dũmõ ꝓsultꝰ beaꝯ romanꝰ pontifex:eoq̃ ꝓlati iurãt ñ ifeudare ꝺ nouo: romão põtif. ce icõsulto. vt extra. ꝺ feudis.c. vl. Igit ẽt econtra licitũ erit ipsũ ꝺãti pecuniã sic recipe illa i feudũ. teneꝯ ꝺña.q̃ ius approbãdo ꝓmũ: ẽt tacite approbat scõz. Cõsequntia ãt ꝓncipaľ ꝓbaꝯ. q̃ pro pecunia recipiẽdo illa bõa i feudũ: ipse recipiẽs acq̃rit pinguiꝰ ius q̃ recipiẽdo ꝑ pecunia solũ vitalitiũ fundatũ i illꝫ bonis: q̃ i recipiẽdo ea i feudũ: acq̃rit vtile ꝺñium illoꝝ bonoꝝ ẽt ꝛcipiẽdi oẽs vtilitates eoꝝ.ꝛ sola ꝓprietas manet apꝺ eccias: ꝛ ẽt illa bõa trãseunt ad heredes recipient� ad masculũ vl̃ ad feminã. Sz recipiẽdo vitalitiũ i illꝫ ꝓstitutũ: nõ acq̃rit ꝺñiuz vtile illoꝝ bonoꝝ: ſz tñ vsufructũ eoꝝ vel q̃d ei simillimũ:ꝛ deniq̃ ñ totũ/ſz tñ ptẽ.puta q̃ sepe ꝛ cõit non ꝓstituit alicui vitalitiũ i p̃dũ talꝫ q̃ ꝛcipiat oẽs fructꝰ illoꝝ p̃dioꝝ/ſz tñ ptẽ.ꝛ ꝟ certã: puta centũ modios vl̃ hmõi: vl̃ icertã. ſ. mediocriter vl̃ hmõi.ꝛ etiã nõ trãsiret ad heredẽ accipientꝫ. igit. Circa tñ añs ꝟ ꝓbatiõis nota. q̃ ꝓcessio feudi ꝑ pecũia facta nõ ẽ feudaľ: capitulo strictissime feudalẽ ꝺcessionẽ. q̃ ꝺcessio feudalis ꝺ eẽ ğtuita. Ũ feuda eccie q̃ ꝑ pecunia ea ꝺcedit/ ñ sẽ ꝓprie dicta feuda. Quarto sic. Sepe licitũ ẽ alicui simpl'r emere bõa eccie: vt p̃dia ꝛ alia hmõi. sic simpl'r q̃ ipe acq̃rit ꝓfectũ ꝛ directũ ꝺñium ꝛ ꝓprietatẽ eoꝝ. igit ꝑ ꝓpetuo. igit ẽt sepe licitũ ẽ alicui emere vitalitiũ ꝓstitutũ i illꝫ bonis. ꝺ ꝺña. quia eccia mĩꝰ ledit i casu ꝺsequntꝫ q̃ i casu añcedentꝫ. q̃ i casu ꝺsequntꝫ eccia tñ caret vsufructu illoꝝ bonoꝝ: eoq̃ illꝺ vitalitiũ ẽ vsufructꝰ ptiaľ/ vl̃ q̃ taľ ꝺcessus emẽti:ꝛ deniq̃ nõ ſp eo caret: ſz tñ ad tps vite vniꝰ bois. ꝛ deniq̃ vt cõit ñ caret toto illo vsufructu. q̃ vitalitiũ cõit nõ ꝓstituit alicui taľ i bõis q̃ recipe debeat oẽs fructꝰ illoꝝ bonoꝝ. Añs ãt ꝓbaꝯ. q̃ sepe licitũ ẽ eccie bõa sua simpl'r vẽdere alteri trãsferẽdo i eũ oĩmodũ ꝺñiuz ꝛ ꝓprietatẽ ẽt ꝑ ꝓpetuo. ſ. i casu ncitatꝫ emergẽtis vl̃ vtilitatꝫ exposcẽtꝫ: q̃ casus sepe ꝑñt occurrere. i q̃bꝫ casibꝫ ẽt sacra vasa eccie p̃ñt: ꝛ aliqñ debẽt ꝓfani ꝛ vẽdi. vt patz. x. q. ij. c. capsellas. ꝛ ibiõ i. ꝟ. ℔ ius. ꝛ. xij. q. ij. c. auꝝ.

Contra p̃dictã decisionẽ q̃nis Arguit multipl'r. Et ꝓmo ꝺnqꝫ argumẽtꝫ ꝓtra ꝓmã ꝺcl'onẽ. Deide tribꝫ contra ẽtiã: ꝛ postea vno ꝓtra ğtã ꝺcl'onẽ. Contra ꝓmã. ꝓmo sic. Emptio vitalitij ꝺ se ꝺicitur illicita ꝺ se. ꝺña nota. Añs ꝓbaꝯ. q̃ ꝺ se includit ꝓpositũ atꝫ spem recipiẽdi obuẽtões vitalitij toto tpe vite emẽtꝫ. ẽt nõ curãdo q̃ ğtas obuẽtões vl̃ q̃to tpe ꝑcepit. si ei eẽt ei⁹ ꝓpositũ ñ velle plꝰ recipe q̃ ipse exposuisſz ꝑ vitalitꝺ/ñ videreꝯ rõ cur emisſz: imo potꝰ illã suã pecuniã alicubi i tuto loco reposuisſz: ꝛ ꝺ ea sumptꝰ ncarios recepisſz. Hoc ãt ꝓ

sitũ ẽ illicitũ. sil'r ꝛ spes illa ẽ illicita. Maioꝛ nota. minoꝛ probaꝯ. q̃ tl'e ꝓpositũ ꝛ spes ẽ ꝓpositũ ꝛ spes recipiẽdi vltra sortẽ datã pro vitalitio. igit illicita. Añs probaꝯ. q̃ ꝓtigit eũ tãto tpe ꝑcepisse obuẽtões: q̃ censeꝯ tãtã sũmã pecunie ꝑcepisse q̃ntã dedit pro vitalitio. et sic recupauit sortẽ: ꝛ tñ adhuc vltra illã recuperaꝝ vult recipe obuẽtões. ꝯña ãt probaꝯ. q̃ spes recipiẽdi vltra sortẽ datã pro vitalitio: ſpposito q̃ dederit cõdignũ ꝑciũ pro vitalitio a ꝓncipio ꝓtractꝰ. Si ei dedit ꝺdignũ ꝑciũ: sic ẽ possibile: tũc ẽt si recipiat successiue tot obuẽtões ẽt pecuniarias q̃ ille sil'aggregate sẽ tãta sũma q̃nta fuit sũma pecuniaria noie ꝑcij tradita ꝑ vitalitio: tñ adhuc illegitim'ares obuẽtões taľ sẽ ꝑcepte q̃ nõ eã valebãt ꝑcio. q̃ sẽ gtim'atim recepte ꝛ sũma ꝑcij fuit tota sil' data. plꝰ ãt valẽt. c. floꝛ. q̃ sil' habẽt q̃. c. q̃ solũ colligũt p. x. ãnos q̃libꝫ. ſ. ãno recipiẽdo tm̃. x. Scõo dõm q̃ dato q̃ añs essz vex: puta q̃ tot obuẽtões ꝑcepisset q̃ ñ obstãte q̃ eẽnt gtim'atim accepte: eẽnt eq̃lis valoꝝ cũ q̃ntitate ꝑcij: eoq̃ illa gtim'aritas q̃ i receptõe. c. floꝛ. q̃ obuenerũt p. x. annos: diminuebat valoꝛẽ eoꝝ. c. flo. est ꝑ aliã viã resarta: puta q̃ vltra illos centũ adhuc recepit. xx. vl̃ circit. ꝑt q̃s illi cẽtũ ꝛ. xx. (licz gtim'arit accepti) sit tãti valoꝝ q̃nti sũt. c. sil' expositi. tñ ꝯña ñ valet ſz. igit illa receptio q̃ fit vltra sortẽ datã ꝑ vitalitio ẽ illicita. ꝛ ꝑ ꝯña ẽt spes ꝛ ꝓpositũ illi⁹ receptiõis. Nam dat ista illi⁹ ꝯñe dupl'r. Prio. q̃ tũc eadẽ rõne peccaret ille q̃ postq̃ ꝑ agro valẽte tm̃ ccccc. maltra frumẽti ꝓmutuasſz. ccccc. maltra sil' accepta: ꝛ ipe ꝑ se vl̃ suos heredes ꝛcepisset tãto tpe frumta ꝺ eo/q̃ illa ẽt sic gtim'arit accepta: eẽnt tãti valoꝝ q̃nti valoꝝ sũt. ccccc. maltra sil' accepta: ñ deliberet ab vlt'io ꝛceptõe frumtoꝝ. q̃ tã ꝛcipet vltra sortez ꝑ eũ datã ꝑ agro. Scõa istãtia dareꝯ ꝺ eo q̃ emit equũ. ꝑ. v. flo. ꝛ postea q̃tidie locat eũ ꝑ mercede diurna tẽ. vide. ſ. q. ltrit. ꝺcl'õe. j. Et si ꝓbaꝯ ꝯña. q̃ spes rcipiẽdi vltra sortẽ ẽ vsuraria. igit illicita. Dõz duplex est sors. ſ. mutuata. ꝛ sors in rõne ꝑcij data. De ꝓma est illa regla ꝓa: ñ ꝺ scõa. Ũ si q̃s dat ꝺdignũ ꝑciũ ꝑ merce: dñ ꝑt ꝺ merce empta ꝛcipe maioꝛẽ valoꝛẽ successu tpis: q̃ fuerit valoꝛ sortz ꝑcij: vt ptz in exẽplis datis ꝛ clarꝰ patere põt i casu q̃ emptiõe facta ipsa merx in duplo meliozaꝯ: meliozatiõe extrinseca: puta q̃ insperate oẽs ꝓsiles merces pierũt. Hã si tũc emẽs vendat illã mercẽ: leuabit ẽt sil' duplũ sortz ꝑcij. Et rõ huiꝰ diuersitatis i sorte mutuata: ꝛ i sorte i rõne ꝑcij data est: q̃ illꝺ plꝰ q̃ recipit emẽs vltra sortez in rõne ꝑcij datã: licz sit vltra sortẽ ꝑcij: tñ ñ est vltra sortẽ mercz. q̃ totũ ꝛtinet intra valoꝛẽ mercis. sicut fructus arborz ꝛtinent i arboꝛe. Ũ si emptoꝛ vitalitij oĩ ãno dimisisset pensionẽ pecuniariã sibi debitã apꝺ venditoꝛẽ: ꝛ ei eandẽ mutuasset: ꝛ tanto tpe sic apud eũ oĩ anno dimisisset: q̃ nũerus pensionũ talium esset eq̃lis nũero ꝑcij expositi ꝑ vitalitio: posſz adhuc vltra a vẽditoꝛe recipere: q̃ non recipet rõne illius mutui oĩ anno sibi impensi. sed rõne mercis empte abeo. Contra. Si obuentio mercis excedit sortẽ ꝑcij. igit ꝑciũ fuit nimis quũ respectu mercis. igit emptio erit illicita ꝓt inadeq̃tionẽ ꝑcij. ꝛ ꝑ ꝯña ẽ repugnantia dicere: q̃ emptio põt esse licita: etiã si obuentiões pcipiẽde ex merce excedant valoꝛez sortis ꝑcij: dũmõ ꝑciũ fuerit ꝺdignũ. Pria ꝯña ꝓbaꝯ q̃ mercis valoꝛ attendit penes obuẽtões vtiles possibiles ex eo ꝓuenire. ita q̃ ꝙnto

ples pñt ex illo puenire tãto maiorꝫ valorꝫ: z p ꝯñs ꝑcij estimaꝝ, z sic idẽ ẽ ex merce puenire o buẽtiones maiorꝫ valorꝫ q̃ sit ꝑciũ datũ: z mercẽ eẽ maiorꝫ valorꝫ q̃ sit ꝑciũ datũ. Dom q̃ si ꝓcluderet argumtũ: eq̃ concluderet q̃ illa ñ staret sil'. s. q̃ aliq̃s vẽderet mercẽ p ꝑcio ꝏdiḡ, z tũ q̃ postea mediãte illo ꝑcio lucrarek alia lucra q̃ cũ ꝑcio accepta trãscenderẽt valorẽ mercꝫ: imo q̃ si mediãte illo precio lucrarek alia lucra: q̃ vendidissꝫ mercẽ p nimis maḡ valore. qz illo ꝑciũ eq̃ualiter merci: vt supponit, z tũ cũ ℔ ẽ natũ sibi eẽ istm adhuc maḡ lucra q̃rẽdi, q̃ sine illo ñ possꝫ acq̃rere: z ꝺ facto fuit sibi sic istm. Mo valor ꝑciũ ẽt attẽdit ꝯ ei⁹ idoneitatẽ ad hũanaꝫ cõmoditates z lucra. Nec valet si dicaꝝ ꝑciũ receptũ ñ lucraꝝ postea aliq̃d: ꝫ industria vtẽrꝫ, ℔ ei dictũ est euacuatũ sufficienter s. q. lxxv. Et ita si tu i estiatione mercꝫ vis pgredi i longinquũ: attẽdendo ei⁹ iportãtiã ꝯ oẽs sucessiuas obuentões possibiles euenire vel euẽturas de merce, sic econtra ali⁹ i estiatione ꝑciũ etiã pcederet i longinquũ: attendendo lucra possibilia puenire vel puẽtura ex vsu illius ꝑciũ, ꝛõ sic ꝓtigit obuentiones adeo multas puenire ex merce: q̃ videret excellere valorẽ formalẽ ꝑciũ deputati. sic ꝓtigit etiã precium esse instm mltoꝝ lucroꝝ i ordie: ad q̃ lucra puẽtura resartiet̃ ꝑdict⁹ excess⁹ obuentiones ad ꝑciũ. Un dom q̃ i vendẽdo ñ oz absolute attendere vtilitatẽ possibilem emẽti puenire p q̃ntacũq̃ tpa sibi succedentia. Aut si id attendere velit vẽdẽs: dz ecõtra etiã attendere vtilitatẽ possibilẽ sibi p q̃tacũq̃ tpa sibi succedentia puenire ex ꝑcio recepto ab emẽte. Ad auctem ãt Boff. põt dici q̃ ipe fuit illi⁹ opinionis: ꝫ ñ cogit, sic nec aut. Hen. gãdeñ. Possꝫ tũ dictũ Boff. hẽ ꝛitatẽ: q̃ cõtract⁹ de q̃ loq̃t: sic z emptio vitalitꝫ ẽ illicita: qñ dãs pecuniã dat eã mutuo z reuocabilit, vl' si irreuocabilr z p modũ emptõis z ꝑcij: tũc vez ẽ q̃ ẽ illicit⁹ ex circũstãtijs ñ fuatis mõ tacto i ꝯclonibꝫ positꝫ: q̃ tñ potuissẽt fuate fuisse. Hã timẽdũ est q̃ sepe fiat cũ idebitꝫ circũstãtijs z itentõe ñ regl'ata recta rõe. Jõ etiã ꝓsulendũ ẽ q̃ q̃ voluerit bũc ꝯctũ facere: circũspect⁹ agat. zsi ꝓpria prudentia ñ sufficiat: ꝓtrahat cũ iudicio z directõe alteri⁹ prudentꝫ: ad ℔ vt nihil eoꝝ q̃ i ꝓtractu fuari debent desit. Hã i negocio ꝓprio q̃sq̃ hebetioꝛ ẽ q̃ i alẽo: affectio ei ad se puertit iudiciũ. Ad auctem glosatorꝫ Ray. q̃ i ℔ q̃ ꝺt cõtractũ illũ ñ esse ex forma suaꝝ usurariũ: ꝺñ ꝺt, ꝫ in ℔ q̃ ꝺt q̃ alꝫ sit illicit⁹: non bñ dic: si intelligat loq̃ndo ꝺ se. Ad duo ãt ei⁹ motiua ꝺom. Ad ꝑmũ cũ dic: qz venditor posset desyderare mortem emptorꝫ. Dom q̃ ℔ accidit ꝓtractui, põt g̃ sine illo desyderio fieri: z cessabit illa mala circũstãtia, z de ℔ latꝰ infra argumẽto tertio ꝑncipali ꝓtra tertiã cõclusionẽ. Ad scõm mortuũ ei⁹ q̃ dic q̃ nullum est ꝓclim emptorꝫ: põt negari, qz si moriaꝝ ꝑmo die ꝓtract⁹: nihil habebit z miltum dedit. Item non min⁹ est in ꝓclo q̃ emptor alterius mercis.

Secundo ꝑncipaliꝫ arguitur sic, Emptio vitalitꝫ sp̃ẽ pctũ, igit non est de se licita nec vestibiliꝫ taliꝫ q̃ licite fiat, bec ꝯña tꝫ, qz si de se essꝫ licita: tũc aliq̃s fieret etiã sine pctõ, Añs pbaꝝ, qz illa emptio sp̃cedit ex radice ifecta z vitiosa, q̃ ex aliq̃ illaꝝ ãq̃s causaꝝ iducentiũ ementẽ ad emendũ, s. aut ex diffidentia de diuia puisione/aut ex timore deficiendi i nẽarijs/aut ex sollicitudie tpaliũ/aut ex prudentia carnis/aut ex cupiditate lucri. De ãt radices sũt vitiose, qz sunt act⁹ phibiti. Nam act⁹ oppositus ꝑmo actui ꝑcipit Ecci. xj. Confidẽ ꝺo Et Heb. x. Nolite amittere ꝑfidentiã vestã. Etsi illa itelliganꝝ i nẽarijs ad salutẽ spũs: etiã itelligunꝝ in nẽarijs ad salutem corpis, igit oppositus act⁹ prohibet. s. diffidentia. Un ꝓpt eam venit ira dei in filios diffidentie, ad Eph. v. z ad Col. iij. Scõs phibet/ qz timor nõ oriat nisi ex diffidentia: qua ãs expectat sibi deficere necessaria, ideo sic diffidentia prohibet: sic timor inde oriens.

Tertius prohibet Mat. vj. Nolite solliciti esse/dicentes: Quid manducabimus zc.

Quartus damnaꝝ ad Roñ. viij. Prudentia carnis est inimica deo. Quintus damnaꝝ j. ad Tim. vj. Radix omniũ maloꝝ ẽ cupiditas. Assumptum aũt probaꝝ. s. q̃ emptio vitalitꝫ semp ex aliqua illarũ radicum procedat, quia da oppositũ q̃ nulla illarũ sit in emente: tunc non emet, si em dicat se non ex cupiditate emere, qz ñ itendat lucrari: ꝫ solum tantundem recipere quantum valet pecunia data/nec ꝓpter voluptuose z ociose viuere: tamen ad minus erit aliqua trium primarum causarum in eo. Dicendũ q̃ argumentũ deficit dupliꝛ. Primo/ quia dato q̃ antecedens primũ essꝫ verum: tamẽ ꝯña eiusdem non valet. Nam possibile esse

actũ aliquẽ q̃ de se essꝫ licit⁹ ex gñe: sp̃ agi ab hoibꝰ cũ aliq̃ defectu circũstãtie: q̃ tñ posset etiã fuisse elicit⁹ cũ debita circũstãtia, z sic ꝺ facto erit sp̃ malꝰ: z tñ ꝺ se eẽt licit⁹: z potuit set etiã fuisse vestit⁹ bonis circũstantijs, z sic illo argumẽtũ nõ militaret ꝓtra ꝑmã ꝯclonẽ: nec ẽt ꝓtra tertiã, qz nõ seq̃t ꝺ facto, sic sp̃ est, igit nõ ẽ possibile vl' aptũ natũ eũ al'r fieri. Scõs deficẽ, qz etiã añs ẽ falsũ. Ad pbationẽ ei⁹ ꝺom q̃ ꝺato q̃ procederet sp̃ ex aliq̃ illaꝝ ãq̃s radicũ, nõ ꝓpt ℔ procedit sp̃ ex radice ifecta. Hã tior z sollicitudo ex q̃ põt procedere emptio: pñ: eẽ act⁹ nõ vitiosi: ꝫ ordinati. Põt etiã prudẽtia carnis talr accipi q̃ ẽt nõ erit vitiosus act⁹. De prudentia patuit i scõa ꝯclone. Sz ꝺ tiore z sollicitudie declarat i ꝓsito. Et ꝑmo ꝺ tiore declarat dupliꝛ. Prio sic. Timor em (vt i ꝓsito accipit) ẽ act⁹ q̃ appetit⁹ refugit obiectũ sibi p potẽtiã cognitiuã oñsum vt occurribile vel occursuꝝ. Illꝺ ãt cõtingit dupliꝛ sibi oñdi: vt occursuꝝ vl' occurribile, z ꝼm ℔ etiã ꝓtingit appetitũ dupliꝛ ipm refugere. Prio ei ꝓtigit illꝺ sibi oñdi: vt occurribile vl' occursuꝝ: ẽt si faciat q̃ i se est: q̃ si tũc nõ prouideat sibi i nẽarijs: z q̃ñ adheret illi oñsioni, z sic credit̃ refugit: timor ẽ illicit⁹: sic z adhesio illius oñsionis ẽ illicita, qz ẽ diffidẽtia de pẽnali puisiõe dei. Si aut ostẽdit sibi occurribile vl' occursuꝝ: nisi faciat q̃ i se ẽ p q̃ poterit vitare illꝺ: z ℔ ipse credat: z credẽdo refugiat illꝺ, z ille tior nõ ẽ malꝰ, vt puta cogito q̃ nll's cibꝫ nec potꝰ mihi i tali loco exñti pñta bibi i octo diebꝫ: nisi periero, et illꝺ nõ pñtari fugiã, z sic timeã id malũ: nõ ẽ mihi illicituꝝ sic timere: nec ẽt q̃ ꝺ ide seq̃t erit illicitũ: vt si illo tiore corepꝰ: icipiã ordiaꝝ q̃ mihi mittat cibꝫ z potꝰ: ita in ꝓsito, siq̃s emeret vitalitũ ex tiore ꝑmo mõ/peccaret: qz tior illeẽt iordiatꝰ. Si ãt ex tiore scõo mõ emeret sp̃m: non ꝓpt ℔ peccaret. vt puta aliq̃s hꝫ aliq̃ntã pecuniã q̃ nõ nouit nec põt vti i negociatiõibꝫ zc. vide casũ s. ꝯclone. iij. añ secũdã circũstãtiã. Ille nõ irrõnabiliꝛ credet se defectuꝝ i nẽarijs z cõmoditatibꝫ debitꝫ vite sue: nisi prouideat sibi alia via victũ q̃ñ ꝺ pecunia illa, z ex illo timore emit vitalitũ: non peccabit ꝓpt illũ timore. Scõo idẽ declarari põt sic. Tior ẽ fuga mali: z nẽo fugit malum/nisi qz amat bonũ cui illꝺ malũ oppõit, vt ñ timet q̃s morte/nisi qz amat vitã. Jõ sic amare ꝓtigit ipz bonũ ordiate z etiã iordiate, sic ẽt ꝓtingit timere malũ ordiate z iordiate. Bonũ igit opositũ defectui i nẽarijs vite ẽ hꝫ encaria vite, mõ nẽaria vite hꝫ ꝓtigit amari dupliꝛ. Prio supꝑ deũ: z sic q̃ ita ad ea afficit̃ q̃ pat⁹ eẽt ꝯ ꝑcepta dei aliq̃d agere: amaret iordinate illa nẽaria, z ille amor eẽt mortal'. Scõo sub deo: puta cũ nõ ita ad ea afficit̃ q̃ pat⁹ esset ꝓtra ꝑcepta dei q̃d agere, z illꝺ ꝓtigit duplicit̃. Quia aut nimis feruide afficit̃ ad illa q̃ibus citra deũ, aut moderate ꝼz q̃ recta rõ docet. ꝑmo mõ ẽ venial'. scõo mõ nll'm pctũ est. Sic etiã tiere ꝓtigit oppositũ ei⁹ dupliꝛ. s. supꝑ deũ z sub deo. Et sub deo dupliꝛ. s. nimis seu vltra q̃ recta rõ docz: vel moderate ꝼz dictamẽ rõnis. Un emptio q̃ ꝓcederet ex tiore deficiẽdi i nẽarijs q̃ tior eẽt supꝑ deũ: eẽt q̃ pctũ. q̃ ãt ꝓcederet ex tiore sub deo: ꝫ i moderato eẽt venialẽ: q̃ ꝺo ex tiore sub deo z moderate: nõ ob ℔ ẽ pctũ. Alioq̃n sic̃s nihil hñs: z p ꝯñs timẽs fame mozt: ꝺuceret ex illo tiore ad laborãdũ: ne sic seipm occideret: peccaret p q̃nto laboraret ex illo tiore iducꝰ/ q̃d ẽ falsũ. De sollicitudie declarat ẽt dupliꝛ. Prio. Hã sollicitudo vl' cura tria icludit/ vl' saltẽ dicẽ vnũ illoꝝ: puta trium aliaꝝ duo pslupponit. s. actũ itellꝰ q̃ ꝺs aliq̃ꝛ optaꝝ sibi defectura tpalia q̃ amat: vl' saltẽ dubitat si sibi sint affutura. Scõz ẽ tior illius obiecti mali opinati vl' dubitati. Tertiũ est actꝰ itellꝰ inq̃rẽtꝫ media fugiẽdi illꝺ malũ, q̃ actꝰ ẽ discursiuꝰ, z ille etiꝰ ꝓprie ꝺr cura. Q̃uis igit possꝫ distiguisollicitudo ꝼz varietatẽ p mi z iscdi actꝰ: sic̃ z i ꝑma declaratõe ꝺ tiore dictũ ẽ: z de credulitate itell's respectu mali occurribilis: quõ tã credulitas q̃ timor ẽ duplex. tñ illa distinctio paruit, tõ ꝓpter ℔ distinguendũ ẽ de etio. Hã aut inq̃rit media q̃ sũt ꝓtra deũ, z illa sollicitudo ẽ mortal', aut inq̃rit media q̃ nõ sẽ ꝓtra deũ, z ℔ ꝓtigit dupliꝛ, qz aut ĩmoderate se hꝫ i illa inq̃sitõe. s. nimis ãxie z nimis feruenter inq̃rẽdo: z illa ẽ venial' z supflua: dũmõ ñ ita ãxie q̃ tũc retraheret ab aliꝭ ad q̃ teneẽ, nã tũc eẽt ẽt mortal', aut moderate, z vt recta rõ dictat: z illa ẽ licita, z sic emptio ex prĩa ẽ g̃ue pctũ. ex scõa vẽiale. ex ẽtia nllꝫ erit ꝓpt ℔ pctũ. Scõo ꝑ ẽt sic ꝺclarari, qz sollicitudo q̃dã ẽ iq̃sitõ nẽarioꝝ hꝰ vite, q̃dã supfluoꝝ, z prĩa ẽ duplex. q̃dã est i bonũ finẽ. s. ñ vt i illꝰ ꝛstituat finẽ seu irrelate ea amet: imo ꝛrelate ea amat vt illꝰ rãq̃ ꝛstꝛis vtaꝝ ad gl'iã ꝺi z salutẽ aie suez ꝑsi: z illa ẽ rõabilꝫ

z discreta. vl' saltē pōt eē talis: vt puta si non
est nimis anxia. z talē etiā habuerūt sctī pa-
tres. q̄dā ꝟo in malū finē .s. vt ill' vtaꝛ: imo
abutaꝛ ad voluptates z pctā. z illa ē ꝑuersa.
Et ꝙ pma sit licita: z scđa illicita: tāgit Au-
gusti. i ꝫmōe dñi i mōte tractans illđ Mat.
vj. Nolite ḡ solliciti eē zc. di. Dñs h nō im-
pbat si q̇s hūano more ista necāria ꝓcuret:
sz si q̇s ꝓpꝰ ipa militet vt in opib᷑ suis nō re
gnum di: sz illoꝝ acq̇sitiōes intueaꝛ. Et ido
ne in ꝓuis dei q̄ videnꝛ hīc ꝓuisionē de ne-
cessariis aliq̄ scādalizarenꝛ: chīs mct digna
tus ē hīe loculos. hec Augꝰ. Jlla ꝟo q̄ ē su-
pfluoꝝ q̄uis etiā posset subdiuidi: ꝫm ꝙ fit
ꝯstituēdo in ill' finē vl' irrelate ea amādo vel
si relate ea amat: puta ad vtēdū eis ad alia:
tñ ea ordinat vt eis i finē bonū vl' malū vta
tur: tñ siue sic siue sic: siue i quēcūq₃ finē fiat:
ipa est sp illicita. qꝛ ē ex gñe illicita: qꝛ cadit
sup obiectū indebitū. nā qđ est supfluū. ē in
cōueniēs obiectū inq̇sitiōis. quō illi habēt
sollicitudinē supfluoꝝ: q̄ cū sufficienꝛ habe
ant bōa tpalia. attñ inq̇rūt ampliꝰ hīe. Vñ
si illđ argumētū ꝯ tiore z sollicitudie ꝯclude-
ret: ēt ꝯdēnareꝛ ēptio agroꝝ z alioꝝ pdioꝝ p
se z liberꝭ suis. qꝛ z illa sepe fit ex hmōi cura

Tertio ꝑncipal'r arguiꝛ sic. (z cā.
Emptio vitalitij lz voceꝛ em
ptio: tñ ē ꝟe ꝯctꝰ vsurariꝰ. igiꝛ ē illicita ꝯ se.
ꝯña nota. Añs pbaꝛ. qꝛ duo seq̄ntes ꝯctꝰ i
nullo differt specifice qđ possit faceꝛ vnū .s.
pmū eē mutuationē vsurariā. z aliū .s. scđm
eē emptionē. z ideo si vnꝰ .s. pmꝰ est mutua-
tio vsuraria. etiā scđs erit tal'. mō scđs ē em
ptio vitalitij. igiꝛ añs veꝝ. Primꝰ itaq₃ ꝯctꝰ
est tal' .s. Joan. dat petro .c. floꝛ. sibi restituē
dos in .xj. ānis: adiectꝭ .x. floꝛ. scđs idē. Jo.
dat paulo .c. floꝛ. vt sibi oī anno vite sue det
x. floꝛ. z Joānes viuet .xj. ānis. z sic paulꝰ ēt
cogeꝛ dare Joan. c. z .x. floꝛ. z pserti ē idē qñ
Joā. sperabat se victuꝝ ad .xj. ānos. Assū-
ptum āt. s. ꝙ in nullo differāt potēte facere
distictionē specificā ꝯctuū / pz. qꝛ i nullo dif
ferūt nisi ꝙ in pmo cāu petrꝰ nō cogiꝛ resti-
tuere sortē Joan. añ .xj. annū. siue in toto si
ue i pte. Jn scđo ꝟo Paulꝰ cogiꝛ sortē oī an
no in pte restituere. Jlla aūt differentia nō
pōt illos cōtractꝰ distinguere specie: quin si
vnus sit mutui: etiam alt. quia si duo vsura
rij mutuent duob᷑ petentib᷑ mutuū .c. floꝛ.
ad tres ānos. z vnꝰ cū suo mutuatario pa-
ciscitꝛ vt sibi oī mēse aliq̄d de sorte soluat: et
etiā ptem vsure cōuente: vel ēt nihil de vsu
ra: puta ꝯ vsura expectare vult vsq₃ in finē
triennij: alter ꝟo de tota sorte z vsura expe-
ctat ad finē triēnij: nihilominꝰ ē vterq₃ vsura
riꝰ: z ꝯctꝰ vtriusq₃ sūt eiusdē speciei essen-
tialis. s. mutui. Hoc fuit insubstātia vl' effe-
ctu vnū ex motiuis Henr. gādenꝫ ad dāna
tionē vitalitij: vt pz in q̄dlibetꝭ suis q̄dlibe
to pmo. q. xxxix. z idē argumentū pꝰ Hen.
adducit q̄daz canonista Andreas noīe: olī
legēs in studio Vienēsi i tractatulo suo quē
edidit ad dānandū emptionē redditꝰ ꝑpetui
z irredimibil'. Dōm: negando añs. Ad pba
tionē dicēdū ꝙ differūt specie: nec ē verū ꝙ
solū differāt penes h ꝙ Petrꝰ i pmo nō co-
giꝛ zc. sz etiā in q̄dā alio potēte distictionem
specificā facere. s. qꝛ in pmo Joan. pōt repe
tere sortē a Petro: saltē veniēte vndecio āno.
z h vel p se. si per tātū tps vixerit: vl' per suos
heredes. Jn scđo aūt Joānes ñ pōt repeteꝛ
a Paulo sortē. Et si dicꝭ: imo Joan. repetit
de facto eā oīi āno in pte. Dicēdū ꝙ peten
do oī anno .x. floꝛ. nō repetit ptem sortꝭ: sed
q̇rit fructū mercis sue empte: nec petit h in
rōne sortis mutuate. qꝛ tūc illa ps posset oī
anno. etiā si Joānes mortuꝰ eēt repeti p he
redes eiꝰ qđ nō ē verū. Primꝰ igiꝛ ꝯctꝰ ē mu
tuatio. qꝛ reuocabil' ē pecunia data. sz scđs
nō ē mutuatio: qꝛ deficꝫ substantiale mutua
tiōis. s. reuocabilitas pecunie date. Hec āt
reuocabilitas z irreuocabilitas distīguunt
specifice ꝯctꝰ illos. sicꝫ pz in aliis dationib᷑
pecuniarū. si eñ des mihi pecuniā renuncia
ans repetitōi. ad nihil aliud respectiue non
est mutuatio: sz dōatio. vbi tñ si vis hīe ius
repetēdi manebit mutuatio. Contra. Dato
ꝙ penes h distingueręꝛ specie: nihilominꝰ
ꝯueniūt i alio: qđ ēt sufficit arguere vtrūq₃
illicitū: qꝛ in vtroq₃ de re. s. pecūia cuiꝰ vsꝰ ē
eiꝰ cōsūptio accipiꝛ q̄d vltra subām illiꝰ rei.
Hoc aūt est illicitū. qꝛ plꝰ recipit q̄ dedit q̄
dederit: qđ est ꝯ iustitiā ꝯmutatiuā: saltē in
re cuiꝰ vsꝰ ē eiꝰ ꝯsūptio. Rñdeꝛ ꝙ i pmo cāu
ꝯcediꝛ assumptū. sed in scđo negaꝛ. qꝛ acci-
pit de merce empta scz vitalitio / cuius vsꝰ
non est eius ꝯsumptio: quia per hoc ꝙ quis
eo vtitur pcipiendo eius obuentionem: nō
sibi perit sicut pecunia et panis pereunt per
hoc ꝙ quis eis vtitur: illū comedēdo: illam
distrahendo: vnde sola morte extinguitur.

Contra. Quia saltē in quodam alio con
ueniunt: ratione cuius arguitur: ꝙ si pmus
est vsurariꝰ vel illicitꝰ: mlto magꝭ scđus erit
illicitꝰ: z scđs ē emptio vitalitij. igiꝛ. Assum
ptū probaꝛ. qꝛ scđs contractꝰ ē magꝭ g̃uis z
durꝰ ꝯtra Paulū q̄ pmꝰ ꝯtra Petꝝ. z minus
hz pietatꝭ. Nam i scđo Paulus cogiꝛ oī an
no soluere sortē / saltē in pte. Jn pmo āt Pe
trus ē liber p .x. annos vsq₃ ad vndecimū. et
sic diutiꝰ expectat Joānes Petro q̄ Paulo.
Dōm dupl'r. Primo. non seq̄ꝛ ille ꝯtractꝰ ē
magꝭ grauis z dānosus: q̄ aliꝰ ex̄ns vsurari
us. igiꝛ pmus ē etiam vsurariꝰ. qꝛ stat ꝯctū
q̄ nllo mō ē vsurariꝰ eē damnosiorē: z magꝭ
ꝯtra charitatē pximi q̄ sit vsurariꝰ: vt si pu-
reemo a te pro .x. floꝛ. mercē valentē centuz
floꝛ. plꝰ te ledo q̄ si tibi mutuarē .x. vt mihi
pꝰ mēsem dares .xv. floꝛ. idō ñ valet predicta
ꝯña. pmus ē q̄ minꝰ g̃uis proximo ē vsurari
us. igiꝛ scđs q̄ est magis grauis erit vsura-
riꝰ. Sed hñ ibidē arguiꝛ q̄ ad aliud pdica
tū generaliꝰ. s. eē illicitū. puta ꝙ si pmꝰ q̄ est
minꝰ grauis ē illicitꝰ: etiam scđs q̄ est magꝭ
grauis erit illicitꝰ. Sz tūc scđo deficꝫ. quia
añs ē falsum / saltē supposito ꝙ Joānes dā
do .c. floꝛ. pro vitalitio: dederit iustū pciū:
sicꝫ ꝯtingere pōt ꝙ illa centū sint iustū pciū i
tali patria. Nam tūc nō grauat plꝰ Pauluz
q̄ Joānes Petꝝ: imo nō grauat eū. qꝛ dat
Paulo pciū condignū pro merce: z ꝙ oī an
no q̄d recipit: nō recipit a Paulo vt ptē sor-
tis pcij dati ei: sz recipit ꝯ sua merce empta a
Paulo: cui condignā fecꝫ sol'onē pro merce.
Nō Joānes recipiēdo q̄d de re sua empta
a Paulo: q̄ ampliꝰ non ē ipsiꝰ Pauli: z pro q̄
ei dedit ꝯdignū pciū: nō dz censeri grauare
Paulū. Jn pmo āt casu Joānes accipit nō
de re sua: qꝛ si dicat se accipe de centuz floꝛ.
mutuatꭍ Petro: iā accipit de ill' centū cū nō
sint ampliꝰ sui: sz sint iam facti ipsiꝰ Petri p
mutuum. z q̄uis sint sibi debiti: nō tñ q̄d vl
tra eos ē ei debitū: qꝛ nec tale q̄d ꝯdit ei Jo
annes vltra cētū. Et si dicas. sic etiā dicere
tur ꝯ Joāne i pmo casu. s. ꝙ id qđ reciperet
Joānes a Petro: recipet de iure suo z obli-
gatiōe: q̄ Petrꝰ ē sibi obligatꝰ ex pacto / non
valet: qꝛ nllm ius hz respectu Petri: nisi ad
repetendū sortez: z lz pactꝰ sit Petrꝰ dare ei
x. floꝛ. vltra sortē: ex h non acq̇siuit Joānes
ius. qꝛ illđ pactū corā deo ē inane z vacuū:
nō iducēs obligationē talē: ꝙ Joānes hēat
ius petēdi illos .x. qꝛ peccat petēdo. nēo au
tē hz ius peccādi. Et dico notant' / nō idu-
cēs obligationē talē ꝙ zc. qꝛ bñ iducit obli-
gationē q̄ teneꝛ Petrꝰ: qđ pmisit soluere: ēt
si pmissio sit simplex: ñ firma fide vl' iuramē
to. z h i foro ꝯsciē: nisi sit legitime absolutꝰ
ab illo iuramento vl' pmissiōe. Et si dicas.
vndecūq₃ accipiat Joānes: nō apparet aliꝰ
soluēs Joāni i scđo casu: nisi Paulꝰ sicꝫ Pe
trus i pmo. z sic adhuc videꝛ stare argumen
tū: ñ obstāte / ꝙ recurris in scđo casu ad ius
q̄ddā tāq₃ mercē: ꝯ q̄ accipit Joānes. Nā il
lud ius ē respectu Pauli obligati. z sic Pau
lus ē g̃uatꝰ illa obligatōe. Dōm / ꝙ illa obli
gatio iexistēs Paulo ñ est ei g̃uior q̄ sit obli-
gatio iexistēs Petro: attētꭍ circūstātiis cō
tractꝰ. vt sepe pz in pctica: ꝙ aliq̇s debitor
eq̄ vult oī anno ptē soluere debiti q̄ i vltio
anno totū sil' soluere. Et si dicas saltē erit
eq̄ g̃uis. z sic adhuc stat argumētū: ꝙ si pri-
mus sit illicitꝰ: ēt scđs est illicitꝰ. Dōm du-
plicit. Primo. ꝙ ēt ꝟō ē eq̄ grauis. qꝛ ēt vt ex-
periētia docet: aliq̄ sepe magis volūt: z lōge
peligūt oī anno ptē soluere q̄ i ꝫmino anno
rū totū: tñ ibi nō sistēdo vl' faciēdo vim di-
cendū ē final'r. Scđo / ꝙ ex alia circūstātia
scđi ꝯctꝰ pensata: patere pt / ꝙ scđs ñ ē ita g̃
uis sicꝫ pmꝰ. qꝛ i scđo sepe ꝯtigere pt ꝙ Pau
lus vix medietatē soluet Joāni ꝯpatiue ad
pciū receptū a Joāne: imo aliq̄ñ solū .x. flo.
vl' nihil: puta qꝛ moriꝛ pmo vel scđo anno.
Hoc āt ñ pt accidere i pmo ꝯctu. qꝛ saltē he
redes Joānis repetēt totū. Nō hīe ius ni
hil soluēdi i tli euētu: ē res mltū estiabil': z tā
ti estiabil' / ꝙ meliorꭍ ꝯditiōis ē Paulꝰ i su-
stinēdo suā obligatōez q̄ Petrꝰ i sustinēdo
suā: qꝛ ꝓpꝰ illđ ius libratꭍ i tli euētu facilius
sustiet suā obligatiōez. Sicꝫ ꝯ solutiōez pn
cipalē hꝰ xtij argumēti pncipal' replicetur.
Dato ꝙ eēnt ꝯctꝰ distincti. tñ ex q̄ id qđ vna
via phibeꝛ: alia ñ dz admitti. videꝛ ꝙ sicꝫ illi-
citū ē Joāni lucrari .x. p pmā viā / ꝙ ēt eidez
sit illicitū lucrari .x. vl' vltra p scđaz viā. z sic
vterq₃ ꝯctꝰ ē illicitꝰ: huiꝰ replice solutio pōt
patere ex dictꭍ i .q. lxvij. i q̄rto modo dicēdi

Cōtra. ḡ Paulꝰ z Joānes i scđo cāu ꝯhē-
do cōmittūt se ex vtraq₃ pte fortune. igiꝛ ex
vtraq₃ pte eoꝝ ꝯctꝰ ē illicitꝰ. ꝯña tz. qꝛ tūc sa
pit naturā ꝯtractꝰ lusorij: q̄ ē dānatꝰ vtroq₃
iure: z loquor de ludo fortune puro vel mi-
xto. Añs pbaꝛ. qꝛ dicis / ꝙ Paulus facilius
supportat suam obligationē q̄ Petrꝰ suam
eo ꝙ in euentu q̄ moreręꝛ Joānes pmo an-
no Paulꝰ nihil vel parū teneręꝛ soluere Jo
anni q̄ euentꝰ ē magni estimabil' z lucrosus.

z sic Paul⁹ subit obligationē dandi q̄d Joanni cū pacto euent⁹ incerti: z tū lucrosi, sic q̄ si eueniat: tūc Paul⁹ censebit mḱta ꝛcepisse a Joāne: z Joāni nihil vl̄ parum dedisse. Hoc aūt ē oino sic̄ Paulo ludēte cū Cōrado, q̄ tūc etiā Paul⁹ ōt ad Cōradū: si euenerint tibi tria p̄cta, dabo tibi annuati, r. si nō tria: ꝫ tm̄ vnū: dabis centuz mihi, me tñ tibi vl̄ tuis in nll̄o obligato. Et eodē mō etiā ptz: q̄ ecōtra: Joānes cōmittit se fortune ad modū Cōradi p̄dicti, q̄ paciscit cum Paulo/q̄ q̄ntūcūq̄ supuiuat etiā vltra tps q̄ vterq̄ em causas iferiozes estimauerat: debeat Paul⁹ nihilomin⁹ esse sibi obligat⁹ ad dandū annuatim, r. floz. z sic poterit ille euent⁹ sibi eē lucrosus valde. sic̄ z Cōrado lucrosū esset: si tria puncta sibi euenirēt. Dicendū/ q̄ argumētū dupl̄r deficit. Et scōs defectus patebit i solutiōe replice. Primus aūt est, q̄ dato q̄ eoz cōtract⁹ saperet naturā ꝺtractus lusorij solū illo mō iam exp̄sso, nō seq̄t igit̄ est illicit⁹, q̄ ꝺtractus lusori⁹ nō habet suā malitiā ex p̄dicto mō: ꝫ aliunde. Hā hz eam a lege positiua hūana eū phibēte sc̄z canonica z ciuili: put vita comite dicitur in tractatu de ludo. Hec aūt lex nō phibet emptionē vitalitū, igit̄. Cōtra ℞ si replicaī, q̄ secluſa oi lege hūana phibēte adhuc ꝺtractus lusori⁹ est malus, z nō videt vnde tūc ꝺtrahat malitiā: nisi q̄ a lege diuina est prohibit⁹: z illa non videt eū prohibere: nisi rōne illi⁹/ q̄ ꝺtrahētes cōmittūt se fortune, igit̄ cū in emptōe vitalitū: etiā cōmittāt contrahētes se fortune, seq̄t q̄ erit illicita: sicut ꝺtract⁹ lusori⁹. Dicēdū/ q̄ secluſa prohibitiōe leḡ positiue adhuc ꝺtract⁹ lusori⁹ ē illicit⁹ ñ vniuersal̄r, ꝫ tm̄ in duob⁹ casib⁹ seq̄ntib⁹, s. q̄n fit p̄ncipal̄r spe lucri, sic p̄ncipal̄r/ q̄ ludētes illā via q̄rūt suā sustentationē totalē vl̄ ptialē. Hā hō nascit ad labōrem q̄ se (si al̄s nō hz sustētationē sufficiētē) ꝺz sustētare: prout illa z alia tacta fuerūt, s. q. lxx. de ꝺtrahēte ꝺtractu ꝺcertatiōis: q̄ vulgarit̄ dr̄ wettē. Scōs: q̄n ille ꝺtract⁹ nat⁹ ē occasionare ludētē vl̄ colludētē: vl̄ aliū ad pctm̄ sic̄ cōe accidit/ q̄ occasionant ad pctā: etiaz aliq̄n gr̄uissima. tūc em̄ ē scandalū a q̄ tenet abstinere. et si bono aio incepit ludere, q̄ et si dextera tua scandalizat te. i. op⁹ nō ex gñe suo malū: ꝫ bonū: abscīde eā z p̄ice eā abste. Nō āt peccāt p̄cise ex ℞ q̄ cōmittūt se fortune. Hā illa cōmissio fortūe, i. exponere se euētui fortuito: posset licite fieri/ q̄n p̄dicte circūstantie deessent: puta q̄n alīq̄ sola cā recreatōis z ī cāu q̄ omis lex positiua phibēs eēt plene abolita: luderēt tm̄ ludo q̄ ñ eēt (vt vterq̄ crederet pbabil̄r) aliquē occasionaturus ad pctm̄, nā sic̄ tūc ludēs posz dare denariū alicui musico vt sibi caneret: sic p̄t dare alicui denariū q̄ secū ludit: si placerit tot puncta: ecōtra alio ad silia obligato: q̄tenꝰ sic recreet/ q̄ forte in ℞ euētu hz recreationē citi⁹ q̄z ī musico ludo. Nō ꝺct⁹ vitalitū nō necario hz q̄litates illoz casuū ꝺctus lusoꝝ, q̄ pōt fieri sine cupiditate vl̄ spe lucri: et sine occasionatōe sui vl̄ p̄ri ad pctm̄, igit̄ ñ e sil̄e. Dixi notāter fortune, i. euētui fortuito: q̄ sp illicitū ē se cōmittere fortune capte p q̄dā dea quā fingūt poete/ z coluerūt idolatre, ō q̄b⁹ dz Esa. lxv. Qui ponitz fortune mesam ⁊c̄. Cōtra. Sic̄ ꝺct⁹ lusori⁹ q̄ntū ē ex lege diuina ē illicit⁹, tūc q̄n ludētes illo ioco ꝺbūt: vt sic suā sustētatōez q̄rāt sine labore. sic etiā emptio vitalitū erit ex silī cā illicita. Nō ille ꝺct⁹ ñ alia rōne fit: nisi vt emēs habeat suā sustētationē: q̄cd̄ sit ō vēdēte ipz, igit̄ tl̄i casu peccabit emēs eq̄: sic̄ ludens ludo fortune ad se sustētandū: z tū supꝰ fuit dictū/ q̄ illa intētio. i. sustētatiōis ē cā finalis ꝺgrua emptiōi. Dicēdū/ q̄ ñ e sil̄e, q̄ ī contractu lusoꝝ ꝺbētes soli euētui fortuito se cōmittūt: saltē ī ludo fortune: ex illo p̄cise volētes sustētatione q̄rere: ita q̄ ille euent⁹ est p̄ncipal̄r ꝺditio sup q̄ paciscūt: z cui⁹ spes p̄ncipal̄r eos induc ad ꝺhendū, z ℞ ē illicitū, sic suā sustētatione q̄rere p̄ncipal̄r ex euētu fortuito, ꝫ ī ꝺtractu vitalitū ꝺtrahētes nō cōmittūt se soli euentui fortuito vl̄ lucroso, mō p̄dicto, s. q̄ vel emēs valō cito moriāt vl̄ lōge diuti⁹ q̄z cogitabat̄ supuiuit, nec spes illi⁹ euent⁹ p̄ncipal̄r eos induc ad ꝺtrahēdū: q̄ adhuc ꝺtraheret emēs: si ñ hꝛet spem diuti⁹ viuēdi: q̄z ex m cās iferiozes estimet, z silr vēdēs ꝺtraheret ēt si ñ hꝛet spem/ q̄ emēs cito moziret, z loq̄r ō illo: q̄ licite emit vl̄ vendit: vt ī casu ttie ꝓclōis. Vñ cā eos iducēs ē ex pte emēt⁹ amoz annue pēsiōis sibi necessarie ad sustētationē ī statu suo: vt ī illo fuit at reipublice, z ex pte vēdēt⁹ ē amoz pecunie sibi vtilis ad q̄rendū etiā honestam cōmodatē sibi necessariā. Hec vn⁹ se obligat alteri ad dandū q̄d sub ꝺditione pendente: solū ex euentu fortuito: imo vnus se obligat alteri ex conditiōe effectus exp̄ssis in ptāte alte-

rius, puta vendens obligat se ad dandū annuā pensionē alteri/ si alter dederit sibi, c. dare aūt, c. nō est effect⁹ fortuit⁹: sed in ptāte alteri⁹: imo non sortit illa obligatio effectū: z ecōtra, alt̄ non obligat se ad dandū alteri, c. nisi sub ꝺditiōe reobligatiōis soluēdi annuam pensionē: q̄ solo etiā est in ptāte ei⁹: et q̄ cū illa cōditiōe effect⁹ exist̄etis in ptāte ꝺtrahentiū: etiā cōcurrit ꝺditio euent⁹ fortuiti: nō arguit mixtionē illicitā. Hā etiā sepe mercatores ininstis ꝺctib⁹ cogunt̄ se cōmittere euētui fortuito, z tñ eoꝝ ꝺctus sit licit⁹: z vtiles reipublice: sic ēt ℞. Vñ pz, q̄ si ꝺhant ꝫ renouē tertie ꝓclonis: neut se p̄cise ponit ad fortunā: sed ad rōnē ditrigentē ꝺhentes, ꝺsiderabit em̄ vterq̄ q̄t o tpe em̄ cās iferiozes/ possibile sit emptozē supuiuere, z p q̄ns quā reimportātie futurus sit ille reddit⁹ quez ei vult vēdere: vt sic ꝓ o redditu tm̄ p̄cium exigat/ q̄tū sit adeq̄tū valoꝛi reddit⁹ exīntis tāte importātie, z q̄uis incertū sit an sic eueniat/ sic̄ iudicat vterq̄ innitēdo cursui cāq̄ inferioꝝ: q̄z ille est irregl̄aris, cū ex q̄ nō p̄ncipaliē, p̄t illū euentū ꝺhunt, iō nō censent ꝓtrahere eodē modo vt lusores. Alioq̄n q̄ emeret equū z eū locaret p diurna mercede: cēsere ret ꝺhere lusoꝛio mō: q̄z dat p̄ciū nesciēs an equ⁹ sibi tradit⁹ mox moriat̄. z sic non leuet aliquā el⁹ obuētōez: z eō, recipiēs p̄ciū pe q̄ vendito: nescit an mox sibi rapiat̄ pecūia vl̄ an moriat̄: vt nō sciat p̄curare ꝺmoditates p̄t q̄s voluit hr̄e pecuniā. Cōtra, hec diuersitas/ ꝫ locū hēat ī puro ludo fortune: non tm̄ in ludo mixto ex ꝓcursu fortune z īgenij, vt in chartz: z tñ etiā tal⁹ est illicit⁹ in casu q̄ lō p̄ncipal̄r ludūt: vt sic suā sustentationē q̄rant, igit̄ nō est rō diuersitatz: cur saltē ꝓtractus illi⁹ ludi sit illicit⁹: z nō etiā emptio vitalitū: cū vtrobiq̄ se cōmittāt ꝓtrahētes fortune, z ēt vtrāq̄ ingenio vt se sustētent. Dōz q̄ imo rō p̄dicta hz locū: ēt ī ꝺctu ludi mixti q̄ ibi ludēs ēt p̄ncipal̄r se exponūt euētui fortuito taq̄ medio/ z vie acq̄rendi sustētationē: licz nō vt totali vie: ꝫ tm̄ vt ptiali vie: ita p̄ncipal̄r exponūt se duabꝫ vijs ptialibꝫ q̄rendi sustentationē: z forte via euēt⁹ fortuiti ē int̄ illas duas p̄ncialioz, q̄z cui fortūa dederit bonas chartas: certis pib⁹ magis lucrari pot̄it, ꝫ in ꝺctu vitalitū nō exponūt se p̄ncipal̄r euētui p̄dicto: siue vt totali vie/ siue vt ptiali: imo p̄ncipal̄r tm̄ ꝺbunt ex m via alicui⁹ datiōis z acceptiōis exīntis in ptāte

dātis z accipiētis: q̄ via licita est. Neutra āt p̄dictaꝝ viaꝝ ē licita: vt p eā q̄rat̄ sustētatio de euētu fortuito, pz: q̄z cū ōs dederit hominē z īgeniū: potit se p illā viā nutrire. non igit̄ euētui fortuito se cōmittere dz. Scōa ēt nō valet, q̄z z si illa sit via īgeniū: tñ exercitiū īgeniū i tali actu nō affert vtilitatē reipublice. Quero em̄ in q̄/ vl̄ ad q̄d ē vtile reipublice hr̄e hoies q̄ sciāt sic vel sic eij̄cere chartas, ad ℞ vt illa vincat illas. sec⁹ vbi īgeniuz sic exercet, q̄ ex ℞ alijs cōmēbris/ seu ꝓciuibus puenit vtilitas, sic ei est in corpe nāli q̄ act⁹ z officiū vni⁹ cōducit alijs/ z toti corpi. In ꝺctu aūt vitalitū puenit vtilitas reipublice: si ꝓtrahētes ꝓtrahūt cū idustria rimāte singla, q̄z tūc vēditor potit exigere p̄cium sufficiēs: cū q̄ negotiabit̄/ aut aliō exercebit officiū vtile reipublice. Si l̄r vtile est reipublice illis q̄ntz generibꝫ p̄sonaꝝ emere vitalitia, igit̄. Cōtra, emēs nūq̄z emeret vitalitū si se sciret statī moriturū, imo q̄cūq̄/ sp fruitur spe oppositi euētus: q̄ tñ ē incert⁹, z sic illius euētus spe fret⁹ ꝓtrahit, igit̄ ꝓtrahēdo nō solū cōmittit se p̄ncipal̄r euētui icerto et fortuito, ꝫ cū hoc vr̄ ꝓtrahēdo illicitā spem hr̄e. Dōm q̄ argumētū deficit tripl̄r. Prio, q̄z dato q̄ añs eēt vez: tñ p̄ntia non valet q̄ ad p̄mā ptē ꝓntis. Hā nō seq̄t. ioānes nō celebraret/ si se sciret nullū habiturū stipendiū tpale, igit̄ celebrat p̄ncipal̄r spe tpalis stipē dij. Hā cā sine q̄ nō/ nō est p̄ncipalis, z tñ sine ea nō fieret effect⁹, sed de hoc ī tract. de simonia. Scōo ēt nō valet ꝓña q̄ ad scōam partem p̄ntis, q̄z act⁹ spandi quē hz emēs de opposito: pōt eē licit⁹. vt patebit in ttio defectu. Tertio deficit. q̄z añs p scōa pte est multiplex, nā illō q̄ in p̄ma pte ponit/ p̄t habere duplex oppositū. Hā ei q̄ ē emēte cito moꝛi: opponit nō cito moꝛi: z etiā viuere do nec lōge vltra sūmā p̄cij inbursauerit. Nō si emēs emēdo speret p̄mū oppositū/ nō p̄t hoc male agit: si ex illa spe emat. Hā sibi licitū est spare nō cito moꝛi: q̄uis illi spei debeat subesse etiā timoz aliq̄s refrenās/ ne abutat̄ vita sua. Vnō vigilia illa dz eidē adesse, de q̄ saluatoꝛ ait vigilate ⁊c̄. Est etiā sibi licituz velle dāna vitare, q̄ si ex p̄dicta licita spe emat/ al̄s nō emptur⁹: sc̄z si sciret se statī moriturū: ne dānū z iactura patiat̄: nō est illicitū. Vñ si in hoc casu perperā, i. neq̄tiose ageret: etiā ille male ageret q̄ emit equū: sperās eū sibi cōmodosum fore intrantū/ q̄tū pecu-

nia sibi esset: q̃ tñ eũ nõ emeret si sciret illũ sibi mox rapiẽdũ. Si aũt emens speret scõm oppositũ. s. viuere donec longe vltra sũmaz p̃cij iburset: ñ agit i hoc male / dũmõ p̃ciuz iustũ det p̃o vitalitio, secus si iniustũ p̃cium det: vt vl'si cupiat tñ iburisare q ipm vitalitiũ emptũ sit maiorz valoris q̃z p̃ciũ datuz, quõ ãt stent sil'dare p̃ciũ iustũ: z tñ emẽtem successu tẽpis pcipe lõge vltra summã p̃cij p se expositi: patuit i solone p̃mi argumẽti et eius replica.

Quarto p̃incipal'r arguit sic. Emptio vitalitij semp est pctm̃, igit nõ ẽ act⁹ õ se licit⁹: tz ꝓña. vt in scõo argumẽto. Ãñs p̃bat. q2 semp fit p̃ fine cui⁹ intẽtio ẽ illicita, sp ei fit p emẽtẽ: lõ vt emẽs sit cert⁹ õ sufficiẽtia necessarioꝝ h⁹ vite: ita q̃ p illũ ꝛctũ nitit illã certitudinẽ obtinere. Hõ velle eẽ certũ õ sufficiẽtia necessarioꝝ hui⁹ vite est illicitũ: q2 est velle certificari de illo/de q̃ nõ p̃t h̃ri certitudo: z sic est irrõnabile velle: q2 est velle ipossibile. Assumptũ p bat. q2 solũ de illo p̃t q̃s certificari / qõ sic se hz: q̃ nõ põt alit se hr̃e. z sic de nullo ꝓtingẽti põt q̃s certificari. Hõ sufficiẽtia nẽcariorum hui⁹ vite est ꝓtingẽs. igit. Hic dicerẽt. q. emẽs nõ intẽdit certificari de illa sufficiẽtia certitudie modali: sz de inesse tñ. Hoc ẽ nõ intẽdit fieri cert⁹ de illa p̃õe q̃ est modal' scz Hõ est possibile mihi deficere nẽcaria. et vt sic bñ. p̃cedit argumẽtũ: sz tñ de illa. Di hi nõ deficiẽt nẽcaria. z de illa p̃t q̃s certificari: q2 de futuris ꝓtingẽtibꝫ est determinata veritas: determinatõe de inesse: tz nõ de possibili. Cõtra. etiã non est licitũ velle certificari õ illa de inesse: mihi nõ deficiẽt nẽcaria. pbat q̃druplir. Pr̃o sic. q2 nõ ẽ licitũ velle certificari de illa: cui⁹ certificationez si q̃s peteret a deo: diceret ei⁹ petitio irrõnabil'. mõ predicta: p̃õ est bmõi. Hã talit petẽti rõabil'r denegaret petitũ dicẽdo. Hõ est tuũ nosse tpa vel momẽta q̃ pr̃ posuit i sua ptãte. dei ei⁹ solius ẽ certitudinẽ: ẽt de inesse hz de futurz ꝓtingẽtibꝫ / vl' illoꝝ q̃bꝫ ipe reuelauerit. Secũdo sic. q2 nõ cõgruit / nec tz hoi ad h̃ tẽdere / vel conari: vt cert⁹ sit de hñdo vsq̃ in finem vite sufficiẽtiã nẽcarioꝝ vite spũalis. Et ita si õs vult nos icertos esse de finali sufficiẽtia spũaliũ nẽcarioꝝ: m'to magz vult nos icertos eẽ de sufficiẽtia finali tpaliũ nẽcariorum. Velle aũt sciẽt illõ hz q̃ õs vult nos nõ hz / vl' illicitũ: q̃uis sec⁹ sit q̃n ignorantq̃s illõ vult hz vel fieri sibi / q̃ õs vult sibi nõ fieri vl' nõ hz: nesciẽs deũ sic velle: vt p̃ de filio volẽte vitã p̃ri / cui de⁹ vult mortez. Tertio q2 illa certitudo excludit timorẽ oppositi. s. defect⁹ necessarioꝝ. mõ ñ ẽ licitũ velle eẽ sine timore defect⁹ oppositi: q2 ẽt nõ ẽ licitũ velle eẽ sine timore õ finali õfectu necessarioꝝ spũaliũ. imo qõ pl⁹ est: nõ ẽ licituz velle esse sine timore: õ p̃ntiali õfectu necessarioꝝ spũaliũ. q2 õs vult nos eẽ i timore q̃ sinciter timeam⁹ ne forte deficiam⁹: nũc z i futuro i spũalib⁹. Juxta illõ: seruite dño in timore: z exultate ei cũ tremore. vbi inutilr q̃ mixta dz esse exultatõis spes cũ timore. Timor em̃ a p̃supitõe z icuria animi p̃cedat.

Dicẽdũ q̃ ñ solũ illicitũ ẽ: si q̃s conaret de sufficiẽtia necessarioꝝ hui⁹ vite hz certitudinẽ nẽcario infallibilẽ. eo q̃ illa ẽ ipossibil' hr̃i: sic q̃ sit cert⁹ de illa p̃positiõe. nõ ẽ possibile mihi deficere vnq̃ nẽcaria: saltẽ i sensu diuiso: sz ẽt conari ad habendũ de illa certitudinẽ de facto ifallibilẽ. s. q̃ esset certus / q̃ hec p̃positio i sensu cõposito esset vera: ipossibile ẽ mihi deficere nẽcaria. seu hec p̃positio est ipossibil': mihi deficient nẽcaria: quõ q̃s hz certitudinẽ de futuro ꝓtingẽti nobis reuelato. scz iudiciũ vniuersale fiet. tñ nõ est illicitũ velle hz certitudinẽ hũanã fallibilẽ de illa sufficiẽtia. Hem̃ mõ esse certum: nihil aliõ est q̃z p̃babilr opinari / q̃ m curiũ hũanũ: z hũanaz p̃uisionẽ ñ est p̃visile sibi tha ne cessaria õficere: cũ q̃ tñ opiniõe nihilominꝰ est rõnabil' formido: eo q̃ ipedimẽta nõ tñ hũana p̃nt occurrere: sz etiã dina: sub q̃z manu degimus: q2 siue viuim⁹ siue morimur dñi sum⁹. Et p h̃ ad illas p̃batiões: ptz solutio. qm̃ p̃ma p̃cedit de certitudie p̃ma z secũda: ñ de ẽtia. z p̃terea p̃cedit idistincte: õ futuris ꝓtingẽtibꝫ. mõ mta st q̃ ad nos nõ pertinẽt: q̃z velle hz certitudinẽ: etiã tertio mõ dicta eẽt illicitũ. de reb⁹ em̃ supuacuis agere nõ spectãtibꝫ: certitudinẽ velle hz ẽ curiositatis. Scda ẽt z ẽtia pbatio: p̃cedũt tñ õ p̃ma z scda certitudie: ñ õ ẽtio mõ dicta. imo possum⁹ velle hz certitudinẽ õ illa. q2 debemus sperare nos pseueraturos finaliter i gr̃a. spes ãt est expectatio certa: z expectatio certa in volũtate nõ ẽ sine certitudie ei⁹ intellectu.

Quito sic. Emptio vitalitij: fit ad resistendũ ordinatiõi dei. igit ẽ dãnabil'. tz ꝓña. Ad Ro. xiij. Qui ordinatiõi dei resistit: ipi sibi dãnationẽ acq̃rit. Ãñs p̃bat. Ordiatio õi

ẽ vt hoies viuãt i labore rũ: q̃bꝫ acq̃rãt necessaria vite. Hoc ei est iuguz toti⁹ gñis hũani collo ipositũ: q̃ñ ade p se z poster⁹ suis dñs dixit. In sudore vult⁹ tui vescer⁹ pane tuo. Dom. dato q̃ añs eẽt verũ: tñ ꝓñs nõ seq̃t: nisi de illa eadẽ emptõe q̃ fieret ad sic resistendũ. mõ emptio vitalitij nõ icludit de se h̃: sc̃z q̃ sic fiat: z p̃t alit fieri. Et si dic⁹: sp fit sic: dato q̃ sic eẽt: nihil tñ seq̃ret ꝓtra ꝓclonẽ. vt in sil' patuit i scõo argumẽto p̃ncipali. nec est verũ q̃ sp sic fiat. naz aliq̃ emũt vitalitia sibi / vl' alijs: vt eo expediti⁹ possint vacar laboribus reipublice. vt sẽ illi q̃ emũt sibi vel alijs p̃stituz i. j. ij. iij. vel q̃nto gñe p̃sonaꝝ. de q̃bꝫ in. iij. ꝓclone dictũ ẽ. tales aũt sẽ p̃sone laborantes: z si nõ cozpali laboze / tñ spũali: nec oẽs tenẽt ad laborez cozpales. Illi etiã qui emũt illi in gr̃to gñe p̃stituz / nõ emũt eis vt ociẽt: q2 nõ dz ociari q̃ nõ potẽs laborare ñ laborat. modo illi in gr̃to genere nõ p̃nt laborare. Et nota q̃ sic illa q̃nq̃z argumẽta: z ẽt illõ qõ seq̃t ꝓtra ẽtiã ꝓclonez / sic formata ꝓtra emptionẽ vitalitij: ita etiã p̃portionabiliẽ possent formari ꝓtra emptõez reddit⁹ perpetui. vt ptz ituẽti. Et ex hoc pz q̃ saltẽ apõ illos q̃ ꝓcedũt emptionẽ reddit⁹ ꝑpetui pos selicite fieri: debẽt p̃dicta argumẽta cẽseri inualida / etiã cõtra emptõem vitalitij: als em̃ eq̃ essent cõtra illos: sic̃ pro eis de vitalitio.

Cõtra tertiã ꝓclonẽ p q̃to õ emptio nẽ vitalitij esse vestibilẽ omibꝫ debitis circũstãtijs: q̃z vna õz q̃ mõ. arguit q̃ nõ: eo q̃ illa circũstãtia reqrit debitã adeq̃tionez inẽ p̃cetũ z mercẽ. Hõ p̃t aũt attingi in p̃posito adeq̃tio p̃cij z vitalitij. z hoc p bat triplir. Pr̃o sic. q2 si p̃t attingi adeq̃tio: ponat gr̃a exẽpli: q. c. floz. sint iustũ p̃cij p vitalitio q̃ monasterij teneat alicui seragenario dare annuati. x. flo. attẽta duratiõe vite illius seragenarij: q̃ fm cas iferiozes p̃t fm naturã adhuc viuere. x. annis: vel circit: tũc sic iferat. igit alq⁹ tm̃. xx. ãnoꝝ exñs q̃: fm cas iferiozes: p̃t viuer adhuc ad. l. ãnos vl' circit ñ censebit dare iustũ p̃cij p iure p̃cipiẽdi oi anno vite sue. x. flo. nisi det in q̃druplo pl⁹ q̃z seragenari⁹. s. ccccc. ꝓñs est falsũ. falsitas p̃tis. pbat. q2. ccccc. flo. sẽ p̃cij iustũ z adeq̃tũ reddit⁹ ꝑpetui ãnuati i poztãt. xxv. flo. ita q̃ iusto p̃cio censet emere talẽ redditũ / q̃ dat. ccccc. flo. z p̃dict⁹ reddit⁹ ꝑpetu⁹ est mlto melioz merx q̃z vitalitiũ p̃dictũ: tã in duratione / q̃z in obuentiõe annua i portanda. mõ p̃cij adeq̃tũ merci multo melioz z valẽtiori: nõ est adeq̃tũ merci viliori. Seqla aũt p bat. q2 q̃lis est ꝓportio. x. annoꝝ ad. l. ãnos talis est ꝓportio reddit⁹ duraturi per. x. ad duraturũ per. l. annos. modo. l. anni habẽt ꝓportionẽ excedẽtis. x. in q̃druplo. igit etiaz sic reddit⁹ duratur⁹ per. l. ãnos: excedit reditũ duraturũ per. x. annos in q̃druplo. igit etiã p̃cij qõ dz esse adeq̃tũ redditui duraturo per. l. annos: dz in q̃druplo excedere p̃cij adequatũ redditui duraturo p. x. ãnos. Modo vitalitij ipius seragenarij est fz estimationẽ in nitentẽ causis iferioribꝫ / fm q̃s fit estimatio in venditiõe vitalitioꝝ est duraturũ per. x. annos / vel circiter. Vitalitiũ ãt vigenarij est fm eandẽ estimatõem duraturum per. l. annos. igit si seragenari⁹ dãdo. c. flo. pro suo vitalitio cẽset dare p̃cij adeq̃tũ merci. tũc vigenari⁹ nõ censebit dare p̃cius adeq̃tũ / nisi dederit .ccccc. Et cõfirmat argumentũ a sili: si q̃s ꝓducat equũ alteri⁹: vt eo vtat ad. x. menses verisilr vel circit: z p̃cij iustũ z adeq̃tũ sit. x. libz: tũc si idẽ cõducere vellet eundẽ equũ ad. l. menses / nõ censeret dare iustũ p̃cij: nisi daret. l. libras. q2 q̃lis ꝓportio. x. ad. x. talis est ꝓportio. l. ad. l. Cõfirmat scõo. q2 si idẽ venditor vitalitij: p ter hoc qõ vẽdidit p̃dicto seragenario vitalitiũ p. c. venderet q̃ttuoz alijs seragenarijs: cuilibz ꝓsil'e vitalitiũ: ipe leuaret ab illis q̃n q̃z. ccccc. floz. et tñ nõ pl⁹ ẽ datur⁹ illis q̃nq̃z seragenarijs: faciẽdo estimationẽ fm cas inferiozes / q̃z sit fm eandẽ estimationẽ datur⁹ illi vni vigenario. Si dicas ad argumẽtũ: negãdo seq̃lã: eo q̃ rõ subest q̃re nõ cõgruat vigenariũ dare vltra. c. adhuc q̃druplũ. z sic ccccc. q2 licz vigenari⁹ estimet fm cas iferiores victur⁹ ad. l. annos / vel circit. tñ illõ dubiũ est / z euenire põt: q̃ etiã nõ nisi ad. x. annos viuat sic̃ seragenari⁹: rõe cui⁹ dubij ipe vigenari⁹ merito põt velle dare min⁹ q̃z q̃druplũ vltra. c. Et ecõtra etiã vẽditor hoc rõnabiliter dz inspicere in taxãdo p̃cij / z eo min⁹ exigere: ne volẽdo illõ q̃druplũ hr̃e vltra. c. nõ obstãte q̃ hz ius / si eueniat moꝝ repetina emptoris: faciat i illo ꝓtractu suã ꝓditionem longe meliorẽ / q̃z sit ꝓditio ipius ementis: qõ eẽt ꝓtra iustitiam cõmutatiuã. Contra h̃ arguit duplir. Pr̃o. q2 si illa dubietas debeat eẽ sufficiẽs rõ defalcãdi aliq̃d de p̃dicto excessu q̃druplo: tũc eadẽ rõne dubietas deberet esse sufficiẽs nõ defalcãdi ꝓpor-

tionabilr aliqđ de.c.respectu vitalitꝫ ipius
seragenarij, qz sic euenire pt q vigenarius so
lū attingat medietatē tpis illi⁹ q qđ estimat
victur⁹. puta tm supuiuat ad .xxv. annos,
sic euenire põt q ēt seragenarius nõ attingat
nisi medietatē sui tpis, puta tm supuiuat ad
.v. ānos. z ita si qđ venit defalcādū de pcio
seragenarij: tē illō pciū ñ fuit adeqtū merci:
qđ est ꝺtra casuꝫ positū, z quācūq; alią sūma
assigneris/facta defalcatiõe rõne ꝓdicte du
bietatꝭ: sp posset argumētū ꝓdictū eo dē mō
formari. dicēdo q eadez rõe dubietas circa
vitā seragenarij deberet eē rō sufficiens de
falcādi. Et notanr adieci dicēs ꝓportiona
bilr zē. z hoc ppt euasionē q̄ diceres: q nō
est equū vt eadē vtrobiq; fiat defalcatio: eo
q si vigenarius attigat tm medietatē sui esti
mati tpis: tūc valde mlti anni depereūt sibi
.l.xxv. Si aūt seragenarius attingat tm me
dietatē: solū sibi depereūt .v. anni. Hā nō di
co q eqlis dz fieri defalcatō: sz ꝓportionabi
lis: qz sic in vigenario/cui depereūt .xxv. an
ni/ defalcar aliquāta sūma ī pcio, puta gra
exẽpli medietas pcij: ita q sufficiat euz dare
ccl. cur nõ i seragenario: cui medietas depe
rit: ēt ꝺberet ī pcio defalcari medietas, z sic
sufficeret dare .l. qđ est falsuꝫ. Scđo, qz ꝓdi
cta euasio nõ rñdet pbatiõi seqle: q̄ intrir ꝓ
portiõi mercꝫ z pcij. nec ēt rñdet ad vim con
firmatõis adducte. Tertio, qz ēt ꝺato q ve
niret defalcandū aliqđ de pcio vigenarij: ne
q̄druplū teneret dare vltra pciū seragenarij
vtputa ponar q medietas defalcāda veni
ret, z sic q teneret dare .cc. et .l. flo. tūc nec il
lud pciū est adeqtū redditui: qz illō pciū est
adeqtū redditui lōge meliori: qz ꝓ illo pcio
posset iuste emere redditū ꝓpetuū ꝺportantē
annuati, rij, z dimidiū flo, z he tres ꝓbatiões
illi⁹ cauillatiõis sr ēt ꝺfirmationes ar
gumēti ꝓncipalis. Q aūt in argumēto ꝓdi
cto z ꝺfirmatiõibꝫ ei⁹ assumit: z i solonibꝫ/
ēt sine ꝺtradictõe ꝓterit, s. q ꝓ casuꝫ ponant
c. flo. eē pciū vitalitij ꝓ seragenario: ħ nõ est
accipiendū/nisi ꝓ modū casus z exẽpli: non
curādo siue illō/siue aliud: loco cui⁹ illud ꝓ
modū exẽpli ponit/sit pciū ꝓdicti vitalitij,
exẽpla eī nõ ponim⁹ q ita sint: sz vt addiscē
tes addiscāt. pcia eñ rez varias z ꝓsitūt ī fa
cto. Uñ qđcūq; ponar eē pciū vitalitij ꝓ se
ragenario: nihilomin⁹ argumētū eq̄ poterit
formari ꝓportionabilr / multiplicādo nūez
pciū ꝓ vigenario. Dom ꝓmittēdo ꝓ oim illo
rū solone duas suppõnes: z vnū cozollariū
Pria supp̃o. Si petr⁹ i modica q̄titate emit
merces, z ꝓ ꝺns ꝓ quo pcio: z tm iusto z ade
qto illis mercibꝫ. z Jo. emit merces sibes: sz
sil' in mag̃ q̄titate, z ꝺns ꝓ mag̃ pcio: non
valz ꝺna, pciū petri ē iustū respectu sue que
mercꝫ, g si pciū ioānis debz eē iustū respectu
sue magne mercꝫ: opz q q̄tū mercꝫ ꝓ ioānem
empta excedit mercē emptā ꝓ petrū: tm debz
pciū qđ ioānes dat: excedere pciū qđ petr⁹
dat. Hā apd oēs id notū est: q mercꝫ in mag̃
q̄titate emēda/põt remitti⁹ emi/q̄ qñ ꝓ mi
nutias tm emit, vt patuit q. iv. z tñ pbatões
z ꝺfirmatio ꝓdicti argumti eq̄ possent ꝺtra
illū casuꝫ formari: sic ꝺtra emptionē vitali
tꝫ ipius vigenarij: nõ dātis ī q̄druplo plus
q̄ seragenari⁹ dat, igit signū est q ꝓ ꝓdictū ar
gumētū z sue pbatiões nõ ꝺcludūt. Scđa
suppõ, q illa rõ ꝓpt quā argumtū ī casu sup
positiõis hui⁹ nõ ꝺcludit: ēt bz locū in casu
argumēti facti. Hā q ī casu hui⁹ suppõnis
nõ ꝺcludit cā int̄ ceras vna est talis, qz vēdi
tor magne mercꝫ/ex q̄ magnū pciū sil' levat:
põt cū illo pcio rõe sue magnitudis in q̄ sibi
sil' dar: in tāto pl⁹ lucrari vltra ꝓportionē il
lius lucri: qđ ꝓpt pdeq̄ ꝓ puū pciū: qđ relaxeti
etur ille excessus: quē in pua q̄titate vendēs
mercē levaret in pcio. vt gra exẽpli, si mercē
.c. flo. vēderet p. x. minutias: p. x. ptialibꝫ p
cijs: q̄ sil' aggregata excederent in. x. solidis
pciū ꝓ q̄ vēdit totā mercē sil': cū illis minuꝫ
z ptialibꝫ pcijs nõ pt pl⁹ lucrari: nec alias su
as cõmoditates lucrosi⁹ pdeq̄/ q̄ possit cuz
pcio in. x. solidis minori: sz toto sil' sibi tra
dito, vl' saltē in tradēdo totā mercē sil': tāto
cõmodosi⁹ est eā sibi totā tradere/q̄ ꝓ minu
tias: q illa maior ꝺmoditas in tradēdo va
let. x. solidis: q̄bz min⁹ accipit/q̄ accipet q̄
ꝓ minutias traderet. Cozollariū, seq̄r q in
estimatõe aliq̄ti pcij respectu aliq̄ste mercꝫ/
nõ est recurrēdū pcise ad ꝓportõem q̄titatꝭ
mathematice alicui⁹ precij respectu alteri⁹
mercꝫ: sed inspiciēda est idoneitas hui⁹ pcij
ad hūanā cõmoditatē: in q̄ estimatõe ꝓtingit
q pciū nõ exñs duplū ad aliꝰ in q̄titate
mathematica: ē duplū ad ipm in idoneitate
ad hūanā cõmoditatē, z ita in q̄titate ciuili
ipius valoꝛ. Jta ħ potit ille q̄ vēdit vitalita
tiū vigenario/a q̄ recipit magnū pciū: sz lōge
min⁹ q̄. ccccc. flo. bñ tāto pl⁹ cõmodita
tes sibi ꝓcurare ꝓtute illi⁹ pcij: q̄to videret
emptor illi⁹ ꝓportionabilr ꝺbere dare vltra
precij qđ seragenari⁹ dat. Uā ille venditor
posset mediāte illo mag̃ precio (sz nõ q̄dru
plicit excedēte ī q̄titate precij seragenarij)
sibi cõparare possessionē excolendā: de q̄ tā
ta cõmoda hr̃e posset: q eoꝝ excessus ꝺpen
sabit excessum q̄ ꝑm mathematicā q̄titatez
deberet excedere precij seragenarij. Tūc ad
formā argumenti ꝓncipalis: ꝺcesso per op
positū ipso añte: ꝺcedit q ꝺns sit falsum, vt
ibidē oñdit: sz negar ꝺna. Ad pbatõez dom
negādo q opz talē eē ꝓportionē int̄ pcia ī q̄
titate mathematica: q̄lis est ꝓportio q̄titatꝭ
valoꝛ int̄ merces: sz sufficit ꝓportio ī q̄titta
te valoꝛ z ciuili, qz stat q pciū solū i media
tate trāscendēs aliud q̄ ad q̄titatē / vl' nūe
rositatē: excedat aliud in integro duplo q̄ ad
valorē vsualē: z sic fiet adeqtū illi merci/q̄ ē
ꝑm ciuilē q̄titatē, i. valliditatē dupla ī ordīe
ad mercē precij excessi, vt patuit. Jtē si illō
argumētū ꝺcluderet: ēt pbaret q q̄ emit do
mū quā ꝓus solebat ꝺducer a vēditore p. v.
flo. deberet cū dom⁹ tm valeret. c. flo. dare
pl⁹ q̄. cc. flo. qz ī. xx. ānis daret noīe locagij.
c. flo. z ad huc dom⁹ ñ eēt sua, g cū emeret eā
z dom⁹ mālura eēt sua pl⁹ q̄. xl. ānis: debe
ret dare. cc. flo. z vltra. Ad ꝺfirmatiõez ꝓ
mārir dupl'r. Dco ei põt negari assumptū,
q locator illi⁹ eq̄ remitti⁹ ꝺberet sibi loca
rei aliq̄ casu, qz staret q si pcise ī ꝓportiõe p
dicta vellet ei locare q pl⁹ ꝓ locagio hr̃e vel
let q̄ equ⁹, ēt si vēderet simpl'r valeret. Se
cūdo põt dici q ñ ē sile, qz in ꝺ etu locatio
nis cõductor non dat precij vl' locagij to
tum sil': sed q̄libet anno dat locagij ꝓ illo
anno in fine, aut si ꝓ multis annis q̄si pro
vno tpe ꝺdurit: ñ ꝺbit nisi i fine illoꝝ ānoꝝ
rum, sec⁹ igit ħ vbi emēs dat totū pciū simꝫ
ꝓ ptes necī fine vite: sz a ꝓncipio. Ad se
cūdā ꝺfirmatiõez ptz solutio a sil' posito in
suppositiõe ꝑambula. Sz replicar, qz pono
i casu illi⁹ scđe cõfirmatiõis: q oēs illi q̄nq;
seragenarij sil' emāt sua vitalitia a vēditore:
q̄libet tñ ꝓ se z discrete ab alio: tūc venditor
leuabit sil'. ccccc. flo. Et tūc si velis sic ꝓus
dicere q pciū vigenarij (qđ totū sil' dar i ma
gna q̄ntitate: licz ñ i q̄druplo excedente ꝑm
q̄ntitatē mathematicā pciū seragenarij) pt
eē ita idoneū ad hūana ꝺmoda/q pt recom
pesare ꝺfectū mathematice q̄ntitatꝭ: q tan
tū valeat suū pciū: licz nullaten⁹ in q̄druplo
ꝑm q̄ntitatē excedat pciū vni⁹ seragenarij:
tūc seq̄tur q nõ potit licite ab ill', v. sil' emēti
bus recipe. ccccc. flo. qz tā longe pl⁹ q̄ q̄dru
plū/ēt ī valore vsuali recipet ꝓ illis. v. vitali
tꝫ. Dom dupl'r. Pcio q illa replica/si cō
cluderet: eq̄ ꝺcluderet ī seq̄nti casu, puta ali
q̄s vēdit suā mercez totā vna vice: sz nõ ꝑm
sui totalitatē: sz ꝓ minutias vēdit pl'ib⁹: z ac
cidit vnicuiq; eoꝝ: q eo emēte suā minutiā/
etiā alijs eodē tpe accedit ad emendū. sil'em
minutiā. In illo inquā casu nõ deberet a q̄
libet tantū dē precij exigere: q̄tū a q̄libet eoꝝ
si diuersis tpib⁹ emerēt, qđ tm nõ est ncārio
dom/q̄n licite possit a q̄libꝫ taliū seoꝝsuz tā
tū accipe ꝓ sua ꝓte mercis: q̄tū ab eodē reci
peret/si alij nõ ēt eodē tpe ꝺcurrerēt ī empti
one, z tñ si alijs vn⁹ illā mercē totaz ꝑm sui
totalitatem emeret illo tpe/iuste posset velle
dare min⁹: q̄uis staret q offerēte se tali ca
su: vbi tot ptiales vellēt tot ptes accipe vno
tpe/q tota distraherer: posset ēt ei q̄ totū sil'
sine minutijs vellet emere: nolle remitti⁹ da
re/nisi q̄tū ope ei⁹ expeterēt: q̄s bñt facere ī
diuidēdo totū ꝓ minutias. Scđo dom, q
multū differūt. v. vitalitia ꝓdictoꝝ. v. sera
genarioꝝ ab illo vno vitalitis ipius vigena
rij, tū qz si vigenari⁹ moriar/totū sil' extigui
tur, z sic vna mors extinguit totū: sz in q̄nq;
seragenarijs nõ põt totū extingui/nisi omes
moriant. citi⁹ aūt natū est vnū mori/q̄ q̄nq;
igit. Tū ēt qz vēditor soluēdo pensiones an
nuas q̄nq; seragenarijs: cogit oī ano sil' da
re, l. flo. sz soluēdo ipi vigenario pēsionē an
nuā: solū cogit dare. x. Et q̄uis ꝺtingat q
randē censebit dedisse vigenario tot floze. q̄t
dat ill' q̄nq; seragenarijs: tū lōge facili⁹ fuit
dare illos ipi vigenario / q̄ alios ipsis sera
genarijs, qz facili⁹ est i. l. ānis soluere. ccccc.
flo. q̄ in. x. annis eosdē soluere, z tō q̄to mi
nus nat⁹ est ꝑuari i soluēdo vigenario: tāto
min⁹ precij recipiat / q̄ recipit a q̄nq; sera
genarijs. Si dicas, posset ne i casu hui⁹ pri
mi argumēti ꝓncipalis cēseri: q si. c. sit iustū
precij vitalitꝫ ipius seragenarij: q, cc. et. l.
eēnt adeqtū precij respectu vitalitꝫ ipsi⁹ vi
genarij, z ꝓ ꝺns q teneret dare tātū/ q sana
ꝺscia nõ posset min⁹ dare: vēditore nõ abso
lute volūrario. Dom q de q̄titate pcij adeq̄
ti illi⁹ vitalitꝫ nõ pt dari certa rla. Hā valoꝛ
illoꝝ. cc. et. l. flo. variar ꝑm ꝺditiões emētis
z vendētis: z pse atq; tpis z alias circūstan
tias. sic ēt ipꝫ vitalitū variar i valore ēt em
ptoꝝ hñtiū eq̄lem nūerū annoꝝ sup se: sz q
emptor est in tali/vl' tali officio ꝓstitut⁹: qđ

ꝓmittit vl̄ nō ꝓmittit hoiem diu viuere: vel ꝑm q̄ ē ī tl̄i patria ꝓstitut⁹: in q̄ sepe vl̄ raro ꝓicula vite ingruūt. Uñ si vēditor idustrio⁹ suꝰ exñs ꝛ sagax libens ñ ꝑssus necitate expl̄git longe min⁹, ccl. floꝛ, ꝛemēs dat illō expactū: ibi ñ ꝑsumit eē iadeq̄t⁹ valor hicide, ꝓsumit em q̄ vēditor nouerit valorē illi⁹ p̄cij esse tātū: q̄ntū sibi sit si annuati sibi retineret pensionē illi⁹ vitalitij. Illi⁹ ät. ſ. q̄ inestimādo qđ sit equū p̄cij p vitalitio alicui⁹: sit recurrēdū: ad q̄ntū tps sit ille ꝑm cās iferiorꝛ victur⁹ seu potēs viuere: sic hz Leuit. xxv. vbi dispsuit de⁹ rarādū eē p̄cij/ ꝑm q̄ emptio distabat mltū vl̄ pauꝰ ab anno iubileo, ita q̄ si adhuc mlti anni erāt vsq̄ ad iubileū debebat emptor eo maiꝰ p̄cū dare: eo q̄ tūc erat diu ꝓceptur⁹ fructꝰ mercꝛ: puta agri: vl̄ hmōi. Si ät pauci erāt anni vel quū tps vsq̄ ad iubileū debebat vēditor eo min⁹ p̄cij exigere: eo q̄ ñ diu poterat emptor frui merce: qz veniēte iubileo cessabat merꝰ esse emptorꝛ: ꝛ redibat ad vēditorē. Ita emptor vitalitij ñ fruīt eo/ nisi vsq̄ ad tps vite sue, ió si ē magnū tps victur⁹ vl̄ potēs viuere ꝑz cās iferiores: dz eo maiꝰ preciū dare, si puū: dz vēditor eo min⁹ exigere. anno eñ iubileo cō

Scdo sic (parat ꝟ ann⁹ mortis, ꝓncipal̄r. Nō pōt ſuari debita circūstātia quō in emptiōe illa vbi nō nisi casual̄r attingit adeq̄tio precij ad mercē: ꝛ sic ē de emptiōe vitalitij, igit. Valor ꝓbat, qz ad ꝟ q̄ seruet obita circūstātia quō: optz q̄ fiat a ꝓposito, qz ſuare circūstātias actus dz eē act⁹ hūan⁹ ꝛ moral, ꝛ p ons dz preuia delibatōe ꝛ rōne fieri. Dicꝛ ꝓbat, qz nemo p rōnē ꝛ sine casualitate pōt attingere adeq̄tionē p̄cij respectu mercꝛ/ nisi q̄ rōne pōt cognoscere valorē mercꝛ. Nō nll's pōt cogsce re q̄ntū valeat vitalitiū dādū alicui, qz illi⁹ valor pēsat ex ꝟ/ q̄ ille ē victur⁹ longe vel cito moritur⁹. Nō nemo ꝟ p rōnē noscere pt de alio, qz nec ō se: iuxta illō saluatorꝛ, Nescitꝛ diē neq̄ horā. Cōfirmat, qz ī tl̄i empti one vterq̄ exponit se piculo violādi iustitiā cōmutatiuā, qz ex q̄ nescit valorē mercis: tūc emēs nescit an nimis modicum det, ꝛ tñ nihilomin⁹ dat solū tātū, ꝛ ecōtra: vēditor nescit an nimis mltū exigat: ꝛ tñ nihilōin⁹ exigit, igit. Dom dupl̄r. Prio: q̄ si ocluderet eq̄ ocluderet ō emptōe alti⁹ mercꝛ: vt dom⁹ Nā q̄uis sciat vterq̄ ons hētiū/ q̄ dom⁹ valeat c. floꝛ, ñ tñ nisi ꝑm cursū cāꝰ iferiorꝰ ꝑmq̄ pōt durare adhuc ad mltos annos: ꝑmpdi tionē lignoꝝ: ex q̄bꝫ ē cōpositā ꝛ loci in q̄ est fūdata: atq̄ citatꝛ regni ī q̄ stat: q̄ raro hz incursus hostiles, vl̄ fortꝛ ē ad resistendū, ꝛ tñ si sit statī casu fortuito vel īsperato cōburenda nullaten⁹ tātū valet, ꝛ vterq̄ ons: nescit an sit statim futurꝰ eā cōburi, sic ēt nescit emptor valorē p̄cij, qz nescit an sit futurꝰ tps q̄ eo possit vti: ꝛ q̄d lucrari cū eo: aut si ne sibi subtrahat. Jō dom scdo/ q̄ ī ꝓtractu vitalitij vterq̄ ons nouit valorē vitalitij innitēdo cursui cāꝝ iferiorꝝ ꝛ circūstātijs ipi⁹ emētis, ſ. etati el⁹: ꝛ loco i q̄ degit: ꝛ regimi vite ꝛ officio suo ꝛ statui. Et q̄uis oibꝫ illꝫ pensatꝛ estimet victur⁹ circiter, l. ānos: ꝛ possit crastino mori. ꝟ tñ ñ ipedit: q̄n dicat cogiscere valorē huiꝰ mercꝛ, ſ. vitalitij, sic nec ō emptiōe domus ipedit, ꝛ silr ī emptōe reddit⁹ ꝓpetui fūdati in agro vl̄ cōitate citatis, qz ēt incertū ē si ne ager peat diluuio: ꝛ cōitas clade vel bello stili desolatiōe. Itē etiā ñ ē illicita emptio vbi q̄s emit a te captura piscium, puentura ex iactu retis: quē iā vis facere. ꝛ tñ ēt ñ ē certū oino q̄ntꝰ valoris sit illa captura: qz nescit an sis captur⁹ mltos, ꝛ si ꝓter opinionē lōge plēs capiat q̄ ꝓsilr estiabat: adhuc emptio bona fide facta fuit licita: licz p̄cij sit min⁹: sic ēt ecōtra dicēdū ē, si lōge pauciores capiant q̄ fuerit estimatū, ꝛ sic p̄cij excedat. Ita q̄ iudicādū est ō vitalitio: vbi emēs lōge sup uiuit vl̄ citi⁹ moritꝛ: qm̄ q̄ emptio bōa fide

Tertio (ē facta: nihilōin⁹ erit licita, ꝓncipal̄r arguit sic, Nō pōt ſuari debita circūstātia quō ī illa emptōe q̄ ñ pt fieri nisi occasionādo vēditorē ad pēm: vl̄ saltē cōcādo vēditori ī pctō, emptio vitalitij ē hmōi, igit. Valor nota, qz si ꝑmū fiat tūc ral̄ emptio ē scandalū. Si scōm: tūc includit ꝓsensū ī pctm̄ ꝓxi, Dicꝛ ꝓbat, qz vēdēs ñ nisi cū pctō potest vendere vitalitiū: vt ꝓbatꝛ. Aut igit emēs inducē vēditorē: vt si bi vēdat vitalitū, tūc dat ei occasiōez ad peccatū: aut si ñ inducē: ꝛ vēditor ꝑus ꝓcepat ꝓpositū vēdēdi si ꝙs vellet emere, ꝛ tūc ēptor cōicat vēditori ī pctō. Añs ꝓbat q̄ttuor rōnibꝫ. Prīa ē, qz ñ ꝓtingit aliquē vēditorē vēdere alicui vitalitiū: nisi velit p modicū tps dare ēptori obuētionē vitalitij: a q̄ tñ mltū p̄cij ꝛcipit, ꝛ ꝟ desiderū ē ꝺ iustitiā cōmutatiuā, assumptū ꝓbat, qz vēdēdo vult partē vl̄ nihil dare ēptori ꝑmo anno morieti. igit vult p modū tps ꝛc. Scōa rō ē: qz ñ cōtingit aliquē alicui vēdere vitalitiū: q̄n ꝺsideret repentinā mortē emptorꝛ, q̄ꝺ ptz, qz de q̄ ñ cō tingit nō hz eē cōplacētiam si eueniat: nō contingit/ nō desiderare illō anteq̄ eueniat: saltē si illō sibi occurrat: ſz nō ꝓtingit vēditorez nō hz ꝓplacentiā/ si eueniat repētina mors emptorꝛ, vl̄ saltē si ꝟ neges: assumo de morte illi⁹ emptorꝛ q̄ tā tot obuētiōes ꝓcepat/ q̄ lōge vltra q̄titatē p̄cij censet recepisse: adeo q̄ vēditor se reputaret ſuari notabilr/ si q̄d vltra deberet sibi dare. Nam in tali casu nō ꝓtingit vēditorē nō hz ꝓplacentiā de illius morte, si eñ q̄rat/ velles q̄ ille vltra viueret: ſūdebit ēt si integer sit: nō inuidere sibi q̄ diutius viueret/ dūmō nō opteret me sibi soluere pēsionē. In hac aūt rñsione inuit q̄ nō vellet eū vltra viuere/ si opteret eū sibi vltra soluere: ꝛ sic potiꝰ vellet q̄ morereꝛ/ q̄ q̄ vltra viueret, ergo eo morīēte ꝓplacet sibi illa mors primi. Cōfirmat, nā iō illicitū est ꝛ p̄hibitū p̄mittere alicui bñficiū nōdū vacās, qz p hoc ꝓtingeret ipm cui p̄mittit desidera re/ vl̄ procurare/ vl̄ captare mortē possidētis, hoc est acceptare eā vl̄ ꝓplacētiā hz in illa. Illa aūt rō ēt hz locū in vendēte alicui vitalitiū, igit si ꝓdicta p̄missio est illicita: ēt venditio vitalitij erit illicita. Tertia rō, qz ñ cōtingit aliquē vēdere vitalitiū/ nisi ſpet emptorēnō lōge victurū vltra tps illud p q̄ō estimat victur⁹, mō spando hoc peccat: qz vult malū prio, ſ. eū nō diuti⁹ viuere. Valor ꝓbat, qz posita ꝓbabili credulitate ꝛ spe oppositi euētus, puta q̄ lōge vltra viueret: nō vēderet ei vitalitiū/ nisi egestate ꝓpellerel: i q̄ cōpulsione nō ē volūtari⁹ ꝓsensus/ nisi mixt⁹, qz illa vēditio eēt sibi mltū dānosa, igit si vēdit sperat eū nō lōge vltra victurꝰ. tz, ons ꝺna dupl̄r. Prio ex opposito ons ad oppositū añs. Scōo tz, qz ex q̄ qñ sparet/ vl̄ ꝓbabilr crederet eū lōge vltra victurꝰ ñ vēderet: nō vl̄ rō q̄re dubitās illō vellet ei vēdeꝛ, ꝛ p ons si vēdit/ signū ē q̄ ī eo ē credulitas, ꝛ p ons spes ꝺ ꝟ q̄ nō sit lōge vltra illō tpus victurus. Quarta rō, ñ ꝓtingit aliquē vēdere alicui vitalitiū/ nisi eū cito mori spet. hoc ät spare ē illicitū. Valor ꝓbat, qz si spet eū lōge victurū vltra tps id p q̄ō estimat victur⁹: ñ vēdet ei, igit si vēdit spabit oppositū, mō oppositū ad lōge viuere vltra illō tps: est mori. Dom q̄ argumētū ꝑncipale deficit dupl̄r. Prio, q̄a dato q̄ vēditio vitalitij sp eēt pctm̄: imo nū q̄ posset eē sine pctō: ñ tñ seq̄t q̄ ē emptor nō posset emere: nisi vl̄ occasionādo eū ad illud pctm̄: vl̄ ad mln⁹ coicādo secū in pctō, ꝑz qz vsuraria mutuatō nunq̄ ꝑt fieri sine pctō: ꝛ tñ recipiēs mutuū sub vsurꝰ: ꝑt sine pcō illō ab eo recipe: ēt si petat ab eo mutuū: quō ät ꝟ sit possibile ī mutuo, patuit supꝝ q, rl'vñ, ex ꝓportionabilr ex ibidē dictꝝ: silr posset dici de ēptione. Scdo deficit, qz añs est falsū: tazꝛ ī sensu ꝓposito/ q̄ diuiso. Sz si añs eēt vna de ineē: puta vēdēs nūq̄ vēdit/ nisi cū pctō: nihil ꝓtra nos faceret, qz dato q̄ eēt verū ꝟ nō eēt: qz eēt act⁹ de se illicit⁹: ſz qz nō ſuarēt debite circūstātie ſuabiles: ꝛ tē si posset qđ iferri/ q̄ g̃ emptio ēt eēt illicita: nō pl⁹ posset iferri/ nisi q̄ emptio de facto sp eēt illicita: ñ tñ q̄ g̃ de se eēt illicita, ꝛ sic nō eēt ꝺ ꝑmā cōclusionē. Ad ꝑmā aūt rōez, pbantē illō añs, dom q̄ ly ꝓtigit accipit dupl̄r. Uno mō, vt eq̄alet ipi posse, ꝛ sic nō ꝓtingit valet, i. ipossibile ē. Alio mō valet, i. accidit/ vel fit/ vl̄ euenit, ꝛ sic illō qđ de facto ñ fit/ ſz posſz fieri/ dr nō ꝓtigere. Si igit ī illꝝ rōibꝫ accipit scōo mō: tūc ēt si pbationes illaꝝ rōnū pcedereꝰ: tñ nō pbaret/ nisi q̄ de facto ñ fieret vlle vēditiones vitalitioꝝ nisi cū pcō: ſz tē nō seq̄t pdictū añs, ſ. vēdēs nō potest vēdere nisi cū pctō. Si ät capiat ꝑmo mō: tē ad maiorē ꝑme rōis dōz q̄ est falsa, qz possibile est q̄ qñ vēdit ei vitalitiū: nūq̄ formal'r cogitet ō sua libatōe ī casu mortꝝ ꝑmo ano, igit nec hēbit actū volūtatis de illa liberatiōe: nec de casu illi⁹ mortꝝ: qz volitio ꝑrigit ītellectōez. Et si ītēdas, saltē ꝛtual'r/ vl̄ iplicite cogitat de illa libatiōe: ꝛ ēt iplicite vult illā, ꝟ ei icludit in ꝺctu vitalitij: tō volēs vitalitiū vēdere: vult ēt illō qđ icludit ī illo ꝺctu. Dom q̄ ñ vult absoluta volūtate ei p modicū tps dare obuētōem vitalitij: imo si vēdit debito mō: tūc absolute vult sibi toto tpe vite sue (quā estimauit duraturā ad tot vl̄ tot ānos) dare vitalitiū, qz int emendū vult ꝺdignā mercē dare p̄cio. Uñ tm̄ sub ꝺditiōe vult ei dare p modicū tps, ſ. si moriat cito/ seu si ñ diu supuiuat. Uñ est fallacia a ꝑm q̄d ad simpl'r, scz vult sibi dare modicū/ si moriat, igit vult sibi modicū dare: absolute vl̄ sine addito loq̄ndo. Et si dicꝝ ēt ꝟ velle est illicitū: qz ꝓtra iustitiā ꝓmutatiuā. Rñr q̄ ē ꝺ iustitiā cōmutatiuā velle solū dare modicū/ ꝛ recipe mltū ſz ñ q̄ñ cū illo velle ēt ē velle dare mltū eq̄alēs: ꝛ ꝑti q̄ñ assūt illa duo. Primū q̄ vterq̄ ē ō libo ꝓsēsu emētꝝ: qz vo, ñ fit ītu. Scōz q̄ loco illi⁹ casꝰ, ſ. q̄ modicū vl̄ dare ēptori si cito moriat: ꝛ tūc vl̄ mltū recepisse, ēt ex tra velit

emptor⁹ multū dare: si lōge diutl⁹ q̄ est estima-
bat supuuat: z tñ pax ī ꝓpātōe ad illō rece-
pit. Ad scām rōem dōm. q̄ assūptū est fal-
sum: capiendo ꝓtigere ꝑmo mō. q̄ possibi-
le est q̄ de illa repētina morte nō cogitet. igit̄
possibile est q̄ nec desiderabit eā. Ad pbati
onē maior est falsa. vt si ās sit tibi inimic⁹ te
nesciēte: z sit occidēdus ī triduo: nō deside
rabis ei⁹ mortē: z tñ sī ī triduo cōperires eū
tibi fuisse inimicū: audita ei⁹ morte/ stat q̄
ꝓplacētiā hēb: nec tū ꝑus desideraſti. Eadē
maior ē ēt falsa ꝑ ꝑma pte. q̄ volūtati pos-
sibile ē q̄ neutro mō se hēat circa illā mortē
ita q̄ suspēdat oēm actū suū/ adeo q̄ nec ve
lit eā/ nec ēt nolit. Itē q̄ emptorē cito mori
z venditorē libari a solone pēsionis/ sī duo
obiecta distincta: adeo q̄ circa vnū ꝓtingit
hr̄e actū ꝓplacētie z volitōis: z circa aliū ha
bere actū nolitiōis: ita q̄ displiceat sibi illa
mors: z tñ placeat sibi se eē liberatū. Dio⁹
ēt ꝑ scōa pte negaſ. q̄ ēt circa illū emptorez
sē duo obiecta: z vnū poterit ei vēditor vel-
le/ vl̄ saltē nō nolle. ſ. emptorē adhuc diuti⁹
viuere: z tñ aliō velle. ſ. se libatū eē. nec ē vez
q̄ sī rñdeat vēditor illo mō: vt ī argūto q̄
ī nuat se poti⁹ velle ei⁹ mortē/ q̄ q̄ vellet euz
vltra viuer̄. Ūñ sī hec rō z seq̄ns ꝓcluderēt:
ēt ꝓcluderēt ꝯ filios volētes succedere ī pa-
ternis bonis/ qū⁹ morer̄ pr̄: et sīl̄r ꝯ hūtes
gr̄as expectatiuas in bñficijs. Nā etiā iure
canōn. dispositū ē q̄ nō ꝓferaſ beneficiū nō
vacās/ ne capter̄ mors possidētis. z tñ idem
natū est ꝓtingere ei gr̄ijs expectatiuis: licz de
ēminatius natū sit ꝓtingere in casu ꝓcessio
nis bñficij nō vacātis/ q̄ī gr̄a expectatiua:
vbi ī determinata mors desiderabit: tñ eꝯ q̄
ad pl̄es ꝓsonas pōt ꝯ ꝓtigere ī gr̄ijs: q̄ mul
toz mortē desiderabit/ sī bz gr̄am: ſz sī bñfi-
ciū vacās ꝑmittaſ alicui: ille sī vn⁹ moriaſ ca
ptabit ei⁹ mortē: lō sīc vnū saluari pōt: sic al
terū. Ad ꝓfirmationē dōm. q̄ aliq̄s actus
ꝑt de se licit⁹ eē z licite fieri: z tñ talis phibeſ
ꝑ eo q̄ nōnulli ꝑ eū occasionanť ad malū. z
tūc facta phibitiōe efficiť illicit⁹: nō tm̄ illis
q̄ ꝑ eū occasionāť ad malū. nā ill̄ ēt ante po-
sitiuā phibitionē fuit illicit⁹ ꝑ illō chr̄i. Si
dextera tua scādalizat te rc. sed etiā aliꝯ q̄ ꝑ
eū nō occasionareť ad malū: eo q̄ talis phi-
bitio intelligiť indistincte. ſ. etiā extra casuz
illi⁹ occasionis. z tñ añ illā phibitōem licit⁹
fuiſſz eis. Ita etiā si silis act⁹ existēs de se li-
citus: q̄ tamē aliq̄ occasionanť/ nō sit phibi

tus: nō peccabūt q̄ eo citra illam occasionē
vtunť: z q̄uis eēt eadē rō illū phibēdi: tñ de
facto ñ ē phibitio facta. q̄m tl̄es ponitur ꝑ
hibitiones cū sūt odiose z penales sūt ī ꝓpꝛijs
terminis ītelligēde. ꝑ ħ ptz q̄ ñ seq̄t. ꝓ
missio bñficij nōdū vacāt⁹/ ē illicita. igit̄ ēt
vēditio vitalitij: q̄ ñ ē phibitio facta ꝺ vno
sīc de alio: etiā si rō posset vtrobiq̄ eq̄ bz̄ lo
cū. z ħ ptz/ q̄ ñ seq̄t: q̄ tūc eadē rōne seq̄ret
q̄ eēt phibita ꝓcessio gr̄e expectatiue: z pro
hibita ordinatio q̄ ꝓcedit̄ ius succedendi fi
lijs parētib⁹. Ūñ ī positiuis phibitiōib⁹: nō
tenet illa regla ifallibilr̄: vbi eadē rō/ ibi ea
dē iuris dispositio. Ad ētiā rōnē dicendū/
q̄ illa rō deficit tripl̄r. Prīo. Nā maior ī vno
sensu ē falsa. Ūñ distīguēda ē maior. q̄ em-
ptorē ñ longe viuere vltra tp̄s estimatū īclu
dit affirmationē z negationē. q̄ ōt eū viue-
re vsq̄ ad illō tp̄s: z ħ licitū est sibi sperare z
velle. Dicē etiā eū vltra illō tp̄s ñ viuere: salz
tē lōge vltra. vl̄ q̄ ide ē mori statim vl̄ pau-
lo post illō tp̄s. z sī illō speret: peccat. nec tñ
ex ħ iferri pt̄ q̄ vēditio sit ꝺ se illicita. q̄ illa
spes accidit ī illa vēditiōe. Nā ñ ē necesse q̄
illō speret. q̄ sic pz: q̄ añ q̄ vēdat: pt̄ ītra se
metiri vsq̄ ad q̄ tp̄s sit ꝑm cursū cāp̄ iferio
rū victur⁹ ille q̄ intēdit emere: z ñ vltra. z ꝑz
ħ añ q̄ ꝓcludat vēditōz: vl̄ añ q̄ eā ineat: ipe
ītra se tꝛahit ꝑciū. z sī int̄ tꝛahēdū occurrit
sibi q̄ forte vltra sit victur⁹: tūc añ q̄ cōclu
dat ꝑciū: ꝑ ītra se augere ꝑciū: donec tā
dē nō credat eū victuꝝ vltra. Ūñ añ q̄ ꝓclu
dat ꝯctū: ñ appet rō vrgens ad optādū ne vl
tra tp̄s illō supuluat. q̄ maxīe ēt rō/ ne dā
nificareť vēditor ī nimis diu soluēdo. Nō
ex nōdū ꝓcluſit ꝯctū liberū ē sibi occasiōe
illi⁹ timor ſ q̄ timet dānificari augere ꝑciū. z
sic ꝑ fuabit se ab illo dāno. z tūc ꝑbabilr̄ ma
nēs ī illo iudicio ꝑm cursū cāp̄ iferior tꝛaha-
bit finalr̄ ꝑciū z ꝓcludet ꝯctū. z sic int̄ ꝯben
dū: vl̄ postea nō sperabit eū vltra nō victuꝝ
q̄ ex q̄ credit eū nō vltra victurū: ñ habebit
etiā spem respectu illi⁹. quia spes nō est sine
notitia adhesiua breuia. Q̄ sī dicas: saltē
tūc vel postea sepe habebit formidinē. z sic
aliquā notitiā adhesiuā/ q̄ supuluet vltra: z
sic aliq̄r credet. Dicendū/ q̄ illud credere ñ
est illicitū: etiā si sit ꝑbabile: dūmō nō subse-
quať volūtaſ cōplacentia. z sī dicſ. sī credit
aut igit̄ volet aut nolet. Dico q̄ neutrū opz:
q̄ pōt esse suspensus q̄ ad actū. Dicendum
etiā q̄ poterit bene esse q̄ displiceat sibi q̄

ille vltra nō sit victur⁹. z tñ sibi placeat q̄ ñ
vltra sit sibi solutur⁹ pensionē. Sc̄o deficit
in pbatiōe maioris. posset em̄ ꝓtigere q̄ vē-
dēs ēt sī p̄sciuisset emptorē victurū longe vl
tra tp̄s estimatū: adhuc ei vēdidisset/ z q̄ ñ
bz̄et postea displicētiā ꝺ ħ q̄ emptor ēt viue
ret lōge vltra tp̄s: ꝑ q̄ ꝺ estiabať victur⁹. Et
cū dicſ. nisī egestate cōpulsus fuiſſz vēditor:
ñ ei vēdidisset sī p̄sciſſet: eo q̄ illa vēditio z
obuentiōis solutio eēt sibi dānosa. Dōm q̄
staret q̄ ñ eēt sibi dānosa. Nā idē ꝓtingit in
oī vēditōe agroꝝ: z reddit⁹ ꝑpetuꝰ vbi p̄scit
vēditor/ q̄ lōge pl⁹ coget̄ successu tp̄is dare
emptori q̄ recepit. Et sī dicas: imo eēt. q̄ si
vēditor mēsus ē tp̄s ꝑ q̄ ꝺ estimať victur⁹: z
egegit p̄ciū cōdignū: ꝑm illi⁹ tp̄is q̄ntitatē.
necesse ē si vltra illō tp̄s debeat soluere pen
sionē vitalitij: q̄ ꝺ vitalitiū erit pinguis cen
sendū q̄ fuerit p̄ciū darū. g̃ dānificabiť vēdi
tor. Dōm/ q̄ ī casu q̄ p̄ciū eēt: vl̄ videreť re-
missi⁹ q̄ merx pōt (supposita spēali īdustria
vēditoꝛ) q̄ ille nouit vtl pecūia) ñ erit vēdi-
tor ī dāno: ſz adhuc ī lucro. z sic ñ seq̄t/ q̄ g̃ ī
casu q̄ longe supuluꝛet emptor: ñ ꝓtigat vē
ditori ñ displicere illā vlteriorē ꝑductionez
vite. Nec emptor ēt dāno tl̄e p̄ciū peccabit.
ex q̄ vterq̄ ñ estimasset emptorē vltra illō tp̄s
victurū: z cū bona volūtate tā sagac⁹ vēdito
ris dedit tl̄e p̄ciū: licz remissi⁹ q̄ ꝺ rigore de
buerit. Tertio deficit: q̄ ꝓcesso assūpto pro
batōis maioꝛ. negaſ ꝓna. q̄ ꝑtualr̄ arguit
sic. Si sperat eū lōge vltra victuꝝ: ñ vēdit.
igit̄ sī vēdit spat oppositū ei⁹: q̄ ē eū longe
vltra viuere. z sic sperat eū ñ lōge vltra viue-
re. mō illa ꝓña nō valet. nec arguit a destru-
ctiōe ꝓnis ad destructionē añcedēt⁹: ſz debe
ret sic ferri. g̃ sī vēdit: ñ spat eū lōge vltra vi
curū. Illō āt ñ spare/ nihil ponit positiuū:
nec ē illicitū: put ēt ī solutōe q̄rte rōnis pate
bit. Ad scām pbationē ꝓseq̄ntie dicēdū:
q̄ illa ꝓpositio sc̄z: ex q̄ q̄ñ speraret vl̄ pbabi-
liter crederet eū longe vltra victurū ñ vēde-
ret: ñ videť rō q̄re dubitās ꝺ illo vellet ei vē
dere: eq̄alet illi ꝓseq̄ntie. ſ. sī spat eū lōge vl
tra victuꝝ/ ñ vēdit. igit̄ ēt dubitās eū longe
vltra victurū nō vēdit ei. ſz ꝓña. q̄ ñ ē rō di
uersitat⁹ ī ꝑmo casu z scō: q̄ rō q̄re ī ꝑmo
casu ñ vēdit ē. q̄ timet dānificari. Nō idez
bēbit timere: sī sit dubi⁹ an sit vltra victur⁹
vl̄ nō. q̄ q̄ñ est dubi⁹: tūc cogitat idē dānuz
posse ꝓtingere/ q̄ ꝓtingeret sī speraret eum
vltra victurū. igit̄ idē timebit. z sic ñ reddet

Illo p̄misso dicendū ꝓcesso añte (sīc vt cōit
accidit) ꝓcedit̄ ꝓnaz ꝓseq̄ns. ſz cū vltra ifers
igit̄ sī vēdit: signū est/ q̄ est ī eo ñ dubietas:
ſz credulitas/ q̄ nō vltra viuat. z ꝓñs spes
eiusdē. Dōm/ ꝓcesso q̄ sī vēdit q̄ ī eo est cre-
dulitas/ q̄ nō vltra viuat seu q̄ illo ēmino
moriať: ſz cū vltra infers. igit̄ etiā spes eius-
dē nō valet. Pōt em̄ ās credere aliq̄d: z ex ħ
occasionari ad aliq̄d faciēdū: z tñ nō spera-
bit illō: vt ctedo hostes meos affuturos. iō
vendo res: z tñ illō nō spero. ita stat q̄ vēdi-
tor credat eū non vltra victurū: z tñ nō spe-
ret illud: nec ħz rōnē vrgentē ad illud sperā-
dum. q̄ sī timeret damnū crederet aliq̄ mō
illud. modo oppositū est positū. z etiā poterit
illud euitare. q̄ ex quo nondū cōtraxit: pōt
augere p̄reciū: vt non incurrat illud dānum.
Posset ēt dici/ q̄ sī ꝑ reuelationē sciret vl̄ ꝑ
babiliť crederet: z speraret eū longe vltra vi
curū: adhuc vēderet ꝑ eodē p̄cio: vt dixi in
casu: vl̄ saltē sī ñ ꝑ eodē: tñ ꝑ maiori p̄cio. et
tūc nihil ꝯ ꝓclonē admittētē venditionē. q̄
nō admittit/ nisī eā in q̄ seruant single circū
stantie: q̄ꝝ vna est q̄ detur adeq̄tū p̄reciuꝫ
ꝑm estimationē vite ei⁹. Ad q̄rtā rōnē ne-
ganda ē maior. Ad pbationē cōcessio añce-
dēte: dicendū ē ad ꝓsequētiā/ q̄ ei q̄d est em
ptorē longe vltra tp̄s estimatū viuere: o ꝓpo
nit illa negatio. ſ. nō longe vltra illō tempus
estimatū viuere. mō illa negatio in duob⁹ pr̄
verificari. ſ. aut q̄ emptor viuit p̄recise ad
temp⁹ estimatū: vl̄ saltē non diu vltra. Aut
q̄ cito moriet. Ideo sic arguere: vēdēs spe-
rat o ꝓpositū ei⁹: q̄d est emptorē longe vltra
tp̄s estimatū viuere/ z cito mori ē o ꝓpositū.
igit̄ rc. non valet: q̄ arguit a ꝓpositōe habē
te plures causas ꝓximas ad alterā earꝝ. vl̄ q̄
arguit in scāa figura ex affirmatiuis. Se
cūdo deficit etiā ꝓdicta ꝓseq̄ntia ꝓncipaľ ilz
lius q̄rte rōnis. q̄ non sequit̄. si sperar̄et eū
longe victurū vltra temp⁹ illud non vende
ret. igitur si vendit: sperat o positū. ſz debe
ret inferri sic. igit̄ si vendet: tūc nō sperat eū
longe vltra victuꝝ. z hoc nō est sibi illicitū.
q̄ nō sperare: nullū actū positiuū ponit: sed
negat. sic em̄ z nō aliter arguit a destructiōe
ꝓseq̄nt⁹ ad destructionē añcedēt⁹. Nā spera
re eū longe vltra victurū: z sperare oppositū
illi⁹ non ꝺicūt: ſz ñ spare eū longe vltra vi
curū ꝺicit ad spare eū longe vltra victuꝝ
sic nō seq̄t. sī sortes est albus: sortes est disgre-
gatiu⁹ visus. igit̄ si nō disgregat visuz/ sor-

tes est niger: sed debet iferri, igit si nō est dis

Contra (gregatiu⁹ visus nō est alb⁹, q̄rtā cōditionē arguit. Ille ℑ cetus est inexpediēs reipublice: ex cui⁹ permissione succrescūt multi ociosi: z decrescit nūerus laborantiū cozpaliū, emptio vitaliū est hmōi, igit. Maioz pbaī, q2 dānosum est reipublice hr̄e mlt̄os ociosos et paucos laboratores, p̄mū pz, q2 ociū est sentina oīm vitioz. summū autē malū reipublice est succrescere vitiosos ciues. Scōm pz, q2 tunc pauca habēt victualia/q̄ sine būano labore adhibito nō crescūt, z sic inducit caristia: q̄ z ipa est magnū malū in republica. Minoz pz, q2 si pmittaī: tūc si sint mille i aliq̄ regione hūtes p̄dia/ q̄ excolere possent: plm̄i ex eis vendēt ea: z p pecūia emēt sibi vitalitia, q̄ si nō pmitteret eis emptio vitaliū: cogerētur oēs laborare z ea excolere. Dōm. Minoz est ꝓa de emptiōe nō debito mō vestita, mō ꝓclo q̄rta loq̄t tm̄ de ea: q̄ est debito mō vestita oīo circūstāt̄is: z ex illi⁹ pmissione nō oz̄tunt p̄dicta. Ad p talē emptionē nō p uidet illis: nisi q̄ als/ etiā si phiberet tal⁹ emptio: laborare nō possent p̄ firmitate/ aut alia miseria/ vel pauptate: z cū hoc ad maiorē miseriā vergerēt: aut si possunt laborare cozpaliter: tñ eos nō laborare cozpaliter: sed alijs laboribꝫ intēdere (rōne q̄z eis cōcedit emptio vitaliū/, vel assignaī vitalitiū) non solū nō nocer⁹: ꝫ lōge vtili⁹ est/ q̄ si cozpalibꝫ laboribꝫ vacarēt, cuiusmōi sūt illi de p̄mo: secūdo: ꝯtio: z q̄nto gñe, imo si talibꝫ nō cōcederet talis emptio: vel si laboribꝫ cozpalibꝫ intēdere cogerent: pl⁹ dāni reipublice eueniret/ q̄ resarciri posset p pfectū illi⁹ cozpalis laboris. Et hec de emptōe vitaliū irredimibilis dicta sufficiāt: quid aūt quādo est redimibile, dicetur in q̄stione. lxxiij.

¶ Questio. LXXXII.

Utrū emptio reddit⁹

deprauet per hoc q̄ ille reddit⁹ est ppetu⁹ z irredimibilis: Soluto q̄lis stat in duabꝫ suppositionibꝫ: z quinq̄ ꝯclusionibus.

Prima suppō. Reddit⁹ ppetuus ꝺr ius q̄ q̄s hz ad exigēdū p se: z suos in ppetuū aliquā obuētōez pecūie: vl alterī⁹ rei vtil̄: z ℔ annuā vl alia dēmiatiōe tpis dēterminatā ab alio: sic q̄ ille alī⁹ p se/ vl suos successores i eis bonis in q̄bꝫ ē illō ius termi natiue ꝓstitutū ē obligat⁹ ad p̄standū tl̄e q̄d ei z suis successoribꝫ. Et capit hic ppetuitas p duratōe vsq̄ ad finē mūdi. Et ille ē duplex. q̄dā ē irredimibil̄: z q̄daz redimibil̄, p̄out patuit questione. lxxij. de redimibili

Scda suppo (parebit i seq̄nti qōne, sitio. Nō referī ꝓposito: an ille reddit⁹ sit fructuari⁹ vl pecuniari⁹, z scdo an sit i rebꝫ vl psonis ꝓstitut⁹, z tcio an sit de nouo ꝓstitut⁹ vl ab olim. q2 ille differētie ñ variāt i ꝓposito: q̄n si ppetu⁹ reddit⁹ sit licite emibil̄. z p ons id fieri opteat i vna illarū dziaz. et id fieri poterit i reliq̄. q2 pari passu ābulāt ille dzie q̄ ad licite posse emi: vt pbatū ē. q. lxxix. Et q̄uis i vna psona ñ possit ꝓstitui reddit⁹ ppetu⁹, q2 nec illa p̄ ppetuo viuere i hac mortali vita: tñ i psonis sibi succedētibꝫ: z sic ꝓstituētibꝫ cōitarē hoim. p̄t ꝓstitui, q2 tal cōitas p̄t durare ppetuo ppetuitate p̄dicta: licz q̄nq̄ de facto nō duret: ꝫ ꝑeat. Et ex ℔ q̄ ppetuitas capit p̄dicto mō: ptz q̄ falsū est/ q̄ reddit⁹ ppetu⁹ i infinitū excedat vitalitiū vl p̄cium finitū. q2 ēt reddit⁹ ppetu⁹ ē finit⁹: sic z duratio stat⁹ hui⁹ mūdi ꝺfer riorz, nullū āt finitū excedit aliō finitū i infi

Prima ꝯclo, emptio r̄ddit⁹ ñ ℔ (tūuak p ℔/ q̄ reddit⁹ est ppetu⁹ z irredimibil̄: q̄n adhuc illa emptio maneat de se: z ex gñe licita, pbaī vndeci rōnibꝫ. Primo sic. Emptio reddit⁹ ē de se z ex gñe licita tāq̄ cadēs sup obiectū ꝯgruū. Et p ℔ q̄ reddit⁹ irredimibil̄ est ppetuitas z irredimibilitas nō fit reddit⁹ ic cōgruū obiectū emptōis, igit emptio sup eū: vt sic ꝯditionatū cadens: cadit sup obiectū ꝯgruū, z sic erit act⁹ ex gñe licit⁹. Añs p p̄ma pte pz ex ꝯclōe p̄ma qōis. lxxix. Pro scda pte pbaī, q2 p ℔ q̄ illa cōditio addit: ñ min⁹ hz rōnē vere mercis q̄z hꝫet. Cñ addere: vl si tpalitas ei adderet, pbaī, q2 rō pbās reddituī i cōi captū hꝫe vere rōez mercis: eq̄ hz locū circa redditū sic cōditionatū: sic circa ñ sic ꝯditionatū: vt ptz applicādo p̄mā rōnē p̄me ꝯclōis qōis. lxxix. Scdo sic. Emptio reddit⁹ ñ depuaī p ℔ q̄ reddit⁹ ē tpal⁹ et extinguibil̄/ siue determinata tpalitate/ siue indeterminata tpalitate, vt patuit. q. lxxx. z p̄cedēti, igit nec p ℔ q̄ ē ppetu⁹ z irredimibilis acietiguibil̄. tz ꝺña duplr. Prio, q2 ñ ē maioz rō: cur pot⁹ p ꝯditiōes scdo additas deprauaret q̄z p p̄mo additas. Scdo tenet a maiori negatie, q2 magis videret: q̄ ꝯditiōes primo addite deprauarent eam q̄z scdo addite/ z maxie i redditu tpali determinata tpali

rate: q2 illi⁹ emptio magis vī suspecta de fraude vsuraz. Cōfirmaī, emptio reddit⁹ nō deprauaī p hoc q̄ est ppetu⁹ z redimibilis per venditorē, vt patebit ex seq̄nti qōe ex auctoritate decisionis sūmoz pōtificuz, igit nec p hoc q̄ est ppetu⁹ z irredimibil̄, tz ꝺña. q2 magis videret p scōm deꝑuari q̄z p p̄mū. q2 patētū deꝑuendēdo faē ꝺtractū suspectuz: vel ad illā suspitōez iuuat coopante alia circumstantia, s. modicitate p̄cij, vt pōt trahi ex c. ad nram, de emp. z ven. fm Panoz. ibidem. Tertio pbaī. q2 ex q̄ reddit⁹ vere hz rōnem mercis: nō mīn⁹ q̄z ager: si ppetuitas z irredimibilitas faceret eū ee incōgruū obiectū ēptiōis, tūc eadē rōe faceret agrū incōgruū obiectū emptiōis: ita q̄ nō liceret alicui emere agrū talit⁹ q̄ deberet hr̄e ppetuo ius vtēdi z fruēdi agro: z irredimibil̄r: sic q̄ non teneret reuēdere eū venditori reofferēti p̄ciū, ons est falsū, ꝯtia tz, q2 ppetuitas ee irredimibilitas agri empti z possidendi nō est alteri⁹ rōnis a ppetuitate z irredimilitate redditꝰ empti z possidendi/ vl q̄si possidēdi: vbi aūt est cā eiusdē rōnis: ibi est idē effect⁹: z ea dem hz esse iuris dispositio/ z merces circa q̄s est illa ppetuitas, sē etiā eiusdē rōis q̄ ad hoc q̄ vtraq̄z est ꝓa mer⁹: z vtraq̄z ꝺputaī inter immobilia, z solū differūt q̄ vna eaz ē res corpalis/ alt⁹a incorpalis: qō nō pōt varia re ꝓpositū supposito: q̄ vtraq̄z i se sit emibil̄ abstrahēdo a ppetuitate: sic̄ est ℔, vt q. lxxix. patuit, igit. Quarto, q2 q̄cūq̄z emit agrū aliquē: vt ppetuo p se z suis eū retineat irredimibil̄r: eo ipo virtualr z iplicite emit reddituū ppetuū z irredimibilē, igit si emptio reddituus ppetui z irredimibil̄ est de se illicita: tūc emptio iclūdens illā ꝓtualit̄/ et esset illicita, q2 act⁹ includēs ꝓtualit̄ alīū actū illicitū/ est etiā illicit⁹. Assumptū pbaī, q2 emēdo agrū mō p̄dicto/ acq̄rit dnīuz directū: z ꝓprietatē agri p emptōez, modo directū dnīū z ꝓprietas agri est ꝓtualit̄ reddit⁹ ppetuus z irredimibil̄ pcipiēdi fruct⁹ illius agri, q2 est ꝓtualis vsufruct⁹: seu cālis/ lz nō formalis. Mō q̄d aliō est reddit⁹ ppetuus z irredimibil̄ cōstitut⁹ in agro vel p̄dio/ q̄z vsufruct⁹ illi⁹ agri saltē ptalis: vl aliq̄d q̄ditatiue ei simillimū: ꝫ p extrīseca z accītalit̄ distinguaī, igit. Et ex hac pba tōe z ꝺfirmatiōe scōe rōnis: z ex seq̄ntibꝫ ptz q̄ auctor cuius dā tractatuli incipiēt⁹, Titius ciuis Pragen⁹, zē, q̄ iscribit cuidā iurist⁹: q̄ dz fuisse dns Andreas olim legens in vniuersitate wienensi: in q̄ rñdet z

iuebit ꝺtra aliū tract⁹. etiā sic incipiente. Titius ciuis Pragen⁹, que q̄dā Michael blick canonista ꝺposuit/ approbās emptōez redditus ppetui irredimibil̄ insufficiēt dānauit emptōez reddit⁹ ppetui irredimibil̄. Uñ ait. Qua temeritate z psumptiōe audēt aduersarij gl̄iari se nō hr̄e cēsas ad reemendū: hoc est redimibiles: cū ipi adhuc multo crudeliozes sint z magis inbūani/ q̄z maiestati vsurarij. Uñ nō est ℔ excusatio: sed magis aggrauatio: q2 nō pōt debitor reddit⁹ irredimibilis se vnq̄z liberare a pēsione ānua: z tñ debitor vsurarij pōt se liberare: z q̄s vnq̄z ita miser eēt z stult⁹ q̄ obligaret se z sua ad ppetuas vsuras, hec ille. Sz ꝺtra dupl̄r. Prio, q2 i alia pte eiusdē tract⁹. (q̄ps eidē ānectit) tenet emptionē reddit⁹ redimibil̄ esse licitā, igit p fundamētū ꝺfirmatōis scōe rōnis ēt debuisset sensisse emptionē reddit⁹ irredimibilis esse licitā. Scōo, q2 i eodē tract⁹ adducunt aliq̄ pbatiōes ℑ emptōez reddit⁹ irredimibilis, puta q2 ibi nō sit mer⁹: ꝫ de pecūia accipiaī pecūia z hmōi. z tñ ille eq̄ possūt applicari ꝺtra emptōez reddit⁹ redimibil̄. Tertio, q2 si sibi duz videat q̄ vēditor nūq̄z possit repetere redditū vēditū: z sic se liberare a pensiōe: mirū est q̄ nō est visuz sibi durū: q̄ vēditor agri irredimibil̄ ñ possit vnq̄z redīre siue ad agz vl ad aliq̄s fruct⁹ q̄bꝫ oīo cogit ppetuo carere, puta i hac q̄rta rōe z sequētibꝫ deducit. Quito sic, si eēt aliq̄ iniq̄tas in emptiōe reddit⁹ ppetui z irredimibilis: inq̄tuz ille reddit⁹ est sic ꝺditionat⁹: illa esset iniquitas ꝺtra p̄rim. puta ꝺtra vēditorē el⁹: q2 nō eēt pctm̄ ℑ p̄mā tabulā: ꝫ ℑ scōaz/ z ℑ p̄rim: z nō appet ꝺtra quē/ nisi ℑ venditorē. Igitur. Mō mīro maioz iniq̄tas repirek in emptōe q̄ q̄s ab eodē vēditore emeret ipm agz ppetuo z irredimibil̄r. q2 emēdo agrū ab eo illo mō: vēditor totalr eruik oī dnīo z iure ꝓprietate agri: z totū trāsferk in emptorē: sed emēdo redditū ꝺstitutū in illo agro ab ipo dño agri: vēditor nō eruik totalik oī dnīo z iure: imo retinet sibi dnīū directū z ꝓprietatē agri z solū quendā vsufructū formalē trāsfert in emptorē/ vel aliq̄d eidē q̄ditatiue simillimū: z deniq̄z nō totū. q2 ēt sibi retinet ius vtendi z fruēdi illo agro p pte q̄ sufficit plaboribꝫ z expēsis req̄sitis ad culturā agri. Sexto sic Decia p̄dial⁹ capta p iure pcipiēdi fruct⁹ de cimales est reddit⁹ ppetu⁹ z irredimibil̄: quē eccl̄ia a laicis hz: z ꝺstitut⁹ in p̄dīs eoz. z ille est licite emibil̄: q̄tū est de se/ z ex lege ꝺiui

na,qz si ex lege diuina eēt inemibil': nō possz
p dispēsatōez z indultū pape licite emi :sicut
nec pōt p dispēsationē pape licite emi sacrm
qō lege diuina est illicitū emi,z sic papa pec
caret ꝯcedēdo vni eccl'ie qꝫ possz emere decī
mā quā alia eccl'ia hz, qz pcrm nō tm pmit-
tere:sz ꝯcedere/z auctoritatē id faciēdi pstare
ē pcrm,si igit' id licite facit, igit' ē res emibil'
licite. Et idē posset deduci de psonali decīa
vbi illa est de ꝯsuetudine. Et dixi q̄tū est de
se z ex lege diuina,qz qō nō est licitū eā eme-
re:est ex lege positiua prohibēte eā emi z ven
di/tanq̄ qd annexū spūali officio eccl'iastī-
co:sīc z bñficia eccl'iastica st sic,phibita emi
z vendi,z īō papa q̄ est sup legē positiuā/pōt
cōcedere qꝫ decima emat z vēdat. Septimo
z Octauo pbat p tertiā z q̄ntā rōes positas
ad p̄mā ꝟclonē qōnis lxxix, q̄ sīc ibi ad red-
ditū in cōi cōsideratū st applicate:etiā appli
cari possūt eodē mō ad redditū ꝓpetuū z ir-
redimibilē. Nec valet euasio supdicti An-
dree in tract, pdicto di,qꝫ vsura non in solo
mutuo cōmittit:sed etiā in emptōe ꝑm Joā.
Cal,allegantē ad hoc iura. Et ꝑm Bullher,
altisiodorēn,in,ij,suo di,Directa vsura nō
est nisi in mutuo:tm indirecta vsura pōt esse si
ne mutuo,vt si q̄ intendāt acq̄rere idē qō ac
q̄rerent p mutuū:tm in fraudē p̄cepti mutāt
ꝯtractū. Nec inquā euasio non valet,qz im
plicat ꝯtradictōz/qꝫ ꝑa vsura sit sine mutuo
vero,qz est de diffinitōe vere vsure:imo vsu
ra vt est pcrm/ est formal'r mutuatio, vt ptz
supꝝ,q,xxj,q̄uis illa mutuatio sepe sit impli-
cita in emptiōe z alijs ꝯctib⁹: q̄ mō itelligit'
Jo,cal,z sepe nō ē iplicita i ꝑa emptiōe:imo
solū noīat emptio:z tm est ꝑa mutuatio alio
noie pallīata,q̄ mō itelligit' altisiodorēſ. Fa
teor tm qꝫ ē q̄dā spēs vsure/ q̄ ōr vsura tm p̄
supra: z illa pōt ee sine ꝑa mutuatiōe: nō tm si
ne pſumpta. Et si tūc arguas, g̃ saltē adhuc
euasio p̄dicta i ꝓposito valet. Dōm qꝫ nō,qz
pſumpta nō hz locū/nisi qn nimis modicū
dat p̄ciū, put sufficienē patebit i q, lxxxiij,
ꝟclone,ij,iij,et seq̄ntib⁹. Hic aūt dat' iustus
igit' etiā nō erit pſumpta. Nec obstat qꝫ em-
ptor nō vult suā pecuniā cōmutare ad mer-
cantias:eo qꝫ nō est ibi sp z oīno cert⁹ de lu-
cro:imo aliq̄n pdit sorte:sed tm vult cōmu-
tar' ad bñdū pecūias p viā reddit⁹: vbi cert⁹
est de lucro z de sorte,vt arguit p̄dict⁹ An-
dreas:qz licitū est q̄rere certitudinē z securi
tatē lucri:et magnā z maiorē alia:dūmō sit
bñana:z ñ p vias phibitas. Dicāt nō ꝑt di
cere eē vias phibitas,qz peteret p̄ncipiū,im
mo psona emēs possit eē tal':qꝫ illicitū eēt ei
eas cōmutare ad mercātias:vt si ē eccl'iasti-
ca. Preterea ēt emptor reddituū ñ ē cert⁹ oī-
no de sorte z lucro,qz peunrib⁹ bonis i q̄b⁹
est fundat⁹ reddit⁹:ēt si perit reddit⁹ita:ac
si ñ reddit⁹:sz illa bona emisset. Itē nō ne-
garet aduersari⁹/qꝫ liceret pot⁹ pecūias cō
mutare,p ralib⁹ bonis q̄s ad mercantias ap-
plicare:z tm ēt ꝑ faceret ꝓpē maiorē certitu-
dinē. Nec valet qō ōt/qꝫ illa picta raro eue-
niūt, qz q̄nto rarius eueniūt vl'nata sūt eue
nire vt putat:tanto ēt cari⁹ emit tal' merx,z
iō in ꝑ nō agit' aliq̄ ineq̄litas,q̄nto em merx
pluribus p̄culis subiacit:tāto remissiori p̄cio
pōt emi. Retiā idē arguit/qꝫ vēdito⁹ nihil
recipit/nisi pecuniā ab emptore,z nihil ēt ni
si pecuniā ei annuari soluit:puta si ē pecuni
arius reddit⁹,igit' de nllo soluit illā annuz
pecuniā:nisi ō pecunia recepta,igit' ē vsura.
Nō valet,qz illā annuā pensionē soluit ō p̄
dijs:sup q̄b⁹ ē reddit⁹ ille ꝯstitut⁹/licz ꝓpter
pecuniā ea soluat,sz de ꝑ lari⁹ patuit,q,lxxx
z,lxxix,ꝟclōe ttia. Nono pbat p ttiā rōnez
p̄me ꝟclōis p̄cedēt,sz qōis: q̄ sīc ibi ad vitali-
tiū applicata ē:ita pōt ēt applicari ad ꝓpetuū z
irredimibilē redditū. Decio sic, Licita ē cō-
mutatio q̄ p̄diū:qō emi a Joāne:darē tibi i
ꝓpetuū p re z tuis heredib⁹ cū illo onere vel
obligatōe:vt hiem ius exigēdi a te annuari
aliq̄ntā pte fructuū dā dā mihi z meis here-
dib⁹ ippetuū,g̃ ēt licita ē emptio;q̄ darē tibi
tāta pecūiā: q̄ntā valet p̄dium p̄dictū,p eq̄li
onere vl' obligatōe dādi aliq̄ntā pte fructu-
um:mō p̄dicto ō aliq̄ p̄dio,tz ꝓña,qz nlla est
ibi rō diuersitatz:nisi qꝫ ꝑma cōmutatio est
ꝯct⁹ ꝓmutatiōis:z sc̄da ē emptiōis. Hoc ār
ꝑ ñ variat:sīc i sili ptz. Hā si licita ē pmuta-
tio:q̄ meū equū p tuo asino do,ēt licita ē em
ptio:q̄ pecuniā meā q̄ tāta ē q̄ntū valet equ⁹
me⁹ do p asino tuo. Añs pbat,qz licita essz
ꝓmutatō:q̄ illō p̄diū meū tibi tradarē p alio
p̄dio tuo eq̄alēti:q̄d mihi p me z meis he-
redib⁹ ōberet remānere ippetuū,igit' ea dē rē
possū illō tradere p alia re eq̄alēti illi p̄dio
cuiusmodi ē on⁹ tuū p̄dictū: z ius mihi assi
gnādū,igit'. Undecio sic, Ex ꝺdēnatōe em-
tiōis reddit⁹ ꝓpetui z irredimibil:sequit' qd
horribile z ipiū,igit' ꝺdēnatio tal' ē impia z
horribil'. Añs pbat,qz ex ea seq̄t/qꝫ fere oēs
plati:ac bñficiati:z officiati ipi⁹ eccie vel p

magꝑte sustētarēt ō illicite q̄sit' z tā a matrīl
ꝑib⁹ fuissēt plimi sic sustētati: q̄ꝫ plimi fa-
ma tā scitat' q̄ꝫ doctrina claruert:qꝫ magꝑte
eoꝝ officia z plature st fūdate sup reddi-
tib⁹ ꝓpetuis z irredimibilib⁹/ q̄ sūt ānexi eoꝝ
officijs z ꝑlaturis,ō q̄b⁹ tm vtuere ñ eēt min⁹
dānādū:q̄ si de vsurz q̄s vsurarij acq̄sijssent
vtuerēt,i casu vbi scirent hꝰ a q̄b⁹ eēnt extor
te vsure vl' eoꝝ heredes. Scti q̄z pontifices
romani atq̄ ꝺcilia gñalia q̄ talia non ꝺdēna
uerī z extirpauerī: dānabil'r omisissent: nec
dño placuissent,sīc nec illi reges dño place-
bāt/q̄ excelsa nō abstulerūt i Juda cū potu
issent. Et ex ꝑ ptz qꝫ nō bñ loq̄t Henr, gan
denſ doc,solēnis q̄ cū dānet emptionē red-
dit⁹ ꝓpetui q̄dlib⁹,vij,q,xxij,arguēdo p tali
emptiōe sic, qz religiosi z ꝑlati tales reddit⁹
emūt z emere ꝺsulūt:qō nō facerēt si nō lice
ret. Dic dōm eē ad ꝑ argumentū. sic alibi di
cū ē, Alibi āt,s,q̄dlib,ij,q, xv,eiusdem vbi
dānat vēditionē vitalitij:arguit p illa vēdi-
tiōe vitalitij:ex eo qz tal' venditio approbat'
facto a mlt⁹:z ꝟbo a nllo ꝺtradicit'/ qō non
videt posse fieri nisi eēt licitū. z soluēdo dic.
qꝫ q̄ approbāt faciēdo:pnitiosuz exēplū dāt.
Rāt ꝟbo nll's ꝺtradicē,ꝑ est, qz i iudicium
nō deducit':z mala p patientiaz tolerant'. Et
idē q̄dlib,j,q,xxxix,dānat emptionē vitali-
tij cū vult soluere argumētū factū p tali em-
ptiōe,puta qz ꝑ cōsulūt religiosi viri/ q̄ non
facerēt nisi licitū eēt/ dic sic. Rarguit' qꝫ scti
viri z religiosi z sapiētes dāt ꝺsiliū:dico z fir
mit credo:qꝫ si tale ꝺsiliū dāt/in ꝑ sapiētes ñ
sunt:sz ign̄atia iurz natural' i vsurario ꝺtrac-
tu decepti:decipiūt anias. imo vt ver⁹ cre
do:sz in ꝑ aliq̄n decepint: tm lōgo tpe non fe
cerūt nec faciēt:cetero tā meli⁹ istructi: z sz
muliercule ad suā excusationē dicāt, mētiun
tur, Nec ille, Nec sñia stare nō pōt,ꝓpē tria,
Pcio,qz q̄uis vex sit qꝫ mlta mala tolerāt:
q̄si i iudiciū deducerent/puniren't: vl' nō to
lerarent, tm nihilomin⁹ si illa ꝺstēt iudici ali-
unde q̄z p deductionē in iudiciū, puta qz no
toria sunt aut clamorosa ifinuatiōe sibi con
stāt:nō excusat si nō officio ꝺtra talia proce
dat:z ea met i iudiciū ō ducat. z cū effectu ea
puniat si possit sine gñdi scādalo,q̄re nō al-
legat p̄dict⁹ doctor nec allegare pt i nr̄o cāu.
q̄n sine tali potuissent pōtifices romāi z cō
cilia tales ꝺtract⁹ extirpasse:z sic adhuc stat
argumētū qꝫ inexcusabiles a mag̃ culpa pdi
tiōis ouiū eēt,exq̄ posīti i specla nō ānūciaſ
sēt gladiū venīētē. Sc̄o,qz ñ rñdet ad hoc
ribile illō qō allegatū ē: nisi icidendo i illō q̄
dic emētes tal'r pnitiosum exēplū dare, z sic
eos scādalizare mortal'r alios. Tertio,qz da
to qꝫ tpe suo nō eēnt tales ꝺtract⁹ i iudiciuz
deducti:vt reprobarenē vl' approbarenē. tm
p⁹ eū sunt pducti z approbati q̄d reddit⁹ p
petuos,vt patebit i seq, qōne. Ex ꝑ seq̄t,qꝫ
probatio z tal', Sūmi pontifices z ples epi
auctate iudiciali z plimi doctores auctate
doctorali dixerūt illā emptionē reddit⁹ ppe
tui eē licitā: q̄ fit cū gr̄a redēptiōis ꝺcessavē
ditori:ita qꝫ facultatē redēptōis vocāt gr̄az:
vt patebit. Igit' ēt si illa emptio fiat sine cō-
cessiōe illi⁹ gr̄e z ita r̄ddit⁹ ppetu⁹ emat irredi
mibil'r erit licita,tz ꝓña, qz sic̄s aliquē ꝺcūz
q̄ ex gñe suo ē ñ gtuit⁹ sz onerosⁱ⁹, z nihilomi
nus ex gñe suo licit⁹ pt facere cū aliq̄ gr̄a: nō
ob ꝑ teneē eū cū eadē gr̄a facere:q̄n si eū sine
illa gr̄a faciat nō peccabit,als nllus ꝺtract⁹
pure onerosus,s,i q̄ nll'a fit gr̄a:sz pura iusti
tia eēt licit⁹. Cōstat āt qꝫ emptio ex sui natu-
ra ē ꝺtract⁹ onerosus:z nō icludit i sui rōne
gr̄am,z tm vt sic ē ꝺtract⁹ ō iure gētiū appro
batus. Igit' si ille respectu ppetui redditus
fit licite quādo fit cum gr̄a,etiam potest lici
te fieri sine illa gratia.

Secunda ꝟclo, Emptio reddit⁹ p
petui z irredimibil' pōt
multipl'r depuari p idebitas circūstātias, p
bat,enūerādo septē circumstātias p q̄s fere
oēs ꝓportionabil'r eā ꝺtigit depuari, sīc em-
ptionē vitalitij ꝺtingit p easdē depuari, vt i
sc̄da ꝟclone p̄ced, qōnis patuit, z exēplifica
de q̄s: cui: vbi: z qñ. eodē mō sīc ibidē ē etēs
plificatū. de quō etiā exēplifica ꝓportionabi
lit' p p̄mū/sc̄dz z tertiū exēpla ibi ō posita ad
dēdo etiā q̄rtū. puta si emit ab eo q̄ petijt pe
cuniā mutuo: z petēs fuit i ea idigentia ꝺsti
tut⁹, qua stāte tenebat petit⁹ ei mutuare sub
pctō mortali(put fuerūt positi s̄,q,xix,q̄rtu
or vl' q̄nq; cas⁹ i q̄b⁹ ē p̄ceptū mutuare,p̄cio)
vl' saltē i ea idigētia fuit ꝺstitut⁹: q̄ sub pctō
venīali debebat ei mutuare: vt defacili ꝺtin
gere pt, Si itaq; paup p̄ma vl' sc̄da idigētia
exīte petiit mutuū: z diues noluit illi mu-
tuare, sed mox se ꝟtit ad emptionē reddi
tuū sup bonis illi⁹ idigēt⁹ (sic ꝓh dolor sepe
accidit)i tali inq̄ cāu illa empō depaccidēs
depuat: vl' saltē si ipa i se formal'r ñ depueē,
tm ꝺūgit' omissiōi: q̄ ē pctm, put ēt de ꝑ fuit
tactū s̄,q,lxxix, argumē,ij, z infra lat⁹ qōne

seq. in corollario sexte pclonis. De circūstā
tia ꝓ cur. put dic̄ cām finalē. exēplifica etiā
am sic̄ ibi ē exēplificatū. put aūt ōt cām in
ductiuā: pōt etiā exēplificari de oibꝫ q̄ncꝫ si
cut ibi ē in emptiōe vitalitꝫ exēplificatū.
Nā etiam emptionē ꝑpetui reddit⁹ cōtingit
fieri ex ill⁹ quinq; causis. z fi nō ad se tm̄ cui
emit relatꝫ/ sic̄ fit i emptiōe vitalitꝫ. tm̄ relatꝫ
tā ad se q̄ ad posteros suos successores: q̄
bus emēs vult ꝓuidere. ideo qz aut diffidit
deo/ aut inordinate timet/ vel inordinate solli
cit⁹ ē/ aut ex prudentia carnis id facꝫ/ aut ex
cupiditate lucri. Quas ēt radices ꝓtingit in
uenire i emptiōibꝫ aliaꝝ rez. vt puta p̄dioꝝ:
q̄uis q̄ ad intēdendū vt ipse z posteri volu
ptuose: z sine labore viuāt: nō ita natū sit il
lud ꝓtingere i emptiōe p̄dioꝝ: q̄ excolere oz
laboribꝫ: sic̄ i emptiōe reddituū: in q̄z obue
niōibꝫ pcipiendis nō oz pcipientē laborare.
Per circūstātiā aūt q̄d: exq̄ coincidit cū ob
iecto nō depuaꝛ. exq̄ ipm̄ q̄d. s. reddit⁹ em
ptus ē obiectū ꝛgruū emptōis. Pñt etiaꝫ ħ
moueri duo dubia: sic̄ ō emptōe vitalitꝫ sūt
mota circa scōaꝫ pclonē. z eodē mō vt ibi ō
sunt soluta pñt solui.

Tertia pcl'o. Emptio reddit⁹ ꝑpetui z irredimibil' pōt tal'r oibꝫ re
q̄sitꝫ circūstātijs vestiri: q̄ erit nō tm̄ de se vl'
ex gñe: sz etiā simpl'r licita z bona pfecta bo
nitate morali. ꝓbaꝛ discurrēdo p oēs circū
stātias: z eodē mō exēplificando: sic̄ discur
sum z exēplificatū est de emptiōe vitalitꝫ in
pclone. inꝫ. pceō. q̄nis. Nec ē dꝛia faciēda:
nisi q̄ i emptiōe vitalitꝫ respicit⁹ ad tpalez z
singl'arē sustentationē illi⁹ sol⁹ cui emit: q̄ ē
in aliq̄ q̄nq; genez. ibi ō dictoꝝ: cui singl'ari
psone: vl' q̄bꝫ singl'aribꝫ pſonis emit. Sz in
emptōe reddit⁹ ꝑpetui z irredimibil' respicit
ad sustētationē ꝑpetuā oim illoꝝ. q̄ successu
ri sunt ꝑpetuo in aliq̄ illoꝝ genez: vt q̄ emit
redditū ꝑpetuū z irredimibilē: vt eū ānecte
re faciat alicui officio ecclīastico. puta p̄latu
re spūali/ vl' officio p̄dicature/ vl' celebrati
onis missaꝝ/ vl' lectur̄e theologice/ aut offi
cio ꝓphano. vt puta prāti secl'ari iudicarie vl'
aduocarie. Ille inq; itēdit sustētare nō solū
p̄mū q̄ ħ officiū subibit: sz oēs ei⁹ successo
res i illo officio: qtūs pſint vtil'r reipublice.
Si ēt eū emat vt ḡuaꝛ ifirmitate z valitudi
ne assignet: itēdit sustētationē nō tm̄ primi
qui eum pcipit: sed omniū qui in illa mikia
sunt sibi successuri.

Hic pñt moueri duo dubia. Primū an
ad debitā circūstātiā illi⁹ emptōis
req̄raꝛ q̄ annu⁹ reddit⁹ cōi estimatōe nō ex
cedat redditū quē hz̄e possz: si ēra de tāta pe
cunia emissz: Dicūt q̄dā q̄ sic. z ħ ñ tm̄ i em
ptiōe reddit⁹ ꝑpetui: sz ēt tpal': siue determina
ta: siue indeterminata tpalitate. Alij dicūt q̄
qñ q̄s i ꝑpetuū emit: nūq̄ pōt ee illicit⁹ ꝓtra
ctus q̄ntūcūq; sit magn⁹ reddit⁹ respectu p
cij: qz ista i ꝓtractibꝫ se decipe. Sz p̄mū dicū
dupl'r p̄t intelligi. Primo q̄ req̄raꝛ q̄ vltra oēs
expēsas z opas q̄s hz̄et facere i colēdo trā il
lā: possz tantū redditū ō tra hz̄e: si quā p illa
pecūia emissz. z sic ē vez: qz da oppositū. pu
ta q̄ reddit⁹ empt⁹ ē piguioꝝ q̄z sit. puēt⁹ quē
p̄dicto mō ō tra hz̄e potuissz si emissz. cūc p
ciū eēt min⁹ redditu empto: qz p̄ciū eēt adeq̄
tū puētui illi⁹ tre deuctz expens̄ z opis: p̄q
bus ꝺz ps fructuū ei cedere. igit̄ eēt ia deq̄tū
redditui empto q̄ ē pinguioꝝ: qz adeq̄tū mi
noꝝi: nō ē adeq̄tū maioꝝi. Si āt itelligaꝛ q̄
req̄raꝛ q̄ cōputādo simpl'r oēs obuēcōes
agri: nullis defalcatz: possz tātū hz̄e ō tra q̄n
tus ē ille reddit⁹ empt⁹: ita q̄ nō possit licite
hz̄e plēs obuēciones ō illa tra/ nō est vez. qz
aliq̄ illaꝝ obuēcionū sūt cēsende vt p̄miū vl'
merces laboꝝ: q̄s ꝺz p se vel alios facere in
colēdo illā trā. z sic dūtaxat reliq̄ debebunt
cōmēiurari obuēciōibꝫ redditualibꝫ: in q̄bꝫ
opandis nō appōit laborē culture. Scōz
āt dicū alioꝝ ē falsū ꝓpt duo. Primo. qz seq̄re
tur q̄. c. floꝛ. eēnt iustū pciuz ꝑpetui reddit⁹
ānuatim ipoztāz. ex. floꝛ. vl'. l. floꝛ. qō est fal
sum. Itē q̄ntuscūq; reddit⁹ pōt eē i magno
z notabili excedēs p̄ciū i valoꝛe. Ubi āt tal'
excessus ē: violat iustitia cōmutatiua. igit̄.
Scōo. qz crude allegat illō. s. i cōtractibꝫ
se decipe: nec ē ad ꝓpositū i illo sensu in q̄ ere
rū. ō q̄ sensu patuit s. q. liij. i fine p̄me pclo
nis. Scōm dubiū/ an exꝑte circumstārie
quō req̄raꝛ certa z fixa quātitas p̄cij oi tpe
dāda p eodē redditu. Tertium/ an optent
emēte acq̄rere ꝓpietatē i illo fundo vbi sibi
constituit reddit⁹: z an teneaꝛ nihil velle hic
postq̄ sine culpa vēditoꝛz ꝓiret fund⁹ totaliꝛ:
sed de illis patebit in. q. lxxxiij.

Quarta pcl'o. Emptio reddit⁹ ꝑpe
tui et irredimibil' predicto
mō vestita ē nō solū licita: sz ēt expedies reꝛ
publice. Probaꝛ. tal' emptio icludit eminen
ter z pfecte emptiōez tot vitalitioꝝ q̄t sē sibi
iuicē successuri i illo offō vl' ꝺditōe: cui offi
cio vl' generi pſonaꝝ ē ille reddit⁹ ꝑpetu⁹ em
ptꝰ. Dō emptio vitalitꝫ p̄dicto mō vestita
est expedies reipub. igit̄ mlto magz emptio
reddit⁹ ꝑpetui erit expedies. Maioꝝ ꝓbaꝛ.
q̄ pfecte icludēs expedies: ē expedies. Mi
noꝝ ꝓbaꝛ. qz q̄cūq; p totā vitā suā ē in tali of
ficio vl' ꝺditōe (cui officio vl' ꝺditōi ē ānex⁹
ꝑpetu⁹ reddit⁹) hz illū redditum p tota vita
sua. igit̄ hz illū vt vitalitiū respectu sui. z ita
etiā ē ō el⁹ successoꝛe. Uñ bñficiū ecclīasticū
lz sit ꝑpetu⁹ z irredimibil' reddit⁹. tñ respectu
singloꝝ bñficiatoꝝ illo officio censet ee vi

Quinta (talitiū illoꝝ.
pcl'o. Emptio redditus ꝑpe
tui z irredimibil' p̄dicto mō vestita: nō dep
uaꝛ p ħ q̄ ē ꝓstituit i bonis ecclīasticz. ꝓbaꝛ/
qz ille reddit⁹ nō mun⁹ ē ibi ꝓstituibil' q̄z vita
litiū: nisi q̄ maioꝛ solēnitas req̄rit q̄n ibi cō
stituit reddit⁹ ꝑpetu⁹: q̄z q̄n tm̄ vitalitiū ibi
ꝓstituit. sic̄ ēt q̄n rector ecclie ipsa p̄dia eccle
vellet simpl'r vēdeꝛ ꝑpetuo: req̄rit solēnitas
a iure canōico itroducta. Uñ p̄dis eq̄pant
reddit⁹ ꝑpetui: q̄n reddit⁹ inꝺ imobilia cō
putant/ saltē q̄n excedūt longū tp̄us. z tñ q̄n
vellet locare p̄dia eccīea ad vitā suā/ vl' alicui
vitalitiū inibi ꝓstituere/ z vēdere: nō req̄rit
illa solēnitas: imo aut nō req̄rit/ aut si q̄ req̄
rit vt i religioso: tñ minoꝛ sufficit. vt tactū ē i
q̄nta pclone pceō. q̄nis. An āt i venditōe
reddit⁹ ꝓstituti i bōis ecclīasticz/ sufficiat ser
uare ꝺsuetudinē loci approbatā. z maxie q̄n
reddit⁹ eēt redimibil': eo ꝙ tūc solū ē ꝑpetua
q̄ ad emētē: nō q̄ ad vendētē ħ spectat ad ali
am q̄nē. An etiā p ꝺsuetudinē possit tolli
vt nō req̄raꝛ solēnitas a iure itroducta. z si
nō: tūc nō releuat ħ q̄ reddit⁹ etiā ē redimi
bilis. si āt sic. (sic̄ videt pbabili⁹) tūc vtrobi
q̄ pōt fieri: nisi extrauagās Pauli/ q̄ incipit
Ambitiose. aliquā renouationē fecisz iurz
abrogati. Sz (vt audiui ex oze culusdā doc
tissimi viri/ q̄ nūc nouissime cū hec scribe
rē fuit i curia romana) p̄dicta extrauagās ñ
est publicata. put dñs Ulteran⁹ tunc exñs
p̄m⁹ referēdari⁹ pape: retulit p̄fato viro in p̄
sentia dñi epi Urbinatenſ. z sic seq̄t q̄ p̄di
cta ꝓstitutio non ligaret.

Contra p̄mā pcl'onē arguit octupl'r
Primo oibꝫ q̄ncꝫ argumentz
pncipalibꝫ factz p̄ mā pcl'onē p ce. q̄nis: ap
plicādo illa ad redditū ꝑpetuū z irredimibi
lē. sic̄ ibi ō sūt applicata ad vitalitiū. qz vtro
biq; pñt eodē mō formari: ita q̄ vbi ibi ō ꝺz
ꝓpositū z spes pcipiendi toto tpe vite sue: ꝺi
cat ħ ꝓpositū z spes pcipiēdi ꝑpetuo p seez su
os successoꝛes. z soluant ēt eodē mō sic̄ ibi ō.

In ētio āt pncipali vbi ponūt duo cas⁹: po
nat scōs sic q̄ Joānes det. c. floꝛ. vt r̄cipiēs
det p se z suos ꝑpetuo oi āno. v. floꝛ. z Joā
nes p se vl' suos pcipit. c. et. r. floꝛ. i. ꝙrj. ānis
z ꝙr ꝓportionabil'r sic̄ ibi ō. Sil'r applicā
do q̄rtū z q̄ntū pone q̄ emēs velit eē cert⁹ q̄
ille cui emit z sui successoꝛes sint certi ō suf
ficientia: z q̄ sine corꝑali laboꝛe possint vi
uere. z solue sic̄ ibi dem.

Et p̄ter illa q̄nq; ēt pōt argui spēal'r ℈ em
ptionez reddit⁹ ꝑpetui pecuniarij. z ħ
tripl'r. Primo. qz ibi vr̄ emi pecūia: q̄ ē i emptiō
nis. Scōo. qz ñ solū ibi: sz etiā i redditu fru
ctuario: emēs nihil vr̄ trāsferre i se p empti
onē: sz illa sē sufficient soluta ex dict⁹ i pclo
ne. ij. q̄nisi. lxxix. Tertio. qz emptio vitalitꝫ
excusaꝛ a pctō: eo q̄ ꝙuis ꝓfigat q̄ emēs ali
q̄n recipiat pl⁹ q̄z ꝺat. tñ exq̄ ħ fuit dubiū: qz
nesciebaꝛ q̄ tāto tpe eēt victur⁹. z q̄ illō du
biū hēat eū excusare: pz a sili. qz vēditoꝛe re
cipiētē i tmio solonis maꝰ p̄ciū q̄z merꝛ va
luerit tpe vēditōis: excusaꝛ si nesciebaꝛ q̄ res
i tmio solonis eēt tātū p̄ciū valitura. vt pz
in. c. i citate. extra. ō vsuris. igit̄ cū illa rō ħ
cesset: qz emēs ꝑpetuū redditū: ꝓsil'r credit
se pl⁹ ꝓcepturū p se z suos q̄z ꝺat: seqūt q̄ ē illi
cit⁹. Dōm/ q̄ emēs vitalitiū: ñ indiget excu
satōe: ō illo q̄ recipit pl⁹ i nūero vl' q̄ntitate
mathematica q̄z fuerit p̄ciū qō ꝺat. qz ꝓstat
q̄ illō pl⁹ i q̄ntitate mathematica ñ sit plus:
sz min⁹: vl' solū eq̄le cui illi⁹ loq̄ndo: z ꝑm q̄n
titatē valoꝛz ipi pclo: put patuit qōe pcedē
ti: sz tm̄ tūc i digeret excusatiōe/ qñ tāto tpe p
cipiet pēsiones/ q̄ si a ꝓncipio ꝺct⁹ ꝓstitiss ō
ħ: fuisset estīatu p̄ciū eē mioꝛz valoꝛz: q̄z tam
diuturnū vitalitiū. z qz ℈ cās iferiores ñ sic
estīabaꝛ. iō rōne ignorantie q̄ nō fuit scitus va
loꝛ vitalitꝫ (eo q̄ estīatores initi fuerūt cau
sis iferioribꝫ) excusaꝛ emēs: ēt maxie qñ ven
ditoꝛ libens ꝺsensit/ q̄ tale q̄d eueniat: velit
nihilomin⁹ ei dare pēsionē. loco cui⁹ ēt aliū
euētū sibi lucrosū hz: si scz emptoꝛ cito mo
riaꝛ. Ita em̄ ꝺato q̄ sit certū/ q̄ emptoꝛ ꝑpe
tui reddit⁹ recipiet p se z suos pl⁹ i q̄ntitate
mathematica q̄z dederit i pclo: ñ idigebit ō
ħ excusatiōe. si āt recipet pl⁹ i q̄ntitate valo
ris q̄z fuerit p̄ciū: tūc si ħ sit rōne pticularū
obuēcionū nō idiget excusatōe: ēt si ħ ꝓsil'r
credidit: sic̄ nec emēs agrū de q̄ ꝓsil'r credit

sile. Si ãt rõne ipsi⁹ mercis imediate empte
ri, iurꝫ empti: ita q illõ sit validi⁹ q̃ꝫ pciũ: ũc
rõne dubiũ põt excusari. Et cũ dicꝫ, nõ est ḣ
dubiũ: sz certũ vel ꝓsile: sic z ꝓsile ẽ obuen
tiões ꝓualituras. patuit solo ī ꝑceõ, qõne. ī
ꝓmo argumto ꝓncipali. Preterea cũ nesciat
finis mõi: ad quẽ tẽmptẽdiꝫ ꝓpetuitas reddi
tuũ. z etiã nescit si fũd⁹ ī q̃ ꝓstitut⁹ ẽ ille red
dit⁹ peat cito zc. nõ põt eẽ certitudo talꝫ: q̃ ex
cludat dubiũ/ potẽs excusare sicī vitalitio.

Quarto argẽtr ꝑus nota q duoby seqn
tiby argumentꝫ arguit ex q̃busdã ꝓncipijs z
imagiatõiby Henr. õ bassia: q̃ etiã supdict⁹
Andreas õ q̃ ī ꝓma pclone ẽ dictũ ꝓtra aliũ
assumẽdo ad dãnãdũ illas emptões magni
pẽdit. Arguit igit sic. Si ibi eẽt ꝑa emptio:
z p ꝓns eẽt ibi ꝑa mercꝫ. marie q emẽs eme
ret ius hũdi tãtã pecuniã vel tãta blada an
nuatim õ bonis ill⁹, vtputa õ bonis mõaste
rij a q̃ emit illũ redditũ: eoq nõ põt dici q
emat ptẽ illoꝝ bonoꝝ: aut ptẽ fructuũ illoꝝ.
Sz ḣ nõ, q nemo põt acq̃rere: z p ꝓns nec
emere ius pcipiẽdi fruct⁹ alicui⁹ pdij: nisi ẽt
acq̃rat ꝓprietatẽ illoꝝ pdioꝝ, igit nec ius pdi
ctũ. Dico nota, q mõasterij retinet illã ꝑpe
tatẽ sibi. Maior ꝓbat. q ius pcipiendi fru
ct⁹ alic⁹ pdij ꝓsequt suitatẽ illi⁹ pdij. ḣ ẽ hõ eo
ipso q pdiũ ẽ suũ: hz ius pcipiẽdi fruct⁹ ei⁹,
q̃ pz i aliꝫ. Hã ex ḣipso q ꝙs emẽdo vineã
facẽ suã: ipse ꝓns acq̃rit ius vtẽdi ea: ita q
suitas vinee ẽ ꝓ⁹ naturalr iure pcipiẽdi fru
ct⁹ ei⁹. Dom q sic mltiplr ꝓtigit aliquã rẽ
eẽ hois: z p ꝓns mltiplr ꝓtigit eã esse suã: sic
etiã ẽ mltiplex suitas. Prim pz, q aliqñ res
est hois q̃ad ꝓprietatẽ seu directũ z pfectum
dñiuz. Aliqñ tm̃ q̃ad dñiuz vtile. Aliqñ tm̃
q̃ad vsufructũ. Aliqñ tm̃ q̃ad vsũ. Hã ꝙduc
tor eq̃ lz hẽat solũ vsũ eq̃: adhuc põt ipz vo
care suũ equũ: z inq̃lin⁹ dom⁹ põt dicere: va
do ad domũ meã. Scõz pz, q tottuplex ẽ
suitas: q̃ttuplex ius hz q̃s i re, igit sic pdictz
q̃ttuor modis ꝓtigit rẽ eẽ suã: sic erit pdicta
q̃druplex suitas. Cuz igit ꝓ⁹ q si emẽs hẽret
ius pcipiẽdi z c. tũc opterz illa bõa eẽ sua, cõ
cedo alij q̃ suitate, s. illa q̃ ꝓ⁹ vsufruct⁹ vel vl⁹
vl' alij q̃ ẽ silis vsufructui, sz ñ oz q illa q̃ ꝓ⁹
ꝓprietas. Nec ẽ verꝫ q ius pcipiẽdi fructus
ꝙsequt solã illã suitatẽ q̃ est ꝓprietas: ita q oz
q sint ī eoꝺ. imo ex diffõne vl⁹ vl' vsufruct⁹
ptz: q nichi ꝙperit vl⁹ nec vsufruct⁹ ī re ꝓpria:
sz tm̃ ī re aliẽa, q̃s diffõnel vide s. q. xij. Nec
est ẽt imaginãdũ (put pdictũ argumtũ ptenditur) q ius pcipiẽdi fruct⁹ alt⁹ rei q̃ꝺ hz ꝑ
tr⁹: sit q̃d distinctũ a suitate: q̃ illa res ꝓ⁹ sua
q̃ suitas sit q̃dã entitas ꝓ⁹ q̃si cã ill⁹ iurꝫ:
imo sit idẽ, fz bñ verꝫ ẽ q si capiat suitas pci
se p ꝓprietate z pfecto dñio: q illa põt distin
gui ẽt loco z subiecto, q⁹ stat q tal' suitas sit
ī Joãne z ius pcipiendi fruct⁹ seu vsufruct⁹
formal' sit ī Petro ī q̃ ñ sit illa suitas: nec tle
ius pcipiẽdi formale sit ī Joãne: q̃uis ī Jo
anne sit causale ius pcipiendi, z p idem ptz
solo sequentis argumẽti.

Quinto sic. Jus pcipiẽdi fruct⁹ aliq̃
rũ pdioꝝ ñ põt eẽ pmũ obie
ctũ emptõis: imo oz q suitas p modũ obie
cti ꝓrꝫ ꝓus tmiet ipaz emptiõez. q̃ emptio
reddit⁹ ñ ẽ possibil: nisi illa bõa fiãt ipi⁹ emẽ
tis tãq̃s sua. ḣ ãt ñ fit ī emptõe redditũ. igit
talꝫ emptio ñ ẽ ꝑa: sz tm̃ ficta emptõ. Maioꝝ
ꝑbat a sili, vt s̃ õ vinea. Dom q maioꝝ est
falsa si suitas capiat ꝑ ꝓprietate: sz ẽ ꝑa si ca
piat ꝑro vsu vl' vsufructu. Nec tũc ẽ suitas
alia res ꝓ⁹ ipso vsu vl' vsufructu.

Sexto sic. In tali emptione nihil oc
currit emibile, igit ẽ ficta emp
tio. Añs ꝑbat. q ī tali emptiõe nihil fit ni
si q illi q̃z fit bõa ī q̃bꝫ reddit⁹ õ ꝓstitut: ob
ligãt ea emẽti ad modũ sibi ꝓrigẽdũ, z sic
emere redditũ vni⁹ modꝰ ī bõis: nihil enim
ipsi⁹ bõa p eos q̃z fit obligare emẽti ad mo
dũ sibi ꝓrigẽdũ. Dõ ḣ agẽdo ñ emit mo
di⁹ bladi cũ lõge min⁹ valeat q̃ꝫ pecũia data:
nec ḣ ꝙplexũ qõ ẽ modũ oi ãno ī ꝑpetuum
redditi: q ī ifinitũ pl⁹ valet q̃ꝫ pecunia data, z
sic ẽ iappciabile. Dõz, añs ẽ falsũ. Ad pba
tionẽ negetr assũptũ, p ꝓma ꝑte. q ī illa em
ptiõe ñ fit solũ obligatio actiua illoꝝ bono
rũ: sz ẽt passiua obligatio: z ẽt acq̃sitio iurꝫ p
cipiẽdi fruct⁹/ qõ ius cozrñdet illi obligatõi
passiue: qõ ius icipit ī emẽte eẽ cui ꝓ⁹ ñ fu
it. Silr p scda ꝑte negetr: imo emere ẽ acq̃re
re ius sup ill' bõis sibi obligatz: ius inq̃ ñ p
ꝓprietatz: sz vsufruct⁹ vl' rei ꝙsilis vsufructui:
vl' ẽ emẽtẽ ꝙsẽtire vt acq̃rat sibi illõ ius. Cũ
vltra dicꝫ q ibi ñ emit modꝰ: ꝺcedo, cũ dicꝫ
q nec illõ ꝙplexũ. Dõz q dato q põeret emi
illõ ꝙplexũ: tñ rõ tua ḣ ñ ꝓbabarz: q ñ ẽ verꝫ
q ī ifinitũ pl⁹ valeat, put ḣ sufficiẽt ẽ solu
tũ ī ꝑceõ, qõne. Scõ dõz ad idẽ q nichi cõ
plexũ emit: sz ꝙplexũ, s. ius pcipiẽdi oi ãno
modiũ, z sic ẽ isufficies iductio ī argumto.

Septimo sic. Si esset ꝑa emptio: marie ḣ p illã viã imagi
nãdũ eẽt, s. q emẽs redditũ vni⁹ ꝓ⁹ ī domo
alic⁹ ꝓstitutũ acq̃reret ꝓprietatẽ illi⁹ dom⁹: z
mor eãdẽ domũ locaret venditori obligãdo
eũ ad hñdũ illã domũ p ꝑte ꝑpetuo ꝺductã
p se z suis heredib⁹ ad vsũ dom⁹, z ḣ p certo
cẽsu ãnuo ī ꝑpetuũ soluẽdo, z q̃ꝫ det min⁹
ꝑciũ p vsũ dom⁹ q̃ꝫ ille valeat absolute: tñ ex
q̃ ñ ꝑcise dat illõ ꝑciũ: sz ẽt dat ius vẽditori
ꝑpetuo p se z suis heredib⁹ icolẽdi domũ p
puo cẽsu, pura vni⁹ ꝓ⁹. iõ ibi nulla ẽ iq̃tas,
mõ ꝓdicta via ñ ẽ nisi fictio q̃dã, igit, mior p
bat q̃druplr. Prio qz qñ alicui locat dom⁹:
tũc ꝺductor icipit ihabitare domũ quã ꝓ⁹ ñ
inhabitauit, ḣ ãt imediate eã ihabitauit. Quis
isup z scõo a secto audiuit q aliq̃s vn⁹ z idẽ
quentat seu cõducat suã ꝓprã domũ, z sic sit
inq̃lin⁹ in ꝓpsi⁹, ḣ ãt ḣ fierꝫ. Aut dcio q̃s au
diuit q aliq̃s emat vsũ aliene dom⁹ ꝓret ei⁹
subazꝫ ꝓprietatẽ: z ad locadũ ī ꝑpetuũ: z ñ ad
inhitãdũ. Quarto, qz ꝑz aduersarios dom⁹
est obligata emptori, igit ẽ ei⁹ pign⁹: z p ꝓns
mãet ī dño vẽditorꝫ, z sic idẽ eẽt inq̃lin⁹ ꝑspe
ctu sui ꝓpsi⁹ i re ꝓpria. Dõz, negãdo maiorẽ.
Hã q̃uis aliq̃ approbãtes emptionẽ ꝺdit⁹
irredimibil' talẽ videnꝫ habuisse imagiatoez
cuiusmõi videt fuisse supdict⁹ iurispit⁹? Mi
chael black ī tractatl'o suo q̃ icipit. Titi⁹ ci
uis Pragenꝭ, ꝓtra quẽ supdict⁹ Andreas ī
uehit tãgẽdo aliq̃ ex pdictz: tñ ñ oz sic dicer.
Hãnlla est ncitas talẽ circũltũ faciẽdi, q si
sic: tũc eadẽ rõne nõ possz q̃s emere ꝑpetuũ
vsufructũ ī bõis alterl⁹: nisi ẽt acq̃rerz ꝓprie
tatẽ i ill': q̃ tñ iplicatr ẽ ꝓtra diffõnẽ vsufru
ct⁹, seq̃la ꝑbat. q⁹ reddit⁹ ꝑpetu⁹ nihil videt
ẽ nisi ꝓtial' vsufruct⁹ ꝑpetu⁹ / vl' saltẽ q̃d si
millimũ ei. Et pẽtim nõ hz appentiã illõ q̃
isteait dicẽs: q ꝓcepto pcio ipse vẽditor red
dit⁹ cõstituti sup domũ: efficit inq̃lin⁹ illius
dom⁹ q̃ sibi cẽsẽt locata p ꝑte cũ p⁹ idẽ esset
dñs tot⁹. Illã ei imagiationẽ z diuersicliñ
q̃rere ẽ supuacaneũ. Preterea idẽ defic dicẽ
do q vl⁹ ad quẽ q̃s locat domũ ẽ ꝑceptõ pẽ
siõis vl' cẽsl⁹ z cõmutare luczꝑ lucro. Hã vl⁹
est ius vtẽdi q̃ ꝺcedit p pẽsiõe ãnua pcipiẽ
di q̃ locat. Ũ dõz ẽ q immediate nihil emit
nisi ius pcipiẽdi fruct⁹: z remãet ꝓprietas bo
noꝝ illoꝝ apõ ꝓrẽ dñm, nec ãnuã pẽsiones
soluẽdo: soluit eã vt cẽsũ ꝺductõis vl' locagñ
sz vt canonẽ vl' obuẽtionẽ vsufruct⁹ ꝓtial' vl'
iurꝫ simillimi ei. Scõo q ꝺcd sit õ maiori
quã reputo falsã: ꝑbatio miorꝫ nihil faceret
ꝓtra eã q̃ad oẽs q̃ttuor ei⁹ ꝑtes. Ad ꝓmã ei
dicerel q aliq̃s põt ꝺducere domũ quã sine
inemissiõe inhitauit añz p⁹ ꝺuctõez z ī ꝺdu
ctiõe: puta si dom⁹ fuit sibi ꝓus cõmodata
z ñ locata, vl' q⁹ dom⁹ fuit p⁹ sibi ꝓpriaz ma
nẽdo ī domo vẽdidit eã alteri, z nihilomin⁹
mor eã ab eoꝺ ꝺuc, sic ẽt aliq̃s ꝑt alteri vẽ
dere fũdũ eo pacto q mor sibi locet, vt pare
bit ī qõne seq. ꝺclone, j. pbatõne. r vj. Ad
scõam dicerel q nẽo põt domũ suã ꝓpriã cõ
ducere tpe q̃ ẽ sibi ꝓpria: tñ eã q̃ añ fuit ꝓpria
z nũc ẽ aliena põt ꝺucel. Nec oz q fiat ma
gnũ inꝛualiũ ad ḣ q cesset esse sua: z q ꝺdu
cat eã. Hã ī eoꝺ istãti q̃ desinit eẽ sua/ icipit
eẽ aliena. q⁹ ẽ idẽ istãs pmũ ñ eẽ ꝓprietatz: z
ꝓmũ istãs eẽ alteri⁹. Nõ añ illõ istãs potu
isset ꝺuenisse cũ illo alio q ꝺ ꝓmũ desineret
eẽ sibi ꝓpria: icipet eẽ sibi cõducta. Ad ctiã
dicerel ecõtra iuchẽdo cõtra eũ, q⁹ q̃s vn q̃ꝫ
audiuit iurispitũ vt ille fuit: q̃ hãc iuectionẽ
deduc. s. q̃ dicat vsũ posse acq̃ri ī re cui⁹ etiã
acq̃rit ꝓprietas. Ũ ḣ ẽ iplicãs ꝓtradictõez.
vt pz ex diffõne vl⁹ s. q. xij. Scõo, q ḣ si el
set verꝫ: eẽt p eo ꝺ quẽ arguit, q⁹ ille dicerz q
emẽs vsũ vl' redditũ acq̃reret ꝓprietatẽ ī bo
nis ill'. Tertio, q⁹ mirat q sepissime z q̃tidie
accidit. Multi ei emũt domos aio nũq̃ ꝑse
ibi hitãdi: sz tm̃ locandi alijs. Ad q̃rtũ pare
bit solo ī seq̃nti argumto. Octauo. Dans
ꝑr. flo. ñ recipit ãnuũ floꝝ. nisi õ ill' ꝑr. Hõ
ḣ ẽ iustũ. igit. Maioꝝ ꝑbat. q⁹ si aliũde eos
recipet: marie de domo illa quã sibi obliga
uit vẽditor reddit⁹: sz ḣ nõ. q⁹ tũc recipet õ
re aliena. nã dom⁹ nõ ẽ emptorꝫ: sz vẽditorꝫ.
q⁹ hz rõnẽ pigrꝫ: eo q õ esse obligata. Hõ
recipe fruct⁹ pigrꝫ: nisi ꝙputenꝭ i sortẽ ẽ. vsu
ra. hic ãt emptor ñ ꝙputat illos i sortẽ. igit.
mior ꝑbat. q⁹ illi. ꝑr. floꝝ. sẽ tã trãslati i dñiũ
vẽditorꝫ. igit õ ill' ẽ illicitũ aliq̃d recipe vltra
sortẽ. sz ꝙna. q⁹ iõ mutuatõ vsuraria ẽ pctm̃:
q⁹ mutuãs accipit q̃d õ illo q̃ ãpli⁹ ñ ẽ suũ:
vt patuit s. q. xxij. Dõz q⁹ maioꝝ ẽ falsa. Hã
recipit eos õ mercẽ sua q̃ ẽ reddit⁹ empt⁹ cõ
stitut⁹ ī bõis alteri⁹: z ille nõ ẽ res aliẽa. z sz
illa bõa ī q̃bꝫ ẽ ꝓstitut⁹ sint aliẽa ei p negati
onẽ ꝓprietatz: nõ tñ p negationẽ eis iurꝫ: q⁹
sẽ emptorꝫ q̃ad vsufructũ aliquẽ vl' q̃ad ius
valde sile vsufructui. Hõ ẽ etiã verꝫ q illa bo
na hẽant rõnẽ pignerꝫ. q⁹ tũc emptor solum
hẽret ius illa detẽtãdi: z ñ vsufructũ ī eis vel
q̃d ei simillimũ: q̃ ẽ falsũ. Nec capim⁹ ḣ cũ
dici⁹: dom⁹ ẽ obligata emptori obligatõez p
pignerationis obligatiõe, sz generalr q̃ mõ õz

q̄ oī iurī cōrñdet obligatio. Naz si̇ habeo ius alic⁹ rei: illa res ē mihi aliq̄ mō obligata vl'ōbita. Nono, si eēt ꝑa ēptio qñ emīt̄ rvē dīt̄ reddit⁹ vel cēsus sup bonis alic⁹: illa emptio hꝫet silitudinē cū verꝫ emptiōib⁹ aliozū cēsuū, qz oē vex/ꝓ ꝓsonat, falsū āt cito dissonat a ꝓ: vt ptz ī falso auro respcū veri, q̄a ñ ē el silē. Dō p̄dicta emptio ñ hz silitudiez cū alīs, igīt̄. Dior ꝓbat exēplarit̄. Si q̄s hēat censū antiquū: z ab olim sup aliq̄ villa: possessiōe: vel molēdino ꝓstitutū: z eū vēdit alei: ibi ꝓmo ē realt̄ z ꝑe res q̄dā: q̄ vendit̄ z emīt̄, vex reale ius pcipiēdi talē fructū: qō ius ēt fuit ī rex natura añ illā vēditōez z emptionē. Scōo illō ius trāsferī ī dñiū emētꝫ. Tertio fit illa trāslatio cū onere z picło eiusdē cēsus. ita q̄ vēditōe fcā z euictōe p̄stita ñ ē vēditor vltra obligat⁹ emptori ad rñdēdū emptori sup aliq̄ obuentiōe ānua, ita q̄ siue molitor/ aut ali⁹ tenēs talē possessionē satisfaciat ānuarī ēptori ō illa pēsiōe siue ñ, aut si tota possessio vl' ps ei⁹ pear: ñ hēbit ēptor ī aliq̄ ipetere vēditorē. Quarto ēt ibi intueñit iustū pciū: ſm ꝓditiōes z circūstātias illi⁹ cēsus z certitudinē obuētiōis ei⁹. Quinto ē eq̄lis ꝓditio librat̄ꝫ obligatōis ī vtroq̄ ꝫbentiū. Dō ī emptiōe reddit⁹ ī cāu nro ista ñ reptunt̄. Uñ vēditor nllaten⁹ hz illā libertatē: de q̄ dictū ē. Dom. Negādo mino rē: imo oīa p̄dicta sūt ibi. Nā coīpo q̄ bōa sup q̄b vult vēditor vēdere redditū: sūt de pleno dñio vēditorꝫ: tūc ꝑtualr z causalr in illo dñio ꝓinet reddit⁹, i. ius pcipiendi fructus eoz: qō ius hz ille vēditor añ vēditōez ñ min⁹ q̄z hēat ius aliqō ille q̄ vendit alicui cēsū/ quē hz ī molēdino: q̄d q̄ ad ꝓprietatē ñ ē suū: ſz molitorꝫ. Scōo vēditor trāsfert illud ius ō se i emptorē: nō min⁹ q̄z p̄dict⁹ habēs ius pcipiēdi censū ex molēdino alieno. Tertio ēt fit illa trāslatio ī eū cū onere z piculo eiusdē cēsus: ita q̄ si perit illa possessio z p ons reddit⁹: tūc pit picło illi⁹ emptoris: Et cū dicꝫ: ſz ñ sic: q̄n vēditor remaneat obligat⁹ zc. Dico q̄ ꝫ ñ obstat: qz idē ꝓportionabilt̄ inuenit̄ ī tuo cāu. Nā ille q̄ hz cēsū molendini etiam tenebat molitorem obligatuz sibi ad annuā pensiōez: q̄ molitor vel ei⁹ predecessor illi vēdiderat sup molēdinū talē cēsū, q̄ āt hns talē cēsū molēdi manet liber: si eū trāferat ī ētiū: idē fieret qñ ēptor reddit⁹ ī cāu nro: ēt ī vnū ētiū trāsferret, tūc ei sol⁹ p m⁹ vēditor⁹ c⁹ ē illa possessio eēt sic obligat⁹ sic ēt alibi molitor māeret obligat⁹. Silr q̄ tū ē ibi, s., iustū pciū: z q̄ntū ēt ē ibi: vt patuit ī ōclaratiōe ētij. Hic ig: k ē ī iurispito cuius modi fuit ille: ex c⁹ iuectiuis formant ꝫ argumētū: q̄ ñ ꝓsiderault hic de oīa eē silia si vtriq̄ ꝫc⁹ ꝑducāt vtrobiq̄ ad originē. Nec obstat: si dicat q̄ p̄m⁹ a q̄ pcessit cēs⁹ molēdi ñ vēdidit eū sup molēdinū: ſz eū ꝓstituit illi q̄ sibi, ꝓprietatē molēdi cū illo onere ōdit z ñ ꝑcepit ab illo pciū aliq̄d: ſz rē. Nā ꝫ ñ obstat qz si illō ē licitū: ēt aliō, s., ꝓ via vēditiōis ē licitū: vt ptz p ea q̄ dicta sūt, q., lxxix. Et p ꝫ ēt ptz: q̄ idē ñ sufficient⁹ rñdet ad ꝫ q̄ p emibilitate redditū ꝓsuenit adduci. s., q̄ fuit⁹ z actio z hereditas p̄t vendi z emi, z tñ illa ēt nō st̄ nisi q̄dā iura. Nā ait/ q̄ illa st̄ ꝑa iura realia: z illa ꝓsistūt i rex nā añ vēditiōez z emptōez: z ꝓsistūt siue vēdant siue nō. Sz i casu nro ināt: ñ ē ibi vex ius: ſz fictitiū, nec illō ꝑiacet ēptiōi: ſz ex emptōe ꝓsurgit. Nec em rūsio ē falsa. Nā hns dñiū ꝑfectū i bōis aliēb: hz i se ius pciēdi fruct⁹ eoz: ita ꝑtualr i se calozē: ceū p̄t cōicare alei, igīt̄ illō ius ꝑiacet ēptōi z p supōit ei tāq̄ ꝑtualr ꝓrētū i dñio vēditorꝫ.

Cōtra ētiā ꝓclusiōes arguit̄ ꝑmo sic, Nō potest seuari debita circūstantia quō in emptiōe reddit⁹ ꝑpetui z irredimibilis, igīt̄ tertia cōclusio falsa. Antecedens ꝓbat̄, qz nō ꝓtingit ibi attingi adeq̄tiōnē p̄cij z mercis, qz si sic ponat̄ gra exēpli/ q̄ centū flor̄, sint adeq̄tū p̄rciū reddit⁹ ꝑpetui irredimibilis annuatim importantis v, flor̄, tūc sic arguit̄. Si illi sūt ꝓportionatū p̄cium illi⁹ ꝑpetui reddit⁹, igīt̄ ꝓportionabilit quāto vilioz est aliq̄s alius redditus respectu predicti redditus: tanto etiā pauciores flor̄, essent adequatū p̄rcium respectu illi⁹ vilioris reddit⁹, z cū vitalitiū etiā annuaī importans q̄nq̄ flor̄, alicui vigenario sit in cētuplo vili⁹ q̄z p̄dict⁹ reddit⁹, seq̄t̄ q., x., flo, essent adeq̄tū p̄cij p̄dicti vitalitij: q̄d ē manifeste falsū, igīt̄ nec p̄dicti centū erūt adeq̄tū p̄cij ꝑpetui reddit⁹ annuaī importātis v, flor̄, z q̄cūq̄ alia summa dicerē esse adeq̄tum p̄rcij ꝑpetui reddit⁹: posset illud argumentū eodē mō deduci. Hui⁹ argumenti solutio ꝑz sufficient ex dictꝫ ī solutōe p̄mi argumenti facti ꝓtra tertiā ꝓclusionē precedentis qōnis: que dicta possunt ꝓportionabilit applicari huc ad ēptiōez ꝑpetui rddit⁹ z vitalitij sic ibiō st̄ applicata ad ēptiōez vitalitij p vigenario z vitalitij p sexagenario, iō ibi rez q̄re, Scōo pōt etiā scōz argu, ibiō factū applicari ad redditū ꝑpetui pro tāto: qz etiā ne scit q̄ntꝫ tpe duraturꝫ ē ꝑpetuꝫ redditus: qz ei⁹ duratio ē vsq̄ ī finē mōi, finis āt mōi ne scit, igīt nec valoz illi⁹ reddit⁹ pōt sciri: eoq̄ ei⁹ valoz pēdet ex ꝫportātia ānue obuentiōis: z solue eodē mō sic ibidē solutū est. Si ēt arguas vt arguit p̄dict⁹ canonista Andreas ī tractatulo suo: ꝓtra illā emptōez vēditoz nō recipit nisi, xx., igīt̄ ñ tenet reddere emptori, nisi, xx., a⁹s si cogit⁹ pl⁹ reddere ꝑuat̄ ī eq̄litas Dōz ꝓcesso añte negat̄ ꝓña, sed dz sic iferri, igīt̄ nō dz emptori dare nisi mercē equalētē xx., z hmōi ē reddit⁹ pcipiendi ānuatim vnū flor̄. Et si dicas illi, xx., pcipiēdi ānuatī cū st̄ pcepti/ equalent alīs, xx., rcept̄ꝫ p vēditorē, igīt cessare pōt ab vlteriori solone. Dōm q̄ ꝫ ſm q̄ntitatē mathematicā equaleāt. s., i numero, tñ ꝫ ciuilē ñ equalēt, z ꝫ ꝓt eoz solonē factā tāti tpis intuallo, z ō ꝫ patuit lati⁹ s., in, q., lix., et, lx.

Cōtra q̄rtā ꝓclonē etiā pt duci argumētū factū ꝓtra q̄rtā ꝓclonē p̄ceq̄onis, q̄z ex illi⁹ emptōis pmissiōe nō min⁹: ꝫ port⁹ magꝫ succrescūt ociosi: z ocrescit nūerus cozpal'r laborantiū/ q̄z ex pmissione emptionis vitalitij, z soluit vt ibidem.

Questio. LXXXIII.

Vtrū emptio reddit⁹ ꝑpetui depueꝫ p ꝫ q̄ reddit⁹ ē redimibil'/ seu q̄ idē est: an illa emptio depueꝫ p pactū adiectū q̄ venditor obligat emptorē ad reuēdēdū redditū illū sibi, s. vēditori vel suis successorib⁹ q̄n vēditor vel sui successores restituerint eq̄le p̄rciū emptori vel ei⁹ successorib⁹. Solo, q., stat ī trib⁹ suppōnib⁹ z, xiij., ꝓclonib⁹. Pria suppō, Pacta q̄ fiūt ī ꝓtractib⁹ sēz triplicia, q̄dā sūt ꝓtract⁹/ q̄dā cōtra naturā ꝓct⁹/ q̄dā ꝓ nec ꝓtra naturā nec ꝓtra subam; ſz tm ꝓeꝫ naturā z subam. Exē plū ꝑmi. si ī ꝓtractu mutui dicaī, mutuo tibi, c., nolēs hꝫe ius reperēdi sortē vl' mutuo irreuocabil'r. Dec ei adiectio distrahit a vera rōne mutui, z faē ꝓtractū esse ñ mutuū: ſz donationē, sic ecōtra, si dicaī, dono tibi illa cētū p agro tuo valēte cētū: nō ē donatio: ſz emptio: vel ꝓtract⁹ ī nōiat⁹. Que āt sint substātialia ꝓtract⁹ emptōis z vēditōis: z q̄ naturalia z q̄ accidentalia/ patuit, q., lxxix. supposītōe scōa, z ex ibiō dictꝫ pz; q̄ñ pactū adiectū ē ꝓtra naturā emptōis, vel qñ ꝫ subaz, vel qñ ꝑeꝫ vtrūq̄, Scōa suppō. Pactū ō q̄ ī titulo q̄rit/ dupl'r noiaī, aliq̄n dī pactū retrouēdendi vel reuēditōis: aliq̄n pactū redēptōis. Nō, qz exq̄ illō fit int⁹ emētē z vendentē, aliq̄n sortit nomē ex prevēdētꝫ, z sic noiaī scōo mō, qz vēditor vult hꝫe ius redimendi cū se offert restituere p̄ciū, aliq̄n ex pte ementis: z sic sortit nomē reuēditōis vel retrouēdendi: qz emptor obligat se ad reuendēdū vēditori posteriori exte cū p̄ciū restituerit. Tertia suppō, Q̄ ꝫ ꝑ q̄ reddit⁹ ꝑpetuꝫ emit cū pacto redēptōis, ꝑt ille ꝓtract⁹ rescidi. ꝫ āt duplicit ꝓtigit, qz aut vēditor reddit⁹ hz illā facultatē z ñ emptor/ aut ecōtra ēptor z ñ vēditor/ aut vtrq̄ hz. an āt oīa illa licite ꝓtigāt/ pz ī seq. Pria ꝓclo, Emptio reddit⁹ ꝑpetui: sic est ex gñe suo licita: vt patuit, q., lxxix. q̄ redditū: z q̄nc pce, q̄ ad ꝑpetuitatē, sic ñ deꝫ ꝑuaī p ꝫ q̄ reddit⁹ est redimibil' mō exp̄ssoī fit, q̄nis, ꝑbaī multꝫ auctib⁹, z, xx., rōnib⁹.

prima cōclusio.

Prio q̄ iudicialē determiatōez ac declaratōz sūmi pōtificꝫ Marti, q̄nti: q̄ hz ī bulla vel extrauagāti q̄ incipit: ad futurā rei memoriā regimī vtis eccie, ī q̄ idē pōtifex ad istātiā cleri nobilis ītolax z hīrator ciuitatis z dioceſis Bratisl' auiensis declarauit licitas z iuri cōmuni ꝓformes esse illas emptiōes redditum ꝑpetuoꝝ: in q̄b fuit data facultas atq̄ gra venditoribꝫ: q̄ ip̄m ānuū censum ī toto vel ī pte p ea dē sūma denariozꝝ: quā ab ip̄is emptoribꝫ receperūt: q̄ñcūq̄ vellent libe absq̄ alic⁹ req̄sitōe/ ꝺictiōe vel assensu: posset extinguere ac rdimere ac se ab ip̄si⁹ censu⁹ solo ne extūc penit⁹ libare: z q̄ vēditores hmōi cē suū sint obligati ad illoꝝ cēsuū solones ītoto ꝓtradictōis obstaculo. Dāc q̄z declarationē factā: misit trib⁹ ep̄is, s., Trenesnēsi Lubicinensi z Olmicēsi mādās eisdē: vt q̄ñ z q̄ties visū fuerit expedire eandē declaratiōez publicēt solēnit̄: z p̄sidiū opportunū fauorꝫ ip̄endāt emptoribꝫ: cogēdo ēt p cēsurā eccīa stica venditores censuū ad plenā z debitā satisfactionē. Et fuit hec ōclaratio facta, Anno dñi, M., cccc., xxv., q̄ octauo āno sui pōtificat⁹ ad quē fuit ī ꝓcilio Cōstātiensi antea elect⁹: emanauit hec bulla. Scōo, p iudicialē determiationē ac declaratiōez sūmi pontificꝫ Calixti tertij; q̄ hz in bulla vel extrauagāti/ q̄ etiā incipit: ad futurā rei memoriā regimini vtis eccie, ī q̄ ad istātiā ep̄i mersp̄urgēſ idē q̄d p̄dictū ē ōclarauit ī snīa. Dāc q̄z ōclarationez misit trib⁹ ōcanis, s., Wadēbur

gēsi/ Nuwenburgēsi ⁊ Halberstattēsi, mandās eis idē qđ Martin⁹ supdict⁹ epūs mandauerat. Hec ōclaratio fuit pūo āno sui pōtificat⁹ facta. Hanc ät bullanc copias/ ḡre infine h⁹ qōnis. Tertio aūcte Builhermi tituli scī Marci pbyteri cardinal⁹, cui Martin⁹ q̄nt⁹ nego ciū ō pdict⁹ ꝓtractib⁹ an liceāt sint: examinādū cū pitor⁹ ꝓsilio cōmisit, vt i pdicta bulla bz⁹, ⁊ ille idē pdictas emptiōes approbauit vt licitas, put ptz i tract⁹ suo q̄ incipit: Abbas scī Jaco, circa mediū: q̄uis q̄daz alia tbi ponat q̄ pūt impugnāt, vt patebit. Quarto aūcte alīq⁹ epor Bratislauiē siū: q̄ hmōi ꝓtract⁹ p se ⁊ suos officiales cōfirmauerūt sepi⁹ ⁊ approbauerūt vt p fidedignos narratū fuit eidē Martino q̄nto vt ⁊ ibīd i bulla narrat. Quinto aūcte Benē. de bolta celebr⁹ doctor⁹ theologie q̄ i suo tract. ō ꝓtractib⁹ etiā illas emptiōes approbat: vt ptz i suo dublo q̄nto. Sexto, aūcte Joā. de gerē. cancel. Parisiēn. i suo trac. de ꝓtractib⁹ pte. ij. ꝓpōnib⁹ ꝑma/ scōa/ tcia/ q̄rta/ q̄nta, ⁊ pte. j. ꝓsyderatōe. vj. ⁊. vij. Septimo. aūcte Alco. dinckelsbybel i trac. de. x. precepţ ꝑcepto. vij. Octauo, aūcte q̄tuor doctor⁹ theologor⁹ ⁊ octo doctor⁹ iur⁹/ q̄ i cōcilio Cōstātien. circa ānū dñi. M. cccc. xvj. su p pdicta emptōe req̄siti eādē approbarūt, ⁊ sic hec doctoral⁹ approbatio fuit añ iudicialiā approbatōes pdictor⁹ pōtificū p octo annos vl nouē: q̄z subscptiones put inueni: sequunt i būc modū ꝑmisso: tñ casu i tmio q̄ tal⁹ ē, q̄ dā dom⁹ religiose q̄z frēs ñ mēdicāt/ emerūt pēsiōes ānuas ꝓpetuas ipsis oppor tunas p sustētatōe fratr⁹ suor⁹ ō certz ciuitatib⁹/ oppidis/ cōitatib⁹: p q̄b⁹ exposuerūt iustū pciū ꝑm estiationē ⁊ curiū locor⁹ illor⁹: i q̄b⁹ emebāt, s. psoluēdo aliq̄n. xxtiij. flor⁹ p pēsiōe vnl⁹ flor⁹. i vno loco. i alīs locz. xxtij. vel ad min⁹. xx. flor⁹. vēditorib⁹ pdictz dādo gratiā vt ipsas pēsiones pro eodē pcio redimere possint. q̄rit an tales ꝓtract⁹ sint licīti ⁊ ab vsura alieni. Prim⁹ sic subscpsit dicens, Doctores vtriusq̄ iurz cōit dicūt ⁊ tenēt q̄ cōtract⁹ emptōis ⁊ vēditōis sub forma pscpta vl sibi fact⁹ ē licit⁹ ⁊ a iure ꝑmiss⁹: q̄n iustū pciū i ipso ℑcto inuenit, ⁊ nihil vltra sūmā recepta soluit cū vēditio rescidit, q̄b⁹ doctorib⁹ ego Benē. ō Duren: adu o cat⁹ i curia Colon. ꝓsentio i hac pte cui⁹ rei testioniū signetū meū pūtib⁹ ipressi. Scōs. Predict⁹ assentio ego Benē. sticher, ō Bonna, decre. doc. pūmō ꝓpt apposition̄ dicti pacti ō reuēdēdo p eo dē pcio ñ sit solutū min⁹ iusto pcio ꝑm cōem ⁊ solitā illi⁹ patrie vl loci, ꝑsiderādi nē absq̄ dicti pacti apposition̄ estimare, put ego ex certz ifōmatiōib⁹ p me receptz: credo pscriptū pactū pcessisse ac celebratū fore iustū, hec sub mei solitī signeti impssione attestor. Tertio, Et ego Joānes vrbach decretor⁹ doctor⁹ ꝓsil⁹ vt ꝑmittit: dico ⁊ sentio, in cui⁹ testioniū me subscpsi: ⁊ signetū meū apposui. Quart⁹, Decisiōi pdictor⁹ doctorū ego Joānes ō nouo lapide: legū doctor adhereo, Dicta eī vēditio ex subalib⁹ ꝓsistit rebz⁹, ō q̄b⁹ i. l. j. ff. de ℑhen. emp. ⁊ vē. ⁊ inīti tuta eo dē ti. formā recipiēs ex q̄uētōe ptū. l. j. ℌ. si q̄uenīat. ff. depo. q̄ forma ē licita: a iure exp̄sse ꝑmissa. l. ij. C. ō pac. int⁹ em. ⁊ vē. Nec pdicta vēditio subiacet alīq̄ mō suspitiōi vsurarie pūtar⁹, Nā ñ ꝓpt ꝓsuetudinez ℑbētiū q̄ ē attēdēda. l. q̄ semisses. ℌ. fi. ff. de vsu, notat⁹ i. l. vl diuersor⁹, cū ꝓcor. ibīdē allegat⁹. ff. ō pigno. act. Nec ēt rōne exiguitat⁹ pcij q̄uēti/ cū ipm lōge excedat pciū legale, ō q̄ in aut̄e, ō nō alie, aut ꝑmutādis rebz ecclē. ℌ. q⁹ ꝓ lenonis. ℌ. si ꝓ alicui⁹. col. ij. Et ēt notabiliꝫ trāscendit pciū cōe solitū dari p tl⁹ pēsiōe, ⁊ sic nedū ex rē emptor⁹ ē iustū: imo iusti⁹ iusto. l. si q̄uīs. j. ℌn. ff. ad. l. aq̄. ⁊. l. pcia⁹ rex. j. ℌn. ff. ad. l. fal. iūcta. l. ō i litē.

Preca, Emptores ꝑfati car⁹ emisse videt rōne pacti i fauorē vēditor⁹ dūtax at apposi ti: q⁹ auget pciū, ⁊ ei⁹ eē censet. l. fūdi ptē. ff. de ℑhē. emp. ⁊ vē. ⁊ i testimoniū ꝑmissoū sigillū meū duxi apponēdū. Quīt⁹, Quēad modū dñi doctores supra sentiūt: ita ⁊ ego Joānes ō ceruo legū doctor dicēdū puto ⁊ assentio: vicz q⁹ ℑct⁹ sup̄ script⁹ sit licit⁹, q⁹ te iure exp̄sse ꝑmissus: vt i dicta. l. ij. C. ō pac. int⁹ em. ⁊ vē. Nec obstat. c. ad nostrā. extra, ō emp. ⁊ ven. vbi tal⁹ redēptōis ℑct⁹ i fraudē usurar⁹ fact⁹ dī. q⁹ ℌ ē vez in casu illi⁹ capitli. s. q̄n ℑct⁹ ē imaginari⁹ ⁊ simulat⁹ p fes peratorē initus: ⁊ iustū pciū ñ ꝓtinēs, Sic vero ℑct⁹ emptōis ē ver⁹ ⁊ liquid⁹: iustum pciū abūde ꝓtinēs: in q̄ nlla simulatio: nlla fraus interuenit. Ideoq⁹ ē valde licit⁹ ⁊ ꝑmissus, in testimoniū hui⁹ rei sigillū meū pūtib⁹ appressi. Sext⁹, Et ego Theoderic⁹ ō monasterio: sacre theologie pfess⁹: colonie regēs assentio doctorib⁹ supscpt⁹: q⁹ pciū dat⁹ ē iustū: ꝓditio apposita cedit i fauorē vēditor⁹, ⁊ fac i dō ℑctu fauorē seu charitatē ad

primū āpli⁹ ꝓducere, ⁊ ℌ meo sigillo appēnso. Et nota q⁹ ille Theoderic⁹ ōr fuisse ītitulator⁹ studū Colonien. Septim⁹, Et ego Jacobus de Sulato ordis ꝓdicator⁹, sacre pagie professor/ ac heretice pūitar⁹ inq̄sitor/ assentio doctorib⁹ s dict⁹, marie cū dñs Innoc. i. c. licitare, extra. ō usur⁹, sup̄ ꝓbo: ex forma, dicat: q⁹ q̄n in ꝓpetuū emūt reddit⁹: nūq̄ ꝑt cōtract⁹ eē illicit⁹: nec gra data vēditori ꝑiudicat ℑctui: imo fortificat ⁊ fac eū pl⁹ iustū/ ⁊ ℌ meo sigillo ⁊c. Octau⁹, Et ego Joānes ban legū doctor, ꝓpositꝰ scī Greg. Colon. estimo ꝑmissa ꝓsona fore dispōni iurz cōis, cui⁹ rei testioniū me subscpsi ⁊ signi" i ꝓmiū ipressi. Non⁹, Ego Petr⁹ cardinal⁹ Tameracen⁹ credo q⁹ tales cōtract⁹ sint licīti; dūm ñ i emētibus nō sit ītētio vsuraria, ℌ ē q⁹ emētes ñ tēdāt q⁹ vendētes redimāt: vt sic pecūiā suas ℌ habeāt, ⁊ vltra sortē reddit⁹ medij ipis ꝓcipiāt, ꝛ talis ītentio vsuraria tollit: si emētes simplr mallēt talē ꝓtractum facere sine ꝓditōe/ q̄s cū tali cōditōe redimēdi. Decim⁹, Ego Jo. ō gerē. doct. ⁊ pfess⁹ sacre theologie ac cācel. Parīs. idē teneo. Undecim⁹, Ego Alcol⁹ vorō. vtriusq̄ iurz doc. pdictū cōtractū affirmo: ⁊ ꝓsitē dico fore licitū ⁊ honestū: tā de iure canonico q̄s ciuili: ꝓterea manu mea me subscpsi. Duodecim⁹, Ego Federic⁹ cardinalis florētin⁹ sic sentio/ q⁹ si iste pensiones essent ꝑpetue ꝓstitute vt q⁹ ciuitas coegit ciues ad mutuādū ciuitati, ⁊ q⁹ ciras ñ ꝑt soluer⁹ capitale/ ꝓstituit mutuātib⁹ certos reddit⁹: pura q̄nq⁹ ꝓ centenario/ q̄ annuatī soluit q̄usq⁹ reddat capitale, tūc ñ ē ꝓprie mutuū: ex q̄ mutuātib⁹ ñ cōpetit actio ℑ ciuitatē ad reddendū capitale: q⁹ ñ est ꝓsuetū: nec de facto reddit⁹ ius i talibus: vt fit Venetijs: Florētie ⁊ Januē. ⁊ ℌ videt licitū, q⁹ vt dixi ñ ē ꝓprie mutuū: sed ē ℑctus emptiōis, q⁹ iste q̄ dat pecuniā videt emere censū annuū, ⁊ tles pēsiōes tā ꝓstitutas licite ꝑt q̄s emere: vt ēt obseruat i dict⁹ loc⁹. Si aūt aliq̄s ñ coact⁹ dat alij certā pecuniē q̄ntitatē: pura. xx. ⁊ ille ꝓstituit se censuariū de solutiōe vnl⁹ annuatī/ donec reddat. xx. tūc ℌ videt illicitū, vt ōr Innocē. de vsuris. i. c. in citare. tñ ñ ē vsura: ex q̄ ñ ē mutuū, q⁹ ille sc⁹ q̄ dedit: ñ ꝑt repetere capitale licz debitor⁹ possit se libare reddēdo capitale, ⁊ intelligo/ q⁹ reddit⁹ isti cōi estiatiōe ñ excedant reddit⁹: q̄s hz̄et si pdia emisset. argumētū ō usur⁹, ꝓsuluit, ⁊ tal⁹ ℑct⁹ posset excusari i religiosis/ si eēt ꝓsuet⁹ i loco ⁊ ipis religiosis ñ erat facile eq̄ bñ ꝓuare vitā solitariā emēdo pdia, sic emēdo pēsiones pdictas. hec ibi. Et pdictz subscptiōib⁹: ptz q⁹ oēs illi approbāt emptionē reddit⁹ ꝑpetuū: ñ obstāte q⁹ fiat cū pacto redimendi mō dicto, ⁊ q̄uis i illi⁹ subscptionib⁹ sint adiecte alīq̄ ꝓditiones, ⁊ notiatim q̄ttuor, s. q⁹ nil vltra sūmaz receptā soluat: cū vēditio rescindit: vt ꝓmul dixit. Scōa, q⁹ emēs ñ det min⁹ pciū, ꝑt ℌ q⁹ dans pciū, cogit ad volūtatē vēditorz rescindere ℑctū: vt dixit scōs. Tertia, q⁹ emēs ñ emat ducat⁹ spe illa/ q⁹ vēdēs cito redimat vt dixit non⁹ ⁊ decim⁹. Quarta: q⁹ ille redditus ñ sit ō nouo/ nec i ꝓsona ꝓstitut⁹, tñ ō illaz ꝓbitate vl necitate: an scz reqranf ad iustitiā ꝓtract⁹ videbit postea, nec p ℌ ꝓiudicat ꝓposito nro: q̄n nihil ornin⁹ ex illi habeat q⁹ voluerūt illū ꝓtractū de se ⁊ ex gñe licitum eē: ita q⁹ nec ex gñe nec ex illo pacto adiecto dēpuat. Quāuis ēt Federic⁹ iā mēorat⁹ tñ approbare videat emptionē reddit⁹ ab olim ꝓstituti ⁊ videat (salte seq̄ndo Innocentiū) dānare emptionē ꝑdditⁿ ō nouo: ⁊ i ꝓsōa cōstituti, tñ patuit. ℌ. q. xxxix. q⁹ ñ ob ℌ ōpuat imo ex ꝓpijs ꝓbis ei⁹ arguit, q⁹ idē Federicus met ōr eū ñ eē vsurariū, ⁊ tñ ibi ñ appareat alia spes iniq̄tat⁹ (si q̄ ibi eēt) nisi vsura, q̄ elicit⁹ ꝑm eū. Scōo, q⁹ ēt eum admittit religiosis, mō sit ex gñe eēt illicit⁹: min⁹ licez eis q̄s alijs: q̄uis ex gñe exñs licit⁹ possit ex circūstātia ꝓsone ꝓtrahēt⁹ eē illicit⁹: q̄ circūstātia icōgrua nō eēt i religiosis: ſz ꝓgrua: put patuit diffuse i. q. xxxiij. ⁊ alīs sequētib⁹. Nō ēt approbat ipressa Venetorū: ⁊ loca Januēsiū valet p. q. xlv. sup̄ habita, ⁊ q⁹ dic irreuocabile mutuū nō eē mutuū: valet p ea dē. q̄one. ⁊ etiā p. q. xxxiij. ⁊. xxxiiij. Q⁹ etiam dic⁹ ⁊ intelligo/ q⁹ reddit⁹ isti cōi estimatiōe ⁊c. verū est intelligēdo mō exposito in q̄one p̄cedēti: in ꝓclōe ētia: in ꝓmo dubio. Q⁹ aūt de pdicto ꝓtractu fuerit inq̄sitio hīta i ꝓcilio Cōstātien. si, ⁊ punct⁹ ille p pitos tractat⁹. Tangit ēt pdict⁹ Joānes de gersona in tractatu suo pte iij: i fine: vbi loq̄ns ō ꝓtractu in casu sili pdicto casui ait, Sup cāu pticulari fuerūt inq̄sita plima ꝓsilia pitor⁹ ēt theologor⁹ i varijs locz ⁊ collatōib⁹: notiati Cōstātie in reformatorio: ⁊ ad pte ⁊ in schedul⁹ subscptis, ⁊ q̄ vidit testimoniuz phibuit, q⁹ ꝓtractus pdict⁹: ⁊ silēs sunt licīti. Hec ille. Licz pdictas subscptiōes ñ ponat Nono

pbaꝫ auctē cuiusdā Dñi archiepi Januens
q̄ q̄ndā tractatulū ō casu ꝯsilii ꝓdicto ꝓtra-
ctui cōpilauit: cui⁹ ꝯclonē finalem exp̄mit i
hec ꝟba, Ego Dñs ꝓmissiōe diuīa archiepus
Januen̄, ꝯcludo p̄dictos ꝓtract⁹ ꝫ statuta
eccīe veros eē iustos/licitos ꝛ honestos: ac
tenēdos: nec sape aliquā fraudē vsuraꝝ, ꝛ in
testionīū ꝟitatꝫ nomē meū ꝓpria mea manu
huic tractatꝰ subscp̄si: ꝛ sigillo meo sigui.
Hec ille. Et eidē etiā assensit ali⁹ decretista/
di, Ego Auill⁹ alꝫs Alwill⁹ vl Anwillus re
ctor eccīe sctī Puranti alꝫs Pirāti Uticens
diocēſ decretoꝝ doctor p̄scpte ꝯclōni tā
q̄ vere assētio: ꝛ sigillū meū i testionīū ꝟitatꝫ
vna cū aliꝭ venerabilib⁹ viris, ꝛ. doctorib⁹
vtriusq̄ iurꝫ: sibi vna cū p̄dicto dño meo ar-
chiepo mecū i ista materia sentientib⁹ appēdi
Hec ille. Decio, Aucte Joānis i sūma cō-
fessoꝝ lib. ij. tl. vij. ō vsurꝫ, q. xxv. vbi sic air.
Quid si vendidi prediū tali ꝯditōe adiecta:
vt q̄cunq̄ soluat̄ p̄cīū a me vel ab herede
meo rehabeā prediū ego vel heres me⁹: vl q̄
vsq̄ ad tot vel tot ānos possim rehabere so
luto p̄cio: nūq̄d ē cōtract⁹ vsurar⁹? ꝛ Rūdeo
ꝑm Ray. ꝑ. vj. Itē q̄d si, Ad ꝟ dico, q̄ nō est
mutuū ꝛ emptor faē fruct⁹ suos sine ꝑiculo
vsure: ꝫ vēditor iuxta vēditōis formā post-
ea recupet prediū, ꝛ ꝟ itelligas nisi i fraudez
vsuraꝝ sit facta tal vēditio vel ꝯditio, q̄ ꝓ-
sumit̄ ex his ꝯlecturꝫ, ſ. ex eo q̄ modicū ē pre
cīū respectu valorꝫ rei. vt extra. ō emp. ꝛ vē.
ad nr̄am. Itē ex eo q̄ aliq̄d p̄soluit vltra sū-
mā receptā, puta res fuit vēdita p centū: ꝛ ē
i pacto q̄ cū rescidet̄ vēditio: reddant̄ cētū et
xx. extra. ō pig. illo vos. Itē ex eo q̄ emptor
ꝯsueuit exercere vsuras, vt i predicta decre-
tali ad nr̄aꝝ. Idē Hostl. ꝟ. ix. ꝛ Bernad⁹ in
glo. sup. c. ꝯq̄stus. Hec ibi. Et q̄ ex ꝟ hz ap
probatio emptōis predꝰ redimibil̄, pz q̄ pa
ctū redimēdi nō depuat emptōz alꝫs i selicitā, cuiusmōi ē emptio reddit⁹. vt preced. q̄-
nib⁹ patuit. Et q̄uis Joā. ō gerꝫ, allegādo
predictā sn̄iam: dicat autorē illi⁹ sūme fuisse
Joā. anō, dicens eū fuisse magnū theologū
ꝛ etiā magnū iuestigatorē iurīū positiuoꝝ,
tñ ꝫ Antonīn. i chrōica sua ti. xxiij. c. xj. ꝟ.
ij. Joānes teutonic⁹ vr illā sūmā cōposuisse,
ꝛ ꝟ vr̄ pbabili⁹. Allegat ei Joā. gerꝫ. illū au
torē tāq̄ ꝓncipalr theologū, vt pz ex ꝟbis ei⁹
precedētib⁹, q̄ ōt q̄ ꝓ ꝟ sūt doct. theologi, ꝛ
statī subdit predictū Joā. autorē sūme ꝯfes-
soꝝ. Dñs Joā. an. ñ fuit theolog⁹; ꝫ iurista,
an tñ Joā. teutonic⁹ puteꝫ ille q̄ glosauit de
cretū vel ali⁹ pnūc ñ occurrit. Undecimo,
Aucte Bull. ꝯpilatorꝫ optie sūme ō vitijs ꝛ
frutib⁹ tract. ō auaritia pre ō vsura, vbi nūe
rās ꝓtractū cēsualē int̄ vsurarios assīgt hāc
rōnē, q̄ res lōge p miozi precio r̄cipit̄ ad an
nuā pensionē ꝓpt̄ pactū redimendi. Hec ille
Ergo p argumtū a ꝑrio sensu, si ñ deꝫ precī-
um min⁹; ñ erit ꝓtract⁹ vsurar⁹: saltē ex hac
radice, Ille Guilhelm⁹ fuit cognoiat⁹ peralt
ordis Pred. vt vult dñs Anto. vbi s. Duo
decio pbaꝫ auctē Panor. q̄ in. c. ad nr̄aꝝ, de
emp. ꝛ ven. ōt sic, cū venditio fit iusto precio
ꝛ solū apponit̄ pactū de retrouendendo, dic
ꝓtractū ñ p̄esumi vsurariū nec pīgratitū. ꝛ
emptor lucrab̄ fructus donec retrouendab̄:
nec ꝓpurabit i restitutōe fruct⁹ i sortez, Hec
ille. In q̄b⁹ ꝟbis satꝫ inuit eū esse liciū, q̄ū
essꝫ illicit⁹: nisi q̄ essꝫ vsurar⁹ ꝟe vel p̄esum
ptiue vsurar⁹, mō neutro mō est tal̄ ꝑm eū, ꝛ
cū loq̄t̄ i diuīctīcte: etiam voluit illō bñe locū
i venditōe redituū: ñ tm̄ predioꝝ, q: vtraq̄
est eq̄ ꝟe emibile: cū vtrūq̄ sit de gñe bonoꝝ
imobiliū, ꝫ vnum sit corporale, aliō icorporale.
Decio tertio, Aucte Bernardi i. c. ꝯq̄st⁹, ō
vsurꝫ, vbi tenet q̄ i venditōe fundi pōt adꝫ-
ci pactū: q̄ q̄cūq̄ soluerit precīū q̄ emptor
ei dat p fundo q̄ fund⁹ ad eū fuertal̄, dūmō
non sit precīū nimis modicū.

Predicte igit̄ auctes ōbebūt nob
sufficere, p̄ekt̄im acce-
dētib⁹ seq̄ntib⁹ rōnib⁹ ad credēdū predictū
ꝓtractū esse licitū. Item i moralib⁹ ꝺz suffi-
cere moralis certitudo ꝛ topica. Hā vt Ari
sto. inq̄t. j. eth. c. ij. discipliati est itātū certi-
tudinem inq̄rere ꝑm vnūq̄dq̄ genus iquan
tum rei natura recipit, ꝓximū ei, ꝟ est, ſile
peccatū: videt̄ esse mathematicū p̄suadentē
acceptare ꝛ rhetoricū demonstratiōes. Hec
ille. Unde cum ambulemus per fidem ꝛ in
enigmate/nec per speciem videamus: op⁹ ē
autozitatib⁹ ꝛ rōnibus probabilib⁹ in mate
ria morali credere. Unde recte Constātin⁹
magnus impator cuidam obdurato ꝛ irra-
tionabilr dicta patrū contemnēti dixit: ſcab̄
Iam pone ꝛ celum ascende vt securus fias.
Q si dixerꝫ predictoꝝ superioꝝ doctrie sta
re non dubitarem: si doctrie iuncta essꝫ vi
te sctitas: erras ꝛ delipis. Nam scptum est
Deut. xvij. Si difficile ꝛ ambiguum apud
te iudicium esse p̄spexerꝫ int̄ lepꝝ ꝛ nō lepꝝ:
ꝛ iudicum int̄ portas tuas videꝫ ꝟba varii

arij; venias ad sacerdotes leuitici gñis ꝛ ad
iudicē q̄ fuerit illo tp̄e: quereſq̄ ab eis, ꝛ in-
fra; sequerisq̄ sn̄iam eoꝝ nec declinabis ad
dexterā; neq̄ ad sinistraz. Hec ibi. Wagni
igit̄ piculi res ē si p⁹ sūmoꝝ pōtificū decla-
rationes: post tot doctissimoꝝ virorū sn̄ias
huic ꝯctū apō tot religiosos ac viros timo
ratos tā inueteratū: in dubiū reuocare atq̄
eūdē dānare, p̄sus p̄sumas: morē damnati
Joānis huꝰ imitādo, q̄ cū inueteratū vsum
eccīe cōmunicādi laicos/sub vna spēcie dā
nare voluit: ipe dānat⁹ est. Decreta ei sūmo
rū pontificū sūt cū oīi veneratiōe acceptā
da ꝛ suscipiēda, vt in. c. sic oēs. ꝛ. c. cū vero.
xx. nulli phas. dis. xix. Qui em̄ ptinacit̄ cō-
trariū dicere tētaret locū deinceps int̄ sacer
dotes nō hāret, ꝫ erit extraneꝰ a sctō misterio
vr dicto. c. nulli phas. q̄ si em̄ pctm̄ arilio-
landi ē repugnare, ꝛ q̄si scel⁹ idolatrie nolle
acq̄escere. j. Regꝫ. xv. Unū vt ait ille catholi-
cus ꝓceptor ꝛ August⁹ Martiā⁹, q̄ſq̄s ꝓter-
ꝓtatē reptā aliq̄d vlteri⁹ discutit: mēdaciuꝫ

Ecdo pbaꝫ viginti rōnib⁹. (querit
deprauaret illū ꝺcrum maxie: q: redderꝫ eū
vsurariū. Sed ꝟ ē falsū. ig. t. Dato pbaꝫ.
q: nlla alia rōne videret illicit⁹: nec alia spē-
cie pcti pctm̄ q̄ pctō vsure. Minor pbaꝫ.
q̄a illō pactū ñ faē/ q: ibi sit mutuū sic: q: em
ptor censeaꝫ mutuasse pecuniā aliquā vēdi-
tori. q: etiā illo pacto adiecto: emptor nō ꝓt
reperere suā pecuniā datā. Hā in ei⁹ ptāte ñ
p̄sistit rescindere ꝺctū: ꝫ tm̄ in ptāte vēdito
ris, mō de substātia mutui ē/ q: sors mutua-
ta possit repeti. ꝛ tūc ꝯsequēt̄ si ibi nō ē mutu
um: nō potest ibi cē pctm̄ vsure, q: illi⁹ pcti
p̄pria sedes ē mutuatio. Scōa rō. Quia si
illō pactū depuaret p̄dictū ꝺctū, q̄ essꝫ pctm̄
ꝑmā vr̄ scōam tabulā, nō ꝺ ꝑmā: vt pz: q̄a
nō ē directe ꝺ deū, si cōtra scōam, ꝟ cēt q̄uā
do primū iuste: puta vēditorē, q̄ūs ē falsū/
q: illi⁹ pacti adiectio ē in fauorē pri. ſ. vendi
toris. Ad p̄ illō pactū dat emens vēditori li-
berā vlā redeūdi ad rē suā: quā vēdidit atte-
nuat⁹ ꝛ p̄ssus ncīrate vl idigētia, q̄ si nō fuis-
set: nō vēdidiſſꝫ. Ad illi⁹ facultatē redimēdi
ꝓcessio ē q̄dā ptetas ꝛ vocat̄ gr̄a q̄dā impē-
sa vēditori: vt pz i bulla. Martini pallega
ta. Dō gr̄az imptiri p̄rio i ꝺcru emptionis
alicuius rei ab eo nō ē cū iniuste q̄uare vel
onerare. Tertia rō. Si q̄s ꝺ hērū q̄uaret̄
p illō pactū iniuste: pl⁹ q̄uaret ipe emptor q̄ſ
venditor: q: emptor subit obligationē ꝛ co-
git̄ mercē restituere ad libitū vēditorꝭ reoffe
renꝫ p̄cīū, vēditor aūt hz ius repetēdi, ꝛ sic
porti⁹ argueret/ q: vēditori eē vēditio pctm̄:
q̄ q: emptori eēt emptio illicita, q̄ si vēditio
(q̄ magꝫ videret̄ p illō pactū depuari ꝛ fieri
illicita) ñ sit iniusta: mīto min⁹ emptio p illō
depuabil̄. Dō vēditio p p̄dictū pactū: quo
onerab̄ emptor ñ depuab̄, q: sciēti ꝛ absolute
ꝛ pure volēti nō fit iniuria: ꝛ emēs absolute
ꝺsētit i illō onus i se r̄cipiēdū: ꝛ ñ ex aliq̄ ne
cessitate q̄ p̄ssus sit: sic q: tm̄ volūtate mixta
subeat illō onus: q: emēs ē ille q̄ pecuniosꝰ
existens dat pecuniā p redditu: mō raro vel
nūq̄ ꝓtigit/ q: habētes ꝑmptā pecuniā sint
adeo onerati/ q: cogant̄ emere reddit⁹, quia
bñ pure eā ad alia vti p se vl p alios. Hā nu-
mismata oīa debiūt. Ūñ si i ꝺctis talibus
aliꝭ iuste p̄mat: magꝫ natum ē ꝟ accidere
circa vendētes q̄ circa emētes. Diuites em̄
bñt pecuniā: pauper bñt res onerabiles red
ditib⁹. Dico āt raro: q: aliq̄n ꝓtingit/ q: iui
ti cogunt̄ emere: vt fit i impōstitꝫ Generozū
s. q. xl v. ꝫ nec illi⁹ oneris ipositio i tl⁹ cāu ē
illicita ipi vēditori si illa ipositio fiat cū cir-
cūstātijs ibidē tactꝫ: q: ill⁹ q̄uaꝫ licitū ē regē
tie citatꝫ iponere ciuib⁹: vt sup se emāt redd
tus a citate: q̄d fit p̄stādo ciuitati pecuniam
irreuocabilr. Quarta rō. q: si illō pactū ō-
p̄uaret ꝺctū: maxie q: illō pactū eēt ꝺ nām
ꝺct⁹, ꝫ ꝟ allegare p cā nihil valet, igit̄. Ma
ior pbaꝫ. q: illō ē vnū ex motiuis aduīsarioꝝ
vt patebit i argumēto. Minor pbaꝫ dupl̄r.
Prio, q: dato q: esset ꝺ nām ꝺct⁹: puta capi
endo nām pro nālib⁹: nō tñ seq̄t̄, g̃ reddit eū
illicitū. Hā sepe pōt adꝺci pactū existens ꝺ
nām emptiōis, nō tñ ob ꝟ depuabil̄: ptz suf
ficient̄ p ea q̄ posita sūt. q. lxxix. i scōa sup-
positiōe. Scōo, q: licite ēt ꝓtigit adꝺci pactū
ꝓtra subam ꝺct⁹: nec tñ p ꝟ depuabil̄; ꝫ trā
sibit i aliā speciē: quā aliā spēm ꝓtigit ēt eē li
citā: ptz i mutuo irreuocabili. vt i ꝑma supo
sitiōe huiꝰ qōis, ꝛ ō illi⁹ ēt patebit. q. lxxix. p
corollario ꝑmo. An tñ illō pactū ō facto sit
ꝺ nām emptiōis ꝛ vēditiōis, capiēdo nām
pro nālib⁹, videl̄ q: sic, ex eo: q: qñ pactū illō
ñ apponit̄: ñ iest illi ꝺctui/ q: emēs sit obliga-
tus ad reuendēdū vēditori: imo ē liber/ nec
cōpelli pōt: nisi ꝟ cautū aliq̄ lege legislatorꝫ:
vel ꝯsuetudīe illi⁹ loci: i q̄ ꝓtract⁹ celebraꝫ,
tunc enim esset obligatus ad reuendēdū vē
ditori, quia ꝓtract⁹ intelligunt̄ fieri ꝑm cō-

suetudinē locī: z etiā fm legē pſidentſ loco: āliō ſit actū int cōtrahētes. Dō ea q̄ ꝯcrui ō ſe nata ſunt ieſſe(q̄bꝫ tñ etiā ꝓtract⁹ manē re ſua eētia carere pōt p ſpēalē ꝙuentionē) cenſenť int naturalia ꝓtract⁹. Etſi arguas Agere actū vel vti re ℈ naturā el⁹ ē illicitū. igiť ꝓtrahere ꝓtractu emptōis tali mō/ q̄ eſt ꝓtra naturā emptōis eſt illicitū. Dōm q̄ cū ō⁹ aliq̄d pactī adꝫci ꝓtra naturā ꝓtract⁹: ñ intelligiť ſic q̄ illō deberet nō adꝫci. Vñ q̄ ℔ mō ageret aliquē ꝓtractū cū tali ꝙditōe: q̄ deberet illi nō ieſſe/peccaret. q̄ mō dicereť il le exercere mutuū ꝓtra naturā q̄ ipm̄ p lucro exerceret. ille em̄ exerceret ipm̄ cū cōditōe q̄ deberet et nō ieſſe. Sꝫ itelligiť ſic/ q̄ adꝫciť ei pactū vl obligatio q̄ ꝓtractui nō adeſſet: ſi ꝓtract⁹ ſibūpſi relinq̄reť. ſicſ; q̄s aquā ca lefacit: agit ꝓtra naturā. i. caliditas nō ieſſꝫ aq̄ ſi ſibi relinq̄reť/nec m̄ peccat eā calefaci endo. Quīto ſic. Emptio z vēditio alicui⁹ mercꝫ: nō dep̄uať p ℔ q̄ emēs acq̄rit nō oī modū ius/ſcu ius fm oēs ſpēs z modos: ſꝫ tm̄ vnā ſpēz illi⁹ iurſ q̄ vēditor bꝫ in illa re. nec p ℔ q̄ vēditor refuat ſibi vnā ſpēm illi⁹ iurſ: trāſferēdo ſolā aliā ſpēm i emptorē. igi tur etiā nō dep̄uať emptio z vēditio mercꝫ p ℔ q̄ emēs tm̄ acq̄rit ius ipſi⁹ mercꝫ p eo tpe q̄ſ. nō reuocauerit vēditor: z vēditor nō re nūciat iuri illi⁹ mercꝫ p oī tpe: ſꝫ refuat ſibi ius repetēdi illā rē cū reſtituer pciū. Dō fa cere id q̄d in ꝓſeq̄nti ō⁹/eſt emere z vendere cū pacto redēptiōis. Añs āt ꝓdicte ꝙne ptꝫ. Nā ſi venditor bꝫ ꝓprietatē i merce: bꝫ etiaꝫ non q̄dē formaliť: ſꝫ ℣tualiť z cauſaliť dñium vtile z vſū z vſufructū: q̄ oīa ſunt ſpēs z mo di iurſ: q̄d bz vl̄ bꝫi ꝓtingit i illa re. z tñ licite pōt venditor p̄uendītionē: vl̄ p aliū ꝓtractū nō ḡtuitū: vl̄ ḡtuitū i emptorē: vl̄ aliū transferre tm̄ vſum: vl̄ vſufructū: vl̄ tm̄ dñiuz vti le ſine ꝓprietate vl̄ directo dñio: rekuādo il lud ſibi: ita q̄ ad vitandū pcm̄: nō teneť ce dere oī ſpēi iurſ: q̄d bꝫ i illa re. Alias da op poſitū: dānabis contractū locatōis emphi teoticū/ feudalē z venditionē vſus vl̄ vſufru ctus. Nā in ill' trāſferť nō oīs ſpēs z mod⁹ iurſ: q̄d bꝫ trāſferēs in re trāſferēda. Vñ ſic nihil eſt ita naturale q̄ℨ q̄ voluntate dñi res trāſeat i aliū. ſic nihil ē ita naturale ſic q̄ res q̄ ad illā ſpēm vl̄ modū iuris trāſeat in aliū: fm quē modū iurſ vult dñs eā trāſire. Con ſeq̄ntia āt prędicti añcedentſ. probať dupliť. Prīo. q̄ nō eſt maioꝝ rō q̄re caſus añcedētſ eſt licit⁹: z ñ caſus ꝓſeq̄ntſ. Nulla em̄ eſt dif ferētia: niſi q̄ i ꝑmo caſu trāſferť ꝑs iurſ: licet nō p ptes tpis: z i ſcō trāſferť itegrū ius mercis: ſꝫ ñ p toto tpe: ſꝫ p ptes. ſ. donec reuo cauerit vēditor. mō ℔ non variat. q̄ ſic ius mercꝫ i trinſecē: z fm ptes i trinſecas ꝑtualiť ꝓtentas i eo eſt diuiſibile: ita q̄ vēditor ſibi aliā ptē refuat: z aliā alti affligit: ita ēt ē diui ſibile extriſece: fm ptes tpis z duratōis illi⁹ iurſ: vt vēditor bēat illō p ſolo eo tpe q̄ non dū reuocauerit vēditor. z vēditor bēat ius ei⁹ p reliq̄ tpe q̄ reuocauerit z reſtituerit pre ciū. Scō probať eadē ꝑma. q̄ ēt vēdēdo cū pacto redēptiōis: nihil fit niſi q̄ vna ſpe cies iuris: q̄ bꝫ vēditor i merce: reſeruať p venditore. Nā q̄libet i re ſua bꝫ ius: cum ſit apō aliū reuocādi eā ad ſe. igiť quando vult eam alienare: poteſt eam in alium tranſfer re: refuato ſibi illo iure eam reuocādi ad ſe reſtituto p̄cio. Sexto ſic. Si emptio z vēditio ō⁹uareť p̄ dictū pactū: q̄ ſibi vēditor refuat ius redimēdi rē maxie: q̄ refuatio il li⁹ iuris repugret alienatiōi rei. ſꝫ ℔ ñ: q̄ tūc ēt nō licerꝫ mutuare alicui pecuniā: q̄ i mu tuo fit alienatio rei mutuate: z tñ alienās re fuat ſibi ius repetēdi rē. igiť ſignū eſt/ q̄ re ſeruatio iurſ ꝛcupandi ñ ē repugnās aliena tiōi rei. Septimo ſic. Si q̄s emat mercē: nllo pacto redēptiōis int̄uenīēte: z tradaťei merx: atq; efficiať dñs ei⁹: ñ ē dubiū q̄n ven ditor poſtea poſſit rogare emptorem p̄ofa cultate redimēdi: z emptor poſſit ei dare fa cultatē redimēdi illā mercē p eodē p̄cio. igiť ēt a ꝑncipio ℨct⁹ z int̄ ꝓtrahēdū: poſſit vēdi tor velle illā facultatē bīe: z emptor poſſit in ℔ ei ꝙſentire. igiť emptio ꝑt fieri cū pactore dēptōis. Octauo ſic. Nullū op⁹ nec pactū dep̄uās emptionē: de⁹ in lege ſua diſpoſuit adꝫciēdū emptiōi. Vñ ꝑs. Nō de⁹ volenť iniq̄tatē tu es. Dō de⁹ Leuit. xxv. diſpoſu it q̄ q̄ñ aliq̄s iſraelita vēderet p̄dium vl̄ do mū: ꝺberet ñ niſi ſub ℨditōe redēptiōis vē dere: ita q̄ vēditor vl̄ ēr ꝓpinq⁹ ei⁹ bīet fa cultatē redimēdi illō p̄diū vel domuz. ita q̄ pari paſſu ābulabāt ſeu idē iudiciū erat ō p̄ dio z de domo leuitic. q̄. indifferenť q̄cūq; tpe poterāt redimi. z ſil̄r idē eſt ō domibꝰ nō leuitic: dūmō ſint ītra villas ñ muratas. ſe cus ſi dom⁹ leuitice eēnt intra muratas vil las. q̄. tūc ñ niſi ifra p̄mū annū poterāt redi mi. Et ꝓfirmať illa rō. q̄. illō pactū minus videreť potuiſſe adꝫci emptiōi veteris legi:

q̄ñre emptōi: q̄. cū illa adiectio nulli ſit gra uis niſi emptori: q̄. p eā ſol⁹ ipſe obligať eſt: tūc illa adiectio erat magis ḡuis emptori ve teris legi/q̄ℨ emptori nr̄i tpis: q̄. vēditor ve teris legis tenebať reſtituere rē nō reſtituto ſibi p̄cio totali: ſꝫ ſolū pte: eo q̄ fructus me dū tpis ꝓpurabāť in ſortē: z ſic nihil leuabat de illa re lōgo tpe exculta: niſi q̄tū expoſuit pro ea z p ei⁹ cultura: ſed in caſu nr̄o emptor non teneť reſtituere mercē/ niſi reſtituto ſibi p̄cio eq̄li ei q̄ ipe dedit p ea. z nihilominus fruct⁹ medū tpis ſt ſui. z p ꝑs ſepelōge pl⁹ de ea leuat/q̄ℨ dederit p ea: z q̄ℨ aſcēderint ex penſe culture: imo i ꝑmo caſu ꝓtingere pote rat/q̄ ēt nō leuabat tantū dē q̄ ſibi ſolueretť expēſe z labores culture: puta ſi vēditor re demiſſet poſt culturā prędū/ z meliorat̄oem dom⁹: ſed tamē ante ꝓceptionē fructuū ei⁹.

Sed quāuis p̄dictā octauaz p bationē ꝑncipalē mgri nr̄i coīter ſoleāt adducere: tñ aduerſa rius pteriēdo eā euaderet cū aliq̄li colore euaſionis. Diceret em̄ q̄ hec pbatio patiť q̄ druplicē defectū. Prim⁹. q̄. aliq̄s act⁹ diſpo ſuit z ꝓceſſit ōs in lege ſua veteri: q̄ ſz tūc nō eēnt prauī/nec deprauātes: q̄. erāt cōceſſi a ō⁹: tñ illi bodie ſt p̄ui. vt ſt̄ rit⁹ ceremōiales ſacrificioꝝ: z aliq̄ rē erāt licīti/ nūc mortifi ri. Q̄ ſi q̄s volēs dictā pbationē eē validā/ replicaret: dicēs nullū actū lege nāli dānatū ꝓceſſit ōs in veteri lege: licz aliquē actū q̄ ex lege nāli nō eſt dānatus: q̄ tñ bodie ex poſiti ua phibitiōe dei vl̄ eccl'ie ſit dānatus/ ꝓceſ ſerit ōs. vt eſt inſtātia de ritib⁹ cerimoniali bus. Naz ritus cerimoniales ſic nūc nō ſūt mali: niſi q̄. phibiti poſitiue a deo/ vl̄ eccle ſia. ſic olī nō erāt boni: niſi q̄. iſtituti a deo. iuxta illō Ezech. Dedi eis p̄cepta nō bona. Dō pbatio intēdit loq̄ de p̄uitate q̄ eſſz ex lege nāli. puta q̄ p̄dictū pactū nō deſe/z ex lege nāli ſit illicitū adꝫci. q̄ ꝑs cū ñ ſit aliū de malū ex lege noua poſitiua: nec ex lege po ſitia eccie vl̄ iurſ ciuil'. ſeq̄ť poſitū. Ad ℔ di ceret aduerſari⁹/ q̄ illa replica dupliť defic. Prio. q̄. ꝑſupponit falſū. ſ. q̄ aliq̄d ſit dabi le q̄ ſit malū ex lege nāli ꝑus naturaliť/ q̄ℨ ſit ex lege diuina malū: ita q̄ ōs ideo ipm̄ phi buerit: q̄. ꝑus in ſe malū: q̄d eſt falſum. Nā nulli⁹ act⁹ malitia pōt reduci in legē nā lem: niſi originaliť reducať in legē diuinā. Nihil em̄ eſt ꝓprie malū: niſi q̄. a diuina volūtate p bibitū. Scō. q̄. ſupponit q̄ nihil exiſtēs ꝓtra legē naturalē de⁹ ꝓceſſerit i veteri lege. Dō ℨ ℔ inſtareť. q̄. etiā in eo ſenſu in q̄ aliq̄d dī ꝓtra legē naturalē de⁹ ꝓceſſit i veteri lege aliq̄ q̄ illo mō ℨ eā fuerāt. Nā hīe ſil'plu res ꝓtres/ repudiare ꝓtrē ex alia cā. q̄ℨ cā fornicatōis: z ducere ꝓtrē fratris ꝑmortui ſine liberſ. eſt ℨ legē naturalē: z tñ illa ñ ſolū ꝑmiſſa fuerť: ſꝫ etiā ꝓceſſa i lege veteri: ita q̄ licite illa faciebāť. q̄ ñ ſeq̄reť. de⁹ ℔ ꝓceſſit vl̄ diſpoſuit agendū: vl̄ poſſe agi. igiť q̄ntū eſt ex lege nāli: eſt licitū nob. Si dicis nō ē ſil'e: q̄. illi act⁹ ſūt hodie lege noua phibiti exp̄ſ ſe Dat. xix. ſꝫ nō ſic adiectio pacti redēptio nis. igiť ñ eſt bona inſtātia. Cōtra. q̄ℨ ℔ vez ſit de duob⁹ ꝑmis: nō tñ de ttio. Nam nullibi ē phibitū i lege diua noua: inq̄ntum noua aliq̄d ſupaddit veteri i mozalib⁹: vl̄ di uinis poſitiuis ducere ꝓtrē fratris ꝑmor tui: nec tñ ē ꝑcīse phibitū iure canonico: q̄a tūc diſpenſari poſſet p papā ſup ℔: q̄d nō vi deť vez. igiť ſignū eſt/ q̄ ille grad⁹ eſt lege na turali phibit⁹. z p tāto eſt ℔ a lege noua phi bitū: q̄ oīa lege nāli phibita ēt phiber. Se cund⁹. q̄. diſpoſitio veterſ legſ fuit ſup prę dīs z aliis rebꝰ imobilib⁹: q̄ℨ ipſi vēditores z emptores nō erāt/nec fiebāť directi dñi vl̄ ꝓprietarij: ſꝫ tm̄ coloni. Vñ ibidez dīc dñs. Terra ñ vēdeť imꝑpetuū: q̄. mea ē. z vos ad uene z coloni mei eſtſ. Nos aūt loq̄mur de emptiōe z vēditiōe reddit⁹: cui⁹ vēditor ē et emptor efficiť direct⁹ dūs z ꝓprietari⁹. Dō illa varietas poterit facere/ q̄ liceat illā obli gationē renēditiōis ꝙponere emptori veterſ legis. z tñ q̄ ñ liceret eā ꝙponere emptori nr̄i tpis. q̄. emptor veterſ legis nō acq̄rebať niſi ius colonie. Jō nimirū q̄ non ita ſtabilit debebat bīe illā rem: q̄n direct⁹ dūs rei vel ali⁹ loco ei⁹ repetere poſſet. ſꝫ emptor nr̄i tē poris acq̄rit directū dñiuz mercis: iō minus cōgruit/ q̄ auellať ab eo ad nutū vēditoris.

Tertī⁹. quia ille ℨct⁹ de q̄ fiebat i veteri le ge diſpoſitio: ñ fuit vera vēditio vl̄ emptio: ſꝫ porī⁹ q̄dā impīgratio z ꝑplicita mutuatio ita q̄ venditor attenuat⁹ a pte rei ipīgrabat p̄diū vl̄ domū ipſi emptori dādo p̄ciū vēdi tori i re: z ꝑ mutuabat illō p̄ciū. z iō nimirū q̄ vocat⁹ venditor: cū eſſet ver⁹ impigneratoꝝ illi⁹ rei: habebat prātez reuocandi mercē ad ſe reſtituto p̄cio ſeu mutuo ſibi credito: fructibꝰ tñ medū tpis i ſortē cōputatſ. Vnō videť de⁹ illā legē ordinaſſe i fauorē indigē tiū z pauperū: z in neceſſitatē virtutis: qua

iudei dītes ꝓpellerēt ad mutuādū gr̄tis ꝑtu-
alit̄ z iplicite: qz iudei diuites cū eēnt auari
nō erāt pni ad mutuādū gr̄tis indigētib⁹, nec
etiā voluit eis ōs ꝓmittere mutuare sub vsu-
ris suis fri⁹, iō ne cēt paupib⁹ ꝓclusa via ac
q̄rendi pecuniā: ipe talē emptōez z venditōz
eis ꝓcessit: q̄ eēt eis fauorabil' intrārū/ q̄ ni-
hil erat nisi ipigratio ex pte pauper: z mutu-
atio gr̄uita ex pte diuit̄. Si em̄ sub nomīe
mutui debuissent paupes q̄d accepisse a di-
uitib⁹: optuisset eos ipigrasse eis aliq̄d fru-
ctiferū: z illi⁹ fructū diuites accepissent/ nō
ꝓputādo in sortē q̄ō fuissz vsura, p illā āt vtā
adinuētā a dño: cogebāt iplicite mutuare/ z
in pign⁹ accipere ꝓputare fruct⁹ in sortem.
Hō nō seq̄t, vēditori q̄ nō ē ver⁹ venditor:
sz ipigneratoz: licitū est velle hāc facultatē re
cipiēdi rē impigneratā: z creditoz teneī eam
ei restituere, igit̄ idē licitū est vero vēditori.
Quart⁹, qz illō pactū adiciebat tali emptōi
z vēditiōi: q̄ facta res vēdita ēt si nō redime
bat: met redibat ifra certū tp̄s ad vēditorē:
ēt nō restituentē p̄ciū: qz res vēdite redibāt
sp in anno iubileo ad vēditorē sic libere: q̄ ñ
tenebat vēditoz aliq̄d dare emptori p illo re
ditu, z sic nō est mirū q̄ debeat restituere rez
si sibi restituat̄ p̄ciū, qz illō scōm ē min⁹ gr̄ue
q̄ ꝑmū, g̃ nō est celendus gr̄uat⁹ emptor illo
onere. Dic aūt loq̄mur de alia ēptione z vē
ditiōe, s, vbi res nō necessario redibit ad vē-
ditorē: nisi p̄cio restituto ipi emptori. Et sic
ꝑz q̄ illa varietas bñ potit facere q̄ liceret il
lud pactū p̄dictū adiicere emptori veter⁹ le-
gis: z tñ subesset rō dissilitudis: vt nō licez
illō adiicere alteri: vl' saltē q̄ pot⁹ liceret ipz
adiicere ꝑme vl' scōe. Hā ꝑm statū veter⁹ le-
gis neut⁹ ꝓtrabēriū potuisset allegasse gr̄ua-
mē, q̄le ei gr̄uamē potuisset allegasse emptor
tpe veter⁹ leg⁹ q̄ñ cogebat ad libitū vēditor⁹
restituer mercē: z hoc restituto sibi p̄cio sal
tē in pte: cū eandē ēt paulo post nullo sibi p̄-
cio restituto remittere cogebat. Aut q̄ō gra
uamē potuisz allegasse vēditor ex illo pacto
ꝑmo. qz ñ cogebat eā redimere / sz libez sibi
erat redimere vl' omittere, scōo, qz q̄uis q̄ñ
volebat redimere cogebat ēt p̄ciū restituere
tñ i hoc potat allegare gr̄uamē, qz restituēdo
p̄ciū nō restituebat illud p̄ciū/ nisi deductis
fructib⁹ medij tp̄is in sortē p̄cij: ita q̄ nihil
soluebat emptori/ nisi tantū q̄tū emptor nō
dum ꝓcepat de fructib⁹. Dō etiā non esset
gr̄uamē/ si q̄s recepisz p̄ciū p re: z vellet rē

rehabere q̄ etiā restituat p̄ciū. z gr̄a est sīnā
totū p̄ciū cogat restituere: sz solū ptē. Sz
in casu emptiōis ō q̄ nos loq̄mur: potit alt
ꝺbentiū: puta venditor allegare gr̄uamē: vel
saltē ñ ita supportabil' est ꝺditio sua: sic fuis-
set p̄m ꝺditionē veter⁹ legis. Hā vēditor q̄
nūc redimere vult: cogit totū p̄ciū r̄stituere:
nec fruct⁹ medij tp̄is coputant̄ i sortē p̄cij.

Quicquid tñ sit de p̄dicta pbatōe
z ei⁹ efficacia: defectus
assignati ñ oēs bñ assignant̄. In scōo cū du-
plicit errat. Prio, qz q̄libet hō ꝓpatiue loq̄n
do, s, respectu dei: est tm̄ colon⁹ illoz predio-
rū q̄ hz. Hā soli⁹ dñi est ꝺra z plenitudo eius
ꝺo directo dñio idepēdēti: z nr̄m ius q̄d ha
bem⁹ in p̄dīs: licz aliq̄n ēt vocet z sit ꝓpie-
tas z directū dñiuz: nō est tñ indepēdēs: sz
dependēs a volūtate dñi: a q̄ deriuatū est in
nos ex sua ꝓcessiōe, ido assimilat̄ dñio vtili
tm̄: q̄ō hz emphiteota: vl' vasall⁹ r̄spectu sui
dñi vl' vsufructu: quē hz colon⁹ r̄spectu dñi
sui. Ūñ predia i ꝺra pmissiōis ita pleno iu-
re erāt israelitaꝝ, sic nūc predia nr̄a sūt nr̄a.
Habuerūt em̄ ita bñ ꝓprietatē z directū do
miniū sic nos: sz q̄ depēdent a deo sic z nos
iō more colonoꝝ possidebāt, plus tñ id ō est
exꝑmit ꝓmo: qz de⁹ specialib⁹ victoriis a ce
lo ꝓcessis: expugt̄ chananeis eā assigneraī
eis, de q̄ patuit, s, q, v, ꝓclone scōa. Scōo,
qz nos sepe i assignatiōe illi⁹ trē: z postea cō
restat⁹ fuerat: si nō facerēt fructū i illa: tuan
tes legitima ei⁹ ipse eos inde ejiceret. Unō
more colonoꝝ min⁹ stabiles fuerūt ibi, q̄ꝑ
missibiles hītare ibi sine pēsiōe: danda dño
q̄ hītatores aliaꝝ trāꝝ, sic z sepe inde eiecti
fuerūt. Ūñ eoꝝ ius sup totā trā: z si ñ i cha-
ritate fundabāt, sic nec nr̄m: tñ q̄si fūdabāt
sup ꝺ q̄ ꝓp⁹ vniuersus gnālit̄ maneret in
cultu dei: sic q̄ nō faceret gnālē recessū a cul
tu dei p idolatriā. Hā q̄ñ ꝓp⁹ cepit recede-
re gnālit̄ a cultu dei z ei⁹ legitimis: eiec̄ eos
dñs tradēs eos i man⁹ gentiū: min⁹ eis par
cens q̄ alijs, q̄uis etiā al's gentes dñio alie-
q̄ñ ꝓuauerit. Juxta illō, Regnū trāsfert de
gente in gentē ꝓpter pctā ꝓp̄li. Potest etiā di
ci q̄ eos vocauerit colonos nō volendo de
signare eos nō habere: saltē dependens ius
directū z ꝓprietatē in predijs illius terre: sz
ideo: qz de illa terra de⁹ expulerit chanane-
os z israelitas illuc surrogauerit. Hā Co-
lonia dicit regio: ciuitas vl' villa: in quā ve-
teribꝫ expulsis noui ihabitatores ponebāt,

Scōo etiā deficit p̄dicti scōi defect⁹ assig-
natio in hoc, qz si etiā p̄dicta varietas hāet ibi
locū: non tñ sufficeret ad dandū rōem cur il
lud pactū licite adiicere emptiōi ve, legis: z
nō etiā nr̄e: qz q̄uis ex illa ꝑte q̄ emptor ve,
legis hāet ius min⁹ stabile: videret min⁹ sibi
discōgruere obligatōez ad reuendendū rem:
q̄ videret eā discōgruere emptori nr̄i tp̄is/
q̄ stabilius ius hz: tñ ex alio respectu etiā mi
nus discōgruet illō emptori predij nr̄i tp̄is:
eo q̄ min⁹ potit allegare se oneratuz p̄dicta
obligatiōe reuendēdi, ex q̄ al's hz dnium di
rectū, z sic pfectius q̄ habeat colon⁹, z ideo
min⁹ gr̄ue est sibi illud on⁹/ q̄ esset colono: q̄
al's est gr̄uatus p hoc/ q̄ hz emerit z dederit p̄
ciū: tñ nō hz nisi dnium vtile/ vl' vsufructū.
Prererea ꝉtio ptz esse falsuz q̄ p̄dicta varie-
tas/ etiā si esset: sufficeret ad p̄dictā diuersi-
tatē rōnis faciendā vl': qz saltē ex eadā rōne
posset illud pactū adiici illi emptōi nr̄i tp̄is/
q̄ꝺs p emptōez nō acq̄reret directū dnium
p̄dij: sz tm̄ vsufructū ad alicui⁹ p̄dij citra ac-
q̄sitōez dñij directi. Et ex q̄ emptor reddit⁹
sz acq̄rat directū dnium respectu redditus:
tñ respectu predij in q̄ fundat/ nō acq̄rit nisi
vsufructū: z denicꝫ nō totalē: sed ptialē tm̄:
vl' aliq̄d ei simillimū: sed q̄ saltē illi emptōi
nr̄i tp̄is potit illud pactū adiici, z hoc suffic̄
ad positū nr̄m. Circa tertiū defectū assigtū
diceret, q̄ verū est q̄ hz magnā sil'itudinē cū
iplicita mutuatiōe z ipigneratiōe: nō est tñ
oīmoda sil'itudo: eo q̄ emēs nō potat pecu-
niā/ quā p̄cij nomīe dabat/ repetere ad nutū
suū: sic tñ mutuās pōt, iō cessat ibi ratio mu
tui: de cui⁹ suba est facultas repetēdi sortē.

Circa q̄rtū diceret, q̄ ipa obligatio reuen-
dendi nō erat ipi emptori ve, le, ob hoc susti
nibiliōr: et min⁹ onerosa, s, q̄ etiā res infra
tp̄s aliq̄ō erat met reditura ad dñm sine pre
cio, qz siue rediret/ siue non: erat ꝺditio sua
eq̄ bona. Si em̄ erat reditura cito: tunc exq̄
illud tp̄s sciebat: ꝑus dedit eo vili⁹ p̄ciū p
illa: z adeo tenue/ q̄ nihilomin⁹ tantū habe
bat leuare de illa re/ q̄ nō erat in dāno, imo
tantū leuabat / q̄tū leuasset si ante illō tem-
pus fuisset redēpta: quia etiā si fuisset redē-
pta: non plus recepisset p̄ciū in redemptio
ne /, q̄s sup exstantes fructus/ q̄s vsq̄ ad iu-
bileū potuissz verisimilr̄ ꝓcepisse, z ideo si illis
fructib⁹ carebit: loco eoꝝ hēbit p̄ciū eq̄a
lens, z ecōtra si nō recipit p̄ciū: puta q̄ nō
redimit: tñ hz fruct⁹ eq̄alentes: alioq̄n ni-
si sic intelligat: vī fuisse alīq̄ inīq̄tas: q̄ ad-
ueniēte iubileo/ deberet ꝑdere rem z p̄ciū.
Scōo circa eundē defectū, Dōm q̄ nō ma
ius gr̄uamē poterit vēditor nr̄i tp̄is allega-
re: q̄s vēditoz ve, legis, qz q̄uis integrū p̄ciū
cogat restituere: z nihilomin⁹ fruct⁹ nō
defalcāt in p̄cio: sed remanēt emptoris: z nō
sic cogebat vēditor ve, legis, tamē si pensat
q̄le p̄ciū dabat emptor ve, leg⁹, z p ꝺñs q̄le
p̄ciū restituebat ei vēditor in redēptione:
z ꝓparet illud ad p̄ciū q̄ō emptor nr̄i tp̄is
dat vēditori, z ecōtra vendito⁹ cogit restitu
ere: tūc est ꝓportiōabilis hītudo participat⁹.
Hā vēditor debebat eo minori p̄cio vēdere
q̄ citi⁹ erat affutur⁹ annus iubile⁹: qz tunc
absq̄ oī restitutiōe p̄ciū redibat predū ad
ipm, vñ taxabat̄ p̄ciū p̄m q̄ m̄tas vel pau
cas fruges potat inde cōseq̄ emptor vsq̄ ad
iubileū, put patz Leuit, xxv. Unde vī nihil
ibi fuisse venditū/ q̄s vsufruct⁹ predij. z hoc
ad certū tp̄s tm̄. Nono sic. Ois ꝓtract⁹ exi
stens ꝓformis iuribꝫ/ est licitus. P̄dicta em-
ptio/ etiā adiecto pacto p̄dicto est ꝓformis
iuribꝫ, igit̄. Maior ptz, qz ex opposito p̄di-
cati inferēt oppositū subiecti, ois em̄ contra
ctus illicit⁹ est alicui iuri diformis. Dīor
ꝓbat̄, qz est ꝓformis generali ꝓsuetudini ho
minū, igit̄ etiā iuribꝫ, z ꝺña, qz ꝓsuetudo est
optia iuriū seu legū interp̄s: ita q̄ si q̄s ꝺuet
aliq̄s ꝓstitutōes eo mō q̄ cōsuetū est eas ser
uare: ille ꝺr illis ꝓstitutiōibꝫ se cōformare: z
eo mō q̄ sūt ꝺuande viuere: adeo q̄ dato q̄
legislator etiā alit̄ itelleꝛerit eas debere ser-
uari/ q̄s ille ꝺuet: censet illis satisfeciſſe. Sz
hec rō q̄uis sit coīs apud dños iuristas/ et
reputata: posset q̄ aduersariū infringi, dicē-
do q̄ illa regla: cōsuetudo est optia legū int̄-
pres/ intelligit̄ de legibꝫ pure positiuis, z sic
nō pbaret illa rō/ nisi q̄ ille ꝺtract⁹ esset cō-
formis iuribꝫ pure positiuis. Hec aūt ꝓformi
tas sola nō sufficit: sed etiā req̄rit̄ conformi
tas ad ius diuinū z naturale, aduersus aūt
legē diuinā z nālem nihil valet ꝓsuetudo/ il-
lam in pte abrogādo/ vl' in toto, de qua lege
verū est q̄ tāto gr̄uiora sūt crimia: q̄to diuti⁹
infelicē detinēt aīam alligatā. Ūñ etiā si vni
uersus mūdus ꝓsueuisset exercere vsuras:
nō argueret sufficienter: ꝓsuetudo est optima
legū int̄pres, igit̄ totus mōs vsuit ꝓformit̄
legibꝫ diuinis z nālibꝫ. Sic iudei cōsueuerūt
vsuras exercere: etiā reputārēt id eis ex lege
dīna licere, nec tñ id eis licit̄ est, vt oñsuz ē

sup̄.q.xxiij. Sic olī vniuersus mōs cōsue uit idola colere: ita q ēt pīi plīmi ob morē aliōs ꝙandū ea colerēt: nec tū licuisset infer re, igit id iuribꝫ est ꝓforme z licitū. Sic erra būd⁹ arguebat Waretius cesar: aduersus sanctā Catarinā idolatriā detestātē di. Si ita est vt tu dicis/tot⁹ mōs errat: z tu sola ve rū dicis, q.d. ꝙuetudo toti⁹ mūdi interpꝛat sic leges, igit ꝓformit legibꝫ viuit: licz idola colant. Ad cōtra est illud. Ne seqris turbā ad faciendū malū. Exo.xxiij. Nec repbensi onē illā ꝓphetica legerat. Oēs declinauerūt inutiles facti sūt: nec tū q3 oēs, g a delicto im munes. Sic olim oīs caro corrupit viā suā Ben.vj. Nec tū corruptisse viā suā arguebat ꝓpt ꝙuetudinē fore licitū. Nō aduersari⁹ ꝑdicte ꝛclonis diceret predictū ꝓtractū esse vsurariū. z sic esse ꝓtra legē diuinā z nālem. iō ei non suffragabit inolita ꝙuetudo, z sic opteret te pbare ꝑus q nō esset vsurari⁹. et sic redire ad alias rōnes. Sed ād p cōfirma tione ꝑdicte pbatōis: vt appeat valida/pri mo sic replicares dī. Jura positiua ēt phibēt vsurā: z oēs alios iniqs ꝛctus: saltē ꝑ facit ius canonicū. z p ois dato q solū seqt /est cōformis ꝙuetudini, igit iuribꝫ positis. tū vltra bene seqt. ille ꝛctus ē ꝓformis iuribꝫ positis. igit nō est illicit⁹. Diceret q phibitō vsure z cōtractuū iniqꝫ exūtiū ꝓtra legē di uinā z nālem facta i iure/ nō est mere positi ua: ꝫ est dīna inserta int ꝓstitutiōes positi uas: ꝫ acceptata a legislatore positio. Nō solo data loqt de pure positis ꝓstitutiōibꝫ. Ad pz q adhuc stat ille defect⁹ argumenti: puta q nō seqt. est ꝛctus cōformis ꝙuetu dini, igit iuribꝫ: loquēdo de oibꝫ iuribꝫ. Si scō repliceꝛ. Cois error facit ius, igit si etiā boies i illa ꝙuetudie aberrarēt a iure: tamē de iure facerēt illū ꝓtractū. igit licite. Dom dupl. Prio, q sensus illi⁹ dicti non est/q si q coit errēt agēdo ꝓtra legē: q ex h surgat ius aliqō ꝓtrauenīēdi illi legi: sed est sensus vt exposuit Jo. gerson in ꝑpōne facta Mas silie corā Bndicto. z etiā in tract. de floribꝫ. q plati z pncipes sepe aliq faciūt/ aut pmit runt iustissime ob cōem errorē / vel opinio nem erroneā q in subdit⁹ dnāt: q si ipi plati facerēt/aut pmitterēt/vl dissimularent nō extā re illa opiniōe: tenerent hmōi plati obnoxiū gui delicto. Scō, q si etiā ꝑdicto mō ꝛtel ligit: tū tm hret ꝑitatem in errore q deuiat a iure mere positio. qz huic p ꝙuetudinē pōt derogari q aliq bona fide (ꝫ errātes) ꝙuant aliquā ꝓstitutōnem alit cōtelligat/vl oino nō ꝙuant: p hoc ei ozt ius illā legē de cetero sic ꝙuandi/vel omittēdi. Si ꝛtio replices. dicēdo q cōsuetudo etiā hz excusare recedē rem a mrimonio legitie ꝓtracto: z adherētē alteri/nō obstāte impedimēto ligamis: z tm recedere illo mō vr eē ꝓtra legē diuinā: z nō tm positiuā. Adus ꝑbat ex casu q hr i c.fi. de spon. duoz. Dic q aus assumptū est falsuz, z hui⁹ falsitas z rnsio ad c. ꝑdictū q mō ma le introducat, patuit sup̄. q.xxxiij. circa fi.

Si q rto replices dī, pbationē pcedere de cōsuetudie rōnabili. Instātie aūt pcedūt de irrōnabili: dicerēt q illud supponēdo pba tio petit pncipiū. si em supponis eā eē rōna bilē, igit supponis q nō sit ꝓtra legē diuinā/ nec naturalē. Hoc aūt restat pbandū/si vel vigoze ꝙuetudis alludētis inferre eū esse li citū. Si q nto replices. ꝙuetudo facere pōt delictū: vbi al's nō eēt, vt ptz comedēdo car nes die sabbati: z eō excusare ea delicto: vbi al's eēt delictū, vt opando fuilia in fest⁹ sim plicit abrogatis p ꝙuetudinē. Dom. h tm hz pitatē in his q st delicta ex phibitione iu ris positiui: q̄lis non est vsurari⁹ ꝛctus: de cui⁹ gne diceret aduersari⁹ esse ꝑdictū ꝛctū. Si sexto replices, q ēt si q̄s faceret aliquez actū lege diuina z nāli dānatū: cui⁹ tū dāna tio eēt ita obscura/q illa nō apperet etiā do ctoribꝫ: imo plīmi doctissimi eū approbarēt: z sic coiter boies eū facerēt bona fide illi ex cusarent, sic aūt est de ꝑdicto ꝓtractu, z illo mō intellgēda est ꝑdicta pbatio pcedere. igi tur valida. Dom dupl. Prio, q assumptuz illi⁹ replice est vez: qn ita lateret el⁹ dānatio q boies agētes laborarēt in ignorātia iuin cibili, talē aūt ignrantiā negaret aduersarius esse de ꝑdicto ꝓtractu: eo q ēt docti aliq im probauerēt emptionē reddit⁹ ēt irredimibil: nec mltitudo approbantiū argueret aliqd/ nisi ibi eēt ignrantia iuincibil simpl. alioqn excusarēt simplices illi q hereslarchas z scis maticos st secuti / credēdo vl opando ea q lege dīna st dānata: ꝫ obscure. Sco dom q adhuc illo casu ꝑdicti assūpti stāte: tm in ferret q illi excusarent / in qbꝫ eēt ꝑdicta ob scuritas: ita q illis nō eēt ille act⁹ iputād⁹: nō tm se qret q g in se eēt licit⁹, sic nāl⁹ stulto ē homicidiū nō illicitū nec iputandū: nec tū infert. Preterea g homicidiū ē licit⁹ act⁹ de se: puta vbi ē excusatio: signū ē q ꝗtū est de le

ge ordiata z reglarit: ibi nata ē eē culpa. Nō ei indiget act⁹ erūs ꝑ legē excusatiōe. Si se ptio replices dicēdo, q ꝙuetudo pōt vnū cō tractū approbare: z alīū improbare: z nouā spēm ꝛctus iure coī nō exp̄ssuz introducer. Dom p tria dicta: ām q añs tria assumit. Primū, ꝙuetudo z ēt lex positiua: nullū ꝓtra ctū dānatū lege diuina z nāli/pōt licite approbare: z pserti in foro ꝛcie facīdo eū licitū. cuius forte pmittere posset/z ipunitatē i suo foro pstare ex cā. quo vez ē illo q nō est vsu rari⁹ dicēdus supple i foro exteriori tanqz pu niēdus i illo foro: ille q fecit ꝓtractū/ q coit existimat licit⁹: q tū i vitate ē vsurari⁹. Se cundū dictū, q ꝓtractū nō obuiantē illis le gib⁹, z p oīs p eas admissum: nec tū eis ico gnitū pōt introducere z approbare. Tertiū dictū, ēt talē ꝫ de se nō illicitū pōt reproba re ex cā/sic z ius positiuū hoc pt. puta si ma ligni aliq co frequenē abutant, supponeret igit pbatio pbandū si h supponeret illa tria dicta. iō peteret pncipiū. et si alit itelligeret el⁹ assūptū: quā ia est expositū/assumeret fal sum. Si octauo replices, Emptio vitalitū iō quincit licita: q3 est de gnali ꝙuetudine. igit sili mō h valebit illō argumtū. Dom. q nec illa est via sufficiēt pbandi emptionē vi talitū esse licitā i foro ꝛcie: sed alie vie st ad ducēde q patuerit. q.lxxxj. Relinqt igit q p dicta nona pbatio nō est ita efficax ād mlti plicit eius munimēta qbꝫ ꝙfirmaret/sint de structibilia. Prio intellectu aūt seqntiū trīū pbationū q initūt casibꝫ a iure ciuili approbatis opz aliq pmittere. z illa collecta ac tra cta se bincinde ex lectura Pauli sup. C. tit. de pact⁹ inē emptorē z vēditorē: ꝗtū nobis huc defuit. vt eo melī⁹ intelligam⁹ leges alle gādas. Nota igit q pactū qō adūcit in vē ditiōe ꝙferēs ad recupandū rē venditā ē duo pler. qdā est resolutiuū ꝓtract⁹ venditiōis: qdā nō: ꝫ est de retrouēdēdo. Hec āt duo adeo differūt/q qn adūcit pactū resolutiuū ꝓtract⁹: tūc nō inēuenit nou⁹ ꝓtract⁹ in re cupatione rei: ꝫ tm destruit ꝑ ꝓtract⁹: et redibit res ad vēditorē: pinde/ac si res nūqz fuiss p aliū empta: ēt cū fructibꝫ pceptis añ morā. ꝫ qn adūcit pactū de retrouēdendo/ ñ recupat res p vēditorē sine nouo ꝓtractu: q3 opz inēuenire redēptionē. nec tūc ꝓprie lo qndo dr resolui ꝑ vēditio, sic nec ꝓprie dr resolui vēditio/si ēptor illā rē vni alit qz vē ditori reuēderet. Primū āt est duplex. q3 qd dā pactū resolutiuū sonat i legē ꝓmissoriā: puta cuz sic sonat: nisi fiat. s. solo p̄cij in tali ₹mino: vl si h fiat. s. q restituat p̄ciū: tūc res sit inempta vl vēditio heat p nō facta. Et in tali casu vēditor recupat rē ipo iure: dūmō qn pactū factū est: si restituat p̄ciū /vēditor restituat: vl saltē offerat cū ꝓsignatione z de positōe. Nec reqrit retraditio rei: nec intue nit nou⁹ ꝓtract⁹: ꝫ tm fit destructio ꝑioris ꝓtract⁹. Aliō ē q dō nō sonat in legē cōmissoriā. vt cū ñ dr vēditor: si h nō fiat/ sit res inēpta: vl vēditio habeat p nō facta: ꝫ solū dr q res ptineat/vl reuertat ad vēditorē. et tūc nō resoluit ꝓtract⁹ ipo iure: ꝫ tūc demū qn res ad venditorē puenit ꝑdēnato emptore/ ad restituendū. tū ēt tūc fingit nō fuisse fcā: iō ēt tūc restituet emptor rē cū fructibꝫ/ ac si nūqz emisset eā. Haz resolutio trahit retro: vt heat pinde ac si nō fuisset facta: ꝫ nouus ꝓtract⁹ nō trahit retro. Et sic habem⁹ h ca sum in q redit douiz in aliquē ex solo pacto sine traditiōe ꝓa vel ficta. Illis ꝑmissis se quūt tres alie ꝓbatiōes. ꝛclo igit pbat sic. Decimo, licita est emptio z vēditio q̄ qs vē dit rē suā alteri tali pacto/q nisi emptor sol uat p̄ciū infra certū tps: ex tūc ptineat dñiū illi⁹ rei ad vēditorē: z ēt q emptor arras per dat: put ptz i lege ꝓma z ₹tia. C. de pactz inē emptorē z vēditorē. g ēt licita est ēptio et vē ditio q̄ qs alt vēdit rē suā cū pacto/q vēdi tor r̄stituto p̄cio recupet illā rē, ꝫ ꝑna q̄dz plicit. Prio a sili. qz sic in casu añtis res em pta ꝑt auferri emptori: ita q desinit esse el⁹: sic ēt in scō casu fieri ꝑt. Scō ꝫ ꝑna. qz si cut i ꝓmo casu nihil restituit ēptor vēditori in recupatione rei sue: eo q nihil recepit ab eo p illa. sic i scō: si q̄d restituit/ nihil tm restituit/nisi qō ab eo recepit. Illa aūt st pa ria. s. nihil restituere et a q nihil recepit: z re stituere eq̄lēs el qō q̄s ab eo recepit. Ter tio ꝫ illa ꝑna. qz sic i ꝓmo casu nō fit resolu tio ꝓtract⁹ ipo iure: sed tūc demū qn res ad venditorē puenit ꝑdēnato ēptore ad restitu endū. sic i casu ꝑnaꝫ nō pcisse resoluit ꝑor vē ditio/ꝗ ꝓmū vēditor petit reuēdi sibi rē of ferēdo p̄ciū: imo ēt qn reuēdit/nō dr resolu tus ꝑor ꝓtract⁹. sic nec resolui dr ēptio / qn ēptor rē emptā reuēdit alt ꝗ vēditori. Adus qn fit resolutio ꝛct⁹: tūc ēt fruct⁹ rei ēpte re deūt ad vēditorē. Quarto ꝫ ꝑna a maiori. qz ēptor i ꝓmo casu pdit arras z fruct⁹ me diū tpis, z in scō nihil pdat. imo lucrat fru

ctus medꝰ tpis nō ꝓdendo q̄d,ꝛ sic mīn⁹ vꝫ ḡuari emptor ī scdo/ꝫ in ꝓmo casu. Hā in ꝓmo casu emptor cōpellīt restituere rem cū fructib⁹ ꝯceptis/ac si nūꝫ emisset,ꝛ tō si emptor ī aliq̄ ḡuaret:h⁹ pl⁹ fieret i casu añtis/ꝫ ꝓñtis. Undecio sic. Jus ciuile approbat il lā adiectōez,igīt ē licita,ꝛz ꝓña,qz q̄uis ius ciuile aliq̄s illicitos ℈ctus nō tm̄ ꝓmiserit: ꝫ ēt ꝯcesserit: pura aliq̄s ℈ctus vsurarios, vt patuit i.q.xxij.in q̄b⁹ iuribꝫ vl' dispositio nib⁹ est ius ciuile notatū de errore: tm̄ i aliꝭ in q̄b⁹ nō est notatū ꝛ reprobatū ius ciuile: vt deuiās a rectitudie:ꝛ vt nutries pctm̄ ei⁹ approbatio ē autētica ꝛ acceptāda:eo q̄ leges ex rōne ꝛ cōtate nāli processerūt tanq̄ sub alēnate ꝓncipijs ꝓhie mozal' :et ēt ligātes in foro ꝯscie subiectos eisdē. Hemo aūt ligat ad ea q̄ nō sūt licita. Jus ār ciuile nō ē reprobarū ī approbatiōe ꝓdicte adiectōis de redimēdo.igīt. Añs ār,pbat.qz in.l.si fundū.C. de pactis.int' emp.ꝛ vendi.disponīt q̄ si parentes alicui⁹ vendiderīt fundū eo pacto q̄ q̄ncūq̄:vl' ifra certa tpa ipi/vl' eoꝝ heredes offerrēt pciū ēptori : ꝛ heres emptoꝛ nollet obedire ꝓdicto pacto:cū tū vēditor/ vl' ei⁹ heres patus sit restituere pciū: tūc dabīt vēditori vl' ei⁹ heredi duplex actio ꝓtra emptorem vl' ei⁹ heredē.s.actio ex p̄scptis ꝓbis: et actio ex vēdito,ꝛ nihilomi⁹ renebīt emptor ad restitutōez/vl' refusionē eoꝝ q̄ ex illo fundo puenerūt ad ēptorē post oblatā pecuniā. Et sic ī illa lege exp̄sse bī q̄ ēptio cū pacto redēptiōis ē licita de iure ciuili, qz dādo actionē ꝓdictā talit' ℈henti / vult q̄ ille ℈ctus sit bīcinde licit⁹ ꝛ valid⁹: ita q̄ vēditor habeat ius ꝓtra emptorē ad rescindendū ꝓtractū:ꝛ q̄ emptor obligat⁹ sit ad reuendēdū. Duodecio sic pbat.qz ī.l.si a te.eodē tit'. dispōit: q̄ si A emisset a B aliquā rē eo pacto int'uenīēte:q̄ si B ifra certū tp̄s restituat pciū:illa res sit inempta : tūc B potīt vēditōez resoluere p hoc q̄ offert pciū:dūmō ēt ip̄m pciū ꝓsignet ꝛ deponat:nō obstāte q̄ A se subtrahat/qtūs eandē rē retineat iure dñij. Ergo ēt licita erit ēptio rei cū pacto redēptōis ꝛz ꝓña dupl'. Prio ex idētitate rōis, ꝛ ōduc ꝓportionabil'r sic ī decia ꝓbatiōe. Scdo p bat.a maiori.qz ī casu añtis pactū adiectū ē pactū legꝫ ꝓmissorie. Q̄ncūq̄ ei ī pacto ꝓuenit' q̄ res sit inempta/vl' vēditio p nō facta habeat: tūc pactū est legis cōmissorie:siue illō pactū sit factū talit': puta qz ōz q̄ nō soluto p

cio p ēptorē res sit inepta:siue sit sic actū/q̄ restituto pcio res sit inepta, vt i tā allegata lege. Dō qñ pactū est legꝫ cōmissorie: tunc vēditor acq̄rit dnīuz vtile illi⁹ rei sine noua traditōe:ꝛ sine nouo ℈ctu,qz ibi nō ē habēdus ꝓtract⁹:ꝫ resolutō ꝓtract⁹,ꝛ sic solū fit ibi distract⁹:ꝫ ī casu ꝓñtis pactū adiectū est de retrouēndo: q̄ pacta adeo differūt: q̄ vēditori vtili⁹ est facere p̄mū/ꝫ scōm:ita q̄ breui⁹ recupet dnium rei p p̄mū / ꝫ p scōz: ꝛ citi⁹ auferꝫ res emptori. Hā si vēditor fec scōm:nō reuertit' dnīuz ad ip̄m p oblatōez/ ꝓsignatōem/ꝛ depositōez p̄cij: ꝫ req̄rit nou⁹ ꝓtract⁹:ꝛ noua retraditio. Decio tertio sic. Licitū ē alicui in vendēdo fundū suū/vl' aliq̄ locū apponere pactū:q̄ ēptor nō debeat illū locū facere religiosū:i illo extruēdo monumētū/vl' alio mō eū eximēdo a iure hūano. Igīt eadē rōe licitū ē alicui in vendēdo fundū suū apponere pactū:q̄ ēptor non debeat illā rē irreuocabil'r hr̄e:dn̄ ꝓpetat vēditori ius eā repetēdi p ꝓsimili p̄cio restituto. Añs pbat.qz i.l.vlt'.C. de pac.int' em.ꝛ vē. disponīt q̄ tale pactū ē ꝟ andū,ꝛ sic ē validū.ꝛ p ꝓñs licite appositū. Hā pacta q̄ ꝓtra leges ꝓstitutōesq̄/vl' cōtra bonos mozes fiunt:nullā vim hr̄e ī dubitat' iurꝫ ē, vt ōz i.l. pacti.C. de pac. Cōsequntia p̄z dupl'r. Prio, qz nō est maior rō i vno casu/ꝫ i alio. Secūdo,qz cā q̄re in casu añtis tz/ pactū est,vt ibidē ōz:qz cū vēditor vl' ali⁹ alienator non alia lege suū ius trāsferre passus est/nisi tali fret⁹ ꝓuētōe:nō ē ferendū eū.s. vēditorē pati aliquā captōez ex varia int'p̄tatiōe,q̄ etiaz ex q̄ in casu ꝓñtz vēditor nō alit' voluerit rē illā vēdere emptori/ꝫ refuato sibi illo iure/ reuocādi rē p restitutōez p̄cij: seq̄t q̄ hoc pactū teneat. Et ꝓfirmat'.qz sic rō/ q̄re in casu añtz est sic ꝟuādū/est.qz int'est vēditoris: vt pactū illō ꝟueꝫ.ꝛ B eo ipso / q̄ sibi nō placet q̄ fund⁹ religiosus efficiat'.mō nō min⁹:sed magꝫ int'est vēditoris:q̄ res sua nō a se alienet' irrecupabil'r. Decio q̄rto sic. Licitū ē alicui rē suā vēdere alteri talit'.s. vēdo tibi tanti.s.q̄nti estiauerit eā titi⁹:ꝛ illi alteri ēt licitū est sic emere,g̃ ēt licitū est alicui vēdere rem suā alteri talit':q̄ eā sibi restituat/cū restitutione pretiū. Añs pbat.qz talꝭ emptio ꝛ venditio approbat' vt valida: ita q̄ si titi⁹ diffiniuerit q̄titatē p̄cij/ꝺz vēditio ad effectū pueniret,vt p̄z i.l.sup reb⁹.C. de ꝺhen.em.ꝛ ven. igīt ēt est licita,ꝛz ꝓña vt ꝓus. Cōsequntia ār

ncipal' pbat.qz nō vī maior rō de adiectiōne ꝑme circūstātie:ꝫ de adiectōe scde. Hā in ꝓmo casu q̄ritas p̄cij cōferī in volūtate vl' arbitriū tantātis distincti ab vtroq̄ ꝓtrahentiū:ꝛ tū de suba emptiōis ꝛ venditōis ē p̄ciū ī certa q̄ntitate,h⁹ aūt ꝓtrahīt vt res maneat emptoꝛ donec nō ꝓsentiat vēditor pactus restituere p̄ciū:ꝛ cōsensus est etiā ō suba vēditiōis ꝛ ēptiōis. Decio q̄nto sic. Licita ē emptō ꝛ vēditō q̄ vir vēdit vxori sue fūdos: ꝛ pacīscīt,q̄ si ipa desinat ei eē nupta:q̄ vir o volēte ml'ier debeat p eodez p̄cio restituere illos fundos viro, Et eadē emptio ꝛ venditio cū tali pacto facto.s.de redēptiōe: est ēt licita ī alīs psonis a viro ꝛ vxore,g̃ emptio cū pacto redēptiōis est licita.ꝛz ꝓña.qz cas⁹ añtis ꝛ ꝓñtis sē ꝛ ꝺē,vt ptz intuēti. Añs p bat.qz talis ēptio ꝛ vēditio est approbata tā q̄ valida ī iure ciuili, vt ptz in.l.si vir rē.ff.ō p̄scptis ꝓbis. Decio sexto sic. Licita ē emptio ꝛ vēditio q̄ q̄s fundū suū vēdit alteri/ cū aliq̄ illoꝝ triū pactoꝝ seq̄ntiū,s.primo tali pacto.q̄ emptor locet eū vēditori:ita q̄ venditor hēat ī illo fundo ius ꝺuctiōis p certa mercede. Vl' scdo cū tali pacto, q̄ ēptor sit obligat⁹ ad hoc:vt cū eū vēdere velit:nulli alteri q̄ vēditori reuēdat. Vel ctio,si cum aliq̄ alio pacto sili alicui illoꝝ duoꝝ pactoꝝ vēdat, Ergo ēt licita ē emptio ꝛ venditio cuz pacto redēptōis. Añs p̄z.qz talis emptio et venditō tāq̄ valida approbat' in.l.q̄ fundū. ff.de cōtrahen.em.ꝛ ven. Tenet ꝓña dupl'r. Prio,qz nō est maior rō de casu añtis/ꝫ cō seq̄ntis q̄ ad licitū esse. Haz in ꝓmo mēbro casus añtis venditor sibi refuat ius aliq̄ō/ q̄ ō ꝓbabuit cālit'.s. vsufructuz :vel saltē ius ad vsufructū.igīt eadē rōe si refuat sibi ius reuocādi rē ad se restituto p̄cio / erit illō sibi licitū. Preterea i scdo mēbro añtz etiā obligat emptorē ad reuendēdū: ꝛz solū sub ꝺitōe. s.si velit vēdere mō i casu ꝓñtis: etiā obligat eū sub ꝺitōe si velit vēditor redimere. Secūdo tz ꝓña.qz t'tiū mēbꝝ casus añtz ē directe casus nr̄.qz est ꝓtract⁹ fact⁹ cū pacto sili pactꝫ ꝓcedētib⁹. Decio septio. Licita est emptio ꝛ vēditio q̄ q̄s ptē fundi vēdit alteri: eo pacto q̄ obligat⁹ sit emptor ad hūdū reliquā ptē illi⁹ fūdi noīe cōductiōis p certa pecūia ad.x.ānos:dūmō venditor tō eo vili⁹ vēdiderit ꝓmā ptē:qtūs ēptor eēt obligat⁹ ad cōducendū reliquā ptez a vēditore: eo q̄ illud on⁹ ēptoris:ꝛ ius q̄ ꝳz vēditor ī emptorez ad cogēdū eū:ꝛ reliquā ptē hēat ꝺuctā:est q̄d est iabile p̄cio:ꝛ vt ps p̄cij ꝓsidrat'. Ergo ēt emptio cū pacto redēptiōis ē licita. Añs ptz.in.l.fū di ptē.ff.ō ℈hē.emp.ꝛ vē. Cōsequntia ār pbat' ex idētitate rōnis. Hā i casu añtz vēditor i vēdēdo p suū pactū obligat ēptorē ad ℈ctū aliū.s.ꝺuctiōis ineūdū secū iā et de p̃nti. In casu ār p̃nz obligat eū ad ineūdū secū ꝓtractū venditiōis p futuro tpe/q̄n vēditor ℈ peret.ptz ār/q̄ nlla ē rō diuersitatis hīcīde:dn̄ si vn⁹ cas⁹ liceat:ēt alē licebit.

Decio octauo. Licita ē emptio ꝛ vēditio q̄ ꝙs vēdit ancillā alī:eo pacto q̄ emptor sit obligat⁹ ad ñ p̄stituēdū eā,ꝛ si p̄stituerit/q̄ liceat vēditori eā abducere,g̃ ēt casus nr̄ ē licit⁹.ꝛz ꝓña ex idētitate rōnis.qz etiā in casu añtz refuat sibi ius repetēdi rē ex euentu cōditiōis delicti:ꝛ absq̄ oī p̄cio restituto ꝛ effi cieꝫ dñs ei⁹ ex app̄hēsiōe.cur g̃ ñ possit sibi refuare ius repetēdi rē illā ex ꝺitōe restitutiōis p̄cij. Añs prz i.l.si q̄s.ff.ō ꝓtrahē.em. ꝛ vē. Decio nono. In.c.ad nr̄am.ō emp.et vē.dānaī emptio facta cū pacto redēptiōis si int'uenit nimis modicū p̄cū.igīt a ꝓtrario sensu:si iustū p̄cū int'uenisset fuisset approbata:ꝛ ita pactū adiectū ñ depuabit eam.ꝫ hec pbatio ñ valet.qz eq̄ pbaret:ecōtra.s. q̄ si int'uenisset nimis modicū p̄cū:dūmō nō eēt pactū redēptiōis adiectū emptio fuisset approbata:eo q̄ eā ibi dānat papa/ꝓsidera tis ambob⁹ ꝓcurrētib⁹.vñ de cā illi⁹ ꝺēnatiōis patebit latī ī q̄o seq̄nti. Uicesimo. In.c.illo vos.ō pignoꝛib⁹ dānaī emptio facta: cū pacto redēptiōis:si venditor ꝺz redimēdo dare maī⁹ p̄cū ꝫ emptor ōderit emēdo,ēt si emptor se obligauerit ī redēptiōe cōputare fruct⁹ medū tpis ī sorte. Ergo a ℣rio sensu si emptio eēt fcā cū pacto redēptiōis fiende p eodē p̄cio/ꝛ q̄ ñ cōputarenī fructus medū tpis ī sorte ñ eēt dānata. Sz hec pbatio ñ valet.qz ex eadē pbaret ēt p argumētū a ℣rio sensu/q̄ esset licita: si eēt fcā cū pacto redēptiōis fiēde p maiori p̄cio:ꝫ tñ ñ cōputarenī fruct⁹ medū tpis ī sorte:qz papa ī tribus se fundauit dānādo: igīt si vnū defecerit:ꝛ reliq̄ māserit:erit nō ip̄obata:sic tu arguis:q̄ si duo ōfecerīt:ꝛ t'tiū supmāserit manebit licita. Allegāt etiā q̄daz.c. significāte. extra.ō pignoꝛib⁹. Sz ñ apparet quō ex illo posset fozmari argumētū a ꝺpositū.aut si qō ide fozmaret'.eq̄ pt̄ inualidari:sic duo p cedētia. Pret' hec adhuc arguūt ēt q̄dā.q̄

ille ꝺtract⁹ subuenit mlt; fideliꝫ etiã vẽden
tiꝫ q̃ crescũt i diuitijs: i q̃ꝫ ñ crescerẽt si ñ
possent redimere res vẽditas/aut ꝓpetuo ꝺ
eis cogerent̃ soluere pẽsiões, ꝯ dãnare euꝫ
est ꝫ charitatẽ pri: z i guamẽ eoꝝ. Sed nec
hec ꝓhatio valet, qz sic mltis q̃ ad aliq̃d sub
uenirẽ ꝓ ꝫctũ illũ, sic mlti etiã ꝓ eosdẽ dãnifi
cant̃: vt dicerẽt aduersarij. Preterea idẽ ar:
gumẽtũ hꝫet locũ i mutuo vsurario, z ꝯ sic
in illo est solutũ. ꝫ. q. xxij. argu. ij. ita ℔ solue
ret̃. Iterũ q̃dã ꝓbat sic, qz ex dãnatiõe illius
ꝫct⁹ seq̃ret̃ eccl̃ias subuersio/q̃ i illo sũt fun
dare: ꝫ nõ valet, qz si ponat̃ q̃ ex vsurarijs
ꝫctis cẽnt bñficia fũdata idẽ seq̃ret̃: nec cũ
posset iferri illos ꝫct⁹ vsurarios eẽ licitos.

Iterũ arguit̃. Si ñ nisi de redditibꝫ irredi
mibilibꝫ fũdarent̃ bñficia: oꝛiret̃ ꝓsecutio cle
ricoꝝ ꝓ laicos: exq̃ nunq̃ possent recupare
reddit⁹. vt se ab eis liberare. ℔ aũt cessat i ꝓ:
posito, cũ sũt redimibiles, ꝫ ℔ nõ valet, qz ꝓ
secutio illa exñs pctñ laicꝫ nõ esset eis data
a clericis vt ex illo ꝫctu, ꝫ sua malitia acce:
pta. Vñ si ꝓbaret: idẽ ꝓbaret q̃ ꝫct⁹ vsura:
rius eẽt licit⁹ ꝓ fundatiõe bñficioꝝ, qz a pẽ
sione vsuraria se possent liberare laici solue
tes eam. Dimissis igit̃ ꝓbatiõibꝫ inualidis
intrendũ est alijs: z validis supꝫ positis.

Ꝺcda ꝺcl'o. Emptio reddit⁹ ꝓpetui facta cũ pacto reuẽditiõis nõ
deꝓuat̃ ꝓ ℔ ꝓcise/q̃ emẽs nõ dat ꝓcise tãtũ
ꝓciũ/q̃ntũ olim fuit datũ/vl' q̃ntũ i futuro
dabit̃, ꝓbat̃ triplr'. Primo sic. Emptio allo:
rũ bonoꝝ imobiliũ facta cũ pacto reuẽditi:
onis nõ deꝓuat̃ ꝓ ℔ zc. igit̃ ꝺcl'o ꝓa, ꝺña tz,
qz etiã ipi reddit⁹ cõpurant̃ int̃ bona imobi
lia, vt i cle. ertiui, ℌ. cũq; annui, ꝺ ꝫboꝝ signi
ficatiõibꝫ. Añs ꝓz. Hã dom⁹ aliq̃n valent
paruũ ꝓciũ: postea magnũ: z ecõtra, silr vi:
nee/z horti. Scõ, hodie censet̃ iustũ pre
ciũ datũ si denr̃, xx. flozꝫ. vel marce vl' libꝛe ꝓ
redditu redimibili vni⁹ flozꝫ. vel marce vel li
bꝛe, z tñ aliq̃n pauciores flozꝫ. fuissent iustuꝫ
ꝓciũ. Pria ps assũpti ꝓz duplr'. Prio ex cõi
estimatõe prudẽtũ pñtꝫ tpis. Scõ, qz i au
tẽ, ꝺ ñ alienãdis, ℌ. si ꝺo, coll'. ij. glo. ẽt repu
tat iustũ ꝓciũ/ q̃n i, xx. ãnis ꝓcipiũt̃, xx. z sic
q̃n dant̃, xx. ꝓ vno/ cẽset̃ iustũ ꝓciũ. Sile ꝑt
hꝫ et glosa finali i autẽtica, ꝓpetua. C. ꝺ sa:
crosan. eccles'ijs. Scõa ps assũpti ꝓbat̃ ꝑ
mo. Hã aliq̃n fuerunt dati q̃rtuoꝝ deci: imo
pauciores ẽt vsq; ad. x. descẽdẽdo: put a fiꝺ
dignis fuit ꝓsitũ Martio q̃nto, z tñ illi vl'
ille fuerũt ẽt iustũ ꝓciũ: eo tpe q̃ tũc illꝺ ꝓciũ

fuit ꝺsuetũ: qz put tẽ: ispe Martin⁹ talẽ emp
tionẽ approbauit vt licitã, vt ptz i sua bul:
la. Scꝺo, qz aliq̃n fuerũt date octo libꝛe ꝓ
redditu vni⁹ libꝛe: scz circa tpa Henrici de
hoyta: z q̃rundã alioꝝ, z cũ esset illud: tũc cõ
suetũ potuit fuisse nõ iniustũ ꝓciũ. Hã si fu:
isset iniustũ ꝓdicti doctores absoluto fmõe
improbassent emptionẽ ꝓ tali precio factã/
qꝺ tñ non faciũt. Nam Henr̃. de hoyta lo:
quens de tali emptione in suo tractatu ꝺ ꝫ:
cti⁹: i dubio sexto dicit, si octo libꝛe sũt iu
stum ꝓciũ: z rõnabiliter taxatũ z cõsuetũ da
ri in patria: vbi fuit talis cõtract⁹ ꝓ redditu
seu censu ꝓpetuo cũ adiectiõe cõditiõis re:
emẽdi: tũc talis ꝫct⁹ ẽ de se licitus, secus q̃n
octo libꝛe sũt ꝓciũ notabilr̃ min⁹ iusto ꝓcio
ꝺsueto dari ꝓ t'li redditu: z illꝺ minus iusto
dat emptor ꝓcise ꝓt̃ adiectionẽ ꝺditiõis re
emẽdi. z silr mõ loq̃t̃ in dubio decimo z vn
decimo. z sic ex mõ loq̃ndi suo: ptz q̃ nõ dã
nat absolute t'le ꝓciũ: qꝺ tacite inuit tempe
suo fuisse datũ i Vienn̄a. q̃uis de redditu ꝑ
petuo irredimibili loq̃ns cõmẽoret empto
res, xx. libꝛas: vl' vltra ꝺ disse ꝓ redditu vni⁹
vt ptz i suo dubio, xj. Tertio. Nam Joãnes
ꝺ gersona: i tractatu suo, ꝓte ꝓma ꝺsideꝛ. xx.
approbat staturũ q̃ disponerẽt/ q̃ nemo vẽ:
dat censũ annualẽ ꝓpetuũ: q̃n possit redimi
toties q̃tiẽs: q̃ deniq; disponerẽt certũ ꝓciũ
vt ꝓ vno q̃ndecim. Vñ ꝺt ibi/ q̃ ℔ totum li
cet. Et i ꝓte scꝺa inuit de facto sic ꝓ q̃ddam
monasteriũ fuisse emptũ quẽdã redimibilez
redditũ: ꝺdo tũ q̃rtã ꝓtẽ vltra ꝓdictũ ꝓciuz
ꝺstitutũ a legislatore, z ℔ tm̃ q̃ illꝺ suffeciẽ
set ꝓ redditu irredimibili: puta, xx. ꝓ vno, et
sic inuit/ q̃ dederit pl⁹ q̃ iustũ, z ꝓ ꝯs: tunc
tpis potuissent pauciores. xx. fuisse iustũ ꝓ
ciũ, qz vt patebit i seq̃nti qõne: reddit⁹ irre:
dimibil'ẽ maiorꝝ valorꝝ q̃ redimibil', Pre:
terea ꝺstat nõnullis ciuitatibꝫ i hac nr̃a ale:
mania: ex relatiõe sentoꝝ: z ẽt ex istrumẽtꝝ q̃
ꝓ centũ annos añ ꝯs tps ꝺsuetũ fuit dare
xv. flozꝫ. ꝓ redditu vni⁹ flozꝫ. redimibili. imo
aliq̃n ꝺtigit q̃ aliq̃ ciuitas sup suis iuribꝫ vẽ
didit talẽ redditũ ꝓ t'li ꝓcio ñ puldẽdo sibi ꝺ
pacto redẽptiõis. Prꝺea videt̃/ q̃ i Bohe:
mia aliq̃n fuerit empt⁹ reddit⁹ ẽt irredimibi
lis, j. flozꝫ. ꝓ. x. z ℔ ptz intuẽti q̃ꝺã tractatu
los: q̃ꝫ vterq; ꝺcipit Titi⁹ ciuis pragensis:
q̃rũ vn⁹ dãnat talẽ ꝫctũ: ali⁹ saluat, nec tũ il
le qui dãnat/fundat se sup incõsueto precio
sed sup alijs, z tñ auctoꝝ tractatuli illud no
tiuũ nõ omisisset: si fuisset insolituz ꝓciũ tũc
si ꝺsciam de illa suspitiõe nõ possit depone:
re: agat eo modo q̃ ꝺz ille agere q̃ sciẽt̃ emit
redditũ/ vl' aliã mercẽ ꝓ min⁹ iusto precio.
Hã talis ꝺz supplere tã illꝺ in q̃ defecẽ ꝓciũ/
q̃ꝫ etiã illud int̃esse qꝺ vẽditoꝝ z heres ei⁹ ꝫ
illr̃ passus ẽ ex carẽtia illi⁹ ꝺminutiõis ꝓciꝫ
nõ suppleri: z tũc ẽptoꝝ potit retinere totalr̃
pẽsiones ãnuas ꝓceptas. Alls stante ꝓdicta
ꝺscia si nõ supplet defectũ precij z int̃esse: te
net̃ restituere tantã q̃titatẽ de pẽsionibꝫ an
nuis: q̃ta fuit superexcrescẽs vltra q̃titatem
ꝓportionatã ꝓcio soluto: puta si emptoꝝ de
dit. xxx. flo, ꝓ redditu, ij. flo, eo tpe q̃ ꝺsue
tũ fuit dare, xl. z recepit oi ãno, ij. flo, ꝺz de q̃
libet anno q̃ ꝓcepit redditũ (si nõ suppleuit
postea ꝓciũ z int̃esse mõ dicto) restituere ꝺ
midiũ flo, cũ hoc int̃esse /qꝺ venditoꝝ ex nõ
suppletione illius precij passus est.

Tertia ꝺcl'o. Emptio redditus ꝓpe
tui facta cũ pacto redẽptiõis:
z ꝓ ꝓcio currẽti/ nõ deꝓuat̃ per hoc q̃ ille
reddit⁹ est cõstitu⁹ i adeo copiosis aut ma
gnis bonis: q̃ bona lõge ꝑstãtiora sẽt in im
portãdo qꝺ annuũ/ q̃ꝫ sit ipsa annua pensio
redditualis: ita q̃ vir/ vnq̃/ aut nũq̃ poterit
casus vl' diffortunij euenire/ q̃n sp emptoꝝ
sit tut⁹ de habẽdo suã pensionẽ: pura precij
nũc currẽs/ z ꝺsuetũ est, xx. flo, ꝓ redditu
vni⁹ flo. Hec ꝺcl'o ponit̃ ꝺtra q̃ndã iurispi:
tũ: q̃ cũ videret se cogi ad admittendũ aliq̃
mõ emptionẽ reddit⁹ ꝓpetui/ factã cũ pacto
redẽptiõis: z hoc ꝓt̃ determinatione sũmoꝝ
pontificũ admisit eã aliq̃ mõ: ꝫ mox illã em
ptionẽ in casu hui⁹ ꝺcl'onis factã dãnauit.
Probat̃ igit̃ hec ꝺcl'o sic, qz si p ℔ deꝓuaret:
aut hoc eẽt rõe illi⁹ q̃ merx empta: puta red
ditus esset ꝑstantioꝝ/ q̃ꝫ precij datũ, aut rõe
illi⁹, qz emptoꝝ facit se nimis rutũ de pcipiẽ:
do annuã pensionẽ. Hõ ꝓmũ, qꝺ duplr̃ ptz.
Prio, qz si dat precij currẽs mõ dicto: tunc
dat iustũ ꝓciũ, q̃ merx ẽ sibi ꝺmẽsurata ñ ex
cedẽs. Scꝺo, qz si merx excederet illꝺ ꝓciũ:
maxie qz ꝺstituit̃ i bõis tã ꝑstãtibꝫ mõ ꝺcoꝝ
ꝫ ℔ ñ arguit mercẽ illã, s, redditũ eẽ ꝑstãtio
rẽ, qz ille reddit⁹ ñ ẽ illa bona: ꝫ tm̃ ius pci
piẽdi ptẽ vl' pticulã fructuũ illoꝝ bonoꝝ, lõ
staret illa bõa in decuplo esse ꝑstantiora ipo
ꝓcio: z tñ ius pcipiẽdi pticulã fructuũ eoꝝ
eẽ ꝓcise illi⁹ ꝓciꝫ: z ẽt ꝺtingit inuenire ius cõ
mẽsuratũ illi ꝓcio/ñ obstãte ꝑstãtia bonoꝝ i
qꝺ fũdat̃. Hõ ꝑt̃ ẽt scꝺz dici, qz nõ ẽ illicitũ
aliquẽ velle esse tutũ de habẽdo illꝺ qꝺ sibi

debeꝯ de iure. Dodo emptori soluenti pre-
ciū/ debeꝯ de iure merx empta: si est cōmen-
surata precio. igit si velit nō dare p̄cīū nisi p
merce de q̄ tur̄ sit q̄ sibi tradaꝯ: nō vult nec
agit q̄d illicitū, sic etiā mutuāti debeꝯ restitu-
tio sortis, z de illo p̄t velle assecurari. Vñ et
Tobias chirogr̄phū accepit a Babelo: cui
mutuauit, x. talēta argēti. Tob. iiij. Licitus
est ei hoi cauere sibi de dānis ex culpa vl' do-
lo primi sibi p̄uenire possibilib⁹. Vñ et sal-
uator discipul' dixit. estote prudētes sic ser-
pentes. Et Mat. x. cauete ab hoib⁹. Et euā
gelista de ipo dr̄: q̄ ñ credebat semetipz eis.
ipe ei sciebat q̄d essz i hoīe. Joā. iij. Sz dice
ret aduersari⁹, rō cōtra ℞ scōm mēbr̄ addu-
cta p̄cedit: q̄ liceat sibi velle eē tutū de hoc:
scz q̄ sibi assignet merx: iz nō p̄bat q̄ liceat si
bi p tali p̄cio velle assīgri mercē cū tali circū
stātia: q̄ etiā coneꝯ emptor esse tut⁹ de ānuo
fructu illi⁹ mercz: ita q̄ vir/ vnq̄z/vel nunq̄z
potit sibi deficere q̄n bēat fructū de merce:
puta reddit⁹ empt⁹ est merx: z ānua pēsio est
sic fruct⁹ illi⁹ mercz: z emptor vult eē cert⁹ q̄
ipa merx sibi assigneꝯ: z cū ℞ q̄ et ānua pen-
sio sibi infallibilr̄ de illa merce p̄uenīat: quē
admodū si q̄s emēdo agr̄ p̄o p̄cio q̄ cur-
rit z cōsueuit dari p̄o tali vl' ꝑsōli agro: vel
let nō tm̄ eē cert⁹ de agri traditiōe: iz et q̄ oī
āno bret fruct⁹ illi⁹ agri: adeo q̄ vir/ vnq̄z/
aut nūq̄z posset emptori deficere fruct⁹ soli-
tus de eo p̄uenire. Nā illa assecuratio facit
mercē eē notabilr̄ vel lōge meliorē/ q̄z si illa
nō eēt. et p ꝓns nō erit ēptio ipsa fcā p̄cio
currēti licita, sic ēt in ꝓposito. Et p hoc idez
ptz ad ip̄obatōez p̄mi mēbri. Nā dicereꝯ q̄
depuaꝯ rōe illi⁹: q̄ merx sic q̄lificata z circū-
stātionata/ est lōge vel notabilr̄ melior p̄cio
currēti, q̄z illō nō currit p redditu sic cir
cūstantionato. Et q̄uis p̄cise p hoc q̄ fun-
daꝯ in p̄stātioribz bōis nō efficiaꝯ p̄stātior
tm̄ ꝑsiderādo q̄ p ℞ ꝓnter efficit emptor pre
dicto mō tut⁹: iō reddit⁹ reddit p̄stātior pre-
cio. Ad hoc dōm q̄ ℞ pēdet nod⁹ materie.
Nā vez q̄dē est: q̄ si p̄cīū currēs: z cōsuetū/
nō ꝑsueuit currere p tali redditu, ſ. cui⁹ an-
nua ip̄ortātia sit tāta certitudie / q̄ dicta est
certificata: iz solū currat p redditu/ cui⁹ an-
nua ip̄ortātia est min⁹ certa: tūc si illa maio-
ritas certitudis est notabilr̄: faceꝯ redditū eē
notabilr̄ meliorē: z etiā notabilr̄ q̄uaꝯ vēdi-
tori ℞ q̄ cogit tā p̄stātia bona oia onerare: z
obligatiōi ea subīcere. iō etiā p̄cīū dz dari

notabili⁹: ita q̄ ſm q̄ ē ibi maior vel minor
certitudo vltra cōem z ꝑsuetā certitudinē: z
maior vel minor obligatio/ vl' subiectio: q̄
futur̄z illoꝝ bonoꝝ vltra q̄s ꝑsuetū est: ſm ℞
ēt p̄cīū dz crescere vltra ꝑsuetū. Hec excusa-
reꝯ emptor/ si i dādo p̄cīū deficeret sclēt: licz
citra dimidiū iusti p̄cij deficeret. put patuit
in sūmis. supꝝ q. lvij. ꝓcl'one. iiij. Posset tm̄ eē
adeo pua maioris vltra ꝑsuetā certitudinē:
q̄ ēt si deꝯ solū p̄cīū ꝑsuetū/ nō censereꝯ eē p̄-
cīū nimis puū: q̄n adhuc illō p̄cīū maneret
intra latitudinē iusti p̄cij: iz eēt in q̄du insi-
mo illi⁹ latitudis: z sic ñ redderet emptio in-
iusta, z de illa latitudie patuit diffusius supꝝ

Quarta (eadē q̄one, z etiā q̄e lvij. ꝓcl'o. Emptio reddit⁹ ppe-
tui fcā cū pacto redēptōis: z p̄o p̄cio currē
ti: nō depuaꝯ p ℞ q̄ emptor cū tot cautel' et
munimētis: puta cū cautiōib⁹ iuratorij⁹: si
defuss⁹ij⁹ z pigr̄atitij⁹ vallat / munit/ et
vestit suū ꝑtractū: q̄ vir vnq̄z vllo differtu-
nio: aut nūq̄z poterit carere pensione ānua sui
reddit⁹. Probaꝯ sic p̄cedēs ꝓcl'o. Vñ z alia
bona imobilia emēdo z vendēdo/ licitū est
vallare ꝑcīū cautel' sufficientib⁹: dūmō deꝯ
iustū p̄cīū, z si euaderet. pbatio vt ibidē: tūc

Cozollariū (rūdēdū est vt ibidē. Si ille / ꝑtra quē ille
due ꝓcl'ones sē posite/ fuissent mot⁹: p̄cise ex
p̄dicto motiuo tacto i euasiōe/ habuissz sua
opīo apparentiā: iz q̄z ex alijs vr̄ mot⁹ fuisse
z inseruisse q̄ nō p̄rocedūt. iō nō valet. Pria
ps cozollarij ptz ex dictz. Scda ps probaꝯ
septē rōnib⁹. Pria rō, q̄z cū i argūmtis post
oppositū/ seu ad ptez negatiuā arguisset q̄s
tuor argūmtis ꝑtra emptōez reddit⁹ ppetui
factā cū pacto redēptiōis. ipse postea i corpe
ponēdo p̄dictā opīoem suā dr̄. q̄ emptio fcā
cū p̄dicta certitudie/ ñ valet turib⁹ z aucto-
allegatz ad ptē negatiuā q̄is. Dō in illi⁹ ar
gumtis adducit tales p̄robatōes p illa opi-
nione sua: q̄ si ꝓcluderēt/ eq̄ ip̄robaret p̄dic
tā emptōez factā sine talib⁹ cautelis ac cer-
titudie: z ita ēt ip̄robarēt illā quā Martin⁹
q̄ntus z Calixtus approbauer̄: quā tm̄ ipse
admittere fuit coact⁹: z admisit dī. q̄ vbi p
.c. flo. posset emi p̄rediū/ vl' alia res q̄ annua
tim ꝑsilr̄ valeret ip̄ortare. v. flo. ibi ex hmōi
p̄dio vl're/ p̄t emi cēsus. v. flo. talit̄ q̄dē q̄ d
structa hmōi re/ vel sterili effecta: nō posset
q̄uis mō peti cēsus/ vel repeti p̄ncipale. Ass
sumptū aūt nostrū patet. Nam arguit p̄a

mo sic. Dare pecuniā vt pl⁹ sorte recipiaꝯ est
vsura, z sic fit ℞. Scōa, q̄z emptio vitalitij
excusaꝯ rōne dubij. in hac aūt emptiōe nō ē
dubiū. Tertia, pecunia ℞ emit q̄ nō ē emi-
bilis. Quarta, q̄z ille ꝓct⁹ eq̄ introduc dā-
na illa: z mala q̄ vsura introduc. ſ. q̄ ñ inten
dūt hoies agriculture: z p̄e cartitia patiūt
paupes famē, z sic ō alijs. Vñ ex illo appa-
ret q̄ absolute z i distincte libēter cōdēnasset
illā emptionē: iz q̄z nō audebat ꝓdicere de
terminatōi pontificū, iō solū eā in q̄dā casu
admisit. Vñ etiā cū fecisset argumēta predi
cta post oppositū seu ad ptē negatiuā: statī
subdit dicēs. Hāc ptē credo esseverā cum li
mitatiōe tm̄ quā inferi⁹ dabo, z sic simplr̄ te-
nuit emptionē illā illicitā: iz i casu p̄dicto eē
licitā, scz cū p centū posset emi predium rē.
z sic ſm eū regularit̄ esset illicitū, licet i vno
casu falleret. Hoc aūt ñ est: nisi turpiter de-
truncare declarationē papalē. Quō aūt p̄dī
cta argumēta/ nec ꝓ illā/ nec ꝓ aliā emptionē
ꝓcludāt: patuit supꝝ: vbi illa fuerūt formata:
licet ibidē fuerint formata solū in sūm. q̄z so-
lutio p̄mi hz. q. lxxxj. in solutiōe p̄mi argu-
mēti, solutio scdi hz. q. lxxxij. i solutiōe octa
ui argumēti: ꝓ p̄mā ꝓclonē facti. Solutio
tertij hz. q. lxxix. ꝓcl'one ētia. Solutio q̄rti
hz i fine q̄nis. lxxix. i solutiōe p̄mi argumē-
ti. Scdo p̄ncipalr̄ deficit, q̄z ōt/ q̄ nullum
dubiū pōt esse: q̄n ibi ex p̄posito sit deceptio
sine cōpatione: nedū citra: iz vltra dimidiuz
iusti p̄cij. ſ. dando, xx. p redditu vni⁹ habēte
p̄dictā certitudinē. Dō dato/ q̄ vez eēt q̄
xx. eēnt p̄cīū mīn⁹ q̄s sit merx i casu posito i
fine ꝓcl'onis ētie, tm̄ nō eēt intāto minus/ q̄
eēt vltra dimidiū iusti p̄cij: vt satz oīb⁹ pate
re pōt. Nā p illa certitudie nemo cōpos rō-
nis daret vltra. xx. adhuc octo vl' decē. imo
fortenec tres vel q̄tuor. Tertio p̄ncipalr̄
deficit, q̄z idē obīcit̄ ꝓ se: ex eo q̄. xx. dicūt
eē iustū p̄cīū, p vno āno p glo. i autētica sup
allegata. Rūdēdū/ q̄ glo. z iura in ea allega
ta loquūt̄ i emphiteosi. z vbi res locaꝯ p cen
su ꝑportionabili, sec⁹ vbi emit cēsus ꝑpetu⁹
cū certitudie i fallibili. Dō i ℞ deficit, q̄z glo.
etiā loq̄t̄ in emptiōe/ q̄ ē ꝓct⁹ a ꝓctu
emphiteotico z a locatiōe. Scdo, q̄z q̄ rō-
ne emphiteotic⁹ licit⁹ est p tl'i p̄cio: si empti
teota poterit hōe annuatim fruct⁹ in valore
vni⁹ flor̄, p̄dicto mō, eadē rōne etiā emptio
ꝑsilis reddit⁹ est licita p tali. tenet ꝓns ex de
ductis supꝝ in p̄cedētib⁹ q̄stiōib⁹. Quarto

p̄ncipalr̄ deficit, q̄z idem iterꝝ obīcit̄ dō ꝑ
tra se: eo q̄. xx. flo. fūt vsitatū p̄cīū. Rūdet
q̄ ille vsus emanauit ex necītate pauperū: q̄
etiā ad magz grauia cōpelli pōt. Nam si ad-
mitterent: palā reciperēt ad vsuras etiā gra
uissimas, alioq̄n em̄ cessante, ſ, necītate nul
lus prudēs p. c. flor̄, ꝑpetuo ifallibilr̄ se z su
os: atq̄z sua abstrigeret ad q̄nq̄z ānuos flor̄.
Dō sic dicēdo defic. Quia etiā illa emptio
quā ipe admittit. q̄ ad mīras psonas z cas⁹
ex necītate paupeꝝ emanauit. Scdo, quia
q̄uis ide emanauerit partim: tm̄ etiā ñ pau-
peres faciūt talē ꝓctū, z passim tam a paupi
bus q̄z a nō pauplb⁹ cōstituiꝯ reddit⁹ vni⁹ p
xx. sup bonis, q̄uis me lateat/ q̄ñ ꝓstituiꝯ cū
p̄dicta certificatiōe, an etiā nō paupes ven-
dant p. xx. tm̄, ℞ em̄ pendet ex facto. Q̄ si nō
sit ℞ in ꝓsuetudie: fateor i tl'i casu nō sufficie
re. xx. ranq̄z p̄cīū iustū. Quinto deficit, q̄z ar
guit iterꝝ sex argumētis ꝓ p̄dictā emptionē.
Primo, q̄z illo mō pecunia ꝓ naturaz parit
pecuniā. Scdo cause, phibitionis vsure eq̄
habēt locū i tl'i emptiōe. Tertio, q̄z ex auari-
tia oriꝯ: vel ecōtra: ex eo oriꝯ auaritia. Quar
to, q̄z p illā extinguiꝯ charitas ad p̄ximos
Quito, q̄z emit pecūia q̄ ñ ē emibil'. Sexto
q̄z emptor in re ē ver⁹ mutuator. z venditor
mutuatari⁹. z impīgrator. Dō illa argumē
ta eque pōt applicari illi emptioni/ quā ipse
ꝑ determinationē pontificū coactus fuit ap-
pbare. Et iualiditas illoꝝ argumētoꝝ. z rō-
nabil' solo eoꝝ ptz ex dictz: puta solo primi
ptz ex dictz, q. lxxxv. solutio scdi z q̄rti ex so-
lutiōe p̄mi z scdi argumēti ꝓ ꝓclonē p̄mā in
q. lxxix. solutio tertij ptz: q̄z ille ꝓtract⁹ cum
de se sit licit⁹ / nec generat auaritiā: nec ori-
tur ex ea, licz auari aliq̄n ea abutaꝯ, solutō
quīti: ꝓclone tertia. q. lxxix. solutio sexti ex
tertia pbatiōe ꝓclonis p̄me q̄stiōis. lxxxj. z
q̄ tandē ad ℞ ꝑsilit/ q̄ dic̄ q̄ expediat hōe fe-
neratores ptz eē falsū: ex dictis in. q. lxvij.

Sexto p̄ncipalr̄ deficit, q̄z supponit falsū
scz q̄ fiat emptio illa aliq̄n cū tali cautela q̄
nūq̄z eis contingere possit defectus annue
pensionis, quia tunc fieret cum tali cautela
q̄ etiā si pereant ipa bona: vel p̄dia in quib⁹
est ꝓstitut⁹ redditus adhuc debeat emptori
solui annua pensio. Hoc aūt nō fit: q̄z peun-
tib⁹ illis bonis nō est i q̄ fundeꝯ ille reddit⁹
nisi in ꝑsonis alicui⁹ cōtraz/ seu in ipa cōs-
tare fundareꝯ. Dō etiā illa cōmunitas pe-
rire potest: z ea peunte nō ē q̄ soluere teneaꝯ

Septio, qz eo dē mō q̄ ipe defensat z iustifi-
cat suū cōtractū ab argumētis factz ad ptez
negatiuā: z ptra emptōez cū pacto redēptio
nis: ēt pōt defensari ptract⁹ quez ipe dānat:
dūmō, ꝓ. sint p̄ciū currēs. Haz defensando
ptractū quē ipe admisit/ōt q̄ i tali ptractu
ñ cadit vsura ex forma: nec ēt diffinitio vsu
re: neqz potlt illa iudicari ex intentione: z ħ
censent empti futuri fruct⁹. Wō hec oia eq̄
pñt de emptōe quā ipse dānat dici: supposi-
to q̄ p̄ciū ipm sit cōsuetū ꝓ redditu sic q̄lifi
cato: imo ēt si sit in aliq̄to min⁹: adhuc pos
sunt illa bñ locū i eo: q̄uis eēt iniusticia pre
cij. Preterea etiā defic̄ idē in ħ: q̄ ꝓ certitu-
dinē lucri dānat illū cōtractū, et tñ Baldus
quē p se allegat tāq̄ etiā odēnante hmōi em
ptionē ex illa cā exp̄sse ōt se nō dānare eā ꝓ
certitudinē lucri: sz ꝓ excessuz mōi: puta si
est nimis magnū lucrū. De alijs defectibz ēt
hui⁹ doctoris patebit in, tij, argumēto in-
fra in fine huius q̄stionis ponendo.

Quinta pclo, Emptio reddit⁹ ppe-
petuī facta cū pacto redem
ptiōis nō depuat p ħ q̄ emēs est i spe q̄ ven-
ditor stati redimat. Probat dupl'r. Prio, qz
q̄ emptor spat redēptōez: z q̄ emptor spat q̄
cito offerat se casu q̄ reuēdat / eq̄let q̄ ad
ħ: q̄ si vnū illoz depuet ēptōez: etiā reliquū
depuabit eā, z si vnū nō: nec reliquū. Wō se
cūdū ñ depuat eā. Igit nec ꝑmū. Maior no-
ta. Minor ꝓbat, qz i alijs bonis imobilibz z
etiā mobilibz ñ depuat emptio p ħ / q̄ emēs
spat cito se posse illā rē reuēdere/ vl' se reuen
ditur⁹ fore, alis ois negociatio ꝓpe dicta eēt
de p se dānata, qz de illi⁹ p se rōne est / q̄ res
emat vt reuēdat etiā ad lucrū, g etiā sic est ħ,
tz ꝓña, qz etiā reddit⁹ int bona imobilia cō-
putat. Scdo, qz maxie ō depuaret, qz emē
do itenderet fruct⁹ medij tpis lucrari, vt sic
pecunia sua nō maneat interea sine fructu z
in ocio. Wō ħ nō depuat, qz illos fruct⁹ li-
cite capit: qz capit eos nō de pecūia mutua-
ta alti: sz de merce sua empta ab illo alio: qō
nō min⁹ lz/ q̄ liceret sibi semere agr: intēden
do fruct⁹ agri ꝑmo anno pcipe: z postea eū
reuēdere z recupare p̄ciū, nā etiā reddit⁹ int
imobilia ꝓputat. Fatendū tñ est, q̄ si emens
sit cleric⁹: z emat aio z spe reuendēdi: z ordi
net illā reuenditōez ad lucrū: depuabit em
ptio ex circūstantia ds, qz illa emptio tali in
tentiōe iam dicta/facta est negociatio ꝓprie
dicta, s. lucrativa, qz fit anio reuendendi ad
lucrū, sz ħ nō arguit emptionē p̄dictaz de se:
vel p̄cise rōne intētiōis p̄dicte eē vitiosam,
sic nec alia negociatio de se/ vl' rōne itentōis
lucri est p̄ua: vt patuit, q. ij. pclone, ij, circū-
stantia q̄rta, q̄uis rōne circūstātie ds dep̄-
ueꝝ. Ad ꝑmo notāter, Si emēs ē cleric⁹,
qz si eēt laic⁹ videreꝝ hīc dubiū: eo q̄ laico ñ
est phibita negociatio/etiā lucri cā facta: tñ
ex alio fundamēto: puta q̄ emptio redditui
fieri dz imediate ad sustētationē q̄ncz gene-
ꝓsonaꝝ sup̄ tactoꝝ vel eis ꝓsimiliū. Io vī q̄
nō sit ea vtendū ad lucrū/ q̄uis alijs ꝛctibz
ds possit vti ad lucrū: vt de lucro emat red-
dit⁹ p talibz ꝓsonis. Jō ꝑmaiori securitate
dixi: si emēs ē cleric⁹. Dixi etiā scdo notanter
Si emēs cleric⁹ ordinet illā ad reuēditiōez
z c. Qz si emeret ēt aio reuēdēdi/ z ñ ordiaret
illā reuenditionē ad lucrū: vt de lucro emat red-
dit⁹ p talibz ꝓsonis. Jō ꝑmaiori securitate
dixi: si emēs ē cleric⁹. Dixi etiā scdo notanter
Si emēs cleric⁹ ordinet illā ad reuēditiōez
z c. Qz si emeret ēt aio reuēdēdi/ z ñ ordiaret
illā reuenditionē ad lucrū: sz tm̄ ne pecunia
iterim maneret sine fructu/ quem industria
hūana mediāte ea posset facere: vl' ne ipe de
illa iterim viuere cogeret i diminutōez sortz
vl' bñficij: nō video q̄ peccaret: vtputa si ali
q̄ reddit⁹ bñficij sūt redimibiles: z cum redi
munt cleric⁹ hz pecuniā ibi iacentē, iō ꝑ bo
no bñficij stati iteꝝ p illa emit alīū redditu
redimibilē: z cū ñ possit iuenire aliū redditū
redimibilē ita cōpetentē sicut expediret bñfi
cio: puta nō nisi distantē a loco beneficij, iō
emēdo optat/ q̄ venditor aliq̄n redimat: vt
sic iterim occurrēte oportūitate emat alibi
redditū magz cōpetentē būficio. Jā inquā
emit optās q̄ ali⁹ redimat: z q̄ ei reuēdat: ñ
tñ ordinat illā reuenditionē ad lucrū, s. q̄ re
uendēdo velit pl⁹ p̄cij leuare q̄ exposuerit.

Exhac pclone sequunt q̄ncz (p̄ co-
rollaria. Primū: q̄ minus
bene sensit dñs Petr⁹ ō Aleaco epūs Came
racensis cardinal': cui hec pclio cōtradicit.
Nā ille videt expresse sensisse oppositū: pa-
patet in sua subscriptiōe: que patuit pclone
ꝓma: in octaua auctoritate: i nona subscri-
ptione. Scdm corollariū/ q̄ motiuū eius
ibidē tactum nō valet: qz licitum est empto-
ri velle fruct⁹ medij tempozis percipere ō re
sua empta: nō obstante/ q̄ intendat eam ve-
ditori: vel alteri reuendere z rehabere pecu-
niam suam. Tertiū/ q̄ nō habet apparētia
q̄ dic̄ q̄ intētio vsuraria tollat p ħ q̄ emēs
simpliciter mallet emere sine ꝛditōe redimē
di z c, vt ipe ibidez ōt. Nam dare facultatē
redimendi venditori est ei impartiri gr̄am:
vt patuit ex bulla Martini: z ex scda rōne

ꝓme pclōis hui⁹ qōnis, igit ei⁹ oppositū est
nō impartiri gr̄am. Wō videt/ q̄ mēs vsu
raria potl⁹ locū bz i nolente impartiri gr̄az q̄
in volēte. Quartū ē/ q̄ etiā Joānes ō ger-
sona videt min⁹ bñ sensisse: z forte sensit mi
nus bñ, qz idē in sua subscḡptiōe post Petrū
p̄dictū ōt sic. Ego Joānes z c. idem teneo.
Vñ si ly idē referat totā sniaz Petri: ptz ꝓ
sitū, secus si tm̄ referat approbationē ꝛctus
in se: z nō ꝓditionē adiectam, iō dixi, videt z
forte, qz idē gerson i suo tractatu ō ꝛctibz,
vbi iustificat emptionē factā cū pacto redi-
mēdi: nullibi fac̄ mentionē ō illa ꝓditiōe tā-
q̄ reqsita: quā nō videreꝝ omisisse si necessa-
rio req̄reret. Quintū/ q̄ etiā min⁹ bñ sen
sit q̄dā Wullherm⁹: nō q̄ fuit glosator Ray-
mundi: sz quidā ali⁹ cuius opinionē recitat
Antonin⁹, pte, ij, titu, j, c, viij, §, riij. Unde
ille Wuilherm⁹ voluit q̄ etiā q̄n tali de cau
sa emereꝝ: puta: qz certum essz q̄ redimereꝝ:
tūc saperet naturā vsure. Et idē sensit Per.
de aleaco: vt patuit, sz ħ nō pōt stare: qz vsu
ra nō nisi i mutuo repit: emptor aūt ibi non
pōt esse mutuator: etiā implicit⁹: qz pecuniā
datā nō pōt repetere: licz oblatā possit reci-
pere: z sit etiā p certo receptur⁹. Irreuocabi
litas aūt pecūie est ꝛ subaz mutui, nec pba
bilis certitudo recupatiōis pecunie obstat:
qz idē potest ꝓtingere i emptiōe negociato-
rū. Nō solū q̄ p̄dicta emptio vbi nō sperat
venditorē redēptuꝝ, redditū nō ē illicita vel
necario cauēda/ vl' dubitandū q̄n sit licita,
z ħ ꝛ Antoninū ibidē: q̄ etiā i illo casu trepi
dauit: vbi tñ p̄dict⁹ Wuilherm⁹ nō trepida-
uit asserēs eā licitā: sz etiā i casu q̄ sparet q̄ci
to redimereꝝ/ nō est dubitādū: q̄n ex ħ ñ de-
praueꝝ: sz maneat nihilominꝰ licita de se: q̄-
uis ex circūstātia depuari posset: vt ēt i hac
pclōe tactū est in ꝑticulo: dz noranter ꝑmo.

Sexta pclo, Emptio reddit⁹ ppetui
facta cū pacto redēptiōis nō
depuat p ħ q̄ emens est psona ecclīastica vl'
religiosa. Hec ponit ꝛ duos doctores. Pri
mo ꝛ iurisperitū illū: ꝛ quē fuerūt posite ter
tia z q̄rta pclones. Nā idē dic̄/ q̄ dato q̄ ta
lis ꝛctus posset defendi ō iure valid⁹: tñ nō
deceret viros bonos: ꝑtim ecclīasticos z
religiosos. Scdo ꝛ mgr̄m Jacobum erd
fordensem ordis carthusiēsis: sacre theolo-
gie pfessoꝝ. Prim⁹ allegat ad ħ Pauluz de
castro: q̄ p̄dictos ꝛctos i certo casu defendēs
consuluit: nihilominꝰ vt religiosi (etiā si ppe
tu⁹ sit reddit⁹) z eis inuitis redimi ñ possit
ad tenoꝝ ptract⁹ nō solū ꝑmittere: sz etiā in
stare debeāt: vt fiat redēptio: qz dic̄ etiā si de
fendi possint t'les ptract⁹ tñ male sonāt, z ħ
babeꝝ in suo ꝓsilio, vir. Scdo allegat p se
Innocentiū: q̄ ꝓsuluit christifidelibz: vt ab
hmōi ptractibz: p̄sertim sup censibz ō nouo
ꝓstitutz desistant. Tertio ꝓbat, qz illi ꝛct⁹
volūtarie inisti disp̄licuerūt. Salicet o i au-
tentica, ad hec, C, de vsurz, z Ludouico ro-
mano, z Paulo ō castro i, l, si tibi, ff, ō pact,
z Calderin⁹ in, c, nauigāti, de vsurz, z repro
bant hmōi ptract⁹ p iura z rōnes, p̄ doctō-
res in locz p̄allegatz. Ex illa disp̄licentia z re
pbatiōe infert/ q̄ illi ptract⁹ non decent bo
nos/ p̄sertim ecclīasticos: q̄ positi sūt tanq̄
signū ad sagittā: z nō solū a malo: sz ab oīi
specie mali abstinere debēt. Scdo etiā do
ctor in snia duo dic̄. Primo, q̄ q̄uis predi-
cti ptract⁹ modificati z q̄lificati: debito mō
nō possint iure repbēdi: cōsulti⁹ tñ ageret si
ab eis abstineret: nisi gui necitate ad ħ eos
cōpellēte, z idē ōt ō vitalitijs. Scdo ōt q̄
ꝓsulti⁹ ageret si victum q̄reret ō laboze ma-
nuū suaꝝ/ aut ꝑtioꝝ agroꝝ cultura/ aut de
aīaliū nutrimētz, z pōt snia el⁹ reduci ad sex
pbatiōes applicabiles ad ꝑmū dictū. Pria
est, qz eoꝝ ꝓuersio z vita excellentioꝝ dz eē z
ceterz i exemplū. Wō exercēdo p̄dictos cō-
tract⁹ nō est vita eoꝝ excellētioꝝ: sz par laicz:
q̄ etiā eos exercent. z pfecti⁹ esset abstinere
ab eis: q̄uis eos exercere. Scdo, qz ceteri oc
casionabunt ad illos exercēdos: etiā cū ab-
usu eoꝝ: mō ab occasiōe mali abstinere dñt.
Tertio, qz dedec⁹ ē imitari abusoꝛes. Wō
clerici illos ꝛct⁹ faciēdo: imitant alios exer
cētes eos cū abusu. Quarto, qz ab oī spe-
cie mali abstinere debēt clerici z c, vt ꝑius.
Quinto, qz opz ꝑlatos ecclīasticos z religio
sos honeste ambulare ad eos q̄ foris sūt: vt
is q̄ ex aduerso ē vereat: nihil habēs dicere
de eis, j, ad Thes, iij, z ad Titū, ij. Sexto
qz nō legim⁹ in vitis patrū: aut collatiōib
patrū/ aut histoꝛijs p̄iarchaꝝ z ꝓphaꝝ vi-
ros famose sctitatz z celebres opiniōe talib
censibz ibesisse. Scdm ꝓbat sic, qz aīalia z
frumēta: z hmōi sē diuitie nāles: z ille sē irre
phēsibiles, igit ō talibz viuere ē irrephēsibi
le, igit ꝓsulti⁹. Scdo, qz ō talibz viuere p
phete z p̄iarche, z apli ō laboze manuū vi-
xerūt. Et si obiciaꝝ q̄ omittendo illos con-
tract⁹ contingeret eos penuriā pati. Rūdet

non esse eis diffidendū de sufficiētia ꝑ curatione victualiū diuina sponsione eos assecurante cū ait, Primū q̄rite regnū dei ⁊c. Si em̄ amore dei ab illicitis abstinerēt/de⁹ oēm inopiā suppleret: ſz min⁹ de deo ꝓfidētes: extra ordiarios modos viuēdi q̄runt. ideo iusto iudicio q̄ ipi ad locupletiorē vsum deputant: hoc eis nesciētib⁹ dispensat ad defectū: sic̄ scp̄m est. Qui pl⁹ colligit/nō abūdauit: ⁊ q̄ min⁹/non minorauit. Sz illis non obstātib⁹ ꝓbat p̄dicta ꝓc̄o cōtra sniam vtriusq; ꝓ q̄to eor̄ snia p̄iudicaret ꝓc̄onti iā posite: aut ꝓ q̄to eor̄ snia ꝑcuteret cōsciētias ifirmor̄: ꝑiclitando illos q̄ de facto habent tales reddit⁹. Primo sic, q⁹ Martin⁹ papa q̄ntus approbauit emptionē p̄dictaz: etiā ab eccl̄iasticis ⁊ monasteriis factā. igit̄ est licita. Scō sic, q⁹ idē fecit Calixtus papa tertius. Tertio, q⁹ aliq̄b⁹ ꝓsonis licitū ē de illis viuere: ⁊ magis videt q̄ clericis ⁊ ecclesiasticis illud liceat ⁊ expediat. vt ꝓbatuz est supꝝ .q.ixtiij. Ideo si ille ꝓtractus aliq̄b⁹ licet: vt emant reddit⁹ sibi: hoc nō min⁹ clericis conueniet/q̄ laicis: sed magis. Quarto, q⁹ cōtractus est de se licitus, vt patuit. et nō inuenit aliq̄ lege ꝓhibitus, q̄ talis ꝓsona nō eū agat, ⁊ ita ex circūstātia q̄s deprauet: q⁹ licz clericis sic negociatio ꝑie dicta inde dicta: vt supꝝ q.iij. nō tñ emptio bonor̄ immobiliū in finē: vt inde sustētent in suitio diuino: ⁊ p̄sertim eor̄ bonor̄ emptio: q̄b⁹ expedit⁹ deo seruiant. puta vbi nō distrabūt a diuinis p ꝓpales sollicitudines: ⁊ curas rur. rales. Quinto, q⁹ si ꝓtract⁹ ille de se existēs licitus/fieret eis illicit⁹: hoc mar̄ie esset p accidens, s. ꝑ varietatē opinionū de eo an liceat vel nō. Dō hoc nō arguit, q⁹ cū altera illar̄ sit ꝓha: ⁊ p̄ſertim nūc illa quam exp̄mit cōcl̄o nr̄a/sit determinata auctoritate aplica etiā q̄ ad eccl̄iasticos: seq̄t pot⁹ ⁊ magis q̄ licite ⁊ decent eū faciat: q̄ illicite ⁊ indecēter. Hā si eccl̄iasticor̄ est p̄iudicāda doctrinā ꝓitatis: ⁊ eos q̄ ꝓtradicūt arguere, puta qui ceros vellēt tāq̄ vsurarios cōdēnare ꝑ illū cōtractū: tūc licebit clerico/cū acr⁹ nō sit in se illicit⁹: nec ēt clericis illicit⁹: etiā ope id docere: q̄m plus docēt facta q̄ ꝓba. Et valde tenēt plati ad hoc q⁹ nō ꝑcutiāt ꝓscias infirmor̄: nec dent occasionē scrupuli ifirmis fr̄ib⁹ suo exēplo. s. credendi aliq̄d illicitū: q̄ tñ esset licitū. Unō si bodie oziret dubiū licitū esz comedere carnes suillas: ꝓlati nō mō h̄ ꝓbo docere ōberēt: imo ēt exēplo posset: vt extirparēt hmōi errorē ⁊ scrupulū infirmis. Et si dicas: q̄uis eis liceat: ⁊ id possint docere ꝓbo ⁊ ope: tñ exq̄ ceteri q̄b⁹ ñ licet: puta: q̄ de laboribus manuū suarū viuere debēt: sumēt ide occasiōez sil'ia faciēdi, cessandū ē ēt clerici ab illo ne scādalisent alios sic̄ abstinēdū ē ab esu idoloticor̄: si ide ceteri scādalizant. vt ptz. j. Cor. viij. Rūr. si hi q̄bus nō licz sic̄ informati q̄ eis ñ licz: ⁊ nihilominꝰ faciūt: allegātes clericos facere tales scādalisant ñ ex ope clericor̄: sz ex ꝓpria malicia/q̄d scādalū ē pharizaicū, ⁊ nō ē curādū sic̄ nec curaret si laici vellēt celebrare missas exēplo clericor̄, si āt ñ sic informati: fateor vbi illō scādalū ex īgrātia illor̄: ⁊ exēplo clericorū vēret: eēt illō ꝓueniēdū p ꝓuidā informationē. q̄ fcā/postea excusant clerici. an aūt nō excusarēt: q̄m ēt a scādalo ifirmor̄ ⁊ īgrātiū ē cauēdū Hecz alit motiua opinionis oppositе valēt. Ad ꝓmū nanq; dōm/q⁹ auctoritas Pauli ñ cogit nos nec sua snia ꝓcedit: vt pz p rōnes iā tactas: adeo q⁹ si sint redēpti redditꝰ/dōm est q⁹ eis expedit rursū emere, nec male sonāt illi ꝙcꝰ ōbito mō vestīci, ⁊ si crātiū cordib⁹ oli male sonuerit vl' bodie male sonēt: potiꝰ ē ille error extirpād⁹ q̄s fouēd⁹ trepidādo tioze: vbi ñ ē tior ⁊ laqueū inijcīdo aiab⁹: ⁊ duriorē faciendo viā q̄s ire sit: ⁊ dānādo inocētē, atq; dicēdo id q̄d bonū est malū eē, vtrisq; ei impcaī ꝓba ve dicēs. Ad his q̄ dicūt bonū malū: ⁊ malū bonū, Esa, v Utinā ei ō ill'q̄ clare ꝓstat eē dānata: icutere⁹ ꝓpria rioze ⁊ ea tierem⁹. Ad scōz dōm negādo q⁹ Innocē, ꝓsuluerit p̄dicto mō: vt ipe allegat. q⁹ allegādo ōt p̄ſerti teneī, mōly p̄ſerti ōnotat/q⁹ Inno. ꝓsuluerit tā reddit⁹ de nouo q̄s ab olim ꝓstitutos ñ emere: q̄uis magꝭ nouos, mō nō ꝓsuluit olim ꝓstitutos nō emere: ſz tm̄ h̄ ōt de nouis: put ō h̄ diffusi⁹ patuit. q. ixtiij. ⁊. lxxx. Et deniq; si etiā ō vtrisq; dixiſſz ñ ꝓcedit sua auctoritas, ꝓmo q⁹ ꝓsilio nō seq̄: nō est q̄d pniciosū, scōo q⁹ pl⁹ est curāda Martini ⁊ Calixti pontificū iudicial' declaratio q̄s ipi⁹ Innocētij magistrali determinatio, q̄m etiā ipe licz papa fuerit: noluit sua scpta supꝝ decretalib⁹ hīe aucītates/nisi magistrale. Ad ētiū dōm: si ꝑ allegat p̄dictos doctores ipe nouit, nec tñ eor̄ auctoritas nos cogit, Unō nec gl'oſe/nec doctores sūt allegādi in disputationib⁹ mathematicis: vt vult glo. in .l. sed nō licz

ff. de officio p̄sidis. Ad ꝓnam ētle ꝓbatio nis ad ꝓmā ꝓbatōem ꝓne dōm q⁹ ꝓna valeret q̄n ꝓtract⁹ in aūte eēt includēs malitiā/vl' dubiū de malitia: nō hīta informatiōe p̄uia ifirmor̄ inde scādalissabiliū. Preterea ad scōaz ꝓbatōez ꝓne, s. ab oi specie mali ⁊c. dicendū q⁹ illō etiā respicit laicos, q⁹ lz iura illud applicēt clerici: ñ tñ excludūt laicos q̄s apls (cui⁹ sūt illa ꝓba. j. ad Thessal. v.) etiā inclusos eē voluit. De hoc etiā aliq̄d ē tactū supꝝ q. ixxxj. ꝓc̄one. iij. i fi. Ad dicta alteri⁹ doctor⁹ dōm, q⁹ si p ꝓsulti⁹ nō velit insinuare ꝓbabile vl' eq̄libre picūm pcī subesse in faciēdo illos ꝙctus: sz tm̄ velit q⁹ vtrobiq; sit securitas sufficiēs ad exclusionē pcī: q̄uis maior sit i omissiōe q̄s in actiōe eor̄: nō ē ei⁹ snia ꝓtra ꝓc̄onē nr̄am: sic inquā ꝓsulti⁹ est fuare ꝑcepta ⁊ ꝓsilia/q̄s tm̄ ꝑcepta. Si autē ptēdat subesse picūm aliq̄d ꝓbabile/vl' eq̄libre pcī. tūc ad ꝓmā ꝓbatōez ꝓmi dicti, Dōz q⁹ nō est necessariū ad vitādū picūm pcī: q⁹ i cūctis excellētioribus se exerceat is/cui⁹ vita dz esse excellētior alijs: sz sufficit q⁹ i mltis. ⁊ sic illa excellētia pōt in alijs/a q̄b⁹ abstinēt eccl̄iastici ꝓfuari. vt puta abstinendo a mrimonio/a negocijs secl̄aribus. ⁊ sic de alijs mltis. Uñ si ꝓcluderet eq̄ ꝓbaret/q⁹ deberēt a vino ⁊ carnib⁹ abstinere, q⁹ ēt in hoc eor̄ vita eēt excellētior alijs: q̄ q̄ ad illa si nō abstineāt eis pr̄ificabūt. Scō dōm, q⁹ multa sē excellētia q̄ agere est ꝓsiliū tm̄ ⁊ non ꝑceptū. Dō nō agēdo q̄ ꝓsiliū sē: nō est picūm pcī. Tertio, q⁹ stat aliq̄d esse licitū ecclīastico: cuius oppositū est nō mō licitū laico: sed ꝓciliū imo debitū. vt nō laborare cozpal'r ad sē nutriendū: vt q̄tius intēdere possit melioribus, tñ laic⁹ q̄ nō ꝑt melioribus intēdere/dz cozporal'r laborare, ita in ꝓposito nō ꝓgruit pasim laicos viuer̄ de redditib⁹: ⁊ tñ licitū erit clericis, put patuit .q. ixtiij. Ad scām dōm q⁹ si abutūt aliq̄ ad hoc nō occasionanꝭ nisi occasione accepta ⁊ nō data, iō nihil īputari dz ipis eccl̄iasticis. Si aūt licite vtūt: iterū nihil dz eis iputari. Ad tertiū, q⁹ nō imitant abusores/sz licite ꝓtrahētes: q̄n ꝓtract⁹ est modificat⁹ debitis circūstātijs. Uñ si ꝓbaret: ꝓcluderet etiā q⁹ non deberet vinū bibere: q⁹ mlti eo abutunt. Ad q̄rtū ptz solo rñdendo ad motiua ꝑcedētis doctor̄. Ad q̄n tū q⁹ ꝓtrahēdo ꝓtractu licito: nō inhoneste ambulāt: nec q̄ fortis sē possunt q̄d inhoneste dicere de eis dicere. Ad sextū dōm, q⁹ loc⁹ ab auctoritate negatiue nō tenet. Scō, q⁹ leuite veteris testi vixerūt de redditib⁹: q⁹ decimis q̄ sē reddit⁹ p̄dialeſ: q̄s eis (vt q̄etius diuinis vacare possent) et deus met assīgnauit: q̄re igit̄ nō posset laicus alicui eccl̄iastico etiā reddit⁹ cōparare/aut cleric⁹ sibi: ad sil'r diuinis vacandū q̄tius. Hec obstat q⁹ irredimibil'r fuerūt eis assīgnat. q⁹ redimibil'r assīgnare est emptorē facere grām ipi a q̄ emit. q̄ nō deꝑiuat p redēptionē ꝓcessam. Ad primū p̄o scō dicto dōm, q⁹ nō seq̄t: ille modus viuēdi est irreꝑhensibil', igit̄ ali⁹ est reꝑhensibilis, q⁹ etiā ali⁹ pōt esse irreꝑhensibil': sic est h̄. Et dato q⁹ eēt min⁹ irreꝑhensibil': ñ seq̄t tñ, q̄ est reꝑhēsibil', sic nō seq̄t, ille hō est mi⁹ sctūs alio, igit̄ hz aliq̄d inq̄tatz: ñ fit em̄ remissio p admixtōz ꝓtrarij. Ad scōz dōz, q⁹ pbat licitū esse viuere de talib⁹: sz nō sequit. igit̄ non de illis: sed aliter viuere est illicitū. Pretcrea antiq̄ vixerūt de redditib⁹: vt patuit. ⁊ stat q⁹ ꝓsulti⁹, i. magis ꝓferēs est ad q̄ etem cōtēplatiōis nō vacare ruri ⁊ culture: q̄ distrabūt/q̄s oppositū. Jn solone obiecti onis fateor q⁹ nō io est ꝓtrahendū illis ꝓtractib⁹: q⁹ timendū sit q⁹ deficerēt eis nēcaria. sed sepe nō ita q̄ete ⁊ pfecte possent intēdere diuinis: sic̄ viuendo de redditib⁹. nec tñ est ad ꝓpositū cū ōt. si em̄ ab illicitz ⁊c. q⁹ ille ꝓtractus nō est illicitus. Q̄ ꝙo ōt. q⁹ ipi ad locupletiorē vsum ⁊c. ꝓcedendū est. Hā nō sunt emendi ad ꝓgregandū diuitias. Uñ si etiaz p̄dia emerēt ad hmōi finē/mererēt diminutionē: sz ad expediti⁹ ⁊ vtili⁹ p̄o repub. irtendendū spūalib⁹: debent respicere in emēdo.

Septima ꝓc̄o. Emptō redditus ꝑpetui redimibil' nō deprauat per hoc/q⁹ facultas redēptionis ducit in pactū int̄ cōtrahendū: ⁊ non ꝓceditur post cōtractū int̄itū. vt q̄dam ex modo loq̄ndi vident voluisse dicere. Probat triplicit. Prio, q⁹ etiā si int̄ ꝓtrahendū fiat: adhuc est illa emptio approbata in bulla Martini: et Calixti supꝝ allegata. Scō, q⁹ nō est ꝑ⁹ diuersitatis cur liceat eā ꝓcedere post ꝓtractū ⁊ non int̄ ꝓtrahēdū. Hā ex q̄ ꝓcessio illi⁹ facultat⁹ est cōcessio gr̄e: eq̄ licebit illā cōcedere in ꝙctu sic̄ post. Tertio, q⁹ si q̄ esset ratio diuersitat⁹: maxime q⁹ cōcedendo illā facultatē post ꝓtractū: iam nō vult eo remiss⁹ si bi vēditā esse mercē: eo q⁹ ꝙctus nihilominꝰ maner factus p̄o eodē ꝑcio sic̄ pus: sed q̄n inter cōtrahendū concedit illa facultas: em

ptoꝛ vult ꝓtexeꝛtu illiꝰ gr̃e redditū sibi vẽdi eo mínoꝛi p̃cio/ q̃ti põt estimari illiꝰ facultatis ꝯcessio. Hoc aũt vꝝ illicitũ q̃ rõe illiꝰ ꝯcessiõis gr̃e velit eo mínꝰ dare. Sz hoc nõ obstat: pz duplr. Prio. qꝛ stat q̃ ẽt eã i ꝓtrahendo ꝯcedẽs: nõ mínꝰ velit dare de p̃cio/ q̃ si eã nõ ꝯcederet i ꝺctu. Scõo. qꝛ etiã si velit eo míꝰ dare: nõ ob ꝟ peccabit. Nã reditus/ vl̃ alia merꝛ mínꝰ valet emptoꝛi/ qñ est ab eo repetibilis: q̃ qñ nõ est repetibil̃. iõ etiã põt velle eo mínꝰ dare, ꝛ de hoc in seq̃nti qõne. Et si arguas, q̃ nõ impẽdet gr̃am/ si iné ꝓtrahendũ cõcedẽdo facultatẽ/ vult eo mínꝰ dare in p̃cio. Dõm cõcedẽdo q̃ tũc nõ est gr̃a/ saltẽ si p̃cise tãtũ vult defalcare ei ꝓcio: q̃ valeat illa facultas: ꝛ in q̃to sibi illa merꝛ minus vtil̃ reddit: nõ dãnificat vẽditoꝛẽ. Preterea in tali casu nõ est gr̃a, vt patuit, igit̃.

Octaua ꝯclo. Emptio reddit̃ ppetui tui facta cũ pacto redẽptõnis non depñat̃ p hoc p̃cise q̃ emptoꝛ i illo pacto determinat tp̃us redẽptiõis: dũmõ alꝫs det̃ iustũ p̃ciũ. Anteq̃ aũt pbet̃ ꝯclo. Nota q̃ illa determinatio tp̃is põt ꝓtingere triplr. Prio. q̃ emptoꝛ ôt: do tibi facultatẽ redimẽdi redditũ: hoc tũ modo: q̃ si infra annũ/ vl̃ duos/ vl̃ hmõi nõ redimas: postea sit redditus irredimibil̃. Sc̃o. q̃ emptoꝛ dicat, do tibi facultatẽ redimendi redditũ: hoc tũ mõ q̃ nõ redimas: donec lapsum sit tantũ vl̃ tãtũ tp̃s: q̃ lapso/ liberũ sit tibi postea redimere, ꝛ in illo sc̃o mõ cõtradicit̃ sñie sup̃dicti mgr̃i sacre theologie Jacobi Erdfoꝛdeñ, oꝛdinis carthusieñ. Tertio. q̃ emptoꝛ dicat do tibi facultatẽ redimẽdi sp̃ de anno in annũ: ita q̃ emptoꝛ velit br̃e ius fruẽdi eo per annũ: ꝛ recepta pẽsione illiꝰ ãnt/ si vẽditoꝛ velit redimere: hoc solũ bẽat locũ p seq̃nti anno: ꝛ q̃ ꝑus debeat ei p certũ tp̃s ĩtimare se redẽpturũ p illo seq̃nti anno: vt sic emptoꝛ sit auisat̃ tpe debito de resignãdo mercẽ: et recipiẽdo suũ p̃ciũ: vt illud ad alia sua cõmoda applicari q̃at. Prob̃at igit̃ ꝯclo: primo de ꝑmo mõ triplr. Prio sic, qꝛ Leuitici xxv. ôs disposuit̃ pacto redẽptionis adiẽndã certẽ emptiõlbꝫ talẽ determinatõez tp̃is: vꝛputa si q̃s vẽdebat domũ exñtem ĩtra muros: poꝛat eã redimere ꝑmo anno, si aũt eaz nõ redimebat i ꝑmo anno: ꝛ ille eẽt evolut̃, tũc nõ poꝛat illa domꝰ redimi: ita q̃ ẽt in iubileo nõ redibat ad vẽditoꝛẽ. Mõ si deꝑse depñaret taꝫ determinato tp̃is ĩpam emptionẽ: ôs eã nõ disposuisset adiũctendã, Sc̃o sic, qꝛ illa determinatio tp̃is fac̃ q̃ cõditio vl̃ q̃litas illiꝰ reddit̃ est mixta ex redimibilitate ꝛ irredimibilitate, qꝛ ante sc̃m annũ ẽt redimibil̃: postea aũt irredimibil̃. Cũ igit̃ nec irredimibilitas reddit̃ depñet reddituz, vt patuit, q. lxxxij. Nec ẽt redimibilitas, vt in ꝑma ꝯclone buiꝰ qõis patuit. seq̃t̃ q̃ p̃dicta determinatione: p quã nihil aliud fit/ nisi q̃ reddit̃ efficit̃ redimibil̃ p vno tpe: ꝛ pro alio irredimibil̃: ẽt nõ depñabit̃. Cõfirmat̃. Qꝛ si ꝓtigit attingi debitũ p̃ciũ p simplr̃ irredimibili: ꝓtingit etiã attingi iustũ pro irredimibili post annũ, ꝛ si p redimibili oĩ tpe: tũc etiã p redimibili ꝑmo anno. Et si dubiteꝛ si redimat̃ ꝑmo ãno: nihilominꝰ ipa facultas ꝯcessa ad redimendũ est estimabil̃ q̃ti sit valoꝛ: ꝛ si illiꝰ valoꝛ pẽdeat ex effectu redẽptionis: eo q̃ dubiũ est an de facto redimet: tũ nihilominꝰ põt ibi ꝑm ꝟ determinari equũ p̃ciũ: put in silli de vitalitio dictũ est in solone scõl arguñti facti ꝯ scõaz ꝯclone in q. lxxxj. Scõs modꝰ ẽt pbat̃, qꝛ licite põt in pactuz deduci illõ qõ obuiat fraudi ꝛ iniq̃tati possibile euenire: dũmõ alꝫs det̃ iustũ p̃ciũ i ꝺctu

ꝺctu est de p̃dicta determinatõe tp̃is. Nã si in autũno emi reditũ pcipiẽdi certã ptem fructuũ, pueniẽtiũ de agro tuo: data tibi facultate redimẽdi: ꝛ apꝛopinquãte messe tu vel les redimere reditũ: ꝛ sic pcipe fructꝰ vinee vl̃ agri redẽpti/ iniq̃ mecũ ageres, hoc aũt p̃ueniꝛ ꝑ hoc q̃ volo q̃ ũ redimas / nisi lapso anno. Et ex hoc ptz erroꝛ cuiusdã turisperiti/ dãtis cãz q̃re nõ dapuat̃ q̃ dat̃ facultas redimẽdi q̃ũcũq; placuerit/ vl̃ vsq; ad certum tp̃s: puta ifra tres vl̃ q̃ttuoꝛ ãnos: ꝛ ôt, q̃a in tali casu põt venditoꝛ esse sine vllo dãno: recupando ꝛez suã añ oẽm fructũ pceptũ ab ẽptoꝛe. Mõ hoc dicẽdo/ vl̃t fugere charybdim: ꝛ icidit i scyllã. Vult enĩ puidere q̃ nullo mõ g̃uet̃ venditoꝛ: ꝛ tñ iniuste g̃uabit̃ emptoꝛ. vt pz ex dictis. Põt tũ etiã ꝓtingere q̃ ꝺs illo pacto abutat̃ i fraudẽ vsure: ꝛ ꝟ acceꝺente alia circũstãtia: puta modicitate p̃ciꝰ: put patebit i seq̃nti qõne ꝯclone, ñ, et, ũ. In circũstãtia ttia: ꝝ hoc est p accñs, q̃ si deꝯ iustũ p̃ciũ: nõ depuabit̃ p illud pactũ. Hec arguñta p̃dicti Jacobi sentiẽtis ꝓrariũ valent. Arguit eĩ ꝑmo sic, qꝛ ibi venditoꝛ g̃uaret̃. Sc̃o, q̃ emẽs habereꝯ suspectꝰ de iniq̃tate vsuraria, Per notata i c. ad nr̃am. de emp, Tertia, qꝛ de diuĩa lege est in Leuit. et Deut. in plibꝫ locꝫ: q̃ absq; oĩ tp̃is limitatione gaudere ꝺz vẽditoꝛ q̃ possit recupare ꝛ irrare possessionẽ suã. Nã ad ꝑmũ ꝺm est, q̃ si iustũ p̃ciũ inꝛuenit / nõ g̃uat̃ vẽditoꝛ: q̃ illa irredimibilitas añ lapsũ tp̃is p̃fixi: est suspecta in tapa p̃ciꝰ: ꝛ eo maiꝰ p̃ciũ est datũ, vt supponit̃ in ꝯclone nr̃a. Igit̃ illud onꝰ est sibi solutũ: q̃ si iustũ nõ inꝛuenit: tũc nõ est cõtractꝰ licitꝰ. etiã si absq; oĩ tp̃is limitatiõe põt venditoꝛ redimere. An aũt ad iustũ p̃ciũ sufficiaꝛ: q̃ emptoꝛ nõ plꝰ det ꝓ merce: q̃ vult eã ad, x. annos esse irredimibilẽ: ꝛ postea redimibilẽ: q̃ si vellet eã esse redimibilẽ q̃cũq; ãno, vl̃ q̃ nõ, qꝛ firmiꝰ ꝛ pinguius ius hz i illa merce: ꝛ radicatiꝰ in ꝑmo casu q̃ in sc̃o. igit̃ etiã merꝛ plꝰ valet sic empta. Ad sc̃m ꝺm, q̃ si emẽs dat iustũ p̃ciũ inspecto eo q̃ vult mercẽ esse suã irredimibil̃ ad tãtũ tp̃s: tũc nõ hr̃ suspectꝰ de iniq̃tate vsuraria: nec c. ad nr̃am. ꝛẽ, loq̃t̃ i casu vbi iustũ p̃ciũ est datũ: sz vbi iniustũ dat̃, s. nimis modicũ: tũc em̃ est ꝓtractꝰ illicitꝰ: sic ꝛ q̃libet alius: ꝛ singl̃ariter vltra illã iniustitiã etiã est suspectꝰ de vsuraria p̃uitate/ si sil̃ cõcurrãt modicitates p̃ciꝰ ꝛ facultates redimendi: nõ nisi post certũ tẽpus ꝯcessa vẽditoꝛi: put patebit i seq̃nti qõne ꝯclone tertia.

Ad tertiũ dicendũ q̃d rupl̃r. Prio/ q̃ assũptũ est falsũ: vt ptz ex allegatz in ꝑmo mõ hꝰ ꝯclõis. Sc̃o, qꝛ ex cadẽ pbatiõe pbareꝯ (si assũptũ esset verũ) q̃ ñ liceret alicui hodie emere domũ irredimibil̃r: sed solũ cũ pacto redimẽdi, qꝛ sic disponebaꝯ in le, ve, q̃ i emptiõe ꝛ vẽditiõe debebat id ĩteruenire. Tertio dicẽdũ/ q̃ illa dispositio fuit iudicial̃, et iõ nõ obligamur i noua lege ad seruãdũ eã, q̃uis ex ꝟ q̃ i veteri lege licite fuit ꝺuata: aliquaꝯ ꝑm mꝛos/ q̃ liceat nobis eã etiã i noua ꝺuare: q̃uis ñ oporteat eã seruari. Sz ô illiꝰ pbatiõis validitate: patuit ꝯclone ꝑma buiꝰ qõnis i octaua pbatiõe. Quarto, q̃a nõ ẽ visile/ q̃ etiã i veteri lege poterat vendiꝛ agri eũ sic idistincte oĩ tpe redimere/ q̃ ꝓtingeret inique g̃uari ꝛ fraudari emptoꝛẽ: puta si voluisset vẽditoꝛ redimere agrũ iam plenũ frugibꝫ: q̃ eũ vẽdiderat p̃cedenti tpe q̃ erant collecte fruges ꝛ emptoꝛ coluisset ꝛ seminasset eũ. Tertiꝰ modꝰ etiã pbat̃, qꝛ si ꝟ nõ liceat: nõ liceret emptoꝛi sibi puidere ô indẽnitate: q̃ via fraudis et doli eũ dãnificari ꝓtingeret p vẽditoꝛẽ, vt ptz p exẽplũ sacrũ i p̃cedẽti mõ. In istis tũ oĩbꝫ modis oportet dari iustũ p̃ciũ: sic ꝛ dabile est. Nã quãto emptoꝛ maioꝛẽ dat facultatẽ redimẽdi tãto reddit̃: vl̃ alia merꝛ est minꝰ valens ipi emptoꝛi: ideo tanto minꝰ põt dare, ꝛ quãto minoꝛẽ facultatẽ ei dat: tanto merꝛ plus valet emptoꝛi: ꝛ tanto pinguiꝰ ius habet in ea, iõ etiã maiꝰ p̃ciũ debet dari. Oportet etiã q̃ nihil in fraudẽ excogiteꝯ: q̃ melioꝛ sit ꝯditio vniꝰ q̃ alteriꝰ ex ipa natura: vl̃ ex per se circũstantia ꝓtractꝰ: ꝛ hmõi. Vñ iõ notãter fuit dictũ in ꝯclone/ q̃ nõ p̃cise ꝑ illã rẽpoꝛis determinationẽ deꝑzauat̃: sz q̃n illa determiatio fieri possit: ꝛ q̃ ꝺctꝰ mãeat licitꝰ.

Roma ꝯclo. Emptio reddit̃ ꝑpetui ꝛ redimibil̃: nõ deꝑzauat̃ p ꝟ q̃ emptoꝛ nõ acq̃rit ꝑprietatẽ vl̃ dñiuz i illꝰ bonis vl̃ reb: i q̃b fundat̃ vel cõstitut̃ est ille reddit̃. Hec ꝯclo ponit̃ ꝑ aliq̃s q̃ videnꝯ voluisse/ q̃ oporteat emptoꝛẽ acq̃rere ꝑprietatẽ illoꝝ bonoꝝ ꝛ dñiuz. Prob̃at igit̃ ꝯclo duplr. Prio sic: qꝛ reddit̃ i aliq̃b bonis fundat̃: solũ ẽ ius p̃cipiẽdi aliq̃ntã ptẽ fructuũ eoꝝ. Igit̃ cũ emptoꝛ tm̃ emit reditũ i illis fũdatũ: sufficit sibi acq̃rere tm̃ ꝑprietatẽ ꝛ dominiũ illiꝰ iuris, sz acq̃rere dñium illiꝰ iuꝛis,

nō est acq̄rere dn̄iuz bonoꝝ: in q̄b ꝺstitutꝰ illud ius: q2 illō ius nō est p̄dicta bona, q2 p̄dicta bona sūt res corpales: ꝛ illō ius est reddit⁹/est bonū incorpale. Hec ē est ius pcipiēdi oēs fructꝰ illoꝝ bonoꝝ: sed tm̄ pcipiēdi ptē: q2 nemo vendēdo alicui redditū ī aliq̄b bonis fūdatū/vēdit ei ius pcipiēdi oēs fructꝰ: nec emptor emeret: q2 vult q̄ bona illa aliq̄d plꝰ possint iportare. Scō, q2 decima p̄dialis est reddit⁹ debit⁹ eccl̄ie: et tū ad hoc vt eccl̄ia hēat illū redditū ꝛ acq̄rat: non oꝫ q̄ acq̄rat p̄tietatē p̄dictā: q2 p̄tietas manet apud laicos/q̄z sūt illa p̄dia. Et ꝺfirmat rationē q̄do sūle q̄ p̄dicti dāt dicētes: q̄ acq̄sitio redditꝰ sit sūlis acq̄sitōi q̄ds p̄tiam vineā tradit alteri p eo/ꝛ eiꝰ heredib⁹: eo pacto q̄ ille aliꝰ/ꝛ heredes eiꝰ debeāt sibi dare certā q̄titatē vini. Ita ħ acq̄rens redditum fundarū in bonis alicuiꝰ/acq̄ret p̄tietatē illoꝝ bonoꝝ: dimittēdo alteri possessionē ea lege: q̄ ānuatī sibi det certū q̄d, hec illi. Haz hoc sūle est ꝓtra eos, q2 dans alteri vineā suam/nō retinet illiꝰ vinee p̄tietatē: imo trāsfert eā in illū aliū: nō min⁹/q̄z si illā vineā illi alteri daret pro alia vinea p modū p̄muratiōnis: q̄uis ī ꝓtractu emphiteotico illō hꝫ

Decima ꝓclo. Nō req̄rit (locū, etiā ad emptōes p̄dictā: vt licita sit/q̄ emptor p corpalē appr̄hensionē apprehendat illā rē in q̄ est talis reddit⁹ cōstitut⁹. Probat q̄drupl̄r. Prio, q2 talis non emit talē rē, vt patuit: ꝛ tm̄ ius pcipiēdi alq̄s fructꝰ eiꝰ: qō ius ē incorpale: nec pōt corporal̄r apprehēdi: imo nec p̄tie possideri: ꝛ solū q̄si possideri, q2 possessio est corpal̄ rei detētio corpis ꝛ animi/iurꝫ adminiculo intueniēte, vt supꝝ, q, xliij. Modo emptor nō tenet apprehendere corpalē possessionē rei que nō est empta p eū/nec rei empte: si nō est possessibilis corpaliter. Scō sic, q2 nō req̄rit q̄ etiā reddit⁹ ipse tradat ipsi emptori: imo reddit⁹ cū sit q̄dā ius incorpale/trāsit ī emptorē sine corpali traditiōe p venditorē: q̄uis ī emptiōe rei corpalis req̄rat regulariter traditio eiusdē, ꝑ nec req̄rit q̄ emēs apprēdat ꝛc. ꝛ3 ꝓña a maiori, q2 magꝫ videret q̄ req̄reret traditio rei empte/q̄z corpalis apprehensio rei nō empte. Añs p ꝓma pte ptz ī c. q̄relā. de elec. ꝛ in c. cū eccl̄ia, de cā possessionis ꝛ p̄tietatis, p2o scōa pte pz p. l. in traditionib⁹, ff. de. pact⁹. ꝛ in. l. fuū. C. de rei vendica. Tertio ꝓbat, put in scōa ꝓbatione seq̄tis ꝓclonis. Quarto, q2 aliq̄n reddit⁹ talis cōstituit in pedagijs ꝛ teloneis: ꝛ alijs iuribꝰ: vl̄ redditibꝰ alicuiꝰ dn̄i vel ciuitatis. Nō tūc tā reddit⁹ q̄z id in q̄ ꝺstituit ē incorporale, q2 pedagiū. ꝛ sic ō alijs, nō ē nisi ius pcipiēdi aliquā pecuniā: vel aliā rē vtilem a p̄trāseūtibꝰ ꝛc. Nō illō ius est eq̄ incorpale sic reddit⁹, igit vtrūq̄ ē inap̄prehēsibile corporal̄.

Vndecia ꝓclo. Nō req̄rit (pal̄r etiā ad emptionē p̄dictā vt licita sit: q̄ emptor sub p̄tijs curis et ꝛ picul⁹ ꝛ expēsis vtaꝫ illa possessiōe; pbat q̄ drupl̄r. Prio, q2 tūc req̄rereꝫ q̄ emptor per emptionē reddit⁹: etiā fieret dn̄s illi⁹ possessioīs, alꝫ em̄ ñ apparet q̄re oporteret eū sub p̄tijs ꝛc. Hoc em̄ spectat ad illū cui⁹ vt dn̄i est illa possessio. Scō pbat, tā illa q̄ p̄cedēs ꝓclo, q2 eccl̄ia aliq̄ pōt: etiaz p ꝛctū emptiōis: q̄ntū ē ex lege dn̄a ꝛ nāli: licite acq̄rere ius decimaꝝ p̄dialiū alteri⁹ eccl̄ie: ꝛ etiā q̄ntū ē ex lege positiua cū licētia pape, citra ħ q̄ acq̄rens apr̄hēdat p̄dia alteri⁹/aut citra ħ/q̄ sub p̄tijs curis ꝛ piculis ꝛ expēsis vtaꝫ illis p̄dijs, ꝛ tū illō ius ēt ē reddit⁹ q̄dā, igit ad licitā emptionē reddit⁹ nō req̄rit ꝛc.

Tertio sic, q2 vēditorē hꝫe curā ꝛ picla sub ire/atq̄ expēsas ī colēdo possessiōez: ꝛ hmōi est res estimabil̄ pcio, igit emptor pt darevē ditori pciū ꝺdignū p ħ, vt vēditor ipe retento dn̄io p̄dij hēat oēm curā picula ꝛ expēsas ꝛ sibi rūdeat p certa q̄ntitate fructuū vl̄ valorꝫ eoꝝ oi ānо, igit tūc ñ ḡuabit vēditor, q2 recepit id qō ē eq̄ales tā fructib⁹ annuis q̄z oneri cure expēsaꝝ ꝛ piculoꝝ. Quarto, q2 ꝺct⁹ emphiteotic⁹ ñ depuat p sūlia onera apposita emphiteote: q̄ subit curas/picla ꝛ expēsas: ꝛ dn̄s ei⁹ ē ab illi liber, ꝛ nihilominus cogit ei ānuati soluere canonē talē q̄ ēt nisi soluat: cadit a iure suo: ꝛ redit res ad dn̄iuz suū, q2 hīcide eq̄tate fuata, tle q̄d dedit dn̄s ipi emphiteote: ꝛ talē canonē recipit/q̄ ñ ḡtz subit emphiteota p̄dicta onera. Ita ēt ħ fieri p̄t: ꝛ cū ħ hz ħ vēditor libtatē se ab illi⁹ onerib⁹ exonerādi: q2 p̄t redīere redditū. Hec ātres ꝓclōes p̄cedētes ponūt ꝓpt̄ seq̄ntē sniaz p̄fati mgr̄i Jacobi, nā idē cū dixisset/q̄ emptio reddit⁹ ī q̄ ꝓcedit facultas redēptiōis vēditori absq̄z limitatiōe tp̄is: ñ possit būano iudicio passim iurisdīce ipugnare subdit dicēs, Securior tñ via ē ꝑm archidiaconū q̄ volēs emere censū talē: sub illa forma q̄ se appr̄hēdat corpalē possessiōez: i q̄ tales sunt

census ꝺstituti: et sub p̄tijs curis/piculis ꝛ expēsis q̄busc̄uq̄ vtaꝫ ea possessiōe ī lucro ꝛ dāno, vñ ille facꝫ fructꝰ suos vsq̄ ad resolutionē ꝺcrus p vēditorē p eodē precio: etiā si addaꝫ hoc pactū/siue ꝺditio: q̄ vēditor infra decēniū possit hāc possessionē retinere/nisi fiat ī fraudē vsuraꝝ. Si ꝑo ēptor voluerit ītrare possessionē/ī q̄ cēsus sūt ꝺstituti: ꝛ vēditor ī ea manet tanq̄z cōductor soluēs emptori certū cēsum: ħ emptor certior est ī bursa de sol̄one pecūie: ꝛ si in cōscia / igꝛo, Primus ꝑo q̄ intrauit possessionē sub suis laboribꝰ ꝛ piculis/securior est in cōscia: sed non ī bursa, hec ille. Et subdit ibi cām illius sōi int̄ alia dicēs, q2 vēdens die noctuq̄ ē in laboribꝰ ꝛ sollicitudinibꝰ/ipso ēptore q̄escente ꝛc. Si hec sn̄ia/si prētēdat q̄ emptor nolēs ītrare possessionē: ꝛ exoneras se a curis ꝛ expēsis/sit in, pbabili vl̄ eq̄libri piculo pcti mortal̄/sic emēdo: nō est vera, imo talis est securꝰ securitate opposita vrīq̄ pcloꝝ: dūmō dederit iustū preciū: ꝛ alie circūstātie fuerīt: puta q̄ emēs sit tal̄ psona/quā deceat viuere de redditibꝰ/ꝛ ī q̄ete corpali: q̄uis laboribꝰ spūalibꝰ: ꝛ alijs q̄ reipu. vtilioza sūt/intendāt mō tacto in q, xxxiij. Et ħ mō ēt iustū est vnū viuere de laboribꝰ alteri⁹: ꝛ de cēsibꝰ cōstitutis ī rebꝰ alteri⁹ ab illo alio laboriose ꝺseruādis ꝛ exercēdis. Qz sic ille sc̄os laboraꝫ corpal̄r pro ꝓmo/ꝛ ei corpal̄r subministrat, sic ecōtra ꝓmus p scō laboraꝫ spiritual̄r: vel politice ei subministrat. Hec ē vera q̄ olī nūq̄z sic viderit boies de laboribꝰ aliorū ꝛc. Hā in ve. testō leuite de decimis et sacerdotes de ꝓmissis ꝛ oblatiōibꝰ aliozꝝ vixerunt: q̄s ipsi excoluerūt. Si aūt prētēdat q̄ vtq̄ sit secur⁹: ꝛ scōs q̄ met subit curas/sit securior: ꝛ scōs q̄ nō subit curas/sit securior: tūc q̄uis posset negari: eo q̄ eccl̄iastica psona vtil̄r defuiens eccl̄ie: ꝛ viuens de redditibꝰ: eq̄ tuta pōt eē ī illo mō victitādi/sic rustica psona de laboribꝰ corpalibꝰ viuens, tñ dato q̄ eēt verū: ꝑpt hoc nō eēt ꝓm⁹ in pcło: sic int̄ duos scōs vn⁹ est sanctior alio: nec tñ alit̄ hz aliq̄d int̄q̄tis. Ad addit q̄ ꝓmus emptor ē in q̄ete/q̄ vēditor est in labore nō arguit: q2 si ēptor sit psona cui cōgruit de redditibꝰ viuere: tē ꝺgruit ꝛ vtile ē eū ee in q̄ete corpali: q̄ tñ est ī labore spūali: a q̄ vēditor q̄escit. Si ei illō argumētū aliq̄d ꝺcluderet: tē oēs eccl̄iastici eēnt in periculo/q̄ viuerēt de decimis ꝛ aliꝫ laboribꝰ rusticoꝝ. Añ emere cēsum ꝓmo mō posito a p̄dicto mgr̄o: sc̄z intrādo possessionē sub p̄tijs curis ꝛc, nō ē emere formal̄r censū: sed est emere ipsa bōa ꝛ acq̄rere p̄tietatē illoꝝ bonoꝝ, ꝛ sic solū ꝓualit⁹ emit cēsus: ꝛ de illo nūq̄z fuit dubiū: q̄n liceret sic emere censuz,

Duodecia ꝓclo. Emptio redditus ꝑpetui redimibil̄ nō depuat p ħ p̄cise/q̄ emptor vult etiā eo anno hīe pensionē censualē q̄ p̄dia vl̄ alia bona: in q̄b est ille reddit⁹ ꝺstitut⁹: nihil importāt, etiā si illa nō importāt sine culpa vēditoris pueniat. Dūmō illa nō importātia nō sint nisi tpalia ꝛ pticular̄ ꝛ nō vniuersal̄ ꝛ ꝓpetua: ꝛ dūmō alias deē iustū preciuz: vt puta: emit q̄s redditū vni⁹ modū tritici ō agro tuo pro ꝺdigno p̄cio: obligās te ad dandum sibi oī anno modiū, etiā si ex aliq̄ casu fortuito p grandinē/aut aliā inclemētiā aer̄/aut bostiles icursus: ille ager aliq̄ anno nihil ꝛ portaret. Probat q̄drupl̄r. Prio, q2 nisi sic: magie q2 venditor nimis ḡuareꝫ: eo q̄ etiaz illo anno q̄ met nihil hz de agro: cogit quid dare: ꝛz ħ nō hz locum: q2 si est iustū preciuz datum: tūc ꝺsideratio fuit habita in tanta p̄cū ad illū casum euenibilē: ī q̄ emptor voluit onerarare vēditorē, ꝛ iō si est taxatū iustū preciū: est eo maius preciū taxatū: q̄tenꝰ illi⁹ oneris sufferētia sit soluta p̄cio: eo q̄ illa est estimabilis p̄cio, igit nō poterit cōquer̄i ō illo onere cū p illo recepit ꝺdignū p̄ciū, si āt ñ ē ꝺdignū p̄ciū datū/habita ꝺsideratōe ad illū casū euenibilē: tūc licꝫ depuet emptō ñ tñ ꝓpt obligationē vēditorꝫ ī tali casu: sed ꝓpt sufficiētiā p̄cij dati, ꝛ idē posset ꝺtinere si ñ eū obligasset ī tali casu ad dandū ei pensionē annuā. Jō notant ī ꝓclone dictū ē p̄cise. Añ tāto pl⁹ dz dare emptor in precio: q̄nto pluries tales accidētales casꝰ sterilitatis/aut deuastatiōis nati sūt euenire: habita ꝺsideratōe ad ꝺditiones regionis: puta ad aerꝫ inclemētiā: vel ad hostiles incursus: et hmōi. Scō sic, q2 ꝺtigit q̄ ī emēdo: emptor ē ꝺtent⁹ ō tāto leuiori pensiōe: quā vult sibi illis ānis q̄b nullū accidit diffortuniū dare: q̄tenꝰ ex alijs ānis q̄b accideret diffortuniū posset venditor sine dāno sibi ēt dare pensionē: ita q̄ eā q̄ntitatē in qua mi⁹ dat alijs ānis: suppleat illo ano q̄ accidit diffortuniū, ꝛ sic vēditor maiorē pēsionē ñ dabit: q̄z si solū illis ānis: q̄b nullū diffortuniū accidit: soluere teneret, fieret em̄ cōpēsatio hic inde, Tertio sic, q2 cōit ēt̄lo anno agri va-

cant in nr̃a tra cultura ꝛ fructificatiõe: sic̃ ꝛ in veteri testamẽto: tra septimo anno sabbatizabat, vt dr̃ Leuit. xxv. sicut etiã sc̃us vir Job. xxj. deligbat se ñ nimis ꝓtinue coluisse agros suos: dicẽs. Si aduersũ me tra mea clamat: ꝛ cũ ipa sulci ei⁹ deflẽt, ꝛ iõ si ꝑcise ꝑdicta circũstãtia depuaret emptionẽ: tũc nũq̃ eẽt licita emptio reddit⁹ fundati in agro: nisi ipe vẽditor eẽt liber q̃libet trio anno a pensiõe: qõ tñ ẽ damnare innũeras: vel oẽs emptiões redditũ frugũ nr̃i tpis ꝛ regionis. Quarto sic, cõductor alicui⁹ agri nihilomin⁹ tenet̃ soluere censũ dño agri: ẽt eo anno q̃ accidat sterilitas: dũmõ ñ sit tanta sterilitas q̃ dici possit q̃ductor magnũ icõmodũ patiat illo anno. Dr̃ aũt magnũ icõmodũ/ qũ ꝓductor vix recolligit ẽtiã ptẽ ei⁹: qõ solitus fuit vl̃ debebat pcipere, vl̃ vt alij dicũt: dũ ꝓductor posset censeri lesus vltra dimidiã iusti pcij: õ q̃ vide Panor. in. c. ꝑter. extra, õ locato ꝛ ꝓducto. Ergo ad minus ide poterit hr̃e locũ i emptore reddit⁹: ĩmo longe magꝭ: adeo q̃ ẽt si nihil ꝓ aliq̃ anno pcipiat, teneat nihilomin⁹ soluere pensiõnẽ, ꝛ ꝟ tanto magꝭ q̃nto ꝟ in ꝺctu emptionis ẽ speciali⁹ inspectũ i taxãdo pciũ: ꝛ i attenuãdo pensionẽ annuã: q̃ꝫ i ꝺctu locatõis vbi ex iurꝭ cõis dispositõe pmittit illõ pẽdere: nec eo magꝭ tenuis pẽsio ipsita est colono: q̃tenꝰ anno sterilitatꝭ accidẽtalis possit soluere pensionẽ. Quito sic, q̃ emphiteota ñ libat̃ a pẽsiõe ãnua soluẽda dño suo: ꝓpt̃ aliquã sterilitatẽ accidẽtalẽ: ẽt si oino nihil hẽat illo ãno ado/ q̃ nisi res tota peat: nõ liberat̃ ẽt a pte pensiõis, licꝭ sec⁹ sit i colono cui⁹ diuersitatꝭ ẽ vna rõ, q̃ emphiteota soluit lõge min⁹ q̃ꝫ colon⁹: vt sic possit soluere oi anno. Wõ ꝟ idẽ põt ꝓsiderari i emptore q̃ iõo eo minorẽ pẽsionẽ alijs ãnis recipit si instũ pciũ dedit: vt ẽt ãno sterilitatꝭ hẽat eã. Vñ ꝗ⁹. Si res perit tota: liberabl̃ emphiteota. Sꝫ si p pte: nll̃a liberabit̃ arte. Et si dicas, vez pbarẽt illerones/ qñ ipa ñ fructificatio vl̃ sterilitas accidẽtal̃ ñ ꝓtingeret pluries q̃ꝫ ꝺ fcõ estimauer̃t ẽptor ꝛ vẽditor tpe ꝺctⁱ⁹ eã euenturã: q̃ tũc nõ posset rõnabilit̃ ꝓgri se iniq̃ oneratũ, q̃ recipisꝫ ꝑ illo onere ꝺdignũ pciũ, sec⁹ ãt q̃ñ pluries ꝟ accidit q̃ꝫ putabat̃, q̃ tũc vẽditor erit i dãno, q̃ ñ tãtũ pciũ fuit sibi datũ: n᷑ tã leuis pẽsio sibi ipsita fuit dãda alijs annis/ q̃ equũ sit eũ sub ire ꝟ on⁹ rotiẽs repetitũ ꝑter opinionẽ. Dicẽdũ q̃ ex q̃ ñ ꝓficiebat ꝺ tã repetita sterilita-

te accidẽtali, iõ bõa fide ẽ fact⁹ ꝺctⁱ⁹ a ꝓncipio, ꝛ ꝑ ꝺns ẽptor ẽ sine culpa/ nec tenet̃ ad subleuãdũ vẽditorẽ illo onere. Assũptũ ꝓ ꝑ tria sillia. Primũ, q̃ ẽt eꝺ si nulla sterilitas ꝑsupta vnq̃ accideret, ĩmo maxia ꝛ inopinata ac ĩsolita fertilitas ꝓueniret: nõ obligaret vẽditor ad dãdũ eo pinguiorẽ pensionẽ alijs ãnis: nec ad restituẽdũ aliq̃d ꝺ pcio ꝑcepto, iõ fieri ꝺz mutua cõpẽsatio, q̃nis in colono sec⁹ sit, q̃ ille sic̃ liberat̃ a pensiõe in toto vl̃ ꝑte: eo ãno q̃ magnũ icõmodũ mõdicto sibi accidit, sic cogit̃ augere pensionez eo ãno q̃ magꝭ vbertas sibi accidit: dũmõ ñ ex ꝟ ptigerit q̃ fruct⁹ illo ãno m'tum valẽt: nec ex diligẽtia culture sue: nec ex bonitate rei: sꝫ solo casu fortuito: puta ꝺduxit molendinũ: ꝺ q̃ ꝓsueuit hr̃e, i. ãnuati, sed cũ cetera molẽdina ꝑierũt iundatiõe: recipit cẽtũ: tũc em ꝺz augere pensionẽ, sic eꝺ: si magnũ icõmodũ accidisset: remittere⁹ sibi pẽsio, ꝺ q̃ vide Panor. i. c. ꝓallegato. Scõm, q̃ si vẽditor vẽdit bõa fide alicui domũ: q̃ postq̃ effecta ẽptorꝭ/ mox plt icẽdio celestiũ teneꝰ vẽditor ad aliquã pcij restitutionẽ, sic̃ si mox illa dom⁹ icepisset alcẽdere i ꝑcio ꝓpt̃ ꝓfluẽtia hoim volẽtiũ hitare i illa citate: ẽt ẽptor nihil supadderet i ꝑcio ipi vẽditori, ꝺ ꝟ patuit. ꝑ. q. lxij. ꝛ. lxiij. Tertiũ sile hr̃ sup̃ de vitalitijs: i q̃bꝫ ẽt ꝓtingit vl̃ emẽtẽ citi⁹ mori vl̃ longi⁹ supuiuere q̃ꝫ putabat̃ ẽm cõez cursũ. Dixi notãter dũmõ ꝛc̃. Nã si illa ñ ipotãtia eẽt ꝑpetua ꝛ vniuersal̃ q̃ ad rẽp⁹: ita q̃ illa bõa eẽnt destructa: nec eẽt spes/ q̃ saltez seq̃ntibꝰ ãnis redirẽt ad pstinã fructuositatẽ: sic̃ aliq̃n ager aliq̃s pit diluuio simpl'r ita q̃ efficit̃ alue⁹ ꝑpetui flumis aut aliq̃ dom⁹ tã i se q̃ꝫ q̃ ad fũdũ reddit̃ oino ihabitabil̃ er ad oẽz vsũ hũanũ ihabil̃. Nã tũc ñ ꝺz ẽptor velle sibi dari pẽsiõez q̃ꝫ diu tal' sterilitas durat, q̃ꝺ dupl'r ꝑbat̃. Pr̃o, q̃ tũc cẽsẽt illa relꝓssio, mõ cũ ille reddit⁹ ñ videat eẽ aliud q̃ꝫ vsufruct⁹ ꝓstitut⁹ i illa re, ꝛ ꝟ ptialis: vl̃ aliq̃d el q̃ditatiue ꝛ itrĩsece similimũ, iõ pẽite repit ẽt ipe vsufruct⁹. Scõ, q̃ reddit⁹ in bõis ill' ꝓstitut⁹ ẽ ius reale, mõ peuntere repit ius reale, sic̃ trãseũte re, trãsit on⁹ ei⁹ cũ ea. Et si dicas, g̃ seq̃t̃ q̃ pciulũ illoꝝ bonoꝝ spectaret tã ad vẽditorẽ q̃ꝫ ad ẽptorẽ, q̃ vtriq̃ peũt illa bõa: ꝛ vtriq̃ ꝑiudicat̃ ex eoꝝ ꝺstructiõe, cũ tñ pciꝭ rei empte spectet tm̃ ad emptorẽ, sic̃ ꝛ emolumẽtũ. Dom ꝺcedẽdo ꝓns. Ad ĩprobatõez dicẽdũ, q̃ qñ ꝑcise emit res corpal': tũc si pit: pit pcio emptorꝭ tm̃: saltẽ

regul'r: sꝫ qñ i re corpali fũdat̃ res ĩcorpalis q̃ emit̃: tũc illa corpalis q̃ tñ ñ emit̃ si pit: pit periculo vendẽtis q̃. Si tñ aliq̃n illa res rediret ad fertilitatẽ/ credo q̃ redibit ẽt reddit⁹ ipi emptori: saltẽ si ẽt illa res redit ad dniuz ꝑoris dñi. s. vẽditoris q̃ vẽdidit reddit⁹ in illis ꝓstitutũ. Nisi forte dicat̃ q̃ ꝓpt̃ depditionẽ illi⁹ rei extincta est obligatio illi⁹ rei / respectu ẽptorꝭ cẽsus cõstituti i illa: sic̃ si moriat̃ vxor alic⁹/ ꝛ postea reuiuiscat: nõ est iterũ necarlo vxor ꝑoris mariti, ad Roma. vij. Et monachus mortu⁹/ si reuiuiscat: nõ ẽ ncarlo sub obediẽtia ꝑoris abbatꝭ: nec e contra/ si abbas moriat̃ ꝛ reuiuiscat: erit monach⁹ sub eius obediẽtia. Sed ad ꝟ dicerẽt, q̃ ex q̃ illa res redit ꝑ nãm: signũ est q̃ nõ fuit ꝑe ꝺstructa: ꝭ putabat̃ eẽ tal', ꝭ de hac subtilitate trãseo/ relinq̃ns lectori viteri⁹ de hoc/ si placz cogitandũ. Si dicas, ẽptor potuisset tã pingue pciũ dedisse/ q̃ꝺ cõmensuratũ fuisset obligationi vẽditoris se obligãtis ad dãdũ illã pẽsionẽ: ẽt si simpl'r q̃rent illa ꝑdita: i q̃bꝫ ẽ redditⁱ⁹ fundat⁹, igit̃ rẽ nulla eẽt ibi iniq̃tas. Dicendũ q̃ ꝺato q̃ ꝟ posꝭ eẽ: puta q̃ vẽditor q̃dã alia bona hr̃et: de q̃bꝫ vellet eẽ obligat⁹ ad illã pẽsionẽ: vl̃ si nulla alia hr̃et: tñ ex q̃ ꝑsona sua eẽt idustriosa ꝛ lucrosa: tñ ex q̃ nõ ꝑpetuo durat, iõ in ea nõ posset ꝑpetu⁹ reddit⁹ fuisse ꝓstitut⁹. Nã si ẽt in ꝑpetuũ filios ꝛ posteros hẽat: stat illos eẽ vl̃ fieri inertes ad lucra et opas fructuosas, iõ nemo prudẽs emeret ꝑpetuũ redditũ talit̃ fũdatũ sup bonis: ita q̃ i casu destructõis bonorũ: ꝑsona singl'arꝭ / vl̃ eiusdẽ singl'arꝭ successor daret pẽsionẽ illã. Iõ nõ est instãtia de casu illo tãq̃ nato ꝓtigere. sec⁹ vbi obligatio ꝓstituit̃ in coitate ꝑsonaꝝ: q̃ coitas est ꝑpetua ꝑ successũ ꝑsonaꝝ: q̃ ẽt hũt certas obuẽtiões ꝑpetuas: de q̃bꝫ pũt dare ãnuã pẽsionẽ ẽpto

Tredecia cõcl'o. Nõ depuat̃ (rl. ẽt ꝑ ꝟ, q̃ ꝑdict⁹ reddit⁹ ꝓstituit̃ i bonis ꝛ iuribꝰ incert⁹: ꝛ solũ in gñe exꝑssis: ꝭ ipe reddit⁹ exꝑmat̃ i spẽ ꝛ debita q̃titate, ꝑbat̃: q̃ ibi eq̃ repit̃ merꝭ / ꝛ pciũ/ et ꝑsensus: sic̃ si bõa specificarent̃, igit̃ subalta

ꝺct⁹ eq̃ ibi repsunt̃, igit̃ ex gñe manet licit⁹. Et i tli ꝑus venit̃ ꝺ ducẽde exꝑse ꝛ impense ꝛ alia onera q̃ incũbũt vẽditori, ꝛ tũc ꝺ reliq̃ soluat̃ pẽsio redditual'. Nõ ẽ tñ itelligẽdũ q̃ bec ꝺcl'o sit posita ex illa cã: q̃i ñ possit q̃s emere redditũ aliquẽ vl̃ vẽdere nisi ille sit in aliq̃bꝰ bõis certꝭ vl̃ incertꝭ ꝓstitut⁹: q̃ sint obligata ipi ẽptori: ita q̃ si pcise ꝑsona vẽditoris eẽt obligata: ꝛ ñ aliq̃ bona ei⁹: de q̃bꝫ ille reddit⁹ possit pueire: q̃ illicita eẽt ẽptio reddit⁹. q. ꝟ. q. lxxiij. hitus ẽ q̃ ẽt i ꝑsona ꝑt cõstitui reddit⁹ ꝛ obligari ẽt absq̃ relatiõe ad bona ei⁹ ꝑdialia vl̃ alia: q̃nis vez sit q̃ i ꝑsona ñ ꝓtigit ꝑpetuũ redditũ ꝓstitui: nec aliq̃s prudẽs ẽptor emeret ꝑpetuũ redditũ ꝓstitutũ ñ i bonis ꝑpetuis: vl̃ saltẽ i ꝑpetua cõtrate ꝑsonaꝝ: vt dictũ ẽi sine ꝑcedẽtꝭ ꝺcl'onis. Et i ꝟ ꝺicit̃ ĩnie illi q̃ põit i tractatulo. xij. doctoꝝ i octauo dubio: vbi cũ approbasset emptiõez reddit⁹ certi ꝓstituti i bõis icertis: subdit q̃ oz i tli ꝺctu/ q̃ ꝟba dekuiãt ĩterpõi: alꝭ eliceret q̃ ꝑ ꝺctũ hmõi ĩsurgeret obligatio ꝑsonal' ꝛ ñ real' ad bona, ꝛ sic ꝺct⁹ fieret illicit⁹: ꝛ idẽ sensit iconueniẽs eẽ i. xiij. dubio ꝛ i seq̃ntibꝰ locꝭ, ꝭ q̃ ipe ꝛpurat iconueniẽs: ñ ẽ iconueniẽs: vt ibidẽ patuit. Hec auctitas Innocẽtij ꝺsulẽtꝭ abstiere a ꝺctu: vbi ẽ tm̃ ꝑsonal' obligatio q̃ꝫ ꝑ se allegat: ꝺcludit ꝓ

Decima (positũ: put ibidẽ patuit q̃rta ꝺcl'o. Nõ depuat̃ ẽt emptio reddit⁹ redimibil̃ ꝑ ꝟ ꝑcise q̃ ẽptor vult/ q̃ si fund⁹ ille i q̃ ꝓstituit̃ rddit⁹: q̃si totalr vel plimũ ꝺterioret̃ ꝑ icendiũ/ ruinã: vl̃ alio mõ: q̃ tũc vẽditor cens⁹ debeat eẽ liber a pensiõe ãnua: dũmõ illũ fundũ: put ẽ: resignet ẽptori ꝛ aliq̃d (licꝭ valde minutũ) fstituat de sorte ꝑcij fcepti: dũmõ alꝭ deꝰ iustũ ꝓciũ, pbat̃, q̃ nemo in ꝟ vr̃ guari nisi vẽditor eo q̃ licet̃ liberet̃ a pẽsiõe: ñ tñ libat̃ nisi resigto illo fũdo licꝭ q̃si ꝺstructo: ꝛ aliq̃ licꝭ minutissima pte ꝑcij fstituta, tñ illꝺ guamẽ ꝑt ẽptor iuste sibi volenti libere iposuisse: pura q̃ ẽptor ꝓ illo onere subeũdo cũ sit estiabile ꝑcio: dedit ei ꝑciũ cõmẽsuratũ ẽm pbabilitatẽ vl̃ ꝛprobabilitatẽ illi⁹ casꝰ euenibil̃. Vñ q̃nis i ꝑcedẽti ꝺcl'one sit dictũ/ q̃ peũte fũdo sit vẽditor cens⁹ fstr liber a pensiõe absq̃ fstitutõe alic⁹ pcij. Dic ãt cogit̃ aliq̃d ꝓ libatiõe dare ẽptori, tñ ꝟ ẽ aliꝺ: eo q̃ ibi dictũ ẽ ꝺ oĩmoda ꝺstructiõe: ꝟ ñ de oĩmoda q̃n ad huc posset stare/ q̃ vendito⁹ aliquã ꝓticulaꝭ pẽsiõis soluere possꝫ. Itẽ ibi dictũ ẽ de ꝑcio

cõit currẽte p redditu: ℔ ãt ñ dekmiam⁹ nos ad p̃ciũ cõit currẽ, qz ĩ spẽali obligatõe hĩc ide ℨ hẽda: op⁹ ẽ ẽt spẽalẽ hẽℨsideratõez de p̃cio dãdo ℈m maĩ⁹ z mĩn⁹ on⁹ ĩponẽdũ vẽ ditozi. Et si p̃dict⁹ mod⁹ ẽt ĩ statutũ redigez rẽt z vigilãti ocl'o hẽt ℈m cõem curſũ reſpec⁹ ad q̃ntitatẽ ḡuaminis vẽditorſ z ad q̃n: titatẽ p̃cij: ita q̃ ñ eẽt ꝑiſile q̃ ỽ cõi curſu: no tabil' melioz eẽt ɔditio vnⁱ⁹ q̃ alt⁹: ñ eẽt il: licitũ ſic ſtatuere: z ſic obſuare, op⁹ tñ erit ɔſiỽrare q̃ ꝑſtãs ſit ille fund⁹. Haz pono q̃ ſit ĩ decuplo ꝑſtantioꝛ ãnue ĩportãtie q̃ ſit reddit⁹ ĩ eo ɔſtitut⁹, tũc ſi ꝓiret ĩ triby ꝓtiby et⁹, z ſic p maioꝛi ꝓte vl' pluriũ: z vẽditoꝛ de beret eũ ſicẽ reſiḡre ẽptoꝛi, z cũ ℔ aliq̃d in p̃cio ſibi reſtituere: nimis ḡuareẽ vẽditoꝛ: ḋa p ſui libatiõe cogereẽ lõge pl⁹ ꝛſtituere ẽpto rẽ: q̃ ſi totã ſortẽ p̃cij ꝛſtitueret: z ſibi fundũ

Cõtra p̃mã ɔcl'onẽ ar (ſicẽ refuaret, guiť, xxij, argumẽtz. Pro illis argumẽtz q̃ttuoꝛ q̃ facta ſũt ĩ q, lxxix, q̃ pceſ ſerũt ĩ gñe ℨ ẽptiõez ꝛ ddit⁹, qz illa ẽt p̃ñ buc applicari ad ẽptiõez reddit⁹ redimibil': z eo: dẽ mõ vtrobiq̃ ſolui p̃ñ. Scõo, Oĩb ill' q̃nq̃ argumẽtz q̃ fcã ſũt ℨ ɔcl'onẽ p̃mã qõis lxxij. Hã ſicẽ illa ibidẽ foꝛmata ſẽ ad ꝓbãdũ ẽptiõez vſualitij eẽ illicitã: z ñ ĩ arguẽdo ℨ p̃mã ɔcl'onẽ, q, lxxij, dictũ ẽ, illa ẽt poſſe ap plicari ad arguẽdũ ẽptiõez reddit⁹ ꝑpetui re dimibil' eẽ illicitã: ſic eadẽ poterũt applicari ẽt ℨ ɔcl'õez p̃mã h⁹ qõis: ꝓbãdo ẽptiõez red dit⁹ ꝑpetui redimibil' eẽ illicitã: ſolũ mutatz ℈minis reddituũ hicide: put ỽ facili poſſit le ctoꝛ facere, z ſicẽ ibidẽ ſũt ſoluta. ſic ℔ poteſt ſolui. Tertio põt ẽr. ir, argumẽtz factz ℨ p̃: mã ɔcl'oez p̃cedẽtz q̃õis argui ĩ ꝑpoſito, z ſicẽ ibidẽ de irredimibili pceſſẽt ſic ℔ applicari p̃ñ ẽt ad redimibilẽ: z vtrobiq̃ eodẽ mõ ſol

Debic argui', xij, argumẽtz (ui p̃ñt, ꝑxijs ẽptiõi p̃ñz q̃õis. Pro ſic, Predict⁹ ℨct⁹ dict⁹ ẽptiõis ñ ẽ niſi aut ℈a ẽptio aut ſimulata ẽptio z ℈a mutuatio: ita q̃ emẽs ĩ ꝓtiare mutuat pecũiã: q̃ ỽt ſe e: mere aliq̃d a vẽditoꝛe. ſz ñ ẽ ℈a ẽptio, igiť eſt ℈a mutuatio, z tũc exq̃ dicr⁹ ẽptoꝛ exñs ver⁹ mutuatoꝛ fcipit vltra ſortẽ mutuatã, ſeq̃ꝝ q dicẽdo ſe emere: cõmittit vſurã. igiť p̃dictus ℨct⁹ ẽ illicit⁹, Datoꝛ nota, qz ad nll'm aliuz ℨctũ vꝛ ꝛducibil' q̃ ad alteꝛ illoꝝ duoꝝ, mi: noꝛ ꝓbať, qz ℨct⁹ oĩno illi ſilis ẽ mutuatio, igiť z ille. Aſſũptũ ꝓbať ꝑ caſũ, ſi q̃ſ vſurari⁹ puta paul⁹ mutuet petro, xx, di. Petre mu: tuo tibi illos, xx, ita tñ q̃ des mihi ãnuati ỽ

p̃dẽs tuis vnũ floꝛ, vl' fruct⁹ ĩ valoꝛe, j, flo, z reſtitue mihi illos, xx, qñcũq̃ volueris: ita q̃ ſtet ĩ tua ptãte eoꝝ reſtitutio z libatio ab ãnua pẽſiõe: ita tñ q̃ interi q̃ñ reſtituis ſol: uas mihi ãnuati p̃dictã pẽſiõez. Illa datio xx, floꝛ. ẽ mutuatio z vere vſuraria, nec ꝑ ℔ q̃ Paul⁹ dat facilitatẽ Petro ad liberãdũ ſe ab ãnua pẽſiõe excuſat a vitio vſure. Dõ ſi idẽ Paul⁹ eidẽ Petro daret eoſdez, xx: floꝛ, dicẽdo ꝑ illos, xx, ḋs tibi do: emo a te ſup ꝑ dẽs tuis ius pcipiẽdi ãnuati vnũ flo, vl' fru ct⁹ ĩ valoꝛe, j, flo, z q̃ñcũq̃ volueꝛz/potis te libare ab ãnua penſiõe: reſtituẽdo mihi, xx, floꝛ, q̃ꝝ fſtitutio ſtet ĩ tua ptãte. Ille ℨct⁹ eẽt ℈m te ẽptio reddit⁹ ꝑpetui fdimibil', z tñ eẽt oĩno ſilis: z idẽ oĩno cũ p̃cedẽti. Hã ibi p̃o ne ℨbẽtes ſũt eedẽ nũero: p̃cũ ẽ idẽ nũero: ãnua pẽſio ẽ eadẽ: imo põt eẽ ĩ nũero eadẽ: z obligatio vtriuſq̃ ℨbẽtz ẽ eadẽ: ſaltẽ ĩ ſpẽ et eq̃ualẽtia, qz vtrobiq̃ ipe Pau, manet obli gat⁹ ad ℔/q̃ q̃ñ Petr⁹ fſtituet ſibi, xx, flo, ce dat p̃dicte exactiõi ãnue pẽſiõis: dimittẽdo petrũ libez, z eℨ: petr⁹ ẽ obligat⁹ toto tpe q̃ ñ fſtituit, xx, dare ãnuã pẽſiõez paulo, vtro: biq̃ ẽt petr⁹ ẽ liber a fſtituẽdo, xx, floꝛ, ita q̃ ñ ꝓt paul⁹ eos fpetere. Solũ igiť differũt i vocabul' ℨbẽtiũ, puta: qz ĩ ꝑmo Paul⁹ vtit vocabulo mutuo, i ſcõo vocabulo emo, Cõ ſtat ãt q̃ ſi res hicide eedẽ ſint: ñ variabũt ꝑ ℔ q̃ aliť noiank, alioq̃n ſi rẽ q̃ realr hz oĩare q̃ſita ad hoiez: vocẽ aſſinũ: ſa ñ eẽt hõ: ſz aſſi: nus. Hõ eſt igiť curãdũ ỽ noĩe alio ſi de rei ĩdẽtitate ɔſtet. Hã ẽt ĩ aliꝝs negociꝝs nõ cre dim⁹ ℈bis: niſi ɔſpicia⁹ ẽt rei nãm. Uñ ſi q̃ſ vẽditoꝛ eq̃ diceret: equ⁹ bon⁹ eſt: ñ crederet emptoꝛ p̃ciſe ei⁹ ℈bis: ſz ſtudioſe exp̃imẽto ip̃z ꝓbaret. Sikr illi q̃w dank ỽnarꝝ dubij: ſtati ſi aliť certificari ñ p̃ñt: a ꝓnũt eos iu: xta alios ỽnarios notiſſime dãnatos, z ſic ex mutua ꝓpatiõe eos ỽnoſcũt: ita ẽt cũ in: uenta⁹ hũc ℨctũ eẽ ɔformẽ dãnato ℨctui ỽ bem⁹ eũ dãnare. Dõm q̃ quis ℔ argumẽtũ nõnull' faciat ſcrupulũ. Uñ ĩnť cũcta ℔ vnũ oli magꝝme dubitare faciebat: eo q̃ ſuballa mutuũ ñ pleni⁹ aḡui, tñ dõm q̃ ꝑm⁹ caſ⁹ vbi ſcz paul⁹ vtiť vocabꝛo mutui: ñ ẽ ℈e vſurar⁹ ſz eq̃ ẽ ẽptio ĩ re, ſicẽ ſcõs caſ⁹: z eq̃ licit⁹ ſup: poſito q̃ ỽderit tãtũdẽ pecũia ĩ ꝑmo cãu ſicẽ ĩ ſcõo, z vtrobiq̃ eq̃l' pẽſio ſcipiať: z eq̃l' ob: ligatio hicide ſit ĩnť ℨbẽtes ℨcta ſicẽ ĩ argu: mẽto eſt caſus foꝛmat⁹. Hã ꝑm⁹ ẽ ℨct⁹ m: tui, igiť nec vſurari⁹, ɔña tz, qz ꝓria ſedes vſure nõ ẽ niſi mutuatio, Uñs pz, qz ad ſub

ſtãtiã mutui requirit' q̃ mutuãs hẽat ius re pẽtẽdi rẽ mutuatã. Illi ãt iuri renũciat pau l⁹ ĩ ꝑmo caſu z ñ ĩ ſcõo: nec obſtat vocabulũ q̃ vtiť, put ỽ ℔ lati⁹ dcm̃ ẽ q, xxxiij, z, xxxiij, Dico ãt notãť. q̃ ꝑm⁹ caſus ĩ re ẽ emptio: et ñ ℈e vſurar⁹ qz fateoꝛ q̃ ex opione erronea aut intẽtiõe ℈a pauli poſſz eẽ vſurari⁹: pu ta ſi paul⁹ credat ſe verã facere mutuatõez, z cũ ℔ credat ſe recipe vltra ſortẽ mutuatã/ receptõe illicita, ſ, vſuraria: z nihilomin⁹ ſic ꝓtrahat/erit ℨct⁹ vſurari⁹ nõ ĩ re: ſz ĩ ꝓpara tiõe mẽtis pauli. De ℔ ãt patuit, q, xxxiij, ar gumẽto. j. z. iij. Quare ãt dixerĩ, ſuppoſito q̃ tãtũ dederit rẽ, patebit cã ſtati in ſeq̃ntis ar gumẽti ſol'one. Cõtra ℔ replicať ꝑ duo ſeq̃n:

Bcõo arguiť ſic, Qz (tia argumẽta, ſi p̃dict⁹ caſus ꝑmus excuſet p̃dicto modo vt nõ ſit vſurari⁹: tunc oĩes vſurarij poſſunt excuſari: q̃a null⁹ vſurari⁹ mutuat/q̃n potius velit q̃ mutuatari⁹ con tinue ſoluat penſiones vſurariã: et retineat ſortẽ/q̃ꝝ reſtituat ſortẽ: z ſic ceſſet a pẽſiõe vſuraria: z libẽť vult eã nũq̃ repetere: vt ſic hẽat ɔtinue pẽſiõez vſurariã: z ℔ poti⁹ vult/ q̃ꝝ rehẽat ſortẽ: z careat pẽſione. Dõm, q̃ nõ ẽ ɔtra rõez/vl' ſubam mutui nõ repetere vl' ẽt nolle repetere: ſz ñ hze ius repetẽdi/ ſeu nolle hze ius repetẽdi. Dato igiť q̃ vſurari⁹ nũq̃ repeteret: z nollet vnq̃ ỽ fcõ repetere, ſi tñ vult hze ius repetẽdi: ita q̃ vult aliũ eẽ obligatũ ad fſtituẽdũ ſortẽ ſi repeteret: ma: nebit rõ z ſuba mutui: z null⁹ ẽ ver⁹ vſurarius/niſi velit hze illud ius repetẽdi. Scõo dõz q̃ ſtat q̃ ẽt aliq̃s vellet carere iure repe: tẽdi: z vellet q̃ mutuatari⁹ nũq̃ eã fſtitueret: ſz poti⁹ ɔtinuaret ſol'onẽ pẽſiõis: eo q̃ lõge lucroſioꝛ eſt ſibi cõtinuatio illi⁹ pẽſionis ſi: ne reſtitutõe ſortz/q̃ꝝ rehabitõ ſortz: puta qz ſors ẽ modica z pẽſio gñdz: ita q̃ ĩ breui poſ ſet nõ mõ pecuniã eq̃ualentẽ ſorti rehfe: ſed ẽt lõge vltra: z tẽ ẽ ꝑfũpta vſura, put patebit ĩ ſeq̃n. q, Uñ tẽ lz ĩ re ñ ſit mutuatio/ ſi ñ hz ius repetẽdi/vel ei renũciat: tñ ẽ iniq̃ ẽptio. qz p modica ſorte precij acq̃rit/ vel vult hze ius magnã pẽſionẽ annuã leuãdi, z iõ ex illa modicitate p̃cij: z facilitate redimẽdi mutua: tario ɔceſſa/vl' vẽditoꝛe: hfť z dãnať vt vſu: rari⁹. vt patebit ĩ ſeq̃n. q, ɔclone, iij. Tertio ẽt dõz, q̃ aſſũptũ illi⁹ argumẽti ñ hz vl' ꝓba tem: z maxie ĩ maifeſtz vſurarijs. Illi eñ no lũt renũciare iuri recupandi ſortez. Hã non mutuãt ad vſuras: niſi dato eis pigꝛe p ſoꝛ te: z vſurz ſoluẽdz: qõ pign⁹ ẽt opz eẽ notabi

Tertio ſic arguiť. Per ℔ q̃ mutu: ans renũciat iuri repetẽdi ſortẽ/nõ ceſſat rõ mutui, igiť illõ funda mẽ: tũ nullũ. Añs ꝓbať, qz i. l. itẽ qz, §. idez iulia no, ff, de pact, vbi ĩ ſnia bẽť, q̃ ſi aliq̃ dñr in pambul' alic⁹ ℨct⁹, ſ. añq̃ ꝓueniať ad ℨctũ: z illa poſtea racẽť ĩ pfectiõe ℨct⁹: nihilomin⁹ illa itelligũť i pfectõe ℨct⁹ ac ſi eẽnt repetita, vt ſi vſurari⁹ ĩ pãbul' ɔueĩt cũ aliq̃, vt p ſim: plo ꝓmittať duplũ, poſtea tpe ℨct⁹ adhibẽť notarij z teſtes q̃ de ℔ nihil ſciũt: tũc ſufficẽ ꝓbare q̃ hoc ĩ ꝑfatõibꝰ dictũ fuit ad ɔuincẽ dũ fraudẽ vſuraꝝ, z ibidẽ ſubdit' ĩ textu, idez Julião placz ex fcõ ẽt ɔſult⁹, i, inꝛogat⁹ cũ ɔueniſſet: vt donec vſure ſolueret/ſoꝛs ñ pe teret, hec ibi, vbi vꝛ dicere, q̃ aliq̃s cẽſeť vſu ras accipe: et ſi renũciauit repetitiõi ſoꝛtis. mõ vſura ñ ẽ ſine mutuo, igiť aliq̃s ꝑt cẽſeri mutuare q̃ renũciauit repetitiõi. Dõz q̃ ſen ſus illi⁹, §. ẽ q̃ ſi q̃s añ ℨctũ dixit mutuata: rio, ego mutuabo tibi, c, ita q̃ volo repetere ĩfra certũ ẽminũ: z dab mihi, v, z postea i cõ: pleto renũciat repetitiõi / q̃ nihilomin⁹ ꝑpambulariť dcã ꝑt ɔuinci de vſura, ſicẽ i p̃cedẽti textu vult, q̃ q̃s ɔuinci poſſit ỽ vſu ra duplici: ſi de ea ĩ pambul' feẽ mentionẽ ex pacto: ſz postea in ɔplemẽto nõ meminerit, z ſic nõ habeť ex illa lege ꝓſitũ argumenti.

Quarto ſic. Cõtract⁹ ſeq̃ns ẽ oĩno ſilis ẽptiõi reddit⁹ ꝑpetui redimibil': z tñ ẽ vſurari⁹, igiť ẽt ẽptio illa ẽ vſuraria, ɔña nota, Maioꝛ pbať, qz caſ⁹ eſt ille, ſi legarẽ tibi ꝛx, flo, z mãdarẽ heredi meo q̃ toto tpe q̃ tibi ñ ꝓſtarẽť illa ꝛx, ỽberet tibi ꝑ heredẽ meũ dari aliq̃ q̃ſtitas ãnuati: tẽ p: ñ eẽt ac ſi tu illa ꝛx, iburſaſſes: z eℨ ea decil' ſes heredi meo ꝑ iuſ ꝑcipiẽdi ãnuã pẽſiõem donec heres me⁹ tibi reſtitueret illa, xx, z ſic tu ỽdiſſes ei illa, xx, irrcuocabil': z ꝑ eis rece piſſes ius illi⁹ ãnue pẽſiõ⁹ ꝑcipiẽỽ ab heredẽ meo: q̃ tñ hẽt facilitatẽ ſe liberãdi ab obliga tõe ſoluẽdi eã. Et ſic ꝑz q̃ ꝑ oĩa ẽ ille ꝛtract⁹ ſilis emptioni redditus ꝑpetui redimibil'.

Dinor ꝑbaꝫ, qꝫ illa annua quãtitas dicit vsura in iure ciuili, vt exꝓresse ꝓz in. l. iij. in fine, ff. de annuis legatis. Dicendũ concedendo maiorẽ: negaꝫ minor, & ad ꝓbatõem dõm qꝫ ibi vsura ñ capit ꝑ incremẽto sortis mutuate/ ꝑꝫ qõ ꝙs mutuauit: quõ nomen vsure sonat i malũ: ſz ꝓ fructu quẽ ꝙs recipit õ merce ẽpta quẽ retentur⁹ est: ſic & licite retinere ꝓt: ẽt ſi aliqñ recupet tãtũdez / qñtũ dedit, ꝑ illa merce: q̃ fructꝰ noiaꝫ incremẽtũ ꝙgando ad ꝓclũ: qõ aliqñ in eq̃alẽtia recuꝑatur⁹ est/ vl recupare ꝓt. & sic vltra ꝓclũ leuauit illũ fructũ interi, quõ etiã õr ꝙs a deo vsurã recipe/ q̃ donat vl mutuat pauꝑi ꝑꝑ deũ: qꝫ tãtũdez & vltra recipiet: ꝑm illõ, feneraꝫ dño q̃ miserẽ pauꝑis. ¶ Prouer. xix.

Quinto arguit, Rõe ꝑe ẽptõis neuter ꝓtrahẽtiũ alteri obligaꝫ Sz i ẽptõe reddit⁹ redimibil ẽptor obligaꝫ vẽditori, ſ. ad restituẽdũ mercẽ/ si restituat ꝓclũ. igit nõ ē ꝑa emptõ, & ꝑ ꝙns cũ nulla alia ibi appeat ſpẽs ꝓtract⁹/ q̃ emptio vl mutuatio, & ꝑ ꝙns vsura: ꝑut illõ sufficiẽt dedu ctũ est in ꝑmo argumẽto. Maior vr nota, et minor ꝓz. Dõm qꝫ maior ē falſa: & ꝓtra diffinitõez ꝓtract⁹. Diffinit em ꝓtract⁹ sic. Est vltro citroq̃ obligatio, vt patuit ſuꝑ q. xvj. c⁹ sensus ē (vt ibidez patuit) qõ ē act⁹ ex q̃ orit i vtroq̃ ꝓtrahẽtiũ obligatio, & q̃uis verũ sit qꝫ obligatio q̃ orit/ aliqñ extinguit: qñ ꝓtract⁹ est adiplet⁹ ꝑ vtrũq̃: tñ aliq̃ obligatio ꝑt remanere: ẽt ſi ꝓtract⁹ ſit hicinde adiplet⁹ ꝑ traditõem & dationẽ mercis & precij: aut alteri⁹ cõmutabilis, & sic est hic.

Sexto sic, Jn ꝑa emptõe eq̃ obligaꝫ vẽditor ẽptori: sic ẽptor vẽditori, Hoc ãt ꝑ nõ ꝓbaꝫ, igit, Maior ꝑbaꝫ. qꝫ da oꝓsitũ: tũc nõ ꝓbareꝫ eq̃litas i ꝓtractu qꝫ vn⁹ pl⁹ obligareꝫ: & sic pl⁹ onerareꝫ vl gravareꝫ q̃ alt. Hoc ãt est ꝓtra iustitiã cõmutatiuã, Dinor ꝑbaꝫ, qꝫ ẽptor ē obligat⁹ ad rescindendũ ꝓtractũ ad nutũ vẽditoris: vl vt veri⁹ loq̃mur ad restituẽdũ ꝑ venditõez illõ cõmutabile qõ a vẽditore recepit: nõ ãt eq̃. Dõm q̃ntupl, Prio, qꝫ maior posset negari: & dareꝫ extra ꝓpositũ duplex instãtia. Hã vẽditor ñ teneꝫ mercẽ facere õ dnio ẽptorꝫ: ſz teneꝫ eã sibi tradere, vl si ñ tradat/ teneꝫ ad interesse: & nõ teneꝫ eã ei dare: qõ dare ꝓprie includit qꝫ datũ fiat õ dnio ei⁹ cui daꝫ, & tñ emptor teneꝫ facere ꝑclũ de dnio venditoris, ꝑut patuit diffusi⁹ q. lxx. Scõa instãtia ē. qꝫ i ve, lege ẽptor obligabaꝫ vẽditori: & ñ extra, ſz hec ſol'o ñ q̃etat, qꝫ adhuc ꝑbatio maioꝛ stat in oppositũ. Jõ scõo dõz ꝙcessa maiore negaꝫ minor, ad ꝓbatõz dõz qꝫ q̃uis ẽptor sit ſuaꝺ⁹ aliq̃ obligatõe q̃ ñ ē obligat⁹ vẽditor nõ tñ inuste, qꝫ ꝑ illa subeũda recepit q̃d eq̃ualens illi ſuami. Hã vẽditor aliq̃d remisit ẽptori õ ꝑcio: vt emptor illã obligatõez subiret, qꝫ ẽptor aliq̃tulo min⁹ dat ꝑ merce in ꝑcio: eo qꝫ nõ irreuocabiliꝛ debat fieri sua. Jlud aũt min⁹ dare est aliq̃d retinere: & sic ẽ q̃l aliq̃d recipe a vẽditore i recõpẽſaz illi⁹ obligatõis: & illõ, ſ. dare aliq̃tulũ min⁹/ q̃ daret si fieret ſua irrepetibiliꝛ ē licitũ, vt patebit in ſeq̃nti q. Si ẽt ẽptor nõ det eo min⁹: tũc qꝫ id facit sciẽs & volẽs/ nec ꝑſſus necitate, qꝫ cũ ẽptor hẽat pecuniã / nõ vrget eũ necitas emẽdi: sic posset eẽ apõ vendẽtez necitas habendi pecuniã, lõ sibi nõ fuit iniuſta ꝙuatõ. Tertio dõm, qꝫ illud argumentũ nõ est cõtra ꝓclonẽ ꝓmã: ẽt ſi ꝓcluderet, qꝫ potiꝰ concludret qꝫ vẽditio eẽt illicita vẽditori/ q̃ emptio ẽptori, c⁹ oppositũ ꝓz apõ oẽs, qꝫ dãnãtes illos ꝓtract⁹/ dãnãt tñ emptorẽ: nõ venditorẽ, ſeq̃la ꝓz, qꝫ ꝑm illõ argumẽtũ vẽditor ꝙuaret ẽptorez: & nõ ecõtra. Quarto dõz, qꝫ ẽptor ſz sit ꝙuat⁹ illa obligatõe / & ñ vẽditor tñ eꝫ vẽditor ē ꝙuat⁹ alia obligatõe q̃ liberẽt ẽptor, qꝫ vẽditor teneꝫ annuati dare ẽptori ꝑſſionez. Emptor ãt post ꝑclũ soluꝰ ñ teneꝫ q̃d dare vẽditori. Quinto dõm, qꝫ ſi emptor ẽt ſe ꝙuatũ i obligatõe restituẽdi mercem/ ecõtra releuaꝫ: qꝫ recupat ꝑclũ: & nihilomin⁹ retinet oẽs fructꝰ in tpe inꝫmedio ꝓceptos. Añ sic ẽptor est obligat⁹ reuẽdere ſi vẽditor petit, ita vẽditor est obligat⁹ restituere ꝑclũ/ ſi vult rehabere mercẽ.

Septimo sic. Emptio succeſſit ꝑ mutatõi: ita qꝫ añ adiuentionẽ numiſmatꝫ ſi ꝙs volebat hẽre agꝫ/ vl aliã rẽ: dabat ꝑ ea aliã rẽ, & illa cõmutatõ dicebaꝫ ꝑmutatio: et adinuẽto numiſmate/ dat pecuniã ꝑ ea: & sic fit ẽptio. Sz in ꝑmutatõe fiebat vnũ cõmutabile vni⁹ ꝑmutantꝫ ita ꝓfecte: sic alter⁹ alteri⁹, igit ẽt in ẽptiõe sic dz fieri. Hoc aũt nõ fit i ꝓtractu ꝑdicte emptiõis: qꝫ ꝑclũ fit vẽditoris irreuocabiliꝛ: & tñ merx fit ẽptoris reuocabiliꝛ, igit nõ fit talis ẽptio debito mõ. Dõz ad maiorẽ, qꝫ dato qꝫ de fcõ ꝑmutatio sic fuiſſet fcã: & sic ẽt hodie fieret: tñ nõ nãrio sic fuit fcã: nec nãrio sic fit: quin etiã ꝓssit fieri taliter: qꝫ alter ꝑmutantiũ: pura B haberet facultatẽ repetendi suum cõmutabile qõ dat ipi A: et A teneꝫ

ret sibi illõ restituere recepto suo: nõ ãt eꝫ. Cõtra ꝑ, qꝫ tũc ea dẽ rõe q̃ indiꝛnter nõ referret ꝺs ꝑmutãtiũ, ſ. an A vel B hẽret facultatẽ repetẽdi suã rẽ: ẽt nõ referret an emẽs hẽret facultatẽ repetẽdi ꝑclũ/ vel an vẽditor, ꝙns est falſum, qꝫ ſi emẽs hẽat eã/ erit ẽptio illicita, vt i ſeq̃nti q, dicet, de illi⁹ argumenti diffi

Octauo (cultate patebit i ſeq̃n. q, sic, Per emptõem dz merx eq̃ fieri ẽptoris: sic ꝑclũ fit vẽditoꝛ: alꝫ nõ ꝙuareꝫ eq̃litas: ſz i ꝑdicto ꝓtractu nõ fit ꝑ, igit nõ est ẽptio debito mõ facta, Maior est ꝑbata, Minor ꝑbaꝫ, qꝫ ꝑclũ fit vẽditoꝛ irrepetibiliꝛ: & tñ merx non fit ꝑ mõ emptoris. Dõm, maior ꝓt negari, qꝫ sepe ꝙs emit rem aliquã q̃ ad dnium vtile: & nõ q̃ ad ꝓprietatẽ: imo q̃ ad vſuz tñ: & tñ ꝑclũ efficit vẽditoꝛ/ q̃ ad oĩmodũ dniuz & ꝓprietatẽ. Ad ꝓbationẽ dõm, qꝫ nihilomin⁹ ꝓt ꝙuari eq̃litas, qꝫ illa ineq̃litas in irreuocabilitate ꝓt relaxari ꝑ aliã viã, ꝑut patuit i ſcõa ſol'one argu

Nono sic, Per verã (gumenti ſecti, emptõez efficit ẽptor dñs rei ẽpte, hoc nõ fit i ꝑdicta emptõe, igit nõ ē ꝑa emptio, igit vt ꝓus. Maior vr nota, qꝫ alꝫ emptor nõ emeret rẽ: imo defraudaret: qꝫ exponeret ꝑclũ renũciãdo ei⁹ dñio: qtũs asſequaꝫ dñiũ merꝯ: cui⁹ tñ dniuz nõ asſeq̃reꝫ. Minor ꝑbaꝫ, qꝫ de re in q̃ ꝙs hz dniuz/ ꝓt pro ſua vtilitate de ea libere disponere alienãdo/ donãdo/ cõmutãdo/ locãdo: aut ea ꝑ ſua ꝑſona vtẽdo q̃cũq̃ tpe libuerit, hoc non ꝓt ille q̃ emit rẽ redimibilẽ, qꝫ ex q̃ teneꝫ eaz reuẽdere vẽditori reofferẽti ꝑclũ: tũc ſi interim alienaret eaz/ aut alicui donaret/ vl cõmutaret/ aut locaret: nõ posſet ꝙuare illõ ad qõ se obligasſet, ſ. reuẽditõez: ſil'r staret qꝫ eo tpe q̃ tã ncario hẽret vti illa re. vt puta eq̃ quẽ cũ ꝑdicto pacto emiſſet: ipe cogereꝫ eũ reuẽdere vẽditori q̃ tũc repeteret equũ. Dõm tripl'. Prio, qꝫ maior posset negari, qꝫ (nisi ſequaꝫ traditio rei) nõ opz qꝫ ẽptor ꝑ emptõz efficiaꝫ ei⁹ dñs, ꝑut patuit in q. lxx. Scõo dõm. qꝫ dato qꝫ maior eẽt ꝑa: negaꝫ minor: imo emptor reddit⁹ redimibil efficit dñs illi⁹ reddit⁹/ ẽt ſine traditõe, vt i. ꝙ. ꝓne patuit. Ad ipꝛobatõez dõm. qꝫ maior indefinite posita: vt ponit: est ꝑa: nõ aũt ſi vl'r ponaꝫ qꝫ cũ dnio rei stat: qꝫ dñs renũciauerit tali libere disposituõi, ꝓz: ſi ei nũc sũ dñs pleniſſimo iure buiꝰ dom⁹: quã ẽt pẽna ſucceſſione hẽm: posſez me cras tibi obligare/ qꝫ i nullũ aliũ, vel illã domũ trãſferre/ q̃ in te: ſiue ꝑ ꝓtractũ donatõis/ ꝑmutatõis/ venditõis/ ſiue locatiõis, & ẽt me obligare / qꝫ q̃cunq̃ voluerꝯ: vel illã in te trãſferre ꝑdictꝯ mod⁹: i q̃ casu interi qꝫ nõ petis eã a me/ ſũ plen⁹ dom⁹ min⁹ illi⁹ dom⁹: & nõ tu/ nec q̃cũq̃ ali⁹. Jta eo dẽ mõ ꝓz qꝫ i ꝓposito staret: qꝫ emptor reddi tus sit ei⁹ ver⁹ dñs: & tñ sit obligat⁹ ad nutũ vẽditoꝛ reuẽdere eidẽ. Preterea seq̃reꝫ qꝫ nullus viatoꝛ hẽret verũ dniuz rei cuiuscũq̃. q̃a nõ est cert⁹ q̃diu manebit sua: vt ea vtaꝫ libere q̃ sibi libet: qꝫ nescit/ si cras sibi auferꝫ: sic nec cert⁹ est ẽptor si vẽditor cras repetet: & min⁹ est ꝓmus cert⁹ q̃ scõs. Jte nec tpe belli emẽs & vendẽs hẽret dniuz rei ẽpte: vel ꝑclj recepti. Tertio dõz, qꝫ emptor rei redimibil põt ea nihilomin⁹ in aliũ trãſferre: ſiue donatiõe/ ſiue ꝑmutatiõe vel vẽditiõe, nec ꝑ ꝓssibilitatẽ ꝙuare illud ad qõ se obligauit, qꝫ ille in quẽ trãſfert/ tenebit renẽdere vẽditori repetẽti rẽ: eo qꝫ res in eũ ẽ trãſlata cũ illo onere, & sic ꝓmus ẽptor ꝑ aliũ ꝑlet qõ ꝑlere teneꝫ. Ex ẽt in eadẽ maiore ꝑbationis assumit⁹ de vſu illi⁹ rei oĩ tpe q̃ libuerit: ñ est ver⁹, vt ꝓz i eodẽ casu: & gñaliꝛ i re quã ꝙs locat, qꝫ nõ põt locãs illa re vti tpe ꝑ q̃ locauit: & tñ retinet dñiũ illius rei. Et cũ dicꝯ, qꝫ staret: qꝫ tpe q̃ necẽ eẽt eũ vti illa re tc, ꝑ nõ ē admittẽdũ tacẽ de fcõ ꝓtigat: qꝫ emẽdo rem redimibilẽ/ ñ solet ẽptor dare talẽ facultatez vẽditori: vt indiſtincte, oĩ momẽto/ & ad oẽm motũ capitꝯ ipius vẽditoris cogaꝫ ei reuendere: ſz solet determinari certũ tps q̃ possit repetere: & ñ añ, & ẽt certũ tps ꝑambulũ ei ꝑfigit/ in q̃ auiſare oz ẽptorẽ de reuẽdẽdo, & sic potit ẽptor ſe ꝑseruare a ꝑdicta icõmodita te. Si ãt aliqñ ꝓtigeret qꝫ aliq̃s emptor ita emeret dãdo oĩmodã talẽ libtatẽ vẽditori: & ſe sic vl'r obligãdo: & ꝑ faceret sciẽs & volẽs: nõ fieret tũc ĩiuria ẽptori: qꝫ sciẽti & volẽti ñ fit dol⁹ neq̃ fraus. Preterea ſi fieret dol⁹/ nõ argueret ẽptio illicita: ſz vẽditio, ꝙclo aũt ꝑma loq̃t de emptione: & non venditione.

Decio sic, Jn ꝑdicta ẽptõe seq̃t ꝓceſſus in ifinitũ, ꝙns ē inconueniẽs, igit ẽt talꝫ ẽptio ē inconueniẽs/ & nõ admittẽda vt ꝑa ẽptio. Añs ꝑbaꝫ, q̃a emens emit redditũ: & ille ē ius ꝓcipiẽdi ãnuã pẽsionẽ. Aut q̃ emẽs acq̃rit ius illi⁹ iurꝯ/ aut ñ. si sic, igit ea dẽ rõe illi⁹ iurꝯ iteꝫ aliud ius acq̃rit, & sic in ifinitũ. si nõ, ꝺ. qꝫ si q̃s emit equũ tuũ & tradas ei eũdẽ: ẽptor acq̃rit dñiũ, & ꝑ ꝙns ius illi⁹ equi. q̃ ea dẽ rõne in q̃cũq̃ alia merce q̃ tradit: vel si est inconꝛpalis: & sic non

req̃rit traditio:tūc sine traditiōe acq̃rit emp̃tor ius illi⁹ merc̄,Dōm dupl̄r.Prīo,nega do añs.Ad pbatōez dōm.q̄ nō acq̃rit ius illi⁹ iur̄:nec est sil̄e de eq̃/vel de alijs mercibus cozporalib⁹:qz respectu illaz p̄t poni ius: eo q̄ ille ñ sē met ius/vl̄ iura:sz cū reddit⁹ sit met ius:nō est opus respectu ei⁹ poni aliud ius.Que eñ eēt nēcitas ad hoc q̄ acq̃rerem redditū:q̄ acq̃rerē aliq̄ō ius respectu reddi tus:qz eū acq̃rere/ nihil est nisi ius acq̃rere: ſz acq̃rere equū/nō est acq̃rere ius inq̄ntū tale:ſz includat acq̃rere ius respectu eq̄:equ⁹ añs z ius eq̄ nō sē realr̄ idē.Dui⁹ sil̄e pōt da ri:si q̄rat.Ūñ formalr̄ partes est albor̄ Rñr albedie,qz albedo facit eū albū.Nō est āt q̄rē dum vlterius vnde albedo sit alba:quia nō est alba:sed est met albedo ipsa:nec est que rendū vñ habeat p̄tem reddere album:qz sei p̄a habz reddere p̄tē formalr̄ albū.Ūñ ꝯm Scoz,qñ aliq̄d ē denoiatiue tale:z aliō est q̄ditatiue tale:standū ē in eo q̄ō est q̄ditatiue tale.Scōo dōm q̄ dato q̄ admitterem q̄ emēs redditū acq̃rat ius ſpectu reddit⁹: z sic ius respectu iuris:sicē ptz q̄ sup pedagijs/q̄ ñ sē nisi ius q̄ddā:p̄t ꝯstitui alicui reddit⁹,z sic ius sup ius ꝯstituit.Et tūc sic cō seq̄nt admittrah̄ in infinitū:nullū eēt incōueniēs:eo q̄ ille p̄cessus nō eēt in ifinitū in entib⁹ realib⁹.Hā ius illō q̄ō oz reddit⁹/ nō est ens reale:ſz rōis,put illō declaratū est in q.lxxij.Wō nō est incōueniēs eē p̄cessuz in infinitū i entib⁹ rōnis.Et si arguas,qz ēt in illis ē incōueniēs,qz nullū est ifinitū i actu in m̄itudie:sicē hoc eēt:qz eo ipō q̄ ds eme ret redditū/ipe i vno instāti acq̃reret ifinita iura.Dōm q̄ nō acq̃reret illa ifinita iura in actu:saltē formalr̄ capiēdo illa iura p respectib⁹ rōis distinctz ab extremis,qz vt sic/nō surgūt tales respect⁹/ nisi mediāte actu alicui⁹ collatiue potētie:talis āt nō pōt nāl̄r sil̄ ifinita extrema ad inuicē ꝯpare,igit̄.Ūñ illa ifinitas nō eēt ibi/nisi i potētia: ſz q̄ vis collatiua posset in ifinitū compare extrema aliq̄ ad inuicē:hoc est,nō tot q̄n pl̄a.Nec illud ē incōueniēs.Sic ei ꝯcedim⁹ q̄ sup aīal fundat̄ relatio rōnis,ſ.intētio gñis: z sup illā intētōem gñis pōt fundari intētio indiuidui.Et sup illam intentionē indiuiduī alia intentio indiuiduī,z sic in infinitū,ſ.nō tot possūt p actum collatiuū relinq̄: q̄z vna su per aliā fundet: q̄n adhuc aliā ꝯtigat p actū collatiuū relinq̄ fundatā i aliq̄ illaz.Preterea si ne sit aliq̄ m̄itudo actu ifinita:etiā entiū realiū,dixi in tractatu de sanguine chr̄i.

Undecio sic.Si pōt emi cuz pacto redimēdi reddit⁹ vl̄ ius p̄cipiēdi ānuatim vnū flo.p̄o,x̄x.flo,stanti sil̄ soluēdis:tūc possz ecōuerso ēt emi ius p̄cipiēdi sil̄,x̄x.flo,p̄o vno annuati soluēdo cū pacto redimēdi,ꝑñs ē falsū,ḡ.añs.Maior p̄obat,qz vtrobiq̄z ē par rō q̄ ad oia tria q̄ ibi cōcurrūt:q̄ ad mercē/p̄ciū/z pactū,p̄z p̄mo de merce,qz q̄ rōe ius p̄cipiēdi annuatim vnū flo.est cōgruū obiectū emptōis:sicue merx q̄ emi z vēdi p̄t pari rōe et iā ius p̄cipiēdi stati z sil̄,x̄x.flo,posit esse obiectū emptiōis z merx.Hā illa iura sē eiusdē spēi,q̄a sē relatōes hñtes idē fundamentū in specie: scz hoiem:z eundē ēminū in spē:qz florenus p̄cipiēdi etiā sē ꝙ idē specie,vtrūq̄z eñ ius ē ius p̄cipiēdi:z nō differūt nisi i modo p̄cipiēdi: scz simul/vel p̄ intualla tp̄m:qō nō pōt facere dr̄iam tantā:vt vnū illoz iurīū possit eē merx/z nō aliud,qz tūc ius p̄cipiēdi annuatim,x̄x.dōec,x.milia p̄cipienk̄:z p̄cipiēdi annuati mille:etiā donec,x.milia p̄cipienk̄/et distinguerenk̄ talit̄: q̄ vnū esset dicibile merx: z nō aliud,qō ptz ee falsum.Et cōfirmat̄,qz si q̄s teneat mihi,x̄x.flo,ad aliq̄s ēminos: puta qz ei vēdidi aliq̄d:ego possum illō debitū vēdere,igit̄ illō debitū est merx:et tūc ēt nō est nisi q̄ddā p̄eciū qō mihi fuit ad ēminos soluēdū.Ptz etiā q̄ de p̄cio est eadē rō, qz p̄ciū i p̄mo casu maioris:et p̄ciū in scōo casu eiusdē eq̄alēt,vt ptz,qz vnū illoz p̄t iuste p̄o alio dari tanḡ eq̄le,p eq̄lt.vt in p̄mo casu supponit̄.Nec refert/ q̄ p̄eciū in casu p̄ñtis nō p̄sistit i flore,sil̄ dādis:ſz in dādis de āno i ānū,qz ex q̄ vn⁹ ille flo.dand⁹ eq̄ualet,x̄x.nō ob hoc p̄det rōem p̄cij: q̄ nō simul dant̄ ille flo.Alioq̄n nō diceret intueniss̄e p̄ciū / q̄ñ q̄s emeret pānū p̄o,x.flo.dādis ad x.ēminos,ſ.eo pacto:q̄ daret annuati vnus flo.donec,x.soluisset.Et p̄terea ibi par rō q̄ ad pactū,qz vtrobiq̄z emptor nō hz facultatez recipiēdi p̄ciū:ſz vēditor hz facultatē recipiēdi mercē r̄stituto p̄cio.Fallitas āt p̄ñs pbat̄,qz tūc ēt liceret emere redditū annuum vni⁹ flo.p,x̄x.flo,sil̄ p̄cipiēdis:remanēte facultate repetēdi p̄ciū apō emptorē:qō ē falsum.vt in q.seq̄nti patebit.Seq̄la pbat̄,qz in scōo casu maioris:scz q̄ñ q̄s p̄o vno flo. annuati imppetuū soluēdo:emit ius p̄cipiēdi sil̄,x̄x.flo,stati soluēdos sibi,ille q̄ oz vendi

ditor est p̄ oia idē/z sil̄is ei q̄ p̄o.x̄x.floz,sil̄ soluēdis emit vnū annuū flo,igit̄ si ille vēditor potit sibi refuare facultatē repetēdi suos x̄x.flo,tūc etiā emens p.x̄x.potit illos suos x̄x.repetere.Dōm negādo maiorē.Ad pbationē dōm,q̄ dispitas rōnis est ista,qz ad h̄ q̄ ds dicat emptor:opz q̄ ex sua pte intueniat p̄eciū.Wō dās vnū annuū floz,soluēdū imppetuū:nō dat i hoc p̄ciū aliq̄ō:qz ille annu⁹ quē dat p̄t̄e/nō est flozen⁹:nec numisma:ſz est ius p̄cipiēdi annuū numisma / vel flo,Ūñ illō q̄ō ei dat/est q̄d incorpale z bonū imobile,igit̄ ñ ē p̄ciū.Scōo,qz ille ānuus nō cōstit in certa q̄titate:qz nō est certū q̄ tales ānui flo,soluenk̄ p eū/ z heredes ei⁹, mō p̄ciū dꝫsistere i certa q̄titate.Et ex hoc seq̄t̄,q̄ p̄dicta maior hz̄et fitatem: si loco ly emi i casu ñ̄tis poneret suū gen⁹,ſ.cōmutatiōz tūc illa cōmutatio nō eēt emptio:ſz vēditio,ſ.annui flo.p̄o.x̄x.sil̄ p̄cipiēdis.Sicē i sil̄i,si emi pōt equ⁹ cū pacto redimēdi p x̄x. flo,sil̄ soluēdis:tūc posset ecōuerso equ⁹ cōmutari p̄o.x̄x.flo,ſz illa cōmutatio esset vēditio:ideo tunc facultas rescindendi cōtractū/staret nō apud emptorē:sed venditorē.

Duodecio sic.Si q̄s vsurari⁹ emeret domū:z mor eā locaret vēditori remanēti i possessiōe domus:ꝯstituta certa pēsione locagij soluēdi ipsi vsurario:ille ꝯtract⁹ p̄sumeret vsurari⁹, ḡ eq̄ p̄sumit vsurari⁹ ꝯtract⁹:qñ vsurarius redditū redimibilē sup domū alic⁹ cōstitutum emeret:data facultate se liberādi ab illo redditu annuo:z illo alio manēte in possessione illi⁹ dom⁹,ꝫ ꝑña.qz da oppositū ꝑñtz: tūc defacili poterūt vsurarij declinare casuz añtis/diuertēdo ad casuz ꝑñtis:z tantūdē bēbūt lucri p scōm/sicē p p̄mū.vt p̄z ꝑsiderāti.Añs āt pbat̄,qz si nō p̄sumeret vsurari⁹: tūc sub illi⁹ ꝯtract⁹ specie poterūt vsurarij veras vsuras exercere.Hā dicet vsurari⁹ petē ti mutuū:non mutuabo/sed emā a te domū tuā:z eā mox tibi locabo p certa pēsione annua dāda,z sic bēbit tātū q̄tū būisset/ si illā pecuniā mutuasſz ei.Dōm tripl̄r.Prīo,data q̄ arguūtū hz̄et p̄cessū vt iacet:nō tū cōtra ꝯclonez nr̄am:i q̄ solū dictū ē emptōem reddit⁹ redimibil̄ eē de se licitā:cū q̄ ꝯclone bū stat(vt i seq̄nti,q.dicet) q̄ potit ex circūstātia p̄sone ꝫhentz depuari vsuraria pūsitate.z h̄ vere / vl̄ p̄sūptiue.Ūñ aliq̄s ꝫct⁹ de se licit⁹ reddit aliq̄n suspect⁹ ex p̄sona cōtrahēte:q̄ ꝯsuevit malos cōtract⁹ facere/z eos palliare.Scōo dōz,q̄ añs ē falsū qñ dat iustū p̄ciū p vsurarū p domo:z ēt ꝯgruū locagiū recipit a ꝯductore,z rō:qz tūc ꝑuat eq̄litas inē datū z acceptū.Wō in ꝫctu vsurario nō ꝑuat eq̄litas.Nec ex illa circūstantia s,q̄ ꝫhens bucusq̄z ꝯsueuit exercere vsuras p̄t iferri/q̄ ḡ ēt pñs ei⁹ ꝯtract⁹ sit vsurari⁹: qz si det iustū p̄ciū:p̄t ita iustos cōtract⁹ facere sicē ali⁹:sicē ēt aliq̄n licitos ineūt ꝯtract⁹ Si ei illū q̄ bucusq̄z sp fec̄ iustos ꝯtract⁹:cōtingit nūc vsurarū cōtractū facere:cur nō etiā illū q̄ bucusq̄z iniustos fecit:ꝯtingeret iustū facere.Si āt dedit iniquū p̄ciū:conceditur añs.Et iō eodem mō ꝯcedit̄ ēt pñs,qz si q̄s vsurari⁹ emat p iniusto p̄cio redditū remimibilē sup domo:p̄sumeret ꝯtract⁹ vsurari⁹:imo ēt si emēs ñ sit vsurari⁹:idē p̄sumet ꝯ ppt modicitatē p̄cij.Añs āt est bñ verū/ quādo dat nimis puū p̄ciū p domo;vl̄ si dat iustū,attū nimis grāde locagiū cogit̄ dare emptori:qz ppt modicitatē p̄cij ꝯcurrēte pacto libatōis a pēsione p̄sumit̄ vsurari⁹ ꝯtract⁹: z marie accedēte illo q̄ ꝯtrahēs al's vsurari⁹ est.Et iō ēt vt sic ꝯcedit̄ ñs vt i seq̄nti q. patebit.Tertio dōm,q̄ si in casu añtz p̄cium dom⁹ ꝑspectaret ad emptorē/z nō ad vēditorē:nō possz ēptor cēseri mutuasse pecūiaz vēditori:z sic recepisse domū i pign⁹,qz si dom⁹ eēt pign⁹:p̄cium dom⁹ ad recipiētē pecuniā spectaret:iō ex illa circūstātia pt ēt argui q̄ nō eēt ꝫe vsurari⁹ ꝯtract⁹:ēt si dic⁹ ēptor nimis modicū p ea dedisſz:q̄uis ppt nimiū excessū lucri/qō hz dict⁹ emptor a dicto vēditore:ēt ꝑputato p̄cio qō ēptor suscepit in se:p̄sumi possit de ꝑparata mēte ēptoris ad cōmittēdū vsurariā iniq̄tatē sibi occurrētē: si eā palliare posset/z ēt p̄sumi;q̄ fortze in rē pō recepit p̄cium illi⁹ dom⁹ i se:ſz dicat̄ boc i instro,Quarto dōz q̄ nō seq̄t̄.vsurari⁹ tātū hz p illā viā:sicē p viā vsure.igit̄ sicē peccat p cedēdo p viā vsure:sic peccat p̄cedēdo p aliam viā,Hā si mutuet.c.alicui recipiēdo annuati,v.peccat;z tū si p illū.c.emeret p̄dia q̄ sibi ānuati ēt ꝑtarēt.v.vl̄ pl⁹/ñ peccaret, de h̄ patult diffusi⁹ sup̄ q.lxvij.i q̄rto modo

Tredecio z vltio arguit̄ (dicēdi, p autozitates: eo q̄ iurisp̄itus ille de q̄.iij.z.iiij.ꝯclonib⁹ allegat p se q̄stā docē,tāḡ etiā ipsi ꝺdenent ēptōes p̄dictā.Prīo Baldū,z h̄ dupl̄r. Prīo in.l. emptōe.C.pl⁹ valere qō agit̄ tē. Scōo in

c.j.in vlē.col'.de iureiurā.vbi oēs q̄ faciūt illū ꝓtractū cupidine lucri: ōt esse vsurarios. Scdo Hostiēn.in sūma de vsur'.§.q̄liter. scdo ꝑsi.z breuit. Tertio Fridericū de senis i suo ꝓsilio vltio.vbi ōr q̄ ptinaciē ꝑsistens in illa sn̄ia: q̄ ille ꝓtract⁹ sit licit⁹/ est vt hereticus puniend⁹. Ad hoc dōm ꝑmo.dato q̄ illi essent cōtra ꝓclonē nr̄am: nihil tū p hoc depit ꝑtari ꝓclonis: q̄ maior est autoritas papalis iudicial' q̄ approbauit illā emptōez vt patuit: cū doctoralis ꝑdictoꝝ triū doctorū. Prꝛeꝛea nō st allegāde glo.z opiones doctoꝝ i materia pblematica: q̄ in materia pblematica de se inest q̄ alīq̄ doc. ꝓtrarīū tenēt. z p hoc allegari pōt glo.in.l. fz licz.ff.de.of. ꝑsidis. Scdo dico ad illos p ordinē. Prꝛio ad Baldū in ꝑmo loco. q̄ non dānat ibi emptionē ꝑdictā: nisi accedēte circūstātia illa: s. q̄ emptor anteꝫ emit/ req̄situs fuit vt mutuaret: z tū diuertit ad emptōz illā. z sic nihil cōtra ꝓclonem nr̄am q̄ loq̄t de emptōe in se licz mltiplicit ex circūstātia possit depuari. Scdo ad idē dico. q̄ etiā si p̄cessisset req̄sitio mutui: intelligendū est el⁹ dictū: si dedit longe mīn⁹ iusto: alit nō hz ꝑpositū. vt ostendā in seq̄nti qōe ꝓclone ptia. Tertio. Eūdez doctorē retorq̄o ꝓra arguentē: q̄ Baldus ibidē ōr. q̄ si ī tali emptōe nō ꝓstaret de originali mutuo. puta q̄ emptor nō fuit a ꝑncipio vl' originalit rogat⁹ vt mutuet: tūc ex tali pacto. s. reuenditiōis nō videret instm vsurarū: ēt cū vsurario factū. q̄ vsurarij se pe ineūt vetos ꝓtract⁹. Ecce q̄ nō dānat instrumētū. z p ꝯns nec emptōez illā ēt ab vsurario factā cū pacto redēptiōis: si nō precessit req̄sitio mutui. Ad Baldū aūt i scdo loco dico. q̄ nō est vez q̄ dicat ibi illos eē vsurarios/ q̄ eū faciūt cupidie lucri. vt ptz intuenti eū ibi. imo ibi pot⁹ ē p nob. q̄ ibi q̄rit: an cōtract⁹ q̄ ꝑstat pecunia irrepetibilis: puta. c. z dat annu⁹ reddit⁹. puta. x. sit vsurar⁹ cōtract⁹. z arguit pro z ꝓtra. z ōr qōez eē piculosaz q̄ ad cōsciam. tandē ōr: dici pt q̄ si ille ꝯctus hēat in se eq̄tatis recōpensatōez et ꝓportionē/ licit⁹ est. q̄ cū nō sit formalr contract⁹ vsurar⁹: ad eq̄tatē nālē recurredū est: dū tū ex illo ꝓtractu q̄s excessiue nō lucret: q̄ excessus mōi fact ꝑsumi fraudē: z ōr. q̄ daz dānant istū ꝯctū ex certitudine lucri ppetui: ego excessu modi. q̄ nullo iure cauet q̄ certitudo lucri sit de gne. phibitoꝝ. postea recitat opiones alioꝝ. ōr etiā cū legebā florentie

ille ꝓtētus esse debeat. prout declaratū fuit q. xliij. z. xlv. Tertio dōm. q̄ si essz ita (sicut tū nō est) q̄ ꝑstatio ioānis esset mutuatio vera: puta qū fieret reuocabilr: z ꝯnter petrus se poneret loco ioānis spe lucri: cū nō hēat inteſſe/ rōe cui⁹ accipiat illa. v. ꝓtract⁹ petri videret vsurari⁹. Sed q̄ infert. q̄ g̃ dicens ꝓtractū petri eē licitū: esset vt heretic⁹ puniendus: nimis indiscrete loq̄t. Nā q̄uis hec ꝓpositio sit heretica: ꝓtract⁹ vsurari⁹ est licit⁹ z eā ptinacit tenēs sit vt heretic⁹ puniēd⁹: tū tenēs aliquē ꝓtractū/ de q̄ nondū eēt declaratio habita q̄ eēt vsurari⁹: z tot doct. eēnt ꝓtrarij: sic illa matia fuerūt: z tenēti videtur q̄ nullo mō esset vsurar⁹: imo nec illicitus: patus tū dānare eū/ si esset vsurar⁹: nō est vt heretic⁹ puniēdus ante declaratōez ecclesie de hoc q̄ sit vsurar⁹. Nā oīs catholici doct tenent credere ꝓpōnes sacre scripture canonice esse ꝑas: z silr eas q̄ ex eis possunt deduci: z tū aliq̄ ꝓpones fuerūt oli tenta a catholicis añ eoꝝ declaratōez: q̄s nunc tenere/ cū sint declarate vt heretice/ esset hereticū. Itē si q̄s teneret creōre illā. Quis mula est sterilis: et tū nō crederet ꝫ aīal qō ante ocl'os ei⁹ est eē sterile: qō tū eēt mula. nō obstante nō crederet credenda: interī q̄ nō credere hoc aīal eē mulā: vtputa q. nō appet sibi q̄ sit mula: ꝓtingit ei aliq̄d credi/ vl' scirī in vl': z iḡrari vel discredi ī pticulari. vt ptz per ꝑm. ij. ꝓpoꝝ. z. j. posterioꝝ. Prꝛeꝛea ꝓtra ꝑdictū friderici⁹ posset illō ei⁹ incōueniēs retorq̄ri. q. z hodie papali determinatōe tal' ꝯctus est determinat⁹ vt licit⁹. q. ꝓtract⁹ petri nihil est nisi emptio reddit⁹ redimibil'. Iglr si ipse friderici⁹ ptinacit ꝑsisteret in sua sn̄ia: ipse ptinacit ꝓtraderet determinatiōi sūmoꝝ pōtificū: z sic ipse ī curreret notā hereſis. Ex pdictis ptz. q̄ predictoꝝ doctoꝝ sn̄ia non militat cōtra nos: imo ptim pro nob: z q̄ indebite allegant in ꝯriū. Itē eadē facilitate dicitur Ben. gandēn. z sui seq̄ces. q̄ ex q̄ emptō reddit⁹ etiā irredimibil' ꝑm eos est vsuraria: q̄ oēs tenētes ꝯriū eēnt heretici/ si firmit ꝫ tenerēt. Et ita generalr in q̄cūq̄ ꝯctu. de q̄ est ꝓblema/ an sit vsurar⁹ vl' nō: esset altera ps si constanter teneret suam opinionē. vt heretica cōdemnanda. q̄ ōr est falsum.

Sequitur copia bulle

Martini pape q̄nti: cuius sententia fuit supra allegata in ꝑma ꝓclone huius qōis.

Martinus epūs ꝓuus seruoꝝ dei: venerabilibꝫ fratrib⁹ Treuezn̄ensi z Lubicin̄si: ac olmicensi epīis salutē z aplicam bñdictionē. hodie siq̄dē litteras nr̄as ꝓcessim⁹: tenoꝛē q̄ sequit ꝓtinentes. Martin⁹ epūs ꝓuus ꝓuoꝝ dei: ad futurā rei memoriā. Regimini vniuersal' eccie (cui ꝯmeritī) disponēte dño ꝑsidētes: curis angimur assiduis. vt iuxta credite nob dispensatiōis officiū: subditoꝝ q̄rūlibet paci z q̄eti: q̄nto nob ex alto ꝓcedit: intēdam⁹. z dubia q̄ int eos oriunt⁹ p tpe (ne litiū anfractus seu scandaloꝝ parturiāt fomētū) nr̄o modo ramine declarem⁹. Sane petitio dilectoꝝ filioꝝ vniuersoꝝ: cleri: nobiliū: icolaꝝ: z habitatoꝝ ciuitat⁹: z diocesis Bꝛatislauien. nob exhibita ꝓtinebat: q̄ licet a centū annis citra z supra: z a tāto tpe: z p tantū tps cui⁹ ꝯrij memoria hoīs n̄ exist. i eisdē ciuitate z diocesi: ac ptib⁹ alijs vicinis q̄dā ꝓsuetudo rōnabil' obseruata: prescꝛipta: ac moꝛib⁹ vtentiū approbata: ad cōem hoīm vtilitatē introducta fuisset: q̄libet ꝓnceps/ baro/ miles/ ciuis siue oppidan⁹ ptiū earundē ciuitatū et diocesis ꝫ expedire videbat: meli⁹ p tūc nō valēs sibi ꝓsulere psone eccl'iastice/ aut seculari collegio: aut vniuersitati: oppido vel ciuitati supradictis: dñijs: oppidis: terris: agris: pdijs: domib⁹ z hereditatib⁹ vēdere ꝓsueuit: z vendidit annuos cēsus vni⁹ vel plurīū marcaruz aut grossoꝝ Pꝛagēsiuz nūmi polonici z pagamēti ꝓsueti ad rōnē. z p q̄libet marca annui census/ decē/ vndecī/ tredecī/ q̄tuordecim marce: aut pl⁹ vel min⁹ ꝑm tpis q̄litatē (put ipsi ꝯhētes: tūc int se ꝓnenerīt) ipsi vēditoꝛi: tūc integralr i pecunia nūerata soluī ꝓsueuer̄t: hōis i ipso ꝯctu tūc exp̄ssis. p ipsi⁹ cēs⁹ annui exolutiōe i ppetuū obligat⁹. Et sp i ipsis ꝯctib⁹ exp̄sse ipsis vēditoꝛib⁹ data fuit facultas atq̄ gr̄a: q̄ ipsū annuū cēsū i toto vl' i pte: p eadē sūma denariorū quā ab ipsis emptoꝛib⁹ recepūt: q̄ncūq̄ vellēt libere absq̄ alic⁹ req̄sitōe: ꝯdictōe/ vl' assensu possent exti̇guere z redīere. ac se ab ipsi⁹ cens⁹ soluti one exti̇nc penit⁹ liḃare: ꝫ ad ꝫ hmōi cens⁹ vēditoꝛes iuiti neq̄q̄ p emptoꝛes artari vel astrigi valerēt: ēt ipis possessiōib⁹: et bonis obligat⁹ penit⁹ interēpt⁹ seu destruct⁹. Fuit q̄q̄ z ē tal' ꝯct⁹ epīis z vēditōis p epos Bꝛatislauienses: p tpe exñtes z eoꝝ officiales: nec nō p diuersos dños tpales locorū z terarū: i q̄b⁹ cens⁹ hmōi ꝓstituri existūt: tāq̄ licit⁹ et

Et

cõi vtilitati defuiẽs: sepi⁹ ꝯfirmat⁹ gīter et approbat⁹, Qcz ēt sup hmõi cẽsus pla bñficia eccl'iastica: collegia: canonicat⁹ z pbẽde: dignitates: psonat⁹ z officia: vicarie: altaria: nũero pl⁹ q̃ duo milia de exp̃sso ꝟsensu z volũtate dño⁹ tpaliũ: sub q̃z tritorijs dicta bõa obligata ꝟstitũt erecta/dotata/z fũdata. Qcz ēt vẽditores eorũdẽ cẽsuũ se nõ nunq̃z ad ip̃os cẽsuũ solonẽ penis z cẽsuris eccl'iasticis ordinarijs locoz̃ spõte et libere submiserũt, sicuti ēt alicꝫ eoz̃ tractu tpis cõpulsi fuerit/z ꝓpelli ꝟsueuerũt. Tñ nonnulli ex vẽditorib⁹ ip̃is in arcũ p̃uũ ꝟuersi: cupiẽtes cũ alteri⁹ iactura locupletari: hmõi census bucusq̃ p eos libere z absq̃ vlla ꝓtradictiõe solutos eisdẽ ēptorib⁹ taz eccl'iastic⁹/ q̃z sec'lariby solueꝝ ꝓtradicũt z recusant: ꝓfingẽtes hmõi ēptiõis z vẽditõ⁹ ℨctus fore z esse vsurarios z illicitos: ip̃os ēptores eccl'iasticos z sec'lares: necnõ collegia z canonicat⁹: z pbẽdas: dignitates: psonat⁹: z officia: vicarias: z altaria: ac bñficia hmõi: ip̃oz̃ ānuorũ cẽsuũ spoliãr pceptiõe: z detinẽt spoliatos: i aiaz̃ suaz̃ pic'm/eorũdẽq̃ ēptoz̃ ꝓiudiciũ/dãnũ/z ḡuamẽ. Et ꝓtea an ℨct⁹ emptõis z vẽditõis hmõi licitũ exist̃at/a nõnullis hesitat. Quare p pte eorũdẽ cleri nobilium incolaz̃ z habitatoz̃ citatis et diocesis Bzatislauien, nob fuit hũlr supplicatuz, vt an ℨctus hmõi licitũ vl' illicitũ cẽseri debeãt: declarare/z alias eisdẽ ī p̃missis oppoztune puidere de benignitate ap'lica dignaremur. Nos igit hmõi supplicatiõib⁹ iclinati, q; ēt ex relatiõe dilecti fil̃ nr̃i Guillermi titli scti Marci p̃sbyteri cardinal': cui negociũ hmõi cũ pitoz̃ ꝟsilio cõmisim⁹ examinãdũ: ꝓperimus ℨct⁹ hmõi iuridicos: z iuxta determinationẽ doctoz̃ licitos foze, ad hmõi ḡ ambiguitat̃ tollẽdũ dubiũ ī p̃missis p̃fatos ꝓtract⁹ licitos: z iuri cõi ꝓformes: ac ip̃oz̃ cẽsuũ vẽditores ad illoz̃ solones remoto ℨdictionis obstaculo: obligari autozitate ap'lica teneze p̃ntiũ ex certa sc'ia declaram⁹: ñ obstãti b⁹ p̃missis cetisq̃ ꝯrarijs q̃buscũq̃. Nulli ḡ oino hoim liceat hãc paginã nr̃e declarationis infrigere: vl' ei ausu temerario ꝯtraire. Si aũt ꝑsumpserit: indigtõez oipotẽt⁹ dei: ac btoz̃ petri z pauli ap'loz̃ ei⁹ se nouerit icursuz̃. Datũ Rome apud sctos ap'los, vj. nonas Julij, Pontificat⁹ nr̃i ãno viij.

Volẽtes itaq̃ q̃ p̃dicte l'e nr̃e obitũ sortiãr effectũ: fraternitati vr̃e p ap'lica scripta Mãdamus q̃ten⁹ vos vl' duo/aut vn⁹ vr̃m p vos vel aliũ seu alios: ꝑsaz emptoribz̃ ī p̃missis opportuni fauoꝝ p̃stitũ efficaciter ipendẽtes: dictasq̃ l'as: vbi: qñ: z q̃tiens expedire viderit⁹, auctozitate nr̃a solenter publicantes: faciaz̃ eadẽ auctozitate eisdẽ emptoribz̃ vl' ipsoz̃ pcuratoribz̃ eoz̃ noib⁹: p venditores seu debitores censuũ hmõi de ꝑfatz censibz̃ iuxta ℨctuũ z quẽtionũ int'e ipsos habitaruz formã z tenoze plenã z debitã satisfactionẽ impẽdi: ℨdictores p censurã eccl'iasticã appellatiõe postposita cõpescẽdo, Nã obstãte si aliq̃by cõiter vl' diuisim a sede ap'lica sit indultũ/q̃ interdici/suspẽdi/vl' excõicari ñ possint p l'as ap'licas: ñ faciẽtes plenã z exp̃ssaz ℨ ꝟbo ad ꝟbũ de idulto hmõi mẽtionẽ. Datũ Rome: apud sanctos ap'los, vj. nonas Julij, Pontificatus nostri anno viij.

Sequitur copia bulle

Calixti pape tertij: cui⁹ sententia fuit supra allegata in ꝑma ꝛcl'one hui⁹ q̃stiõis.

Calixtus eps̃ kuus kuoz̃ dei: dilectis filijs Wagdeburgen, z Huwẽburgen, z Halberstaten, eccl'esiaz̃ decanis: salutẽ z ap'licaz̃ bñdictionem. Dodie l'as ꝛcessim⁹ tenoze q̃ sequit̃ ꝛtinẽtes

Calixt⁹ eps̃ kuus kuoz̃ dei: ad ꝑpetuã rei memoriã. Regimini vniuersal' ecclie (q̃uis immeriti) disponẽte dño ꝓsidẽtes: curis angimur assiduis: vt iuxta nob creditũ dispensationẽ officij: subditoz̃ q̃rũlibet paci z q̃eti: q̃ntũ nob ex alto ꝛcedit: intẽdam⁹, z dubia q̃ int' eos oriunt̃ p tpe: ne litiũ anfract⁹ exinde seu scandala puenĩãt: put iustitia ꝓsuaserit: declarationis nr̃e mĩsterio sopiant. Sane p tpe venerabil' fris nr̃is Joãnis episcopi Merspurgen, nob nup exhibita petitio ꝛtinebat, q̃ lz a tãto tpe: cui⁹ ℨtũ mẽoria ñ exist̃it ī diuersis alemanie ptib⁹: p cõi hoim vtilitate int' hitatores z ĩcolas ptiũ earũdez tal' inoleuerit hactenusq̃ obs̃uata fuerit legitime ꝑscꝛpta: ac moztib⁹ vtetiũ: z ēt ordinatioz̃ p̃missiõe: z plerũq̃ exp̃ssa ratificatione approbata ꝟsuetudo/q̃ ipi hitatores ĩcole: siue illi ex eis q̃by id p suis statu z indẽnitatib⁹ expedire visũ fuerit sup eoz̃ bonis/domib⁹/agris/possessiõib⁹/z hereditatib⁹: annuos marcaz̃/florenoz̃ seu grossoz̃ monete ī ptib⁹ ill' currẽt⁹ reddit⁹ seu cens⁹ vẽdentes: p singul' ex marcis/florenis siue grossis hmõi ab eis q̃ illas vl' illos siue reddit⁹ siue cens⁹ ipos emerit: certũ cõpetẽs ꝓciũ ī nũerata pecunia fm̃ tpis q̃litatẽ (put ipi vẽdentes z emẽtes ī ꝛtractib⁹ sup his int' se firmare uel't) recipe solit fuere: illa ex domib⁹/agr⁹/ p̃dijs/possessionib⁹/z hereditatib⁹ p̃dictis q̃ hmõi ℨctib⁹ exp̃ssa fuer̃t dictoz̃ solone: redditũ z cẽsuũ efficacit̃ obligãtes: ī illoz̃ vẽdẽtiũ fauorẽ h̃ adiecto: q̃ ipi p rata q̃ buiusmõi p eos recepta dict⁹ emẽtib⁹ restituerũt i toto vl' i pte pecũia: a solone redditũ seu cẽsuũ: hmõi restituẽt pecuniã ꝛtingẽtiũ liberi fozẽt penit⁹ z ĩmunes: sed ȳdẽ emẽtes ēt si bona dom⁹: tre: agri: possessiões z hereditates hmõi ꝑcessu tempis ad'oĩmode destructiõis/siue desolatõis reducerẽt oppoztũ pecuniã ipaz agẽdo repetere ñ valerẽt. Apõ aliqs rñ hesitatiõis ꝓsaꝑ scrupul⁹: an hmõi ꝛtract⁹ liciti sint cẽsendi. Vñ nõnulli illos vsurarios foze p̃tendẽtes/occasionẽ q̃runt reddit⁹: z cẽsus hmõi ab eis debitos nõ soluẽdi. Quare p pte ep̃i z cleri p̃dictoz̃ (asserẽtiũ q̃ ī talib⁹ sic ēptis cẽsib⁹ z redditibus: fruct⁹/reddit⁹/z puẽt⁹ plurũ eccl'iaz̃: monasterioz̃: hospitaliũ: z eccl'iasticoz̃ bñficioz̃ citatis z diocesis/ac ptiũ p̃dictaz̃: nec ñ fere oẽs q̃tidiane distributões: q̃ ī pleriscz eccl'ijs ip̃is diuinis int'essentib⁹ mĩstrari solent/ꝓsistere nosc̃ũt) nob fuit hũlr supplicatũ: vt sup his ap'lice declaratõis oracl'm imptiri z adꝺcere patna dilectiõe curaremus. Nos igit hmõi ī hac pte supplicatõib⁹ iclinati: z factas ex cõmissiõe felic⁹ recordatõis Martini pape q̃nti p̃decessoz̃ nr̃i desup examinationes: z eiusdẽ p̃decessoz̃ nr̃i declarationẽ attẽtius pstringẽtes/suisq̃ vestigijs inherẽtes: ad oẽ sup his ambiguitatz̃ tollẽdũ dubiũ: p̃fatos ꝛtract⁹ licitos/iuriscz cõsuetudines: z vẽdẽtes eosdẽ ad ip̃oz̃ solonẽ cẽsuũ z reddituũ: iuxta dictoz̃ ꝛtractuũ tenozes: remoto ℨdictiõis obstaculo efficacit̃ teneri: autozitate ap'lica p̃ntiũ serie ꝺclaram⁹. Nulli ḡ hoim liceat hãc paginã nr̃e declarationis infrigere/ vl' ei ausu temerario cõtraire. Si q̃s aũt h̃ attẽtare p̃sumpserit: indigtõez oipotẽtis dei: z btoz̃ petri z pauli ap'loz̃ ei⁹/se nouerit icursurũ. Datũ Rome apud s. petz̃. pridie nonã. Maij, pontificat⁹ nr̃i anno p̃mo.

Volẽtes itaq̃ q̃ p̃dicte l'e debitũ sortiant̃ effectũ: fraternitati vr̃e p ap'lica scꝛpta: Mandam⁹ q̃tus vos/vl' duo: aut vn⁹ vr̃m p vos vel aliũ/seu alios: q̃buis ep̃o z clero p̃dictz oppoztuno defensiõis p̃sidio assistẽtes: dictas l'as vbi/qñ/z q̃tiẽs expedire viderit⁹: auctoritate nr̃a solenit̃ publicari faciatis: z eadez

auctozitate p venditores seu debitores redditũ z censuũ hmõi: dict⁹ emptoribz̃/seu illis q̃by ip̃oz̃ reddituũ seu censuũ solutioz̃e stãda fuerit: ℨ eisdẽ cẽsib⁹ iuxta ℨctuũ z quẽtionũ sup his biroz̃ formã z tenozẽ: plenã et debitã satisfactiõez impendi. Cõtradictores ꝟo p censurã eccl'iasticã: appellatõe postposita: cõpescẽdo. Nõ obstãte: si aliq̃by cõit̃ vel diuisim a sede ap'lica idultũ exist̃at q̃ interdici/suspẽsi/vl' excõicari ñ possint p l'as apostolicas: ñ faciẽtes plenã z exp̃ssaz: ac ℨ ꝟbo ad ꝟbũ ℨ idulto hmõi mẽtionẽ. Datũ Rome apõ sctm̃ Petrũ: pridie nonas Maij pontificatus nostri anno primo.

¶ Questio. LXXXIIII.

Vtruz emptio reddi-

tus redimibil' depueꝝ p ℨ: q̃ emẽs dat min⁹ p tli redditu: q̃z daret si esset irredimibil', et si ñ: an ne p aliq̃ alia depueꝝ? Nã ī pcedẽti q̃stiõe sũt mlta posita p q̃ (vt pbatũ ẽ) nõ depuat. Jõ h̃ videdũ ẽ de ill' p q̃ depuat, z q; q̃ntitas pcũ põt cẽ illo p qd depuat: iõ ꝓmo ℨ illo videdũ ẽ: qñ: z qñ ñ depuat p eã. Solutio igit̃ qõnis stabit ī octo ꝛcl'onib⁹.

Puma ꝛcl'o. Per hoc pcise q̃ emẽs dat min⁹ p tli redditu: q̃z daret si eẽt irredimibil': ñ depuat p̃dicta ēptio. Hec ꝛcl'o ponit̃ ℨ ples q̃ oppositũ senserũt: cuiusmodi fuit Henr. ℨ hoyta: ī suo tractatu ī dubio q̃nto z ī sexto. Ad idẽ tẽdũt alig̃ subscꝛptões doctoz̃: q̃s vide ī pcedẽti qõe ī ꝛcl'one ꝓma: q̃si circa ꝓncipiũ. Sz oppositũ sensit Joãnes ℨ gersona: cui⁹ sua vr̃ mihi ꝟba, z idẽ ēt voluit Panoz. ī. c. ad l'am, de emp. z vẽ. Probat igit̃ ꝛcl'o q̃ntupl'r. Prio sic. Reddit⁹ redimibil' ẽ ēptori min⁹ valẽs q̃z irredimibil', igit̃ licite p̃t ēptoz̃ velle aliq̃ntulũ min⁹ dare p redimibili q̃z darez p irredimibili, z sic ñ depuabit̃ p illud dare minus. Añs ꝓbat, q; min⁹ valet res alicui/q̃ hz in ea dñiũ ip̃fect⁹ se min⁹ plenũ/aut min⁹ liberũ ius. Nõ ī re f'dimibili ñ hz ēptoz̃ ita pfectũ z plenũ vl' liberũ dñiũ: sic ℨ si eẽt irredimibil', q; q̃ ẽ f'dimibil': cogit̃ eã renẽdere: etiaz ℨ si mlt̃ disspliceat z gue sit ēptori. Scõ, q; q̃nto res ẽ magis onerata/vl' maiori oneri ꝓiũcta: tãto ẽ minoz̃ valoz̃. Nõ res redimibil' ꝓiũcta ẽ maiori oneri q̃z irredimibil': q; eã hñs: eo ip̃o q̃ eã hz: ẽ onerat⁹ ad renẽdẽdũ eã vẽditori repetẽti: q̃li onere ñ eẽt obligat⁹ ℨ si hẽret rẽ irredimibilẽ. Tertio, q̃nto

vendit⁹ pl⁹ se exuit dñio ⁊ iure sue mercis
tãto cari⁹ põt eã vẽdere: ⁊ tãto ẽt cari⁹ ꝺz em
pt⁹ eã emere. ℊ eꝫ: q̃nto mín⁹ se exuit dñio
⁊ iure ei⁹: tãto remissi⁹ ꝺz dare: ⁊ ẽpt⁹ ẽt re-
missi⁹ põt emere. Ꝺõ qñ reddit⁹ ẽ redimi-
bil': tũc vẽdit⁹ refuat sibi ius aliq̃d citra il
lũ reddit̃ sc̃z eũ retrahẽdi ad se vt ꝑus erat.
qñ aũt irredimibil'r vẽdit: nullus ius retinet
circa eũ. igit'. Ꝺat⁹ posset exẽplo declara-
ri in illo q̃ renũciat tã dñio directo q̃z vtili ⁊
vsui ⁊ vsufructui. Hã ille cari⁹ põt alienare
q̃z ille q̃ sibi retinet dñium directũ: ⁊ trãsfert
in aliũ solũ vsum vl' vsufructũ/ vl' dñius vti
le. ita ẽt ius retrahẽdi rẽ ad se ẽ q̃ddã ius qꝺ
sibi retinet vẽdit⁹. Quarto. qz Leui. xxv
disponit' q̃ ẽpt⁹ tãto min⁹ ꝺabat ꝑ re q̃nto
brevi⁹ erat tp̃s vsq̃ ad iubileũ: eo q̃ tũc res
redibat ad prio⁹ẽ dñm. ℊ etiã tãto mi⁹ri pre
cio põt res emi: q̃nto min⁹ amplũ dñiũ hz i
ea. Quinto. qz ñ posse rẽ meã a me repeti: ẽ
res estimabil' pcio. signet' igit' pciũ illius nõ
posse: ⁊ voceꝫ H: ⁊ accipiat aliã res per oia
sil'is bonitat̃ cũ illa: H solo dẽpto q̃ illa alia
possit repeti: iã illa scꝺa ꝺebebit valere tãtũ
q̃ntũ ꝑma: dempto tñ pcio H. igit' nõ ẽ tãti
valor̃ res redimibil' sic̃ irredimibil'. Et in
ꝺcl'one notãtur ꝺz min⁹: ⁊ nõ ꝺz mꝫto min⁹:
vl' paulo min⁹. qz illa minoritas ñ põt regu
larit' determiari. Hã posset eẽ tanta/ q̃ redde
reꝫ ẽpt⁹ iniusta: posset ẽt eẽ tanta/ q̃ adhuc
min⁹ posset dari. Ꝺñ ad H q̃ sit tal' minori
tas: q̃ ñ ꝺepuet ẽptionẽ req̃rit'/ q̃ ẽpt⁹ cõsi-
deret q̃ntũ vellet dare/ ꝑm rectã rõnẽ q̃ren⁹
illa res q̃ ẽ redimibil' ⁊ empta ꝑ. xx. flo⁹. essz
irredimibil'. Hã tũc tantũ ꝺz supaddere vl-
tra. xx. flo⁹. (saltẽ si illꝺ idẽ etiã ceteri passim
essent facturi) quẽadmodũ ẽt hodie videm⁹
q̃ cari⁹ opz emere reddit⁹ irredimibiles q̃z

Cõtra pꝺictã ꝺcl'onẽ (redimibiles. Argujt' sextupl'r. Prio ꝑ q̃rtu
oꝛ motiua Henr. ꝺ hoyta. Primo sic. Adie
ctio ꝺitiois ꝺ redimẽdo nll'm ꝑiudiciũ facẽ
emptori. igit' ñ ꝑt licite velle ꝓpt' illã ꝺitiõez
dare in ali q̃ min⁹: q̃z ꝺberet dare. qñ illa ꝺdi
tio nõ eẽt adiecta. ꝺña nota. qz tũc res redi
mibil'ẽ eq̃l' valor̃ emẽti sic̃ irredimibil'. igit'
digna eq̃li pcio. Ad̃s ꝓbat'. qz vl' vẽdit⁹ nũ
q̃z ꝺ fcõ repetet eã rẽ: puta qz nũq̃z ad tã pin
guẽ fortunã queniet/ q̃ possit redĩere/ vl' ex
alia cã omittit: licz hẽat ius repetẽdi. aut ali-
qñ repetet. Si ꝑmũ. tũc ẽptor ita bñ eã ꝓpe
tuo ñtinet. sic̃ si fuisset irredimibil'. Si scꝺz

tũc licz cogat eã restituer̃: tñ H ñ erit sibi ꝑti
diciale: qz ꝑ ea recipiet tantũdẽ pciꝫ q̃ntũ ꝑ
ea exposuerat. ⁊ ꝺ si tantũ pciũ ꝑ ea dedisset
q̃ntũ ꝑ irredimibili ꝺdisset: tũc illꝺ ẽt ita fba
beret. igit'. Ꝺõm q̃ argumẽtũ ꝺficẽ q̃ntup̃l'r
Prio. qz si deꝫ ꝑmũ: nihilõin⁹ ñ ita bñ eã ꝑ
petuo retiet. sic̃ si fuisset irredimibil': si ly ita
bñ ꝺnoter ãplitudinẽ ⁊ libratẽ dñij: q̃uis ve
rũ sit/ si ꝺnoter tp̃s diuturnitatẽ. Hã q̃ntũ
cũq̃ nõ ꝑetet ꝺ fcõ. tñ nihilõin⁹ ẽptor ñ ita
plenũ ius hz i illa re: sic̃ si eẽt irrepetibil': ꝑ i
sil'. si accõmodes mihi libr̃ũ: ⁊ nũq̃ sis eũ re
petitur⁹: ⁊ tñ velis hẽre ius repetẽdi: ego nõ
ita bñ seu ita plenũ dñiũ habeo i eo: sic̃ si eũ
mihi ꝺ disses irrepetibil'r seu ꝺonasses. Se
cũdo. qz si ꝺcluderet: tũc si q̃s venderet ali-
cui ius trãseũdi ꝑ agrũ suũ ad. x. ãnos: ⁊ em
ptor nũq̃z eẽt vsur⁹ illo iure: nõ posset vẽdi-
tor aliq̃d ab ẽptore ꝑ illo recipe. ⁊ si ꝛceꝑisz
⁊ i fine. x. ãnor̃ cõpiret eũ nũq̃z fuisse vsũ: de
beret sibi ꝓceptũ pciũ ꝛstituere. qz nllm gua
mẽ/ nec on⁹ ab eo sustinuisz. Tertio. qz da
to q̃ nũq̃z repetet de fcõ: tñ H latet ẽptorẽ. er
sic anim⁹ ei⁹ sp stat i suspẽso: expectãs si ne il
le aliq̃n rediet: ⁊ cogitat cui rei vellet peciliã
illã q̃ i redẽptiõe sibi ꝛstituer̃ applicare: ne
eã absumeret q̃tidian⁹ ei⁹ vs. Hec ãt suspẽ
sio ẽ tal'res/ q̃ ei⁹ oppositũ ẽ estiabile pcio.
⁊ ꝑ ꝑñs ipa ẽ ꝑiudicial' seu onerosa. preꝛea si
res ẽ redimibil': pono q̃ sit ager vl' hmõi: tũc
ñ facipensas i ea: ex q̃bꝫ possz cõmoditates
maiores assequ. ⁊ H omittit. ꝓpter ei⁹ ꝛdimibili-
tatẽ. ⁊ sic ꝛdimibilitas ẽ sibi cã cessandi ma-
iora lucra. ⁊ ꝑ ꝑñs facꝫ illã rẽ sibi min⁹ lucro
sam ⁊ vtilẽ ⁊ min⁹ valẽtẽ. Quarto. qz si deꝫ
scõm: tũc q̃uis rehẽbit pciũ equalẽs illi rei.
tñ ꝑ H nihilõin⁹ hucusq̃z fuit onerat⁹ obli-
gatiõe reuẽdẽdi ꝑdicta suspẽsiõe qꝺ on⁹ sup
portault. nec ꝑ rehr̃e pciũ eẽt sibi satisfactuz
p illi⁹ supportatiõe ꝑterita: ꝛz tm̃ ꝑ pñt resi-
gnatiõe rei. Quito. qz qꝺ ꝺt q̃ si ꝺdisz tã-
tũ pciũ q̃ntũ ꝑ re irredimili. tũc ẽt tã rehꝫet
tantũdẽ: ñ ꝺcludit. qz si sic: tũc eodẽ mõpha
reꝫ/ q̃ ñ eẽt tibi ꝑiudiciale si rẽ solũ valeret. x.
flo⁹. emeres ꝑ mille redimibil'r. qz cũ ali⁹ eã
redieret: ẽt rehꝛes tãtũ q̃ntũ dedisses. Ꝺñ
ꝺõm/ q̃ q̃uis tantũdẽ rehꝛet: tñ nõ hꝛet i il
la rehabitiõe refusiõez illoꝝ lucroꝝ. ⁊ vtilita
tũ: q̃s potuisz ꝺsecut⁹ fuisse. iterea ꝑ illã pe-
cuniã nimis mꝫtã: quã dat ꝑ illa re: qz si emsi
set ꝑ illa magꝫ pecunia mꝫtas possessiões sic̃
potuisset leuasset lõge maiorem vtilitatẽ q̃z

de predicta re leuare potuit.

Hcꝺo sic arguit'. Obligatio reuendẽ
di rẽ vẽdit⁹i ꝑ eo dẽ pcio/ nõ
est onerosa ẽptori tal'r: q̃ rõne illi⁹ liceat sibi
velle min⁹ dare ꝑ illa re/ q̃z si esset irredimibi
lis. igit' fundamentũ ꝑme ꝺcl'onis nõ valet.
Ad̃s ꝓbat'. qz talis obligatio reuẽdendi: ẽt
si fiat ad reuẽdendũ ꝑ minori preꝛcio/ q̃z fue
rit illꝺ pciũ qꝺ ẽptor ꝑ ea dat: nõ est ꝑdicto
mõ onerosa ẽptori. igit' mꝫto min⁹ erit one-
rosa qñ fit ꝑ eodẽ pcio. ꝺña nota. Ad̃s ꝓbat'
qz si fuisset ꝑdicto mõ onerosa: ꝺs nõ ꝺispo
suisset i lege sua veteri: q̃ ẽptor ꝺeberet esse
sic obligat⁹: qz ꝺs q̃uasz ẽptorẽ vltra id qꝺ
equũ eẽt: ⁊ tñ ꝺs id ꝺisposuit. Hã statuit q̃
ẽptor teneret agꝛe emptũ reuẽdere vẽdit⁹i
repetẽti eũ: ⁊ q̃ venditor nõ teneret sibi dare
tãtũ pciũ/ q̃z tũ ab eo recepisset: nisi ꝺputan
do fructus medij tp̃is i sortẽ. ⁊ sic si emisset
agrũ ꝑ. x. flo⁹. ⁊ tot fruct⁹ recepisset: q̃ singul'
defalcatz eq̃ualeret. ix. flo⁹. nõ opteret vẽdito
rẽ restituere nisi vnũ flo⁹. Ꝺõ i casu nr̃o em
ptor nõ teneꝫ reuẽdere/ nisi integr̃ sibi resti-
tuat̃ pciũ expositũ: nec teneꝫ fruct⁹ medij tẽ
poris ꝺputare i sortẽ. Ꝺõm q̃ argumẽtũ de
fic̃ dupl'r. Prio. qz si ꝺcluderet: tẽ ẽt ꝓbaret/
q̃ ẽptor teneret tãtũdẽ dare ꝑ redditu redi-
mibili: ẽt c⁹ fruct⁹ medij tp̃is deberet tpe re-
dẽptiõis ꝺputare i sortẽ: sic̃ ꝑ redimibili: ⁊ c⁹
fruct⁹ medij tp̃is nõ deberet ꝺputari tpe re-
dẽptiõis i sortẽ. qꝺ tũ est falsũ. vt ꝑz de se. se-
q̃la ꝓbat' eodez mõ. qz talis obligatio nõ est
onerosa talit'. q̃ rõe illi⁹ liceat sibi velle min⁹
dare ꝑro illa re/ q̃z si nõ deberet ꝺputare fru
ctus i sortẽ. qz si fuisset onerosa: ꝺus nõ ꝺis
posuisset i lege sua veteri/ eã imponẽdo ẽpto
ri: sic̃ tũ fec̃. Scꝺo deficẽ. qz licz ꝺs i ve. lege
disposuerit obligatiõez onerosam iponendã
ẽptori: tñ nõ sine cõdigꝫ refusione illi⁹ oner̃
sibi q̃ vẽditoꝛe fieda/ i rectplẽdo ꝑm H eo vi
li⁹ pciũ ab ẽptore. qz q̃to onerosioꝛ fuit ꝑdi
cta obligatio reuendẽdi: tãto vili⁹ pciũ de-
dit ꝑ merce: sic̃ ẽt tãto vili⁹ pciũ ex dispositi-
one legz dabat'. q̃z ꝓinꝺoꝛ erat inbile⁹ tpe
illi⁹ ẽptõis. ñ est ei credẽdũ: q̃ qñ q̃s i ve. le.
emebat agꝛe redimibilẽ: q̃ ꝑm curs̃ũ nr̃i tp̃is
valeret. xx. flo. ẽt ad redẽptõez: q̃ tẽ dederit
ꝑ eo. xx. flo⁹. sic̃ nũc daret: ẽt si eẽt i se/ ⁊ q̃ ad
fructũ estimatõez eiusdẽ valoꝛis: tũc ⁊ nũc
⁊ vtrobiq̃z emeret redimibil'r. Alio q̃n si tũc
ẽt optuisset eũ dedisse. xx. flo. ⁊ tenuisset euz
ꝑ vnũ annũ: ⁊ leuasset fruct⁹. j. flo. tm̃: ⁊ ven

ditor lapso ãno solũ sibi restitueret. xix. flo.
(qz fruct⁹ illi⁹ ãni q̃ eẽnt vni⁹ flo. eẽnt cõpu
tãdi i sortẽ) seq̃reꝫ q̃ ipe frustra laborasset il
lo ãno: adeo q̃ lõge ꝺ salti⁹ fuisz sibi retinu
isse sibi suos. xx. flo. ⁊ ocio vacasse. qz anno
finito adhuc hꝛet suos. xx. sine laboꝛib⁹ illi⁹
ãni vbi alia vsa ñ nisi. xx. leuasz cũ magnis
laboꝛib⁹. Ꝺñ rõnabile ẽ q̃ longe min⁹ ꝑ illo
dedisset: q̃z nũc ꝑ eo dare ꝺbebit. ⁊ H intã
tũ/ q̃ qñ vẽditor eẽt eũ redẽptur⁹. ⁊ ipe co-
gereꝫ vẽditori cõputare fruct⁹ medij tp̃is i
sortẽ. nihilõin⁹ sibi fieret sufficies refusio la
borũ ⁊ expẽsaꝝ: ⁊ alioꝝ q̃ gessisset circa illuz
agrũ. Et ita sic̃ ꝑm maiorẽ onerositatẽ obli-
gatiõis iposite ẽptori: ꝺabat' ẽt eo min⁹ prez
ciũ i ve. le. Sic ẽt hodie potit fieri: q̃ cũ em
ptor iponit' on⁹ reuendẽdi rẽ vẽditori repe
tenti: potit ẽptor velle min⁹ ꝑ ea dare: q̃z si il

Tertio (lud onus ei nõ imponereꝫ.
arguit' ꝺ pdictã ꝺcl'onez. quia
ei⁹ rõnes ⁊ fũdamẽta nõ valẽt. Ad̃s pdictus
doctor nitit ea euacuare. ⁊ ꝓmo dat vnã rñ
siõez: quã met reputat i sufficiẽtẽ ⁊ ẽ. q̃ pdi
cta obligatio reuẽdẽdi rẽ: nõ facẽ rẽ eẽ miorz
valorz q̃z si ñ eẽt tal' obligatio. qz pdicta ob-
ligatio solũ cadit i ꝓsonã: ⁊ ñ i illã rẽ. Hã so
lũ ipe ẽptor ẽ obligat⁹ vẽditori ad aliq̃d scz
ad reuẽdẽdũ. sec̃ q̃ obligatõ aliq̃ ipone reꝫ
ipi rei. ⁊ sic eẽt on⁹ reale. sic̃ q̃ ager empt⁹:
essz obligat⁹ ꝓncipi vl' eccl'ie ꝑ ãnua q̃tta: il-
le min⁹ valeret q̃z si ñ esset sic onerat⁹. Sed
hec rñsio ipro bat' ꝑ eũ sic. qz ꝺato q̃ obliga
tio ꝓsonal' (cuiusmõi ẽ pdicta) ñ faciat rẽ ipaz
i se eẽ miorz valorz. tñ facẽ eã min⁹ valere tli
ẽptori. s. sic obligato H oñdit' dupl'r. Prio.
qz excludit ab eo gdũ plenitudis ⁊ libratis
dñij sup illã rẽ. quẽ gdũ hꝛet si ñ eẽt obliga-
t⁹ reuẽdere eã. Scꝺo. qz q̃ñ res tradit' alicui
ẽptori cũ obligatõe eẽt ñ reali: sz solũ ꝓsonali:
tũc possz illꝺ ꝓsonale on⁹ eẽ tãtũ: q̃ meli⁹ eẽt
ẽptori oĩmo de carere illa re: q̃z eã cũ ꝓsonali
tli onere hꝛe. vꝛputa si vẽditor ñ daret ei illã
rẽ nisi obligãdo ꝓsonã ẽptor̃/ q̃ ẽptor ꝺebe
ret eẽ obligat⁹ vẽditori ad manẽdũ i carcere
toto tpe q̃ illa res eẽt ꝺ ei⁹ ꝺñio. ita ẽt põt cõ
tigere q̃ aliq̃ ꝓsonal' obligatio iposita ẽpto-
ri faciat rẽ emptã sibi i magꝫ ⁊ notabili q̃ntꝛi-
tate min⁹ valere q̃z si eẽt liber a tli obligatõe
Et preꝛ hãc ei⁹ ipbatõez ꝓpaz. ꝑt ẽt scꝺo sic
ipbari: qz ñ ẽ vez/ qꝛi ꝓposito: ꝑdicta obliga
tio reuẽdẽdi sit tm̃ ꝓsonal'. imo ẽt ẽ ptim re-
alis: vl' ad min⁹ hz admixtã vel ꝺe ꝑ se cõco-

mitantē realē. Hā vēditor refuauit sibi ius retrahēdi rē ad se, oī ār iuri cozrñdet obligatio, igit sīc refuauit sibi ius reale: respectu illi⁹ rei, sic illa re opz ponere obligatiōez aliquā realē, igit ēptor hñs illārē cū obligatōe reuēdēdi: ēt bz illā rē cū reali obligatiōe q̄ñ eēt si eā irredimibilr emiss3. Tertio pri, pbari: q: rē i se nō valētē nisi, r, flōz, possū vēdere p pluri pcio: si ē mihi necaria a deo/ q̄ ñ nisi cū meo notabili icōmodo possū ea care re, z tñ tu instas me iducēdo fortit q̄ tibivē dā: put patuit, s, q, lvj, g ez rē i se valentē, r, flōz, possū velle emere p mioꝛi pcio: eo q̄ nō nisi cū q̄dā onere mihi tradit, ēt si illō onus solū eēt psonale, ꝓña ē nota ex idētitate rōis q: ēt icasu añtis illō rōne cui⁹ augeri pōt pciū se tenet tm̄ ex pte psone vēditoꝛ. Scdo igit dat aliā rñsiōez ad euacuādū pdcaz rōez dicēs: q̄ vez ē q̄ pdicta obligatio reuēdēdi facrē min⁹ valere ēptoꝛi, z ħ ꝑm estimatiōez eoꝛ: q̄ cozruptū hñt iudiciū: z suā sequūt inordinatā cupidītatē: nō tñ minus valet sibi ꝑm verā eq̄tatē iustitie ꝓmutatiue quā recta rō dictat: z lex charitaz iubet. Hā hō dat⁹ ē hoī i adiutoꝛiū z releuamē: ita q̄ alter alti⁹ onera portet: z idigētiā ei⁹ releuet p loco et tpe z negocijs ħ expostulātibꝰ z req̄rentibꝰ. Hoc vtiq̄ dictat nālis rō: ħ req̄rit hoim⁹ ꝛcietas politica: eo q̄ hō sit aīal politicū z ciuile: vt ptz, j, polit, z ħ ēt iubet lex charitatis dicēs, Diliges pxim tuū sīc teipm. Matth, xxij, ſz hec dilectio nō solū seruāda ē i cozde aut pferēda oze: ſz ēt exhibēda ope. Jurta illud. j. Joā. iij. Hō diligā⁹ ꝓbo vl lingua: sed ope z ꝓitate. Sz manifeste ꝺ ħ rōnis dictamē: z ꝺ legē charitaz facē q̄ i pdictoꝺctu, ꝓpt obligatiōs adiectiōez ad reuēdēdū: notabiliter aliq̄d diminuit ō iusto pcio: qō sine tli ꝓditiōe res ipa venal valeret: eo q̄ dato iusto pcio ēptoꝛ nō hzet dānū: ſz lucrū: z p diminutiōez iusti pciꝰ gnat z dānificat pximū suū ꝺ eq̄tatē iustitie nāl rōnis z legis charitatz, hec ille. Sz hec rñsio defic i trib⁹. Prio q: negat q̄ res ꝓe z pte rei: seu ꝑm eq̄tatez iustitie cōmutatiue min⁹ valeat cū illa obligatiōe q̄ sine, z tñ nō rñdet ad pbatiōes ad ħ adductas: q̄ ñ solū pbāt/ q̄ apō habentes cozruptū iudiciū: res illa min⁹ valeat: ſz etiā apō serenū hñtes iudiciū: vt ptz cuilibet intuēti vim illaz rōnū. Scdo. q: assumēdo oppositū pdictū assūpti p eū negati, s, dicēdo q̄ illa res ēt redimibilr ēpta eq̄ valet ēptoꝛi ꝑm eq̄tatē iustitie cōmutatiue: sīc si eēt irredimibilr: nitit illō oñdere p ħ q̄ hō dat⁹ est hoī i adiutoꝛiū: put ꝓñt deduc: z tñ illa pbatio nō attigit illō assūptū/ neq̄ vt iacet/ neq̄ ēt si ad fozmā aliquā r̄ducat: puta si sic reducat: put i effectu vult arguere, res empta cū obligatia legz ꝺine z nāl: tantūdez valet hoi: sic si eā emeret sine illa obligatia. Hō si emptoꝛ nihilōin⁹ det tātū p illa re: q̄ntū p ea daret irredimibili ēptiōe: tūc i illa ēptiōe gnat pcepta legz ꝺine z nāl, z si nō tantūdē det: ñ gnat ea, igit, Maioꝛ nota. Minoꝛē ꝑ scda pte, pbaret sic: q: vtraq̄ lex mādat hoi q̄ gtz succurrat pxio suo idigēti: ipendēdo ei bñficiū, sic z vellz illō sibi fieri i sīli casu ab eodē. Hō se obligare ad reuēdēdū rē repetēti eāē q̄ddā bñficiū q̄ idiget vēditoꝛ, g, ppt illā obligatiōnē dz sibi nō velle min⁹ dare p re, q: tā ñ gtz ei se sic obligaret. Hō illa, pbatio ñ valet, q̄d ptz, q: ꝓcessa maioꝛe: negat minoꝛ p scda pte: si ſaltē ītelligat eā vniuersalr. Haz freq̄nt pt ꝓtīgere/ q̄ vēditoꝛ rei ñ est i tli necessitate ꝓstitut⁹: q̄ emptoꝛ ten eā ei gtz illō bñficiū ipēdere, s, obligare se ad reuendēdū et illā rē. z p ꝺns tūc potit p illa obligatiōe sibi velle, ꝓptiōabilr aliq̄d in pcio remitti. Lex em̄ nāl z ꝺina mādās ipendere bñficiuz pxio, s, dādo vel ipendēdo sibi gtz aliq̄d estimabile pcio: nō ē ꝓceptiue i telligēda i oī casu: ſz solū i q̄busdā casibꝰ necitatz, Predicta āt obligatio ē res estimabil pcio, q̄ āt sint illi casꝰ tā i donatiōe rei q̄z i mutuatiōe: patuit, s, q, xix. Si āt itelligat scdaz ptē minorē pticlarit vl i definite: ꝓcedit mioꝛ p scda pte z ꝺns ēt i tlibꝰ pticlaribꝰ casibꝰ ꝓcedit ꝓcio: scz q̄ ꝺberet ēptoꝛ tātū dē ei dare p illa re redimibili. seu q̄ ꝺberet ēptor obligatōe reuēdēdi subire gtz: z absq̄ vlla remissiōz ptis pcij. Hec ħ ē ꝺ ꝓclōez nāz, q: i q̄ttuoꝛ vl q̄n q̄z pticularibꝰ casibꝰ necitatz: dz pdict⁹ ēptoꝛ nō solū gtz se obligare ad reuēdēdū: ſz ēt teneꝛ ad ħ q̄ absq̄ ēptiōe det illā pecuniā p cōtractū mutui ipi vēditoꝛi, z tūc eā valebit si bi gtz mutuare illā pecuniā, pxio: sīc si p illaz emeret rē redimibilē a vēditoꝛe. imo pl⁹ valebit. q: tūc obtinuat legē ipendēdo op⁹ pietatis i casu ꝺbito, z sic ꝓcedt pmissiōez vite/ q̄ nūc ē z future, j, ad Tim, iiij, quā tñ legem si trāsgrederet: nihil hoꝛ ꝓceq̄ret: imo (q̄d pl⁹ est) i casu q̄ ē tm̄ ꝓcij: gtz ipendere bñficium pxio: si dimissa ēptiōe q̄ sibi tūc nō eēt illicita ipendat mutuū: potiꝰ q̄z p eā q̄d emat ab ipo: illō pl⁹ valet sibi q̄z si emeret ēt dādo abundās pciū: q: tūc facit op⁹ pietatz z misericoꝛdie i casu ꝓcij, g centuplū accipiet ħ et i futuro vitā eternā. Tertio defic q̄n ōr. dato iusto pcio. s. tāto/ q̄stū res valeret sine cōditiōe redēptiōis/ ēptoꝛ nō hzet dānū: sed lucrū. Hā negat suppositū. s, q̄ si det min⁹ pro redimibili/ q̄z daret pro eadē irredimibili: det in iustū pciū. Aut q̄ si det tātū/ q̄stū pro irredimibili: q̄ ipe ēptoꝛ nō hzet dānū. imo dico q̄ tē hzet dānū: q: res nō tātū valeret/ q̄stū daret pciū. Hec valet/ si dicz, vez est q̄ tē paterer dānū tpale: puta subeūdo on⁹ reuēditōis: q̄ō sibi non refunderet tpalr: tū hz lucrū spūale: eo q̄ p illo onere/ q̄ subit pro pxio: ōs dabit sibi bōa spūalia ħ z i futuro. Hā dōz, q̄ nō teneꝛ ad subeūdū sic tpale damnū/ vl on⁹: sic q̄ si nō subeat illō sic. s, gtis q̄ peccet: nisi i certz casibꝰ nēcitatz: ñ āt regulariter/ vl vlr, z q̄ō de spūali lucro loq̄ris, dico q̄ō adhuc ampli⁹ lucrū hzet: si extra pdictos casus nēcitatis/ seu regulr loq̄ndo/ nō emeret aliq̄d ab illo: ſz gtis illā pecuniā mutuaret eidē. Hec tū audeb eūdē dānare: si ñ mutuare/ ſz emere velit: lz tūc negligat illud spūale lucrū. Q̄ si dicas, nō solū ꝺdet lucrū spūale: lz ēt spūale dānū incurret: si nō subierit illā obligatiōez reuēditiōis gtis, negat lo q̄ndo vlr: lz bñ in certz casibꝰ: i q̄bꝰ ēt staret/ q̄ icurreret spūale dānū/ si nō mutuaret: extra tū q̄s nō dānabis eū/ si nō mutuet: sed emat. Pōt ēt q̄rto adduci vna plixa pbatio eiusdē Den, quā ponit i dubio sexto, eo q̄ p eandē ēt nitit ipzobare illā ēptōez ptim supponēdo q̄ pciuz sit iniustū: z pti ēt alia via, iō ne videat aliq̄d ꝺcludere/ ponā ei⁹ ꝓba in forma. Hā sic arguit. Emptō facta, ppt hoc p mioꝛi pcio q̄ adūcit ꝺditio redēptiōis cōcessa vēditoꝛi/ est ꝺ lege nālē z diuinā. igit illicita. Añs p ꝓma pte sic deducit. q: Hugo de s. vict. li. j. de sacrīs. pte. xij. c. iiij. ōt. sub lege nāli duo pcepta fuert. s, q̄ō tibi non vis fieri: alteri ne feceris. z q̄cūq̄ vultis vt faciant vob hoies: ea z vos facite illis. sed ꝺtra vtrūq̄ illoꝝ facē p̄dict⁹ ēptoꝛ p minoꝛāda pciū dicto mō i ꝺctu pdicto. q̄ō, pbat. q: q̄ñ talis minoꝛatio pciū fit pcise, ppt adiectōez cōditiōis reemēdi: tūc vēditoꝛ ex indigētia et nēcitate q̄ vrget: min⁹ iusto pcio recipit pro sua re: z patit se dānificari ppt ħ: vt vrgentē nēcitatē suā z indigentiā aliq̄lr releuet, cōstat aūt q̄ ēptoꝛ nō vellet hoc sibi fieri: q̄ in tali casu sic dānificaret: ſz potiꝰ vellet. q̄ iustū pciū sine diminutōe p re sua sibi daret: z cū ħ potestas reemēdi rē suā (q̄ñ posſz) sibi ex fraterna clemētia ꝓcederet. igit dū ipe ēptoꝛ in ħ casu dat vēditoꝛi min⁹ iusto pcio p re sua ppt adiectiōez ꝺditiōis. facit alti q̄d sibi non vellet fieri, q̄re seq̄t/ q̄ facꝰ ꝺ vtrūq̄ ꝓceptū legis nature. Pro scda ꝓo pte, pbat añs duplicit. Prio sic, q: ꝛz Hugo, libro z pte q̄ba s, c. j. Hec duo pcepta nālis legz p legē scripta lati⁹ explicata sūt: z distincta p alia septē pcepta q̄ scda tabula ꝓtinebat: in q̄bꝰ oñdit q̄lē debeat se hō exhibere erga pxim: quēad modū i tribꝰ ꝓcedentibꝰ ꝑmonstrat: q̄lē debeat se exhibere hō erga deū. Vñ ptz, q̄ ēptoꝛ i casu ꝓdicto facies ꝺ illa duo ꝓcepta nālis legz: facꝰ ꝺ septē ꝓcepta scde tabule legz ꝺine de q̄bꝰ hz Exo, xxix, p q̄ ꝓdicta duo ꝓcepta nālis legz ditinct⁹ sūt explicata. q̄ rursū q̄sī i vnū redigēs dñs saluatoꝛ nr. Mat, vij, dicebat. Oīa q̄cūq̄ vultz vt faciāt vob hoies: z ea vos facite eis. ħ ē em̄ lex z ꝓphete. Vnde ptz/ q̄ i tli ꝺctu ēptoꝛ facꝰ ꝺ ꝓcepta moralia sp stabilia z obligātia legis ꝺine vtriusq̄ testamēti veteriz z nouiz. i bis q̄ ptinent ad dilectionē pxi. Scdo ꝓbat eadē scda ps añtz sic. q: talr facꝰ ꝺ ꝓceptū dilectiōis dei: quē ñ vt dz diligit: dū scz dicto mō ꝺ dilectōez pxi facit: vt dī. j. Joā. iij. Qui ñ diligit frēm suum quē videt: deū quē ñ videt quō diligere pōt? Et ħ mādatū hēm⁹ a deo: vt q̄ diligit deum diligat z frēm suū. Et ob ħ ēt apls Paul⁹. j. ad Thes. iij. ad materiā illā singulr descendēs dicebat. Ne q̄s supgrediat/ neq̄ circūueniat i negocio frez suū: qm̄ vindex ē dñs. Itē. j. Joā. ij. Qui habuerit substantiā h⁹ mūdi z viderit frēm suū necitatē hñtē: z clauserit viscera sua ab eo: quō charitas dei manet i eo. Hō i ħ casu ēptoꝛ hz substantiā: z videt fratrē suum necitatē hīe: ita vt cōpellat supponere se z hereditatē suā censū ānuū vēdere: a q̄ inhumane: clausit viscera sua/ cū nō solū nō sit ei parat⁹ subuenire: vl dādo vl mutuādo. sed tāq̄ crudel exactoꝛ ipm vrgeat ad accipiēdū supra se gue on⁹ ānui cens⁹: absq̄ ħ q̄ recipiat equalēs i pcio: z ita absq̄ pietate: imo cū ipietate frēm suū/ supgredit in negocio. In tli itaq̄ ꝺctu refrigescit charitas z abūdat iniq̄tas hoim. eoꝛ: ō q̄ō scribit. Oculos suos statuerūt ꝺclinare i trā. ħ ē ꝑm Augu. sup eūdē locū: intētiōez coꝛdis sui statuerūt ꝺclinare i ista trena: q̄rū vtiq̄ finis iterit⁹ ē: put ōr apls ad Phil. iij. q̄ō et Esaias cōminat ꝺi. Ve q̄ ꝓiūgitz domū ad domū: z agrū

agro copulatꝫ vſq; ad t̃minū locl. Eſa.v.et eiſdē ēt Jacob apl's ait. Agite nūc diuites: plorate vlulātes i miſerijs vr̃is q̄ aduenient vob. Theſaurizaſtꝫ eiñ vob irā i nouiſſimis dieb. Jac.v. hec ille. Ad ℔ dom dupl'r. Pr̃imo. q̄ ꝓdict⁹ doc. fac ℔ argum̃tū: ſupponēdo q̄ eo ipo q̄d dat min⁹ p redimibili ꝑpt redimibilitatē/ q̄z darek p ea ſi eēt irredimibilis: ꝑciū ſit min⁹ iuſto. pur pz ex eiꝰ ꝓbis p̄cedētib⁹ i eodē dubio: z ēt ex ꝓbis tā recitatis. z ſi ℔ ſuppoſitū eēt vez/ argumētū pcederet bñ. imo tē nō ſolū pcederet i caſu q̄ vēditor pſſus nēcitate ſic vēdit: ſz ēt i alio vēditore ſic pſſo: ñ liberal'r remittēte illā ptē in q̄ min⁹ iuſto ſibi dat: ſz illō ſuppoſitū nō ē verū. vt patuit. tō nihil ꝯcludit. Sed q̄ argum̃tū illō inf arguēdū: ēt vr̃ tacite illō ſuppoſitū ꝓbare. z ēt alia via ꝓtēdit i cedere ad habendū intētū. tō Scdo rñdendū eſt ad formā eiꝰ. Et negek añs p vtraq; ptē. Ad ꝓbatiōnē ꝓme ptis dom ꝯcedēdo maiorē. negak min⁹. Ad ꝓbatiōez negak. q̄ min⁹ iuſto recipiat vēditor/ q̄ñ aliq̄tū mi⁹ recipit p re ſua: in q̄ vult ſibi refuare ius aliq̄d: imo recipit eq̄les. Et cū arguis. ſi ēptor eēt in ſil'i nēcitate/ vellet ſibi dare iuſtū ꝑciū. g̃ idē dz velle facere vēditori. Dom. ſi ꝓtendis q̄ ēptor/ ſi eēt in ſil'i nēcitate/ vellet ſibi dari iuſtū ꝑciū: intelligendo p iuſtū ꝑciū tātundē/ q̄tū res valeret qñ irredimibil'r venderet. Dico q̄ tunc ēptor vellet ſibi pl⁹ iuſto dari/ z nō iuſtū: nec eiꝰ velle eēt rōnabile. Jō ēt nūc vēditor haberet irrōnabile velle/ ſi q̄d ꝯſil'e vellet. Si ād dicꝫ. q̄ ex q̄ vēditor ē nēcitate pſſus: rē emptor deberet ſibi nil velle de ꝑcio ꝓpt̃ g̃ram redēptōis ꝯceſſam diminuere: q̄ illa neceſſitas ē ſufficiēs rō. q̄ ēptor g̃tis dz illā g̃raz ei ipendere: z ſic nil ob eā diminuere i ꝑcio. q̄ ēptor vellet illud ſibi fieri i ſil'i caſu. Dōz q̄ nēcitas p̄t eē talis i q̄ttuor vel q̄nq; caſib⁹ q̄ ēptor deberet nil diminuere de ꝑcio ꝓpt̃ illā g̃ram vel redimibilitatē. z i eodē caſu etiā ēptor poſſet velle ſibi fieri i ſil'i caſu ꝓſtituto: ſz extra illos caſus/ z regul'r loq̄ndo/ ēptor ñ dz (debito nēcitat; ſz ꝯſilij tm̃) illā g̃ram ei ipendere ſine refuſione. Et cū dicꝫ. ēptor in ſil'i caſu. ſ. que vl' leuis nēcitatis vellet ſibi id fieri. ꝯcedo. ſz ñ ſeq̄t. igit ēt dz debito nēcitatꝫ idē velle vēditori. q̄z illa regl'a. q̄d tibi vis fieri: alteri facias: itelligit. q̄d tibi vis fieri: di ſcreta volūtate z rōnabili/ z vt debitū: illud alteri facias: ꝑceptiue capiēdo facias: ſi aūt velis tibi q̄d fieri indiſcreta volūtate/ vl' di ſcreta: ſz nō niſi vt rē q̄ ſit ſuperogatōis tm̃: tūc ēt erit ſuperogatōis te id alteri facere. Pro ſcda pte dom q̄ añs ē tā negatū. tō ꝯſequētia nō valet. Pr̃etea ēt ſi añs eēt verū: tm̃ ꝯña nō valet. vt iacet. q̄z nimis multū ōt in ꝯñte. q̄z non ſeq̄t. ſortes facit ꝯtra illa duo ꝑcepta legꝫ nālis/ diſponētia boiem ad pximū. igit facit ꝯtra oia ſeptē ꝑcepta ſcōe tabule. q̄z ſtat q̄ q̄s tm̃ faciat ꝯtra alia q̄ ꝑcepta ſcōe tabl'e: z tūc facit ꝯtra duo ꝑcepta legꝫ naturalis: z tū nō facit ꝯtra oia ſeptē precepta ſcōe tabule. Vñ q̄ occidit inocentē: z de honeſtat pentes: facit ꝯtra ambo ꝑdicta ꝑcepta legꝫ nālis: z tm̃ nō facit ꝯtra ꝑceptū furti. vel adulterij. z ſic de alijs. Ad ſcdam ꝓbationē z tertiā illi⁹ ſcōe ptis dom q̄ dupl'r defic̃iūt. Pr̃io. q̄z ſupponūt q̄ ēptor dādo min⁹ p redimibili re/ q̄z p irredimibili det iniuſtū ꝑciū. z ℔ eſt negatū. Scdo. q̄z q̄uis dando min⁹ p redimibili: z ſic nō ipendēdo primo g̃z bñficiū redēptiōis: videak nō fuare ꝓbatū auctorū ſonātiū ō ipēdēdo bñficiū pr̃io patiēti nēcitatē: tm̃ ille auctares nō ſt̃ intelligēde ꝑceptiue vlr: ſz tm̃ i q̄ttuor vl' q̄nq; caſib⁹ nēcitatis: z extra illos nō eſt ꝑcepti: ſz conſiliū ipendere illud bñficiū. quēadmodū ſepe ꝯtingit q̄ vēditor nō eſt i tali nēcitate cōſtitut⁹. z illi caſus ſt̃ poſiti ſup̃ q. xix. Finaliter igit i hac vel ꝑ'li materia ita via media et regia ꝑcedendū eſt: vt nō doceam⁹ caſus ſalubres cōſilij: caſus obligāt⁹ eē ꝑcepti: artio rē facietes viā dñi/ q̄z ipe eā facere voluerit. He dicak nobis. alijs alligāt onera grauia. Dat. xxiij. z iterū. Ut q̄d tēratis imponere iugū ceruicib⁹ diſcipulo. q̄ nec nos nec. Act. vij. Sil'r ecōtra nō doceam⁹ caſus obligātis ꝑcepti eē ſolū cōſilij: ne dicak nob illud. Ue q̄ ꝯſuūt pulullos ſub oī cubito man⁹: z factūt cerualia ſub capite vniuerſe etatꝫ. Ezech. xiij. Nec; em̃ facere debem⁹ mereri/ aut gemere coꝛ iuſti mendacit/ quē nō cōtriſtat dñs: ei g̃uia iponēdo. Nec; ēt ꝯfortare man⁹ ipſoꝝ: puta de dānatis actib⁹ eos aſſe curādo/ ſeu eis ꝯſciam nō facīēdo. Sic nec interficere debem⁹ alias q̄ nō moriūt: nec; viuificare alias q̄ nō viuūt. hoc eſt. dicere hoibus moꝛtalē culpā eē vbi nō eſt: nec; licituꝫ eē ibi vbi moꝛtale eſt Ezech. xiij. Aliqñ pſculoſior eſt pl⁹ iuſto ſtricta ꝯſcia. vt ait cācellari⁹ Pariſien. q̄z nōnunq̄ tales peccāt ꝓpt̃ ꝯſciam/ vbi alis nō peccarēt. ob q̄ z apl's ad Rom. xiij. ait. Btus q̄ nō iudicat ſemet ipm in eo q̄ ꝓbat. q̄z ſi iudicat ſe peccare: ec

tū nihilomin⁹ facit/ dānat⁹ eſt. hoc eſt. pro

Quinto (illa vice peccat moꝛtal'r. arguit̃ argumēto q̄d vr̃ tetigiſſe ali⁹ aduerſari⁹ ꝯclonis ꝑdicte. ſ. Joānes de Frāckfordia in ſuo tract. Nā cū diceret q̄ talis ꝯcr⁹: puta vbi min⁹ dat ꝓ redimibili/ q̄z ꝑ irredimibili/ ſapit ſpēz vſure inf ād̄tatis: ſubdit ſil'e di. Recte ſic ſi vendere tibi vnū maldrū ſiligis ꝓ vno ſto. q̄d nō valet niſi mediū ſto. z ꝓpt̃ hoc carī⁹ tibi vendo: q̄z debeo tibi expectare ad annuꝫ/ vl' dimidiū. certū ē em̃ q̄ hoc ē illicitū: pro q̄ em̃ das mihi mediū ſto. niſi ꝓ expectatōne. vt idē fac iude⁹ q̄ ꝯcedit tibi. j. ſto. vt des ſibi in ſeptima na p hmōi ꝯceſſioe/ vel expectatioe vnū vel duos denarios. hec ille. Et ſic in re vult ſic arguere. Accipe aliq̄d p g̃ra quā q̄s ipendit pr̃io ē illicitū. Dō qñ reddit⁹ eſt redimibil' tūc ēptor fec̃ g̃ram vēditori. igit nō dz aliq̄d pro illi⁹ g̃re ipenſione velle ſibi dari. g̃ nec remitti. z ꝓ ñs tantū dē pcij dz dare pro redimibili ſic pro irredimibili. Maior pz exemplarit i ꝑdicto mutuo iplicito. cuiuſmōi eſt expectatio pcij: vbi ſi q̄d recipit p illa expectatione/ peccat. Nā ex q̄ ad eā teneak: tūc g̃z dz facere: z nō aliq̄d p illo exigeꝛ: maxie grauando ipm: ſic facit qñ min⁹ iuſto dat. Vñ carioꝛ dz ſibi eē aīa ſua/ q̄z illa trena. Dōz q̄ aliq̄ eadē res ꝑt alicui g̃z dari: z tūc dz g̃ra. pōt ēt licite ei. p aliq̄ rpali dari: z tūc nō dicit g̃ra. vt pz de pane quē piſtor dat mēdico: ſi g̃tis det eſt g̃ra: ſi. p denario/ nō ē g̃ra. q̄uis icaſu q̄ teneāt ei g̃tis dare peccet/ ſi nō gratꝫ det. Jta facultas redimendi qñ g̃tis dat/ eſt g̃ra. qñ aūt ēptor vult tibi in ꝑcio ꝓportionabil'r aliq̄d remitti/ nō eſt g̃ra: z qñ nō eſt necessitas talis: q̄ teneak vēditori illā g̃raz impẽdere/ nō peccat. Et ad ꝓbatōem maioris dom. q̄ dato q̄ eēt ſil'e: tm̃ nō ꝯcluderet/ niſi q̄ nō liceret pro illi⁹ g̃re ꝯceſſione q̄d recipe/ vl' ſibi de pte pcij velle remitti: nō tm̃ ꝯclude ret q̄n p ſuo int'eſſe poſſet q̄d recipe/ vl' ſibi velle remitti. q̄z q̄uis mutuās ñ rōe mutuationis poſſet exigere q̄d a mutuatario: tm̃ pro ſuo int'eſſe ꝑt q̄d exigere: nisi ſit nēcitas talis i mutuatario: q̄ teneak mutuās int'eſſe illud pati p mutuatario. Jta i ꝓpoſito ex q̄ redditus ñ tātū valet qñ ē redimibil'/ q̄tū qñ ē irredimibil'. tō ſi daret tantūdē p eo/ q̄tū p irredimibili: tā pateret dānū qō ꝑt velle ſibi reſartiri vt fmittak aliq̄d i ꝑcio. Scdo dōz q̄ ēt ñ ē ſil'e. q̄z mutuario ē q̄dā g̃ra ō q̄ ſpeciali⁹ ꝓhibitū ē: vt nihil p illa recipiak. ñ ſic de

facktate redimēdi. Attū ſi i re ꝓſideret eāt̃ i vtroq; caſu: ꝓma ſolutio ꝓbationis maioris/ eſt melioꝛ.

Decto arguit̃ per illud moꝛtium/ qō videt ꝑdictos doctoꝛes i ſuis ſubſcptiōib⁹ mouiſſe. ō q̄b⁹ dēm ēi q̄ſtiōe ꝑcedēti: ꝯclōe. j. ꝓbatiōe. viij. inf ꝓbatiōes p aucitates: z noiati ſcoꝝ/ ētiū/ z q̄rtū ſubſcribētes: z fuit t'le. Propē ℔ q̄ dak modicū ꝑciū p re redimibili pſumit̃ ꝯct⁹ vſurari⁹: vt ptz i. c. ad nr̃az. ō emp. z vē. z tū ñ pſumereť vſurari⁹ qñ eēt irredimibil'. igit̃ dare min⁹ p redimibili q̄z p irredimibili: deꝓuat ēptiōez. Dom q̄ añs ꝛelligit̃/ qñ illō modicū ē ſic modicū q̄ ē min⁹ iuſto. ſec⁹ qñ ē modicū: z tm̃ iuſtū: licz ſit min⁹ q̄z p irredimibili dareť. z ō ℔ parebit i ſeq̄nti ꝯcl'one ſufficiēt.

Decto ꝯclo. Emptio ꝑdicta ō ꝓuak p ℔ q̄ dak min⁹ iuſto ꝑcio p redditu redimibili. ita tm̃ q̄ ſi illō ꝑciū ſit longe min⁹ iuſto: tūc i duplo pl⁹ deꝓuak illa ēptio q̄z alia ēptio. puta q̄z ēptio rei irredimibil'. et ſi alia ēt fiat p eq̄ longe min⁹ iuſto. ꝓtia ps ptz. Qz ibi violak iuſtitia cōmutatiua. z de ℔ patuit i gnāli ſufficiēt i. q. lviij. Nec; hec ꝓma ps ꝺ dict̃ ꝑdicte ꝯcl'oi. q̄z ſtat q̄ dek minus p redimibili q̄z p irredimibili: z tm̃ dek iuſtū z ꝓportionatū ꝑciū. z ō illo loq̄t ꝑcedens ꝯclo. ſec⁹ vbi dak min⁹ vtroq; q̄z iuſtū ſit: vt pñs loq̄t: vt puta ſi ꝓpt̃ illō onus annexū minis mltū vult ſibi fmitti i ꝑcio. Scda ps ꝓbak. q̄z qñ q̄s emit rē aliquā irredimibil'r: z dat min⁹ iuſto ꝑcio: ibi ē pctm̃ ēptōis iuſte ꝺ illō. Ne q̄s ſupgrediat/ neq; circūueniat i negocio frēm ſuū: nec eſt ibi ſpēs alteri⁹ pcti. Sz qñ ēptio rei irredimibil'is p min⁹ iuſto. z ℔ p lōge min⁹ iuſto: tūc ꝑter ꝑdcaz rōnē pcti ē ēt ibi ſpēs vſure. Nā duplex ē vſura. ſ. ꝓa z pſūptiua. Qō q̄uis ñ ogreat i tl'i ēptiōe eē vſurā verā. tm̃ ibi ē vſura pſūptiua. Pr̃ia ps aſſūpti ꝓbak: q̄z ꝓa vſura ñ eſt niſi vbi ē vera mutuatio. Qō i tl'i ēptiōe ñ ē ꝓa mutuatō. q̄z ēptor ñ pōt repetere pecūiaz q̄ntūcūq; ſit pua: ſz ſatꝫ certū ſit vl' creditū q̄ r̃ſtituet ibi eo q̄ merꝫ ē longe melior q̄z ꝑciū. tō ñ dimittet vēditor: q̄n eā retrahet ad ſe z r̃ſtituet pcliū. Scōm pz. q̄z pſumit̃ q̄ ēptorꝫ itērio z ꝑpata mēs fuerit q̄ voluerit q̄ntū portuerit illā pecūiaz mutuare vēditori lucrādo q̄d vltra illā pecūiā mutuatā. ſz q̄ ñ audebat p ex pſſum vti vocabulo mutui: tō vſus ē vocabulo emptiōis. z licz in re ñ ſit mutuatio: ſz emptio iniqua z iniuſta. tm̃ ita habebit ſuuz

ſiniquū z inſtū lucrū intentū per illā viam: ſic p viā mutui: z cū ℔ nō ſolū ꝓbabilr reha bebit ꝑciū/ qī hꝫet ius repetēdi. vt i mutuo fit: ſz ēt vēditor ꝑt ſe liberare ab obligatōe pēſionis ānue: ſic ēt in mutuo ꝓtigit. Jō oīb illis pēſat ꝑſumik illa ēptio eē vſuraria mutuatio. nō ſic i emptōe rei irredimibik illō ꝑſumi potit: ēt ſi pro eā lōge min⁹ iuſto ꝑcio fieret. qz ibi nō ꝑt ſe vēditor ſic liberare mo re mutuatarij: licet tūc talis emptio ſit i hoc damnabilior: qz dāmnoſior venditori.

Contra hoc arguit. ℔ō eſt ꝑſumē dū illō qō cōſtat eē falſum. Nō ſi ēptor nō ꝑt repetere pecuniā datā vt ꝓſtat (q̄uis ſit ꝓiſilē q̄ reſtituet ſibi) tūc nō eſt ibi mutuatio. z p ꝯſs cū mutuatio ſit ſe des vſure: ado q̄ ipoſſibile eſt cōmitti pctm vſure ſine mutuatiōe. ſeq̄t q̄ q̄ūcūq; illa pe cunia ſit ꝑciū lōge min⁹ iuſto: nō potit ꝑſu mi de vſura i illo ꝓtractu a q̄piā intelligēte. Dōm dupl'r. Prio. cōcedēdo maiorē. negek ſupoſitū minoris. Nā cū ille iniquus ꝓtra ctus fiat i cālculo/ z nō palā: tūc nō ꝓſtat an rekuauerit ſibi ēptor facultatē repetēdi pe cuniā: z q̄uis deſup fiāt inſtra /in q̄bꝫ ponik ꝓbū ēptōis: z ēt in q̄bꝫ renūciat ēptor facul tati repetēdi: tū ex q̄ malitia tāte iniq̄tatꝭ de ꝓhēdik ex inſtro: puta qz dak tā vile ꝑciū. iō ꝓcurrētibꝫ alijs duob⁹ q̄ reperiunt: ēt in mu tuo. ſ. q̄ vēditor q̄ recepit pecuniā/ eā reſtitu ere ꝑt: z ſe liberare a pēſione: ꝑſumik ꝓtra eum q̄ a ꝑte rei fuerit ꝓtract⁹ alit facti/ q̄ ſonent inſtra: puta qz i re mutuauerit ſibi ad vſurā. z illa bōa alit⁹ ſibi ipiḡauerit: ſz palliet ꝓtra ctū p nomē ēptōis. Et ſic argumētū ꝑdictū ꝓcederet qñ ꝓſtaret q̄ nō poſſet repetere pe cuniā. ſecus qñ eſt ſuſpicio q̄ poſſit. Scōo dōm q̄ ſic eccl'a vl' ꝑꝑ pōt aliquē ꝓtractuz dānare vt ſimoniacū: q̄ i re nō ē ſimoniac⁹: puta ſtatuit. q̄ facies illū actū/ puniak pena ſimoniaco ꝓ. z tūc ille act⁹ ꝺz eſſe ſimonia ñ ꝯa/ ſeu lege nāli z diuīa dānata: ſz poſitiua. z ℔ pōt facere maxīe qñ maligni nitūk p illuz palliare ꝯas ſimonias: ſic ꝓtigeret de illo q̄ emeret bñficiū eccl'iaſticū: dicēs ſe nō emer officiū eccl'iaſticū: cui⁹ ēptio ē ꝯa ſimonia. z tñ ēptio bñficij ꝑciſe vt bñficiū eſt. vt diſti guik ab officio/ nō eēt ſimonia. ſic ꝑt aliquē iniquū ꝓtractū phibere ſub pena debita cō tractui vſurario: z eū factū tal'r z actorē ei⁹ punire. z ℔ qz maligni vtūk illo ad palliādū ꝯas vſuras. z tūc ille diceret ꝑſūptiue vſura ri⁹: nō qz ſciret q̄ eēt i re vſura: ſz qz ꝑꝑ ꝓt abuſus maliuolorū ꝑſumit tales ℣ct⁹ aliq̄ eē pallia veraꝯ vſuraꝯ: z cōtra eos vult pce di vt cōtra vſurarios. puta cōpellendo eos ad reſtitutōz fructuū pceptoꝝ/ vl' ad ꝓpūtā duz eos i ſortē: z ꝑñt ēt puniri canonicz pe nis vſurariorꝝ ꝯoꝝ. Dcm̄ ē āt notāk i. ij. pte. ſi ſit lōge min⁹ ꝛc. Qz dato q̄ eēt min⁹ iuſto: puta extret ēt notabilr latitudinē iuſti ꝑcij: ſi tñ nō eēt lōge min⁹: tūc q̄uis eēt ibi ꝑma rō/ vl' ſpes pctī: qz iniq̄ ēptio: nō tñ eēt ibi ſe cūda ſpes/ rō pctī. ſ. ꝑſumpta vſura. Uñ nō q̄cūq; modicitas ꝑcij facē ꝑſumi ēptoz retre dimibil' eē vſurariā: ſz oz q̄ ſit mag. Cui⁹ rō eſt. qz iura ꝑmittūt deceptoz vēditorz citra medietatē iuſti ꝑcij. z ℔ ad ſenſuz datū qōe liij. ꝛc'one. j. in fi. z q. lvij. in. ij. argu. cōtra ertiā ꝛc'onē. z iō nō. ꝓcedit miſter illoꝝ iurīū: puta iudex ꝓtra ēptorē ꝑdictū: eū vt ꝑſūptū vſurariū ꝺēnando ꝓpt modicitatē/ ēt egre dientē notabilr iuſtū ꝑciū. Attn̄ nō reqrit ēt deceptio vltra dimidiū iuſti ꝑcij: ad ℔ q ipe vt ꝑſumpt⁹ vſurari⁹ ꝺēnēk: ſic tñ reqrē rek in ēptione rei redimibil' facta pro longe min⁹ iuſto: ad ℔ vt reſcinderet ꝓtract⁹ in fo ro exteriori: z dānarek ēptor vt iniqu⁹ emptor: lz nō vt vſurari⁹: imo citerior deceptio ſuffi ceret in emptōe rei redimibil' ad dānandū eā vt iniquā ſit. z vt ꝑſumptā vſurā. qz ꝓpter fa cultatē redēptiōis ꝓcurrētē cū tāta modici tate: q̄z vnū iuuat alterꝯ ad ꝑſumptiōis au gmentū: potit ꝓtra eū vt ꝑſumptū vſurariū ꝓcedi. z ℔ ſatz inuit ꝑꝑ in c. ad nr̄az. de emp. z ven. vbi dānādo talē ꝓtractū z. cōmemorā do modicitatē ꝺt. q̄ ēptor vix dimidiū iuſti ꝑcij dedit. q̄ inuit q̄ dedit dimidiū. Ꝺō eñ vix fit vtiq; fit. et ſic nō dedit min⁹ dimidio iuſti ꝑcij: z tñ adhuc dānak ibidē ꝓtract⁹ ille. igik ſufficit citerior minoritas. Quāto etiā preꝺ hec plā alia accedūt augētia ꝑſūptōez: tanto ēt magz potit ꝑſumi ꝓtra eū: ēt ſi non ita lōge min⁹ iuſto datū ſit. q̄ aūt ſint illa: pa

Ex hac ꝛc'one (tebit i ſeq̄n. ꝛc'one. ne ſeq̄t corollariū. q̄ ꝑdicta ēptio p min⁹ iuſto facta/ nō excuſak p hoc q̄ emēs emit illū redditū p vtilitate eccl'e/ aut alterī⁹ pij loci. qz ex q̄ eſt in ſe iniqu⁹ ℣ct⁹/ ñ ſufficit pro ei⁹ excuſatiōe pius finis/ quē ze lo deuotiōis intēdunt pro illa eccl'ia. eſt eñ zelus indiſcret⁹/ z nō ſm ſciam: qz intentio finis boni non iuſtificat factū in ſe dānatū. Nō ei ſt faciēda mala vt euenīāt bona. neq; placz deo ſacrificiū de rapina ſube paupis. Et hoc eſt ꝓtra q̄ſdam laicos: q̄ cū ſunt pro curatores fabrice eccleſie: aut alicuius pij loci: z habent pecuniā pertinentē tali loco/ dant eā (lz modicā) aliq̄b⁹: vt annuati dent aliquā pēſionē illi pio loco: remanēte facul tate redēptōis apō illos q̄ dant illā pēſionē: vtputa mgr̄i fabrice dant. c. flo. pro ꝓcipien do annuari. x. flo. cū tñ reddit⁹ redimibil'. j. flo. emak pro. xx. flo. imo tenēk ipſi z loc⁹ ille ad reſtitutōem cuiuslibet ſupaccepti: ita q̄ ex q̄ annuati nō ꝺebant recipe niſi. v. flo. iō alios. v. cuiuſlibz āni reſtituere debent: niſi hi q̄s ipſi ſic ſupgreſſi ſt/ liberal'r remiſerint vel a ꝑncipio liberal'r ꝺederīt pl⁹ iuſto i an nua pēſione. puta morī amoze ꝺini culꝯ/ vl' eccl'e: ꝺūmō illa liberal'r z pura volūtas ꝓſtet ſufficient ipſis mgr̄is fabrice. ſec⁹ vbi ſolū fuit mixta volūtas: vl' vbi ñ ſufficiēt ꝓſtat de illa mera libalitate. q̄ ſi ꝑdicti mgr̄i fabri ce de pecunijs z pēſionib⁹ ānuati ſic illicite q̄ſitis/ fundaſſent altaria aliq̄: ꝺebēt ipi/ et q̄ ꝑſunt laboꝛare ad ℔. q̄ de redditib⁹ illoꝝ alioꝝ ſatiffiat ꝑdict⁹ ſupgreſſis/ vel eoꝝ he reditib⁹ ſi ſupſunt p oī ſupaccepto: z p oī int eſſe de p ſe ex illa ſupacceptiōe ꝓpeſſo. ēt ſi p illā ſatiſfactōez ꝺeberēt altaria illa. hoc eē of ficia exeq̄nda i altarib⁹ illis ꝺestitui/ ſeu exti gui. vl' ipſi ꝓcuratores ꝑdicti ꝺe ſuis ꝓpr̄js ſatiſfaciāt ꝑdict⁹ ſic ſupgreſſis. Nec a ꝑncipio ꝺebuiſſet eps ꝓfirmaſſe talē fundatōez: nec altaria ſic ꝺotata ꝓſecraſſe: nec ſacerdo tes hñtes officia i talib⁹ altaribꝫ poſſūt de reꝺditib⁹ ſic fūdatz viuere. qz nō licet eis vi uere de reꝺditib⁹ ptinētib⁹ alijs q̄ adhuc ſu perſunt: z q̄bus poteſt reſtitutio fieri.

Tertia cōcl'o. Ad ℔ q̄ ēptio reꝺdit⁹ redimibil'/ aut alterī⁹ rei redi mibil' vltra rōem pctī/ q̄ ꝺz iniq̄ ēptio: ēt de ꝑuek ſpē vſure ꝑſūptiue/ nō ſufficit vnū: ſed tria req̄runt. z preꝺ hec q̄dā alia poſſūt ꝓcur rere augētia ꝑſumptōem illi⁹ iniq̄tatꝭ. Prīa ps ꝑz. qz nō ſufficit modicitas ꝑcij tm̄. ℔ eſt ſine redimibilitate: ēt ſi eēt lōge min⁹ iuſto. imo ſi eēt vltra dimidiū iuſti ꝑcij: qz q̄uis tē eēt iniuſt⁹ ℣ct⁹ ēptōis: nō ꝺū tñ eēt ꝑſūptiue vſurari⁹. qz req̄rit vltra ℔ etiā q̄ res ēpta ſit rꝺimibil'. Sīlr eꝺ ſi tm̄ ſit ibi redimibilitas rei: z tñ ñ ſit modicitas ꝑcij. puta qz iuſtum ꝑciū datū ē: ñ erit ibi ꝑſūptio vſure: imo tē nulla eſt iniq̄tas ibi. Si ēt eēt ibi pua modi citas cū redimibilitate: ēt illa ñ ſufficerēt ad ꝑſumēdū vſurā ibi: q̄uis illa pua modicitas ſi eēt egrediēs latitudinē iuſti ꝑcij ſufficeret ad arguēdū ibi eē aliā ſpēciē pcti. ſ. emptōis iniq̄. z ℔ mortalem: ſi ſit notabil' z a ꝓpoſito facta. vl' venialē / ſi ñ ſit notabil': lz a ꝓpoſito facā fuerit. ℣m ꝺcā i q. lvij. Et hec patēt a ſig: qz ꝑꝑ i c. ad nr̄am. vbi ꝺānat talē ℣ctū/ pon derat oīa tria. ſ. modicitatē ꝑcij. z ℔ magnā: z redimibilitatē mercis. igik a ℣rio ſenſu: vbi tm̄ alterꝯ eēt/ vl' duo: nō eū vt talē. puta vſu rariū ꝺānaſſet. Scōa ps ꝓbat. qz ſi preter ꝑdicta tria ocurrāt ēt due vl' tres/ vl' q̄tuoz alie circūſtātie iā ponēde: tē augebit ꝑſūptō. Jnt illas āt due ꝑme ſt. ſ. q̄ ēptor alſ cōſue uit exercere vſuras. Scōa. ſi a ꝑncipio cō tract⁹ vēditor petiuit tantā pecuniā mutuo: z ēptor recuſauit q̄tis mutuare: z tandē con uertit ſe ad nomē z ℣ctū ēptōis: ꝺādo tñ tā modicū ꝑciū. Ue ei circūſtātie augēt ꝑſump tionē. De ꝑma ꝓbat. qz ēt illā pēſat papa i c. illo vos. extra. ꝺ pign̄ibꝫ. vbi i fi'li ꝑſumit q̄ndā ℣ctū eē vſurariū. ad cui⁹ ꝑſūptionis augmētū ſuuabat q̄ ꝓtrahēs ꝓſueuerat exer cere vſuras. De ſcōa ꝓbat. qz ēt illa ſola ſine ꝑma ĩmediate ꝺcā (ꝺūmō tñ aſſit modi citas preciꝯ) ēt in re redimibili facē ℣ctū em ptionis preſumi vſurariū. igik mlto magis q̄ ocurrit cū modicitate: z cū redimibilita te. Añs patz in exēplo. venit paup ad me pe tens mutuo. x. floz. offerēs agrū ſuū mihi p hypotheca. ego ꝺico. nolo mutuare: lz pat⁹ ſum emere. z emo agꝝ tuū pro. x. cū tñ longe pl⁹ valeat: ꝑſumik ēptio vſuraria: ēt ſi irredi mibil'r emerim. Nā q̄uis ille ꝓtract⁹ ex forꝯ ma ſua nō ſit ℣ctus mutui/ nec pigꝛatitius: tñ ex modicitate ꝑcij ocurrēte ꝑſūpta volū tate (q̄ colligik ex ꝓma req̄ſitiōe mutui: z ex obligatiōe hypothece) preſumik eē ꝓtract⁹ mutuatōis z pigꝛis: q̄uis tūc nondū ita cla ra preſūptio ſit: ſic ſi ēt adeſſz redimibilitas illi⁹ agr̄i: lz ſi nō aſſit: ſit maloꝝ ipietas cōtra ꝓbm: qz tē dānū ē min⁹ repabile. Et ad hoc valet ſnīa Baldi tacta ī precedēti q. in argu. xij. Dixi notanter. dūmodo aſſit modicitas. qz ſi illa nō aſſit: tūc ſcōa circūſtātia/ ēt ſi ad eſſet redimibilitas: nō ſufficeret ad preſum ptionē vſure. qz ſepe q̄s poſſet rogari p mu tuo q̄ mutuare nollet: et tamē emere p iuſto precio vellet: non tamē ob hoc preſumik vſu rarius: z multo minus quādo irredimibili ter emeret. Et in hoc ptz q̄ nimis crude lo cutus eſt Baldus in. l. emptiōe. C. plus va lere q̄ agitur ꝛc. vbi poſt O dofredū ꝺicit. q̄ ſi tu volebas q̄ ego mutuarē tibi centū. z

ego dixi patꝛ ſũ : ſz volo q̃ reuera tu vẽdas mihi p̃ iſtã, c, p̃dictũ tuũ : ⁊ ego tibi reuẽdã pꝰ decẽtiũ p eo dẽ p̃cio, ⁊ ꝯſter q̃ cã originaĺ fuit cã mutui/ ⁊ ñ ẽptio. illõ inſtr̃m iudicaĺ fenoratitiũ ⁊ vſurariũ, hec ille. Hã illõ nõ eſt verꝝ: niſi ſit tibi p̃ciũ lõge minus iuſto datũ. Uñ circũſpecti⁹ locut⁹ vꝫ Hoſtieñ. i ſum. ẽtit. de vſuris. ℣. q̃lit. ſcõo. ℣ſi. Et breuit vbi õt. Si venią ad creditorẽ petens mutuũ: et ipe õt q̃ ñ mutuabit, qz bñ ſcit q̃ ñ poſſz ibi facere vtilitatẽ ſuã: ſz emet a me aliquã poſſeſſionẽ meã/ vel aliã rem : ⁊ faciet mihi hũc amorẽ/ q̃ reſtituet mihi rẽ eo dẽ p̃cio vſq; ad certũ tp̃s: ⁊ ego quia aliud nõ poſſum/ faciã illud: tũc ſi iudici de h̃ ꝯſter p teſtes: p̃ſumet hoc factũ i fraudẽ vſuraꝝ, maꝛie ſi longe citra iuſtũ p̃ciũ emat, hec ille. Nam illõ dictũ ei⁹ hz ꝓbitatẽ/ qñ ẽptor dat lõge mín⁹ iuſto, ſec⁹ ſi iuſtũ det p̃ciũ, ⁊ ſic ly maꝛie dz ipoꝑe capi. ſ. p̃ dũmõ. Si ãt ꝓtẽdis ꝓꝛie accipiendũ: nõ hz illa ei⁹ ſnĩa ꝓbitatẽ / niſi ẽptor ſit in re mutuator: puta q̃ hz facultatẽ repetendi pecuniã. Tertia circũſtãtia augẽs eſt, qñ cũ enorẽmi modicitate ⁊ redimibilitate ꝯcurrit pactũ q̃ ẽptor vult/ q̃ vẽditor nõ poſſit redimere/ niſi p⁹ certos ãnos lapſos: ⁊ nõ ante. Uñ ẽt ꝑꝑ i p̃dicto c, ad nr̃am, de emp. ⁊ ven. põderauit ẽt h̃, q̃ vẽditori ñ licebat qñcũq; redimere: ſz ſolũ p⁹ certũ tp̃s lapſũ. Attñ illa circũſtãtia ſola: puta ſine modicitate p̃cij ñ ſufficeret ad p̃ſumendũ ꝓtractũ vſurariũ: put patuit q. p̃cedenti. ꝯclone. vij. Rõ ãt q̃ re ꝯcurrẽte illa modicitate/ augeꝛ p̃ſuptio illa/ eſt, qz tũc p̃ſumit̃ q̃ ẽptor ſõ tãto tpe velit retiere rẽ: vt ſic interi mitos fruct⁹ lucreꝛ de re illa q̃i de merce ẽpta, qz ex q̃ ex duob⁹ p̃mis p̃ſumit̃ vſuraria mens in emptore. vt patuit, tẽ ex q̃ tãto tpe vult retinere/ añq̃ vẽditor recupet rẽ: reluceꝛ malor auiditas ⁊ cupiditas lucri i ẽptore, ⁊ ſic magſ appet ei⁹ vſuraria mẽs. Sic ei qñ lucrũ ẽ puũ: nõ de facili p̃ſumit̃ anhelantẽ ad illõ hr̃e mentẽ ꝑparatã ad vſurã: eo q̃ nõ p̃ſumit̃ p quo commodo exponere ſe dãnatiõi ⁊ ifamie. Sic ẽt i maꝛia ſimonie videm⁹ q̃ non p̃ſumit̃ de ſimonia: ſi collator ſpũalitũ aliq̃d modicũ recipiat ſibi oblatũ: ſecus vbi q̃d grãde, vt pz in c, ⁊ ſi q̃nes, de ſimonia. ſic ecõtra ſi q̃s alꝰ hr̃ ſuſpect⁹ de ꝑparatõe mentſ ad vſurã, tũc ſi lucrũ ad qõ anhelat eſt magnum: habebit̃ eo magis ſuſpectus de illa ꝑparatiõe mentſ ad vſurã. Quarta etiã circũſtãtia/ q̃ ſuppoſitis alijs augeri põt: eſſet appoſitio iuramẽti/ ⁊ aliaꝝ cautelaꝝ, qz p̃ſumit̃ q̃ emptor timeat q̃ venditor excipiat ꝓtra eũ tanq̃ ꝓtra exigentẽ vſuras, iõ vt nõ iuuet venditorẽ illa exceptio/ facit apponi iuramẽtũ: vt ſic cogaꝫ ſoluere ob vim iuramẽti: cũ alꝫs iudex ñ cõpelleret venditorẽ ad ſoluendũ/ ſi alleget penſionẽ eſſe vſurariã, ⁊ hoc oſtendat.

Quarta ꝯclo. Emptio reddit⁹ redimibil̃ etiã fcã p iuſto p̃cio/ deꝑuaĺ vna ſpecie ꝑuitatiſ, p hoc q̃ i pacto redẽptiõis apponit̃ q̃ qñ vẽditor velit redimere: debeat dare mai⁹ p̃ciũ emptori/ q̃ emptor dederit venditori. Et ſi cũ hoc adieceꝛit emptor: q̃ qñ p tali maiori p̃cio redimet ipſe velit ꝓputare fruct⁹ in ſortẽ: tũc alia ſpẽ ꝑuitatis deꝑuabil̃. Prĩa ꝑs probaĺ, qz tũc illa emptio eſt iniq̃: qz lõge melior eſt ꝓditio emẽtis/ q̃ vendẽtis. Hã dato q̃ emẽs dederit iuſtũ p̃ciũ: ꝓpando p̃ciũ ad rẽ illã in ſe: ⁊ etiã hũdo reſpectũ ad obligatõez/ q̃ ẽptor ſe obligat ad reuẽdẽdũ rem vẽditori: tũ pro q̃to p illo p̃recio a vẽditore exigit/ nõ ſoluz illã rem ſibi dari: ſz ẽt ab eo exigit obligationem: q̃ tpe redẽptiõis det ſibi maĺ p̃ciũ q̃ fuerit ſuũ: illã pl⁹ iuſto ꝑuat venditorẽ: ⁊ q̃q̃ nõ teneaꝫ venditor redimere: ⁊ ſic poſſit emadere ne illõ maĺ p̃ciũ det/ q̃ recepit : tñ ex q̃ hz facultatẽ redimẽdi : ⁊ illa facultas eſt res eſtimabil̃ p̃cio: adeo q̃ ꝓpẽ eã ſibi reſuatã eo minori p̃cio vẽdiderat cã ẽptori : tũc nõ poſſe vti illa facultate niſi cũ dãno ſuo eſt dãno ſuz/ z iniuſte oneroſuz. imo tũc. ſ. ꝓpando p̃ ciũ emptorſ ad vtrũq;. i. ad mercẽ: ⁊ ad illaz obligatõez vẽditoris ẽ iniuſtũ, ⁊ ſic ꝑma ꝑs ꝯclonis iplicat: q̃uis nõ iplicet ꝓpando precium tm̃ ad mercẽ. Et hũc modũ deꝑuatiõis tetigit ꝑm⁹ ex ill̃ doctoribꝰ q̃ ſe ſubſcꝑſerũt, vide i ꝯclone ꝑma p̃cedẽtſ qõis. Scõa ꝑs ꝓbaĺ, qz illo adiecto : incipit ille ℨctus dici p̃ſupta vſura : vbi ꝑus tm̃ dicebaĺ iniq̃ emptio. Exm̃. venit paup ⁊ petit mutuo a me xx. flo, offerẽdo mihi pign⁹/ vl̃ hypothecã. ſ. agrũ ſuũ, dico: nolo tibi mutuare: ſz patus ſũ emere: ⁊ emo agrũ illũ / dãdo tibi iuſtũ p̃ciũ: ⁊ p̃cedẽdo tibi facultatẽ redimẽdi : ſz tñ volo q̃ redimes: des mihi vj. vel. viij. floze, vltra preciũ per me tibi datũ: ⁊ ego computare volo fructus medij temp⁹ in ſortem: illa emptio eſt p̃ſumpta vſura. ꝓbaĺ igit̃ ꝯcluſio per c, illo vos, extra, de pigꝛoribus, vbi taĺ ꝓtract⁹ vl̃ ſil̃is dãnaĺ vt vſurarius;

Dico ãt notãt, talis vl̃ ſil̃is: qz caſus in c, illo vos, fuit vbi ẽptor hẽbat facultatẽ repetendi p̃ciũ a vẽditore: nec fit ibi mẽtio de vẽditore/ ſi hũerit facultatẽ ẽt redimẽdi mercẽ ſine libero ꝓſenſu ẽptorſ, Hic aũt eſt eꝝ, qi caſu hui⁹ ꝓclonis vẽditor ponit̃ hr̃e facultatẽ redimẽdi: et ẽptor nõ: q̃uis i duob⁹ alijs ſit ſil̃e. Prĩo, qz vtrobiq; ẽptor ponit̃ ex tgere mai⁹ p̃ciũ in redẽptione q̃ exp̃oſuerit ipe a p̃ncipio. Scõo, qz vtrobiq; vult ẽt cõputare fruct⁹ i ſortẽ p̃mi p̃cij, ⁊ qz papa in p̃dicto c, ſolũ illa duo attẽdit i dãnando caſũ eiuſdẽ c, igit̃ adhuc illõ ca, faĉ ad dãnandũ caſũ p̃ntis ꝓclonis. Rõ ãt ponẽde ſcõaz ptẽ h⁹ ꝓclonis/ ſeu dãnãdi caſuz p̃dicti c, eſt p̃m aliq̃s: qz pactũ appoſitũ de h̃ q̃ debeã ꝓputare fruct⁹ i ſortẽ: vl̃ magſ ꝓgruere ꝓtractui pig̃ris/ q̃ ℨctui emptiõis, ⁊ p ons poti⁹ ego p̃ſumor nõ accepiſſe aggꝛ/ niſi vt pign⁹, ⁊ ſic p̃ſumor mutuaſſe pecuniã paupi: ⁊ tamẽ cũ paup vult rehr̃e aggꝛ : cogit̃ mihi dare aliq̃d vltra/ q̃ a me recepit, ⁊ ſic illud p̃ſumit̃ p me ẽptorẽ vt vſura. Attñ ille mod⁹ aſſignãdi rõnẽ valeret: ſi ptẽderet dicere q̃ eẽt ꝓtra naturã emptõis: q̃ ẽptor teneaꝫ reſtituere fruct⁹ ꝓceptos. Hã h̃ eſt falſuz: maꝛie intelligẽdo p nãm ſubam ẽptiõis. Hã ꝓtra nulli⁹ emptiõis ſubam eſt: ⁊ q̃uis ſit ꝓtra nãlia, ſ. contra ꝓcomitãtia ſubam alic⁹ emptiõis: tñ eſt aliq̃ ẽptio ꝓtra c⁹ ẽt nãlia nõ eſt. ſ. illa i q̃ emptor ſibi reſuat facultatẽ repetẽdi p̃cium : ſi ẽptio ſibi diſplicebit. Hã ℨ illi⁹ ẽptiõis nãlia ñ eſt vt fruct⁹ ꝓcepti p emptorẽ ꝓputenť in ſortẽ: imo h̃ eſt f̃m nãlia illi⁹ ẽptiõis: q̃lis fuit ẽptio fcã in c, illo vos, q̃ ex forma ſua fuit abſoluta ẽptio ⁊ vẽditio: ſz ſub ꝓditõe eſſet reſoluẽda, vt ibidẽ õt papa. Uñ ſi ẽptor ibidẽ nõ exegiſſet a vẽditore: vt tpe redẽptiõis vel repetitiõis / deberet vẽditor mai⁹ p̃cium dare q̃ accepat: nõ dãnaſſet eũ ꝑꝑ vt vſurariũ p̃ſumptũ. Pro c⁹ itellectu notãda eſt ſequẽs diſtinctio tracta ex Panor. i dicto c, illo vos, qñ aliq̃ res emit̃ ⁊ vẽdit̃: ⁊ adiũcit pactũ de reſolutiõe ℨct⁹ fienda ſub certa cõditiõe, h̃ ꝓtingit fieri dupl̃r. Prĩo, qñ reſolutõ ℨct⁹ cõferť in ptãtem vẽditoris. Scõo, qñ cõferť in poteſtatẽ emptoris. Si p̃mũ, hoc ẽ dupl̃r, qz aliqñ illa reſolutio ducit̃ i pactũ taĺr: ſi ali⁹ ẽptor attulerit meliorẽ ꝓditõem: ⁊ tũc exñte ꝓditõe: teneť ẽptor reſtituere fruct⁹ medio tpe ꝓceptos. Si aũt ducit̃ in pactũ ſic, ſ. ſi vẽditio diſplicebit venditori: tũc emptor nõ teneť reſtituere fruct⁹ medio tpe ꝓceptos. Rõ diuerſitaꝫ eſt, qz i p̃mo caſu ñ erat i optione vẽditoris reſoluere ꝓtractũ: qz nõ poꝛat eũ reſoluere/ niſi aduenireť ali⁹ ẽptor afferẽs meliorẽ ꝓditionẽ. Ille aũt aduẽtus nõ eſt i ſua ptãte. igit̃, Sz in ſcõo caſu ẽ in ptãte vẽditoris: q̃ extet ꝓditio, ſ, q̃ diſpliceat ſibi vẽditio. ⁊ iõ ꝑputet ſibi q̃ nõ rehẽbit fruct⁹: qz nõ citius ſibi diſpliciuit venditio. Scõo ꝓtingit reſolutõez ꝓtract⁹ conferri in ptãtem emptorſ, ⁊ tũc ẽptor teneť reſtituere fruct⁹ tpe reſolutõis ℨctus: ſeu eos ꝓputare in ſortẽ. Rõ ẽ (vt ꝓbus) qz ẽptio poſtuiſſet ſibi dicti⁹ diſpliciuiſſe. Imputer g̃ ſibi q̃ cogeť reſtituere fruct⁹. Et hoc fũdat in. l. q̃ ſi nolit, in fine, ff. de edl. edic. Et ſic ptz q̃ aliq̃ eſt ẽptio: ꝓtra cui⁹ nãm/ ſeu nãlia eſt reſtitutio fructuũ rẽ. ſ. illa emptio q̃ fcã eſt p̃dicto mõ cũ pacto reſolutõis/ ſtãtis in ptãte vẽditoris: ſi ali⁹ emptor attulerit meliorẽ ꝓditõez: ⁊ ſiť ſi fiat cũ pacto reſolutõis ſtantis i ptãte ẽptoris/ ſi diſpliceat ẽptori: ſic eſt caſus p̃dicti c, illo vos. Si ãt p̃dict⁹ mod⁹ aſſignãdi rõnez ꝓtenderet dicere: q̃ q̃uis pactũ de reſtituẽdo fruct⁹/ vel cõputãdo eos i ſortẽ: ꝓueniat ẽptõi facte eo mõ q̃ fuit fcã in c, illo vos, ita q̃ illi emptiõi ẽ nãle ⁊ natũ de ſe ineſſe: ſiť ⁊ pigꝛatitio ℨctui, tñ nõ ẽ nãle vl̃ natũ ineſſe ẽptiõi facte taĺr/ q̃lr ſonat caſus h⁹ q̃rte ꝓclonis: vbi, ſ. ẽptor nõ reſuat facultatẽ repetẽdi: ſz bñ eſt naturale pigꝛatitio cõtractui: tũc rõ bñ valeret p̃ tãto, qz q̃uis nõ opteat ꝓtractũ vltiari p̃cile ex h̃, q̃ ei adiũciť aliq̃d exñs cõtra ei⁹ nãlia, put patebit ẽt in tract. v. q. ſ. lxxxix. tñ illa adiectio põt facere q̃ cõcurrẽte aliq̃ alia iniq̃tate i ℨctu illo, ille ℨct⁹ hẽaĺ ſuſpect⁹ de ꝑuitate vſuraria, ⁊ ita dãneť. ⁊ ſic ẽ in ꝓpoſito. Põt igit̃ ſic dici q̃ rõ dãnãdi ℨctũ h⁹ q̃rte ꝓclonis ẽ ex eo q̃ ex q̃ ẽptor ꝓcedẽs vẽditori facultatez redimẽdi/ debebat eẽ ꝓtent⁹: q̃ tpe redẽptiõis vẽditor daret ſibi ſolũ tantundẽ p̃cij/ q̃ſtũ emptor ei ꝑus dederat, ⁊ ſic iniq̃ egit obligãdo eum ad ſoꝛonẽ maioꝛz p̃cij (qz ſi p⁹ dedit iuſtũ p̃ciũ, q̃ ẽt illõ tpe redẽptiõis erat ſufficiẽs. ⁊ ſic vltra q̃ iuſtũ ẽ/ nũc exigit ab eo: aut ſi p⁹ ñ dedit ſufficiẽs p̃ciũ: itez ẽ ibi iniq̃tas i ẽptore) Cũ igit̃ iniq̃ egerit ẽptor i hac pte: tẽ ex q̃ cũ h̃ adiecit tale pactũ/ q̃le ⁊ ſi non ſit ℨ ſubam huiuſcemõi ẽptiõis: ẽ tñ ꝓtra nãlia ei⁹: et eſt f̃m nãlia pig̃ris: ⁊ alꝫs rõne iniq̃tatis poſſet dãnari vt iniqu⁹ ℨct⁹ ẽptiõis: iõ iam accedẽ

tem allusione z sikitudie pigꝛis : põt in odiũ vsurariũ dãnari, vt vsura posit̃ua z pſũptꝛa: ita q̃ dato q̃ eẽt ẽptõ cẽntialr (lz inic̃) z sic nõ eẽt cẽntialr vsura/z delege diuina: tñ eccl̃ia ipm dãnare pt:z dãnauit pena vsurarioꝝ, z sic erit posit̃ua vsura : sic de posit̃ua simonia dici soleꝫ. Et ꝯ hũc modũ dicẽdi pt ẽt assigri rõ cur dãnat⁹ sit casus c. illo vos, sic ſ, q̃ rõ cur pſumit̃ vsurari⁹/est nõ pcise ex eo q̃ ibi ẽptor dẽbat restituere fruct⁹/ seu ꝓpterea i sortẽ/q̃i ℞ repugnet nature ẽptiõis, qꝛ nec subẽ/nec naturaliter illi⁹ ẽptiõis c̃ ibi fuit facta repugꝛtia: lz qꝛ vna cũ illo pacto obligabat vẽditor tpe resolutõis ꝓtract⁹ pl⁹ dare i pcio q̃ recepit. Hoc ei scꝛz cũ ꝑmo(qđ ꝑmũ ẽ eq̃ nãle, i. natũ inesse ℈ctui pigꝛis : sic ꝓtractu pdicte ẽptõis) fec̃ ꝓtractũ suspectũ de intertiõe vsurarũ, z qđ auꝛit illã pſũptionẽ: fuit q̃ ẽptor ꝓsueuerat exercere vsuras: ita q̃ illo vltimũ nõ ncarlo req̃rebat ad pſũptionẽ: lz tm̃ ꝓferebat ad augm̃tũ pſũptõis. Attñ si solũ hoc affuisset, ſ. q̃ ẽptor obligauerat vẽditorẽ q̃ tpe redẽptiõis dẽret mai⁹ pciũ restituere: adhuc ꝓtract⁹ fuisset iniqu⁹ ex pte ẽptiõis: ita q̃ papa habuisset cãm dam̃ãdi ꝓtractũ vt iniquã emptõz: lz ñ habuisset occasionẽ suspicãdi ibi intentõez z p̃ut tatẽ vsurariã: ex q̃ ibi nõ affuisslz pactũ ꝓputatiõis fructuũ in sortẽ/ vl̃ restitutiõis (qđ pactũ ingerebat spẽm pigꝛis nõ min⁹ q̃ emptiõis) vñ papa nõ indiguisset cõsideratiõe duoꝝ q̃ ibi cõmẽorat ad dãnandũ ꝓtractũ vt iniquũ: lz tñ indiguit vtroq; ad dãnandũ eũ: vt ha c spẽ iniq̃, ſ, vsuraꝝ. Et si dicas circa ꝑmã pte, an ne licitũ esset ẽptori obligare vẽditorẽ: vt q̃ vellz redimer̃ daret sibi pciũ currẽs tpe redẽptiõis: z nũc ẽt eẽt iustũ pciũ datũ. Dicẽ q̃dã indistincte q̃ sic: lz ñ sic indistincte est dõm: lz aliter: puta q̃ si ñ ẽ apd ẽptorez ꝓsil̃e/nec cogitatũ q̃ tpe aliq̃ futuro / q̃ ꝓtinet redditũ redimi: pciũ cursurũ foret maior illo qđ ipe dedisset, p eo: tũc i se ẽ licita emptio tal̃. Attñ ne bẽat specie mali, z sic p accidẽs reddat mala : z ne ipe ℈ charitatez sui se suspectũ reddat/ opteret q̃ ẽt apd alios ñ eẽt ꝓsil̃e q̃ pciũ augeret futuro, si aũt eẽt ꝓsil̃e apd ẽptorẽ/ z cogitasslz de sup: z tõ illd pactũ adiecisset: tũc ẽ illicita ẽptio: imo ẽt si ipe de ℞ ñ cogitasset: nec illd eũ mouisset: attñ aliter de cõi cursu illd ꝓsil̃e fuisset: tũc etiã illicita fuisset, qꝛ hñs spẽm mali / z ꝓpriũ actorẽ suspectũ reddẽs z notatũ z notabilẽ. Hec pas-

tent ex sil̃ibꝫ tactz sup̃. q. lxj. Et ex ℞ pz ẽt error cuiusdã dicentz q̃ int̃ alias ꝓditões req̃sitas ad licitã emptõnem reddit⁹ redimibil̃ req̃rit̃ q̃ ẽptor faciat fructꝰ suos: z eos ñ cõputet i sortẽ. Hã hoc nõ ẽ vez, qꝛ ẽptor posset illos donare vẽditori. Vñ illa ꝓditio nõ req̃rit̃/nisi ad hoc vt ꝑsumat̃ vsurari⁹, z hoc supposito q̃ pactũ sit factũ de reuenditione sub maiori pcio. Sz ꝓtra scõaz ptẽ ꝓclonis arguit̃, pbãdo q̃ ille casus nõ debeat ꝓdenari: sic, qꝛ qñ q̃s ẽmat aliquẽ i aliq̃ ꝓtractu ex vna pte: z eũ releuat ex alia pte sufficienter/ z plus q̃ sufficiẽt̃: tal̃ ꝓtract⁹ ñ dz ꝓdenari vt iniqu⁹: neq; vt vsurari⁹. Hoc aũt fit in casu scõe ptis q̃rte ꝓclonis. Hã q̃uis ẽptor gratuet vẽditorẽ i hoc: q̃ obligat eũ ad danduz tpe redẽptiõis mai⁹ pciũ q̃ ipe dederit vẽditori a pncipio: tũ ex alia pte releuat eũ ab illo ẽmie. Hã emptor obligat se ad restituendũ fruct⁹ mercis interea pceptos: p hoc q̃ vult eos cõputare i sortẽ pciũ restituẽdi/tpe redẽptiõis: q̃s tñ fruct⁹ (q̃rtũ eẽt de nãlibꝫ illi⁹ emptiõis. ſ, vbi ẽptor nõ dz facultatẽ repetẽdi) posset sibi retinere vltra ℞ q̃ recuperet pciũ qđ ipe ꝑmũ dederat vẽditori. Illa aũt restitutio fructuũ vl̃ cõputatio eoꝝ i sortẽ tãta/q̃ta est illa maioritas pciũ quã supaccepit a vẽditore, z aliqñ lõge maior. Dõm duplicit̃. Pño, q̃ sepe ꝑt ꝓtingere q̃ illa restitutio fructuũ nõ ẽ tãta/q̃ta est supacceptio, et sic adhuc subest rõ dãnandi illũ ꝓtractuz vt iniquũ, z mlto magꝫ subesset illa rõ ad dãnãdũ illũ casũ cap̃. illo vos, qꝛ ibi ẽptor bẽbat i facultate sua repetere pciũ, z sic defacili potuit talit̃/z tã i breui tpe repetere: q̃ ẽt si restitueret fruct⁹ pceptos: tñ adhuc maiorꝫ pciũ supaccepta excederet valorẽ fructuũ restitutoꝝ, z sic facil̃ potuit efficere emptor q̃ sua ꝓditio eẽt melior/q̃ ꝓditio vẽditorꝫ. Scõdo dõm q̃ posito q̃ ẽt illa restitutõ fructuũ eẽt tãta/vl̃ maioꝝ q̃ ꝑdicta supacceptõ in pcio: tñ adhuc est rõ dãnãdi ꝓtractũ vt vsurariũ: qꝛ ex q̃ pactũ restitutõis vl̃ ꝓputatõnis fructuũ in sortẽ magis alludit ꝓtractui pigꝛis/ q̃ ẽptõi facte tal̃/q̃lit̃ sonat casus scõe ptis huius q̃rte ꝓclonꝫ: z cũ ℞ ille ℈ct⁹ sit ex pte supacceptiõis i pcio al̃s inique⁹ : tũc nõ solũ hz speciẽ mali ex pte supacceptiõis : sed etiã hz speciẽ pigꝛis: in q̃ is cui est aliq̃d ipigꝛatũ ex intertione lucrat̃, z sic apit̃ ianua vsurarijs et ꝑparat̃ eis latibulũ initatz exercẽde: tõ merito ab illo actu dz q̃libz abstinere: z illũ fru-

tuata) ẽt ꝓtẽdat retinere fruct⁹ medij tpis/ pceptos de merce q̃ i re ẽ ꝑe pigꝛ⁹ vl̃ hypothecа: eo q̃ pecũia fuit ꝑe mutuata, seq̃t q̃ vult de sorte mutuata hze aliq̃d vltra eãdẽ: quia vult hze fruct⁹ pigꝛis nõ ꝓputãdo eos in sortẽ. Sz ex dicts in pcedẽti ꝓclone: z signt̃ circa declaratõem scõe ptis eiusdẽ ꝓclonis arguer̃t q̃ hec pbatõ ñ sit valida, qꝛ supponit falsũ. Supponit ei q̃ de rõe z natura ℈ctus ẽptõis sit, q̃ ñ possit ẽptor repetere pecuniã: q̃ ẽptio trãseat i mutuatõez: qñ apd ẽptorẽ est facultas repetẽdi pciũ. Dõ ℞ vr̃ falsũ, qꝛ pt ẽ ꝑa ẽptio: vbi ẽt ẽptor ex pacto sibi retinet facultatẽ resoluẽdi ℈ctũ si sibi displicuerit, z p ꝓns repetẽdi pciũ, qđ pz p Panoz, in pdicto c. illo vos, z p. l. q̃ si nolit. ff. si q̃d ita. ff. de edi. edic. z i. l. si ita res. C. de cõtrahen. em. Et si nihil de tpe ꝓuentũ fuerit: nõ teneꝫ vẽditor ℈ctũ resoluere nisi ifra. lx. dies. põt tñ ꝓuentri vt qñcũq; ẽptor velit: resoluat ẽt i ꝑpetuũ dicto. ff. si q̃d ita. Hec ẽ tal̃ ꝓtract⁹ cẽlend⁹ ꝓditiõal̃: imo pur⁹, lz sub ꝓditiõe resoluẽd⁹, vt ẽ clar⁹ text⁹ i. l. ij. ff. si i die. ff. pro emp. z notat̃ in. l. ij. ff. de in die adiec. z nota p doc. de dcõ c. illo vos. Vñ i illo ꝓtractu si sit secura traditio rei vẽdite: z sit satisfactũ de pcio/ vl̃ de ipo sit fides fcã: tc̃ trãsfert̃ ꝑe dominiuz illi⁹ rei vẽdite i emptorẽ(si saltẽ vẽditor fuit dñs rei vẽdite) l. ex ẽpto. ff. de act. emp. z. l. qđ vẽdidi. z. l. vt res. ff. de ꝓtrahẽ. emp. Hã ẽt sic fit i ꝓtractu vẽditiõz facte cũ pacto adiectiõz i die/ vl̃ legz cõmissorie, pur explificatũ est supi pcedẽti q. i ꝓclone. ſ. annodecimã pbatõz. Hã trãsfert̃ dñiũ rei vẽdite si ẽ traditio secuta : dũmõ vẽditor fuit dñs. l. cõmissorie. C. de pac. int̃ emp. z vẽ. Hec ẽ maior rõ de vno ℈ctu q̃ de alio, igit̃. Sed dõm ad illã ipugtõem, q̃ dato q̃ de rigore scholastico loq̃ndo/ ñ sit ꝓtra rõez ẽptiõis/ q̃n possit ẽptor ſsoluere ℈ctũ ad placitũ suũ z sic hr̃e ius repetẽdi pecuniã: tñ qñ emptor vult hze illã facultatẽ repetẽdi: oz ẽt qñ repetit pciũ q̃ ꝓputet pciũ: q̃ ꝓputet fruct⁹ medij tpis i sortẽ: ita q̃ restituat tã rẽ emptã/ q̃ fruct⁹ ꝺ ea pceptos cũ oĩb; accessiõibꝫ emolimẽtz, put voluit Panoz. in c. illo vos, ita q̃ oĩa sẽt in itegz restituẽda: piñ ac si neq; ẽptio neq; vẽditio intẽuisslz: ita q̃ nec ẽptor neq; vẽditor ãpli⁹ ꝑsequt̃/ q̃ hzet si vẽditio z ẽptiõ nũq; fuisset fcã. Dõ i ꝓposito loq̃mur ꝺ emptõe i q̃ ẽptor vult nõ ꝓputare fruct⁹ medij tpis i sortẽ, igit̃ si cũ ℞ vellet apd se eẽ facultatẽ resoluẽdi ℈ctũ: lõge melior eẽt ꝓditõ ei⁹

Quinta ꝓclo, Emptio redditus (piscit̃. redimibil̃ deꝑuat̃ p hoc q̃ facultas repetẽdi pciũ/seu reuẽdẽdi mercẽ ẽ apd ẽptorẽ: z facultas redimẽdi nõ ẽ apd vẽditorẽ, Probat ab aliq̃ modo sic, qꝛ tc̃ ñ ẽ ꝑa emptio: lz ꝑa mutuatõ: qꝛ ꝑt ꝑpetere pecuniã: z cũ ipe vltra pciũ repetitũ (qđ ẽ ꝑe sors mu-

q̄ vēditorꝭ, z sic eēt iniq̄ emptio: nō curando an eēt mutuatio vsuraria/vl nō. Ūū ad vitandū illā iniq̄tatē: opteret emptorē etiaz tāto maiꝰ pciū dedisse/vel dare: qō q nō facit: lō ē simplr iniquꝰ. Et si arguas, nō opz emptorē ob illā facultatē dare maiꝰ pciū: q alꝭ q̄libet emptor reddit redimibilē hz eam: q ꝓt eū vēdere: z sic recupabit pciū. z si nō a vēditore: tū ab vno alio. Dōm, q z si possit recupare pciū, vtputa vendēdo vni ētio: nō tū pōt illū vl aliū quēcūq; cogere/vt ab eo emat: ꝯz si hēret facultatē repetēdi pciū: posset etiā cogere vēditorē: q ius cogēdi est magne estimatiōis, sepe eī q̄s indigēs pecunijs/libēr vēderet suū redditū/vt hēret pecuniā: ꝯz nō inuenit ēptorē: nec cogere pōt aliq̄s vt emāt, Circa tū hoc fūdamētū oziet difficultas ponēda in fine but q̄nte ꝓclōnis, Posset igit p scōa rōne vl pbatōe ꝓclōnis posite meli sic argui, ꝛꝛ, flo, ſt (vt supponit) iustū pciū pro redditu vni floz, redimibili: vbi vēditor hz ius redimēdi redditū: et emptor nō hz ius repetēdi pciū: et vtq; retinet fructꝰ medio tpe pceptos, igit si emptor vellet q vēditor careret iure repetēdi: ita q eēt irredimibil p vēditorē, z tū vellet emptor se hre ius repetēdi pciū: z ius ad nō cogit p vēditorē ad mercē reuēdēdū ei: tūc opteret notabilr/vel longe maiꝰ pciū dare/q̄, ꝛꝛ, z hoc ꝓpt duo, Prio, q z in tali casu vult vēditorē carere iure redimēdi/qō ius est estimabile p cło: ado q ēptor vellet eo remissi pciū dare p merce: si deberet vēditor velle sibi saluū esse illō ius, igit emptor ꝓpt illud/ne habeat a vēditore: dz eo maiꝰ dare pciū. Scō, quia emptor vult hre ius repetēdi pciū: z se inconsibilē eē a vendītore ad reuendēdū. Hec ät iura z ꝓuilegia sē estiabilia pcio notabili, igitur lōge/vl notabilr maiꝰ pciū deberet dare q̄, ꝛꝛ, z p ꝯns si tm cōtendat dare, ꝛꝛ, erit notabilr iniq̄ emptio, Ūñ simplr cōdēno talē ꝯctū tāq̄ simplr iniquū: z ꝓtra iustitiā commutatiuā: eo q nō dat iustū pciū, z ēt ex eo: q est simillimꝰ vsurario ꝓtractui, z p ꝯns ē latibulū aptū p latronibꝫ volentibꝫ exercere vsuras palliatas, Ūñ ēt si q̄s diceret se velle ascēdere i pcio: qtūs salua sit sibi facultas repetēdi pciū: z ēt intātū vellet ascendere/q cēseret illa facultas sufficiēti pcio eē empta: adhuc ñ admitterē sibi illū ꝯctū i foro ꝭcie: z h, ꝓpt dicta cām z specie mali, ēt si de dicto iuriū subtilitate posset defensari q eēt ēptio: z ꝓpt dictū ascēsuz ēt ñ eēt iniq̄, z poti credo silendū cozā filijs sec de predicta subtilitate/ q̄ extra scholas cozā eis de talibus disserēdū, q h esset clausa porta mali uolis referare, Et sic dicta rō sufficienter cōdēnat emptōez reddit vni flo, p, ꝛꝛ, qñ emptor hz facultatē repetēdi pciū: z vēditor nō hz facultatē redimēdi, ita etiā ex eadē ptz rō reprobādi emptōez reddit vni flo, p, ꝛꝛ, qñ vtq; hz facultatē: illic repetēdi pciū: z alt redimendi redditū, q tñ ꝯctus nōnunq; inter nobiles z militares nře pric repit, Patz em, q aut mutuatio est vsuraria: aut si manet emptio/q ē iniq̄: q nimis diminutū pciū dat emptor: q̄uis adhuc diminuat dare/q̄ñ vēditor nō hēret facultatē redimēdi, Et si dicas iura allegata ad pbandū q emptio possit eē ꝙa: etiā si emptor habeat facultatē resoluendi ꝓtractū ad placitū: nō loquūt/ nisi i casu q emptor vult resoluere ꝓtractū ꝓpt morbū vel vitiū rei vendite: in q̄ casu ei ꝓpetit vera redibitoria: nō aūt loquūt i casu q̄ ex alia cā vult resoluere ꝓtractū, Dōm q hoc est verū pro q̄to illa loquūt de ptu fructibꝫ et accessionibꝫ z emolimētis silibꝫ: sē expsse exp̄essa: etiā ad casū resolutōis ꝓtract ad placitū emptorꝭ facte in vim pacti de resoluēdo cōtractū ad placitū emptoris adiecti eidē ꝓtractui, vt pz i dicta lege, q si nolit, §, penl, Ess tū h difficultas, q videri posset alicui q in casu q̄ resolutō ꝯctus fuit posita ad placitū ēptoris: nō teneret emptor ꝓputare fructꝰ i sortē, q nec de fcō fuat h i vēditore, s, q vēditor ad cꝰ placitū fuiss posita resolutio/sit obligat fructꝰ de pcio pcepto ꝓputarei sortem: cꝰ opionis vī fuisse Jo, de ymola, Hāler, cū āt, §, Julianꝰ, cū silibꝫ, volēs q oīa sint i integꝝ restituēda fcā redibitōe: loq̄t ñ solū i emptore: ꝫ ēt i vēditore, Sz clarū est de iure z de ꝓsuetudie/q̄ est optia legū interpres, q venditor hns facultatē redimēdi/si redimat: fac nihilomin fructꝰ q̄s interi p pecuniā acq̄siuit suos, igit ēptor faciet fructus suos, z p ꝯns vī q pdicta iura de edic, in, l, cū aūt, cum similibꝫ, tamē loquāt i matia ꝓpria eo, s, q̄n fit redibitio: z resoluit ꝯctus ꝓpt vitiū vl morbū rei empte in rebꝫ mobilibꝫ/vl ēt in imobilibꝫ, vt i fundo pestilentico, l, etiam, ff, ne edi, edic, l, si prediū, C, de edi, edic, Sz illā disputatōez relinq̄: credens pdictā ꝓclōnē simplr verā: stādo i fundamēto scōe rōnis q̄cq̄d sit de hac ꝓtroue-

sia vel pdicta itelligētia iuriū, Forte eī alia rō est bnda i pacto retrouēdēdi vl redimendi: z in pacto resolutiuo ꝓtract: sic z illa pacta sē distincta, put patuit sup i pcedēti q, cōclusiōe pma, Preterea an ne etiā posset ꝓcedi: q resolutōe ꝓtract stāte i placito emptoris: posset ēt emptor tantū z tale pciū dedisse: q etiā posset fructꝰ medio tpe pceptos sibi retinere: nō ꝓputādo eos i sortē, patebit disputatiue loq̄ndo in difficultate stati mouēda, Tertio pbat ꝓclo, q i tali ꝓtractu lōge plꝰ guareꝭ vēditor/q̄ emptor, Hā venditor cogeret redimere mercē cū nō hēret āplius pciū: puta q ꝓsūpsisset, Secꝰ aūt q̄n solꝰ vēditor hz facultatē, q̄ q̄n ille cogit ēptorē ad reuendendū sibi rē/nō est difficile ēptori recipe pciū: z reassūgre mercē: cū merx/seu redditꝰ ñ potuerit eē ꝓsūptꝰ: eo q int imobilia cōputat, Et dato q perijsset: q bona i q̄b fuit cōstitut periret a fortuna: nō pōt tūc vēditor repetere: q ēt sibi perijt, Nec pt ēptor q̄rulari de hoc q cogit renūciare merci ēpte: et h ꝓpt tria, Prio, q recipiet p ea equalēs, Secūdo, q p subeūdo obligatōez reuēdēdi eaz recipit refusionē: p q̄to eo remissi pciū dat p merce sic redimibilū, Tertio, q obligatōez illā spōte/nō p ꝭsus necitate subijt: q ementes nō sē sic pssi necitate cogēte eos ad emēdū sic vēditores pmunt, q̄ hūtibꝫ pecuniā/omia obediūt, z sic libert subeūt onera sese ꝓtingētia, sec est i vēdētibꝫ: q̄ sepe tales pssi necitate hūdi pecuniā/subeūt onera vendendo reddit sup suis bonis z pdijs, q̄ lz hēant talia bona: carēt tū pecūia, Quarto pbat sic, q ei licitū est apponere pactū i traditiōe rei cui est res, igit cū reddit sit vendētis añq̄ vēdit: seq̄t q vendētis est apponere pactū, Quito, q hoc casu ēptor agit ō lucro optādo/z nō vēditor, g nō est licitū emptori h pactū apponere/ne fiat i fraudē vsurarū: q̄ rō cessat i vēditore, Sz ꝓtra q̄rtā probatōez arguit, q sic merx ē venditor añ vēditōez: sic pciū est ēptoris añ emptōez vl solutōz: igit sic vēditor pt pactū refuatōis in ris retrahēdi rē apponere: sic ēt ēptor posz apponere pactū repetitōis pcij, q̄ rōe ei vnꝰ pōt rei sue apponere onꝰ i traditōe: ēt alt vī posse, Preterea ñ pōt illō onꝰ repetibilitatz imponere merci/nisi accedēte ꝓsensu ēptoris, pactū em pēdet ex vtroq; ꝓtrahēte, igit illō pactū cēsēt vtq; apponere: q̄uis facultas repetēdi tm resīdere debeat apō vēditorē, z in h etiā arguerēt ipropriꝭ mod loq̄ndi illarū rōnū, Contra q̄ntā pbationē etiā arguit, q stat q vterq; faciat ad lucrū captandū ñ minus h q̄ in alio ꝓtractu vbi q̄s emit aliā rē: z alꝭ vēdit, Ita em sepe q̄s vēdit rē vt lucretur: sic q̄s emit vt lucret, Quicq̄d igit sit de ill pbatiōibꝫ: tñ scōa pbatio videt melior: et etiā illa q̄ tacta est i solutōe ipropbatiōis prīe pbatiōis: salua seq̄nti disputatiōe z dif-

Circa em so (ficultate scholastica, lutione ipugnatiōis p me pbationis ꝓclōnis q̄nte occurrit difficultas propter ea q̄ ibidē sē tacta, z etiā ꝓpt illa q̄ tacta fūt in scōa pte ꝓclōis q̄rte huiꝰ qōnis, Hā videt posse p vtrobiq; dicta pbari/q posz fieri emptio reddit redimibil: etiā emptore reseruāte sibi facultatē repetēdi pciū: etiā ñ cōputatz fructibꝫ i sortē: et h forti pnūc sic videt posse pbari: pter ea q̄ ibidē sunt tacta, Hā vterq; pmutantiū pōt pdicto mō sibi reseruare facultatē repetendi rē: etiā nō restitutis fructibꝫ: imo vtroq; retinēte sibi fructus rei illi p qua suā rē pmutauit, mō vtriq; pmutātiū pt succedere emptor, ita q emptio ñ pl successit pmutatiōi vni pmutātz q̄ alteri, igit, Cōfirmat, Prio, q nō videt rō diuersitatz: cur ñ posset emptor retinere fructꝰ mercz: sic vēditor retinet fructꝰ pcij, Si em i emēdo ꝓsideratio fuit habita i h, q vēditor erat retētur fructꝰ pcij: z ēt facultatez redimēdi mercē z tantū fuit iustū pciū: pm q ille circūstātie z merx sē estimabiles: pciū equalit merci sic circūstātionate: vt su ponit: z venditor retinet fructꝰ pcij q̄ redimit mercē, cur ñ etiā posz ēptor si sillis ꝓsideratio fuisset hīta ad circūstātias illas: puta q emptor hēret facultatē repetēdi pcium z retinendi fructꝰ iterim pceptos: z pciū fuisz tantū fm estimibilitatē illi merz ac circūstātias ꝓdictaꝝ, z sic equaluisset pciū merci sic circūstantiōate, cur inquā ñ posset ēptor ēt retinere fructꝰ merz q̄ repetit pcium, Hec valet si dicas/q ío ñ ē sile, q merx ē res fructifera: vtputa ager: ꝫ pciū cū sit pecūia ñ ē res fructifera, q ñ germīat, Nam ꝓtra h arguit triplr, Prio, q stat q merx ñ sit fructifera res pl q̄s pecūia: puta si ē dom, Illa ei ñ fructificat cū sit res artificialr sic z pecūia ē res artificialr: q̄uis accedēte idustria vtetz ea vl o cātz eā fructificet, Illo ät mō ēt pecunia fructificat, q ē instrm idustrie ad negociādū z sic lucrādū, Scō, q si illa rō valet

ret:tūc i casu i q̄ in placito ēptorꝫ stat resolō
ptract⁹:z teneret restituere fruct⁹ mercꝫ:fru
stra diceret q etiā vēditor deberet restituere
fruct⁹:qz nll̄os pcepisset de pecūla:qz pecu
nia ñ eēt res fructifera:z tñ diceret q̄ qñ re
soluit ptract⁹ ad placitū ēptoris/oīa sē i in
tegrū restituēda. Tertio.qz stat q vēditor
mediāte illo pcio emerit possessionē aliquā
fructificātē.z sic sic vēditor ñ teneꝫ illos fru
ct⁹ possessiōis acq̄site p pecūlā: restituer tpe
redēptiōis mercis : cur ñ ēt posset ēptor tpe
repetitōis pcij refuare fruct⁹:z nec illos vel
le restituer. Ad hec nihil ħ asserēdo:ꝫ scho
lastice disputādo:vt deꝫ occasio cogitādi de
sup:posꝫ dici q argumtū pbat itētū suū : ꝫ
tē opteret ēptorē reddit⁹ dare maⁱ pcīū/ q̄
sit pcīū solitū dari p redditu : vbi ēptor ñ hz
illā facltatē/ꝫ vēditor.z rō ē.qz illa facltas
repetitōis pcij ē res estiabil pcio:sic z facul
tas repetēdi mercē pcessa vēditorī ē estima
bil pcio:adeo q remissi⁹ dz vēditor vēdere
mercē quā vult posse redimer:q̄ si eā irredi
mibiliꝫ vellet vēdere. Si g̃ de fcō(vt suppo
nit).xx.flo.sē iustū pcīū p redditu vni⁹ floꝛ.
i casu q̄ ēptor ñ hz facultatē: ꝫ sol⁹ vēditor:
ita q ē irredimibil p vēditorē:ꝫ pcīū ē repe
tibile p vēditorē:opteret q ēptor daret tāto
maⁱ pcīū/q̄ti estiari pñt due facultates q̄s
ēptor vult hre:z on⁹ q̄ vult vēditorē obliga
ri.Due āt facultates ille sē:facultas repetē
di pcīū quā sibi refuat ēptor:z facltas repe
tēdi mercē cui renūciat vēditor.ħ est irredi
mibilitas mercꝫ. On⁹ aūt q̄ vellet vēditorē
ē obligatū:eēt on⁹ q̄ obligat⁹ deberet eē em
ptori restituere pcīū q̄cūq̄ repereret ipm.ħ
ei p argumtū pcij eēt ēt refūdēdū vēditori:
sic z qñ ēptor dz eē obligat⁹ vēditori ad reuē
dendū mercē/vult ēptor illud on⁹ sibi refū
di:qz vult eo miⁿ pcīū dare:z idē ptz in fa
cltatib pdictꝫ:qz qñ ecōtra vēditor vult ha
bere eas:ēptor vult eo remissi⁹ dare pcium.
igit notabiliꝫ maⁱ pcīū p redditu vni⁹ floꝛ.
cogeret dare ēptorī/q̄.xx.flo.z si daret tātū
dem/z ita magnū pcīū:q p oīb dictꝫ facul
tatib z oneribꝫ satisfieret vēditorī : tē vr de
rigore scholastico lo q̄ndo ñ iniqⁱ⁹ ptract⁹
i se:qz neuꝫ de alto conq̄ri posset. De ēptore
ei ptz de se:ꝫ de vēditore q̄ videret g̃uari: ēt
ptz q nō.qz illud g̃uamē eēt sibi refusum per
augmentū pcij p casū. Sic i sili cōtra dictū
est de onere q̄ g̃uat ēptor exñs obligat⁹ ad
reuēdēdū vēditorī ad nutū vēditoris. Hā

petendi preciū/z retinēdi fruct⁹ pceptos:et
venditor facultatē redimēdi/ z etiā retinēdi
pmoditates pcuratas mediāte pecūla. Ter
tio,q vendit⁹ hꝫet facultatē redimendi: et
emptor nō hꝫet facultatē repetēdi precium:
q̄uis vtq̄ hꝫet facultatē retinēdi pceptos
fruct⁹:z cōmoditates de merce z precio, sic
coīter fiūt emptiōes reddituū redimibiliū.
Quarto q ecōtra emptor hꝫet facultatē re
petendi preciū/z retinēdi fruct⁹:z venditor
nō hꝫet facultatē redimēdi:licet etiā hꝫet fa
cultatē retinēdi fruct⁹. Quinto,q vterq̄ ha
beret facultatē:ille repetēdi/z alt redimēdi:
sed tñ neut hz facultatē retinēdi fructus/ vl̄
cōmoditates:q̄n tenerent facta resolutōe cō
tract⁹ hincinde:singla singlis restituer: put
etiā sup dictū est. Hoc inquā cozollariū sa
tis ptz.qz q̄tūcūq̄ vni⁹ cōditio videret me
lioꝛ cōditiōe alteri⁹: tñ illa melioꝛ cōditio pōt
p augmērū pcij recōpēsari: vt fiat eq̄litas cō

Hcōm cozollariū. Ha (mutatiua,
bendo respectuꝫ ad hui⁹sce
modi eq̄litatē: posꝫnt tales casus meli⁹ de
scindi/q̄ recurrēdo ad leges ciuiles loquen
tes de emptiōe z venditōe:z pactis in eisdē:
qz ille leges varie loquūt atq̄ obscure:z pm
varios casus, et q̄ltercūq̄ loquant: op⁹ est
eas itelligi sp ita vt fuer eq̄litas cōmutatiua,
igit si in lūne nālis rōis:dimissis mēbranis
z uersis oculis a codice ad ipam eq̄litatez
cōmutatiuā mens eleuet: citi⁹ intelligit q̄n
ptract⁹ aliq̄s foueat eq̄tatē : z qñ nō. Nam
etiā leges ipe ptractuū pmū ex cōsideratiōe
cōmutatiue eq̄litatis pcesserūt/ z nō ex legi
bus deriuata est eq̄litas talis.prout in plo
go hui⁹ opis tactū est. Scō o p̄ncipaliter cō
firmat pdicta rūsio sic. Qz ante adinuentio
nē numismatꝫ:si ioānes cmutasset agrū suū
pro agro petri:z ioānes refuasset sibi facul
tatē repetēdi suū agr̄ cū fructib pceptis de
agro quē a petro accepat:z petr⁹ nō habuis
set facultatē repetēdi suū agrū : ꝫ fruct⁹ q̄s
de agro/quē ioānes sibi assig̃uerat leuauit:
etiā sibi refuaret/qñ ager suus restitueret si
bi p ioānem:tūc nō oportuisset agrū petri fu
isse tāti valorꝫ q̄ti est ager ioānis, qz ioānes
dādo agrū suū petro/refuauit sibi aliquā fa
cultatē estimabilē pcio:quā facultatē nō ha
bebat petr⁹: imo petr⁹ habuit on⁹ respectu
ioānis hūtis facultatē cogendi petrū ad re
fig̃tionem agri. Pono igit q pro hoc q io
annes vellet habere illam facultatē:opteret
agrū Joānis esse i trib⁹ vel q̄nq̄ vel.x. floꝛ.
meliozē agro petri:ad ħ q esset eq̄ pditio p
mutātis:z ager Petri valeret tm̄.xx. opterꝫ
agrum Joānis valere.xxtij.vl̄.xxv. vl̄.xxx.
Ergo si īdē Joā.īduceret pſonā emptorꝫ:ita
q Joan.emeret agrū Petri eadē lege scz q
Joā.z nō Petr⁹ hꝫet pdictā facltatē repetē
di pcīū:opteret Joannē dare p agro Petri
xxtij.vl̄.xxv.vl̄.xxx. Et si sic faceret:tunc ista
equ⁹ eēt ꝫct⁹ emptiōis:sic equ⁹ ꝫct⁹ fuit qñ
hēbat Joānes pſonā pmutatorꝫ. Hec āt ħ
tm̄ scholastice disputasse volui : vt deꝫ oc
casio lectorib ad cogitādū sup ħ diligēti.
qz ad vtilioꝛa festino,op⁹ tñ erit vt i alib ꝫ
ctib nihil noui admittatur:q̄ malignī pos
sint vti fraudē z palliū suaꝝ vsuraꝝ.q̄ ob
rē sup post p̄ncipiū hui⁹ pcl̄oīs dixi/q etiā
si q̄ret eq̄litas cōmutatiua:nō admitteret
illū ꝫctū vbi facltas repetēdi pcīū remanet
apd emptorē. Vñ op⁹ ē aliq̄s ꝫct⁹:licz in se
eq̄s reprobare,ppt abusuꝫ eoꝝ: z latibulū la
tronū d medio rollēdū,qm̄ ēt tēplū dñi licz
toto orbe famosissimū.ij. Mach.ij. Cū ma
ligni ip̄m fecissent vt speluncā latronū:dñs
tā p Habuzardā q̄ p Titū dirui fec̄: vt pz p
Josephū.z.iij Reg.vlt. Postq̄ āt hacten⁹
positi sūt spēales casus:i q̄b oīpuat pdicta
emptio ꝓtē gnāliꝫ loq̄ndo cōprehēdēdi sūt i
gñe hoc modi q̄b oīpuat emptio pdicta. Et

Bexta pcl̄o.Generaliꝫ (p ħ ponit
loquendo sex modis depuat
emptio reddit⁹ redimibil/ ex sex circūstāti
as ad el⁹ bonitatē rēq̄sitas. Hā q̄uis septē
req̄rūt circūstātie ad moralē bonitatē act⁹:z
tñ aliqñ vna illaꝝ septē coincidit cū obiecto
seu gñe illi⁹ act⁹:z tūc solū remanent sex cir
cūstātie distincte.z sic ē ꝓpositū. Quia circū
stātia q̄d.scz q̄d emat:z obiectū ēptiōis coin
cidūt:qz reddit⁹ redimibil est q̄d et obiectū.
Sex g̃ reliq̄ circūstātie sūt.q̄s/cui/cur/vbi/
quō/qñ. Si igit ipse emens q̄ dī q̄s.siū ille
cui emit sit īcapax vl indign⁹ redditu.si etiā
ob indebitā cām finalē vel inductiuā emat.
aut si emat i loco vel i re:i q̄ phibitū eēt ꝓsti
tuere redditū.aut si i tpe q̄ phibitū est.aut si
cū idebito mō:puta dando pcīū miⁿ iusto
tūc depuat ēptio tal.z pñt circa singlas cir
cūstātias poni exēpla z declarari ꝓportiona
biliꝫ.sic sūt dclarata. Ss.q.lxxxj.z.lxxxij. Cir
ca tñ circūstantiā quō ē ponendū exīm q̄d in
pdictis q̄stionib est hucremissuꝫ.z est q tūc
etiā emptor peccat/qñ vēditor vellet libēter

illā pecunias mutuo hz̄e pro q̄ emptor vult emere. ꝛ vēditor est i aliq̄ illoꝝ q̄ttuor vl' q̄nq; casuū ꝯstituer⁹: in q̄bꝫ teneř ēptor mutuare: de q̄bꝫ patuit. q. xix. ꝛ tñ emptor non vult ei mutuare: sz tm̄ vult emere ab eo: tūc ei ēt si det iustū p̄ciū: ꝛ oīa alia req̄sita sūt ibi: de⁹ p̄uauabit emptio mortal'r: vel saltē emptor peccabit mortal'r nolēdo mutuaſ: sz emere.

Exhoc sequit corollariū. Q̄ si quis diues vl' pecuniosꝰ velit emere reddituū ꝓpetuū/siue redimibilē siue irredimibilē: ꝛ cū debitz circūstātijs vt nō p accidens depueř emptio. vel saltē vt int' emendū nō peccet: valde ac sūme necariū est/ q̄ videat ad necessitatē vendētz: q̄ in q̄ttuor vel q̄nq; casibꝫ positis. q. xix. pōt esse tal' ꝛ tāta/ q̄ emptor eidē mutuare deberet tantā pecuniā/ q̄nta indiget ꝛ ob cuiꝰ pecunie necitatē vēditor ꝯstituit ꝛ vendit redditū supbonis suis: maxie si ab emptore p̄tal' petiuit mutuū ꝛ obtinere nō potuit. ꝛ ob hm̄ ad vēditionē reddituū cōpulsus extitit. Aut si nō petiuit mutuū: tñ hm̄ simpl'r (vt bene cōiect) optabat: sz obtinere desperabat. Hā si diuiti cōstet de tali necitate: nō excusaſ in omissione mutui. etiā si nō ꝓpter motu illi mutuet: puta ibidē patuit. m'tio magz q̄ petit mutuū: vel q̄ tacens de mutuo petit vt emat ab eo reddituū ꝯstituendū in bonis suis: ꝛ diues bene scit de eo talē necitatē. Hec tñ illō opꝰ est diuitibꝫ solū in emptiōe reddituū: imo ēt i emptiōe p̄dioꝝ ꝛ aliorꝝ bonorū imobiliū ꝛ mobiliū/ q̄ hñt pauperes ꝛ indigētes ꝛ p̄ssi necessitatibꝫ. qz etiā i emēdo illa bōa ab eis: videdū est ad p̄dictā necessitatē. ꝛ maxime q̄n eis ꝯstat/ q̄ ob necitatē q̄ p̄munſ: cogunſ illa distrahere. Hec ē vna ex circūstātijs ob quā timēdū ē/ q̄ sepe depueně ēptiones reddituū. ꝛ maxie ē illō natum ꝓtingere tpibꝫ famis ꝛ caristie. sic fuit iā tpibꝫ nr̄is q̄bꝫ grandis illa miseria ꝛ penuria: inūeros pauperes. vl' ad cōstituēdū in bonis suis reddituꝰ: vl' ad bonoꝝ suoꝝ distractiones cōpulit: m'tis (vt timēdū est) diuitibꝫ nō aliorsū flectētibꝫ oc'los suos nisi ad emēdū p̄dia vl' possessiones ipsoꝝ pauperū. vl' reddituꝰ supbonis illoꝝ pauperꝫ cōstituros. iuxta illō ps̄. Oc'los suos statuerūt declinare i trā. ꝛ o vtinā pro p̄cio saltē iusto emissent. Hecz tū etiā si iustū p̄ciū dederūt: ꝓpt' hm̄ p̄cise imunes sūt a pctō. necz sibꝫ p̄sis blandianſ dicētes se seruasse illud dīne legis q̄ fuato (vt aiūt) iusta ꝛ licita est reddituū ꝛ aliarū rerū emptio. scz ne q̄s supgrediaſ vel circūueniat fratrē suū in negocio. j. Thes. iij. Hā si quis etiā tota legē seruauerit: offendit aūt in vno hm̄ factꝰ est oīm reus Jaco. ij. Hōne lex p apl'm promulgata q̄ dicit ne quis supgrediaſ frēm suū in negocio: etiā ōt. mutuū date. q̄d nō tm̄ vl' vnuersal'r loquendo ꝯsiliū est (vt falso q̄dā sibi blandiunſ:) sed precepti i casibꝫ q̄nq; vl' q̄ttuor supra positis qui sepe vt verendū ē diuitibꝫ occurrerunt. Et vtinā attēdissent illō q̄d i veteri lege scriptū fuit: ꝛ nō minꝰ. tñ q̄ ad hoc quod mortale in eo est ad nos vsq; (qui ꝓprie sub lege pietatis viuere debem⁹) extendit. Dicit inquā Deus. xv. Si vnus de fratribꝫ tuis: q̄ mortal' intra portas ciuitatis tue ad pauptatē venerit: nō obdurabis cor tuū/nec ꝯtrahes manū: sed aperies pauperi: ꝛ dabis mutuū q̄ eum indigere p̄sperexeris. caue ne forte surrepat tibi impia cogitatio: ꝛ dicas i corde tuo: appropinquat septimꝰ annꝰ remissiōis: ꝛ auertas oculos tuos a paupe fratre tuo: nolēs ei q̄d postulat mutuuꝫ cōmodare. ne clamet ꝯtra te ad dñm: ꝛ fiat tibi i pctm̄: sz dabis ei. nec q̄cq̄ callide ages in ei⁹ necessitatibꝫ subleuā dis: vt benedicat tibi dñs deus in oī tpe ad q̄ manū miseris. hec ibi. Ponderate verba signate mysteria/ ꝛ aromatū more ea conterite. Primo igit ponderem⁹ illa duo ꝓba dñi: cū ait. caue ꝛ impia. vbi ei ām̄onet nos dñs vt caueam⁹: ibi pctm̄ subesse iudicāduꝫ est. ꝛ vbi impietas memoraſ: mortale pctm̄ introducit. Hā ꝓpter solum pctm̄ mortale: homo inimicꝰ dei ꝯstituit: ꝛ ad penā sensus damnaſ. Dō ꝓpt' impietatē ꝯstituit hō inimicus dei: q̄ Sapie. xiij. dr̄. Sillr sunt ꝺo odio impius ꝛ impietas eiꝰ. vult g̃ dñs q̄ pctm̄ ꝛ impietas sit nolle paupi idigēti mutuare: etiā si plus ꝝ ad annū debeat expectare mutuans restitutionē sortis. Nam q̄ve niebat annus remissiōis: debita relaxabāt: sic q̄ nō dabatur actio creditori ꝯtra debitorem/donec finitus essz annus septimus.

Scō ponderem⁹ illud verbū/ne clamet ad dñz/ ꝛ fiat tibi i pctm̄. q̄d em̄ aliud ex illo elicit: ꝝ q̄ etiā vsq; eo aggrauaſ pctm̄ ñ mutuādi ꝯuiter indigētibꝫ/ q̄ etiā in celū clamitans esse dicaſ. Tertio ponderem⁹ cū ait. callide tc̄. Nunq̄d nō callide egerūt diuites illi: ad q̄s cū venerī aliqui q̄ ab ineunte etate duris ꝛ fidelibꝫ laboribꝫ se nutrierūt: sed ob tpis illius durissimā cōditionem effecti

sūt in victualibꝫ paupes: inedia squalidi: fame marcidi: liberos habētes facie extenuatos: rogātes p̄ssimo noīe dñi inuocato: q̄ten⁹ eis mutuarēt aliquanta sūma pecuniaruꝫ/ q̄ suis calamitatibꝫ subueniret. At illi. Si forte signū aliq̄d/ sed mēdax oñderūt cō passionis gestu corpis: tñ plus impij fuerī/ ꝝ q̄ tpe Joānis fuerūt: q̄ saltē lingua ꝛ ꝓbo dilexerūt proximos: benigna saltē dātes (licz sine ope) ꝓba. Di aūt lingua ꝛ ꝓbo: sil' ꝛ ope ac ꝛitate īmites fuerūt in eos dicētes. pecunia nō habeo: vel si quā habeo mutuare nō possū tibi/ nec volo: q̄ met indigeo ea. Hō aīaduertētes illō Joānis baptiste. Qui hz duas tunicas det ꝛ hūti. Hec ꝯsiderātes q̄ magis ipi (lz diuites) charitate indigebāt/ ꝝ illi pecunia. Nam q̄ habuerit substantiam huius mūdi: ꝛ viderit frēm suū ncitatē habere: ꝛ clauserit viscera sua ab eo: quō charitas dī manet in eo? j. Jo. iij. Cūq; incōcussis visceribꝫ pietatis eos vacuos abire fecerūt/ desperauerūt paupes: cogitātes mutuū gratuitū nullaten⁹ se posse obtinere: nec etiā ab eisdem posse mutuū sub vsurꝫ accipe: eo q̄ cōtecerūt ipos diuites. ꝛ si nō ꝓpter deū quem non verenť: tñ ꝓpter mundū/ ꝛ penas tpales nō mutuaturos sub vsuris. Sz cū paupes viderūt hortulos/ aut agellos/ aut casulas sibi aliq̄s supesse: cogitauerūt ꝯstituere annuū redditū in eisdē: ꝛ redeūtes/ obtulerunt se eis redditū illū vendituros. Et ecce mox ꝓba vēditiōis emisso: subito mira celeritate in esse prodijt pecūia emptiōis: q̄ pus noīe mutuatōis audito nullibi appebat. Emerī itaq; ꝛ vt q̄ impij fuerūt mutuū denegādo: aliq̄ modo suū ītimē palliarēt aīm: gr̄am redemptiōis vēditoribꝫ ꝯcesserūt. Et o vtinā gr̄am illā nō mox alia ītatē corrupissent: dādo. s. ob illā gr̄am ꝯcessam min⁹ iusto precio. Accepto itaq; p̄cio paup ille sue succurrit calamitati: ꝛ cū charybdī euasisset/ icidit in scyllā. Eū em̄ p oēz diē sol ꝛ luna: vigilijs ꝛ laboribꝫ vret p noctē. in sudoribꝫ cū sūma anxietate acq̄rit ea: q̄bꝫ annuā pensionē soluat emptori: q̄m̄ si defecerit: en tot cautelis emptor muniuit suū cōtractū: q̄ paruo tpe q̄ pauperē illū rerū illaꝝ q̄si partiali vsufructu spoliauit: etiā earundē ꝓprietatē vsurpabit. Et q̄uis gr̄a redēptionis paupi illi fuerit ꝯcessa: tñ vt vm̄z redimat: oportunitas nunq̄ occurret. Adeo em̄ extenuatus fuit/ q̄ etiā vix ipe ꝛ familia sua famē ſpaz vtcūq; tempare (taceo extīguere) p̄ossit. O pietas: o christianoꝝ mititas cordiū: obscuratū est phdoloꝝ aurū nostrū: mutatꝰ est color optimus: in scoriam versū est nr̄m argentū: abierunt pū: succreuerūt impij: ꝛ q̄m supabūdauit iniq̄tas: refriguit charitas multorū: instituerūt tpa pic'losa p̄dicta: ꝛ ꝓphetata ab apl'o apparuerūt hoies amātes semetipsos: q̄rentes q̄ sua sūt: nō q̄ Jesu chr̄i. ꝛ cū transitoria q̄runt/ perdūt eterna. q̄ si eterna quesīssent: nōne simul ꝛ oīm terrenoꝝ abundantiā assecuti fuissent: aut mendacē faciem⁹ p̄missionē dñi in loco p̄allegato. Ait ei dabis ei ꝛc̄. vt benedicat tibi dñs deus in oī tpe: ꝛ cunctis ad q̄ miseris manū. ecce cū charitate sil' etiā fides de ꝓbis dñi perijt. Q̄lta hec per exhortationē ꝛ declamationē dici possent: sed hm̄ in loco transeo. Hec excusabiť p̄dictꝰ emptor p hoc/ q̄ diceret se in hm̄ beneficium p̄stare vēditori. q̄ si nō emeret ꝛ etiā nō mutuaret: ipse cogereť illa sua bona irredimibiliter vendere: aut ea grauissimis vsuris obligare alicui iudeo vsurario: Hā si hm̄ sufficeret: tūc etiā excusareť: q̄ sub leui vsura mutuaret/ ne ille pauper cogereť sua irredimibiliter vendere vel recipe mutuū sub grauibꝫ vsuris. Preterea nō excusaſ/ qui p̄ceptū dī trāsgrediť: etiā si faciat ne ꝓximꝰ damnificeť ab alio q̄ alis iniuste. Nam nō sūt facienda mala anime vt eueniant bona. ꝛ multo minus vt non eueniant mala temporalia: cuiusmodi est temporalis damni perpessio.

Septima pc̄lo. Emptio redditus redimibil' pōt esse nō solū ex gñe licita: sed etiā ex oībꝫ circūstantijs. ꝓbaſ. qz q̄ sit ex genere licita: patuit i prima pc̄lone p̄cedenti. q̄nis. mō actui ex gñe licito possunt accedere oēs ꝛbite circūstantie. hec ꝯclo in simili patuit. s. q. lxxxj. ꝛ. lxxxij.

Octaua pc̄lo. Emptio redditꝰ redimibilis pōt fieri p fundatione eccl'iaꝝ ꝛ altariū. Hec ꝯclo ponit ꝓpt' q̄sdā qui senserūt illā emptionē esse illicitā. cuiusmodi fuit Joānes francforden⁹ mgr̄ i theologia i tractatu suo: pc̄lone sc̄a. Probaſ tripl'r ꝺ eū sic. Pro. qz emptio redditus redimibil' est ꝺ se licita: vt patuit: et etiā ipemet ꝯcedit/ nec ille finis sz vt de illo reddi tu viuāt eccl'iastice psone ē illicit⁹ in se: imo eccl'iastice psone sūt de nūero illaꝝ psonaꝝ: q̄bꝫ pre alijs ꝯgruit viuere de redditibꝫ/ nec etiā est inconueniēs finis: respectu talis actꝰ:

qz ē melioz illo actu ēptōis,igīt ille actꝰ ē oz dinabilꝫ in ipum.Scōo sic,qz si talis ēptio eēt illicita,maxime ꝓpt motiuū p̄dicti mgri: qō fuit tale.ſ.qz ex q̄ talis reddit⁹ pt redimi: tūc staret ꝙ qñ reddit⁹redimeret:eccl̄ia/vel q̄ pest illi eccl̄ie vl̄ bñficio:ñ posset ꝑ illa pe cunia restituta aliquē aliū redditū emere/vl̄ saltē nō ita bonū,z sic ex ℔ diuin⁹ cult⁹ q̄ de beret eē ꝓpetu⁹/i toto cessaret:qz dei mīstri nō bzent vñ viuerēt:cum spūalia fine tpalia nūc possint subsistere. Wō ℔ motiuū defic duplr.Prio,qz illud nō plꝰ ꝙcludit/nisi ꝙ il la ēptio ē emptio reddit⁹: nō ita idonea ꝓ fundatōne eccl̄iaꝫ:sic̄ si eēt irredimibil⁹/ vel reddit⁹ nō est ita idone⁹/q̄n aliq̄ incōmodi tas sit in eo ꝑ cultu dīno. Wō non seq̄t.ille dat/vl̄ emit aliq̄ bona ꝓ fundatōe eccle siaꝫ:z illa bona sūt nō oīno cōmodosa,igīt peccat,qz tc̄ q̄ emeret p̄dia nō oīno fertilia/ vl̄ aliq̄tū distātia/aut aliā sil̄em incōmodi tatē hūtia: aut nō daret pingues redditus/ peccaret.Scōo,qz redēptōe fcā/ si eccl̄ia ñ posset redditū emere:posset tñ aliquā possel sionez emere.de cui⁹ fructib⁹ interi viueret donec occurreret reddit⁹ ꝙueniēs:z si null⁹ occurreret/nec possessio:tūc q̄uis tādez ille cult⁹ desineret:nō ꝓpt ℔ tor⁹ cult⁹ desineret, qz ēt si nulla bñficia ppetua eēnt fūdata: ad huc bzēt cult⁹ del,vt patuit i p̄mitiua eccl̄ia. Tertio,qz pl̄a bñficia z officia hūt tales red dit⁹ redimibiles:nec tñ dānant illi q̄ ea sic fū darūt: nec illi qui ea sic fundata cōfirmaue runt :nec eccl̄iastice psone q̄ de sic empt⁹ vi uūt.hec āt ñ eēnt/si opīo p̄dicti mgri cēt ꝑa.

¶ Questio,LXXXV.

Utrū ēptio redditus

deꝑuēt ꝑ ℔ ꝙ ēptor obligat vēditorē ad aliq̄ penā sibi soluēdā:si nō soluerit sibi pen sionē i t̄mino p̄fixo.Solo stat i vna ꝙclone

Cōclusio

(et in vno corollario.

rñsiua ē,ꝙ ñ deꝑuāt ꝑ p̄ dictā obligatōez:dūmō assint q̄ttuor ꝙditō nes,Prīa ꝑs ꝓbāt q̄druplr.Prio sic. Nō ē maioꝛ rō de ēptiōe q̄ de mutuatōe: ſz mutu atio ñ deꝑuāt ꝑ ℔,ꝙ mutuator obligat mu tuatariū ad penā aliquā sibi soluēdā: si non soluerit sortē mutuatā in t̄mino p̄fixo,vt pa tuit supꝫ q.xxxj.igīt nec ēptio ꝑ hoc deꝑuāt. Maioꝛ ꝓbāt duplr.Prio,qz vtrobiq̄ ipse obligat⁹ ad penā:ē eq̄ debitor obligāti eu, igīt q̄ rōe vn⁹ eoꝝ ꝑt obligari suū creditorē ad penā:eadē z alr̄.Scōo sic,qz eoipo ꝙ vē ditor reddit⁹ nō soluit pēsionē ānuā ēptori i t̄mio p̄fixo:ēptor expectādo pēsionē/censet eā mutuare vēditori iplicite: ſz inuit⁹, qz ex pectare est iplicitū mutuare/ saltē si res expe ctata ē de gñe rez murabiliū,cuiusmōi ē pe cūia et frumta.Igīt sic̄ q̄ñ mutuatari⁹ i t̄mi no ñ soluit,z sic cēset ꝗtū i eo ē ō nouo mu tuū recipe a mutuatoꝛe/ſz inuito:potit p il la dilatōe q̄ ē mutui receptio obligari ad pe nā,sic ēt vēditor reddit⁹ nō soluēs i t̄mino, z p ꝙs iplicite mutuū recipiēs obligari ꝑt ad penā.Scōo ꝓbāt ꝑma pars ꝙclonis,qz huic ꝑti ꝙclonis vī fauere Jo.de gersonā i tract.de flozib⁹,vbi ait sic, Sic̄ in redditib⁹ cēsualib⁹ recipiēdis p dños certis t̄minis: q̄ñ pena pecūaria iponit nō soluētib⁹ die assīgta:ita ꝑt aliqs recta intētiōe z securita te sol⁹onis talit statuere in ꝑticulari ℑctu vl̄ ꝙcessiōe ad t̄minū,hec ille. Et sic approbat appositionē pene in redditib⁹ cēsualib⁹ debi tis alicui dño, puta p stipendio sibi debito rōe p̄sidentie sue sup rēpub. Nō ē aūt maioꝛ rō de illo redditu/q̄ de eo q̄ debeāt ex ℑctu a licui ꝑuato. Idē ēt in tract.de ℑctib⁹ ꝓpone vj,ait,Si qs p̄stet pecuniā p mutuū vsq; ad certū terminū cū adiectione pene:ꝙ nisi sol uat i illo t̄mio:obligabit⁹ soluere pecuniā vl tra sortē:illō i casu potit bōa intētiōe z cha ritatie fieri z pena recipi,ꝑz i cēsib⁹ plib⁹ tali pacto soluēdis,hec ille. Et sic approbat idē tā i mutuo/q̄ i cēsib⁹.Tertio sic.qz i ꝓtractu ēphiteotico dñs hz de iure cōi suū ēphiteo tā obligatū ad penā: si non soluerit canonē seu pēsionē adeo,ꝙ si i biēno nō soluit pēsio nē/cadit a iure suo.Si igīt obligatio ad pe nā ñ deꝑuat ℑctū ēphiteoticū: alꝫs ius cōeñ ānetuisset ei illā obligatōez pene:seq̄t ꝙ nec deꝑuabit ℑctū censualē,ꝑz ꝓña,qz nō est ma ioꝛ rō i vno q̄ in alio:cū ēphiteotic⁹ sit sil̄is cēsuali,vtrobiq̄ ei alr̄ ℑbentiū soluit alteri ānuā pensionē ꝑ eo qō recepit ab alio aliq̄d eq̄ales illi obligatōi pēsiōis: q̄uis in ℔ sit dīa ꝙ i ēphiteotico ñ recepit ēphiteota nu mīsma:sed rē a dño. In cēsuali aūt sic et sic ō q̄busdā aliꝫs dīmūꝫs:ſz nec illa/nec alie dif ferētie poterint illā variatōz facere: qz de eq ualentib⁹,vt sē res /numīsma:idē ē iudiciū. Quarto sic,qz si i cīrate aliq̄ sit statutū / vel ꝙsuetudo,ꝙ debitor nō soluēte i t̄mino ꝑ fixo:si creditor coram iudice petat sol⁹onē a ōbitore:iudex mittat creditorē i possessiōez debitoris/ad leuādū fructꝰ illius possessio nis talit,ſ.ꝙ.c.flo,sibi debitis recipiat fru ctus i valoꝛe,v.licite potit creditor sic mīs sus in possessionē leuare illos q̄nq; ō centū donec fiat sibi solutio debiti,put ēt patuit supꝫ.q.xxxj.cū suo moderamīe.z idem tenet Bal. Wō illi q̄nq; sūt pena legal̄,qz p̄dictū statutū emanauit:vl̄ ꝙsuetudo itroducta fu it ex illa cā:vt illi⁹ pene metu debitoꝛes sol⁹ citarent ad soluēdū. Qñ aūt fit ℑctꝰ in aliq̄ loco,tūc intelligit fieri ꝑm ꝙsuetudinē z sta tuta illi⁹ loci:nisi ꝑ expssuꝫ sec⁹ agat ꝑ ℑben tes. Igīt si q̄s emeret redditū i tali loco:tūc ē nihil exꝑmēdo:de se ineſſet/ꝙ emptoꝛ ha beret vendit oꝛe obligatū ad illā penā legalē, z nihilomīn⁹ emptio eēt licita si ꝑuēt mode ramē q̄uādū,igīt si sup illa pena ꝙuentrēt ex ꝑsse:sic ꝙ emptoꝛ eū ad eā obligaret,etiā nō ob ℔ deꝑuarēt emptio:saluo eodē modera mine,ſz ꝓña.qz nō videt rō diuersitatis q̄re emptio deꝑuarēt ex apositiōe pene ꝙētio nal̄,ex tūc tñ si ꝓlege vl̄ ꝙsuetudinē apponer nō deꝑuarēt.Si em̄ lex vl̄ ꝙsuetudo po tuit apponere:z ꝓnter ℑbētes poterāt sub il la lege ℑbere:signū ē ꝙ ei⁹ apositio ñ ē ō se ihonesta:igīt ēt ex ꝙsensu ptiū poterit appo ni.Ārn̄ qō dictū ē de p̄dicta missiōe credi torꝫ i possessiōez debitorꝫ:dz intelligi tūc fo re licitū/qñ ꝑuant ꝙditiōes req̄site ad appo sitionē pene legal̄,de q̄b⁹ dictū ē,q.xxxj.con clusiōe,z.iō moderatione illi⁹ ibidē require Scōa ps ꝓbāt,qz ad ℔ req̄runt q̄ttuoꝛ cō ditones habite supꝫ.q.xxxj quas p oīa huc applica cōmutādo nomē mutuatorꝫ i nomē emptorꝫ,z nomē mutuatarij i nomē vēdito ris:q̄uis ñ sit necesse:eo ꝙ ēt ipe ēptoꝛ ē ꝑe implicit⁹ mutuatoꝛ:licz inuit⁹ qñ vltra t̄mi nū cogit expectare,z vēditoꝛ ē mutuatariꝰ ei⁹/qñ differt solutionē facere.z q̄cūq; harū ꝙditionū defecerit emptio deꝑuabit ꝑ tale pactū adiectū,z rōnes parēt ex ibidē dictꝫ:z illaꝫ ꝙditionū ēt vna tāgit Gerſon vbi supꝫ.

Corollariū

seq̄t.ꝙ rñsio Henri, de hoyta:in tractatu suo de ℑctib⁹:dubio septio,si indistincte intel ligat:nō eēt sufficiēs. Ūñ sane ē intelligēda: qñ q̄si indistincte ꝙdēnat illā emptionē reddi tus:in q̄ ēptoꝛ ℑ venditoꝛē(q̄ angustat⁹ z ne cessitat⁹ vēdidit supꝫ se vl̄ bōis suis redditū) apposuit talē penā/ꝙ qñcūq; vēditoꝛ nō sol uit ēptoꝛi i t̄mio assīgto/ꝙ extūc ēptoꝛ agit sup bona illa q̄ttuoꝛ vicib⁹:z in q̄rto t̄mino iuridice sentētiet sibi/ꝙ ptract⁹ census iam ampli⁹ semꝑ vltra.xliij.dies ōbeat duplica ri:tādiu donec illa bona ñ plꝰ valeāt q̄ cēs⁹ nō solut⁹ sic mꝝtiplicat⁹,z tunc ipa bona ad iudicent emptori obtinēda libere z q̄ete ꝓ censu suo nō soluto. Ūñ ait/ꝙ illa apositō pene ē iniusta penit⁹ z intq̄. Et buꝰ assīgt in effectu tres rōnes.Prīa,qz illa apositio pene ē ꝓpugnās iuri nāli z dīno:q̄liber hō ob ligat ad releuādū ꝓxīm suū angustatū z ne cessitatū/qū ꝙuēient ℔ facere ꝑt z sua interest tal'aūt apositio pene ē resistēs illi iurī. Wi noꝛ nota.Sz maioꝛ ꝓbāt ꝑ aūcitates vere ris z noui testamēti:i q̄b⁹ ꝑcipit ꝙ releuem⁹ ꝓxīm necitatū. Nā Exod,xxij,ꝑceptiue dī. Si pecuniā mutuo deder⁹ ꝓp̄lo meo pauꝑi q̄ habitat tecum:nō vrgebis eū q̄si exactoꝛ.

Scōa rō.Illa apositio pene nō solū ē re sistens intentiōi p̄dictoꝝ iurīū:ſz ēt ℑriū in ducēs.Quia ē ad magꝛ angustādū angustia tū,ſ.ad exheredādū z deꝑmendū z extreme angustādū ꝓxīm q̄cūq; reddit⁹ poterēt ad sol uendū talē censū i t̄mino p̄fixo. Tertia rō, q̄a ēptoꝛ nō solū ñ ē iust⁹:imo impi⁹ z cru del⁹,igīt. Ārn̄ ꝓbāt ꝑ ꝑma ꝑte duplr. Prio sic,qz iust⁹ ꝙuat ius diuinū z nāle,p̄dict⁹ āt vtriq; repugnat:vt patuit.Scōo,qz iustus hō tota die misereꝫ z cōmodat,z ibidē mise rebit z retribuet ꝑs,xxxvj.Predict⁹ aūt nō miseret/nec cōmodat:qz ō pensiōe sibi debi ta nō vult expectare:imo punit eū desup.ex pectare āt eēt miseri z cōmodare:℔ ē mutua re.Pro scōa ꝑte ꝑtz ex scōa rōne. Hec oīa il le i effectu. Illa āt ei⁹ rñsio si indistincte itelli gereꝫ:ōficeret i q̄ttuoꝛ. Prio,qz q̄uis verū sit/ꝙ p̄dicte pene apositio sit illicita:saltē vt freq̄nt:℔ tñ ñ ē ex eo ꝙ apositio pene sit illicita:ſz ex eo:qz p̄dicta pena ē saltē vt freq̄ter nimis magꝛ z imoderata ℑ q̄rtā ꝙditionē req̄sitā ad ℔/ꝙ apositio pene sit licita. Wō illā imoderātiā ñ allegat ꝑ cā ōꝑua tiōis:ſz aliā cām,q̄ si ꝑceder⁹: eq̄ ꝑcederet i pena lōge miozi vl̄ minia:qz allegat ꝙ ꝓxīo necitato tenemur succurrere mutuatōe vel expectatōe:z hmōi,z sic tenemur eū ñ pūire supꝫ ñ sol⁹one mutuati vl̄ ōbiti:ēt pena q̄ntū cūq; qua. Scōo,qz q̄uis illa pena sit numis magꝛ ꝛspectu alic⁹ vēditorꝫ:vtputa ei⁹ q̄ i ter mino ē necessirat⁹ z angustat⁹:ñ tñ respectu cuiuscūq;:qz ñ respectu illi⁹ q̄ licz a ꝓncipio vendiderit redditū ex necitate q̄ fuit ꝑssus: tñ nūc in t̄mino bñ posset soluere z nō vult ex mera ꝑteruia:vt ipemet ꝙcedit. Jmo di co si ñ ex mera ꝑteruia:ſz ex mera incuria et negligētia:vtputa si nō hz/z tñ posset habe

re/si vellet diligentiã adhibere. Nã ꝓtra talem pōt ꝙs ꝓcedere ad penã: qz est in culpa: z iniustitiã facit emptor: qz sine iusta cã detinet rem alteri debitã: z hoc ꝓtra illi⁹ volũtatẽ: z nō solũ ad penã ꝓcedere pōt is / ꝙ sic iniustitiã patit: sed etiã ad tantã / ꝗtra reqrit ad cogendũ eũ ad solonẽ, z ideo etiã ꝑdicta pena posset exigi/ si minor nō sufficeret: etiã si nō sit vēditor ī mera ꝓteruia vera: sed ꝓesumptiua vel interꝑtatiua. Tertio, qz ꝗuis vez sit: ꝙ qñ debitor pēsionis est ꝟstitutus in tanta nēcitate z angustia: ꝙ emptor ei tenetur mutuare tãtundẽ (qō in ꝗtuor vl̃ ãnqz casibꝫ tactis q, xix. ꝓringere pōt) tunc nullã penam pōt ab eo exigere: z si exigeret/ peccaret: z peccasset etiã a ꝓncipio ꝓtract⁹/ ꝓponẽdo illã exigere. qz necessitas posset esse talis etiã ab initio ℨctus: ꝙ etiã peccasset emẽdo ab eo ẽt sine illa obligatõe penali: eo ꝙ debuisset nō emisse: sed ꝗtis mutuasse, tũ qñ nullus illoz casuũ adest: puta qz in nulla nēcitate est ꝟstitut⁹: vel est cõstitut⁹ in tam leui: ꝙ nō ob ℔ teneãt aliꝗs ei mutuare, vl̃ si ꝙs ei teneãt: nō tñ teneãt ipe emptor ei mutuare/ ꝙ nō est in tali abũdantia: vt sit ei sic obligat⁹: nō hẽbunt ꝑdicte rões locũ: qz auctates allegate nō sẽ intelligẽde ꝓceptiue ẽ in oĩ casu: sed in certꝫ casibꝫ tm̃, vt etiã ex ꝟbis eaz ꝑz. Quarto deficit, qz idẽ dicturũ se ōt: ꝙ forte etiã in casu ꝙ ex ꝓteruia nollet debitor pēsionis eã soluere in tmĩo ꝑfixo: z ẽptor ad penã illã ꝓcessisset: z illa sibi esset adiudicata: nō posset creditor illã totã sibi retinere: sed habito toto illo qō suũ est/ residuũ dandũ est pauperibꝫ: vel in aliquẽ aliũ piũ vsum cõuertendũ. Modo ꝺm videt: ꝙ imo totũ illud ꝑt retinere sibi: dũmodo assint ꝑdicte ꝗttuor ꝺditiones: ꝗz si aliꝗ deesset/ vel defuisset: ẽt nō licuisset sibi ꝓcedere ad exactionẽ illi⁹ totius: etiã aĩo applicãdi ꝓtem paupibꝫ, hec aũt patere possunt sufficienter ex dictis qōne xxxj. Breuit igit eius ſnĩa ꝓ tanto hz veritatẽ: ꝙ ī casu ꝙ necessitas debitoris fuerit talis: ꝙ vēditor deberet ei ex ꝓcepto tantũ dẽ mutuare: nō pōt illã penã exigere ab eo: etiã minorẽ ꝗs sit ꝑdicta: z mlto min⁹ poterit ꝑdictã exigere. Nec a ꝓncipio ꝓtract⁹ potuit licite pacisci sup exactiõe illi⁹/ vl̃ minor pene: habẽdo respectũ ad casum talis necessitatis tpe solonis pēsionis. Secus aũt qñ debitor in nulla necessitate est/ vel nō in tanta vt creditor sibi teneat mutuare tantũ dẽ/ ꝗz ta est pensio: z pena est moderata: z nō min⁹ magna: puta nō vltra eã ꝗtitatẽ / ꝗtra sufficiunt ad cõpulsionẽ debitoris ad solonem. Et si pōt emptor talẽ penã apponere: licz sibiꝑi applicãdã ad bursaz suã: nō min⁹, imo magz potit ī silĩ casu aliã penã ꝙ ñ eẽt sibi lucrosa apponere/ dũmō eẽ moderata z sustinibil̃, z eã apponeret qtũs metu ei⁹ induceret vēditor ad solonẽ pēsiõis, vtputa si ōbitor non soluerit in tmĩno: ꝙ nō bibat vinũ donec sibi soluerit: supposito ꝙ sine detrimento corꝑis carere possit vino. Ham pacta ꝙ non sunt ꝓtra bonos mores: nec turpia vl̃ turpis rei gratia inita: nec a iure reꝓbata: nec captiosa sunt ꝟuanda: ex ꝙ ſnt inita per ℨhẽtes sine dolo, vt etiã dicũt dñi iuriste.

¶Questio. LXXXVI.

Vtrũ ẽptio redditus

deꝑuet ꝑ ℔ ꝙ ẽptor exigit a vēditore / ꝙ vēditor sibi obliget illa bona: in ꝙbꝰ ẽ reddit⁹ ꝟstitut⁹: vl̃ aliꝗ alia bona in pign⁹ vel hypothecã distrahendũ/ vl̃ distrahẽda ſm loci cõsuetudinẽ: si vēditor ī tmĩno ꝑfixo nō soluerit pēsionẽ debitã. Et differt illa qō a ꝓcedẽti ꝑ tãto: qz ī ꝓcedẽti obligat debitor ad ℔: vt si ī tmĩo nō soluat pēsionẽ quã soluere dz: soluat pecuniã: ẽt si nō sit creditor passus interesse. Hic ãt z si obligeat debitor ad ℔: vt si nō soluat pēsionẽ in tmĩno: patiat distrahi pign⁹ suũ: nō tñ cogeat ꝑ ℔ in illa distractiõe aliꝗd soluere vltra pēsionẽ neglectã (nisi forte creditor sit aliqō interesse passus / ex mora debitorꝭ) Vñ casus hui⁹ qōnis vī mitior casu ꝓcedentis qōnis. Solo stat in duabꝰ suppositionibꝰ: z tribꝰ ꝺcl̃onibꝰ.

Prima suppō ẽm dños iuristas. ꝓignus est obligatio alic⁹ rei licite ꝑ debito ĩnita, fit ãt obligatio pignoris ad maiorẽ securitatẽ creditoris: qz tuti⁹ est pignori incũbere/ ꝗz in ꝑsonã agere, sic ẽt tuti⁹ est nō soluere/ ꝗz solutũ repetere. Et ōr pign⁹ a pugno, iō ꝓprie pign⁹ ōr res mobil̃/ tradita de pugn ĩ pugnũ, et sic pignus trãsit: hypotheca ãt ꝟsistit ī re ĩmobili, z sic nō transit.

Secda suppō. ꝙdruplex est pign⁹, s. legale: iudiciale: ꝓtestatiuũ: z ꝙuẽtionale, quẽadmodũ etiã supꝑ q, xxxj. posita fuit. Multiplex pena, s. legal: iudicial': z ꝙuẽtional' De tribꝰ ꝓmis pignoribꝰ nō est ad ꝓpositum huius qōnis: sed ꝓncipalit̃ de ꝗrto tm̃: qō est illud qō sola bois cõuentione cõstituit.

Prima ꝺcl̃o. Emptio reddit⁹ nō de ꝓpuat deꝑse ꝑcise ꝑ ℔ ꝙ rẽ. vt ponit̃ ī tit̃, probat̃ ꝗntupl̃. Pro sic. qz tale pactũ/ de ꝙ in titulo: est a iure ciuili receptũ z approbatũ. igit̃ licitũ. z ꝯa p ea ꝙ tacta sẽ supꝑ. q, xxxiij. ꝺcl̃one. j. probatione. xj. Ãns probat̃. qz ī. l. pactũ. ff. de pig. act̃. habet̃. ꝙ valet pactũ: ꝙ si vēditor ifra certũ tmĩnũ debitũ ñ soluerit: ꝙ tẽ ꝑdia pigneri / vel hypothece data/ liceat creditori vẽdere, z illo mõ ẽt intelligit eũdẽ textũ glo. j, ibidẽ, z pro hoc ĩduc̃. l. j. C. de pac. pig. z dicta. l. si fundus. §. fi. ff. de pig. Scdo pbat̃ auctre ꝗrundã legistaz. Nã Bar. ī. l. si nẽcitas ī. §. si ãnua. ff. de pig. act̃. vbi declarãdo textũ/ ōr ibi eẽ casum, ꝙ si ꝙs ex certo fundo teneat̃ pēsionẽ/ seu redditũ soluere ad certũ tmĩnũ: z ifra illũ ꝑsoluerit: ꝙ extũc possit creditor pignꝰ vẽdere ꝑ pēsione nō soluta. Et ℔ idez voluit ibi glo. Alex. de Imo. z ceteri scribentes: q oẽs trãseũt cũ Bar. Fac̃ ẽt qō ōr idez Bar. postea in. §. fi. vbi ōr notabil̃r ꝑ illuz textũ: ꝙ hoc casu ꝑt vẽdi pign⁹: non solũ ꝓt debitũ nō solutũ: licz ẽt ꝓt accessiones, ꝓ ℔ ẽ bonus text⁹ in. l. ꝙ specialit̃. C. de distrac. pig. q ōr. q specialit̃ a nob obꝺuata sẽ debitor ibꝰ cessantibꝰ in solone: debet bona fide et solenit̃ vẽdere. Tertio probat̃ a silĩ vl̃ minori. qz ñ deꝑuaret̃ ꝑ ℔, ꝙ ẽptor vellet hr̃e ptãtem: ꝙ si vēditor nō solueret pēsionẽ in tmĩno ꝑfixo: ẽptor rẽ pigneratã possideret iure ẽptionis: iusto tñ eã ꝑcio extimãdo, vt ptz in. l. si fundus. §. vlt. ff. de pig. Ergo eadẽ rõe/ vl̃ a minori affirmatiue: ẽt valebit / si vult hr̃e ptãtẽ illa alteri iusto ꝑcio vẽdendi vl̃ distrahẽdi. qz nō apperꝛ rõ diuersitat⁹: imo min⁹ videret ꝓmũ/ ꝗz ſcdm. qz tũc creditor sibꝫpsi censet vẽdere, sec⁹ in scdo qñ alteri vẽdit: nec tñ si bꝫpsi vendẽdo est pclm̃ in ꝗtatis. qz notãt adiectũ est, iusto ꝑcio extimãdo, supple non ꝙ creditorẽ/ ꝙ sit̃ est vẽditor: ꝛ ꝙ alios ꝗz interest. Quarto ꝓbat̃ rõne theologica, sic em ꝓtor pōt licite obligare vẽditorẽ ad penã/ si nō soluerit ī tmĩno ꝑfixo, vt ī ꝓcedẽti qōne patuit. igit̃ ẽt licite potit eũ obligare ad hoc vt ꝓmittat eũ distrahere bona ĩpignꝛata. tenz ꝑia a silĩ/ vel minori. Nã in ꝓmo casu emptor conat̃ hr̃e pēsionẽ: z eã tandẽ hẽbit. z vltra ℔ ẽt penã ĩbursabit/ si defecerit ī tmĩno. In scdo aũt casu conat̃ hr̃e pēsionẽ/ z eã tãdem hẽbit: sed nihil vltra hoc hẽbit/ nisi passus sit aliqō interesse: ꝛ ꝓter hoc nihil. ꝓout patebit in seqntibꝰ ꝺcl̃onibꝰ. Quito sic. qz si ꝙ hoc deꝑuaret̃. maxie qz illa exactio ẽptorꝭ ꝓtra venditorẽ tendẽs ad distractõz bonoꝛ eius/ si in tmĩno defecerit: videret̃ eẽ cõtra legẽ diuinã z nãlẽ mandantẽ. ꝙ ꝓximo patienti nēcitatẽ: z sic nō soluẽti in tmĩno / debem⁹ misericorꝺit̃ succurrere. z ꝙ ꝑnis ei expectare de pēsiõe debita. z mlto magz tenebimur ad nō oppmendũ eũ ad distractõem bonoꝛ el⁹. Nō illa incõueniẽtia oĩa pñt vitari: ẽt si fiat illa distractio. qz ꝑdicta exactio z distractio ꝑt fieri stãtibꝰ ꝺditiõibꝰ ponẽdis ī seqnti ꝺcl̃one: illis ãt stantibꝰ/ nō hẽbũt illa incõueniẽtia locũ. igit̃ ẽptio redditus ꝑ hmõi pactũ z distractõem nō deꝑuaret̃ ꝗtũ est de ꝙ se: sic ei itelligit̃ hec ꝺcl̃o ꝓma, iō notãt addit̃ur in ꝺcl̃one de ꝙ se: z ꝑcise. Si ei de ꝙ se ꝙ eã deꝑuaret̃: tũc ẽt ꝗbuscũqꝫ ꝺditiõibꝰ stantibus deꝑuaret̃ ꝑ eã: ꝛ bñ vez est ꝙ ī certꝫ casibus ꝑ ea deꝑuat̃. vt in seqn. ꝺcl̃one dicet̃.

Secda ꝺcl̃o. Licz emptio nō deꝑuet̃ ꝑ hoc ꝙ rẽ. vt in tit̃. tñ ad hoc req̃runt̃ nouẽ ꝺditiões ne deꝑuet̃ in ꝑdicto casu. Pria, ꝙ ẽptor mallet pēsionẽ sibi debitã recipe in tmĩno/ ꝗz ꝙ eã nō recipiẽdo ꝓcedere hz ad distractõz pignꝛis. Rõ est. qz si ea mallet ad distractõez procedere: signũ esset/ ꝙ lucrosũ eẽt sibi pēsionẽ expectare: z sic ad illã distractõz ꝓcedere/ ꝗz pensionẽ recipe in tmĩno: z sic eã nō expectare, modo ℔ icludit iplicitã mutuatõz vsurariã. Nã illa expectatio pēsionis est iplicita mutuatio: z tñ eam mallet facere z distrahere pign⁹: z hoc ꝓpter lucrũ tpale/ ꝗz nō mutuare. z sic nō ꝙseq̃ illũ lucrũ. Mutuatio aũt spe lucri tpalis facta est vsuraria. igit̃. Vñ ꝺz potiꝰ velle eẽ/ vl̃ ad min⁹ eq̃ velle vnũ sic̃ alteꝛ: vt sic nō sit aĩus ei⁹ in affectiõe vll⁹ lucri sibi ꝓuenibil̃ ex dilatione solonis pensionis. Scda ꝺ dictio. ꝙ nō emergat/ vel natũ sit emergere scandalũ: ẽt pusillo ex illa obligatiõe: z ꝑñt ex distractione. qz si emergeret/ act⁹ redderet̃ malus ꝑ accñs. Natũ aũt eẽt emergere qñ ꝓcedẽs ꝺditio z seqntes nō oẽs ꝛuarent̃. qz ex defectu ꝓcedẽtis haberet̃ ſuspect⁹ de cupiditate vsuraria: z ex defectu seqntiũ de crudelitate z ĩpietate/ vel alia ĩiqtate. qñ aũt precedens z seqntes ꝺcurrũt oẽs: z cũ hoc est cõsuetudo loci: non est natũ emergere scandalum saltẽ ꝓuloꝛ: z defacili. phariseoꝛ aũt nō est curandũ. Tertia ꝺditio. ꝙ pro tempore q̃ ꝺtingit venditorẽ deficere in solone pẽ

ſionis:non ſit venditor in tali indigētia/vel pauptate ꝓſtitutꝰ: ꝙ emptor teneret ex precepto dei eidē mutuare tantūdē/ ꝗta est pēſio:qz ſi esset in tali indigētia cōſtitutꝰ: non posset emptor licite pcedere ad illā distractionē,qz nō posset licite exigere ab eo ſolonē pensionis illo tpe,ꝙ nec ad distractionē procedere:qz illa distractio fieret ad habēdū ſolutionē pēſionis. Itē qz pcedēdo ꝙd distractionē: nollet eidē expectare/ qō est ꝟplicite nolle mutuare:ſic tū teneret. Et eadez rōne etiā a ꝓncipio ꝓtractꝰ peccasset:ſi intēdisset pcedere ad distractōez pigꝛis / occurrēte tali indigētia vēditoris:nō obstāte ꝙ ab initiō ꝓtractꝰ nondū vllatenꝰ fuisset in tali nēcitate ꝓſtitutꝰ:licet sibi nō fuisset illicitū a ꝓncipio illō pignꝰ recipe tali aio: ꝙ ſi deficeret ī t̄mino extra casum p̄dicte nēcitatꝭ vellet pcedere ad eiꝰ distractōem:z etiā ꝙ ſaltē expirā te illa nēcitate/ꝙ in t̄mino p̄fixo occurrit: postea securitatē bēat ſue pēſionis. Quarta, ēptor seu creditor volēdo distrahere pignꝰ p̄us denūciet vēditori seu debitori ſe distracturꝫ ſuū pignꝰ. Rō theologica est,qz staret ꝙ ſi nō denūciaret: ipe debitor ḡuaret plus ꝗ opus esset creditori pro ſua ſolone: quia forte debitor auiſatꝰ:alia pignora/ꝗbꝫ leuiꝰ carere posſz:traderet ſibi distrahēda:de qbꝫ tū etiā ſufficienter posset creditor ſolonē bze. Et intelligit hec ꝓditio necessaria/ niſi a ꝓncipio ꝙuenerint ēptor z vēditor: ꝙ emptor posſit vēdere pignꝰ / ſi venditor nō ſoluerit pēſionē īfra t̄minū p̄fixū:tūc ei nō eēt denūciatio necaria,secus ſi nihil est actū. Et ſi nihil est actū:ſufficiet vna denūciatio/ ſi vt in titulo ꝙuentū est: ꝙ emptor ad distractōem potit pcedere. Haz ſi eēt ꝙuentū int̄ eos,ꝙ ēptor deberet bze pignꝰ: z nō pcedere ad eiꝰ distractionē vl̄ venditionē:tūc ꝗuis nihilominꝰ posſit ēptor ipm vēdere, qz illō pactū nō valet:tū tūc req̄rit triplex denūciatio: et īfra quālibet illaꝝ dz eē triduū, vt ōt glo. ſi. in.l.ſi ꝙuenier̄t,ff. de pig.act. Quinta, ꝙ illa distractio:seu vt iuriſte loquūt/ ſubhastatio:fiat ſm ſolēnitatē z formā de ꝓsuetudine illi⁹ loci ꝗuatā,vtputa publica voce p̄conis vel edicto iudicis. Vel alit ſm ꝓsuetudinez loci,vt ꝗcunꝗ velit emere hmōi rem: veniat infra certū tps,puta.xiij.vel.xx.dieꝝ,vel aliud tps ſm arbitriū iudicis statuendū. ita ꝙ infra illud tps res exposita ſit venalis publice,necifra illō alicui tradat:ſz finis expe-

ctet: z tūc plus offeredi tradat,vt i.l.ſi tpa. C. de fi.inſtru. z iure hast.ſi fiſci.ll.x. Nec ī iure taxatū p̄dictū tps p̄figendus / niſi in eccl̄ia in q̄ statuti sit,xx.dies,vt ptz,x.q.ij.Bius. Ideo in illi⁹ tpis ḡtitate ad ꝓsuetudinem loci recurrat. Rō aūt theologica hui⁹ est,qz ſic lex positiua ſcpta ligat/etiā in foro ꝓſcie:ita z cōſuetudo rōnalis. Et etiā : qz in acq̄ſitione rerū multū opant hūana iura et ꝓsuetudines:ideo illa ꝓditio req̄rit. Et ſub hac cōprehendunt q̄cunꝗ forme q̄s cōſuetudo hz̄et in distractione in tali loco:dūmodo fuerit eq̄ z bōesta. Sexta,ꝙ emptor/seu creditor distrahēdo pignꝰ/ipm distrahat p iusto p̄cio ḡtū pōt:ita ꝙ non decipiat debitor vltra dimidiū iusti p̄cij:alꝫ em debitori cōpeteret remediū rescindēdi venditiōez:qz tale remediū hz locū q̄cunꝗ emptor vel vēditor decipit vltra dimidiū iusti p̄cij: etiā ſi res vēdat cū ſubhastatōe,qz in c. cū dilecti. de emp. z ven. vēdita fuit res eccl̄ie(q̄ tū nō vendit/ niſi p̄cedēte ſubhastatiōe,x.q.ij,hoc ius) z tū ōt ibi rex,ꝙ habuit locū remediuz p̄dictū. Itē nullo tpe licitū ē ꝓximo decipe ꝓxim. z iō et nōlz tpe ſubhastatōis. Itē gra uius vī eē pctm deceptiōis illo tpe factū/ꝗ alio,qz afflicto addit afflictō: z oppſſus ampli⁹ oppm̄it. Et addendū est in foro ꝓſcie:ꝙ ēt creditor nō vēdat p minori iusto p̄cio: et ſi illa minoritas eēt citra dimidiū iusti p̄cij: z tū notabil: z ipe potuiſſet p iusto p̄cio vēdidiſſe,qz ħ est ꝓtra legē nālem. Oō tibi fieri nō vis:alteri nō facias, z circa pſonā cui⁹ bona sic distrahunt: ḡuius est ex cā p̄dicta. Septia ꝙ creditor dz bona fide gerere rem debitorꝭ,qz ſi ī pignere distrahēdo ꝓtra charitatē ꝓximi: z ꝫ legis diuine p̄hibitōem cōmiſiſſet aliquā fraudē: nō ſolū peccaret et teneret in foro ꝓſcie ad fraudis refuſtionē:ſed ēt ſm dnos iuriſtas ī foro exteriori/ſi poterit fraus p̄bari:dabit actio debitori ꝫ creditorē sic ꝑpetratū ī fraude. Uñ nō vī ille creditori foro ꝓſcie fraene z bona fide agere cū rebus debitoris:ꝙ cū bēat pl̄es res debitoris ſibi ī pigneratas:vēdit res meliores/dimiſſis vilioribꝫ,cū tū ſi ſolū viliores vēdidiſſet indistractis melioribꝫ:potuiſſet ſufficiēt habuiſſe ſolonē ſui debiti. Et ſil̄r ſi plura habuit pignera/quoꝝ vnum venditū ſuffeciſſet ſibi ꝓ ſua ſolone: z tamē vendidit etiam alia. Octaua, ꝙ distractōne facta/creditor nō ſi bi retineat de precio/niſi in quāto fuit ei de-

bitor obligatus,ita tamē ꝙ etiā debet debitor velle ſibi ſatisfacere de int̄esse/ ſi qō paſſus est ex mora ſolonis,z hoc etiā pōt creditor licite exigere a debitore,ſi ēt p̄ciū rei distractre nō ſufficiat ad ſolonē debiti: poterit creditor exigere alia pignera: z ea vt p̄ferr̄ distrahere donec ſibi ſatisfiat. Nona, ſi creditor p̄cedere vol̄s ad distractōez: nō īnueniat ēptorē: tūc ꝓpt hoc nō dz illa bōa ſibi p debito retinere ꝓpria autoritate: ēt ſi eq̄alerent ipſi debito: ſz dz ꝓiter agere ſm ꝓsuetudinē loci: dūmō illa cōſuetudo nil iniq̄tatꝭ hēat/ aut charitatꝭ fraene p̄iudiciale: z ſi ñ appeat aliq̄ ꝓsuetudo: dz denūciatōe fcā ꝺbitori adi t̄ indicē q̄ dz certū tps p̄figere debitori: infra qō luat pignꝰ:q̄ trāſacto potit iudex taxare ḡtū valeat illa res: z iuste taxatā assignare creditori/vt ipam tanꝗ verꝰ dñs posſideat in ſolutū. Et ex benignitate et hūanitate (ḡtū eēt de iure ſcpto) ēt postḡ creditor ade ptus eēt dñiū illi⁹ rei: deberet debitor bze bi emtū: infra qō posſz luere pignꝰ: refectz dāno z int̄esse creditoris: tū vbi hec cōſuetudo nō obſuat/nō est necesse. Attū iudex ſic assignabit pignꝰ ipſi creditori p debito: ꝙ ſi pignꝰ plꝰ valeat ḡ sit debitū: dz creditor illō plus restituere debitori: ſic ēt creditor vellet p debitore ſibi alia pignera dari: ſi pignꝰ p̄cedēs min⁹ valeat ḡ fuerit debitū: dōec satisfactū eēt ſibi. Et qz nemo ē bonꝰ iudex ī cā ꝓpria: ſō pignꝰ tradēdū creditori/ cū nō inuenit q̄ ipm emere velit/iudex taxabit. Attū vt eq̄tas ēt fuer̄t/ſi creditor ñ libēt: ſz inuitꝰ z incōmodose hz illō pignꝰ p ſolone pēſionis: z tū cogit,qz alia via ñ pt bze ſolonē debiti: tē licite potit creditor velle ſibi a iudice pignꝰ tāto remiſſiori p̄cio taxari z dari: ḡto magꝭ inuite z incōmodose ipm recipit: vt illō ei⁹ ḡuamē (qō nō tenet ſubire,ꝓpt debitorē morosuz vl̄ negligentē: nec ꝓſtitutū ī ea indigētia: in q̄ ex vllo p̄cepto teneat creditor ſibi mutuar̄) reſartat ſibi p illā taxā,qz q̄ ḡuat ī vno/dz releuari ī alio. Et iudex ēt pt: imo ō eq̄tate dz i taxādo pignꝰ ħ inſpicere ḡtū ſibi ꝓſtare pt de ḡuamie creditoris : ſi tū taxaret vlt̄ ḡ a pterei exposturet ḡuamē creditorꝭ: ñ potit ob ħ creditor ꝓſciꝰ illi⁹ villioris z erronee taxe ſic taxatū recipe: ſz bona fide iudex ſic taxauerit: ſz intra ſe dz metiri talit ꝙ mallet bze ſibi debitā pēſionē ḡ pignꝰ ſic taxatū: vel ſaltē ad minꝰ ꝙ nō plꝰ vellet pignꝰ ſic taxatū bze ḡ pēſionē. Ex illis pz ꝙ dñi iuriſte īſufficiēt aſſignāt ꝓditiōes req̄ſitas ad hoc: vt p̄dictū pactū pignerꝭ distrahēdi/ vl̄ ſubhastādi valeat. Hā de p̄mis tribꝫ tacet: q̄ tñ oīno req̄runt nō minꝰ ḡ alie, z hoc de lege diuina z nāli/ḡ certis aūferre debemꝰ: z ſi milr q̄dā ſt̄ ſup̄ apposite circa q̄rtā z ſextā/ z vltimā: ſed forte ipi de foro exteriori tm̄ loquunt: forū conſcie theologis relinq̄ntes.

Tertia concl. Emptio reddit⁹ debit⁹ uar̄ p q̄libet q̄ntꝫ ſeq̄ntium pactoꝝ. Primū. ſi vēditor nō ſoluerit pēſionē in t̄mino p̄fixo / res pignerata sit ipſi emptori vēdita p pēſione, z hoc dz pactū legis cōmiſſorie: qō in pignerib⁹ est regulariter reprobatū, vt in c. f̄cante. de pignerib. Huiꝰ aūt reprobatōis est duplex rō. Pria, qz obligatio pigneris coiter ſolet fieri p lōge minori ḡtitate/ḡ pignꝰ valeat. Iō ſi valeret tale pactū ī pignere/ multū deciper̄ debitor: qui auiditate hñdi pecuniā / vl̄ mutuū: defacili int̄ret q̄dlibz pactū, iō lex voluit pſpicere cōi ac publice vtilitati tpali ſubditoꝝ: caſſando tale pactū eoꝝdez. Scda, qz ſi valeret tale pactū ī obligatōe pignerꝭ: vix aut nūq̄ aliq̄s mutuaret vl̄ crederet alicui pecuniā ſine tali pacto, qō tñ pactū / ex q̄ eēt ad lucrū captādū: induceret vſurā: qz mutuās ſparet loco ſortis mutuate ꝓſeq̄ rē pignerata: q̄ est lōge melior ḡ ſors, z ſic lucꝝ itēderet ꝺ ſalutē aīe. Et ideo ex q̄ ille rōnes ſt̄ ī vtilitatē reipublice tpalē z ſpūalem: iō ēt debitor nō posſet renūciare reprobatōi illi⁹ pacti: q̄n deniq̄ pactū esſet inualidū. Dictū est āt no tāt ꝙ p̄dictū pactū ī pignerib⁹ sit regul̄r p̄hibitū. 2ō. qz eiꝰ p̄hibitio hz alias ḡs fallētias ēt ī pignerib⁹. Pria, ſi fiat pactū : sic ꝙ ſi debitor nō ſoluit debitū ī t̄mino p̄fixo: pignꝰ vēdat: vel sit vēditū creditori iusto p̄cio, vl̄ ꝙ tunc pignꝰ sit datū creditori ſi ſolutū/iusto tū p̄cio. Rō. qz tūc ī nullo ḡuabit/vel deciper̄ debitor : sic ī forma p̄cedēt̄ pacti. Scda, ſi fiat pactū sic. ſi debitor nō ſoluit in t̄mino : res pignerata sit creditori vendita/vel in ſolutū data: z tū illō pactū nō fiat ab initio ꝓtractꝰ obligationis pignerꝭ/nec incōtinēti: ſz postea sit apositū ex int̄uallo: nā tūc valet ſm dnos iuriſtas ſaltē q̄ ad retētōez pignerꝭ. puta ſi creditor ipm posſidet: nō āt q̄ ad actōez : z tū ſi incōtinēti esſet apositū/ ñ valeret. Rō diuersitatꝭ ē. qz debitor ab initio ꝓmitteret q̄c q̄d creditor vellz vt bēret pecūiā. z ſic ꝓſumit̄ q̄ſi necessitatus tale pactū init̄e ſeu facere. q̄

ꝓsumptio cessat qñ ꝑmittit: postꝫ lã hz pecuniã optatã. Attñ q̃ ad forũ ꝺscie nõ valeret: etiã si ex post facto illõ pactũ apponeret: nisi ex mera liʒalitate/ꝛ deliberatiõe discreta apponeret: aliʒ eĩ creditor nõ posset sana ꝺscia velle pign⁹ (cũ sit longe meli⁹ debito) hʒe loco debiti: etiã dato ꝙ in foro exactori illud nõ obstaret ꝙi. Hã ꝙ dñi turiste inquit illud pactũ valere q̃ ad retentõem pigneris: solũ est ꝑ tãto/ꝙ nõ dat actio debitori repetẽdi pign⁹: nec iudex eũ sup hoc audit. Nõ nõ seq̃t, mihi nõ dat actio sup re quã repetere vellẽ a te, igit tu potes eũ in foro ꝺscie retinere, vt pz i casu q̃ qs decep⁹ est re ipa citra dimidiũ iusti p̃cij i aliq̃ notabili, vt patuit qõe, lvij, Tertia si fiat sic, si debitor nõ soluat in tmio ꝓfixo: res pignerata sit creditori empta/vel sit ei i solutũ data: dũmõ nõ fuerit adiectũ ꝑ debito: qz tũc ʒ pactũ intelligi ꝓpter ius cõe, ꝛ ꝑ ꝺns ꝙ debeat pign⁹ habere emptũ/vel datũ iusto ꝓcio, Sc̃do, dictũ est notant: ꝙ pactũ legz cõmissorie sit in pigneribꝫ reprobatũ: qz i ꝓtractu emptiõis et vẽditiõis nõ est sic reprobatũ q̃n valeat, si fiat sic: vendo tibi domũ meã pro. c. flo. ℔ pacto adiecto, vt si infra mẽsem illa, c, nõ soluero/dom⁹ sit inempta: ac ꝑmaneat mea, de ℔ patuit in q. lxxxiij, ꝺcl one ꝓma, ante ꝓbationẽ, x. Dr aũt pactũ ꝓdictũ tõ pactũ legis cõmissorie, qz si debitũ nõ soluat: facit rẽ cõmittere/seu in cũmissum cadere. Sc̃õm pactũ ꝑ qõ deꝑuaret est tale, si non soluerit ꝛc̃, sit res pignerata creditori: data i solutũ pro debito ipso. Tertiũ est tale, si nõ soluerit, ꝛc̃. sit res pignerata in feudũ / vel in emphiteosim ꝺcessa creditori: vl̃ sit sibi in dotẽ data. Quartũ est tale, si nõ soluerit ꝛc̃. ꝙ nõ liceat debitori pign⁹ redimere: siue in ꝑpetuũ/siue añ diẽ ꝓfixũ. Eadẽ aũt est rõ reprobatiõis ꝛ inualiditaꝫ illoꝝ pactoꝝ sic ꝓmi, vt ꝑz intuenti. Quintũ est tale, ꝙ res illa ꝑpigneret creditori, ita tñ ꝙ nõ liceat creditori illõ vendere, illõ eñ nõ valet: sed est reprobatũ, qz nec creditor posset renũciare illi⁹ reprobationi/q̃n nihilomin⁹ esset invalidũ: ꝛ ei posset ꝓtraʒuenire, qz est introductũ i fauorẽ ꝑblicũ, q̃a si nõ posset illõ vẽdere: tũc cũ ipm̃ hʒe nullã sibi afferat securitatẽ assequẽndi solutionẽ debiti: de ceco creditores nõ mutuarẽt indigẽtibus. Et hec de ꝑnti qõe, ꝛ ꝑ ꝺns de toto tractatu q̃rto huius ꝺpis. De cuius fine laudet cbr̃s in secla seculoꝝ rex benedict⁹. Amen.

¶ Incipit tractatus q̃ntus.

Absoluto tractatu de emptiõibꝫ diuersoꝝ redditibus: ꝓnter auxilio dñi tractãdũ est de cõtractu locatiõis: taʒ in gñe q̃ in specie diuersoꝝ aliarum: cuius tractat⁹ ꝓma q̃stio est. lxxxvij, in ordine q̃stionũ huius opis et talis.

¶ Questio. LXXXVII.

Vtrũ cõtractus locationis ꝛ ꝺductiõis: siue rei/siue ꝑsone sit licitus. Solo cõnis stat in nouẽ suppositionibus: q̃tuoꝝ ꝺclonibus: ꝛ tribꝫ corollarijs.

Prima suppõ. Locatio est ꝓtract⁹ q̃ qs vsuʒ alicui⁹ rei vel ꝑsone in altũ trãsfert ꝑ mercede: sine ℔ q̃ in eundẽ trãsferat ꝓprietatẽ/vl̃ dñiũ eiusdẽ. Exm̃. baleo ius vtendi equo meo ꝛ domo mea: ꝛ pcipiendi fruct⁹ de agro/vel horto meo, si q̃ rekuata mihi, ꝓprietate ꝛ dñio eq̃ et horti: tibi ꝑ mercede cõcedã ius vtendi eq̃ meo: vl̃ pcipiendi fruct⁹ de horto meo ꝛ tunc dicor tibi locare equũ/vel hortũ: ꝛ tu diceris ꝺducere equũ vel hortũ. Et capio ℔ vsum non vt distinguit contra vsufructuʒ: sed vt comprehendit vtrumq̃, quid autez vtrũq̃ sit: ꝛ quomõ differant, patuit qõne. xij. ꝛ. xiij. Vñ aliquãdo locãs tm̃ trãsfert vsum rei sue in alterũ: aliqñ vsufructum. Exm̃ ꝓmi. Si loco tibi hortũ meũ/ vt q̃tũ ꝓ tua ꝑsona vti poteris/fructibꝫ ei⁹ vtaris: nõ ãt vt aliq̃s fruct⁹ eius alijs vendas/vel dones. Exm̃ sc̃i, vt si sic tibi loco eum: ꝙ etiaʒ fructus eius poteris distrahere sicut libet.

Bcda suppositio. Cõductio est ꝓtractus q̃ qs ꝓ mercede recipit ab alio vsum alicui⁹ rei vel ꝑsone: sine hoc ꝙ recipiat eiusdẽ rei vel ꝑsone ꝓprietatẽ/vel dnium. Exemplũ ptz ex ꝓma suppositione. Vñ nec locatio/nec cõductio pot fieri in re cui⁹ vsus est eius cõsumptio: saltẽ ad illũ vsũ, iõ pecunia nõ pot dici locari / vel ꝺduci ad distractiões: nec esculẽta vel poculẽta ad esũ ꝛ potũ: q̃uis ad alĩ vsum ꝓtingat illa locari: q̃ nõ est eoꝝ ꝺsumptõ, vt si florent locant ad ꝺtractatiõem ꝑ sanitate infirmi, ꝛ hmõi.

Tertia suppositio. Locatio est duplex, q̃dam est rei: capiendo rem vt distinguit contra ꝑsonaʒ homis: sic

ne illa res sit aial sive alia res: ꝛ de illa locatiõe exꝑplificatũ ẽ in ꝓma. Alia ẽ ꝑsone sue: ꝛ illa est duplex, q̃dã ẽ ꝑsone sue intrãsitiue, q̃dã trãsitiue. Exemplũ ꝓmi, si ego loco me ad laboradũ tibi i vinea ꝑ diẽ ꝑ .iij. solidis. Ia loco ꝑsonã meã ꝓpriã ꝛ tu cõduc meã ꝑsonã, i. me. Exꝑlũ sc̃di, si ego. seruũ meũ tibi locẽ ad laboradũ i vineã tua ꝛc̃, ia loco tibi ꝑsonã meã. i. q̃ ẽ mei. Et ꝓm aliq̃s locatõ ꝑsone ad opas. i. ad faciẽdũ aliq̃d ꝛc̃. nõ est ꝓprie locatio/ ʒ ꝺctus innoiat⁹. i. facio vt des: tũ nõ refert ℔ multũ i ꝓposito q̃ ad forũ theologicũ. Preꝛea si rite inspiciat, ita inuenit⁹ vsus ꝛ vsufruct⁹ transferibil' in locatiõe ꝑsone sic in locatiõe rei, ideo ita poterit dici locatio, ꝛ si q̃d obstet erit sola volũtas ventium vocabulo. Et no, ꝙ locatio ꝑsone alio noie dr locatio operũ: nõ sic intelligendo: ꝙ ope ipe locenꝫ: ʒ ꝑsona locat ad opa⁹ impẽdẽdas. Rõ ꝓmi, qz opa ẽ idẽ q̃d labor vl̃ op⁹ bois: natũ bonũ vtile/ delectabile vl̃ honestũ afferre alteri, mõ tal' nõ ꝑt locari, q̃d dupl'r ptz. Prio: qz res potẽs locari dz sic se hʒe: ꝙ i ea possit ꝺstitui alter⁹ vsus aliq̃s, et ꝙ possint separi ꝓprietas et vsus ei⁹: et ꝙ vsus ei⁹ nũ sit ei⁹ ꝺsumptio, imo ꝙ ei⁹ suba maneat salua: trãseũte ei⁹ vsu actuali, sic ꝑt declarari ꝺdictʒ exẽplis de horto ꝛ eq̃. Nõ labores seu ope bois nũ sẽ hmõi: ʒ bñ ipa ꝑsona. Itẽ ope sũt fruct⁹ ipi⁹ ꝑsone pcipiẽdi ꝑ ꝺductorem de ꝑsona sic fruct⁹: horti sẽ pcipiẽdi de horto locato, igit sic fruct⁹ horti nõ dicunt locari: ʒ hort⁹ dr locari ad fruct⁹, sic hõ dr ꝑsonã suam ad opas locare: ꝛ nõ ipas opas. Vñ ꝙ freqñt dicim⁹, Jo. locat petro opas suas: ℔ sit cã breuitaꝫ. qz sẽsus est: ꝙ locat corp⁹ suũ seu ꝑsonã suã ad opas: ita ꝙ vsum vl̃ fructũ natũ puenire ꝺ sua ꝑsona trãsferi i alter⁹ vtilitatẽ. Et ex eodẽ fũdamẽto dico/ꝙ i ꝓpri⁹ ẽ ꝓmo dicẽtiũ sẽ locasse fruct⁹ ꝑdictorũ vl̃ fruct⁹ reddituales vl̃ fruct⁹ ꝺcimarũ: per quã impꝓpetatẽ vr intelligẽd⁹ tex. i. c. ij. de locato. Hã locatio ẽ tm̃ rei i q̃ sepabil' ẽ ꝓprietas ab vsu: ita ꝙ res locabil' dz ee impotentia alicui⁹ fruct⁹ vl̃ cõmoditaꝫ, et sic locat ad fructũ illũ. Vnde sic fructus agri nõ locanꝫ/sed ager ad fructus pcipiendos locatur: sic fruct⁹ reddituales aut ꝺcimales nõ locanꝫ: sed ius percipiẽdi illos fructus locatur: sed ipi fructus potius possent dici vendi: sicut ꝛ locatio eq̃ualenter nõ ẽ nisi vendi tio fructuũ/vl̃ vsus rei: et conductio est empti⁹ eorundẽ. Nec locans ius decimarum cõmittere videt simonia: sic ꝓredit glo. in c. ij. de locato ꝛc̃, qz non trãsfert ipm̃ ius in cõductorẽ: ʒ illud ius manet apd rectorem ecclie, ꝛ vsus trãsferi in cõductorẽ, ꝛ ille est trãsferibilis q ipm̃ sic et ipi fruct⁹. Alio q̃n da opositũ. tũc eadẽ rõne non posʒ rector locare reddit⁹ eccle, qz etiam illi sũt annexi spũalib⁹, s. officio ecclastico, ꝙ̃s est cõtra c. vltimũ. ne plati vices, ꝛ cõtra Cle. j. de rebus eccle, nõ alie. Cuius verũ sit: ꝙ non dz illa locatõ fieri nisi ad modicũ tps, s. infra. x. annos, ꝛ tũc etiaʒ sine licẽtia supioꝝ, vt i. c. ij. de locato, ꝓpter ꝓbũ libere, ꝛ in Cle. j. de re. eccle, nõ alie. Preterea lz simonia sit vendere ius decimarũ: nõ tñ sequit', q̃ locare illud ẽ etiã simonia. Cuius vterq̃ cõtract⁹ sit non gratuit⁹. Quia ꝙ vendere ipm̃ ẽ simonia: ẽ solũ qz iure positiuo ẽ sic cautũ, als ei non pl⁹ eẽt simonia q̃ vendere agros dotales ecclie. Nõ non sic ẽ illõ cautũ de locatione illi⁹ iuris: saltẽ q̃ fit ad modicũ tps: que etiã non hʒ rõnem alienatiõis. Et eodẽ mõ etiã pot cõductio subdiuidi, s. q̃dã ẽ conductio rei, q̃dã ꝑsone. Et illa ẽ duplex. Quedã ẽ ꝑsone q̃ ẽ alteri⁹ intrãsitiue. q̃dã ẽ alterius

Quarta suppositio. Locatio ẽt rei est duplex. Quedam ẽ rei imobilis, vt dom⁹: agri vel horti, q̃dã rei mobil', siue illa seipam moueat: vt ẽ aial, siue nõ moueat seipam: vt securʒ/ vl̃ cõsimile q̃d. Prima est dupler. Quedã ẽ rei in corpalis: vt locatio reddit⁹. Hã reddit⁹ inter imobilia ꝛ incorpalia cõputaꝫ. Quedaʒ est rei corpal'. Et illa ẽ duplex. q̃dam ẽ rei vrbane: vt locatio dom⁹, ꝛ tũc ille cui tal' res locat/ ꝺr ꝓprie inquilinus. q̃dã ẽ rei rustice: vt locatio agri ꝛc̃, ꝛ illi⁹ conductor dicit ꝓprie colon⁹. Sc̃da etiã ẽ dupler. Quedã ẽ locatio rei ad vsum q̃ deteriorat res, vt si equũ tibi cõcedã ad annũ. q̃dã ꝺ ẽ rei ad vsum q̃ nõ deteriorat res: vt si scyphũ aureum tibi concedã ad vsũ vnius diei vl̃ hebdomade, nam ex illo non deteriorat.

Quinta Locatio fit dupliciter. Aliquãdo fit cũ estimatõne rei locate, ita ꝙ locator tradens rem locatam estimat eam certo ꝓcio. Et aliq̃n fit sine estimatione, ꝛ q̃d illa estimatio opet vel nõ/ patebit i vltia cõclusione: ex ꝓmo naturali.

Sexta Locatio capitur dupl'r, vno mõ stricte, ꝛ sic optz ꝙ mer-

ces p q̄ fit ꝓsistat in numismate, z ħ determinate q̄ntitatꝫ: z non ī specie nec ī numismate ī determinate q̄ntitatis. Et sic si ꝓcedāꝫ tibi vsū eq̄ mei pro modio frumēti / nō est locatio: ſz est ꝓtractus inominatꝰ: do vt des. Silr, si ꝓcedam tibi eū p pecunia exñtē ī sacco: non determinādo eius q̄ntitatē. Vñ opꝛet q̄ fiat p pecunia nūerata, i. certe q̄ntitatꝫ. Alio mō capiť large, z sic aliq̄n dicimꝰ eē locationem vbi merces ꝓsistit ī specie, z etiāsi consistat ī pecunia nō determinate q̄ntitatꝫ: q̄ ꝛ nō numerata, z illa ꝛ q̄ locatio. ħ mō vtar illo vocabulo in qōne seq. et. lxxxix. Quia q̄uis q̄ ad foꝛ ꝓtentionem. puta q̄ ad actionē instituendā / vel alia forte referat an sic vel sic sit factꝰ ꝓtractus: tñ q̄ad foꝛ ꝓscie non refert p ut ħ loq̄mur. Nam sic licite fit ꝓcessio p pecunia tāte q̄ntitatꝫ: si ē cōmensurata valoꝛi vsus, sic si ꝓcedā eam tibi p specie eq̄lente tante pecunie: erit licita si sit illa spēs cōmensurata tali vsui. Immo etiā apd iuristas talť nōnūq̄ absolute vocať locatio. vt ptz in glo. j. in. c. ꝓter. de locato, qū dic. vl certas coꝛbes. Et in ħ q̄ ꝛ ꝛ fieri p mercede / distinguiť a cōmodatiōe, q̄ cōmodatio fit gratꝫ: q̄uis alꝫ valde ꝓueniat cū locatiōe, put patuit. q. x vij. Sic econtra potest distingui ꝛ conductione.

Septima suppositio. Locatio etiam generalr capta. s. put fit p mercede etiam ꝓsistente ī specie ē duplex. Quedā fit p specie, alia ab ea q̄ ꝓuenit de re locata. Ut loco tibi agrū p plaustro feni vel vini vel ligni: cū tū nec fenū nec vinū de illo agro ꝓueniāt. Quedā ꝙo fit p eadem specie etiā in nūero q̄ ꝓuenit de re locata. vt agrū impoꝛtantē triticū loco tibi p aliquot modꝫ tritici mihi dādis ꝛ tritico illiꝰ agri. Et illa adhuc ē duplex. Quedā fit p tali specie ī q̄ntitate determinata. vt si fit p modꝫ in nūero determinato. Alio mō ī q̄ntitate indeterminata q̄ad nūeꝝ. vt si fit p medietate illius tritici / aut p tertia pte assignāda ipsi locatori. Nec ei q̄ntitas nō ē determiata, q̄ si mltū crescit: cedet eo maioꝛ medietas vl tertia locatoꝛi, z talť locatoꝛ ꝓpte ꝛ ꝓtiariꝰ. Et ꝛ illa vltia nō ē ad ꝓpositū, q̄ nec improꝑe nec ꝓpte ē locatio a pte rei / sꝛ socieras. Et de illa patebit in. q. lxxx. Vñ iura loq̄ntia de societate dissoluēda: hñt locū in illo ꝓtractu. vt puta q̄ p mortē alterius dissoluať hec societas nec trāseat in beredē.

Octaua Locatio fit duplr. Aliq̄n pure. Aliq̄n impure. Si pure, ħ est duplr. q̄ ꝛ vl pure tā a suba alteriꝰ ꝓctꝰ: q̄ a pactꝫ q̄ sūt nālia illiꝰ ꝓctꝰ, licet possint eē nālia alteri ꝓtractui. Sꝛ impure fit / qñ aliꝰ ꝓtractꝰ cōmiscet ei, vel si nō aliꝰ: tñ pactū aliqđ iteruenit qđ est ꝓ vel saltem p̄ter nālia locatiōis, licꝫ ſtet ipm esse nāle alicui alteri ꝓctui. Exemplū scdi. Si tibi loco equū meū p mēsem p debita q̄ntitate pecunie: z adꝺicio pactū q̄ debeas mihi esse obligatꝰ de dāno ꝓtingēte eq̄ ex tua culpa etiaꝫ leuissima. ħ est pactū qđ est ꝓ nālia illiꝰ ꝓctꝰ q̄ de natura locatiōis ē / q̄ ñ teneť ꝺuctor de dāno ꝓuenīte ex culpa sua leuissima: ita q̄ relinq̄ndo locationē z ꝓductionē ī suis nālibꝫ nō inesset illa obligatio ꝓductoꝛi, nūc aūt sibi inerit p pactū. Pōt etiā dici / q̄ illd pactū ꝓtinet quēdā ꝓtractū alīū ī suba a locatōe z q̄ ē innoiatꝰ. Hā ꝑdicti ꝑter locationē z ꝓductionē ꝓtrahūt etiā: ꝓtractu susceptionis ꝑculi, q̄ ꝓductoꝛ suscipit ī se periculū dāni possibil accidere ex leuissima culpa: qđ alꝫ suscipe nō teneť, z sic ē ꝓtractꝰ / do vt facias, z ħ ex pte locatoꝛꝫ, i. ꝓcedo equū vt facias ꝑiculū eiꝰ tuū ī casu leuissime culpe: ſz ex pte ꝓductoꝛꝫ ē ꝓtractꝰ: facio vt des, ſz ꝑiculū illd facio meū: vt des, i. ꝓcedas mihi vsum equi tui p mercede remissioꝛi. Posset etiā alia exēpla poni de pactꝫ ꝓtra alia naturalia locatiōis z ꝓductiōis, ſz illa poterunt satꝫ patere ex dicēdis ī ꝓclōe vltia, vbi tangent nālia bui ꝓtractꝰ, q̄ aūt in generali discant subalia: q̄ naturalia: z q̄ accidētali alicui ꝓtractꝰ patuit. q. lxxix. ī suppositiōe secunda. Et qꝛ ħ z infra fiet mentio de dolo z ꝺculpa lata / leui z leuissima: z de casu fortuito, z illa necessaria sūt ad sciendū: etiā in foro ꝓsciētie eq̄tatē vl iniq̄tatē ꝓtractus locationis: z etiā alioꝝ: ideo de illis dicenda sūt aliq̄ quātū theologo sufficit p intelligētia ꝓtractuū ad foꝝ ꝓscientie. Et possūt illa trahi ex lectura dñi Panoꝛ. in diuersis locis, z spēalr sup. c. vnico, ꝺ cōmodato, ē igit

Nona suppositio / q̄ dolus ē insidiosa machinatio q̄ quis aliquid agit vel omittit ex intentiōe: z a ꝓposito ī malum z damnū alicuiꝰ. Ut locaui tibi equum z tu a ꝓposito potas eum in caloꝛibꝫ magis vt moꝛiať, vel ei nō das pabulum longo tēpoꝛe vt moꝛiať: tu es in dolo. Et potest diui di in dolū verum z ꝑsumptū, qui tm differt

in hoc q̄ dolus ꝺ ꝛ verus q̄n mālfesta signa eius appent. Sed ꝺ ꝛ presumptꝰ q̄n aliquales coniecture eiꝰ appent. Sed culpa quantū ad pūtem materiā ꝓtractuū attinet, puta q̄n ꝺ ꝛ q̄ alter contrahentiū teneť vl nō tenetur de tali vel de tali culpa. Sic pōt grosso mō notificarī, ē actꝰ vl omissio quo vl qua ꝙs ex incircūspectione deuiat ab eo qđ boni est: z icidit malū vl damnū: qđ tñ p bois diligentiā ꝓueniderī poterat. Et dici notanter q̄tum ad pūtem materiā z c. q. i materia moꝛali fiūt notificationes grosso z figurali mō ſm Phm. j. et ħ. Nam subtilr de entitate culpe disputare, s. q̄d sit pro formali. s. cauētia rectitudinis debite ineſſe actui, z q̄d p materiali: est alterius negocū. Et ꝺ ꝛ notanter in diffinitione: p boim diligentiā z c, ꝓt casuꝫ fortuitū: q̄ vt precaueať: ꝓuideri nō pōt. In quē incidere: non ē culpā contrahere. Vñ q̄ equo sibi locato vtiť loco z tpe cōgruis: z a casu de q̄ nemo cogitasset: irruūt ī eū illo loco z tpe latrones z auferunt eū, vel ignis de celo descendens eū ꝙsumit ī illo loco z tpe: non ē conductoꝛ ī culpa, ꝛ si illo loco z tpe non fuisset eo vsus non q̄didiſſz eū. q̄ ꝛ deuiet a bono p quāto ibi equo vtendo: equū non saluat: sed pdit, tñ hoc non poterat p boim diligentiā ꝓuideri vt cauere tur. Secus si eo vtiť ī tali loco z tpe vbi bñ debuisset cogitasse q̄ in eū possent irruere hostes: aut ꝙsile ꝑiculm: tūc em essꝫ in culpa. Dicūt notanť, ex incircūspectiōe z c, ad differētiā doli: vt patebit. Culpa ātvt distinguiť a dolo hꝫ tres spēs. Quedā ꝺ ꝛ lata / q̄ daꝫ leuis / q̄dam leuissima. Culpa lata est culpa q̄ quis ex incircūspectione deuiādo ab ea diligentia: quā cōiter habent hoies illius pfessionis / incidit in tale malū: quale tñ cōiter illius pfessionis sciuissent euitare. Vñ ignorare qđ cōiter sciūt hoies illius professiōis: vl ignoꝛare qđ cōiter scit: est culpa lata. Et ꝺ ꝛ qua ex incircūspectione z c, ad excludēdū dolū. Nam dolus ꝛ sit culpa cōmunissime capiēdo culpā, q̄ est pctm: igiť culpa, tñ nō est culpa ꝓout capiť culpa in materia ꝓtractuū: qñ ꝺ ꝛ in illo contractu cōmissus ē dolus vl culpa z c. Sic em distinguiť dolus a culpa. Nam dolus ē insidiosa machinatio: q̄ quis vtiť in malū vl damnū alterius. Sꝛ culpa vt distinguiť a dolo / non est insidiosa machinatio: ſz dūtaxat est actus vl omissio qua ꝙs nō ex ꝓposito z intentione: ſz ex inconsyderatione z ex incircūspectione deuiat ab eo qđ bonū ē. Et sic ꝛ lata culpa eq̄pareť dolo: non tñ identificať. Exemplū. Locaui tibi equū z ex inconsyderatione tota die ac nocte non dedisti ei pabulū: z sic moꝛtuus ē, vl eq̄ tasti p pontē babentē solū vnā trabē. z sic cecidit fractis cruribꝫ: tu es in lata culpa. Hā cōiť hoies tue professionis z ꝓducētes eq̄s sciūt talia non eē agenda. Leuis aūt culpa est culpa qua ꝙs ex incircūspectōe deuiādo ab ea diligentia: quā cōiter homines hūt diligentes / incidit in malū vl damnū: qđ tñ homines diligētes scluissent vitasse. Ut si eq̄ tibi locato dedisti pabulū z potū: z tū ex iuria tua dimisisti eū bibere qñ nimis fuit calefactus: z ex illo moꝛtuus ē. Leuissima culpa est culpa q̄ ex incircūspectione aliq̄s deuiādo ab ea diligētia: quā diligentissimi habent / icidit illud damnū vl malū: qđ diligentissimꝰ precauisset. Ut locaui tibi equū z eū in domo hospitis posuisti ad stabulū cōsuetū: vbi ertā ceteri eq̄ solēt poni: z clausisti stabulū solito moꝛe: z furto subtractꝰ est: z tū si serā apponi fecisses / sic aliq̄n diligentissimi faciūt: non fuisꝫ subtractꝰ: tu es in culpa lata. Dictū est aūt notanť: q̄ culpa vt distinguiť a dolo: hꝫ tres spēs. q̄ si caperet vt non distinguiť ꝓtra dolū: hꝫ q̄ꝙꝫ spēs. ita q̄ dolus ſm duas suas spēs ꝓtinet sub culpa: z tūc diuidit sic. Culparū q̄dam ē latissima: z illa ē verus dolus / q̄dam ē latioꝛ: z est dolus p̄sumptꝰ / q̄dam ē lata / q̄dam leuis / q̄dam leuissima: vt dictū ē. Sed si capiať culpa vt distinguiť ꝓtra dolū: tūc tm hꝫ tres spēs: vt dictū ē. Casus aūt fortuitꝰ ē inopinate rei euentꝰ q̄ ꝓuideri non pōt, exēplū patuit circa vltimā clausulā diffinitiōis culpe. Unde ad ħ q̄ casus sit fortuitꝰ: opꝛtet q̄ etiā diligētissimꝰ non potuisꝫ cū ꝓuidisse ad ꝓcauēdū eū. Et tō si furtū rei tibi locate cōmittiť, z ħ a tli ꝑsona: a q̄ etiā diligētissimꝰ nō cauisset vt ab amico familiarissimo et honestissimo reputato, illd ē casus fortuitꝰ. Secꝰ si a tali ꝑsona a q̄ diligentissimꝰ ꝺuctoꝛ cauisꝫ, tūc ei nō ē fortuitꝰ. Et idē ē si p vim tibi auferť sine culpa tua, puta q̄ ñ fuisti illa re vꝰ loco z tpe: q̄bꝰ fuisꝫ timēdū de latroniby.

Prima ꝓclo. Contractꝰ locatiōis ꝓt ee licitꝰ ex gñe: z etiā ex circūstantijs. Prima ꝑs ꝓbať triplr. Prio sic / q̄ locatio pōt cadere sup obiectū cōgruū. i. q̄ ꝺ cōgrue pōt locari, igiť ꝓma ꝑs vera. ꝓba ꝛ.

qz actus potens cadere sup obiectū ꝺgruū: põt eē ex genere licit⁹: eo ꝙ act⁹ ex gñe licit⁹ est ꝙ cadit sup obiectū ꝺgruū. Añs pbaꝯ. qz dabil' est res tpal': cui⁹ ꝓprietas est sepabil' ab vsu: cuiꝺē. z ille vsus ē estimabil' ꝑcio: z nō est infiniti valoꝛs: sz finiti, igit' ꝺtingit inueniri aliqꝺ preciū ei eq̄lens. z licitū ē etiā hominiꝫ illa re vti tali casu. vt eq̄ eq̄tione: z sic de alijs. Ꝺō res cuius ꝓprietas ē sepabilis ab vsu: z vsus põt alteri licite ꝺcedi p eq̄lenti: est ꝺgruū obiectū locationis. vt ptz ex diffinitiõe locationis. igit'. Scꝺo pbaꝯ sic. qz da oppositū ꝑme ptis: tūc ois locatio esset illicita simplr'/ nec aliq̄ posset simplr' licite fieri, tz ꝑña. qz actui cui non põt competere bonitas generica: non poterit cōuenire etiā bonitas circūstantional'. qz generica est essential'r ꝑor: qz est vt material' respectu alteri⁹. Conseq̄ns aūt ē ꝓtra vtrunq; ius. s. canonicū z ciuile. qz illa mꝫas locationes vt licitas simplr' admittūt. Tertio. Quia venditio põt eē ex genere licita. igit' etiā locatio. tz ꝑña. qz lz locatio formal'r distinguaꝯ a vēditione: tamē eq̄lenē locatio non ē nisi vēditio vsus rei: ita ꝙ locans tacite vendit: z transfert vsum rei sue in alterꝫ pro determiata pecunia. Añ locatio ꝶz ad venditionem tantā ꝓpinq̄tatē: ꝙ in q̄busdā casiꝫ ꝑplr' dubitaꝯ: an sit locatio vl' venditio. Simil'r cōductio ad emptionē ꝶz silem vicinitatem.

Scꝺa pars ꝺcl'onis probaꝯ. qz locatio põt vestiri oiꝫ debitꝫ z cōgruis circūstantijs: q̄ sunt/ q̄s/ q̄d/ cur/ cui/ quō/ z q̄n. igit' secunda ps ꝑa. ꝑña nota. Añs probaꝯ inductiue. Nam stat ꝙ locās sit taľ/ q̄ nō sit prohibit⁹ q̄ minus possit alteri cōcedere vsum rei sue temporal'/ nō gratꝫ: sz ꝓ mercede. z sic est ibi congruū q̄s. stat etiā ꝙ sit ibi congruū q̄d. qz circūstantia q̄d z obiectū locatiōis coincidūt. qz qō locaꝯ ē obiectū locationis. mō oñsum ē locationē posse ħre ꝺgruū obiectū. stat etiā ꝙ ille cui fit locatio: non sit prohibit⁹ q̄n sibi possit concedi vsus rei aliene ꝓ mercede. stat etiā ꝙ locatio fiat ob ꝺbitū finē. s. ꝓ hūana vtilitate z cōmoditate: tā locantis q̄m conducēt⁹: qrūs vteraq; suis nēcitatiꝫ succurrēdo huiꝰ vite: valeat viuere ad gl'iaz ꝺi ħ z in futuro. stat etiā ꝙ fiat ad vsum q̄ licite põt ħi in illa re. z sic ibi ē cōgruū cur. stat etiā ꝙ fiat i loco z tpe: i q̄bꝫ z ꝓ q̄bꝫ nō ē prohibitū locationē fieri: etiā ꝓ ill' loco z tpibꝫ vtēdo re locata. z sic erūt ibi cōgruū vbi z congruū qn̄. Stat etiā/ ꝙ debit⁹ mod⁹ seruet' i locando. ita ꝙ locans nō exigit mercedē nimis magnā a ꝺuctore. z si guar eū i aliq̄: illud on⁹ ei releuat i alio: ipo ꝺsentiēte: z ñ inuenitūr mendacia/ nec simulatiões/ aut alij

Scꝺa (modi depuantes actū. igit' ꝺcl'o. Cōtract⁹ ꝺuctiōis põt esse licit⁹ ex genere: z etiā ex circūstātijs. ꝓpter ma ps pbaꝯ triplr': sic ꝓma ps ꝑcedēt ꝺcl'ōnis. ꝓmo. qz cōductio põt cadere sup obiectū cōgruū. vtputa: sup rem cui⁹ ꝓprietas ē separabil' ab vsu: z cui⁹ vsus ē licit⁹ hoi rē. vt supꝝ. Scꝺo. qz da oppositū ꝑme partis: tūc ois ꝺuctio esset illicita: qō est ꝺ vtrūq; ius. z deducꝫ vt supꝝ. Tertio. qz emptio põt eē ex genere licita. igit' etiā ꝺuctio. tenet ꝑña. qz q̄uis ꝺuctio z empto distinguaꝯ formalit'. tñ eq̄lēter ꝺuctio rei nō ē nisi emptio vsus ei⁹. qz ꝺucēs rē nihil videt facere nisi emere vsum illi⁹ rei ꝓ tpe illo ꝓ q̄ ꝺducit eā. Scꝺa ps ꝺcl'ois põt ꝺduci eodē mō: sic scꝺa ps ꝑme ꝺcl'ois. Et magꝫ patebit ex opposito i seq̄nti ꝺclione. Et sic he due cōclusiões q̄ sūt posite de locatiōe z ꝺuctōe i gnāli. s. siue sint rei siue psone: declarate sūt p exēpla i reb⁹ locatꝫ z ꝺuctis. sic eodē mō pñt ꝺclarari in psonis ꝺuctꝫ ad opas. Hā dabilis ē hō q̄ sine ħ ꝙ seipm i alīū transferat: trāsferre põt labores z opas suas i alterū: ita ꝙ cedāt alteri. z ħ ꝓ mercede: et alius põt ꝓ mercede illas accipe: z neuter ē phibitus ab hmōi trāslatiõe z receptiõe. z pñt illa fieri ob debitū finē z ad debitū vsū: z debitꝫ loco z tpe z mō ꝺgruo. puta ꝓ ꝺgrua mercede. igit' illa trāslatio erit licita ex omiꝫ circū

Tertia ꝺcl'o. Contract⁹ (stantijs. locatiōis septēplr' deprauaꝯ. qz ad ei⁹ boūtatē req̄runt septē circūstātie: z ꝓtigit quālibꝫ eaꝝ ei deficere. Maioꝛ nota. miꝛ pbaꝯ inductiue. Nā si locās ē phibitus a locatōe: defic ꝺgruū q̄s. Scꝺo si res quā locat ē prohibita locari: ꝺficꝫ ꝺgruū q̄d Et ꝺ illo ꝺfectu pñt ꝓ nūc poni q̄tuoꝛ exēpla. Primū si q̄s locet alteri officiū eccl'iastic̄i. qz illꝺ ñ põt licite locari. qz officiū eccl'iastic̄i ē res pure spual'. z silr ei⁹ vl⁹. g̃ ei⁹ vl⁹ ñ ꝓt licite ꝺcedi alteri ꝑ ꝑcio: sic̄ tñ fit i locatōe. qz spuale g̃tis ꝺz ꝺcedi. Et q̄uis ꝓ spualibꝫ opis possit accipi stipēdiū: ñ tñ ꝑciū. Hec illud ħz locū ħ. qz tē poti⁹ ecōtra. ipe ꝺcedēs alteri vsū officij eccl'iastici ꝺberet illi alteri dare stipēdiū: z ñ ecōtra. qz ille ali⁹ exercet opas loco el⁹. Ex ħ seq̄t ꝙ rector eccl'ie cōmitēs alicui alteri officiū rectorie vl' plebāie. vtputa ius amministrādi sacr̄a z p̄dicādi in eccl'ia sua: nō ꝓt ꝓ cōcessiõe illi⁹ iurꝫ aliq̄d p modū mercedis z ꝑcij: ab eo exigere ꝓ huiuscemodi. ħ em̄ eēt vēdere vsum illi⁹ officij eccl'iastici. q̄ locās rē vendit vsum eiusdē. z sic eēt simonia. imo nihil ꝓ modū stipēdij põt ab eodem exigere: sz poti⁹ ecōtra ille cōmissari⁹ ab eo ꝓt velle ħre stipēdiū: qz ꝓ eo militat. Et si q̄s ꝺicat. igit' eēt simonia q̄n rector vl' curat⁹ substituit aliquē i locū suū: z in absētia recipit ab eo certā pēsionē. Ꝺom ꝙ q̄n illud fit licite nō ē imaginādū/ ꝙ curat⁹ illā pēsionē a substituto recipiat: sz illā sibꝫ ꝑ reꝛuat in ꝑmissiõe: vl' substitutiõe. z reliquū puētū būficij relinq̄t substituto ꝓ opis suis i stipēdiū. Et si q̄s replicet: sepe ipse substitut⁹ cogit' z obligaꝯ ei dare illā pēsionē: ita ꝙ ēt in pactū deducit'/ ꝙ ipe debeat rectori rñdere de illa pēsiõe. Ꝺom ꝙ tūc imaginādi sūt inter eos duo ꝺct⁹. Prim⁹ ē gratuit⁹ q̄ sibi cōmittit officiū i eccl'ia. z ħ gratꝫ sine mercede ab eo expectāda: imo eꝫ ipse assignat ei stipendiū. s. certaꝫ q̄tā puētuū būficij reꝛuata sibi relīq̄ pēsiõe. Cōseq̄nt z scꝺo ꝛtelligit' eundē cōducere ad colligēdū sibi illā pēsionē: z ꝓ bmōi laboꝛibꝫ: dat sibi mercedem: ꝓ q̄to eo pinguioꝛ ē ꝓtē puentuū ei assīgt: ita ꝙ si rector met deberet colligere darꝫ sibi minoꝛē ptē puentuū q̄m q̄ ꝺz substitut⁹ sibi illa colligere. Et sic dictū ē ꝺ curato respectu officij rectorie vl' plebanat⁹: cui⁹ vsum ipe alteri ꝺcedit: ita ēt ītelligendū ē ꝺ q̄cūq; officiato eccl'iastico ꝺcedēte alteri vsum sui officij. q̄tūcūq; illꝺ officiū sit simplex. puta capellania: ꝑmissaria: vl' hmōi. qz q̄libꝫ officiū eccl'iastic̄i ēt simplex ē spuale: z sic nō ē locabile. Et mlto magꝫ vl' ñ min⁹ idē ē in ꝑlatura. Añ z ꝑlat⁹ nō põt ꝓ mercede: vl' cēsu annuo cuiq; ꝑmittere suū officiū: ēt si illꝺ sit q̄dā ꝓtestas iurisditio. vtputa. si epūs vellet alicui cōmittere vicariatū suū in spualibꝫ. vl' officialatū respicientē ꝓtestatē forī: ita ꝙ ille cui cōmitteret deberet sibi aliqꝺ tpale dare pro huiuscemodi ꝺcessiõe. hec receptio ei et datio eēt ñ tm̄ illicita/ sz simoniaca. Et de hac ē spealis titul⁹ i ꝺcreta. i q̄nto. s. Ne plati vices suas: vl' eccl'ias sub ānuo cēsu ꝺcedant.

Añ q̄uis nonūq; soleat dici/ ꝙ ꝑs hyteri cōducti locāt opas suas. tñ ħ ē sani⁹ ītelligēdū q̄m ꝑmo sonet. qz ñ ē ītelligēdū capiēdo locationē ꝑpe put ē ꝺct⁹ ñ ḡtuit⁹: sz ꝑ pcio fact⁹ Qz tūc ꝑs hyteri ꝺducī sic locādo se ad operas vl' suas opas: eēnt veri simoniaci. sz casꝰ locatio ipope: put ē ꝺct⁹ fact⁹ ꝑ aliq̄ nō vt ꝑ pcio. imo fit ḡtis: vt ḡtis excludit' ꝑciū. sz pro aliq̄: vt ꝑ stipēdio. sz ꝺ ħ lat⁹ i tractatu ꝺ simonia: dicēt. Et si arguaꝯ. Licit̄ ē est ꝙ ꝺs ꝺcedat alteri eccl'iam suā sub ānuo censu. mō ꝑ eccl'iaz itelligit' offm̄ eccl'ie. z illa cōcessio ñ ē nisi locatio. igit'. maioꝛ ptz ꝑ. c. vl. ne plati vices suas. vbi q̄dā q̄ ꝺcesserat alteri eccl'iaz ad septēniū ad ānuū cēsū ꝺpellit': ad p mittēdū eccl'iaz alteri ad tps q̄uētū. ad ħ ēt ñ ꝺpelleret: nisi licite potuisset eā sic alteri ꝺcessisse: z alt' sic eā ꝛcepisse. igit'. Rñr. eccl'ia capit' ibidē ꝑ redditu eccl'iastico. nā possessio aliq̄ eccl'ie vel ius pcipiēdi obuētiões: vl' fructus eccl'ie põt alicui alteri locari. qz illꝺ ē ītrinsece q̄d tpale. sic̄ z ager dotal' eccl'ie põt alicui locari ad mercedē. oz tñ ꝙ locatio reddit⁹ eccl'iastic̄i ñ fiat vltra virā ipi⁹ locāt/ nec ēt ꝙ sit locatio ad magnū tps. s. ad xx. ānos vel vltra. sz ifra huiuscemodi tps. z illa dz aliq̄n cōcessio ad firmā: z dr̄ eē vulgare anglicoꝝ. de q̄ i c. ij. ꝺ locato. Añ i Cle. j. de reb⁹ eccl'e. ñ alie. sub pena suspensiõis: phibēt plat⁹ monasterioꝝ: ne possessiões vel reddit⁹ mōasterioꝝ ꝺcedāt. ēt ꝑ pecunia sine ꝺsensu ꝺuent⁹ vel plati. prūt: si ꝺuentū nō ħnt. z opz ꝙ necessitas vel vtilitas monasteriꝰ exposcat. Et tñ ab illa phibitõe excludit ibidē locatōes redituū factas ad modicū tēp⁹. Et qz locatio reddit⁹ vl' alteri⁹ rei imobil' ꝓtual'r ē vēditio fructuū. Ꝺō ibidē dr̄: reddituū aut fructuū vēditiões ad tēp⁹ modicū rē. ñ volum⁹ esse phibitas. Et sic posset dari scōm exm̄: de defectu circūstātie q̄d. s. q̄n q̄s locat redditū eccl'iasticū ad tps ñ ꝺcessū. vl' poti⁹ illꝺ exm̄ respicit circūstantiā q̄n. qz fit ad tps ñ ꝺcessū

Tertiū exm̄. Si q̄s scienter locat rē vitiosā alicui ig̃rāti vitiū. q̄d vitiū si ꝺuctor sciret nullatenꝰ ꝺduceret eā. vtputa equū ꝺfectuosū. Hā taľ ḡuat ꝺuctorē. ēt si tāto min⁹ ꝺrecīū acciꝑiat: q̄ntū reꝛrit illa vitiositas. Hoc ꝛlet em̄ ēt discreta voluntate tale q̄d sibi fieri. Talis ēt exponit. ꝑtim ꝑcul' tpalibꝫ. puta si ē equ⁹ imobil': z locat eū ad bellum hostile: z ꝺuctor credens effugere: capit' vel occidit aut alia dāna ī curꝛit. Añ ēt locās talis ē obligaꝯ illi ad refussionē illi⁹ dāni. Ꝺ ꝛto magis aūt peccat/ q̄n scienter talē rem locādo: ñ ꝺminuit preciū q̄si esset res sine ꝺfectu.

Dicit notãter ig̃ranti. qz si sciẽti illꝫ locaret nõ ob ℔ peccaret locãs. Dr̃ scõ/q vitiũ si sciret zc. qz si ꝓductor ig̃raret: z tñ habitũ ẽ taꝫ volũtaꝫ: q nihilomin⁹ ꝓduceret p tli ꝓcio: z locãs ℔ de eo scit vl̃ pbabilr cõicit z credit: tũc ñ peccat. Si tñ locans erraret: z postea cõperiret/q si ꝓductor sciuisset ñ cõduxisset: tũc dz ei refundere g̃uamẽ q̃ eũ grauauit. Dr̃ ttio notãter. Si q̃s scienter locat zc. qz si locãs pbabilr ig̃raret vitiũ z bona fide locaret: tũc ñ peccat. nisi illa ig̃ria eẽt culpabil'. ita q debebat ℔ scire. Et si ig̃rauit pbabilr ig̃rantia iculpabilli: tũc si postea cõpit defectũ: an teneaꝫ de ꝓcio diminuere ꝓportionabilr fm q̃ntitatẽ defect⁹, vide hec dubia diffusi⁹ a sili p dicta i. q. lxiij. z. q. lxij. Uñ si locator ig̃rauit vitium rei: vt locauit vas vitiosũ: ob q̃d vinũ vel oleũ effusuz est: tũc teneꝫ ad interesse ipi ꝓductori. sic z si vendidisti vas vitiosũ: tenerꝫ ad interesse. nõ solũ respectu ꝓcij: sz etiã respectu dãni inde secuti. Et q̃ iuriste ℔ limitãt ꝺ vitio occulto: p/cedit i suo foro. s. ꝓtentioso: sz i foro ꝺscientie ñ refert. ẽt si sit patulũ. put in sili ptz i q̃one ꝑallegata. Et sic exẽplificatũ ẽ ꝺ locãte rẽ vitiosam: ita ẽt posset exẽplificari de locãte p sonã defectuosaz vl̃ ineptã/aut isufficientez ad opas ad q̃s eã locat. Ut si impit⁹ i arte nautica locat opas suas ad traducẽdũ res p aq̃s: taꝫ em peccat. Uñ ibi ẽ vitiũ ꝑsũptionis. qz vitra vires suas attẽtat: z teneꝫ ꝺ dãnis ꝓtingẽtibꝫ ꝓpt̃ suã impitiã. qz illa pueniunt ex sua lata culpa. Quartũ exẽplũ. Si q̃s locat rẽ furtiuã vl̃ raptã. Nã sic locãdo ꝓtectat rem alienã inuito dño. z p ꝓñs cõmittit furtũ. Et si dicaꝫ. Fur vel predo commodãs rem alienã bz actionẽ cõmodati. vt habeꝫ. ff. cõmodati. l. cõmodare. igit aliq̃s potest cõmodare res furtiuas. Rẽpondeꝫ. fur nõ põt cõmodare/nec locare rem furtivam: sic q̃ sibi liceat eã locare vl̃ cõmodare sed ꝑdicta lex intelligit sic. q̃ si cõmodauerit: habebit actionẽ cõmodati. Tertio deficit aliq̃n circũstantia cui. puta. si q̃s locat aliq̃d ei cui ẽ phibitũ q̃dpiã locari vl̃ ꝓducere. Ut si q̃s locat equum vel operas suas alicui excõicato. qz cũ illo nõ est cõmunicãdũ: z p ꝓsequẽs nec ꝓtrahendũ. nisi in certz casibꝫ: exceptis ꝓtentis in illo ꝑsiculo. Utile. lex. humile. res ig̃rata. necesse. Potest ẽt exẽplificari de locãte domũ bononie alicui scholari vel magistro in casu q̃ ille magister vl̃ scholarꝫ est phibit⁹ ꝓducere. z de ℔ patebit in q̃ntra z sexta circũstãtijs. Quarto deficit aliq̃n circũstantia cur. z ℔ ꝓtingit dupl'r. Uno mõ q̃n q̃s locat rem vl̃ ꝑsonã suã ad illicitũ vsum. vt si q̃s equũ suũ/vl̃ opas suas alteri locat ad bellũ iniustũ vl̃ homicidiũ p/seq̃ndũ. Et ℔ ꝓtingit dupl'r. Uno mõ in sensu cõpositoꝝ. ita q̃ locãs etiã vere intendit q̃ vtatur eo tali illicito vsu: quõ meretrix locat corp⁹ suũ ad coitũ. Alio mõ in sensu diuiso ita q̃ locans intendit q̃ vtaꝫ eo licite. z iz scit q̃ vteꝫ eo illicito vsu: z ℔ sibi displiceat: at tñ añq̃ velit carere mercede locationis: locat eã rem ei. vt q̃ locat domũ mulieribꝫ mulctũ suspectz q̃s vellet ibi abstinere a pctis: at tñ pbabilr conijcit oppositu: z nihilomin⁹ eis locat. taꝫ em interpretatiue ꝓsentit in illicitũ vsum dom⁹. Scõ ꝓncipalr defit circũstantia cur: q̃n locat ad licitũ vsum: sz ob finẽ indebitũ. vt si q̃s etiã ad licitũ vsum locat alicui equũ suũ. s. vt in eo eat. sz iõ vt equitãs inde cadat z moriaꝫ. Quinto z sexto deficit aliq̃n circũstantia vbi. z circũstãtia q̃n. vt si locat vl̃ conducit rẽ vel ꝑsonã in tpe vl̃ loco: in q̃bꝫ phibitũ est tales ꝓtractus facere: mlto magz q̃n bmõi ꝓtractũ ꝑsequt ope z effectu. vt si locat ꝑsonã suã ad opas culturę terre p die dñica: z eas exeq̃t illo die. Et ꝓpt̃ defectũ circũstãtie q̃n: fit illa locatio illicita q̃ q̃s in ciuitate Bononie si domũ ꝑpus alicui mgr̃o vl̃ scholari locatã locat añ finẽ ꝑcedentz locatiõis: sine ꝓsensu ꝑcedentz conductoris. Nam taliscõs ꝓductor peccat conducẽdo añ finẽ ꝑcedentz locatiõis sine ꝓsensu intẽtini. Immo i curritꝫ excõicationẽ ipso facto. vt ptz i. c. j. extra. ꝺ locator ꝓduc. igit etiã locator eidem locãdo in tali casu peccabit. z iz ꝑna. qz cõicat scõ cõductori i crimine. Non ãt dico locatorẽ incurrere excõicationẽ: sic tñ cõductor incurrit. qz ꝑdictũ. c. nihil disponit de locatore q̃ad excõicationem ꝓtrahẽdã: sz tm̃ de conductore. mõ ꝓstituẽ penal' non ẽ extẽdenda: sz restringẽda. Et si q̃s dicat. g̃ eadẽ rõne etiã locator non cõtraheret culpã. exq̃ illi nõ fit phibitio sibi ne locet. Dõm q̃ locator non ꝓtrahit culpã suaz ex phibitione ibidẽ facta: sz ex phibitiõe generali q̃ phibeꝫ lege diuia z naturali: vt non cooperẽ hõ primo suo ad pctm̃ mortale. q̃a illꝫ est ꝺ ꝑceptũ dilectionis pri. Si ite z scõ arguaꝫ. Ergo etiam recipiẽs mutuum sub vsur⁹ peccaret mortalr sic dans subvsu ris/patuit solo s. q. lxiij. Si tertio arguatur. Ergo locans etiã incurreret nõ tm̃ culpã: sz etiã excõicationẽ a sili. Rñr. non ẽ sile: q̃a culpa ꝓtrahit̃ ꝓtute legz diuie: vt dictũ ẽ: excõicatio aũt ꝓtute legz positiue. Dec aũt ulam nõ inflixit locatori: sz tm̃ cõductori: q̃z uis excõicationẽ minorẽ vterq̃ contrahat/q̃ cõcomitaꝫ oẽm mortalẽ culpã. Et si dicaꝫ. vbi eadem rõ: ibi eadem iurz dispositio: z sic eadẽ pena. Dõm q̃ ex idẽtitate rõnis extẽditur ꝓstitutio q̃d phibitionẽ vl̃ ꝑceptionez. sz non optet q̃ pena ãnexa extẽdaꝫ: z sic contrafaciẽs incurrit culpã vbi ẽ eadem rõ: sz nõ optet q̃ incurrat penã. Et dato q̃ etiã ex idẽtitate rõnis extẽderet ꝓstitutio q̃ ad penam ꝓtrahẽdã. tñ in ꝑposito nõ ẽ eadem rõ. Haz rõ phibitionis locatiõis facte scholaribus zc. est/qz exq̃ scholares certant de lucro capiãdo: fuit rõ vt phiberent sic cũ ꝓiudicio mutuo ꝓducere. ꝑtim cũ humanit⁹ se debeant adinuicẽ gerere. sz locator certat ꝺ dãno vitãdo. iõ non ita directe fuit sibi phibẽdũ: imo nec idirecte loq̃ndo ẽ sibi phibitũ: si locet alicui alteri a scholaribꝫ vl̃ mgr̃is. Si q̃raꝫ. An ne idem sit iudiciũ de scholaribꝫ z mgr̃is aliaz vniuersitatũ? Dõm q̃ de ℔ sũt opiones. Dosti. tenet q̃ sic. sz Inno. z Joan. tenent q̃ nõ. qz iz materia hui⁹ ꝓstitutionis sit fauorabil'. vt euitent scãdala z fuerun paz int studentes: tñ inq̃rũ imponit penã/ẽ odiosa: z sic restringẽda. sz illa rõ nõ defendit rei scholares z mgr̃os aliaz vniuersitatũ: nisi ab icursu pene ãnexe/ nõ ãt a culpa cõtrahẽda q̃n ipsi tanq̃ phibiti p illã ꝓstitutionẽ contraherẽt culpã. Uñ cũ sint opiones: tutius ẽ abstinere: z nr̃i pontifices pot⁹ talibꝫ inũerz dubijs ex solo suo iure positiuo ꝓuenientibꝫ: q̃ salutẽ tñ aie contingũt extirpandis studere deberẽt: q̃ sine nũero repiunt in iure canonico z ciuili. maxie cũ facillimũ illud eis eẽt solo. s. nutu voluntaz eoz accedẽte: q̃bꝫdã alijs negocijs supuacuis vl̃ ꝓphanis. Septimo deficit aliq̃n circũstãtia quõ. z ℔ contingit multipl'r. Primo q̃n locãs exigit mercedẽ nimis magnã. optet ei q̃ vsus alis valor ipsius mercedis: z valor ipsi⁹ vl̃ rei locate adequenꝫ: sic q̃ ꝑsil'r vnũ non sit alio melius. al's violaꝫ eq̃litas z fit inq̃tas. Utr ãt illa eq̃litas debeat consistere in indiuisibili: z quõ cognoscaꝫ illa eq̃litas z valor vsus rei: põt sciri a sili p ea q̃ dicta sunt ꝺ vẽditiõe z emptione. in. q. lvj. eoq̃ (vt dictũ ẽ) locatio eq̃alet venditiõi vsus vl̃ fructꝰ rei: z cõductio emptioni eiusdẽ. Scõ deficit q̃n locãs etiã equã mercedẽ exigit: sz tñ g̃uat ꝓductorẽ a latere p aliq̃ onerosa pacta inna turalia cõtractui locatiõis / vl̃ accidentalia eidem/seu ꝓpt̃ naturalia: obligãdo eam ad aliq̃ ad q̃ ꝓtute locationis sibi facte non teneret: q̃ tñ onera eidem alia via nõ refundit: q̃ us q̃ grauaꝫ i vno: releueꝫ i alio. vtputa ñ eo remissionẽ mercedẽ ab eo accipit/nec locator ecõtra i releuamẽ conductorz suscipit in se aliq̃ ꝺ on⁹ ad q̃ rõne locatiõis nõ tenere. Ut aũt sciaꝫ quõ multipl'r cõtingit fieri cõtra naturã/seu naturalia locatiõis pacta int̃ locatorẽ z conductorẽ: q̃z aliq̃ sunt contra naturã seu naturalia: z aliq̃ ꝑter naturaz ei⁹. videndũ ẽ q̃ sint naturalia illi⁹ cõtract⁹: q̃b habitz satz patebit q̃n pactũ aliq̃d ẽ contra naturã illi⁹ cõtract⁹/ vl̃ ꝑter ei⁹ naturã vl̃ accidentale ei. z illa patebũt i ꝺclone seq̃nti. Quõ ãt differãt illa q̃ dicunt subalia alicuius contract⁹ ab illꝰ q̃ dicunt ei naturalia: z ab illis q̃ dicunt ei accidentalia/ patuit s. q. lxxix. Notant etiã dico: ꝓtra naturã seu naturalia/ ad ꝺsignandũ q̃ ℔ volo p eo dẽ accipere aliq̃d eẽ cõtra naturã contract⁹ z eẽ cõtra naturalia ei⁹. Nam ℔ accipio naturã ꝑut nõ ẽ idẽ q̃d̃ eentia vl̃ suba: sz p eo q̃d̃ comitaꝫ z narũ ẽ conseq̃ eentiã cõtract⁹: quõ id q̃d̃ ẽ naturale alicui ꝺ ei⁹ natura: sic̃ non nũq̃ dicim⁹. ℔ ẽ natura illi⁹ aialis vel illi⁹ gẽme. Uñ tũc natura capit causalr seu effectualr. i. illꝺ ẽ conditio causata a natura illius aialis vel cã concomitãs. Et ex ℔ ptz q̃ aliq̃n eq̃uocaꝫ natura: cum ꝺ aliq̃d eẽ contra naturã vel de natura cõtract⁹. aliq̃n em capit ꝓ essentia. z illo mõ capit natura q̃n ꝺ pactũ ꝓtra naturã cõtract⁹: facꝫ ipm trãsire in aliã spẽm si ẽ possibile. aliq̃n ꝓ eo q̃d̃ naturaliter natum ẽ inesse contractui. et sic capit ꝓ naturali.

Quarta conclusio. Multa sunt naturalia ipsi locationi. i. que ei ex natura illius contract⁹ de iure gentiuz vel dispositione iurz hũani sunt natura inesse: z ꝺ facto sibi insunt: si nõ excludanꝫ p pactũ factũ int̃ partes/aut p contrariã consuetudinẽ illius loci/ ꝓtrariã illi naturaliter cõtract⁹. sic̃ dicim⁹ frigiditatẽ eẽ naturalẽ aq̃: qz ei relicte i sua natura inest frigiditas: q̃z uis p extrinsecũ aduentes sepe ei desit frigiditas z insit caliditas. Patet conclusio enũe-

rãdo pñūc nouẽ naturalia el⁹. Primū ẽ q̃ in locatione rei vt res distīguit̃ ↄtra pſonã: res locata ſubſtat periclo locatorꝭ,ita q̃ ſi ipſa pereat ſine lata z leui culpa conductorꝭ,puta a natura p casum fortuitū vl' diuinū iudiciū/ vl'etiam p culpã leuiſſimã cõductorꝭ:ipſa dz perīſſe ipſi locatorꝭ: ita q̃ cõductor non teneãt locatorꝭ refuſiõez facere p eadem re. Si ãt pereãt p conductorꝭ/ vl' eorũ q̃z opa conductor vtit̃:culpam latã vl' leuem:z mlto magꝭ ſi el⁹ dolo pereat: teneãt cõductor ad refuſionẽ illi⁹ dãni. h̄ pmū naturale paret,qz regla ẽ q̃ in contractib⁹/ q̃ fiũt gr̃a vtriuſq̃ contrahẽtiũ:recipiẽs teneãt ō dolo z lata culpa atq̃ leui:non aũt ō leuiſſima. Hec de casu fortuito/ vl' naturali/ aut diuini iudicij. De q̃ regla z alijs ptz in.l. contractus.ff.de reg.iu. Dō locatio z ↄductio ſit hmõi,qz locãs locat rẽ ſuaz gr̃a mercedis p cipiẽde: z conductor ↄduc̃ p ↄmoditate vl' pcipiendi dere illa. Et in h̄ differt locatio z cõductio a cõmodatione actiua z paſſiua:z etiã a mutuo:ab emptiõe z venditõe,qz i cõmodatiõe recipiẽs rem cõmodato:teneãt etiam de leuiſſima culpa:lz nõ teneãt ō casu fortuito,z intelligit̃ h̄ de cõmodatiõe facta gr̃a cõmodatarij tm̃. Vñ regla ẽ q̃ i contractu fãcto gr̃a recipientꝭ tm̃: recipiẽs teneãt etiã ō leuiſſima: q̃ regla tñ fallit in pcario: in q̃ recipiens nõ teneãt niſi ō dolo z lata culpa. Cuius rõ diuerſitatꝭ patuit s̄.q.xvij. Item res mutuata ſtat i pículo ipſi⁹ recipientꝭ: z h̄ i casu etiã fortuito. Item i emptione res empta ſtat i pículo ipſi⁹ emptorꝭ poſtq̃ emptio eſt pacta:etiãſi nõdum ſit traditio ſubſecuta:q̃z uis h̄ habeat fallẽtias:put ẽt tactũ ẽ s̄.xxxix q. Et pdictũ naturale fundat̃ i.l. Item q̃rit̃.in .l.ſi iudices.ff.q̃ colũnaz.in.l.ſz de dãno.ff. eodẽ. Ex illo naturali ꝑmo ſeq̃t corollarium,q̃ ſi cõductor rei mobil' remiſit locatori rem ſibi locatã,z h̄ p nunciũ diligentẽ z idoneũ:z res in via perit casu fortuito: non teneãt conductor ad reſtitutiones,qz ille casus imputat̃ dño rei. Si aũt p nunciũ inidoneum z indiligentẽ:z illi⁹ indiligẽtia perīſſz:teneãt. Dixi nota:z illius indiligẽtia ꝛc,qz ſi etiam p indiligentẽ remiſiſſet: ſz conſtaret q̃ nõ illi⁹ indiligẽtia perīſſet:ita q̃ etiã ſi diligẽs fuiſſz adhuc perīſſz tali casu:nõ videt mihi teneri. Et i h̄ corollario ptz cõuentia locatõis cũ cõmodatione z depoſito. qz depoſitarij⁹ z cõmodatarij⁹ etiã non teneãt q̃n remittũt rem depoſitã: vel cõmodatã p nunciũ idoneũ z res perit casu, ſec⁹ ſi p indiligẽtem tz. Et in h̄ differũ illi ↄtract⁹ a mutuo, qz mutuatarij⁹ etiãſi p diligentẽ z idoneũ nũciũ remittat:z res peat casu fortuito:tenebitur nihilomin⁹ mutuatori ſatiſfacere. Rõe, qz res locata vel cõmodata vel ꝺpoſita manet in dñio z ꝓprietate locantꝭ:cõmodantis vel deponẽtꝭ. ita q̃ nũci⁹ idoneus talẽ rem deportãdo deportat rem ipſi⁹ locantis vl' cõmodantꝭ vel deponẽtꝭ. Jõ ſi ſine idiligentia nũcij perit:dz dño perīſſe. ſz res mutuata ñ manet in dñio mutuantꝭ: nec regredit in ei⁹ dñium p h̄ ſolũ q̃ eſt iam in via remiſſiõis. Immo optet q̃ cuz effectu ei tradat̃,z ſic añ traditionẽ manet i dñio mutuatarij,lõ ſi perit fortuito casu: debebit mutuatario perīſſe. Dictũ ẽ etiã notant̃ q̃ conductor nõ teneãt de leuiſſima culpa: nec de casu fortuito ex natura cõtract⁹. Quia ex alijs causis cõtingit q̃ teneãt etiã de leuiſſima z de casu fortuito. Et h̄ i tribꝰ casib⁹. Primo ſi locauit ibi rem ad certũ vſum:z tu ſine volũtate mea vſus fuiſti ea in aliũ vſum,vt ſi equũ tibi locaui vt eãtares ad pacez:z tu eãtaſti ad bellum,ſi equus peat i bello aliq̃ casu: etiã ex le uiſſima culpa vel casu fortuito: teneberꝭ mihi de eã,culpa ei tua etiã lata ꝑceſſit casum, qz furtuz cõmittit cõductor q̃ re locata ſibi vtit̃ ad aliũ vſũ q̃z ad illũ ad quẽ eſt ſibi locata:niſi id faceret de ꝺſenſu locatorꝭ. Scõo ſi pactũ intꝛuenit q̃ obligat ſe ↄductor ad recipiendũ i ſe pículm casus ꝓuenientꝭ:etiã ex le uiſſima culpa z ex cã fortuita. Vbi notãdũ q̃ qñ i pacto exꝑmit̃ ſpecifice aliq̃s casꝰ fortuit⁹:tũc de illo teneãt z nõ de alijs:niſi ſit adiecta clauſula general' de caſib⁹ fortuitꝭ. Et ſi illa ſit adiecta:tũc adhuc tm̃ teneãt de caſib⁹ fortuitꝭ ꝓſilib⁹ ei q̃ fuit ſpecificat⁹:nõ ãt de illꝰ q̃ ſunt maiozes eodẽ,qz i odioſis clauſula general' nõ comꝑhẽdit maiora exꝑſſis, vt in Cle.non põt.ō ꝓcurato,ſec⁹ in nõ odioſis,vt i inſtitutione ꝓcuratorꝭ: in q̃ expreſſis aliq̃bꝫ req̃rentib⁹ ſpẽale mandatum z ſubiecta clauſula generali veniũt casꝰ maiozes expreſſis. Et ıõ ſi vult locator ↄductorẽ hẽ obligatũ ad casus fortuitos:etiã maiozes illos ſpecificato:opus erit expreſſe illos adꝺ cere: vel ſaltẽ aliq̃s de maioribꝰ ſpecificare z adꝺcere clauſulã generalẽ de alijs fortuitꝭ. Tertius eſt:ſi moza pceſſit casum,puta locauit tibi equum mihi reddẽdum certa die:

tu vltra illũ diem detinuiſti,ſi q̃d ei tũc accidit:teneberꝭ etiã ſi culpa leuiſſima/ vl' a fortuna illꝰ ſibi acciderit:imo etiam ſi equ⁹ fuiſſet eodẽ mõ apõ me pitur⁹. Hã vltra detinẽdo:etiã cõmittis furtũ:z p ꝺns culpã:tibi ḡ imputandũ eſt. Nec miz q̃ in illꝰ tribꝰ caſibus teneãt cõductor ō casu etiã fortuito. qz depoſitarij⁹ q̃ ex natura contract⁹ min⁹ teneãt h̄ conductor teneãt in illꝰ tribꝰ caſib⁹: de casu etiã fortuito,ſ.,ſi ꝑceſſit moza i reſtituẽdo depoſitũ/ vl' ſi pactũ intꝛuenit/ vl' ſi culpa ꝑceſſit casum. Et tñ extra illos casus ꝺpoſitarius non teneãt:niſi ō dolo z lata culpa:z nõ ō leui. Intelligendo hec nõ de depoſito facto gr̃a deponentꝭ tm̃,ſec⁹ ſi gr̃a ꝺpoſitarij. Ut q̃ ſe obtulit depoſito:z tũc de leui etiã teneãt. Al' ſi depoſitari⁹ aliq̃d recepit p cuſtodia:z tũc etiã de leui,qz tũc ↄtract⁹ gr̃a vtriuſq̃ fit. Et ſiq̃s dicat, q̃uis ↄductor ex natura cõtract⁹ locationis z cõductiõis abſolute facti:nõ teneãt ad pículm rei locate pueniẽs ex culpa leuiſſima, nũq̃d ãt q̃n locator locãdo eſtimat rẽ locatam z ſic eſtimatã tradit:tenebit̃ ↄductor etiã ō casu leuiſſime culpe? Dom̃ put trahit̃ ex Panor. in.c. vnico, ō cõmodato,q̃ h̄ ſunt due opiones. Pria ẽ q̃ ſic,z illa ẽ gloſe,ſ. Accurſij,z Bart. in.l. ſi vt certo,ff. nũc videndũ. Eſt etiã Hoſt. in.c. vnico.ō cõmodato,vt recitat Aſten.i ſũ.li. iij.ti.xvj.quã z ipſe ſeq̃t. Vñ ſm illã opionẽ eſtimatio facit adꝺci gradũ in illꝰ cõtractib⁹: de q̃ natura nõ ẽ vt tranſferat̃ dñium: ſic ẽ locatio/ ↄductio/ cõmodatio/ z depoſitum. Vñ ſic fac̃ adꝺci gradũ: q̃ ſi alꝰ contrahẽtium,puta ille q̃ recepit rẽ: nõ teneãt niſi de culpa lata,tunc ſi eſtimata tradita ẽ ſibi res: iã tenebit̃ etiã ō leui culpa, etſi teneãt de leui: iam tenebit̃ etiã de leuiſſima,etſi de leuiſſima:tũc p eſtimationẽ adiectã tenebit̃ etiaz de casu fortuito. Vñ locatiõe teneãt cõductor ex natura ↄtract⁹ de leui, igit̃ ſi res ẽ ſi bi cũ eſtimatiõe locata:tenebit̃ etiã de leuiſſima. Alia ẽ opio Jo.an.in dicto.c. vnico q̃ pt̃ eſtimationẽ adiectã in pdictꝭ cõtractibus: de q̃rũ natura nõ ẽ vt tranſferat̃ dñium: ſeu in q̃bꝫ ō natura eoz eſtimatio nõ fac̃ vẽditionẽ:recipiẽs nõ pl⁹ teneãt q̃z expoſcat natura contract⁹:ſed eſtimatio ſolũ opat̃ hoc: vt ſciat̃ vez pciũ rei:in casu q̃ res pderet aut deterioraret: vt ſic dñs rei releuet̃ ab onere pbandi vez pciũ rei,z hec opio placet Panoz. Et pſertim q̃ pcedens opio dic̃,q̃ ſi recipiẽs teneãt de leuiſſima:tũc eſtimatio facit eũ teneri de casu fortuito/ põt improbari ſic. Quia eſtimatio adiecta in tali contractu nõ pl⁹ facit q̃z faceret pactũ generale,mõ ſi ſolũ intꝛueniat pactũ generale int̃ tradentem z recipientẽ rem i talib⁹ ↄtractib⁹: tũc ꝺ ture illi⁹ pacti nõ tenebit̃ recipiẽs de casu fortuito: imo optet q̃ casus fortuit⁹ exꝑmat̃/ nec valet general' obligatio: ne q̃s ſub inuolutione ꝺbor renũciaret ei iuri: cui non eſtz in ſpecie renũciatur⁹: vt met vult Accurſi⁹ i .l.ſed z ſiq̃s.ff.q̃ſitum.ff.ſiq̃s cau. In contractib⁹ ꝺo ill' in q̃bꝫ de natura eoz trãſit dominũ/ ſeu vt eſtimatio operet venditionez: eſtimatio fac̃ q̃ recipiens ſubſtat pículo casus etiã fortuiti. Et ad dictũ.ff.nũc videndũ,q̃ videt eſſe p ꝑma opione. Rñdet q̃ itelligit q̃ recipiens exꝑſſe pmiſit ſe ꝑſtaturꝫ eſtimationẽ: ſecus qñ eſtimatio fuit ſimplr facta. Et idẽ dom̃ qñ recipiens pmiſit alternatiue rem vl' eſtimationẽ p .l. Paulus.ff.ō iure dot. Et q̃d ſit de ill' opionib⁹ q̃ad foz ꝺtentioſum:tñ in foro conſcie non refert an ꝑma vl' ſcda ſit vera dũmõ ſtuet eãtas,puta ſi locans rẽvult q̃ eſtimatio dz adꝺcere gradum,z ſic vult grauare conductorẽ onere q̃ alꝰ non eẽt grauatus: tũc debet eundem in alio releuare. Si aũt non vult q̃ debeat adꝺcere gradũ: tũc non teneãt ad releuandũ eũ ſingularit̃ in alio. Sic ꝓportionabil'r ecõtra dom̃ eſt de conductore. Et eodẽ mõ ꝓportionabil'r põt dici i alijs contractib⁹: in q̃bꝫ ñ trãſfert dñium ſi res tradat̃ eſtimata. Et eodẽ mõ dz eãtas ſuari qñ ↄductor dz ẽẽ obligat⁹ ad casum leuiſſime culpe: vl' fortũe ex pacto:put i ſcõo casu s̄.mẽozaro. Hon aũt ꝺpret illam ſuare p locatorẽ circa cõductorem in ꝑmo z tertio casu,qz cõductor debebit ſibi ipſi imputare q̃ nõ reſtituit rem qñ debet/ aut q̃ ea aliozſum vtat̃ q̃z ſibi ſit locata. Vñ non oporteret locatorẽ ab eo tanto remiſſionẽ mercedẽ recipe/ aut al'r eum releuare ſic in ſcõo casu/ aut in caſu eſtimationis adiecte. An aũt qñ locator alicui⁹ rei impoſuit oẽ pículm ipſi conductori contra naturalia locationis:ita q̃ qualit̃cũq̃ pereat vl' deterioret vult rehabere valorẽ in q̃ tradidit: tranſeat contract⁹ in mutuum,z p ꝺns ſi locator aliquid recipiat a conductore ſit damnandus vt vſurarius. vl' vtrum non trãſeat in mutuum ſm ꝟitatem:ſed tm̃ ſm apparentiam,z iõ ſit damnandus vt in fraudem

vsuraꝝ q̄d attētans: vel saltē vt agēs ꝯctuꝫ habentē ſpeciē mali, etiā ſi ꝓportionabiliꝝ tā-
to minozē penſionē recipiat q̄nto onerat cō
ductozē: patebit, q, ꝛc, arg. ū, ꝛ ſuis ꝓfirma
tionib⁹, corollario ſcō. Scōm nāle ē, q
ſic in locatōe ꝛ ꝓductōe rei ñ teneꝝ ꝓductoꝛ
ꝺ dāno accidēte rei locare modo p̄dicto: ſic
eodē mō, ēt i locatiōe ꝛ ꝓductione ꝑſone ad
opas ñ teneꝝ ꝓductoꝛ ꝺ dāno accidēte ꝑſōe
locate: ſꝫ potiꝰ ecōtra. Scōm patebit i ēctio
nāli, Primū ꝓz. Si ꝓduxi te ad laborādū i
vinea mea: vl̄ ad colendū agrū meū: ad edi-
ficandū mihi domū i ſolo meo: ad traducen
dū ꝛ trāſferēdū res meas i nauī p aquā: vl̄ p
trā in curru: ꝛ tu q̄ locas opas tuas int̄ ope
randū incidis i dānū: puta frāgis tibiā aut
ꝺſil̄e quid: ꝛ id icidis ſine dolo meo: et ſine
mea culpa lata ꝛ leui, puta caſu fortuito vl̄
diuino iudicio, vel alꝫ naturaliꝝ fuit dānuꝫ
illud natū tibi accidere: ēt extra illū labozez.
vt ſi incidis paralyſim ex natura: vel q̄dā
aliꝺ malū icidis tm̄ ex culpa mea leuiſſima:
ñ teneoꝛ tibi illꝺ dānū reſartire. Et ſic ſicut
alibi locata res ſtat piculo locatoꝛꝫ mō p̄di
cto, ſic ℔ ꝑſona locatoꝛꝫ ſtat piculo locato-
ris. Quō aūt econtra teneaꝫ locatoꝛ ꝑſone
tp̄i ꝓductoꝛi: patebit in ēctio naturali. Eſt q̄

Tertiū naturale, q̄ i locatiōe ꝑſone alicꝰ
ad opas ad faciēdū, ſ, aliq̄ꝺ in reb⁹ aliēiꝰ: vel
ad agendū aliq̄ꝺ circa eas: tp̄e locatoꝛ teneꝝ
ꝓductoꝛi de dāno/ qꝺ ex dolo vl̄ ex lata: vel
ēt ex leui culpa locatoꝛꝫ ꝓtingit i reb⁹ ill̄, nō
āt ꝺ illo qꝺ ꝓtingit i re p caſū fortuitū, vl̄ vi
nāli vl̄ vitio rei. Exm̄ p̄mi, ꝓduco te vt i ſcy
pho meo aliq̄ꝺ facias: ꝛ ſcyphus frāgiꝝ tuo
dolo/ vl̄ lata culpa vl̄ leui: teneris mihi ꝓ re
fuſiōe dāni. Siꝝ ſi conduco te: vt in domo
mea mihi edifices aliquid: ꝛ ecce domus il
la perit dolo tuo vel culpa tua ēt leui: tu te-
neꝝ mihi, ſecꝰ ſi perit a fortuna, vt incēdio
celeſti vel tremotu/ vl̄ vitio ſoli. Itē ſi a me
aliq̄ꝺ veſtimētū accipis ſartiēdū vel polien
dū: ꝛ mures coꝛoſerit: teneꝝ ēt ꝺ leui culpa,
vt i. l. itē q̄riꝝ. §. ſi fullo. Itē ſi gemmā ſculpē
dā vel icludendā accepiſti: ꝛ illa frangiꝝ tua
culpa ēt leui, ſ, ꝓpt̄ indigētiā tuā vl̄ vitiū tui
opis: teneꝝ mihi, ſecꝰ ſi vitio ſuo frāgaꝝ, nā
tē ñ teneꝝ mihi: niſi ſup ℔ ſpēali pacto te ob
ligaſſes. Exm̄ ſcōi. Cōduxi te ad trāſferēdū
vinū/ vel alias res meas: ꝛ tua culpa etiā le-
ui effundiꝝ vinuꝫ/ aut ꝑdunꝝ vel deſtruunꝝ
res ille: teneꝝ mihi. Itē ſi ꝓduxi te ad cuſto
diendū pecoꝛa mea: ꝛ tua culpa etiā leui lu-
pus ea rapit: teneꝝ mihi. An ār locās ope
ras ſuas ad agendū aliq̄ꝺ i reb⁹ aliēiꝰ: vt ad
trāſferendū eas tē, vt dictū ē: etiā teneaꝫ de
leuiſſima culpa. Dōm/ q̄ ſi res ille trāſferen
de i dīgēt diligētiſſima cura, puta: qꝛ niſi di-
ligētiſſima cura adhibeaꝫ: deſtruuꝫ vel pīcli
taꝫ: ꝛ tūc locatoꝛ teneꝝ etiā ꝺ leuiſſima cul
pa, qꝛ tūc tacite ineſt illa obligatio illi ꝯctui
ex circūſtātia rei: circa q̄s ope ille cōducūꝫ.
Ut ſi locatoꝛ opaꝝ eas colūnas q̄s cito cō
tigit frāgi/ hꝫ trāſferre/ aut vitra p̄ciosa aut
ꝺſil̄ia, ꝛ ℔ mōdo ītelligiꝝ text⁹ i. l. ſi merces.
§. q̄ colūnā. ff. ꝺ locato, vbi ꝺ. culpa aūt ab
eſt ſi oīa facta ſūt/ q̄ diligētiſſim⁹ q̄ſq̄ obſer
uatur⁹ fuiſſet. Siꝝ ſi res trāſferēde nō ſunt
tales/ q̄ indigeāt diligentiſſima cura, nec ſint
taꝫ importātie: ñ teneaꝫ locās opas de leuiſſi
ma: ſꝫ ſolū vt dictū ē. Et ſi q̄s ponat/ q̄ pa
ſtoꝛ q̄ locauit opas ad cuſtodiēdū gregē di
cat, dānū q̄ ꝺ accidit accidiſſe ſine ſua culpa
leui/ vel maioꝛi, ꝓductoꝛ ār eiꝰ oppoſitū ꝺr,
q̄s ꝺbebit, pbare: Rūr q̄ paſtoꝛ: fm̄ Hoſtī,
Hā cū rōne officiū debeat paſtoꝛ hīe cuſto-
diā: ſi ꝺr amiſſaꝫ ouem, pbet ꝺfuiſſe culpāꝫ
dolū. Quartū naturale ē/ q̄ locatoꝛ rei im
mobil̄: vt domꝰ ñ pōt ꝓductoꝛē eiꝰ/ ſeu inq̄
linū inuitū expellere aū tp̄s ꝓductōis fini-
te, niſi i q̄ttuoꝛ caſib⁹: q̄s tradūt doctoꝛes i
c, ꝓpt̄, extra, ꝺ locato ꝛ ꝓduc. Primus: ſi do
mus locata ſit facta necaꝛia ſue hītatiōi, pu
ta: ſi domꝰ quā ihabitabat caſu ꝺſtructa ē:
ꝛ ipe dñs ſue necītati aliꝛ puidere ñ pōt. Haꝫ
ñ ꝺr dñs neceſſitatꝰ/ ſi aliꝛ cōmode ſibi poſ
ſet puidere. Et ℔ ītelligiꝝ fm̄ ꝺirectoꝛiū iuꝛ
q̄ locatoꝛ aliā domū q̄ ſua erat/ hēbat tp̄e
locatiōis: ſꝫ caſu p̄dt. Hā ſi tūc nullā habu-
iſſet: niſi illā quā locauit/ ēt ad ſuā hītatiōē
illā recupare nō pōt, qꝛ ℔ a p̄ncipio p̄ſpicere
ꝺbuit: aut ſi poſtea duxit vxoꝛē: vl̄ alia ſilis
necītas ſupueniꝛ. Intellige fm̄ Hoſtī, ꝛ pa
noꝛ. q̄ tp̄e locatiōis iſta necītas nō imineꝛ
bat. Scōs caſꝰ ē, ſi domꝰ hꝫ necītatē repa
tionis, ꝛ intellige de neceſſitate oꝛta poſt lo
cationem: et cum tempoze locationis refe-
ctio illa neceſſaꝛia non erat, vel pꝛouideꝛit
dominus inquilino de alia domo. ff. eo-
dem, cum in plures, et eque idonea fm̄ di-
rectoꝛium. Et i his duobus caſibus remit-
tenda eſt penſio pꝛo rata tempoꝛis. Ter-
tius ſi conductoꝛ: puta inquilinus peruer-
ſe verſetur in domo: vt ſi teneꝛ poꝛcos in ſo
lario/ vel nō habitat i ea fm̄ pactū ꝓductio-
nis/ vel ſi deteriozē facit / vel femīas malas
ibi teneꝛ/ aut etiā puerſos hoſtes vt lenones
ꝛ hmōi, ar. in aut. ꝺ leno. §. ſancim⁹. An ār
℔ caſu remittēda ſit penſio: ꝺixerunt aliq̄ vt
no. glo. in dicto. c, ꝓpt̄, fm̄ q̄ſdā nō eē remit-
tendā ptē penſiōis, p rata tp̄is q̄ſi cōpenſan
do. Sꝫ glo. ibi diē non eē vex: qꝛ dñs teneꝝ
remittere, pōt aut̄ agere ꝓtra inq̄linū p da-
mno dato actiōe legꝫ aq̄lieꝛ ex locato. Sꝫ
Panoꝛ. ꝺicē ℔ p̄cedere fm̄ Jo. an. q̄ uerſe
p̄ſaꝝ domo dādo damnū, vt ſi teneꝛt poꝛcos
in ſolario/ vl̄ aliq̄n dānificat domū: vt ſpar-
gendo aquā ſup lignis, nā tūc dñs p̄t expel-
lere ſatiſfaciēdo p rata penſiōis, qꝛ tuncagit
ad dānū: ſꝫ remiſſio fit p reſiduo tp̄is. Sꝫ ſi
puerſe ſe bꝛet i domo ſine dāno, puta tenen-
do p̄ſtibulū/ vel ludū/ vel exercēdo ad vſurā
pōt expelli nō remiſſa ſibi penſiōe p rata tē-
poris: qꝛ dñs nō ꝺz ſuſtinere ℔ dānū ex cul-
pa inq̄lini: ꝛ ītelligit ℔ q̄n dñs ignoꝛabat cō
ditionē inq̄lini: alꝫ dānū eſt ſuu, qꝛ nō pote
rit expelli añ tp̄s. Sꝫ ℔ vltimū dictū Pa-
noꝛ, nō placꝫ mihi. Hā ſi etiā locatoꝛ ſciuit
eiꝰ ꝺitionē: imo ſi ipſemet ei locauit ex iten
tiōe ꝛ ſenſu ꝓpoſito ad illū ihonestū vſum:
poterit eū expellere: q̄uis credā eū nō teneri
niſi p rata tp̄is. Primū ꝓz, qꝛ teneꝝ eū expel-
lere, igiꝝ pōt, ꝺña nota. Añs p̄baꝝ, qꝛ teneꝝ
ad ℔ vt non ſit patronꝰ turpitudis, ꝛ ad hoc
vt nō cōicet alieno crimi: ſic̄ q̄libꝫ teneꝝ ad ℔
vt furibꝫ latronib⁹ ad ſe recurſitantib⁹ non
p̄bēat hoſpitia ad furta vl̄ homicidia ꝓmit-
tēda. Wō ſi nō expellit eos: manet ꝺſpes
turpitudis ꝛ cōicat crimi. Itē ſic̄ iuramētū
nō eſt vinc̄m iniq̄tatis: ita nec obligatio cō
tracta ex locatiōe, ſꝫ ſic̄s iuraſſet velle inua
men p̄ſtare ad cōmittēdū fornicatōes ꝛ alia
pcā mortalia nō teneaꝫ illꝺ ſuare: imo teneaꝫ
ad oppoſitū, igiꝝ etiaꝫ taꝫ locatoꝛ non teneaꝫ
ſtare illi ꝯctui, etſi non teneaꝫ: igiꝝ pōt recede
re ꝛ ſic eos expellere. Etſi dicas q̄ pōt, i. li-
citū ē ſibi expellere, ſic q̄ faciat qꝺ in ſe ē vt i
de egrediaꝫ: ſꝫ non pōt cū effectu via iuris,
ita q̄ ꝓq̄rendo iudici ipſe ob illā cām obti-
neat int̄etū a iudice. Hec iudex poterit ſibi
p̄cipe vt exeat. Cōtra ℔ implicat. Si em̄ lo-
catoꝛ licite pōt recedere a ꝓtractu, igiꝝ habꝫ
ius recedēdi: igiꝝ eo volēte ſi ꝓductoꝛ ſe op-
ponat: tūc iniuſte ſe opponit: nec hꝫ ius: ꝛ ſi ñ
hꝫ ius: igiꝝ poterit p iudicē ꝓpelli aꝺ deſiſtē
dū ab illa oppoſitōe: ꝛ ꝺbebit locatoꝛē iuua
re ad illꝺ aꝺ qꝺ hꝫ ſus. Scꝺo qꝛ q̄ꝺ ſit ꝺ
fornicatōe ſimplici: tū iudex teneaꝫ ad p̄hibē-
dū vſuras: vt patuit §, q, ꝛꝛv, ꝛ ſeq, g̃ ſiquis
exercet i domo mea vſuras: pōt ide expelli p
iudicē: niſi velit deſiſtere ab vſuriſ, tꝫ ꝺña, qꝛ
nō min⁹ pōt iudex illꝺ p̄hibere vt in tali lo-
co nō exerceat vſurā ſub pena expulſiōis de
domo: q̄ſ ſibi oīno p̄hibere vſurā. Scꝺz ār
p̄baꝝ, qꝛ locatoꝛ imputet ſibi q̄ ſcient tali p
ſone locauit ob cui⁹ ꝺitionē nūc eandē hꝫ
expellere. Et ſic̄ ille tertiꝰ caſus poſitꝰ ē ꝺ in-
q̄lino/ q̄ ē cōductoꝛ rei vꝛbane: ita pōt poni
de colono/ q̄ eſt ꝓductoꝛ rei ruſtice, vt ſi, ꝓpt̄
inimicitias oꝛtas ex culpa coloni: deꝰ dānū
agro: puta inimicus coloni excidit aꝛboꝛes
agri: qꝛ tunc pōt expelli, ꝛ ℔ exēplū etiaꝫ pōit
Hoſtī. Quartꝰ caſus ē q̄n inq̄linꝰ p bīeniꝫ
um nō ſoluit penſionē: qꝛ pōt expelli, ſed q̄a
aliq̄n iura videnꝫ velle q̄ ex ℔ ſolo q̄ nō ſol
uit p̄ſionē pōt expelli, etiāſi nō deſtitit p bīe
niū a ſolone. Jō circa ℔ Panoꝛ, ꝺcludendo
ſic diſtīguit: q̄ aut locatio fuit facta aꝺ lon-
gū tp̄s, ꝛ ꝺz longū tp̄s arbitrio iudicꝫ, ꝫ cō
ditionē regiōis, vl̄ tp̄s decē ānoꝝ ꝛ nō min⁹
ꝺz lōgū, put i cle. j, ꝺ re. ec. nō alie. i glo. f, aut
aꝺ modicū, p̄mo caſu aut fuit ꝓſtituta vna
p̄ſio p toto tp̄e: ꝛ tūc pōt expelli ſi nō ſoluit
tp̄e ꝓuento, qꝛ nō ſuāti fidē: fides frāgaꝫ ei-
dē. Et illo mō ītelligiꝝ, l. edem. C. locati, vbi
a ꝯrio colligiꝝ q̄ ſi nō ſoluit penſionē: p̄t ex-
pelli. Aut p̄ſio ē ꝓſtituta ſingul̄ ānis: ꝛ tūc
ſi p bīeniū nō ſoluit: p̄t expelli, put i dicto. c,
ꝓpt̄, ꝛ p̄ceꝺit ℔ etiā ſi fuit actū int̄ ꝯhentes
vt nō poſſit expelli durāte tp̄e, nā ꝺz ītelligi
eo ſoluēte penſionē: vt ē text⁹ in. l. q̄ro. §. int̄
locatoꝛē. ff. eoꝺ, ꝛ ſic in ℔ caſu nō ē ꝺfferen-
tia int̄ ius canonicū ꝛ ciuile. Hā fm̄ vtrūq̄
ius req̄riꝝ bīeniū: ſecꝰ ī ꝯctu emphiteotico.

Scꝺo caſu p̄ncipali q̄n ē aꝺ modicū tp̄s:
tūc nō ē neceſſe expectare bīenniuꝫ, ſed ſi nō
ſoluit penſionē tempoze ꝺbito: poteſt expel
li etiam p̄ꝺicta auꝛoꝛitate, ꝛ eſt ratio ꝺiuer
ſitatis inter hūc caſum ꝛ p̄cedentem, qꝛ ℔
caſu non habꝫ inquilinus ius in re. vnde ſi
expellitur: non competit ſibi aliquod inter-
dictum contra ꝺminū. ar. in. l. colonus. ff.
de vi ꝛ vi. ar, ſed in p̄cedenti caſu colonus
poſſidet naturaliꝝ ꝛ habet pinguius ius. aꝺ
hoc. l. ij. ſi ager, ꝛ ideo non poteſt ſic repente
expelli: ſed expectatur bīennium: poteſt ta-
men ꝺminꝰ agere actione locati aꝺ recipiē
dum penſionē tempoze ꝺbito. Quintum

naturale ē q̄ i locatiõe rei:ꝺuctor nõ teneꝝ locatori dare mercedẽ:niſi i fine ꝺuctiõis: puta i fine ānī:ſi ad annũ ꝺuxit:put ħ colligit Panor.i.c.ꝓpe.ō locato.i eo q̄ text⁹ ōr: de remiſſiõe fiēda ꝓpter ſterilitatē. Nā ſterilitas ptz i fine anni.z text⁹ loq̄t ō remiſſiõe:z nõ ō reſtitutõe. Vñ ſi pẽſio fuiſſet i ꝓncipio ſoluta:ꝺixiſſet text⁹/q̄ ē fiēda reſtitutio p rata,ad idē ē argumetū in.l.i ſtipulatiõibꝫ.ff. de re.iuris. Hoc tñ nāle ꝺtingit excludi tripliciter.ſ.p pactũ:puta ſi ꝓuentũ eſt q̄ añ finē anni ꝺebeat fieri ſolutio,z p ſtatutũ municipale:atq; p loci ꝺſuetudinẽ:q̄bꝫ oĩbꝫ ceſſantibꝫ ē ex diſpoſitiõe iurꝫ ſoluẽda in fine tpis.

Dictũ ē aũt notãter i locatiõe rei ñ ꝓſone, q; aliter ē ꝺicendũ q̄ñ q̄s locauit ꝓſonaz ad opas:puta ad faciendũ alteri aliq̄ꝺ p mercede. Nã diſtinguẽdũ ē:put Panor. diſtinguit ibidẽ ꝺicẽs/q̄ in ꝓpticiẽda eſt cã q̄re ꝺaꝛ mercẽs. Nã ſi ꝺaꝛ mercẽs ꝓſumptiꝫ:tũc ꝺz fieri ſolo i ꝑncipio,q; vꝫ ħ tacite actũ,ſi ãt ꝺatur p laboze: ꝺz ꝺiſideraꝛi q̄litas ꝓſone. Haz ſi obligauit ſe ꝓz mille edificare palaciũ vꝫ cãpanile/vꝫ q̄ꝺ ſiſ̃e:tũc ꝑiſile ē/q̄ ſenſerit vt ſucceſſiue hẽat certã ptẽ pecũie,q; nõ poſſet aliter cõmode ſuſtẽtare ſe,vbi aũt ceſſaret hec ꝺiſideratio/vꝫ ſiſ̃is ē fiēda ſolo i fine argumẽto ꝓdicte legꝫ.ſp. i ſtipulatiõibꝫ,hec ille. Et nota ꝑm eũdẽ in.c.quenit,ō arbi.q̄ ꝺẽa eſt intꝫ ſoluere annuati:ſeu q̄ꝺ annũ:z ſoluere q̄ libet ãno. Nã ſi ꝓmiſi tibi ſoluere annuati aliquã q̄ntitatẽ:tũc teneoꝝ in ꝓncipio anni ſoluere,ſi aũt ꝓmiſi ſoluere q̄libet ãno:tũc i fine anni fiet ſolutio. Vñ ꝙſus. Anno ſi debes i fine teneberis ãni. Annuo ſi ꝺbes:tũc caput rſpicias ãni,hec ille. Sextũ nãle ē/q̄ ꝺuctori ē remiſſio pẽſiõis faciẽda p rata: ſi ꝺtingit gũis vel magna ſterilitas/vꝫ inſolita incõmoditas magꝫ ſine culpa ꝺuctoris:niſi ſterilitas poſſit cũ ꝺbertate ꝓcedẽtꝫ tpis vꝫ ſeq̄ntꝫ cõpẽſari. Et vt plene hẽaꝫ/q̄ñ ē illa remiſſio faciẽda:z q̄ñ ñ:diſtinguẽdũ ē ꝺ locatiõe z ꝺuctiõe.q; q̄ꝺ ē rei/q̄ꝺ ꝑſone,et rei ē ꝺupler.q̄ꝺ ē agri vꝫ ſiſ̃is rei ruſtice: cuiꝰ ꝺuctor ꝺz colonꝰ:q̄ꝺ ꝓꝺ ē alteriꝰ rei q̄ agri,z illa diſtictio patuit ſatꝭ ī q̄rta ſup poſitiõe. Nõ igit videndũ ē ō locatiõe z cõductiõe agri,z ō illa ſũt recitãde q̄ꝺtuor opiniões:q̄s tangit Panor.in.c.ꝓpe.ꝺe locato. Pria:q̄ opz q̄ acciderit rãta ſterilitas:vt ēt nõ potuerit colligi fructꝰ ſeminis,z illa opinio ē nimis rigida,z cõit ñ teneꝝ:z ꝓfundit

p ꝓꝺictũ textũ:nã ħ caſu nõ fieret remiſſio pẽſiõis p rãta:ſz ī totũ:exq̄ nihil recollegit, nã verbũ ꝓrata ꝺenotat ꝑticulare dãnũ:z ñ ꝓſumptionẽ ī totũ. Scõa opinio ē:vt ſteꝝ opinionī vulgari/q̄ñ ꝺicaꝝ magꝫ ſterilitas,z ſatis põt hec opinio ſuſtẽtari/exq̄ lex nõ determinat. Tertia opinio ē/q̄ ſi vltra ꝺimiꝺiã luſtꝝ ꝑcꝫ eſt ꝺuctor leſus:fit remiſſio p rata,hãc opinionẽ tenuit Cy.in.l.licz.C.eodem,z exꝑſſiꝰ ibi Bart.nã cũ ſit ꝺct⁹ bone fidei:bona fides ñ patiꝫ ꝺuctorẽ ꝺebere ſine culpa ſuſtiere tãtũ ꝺamnuz. Quarta eſt Bart:ī.l.ſi merces.in.§.vis maior.q̄ tũc ē cẽſenda magꝫ ſterilitas/ob quã ē faciẽda remiſſio/q̄ñ ꝺeductꝫ ſũptiꝫ nihil ꝓcipit colonus:eo q̄ ꝺuctor tacite vꝫ emere fructꝰ futuros ſub q̄ꝺ ꝺitiõe/ſi naſcentꝫ. Iz emptor fructuũ futuroꝝ ñ teneꝝ ad ꝑciũ ſi fructꝰ nõ naſcũꝫ.l.ſi ꝺebitor.ff.ō ꝺben.emp.g nec ille ꝺuctor. Nec ꝺz fructꝰ/niſi q̄ ō ſupeſt ꝺeductis expẽſis,l.fructꝰ.ff.ſo.ma. Sz hec opinio nõ placet Panor. Prio ex rõne tacta ꝺ ꝑmã opinionẽ;p q̄ñto text⁹ ī.c.ꝓpe.ꝺicp rata dãni ē fiēda remiſſio,ſz ſi ꝓxt fructꝰ nihil recolligat:nõ põt hẽi ꝺideratio ad rãtã dãni. Scõo,q; ſi eqparet venditiõi/z videret facta locatio ſub certa cõditiõe:nihil ꝺeberet ſolui/ſi nihil recolligit:ī ꝺ.l.ſi ꝺebitor, cuiꝰ Iſtũ ille text⁹ inuit:ꝺũ ōr p rata,inter illas igit opiniões:ſcõa z ꝛtia ſt ꝓbabiliores, z ꝛtiã videt Jo.an.ſouere:ꝺũ ponit exñ in eo:q̄ ꝓz tribꝰ ſextarijs ꝛre erat ſolitꝰ recolligere,xv.z ſoluebat ꝺño tres aureos:ſz ſi anno ſeq̄nti recolligit.xxx.fit cõpẽſatio,et illa opinio placet ēt Panor,vt ſcz ꝺicaꝝ magnũ incõmodũ ſeu magꝫ ſterilitas:q̄ñ vix recolligit ꝛtiã ꝓtẽ ſoluti. Et notãter ꝺictũ ē i ꝓncipio hui⁹ ſexti nãlis ſine culpa ꝺuctorꝭ,qa ſi p ſuã culpã ꝺtigiſſet:non fieret ei remiſſio etiã pro rata:vt ſi ſegetes ſũt corrupte z ſuffocate ſẽ herbis ſupcreſcẽtibꝫ/aut ex ſiſ̃i ĩcuria z ĩdiligẽtia:vñ ſibi ꝺz ĩputari ſterilitas.

Scõo ē notãter ꝺictũ vꝫ magꝫ inſolita incõmoditas:puta ſi ꝓpte nõ ē ſterilitas.ſz cũ mꝫti fructꝰ creuerit:deſtruunt̃ p grandines vꝫ aliã aeris tẽpeſtatẽ/vꝫ ĩtẽperiẽ/vꝫ terremotũ/vꝫ p ĩcurſus hoſtiũ ĩprouiſos:fructꝰ ſunt ablati:vel magnũ dãnũ p eos datũ eſt.

Tertio ꝺz niſi ſterilitas zc.q; ſi poſſet cõpenſari ſecus:vt ī exẽplo paulo ante ꝺato:z põt hoc intelligi etiã ſi illa ꝺbertas non imediate ſequaꝝ vꝫ preceſſerit ſterilitatẽ, ꝺũmõ

ꝺtingat ꝺurãte ꝺductione,q; eadẽ ē rõ vtrobiq;. Et ſiċs q̄rat/an ecõtra ꝺbeat augmẽtari penſio ꝓpter ꝺbertatẽ: ſiċ fit remiſſio z ꝺiminutio ꝓpter ſterilitatẽ: Dõm q; non ī diſtincte eſt augẽda penſio ꝓpter ꝺbertatem. q; tũc ꝓpter ꝺbertatẽ non fieret compẽſatio ad ſterilitatem/q̄ ē ꝺtra.c.ꝓpe.ꝺe locato. Vñ ſeq̄ndo Panoꝝ, ibiꝺ põt ꝺici q; in tribꝰ caſibꝫ nõ ꝺz augeri:ſz bñ in q̄rto. Prim⁹ q̄ñ ꝺbertas contigit ex eo q; fructꝰ mltũ valent vltra ſolitũ: et tũc non ꝺz augeri penſio: ſiċ nec ꝺiminutio ꝓpter vilitatẽ ꝑcꝫ,q; ꝓtractus recipit ſubamſuã.z ꝺditio tacita ē purificata collectis fructibꝫ. Scõs q̄ñ ꝺbertas ꝺtingit ꝓpter induſtriã coloni.rõ/q; tũc ſua diligẽtia eſſet ſibi dãioſa/vꝫ ſaltẽ non eſſet vtiꝫ ei. Tertiꝰ q̄ñ ꝺtingit ꝓpter bonitatem rei,Rõ/q; ꝺñs locauit bõitatẽ rei meliori mõ q̄ potuit. Quartus q̄ñ ꝺtigit caſu fortuito:puta locauit molendinũ ex q̄ ꝺuctor ſolebat ꝑcipe.l. nũc ãt q; alia molẽꝺina coꝛruerũt:recipit centũ,et ſic ꝺz augeri,p rata. Nam ſiċ,ꝓpter caſum fortuitũ ꝺtingentẽ fit remiſſio:vt patuit, ita ꝺz fieri augmentatio ꝓpter ꝺbertatẽ ꝺtingẽtẽ caſu fortuito,q; ꝺtrariorꝭ eſt eadẽ diſciplina. Et debent hec ītelligi de vero colono vꝫ cõductore ad excludẽdũ illũ/q̄ ꝺz partiari⁹,q; ille non ē vere conductor: vt in ſeptima ſuppoſitõe patuit. Vñ nec illi ē penſio augẽda alr̃ q̄ ex ipſoꝝ fructuũ augmẽtatiõe met augeꝫ:puta ſi hz medietatẽ vꝫ tertiã ꝑtem:tunc ſolũ cedet ſibi medietas vꝫ tertia ꝑs:q̄ntacũ q; ꝺbertas accedat:q̄uis pĩguior medietas vꝫ tertia cedat. Circa tñ tertiũ caſum videt q̄ī foro conſcie ꝺebz augeri penſio: q̄ñ illa bonitas tpe locatiõis ĩerat rei:z locator ex ignorãtia tante bonitatꝭ locauit pro minori q̄ iuſtũ ſit:imo videt q; poſſz eſſe tant⁹ exceſſus illi⁹ bonitatꝭ reſpectu mercedis:q; etiam in foro exteriori compelli poſſet conductor ad augẽdũ penſionẽ. Probaꝫ vtrũq; talrõne,q; in venditiõe z emptione ſic ē q; ſi q̄s rem magne bonitatꝭ ei ĩexiſtentꝭ tpe venditionis: vendidit p nimis modico ex ignorantia bonitatꝭ eius:tũc ſibi ĩexiſtentꝭ: emptor tenet in foro conſcie/ſiue tũc ſciat/ſiue poſtea ꝓperiat ſupplere defectũ ꝑcꝫ, etſi ille defect⁹ fuiſſet tant⁹ q; venditor fuiſſet deceptus/ſiue a ꝓpoſito/ſiue re ipſa: vltra ꝺimiꝺiũ iuſti ꝑcꝫ:poſſz etiã i foro exteriori compelli emptor ad reſcindẽdũ emptionẽ vel ad ſupplẽdũ defectum ꝑcꝫ; vt patuit ſ.q.liiꝫ.ĩ

ꝑtione,j.z.q.lvij.z.lviij,igit etiã ſic ē locatione z ꝺuctiõe,tenet ꝺña duplr. Prio,q; locatio eq̄ualẽter nõ ē niſi vẽditio vſus rei: z ꝺuctio ē emptio eiuſdẽ. Scõo,q; eadez rõ est vtrobiq;:ſcz ne violeꝝ iuſtitia cõmutatiua,illa eñ eque violareꝝ ħ in locatiõe z cõductiõe:ſiċ alibi i vẽditiõe z emptiõe. Dicit notãter:ſi illa bonitas ĩerat ei tpe locatiõis, q; ſi tũc ñ ei ifuiſſet: ſz poſtea ei ifieret:fortẽ alicui nõ videreꝝ necariũ vt augeret penſionẽ,q; emit vſufructũ illi⁹ rei p toto tpe locationis,igit ſi ille vſufructꝰ ex ſupueniẽti bonitate creſcit ſibi ꝺebebit accreſcere ñ locatori:ſiċ ſi q̄s emit rẽ/z emptiõe facta creſcit bõitas rei: illa cedit emptori. Sz illa rõ eq̄ pbaret/q; g̃ in q̄rto caſu ñ eẽt augẽda penſio q; etiã ſi rei empte poſt emptionẽ accreſcat bonitas illa cedet emptori/ſine ħ q; aliq̄ꝺ teneaꝝ in ꝑcio addere vẽditori:etiã ſi illa accreſcẽtia ꝓueniat ex caſu fortuito:puta alieres vꝫ merces ꝺiſſes ei pierũt, iõ videt ꝺicẽdũ/q; ō rigoze ñ eſſet augẽda penſio i tꝫ accreſcẽtia bonitatꝭ:z nec ī q̄rto caſu eẽt augẽda abſolute:puta ſi locatoꝝ eẽt liber:vt ñ teneret remiſſionẽ mercedis facere:ſi magꝫ incõmoditas accidat ꝺuctori. Sed ſi ꝺuctor velit eũ hẽre obligatũ tacite ad remiſſionẽ faciẽdã ī cãu ſterilitatꝭ:equũ ē q; ſi ecõtra ꝺbertaſ accidat ex ſiſ̃i cã:q; velit ei augere pẽſionẽ. Scõo videndũ ē i locatiõe z ꝺuctione alteri⁹ rei ab agro ſiue ſit ĩmobil:vt dom⁹ ſiue mobil:vt liber/equ⁹/vꝫ aliꝺ q̄ꝺ ſiſ̃e. Et ſic diſtiguẽdũ ē,q; ſi ſtat p locatoꝛẽ:q̄ min⁹ ꝺuctor vtaꝫ relocata:tũc ſi ſtat p eũ ex pura volũtate:locatoꝝ teneꝫ ꝺuctori ō intereſſe vt locauit ſibi equũ:z nũc ñ tradit ſibi vt eq̄ret/nec hz cãm ipeditiuã cur ñ tradat:niſi q; ñ vult:z ħ ex cauſa aliq̄ vꝫ ex ſola malitia/vꝫ hmõi. Si ãt ſtat p locatoꝛẽ ñ ex pura volũtate,ſz q; impediꝫ ꝓpter caſũ q̄ accidit locatori vꝫ rei locate ꝓpter culpã ipi⁹ locatorꝭ:vꝫ q̄ a fortuna ſibi accidit,z tũc pẽſio remittit pro rata:vt ſi ꝓpter locatorꝭ delictũ ꝺom⁹ ē fiſco applicata/aut fulmĩe vꝫ tremotu pũt,z idẽ ꝺicendũ/ſi ex neceſſitate aduenĩẽte locatori oportuit cõductorẽ expellere. Si aũt ſtat p purã volũtatẽ ꝺuctorꝭ:vel etiã ſi nõ p purã voluntatẽ eⁱ⁹,ſz tñ p culpã ꝺuctoris q̄ minus vtaꝫ reꝺucta:vꝫ etiã ſi p caſũ fortuitũ q̄ accidit ꝺuctori:cõductor impediꝫ ne ea vtaꝫ:nihil remittit ei de mercede:q̄ min⁹ tota penſionẽ ſoluere teneaꝝ. Tertio vide-

dum ẽ in locatiõe ꝓductione ꝑsone ad operas: vt ſiḋs locat ꝑſonam ſuã alteri ad ſcribendũ ei aliḋd in libro ei⁹: vl̃ ad edificandũ ſibi in area ſua domũ, ⁊ eo dẽ mõ diſtinguẽdum ẽ de locatiõe ⁊ ꝓductione rei alteri⁹ ab agro, qz ſi ſtat p locatorẽ opa ex pura volũtate q̃ minus ꝓductor vtaḋ eius opa: tunc locator tenet ꝓductori q̃ ad intereſſe. Si aũt ſtat p locatorẽ non ex pura volũtate: ſz qz impediḋ ꝓpter caſum ⁊ accidit locatori ex culpa locatoris vl̃ a fortuna, ⁊ tũc conductor ſolum tenet ad penſionẽ p rata. Si aũt ſtat p ductorem: puta qz non vult ei dare libr̃ in quo deberet ſcribere: aut apire aream in q̃ edificaret, ⁊ h̃ ex pura volũtate/ aut qz impediḋ: puta qz liber ille ꝓpt eius culpã ẽ applicat⁹ fiſco/ aut qz ei ſubtractus eſt vl̃ mures corroſerũt, ⁊ tũc nihil o min⁹ tenet ꝓductor ad totã mercedẽ. Et ex iam dict̃ ꝑñt ꝓcordari iura: q̃ videnḋ ꝓtraria i ti. ō locato. l. ſi vno. §. item cũ q̃dam. et. l. ſz addes. §. cũ q̃dam. et. l. q̃ opas. et. l. colonus. §. nauẽ. ⁊ de illis vide glo. ḱ. in dicto. §. itẽ cũ q̃dam. Et in h̃ ſexto naturali differt locatio ab emphiteoſi, naz dñs rei ꝓceſſe in emphiteoſim non tenet remittere aliḋ de penſione: etiã ꝓpt maximaz ſterilitatẽ ꝓtingentẽ rei: imo ſi res illa in pte pereat in ſuba: non tenet. Rõ diuerſitat̃ eſt duplex. Prima qz ꝓductor puta colonus videt ꝓduciſſe ſub q̃dam tacita ꝓditione fructuum futuroz: vt dictũ eſt, ⁊ iõ deficientibꝫ fructibꝫ: fit remiſſio p rata, qz merces daf p illꝭ fructibꝫ ⁊ eoz intuitu, ſz emphiteota ſoluit in recognitionẽ dominꝫ directi remanẽtis apõ eũ q̃ ceſſit eam rem ei. Dõ dñium directũ rei emphiteocarie manet nihilominus apõ illum q̃ eam ꝓceſſit i emphiteoſim: etiãſi maxia ſterilitas accidat i re: imo ſi perierit in parte: dũmõ non tota res perierit. Secus vbi tota res perijſſz, qz tũc etiam perijſſet eius dñium directũ, ⁊ ſic emphiteota non poſſz ampli⁹ recognoſcere illud eẽ apud eum q̃ eam rem ſibi cõceſſerat in emphiteoſim. Scõa rõ diuerſitatis eſt, qz colonus ſoluit notabilẽ penſionẽ, ſ. tantã q̃ ipſa ade quet valori vſus vl̃ fructus eiuſdẽ rei defalcatis expẽſis ⁊ hmõi, ſz emphiteota paruuz q̃d dat annuatim, qz exq̃ illud qõ ſoluit dat i recognitionẽ dominꝫ, ⁊ paruũ q̃d: eque pt eſſe ſignũ illius recognitiõis ſiẽ magnũ. iõ nimiz q̃ non ẽ opus eũ releuare a penſione illa: etiam ꝓpt ſterilitatẽ accedentẽ: etiãſi maxima ſit. Hã ꝑterijs tpibꝫ adeo multa leuauit: ⁊ futurũ leuabit: q̃ ſp ſine dãno poſſit eſſe de cõi curſu. Et de h̃ ſũt ꝓſus ſequẽtes. Si res pit tota: liberabit emphiteota. Sz ſi pro pte: nulla liberabit arte. In h̃ etiã ſexto näli differt locatio a venditiõe, qz venditõe pfecta nõ tenet vẽditor aliq̃d remittere ẽ pcio: ꝓpt h̃ q̃ accidit ſterilitas i re vẽdita, imo nec tenet q̃d remittere: etiã ſi nũq̃ fuiſſet merx tradita: dũmõ nõ ſteriliſſet p vẽditorẽ q̃ min⁹ ei traderet. An aũt ꝓductor oparũ etiã debeat augere penſionez: qñ locator opaz in fine cõperit ſe mercedẽ minus iuſto accipe: puta carpentari⁹ locat tibi opas ſuas: obligãs ſe ad edificandũ tibi in ſolo tuo certũ edificiũ p det̃miata q̃ntitate pecũie ſibi danda p oĩbꝫ opis: puta: p. c. floz, ⁊ ꝓſummato edificio cõpit/ q̃ ſi p mercede diurna tali tibi laboraſſet: ipe ꝓſecut⁹ fuiſſet iuſto ꝑcio centũ ⁊ quinq̃ginta vl̃ circiter. Dic eſt vn⁹ mod⁹ dicẽdi/ q̃ ꝓductor nõ tenet tũ locatori opaz in aliq̃: ⁊ q̃ etiã architectus vel carpentari⁹ tenet diligẽter opari: etiã ſi puũ ſalariũ ide reciplat, qz debebat ipe i ꝓncipio h̃ aduertere. Alttñ ſcõo dz/ q̃ ñ cõductor talũ pcipit/ q̃ iſte nimis parũ lucrat ex tali pacto: eo nõ obſtante dz ſupplere ad cõpetẽtem mercedẽ, ⁊ ꝑcipue qñ in tali ope ſupeniit caſus q̃ bñ nõ potuit ꝓuideri: vtputa fortuitus: vl̃ q̃ vi naturali accidit: vt ꝑtremotũ: vl̃ q̃ vitio rei accidit, ⁊ tle ꝑiculũ eſt dñi, ſec⁹ ſi vitio opis, qz tũc ptinet ꝑiculũ architectori. Et ille mod⁹ dicẽdi q̃ ad aliq̃ ẽ Antonini: in ſũma ſua: pte. iij. ti. viij. ca. iiij. §. de architect, ⁊ ptim ẽ bapt. in ſũma, in ꝓbo locatio. Cõtra hũc modũ dicẽdi arguitur ſic, dignus eſt operari⁹ mercede ſua, mõ illa merces dz oparij: q̃ eſt cõmẽſurata operis ⁊ laboribꝫ, igit̃ ſi i fine reperit/ q̃ nullaten⁹ eſt eis cõmẽſurata: ſz mlt̃ deficiẽs: opz q̃ ſupleat defect⁹: donec fiat cõmẽſurata: aliter lex illa dina nõ ſuabit. Scõo, qz ꝓmũ dictus ille modi dicẽdi videt ꝺicere ſcõo: vt ꝓz intuenti. Contra ſcõm dictũ etiã arguit ſic, ſi locator i fine cõperiret ſe multũ fuiſſe lucratũ: nõ vellet aliq̃d de mercede reſtituere conductori ſuo: vtputa credidit ſe p annũ oportere laborare: donec cõſũmaret, ⁊ ꝑm h̃ exegit mercedẽ: ⁊ tñ in tribꝫ q̃rtalibꝫ anni q̃re ꝓſũmauit, ⁊ ſic multũ lucrat̃. Ergo eadez ratione h̃ ſi multũ pdidit: nihil ꝺebit ſibi ſupleri, tenet ꝓña, qz da oppoſitũ: tũc lõge me

lioz eẽt ꝓditio locatorꝭ q̃ ꝓductorꝭ, bñet eñ p ſe lucrũ, ⁊ tñ ſi accideret damnũ: non bñet illud ꝓtra ſe/ nec bñet ipm expectare: ⁊ p ons eẽt iniq̃tas int̃ ꝓtrahẽtes. Scõo, qz aut capit ly p̃cipe, ꝓte in illo ſcõo dicto/ aut nõ, ſi ꝓmũ: tũc denotat̃ q̃ etiã ſi taḋ casus non accidiſſz: teneret ꝓductor locatori ad ſupplendũ: q̃uis mlto magis h̃ teneret: ſi ex caſu tali accidiſſet, ⁊ ſic ẽ falſum vt patuit. Si aũt itelligat̃ impoſſe put valet idem qõ ſaltẽ: q̃ ſi tũc ſaltez teneret̃ ad ſupplendũ: qñ ex caſu tali ſupeniẽte illõ accidiſſz: ⁊ tunc ſz videat̃ hẽ apparẽtiã: tñ adhuc videt̃ ſtare argumẽ tũ pdictũ, qz ſi accidiſſz aliꝯ caſus q̃ fuiſſz locatore rõne cui⁹ mlt̃ū accelerari potuit edificiũ, ⁊ ſic mlt̃ū fuiſſz lucrat⁹ non vellet locator aliq̃d remittere ipſi conductori i mercede, igit̃ nec dz econtra velle ſibi ſupplerī ſi occurrat impedimẽtũ ex caſu fortuito: alioq̃n velleт ſuã ꝓditionẽ eſſe meliorẽ ꝓditione conductorꝭ. Videt̃ igit̃ aliter dõm per tria dicta. Primũ ſi carpentari⁹ vel architect⁹ i fine cõperit ſe mlt̃ū pdere: ⁊ non ẽ h̃ rõne alicui⁹ caſus ſupeniẽtz a fortuna vl̃ a vi naturali/ vl̃ ex vitio ſoli, ſz eſt ex eo q̃ edificiũ i ſe tantũ exigebat laborẽ q̃ nõ citi⁹ potuiſſz fuiſſe ꝓſummatũ: qõ tñ latuit locatorẽ, ⁊ ſic ex ignorãtia ꝓuenit ſup minori mercede: teneт conductor ſibi ſupplere defectũ: nõ ſolũ ſi ꝓductor a ꝓncipio ſciuit: ſed etiam ſi ignorauit ⁊ poſtea comperit. Probat̃, qz tũc pmde eſt acſi ꝓductor ſcient̃ vl̃ ignorant̃ emiſſz opas locatorꝭ/ dãdo ſcient̃ vl̃ ignorant̃ pre cũ min⁹ iuſto, mõ emptor tenet̃ ſupplere defectũ p̃cũ/ ſiue a ꝓncipio ſciuerit/ ſiue ignorauerit: ⁊ poſtea compererit ſe min⁹ iuſto diſſe, vt patuit, q. iiij. et. lvij. et. lvij. Secundũ dictũ, ſic ecõtra dõm eſt: ſi carpentarius vl̃ architect⁹ in fine comperit ſe nimis mlt̃um fuiſſe lucratũ: ⁊ non ẽ h̃ rõne alicui⁹ caſus ⁊c. vt ſ. ſed eſt ex eo q̃ edificiũ nõ exigebat tantũ laborẽ q̃n notabiliꝫ citi⁹ potuit ꝓſummari: qõ tñ latuit ꝓductorẽ: teneт ſibi illud in q̃ merces eſt excedens reſtituere cõductori. Probat̃, qz locator cenſeт ſuas opas vendidiſſe, mõ vendẽs rem plurꝫ q̃ valeat in re tpe venditiõis, ⁊ id comperiat poſtea: teneт reſtituere ꝑcium q̃d ptem: in q̃ eſt excedens. Tertium dictum, ſi h̃ q̃ locator operaz in fine comperit ſe mlt̃ū perderepuenit ex caſu fortuito/ vl̃ a vi naturali accidẽte ſibi: ⁊ non rei ipſi⁹ ꝓductoris: nõ teneт cõductor ſibi ſupplere. Exẽplũ: inter edificandũ accidit/ q̃ pre tẽpeſtate vel alia mala q̃litate nõ põt locator opaz in decẽ dieb⁹ laborare q̃ntũ ō cõi curſu: alꝭ laboraf in duob⁹ vel trib⁹ dieb⁹, ⁊ ſic impediḋ in acceleratiõe negociꝫ ⁊ retardaf, ⁊ h̃ clari⁹ poſſet patere in auriga vl̃ nauta. Itẽ ꝓducꝭ auriga vel nauta tam vt trãſuehat merces tuas: ⁊ cõſiderata tpis q̃litate: tũc ⁊ futura q̃ntũ eſtimari põt: das ſibi, x. floz, vt traducat, qz credit/ q̃ i viginti dieb⁹ traducat, et ponam⁹ q̃ vt ſic ſit iuſta merces: ⁊ ecce ex inſperato ingruit tanta tẽpeſtas/ q̃ vix in q̃ntuor q̃ginta dieb⁹ poſſit adducere: adeo q̃ mlt̃ū pder: nõ teneт ꝓductor ei aliq̃d addere, qz etiã ſi ex iſperato accidiſſet fortuna: p quã i duob⁹ vel q̃nꝫ dieb⁹ adduct̃iſſet: vt i mari ꝓtingere poſſet: ẽt nihil vellet locator remittere ō mercede. At tñ h̃ tertiũ dictũ intelligẽdũ ẽ niſi tacite vellet ꝓductor q̃ ſi ex euentu fortuito accelerareт traductio: q̃ fieret remiſſio mercedis. tũc eñ eãtas reqrit/ q̃ etiã augeat penſionẽ ſi ꝓtũ accidat: vt dictũ eſt ſup. Ex hiis ſequunt̃ tria corollaria. Primũ: locatio ſiue res ſiue opaz efficit impura ex pactis ſibi inaturalib⁹ ſextupl̃r. Pro. ſi locator vult cõductorẽ eẽ obligatũ ad culpã ẽt leuiſſimã vl̃ ad caſũ fortuitũ. Scõo, ſi vult h̃e prãtẽ expellẽdi ꝓductorẽ: etiã extra caſus i q̃b⁹ alias põt eũ expellere. Tertio, ſi vult ꝓductorẽ eẽ obligatũ ad dandũ penſionẽ i ꝓncipio ãni: vbi ō nã ſolũ teneret̃ i fine dare. Quarto, ſi vult locator agri ſe ñ eſſe obligatũ ad faciendũ rmiſſionẽ etiã p rata: ipi ꝓductori ſcz colono: ẽt ſi grãdis ſterilitas ꝓtingat, vl̃ ſi ẽ locator alteri⁹ rei vl̃ pſone: ⁊ ñ vult eẽ obligatus ꝓductori ad faciendũ ꝓductori remiſſionẽ mõ tacto i ſexto näli. Quinto, ſi vult q̃ inq̃lin⁹ ex nulla cã etiã necitat̃: poſſit dimittere domũ ſe inuito. Sexto ſi vult q̃ ñ poſſit ꝓductor rẽ locatã alti locare. Sic ẽt eꝫ ꝓductio efficit̃ q̃druplr impura. Pro. ſi cõductor vult locatorẽ rei eẽ obligatũ ad aliq̃ ad q̃ ex natura ſci⁹ ñ eſſet obligat⁹: vtputa q̃ locator etiã ſuſcipiat in ſe piculũ culpe leuis vl̃ late. Scõo, ſi vult q̃ locator nõ poſſit eũ expellere: etiã i caſib⁹ in q̃b⁹ ō iure poſſet eũ expellere. Tertio, ſi vult dare penſionez nõ in fine anni cũ deberet: ſz p longũ temp⁹ poſt: vel ſi eſt ꝓductor operaz i caſu vbi deberet in ꝓncipio vel in medio dare: put dictũ eſt: vult ſolũ dare in fine anni. Quarto,

si vult q locator rei sibi faciat remissionē p
rata etiāsi fiat modica sterilitas/ vl si ē con-
ductor operaꝝ/q locator ñ ītmittat sibi q̄d
in pēsiōe etiā si stet p ꝺductorē q̄ min⁹ opet.
Scōm corollariū, nō optz ꝓfessorē stati ali
quā locationē: vl ꝺductionē cōdēnare vt il
licitā qñ ꝓcipit: q ibi sit pacta facta ꝓtra na
turalia ꝺuctiōis et locatiōis. Huj⁹ corol-
larij ꝓbatio patebit sufficienter in corollario p
mo qōnis. lxxxix. Tertiū corollariū, cōper
tis pactz ꝓtra naturalia locatiōis factz: sta-
tim cōsiderādū ē: si onerosiras illoꝝ pacto-
rū nō sit refusa p aliā viā, z si nō: tūc ꝓtract⁹
est in foro cōscie cōdēnand⁹ impietatz ex par-
te illi⁹ q̄ aliū onerauit p tale pactū. qz tūc fa-
ctus ē ꝓtra equalitatez iustitie cōmutatiue:
z ꝓtra regulā legis natural: qō tibi fieri ñ vis
zc, z exempla horū duoꝝ corollariorū pate-
būt in qōne. lxxxix. in locatōibz aialiū. Se
ptimū naturale ē: q conductor q̄ diu inqlin⁹
pōt ex cā dimittere domum inuito dño sm
Vinē. z Jo. an. z glo. in. l. si in lege. ff. lo. Et
rō est, qz ꝓpter necessitatē supueniētez ipi loca-
tori: potit locator expellere inqlinū vt patu
it ī q̄rto naturali, q̄ eadē rōne debebit inqli
nus ex necessitate supueniēte sibi posse dimit-
tere domū vt si sine pcl'o vite in ea habitare
nō possit. vñ Panor. exp̄sse extēdit ꝑ ad ca-
sum pestilētie supueniētez: q̄uis ez eū vix pos
set ꝑ in p̄ctica obtineri. Et intelligit illō na-
turale sic: q inqlin⁹ dimittēdo ñ teneꝯ dare
nisi sm ratā tpis alās em̄ nihil sibi ꝓdesset vl
parū illa facultas. Octauū ē: q cōductor
potest rē sibi locatā alti locare, vt. C. eod. l.
nemo. z tūc res posteriorz ꝺuctorz sit obli
gate ꝓncipali dño vsq; ad illā q̄ntitatē: q̄ iste
ꝺuctor scōs teneꝯ ꝓpter. ff. ea. l. si in lege. §.
si colon⁹. Vñ si duo ꝓtraxissent societatem
vt scholarz cū scholare: z vn⁹ vult recedere:
tūc ille potit aliquē loco sui ponere vt tenet
Panor. in. c. int' dilectos. de fide instru. et
Bald. in dicta. l. nemo. nisi soci⁹ vellet loca-
re ptē suā pſone inhoneste, qz tūc nō posset,
z tenet Bald⁹ q etiā iuito socio possit id fa-
cere, z idem tenet Cinus in. l. viam. C. loca
ti. glo. tñ Insti. lo. §. fi. dicit: q ꝛz possit alti
locare iure ꝺuctiōis, rō tñ societatz, phibz
q̄ pualet iuri locatiōis. Nonum. si cōduc-
tor aliquid expendit qō necario fuit expen
dendum vel vtilit auxit vl edificauit vl in-
staurauit: ōbebit locator sibi expensas illas
resarcire. ff. eo. l. dominus.

Questio. LXXXVIII.

Vtz cōtractus scōm quē tradūt aialia rusticz p certo emolimēto
inde ꝓcipiendo: sit ꝓtract⁹ locatōis vl alti⁹
speciei: Solo qōnis stat ī octo ꝓcl'ōibz.

Prima ꝓcl'o. ꝓtract⁹ de q̄ in titulo: ē
aliqñ locatio rei ex pte tradē-
tis aialia: z ꝺuctio rei ex pte rustici recipiē
tis ea: z ꝑ vl stricte vel large capiēdo locati-
onē z ꝺuctionē. Pria ps ꝓcl'ōis ꝓbat. qz
aliqñ p̄dict⁹ ꝓtract⁹ fit talit: q tradēs aialia
retinet sibi ꝓprietatē eozūdē z rustico vl alti
cui ea tradit ꝓcedit vsū vl vsufructū eozūdē
et ꝑ p certa mercede: quā recipiēs aialia te-
neꝯ sibi dare. q̄ ille ꝓtract⁹ erit locatio ex pte
tradētz: z ꝺuctō ex pte recipiētz, renet ꝺña
ex diffinitiōe locatiōis z ꝺuctiōis posita i
p̄cedenti qōne in suppositiōe ꝓme z scōe.
Scōa ps ꝓbat. qz aliqñ tradens aialia/ tra
dit ea p mercede ꝓsistēte i pecunia determi-
te q̄ntitatz seu numeri. Aliqñ p specie deter
minate q̄ntitatz, z ꝑ dupl'. Aliqñ em̄ p spe-
cie puenīte de aialibz illi. Aliqñ p specie nō
puenīte de illi aialibz sz aliūde. Exemplū ō
hac scōa pte ꝓcl'onis. Cōcedo tibi p. xv. de
narijs equū meū ad eq̄trandū p vnū diē i eo:
vl ad vehēdū aliq̄ p eū tibi: vl aljs. ibi em̄ ē
locatō stricte dicta, z idē si p q̄ttuor solidis
ꝓcedo tibi boues meos vt ares tibi vl aljs.
Exemplū scōi. cōcedo tibi vaccā meā ad p-
cipiēdū de ea lac z vitulū p aliq̄t libris bu-
tyri vl aliq̄t caseis puētur. de eadem. z idē si
oues tibi ꝓcedā vt inde ꝓcipias lac/agnos/
lanam/ z fimū. z ꝑ p aliq̄t caseis z libris la-
ne mihi applicādis. ē em̄ locatio large dicta
seu q̄si locatio. qz fit p specie determinate q̄n-
titatis z fit p ea specie q̄ puenit de illi aialibz
locatz. Exemplū tertij. ꝓcedo tibi p determi-
to numero modioꝝ frumenti boues meos
vt cū meis coles tibi vl aljs terrā. illa fit in-
q̄ lā p specie determinate q̄ntitatz: nō tñ pue
niente de aialibz. Et dixi sp notanter: p specie
determinate q̄ntitatz puentura de aialibz. qz
si fieret p specie puentura de aialibz. z ꝑ ī q̄n
titate indeterminata vt p medietate butyri/ vl
lane/ z hmōi: nō eēt locatio: vt dictū ē in se-
ptima suppositiōe p̄cedentz qōnis.

Scda ꝓcl'o. ꝗct⁹ ō q̄ ī titulo ē aliqñ
eō locatio ꝓsone ex pte rustici
recipiētz aialia: ꝺuctio ꝓsone ex pte tradē
tis ea, z tūc ēt fit dupl'. Pria ps ꝓbat. qz ali

qñ p̄dict⁹ ꝓtract⁹ fit talit: q tradēs aialia
ꝺuc rusticū ī rōne pastorz ad ꝑ vt pro de-
minata mercede ea minet ad pascuaz pascat
atq; custodiat: q̄ rustic⁹ locat ꝓsonaz suā ad
opas ipsi tradēti aialia: z tradēs ea ꝺuc eū
ad eas dē operas. Scda ps probat: qz aliqñ
tradēs aialia assigt recipiēti ea: certā merce
dē ꝓsistētē i pecunia determinate q̄ntitatz, et
sic erit ꝺuctio z locatio stricte loq̄ndo. Alij
qñ pro mercede ꝓsistentei specie determinate
q̄ntitatz: z tūc ē large loq̄ndo ꝺuctio z lo-
catio, z ꝑ dupl'. Aliqñ pro tali mercede q̄ ē
spēs prouenīēs ō ipsis aialibz: vputa tra-
dēs aialia dic̄ rustico q pro salario suo reci
pere ōbeat aliq̄t libras butyri vl lane ō eis.
Aliqñ pro alia specie, vputa dic̄ rustico q
velit sibi dare aliq̄t mēsuras frumēti vl pa-

Tertia ꝓcl'o. ꝗtract⁹ fact⁹ i ca (ni zc,
su scde ꝓcl'onis differt a con
tractu facto ī casu ꝑme ꝓcl'onis: z etiā cōue
nit cū eo. Prima ps probat. Nam ꝑmo dif
fert in hoc q ī ꝑmo casu ꝑme ꝓcl'onis est lo
catio rei z conductio rei, in scōo ē locatio p
sone z conductio psone. Scōo qz i casu prī
me conclonis ē locatio ex pte tradentz ania
lia: z cōductio ex pte recipiētz ea: ī scōo ē ecō
tra. Tertio qz in ꝑmo tradēs ea: retinet tm̄
dñium aialiū z vsuz eoꝝ trāsfert i recipientē
ea, in scōo ꝺo retinet tam dñium q̄ vsū eoꝝ
saltē ꝓtualē seu causalē, z dico saltē ꝓtualez:
qz non pōt ꝺs hīe vsum formalē i re ꝓprīa, l.
in q̄ ipse idē hz dñium seu ꝓprietatē: vt ꝑz ex
diffōne vsus formal', ō q̄ s. q. rij. Et si dicas
hec differētia fallit qñ tradēs ea ꝺducendo
pastorē assigt ei pro mercede vsum vl fructū
aialiū/ saltē in pte, qz tūc tradens nō retinet
sibi vsum eoꝝ saltē totalr. Dōm q adhuc ē
differētia, ꝑmo qz in ꝑmo casu retinet totū
vsum. in scōo nō totū. Scōo, qz pōt dici q
in scōo etiā retinet totū vsum aialiū: q̄ntū ē
ex pte ꝺct⁹ ꝺuctōis q̄ cōduc pastorē: q̄uis
scōario ō vsufructu totalr reseruato sibi as-
signet certā ptē noie mercedis. Quarto, qz ī
ꝑmo tradēs nō dat mercedē recipienti: imo
ecōtra: ꝛz ī scōo fit oppositū. Scda ps pro
bat. qz ī hoc cōueniūt ꝑmo q in vtroq; casu
aialia manēt i dñio z ꝓprietate tradentz ea: z
nō fiūt ō dñio recipientz ea. Scōo qz i vtro
q; casu recipiens aialia nō teneꝯ tradēti nisi
de dolo z lata culpa atq; leui: nō ät de leuissi
ma nec de casu fortuito, z hoc q̄tū est ex na
tura contract⁹: ꝓout patuit qōne p̄cedēti.

Quarta ꝓcl'o. ꝗtract⁹ de q̄ in titulo
aliqñ nec est locatio nec cō
ductio. sz est vera mutuatio. ꝓbat. qz aliqñ
fit taliter/ q tradēs aialia obligat recipien
tē ad restituēdū ea post lapsū alicuj⁹ tpis: vt
puta post vnū annū vel plures tot aialia z
eiusdē valorz: etiā si p̄ssent apud recipiētē:
siue dolo: siue culpa: siue casu fortuito apō
eū perierint, z in tpe inēmedio: ꝑ q̄ fit tradi-
tio: pōt recipiēs aialia ea distrahere z come
dere: aut aliē eis vti sic̄ placuerit. z aliqñ tra
dendo ea estimat ea vt sciat valoz eoꝝ. Dō
qñ sic fit: est vera mutuatio. qz si sic ea tradi
dero tibi: facio de meo tuū: trāsferēdo sez in
te dñium z ꝓprietatē. ꝑ q̄nto poteꝯ eis vti ad
vsum q̄ est eozū ꝓsūptio: z obligo te ad resti-
tuendū nō illa ꝑm nūeralē identitatē. sz ꝑm
idētitatē specificā seu (vt iuriste loquunt) ea
dē i gñe z eiusdē valorz: z totū p̄culū eoꝝ est
tuū. Dō illa sūt substalia z nālia mutuatōis
igit ibi erit mutuatio. Vñ nō pōt dici loca
tio eoꝝ: qz tradens ea nō retinet dñiuz eozū
z recipiēs nō tm̄ hz ea ad vsū q̄ non sit eozū
ꝓsūptio, nec est vēditio: qz nō interuenit pre
ciū, sz obligatio restituēdi idem in specie seu
(vt iuriste loquunt) idē in gñe. Nec est ꝑmu
tatio, qz non dat species ꝑ specie imediate/
sed interuenit necessario lapsus tpis: qō ñ est
in ꝑmutatōe: saltē tali in q̄ nō sit mutuatio
ꝑmixta. Nec est donatio: qz obligat recipiē
tē ad restituendū eq̄alens, z sic ō alijs. igit
oportet q sit mutuatio. Scōo sic, qz pīn-
de est: ac si tradēs aialia daret ipsi recipiē-
ti aialia: tantā pecuniā q̄ntā valēt aialia.
Dō si tātā pecūiā p̄dicto mō sibi daret: eēt
vera mutuatio. igit etiā nunc. Tertio, qz si
nō: maxīe qz aialia nō sūt res mutuabiles:
eo q res mutuabil debet hīe vsū q est ei⁹ cō
sumptio. mō aialia nō sūt hmōi. igit. Dō
ꝑ nō obstat. qz aialia etiā habēt vsum q est
eoꝝ ꝓsūptio. sez qñ ꝺs eis vtit ad distractio
nē: tūc em̄ sīc pecunia distractōe ꝓsumit: sic
aialia. Jtē si ꝺs eis vtit ad comedēdū ea:
ille vsus est eoꝝ ꝓsumptio. Dō ad talē vsū
traduñt in casu huj⁹ q̄rte ꝓcl'onis. quia ad
oēm vsum licitū: z q̄libet recipiēti tradūt ei
in p̄dicto casu. Dixi aūt notāter in ꝑma pa
batiōe: q recipiēs ea pōt in tpe itermedio ea
distrahere zc. quia si ea nō posset distrahere
nec comedere: aut eis vti vsu qui est eozum
ꝓsumptio: nō esset a parte rei: z i ꝑtate mu-
tuatio animaliū: vt ꝑtā si tm̄ posset eis vti

laborando cum eis/vl fructus de eis pcipiendo: imo tūc essz cōmodatio eoz, puta si fieret sine mercede z gratis: cuius essz cōmodatio facta cū pacto exñte extra naturalia cōmodationis: pro ñto, s, recipiēs teneret de casu fortuito, Si āt pro mercede fieret/essz locatio: cuius essz facta cū pacto contra naturalia locationis p ñto recipiens obligaret de culpa leuissima: z ō casu fortuito: z ō deteriorato e aialiū, puta q deberet restituere aialia eiusdē valoris. An āt ne traditio aialiū sic facta, z si nō sit mutuatio aialiū admixta: tū hēat ꝓtualr mutuationē pecunie equalentz aialibz, patebit, q, pcj, vbi etiā patebit/ an dato q nec eēt a parte rei mutuatio: nec bīet talem admixtā: possz ipetrādēs aliqd accipe noīe mercedis a recipiente ea.

Quinta concl'o, contract⁹ de q in titulo: aliqñ nec ē locatio: nec ꝺductio: nec mutuatio: sz ē ꝑa pmutatio: sz q̄dā dicāt q sit q̄si vēditio modificata. Prima ps pbaf sic, q aliqñ fit talr: puta aliqs tradit centū oues mōasterio sub hoc pacto q de qualibz oue recipiat pro toto tpe vite sue ānuatim tm̄ duos solidos: cuz tm̄ fructꝰ eaz longe valeat plꝰ, s, quatuoz vl q̄nqz solidos, z addit q si oēs oues morianf: ipe nihilominꝰ vult pdictos duos solidos bīe toto tpe vite sue de qualibz oue acsi viuerēt: et post mortē suā debeāt oēs oues: etiāsi eēnt valde mltiplicate: eē monasteriū libere et oīmodo iure. Dō q̄n sic fit: est ꝑa pmutatio, q tradit spēz pro specie imediate: acsi daret oues pro agro aliq̄ vsufructuando tpe vite sue. Dō scōs est ꝑa pmutatio: igit etiā pñs contractꝰ erit ꝑa pmutatio, maioz probaf, q dat oues p vitalitio pecuniario. Dō vitalitiū est reddituꝰ: redditꝰ āt intr spēs cōputatur, q est res emibil z vendibil: vt patult, q, lxxix, z, q, lxxx, si est ꝑpetuus: vel saltem lōgi tpis: ꝓputaf intr imobilia, si āt est tpalis et pui tpis: ꝓputaf intr mobilia, vt ibidē patuit, igit pinde est acsi daret monasterio oues illas p agro vsufructuādo tpe vite sue/ aut p aialibz vsufructuādis. Scōa ps pcl'onis probaf, q videt oues illas tradere p pcio determinate q̄ntitatz: z eas sic trāsferre in dñium monasteriū cū pcl'o earundem: puta qualibet oūe p tot duobz solidis q̄t āmis est suppuictur⁹. Tertia ps probaf, q nō intuenit pciū, nā nō dat aliquā ouem pro pcio, q pciū ꝓsistit in numismate, mō non dat aliquā p numismate: sz p redditu pecuniario, redditus āt pecuniarꝰ distinguit realr a pecunia, vt ondm est, q, lxxix. Scōo, q etiāsi eēt ibi pciū: non tñ est determinate q̄ntitatz: vt qualibet oue dat pro duobz solidis/ sz non p duobus absolute: sz pro duobz solidis ānuatim toto tpe vite pcipiendis, mō duo ānui solidi p vitā hois recipiendi nō sunt determinate q̄ntitatz, q nescit nūerus annoz illoz: qbus il los duos solidos pcipiet.

Sexta concl'o, contract⁹ de q̄ i titl'o: aliqñ nec est locatio/ nec ꝺductio/ nec mutuatio/ nec pmutatio, sz ē societas, z tūc fit mltipl'r. Prima ps concl'onis probaf: q aliqñ fit talr q aliqs pro aliq̄ alio tpali aialia sua tradit alteri: trāsferēdo eoz dñium vel saltē vsum eoz p viā nō abdicationis dñi: vl vsus saltē causal'a se: sz cōticatiōis eiusdem ipsi alteri. z ꝟ pro aliq̄ alio tpali qō recipiēs retrāsfert i tradētez aialia: cōicādo illō etiā sibi citra abdicationē eiusdem: ita q tradens vult z facē recipiētē ea cō dominū eoz/ vl saltē si nō ꝺdominū: tñ cōsuariū vel cōsufructuariū eoz formalē secū q̄ bz eozūdem vsum z vsufructū: etsi non formalē: tñ ꝓtualē vel causalē, z ecōtra: recipiens ea retrāsfert sili mō aliqō tpale in tradentē ea sibi: faciēdo tradentē aialia cōparticipem i eodē tpali qō sibi recōicat: etiā nō abdicādo a se illō tpale, Exemplū vt si meas centū oues tibi cōico talr: q oues sint i cōi dñio vtriusq nr̄m/ vel saltē q sic ego habeo eaz vsufructū causalē z ꝓtualem, sic te facio hīc in eisdem mecū vsufructū formalem: ita q sis mecū particeps fructuū illaz ouiū, et hoc facio pro eo q etiā tu econtra sili mō tuas centū oues vl capras recōices mihi, iam inquā sum⁹ socij in habendo illas, cc, oues. Dō q̄n contractꝰ de q̄ in titulo: fit pdicto mō non est locatio rei, q locās rem abdicat a se vsufructū rei locate: z totalr eū trāsfert i conductoz ē. Dic āt tradēs aialia retinet vsufructū eozūdem saltem ꝓtualem, z ꝟ cū effectu: ita q in effectu pcipiet fructꝰ aialiū: q̄ō tō dico, q alr aliqs diceret q locās etiāretinet vsufructū ꝓtualem seu causalē/ q̄ vez est: sz non effectualr: recipiendo fructꝰ: imo illos assignat totalr ipsi ꝺductori: nec etiā ē conductio rei, q recipiens ea q̄ deberet esse conductoz (si essz ibi conductio) retineret solus vsufructū eoz: q̄ō est falsum, q tradēs est comparticeps illiꝰ, nec etiā est locatio p sone, q illa essz ex parte recipientz ea, sz hoc non, q locās opas etiā transfert eas in pro prietatem conductorz cū sui abdicatione, ꝟ aūt non fit ꝟ: imo in exemplo pdicto nullas operas trāsfert in tradentē, sed retrāsfert cō siles centū oues in tradentē sibi pmo suas centū oues, etsi recipiens aialia trāsferret aliquas operas in tradentē ea vt in exēplis scōe partz concl'onis patebit: tūc non transferret in eū abdicādo eas a se, sed solū cōmunicando eas ei, nec etiā est conductio operarū: q illa essz ex parte tradentz aialia, z hoc non, q tradens aialia aut nlias operas recipit a recipiente aialia: vt in exemplo predicto: aut si quas recipit: vt in exemplis scōe partis concl'onis patebit: tñ nō recipit eas nisi p cōicationem: z non p pcisam applicationem sibi factaz. Q̄ etiā non sit mutuatio probaf, q mutuatoz nō retinet dñium rei mutuate, tradens aūt aialia retinet dñiuz eoz, igit. Nec est pmutatio, q̄ in pmutatione res q̄ permutaf: efficit ō iure alterius cū abdicatione iurz q̄ō pmutans ꝑhabuit in illa re, ꝟ aūt hoc nō fit, igit. Et q sit societas probaf, q societas non est nisi contractꝰ: i quo aliqs res suas cōicat alteri: faciendo eū cōparticipem dñi: vel vsufructus earūdem pro aliq̄ alio tpali sibi sili mō cōicando. Et dixi noranter circa principium hutus conclusionis: q tradens animalia facit recipientem condominū: vel saltem cōsufructuarium, quia de hoc scz an tradens rem in societatem: faciat recipientem eam secum esse dominū illius rei: vel solum faciat eum esse vsufructuarium secum. dicetur postea in q̄stione, xcij, et, xciij. Secunda pars conclusionis probaf, quia aliquando tradens ea tradit ea taliter q recipiens debet ecōtra sibi simili modo recōmunicare alia animalia z q neuter ponit operas circa ea, vtputa ꝺducūt vnū tertiū ad opas circa ea impēdēdas. Scō ꝓtingit talr tradi q recipiēs nō ꝺz econtra sibi recōicare alia aialia, sed solū impendere opas circa illa aialia: cōicādo sibi huiusmodi opas: ita q vtilitas pueniens de ill' opis sit cōis vtriq, vt trado tibi centū oues i societatē: z tu debes eas pascere z custodire, z fructꝰ pueniētes ex eis z etiam ex tuis opis circa eas ipensis debent inter nos diuidi sm ꝺuentionē nr̄am. Tertio cōtingit q vterq cōicat tā aialia sua q̄ operas suas circa illa. Etsi ꝑmo mō fit: boc est dupliciter, q aliqñ recipiēs ea ꝺz tradēti ea recōmunicare tot aialia q̄t posuit ali⁹ ad societatē. Aliqñ nō tot: sz medietatē vel tertiā ptem: z tūc ineqlem numez aialiū ponant ad societatē. tñ sm illā ineqlitatē etiaz ineqliter cōmunicāt in fructu z puentu illoꝝ aialiū. Scōs modꝰ etiā pōt subdiuidi q vel ope alteri⁹ equalent ei/ qō ille de aialibz posuit, aut nō equalē, z ꝟ: q vel sūt maioris valoz/ aut minoris valoris. Tertius etiā modꝰ pōt subdiuidi: z ꝟ duplicit, q cōplectit ꝑmū z scōm modū, iō sm illoꝝ diuisionē pōt duplr diuidi: z ptz intuenti. Et nota/ q̄ñ alter socioꝝ dicit opas ponere tm̄ in societatē: debet ꝟ sic intelligi/ q sic vnus cōmunicat alteri aialia: vt pricipet cōmoditates eoz, sic econtra: aliter cōmunicat illi psonam suā industriosam vel operatiuā: q̄tenus pticipet opas suas cōmodosas: sicut em animalia fructificāt: z eoz fructus sunt lac z fetus ē, sic psona bois operatiua z industriosa fructificat: faciendo operas circa aialia: ex q̄bz vna cum aialibz generat vtilitas hūana. Et ideo sic dictū ē in, q, lxxxvij, q impropie dicit quis locare opas, sz ꝓpe deberet dici locare psonā suam ad opas: cuius ꝑmū fiat causa breuitatz: sic impropie dicitur quis operas tanq̄ sociale capitale ponere in societatem, sed potius deberet dici personam suam inquātum operatiua est: ponere ad societatem/ seu suam psonam alteri socialiter cōmunicare quo ad operas, z eodē mō etiā itelligēdū est/ q̄ñ talibz locutionibz vrimur in societatibz pecunie: dicēdo q alter socioꝝ pro suo capitali posuit opas z illo mō sunt accipiendi modi loquendi: q̄bus vtemur in q̄o, xcij, z, xciij. Quomodo aūt sit saluabile q psona dicat capitale i societate: z tm̄ non sit diuidenda in fine illiꝰ societatis: in qua in fine capitalis pecunia diuidit: patebit questione, xciij.

Septima conclusio, q̄cunq̄ pdictarum specierū fiat pdictus ꝺtractꝰ: ꝺtingit eū fieri dupl'r. sz in sua naturali puritate, id est sine pactz exist̄tibz ꝺtra nālia illiꝰ ꝺtractꝰ. Aliqñ ꝑo fit impure, i, cū talibz pactis: puta si est locationis vel ꝺductiōis rei vl psone: tūc aliqñ fit sine pactis exist̄tibz ꝺtra nālia locatiōis z ꝺductiōis: z aliqñ cū talibz, z q̄ sint illa nālia: patuit q̄one pcedenti. Silr si fit in specie mutuatōis: fit aliqñ i sua nāli puritate puta q̄z

ꝛ sine spe lucri: ꝛ citra ꝫ q̄ placim̄ sit apō mutuatorē: ꝛ sic de alijs. Aliqñ ꝺo fit ipure, puta cū talib⁹ pact̄ vt si fit spe lucri ex pte mutuant̄: aut fit obligādo mutuatorē ad picul̄ rei mutuate: ꝛ sic de alijs. Sil'r si fit ī specie ꝓmutatiōis: tūc aliqñ fit pure/ aliqñ impure. Exēplū scōi: si ꝓmutata res ē in piculo dant̄ eā ꝛ nō recipient̄. ℔ em̄ ē ꝺtra naturalia ꝓmutatiōis. Si ēt fiat ī specie societat̄: fit aliqñ pure: aliqñ ipure: puta si alē socio⁹ vult eē pticeps lucri prouenient̄ ō re sociali: ꝛ nō vult esse pticeps damni: hoc em̄ ē contra naturalia societatis, de natura em̄ societat̄ est vt lucra ꝛ damna cōmunicent, ꝛ ō hoc latius infra patebit.

Octaua ꝺcl'o, pdict⁹ contract⁹ factus impure ī aliq̄ pdictorū specieꝝ: non mutat̄ ꝓpt̄ hoc ī specie essentiali cōtract⁹: ita aliqñ ī specie mor̄: ita q̄ desuat̄ q̄ al's licit⁹ maneret. Primū ptz dupl'r, primo/ q: ex frigiditas sit vnū ex naturalibꝫ aq̄: tūc si aq̄ fiat absq̄ frigiditate: imo afficiatur caliditate: nō ꝓpt̄ ℔ mutat̄ specie eentiali aq̄, ℮ etiaz q̄uis aliq̄d sit naturale locatōi vel ꝺuctioni/ vel mutuo/ vel ꝓmutationi/ vel societati: tūc si illō nō ei insit: imo oppositū rōne pact̄ adiecti: adhuc manebit ꝺtract⁹ illi⁹ specie: cui⁹ essz si illō naturale sibi iesset. Scōa ps probat̄ exēplariť: q: naturale mutationi ē q̄ fiat gt̄z: ꝛ tū si fiat pro lucro manebit ī essentia mutuatio: ex depuet̄. ꝛ sic fiat mala mutuatio: q̄ tū essz bona: si essz gt̄z facta. Sic locatio/ ꝺuctio/ ꝛ societas aialiū depuat̄ aliqñ p pacta adiecta exñtia ꝓtra naturā illoꝝ cōtractuū, puta q: alē contrahentiū int̄q̄ guat̄ p talia. Attū nō oꝑtet q̄ sp deprauet̄ p talia pacta: q: stat q̄ ex p talia pacta alē grauet̄ in illo: tū releuet̄ in alio vt nō sit iniquitas ibi.

Questio. LXXXIX.

Vtr cōtractus scōm quē ī specie locatōis ꝛ conductōis tradūť ꝛ recipiūť aialia sit licit⁹? Solo, q. stat in vna suppōne ꝛ ꝝtuoꝝ ꝺcl'onibꝫ ac duobꝫ corollarijs: in q̄ scō ponent̄ ꝓ. casus. Suppositio ē. Sic ꝓtingit q̄ hō ī pdijs suis retenta ꝓprietate eoꝝ ꝺcedit p mercede alteri vsufructū: seu ius vtēdi ꝛ fruēdi illi: seu recipiēdi ꝓmoditates ꝛ fruct⁹ eoꝝ/ salua eoꝝ dē substa. ꝛ sic locare ꝺ ea alteri: sic illō ē possibile fieri ī aialibꝫ, q: etiā de illi⁹ salua eoꝝ substa nate sit puenire plime cōmoditates: ꝛ fruct⁹ vtiles hūane nēcitati: q̄s q̄s p mercede ꝺcedit alteri retēta sibi aialiū ꝓprietate: q̄uis ille cōmoditates ꝛ fruct⁹ ī diuers aialibꝫ diuersificent. Vā duplicia sť aialia/ q̄dā minuta vt oues capre/ q̄daz grossa seu maioza: vt eq̄/ asini/ boues vtriusq̄ sex⁹ castrati ꝛ nō castrati: imo ꝛ canes ꝛ aues rapaces ꝛ altilia. Oues itaq̄ ꝺportāt lac ꝛ lanā ꝛ agnos: imo earūdē fim⁹: fruct⁹ dici pt̄, ℮ ei res valde cōmodosa p agrē ipinguādis. Capre ꝺportāt lac ꝛ hedos. Eq̄ vtiles sť ad eq̄tationē ꝛ vecturā ac culturā. Sil'r ad ea dē vtiles sūt asini/ cameli/ ꝛ boues castrati. Vacce ꝺportāt lac ꝛ vitl'os. Canes valēt ad venatiōes ꝛ custodiā pecoꝝ ꝛ domoꝝ. Aues rapaces ꝛ q̄dā altie valent ad aucupiū. Altilia ad ouoꝝ ꝓcreationē. Iteꝝ aialia masculi gn̄is ad impgnatōz aialiū fēgn̄is: quēadmodū freq̄nť aliq̄ tenēt tauros ꝛ capros atq̄ verres: q̄bꝫ ceť boies vtunť p impgnatōe vaccaꝝ/ capraꝝ/ ꝛ porcaꝝ: ꝛ nō nlli eq̄s suos ceterꝫ ꝺcedūt p mercede ad impgnationē eq̄ꝝ. Sen⁹ igiť q̄nis ē: vtr⁹ contract⁹ ille sit licit⁹ ꝫm quē aliq̄s ꝺcedit alteri pro mercede vsufructū anialiū suoꝝ retenta sibi ꝓprietate eorūdem, ꝛ sil'r ille ꝫm quē ali⁹ recipit pro mercede illa aialia ad pcipiendū de eis vsufructū eoꝝ.

Prima ꝺcl'o, ꝺtract⁹ ō q̄ in titl'o ēlicit⁹ ex gn̄e, pbať dupl'r. Primo q: oñsum ē ī. q. lxxxvij. q. ꝺtract⁹ locatiōis ꝛ conductōis rei ē licit⁹ ex gn̄e, q̄ si p aliquē cōtractū tradūť ꝛ recipiūť aialia ī specie locationis ꝛ ꝺuctōis erit ille ex gn̄e licit⁹, ꝓna tz. q: etiā ille ē locatōis ꝛ ꝺuctōis rei. Scōo q: da oppositū: tūc nlla circūstātia accedēte possz licite fieri. q: ꝺtract⁹ ex gn̄e dānat⁹ nū q̄ ꝑt licite fieri. ꝓns ē falsū, nā licite q̄s equū suum locat alteri pro certa mercede sic ꝛ domū ꝛ pdia sua: ꝛ ali⁹ licite illa recipit.

Secda ꝺcl'o, ꝺtract⁹ ō q̄ in titl'o ꝑt talib⁹ circūstātijs vestiri q̄ erit ēt simpl'r licit⁹ ꝛ pfecte bon⁹, pbať, q: fieri pōt tal'r q̄ ibi sint oēs ꝺgrue circūstātie, s. ꝺgruū q̄s/ q̄d/ cur/ vbi/ q̄n ꝛ quō: vt puta q: ille q̄ locat aialia: ñ ē phibit⁹ locare ea: puta q: pleno iure sť sua: nec ali⁹ ē phibit⁹ ea ad vsufructū recipe. Scōo etiā aialia non sunt incongrua locari vl' conduci: puta q: sunt aialia non vitiosa: vl' defectuosa: vl' inepta ad eum vsū ad quē locat ea: imo integra ꝛ apta, vl'i sunt vitiosa: tū ꝺducēs ea scit defectū eoꝝ ni hilomin⁹ sciēs ꝛ volēs recipit ea. Tertio ēt ille cui locat ē nō phibit⁹ recipe seu cōducť ea ꝛ vti eis. Quarto etiā ꝺtingit, q̄ ille ea locet ad licitū vsū ꝛ ali⁹ ad ꝺsimile vsū ea recipiat: ꝛ ob finē honestū. Quito ꝛ sexto ꝺtingit eū fieri tpe ꝛ loco nō int̄dict̄. Septimo etiā debito mō: puta p mercede ꝺmēsurata valoꝛi vl⁹ vel vsufruct⁹ aialiū et sine pactis talib⁹ q̄ tēdāt in aliquā aggrauationē ipius cōducēt̄ vel locant̄ ea, vl'i sil'r talia onerosa alti adiūxit: ipe adūcies ꝓportiona: bil'r releuat ex alia pte ipm sic oneratū.

Tertia ꝺcl'o, ꝺtractū ō q̄n titulo cōtingit septēpl'r depuari, pbať q: ex defectu cuiuslibet circūstātie req̄site ō prauať, septē aūt sūt circūstātie ad ei⁹ bonitatē req̄site: q̄rū quālibꝫ ꝺtingit ꝺficere vt ptz inductiue. Si em̄ locās aialia ñ hz ius ea locādi, puta: q: tenet ea furtiue vl' vt ꝑdo cōmittit nouū furtū ea locādo. q: ꝺtrectat rē alienā inuito dño. vl'i ēt sint sua: tū aliq̄ rōne phibit⁹ ē ꝑ supioꝛē ne ea locet. Scōo ꝺtingere pōt/ q̄ aialia illa ñ sūt ꝺgrua locari: vt si sūt ꝺfectuosa talit̄ q̄ sť inepta ad illud vsū ad quē locant̄: ꝛ recipiēs si sciret nullatenꝰ ea reciper ꝑ tali mercede sine p mīori. Iteꝝ si ē sterile aial. puta locať vacca: ac si sit nata dare lac/ vl' vitulū ꝓducere iāno/ ꝛ tū ē sterilis vacca. ꝛ sic de alijs. Sil'r locat equus ac si sit apt⁹ ad vecturam: ꝛ tū nihil valet ad currū vl' bigā. Iteꝝ aialia si sint apta tū periculosa sť: vt puta equ⁹ mordēs ꝛ īmobilis vel feriēs. Alio exemplū, si q̄s locat alteri aialia ficta puta vēit B paup⁹ petēs mutuū ab A diuite. Rñdet diues, nō mutuabo: verū aliquā vaccā emā a te, ꝛ sic habebis pecuniā et illā vaccā tibi mox locabo: ita q̄ dimittā eā apd te tāq̄ meā: ꝛ tibi p me locatā p certa annua mercede: cū tū diues sciat ipm paupē nō hāe vaccā: ita ergo A accipit annuam pēsionē de vacca quaz ipi B sil'are locauit, illa inq̄ locatio ē vera mutuatio vsuraria. Rō est, q: cū A sciat ipm B non hāe vaccā: tūc nō pōt vaccaz ab eo emere: ꝛ p ꝺnis neq̄ ceseri ipi B locasse aliquā vaccā rōne cuius recipiat annuā pēsionē, cū igiť nihil dederit A ipi B nisi pecuniā, seq̄ť q̄ A. censet ō pecunia tradita ipi B, recipe annuā pēsionē: ꝛ cū nihilomin⁹ velit ipam vaccā saluā eē et sibi restitui cū ꝝpetierit: ꝛ nullā vaccam ei cōcesserit: ꝫ tm̄ pecuniā, seq̄ť, q̄ vult ipam pecuniā ei traditā sibi restitui cū repetierit, igi tur illa pecunia erit mutuata, igiť de pecunia mutuata recipit pēsionē ānuā, igiť ē vsurari⁹. Eodē mō posset exēplificari de alijs aialibꝫ q̄ q̄s ficte emit: ꝛ ficte locat ea. Sil'r in illā q̄ ficte emūt ꝑdia aliorū q̄ nō bñt et ea dicūt se eisdē locare p annua pēsiōe. ideo ei talē ꝺtractū amplectunť obstinatissimi illi sil'z verisimiles vsurarij: q: cū ñ audeāt publice et exp̄sse pecuniā mutuare volēdo inde hāe lucrū annuū: quērūt se ad ꝺtractū de q̄ possint habere pensionē. ꝛz ꝺtract⁹ ille tm̄ ē sil'at⁹. Dicū ē notant̄ ficta aialia, ꝛ ℔ scienter. Vā si A. crederet in ꝓtate ipsum B. habere vaccā: vt puta prīdie vidisset cū habere vaccā: iz nūc ñ haberet, ꝛ ita illā putatā vaccam bona fide emeret A B, ꝛ emptiōe facta B: rogaret ipm A. vt ipaz sibi dimitteret ꝛ p vsū locatiōis. ꝛ A bona fide sic ei eā dimitteret ꝛ reciꝑet annuā pēsionē: nō eēt ipe A. vsurari⁹ nec peccaret durāte illa bona fide, ꝛz mox cū cōperiret deberet cessare a pceptione pēsiōis: ꝛ se nō recognoscere nisi vt mutuatorē pecunie rradite ipi B. Et cū ꝺ ꝛ q̄ durante ꝑdicta bona fide ñ peccaret A: addūt q̄dā dicētes: verū ℔ esse si capitale stat ad piculū ei⁹, q: tūc vera locatio ē. Hec inq̄z additio ñ valet, q: in ꝓtate nullū ē ibi capitale: nisi pecunia tradita ipi B: ꝛ illā ñ oportz stare ad piculū ipsi⁹ A: q: est ī ꝓtate mutuata, igiť stabit piculo ipsi⁹ B q̄ recepit eā. Et si dicas: illa additio loq̄ť de capitali puratiuo: scz de vacca. Cōtra: q: tunc illa additio male ꝺt/ q̄ ibi sit vera locatio, q: ñ ē vera locatio: nisi vbi subest vera res locata, ℔ āt ñ est talis res: igiť. Et q̄uis verū sit/ q̄ saltem putatiuū capitale ꝺbeat stare ad piculū ipi⁹ A: tñ B nō ē ver⁹ simpl'r: ita q̄ ñ ꝺtingat etiā licitā esse locationē: vbi res locata stat ī piculo ipsi⁹ ꝺuctor ꝛ. q: onus illi⁹ piculi pōt esse ipi ꝺuctori alia via refusuz vt dictū est supꝛ: ꝛ etiā in sequētibꝫ patebit. Tertio cōtingit/ q̄ ille cui locat ꝓhibit⁹ ē ꝺducere: vt si q̄s ꝺduceret equū: ꝛ tū voto vel pfessione phibit⁹ esset eq̄tare. Quarto ꝺtingit/ q̄ locans locat: vel ꝺducēs ꝺducit ad vsū illiciti tū/ vel ob finē inhonestū: vt q̄ locat vl' ꝺducit equū ad vtendū eo in bello iniusto. Quinto ꝛ sexto contingit q̄ locatio ꝛ cōductio fit in tēpoze ꝛ loco: in q̄bus ꝓhibitum est animalia conduci vel locare, vel si q̄s locat ꝛ conducit ea ad vtendum eis p tpe in q̄ est ꝓhibitum eis vti: vt q̄ locat ea vt quis vtatur eis

in cultura agroꝝ die festo vl' hmōi. Septimo ꝓtingit q̄ nō fuak debit⁹ mod⁹ i locādo z ꝺucēdo, z ℔ ꝓtingere pōt ex pte locantis tripl'. Prio, si anial locatū hz malitiā vl' defectū ex q̄ iminere pōt ꝺucēti notabile periculū: z nō paulsat eū, tūc em̄ exponit primū notabili dāno: z ꝓtra charitatem pri agit: z peccat mortal'r: z si qō dānuz ei ex ℔ eueniat tenet locator ei de eo satisfacere. Scō si locator exigit mercedē nimis magnā. Tertio si apponit pacta q̄ sūt ꝓtra naturalia locationis/ vl' saltē p̄ter ei⁹ naturā: z p illa grauat ꝺuctorē sine ℔ q̄ eū in alio ꝓportionabiliē releuet. Et illi duo vltimi modi etiaz bñt suo mō locū ecōtra in ꝺuctore.

Quarta ꝺclo, ad cogīscēdū i foro cōscie/ an in ꝺicto ꝓtractu ō q̄ in titlo fuerit circūstātia: quō tā ex pte mercedis quā exigit locās z quā dare vult cōductor: q̄ ex pte pactoꝝ appositoꝝ: poterūt ml' tū ꝑdesse q̄nqz regl'e seq̄ntes. Prima, q videak an sit eq̄ ꝺditio vtriusq; sic q nō appareat ꝓ silī'r q vn⁹ eoꝝ sit notabil'r pl⁹ i pte lucri q̄ ali⁹. Nam si sic: non erit ibi iniq̄tas, z sic fuabit debit⁹ mod⁹. Scōa regla videtur esse etiā: si talē ꝓtractū cū talibꝫ circūstantijs ineūt/ nō solū pauperes pressi nēcitatibꝫ z idigentijs: sz etiā non pauperes q̄ non sunt ꝑsi: imo al's cōmode pūt trāsire. Nā si passim tā pauperes q̄z nō pauperes talē ineūt: signū ē q ꝺditio ē eq̄ in' eos. Alioq̄n ille cui eēt ꝓtractus nō equus: sz onerosus nō subiret eū ex q̄ non eēt p̄ssus nēcitatibꝫ: q̄ min⁹ possz commode sine eo trāsire. Si aūt cōperit q nulli bñ hñtes vl' non p̄ssi ieant eū sic q̄lificatū: sz soli inopes z valde p̄ssi nēcitatibꝫ: signū ē vel saltē aliq̄le indiciū q nō ē equ⁹ ꝓtract⁹, sed q notabil'r melior ē ꝺditio vni⁹ q̄z alteri⁹, s. illi⁹ de cui⁹ pte non reputāt q̄ bñ hñdo ineāt ꝓtractū. Tertia regla videndū ē etiā: si merces q̄ exigit ē ꝓsueta in tali patria. Nā et q̄n cogīscere volum⁹ in ꝓtractu venditiōis: si p̄ciū sit equū/ recurrim⁹ ad ꝓsuetudinē: vt patuit in .q. lvj, z rō est regl'e. q2 si ē ꝓsuetū: tūc passim oēs dāt z recipiūt talē mercedē, z sic tā pressi q̄z non p̄ssi dant z recipiūt eam, z si i venditiōe recurrit ad ꝓsuetudinē, igit' eadez rōne i locatione, z̄ pña, q2 locatio equalent non ē nisi vēditio vsus vl' fructuū rei locate. Quarta regla ē q videak: an de anialibꝫ ipsis locat̄ possit ꝺuctor tot z tāras cōmoditates z fruct⁹ tāti valor̄ ꝓcipe q̄ sibi sufficient refundant' oīa q̄ttuor seq̄ntia. s., expense q̄s hz facere in pascēdo illa. Scō cura z labor q̄ hz eis ꝓuidere ne dānificent' a bestijs vl' hmōi, puta q2 hz disponere pastorē q̄ ea in campo custodiat z reducat. Tertio onerositas ꝑiculoꝝ illoꝝ q̄ ipse hz subire ex natura ꝓtract⁹ vl' ex pact̄ appositi5 nāturā ꝓtract⁹. Nā ꝑicl'm subire rei aliene ē res estimabil' ꝑcio, si igit' locās vult conductorem subire aliq̄ ꝑicla debebit sibi illō on⁹ refundere alia via: eo remissiorē mercedē exigēdo. Quarto merces, si em̄ cōductor hz locatori dare mercedē p vsufructu dignū ē q̄ ille vsufructus sit tant⁹ q̄ ide valeat conārere q̄ soluat mercedē locatori. Rō hui⁹ regl'e est: q2 si sic: tūc eq̄ ē ꝺditio vtriusq;, q2 locās trāffert vsufructū sui aialis i ꝺuctorē p mercede: q̄ singul' ꝓputat̄ ē tāti valor̄ q̄nti ē vsufruct⁹, igit' ibi ē eq̄tas. Si āt nō, tūc equalent ē iniqua venditio: q2 locās equalent vendit vsufructū eoꝝ p nimis magno ꝑcio cōputatis singul' oneribꝫ conductor̄. Quinta regla est q postq̄z ꝺfessor vidit q̄d sit cōsuetū dari passim a p̄ssis z non p̄ssis ꝺuctoribꝫ p mercede ipsi locatori: q̄n locatio fuit facta sine vllis pact̄ exp̄ssis ꝓtra vl' p̄ter naturā locationis z ꝺuctionis: videat ꝺñr si locator similē mercedē exigēdo a suo ꝺuctore apposuerit pactū exp̄ss ꝓter vl' cōtra naturalia locationis z ꝺuctiōis: q̄ō sit onerosuz ipsi cōductori. z si sic: tūc erit iniqu⁹: q2 al's sine illo pacto fuit equus, igit' adiecto pacto onerosō erit iniquus. Eodē mō dōm si econtra cōductor tale pactū adiecissz onerosū locatori rē. Et itelligit' hec regla nisi illud onus aliūde refūdak: sic̄ supponit' i regla: eo q̄ supponit' q̄ al's cōsueta z equa merces dak. Ex illis regulis z conclusionibꝫ sequuntur duo cozollaria.

Cozollariū ꝓmū q̄ in foro conscientie: ꝓposito aliquo contractu locatiōis z conductiōis aialium: non ē ille mox condēnandus vt illicit⁹ ꝓpt' ℔ soluz q̄ locator eoꝝ apposuit aliqua pacta exist̄tia ꝓter vl' etiam contra naturalia locationis z conductiōis, vtputa locator imposuit conductori ex pacto aliq̄ onera ad q̄ al's ex natura ꝓtractus non teneret: vl' etiaz q̄ sunt ꝺ naturalia locatiōis, vl' econtra conductor ipositi locatori talia onera. Ratio, quia si ob id essz condemnādus: vl' hoc eēt q2 p talia pacta desineret eē locatio vl' ꝺuctio: vl' si non desineret eē tal': attñ p ea redderet iniquus/ non rōne p̄mi q̄ dupl'r p̄z: q2 ꝓtractus nō trāsit in aliā spēm, ppt' apposition̄ pacti exp̄ss ꝓter naturā, vl' etiā cōtra naturalia ꝓtract⁹: q̄uis sec⁹ sit q̄n pactū est ꝓtra substantiam vl' substantialia cōtract⁹. Sic nec aq̄ trāsit in spēm alteri⁹ elemēti: ꝑpt' ℔ q apponitur sibi aliq̄ qualitas exp̄ss ꝓter eius naturā: vl' etiam qualitas exist̄s contra naturā ei⁹ vl' ꝓtra naturalia: vt caliditas. Scō sic/ q2 etiā si talia pacta facerēt eū trāsire in aliā spēm: non ob ℔ possz mox iferri: q̄ eēt illicit⁹ q2 staret q̄ ille ali⁹ in cui⁹ spēm trāsiret/ esset etiā licit⁹ ꝓtract⁹ tā ex gñe q̄z ex circūstātijs. Exēplū, si dicā sic: dono tibi bāc rem̄ ita tñ q̄ des mihi p ea, x. flor̄, z res bñ valet decem florenos: pactū apositū ē ꝓtra naturā: imo ꝓtra substantiā dōationis, q2 de substā ei⁹ ē q̄ fiat grat̄ z sine ꝑcio z trāsit in venditionē: z tñ venditio tal' ē iusta z licita, igit'. Nō etiā rō ne scōi, q2 q̄uis talia pacta sint alteri cōtrahentiū onerosa: tñ stat q̄ onerās refundat illā onerositatē ei ex alia pte, vtputa q2 eo vilioꝛe mercedē ab eo recipit vt ꝺuctor illud on⁹ subeat: vl' ecōtra si ꝺuctor onerat p talia pacta ipm locatorē: ipse ei illō on⁹ refundit, p q̄nto eo pinguioꝛē mercedē ei assigt' p locatione. Et ita ꝺñr debz aliqs videre si ne alia via illa onerositas refundat, z si sic: tūc nō pōt ꝺēnare eū ꝑcise ex illa apposit̄one pacto. Si aūt nō appet refusio tal': tūc debet ꝺemnari. Dui⁹ rite pōt patere in venditōe. Nā naturale ē i venditōe q̄ ꝑicl'm rei vēdite spectat ad emptorē q̄ emptio eēt pacta, z tñ si emptor ex pacto iponit illud ꝑicl'm venditori in ipso ꝓtractu/ non ob id desinit esse ꝓtract⁹ emptionis: sz manet emptio/ nec ob id reddit illicita si emptor ipsi venditori satisfaciat de illo onere. Et ℔ cozollariū ē cōtra nōnull'os iurist̄as: q̄ nōnūq̄z prūpunt i cōdēnationē alicui⁹ ꝓtract⁹: ex ℔ q cōsyderāt q̄ alt' ꝓtrahentiū, puta locator apposuit pactū onerosum ꝺuctori z ꝓtra naturalia locatiōis: q̄si illō sufficiat: z nō etiā oporteat respicere si ne illa onerositas alia via refundatur. Ad loq̄ndo ō anialiū locatione dicunt nōnull'i: q̄ licitū ē apponere pactū de dāno vl' lucro rei locate q̄ō vtrunq; sit cōe: z tñ mox subdūt q̄ nō licz ponere pactū: q̄ō dānū sit solū cōductor̄ nisi dānū q̄ō eēt ex culpa sua etiā leui/ nō āt leuissima: cū ꝓtract⁹ ꝓcernat vtilitatē vtriusq;. Sz ꝓtra: q2 ex ipa natura locatōis ē q̄ casus culpe leuis z late spectat ad ꝺuctorē, nō igit' ē op⁹ sup ℔ pacisci. Sed cūdo q2 ñ ob ℔ reddit' locatio illicita: q2 damnū leuissime culpe iponit' ꝺuctori. q2 illō on⁹ pōt alia via refundi ꝺuctori. Jtē q2 illi met ꝓcedunt q̄ dānū rei locate: z etiā ꝑicl'm eiusdē pōt ex pacto imponi ꝺuctori etiā licite: puta si illō on⁹ ei alia via refundit', igit' etiā casus leuissime culpe pōt ei iponi ex pacto si ei refundit' alia via: q̄uis si nō refūdat sit illicit⁹. Sepe ēt volēdo aliquē ꝓtractū iustificare addunt dūmō ꝑicl'm rei locate sit apō locatorē ētē. Q̄si illud naturale locationi sit de rōne licite locatiōis: z q̄ si ipm nō adesset: ipsa locatio eēt illicita: q̄ō tū etsi sit vere de tali ꝑicl'o: tñ ē falsū p pte: q2 possz locator ita vilē eidem recipe a cōductore: q̄ onerositas mediet̄ illi⁹ ꝑicl'i susciꝑēdi eēt sufficiēt refusa ꝺuctori etiā ō ei⁹ libero cōsensu. Quāuis si locator ponēdo ꝑicl'm rei sup ꝺuctorē: etiā solū p mediet̄ate: z nihilomin⁹ exigēdo mercedē ꝺsuetā dari i locatōe dimissa i sua naturalitate: i q̄ ꝑicl'm spectat ad locatorē: peccet grauit' z iniq̄ agat cōtra ꝺuctorē. An āt q̄n totū ꝑicl'm ei iponit: etiam ꝓportionabil'r rmittēdo ei ptē mercedis ꝟm exigētiā illi⁹ oner̄ sit locatio illa illicita vt vsuraria: patebit in .q. xcj.

Dcōm cozollariū, m'ti ꝓtract⁹ locationis z ꝺuctiōis aialiū iustificant: z m'ti etiā ꝺēnant: q̄ tū nō iustificant z cōdemnant: nisi ex tacita suppositiōe cuiusdā ꝺditionis: q̄ si ē ptet vl' nō ptet: melius nonnull' rusticus rustice reignat⁹ z exp̄t⁹ q̄z doctor scholastic⁹ rusticarū rer̄ inexp̄t⁹: q̄uis nōnūq̄z ita apta ineq̄litas ē inē locantem z ꝺducentē aialia: q̄ etiā in reb⁹ rusticis inexp̄tus pōt ꝑpendere q̄ ē iniquus ꝓtract⁹. Prima pars cozollarij ꝑbat enūerando, xij. casus locationis aialiū: quoꝝ aliq̄ iustificant: z aliq̄ ꝺemnant.

Primus casus. A tradidit, ꝛc. ouem ipsi B vsq; ad duos ānos tali conditiōe q̄ dictus B teneat eas z earū fetus z fructus cū diligentia pascere z fuare expensis suis, fetuū ꝟo z fructuū eaꝝ medietatem ipi A fideli'r assignare: z in fine anoꝝ ipsas easdem oues vl' alias consimiles ipi A reassignare. Si tamen ipse oues vel aliq̄ illarum aut ipsaꝝ fructus vl' fet⁹ per culpam aut dolum ipsius B vl' eius ministri pierint vl' deuastate fuerint q̄ illud ad dānū ipsius

B spectet. Si ꝙ diuio iudicio vl casu fortuito B euenerit, illo ad ipm A ptinere debebit, dumo ipse B pdicto A de hmoi faciat plenā fidē. Tal' itaq; contract⁹ iustificat' vt licit⁹, qz satz videt equa z bona conditio vtriusq;. Circa quē casum pono tria dicta. Primū quis ille contract⁹ videat' ee locatio: tu non ē locatio stricte, imo nec est locatio large: sz solū improprissime capiendo locatione. Prima pars pbat' ex mltis idiciis ei⁹. Primo qz A videt' retenta pprietate ouiū suarū transferre vsufructū ouiū in B p mercede, s, q; B det ei medietatē fructuū earundē. Scdo etiā pacta adiecta alludunt naturali tati locationis pro qnto A vult sibi restitui oues: qz res locata manet i dnio locatoris. Tertio qz vult damnū pueniens circa rē locatā/ vl fructus eaz ex dolo vl culpa B: pti nere ad ipm B, z hoc ē naturale locationi z ꝺductioni, z B si intelligat ō culpa leui z maiori, non aūt si ō leuissima, imo tūc illud pactū eet ꝓtra naturalia locationis. Quarto qz etiam A vult pticm fortuiti casus z diuini iudicū circa oues z fruct⁹ eaz ad se ptinere, z B est etiam naturale locatori. Quinto qz etiam A vult q; B debeat facere fidem ō illo casu fortuito, z B est nō inaturale illi cōtractui. Scda pars probat': qz merces nō consistit i pecunia: sz in specie. igit. Tertia pars probat', qz merces nō consistit in qntitate determinata, qz qlis medietas fetuū z fructuū sit merces dāda ipi A: tū illa medietas non ē certe qntitatis. qz si mlti fet⁹ z fruct⁹ inde proueniūt ac cōmoditates: tūc medietas erit eo maior, si pauci: tunc erit eo minor, vū potius ē cōtract⁹ partiari⁹ z accedit ad societatē. Scōm dictū q; siue sit tal'/ siue tal' locatio: tū si sit equa conditio vtriusq; in pdicto ꝓtractu/ contract⁹ nō ē iniqu⁹: z p ons non illicit⁹ ex circūstātia quō, sz si sit equa vl nō: B nō nouit aliqs nisi sciat q; medietas fructuū: q debet nomie mercedis cedere ipsi A sit non nimis magna, ita q; si B debeat eam dare ipsi A q; ipsi B non satisfiat p expensis/ curz/ z opis/ ac oneribus: qs et q habet portare ex illo contractu: tūc em eet contractus locatoris illicit⁹. Et etiā optet q; illa medietas nō sit nimis pua: ita q; ipsi B recipienti aliā medietatē fructuū nō solū satisfiat de oib expensis/ curz/ operz/ z oneribus pdictz: imo p illā medietatē adhuc longe vltra illa oia maneat sibi magna z notabilis cōmoditas: q etiamsi careret nō posz conqri ḡn oia sibi sufficient eent refusa: tūc em eet illicit⁹ contract⁹ ꝺductoris. Tertiū dictū q; etiamsi pactū adiectū de culpa itelligat etiā de leuissima culpa, z sic sit cōtra naturalia locatiōis: staret q; illa medietas que nomie mercedis dz assignari ipsi A sit ita tenuis ad valorē vsufruct⁹ ouiū: q; B nō posit conqri q; sit nimis onerat⁹ in B q; debeat eē obligatus etiā de leuissima culpa: viso q; rone illi⁹ onerz est releuat⁹ a dando maiorem pensionē quā alis deberet dare.

Secundus casus. A locat ipi B duos boues volens qlibet mense hre duas minas frumēti: z A retineat sibi pticm illoz boum, ille inquā cōtract⁹ ōz esse locationis: z etiam iustificat'.

Sed ꝓtra illā rnsionē arguit' q; non sit certa nec magistrat'. Primo qz non ē scitū si sit ꝓtract⁹ iustus vl non: nisi supposito q; p dicta merces sit ꝺdigna z adeqta ipsi valori vsus boum: sic, s, q; vltra expensas z operas qs habebit B nēcario facere cū bob: ipse B nat⁹ sit pcipere tantū vtilitatz de bob: qnta est illa merces dāda ipsi A, nam si nihil vtilitatz eet narum puenire de bob: tūc nil dare deberet, qz merces dat' respectiue ad vsum rei locate: z vt pcium eiusdē vsus, ido si nulla vtilitas ē nata prouenire de re: iuste recipit illa merces. Etsi nata ē puenire aliqnta/ sed nō tāta: tūc non pōt locator exigere tantam mercedē. Alit em vellet metere vbi nō seminasset. Vū doctorē scholasticū vl vir ecclesiasticū vt ꝓfessorē: pdictum cōtractū sic absoluto hmone iustificare z alios sibi silles est sile ac si qs diceret, ꝓtract⁹ ille est licit⁹ q; A vendit ipsi B equū pro decē florenis: z plus lum eq; est apud B, nam B nō nouit ꝓfessor nisi sciat q; decē florēi sint eqparati valori vsuali eq. Ita in ꝓposito nisi sciat q; due mine frumēti sint merces cōmēsurata vsui duorum boum p mēsem: non poterit diffinire q; sit equus ꝓtractus, B aūt poterit melius scire rusticus z ab illo hz addiscere. Vū debebit ꝓsitentē inqrere si illa merces sit equa, et si dicat q; sic: tūc poterit ei credere nisi notorie ꝓstaret/ vl pbabilr q; non eēt equa: sz nimis magna, nā ꝓfitenti credit' pro se z contra se, qz si mētit'/ neminē nisi se decipit. Vū z sic optet agere in ꝓtractu venditiōis eq; et hmoi. Scdo arguit': qz mine sunt ivna patria malorum qz in alia, z sic non pōt indistincte diffinitri pdictus ꝓtract⁹ factus esse pro equa mercede. Vñ mina pm Beda in Homelia: centū dragmis appendit', z est pm eus idem qd mna, de q Luc, xix. mna aūt fz Jacobum appendit duas libras z semis: mō libre nō sunt eqles in oi patria. Tertio, qz boues sunt ineqlis vsus: aliq em longe melioris sunt vsus, alij loge vilioris vsus: staret igit q; due mine essent sufficies merces z eq pro vsu duoz boum: z eent nimis magne mercedis respectu alioz duoz, io non apparet pdicta rnsio z iustificatio mgralis: sz debet alr rnderi: puta sic dictū est.

Tertius casus. A locat ipsi B boues ad laborandū: z B ad quartā ptem lucri z dāni: ille inquā cōtract⁹ censet locatiōis z iustificat': dumo locās boues laboranti pmittat competenter se satisfacturū pro labore quē sustinet/ siue fiat satisfactio de expensis factz ex pte dantz/ siue ō forte boum si ibi nō fuerit lucrū, alis contract⁹ est illicit⁹. Sed cōtra illā iustificationē arguit' q; dupliter. Et pmo vt itelligat q; suppositione sit licit⁹: z q; non. Arguit' sic. Illā si est contract⁹ locatiōis z ꝺductionis vt supponit': tunc ipsi A debet' merces ab ipso B, qz A locat z B cōducit, vt q; sit licit⁹: op⁹ est q; merces sit ꝓportōata vsui rei locate, mō nulla ibi appet merces q; debeat cedere ipsi A: nisi qrta ps lucri qd B acqret laborādo cum bob, igit' si dz esse iustus ꝓtract⁹ optet q; qrta ps lucri sit adeqta vsui ꝓcesso ipsi B. Et si sic: tūc arguit' q; pdict⁹ cōtract⁹ erit illicit⁹ ipsi B, qz B non vult ipi A dare quartā ptē lucri: nisi cū pacto, s, q; si nihil lucret': z ita p dat labores suos q; A debeat ei p qrta pte illi⁹ dāni: z pditaz operaz facere refusionē. Hoc aūt pactū adiectū mltū vilificat valorez mercedis pdicte, s, qrte ptis lucri, z p ons si qrta ps lucri ē absolute loqndo eq merces: tūc ipsa accepta cū pdicto pacto erit nimis vilis merces, igit B peccabit volēdo eā dare ipsi A. Scdo sic iprobat' pdicta rnsio. qz oino quersum est q; locator det mercedē ꝺductori, qz quersum est q; ille cui ōbet' merces: teneat' debitori illi⁹ mercedis dare mercedē. Tertio sic, si A tenet' ipsi B ad satisfaciendū de laboribus: tūc dupl'r deberet ipsi B satisfieri. Hā B laborando cū bob: habebit ab ill' qlibet laborat mercedez. si ꝓet B etiā A deberet ei de laboribus satisfacere: tūc eidem dupl'r satisfieri deberet de laboribus.

Q si dicerz: A non tenet' ipsi B satisfacere ō laboribus impensis aliis boib: sz solū ō impensis ipsi A, z illo mō intelligit' casus. Cōtra, illo dato staret q; B volendo p mercede locatiōis dare ipsi A trimo quartā ptē lucri: z deniq; etiā illam ptem nō volēdo dare absolute, sz sub obligatōe ipi⁹ A ad releuandū ipm B in qrta pte dāni si eueniat: daret ipsi A mercedem nimis diminutā. z si tanto diminutā q; p illi⁹ diminutionis refusione: merito deberet B laborare cuz bobus ipsi A ad certū tps: z tūc itez seqret vt pus: q; si A deberet ipsi B satisfacere p laboribus vt rnsio sonat: q; ipsi B deberet duplex refusio fieri p laboribus/ qō est iniqū. Quarto sic, qz q; litercūq; fiat ꝓtract⁹ si est locatio: optet q; interueniat merces dāda ipsi A. z sic non pōt aliqs eū iustificare nisi sciens q; merces debens cedere ipsi A: sit adeqta valori vsuali ipsi⁹ vsus boum, z ita sciat q; quarta ps lucri pueniencz cū expectatiōe solutionis quarte ptis dāni (si dānū eueniat) sit adequata pdicte ꝓcessioni boum, alr erit illicit⁹ ꝓtractus ꝺductoris, z si est nimis magna/ erit illicit⁹ locatoris. B āt nouit melius vir rusticus q; scholasticus. Aliter igit' videt' rndendū, z hoc p vnā distinctionē z quattuor dicta. Distinctio est tal'. Predict⁹ ꝓtract⁹ pōt intelligi duplicit'. Uno mō q; sit pura locatio rei ex pte A: z pura ꝺductō rei ex pte B ita q; A vltra hoc q; locat boues ipsi B: nō ꝺducit ipz B ad opandū sibi cū bob. Scdo pōt intelligi q; nō sit pura, imo q; A vltra hoc q; locat boues ipsi B etiā conducit ipm B ad laborandū sibi cū ill' bob, z ille essz scds contractus ita q; eent ibi duo cōtract⁹ rc. Primū dictū, si pdictus ꝓtract⁹ est locatio pura ꝺmo mō pdicto: tūc si quarta ps lucri (si puniat lucrū) debens cedere ipsi A absolute capta: sit merces adequata vsui ꝓcesso ipsi B: tūc ꝓtract⁹ ē illicit⁹ ipsi B: qñ adiecit pactus pdictū, s, q; si nō pueniat lucrus: sz dānū ipsi B q; A sustineat quartā ptē dāni, qz illa adiectio onerās ipm A vilificat nimis valorē pdicte mercedis z facit eam nimis diminutā. igit' B inite agit ꝓtra A. z B mō pcessit pmū argumētū. Si āt quarta ps lucri absolute capta, i, sine distinctione ad quartā ptē dāni sustinendā sit nimis magna merces: z in tanto excedēs q; ille excessus nō rescidit' nisi p obligationē ipsi⁹ A ad sustinēdā quartā ptē dāni si eueniat: tūc nō erit illicit⁹ ipsi B neq;

ipsi A:ꝫ equus. Et tūc nō oꝑtet addere q̄ A satisfaciat ipsi B ō laboꝛibꝫ:imo essꝫ intꝛi quū:vt ꝓbat tertiū argumentū. Scōm dictū,si ꝓdicit⁹ cōtract⁹ est locatio non pura mō predicto:tūc oꝑtet distinguere ꝑmū a secūdo,ꝛ in ꝑmo oꝑtet dicere: q̄ ꝑm⁹ contractus est licit⁹ ipsi A si q̄rta ps lucri ꝓuenientis de laboꝛibꝫ B:accepta cū obligatiōe ad quartā ptē dānī:si dānū ꝓueniat sit adequata valoꝛi vsus cōcessi. Sī ūt sit supꝛcedēs etiā non obstāte illa onerosa obligatōe q̄ A est obligat⁹ ad sustinendū q̄rtā ptem dānī si ꝓueniat dānū; tūc erit illicit⁹ ipsi A,si ūt ꝓpter illā adiectionez sit nimis diminuta illa merces: tūc contractus erit illicit⁹ ipsi B. In scōo ꝙ ꝓtractu ad ꝟ vt licit⁹ sit: op⁹ erit q̄ A assignet competentē mercedē ipsi B p laboꝛibꝫ q̄bꝫ sibi laboꝛabit. Tertiū dictū q̄ i hoc scōo ꝓtractu staret casus q̄ etiā ipse A vltra ꝓdictā ꝓuentionē nihil dādo ipi B p laboꝛibꝫ sibi impēdendis: etiā scōs cōtractus essꝫ licit⁹, puta si q̄rta ps lucri debens cedere ipsi A sit ꝑpt̄ ꝓdictam adiectionez de quarta ptē dānī sustinēda adeo vilificata: q̄ nisi B aliq̄d repēdat, puta p laboꝛes ipi A: nō censeret B dare cōdignā mercedē ipsi A p locatiōe boum:tūc em̄ A censeret ipsi B p laboꝛibꝫ dare mercedē:eo ipso q̄ tantū dē remittit ipsi B i mercede locatiōis boū q̄tus sufficit ipsi B p laboꝛibꝫ. Quartū dictum q̄ etiā in ꝑmo ꝓtractu staret q̄ B nō peccaret dādo in ꝑmo ꝓtractu nimis q̄ā mercedem, puta si q̄rta ps lucri cū onere de quarta ptē dānī sustinēda sit nimis modica merces, q̄ B illā diminutionē refūderet ipsi A p laboꝛes q̄s vult impēdere ipsi A cū boꝛ,

Quartus casꝰ. A duos boues estimatos locat ipsi B cum hac ꝓditōe: q̄ B laboꝛet sibi cū dictꝫ bobus in ānō,rū,bubulcas terre:ꝛ i fine ānī boues vendi debeāt: atq̄ A suū totū capitale ꝑmo rehabere:ꝛ B hīe debeat medietatē lucri dict⁹ boum. Ille inquā casus reputat locatio rei,s.boū:ꝛ etiā iustificat obſuat⁹ duab⁹ ꝓditōibꝫ. Prima q̄ A retineat pict̄m dictoꝝ boū. Scōa q̄ ꝑmittat ipi B se satisfacturū de laboꝛe quē sustiebit i laboꝛādo terras suas:ꝛ hoc ad arbitrium boni viri:q̄ satisfactio ꝓputat in hoc q̄ dat sibi medietatē boum:ꝫ si nīl'm lucr̄ fieret de bob⁹:tūc A tenetur recōpensare ꝑ expensis fact⁹ a B de ipsa ſoꝛte boum. Et si vnū ꝑdict⁹ defecerit contract⁹ erit illicitus. Sz ad istū casū videt aliter rūdēdū:ꝛ sūt duo faciēda. Prio videdū est:an sit ꝯctus locatiōis vel nō. Scōo an sit licit⁹. De ꝑmo articulo pono tria dicta. Primū,non apparet q̄ ibi sit locatio rei sz boū:ita q̄ A locet boues ꝛ q̄ B ꝓducat eos:ꝫ port⁹ videt ibi ecōtra eē locatio ꝑsone:ita q̄ B locat ꝑsonā suā ad opas A:ad laboꝛādū sibi cū bob⁹:nō inḡꝫ cū bobꝫ sint ipi⁹ B:etiā q̄ ad vsū,q̄ etiā vsus boū nō est ipi⁹ B, Probat illud dictū triplr. Prio, q̄ B vsum coꝛū totalr̄ applicat A:sic et opas suas eidē assignat eis renūciando,non igit sūt boues censendi locati B:q̄ tūc oꝑteret q̄ vsus eoꝝ eēt ipi⁹ B. Scōo,q̄ si A locaret boues B:oꝑteret q̄ A expectaret mercedē a B,nō nullā mercedē expectat:vt ꝓtz intuēti. Nec valet si dicat/q̄ A locat B boues p ꝟ vt sibi colat,rū,bubulcas terre,q̄ dato q̄ cultura nata eēt hīe rōnē mercedis tñ exq̄ merces locatiōis dz esse distincta ab vsu ad quē cōcedit. hīc aūt idē sint cultura cū bobus fienda:ꝛ vsus ad quē ꝓcedunt,se quit q̄ cultura nō ꝑt hic hīe rōnē mercedis

Tertio a signo:q̄ ex ꝑte illi⁹ ꝓuinc̄t eē locatio:cui assignat merces a relicꝫ. Nō ipse B assignat merces ab A,q̄ B assignat iuꝑcipiēdi medietatē lucri boum q̄s vēdunt, igit̄ B censet locasse aliq̄d A:ꝛ non rem:vt ꝓtz,igit̄ censebit ꝑsonā suā locasse. Scōm dictū,argumēta illa ꝓcludūt ꝓpositū q̄n casus sic intelligit/q̄ A nō cōcedit boues B nisi dūtaxat ad ꝟ vt eis vtat ad colendū sibi sz ipi A ꝑdictas;rū,bubulcas ī āno,vt ꝑz intuēti rōnes:ꝛ ille esset verus intellect⁹ casus. Sz q̄s A ꝓcedit ei eos ad vtendū etsp totū annū ad quēcūq̄ vsum anīalū:ꝟ tamē saluo q̄ etiā ei colat ꝑdictas bubulcas:tūc pōt dici alterum illoꝝ duoꝝ sc̄z aut q̄ ibi sit solūmodo locatio rei sc̄z ex ꝑte A:ꝛ ꝓductō rei ex ꝑte B:ita q̄ ñ erit admixta ei locatō ꝛ ꝓductio ꝑsone,aut q̄ ibi sit admixta etiā locatio ꝛ ꝓductio ꝑsone. Primū ꝓbat,q̄ tūc imaginādū est/q̄ A locet boues B:ad oēm vsum quo poꝛest eis vti:excepto ꝛ saluo tpe q̄ A īdigebit eis ad colendā terrā suā:ꝛ mercedes:ꝑ q̄ sibi locat eos est:vt sic sibi illo tēpe colat terraꝫ q̄ ipa indigebit cultura ꝑdicta. Scōm ꝓbat:sc̄z q̄ etiā possit esse ꝓtractus mixtus ex locatiōe rei ꝛ ꝑsone sc̄z locatiōis rei ex ꝑte ipi⁹ A:ꝛ ꝑsone ex ꝑte B. Nam q̄ ibi possit poni locatio rei patuit iam. De lo

catione ꝟo ꝑsone/ꝑtz,q̄ ex q̄ A vult q̄ B nolle mercedis sibi colat terrā:ꝛ tñ nihilominus A dat aliq̄d B,s.medietatē lucri leuandi de bobꝫ vltra estimationē: tūc apparet q̄ cultura ꝙ B impendenda A sit nimis mag̃ merces,ō ne iniq̄tas ibi fiat: vult A in recōpensam operaꝫ excedentiū quas B sibi impendet:assignare B medietatē lucri ꝓuenturi de venditiōe boum. Tertiū dictū q̄ etiā si tm̄mō ponat ibi eē locatio rei:ꝛ q̄ non sit admixta locatio ꝑsone;imo sit pura p abnegationē locationis ꝑsone: tñ nō erit locatio rei pura p abnegationē pacti appositi cōtra naturalia locatōis/ vel nō erit pura per abnegationē cuiuscūq̄ alteri⁹ ꝓtract⁹ A locatione ꝑsone, Primū ꝓbat,q̄ A locādo B boues adiecit pactū q̄ si deteriozent boues:nō velit sufferre illā deteriozationē: imo q̄ illa debeat pertiere ad B. Nō ꝟ ē cōtra naturalia locatiōis:locās em̄ rem dz ex natura locatiōis sufferre deteriozationē rei locate (nisi illa deteriozatio fieret per doluꝫ vel culpā latā vel leuē ꝓductorꝫ) ꝟ aūt A nō vult ꝟ sustinere, vnō A tradendo boues B partim ex illa cā ꝑus estimat eos vt i fine sciatur q̄ntā partē ꝑcij q̄ vendent possit A petere a B añ oīa:q̄ uis illi⁹ estimationis etiam alia cā subsit,s.vt sciat in fine quantā partez ꝑcij A teneat B assignare, Scōm aūt ꝓbat,q̄ pōt dici q̄ in ꝑdicta locatōe boum ē admixt⁹ ꝓtract⁹ inominat⁹ .s. A dat B medietatem lucri ꝓuenturi de venditōe boum: q̄tus B se obliget A restituturuꝫ i fine ānī valoꝛē boum a ꝑncipio estimatoꝝ/sīue boues sint deteriozati/sīue perierint aliq̄ alio casu.

Conseq̄nt ꝛ scōo videndū est:sīue sit talr̄:sīue talr̄ locatio:an sit ꝓtractus licit⁹, ꝛ ō hoc pono tria dicta. Primū dictum.si itelligat casus ꝑmo mō: puta q̄ solū B locet ꝑsonā suam A:ꝛ q̄ non sit ibi aliq̄ locatio rei ex ꝑte A respectu B;tunc vt ꝓtractus sit licit⁹ necesse ē q̄ A assignet B mercedē equam laboꝛibꝫ:ꝛ q̄uis vir rusticꝰ melꝰ id nouerit q̄m scholasticus: tñ satis apparet q̄ A ꝟ nimis diminutā mercedē ei assignet. Nā nihil ei assignaret ex illū itellectū:nisi medietatē lucri ꝓuenturi ō venditiōe boum in fine, ꝛ ꝟ sub ꝓditione si ꝓueniat lucrū,illa autē medietas etiā si absolute capta: ꝛ indubitanter euētura essꝫ sufficiēs merces illi⁹ culture (q̄ tñ etiā vir apparet) tñ exq̄ ei eam assignat absolute:ꝫ solū sub ꝓditione,s.si q̄ lucrū de eis euenīat,ꝛ sic si nullū euenīret nihil haberet B:ꝛ illū euentū expectare valde vilificat medietatē lucri i rōne mercedis:etiā si absolute loq̄ndo eēt digna merces:tō ē illicit⁹, Et mlto magꝫ ē tūc illicit⁹ si subintelligeret i illo casu/q̄ ēt B suis expēsis deberet illo tpe nutrire boues. Scōm dictū,si casꝰ intelligat scōo mō,ꝛ ꝑmo mō illi⁹ scōi modi: tūc ꝑ tāto est licit⁹ ꝑ q̄ntō fuat eq̄litas inter A ꝛ B, Nā si A exigēdi a B:nomie mercedis culturā ꝑdictā nō exigat nimis magnā mercedē:ꝫ cōmensūratā vsui boū:tūc erit ꝛct⁹ licit⁹ vtriq̄ q̄ntū ē ex ipa locatōe ꝓductōe: sec⁹ si esset nimis mag̃,q̄ tūc peccaret A: vl̄ si eēt nimis pua,q̄ tūc peccaret B. Et dico notāter q̄ntū ē ex ipa locatōe ꝛ ꝓductōe,q̄ nōdū rñsuz est ex ꝑte pacti:qō adiecit A:an ne ibi fiat iniq̄tas,tō ex ꝑte illi⁹ pacti oꝑtet distinguere, Quia ꝑmo pōt ꝓtigere q̄ A intelligit pactū sic:q̄ si boues cāu fortuito vl̄ leuissima culpa ipi⁹ B incurrerēt mortē:vl̄ saltē deteriozatiōez:q̄ nihilōin⁹ B debeat A satisfacere de ꝑmo valoꝛe boum:ī q̄ fuerūt estimati traditi;p q̄ tñ onere iposito ipi B ñ assignat A ipi B:nīsi medietatē lucri si qō ꝓueniat de eis venditꝫ:tūc pactū est ꝟ nālia locatiōis:ꝛ vt illō nō depꝛauet ꝓtractū videret forte alicui sufficere/q̄ A inquātū onerat ipm B i illo: in tantū ecōtra releuet eum in alio, Utrū aūt ō facto fiat illa eq̄litas releuaminis: ita q̄ ꝑdictū releuamē adequet onerationi ꝑdicte:nouit meli⁹ vir rusticꝰ q̄m scholasticꝰ:videt tñ q̄ nimis oneret B:ꝛ nō releuet ꝼm eq̄tatē:ꝛ sic A peccet. Sz veriꝰ dicendū ē/q̄ etiā si in tantū eū releuaret q̄n tū eū onerat:adhuc A peccabit ex cā tangēda,q,rcj. Scōo pōt ꝓtingere q̄ A intelligit pactū illō sic:q̄ solū tūc teneat B ipi A rñdere ō ꝑmo valoꝛe boū/qñ pierūt vel deteriozati iūt culpa ipi⁹ B leuī vl̄ maiozi:nō aūt si casu fortuito vl̄ leuissima culpa,puta si sint deteriozati ꝑ vsū eoꝝ: ꝛ tñ B ñ ē eis vl̄ nīsi ꝓgruo ꝛ decēti mō vt solet nōnūq̄ fieri, ꝛ tūc pactū nō ē ꝓtra nālia locatiōis,q̄ ꝟ in est naturalr̄ locatiōi/q̄ tl'i mō restituat ꝓductoꝛi rē locatoꝛi:attn ē ꝑter naturā q̄ ad ꝟ q̄ A obligat se ad dandū medietatē lucri ꝓuenturi de eis vēditis,imo etiā est ꝓtra vl̄ ꝑter naturalia in ꝟ q̄ A obligat ipm B ad restituendū sibi valoꝛē boū ꝛ nō ipsos boues,q̄a de naturalibꝫ locationis est q̄ sufficit ꝓductoꝛi q̄ restituat ꝓductoꝛi rem:ꝛ non oꝑtet

ꝙ valoꝛē. Et an tūc sit illicitū: dōm ꝙ nō ē illicitū ipsi A: qz non ḡuat ipm B. nā ꝫ obliget eū ad restituēdū valoꝛē ad sensum prędictū: tñ ℔ non ē graue ipsi B in aliq̄. qz nō refert an boues vl an valoꝛē ad sensum darū restituat: ꝛsi illud essꝫ sibi in aliq̄ nrulo ḡue, puta ꝙ opteꝛz eū hꝛe laboꝛē distrahēdi boues: tñ illō on⁹ satꝫ ꝛ supza q̄ satꝫ videret refundi ipsi B: ꝙ ℔ ꝙ A vult ipm B ꝓticipare medietatē lucri, puenturi. Sꝫ ecōtra ex pte ipsius B in eodē casu pōt esse licitus ꝛ etiā illicit⁹. Nam si i nllo ē ḡue ipsi B illō onus, ſ. dandi valoꝛē ipsi A/ vl si est graue ei ꝛ tñ nimis magna sit refusio illi⁹ onerꝫ ꝓpē ꝓticipū medietatꝫ lucri: tūc nimis mltū ꝛcipit B ab A. ꝛ iō nisi A liberal⁹ ei tale ꝗd assignet: peccabit B ꝓtra A, secus si A liberal⁹ donet ei illud ꝓticipū medietatꝫ lucri. Tertiū dictū. si ꝛtelligaꝝ cas⁹ scdo mō ꝓncipali ꝛ i scdo mō illi⁹ scdi modi: tūc ꝑm⁹ cōtractus illi⁹ casus ꝙ tāto ē licit⁹ vtriq̄: si in ꝑmo ꝓtractu A exigendo ab ipso B noīe mercedis culturā, ꝛij bubulcaꝝ ꝛe: exigat mercedē nō nimis magnā/ nec B illā impendēdo ꝓtendat dare ipsi A mercedē nimis puā: als ꝑmus ē illicit⁹: nisi A excessum mercedis refundat ipsi B ꝙ hoc ꝙ vult eū hꝛe medietatē lucri. ꝛ sic etiam ptz ꝙ in scdo ꝓtractu vt sit licit⁹: oꝛtz ꝙ A refundat sufficiēnē ipsi B excessum culture terre ꝙ assignationē medietatꝫ lucri. qō si sit: melius nouit rustic⁹ q̄ scholastic⁹. Et dato ꝙ appareret ꝙ essꝫ eq̄ refusio: qñ obligatio ipsius B de restituendo valoꝛē boum ipsi A intelligeret scdo mō tacto in scdo dicto īmediate p̄cedenti, tñ satis diminuta refusio ꝛ iniq̄ oneratio ipsi B imposita appareret: qñ B ꝺz esse obligatus ad restituēdū valoꝛē eoꝝ ad ꝑmū intellectū ibidem positū.

Et ex huiuscemodi mō distinguēdi ꝛ rūdēdi: pōt lectoꝛ artē accipe alios īnūeros contract⁹ ſsoluendi ꝛ eoꝝ eq̄tatē metiēdi: q̄uis an de facto sit eq̄litas mercedis ꝛ vsus ꝓcessi: opteat nōnūq̄ a rustico ing̃rere, qz ℔ non est iurꝫ/ꝫ facti, quēadmodū ꝓfessoꝛ non pōt scire si iustū p̄ciū sit: qñ p. x. florenis equ⁹ vēdit, qz ℔ pendet in facto: ꝫ si sciat ꝙ p̄ciū est equū: pōt ifoꝛmare animū suū ꝗd iurꝫ in cōscia de ꝓtract⁹ honestate, ꝛ sic est in ꝓposito.

Quintus casꝰ. A duos boues estimatos, xx. tradidit ipsi B vt eis ad annū vtaꝝ in laboꝛibꝫ ꝗbꝫ opus habuerit: tali pacto ꝙ B teneaꝝ eos nutrire fideliť suis expēsis: ꝛ ī fine p̄dicti ānī p̄dictos boues vl estimationē p̄dictā restituere: ꝛ etiam dare ipsi A q̄rtā ptem lucri si inde lucratus fuerit/ vl tāto min⁹ i estimatione restituenda q̄ntū importat q̄rta ps damni si ide supuenerit dānū. Ille inquā casus nō iustificatur: nisi adderet in pacto ꝙ si dānū aliqō sine culpa ipsius B: aut eoꝝ q̄ꝝ opa B vtiť ꝛteruenerit: ꝙ illō ad ipm A integre ptineat: dūmō B faciat ipsi A sufficiēnē fidem ō ℔ ꝙ illō damnū sic sine culpa sua ꝛ suoꝝ ꝓtigerit, als aūt ē illicit⁹. Et addiť ꝙ tñ p̄dicta debent itelligi ſm debitū eq̄tatꝫ. Nam qō deductꝫ estimationibꝫ opaꝝ ꝛ laboꝝ ipsi⁹ debitoꝛis: ꝛ expensis factꝫ de bonis eiusdem ī bobus ꝛ in opatione eoꝝ: facta diligēti examinatiōe supesse repiť: illud estimandū est lucꝝ ꝛ diuidendū. Sꝫ ꝓtra illā rūsionem arguitur ꝙ non sit mgr̄alis, ꝛ hoc dupl⁹. Primo, qz aut intelligiť rūsio illa de culpa q̄cūq̄: puta etiam leuissima: ita ꝙ solū tūc ptineat damnū ad ipm A: qñ B penit⁹ in nlla culpa fuit adeo ꝙ si B in aliq̄ fuissꝫ etiam leuissima ꝙ B teneret de illo ipsi A, ꝛ tūc q̄uis on⁹ illius pacti impositū ipsi B essꝫ cōtra naturalia locatiōis: tū ob ℔ non pōt dānari vt iniquus: nisi suppōať ꝙ p̄dicta merces sit adequata vsui: dimittendo locationē in sua naturalitate. Nam si sec⁹: tūc staret ꝙ merces .ſ. q̄rta ps lucri essꝫ ita pua respectu vsus cōcessi (maxīe attento ꝙ si nlla lucrū puenīat: A nihil habebit p mercede/ꝫ dānū: si dānū puenīat) ꝙ vt fiat eq̄paratio mercedis ꝛ vl⁹: nō eēt indignū ꝙ B supporꝛaret illō on⁹ pro eo: in q̄ merces ē diminuta. An aūt etiā stet ꝙ illa merces esset ītra pua ꝙ ipsi B imponi possꝫ supporꝛatio etiā alicui⁹ casus/ non ex aliq̄ culpa B, ꝫ a foꝛtuna puenīenꝫ/ parebit q., rcj. Si aūt merces, ſ. q̄rta pars lucri sit adequata vsui sibi ꝓcesso: tūc iniq̄ imponiť illō on⁹ ipsi B. ſ. vt teneať ō leuissima culpa.

Si aūt intelligať rūsio tm̄ de culpa leui et maiori: ītra ꝙ tūc solū teneať B ō dāno q̄ illud puenit ex culpa sua leui vl maiori: tunc itez nō pōt absolute diffinīri ꝙ sit licit⁹, qz tūc adhuc ē distinguēdū, qz vl quarta ps lucri ē merces adequata vsui boum: ꝛ tunc responsio valet, sed hec rūsio non exp̄ssit/ nec etiā ꝓstat ex ipsa rūsione an sit adequata vel non. Si aūt non ē adequata/ sed nimis magna: erit illicit⁹ ipsi A. Si aūt sit nimis parua: maxime attento ꝙ expectatio quarte ꝑꝫ lucri multū vilificať ꝙ hoc ꝙ nō est nisi ꝓditionaľ. ſ. si qō lucrū puenīat ꝛ adhuc magꝫ: attento ꝙ A nō solū nihil habebit si nihil puenīat, ꝫ etiā si dānū puenīat sustinere ꝺz illud: tūc ꝓtract⁹ erit illicit⁹ ipsi B: qz nimis paruā mercedē dat ipsi A: nisi A volēs ꝛ ex libalitate essꝫ ꝓtent⁹ de tam pua mercede.

Scdo arguiť ꝓtra p̄dictā rūsionē in ℔ ꝙ addit dicēs: ꝙ p̄dicta debēt ītelligi ſm debitū eq̄tatꝫ. Nam qō deductꝫ ꝛē, ꝛ hoc sic, qz si defalcata ē estimatio operaꝝ ꝛ laboꝝ q̄s habuit B: ꝛ silr defalcate sunt expense ꝛ opationes: q̄s B habuit cū bob: ꝛ illud qō supmanet sit censendū lucꝝ: ita ꝙ illō sit diuidēdū: tūc videť ꝙ ipsi B nimis multū cedat, qz nihil restat ꝙ sit ipsi B refundendū: si oīa p̄dicta sunt defalcata: ita ꝙ sibi sup oīb⁹ p̄dictis ē ei satisfactū: igiť si q̄d vltra accipit: accipit sine cā: potiꝰ igiť totū qō post p̄dictam defalcationē supmanet ē applicādū ipsi A: vt sic eidē satisfiat ꝙ ꝓcessione vsus boū/ q̄ vsus nōdū fuit cōputat⁹. Jō alr rūdendū est, ꝙ si q̄rta ps lucri (q̄ ꝓditionaľ solum expectať nomine mercedis, ſ. si puenīat lucrū: imo cui ē annexū illud on⁹: si dānū puenīat ꝙ nō solū nihil habebit, sed etiā luet quartā ptem dāni) sit in suo valoꝛe adeq̄ta vsui boum: ꝛsyderato illo vsu nō solū in se, ꝫ etiam vna cū onere ānexo ipsi B. ſ. ꝙ B ꝺz eē obligat⁹ ad expensas de casu culpe taľ vel taľ: ſm ꝙ ꝓsuetū est int eos: tūc ꝓtract⁹ ē licit⁹, si aūt nō: tūc est illicit⁹, ꝛ ℔ el ꝓtrahentiū: cuius ꝓditio ē melioꝛ/ puta ipsi A: si merces ē nimis magna/ vl ipsi B si merces est nimis pua, ℔ ät, ſ. an sint adeq̄tio eoꝝ: hꝛcinde singulis onerib⁹ cōputatꝫ: meli⁹ nouit rusticus q̄ vir scholasticus vl eccl'asticus.

Sextus casus. A vnā vaccā estimā ānq̄ libꝛas tradit ipsi B cū tali pacto: ꝙ B teneať eā ꝛ oēm fructū et fetū ei⁹ cū diligentia ſuare ꝛ custodire sumptib⁹ suis fructūq̄ ei⁹ ꝛ fetū nō alienare sine licētia ipsi⁹ A: atq̄ de fetib⁹ ꝛ fructib⁹ ei⁹ poꝛib⁹ tantūdē ipsi A assignare donec sit ipi A de p̄dicta estimatiōe vacce, ſ. ānq̄ libꝛas satisfactū integraľ, deīde sibi assignrei futuro sp medietatē ipsoꝝ fructuū ꝛ fetuū vacce: si tñ vacca vel ei⁹ fet⁹ vel fruct⁹ culpa ipsi⁹ B aut eoꝝ q̄ꝝ opa B vtiť q̄cūq̄ mō pierint: ipse B teneať illō dānū integre ſsarcire. Si aūt diuino iudicio aut foꝛtuito casu superuenerit dānū ī aliq̄ p̄dictoꝝ: nō teneať B illō resarcire ipsi A, ſz totaľ ad A ptineat. Jlle inquā ꝓtract⁹ dānať vt illicit⁹. Nā euidenť apparet ꝙ potiꝰ ē ꝓditio locatoꝛis q̄s ꝓductoꝛis, qz poterit euenire ꝙ postq̄ vacca tanto tpe supuixꝫ ꝙ B dediſſꝫ ipsi A quinq̄ libꝛas estimatōis vacce: q̄ntocius periret cū oī fructu ꝛ fetu: etiā absq̄ oī culpa B: ſz foꝛtuito casu vl diuino iudicio: tūc B nihil habebit ꝙ suis expēsis ꝛ operꝫ habitꝫ circa vaccā. qō videť intiq̄tas ꝓtra ipm B. Jñ si vacca māsissꝫ apō A: ita ꝙ A nemī locassꝫ vaccā/ sed sibi retinuissꝫ: ꝛ vacca supuixissꝫ vsq̄ in finē ānī: ꝛ perijssꝫ casu foꝛtuito cū oī fructu ꝛ fetu/ sic nūc apō B periť: nihil ō ea habuisset, nūc aūt ꝺz totū valoꝛē vacce ꝛ B nihil ꝺz. Circa hoc pono tria dicta. Primū ꝙ hec rūsio nō appet mgr̄alis, qz pcedit ex suppositiōe ꝓditionis de q̄ nōdū bñ constat an exter vel nō. ſ. ꝙ vtilitas illa/ puta medietas fructuū ꝛ fetuū vacce debēs in futuro: ꝛ ō cetero post solonē ānq̄ libꝛas vacca supuiuēte ꝛ fetu el⁹ cedere ipsi B: sit p̄ciser solū adequata ipsis expēsis/ opis/ curꝫ/ ꝛ picul: q̄s ꝛ q̄ ꝺz facere B ꝛ supporꝛtare ex pte vacce ꝙ illo tpe seq̄nte solonē estimatōis. Nā si dūra ꝓat illr expēsis ꝛ opis, ꝛ sic de alijs q̄ sequent solonē estimatōis vacce/ erit illa medietas adequata tanq̄ refusiua earūdem ex eq̄: q̄s vbi satisfieret ipsi B ꝙ expēsis/ opis/ curꝫ/ ꝛ picul' habitꝫ circa vaccā tpe p̄cedēti solonez estimatōis: certe nō appet vnde el fiat solo illaꝝ/ etiā si supuiuat vacca post solonē estimatōis. B aūt est oīno iniquū. Sꝫ q̄d si illa medietas fructuū quā B debebit ꝙ⁹ solonē estimatōis vacce ꝓcipe q̄libꝫ ānō q̄ supuixerit vacca: sit tāte estimatōis ꝙ ꝑ eā nō tm̄ poterit ex eq̄ satisfieri ipsi B ꝙ opis ꝛ expēsis ꝛ alijs circa vaccā ꝛ fetū ac fruct⁹ el⁹ post ꝓs solonis estimatōis habēdis: ꝫ etiā longe vltra illas satisfieret ei: ꝛ adeo longe vltra ꝙ si vaccā ꝛ fet⁹ post solonē estimatōis contingeret (vt possibile essꝫ) longo tpe supuiuere apō B: ꝙ B essꝫ ꝓceptur⁹ tot ꝛ tātas medietates illoꝝ fructuū: ꝙ merito debuit ī recompensam illi⁹ supercessus expectasse periculū illō ꝛ q̄ illū euentū. ſ. ꝙ vacca statim post solonē estimatōis moꝛiēte: nihil sibi deberet cedere ꝙ expensis ꝛ opis ꝑmo circa eā habitꝫ. Nā tūc sic B mltū ḡuareť ī expectādo euētū illi⁹ moꝛtꝫ vacce affuture statim ꝓ solonē estimatōis, sic ecōtra mltū releuareť expectādo lucrosū euētū longioꝛꝫ vite vacce

z ferus. Et ita fieret mutua cōpensatio eue-
tus dānosi cū lucroso. Ad hāc igit distinc-
onē debuisset ꝓdicta rūsio respexisse: vl ꝓdi
tiōez quā supposuit expssisse cū illa videat eē
facti: z ex obscuro facto pēdere. Scōm di
ctū. ꝓdict⁹ ɔctus lz videri possit esse ɔtract⁹
locatiōis vacce: tū nō ē talis: nisi ipoprūssi
me capiēdo locationē. Pria ps ꝓbat. qz vt
videt träffert vsū vacce i B. p mercede q cō-
sistit in pcipiēdo medietatē fructuū et ferū
puentētiū ō ea post solutionē estimationis.
q aūt A vult estimatiōez rehabere ē ꝓter na
turā locatiōis: qz de natura locatiōis essz q
rehaberet ipam vaccā/nec tñ ō se illicitū. qz
vel nulli⁹ oneris est vel modici: z q A vult
ipm B de culpa teneri: si intelligat de leui z
maiori z nō de leuissima: illud est näle. si aūt
etiā de leuissima: tūc est ɔ nälia locationis/
nec tñ illicitū de se. qz stat/q illō onus refū
dat alia via ipi B. Ad ꝯo A vult q B nullā
vtilitatē dz de vacca pcipe nisi post solutōez
estimatōis/ ē ɔ naturalia locatiōis. nā mor
cū locat res träffert vsus i ɔductorē ad mi
nus. p tpe q tradit res. ℔ aūt sec⁹ fit. illud tñ
ɔtrariū naturaliter nō ē de se illicitū: sz solvz
p tanto p q̄nto illud onus ñ refundit ipi B
qz secus esset si A refunderet ipi B: illō on⁹
puta tāto minorē mercedē post solutōez esti
matiōis recipiendā ei imponēdo. oneratus
eñ p euentū dānosuz expectabilē: pt releua-
ri p euentū lucrosū expectabilē. Scōa ps
ꝓbat. qz merces sup q̄ est ɔuentū nō ɔsistit i
pecunia/nec etiā in specie determinate q̄ntita
tis. qz medietas ꝓdicta nō ē determiate q̄nti-
tatis. igit Tertiū dictū. ꝓdict⁹ ɔtract⁹ pōt
poni esse ɔct⁹ societatis: ita q A cōmunicet
ipi B vsufructū ipi⁹ vacce. qz vtriq; cedere
debet medietas vsufruct⁹: z B in recōpēsaz
illi⁹ vsufruct⁹ sibi p A cōicati recōicat sibi
opas z expēsas q̄s ipēdere hz circa vaccā et
ei⁹ fetus. z sic A ponit vsufructū vacce i so-
cialē cōitatē. z B ponit opas z expēsas cir-
ca vaccā z fetū ac fruct⁹ ei⁹ impēdēdas. z q
A vult sibi estimationē vacce rstitui: nisi pe
reat casu fortuito: nō ē ɔ nälia societatꝫ. sz p
q̄nto vult illā restitutionē sibi fieri añq; B
alicq; fruct⁹ pcipiet ō ea: ℔ ē ɔ nälia societa-
tis. z an sit iniquū: patebit in. q. xcij. z ēt pa
tuit satis ex ꝓmo dicto tā posito. Si em B
mox cōicat opas ipi A: cur nō econtra mox
A cōmunicaret fruct⁹ vacce ipi B: Itē ca-
pitale societatꝫ solū in fine societatis ē resti-

tuendū. si igit añ vult sibi restitui/ saltem p
estimationē: grauat ꝓsocium. z iō nisi refūdat
aliūde ei illō on⁹: aget iniq; cum socio. Sz
ɔtra ꝓmū dictum arguit dupl'. Prio vo
lendo ꝓbare q contractus predict⁹ etiā idi-
stincte sit licitus. qz si essz illicitus: maxie ex
eo q A ꝓus recipit totā sortem. sed in ℔ A
non agit q̄d illicitū vl iniquū cōtra ipm B:
etiamsi illā recipiat i casu q̄n vacca ē statim
peritura post talē solonē estimatiōis vacce.
qz A suscepit in se pricm casus fortuiti z di
uini iudicij vacce/ nec imposuit ipi B ali-
q̄d nisi ad q̄ B alias met ē obligat⁹. qz ei i-
posuit q si vacca pereat ex eius vel suoz cul
pa q teneat ei satisfacere. ℔ enim nō est indi
gnū. qz si etiā A non traderet vaccam ipi B
z ex culpa B piret: B teneret de illa culpa.

Scōo. qz posito casu q p⁹ solonē estima
tionis vacce: vacca cuz oi fetu peat. z p ꝓñs
q B nihil hēbit p expensis z laboribz: quos
bucusq; habuit circa vaccam: nō videt ℔ ini
quū ipi A ɔtra B. si culpa ipsi⁹ B vacca pe-
rit post solonē ꝓdictā. qz tūc merito B debe
bit sibi ipsi imputare q de cetero de vacca z
fetu nihil hēbit q̄ sibi valeāt refundi expen-
se et labores ꝓteriti. Nō A non obligauit
ipm B nisi ad pricm vacce z fetuū pueniens
ex culpa B vel suoz. igit. Dōm ad ꝓmū q
ɔtract⁹ predictus non ē illicit⁹ ipsi A ꝓcile
ex eo q A ꝓus recipit totam sortē. qz staret
q A ꝓus recipet totā sortem z non peccaret.
puta si ꝓueniendo cū B ō recipiendo prius
totā sortem: se obligaret q si p⁹ receptionē il
lius totalꝫ sortꝫ vacca z fet⁹ perirent fortuito
casu vel diuino iudicio: q vellet ei de preter-
itꝫ expensis z laboribz competentē refusio-
nem facere. vel si de facto a ꝓncipio ipsa me
dietas fructuū pcipienda de vacca z fetu p⁹
solonem estimatiōis: oblata p A ipsi B ex-
pectabat ꝓsilr adeo excessiue pinguis z sup
excedens tē. put i scōa gre ꝓmi dicti fuit ca
sus posit⁹. Ad ℊ predictus ɔtract⁹ censet illi
citus ipsi A: est ex eo q A recipiendo ꝓus
totā sortē: non vult (q̄tū est ex forma cōtra-
ctus vel ex pacto adiecto) satisfacere ipsi B
de ꝓmis expensis z laboribz. nec excusat A
p ℔ q recipit in se pricm casus fortuiti z di-
uini iudicij. qz illō idem cogeret A i se recipe
si maneret vacca apō euz: z ipsemet deberet
eā expēsare z curā ei⁹ gerere z labores bñ: a
q̄bz tū ipse iā supportat q̄n eā ꝓdicto mō tra
dit ipsi B. ℊ iniquū essz q ipsi B releuāti eū

ab hmōi: nō vellet facere refusionē vllo mō.

Hec ē vez qō postea supaddit i argumen-
to: q A nō imposuerit ipsi B aliquid nisi ad
qō tē. Nam ex circūstātia contractus ei im
posuit q debeat gratꝫ facere z feciſſe expen-
sas: si pereat vacca p⁹ solonem estimatōnis
tē. Item q dic q si A non tradidiſſz ipsi B
vaccam tē. p tāto non ē vez. qz si A ei eā nō
tradidiſſz: mlta pricla euementia vacce non
possent ipsi B imputari vt culpabili. qz nō
tenebat talia precauere ex q̄ sibi cōmissa nō
erat nec tradita. z sic A locādo eā ei mlta im
posuit ipsi B: de q̄bz B non teneret rūdere
ipsi A: si non ɔtraxiſſz cū eo. Ad scōm di-
cendū q lz int illa pricula q̄ sūt possibilia eue
nire vacce: A nō obligauerit B ad rūdēdū
sibi: nisi de illo pricło qō ex culpa ipsius B p
uenire: tū pret on⁹ talū pricłoz. s. vacce: etiā
ad alia onera ipm obligauit q̄ sibi non refu
dit. qz eū obligauit ad ℔ q si post solonē esti
mationis vacce: vacca peat cū fetu q B dz
nihil hze p pteritꝫ expensis z laboribz. z in ℔
iniq; agit. Preterea z scōo illō on⁹ possibile
accidere ipsi B. s. q nihil hēbit de pretheritꝫ
expensis ē onus possibile accidere ipsi B si
ne eius culpa. ℊ ad aliqō on⁹ possibile ɔtin-
gere sine culpa ipsi⁹ B obligauit A ipm B.
Preterea z tcio posttꝫ soluta ē estimatio vac-
ce: non poterit A allegare dicendo: ego non
iniq agO ɔtra B. qz B non ē obligat⁹ nisi ō
casu culpe: z nō de diuio iudicio/ aut fortui
to casu vacce/ sic ego. Nā exq̄ iā A effectua
liē euasit diuinū iudiciū z fortuitū casum/ q̄
possibil' fuit accidere vacce. frustra allegat
seipm subiisse illud pricłū z aliū deoneraſſe
cū B adhuc maneat obligat⁹ ad seqlam se-
quentꝫ fortuiti casus. s. si peat vacca post so
lutionē estimatiōis: z ad illū fuit B obliga-
tus a ꝓncipio ɔtract⁹ siue A euadat pricm
vacce z estimatiōis ei⁹ siue ñ euadat: dūmō
vacca ꝓmū p⁹ solonē estimatiōis moriat.

Septimus ca⁹. A duos boues
estimatos. rr. florez-
nis locat ipsi B cum pacto q vbi ɔsuetū est
daꝛ p duo bz boz. xij. sextaria frumti de sibi
B solū octo: ita tñ q B stet ad pricm ctie prꝫ
boum. ille contract⁹ licitus reputat ipsi A.
dūmō A satisfaciat ipsi B de laboze suo. pu
ta de expensis laboriosis z cū cura habitꝫ in-
terea cum boz/ qz eos nutriuit. vnō illo ser
uato poterit A obligare Joānē sic ad terti
am ptē pricli boum. Si aūt ℔ non obseruatur

non erit licit⁹ ipsi A. Contra hāc rūsionez
arguit. qz non reqrit q A satisfaciat B ō la
boze suo. qz vel p laborē intelligz expēsas cū
labore impensas ipsis boz nutriēdo eos: z
certe illos non tenet A refundere ipsi B. qz
qñ ōr q. xij. sextaria sint consuetū ꝓcium lo
cationis duoz boum: itelligit hoc (z de se ē
est) q conductor dz eos suis expensis nutri
re: z nihilominus dare locatori. xij. sextaria
Et iō si A deberet pret q̄tuor q remittit de
xij. adhuc satisfacere de expensis boum q̄st
nihil remaneret sibi p mercede. Si aūt intel
ligis laborez q̄bz B laborauit alijs hominb
q̄ A. z tūc idignū essz q A deberet B satis-
facere de ill' ipsi B. vñ si sic: tūc A ipsi B cō
cessissz boues: z cū ℔ deberet eidem dare ꝓ-
cium laboz impensoz alienis hoīb. Si in
telligas ō laboze quem B ipendit ipsi A. vt
pura qz B laborat ipsi A cū boz: z tūc hoc
non ponit in casu. z sic nihil ad ꝓpositū. vn
de tunc erit ibi alius accidental' ɔtractus. s.
ɔductionis oparū. Si intelligas de laboze
i. onere q̄ B suscipit in se pricłū tertie par-
tis: qō alis ex natura ɔtractus nō teneretur
suscipe. tūc lz vt sic rūsio sit ꝓa: qz hoc reqrī
tur. sed tunc rūsio pōt argui. qz non oporet
addere illam ɔditionē. qz illa in ꝓpositōe ca
sus est adiecta. qz A ideo remittit tertiā prē
mercedis. s. quattuor sextaria q alis essent si
bi ō iure debita: vt sic B suscipiat tertiā prē
piculi quā alis subire nō teneret: nisi dicat q
iō addit. qz non sufficeret ipsi A q remitte-
ret tertiā ptem mercedis vt B subiret tertiā
ptem piculi: nisi p illā remissionē faciat ipsi
B sufficientē refusionē. sz tūc clari⁹ dixisset
sic dūmodo remissio q̄tuor sextarioz sufficī
cienter refundat ipsi B onus suscipiēdi ter
tiam ptem piculi boum. z vt apparet satꝫ vi
det eē sufficiens refusio. z suppono q qñ il-
lud onus tertie partꝫ picłoz nō ponere ipi
B: tūc. xij. sextaria essent equa merces vsus
boum. Alr rūdeo p duo dicta. Primum
q contract⁹ ille est locatiōis: (vt ptz) z pactū
adiectū ē ɔtra naturalia locationis. qz ō na
tura locatiōis non teneret B ad suscipiēdū
piculū boum in seloq̄ndo de piculis fortui
tis z culpe lenissime. Scōm dictū q si. xij.
sextaria frumēti sint merces adequata vsui
boum: qñ boues locaret sine ꝓdicto pacto
susceptionis piculi: z cū ℔ onus suscipiendi
tertiā ptem piculi sufficient refundit ipsi p
remissionē tertie prꝫ mercedis: ɔtract⁹ ē licā

tius:z q, xñ, sertaria sint merces adeq̃ta stã-
te forma casus apparet p tertiã regulã: puta
qz pontifex sit ꝺsuetũ p̃ciũ: qꝺ passim ab oi-
bus daf. Si ãt illa, xñ. essent nimis magna
merces: aut si nõ nimis mag̃: tñ remissio q̃t
tuoꝝ sertariorꝝ nõ esset sufficies refusio one-
ris suscipiẽdi tertiã ptẽ piculoꝝ: tũc erit illi-
citus ipi A. Si aũt illa, xñ, sũt nimis pua
merces: aut si sũt adeq̃ta merces: ꝫ remissio
q̃ttuoꝝ sertariorꝝ est nimis mag̃ refusio one-
ris tertie ptis piculoꝝ: tũc erit illicit⁹ ipi B
nisi A liberalit sic sibi tãtã faciat refussiõez.

Octauus casꝰ. A emit duas vac-
cas: z eas tradit ipsi B
sub hoc pacto/ q eas pascat z cũ eisdẽ traz
colat: ita tñ q ipe A de p̃mis illoꝝ fructibꝫ
recipiat medietatẽ p̃cij eaꝝ: q̃ recepto medie
tas ipsaꝝ fiat ipi⁹ B: z medietas alia sit ipi⁹
A: z eq̃liter diuidãt fructꝰ: ꝫ addito q B an-
nuatim det vnũ sertariũ frumẽti A: p eo q
terrã colit cũ vaccis: z si morianf vacce eq̃-
liter cõcent damnũ. Ille inquã casus repu-
taf locatiõis poti⁹ q̃ ꝺsocietaꝫ, qz locat vnã
vaccã q̃ est sua p vno sertario frumẽti ãnua
tim: z p pastu vacce z fetus ẽ ipe fetus, ꝫ de
alia vacca nihil recipit, qz nõ est sua: ꝫ agri
cole. Cõtra illã rñsionẽ arguit q̃ntuplicit.
Primo sic. Ille ꝺtract⁹ eq̃ debebit fm te dici
ꝺsocietatis sic locatiõis, qz A tradidit duas
vaccas B: z vnã fm te locauit ei scz illã pro
cui⁹ vsu accipit sertariũ: z aliã sibi socialiter
cõcauit vt pbabo, igit eq̃ est ꝺsocietaꝫ sic lo
catiõis, ꝺña nota, z ꝑma ps minorꝫ patz ex
cõcessis, scꝺa ꝓbatur, qz A tradidit secun-
dã ipi B, aut igit ei eã tradidit locando aut
vendẽdo: aut socialr cõcãdo, nõ p̃mũ: quia
illa rñsio vult q tñ vnam illaꝝ ei locauerit.
Itẽ ꝺt q scꝺa nõ ẽ ipi⁹ A, igit ñ locauit eã,
Hõ scꝺm, qz si A cẽseret eã ei vẽdidisse: ma
xime p q̃nto medietatẽ p̃cij vtriusq; vacce
recipit de p̃mis fructibꝫ eaꝝ, z sic integrũ p̃-
ciũ vni⁹ vacce recipit, ꝫ ꝫ nõ arguit/ q ḡ A
scꝺam vẽdiderit, qz tũc ẽt cẽseret p̃ma vẽdi
disse, qz A recipit medietatẽ p̃cij: nõ vnius:
ꝫ vtriusq; vacce, igit vtrãq; vẽdidisset: saltẽ
p medietate p̃cij: z loco alteri⁹ medietatꝫ p̃cij
accipit medietatẽ fructuũ z fetuũ puenientiũ
de vtraq;: ita q trãslatio vaccaꝝ i B eẽt mi-
xta ex venditiõe q̃ fit p medietate p̃cij, z alio
ꝺctu q̃ fieret p medietate fructuũ ex eis pue
nientiũ. Scõo arguit, nõ pl⁹ locauit vnã
q̃ aliã, igit neutrã locauit/ aut ambas loca-
uit, nõ scꝺm p te, igit p̃mũ, añs pbaf, qz si ac
cipit sertariũ ꝺ hac vl illa, imo ꝺ vtraq;, qz
A iõ accipit sertariũ B, qz B vtif vacatꝫ,
nõ inquã illa vl illa: ꝫ vtraq; vtif ad culturã

Tertio, qz ꝺt q locat vnã q̃ est sua, mõ nõ
pl⁹ vna ẽ sua q̃ alia, qz vtriusq; p̃cũ recipit
p medietate z vtriusq; piculũ eq̃ spectat ad
B, z sil'r vtriusq; fructũ eq̃ recipit, igit vtra
q; est eq̃ sua, ꝫ ꝺña, qz si esset talis suitas cir
ca vnã q̃ nõ esset circa aliã: illa suitas appa-
reret circa vnã pl⁹ q̃ circa aliã: ex aliq̃ predi
ctoꝝ indicioꝝ. Quarto, qz ꝺt q de alia
vacca nihil recipit, qz nõ ẽ sua: sed agricole.
Cõtra: qz recipit medietatẽ fructuũ ꝓuentiẽ
tiũ de ea, igit non nihil recipit de ea: z prius
ostẽsuz est/ q nõ min⁹ est sua q̃ alia sit sua,
igit. Quinto: qz nõdũ hz p illaz rñsionẽ an
licit⁹ sit ꝺct⁹ vl nõ, igit est insufficies. Alit
igit videt rñdendũ, z ꝫ p tria dicta. Primũ
in ꝑmo casu est ꝺct⁹ societaꝫ: z etiã ꝺct⁹ lo-
catiõis, ꝓbaf qz imaginãdũ est/ q vacce
ante ꝺctũ sũt soli⁹ A, z A tradendo illas B
cõcat eas sibi socialr, ita q A nõ abdicat
dominiũ earũdẽ a se: nec vsufructũ virtualr
earundẽ, ꝫ dominiũ z vsufructũ virtualem
eaꝝ cõcat B: z ad illã cõcationẽ dominꝰ
etiã ꝺsequẽter cõmunicant lucra z dãna ea-
rũdẽ vaccarũ. Et qz in ꝺtractu sociali opor
tet q vterq; socioꝝ aliq̃d afferat in medium
qꝺ recõmunicet socialiter socio vl ei det ali
q̃d eq̃alẽs rei recõmunicãde, iꝺo oportꝫ q
B etiã aliquid recõmunicet A: vtputa etiã
tot vaccas vel p̃ciũ eaꝝ: ponẽdo illꝺ p̃cium
etiã in cõmuni vtriusq;: z si poneret integrũ
p̃ciũ earũ in cõmuni: tũc ꝓinde esset ac si B
traderet medietatẽ p̃cij in ꝓprietatẽ ipsi A,
ideo vt faciat aliq̃d equiualẽs ei qꝺ socius
facere debet: dat ipsi A medietatẽ p̃cij de p̃
mis fructibꝫ earundẽ. Hoc igit facto A et
B sũt socij in illis vaccis, z p ꝺñs dignũ est
z iustũ, q vtriq; eque fruant eis. Uel q: A
forte nõ habet necessitatẽ vl opportunitatẽ
eis vtendi sicut B; iõ A virtute iuris qꝺ ha
bet in eis: ꝺcedit B vsuz earundẽ: vt scz eis
vtatur in cultura tre, z sic ei eas locat q̃ ad
vsum ad quem ipe posset eis vti in cultura,
z in illo ꝺtractu obligat eum ad dandũ noie
mercedis vnum sertarium, z hoc ideo, quia
ex quo ꝑtualiter sola medietas iuris vtendi
eis est sua, iꝺo si pro eis q̃ essent solum sue
posset duo sertaria recipe: tã recipit vnum z
q obligat eũ ad pascendũ eas nõ ẽ absonuz

qz ꝺductoꝝ aialiũ etiã pascit eadẽ. Scõm
dictũ, ꝺdictũ casũ iustificãdo vl ꝺdemnãdo
oꝑtet videre ad vtrũq; ꝺctũ in eo inclusuz,
Primo inq̃ quid licit⁹ si eq̃ est ꝺditio vtriusq;,
z illa eq̃litas satis apparet, z p ꝺñs erit vtri-
q; licit⁹, qz A ponit duas vaccas q̃s cõcat
ipi B, z sic B censet ꝑtualr hꝫ medietatez
illaꝝ vaccaꝝ: indiuisim tñ acceptaꝝ, z tatũ-
dẽ B applicat ipi A: scz medietatẽ p̃cij earũ
illã appropriãdo A. Sil'r pactũ adiectũ est
naturale z equũ: qz cõcant dãnũ z lucrũ ea
rũdẽ. Et si dicas: melioꝝ videt cõditio B q̃
A: qz A nõ recipit medietatẽ p̃cij eaꝝ mox
q̃ tradit vaccas B: ꝫ solũ post tps, B aũt
mox recipit vaccas. Rñr, in ꝫ nõ est melioꝝ
ꝺditio B q̃ A, qz z si B citi⁹ f'ciplat vaccas
nõ tñ põt inde ꝺseq̃ vtilitatẽ vl cõmodũ ci-
tius q̃ A possit sentire cõmodũ de medieta
te p̃cij earũdẽ, ꝫ solũ tũc p̃mũ q̃ A habz
medietatẽ p̃cij eaꝝ: iõ simul tpe censet posse
sentire cõmodũ rei socialis cõcate. z ei⁹ qꝺ
loco rei socialis tradit. Sil'r scꝺs est licitus
si vnũ sertariũ frumẽti sit ꝺdigna merces p
vsu vni⁹ vacce, nam si sic: tũc exq̃ A locãdo
ambas ipi B nõ locat nisi p suo iure: tunc
eq̃alenter ei nõ locat nisi vnã, igit mercedẽ
congruã accipit. Tertiũ dictũ ad formati-
onẽ casus predicti nõ est de p se opus in pn
cipio p̃mittere q A emerit vaccas, qz idem
est si etiã aliunde puta dono vel successione
eas habuisset, q aũt ibi p̃mittit est iõ, quia
postea fuit ponendũ/ q B deberet medieta
tẽ p̃cij eaꝝ dare A, iõ si prius sũt empte ci
tius ꝺstabit q̃nta sit medietas dãda A. At
tñ si A eas habuisset dono vel successione:
idẽ posset sciri ex hꝫ/ q A eas tradendo esti
maret eas prius i p̃recio. Argumẽta etiam
facta ꝺ aliã rñsionẽ nõ hñt locũ ꝺ illã scꝺaz
qz pcedũt ex concessis a pria responsiõe: z
etiã ex aliꝭ patet eorum solutio.

Nonus casus. A dat duos boues
B cũ pacto/ q B dare de-
beat sibi pro eis, xx, sertaria vel cumulos ḡ-
ni in anno: ille inq̃ casus reputaf locatiõis
z reputaf licitus si locando opas boum: re-
cipit locatoꝝ piculũ deteriorationis boum: si
boues deteriorent. Sed si vult locatoꝝ bo-
ues rehabere eo p̃recio quo fuerant estima-
ti, puta qz A estimauit eos quãdo eos tra-
didit/ nec vult periculũ deteriorationis sub-
ire: q̃nis periculuz mortis naturalis velit
subire: tũc ꝺtractus erit illicit⁹ fm Joã, de
lig, qui ad hoc allegat. c. plerisq;. xliij. q. iij.
Sed ꝺ illã resꝓnsionẽ arguit, qz primũ ꝺ-
ctũ nõ est verũ nisi supposito q, xx, sertaria
seu cumuli ḡni sint merces ꝺmẽsurata vsui
boũ p annũ, hꝫ aũt nõdũ ꝺstat ex rñsiõe, igit,
Scꝺo, qz nõ optz scꝺm dictũ eẽ vez. Nam
stat q A remittat B aliq̃d de mercede loca
tiõis: q̃ten⁹ B subeat piculũ deteriorationis
eoꝝ, vtputa si A iuste posset recipe pl⁹ q̃s, xx
sertaria, z illꝺ pl⁹ remitteret: z tm̃ acciꝑet, xx
z illꝺ plus esset cõmensuratũ illi oneri susci-
piẽdi piculũ deteriorationis: tũc ꝺtract⁹ essz
licit⁹. Nec oppositũ põt haberi ex pallegato
c, vt ptz intuẽti. Nã illo posito non põt dici
q A censeat mutuas se eos B cũ substãciale
piculũ boũ sit A: z nõ ipsi⁹ B. Et q̃uis pa
ctũ qꝺ A adiecit de picꝺo deteriorationis boũ
sit ꝺtra naturalia locatiõis adiectũ: eo q de
natura locationis est q si res locata deterio
rat a fortuna vl ex vsu ei⁹: dũmodo cõgrue
facto: illã deteriorationẽ tenet locatoꝝ susti
nere: sine hꝫ q cõductoꝝ eã sibi refũdat: tñ il
la adiectio innaturalis nõ arguit ꝺtractum
illicitũ A si B refundat illꝺ onus p ꝓportio
nalẽ remissionẽ mercedis in tanta ꝑte q̃ sit
ꝓportionata tanto oneri p eq̃litatez. Et si
dicaf, dato q hec essent vera/ tñ adhuc re-
stat q etiã A deberet sustinere piculum fo-
tuiti casus vite boũ, z illud non vult suscipe
q̃ntum ex forma cõtract⁹ apparet, qz tm̃ ex-
primit casus mortis naturalis. Diceret/ q
exq̃ hꝫ nõ est expssũ in ꝺtractu tũc ineſt ei de
natura/ q A teneat etiã illud piculum susti
nere, qz naturalia insũt ꝺtractui/ nisi expsse
de oppositoꝝ eoꝝ ꝓueniat. Sz q̃d si esset de
mente A/ q B etiã deberet piculum mortis
fortuite boũ sustinere: tunc em̃ videri posset
alicui ꝺtract⁹ ille transire in mutuationẽ, et
p ꝺñs A cõmitteret vsuram si q̃d recipiat a
B. Sz ꝺ hꝫ dupliciter arguerẽt. Primo, qꝺ
dato q trãsiret i mutuatiõez: nõ opteret ꝑt
hꝫ A cõmittere vsurã recipiendo q̃d a B, qz
diceret q illud quod A recipit a B: non re-
cipit p mutuatiõe boũ, hꝫ em̃ esset vsura, ꝫ p
susceptiõe piculi mortis naturalis eoꝝdez
cuiusmodi piculum mutuatoꝝ nõ teneꝫ alꝫs
recipe, hoc aũt licitũ est A: puta i sil'i habituz
est supꝝ, q, xxxix, de mutuãte pecuniã z recipi
ente q̃d a mutuatario p piculo pecunie in
se susceꝑte. Scõo: qz diceret q non oporteret
cõcedere/ q ḡ trãsũpsisset i mutuationẽ, qz illa
pacta ꝫ sint ꝺ naturalia locatiõis, non tñ ꝺ

ſubam locatiõis, igit̄ põt manere ſubal'r cõ-
tractus locatiõis: non obſtātibꝫ ill' in natu-
ralibꝫ pactꝫ. Et ꝓ hũr dicere ꝙ etiã maneret
licit⁹: ſi z in q̃ntũ A tãto diminutiozẽ merce
dem recipet: vt B ſuſcipet pic'lm mortis for
tuite boũ/ q̃ diminutio eẽt cõmẽſurata tali
oneri ſuſcipiẽdo. Secus vbi illũ qõ ſuſcipe
ret A: eſſz nimis multũ: attẽto ꝙ A ſe abſol-
uit a pic'lo fortuite mortꝫ, z illud ipoſuit B:
tũc em̃ eſt ini q̃ locatio. aut ſi eſſz mutuatio:
tũc ſtatim p̄ſumeret vſurari⁹ ꝓtractus: z in
fraudẽ vſure excogitat⁹ etiã ſi a ꝑte rei A nõ
recipet illũ rõne mutui: ꝫ rõne pic'li, ſ. natu-
ralis mortꝫ ſuſcepti, qz nimis mltũ recipet p
illo pic'lo, mõ q̃ p̄mũ mutuator recipiendo
q̃d p pic'lo ſortꝫ in ſe ſuſcepto: recipit nimis
mltũ: ſtatim p̄ſumit vſurari⁹. igit̄. Et ſ̃ fina
lit totũ pendet ex h̃ ꝙ ſi non fuat equa ꝓdi
tio vtriuſq; ita ꝙ on⁹ vni impoſitũ: ſufficiẽ-
ter eidem refundat̄ i altero: z ecõtra ꝓtract⁹
eſt illicit⁹: imo appet vſurari⁹ etiãſi nõ ſit ta
lis ī re. Si aũt fuet illa equalitas: tũc i ſenõ
eſt illicit⁹/ q̃uis poſſit h̃ze ſp̄em malꝰ: q̃n B
dz ſuſtinere pic'lm tã fortuite mortꝫ boũ: q̃
etiã deteriozatiõis eozũdem. z A nihil vult
ſuſtinere niſi pic'lm natural' mortꝫ: z vult re-
cipe mercedẽ a B, qz ex̄ apparet ibi eẽ mu-
tuatio q̃dã, tũc cũ recipit aliq̃d a B videt̄ p
mutuo recipe aliq̃d/ etiã ſi a ꝑte rei non reci
piat p mutuo/ aut nõ ſit mutuũ/ aut ſi ſit: tñ
p periclo natural' mortꝫ ſuſcepte recipit eã z
non p mutuo, lõ abſtinẽdũ ẽ a tali ſpecie ma
li: etiãſi illa merces eſſz cõmẽſurata tali peri
culo ſuſcepto. z de h̃ dicet̄ etiã aliq̃d. q. xcj.

Decimus caſus, A locat B duos boues: paciſcẽs ſe-
cum ꝙ det ſibi q̃libꝫ menſe vnũ ſextariũ fru
menti, nlla mentione facta de pic'lo. Ad illũ
caſum rñdet̄ p q̃ttuor dicta. Primũ. ſi A in
tendit capitale eẽ firmũ: tũc eſt illicit⁹ ipſi A
z vſurarius. Scõm ſi A intendit z declarat
i ſe ſuſcipe fortuitũ pic'lm z diuinũ iudiciũ,
tũc licitũ eſt ſic etiã licitũ eſt tradere equum
ad vecturã, z tũc ſolũ ſi mozerent̄ boues per
icuriã ipſius B: B teneret̄ ſatiſſacere de eis
A. Tertiũ dictũ, ſi A faciat inſtr̄m ſup p̄dic
to ꝓtractu cũ B, z in illo inſtr̄o exp̄mat ꝙ
non ſolũ pic'lm culpe/ ſz etiam pic'lm diuini
iudiciꝫ z fortuiti caſus boum debeat eẽ ipſi
us B: z tũ in aĩo habeat ꝙ ſolũ pic'lm culpe
velit imponere B, ita ꝙ ſi pic'lm fortuitũ vl'
diuĩ iudiciꝫ eueniat boꝫ: illud A vult ſuſti-
nere ꝫ exp̄mat illud tanq̃ ipſum impoſitur⁹
B, lõ vt B eo maiozẽ diligentiã adhibeat ī
vtendo boꝫ, adhuc ꝓtract⁹ eſt illicit⁹, z hoc
ex tribꝫ cauſis. Prima, qz eſt ſcãdalizatiuus
primoꝫ cũ ex forma ſit vſurarius. Scõo,
qz A põt intentionẽ mutare. Tertio, qz A p̄
ſubito mori, z tũc heredes vigoze inſtr̄i ex-
petere poſſent ab ipſo B dãna caſus fortui
ti. Quartũ dictũ, ſi fiat pactũ int̄ A z B q̃ ī
oĩ caſu ſiue culpe/ ſiue fortune z diuĩ iudiciꝫ:
vterq; ſuſtineat medietatẽ illi⁹ dãni, forte to
lerari poſſz, qz cũ caſus ĩcurie ſeu culpe de-
beat imputari ꝓductori z caſus fortuit⁹ lo-
catori: fit q̃dã cõpẽſatio vni⁹ cũ altero ad vi
tandũ litigia. Circa hãc rñſionem dico q̃t
tuoꝫ. Primo ꝙ p̄mũ dictũ hz ꝓbitatem non
curãdo an vnũ ſextariũ al's eſſz ī ꝓtractu lo
cationis adeq̃ta merces ſiue non, qz ſi etiaz
eſſz nimis diminuta ī contractu locatiõis:
non excuſaret̄ A recipiẽdo eã, qz vl' A nõ el
ſet locator: h̃, ſed mutuator / vl' ſaltem appa
reret eſſe mutuator, nã ipſe imponit oẽ peri
culũ B, z p ꝙns videt̄ totũ dãnum ī eũ trã-
tuliſſe repetibilr, igit̄. Wõ mutuatori etiaz
nõ ẽ licitũ q̃d diminutũ recipe ex pacto z rõ
ne rei mutuate. Et poſſz h̃ ſubtilitas q̃dam
i mediũ adduci qua q̃s diceret h̃ eẽ verũ qñ
A ipſi B conceſſiſſz boues ad omnẽ vſum,
puta etiã ad eũ q̃ eſt eoꝝ ꝓſumptio: tunc eſſz
mutuatio: ſecus qñ tm̃ ad vſum laboꝝ, nam
tũc non põt eſſe mutuatio: etiãſi omne picu-
lum debeat eſſe ipſius B. z tunc videt̄ ꝙ A
poſſz mercedem aliquã/ ſaltẽ modicã recipe
a B: eoꝙ non teneꝫ illũ vſum ei gratꝫ ꝓcede-
re. Sz dicere ꝙ non gratis eũ ꝓcedit ei, qz
B loco illius ſuſcipit pericl'm boum qõ A
al's met teneret̄ expectare, z illõ eſſz ſatis no-
tabil' refuſio vſus boum. Vñ etiam q̃ com-
modat boues (q̃ eſt gratuit⁹ contract⁹) reti
net pericl'm fortuitũ eoꝝ ſibi. ſz de h̃ lati⁹ di-
cet̄, q, xcij. Scõo dico ꝙ vt ſcõm dictũ ſit
vez: req̃rit̄ ꝙ ſextariuz frumenti ſit merces
adequata vſui boum p mẽſem, al's em̃ nõ el-
ſet vez: q̃ntũcũq; A ſuſciperet ī ſe periculũ
eoꝝ: ſi em̃ ẽ nimis magna/ peccabit A, ſi ni-
mis parua/ peccabit B. Tertio dico ꝙ ſz
tertiũ dictũ ſit vez: tñ ſcõa eius cã non habz
locũ: qz non põt A mutare intentionem niſi
cum pctõ, h̃ aũt non arguit ꝓtractũ eẽ illici
tum ipſi A: al's em̃ etiã mutuatio non licite
z liberal'r facta argueret illicita: eoꝙ mutu-
ans poſſz poſt mutuationem mutare bonaz
ītentionẽ ī malã. Tertia etiã rõ ptim̃ nõ con
cludit p tãto: qz etiã beredes nõ põt exigere
niſi cũ pctõ, z idem poſſent agere ſi inſtr̄m ñ
ſic caneret. Et ſi dicat̄ vez: ſz illa exactio non
h̃ret effectũ i iudicio: ex q̃ nõ ꝓſtaret ꝙ eſſz ī
pactũ deducta. Contra: qz etiã nõ habz effe
ctũ i iudicio ſi ſit ducta ī pactũ z inſtr̄m etiã
deſup cantet: qz ex q̃ ẽ vſurariũ pactũ nõ au
diet̄ exactor i iudicio. Attñ p tãto ꝓcludit/
qz ſi inſtr̄m deſup cant̄ citius z leui⁹ põt (ſal
tem de facto) heres ip̄m B moleſtare: q̃ ſi h̃
nõ eẽt deductũ ī pactũ nec h̃ret deſup inſtru
mentũ. Preterea ſi inueniſſz iuramentũ: ſor-
tiret̄ effectũ etiã ſic ꝙ iudices poſſent ſic iu-
dicar'. Itẽ ſaltẽ extra iudiciũ ſortiet̄ effectũ,
qz B ex q̃ inīt pactũ: teneꝫ illõ ſuare ita ꝙ ñ
fuãdo peccaret: ꝫ poſtea poſſz repet̄ere vſu
rã. Quarto dico ꝙ quartũ dictũ hz p tãto
ꝓbitatẽ: p quanto onus qõ ip̄onit̄ B de ſuſti
nẽdo medietatẽ piculi fortuiti recompenſat̄
equalr z ſufficienẽ: p hoc ꝙ A vult etiã ſuſti
nere medietatẽ illi⁹ pic'li qõ ex culpa B pro-
ueniret. ſi em̃ non ſufficient̄ recõpenſat̄/ pec
cat A, ſi aũtẽ plus q̃ ſufficient̄: ita ꝙ nimis
multum releuat̄ B: z per conſeq̃ns onerat̄
A: tũc peccabit B.

Undecimus caſus, A locat duos boues p
aliq̃t ãnos B hoc pacto: ꝙ A vult cũ B pti
cipare lucrũ z dãnũ: z nihilominꝰ vult decez
ſextaria vl' cumulos grani q̃libet anno. Ad
illũ caſum popit̄ q̃dã rñſio: quã (vt magꝫ cla-
reat) reduco ad tres diſtinctiones z quartu
oz dicta: aliq̃b p maiozi ītellectu addiꝫ eiſ-
dẽ. Prima diſtinctio eſt ꝙ ille contract⁹ po
teſt dupl'r intelligi celebrari. Primo ſic ꝙ A
locet duos boues B, ad hoc ꝙ B poſſit cũ
ill' boby arare terram ſuam: vl' aliq̃d cum eis
vehere ſibĩ ipſi vl' alĩs, z ꝙ emolimentũ ex ta
li vſu ꝓueniens ſit z debeat eẽ tm̃ ipſi⁹ B, z ſi
boues ī fine ãni eẽnt facti ꝺteriorꝫ ꝓditiõis,
z ſic minozis valorꝫ id ipſi B cederet p me-
dietate in damnũ: z pro alia medietate cede
ret ipſi A in damnũ, ſi ãt facti eſſent meliorꝫ
ꝓditionis, z ſic maiorꝫ pretij etiã illud cede
ret pro medietate ī lucrũ B, z pro alia medie
tate in lucrũ A, z ſic ſm̃ iſtũ intellectum A z
B nõ cõicant ī lucro z dãno ei⁹ vtilitatꝫ: q̃ ꝺ
opis tã boum q̃ B ꝓuenire nata ẽ: ꝫ tm̃ ī lu
cro z dãno capitaĺ, ſ. ipſoꝝ boum q̃ vl' melio
rant̄ illo tpe vl' deteriozant̄. Alio mõ põt in
telligi ꝓtract⁹ ſic celebrari ꝙ A z B cõicent
ad inuicẽ non tm̃ lucrũ z dãnũ ipſi⁹ capitaĺ
ſ. boum q̃ meliorant̄ vl' deteriorant̄: ſed etiã
lucꝝ z dãnũ opaꝝ tã ipſoꝝ boum q̃ ipſi⁹ B.
Et tũc illõ ſcõm ẽ ſubdiſtinguẽdũ. Eſt ḡ ſe-
cũda diſtinctio talis, qz aut A põit tm̃ boues,
z B tm̃ pſonã opantẽ/ aut ambo ponũt pſo
nã operantẽ, z cũ h̃ A ponit boues. Si pri
mũ/ tũc itez eſt ſubdiſtinguẽdũ. Eſt ḡ tertia
diſtinctio talis: ſi A tm̃ põit boues z B tm̃ ope
ras vl' opa pſone B pponderat vſui ſeu cõ-
moditati boum/ aut ecõuerſo/ aut ſunt eq̃-
les. Primũ dictuz in p̄mo p̄ncipali mẽbro
p̄me diſtinctiõis ꝓtract⁹ ẽ licit⁹ non obſtãte
ꝙ A vult hz̃e a B decem ſextaria gn̄i: dũmo
tñ B deductꝫ expenſis remaneat vt cõtĩ ī ali
q̃ lucro, de q̃ lucro valeat illa, ſ. ſextaria ſol-
uere. Q̃ãt vt ſic ſit licit⁹/ phat̄ ſic, qz ſi non,
maxie qz nõ eẽt ipſi A licit⁹, ꝫ hoc nõ, qz aut
ille ꝓtract⁹ ẽ locatiõis ex ꝑte A z ꝓductiõis
ex ꝑte B: ita ꝙ A locat boues ſuos B ad
opandũ cũ eis. Aut ẽ cõtract⁹ ſocietatꝫ. Si
p̄mũ tũc erit ipſi A licit⁹ rõne deteriozatiõis
quã ſaltem p medietate ſubit locãdo eos B
ab opa ex q̃bꝫ ꝓtingere põt eos deteriozari.
Nec obſtãt ea ꝙ ꝓ̃ q̃ videret̄ alicui ille ꝓtra-
ctus eẽ ipſi A illicit⁹. Nã ſi p̄mo arguat̄ ſic,
B eq̃ ſic A ſubit illã deteriozatiõnẽ, ſ. p alia
medietate, q̃ B nõ deberet q̃d dare p vſu bo
um. Nam dõm dupl'r. Prio q̃uis illõ ſub-
ire B eẽt rõ cur B nõ deberet dare A inte-
grã mercedẽ: quã al's ꝺberet dare ſi nõ ſub-
iret ſic medietatẽ deteriozatiõis: tñ nõ eſt rõ
ꝙ B ꝺino nihil debeat dare A p mercede.
Mõ ſi B etiã nõ p medietate ſeu nullã ptez
deteriozatiõis ſubiret opteret B dare A p
mercede, ꝛx. ſextaria vt ſupponit̄, qz ſuppo-
nit̄ ꝙ, ꝛx. ſextaria ſint ꝓſuera merces dãda p
ceſſione duoꝝ boũ pure facta. ſ. vbi cõduc-
tor nõ teneꝫ ſubire deteriozatiõnẽ p aliqua
ꝑte, igit̄ ſi B medietatẽ deteriozatiõis ſubit
ſatis erit: ſi B de obligabit̄ a medietate mer
cedis, z ita debebit reliquã medietatẽ dare
ſcz, ꝛx. ſextaria. Scõo etiã nõ põt ex hoc ſub
ire ipſi⁹ B argui ꝙ A exigendo, ꝛx. ſextaria a
B: intiq̃ agat contra B. Nam ī recompenſã
illius deteriozatiõis quã ſubit B: etiã vult
A dimittere B pticipiũ meliozatiõis boum.

Si ſcõo arguat̄ ꝙ videt̄ ꝙ B debẽdo ſol-
uere decem nimis graueꝫ. Non obſtat illõ:
qz nõ nimis gnaet̄ ī h̃. Nã totũ emolimẽtũ
puenies ex vſu boum cedet B, z ſic poterit
tãtũdem lucrari ꝙ bñ poterit ſoluere illa, ꝛx.

sertaria: z cū ꝫ vltra illa hꝫe lucrū. Et addit illi dicto/ꝙ ille ꝯct⁹ videt ꝑ vna pte sapere ꝓtractū societatis, z ꝑ alia pte ꝓtractū locationis opaꝝ: sic i simili solet dici in. c. ad qōnes, de reꝝ ꝑmutatiōe. Si aūt ponat ꝙ ille cōtract⁹ i ꝓmo ꝓncipali mēbro hui⁹ distinctionis ꝑme sit mere societatis: tūc iteꝝ licitus, qz capitale scz boues stat ad lucrū z ad damnū vtriusq;/ꝑm ꝫ meliorāt vl deteriorant. Et si dicat ꝙ est ipi A illicit⁹; ꝑ quāto vltra ꝓticipiū lucri z dāni i capitali vult hꝫe a B decē sertaria. qz i recōpensaz decē sertariorꝝ dimittit B oīe emolimētū puenies ex vsu boum. Scō, qz nō est indignū/ꝙ A plus ꝓcipiat i illo ꝯctu etiā vt est societatis ꝫ B: qz A pl⁹ ponit. Nā pōit boues ad cōe ꝓticipiū melioratiōis eoꝝ, z ꝫ B ponat opas: tñ nō cōicat fructū opaꝝ ipi A: qz oē eoꝝ emolimentū sibi retineret, igit indignū nō debz videri alicui/ꝙ B in recōpensaz opaꝝ ꝗs deberet cōicare A: det ei decē sertaria. Secundū dictū in scō mēbro ꝓncipali ꝑme distinctionis ꝯct⁹ nō est illicit⁹, imo pōt esse licit⁹: dūmodo fiat in ꝓmo membro scē distinctionis. z cū ꝫ i scō mēbro tertie distinctionis: puta ꝙ A tm̄ ponat boues: et B tm̄ opas z boū vsus z cōmoditas ꝓponderent opis B. Quia si esset illicit⁹ maxie ipse A, ꝑ quanto ꝓditio A videt eē melioꝝ ꝫ B qz in oīb⁹ lucris leuādis participant: z vltra ꝫ A hz decē sertaria a B. Mō hoc non obstat, qz nō est iniquū: si alter socioꝝ plus leuat si plus posuit, mō casus supponit ꝙ vl⁹ z cōmoditas boum quā posuit: ꝓponderet opis B, igit nimirū si A plus recipit: et ita ꝙ ꝝcipiat, x, sertaria a B: vltra cōmune participiū aliorum lucroꝝ. Tertiū dictum in scō mēbro ꝓncipali ꝑme distinctionis, cōtract⁹ est illicit⁹: si fiat i ꝓmo mēbro scē distinctionis, z in ꝓmo vl tertio mēbro tertie distictiōis, puta ꝙ A tm̄ ponat boues: z B tm̄ opas: z ope B: ꝓponderēt vsui boum vl saltē adequent. Rō ponit duplex. Prima, qz talis ꝓtract⁹ eq̄lēter est vsurari⁹. Hā A tradēdo boues B: ginde agit cum B: ac si medietatē valoris boum mutuasset B: et B illā medietatē posuisset in societatē cū A: et tm̄ B recipiendo illam medietatē ab A: assignaret A decē sertaria p tali ꝓcessione, z sic x, sertaria essent merces medietatis valoris boū sibi mutuate. Scōa, qz talis ꝓtractus ꝑsumit fraudē vsuraꝝ excogitat⁹ ꝑ A, igit habet ꝑspectē mali, igit est illicit⁹, añs aūt probat. Nā si A libenter mutuaret pecuniā ad vsurā, z tm̄ nō auderet ipe suū intentū: eque poterit obtinere p illā viā: scz si tantūdē valoris boū q̄nta essz pecunia: quā libēter mutuaret B ad vsurā ꝓcedat ipi B: vt illō ponat i societatē, z sibi assignet, x, sertaria, annuatim. Et dictū ē notāter/ꝙ ille ꝓtractus est eq̄lēter z plūptiue vsurari⁹, qz formaliter nō ē vsurari⁹. Nā A formal'r nihil ꝓcessit B: nisi boues: eoꝝ aūt ꝓcessio nō ē formaliter mutuatio, qz nō ꝓcessit ei eos ad vsuz q̄ est eoꝝ ꝓsūptio: cuius medietatē valoris eoꝝ sic cōcesserit ei, qz illa stat ꝑiculo ipsius B.

Quartū dictū i scō mēbro ꝓncipali ꝑme distinctiōis, ꝓtract⁹ nō est illicit⁹ ipi A, imo pōt esse licit⁹: dūmō fiat i scō ꝓncipali mēbro scē distictiōis: puta qn̄ A vltra boues etiā ponit ꝓsonā operantē. Rō ptz ex rōne posita ad scām dictū, z ꝫ a fortiori. Nā in tali casu A ponit duplū, s, boues z opas: vbi B tm̄ ponit simplū, s, opas, igit nō est indignū ꝙ A vltra ea lucra: in q̄bꝫ cōicant A z B: recipiat, x, sertaria a B, z itelligit illō dictum: dūmō tm̄ B maneat i alīq̄ lucro: de q̄ possit x, sertaria soluere A: q̄ additio etiā est intelligenda i scō dicto. Sī em̄ in casu hui⁹ q̄stionis: vl etiā scī: nullū lucrū resultasset ex hac societate, z A nihilomin⁹ vellet hꝫe, x, sertaria: iā A nō posset dici illa ꝑcipe ex lucro, qz nulluz accessit, ꝫ si accessisset: posset merito plus habuisse ꝫ B: exq̄ pl⁹ potuisset. Cū aūt ō natura ꝓtract⁹ societatis sit ꝙ ptes sint eq̄les: hīto respectu ad q̄ntā in societate posita cū sit q̄ddā ius ffinitas: q̄ eq̄litas erit aut q̄ fraternitas vt B: nihil lucrādo debeat q̄d dare A: z sic A debeat lucrari cū nullū lucrū puenerit. Uñ i tl̄i ꝫctu potiꝝ resultaret mutuū ꝫ fraternitas in effectu si recte ꝑsideret. Esset ei ille ꝓtract⁹ i effectu tal'q̄li A mutuasset B medietatez valoris: z B illā medietatez vna cū opis suis posuisset in sociale cōmunitatē, z A vellet hꝫe decem a B non alia rōne: ꝫ qz mutuasset B medietatē valoris boum. Circa hunc modum respondēdi dico/ꝙ i mītis deficit: q̄z aliq̄ nō sūt ꝑa: aliq̄ aūt sūt diminute posita q̄ si supplearent: z q̄ n̄ sūt ꝑa emēdent, erit ꝑdict⁹ modus rndēdi bon⁹. Et vt illa pateant: enumerabo, ix, puncta, defectus illi⁹ modi rndēdi. Prio, qz i ꝓmo dicto ꝑ cā iustificationis receptiōis q̄ A recipit, x, sertaria a B: allegat dices, qz A subit deteriorationē, mō hec allegatio nō valet, Primo, qz etiā si A nō subiret deteriorationē, puta si cert⁹ eēt ꝙ boues nō eēnt deteriorādi: adhuc posset recipe mercedē ꝓdignā a B ꝑ vsu boū sibi ꝓcesso. Hā locator pōt recipe mercedē ꝑ locatiōe etiam ei⁹ rei q̄ non deteriorat ex vsu. Scō, qz si deterioratio subeūda essz rō cur licite recipe posset, x, sertaria a B, opteret ꝙ, x, sertaria z on⁹ deteriorātiōis eēnt adinuicē adequata: ita ꝙ quātū onerꝝ eēt A expectare deteriorationē boū ex vsu eoꝝ tāte releuatiōis esset ei recipe, x, sertaria a B, ꝓns aūt est falsum: qz vsus boū est longe maiorꝝ appciabilitatis z estimatiōis/ꝫ deterioratio sit onerꝝ, g̃ si pura z naturali locatōe locaret A duos boues B, z p ꝓns deterioratio essz totalr A: tunc A posset lōge pl⁹ ꝫ, xxx, sertaria exigere a B, ꝓns ē cōtra suppositū illi⁹ dicti, qz supponit ꝙ, xx, sint adequata merces pure locatiōis boū, seq̄la ꝑbat, qz A posset, x, exigere ꝑ ꝫ ꝙ subit medietatē deteriorationis boū: z iterū x, ꝑ alia medietate deteriorationis quā subiret: z tūc longe plus ꝫ, x, posset exigere p vsu boū ꝓcesso. Scō, qz ōfendēdo eū licitū: solū defendit eū vt licitū A: q̄si si sit defens⁹ vt licit⁹ A: etiā sit defens⁹ licit⁹ B, eoꝝ ma xime videret illicit⁹ A si esset alicui illicit⁹: et q̄si nō idigeat defendi vt ēt sit licit⁹ B. Mō staret ꝙ esset A licit⁹ z B illicit⁹, imo ō facto magꝝ videt illicit⁹ B ꝫ A vt statim patebit.

Tertio, qz defendēdo A z rndēdo ꝙ argumentū qō fiebat ꝓtra A: videt icidere in cōdēnationē B: ita ꝙ ex sua defensiōe contractus cessat apparere illicit⁹ A, ꝫ icipit apparе B illicit⁹, qz ex defensiōe A appet ꝙ B faciat suā ꝓditionē nimis bonā z melioꝝ ꝫ sit ꝓdēnatio A, qz si in puro ꝓtractu locatiōis, s, in q̄ deterioratio totalr dz ptiere ad locatorem, xx, sertaria sint adeq̄ta merces vt supponit: tūc id ignū videt ꝙ B solūvelit meditatez mercedis scz, x, sertaria soluere: z velit ꝙ alia, x, remittant rōne illi⁹ ꝙ medietatē deteriorationis boum subit, qz medietas deteriorationis non est estimāda tanti onerꝝ: vt satis videt apparere cuilibet. Scō, qz i scā solone eiusdem ꝓmi argumēti insinuat ꝙ A duplr refundat B on⁹ deteriorationis: quod subit B, s, ꝓmo per hoc ꝙ ei remittit, x, sertaria: vt in ꝑma solone tetigit, z scō per ꝫ ꝙ dimittit B participiū medietatis lucri meliorationis boum, igit B iniq̄ agit contra A: volendo sibi illō onus sic duplr refundi refusiōe duplici, q̄z nō solū vtraq; esset sufficiens, imo ꝑma se sola eēt pl⁹ ꝫ sufficies, imo superfluēs. Quarto, qz nō declarat illō qō dic̄/ꝙ ille ꝓtract⁹ ꝑ vna pte sapiat ꝓtractuz societatis, z ꝑ alia pte ꝓtractū locatiōis operū. Nec specificat illā additōez scz dūmodo B remaneat i aliq̄ lucro: q̄ tū fuit specificanda: vt patebit in nono defectu. Ad supplēdū g̃ illa q̄ circa ꝑmū sūt omissa: sic rndēduz est ad casū ꝑmi dicti: qz ad ꝫ ꝙ ꝓtract⁹ sit A licit⁹: oporteret ꝙ A i casu ꝑmi dicti, recipiēdo a B, x, sertaria: nō acciperet nimis magnā mercedē: scz adeq̄tā. z ꝙ onus suscipiēdi medietatē deteriorationis ipositū B sufficeret refundat B ꝑ ꝫ ꝙ dimittit participare medietatē meliorationis eoꝝ. An aūt ō facto illa seruent ex pte A: patebit. Ad ꝫ etiā q̄ sit licit⁹ B: optz ꝙ B dando, x, sertaria nō det nimis paruā mercedē: z ꝙ nō velit sibi onus suscipiendi medietatē deteriorationis nimis magn̄ refusiōe refundi. Et illis fuatis licit⁹ est: nō illa rōne quā ꝑcedēs rnsio allegauit: scz rōne illi⁹, qz locaroz nō pl⁹ recipit/nec cōductoz min⁹ dat/ꝫ iustū sit: z on⁹ deteriorationis qō A imponit B refundit sufficēter ꝑ ticipiū meliorationis eozūdē. Scō circa idē ꝑmū dictū dico ꝙ si supponat ꝙ, xx, sertaria sint merces adeq̄ta qn̄ boues locarent pure: puta sine illo i naturali pacto iponēdi mediertē deteriorationis boū B: z dimittēdi ei ptiципiū lucri meliorationis boū: tūc portius videt cōtractus hꝫe difficultatē si ne illicit⁹ sit B: ꝫ an sit illicitus A, imo ō facto videt illicitus B, qz B volēdo sibi remitti, x, sertaria occasiōe illius oneris videt velle nimis multū sibi remitti. Tertio ōclarādū ē quō in illo casu hui⁹ dicti sit ꝑtim ꝓtractus locationis z ꝑtim societatis. Hā ꝑ quāto A trāsfert vsum boū in B ꝑ mercede: locat eos ei, ꝑ quāto ꝫo cōiter ꝓticipāt dānū z lucrū deteriorationis z meliorationis boum: sūt socij. Hoc igit mō posito z suppleto ꝑmo dicto: ipm est vez z etiā ea q̄ in eo sūt posita dēpz q̄ correcta sūt: z etiā eo qō iam statim corrigetur in q̄nto defectu. Quīto deficit ꝑdicta rspōsio, qz iustificādo eundē casum ꝓmi dicti ꝑ quāto esset ꝓtract⁹ mere societatis supponit ꝙ possit ibi poni ꝓtract⁹ mere societatis, Mō ꝫ nō videt possibile. qz si sic maxime ꝙ A poneret boues et vsum eoruz ad societatē: z B opas suas. Sed hoc nō.

qz si sic: tūc etiā cōmoditates vtrarūq; rep. s. boum z opaz essent cōes vtriscz. ꝯñs est falsum, qz lucz puentes ex opis B cedit totaliter B: q; si dicaī vez, sz loco eius ptis q; de illo lucro deberet cedere A: dat B ei. r. sextaria.

Contra, ꝯ nō fuit ꝯtract⁹ pure societatis, qz erit sibi admixt⁹ ꝯtract⁹ pmutatiōis vni⁹ rei. s. socialī lucri pro alia scz p. r. sextarijs. Preterea nihil videt q; B ponat, qz nō rem vt cōstat nec psonā vt ptz, qz opas q̄s B impenderet: vult sibi soli fructificare, igit. Sexto, qz in scōo dicto nc̄ario optet addere q; ppōderatio vsus boum sup opas B: sit tāte estimatiōis q; nō refundaī ipsi A nisi B det ei decē sextaria/ vel saltē valorē decē sextariorū. Nam si hoc nō sit: casus ē illicit⁹, qz nō seq̄t. A ponit i societatē rem pponderatiōis pōt quā tūcūq; magnū q̄d recipe: sed solū licebit sibi tantū ꝓportionabiliter recipe q̄nte estimatōis est illa pponderatio, si etiā essz tāte estimationis q; nō sufficerēt decē sextaria ad hmōi refusionē: ꝯtract⁹ fieret illicit⁹ B. Et ex ꝫ etiā ptz q; non optet solū videre vt ꝯtract⁹ nō fiat illicitus A: sz etiam optet videre ad B.

Septimo, qz eodem mō optet illō addere i q̄rto dicto, alīs em̄ si nō addaī z ñ subsit illud additū/ ꝯtract⁹ erit illicitus aut A/ aut B. Nam q̄ntūcūq; vez sit q; tūc A pōt duplū z B simplū, non seq̄t ꝯ A licebit pro suo excessu q̄ntūcūq; mltū accipe, hoc igit mō intelligendo q̄rtū z scōm dicta, z sic ea supplē do: ipsa sunt ꝥa: non alr. Octauo, qz i tertio dicto dic̄ q; ꝯtractus sit eq̄lent z pūptiue vsurarius. Dō ad ꝫ dom non habet sufficiens rō, qz si ille rones adducte, pcederent: ois inq̄ emptio possz dici eq̄lent z pūptiue vsurarius ꝯtract⁹, qz siq̄s rem valentē, xx. emat pro .r. tūc dando illos decez possz dici eos eidem mutuare: qtūs hz valorē alioz decē rōne illi⁹ mutui. Et econtra siq̄s vendat p. xx. florenis rem q̄ tm̄ valet decem/ cēsereī emptori valorē. r. flo. mutuare: z p lucro recipe alios decē. Ūñ alr dom scz q; casus tertij dicti ē illicit⁹, qz iniquus z cōtra iustitiā cōmutatiuā: qz longe melior ē cōditio vnius ꝫ alteri⁹. non tñ est vsurari⁹ dicend⁹ pl⁹ ꝫ emptio vl̄ venditio inq̄ dicēda est vsurari⁹ ꝯtract⁹, z in hoc sensu tertium dictū ē ꝓcedendū. Nono, qz additio posita circa ꝑmū/ scōz z q̄rtū dicta sz sit ꝥa: fuit tñ specificanda vt itelligaī de lucro verisimiliter sperato: non aūt ō effectuali lucro. Nam si est ꝯtractus locationis vt in ꝑmo dicto: et ꝑisilr spereī q; B possit notabilia emolumenta acq̄rere p boues: ō q̄b⁹ B possit pdicta. r. sextaria solueī: z tñ i effectu non obueniat, puta ex incuria B/ vel etiam a fortuna vl̄ diuino iudicio: z sine culpa A: non erit illicitū A recipe. r. sextaria pcise ob hoc q; in effectu non euenit lucrū vnde soluat. Nā si in effectu triplū lucrū eius qō ꝑisilr sperabaī: euenireī i sili casu B: nō ob hoc vellet B A triplicare. r. sextaria, igit nec debebit velle sibi. r. sextaria remitti i toto vel i pte: ꝓt ꝫ q; non euenit sibi lucz: dūmō tū ꝑisilr a principio ꝯtractus sperabaī ventuz lucrū talez tā tū q; B potuiss cōmode. r. sextaria soluisse A, ō hoc etiā est aliq̄d dictū in. q. lxxxvij. cōclusione. iiij. i sexto naturali. Si aūt sit ꝯtract⁹ societatis: vt i casu scōi dicti z quarti, tūc fuit distinguendū. Quia q̄nis idistincte sit vez: qñ illa additio intelligit ō lucro ꝑisilr mltē sperato: z etiam sit verū de lucro effectuali, tñ de effectuali lucro non ē vez indistincte, Nam si de facto non obueniat lucz vnde soluere possit. r. sextaria, z illa nō obuētio sit ex incuria B, puta qz nō est vsus bovz: nō debebit ob hoc ipse A carere sua parte, secus si fortuna vel diuino iudicio impeditus fuit, quo min⁹ lucrareī effectualr, z hec de presenti casu.

Duodecimus cas⁹. A tradit duos boues B p certz sextarijs bladi: eo pacto q; si deteriorenī etiā sine culpa B, imo etiāsi moriāī fortuito casu / aut diuino iudicio: B subeat medietatē illi⁹ dāni, si āt meliorarenī habeat B medietatē illi⁹ cōmodi. Ad illū casum dimissa rūsione alioz pōt clare rūderi ad casum p q̄nz dicta. Primū, si sextaria q̄ exigit A: sunt moderata merces z adeq̄ta vsui boum: licit⁹ est ꝯtract⁹ q̄tū est ex pte pacti ō recipiēdo sextaria. Scōm dictū. pactū cōicandi dānū tam mortz q̄ deteriorationis, z etiam pcipiendi cōmodū meliorationis boum: p tanto ē licitū A si q̄tū B onerat expectādo pdictū dānū euenibile: p tanto etiā releueī p expectationē cōmoditatz meliorationis ptcipāde. Aut de facto hoc fiat in predicto pacto vt iacet pono. Tertiū dictū q; si A exigat tot sextaria q̄t passim z regl̄arit ꝙsueuerūt exigi i locatione duoz ꝙsiliū boū facta pure, i. facta sine pdicto vl̄ cōsili pacto q̄

B ponit⁹ on⁹ sustinēdi dānū mortz z deteriorationis boū: z tñ nihilomin⁹ ei ponat illud on⁹: tūc A nō sufficienter releuat B quez sic onerauit, qz longe onerosi⁹ ē expectare illud dānū q̄ sit lucrosum expectare cōmoditatē melioratiōis: nisi dato q; eq̄ nati sint boues meliorari sic deteriorari, z B si supuiuant: tñ exq̄ etiam pñt mori: illō pcim⁹ mortis expectādū p B: non refundit ei p A, z iō tunc ꝯtract⁹ est illicit⁹. Quartū dictū, si A tāto minorē mercedē: puta tāto pauciora sextaria recipiat a B: qtūs sufficienter ei refundat on⁹ qō ei ꝓposuit: ita q; illō qō ei nō sufficienter refudit p ptcipiū melioratiōis boū: ex eq̄ ei refundat p hmōi remissionē mercedis non ē illicit⁹ A. Quintū dictū. si etiaz non remittit ei q̄d de ꝙsueta mercede: z nihilomin⁹ ꝓponit ei pdictū on⁹, sz tñ i anio hz q; solū velit B ꝓposuisse pcim⁹ deteriorationis z non mortz boū: imo pcim⁹ mortz velit ee sui ipsi⁹: sz vtrūq; exp̄sserit vt B eo diligētior sit i cura boū: z non eis sup quā ꝯgruit vtaī, z sic videat B on⁹ deteriorationis refudisse p ptcipiū melioratiōis sufficienter: puta qz eq̄ est nata ꝯtingere boū melioratio sic deterioratio z etiā tāta: tūc sz non sit illicit⁹ rōne inq̄tz: tñ ē illicit⁹ ratione scandali: put in sili tactū est i decimo casu. Possent q̄dā alij casus traditionis a ialiū poni. sz qz illi sē societatz: z alīq̄ sē locationis pone: z non rei, iō in seq. q̄stionib⁹ tanget i suo loco. Et hec de pñti q̄stione sufficiāt, qz ex modo resoluēdi casus iā formatos: poterit lector accipere artem plures alios etiam innumeros casus z alterius forme resoluendi.

Questio. XC.

Vtz contractus scōz quē aialia tradunt i specie alteri⁹ contract⁹ q̄ i specie locatiōis rei sit licit⁹: z notati qñ tradunt i specie ꝙductionis pone ad opas, z i specie pmutatōis, put illi modi sūt tacti i q. lxxxvij. Solo. q. stat i vna suppone z q̄n q̄ ꝯclonib⁹. Suppositio ē. aialia i mltiplici specie ꝯtractuū tradunt put illa mltiplicitas patuit. q. lxxxvij. z vna illaz specie⁹ est expedita i ꝑce. qōne. s. qñ tradunt sic q; aialia locant, i hac āt qōne tractādū ē ō alijs tribus specieb⁹ ꝫm q̄s tradunt: put etiā ille tāguntur i titlo. Prio videndū ē q̄d reḡrit ad ꝫ q; licite tradāt: qñ tradūt sic q; tradēs nō locat ea, z ille ꝙduct⁹ locat psonā suā ad opas scz vt ea custodiat z pascat: z alia necessaria circa ea faciat: z q̄ntū distinguaī ille ꝯtract⁹ ab alio: de q̄ i ꝑcedēti qōne est habitū: patuit. q. lxxxvij. ꝯclusione tertia.

Prima conclusio, talis ꝯtractus est licitus ex genere.

Secda talī pōt vestiri oīb⁹ ōbitz circūstātijs, z sic fieri licit⁹ et simplr.

Tertia talis pōt septēplr depuari ex defectu cuiuslibz septē circūstantiaz. Iste ꝯclōes pñt satz patere ꝓpriōnabilr ex dictis i tribz ꝯclonib⁹ ꝑcedentis qōnis. Ūñ vt sit licit⁹ tradēti: opz q; nō sit phībit⁹ tradere ea alicui ꝙducēdo aliquē ad ea: z q; nō tradat ea nisi ei q̄ pōt licite opas circa ea ipendere: z q; ob debitū finem: z ad honestas opas ipendēdas: z loco z tpe congruis eū ꝙducat: z etiā p loco z tpe congruis z singularit opz ꝟuare circūstantiā quō: ita q; tradens det recipienti mercedez ꝯgruā. Ad cognoscendū aūt si ꝯgrua det: ponit

Quarta ꝯclo, ad cognoscendū si ꝟuetur circūstātia q̄ mō poterunt mltū ꝑdesse ānqz regle seq̄ntes: q̄s h̄ breuit pono, qz eaz latior ꝺductio pōt hīi ex silib⁹ reglis positis i q̄rta ꝯclōe ꝑcedēt⁹ q̄stionis. Pria q; videat an sit eq̄ ꝙditio vtriuscz: z ex pte cuiuscūq; ꝟbētū est notabilr melior, z p ons intq̄, illi ꝟct⁹ est illicit⁹. Secda, si tale ꝟctū p tū mercede passim ineat pssi z ñ pssi zē. Tertia, si tal⁹ merces sit cōsueta dare a sic tradētib⁹ aialia z ꝙsueta recipi a sic locantib⁹ opas suas circa ea. Quarta, q; videat si locāti opas suas circa aialia possit p mercedē sibi ꝑmissaz satisfieri de singul⁹ q̄ hz ex ꝟctu agere z sustinere: cuiusmodi sunt expēse: labores: cure: z etiā picla q̄ ipe ex natura ꝟct⁹ locatiōis opaz hz subire vel q̄ hz subire ex pacto ꝟ naturalia: vel ꝑter naturalia ꝺductōis opaz adiecto i ꝟctu, qz si non pōt fierilr ei ō illr satisfieri: peccat tradēs aialia: z si pōt sibi satisfieri: sz tñ ēt nimis superfluent sibi satisfit: tūc peccat recipiēs aialia exigendo tātā mercedē. Quīta, visō q̄d sit ꝙsueta merces solita dari locāti opas suas locatiōe pure: z nālit facta. i. sine pactz onerosis ꝟ vl̄ ꝑter nām ipositis alīs ꝟbētū: ꝑñs videat si alīt ꝟbētū dādo vel recipiēdo talē mercedē nō maneat i ipa puritate nāli ꝟct⁹, sz adūciat alīs aliq̄ pacta ꝓtra vel ꝑter naturalia ꝯtract⁹ tendētia i notabile onus alteri⁹ cōtrahētū, nec tñ ipe, viceuersa eū dē oneras

tū relevat subeūdo loco eius alīō onꝰ eq̄ua-
lens. Nam tūc statim appet ꝓtractꝰ iniquꝰ,
qz supponit ꝙ nihil remiserit de ꝓsueta mer
cede vt pōit casus/ nec ex alia via eū releva-
uit. igit grauat eū contra iustitiā.

Ex illis seq̄t corollariū ꝙ rñsio q̄ ad seq̄n
tes tres casus ab q̄libꝫ dat/ nō videt
sufficiens z mḡralis. Prim⁹ ē. A tradidit B
vaccā z vitulū nutriēdos vsq; ad ānū: hac. ſ.
q̄uentiōe ꝙ ī fine ānī vendant: z A añ oīa ex
trahat suū capitale: ōinde diuidat lucꝝ. Ad
illū rñdet ꝙ duo sunt nēaria ad hoc vt sit li-
citꝰ. Primū ꝙ A retineat in se pciū foztui-
tū capitale. Scōm ꝙ si aialia minorꝫ pcū vē
derent q̄ fuerint empta: h̄ est q̄ fuerint esti-
mata emēda q̄n tradebant B: non tū teneat
ob h̄ B supplere defectū ī tali pcio estimati-
onis capitalis, qz tūc essꝫ capitale saluū qō nō
licꝫ. Contra illā rñsionē arguo z suppono
ꝙ p̄dictus ꝓtractꝰ sit ꝓductōis opaꝝ ex pte
A: z locatiōis opaꝝ ex pte B, qz A ꝓducit
vt appet B ad impendēdū opas suas: imoz
expensas circa illa aialia: tūc sic arguit. Cō-
tractus predictꝰ nō pōt iustificari: etiāsi cō-
currant p̄dicta duo: vt tū vult p̄dicta rñsio:
nisi medietas lucri ꝓueniat de eis venditis
sit tāte estimatiōis ꝙ satisfieri possit B ō su
is curꝫ/ laboribꝫ/ z expensis/ z pcul' natura
libꝫ ꝓtractui locatōis opaꝝ: vt ī q̄rta regula
q̄rte ꝛcōnis: imo exq̄ q̄tū ex forma casus
z rñsionis apper: A nihil vult dare B p ex-
pensis z curꝫ si nll'm lucꝝ obueniat ī fine an
ni: opteret ꝙ medietas expectāda essꝫ ꝑsil'it
ita supabūdans respectu illaꝝ opaꝝ z expen
saꝝ affutura: ꝙ etiā sibi sufficient refunde-
ret pcl'm q̄ B nihil fier p suis opis z expen
sis: sū ī fine ānī nll'm remaneat lucrū ī vendi-
tiōe eoꝝ. Nā nisi expectatio medietatꝫ lucri
a p̄ncipio ꝓtractꝰ fuissꝫ ꝑsil'r ita lucrosa: ꝙ
merito q̄s eiꝰ spe fretꝰ subiret onꝰ nihil habē
di si nihil obueniret: valde inīq̄ ageret A cō
tra B ꝓducēdo B ad p̄dicta sub tali merce
de. Scōo, qz si medietas lucri expectāda
essꝫ ꝑsil'r ita lucrosa ꝙ B de oīb p̄dictꝫ sa-
tisfieret: z adhuc notabil'r esset B in lucro:
tūc essꝫ illicitꝰ B, qz exigeret z reciper ab A
mercedē nimis magnā. Tertio, qz econtra
possꝫ medietas lucri a p̄ncipio ꝓtractꝰ ita vi
lis ꝑsil'r reputari: ꝙ A teneret B nō solum
hāe de obligatū a pcio foztuito capitale et a
suppletiōe valorꝫ: si i fine minorꝫ vēderent/
ſz etiā teneret B aliq̄d sūpaddere vltra illaꝝ
medietatē ne p̄ diminuta mercede īpēderet
opas z expensas: z ne aliq̄n oīno eas pdidis
se oporteret. Aliter arguit: rñdēdū ē ꝙ tūc
ē licitꝰ q̄n medietas lucri expectāda ē a p̄nci
pio ꝓtractꝰ ꝑsil'r tāta affutura ꝙ B satisfit
pro opis/ expensis/ curis: z pcul' q̄ subit ex
ꝓtractu, z etiā pro illo pcl'o q̄ cōtingere pōt
ꝙ si nihil obueniat: optebit eū p̄didisse expē
sas z opas īpēsas circa aialia, z si nō ē talis
ꝓtractꝰ ē illicitꝰ A, si āt ē notabil'r lucrosior
est illicitꝰ B. Scōo dico/ ꝙ p̄dictꝰ ꝓtractꝰ
ꝛz appareat eē ꝓductiōis opaꝝ: z ēt possit tal'
dici: tū h̄ nō ē nisi īproprijssime capiēdo cō-
ductiōez z locatiōez: qz merces p̄cipienda p
locatorē opaꝝ nō ꝑsistit ī pecunia, igit nō ē
stricte locatio opaꝝ. Hec ēt ꝑsistit in specie
nisi indetmiate q̄ntitatꝫ, qz medietas lucri
nō ē detmiate q̄ntitatꝫ, igit nō ē locatio lar-
ge dicta: ſz erit īproprijssime locatio. oparū
z ꝓtractꝰ ptiariꝰ z accedit ad ꝓtractū socie-

Bcōs casus, A tradit centū (tatis
oues B paciscens secū ꝙ ve-
lit sibi satisfacere de labore z expēsis q̄s fa-
ciet pro dictis ouib⁹ custodiēdis: h̄ addito
ꝙ B stet ad ętiā ptē lucri z dāni prouenientꝫ
de p̄dictꝫ ouib⁹. Ille calꝰ reputat licitꝰ: si A
vt pro misit satisfac B pro opis z expēsis ill'
z ſz obliget B ad ętiā ptē dāni: tū econtra etiā
cōicat ei ptcipiū ętie ptis lucri. Cōtra illā
respōsionē, qz opz addere/ ꝙ ętia ps lucri ex
pectāda p B: sit tāti valorꝫ q̄nti oneris est
ętia ps dāni sustinēda. Nā si est ꝑsil'r mior
notabil'r: peccabit A, si notabil'r maior: pec
cabit B. Et etiā notādū/ ꝙ ille ꝓtractꝰ nō ē
dicendꝰ societatꝫ, qz B nec rē nec opas cōi
cat socialr A, sed opas suas aplicat A pro
mercede, ꝙ āt ad inuicē cōicāt lucrū z dānū
ouiū: est ex ꝓtractu innoīato, ſ. facio vt faci-
as, ſcz facio tertiā ptem lucri tuam: vt tu fa-
cias tertiā partem damni etiam tuam.

Tertius casus, A tradidit centum
oues B: h̄ pacto ꝙ B ha-
beat medietatē de p̄dictis ouib⁹, z h̄ tā ī p̄nci
pio z in medio q̄ in fine, z tal' ꝓtractus re-
putat licitꝰ: dūmodo A retineat in se pciū
foztuitū capitalis. Cōtra illā respōsionem
arguit. Aut intelligis ꝙ B debeat hāe me-
dietatē ō p̄dictis ouib⁹: nō solū q̄ ad cōmo-
ditates z fructꝰ ꝓuenientes ō ouib⁹, ſz etiaz q̄
ad subam ouiū: ita ꝙ medietas ouium fiat
sua, aut dūtaxat itelligis q̄ ad fructū z com
moditates ꝓuentētes de ouib⁹. Si primuz

(vt videtur) erit illicitus B, quia B volen-
do hāe talē medietatem: vult hāe nimis ma-
gnā mercedē p eo qō hz impendere ouib⁹, qz
hz eas custodire z pascere z hmōi, p q̄b si ēt
solū hāet cōmoditates ouiū: satis hāet eoꝙ
vt in rñsione ōz. pcl'm capitale ptinet ad A.
Si scōm: p tāto apper licitꝰ A vel B, p quā
to medietas illaꝝ cōmoditatū ꝓuentiū de
ouib⁹ sit eq̄ refusio opaꝝ z cure z expensarū
atq; pcul'oꝝ: quas z q̄ subire habz B circa
oues, tūc ē equa: est licitꝰ, si supercedēs: erit
illicitꝰ B: si diminuta erit illicitꝰ A.

Quinta pcl'o ꝙ quā rñdet ad scōam
ptē qōnis ē ista, Traditio
aialiū facta ī specie pmutatiōis: eo mō q̄ ca-
sus ē positꝰ in, q. lxxxviij, pcl'one q̄nta, ē lici
ta: dūmō eq̄ sit p̄ditio tradentꝫ z recipientꝫ.
An āt de facto sit eq̄ p̄ditio vtrlusq; ī casu p̄
dicto: nō pōt p̄cipitare rñderi: neq; supponi
idistincte ꝙ sic: vt q̄dārñdent / illō p̄suppo-
nentes: ſz oportet hāe respectū ad tradentez
quante etatꝫ sit z vivacitatꝫ: put talia sūt de
clarata in, q. lxxxj. Ūñ sequit ꝙ illicitꝰ essꝫ cō-
tractꝰ si oues cū tradunt sint infectevl morbi
de z disposite ad mortē. Nā tūc p̄ditio mōa
sterij ē pessi, Etsi A sciret/ peccaret mortā-
liter. qz notabil'r z i magno ḡuaret monasteri
um. Si āt nō sint morbide/ ſz sane: z tū pau
lopost traditionē reddunt morbide adeo ꝙ
oēs moriunt: potest nihilomin⁹ A recipe an
nuā pensionē vite sue: z q̄uis p̄silij essꝫ ꝙ A
sentiret ptem dāni: tū nō ē n̄citatꝫ/ ptz a sil'i.
Si trado meū asinū sanuz p tuo boue p me
retinendo p dies vite mee, z sint vt sic equal'
valorꝫ z mox tradito tibi asino meo: asinus
morialr nō ex infirmitate habita tpe q̄ fuit me
us: nihilomin⁹ potero boue illū retinere ꝑz cō
dicta, sil'r si tradā centū flor. tibi, p vitalitio:
z statim illi centū traditi apō te peant fortu
na vel alit: nihilomin⁹ possum leuare pensi-
onē vitalitij, mō A tradidit suas oues p vi
talitio/ qō ē res q̄daz puta reddit⁹: z pōt int
imobilia cōputari si sit ad decē ānos dura-
turꝰ vel vltra. Si aūt eēnt morbide tpe tra
ditiōis, z h̄ A nesciret, ſz bona fide tradidis
set, z postea morerent ex illa infectione: tūc A
post q̄ illō operiret teneret B refusionē face
re p portionabil'r illi⁹ dāni, remittēdo, ſ. tātū
dem ō p̄dicto vitalitio q̄tū vilitas ouiū tra
ditaꝝ attēta eaꝝ īfectiōe reqrit adeo ꝙ si ni-
hil valuerūt vel p̄e nihil: tunc nihil vel p̄e
nihil debebit rcipe a monasterio, si em̄ non
valuissent nisi centū solidos obolorꝝ: ñ pos-
set a monasterio pensionē ānuā i vita sua ac
cipe: nisi talē z tantulā q̄ntulā a monasterio
potuissꝫ p centū solidis obolorꝝ emisse p vi
ta sua. Et hec sufficiāt de illo spēali ꝓtractu
pmutatōis aialiū, qz de ꝓtractu pmutatōis
vniuersalr ī generali latiꝰ dicet i, q. rciij.

Questio. XCI.

Vtrū traditio aialiū

facta in specie mutatiōis, put exēplificatū ē
in, q. lxxxviij, sit licita: Solo, q, stabit i oua
bus pcl'onib⁹/ z duob⁹ corollariis/ z sex ar-
gumentoꝝ solonib⁹.

Prima pcl'o, ad hoc ꝙ fiat traditio
aialiū licite: q̄n fit ī specie mu
tui: put exemplificatū ē in, q. lxxxviij, pcl'iōe
q̄rta, req̄rit ꝙ tradens nō tradat ea ꝑpt illi⁹
lucri vel mercedis: oīb⁹ ill' modis itelligēdo
spem lucri mercedis: q̄b itelligit q̄n ōz ꝙ tra
dens alteri pecuniā mutuo/ non dz eā trade
re ꝑpt spem lucri, ō q̄b sufficient habitū ē p
totū tract, scōm hui⁹ opis: alis ei tradēs aia
lia eq̄ cōmitteret vsurā: licē si traderet alteri pe
cuniā mutuo ꝑpt spem lucri.

Bcōa pcl'o, si tradens aialia p̄dicto
mō: estimat ea q̄n tradit: tunc
q̄uis A possit dici aialia vēdere/ z B ea eme
re: tū nō pōt dici ꝙ ibi sit pura venditio z em
ptio: q̄netiā intueniat mutuatio. Prīa ps
pbat, qz estimatio rei ī ꝓtractib⁹ ō q̄z natu-
ra ē ꝙ trāsferat dōnium: facit ꝓtractū trāsire ī
venditionē z emptionē. Nō tradēdo ea pre
dicto mō censet ea mutuare, z p q̄s trāsfer
re dōnium eoꝝ in B, qō etiā ex eo apper, qz oē
periculū ponit B, igit exq̄ ea p̄cio estimata
tradit: seq̄t ꝙ inde habebit acsi ei vendidis
set p illo p̄cio. Scōa ps pbat, qz exq̄ A nō
pōt repetere capita nec valorē eoꝝ: nisi pꝰ la
psum tp⁹ ꝓuenti, igit dato ꝙ A vendiderit
capita B p p̄cio: tū exq̄ nec capita: nec p̄ciū
pōt petere nisi post lapsum tp⁹: seq̄t ꝙ saltē
illō p̄ciū cēsebit mutuasse B, z sic adhuc ne
cesse ē ad vitandū vsurā ī tali traditiōe aiali
um: ꝙ nō ob spem alicuiꝰ lucri sic ea tradat/
saltē loq̄ndo de lucro rōne dilatiōis repeti-
bilitatꝫ capitū vel p̄cij capitū, q̄uis si sit ven
ditio possit vendendo sperare lucrum ō eis
eo modo quo sibi liceret lucrum sperare q̄n
do venderet p̄zo p̄recio moꝝ sibi dando sine
lapsu temporis. Ex illis cōclusionib⁹ sequū
tur duo corollaria.

Primū corollariū: q̄ seq̄ns traditio ꝫ sit mutuatio: tñ nō ē illicita tanq̄ vsuraria, ſ. A tradit B, xx. capita ḃ mō q̄ illa sint firma: ita q̄ vult illa in illo valore habere/ vl̄ pciū eoꝝ si peant vl̄ deteriorent: etiā quōcūq̄ peant vl̄ deteriorent & dimittit B oē lucrū & emolimentū inde prouenies, sic vult etiā oē dānū & periculū esse B: nec aliquā mercedē: nec aliqđ aliud lucꝝ spat a B occasione tal̄ traditionis. tal̄ inq̄t inde agit acsi tanta pecunia quāta valēt illa capita daret B ad tps: p̄ qđ vellet posse repetere pecuniā/ etiāsi perijssꝫ pecunia apud B: dūmō absq̄ oī spe lucri eā traderet, mō illa traditō essꝫ mutuatio & ḡtuita & nō vsuraria, igit̄ p̄dicta traditio capitū ēt ē mutuatio ñ vsuraria.

Secundū corollariū q̄ sequens (ria. traditio aīaliuꝫ est vsuraria, ſ. A tradit duo aīalia B per annū volēs hīe ab eo aliq̄t sextaria frumēti vl̄ aliquā aliā vtilitatē i pecunia vl̄ in rebus ꝓsistētē, & oē pic'm illoꝝ aīaliū ponit B: ita q̄ B debeat solus sustiere pic'm tā deteriorationis q̄ mortꝫ aīaliū: nō tm̄ eiꝰ deteriorationis & mortꝫ q̄ ex culpa lata vl̄ leui B puenerint, ſꝫ etiā eiꝰ q̄ ex eiꝰ leuissima culpa, imo ēt q̄ sine oī culpa B, ſꝫ a natura vl̄ a fortuna vl̄ diuino iudicio euenerint aīalibus, pbaf̄ dupplicit. Primo, q̄ A censef̄ p̄dicta aīalia mutuasse B: eq̄ A vult eē īmūis ab oī pericolo aīaliū nō minꝰ q̄ si tantūdem pecunie mutuassꝫ B: & oē pic'm iposuit B q̄le mutuatariꝰ tāte pecunie hīet subire, si ei A nihil vellet facere nisi ea mutuare: non possꝫ aliō facere q̄ ea ei traderet volēdo B hīe oē emolimētū & oē pic'm: & post tps ea vl̄ eq̄lens eis r̄habere, iō ē mutuatio. & q̄ A exigit certā mercedē a B occasiōe illoꝝ aīaliū sibi tradit oꝝ: sequit̄ q̄ p mutuo accipit mercedē, igit̄ est vsurariꝰ. Scđo sic, q̄ da oppositū q̄ p̄dicta traditio nō sit vsuraria/ sed licita, vt puta q̄ tāto villioꝝ ē mercedē accipit a B: eo q̄ sic sibi imposuit oē pic'm vt sibi faciat refusionē vbi al's B nō teneret tot pic'a sustiere: tūc apta erit ianua oīb' vsurarijs cōmittēdi vsuras. Hā cū viderint sibi ñ licere mutuare suas pecunias sub certa mercede oēz suā pecuniā exponēt p aīalib' emēdis / vel p domib': & dicēt se hmōi locare alijs p certa mercede: attñ iponerēt illi oē pic'm eodē mō sic̄ si tantā pecuniā q̄ntā exposuerit p aīalib' vl̄ domib' eis mutuassent: & tñ aliq̄nto minorē mercedē exigent ab eis viso/ q̄ sic eos onerāt t'li pacto: vtputa vbi ī locatōe aīaliū vl̄ domoꝝ pura, ſ. sine tali pacto ipositiōis oīs pic'i sup B darent ō aīalib' vl̄ domib' locat̄ decē florenī: A accipit q̄nq̄ florenos, mō nō ē ꝺcr' aliq̄s admittēd' vl̄ approbād' q̄ pōt esse ianua vsurarijs p̄dicto mō. q̄ latibula latronū ñ sūt sustinēda: ſꝫ extirpāda.

Contra illud sc̄m corollariū arguit posset multiplr. Primo sic. Nulla traditio est vsuraria nisi q̄ est mutuatio, p̄dicta aūt vēditio aīaliū ñ ē mutuatio, q̄ mutuatio ē traditio pecunie vl̄ rei ad vsū q̄ est eiꝰ ꝓsūptio ex dict̄, q. xvij. A aūt non tradidit p̄dicta aīalia ad talē vsuꝫ q̄ sit eoꝝ ꝓsūptio: vtpura ad comestionē vl̄ distractionē, ſꝫ ad ḃ vt B eis vtereť laborādo cū eis, puta si sūt eq̄ vel boues/ vel si sint vacce vel oues: & bmōi: ad p̄cipiendū de eis lac & vitulos & agnos, tal'aūt vsus eoꝝ ñ ē ꝓsumptio eoꝝ, ſꝫ ē tal': p q̄ ds licite p̄t accipe mercedē.

Secdo sic, & suppono q̄ñ A locaret p̄dicta aīalia B sine p̄dicto pacto ipositiōis oīs pic'i sup B: tūc a posset litigare certā mercedē accipe p eozūdē locatōe puta eā q̄ ꝓsueta ē passim ab oīb' dari in t'li loco, ponam' igit̄/ q̄ illa merces sit, xij, sextaria frumēti de duob' bob' p annū, in t'li ḡ casu A licite reciper, xij, sextaria: & B eēt īmunis a pic'o tā deteriorationis q̄ mortꝫ boū: loquēdo de t'li pic'o qđ sine culpa sua eueniret: vl̄ etiā si ex culpa sua: tñ ex leuissima tm̄ veniret, ſꝫ nihilominꝰ eēt obligat' ad pic'a ex sua culpa lata vel leui euenientia bob', reliq̄ ꝓ pic'a oīa spectāt ad A. Scđo suppono q̄ oīa reliq̄ pic'a spectātia ad A: sūt aliquāti oneris, & B finiti, igit̄ si iponerent alicui q̄ ea nō teneret sustinere: eēnt sibi refusibilia certo valore: ita q̄ ḡntū p illa onerarent tāt̄ ꝓ illū aliū valoꝝ releuaret, & sibi de illo onere satisfieret. Vñ vnꝰ tertiꝰ ab ipo A et B puta B posset p certo valore illa onera sup se accipe loco A: ita q̄ A eēt īmunis ab oīb' ill'. Tūc si arguit̄, igit̄ ēt A posset p̄dicta pic'a q̄ sibi ꝓpi incūberēt iponere B pro certo valore, ſ. q̄ A remitteret B certaꝫ ptē predicte mercedis: vtputa medietatē: ita q̄ vbi A reciper alias, xij, tā tm̄ vult recipe sex. & tūc seq̄t q̄ A potit recipe sex sextaria. et tñ oē pic'm iā erit B. Cōfirmat̄ ꝓmo, q̄ pactū expūs tm̄ ꝺ naturalia ꝺcto locatiōis non depuat ipm: si ei cui onus illiꝰ pacti impo-

nit: refundat alia via, vt sepe dictū est i supio rib', igit̄ quātūcūq̄ ḃ eēt ꝓtra naturalia locatiōis q̄ B deberet sustiere oīe pic'm: ad huc poterit illa locatio manere licita. Scđo ꝓfirmat̄, q̄ illō pactū nō est ꝓtra subaz locatiōis, igit̄ adhuc pōt manere locatio, & si sic: igit̄ pōt etiam tal'r vestiri q̄ fiat licita: igit̄ ēt exigēdo mercedē poterit manere licita, q̄ si ne ꝓuentiōe ō mercede nō pōt dici locatio.

Tertio arguit̄, q̄ locator aīaliuꝫ pōt ꝓducroꝝ iponere medietatē oīs deteriorationis aīaliū: dūmō locator in recōpensam illiꝰ dimittat ꝓductoꝝ p̄cipiū meliorationis aīaliū/ si saltē expectat: ita verisimr tāta melioratio q̄nta timeri hꝫ eoꝝ deterioratio, ḡ eadē rōne poterit locator aīaliuꝫ ꝓductoꝝ imponere medietatē oīs pic'i, ſ. tā deteriorationis q̄ mortꝫ cuiuscūq̄: dūmō locator ei in recōpensam illiꝰ dimittat ei tantū ō mercede: vt fiat refusio ipi ꝓductoꝝ ō onere. Etsi medietatē oīs piculi pōt A B imponere remittēdo sibi certā ptē mercedis ꝓportionatā oneri: eadē rōne poterit total'r oē periculū ei imponere: si adhuc tātā ptē mercedis et remittat, & sic q̄ reliquū est poterit A sibi nomine mercedis retinere.

Quarto arguit̄, q̄ si A nō possꝫ aliq̄d reliquuꝫ mercedis recipere: marie ḃ essꝫ ꝓ tanto: q̄ A teneret tantas tot ptes remittere q̄ nihil remaneret ō p̄dicta mercede. Hā si, xij, sextaria sint merces iusta ꝑm casum scōi argumēti: tūc si voluerit A imponere medietatē tā oīs deteriorationis q̄ culuscūq̄ mortꝫ boum: optet q̄ remittat medietatē mercedis, & sic solū licebit sibi recipe sex sextaria, si igit̄ reliquā medietatē etiā sibi velit imponere: & ita totū periculū etiā reliq̄ sex sextaria tenebit̄ ei remittere, & sic nihil remanebit ō mercede, q̄ ambas medietates habuit ei ꝛmittere. Assum ptū aūt huiꝰ euasiōis, ſ. q̄ si A vult medietatē oīs pic'i iponere B: q̄ debeat ei medietatē mercedis remittere: ꝓsequet ex eo: q̄ A ꝺz tertiā ptē mercedis remittere B: q̄ñ vellet B iponere tertiā ptē oīs pic'i eoꝝ, put patuit i septio casu q̄nis, lxxxix. igit̄ si medietatē vult ei iponere: ꝺz etiā medietatē mercedis remittere, ꝫ ꝺña ꝓ loco ā ꝓxtōe. Sed hec euasio ñ valet: q̄ nō ē vez q̄ si A velit B iponere medietatē oīs pic'i q̄ ḡ opteat eū ei remittere medietatē mercedis p̄dicte, q̄ sic̄ medietas pic'i quā al's B ex natura locatio nis nō teneret̄ sublre: nō ē tāti oneris q̄ pro sui refusiōe & recōpēsatōe i digeat valore sex. sextariorū. Sic ēt si A velit totū periculū iponer B: nō ꝺbebit totā mercedē ꝛmittere: q̄ onus totiꝰ periculi ñ ē tātū vt subeūti illō/ eēt remittēdꝰ valoꝝ, xij, sextariorū als debitoꝝ. Hā si A vni ctio: puta B ponere vellet onꝰ oīs illiꝰ pic'i qđ A hīet supportare lōge minus daret ei: & B etiā eēt ꝓtēt' de minori valore q̄m sit valoꝝ, xij, sextariorū. Ad illō āt qđ p̄dicta euasio adduxit ō septio casu dicere: q̄ nō ꝺcludit: q̄ ñ ē ibidē septimꝰ casus iustificat' q̄ ad pactū ō sustinēdo tertiā ptē pic'i p remissiōe tertie ptis mercedis/ nisi supponeret/ q̄ tertia ps pic'uli sit tāti oneris q̄ ñ refundit ei cui ꝺponit nisi valoꝝ tertie ꝓ mercedis et adequet, mō ibidē nō est dictū q̄ ō facto sit tal' adeq̄tio int̄ ea/ nec hodie appa(ret esse talis adequatio.

Quinto sic, onus piculoꝝ q̄ ex natura locatiōis A hīet sustinere: nō ē tāti ponderis: vt A iponēdo illud B: ob id debeat totā mercedē remittere B, ḡ pōt nihilominus aliquā mercedē recipe. Añs pbaf̄q̄: nisi sic: seq̄ret q̄ eq̄ eēt ꝺditio ipi B: habēt̄ vsuꝫ et vsufructū aīaliū cū onere tñ oīs piculi: & cōditio A habēt̄ tm̄ dūiū suoꝝ aīaliū sine vsu & vsufructu eoꝝdē cū de obligatōe tñ sui ipsiꝰ ab oī piculo eoꝝ, ꝺña nota ē, q̄ da opositū illiꝰ ꝓsequt̄: vtputa q̄ eēt melioꝝ ꝺditio B, ḡ A possꝫ a B aliq̄d exigere noīe mercedis: vt fieret adeq̄tio cōditionū vtriusq̄. Aut da q̄ melioꝝ sit ꝺditio A, igit̄ si ēt A tota mercedē ei remitteret: nōdū tñ satis refudisset onus piculoꝝ ipositū B: q̄n adhuc ampliꝰ aliq̄d dare deberet ei: qđ tñ nemo dicet. Naz mutuat oꝝ nō tenet̄ mutuatario a q̄ nihil oīno exigit aliq̄d dare vltra ḃ qđ ei mutuauit. falsitas tñ ꝺūt̄ pbaf̄ dupplr. Primo: q̄ experientia ē ad oppositū. Hā q̄libet portꝰ vellet hīe oēm vsum & vsufructū aīaliū: ꝫ cum onere oīs piculi: q̄ dūraret hīe ꝓpietatē et nullū vsū nec vsufructū eoꝝ. Scđo pbaf̄, q̄ si eēt eq̄ ꝺditio vtriusq̄: tūc A ñ censeret bñficiū ipendere: & ḡtis mutuare aīalia ipsi B q̄ntūcūq̄ A nihil accipet a B noīe mercedis, ꝺñs est falsū, q̄ mutuare alicui sine vlla spe lucri est beneficiū impēdere & est ḡtis mutuare, ꝺña tñ pbaf̄, q̄ ille nō impēdit alicui beneficiū q̄ el aliq̄d ꝺcedit sine mercede: eo q̄ ille alioꝰ onus cōmēsuratū tali mercede loco eiꝰ suscipit. Ille eñ esset ꝓtractꝰ rigorꝫ

et iustitie nō beneficiū ⁊ misericordie.

Dicto q⁹ si A retineret predicta sua aialia sibiꝑpi: hiet oēs cōmoditates de eis q̄s ꝓductor hiet, ⁊ ille cōmoditates cessant A: qñ ꝓcedit B sua aīalia, igit A poterit aliq̄d p ill' cōmoditatib⁹ tā3 p lucro cessāte exigere a B: ēt si a ꝑte rei traditio aialiū ꝑdicto mō facta trāsyisset in mutuationē: vl saltē induisset speciē mutuationis. ⁊3 ꝑña. q⁹ mutuator pōt aliq̄d exigere a mutuatario rōne lucri cessanti3. Ūñ non poterit h dici/ q illi⁹ lucri cessanti3 sufficiēs refusio sit ipm B sustinere on⁹ pcl'or ipo⁹ aialiū: vt ꝓbatū ē. Ad illa argumēta dō̄: q q̄uis aliq̄ sat3 stringere videant: nō ē tñ p ꝑterea ꝑdict⁹ ꝟct⁹ approbād⁹. ⁊ h̄ maxīe ꝓpt scōam rōnē positaz ad corollariū. Hā etiaz ꝟct⁹ si i se nō sit vsurari⁹. q⁹ tñ facile ibi deliquescere pñt vsurarū cauēd⁹ ē/ nec cuiq̄ ꝑsuleud⁹ vl approbād⁹. Hā ēt ab actib⁹ i felicitis abstinēdū ē ꝓpt speciem mali, iuxta illō. Si dextera tua scādalizat te: abscīde eā ⁊ p ꝓice eā abs te. Preterea ēt dato q ꝑdicta argumēta aliq̄d ꝓcluderēt: nō tñ pl⁹ ꝓcluderēt nisi q A licear aliquā mercedē accipe a B i casu q̄ ex hmōi traditiōe sibi cessaret lucrū: ita q illō q̄ō acciper tm̄ eēt refusio lucri cessanti3: quō ēt mutuatori licitū eēt q̄d recipe vltra sortē a mutuatario. Quat3 sex vl septem circūstātiis positi3. q. xxx. Ad pmū igit dō3 q q̄uis A vocalit nō tradat ea ei ad vsuz q̄ sit eo⁹ ꝓsūptio: tñ re ipa sic ei ea tradit. Hā p q̄nto oē pclm̄ iponit B: videt ea ei ꝓcedere vt eis vtat̄ ēt eo vsu q̄ pereāt ⁊ cōsumant. Preterea dato q A vellet exp̄sse q ea nō ꝓsumeret: i3 rātūmō eis vteret in laboribus: ⁊ nihilomin⁹ sic ei oē pclm̄ iposuisset: nō ꝓpt B posi3 A excusari ab iniq̄ ꝟctu. q⁹ ⁊ si ñ posi3 dānari vsurarie punitat3, vtputa q⁹ nō posi3 sat3 apparēter ꝓuīci ō mutuo aialiū: tñ iniq̄ ageret cū B. Hā si ea ad oēm vsū ꝓcessisset, ⁊ sic mutuassi3 ⁊ aliq̄d acciper nōie mercedis ab eo diceret iniq̄ agere ꝟ B, g̃ mlto magis ꝓdēnand⁹ ē A iiq̄tat3 qñ ei nō ad oēz vsū: i3 ad strictiōez vsū ꝓcedit: ⁊ nihilōin⁹ vult hīe mercedē ab eo. Tertio diceret q ⁊ si A nō posset ꝓuinci mutuasse aialia: tñ ꝓuīceret ꝑtialit pecūiā eq̄alētē aialib⁹ mutuasse. Hā dici posi3 q A cēseret aialia ei vēdidisse saltē si ea estiata tradidit: ⁊ ꝑciū vēditiōis mutuasse B: puta ꝓcl'ōe. ij. dēz ē. Ad scōz dō3 concedēdo duas suppositiōes ꝑambulas. Siz cū assumit i argumēto, igit⁹ cē. ꝓcedit totū vsq̄z ibi, vtputa q A remitteret medietatē mercedis, vbi dō̄ dupl'r. Prio negādo q si medietas mercedis remittat: satisfiat B ō oner⁹ iposito: h ei nōdū ꝓstat. Scōo dato q p remissionē medietat3 mercedis/ vl saltē trīū ptiū mercedis satisfier3 B ō onere iposito: ñ tñ seq̄t q ꝓpt h licebit A reliquā ptē exigere a B, q⁹ tradendo aialia ꝑdicto mō censet ea vel saltē valorē eo⁹ mutuare B, mutuatori ā nō licz q̄d exigere noie mercedis. Ad ꝑmā ꝓfirmationē dōz q añs ⁊ ꝓñs supponūt si on⁹ alia via refundit. mō dicere q aut nō refundit B on⁹ nisi remittat ei tota merces, et sic cessabit eē locatio. Aut si pōt refūdi ei citra remissionē tot⁹ mercedis: tñ illud reliquū exigere non pōt ex cā dicta. Ad scōaz ꝓfirmationē dō̄ q dato q posset manere subalt⁹ locatio: vtputa q⁹ aliq̄d mercedis remaneret qō ad refusionē oneris non reḡrit: tñ illā ptē nō liceret A exigere a B: nō q⁹ locatio essi3 i se iniq̄ ⁊ illicita: i3 q⁹ tūc iduit speciē mutuatiōis: ⁊ icipit fieri habile latibulū vsurariox. iō abstīere dz A a tali exactione.

Ad tertiū dō̄ ē ꝓcedēdo totū argumētū vsq̄z ibi. si medietatē oīs pclī A pōt imponere B remittendo sibi certā ptē mercedis ⁊c, vbi dō̄ dupl'r. Prio q argumentū ibi supponit falsuz. q⁹ supponit, s. q aliq̄ ps ꝑdicte mercedis remaneat: qñ A iponeret B totū pclm̄, ⁊ illō iponendo remitteret ei de mercede totū pclm̄ ꝓportionabilr ad illō totum pclm̄: sic remisit ō mercede ad medietatez, imo nihil ñ manebit. q⁹ p medietate pcl'i imponēdo debebit medietatē mercedis remittere, igit p toto pcl'o totā mercedē. put etiā in argumēto q̄rto tāgit i cuasiōe. Scōo dicere q etiā dato q aliq̄d remaneret: nō posset tñ illō exigere ex cā dicta i p̄cedent3 argumenti sol'one. Etsi dicas: cur g̃ pōt medietatē mercedis exigere qñ medietatē pcl'i imposuit: dicere q rō diuersitat3 ē, q⁹ qñ dōta pat medietatē pcl'i posuit: solū medietatem aialiū vl valoz3 aialiū censet mutuasse, ⁊ ita etiā medietatē mercedis remittit: reliquā ꝟo censet locasse. igit ō illa poterit q̄d exigere, sec⁹ at vbi totū pcl'm iposuit, q⁹ tūc totū cēset mutuasse, igit nihil poterit exigere. Ad quartū dō̄ q dato q on⁹ piculoz sufficiēter posi3 B refundi citra h q tota merces ei remitteret: tñ illō reliquū mercedis nō posi3 A exigere: eo q traditio trāsyisi3 i mutuationē. ⁊ h vel vere vel apparent. ⁊ h adeo apparent q A exigēdo faceret actū hītē spēz mutuatōis vsurarie. Ad q̄ntū dō̄ q A non posse exigere aliquā ptē ꝑdicte mercedis nō est nēcariō: ex eo q on⁹ pcl'oz sit tāti ponderis ⁊c. vt arguit i argumēto. vñ ⁊ añs illi⁹ argumēti pōt ꝓcedi: sic ⁊ ꝓbatōes eius vident ꝓuincere ei⁹ fitatem, i3 est ex eo q A imponēdo totum pcl'm B: reputat⁹ vt mutuator aialiū. ⁊ p ñs nō poterit vllā ptē mercedis exigere. Ad septū dō̄ q q̄uis A cessi3 lucrū ex traditōe boum: ⁊ ita possit exigere refusionē illi⁹: tñ exq̄ mutuatori nō licz etiaz p lucro cessante q̄d exigere/ nisi assint ꝓditiones positē. q. xxx. Jō nōꝓbat argumētū q A licebit ꝑdictū ꝓtractū facere: nisi ꝓcurrētib⁹ oīb⁹ ꝓditionib⁹ ibidē tact3. ⁊ tūc oportet q A nō ꝓprio motu sollicitet/ nec met excogitet talē ꝓtractū. imo q pot⁹ vellet esse suppostat⁹ ō eo ⁊ cessare oportet scandalū. ⁊ sic de alijs ibidē dict3 q̄b⁹ quat3 eū ꝓdemnare nequeo: secus āt si aliq̄ illaz defecerit. Et in h finit tractatus q̄ntus.

¶ Incipit Tractatus. VI.

Expedito quinto tractatu de ꝓtractib⁹ locatiōis/ accedendū ē ad tractū: in q̄ tractabit⁹ ō ꝓtractibus societat3 tā i aialib⁹ q̄z i pecunijs: cuius prima questio est. ⁊cq. ⁊c.

¶ Questio. XCII.

Vtz traditio aialiū facta in ꝑte societat3 sit licita: Solo q̄stionis stat in vna suppositione/ ⁊ sex conclonibus/ ⁊ vno corollario.

Suppositio ē. ꝓtet tres modos q̄bus diuersimode ꝓtrahit⁹ societas i aialib⁹/ q̄ fuer⁹ positi s. q. lxxxviij. ꝓclōe. vj. cū suis subdiuisiōib⁹: ad huc sē ponēdi duo distincti modi q̄b⁹ ꝓtrahit⁹ Hā aliq̄n A tradēs aialia B i specie societatis cōicat sibi ea: nō solū q̄d cōmoditates ⁊ vtilitates puēturas ō illi⁹ retento sibi dōnio eoz/ i3 etiā q̄d dōniuz: ita q B efficit⁹ cōdomin⁹ eoz dē. vtputa A tradit B ad cōez societatē. r. boues: ⁊ ecōtra B etiā tradit totidē A: ita q B efficit⁹ dñs illoz. rr. boum. ⁊ sil'r A erit eoz oīm dñs. q⁹ sī vtriusq̄ in cōi. Ūñ etiā ñ solū id qō ō fructib⁹ eoz plit. i3 ēt q̄d ō suba eoz perit: perit vtriq̄. Silr i fine societat3 nō tm̄ diuidūt ꝓmodi tates ⁊ fetus q̄ ex eis puenerūt: i3 ēt capitale. s. boues etiā idistincte: ita q nō oz q B ꝑcipe suos q̄s posuit recipiat/ aut q A suos recipiat. Aliqñ ꝟo fit tal'r q A tradens aialia / non cōicat ea B q̄ad dōnium: i3 dūtaxat q̄ad cōmoditates ⁊ vtilitates: atq̄ fructi⁹ inde puenibiles. ⁊ id qō B recōicat A (siue illō sit etiā aialia: siue sint ope) etiaz dūtaxat ei cōicat q̄ad fructi⁹ ⁊ vtilitates. Ūñ si aliqō aialiū ipi⁹ A perit: illō tm̄ A perit: i3 si fructus vel fet⁹ pierit/ cēsebit vtriq̄ perijsse. sic ecōtra ō aialib⁹ B. ⁊ i fine etiā societat3 vtriq̄ recipiet sua: ⁊ ñ ea q̄ ali⁹ posuit. Adijcit etiā aliqñ pactū aliqō societati exñs p̄ret naturalia ei⁹. vtputa ꝓuenīūt q si q̄ aialia q̄ sunt ō capitali societat3 morianē: debeāt repari p fet⁹ eoz dē: ita q illi succedēt loco capitalis diminuti. aut q ō velleribus ⁊ pellib⁹ mortuoz emāt alia in locū mortuoz: vt sic capitale reintegret.

Prima ꝓcl'o. traditō aialiū facta in specie societatis ē ex gñe suo licita. q⁹ illa ex suo gñe nō est nisi traditio: q̄ q̄s aialia q̄ sunt sua ⁊ non alteri⁹/ cōicat illi alteri q̄ ad dōnium ⁊ vtilitates illi⁹/ vl saltem q̄ad vtilitates: nihilomin⁹ manēte dōnio vtilitat3 ꝑcipiēde etiā apō tradentē. ⁊ h facta p eo vt ali⁹ econtra silr mō aliq̄d sibi recōicet. Dō̄ tal' est licita ex gñe. q⁹ sic ille cui⁹ sūt aialia: possi3 illa i eū trāsferre grat3 seu donatiōe vl ꝑ ꝑcio eq̄alenti. ⁊ sic p venditionē aut p alijs aialib⁹ vel reb⁹ abdicādo a se eoz ꝓpriet3 tē. ita pōt ea i aliū trāsferre vt secū cōicet i eoz dōnio ⁊ vtilitatib⁹: vel saltē in vtilitatib⁹ tm̄. ⁊ h nō grat3: i3 ꝑ eq̄alēt. Scōo ꝓbat. q⁹ societas i gñe ē licit⁹ ꝓtract⁹ cū ius ciuile ō illo ꝓtractu loquat⁹ tā3 possibili fieri licite. Dō̄ societas in animalib⁹ est species societatis in cōmuni. igit.

Beda ꝓcl'o. traditō aialiū fctā i spē societat3 ꝑt vestiri oīb⁹ ōbit3 circūstantijs: adeo q erit ēt simpl'r ⁊ ꝑfecte licita. ꝓbat: q⁹ ꝓtigere ꝑt q tradēs ñ sit ꝓhibitus sic sua aialia cōicare alt'i: nec alt' sit ꝓhibit⁹ sic ea recipe⁹ recōicare sibi alias res sil'i mō. ⁊ stat q ipa aialia ⁊ res hīcide cōicande sint ñ ꝓhibite cōicari: ⁊ q illa cōicatō fiat ob finē honestū: ⁊ ad vsū licitū: ac i ⁊ p locoz tēpore ꝓgruis. ⁊ q fiat debito modo. s. seruata equalitate conditionis vtriusq̄ vl simpl'r:

vl' ſm ꝓportionem eius: quod cōmunicatū eſt hincinde ſocial'r.

Tertia ꝓcl'o, traditio aialiū facta in ſpecie ſocietatis deprauat' ſe ꝓplicit', qz ꝓtingere pōt quālibz ſeptem circūſtantiaꝝ, requſitaꝝ deficere, ſi em̄ A phibit' bit? eſt cōicare ſua/aut B phibit? eſt ea recipere vl' recōicare ſua/aut aīalia ſint talia q̄ nō ſint cōicabilia: iam defic̄ q̄s/aut cui/aut q̄d, z ſic ō aliꝝs circūſtātijs q̄ latius pōt declarari ex dictꝫ in ſil'i de locatōe aialiū in, q. lxxxvij. Et ſpēal'r depuat' ex defectu circumſtātie quō: eoq̄ non ſuat' debit? modus, puta qz alt' alterꝫ ḡuat: nōn rā pingue ius z fructus recōicando alteri ſic̄ deberet. Ut āt facili? agnoſcat' qñ ſuet' vel non ſuet' circūſtantia quō/ ꝑnit'

Quarta ꝓcl'o ad cognoſcēdū ſi ſeruet' debit? modus: m'tū pderūt ſeq̄ntes q̄ntꝫ regl'e. Prima q̄ ꝓfeſſor ꝓſyderet an vtriuſq̄ ſociorꝫ ſit eq̄lis ꝓditio, z ꝑ tam in reb' capitalib': hincinde cōicatis q̄ i fructib' inde pcipiendis: z oneribꝫ picl'o rū ſuſtinendis, z ſi nō ſit eq̄litas i fructib' pcipiendis: videat ꝑnr an pceſſerit etiā ineqlitas i reb' cōicatꝫ, qz ſi nō pceſſit ineqlitas imo eqlitas: ꝓtract? erit illicit? ei cui? ꝓditio eſt melior. Si āt ineqlitas pceſſit i reb' capitalib' cōicatꝫ: videat ꝓnr an ineqlitas in fructib' z oneribꝫ cozrñdeat ꝓportionabil'r inequalitati rer' capitaliū cōicataꝝ: qz ſi nō: iterū erit illicit? ꝓtract? ei cui? ꝓditio ē melior, ſecus ſi cozrñdet ei ꝓportiōabil'r. Scōa regula, ſi viderit equalitatē i fructib' pcipiendis: z oneribꝫ ſuſtinendis: videat ſi res capitales hincinde cōicate ſint ieq̄les, qz ſi ſic: cōtract? erit illicit? ex pte illi? q̄ viliorē rem capitalē poſuit: niſi ō libero ꝓſenſu alteri? eſſz factū. Tertia regl'a, videat etiā cōfeſſor an ꝓtractū talē cū talib' circūſtātijſ z pactꝫ qualis ſibi ꝓponit' paſſim ineant pſli z nō preſſi zc, z deduc vt i. q. lxxxix. ocl'one q̄rta. regl'a ſcōa dictū ē. Hā nōnūq̄ ruſtici hītes ſenū z ſurgū ac ſtramīa/paleas/z ꝓſilia/atq̄ ꝑtā nō pūt ea ꝓmo de diſtraher'/aut eis ꝓmode vti: niſi hēant aīalia q̄b illa depaſcāt', preter ea eoꝝ mil'ter ſ ōberēt ītēder' reb' ruſtic' colligēdo lac/formādo caſeos/congregādo butyꝝ z ſil'ia, ſz nō hūt aīalia vnde hec ꝓſeq̄ pūt, ineūt igit' nōnūq̄ tali nēcitate pſli ꝓtractū ſocietatꝫ aialiū eis oneroſū z nō eq̄ lāce diſtribuendū: qūs maiora icōmoda declīare poſſint.

Quarta regl'a, videat ſi ē ꝓſueta taliſmodi ſocietas i patria: i q̄ degit ꝓfitēs/z deducit' ſ. Quīta, ſi alt' alt'i ſociꝝ ipoſuit aliqua onera ex pacto ꝓtra vl' ꝓter naturalia ſocietatꝫ adiecto: videat cōfeſſor an ne illa onera aliavia ſufficient' refuderit alteri vl' nō. qz ſi nō: erit illicit? illi q̄ aliꝝ ſic onerauit. Si āt refudit ſufficient: nō erit illicit? / ſaltē i ſe, ſz ꝓtingere poſſz q̄ pactū poſſz eē tale: q̄ accederet ſaltē ſpecieten? ad mutuū lucro ſum: et tūc efficit illicit? ꝓpt' ſpēz mali: quēadmodū i ſil'i tactū ē in. q. ꝑcedenti. Videat etiā ſi ſocietati nō ſit admixta mutuatio: ne forte rōne mutuationis admixte alter eoꝝ ab altero lucrum expectet.

Quinta ꝓcl'o, qñ ſocietas aialiū ē cōtracta ſine pactꝫ expſſis: puta nō fecer't quētionē q̄tū vtilitatꝫ vt q̄ pcipere quantūq̄ picl'i ſuſtiere/aut quanto tpe durare debeat: tūc ſtādū ē conſuetudi illi? loci: dūmō illa conſuetudo ſit equa nō nutrīēs inequalitatē. Hā ex q̄ nō expſſer't volūtates ſuas: iterptādū ē eos actu vl' habitu voluiſſe illo mō eā ꝓtraher': ſic̄ conſueuit ꝓtrahi i illo loco. Si āt nō appet ꝓſuetudo i loco vbi leges imperiales ſ'i obſuātia/vl' nō ſ't abrogate: ſal tē ille q̄ diſponūt quō ſit ſuāda ſocietas: recurrat ad illa iura: z ſm eoꝝ tenorē ſuet' cōtract?, ō talib' āt ſ't q̄dā iura extrauagātia: q̄ Angelus dic̄ ſe reppiſſe int' extraordinaria, feudoꝝ, z refert ēt ea Baptiſta i ſū, ſua ſura tit'o, §. vl'r, ibi q̄re. Corollariū ex p̄dictꝫ pt' q̄d ſit dōm ad ſeq̄ntes ſex caſus.

Primus caſus, A tradidit B, xx. aialia z tradidit ea eſtimata: vtputa, xx. libr': z B dz hīe medietatem medietatꝫ fructuū z fetuū puentiū: ita tū q̄ B teneat' A reddet' medietatē illoꝝ aialiū: ſaltē i valore ēt q̄l'cūq̄ peāt. Ad illū caſū rñ dēdū ē p duo dicta. Prim̄ q̄ i eo ſ'i duo contract? ſ. ſocietatꝫ z mutuū. Hā A cēſet, x. aialia ō p̄dicto nūero mutuaſſe B: p q̄to vult a B poſſe r'petere, x. aialia, vl' ſaltē valorē ēt ſi cāu fortuito vl' q̄l'cūq̄ pier'it: tūc ei pinde ē ac'ū tātūdē pecūie tradidiſſz B r'petibil'r cū picl'o eiuſd' ipoſito B, p q̄to ꝓ reliq̄, x. aialia tradidit B ñ obligādo ipm ad picl'm fortuitū z dimittēdo ei medietatē medietatꝫ fructuū aialiū: q̄ medietas medietatꝫ ē medietas fructuū, x. aialiū, z ecōtra B cōicat A opas ſuas q̄s circa aialia ipēdit: ñ cēſet' illa, ei locaſſe p mercede, qz medietas debēs ceder' A nō cōſiſtit in q̄ntitate determiata, ſgit' nō erit locatio/ſz ſocietas. Scōm dictū, ad ꝟ vt ꝑm? ſit licitus: requ'it q̄ A nihil exigat a B ꝓtextu decē aialiū. Ad ſcōm ꝓ vt ſit licit?: requ'it q̄ ex q̄ eq̄l'r cōicare volūt, puetus reliq̄, decē aialiū: etiā equalia capitalia poſuerint ad ſocialē cōicationē: ita q̄ decez aialia A q̄ ad id ſm q̄ A ea cōicauit B: eq̄ ualeāt opis z laboribꝫ: quos B recōicat A: alioq̄n ſcōs ꝓtract? erit illi ꝓtrahentiū illicitus q̄ min? poſuit: z tū eq̄le cōmodū vult ſentir': requ'it ēt ſi eq̄lia capitalia poſuer't q̄ eq̄l' ſubeāt picl'a eorūdem: alioq̄n qui pauciora vellet ſubire: z tū eq̄le cōmodū ſentire: cū nō pinguis? capitale poſuiſſz: ageret iniq̄ ꝓtra al'r. Dico āt q̄ ad id ſm q̄ ꝛc, qz ſi A cōmunicaſſz B decē aialia tā q̄ ad dñium q̄ ad cōmoda eorūdem: A videret' lōge melis? capitale poſuiſſe q̄ B, q: in fine ſocietatꝫ reciperet nō tm̄ medietatē cōmoditatū q̄ obuenerūt de eis, ſz etiā acciper̄ q̄nꝫ aialia, z per ꝓnꝫ ꝓditio B erit longe melioꝝ, igit' niſi A in id liberal'r ꝓſentiar: B iniq̄ ageret, niſi B i refuſione illis melioꝝ ꝓditiōis ſubiret aliq̄ picl'm q̄ A bñet ſuppoztare q̄ eſſz adeq̄tū illi exceſſui. dūmō tū illō ñ ſit totū picl'm capital' ſocietatꝫ, etiāſi illō picl'm adeq̄ret' ꝓditio dicto exceſſui: alioq̄n ꝓtract? icipet apparere mutuatio lucroſa/etiā ex pte illoꝝ reliq̄ decē aialiū, z p ꝓnꝫ nihil poſſz de eis pcipe ex fundamēto tacto in pce, q̄one. Si aūt A tm̄ velit B cōicaſſe cōmoditates aialiū: tūc an ſit eq̄litas int' eas z opas q̄s B recōicat A vel nō: meli? nouit vir ruſtic? q̄s ſcholaſticus vel eccl'aſticus, z in ꝟ credi pōt ꝓfitenti niſi ſufficient' appeat ꝓtrariū. Ū ſi ope B ꝑualerent cōmoditatib' aialiū: z tū A nihilomin? vellet hīe medietatē medietatꝫ omnium, xx. aialiū: A ꝑſumeret' vſurari?, qz cuz ſibi rōne decē aialiū ſocial'r cōicatoꝝ nō deberet' medietas vtilitatꝫ illoꝝ, ſz notabil'r minus ꝑt' ꝑualentiā notabilē opaꝝ B: illō q̄ vltra ſibi debitā portiōez exigeret ꝑſumeret' rōne alioꝝ decē (q̄ tū mutuauerat, z ſic rōne mutui) exigeret', z dato q̄ i ꝓſcia ſua ñ rōne eorū vt mutuatoꝝ/ſz ſocial'r cōicatoꝝ exigeret, z ita nō eſſz vſurarius verus: tū eſſz iniquus ſoci?, z cū boc i foro exteriori vbi illa ſupacceptio ꝓſtaret: condemnaret' vt ꝑſumptus vſurarius.

Secundus caſus, A tradidit B xx. oues: z B ecōtra tradit A. x. oues: z eas tenēt cōſlb' expenſis z opis: ita tū q̄. x. ſint ſibi ſalue: puta ſi pereant ex ill'. x. nihilominus vult A añ oia reddere, x. oues vel valorē eaꝝ: z ita ſi remanſerūt adhuc i toto. xx. oues: de ill' vult hīe medietatē puentuuꝫ: z aliā medietatē relinq̄re B. Ad illū dōz eodē mō ſic̄ ad ꝑcedentē, q̄a ibi ē duplex ꝓtractus, ſ. mutui z ſocietatꝫ: z quid ad vtrunq̄ eoꝝ requiraꝫ vt licitus ſit/ patz ex precedentib' dictis.

Tertius caſus, A tradit B decem aīalia: z B ponit opas ſuas ea paſcēdo z ō eis curādo: z debebit vterq̄ accipe medietatē puentuū eozūdez: ita tū q̄ B medietatē nō debebit accipe: donec A añ oia tāto tpe accepit oēs puent? eoꝝ q̄ ſibi ſit ſatiſfactū de eo valore aīaliū: in q̄ fuer't eſtimata q̄n ꝑmū fuer't tradita B. Ad illū casuz rñr q̄ ē illicit?, ꝓbat', qz ē ſil'is caſus ei q̄ A tradēdo ea B paciſcer't: q̄ B deberet de fetib' reſtaurare oia illa aīalia q̄ de eis ꝓtingeret imozi/ qō ē illicitū, qz A vellet ſp ſibi ſuum capitale eē ſaluū ad modū mutuantꝫ ad vſuram. Ū ñ B agere eſſz velle tradere aīalia imortalia. Sz clari? pōt rñderi p duas diſtinctiōes z tria dicta. Pria diſtinctio ē, caſ? pōt dupl'r ītelligi, ſ. aut q̄ A velit q̄ ſi aīalia etiā ſine culpa B moriant' añq̄ ō eis aliq̄d pueniat: adhuc B ſibi ſatiſfaciat ō valore aīaliū/aut ſolū vult q̄ tanto tpe q̄nto viuerīt aīalia: velit recipe ēt puent?: donec de valore eoꝝ ſit ei ſatiſfactū: ita q̄ ſi moriāt' añ q̄ il'ō eis pueniat: nihil vult hīe neq̄ ſibi dari a B. z ꝟ ſcōo mō nō traderet aīalia imortalia: nec ea traderet p modū mutuantꝫ ſub vſurꝫ, qz ſi mozerent': nō req'reret aliq̄d vltra p eis/aut ō eis. Primū dictū, ſi caſ? intelligat' ꝓmo mō: ē illicit? A, qz tūc aīalia ſtāt to tal'r i picl'o B, z ita pinde ē ac ſi mutuaſſz ea B: z vellet illa ſibi aliq̄nto tpe lapſo reſtitui ſaltē i valore: z nihilomin? recupato valore eoꝝ hīe ius z dñium imedietate rei ſpectātꝫ ad B: z eq̄lentꝫ valori reſtituto, ꝟ āt ius z dñiuz eſſz icrementū ſortꝫ mutuate, z p ꝓnꝫ vſura. Ū pinde ē ac ſi A mutuaſſz B centū floꝛ. ſibi reſtituēdos pticl'atim p tres vel q̄tuoz annos. ita tū q̄ illa reſtitutōe facta A: adhuc hīet medietatē i aliꝝs floꝛ. eq̄lētib' ſpectantib' ad B. Q ſi A dicat: tm̄ picl'm mortꝫ natural' aīaliū volo imponere B z mihi reſuare fortuitū vel econtra, z ſic ceſſabit eſſe z apparere mutuū. Dicendū dupl'r. Pri

mo dato q̄ tūc nō esset mutuū:tū tūc eēt in scō mēbro p̄dicte distinctiōis:z eēt casus distinguēd⁹ vt ibidē dicēt. Scō dicēdū q̄ nō cessaret eē mutuū.imo eēt mutuū:sed cū pacto inaturali q̄ A suscipet aliq̄d piculum rei mutuate,s.illā dēmiatā mortē. Et dato q̄ p illo pic'o susceptο liceret sibi q̄d recipe tū ī p̄dicto casu nimis m'tū recipet: Uñ in fraudē vsure eēt excogitat⁹ ꝯct⁹. Si āt itelligāt cas⁹ scō mō:ponēda ē scōa distinctio q̄ ē et⁹ subdistictio. Nā ꝓbare p̄t q̄ postq̄ A est satisfactū ꝺ valore aīaliū p puēt⁹ eo:ū dē aīalia mor moriāt.z sic B nihil hꝫet vtilitatz ab A:vl de aīalibꝫ q̄ fuerūt A.z tū A habuisset vtilitates a B,q̄ opas et⁹ sensisset z pticipasset. Aut igit vult sibi ī casu nihil dare eq̄lales opis illi:aut vult ei aliq̄d eq̄ales eisdē dare. Est ḡ scōm dictū,si det ꝑm mēbrū illi⁹ scōi mēbri:tūc A ñ ḡuat B inq̄:sz eq̄ apparet ꝺditio vtriusq̄ ꝓinde em ē:ac si A retinuisset aīalia apd se:z ꝓuisset B tāto tpe donec valore eoꝝ ab eis pceꝑisset:z p illā opis se offerret ei satisfacturū: z de hic eidē cōicatuꝝ vtilitates aīaliū:vt ipe sibi debīc recōmunicet opas suas,B ēt ñ peccaret ī tali casu si p opis ipēsis vsq̄ ad solutiōez valorꝫ aīaliū fiendā A accipet ab eo mercedē adeq̄tā eisdē: dūmō etiā B post illō tps:opas cōicando A:tantūdē ei recō municaret q̄ntū A sibi cōicaret:alⁱs B inq̄ ageret ꝯ A:nisi A liberal'r sic superoganter cōicaret sua B, Et satꝫ videt⁹ q̄ B tantūmō opas suas cōicando A:nō tantūdē recōicaret A:q̄ntū A sibi cōicauerat.si A ei cōicasset tā dñiū q̄z cōmoditatē aīaliū. Si aūt A tm̄ cōmoditates aīaliū ei cōicasset:tūc an adequenť illa hīcinde cōicata:nouit vir rusticꝰ melⁱ q̄z scholasticꝰ. Tertiū dictū:si A nihil vult sibi darē casu p̄dicto:ꝯct⁹ ē illiciꝫ tus A:q̄z A notabil'r ḡuat B:z longe melioꝝ ē ꝺditio A q̄z B:vt ꝓz intuēti:nisi quis fingat vel supponat alterꝝ illoꝝ duoꝝū,s.aut qđ ea medietas quā A obtulit B ꝓticipādā post solutiōez valorꝫ aīaliū:sperareť a p̄ncipio ꝓtract⁹ ꝑisil'r tāti valorꝫ affutura:q̄ B merito se exponeret pic'o nihil habēdi ī p̄dicto casu:q̄ten⁹ si nō sic eueniat:ꝓticipet de cetero tā supefluētē medietatē:vtpura vl' puentū aīaliū:vl' ēt medietatē tā aīaliū q̄z puētuū eoꝝūdē,aut q̄ id qđ B esset posit⁹ ad socialē cōitatē:eēt adeo dīminutū:respectu illi⁹ qđ ponit A:q̄ nisi tāto tpe aīalia teneat A:donec A sit de sorte satiffactū:ñ cēseret B dign⁹ hīc eq̄le ꝓticipiū de capitali societatꝫ cū A:vtpura B optasset hīc societatē ī aīaliꝫ A.z hꝫ tā q̄ ad dñiuz q̄z q̄ad vtilitatez eoꝝ:z offerret ei ecōtra se recōicaturꝫ socialiť opas suas ipendēdas circa aīalia,A ꝺo ꝑsideret/q̄ nullaten⁹ cōmēsurarenť ope B ei capitali/qđ A eēt posit⁹,īmo q̄ lōge minus eēt capitale B q̄z capitale A.lō diceret A:inibo societatē tecū:verū q̄z non eq̄le ponis:z tū eq̄liter ꝓticipāre vis.lō vt refūdas mihi id in q̄ tuū capitale defīc/volo q̄ tāto tpe ipendas opas tuas circa aīalia:donec tāti fruct⁹ inde puenerīt mihi soli applicādi q̄ receperim valorē eoꝝ,z opere sic ipenden de eēnt adeq̄te ei defectui/in q̄ id qđ tu vis ponere ī socialē cōitatē defīc ab eq̄litate ad id qđ ego posuero,Et cū tali distinctiōe respōdere ē verⁱ q̄z absolute casuz dānare:vt faciūt Ulric⁹ z Joan.de lig.aut q̄z absolute iustificare/ vt Laurē,ꝺ Ridol. Et ad illum modū descindēdi faciūt aliq̄ dicta in sexto casu ī.q.lxxxix.pic'oe .illꝫ. corollario scō.

Quartus cas⁹, si A tradidit B aliq̄t aīalia ī societatē: et eꝫ B ponit opas suas z vterq̄ ꝓticipat medietatē ꝺ eis,ita tū q̄ A obligat B ad hꝫ vt si q̄ aīalia tradita morerent/etiā q̄libet ercunq̄ B deberet illa restaurare de fetibꝫ,ille casus distinguend⁹ est:qz duplr pōt intelligi. Aut ei sic intelligiť/q̄ B de illis fetibꝫ tm̄ q̄ cedent sibi:debeat restaurare mortua. Aut q̄ ꝺ fetibꝫ cōibꝫ vtriq̄. Si scōm:tūc ꝓtract⁹ ñ redditť illicit⁹ ꝓpter illud pactū.qz in hꝫ neuter ḡuat alterꝝ pl⁹ iusto:cū ꝑm illud pactū ñ vn⁹ tm̄:sed vterq̄ ad illā restaurationē ꝓtribuet Et dico ꝓpter illud pactuz,qz posset ex alia causa esse illicit⁹,vtpura si capitalia vtriusq̄ sz aīalia A:z ope B nō adequarenť:et tm̄ A z B vellent eq̄liter ꝓticipare in eis z ꝺ eis:put patere pōt ex dictis ī scō ꝺicto pmi casus. Si aūt intelligať ꝑmo mō hꝫ est dupliciter:z vtroq̄ modo erit illicit⁹. Aut em̄ intelligiť sic/q̄ B teneať ꝺ fetibꝫ suis sic ea restaurare/q̄ si nō habeat ferus vnde restauret:aliunde vndecūq̄ ꝺ suo teneať ad illam restaurationē,aut q̄ cessantibꝫ fetibꝫ ñ teneať ad ea restaurāda. Et differūt illa mēbra:eo q̄ in ꝑmo vult illa capitalia aīalia esse sibi salua simpliciter et oīno,z sic omne periculū imponere B,z per ꝯs dicendū q̄ talis traditio erit mutuatio vere vl' apparēs:

ret,z p ꝯs nō licebit A aliq̄d velle ꝓticipare de puentu aīaliū/vel ꝺ opis B ex fundamēto tacto ī p̄ceꝺ,q̄one. Et iō ꝓtract⁹ sic itel lectus ē A vsurari⁹,z in illo casu A tradidiť set illa tāq̄ īmortalia. Si āt intelligať scō mō:traditio eoꝝ q̄uis ꝓprie nō essz mutuatio eoꝝ si essz,ꝓprie mutuatio: opteret B eē obligatū restituere A aīalia vl' valorē vndecūq̄ acciper illā restitutionē. Attū nlⁱ aten⁹ est iustificand⁹. Primo,qz mⁱtuz accedit ad mutuationē vsurariā. Scōo, qz etsi nō sufficienť appareret esse mutuatio vsuraria:tū ꝓtract⁹ est alⁱs iniquus,qz lōge melioꝝ ē ꝺditio A q̄z B: vt ꝓz cuilibz ituenti. Nisi q̄s fingat q̄z quis melioꝝ sit ꝺditio A q̄z B: qñ A tradidissz aīalia ī societatē tm̄mō q̄ad vtilitates eoꝝ: z nō sil'r q̄ad eoꝝ dñiuz:tūc em̄ ex q̄ apparere pōt q̄ ope B sint eq̄ales cōmoditatibꝫ aīaliuz: tūc sic eq̄lia posuissēt ita deberēt eq̄liter ꝺ eis ꝓticipare cum eq̄li onere pic'oꝝ/q̄ eq̄litas onerꝫ nō essz h: tū si intelligať A cōicasse sua aīalia B: tā q̄ad dñiuz q̄z q̄ad vtilitates ꝺ eis puēturas: tūc exq̄ lōge pl⁹ posuissz A q̄z B: z tū B vellet tāt ū ꝺ vtilitatz leuaſ q̄z tū A: cū sibi lōge min⁹ ꝺberēť q̄z A:ñ vi derēť eē iiquū:q̄ ī rfusionē illi⁹ plurꝫ qđ B ꝓciper: A exonerareť (restricto tm̄ modo)a pic'o aīaliū:z q̄ illō ipponereť (restricto q̄dem modo)B,ita tū q̄ q̄nti onerꝫ essz sustinere tale pic'm,tāti releuamīs essz tā supeffluens ꝓticipiū B cū A in capitali z in ei⁹ fructibꝫ. Sz hec fictio vix hꝫ locū. si etiam haberet locum:adhuc contract⁹ non est approbandus ex causa dicta.

Quintus casus, A ꝺdit cētū oues B ad societatē ad q̄ntūnitū: z de ꝓsuetudīe ē q̄ in fine q̄nquēnij deberent diuidi oues z fruct⁹ eaꝝ.z interim oēs oues perierūt, vtr̄ tūc B refundere debeat A eā ptē q̄ sibi debuissz cessisse si remāsissēt oues: Ad illū casum rñdeť ꝑm Balō, in.l.j. C.p socio,q̄ si perierūt ex natura: illō dānū ptinet ad tradentē,s.ad A, si āt a fortuna: ptinet ad vtrūq̄,si ex culpa:ptinet ad recipiētem,s.ad B, Sz aliť rñdendū ē. Primo q̄ dubiū illi⁹ casus (vt hꝫ ponit) spectat potius ad materiā restitutionū q̄z ad pūtē,hꝫ em̄ videndū ē q̄s ꝓtract⁹ sit licit⁹ vl' nō, p̄dicta āt rñsio non dic̄ an sit licit⁹ vel nō. sed tm̄ ꝺt q̄ perissēt oues an aliť alteri tenereť ad aliquā restitutionez. Preterea exp̄ ponit eē societas: debuissz ī formatōe casus etiā fuisse exp̄ssū: q̄d ecōtra B posuissz ī societatē. z tū hoc est omissum. Uñ oꝑtet supponere q̄ saltem B ecōtra recōicauit A socialr suas opas, et hꝫ suppositο ꝺbz ē Scōo q̄ ille ꝓtract⁹ societatz ꝓ tanto ē licit⁹ ꝓ q̄nto fuať eq̄ ꝺditio A z B in ꝓticipā do fructus ouiū: z etiā ipsas oues z in sustinēdo dāna earūdez: vt si oues eo mō q̄ A eas cōicauit socialr B, z ope B eq̄alent:tūc A z B ī fine debebūt eq̄lr ꝓticipare tam oues q̄z fruct⁹ z fet⁹ eaꝝ.z ecōtra si equalit volūt ꝓticipare:nc̄arū ē vt sit eq̄litas ita q̄ ope q̄s B cōicat A:sint tāte estimationis q̄ eq̄aleāt ouibꝫ: non tm̄ sibi cōicatz q̄ad vtilitates eaꝝ,sz etiā q̄ ad earundē dñium alioq̄n si oues vt sic essent meliores opis:B peccaret.z si ecōtra ope eēnt meliores ouibꝫ suo mō cōicatz: A peccaret. Tertio ꝺbz disputatiue vt pateat irrōnabilitas p̄cedēt⁹ opinionis desup:q̄ nō refert an oues perierint a fortuna vel a natura :q̄n q̄z cū est ex natura cōtract⁹:vtrūq̄ dānū ouiū,s., fortuite vel naturalis mortz eaꝝ debeat ptinere ad vtrūq̄ vel neutꝝ ad B, sed solū ad A: vel qua rōne vnū damnū,s.natural' mortz ꝺz ptinere totaliť ad A: eadē rōne pōt ꝓtingere q̄ etiā damnū fortuite mortz ptineat totaliť ad B,z hoc assumptū trimēbre ptz. Primo q̄ad duas ꝑmas ptes sic. qz si id qđ A posuit:z id qđ B posuit adequāť (sic possibile est: vt puta qz B ponit non nudas opas: sz etiam expensas magnas ī pascēdis ouibꝫ z aliꝫs hmōi)tūc sic sortiunť eq̄lez ꝓticipationē de vtrisq̄ capitalibꝫ socialibꝫ: sic dignū est q̄ equaliť sustineāt ꝓticula sine culpa puentia,z ī ō si A vult q̄ iuuet eū p medietate ferre pericula fortune: etiā B debebit ferre p medietate pericula nature,si hoc A velit hīc a B:etiam eq̄tas postulat q̄ A iuuet ferre B p medietate dānū fortuite vl' naturalis ꝺditionis operaꝝ:si ope sint ꝺdite ī toto vel in parte,qz ille eq̄labant ouibꝫ A, z A eq̄ participat operas B,sic B oues A, Etsi A nō velit releuare B ī dāno operaꝝ: etiā non debebit B releuare A ī damno ouium,z sic ptz q̄ aut vtrūq̄ dānū ouiū ptinet ad vtrūq̄ aut neutꝝ ad B,sz B suū vtrunq̄ ferret in operꝫ:sic A suum vtrūq̄ ī ouibꝫ:alias da opositū: essz iniq̄tas ex parte illi⁹ qui vellet esse liberior a periculo q̄z alter,z tamen nō pl⁹ posuisset de capitali: z equale haberet participium,de tertia autem parte assumpti patebit postea. Et dico q̄z tū est ex natura con

tractus, qz ꝓtingere posſz ꝙ fecissent inē se
exp̄ssam q̄ōnē ꝓtra vl̄ p̄ret naturalia so-
cieratꝫ, ſ. ꝙ A deberet sustiere dānū ouiū na
turale totaliṫ: z B fortuitū totaliṫ vl̄ in pte, z
tūc p tanto ē licitū illō pactū pro q̄nto vnū
eoꝝ non ē ꝑfectiṫ mai⁹ alio/ nec ꝑfectius eue-
nibile: ita ꝙ vnū essz eq̄ onerosum ſic̄ aliō, z
cū B opteret si eq̄lia capitalia posuerūt: z lu
cra equaliṫ ꝓticipant z capitalia: ꝙ etiā diui
dant ſicut pacto dāna opaꝝ B aliṫ etiā essz ini
quū. Preterea si ex tali pacto dānū naturale
ꝓtineat ad A z fortuitū ad B, z illa ꝓclā nō
sint ꝑfectiṫ in eq̄lia: eadem rōne posſz ꝓtinge-
re ecōtra ex pacto ꝙ fortuitū ꝓtineret ad A:
z naturale ad B. Si aūt id qō A posuit p̄-
ualet ei qō B posuit: z tm̄ A z B eq̄liṫ partici
pent tā fer⁹ z fruct⁹ q̄ oues capitales: tunc
q̄uis illa p̄ualentia posſz eē tanta ꝙ B (cui⁹
capitale forte fuit vilissimum) debeat (vt fiat
recōpensatio illi⁹ plurſ ꝓticipū sibi idebiti)
merito sustinere pclm tā naturaliṫ q̄ fortui-
te mortꝫ ouiū, imo etiā vtriusq̄ pditōis ope
raꝝ, tm̄ si A ℔ exigat: tūc exq̄ tradītio aialiuꝫ
cū tali subseq̄nti eractiōe hēbit spēm mutui
vsurariū, qz vellet capitale hīe saluuꝫ, z cū ℔
hīe ꝓticipū lucri eiusdē: iō A peccabit ex fi
dameto tacto, q. ꝛc̄. Si aūt A dūtaxat vel-
let hīe dānū naturaliṫ mortꝫ, z B imposuisse
dānū soli⁹ fortuite mortꝫ, z B in pte vl̄ in to-
to: nō sic appet eē mutuatio, iō si sit adequa-
tio inē sustinentiā illi⁹ dāni impositi B z p̄-
ualentiā ei⁹ qō A posuit poterit A exigere a
B refusionē dāni fortuiti i toto vl̄ in pte ℈m
q̄ A sibi imposuit, sz tunc eq̄ posſz ꝓtingere
ꝙ econtra ageret ꝙ B solus sustineret dānū
naturaliṫ mortis totaliṫ, z A damnū fortuite
mortꝫ in pte vl̄ etiā in toto, qz eq̄ pōt ꝓtinge
re ꝙ dānū naturaliṫ mortꝫ adequet illi p̄ualē-
tie capitaliṫ A: sic̄ ꝙ damnū fortuite mortis
ei adequet, iō patz tertia ps, ſ, ꝙ q̄ rōne vnū
dānū, ſ, mortꝫ naturaliṫ ouiū dz totaliṫ ptine-
re ad A: eadē rōne pōt ꝓtingere ꝙ etiā dānū
mortꝫ fortuite totaliṫ ptineat ad eū z naturaliṫ
mortꝫ ad B. Si arguaṫ ꝓtra ℔ dupliṫ. Pri
mo pbādo ꝙ dānū naturale solū ptineat ad
A, z hoc sic, Si dānū euenit naturaliṫ: tunc
eq̄ perijssent oues apō A sic̄ apō B pierūt,
Dō si apō A perijssent/ sol⁹ A sustinuisset
dānū, igiṫ nūc sol⁹ A sustinebit. Dōm negā
do ꝓnam, qz si mālissent apō A: solus A fu
isset eaꝝ dīus, z p ꝓnās merito ei⁹ pclō perijs-
sent, nūc aūt sunt etiā facte de dīnio B: ita ꝙ
B ē ꝺ dominus eaꝝ sic̄ in fine etiam medie-
tati dñabiṫ etiā p̄rietario iure, igiṫ merito ēt
B sustinebit. Et ꝓfirmaṫ illa sō, Primo
qz si illa ꝓnā valeret: seq̄reṫ ꝙ si A mutuassz
anialia B: z ipsa naturaliṫ pijssent: sol⁹ A de
beret naturale dānū sustinere. Itē si A vēdi
dissz anialia ipsi B: tūc siliṫ rōne solus A de
beret sustiere illō dānū/ q̄ sunt falsa. Preterea
casus fortuit⁹ eq̄ pōt esse taliṫ naturaliṫ, ſ. ꝙ
eq̄ perijssent illa anialia: si mansissent apud
A: sic̄ cū nunc fuerūt apud B, igiṫ saltē taliṫ
fortuit⁹ casus etiā essz imputand⁹ soli A sic̄
naturaliṫ si ꝑdicta rō valeret. Sc̄do arguiṫ
ꝙ fortuitum damnū ptineat ad vtrunq̄: ita
ꝙ B debeaṫ A facere refusionem medietatꝫ
ouiū a fortuna ꝑeuntiū, qz si B nil restitue-
ret A: totū damnū essz A, hoc aūt ē ꝓtra, ℈.
damna. ff, pro socio, l. cum duobꝰ, vbi dr: ꝙ
damnū dz esse cōe. Dōm ꝙ sic̄ A posuit ani
malia: sic B posuit ꝓsonaz ad operas, si igiṫ
B dz releuare A in medietate ouium: eadez
rōne A debebit ipsum releuare in operꝫ, aut
si A nihil restituet B pro operꝫ q̄ deperdūt
q̄ oues pereunt: tūc etiam sequeret ꝙ totū
damnū essz B: qō essz etiam cōtra ꝑdictum
℈. Ūñ si B nihil restituit A non ob hoc A
totum damnū sustinet, qz sic̄ A omes oues
perdit: sic B omnes opas, z ita ptz ꝙ saluaṫ
ꝑdictus textus, qz damnuz remanet cōmu-
ne. Quid aūt absolute sit dōm ad casum in
quo sine culpa B, puta p fortunā/ vl̄ solam
leuissimā culpam B oues perirent. De hoc
est multipliṫ distinguenduz, qz aut oēs sunt
mortue añ operas B prestitas: puta statim.
Aut post eas prestitas, vel post, aut post eas
plene ꝑstitas/ aut solum semiplene ꝑstitas.
Item siue sic/ siue sic sint prestite/ aut ex eis
obuenit lucrū vl̄ non. Quia ℈m illā diuersi
tatem etiā diuersimode ē rñdendū, qz in ali-
q̄b hoꝝ membroꝝ B tenebiṫ ad faciendum
A aliquā refusionē ptialē. Aliq̄n ꝓo ad nul-
lam refusionē ei tenebiṫ: tm̄ siue sit casus i q̄
teneaṫ/ siue in quo non teneaṫ: non oportet
distinguere de genere mortis/ an sit natura
lis vl̄ fortuita, qz non refert vt probaui: dū-
modo sine culpa lata vl̄ leui B acciderit eis.
Et rñsio sup̄ omnib⁹ illꝰ varietatibus potest
sufficiens haberi per ea que dicam q̄stione
ꝛciī. conclusiōe sc̄da/ cozollario tertio, vbi
siles casus tractabo in societatibus pecuni
arum. Quarto dicendū, si pereant culpa
B leui vel lata: damnum pertinet tm̄ ad B,

z tō si oēs oues pierūt i fine q̄nquennij/ q̄n
iam fuissent diuidēde: B teneret A refūde-
re medietatē ouiū/ vl̄ circiter z q̄si medieta-
tē ouiū, qz solū tantūdē sibi debebaṫ: saltē ō
capitali ouiū: z illud solū sibi ablatum est p
culpā B, igiṫ solū tantūdē ei tenebiṫ dare vl̄
circiter. Dixi ꝑmo notāter: saltē de capitali
ouiū, qz p̄ret ℔ ꝙ B teneṫ A refūdere medie
tatē ouiū vl̄ circiter: teneṫ etiā eidē refūdere
si qō aliō int̄esse ex hmōi culpa ꝑpessus est
A: q̄d sibi p restitutōez medietatꝫ vl̄ circiter
nō refundiṫ: vtputa stat ꝙ si B nō neglexis-
set oues: A habuisset multos agnos sibi ce
dentes p sua pte, z si B restituat alias oues
p medietate: forte illo tpe oues restitute: z si
als eq̄ualerēt ouiū q̄ iā mortue sūt: nō sunt
tm̄ dispositē: vt p tpe q̄ ꝓzes pepissent pari
ant, z sic p̄uabiṫ A etiā tali fructu, z p illo ēt
dz B satisfacere A: q̄ntū ꝑfectiṫ cessisset A:
defalcata dubietate euent⁹: q̄ ēt porat nihil
euenisse: etiā si suputatissent: mḱtū em̄ differt
aliq̄d hīe z ꝑpe esse. Dixi ēt sc̄do notāter vel
circiṫ: ex cā postea tāgenda. Et q̄ seq̄ṫ/ ꝙ ñ
videṫ vez: qō Baldꝰ vbi supꝝ ōt/ ꝙ B teneṫ
ad emendā tot⁹ q̄ntitatꝫ, i. oīm ouiuz: si añ
tp̄s diuidēde societatꝫ ꝓtigit illō damnū, qz
tūc oēs oues erāt A. Si ꝓo posteq̄ oues eq̄
liṫ debebāt ptiri: dānū inḱuenisset culpa B,
nō teneṫ ipi A: nisi ad dimidiā ptē p̄cij, quia
pl⁹ ñ dānificauit eū. Haz dico ℨciū ꝑmi dic-
ti, qz añ tp̄s diuidēde societatꝫ oues ñ erāt
pl⁹ A q̄ B, nā tradidit eas B: et cōicando
eas ei: q̄ ad eaꝝ dñiuz: put id appet ex fine so
cieratꝫ i q̄ ñ tm̄ vtilitates ouiū, sz ēt subē oui
um sūt diuidēde, g̃ si erāt i cōi dñio vtriusq̄:
A ꝛtualiṫ ñ pl⁹ habuit i ꝓprio ō ouib⁹ q̄ me-
dietatē, z p ꝓnās nō potuit B dānificare A:
nisi i medietate, z p ꝓnās nō teneṫ A vltra re
fusiōez medietatꝫ. Et forte alicui videri pos
set: ꝙ imo B nō teneret A tūc ad refusiōez
medietatꝫ ouiū, sz ad citeriorꝫ ptz rēfusiōem
loq̄ndo ō refusiōe dāni capitaliṫ, ꝓbaṫ: qz ex
q̄ nōdū aderat tp̄s: vt A acciper effectualiṫ
medietatē ouiū i ꝑpetū: sz ꝑpe cēt: z interi
poterāt mḱti casꝰ fortuiti z nāles euenire et
euenisse: ꝑpt̄ q̄s p̄dicisset: z nūq̄ assecut⁹ fu
isset medietatē sibi cessurā, seq̄ṫ ꝙ ñ tantūdē
ꝺbebit B sibi ꝛfūdere q̄ntū ē medietas. Ūñ
forte si A ꝺbuisz ius suū alicui ext̄io vēdidis
se ñ potuissz habuisse tātūdē p̄cij q̄ntū opte
ret exponere p medietate ouiū sepata z libe-
ra. Dui⁹ silē ptz i aliꝭ. Hā lōge differt ali-
quē aliq̄d actu hīe: vl̄ sibi deberi z ꝑpe eē: vt
habeat: adeo vt dānificās aliquē ipediendo
eū asseq̄ aliq̄d: ad qō ꝑpe erat: z ius ad ipsuz
hēbat: nō teneṫ sibi tātūdez restituere: q̄ntuz
illō fuisset si i effectu iā ip̄m habuissz, sz suffi
cit aliq̄ntō min⁹ dare, ſ, tāto min⁹ q̄ntū me
reṫ taliṫ dubietas z possibilitas fallēdi ō falca
ri, put vult Sco. i. iij. di. xv. Sz forte ad ℔
dicereṫ ꝙ ñ ē silē. qz i ꝓposito A ñ hz tm̄ ius
ad oues p medietate eaꝝ/ nec solum ē ꝑpe vt
eaꝝ medietatē hēat, imo actu hz ius i re: lz ip̄
actualitate sepatiōis: nisi obꝺiciaṫ ꝙ illa ñ se
patio vilificat valorē iurſ: tm̄ q̄cq̄d sit ō ℔ pz
satſ ꝙ B nō teneṫ ad refusiōez tot⁹. Et me-
tiēdo id qō iustitie z eq̄tatꝫ est, eo mō q̄ iā po
sit⁹ est: meli⁹ poterūt ille z sibi ꝓfiles cal⁹ re-
solui q̄s sepe recurrēdo ad varia iura positi-
ua: cū illa i diuersis casib⁹ loquāṫ: z etiaz nō
nisi id qō ꝓfeq̄s ipa ꝛstituereṫ: re ipa iustū fu
it: dispōere voluerī. Ūñ i tūib⁹ casib⁹ z silib⁹
ñ tō aliq̄d iustū ē, qz sic iura disponūt, sz po
ti⁹ eꝺ: tō scz iura id sic disposuerī: qz sic iusti
tia vl̄ eq̄tas experebat disponēdū/ exp̄mēdū
z declarādū, z tō sepe magz fundamētaliṫ re-
soluūṫ hmōi cal⁹/ q̄n ex nāli eq̄tate inspecta
pōderanṫ: q̄s q̄n ad obscuras decisiōes legū
recurriṫ. Dico ℣tio notanter i ꝑdicto q̄rto di
cto: culpa leui vl̄ lata, qz ñ vl̄ q si dānū eue-
nisset culpa leuissima B: ꝙ B teneret ad il-
li⁹ refusiōez A, qz societas est ℨct⁹ q̄ fit gr̃a
vtriusq̄, igiṫ recipiēs ñ teneṫ ō leuissima cul
pa, sz solū de lata z leui. Et si arguas, q̄ ea-
dē rōne ēt nō teneret B: ō fortuito casu z na
turali: qz i ℨctu q̄ fit gr̃a vtriusq̄ cal⁹ fortui
tus spectat ad tradētē: z silr̄ nālis. Dōm ꝙ
id verū est i ℨctu i q̄ nō transferṫ dñiuz: vt in
locatōe/ cōmodatōe/ depositō: z hmōi, secus
in societate: z si nō q̄libet tm̄ i rali: in q̄ transf-
ferṫ: nō tm̄ vsufruct⁹ anialiū: sz etiā eoꝝ dñiū
z si nō cū abdicatōe: tamē p cōmunicatōez.
Hā exq̄ in tāli societate: vterq̄ est dīus ania
liū: vterq̄ sustinere debet fortuitū z naturā-
lem casuz eoꝝ. Nec est verū/ ꝙ societas sit
ℨct⁹ in q̄ nō trāsferṫ dñiuz, vt ipe ibidē sup-
ponit p q̄ntō ōt/ ꝙ in ℨctib⁹ nō ordinatꝫ ad
dñiuz trāsferendū: estimatio nō facit emptio-
nē: applicādo ℔ ad ꝑdictū casum, ob qō etiā
dic/ ꝙ etiā si fuissent oues tradite estimate z
perijssent naturaliṫ: nō teneṫ B A restituere
aliq̄d. Haz dico ꝙ societas aliqñ taliter fit
ꝙ etiā trāsferṫ dñiū: aliqñ tm̄ vsufruct⁹. et ℔
nō translatiōe abdicatiua, sed cōmutatiua:

eoꝝ ī societate. Si aũt vis latiꝰ videre ō casu ꝓditionis ouiũ ex culpa B, vide sile ī seq. qõne ī ꝓclone scõa. cozollario tertio. ī scõo arte. eiusdẽ cozollariũ. Hic em̃ solũ tractat ō hmõi ꝓditiõe supponẽdo ꝙ oues eq̃r fuissent diuidẽde. q̃d ãt si ineq̃r/ vl si oino non fuissent diuidẽde. ꝫ soli ferꝰ ꝛ fructꝰ. ꝛ ō h vide ibiõ in sil̃i societate pecuniaꝝ.

Bertus casus. A tradit aliq̃t oues B tali pacto ꝙ oẽ picl̃m earũ sit vtriuscz: ita ꝙ qualꝫcũcz peant: A debeat sustiere vnã medietatẽ ꝛ B altã. si ãt nõ pereãt: debeat A ꝓus trahere suũ capitale: ꝛ postea oues sint cões vtriꝫ equalr. ille cõtractꝰ reputat illicitꝰ ex eo ꝙ B nimis ḡuat. Nã vbi male fortunent oues B ꝓdit duo. h est duas res estimabiles ꝓcio. ſ. medietatẽ ꝓ cũ pecoꝝ: quã optebit B dare A ẽm tenorẽ ꝓdicti casus i ꝓmo pacto ei⁹. ꝛ scõo laborez sue custodie. A aũt tm̃ amittit vnũ. ſ. medietatẽ ꝓcũ pecoꝝ. eq̃ igit B substat pluri periculo: ꝫ etiã plꝰ ꝓticipare de lucro. Contra illã rñsionẽ arguit dupl̃r. Prio. qz eq̃ contractꝰ ꝫ esse societatꝫ: oporteret i rñsione supponere q̃d essꝫ illõ qõ B poneret ī societatẽ. vtputa an opas poneret vl aliq̃d aliud. etsi opas: an ille eẽnt adeq̃te cõicationi ouiũ vl non. qz ex h pendet rñsio. qz ẽm ꝙ alẽ socioꝝ plꝰ posuerit in societatẽ ẽm h poterit hie maiꝰ participiũ ꝙ aliꝰ/ aut si aliꝰ q̃ minꝰ posuit vult hie equale participiũ: poterit alẽ illi q̃ minꝰ posuit plꝛa onera in periculꝫ sustinẽdis ponere vt fiat refusio hincinde. Preterea qua rõne ẽ dãnabil̃ rõne casus q̃ male fortunent: eadẽ rõne est dãnabil̃ rõne casus si bñ fortunent: qz i casu bone fortune nõ eq̃lit̃ ꝓticipabũt: ꝛ tm̃ põt stare ꝙ equalia posuerint capitalia. ꝛ tm̃ ꝓdicta rñsio videt residere tm̃ in h ꝙ iniꝗtas sit rõne diffortunij tm̃.

Et sic ḡs euaderet illõ scõm fundamentũ dãnãdi: dicẽdo ꝙ supponit opas non eq̃parari cõicationi ouiũ. iõ nimiꝝ si non equalr ꝓticipẽt i casu bone fortune: ita p idẽ euaderet fundamẽtũ ꝓdicte rñsionis de diffortunio. qz diceret ꝙ nõ idignũ ẽ ꝙ tãto ꝓiculo substerB. eq̃ longe minꝰ posuit i capitali: ꝛ tm̃ vult equale ꝓticipiũ tãdẽ hie. Preterea nõ seq̃ret. B substat pluri picl̃o. igit plꝰ ꝫ hie i lucro: sic tm̃ arguit ꝓdicta rñsio. qz stare põt ꝙ B substat pluri picl̃o. iõ vt refũdat A defectũ i q̃ dedit illi capitale ꝫ A: ꝛ tm̃ equale vult hie ꝓticipiũ: ita ꝙ illõ substare ẽ B alia

via ꝓus refusum ex alio pacto in ꝓtractu.

Jo aliꝫ videt ee dom̃ sub distinctione. quia tria dicta. qz eq̃ casus supponit ꝙ ꝓtractꝰ sit societas: oportet ꝙ B aliq̃d ponat ad illam societatẽ. Vñ supponat ꝙ ponat opas. Aut igit ille ope eq̃parant cõicationi ouiũ A: aut nõ. si sic tũc Primũ dictũ est ꝙ contractꝰ ẽ illicitus A dupl̃r. ſ. rõne vtriuscz pacti. Primo. qz eq̃ B tãtũ capitale posuit ꝫ tũ A: iustũ est ꝙ solũ rantũdem picl̃i sustineat. ſ. vt solũ medietatẽ totiꝰ capitaꝫ aggregati ex vtriscz capitalibꝫ sustineat. ꝛ sic sufficiet B sustinere pditionẽ operarũ suaꝝ. ꝛ p ꝑs nõ erit equũ: ꝙ etiã soluat medietatez precij ouiũ A. Scõo rõne alterij pacti. qz eq̃ B tantũdem ponit quãtũ A. igit iustũ ẽ ꝙ rantũdem vtilitatꝫ ꝓciat sic A. ꝛ p ꝑs non licebit A añ oia velle trahere suũ capitale: etiam si solũ velit trahere illõ in casu q̃ supuiperint oues tãto tpe donec ex fructibꝫ eoꝝ illõ trahat. Nisi ḡs fingat vl suppoat ꝙ cuis id equũ essꝫ absolute loq̃ndo: tm̃ attẽto ꝙ A vult subire medietatẽ periclꝫ/ qõ merito totũ deberet pertiere ad B. ſ. periclm̃ ex culpa lata ꝛ leui ipsiꝰ ꝓuenies. iõ nimiꝝ si A i refusionẽ susceptiõis illiꝰ periclꝫ sibi debiti: põt velle ꝓus capitale suũ extrahere si nõ pereãt oues. Sz tũc dato ꝙ h hiet apparẽtia/ saltẽ si A intellexit vniuersalitatẽ periclꝫ adeo extẽse vt etiã comphẽderet periclꝫ culpe late ꝛ leuis (qõ tm̃ vir natũ ẽ ꝓtingere. ſ. ꝙ tradẽs velit etiã periclꝫ ois culpe recipiẽtꝫ subire) tm̃ adhuc oporteret ad h ꝙ ꝓtractꝰ essꝫ licitꝰ A: ꝙ essꝫ adequatio int h qõ est A suscipere tale periclm̃ p medietate. ꝛ int h qõ ẽ A trahere suũ capitale añ oia si ñ pereãt oues. ꝛ h vir apparet ꝙ sit h talꝫ adeq̃tio. Scõm dictũ: si opere B nõ eq̃parant cõicatiõi ouium A. vtputa sũt villozes cõicatione ouiũ: tũc q̃is nõ sit equũ ꝙ B tãtũdẽ participet de eis sic A: imo minꝰ sibi debebit q̃ A: ita ꝙ A potit plꝰ velle ō eis participare si superuixerit q̃ B. nõ tm̃ seq̃t vl̃ferri põt ꝙ ꝓt h liceat A exigere tãtũ quãtũ casus ponit. ſ. ꝙ añ oia velit trahere suũ capitale. qz nõdum ꝓstat i quãto deficiũt opere B ob hoc vt essent adequate cõicatiõi ouiuz. Vñ nõ potit A plꝰ velle participare ō ouiby: q̃ tũ ꝓportionabil̃ opere B deficiũt ab adequatõe earũ. Et vltra hoc oporteret etiã ꝙ A substaret pluri periclꝫ q̃ B: eq̃ plꝰ vult participare iuxta hoc ꝙ etiaz plꝰ posuit. Vñ sequit ꝙ si ope B non eq̃parent cõicationi ouiũ A: sed deficiãt ab ea: tũc dupl̃r ꝓtingere põt cõtractũ fieri illicitũ. A. Primo volẽdo plꝰ ꝓticipare: iuxta plꝰ qõ posuit nõ ꝫuãdo ꝓportionẽ plurꝫ ꝓticipij ad plꝰ in capitali suo. Secũdo si imponit B eq̃le picl̃m. qz minꝰ picl̃um deberet ei imponere sic̃ ꝛ minꝰ hꝫ ꝓticipium. Preterea A exponit B picl̃o nihil habendi p opis suis. ſ. qñ post extractionẽ capitalis oues morerent. iõo A peccabit nisi medietas ꝓticipandi oues: ꝛ fructꝰ post illã extractionẽ cessura B ex pacto a ꝓncipio cõtractꝰ fuerit ꝗsil̃r tãta ꝙ merito B subierit illud picl̃m ꝓt ramsupefluentẽ cõmoditatẽ ꝓticipandã. Si aũt ope B ꝓualerẽt oui bus A: tũc A iteꝝ dupl̃r peccaret. ſ. qz plus ꝓticipare vellet ꝛ minꝰ posuiſſꝫ. nisi dicaꝫ ꝙ plꝰ ꝓticipũ sibi indebiti recõpensat ꝙ h ꝙ A eq̃le picl̃m vult subire vbi minus tm̃ tenereꝫ subire: sed tũc oporteret ꝙ fieret adeq̃tio inter picl̃m qõ subit A: ad illõ plus ꝓticipũ sibi indebitũ. Pret hos casus posset adhuc aliꝫ casus societatꝫ aialiũ poni: q̃ aliq̃ tacti sũt in. q. lxxxix. qz apparebãt ee locatiõis: cũ tm̃ aliq̃ eoꝝ accedũt ad societatẽ. sed q̃ dicti sũt sufficiũt. qm̃ ex eoꝝ resolutõe põt lector accipe artẽ alios nõdũ formatos resoluẽdi.

Questio. XCIII.

Vtꝝ traditionẽ pecunie in specie societatꝫ ꝓtigat fieri illꝫ modis: q̃bꝰ ꝓtingit fieri traditionẽ aialiũ ī specie societatꝫ. Solo. q. stat in tribꝰ suppositionibꝰ ꝛ duabꝰ ꝓclonibꝰ ꝛ sex cozollariꝭ. ſ. duobꝰ circa ꝑmã ꝓclonẽ: ꝛ q̃ttuoꝛ circa scõam: ꝛ septẽ argumẽtoꝝ seu dubioꝝ circa scõaz conclusionẽ emergentiũ solonibꝰ.

Prima suppositio. q̃d sit pecunia tradere alteri i specie societatis: satis põt patere a sil̃i ex dictꝫ ō traditõe aialiũ facta i specie societatꝫ in. q. lxxxviij. ꝓclone. vj. Vñ põt sic describi: est pecunia suã cõcatiue trãsferre i alteꝝ q̃d interusoziũ: citra tũ abdicationẽ dñij ꝛ iurꝫ ꝓcipiẽdi cõmoditatẽ eiusdẽ: ꝓt hoc ꝙ ille alius sil̃i mõ recõcet sibi aliquã aliã pecuniã vel rẽ estimabilẽ pecunia: ob illũ finẽ vt ꝓticipent cõit lucruz ꝓuenies ex pecunia ꝛ rebꝰ sic cõcatꝫ si q̃ ꝓuenit: ꝛ aliq̃n etiã vt ꝓticipẽt cõit capitalem pecuniã in fine societatꝫ inter se diuidendã. Quare ãt dicaꝫ sub disiunctiõe q̃ad interusoziũ tm̃. ꝛ q̃d sit interusoziũ patebit ī conclusione ꝑma. Declaratio etiã illiꝰ descꝓtionis põt patere ex sil̃i ꝙ dicta i. q. lxxxviij. Ex hac notificatiõe seq̃t cozollariũ ꝙ ꝓsocij pecunie ꝑ mutua cõicatiõe sociali nõ hñt expectare fixũ lucrũ vl emolimẽtũ. Vñ si ẽt sint eq̃les ī societate: ita ꝙ tãta ꝑs lucri debeaꝫ vni q̃nta alteri: tm̃ stat ꝙ nullũ lucrũ ꝓuenirat. ꝛ sic vterq̃ nihil habebit. ꝛ sic nõ ẽ fixũ. ꝛ si obuenit aliq̃d: illõ est nũc puũ: nunc magnũ. Et ex h seq̃t ꝓñs ꝙ ī sequẽti casu nõ ẽ societas: puta A tradidit cẽtũ florenos ipi B: vt exerceat eos ī negociatiõibꝰ: ꝛ B recipiẽdo eos ꝓuenit cũ A de certa ꝛ fixa merce de sibi danda/ siue obueniat lucrũ/ siue non ꝛ siue puũ/ siue magnũ lucrũ/ nec vult damnũ sustinere ī illa sua mercede/ nec etiã ī capitali pecunia: nisi sua culpa ꝓtingeret. Nam ibi ẽ ꝺct⁹ ꝺductiõis ꝛ locatiõis opaꝝ. qz A censet A ꝓduxisse ad opas impẽdẽdas circa illos centũ florenos. ꝛ B nõ hẽbit ꝓtẽlucri: ꝫ totũ erit ipi⁹ A: ꝛ nõ tenebit B de dãno capitaꝫ/ nisi qõ sua culpa lata vl leui. puta nisset: put ī qõne ō locatiõe opaꝝ habitũ ẽ. Et erit ẽt ꝺct⁹ licit⁹ si B accipit mercedẽ ꝓportionatã laboribꝰ ꝛ expẽsis: si B debeat etiã ferre expẽsas: vl ꝓportionatã solis laboribꝰ: si solum velit ferre labores. imo etiã B posset pacisci ꝙ hẽt ꝓtẽ de lucro vltra mercedẽ: dũmõ merces fuiſſꝫ nimis remissa: ita ꝙ ī supplementũ defectꝰ expectaret ꝓtẽ lucri si obueniret dũmõ eẽt ꝓportionata defectui supplẽdo: ꝛ tũc admisceret ibi q̃daꝫ societas rõne illiꝰ pacti vl ꝺct⁹ innoiaꝝ: put etiã patuit ī qõne ō locatiõe ꝛ ꝺductiõe. ꝛ ex ibi dictis ꝑtz ꝙ etiã posset pacisci/ ꝙ ñ teneret de culpa leui: ꝫ solũ de lata ꝛ de dolo: pura si tãto ẽmissiorẽ mercedẽ acciper: q̃tenus esset

Scda (liber ō casu culpe leuis. suppositio. societas ī pecunia est duplex. quedã ẽ pura. ꝛ h tã in suba q̃ in naturalibꝰ societatꝫ: ita ꝙ ei ñ ẽ admixt⁹ aliꝰ ꝺct⁹: puta mutuatio vl ꝓsil̃is. Neq̃ etiã ẽ ei adiectũ pactũ aliq̃d existẽs ꝺ nãlia societatꝫ Alia ꝓo ñ ẽ pura. Et hec ẽ duplex. q̃dã ñ est pura in suba: cui sez ẽ admixt⁹ aliꝰ ꝺct⁹. puta mutuatio: cuiusmodi ẽ illa: de q̃ patebit ī principali casu sequentis questiõis. quedaz ꝛ si sit pura in substantia: tamen habet sibi adiectũ pactũ exñs ꝓtra nãlia societatꝫ vt si alter socioꝝ alteri imponit plẽs pres damni sufferendas q̃ lucri ꝓcipiẽdas: put patebit in casu q̃rto cozollariꝭ finalis.

Tertia suppō, societas ī pecunia cō-
trahīt tripl'r. Primo sic q̄
A tm̄ ponit pecuniā ꝛ B etiā tm̄ pecuniam,
vtputa q̄ nec A nec B impēdūt opas suas
circa illas pecunias: ꝫ vnū tertium ꝺducūt
ad negociandū cū illa. Scōo mō sic q̄ A
ponit tm̄ pecuniā ꝛ B ponit tm̄ opas, ꝛ quō
ītelligendū sit qn̄ ꝺr: q̄ alt' socio ponit ope-
ras q̄si ope sint vl' an sint suum capitale qō
ipse ponit: patuit, q. lxxxviij. ꝯclione. vj.

Tertio sic q̄ vterq̄ ponit pecuniā ꝛ opas,
si p̄mo mō, ℔ est dupl'r, qz aut B ponit tātū-
dem pecunie q̄ntū A aut nō tantūdem, Si
scōm ℔ est dupl'r, qz vel pl' pecunie ponit vl'
min' pecunie ponit. Silr si fiat scōo mō p̄n
cipali, ℔ est dupl'r, qz vl' ope q̄s B cōicat A,
eq̄lent cōtationi pecunie sibi p A cōca-
te, Aut non eq̄lent ei: ꝛ ℔ est dupl'r, qz vel
ille ope sunt viliores / aut valentiores. Qn̄
āt ope sint dicēde eq̄lere pecunie vl' cōca
tioni pecunie: ꝛ qn̄ nō / patebit, q. xcv. Silr
si fiat tertio mō, ℔ ē dupl'r, qz aut pecunie et
ope B eq̄lent pecunie ꝛ operꝫ A: aut nō,
ꝛsi nō: aut sūt viliores: aut valentiores. Itē
staret q̄ pecunie eorū eq̄lerēt: ꝫ ope vni'
p̄ualerēt operꝫ alterius.

Prima ꝯclo, ꝙ̄ uis videat posse dici
q̄ societas ī pecūia etiā posꝫ
sit ꝺtrahi ill' duob' modis: quib' ī suppone
vnica p̄cedentꝫ qōnis dictū ē societatē ī alia
lib' ꝺtrahi: tn̄ tuti' ēvt dicat eā ī pecunia nō
posse ꝺtrahi vtroq̄ illoꝝ modoꝝ. Prima
ps hui' ꝯclonis ꝓbat, qz videt posse dici q̄
A tradēdo pecuniā suā ipsi B possit ei aliq̄n
cōicare talr: q̄ B vna secū habeat tā dn̄ium
pecunie q̄ etiā ius p̄cipiēdi ꝯmoditates na
tas ꝓuenire mediante ea. Aliq̄n ꝺo possit re
tento dn̄io ꝛ p̄rietate pecunie sibi soli in B
transferre ius p̄cipiendi secū cōmoditates
natas ꝓuenire mediante ea: qō ius q̄dā vo-
cāt īteruſoziū: qō nihil aliud ē q̄ ius p̄cipiē-
di fructū vl' vtilitatē natā ꝓuenire de pecūia
nō inq̄ se sola capta, qz sic nihil fructificat:
ꝫ put subiacet industrie ꝛ exercet ī negocia-
tiōib'. Nā vt videt pecunia ꝛsi non sit nata
fructificare se sola: tn̄ accepta cū idustriavtē
tis videt nata fructificare, qm̄ sic etiaꝫ ager
vl' dom' vel equ' nō fructificat: nisi ager co-
laf ꝛ aliq̄s domo vtat. Ita igit sic q̄s agruꝫ
vl' anialia pōt alteri cōicare q̄ad vsuꝫ vl' vsu
fructū: retēto sibi dn̄io vel p̄rietatē eorūdē:
ita videri possꝫ alicui posse dici: q̄ q̄s possit
retinēdo dn̄ium pecunie sue alteri eā cōica-
re q̄ad interuſoziū: qō est sic vsus vl' vsufru-
ctus ī agro vel aniali, ꝫ illud interuſoziū pe
cunie nō sit vsus nec vsufruct' ꝺcendus, qz
vsus vel vsufructus nō pōt ꝯstitui: nisi ī re-
bus hñtib' vsū q̄ non ē eaꝝ ꝯsūptio qual'ñ ē
pecūia. Scōa ps ꝓbat, qz sic dicēdo apta
essꝫ ianua vsuras tā exercēdi q̄ etiā defendē
di. Nō ꝓmi, qz vsurari' diceret: non mutua
ui ipsi B pecuniam: ꝫ mihi retinēdo p̄rieta
tem pecunie concesse ei interuſozium p cer-
ta mercede. Etsi ei obijceret, si tibi retinuisti
p̄rietatē pecunie: tūc etiā picl'm erit tui soli-
us / qō ē falsum. Diceret: imposui ipsi B pe
riculū pecunie dando sibi aliq̄d ī refusionez
illius periculi ꝯpositi sibi, puta qz eo viliorē
mercedē accepi ꝓcessione interuſozij: qtūs
B sufferret picl'm loco mei cū alꝫ maiorem
mercedē accepissem. Nō scōi, qz vsurari' eti
am ꝓcedens se accepisse vsuraꝫ / diceret illō
sibi nō min' licuisse q̄s sibi liceret domū vel
aſal alteri cōcedere p mercede: qz vtrobiq̄ ē
separabilis p̄rietas ab vsu: ita q̄ retēta pro
prietate pōt q̄s alteri ꝓcedere ei' vsum. Nō
nego tn̄ q̄n ꝑter subam pecunie sit in ea q̄dā
aptitudo ꝛ idoneitas ad impoꝛtādū vna cū
idustria bois lucrū: ita q̄ illa idoneitas ē q̄-
dam ꝓcausa lucri: ꝛ ob illaꝫ pōt aliq̄ mō pe-
cunia dici fructifera, ꝛ illā idoneitatē vl' apti
tudinē seu fructificatiuitatē seu q̄si fertilita
tē vocant q̄dā interuſoziū: vocabo tn̄ eā cō-
moditatē ei', ꝛ tn̄ q̄ illā vult hīe: ꝺz q̄ etiam
bēat p̄rietatē seu dn̄ium saltē pecunie: vt iā
patebit. Scōo etiā ꝓbat, qz p̄dict' modus
dicēdi supponit falsum, qz ī reb' q̄ꝝ vsus est
eaꝝ ꝯsumptio / nō pōt separari p̄rietas ab
vsu: ita q̄ A bēat p̄rietatē ꝛ B tm̄ vsū. eiusdē
dem, Nō pecunia ē res cui' vsus, s, distra-
ctio ē ei' ꝯsumptio. igit nō poterit ei' p̄rie-
tas separi ab vsu. ꝛ p ꝺns non pōt dici q̄ A
retinēdo p̄rietatē: cōicet ipsi B vsū citra ℔
q̄ cōicet ipsi B p̄rietatē seu dn̄ium, ꝛ per ꝺns
nō pōt A tradere ipsi B pecuniā ī specie so-
cietatꝫ scōo mō tacto, maiꝛ hui' ꝓbatōis ē
Joā. xxij. ī ꝯstitutōe ad ꝺditoꝛē: ꝛ ī ꝯstituti-
one qz q̄rundā. q̄s edidit aduersus fratricel
loꝝ errores: imo oz illū q̄ vtit pecunia vl' alia
re cui' vsus ē ei' ꝯsūptio: ꝛ vtit ea ad talē vsū
bīe ius sic vtendi alꝫ illicite vteret: ꝛsi oz eū
bīe ius sic vtēdi ꝯsumēdo eā: oz etiā eū bīe
tale ius qō sit directū dn̄ium, ꝛ per ꝺns qō
sit p̄rietas ei', quō eīm licite posses panevti

ad comestionē: nisi hīes directū dn̄ium ꝛ p̄-
prietatem ei': eoq̄ talr vsus, s, comestio ꝯsu-
mit rem ipsam, s, panē totalr, ꝛ p ꝺns etiā cō
sumit p̄rietatē: ita q̄ nemo amplī' hꝫ p̄rie-
tatē vel dn̄ium directū eiusdē, qz nō ent' vel
corrupte vl' ꝯsumpte rei nēo est dns. Et hac
ꝯclone p̄ma sequunt duo cozollaria.

Primū cozollarium, nō valet distin
ctio q̄rundā, vtputa Alexan
dri de Alexādria ꝛ Baptiste ī sū, sua / q̄ cum
volūt declarare quō liceat tradenti alteri pe
cuniā inde velle hīe fructū / dicūt sic. Cōmīt
tio pecunie fit duobus modis. Uno mō: qz
fit trāslatio pecunie siue rei cōmisse ī toto vl'
in p̄te in dn̄ium illi' cui ꝯmittit', ꝛ p pecunia
sic cōmissa nō licꝫ aliq̄d sperare p re alteri'.
Scōo mō fit cōmissio pecunie vl' alterius
rei: ita q̄ non trāsfert dn̄ium: ꝫ remanet to-
ta res cōmissa in dn̄io cōmittentꝫ, ꝛ hoc mō
cōmittens pōt sperare lucrū sic ō re sua, ꝛ p
ꝺns qō accrescit sorti sic rei p̄rie: iusto titlo
possidet. Hec sīle de cōmodato ꝛ de mu-
tuo, qz ī mutuo pecunia stat in piclo illi' q̄
accepit: nō sic in pecunia ꝺmodata q̄ stat in
piclo cōmodantꝫ, ꝛ iō licite pōt sperare lucꝝ
ex pecunia. Oꝛtet āt q̄ pecunia tota sit cō
modata, qz si ptim essꝫ cōmodata ꝛ partim
mutuata: possꝫ ibi cē vitiū vsure, st em̄ aliq̄s
cōmittit alicui centū: ita q̄ medietatē ei mu
tuet: ꝛ aliā medietatez suo dn̄io retineat: ita
q̄ ille cui cōmittit' debeat de ill' negociari ad
lucꝝ: illud lucꝝ hꝫ vitiū vsure: qz sperat non
solū ex re cōmissa: ꝫ etiā ex mutuata, ꝛ iō ex
mutui adiectione generat vitiū ī toto ꝓtra-
ctu. Hec illi. Hec āt distictio defic ī octo.
Primo qn̄ dic q̄ p cōmissiōe pecunie trāsla
te in dn̄ium alteri' nō licꝫ q̄d sperare. Nam
emēs trāsfert pecuniā in dn̄ium alteri', ꝛ tn̄
illō non facit nisi qz sperat a vēditoꝛe habe-
re mercedē eq̄lentē: imo pacisc sup hoc.
Nec valet si dicas nō ē sīle, qz pecunia ē emē
tis: nō sic ī, ꝓposito. Nā pecunia postq̄ trās-
lata ē in vēditoꝛē / nō ē ementꝫ: ꝫ an ℔ sit ei':
sic etiā ℔: an cōmissionē translatiuā pecunie
pecunia ē cōmittentꝫ; ꝛ postea nō. Scōo,
qz īnuit q̄ eoipso q̄ q̄s trāsfert pecuniā suā
vel aliā rem ī alium q̄ad dn̄ium: illa res desī
nat ee transferentꝫ. ℔ aūt ē falsum, qz nō oīs
trāslatio ē abdicatiua: ꝫ q̄dā ē tm̄ cōicatiua
q̄ q̄s manēs dns rei facꝫ aliū ꝺdominū eiusꝺē.
Tertio, qz īnuit q̄ nō licꝫ aliq̄d sparep
re alteri': qō tn̄ fallit qn̄ illa res ē alteri' non
sic q̄netiā sit ipsi' sperantꝫ, qz tunc sperat q̄d
de re sua. Etsi dicas, si ē alteri' q̄ad dn̄iuꝫ,
igit etiā q̄ad p̄rietatē, qz dn̄ium saltem dire
ctū ꝛ p̄rietas idem sunt, ꝛ tūc vltra: igit ē so
lius illius alteri', Dom̄ q̄ ipsa ē illi' alteri'
p p̄rietatē: ꝫ non p appꝛopatiōnē vel in p̄-
prio: qn̄ em̄ duo hñt aliquā rem q̄ad dn̄ium
directū ei': ꝫ tn̄ in cōi, tūc hñt p̄rietatē ei' /
ꝫ neut hꝫ eā in ꝓpio: ita q̄ habeat ei' dn̄iuꝫ
solus, Un̄ pur ℔ capit' p̄rietas / ē idē qō do
minū directū, ꝛ sic non capit' pur ē idē qō p
prīū dn̄ium seu alicui appꝛopatū dn̄iū: quō
accipit' qn̄ ꝺr, monachus nō ē capax p̄rieta
tis, i, non ē capax directi dn̄ij sibi soli appꝛo
priati: ita q̄ p libito hēat ō ea dare q̄n alius
ꝺfrat etiā hēat illō, ꝫ bn̄ est capax dn̄ij dire
cti cōis sibi ꝛ alīs, alꝫ non liceret panē sibi
p abbatē datū comedere ꝛ ꝯsumere: nisi cō-
sumendo hīet ei' dn̄ium directū. Quarto
qz supponit q̄ in societate pecunie rradens
eā socio nō trāsferat dn̄ium ei' in aliū qō nō
est vex, qz exq̄ trāsfert in eū ius p̄cipiendi id
qō pecunie p modū fruct' accrescit: oz q̄ ei
am hēat dn̄ium eiusdē: eoq̄ ī pecunia nō p̄t
separi dn̄ium ab vsu seu a iure p̄cipiēdi vti-
litates ꝛ fruct' rei. Un̄ ꝯsoci' hꝫ ius alienā-
di ꝛ distrahendi pecuniā etiā ptim noīe suoꝝ
ptim ī suā vtilitatē, qz ptcipabit lucꝝ ide p
uenies, distractio āt pecunie censet ei' ꝯsum
ptio, igit hꝫ ius eā ꝯsumendi: ꝛ p ꝺns hꝫ do
minū ei'. Preterea ꝫ illū modū imaginā
di nō alr traderet A pecuniā suā ipsi B q̄tū
est ex pte dn̄ij: q̄s si A conduceret ipm B ad
opas suas p mercede determinata impēden-
das circa pecuniā: noīe ipsi' A eā distrahē-
do ꝛ cū ea negociādo, qz vtrobiq̄ A sol' ha
beret dn̄iū pecunie ꝛ nō ipse B, ꝺns ē falsū,
qz pinguī' ius hꝫ B in pecunia: qn̄ ē socius
A ī pecunia: q̄ quādo B tm̄ ē locato' opa-
rū circa pecuniā. Dico āt notanr q̄tū ē ex
pte dominij, qz bene essꝫ dr̄ia q̄ad alia, vtpu
ta quādo ē soci'; tūc ps lucri sibi debentꝫ ce
dere nō est determīata: imo nec fixa, qz si nīl'm
supmaneat lucꝝ: nihil hēbit. sec' si ē locato'
opaꝝ, qz tūc sibi debet determīata ꝛ fixa mer-
ces: etiāsi nīl'm supmaneat lucrū, imo etiā si
pecunia peat: dūmō sine sua culpa. Pret'
ea q̄ndo B ē soci': tūc nonūq̄ tenet etiā de
piclo fortuito pecunie: vt patebit, ō q̄ tamē
nō tenet quādo ē tm̄ locato' opaꝝ. Hoc aūt
, s, sufferre picl'm fortuitū etiā ipso A sibi il-
lud licite īponēre: p̄stat idiciū q̄ B existēdo

socius hꝫ pinguꝰ ius/ꝯ qñ ē locatoꝛ opaꝝ. Etsi dicas, vez est qꝺ hꝫ pinguꝰ ius, qꝛ habet ius iteruſoꝛiū/ qꝺ non habꝫ qñ ē locatoꝛ opaꝝ. Cōrra. illꝺ interuſoꝛiū nō ē niſi ius tale q̄le est vſus: ꝛ vſufructꝰ i reb⁹ q̄ non ꝯſumunt vſu, ꝛ ſic interuſoꝛiū est q̄ſi vſus pecunie/ capiēdo vſum ꝓ iure. Ꝺ vſus i pecunia nō pōt ſeparī a ꝓprietate, igit. Etſi arguatur, ſi ꝯſociꝰ essꝫ ꝺdominꝰ pecunie, igit in fine societatꝭ essꝫ diuidendū nō tm̄ lucrū: ſed etiā capitaſ pecunia/ qꝺ ē falsum: saltē i multis etiā licitꝭ societatib⁹, patebit ſolo ī ꝯcłone ſcḋa. Quinto, qꝛ ſupponit pecuniā posſe cōmodari: etiā qñ tradit ad vſum negociationis: put fit ī societate, Ꝺ pecunia ad talē vſum non pōt cōmodari: qꝛ nlla res est ꝯmodabil: niſi in q̄ pñt ſeparī ꝓprietas ꝛ vſꝰ, ꝛ vſus non ſit eiꝰ cōſumptio: ī pecunia āt nō pñt ſeparī eius ꝓprietas ꝛ vſus diſtractōis, igit. Sexto, qꝛ eā traditione q̄ qꝺs tradit pecuniā in societatē: vocat cōmodationez/ qꝺ ē valde impꝛoꝑe loq̄: qꝛ cōmodatio ē cō ceſſio rei ad vſum/ q̄ nō ē eiꝰ ꝯſumptio cuius modi nō fit qñ pecūia tradit in societatē, qꝛ tūc tradit ad diſtractionē q̄ ē illiꝰ ꝯſumptio. Ūñ ſi eius traditionē voluit aliq̄ noīe alio a ſociali cōlocatione noīare: debuiſſꝫ potius eā noīaſſe cōmiſſionē, qꝛ tali vocabulo ꝛ nō cōmodatiōe vtit papa. c. ꝙ vīas. de do. inter virū ꝛ vꝝ. Septio, ꝙ dic̄ de re cōmodata ſcḋo mō hꝫ ſperare lucrū. Nam ꝓprie Ꝺ iplicat, qꝛ cōmodatio ē ꝺtractꝰ gratuitꝰ, igit fieri hꝫ ſine ſpe lucri. Ūñ in Ꝺ differt a locatione. qꝛ ꝙcedit vſus rei ꝑ mercede, igit cōmodatio nō ḡtuita: est locatio. Octauo, qꝛ cauſus poſitꝰ hꝫ ſit ꝺdēnandꝰ: tm̄ id agendū ē cū diſtinctione taſi. ſ. ſi ipe tradēs ꝓtēdat hīe lucrū ō vtraq̄ pecunia: ſecꝰ ſi tm̄ ō pecūia tradita ſocialr, vtputa ſi vellet hīe nō medietatē totiꝰ lucri, qꝛ tūc ꝑſumeret q̄ vellet hīe aliq̄d de pecūia etiā mutuata: ſed vellet hīe medietatē medietatꝭ, qꝛ tūc cēſeret velle diuidere lucꝝ cedens ō pecūia ſociali: qꝺ lucrū est medietas totiꝰ lucri: ꝛ ſocio medietatem dimittere: ꝛ ſibi aliā medietatez retinere, ꝛ hoc poſſꝫ eē licitū: ſi ſaltē ope Ꝺ eq̄alēt cōlocationi pecunie ipſius A: ꝓout lati⁹ in ſequentibus patebit.

Ꝺcōm cozollarium q̄ predicta diſtīctio: qtūs clareſceret quō liceat tradēti pecuniā alteri: inde velle hīe fructū: meliꝰ poneret aliꝛ, ſ. clario⁹ ibꝫ t̄mis⁹ etiā verioribꝫ ſentētijs. ꝛ Ꝺ ſic Q̄ traditionē pecunie ꝓtigit fieri duob⁹ modis. Uno mō ſic q̄ tradēs ipſe trāſferat eā ī aliū cū eiꝰ abdicatione: ita q̄ tradēs exuat ſe dñio eius: ꝛ deſinat eē eiꝰ dñs: ꝛ ſolꝰ aliꝰ ſit dñs eius: quō tradit qñ mutuat, ꝛ illo mō nō licet aliq̄d ſpare de ea ſupple poſtq̄ ē facta alteriꝰ, qꝛ tūc ſic ē facta alteriꝰ: q̄ ē aliena ipſi q̄ eā tradidit, vñ ſic ſparet aliq̄d de re aliena, de q̄ tū non licꝫ aliq̄d ſpare, ꝛ Ꝺ vltra id qꝺ ei eq̄ualet. Nam mutuatori pecūie licet de ea ſpare vt mutuata rtiꝰ ſibi reſtituat eq̄ales: ſꝫ ꝓter Ꝺ non licꝫ ſibi aliq̄d de ea cū tā ē facta alteriꝰ puenientes ſpare. Alio mō ꝓtigit eū fieri talr q̄ tradēs ipſe nō exuit ſe dñio eiꝰ: nec deſinit eſſe dñs eiꝰ: attñ cōlocat alteri dñium eiꝰ ſine eiuſdez abdicatiōe. Et de pecūia ſic alteri tradita licet aliq̄d ſperare, qꝛ pecūia illa ē ſua, ſō lucꝝ ex ea puenientes: puenit ex ea vt ex re ſua, ꝛ ꝫ illa pecunia etiā ſit alteriꝰ/ nō tm̄ ſoliꝰ alteriꝰ. ſꝫ cōis vtriq̄. Hec ē ſile ō pecūia mutuata. ꝛ tradita ſocialr vt ſcilicꝫ oporteat de ea tradita ſocialiter nihil ſpare: ſicut ō ea tradita mutuo nihil ꝫ ſpare. Hā vna diuerſitas iā patuit, qꝛ mutuo tradita nō manet tradēs, ſō ſi aliq̄s fructꝰ ei pꝰ traditionē accreſcat: ñ accreſcit niſi ei cui⁹ ꝑtūc ē, ſ. mutuatario: ꝫ etiā ſit recipientꝭ, ſō fructꝰ ei accreſcēs poterit applicari tradēti: q̄uis etiā recipiēti ea⁹. Scḋa diuerſitas. qꝛ tradita mutuo ſtat periclo ſoliꝰ mutuatarij, ſocialr āt tradita ſtat periclo vtriuſq̄: immo aliq̄n ſtat periclo tradētꝭ tm̄ ꝛ q̄ diuerſimode ꝺhīt ſocietas: vt ī ſeq. ꝯcłone patebit, ſō nimiꝝ ſi ſocialr tradenti potꝰ liceat q̄d ſpare de ea q̄ tradēti ea⁹ mutuo. Posſꝫ etiā q̄dā alia diſtinctio poni: quaꝫ Rich. ponit in. iiij. diſ. xv. ꝑ q̄ā etiā pateret quō de pecūia alteri tradita liceret: ꝛ etiā ñ liceret ſpare lucꝝ, ꝛ Ꝺ ſic: qꝛ aliquē alteri tradere pecuniā cū pacto hñdi q̄d vltra pecuniam capitalē traditā ꝓtigit q̄drupłr. Prio qñ capitale ꝛ lucꝝ pōſſ ſ̄b certitudie. Scḋo capitale qñ pōſſ ſ̄b certitudie ꝛ lucꝝ ī fortūa: vt cū q̄s mutuat alicui cētū tłi pacto: q̄ hēbit aliquā portionez lucri: ſi fuerit lucꝝ capitali ſuo ſꝑ ſaluo ſibi q̄cquid accidat. Tertio mō qñ lucꝝ ponit ſub certitudie: ꝛ capitale ſub fortūa, vt cū aliq̄s eūti ad nūdinas vl ī Angliā mutuat cētū ꝑ certa ſūma pecūie recipiens ī ſe ꝑiculū capitaſ: niſi peat ꝑ culpam vl negligētiā mutuū accipiētꝭ. Quarto mō qñ vtrūq̄ ponit ſub dubio: qꝺ nō videt notabi

lit magꝭ ī fauoꝛē danꝭ q̄ accipiētꝭ. Primis trib⁹ modis aliq̄s accipies vltra ſortē/ tenet ad reſtitutionē, qꝛ ꝺtract⁹ ſunt vſurarij/ ſiue fiāt directe/ ſiue īdirecte/ ſiue explicite/ ſiue implicite. Sꝫ de tertio de q̄ nō est ita clarū. ꝑbaſ ꝑ. c. nauigāti, ō vſurꝭ. Nam niſi fuerit culpa vl negligentia illiꝰ q̄ accipit: raro accidit q̄ pecūia quā mutuo accepit/ ꝑeat. Unde ille q̄ ī iſto caſu dat pecuniā mutuo: hꝫ in fauoꝛē ſuū illꝺ qꝺ accidit raro. Sꝫ quarto mō accipiens vltra ſortē reſtituere nō tenet, qꝛ rōne ſ̄illis dubij ille cōtract⁹ excuſat. c. nauigāti. ſ. ille q̄ꝫ ꝛc. Sꝫ hec diſtinctio non ꝺfuiret ad ꝓpoſitū: niſi ad aliquē illoꝛ modoꝝ reduceret traditio ſocialr pecunie: ꝛ pōt reduci ad q̄rtū modū. Hā tradēs ſocialr pecuniā ipſi B ponēti opas: pōit pecuniā ſub fortūa, qꝛ tradēs retinet eiꝰ picłm: ꝛ etiā pōit lucꝝ ſub fortuna, qꝛ ſi nihil obueniat: nihil vult hīe lucri. Attñ nō ois ſocietas pecūiaria ad illū poſſꝫ reduci, qꝛ nō illa in q̄ tradēs pecuniā iponit ꝓtez ꝑiculi capitaſ ipſi B. qꝛ ibi tradēs nō ponit pecuniā ſub fortūa niſi ꝑ ꝑte. De ētio etiā caſu vide lati⁹, q. ꝛxxix.

Ꝺcḋa ꝯcło, q̄uis nō ꝓtigat pecuniā ſuā q̄ad cōmoditatē ide pueni bilez cōlocare socialr ipſi B, citra Ꝺ q̄ cōlocet eidē etiā ꝓprietatē eiuſdem: īmo ſi ei eaz cōlocat q̄ad cōmoditatē: oꝫ q̄ etiā A eā cōlocet q̄ ad ꝓprietatē: tñ nihilomin⁹ illa cōlocatio fctā ſit tā q̄ad dñium q̄ q̄ad ꝯmoditatē pecunie/ pōt ꝓtigere duplr. Prima ꝑs bꝰ ꝯclonis pz ex ſcḋa ꝑte ꝑcedentꝭ ꝯclonis. Et ſcḋa ꝑs ītel ligit pꝛonūc ō posse i gñe vt ſit ſensus, nō repugnat ſubſtātie societatꝭ pecūie q̄n vtroq̄ mō fieri possit: ñ obſtāte q̄ ī vtroq̄ mō pecunia cōlocet etiā q̄ad ꝓprietatem. An āt vteraq̄ mod⁹ fieri possit licite/ poſtea tāget. Prim⁹ igit mod⁹ ē q̄ A itendat q̄ non obſtāte q̄ B tpe societatꝭ bēat ius nō tm̄ q̄ad cōmoditatem pecūie: ꝫ etiā q̄ad dñium eiuſdē, tñ in fine societatꝭ ñ debeat B hīe niſi ꝓtinciū ī lucro: ꝛ non ī ipſa capitali pecūia, īmo capitaſ pecūia debeat ī fine tota cedere ſoli ipſi A, ꝛ Ꝺ adeo q̄ ī cāu q̄ nihīm lucꝝ obueniret: ꝺ A nihil noīe lucri velle hīe, ſic̄ et A nihil lucri tūc hēbit: ꝛ vteraq̄ carebit lucro, ꝫ tñ A recuperabit ſuū capitale. ſ. pecuniaꝫ, ſaltē ſi ſupmāſit: ita q̄ nō ē ꝑdita, Ꝺ āt nō ꝑt recupare ſuas opas: qꝛ trāſiuert ſic̄ nec eas potuiſſet ꝛcupaſſe ſi lucꝝ pueniſſꝫ. Et circa illū ꝓmū modū ſocietatꝭ occurꝛt tria arguméta vl dubia.

Primū ſgit argumētū vel dubiū est qꝛ alicui videret irrōnabile q̄ Ꝺ ꝺz ſic ꝑdidiſſe totaliꝛ opas q̄ fuiſſe vident ſuū capitale ſociale: ꝛ tñ A ñ debeat ꝑdidiſſe ſuū capitale: ſed velle totū rehīe ꝛ in nllo ſubleuare ſpm Ꝺ ī pditiōe ſui capitaſ, ſcz ſuaꝝ opaꝝ. Diceret q̄ capitale ipſi⁹ Ꝺ ꝓprie loq̄ndo ñ ē eiꝰ ope: ſꝫ ꝑſona ſua quā ſocialiē cōlocat ipſi A ad opas: vt dictū fuit. q. ꝛxxxviij. ꝯclōe. vj. ꝛ ſic in Ꝺ pari paſſu ambulāt A ꝛ Ꝺ: q̄ Ꝺ ꝛ traher ꝑſonā ſuā quā cōlocauit ipſi A ad opas: ꝛ ꝑdidit fructū ꝑſone ſue ſcz opas. ſic A retraher ſubam ꝛ ꝓprietatem ſeu directum dñiuz pecunie quā cōlocauerat ipſi Ꝺ, ita q̄ ſolꝰ incipit hīe eiꝰ dñiuz: ꝛ pdidit fructū vl cōmoditates q̄ ō buiſſent ꝑue

Ꝺcḋo arguit ſic, qꝛ nō (niſſe de ea, apparet quō poterit ō facto vl de iure ſaluari: q̄ A cōlocauerit ipſi Ꝺ pecuniā tā q̄ ad dñium q̄ q̄ ad fructū: ꝛ tñ nō velit ſpm Ꝺ ꝓtcipiū hīe in pecunia: etiā q̄ ad ſubam pecunie ꝛ eiꝰ directū dñiuz. Ꝺom q̄ ꝑ diuerſis tpib⁹ illa bñ ſtāt ſil, pura ꝑ tpe q̄ durat societas hꝫ Ꝺ ius in pecūiā tam q̄ ad dñium q̄ q̄ ad fructū eiꝰ, ſed finita societate redit ad eū dñiuz ſine fructib⁹ vl lucris interea ꝓceptis. Hā videm⁹ etiā ī mutuo Ꝺ fieri q̄ ſi A mutuet ipſi Ꝺ, c. flor, nō hꝫ Ꝺ fructū illiꝰ pecunie/ niſi habeat ꝓprietatē ꝛ dñiuz: ꝛ tñ finito tpe mutuī cogit cedere ꝓpretati pecunie ꝛ eā reſignare ipſi A. nec potit hīe ꝓtē ī ea. Attñ ꝑdicta ſocialr cōlocatio pecūie ipſiꝰ A nō est mutuatio, qꝛ pecunia manet ī ꝑiculo ipſiꝰ A: ſocialr eā cōlocantꝭ, ꝛ hoc totaliꝛ, ita q̄ nlla ꝑs ꝑiculi ſpectat ad ipꝫ Ꝺ: ſaltē ī hoc ꝑmo mō ſic̄ ꝛ ipe A ſolꝰ vult rehīe ſpaz totā capitalē pecuniā ī fine societatꝭ ſi ſaltē remanſit, ꝫ q̄ñ eēt mutuata ipſi Ꝺ: tota eēt ī ꝑiculo Ꝺ. Attñ exñ de mutuo ꝑ tāto ē adductū: qꝛ ad hoc valet ad ꝓpoſitū: vt videat ñ eē ipoſſibile ō facto vel ifactibile/ q̄ aliq̄s cū aliq̄ bēat ꝑ aliq̄ ꝛpe dñiuz ꝛ cōmoditatez pecunie, ꝛ finito illo tpe debeat dñiuz redire ad ꝓiorez dñm citra hoc q̄ ad eū redeat fructus q̄ puenerat ꝑ illā, quō āt ſit poſſibile ō iure Ꝺ ē licite factibile: patebit paulo post.

Tertio arguit. Si ꝑ tpe, societatꝭ Ꝺ hꝫ ꝓtcipiū tā dñij pecunie q̄ cōmoditatꝭ eiuſdē, igit ſi in ꝑmo mō ꝑderet pecūia capitaſ: ēt ſine culpa Ꝺ tpe societatis Ꝺ deberet ēt ſuſtinere ptē illiꝰ dāni, qꝛ ꝑiculū cōcomitat dñiū, ita q̄ cuiꝰ est dñium: eiꝰ

est piculū: vt patz in mutuatario: cui⁹ qz pecunia ē totalr.iō piculū ei⁹ erit totalit. Igit in ꝑ ꝓmo mō si dñiū capitalr pecunie ē etiaz ptim B: etiā piculū pecunie erit ptī eiusdē. Cōsequns aūt ē falsū: saltē i ꝑ ꝓmo mō. Dicendū q ñ optz ꝑdictā sequelā seq. Pro: qz si tpe societatz pdict. s. añ finē tpis cōuenti a ꝓncipio: tā finitū ē tps societatz ꝓpter perditionē capitalr sine q̄ ñ pōt durare societas. nec A teneť aliud capitale ponere. quia A non teneť cōtraxisse societatē cū B nisi ponendo semel pecuniā: z si finita est societas: non optz ad A redire pl⁹ de capitali q̄ supmansit: sic̄ z idē fuisset obseruatū si durasset societas vsq; ad tps ꝓuentū. Et ideo exq̄ nihil supmansit: nihil rehabebit A de capitali, z per ꝓns nō teneť B sustinere partē piculi capitalis sic q teneat subleuare A i pte. Scdo: qz et si tpe durantis societatz B habeat ptcipiū dominū capitalis pecunie: tm̄ non haber illud de per se z immediate: sz cōcomitant. s. p q̄to non pōt habere interusoriū et ptcipiū cōmoditatis sine eius dñio: eo q ꝓprietas pecunie et cōmoditas seu interusorium ei⁹ non sē sepabilia. Unde sufficit B in ꝑ ꝓmo modo sustinere ptē piculi eius qđ ꝓcipali z immediata intētōe i eū fuit trāslatū cuiusmōi ē interusorium seu ꝓmoditas pecunie, hui⁹ ei ptē i piculo suffert: qz ita ꝓuať B lucro qđ ex pecunia illa ꝓuenisz si pdita nō fuisz: sic̄ A ꝓuať eodez. Probatio ār argumēti ꝓcedit ꝺ illo in q̄ ꝙs hz dñiū ex intētōe immediata quā hz: vl hze ꝺbet tradēs. ñ em̄ pl⁹ trāsferť i aliquē q̄ tradēs intēdat i eū trāsferre/nec ampliozi mō q̄ intēdit: saltē si ē possibile. z qz nō est possibile: q A cōicet B interusorium pecunie: seu cōmoditatē ei⁹ sine ꝓprietate. iō vtrūq; ei cōmunicat: qz in illo ꝓmo mō societatz nō intēdit vtrūq; exeq̄ in ipm trāsferre: sz ꝓncipalr interusorium z cōcomitāter dñiū z nō aliť. q̄ vt dñiū totī⁹ ꝺebeat ad se solū redire finita societate si supmānsit tota pecunia capitalr. sic z stat: q licite pōt ꝑ velle: ita q̄ alꝭ A nimis peiozaret suā ꝺditiōez si ꝺeberet. s. B etiā hze ptē in diuisiōe capitalr pecunie i fine. iō nimiruz q B ꝺebebit ei dimittere totū capitale i fine si supermānserit. z etiā A nō ꝺebebit (si capitale sine culpa B perijt) aliq̄d p eo exigere a B: ex q̄ solū voluit vt ad eū redirz sub ꝺditōe. s. si supmānserit. Si āt voluisz q ē si gūisz: ꝺberet B ptē ꝑditōis secū sustinere. tūc p q̄nto ꝑ licite potuisz voluisse: p tāto B ꝺeberet sustinere prē ꝑditōis. z q̄dē licite potuisz ꝑ voluisse: dūmō ēt voluisz q i fine societatz capitale diuidēdū fuisz si supmānisz: put tā dicet i scdo mō cōtrahēdi societatē.

Scds igit mod⁹ ē q A intendat: q B in fine societatz etiā ꝺebeat hze ptcipiū in pecunia: ita q nō tm̄ lucrū sit int̄ eos diuidēdū: sz ēt pecunia capitalr. z p ꝓns si nullū lucrū obueniss: q adhuc B ꝺebeat aliq̄d reportar. s. ptē capitalr pecunie z sic B nō sustinebit sol⁹ perditōz operarū. qz i releuamē eaz ꝑditaz ptcipabit aliq̄d ꝺ capitali pecūia. z sic A iuuat B ad portādū suū dānū. Et q neuter mod⁹ repugnet societati de facto: imo nec ꝺe iure dīno: vl naturali quin vrriq; sociorū liceat vtroq; mō cōtrahere/ ptz. qz vtroq; mō ꝓtingit ꝓtrahere societatē aīaliū ēt licite. z ꝺe ꝓmo mō satis ptz. De scdo ꝑbať. Hā ꝓtingit q A cōi cet sua aīalia socialit B ponēti tm̄ opas. et ꝑ talit q finita societate: ñ tm̄ fruct⁹ z fet⁹: sz etiā aīalia ꝺebēt int̄ eos diuidi. etiā si nullū lucrū ꝺe aīalib⁹ z opis ꝓueniss. q signuz ē: q non repugnat societati. qz nihil repugt gñi qꝺ ꝓuenit alicui speciē ei⁹. z si non repugnat societati i gñe. z ꝓuenit societati in aīalib⁹ nō apparet rō: cur repugnaret societati i pecūia. Immo rō ꝓpť quā ꝓtingit illo mō cōtrahere i aīalib⁹: etiā hz locū i pecūia. Hārō q̄re vtroq; mō ꝓtingit i aīalib⁹ ꝓtrahere ē. qz aliq̄n ope B eq̄parať tm̄ vsufructui aīalium: et tūc cōtrahit ꝑmo mō. aliq̄n eq̄parať tā vsufructui aīaliū q̄ ipis aīalibus: z tūc ꝓtrahit scdo mō. Hō sic etiā cōtingit: q ope B eq̄parāť tm̄ interusorio pecūie. et sic ꝓtrahit ꝑmo mō. aliq̄n eq̄parať tā interusorio q̄ dñio pecunie: z sic ꝓtrahit scdo mō. Circa istū scdm modū societatis emergunt quattuor ꝺubia seu argumenta difficultatē faciētia.

Primū argumētū vl ꝺubiū ē. qz aliq̄s ob̄jciēdo diceret. q̄uis vtroq; mod⁹ sit ꝺ facto possibil: tm̄ nō apparet q vtroq; sit ꝺ iure diuio: vl naturali eq̄tatz possibil: sic q vtroq; possit licite fieri: q̄n poti⁹ si vn⁹ fiat licite opoztebit aliū fieri illicite z eō. qz si scds sit licit⁹ ipi A. tūc ē equ⁹ cōtract⁹ ex pte A. ita q A nō ḡuat B imq. nec aliq̄d ei ꝺnegat: qꝺ sibi ꝺebeť. z si sic. igitur ꝑm⁹ mod⁹ erit illicit⁹ ipi A. qz i ꝑmo ꝑnegat aliq̄d ipi B qꝺ i scdo sibi cōcesserat.

sz ptcipiū capitalr pecūie i fine societatis diuidēde. Ūñ lōge peiōr ē ꝺditio B i ꝑmo mō q̄ i scdo. iō sit A i scdo nihil feē B: nisi q ꝺebuit ei facere: tūc i ꝑmo faciet sibi lōge min⁹ q̄ ꝺbeat. Sitr si eō ꝺct⁹ sit licit⁹ ipi B in ꝑmo mō: ita q B in ꝑmo nihil fać A nisi qꝺ ꝺz: tūc erit eidez illicit⁹ i scdo. qz i scdo mō B fać suā ꝺditionē lōge meliorē q̄ i ꝑimo. Ꝺm q verū ē: q si vn⁹ mod⁹ fiat licite oporterz aliū fieri illicite qñ cetera essent vtrobiq; paria (z loq̄r ꝺ qñ ille fieret licite: fieret licite de rigore iustitie vl eq̄litatz cōmutatiue) sec⁹ ār qñ cetera nō sē paria vtrobiq;. z ꝑ pt declarari duplici via. Pria. nā staret q A ageret iuste. z nō iniq̄ cū B volendo ipi B solū dimittere ptcipiū lucri. et nō ptcipiū pecūie capitalr: eo q opa z industriositas ꝑsone B ñ pt eāparari tā dñio q̄ cōmoditati pecunie. ita q tā dñiū q̄ fruct⁹ seu lucrū essent i fine diuidēda: sz tm̄ pt eq̄parari cōmoditati pecūie. Hā q̄uis capitale qꝺ B pōit/sit ꝑsona B: ñ qz B nō vult p sonā suā z ius ei⁹ i fine eē diuidēda. qz tūc nimis ꝓualeret ꝺditio A. Ideo qꝺ i ꝑsona nō vult fieri: op⁹ erit supplere i opis z industrias z qz stat q ēt opera z industriositas B non sit tāta: q equaleat tam dñio q̄ cōmoditati pecūie si vtriq; eēt diuidēdū. iō potit nolle dñiū pecunie eē diuidēdū i fine: sz tm̄ cōmoditatē q ex eis ꝓuenit. z tñ si industriositas z opatiuitas B eēt tāta/ q possz eq̄parari tā dñio q̄ cōmoditati pecūie A diuidēdis in fine (qꝺ maxie natū eēt ꝓtingere qñ pecūia ipi A eēt modica: z industriositas B mag) tūc A ageret iniq̄ nō volēdo B ēt assignare ptcipiū capitalr pecūie. z sic fm q̄ntitatē industriositatz ei⁹ q̄ ponit opas: vl ēt q̄ntitatem pecunie: ꝓtingit q fm ꝑmū modū ꝺbendi aliq̄s alicui pōt velle licite solū dimittere ptcipiū lucri: z tñ si q̄ntitas pecunie: vl industriositatz eēt alia: teneret ēt ei dimittere partem ptcipiū capitalr pecūie. put fit i scdo mō contrahēdi. Scda via. Hā startz q B ponēs operas: poneret eas suis expēsis. Hoc ei ñ est ꝺ substantiā societatz: quēadmodū ꝓtingit i societate aīaliū: q B ponēs operas et nō aīalia: ponit operas vnacū expēsis. z tō in talib⁹ societatib⁹ ꝓtingit sepe: etiaz licite: q in fine societatz B hz ptcipiū nō tm̄ in fructib⁹ z fetibus capitaliū aīaliū q̄ poluit A: sz etiā in aīalib⁹ capitalib⁹. Ergo etiā hic possent ope B accepte vnacū expensis i tā tū ascendere q nō min⁹ censeret posuisse B q̄ A. etiā capiēdo pecuniā A: tā q̄ ad dñiū q̄ ad cōmoditatē ei⁹ diuidēdā in fine. z p ꝓns incātū possent ascēdere ope B sic accepte cū expēsis: q nō imerito i fine societatis deberet ēt B hze partipiū capitalr pecūie: q̄ren⁹ arrēto q A vult ptcipare lucrum qꝺ fuit obrentū: nō tm̄ p opas: sz ēt p expēsas B: z (vt casus hui⁹ scde vie supponit z ē possibil) A vult q B sol⁹ ꝺebeat totas expensas ferre: merito refūdet A ei illꝺ p ꝺ/q i fine societatz diuidat secū capitalē pecuniaz.

Et dixi notāter i solutōe hui⁹ ꝺubitatiōis vel ꝺbiectiōis q ꝺ loq̄r/ qñ ille modus q̄ fieret licite: fieret licite ꝺ rigore iustitie. Quia sec⁹ loquēdo nullā hzet rōnē difficultatz vel ꝺubitationis: quō posset vtroq; fieri licite. Hā si ꝑm⁹ fieret licite: nō fm rigorē iustitie sz ꝓpter interuenientē liberalitatē B cedentz liberalr ptcipio capitalr pecunie: nō ē difficultas: quō nihilomin⁹ scds possz licite fieri si illa liberalitas nō eēt i B: sed solū ꝓtrahere vellet fm eq̄litatē iustitie cōmutatiue. Sic̄ in sil stat q A licite agat ꝓducēdo B p mercede decē floz. z q tū etiā licite ageret si eum conduceret pro. xx. florenis. etiā ad cōsimiles operas. vtputa: quia B in prima cōductione remisit liberaliter decem: non sic in secunda. vel quia ipsi B in prima non ꝺebebant nisi decem: sed in secunda A liberaliter superaddidit alia decem.

Secundum argumentū vel ꝺubium esset quo q̄s ꝺiceret. Si in aliqua specie societatis potest B qui ponit operas et non pecūiam: licite velle in fine societatis etiā participare ꝺminium capitalis pecunie tanq̄ diuidendo inter se z A: tunc eadem ratiōe etiam ꝺebebit B velle/ q in fine eiusdem societatis sua persona diuideret quo ad ius. ita q finita societate persona B esset partim A tanq̄ seruus ꝺminī: sicut eadem societate finita: capitalis pecunia A efficitur partim ꝺ ꝺminio etiā appropriato B. Sequela ꝓbatur. quia sicut pecūia A fuit capitale qꝺ A socialit cōmunicauit B: ita capitale B fuit nō opere B. sed persona B operatiua. vt patet ex dictis in primo modo huius secunde conclusionis. Igit qua equitate B participabit capitale A: etiā ecōtra A participabit capitale B. vl optebit ꝺicere q ope.

re sūt capitale ipsi⁹ B ꝛ nō psona sua. Dōz ꝙ etiā i illa scōa specie vel mō societatꝭ: non ope sunt capitale B: sz psona ei⁹, ꝛ tñ psona ei⁹ nō eo mō capta ē capitale B q̄ pecunia ē capitale A, qz i illo mō pecūia A est capitale: capiēdo pecuniā tā q̄ ad ei⁹ dñium q̄ etiā q̄ad ei⁹ cōmoditatē: etiā ex eq̄ vel eq̄ ꝑncipaliter, ita ꝙ A irendit pecuniā suā cōicare B q̄ad ambo: etiā eq̄ ꝑncipaliꝫ. sz B pro capitali suo i societatē illā nō ponit psonā suā: capiendo eā tā q̄ad subam suā: q̄ etiā q̄ad opatiuitatē ei⁹, ꝛ hoc ex duplici cā. Prima/ qz psona sua sic ꝓsyderata essz longe melioꝛ q̄ pecunia capitalꝫ A: adeo ꝙ sufficienꝫ poterit sua psona eq̄parari pecunie A: etiā si psona ꝓsyderet solū vt opatiua, seu si acciptaꝫ solū ei⁹ industriosa opatiuitas pro illo tpe societatꝭ: ita ꝙ vsufructꝰ ꝓstituibiꝫ p illō tps in psona sua eq̄aleret pecunie A vtroq̄ mō accepte, ꝛ p ꝓñs exq̄ A solū dz esse soci⁹ B ex eq̄libꝫ pribꝫ lucri ꝛ capitalꝫ pecunie: tūc merito capitale B nō erit i fine diuidendū i subanec i iure substātie vl psone sue: sz tñ q̄ad ei⁹ opatiuitatē, ꝛ denicꝫ nō simplr: sz solū ꝑ tpe societatꝭ, Alꝫ etiā cessante societate hꝫet A ius i operatiuitate persone B: qō esse nō dz exq̄ ei⁹ operatiuitas idustriosa etiā capta solū pro tpe duratōis societatꝭ: ꝑt eq̄parari pecunie A. Etsi illa cā nō obstaret, vtputa qz A vellet B assigre tāto maiorē partē tam lucri q̄z sue pecūie capitalis i fine diuidēde, q̄n to capitale B fuissz melius suo, Tñ poterit alia ꝛ scōa cā obstare, vtputa: qz nō placz B suā psonā facere perpetuo ꝑuilē ipsi A: etiam pro medietate, sic tñ faceret qñ A finita societate deberet hꝫe ius i psonā B: sic B hēbit ius recipiēdi partē pecunie capitalis A. An āt licite possz B suā psonā facere ꝑuilē i toto vel i parte: ita ꝙ q̄cq̄d perpetuo lucrareꝫ per operas ꝙ h̄ essz ipsi⁹ A i totovl in parte: de hoc aliq̄d ē tractū. q. ꝛxtiij. Et ex predicta solutione ptz etiā solutio duoꝝ sequentiū argumentoꝝ.

Quartum argumentū eēt q̄ arguereꝫ sic. Si in ea societate q̄ B essz in fine participatur⁹ tā lucꝝ q̄z capitalē pecuniā A: ꝓtingeret ꝙ B licite possz suū capitale, s. psonā nō tradere diuidēdā: sz libere eā ad se retrahere: tūc i tali societate ñ liceret B velle ꝙ A deberet secū supportare aliqd dānū personale vel euentibile tpe societatꝭ sue persone. Cōseqūns ē falsū. Sequla probaꝫ. qz si A i aliq̄ societate vellet suam capitalē pecuniā i fine societatꝭ nō esse diuidēdā: sz eā totā supermanentē ad se solū redire: nō liceret A velle ꝙ B i illa societate sufferret secū periculū pecūie capitalꝫ, qz periculū capitalis pecunie spectat ad illū cui applicarī dz finita societate, q̄ eadē rōne si B vult psonā suā q̄ fuit suū capitale totaliꝫ redire i pstinā ꝓprietatē: merito etiam B iustiebit sol⁹ periculū ei⁹ pro tēpore societatꝭ. Fallitaꝫ cōseqūntꝫ probaꝫ, qz si B caperēt ab hostibꝫ tēpore societatꝭ: A deberet partē p̄cij redēptionis dare: ꝛ B nō teneretꝫ ad dādū totū p̄cium, Et eodē mō possz argui de aliꝭs periculis personalibꝫ B. vtputa, si B frāgit tibiā aut vulneraꝫ / vel alꝫ icidit i ifirmitatē tpe q̄ socialiꝫ operaꝫ. Dōm: negādo assumptū probatiōis seq̄le absolute loq̄ndo, qz q̄uis ipm sit verꝫ q̄ad naturalia societatꝭ: tñ q̄ ad pacta q̄ ꝓtigit apponi ꝓtra naturalia ei⁹: ēt licite p̄t id fieri, vñ bñ p̄t stare ꝙ A non velit B hꝫe participiū i capitali pecunia i fine societatꝭ: ꝛ tñ licite valit ꝙ B supportet secum periculū capitalis pecunie i parte, vtputa si A voluit ꝙ tanto maioꝛ pars lucri socialis deberet cedere B: qtūs periculum capitalis pecunie (qō alꝫ B subire nō teneretꝫ) subeat: ita ꝙ q̄ntū A onerat B per periculū ei idebitū: tāto etiā maiorē partē lucri idebitā B assignet eidē, sic etiā i ꝓposito stat ꝙ B non velit persona suā eē diuidēdā i fine societatꝭ ꝛ tñ licite velit ꝙ A supportet secū p̄cium p sone sue: saltē aliqō, s. captiuitatꝭ vl ꝓsilē. vtputa si B tāto lucro ꝛ oliore ꝛ diligētiores operas ipendit / aut tāto maiorē ꝓtio cōium expensaꝝ subit, aut A tāto vilioꝛē pecuniā capitalē ponit i societatē ī spectu capitalꝫ B, s. respectu psone sue vsufructuāde. Nec ē i foro ꝓscie sp vel i diſtricte: dōz ꝙ A teneaꝫ supportare p̄cium captiuitatꝭ p sone B vl ꝓsilē. Qñ āt ꝛ qñ nō: h̄ pēdet i foro ꝓscie ex circūstātia facti, s. capitaliū hīcinde cōicatoꝝ, ꝛ lucri ꝓticipandi ꝛ onerū hincinde sibi mutuo ꝛ impositoꝝ. Preterea p̄culū psonale B vt captiuitatꝭ vel ifirmitatꝭ ei⁹ pōt reduci q̄dā mō ad expēsas q̄ fiūt tpe societatꝭ p B. Jō sic dicēt i sequēti qōne/ ꝙ an ꝛ q̄liter expēse debeāt supportari cōit ab vtroq̄: h̄ pēdet in foro ꝓscie ex circūstātia facti: sic i ꝓposito est dicēdū. Preterea illa captiuitas pōt mltiplicit accidere B, scz aut p culpā latā vel lenem B: qz scz ambulauit i loco p̄c'oso vbi nulli⁹ diligēs ābulasset: ꝛ sic capt⁹ ē. ꝛ ad illi⁹ supportationē nō teneret A: q̄ntū ēēt ex natura ꝛ ct⁹ societatꝭ, sec⁹ de ea q̄ ꝓtingit a fortuna ꝛ sine culpa B: nisi forte leuissima. Jta etiā ō vulneratiōe vl infirmitate B ꝛ cta tpe societatꝭ ꝑt distingui, qz vel vēit ex culpa B puta malo regimīe: vel ex eius ꝓtēptositate, aut sine culpa ei⁹ ꝛc. Preterea ēt illa captiuitas que sine culpa B ꝓtingeret: est duplex. Quedā em̄ puenit ex eo: qz fuit socius A: ꝛ captiuatores oderūt A: aut fuit capt⁹ inuitu ꝑprie psone q̄ exposa fuit etiāde: ēt sine culpa B. Aut neutri⁹ odio: sz amore sol⁹ pecunie quā gestabat. Jtē aut fuit capt⁹ int⁹ operandū opas societatꝭ: aut int⁹ opandū alias opas / aut ociādo. Et si verꝫ ē qō q̄dā dicūt ꝙ nō optet cōicare illa lucra q̄ ñ obuenerūt ꝓtēplatiōe societatꝭ ei⁹ cū A. Ut si q̄s princeps ipi B accederi ad se tpe societatꝭ donet equū: ñ qz sit soci⁹ A: sz ꝓtēplatiōe ꝑprie psone B: q̄ placet ꝑncipi: q̄uis societas B cuz A ꝓtracta fuerit occasio assequēdi illō donum, puta qz rōne societatꝭ habuit aliq̄ expedire cozā ꝑncipe: ꝛ sic ꝑnceps in notitiaꝫ ei⁹ venit ꝛ donauit sibi: tūc nō videt bñ saluabile: q̄n etiā dāna q̄ obuenissent psone B nō ꝓtēplatiōe societatꝭ: sed intuitu ꝑprie persone: etiā si sine culpa B accidissent ei: non essent etiā cōicanda: ꝛ eadē rōne etiā illa que extra opas societatis sibi acciderūt: ñ eēnt cōicanda. Eodē mō de aliꝭs psonalibꝫ damnis videreꝫ arguendū. Et q̄uis ō illis possz fieri labyrinthus i foro ꝓtēcioso: tñ i foro cōscientie sibi q̄s metiaꝫ singulas alias ꝓditiones equales vel inequales inter A ꝛ B: pōt

Ex illa ꝓclone (facilꝰ expedire casū, sequuntur q̄ttuoꝛ cozollaria. Primū, ꝙ tā modꝰ dicēdi scrī Bernardini q̄z etiā glo, ꝛtiij, q, iij, in, c. pleriq̄, est saluabilis: ꝛ vn⁹ cū alio ꝓcordabiliꝫ. Nā sctūs Bernardinus ꝓsueuit sentire/ ꝙ qñ A ponit aliqua q̄ntitatē pecūie ad societatē: ꝛ B opas ꝛ ꝙ debēt ꝓticipare lucrū obuenīēs; ꝙ ad h̄ vt ꝓtractꝰ liceat ipi A, optz ꝙ A retineat in se p̄culū totiꝰ capitalis pecunie: ita ꝙ si perdaꝫ A fortuna vl hmōi: nō oporteat B ipsi A facere aliquā refusionē etiā in ꝑte. Glosa ꝙo in ꝑdicto, c. sentit, ꝙ licite pōt A paciscī ꝙ p̄cl'm capitalꝫ pecunie sit cōe. Et h̄ ēt sentit Panoꝛ. in, c. q̄ vestras, de dona, int⁹ vl, et vꝛo. Et certe vtraq̄z sniа ē ꝑa i suo casu. Hā si A vult ꝙ i fine societatis pecunia capitalꝫ supmanēs debeat sibi soli tota cedere: ꝛ ꝙ ñ debeat cedere aliq̄ ꝑs ei⁹ B ꝓportionabiliꝫ sic ꝑs lucri cedere dz eidē, adeo ꝙ si nullum lucrū obuenisset: B oīno nihil repoꝛtaret i fine societatꝭ: tūc merito ēt sol⁹ A dz sustinere p̄cl'm pecunie capitalꝫ, tūc em̄ solū ꝓrerūt societatē imedietate: ꝛ ꝑncipaliꝫ i cōmoditatibꝫ pecunie ꝛ lucrꝭ eiusdē. Et illo mō videt sctūs Bernardin⁹ ītelligēd⁹ i suis declīōibus ꝛ bñ. Nisi forte A ꝙponēdo B ꝑtē p̄cl'i capitalꝫ de q̄ tñ capitali nō vult ei dimittere ꝑtē i fine societatꝭ) refunderet B illō onus alia via sufficienꝫ, vtputa p h̄ / ꝙ cū A possz eq̄lē ꝑtē lucri accipe cū B: tñ A tāto mīoꝛē ꝑtē lucri acciper: donec satisfieret B ō onere ꝑꝭ p̄cl'i. Et dico ꝑtis, qz sec⁹ si A ꝙponeret B totū p̄cl'z capitalꝫ: ēt si illō onus ei refūderet alia via sufficiēter, ꝛ h̄ qz eēt ibi specieꝝ⁹ vsura. Et de h̄ tactū ē fundamētū in q, ꝛcj. Si aūt B vellet i fine societatꝭ ēt hꝫe ꝑtē capitalꝫ: nō īmerito ēt A ꝙponeret B ꝓportionabiliꝫ p̄cl'm capitalꝫ eiusdem. Et illo

Bcōm (mō opinio glose est vera, cozollariū. Et dictis ꝑtz q̄d dicēdū sit ad sequētē casū, s. A posuit pecuniā: ꝛ B opas, ꝛ post multa tpa: ꝛ mltos sudores habitos ñ inuenit nisi solū capitale, an totū capitale debeat cedere A: vel an sit diuidēdū inꝰ A ꝛ B. Hā dimissis ꝓmo varijs modis dicēdi dñoꝝ iuristaꝝ: ꝑt rñderi ex ꝑdictis ꝙ foro ꝓscie ꝛ theologico p q̄ttuoꝛ dicta. Primū, si exp̄sse ꝓuenerūt A ꝛ B in ꝓncipio ꝓtract⁹/ ꝙ i fine sit diuidendū: tūc tali ꝓuentiōi standū ē: ꝛ diuidēdū. Si aut ē ꝓuenerūt/ ꝙ nō est diuidēdū: iterū standum est ꝓuentiōi, dūmō tñ ꝓuentio sit equa: alioquin ei nō est standū: q̄n ille cui⁹ ꝓditio est ꝛ eq̄tatē melioꝛ ꝏbeat ab ea recedere ꝛ accedere ad eq̄tatē vt adequet sua cōditio ꝓditiōi alterius. Secundū, si non exp̄resse conuenerunt super illa diuisione capitalis fienda in fine societatis vel non fienda: tunc nō est precipitanter / nec absoluto sermone dicen-

dum q̄ sit diuidendū capitale, nec etiā q̄ nō sit diuidēdū: sed ꝓsiderāde sūt ope B z q̄ntitas pecunie A, scz an ope B equaleāt pecunie nō solū ꝓsiderate q̄ ad eū interuſoziū: ſz etiā q̄ ad eū ꝓpꝛietatē diuidēdā in fine. z tūc erq̄ pinde eſt: ac ſi rantūdē pecunie poſuiſſz neceſſe ē/ q̄ i fine pecunia diuidaſ ex eq̄ iter eos. Et ſi eſſent valētiozes q̄ pecunia etiā h̄ mō ꝓſiderata: tūc nō ſolū eq̄lis ꝑs pecunie capitaſ debeꝛet cedere ipi B, ſz etiā tāto maioꝛ q̄nto p̄ualerēt eiꝰ ope pecunie. Et i vtro q̄ illoꝝ caſuū pecunia capitaſ rpe ſocietatis etiā dz ſteriſſe in ꝑiculo vtriuſq; ſic z vtriq; erat in fine ceſſura. Immo i ſcō caſu huiꝰ dicti B debuit ſubſtitiſſe tāto maioꝛi ꝑti ꝑiculi q̄nto maioꝛ ꝑs pecūie ei ceſſura fuit. Si aūt ope nō equaleꝛet pecunie ꝓſiderate q̄ ad eiꝰ ꝓpꝛietatē i fine diuidendā: ſz ſolū q̄ ad interuſoziū eiꝰ: tūc in fine tota pecunia cedet A: z in tli caſu B nō tenebaꝫ ſubſtare ꝑiculo pecunie capitalis. Tertiū dictū. Si ꝑpendiſſ q̄ ope B ſatꝫ notabiles z valide fuerūt: ſz tū nō ꝑt diſcerni an equaluerint vl nō pecunie ꝓſiderate q̄ ad eiꝰ ꝓpꝛietatē diuidendā in fine: tūc ꝓſidereſ ſi A voluerit B bñe eq̄liter ſecū ſubiectū ꝑiculo capitaſ pecunie: z tūc eq̄lis ꝑs capitalis pecunie debet cedere B. Illa em̄ ſubiectio eſt aliq̄le iudiciū/ q̄ forte ope equaluerint pecunie: z q̄ ſic eq̄liſ eū ꝑiculo pecunie ſubñcere voluit: ſic etiam eam eq̄liſ ſecū diuidendā eſſe ꝓſenſit. Dico aūt aliq̄le indiciū. q̄ nō ē oīno ſufficiēs: vt patebit i reꝓbatiōe ꝛtie rñſionis. Quarū, q̄ aūt nō ꝑt diſcerni equalentia ꝑdicta z inueniſ/ q̄ B etiā nō fuit ſubiect⁹ ꝑiculo capitaſ pecunie: tūc pecunia debebit cedere ſoli A, q̄ tūc videꝛ A cenſuiſſe opas B tm̄ equaluiſſe interuſozio pecunie: z pecūlā nō voluiſſe eē diuidēdā. Et hac deciſiōe ſeq̄ q̄ tres ſeq̄ntes deciſiōes q̄ dank ad caſū ꝓdictū nō valēt: z ꝓſertim due ꝓme. Pꝛia eſt glo. i. l. j. C. p ſocio, dicēꝫ, q̄ i fine dz pecūia capitalis eq̄liꝛ diuidi, z h̄ de iure. ō ꝓſuetudie aūt dz eē ſalua. Hā aut ꝓmū ē verū z tunc ſcōm ē falſū, aut eō. q̄ ſi ꝓmū ē verū: tūc ō iuſtitia cōmutatiua debeꝛ ipi B medietas capitaſ, igiſ ꝓſuetudo q̄ ñ dat B illā medietatē ꝓuat eū ꝓte ſibi⁹ iuſtitia debita, igiſ ē iniq̄ ꝓſuetudo. mō de iniq̄ ꝓſuetudie nl ē aliq̄d ſaluū. Sili mō ꝑt argui, ſi ſcōm ſit verū: q̄ tūc ꝓmū erit falſū. Scōa rñſio ē Jacobi ō aretio dicēꝫ: q̄ tā ō ꝓſuetudie q̄ ō iure capitaſ debebit cedere i fine ſoli A. Et idem tenet Barto, in ꝑdicta, l. j. Cōtra, q̄ nihil dz A cedere: q̄ dz cedere B. q̄ tūc iuſtitia fieret B. Hō ſtat q̄ medietas capitaſ pecunie dz cedere B, vt ſi ope B equaluerꝫ pecunie A vtroq; mō ꝓſiderādo pecunia ſicut poſſibile ē: vt deduci circa ſcōm modū: z ēt tangeꝫ h̄. q. xcv. Uñ illi duo modi rñdendi ſunt ſil'es illi mō reſpōdendi: q̄ q̄ndo q̄reꝛ, ſi A vendidit B equū p. x. floꝝ. an debeat in foꝛo ꝓſcie B dare A. x. floꝝ. vl ꝓtem ſibi reſtituare: reſponderet q̄ dz. Hā q̄s dicet ſic reſpondenti/ an equⁿ valeat. x. vt ſic debeat B ei dare. x. vel an tm̄ valeat q̄ttuoꝝ: z ſic nō debeat ei dare. x. ſed ſibi reſtituare. v. floꝝ. h̄ em̄ pendet ex facto, ſic h̄ pendet ex facto z circū ſtātia valoꝝ opaꝝ B: z q̄ntitatꝫ pecunie A: an B debeat i fine ſocietatꝫ ꝓticipare pecunia capitalē. Hec valēt tres ꝓbatiōes Jacobi. Pꝛio em̄ q̄rit dl. Quare ſociⁿ meⁿ dz hāe pecuniā meā? z ſi dicꝫ: q̄ ponit opam. reſpō deo q̄ ꝑcīū ope itelligiſ eē cozreſpondēs in teruſozio pecunie: nō ā ſozti. Unde ſic vⁿ ponit ꝓmoditatē ope / ſic alē pōit ꝓmoditatē pecunie: non ā ꝓpꝛietatē. Hec ille. Dōz q̄ dupl'r defic. Pꝛio: q̄ ſupponit falſū, ſupponit em̄ q̄ſi i ſocietate pecuniaꝛia pecunia ſit ſoliⁿ ponēꝫ eā/ q̄ eſt falſū, imo etiā ē ipſius B tpe ſocietatꝫ, etiāſi non eſſz i fine diuidenda, nec B ſubſtitiſſet eiꝰ ꝑiculo etiā i ptē: vt ꝑbaui i ꝓmo cozollario ꝓme ꝓclonis buius q̄ōnis. Scōo, q̄ vult q̄ ope B equaleꝫ ſolū iteruſoziū pecūie. Dō ꝓtigere ꝑt q̄ op poſitū ē verū. ſ. q̄ ope equalent pecūie capte tā q̄ad iteruſoziū: q̄ q̄ad ꝓpꝛietatē etiā i fine diuidendā, ſic fit aliquādo i ſocietate aīaliū q̄ ope B equaleꝫ nō tm̄ vſufructui aīaliū A: ſz ēt eoꝝdē ꝓpꝛietatī i fine diuidēde Scōa ꝓbatio eiꝰ ē, q̄ ſi vnⁿ ponerꝫ. x. milia z alius opaz tm̄, h̄ nl'a ꝑt eē ꝓportio: niſi ō cōmodo ope ad cōmodū pecūie: nō ā ad ipaz ſortez, ſz deficit: q̄ z ſi i tāta pecūia ipi A poſita non ſit ꝙviſile: nec facile ꝓtigibile q̄ ope B equaleāt pecūie A vtroq; mō capte: ſz ſolū eiꝰ intuſortio. tū ſi pecūia ſit lōge mioꝝ: vt. c. floꝝ. vl. l. z ꝺuſtria B ſit pl'ima z notabil'valōꝝ: adeo q̄ ſi B ꝺduceꝛet ꝑ opis ānuis: opteꝛz ſibi ꝑ annū ꝑ ſol'opis daſ. c. floꝝ. vl. l. put tāgeſ in. q. xcv. Jā eſſz ꝓportio eq̄litatꝫ inꝛ opas B z pecuniā A: ēt q̄ad eiꝰ dñiū directū ꝓſyderatā. Uñ notank dixit i ſcō dicto: q̄ ꝓſyderāde ſi nō tm̄ opere B: ſz etiā q̄ntitas pecunie A, etiā in caſu q̄ ñ pōt diſcerni an ope equaluerint: vl nō pecunieq̄ ad ꝓpꝛietatē, q̄ tūc non ſupeſt aliꝰ modꝰ z via cogitcendi de iuſtitia huiꝰ caſus. Tū ſi ꝑt valoꝝ opaꝝ agnoſci an ſcz equaleāt vel ñ pecunie: ñ ſufficit ꝓſiderare an ꝑiculū ſit cōe vel ñ: q̄ ꝑter h̄ oꝑtet ꝓſiderare opas an equaleāt vl nō. Nam ſtaret q̄ ꝑiculū eēt cōe: z tm̄ ope ſcirēt eē miꝛoꝝ valoꝛis q̄ pecunia: z tūc poſſent ita viles eē q̄ nulla ꝑs capitaſ eēt ei aſſignda: ñ obſtāte q̄ ꝑiculo eiꝰ ſubiacuiſſet: q̄tenꝰ ſuppleret defectū opaꝝ vt dign⁹ eſſet eq̄lē ꝑtē lucri hāe cū A. z dato q̄ eēt capitale diuidēdū nō oꝑteret: tm̄ q̄ diuideꝛet ex eq̄ (vt ille modꝰ dicēdi ſupponit) etiā ſuppoſito q̄ eq̄ ſupꝑtēt ꝑiculū: q̄ merito ſibi minoꝝ ꝑs capitaſ debeꝛ: ex q̄ minꝰ poſuit: licz eq̄l'r ſuſtineat ꝑiculū.

Tertiū cozollariū. Ex ꝓdictis ēt ꝑz q̄d ſit dicendū ad ſequētē caſum, q̄ q̄s uis poꝛi⁹ ſpectaret ad materiā reſtitutionū q̄s ꝛctuū: tū q̄ occurrit tractantib⁹ materiā ſocietatū: tō declarād⁹ ē: z eſt talis. A poſuit pecuniā: z B opam tm̄, z i fine ſiue lucrū obuenerit ſiue nō: tū capitaſ pecūia eſt ꝑdita i toto: vel ſaltē ē ꝑdita i ꝑte, z ſic eſt diminuta. Aū B teneaſ ſuſtinere ꝑtē dāni illiꝰ ꝑditionis vl diminutiōis. vt ſi pecunia fuit cētū floꝛe, z eſt totaliꝛ ꝑdita, an B debeat ipi A in releuamē dare quinq̄ginta floꝝ. Aut ſi ē diminuta: q̄ quinq̄ginta ſūt ꝑdita an B debeat A dare. xxv. floꝝ. Et q̄ ꝑditio illa potuit fieri/ aut ſine culpa B: vt ſi ꝑ foꝛtunam: vel huiuſmodi eſt ꝑdita. Aut ꝑ culpam B: ideo difficultas illius caſus habebit duos articulos. Pꝛimo igitur videndum eſt quid ſit dicendum/ quādo eſt ꝑdita ſine culpa B. Et vt deciſio non fiat obſcura: ponam⁹ ſolum alterum membꝛorum, ſcz q̄ pecūia A ſit totaliter perdita, quia illo deciſo poterit haberi ꝓportionabiliter reſponſio etiam de caſu in quo pecunia eſſet in parte perdita tm̄ ſeu diminuta. Dicendum igitur per duo pꝛincipalia dicta. Pꝛimum, ſi Ar B expreſſe cō uenerunt q̄ B ſuſtineret partem damni perditionis totalis vel partialis ſeu diminutionis: aut q̄ B deberet eſſe liber a talibus: tunc tali conuentioni ſtandum eſt dummodo ſit equa, et deduc vt in pꝛimo dicto p̄cedentis caſus, et quando conuentio ſit equa vel non: patebit etiam ex ſequentibus. Secundum dictum pꝛincipale et continens ſub ſe octo

Etſi dicas q̄ etiā ſi ope B equaleant pecunie A oī mō: tū adhuc non eſt diginū q̄ in fine diuidaſ pecunia, q̄ opa B trāſiuerūt in ꝓteritū. z ſic A nō pōt ꝑdē eaꝝ hāe, pecunia aūt A pmanet. z ſic qua rōne A non accipit ꝑdē opaꝝ B: nec B debebit accipe ꝑdē pecunie A. Dōm q̄ ſi B non opas/ ſz pecuniam equalentē pecunie A poſuiſſz z fuiſſz ꝑdita: adhuc debuiſſz B ꝓticipaſſe pecunia A, ſic etiā ſi ecōtra acciduiſſz. Hā tūc aggregatū ex vtraq; pecunia (q̄ eq̄ eſt vniⁿ ſic alterius) cenſet cōis pecunia. Uñ q̄ A nō ꝓticipat opas B: quādo lucrum nl'm puenit: eſt ſil'e ſic ſi B poſuiſſz pecuniā z non opas: z ex pecūia B nl'm lucꝝ pueniſſz: imo ꝑdita fuiſſz. Jaz A nō ꝓticiparet pecuniā B: z tū nihilominꝰ B ꝓticipare poſſz pecuniā A. Tertia ꝓbatio. q̄ in ſocietate aīaliū ſi A ponit pecus z B opam paſtoralē expreſſum eſt q̄ obuētōes puenientes ſunt cōes/ non aūt pecⁿ. vt. l. cū duobꝫ. ff. p ſocio. Uñ in ſocietate ouiū diuidunt lana: z fetꝰ z hmōi: nō aūt oues. Jgitur etiam ſic erit in ſocietate pecunie. vt ſic i dubio poꝛi⁹ ſit dōm vſum rei poſſe: tū i ſocietatē q̄ ipſam rem. Dōm q̄ etiam in ſocietate aīaliū pōt cōtingere q̄ i fine nō tm̄ fructⁿ: ſz etiam aīalia ipſa capitalia licite z merito diuidunt: vbi etiā alē poſuit opas tm̄. puta: ſi ope eiꝰ ſint tāte q̄ equalent nō tm̄ vſufructui aīaliū: ſz ꝓpꝛietati eoꝝdem: adeo q̄ nō fieret ipſi ponēti tales opas ſufficiens refuſio p ſoliⁿ vſufructⁿ ꝓticipationē: niſi etiā haberet ꝓticipium in capitali: ſic pōt ꝓtingere q̄n B nō nudas opas: ſz etiā magnas expenſas facit circa aīalia: z ſubiacet ꝑtim ꝑiculo aīaliū. Et ꝓm hoc ad. l. cū duobꝫ, diceꝛet q̄ ītelligēda ē in caſu vbi ope B nō equalēt nl ſi vſufructui ſeu cōmoditati aīaliū: z vbi periculū aīaliū ē apō ponētē ea. alioq̄n eſſz lex iniq̄ ſi ope equaleꝛēt aīalibꝫ vtroq; mō cōſyderatꝫ. Tertia rñſio: q̄ tū ē minⁿ reꝑhenſibil' ceteꝛ ē Angeli de Perufio dicentis, q̄ ſi ꝑiculuz capitaſ erat cōe/ ſiue ex pacto/ ſiue ex ꝓſuetudie: tūc cōit dz pecunia diuidi inꝛ eos. Si aūt ꝑiculm nō erat cōe inꝛ eos, vt puta. q̄ nec fecerūt pactū ō ꝑiculo cōicando: nec ꝓſuetudo hz q̄ ꝑiculm ſit cōicandū: tunc totū capitale erit illiꝰ q̄ totū poſuit. Hā tūc ille q̄ ponit pecuniaz/ cōicat cōmoditatē pecunie ſue alteri: z alē recōicat ſibi fructū ꝓſone ſue tm̄. z ſō capitale nō ē diuidēdū. Hec ille. Sed contra, Quia q̄uis illō ſit bñ di

dicta ē. Si aūt non ꝓuenerūt sup B non est ꝑcipitanē/nec absoluto ḳmōe dōm q B nō teneaṫ vel q teneaṫ sustiere ptem illi⁹ dāni vt q̄dam facūt. ſz sollerter ꝓsyderandū est an ope B simpl'r seu vl'r eq̄ualuer̄ pecunie A: adeo q nō solū lucrū: ſz etiā pecunia A fuisset in fine equal'r diuidēda. Aut ꝑualuerūt ei etiā vt in fine diuidēde/aut nec ꝑualuerūt ei/ nec eq̄ualuerūt: imo solū eq̄ualuerūt interuſozio pecunie. Si ꝑmū: hoc est dupl'r. Quia aut pecunia est ꝓdita statim postq̄ social' est tradita B, ſ. añq̄ B ꝑstitit aliquas opas saltem alicui⁹ ponderꝫ vel notabilitatis/aut est ꝓdita post opas. Illa distinctione ꝑmissa ponēda sunt octo dicta: q̄rū ꝑma q̄nq̄ erunt solū de casu: in q̄ ope B eq̄aluerūt vl' eq̄aluissent simpl'r pecunie. Et p maiozi intellectu pono q pecunia A fuerit centū floꝛ. z ope ponende p B etiā valeāt centū floꝛ. vel valuissent. Primū, si pecunia A fuit statim post socialē traditionē vl' cōiunctionē ꝓdita: ita q B nōduꝫ posuit aliq̄s opas: saltē alicui⁹ notabilitatꝫ: tūc B debebit sustinere medietatē illi⁹ ꝓditiōis, z sic dare A q̄n q̄ginta floꝛ. z B tūc erit imunis ab obligatione ponēdi aliq̄s opas vel valorē earundē. Aut (qđ in idem redit) si nō velit ipi A dare q̄n q̄ginta floꝛ, ꝺz valorē operaꝝ q̄s debuisset posuisse ponere z illū valorez cōdiuidere equal'r cū A, z ita cū valoꝛ operaꝝ q̄s B debuisꝫ posuisse: sit etiā centū floꝛ. tūc ipi A (sic ꝑus) cedent q̄n q̄ginta floꝛ. z reliq̄ q̄nq̄ginta manebūt apō B. Probatio huius dicti ē. Quia societas ꝓtracta int A z B ē ꝑinde iudicāda, sic iudicaret societas q̄ B sine operꝫ posuisꝫ nō in re: ſz in ꝓposito z obligatione tantūdem pecunie q̄tum A. Utputa, si vnus terti⁹ fuisꝫ per eos ꝓductus ad exercendū pecuniaꝫ vtriuſq̄: z sic fingeret eē vna cōis pecunia idistincta aggregata ex pecunia vtriuſq̄, ſ. ex ea quā A effectual'r posuisꝫ: z ex ea quā fingerem⁹ B posuisse, p q̄nto se obligasꝫ etiā tantūdē ponituꝝ. Ꝺo do q̄ de illa totali pecunia cōi (q̄ est, cc. floze.) fuisꝫ perdita vna medietas, puta illa q̄ in effectu fuit posita: tūc fuisꝫ ꝓdita medietas: q̄ cōis vtriq̄ fuisꝫ: z si B vellet suā pecuniā etiā ponere in effectū sic se obligasꝫ: tunc A nō posꝫ aliq̄d a B exigere p releuamine ꝑoris medietatꝫ perdite quā A posuisꝫ, q: illa fuit vtriuſq̄: z io vterq̄ reipsa sustinet illud damnū p ſua parte, z cū B poneret etiam ſuam pecuniā: tūc illā diuiderent int se equal'r Et sic tantūdē posuisꝫ vnus q̄tū alt' z tantūdem leuaret a ſq̄ q̄tū alt', ſ. q̄nq̄ginta floꝛ. z vterq̄ etiā tantūdem dāni pertulisꝫ quantū alt', vterq̄ eī fuisꝫ in. l. damnificatus: z vterq̄ leuaret. l. diuidendo capitale. Si āt B nollet suos centū ponere: tūc B deberet dare q̄nquaginta floꝛ. A: vt sic sustineret cū A partem perditiōis medietatꝫ: q̄ fuit cēsenda vt posita per A. Sic in ꝓposito B nōdū posuerat operas: ſz tū obligat⁹ fuit ad ponēdū: z perdita est medietas toti⁹ cōis capital' aggregati ex centū floꝛ. z operꝫ ponendis valituꝝ etiā, c. floꝛ. Iō aut B ꝺz operas i effectu ponere: quas tū q: nō pōt ponere circa pecuniā A (q: perdita est) ponat valorē eaꝝ: z tunc censet medietas cōis capital' remanſisse: et illa est diuidenda int eos. z sic cedet A. l. floꝛ. z p alīs tam vterq̄ sustinet partem perditionis pecunie sine hoc q A exigat aliq̄d a B p releuamine perditiōis centū floꝛ.

Scōm dictū, Si pecunia A fuit perdita post operas B iam plene ꝑstitas z ex operꝫ obuenit lucꝝ: tunc B non tenet sustiere medietatē/ nec aliquā partē dāni perditiōis pecunie A, sic q debeat ipsi A dare q̄n q̄ginta florenos/ aut aliā partē in releuamen perditiōis. c. floꝛ. Probaṫ, q: illa societas ꝓtracta int A z B est ꝓtunc iudicāda perinde sic iudicaret societas: q̄ B sine operꝫ posuisꝫ nō solū in ꝓposito z obligatione: imo in re z effectu tantūdem pecunie q̄tuz A. vtputa alīq̄s tertius fuisꝫ per eos cōit⁹ ꝓduct⁹ ad exercēdas vtraſq̄ pecunias. z sic ex pecūia vtriuſq̄ fuisꝫ vna cōis z indistincta pecunia capital' aggregata ſcz. cc. floꝛ. z de illa cōi ꝓueniſſz lucrū: post cui⁹ obuētionē diuisum fuisset lucrū: z non solū lucrū fuisꝫ diuisum: imo etiā vna medietas toti⁹ cōis pecunie capital' fuisꝫ int eos diuisa, qua diuisione facta: reliq̄ medietas perderet vel iam perdita esꝫ. Dō q̄uis in tali cāu reliqua medietas deberet vtriq̄ perdita fuisse: ad illum sensū q: exq̄ vterq̄ habuisꝫ medietatem illius medietatꝫ si non fuisꝫ perdita: z neut⁹ totā habuisꝫ: sic vterq̄ nunc carebit ea, non tamen sic deberet eē vtriq̄ perdita q: alt' alteri, ſ. B ipsi A: aliq̄d debeat dare p carentia ſue medietatꝫ. Uū satis erit ipsi B q: perdidit medietatem eiusdem medietatꝫ q̄ als sibi cessiſſet. Et ita finaliter i tali casu vterq̄ nihil repotaret ō tota pecunia capitali nisi q̄rtā partē

toti⁹ cōis pecunie ꝑter lucrū, q: sola vna medietas int eos fuisꝫ diuisa, g̃ etiam sic debebit esse in ꝓposito casu q B non tenebīt aliq̄d dare A. Maioꝛ hui⁹ ꝑbationis patꝫ, q: ope B equiualent pecunie A: z i effectu B eas posuit z vterq̄ etiā ꝑticipauit lucꝝ opaꝝ, z in ꝑticipando lucrū eaꝝ: vterq̄ etiā ꝑticipauit opas ex eq̄, q: ope etiaꝫ eq̄alentes simpl'r pecunie nō al'r pñt ꝑticipari z diuidi int socios: nisi p q̄nto vterq̄ eq̄ sentit lucrū eaꝝ. z sic vna medietas totius capital' aggregati est int eos ex eq̄ diuisa. Tertiū, si pecunia A fuit ꝓdita post opas B iā plene ꝑstitas z ex opis B nil'm lucꝝ ꝓuenit, z sic ope B censent ꝓdite: tūc B nō tenet sufferre partē dāni ꝓditiōis pecunie A, ſ. dando A medietatē vel aliā ptē pecunie ꝓdite: nisi etiā ecōtra A velit sufferre ptem ꝓditionis operaꝝ B/ dādo B medietatē valorꝫ opaꝝ impēſaꝝ p B. Probaṫ, q: exq̄ (vt supponit) opere B eq̄alent simpl'r pecunie A z i effectu B posuit eas, g̃ tantūdem in effectu posuit q̄ntū A, z ex positiōe vtriuſq̄ cēset z fingit' vnū capitale i distinctū: z cōe vtriq̄ fuisse aggregatū cui⁹ vna medietas ē ꝓdita, p q̄nto ope sine fructu trāsiuerūt, z nūc alia etiā ē ꝓdita, g̃ totū est ꝓditū. Et sic vn⁹ tantūdē dāni sustinuit q̄tū alt', g̃ iniquū esset q: alter alteri deberet succurrere z resarcire dānū: z non ecōtra etiā ille illi deberet resarcire. Cōfirmaṫ, q: pinde esset acsi B posuisꝫ sine operꝫ tantūdē pecunie q̄ntū A. z ex vtraq̄ pecunia eēt vna cōis pecunia vtriq̄ aggregata, ſ. cc. floꝛ, cui⁹ vna medietas eēt ꝓdita z ite vna. z sic tota eēt ꝓdita. z B deberet A dare. l. z nō vellet etiā econtra A dare B. l. qđ esset magꝫ inīq̄tas. Iō vtriq̄ sufficit ferre dānū ei⁹ qđ posuit. Quartū si pecunia A ē ꝓdita post opas B ꝑstitas/ ſz nō plene ꝑstitas. vtputa pecunia ē ꝓdita postq̄ B ꝑstitit opas p medietatē tpis ꝓuenti: z ex operꝫ B lucꝝ obuenit: tūc B tenet sufferre medietatē medietatis ꝓditiōis pecūie A, z sic dare ipsi A, ꝛxv. floꝛ. z tūc erit B deobligat⁹ a positiōe reliq̄ medietatis operaꝝ vl' valoris illi⁹ reliq̄ medietatꝫ operaꝝ: q̄ valet. l. floꝛ. Aut si B nō velit facere: tūc (z redit i idem) ꝺz B valorē reliq̄ medietatꝫ opaꝝ quas impendere debuisset ponere in effectu: z illū valorē diuidere ex eq̄ cum A. z q: reliq̄ medietas operaꝝ valet. l. floꝛ. tō diuidendo. l. floꝛ. int A et B: ipsi A sic ꝑus cedent, ꝛxv. floꝛ. Probaṫ b dictū sic. q: societas inter A z B ꝓtracta est iudicanda: pinde sic iudicaret societas q̄ B posuisset sine opis tantūdē pecunie quātū A, ita tū q medietatē: scz. l. floꝛ. posuisset in effectu: z aliā medietatē posuisset i obligatōe et ex pecunia vtriuſq̄ eēt vna cōmunis pecunia indistincta aggregata: scz. cc. floꝛ. z de illa fuisset medietas perdita scz. c. floꝛ, q̄rta aī ps toti⁹ scz. l. fuisset diuisa eq̄liter inter eos p q̄nto eīs ope B p medietate ꝑstite sūt q̄rta ps toti⁹ cōmunis capitalis: z A z B fructū opaꝝ illaꝝ eq̄liter diuiserūt: nō censeret q̄rta ps toti⁹ capital' eē eq̄liter int eos diuisa. Dō i tali casu deberet B alterū illoꝝ duoꝝ facere: scz aut dare A, ꝛxv. floꝛ. z tunc esset liber a positiōe alteri⁹ ptis nōdū posite scz alioꝛuꝫ. l. Aut si nollet: debebit reliq̄s. l. floꝛ. nōdū positos ponere z eos cōdiuidere cū A. z sic A hēbit, ꝛxv. floꝛ. z cū A ꝑus habuisset de q̄rta ꝑte opaꝝ diuisa etiā valoꝛez ꝛxv. floꝛ. iā censebīt hīe. l. floꝛ. de diuisione capital', z sic censet B ipm releuasse i mediatate ꝓditiōis pecunie A. Sil'r tantundē ceder B: q: exq̄ B habuit ꝑmo medietatē q̄rte ptꝫ diuise censet habuisse, ꝛxv, floꝛ, z si ponit reliquā q̄rtā nō depositā: tūc sibi de illa ite. cedet, ꝛxv. floꝛ. Aut si B deobligat⁹ ab illa positiōe: ita q: solū det A, ꝛxv. floꝛ. tunc illa deobligatio est retentio valorꝫ, ꝛxv. floꝛ. Ergo etiā sic erit i casu ꝓposito. Et sic i hoc q̄rto dicto posit⁹ ē casus/ q B solū medietatē oparū ꝑstiterit: ita si poneret q plus q̄ medietatē opaꝝ ꝑstitisset, vtputa tres ptes oīm opaꝝ ponendarū: vel solū vnā tertiam posuisset: ꝑm B ꝓportionabil'r est rndēdū q̄d B debeat ponere p reliq̄s opis nō positꝫ: et illō diuidere cū A: z tūc erit deobligat⁹ ne cogaṫ aliq̄d dare A in releuamē pecūie ei⁹. Aut si nolit illas reliquas opas ponere/ nec valorē eaꝝ debebit releuare ipm A i ꝓditōe pecunie in tāto quātū valeret illa ps reliq̄aꝝ opaꝝ ponēdaꝝ. z eodē mō etiā posset ꝑsens clausula addi seq̄nti dicto. Quīto, si pecunia ē ꝓdita p⁹ opas B nōdū plene ꝑstitas. puta: ꝑstitit eas ad medietatē tēporis ꝙuēti z ex eis nullū lucrū ꝙuenit. z sic opere positē censent perdite: tunc B debebit alteꝝ illoꝝ duoꝝ facere, Aut ponere valorē reliquarū operaꝝ quas debuisset ponere: z eū valorē diuidere cū A equal'r: z tunc erit liber vt nihil teneaṫ dare A in releuamē ꝓditiōis pecunie: vl' (qđ idem est) debebit soluere A me

dietatē medietatis perditionis sue pecunie
seu q̄rtā partē tot⁹ pecunie pdite: z tūc erit
B deobligatus a positione reliq̄ operaꝝ.
Probaf.qz societas A et B est iudicāda p
inde sic̄ si B posuiss̄ tantūdem pecunie q̄n
tū A scz.c.flor.ita tñ q medietatē posuisset
in effectu: z aliā medietatē in obligatione: z
fuiss̄ ex pecunia vtriusq vna cōis indistin
cta pecunia aggregata.scilz.cc.flor. z ō illa
fuiss̄ q̄rta ps pdita.scz.l.flor. qz ope iam in
effectu posite p B/ sunt vna q̄rta tot⁹ cōis
capitalis. Insup etiā ess̄ pdita vna medietas
tot⁹ capitalis.scz.c.flor. Et sic nihil remane
ret nisi reliq̄ q̄rta: q̄.s. fuiss̄ medietas pecu
nie ponēde p B. Nō in tali casu B nō tene
ret nisi ponere medietatē pecunie p eū ponē
de: z eā eq̄lr diuidere cū A. vel qō idem est si
hoc nollet facere/ deberet soluere A medie
tatē medietatis pditionis pecunie ei⁹/ dādo
ipsi A.xxv.flor.sic̄ z soluz.xxv.flor. cessisset
eidē: si B posuiss̄ suā reliquā medietatē scz
l.flor. z tūc vterq tantūdē q̄ntū alt⁹ i capita
li posuiss̄: z vterq etiā tantūdē q̄ntū alter le
uasset z sustinuiss̄ i dāno. qz A censeret pdi
disse tres quartas sue pecunie: eoq q̄rta ps
sibi solueret p B. z B censeret pdidisse etiaz
tres q̄rtas sue pecunie.s.qz ei⁹ medietatez p
didiss̄ z reliq̄ medietatis vnā ptē dediss̄ ipsi
A. z reliquā medietatē illi⁹ medietatis sibi re
tinuasset. Ergo etiā sic est ħ: q̄n B ponit opas
eq̄lētes pecunie ipi⁹ A. rc. Et hec oīa di
cta supponūt q sic B future illi⁹ societatis cō
tracte cū A habuit ius: si nihil pecunie ca
pitalis A fuiss̄ pditū q ipe i fine habuiss̄ ei⁹
medietatē: eo q sue ope simplr eq̄luerunt
pecunie A. Hā si B in alio suo renūciass̄ il
li iuri: puta noluisset hāc medietatē pecunie
ipsi⁹ A in fine sup manentis. z B iō.s.q tūs eti
am eēt liber a piculo pditiōis eiusdē: z ꝓten
tus voluiss̄ eē pticipio eq̄lis partis lucri: tūc
B nō teneret ad sufferentiā pditionis pecu
nie A. siue illa pecunia eēt pdita statim z añ
vl post opas suas plene vl nō plene p̄stitas.
Quia si B posuiss̄ opas eq̄lentes soli in
terusorio pecunie A. z ita non nisi equal⁹ ps
lucri deberet ipi B: non teneret ad aliquaz
sufferentiā pditionis pecunie A. imo picu
lum pditionis pecunie eēt totū solius A. si
cut z in fine soli ipsi A debuiss̄ tota illa pe
cunia cessisse si supmansisset. ꝯ a fortiori. si
ope B eq̄luerūt simplr pecunie ipsius A:
z B nō vult eam i fine participare: non tene
bitur B ad aliquā sufferentiā pditionis pe
cunie A. Et q̄uis nō sit verisimile q B in
casu talis eq̄lentie vellet renūciare parti
pecunie capitalis p tali libratea piculo pditi
onis pecunie: qz longe eligibilior est ps illi⁹
pecunie habēde: q̄ sit fugibile piculū sufferē
di ptē pditiōis eiusdē: qz min⁹ f̄ilit̄ ē ꝓm eē
affuturū q̄ ꝓmū. Tū si q̄s in cōfessiōe dice
ret se talē habuisse animū/ credēdū ess̄ ei. qz
in foro ꝺscie cuilibet credit̄ pro se z cōtra se.

Sextū dictū. si aūt ope B fuissent pualen
tiores q̄ pecunia ipi⁹ A: etiā ꝺsiderando eā
vt in fine diuidenda: tūc rescisso eo in q̄ ope
ei⁹ pualuissent pecunie ipi⁹ A: ō reliq̄s ope
ris B: eq̄alētib⁹ pecunie A agendū est eo
mō sic̄ sonuerūt p̄cedentia q̄nq dicta. De
pte aūt pualēte dicēdū. q inq̄ntū B ptextu
illi⁹ pualentie: etiā voluisset habuisse tanto
maiorē ptē lucri: z etiā tanto maiorē ptē pe
cunie A diuidēde i fine: tūc etiā illi⁹ pecūie
debebit sustinere tāto maiorē ptē dāni pditi
onis: z ħ in casu q̄ B teneret sufferre pditiōez
pecunie A. sec⁹ in casu q̄ nō teneret sufferre p
ditionē pecūie A. q̄ aūt sint illi casus: q̄n. s.
teneat z q̄n nō: patuit ex p̄cedētib⁹ q̄nq dictis.

Septimū dictū. si inueniat q ope B: nō
eq̄luerūt simplr pecūie A. ꝯ solū interu
sorio: tūc siue pecunia A sit pdita statim et
añ opas B: siue post eas plene vel nō plene
p̄stitas: B nō tenebit ad sufferēdū illā pditi
onē dando: scz ipi A aliq̄d in releuamē illi⁹
pditiōis. qz i casu tal⁹ eq̄lentie: si etiā tota
pecunia supmansisset A: nō voluisset ipi B
assignasse ptē aliquā illi⁹ pecunie. imo sol⁹
voluisset eā recepisse: igit̄ etiā i tali casu sol⁹
sufferat dānū pditiōis eiusdē. Nec ipi B li
cuisset voluisse hāc medietatē eiusdē supma
nentis pecunie: etiā si i recōpensaz voluisset
sustinuisse ptē pditiōis eiusdē. qz ad pticipā
dū ptē pecunie remanētis nō esset sufficiens
recōpensatio p ħ / q q̄s vellet sustinere ptē p
ditiōis eiusdē. Et dixi notāter in ħ dicto. si
inueniat q ope B nō eq̄luerūt simplr pe
cunie A. cū inueniunt eq̄alere interusorio
eiusdē: qz si inueniret q ope B nō soluz nō
simpliciter eq̄alerent pecunie A. imo etiaz
nō interusorio eiusdē: tūc si B voluisset ni
hilomin⁹ participasse equalē partē lucri cū
A: tūc potuissent ei⁹ opere ita viles fuisse z
intrinsece defecisse ab earū equiualentia ad inte
rusoriū pecunie: q ptextu illi⁹ q B conten
dit z vult hāc equalē partē lucri cū A: cum

longe vilioz ps sibi deberet ō iustitia: potu
isset B fuisse merito onerand⁹ ad sustinēdā
aliquā ptem pditiōis pecūie: q̄tenus q̄nto
maiorē ptē sibi indebitā de lucro vellet hāc
tāto etiā maiori onere: qō als eēt sibi inde
bitū grauare. Octauū. si nō pōt discerni
nec inueniri an ope eq̄aluerit simplr pecu
nie vel nō. q̄uis inueniat q eq̄aluerūt in
terusorio pecunie: tūc exq̄ in re dubia nō pt
fieri certa sniā: nō debet diffiniri q B tene
atur sufferre partē dāni perditiōis pecunie:
sed iudicandū ē ex eo qō ē certū. z qz cōper
tū est: q pecūia eq̄alet interusorio. iō dicē
dū q sufficit B si sit par A in lucro z dāno
eidē oppositro: ñ aūt i dāno capitali. Et hac
decisiōe seq̄t: q tres seq̄ntes responsiones ad
cām hui⁹ corollarij nō valēt. Pria ē glo. in l.
si nō fuerit. ff. p socio. dicentis duo. Primū
q B nō teneat sustinere dānū pdictū. z hui⁹
tangit implicite tres. pbationes. Pria: qz B
nūq̄ vult se obligasse ad dānū sortis. Scōa: qz
ipi B sufficit dānū perditarū operaꝝ. Tertia: qz corelatiua nō ē eadē natura. Nō B
nihil lucrat de capitali. igit̄ etiā nihil debz i eo
dānificari. Scōm dictū. si B lucraret ō sor
te deberet etiā dānificari: qz ō ꝓtrariꝰ dant
eedē regle. Cōtra illā rnsionē arguit q ad
primū dictū ei⁹ duplr. Prio: qz si ꝓmū dēm
verū eēt: ita indistincte sic̄ ponit tūc etiam si
pecūia eēt stati pdita z añ p̄stitas opas ipi⁹
B: tūc nō teneret B sufferre ptē illi⁹ perdi
tiōis. ñs ē inq̄nies. qz longe melior esset
ꝺditō B q̄ A. qz B nihil pdidisset. puta nec
operas: nec lucrū puenibile de operis: is cēse
ret adhuc oēs suas opas illesas hāre: p q̄nto
eas adhuc virtualit̄ ꝓtinet z eas pōt impē
dere de ceto sibi soli: A aūt perdidisset totū
capitale suū. z per ꝺs tāp̄rietatē q̄ intreru
sorii. Ān B in tali societate ꝓtracta vide
ret velle hāre lucrū sine dāno. Scōo argui
tur. qz stat q B hz ius participādi i fine pe
cuniā capitalē z vult etiā eā ꝑticipare. vtpu
ta. si ei⁹ opere eq̄alēt simplr pecūie A. Igit̄
tur etiā tenet sustinere partē dāni. tenet ꝺna
per ꝓpriā sniam finalē eusdē glose. Et si di
cat. q primū dictū glo. intelligit̄ i casu q B
nō est participatur⁹ ipam capitalē pecuniā.
z in hoc casu etiā nō est incōueniēs: q si per
dat añ operas B q B nō sufferat partē alī
quā damni. sed q̄n B esset participatur⁹ eā:
tunc ꝑm glo. teneret sufferre partez dāni. vt
paret ex scōo eius dicto. Contra. qz tunc
scōm erit falsū. quia fallit in casu perditōis
operarū plene p̄stitarū. vt paret in scōo dic
to supra posito. z etiā ex ipa scōa pbatiōne
glo. illius. Scōo improbat. qz nō distīguit
de operis B an simplr eq̄aluerunt pecūie
A. vel an tñ interusorio eius: z tñ ex illo pē
det rnsio ad casum. Nec pbatiōes ei⁹ valēt.
Ad primā em dicerē: q si B voluit partici
pare pecuniā in fine. vtputa ꝓpter oīmodaz
eq̄alentiā suarū operaꝝ ad pecuniā A. tūc
eo ipo se obligauit z obligare debuit ad dā
nū pecunie. Ad scōam dicendū: q pcedit i
casu q̄ pecunia fuit perdita post opas plene
p̄stitas: aut p⁹ operas nō plene p̄stitas. Ad
tertiā: q minor est falsa si intelligat vniuer
salit. vt patz ex dictis. Scōa rnsio est Ja
cobi de arterio. q indistincte dānū est cōe. vt
ff. eo. l. cū duobus. §. quidā sagariā. Con
tra dupl. Primo: qz B non tenetur duplex
dānuz ferre vbi A simplex tm̄ fert. Modo
stat q perdita pecunia A etiam sint ope B
p̄stite perdite q̄ simplr eq̄alebāt pecūie A.
z sic tantūdē pdidit sic̄ A. z cū ħ deberet me
dietatē dāni pditōis pecūie A ferre. Scōo
arguit ad hoīem. Hā ꝑm eundē tā ō iure q̄s
de cōsuetudie: si in fine societatis nihil lucri
fuiss̄ relictū: is solū capitale: nulla ps capi
talis debuiss̄ cessisse ipi B: is totū ipi A. vt
patz ex sua rnsione ad casū p̄cedentis corolla
rij. Igit̄ pot⁹ deberet Jacoby indistincte ħ
dicere. q etiā nulla ps dāni capitalis debe
ret per B sustineri: sed A deberet totū ferre.
tenet ꝺna. qz iniquū esset q illi⁹ damnū alī
quis sustinere deberet cui⁹ nullū sentit emo
limētū. Ān si q̄s nō deberet participare in
terusoriū pecunie: etiā merito non deberet
sustinere damnū eiusdē interusorii. Ita etiā
am debet esse de ꝓpietate. vel directo dnio
pecunie in fine diuidende. Unde illa rnsio
minus congruit Jacobo q̄ alijs supposita
rnsione sua ad casum p̄cedentis corollarij.
Hec hec resp̄sio p̄t fundari in. l. allegata.
qz illa lex aut intelligit̄ de dāno lucri et non
capitalis/ aut si de dāno capitalis intelligit̄. tūc
intelligit̄ in cāu q̄ capitale eēt diuidēdū cōi
ter i fine. z B nō p̄stitisset opas nec eas: vel
valorē earū p̄stare vellet. sec⁹ vbi p̄stitit eas
plene z pdite sūt/ aut etiā non sunt perdite.
vel si nō sunt p̄stite: tñ vult valorē earū p̄e
re z eundē diuidere eq̄liter cū A. Preterea
etiā p̄t dici dānū capitalis pecunie cē vtriq
cōe: etiam in casu q̄ p̄stitit opas plene. puta

q̄ vtriq̄ cessisset medietas capitalꝭ pecunie si
supmansisset, nūc aūt vtriq̄ carebit. sua pte,
igit̄ pditio ēvtriq̄ dānosa, nō aūt sic q̄ alter
alteri debeat aliq̄d in subsidiū dāni dare.

Tertia ē q̄rundā dicentiū: q̄ B dz ferre dam-
nū pditōis pecunie A: si pecunia ē pdita
añ opas p̄stitas: nō aūt si post. Sz hec ē ni-
mis idistincta. Nam p̄mū fallit si B nō p̄ti-
cipasset pecuniā A in fine/ vl̄ etiāsi ꝑticipasset
sz vellet valorē opaꝝ nō p̄stitaꝝ ponere. Se-
cundū etiā nō ē indistincte veꝝ, vt patz ex se
cūdo z seq̄ntib⁹ dicet. Quo ad scōz articu
lum hui⁹ casus, s. q̄n pecunia A essz pdita p
culpā B ponēda ē vna distinctio cū quinq̄
subdistinctiōib⁹ z sex dicet. Distinctio ē tal.
Si pecunia ē pdita p culpā B, aut B est per
culpā leuissimā/ aut p latā vl̄ leuem. Si se-
cundū vl̄ tertiū: B est dupl̄r. Aut illa pecūia
nō fuisset diuidēda in fine/ aut fuisset diuidē-
da in fine. Si scōm, B est dupl̄r. Quia aut
fuit pdita añ opas B p̄stitas/ aut post. Si
scōm, B est dupl̄r, q̄ aut ope B fuerūt plene
p̄stite/ aut nō plene: z siue sic/ siue sic fuerint
p̄stite: pōt hoc esse dupl̄r, q̄ vel ex eis obue-
nerat lucrū/ aut nō obuenerat. Primū dic-
tū Si pecunia fuit pdita p culpā leuissimā
B: tūc B eodē mō tenet̄ z nō tenet̄ ad refusi
onē aliquā A: quō tenet̄ vl̄ nō tenet̄ qū pecu
nia eēt pdita a fortuna. De q̄ pditione ptz p
p̄mū articl̄m hui⁹ corollarij. Rō, q̄ ꝓtract⁹
societatis fit gr̄a vtriusq̄, igit̄ alt̄ nō tenet̄ al
teri de culpa leuissima pl⁹ q̄ de casu fortuito,
q̄ in talib⁹ pari passu ambulāt leuissima
culpa z fortuit⁹ casus. Scōm. Si est pdi
ta p culpam latā vl̄ leuē B z pecunia nō fu-
isset diuidenda, vtputa: q̄ opere non simpl̄r
eq̄alebant pecunie/ sed solū eius interuso-
rio: B tenet̄ A ad refusionē totius pecunie
pdite, vbi tñ si sine tali culpa vl̄ a fortuna fu
isset pdita: B ad nulli⁹ partz pecunie refusi-
onē fuisset ei obligat⁹. Rō scōi patuit i septi-
mo dicto p̄cedentz articli. Rō p̄mi, q̄ tota
pecunia debebat i fine societatz A cedere, z
sic B dānificauit eū in toto: z q̄uis pecunia
erat tpe societatz etiaz in dñio B sic in dñio
A, tñ finita societate dz tota redire ad A si
non perijsset a fortuna vl̄ leuissima culpa B.
Nō q̄n est perdita/ est finita societas, igit̄
q̄n est pdita z nō a fortuna nec p leuissimam
culpā B: dz tota redire ad A. q̄ B tenet̄ ad
tot⁹ refusionē. Tertiū: si est pdita p culpaz
latā vl̄ leuem B: z pecunia fuisset diuidenda
in fine eq̄liter, vtputa: q̄ ope B eq̄lalebant
simpl̄r pecunie A z est pd. ta añ opas B p̄-
stitas: tūc si B nō vult ponere valorē opaꝝ
ponendaꝝ z diuidere eū cum A tenet̄ B ad
tot⁹ pecunie pdite refusionē: ita q̄ debz re-
stituere A centū flor̄, vbi tū si fuisset pdita si
ne culpa B solū fuisset obligat⁹ ad restituri
onē, l, flor̄, vel ad ponēdū valorē opaꝝ ponē
darū z ad diuidēdū eundē cū A: z rediret in
idē. Ratio scōi patz ex p̄mo dicto p̄cedenti-
bus articuli. Ratio primi, quia de iure debe
bat A cedere in fine medietas pecunie capi
talis z medietas valoris operarum B, z sic
c, florenē, debebant ei cedere. Modo B per
culpam suam p̄tiuauit A primis, l, florenē, z
exquo non ponet operas: cum pecunia sit
perdita circa quam deberet posuisse: debe-
bit ipse A assignare medietatē valoris ope-
rarum suaruz: q̄ si velit totum valorem ope
rarum ponere: ille est diuidendus equaliter:
z sic iterum cedēt A, l, florenē, de manu B.
igitur A habebit centum florenē, de manu
B. Quartum, si est perdita per culpam la
tam vel leuem B/ z pecunia fuisset diuiden
da in fine equaliter: est perdita post operas
B plene p̄stitas: tunc siue ex eis obuene-
rit lucrum siue non: B tenetur ad refusionē
medietatis pecunie A, et sic ei restituere, l,
florenē, vbi alias si sine culpa sua fuisset per-
dita non fuisset obligatus ad refusionem vl
lius partis perditionis pecunie. Ratio se-
cundi patet ex secundo z tertio dictis prece
dentis articuli. Ratio primi, quia A debu
isset de pecunia cessisse tm̄ medietas eius si
culpa B non fuisset pdita. igit̄ cum B sua
culpa dederit occasionem damni in media-
tate: debebit refundere damnum medieta-
tis. Quintum: si est pdita per culpam, latā
vel leuem B: z pecunia fuisset diuidenda in
fine eq̄liter, z est perdita post opas B semi-
plene p̄stitas: tūc siue ex eis obuenerit lu-
crum siue non B tenet̄ ad refusionē media-
tis pecunie A: z nihilominus ponere va
lorem reliquę medietatis operaꝝ, vbi alias
si sine culpa B fuisset perdita non fuisset B
obligatus: nisi ad refundendū medietatem
medietatis perditionis, vel ad ponendū va
lorem medietatis operarum ponendarū: et
ad diuidendū eū equaliter cū A. Ratio se-
cundi patz ex q̄rto z quinto dictis. Rō p̄mi
est eadē sicut in q̄rto p̄cedenti dicto. Se-
xtū, si est pdita per culpam latā vel leuem et

pecunia fuisset ineq̄l̄r diuidenda in fine: tūc
aut maior ps debuisset cessisse A vl̄ B. Si
p̄mū/ tunc ꝓportionabil̄r ad illam maioritā
tem: etiā B debebit A de pecunia pdita fa-
cere maiorē refusionē: si refusio solum debe
bat fieri in gre pecunie pdite. vtputa vbi de
bebat ei refundere medietatē in casu duoz
vltimoꝝ dictoꝝ iam positoꝝ, h debebit ei tā
to pl⁹ vltra medietatē refundere: q̄nto pl⁹ vl
tra medietatem debuisset cessisse A. Et dico
norant/ si refusio solū ōbebat fieri in gre. q̄
refusio debebat fieri i totaꝝ pecunia pdita: si
vt in casu sc̄i z tertij dicti nō tenet̄ B ob h̄
A ad maiorē refusionē q̄s ad tot⁹ pecūie re-
fusionē: loq̄ndo de refusione pecunie capi-
talꝭ pdite, q̄ nec A pdidit maius capitale p
culpā B q̄s totā pecuniā. Et dico/ loq̄ndo ō
refusione capitalꝭ, q̄ stat q̄ etiā lucꝝ cessaue
rit A p culpā B, z ad illius refusionē etiam
teneret̄ ꝑter refusionē capitalꝭ pecunie perdi
te. Si aūt ecōtra B debuisset cessisse maior
ps pecunie capitalꝭ i fine: B poterit ꝓportio-
nabil̄r ad illam maioritatez q̄ sibi debuisset
cessisse facere A tāto minorē refusionē pecu
nie pdite: q̄nto minor ps debuisset cessisse ipi
A de capitali in fine.

Quartū corollariū. Q̄ nō valet re-
spōsio Angeli dicentz q̄ in
casu q̄ nihil ē q̄uentū int̄ socios: dz illō q̄ ō
societatz sic diuidi in fine, s. si totū societatz:
hoc ē capitale z lucrū est, ccc, z A posuit, c, z
B opas, dz A p̄mo extrahere, c, z postea re-
sidua, cc, debent diuidi int̄ A z B. Ita tñ q̄
q̄ pl⁹ societati ꝓtulerit i pecunia vl̄ opis vl̄ i-
dustria plus habeat: z hoc arbitrio boni vi-
ri. Hec est veꝝ ꝑm eum (q̄ō q̄dam dicunt) q̄
sil̄r B q̄ posuit opam: dz p̄mo extrahere tā-
tum q̄nti estimanda ē sua opa: sic A q̄ posu-
it, c. Hā h nil̄o iure caueꝭ: q̄ opa homis ni-
hil aliud ē q̄s officium diurnum, vt, l, j, ff, ō
ope, li, imo opa hois dz fruct⁹ hois esse, vt
l, ñ, ff, ō ope, pub. Ille g̃ q̄ in societate ponit
tm̄ operā: nō dz aliq̄d ꝓsistens in sorte vl̄ ca
pitali ponere: sed solū fructū sue ꝑsone q̄ fru
ctus aut vsufruct⁹ ꝑsone cōrñdet fructui/
aut cōmoditati illoꝝ, c, p h̄ facit q̄ dz in, l,
cū duob⁹, §, si ī coeunda, ff, p socio. Et hāc
opionē seq̄t Bal, in. l, j, C, p socio. Et sic dz
ītellīgi q̄ sepe opa alicui⁹ p pecūia valet, vt
inst, p socio, l, p cōmoditate z vsufructu di
cte pecunie. Sz ō hanc opionē arguit q̄n
tupliciter. Primo, q̄ stat q̄ ope B eq̄lalent
non solū interusorio, c, florenē, positorū p A. ſz
etiam ipis, c, florenē, vt ptz ex dicto: z parebit in
q. xcv. Nō illo casu posito aut A solū debe
bit p̄mo extrahere, l, z B etiam, l. Aut eque
dz B extrahere, c, sic A, q̄ ī tali casu si A po
suit centū: z solū capitalꝭ pecunia supmansis
set: tūc illa debuisset fuisse diuisa int̄ A z B,
z sic debuissent, l, cessisse ipi B, igit̄ etiā nūc
solū debebit A p̄mo extrahere, l, z B sil̄r, l.
Aut si A vult illos, l, q̄ debuisset cessisse B:
etiā hze cū suis, l, sibi debentib⁹ cedere: tunc
etiā B poterit extrahere centū, z sic nō sup-
manebūt nisi centū q̄ noie lucri eēnt diuidē
da. Sc̄o, q̄ si p̄m exigentiā opaꝝ z indu
strie dz lucrum diuidi vt ipe fatet. igit̄ eriam
ope B possent eē tante q̄ eaꝝ valor exigeret
q̄ etiā capitalꝭ pecunia eēt diuidēda ex eq̄: et
sil̄r lucrū, z sic vtriq̄ deberēt cedere centum
q̄nq̄ginta flor̄. Tertio, q̄ q̄ō addit̄, s, nec ē
veꝝ q̄ō q̄dā dicūt z̄. bñ dic̄ in casu q̄ ope B
eq̄lent tm̄ interusorio pecunie A, sec⁹ aūt
vbi eq̄lalent simpl̄r pecunie ei⁹. Hec est ve-
rū q̄ nil̄o iure caueaꝭ. q̄z ius diuinū z natu-
rale est ius z illō disponit vt q̄ ponit eq̄le ca
pitale: etiā sortiaꝭ ī fine eq̄lē ptē in diuisione
capitalꝭ. Quarto, q̄ imaginaꝭ q̄ B non cē
seaꝭ aliq̄d capitale ponere/ q̄d ē falsū. nā vter
q̄ ponit capitale. Hec illō ē opa B, ſz ꝑsona
ei⁹ opabilis. Et q̄ rōne p̄m illā rñsionē ꝓtigit
pecuniā eē capitale q̄ad suū interusorio p̄n-
cipal̄r, ita q̄ pecunia nō ē tūc diuidēda in fi-
ne. Ita ꝓtingit q̄ ꝑsona B sit suū capitale:
z h̄ q̄ad vsufructū ꝑsone sue. Quīto, q̄a
nō ē sufficies ītellectus quē dat de illo q̄ se-
pe opa hois p pecūia valet, q̄ q̄uis ille quē
dat sit ver⁹ ꝓticl̄aritē: nō tñ vl̄r. q̄ aliq̄n etiaz
opa eq̄alet pecūie quā ali⁹ posuit. Ūñ alr
dōz ē ad casū, s, q̄ pensand⁹ ē valor opaꝝ B
zli simpl̄r eq̄alēt pecūie A, tūc vtriq̄ p̄mo
dz eq̄lem gtem pecunie tāq̄ capitale extrahe
re: debinc lucrū eq̄l̄r diuidere. Si āt tm̄ eq̄-
nalet interusorio pecūie: tūc solū lucꝝ dz di
uidi eq̄l̄r: z sol⁹ A ftraḃet suā capitalē pecu
niā. Si āt ope B ñ eq̄alēt pecūie: ſz tñ excē
dūt ī teruſorio pecunie: dz ipi B tāto maio
ꝑs lucri cedēt q̄to ei⁹ ope p̄ualēt int̄ usorio
pecūie: q̄uis capitalꝭ pecunia debeat soli A
cedere. Si āt ope B etiā interusorio pecūie
sint viliores: debebit ipi B cedere ꝑs ō solo
lucro, z tāto viliores ꝑs q̄nto ei⁹ ope sūt villio
res ī teruſorio pecunie. Et hec ō p̄ñi casu z
p ꝓñs de tota, q, xciij.

Questio. XCIII.

Vtz traditio pecunie facta ī specie societat̄ sit licita, ꝛ q̄r cogīscet an sit licita, Solo hui⁹ q̄nis tabit ī quatuor ꝯclonib⁹/ꝛ vno cozollario.

Prima ꝯclio. Traditio pecūie facta ī specie societat̄ ē ex gñe suo licita, Alis nūq̄ posset licite fieri, qđ ē cōtra ius ciuile, ff. p socio, ℓ totū, ꝛ inst. p socio. Itē etiā ius canonicū sentit ipam posse licite fieri ī c. p vias, ẋ do. int' vi. ꝛ vt. vbi ē casus singlar̄/q̄ nō ē alibi ẋ iure canonico.

Bcda ꝯclo. Talis etiā pōt tal⁹ vestiri circumstantijs q̄ erit simpliciter licita.

Tertia Tal' pōt etiā septēpl'r dēpuari, Et spēal'r obſuādū est circa circūstātiā/cur. q̄ A tradēdo pecuniā socialr B ad exercēdū eā: tradat sibi eā ad exercendū eā in licitis negotiationib⁹ ꝛ mercātijs, alioq̄n peccaret tradēs ꝯtrahēdo sī cōsentiret ī illicitū vsū. nec possī licite bīe ptez illiciti lucri. Iste tres ꝯclones pñt sat̄ patere cū suis declarationib⁹ ex dict̄ ī triba pmis ꝯclonib⁹ q̄nis, lxxxix.

Quarta ꝯclo. Ad cogīscendū spēal'r an fuer circūstātia/ quō id est debit⁹ modus ꝯtrahendi societatē valēt seq̄ntes septē regle. Prima q̄ ꝯfessor videat an tē, ꝛ pone eā ꝓportionabil'r in pecunia sīc ī aialib⁹ posita ē pma regla in q̄rta ꝯclone q̄nis. lxxxix. addēdo tū ħ aliq̄d. s. q̄ int onera q̄ socij subeūt ventūt, vl' saltem cōtingit q̄ ventūt nō tm̄ pcla capital' ℓ lucri: sed etiā expēse/saltē rōnabiles ꝛ discrete. Hā B q̄ tm̄ ponit opas: hz nc̄ario in vtendo pecunia sociali in negotiationib⁹ facere expēsas: ꝛ ille debēt cōit suportari/ vl' saltē cōtingit eas suportari ab vtroq̄. Et ad sciendum q̄n ꝛ qual'r debent ille expense suportari ab vtroq̄ vl' ab altero: pñt poni duo dicta. Primū si A ꝛ B equal'r ꝓtulerūt ad societatē: ꝛ postea equal'r diuisuri sunt lucꝝ inter se: tūc expense B debēt equal'r suportari ab vtroq̄ q̄ntū est ex natura contract⁹, q: non censetur aliquid esse lucrum vel pars lucri: nisi ꝑ us sint deducte expense: ita q̄ illud qđ defalcatis expensis remanet: dicitur lucrum. Et ita si B deberet solus suportasse omnes expensas: tūc ipi B non cederet tanta pars lucri q̄ntā cederet A: ſz longe minor. Nam añq̄ deducunt expense: lucꝝ ptingit eē centū, ꝛ sic A recipet q̄n q̄ginta, ꝛ vt possibile ē expēse B fuerūt, pl', ꝛ sic B tm̄ ſcipet, v. Nec tm̄ pbatio non ꝯcludit ita nc̄ario q̄n ialuari possit rō lucri: etiā nō deducēdo expensas. Hā in illa societate aialiū: in q̄ A tm̄ ponit aialia ꝛ B tm̄ opas: ꝛ debēt pticipare lucrū ꝛ emolimentū, puenies ẋ aialib⁹ ꝛ opis: nō ē necesse deducere expensas, imo cōit ille qui ponit opas simł'r etiā apponit sub sui capitat' noīe expensas: q̄uis etiā ibi possz ꝛtigere q̄ cōit suportarent expēsas, ſz tūc B tanto vilius capitale recōīcaret ipi A, ꝛ sic tanto minorē ptez lucri sentire deberet, sic ī societate pecunie sī A vellet non suportare expensas B: ita q̄ B deberet solus oēs expēsas suportare: saltē illas q̄s nō feciſſz si domi mānisset: tūc tanto maius capitale poneret B: adeo q̄ si sole ope idustriales. eq̄alerēt cōicationi pecunie A, tūc B longe maī capitale poneret q̄ A, ī etiam maī⁹ lucrū deberet pticipare. Et ī notanꝫ dici/ si eq̄l'r ꝯtribuerūt ē. Hoc itaq̄ supposito debebūt expense cōit suportari ab vtroq̄ eq̄l'r. Scdm dictū, si ārt ineq̄l'r posuerūt ad societatē: ꝛ sic ēt ineq̄l'r pticipabūt lucrū: tūc etiam inequal'r suportabūt expēsas, ita q̄ q̄ maius capitale posuit: ꝛ sic vult maī⁹ lucꝝ pticipare: etiaz ds q̄ntū ē ex naturalib⁹ ſct⁹ societat̄ maiorē ptē expēsaꝝ suportare. ita tm̄ q̄ fuer ꝓportio maioritat̄ expensaꝝ ad maioritatem lucri: qđ ꝓtendit ꝓtextu maioritat̄ capital' sui pticipare. Dico aūt q̄ntū ē ex naturalib⁹ ſct⁹ societat̄ maiorē ptē expēsaꝝ suportare. ita tm̄ q̄ fuer ꝓportio maioritat̄ expensaꝝ ad maioritatem lucri: qđ ꝓtendit ꝓtextu maioritat̄ capital' sui pticipare. Dico aūt q̄ntū ē ex naturalib⁹ illius ꝯract⁹, q: ex pacto ꝯtra naturalia adiecto posſz eē q̄ A pticiparet equal'r lucrū cū B, ꝛ tm̄ suportaret minorē ptem expēsaꝝ q̄s B. vl' oīo nll'as: ꝛ B oēs suportaret dūmō sufficient A illud on⁹ refunderet ipi B alia via, vt puta p hoc q̄ A loco oner̄ expensaꝝ subiret on⁹ picl'oꝝ releuādo B ab onere periculoꝝ: sīc B releuauit A ab onere expēsarū, dūmō tm̄ sit ade q̄tio int' on⁹ expēsarū qđ A debuiſſz suportasse: ꝛ on⁹ piculoꝝ B debuiſſz suportasse, al's erit int̄as ex pte illius q̄ min⁹ oneratus esse ꝓtendit. Dixi etiam/ rōnabiles expēsas, quia si B vltra q̄s necessarium ꝛ vtile fuisset: ꝛ ita prodigas expēsas feciſſet ad illas suportandas: non tenetur A: sed essent imputande soli B, quia A non tenetur ad damnum quod cōtingit ex culpa leui vl' lata. Tales autem expensas feciſſe ꝓuenit ex culpa leui vl' lata B, igit

Uñ etiā si q̄d dānū eueniret ex culpa lata vl' leui B, ꝛ ħ in capitali vl' in lucro: illō solus B debebit sustinere: vt si idiscrete se habuit negociādo vel īsolita negocia fuit aggress⁹ vl' al's in diligētia sua euenit dānū qđ diligēs ꝓcauisset/ ipe luet sol⁹. Hā ħ tacite videtur actū ī ꝓncipio ſct⁹ cū sit naturale ſctui societat̄. Wō si exp̄ſſisset: tūc B sol⁹ teneret, igit etiā si tacite iest: tenebit. Et q: B emēdo merces ꝛ emptas distrahēdo: hz ꝯducere fonticos ꝛ apothecas. ħ ē loca: si q̄b eas ponat ꝛ venales hēat. Jō etiā A hēbit suportare mercedē dandā locatori talī ſm ꝓportionē ꝓdictā ad illud q̄d posuit ī capitali: ꝛ q̄d pticipat⁹ ē ī lucro. An aūt q̄n tm̄ alter socio: puta B vsūs ē pecūia ponēdo opas: ꝛ alter domī q̄euit: debeat A q̄escens suportare ptē oīm expēsaꝝ B tūc habitaꝝ: vl' tm̄ eaꝝ q̄ remanēt: deductꝫ pri⁹ tant̄ exp̄ēsis q̄ntas B feciſſet si domi mānisset. Et videt ꝓmo ſcdm veri⁹, q: si B vellet q̄ A deberet etiā suportare expēsas ꝓ ea pte quā B feciſſet si domi mānisset: tūc eadē rōne eō B deberet suportare expēsas quas A feē domi manēs ꝛ q̄escēs, al's em̄ nō eq̄ būero suportarēt onera societat̄. Sz q: totū pēdet ex circūstātia facti. Jō aliter rñdendū ē per tria dicta. Primū, Si ope B seclusis oīb⁹ expēsis eq̄parent cōicatioī pecūie A, ꝛ ſm ħ etiā vtriq̄ volūt eq̄lit pticipare lucrū: nō apparet ratio cur deberet A suportare illam ptē expēsaꝝ q̄s B etiā domi manēs feciſſz. Hā da opositū: tūc melior eēt ꝯditio B q̄s A, eēt ei B ipi A p oīa equal', ſcz tā in capitali q̄s ī lucro, ꝛ vltra ħ etiā interim toto tpe societat̄ B eēt suportat⁹ ab expēsis domesticis a q̄b nō ē A suportat⁹, nec hīet B allegare se posuisse opas illo tpe expensaꝝ, q̄a sic etiā A posuit eq̄alēs capitale tpe expensarū domesticaꝝ. Scdm dictū, Si ārt ope B exclusis oīb⁹ expēsis excedūt exp̄cōicatōez pecunie A, tsic B ponit maī⁹ capitale: ꝛ tm̄ pticipū lucri debeat eē equale vtriq̄: nō mirū si B ꝓtendat q̄ A debeat sibi suportare etiā expēsas q̄s B feciſſet domi manēs: ꝛ B nō velit ecōtra suportare expēsas quas A domi manēs feē, ꝛ ħ iō: vt A refundat B ħ in q̄ B plꝰ posuit ī capitali: cū nō plus lucri sit pticipat⁹: oꝛtz tm̄ tūc fuare ꝓportionē inter maioritatē valoris opaꝝ B: ꝛ inter expensas releuādas ꝑ A quas B domi manens feciſſet: ita q̄ tante estīmatiōis sit relevatio: q̄nte estīmatiōis sit maioritas valoꝛ opārū B. Tertiū dictū. Si aūt ope B seclusis oīb⁹ expēsis deficīūt ab eq̄alētia ad cōīcationē pecunie A: ꝛ tm̄ A ꝛ B sint eq̄lit pticipaturi lucrū: nō mirū nec iniquū si nō solū A ñ velit suportare eā ptē expēsaꝝ q̄s B domi manēs feciſſz: ſz ēt nec reliquā ptē expēsaꝝ ī toto vel ī pte ſm ꝓportionē ꝛfect⁹ oparū, ꝛ ħ q̄ten⁹ A refundat illō i q̄ pl⁹ capitalis posuit: cū ñ plus sit pticipatur⁹ lucri: dūmō tm̄ fuer ꝓportio vni⁹ plur̄: ad reliquū pl⁹, scz plur̄ ī capitali posito q̄ A: ad pl⁹ expēsaꝝ suportādaꝝ q̄ B. Dictū ē aūt notāter ī ill' trib⁹ dict̄, si A et B sint pticipaturi eq̄lit lucrū, q: si nō: cessaret ratas illorū dictorū. Hā in pmo dicto si A vellet pl⁹ lucri pticipare: nō iniquū eēt q̄ A ẋberet B ꝓportionabil'r ad illud pl⁹ lucri suportare in expensis q̄s B ēt domi manēs feciſſet: et B ñ teneret ecōtra suportare expēsas q̄s A domi manēs feē: q̄ten⁹ A refunderet B id ī q̄ A pl⁹ lucri vult accipe q̄ B. cū eq̄lit cū eo debuisset pticipasse. dūmō tm̄ fuer ꝓportio plur̄ lucri ad suppoꝛtationē expēsaꝝ domesticarū. Sic sīl' mō ſcdm ꝛ tertiū dicta falle rent. Scda regla ꝑncipal'. Si viderit cōfessor equalitatē tē, ꝛ pone eā ꝓportionabil'r hic ī pecunia sociali ꝛ lucro: sīc in. lxxix. q̄stione posita est ꝯclō quarta: in animalib⁹ ꝛ fructib⁹. Tertia regula, ꝛ illam etiā eodē mods pone ꝓportionabiliter addēdo rōnez talem, Nam nōnunq̄ potest contingere/ q̄ vir aliquis est industriosus: cui⁹ industria posset sibi esse multum utilis si haberet pecuniam quā exercere posset idustria sua q̄rere ne omnino nullum habeat fructum de idustria sua cōtrahit cum aliquo pecuniōso societatem: sustinens ab eo conditionē iniquam, quia ꝛ si illa conditio non sit sibi ita lucrosa sicut esse deberet: tū illa est sibi non ita damnosa: seu adeo lucri suspensiua: vel cessationis lucri factiua: sicut omino non exercere idustriā: ꝛ sic ocio torpere. Quartam ꝛ quintam regulas pone ꝓportionabiliter: vt ibidem. Sextam pone ꝓportionabiliter sicut posita est ibidem conclusione q̄nta, addendo q̄ quādo societas est sic crude contracta inter mercatores: tunc est interpretanda ſm consuetudinē mercatorum, oportet tm̄ semper q̄ non violetur equalitas, que si violetur nō est innitendū cuicūq̄ consuetudini cōtrariāti tali equalitati. Unde di-

ctū illoꝝ q̄ dicūt: q̄ si A ponit pecuniā: z B opam: z nō expresserūt q̄nta ps cuiꝯ cedere debeat: tūc debēt intelligi ꝓtraxisse ex ptibꝫ eq̄libꝫ: eo q̄ societas est q̄dā fraternitas. Jō sic̄ inter frēs: sic int socios debz seruari eq̄litas, nō ē indistincte verū: nā si aparēt ope B notabiliter vlliozes cōicatiōe pecunie A: nō debet aliq̄s iterptari eos ꝓtraxisse p eq̄libꝫ partibꝫ, q̄ esset intiq̄ interptatio/nec ī his q̄ bus frēs sūt ineq̄les: debet seruari eq̄litas.

Septima regula. Ad cognoscēdū si eq̄litas seruet̄ inter eos ꝓportionabilr ad capitalia cōicata valet si ꝓfitēs vl ꝓfessoꝝ resoluat societatē locationē z ꝓductionē opaꝝ. z pſertim q̄n societas est sic contracta/ q̄ A tm̄ pecuniā posuit: z B tm̄ opas. Hā vidēdū ē q̄d debuisset A de eq̄tate dedisse B: si cōduxisset B ad exercendū sibi tantā pecuniā, scz mille ī negociatiōe: remanēte apd A toto pculo tā pecunie q̄ etiā lucri (sic etiā totū illd erit applicādū A) z etiā remanente apud A onere exp̄sandi B: z dandi sibi mercedē cōgruā, ita q̄ B ad nihil teneret: nisi ad opandū cū pecunia: z ad nullū pculū sustinendū nisi qđ ex sua culpa lata vel leui prouenīret. Hā ħ cōperto ponam⁹ q̄ illa merces deberet esse, x. floꝝ, tunc ꝓsequēs ꝓfessoꝝ dz metiri q̄nti onerꝫ sit: q̄ B dz in ꝓtractu societatis sufferre ptē expensaꝝ z pculoꝝ capitalꝫ z ēt lucri: z estimet q̄ntū esset alicui tertio dāduz q̄tenꝰ susciperet illa onera: q̄ B dz ī societate sustinere. z ponam⁹ q̄ illd dandū etiā essz, x. floꝝ. Jgit̄ si A ponēdo mille: z B tm̄ opas: debeat seruare eq̄tatē cū B: opus erit q̄ A assignet B pticipandā tātā: z tā ꝑsimilem ptē lucri: q̄ si B vellet vēdere alicui ius sue ptis pticipande: bñ possz hz̄e, xx. floꝝ, ab emptore. Jā habit A eq̄litatē cū B: z etiā eꝫ. Et si ps assignata nō eēt tāta in expectatiōe veriſimili q̄ posset tāti vēdi: A iniq̄ ageret ꝫ B. si aūt eēt notabilr maiorꝫ valorꝫ ꝑsimilr: tunc B iniq̄ ageret ꝫ A. Ettū p̄dictū exp̄plū nō pono q̄ ita sit, scz q̄ ō mille exercēdis debeant dari. x. ꝓducto p mercede: aut q̄ p̄dictis oneribꝫ sustinēdis debeāt dari. x. aut q̄ si B ꝫheret societatē cū A i mille/ debēt verisimilr cedere. xx. floꝝ. p parte lucri societatꝫ. Quia q̄ntū p illo vel illo de illo debeat dari vl cuiꝯ cedere: pendet ex circūstantia facti. Nec ō ħ certa regla p̄ dari. exēpla em̄ ñ ponim⁹ q̄ ita sint: sz vt addiscētes addiscāt ex suppositiōe casus. Ex illis ꝓclonibꝫ z regulꝭ pñt hāi p̄ncipia magistralr directiua ad resoluēdū a ꝑtz: z ꝑp̄ q̄d plures casus societatis, iō vt ipe regule z p̄ncipia atq̄ ꝓclōes circa eas practicent̄ statui aliq̄s casus ponere ħ z in sequētibꝫ qōnibꝫ, qbꝫ resoluꝫ p̄hāi ars resoluēdi multos alios casꝰ formabiles.

Primus casus. A vrputa vidua alia q̄ que nō nouit/nec valet suas pecunias exercere ī negociatiōibꝫ: tradit pecuniā suā ī societatē B mercatori q̄ nouit ea vti: ita tū q̄ vult hīe aliq̄tā ptē lucri puenturi ex illa negociatiōe cū illa pecunia.

Dicēdū q̄ tria dicta. Primū, si A intendit q̄ piculū pecunie sit tm̄ ipi⁹ B: tūc A cesset illā pecuniā mutuasse B: z sic nō poterit vel le aliquā ptē lucri ꝑtertu pecunie sic tradite hīe: q̄n illa ps esset vsura. Scōm dictum, si A intēdit q̄ piculū pecunie sit suū ipi⁹ ī toto vel ī pte. z sic intēdit sic ō declarat z exp̄mit suā intentionē ipi B. tūc A nō peccat q̄ntū est ō se, q̄uis ad ħ vt liceat/ oporteat q̄ A ħ tendat hīe nō nimis magnā ptē lucri: sed eā q̄ sit ꝓportionata ei qđ ipa ponit ad societatē: habito respectu ad id qđ ecōtra B ponit z ad ptē piculi quā ponit B. Si em̄ B pl⁹ poneret q̄ꝫ A, vrputa opas sil z pecuniā: vel etiā si opas tm̄, fz ope ei⁹ pre magnitudie industrie B pualerēt cōcatiōi pecunie A nō liceret A tantā ptē lucri velle hīe q̄ntaz B. Oportet igit̄ hīe ꝓsideratiōe ad ħ an A ponat ptē piculi capitalꝫ pecunie ipsi B: vel totū sibi retineat. z an velit ipm̄ B ī fine soc̄etaꝫ ꝓticipare tā lucrū q̄ capitalē pecūiaz puti scōa ꝓclōne tactū est. Tertiū dictū, si A intentionē p̄dictā nō declaret: fz de opposito paciscat: obligādo ipm̄ B ad oē piculū capitalꝫ. z tm̄ cozde ꝓponat q̄ non velit B sic esse obligatū. imo si ꝓtingeret pecuniā perdi sine culpa B: ipa vellet sustinere illō piculū ī toto vl in pte: tūc A peccat: nō q̄ ꝫ ct⁹ in re sit vsurarⁱ⁹ ipi A. q̄ ī re nō est illa pecunia mutuata: fz in ꝑtrate socialr tradita, nec ēt peccat ex eo q̄ sit societas inq̄. q̄ stat q̄ eq̄ ꝓditiōe sit ꝫcta. fz q̄ peccat ē ex alijs tribus causis. Prīa. q̄ traditio ē facta ī specie seu apparētia mutui vsurarij. q̄ ē facta cum pacto/ q̄ pecunia debeat esse ipi A salua: z nichilomin⁹ debeat sibi ps lucri. Scōa. q̄ A ꝓziā famā denigrat se faciēdo reputari vsurariā. z ħ ē ꝫ charitatē quā hō nō min⁹ ad se q̄ ad aliū hīe dz. Tertia. q̄ scandalizat p̄ximū: q̄ ex ħ poterit p̄xim⁹ occasionari ad

silr paciscendū: vbi tū nō habebit silem intētionē. q̄ nec ītētio A ꝓstabit illi tertio. Alias causas vide in silī s. q. lxxxix. circa decimū casum: z aliq̄lem eaꝫ ipugnationē ibidē vide in silī. Qō aūt q̄dā dicūt q̄ A non tenet restituere tale lucrū/ lz peccauerit sic paciscēdo: ħ pōt impugnari ex eisdem causis: ex q̄bꝫ ꝑbat q̄ peccauerit paciscendo. Hā si sic paciscēdo peccat ob ħ q̄ facit actū habētem spēm mali: z suā famā denigrat z primū scandalizat: ḡ etiā illō lucrꝫ postea nō restituendo: fz detinēdo peccabit. q̄ detinēdo retinet lucrū hūs spēm vsure: z facit q̄ reputat detentrix vsure: z fac̄ q̄ aliq̄s alⁱ⁹ lucrū retinebit/ qđ silī pacto licz dissilī intētione obtinuit. Jō dom̄ q̄ ita tenet restituere: sic tenetur nō accipe z nō paciſci, sm̄ q̄dlu durāt p̄dicte cause: q̄ si cessaret non teneret restituere. Etsi q̄ras/ an ne etiā cessaret ipa pactio esse pctm̄ qñ cessarent p̄dicte tres causeꝰl⁹ similes: Dom̄ q̄ nō. q̄ illa pactio fieret cū mēdacio p q̄nto diceret se velle B eē obligatū ad oē p̄clin. z tm̄ sec⁹ gereret ī cozde. z sic adhuc maneret ibi rō pcti. Cōtra p̄mū dictū arguit. Licitū ē dotalē pecuniā deponere apd mercatoꝛē cū pacto: q̄ mercator debeat ptē lucri assignare marito: vt inde sustentet onera mr̄imonij. vt hī p. c. p vias. de do. int vi. z vx. Et in tali casu etiā pōt ēm Jo. an. obligari mercator vt ꝑster cautionē de restituēdo pecuniā integralr: nō obstāte q̄ etiā debeat ptē lucri ei assignare/ si saltē obuenit lucrū. Dō q̄ licitus est in fauorē mr̄imonij: etiā videt licere viduis cū sint miſabiles ꝑsone, igit̄ Dom̄, ꝓcedēdo maiorē: minor distinguit. q̄ si intelligit q̄ mercator debeat esse obligat⁹ ad restituendū eā: etiā si perīt sine culpa sua: sic ē falsa. etsi Jo. an. sic intelleꝛit/ negāda ē ei⁹ sntia: put parebit in. q. xcvij. Nec in p̄dicto. c. ō: q̄ pecunia debeat stare in p̄clo mercatorꝫ. Si aūt itelligit q̄ debeat eā restituere/ si pecunia supmansit p⁹ mercatione: sic ꝓcedit minor z etiā ꝓclo. Nec illo mō est ꝓclo illius argumēti ꝫ p̄mū dictū. q̄ in p̄mo dicto A ītēdebat B obligare ad restituendū pecuniā: etiāsi sine culpa sua perīsset. Nec est maior intelligenda capiendo deponere put depositū dic̄ ꝓtractū. q̄ q̄s pecuniā vl aliā rem suā alteri custodiendā tradit z nō ad vtēdū. in q̄ ꝫctu ipse depositar⁹ non tenet nisi ō lata culpa. saltē si depositio fit gr̄a deponēt̄z tm̄. z ī tali ꝫctu deponens retinet dñm rei depositē/ nec cōcat illō depositario/ nec ī illo licz deponenti aliq̄d exigere a ꝺpositario. imo pot⁹ depositari⁹ meret ꝑ suā ḡtuitā custodiaz vt sibi aliq̄d det a deponēte: q̄uis ad nihil teneat ei deponens obligatiōe ciuili. Sz capit̄ p socialī z cōcatiua traditione pecunie ad vtēdū ea p acārē do lucrū: in q̄ recipiēs tenet de culpa etiā leui. Dñ nec papa in. c. p̄dicto vtit illo timino deponere: sed dic̄ q̄ pecunia pōt cōmitti alicui mercatori. l. socialr alicui cōcari. z̄c.

Et ex ħ etiā ptz q̄ erroneū ē dicere q̄ dispositio pape in eodē. c. ō illa depositiōe pecūie sit facta ī fauorē mr̄imonij: q̄ ħ sit spēale in pecunia dotali. z q̄ illō nō liceret ī alia pecunia: q̄si papa dispēsauerit in pecunia dotali. Hā eo mō q̄ licitū est pecuniā dotalē cōmittere mercatori. l. socialr ad lucrū ptic̄ipādū: etiā licitū ē pecuniā nō dotalē cōmittere ei: z eodē mō q̄ scōm nō ē licitus: etiā nec p̄mū. Si em̄ eēt vsura pecuniā nō dotalē cōmittere ad lucrū mercatori ptic̄ipandū: tunc papa nō posz dispensare nec ꝓcedere: etiā i fauorē mr̄imonij: q̄ pecunia dotalr cōmittere tur mercatori ad lucrū: q̄ vsura ē ꝓhibita lege dīna: ꝫ quā papa ñ pt dispēsare. z hmōi error̄ silis ē ei q̄ tacr⁹ē in. q. xxxv. ō cāu. c. saluberr. ō vsu. Dñ etiā ī fauorē miſabiliū psonarū z pauper̄ nō licz exercer vsurā/ nec sup ħ dispensari pōt. vt ptz in c. sup eo. de vsuris.

Secūs casus. A tradidit ipi B. c. floreñ. vt eis vtat fideliter ad exercitiū sue artꝫ mechanice: tali pacto q̄ i fine anni A recipiat totā sortē cū tribꝫ ptibꝫ lucri: si qđ lucrū fuerit factū: deductꝫ tm̄ ꝑus expēsis z estimationibꝫ laboꝝ B. Et ecōtra si damnū eueniat ī exercitio artꝫ: A vult etiā sentire ōtrimētū trīū ptiū: z B sentiet tm̄ dānū q̄rte ptis. z possz ille casus eo dē mō formari q̄n A tradidisꝫ. c. floꝝ. B ad fideliter exercēdū eos ī negotiatiōibꝫ z mercātijs. Ad istū casum rñdet̄ ꝑ duo dicta. Prīmū/ q̄ ille put pōit ē illicit⁹ ipi A. q̄ notabilr melioꝛē ꝓditio A q̄ꝫ B. nā si ꝓtigat pecūiā ipsā vl merces fctās vl ēptas ex ea pdivl ōstrui fortuito cāu vl dīno iudicio: tūc B sentiret dānū q̄rte ptꝫ: q̄ q̄q̄d ꝓtinget: q̄rta ps sortꝫ ē A reddēda. ꝓtea q̄q̄d ipe A ꝓseq̄t lucri ō illa q̄rta pte: q̄ ñ sbiacet ei⁹ pic̄lo/ ē vsurariū. qđ ātⁱ A ñ cipit ō tribꝫ ptibꝫ q̄ pnēt ad ei⁹ p̄clin licitū ē Scōz dez p̄dēs ꝫct⁹ erit licit⁹ ipi A si addat ī pacto. q̄ si aliqđ dānū sine cⁱpa B eueneret

q̄ ad A integralit̄ ptinebit: dūmō tū B suf
ficient̄ oñderit illō sine sua culpa euenisse.
Cōtra illū modū rūdēdi arguo duplici via.
Et p̄ ꝓma suppono: q̄ qū in forma casus ōz
q̄ A velit in fine anni rehabere totā sortez:
q̄ B non intelligit̄ sic q̄ q̄libecunq; peat velit
eā totā rehz̄e, qz postea subdit̄ i eadē forma
casus: q̄ A velit tres ptes dāni sustinere si
eueniat, z sic solū vult sibi q̄rtā ptem sortis
eē saluā ꝫ q̄dcūq; pic'm, ꝓdicta igit̄ clausu
la intelligit̄ sī in fine āni nō ē pdita sors. hoc
igit̄ supposito arguo p̄ ꝓmā vīā ꝫ ꝓmū dōz
q̄druplr. Prīo sic, qz videt̄ q̄ cas⁹ vt iacet
sit licit⁹ ipi A, qz A censet̄ conduxisse B ad
vtilit̄ agendū z exercēdū pecuniā suam quo
ad tres ptes ei⁹, z p hoc dat A ꝯgruā mer
cedē: qz in forma cas⁹ ōz. q̄ añcz̄ A recipiat
tres ptes lucri: debeāt p̄us deduci expēse et
estimatiōes labor̄ B, z B nihil aliō est q̄z q̄
ipi B debeat satisfieri p expensis z opis q̄s
fecit B exercendo pecuniā A, z sic B nō pt
cōqueri ꝫ A de B q̄ cogat ipi A dimittere
tres ptes lucri, z cogat̄ nō ptic̄pare i illī, qz
p suis opis z laboribꝫ q̄bꝫ ille ptes sē ꝯq̄site
ē satisfactū z etiā ñ teneť substare pic'o triuz
ptiū pecunie capitat̄, Cōducť eīm ad colen
dū ag̃r nō pōt ꝯq̄rī si nihil fructꝰ agri pcipi
at: dūmō alis sibi satisfiat p laboribus suis.
Q aūt A obligat B ad pic'm q̄rte ptz ñ est
iniquū, qz illā q̄rtā partē censeť ei mutuasse
nec ō illa ptē vt mutuata ꝛcipit aliq̄d a B,
qz sic illa q̄rta ps tota ē i periculo B, sic etiā
totū lucrū cozrūdēs illi/ ēi ei⁹ piculo. Se
cūdo arguit̄, qz p̄bādo p̄mū dōz ꝓtendit du
as ꝓbatiōes: q̄z scōaz tāgit ibi, ꝓtea, tūc ꝫ
p̄mā arguit̄, qz ꝓtēdit ex eo dānare ꝫ ctū, qz
peiox sit ꝓditio B q̄z A. Dō ñ est indignū
q̄ B sentiat solus tāte, vl' totte partz capita
lis dānū: q̄nte z q̄tte partis ipse solus vult
participare lucz̄. Modo B vult participa
re totū lucrū q̄rte partz, igit̄. Itē per ei⁹ p
bationē potiꝰ p̄bareť, q̄ peiox essz ꝓditio A
q̄z B, qz in p̄dicto casu A cogeretur sufferr̄
tres partes dāni z B tm̄ vnius partz, z sic rn̄
dereť q̄ A nō indigne ferret tres partes dāni
qz voluisz hīe tres partes lucri si lucrū ob
ueniat, sic etiā rn̄dereť q̄ B nō indigne feret
q̄rtā partē dāni: qz vult hīe q̄rtā partē lucri
si obueniret lucrū. Tertio arguit̄ ꝫ scōam
p̄bationē sic, qz aut supponit q̄ A aliq̄d ac
cipiat rōne q̄rte partz capitat̄ aut nō suppo
nit h̄. Si ꝓmū: tūc supponit falsū, qz A tm̄
accipit tres partes lucri, z sic solū accipit lu
crū ptextu triū partiū capitat̄, si scōz tūc nō
ponit ipi A aliquā iniq̄tatē, z sic nihil ꝫ eū
p̄bat. Quarto arguit̄ ꝫ scōz ei⁹ dēm sic, qz
dato q̄ addito illo pacto ꝫ ct⁹ eēt licit⁹ ipsi
A: tñ redderet illicitus B, p̄bat̄, qz sine illa
additiōe fuit hinc inde equ⁹ vt oñdunt p̄ba
tiones p̄cedētiū argum̄toz, igit̄ si addereť p̄
dicta additio q̄ tēdit i fauorē notabilē B et
ī ḡuamē A: sed̄ q̄ erit iniqu⁹ ita q̄ erit me
lioz ꝓditio B q̄z A. Cōfirmat̄ quia vltra h̄
q̄ B fieret sufficiēs refusio oīm expēsarū et
operaz̄, put supponit forma casus (vt dixi ī
suppositōe p̄missa) ipe B expectarz lucz̄ q̄r
te partz capitat̄: cū tñ nulla ps capitat̄ staret
el⁹ periclo. imo ō re aliena expectaret lucrū,
qz nulla ps capitat̄ē sua: nec q̄ ad dūiū: nec q̄
ad vsufructū pcipiēdū ind, qz ipse tm̄ ꝓduc
tus ēad pecuniā illā exercēdā. Scōa p̄n
cipali via arguo ꝫ p̄dictū modū rūdendi p̄
bādo: q̄ rn̄sio ñ valeat, etiaz dato q̄ ī p̄dicta
forma in q̄ cas⁹ ē ꝓpos̄it⁹ ñ ponereť illa clausu
la q̄ deduci deberēt estimatiōes labor̄ B:
ꝫ tm̄ expēse B, z sic B nō censeret ꝯduct⁹ p
A ad exercēdū pecuniā suā ī opib⁹ sue artz.
imo B censeret soci⁹ ipi⁹ A: ita q̄ A ponee
ret pecuniā: z B opas. Hā illo dato ñ vide
reť ꝫ ct⁹ absoluto ꝫmōe dānand⁹ vt illicitus
A ēt nō adiecto illo q̄ ꝓdicta rn̄sio dicit
adiciendū, s. q̄ A retineat p̄iculū toti⁹ pecu
nie, imo q̄ posset licit⁹ esse ēt si A tm̄ retine
ret p̄iculū triū ptiū: z p̄iculū q̄rte ptis staret
apud B. Et h̄ sic p̄bat̄, qz exq̄ tunc A et B
sūt socij pecūie z opaz̄: ergo equalit̄ debent
tā participare lucrū pueniēs ex opis z pecu
nia q̄z etiam sentire damnum p̄ueniēs in
eisdem, et hoc si equalia capitalia posuerūt
ad societatem. Si autem inequalia: tunc q̄
portionabiliter ad illam inequalitatē parti
cipare debebūt lucrum et sentire damnum.
Aut igitur cōmunicatio pecunie A equina
let cōmunicationi operarum B: aut ꝑualet
el: aut est inferior, z q̄uis si primum aut ter
tium detur: contract⁹ erit illicitus ipi A, ñ
tñ si dēt secundū. De primo z tertio p̄batur
qz A mai⁹ lucrū vult hīe q̄z B: cū tñ nō ma
ius capitale posuerit: nisi quis fingat q̄ ille
excessus melioris ꝓditiōis refundat̄ q̄ hoc
q̄ in q̄nto plus lucri vult p̄ticipare: in tan
to plus oneratur in periclo, sed nō videť q̄
illud onus sufficiēter refundi, qz appetibil⁹
est illud lucrum superexcedens q̄z sit fugibile
ip̄m ampli⁹ p̄dic'm. Descōo ꝓbat̄, qz ex
q̄ A maius capitale posuit: merito plus p̄ti
cipabit p̄tes lucri: z sustinebit plus p̄teī dāni.
Ūñ si capitale A fuerit in triplo melī⁹ q̄z ca
pitale B: iuste poterit velle participare tres
ptes lucri: z B debebit solū vnā p̄tē p̄ticipa
re. Ūñ si in tali casu B vellet q̄ A deberet
sufferre pic'm toti⁹ pecunie: ꝓtract⁹ reddere
tur illicit⁹ B. Itē siue eq̄ualēt cōicationes
capitaliū hinc inde: siue vna p̄ualeat alteri
tūc q̄rōne B sp̄ ōz sustinere aliquā partē ca
pitat̄ A. etiā ecōtra ōz A sustinere aliquam
partē capitat̄ B, z sic sic q̄ pecunie vel mer
cedes empte ex eis rotat̄ p̄derenť: B deberet
ipsi A refusionē facere aliq̄tte ptis pecunie,
eadē rōne ecōtra A deberet B refusionē fa
cere aliq̄tte partz opaz̄. Alr igit̄ rūdendū ē
p̄ duo dicta. Prīmū, si vt i forma casus ōz:
debēt etiā deduci estimatōes labor̄ B: con
tract⁹ nō ē illicit⁹ A, ptz p̄ p̄mū argumentuz
p̄me vie, Scōm. si nō debēt deduci estima
tiones labor̄ B: q̄uis expēse debeāt dedu
ci, z p ꝯns videat eē ꝓtract⁹ societat⁹: tūc pro
tanto est licit⁹ p q̄nto ꝺuat̄ eq̄litas cōditio
nū A z B, z h̄ ēm p̄portionē habitam ad ca
pitalia q̄ cōicauerūt, nā si cōicatio opaz̄ B
eq̄ualet vel ē validior cōicatiōe pecunie A,
tūc erit illicit⁹ ipsi A. Si āt cōicatio pecūie
A ꝑualet cōicationi opaz̄ B: tūc vt sit licī
tus: oz q̄ in triplo ꝑualeat q̄tūs iuxta excel
sum sui capitat̄i triplo: etiā mereat̄ hīe tres
ptes lucri, secus si ꝑualeret z nō in triplo: ꝫ
tm̄ i duplo vel citra, z illa patent ex deducti
one secūde vie p̄tacte.

Tertius casus, A tradidit B pecu
niam ī societatez: ita q̄ B
oz eam exercere in mercātijs: z ipi A assigna
re certā seu (magz p̄tie loq̄ndo) aliq̄tā partē
lucri pueniēz, z A nihil exp̄mit ō dāno q̄ se
sustinēdo. Et norant dictū ē/ seu aliq̄tā, qz
p̄tie in ptractu societatz nō expectat̄ q̄ soci⁹
os certa ps lucri, qz exq̄ q̄ntitas lucri nō est
certa, qz nūc magz/ nūc pua: tūc nō p̄t ꝓue
nire p̄us de determīata q̄ntitate ptis deben
tis cedere alteri, z aliq̄n ē nl'm lucz̄, z tūc ni
hil cedet lucri vtriq; eoz̄. imo si alt̄ puta B
q̄ ponit opas/ vellet ab A hīe determinatum
emolimētū vl' mercedē fixā: nō eēt societas:
ꝫ ꝓductio z locatio opaz̄, vt patuit in ꝓma
suppone hui⁹ qōis. Aut si A vellet hīe fixuz
lucz̄ vl' mercedē: tūc staret q̄ esset mutuatio
vsuraria vere vl' p̄sumptiue, vere si, s. pone
ret etiā ip̄am pecuniā sub certitudie: volens
ei⁹ valorē rehīe quōcūq; peat, p̄sūptiue aūt
q̄n vellet susc̄ipe p̄ticz̄ capitat̄i se: z sic eā vel
let supp̄oere fortūe: ꝫ lucz̄ sb certitudie. nā
tūc eēt cas⁹ c. nauigāti. ō vsurz̄. qz ceserēt mu
tuasse pecuniam ipsi B sub certa spe lucri: z
vellet illō palliare per hoc q̄ se diceret illud
lucz̄ accipe ptextu susceptiōis p̄culi pecūie
capitat̄, de cuius tñ capli casu an indistincte
sit vere vsurarius vl' nō: patuit q. xxxix. Of
q̄ notant̄/ in forma huius casus seu aliq̄tā
partem, qz in ꝫctu ꝯsecutarz (sic ꝺz eē ille q̄ h̄
p̄oīt) bñ expectat̄ p socios aliq̄tta ps, s. me
dia pars vel tertia ps ēm q̄ ꝯuenerint. B au
tem nō est determinate quantitatz: qz si totū ē
magnū: medietas etiā est magna. Et ōz no
tant̄/ puenientz lucri, qz si nl'm puenit tunc
nl'a pars lucri cedet cuiq; eoz̄. Dōm q̄ ad
casum p tria dicta. Prīmū, si A nō intendit
aliq̄d dānū sustiere sic etiā nl'm exp̄mit: tūc
est illicit⁹ ꝫ ct⁹ ipi A/ qz ē vsura. Iam tunc
A censet̄ B mutuasse illā pecuniā. qz exq̄ nō
intendit ferre dānū pecunie: tūc vult eam sibi
eē saluam z oē piculū eē B: z nihilomin⁹ ex
pectare aliq̄ttam partē lucri/ si saltē obueni
at lucrū, ponit igit̄ A capitale suū sub certi
tudie: z lucrū sub incertitudie, s. sub ꝓditione
si obueniat lucz̄ q̄ debeāt ei aliq̄tta ps, q̄ ē
vsura p. c. ꝓsuluit, de vsurz̄. Scōm. Si A i
tendit sustinere dānū pecunie capitat̄/ ꝫ nō
exp̄mat: tūc aut solū partē damni/ aut totuz
dānū. Si totū: tūc non ē illicit⁹ ipsi A neq̄
B, dūmō ꝓuentio partz lucri sit eq̄ ꝓportī
onata ēm capitalia vtriusq; ad inuicē cōsīca
ta. Et in tali casu in fine societatis pecunia
capitat̄ rota venit applicāda A: z solū lucrū
erit diuidendū: nisi A ita superexcessiuam ptē
de lucro accepisset: z tam paruam ptem assi
gnasset B: q̄ non censereť eq̄tatem ꝺuasse in
diuisione lucri: nisi in recompensam illi⁹ de
fectus ei assignaret partē capitalis. Si au
tem A solum partē damni capitalis velit su
stinere: z aliam partem imponere B: tūc ad
huc potest esse licitus vtriq;: dummodo ta
men A imponendo partē periculi capitalis
ipsi B: etiam in fine societatis diuidat capi
tale cum eo portionabiliter ad partem pericu
li quod sibi imposuit/ vel saltem A tanto re
missioze partē lucri recipiendo: assignet B
de pte lucri q̄ sibi deberet tantūdem q̄ suffi
cienter refundatur ipi B periculum capita
lis ei impositū, z si illa pars non sufficiat ad

refusionē refundat sibi aliunde, alꝫs A aget iniq3 ꝫ B. Tertiū dictū, siue A itendat/ siue nō itendat sustinere dānū capitale, tūn nihilomin⁹ ī foro exteriori intelligit etiā velle sustinere dānū/ aciī exp̄ssiſſz: qz alꝫs esset vsurari⁹ ꝓtract⁹ z inualid⁹, iō vt valeat sic interp̄tabit. qz si fieri pōt, ꝑt⁹ interp̄tand⁹ est cōtract⁹ vt valeat q̄ꝫ qⁿ non valeat: qtūs q̄libet eo mō vtaⁿ ꝓtractu q̄ sibi licz vti. Et eodem mō si A exp̄ssiſſz se velle sustinere damnū: z nihil de lucro exp̄ssiſſz: itelligeret etiā velle hīe partem lucri. alioq̄n censeret donare interesse suū pecunie sue: z longe pl⁹ bñficij B fecit se q̄ꝫ si eandē pecuniā mutuaſſz ei gratis, qz si eā ei gratis mutuaſſz: picl'm fuiſſz B: nūc aūt eēt ipsi⁹ A z lucr⁹ soli⁹ B, z sic censeret A tractare rē suā qō non p̄sumit. Quid āt sit dōz si A itendiſſz sustinere dānū totū vl' in pte: sz non solū illā intēt̄onē non exp̄ssiſſz, imo de opposito fecisſz pactū obligādo B ad oē periclm: lz sec⁹ gereret ī cōz, patuit ī cāu ꝓio.

Quartus cas⁹, A tradidit pecuniā B, et B recommunicat A operas vl' pecuniā, z A paciscit ō habendo duas partes lucri/ z de sustinendo tantū vnā dānī, B ꝙo ecōtra debeat sustinere duas ptes dānī/ z vnā partē lucri. Ad istuz casum rñdet qⁿ ē illicit⁹ ipsi A, qz vn⁹ socioꝝ nō dz pl⁹ de lucro ptcipare q̄ꝫ de dāno. Sz ꝓtra qⁿ rō fundamental' illi⁹ ꝺemnatōis nō sit ī distincte ꝑa. Nā illō qō in rōne fundamēta li illi⁹ ꝺemnatōis assumit̄ posſz fieri licite, puta si A poneret. xxx. floz, z B, x, et ambo equales ponerēt opas: tūc de iure debebūt cedere tres ptes lucri A/ z vna B, z sīr tres partes dāni ipsi A z vna ipsi B, igit̄ si A dicat ad B, dabo tibi vnaz meaꝝ partiū lucri mihi debitaꝝ: vt subeas duas meas partes dāni, z tāparua sit verisimilitudo illaruz duaꝝ partiū dāni euenibiliū: qⁿ A sufficient refudit B ōn⁹ pīculi illaꝝ partiū damni: per hoc qⁿ sibi assignat vnā suarū partiū lucri: adeo qⁿ aliq̄s extraneus vl' certi⁹ libent subiret illā susceptionē pericli, ꝓ tali expectatione lucri: iam A habebit licite duas ptes lucri/ et tūn vnā partē dāni, B ꝙo habebit duas partes lucri z tres partes dāni, g̃ nō oporteret ī distincte qⁿ vn⁹ socioꝝ nō pl⁹ debeat de lucro ptcipare q̄ꝫ de dāno, z tūc vltra: q̄ rōne cōtingere pōt qⁿ B sustineat tres partes damni z duas expectet lucri, A ꝙo duas partes lucri z vnā dānī, vt ptz in casu instātie, eadē rō nē etiā posſz ꝓtingere qⁿ B hīet duas ptes dānī z vnā lucri: vt casus ꝓpositus sonat.

Aliē igit̄ dōm qⁿ ꝑ tanto casus ꝓpos⁹ ē illicit⁹ ipsi A: ꝑ q̄nto sine sufficienti refusiōe grauat B onere dānī: ꝓtra vnū ex naturalib⁹ societat⁹: qō est qⁿ ꝓ q̄nta parte q̄ſcz de lucro vel capitali sentit: ꝑ tāto etiā sentiat damnū, qō tūn naturale pōt ꝑ pactū opposituz excludi licite si sufficieti refusione refundat alia via, si igit̄ A z B equalia z capitalia cōi cassent social'r: clarū ē qⁿ deberēt eq̄lia lucra z dāna sentire. Si āt ineq̄lia: tūc posſz eē talis ineq̄litas qⁿ A expectare posſz pl'es partes lucri, z ꝑm B etiaz sustinere deberet pl'es partes dānī: B ꝙo pauciores partes dānī, z ꝑm B etiā pauciores partes lucri expectaret, Attū A posſz ex pacto supaddito īfringere illō naturale: z ponere B pl'es partes dānī q̄ꝫ B deberet de natura societat⁹ sustinere. Dūmō illō on⁹ sufficient sibi refūderet mō p̄dicto, z hui⁹ sīle habitum ē sepe ī materia locatiōis aialiū z aliaꝝ rer.

Quintus casus, B ē nauigatur⁹ p mare z emptur⁹ ibidē merces: z A tradidit ei centū floz, tali pacto: qⁿ B debeat A dare aliq̄tam partē lucri si lucrū pueniat ex hmōi negotiatiōe: tali tñ pacto qⁿ periclm illi⁹ pecunie debeat esse totaliter ipsius A ꝓ tempore quo pecunia erit ī mari vel in via. Sed ꝓ tempore quo B cum illa pecunia mercabit̄: debz periculum esse B toraliter, ita qⁿ si mercando amiserit eam: debeat equiualentē reddere ipsi A.

Ad illum casum respondet̄ ab aliq̄bus qⁿ est vsurarius. Probatur tripl'r. Primo per c. fi. de vsuris. Secundo / quia A vult lucrum participare qō soli B debetur. g̃ vult sibi indebitum / z sic peccat. Antecedens p⁹batur. Quia lucrum pueniens ex pecunia debetur soli ei cuius solius est pecunia ꝓ illo tempore quo ex ea puenit lucrum. Modo pecunia ꝓ eo tempore quo ex ea prouenit lucrum est solius B. igitur antecedens verum. Maior nota. qz cuius solius est arbor: eius solius est fructus eiusdem. Minor p⁹batur. qz lucrum puenit ex pecunia q̄ndo actu subiacet mercationi z ꝓmutationi: z non quando est ī itinere. Modo q̄n actu subiacet mercationi: tunc est solius B. qz ꝑ tūc periculū pecunie est solius B. igit̄ etiam dominiū pecunie erit soli⁹ B ꝑtūc. Tertio qz in eo est ineq̄litas z iniustitia, quia A eli

git sibi meliorē ptem: z vult ipsi B deteriorē. Nā sepi⁹ amittit̄ pecunia ī actu mercatōis/ q̄ꝫ in itinere vel ī mari. Sz contra illū modū dicendi arguo septupl'r. Primo, qz casus, c. final' ē multuz differēs a pūcti, g̃ nō oz qⁿ si casus eiusdē, c. sit vsurari⁹ qⁿ etiam pūs sit illicit⁹. Añs pbaī, qz in casu, c. final', ille q̄ tradiderat pecuniā: recepat in se oē piclm pecunie: z volebat hīe ptem lucri, hic āt tradens recepit tñ ptem piculi. Sz ad ꝫ dicet qⁿ illa diuersitas non obstat: imo fortificat pbationē: qz si tradens peccauit vbi totū piclm recepit ꝑ ꝓseq̄nda pte lucri: multo magz peccat qñ ꝑ cōseq̄nda pte lucri nō nisi ptem piculi sup se recipet: z maꝛie si solū minorē ptē piculi recipet sic ꝫ fit. Jō aliē assigret diuersitas. s. qz in casu p̄dicti capl'i tradito fuit mutuatio pecunie, iō nō licebat tradenti velle hīe ptem lucri. Dic āt est vel saltē esse pōt social' cōicatio pecunie: ꝑ q̄nto vterq̄ ꝑticipat lucr⁹: z vterq̄ etiā subiacet piclo capitali: z vn⁹ ponit pecuniā / aliē opas. Sz dicerēt qⁿ hoc nō obstat: qz q̄ rōne ꝫ pōt eē social' cōicatio: ita etiā in cāu p̄dicti capl'i pt esse social' cōicatio, si solū nomē mutuationis omittat: z in re cōtrahaī eo dē mō/ sicut ibidē pōit casus. Jō si posſz saluari pūs casus ꝓ ꝫ qⁿ pōt esse social' cōicatio: eadē rōne pōt saluari casus, c. p̄dicti. Et si nō hēaī ꝓ iconuenīēti qⁿ casus, c. p̄dicti posſz licite fieri q̄n essz social' cōicatio: tūc erit vsurarius apta ianua exercēdi casum eiusdē, c. etiam pur ē vsurari⁹, qz solo noīe mutuatiōis omisso: z loco ei⁹ posito noīe social' cōicationis: obtinebūt idē intentū. Contra ꝫ duplicit. Primo. qz casus, c. p̄dicti etiā sub nomine re mutuatiōis fact⁹ est saluabil' vt nō sit vsurari⁹, vt patuit ī. q. xxxix. igit̄ eadē rōne pūs ē saluabil'. Scō, qz nisi pūs casus z etiā casus, c. naulgāti, eēt saluabil': etiā nūq̄ eēt societas pecuniaria saluabil': in q̄ piculū capital' pecunie spectaret/ aut tota ad solū tradentē/ aut ps ad tradentē/ z ps ad recipientē/ qō est falsum, vt patuit, nec licite societati obstat: si miꝛ ps pic'i spectet ad tradentē: z maior ad recipientē ā illō licite fieri posſit: si tradens velit ꝑm ꝫ ꝓportionabil'r tāto minorī pte lucri esse cōtent⁹. Tertio p̄ncipal'r sic. qz sc̄da pbatio ei⁹ nō valet. Nā imaginaī qⁿ lucr⁹ pueniēs ō pecunia: nō puetiat ō ea nisi qñ actu subiacet mercatōi: nō āt qñ ē in via. Modo ꝫ est falsum. qz accessorii reducit̄ ad p̄ncipale. deportatio āt pecunie ꝑ viam ē accessoriū ad mercationē cū eadem ī termio, igit̄ illa deportatio reducit̄ ad mercationē, igit̄ si mercatio cuz pecunia facta ē cā lucri: z lucr⁹ prouenit ex pecunia vt subiacet mercationi: tūc etiā deportatio ei⁹ erit cā lucri: z lucr⁹ etiā prouenīet ex pecūnia vt ꝺportat ꝑ vīā, qz exñs cā cause: est cā causati, nec eīm pecunia ꝫ exñs posſz subiacere mercationi fiēde ī Alexādria nisi illuc ꝺportaret. Quarto, qz illa ꝓña nō valet, piclm pecunie tpe mercatōis ē soli⁹ B, igit̄ etiā dominiū pecunie ē soli⁹ B illo tpe, nā daī istātia in sili. Nā in societatib⁹ sepe piclm pecunie ē soli⁹ tradent̄ eā: z tñ dñium pecunie necessario ē tpe societat⁹ etiā ipsi⁹ recipient̄ eā z opam ponent̄: vt oñdi in qōne p̄cedenti.

Quito, qz ī tertia pbatiōe nō seq̄t. Aliqn igit̄ minorē ptem piclī ꝛc. qz stat qⁿ ꝑm ꝫ etiā tāto minorī pte lucri velit eē ptent⁹. Mō in forma hui⁹ q̄nti casus nō exp̄mit: qⁿ A velit eq̄lē ptē lucri hīe cū B: sz aliq̄tā ptē. Sexto, qz dato qⁿ scōa z tertia pbatiōes pbarēt eū illicitū: nō tñ seq̄t: igit̄ ē vsurari⁹: sīc tñ dicit rñsio. Aliē igit̄ dōm ꝑ quattuor dicta. Primū: casus p̄dict⁹ pōt eē mutuatio z etiā societas, pbaī. Quia si A itenderet dñium pecunie trāsferre i B: nō cōicando sibi dominiū: imo abdicādo ipm dñium a se: z faciendo B solū dñm ei⁹: tūc eēt mutuatio/ q̄ꝫ uis eēt cū pacto exñte cōtra naturalia mutuationis ꝑ q̄nto. s. A vellet hīe ptē piclī pecunie z etiā ptē lucri. Si āt A itenderet interesse suū pecunie; z ꝑ hoc dñium pecunie trāsferre i B: nō cōicando sibi dominiū: imo abdicādo ipm dñium a se: z faciendo B solū cōicatiue: ita qⁿ B deberet eē con domin⁹ pecūie: z vellēt sic cōicare ī dño pecunie z etiā ī lucro ex ea puenīēti: tūc eēt social' cōicatio. Nec pōt inueniri ꝺria alia in ꝫ casu: nisi ex solo aīo tradent̄ z recipient̄, qz pactū adiectū nō ē ꝓprīū alicui eoꝝ q̄n sit reperibile: tāi mutuo q̄ꝫ ī societate: lz differenter. s. ī mutuo ꝺ vel ꝓeter naturalia mutui. Jn societate āt ꝑm ei⁹ naturalia vel saltē ꝓeter naturalia: sz ñ cōtra naturalia. De hac āt distinctiōe ex solo aīo aliq̄n possibili hīt/ patebit ī. q. xcvj. Scōm dictū. Si sit mutuatio: tūc ꝓtingit A tāpuā ptē lucri velle hīe qⁿ ꝓtract⁹ nō erit vsurari⁹ ō lege diuīa vl' naturali. Probaī. qz si ē mutuatio: tūc ō natura mutui deberet totū piclm. s. tāp tpe itineris q̄ꝫ mercationis esse ipsius B, si igit̄ A ex pacto adiecto velit B releuare in parte piculi,

scz qđ ꝓtigere possz tpe itinerꝫ z velit illđ̄ sup se accipe: z p illo onerevelit accipe partem lucri tāq̄ mercedē, z illa merces sit ꝓportiōnata oneri illi⁹ picli: nlla erit ibi iniq̄tas vsure de lege diuia vel naturali. qz tūc A non recipiet illā partē lucri p mutuo ipenso. sz p onere piculi partial' suscepti loco B: sic z nō esz vsura si vn⁹ tertiꝰ acciper talē partez lucri p supportādo illo onere. Et dico ō lege diuia vel naturali, qz possz ille ꝓtract⁹ eē phibitus vel phiberi iure positiuo vt vsurari⁹, z h̄ propter eos q̄ i fraudē vsuraꝝ eo vterent: dicentes se etiā nōp mutuo: sz p suscepti⁹ piculi recipe ptē lucri: cū tū recipent ptē nimis magnā. z p h̄ etiā ptz solo ad argumētū tactū i ēnasiōe scōe ipobatōis ō ianua tc̄. qz si aliq̄s nō pl⁹ acciper q̄ ꝓportionatū esz illi oneri/nō bz illđ itentū qđ vsurari⁹ itendit: qz vsurari⁹ itendit nō pcise p onere picli aliq̄d bz: sed vltra etiā mutuo. An āt sit ibi alia rō pctī sic ē. vide i si'li in. q. xxxix. z in. q. lxij. Jō notanđ dz h̄/q̄ nlla erit ibi iniq̄tas.

Tertiū, si sit mutuatio: tūc ꝓtigit A tantā ptē lucri velle bz̄e q̄ ꝓtract⁹ erit vsurari⁹ de lege diuia vel naturali: etiā si solū ptextu onerꝫ picli in se suscepti dicat se eā accipe: tū tūc solū erit vsurari⁹ pſumptiue. Quia si A p illo onere periculi velit accipe ptem lucri: q̄ tū sit nimis magꝝ respectu tāpni onerꝫ picli, tā etsi A nō sit vsurari⁹ i re: qz nō accipit ptē lucri p mutuo: sz p suscepto pic'li: tū ex q̄ nō est ꝓportio ad illđ on⁹: tūc illđ in q̄ ps lucri e nimis magꝝ/pſumit accipe pretextu mutui, igit. Quartū, si sit societas: tūc p tāto z nō alr̄ ē licit⁹: p q̄nto A accipit tāto viliozē ptē lucri, q̄nto minozē partē picli subit: z tanto maiozē partē lucri dimittit ipi B: q̄nto magis onerat ipm, vtputa si ē tal' societas q̄ in fine nō ē diuidēda pecunia capital': tūc nlla pars picli siue magꝝ/siue pua spectaret de iure ad B, iō si A tūc ponit sibi nō solū partē periculi, imo maiozē partē: z tale piculū qđ ē magꝝ natū ꝓtigere: neče ē q̄ maxima ptē lucri debebit ipsi B dimittere: z sibi vilissimā solū retinere. Si āt ē tal' societas q̄ i fine ē diuidēda pecunia capital': z B eq̄lr, tunc de iure spectat ad B picm capital' pecūie, p medietate, iō p ipositiōe medietatꝫ picli: nō ē nece q̄ A tāto viliozē partē lucri reciper, sz tū qz A nō ē ꝓtent⁹ q̄ B supportet solū medietatē picli: sz vult q̄ maioza picla supporter, iō opus erit q̄ A tāto viliozē partem lucri reciat: et B tanto pinguiozē partē lucri assignet: vt refundat ipi B onus ipositū.

Bertus casus, A tradidit vel mutuauit. c. floz. B tli pacto q̄ B h̄ vel alibi det sibi. cxx. floz. si tū illi. c. pdant sine culpa B in mari vel i ēra, vl' merces ex eis empte perdant: debeat B dare A solū. l. floz. z sic A stat in piculo medietatis pecunie tradite. Ad illū casū qn̄ spēal'r forma⁹ sub noie mutui rūdet ab aliq̄bz/q̄ ꝓct⁹ est vsurari⁹, pbat sic, Quia aut B expendit illā pecuniā i mercibz aut non. Si nō, g̃ mutuās vult lucrū qđ B nō fec: qđ oino iustū est. Si expēdit: tūc certū ē q̄ pecunia illa vl' merces ex ea empte sūt ipi⁹ B: in cui⁹ dñiuz etiā pecunia trāslerat: z sic seq̄ret q̄ mutuās vellet lucrū factū ex re nō sua: qđ oino illicitū est. Cōtra illā rnsionē arguit triplr, Primo, qz si fiat ēt sub noie mutuatiōis: tū ex q̄ A recipit piculū pecunie sup se p medietate: pōt sine pctō viure velle aliq̄d: saltē cōmē suratū oneri bz̄e vltra sortē citra vitiū vsure licet nō p mutuo liceret illđ velle bz̄e. Scđo qz ñ refert an B expēderit illā pecuniā vl' ñ: q̄n eq̄ licet vl' nō licet: si nō expēdit sic si expēdit, igit distinctio est supflua. Añs pbatur. Quia si nō expendit z B dicat ad A: nō dabo tibi aliq̄d vltra sortē: licet substiteris piculo pecunie p me, qz ñ sum vsus ea: nec lucrū ꝓiecit⁹ sum: ñ euaderet B p h̄, qz A diceret: h̄ imputat tibi cur ñ expēdisti, sic si A locat equū ipi B p mercede: z B nō vtit eq̄ z h̄ stat p eū q̄ min⁹: tūc nihilomin⁹ B debebit dare mercedē ipi A. ita A h̄ substitit piculo q̄ntū in se fuit: ēt si B nō sit vsus pecunia i locis vl' rpibz: vl' actibz piculosis. Tertio, qz si expēdit z pecunia ē ipi⁹ B: z sil'r lucrū: tūc A volēdo bz̄e, xx. nō acciper eos rōne pecunie mutuate vl' lucri puenientꝫ de pecunia/nec de re aliena: sz p pic'o suscepto p B: qz B debuisset sustinuisse totalr illud piculū ex natura mutui sibi facti. Aliter igit dicēdū, z qz casus format generalr, scz sub noie traditiōis, traditio em̄ ē repibilis tā in mutuo q̄ in aliis ꝯctibz, iō tribz mēbris distinguēdū est. Quia aut illa traditio ē facta i specie z sub noie mutuatiōis, aut in specie z noie socialis cōlocatiōis, aut tacito nomie vtriusq̄. Quō autē sciat q̄n sit a ꝑte rei mutuatio vel social' cōlocatio: si nō est exp̄ssū nomē ꝓtract⁹: patuit in ꝓcedēti casu: z si animꝰ nō ꝓtat. tū si vsus ē specifice nomie mutui:

hūda est traditio p mutuatiōe, silr si est vsus noie socialis colocatiōis: i dubio dz pſumi: q̄ ꝯctus sit talis/q̄lis noiaꝝ: q̄n ex forma z pactꝫ nō pt depēdi specifice: cū speciei sit, vt puta sit i forma z pactꝫ q̄ ēt in ꝯctu alterius spēi repiri pñt nālr/vel ꝑter nālia. Primū di ctū. si sit sub noie mutuatiōis: z A vult, xx. hz̄e vltra sortē rōe mutui ipensi B: ꝓtract⁹ est vsurari⁹. Si āt vult eos hz̄e nōp mutuo: sz p susceptiōe piculi: z, xx. flo. sint merces p portionata tali piculo: tūc q̄ntus ꝯctus non sit vere vsurari⁹ de lege diuina/vl' nāli: tū an illo mō factus sit de iure positiuo vsurari⁹: aut saltē alia specie pctī illicit⁹: pōt hz̄i ex q. xxxix. et. lxxj. vñ ad min⁹ duplr est illicit⁹. si, qz in eo ē illa rō pctī, de q̄ i. q. lxxj. est dictū. Scđo, qz hz spēm mali: qz audiētib⁹ talē cōtractū fieri/nō ꝓstat aīus ipius A. si, si p mutuo/vel pro piculo recipiat i cremētū, nec facile ꝓstat: si hmōi merces sit ꝓportiōata oneri piculi suscepti: z ita an in fraudē vsure fiat. Si aūt ē nimis magꝝ: tūc hz sit iniqu⁹ ꝯtractus: tū nō est vsurari⁹/nisi pſumptiue, hoc dictū p oīa ptz ex decisione pcedētis casus. Scōm, si traditio fit sub noie socialis colocationis: tūc est societas duplr ipura, Prio ex pacto exist̄te ꝯtra nālia. Hā ex q̄ pecūia capitalis nō est in fine diuidēda: tūc totum pic'm pecunie deberet eē apđ A: nūc aūt est ptim apđ vtrūq̄. Scđo est ipura in suba: h̄ est. ei est admixt⁹ alius ꝓtract⁹ specie distinctus, s. vēditiōis. Hā ex q̄ ipi A rōe societatis debeꝫ aliq̄ta ps lucri social': z nō certa, iō A censeꝫ ius qđ bz ad illā incertā ptem illius lucri socialis vēdidisse B p certa q̄ntitate pecunie, s. p. xx. flo. put in sil'i tangeꝫ. q. xcvj. Tertiū, si traditio est facta sub nomie socialis colocationis: tūc est illicit⁹ ipi A. ni si A duo obſuet. Primū, q̄ imponēdo ipi B medietatē piculi pecūie capitalis (ad qđ B de natura societatꝫ nō teneꝫ) refundat ei illđ on⁹ sufficiēt aliā via. z vna via est q̄ A assignet B tāto maiozē ptem lucri socialis. vtputa si ipi B ōbebaꝫ solū medietas lucri q̄ A nūc dimittat ei longe maiozē: cui⁹ maiozitas sit adeq̄te refusiua oneris piculi impositi, z si nō sit sufficiens q̄ aliunde sibi addat donec adequeꝫ. Scōm, q̄ A vendēdo B ius sue ptis lucri social' p. xx. floze, nō vēdat ipm p nimis magꝝ ꝑcio, sed q̄ illđ ius bū valeat. xx. flo. vtputa vn⁹ certius z prudens daret. xx. flozēn. q̄ baberet ius expectantie ad ptem lucri socialis qđ ius hz A. Et q̄dcūq̄ hoꝝ duoꝝ defecerit ꝯctus ē illicitus ipi A. Ptz, qz i defectu pme ꝓditionis q̄uat B onere idebito/nec refundit sibi illđ grauamē. In defectu etiā scđe ꝓditiōis supgredit frēm suū. Quarū: si traditio fit tacito noie tā mutuatiōis q̄ societatꝫ: tūc licz in foro ꝑscie possit depēdi i q̄ specie fit factus, scz ex aīo B, vt patuit i pcedēti casu z fm h̄ agaꝝ: tū forte i foro ꝓtētioso eēt ꝓdemnand⁹: etiā si ñ depēdēret deesse sibi aliq̄ ꝑ dictaꝝ ꝓditionū reqsitaꝝ ad eū vt sit licit⁹ i specie societatꝫ vl' mutui, z h̄ in odiū vsurarie mutuatiōis q̄ posset sub illa latere. Et ex eadē rōne z ꝓpt vitandā specie mali ꝓsulēdū est/q̄ ꝑ dictā traditionē etiā aīo societatis fiendā: z cū pdictꝫ ꝓditiōibz vestiēdā nullus faciat tacito noie societatꝫ: sz exp̄mat nomē societatꝫ. Et si q̄s dicat q̄ etiā si aīo z ñ noie societatꝫ fiat cū pdictis ꝓditiōibz: erit illicitus ꝯctus: saltē ipi B: z h̄ ex eadē rōne qua tacta est. q. lxxj. Dicēdū q̄ nō, qz i pūcti casu B suscipiēdo piculū pecunie apponit opas p vitatiōe piculi. Hā cū B ex ꝯctu tali ñ teneaꝫ ad sūmā diligentiā circa pecuniā: quia tūc teneret ō leuissima culpa, sufficit em̄ si/bi q̄ diligētiā adhibeat, iō si suscipit piculū pecūie p mercede/ tenebit⁹ etiā de leuissima culpa: z p hmōi diligētia licite potest recipe mercedē: q̄tus nō p susceptiōe piculi fortune: qz illđ p diligētiā nō vitaꝝ, nō sic ēq̄ mutuator suscipit piculum pecunie: z nō ponit opam p vitatiōe piculi: est em̄ tūc ꝯct⁹ sil'is ludo fortune: z rei publice i nil'o vtilis: ideo

Beptimus (vanus, g̃ pctī̃, casus, A tradidit B pecuniā: vt eā sibi vltra mare vehat: z ibi si/bi eā reddat: eo pacto q̄ A ꝓstituit B certū ꝑciū dandū. Dom p q̄ttuoz dicta: z dño corollaria. Primū. Illa traditio nō ē socialis cōlocatio ꝓpt duo. Prio: qz q̄n pecūia tradit ad cōlocationē socialē alr̄i ponēti opas: tunc tradit sibi vt ille ali⁹ cum ea negocieꝫ: ita q̄ ope q̄s ali⁹ dz impēdere circa pecunias: sint mercatiōes fiēde ex ea ad cōia lucra q̄renda z nō sūt nuda delatio pecunie ad alterū locū. Hic aūt tradit ipi B ad deportādū eam ad locū altū nō ad negociandū. Scđo, qz i societate nō debeꝫ ei q̄ ponit opas certū ꝑciū: sic nec ponēti pecunias: sz solū ei debeꝫ aliq̄ta ps lucri socialis si ꝓuenit. Hec aūt est indeterminata z etiā fallibil'. In ꝓdicto autez

ꝯctu debeꝫ merces certe q̃ntitatꝫ ꝛ fixa.igit.

Scõm dictũ.Hic ē ꝺuctio oparũ ex pte A:ꝛ locatio earũdē ex pte B.ꝛ ꝑ vl pura vl impura.Nã pinde ē ac sī A ꝺuceret B ad laborãdũ sibi i vinea vel agro. Et si B nõ teneꝫ de pic'o pecunie:nisi q̃d ex sua culpa lata vl'leui puenit:tũc ē pura nãliter.Si ãt B teneꝫ de piculo etiã fortune:tũc est ipura naturalit'.qz illud pactũ est ꝯ nãlla ꝺuctiõis ꝛ locatiõis opaꝝ.Et vtroq; mõ vt sit licitus ꝯtr'?:oꝝ q̃ pciũ qõ debeꝫ B sit cõmensuratũ laboribꝰ ꝛ onerib' piculoꝝ. q̃b subiicit B.ꝛ si ꝑ fuꝫ adhuc ē ibi illa rõ pcī de qua dictũ ē,scz q̃ B p mercede suscipit i se piculũ fortune:ad qõ tñ vitandũ nll'as põt apponere opas. Tertiũ dictũ cõtingere põt/ q̃ eidē ꝯctui locatõis sit adꝫ? mutui. Nã ꝓtingere põt q̃ A mutuauerit B illam pecuniã vt ea sibi ꝑ vtaꝫ:ꝛ post tẽp? ꝑfruz eam sibi reddat:nõ inquã ibi vbi al's sufficeret ei restituere:sz in alio loco ad quē B al's deferre pecuniã ñ teneꝫ:sz ad deferẽduz eã ad illũ locũ A obligat B:dato sibi pcio p̃ latiõe. Quartũ dictũ,stãte forma casus ñ põt ibi ee piculũ vsure:etiã si ꝯctui sit admixta mutuatio:dūmõ pciũ dandũ B sit comperẽs.Probaꝫ,qz stãte forma casus si sit ei admixta mutuatio:illa erit solũ ex pte A respectu B,mõ A nihil recipit a B,sz gratꝫ ei mutuat,sz B ab A recipit duo,scz mutuũ ꝛ pciũ trãslatiõis pecũie. Et q̃uis A velit q̃ B cui mutuauit pecuniã trãsferat sibi pecuniã ad aliũ locũ.q̃ translatio ē res estimabil' pcio.tñ A p illa trãslatiõe dat ei cõpetẽs pciũ vt supponit,ꝛ sic A nõ vult q̃ B seruilat sibi p mutuo ei ipenso:sz solũ p pcio cõpetẽ ei.Et dr̃ notãter.si pciũ sit cõpetẽs,qz si pciũ nõ sit cõpetẽs:sz diminutũ: posset ibi ee piculũ vsure vere vel ꝓpriue. Nõ q̃dē q̃si A reciper aliquã pecuniã vl' pciũ in pecunia ꝓsistẽs p mutuo,sz qz reciper aliq̃d estimabile pecũia p mutuo,puta:qz A vellet q̃ B ptim ꝯsuret sibi i trãslatõe pecũie p mutuo.

Ex his sequunt̃ duo cozollaria. Primũ:q̃ supfluũ est velle illũ casum defendere vt.c.nauigãti.nõ videaꝫ esse ꝯ ipm sic q̃dã laborãt dicẽtes p̃dictũ capl'm nõ obstare ei:eo q̃ in pñti casu ille q̃ recipit lucrũ seu pciũ:nõ ꝑt mutuũ:sz ꝑter securitatẽ factã accipit lucrũ:neq; ē hic aliq̃ mutuũ:sed alibi receptũ vltra sortẽ directe respiciebat mutuũ.Sed ꝯtra ꝑ duplicit'.Primo.qz pñs casus nullã hz apparẽtiã ad hoc vt p̃dictũ.c.videaꝫ esse ꝯ ipm. Assumptũ p baꝫ tripl'r.Primo:qz ꝑ est opaꝝ ꝺuctio ex pte A dantis pecuniã:alibi aũt ex ei? parte erat mutuũ.Scõo:qz si etiã essz ei admixta mutuatio ꝑ:nõ tñ esset ex pte illi? q̃ recipit pciũ vl' lucrũ,scz ex pte B:sz ex parte A q̃ inhil recipit,ío nõ hz apparẽtiã. Vñ in.c.naviganti.A expẽs mutuans recipiebat a B aliq̃d.ꝑ aũt nihil saltẽ gratꝫ recipit A a B: sz potꝫ ecõtra:B duo recipit ab A:vt patuit.Et q̃uis A recipiat a B trãslationẽ pecunie:tñ A dat B mercedẽ p ꝑ. Itẽ in casu p̃dicti.c.A recipiebat i se piculũ:ꝑ aũt stat q̃ B habeat piculuz,ꝛ q̃uis etiã stet q̃ solꝫ A habeat piculũ:tñ nihil p ꝑ recipit a B. Immo ꝓter ꝑ q̃ B tunc est imunis a piculo A dat ei pciũ opaꝝ trãslatiõis. Scõo ꝓncipaliter ipugnat illoꝝ sñia.qz dicẽdo q̃ ꝑ ille q̃ accipit lucrũ nõ p mutuo accipit:sz p securitate facta,i ꝑ conat excusare B ab vsura: ꝛ tñ nulla ē necessitas.qz ꝺstat q̃ B nõ põt esse mutuatoꝛ:etiã si esset illi ꝯctui mutuatio admixta.qz sol? A esset mutuatoꝛ.ille ãt nõ accipit lucrũ a B. Scõm cozollarium q̃ nõ valet dictũ Innocẽ.dicẽtis/q̃ vbi ille q̃ recipit pecuniã scz B:nõ acciper pciũ tñ vt poꝛtz:sz negociatoꝛ mutuo daret eam:vt cum ea negociaret:tunc esset vsura.qz pecunie nullus est fructus si teneat in arca/nec deteriozatur in vsu.Hec ille. In quib' verbis vult q̃ quando A dedisset illã pecuniã tam transferendaz per B q̃ etiam vt B negociaret cum ea:tunc esset ibi vsura. Contra.qz q̃uis tunc esset mutuatio ex parte A tñ nulla vsura esset ibi.qz B nihil daret A: sed potius ecõtra,nisi dicat q̃ A dedit eam mutuo B vt negociaret cum ea:illa tamen lege q̃ B daret sibi ptẽ lucri.sz q̃uis tũc eet mutuatio vsuraria:tñ nec in casu nec in p̃dicta sñia Innocẽ,fit mẽtio ꝺ illo pacto.scz q̃ B debeat A dare ptẽ lucri puentẽt̃ ex pecunia mutuata. Et hec de pñti q̃stione.

¶ Questio.XCV.

Vtrum sequens contractus societaꝫ sit licitus ipsi A.scz A cõmunicat B socialiter.xxx.florenẽ.et B recõmunicat A operas suas negociando cum illis.xxx.florenẽ.ita tñ q̃ A vult habere tertiam partẽ lucri puenientis ex negotiatione ꝛ etiã sustiere solum tertiã partẽ damni pro

nientẽtis in ea.ꝛ p ꝑs vult.xx.ex p̃dict' flo. sibi esse saluos:ita q̃ q̃litercũq; illi pereant/ vult B esse obligatũ ad restituẽdũ eos sibi. Huic casui q̃uis defacili transeat:tñ ꝓpt̃ argumẽta q̃ pro eo apparẽt fieri possent/ diutius ĩmoꝛabor.ꝛ ꝑ q̃ttuoꝛ dicta/seu ꝺc'ones ꝛ per q̃ttuoꝛ argumentoꝝ solones.

Prima ꝺc'o seu dictũ.In p̃dicto casu A:a pte rei mutuauit B. xx.flo.pz.qz trãstulit eos in dñũ B cũ omni pic'o eoꝛundē:ꝛ obligauit B ad restituẽdũ nes eos vel equiualentes.igitur.

Bcõa ꝺc'o. A reliq̃s.x.non mutuauit B:sed ipm B cõduxit ad negociandũ sibi cũ illis. Probaꝫ,qz illi.x.relinq̃ non stant piculo B:sed tñ piculo A: eo q̃ A vult sustinere tertiã ptẽ dãni oĩm.xxx. flo.ꝛ sic.x.flo.stant in piculo soli? A.igit A non mutuauit eos B.

Tertia ꝺc'o.A cẽsendus est B ꝺduxisse ad opas suas ꝯpendendas circa illos.x.flo.negociãdo cũ eis. Nã ex q̃ vult hẽ tertiã ptẽ lucri puentis de oĩbus.xxx.flo.tũc vult hẽ oẽ lucrũ puentens de ꝑis.x.flo.per opas B. Ideo pinde ē:sic si ꝺduxisset B ad excolendũ agros suos: et A vellet hẽ oẽm fructũ puentẽ ex opis ꝛ

Quarta cõclo. Predictus (agris. ꝯctus est illicit? ipi A.probaꝫ dupl'r. Prio sic.qz aut A ꝓtendit se nihil velle dare B p opis suis:q̃s circa.x.sibi traditos ipendit: sic casus supponit.qz nihil appet ex forma casus quod A velit dare B:ꝛ tũc est iniqu? ꝯctus.qz dign? est oparius mercede sua:nisi B vellet A donare operas suas/seu gtis impẽdisse:ꝛ tũc A nõ conduxisset B ad opas:sz A cõmodato accepisset B:seu psonã ei?. Si aũt aliq̃d dare ꝓtendit B:in ꝑ.s.q̃ ꝺt se ei dimittere duas ptes lucri puenientis ex ill'.xxx.floꝝ. tũc A dupl'r peccat. Primo.qz nõ dat B aliq̃d:q̃ nõ sit B al's debitũ: ẽt si B nullas opas ipẽderet A.ꝛ sic nullã mercedẽ cẽseꝫ dare B p opis. Assumptũ pbaꝫ.nã ex q̃ due ptes lucri corrñdent.xx.flo.q̃s A censeꝫ mutuasse B: tũc sic illi.xx.sẽ solius B ex mutuo : sic ẽt ꝯter soli? B sunt/ꝛ eẽ debẽt ille due ptes lucri: sicut ꝛ due ptes dãni sẽ eiusdē soli?. Scõo. qz ex q̃ ille due ptes lucri sẽ incluse in.xx.flo. captis/vel ꝯsideratis:vt subiacẽt industrie B:sic fructꝰ i arboꝛe. Ideo si nihil aliꝰ vult ipi B dare pro mercede/ q̃ duas ptes lucri tunc vult B nihil pro mercede dare nisi mutuũ.ꝛ sic A censebit mutuasse B.xx.flo. ꝛ tenus B impẽdat opas suas circa.x.floꝝ.A. ꝛ sic mutuauit pro re estimabili pcio: cuiusmõi sẽ ope.igit A est vsurari?. Scõo ꝓbatur q̃rta ꝺc'o sic.qz ꝺto q̃ traditõ.xxx.flo. esset socialis coĩcatio : tñ nõ fuareꝫ eq̃litas ꝺitiõis ex pte vtriusq; socij. Nam lõge melioꝛ esset ꝺdittio A /q̃ B. Nam si B emeret pro.xxx.flo.merces:ꝛ pderet eas:tunc B pderet.xx.ꝛ opas impẽsas: A autẽ tñ pderet x.ꝛ sic ineq̃lr supporꝛtat A ꝛ B onera illi? so

Bed cõtra arguit q̃ (cietatis. drupl'r. Prio sic, Si esset ibi socialis coĩcatio : nõ posset ex ꝑ argui illicita ipi A: qz.s. A min? onus sufferret q̃ B : qz B etiã hz maius lucrũ.s. duas ptes lucri.q̃ etiã nõ est indignũ / q̃ sustineat duas ptes dãni. A ꝺo tñ vnam ptem lucri ꝓportionabil'r solũ velit sufferre vnã ptem dãni.

Bcõo qz staret q̃ cõmoditas ꝛ ꝓprietas pecunie A /ꝑponderaret opis B:q̃ posito dignũ essz q̃ A plus lucri leuaret q̃ B.igit si vult illi pluri cedere:ꝛ illud B assignare:poterit merito etiã ipm B in tanto grauare cum periculo tanti damni.

Tertio.qz dato q̃ eq̃pararẽt cõmoditas et ꝓprietas pecunie A:ꝛ ope B:adhuc non apparet iniquũ:si A tñ velit sufferre tertiã ptẽ dãni: ex q̃ vult esse ꝺrẽtus ẽtia pte lucri: vbi posset hẽ medietatẽ.q̃te q̃ pti lucri sibi debentis cedere/ cedit : tantã partẽ piculi põt ꝑponere B:cui pro illa pte lucri cedit. Quarto.qz dato q̃ eq̃pararent:ꝛ sic A debeat(q̃ tũ est de natura societaꝫ) sufferre medietatem piculoꝝ vel dãnoꝝ : tñ A posset medietatẽ illius medietatis/aut aliã ptem eiusdē/ alicui tertio ꝑponere:dando sibi pro illi? susceptione sufficientẽ mercedẽ ꝛ refusionẽ.q̃ etiã A poterit illã ptem piculoꝝ/vel dãnoꝝ ꝑponere B:faciẽdo sibi refusionẽ sufficientem.mõ eq̃alens refusio videꝫ esse: q̃n A vult B dimittere ꝓportionabilẽ ptẽ lucri.et ꝑ facꝫ pro q̃to dimittit ei duas ptes lucri : sicut ꝛ ei ꝑponit duas ptes piculoꝝ/ vel dãni. Dõm q̃ argumẽta illa ꝓbant : q̃ si esset ibi socialis coĩcatio:ꝛ A vellet ꝺtẽtari de tertia pte lucri:q̃ ẽt posset velle sufferre tñ tertiã ptez dãni:sed oporeret q̃ ꝓportionabil'r ꝛ vnĩformit intelligereꝫ illa tertia pars lucri:ꝛ tertia ps dãni. Nõ hoc nõ fit in p̃dicto casu.

vt ptz ex rõne adducta ad ħ, argumenta eñ facta solũ attendũt ad capitale qõ A ponit z nõ attendũt etiã ad capitale qõ B ponit. Si inquã A veller sustinere tertiã ptẽ dãni sufficiẽter z proportionabiliter sicut vult hñe tertiã ptẽ lucri oporteret q̃ sustineret tertiã ptẽ dãni nõ soli⁹ pditiõis pecũie: sz etiã pditionis opaꝝ B, qz illõ lucrũ cui⁹ tertiã ptẽ vult hñe, puenit nõ tm̃ de capitali A: sz etiã de capitali B, ſ, p opas ei⁹. Et ex illo seq̃t q̃ si capitale B scz ope eq̃alet cõcatiõi pecũie A: tũc si B pderet pecuniã vel merces emptas oporteret q̃ A totũ dãnũ pecunie pdite sustineret: sic̃ B totum damnum perditionis opaꝝ suaꝝ sustineret. aut si vult A q̃ B sufferat secũ dãnũ pditiõis pecunie: tũc econtra etiã debebit A sufferre cũ B dãnũ pditionis opaꝝ. Si ãt ope B deficiũt: ĩ tãto minor ps lucri debebit B: vt si soluz eq̃alent tertie ptí cõcatiõis pecunie: tũc ipi B ñ debebit de iustitia nisi tertia ps lucri: z eadem rõne etiã B solũ ỹberet sufferre tertiã ptem dãni. Sed qz forte ꝓtingeret aliquẽ eq̃ade re illã rñsionẽ: iõ põt etiã aliter rñderi. Eua sio aũt talis esset q̃ diceret, q̃ nõ oportz A sustinere aliquã ptem damni tertie ptz oparũ B, qz imaginãdũ est q̃ capitale B nõ est ei⁹ ope: sz psona sua: z capitale A ẽ suba pecunie, ita q̃ B cõicat psonã suã rõne opatis utilis. z q̃ ad habilitatẽ suã acq̃rendi lucꝝ: z ecõtra: A recõmunicat B pecuniã suam q̃ ad idoneitatẽ q̃ p modũ instrumenti est idonea ad lucrũ q̃rendũ, z sic sic̃ B retrahet suam psonã: ita debet A etiã recipe subam pecunie sue: z merito dz B substare piculo totius ptis tertie opaꝝ, qz sic etiã A substat pilo tertie ptis sui capitalꝭ. Aut si ꝓtẽdis q̃ A debeat ptim sustinere piculũ tertie ptis oparũ B: tũc etiã econtra eadẽ rõne B debebit sustinere tertiã ptẽ piculi tertie partz capitalꝭ pecunie A. Hec tm̃ euasio posset destrui sic: qz A retrahẽdo ĩ fine ẽtiã ptẽ sui capitalꝭ sensit fructũ illi⁹ ẽtie ptis sui capitalꝭ: qz totum fructũ illi⁹ ẽtie partz recepit vna cũ ea. Sed B retrahẽdo psonã suã (quã q̃ q̃si ad vsufructũ posuerat p capitali) nullã ptẽ fruct⁹ suarũ opaꝝ retrahet cũ capitali suo: cũ tũ lucrũ tertie partis capitalꝭ pecunie puenit eque ex tertia pte opaꝝ B sic̃ ex ẽtia pte pecunie A, licz eñ opere dicañ fruct⁹ psone: nõ tñ sũt fruct⁹ vltimate intent⁹: sed pars lucri est ille fruct⁹. Nec obstat q̃ A solus substitit piculo totí⁹ tertie partz capitalꝭ pecunie, qz hoc est de natura illi⁹ societatz: in q̃ in fine nõ diuidit capitalis pecunia, z ita de se inest, z vltra ħ debebat hñe solũ ius in pte lucri tertie ptis pecunie: z B in alia parte eiusdez lucri.

Preterea aliter etiã põt dici ad p̃dicta argumẽta. Ad p̃mum: q̃ nõ ꝓcludit: et hoc ex duabꝫ causis. Prima, qz etiaz dato q̃ posset saluari: q̃ esset socialꝭ cõcatio totí⁹ pecunie capitalꝭ seu oĩm triũ partiũ capitalis pecũie (q̃uis cũ pacto existẽte p̃ter vl̃ ꝫ naturalia societatz) tñ ex q̃ A imposuit oẽ piculũ duarũ partiũ pecunie ipi B: tunc apparet q̃ A mutuauerit ei illas duas partes: z per ꝯns A tenet cauere: ne traditio duaꝝ partiũ pecunie appareat forte facta spe alicui⁹ rei estimabilis p̃cio, hãc aũt speciẽ mali non cauet A, p q̃nto vult totũ lucrũ tertie partz solus accipe, qz in ħ apparet A velle q̃ B, p̃t bñficiũ mutui sibi impẽsi debeat ipẽdere opas exercẽdo tertiã ptẽ pecunie capitalꝭ ad lucrũ debẽs totaliter cedere soli A. z fundamentũ hui⁹ cause est ĩ silibabitũ, q, ꝛcj. Scõa cã: qz etiã si nõ hñet speciẽ mutui vsurarij: z poset saluari q̃ ibi esset vera socialis traditio totí⁹ seu oĩm partiũ capitalis pecũie: adhuc maneret ibi iniq̃tas: qõ sic ptz, Nã A dimittendo B duas partes lucri: q̃tenꝫ suscipiat duas ptes dãni capitalꝭ pecunie: nõ dimitteret eas B q̃si ille due fuissent: alis totaliter cessure ipi A, z sic q̃si A sufficiẽter refunderet B onus piculi ipositũ B, qz A iudicãd⁹ ẽ de suo ipi B solũ assignasse ptẽ duaꝝ ptiuz lucri, qz A soluz habuisset ptẽ illarũ duarũ ptiũ qñ A met supportasset piculũ capitalis, puta lucrũ fuissz diuisum in q̃tuor partes: z A habuisset duas partes lucri: et B etiã duas ptes lucri, z supponit q̃ eq̃liẽ cõtribuissent ad illã societatẽ. Hũc vero cum diuidit in tres ptes: z due cedant B: q̃tenꝫ suscipiat piculũ duaꝝ partiũ capitalis: tũc A non assignat B duas ptes: vt de suo nisi p modica parte: z ita nõ fac̃ sufficiẽtẽ refusionẽ B p susceptiõe piculi duarũ partium capitalis: sicut tamẽ forte haberet apparentiam sufficientis refusionis/ qñ duas partes ita magnas tãq̃ ỗ suo sibi assignaret. Nã si etiã q̃sdã cõtendat q̃ A assignando B solum eam partẽ q̃ sibi debuisset de illis duabus partibꝫ cessisse: adhuc sufficiẽtẽ mercedem det B p susceptiõe piculi p̃dicti: tũ saltẽ ñ potit dici q̃ superefluẽtẽ mercedem ei

det p illa susceptiõe: z tunc vltra, igit̃ ptẽtu assignationis duaꝝ ptiũ lucri/ vl̃ portiõ⁹ ptis earũ partiũ: nõ potit velle hñe aliq̃d aliõ a B. Nõ eoipo q̃ A vult sol⁹ hñe torã tertiã ptez lucri: qõ tũ lucrũ puenit ptim per opas ipi⁹ B: tũc vult q̃ B debeat opas ipensas in exercẽdo tertiã ptẽ capitalis gtis ei ipendisse, qz nullã ptẽ de ẽtia pte lucri vult assignare B: per cui⁹ tñ opas ita bñ ẽtia ps lucri ẽ obtenta: sic̃ p tertiã ptẽ capitalꝭ pecunie A. Vñ A ptendere vł q̃ p illis opis assignauit B sufficiẽtẽ refusionẽ/ vel mercedẽ: in ħ q̃ assignauit ei duas ptes lucri: qõ tñ est falsuz: qz duarũ partiũ lucri assignatio vix sufficit eẽ merces et refusio susceptiõis duaꝝ partiũ piculi capitalis vt patuit. Et si dicz, Cur deberet A ipi B assignare ptẽ aliquã tertie ptis lucri: ex q̃ B nullã partẽ piculi ẽtie ptis capitalꝭ vult subire: sz sol⁹ A totũ periclm̃ illi⁹ ẽtie partz capitalis sustinere hz: Dom̃ q̃ periclm̃ ẽtie ptis capitalꝭ merito z de iure spectat ad solũ A, qz in fine societatz A vult tertiã partẽ capitalis totã ẽt sol⁹ retrahere ad se/ si saltẽ superest, siẽ etiã B ĩ fine vult retrahere suã psonã extra socialẽ cõcationẽ: z eã q̃ad operas suas ampliꝰ nõ ceicare A. Vñ si A z B ꝺ̃ herent societatẽ purã absq̃ oĩ pacto existẽte ꝺ̃ vl̃ ꝑter nãlia societatz: ita q̃ A poneret, xpr. flo, z B operas: tũc nõ obstante q̃ B vellet ptícipare lucrũ puenies: adhuc periclm̃ toti⁹ capitalꝭ pecũie spectaret ad A. qz ẽt A vellet in fine societatz/ si nullũ lucrũ obueniss/ sol⁹ rehñe totũ capitale remanẽs, ita etiã nimirũ debebit totũ periculũ ẽtie partz capitalis in p̃dicto casu spectare ad B, z tñ nihilomin⁹ deberet A ipi B assignre partẽ ẽtie partis lucri, ſ, puenientis de tertia pte capitalꝭ pecunie: qõ qz nõ fac̃: ps iniq̃tas ꝺ̃ctus ex parte sua. Et ex p̃ma cã tacta in hac scõa solone hui⁹ p̃mi argumẽti, ptz ẽt rñsio ad illã rõem q̃ ds argueret, si A etiã oẽs ptes pecunie cõmisisset socialiter B: tunc dimittẽdo ei duas ptes lucri totaliter cũ periclo earundẽ: nimis multũ dimittit B: z plus q̃ dz, qz q̃libz etiã cũ mlta gr̃aꝝ actiõe reciper sic, xpr. flo, exercẽdos in negotijs q̃ lucrũ earundẽ esset suũ: z ẽt periclm̃, si igit̃ nimis multũ fac̃ ei/ z plus q̃ dz: merito potit A velle/ q̃ in recõpensaz illi⁹ pluris z indebiti exerceat sibi tertiã partem pecunie/ dimittẽdo sibi totũ lucrũ. Nã dom̃ q̃ A dimittendo B duas partes lucri cũ periclo duaꝝ partiũ capitalis: etiã si ei socialiter cõcasset eas: tradit eas tanq̃ mutuatas saltẽ specieten⁹, iõ non potit illi⁹ bñficiũ ptẽtu aliq̃d exigere a B. Ad scõm dom̃, pcedẽdo totũ/ si fiant illa q̃ ibi dñr. Modo illa nõ fiũt in forma p̃dicti casus, qz si esset ibi socialis cõcatio totí⁹ pecunie: A nõ refunderet ipi B sufficiẽt periculũ duaꝝ partiũ capitalis/ per ħ q̃ ei assignt duas ptes lucri: qz non nisi modicũ q̃d illaꝝ partiũ lucri al's debuisset cessisse A: etiã in casu q̃ A solus debuisset periculũ totius capitalis supportasse. Aut dato q̃ sufficeret: tñ aliõ grauamẽ iponit ipi B: qõ nõ refũdit ei, ſ, qz imponit el q̃ ipendat operas circa tertiã partẽ capitalꝭ: z tñ nullã partẽ lucri puenientis de illa tertia parte vult eũ pticipare. Aut etiaz dato q̃ illud refunderet: tñ obstabit p̃ma cã scõe solonis p̃mi argumẽti. Ad q̃rtũ dom̃, q̃ deficit duplicit. Primo, qz supponit falsum. in hoc q̃ dr, si eq̃pararent cõmunicationes capitaliũ: tunc A deberet sufferre medietatẽ periclꝰ capitalis pecunie. Nã si supponaꝭ vt argumẽtũ supponit q̃ sit societas: dico q̃ A deberet z debet sufferre totũ periclm̃ capitalꝭ pecunie: sic̃ z in fine societatz vult rehabere totum capitale remanẽs. Scõo, qz supponit q̃ A imponẽdo B periculũ duaꝝ partiũ capitalis: faciat ei sufficiẽtẽ refusionẽ per ħ: q̃ assignt ei duas partes lucri, qõ est falsum, vt patuit, aut si est verũ: tamẽ aliud gr̃auamẽ nõ refundit sibi/ nisi dimitteret etiam ei par-

tē tertie ptis lucri. Aut si ēt oē onus refūde
ret: tñ obstabit ꝓma cā scōe solutiōis primi

Sed quia sepe dictū (argumēti. est in hac z ī alijs q̄stiō
nib⁹ de eq̄lentia opaꝝ. B ad capitalē pe
cuniā ip̄i⁹ A: dubitaꝝ q̄n censende sunt ope
B: eq̄lere pecūie A. z loq̄r de pecunia A
nō solū q̄n est sic cōicata/ q̄ ī fine societatis
nō est diuidēda iter A z B: imo solū lucruꝫ
est diuidēdū. Hā facili⁹ est videre illud/ sic z
facili⁹ est ꝛtingere illd. Sz etiā loquoꝫ ō pe
cunia q̄ esset sic cōicata/ q̄ etiā ipa est in fine
diuidēda int A z B: sic ꝛtingit sepe ī societate q̄ A cōicat aīalia B ponēti opas: ralit
q̄ etiā ī fine aīalia diuidunt z nō tm̄ fruct⁹.
Hoc em̄ scōm scz q̄ ope B eq̄uleāt pecūie
h̄ scōo mō cōicate ē difficilius cōtingibile z
difficili⁹ etiā videri p̄t. Forte dicerēt q̄ tūc
ope B eq̄ualēt pecunie A: q̄n ope B sūt ita
lucrose opatiue sic̄ pecunia A est lucrosa in
strumēraliē. i. p modū ī strumēti coopatiua
ad lucrū acq̄rendū. Sz h̄ nō videret bñ di
ctū: nec sufficiēter. Primū ꝑbaꝫ. qz tūc si. c.
floꝝ. essent ī strumentū q̄ regularit sufficeret
ad lucrandū q̄nq̄ vl̄ sex floꝝ/ in anno: dūmō
exercerent⁹ p industriā alicui⁹ negociatoꝛis:
puta B: tūc ope illi⁹ negociatoꝛ q̄ eos pos
set exercere ad tantū lucrū obtinibile eq̄pa
rarent⁹ illis. c. floꝝ. z tūc B tantūdē poneret
ad societat ē sic̄ A: z p ꝛnās ī fine societat⁹ de
berēt diuidi tā lucrū q̄z capitale. qđ tñ eēt ni
mis graue ip̄i A. Rō aūt errandi ī hac rñsi
one est/ q̄ nō attēdit q̄ pecūia p̄ter h̄ q̄ ī ſtru
mentalr p ꝛuentū tp̄s societat⁹ cōcurrit vt
cū causa ad lucrum obtinendū: ipsa nihilo
min⁹ nata ē supmanere: z etiā adhuc multꝫ
ānis possideri: z ꝛcurrere ad alia silia lucra
ſz ope q̄ p illo tpe ꝛcurrunt ad lucrum obti
nēdū: nō supmanēt finito tpe societat⁹: sed
transeunt/ nec vnq̄ ampli⁹ p̄t ꝛcurrere ad
alteri⁹ lucri acq̄sitionē. q̄uis bñ p̄sona opa
tiua (q̄ videt⁹ eē vep capiale cōicatū ex pte B
socialr ipsi A) supmanere possit z ꝛcurrere
ad multa lucra obtinenda futuro tpe. z illa
posset de facili nō solū eq̄parari pecunie A:
ſz etiā lōge ꝑualere. Et ī o de facili posset q̄s
vellē/ q̄ ille q̄ equiualens capitale posuisset
hz̄et ptē ī capitali pecūia A ī fine societat⁹:
si B vellet ēt q̄ eꝫ A finita societate haberꝫ
ptē iurꝫ ī p̄sona B: donec viueret: sed qz B
vult q̄ finita societate p̄sona sua redeat ī de
obligationē. vt scz nō teneat p̄sona sua opa
ri ipsi A in bonū. Jō nimirū si tūc etiā ñ po
terit B p̄tēdere velle etiā ptcipare capitale
A: eo q̄ nō posuisset aliq̄d q̄ō eq̄aleret pe
cunie A: talit scz tam q̄ ad cōmoditatē q̄z q̄
ad subam ptcipāde. Scōm. q̄ etiā nō sit
sufficiēter dictū ꝑbaꝫ. qz dato q̄ hz̄et appa
rentia loquēdo de cōicatiōe pecūie ī fine ñ
diuidēde: nō tñ de cōicatiōe pecunie in fine
diuidēde. Ūñ aliter videt⁹ declarandū/ q̄ñ
id q̄ō B poneret eq̄aleret pecunie A: etiaꝫ
si illa esset ī fine diuidēda. Et gr̄a exēpli. Si
B sit adeo ī dustrios⁹ q̄ si velit facere pos
se suū: ip̄e in ꝛtractu locatiōis opaꝝ suaꝝ
scz locando opas suas ad negociatiōes ex
ercēdas posset bū mereri. c. floꝝ. annuati: ēt
vltra oēs expēsas: tadeo q̄ si A deberet ꝛduꝫ
cere B ad exercēdū sibi p vnū annū pecūiaꝫ
suā ſm suū posse. opteꝛz ō iustitia sibi p mer
cede dare. c. floꝝ. z eū in oīb⁹ expēsare: z picu
la capitalr pecūie sol⁹ suppoꝛtare: z B ō nul
lo teneret: nisi ō dolo z lata z leui culpa. Si
itaq̄ A vellet ꝛhere societatē cū B z solum
vellet ponere. c. floꝝ. tunc ope B eq̄ualerent
pecunie A: adeo q̄ ēt ī fine esset pecunia di
uidēda eq̄liter: z deberēt A z B etiā pares
esse ī lucro: z in onerib⁹ expēsarū z ī piculis.
Si aūt A poneret mille: z B opas ſm suuꝫ
posse: tūc nō eq̄aleret capitale B toti pecu
nie A tāq̄ diuidēde ī fine societatꝫ/ nisi q̄ ad
sūmā. c. floꝝ. nō aūt toti⁹ sūme. Jō in fine si
B vellet hz̄e solū medietatē decime ptꝫ lucri
totalis: tūc deberet A secū diuidere eq̄liter
pecuniā capitalē/ solū q̄ ad decimā eius ptē
id est q̄ ad. c. floꝝ. z tūc ēt solū sustinuisꝫ B
piculū decime ptis capitalr: z h̄ p medietate
tm̄. Si aūt B p̄tendat tantūdē hz̄e ō toto
lucro q̄ntū A: nō eēt dignū q̄ A i fine socie
tatis dimitteret ip̄i B aliq̄ō ptcipiū capita
lis: q̄n A posset velle rehz̄e totā suā capita
lē pecuniā (si saltē supmanlisset) vna cū eq̄li
pte lucri si obuenisset lucrū. z B solū aliam
ptē totalis lucri recipet sine vlla pte capitalr
pecunie: z tūc ēt B nulli⁹ ptis capitalr picu
lū sustinuisset. Et si A i p̄mo casu scz q̄ñ A
solū posuit. c. floꝝ. dicat. dignū essꝫ q̄ dimit
terē B ptcipare capitalē pecuniaꝫ si opas
q̄s pōt B ipēderet circa illos. c. ō facto: sed
ō facto nō pōt impēdere: qz tāta est ei⁹ indu
stria/ q̄ sufficeret ad exercēdū annuati mil
le. z tō exquo ō facto nō impēdit tātas q̄nte
ope sūt sibi possibiles. tō nō debeo secū di
uidere illos. c. in fine societatis. Et est sic̄ si

B posset in vno anno colere. p. iugera: z tñ
traderē sibi dūtaxat vnū iuger: ñ eēt dignū
vt tantundē daret sibi/ sic̄ si opatus fuisset
ſm suā possibilitatē. Dōm q̄ si B parat⁹ el⁹
set oēs opas sibi possibiles impēdere si hz̄et
materiā z instrā copiosa. i. copiosaꝫ pecuniā
ꝓportionatā fue idustriositat: tūc non stat p
eū q̄ mīn⁹ impēdat oēs possibiles. q̄ aut A
ſputet sibi⁹ q̄ B tam puas opas impēdit
(vñ tūc B pot⁹it ptcipare eq̄liter cū A lucꝝ
z capitale: dūmō tñ B inuit⁹ exerceat tā par
uā capitalē pecuniā mallēs mille exercere: et
dūmō interī nō impēdat opas in alijs nego
cijs: nec possit alibi iuenire ad opandū. sec⁹
si aliq̄ō hoꝛ. saltem duoꝝ primoꝝ defuerit)
Aut si A nolit sic agere: tradat sibi tantā pe
cuniā capitalē/ q̄ta sufficiat ei p̄ sua opatiui
tate. vtputa mille: z tūc faciat eū ptcipē/ nō
in toto capitali: ſz tm̄ in. c. flo. z in ptē lucri
nō totalis: sed coꝛrūdentis tm̄. c. flo. Aut si
vult B ptcipare totū lucrū: z ex quo tūc B
nullā ptē hēat capitalr pecūie ī p̄dicto casu.
z h̄ p̄t in silī patere de p̄dicto casu de. p. iuge
ribꝰ agroꝝ. Et ex h̄ etiā ptꝫ q̄ si vn⁹ socioꝝ:
vt A ponit pecuniā: alt. ſ. B. operas: z casu
foꝛtuito pecūia capitalis multū diminuit:
adeo q̄ illa nō sufficit ip̄i B. p sua opatiui
tate: q̄n indigeret lōge maioꝛi capitali pecu
nia: vt hz̄et ad satis opandū: z ad vitandū
ociū: nō teneꝫ B pmanere ī societate: nisi A
velit repare capitalē pecuniā: qđ si nolit (sic
ēt nō teneꝫ) tūc etiā B nō teneꝫ ꝓtinuare so
cietatē: qz eēt sibi valde pnitiosa: qz cogeret
ociari p magna ptē: nec fuit ei⁹ mens a ꝓnci
pio ꝛctus ꝓtrahere ī tā pua pecunia circa il
laꝫ cōicando suas opas: posset tñ ꝓtinuare
societatē illā: si vellet A ei dimittere ptem il
lius reliq̄ pui capitalr diuidēdo illō secū qđ
al⁹ nō diuisisset si nō peꝛiisꝫ: ſz sibi⁹ ip̄i ī fine
totū applicuisset. Aut si B posset aliā socie
tatē cū ētio ꝛhere: ita q̄ sufficeret ad ip̄endē
dū vtriq̄ societati opas sufficientes: tūc em̄
A nō posset ei ꝓtractū illi⁹ scōe societatꝫ ꝓhi
bere: qz sine sue societatꝫ p̄iudicio id ageret.
mō qđ mihi ꝑdest: z tibi nō obest/ ꝓhiberi ñ
dz. l. j. ff. idē aiunt. ff. de aq̄ plu. arcen. Et sili
mō posset dici q̄ñ B posuisset nō opas: sed
rē cū re/ vel pecūia A: z ꝛcissent solū sup lu
cris diuidēdis int⁹ se: z res alterius esset etiā
sic diminuta. Et hec de p̄senti questione.

Questio. XCVI.

Vtrū sequens cōtra
ctus societatis sit licit⁹. ſ. A tradidit. c. floꝝ.
B: q̄tus eos exerceret in negociationib⁹: et
B tm̄ ponit opas: z totū periculū. c. floꝝ. re
manet in pericl'o A: ita q̄ q̄literc̄uq̄ perdāt
sine culpa ip̄ius B: nihil teneꝫ B restituere
A. p illis. A aūt vult q̄ B rēdeat sibi de lu
cro fixo p illis. c. flo. De h̄ casu possūt poni
due opiones. Pria est q̄ sit illicit⁹. Scōa:
q̄ sit licit⁹. Sz distinct⁹ loq̄ndo: z clarī⁹ re
soluēdo casum p̄ rēderi per q̄nq̄ dicta/ seu
ꝓclones: z per trīū argumētoꝝ solones.

Prima ꝓclo. Predict⁹ ꝛctus est vir
tualr duo ꝛctus sese ꝓsequē
tes: h̄ est includit duos ꝛctus ā q̄dā oꝛdine
cēsent celebrati int⁹ eos. Hā imaginādū est.
q̄ A p̄mo ꝓtraxerit ꝓtractu societatꝫ cū B:
vtputa q̄ A posuerit pecuniā: z B operas
tm̄: z q̄ aliq̄ta pars lucri deberet cedere A:
z alia B. vtputa si coīcario operaꝝ B eq̄pa
raꝫ coīcationi pecunie A: tūc eq̄lis aliq̄ta
lucri debebit cedere vtriq̄ eoꝝ. q̄ tm̄ aliq̄ta/
vl̄ medietas nō est certa: eo q̄ nondū est cer
tū q̄tū lucꝝ puenīet. qz forte paruū/ vel ma
gnū: vel oīno nullū. z si capitale non perdaꝫ
in toto/ nec in ptē: A rehēbit suum capitale
totū. iō etiā A sustinet picl'm tot⁹ capitalis.
Hoc igit facto: p̄nter A videꝫ se hz̄e ius ad
medietatē lucri. pbabil'r p̄ueturi: posset illō
ius vēdere alicui ētio. ſ. D. p determinato pre
cio. Hā res futuras ꝓtigit vēdi z emi: ita q̄
ius qđ q̄s habz ad tales tres euēturas assig
net alteri. vt pz ex dictꝫ trac. iiij. Si igit A
alicui ētio p̄t illō ius vēdere: potit eadē rōe
A vēdere illō suo ꝓsocio p determinato p̄cio.
q̄ facto ꝓsoci⁹. ſ. B hēbit totū lucrū puenī
ens ex societate: qz medietatē lucri debētis
sibi ex ꝛctu societatꝫ cedere: z etiā medietatē
lucri q̄ debuisset cessisse A: quā sibi A vēdi
dit: z A hēbit determinatū p̄ciū iurꝫ sui vēdi
ti. Hoc aūt p̄ciū tō in forma casus notāt lu
crū: qz dat A loco lucri qđ debuisset cessisse
A. Et ōz fixū. qz lucrū qđ debuisset cessisse
A: nec erat determinate q̄titatis: nec ēt in ipe
dibile q̄ ad euentū: qz potat nullū lucrū oī
no obuenire: z sic A nihil habuisꝫ vltra ca
pitale. Hoc aūt p̄ciū hēbit A vltra capitalē
pecūiā socialr coīcatā: siue B obuelat lucꝝ

Beda ꝓclo. Predictus cō (siue nō
tractus q̄tū est ex genere suo:
z de se est licit⁹. qz nō includit nisi duos cō-

tract⁹ ꝑdictos. Nō vr̄z eoꝝ est licit⁹ ex genere: et de se. vt patz de societate, ex q. xciij. z de vēditiōe futuri lucri ex dict⁹ i tract. xiij.

Tertia ꝯclō. Si ꝑ ꝓtractū licitū intelligerem⁹ solū ꝓtractū q̄ nō ꝓtinet iniq̄tatē ꝓtra iustitiā ꝯmutatiuā: ꝑdictus casus ēt ꝑt eē ex circūstātia licit⁹. qz ꝑt tal' eē: q tā in ꝑmo/ q̄z in scō ꝯtu el⁹ seruet eq̄litas int̄ A z B, vrputa si in ꝑmo vr̄z nō ꝓtendit hz̄e nisi tantā ptē lucri/ q̄tā ꝓportionabil'r sibi debeat: habito respectu ad capitale positū. vt si eq̄lia capitalia posuert/ eq̄lem ptem lucri volunt hz̄e. Sil'r si in scō contractu A vēdat B ius ptis lucri sibi debentz cedere p ꝑcio ñ nimis mag̃: sz ꝓportiōato. vrputa: si A spat pbabil'r pro tpe societatis sibi ꝑ sua pte cessuros. x. flo. Attñ nō tātī vēdit ius illoꝝ ipi B: eo q dubietas euētus illius lucri vilificat valorē iurz illi⁹ ptis lucri. iō tāto minorz sibi vēdit/ q̄tū meret illa dubietas ꝺefalcari ō eodē. vrputa forte ꝑ vij. vel. vtij. vel alīe �fm ꝯditōnem pbabilis spei quā hz A ad. x. flo. Et ꝑ ꝑmū dictū soluit argumētū: q̄ argueret ꝓtra scōm z tertiū dicta sic. qz si eēt licit⁹ A: maxie qz eēt societatis: sed B nō. qz si est societas: tūc nō dz cōditio A esse melior q̄z B. Nō est melior: qz A hz certū z fixū lucrū: ēt si nullū obueniret lucz ex negociatiōe B. Nā dōm q nō est melior ꝯditio A q̄z B. qz illud certū lucrū qō hz A nō est lucrū sociale: sz est ꝑciū pro q̄ vēdidit ius sui socialis lucri. In lucro āt sociali nō dz eē cōditio vn⁹ melior q̄z alteri⁹. Si dicis. si A vēdidit ius sui socialis lucri: qō nō est fixū/ nec certū pro fixo. z fixū est meli⁹ incerto ꝑcio z lucro. igit̄ iniq̄ vēdidit. z sic vēditio erit illicita q̄cūd sit de societate. Dōm q q̄uis fixū ꝑciuz/ vel lucrū sit meli⁹ lucro nō fixo. z B si cetera sint paria: ñ tñ si cetera nō sint paria. Nā stat lucrū fixū esse vij. z lucrū nō fixū esse. x. z ꝓtingit illa eq̄alere. ita q passim reputunt q̄ darēt vnū pro alio. z illo mō supponit esse int̄ A et B. Preterea etiā dato q nō esset ibi nisi ꝓtract⁹ societatz inter A z B. tñ posset ꝯditio vn⁹ eē melior ꝯditōe alteri⁹ in vno: dūmō alia via refunderet ꝑ pactū ēt existēs ꝓtra nālia societatz. z sic diceret esse ħ. qz q̄uis de natura societatis ipi A nō debeat fixū lucrū: tñ si dimittit B eo maiorē ptez lucri ꝓ similis: qtūs sibi deb⁹ fixū lucrū: z sit ꝓportio int̄ illā maioritatez lucri social' assignatā B; z estimatōz certitudis lucri dādi A: tūc erit eq̄ ꝯditio vtrius.

Quarta ꝯclo. q̄uis q̄dā volē (usq; tes casū vt ꝓponit ꝓbare eē licitū dicāt: ħ multiplici rōe posse pbari: tñ nō oēs rōes eoꝝ ħ efficaciē pbāt. Prio ei dicūt q rōe pcli est licit⁹. Nā in tota mercatōe fienda ex hoc capitali/ currit capitale ad periculū tradētis. Sz hec rō nō ꝯcludit. Nō ei seq̄t. i illo ꝓtractu pcli⁹ est illius. igit̄ ꝓtractus est illi ꝝbenti licit⁹. Nā arguit ab insufficiēti ꝯditiōe req̄sita ad bonitatē cōtract⁹. bonū em̄ est ex integra cā: malū aūt ex defectu cuiuscunq; cāz. vt ait Diony. hoc est ad bonū actū nō sufficit exclusio vn⁹ male circūstantie: aut inclusio vnius bone circumstantie: sed requirit inclusio oīm bonaz cir cūstātiaz: z exclusio oīm malaz. vt Arestot. ij. ethic. ōt. bñ agere ꝓtingit vno mō: peccare aūt multipharīa. Preterea multe ꝓtrabūtur societates: vbi pcli⁹ est totalit̄ apō tradentē pecuniā: nec tñ ob hoc sūt licite: qz ex aliis iniq̄tatib⁹ reddūt iniq̄. vt ptz ex supdictis. Aut ꝑ ħ censet⁹ esse societas: tūc nō pōt inferri q sit licita ex ħ: q pcli⁹ est apō A. Si aūt A censet⁹ vendidisse: tūc illō qō vēdidit B. s. ius ptis lucri socialis / nō est in piculo A: imo ipi⁹ B. qz si nō obuenit lucrū: ħ erit dāne sum solū B: nō ipi A. sic z regul'r merx vendita est in periculo emptoris: q autē A retinet periculū alterius rei/ q̄z eius quā vendidit: scz socialis capitalis: nihil facit ad cōtractū venditiōis iustificandū. quia venditio non respicit ipm capitale sociale: qz illō nec vendit⁹ per A: nec emit⁹ per B. Scō probāt eum esse licitū rōne lucri. quia totus lucrū qō probabiliter prouenturū estimat: habet aliquē valorē qui pōt aliquo iusto ꝑcio estimari. z per ꝓsequēs etiā iuste vendi: z sic fit in ꝓdicto ꝓtractu. Sed ꝓtra hoc arguit dupl'r. Prio. qz insinuat q̄si A vēdat B totū lucrū puenturū ex mercatōe ꝓdicta: in hoc q dicit: totū lucrū qō probabiliter. cē. ħ aūt est falsum. quia nō nisi pars illius lucri sibi debebat cedere: alīs inique ꝓtraxisset A cum B in primo ꝓtractu: scz societatis: qō est cōtra sic arguentes. z sic etiā peccaret vēdendo totū B: cum non totū sibi debuisset cessisse. z sic plus vendidisset/ q̄z ius ꝑcipiendi habuisset: z etiā vendidisset ipi B ius qō ad B ptinuisset. Scō. quia nondū constat ex forma casus: q illud lucrū fixuz: hoc est ꝑciū pro quo A vendidit B. suū ius lucri sit. pp ꝓtiōatū illi turi. Nō igit̄ ē casus vt iacet licit⁹ simplr: nisi addat sua q̄ntitas z ꝑ portio ad ius lucri. Tertio pbāt idez rōne dāni vitādi. qz A q̄ dat suū ꝑ suū capitale: iuste ꝑt ī de exigere interesse. Contra. qz port⁹ deberet dicere q A rōne lucri sibi cessantz pōt q̄d exigere a B. z nō rōne dāni. s. rōne ꝑt⁹ lucri: q̄ sibi debuisz cessisse ō societate z quaz recipiet B. Differūt em̄ interesse dāni z interesse lucri cessantz. Preterea. q̄uis ꝑ lucro cessā te possit aliq̄s exigere aliq̄d: tñ nō ē illa exactio licita dicenda: nisi supposito q sit ꝓportio eq̄litatz int̄ valorē lucri cessantz z illō qō ꝑ eo exigit̄. Preterea. rō aliq̄d accipiēdi ꝑ lucro cessanti port⁹ hz locū i mutuo. ħ āt nō ē mutuū. mīte etiā reāq; ꝯditōes ad ħ vt ꝑ lucro cessāte liceat aliq̄d accipe. vt ptz in. q. xxx. Preterea etiā si he rōnes cōcluderent aliq̄d: tūc nō ꝯcluderēt nisi q ꝯct⁹ nō eēt vl' posset nō eē illicit⁹ rōne alicui⁹ iniq̄tatz exñtis ꝯ iustitiā cōmutatiuā. ꝑ ħ tñ nō dū hz̄ē q̄ essz simplr licit⁹. qz i eo potit eē z ē alia rō pcli. vt patebit i q̄nto dicto.

Quarto ꝓbant a sili. pone em̄ q aliq̄s tradat alicui equū suū ad septimanā sub ꝑcio cōpetenti: vt ꝯducat eū i plūjs z alijs nēarijs suis. tādē ille cui equ⁹ tradit⁹ ē emit totū futurū lucz. ānue ꝯductōis eq̄: ħ licite potit fieri. igit̄ ēt ħ B potit licite emeꝛ totū futurū lucz. ħ sil'evalet ꝑ q̄nto itel ligit̄ q B emat ħ totū futurū lucz. nō simplr: sz totū qō ipsi A debuissz cessisse. z casus p sili adduct⁹ icludit etiā duos ꝯct⁹. s. locationis eq̄ z venditōis mercedis locatiōis eiusdē: sic q tradēs equū locat ꝑ debita mercede eū alteri q̄ ꝯduc cū ad opa: ita q ipsemet ꝑt eo vti z etiā eū alijs locare: z tādē recipiēs equū emit a tradēte futurū lucz. Sz tñ cas⁹ p sili adduct⁹ possz clari⁹ z sil'iori mō sic poni: q A traderet equū suū B: vt B cū eo laboraret alijs boib⁹: ita q A poneret equū z B operas: z periclm eq̄ eēt ipsi⁹ A: z lucz laboz B z eq̄ A eēt diuidendū int̄ eos. Attñ statim ꝯctu inito: B offerret se ad dandū A determinatū pciū: qrūs sibi dimittat totū qō per labores eq̄ z per suas operas acq̄ret. In ħ em̄ eēnt duo ꝓtract⁹ q̄ oīno sil'es eēnt duobus iclusis i casu ꝓncipali. s. societatz z vēditōis partz lucri social'. Nā ꝑdicti etiā addūt dicētes: q rōne ꝓtract⁹ ꝑdicti nulla in eo sit vsura: nisi hoc fieret in fraudē vsuraz. ita q illō capitale non esset vere fm rem traditū ꝑ capitali: sz port⁹ pro mutuo z ad vsurarīū lucrū: nō ē bñ dictū. qz cū dicūt. si capitale non eēt vere traditū fm rē pro capitali: intelligūt sic. i. si non eēt cōicatū socialit̄ B: sz eēt eidē mutuatū. Et in ħ q dicūt ita q illō tē. ilsinuāt q̄si via ꝑ quā possz depheēdi an sit ille ꝓtract⁹ celebrat⁹ i fraudē vsuraz: sit illa. s. q ꝓsydereē an A tradiderit illā pecuniā ꝑ modū ꝛocial' capital' vel an ꝑ modū mutui. Nō ħ ꝓsyderare ē eq̄ difficile sic ꝛuenire an i fraudē vsure sit ꝓtract⁹ fact⁹. z sic illi remittūt lectorē ad viā q̄ est eis eq̄ ꝛcognita: sic est fm in⁹ ad quē. Assumptū probat. qz aut traditio de q̄ sonat forma casus ꝑt depheēdi ex eo q traditio ō q̄ sonat forma casus / nō hz locū i mutuo. aut si hz: tñ nō ē ꝑpria mutuo/ sz cōis societati z mutuo. Et eo āt q est cōe duobz ꝓtractib⁹ nō ꝑt inferri determinate alt̄ illoꝝ ꝓtractuū. Maior probat ꝑ ꝑma pte Nā in forma casus ponit q periclm pecūle sit ipsi⁹ A. ħ aūt non ꝙuenit mutuo: quia in mutuo periclm pecunie ē apō recipiētē/ nō apud dantē. z sic ex hmōi traditione nō posset depheēdi q essz ibi mutuū: sz port⁹ q non esset mutuū. Scōm probat. qz q̄uis cōtra naturalia mutui paciscendo possz contrah mutuū vbi apō mutuātē eēt periclm. ꝓut i. c. nauigāti. tñ ħ idem ꝙuenit societati etiā naturalit̄/ vl'saltē non est sibi ināturale: z sic non poterit ex hoc depheēdi q port⁹ eēt mutuū q̄z societas. Nec etiam ex intentione ipsa pōt hoc depheēdi: nisi in cfessiōe. Nō si etiam dicat se eam ex intentione per modū mutui tradidisse z voluisse habere fixū lucruz. non q̄dem rōne mutui: sed rōne periclī susceptī: non oporteret mox condemnare eū tanq illud fecerit in fraudem vsure. qz etiā illō possz licite fieri. ꝓut ptz ex dictis. q. xxxix.

Aliter igit̄ dōm ē illō posse depheēdi. s. si A dicendo se ius sui lucri social' vendidisse B pro tli lucro fixo/ depheēdat pro nimis magno ꝑcio vendidisse: tūc em̄ nō solū iudicat esse vere iniq̄ venditio: sz etiā ꝑsumet⁹ i fraudem vsure fecisse. alioquin vsurarius nunq̄z mutuaret sub vsuris: sed semper illā viā amplecteret sub nomīe societatz: in qua ꝙuir vēderet ius lucri social' sibi debiti. est ergo cōdemnandus vt ꝑsumpt⁹ vsurari⁹. sicut etiaz si mutuo dedisset eā z recepisset ei⁹ periclm i se: z diceret se pro periculi susceptiōe recipere lucrū fixum: cū tñ illud lucrū esset ꝛproportionatū illi susceptiōi: de q̄ cāu habitū ē qōne. xxxix. Sz ꝫ scōm et tertiū dicta pos

fec' argui p prima opinõe duplicit'. Pmo sic Quia ille cõtract' est sibis cõtractui .c. nauiganti, de vsuris, adeo q si ds vellet exercer casum .c. nauigãti: z tñ ñ auderet: tũc ipe solis ꝓbis mutatis cõtraheret pñti ꝓtractu: z idẽ lucrũ qd obtinere intẽdebat p casuz ca. nauigãti: obtinet eodẽ mõ p pñtez ꝓtractũ. Hã in .c. nauigãti. A tradiderat pecuniã suam B mutuo: z recipiebat in se piculũ pecunie z exigebat determinatũ lucruz a B: z hoc idẽ facẽ A: vt ptz intuenti. Scõo q qñ ds ponit capitale pecuniã sub fortuna: et lucrũ sub certitudie ẽ vsurari', vt ptz ex dict' si qõne .xciij. añ scdaz ꝓclonẽ. mõ A facẽ b i ppo sito: igit'. Dõm ad pmũ/q pñs ꝓtract' nõ est sibis Zctus .c. nauigãti. qz in pñti sunt illi duo Zct', s. societas z vẽditio .i. c. ꝑo nauigãti, fuerẽt duo alij, s. mutuatio z cõtractus innominat', s. facio vt des. qz ẽ Zctus mutui cũ pacto suscepticõis piculi p mercede determiata. Scõo dato/q essent sibes saltẽ q ad finẽ obtinendũ, s. adeo q si ds tẽ, vt argutũ est, tñ nõ ob b eẽt pñs Zctus simplr dicẽd' vsurari', qz nec casus .c. nauigãti, ẽ simplr vsurari', qz si A. accipet mercedẽ determiatã a B, nõ p mutuo: sed p suscepticõe piculi z merces eẽt cõmẽsurata tali suscepticõi picu li: Zct' nõ eẽt i re vsurari' q̃uis bẽt species mali: q tñ cessat tũc z apd illos qñ z apd ds illa merces ẽ z apparet ꝓportionata, sec' vbi ẽ nimis magna, qz tũc efficit' pcuptiua vsura, sic b: si A ptẽ lucri social' sibi debitã vendendo B: vẽdat p nimis magno pcio pecabit, z etiã habebit spẽm psumpte vsure, secus qñ vẽdit p cõpetẽti pcio: vt expmiki i secũdo dicto. Ad scõm/q maioꝛ ẽ ꝑa qñ capitale ẽ mutuatũ, si ãt ẽ socialit' cõicatũ ñ oz nisi qñ tradẽs pecuniã exigẽdo fixũ lucrum loco indeterminati lucri social' sibi debẽtz cedere/exigit nimis magnã q̃titatẽ, b ãt nõ fit si agit' ẽm tenoꝛẽ scõi dicti. Uel verius dicad vtrũq illoꝝ dictoꝝ/q ꝓcludũt q z si Zctus nõ sit illicit' rõne initiatz: tñ alia rõne ꝑt eẽ z est illicit': put i seq̃nti dicto patebit.

Quinta ꝓclio. Predict' casꝰ etiam si seruet' in eo oĩmoda eq̃litas iustitie cõmutatiue int' A z B: in vtroq cõtractu incluso, z ita sit oĩno equ': tñ adhuc est illicit' ex alijs rõnibꝫ, pbat' sic. qz aut A tradendo .c. ipi B: specificat traditionẽ, s. dicẽs se eos tradere socialit': vl' dicẽdo se eos mutuare: aut nõ specificat, vtputa solũ i generali dicit, trado tibi .c. vt cũ eis negocier z cẽ. traditio eñ est cõis sociali cõicatiõi z ẽt traditioni mutui. Si scõm: A facẽ Zctũ qui eque vicin' est vt sit in re vsurari': sic vt sit i re nõ vsurari', igit' ẽ illicit', tenet ꝓña, quia eq̃ vicin' existẽs dãnato Zctui: sic nõ dãnato habz eque speciẽ mali sic boni, z p ꝓns ab eo abstinendũ est. Sz añs probat', qz eq̃uo traditio est cõis traditiõi sociali z mutui, iõ cũ A q̃rit lucrũ: eq̃ apparet tradere mutuũ sub pacto lucri: sic tradere socialiter cum pacto lucri. Et si dicis, nõ eq̃ apparet illa traditio eẽ mutuũ sic q̃ sit societas: qz pactũ adiectũ est Zc naturalia mutui, scz pro quãto A vult sufferre piculũ, c. floꝛ. Dicendũ q̃ q̃uis nõ eq̃ appareat eẽ mutuũ purũ sic societas: tñ suffic' q̃ eq̃ apparet esse mutuũ: saltẽ impurũ: sic apparet societas ipura. Hã etiã si sit a pte rei societas, vtputa: qz A ex aimo tradẽdo illã pecuniã ipi B: non eã a se abdicauit: sed ei cõicault, tñ pactum adiectũ de fixo lucro est Zc naturalia societatz: z sic erit impura societas. Hõ etiã in mutuo ipuro cõmittit vsura: iõ adhuc stat q̃ ille Zctus ẽ eq̃ vicin' impuro mutuo vsurario: sicut impure societati licite. Et si dicas, Si A hz animũ illos .c. nõ abdicandi: sed tñ cõicandi ipi B: tũc nõ ꝑt esse mutuũ: sed societas, igit' ñ est eq̃ vicin' mutuo sic societati, Dicẽdũ/q̃ q̃uis assumptũ sit vez: tñ exq̃ anim' ille non ꝓstat cũ i voce ñ specificet' traditio. iõ apd audiẽtes illũ Zctũ ñ pl' appebit societas/q̃ mutuũ: ẽt si i re, ꝑt aiz ipi' A sit societas, si ãt det' ꝑmũ: tũc aut expmit nomẽ mutui/aut nomẽ societatz, si ꝑmũ erit vsurari: us: z b ꝑe vel psumptiue. Uere qñ pro mutuo exigit lucrũ: etiã si ñ exigeret fixũ lucrũ, pcuptiue ãt z ñ vere/qñ p piculo suscepto accipet: z tũc esset casus .c. nauigãti. Si expzimit nomẽ societatz: tũc aut i aio hz/q a pte rei velit mutuare, vtputa: qz abdicat a se pecuniã: suscipiẽdo tñ piculũ ei' i se. z tũc cozã deo non releuat eũ vocalis expressio societatis. Aut in aio habet q̃ velit socialiter eã cõicare B: z tũc q̃uis possit esse q̃ nulla sit ibi iniq̃tas contra iustitiam cõmutatiuam, tamẽ quia sic contrahere est aperire ianuaz maliuolis qui sub eodem coloꝛe exercebũt vsuras. ideo contractus nulli consulendus est: sed dissuadendus. Nam vsurari' talem contractũ audiẽs iustificari: moꝛ dicet itra se, si non licet mihi expresso noie mutui alicui

mutuare .c. recipiẽdo in me piculm illoꝝ .c. et expectãdo lucrũ fixũ: imo nec lucꝝ nõ fixũ. z hoc q̃t ca. nauigãti, tũc omittã nomẽ mutui: z vtar noie societatz, z sic hẽbo lucrũ fixũ eq̃ sic si exp'sissem nomẽ mutui. Finalr g̃ ꝑz q̃ ꝑdict' casus ad min' est illicit': aut ex eo, qz bz eq̃ spem mali sic boni, aut ex eo: ꝺa ꝓtrahere illo ꝓtractu est apire ianuã vsuras exercẽdi, igit' omittẽdo: nec vlli añ factũ est ꝓfuturẽd' z appꝛobãd', si tñ eẽt factũ: z A i cõscia sua diceret sei aio habuisse nõ ꝓtrahere mutuũ: sz societatẽ cũ B mõ tacto i ꝑmo dicto: z eq̃litas eẽt fuata vt in tcio dicto: tunc lucrũ obtẽtũ nõ operet de p se restituere. Et in b differt A ab illo: q̃ ẽt si eẽt vsus noie societatz: tñ in aio habuisset nõ socialr coicare: sz mutuare, nã ille scõs teneret ꝺ ꝑse restituere, qz lucrũ ꝑe eẽt vsurariũ, igit' sz in ꝑmo lucrũ eẽt ꝑciũ iurz vẽditi: qd tãt valoris fuit. z sic de p se restituere nõ teneret, z dico de p se. qz de p accñs ẽt A tenet restituere, s. cum adest rõ scãdali/vl' ꝓprie ifamatiõis tãq̃s ipe sit detẽtoꝛ lucri vsurarij, put in sibi dixi qõe pciij. Et forte q̃ ẽt si A vẽderet ius sue ptis lucri vni tcio ꝓ certo ꝑcio: nõ eẽt licit', qz ẽt talis ꝓtract' posset bri suspect': q̃ in fraudẽ vsure eẽt excogitat': z ẽt vsurarij possent ꝓtractũ vsurariũ facere sub sibi spẽ. Debet g̃ A (vt sit tutus in ꝓscia / si velit eẽ soci') nõ conari vt ꝓ certo lucro bẽat fixũ: ẽt si lõge min' / z p via vẽditiõis p iusto ꝑcio possz illud bre: sz dz ptẽtus eẽ lucro sociali icerto: ne spem mali ꝑferat alijs. Hec q̃rta ꝓbatio tacta i q̃rto dicto posset ꝓbare illũ ꝓtractũ eẽ licitũ simplr: q̃uis ꝑbet eũ ex gñe z ex circũstãtia eq̃litatz cõmutatiue posse eẽ licitũ. Hã nõ tollit ab eo rões pcti tã dictas. Hec sibe adductũ valet, qz rõnes pcti tã dicte nõ se sic nate bre locũ i illo sibi i pñti casu, qz casus sibis nõ accedit ad mutuũ: sic pñs tradi tio pecũie accedit. Et hec de pseñti q̃stione.

¶ Questio .XCVII.

Utz ille cõtractus tã q̃ societatz sit licit', s. A tradidit B. c. floꝛ. vt eos exerceat i negociatõibꝫ: ita q̃ B teneat A reddere .c. floꝛ. q̃lit'cũq peant. z si qd lucꝝ iñ obuenerit: deat B A dare aliq̃tã ptẽ quã A ptũc specificat. s. medietatẽ/vl' hmõi. aut dimittit q̃tẽ ei' pẽdere i placito B. Si añ nullũ lucrũ obueniat: nihil teneat B A dare/nisi capitalẽ pecuniã. Solo stat in re-

ghanc questionem tenet maior in 4. dist. 15. q. 4a. &g. & tenet q sic.

citatiõe duoꝝ modoꝝ dicẽdi z eoꝝ iprobationibꝫ. z postea ponet (vt videt) fundamen-

Primus (taliꝰ modꝰ dicendi. igit' modꝰ est Hosti. z Joan. z ꝓtinet tria dicta. Primũ: q̃ pactũ illud valet q̃ ponẽs pecuniã nõ sentiat damnũ in capitali. pbat' sic. qz b pactũ nõ ẽ Zc: sed ꝑter naturã Zct', pactũ ãt inꝑpositũ ꝑter naturã valet. vt. ff. depo. l. j. z in .c. vnico. de cõmo. Scõo p illo dicto allegat. l. si nõ fuerit. ff. p socio. Scõm si capitale eẽt pditũ casu fortuito: tũc q̃ posuit deberet i forꝛo aie remittere. z illa duo dicta sẽ Hosti. i sum. Tertiũ pecunia ꝑt poni apd mercatorẽ b mõ vt capitale sit saluũ: z q̃ ꝺ lucro soluat certa ps. z illd ẽ Jo. an. vt recitat Panoz. i. c. p vias. de do. inter vi. z vxo. Et sic ex ill' dictis ptz/q̃ senserũt Zctũ de q̃ qõ q̃rit esse licitũ vl' licite fieri posse: saltẽ ẽm Hosti. q̃uis si pderent ꝑba Joã. an. i ea forma in q̃ ea recitat Panoz. non videt posse hri sufficiẽter/q̃ fuerit eiusdẽ opinionis cũ Hosti. qz dũ q̃rit q̃lit' fiat ista depositio pecũie apd mercatorẽ: ꝺ q̃ illd. c. loq̃t. Rñr ẽm Jo. an. q̃ mercator pretstabit cautiõez ꝺ pecũia integralr restituẽda: z de pte lucri reddẽda zc. Ubi nõ ꝺt/q̃ mercatoꝛ debeat pecuniã restituere: ẽt si pierit sine culpa sua: sz ꝑt intelligi Joã. an. q̃ ꝺbeat ẽstituere supple si supmãserit post finẽ merca-

Bcds modꝰ dicẽdi est. (tionis. Azo. z Accur. in. l. si nõ fuerit. ff. p socio. z Boff. z Joan. cal. z Bal. in. l. j. ff. p socio. z Panoz. in dicto .c. z ꝓtinet tria dicta. Primũ. pdictꝰ Zctꝰ nõ ẽ societas. pbat'. qz pactũ adiectũ ẽ nõ ꝑter: sz Zc naturaz societatz. igit' nõ ẽ societas. Añs pbat'. qz de natura societatz ẽ/q̃ socioꝝ ptes sint eq̃les/ nisi aliꝺ sit dictũ. nõ ẽm negat' q̃n agi possit in ꝓtractu qꝺ ad vnũ ptineat due ptes lucri ad alĩ tertia: si is q̃ plus dz bre/plus ꝓtulit societati vl' pecunie/vel ope/vl' cuiuscũq artis: alis sec'. Rõ añt hui' assumpti est. qz societas est q̃ddã ius fraternitatz. z hec est ratio specialitatz q̃re ex vi pacti talis societas nõ valet: q̃uis i alijs ꝓtractibꝫ pactũ apposititũ teneat. z b dictũ z ei' pbatio sũt Azo. z Accur. Boc dictũ etiã sequunt Joã. cal. in repetitiõe .c. nauigãti. de vsuris. z Boff. dicẽtes. Uis vt sit vera societas: facz vt damna z lucra sint cõmunia. Scõm. pdictꝰ Zctꝰ sapit vsurariã prauitatẽ. pbat'. qz si nõ est societas: tũc est mutuũ. mõ nõ ẽ societas. igit'

est mutuū,z si sic,g cū fiat cū pacto lucri:seq̄ tur q̄ est vsurariū. Vlno: ꝑma ꝓbat. ꝯa si eēt societas:vel hoc eēt q̄tū esset ex eius for ma,sz hoc nō:qz eiꝰ forma est forma mutui. vl hoc eēt ex natura eiꝰ:sed ħ nō,qz est ꝓtra nām societatis:q̄ vnꝰ bēat caput saluū/alius fractū. ff. co. l. mutuis. Et hoc dictū z eiꝰ pbatio est Bal. in l. j. C. ꝓ socio. Tertiū. ꝑdictus ꝟctus nō est hōesta z licita societas. Probat dupl'r. Primo,qm̄ ꝓtingere posset q̄ ponēs opam/sentiret dānū in opis amissis z in capitali pecūie:qđ est ꝓtra nām societatis:cū societas sit q̄dā fraternitas. l. vex. ff. p socio. Scđo pbat ꝑ glo. in c. pleriq̄. xiij. q. iij. q̄ dr. q̄ ad hoc q̄ societas sit licita et honesta int̄ ponentē pecuniā:z ponentē opam: opz q̄ ponēs pecuniā sentiat de lucro z damno. z illđ dictū z probatiōes sunt ꝑ Ano. in c. per vras. de dona. inter vi. z vxo.

Sed cōtra vtrūq; modus dicēdi ꝑt arguit. z ꝑmo ꝓtra ꝑmū modū dicēdi arguit' tripl'r. Primo sic, qz ꝑmū dictū ꝓtradicit scđo. nā i ꝑmo vult q̄ tale pactū valet:z sic vult q̄ licz A sic paciscit:z tū dicēdo in scđo dicto:q̄ si capitale eēt pditū z cē. vult q̄ nō liceret sibi ex pactū agere. s. exigēdo a B restitutionē capitalis. Modo nō licz alicui paciscī de hīdo aliq̄d ab alio obligādo eū ad sibi dādū illđ qđ nō licz sibi exigere ab eo. qz obligādo eū / facē ei iniuriā:qz nō hz ius id faciēdi: alioq̄n hēret ius id exigēdi. Scđo. qz tale paciscī discordaret ab intētiōe cordis. nā corde ꝓponeret: imo ꝓponere teneret:q̄ nō vellet a B exigere restitutōem eius:z sic esset mendaciū silationis ibi. Itē eēt ibi pctm̄ scādali z infamatiōis suū ꝑius. put tactū fuit i silī in. q. xciij casu ꝑmo. qz etiā ħ ex pte A est apparēs mutuū:ēt si ñ sit necārio vex mutuū. vt postea patebit. Si aūt pactū ꝓcordaret cū intētione cordis:A ꝓponeret restitutōnem abipo B exigere. z sic ꝓponeret peccare. igit' peccaret. Scđo arguit' ꝓtra ꝑmū z scđm dcā sic. qz si licz A sic paciscī:tūc erit oīb tanua ap ta exercēdi vsuras. Nā A non audēs B volēti exercere negociatiōes mutuare pecuniā ex spe et pacto ꝑticipādi lucrū:dicet. nō mutuabo tibi eā:sed tradā tibi eā socialit'. ita tū q̄ pic'm toti⁹ illi⁹ pecunie sit tuū: z dab mihi ꝑtem lucri si ꝓueniat. z sic idē intentū obtinebit B:sic si ꝑdicto mō mutuasset cū pacto lucri. Tertio arguit' ꝓtra pbatōnes ꝑmi dicti. qz si accepit naturā ꝑ suba: z ita verū sit q̄ pactū q̄ ponēs pecūiā vult eē liber a pīculo eiꝰ nō sit ꝟ naturā. i. subam societatis:sz ꝑter:tū nō seq̄t. igit' valet:capiēdo valere p licere. qz mlta pacta ꝓtingit adūci alicui ꝟctui q̄ nō tollūt subam ꝟctus. imo ꝟctꝰ manet subst̄ialr:sz tū deprauāt eū. q̄uis bñ sequat. igit' valet. i. manet subst̄ialr ꝓtractꝰ talis speciei. imo ꝓtingit q̄ etiā pacta q̄ sūt ꝟ naturā illo ꝑmo mō:nō arguūt eū nō valere:capiēdo valere ꝑ licere. q̄n scz adhuc maneat licitꝰ:licz trāsluerit i aliā spēm:vt patuit. q. lxxxix. corollario ꝑmo. Si aūt accipeē natura ꝑ cōcomitāte subam ꝟctus:quō natura idē est qđ naturale sic dicimꝰ. caliditas est ꝟ naturā aq̄:qz ē ꝟ frigiditatē:q̄ ē ei nāliter falsū ē q̄ ñ sit ꝟ naturā societatis/q̄ ponēs pecuniā i societatē sit liber a pīculo. imo naturale societati ē q̄ ponēs sustineat eiꝰ pīculū in toto vl ad minꝰ i ꝑte:q̄uis possibile sit saltē de facto ipm̄ excludere ꝑ pactū:an aūt licite patebit i ẽrtio mō dicēdi. Cōtra scđm modū dicēdi arguit' septēpl'r. Primo. qz pbatio ꝑmi dicti ñ valet. qz aut accipit naturā ꝑmo mō/aut scđo mō:si ꝑmo mō. tūc aūs est falsū. qz ñ ē ꝟ essentiā societatis/q̄ ponēs pecuniā sit liber a pīculo eiusdē. nā ponentē pecuniaz substare pīculo eiꝰ nō plꝰ ē ō essentia societatis q̄ sit de essentia mutui/q̄ mutuās sit liber a pīculo pecunie mutuate:z q̄ mutuatariꝰ subsłet illi/aut q̄ emptor subsłet pīculo rei empte. mō nō ē de essentia mutui q̄ mutuās sit liber a pīculo/aut q̄ mutuatariꝰ subsłet pīculo:qz illđ ꝓtingit excludi ꝑ pactū manēte suba mutui. qz in casu. c. nauiganti. est vsura. q̄ mutuatio. qz sedes vsure ꝟ nō est nisi mutuatio. z si mutuatio:igit' manet ibi subst̄ialr mutuatio. nō obstante q̄ mutuatariꝰ ñ subsłet pīculo sed mutuator. Silr ñ ē de eēntia emptiōis/q̄ emptor subsłet pīculo rei empte. qz ꝑ pactū ꝓtingit illud excludi/manēte suba ꝑe emptiōis. Itē i alia lib pōt ꝓtrahi ꝑa societas: z tū ibi ꝓtingit ꝓtrahi talē societatē q̄ A (cuiꝰ sūt alia) ea cōicat ipi B socialr tm̄ q̄ ad vsufructum:remanēte ꝓprietate apud solū A. sic q̄ A solꝰ remanet dñs ipoꝝ:z ꝑ ons etiā alia soluz sūt in pīculo A. in q̄ casu q̄ro. An ne A alicui tertio possit ꝑ certa mercede ponere totū pīculū alialiū manēte vera societate int̄ A z B. Et ptz q̄ sic:loquēdo de posse citra incursum vlius inq̄tatis cōmutatiue. z maxime essentia societatis. q̄ etiā posset ꝑo certa mercede ponere pīculū totum B:manēte ꝑa essentia societatis int̄ A z B. Si aūt accipit natura scđo mō:tūc q̄uis aūs esset verū:tū ꝓna nō valet. sic nō valet. caliditas existens i hac aq̄/est ꝓtra naturā aq̄. igit' illa aq̄ non est aq̄. Ulñ nālia ꝓtractuū ꝓtigit eis auferri/manēte eēntia z ꝑa suba ꝓtractꝰ. Imo etiā sepe ꝓtingit q̄ illa auferunt' eis licite. vt patuit q. lxxxix. corollario ꝑmo z scđo z in seq̄ntib qōnib. Scđo. qz pbatio aūtis eiusdē pbatiōis non valet/q̄ arguit sic. ꝑtes socioꝝ debēt esse eq̄les. igit' nō pōt alt' socius esse liber a toto pīculo pecunie:z alter toti pīculo eiꝰ esse subiectꝰ:q̄ ēm hec pbatō nō valeat ꝑtz dupl'r. Primo. qz aūs intelligit' de ꝓtib lucri pueniētis de pecunia:non aūt de ꝓtib capitalis. de q̄ tm̄ loq̄t' ons. Assumptū pbat. qz si itelligeret etiā de ꝓtib capitalis:tūc opteret in oī societate q̄ i fine diuideret/nō tm̄ lucrū sociale:sed etiā capitale:qđ est falsū. etiā ꝑm arguētes: qz in illa societate in q̄ in fine nō diuidit capitalis pecunia societatis:sed tota cedit ponēti eā (sic cōmunit' ꝓtrahit) alter socioꝝ. s. B fuit liber a toto pīculo ei⁹:z alt. s. A/ substitit toti periculo eiusdē:z tū stat q̄ ꝑtes eoꝝ sint eq̄les. s. loq̄ndo de ꝓtib lucri. sī igit' ibi est subaliter vera societas. imo stat q̄ etiā sit licita societas:tūc est int̄ eos q̄si fraternitas: z tū alter ē totalr liber: alt totalit' subiectꝰ pīculo capitalis. igit' signū est q̄ ꝑdicta ꝓna nō valuit. Tertio. qz dicēdo q̄ hec sit rō specialitatis q̄ re ex vi pacti z cē. inuit q̄ in ceteris ꝓtractib pactū appositū cōtra nām eoꝝ nō ipedit q̄n valeāt. z hoc nō est verū / nisi natura capiat scđo mō. In hoc aūt q̄ dr i ꝓtractu societatis ipedit:z hoc ex rōne fraternitatis:inuit falsum. qz inuit q̄si nō posset manere rō fraternitatis int̄ A et B: si alter esset liber a pīculo pecunie capitalis. Nō hoc est falsuz. qz ad fraternitatē illā q̄ req̄rit in societate / sufficere ꝑt q̄ sint frēs in ꝓtib lucri socialis: nō ät in capitali pecunia. qz tunc sp esset etiā capitalis pecunia diuidēda in fine societatis. Itē tūc q̄ rōne opteret A esse subiectū pīculo pecunie: etiā opteret B esse subiectuz pīculo: qđ est falsum. vt ptz ex dictis. Quarto. quia dicēdo. fac vt sit ꝑa societas cē. inuit q̄si nō posset esse vera societas: nisi cē. qđ est falsū. intelligēdo de dānis capitalis pecunie. siue loquat' de societate vera: ꝑtitate essentie/siue veritate licētie z iustitie. qz stat q̄ sit vtroq; mō ꝑa societas vbi alter scz B nlli dāno capitalis pecunie subiacet:sic nec ꝑticipatur⁹ est i fine societatis (nisi loq̄mur ō dāno ex culpa pueniēte) q̄ eadē rōne ex pacto aliq̄ posset manēte ꝑa eēntia societatis ꝓtigere q̄ A nlli dāno capitalī pecunie subiaceret: z tortū esset B. z ēt sine ħ q̄ A iniuste ḡuaret B: vl' meliozaret iniuste suā. ꝓpriaz ꝓditionē: dūmō A refūderet B alia via hmōi gīculū ei ipositū. q̄re aūt notāter dicā: sine ħ q̄ A iniuste ḡuaret cē. z ñ dico illicite: patebit i tertio mō dicēdi. Quīto arguit' ꝟ scđm dictū sic. qz dato q̄ maioꝝ pbatiōis ei⁹ eēt ꝑa: licz nō necessario habeat spēm ꝑtitatis: tū minoꝝ negaret. imo eq̄ ꝓtingit manere societatē subalit' sic ꝓtingit mutuū manere mutuū: vbi mutuatariꝰ nō subsłat pīculo: sz mutuatoꝝ. vt ptz i c. nauigāti. qz ñ plus ē illđ essentiale mutuo q̄ alterq̄ sit eēntiale societati: z e converso. Ad pbationē dicereť/ q̄ ñ ex forma tm̄/nec ex natura sz ex forma vna cū intētiōe A ꝓtingit illum ꝟctū hīe q̄ sit societas z nō mutuū: qđ ptz. qz forma tradēdi posita i titulo est cōmunis traditioni sociali z traditiōi mutui. vterq; em̄ tradit pecuniā alteri: z q̄uis pactū adiectū ꝓze se ferat vel ꝑferat speciē mutui: tū nō argui⁹/ q̄ ġ ibi sit vere mutuū. qz sepe naturale vniꝰ ꝓtractꝰ apponit' alteri/ cui nō ē naturale. nec tū arguit illū aliū eē essentialr talē/ cui illđ est naturale. Q aūt ex intētiōe z forma sit possit hīe q̄ sit societas: ptz. qz si A ītēdit trāsferre interuſoziū: z ons dūium pecunie in B trāslatiōe abdicatiua ē mutuuz. si aūt tm̄ trāslatiōe cōicatiua faciēdo B cōdominum ei⁹: ipossibile ē esse mutuū: ꝟ erit societas. z de illa patuit. q. xciij. occlone ꝑma z scđa. Sexto. qz pbando q̄ ex natura nō sit societas defic. qz si accipit naturā ꝑimo mō:tūc ē falsū/q̄ ꝑdictū pactū adiectū sit ꝟ nām societatis vt oñdi. Si aūt accipit scđo mō:tūc q̄uis sit ꝟ nām/q̄ A bēat caput saluū:ñ tū seq̄t. igit' ñ ē subalit' societas. nec ēt seq̄t:q̄ ġ ñ sit eq̄ societas: q̄n illđ nāle excludi potuit sic/q̄ ñ iniq̄ fuerit actū cū B:dūmō A imponēdo pīculū ei⁹ B: illud refundat alia via. Preterea. q̄uis sit ꝟ naturā/q̄ determinate ille socius scz A q̄ posuit pecūiaz bēat caput saluū: tū ñ est ꝟ nāz indeterminate loquēdo q̄ alter habeat caput saluū alt' fractū. qz stat etiā licite/q̄ B bēat caput saluū: sic q̄ capitalis pecunia peundo non pereat

sibi sed soli A, igit falsum assumit sic gnalit loquēdo / ꝙ sit ℨ naturā societatꝭ ꝙ vn⁹ habeat caput saluū / alter fractū. Septio arguit ℨ pbationē tertij dicti, qz nō est ℨ nām societatꝭ: etiā capiēdo naturā scdo mō ꝙ B sentiat dānū tā ī opis q̄ ēt ī pecūia capitalis: saltē loquēdo ō sentiēdo ptē dāni pecūie capitalis: vt ptz ī illa societate in q̄ in fine etiā est diuidēda capitalꝫ pecunia, īmo etiā ī aliq̄ in q̄ nō est diuidēda capitalꝫ pecunia in fine: put ptz ī cozollario scde ꝺclōis qōnis, pciij Quare g̃ ū posset A sine iniq̄tate vel ineq̄litate īponere B totū piculū pecunie capitalꝭ: etiā nō diuidēde in fine: dūmō refunderet ei sufficiēter illō onus: dimittendo B ius ad eo maiorē ptē lucri: cū alꝭ satis pua ei debe reꝭ: ſu posito ꝙ viles essent ope ei⁹. Nec allegatio legis verū rē, valet, qz quō sit intelligēdū ꝙ societas sit quedā fraternitas patuit.

Improbatis igitur predictis duobus modis dicendi poni potest

Tertius modꝰ dicēdi q̄ ꝺtinere pr tria dicta. Primū est: stat ꝙ in casu qō nis sit ſubalit̄ z essentialit̄ vera societas inē A z B, qz si nō: maxime qz esset mutuū, ſz B nō ē necessariū, qz si A habeat talē intentionē q̄lis ē exposita ī q̄nto argumēto: ℨ scōm modū dicēdi: īpossibile ē esse mutuū z erit vera essentia societatis, modo stat ꝙ A trāſferēdo hēat illā intētionē, igit. Scdo, qz illa q̄ ex p̄dictꝭ modis dicēdi vidēt obstare ne sit ſubalit̄ ꝑa societaſ sit cassata, vt ptz ex p̄mo argumēto ℨ scōm modum dicēdi. Scōm dictum, stat ꝙ ī casu qōnis etiā sit societas q̄ de se z intrinſece nō sit iniq̄ ℨ iustitiā cōmutatiuā, ſ, ꝺtinēdo aliquā ineq̄litatē inter A z B, pbat, qz pono ꝙ opere B sint equales cōicationi pecunie A: ꝺsiderando pecuniā q̄ ad interuſoriū ei⁹, z ita debeat B solū medietas lucri: z alia ōbeat A, z piculuz totꝰ pecunie capitalꝭ stet ad A: sic etiā pecunia capitalꝭ ōbebit in fine redire tota ad solū A: sinō pereat a fortuna. Hoc posito q̄ro, an ne sufferre piculū totꝰ pecunie capitalis sit refusibile aliq̄ pecunia vl̄ re estimabili pecunia, z ptz ꝙ sic. Nā vnus tertiꝰ ſuſciperet aliquātā pecuniā: vel rē estimabilez pecuniā: z ſuſciperet piculū totꝰ pecunie loco A, g̃ A ſine incurſu iniq̄tatis ℨ iuſtitiaz cōmutatiuā poterit illud piculū imponere B: dūmō ei ſatiſfaciat p̄ impoſitōe oneris eidē indebiti: maxīe si illud faceret: vt eo magis ſollicitꝰ ſit ad cuſtodiendū pecuniā. Si igit A tanto minorē ptem lucri recipiat quanti oneris ē ſuſtinētia piculi, vrputa si recipiat centeſimā cū possit lōge maiorē ptē lucri recipere, scz medietatē totius lucri z dimittat B oēs reliq̄s ptes lucri, iā ſufficienter refutaſſet ei onus, igit nō iniq̄ g̃uaret B, g̃ possz ei illud īpoſuiſſe siē potuiſſet illud īpoſuiſſe vni tertio, z ℔ q̄ ad ℔/ꝙ A neutrobiq̄ peccaret pctō iniuſti g̃uaminis, qō dico p̄t dicenda ī tertio dicto. Nō in casu qōnis nō exp̄mit an A exigat a B tantā vl̄ tantā ptez lucri, igit stat ꝙ forma casus manēte: A exigat ita vilē ptem vt argutū est ꝙ nō erit grauamē iniquū ibi, īmo etiā in titulo ponit ꝙ A mittit determinationē ptis pendere ī bene placito B: dūmō ei aliq̄d det ō lucro. Tertiū dictū. Casus qōnis ē illicitꝰ A etiā si minimā ptem lucri velit hāe, pbat, qz z si stet ꝙ sit ſubalit̄ societas: īmo societas nō ꝺtinēs iniq̄tatē ℨ B: cū hz spēm mutui vſurarij, qz traditio illa q̄ntū est ex forma ſua: p quā est forma in q̄ fit mutuatio: q̄uis non sit p̄pria soli mutuationi, z licet intentio posset facere ꝙ nō eēt mutuatio: cū illa nō ꝺstat hoīb, iō ille ℨctus natꝰ est infamare A de crimine vſure, z sic A ꝺtrahēdo agit ℨ charitatem ſuq̄ p̄ꝺ, z ēt ille ℨctꝰ natus est ſcandalizare p̄ximū, qz ex ℔ accipiet p̄xim⁹ occaſionē: etiaz ℨctū q̄ ex intentiōe est mutuū vſurariū exercere. Itē si admitteret ille ꝺtractꝰ: apta esset ianua oīb⁹ vſurarijs put argutū est: z fūdamentū huiꝰ modi dicēdi: ptz ſatis ex dictis q, rcj. Et nūc dictis ptz etiā quō ille tertiꝰ modꝰ dicēdi differt a p̄mo mō dicēdi, qz ñ dicē eū licitū / differt ēt a scdo, qz ñ ꝺt eū illicitū illo mō q̄ scdꝰ modus: sed alio mō: z ex alio fundamēto. Ad pbatōes p̄mi modi dicēdi: ptz ſoluo. Vñ ad. ℨ. ō illa, instit, p socio, vbi dī: ꝙ valet pactū: vt alē ñ sentiat de dāno: ſz ō lucro. Dōm / ꝙ intelligit ꝙ licitū est ponēti opam pacisci vt ñ sentiat dānū pecunie capitalꝭ: ñ aūt ītelligit ꝙ liceat A pacisci ꝙ nō sentiat dānū pecunie capitalꝭ: z dato ꝙ etiā diceret. tū illō esset sic itelligēdū / ꝙ stat ꝙ ibi nō sit pctm̄ iniq̄tatis: ñ tñ p̄ter ℔ erit īmunitas ab oīni alia rōne pctī: vtercz etiaz ꝺtrahentiū sentit aliud damnū. Nā A p̄ter damnū qō expectat in pecunia capitali ī toto vel in pte si perdaſ: habet expectare etiaz damnū ī interuſorio eiuſdez pecunie: etiā si pecunia nō perdaſ, sic ecōtra: B sentit dānū

pditiōis opaz si ꝺtigat: vtcz etiā sentit lucz puenies de pecunia z opis alterius. Et hec solo est valida: nō ät illa quā dat Jo. cal. dicens ꝙ, ℨ, ille intelligit nō de capitali: sed de dānis z lucris ꝺtingētibꝫ saluo capitali, naz cōtra hoc argueret sic, qz si eāti societatis nō obstat: ꝙ in lucris ꝺtingētibꝫ ex interuſorio pecunie z opaz sint ita ineq̄les / ꝙ vnus vrputa etiā ille q̄ dat pecuniā: sentiat lucz si ne dāno oppoſito tali lucro, z hoc nō pōt ee nisi alē, ſ, A: alteri, ſ, B refūdat onꝰ alia via, g̃ eadē rōe etiā fieri poterit sine incurſu iniq̄tatis: ꝙ alē scz A: sentiat lucrū sine vllo damno capitalis pecunie: dūmodo A refūdat B onus piculi capitalis ei īpoſitū, g̃ illa ſoluio nō sic ꝺtra p̄dictū, ℨ, defenſat cōdēnationē ℨctus quē ꝺdēnat: q̄n eadā rōe posset eū saluare: sic illū saluandū cēſet de q̄ ille, ℨ, loq̄t. Et si arguat etiā ꝺtra p̄cedentē ſoluonem: qz eq̄ nō dz esse melior ꝺditio ponētis opam / q̄z ponētis pecuniā: sic nō dz esse melior ꝺtra, g̃ si nō redditꝰ illicita societas per hoc ꝙ ponēs opam nō vult sentire de dāno capitalꝭ: q̄ mō intelligit ille, ℨ, ſm illā ſoluonē: tūc eadē rōne etiā nō redditꝰ illicita: ꝑ hoc ꝙ ponēs pecuniā nō vult sentire dānū eiuſdez capitalis pecunie. Alioq̄n vn⁹ posset hāe cōditionē meliorē alio. Et ꝺfirmat, qz si ℨ, ille voluit declarare ꝙ licitū sit pactū / q̄ ponēs opam nō sentiat aliq̄d de dāno capitalꝭ: tūc frustra de hoc ꝺditū fuiſſet ius: qz tūc illud eēt necariū, ſ, ꝙ ponēs operā nō sentiret damnū capitalis: qz ſuū oppoſitū, ſ, ꝙ ponēs opam sentiret totū dānū / nunq̄z posset licite fieri. Dōm ꝙ nō est par rō, qz q̄n ponēs pecuniā vellet esse liber a piculo / tūc hāet spēm mali: etiā si nulla eēt niq̄tas int̄ eos: q̄n oīe onꝰ impoſitū ponēti opam / esset ei refuſum per ponentē pecuniā. Hō sic q̄n ponēs opera vult esse liber a piculo ei⁹, et qō de ineq̄litate ꝺditionū arguit, ptz ꝙ nō obstāte ꝙ A dz ſubstare piculo: z B dz eē īmunis: ad hoc eq̄ manere p̄t ꝺditio vtriuſq̄, vt patuit sepi⁹, vtputa qz ope B: ſolū eq̄alēt interuſorio pecūie / z nō pecūie diuidēde in fine ſocietatis: q̄uis argumētū p̄bet ꝙ sit / vl̄ possit esse par rō vtrobiq̄ q̄ ad hoc: qō est eq̄tatem ſuari hinciñ. Ad ꝺfirmatōez dōm, ꝙ ei ꝙ est ponentē opam non sentire dānū capitalis / opponunt duo, ſ, ip̄m ponentē opam sentire totū dānū capitalis: z ip̄m ponentez opam ſolum ptem damni capitalis sentire.

Modo z si p̄mū oppoſitū nunq̄z possit licite fieri (q̄uis ſine iniq̄tate ꝺtingat fieri) tñ ſm oppoſitū ꝺtingit licite fieri, iō nō fruſtra emanauit ille, ℨ, Item si alleget, c, p vſus, dedo, inē vi, z vſo, dōm ꝙ ibi nō babeē niſi ꝙ licitū est pecuniā cōmittere mercatoꝛi ad ptem lucri: nō aūt ꝺz ibi ꝙ possit illa pecunia cōmitti manēre piculo apꝺ mercatoꝛē, de ℔ etiā patuit q, pciij, in argumento ꝺtra p̄mū dictū p̄mi casus, z hec de p̄senti q̄stione. Et in hoc finit̄ septus tract, huius opis.

¶ Tractatus septimus z vltimus.

Expedito tractatu sexto / q̄ fuit de ꝺtractibꝫ societatis: tam in aīalibus / q̄z in pecunia, consequēter vltimo accedēdum est ad septimū z vltimū tractū: in q̄ determinandū est de ℨctu pmutationis z cambij: cuiꝰ tract, p̄ma questio est pcviij, in ordie q̄stionū totius opis et talis.

¶ Questio. XCVIII.

Vtrū permutatio sit ℨctus licitus: Solutio qōnis stat in q̄tuoꝛ suppōnibꝫ: z q̄tuoꝛ ꝺclusionibus.

Prima suppō. Permutatio capit̄ triplicit̄. Prio gñal̄r put accipit̄ tā q̄z synonymū cū cōmutatione, z sic oīs cōtractus nō g̃tuitus, ſ, vbi aliq̄d dat̄ ꝓ alio ꝺz pmutatio, z sic emptio: vēditio: locatio: societas, z sic de alijs: dīr pmutotiōes, z sic nō capit̄ hic. Cōtractus aūt g̃tuiti nō dicerent̄ boc mō pmutatiōes, qz in talibꝫ vnus ꝺtrahētiū id qō dat nō cōmutat ꝑ alio: q̄ si ne pacto z intētione redditōis alteri⁹, vt cō tingit in donatiōe z cōmodatione. Scdo mō capit̄ ſpēal̄r put est ℨctus q̄ dat̄ aliq̄d ꝑ aliq̄ fine: vtrūq̄z bincinde datū sit res diſtinguendo rem cōtra numiſma / siue vtrūq̄z sit numiſma: dūmō non deē ex vna pte numiſma: z ex alia pte res, z illo mō capit̄ in ꝓpoſito: q̄uis q̄ ad eā spēm in q̄ dat̄ numiſma ꝑ numiſmate / an sit licitus ꝺtractus: spēalit̄ dicēt in seq̄nti qōne, sed in p̄senti qō dicēt de vtraq̄z specie ī gñali. Tertio modo capit̄ specialius: put est ꝺtractus q̄ dat̄ res ꝓ re diſtinguēdo rem cōtra numiſma, vt vinū ꝑ blado: cozūꝫ ꝑ pāno: equū ꝓ aſino, z sic de

alijs. Et illo mō cambiū pecuniarīū nō essz

Bcda suppositio, (spēs ꝓmutatōis ·permutatio put ī ꝓposito capīt scz scdo mō est duplex. Quedā est rez di stinguēdo numisma ꝫ rē. Alia est numisma tū: z illa appropato vocabulo dr̄ cābiū. Et dico, appropato, qz B nomē nō ē oīno ꝓprīū nomē ꝓmutatiōis numismatū. Hā et ꝓmu mutatio rei p re vel rez adinuicē posset dici cambiū ō rigore vocabuli: licz nō de appro priatiōe. Pria āt spēs retinet sibi cōe nomē ꝓmutatōis p regulā topicam Aristo. j. top. qū pluribz est vnū nomē cōe tē.

Tertia suppositio, ·Permutatio, ſ. rerū est duplex. Quedā est pura ab oī alio ꝫctu, vt cū A statim dat suū vinū p blado B: qō etiā A statim recipit a B, nec alter alteri aliqd supaddit de nūismate. Quedā ꝙ ē ipura, puta qz ei admisceř ali⁹ ꝫct⁹ pura aliqñ mutatio: aliqñ vēditio vel emptio: aliqñ alius ꝓtract⁹. Exēplū ꝑmi. Si A stati dat suū vinū p blado B. z tñ B non dat mox suū bladū A. imo solū post tps. tūc em A iplicite censeř B mutuare bladū. ḋa pinde ē acsi B dedisset bladū A: sic̄ z debuisset. z eꝫ: A mox ei illō reddidisset restituēdū sibi post tps. Exēplū scdi. Ut si meum vinū valēs. c. flor. do p tuo blado valēte. cc flor. ita tū ꝙ tu debes ī supplemētū supadde re. c. flo. tūc ego cēseo: ꝓtim ꝓmutasse tecū: et ꝓtim ēt meū vinū vēdidisse. z tu ꝓtim cēseꝛ̄ mutasse mecū: z ꝓtim emisse a me vinū: po tius tū censeř mutatio ꝙꝫ venditio ex parte mei. qz pecunia p te mihi dāda ñ venit ī illa mutatiōe: nisi accessorie. z ī supplemētū de fect⁹ valoris rei. z p ꝫ fac̄. c. ad qōnes. de re mu. vbi tex. ꝓmutationē appellat si vna ec clesia piguior ꝓmutař iure ꝓprietatis: p alia magꝫ tenui z ī supplemētū tenuitatꝫ tpaliuꝫ reddituū addīt pecunia ex altera pte. sec⁹ aūt vbi pl⁹ de pecunia mihi p vino redderes ꝙꝫ ō blado: ita ꝙ ī defectū pecunie dares mihi bladū. tūc em licet eēt etiā ꝓtract⁹ mixt⁹ ex p mutatiōe z vēditiōe: ñ poti⁹ z ꝑncipali⁹ eēt vēditio ꝙꝫ pmutatio ex mea pte: z silr̄ ex tua parte poti⁹ eēt emptio ꝙꝫ pmutatio. Si aūt tantūdē das pecūie q̄ntū bladi p vino meo: tūc eq̄ ē pmutatio sic̄ vēditio ex mea pte: ita etiā tua ex parte erit eq̄ pmutatio sic̄ venditio: nisi forte ex aio permutantiū sec⁹ sit: puta si ꝑncipaliř intendebāt pmutare z potius ꝙꝫ vēdere: licz ꝑcīū accesserīt in supplemētū: tūc ei eēt pmutatio. si āt eꝫ: tūc erit ēptio et vēditio. Et ō bis vide Pano. ī ꝑdicto. ca. Exm̄ ētij. Ut si meū vinū valēs. c. flo. do ti bi p blado tuo valēte tm̄. cc. flo. donādo seu liberaliř ī mittēdo fliquā ptē bladi supadde dā: tūc ei ei est pmixta donatio. In pñti āt tractatu loq̄r tm̄ ō pmutatiōe illa q̄ ē pura ab ēptiōe z vēditiōe. Hā si ꝙs nouit ꝙd req̄rař ad pmutationē purā ab emptiōe z vēdi tione: etiā sciet ꝙd req̄rař ad illam cui est em ptio z venditio permixta: z hoc ex dictis in tractatu de empt. z ven. z ex hic dicendis ō pmutatiōe. De pmutatiōe aūt cui est admi xtum mutuū idē pōt patere: sed tñ aliqd hic de illa diceř: z etiā in sequēti questiōe ō cam

Quarta (bio mixto cum mutuo, suppositio, ·Permutatio rerum est duplex. Quedā est economica, q̄dā ꝙ lucratiua. Exēplū ꝑmi. ·Permuto meuꝫ vinū p tuo blado: q̄ten⁹ illo blado vtar ī domo mea p cibo. non aūt vt ipm ad lucrū re uendā vel aliter distrahā. Exēplū scdi. q̄ñ il la permutatio fit vt res p q̄ fit permutatio: distrahař ad lucrū z non vt pmutās ea vtař

Prima ꝺcō. ·Permutatio (domi. vt in ꝓposito capīt est ꝓtract⁹ specialř ab alijs distinct⁹. pbař. Quia ī ꝓposito capīt scdo mō: z illo modo distīguit ab alijs. igīt. Minor pbař de cōmunioribz cō tractibz: cū q̄bz plus videř coincidere. Et si ostensum fuerit ꝙ a talibz distinguit: etiā sa tis erit ꝓsiliř/ ꝙ ab alijs distinguař. Illi āt quibz magꝫ videř identificari sūt mutuatio: emptio: vēditio: locatio: societas: donatio: z cōmodatio. ·Permutatio aūt distīguit a mutuatiōe. ·Primo, qz mutuatio solū habꝫ fieri in illis rebz quaꝝ vsus est eaꝝ cōsūptio z ad talē vsum, ſz permutatio pōt fieri in illis quaꝝ vsus nō est eaꝝ ꝓsumptio z etiā ad ta lē vsum. Scdo in B: qz nō est permutatio: nisi res quā pmutās dat suo cōpermutāti: distī guař ad min⁹ nūeraliter a re sui cōpermutā tis. Sꝫ ad mutuationē nō requirīt illa alie tas: qz quāuis possit mutuatari⁹ dare mu tuatori aliā rem nūero: tñ etiaꝫ pōt eandem numero eidē restituere. Tertio, qz si ꝙꝫ esse pura permutatio: oportet ꝙ mox sit retradita alia res: ita ꝙ recipiēs bladū nō habeat fa cultatē retradēdi illā aliā rē: vel aliud bladū post tps. ecōtra aūt de suba mutuatiōis est ꝙ mutuatari⁹ ñ teneař mox ꝛtradere rē mu tuatā. imo requirīt lapsus temꝑis ei ꝓcessi.

Ex illis sequit corollariū trimēbre tale. Q si A ꝺcet facultatē ipi B ad retradēdū sibi p⁹ la psum notabilis tpis idē bladū in nūero: vl aliud in nūero: idē tñ in specie nō pōt esse p mutatio: ſz erit solū mutuatio. Et si A velit ꝙ tradař sibi alia res ī spē distincta a blado: vl solū alia res in nūero distincta a blado suo z mox: tē ē pura ꝓmutatō. Si āt velit ꝙ res distincta spē vl nūero a suo blado/ ei tradař p⁹ lapsum tpis: tūc nō pt eē mutuatio pura simpliř: nec ꝓmutatio pura: ſz erit pmutatio cui ē admixta mutuatio ꝓpē lapsuꝫ tpis ꝓces suꝫ. Aut erit mutuatio cū pacto exñte ꝑter nālia mutuatōis, qz nō ē nāle mutuo/ ꝙ op reat aliā rē nūero restitui saltē ī mutuo pecu niario. Scdo, ꝙ distīguař a vēditiōe, pbař qz ꝓmutatio rei fit nō p⁹ numismate: sed p alia re, sed vēditio nec̄ario fit p⁹ numisma te. igīt. Tertio distīguit ab emptiōe, qz p mutatio rei fit nō p⁹ numismate: sed medi ante alia re, emptio aūt fit mediante numis mate. Quarto distīguit a locatiōe, qz lo cans retinet dñiū rei locate: z solū transfert vsum in illū cui locat: sed ꝓmutans trāsfert etiā dñium rei permutate in ꝓpermutantē. Scdo, qz dato ꝙ ꝓtingeret etiam ꝓmutari vsum rei cū alio. Utpura p⁹ ꝓsiliř vsu alte rius rei/ vl ēt p re alia: tñ adhuc talis ꝓmu tatio differret a locatione, qz locatio saltē p ꝓprie capta, vt est ꝫctus noīatus/ z specie ab alijs distinctus: nō fit nisi p⁹ numismate. ·Predicta aūt ꝓmutatio fieret sine numisma te. igīt. Locatio aūt ipropḗ dcā q̄ vsus vni⁹ rei ꝓcederet alteri⁹ p⁹ vsu alteri⁹ rei: vel p alia re/ nō esset distincta a ꝓmutatiōe vū esset cō tractus innoīat⁹, do si des, cuiusmōi etiam est ꝓmutatio, z eo dē mō etiā ptz quō distīn guař a ꝓditiōe. Quinto distīguit a societate, qz ꝓmutās trāferēdo dñium / vl vsum rei sue in aliū abdicat a se id qō in aliū trans fert: sed in societate ponēs rē/ vl vsū rei trās fert eā in aliū sine abdicatiōe ei⁹. Sexto di stīguit a donatiōe, qz donās rē/ trāsfert rē in aliū sine obligatiōe reddēdi sibi aliā: sed ꝓmutans rē trāsfert eā cū obligatiōe reddē di sibi aliam. Septimo distīguit a com modatiōe, qz cōmodās transfert solū vsum rei in aliū: z ꝫ gtis, ꝓmutās āt rē trāsfert/ nō tm̄ vsum: sed etiā rē ipam in aliū. Et dato ꝙ etiā trāsferret aliqñ solū vsū rei in aliū/ retē ta sibi ꝓprietate rei. vt fit in ꝓmutata cōmo datiōe: ñ talis ꝓmutata cōmodatio aut nō est cōmodatio. qz nō fit gtis: ſz pro cōpalen ti. aut si est cōmodatio aliq̄ mō: sic̄ mutuatō lucratiua/ seu vsuraria: est etiā mutuatio q̄ dā. cū talis distīguit a ꝓmutatōe rei pro re: de q̄ hic loq̄mur. Et generaliř ꝓmutatio dis stinguit a supdictis spēbz: qz ꝓmutatio ē cō tract⁹ innoīatus: z pōt dici ꝙ sit ꝫctus q̄ dr̄ do vt des, sed supdicti ꝓtract⁹ z alij sunt no minati. quō aūt intelligař ꝙ ꝓmutatio sit in noīatus cōtractus: cum tū hēat nomē: z si non ꝓprīū: tñ appropriatū, patuit q̄ōe. z vij.

Bcda ꝺcō. ·Permutatio rerū est cō tractus ex genere suo licitus.

Tertia ·Permutatio rez pōt taliť ve stiri circūstantijs ꝙ erit licit⁹

Quarta (etiaꝫ simpliciter licitus. ·Permutatio rerū pt septē pliciter deꝑuari: ꝑm ꝙ deficere ꝓtingit quā libet septē circūstātiaꝝ ad ei⁹ pfectā bonitā tez moralē req̄rītaꝝ. Iste aūt tres ꝺcōnes pñt sufficieē ꝓbari ex silibz. q dcā sē q̄stione lxxxvij. Et declarādo q̄rtā ꝺcōnē pōt exem plificari de singlis circūstātijs. Prio de cir cūstātia q̄s, vt si is q̄ mutat ē per supiorez ꝓhibit⁹ ꝫbere ꝫctu ꝓmutatiōis, z hoc vl cu iuscūqꝫ: vel alicui⁹ determinate ꝓmutatiōis. Uñ clericꝰ: z si nō sit ab oī ꝓmutatione ꝓhi bit⁹: est tñ ꝓhibita ei ꝓmutatio negotiatiua seu lucratiua. Itē ꝓmutatō bñficij si ꝑpa au toritate fieret: puta sine autoritate epi trāsfe rētis psonas. Scdo de circūstātia q̄d. q̄ tñ coincidit cū obiecto ꝓmutatiōis, vt si q̄s p mutat rē ꝓhibitā ꝓmutari. De h pone q̄ttu oz exēpla. Primū: rē spūalē/ vl ānexā spūali ꝓhibitū ē ꝓmutare. saltē capiēdo ꝓmutatōz vt ē ꝫct⁹ nō q̄uit⁹: q̄. s. fit pre tpali tāq̄ app̄ ciatia. Hā h mō ꝓhibitū ē spūales res vt of ficia eccīastica vl ei ānexa: vt bñficia ꝓmuta re: qz ꝓceptū ē vt illa gtꝫ ꝓferāt. igīt vt nō p re appēciatiua ꝓferanť. imo ñ obstāre q̄ bñfi cia eccīastica seres ꝑtinēsece tpales: z ita ex sui nā appēciabiles. adhuc qz eccia statuit vt nō p ꝑcio/ vl re estimabili ꝑcio ꝓferāt: tō il licitū ē ea tali aio ꝓmutare. Et q̄ pl⁹ est: ēt si q̄s nō aio appēciandi: ſz aliq̄ alio anio vellet ꝓmutař bñficiū p bñficio: nō illō sibi liceret sua autoritate: ſz ad epm talia ptinēt q̄ trāſ ferre pt psonā ō bñficio ī bñficiū z eꝫ: nō āt ꝓhib⁹ Et nec epo ꝫ ꝓmutař talia bñficia aio appēciatio: cū bñficia sint ānexa spūalibz ea ꝓcomitēť. z ꝫ ē ꝑpt dispositōez iurꝫ positiui ꝓhibēntis ea ĩgtuito aio/ vl appēciatiuo aio

ꝓferrl. Scōm exm̄, vt si rē aliēnā ꝗs inuito dño ꝓmutet cū effectu: ꝗm̄ sic ꝓmutādo cō-trectāt rē aliēnā inuito dño, quō aūt sit possi-bile ꝙ ꝗs rē aliēnā licite possit vēdere inuito dño patuit q.lxx. Tertiū exm̄, vt si rē defec-tuosam ꝓmutat / nō deregēdo ei⁹ defectuz alteri cōpermutāti, z intelligit ꝟ siue illa sit defectuosa i suba/ q̄ritate/ siue q̄litate. Uñ talis ꝓmutatio regulr loq̄ndo/ est illicita illi cui⁹ est talis res. An aūt ne in aliq̄b casib⁹ ꝓmutans talez / excuset. vt si ꝓportionabilit diminuit de ꝓcio: aut si scit/ aut credit ꝓba-bilit ꝓpermutantē scire defectū, dic de illis ꝓportionabilr: z sic diffuse dictū est in sili de vēdente rē defectuosam: z de emēte ꝓcio de-fectuoso, supꝰ q.lxiij, z.lv. Quartū exm̄, vt si ꝗs aliquā illaꝛ rez ꝓmutat: de q̄b ꝓhibituz est ꝙ nō vēdant: dūmō lex ꝓhibēs earundez vēditionē si sit positiua/ vtak etiā vocabulo distractōis: qm̄ sub distractōe etiā ꝓhēdit ꝓmutatio. Aut si tali vocabulo non vtak: tm̄ ex intētione velit ēt ꝓmutatōez / aut si lem distractōez earūdē ꝓhibitā esse. Aut si lex ꝓ-hibens aliq̄ꝛ rez vēditionē/ nō sit positiua sz nālis: z rō ꝓhibēs de vēditōe eq̄ hēat lo-cū in ꝓmutatōe sic in vēditōe. Exm̄ ꝓmi et scōi. Hā mlte res sunt: de q̄b est ꝓhibitū/ ꝙ null⁹ eas vēdat saracenis, put diffuse patuit qōe. lj. Et in tali ꝓhibitōe ipm̄ ius positiuū aut vtk vocabl̄o distractiōis, aut si nō vtk: tm̄ clare ꝑt elici ꝙ mēs legislatoꝛ fuit: ꝙ mul-lo ꝛctu deberēt talia eis tradi, vñ etiā adduc-tio talīū ad saracenos ē inꝺicta. Et eodez mō de q̄busdā alīs rebꝫ ē dōm: de q̄b ius ci-uile disposuit vt nō vēderēt. de q̄b ēt ibidez patuit. Exm̄ ꝛtij, vt ꝙ ille res de q̄b patuit in.q.liij, sint ꝓhibite. ℔ est ex lege nāli z diui-na mutue charitatꝛ: q̄ tenemur primis non dare mālā aut auxiliū/ vl occasionē peccā-di. z illa rō eq̄ bz locū i ꝓmutatiōe, iō etiā ea-rundē rez ꝓmutatio erit illicita. Tertio de ꝛtia circūstātia, vt si ꝗs ꝓmutat ei cui est inꝺ dictū alicui/ vl tali cōpmutare, vt si A pmu tet rē ipi B excoicato notorie: vel ꝓtali de-nūciato. Jā ei coicat ei / cū tm̄ illicitū sit tali coicare. Scōm exm̄. si ꝗs ꝓmutat alteri: cū illi alēi ꝓmutatio sit inꝺicta. Uñ ēt si ꝓhibi-tio eēt solū illi alteri facta, puta filio a patre, vel monacho ab abbate, z ego id sciēs ꝓmu-tem aliq̄d cū tali/ peccabo, q̄ z si ꝓhibitio si-bi fcā nō me cōtingat: tm̄ ꝓhibitio legꝫ diuie me ꝓtingit: q̄ vult ꝙ ñ debeo alēi ī pctō cōi-care/ aut ei auxilio eēi ꝓsūmatiōe tal' pcti. z hui⁹ sīle bituz ē. q.lxxxvij. Tertiū exm̄, vt si ꝗs saracenis vl' wikleffistis aut hussistis ꝑ ꝛctū ꝓmutatiōis tradat talia, ꝺ q̄b dēm ē ī q.lj. Quartū exm̄. si ꝗs iudeo ꝑ ꝛctū ꝓmuta-tiōis tradat aliq̄d i casu ꝺ q̄ bituz est. q.lj. in ꝓclōe scōa: ꝺ circūstātia cui. Quarto, ꝺ q̄r-ta circūstātia sez cur. Ut si ꝗs ꝓmutatiōnē rei faciat ob ihonestū finē/ aut illicitū, z ꝺ ℔ dic sic i sili dictū ē. q.lj. quō vēditio z emptō ex ꝺfectu debiti finis dep̄uat: z spēal'r ꝓmu-tatio lucratiua. Quīto z sexto ꝺ circūstan-tijs vbi z q̄n, si sez i loco vel tpe q̄ ꝓmutatio ē phibita: fac̄ ꝓmutationē. Uñ si est lucrati-ua: ꝓmutatio ipa dep̄uat rōne i debiti loci z tpis: eo mō sic dēm ē emptionē z vēditionē lucratiuā dep̄uari illo mō. Septīo z vltio de circūstātia quō, vt si ñ seruat ꝗs debituz modū i ꝓmutādo. Et ꝺ ℔ ꝑñt poni septē exē-pla. Primū, q̄n ꝓmutās ñ ꝙat eq̄litatē va-loris rez. Utputa rē minoꝛ valoꝛ dat ꝓ re maioꝛ valoꝛ, z ꝺ ℔ dic sic in sili dēm est. q. lvij. de vēdēte rē ꝓ ꝓcio maiori q̄ valeat, aut emēte rē pro ꝓcio miori q̄ valeat. s. disti-guēdo: an ꝗs illꝺ sciens faciat vl' iḡranter, z an referat si ille excessus i q̄ decipit alt' sit vl-tra dimidiū iusti pcij vel citra, z si citra an i notabili vel i ñ notabili, z sic de mlt̄ alijs va-rietatib⁹ ibi dict⁹: q̄ oia sili mō applica huc. An aūt eq̄litas rez adinuicē ꝓmutādarū ꝓsi-stat i idiuisibili vl' diuisibili: z q̄b⁹ documētꝫ ag̃scak valoꝛ. ꝺic put i sili dēm ē. q.lvj, ꝺ va-loꝛe mercꝫ z ꝓcij ei⁹. Scōm, si A ꝓmutat rē suā ꝓ re B: quā tm̄ B solū tenebak dare p⁹ aliq̄ntū tp̄s sibi ꝑ A idultū: z res B: tūc dā da erit ꝓsilr melioꝛ q̄ res data sibi per A: z A ℔ fac̄ vt sic rōne dilatiōis tpis lucret: cū tm̄ A tpe ꝓmutatiōis erat al's parat⁹ suā rē distrahere z ꝓmutare: z ñ erat ꝙatur⁹ eā vl q̄ ad illꝺ tp̄s q̄ ꝓsilr potuiss valuisse tlē q̄d pl⁹, sec⁹ vbi A volebat eā rep̄uasse vsq̄ tūc: z ad istātiā B ꝓmutat ei: z de ℔ ꝺic cū limita-tiōib⁹ posit⁹ in. q.lvij. z.lxj. Tertiū, si A p-mutat rē suā ꝓ re B: q̄ z si ꝑm curſū illi⁹ tpis putāt hīcide eq̄lalere: tm̄ A scit vl' ꝓbabilit credit ꝙ affutura est tāta affluētia rez q̄ sue rei tlēs: ꝙ sua res hodie tradita B: mox puta cras notabilr min⁹ valebit/ aut scit vl' ꝓbabiliter credit: ꝙ res ꝓsilꝫ rei B sunt q̄ totius pertiture: aꝺo ꝙ res B mox notabi-liter plus valebit q̄ putek nūc valere. Nam in vtroq̄ illoꝛ casuū an A licite ꝓmutet vel

nō. ꝺic put in sili dictū est in q.lxij. Quartū q̄n A oino imutatā rem ꝓmutat cartus / q̄ ipe eā emerit/ vl' alio mō acq̄siuerit, z de hoc ꝺic cū distictōe. sic ꝺcm est i q.lxiij. Quin tū, q̄n rē aliquā ꝑ ꝓmutatōem / vel alit acq̄-rit vno tpe/ eo fine: vt eā alio tpe cartus ꝓmu tet: z distīgue sic ꝺictū est q.lxv. Sextū, q̄n rē suā ꝓmutat alicui usurario ꝓ re i eo ca-su/ i q̄ nō est licitū ēt eidē aliq̄d vēdere: de q̄ z quō patuit q.lxix. Septimū, q̄n rē suā ꝑ mutat alteri ꝑ alia re ēt meliori: z ℔ ob id qō ꝓspicit rē suā alteri eē valde cōmodosam, de q̄ in sili patuit in q.lvj. An aūt liceat ipsi A eā ꝓmutare alteri ꝓ re meliori ob id ꝙ A mlt̄ indiget illa re: z ꝓt nimiā instantiā ipius B ei ꝓmutat ꝓ tāto meliori/ q̄to ipe mul-tū indiget ea. ꝺic put in sili patuit q.lvj.

¶ Questio. XCIX.

Utrū cābiū sit speci-es ꝓmutatōis: z licite fieri possit: Solo qō nis stat i sex suppōnib⁹: z.xij, ꝛclonib⁹, z.xj.

Prima suppō. Quā (corollarijs, uis ēt rez ꝓmutatio possz di ci cābiū: tm̄ approbato vocablo solū ꝓmuta-tio numismatū ꝺ cābiū, put patuit ī q. ꝓce-denti, z illo mō capit in titulo.

Scda suppō. Quāuis vtq̄ ꝛhenti-um in ꝓmutatiōe rerū ꝑt ꝺici ꝓmutare, sic ei A tradēdo vinū suū ꝑ blado B: ꝺ ipm̄ per mutare cū B, sic ecōtra B tradēdo suū bla-dū A: ꝺici ꝑt ꝓmutare cū A. Uñ tā ꝓmutar q̄ cābire dñr relatiue relatōe eq̄parātie. Se cus est de vēdere z emere. Nō ei si A vendi-dit suū vinū B ꝑ pecūia: ꝺ B ecōtra vēde-re suā pecuniā ꝓ vino A: sed B ꝺ emere vinū A. Scōa ꝓs ꝓbabak, q̄ ꝓprie solū illuz ꝺicim⁹ cābire q̄ ab alio ipetik. Ut cū idigeo numismate aureo: z peto a te illud/ z tibi do argēteū: tu ꝺiceres magꝫ ꝓprie cābire q̄ ego, posses ḡ tu ꝺici cāpsoꝛ: z ego cāpsuari⁹, sic donās donatoꝛ: z ille cui donat donatari⁹, sed ad vitādū plixitatē ī ꝺicēdis: volo ꝙ pe-titus ad cābiendū vocek A: z petens eū vo cek B. Et q̄ in pñti matia sepe opz vti illis ēminis: idē nūero: spē: vel gñe. accipiā illos vt phi accipiūt: z ñ vt dñi iuriste: q̄ ea q̄ nos voca m⁹ eadē specie / vocant eadē genere, et q̄ nos ꝺicim⁹ esse idē in nūero/ seu idiuidu aliter: ipi ꝺicūt eandē spēm. Uñ solent ꝺice re ꝙ mutuatari⁹ tenek restituere non eandē spēm. i, non rem eandē indiuidualr: sed rem eandē in genere: id est in specie. Et cū aliq̄ numisma ꝺicā idē in numero: intelligā idem indiuidualit, nec illꝺ q̄ est eiusdē numeri/ seu q̄ritatis discrete: puta est ternarij nūeri sic aliud: est ei idē i nūero capiēdo idē nume ro ꝓ eodem indiuidualiter.

Tertia suppō. Permutatō ca plic̄ tri plicit, ꝓout in ꝓma suppositione ꝓcedentis q̄stionis.

Quarta Cābiū est triplex. Quoddā fit inter numismata sili'a in matia z forma, vt cū vtrūq̄ est aureū/ z eius dem inscr̄ptionis atq̄ imaginis z signature. Non em̄ obstat substātie cambij: ꝙ num is-mata ad inuicē cōmutanda sint oino eiusdē speciei in matia z forma: sic etiā est vera per-mutatio rerū eiusdē speciei, vt qū vn⁹ eq u⁹ dak ꝓ alio eiusdē speciei, sufficit em̄ indi-uidualis distinctio. Sed de illo cambio est nobis minus ad ꝓpositū/ q̄ de alijs, q̄ in il lo min⁹ ꝓtingit subesse rōnē lucri: nō em̄ ap paret si dek vnus flo. ꝓ alio sibi oīno simi li: q̄ rō lucri possit subesse/ nisi alter alteri fa ciat solonem in loco distanti, z sic alter alte ri ꝙiat ꝓ quāto virtualit affert flo, alteri us in loco distanti. Quoddā fit inter numis mata diuersa in matia z forma, vt cū argen-teū vnius inscr̄ptiōis / dak ꝓ aureo alteri⁹ inscr̄ptionis. Quoddā fit int' numismata di uersa in matia/ non in forma: vel ecōtra, vt cū argenteū vni⁹ inscr̄ptionis dak ꝓ aureo eiusdē inscriptiōis, aut argenteū vni⁹ inscri ptionis/ dak ꝓ argēteo alteri⁹ inscriptōis. Uñ in oīb⁹ illis ꝑt saluari ratio cābij, q̄ cuz illa idētitate/ seu sili'tudine stat ad min⁹ idi-uidual' distīctō numismatū: q̄ req̄rīt ad sub stātiā cābij, nō ei ꝑt A ꝺici cābire numisma B: si det ipi B idē in nūero numisma qō A recepit a B: vel eꝫ. Et hec ē vna ꝺzia cābij a mutuo pecuniario, q̄ nō repugt mutuo pe cuniario: ꝙ idē i nūero numisma reddak per mutuatariū qō ei dederat mutuator: q̄uis hoc nō req̄rak. Et ex hoc sequit: ꝙ qñ ī cam-bio inuenit lapsus tpis: z ꝑ B restituit A numisma solū indiuidualit distīctū/ nō ꝑt sufficienē distīngui an sit purū mutuū vl' cā bīū mixtū mutuo. Hā ꝑt defensari sufficiēr ꝙ sit verū purū mutuū. Nam A de suo fa-cit ꝙ efficit B pleno dūio: z vlt ꝙ B sit ob

ligat⁹ ad restituendū sibi post lapsū tp̄s idē in spē: z oīe piculū est ip̄ius B, igit̄ est mutuū purū z verū, tz ꝯna, qz nihil omittit̄ q̄ requirer̄et ad hoc: q̄ A ex intētione ei vere z pure mutuaret illud, vñ q̄ vult rehr̄e idē i spē/ ñ repugt̄ sube mutui, qz substātia mutui abstrahit ab hoc qꝺ ē sibi idē in nūero restitui: vel idē in spē: ideo pmittit se cū vtroq;. Nec mirū q̄ tūc nō p̄t distingui z discerni/ si sit purū mutuū/ vel cambiū mixtū mutuo: sīc i certis casib⁹ nō p̄t discerni/ an in aliq̄ casu sit societas vel mutuū: nisi ex sola ꝓfessione intētionis alteri⁹ ꝓtrahentiū, vt patuit qōe pcitū, in q̄nto z sexto casib⁹. Et si dicas, igit̄ etiā nō scirer̄et qñ liceret A recipe lucr̄, vl' nō, qz si sit cambiū lz mixtū: licitū est A recipe lucrū, si aūt sit purū mutuū: nō licebit ei recipere lucrū. Dōm q̄ nihilomin⁹ p̄t hoc sciri, qz etiā si sit purū mutuū/ z nō cambiū: A mutuās p̄t vltra sortē recipe lucrū nō rōne mutuationis/ seu dilatiōis solutiōis: sed rōe illi⁹ q̄ A debet solvere a B in alio loco z distanti recipe: q̄ A nō p̄t facere/ nisi p labores z opas exhibēdas/ vel exhibitas p B: z sic nō rōe tp̄s incueniētis: sed rōe loci distātis recipe potit A lucrū, teneret enī B restituere sortē in eodē loco/ in quo degit A: z ei mutuat: z non in extraneo loco.

Quinta Cambiū est duplex. Quoddam est purū ab oī alio cōtractu, vt cū A dat mox vnū flo. B pro moneta: z B etiam ecōtra mox tradit monetā. Quoddā ꝙo est ip̄urū: cui. ſ. est admixt⁹ ali⁹ ꝓtract⁹: puta mutuū. Ut cum vn⁹ eoꝝ non mox tradit suū numisma: qñ recipit alteruꝫ ab altero, z illō est duplex. Qz aut hmōi mutuū tenet se ex pte A: vt cū A mox tradit suum numisma: sed nō mox recipit a B aliō: sed expectat illud recipiendū post tp̄s: tunc enī licz A nō mutuet B suū numisma/ qō a p̄ncipio tradidit B: tñ numisma qō B deberet ei mox dedisse: ōz A ip̄i B mutuare. Aut illō se tenet ex pte B: vt cū B mox tradidit suū numisma A: ſz nō mox recipit ab A aliud: ſz expectat illō recipiēdū post tp̄s.

Sexta Ille q̄ appropriato vocabulo ōz cābire ē duplex. Quidā ē dedit⁹ talib⁹ opis, z ille p̄pie vocat̄ cāpsor. noīa ei ꝑbalia in oꝝ ip̄ortāt habitū z studiosam applicatōem q̄ ꝯs dedit⁹ est alicui rei, z tales se illi q̄ tenēt tabl'as ad ꝑ patas z bancos. Alii⁹ ē q̄ nō est dedit⁹ talib⁹: cuiusmodi se coīter hoīes saltē pecunios̄t: q̄ passim dāt hoīb⁹ numismata q̄b⁹ indigent pro aliꝫs.

Prima ꝯclo. Cābiū est spēs permutatiōis p̄mo z scōo mō capte: nō aūt ētio modo. Hec ꝯclo ptz q̄ ad oīes ptes p ea q̄ dicta sūt in p̄ma suppoē p̄cedētis

Secda ꝯclo. Cābiū est ꝓtract⁹ (qōis, distinct⁹ ab aliꝫs, pbat̄ enumerādo aliq̄s q̄b⁹ mag⁹ vr̄ idētificari cuiusmōi est mutuatio: vēditio: emptio. A mutuatōe enī p̄z distinctio ei⁹ triplex. Prio p illā dziam q̄ tacta ē in ḡrta suppoē. Nec valēt due pbationes q̄b⁹ Alexā. de Alexādris vult pbare q̄ cābiū nō sit mutuū. Prio ei inq̄r, qz nō sperat lucrū ꝑp̄ dilatōez tp̄s. Scōo qz cāpsori nō reddit̄ eadēres i spē vl' in nūero: qz dat monetā vni⁹ gñis: z recipit monetā alteri⁹. Sz p̄ma pbatio ñ valz: qz sic arguēdo i illo ꝟctu non spat̄ lucr̄ rōne tp̄s dilati, igit̄ ibi nō ē mutuū: supponit̄ illa ꝓ subintellecta s, in oī mutuo opz q̄ spet̄ lucrū rōe dilatōis tp̄s: al's ei illō enthimema nullā hz appenti am/ nisi illa ꝓ subintelligat̄. Vō illa ꝓ est falsa, qz tūc oē mutuū necario eēt vsurarū, z sic sua pbatio pcedit ex falso. Si aut̄ dicas, q̄ ip̄e intēdit probare/ q̄ nō ē mutuū vsurarū: tūc ꝑ quis pbatio valeat: tū p̄ nō dū hr̄ q̄ cābiū nō sit mutuū/ vl' q̄ distinguat̄ a mutuo, qz nō valet ꝯna ab iferiori ad superi⁹ negatiue, vl' a pte i mō ad suū totū negatiue. Scōa ēt pbatio nō valet, qz ēt ꝓtingit i mutuo q̄ ip̄e mutuatari⁹ reddit mutuato ri numisma alteri⁹ spēi. Ut mutuaui tibi aureū: tu mihi reddis argēteū, ēt alteri⁹ figure z inscp̄tiōis: dūmō i illa p̄ria currat. Aut si ꝓtēdis q̄ ꝑ sit p̄ter nālia mutui: tū saltē p̄t reddi aliud in īdiuiduo: qō tū ē idē i gñe z i spē. mō ēt i cābio ꝑ fieri p̄t, vt ptz ex. iij. suppositiōe p̄missa. Scōo ēt ptz distinctio cābij a mutuo: q ꝑ q̄ i cābio vt tali ñ req̄rit̄ lap⁹ tp̄s inter mediū: imo ad purū cābiū req̄rit̄: q̄ A tradēte nūisma ip̄i B: ēt mox B retradat ei suū numisma/ q̄tū ē de nālib⁹ cābij: q̄uis ꝑ nō sit de subalib⁹ cābij. Tertio, qz mutuatio ēt hz locū i aliꝫs reb⁹ a numismate: ſz cābiū ꝓpie nō nisi i numismate. Et ēt differat a vēditione z emptione ptz, qz in emptiōe et venditione opter alterꝫ cōmutabile esse rem vt res distinguit̄ ꝓtra numisma, ſ. mercē: sed in cābio vtrūq; cōmutabile est numisma, ꝑz etiaꝫ ex dictis in p̄ma cōclusione p̄cedentis q̄stionis: quō ab aliꝫs distinguit̄, sīc z pmutatio, put est suū gen⁹/ vel pmutatio rer̄: q̄ ē spēs ei ꝺdistincta. Et ex hac distinctōe seq̄t: q̄ ip̄ossibile est pecuniā vēdi z emi: qz nihil emit̄ vel vendit̄/ nisi sit res distinguēdo rem a numismate: z illō p q̄ emit̄ vel vēdit̄ sit numisma. Vō qñ pecunia emeret̄ vl' vēderet̄: tam id qō emeret̄ vel venderet̄: q̄ illō p̄ō q̄ emeret̄ z vēderet̄/ esset numisma, igit̄. Vñ sequit̄ q̄ pecunia est inemibil/ vl' inuēdibilis. Hoc tū p̄t itelligi dupl'r. Prio, cōsiderādo pecuniā ḡra materie, ſ. metalli: in q̄ est ifcptio z autoritatiua approbatio, z ꝑ mō nō est verū. sic em̄ ꝓtingit ip̄am emi z vēdi: qz vt sic/ nō est numisma. Hā materia rei artificialis nō est res artificialis (nec res nālis cuiusmōi ē) metallū est figura artificialis: nec ē ip̄m ꝯpositū ex re nāli z artificiali, put ptz per ꝑm. ij. phīc, z. vij. z in aliꝫs locis infinitis. Vñ ꝑ mō nisi aurifabri emūt aliqū florenos vngaricos: pura hīdo tm̄ intētionē ad materiā eoꝝ, qz em̄ illō aurū ē valde idoneū ad operandū i eo: ſō ip̄m aurū emūt: vt ex eo opus aliqō faciāt: z nō vt distrahāt in negociatōe statī em̄ dissoluūt eos i massaz. Alio mō cōsiderādo pecuniā ḡra forme/ vl' ḡra vtriusq; cōpositi ex materia et forma. Et illo mō eā ē inuēdibilē/ vel inemibilē p̄t itelligi triplr. Aut q̄ de facto nō possit emi/ nec vēdi: z sic est verū p rōnē p̄tactā: qz est ꝓtra rōem ēptionis z vēditōis. Alio mō, q̄ non posset licite emi nec vendi: z illo mō etiā est verū. qz licite emi vel vēdi p̄supponit q̄ emak/ vl' vendak. Artū nō est illō itelligendū ex illa radice/ q̄si nō sit res appciabilis p aliq̄d eq̄alens: sed qz nō est natū eē obiectū talis act⁹. Vñ si ō facto posſz eml: tūc ēt licite emi nō repugret sibi, sīc si son⁹ posset de facto videri: tūc etiā licite videri nō repugret sibi. Tertio mō p̄t itelligi q̄ pecūia nō sit adinuēta vt emak/ vel vendak: ſz vt sit mediū ēptionis z vēditōis: z sic ēt est verū, ſz ob hāc rōnē nō oporteret q̄ illicitū eēt eā emere vel vendere. Hā sepe ḡs vtik licite re ad aliū vsum/ q̄s ad illū ad quē ē adinuēta, de q̄ ēt patuit q. lxxix. ꝯclone, iij.

Tertia ꝯclo. Cambiū q̄tū est ex gñe suo/ ē ꝟctus vtilis rei p, z ꝑ si ue sit purū/ siue mixtū ex mutuo. Pria ps p bat̄ dupl'r. Pro p̄ma p̄mittēde sūt tres suppositiōes. Pria, vtile est hoīb⁹ vni⁹ p̄rie aliꝫs regiones z pucias pagrare, ptz: quia q̄d libz q̄ttuoꝝ seq̄ntiū est tā hoīb⁹/ q̄s reip, vni⁹ p̄rie vtile. Prima, ſ. de aliꝫs regiōib⁹ z puin-

cijs adducere merces q̄ ibidē abundāt: z in p̄ria sua deficiūt. Scōm est, visitare limina scr̄oꝝ in alia p̄ria q̄escentiū. Tertiū, audire doctrinas: z discipl'as vtiles: tam alaby/ q̄s coꝝpib⁹: atq; reginini reip, ab illis q̄ ad docē dū tales sūt idonei/ efficaces/ z ad ꝑ copiose ordinati. Quartū, legatiōis officiū p pace tractāda int̄ regna z puincias exercere. Ista aūt q̄ttuoꝝ nō p̄nt hoīes facere et assequi/ nisi intrādo alias regiones z puincias pagrando: igit̄ p̄ma suppō ꝟa. Scōa suppō, Si q̄s: vt puta B: alia regna pagrādo afferret secū numisma sue p̄rie: vt de illo emeret sibi ea q̄ ad p̄dicta sunt sibi necaria: oporteret euꝫ sepe multa pati dispendia z incōmoda: z noiatim q̄nq;, probat̄ sic. Hā aut illō numisma alibi non acciper̄et oīno pro aliq̄ re venali, vt puta qz oīno est incognitū ibi, aut si acciper̄et: non tū nisi cū difficultate, aut in valore nimis vili, aut si in oī eo valore acciper̄et/ in q̄ est p̄ria p̄ria: tū illō illuc in tāta q̄ntitate/ q̄nta ipe ibi indigebit afferēdo/ exponit se z numisma in via p̄cl'is latronū: q̄ tū euadret/ si numisma illō q̄ alibi indigebit/ nō secū portaret: ſz alibi aliquē inueniret q̄ tātūdē sibi daret: et B secū sōlū acciper/ q̄tū pro expēsis vie reqreretur. Aut q̄nto, si etiā cessarēt p̄dicta illa: tū numisma illud qō hz/ est pre sui magnitudine z multitudie inhabile z ḡue ad portandū p tāta loca: cuiusmōi est minuta moneta argentea/ vel erea: z bū inueniri posset aliō numisma que q̄ntitatis: z eq̄alētis valoris: cuiusmōi ē aurea moneta. Tertia suppō. Atribus p̄mis dispēdijs z incōmodis p̄uarent̄ hoīes / qū intrādo alias regiōes inuenirēt i sua p̄ria aliquē, puta A: q̄ pmpto alio reciperet ab eis numisma sue p̄rie/ dādo sibi numisma illius alterius p̄rie, dato z q̄ A aliq̄d exigeret ab ip̄is p hmōi pmutatōe: vel acciperet sue p̄rie numisma i aliq̄tulo mīori valore/ q̄s etiā in p̄ria sua curreret: tū adhuc i longe mīori valore opteret p̄dictos hoīes ip̄m alibi exposuisse. A q̄rto vero p̄seruarent̄ per hoc q̄ inuenirēt aliquē i sua p̄ria: q̄ ab eis recipiēdo numisma eiusdē p̄rie prouideret eis: q̄ in alio regno q̄ tendūt inuenirēt sil'e/ vel aliud numisma: qō et si esset minus in valore respectu ei⁹ qō ipi ei dederūt: tū lōge eligibili⁹ est eis illo mīori z quo carere/ q̄s subst̄itisse in via tantis periculis in centuplo plura perdendi. A quinto vero p̄seruarent̄ per hoc: q̄ A daret sibi gracilius

numisma. Et dato q̄ in his oĩb⁹ opteret homines recipe ab A aliq̄tulo min⁹ q̄ valeret suū numisma: tū lōge eligibili⁹ est eis carere illo minori / q̄ subire illa dispēdia q̄ eis alis imineret. Ex illis trib⁹ supponib⁹ arguit sic p cl'one. iij. Ille ē rcus ē vtilis reip. q̄ ofert ad ħ q̄ hoies possint ea facere z pseq̄: q̄ sunt vtilia eis z reip. z maxīe qū sic cōfert eis ad talia: q̄ valet ad declinādū ml'ta incōmoda z dispēdia / q̄ eis ī psecutiōe taliū occurrere possent. mō cābiū est bmōi. igit̄. Minor p⁹ bat̄. q̄ valet ad illa q̄ttuor cōmoda / q̄ tacta sūt in ꝓma suppōe: z fac vitare illa q̄nq̄ incōmoda. de q̄b⁹ dictū est in scōa suppōe. vt ptz ex ētia suppōe. igit̄. Pro scōa pbatōe ꝑmitto duas suppōnes. Pria. vtile imo necessariuz est hoīb⁹ etiā in sua pria ꝓmanere valētibus emere multas quas et minutas merces sibi vtiles z necārias p domo z familia: tā q̄ ad cibū z potū / q̄ ad vestitū z alia. Scōa. ad emendū tales non solū vtile: imo necārīū est hoī hāre pua numismata ꝓtinētia multas petias. ita q̄ si hoies hāent solū numisma magni valoris ī vna massa: ipi nō possent tales merces emere: q̄ vēditores nō vellēt hāre petias ī q̄s scinderet numisma magni valor⁹: nec ēt expediret ħ ipis emptoribꝫ: nec vēditores vellēt illud vnū magnū numisma hāre in cōi int̄ se pro suis mercib⁹: z tū stat sepe q̄ ēptores nō hūt nisi magnū numisma. iō nisi hāent aliquē ā eis minutū numisma ml'taz petiaz daret p suo numismate vni⁹ massē: ipi cogerent̄ talib⁹ mercib⁹ necessarijs carere: aut ml'tos hāre labores donec posset emere merces emēdas. z dato q̄ inueniret̄ dantem sibi tale: tū si nō stari eū inueniāt: ipi interim patiēt̄ dispēdiū: tam pditiōis tpis / q̄ laboris z discursus hincinde. z forte q̄ interim oēs merces q̄s emere intēdebāt / distracte sūt / vl' in pcio ascenderūt. Ex illis suppōnibus arguit sic. Utile est hoīb⁹ illō q̄ ōt prima suppō: z illō nō pñt simplr / vl' nō nisi cū mag̃ incōmodo. assēq̄ / nisi p cābiū. vt ptz ex ij. suppōe. igit̄. Et dato q̄ in tali cābio oporteret hoīes recipe ab A aliq̄tulo min⁹ q̄ valeret suū numisma: tū lōge eligibili⁹ est eis carere illo minori / q̄ subire illa dispēdia q̄ ei alis imineret. Scōa ps pcl'onis pbat̄ sic. q̄ mutuū est ꝓtract⁹ ex gñe suo vtilis reipu. et sil'r cābiū. vt ptz ex ꝑma pte pcl'onis. igit̄ cābium mixtū ex mutuo z cābio / erit etiā vtilis ꝓtractus. q̄ illud nihil est nisi cambiū z mutuū.

Et ōr notand̄ in ꝑma pte pcl'onis / q̄ttū ē ex gñe suo. q̄ ex circūstātia ꝓtingit ipm talit fieri: q̄ est inutilis reip. vt si cāpsor accipit pl⁹ q̄ iustū est: aut si est in eo mutuū: z rōne mutui supaccipit. Attū ex tam dict̄ nondū hr̄ q̄ cambiū sit licit⁹ ꝓtract⁹. q̄ etiā ꝓtract⁹ il licitus pōt esse vtil' tpaliter hoīb⁹ z reip. saltē ꝟm q̄d: puta vsurari⁹. z hoc ex eisdē vel similib⁹ motiuis iā tactis de cābio. put ēt patuit in q. xlviij. q̄uis ecōtra sit spūaliter eis pnitiosus. z ex p̄ūti ēt simplr loquēdo tpaliter dānosus. Ideo preter hoc restat pbandū q̄ sit etiā licitus. vt dicet in q̄nta pcl'one.

Quarta pcl'o. Duas ꝑncipales cōtingit subesse cās ꝓpter q̄s A. s. ordinari⁹ campsor dans vnū numisma B: z recipies ab eo aliud / pōt rōnabiliter velle hr̄e lucrū: z plus velle a B recipe / q̄ ei in numismate dedit: seu in numismate ei⁹ da re q̄s a B recepit. probat̄ enumerando eas. Pria est. q̄ A obsequit̄ z seruit B impendēdo opas ei. Scōa est int̄esse. Prima sic deduco. Si q̄s alteri seruit: z p eo opas facit / atq̄ labores subit: licite pōt ab illo recipe aliq̄d pro mercede opaz suaz: Modo multiplicit̄ ꝓtingit q̄ A cambiēdo B fuit ei: et p eo: z in ei⁹ vtilitatē impēdit opas. Igit̄ si A velit aliq̄d plus hāre a B ī numismate / q̄ A ei dederit: z illō plus velit hāre pro talib⁹ operis: licite potit illō velle hāre. Et idē: si A velit aliq̄tulo min⁹ dare de suo numismate B: qtūs retentio illius minoris sit sibi merces pro opis in q̄b⁹ fuit B. Maior nota. q̄ dignus est oparius mercede sua. Minor pro bat̄ enumerando sex modos: q̄b⁹ ꝓtingit A fuire B: z hoc in diuersis cambijs. Primi tres ꝓtingūt ī cābio puro. s. cui nō est admixta mutuatō. s. qū A dādo suū numisma B: mox z in eodē loco / z sine lapsu tpis notabilis recipit aliud ab ipo B. Haz in tali ꝓtingit q̄ A dat B numisma: qđ ꝓpter gracilitatē suā est habile ad portandū et ducendū: ac etiā ad cito numerādū ips: qū futuro tpe dz B vēditoribꝫ satisfacere pro mercib⁹: cuius mōi est numisma aureū: z recipit a B aliud: qđ est inhabile z laboriosuz ad portādū pre sui magnitudie z multitudie: z etiam reqrit multū tps ad numerādū ipm. qū q̄s de ipso vellet pro mercib⁹ magni valoris emptis satisfacere vendītoribꝫ. In hoc aūt q̄ A colligit numisma talis gracilitatis: qtūs B: vel alius indigens eo / nō solū inueniat: sz etiā

vt in ꝓmptu inueniat ipm: A vtilit̄ fuiuit B: q̄ tūc B erit releuat⁹ a triplici labore. s. a labore portādi numisma inhabile ad portandū. Scōo a prolixo discursu: donec pro numismate ihabili ad portādū / acq̄rat tale numisma habile. Tertio a labore diu numerādi: qū B emet ab aliq̄ merces magni precij. Hunc eñ laborē subit A pro B: pro q̄to a ꝓncipio A breuissimo tpe suū tradens numisma B: cū tā fastidioso nūero recipit numisma B. Modo q̄ sua idustria z opa pcurat z efficit talia / q̄ ipm aliū a ml'tiplici labore releuat: fuit illi alī vtilit̄: z mereť mercedē: q̄ ille ali⁹ libent̄ daret pciuz / vel aliq̄d estimabile pcio: vt ēt ab illis releuat⁹. Secūdus mod⁹ fuiēdi ꝓtigit etiā in cābio puro. Nā in tali ꝓtigit ecōtra q̄ A dat B paruū numisma in q̄ttate: sed multū in nūero. puta ꝓtinēs ml'tas petias. vt est argētea minuta q̄ est habilis ad emēdū multas z diuersas quas merces: q̄s q̄libz ē pui pcij: z recipit a B aureū numisma / qđ est inhabile ad emendū tales merces. In hoc aūt q̄ A collegit studiose ml'ta talia pua numismata: q̄ renus B: vel alius indigēs talib⁹: et nō hūs nisi magnū numisma pcios̄um: nō solū inueniat talia pua: sed etiā ī prōptu inueniat: A vtilit̄ fuiuit B: q̄ releuauit ipm a q̄d: uplici incōmodo. Prio. ne B ipediat̄ emere tales merces. Aut scōo: ne cogeret̄ scindere suum magnū in petias. Aut tertio: ne cogeret̄ diu z ad ml'tos hincide discurrer̄: donec aliquē vel aliq̄s inueniret q̄ sibi darēt tale numisma puū: z in magno nūero pro suo magno. Aut q̄rto: ne interi tales merces distraherēt / aut ascenderēt in pcio. z sic opteret eū aut oīno carere: aut cartus recipe. A talib⁹ aūt incōmodis releuare B: est ei vtilit̄ fuire / z merce dem mereri. Uñ z B libent̄ daret aliq̄d / qđ eēt a talib⁹ incōmodis releuat⁹. Et si arguatur. ex q̄ i scōo mō fuiendi B fuit A: eo mō q̄ in ꝑmo A fuiuit B. igit̄ eadez rōe in scōo mō potit B velle hr̄e aliq̄d ab A: vel saltem B poterit recōpensatōem facere vni⁹ fuitiꝫ ad aliō. z sic A in scōo modo nihil lucri poterit hāre. Dōm q̄ ex q̄ cāpsor recipiendo numisma magnū a B in scōo casu: non recipit ipm vt hincinde portet: imo domi vult ipm retinere. iō B nō ceset̄ ei fuire. secus i ꝑmo casu. Terti⁹ mod⁹ ꝓtingit ēt in cābio puro: z ħ p hūc modū. Nā in tali ꝓtingit/ q̄ B nō hz numisma alteri⁹ regni p qđ intendit trāsire: sz hz solū numisma hui⁹ pñe. z si deberet illō deferre in aliud regnū multa incōmoda pateret. put tactū ē in ꝑma. pbatiōe pcedēs ꝓcl'onis. q̄ g ipi B adduceret numisma alterius regni: z illud sibi daret pro numismate hui⁹ pñe: z sic releuaret B a pdictis incōmodis: ille vtil' fuiret B: z dign⁹ esset mercede sibi dāda p B. Mō ħ facit z fec̄ cāpsor q̄ applicādo ingeniū suū z industriā / atq̄ laborē collegit z adduxit numisma aliene patrie z regni. vt B: vel ali⁹ indigēs eo / nō solū inueniat: sz ēt in ꝓmptu inueniat: vt sic sit releuatus a supdict̄ incōmodis. igit̄ dign⁹ est mercede. z sic noīe mercedis poterit sibi aliq̄tulū retinere: ita q̄ nō tantūdē dz ipi B q̄ttū recipit ab eodē. Quart⁹ mod⁹ fuiēdi: ꝓtingit in cābio ipuro: cui. s. est admixta mutuatio ex pte A: vel ex pte B. z ꝑmo in illo ī q̄ A dando suū numisma: non mor / nec in eodē loco recipit a B aliud: sed post lapsum notabil' tpis: z in alio loco notabil' distāri. Nam in tali casu ꝓtingit A dupl'r fuire B. Prio in tpe. q̄ expectat B de sol'one: sz pro illo fuitio nihil licitū est A exigere a B. q̄ illa expectatio ē mutuatio. Scōo aūt fuit ei in loco: pro q̄to ꝓtingit q̄ B nō hz pecuniā suā hic: vt ħ det eā A sic deberet: sz in loco distāri. z si deberet eam huc adducere ad dandū cā hic: opteret eū facere expensas ad ductiōis: z ēt expectare picula pditōis eius in via. Jn ħ g̃ q̄ A vult numisma B in alio loco recipe: z sic releuare B ab expēsis z periculis: A per suā industriā et opas fuit B vtilit̄. q̄ A p suā industriā ordinauit: q̄ alibi hz mīstros / vel socios q̄ ei⁹ noīe recipiēt solutionē a B. igit̄ pro illo poterit aliq̄d recipere. z sic B p puū qđ dat A releuabit̄ p A a magno. Quis ei dubitat / si A cābiēdo daret B flo. z B diceret: numisma qđ tibi dabo pro flo. oportebit te afferre in tali villa distanti: ad quā mecū debes ire. A licite possz dicere: ego accipiā mercedē itineris: z ibidē recipiā / aliter nō factā. Nā ex natura cābij non tenet̄ A recipe in alio loco numisma B pro suo. iō ꝓter nāliā fuit B. Signū aūt p qđ ꝑ deprehendi / an A q̄rat lucrū a B p primo fuitio. s. expectādo sol'onē alteri⁹ numismatis B vel nō: est illō. Nā si A ꝟm q̄ttatē tpis per qđ dat dilationē / q̄rit lucrū: tūc rōe mutui q̄rit lucrū. Ut puta: si p duos mēses expectādo vult plus hāre / q̄s si solū p mensem expectaret: nō obstāte q̄ nō est ali⁹ locus in

q̄ B dat suū numisma: siue det in vno/ siue in duob⁹ mēsib⁹. Nam ex q̄ illa alia cītas eq̄ distat ab A: nō potit A hīe rōnē pl⁹ accipiendi ī casu duoꝝ mēsiū/ q̄ ī casu vn⁹ mēsis. Signū ē q̄ ꝙ ꝑt maiorē dilatiōez q̄rit maius lucrū: nisi allegare posset interesse/ qđ sibi īmineret in cāu duoꝝ mēsiū: qđ nō īmineret sibi ī vno mēse. Sz ō interesse dicēt infra. Si aūt ꝑm distātiā maiorē loci ī q̄ A dz recipe/ vult hīe mai⁹ lucrū: sīc ꝛ A maiozes facē expēsas tenēdo ī tā distāti loco bancū vl' tabulā: ob ꝟ nō dānak cōtract⁹. Quīt⁹ mod⁹ seruiēdi ꝙtingit ēt ī cābio īpuro: ī q̄ est mutuatio: ꝛ ꝟ eī expte B, puta B ꝟ ꝛ nunc dando suū numisma A: nō mor nec ī eodē loco recipit ab A aliō: sz solū p⁹ lapsū notabil' tp̄is: ꝛ in alio loco notabilit' distāti. Hā ī tali cāu ꝙtingit A seruire B: ñ dupl'r vt ꝑus. A eī tūc nō expectat B, ꝛ p ꝙns nō mutuat el: sz poti⁹ ecōtra B expectat ipi A, ꝛ p ꝙns implicite B mutuat A: p q̄to expectat numisma: qđ A mor ō natura cābij debuiss̄z tradidisse B. Ubi tūc nō pōt eē pīculū pcū vsure ex pte A: sz poti⁹ ex pte B: pura si B tāto min⁹ vellet dare A: eo q̄ expectat eidē: tūc eī B eēt vsurari⁹. Sz ecōtra A seruit B in ꝟ: q̄ ꝙtingit q̄ B indiget multo: et m'ti volozis numisīate in alio regno ad qđ rēdit: ꝛ si deberet p viā portare numisma tāti valoz̄: se ꝛ pecuniā exponeret pīculo vite cozp̄is ꝛ rep: nec indiget eo p via: q̄ propter libēter daret alicui aliq̄d notabile vt ꝓcuraret sibi: q̄ pueniēs ī aliō regnū/ iueniret ibi aliquē q̄ de tāto sibi rñderet. sil'r daret aliq̄d notabile vni q̄ suū numisma qđ hic hz: ꝛ qđ etiā alibi curīt/ trāsportaret sibi ī aliud regnū: ita q̄ eum assecuraret de pīculo pditiōis in via. Uō ī hoc: q̄ A ordinauit et ꝓstituit ministros et socios in illo alio regno: q̄ veniētib⁹ cū suis lr̄is: ꝛ petentib⁹ certā q̄ntitatez numismatis: dēt suo noīe sūmā quā req̄rēt: ꝓinde fec̄ acsi A subiisset labozē trāsportandi B pecuniā suā in aliō regnū/ cū assecuratiōe de pditiōe eius in via. Pro hmōi igit̄ vtili seruitio poterit A aliq̄d accipe a B. Hā ex naturalib⁹ cābij nō teneret A dare suū numisma B: in alio loco/ q̄ ī eo ī q̄ A accipit numisma B, ideo alibi sibi dando seruit B preter naturalia cambij. Unde etiā si A deberet B in eodē loco tradere numisma suū/ min⁹ acciperet a B/ q̄ tradendo sibi in alio loco: quia min⁹ seruiret ipsi B. hic dādo/ q̄ dando sibi alibi. Sext⁹ modus ē, si B habet monetā alteri⁹ regni quā si deberet hic exponere/ ipa tā q̄ incognita: vel incōsueta non acciperet ur: vel nō in eo valoze/ in quo B optet eā expēdere. q̄propt B intēdit eā p se/ vel aliū ad ꝟ ꝓductū transferre in aliud regnū: vt ibi p ea acciplat bonū valorē, ꝛ ꝟ in mercib⁹/ vel numismate: qđ etiā hic sibi curret. Sed q̄ B illuc transportādo/ facier magnas expensas vie: ꝛ hz pericula expectare, ideo si A ꝟ daret sibi aliō numisma, pura huj⁹ p̄rie: ꝛ in minozi valoze/ q̄ sit ille in q̄ B als posset suuz icognitū numisma distrahere hic, ꝛ ꝟ ideo: q̄, ſ, releuaret ip̄m in expensis ꝛ piculis vie: tūc A vtilit̄ seruiret B: ꝛ posset merito velle aliquātū minus dare B: q̄ B alibi posset leuare p illo numismate, puta B posset ip̄m alibi distrahere pro .x. floz̄, sz cogeret ſ, floz̄, expendere pro expēsis: ꝛ pīculis illius trāslatiōis. Ideo si A daret el aliquantū minus decē floz̄, haberet iustā causā illud facīēdi.

Et si arguat, Ergo eadē rōne posset A tantundē accipe lucri a B: a quāt̄z pīculis ꝛ expensis releuat ip̄m/ quas B haberet subire si ip̄m met illuc transferret, ꝛ eodē mō argueret circa q̄rtū ꝛ quītū modos fulēdi. Soluto patebit ex ꝛtia regula vndecime cōclusionis. Si etiā arguat, q̄ hec ꝙclo q̄rta sit cōtra eq̄litatē iustitie cōmutatiue seruandā in cōtractib⁹, patebit solo in duodecima cōclusione. Sc̄da cā p̄ncipalis pōt eē interesse dāni emergent̄z/ vl' lucri cessant̄z ipi A. Exemplū. A hz numisma: qđ licz nūc sit pui valor̄z: tū ꝟisil'r expectat valiturū pl⁹: vl' A multū indiget illo gñe: ita q̄ timet dānificari si illud distrahat. B aūt indigens tali gñe numismat̄z: plurimū instat apd eū: vt sibi illud numisma det p aliq̄ alio. At A malleт supportat⁹ eē a cābio: ꝛ vellet poti⁹ retinere suū numisma sibi/ q̄ recipe nō soluz aliō qđ suo numismati eq̄ualeret ꝛz cursū p̄nt̄z tp̄is, imo etiā poti⁹ q̄ recipe numisma maior̄z valor̄z/ q̄ sit p̄ntial' valoz sui numismatis. Attū ad satisfaciendū petitiōi B: ꝛ ad ꝑseruandū se a dāno: vl' a cessatione lucri ꝟisil'is: ipse sibi cābit p alio: qđ ē aliq̄ntulū meli⁹ suo: nō tū vltra q̄ntitatē dāni/ vel lucri cessantis: qđ A timet sibi affuturū: nec vltra q̄ verisimiliter speret suū valiturū, imo A ꝓpt formidinē et fallibilitatē euent⁹/ excrescente valor̄z sui numismat̄z: accipit a B numisma existens alio q̄tū minor̄z valor̄z: q̄ speret suo numismati valoz affutur⁹: nec est natū inde euenire scādalū: iam A licite poterit accipe validi⁹ numisma q̄m dederit B: ꝛ hoc p refusione sui interesse. Et ꝟ ꝑt, pbari dupl'r. Prio qz in ꝓmutatiōe rerū sic est: q̄ si A in aīo suo cōclusit rē suā vt equū nūc nō ꝓmutare nec alienare: qz valde indiget eo: aut qz intēdit eū ꝟuare donec efficiat ex lapsu tp̄is maiozis p̄cij: vt sic lucret: ꝛ B istat vt sibi eū p suo boue nūc ꝓmuret: poterit A velle hīe bouē tanto meliozē suo eq̄/ q̄tū est interesse lucri cessantis sibi/ vel dāni sibi emergētis ex illa alienatiōe: fcā tū defalcatōe aliq̄ta ꝑm dubietatē euēt⁹, q̄ etiā sic est in ꝓmutatōe numismat̄z, tz ꝓña ex ídētitate rōnis. Añs ꝑbat, qz sic est in vēditione rei quā q̄s ꝙceperat nondū vēdere: eo q̄ ea indiget: aut eam disposuit ꝟuare donec creſceret in p̄cio, put patuit ī q, lvj, g eadem rōe sic erit ī permutatōe. Sc̄do ꝑbat, qz etiā mutuator de q̄ min⁹ vī/ p̄t vltra sortē reciper rōe interesse dāni emergētis/ vl' lucri cessant̄z: saltē ꝟuatis certis ꝙditōib⁹, put patuit q, xxx, g multo magz̄ pōt cāpsor ídē in sili casu, tz ꝓña, qz min⁹ vī in mutuo ꝟ fieri posse: cū sit ḡtuit⁹ ꝛ ꝛ reguł in eo nihil vl

Quinta ꝙclo. Quāuis ille q̄ non est q̄st ordinari⁹ cāpsor / seu dedit⁹ cāpsionib⁹: nec colligit nec dat extraneū numisma: sz solū currēs in p̄ria: sīc coiter vn⁹ ꝟ cābit alteri flo, p̄ro moneta: vel ecōtra: nō hēat tot cās ꝛ rōnes accipiēdi lucr̄, vl' aliud q̄ dpiā a campsuario: nec ēt hz cām accipiēdi tantū dē lucri: sīc ille q̄ est talib⁹ q̄st ex officio dedit⁹: cū talis p̄t nōnunq̄ hīe ēt aliq̄tulā cām ꝛ rōnes accipiēdi parū q̄d a cāpsuario: siue illō sit lucrū dicendū/ siue nō. Pria ps ptz, qz talis nō hz allegare tot modos seruiēdi q̄t ali⁹, vt ptz ex p̄dictis. Sc̄da ps ptz ꝑmo, qz stat q̄ possit allegare interesse tale. de q̄li in p̄cedēti ꝙclone dixim⁹: ꝛ vltra hoc eēt aliō interesse, ſ, qz q̄ recipit monetā paruā p̄ro aurea: vix p̄t euitare/ q̄n multos denarios recipiat: ꝑtim pegrinos/ ꝑtim defectuosos: q̄s lz etiā posset distrahere in valoze sufficiēti ꝛ integro/ q̄ in magno nūero eos expēdit: nō tū q̄ in paruo nūero eos deberet expēdere, vt ptz ex dict̄z in q, lv. Sc̄do, qz stat q̄ ꝙ cābit/ hz ab alio recipe argentā monetā paruā in maria q̄ntitate: ꝛ sic hz subire magnos labozes ī numerādo: ꝛ ēt minura moneta in tāta mīt̄itudine nō est cōmode portabilis ad alia loca.

Tertio, qz stat q̄ flo, quē A dat B: ē nō solū eq̄alēs: sz lōge melioz coibo flo, q̄re A vult hīe a B nō solū monetā argenteā solitā dari p̄ro cōi flo, sed vnū deñ, vltra. Itē ēt ordinarius cāpsor/ vl' q̄si talis: nō hz tot cās accipiēdi: ꝛ etiā tantū dē lucri qū dat solū numisma illi⁹ p̄rie p̄ro alio eiusdē: sīc q̄n dat extraneū p̄ro ītraneo: aut ecōtra, si plēs hz labores in sc̄o casu q̄s in ꝑmo, ſ, colligēdi extra.

Sexta ꝙclo. Duob⁹ (neū numisma, mōis ꝓtingit A lucrari in cābio. Prio, ex solo diuerso cursu valor̄z monete: ita q̄ nihil accipit vltra id qđ dat ꝑm q̄ numisma vtriusq̄ currit ibi/ vbi fit cambiū, vt si A daret numisma hui⁹ p̄rie p̄ro numismate alteri⁹: qđ tū etiaz ꝟ currit: q̄uis alibi sit maiozis valoris: ꝛ A recipiēdo ꝟ: dat B tantū dē de numismate hui⁹ p̄rie: q̄tū numisma B ꝟ valet, si q̄ A alias ēt/ si nūc nō cambiuiss̄z: vel antq̄s scīret se cāpsurū/ disposuerat se in aliā regionē iturū: tūc deferēdo illō numisma secū lucrabit, imo ꝓtigere pt q̄ numisma i aliena p̄ria pl⁹ valeat/ q̄ in ꝓpria, vt defaciil possz exēplificari ī obolis spirēsib⁹: q̄ nō eq̄alēt nr̄is obolis: ꝛ tū añq̄ habebamus copiā nr̄oꝝ oboloꝝ: ꝛ spirēses ad nr̄az p̄riam deferebant⁹ pari valoze cū nr̄is currebant: ꝓtingit A lucrari nō ex diuerso valore monete: vel saltē nō ex solo tali, imo per ꝟ q̄ A alit⁹/ q̄s per diuersuz valorē: vl' saltē p̄ter illō luch ēt q̄rit aliō. Exñ, vt si A dat B vnū numisma p alio: nec vnū illoꝝ est melio ꝟ vel alibi/ q̄s aliud: imo eq̄le, sz tū ex q̄ A obseq̄t B aliq̄ illoꝝ obseq̄oꝝ, ſ, ꝑmo scōo q̄rto vel q̄nto, de q̄bꝫ patuit in p̄cedēti ꝙclone, ī accipit aliq̄d vltra id qđ accipit/ vel accipiet oīno eq̄le numisma ab ipo B. Et hec ꝙclo differt a materia q̄rte ꝙclonis, qz ī q̄rta ꝙclone ponūt cāe vel rōnes: ꝑt q̄s licz ipi A lucrari: sz ī hac sexta ponūt mōi ꝑm q̄s lucrat.

Septia ꝙclo. Cābiū est ꝯctus ex genere suo licit⁹, ꝛ hoc siue sit purū/ siue sit ipurū per admixtionē mutui. Pria ps probat dupl'r. Prio sic, qz ꝓmutatio rer̄ distinguēdo rē ꝓtra numisma/ est cōtract⁹ ex gñe suo licit⁹, igit̄ ēt ꝓmutatio numismatū q̄ ōz cābiū, tz ꝓña, qz nō vī maioꝝ rō de ꝑma/ q̄ de sc̄da. Naz q̄ ꝑma est licita ex gñe est, qz est repire rē cui⁹ valoz est cōmensurabilis valori alteri⁹ rei: ꝛ neutra est ꝓhibita alienari de vno dño in aliū: ō eaz ꝓmutatio est ex genere licita, modo illa ratio etiā

habet locū in numismatib⁹. Nā aliq̄d est nu
misma cui⁹ valor nō est infinit⁹: sz finit⁹ z cō
mensurabil⁹ valori alteri⁹ numismatis: z neu
trū ipor est phibitū alienari de vno dño in
aliū. igit eor pmutatio erit ex genere licita.

Scdo, qr si nō: maxie qr in cambio vende
ret z emeret numisma qd nō est emibile/nec
vēdibile: saltē licite: cū sit adinuentū ad hoc
vt sit mediū emptiōis z vēditiōis z nō extre
mū. Sz ꝫ nō obstat pmo: qr i cābio ñ emit
nec vendit pecunia: etiā de facto: imo ipossi
bile est q̄ emat vel vendat de facto, z sic nec
licite nec illicite emit vl' vendit, vt pz ex scōa
ꝯcl̄one. Scdo etiā qr nō seq̄t: ꝫ nō ē adinuē
tū ad talē vsum: igit illicitū est eo vti ad eū:
put patuit, q. l. xxix. ꝯcl̄one tertia. Scōa ps
pbat, qr rōnes tā adducte pcedūt ō cambio
fim q̄ cābiū: z sic ō puro cābio. Dō si cam
bio admisceat: mutuū admisceē ei ꝯtractus
q̄ etiā est ex gñe licit⁹: mō ꝯtract⁹ mixtus ex
duob⁹ licit⁹ ex gñe: etiā ē licit⁹ ex genere.

Octava ꝯclō. Cambiū tam pur ꝫ mix
trū pōt tal' vestiri oīb⁹ debit⁹ circūstantijs q̄ erit ꝯtract⁹ simpl' li
citus. De puro pbat, qr stat q̄ ibi sit et fuer congruū q̄s/quid/cui/cur/vbi/qñ/z quō.
De impuro pz eodē mō: qr mutuū qd ei ad
misceē: etiā ꝓtingit vestiri oīb⁹ ꝯgruis circū

Nona ꝯclō. Cambiū tam (stātijs, pur ꝫ mixtū mutuo potest
septempl' depuari, qr ꝓtingit quālibz septē
circūstantias reqsitas tā ad cambiū purū ꝫ
ad mutuū inclusū i cābio deficere. Ut puta
si cambiēs est phibitus cambire: vel ille cui
cābit ē phibit⁹ recipe cambiū vel ipz numis
ma illi⁹ gener⁹ est phibitū, vl' cambiū fit ꝓt
illicitū finē vel i loco vl' in tpe phibito: vl' nō
seruat debit⁹ mod⁹, z eodē mō posset ō mu

Decima (tuo incluso induci,
ꝯcl̄o. Cambiū deprauat multipliciter ex pte circūstātie quō, ptz enu
merando nouē exēpla. Et pma sex pone p
portionabil' pecunia sic posita sūt sex vlia
exempla de circūstantia quō: circa pmutati
onē rer⁹ in fine p̄cedētis qōnis. Primū aūt
exēplū an etiā ꝫ habeat locū in numismate:
z quō habeat locū: patebit ex dicēdis in, xj.
ꝯcl̄one. Septimū exemplū est/qñ dans mo
netā paruā intermiscet malos ōnarios par
uos, puta q̄ sunt scissi rupti aut pegrini: z ō
ꝫ dic sub distinctione habita in sili in, q. lv.
Octauū exemplū est/qñ rōne mutui in cam
bio intercurrentis accipit alter ab altero ali
quid. Nonū: qñ rōne seruitij vl' interesse A
accipit aliquid a B vltra valorē sui numis
matis: qō tñ supacceptuz si cōpareē ad tale
seruitiū vel interesse est nimis magnuz, z sic
accipit nimis magnaz mercedē seruitij/aut
nimis magnā refusionē sui interesse.

Undecima cōclusio. Ad scien
dū si ī cambio seruetur circūstantia quomō: seu debit⁹ modus
valent sex sequētes regule. Prima: q̄ confes
sor inquirat si tale cambiū quale sibi ꝓponit
passim ineant pressi neccessitate z non pressi.

Secūda: q̄ inquirat si est ꝯsuetū in tali re
gno tale cambiū. Nam si soli pressi intrent/
nec esset ꝯsuetum ibidē tūc esset suspectū de
iniquitate ex parte alteri⁹. Tertia regula: q̄
videat si A accipiēs aliquid ratione prime
cause. scz seruitij: in quo per operas suas ser
uit B: accipiat mercedē nimis magnā respe
ctiue ad tale seruitiuz, puta: quia A singul'
attentis lenibus exp̄sis: opera z industria
potest disponere q̄ releuet B ī illis incōmo
ditatib⁹ z dispendijs: de quib⁹ est habitū in
tertia/z quarta ꝯclusionib⁹. Si em̄ tunc vel
let accipere magnam mercedez illud esset ei
illicitū. Uñ A debet attendere q̄ non acci
piat ab vno solo campsuario tantum quan
tū meret tota industria z opera sua per quā
procurat ea q̄ cedunt in cōmoditatē et rele
uamē B: quia talia nō cedunt solūmō in bo
num z releuamē B, imo plurimoz ālioz q̄
etiā recipient ab A cambium. z sic etiā illis
seruiuit, z ideo a singulis quib⁹ seruit: debz
ita accipere q̄ non vnus vel duo totā mer
cedem debitam operis eius soluāt. Sicut
in simili: mercator ratione operarū habita
rum vendēdo mercem pluris ꝫ emit: nō de
bet ab vno emptorū suorū qui emit aliquid
mercis sue tantundē lucri velle recipere: vt
scz oēs sue industriose ope expense z laboresi
sibi soluant q̄ illum: sed debet ꝓportionabi
liter a singulis accipe aliquantulū. Et ex ꝫ
sequit: q̄ nō licebit A in casu sexti modi ser
uiendi tantundē velle habere lucri a B: q̄n
tū B cogeret in expensis z periculis suscipi
endis subire: si met suum numisma transfer
ret in alium locū. Quia z si A censeat virtu
aliter sibi numisma illuc transferre: tū in illa
translatiōe nō transfert solam pecuniā B: sz
cum hoc etiā mītas alias res: ob quaz trās
lationē meret etiā ab alijs recipe mercedē ꝫ

a B. Et eodez mō ꝓportionabil' dom est in
alijs p̄cedentib⁹ q̄nq̄ mōis fluendi. Quar
ta regla, sic varia sūt documenta tradita ad
cognoscēdū valorē mercis, z p ꝯs ad cog
scēdū q̄ti liceat vēditori eā vēdere/z emptori
emere q̄ patuer⁹ q. lvj. Sic ex eis dē possūt
plima documēta trahi ad cog̃scendū valo
rem numismatz A z etiā B, vt sic sciat q̄tū
debeat alter ab altero exigere: z q̄tū B debe
at A offerre. Rō but⁹ regle est, qr sic ī addu
ctione z ꝓpatione rer⁹ venalū mercator ex
pensas apponit curas opas z labores/z su
bit picula: sic in adductiōe z cōseruatiōe nu
mismatū cāpsor apponit labores/curas/et
dpas z subit picla, et sic mox crescit aliqñ in
bonitate extrinseca: sic etiā numisma: z eo
dē modo etiā vtrūq̄ decrescit, ꝛō recurre ad
qōnē. lvj. vbi diffuse poteris talia documē
ta etiā pro cābio extrahere. Quinta regla.
Si cābio sit admixta mutuatio: caueat q̄ il
le ex cui⁹ pte est mutuatio/nihil accipiat ab
alio ꝓtextu mutui: alās fieret cābiū vsurari
um, z hoc patuit circa q̄rtū et q̄ntū modos
fluendi. Sexta regla. Si A accipiat ali
q̄d a B rōne interesse vltra valorē sui numis
matis: opz q̄ illud supacceptū nō sit maius
ꝫ ipm interesse reqrat, et q̄ seruent ꝯditiōes

Duodecima (tacte qōne, xxx.
ꝯcl̄o. Cābiū non depuat p hoc p̄cise: q̄ A accipit plus a B/
ꝫ ei dederit: seu p ꝫ q̄ lucrat/seu q̄ dat vili
us numisma z recipit meli⁹: imo licite pōt ꝫ
fieri. Probat dupl'. Prio sic. Quia q̄libz in
actib⁹ int' cōmutabilia debeat esse eq̄litas:
alioq̄n violabit' iustitia cōmutatiua: tñ si p
ter ꝫ q̄ alijs cū alijq̄ cōmutat aliq̄d p alio:
etiā fuiat alteri/vel patiat interesse ꝓpē eum:
poterit plus ab eo recipe/ꝫ ei dederit. Dō
sic est in cābio: qr q̄ A accipit plus ꝫ dede
rit/nō est rōne cōmutabilis qō A dat B: sz
rōne illius: qr A ꝓter hoc qō dat B cōmu
tabile: et fuit B in fuitio qō tāti estimat/in
q̄to A pl⁹ accipit ꝫ dederit/vel accipit rōe
interesse qō A patit ꝓpē B: qō p sui refusio
ne reqrit tāntundē q̄tū A plus accipit/ꝫ de
nerit B. illo igit pluri rescisso in reliqs ade
quant cōmutabilia: z cū hoc refundit A ser
uitiū/vel interesse: sic z iustitia reqrit vtrūq̄ il
lor fieri. Et ex hoc pz solo argumēti qō pos
set fieri ꝯtra q̄rtā ꝯcl̄onē dicendo, q̄ sit ꝯtra
iustitiā cōmutatiuā q̄ alter plus accipiat ꝫ
dat, ptz em̄ solutio ex iam dictis. Pōt etiaz
alit dici q̄ etiāsi A accipiat meli⁹ numisma
q̄ sit illud qō dat B, cū nō accipit pl⁹ q̄ sim
plicit' loq̄ndo dat B. Iz plus accipiat q̄ de
derit in numismate B. Nam A dedit B tā
numisma q̄ etiam fuit iuip opaz/vl' p eo pas
sus est interesse: z in ordine ad vtrunq̄ illoz
qō A impendit z dat B, non accipit plus ꝫ
dat/sed equivalens. Scdo pbatur ꝯcl̄o
sic. Quia si rector reipublice conduceret ali
quem, puta A ad ꝫ q̄ expensis z picl' reipu
blice tanq̄ famulus eiusdem adduceret nu
mismata ex alienis regnis: ad q̄ sui hoies se
pe hzent ire, z custodiret etiā illa expensis z
picl' eiusdē: colligerz dēiq̄ varia numisma
ta ꝓprie patrie, s. minura z magz mediocria:
qūs hoies in pmpto iuenirent oia genera:
q̄b⁹ cōmode se possent nāria z vtilia huma
no victui disponere. Insup toto die sederet
ī domo/vel tabl'a numerādo hoib⁹ petētib⁹
cābium: z expectādo eos dē perentes nūc illa
nunc alia numismata pmutare. Nec tamen
illa numismata eēnt A, nec lucrum si q̄d in
de puenirer: sed reipublice seu p̄sidentis ei
dem: tal' A inquā mereret mercedem a repu
blica/seu a rectore ei⁹, g̃ eadem rōne si A p
prijs expensis z pericul' talia adducit/aggre
gat/nūerat/atq̄ pstolat hoies: ipse poterit
vltra hoc q̄ numisma oīno equale dat p eq̄
li: velle aliq̄d supaccipe ab hoib⁹ q̄b⁹ sic ser
uit: vt sibi labores/expense/z picl'a refundā
tur: q̄s z quas etiā hoies in pmo casu tene
rent soluere reipublice: p q̄nto de fisco vl' ca
mera reipublice dareē A mercēs p oīb⁹ tali
bus ad quē fiscū vl' p cōib⁹ oneribus reipubli
ce cōtribuere hzent hoies illi⁹ patrie. Tenet
aūt p̄dicta ꝯña. Primo ex identitate rōnis:
vt patuit. Scdo a sili, qr p talē viam solet i
sili pbari: q̄ negotiatio seu mercatio est lici
tus actus. quā via q̄ad negotiationē tangit
Sco, in, iiij, dist, xv, z patuit in, q. l. g etiam
sil's via ꝫ valebit ad pbandū cambiū esse li
citū, marie cū cambiū subseruiat necario ne
gotiationi: tā lucrative q̄ economice, quia
neutra fieri pōt sine numismate: z sepe opte
at negotiatorem hīe numismata alia q̄ actu
habeat, puta/optz eū hīe pua cū habeat ma
gna/vl' ecōtra/vl' oportet hīe alteri⁹ patrie
cū solū habeat sue patrie.

Ex p̄dictz sequunt, xj. corollaria q̄b⁹ im
pugnant modi dicēdi alioz de cābio.
Primū ē q̄ nō valet diuisio quozundā distī
guentiū cambiū in tres spēs, imo in q̄truor

vel ąnq̄ dicētes: q̄ q̄ddā est qđ dī minutū, scđo q̄ddā qđ dī ꝑ lr̄as, tertio q̄ddaz dī sic: cū, quarto q̄ddā qđ sapit naturaz scđi ꝛ ter: tiū, quoddā ꝓo ꝛ ąnto qđ a cāpsoꝛibꝰ romanis exerceť: put illas spēs refert dñs Anto: minꝰ ī scđa pte sūme sue. Exēplū ꝑmi. Ut si A existens campsoꝛ recipit vnū denariū in cambio vnīꝰ florenī. Exēplū scđi. vt cāpsoꝛ dat B. c. floꝛ. B volens hz̄e ab eo. cvj. floze. in alio loco, vel recipit B. cvj. floꝛ. voles B solū dare. c. ī alio loco. Exemplū tertiū. Bi: digēs florentie, ꝛ. libꝛis grossoꝛ (q̄ sūt vl' in: telligunť esse. c. ducati) petit ab A florētie si: bi dari. cvj. floꝛ. vl' plus vl' mīnꝰ/ ꝑm q̄ tunc florentie currit cābiū florenoꝝ ad. ꝛ. libꝛas grossoꝛū/ seu ad. c. ducatos: eo q̄. c. ducati (seu qđ eq̄alent. ꝛ. libꝛis grossoꝝ) valent flo: rentie. cvj. floꝛ. vel aliq̄tulū plꝰ vel mīnꝰ: ea tū lege tradit A ꝓdictā sūmā florenoꝝ B: vt B sibi ī tra vnū mēsem restituere teneať tantū q̄ntū ī tra. ꝛ. dies cōputādos a die ce: lebꝛati ꝓtractꝰ valēt. ꝛ. lib. grossoꝝ in ciuita: tate Venetiaꝝ/ q̄ aliq̄ valent plꝰ/ aliq̄ mi: nus. ꝛ sic aliq̄ A lucrať/ aliq̄ perdit: licet vt ī plīb lucreť. Exemplū q̄rti. B indigens florentie pecunia petit ab A. c. floze. statim tūc sibi dādos. ꝛ B vult. c. floꝛ. in alia ciui: tate: scz venetiis restituere A: vl' ministro vl' socio eiꝰ ibi degēti: debebit tū B illā restitu: tionē facere ī moneta currēte ī venetiis. et vt B fiat mittiť lr̄a cābij ad venetias vt ibi fi: at talis restitutio ꝓdicta. q̄ missa ꝛ recepta fit restitutio ī moneta ibi currēte. ꝛ sic A lucra: tur: qđ cōit plꝰ ibi recipit q̄ dederit florētie. ꝛ B rōne variatiōis valoꝝ monete. Et illud cambiū etiā dī cambiū ꝑ lr̄as: eo q̄ interue: nit lr̄a. scz tū ē dissimile a scđa specie: vt patz. qđ ꝓter naturā scđe speciei: quā q̄ ad B ꝓtici: pat q̄ B in tpe atq̄ loco distātibꝰ dz facere solutionē A. etiā ptícipat naturā tertie spe: ciei q̄ ad B/ q̄ A q̄rit lucrū ex īcremēto valo: ris monete ī q̄ dz B facere solutionē. qđ in: cremētū ē ꝑsilis affuturū: q̄uis ēt possit ꝑ: tigere. Exēplū ąnti. Cleric⁹ rome impetra: uit bñficiū vl' gr̄az expectatiuā: ꝛ cū habeat soluere annatā seu ꝑmos fructꝰ bñficiꝰ ꝑ me: dietate camere aplice infra breue tp̄s ém ta: xam q̄ ibi hz̄: accipit ab A cāpsoꝛe noīe cam: bij certā sūmā pecūie: vt hēat soluere soluen: da camere aplice. ꝛ A obligat eū ad restitue: dū sibi illā sūmā ī illo loco vbi ē bñficius qđ B ipetrauit: vl' vbi residebit. B pꝰ recessū ꝛ romana curia. ꝛ B ꝺ moneta ibi currēte. Et vltra lucrū q̄d A ꝺseq̄ť ex varietate monete ibi ſtituēde vult sibi dari aliquātā pēsiōez. vtputa ꝺ cētenario ąnq̄ vl' sex vel septē: ém diuturnitatē tp̄is maiozē vl' mīozē: ꝑ qđ hz̄ expectare ꝺ restitutiōe pecunie. ꝛ facē A fieri instrumētū obligatiōis: nō solū pecunie tra: dite B: sz ēt illiꝰ supaddēde pēsiōis: ꝛ B ī tli forma q̄si nō solū illā sūmā quā A tradidit B rome ei tūc tradiderit: sz q̄si sibi tradide: rit ēt illā sumā ad quā ascendūt pensiōes q̄s A vult hz̄e a B. vt si A tradidit B rome. c. floz̄. ꝛ obligault ipm ad restituēdū sibi alibi cvj. ī alia moneta: tūc instrumētū canit q̄ A sibi tradiderit. cvj. floz̄. restituēdos sibi talt tpe ī tli loco. Q aūt hec diuisio nō valeat: ptz septēplr. Prio sic. qz ꝑmū cābiū ñ distin: guiť ab aliis specie. qz ille modꝰ dicēdi ꝓten: dit q̄ ꝑmū dicať minutū ex eo: qz A q̄d mo: dicū accipit vltra valoꝛē eiꝰ qđ dat B: ī aliis ār ñ modicū. Mō cābia ñ distinguūť specie ꝑ B q̄ cāpsoꝛ magnū vel puū q̄d accipit: sic nec magnū ꝛ puū variāt speciē. Si ei ī scđo ꝛ aliis spēb⁹ modicū q̄d accipeť: ꝛ ī ꝑmo mlt tū: adhuc possent sufficiēter alia via distin: gui. scz qz ī ꝑma ñ inteuenīret dilatio vl' expe: ctatio ex pte alteriꝰ eoꝝ. Hā exq̄ in aliis q̄r tuoꝝ iteruenit dilatio: ī ꝑmo aūt ñ. sufficien: ter ꝑ B distinguerent: qz ꝑmū ēet cambiū nō mixtū mutuo. Alia aūt ēent mixta mutuo. sic aūt mutuū distinguiť specie a cābio pu: roꝛ: ita ꝓtractꝰ existēs sil' mutuū ꝛ cambium distinguiť specie a puro cābio. Scđo. qz ille modꝰ dicēdi ꝓtendit q̄si scđm distinguať a ꝑmo ꝑ B: qz in scđo iteruenit lr̄a: nō sic in ꝑmo. Sz B nō variat spēz. qz etiā si nlla lr̄a interueniret ī scđo: dūmō dilatio interueni: ret ex pte A vl' B: ꝛ in ꝑmo nō interueniret dilatio: ipa sufficiēter distingueret. qz ꝑmū esset purū cambiū: scđm aūt esset ꝓtractꝰ mi: xtus ex cābio ꝛ mutuo. igiť distingueret spe: cie a ꝑmo ex ꝑdicta rōne. Et eodē mō dicen: dū est de aliis tribꝰ sequētibꝰ. qz etiā in illis est mutuū admixtū: vt patebit. Tertio. ąa quātū est ex forma scđi cambij ipz eq̄ nō est cambiū sic q̄ est cambiū. Hā in eo nō specifi: cať an tales florēni q̄ ad minꝰ in īdiuiduo sint distincti a ꝓrioribꝰ sint dandi ipi A: vel an nō referat si ꝺ ipi in īdiuiduo denť vl' nō. qz ąntū est ex forma scđi cambij nō ei repu: gnat: ąn ꝑ B soluant A ꝺ ipi florēn. in indi: uiduo. ꝛ si hoc fit nō poterit esse cambium:

vt ptz ex tertia suppōne ꝓncipali. igiť scđm potit eq̄ esse nō cambiū/ sic cābiū. Quarto. qz ertiū cābiū eq̄ nō ē cābiū/ sic ē cābiū. Hā si A idē numisma in īdiuiduo recipit a B qđ ei dederat (sic est possibile: eo q̄ nec est ꝓtra forma casus tertij cambij) ipo sibile est esse cābiū in ꝑtate: sed erit purū mutuū. Hā de suba cambij est. q̄ A aliud numisma ad mi: nus in īdiuiduo recipiat/ q̄ dederit. Uñ ī ꝓtrahēdo tertio cābio (q̄trum est ex eiꝰ forma posita in eiꝰ exēplo) nō curať an B idez nu: misma det A qđ ab eo recipit/ vel an aliud. Et sic A eq̄ parus est recipe idē in īdiuiduo sic aliud. q̄ eq̄ non est cābiū sic est cābiū. ꝛ de facto ꝓtingere ꝑt: q̄ idē in īdiuiduo recipit qđ dat. q̄ de facto erit nō cambiū: sed purus mutuū. Quinto. qz tertiū nō necessario distin: guiť a scđo. qz in vtroq̄ A dat numisma: et expectat sibi reddi numisma nō curato / vel specificato an sit idē numisma / vl' aliud. ꝛ ter: tiū solū differt a scđo: per hoc q̄ in scđo A quātificat etiā q̄titate discreta numisma sol: uendū/ ꝛ nō valoꝛē: sed determinat locū extra neū in q̄ est soluendū: sed in tertio q̄trum est ex forma exēpli eiꝰ supꝑ positi/ nō determinat lo: cū: an. ſ. in eodē loco/ vel alio debeat sibi fa: cere solꝛonē: nec etiā numisma soluēdū quāti: ficat q̄titate discreta: sed tm̄ valoꝛē eiꝰ futu: rū in loco determinato. hoc aūt nō variat spe: ciē sic ꝓmutatio nō diuersificať ꝑ hoc q̄ species q̄ frumentū dandū ꝑ meo frumēto est alibi vel hz̄: ꝛ in maioꝛi valoꝛe/ vel eq̄li reddendū. Sexto. qz q̄rtū cambiū nō distinguiť a ter: tio: nisi ꝑ hoc q̄ in tertio nō obligať B ꝑcise ad dandū A numisma qđ sit aliꝺ siue in in: diuiduo/ siue in spē. imo ēt si idez indiuiduo restituat/ satisfit forme ꝺctus. et ideo ꝑt esse nō cambiū. sed in q̄rto astringiť B ad resti: tuendū numisma qđ sit aliud nō solū in in: diuiduo: imo etiā in specie: ꝛ hoc siue rōne matie/ siue rōne forme. Ideo necesse est i q̄r: to ſcludi cābiū: ꝛ qz etiā inteuenit lapsus tē: poris ꝛ expectatio. ió sil' sunt ibi cābiū ꝛ mu: tuatio. Et si dicis. quō q̄ quartū distinguet a scđo: Dom̄ q̄ solū ex pte lucri qđ q̄rit A. Nam in scđo lucrū illud est fictum et determi: natū: sz in q̄rto nō est fictū. Haz si moneta in q̄ B dz facere solꝛonē/ nō creuerit in valoꝛe. A nihil lucrabiť. imo si decreuerit pdet. Et dato q̄ creueriť: tñ qz crescētia est varia: ió nō hz determinatū lucrū/ saltē in diuersis cā: bijs: vbi etiā eq̄le capitale tradit in cambio.

Septio. qz ąntū etiā nō differt spē ab aliis: scz a scđo. qz si A in scđo illud plus qđ est si bi lucrū acciper/ nō rōne obsequij trāslatio: nis pecunie: sed rōe dilatiōis q̄ est expecta: tio ꝛ mutuatio: ēt faceret id qđ in ąnto cam: bio fit. ꝛ sic eēt cābiū scđm ꝛ ąntū. Ex illis igiť sequiť. q̄ nō opz tot spēs ponere: sed cū oīs diuisio ꝑmaria debeat eē bimēbris: de: bet ꝑmo distīgui cābiū in duas spēs. ſ. ī pu: rum ꝛ ipurū. Et purū erit illud qđ alij dicūt minutū: ex eo q̄ in tali nō tātū dē supaccipit cāpsoꝛ sic in aliis: non tū ex ꝑ distinguiť ab aliis. vt patuit. sz ꝑ hoc q̄ in illo B mox re: tradit A aliꝺ numisma. ꝛ sic cū A ī puo ob: sequať B: iō etiā puū qđ accipit ꝑ mercede. Impurū ꝓo ꝑhendit sub se scđm: q̄rtū: er ąntū. sed nō ꝓhēdit tertiū: imo nec scđm: nisi in tertio ꝛ scđo obligeť B ad restituēdū aliud numisma exīs ad minꝰ aliꝺ ī indiui:

Bcđm corollariū est. Q nō (duo. valet dictū Jo. de lignano ī c. fi. de vsur̄. dī. q̄ qñ cāpsoꝛ cambiēdo reci: pit vnū deñ. ꝑ cambiēdo flo. q̄ nō videť cā: psoꝛ bñ excusabilis / nec bñ tut⁹ in consciа: nisi attēto inteesse/ vel cursu monete. Nam tūc vī q̄rt fructꝰ de pecūia q̄ nō parit. Item qz pecūia est inuēdibilis. Sz ptz q̄ nō solū rōe inteesse ꝑt cāpsoꝛ aliq̄d accipe vltra valo: rem eius qđ dedit: vel rōne varij valoꝛ mo: nete: sed etiā rōe obsequij impensi/ vel quod impendit B. vt patuit in q̄rta ꝓclone. vl' eti: am qñ est in magna q̄titate recipiēda parua moneta. vel qñ nō est illa ita cōmode portа: bilis. ꝛ sic de aliis. vt in ąnta ꝓclone fuit di: ctum. Hec obstat qđ ꝑmo obiiciť: qz illud qđ cāpsoꝛ supaccipit/ nō rōe pecūie accipit: sed rōne obsequij ꝛ opaꝝ ipius A: q̄by fui: uit ipi B. Ad scđm pz rnsio in scđa ꝓclone.

Tertiū corollariū est. Q ex ꝑdictꝰ pz quid sit dom̄: an scđm cābiū sit licitū. Hā ptz q̄ ex q̄ A in scđo cābio ser: uit B: ꝛ ēt mutuat eidē. ió si rōe dilatiōis tē: poris/ seu mutui aliq̄d accipet a B vltra va: loꝛē dati: A eēt vsurarⁱ⁹. Si āt rōne alteriꝰ obsequij. ſ. dilatāte loci. vtputa qz opteret ꝺ nā cābij q̄ B ī eodē loco vbi ſcipit/ daret A aliꝺ numisma: nē āt A ꝓtentꝰ est ipm in alio loco recipe. ꝛ sic ſtualr̄ fuit B ꝑiñ ac si fuo nūcio illā pecūiā ꝺ alio loco ad se trāsferret: tē ꝺ se ē licitū cābiū: sz tñ oz q̄ ñ nimis mlt: tū accipiat. ꝑ hmōi obseq̄o. Et qz sub illo scđo cābio ꝓtinet ēt cābiū in q̄ ex̄tra B mox dat

suū numisma A: z A traditur⁹ est B aliud in alio loco post lapsum tpis: z sic B mutuat A: z A obsequit B in ꝑtuali trāsitiōe pecunie sue in aliū locū in bonū B, iō vt sit licitus ipi B: opz q B nō ꝓtendat lucrū aut obsequiū ex suo mutuo. Et ex illis etiā patz q errāt q̄ iustificādo scōm cābiū habēt pro fundamēto, qz ibi nō sit mutuū. Haz ibi est mutuū cū cābio: siue fiat in forma ꝑmi mēbri siue in forma scōi mēbri. Scōo, qz non est indistincte iustificandū: qz cū ibi sit mutuū: opz q rōe mutui nihil accipiat.

Quartū cozollariū, Ex q̄buis q̄dam snīa Hosti, post Hoff, cōtineat ꝑitatē: tū opz ei aliq̄d addere. Dicit em q si ās mutuat pecuniā receptur⁹ ad certuz tmīnū monetā alteri⁹ generis in auro / vl' argento: z facit hoc ideo, vt in estimatōe lucretur / vsurari⁹ est. Secus si nō facit ad finez lucri: sed ad obsequiū recipiētis: tūc em licite ꝑt recipe rem scm estimationē tpis z loci: q̄z vbi faciē da est solo: sic tū q in ei⁹ intentione fuerit: q si talis pecunia / vel alia res fuisset fcā vilioz: illā sic vilioꝛē recipiat, sec⁹ si nō habuisset talē intētionē: qz tunc nō eēt licitū, hec ille. Nam q̄buis verū sit q̄n est mutuū: aut nō cambiū, aut ēt si sit cābiū: z ei sit admixtū mutuū: z rōe dilatiōis tpis q̄rat illud lucrū, secus tū q̄n est cambiū / licz mixtū mutuo: z ipe q̄rit lucrū rōe cābij, pura ex diuersitate valoris monete: aut ex obsequio ratiōe distātie loci. qz tūc nō opz q sit illicitū. Modo q̄n ille q̄ tradit alteri pecuniā, puta A tradens pecuniā ipi B: obligat eū ad restituendū aliud numisma: tūc eq̄ ꝑt esse cambiū sic mutuū: q̄buis ex q̄ adijcit: q alter nō nisi post lapsum tpis teneat eū soluere: ibi interueniat mutuū numismatis soluēdi p B: sed nō opz q pecuniā quā ꝑmo tradidit B / censeat ei mutua esse: imo pōt cēseri ei cambij noīe dedisse. Nec videt obstare rōni mutui alteritas generis alteri⁹ monete, qz iz moneta restituēda dicat alteri⁹ genez in materia vel figura monete: nō est tū alteritas tanta / q̄n vtraq; moneta dicat pecunia / vel numisma. Vñ si dem tibi vnū flo. in moneta restituendū mihi post annū: si in auro vel grossis restituis / nō desinit esse mutuū, vel si cōtendas q illa alteritas obstat mutuo: eo q distinguūt specie, sic si triticū restitueret pro auena cōcessa, sequit q opz dicere: q ibi sit cambiū, qz numisma p numismate dat: z tū nihilomin⁹ esset mutuatio admixta: eo q A expectādo B de numismate alteri⁹ generis / censet ei mutuasse illud numisma alteri⁹ generis: licz nō cenſeret ei mutuasse suū numisma qđ nūc ei tradidit. Preterea in hoc q ōt q ad hoc q A recipiēdo numisma alterius generis maioris valoris vitet vsurā: opz q fuerit illi⁹ ꝓpositi q etiā si illud aliud fuisset tūc vilius factū: etiā ipm recepisse voluisset: nō videt hoc esse verū: etiā si esset ibi puruz mutuū, qz tūc mutuās teneret subtre dānū: qđ nō est verū regulr. Immo pōt cōcurrēti bus ꝑditiōib⁹ q̄busdā velle hīe vltra sortē: rōne dāni sibi emergētis, de q̄ vide q̄ dicta sunt in q. xxxvij. ꝑclone. ij. z etiā q. xxx.

Quintū cozollariū, Ex ꝑdictis patz q̄d dicendū ad tertiū cābiū an sit licitū vel nō. Hā si dz de rigore scholastico rñderi: z scm q forma illi⁹ tertij cambij est illimitate supius posita in ꝑmo cozollario: tūc dimissis aliis mōis dicēdi. Dōm p duas distinctiones z duo dicta, Pria distictō est, q aut A z B specifice intendūt q A det hoc gen⁹ numismatis: z B soluat aliud gen⁹ intra mēsem, vtputa cōmoditas B inducit B: vt illō gen⁹ accipiat ab A: z aliud gen⁹ restituat, Aut nō intēdūt hoc: imo apō eos nō refert an idē detur / vel aliud, nec B propter alteritatē sui numismatis qđ hic / vl' alibi habet / vel hēbit: petit pecuniā ab A de illo genere. In ꝑmo casu non est oīno purū mutuū: cū B sit astrict⁹ ad id qđ est contra / vel ad min⁹ ꝓter nālia mutui, s. ad alteritatē numismatis. Vñ ꝑt dici esse cambiū, imo si intendūt illā spēm Ictus ēt est cābiū: q̄buis cābio illi sit admixtū mutuū. Haz est cābiū ex pte numismatz qđ A dat B: z est mutuū ex ꝑte expectatōis illi⁹ numismatz qđ B dabit A. In scōo ꝓo est purū mutuū, Scōa distinctio, Aut B dz solonē facere in loco A: vel in alio loco distāti, Hā exīm positū nō specificat: an ibi vel alibi restituat B suū numisma: z tū ex illo pēdet rñsio: eo q si ī alio loco est soluēdū: A fuit B ꝓter mutuū, si aūt nō in alio loco: nō fuit ei ꝓter mutuū. Primū dictū hz duo mēbra, z est q in ꝑmo casu cōtract⁹ est illicit⁹ A: si rōne expectatiōis / seu mutui admixti: q̄ B ad tps expectat de numismate restituēdo q̄rit illō lucrū qđ obuenire expectat ex variatōe valoz numismatz. Si aūt rōe obsequij: q̄ fuit B in recipiēdo aliud genus numismatis in alio loco: cum

hic deberet sibi dari quantū esset de natura cambij: nō est de se illicit⁹ plus q̄ scda spēs. Actū in ētio cābio q̄ ad casū hui⁹ ꝑmi dicti z signāt q̄ ad scōm ei⁹ mēbra iā iustificatū est singlariē cauēdū ne mētiat intiras sibi. Ut puta si A in ꝑitate non est aiat⁹ specifice ad cābiū, nec de pse hz oculū ad alieratē numismatz sibi reddēdi: iz alietas siti pactū deducta p forma. Nec B curat an tunc h numisma recipiat: z postea aliud soluat / vl' an idē. solū em q̄rit hīe numisma p sua nēcitate subleuāda, tūc em A nō est cāpsor: sed ver⁹ mutuator, iō nisi possit allegare obsequiuz aliqđ / q̄ A ꝓter mutuū fuiat B: A ē vsurari⁹, z B ꝓtingit qū in eodē loco A recipiet solonē: z nō in alio, qz tūc nō appet obsequiū aliud a mutuo: rōe cui⁹ possit spare lucrū. Scōm dictū in scōo casu iz sit purū mutuū: tū si A fuit B nō tm via mutui: sed ēt alteri⁹ obsequij, s. qz vult recipe solonē in loco distanti: z sic fuit ei nō tm rōne ꝑpis: qz dat dilationē: sed ēt rōe loci, qz in alio loco vult ꝓtētus esse recipe numisma idē vel aliō / nō indistincte ē dānand⁹ vel approbādus, iz dōm q si rōe dilatiōis tpis q̄rit illō lucrū / est vsurarius: si rōe obsequij, s. recipiēdo in alio loco: cū ad illud obsequiū ipe A faciat / vl' fecerit opas vl' expēsas / nō est illicit⁹: dūmō illud lucz sit vt moderata merces cozrūdens obseqo. Sec⁹ aūt si in eodē loco recipiet solonem. Quantū igit est de rigore scholastico / nō indistincte ꝓdēno vt q̄dā: nec ēt indistincte iustifico. Credo tamen illos q̄ indistincte dānauerūt ipm itelexisse i casu vbi non respicit A nec B ad alietatē numismatis: nec ēt est A solo faciēda alibi: iz i eodē loco: z sic nullū obsequiū ibi inuenit ꝓter mutuū, z sic ē dānād⁹ Ictus. Et q̄buis in casu q̄ iustificaut sit de rigore scholastico iustificād⁹: tū nō facile corā ꝑitis z maliuol' est approbā dus: qm apud illos facile mētīt intiras sibi z forte vsuras suas sub pallio tali exercerēt.

Sextū cozollariū, Stādo in forma ētij cābij ñ valet decisio Laureñ. de rid. de eodē an liceat vl' nō: nisi intellexerit casū mō tā tacto. Arguit em pro z cōtra: z tandē sic ꝓcludit: q̄ qz sub spē lucri / et intētiōe plus accipiēdi / q̄ sit q tūc mutuat z qz vt plurimū sic ꝓingit: z als mutuās nō mutuaret: ꝓsulo vt oēs abstineāt: z remittit p maiori declaratiōe ad q̄sdā alias q̄stiōes sui tractat⁹. Ex q̄bus satis clare haberi pōt q ꝓtractus est scm eū vsurari⁹. Hec inquā responsio deficit dupl'r. Prio, qz inde loquit / acsi in illo ꝓtractu sic esset mutuatio / q̄ non hīet etiā cambiū locū in eo. Nam ipm q̄ tradit pecuniā nō noiat campsorē: sed mutuatorē: z tū ꝓtingit q ipe sit cāpsor etiā in hoc ꝓtractu: licz etiā tunc sit sit mutuator: respectu tū diuersi numismatz, est em tūc cāpsor / pro q̄to tradit suū numisma alteri / volens hīe aliud pro illo, sed est mutuator / pro quāto illō qđ all⁹ dz sibi dare / expectat: dando sibi dilationē tpis. Scōo, qz indistincte ꝓsulit vt abstineat: z tū ex q̄ cōtra ei⁹ formā non est q solutio per B fiat in alio loco: tūc talit ꝓtingit ipm fieri: vt sit p oīa talis scōo cambio, s. si solo debeat fieri in alio loco: nisi q lucrū in tertio nō est ita certū z firm / sic in scōo, q̄ si nō ꝓsulit indistincte abstinēdū a secūdo: eadē rōne nec a tertio. Nam dissimiliter do ꝑdicta / si q̄d ad ꝓdēnationē oparet: potius hoc oparet circa scōm / q̄ circa tertiū: cū lucrū in scōo sit certū z firm: nō sic in tertio.

Septimū cozollariū, Argumēta eiusdē q̄ facit p z cōtra tale cambiū / nō valēt ꝓtra decisionē positaz in q̄nto cozollario. Hā ꝑncipale argumētū ei⁹ pro illo cābio ē tale, qz aut ibi est mutuū: aut cābiū, Si mutuū: tūc ex q̄ reddit idem qđ mutuat: z eadē q̄ntitas, s. decē libre grossoꝛ: hinc ad mēsem: z tot fuert mō mutuate, igit nullū est ibi incremētū sortis: z sic nulla vsura. Si aūt est hic cambiū: tūc fortius videt q non sit vsura, qz vsura non est nisi in mutuo. Et pro maiori cōfirmatiōe illi⁹ argumēti tollit euasionē dabilē ad ꝑmū membrū. Nam ꝓtingeret aliquē dicere: q̄ q̄buis A non recipiat / nisi decē libras grossoꝛ: et etiā decē ei mutuauerit: tamē, x. lib. q̄s recipit A / plus valēt q̄, x. libre quas A dat B: z sic lucrat. Sz cōtra hoc diceret (vt ipe arguendo dicit) q q̄buis plus valeant ille, x. libre nūc / q̄ alie tūc valebāt: tū ꝓpē hoc nō sequitur q vltra, x. libras recipiat: imo, x. tū. Et qz aliqs posset iterū euadere dicēdo, q licet A non recipiat plus in numero / vel mathematica q̄titate: tū recipit pl⁹ in q̄titate ciuili, s. in valore, z ꝑ sufficit vt sit vsurarius. Huic scde tacite euasioni quā ipe ñ exꝑmit vult occurrere p ꝑ q arguēdo adducit duo exꝑla: in q̄bꝫ ꝓtigit q mutuās nō est vsurarius: ēt si soz quā recipit a mutuatario pl⁹ valeat illo tpe q̄ recipit / q̄ valuerit sua: q̄n ei

eaz mutuauit. Primũ exĩm. Si vides q̃ valoz flo. alteraꝝ ō tpe ad tps ex cãis diuersis. Pone g̃ q̃ bodie mutuẽ tibi. j. flo. pro q̃ tibi trado monetã put nũc floze. valet: z facio te debitorẽ in vno flo. z post mẽsem debes mihi restituere flo. i auro vl̃ in moneta: z cũ restituis/valet plus i vno solido/q̃ pus cũ tibi mutuaui: nõ pecco recipiẽdo in vno solido plus. qz qõ plꝰ valet/ẽ ex cursu tpis. Vñ si eũ intea retinuissem: etiã fuissem cõsecutꝰ tantũdẽ. nõ g̃ dz mihi nocere q̃ tibi mutuaui: z tñ noceret mihi/si nõ possem illũ solidũ a te recipe. Scõm exĩm. Si mutuaui tibi ex charitate modiũ frumẽti ante tpa: tũc valentẽ sex: z bodie valentẽ septẽ: licite possem hodie modiũ recipe: ita q̃ nõ ob hoc poterꝫ mihi velle tãto minꝰ de frumẽto restituere/q̃to nũc plus valet modiꝰ q̃ pus: qz sic recipere dãnũ. qz si refuassez frumẽtũ mihi vsq̃ ad illõ tps sic intẽdebã: ego tanti potuissem vẽdidisse nũc tpis. Ad hoc g̃ argumẽtũ cũ suis ꝓfirmatiõibꝫ dõm q̃ nõ ꝓcludit/ q̃n tertiũ cãbiũ supdictũ sit illicitũ fm tenorẽ distinctionũ: z dictoꝝ positoꝝ i q̃nto cozollario. z dico q̃ deficit tripl̃r. Primo. qz arguẽdo supponit q̃si: aut sit mutuũ tm̃: aut cambiũ tm̃. mõ dico q̃ nũq̃ est sic cãbiũ/q̃n etiaz sit mutuũ: q̃uis ꝓtingat ecõtra q̃ sit mutuũ: z nõ sit cambiũ. Scõ. qz posito q̃ eẽt puꝝ mutuũ. vt in casu scõi dicti: tẽ fm distinctõz ibi posita est illicitũ. z ad argumẽtũ dõm. q̃ sufficit q̃ A ex intẽtiõe recipiat plꝰ in q̃tita te ciuili. s. in valoze. licz nõ recipiat plꝰ in q̃titate mathematica z nũero. Et cum adducit duo exempla in ꝓriũ. Dõm ad vtrũq̃. q̃ in vtroq̃ exẽplo mutuas est vsurarꝫ: qñ ex intentiõe illius pluris ꝓsequẽdi mutuat. secꝰ qñ illud plus ꝓter intentionẽ/z solũ re ipa z euẽtu rei ꝓseq̃t: z nõ ex intẽtione. vel si erat met fuaturꝰ vsq̃ ad illud tps q̃ sibi esset sic plus valituꝝ iuxta ea q̃ in sili dicta sẽ in qõe lvj. z in q. xxxvij. Tertio deficit cũ dr. si est cambiũ. igit nõ erit ibi vsura: q̃ ꝓña h nõ valet. Nam si sit cãbiũ: non tñ est sic cãbiũ/q̃n sit ei admixta mutuatio. igit ibi pt esse sedes vsure. Scõo arguit ꝓtra illud tertiũ cambiũ oñendo ipm esse illicitũ sic. qz aut ẽ mutuũ: aut cãbiũ. Si mutuũ. igit ẽ ibi vsura. p c. nauigãti. Si scõm z Ꝺctus cambij q̃dãmõ eq̃pollet vẽditiõi: tũc cũ pecũia sit inuẽdibilis: z silr ei⁹ vsus q̃ nõ ẽ aliud q̃ pecũie cõsũptio: z ẽ iseparabilis. iõ vnũ sine alio vẽdi nõ pot. nec etiã vtrũq̃ silr tãq̃ alterũ crescat p alterũ in valoze: iuxta notata p Jo. an. supre gula pctm̃. de reg. iur. seq̃t q̃ ꝓtract⁹ nõ est licit⁹. hec ille. Sed illõ argumẽtũ nõ ꝓcludit: q̃n tertiũ cambiũ supdictũ sit de rigore scholastico licitũ fm tenorẽ distinctiõis pdicte: z dico q̃ argumẽtũ illud deficit tripl̃r. Primo illo defectu q̃ etiã defecit argumentũ pcedẽs. Scõo: qz posito q̃ esset purum mutuũ adhuc posset saluari licitũ fm distinctionẽ positã in scõo dicto q̃nti cozollarij. Et ad capitulũ. nauigãti. qõ allegat dicẽdũ q̃ illõ loq̃t in casu: q̃ rõne mutui vl̃ dilationis tpis vl̃ expectatiõis expectaꝝ: verisimile ꝛ crũ qõ mouit aliquẽ ad mutuãdũ: nõ aũt in casu q̃ mutuãs nihil expectat rõne dilatõis tpis: iz solũ expectat aliq̃d tãq̃ mercedẽ pro opis z obseq̃o: q̃bꝫ ꝓter dilationẽ tpis fuit mutuatario i h̃ q̃ vult sortẽ restituendã recipe i loco distãti ab eo in q̃ teneret mutuatariꝰ sibi facere solutionẽ. z sic vult mutuatario supplere laborẽ trãsferẽdi restitutionẽ sortz de distãti loco ad locũ: in q̃ deberet fieri restitutio. Tertio: qz si det q̃ sit cambiũ nõ ꝓcludit pbatio in ꝓriũ: qz i tali cãbio nõ vẽdit pecunia/nec vsus ei⁹: iz transferꝛ tam dñiũ q̃ vsus pecunie i ipm B ꝓtractu pmutatiõis/nec transferꝛ ꝓprietas sine vsu/nec ecõtra nec trãsferẽs p eo/q̃ trãsferẽdo dñiũ pecũie ẽt silr trãsfert vsũ ei⁹: vel ecõtra: exigit aliq̃d maiꝰ q̃ si trãsferret alterum tm̃: cũ cõstet nõ posse vnũ sine alio transferri. Modo pecunia licz sit inuendibilis: tñ nihilominus est trãsferibilis in aliũ p mutationez.

Octauũ cozollariũ. Rñdio s. Bernardini nõ est sufficiẽs de eodẽ tertio cãbio nisi intelligaꝛ: vt i fine q̃nti cozol'. dixi. Nã idistincte dr/q̃ tal' Ꝺct⁹ ẽ oino illicit⁹: ponẽs tres rõnes. Pria. qz ibi ẽ Ꝺct⁹ mutui cũ intentiõe recipiẽdi vltra sortẽ hinc ad mẽsem qõ ẽ phibitũ: Scõo. q̃a sperat lucꝝ nũmi qõ ñ licz. lxxxvij. dr. c. eñ cies. Tertio ẽ illicit⁹: qz fit cũ dãno pti siz recipiẽtz pecunia ad cambiũ. Nã expientia teste (que magistra est oĩm) talia cambia fiũt hodiernis tpibꝫ subuersio z destructio oĩm ciuitatũ. hec ille. Sed hec responsio deficit ꝓmo sub certa distinctione illud cambiũ est licitũ: vt patuit in q̃nto cozollario. Secundo. qz motiua ei⁹ nõ ꝓcludũt ꝓtra decisionẽ ibidẽ positã. Ad ꝓmũ exĩm dicendũ q̃ ibi ꝑt eẽ cambiũ verũ: z q̃uis tũc ẽt sit ei ad

mixtũ mutuũ: tũ nõ opz q̃ expectet vel q̃rat lucrũ rõe mutui/seu dilatiõis tpis: imo stat q̃ A solũ q̃rat lucrũ rõe distãtie loci: in q̃ B facẽ sibi solonẽ sui numismatiz. z hoc põt A/cũ i illo fuiat B ꝓter mutuũ. Ad scõm dõz q̃ si ꝓcluderet eq̃ ꝓcluderet: q̃ nec ꝓmũ cambiũ/nec scõz eẽnt licita: qz ẽt ibi sperat lucꝝ nũmi. qz in illis A intẽdit acq̃rere lucꝝ mediãte numismate qõ aliũde attulit z collegit. Vñ ad canonẽ dõz. q̃ intelligit q̃n q̃s de nũmo q̃rit lucrũ: per h̃ q̃ euz alteri per mutuũ ꝓcedit ad vsuz q̃ ẽ ei⁹ ꝓsumptio. secꝰ q̃n colligit z adducit nũmos vt vtilit cũ illis seruiat reip. z p suis opis mercedẽ ꝓgruã recipiat p sua sustẽtatiõe. Ad tertiũ dõz. q̃ q̃n A rõe illi⁹ q̃ in alio loco recipit numisma: B accipit lucꝝ ꝓportionatũ obseq̃o q̃ obseq̃t B: ñ dãnificat eũ: sic nec ille q̃ accipit mercedẽ ab eo/cui de aliq̃ extraneo loco affert ad hunc locũ pecuniã: nec h̃ est dãstructio ciuitatũ. Vñ si ꝓcluderet eq̃ ꝓcluderet: q̃ ẽt scõm cãbiũ esset illicitũ: q̃ ẽt ibi A accipit a B aliq̃d vltra illõ qõ recipit ab eo numisma eq̃alẽs: iz illõ supaccipe nõ est dãnificare: cũ fiat cũ vtilitate eq̃alẽti quã A ipendit B. Et q̃ allegat expientiã. dõz q̃ illa expiẽtia hz locũ i illo cãbio: i q̃ vl̃ rõe mutui/seu dilatõis tpis accipit illõ lucrũ: vl̃ cũ solo B fit in eodẽ loco. z sic A ei nõ obseq̃t ex pte loci: vl̃ si rõne obsequij z distãtie loci accipit: tñ nimis mul tũ lucrũ exigit. Sz in h̃ cũ sctõ Bernardio ꝓuenio q̃ cauẽdus est mõ tacto in ꝓmo dicto q̃nti cozollarij.

Nonũ cozollariũ. Ex elsdẽ ptz q̃ respõsio q̃undã alioꝝ de eodez tertio cãbio nõ est sufficiẽs. q̃ dicũt indistincte q̃ tale cãbiũ est licitũ: z q̃ ibi nõ est ꝓtractus mutui: iz cãbij. quã opionẽ seq̃t F. de triulsio vtriusq̃ iuris doctor: aduocatꝰ cõsistoriaꝝ in q̃dã ꝓsilio suo sup dictz cãbijs edito. Sz illa rñsio deficit dupl̃r. Prio. qz illõ cãbiũ ẽ fm distinctõez positã illicitũ. iõ non est indistincte iustificãdũ. Scõo. qz nũq̃ ẽ sic cãbiũ/q̃n etiã sit mutuũ. vt patuit. igit ibi ẽ piculũ vsurarie iniq̃tatis. Et nõ solũ est insufficiẽs: imo si itelligaꝛ etiã i casu q̃ A nec hz respectũ ad alietatẽ numismatiz/nec ad alietatẽ loci distãtis. vt si in eodẽ numismate z in eodẽ loco B facit solonẽ A: est simpl̃r pnitiosa z dãnabilis responsio.

Decimũ cozollariũ. Ex ꝓdictis ẽt pz q̃d sit dõz de q̃rto cambio an licitũ vl̃ nõ: Nã exq̃ q̃rtũ sapit naturã ttij z scõi: iõ facile ẽ distiguere quõ sit licitũ: z quõ illicitũ vt pz ituẽti. Vñ nec illõ idistincte dãno sic q̃dã: nec idistincte iustifico. Nec ex illis motiuis ipm iustificio: ex q̃bus tripl̃r conanꝰ q̃dã ipm iustificare arguẽtes ꝓmo sic. cãbiũ ẽ Ꝺctus licit⁹ z q̃rtuz ẽ cãbiũ: igit. Scõo: qz illõ cãbiũ ẽ vtile et necarium reipublice. Tertio: qz ecclia romana ipz tolerat. Nã ad ꝓmũ dõm: q̃ cãbiũ ẽ de se licitus Ꝺct⁹: iz nõ oẽ cãbiũ. si inquã argumẽtũ valeret etiã oĩis vẽditio z emptio esset licita. Ad scõm. nõ seq̃t: ꝓtract⁹ ille est vtilis. igit est licit⁹. Nã etiã mutuatio vsurariꝰ sepe ẽ tpaliter: z fm q̃d vtilis tã mutuãti q̃s mutuatario: z tũ ẽ illicita. Preterea illõ q̃rtum cambiũ i casu q̃ dixi ipm eẽ illicitũ nõ ẽ vtile nisi negatiue. i. minꝰ dãnosuz: h̃ est. Juuat sepe ipz B: ad vitãdũ maioza dãna. iz tũ etiã in illo dãnificaꝛ: sic etiã de vsura dixi. q. xxij.

Ad tertiũ ꝓ negari assumptũ. qz ecclia eo ipo q̃ ꝓdicat i gñe Ꝺ oẽm Ꝺctũ iniquũ z vsurariũ: z faciẽtibꝫ eos iponit pniam i foro cõsciẽtie per ꝓstitutionẽ canonũ cõditoꝝ/Ꝺ faciẽtes iniq̃s ꝓtractꝰ z vsurarios: tũc punit z sic nõ tolerat: q̃uis non pcedat ꝓtra tales per penas fori exterioris: eo q̃ per q̃relã ad aures iudicꝫ nõ deferunt: ad q̃s si deferrent punirent detectis malitijs palliatz. Ad vo q̃dã nitunꝰ tm̃ indistincte iustificare per q̃d dã sil'er: nõ ꝓcludit cũ dicũt. Si q̃s peraret sibi magnã q̃ntitatẽ bononeoꝝ in Florentia vbi vnꝰ valet. xxiij denarios: z ꝛferret eos bononiã: vbi vnꝰ valet. xxvj. denarios: illõ esset licitũ. vt ptz ex serta ꝓclone. z posset in terra nra sil'e poni de nris monez: vt i eadez ꝓclusiõe patuit. Ergo etiã q̃rtũ cambiũ erit licitũ. Nã nõ est sil'e: qz in predicto exemplo nullũ interuenit mutuũ: iz pura permutatõ eq̃alentis p eq̃alenti. et q̃ A lucraꝛ: illud lucrũ est merces laboris deportationis in aliũ locũ z exercitij sue industrie. Sed in casu q̃ q̃rtũ cambiũ est illicitũ: est in eo mutuũ gra cui⁹ lucraꝛ. imo stat q̃ nullũ sit ibi cambiũ: iz purũ mutuũ. Nã B indigẽs pecunia florentie: vt sibi puideat: accipit ab A centũ a parte rei vt sortẽ mutuatã: nõ vt numisma vnius generz permutandũ cũ numismate suo existente alteri⁹ generis. qz hic B nõ hz numisma de illo vel de alio genere: imo nullus oĩno hz hic vel alibi: vt possibilis est casus sed sperat se tpe intermedio acq̃siturum nu

mília qđ restituat A nō curato / an illō qđ se spat acḋsituꝝ / sit illi⁹ vel alteri⁹ generis: dūmō p ipm satisfaciat A: qui nunc sibi indigenti pecunia succurrit mutuando.

Undecimū corollariū. Ex pdictis ēt ptz qđ dom de ḡnto cābio: an licitū sit / vl nō. Hā dom p vnā distinctiōez: z ḡttuor dicta. Distinctio est q i eo st duo ℈ctus: imo tres. s. cābij pro ḡsto tradit vnū gen⁹ numismatꝫ: z vult hr̄e aliō: z nō idē. Scḋo ē ibi mutuū: p ḡsto numisma sibi retradēdū vult expectare: vt illō sibi tradat alio tpe. Tertio ē ibi ℈ctus facio vt des, qz pter mutuū est ēt ibi obsequm rōe loci distātis: i qđ A ē potetus solvnē a B recipere: cū B deberet sibi ī hoc loco pmḋ dare ḡtū eēt ex natura: tam cambij / qđ mutui, ita vt si B i alio loco vellet dare: opteret q B suis expēsis illō faceret afferri A: nūc ät pr̄ijs expēsis vel idustria pcurabit / vel peruait sibi afferri / vl ḡsi afferri, ḡ si pro h petit sibi mercedē ꝓtrahit ℈ctu facio: vt tu B des mihi aliḋ. Primū dictū. Si A recipit lucrā rōe cābij a B: nō ē ℈ct⁹ illicit⁹ A: qz in h fuit B rōe diuersitatis gñis numismatꝫ: ḡtuis si nimis mltū lucri acciptar / p illo obsequo fiat illicit⁹. Scḋm. si A recipiat lucr̄ aliqđ a B rōe dilatōis tpis: z sic rōe mutui est vsurari⁹. Si aūt rōe obsequij qđ ei ipendit ex pte loci distātis / nō est illicit⁹: dūmodo merces pportionet obsequo. Tertiū stando pcise i forma casus exēpli positi de ḡnto cābio ꝓtractus est illicit⁹, qz ibi notāt ḋz q A vult sibi dari p B aliqđ incremētū ꝛz diuturnitatē tpis / maiorē vel minorē: p qđ hz expectare B. Nō in h satis insinuat: q A ḡrit incremētū rōe dilatōis tpis, secus si diceret q fm distantiā loci maiorē vel minorē cē. vt patuit i ḡrta pclone circa ḡrtū modū obsequēdi. Et dato q pmū non poneret in forma casus: adhuc videt q alia ratione ex forma casus sit illicit⁹, qz adhuc ibi notant ḋz q A exigat aliqđ pro cētenario: z sic videtur q exigat p sorte mutuata. Si aūt dicat q intelligit sic pro centenario. i. pro obsequo qđ circa receptōez cētenarij i alio loco fiēdā ei ipendit / pontt. Quartū dictū. q ḡtuis sic intelligēdo h qđ ē pro cētenario cē. ille ꝓtractus saltē ḡtū est de se: z de rigore forme / sit licit⁹ i vno itellectu: tñ i alio erit illicit⁹. Prima ps probat. qz ḡtuis i illa forma ponat q pter lucrū qđ exurgit ex diuersitate valoris monete ḡrit aliud lucrū: z sic videri posset q illud aliud ñ posset recipe rōne alicui⁹ obsequij q i cambio sibi fuiret: cū tā ponat q illud recepit p diuersitatē valorꝫ monete ex q est lucratus: tñ ñ est verū: ḋn vltra lucrū sibi obuenies rōne diuersi valorꝫ monete: etiaz posset adhuc aliō lucrū accipe rōne alterius obsequij, scz q recipit solutionē i loco tā distanti: ita q lucrū qđ A pseqt ex diuersitate valorꝫ monete respicit cambiū i se, z lucruz qđ vltra h pseqt: respicit obsequiū impēsuz B ex pte alitatꝫ loci. Hā q ñ solū dat vnū gen⁹ numismatꝫ alicui p alio gñe: sed preter h etiā numisma alteri⁹ generꝫ recepturus ē in alio loco distanti, z sic q̄si allatur⁹ ē de tā distāti loco: ille duplr fuit alteri: vbi si i eo dē loco recipet solū ei fuiret simplr. Si em A cābiret B numisma vni⁹ generis, p alio in h loco, z i h loco ēt solutionē recipet fuiret ei p ḡnto cōportasset numisma alterius generꝫ deseruies B: z sic dign⁹ esset lucro, z si aliqđ sibi obueniat ex diuersitate valoris monete / illō poterit licite recipe: dūmō, portionet ei⁹ fuitio, ḡ si A pter h q cōportauit numisma defuies B: etiā vult numisma B alteri⁹ generis recipe i alio loco: z sic pmal̄ ipm alibi afferre z supportare B a labore aferēdi sibi buc: iterū erit dign⁹ mercede: z sic erit duplici lucro dign⁹. Scḋz. s. q i alio intellectu ñ sit salvabil̄, pbat. qz scz sub noie lucri cābij / qñ in forma casus dicit vltra lucrū cambij exurgēs ex varietate valorꝫ monete, cōprehendat etiā lucrū debitum A: ex eo q i alio loco z distanti recipit solutionē: z sic pmal̄ affert ad locū in q dat cambiū / ē illicit⁹, qz tūc non apparet rōne cui⁹ acciptat reliquū lucrū / nisi rōne mutui z dilatiōis tpis: z sic esset vsurari⁹, nisi forsan allegaret interesse dāni emergētis vel honesti lucri cessantꝫ sibi: ex h q tāto tpe dz carere sorte sua id ē illo alio numismate qđ sibi mor fuisset tradenduz p suo: q interim alibi vel hic potuisset damna vitasse: vel honesta lucra que siuisse / que damna vitare non potuit / nec illa honesta lucra cōquirere: z hoc ppt carentiā illi⁹ sui vel sibi debiti numismatis. ſz tūc reqrerent multe conditiones ad hoc: vt ratione illius interesse posset quid accipere / put patuit qōne. xxx. Et qua q̄stione eriaz ptz q̄re hic dicā honesta lucra, quia ñ haberet A allegare / q si interim illud numisma habuisset vni alteri pro lucro mutuasset qđ

sibi nūc cessat, qz h eū nō excusaret: ſz optaret q honestū lucrū sibi cessasset, vtputa ḋa pro illo numismate emisset possessiones / vl honestā mercationē p̄silr lucrosaz fecisset: aut honesto cābio ipm alicui cābiuisſz: z sic lucrat⁹ fuisset. Ex illis igit ptz q pdictū cābiū ḡntū nō indistincte cōdēno / nec indistincte iustificō: ſz cū distinctiōe ptracta: nec etiā i eo sensu i qđ iustifico / moueor ex illis motiuis / ex qbꝫ mouent qđ indistincte ipm triplr nitūr iustificare, dicētes p̄mo, q ex q B est i moza soluēdi, igit pt peti ab eo aliqđ vltra sortē. Scḋo rōe interesse: qz scz si A habuisſz mor aliud numisma cū eo aliqđ lucrat⁹ fuisset / q nē p̄uat. Tertio rōe pcli, qz būficiat⁹ pōt mori i via, z sic posset cāpsor totū amittere: vl cū magnis laboribꝫ et expēsis rehāe. hec illi. Sz illa nō ꝓcludūt q sit indistincte licitū. Ad p̄mū em ḋm. q A libere ꝓsentit q B post lapsū tpis sibi daret numisma, igitur illo tpe nondū elapso / nō cēset B esse in moza: rōne cui⁹ posset A aliqđ exigere a B, sec⁹ qñ B tpe elapso non solueret numisma: qz tūc esset i moza: z adhuc tūc nō posset A aliqđ exigere / nisi posset allegare interesse damni emergētis / vl lucri cessantis cū ꝓditiōibus positꝫ. xxx. q. Ad scḋm ptz solo ex dictꝫ. Ad tertiū, si ꝓcluderet eadē rōe qđ mutuator posset qđ accipe vltra sortē, tutior em esset ad vtendū pecūia sua / qñ eā apud se retineret / q̄s mutuādo alteri. Preterea nō tradit nisi cū mltis cautelis: qđ se p̄seruat a pclo nō h̄ndi solvnē a B. Et dato q esset ibi periculū aliqđ: tñ nimis multū accipit p illo periculo, imo nec p pículo recipit: sed in p̄itate, p dilatiōe solvnis: z sic p mutuo, iō ē vsurari⁹. Et hec de cambijs dicta sufficiāt: qntū est de rigore scholastico. Et qz multipharia fraus et corruptio pōt latere in qbusdā mōis cābioz supā memoratis. iō circa illos modos de quibꝫ est pblema: z varietas opinionū apō doctores an sint liciti vl illiciti, z signāt circa illos q sūt habiles ad hoc: vt sub illis latere veleāt vsurarij z boies mentre corrupti: z circa illos q hūt speciē mali: debet cōfessor suare documentū illud qđ sepe cōmemoratū est supius circa alios ꝓtract⁹ difficiles: z ancipites / atq̄ pículosos, prout patuit. q. xxx. z. lxvj. z. lxvij. z. lxxx. z. lxxxviij. s. vt q̄tūcunq̄ tales casus possent de rigore scholastico / defensari tanq̄ nō vsurarij: aut alis ꝓtra iustitiā cōmutatiuā: tñ añ factū sūt oīno dissuadēdi, imo aliqñ ēt post factū est imponēda pnia actoribꝫ, put patu it q. lxxx. Et etiā post actū st actores inducēdi ad oīno abstinēdū de ceto a talibꝫ: ex causis mēoratis q̄stione lxxx. z etiā alijs locis.

¶ Questio. C. z vltima.

Utruz quādo de aliquo ℈ctu doct, tenēt ℑrias opiones: aliqbꝫ eū dānantibꝫ: vt pctīm mortale, alijs aūt euz iustificātibꝫ tanq̄ licitū: z aliqs ꝓtrahit talē ꝓtractu ꝓtrahens peccet mortal̄. Et generali⁹ pōt hec q̄stio moueri de q̄libet actu sic. s. vtrū qñ de aliq̄ actu doct. tenent cē. Solvo qōis statū, illi. suppōibꝫ: tribꝫ pclonibꝫ: z pri.

Prima (argumento p solutionibꝫ. suppō, Dupl̄r ꝓtingit aliquē agere cōtra illū actū: de q doct, tenēt pdicto mō ꝓtrarias opiones. Qz aut a pte rei z fm p̄itatē ille act⁹ est dānat⁹ / z mortale pctīm. ex sic opio eū dānans ē pa. qut ille act⁹ nō est a pte rei / nec fm p̄itatē dānat⁹: z pctīm mortale: imo est licit⁹: vel saltē nō ē mortale pctīm. z sic opio eū iustificās / vl saltē non dānans

Scḋa suppō. (vt mortalem: est pa. Aliquē peccare agēdo actū ḋ q ē dubiū: mō tacto in titulo ꝓtigit dupl̄r fieri vel itelligi, Prio rōe act⁹ acti, vtputa ḋa act⁹ est apte rei dānat⁹. Alio mō rōe temeritatis vl ꝓscie, vtputa qz iz act⁹ a pte rei non sit illicit⁹: tñ agens hz ꝓsciam pbabilē q sit illicit⁹. Et illi duo mōi adeo distinguunt / q pōt separi: z sepatim iuenirī, qz stat q ḋs peccet primo mō sine scḋo, vtputa si sine notabili remorsu ꝓscie agit actū q in re est dānatus. Stat ēt q scḋo mō peccet sine p̄mo, vt si actū i se licitū agit cū notabili z pbabili remorsu ac reclamatione ꝓscientie.

Tertia suppō. Agēs actū de q doct, tenēt ℑrias sniās mō tacto i titulo est triplex. Qz q̄dā est sciētific⁹ / lr̄at⁹ / doct⁹ / atq̄ gitus ad ꝓsiderandū de illis opinionibꝫ z rōnibꝫ / ac auctibꝫ earū dē. Quidā ℘o nō est talis. vtputa est illr̄at⁹ et idiota in talibꝫ. Añ int illos tāta ḋzia p̄t eē: q illō qđ vni est ig̃rātia vincibil̄ / alteri ē invincibil̄. z qđ vnī iputat in pctīm: alteri nō iputat. Sicut z vni illoz lz aliquā p̄itatē catholicā: puta aliquā ppōez verā ꝓtentā in scp̄tura canonica biblie ig̃orare: tā ig̃rantia pure negatōis q̄ pue dispositōis: ita itelligēdo q si credat ℑ dictoriā el⁹ verā credēdo nō peccet: dūmō

nulla sit ī eo ptinacia: nō sic alteri: adeo q̄ si
ali⁹ iḡraret eandē etiā iḡrantia pure negatiō
nis/ ipe eēt ob ℔ culpabilis. puta q̄ vel ex
officio/ vl̄ ḡdu/ vel ex singlari q̄ pdit⁹ ē gra
ingenij: aut vehemētis applicationis animi
ad scp̄turas sacras debebat scire. Immo si
iḡraret eā iḡrantia p̄ue dispositōis. s. ꝓtradi
ctoriā ei⁹ credēdo verā: vl̄ dubitādo de ipa
p̄itate q̄ est catholica: talis iḡrātia ei ꝑputa
rek in foro exteriori: nota atq̄ psumptio hereē
sis: z si adderek fixta adhesio z ptinacia: essz
sibi p̄a heresis/ ēt in foro ꝺscie. Et si arguak
dubi⁹ī fide infidelis ē. vt ōr i c. dubi⁹. extra.
de hereť. igit̄ dubitās de aliq̄ p̄itate catholi
ca erit infidel̄. q̄ mlto min⁹ nō licebit ei illaz
iḡrare: iḡrātia ēt p̄ue dispositōis. s. credēdo
oppositū ei⁹ vez. Dom. añs itelligit vbi q̄s
dubitat de illis q̄ fm suū statū/ ḡdū/ z gr̄am
tenet explicita fide credere. Si itez arguak.
qz Scot. in. iij. dis. xxv. q. j. ar. ij. ōr q̄libz
ēt simplex tenet cauere errorē: ēt oēm. s. non
solū ꝓtrariū articl̄is cōibz: sz ēt oēm q̄ est cō
trari⁹ p̄itati scp̄ture canonis biblie: alis em
error in fide staret cū fide ifusa: qđ ē falsum.
qz sic sil̄ starēt fides z heresis. Dom. q̄ argu
mentū pbat verū de errore cui accedit ptina
cia. ille ei error est p̄a heresis z infidelitas. z il
lud idē vī velle Scot. i fi. eiusdē ar. vbi ōr.
pbādo suū dcm: qz nō posset alias ptinaciē
adherere ℨrio alic⁹ p̄itatz i biblia q̄n iudica

Quarta rta pñt poni exēpla de ℔ q̄
doct. de aliq̄ materia tenēt ℨrias sniās: z in
materia q̄dē ꝓtractuū patēt pl̄ima exēpla. q̄ re
gre in cōplibz qōnibz. ij. iij. z. iiij. tractatuū.
Sz extra materiā ꝓtractuū exēplificādo: p
mū z scōm patebūt i scōa p̄ncipali pbatiōe
scōe ꝺclonis p̄ncipal̄. Tertiū exm̄. Sctūs
Tho. tenet q̄ ficte ꝓfessum nō opz ꝓfiteri: sz
ꝓfessio fictiōe cessante erit valida. Aliq̄ aūt
doct. coiter tenēt ꝓtrariū; saltē de eo q̄ est fi
cte ꝓfessus fictiōe positiua. s. q̄ ꝓposuit non
abstinere: z nec illud ꝓposituū cū sibi occurre
ret vt ꝓfitendū voluit cōfiteri: vl̄ q̄ a ꝓposi
to obticuit aliq̄ mortale ex cā illegitima: cui⁹
q̄dā nitāť opionem s. Tho. exponere vt
coincidat cū opione alioꝝ: sz ℔ nō apparet de
ei⁹ mente fuisse. Quartū exm̄. sctūs Tho. z
Rich. tenēt: q̄ exigere actū mr̄imonialē tpe
mēstrui saltē nālis: ē illicitū. imo q̄dā dicūt
ipm eē mortale. z hoc ꝓpt̄ p̄ceptū legis. Le
uit. xviij. z ēt ꝓpt̄ piculm infectiōis prolis / si
tūc ꝺcipek. Immo etiā Richa. tenek/ q̄ red
dere illo tpe sit illicitū. z Baptis. ōr i sūma.
q̄ libēter reddēs illo tpe peccat mortaliter.
Sco. etiā tenet/ q̄ accedere ad talē sit mor
tale. imo ispecta rōne ei⁹ etiā quinciē tenuis
se q̄ reddere tl̄i mlt̄er sit mortale. qz illa red
ditio fit cū transgressiōe maiorꝝ p̄cepti. vide
eū in. iiij. dist. xxvij. Petr⁹ aūt de palu. tenet
q̄ nō solū reddere ñ ē illicitū: etiā si sciēter fi
at: sz etiā exigere nō est mortale: etiā si scient
fiat: z etiā si credat inde generari prolē defe
ctuosam. Quintū exm̄. Richar. in q̄rto ōr
indistincte/ q̄ exigere debitū tpe sacro nō ē
mortale/ nisi ℔ faceret i ꝓtēptū festi vl̄ eccl̄ie.
qz tūc mortale esset: sz reddēs in nll̄o peccat.
sz tenet ad ℔. Sz Alexā. de ales: ponit casū
in q̄ exactio ōbiti tpe sacro ē mortale pctm̄:
etiā cū nō fiat i ptēptum. Ait em̄ in scōa pte
sum. q. c. lxvj. mēbro scōo. q̄ nll̄a necessitate
ductus causa libidinis faciāde: tpe debito
orōni petit instanter vl̄ ostanter carnalē co
pulā: nō cā procreatiōis peccat mortal̄r: z hoc
tpe orōnis solenniter statuto ab eccl̄ia. Et
auctor Pisanelle etiā videt tenere q̄ sit mor
tale exigere illo tpe: si sine mag̃ difficultate
pōt abstinere: eo q̄ ibi videt interuenire cō
tempt⁹ eccl̄ie. z idē dicē de libenter reddente.

Sextū exemplū. Sctūs Tho. tenet z būs
q̄ excusant illi q̄ nō soluūt q̄rtam decime: ex
eo q̄ apd eos ꝺsuetudo inueterata iualuit nō
soluēdi eā: put lati⁹ dixi i tractatulo defen
siuo illi⁹ opiniōis ℨ canonistas. z tū cōiter
canoniste dicūt/ q̄ nō excusant. imo q̄ opio
theologoꝝ in hac pte sit q̄si hereticа. Se
ptimū exm̄. Aliq̄ tenēt/ q̄ satisfactio penitē
tal̄ ipposita alicui si expleat i mortali: i q̄ pe
nitēs recidiauit liberat ꝓsitentē: ita q̄ ñ te
neť reiterare eādē i foro eccl̄ie militāť. imo
fm Sco. tal̄ ēt p eā satisfac̄ i foro dī: sic sz
q̄ illa satisfactio licz ñ sit ꝺcillians/ ē tñ exol
uens. Et eiusdē opiniōis ē Jo. ō gersona: i
regul̄ mādatoꝝ. Aliꝭ ℨo dicūt/ q̄ tal̄ satisfa
ctio ñ liberat: q̄n teneat eā reiterare: si saltē
sit tal̄ satisfactio q̄ ñ reliq̄t effectū i satisfaci
ente postℨ act⁹ trāsijt sic̄ fit i oꝝone. Et illius
opiniōis ē Tho. z Alber. cuius q̄dā intelli
gār ℔ sic q̄ tenet eā reiterare: ℔ vl̄ alibi luere
ita q̄ ℔ expleta i mortali ñ diminuit aliq̄d ꝺ
pena i foro dī sibi ōbita. Octauū exm̄. Im
plimis casibz dubitat: si q̄s ℨbat excōicatio
nē mātoꝝ vl̄ ñ. vñ p̄pt obscuritatē vl̄ ñ suffi
cientē expssionē ꝓstitutionū positiuaꝝ: sūt de

illis ℨrie snie doctoꝝ: q̄ tñ ℨrietas de facili
posset tolli de medio: si plati eccl̄ie essent sol
liciti ad inq̄rendū illis q̄ pacē z salutē aiaꝝ
respiciūt: qz sola volūtate ꝺditoris canonū
volētis tales casus ꝓtineri/ vel non ꝓtineri
sub talibz ꝓstit utiōibz cessarēt ille ℨrie opio
nes: z talia inumera pure positiua sūt q̄ pcli
tant ꝓscias hoim: nō solū in ꝓstitutiōibz pe
nalibz cēsuraꝝ eccl̄iasticaꝝ/ q̄ vltra modū sūt
multiplicate i magnū ḡuamē fidelitū: i q̄b ē
ℨrietas doctoꝝ: sz ēt in alijs nō penalibz/ sz
p̄ceptiuis ꝓstitutiōibz et dispositiuis mere
positiuis: q̄ ēt vltra modū sūt multiplicate: p
ut cōq̄rit̄ b. Aug. ad inq̄sitiōes Januarij. et
hī in c. oīa. dis. xij. q̄ si bodie eēt lōge ampli⁹
q̄rulareť. Silr cū cognatio spūalis sit ex so
lo iure positiuo introducta: possent de facili
tolli pblemata q̄ sūt circa eā. vt puta: vtrū te
nens puerū p alterū rāℨ p procuratorē ℨbat co
gnatione spūalē: vt q̄dā tenēt: vl̄ nō ꝓtrahat
vt alij tenēt: q̄ sniа verioꝝ videť. sic nec ple
ban⁹ ꝓtrahit eā/ si aduitoꝝ ei⁹ ipm baptiset
ex ei⁹ cōmissione: z tñ ibi subest piculū aiaꝝ
ex ℨcu q̄ postea pōt oriri int̄ tales psonas.
Itē an cognatio spūalis ꝓpatrinitatis trāse
at de viro i mulierē quācūq̄ carnalit̄ cogni
tā: ēt si nō sit vtroꝝ. puta fornicarie cognitā.
tenet Tho. in. iiij. vel an nō trāseat in cogni
tā fornicario coitu. vt tenet Rich. in. iiij. di
stin. xlij. z idē tenet Pe. de palu. in. iiij. z etiā
iuriste q̄daꝝ idē sentiūt. vt Anto. de butri. et
glo. Ray. Inno. aūt vtrāq̄ refert: nec alterā

Prima pclo. In se (alteri prefert.
ptē casibz ꝓtingit q̄ agēs ta
lem actū de q̄ mō tacto in tit. doct. tenēt cō
trarias sniās peccat mortal̄r. Primus. qū
opio eū iustificās/ est expsse ꝓtra scp̄turā sa
crā. Scōs. qū eadē est expsse ꝓtra determina
tionē eccl̄ie. Rō illoꝝ duoꝝ casuū est. qz si a
gens excusareť i illis casibz: tūc eadē rōne illi
q̄ sequūť/ vl̄ secuti sūt heresiarchas: excusareť
a pctō heresis/ vl̄ infidelitatz. qđ ē falsuz: et
ꝓtra illō ch̄ri. Si cec⁹ cecū ducit: ambo i fo
ueā cadūt. Mat. xv. Secūda tñ pbať. qz do
ctrina taliū/ ē aut expsse ℨ scp̄turā sacrā: aut
si nō sat̄ expsse: tñ ē ꝓtra determinatoꝝ eccl̄ie:
q̄ id qđ iplicitū fuit explicuit. z sic datoq̄ añ
illā explicationē tali doctrīe adherere nō fu
isset heresis: tñ post illā explicationē illicitū
erit ei adherere. Et de illis duobz casibz pōt
exēplificari de ℨctu vsurario. Nā ille expsse
damnať in scp̄tura sacra vt mortalis. vt pz
Ezech. xviij. z in alijs locis: vt patuit. q. xvij.
ꝺcl̄oe. xiij. Est etiā ꝓtra determinationē eccl̄e
sie. Nā q̄uis in Cle. graui. de vsur⁹. vbi dī
q̄ asserēs q̄ vsura nō sit pctm̄: est vt hereti
cus puniēd⁹ nō expsse fiat mētio ō mortali
pctō: tñ ex alijs passibz iuris canonici z de
cretis cōciliorꝝ satis pz q̄ sit mortale pctm̄:
put etiā patuit. q. xvij. ꝺclione. xiij. Nā tam
gues penas q̄s ifligit eccl̄ia vsurarijs: imo
eoꝝ fautoribz z coopatoribz: nō iflgeret ec
clesia eis si vsura esset tm̄ venīale pctm̄. pro
venīali em̄ nō phibeť q̄s a cōcatiōe altaris:
nec phibeť suaꝝ obligationū receptio ad al
tare/ aut eius sepultura ecclesiastica: z sic de
alijs. q̄bz tñ penis puniť vsurari⁹. vt ptz i. c.
q̄ in oīb⁹. extra. de vsur⁹. z de penis fautoꝝ
suoꝝ: puta locantiū eis domos: aut stauen
tiū p eis: patuit. q. xlviij. Terti⁹ casus/ q̄ñ
seq̄ opinionē iustificanteē eū: scādalisat mor
taliter p̄mū: q̄z scādalisare mortal̄r p̄m̄:
est mortale pctm̄. inxta illō. Ve mūdo a scā
dalis. z itez. Si q̄s scandalisauerit vnū. ꝛc.
Mat. xviij. sec⁹ ō scandalo venīali. Quar
tus/ q̄ñ agens eūdē actū bz pbabilē ꝓsciam
q̄ sit mortal̄. z dī pbabilis: vbi pl⁹ declinat
ad credēdū q̄ sit mortal̄ q̄s q̄ ñ sit tal̄. Qui
tus/ q̄ñ agens bz eq̄libzē ꝓsciam/ q̄ sit mor
talis: ℔ est. eque credit q̄ sit mortal̄: sic q̄ nō
sit tal̄. Rō illoꝝ duoꝝ casuum est. qz in q̄rto
agit ꝓtra ꝓsciaz: ḡ edificat ad gehennā. oīe
em̄ qđ nō ē ex fide pctm̄ est. ad Ro. xiij. ℔ ē
fm Amb. ꝓtra ꝓsciam. z in q̄nto agit cōtra
charitatē p̄xie salutz: cui⁹ ipe ē neglector et
ptēptor añ ñ amatoꝝ. q̄ em̄ eq̄ credit sibi ꝑpl
i aliq̄ actu pnitiosissime nocere sic ñ nocere.
z agit eū nihilomin⁹ ñ pl⁹ se amare cōtinciť
q̄s odire vl̄ nō amare. Sext⁹: q̄ñ nullū p̄dic
torū q̄nq̄ adestattñ actus p̄dict⁹ est i p̄ita
te (licet iplicite) ℨ phibitionē scp̄ture sacre.
aut determinatioꝝ z phibitionē eccl̄ie iplici
tā: q̄uis ℔ lateat agentē eū: cui⁹ tñ iḡrantia
ñ ē inuincibil̄: sz vincibil̄: ita q̄ si diligētiā de
bitā fecisset: illō sibi fuisset factū explicitū et
ꝓstitisset: nō obstante/ q̄ cū pbabili ꝓscia et
sine remorsu eū aget. Rō hui⁹ est. qz q̄uis ñ
possit dici illū peccare rōne temeritatz vt pz.
tñ exq̄ actus ē ex pre rei dānat⁹: tūc nisi iḡrā
tia eū excuset ipe peccabit rōne rei acte: vel
act⁹ acti. Nō iḡrātia iuris diuini si ē vinci
bilis neminē excusat. q. si ē vincibil̄: igit̄ po
tuisset eā studio supasse: si debitā diligentiā
fecisz. igit̄ si debitā ñ fec: tūc culpabil̄ om

sit facere diligentiã, igit ignãtia ei illa omissione pueniẽs erit culpabil. igit nec sufficiet excusare culpã act⁹ inde pcedẽtis. Culpa eñ culpã excusare nõ sufficit, p reprehendentẽ eñ nemo ꝓstituit irreprehendibil. nec p reatũ ꝺs deo bligat, ab ĩmũdo eñ quis mũdabit? Et p isto casu videt eẽ Henr. gandẽ. vt patebit ĩ ꝑma pbatiõe scõe ꝺclonis. Septimus, qñ act⁹ ille nõ ẽ a pte rei illicit⁹ z agẽs eũ est lr̃at⁹ z scientific⁹: q̃ nouit põderare causas abherẽdi potl⁹ vni opiniõi q̃ alteri: z tales cause adherẽtie sũt notabilr magꝭ ꝑgnãtes circa opiniõz dãnantẽ eũ dẽ actũ q̃ sint cause adherẽdi opiniõi iustificãti eũdẽ: z nihilomin⁹ (nõ obstãte illa ꝓualẽtia) ꝺpe adhesit opiniõi iustificãti eũ z egit eundẽ. Rõ h⁹ est, qz taľ nõ caret temeritate ĩ sua actione z agit ꝺ pbabilioꝛe ꝺsciãm. Nã si cãgadherẽdi opiniõi dãnãti actũ sũt magis ꝑgnãtes: tũc sũt nate ĩducere eũ ad magis credenduz q̃ sit illicit⁹ q̃ q̃ sit licit⁹. Dõ intellect⁹ est potẽtia nãlis nõ potẽs nõ credere id qõ sibi oñdit vt magꝭ credibile, igit taľ magꝭ credit q̃ sit dãnat⁹ actus q̃ q̃ sit licit⁹: z nihilõin⁹ (illa credulitate nõ obstante) agit eũdẽ actũ ñ obstãte reclamatõe ꝺsciẽ: quã ñ audit: nec aduertit: aut eandẽ p imperiũ volũtatis cõpescit suspendẽdo intellectũ a ꝺsideratione taliũ p auersionẽ ei⁹. Posset ẽt poni octau⁹ casus, s. qñ etiã cessantibꝰ ꝓdictꝭ eẽt ita effectus ad actũ: q̃ ẽt si sciret eũ eẽ illicitũ ñ vellet dimittere eũ. Cause aũt adherẽdi potl⁹ vni opiniõi q̃ alteri sẽ septẽ. Prime q̃nqꝫ se tenẽt ex pte doctoꝛ vnl⁹ opiniõis, alie due ex pte fundamẽtoꝛ illi⁹ opiõis. Pria igit cã est, Si doctores vnl⁹ opiniõis sũt z fuerũt regulariť ĩ alijs opinionibꝰ moralia respicientibꝰ veriores: ita q̃ ĩ talibꝰ verl⁹ scripserť z min⁹ errauerũt, tũc eñ ceterꝭ paribꝰ: ẽt ĩ ꝓposita matia subest cã magꝭ adherẽdi opinionibꝰ eoꝝdẽ. Ex silibꝰ eñ ꝑsumit de silibꝰ, Scõa: si doctores vnl⁹ opiniõis sũt z fuerũt regulariť meliorꝭ z itegriorꝭ vite. Nam tũc ceterꝭ paribꝰ magꝭ adherẽdũ ẽ opinioni illoꝝ q̃ alioꝝ. Rõ qz vite sctitas atq̃ itegritas magnã apõ deũ mereť illũinationẽ: z singnãter castitas, vt Joannes euãgelista inter catholicos, z Plato int ethnicos alt⁹ ꝺ diuinis scpserũt. Ut sic tles min⁹ errãt ĩ vita at q̃ i suis ꝓsonalibꝰ opibꝰ: sic ẽt nati sť minus errare ĩ doctria: atq̃ ĩ opibꝰ alioꝝ dirigẽdis Initiũ eñ sapietioꝛ dñi, Et huic alludit q̃d sapiẽs ait Eccl. xxxvij. Alia virl scti euũciat aliq̃n ꝑa pl⁹ q̃ septẽ circũspectores sedẽtes i excelso ad specnlãdũ. Uñ ceterꝭ paribꝰ ñ est agẽdũ ꝑm ꝓsilia eoꝝ q̃ sine debito tiore dñi viuũt: relictꝭ virꝭ rõnabilr timoratꝭ, vñ ibi ꝺ ironice ait sapiẽs, Cum viro irreligioso tracta ꝺ scitate: z cũ iniusto ꝺ iustitia, z cuz mlíere ꝺ his q̃ emulať, cũ timido ꝺ bello, cũ negociatoze ꝺ tralectiõe, cũ emptoze ꝺ vẽditõe, cũ viro liuido ꝺ gtũl agẽdil, cũ ꝑsl ꝺ placate, cũ ihõesto ꝺ hõestate, cũ opario agrario de oĩ ope, cũ oparto annuali de ꝺsumatiõe ãni. cũ suo pigro de opatiõe mlta. Nõ attẽdas his ĩ oĩ ꝺsilio: sꝫ cũ viro sctõ assiduus esto: quẽcũq̃ coꝝueris obseruãtẽ timoꝛẽ dei. Hec ibi. Tertia, si doctores vnl⁹ opinionis pl⁹ iusdauerũt studio talũ materiarũ: q̃ doctores altl⁹ opiniõis. Nã ceterꝭ paribꝰ plus adherẽdũ ẽ opiniõi illoꝝ q̃ pl⁹ talibus materijs insudauerũt q̃ reliq̃s: ẽt si illi reliq̃ ĩ alijs sint longe pitiores. Ď mõ ĩ his q̃ ꝺcernũt legẽ diuinã pl⁹ adherẽdũ ẽ theologis q̃ iuristꝭ. Ecõtra ꝓ ĩ his q̃ ꝺcernũt legẽ pure positiuã z ꝑtextoſũ foꝝ pl⁹ iuristꝭ q̃ theologꝭ. Silr ĩť theologos i materijs moralibꝰ ac agibilibꝰ z casualibꝰ spectãtibꝰ ad cõsciẽtiã: z ad ꝺsilia ꝑticularũ z agibiliũ plus standũ ẽ illq̃ ĩ moralibꝰ diligẽtl⁹ suũ ꝺtriuerũt ingeniũ q̃ illq̃ illv̄ vel sprezꝭ vl⁹ neglectis: scholastlcꝭ q̃busdam apicibꝰ philosophicã subtilitatẽ resonãtibꝰ intenderũt. Hoꝛ eñ q̃scq̃ est bon⁹ iudex: q̃ nouit: vt ait Aristo. j. Eth. z vnicuiq̃ ĩ sua arte expto credẽdũ est.

Quarta, si doctores vnl⁹ opiniõis sũt minus ꝑsumẽdi affectiõati ad illã opinionẽ q̃ alij ad suã. Nã ceterꝭ paribꝰ pl⁹ adherẽdũ ẽ opiniõi illoꝝ q̃ min⁹ ꝑsumũť: vl oĩno ñ ꝑsumunť affectionatl q̃ affectionatꝭ vl magis affectionatꝭ. Hoc mõ si matia sup q̃ ẽ dubi etas tãgit lucrositatẽ tpalẽ/aut tpales obuẽtiões alteri⁹ ptꝭ doctoꝛũ min⁹ credẽdũ ẽ illq̃s illa tpalitas respicẽ q̃ illq̃s ñ respicẽ. Dic ceterꝭ paribꝰ: magꝭ credẽdũ ẽ iurispitis ibi vbi ñ sť alligati alteri ptiũ, puta vbi scribũt ꝓ modũ lecture q̃ iurispitꝭ alijs: vl ẽt elsdez ibi vbi altl ptiũ tãq̃ aduocati vel alit el alligati scribũt ꝺsilia. Silr mõ: si sup altq̃ materia fiat dubietas z p viros vnl⁹ religionis/ pfessiõis z cõitatꝭ/ aut vie teneať vna ps: et ꝓ alios altl⁹ cõitatꝭ teneať alia ps, si altq̃ ex posterioribꝰ doctoribꝰ sup eadẽ discordent: tũc ceterꝭ paribꝰ min⁹ credẽdũ ẽ illv̄ vtriusq̃

ptis/q̃ altq̃bꝫ ẽtijs q̃ neutrl cõitati vl⁹ pfessioni sť sic affecti, amoꝛ eĩ ꝛodiũ puertũt iudiciũ. Quĩta, si sint ples de vna opione/q̃ de alia. Nã ceteis pibꝰ magꝭ adherẽdũ ẽ plt̃ati. Uñ Jsido. i epla ad lectoꝛẽ suũ: canones q̃ dicunt apl'oꝝ ꝑfert certis ꝺsilijs ex illa cã, qz lz a q̃busdã dicãť apocrlphi: tñ ples eos receperť, z hť, xvj. dis, c. Jsidoꝛ. Et b. Aug. in li. ij. de vnico baptismo, q̃ p vniuerse ecclie statuta firmatũ ẽ: vl⁹ vni⁹ epi autoꝛitate: vel vni⁹ puincie ꝺcilio ꝑferẽdũ. ij. q. vij. c. puto. Silr Aug. in li. ij. de doc. chꝛiana docz ĩ illť scpturis/q̃ nõ ab oĩbꝰ recipiunť ꝓponẽdas esse eas q̃s ples/ gtuioreſq̃ accipiũt: eis q̃s pauciores/ minoꝛisq̃ autoꝛitatꝭ ecclie tenẽt dl. xix. c. in canonicꝭ. Et dico, ceteis pibꝰ, nazl's nõ opz. Uñ ait papa Pius. ij. ĩ epla missa Ludouico francoꝝ regi. Scptura q̃ ait, Ubi mlta ꝺsilia: ibi sal⁹ ꝺsilioꝝ mltitudinẽ nõ req̃rit: sꝫ maturitatẽ z digestionẽ: q̃ res i pauczꝭ q̃ in multꝭ facili⁹ reperiunť: neq̃ ei honestas aut iustitia mltitudie facile suadebit: q̃ varijs affectibꝰ agitata ad peioza freq̃nť inclinat. Hec bñ se res hz/ ybi suffragia numerank: nõ põderank: sepe eĩ fit vt maioꝛ ps melioꝛẽ vincat, hec ille. Jtẽ in li. j. C. de ve. iurenucl. ôt ter. q̃ sepe vni⁹/z forsan deteriozis snĩa põt mltos z maioꝛes ĩ aliq̃ pte supare. Uñ rẽ nõ ẽ ꝺsiderãda mltitudo seq̃ntiũ vnã opinionẽ, vt ôt ibidẽ ter. Preterea si vnã opinionẽ ples teneãt q̃ alia: alia ꝓ gtuioꝛes: vl q̃ si alia sint paria: ẽt opiones ille sint eq̃lis autoꝛitatꝭ bñde. Uñ Aug. i. ij. de doc. chꝛiana ait, q̃ si ꝛtigat inuenire scpturas aliq̃s a pl'bꝰ teneri: z alias a gtuioribꝰ bťi: q̃ q̃ hoc ĩuenirl nõ possit: eq̃lis tñ autoꝛitatꝭ eas habendas puto. Septa, si rõnes vni⁹ opionis sť meliores z magꝭ strigẽtes/q̃ rões alteri⁹, ei eñ q̃ meliozi rõni innitiť stãdũ ẽ, vt in c. capellan⁹. de feť. Quo ei q̃sq̃ magꝭ rõne nitiť: eo maioris autoꝛitatꝭ ꝓba ei⁹ esse videť, ait Gratian⁹ di. xx. in ꝑn. Uñ ꝑm eũ ibidẽ aliq̃ dicta Augu. z Hiero. circa expositõez sctaꝝ scpturaꝝ ꝑferẽda videť dictꝭ aliq̃ põtificũ: eo q̃ meliozi rõi adhesisse videnť isti / q̃ illi. Septĩa, si autoꝛitates sonãtesp vna sť expsitozes vl⁹ maioꝛes autoꝛitatibꝰ sonãtibꝰ pro alia. vñ Gratia. xxxvj. q. vl. c. vl. ôt q̃ autoꝛitas ꝺcilij q̃ sĩgni diciẽtꝭ q̃ raptoꝛ z rapta nõ ꝑnt mrimonialr copulari: etiã de ꝺsensu pentũ z post pniam: nõ ꝓiudicat autoꝛitati Hiero, maxie cũ Hiero, testimonio diuine legꝭ innitať, z ita sentit q̃ raptoꝛ z rapta ꝑnt copulari post pniam pactã ꝺ ꝺsensu parentũ. Attũ Ď exñ ñ ẽ pueniẽs vt videť, qz cõciliũ ꝓdictũ Ď dicẽs: ñ Ď dixit determinatiue: z q̃si Ď sit ꝺ lege dĩna: vl⁹ q̃ absolute id fieri ñ posset. Sꝫ vt videť Ď dixit dispositiue: z q̃ntũ ẽ ex hũana lege ecclie volẽdo statuere z ꝓhibere ne copularenť. Dõ mlta nõ ꝑnt fieri ob phibitiõez legꝭ positiue/q̃ tñ q̃ntũ esset ex lege dĩna possent fieri: adeo q̃ auctoꝛitas alicui⁹ allegãtꝭ legẽ diuinã Ď admittẽtẽ seu nõ phibentẽ ñ ẽ iõ ꝓferenda auctoꝛitati legꝭ po

Bcda ꝺclo. Jn (sitiue illõ phibẽtꝭ. duobꝰ casibꝰ nõ peccat ille q̃ agit actũ ꝺ q̃ doc. renẽt zẽ. vt i titulo. Prim⁹ qñ taľ act⁹ ñ ẽ a pte rei illicit⁹/nec i se/nec ꝺ p accidẽs. z agẽs illũ actũ (si ẽ lr̃at⁹) seq̃ndo illã opinionẽ q̃ iustificat eũdẽ: hz causas adherẽtie magꝭ ꝑgnãtes mõ tacto ĩ. vij. casu pcedẽtꝭ ꝺclõis. Si ãt ñ ẽ lr̃at⁹/aut nescit ibi eẽ varietatẽ opinionũ: z credit ñ eẽ dubiuz apõ aliq̃s: ãn ille act⁹ sit licit⁹: z sic bõa fide eũ fac. Aut si audit ibi eẽ varietatẽ opinionũ: tñ ꝑbabili bõa ac q̃cta ꝺscia adheret illi opiniõi q̃ iustificat eũ, z Ď vel qz vnctio eũ docet ꝺ Ď. aut ob auctãtẽ sui ꝑlati assecuratis eũ de illo actu z parat⁹ eẽt omittere actũ si sciret eũ eẽ illicitũ. Rõ ãt h⁹ casus ẽ: qz nec rõne rei acte/ nec rõne temeritatꝭ peccat: vt satis ptz, q̃ ñ appet vñ peccet. Scõs casꝰ, qñ act⁹ ẽ a pte rei illicit⁹? z agẽs credit cũ licere: z ꝑm gr̃am sibi datã a dño facq̃ ꝺ ins ẽ vt sibi ĩnotescat, puta: qz cũ sit p se lr̃at⁹ etaĩnat cãs adherẽtie illi⁹ opiniõis q̃ eũ iustificat: z si q̃ alia sũt q̃ req̃runť ad facere qõ ĩ se ẽ fac. z cũ videanť sibi magꝭ ꝑgnãtes ipe bona fide z pbabili ꝺscia agit eũ vt licitũ, et sic ĩgrãtia q̃ ĩgrat eũ illicitũ ee ẽ sibi ĩuincibil. fec eñ q̃ntũ potuit z ꝺbuit p sciẽdo si eẽt licit⁹ vl⁹ ñ/nec sibi ĩnotuit. Silr si ñ ẽ lr̃atus sꝫ q̃siuit lr̃atos q̃ eũ iustificauerũt: q̃ ipe fi dẽ dat: z silr si q̃ alia sũt q̃ req̃runť ad Ď: vt si bi illꝰ ĩnotescerꝫ: ñ omisit ẽt illa facere, z sic bona ꝺscia egit eũ: ad ꝺ q̃ censeť eẽ ĩ ĩgrãtia ĩuincibili: dũmõ tñ agat eũ actũ ex tli ĩgrantia: z ẽt q̃ parat⁹ eẽt omittere cũ si ꝓstaret si bi q̃ eẽt illicit⁹. Dr̃ aũt ĩuincibil ĩgrãtia/ qñ alicui nõ ĩnotescit aliq̃ ꝓitas: ẽt postq̃ feť illud qõ debuit vt ĩnotesceret. Uñ dicũt q̃dã est q̃ studio supari nõ ꝑt: sꝫ tũc noie studij ñ ĩtelligiť sola diligẽtia ĩtellect⁹ ĩuestigãtꝭ: sed ẽt affect⁹: vt patebit. Et eꝫ: vicibil' dicit qñ

aliq̃ latet ꝑtas aliq̃: q̃ tñ sibi ĩnotescerꝫ/ si faceret qđ ĩ se est: z qđ debuit. Et ille scđs casus huiꝰ ꝓclonis ꝑ triplicit sic ꝓbari. Prio, qz talis nõ ꝑt dici peccare rõe temeritatis, vt ptz de se. nec etiam rõne rei acte/ vel actus acti, qz z si ille sit in se illicitꝰ: tñ nõ dz sibi ĩputari: sic̃ si nãliter faturus occidat ĩnocẽtẽ: lz ille actꝰ ĩ se: z q̃ztũ eẽt de se eẽt illicitꝰ: tñ tali agenti nõ ẽ illicitꝰ: nec ei ĩputat ꝓpt ignorãtiã inuincibilẽ: lz illa sit ẽt iuris diuini, q̃ eadẽ rõe sic erit ĩ hoc casu. Hã sic̃ illa q̃ expsse sẽ cõtra legẽ diuinã z nãlem / ꝓtingit ignorari ignorãtia inuincibili: et hoc apud nãliter stultos/ z nõ habẽtes vsuz rõnis: q̃bus illa (q̃ztũ cũq; nara sẽ cognosci) nõ constant: ita ꝓportionabiliꝫ ꝓtigit q; aliq̃ sint ita latenꝫ z remote/ atq; tam longinq̃ ꝓtra legẽ diuinã: q; sic naturaliꝫ stultꝰ nõ põt assurgere ad cogĩscendũ ea q̃ expsse sẽ ꝓtra legẽ dei: ita ꝓportionabiliꝫ nãle lumẽ aliq̃ꝫ hoiz vtentium rõne non põt assurgere ad cogĩscendũ illa obscura eẽ ꝓtra legẽ diuinã: ita q; ꝓportionabiliꝫ illa sẽ supꝫ lumẽ vtẽtis rõne: sic̃ alia supꝫ capacitatẽ nõ vtentis rõne. Haz q̃uis ex spẽali illũinatiõe dei possent illa eis innotescere: tñ qz illa illũinatio nõ est in eoꝝ prãte. ideo si fecerũt qđ debuerũt / vt ĩnotescat eis/ z tñ nõ obtinẽt: erit illa eis ipossibilis, z per ꝓñs excusabit eos. Et ꝑ hoc casu scđo huiꝰ ꝓclonis: z etiã ꝑ septio ꝓcedẽtis ꝓclonis vꝫ eẽ Ben. gandeñ. in q̃dlibetꝫ: q̃dli. iiij. q. xxxiij. vbi loquẽs de eo q̃ audit diuersitatem opinionũ sup aliq̃ agibili dr sic. Si auditor est simplex/ nõ potẽs discernere doctꝝ determinatiões: necꝫ ꝓditiões circa doctoreꝫ q̃ stat ꝓtra ptem ꝑiculosaz: lz nouit illos probos eẽ q̃ sentiũt ꝟriũ: aut ꝑsumit eos magꝫ fidedignos: iste exponẽdo se illi ꝑiculo/ non peccat mortaliꝫ, qz nõ reputat illõ ꝑiculũ: et si sit in rei ꝟitate: z lz nõ peccet/ exponẽdo se illi ꝑiclo: tñ peccat mortaliꝫ / faciẽdo qđ rla fidei phibet, lz occultũ sit ei/ q; ipa illõ phibet: qz hmõi ig̃rantia nõ est facti: sz iuris/ q̃ neminẽ excusat: nisi forte distinguẽdũ sit inter ea q̃ ꝓtinẽt ad ꝓncipia legꝫ nãlis, vt sũt illa q̃ sũt expssa in ꝑceptꝫ decalogi: q̃ neminẽ hñtẽ vsũ liberi arbitrij lz ig̃rare: z inꝛ ea q̃ sẽ post illa ꝓncipia: z ex ill̃ ductu rõnis elicienda: q̃ lz aliq̃s simplices ig̃zare: z maxie ig̃ãtia inuicibilẽ hñtes ex debilitate ingenij ad illa cog̃scẽda, hec ille. Dixi ãt notanꝫ: q̃tuz ĩ scđo casu. Prio ei dixi: si q̃ alia q̃ ꝓtiũ exa-

men ĩ fato/ aut in q̃stitio in nõ fato req̃runꝫ ad ꝟ vt innotescat agẽti qđ sit licitũ vel nõ. Hã videꝫ q; fato ñ sufficiat q; ꝑcise nãli industrie ĩtellectꝰ initẽdo laboꝛet vt illud sibi innotescat: nisi ẽt affectũ eleuãdo ĩ deũ petat sup tli (de q̃ audit eẽ dubiũ z piculũ salutis) diuinã illustrationẽ z directionẽ. Et si ẽ illiterat⁹ q; petat a dño q; dirigat eũ: vt a tli viro vl tale rñsũ obtineat q̃ qđ iustũ ẽ z rectuz sit sibi iudicet. Rõ bꝰ ẽ. Hã q; ĩ tli debeã⁹ taliter agere: ptz q̃drupliꝫ. Prio, qz Jacob ait in canonica sua. c. j. Si q̃s vꝝm indiget sapiẽtia: postulet a deo q̃ dat oĩb affluẽter et ñ ꝓpꝛat z dabit ei. postulet aũt ĩ fide nihil hesitãs. Bõ ĩ tli dubio agẽs indiget sapia ꝟ ẽ notitia dine volũtatꝫ, igit si nõ fideliꝫ petit illustrari a deo nõ censebit fecisse qđ debuit z potuit. igit ñ erit ei⁹ ig̃rantia inuincibil. Scđo exẽplo sapiẽtꝫ q̃ ait. Inuocauit z venit ĩ me spũs sapie. z ille spũs ẽ vnctio q̃ docet hoiem ĩ casu q̃ defic hũana ifozmatõ q̃ ñ sufficẽ assecurare hoiez, z ꝺ illa loq̃t Joannes. j. Joã. ij. cũ ait, Unctionẽ quã accepist ab eo maneat ĩ vob: z ñ necesse habetꝫ vt aliq̃s doceat vos: sz sic̃ vnctio docet vos de oĩb, z verũ ẽ z ñ ẽ mendaciũ id ẽ. Si mã seritꝫ ĩ gra spũscti: tũc q̃uis ñ debeat ꝓtẽnere doctrinas hoiz ĩ necessarijs ad salutẽ: tñ si ille deficerẽt vob: ꝓpt ꝟ nõ deficietꝫ ĩ necessarijs: qz gra spũscti dirigeꝫ ifallibiliꝫ vos ĩ via salutꝫ: ita q; illustrabit vos, aut si illõ nõ fieret vob: saltẽ ñ ĩputareꝫ vob si errareꝫ, et sic itez nõ deficeretꝫ/ nec esseꝫ extra viã salutis. Tertio exẽplo Salomõis q̃ cũ cogĩscere suã ĩsufficiẽtiã regẽdi ꝑlim isrl: petiuit illustrari ĩ necessarijs ad debitũ regimẽ eiusdẽ: z sic̃ petiuit ita obtinuit. iij. Regum. iij.

Quarto: qz Josaphat rex dicebat ad dñz Cũ ig̃ram⁹ q̃d agere ꝺbeam⁹ ꝟ solũ residui hẽm⁹ vt oc̃los nr̃os ad te dirigam⁹. ij. Para. xx. Ut g̃ cẽseaꝫ hõ esse ĩ ig̃rantia inuincibili: dz laborare tam affectu q̃ itellectu. Affectu: scz orando z inuocãdo deũ: vt eũ illustret vl dirigat ꝑ se vl ꝑ aliũ doctũ q̃ interrogatꝰ sibi salubriter rñdeat. Uñ dz dicere vt Psal. Illũina oc̃los meos ne vnq̃ obdormiã ĩ morte. s. ig̃rãter faciẽdo qđ sit ꝺ tuã volũtatẽ mortaliꝫ: z itez. Doce me facere volũtatẽ tuã z bonitatẽ z disciplinã z sciaz doce me. Intellectu ãt laborare dz, vꝛputa si nõ ẽ lꝛatꝰ ꝑ se q; diligẽter inq̃rat a lꝛatꝫ timẽtibꝰ deũ: sic̃ faceret iminẽte sibi ꝑcl̃o corꝑal vite

aut rerũ: tũc eñ diligenꝫ q̃reret peritũ medicũ. Si aũt ꝑ se est lꝛatꝰ: inuestiget cãs adherẽtie: z signãꝫ q; diligẽter inq̃rat scꝑturã sacrã in q̃ ꝓtineꝫ volũtas dei: q̃ ꝺz signũ, vñ Salomon loquẽs de sapia q̃ est diuine volũtatis agnitio ait. Si q̃lieris eã q̃si pecuniã: et sic̃ thesauros effoderis illã: tũc intelliges timoꝛẽ dñi: et sciam dei inuenies, qz dñs dat sapiam: z ex oze eiꝰ prudẽtia z scia. Prouer. ij. Negligẽs aũt illã petitionẽ z inuestigatõz facere ad dñm: repꝛhendiꝫ cũ illis q̃bꝰ dixit dñs Esa. xxx. Ue filij delentes vt faceretꝫ ꝓsiliũ et nõ ex me. z infra. Et os meũ nõ interrogastis. Hã ꝑ os dñi intelligit tam diuina illustratio / q̃ interrogat q̃ñ petit: q̃ etiã vir a deo ꝑditus scia z sapia legꝫ diuine: q̃les ꝑ seriẽ debẽt esse sacerdotes ꝓlati, iuxta illud, Labia sacẽdotis custodiũt sciam: z legẽ req̃runt ex oze eiꝰ: qz angelꝰ dñi exercituuz est. Malach. ij. Uñ etiã Alex. de ales in. ij. pte sũme. q. xxix. mẽbro. viij. §. j. loquẽs de facere qđ in se est: vꝛ ĩnotescãt alicui ea q̃ sẽ fidei: dicit, Facere qđ in se est: ẽ vtl rõe / ꝑ quã põt cõphendere deũ: z inuocare adiutoꝛiũ dei. hec ille. Quãta aũt debeat eẽ diligẽtia ĩnestigãdo: tã ꝑ intellectũ/ q̃ ꝑ affectũ: vt censeaꝫ fecisse qđ in se est: z q; eiꝰ ignorãtia censeaꝫ inuincibil/ si nõ ĩnotescit sibi qđ q̃siuit: nõ ꝑt diffiniri certa regla: lz vnctõ docebit. Hoc tñ videꝫ q; nõ opteat eũ tantã facere q; maloz ẽ feciss nõ potuisset. alꝫ eñ si Jacob cognouisset Lyã ꝑma nocte: illa ig̃ãtia facti/ q̃ ig̃rauit eã nõ ẽ suã. s. rachelẽ: nõ eẽt inuincibil dicẽda, nec eũ excusasset: qz nõ tantã diligentiã fecisset/ q̃ntã potuisset: vt sciret si eẽt alia q̃ sua. Hã potuisset fecisse sibi apꝛtari lumẽ vt cõspiceret eã. Sufficit eñ q; fecerit tantã/ q̃ntã in talibꝰ solet adhiberi. Ira in inuincibili ignorãtia turꝫ sufficit q; tantã faciat/ q̃ntam faceret in re ardua: q̃ sibi multũ esset coꝛdi. put solet dici in discussione ꝓfessionis faciẽde, vt ꝺ Scot. in. iij. Dixi scđo notanꝫ ẽm g̃ram sibi datam a dño. Nam stat q; illõ qđ vni est ignorantia inuincibil/ alteri est vincibilis. z per ꝓñs ipurabilis, z sic nõ excusans. Cui eq̃dẽ multũ dat: ab eo multũ exigit. Cum eñ crescunt dona/ crescũt z rõnes donoꝝ, ait Bregorius. Dixi tertio notanꝫ, dũmodo agat illũ actũ ex illa ignorãtia. Hã si nõ ex ea ageret/ non excusareꝫ. Dicit autẽ eũ ex ea agere: q̃n sic agit eum: q; illa ignorantia est causa illius actionis: puta qz alꝫ nõ egisset/ si sciuisset eum esse illicitum. Differũt eñ agere aliq̃d opus ex ignorãtia: z agere cũ ignorãtia/ vel ignorant. In ꝓmo eñ ignorãtia est causa z añcedẽs ad actõz. In scđo ẽ cõcomitãs actionẽ: z non causa/ nec añcedẽs eã. Dixi q̃rto, dũmõ patus esset omittere eum z ẽ. qz si nõ: tunc peccaret mortaliꝫ agendo. qz ex affectione expꝛ supꝫ deũ ad illũ actũ / ageret eundẽ. Scđo ꝓncipaliꝫ probaꝫ ꝓdicta scđa ꝓclo: q̃ ad scõm eius casuz sic. Quia nisi sic: seq̃reꝫ q; aliq̃s ex sctis doctoribꝰ eccl̃ie decessisset ĩ pctõ mortali, ꝙñs est inconueniẽs. Seq̃la probaꝫ, qz sctus Tho. tenet in q̃rto q; post lapsum in mortale/ nõ opz aliq̃ẽ statim cõfiteri: habita copia cõfessoris: nisi in q̃busdaz casibꝰ qui ibi ponunꝫ dist. xvij. z cũ eo tenet Rich. eadẽ dist. xvij. Et Alexãd. de ales in. iij. pte sũme. q. xxxvij. mẽbro. iij. ar. ꝓmo. Sed s. Bonauẽ. q̃ z ipe nr̃is tpibꝰ sctis sub Sixto q̃rto est canonizatus: est cõtrarie opionis, z eiusdẽ etiã opionis est Ben. gandeñ. in q̃dlibetis, q̃dli. iiij. q. xxxiij. et ꝟ q̃ ad illũ / q̃ cũ habeat sacerdotẽ paratũ: nõ expectat tps magis cõgruũ sibi: et opportunũ ꝟm diuersas circũstantias q̃ ad cõfitendum req̃runꝫ. Cũ ergo alterã illarũ opionũ oporteat esse falsam: ponam⁹ q; opio Thome fuerit falsa: tũc ipe eã docẽdo alios (qui etiã hodie coĩter sequunꝫ eam in ope z obꝛuantia) z nõ reuocãdo: peccasset mortaliꝫ, qz seduxisset hoies ad mortalẽ obmissionez per suã doctrinã: nec excusarenꝫ / nisi ꝑdicta ꝓclo esset ꝟa, qui eñ soluerit vnũ de mandatis istis minimis: z sic docuerit hoies: minimus vocabiꝫ in regno celoꝝ. i. nullꝰ erit ibi. Dat. v. minus eñ ꝺt: z intelligit maiꝰ. Si aũt ponaꝫ ecõtra, q; opinio sci Bonauẽ. sit falsa, tũc similiꝫ ipe decedẽdo in illa opione z doctrina: z nõ reuocãdo eã / decessisset in mortali: qz allegassz onus graue in humeris hoim: z clausisset regnũ dei ante hoies/ faciẽdo viã dñi artioꝛẽ q̃ sit: et iugũ dñi suaue: z onus eius leue graue reddidisz sua doctrina falsa, nec ob hoc per ignorantiã excusareꝫ/ si nõ esset ꝑdicta ꝓclo vera. Aliud exẽplũ. Sctũs Tho. tenet i q̃rto, q; ptícipare cũ excoicatꝫ in loq̃la/ vel salutatõe/ vl cibo, z hmõi nõ sit mortale. Et idẽ tenet Joã. an. z Archiẽ. z Rich. in q̃rto dist. xvij. art. vj. q. iij. Sed Raymun. summista et secretista: (q̃ z ipe sctus ferꝫ esse) tenet ꝓtrariũ. s. q; ẽt

in tñ casu sit pctm̃ mortale. Quedã alia exẽ-
pla posita fuit i q̃rta suppositiõe. Tertio ꝑn
cipaliꝫ pbaꝫ ꝯclo sic, qz sic necariũ est hoi ad
salutẽ recte oparti: sic necariũ ẽ ei ad salutem
recte credere. Dõ in credẽdis sic est/ q̃ si est
aliq̃ ꝓpositio theologica sonãs de aliq̃ credi
bili: de q̃ est dubiũ apd doctores an sit vera
vel falsa/ nec habeaꝫ ad h̃ scꝑtura canonica
sufficiẽs ꝑ sua ꝓpitate vel falsitate ostẽdẽda:
nec sit sup ea aliq̃ determinatio ecclie: licitũ ẽ
alicui eã credere z ei adherere �means illã opini-
onẽ q̃ videꝫ sibi pbabiliorꝫ ita q̃ etiã si in re
essz falsa/ nõ peccaret eã credẽdo: si �means gr̃am
sibi darã a dño facit qd̃ i se ẽ: vt sibi innotes-
scat ꝓpitas ei⁹ vl falsitas, dũmõ parat⁹ sit q̃
si oꝓsitũ determinareꝫ nollet adherere illi
opinioni: sz alteri, z stat q̃ etiã si fecerit qd̃ i
se est �means gr̃az sibi darã: nõ innotescat sibi ei⁹
falsitas: z cũ si vniuersaꝫ ecclia vel cõcilium
examinaret eã: cõpireꝫ ei⁹ falsitas, qz pl⁹ vi-
dent oculi q̃ oculꝰ: z specialiꝰ assistit de⁹ ge
nerali ꝯcilio q̃ vni tm̃ psone. Ergo eadẽ rõ-
ne in agendis erit simili modo.

Tertia ꝯclo. Alicui ꝓfessori licite est
absoluere illũ q̃ �means renouãtẽ se-
cunde ꝯclonis egit actũ: de q̃ ꝓdicto mõ do
ctores tenẽt ꝫrias sententias: z tñ alteri ñ ẽ lici
tũ illũ absoluere. Probaꝫ. Hã si ꝓfessor est
ordinariꝰ eius ꝓfessoris: ita q̃ teneꝫ eũ audire:
cuiusmodi ẽ curaꝫ ei⁹ seu parochialꝫ ꝑsbyt
licitũ est ei illũ absoluere, etiã si taꝫ ꝓfessor ꝑ
babiliꝫ eẽt de opinõe illa q̃ dãnat illũ actuz.
Hã da oppositũ: puta q̃ nollet eũ absolue-
re: ꝓpt̃ h̃ ne absolueret indignũ absolutiõe,
puta q̃ feciſſz talẽ actũ: quẽ ipe credit eẽ mo
talẽ: z ꝓfitẽs ñ vult eũ recogñscere vt mortalẽ: tũc vellet vitare charybdim z ꝛcideret in
scyllã. Hã exq̃ nõ ẽ simpliꝫ certũ si ille actus
sit mortaꝫ: z ꝑ ꝓñs stat q̃ nõ sit mortaꝫ: sic ẽt
ꝓfitẽs credit: tũc stat q̃ ꝓfessor denegãdo ei
absolutionẽ deneget debitũ ei cui debeꝫ: et
sic exponit se pericl̃o violãdi iustitiã. Scdo
pbaꝫ a silẽ. Hã si vroꝝ alicui⁹ incipit hẽ ꝑ
babilẽ credulitatẽ q̃ ipa attineat suo viro i
gradu phibito ꝯcto ante matrimoniũ/ nec
tñ sit de h̃ oĩmode certa: z vir petat debitũ:
ipa teneꝫ ei reddere: cuius ñ liceat ei exigere
a viro suo statẽ illa credulitate pbabili, put
ptz i. c. inq̃sitiõi, extra, d̃ sentẽ, excõ. Sile ẽt
hẽ i. c. dñs, d̃ secũdis nup, vbi disponiꝫ q̃ si
aliqs vl aliq̃ ad secũdas nuptias migrauerit:
cui tñ nõdũ ꝓstet d̃ morte priorꝭ ꝓiugis: z d̃
eius morte existimat sibi dubitandũ: taꝫ dz
reddere debitũ scdo ꝓiugi: sz nõ licz sibi exi-
gere, z loq̃r de pbabili vel equlibri dubio.
Cui⁹ aũt decisiõis nõ videꝫ alia rõ esse: nisi
qz si mlier i casu illi⁹ vel alteri⁹ capituli nol
let reddere debitũ ob ꝓsciam pbabilẽ: tũc ex
alia gre exponeret se piculo denegandi debi
tũ iustitie, secꝫ est de exigere: qz h̃ est liberta
tis. Igiꝫ etiã sic erit hic d̃ ordinario ꝓfesso-
re: q̃ nõ minꝰ dz impẽdere absolutionẽ cõsi-
tentibꝫ sibi subiectꝭ: q̃s mulier viro debitum
reddere debeat: vel eꝫ. Et notãter dico: nec
tñ sit oĩmode certa, qz si eẽt oĩmode certa ẽt,
nõ liceret ei reddere d̃ debitũ: q̃ mõ videꝫ intel
ligendũ. c. lras. de restitu. spolia. Et ꝑ h̃ etiã
facẽ qd̃ d̃t Pet. d̃ palu. in. illũ. dis. xvij. dicẽs.
Si ꝓfessor dubitarz: vtrũ illd̃ de q̃ ꝓfitens
nõ penitet/ nec ꝓfiteꝫ: eẽt mortale: z ipe cõfi-
tens dicẽ se ꝓtoẽ ꝓsilio illd̃ fecisse: de q̃b ex
vita z scia pbabile ẽ/ q̃ nõ cõsulerẽt nlli bñ
cõfessor põt se illi iudicio ꝓformare, secꝰ aũt
si esset certꝰ d̃ opposito. Idẽ videꝫ sentire
Hoffre. de fontibꝰ in his scz opinionibꝰ cõ-
trarijs q̃ tolerantꝫ ab ecclia vt dictũ est, z q̃
debet ꝓponere cõfitenti q̃ bñ studeat d̃ hoc
seꝑm ꝑ prudẽtes ifformare: eo q̃ alij teneãt
cõtrariã opinionẽ. Hoꝝ tñ duoꝝ doctoꝝ
sententie debẽt intelligi i cõfessore ordinario
z nõ in extraordinario seu libero, saltẽ si taꝫ
sit cõtrarie opinioĩs. Hã tali nõ licet: quia
causa q̃re licet ordinario nõ habet locũ in ñ
ordinario. Ordinariꝰ eñ ideo potuit z de-
buit absoluere: quia aliter exposuisset se pi-
culo denegãdi debitũ iustitie: illa aũt causa
locũ nõ hz hic. Itẽ ordinariꝰ debet seq̃ iudi
ciũ ecclie: mõ ecclesia nondũ dãnauit illum
actũ, igiꝫ nec ipse debet ita dãnare vt dene-
get absolutionẽ. Sz ñ ordinariꝰ exq̃ ex mera
libertate audit z absoluit, iõ ꝯtra ꝓximum
iudiciũ nõ licet ei agere, q̃uis si nõ eẽt sue
opinionis: sz eiusdẽ opinionis cũ confitente:
vel saltẽ neutralis possz eũ absoluere: ita tñ
q̃ si sit neutraꝫ: dicat cõfitẽti q̃ videat vt as-
sint ꝓditiões ꝓtacte. Et h̃ est de mẽte Hoff.
in q̃dlibetis q̃dlib. ix. Attñ siue cõfessor sit
ordinariꝰ siue nõ: debet ꝓsultiue loquendo
dicere tali z eũ exhortari: vt de cetero a tali
actu abstineat ꝓpt̃ h̃: qz q̃uis pbabile sit q̃
sit actus licitꝰ: tñ nõ est simpliꝫ certum. Dõ
abstinere ab eo/ est simpliꝫ certum esse licitũ:
nõ tñ ob h̃ debz dicere q̃ necessariũ sit ei ab-
stinere ab illo: put patebit i argumẽto. viij.

Et nota etiã q̃ qñ aliqs doctor refert cõtra
rias opiones doctoꝝ, put cõsueuit fieri: nec
tñ ꝓbo alterã alteri ꝑferat: tũc vꝫ re ipa vlti-
mã ꝑferre ꝓtz i ea residere/ si nõ aliꝫ fir-

Contra ꝓdictas ꝯclo (mat ꝓpos.
nes arguiꝫ multiplr. Et pmo
contra sextũ z septimũ casus �means ꝯclo-
nis, arguiꝫ sic ꝑ autoritates aliq̃ꝝ doctoꝝ:
�means q̃ꝝ dicta z sniãs vꝫ q̃ sextus z septimus
casus nõ essent dãnandi. Hã Ulricus in sũ
ma sua d̃t, q̃ si q̃s de aliq̃ agẽdo dubio ma-
gis ꝓtos cõsulat: de q̃ nulla hz exp̃ssam au-
toritatẽ/ vtrũ ita sit vel nõ: dũmõ fozmet sĩ
bi bonã ꝓsciam: ẽt si res aliter hẽat se/ q̃s id
qd̃ sentit: z q̃ sibi ꝓsultũ fuerit excusaꝫ: qz fe
cit qd̃ potuit: z deus plus nõ req̃rit. Itẽ ex
respõsis q̃ videꝫ data ab Alberto magno:
hꝫ q̃ fraꝫ simpleꝫ/ vl q̃libz hõ cũ salute põt
seq̃ in cõsilijs quãcũq̃ opionẽ vol⁹ erit: dũ-
modo alicui⁹ doctoris magni opionẽ seq̃r.
Hostien. etiã d̃t extra. de cogna. spirl. sup c.
si vir. vbi sꝫ diuerse opiones/ z diuersa iudi
cia: sp est ꝑferenda hũanioꝝ z eq̃oꝝ, z ad idez
facit c. finali. de trãsactionibꝰ. z. ff. de legib.
l. benignus. Itẽ ad hoc facit qd̃ ait Aug.
ad Casulanũ dist. ix. c. sana. wilbel. ẽt glosa-
tor Ray. d̃t q̃ in apicibꝰ iuris: vbi dubitãt
etiã sapiẽtes/ excusabilis est ignorãtia. Ũñ
si aliqs bona fide ꝓtem illã/ vel illã elegerit:
nõ dz sup hoc hẽre ꝓsciam nimis scrupulosã.
Itẽ Monal. d̃t. q̃ in dubijs nõ generaꝫ aliq̃
qd̃ ꝓiudiciũ ꝓpitati: tñ inter diuersas opini-
ones a mgris approbatas illã q̃s amplecta
tur q̃ sibi magis vꝫ ꝓsona rõi. Itẽ Anton̄i-
nus i sũma sua ꝓte. j. tit. iij. c. x. §. x. vbi etiã
ꝑdictos doct. recitat. d̃t q̃ cum bona ꝓscia
ꝑt q̃s tenere vnã ꝓtẽ alicui⁹ opionis: et �means
eam opari: excluso saltẽ scãdalo: q̃ scz ps ha
beat ꝑ se notabiles doct. dũmo talis opio
ꝯtra exp̃ssam auroritatẽ sacre scꝑture: aut �means
determinationẽ eccie catholice, z q̃ etiã ex cõ
trarietate taliũ opionũ nõ inducaꝫ ad du
bitandũ: sz bonã sibi ꝓsciam z credulitatem
formet de eo/ qd̃ credit tanq̃ de pbabiliori
ꝓte: z ꝓcipue qñ q̃s adhibz diligẽtiã inqren
do an liceat: nec inuenit aliq̃d qd̃ eũ sufficiẽ
ter moueat ad h̃ credẽdũ: q̃ sit illicitũ, hec
ille. Ex his oĩbꝰ satis ptz q̃ ꝑdicti doc. nõ
dãnarent sextũ z septimũ casus, qz iust. ificãt
casum in q̃ nullũ illoꝝ q̃nq̃s adest: q̃ in q̃nq̃s
�means casibꝰ exp̃munt. Ũñ �means eos vꝫ suffi
cere q̃ opio iustificãs actũ/ nõ sit exp̃sse cõ-
tra scꝑturã sacrã aut determinatõez eccl̃ie: et
q̃ nõ oriaꝫ scãdalũ seq̃ndo eã: et q̃ sit opio
bñs pbabiles rões: z q̃ tales videãt ipi agẽ-
ti: nec faciũt mẽtionẽ de aliq̃ alia vltiori ꝯdi
tione req̃sita, imo nec �means ex ꝑdict̃ doctori
bus ponũt tot ꝯditões: sic ponit Antonĩ.
Et confirmaꝫ Wat. xxiij. Sup cathedrã mo
ysi sederũt scribe et pharisei: oĩa q̃ dicũt vob
seruate, q̃ seruãda sũt q̃ traditũ a doctoribꝰ sacre
scꝑture. q̃ eoipso q̃ q̃s hz tales doctores ali
q̃s ꝑ se excusabiliꝫ. Dom̃ q̃ Ulricus intelligit
suũ dictũ si fecit qd̃ i se fuit, vt pz ex rõne sui
dicti, z ꝑ ꝓñs tũc fuit i ignorantia inuincibili: z
sic suũ dictũ nõ est ꝑ se ꝑtz casũ, q̃ ẽt nõ exp̃ri
mit ꝯditões tactã i ẽtio casu est: qz de se ineſt
gñaliꝫ ei in ope hũano/ si scãdalũ oriaꝫ ex ei⁹
obseruãtia: actꝰ erit illicitꝰ, q̃ aũt nõ facẽ mẽti-
onẽ de eq̃libri cõscia ẽ: qz ꝓbẽdit h̃ q̃n dic:
dũmõ fozmet sibi bonã ꝓsciam, qz bona cõ-
scia de illo actu nõ stat cũ eq̃libri ꝓscia dictã
te de eo q̃ sit mortale. Ad Alber. dom̃, q̃
ei⁹ rñsio dz suppleri mõ ꝑdicto modo: aliꝫ nõ oz eã
hẽre ꝓpitatẽ. Ad Hostiẽ. dom̃ q̃ illd̃ ei⁹ dom̃
hz ꝓpitatẽ i foro exteriori: z q̃ ad psonã iudicis
debẽtis iudicare, qz i illo dz iudex potiꝰ de-
clinare z hũanioꝝ z eq̃oꝝ: qz meliꝰ ẽ reddere
rõez de nimia misericordia/ q̃s de nimia seueri-
tate. Eq̃tas aũt ẽ iustitia q̃dã dulcore miseri
cordie tpata: sz nõ hz illd̃ dom̃ ei⁹ ꝓpitatez in
foro ꝓscie: saltẽ q̃ ad ipm ꝓfitẽtẽ z penitẽtẽ.
Hã apd̃ talẽ nõ ea q̃ hũanioꝝ est/ ẽ ꝑferẽda:
qz illa q̃ est hũanioꝝ est laxioꝝ/ z minꝰ secura.
Dõ q̃uis nõ sit sp z indistincte necessariũ se
q̃ tutioꝝ ẽ, put patebit i solone, viij. argu. tñ
sp est ꝓsulendũ z suadẽdũ vt obseruet tutioꝝ:
z illa coĩter est durioꝝ. Et eodẽ mõ intelligẽ-
dũ est dictũ s. Augu. in c. sana. dis. ix. ꝓto q̃s
to videꝫ approbare: q̃ in dubijs aliqs seq̃t
eam opionẽ q̃ habz rõnẽ ꝑ se sanã: dimitten
do illã q̃ habet ꝓto se tm̃ exẽpla. Et si vtraq̃
habet rationẽ z exempla: tunc illa que habz
exempla excellẽtioza pietate ẽ magꝭ imitan-
da: sic z talia exẽpla sẽ magꝭ dig̃ imitatione.
In dubijs ꝓ moralibꝰ alioꝝ bonoꝝ vita
dz noꝫ eẽ viuẽdi regla: z tãto magꝭ/ q̃to me
lioꝛes sẽ illi. Et eodẽ mõ intelligẽdi sẽ Buil.
z Anto. z Monal. Ad ꝓfirmatõez dom̃ q̃
si cõcluderet eq̃ cõcluderet: q̃ nõ solũ licitũ
eẽt seq̃ quãcũq̃ opionẽ doctoꝝ, imo q̃ esset
ne cessariũ: quia saluator loquit̃ ꝓceptiue
dicens, seruate et facite. Secundo dicen-
dum: q̃ dictum potest intelligi quãdo con-

coꝛditer oēs q̄d dicūt, secꝰ vbi est ℨrietas. Tertio, q̄ intelligīt dūmodo cōformiter ad scꝑturā legis diuine dixerint: ꝛ nō ꝓtra eam exꝑsse vl̄ implicite: saltē taliter: q̄ faciēdo q̄d in se est ℨrīū illiꝰ dicti hūi posset ex ea. Ūñ signāt ꝑmittit, sup cathedrā Moysi ⁊c. Qui em̄ sup eam sedet/ dꝛ illū imitari sup cuiꝰ cathedrā sedet: ꝛ ita ad mentē eius interꝑtari.

Scdo arguīt cōtra scdam ꝓclonez q̄ ad scām eiꝰ casum. Nā si in tali q̄s excusareꝯ: eadē rōne excusarenꝯ simplices sequētes hereſiarchā, q̄z in talib⁹ ē ignorantia inuincibilis. Dām q̄ nō est silē, q̄z hereſis aut est exꝑsse ꝓtra scꝑturam sacrā, aut ſ implicite tm̄: tūc est explicite ꝓtra determinationem eccl̄ie explicātis hoc esse ꝓtra scꝑturaꝫ sacrā. Modo i scdo casu scde ꝓclonis ꝑ excusatione eiꝰ req̄rereꝯ, q̄ opio iustificās illū actū/ nō sit ꝓtra determinatōez eccl̄ie: nec contra scꝑturā sacrā exꝑsse: ꝛ q̄ patus essꝫ agēs omittere/ quādo eccia oppositū determiaret. Hec est vex̄ q̄ in p̄dictis simplicib⁹ sequētibus hereſiarchā/ sit ignorātia inuincibilis, q̄z scire possunt hoc esse ꝓtra determinationē eccl̄ie, ꝛ per q̄s p̄t eis innotescere q̄ sit erroneū: ſō si facerēt q̄d in se est / vincerēt suā ign̄.

Tertio sic, Si cecus ceco (rantia. ducatū p̄stet: ambo in foueā cadūt. Dat, xv, igīt in scdo casu agēs nō excusaꝯ/ q̄n incidat i mortale. Dām q̄ añs ītelligīt de ceco habēte vincibilē cecitatē/ vl̄ ignorantiā, secus de habēte inuincibilē: de quo

Quarto (intelligīt secūdus casus. arguīt, Scds casus supponit falsū, q̄z supponit q̄ ꝓtigere possit / q̄ in faciēte q̄d in se est/ possit cadere inuincibilis ignorātia iurꝭ diuini, sed q̄s falsū est, q̄z sic̄ natura ñ deficit i necarijs nature: sic nec ds in necarijs ad salutē aīe. Dō notitia eorū q̄ st iure diuino vitāda vl̄ agenda/ est necessaria ad salutē, igīt deus nō deserit illū q̄ facit q̄d in se est ad sciendū q̄ sint vitāda/ ꝛ q̄ agenda: q̄n eū in illis illustret. Et ad hoc vr̄ eē dns Joānes de gersona, tract, de vita spirituali, lec, iij, di, Quicq̄d sit ō ignorātia facti aut iuris hūani ponitiui: cōcorꝺ tū est inia/ nulla in his q̄ legꝭ diuine st cadere ignorantiaz inuincibilē: q̄n faciēti q̄d in se est/ ds sp'assistit: patus illustrare mētē q̄tū optebit ad salutē ꝛ erroris vitationē, Preterea doct, dicūt coīter: ꝛ notatim Alexā, de ales, in, ij, pte sūme, q, cxxix, membro, viij, ℌ, j, q̄ si q̄s puer ab infantia ꝛcluderet i carcere saracenoꝝ: talꝫ p. ueniēs ad adultā etatē hz potentiā credēdi oīa, ꝛ si fac q̄d i se est: dns illūinabit eū p occultā ispiratione: aut p angelū/ aut p hoiez. hec ille. Et si in credēdis sic ē: eadē rōne/ sic erit in agendis. Dicēdū q̄ si ꝓcluderet ea dē rōne oꝑtet sēq̄/ q̄ si q̄s a natura est semistult⁹: ita q̄ tm̄ hz semiplenū vsum rōnis: et deū iuxta modicitatē sue rōnis fideliter inuocaret vt eū illustraret: sic alīū habentem oīno plenuz vsum rōnis: atq; exercitaret se q̄ntū posset q̄ nō dimitteret eū deꝰ: q̄n eum ita illūinaret in oib⁹ casib⁹ moralib⁹ suorum mandatoꝝ etiā valde difficilib⁹ ꝛ latentib⁹: ſ silr in credēdis: sicut illustrauit alīū q̄ habet plenū vsum rōnis: ꝛ q̄ magna gr̄a ingenij est p̄ditus, q̄s tñ est falsū, igīt. Et eodez mō posset argui de puero habēte tam semiplenū rōis vsū cōparando eum ad adultū doctissimū. Scdo dicēdū/ q̄ i faciente q̄d in se est ñ cadit culpabilē ignōrātia inuincibilis iurꝭ diuini: hz bñ cadere ꝓtingit in eū ignorantiā: q̄ tñ nō ē culpabilē, imo q̄ excusabit eū si quid ex illa fac̄ existēs i se illicitū. Et p ℌ ad Jo annē ō gersona dicēdū/ q̄ intelligēdꝰ est de culpabili ignorantia inuincibili iuris diuini: et ℌ trahi p̄t: ex eo q̄d i suis regulis moralib⁹ nō nisi cū tali addito loq̄ns i p̄ncipio regularū: sic ait, Culpabilē ignorantia iurꝭ diuini nō cadit i faciente q̄d in se est. hec ille. Et eodez mō dicēdū ē ō credēdis, de q̄b⁹ loq̄t Alexā. Ūñ dic Alex, vbi sup̄ pꝰ p̄dicta ꝛba/ q̄ p ℌ q̄d ōt Aug, in qst, no, testa, q̄ si ñ fuit a quo disceret/ nec ad eū aliq̄ mō rumoꝝ doctrine puenerit, videt q̄ tūc p̄dicꝰ puer nō suo vitio ignoraret ꝛ imunis ē a ꝑdēnatione: hz intelligendū ē tūc de disciplina/ p̄m q̄ sit p doctrinā interioꝛē vel exterioꝛē, optz aūt q̄ faciat q̄d in se ē, hec ille. Ergo tam Aug, q̄ Alex, insinuāt/ q̄ posset ꝓtingere q̄ in aliquē faciēte q̄d in se est caderet ignorantia inuincibilis credibiliū iure diuino: ꝛ eadē rōne agibiliū: q̄uis ei illa ignorantia nō imputareꝯ. Unde notandū/ q̄ fuerūt q̄dā qui dixerūt q̄ apud facientē q̄d in se est/ nulla est ignorātia inuincibilis: siue iuris siue facti i lege diuina: cuiꝰ opinionis fuit Guilhel, parisien, Sed ꝓtra ℌ saltē q̄ ad ignorātiā facti arguīt̄ Primo, q̄z Jacob cognoscendo Lyam (si saltē cognouit eam p̄ma nocte) feciſſet factū lege diuina dānatū ꝛ ignorantia eū excusasset, q̄ fuisz inuincibilis ignorātia illius facti, scz illā esse nō suā vel nō Rachelē q̄d fuit facti. Et cōtra illos ēt est rō ia adducta i p̄ma solone. Alij dixerūt q̄ inuincibilis ignorantia p̄sertim facti/ aut iuris hūani p̄t cadere in facientē q̄d in se est: ꝛ illa careret pctō: ꝛ silr actōes indepcedētes. Et illa opio est ꝛba: non tñ solū q̄ ad factū et ius hūanū: put spēalr vult illa opio intelligi. imo q̄ ad ius diuinū: maxie q̄ ad illa q̄ sē val de obscure ꝛ longinq̄ ꝓtra legē diuinā. Et hoc dupliꝛ ꝓz. Primo ex ꝑbatōe tacta in p̄ma solone huiꝰ argumēti. Scdo ēt vr̄ ꝑbabiliꝛ loquēdo q̄ possit sic ꝑbari. Nā legales obligantias de cibis q̄busdā vitādis nō esse obligatorias: saltē a tpe passionis chr̄i, imo ante, iuxta illud. Date el'ymā: ꝛ oīa vob⁹ munda sē. fuit articl's fidei necario credēdus ad salutē, ꝛ nō dubiū/ q̄n petrꝰ ꝛ mlti alij frēs ꝛ fideles post tp̄s passionis chr̄i: ꝛ maxie a die pentecostes fecerīt: q̄d in se fuit ad sciēdū tā credēda q̄ opanda ꝓcernētia legē diuinā: et tñ illo obstāte vr̄ hoc aliq̄to tpe post pentecosten latuisse petꝝ: adeo q̄ horruit ꝓtigere ꝛ māducare q̄dā alialia q̄ ex̄m legē reputabāt īmūda, vñ Act, x, cū talia sibi oblata fuisset i visione: ꝛ dictū esset sibi, occide ꝛ māduca: ait, Absit dñe: q̄z nūq̄ māducaui oīe cōe ꝛ īmundū. Itē ceteri frēs de hoc disceptabāt aduersus eū, vt ꝓz Act, xj. Preterea ēt gentiles cōuersos nō esse obligatos ad obs̄uātiā legꝭ mosaice ꝛ circūcisiōis fuit articul⁹ fidei: et tñ notabili tpe post pētecosten latuit hoc p'imos fideles, de q̄b⁹ est p̄silē q̄ fecerit q̄d in se est. Ūñ ēt apl's sup ℌ Act, xv, ceperunt tractarū hīe ꝛ ꝓcilū, q̄ ante illō ꝓcilū latuit hoc nō paucos. Itē p'les latuit q̄ ēt gētiles essent vocādi ad fidē: vt essent ꝑticipes gr̄e chr̄i. Ūñ cū gr̄a spūsscti ad doctrinā petri: ēt in natiōes esset effusa: obstupuer̄t fideles ex circūcisiōe q̄ venerāt cū petro Act, x, ꝛ ceteri hoc audiētes dicebāt, q̄ ꝛ pniam dat ds ad vitā: q̄si ℌ pus nō crediderint. Ūñ ꝛ contra petrū de hoc disceptabāt q̄dā dicentes, Quare introisti ad viros p̄putiū habētes ꝛ māducasti cū illis. Silr q̄ ꝑ tribulationē q̄ sub Stephano facta fuerat dispsi erant: nemini loq̄bant̄ ℌbū chr̄i/ nisi solis iudeis: q̄si certi ñ eēnt ꝑticipaturi gr̄az chr̄i. vt ꝓz Act, xj. Et hodie multa silia in credēdis possūt ꝓtigere q̄ latēt aliq̄s: etiā faciētes q̄d i se est: donec talia ꝑ ꝓcilia determinent. Et sic̄ est in credibilib⁹: ita eadē rōe ꝓtingere p̄t in moralib⁹ ꝛ agibilib⁹: saltē in illis q̄ obscure sūt cōtra legē diuinā. Ad ꝑbatōem a ūt dām q̄ si facit hō q̄d in se fuit: ꝛ sic ignorantia est sibi inuincibilis: tūc agēdo ex tali ignorantia ds nō deficit sibi in necessarijs ad salutē, q̄z tūc tali hoi nō est necessariū ad salutē hoc scire: et salus eius nō plus ꝑclitat/ q̄z ꝑclitet̄ salus illiꝰ qui naturaliter stultus existens facit ea q̄ exꝑsse sunt lege diuina dānata.

Quinto sic arguīt, s. Tho, in q̄dlibetis, q̄dli, ij, ar, x, ōr. In his q̄ ꝑtinent ad fidē ꝛ bonos moꝛes: nulli ꝓcusat/ si sequat̄ erroneā opionē alicuiꝰ magri. In talib⁹ em̄ ignorātia nō excusat: alioq̄n imunes fuissent a pctō: q̄ secuti fūt opiones Arrij: Nestoꝛij: ꝛ alioꝝ hereſiarchaꝝ. Hec p̄t excusationē hr̄e ꝑ simplicitatē auditoꝝ/ si in talib⁹ opionē erroneā q̄s sequat̄. In rebꝰ ei dubijs nō est defacili p̄standus ꝓsensus: q̄nimo vt Aug, ōr in li, ij, de doc, chr̄iana, ꝓsulere ꝺz q̄s regulā fidei/ quā de scꝑturā plantoꝛib⁹ locꝫ ꝛ eccl̄ie aucte ꝓcepit. hec ille. Et ꝓfirmat. Nā in q̄dli, viij, q, xij, ōr in sententia, q̄ duob⁹ modis aliq̄s incurrit pctm̄. Prio faciēdo ꝓtra legē. Scdo faciēdo ꝓtra ꝓsciam certā/ vel opinatiuā, ꝛ q̄ q̄n sunt due opiones ꝓtrarie de eodē: ex q̄ opz alterā esse verā/ alterā falsam, tūc si q̄s facit ꝓtra verā opionē q̄ dānat actū: ꝛ sic ꝓtra legem deitatis nō excusat̄ a pctō / q̄uis non faciat ꝓtra ꝓsciam. Si aūt illa opio ꝓtra quā facit non est vera: ꝛ sic act⁹ est licit⁹: tñ agens hz ꝓsciā de ꝓtrario: tūc iterū peccat. Si aūt non hz ꝓsciam de ꝓtrario/ imo certitudinē: hz tñ in quandā dubitationē inducit ex ℨrietate opionū, ꝛ tūc manēte tali dubitatōe/ si agit peccat, q̄z discrimini se cōmittit: aut ex ꝓtrarijs opionib⁹ i nullā dubitationē inducit: ꝛ sic nō peccat. hec ille. Dām q̄ intelligendus est in casu q̄ opio erronea quā seq̄t in fide vl̄ in moꝛib⁹/ est exꝑsse ꝓtra scꝑturā sacrā: aut determinatōez eccl̄ie, vel si nō est talis: tñ opio dānans hz cās adhercūdi magis ꝑgnantes: et apd agentē. Aut agēs nō est in ignorātia inuincibili: hz vincibili. Alit em̄ dictū eiꝰ nonhret ℌsitatē. Et q̄ illa fuerit mens eiꝰ ꝓz, q̄z mox post p̄dicta ℌba Augu, allegata sub dit dī, Qui q̄ assentit opinioni alicuiꝰ magistri cōtra manifestū scꝑture testimoniū: siue cōtra illud q̄d publice tenet̄ p̄m eccl̄ie autoritatē: nō p̄t ab erroꝛ vitio excusari. hec ille. Et eodez modo ꝓz rēspōsio ad Augu, quē allegat, q̄z Augustinus dicit, q̄ debet quis

cōsulere scriptura sacraz: et determinationē eccie ꝛc. ꝑ si ꝫ fec: nec tñ inotuit: ꝛ sic erit ei⁹ ignorātia inuincibilis/ipe accusabit: als non. Ad ꝓmatōem dōm. ꝙ ei⁹ dictū intelligit vbi opio dānans actū/est lōge pbabilio⁹: et maiores cās adherētie hz ꝫ iustificans: cu iusmōi ē opio dānans plūtatē būficio⁹. De q̄ casu etiā ibi loq̄t s. Tho. ꝓtra quā plures litatē fcā fuit illa solēnis disputatio Parisi⁹ Anno dñi M.cc.xxxvij. In q̄ determinatū est ꝓ scōs doc. ꝙ nemo sine piculo pcti mortalis tenere pt duo būficia: q̄z alterꝫ sufficeret ad sustētationē suā. ꝛ q̄sdā q̄ aliē opinantes ꝓtrariū/fecerī flagellū diuīe iustitie horribilit dānauit ꝛ puniuit. ꝛ sic illa disputatō fuit fcā anteꝫ Tho. scriberet q̄dlibeta: imo añꝫ eēt. xv. annoꝝ. qz natus fuit āno D. cc. xxv. Q aūt Tho. dr. Si q̄s hz ꝓsciaz de ꝫrio ꝛc. dz itelligi de ꝓscia pbabili/ vel eq̄libri. Silr qō de dubitatiōe dr: dz itelligi de pbabili vel eq̄libri dubitatiōe: als non opz eius dictū habere veritatem.

Bexto arguit. Augu. ait. tene certū: ꝛ dimitte incertū. de pe. dist. vij. c. si q̄s. Ergo cū certū sit: ꝙ nō est pctm̄ seq̄ illā opinionē q̄ dānat actū/ de q̄ est ꝓtrarietas doctoꝝ. s. omittēdo eū: ꝛ non sit certū ꝙ nō sit pctm̄ seq̄ opionē iustificantē eū: seq̄tur ꝙ nō sequēs dānantē: sz iustificantē: nō obstat doctrina s. Augu. q̄ vr ab eo dcā exprte dei ꝓceptiue: ꝛ vt necario obstāda. Dicendū dupliter. Prio. ꝙ Augu. ibi nō loq̄t in matia iuris diuini vel hūani. s. vbi doct. teneāt ꝫrias sniās q̄d iurꝫ/ seu q̄d licitū vel illicitū. Uñ loq̄t ibi de eo q̄ differt pniaz vsq̄ ad extremū vite: de cui⁹ pnīa est dubiū facti scz an de facto sit salubris /vel nō. Hō qz sit dubiū: q̄n si sit ꝙa/sit salubris. Neq̄ an posit tūc eē ꝙa: qz de hoc nulli dubitāt/ q̄n posit esse: ꝛ q̄n sit ꝙa/sit salubris. ē tñ dubiū an de facto q̄s tūc hēat verā penitentiā vel nō. ꝛ sic ē dubiū facti ꝛ nō iuris: imo nec de ipo facto est ꝫrietas int doct. qz hoc nemo nouit nisi deus/vel cui ꝺus reuelauit: ꝛ sic ꝑdicta auctoritas nō applicat debite ad ꝓpositū ꝟm mentē Augu. Uñ duplex est dubiū. scz iuris ꝛ facti. Et ꝑmū est triplex. s. diuinālis ꝛ hūani. puta qñ dubitat an aliq̄d sit contra ius illū/ vel illō. Sz dubiū facti est vbi dubitat si illa res sit/vel facta sit. vl hmōi. vt si dubitat an illa res sit illi⁹/ vl alteri⁹. Scōo dōm. ꝙ ēt si Augu. illō itellexisset in matia vbi est dubiū iurꝫ: tūc illud dictū ei⁹ intelligendū est sic. ꝙ si sint due opiones: ꝛ vna sit incerta ꝑ negociatōem: etiā dialectice ꝛ moralis certitudis: sic ꝙ pbabile vel eq̄libre periculū pcti sit in seq̄ndo illā opionē. puta ꝙ agēs ꝟm illā opionē ꝓbabilr se credat peccare mortalr: vel eq̄ credat ꝙ agere ꝟm eam sit pctm̄ mortale: sic ꝙ nō sit pctm̄: tūc ei nec̄sario tenēda ē ꝫria opio / q̄ est certa ꝑ exclusionē vtriusq̄ talis piculi: ita ꝙ teneāt seq̄ illā reliquā. ꝛ sic dictū Augu. intelligit ꝓceptiue. Si aūt vtraq̄ est certa. sic ꝙ ꝓbabile est nullū piculū pcti subesse agēdo ꝟ vnā earū: q̄uis alia sit lōge certior: ita ꝙ nō solū pbabile/ imo oīno ꝛ simplr certū est: ꝙ eam seq̄ nullū oīno ꝓtineat piculū. tūc ei⁹ dictus nō est intelligendū vt ꝓceptiue dictū: vel vt nec̄ario sequēdū: sed ꝓsultiue. Uñ int opiniones q̄z vna ꝛ durior existēs dānat aliquez actū: simplr tuti⁹ est ꝙ illā seq̄mur vitando illū actū: qz certū est ꝙ nō peccam⁹ omittendo eū. ꝛ tñ si q̄s nolit eū vitare: sed seq̄ opinionē ꝫriam q̄ eū iustificat: nō est ob hoc dānandus stātibꝫ ꝺditiōibꝫ supꝫ tactis. Uñ in hoc scōo mēbro illa opio /vel snīa q̄ dr incerta: nō dr incerta ꝑ negationē cuiuscūq̄z certitudinis: sed solū ꝑ negationē certitudis demōstratiue seu euidētie: nō ār ꝑ negatōnez certitudis moralis dialectice ꝛ pbabilis: qz est probabilit certa. Hō in agibilibꝫ nō req̄rit certitudo demōstratiua aut euidētialis: sed moralis ꝛ dialectica: q̄ innititr nō ꝓpōnibus euidētibꝫ ex ⁊minis: aut deductꝫ ex talibꝫ: sz ex ꝓiecturꝫ grossis ꝛ figuralibꝫ magꝫ ad vnā ptē se hētibꝫ/ q̄z ad aliā. Uñ q̄ in agibilibꝫ nō vellet esse ꝓtētus de tali certitudie: sz demōstratiue vellet exq̄rere/eēt indisciplinat⁹. Uñ Arist. o. j. etbi. c. ij. Disciplinari est intātū certitudinē req̄rere ꝟm vnūq̄dq̄z genus: inq̄tū rei natura recipit. ꝓrim ēm pctm̄/ seu eq̄ vltiosū est ꝛ mathēaticū psuadentē acceptare: ꝛ rhetoricū demōstratōes supple exq̄rer.

Septio arguit. Eccli. iij. Qui amat piculū pibit in illo. igit pec cat q̄s dānabilr q̄ seq̄t opionez illā q̄ iustificat aliquē aūt actū quē alia opio dānat: qz talis exponit se piculo. Dōz: auctoritas ꝑdicta intelligit de piculo pbabili vl eq̄libri: nō ār de piculo īprobabili ꝛ leui/ ꝛ scrupuloso. Hō stat ꝙ sequēs opionē iustificantē actū nō exponat se pbabili/ nec eq̄libri piculo. puta qz nec pbabilr credit se peccare: nec eq̄ credit se peccare sicut credit se non peccare. imo probabilr credit se in nullo peccare: licet habeat aliquē leuem motū formidinis de oppositō: q̄ tñ nō adeo pōt sibi obstare vt lesa conscia dicat eū actū facere: ꝛ sic nō peccabit ex ꝓte temeritat⁹: nec peccabit ex ꝓte act⁹ acti: etiā si sit als ꝛ in se illicitus: qz ꝑ inuincibilē ignorantiā excusat: si se bz vt scōs casus dr.

Octauo In dubijs tutior via ē eligenda. vt dr in c. iuuenis. de spōsa. igit illa est eligēda q̄ dānat actū tale: ꝛ nō illa q̄ iustificat. Dōm ꝙ ꝑdicta auctoritas si loq̄t cōsultiue/nihil fac ꝓtra nos: qz ꝙ illa nō obligāt. Si aūt loq̄t ꝓceptiue ꝛ vt necario ꝟuanda: intelligit in his q̄ sic sūt dubia: ꝙ illa opio q̄ est minꝰ tuta: sic est minus tuta ꝙ sibi subest pbabile vl eq̄libre piculū pcti. secus aūt vbi illa q̄ est minus tuta nullū hz pbabile / vel eq̄libre piculū. sic stat ꝙ int duo alba vnū sit albi⁹ alio: ꝛ tñ illō q̄ est minꝰ albū sit pure albū: sic ꝙ nihil hz nigredis admixtū. sic int duos scōs vnus est sanctior alio: ꝛ tñ neuē habz aliq̄ pctm̄/ vel

Nono arguit. Augu. (maculā in se. ait: ꝛ habet in decre. dis. v. ca. ad eius. Bonaꝝ mentiū est ibi culpā agnoscere vbi culpa nō est. Et nō pōt hoc itelligi de eo actu de q̄ oīno nullū est dubiū q̄n sit licitus: sed intelligit de eo/ de q̄ est aliq̄le dubiū. igit ad bonū boiem req̄rit ꝙ agnoscat culpam esse in illo actu quē vna ps doctoꝝ damnat: lz aliꝫ eū iustificēt: ita ꝙ non manebit bonus hō/ si nō agnoscat ibi culpā. Sz q̄n q̄s agnoscit culpā in aliq̄ actu: tūc credit ibi eē culpā. ꝑ nō licebit ei eū agere. qz ageret ꝓtra cōscīam. igit nūq̄z erit q̄s excusabilis faciēdo actū quē vna ps doctoꝝ dānat. Dōz ꝑ tres distinctiones. Prīa distinctio. Agnoscere capit dupliter. Uno mō ꝓ actu itellect⁹ adhesiuo vl iudicatiuo. Alio mō īpropꝛe ꝓ actu vl motu potētie affectiue: ꝛ ꝑ quē iterptamur aliquē hīe actū adhesiuū: quō dicim⁹ aliquē agnoscere vl credere aliq̄d q̄ pinde se habz acsi credat illud. Ut si q̄s fugiat ab aliq̄ loco: ꝙ inde facit ac si iudicet ibi sibi iminere malū. Scōa. duplex est act⁹ adhesiuus. s. oīno firmus/ vl absolute pbabil. Alius est ꝺditionalis tm̄ ꝛ leuis/ ꝛ cautele tm̄. Silr mō etiā agnoscere scōo modo captū est dupler. qz aut q̄s tale q̄d facit ranꝫ oīno ꝑ certo fugiēdū: aut vt probabilr absolute fugiēdū: aut solū ad cautelā maiorē. Tertia. bonitas q̄ dā est nēcitatis: q̄dā superogatōis. Ad ꝓpositū igit dōm ꝙ Augu. nō vult dicere ꝙ aliq̄s debeat oīno firmit/ aut absolute pbabilr agnoscer ꝑmo modo. i. credere ibi esse pctm̄ vbi non est. hoc em̄ nō eēt verū/ etiā in matia vbi est ꝓtrarietas doctoꝝ: tūc em̄ operet ꝙ q̄s adhereret illi opioni / cui⁹ ꝓtradictoria videt sibi pbabilr fa: ꝛ alia falsa. Nec etiā vult: ꝙ aliq̄s debeat oīno tale fugere vt ꝑ certo maliū. aut si fecit: ꝙ absolute pbabilr debeat super illo sibi facere ꝓsciam. Ad hoc em̄ nō tenet: nec illō req̄rit ad bonitatē nēcitatis hoi: sz intelligēd⁹ est Augu. de agnscere scōo mō: ꝛ de bonitate superogante ad būc sensuz. ꝙ si aliq̄s fecit tale q̄d vbi nō est oīno da certi tudo ꝙ nullū sit pctm̄: tūc laudabile ē ꝛ valde cōmēdabile: ꝙ sup illo ad cautelā doleat et nō absolute: sz sub ꝺditiōe. Ut si sit pctm̄ ꝙ dūs ei dimittat: ꝛ hoc ꝺditionale dolere nō req̄rit actū adhesiuū firmū / nec pbabilē de hoc ꝙ ibi sit pctm̄: sed pōt eē vbi tm̄ ē modicus mot⁹ alicui⁹ que ꝛ leuis formidinis.

Decimo arguit. Hiero. ad Pauli nū. xvj. q. j. c. si cupis. dr Non multū interest in vitio posse decipe vel decipi christianū: sz decipe aliquē in vitio est sp pctm̄: igit etiā sp erit pctm̄ decipi in vitio. ꝛ sic si q̄s agat actū dānatū: quē tñ credit eē licitū: adhuc non excusabit sic decept⁹. igit. Dōm ꝙ ꝑ decipi in vitio intelligit Hiero. qñ deceptus est in ignorantia vincibili: nō aūt si est in iuincibili. Uñ signāt ait. nō multuz interest ꝛc. qz est aliq̄ differētia eo ꝙ decipe saltē a ꝓposito: ꝛ nō tñ re ipa/ est semp pctm̄.

Undecio arguit ꝓtra tertiā ꝓclonem. Hō est licitū etiā ordinario ꝓfessori talē absoluere: saltē si cōfessor est opinionis ꝓtrarie. s. damnātis illū actū: qz talis ꝓfessor agit ꝓtra probabilē cōscientiā. igit edificat ad gehēnam. Añs probatur. qz talis probabilr credit illū peccasse mortalr: agendo actū quē probabilis opio cōfessoris dānat vt mortalē. Et etiaz credit probabilr cōfitentē pseuerare in mortali: puta qz nō vult sibi facere desup ꝓsciam. igitur absoluēdo eū soluit eum quē probabilr credit indignum absolutione. igit absoluendo talem/ etiā ipe peccat mortalr. Dōm dupliciter. Primo. si cōcluderet eq̄ cōcluderet: ꝙ mulier probabilr credens ex noua informatione maritū suū sibi attinere in gdu prohibito/ peccaret mortalit: reddendo eidem de

bitū: qō est ꝓtra ca, inq̄sitiōi, de ſnīa excō, ſu
pra allegatū, dūmū nō ſit oīno de certa de il
la attinētia. Hā ſi probabilr credit eum ſibi
attinere in gdu phibito, vtputa qz vidit eu
in loco z hora ſuſpectis: z alijs ſuſpectis cir
cūſtantijs cū ipius cōſanguinea, ſ. mulier: z
aut ex alia ſimili cauſa: tūc ꝑnter credit pba
bilit maritū peccare mortalr exigēdo: qz ille
ſibi cōſcius est certiſſime de illa attinētia, g̃
ipa coicando ſibi in illo ope etiam peccaret
mortalr. Et eodē mō argueret de caſu capi
tuli. dūs, de ſcōis nuptijs ſup allegato. Se
cūdo igit dōm, q illa duo multū differūt, ſ.
ꝓfessorē ordinariū hīe probabilē ꝓſciam de
hoc q cōfitens ſit indign⁹ abſolutione non
abſolute z ſimpliciter: ſed ex ſuppōne tm̄, ſcz
ſuppoſita / vel ſtante opinione alīq̄ puata,
puta ꝓfessoris: aut alteri⁹ / vel alīq̄z: z habe
re probabilē ꝓſciam de hoc q ſibi, ſ. cōfesſo
ri nō liceat eū abſoluere. Si inquā hīet pro
babilē ꝓſciam de ſcō ſatis ꝓſtat / q peccā
ret mortalr. Si aūt tm̄ hz probabilē cōſciē
tiam de p̄mo: nō opz q agat ꝓtra ꝓſciam: qz
cū illa pbabili cōſcia de p̄mo ſtat q q̄ ad ſe
cundū iudicet (ſic̄ et dz iudicare) q nihilo
min⁹ ipe nō debeat ſeq̄ puatā opionem ſuā
in p̄iudiciū opinionis oppoſite: cui nondū
p̄iudicauit eccl'ia, z q cū ſit el⁹ ordinarius
cōfesſor / nō debeat eidē p̄iudiciū facere: ſed
pot⁹ eū relinq̄re ſue ꝓſcie pbabili: in q̄ non
ſine probabili fundamēto reſidet: dz etiā cō
feſſor ſeip̄m nō exponere piculo violādi iu
ſtitiā q̄ ē ei obligat⁹. Et hec de p̄nti qōe quā
pro hui⁹ opis t̄mino ꝓſtituo: in q̄ ſi q̄d dixi
qđ nō ſit ꝓfirmatū auc̄te ſolida / vel rōne ne
ceſſaria: id volo accipi vt dictū ſine ptinaci
aſſertione: z ſine p̄iudicio ſnīe melioris: of
ferēs me z vniuerſa hīc vel vbicūq̄z dicta vl'
dicēda: correctioni oīm eoz q̄z int'est errā
tes corrigere. Deniq̄z obſecro lectores: vt ī
illis ꝟctibꝫ q̄ ſpēaliť ſunt piculoſi z dubij ac
intricati: ſeruet diſcretio illa q̄ ſepe et ſignāt
in q̄nibꝫ eorundē ꝟctuū est q̄dā ſalubris do
cumento apposita z tradita. ſ. vt diſtinguat
int'rigorē ſcholaſticū z ipius ꝓfessoris: z p
foro ꝓſcie cōſulētis prudentialē modeſtiā:
z int' ꝓtractū talē factū: z talē nondū factū:
ſed vt fiendū cōfesſori / vel cōſultori in foro
aīe ꝓpoſitū: z cū hoc q̄ſtūcūq̄z ꝓtractus in ſe
ſit equus: habeat' ocl'us ad neceſſitatē vl' in
digētiā ꝓtrahētis ſm̄ tenorē cuiuſdā corol
larij poſiti in q̄e, lxxxiij. Dūs em̄ de diſpē
ſatore illo tenere volēs ſmonē quē ſup fami
liam ſuā cōſtituerat: vt daret illis in tpe triti
ci mēſurā: non tm̄ fidē ei⁹: q̄ſi illa ſufficiat /
cōmemorat: ſed z prudentiā veluti corrēctſi
taz adiūgit dicēs. Quiſputas est fidelis diſ
penſator z prudēs: ſolū etiā illū diſpēſatorē
beatū forte predicat: q̄ non modo fidelit'er: ſed
z prudēter diſpenſat. Unde notant' ſubiun
git dicēs. Btūs ille ſeruus: quē cū venerit do
min⁹ / iuenerit ita faciētē. De eo em̄ q̄ in agi
bilibꝫ rebꝫ cōſcie exiſtimat ſe aliq̄d ſcire: z tū
in dirigendo alios: z ad cōſulta eoz̄ per ſuā
ſcientiā reſpondēdo nō ponit modū prudē
tie ſue vt parcius z circūciſionibꝫ reſponde
at labijs: z regl'is illis q̄ ptim̄ in plogo ope
ris: ptimq̄z in locis ꝓpr̄ijs deciſionis cōtra
ctuū ſunt poſite: non ſese cōformauerit: dici
pōt q nondū nouit quēadmoduz oporteat
illū ſcire. Verba em̄ prudentū ſtatera pōde
rabunt': z prudētiſſimus est qui moderat' la
bia ſua: ne offendiculū ponat / z cōſcīam pri
mi ſui p̄cutiat: ſed potius edificet ad laudē
z gl'iam dūi noſtri Jeſu chr̄i: qui est benedi
ctus in ſecula ſeculoz̄: fiat fiat.

Explicit ſeptipartitū opus de ꝓtractibꝫ
pro foro cōſciētie z theologico per magiſtr̄z
Cōradū Sūmenhart de Calw: ſacre theo
logie p̄feſſorē: in alma vniuerſitate Tubin
genſi ordinarie legentem compilatū: ac per
centū q̄ſtiones digeſtū: ibidē quoq̄z per eun
dem quo ad multaz̄ pregnantiū q̄ſtionū ar
ticulos vberiores ſolēniter diſputatū. Im
p̄ſſumq̄z in imp̄iali oppido Bagenaw: per
induſtriū Heinricū Bran: impēſis z ſumpti
bus p̄ouidi Joānis Rynman: Anno ſalu
tis noſtre, M, D, xv, xvij, kal', Septēbris.